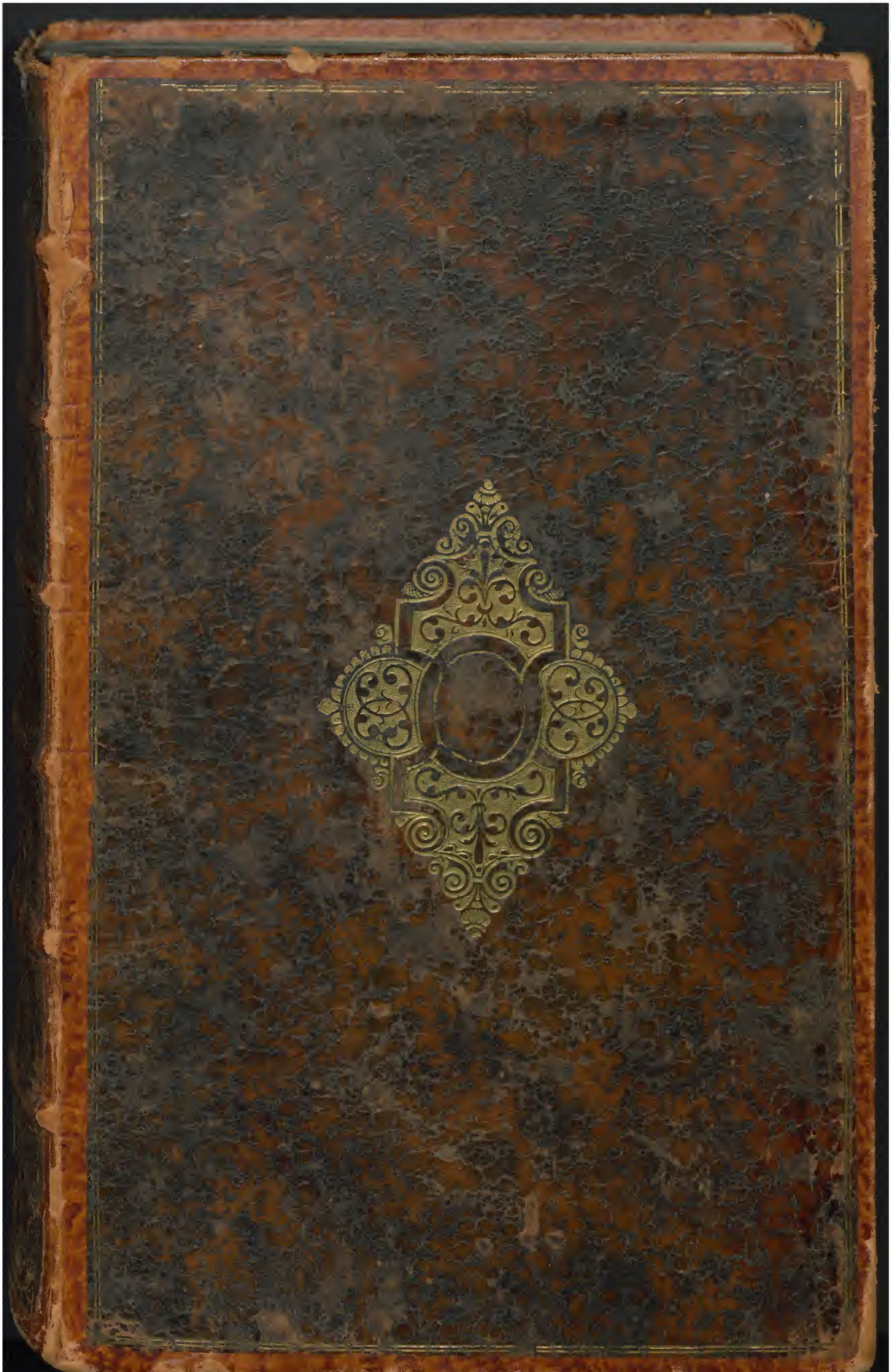

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

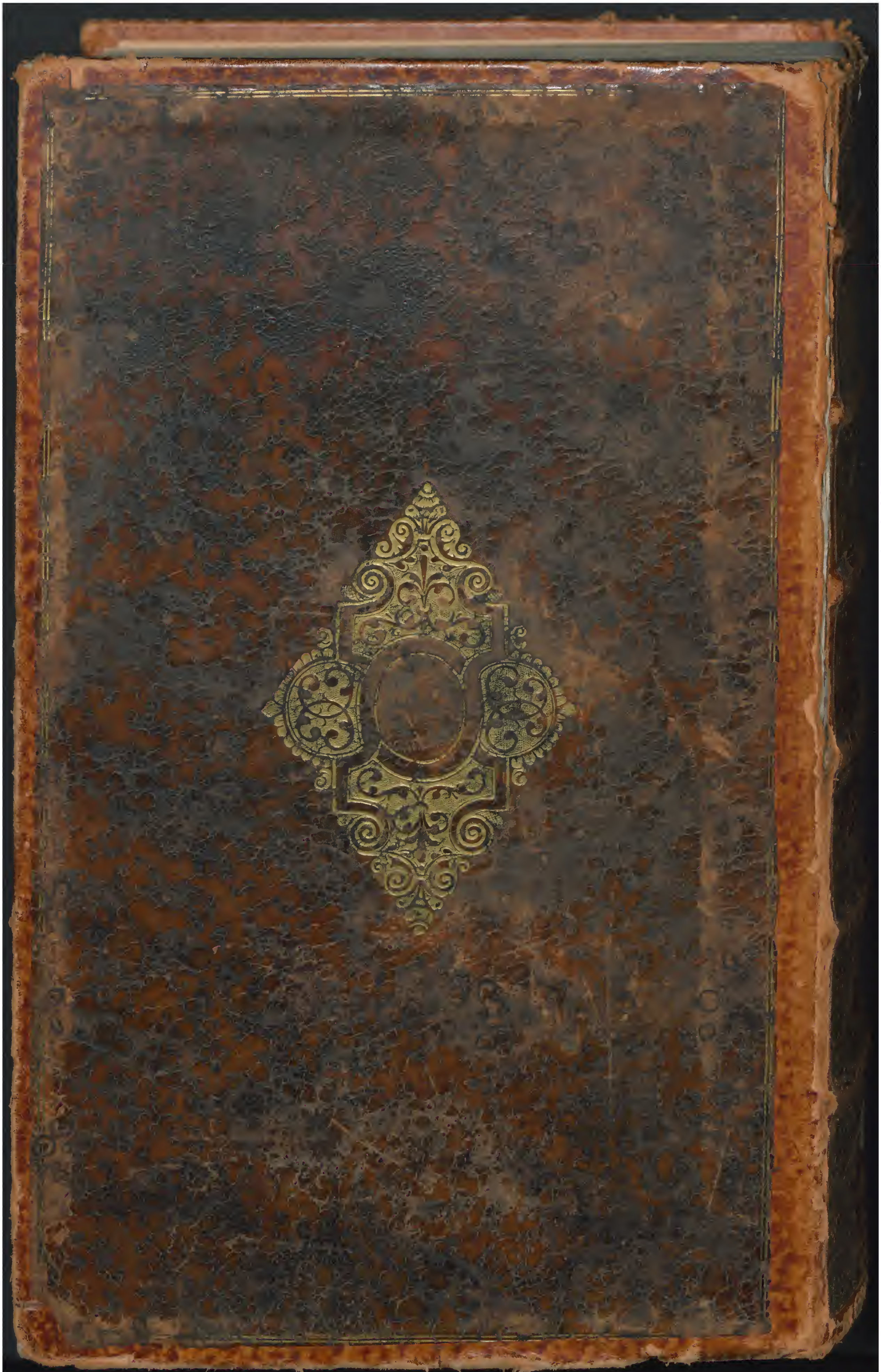

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

~~2771 A 4~~.
~~50 C 19~~
146 A 37
[illegible]
Cloosterhausen? 1756 A 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

279 A-9

HET
LEVEN EN BEDRYF
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,

Hertog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

BESCHREEVEN
DOOR
GERARD BRANDT.

Met schoone koopere plaaten verciert.

TE AMSTERDAM,
Voor WOLFGANG, WAASBERGE, BOOM,
VAN SOMEREN en GOETHALS.
MDC LXXXVII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

OPDRAGT
AAN MEVROUW
ANNA VAN GELDER,
DOUARIERE WYLEN DEN HEERE
MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER,
In zyn leven Hertog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

MEVROUW,

Onder de krachtigste middelen, die de wysheit der ouden kon uitvinden, om elk tot loffelyke heldendaden aan te zetten, en den menschen een rechtschaape liefde t'hunnen vaderlande in te boezemen, gold wel allermeest de gewoonte van overtreffelyke personagien door de pennen van de braafste Schryvers ter onsterfelykheit in te wyden. Edelmoedige harten werden hier door met eene vierige gloryzucht ontvonkt, en met scherpe spooren genoopt, om langs den weg van waare dapperheit naar de zelve eerkroon te streven, die anderen ouwlinx verworven hadden. Met dat oogwit leiden de grootste geesten en overvliegenste vernuften van alle eeuwen hunnen arbeidt te kost, om het bedryf van doorluchtige mannen, met onbederfelyken inkt op papier te stellen, en hen, zoo veel in hun was, na hunne doodt te vereeuwigen. Over de vyftig pennen zag men zich afslooven, om den naam van Alexander onsterfelyk te maaken. 'T luste Plutarchus, een van de netste Schryvers die onder 't Heidendom ooit pen voerden, de voornaamste Helden onder de Grieken en Romeinen naar 't le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ven af te maalen, om eer en- deugtſpiegels te verſtrekken voor zyn tydtgenooten. Dus leeft Themiſtokles, DE MUUR wel eer genaamt van 't aloude GRIEKENLANDT, voor eeuwig na zyn doodt, en zyne gedachtenis verduurt de ſteden en veſten, die hy kloekmoedig beſchermde. Zoo zweven de Scipioos en Kamillen, die oorlogsblixems en ruſtige voorſtanders der vaderlyke vryheit, door naaukeurige beſchryving van hun leven, op de tongen der nakomelingen.

'T heeft ook in later tyden aan geen Schryvers ontbroken, die in den lof der Helden hunner eeuwe gingen weiden, met een hoogdravenden ſtyl, die op de grootheit van hun bedryf paſte. De Fenix der Nederlandtſche hiſtoriſchryveren, Pieter Korneliszoon Hooft, lei zyn Droſtelyke veder aan het leeven van Henrik den Grooten te koſt. Dus wordt het leeven van Kaſpar Koligny, Admiraal van Vrankryk, en het bedryf van andere Helden, van deeze en de voorgaande eeuwe, in meer dan eene taale geleezen van alle liefhebbers der waare groothartigheit.

Maar was 'er ooit een doorluchtig perſonagie, die de verwondering van de heele werelt naar zich trok, en waardig was met lof allerwegen opgehaalt te worden, 't was de Heer Michiel de Ruiter, uw Edelheits zalige echtgenoot, wiens leven onder uwe ſchaduwe hier te voorſchyn komt. Hem heeft onze eeuw door eige dapperheit uit het voetzant van een geringen ſtaat tot den hoogſten eertop zien opklimmen, en als een heldenſpiegel uitblinken, daar uit hoogen en laagen hunne plichten konden leeren. Geen Zeeheldt was 'er die Nederlandt, ja gantſch Chriſtenryk meer verplichtte en bet verdiende, dat men zyne daden en dienſten den nazaaten tot navolging voorhield.

Dit inzicht bewoog onzen zaligen vader, (wien

een

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

een innerlyke zucht tot zyn vaderlandt en alle rechtschaape vaderlanders was ingebooren) om het dapper bedryf van deezen weergaloozen Zeeheldt en zyne dienſten, aan den vryen Staat bewezen, in geſchrift te ſtellen.

Wy nemen de vrymoedigheit om deeze Hiſtorie aan Uw Edelheit op te draagen, om dat ze haar wel allermeeſt betreft. Zy ſpreekt van een Heldt die uw Edelheit allernaaſt weleer aan 't hart lag: van een Heldt dien Uw Edelheit als een ſpiegel van godtvruchtigheit en baak van Chriſtelyke zeden in haar huis en geſlacht heeft zien uitblinken: van een Heldt dien Uw Edelheit zoo meenigmaal, na veel bloedige zeetoghten, en uitgeſtaane gevaaren, als overwinner heeft zien wederkeeren, en in haren ſchoot ontfangen: van een Heldt endelyk, wiens beklagelyke doodt, gelyk ze den gantſchen Staat in 't hart trof, Uw Edelheit in 't byzonder zoo veel ſmartelyker moſt vallen, hoe ze met naauwer banden aan hem verbonden was.

De groote Waterheldt, die uw Edelheit zoo na beſtondt, wordt in deeze bladeren weêr te voorſchyn gebraght. 'T kan noch zal Uw Edelheit niet onaangenaam weezen, al zyn oorlogsdaden in eenen bondel hier by een te zien vergadert; die nu wydt en zydt in verſcheide ſchriften gelezen worden. Hier zal hy na zyn doodt herleven, en de zegetekens van zyne overwinningen in alle geweſten des aardtbodems planten. In deeze bladeren zal Uw Edelheit het beeldt van zyn overedel gemoedt en loffelyke zeden zien gedrukt, veel ſchooner als zyn blinkend marmerbeeldt in Uw Edelheits doorluchtige koopſtadt den uitterlyken omtrek vertoont van zyn lichamelyke gedaante. 'T papier zal hier als in brandt

ſtaan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſtaan door het donderen en blixemen der zeekortouwen, onder zyn beleidt afgeloſt tot beſcherming van den vryen Staat. Hier zal men zyne dapperheit van Koningen en Vorſten met eertytelen op eertytelen gekroont zien, ja de vyanden zelfs met heimelyk ontzag verbaaſt over den glans zyner deugden. Dus zal hy voor zyn geſlacht en vaderlandt in onſterfelyke gedachtenis overblyven, en alle waterkuſten van zynen naam doen wagen. Dus zal Uw Edelheit haar echtgenoot, dus zullen uwe dochters haren vader, uwe kindtskinders hunnen grootvader, in het opſlaan deezer Hiſtorie telkens weder vinden, en zyn voorbeeldt zich voor oogen ſtellen.

Uw Edelheit gelieve dit werk, waar aan onze zalige vader de leſte jaaren van zyn leeven te koſt lei, na zyn doodt nu in 't licht koomende, onder hare vleugelen te nemen, en zich te verzekeren, dat zyne zoonen dit leeven van den grootſten Admiraal met de zelve eerbiedeniſſe aan den dag brengen, waar mee hun vader dat beſchreef. Dus zullen zich altoos verplicht houden, die 't voor eer rekenen in het opdraagen van dit werk te toonen, dat ze zyn

MEVROUW

Uw ootmoedige Dienaars

KASPAR en JOHANNES BRANDT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

V O O R R E D E
AAN DEN LEZER.

Zie hier een vrucht na 's Vaders doodt geboren, van ons een korten tydt als voogden geholpen, en nu in uw ſchoot geworpen, op dat het zoo veel vaders en helpers als Lezers vinden mag. Ziet gy deeze vrucht zoo volmaakt niet dan 't betaamt, gedenk dat ze kinderen ſlacht, die na 's vaders doodt geboren en onder voogden ſtaande, dikwils 't ongeluk hebben van de regels der netſte opvoedinge te moeten ontberen.

Van eenige zaken kunnen wy u echter, waarde Lezer, niet onbewuſt laten, die in het lezen van dit werk zullen voorkoomen.

Na dat onze zalige vader zynen leſten arbeidt te koſt geleit hadt aan het beſchryven van het Leven des grooten Zeeheldts, was hy gewoon in het uitgeeven van zyn ſchrift aan de drukkers, 't een en 't ander, hoewel meeſt de taale rakende, te veranderen: hy ſchaafde en veilde geduurig, veranderde en verbeterde veel dingen, die te vooren in zyn oordeel niet net genoeg geſtelt ſcheenen. Hy zuiverde zelf de bladeren van drukfeilen; en dit duurde ter tydt toe dat het werk ruim ten halve gekoomen was. Toen werdt de Schryver door een hooger handt en ontydige doodt weggerukt. 'T werk was wel geheel afgeſchreeven, maar de leſte handt ontbrak aan de overgebleve helfte, die'er de Schryver onder het drukken aan lei. Het dunke u dan niet vreemt, dat de eerſte helfte, ten aanzien van de taale, wel zoo net is dan de leſte. Wy zyn 't ſchrift zoo na gebleeven, als moogelyk was, hebbende vooraf alles nagezien en verſcheidene ſchryffeilen verbetert.

Middelerwyl konden wy geen van beide (als buiten Amſterdam woonende) onder het drukken tegenwoordig zyn, en moſten 't meeſt de oogen van den drukker of letterzetter toebetrouwen.

Zyn hier door eenige drukfeilen, 't geen meeſt in de taale zyn zal, ontſtaan, als de voor den, den voor de, en diergelyke onvolmaaktheden, de taalkundige Lezer zal de zelve licht merken, en hoe ze niet de onkunde van den Schryver, dien grondigen kenner en opbouwer der Nederlandtſche taale, maar 't verzuim der letterzetteren zyn te wyten.

De brieven en ſtukken, die dit werk zyn ingelyft, en krielende van ontelbre uitheemſche woorden naar 't gebruik van 't Hof en groote Heeren, hebben wy zoo ze lagen, als een anders werk, den druk overgegeeven.

Behalve de gedrukte verhalen en boeken die van 's Helts bedryf gewagen, zyn tot dit werk meeſt gebruikt, het dagverhaal en d'aantekeningen van den Heere de Ruiter zelf, of zynen geheimſchryver, gehouden, die onzen Vader zal^r. zyn bygezet van Jonker Engel de Ruiter, Viceadmiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt &c. die ter zee zyn vaders daden, niet ongelukkig naaryverde, en voor weinig jaaren den vaderlande, in de bloem zyner dagen wierdt onttogen. Dit geeft grooter klem aan de waarheit deezer Hiſtorie, die uit de nu gemelde ſtukken getrouwlyk en onpartydig is beſchreeven.

Onder 't lezen zult gy ook zien, hoe dit boek niet alleen 't leven van den Admiraal de Ruiter behelſt, maar met recht den naam voeren mag van een Hollandtſche Zeehiſtorie, die de oorlogen ter zee, ſedert een geheele eeuw gevoert, net en beknopt ten toon ſtelt. Gebruik deezen arbeidt ten goede, lees onpartydig, en vaar wel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

OP HET LEVEN

VAN DEN

DOORLUCHTIGSTEN ZEEHELT

MICHIEL DE RUITER,

BESCHREEVEN DOOR DEN HEER

GERAART BRANDT,

REMONSTRANTSCH LEERAAR TE AMSTERDAM.

O Vaderlanders, ô oprechte Bataviers,
Die RUITER noch betreurt, de geeſſel van Algiers,
Den Zeewſchen zeeſchrik, zon van Neêrlandts waterhelden,
Niet zonder diep ontzag van ooſt en weſt te melden;
'ſ Landts oorlogsblixem, die wel viermaal met 'ſ lants vloot
Twee koningsvlooten tot haar' ramp het voorhooft boodt;
Alcides weêrga, door geen' arbeit afgevochten;
'ſ Landts Perſeus, temmer van ontelbre roofgedrogten;
Hanthaver in 'ſ Landts dienſt van kronen, in beleit
Laërtes zoon gelyk, Achil in dapperheit,
Maar Stix ontwaſſen, door geen voetwonde ooit bedorven,
En beter dan Achil voor 't vaderlant geſtorven:
Ziet hier dien zeehelt noch, en wenſcht het vaderlant
Met zulke zonen heil, als RUITER en als BRANDT.
Behaaldenze van outs veel lofs, die vroom bedreven,
't Geen ſchryvens waardig was, of groot bedryf beſchreven,
Zy winnen beide na hun doot onſterflyke eer,
Dees met zyn veder, die door kracht van krygsgeweer.
Wat voert de veder uit ten dienſt van d'oorlogsdaden?
Zy reiktze aan eew op eew in overgangbre bladen;
Waar door nu RUITER op elx tong noch verder leeſt,
En BRANDT, het graf ten trots, met hem ten hemel ſtreeſt.

J. VOLLENHOVE.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal
van Hollandt en West-vrieslandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

EERSTE BOEK.

In den oorlog, dien de Staat der Vereenigde Nederlanden, eerſt om d'oude vryheit te herſtellen, daar na om ze te behouden, in den tydt van hondert jaaren moſt voeren, hadt men niet alleen te lande maar ook ter zee te ſtryden. Eenige der vrye Landtſchappen, door hunne gelegentheit, in 't geheel of ten deele, omringt van de zee, ook zich meeſt ter zee geneerende, en allengs, door de ſcheepvaart en koophandel, in rykdom en magt toeneemende, vonden, van tydt tot tydt, vyanden in hun vaarwater, die hun welvaaren, dat meeſt uit der zee quam, ter zee zochten te dempen. Maar nooit volk dat zich met meer beleidt en manhaftigheidt verdeedighde: of zich vermaarder maakte door waaterſtryden, zeeſlagen, en ſcheepstriomfen. Nooit Landt ook ter weerelt dat vruchtbaarder was van ervaare zeeluiden, en ſtrydtbaare Admiraalen, dan Hollandt en Zeelandt: van welke twee landtſchappen de Kardinaal Bentivoglio dit glorirykoordeel ſtrykt, *dat ze in kloekheidt ter zee niet alleen den prys weghdroegen boven de Noordtſche volken, maar ook boven alle andere volken der gantſche werelt.* Ook hadden d'andere vereenigde Landtſchappen hun deel in deeze eere. Ik zal my hier niet inlaaten in 't optellen van al de Zeehelden, uit die landen geſprooten: men ſlaa alleenlyk d'oogen op de graven der voornaamſten, en op d'opſchriften, die hunne daaden en dienſten met gulde letteren in blinkend marmer den naakoomelingen verkondigen. Maar onder al de Helden van deeze en de voorgaande tyden, heeft onlangs Michiel de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt, en ook meermalen Opperhooft over al de zeemaght der vereende Nederlanden, door zyn heldthaftigheit heerlyk uitgeblonken: want dit was de man, die uit het voetzandt van 't geringhſte tot dien hooghſten top van eere, door zyn deucht en geluk opklom, dat hem zoo wel vyanden als vrienden by zyn leeven, en naa zyn doodt, den lof gaven, dat hy in ervaarenheit, beleidt, dapperheit, en deftigheit van zeeden, miſſchien nooit weêrga vondt onder de grootſte mannen die ooit gebiedt op zee voerden: voorts dat hy zoo godtvruchtig was als dapper, en zoo gelukkig als godtvruchtig. Zoo dat 'er in veele eeuwen herwaart geen Heldt te voorſchyn quam, die volmaakter voorbeeldt van allerley deugden naaliet, en meer verdiende dat men zyne daaden en dienſten den naakoomelingen tot naavolging voorſtelle. Dees inzicht, en 't nut dat hier voor 't vaderlandt in ſteekt, heeft my bewoogen eenige van myne uuren aan 't beſchryven van zyn loflyk leven en dapper

De Nederlandtſche Staat heeft niet alleen te lande, maar ook te waater moeten oorlogen.

Hollandt en Zeelandt vruchtbaar van ſcheepsvolk en Zeehelden.

Bentivogl. Relat. di Fiandra. lib. 1. cap. 6. p. 29.

Onder welke d'Admiraal Michiel de Ruiter merkelyk uitſteekt.

Dies verdienen zyne deugden, daaden en dienſten dat men ze beſchryve.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

dapper bedryf te koſt te leggen: met voornemen van in dit werk, daar Godt zynen zeegen toe geve, my op 't naauwſte te houden binnen de paalen van d'opperſte wet der Hiſtoriſchryveren, en, de waarheit alleen ten dienſt ſtaande, zoo wel de misſlagen der vrienden als den lof der vyanden te melden: altydt gedenkende dat ik ſchryf niet van oude tyden, daar de geheughenis duyſter is, maar van zaaken meeſt onlangs voorgevallen, en als onder d'oogen van veelen, die 'er deel aan hadden, die ze holpen verrichten, of daar by waaren, vrienden en vremden, en die my ongetwyffelt, indien ik in deeze wyde zee van veelerhande voorvallen, door gunſt of haat, van den koers der waarheit afdwaalde, zouden beſtraffen en beſchaamen. Ook zal ik, naar den raadt van een' Schryver, die zich dit ſtuk grondig verſtondt, my zelven in deezen arbeidt altydt voor oogen ſtellen, dat ik niet alleen ſchryf voor de tegenwoordige, maar meeſt voor de volgende tyden, en voor naakomelingen, die zonder zucht van de verhaalde zaaken zullen oordeelen. Om hier te minder te miſſen, ben ik voorneemens my tot dit werk te dienen van de zeekerſte beſcheiden, dagh- en gedenkſchriften, en de bondighſte bewyzen van oogh- en oorgetuigen, die ik kon bekoomen; niet willende dat men my verder geloof geve dan de waarheit verdient. Voorts zal ik de zaaken met dit onderſcheidt verhaalen: d'eerſte jaaren van zyn leven en toen hy buiten dienſt van 't Landt de zee boude, daar ik 't minſte beſcheidt van vondt, kortelyk overlopen: maar 't vervolgh, naar 't gewicht der ſtoffe, en naar de kennis die ik daar van bequam, breeder ontvouwen: inzonderheit de zaaken onder zyn eigen bevel en beleidt, als Admiraal, tegens Turken, Engelſchen, Franſchen, en Zweeden, op verſcheide tyden en plaatzen, uitgevoert. Kleene en geringe dingen zal ik niet aanroeren, ten waare dat eenige byzondere reden, of aanmerkenswaardige omſtandigheit, anders vereiſchte. Ik ga een werk aan dat ryk is van ſtoffe, en vol van allerley veranderinge, van voor- en tegenſpoedt. Want al vindt men hier niet dan de Hiſtorie van een mans leven, daar zullen zich nochtans geſchiedeniſſen in mengen van verſcheide volken, die hy beſtreedt of beſchermde, en getuigen waaren van zyne daaden en deughden. Hier zal men nu dien Zeeheldt, door dit verhaal, zoo veel doenlyk is, in alle de deelen en ſtaaten zyns levens, te voorſchyn brengen: en hem zien opwaſſen tot een' heldren Heldenſpiegel, daar allerley ſtraalen van hooge deughden uit glinſterden, die byna alle zeen des aardtryks met zynen glans verlichtte, en d'oogen van de grootſte Monarchen en Koningen der Chriſtenheit naar zich trok. Hier zullen Spanje en Portugaal, Denemarken en Sweden, Engelandt en Vrankryk, ja gantſch Europe, Afrika en Amerika tot tooneelen van zyne doorluchtigheit verſtrekken: verplichte Koningen hem vereeren, verloſte ſlaven hem danken, en verdeedigde volken, ryken en ſtaaten hem erkennen voor den Verloſſer, die hen in d'uiterſte verlegenheit, door de hulpe des Almagtigen, meer dan eens heeft geredt, hunne havens ontſlooten, en hunne zeen gevrydt. Doch onder al wat hier wonderlyk en lofwaardig was, zal dit het grootſte wonder zyn, en den meeſten lof verdienen, dat hy, die by anderen zoo groot werdt geacht, by zich zelven zoo kleen was: achtende dat hem de minſte eere niet toequam van al d'overwinningen, onder zyne vlagh bevochten: en Gode alleen en in 't geheel d'eere toeſchryvende van al zyn bedryf en geluk.

Oogmerk en ſtoffe van dit werk.

De Ruiters afkomſt en voorouders.

DE RUITER dan, op dat dit verhaal van zyne afkomſte een' aanvang neeme, is van geringe, doch eerlyke en onbeſprooke vooroudèren ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

geſprooten, herkomſtigh van Bergen op Zoom, die Brabantſche ſtadt, in onze oorlogen zoo vermaardt door het uitſtaan van twee ſtrenge belegeringen. Zyn grootvader, Michiel genoemt, hadt den Lande eenigen tydt in den oorlogh gedient, en begaf zich, dat leven moede, met zyn vrou, kindt, en een dienſtmaaght, daar zyn gantſche gezin uit beſtondt, op een landthoeve buiten Bergen op Zoom, de Goot genaamt, om zich daar met den akkerbou te geneeren. Terwyl hy hier met twee paarden, die zyn' meeſten rykdom uitmaakten, zich in den arbeidt van 't landt oeffende, en met naarſtigheit zyn huisgezin bezorgde, quam hem, door de moedtwil der ſoldaaten, groot leet over. Noch de geringheit zyner ſlechte gelegentheit, die gemeenlyk verachting of mededoogentheit baardt, noch het voorrecht van zyn' voorgaanden ſtaat, als die voordeezen onder de zelve vaandelen hadt gedient, konden hem, noch zyn vee, van geweldenarye bevryden. Eenige ruiters roofden zyn twee paarden, en braghten ze naar 't Hollandtſch leeger. Die ſchade kon hy niet verzetten, want hy zagh 'er zich zelven en zyn gezin door bedorven. Derhalven beſloot hy, hebbende te vergeefs aan d'Overſten over den overlaſt geklaagt, zich zelven te helpen. Hy vernam waar zyn paarden graaſden, nam zyn ſlagh waar, en voerde ze heimelyk wegh, die brengende op een veilige plaats wat ver van zyne wooninge, om die voor eerſt voor d'oogen der roveren te verbergen. De ſoldaaten hunnen roof miſſende, giſten wie ze hun hadt ontvoert, en trokken terſtondt naar zyn huis, meenende daar de paarden te vinden: doch ziende dat zyne voorzichtigheit hen hadt verkloekt, dreef hen de ſpyt en toorn tot booze wraak. Sy ſtaaken, om hunnen moedt te koelen, het vuur in 't dak van zyne armelyke wooninge, dat terſtondt d'overhandt nam. In d'onſtelteniſſe van dit onverwacht voorval, terwyl man, vrou, en dienſtmaagt, door een' trek, alle ſchepſelen tot hunne behoudenis ingeſchapen, gedreven, om zich zelfs te redden, vol ſchriks door de vlam buitens huis liepen, lagh hun onnoozel kindt, een zoon, Adriaan geheeten, te Bergen op Zoom gebooren, op zolder, in een wiege gebaakert, in een' vaſten ſlaap. Maar de vlam der ouderlyke liefde tot hun eenigh kindt, veel heftiger brandende dan 't ander vuur, ontſtak terſtondt het moederlyk hart, door den indruk der vreeze, en 't gevaar van haaren zoon, zoo dat ze, zich met een meer dan mannelyken moedt weêr in 't huis wierp, voorneemens met haar kindt te leven of te ſterven. Dus vloogh ze, niet aan 't lichaam hebbende dan haar onderrok, door rook en vlam naar de zolder, rukte haaren zoon uit de wiege, die, van boven nedergeworpen, van den vader en dienſtmaagdt in een deeken werdt ontfangen. Daarna ſprongh de moeder, hebbende haar liefſte pandt uit den vuure geberght, door een venſter of opening op der aarde, zonder zich te bezeeren. Dit was de wonderbaare behoudenis van dien Adriaan Michielszoon, dien de goddelyke voorzienigheit uit het vuur wou trekken, om door hem den zeeheldt Michiel de Ruiter ter werelt te brengen. D'Engelſche Schryver, die een kort verhaal van des Heldts Leven in 't licht braght, verhaalt, dat de Ruiter zelf dus werdt geberght, doch hy werdt door verkeert bericht misleidt, den zoone toeſchryvende 't geen den vader was bejegent. Michiel, de vader van 't gebergde kindt, het geweldt van 't woedende vuur met de zynen dus ontvlooden, van alles ontbloot, en zoo naakt als de waarheit deezer hiſtorie, vondt zich in d'uiterſte verlegentheit, en niet gereeder dan naar Bergen op Zoom te trekken. Hier des morgens vroegh aengekoomen, verſtrekte hy met

Zyn grootvaders tegenſpoedt.

Zyn vader Adriaan Michielszoon in de wiege leggende word uit den brandt gebergt.

Moederlyke liefde en kloekmoedigheit.

zyn gezin een deerlyk ſchouſpel van ellende voor zyne meedoogende landtsluiden, die hem volgens den Nederlandtſchen aardt met deerniſſe bejegenden, byſtonden, en middelen verſchaften om door zynen arbeidt te beſtaan. Zyn gebergde zoon, Adriaan Michielszoon, tot zyn jaaren gekoomen, onthieldt zich te Vliſſingen, en troude aldaar in den jaare MDXCVIII † met Alida Jans, die in 't volgende jaar, korts naa 't baaren van een dochter, overleedt. In den jaare MDCI ‡ is hy te Vliſſigen ten tweeden maale getrout met een maaghdt van den zelven naam als zyn eerſte vrou, Alida Jans van Middelburgh, die den bynaam van de Ruiter voerde. Eenigen zeggen dat haar vader den Lande voor Ruiter hadt gedient, en dat ze dien naam daar van ontleende. Doch zeker Deenſch Geſlachtreekenaar zocht onlangs te toonen, dat deeze Alida Jans uit het oudt en zeer edel geſlaght van Reuther, dat in Denemarken en andre Noordtſche landen zyn verblyf hadt, was geſprooten, en dat de L. Admiraal Marten Harpertszoon Tromp, nevens den Deenſchen Admiraal Koert Adelaar, van moeders zyde uit den zelven ſtamme waaren afgekomen. Maar van zyn gevoelen, en den geſlachtboom by hem opgeſtelt, is my geen bewys, hier toe noodig, gebleeken. Dies houde ik my aan dien anderen oorſprongh, gelovende dat haar vader ruiter was geweeſt. Adriaan Michielszoon met haar in echt getreeden, voer eerſt ter zee, en werdt naamaals een Bierdraager te Vliſſingen; die ſich altydts vroomelyk droeg, en naar zyne kleene gelegentheit goedt arms en mildaadigh was. Hy teelde by zyn tweede huisvrou vyf zoonen en zes dochters, en onder die elf was d'Admiraal, wiens leven ons ſtaat te beſchryven, het vierde kindt, naar zyn' vaderlyken grootvaader Michiel genoemt, en naar zyne moeder, (of gelyk anderen meenen naar zyn moeders broeder, die te paardt hadt gedient) De Ruiter: hebbende noch een zuſter uit halven bedde van 's vaders weegen, boven gemeldt. Uit dat groot getal van twaalef kinderen kan men afneemen den geringen ſtaat der ouderen, door het daagelyks vermeerderen van den laſt der huishoudinge, die uit kleene winſt moſt beſtaan. Van zulke ouderen voortgekoomen, kon hy geen aanzienlykheit noch luiſter van zyn geſlachte ontleenen: maar was in dien deele veel groote mannen gelyk, die van laagen ſtamme door deught of geluk tot de hoogſte trap van eere opſteegen. Themiſtokles, de beſchermer der Griekſche vryheit, die d'oorlogsvloot van Xerxes by Salamis verwon, was de zoon van een gering burger: Demoſthenes werdt van een zwaardtveeger, of meſſemaaker, geteelt. De vader van Koning Ptolomeus, naar wien al de Koningen van Egipte, zyn' naazaaten, Ptolomeen werden geheeten, was Lagus een gering ſoldaat: en Agathokles, Koning van Sicilie, van een pottebakker voortgekoomen. Zoo dat de Ruiter en de zynen, ziende op zulke voorgangers en lotgenooten, zich zyner afkomſte niet hebben te ſchaamen, maar het ſtrekt hem tot roem, dat hy zyn adeldom, door Godts genade en zegen, van zich zelven hadt, en geenen voorouderen behoefde dank te weeten. 'T is ook by alle verſtandigen de grootſte en pryswaardighſte adel, die, van geenen anderen, maar van zich zelven beginnende, door eige deughdt en heldendaaden werdt verworven. Ook leeren zulke voorbeelden, dat den wegh tot eere en vermaardtheit, hooghe ampten en waardigheden, voor niemant geſlooten is: dat de palm en laurier in 't midden hanght, en dat zelf de geringſte van aanzien en afkomſt in 't worſtelperk der deught de hooghſte pryzen kan winnen. En nooit wordt een Staat beter gedient, dan daar men ziet dat ook de dienſten der

Zyn vaders huwlyken en hanteering.
† 13 Jan.
‡ 20 Maart.
Het groot getal zyner kinderen.
Voorbeelden van treffelyke mannen uit ſlechten ſtamme geſprooten.
Themiſtokles.
Demoſthenes.
Ptolomeus.
Agathokles.
De pryswaardigſte adeldom.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

der kleensten beloont worden; en dat de geringhsten, by trappen door de steilte der gevaarlykheden opstygende, den hooghsten top der glorie bereiken. Zyn vaderlandt was Zeelandt, of 't eilandt Walcheren, zyn geboortestadt Vlissingen: de vermaarde zeehaven, die haar weêrgaâ naaulyks vindt in de gantsche werelt: daar Keiser Karel de vyfde, die naaukeurige onderzoeker der gelegentheit van landen, steden en kusten, van plag te zeggen, dat ze de sleutel der zee was. 'T is ook de stadt, die ruim honderdt jaaren geleden, het uitheemsch juk afwerpende, den eersten steen holp leggen tot het gebou van den vryen Staat: die weleer Ewout Pieterzoon Worst, Joost de Moor, de Bankers, d'Evertzoons, en veel andre Zeehelden voortbraght. Hier werdt de Ruiter den vierentwintigsten van Maart, 's morgens ten acht uuren, in den jaare MDCVII gebooren. Dit was het jaar in 't welk de handeling van het twaalfjaarig bestandt haaren aanvang nam, toen d'Aartshartogen, Albertus en Isabelle, weinig daagen te vooren, verklaarden, *te vrede te zyn met de Staaten van de vereenighde Nederlanden te handelen, als de zelve houdende voor vrye Landen en Staaten, daar op haare Hoogheden niet hadden te zeggen.* Toen quam onze Zeeheldt, die tot bevestiging van 's Landts vryheit (in die verklaaring van de vyanden voor d'eerstemaal erkent) zoo meenighmaal en zoo gelukkelyk heeft gestreeden, tot heil des vaderlandts ter werelt. Dat zelve jaar is ook in onze Historie aanmerkelyk door den vermaarden scheepstrydt voor Gibralter, daar d'Amsterdamsche zeeheldt Jakob van Heemskerk in zyne overwinning, ontrent een maandt naa deezen geboortedagh, zyn leven liet. In d'eerste kindtsheit, die de Ruiter te Vlissingen doorbraght, zagh men terstondt klaare blyken van zyn' stouten inborst: ook dat hy zeer levendig, woelende en werkzaam was, toonende zyn moedigheit, en wakkerheit. Naaulyks tien jaaren oudt geworden, was hy, op een tyd dat men aan den hooghen kerktooren te Vlissingen iet hermaakte, boven het paalwerk der stellaadje, tot op den ronden kloot der toorenspitze geklautert: daar hem de luiden, omlaagh staande, met verwonderinge en schrik zaagen zitten, (te meer om dat het arbeidtsvolk de ladders, die tot afklimmen kosten dienen, onverziens hadden weghgenoomen) vreezende dat hy in 't afdaalen te pletter zou vallen: maar hy diende zich van de hielen zyner schoenen, en brak 'er etlyke leyen meê, om iet te hebben daar hy zich aan hieldt, en quam met behulp zyner gezwinde leden, armen en beenen, weêr gelukkelyk beneeden. Zoo hoogh klom in zyne kindtsheit, en met zoo veel gevaars, die in zyne manlyke jaaren, langs de trappen van alle scheepsdiensten, en alle de gevaarlykheden der zee en der vyanden, tot de hooghste zeeampten zoude opklimmen. In de schoolen, daar zyne ouders hem bestelden, om te leeren leezen en schryven, kon hy niet duuren, en rechte zoo veel ranken van kinderlyke losheit aan, met vechten en smyten, dat de Schoolmeesters hem ter schoole uitjoegen. In de gevechten der jongens, die in de Zeeuwsche en andere Nederlandtsche steden dikwils voorvallen, was hy gemeenlyk de voorste, en droegh zich als Kapitein, en daar hy voorging en vocht, hadt men gemeenlyk d'overhandt. Zoo dat men in die kinderstryden de voorteekens zagh van zyn volgende leven, en daaden. In die jonge jaaren was zyn eerste werk te Vlissingen in de lynbaan der Heeren Lampsens te gaan, en hy won daar zes stuivers 's weeks: 't welk hy naamaals, L. Admiraal van Hollandt geworden, dikmaal plagh te verhaalen. Doch de lynbaan kon het knechtken, dat een zeeman most worden, niet lang houden. Hy had geen

De Ruiters vaderlandt en geboortestadt.

De tydt zyner geboorte.

Zyn kindtsheit.

Stout bestaan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Zyn eerste handtwerk. behaagen in dat leven, noch handtwerk, en paste zoo weinig op, (in zyne voorgaande kinderlyke uitspoorigheden voortgaande) dat men hem haast moede werdt, en niet langer met hem te doen wou hebben. Dies verstondt men dat hy most vaaren, daar zyn hart naar jookte. Ook plag hy sedert te zeggen, *dat hy in zyne jonkheit nergens toe dogt dan om ter zee te vaaren.* Hy quam zoo haast niet t'scheep of men zagh in hem een geheele verandering. Straks was hy zoo stil, zoo naarstigh, en gehoorzaam in 't scheepwerk, dat men in hem met reden niet kon verwenschen. In den jaare MDCXVIII, in 't elfde jaar zyns ouderdoms, op Sint Stevensdagh, raakte hy voor d'eerste maal in zee, en voer eerst voor Hooghbootsmans jongen, daarna voor matroos, tot dat hy, door alle scheepsbedieningen opklimmende, Stuurman en daarna Schipper werdt. Op het schip, daar hy voor Hooghbootsmans jongen voer, was te dier tydt een Neger, weleer voor slaaf verkocht, maar toen vry, en te Vlissingen, naa 't aanneemen van den Christelyken godtsdienst, gedoopt, en Jan Kompany geheeten, die zyn speelgezel werdt, en dien hy, by verloop van tydt weêr in zyn vaderlandt geraakt, lang daarna in een' anderen staat wonderlyk ontmoette, in 't vervolgh te melden. In den jaare MDCXXII diende de Ruiter, naaulyks vyftien jaaren oudt geworden, te lande, nevens etlyke andere matroozen, voor Konstapel, of Busschieter: eerst in 't landt van Kleef, in 't leger der Heeren Staaten, ten tyde dat Prins Maurits, die beroemde Krygsoverste, daar d'aanslaagen van de Spaanschen zocht te stuiten. Dees hadden toen veel volks in 't landt van Kleef by Xanten, Wezel en andere plaatzen, by een: en veinsden, daar ontrent heen en weêr trekkende, als of zy iet voorhadden op eenige grensvesting van den Staat, in Gelderlandt of Overeyssel, tot dat eenige van hunne andre legerbenden, door bevel van den grooten Veldtheer Spinola, Steenbergen bemaghtigden, en voor Bergen op Zoom rukten. Hier werdt in der yl veel volks te waater binnen gezonden, ook veel Busschieters, en onder de zelve de Ruiter, die toen, zoo jong als hy was, mans soldy begon te trekken, en zich in dat beleg manlyk droeg. Hy kocht daar een paardt, waar van hy zich stoutelyk diende, en in d'uitvallen verscheide maalen buit op de Spaanschen haalde. In 't zelve jaar begost hy ten oorlogh te vaaren, en werdt eerlang voor Hooghbootsmans maat aangenoomen: ook toonde hy zyne kloekmoedigheit in verscheide tochten. Eens onder d'eerste matroozen enterende, en in een vyandtlyk schip overspringende, werdt hy met een halve piek in 't hooft gequetst, doch niet doodelyk: en meenen eenigen dat dit d'eerste en eenige wonde was, die hy den gantschen tydt zyns levens, in ontelbaare gevaarlyke toghten ontfing, tot den lesten schoot toe, die hem in zyn' hoogen ouderdom 't leven koste. Doch anderen verhaalen, dat hy op een anderen tydt, noch voor matroos vaarende, toen eenige Biskaaische of andre Spaansche scheepen zyn schip naamen, ook in zyn slinker arm, of handt, werdt bezeert, en nevens al 't scheepsvolk geplondert en gevangen. Maar aan landt koomende, ontsprong hy zyn bewaarders, en ontliep het. Doch toen vondt hy zich in geen kleene verlegenheit, van alles ontbloot en in een vreemdt landt: dies most hy, in 't gezelschap van noch twee matroozen, door Vrankryk, meest te voet, naar 't vaderlandt keeren. Ook perste hen de noodt met hun drien by beurten, onder 't reizen, hunnen nooddruft langs den wegh aan de huizen van bermhertige menschen te zoeken: tot een klaar bewys dat de godlyke voorzienigheit somtydts mannen, die ze boven veele

Begint ter zee te vaaren.

Dient voor een tydt te lande voor Busschieter.

Eerst in 't landt van Kleef.

Daarna in 't beleg van Bergen op Zoom.

Vaart ten oorlogh.

Wordt gequetst.

Gevangen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

veele anderen wil verheffen in d'allergrootste ongelegenheit en armoede laat vervallen: op dat ze, tot beteren staat gekoomen, en hun tegenspoedt gedenkende, te meer meêdoogen zouden hebben met d'ellenden van anderen. Daarna voer hy etlyke jaaren meest ter koopvaardy, in dienst van de Heeren Kornelis en Adriaan Lampsens, boven gemeldt. Deeze Laampsens waaren twee gebroeders, voortreffelyke Koopluiden te Vlissingen, groote liefhebbers des vaderlandts, en d'oudtste werdt meermaalen Burgermeester in zyn vaderlyke stadt verkooren, en daarna wegens Zeelandt gemaghtight ter vergaderinge van de Staaten Generaal. De Ruiter dus ter zee vaarende, oeffende zich een' geruimen tydt met groote opmerkinge en vlyt in de stuurmanskunst, en al wat noodig was om de strekkingen der landen en kusten te kennen; de breedtte der plaatzen af te meten; de lenghte t'onderzoeken, of naar de regelen der kunst te gissen en uit te vinden; voorts d'afwyking der naalde gaâ te slaan, en daar door goeden koers te zetten, en wat tot het beleidt der zeevaart meer wordt vereischt. In den jaare MDCXXXI, † het vierentwintighste zyns ouderdoms, verbondt hy zich in echt met zyne eerste huisvrouwe, Maria Velters van Grypskerke, die tien maanden daarna in 't kraambedde van 't eerste kindt, een dochter Alida genoemt, met het kindt overleedt. Ontrent dien tydt Stuurman geworden, heeft hy zich in dien dienst zorgvuldigh gequeeten, en verscheide reizen gedaan: onder andere met het schip den Groenen Leeu, en den Schipper Jochem Janszoon naar Groenlandt, in den jaare MDCXXXIII: en in den jaare MDCXXXV naar 't landt Mauritius, het Oosterfsche gedeelte van 't eilandt Magellanica, by de Straat van le Maire. Hier werden op zeekeren nacht verscheide scheepen, daar 't zyne onder was, ontrent de vyf klippen met zulk een' zwaaren storm, uit den Zuidtzuidtwesten, beloopen, dat ze zich in den uitersten noodt vonden, en daar alle meenden te blyven. Eenige vervielen tegens het ys: andere kreegen 't landt met verlies van ankers en touwen. Een van de scheepen verloor zyn zeil met drie ankers, en liep tusschen een klip en d'ysbergen. Het schip van de Ruiter, met noch een ander, raakte noch in een baay zonder schaade. Weinig tydts daarna, op den derden Pinxterdagh, woey de windt zoo hardt uit de wal, dat de touwen braaken, en 't schip met het ys in zee dreef, op Godts genade. Eerst dreven ze noordelyk heenen tot by den middagh, toen schoot de windt West. Zy maakten de fok klaar, en boorden zoo door 't ys met een' vreesselyken storm. De fok woey tot tweemaal uit de lyke. Dus quaamen ze ter middernacht met een zeil benoorden de ysbergen, met groot gevaar van schip en lyf; want hoe kleen zy het zeil maakten 't woey aan stukken, en zy zagen geen andere uitkomst dan in het ys of tegens de wal te dryven. In deeze benaautheit meenden ze 't ys te kiezen; maar ziende een hoek afsteeken, liepen ze derwaarts, kreegen grondt, lieten 't anker vallen op zes of zeven vadem waters, en braghten daatelyk hunne kabels aan landt, daar ze die aan de klippen vast maakten. Hier vonden ze goedt weder onder 't hooge landt, Godt dankende voor de verlossing uit zoo grooten noodt. In 't volgende jaar MDCXXXVI begaf hy zich ten tweeden maale in den huwelyken staat, en troude met Kornelia Engels van Vlissingen, met wie hy ruim veertien jaaren in groote eendraght leefde, en verscheide kinders teelde. In den jaare MDCXXXVII voer hy voor Kommandeur op een van de kruissers †, die door zommige koopluiden en anderen werden toegerust, om op de Duinkerkers te kruis-

Leert de Stuurmanskunst.

Trout en verliest zyn eerste vrou.

† *Den 16 Maart.*

Vaart voor Stuurman op Groenlandt.

16 May.

Loopt groot gevaar.

29 May.

Begeeft zich ten tweeden maale in den echten staat.

Kruist op de Duinkerkers.

† *Ziet d'ordre voor zulke Kruissers, naderhandt beraamt, in 't Groot Plakkaatboek, 1 deel. p. 984.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

kruissen, verzelt met noch een schip onder 't bevel van Joost van Sluis. Op deezen toght heeft hy een schip, dat naar Oostende wou, genoomen, en opgezonden, en daarna noch een Hamburger lorrendrajer verovert. Toen viel 'er geschil onder de matroozen van de twee kruissers om den buit, het scheepsvolk van de Ruiter begost te muiten. Zy wilden alle naar huis. Dus scheidden de twee scheepen van elkandere, en d'onwilligheit van de Ruiters boodtsvolk nam zoo toe, dat hy zich genoodtzaakt vondt binnen te loopen.

Zyn scheepsvolk wordt onwillig en muit.

Maar eer hy in quam, kreegh hy ontrent Blankenberg een vloot van dertien Duinkerkers in 't gezicht, die recht op hem afquaamen: maar hy zette al zyn zeilen by om 't gevaar t'ontgaan, en ontdonkerde hun op den avondt: want hy verstondt dat het geen dapperheit, maar vermetele reukeloosheit zou zyn, zich, buiten noodt, met een enkel schip te willen waagen tegens zoo ongelyke maght, en bewaarde zich zelven tot beter kans.

Ziet dertien Duinkerkers, dien hy ontwykt.

In wat gewesten hy in de jaaren MDCXXXVIII en MDCXXXIX heeft gevaaren, is my, by gebrek van aanteekeningen, niet gebleeken: maar in den jaare MDCXL, ten dienst van de Heeren Lampsens, Schipper geworden, deedt hy met het schip Vlissingen een reis naar Pernambuk of Fernambuk, in Brazilie.

Wordt Schipper.

Doch naar huis keerende, en ontrent Kalis in Vrankryk koomende, zagh hy twee Duinkerksche fregatten, en dat d'eene een prys by zich hadde, dien hy hem ontjoeg, zonder dat de Duinkerker eenige teegenweer boodt om zynen roof te behouden.

Komt by twee Duinkerkers, en ontjaaght den eenen een prys.

Die reize gelukkelyk volbraght hebbende, voer hy in 't lest van November weêr naar Fernambuk, en quam den zevenden van Januarius, des jaars MDCXLI binnen 't Recif. Daarna liep hy ook in zyn herwaartsreize naar Westindie, en de Karibische eilanden, de Barbados, Sint Christoffel en Sint Eustatius; daar hy zynen handel dreef, en verscheide waaren verruilde. In al die reizen toonde hy zich zelven zeer vlytig in 't gaâslaan en waarneemen van zaaken, die tot het opdoen der kusten konden dienen, en bevondt verscheide misslagen in de gemeene zeekaarten: welke ondervindingen hy zorghvuldig in zyn journaalen of daghregisters aanteekende; weetende dat een kloek zeeman op zulke dingen moet achtgeven, om zich van die waarneemingen te dienen, en goeden koers te zetten. Onder anderen was by hem in twee toghten, als hy van Braziel naar de Karibische eilanden over stak, gemerkt, dat de gemelde eilanden wel hondertdertigh mylen meer Oostwaart lagen, dan de kaarten aanweezen. In 't begin van May van zyne leste Brazielsche reize weêr te Vlissingen gekoomen, raakte hy korts daarna, in de maandt van Junius, d'eerstemaal, als Kapitein ter zee, in dienst van den Staat.

Verandering in Portugaal. *zie Aitzema* XXI. 730. *en B. Nani in 't* XI *boek zyner Historie.*

De Portugeezen hadden den Koning van Spanje en zyn juk den eersten van December in den jaare zestienhondertenveertigh verworpen, en den Hartogh van Bragance, onder den naam van Don Johan den vierden, tot Koning verklaart. Waar op de Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden, poogende hunnen vyandt in dat geweste werk te geeven en optehouden, korts daarna beslooten † een vloot van twintig scheepen, wel gemant, en verzien naar behooren, onder een goedt en ervaaren Hooft, in zee te brengen: om op en langs de kusten van Spanje, en de ryken daar onder behoorende, tot afbreuk der vyanden, en aanmoediging van den nieuwen Koning, Don Johan den vierden, gebruikt te worden. Deeze bystandt werdt daarna ‡ wegens den Staat ook belooft, in 't verdragh tusschen hunne Hooghmoogentheden en den Gezant van Portugaal, Tristan de Mendoça Furtado, in den Haage gesloten. De Heeren Staaten zouden vyftien oorlogsscheepen en vyf fregatten naar Portugaal

† Den 19 Februar. 1641.

De Staaten besluiten de Portugeezen met een vloot te hulp te koomen. *Aitzema* XX. 753.

‡ Den 22 Jun. 1641. Aitzema XX. 759.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

tugaal zenden: en weegens den Koning van Portugaal werdt beloofť, dat hy op zyn eigen koſten gelyk getal van ſcheepen en fregatten zou koopen of inhuuren, om met de vloote van deezen Staat tot afbreuk van den Koning van Spanje, den gemeenen vyandt, zee te kiezen: voorts dat hy in Portugaal noch tien of meer galjoenen zoude toeruſten, en die voegen by de gemelde vloot, ten zelven einde. Zyn Hoogheit, den Prinſe van Oranje, werdt by de Heeren Staaten maght gegeven, de vloot, die men van hier derwaarts zou zenden, met bequaame Kapiteinen te voorzien. By die gelegentheit werdt ook op de Ruiter gelet, die nu zoo veel proeven van kloekmoedigheit hadt gegeven, en zoo veel naams verworven, dat zyn Hoogheit, op 't goede getuigheniſſe zyner landtsluiden, hem niet alleen tot Kapitein ſtelde, op 't ſchip de Haaze, maar met eenen tot Schoutbynacht over de geheele vloote. Dit geſchiedde den twintighſten van Junius in 't Leger voor 't Huis te Gennip tot Offelen, en de laſtbrief tot het Kapiteinſchap, hem toen gegeven, luidde als volght.

De Ruiter wordt tot Kapitein geſtelt, en tot Schoutbynacht, over de vloot naar Portugaal.

FREDRIK HENDRIK, by der gratie Godes Prins van Orange, Grave van Naſſau, Katzenelebogen, Vyanden, Dietz, Lingen, Meurs, Buuren, Leerdam, Marquis van der Veere en Vliſſingen, Heere en Baron van Breda, der ſtadt Grave, en den Lande van Kuik, Dieſt, Grimbergen, Herſtal, Kranendonk, Warneſton, Arlay, Noſeroy, St. Vyt, Daasburch, Polanen, Willemſtadt, Niervaart, Yſſelſtein, St. Maartensdyk, Geertruydenberge, Chaſteau-Regnard, de Hooge en laage Swaluwe, Naaldwyk, Erfburchgrave van Antwerpen en Bezançon, Erfmaarſchalk van Hollandt, Gouverneur van Gelderlandt, Hollandt, Zeelandt, en Weſtvrieſlandt, Zutphen, Uitrecht, Overyſſel, ſtadt Groeningen, en d'Ommelanden, Kapitein Generaal en Admiraal der vereenighde Nederlanden, &c. Allen den geenen die dezen jegenwoordigen zullen zien ofte hooren lezen, ſalut. Naadien de Hooge ende Moogende Heeren Staten Generaal der vereenichde Nederlanden voor goedt en raadtzaam aangezien hebben eene vloote van twintig ſchepen tot ſecours van den Koning van Portugaal t'equiperen en naar Portugaal te zenden, onder 't beleidt van den E. Arnout Gyſels, als Admiraal van de voorſchreeve vloote, en dat het overzulx haar Hooge en Moogende belieft heeft ons t'auhorizeren, omme de voornoemde ſchepen met bequaame en ervaare Kapiteinen te verzien, doen te weten, dat wy geinformeert zynde van de vromigheit, experientie, en getrouwigheit van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, den zelven tot Kapitein van een der voorſchreve ſchepen, genoemt de Haze, geſtelt en gecommitteert hebben, ſtellen en committeren mitsdeezen, hem maght en bevel gevende van zich by ordre van den voorſchreeven Admiraal te laten gebruyken tegen de Spanjaarden haare adherenten en andere vyanden van de vereenighde Nederlanden, en den zelven zoo te waater als te lande allen mogelyken afbreuk te doen: welverſtaande dat hy onder 't pretext van dezen niet en zal mogen beſchadigen eenige koopluiden ofte ingezetenen van de voorſchreve vereenighde Nederlanden, nochte hunne vrunden, ofte de geenen daar mede zy in eenige alliantie ofte neutraliteit ſtaan, inzonderheit niet den onderzaat des heyligen Ryks, der Koningkryken van Vrankryk, Grootbritanje, Portugaal, Denemarken, Zweden, Polen, item van de Republyke van Venetie, den grooten Hertoge van Tuskanen, nochte van anderen, die met de vyanden der voorſchreven Nederlanden geene gemeenſchap hebben: tot welken einde hy gehouden werdt

Commiſſie tot het Kapiteinſchap hem by zyn Hoogheit den Prins van Oranje gegeven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zich te reguleren naar den Artykelbrief † en ordonnantie hem voor te houden, gelyk mede alle de buiten ofte prinzen die by zoude mogen verooveren, behoorlyk te leveren in de handen van de genen, die hem aangewezen zullen worden, omme by de zelve wettelyke kennis genomen te worden van de deugdelykheit of ondeughdelykheit van dien, en behoorlyke verdeelinge daar van gemaakt te werden, volgende d'ordonnantie daar op gemaakt, ofte als noch te maaken. Verzoekende dienvolgens allen Koningen, Potentaten, Prinsen, Republyken en andere personen, van wat staat, digniteit, ampt en conditie de zelve zonden mogen wezen, eenen yegelyke naar eisch van zyne hoogheit, staat en qualiteit, ordonnerende en bevelende daar benevens wel expresselyk allen Oversten, Kolonellen, Viceadmiraalen, Kapiteinen, Bevelhebberen, en voorts allen anderen in dienst van de voorschreve vereenighde Nederlanden, en onder onzen gebiede wezende, den voornoemden Michiel Adriaansz de Ruiter voor onzen bestelden Kapitein te houden en t'erkennen, en overzulks hem met zyne Officieren, scheepsvolk en goederen niet alleen vry en vrank te laten varen, keeren, stil leggen, en afzeylen, allomme daar 't hem van nooden zal weezen, maar hem ook alle genade, gunst, en bevorderinge te betoonen: 't welk wy jegens eenen yegelyke, gelyk dat naar elks hoogheit, staat, ampt ende conditie behoort, bereits zyn te verschuldigen, en 't erkennen. Ende doen die geene die in der voorschreeve Nederlanden dienst, en onder onzen gebiede zyn daar aan onze ernstige meyninge. Des ten oirkonde hebben wy dezen met onzen naame onderteekent, en onzen zegel daar onder doen aanhangen.

† *Dees Artykelbrief wordt gevonden in 't groot Plakkaatboek der Staaten, in 't 2 deel. p. 187. en is naderhandt meermaalen vernieuwt en met eenige verandering uitgegeven. Zie het gemelde Plakkaatboek. 2 deel p. 3175. en de Stukken achter deeze Historie gestelt.*

Actum in 't leger tot Offel, den 20 Juny 1641.

was onderteekent,

F. H. DE NASSAU.

Met een afhangend Zegel in rooden Wassche.

En wat lager

Ter ordonnatie van zyn Hoogheit

J. JUNIUS.

Op de rugge stondt gescheven,

Compareerde op huiden den 6 Julius 1641 in den Raade ter Admiraliteyt in Zeelandt de Kapitein Michiel Adriaansz. de Ruiter, en heeft gedaan den behoorlyken eedt van zich wel en getrouwelyk in deze zyne commissie te quyten.

was geteekent

J. STEENGRACHT.

De Lastbrief van 't Schoutbynachtschap was ten zelven daage tot Offelen geteekent, en van deezen inhoudt:

Commissie tot het Schoutbynachtschap over de vloot naar Portugaal.

Alzo de Hooge ende Moogende Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden goedtgevonden hebben eene vloote van twintigh schepen te zenden tot secours van den Koning van Portugaal, onder 't beleit van den E. Arnout Gysels, als Admiraal van de zelve vloote, en derhalven nodig is dat een gequalificeert persoon daar over gestelt werde tot Schoutbynacht; zoo is 't dat zyn Hoogheit, geinformeert zynde van de bequaamheit en ervarentheit van Michiel Adriaansz de Ruiter in 't stuk van de ordre en oorloge te water, hem gestelt en gecommitteert heeft, stelt en, committeert mits dezen tot Schoutbynacht over de voorschreven vloote,

hem

hem authorizeerende 't zelve ampt naar zynen eisch te bedienen, den voornoemden Admiraal in allen voorvallende zaaken behoorlyk te respecteren, ook met hem alle goede correspondentie te houden, en voorts alles te doen, wat een getrouw Schoutbynacht schuldig is en behoort te doen. Kapiteinen, Officieren, ook kryghs-ende bootsvolk, ende allen, dien 't aangaan mooge, ordonnerende den voorschreven Michiel Adriaansz. de Ruiter voor haaren Schoutbynacht 't erkennen, en hem in 't gene hy in de voorschreve qualiteit haar ten dienst van den lande belasten zal, t'obedieren.

Actum in 't leger tot Offelen, den 20 Juny 1641.

was onderteken t

F. H. DE NASSAU.

Insgelyks met een zegel in rooden wassche.

En wat lager

Ter ordonnantie van zyn Hoogheit

J. JUNIUS.

Zyn Hoogheit de Prins van Oranje, van wien de Ruiter deeze lastbrieven ontfing, verstondt te dier tydt, naar zyne hooge wysheit, dat men geen beter Zeekapiteinen kon kiezen, dan mannen van moedt, die van kindtsbeen de zee hadden bevaaren, en zich 't zeemanschap grondig verstonden, en vondt zich derhalve in de keur van de Ruiter niet bedroogen. Dees' ging den achtentwintighsten van Julius van Vlissingen met zyn schip in zee. Maar 't liep noch aan tot ontrent het midden van Augustus, eer d'Admiraal, Viceadmiraal, en d'andere scheepen der vloote by een quaamen. Zy hadden op deezen toght veeltydts ongestadig weder, met regen, harde winden en storm, zoo dat ze eerst den tienden van September boven de kaap van Montego, een uithoek van Portugaal, raakten. Den volgenden dagh verstonden ze uit een visscher, dat de Spaansche vloot uit Westindie noch niet over was: dat een gedeelte van de Spaansche oorloghsvloot, met de Duinkerkers, zich tot Kadix onthieldt: en dat de Portugeesche en Fransche vlooten te Lisbon klaar laagen. Op dit bericht werdt alle vlyt aangewendt om op het spoedighste derwaarts te zeilen. Den zelven dagh, omtrent den avondt, quaamen ze voor Kaskais ten anker. Hier werdt hun bericht, dat de Portugeesche vloot, met de Fransche hulpscheepen, twee dagen te vooren van daar waaren t'zeil gegaan. Van daar zeilden de Nederlanders voorby het kaasteel sint Juliaan, tot een vierendeel myls van de stadt Lisbon, daar ze water, en andre behoefte, van landt haalden. De Koning liet den Admiraal der Nederlandtsche vloote door zynen Geheimschreyver vriendelyk vermaanen, met den eersten weêr onder zeil te gaan, en zyn' plicht te betrachten. Weinig daagen daarna liep de vloot weêr in zee, en stelde haaren koers naar de kaap van Spichel, en voorts naar de kaap van sint Vincent om de Portugeesche vloot op te zoeken. Toen gingen ze Oostwaart aan naar de kaap van sinte Maria, en naar Ayamonte, een stadt van Andalusie. Daarna ontrent sint Lucar komende, werdt de Viceadmiraal en de Schoutbynacht de Ruiter met zes lichte scheepen naar Kadix gezonden, met last om in de baay te loopen, en te bezichtigen wat scheepen daar lagen. D'Admiraal leende zyn sloep aan de Ruiter, om zich in 't bezichtigen daar van te dienen. Zy zeilden dwars van de klippen, de Purkos genoemt, in de baay, daar zy zevenentwintig scheepen zoo kleen als groot ontrent het Puntaal zaagen; en voor de stadt een galjoen

Beschryving van de tocht naar Portugaal.

De Nederlandtsche vloot komt op de kust van Portugaal.

Voorts by Lisbon.

Gaat weêr t'zeil.

Komt op de Spaansche kust.

De Ruiter zeilt nevens anderen in de baay van Kadix, om daar de scheepen te bezichtigen.

24 Sept.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

joen en noch vyf andre ſcheepen, en daar onder twee Engelſche. Naa dat ze alles hadden bezichtight, zeilden ze weêr uit de baay, zonder dat'er van wederzyden een ſchoot werdt geſchooten. Daarna liep de vloot weêr te rugh naar Ayamonte, om naar de Portugeeſche oorlogsvloot te vernemen. Dan daar ontrent gekomen kreeg men tyding door een ſloep van den Overſte van Tavila of Tavira, een ſtadt van Algarve, afgezonden, dat de Portugeeſche vloot voor Kadix was geweeſt: dat ze drie Duinkerkers zoude hebben verovert: voorts dat men vreesde, dat ze door den weſten windt binnen de ſtraat van Gibraltar was gedreven. Ten volgenden daghe quam de gemelde Overſte, Don de Valasko genoemt, die weleer in 't beleg van Bergen op Zoom de Spaanſchen hadt gedient, aan het boordt van den Nederlandtſchen Admiraal, om met hem en zynen Krygsraadt t'overleggen, wat men beſt, tot afbreuk van den Spanjaardt, zou ondernemen. Hy verſtondt dat men meer maght van ſcheepen moſt hebben om de Spaanſche vloot te veroveren of te vernielen, en zondt dien zelven avondt een fregat naar de Straat, om den Bevelhebberen der Portugeeſche vloote de komſt der Nederlanderen bekent te maaken; ten einde dat ze te rug komende, zich daar by zouden voegen: hen vermaanende dat zy zonder uitſtel herwaart zouden komen, al waar 't dat de Franſchen, die by hen waaren, dat ontrieden. Ook gaf hy aan de Nederlandtſche Bevelhebbers te kennen, dat de Portugeezen geen goedt vertrouwen hadden op de Franſchen: zeggende, dat die de Portugeeſche ſcheepen in de Straat hadden gelokt, meer tot hun eigen dienſt dan tot voordeel van de kroon van Portugaal. Hier op werdt by den Nederlandtſchen Admiraal en zynen Krygsraadt beſlooten, dat de ſcheepen der vloote, in drie hoopen verdeelt, zouden kruiſſen, doch in elkanders gezicht blyven, en 's avondts weder naar de vlagh koomen. Dit geſchiedde tuſſchen Ayamonte en de Kaap van Sint Vincent, en zoo Zuidtwaarts in zee; zich zoo verre verſpreidende, dat ze wel twaalf mylen in 't ronde van zich konden zien, om, waar 't moogelyk, de Portugeeſche vloot t'ontdekken of de Spaanſche t'ontmoeten. Den vierden van October verſtondt d'Admiraal by de Kaap van Sinte Marie, van een ſcheepken van Marſeilje, uit Lisbon koomende, dat de Portugeeſche vloot aldaar was ingekoomen, vermits de ziekte van haaren Admiraal: doch dat de Koning hadt belaſt, dat ze weder in der yl in zee zou gaan, naar de kaap van Sint Vincent zeilen, en zich aldaar by de Hollanders voegen. Van de Franſchen werdt gezeit, dat ze zich daar desgelyks onthielden. Toen vondt men goedt alles by te zetten, en zich ten eerſten naar Sint Vincent te begeeven. Doch de Nederlanders vonden daar geen vrienden, maar vyanden. Den derden van November, ontrent middernacht, werden ze, niet verre van die Kaap, twee vuuren gewaar, en bleeven daar by tot den vierden 's morgens. Toen zaagenze de vyandtlyke vloot, beſtaande uit negen galjoenen, tien Duinkerkſche Koninghsſcheepen, vier fregatten van Duinkerken, met een karveel tot een jacht, t'zaamen vierentwintig zeilen. 'S morgens ten acht uuren raakte de twee vlooten in 't gevecht. Hier hebben eenige weinigen, met naame de Ruiter, hun eer en eedt naar behooren betracht. Het ſchip de Engel Gabriël, een fluit met achtentwintig ſtukken, gevoert by den Kapitein Jan Solaas, werdt in 't begin van den ſtrydt zyn groote ſteng afgeſchooten, en, in 't midden van veel Spaanſche ſcheepen, door twee galjoenen aangetaſt. Waar op de Ruiter met der haaſt wendde, om Solaas t'ontzetten, Maar eer hy zoo ver kon koomen, werdt hy zoo doornagelt, dat hy wel ſes ſchooten onder

Margin notes: Tyding van de Portugeeſche vloote. — De vloot wordt in drie eſquadres verdeelt om beeter te kruiſſen. — Nader tyding van de Poortugeeſche vloote. — De Nederlanders krygen de Spaanſche vloot in 't gezicht. 3 Nov. — Scheepsſtrydt by Sint Vincent tuſſchen de Nederlandſche en Spaanſche vlooten. 4 Nov. — De Ruiter pooght een Fluitſchip t'ontzetten, maar wordt tot zinkens toe getroffen.

der waater kreeg, en genoodtzaakt was te krengen, om de gaaten te ſtoppen. Kapitein Gerret van Lemme, voerende 't ſchip de Zwaan met tweeendertig ſtukken, dat ziende, zeilde toen tuſſchen 't gemelde fluitſchip Gabriel, en de twee galjoenen in. Daarna verloor de fluit al zyn maſten, en werdt, na lang gevecht, en 't betoonen van manlyke kloekmoedigheit, van de vyanden noch verlaaten. D'Admiraal zondt Kapitein de Lieſde met het ſchip den witten Engel, om ter noodt het volk van de fluit te bergen, maar hy kon'er niet by koomen. Hoe 't verder met dit ſchip afliep, of het zonk, of in de handen der Spaanſche verviel, is my niet gebleeken. Ondertuſſchen zagh men, dat het meeſte deel van de Kapiteinen niet deeden 't geen zy in 't ontfangen van hunnen laſt hadden belooft. Maar de Ruiter begaf zich, zoo dra hy 't grootſte lek wat geſtopt hadde, weêr in 't gevecht, zeilende noch eens door de Spaanſche vloot, doch hy werdt weêr zoo gehavent, dat zyn kardoeskiſt in 't waater ſtondt. Toen riep hy tot eenige Kapiteinen, *datze van Lemme*, die, om de fluit van Solaas te helpen, in noodt was, en groote ſchaade leedt, *zouden ontzetten:* maar hy vondt geen gehoor. Zoo dat het, ſchreef zeeker ooghgetuigen, te beklaagen was, dat de Heeren Staaten hier zoo weinig Kapiteinen hadden, die zich behoorlyk queeten. De Ruiter nochtans heeft den plicht, daar hy anderen toe vermaande, zelf ten vollen betracht. Zoo haaſt als het waater in 't ruim van zyn ſchip begon te minderen, ging hy met onverzaaghden moede om van Lemme te redden, en bereikte zyn ooghmerk. Het Spaanſche galjoen, dat Van Lemme aan boordt lagh, ſtelde 't op een loopen, en de Duinkerker, die aan hem vaſt lagh, kon bezwaarlyk los raaken: dan dewyl Van Lemmes kruidt onder waater ſtondt, en hy niet meer ſchieten kon, raakten zy van elkandere, en de Ruiter ſpoeide zich naar den Duinkerker, die heel reddeloos was. Maar ter zelve ſtonde ſeinde het volk van Van Lemme zoo zeer met rokken en broeken, dat zich de Ruiter naar hen toe wendde, om ze te helpen: doch eer hy daar by quam zonk het ſchip, en hy kon ſlechts tien mannen bergen. Kapitein Pieter van Gorkum bergde noch negen, en noch eenentwintig ontquaamen 't in de kleene boot van 't gezonken ſchip, zoo dat van vierentnegentig mannen, die 't voerde, alleen veertig afquaamen. Hier mede eindighde 't gevecht, en de wykende Spaanſchen hadden geen luſt om meer aan te byten. De Nederlandtſche ſcheepen verzaamelden toen by elkandere, en d'Admiraal liet zyn witte vlag wayen. Op dat ſein quaamen al de Kapiteinen aan zyn boordt. Men overley wat verder ſtondt te doen, en beſloot eenſtemmighlyk, dat men naar Lisbon zoude zeilen: overmits men alreê twee ſcheepen hadt verlooren, de meeſte ſcheepen met onervaaren volk waaren bezet, en ook onder zommige groote oneenigheit was. Terwyl de Kapiteinen noch aan des Admiraals boort waaren, quam de Ruiters ſchip achter om loopen, en 't volk riep, dat het ſchip wou zinken: waar op hy zich in der yl derwaarts begaf, en zoodanige ordre ſtelde dat het voornaamſte lek werdt geſtopt. Daarna weer t' zeil gaande, quaamen ze naa 't uitſtaan van veel onweder den derden dagh naa 't gevecht op de ſtroom van Lisbon, behalven vyf of zes ſcheepen, die, door ſtorm van hun verſteeken, in 't kort ook binnen quaamen, en nevens d'andere tot voor de ſtadt zeilden. De Ruiter vondt zich door 't lek van zyn ſchip genoodtzaakt voor Reſtiers ten anker te komen. Doch door 't groot onweder kon hy niet tegens den grondt haalen om dicht te maaken. Hier leggende verſtondt hy dat de Franſche vloot naar Vrankryk was vertrokken, en dat de Portugee-

Kapitein van Lemme volght zyn voorbeeldt, en quyt zich dapper.

De Ruiter begeeft zich ten tweeden maale in 't gevecht, byna met gelyke uitkomſt.

Loopt ten derden maale in 't gevecht om van Lemme te helpen, en ontzet hem.

Vervolght een Duinkerker, maar moet zich wenden naar Van Lemme, die terſtondt zinkt.

'T gevecht ten einde.

D'Admiraal Gyzel ſeint de Kapiteinen aan boort.

Men beſluit naar Lisbon te zeilen.

De Ruiters ſchip in zinkens noodt.

De Neerlandtſche vloot komt op de rivier van Lisbon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

tugeesche voor Lisbon lag; daarze zich in zee by de Nederlanders hadt moeten voegen, waar toe men daaghlyks met brieven hoop had gegeven. Toen 't weêr wat bedaarde zette het de Ruiter met zyn schip aan den grondt om het dicht en schoon te maaken. Hier vondt men toen een schoot ontrent den kruidtkamer, en een opening wel twee en een halve voet lang, en anderhalve voet breedt: zoo dat het schip, indien men der met geen kracht waar by gekomen, in 't gevecht hadt moeten zinken, al had men twintig pompen gehadt. Verscheide andre scheepen moesten desgelyks hunne lekken stoppen en eenige hunne stengen en masten wangen. Ter zelve tydt quam iemandt, van den Koning afgezonden, met den Nederlandtschen Konsul, aan de Ruiters boort, toen d'Admiraal Gysels noch buiten was, hem vragende, waarom de Nederlandtsche vloot was ingekomen. Hy verhaalde, hoe men met de Spaanschen hadt gevochten, en wat noodt hen perste om in te komen, en de reddelooze scheepen weêr klaar te maaken. Terwyl men hier meê bezich was zondt de Koning aan yder schip een pyp wyns, twee schaapen, en andre ververfching, om 't volk te verquikken. Etlyke daagen daarna verzocht zyn Majesteit, dat men noch eenige tydt naar de Portugeesche vloot zou wachten, om dan gelykerhandt iet t'ondernemen. De Nederlandtsche Bevelhebbers besloten noch acht dagen te wachten: te meer om dat al hunne scheepen noch niet klaar waaren. Midlerwyl werdt hun veel cier aangedaan, en Don Johan van Mendosa, Admiraal van Portugaal, noodde hen ter maaltydt, daar hy ze vriendelyk onthaalde. Voorts werdt op een nader verzoek des Konings goedtgevonden noch tot den achtsten December te vertoeven. Hier op volgde den zevende eenige giften van eere. De Nederlandtsche Konsul, Pieter Korneliszoon, quam toen aan 't boordt van den Admiraal Gyzels, met twintig goude keetenen, die hy, van 's Konings weegen, onder de Bevelhebbers en Kapiteinen verdeelde, elk ontrent tweehondertenvyftig gulden waardig. Dus werden de lafhartigen en de dapperen met gelyke vereeringen beschonken. Aan de keeten hing een gedenkpenning van goudt, daar ter eene zyde des Konings afbeelding op stondt, met dit opschrift, JOHANNES IV, DEI GRATIA REX PORTUGALLIÆ. MDCXLI: *dat is, Johan de vierde, door Godts genaade Koning van Portugaal.* 1641. Aan d'andre zyde zagh men den vogel Fenix, met deeze woorden,

VICI MEA FATA SUPERSTES:

dat is naar den zin,

Ik quam myn noodtlot by myn leven noch te boven.

Niet lang daarna hielden de Nederlanders weêr Krygsraadt, en besloten t'zeil te gaan: maar toen quam weêr verzoek van den Koning om noch vier daagen naar zyne vloot te wachten, 't welk nochmaals werdt ingewilligt. Doch naa 't verloop van die tydt werden ze door hardt weder opgehouden. Daarna werdt op nieu in den krygsraadt vast gesteldt met den eersten, by weêr en windt, zee te kiezen. Ter zelve tydt bequaamen de Nederlanders zeker bescheidt van Kadix, aangaande de Spaansche vloot, daar zy mede slaaghs waaren geweest. Zy verstonden, dat'er twee van haare scheepen in den gront waaren geschooten, een Duinkerker en een Spanjaardt, en wel elfhondert mannen doodt en gequetst: voorts dat ze weêr met zevenentwintig zeilen in zee waaren. Hier op volgde veele stormen, zoo dat de Nederlandtsche vloot van Lisbon niet t'zeil kon gaan, voor den achtsten van Januarius des jaars MDCXLII. Men stelde den

(Margin notes: Gestelteniss van de Ruiters schip. — 7 Nov. — 10 Nov. Ververfching aan de scheepen gezonden. De Koning zoekt de vloot op te houden. — Hy laat al de Nederlandtsche Bevelhebbers en Kapiteinen met goude keetenen en gedenkpenningen beschenken. 7 Dec. — Tyding van Kadix aangaande de gesteltenisse der Spaansche vloote. De Nederlandtsche vloot gaat van Lisbon t'zeil,)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en heeft veel tegenſpoedt van onweder.

den koers naar 't vaderlandt, maar met luttel ſpoedts, door veel tegenwindts en 't ſchriklyk onweder dat hen daagelyks overviel, met veel donkre lucht: zoo dat ze ſomwyl in eenige etmaalen geen hooghte konden nemen, noch by daagh noch by nacht. Eenige van de Ruiters zeilen woejen aan ſtukken, zyn fok wel tot tweemaalen toe, ook zyn voormarszeil, en 't ſchip werdt zoo lek, dat men geduurigh pompen moſt.

De Ruiter kan 't naaulyks boven houden.

De vloot was eindelyk door 't langduurig ſtormen zoodanig verſtrooit, dat zich den negentienden der maandt ſlechts vyf ſcheepen ontrent Bevezier by een vonden, de Viceadmiraal, de drie helden van David, de witte Engel, Sint Jacob, en 't ſchip de Haaze, 't welk de Ruiter voerde: die, met zoo veel ſukkelinge en gevaars, den eenentwintigſten behouden te Vliſſingen aanquam.

En komt eindelyk met veel gevaars voor Vliſſingen.

De Ruiters bedryf van 't jaar M DC XLIII tot het jaar M DC LII toe.

In de jaaren M DC XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, en LI, voer de Ruiter weêr ter koopvaardye voor zyn oude meeſters de Heeren Lampſens, en deê in die tydt verſcheide reizen naar Yrlandt, Barbarye, Saleé, Sint Cruz, Aſaphi of Zafi, en de Weſtindien. In den jaare M DC XLVIII, toen de Koning van Spanje, Philips de vierde, met de Heeren Staaten der vereenighde Nederlanden een eeuwige vreede ſloot: (verklaarende de gemelde Staaten, en der zelver Provincien, met alle de Landtſchappen aan hun verbonden, en d'aanhoorige Landen, te zyn vrye en ſouveraine Staaten, Provincien, en Landen, op welke hy niet had te zeggen) was de Ruiter in America, ontrent de Karibiſche eilanden, als 'er tyding quam dat de Spaanſchen Sint Martyn, een van de Noordelykſte der gemelde eilanden, met de ſtadt van dien naam hadden verlaaten.

Zie Aitzema XXVIII. 259.

Waar op hy die plaats met eenig volk, in den naame van de Staaten der vereenighde Nederlanden, bezette. Maar ontrent dien zelven tydt begaven zich de Franſchen ook naar dat eilandt: beweerende dat ze daar eenig recht op hadden. Doch ſedert deelden de Hollanders en de Franſchen, by minzaam verdragh, de nieuwe woonplaats: daar yder zyn eige kerk, pakhuizen, landt, en ſlaven hadt, en de Hollandtſche en Zeeuwſche volkplanting door eenige Zeeuwſche koopluiden werdt bekoſtight. Geduurende de gemelde tochten, in negen jaaren tydts gedaan, hadt de Ruiter verſcheide ontmoetingen, daar men de juiſte tydt niet van kan melden: dewyl hy, namaals L. Admiraal geworden, als zeeker uitheemſch Heer, door den roem zyner daaden bewoogen, eenigh ſchriftelyk berecht van zyn leven begeerde, om tot het ſchryven eener Hiſtorie te dienen, dat verzoek door een wonderbaare zeedigheit niet alleen afſloegh, maar met eenen, om 't beſchryven van zyn leven te verhinderen, verſcheide van zyne dagh-en gedenkſchriften ſcheurde. Hier door zyn veele weetenswaardige zaaken verduiſtert, die men ſedert moeſt haalen uit het verhaal van anderen, die 't weleer uit zynen mondt hadden, of zelfs ooghgetuigen waaren. Daar nu iet van ſtaat te verhaalen. Op een tydt naar Weſtindie vaarende, quam hem een groot Spaanſch ſchip in 't gezicht, 't welk hy zocht t'ontwyken. Maar zyne voorzichtigheit werdt aangezien voor vreeze; en de Spanjaardt quam te ſtouter op hem af, meenende hem met volle laagen in den grondt te ſchieten.

Schiet in de Weſtindien een Spaanſch ſchip in den grondt.

Doch de Ruiter ſtelde zich, hoewel maar een kleen koopvaardyſchip voerende, zulx ter weer, dat d'ander by hem zonk. Toen toonde hy zich zoo bermhertig als dapper, bergende een gedeelte van 't vyandtlyk volk, met hunnen Kapitein, tot wien hy zeide, *Zoudt gy my en myn volk wel zoo genaadig hebben gehandelt, indien gy myn ſchip in den grondt hadt geſchooten?* Daar de Spanjaardt ſtoutelyk op antwoordde, *Myn voorneemen was u altemaal te laaten verdrinken.* De Ruiter beval daar op hun

Zyne medogentheit.

alle

alle buiten boordt te werpen, en liet voorbereiding maken. Hier door zonk des Spanjaardts hooghmoedt, en hy en de zynen leerden een andre taal spreeken. Zy baaden om hun leven, dat hun goedertierentlyk werdt geschonken. 'T is ook geschiedt dat hy naar Saleé in Barbarye willende, gewaar werdt dat d'Admiraal en Onderadmiraal van Algiers, met noch drie roofscheepen, daar ontrent op hem pasten. Hy desonaangezien zyn reize poogende te vervolgen, quam 's avondts met zyn schip den Salmander in hun gezicht. Hier lagh hy den nacht over, en met het krieken van den dagh, voor hun gereedt en slaghvaardig, wachtte hy niet tot dat ze op hem aanquaamen, maar zette het onvoorziens op den Admiraal aan, en gaf hem de laag. D'ander door zyn onversaaghtheit verschrikkende en te rugh deinzende, raakte met een van de Turksche scheepen onklaar, en bleef zoo verwardt leggen, tot dat ze beide de vlucht naamen. De Ruiter daar op naar den Onderadmiraal wendende, gaf hem d'andere laag, en braght hem desgelyks aan 't wyken. Voorts door d'andre scheepen heen slaande, raakte hy gelukkelyk op de reede voor Saleé. Dit gevecht, in 't gezicht der gantsche stadt geschiedt, baarde groote verwondering onder de Mooren, die den overwinner met alle teekenen van de hooghste achtinge ontfingen, en te paardt in de stadt lieten ryden, als in triomf: daar de Kapiteinen der roofscheepen, onder veele smaadtredenen en verwyt van hunne kleenhartigheit, te voet mosten volgen. Noch heeft hy in die jaaren verscheide andre ontmoetingen van minder belang gehadt, en eenige Portugeesche suikerscheepen en andre pryzen, toen men met die kroone in oorlogh raakte, opgebraght. Zyne voorzichtigheit, dapperheit en geluk, of, om Christelyker te spreeken, de goddelyke bystandt, scheenen altydt t'zaamen te spannen om hem aan goede uitkomsten te helpen, en in de grootste gevaaren te redden. Eens met een weêrloos schip in 't gezelschap van een vloote, die uit Vrankryk quam, naar 't vaderlandt zeilende, verviel hy met etlyke andere scheepen by nacht onder de Duinkerkers, en elk deê, met alle zeilen by te zetten en vuuren te blussen, zyn best om zich voor de vyanden t'ontdonkeren en t'ontkoomen: maar de Ruiter nam een ander besluit. Hy beval dat men 't met klein zeil zou laaten voortgaan, en de vuuren, als van een oorlogschip, doen oplichten: op hoope dat de vyandt, zyn schip daar voor aanziende, dat niet zou zoeken, maar laaten vaaren. Dit werdt gedaan, en ontquam hy 't gevaar, daar verscheide andere van zyn gezelschap in den loop bleven, en genoomen werden. In een andre geleegentheit diende hy zich van een' andren en schrandren vondt om 't geweldt der vyanden met een aardige list te leur te stellen. Hy lagh, uit Yrlandt koomende, op een tydt dat de zee van Duinkerksche roofscheepen krielde, nevens verscheide andre koopvaarders, met zyn schip, dat slechts acht of tien stukken voerde, in zeekre haven van 't Kanaal, of gelyk eenigen meenen te Wicht, en overley, toen 'er een goede windt woey, op wat wyze dat hy zyn reize, nadien de winter op handen was, best zou vervorderen, hoewel geen van d'andre scheepen, uit vreeze der vyanden, 't anker dorst lichten. Eindelyk diende hy zich van oude verdorve Yrsche booter, en beval zyn schip van buiten, en op zommige plaatzen van binnen, ook het wandt, met die booter wel dik te besmeeren, en zoo besmeert t'zeil te gaan. Dat werdt in 't werk geleidt, en niet lang daarna quam 'er een Duinkerker, die hem aan boordt ley en enterde: maar alles was zoo gladt en glibbrigh door de booter, dat de vyanden nergens vat aan vonden, en die over quaamen konden gaan noch staan, maar gleeden, glipten, en vie-

Zyn gevecht voor Saleé tegens vyf roofscheepen van Algiers.

Groote eer, hem van de Mooren, naa d'overwinning, beweezen.

Raakt in groot gevaar onder de Duinkerkers, en ontkomt het door kloek beleidt.

Zyn krygslist tegens de Duinkerkers in 't werk gestelt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vielen, als op een gladt ys, onder en over elkandere heenen: zoo dat hy ze, naa een kort gevecht affloegh, en zyne reis onverhindert vervolghde. Dus quam hy met zyn besmeert schip tot Vlissingen: daar zyne reeders zyn krygslist met hunne oogen zaagen, en zich over zyne behoude reize verheughden. Ook werdt verhaalt, dat hy op een andre tydt met een schip, dat zich van ver wat groot op deedt, en alleen zeventien man en weinig stukken geschuts voerde, een Duinkerker, die een' kostelyken prys achteraan sleepte, van verre zoo lang naajoegh, dat hy, hem voor een oorloghsschip aanziende, zyn prys losmaakte en liet dryven. Voorts dat de Ruiter by den prys koomende, en vreezende dat de Duinkerker, die meer dan twintig stukken geschuts, en honderdttwintig mannen op hadt, op zyn schielyk wenden moght keeren, en, hem naaderende, zyne zwakheit moght kennen, eenige van zyne zeilen, als of hy die stukken zeilde, liet vallen: waar door de vyandt zyn' koers vervolgende, noch verder van hem afraakte. Midlerwyl bleef hy eenigen tydt als om zich te redden leggen, en veranderde daarna van koers. Doch korts daarna zagh hy eenige andre Duinkerkers, en vondt zich in groot gevaar: maar ter zelver tydt quam 'er een Zeeuwsch oorloghsschip, dat hem, mits de helft van 't loon van den verlosten prys genietende, naar Vlissingen braght. Op een andre reize van Saleé koomende, vondt hy zich van eenige Fransche scheepen, die onder gezochte voorwendtzels byna alles naamen wat hun in zee voorquam, op de kust van Barbarye zoo bezet, dat hy geen kans zagh om t'ontkoomen. In deeze verlegentheit, daar zyn kracht te kort schoot, diende hy zich van zyne tonge. Hy liet zich aan 't boordt van een der Fransche scheepen brengen. Daar vondt hy den Kapitein, door zyne roveryen, op d'ingezetenen deezer Landen, genoegh bekent. Deezen zocht hy met goede woorden te beweegen, dat hy zyn schip zou laaten vaaren. D'ander antwoordde met harde woorden, dat het schip met zyne laading verbeurt was; dewyl 't van een plaats quam, die in vyandtschap stondt met zynen Koning. De Ruiter zeide, daar gehandelt te hebben met verlof van zyne hooge Overheit, de Heeren Staaten, die zyn Konings vrienden en bontgenooten waaren, met verder verzoek van hem toch in zyne reize niet te verkorten. De Kapitein, met al zyn reedenen lacchende, zeide, dat hy alles voor goeden buit zoude houden. Wat daar tegens ingebraght werdt was vergeefs: zoo dat de Ruiter, naa veel woorden, geen andre reekening maakte, dan om alles te verliezen. Eindelyk vraagde de Kapitein, of hy geen dorst hadt? D'ander zeide, dat hy wel eens zou willen drinken, indien hy wat hadde. De Kapitein daar op, wat wilt gy hebben, waater of wyn? Daar de Ruiter toen op antwoordde: *Ben ik een gevangen, zoo geef my slechts waater: maar ben ik een vry man, zoo schenk my wyn.* Deeze rustige vrymoedigheit en kloekhartigheit was den Franschman zoo aangenaam, dat hy een glas met wyn liet haalen, hem dat toebraght, en, met dien dronk hem geluk op de reize wenschende, vry liet vaaren. Dit was de zelve Kapitein, die, naa verloop van etlyke jaaren, noch de Ruiters gevangen werdt, gelyk daarna verhaalt zal worden. In Barbarye hadt hy op een andre tydt een bejegening, die, een voorbeeldt verschaffende van zyne trouwe, standtvastigheit en gedult, wel verdient hier aangetekent te worden. Met zyne koopmanschap, als Schipper in zekre stadt, (eenigen meenen dat het Saleé was) gekomen, veilde hy daar, onder andre waaren, een stuk Engelsch kastanje bruin laaken, daar de Sant, of Opperste der stadt, behaagen in hadt. Dees liet hem door een' tolk vraagen, wat hy

Een andre list in 't ontjaagen van een genoomen schip gebruikt.

Wordt op de Kust van Barbarye door eenige Fransche scheepen bezet.

Laat zich aan een der scheepen zetten.

Zyn gesprek met den Kapitein, die zyn schip en goedt verbeurt verklaart, en tot buit wil maaken.

Zyn rustig antwoordt.

Waar op de Fransche Kapitein hem ontslaat, en laat vaaren.

De Sant of Opperſte van zeekre ſtadt in Barbarye pooght hem een ſtuk laaken, voor een prys onder de waarde, afteparſſen.

't loofde. Hy ſtelde het op prys. De Sant boodt hem een ſtuk geldts verre onder de waarde. De Ruiter zeide, *dat hy 't daar voor niet kon geven.* D'ander, dat het hem niet meer waardt was. De Ruiter, *dan moet het myn blyven.* D'ander, Ik wil 't evenwel hebben, en niet meer geven. De Ruiter, *ik vermagh myn meeſters goedt niet onder de waarde te verkoopen.* Hier over reezen hooge en ſcherpe woorden, waar door de Ruiter te raade werdt hem te laaten aanzeggen, *dat hy 't voor zoo kleenen prys niet kon geven, maar bereidt was het hem te ſchenken.* De Sant daar op, hebt gy geen maght om uw meeſters goedt voor 't geen ik u biede te geeven, en hebt gy maght om 't wegh te ſchenken voor niet? De Ruiter antwoordde, *Ik magh 't niet geven onder de waarde, om de merkt niet te bederven, maar ik magh het, ter noodt en om erger t'ontgaan, wegh ſchenken.*

De Sant begint hem te dreigen.

De Sant die 't niet te geef begeerde, begoſt eindelyk te dreigen. Weet gy wel, ſprak hy, dat ik u en uw ſchip, en al wat daar in is, kan neemen en behouden? D'ander, *dat weet ik wel: maar zoo gy dat doet, zal de gantſche werelt zien, dat men op uw woordt niet magh betrouwen.*

Zyn antwoordt.

Daar by voegende, *ben ik een gevangen zoo ſtel my op losgeldt, en ik zal maaken dat men 't betaale.*

Op nieu gedreight.

De Ruiters kloekmoedigheit.

De Sant toen toornig wordende, verdubbelde zyn dreigementen. Daar d'ander eindelyk op uitborſt, *was ik in myn ſchip gy zoudt my niet meer dreigen.*

Des Sants toorn vermeerdert, en hy vertrekt aan een zyde.

Op die woorden liep de Sant, op zyn tanden bytende, en ſtampvoetende, naar een andere kamer, zeggende in zyne taale, *Is 't niet jammer dat zulk een man een Chriſten is?* De Ruiter, by des Sants broeder, en andre grooten, blyvende ſtaan, klaaghde over 't ongelyk dat hem geſchiedde: niet weetende of hy gevangen of vry was, en of hy zou leven of ſterven.

Hy komt weder, bedaart, en houdt noch aan om 't laaken.

Naa een uur of twee wachtens quam de Sant weêr te voorſchyn, doch heel bedaart, hem op nieu vragende, of hy 't laaken voor den gebooden prys wou geven? Doch als d'ander by zyne weigering volherde, en het nochmaals hem te ſchenk aanboodt, zeide de Sant tot d'omſtaanders, *Ziet eens hoe trou en kloek die Chriſten voor zyn meeſters is. Zyt gy alle, als 't pas geeft, ook zoo voor my.*

Pryſt de Ruiter wegens zyne trou, en ſtantvaſtigheit.

En maakt met hem een verbondt van vriendtſchap, en begunſtight hem ten hooghſte.

Daar op rukte hy zyn eigen en de Ruiters boezem open, braght de Ruiters handt op zyn bloote borſt, en de zyne op de Ruiters, tot een teeken van liefde, vriendtſchap en trouw, die hy hem beloofde. Voorts beval hy aan al de zynen, dat niemant voortaan dien trouwen man eenige moeilykheit of overlaſt zoude aandoen, maar alle hulpe en vriendtſchap bewyzen. Ook heeft de Ruiter zyne gunſt altydt genooten, en was ſedert die tydt by de Mooren zoo hoogh geacht, dat ze byna met geen andre Schippers wilden handelen, als ze wiſten dat hy in een maandt of twee zou koomen: en als hy quam was hy zyn waaren zoo draa quyt, dat hy ſomtydts twee reizen kon doen tegens een ander een.

De Ruiters landtreizen in Barbarye.

In de zelve jaaren op de kuſten van Barbarye handelende, deed hy verſcheide reizen diep in 't landt, tot voortzetting van zyn handel, niet zonder merkelyk gevaar, en altydt met geluk. By welke gelegentheit hy een goedt getal Chriſten ſlaaven, voor geldt door hunne maagen, vrienden en landtluiden verzamelt, daar hy 't zyne by voegde, van tydt tot tydt wiſt te loſſen. In een van die landtreizen moſt hy op zeekeren dagh te paarde op den hals over een ſtroom zwemmen, en quam daarna by Meſſa, in 't ryk van Marokko, en vondt de meeſte huizen onder de voet, door een zwaaren regen, die achtentwintig dagen, zonder ophouden, hadt geduurt: waar door ook de ſtroom Meca eenige voeten was gezwollen: derhalve moſt hy zich en de zynen met een vlot van Spaanſch riedt over 't water laaten haalen; terwyl

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

wyl de paarden daar doorzwommen. Zelf in tegenſpoedt en gevaar volgde hem 't geluk. Hebbende voor Saleé zyn ſchip door ſtorm verlooren, kocht hy daar een oudt wrak, dat hy liet opbouwen, en men zagh de Mooren de gebergde goederen droogen, en vrywillig aan boordt brengen, zonder daar eenig geldt voor te begeeren. Ook miſte hy niet een huidt van zyne laading, en moſt bekennen, dat men zulk een trou en behulpzaamheit in Chriſten lande bezwaarlyk zoude vinden. Dus deê hy, niet tegenſtaande 't verlies van zyn ſchip, een gelukkige reis, en hadt voor zyne reeders meer dan de halve waarde van ſchip en lading overgewonnen. Op een anderen tydt uit Weſtindie naar huis keerende, ontging hy een onvoorziens ongeluk. Ontrent drie of vier mylen voorby Bevezier, by Fierley, op de kuſt van Engelandt gekomen, ontmoette hy een Engelſch Parlements oorlogsſchip, dat hy met eenige eerſchooten vereerde: doch het ſtuk geſchuts borſt in veele ſtukken, de geheele bak ſprongh boven op, en beneden door den overloop heen. Een man werdt door den ſlagh gedoodt, een ander werden beide de beenen in ſtukken geſlagen, en vyf of zes gequetſt, zonder dat het de Ruiter, die daar ontrent was, raakte. Wat tydts daarna uit Barbarye van Zafi of Azaphi komende, verviel hy op d'Engelſche kuſt in groot gevaar. Hy vondt zich in 't begin van December, 's morgens ten vier uuren, toen 't noch duiſter was, niet ver van landt, tuſſchen Montsbaay en 't punt van Lezard, daar hy niet boven kon zeilen. Hy wende toen weſtnoordtweſt over, ontrent vier glaazen, (de windt woey uit den zuidtweſten) en toen weêr zuitzuidtooſt over: zoo dat hy met het aanbreeken van den dagh dicht boven Lezard zeilde, ontrent een kanonſchoot boven de klippen, toen 'er geen kans was om te wenden, of anders afteleggen, en dat hy alle ogenblik verwachtte, dat zyn ſchip aan ſtukken zou ſtooten. Ook dankte hy Godt, die hem en de zynen genaadelyk hadt bewaart. De ſtormen en orkanen, die hy in zyne reizen meermaalen uitſtondt, waaren verſchrikkelyk: inzonderheit de drie orkaanen in de Weſtindien, daar hy, eens van zes-of achtentwintig, en eens van zes- of zeventien, en eens van ſes ſcheepen, met zyn ſchip alleen overbleef, en op een wonderbaare wyze, door Godts voorzorge, toen al d'andere te gronde gingen, werdt behouden. In een van die orkaanen is 't geſchiedt, dat, toen hy aan landt was geraakt, een boot met twee mannen door 't geweldt der zee tot by hem in 't boſch werdt geſmeeten, en voorts met een dwarrelwindt weêr in zee: maar dat die in een oogenblik noch eens werdt opgelicht en ter zelve plaatze by hem nedergezet: doch ſlechts met een' man daar in, die in zwym lagh. D'ander was in zee geſtort. Waar op hy toeliep, het tou vatte, aan een' boom vaſt maakte, en den benaauden redde. Ook verhaalt men, dat hy, tweemaal, wat laat in 't jaar, eens met vyf, en eens met zeven ſcheepen van Vliſſingen naar St. Malo, Rochel en Bordeaux was uitgeloopen, en met zyn ſchip alleen behouden t'huis quam, terwyl al d'andere door winterſtormen op klippen en zanden ſtukken ſtieten: daar onder anderen ook zyn eige broeder verongelukte. Door al dees' uitgeſtaane zwaarigheden der zee moede geworden, hadt hy, noch by 't leven van zyn tweede huisvrou, die in den jaare MDCL, geduurende zyn reize naar Sint Cruz in Barbarye, overleedt †, voorgenoomen 't vaaren eerlang te ſtaaken, en 't overige van zyne daagen aan landt in ruſt door te brengen. In dit voorneemen werdt hy noch meer geſterkt naa zyn leſte reize, als Schipper, in den jaare MDCLI, naar de kuſt van Barbarye, en de Karibiſche eilanden, gedaan. Want weêr te Vliſſingen gekeert,

Zyn geluk in tegenſpoedt.

Hy verlieſt zyn ſchip, en doet echter een gelukkige reis met groote winſt.

Ongelukkige eerſchoot.

De Ruiter in groot gevaar van ſchipbreuk ontrent Lezard.

Ontkomt het gevaar van verſchrikkelyke orkaanen, daar alle andre ſcheepen vergingen.

Wonderlyk voorval.

† 25 *Sept.* 1650.

Neemt een beſluit van niet meer ter zee te vaaren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

8 Jan.

keert, begaf hy zich in 't begin van 't jaar MDCLII ten derden maale in den echten ſtaat met vrou Anna van Gelder, weduw van den Schipper Jan Paulusſzoon, en dees echtgenoot, die haaren eerſten man, ten dienſt van de Heeren Lampſens, zoo wel als de Ruiter, vaarende, in 't eilandt van Matanino, of Martinique, door ziekte hadt verlooren, zocht nu den tweeden aan landt te houden, vreezende voor een gelyk lot. Ook nam hy zyn afſcheidt van zyne reders, hun dankende voor de genoote gunſte, en beſloot, aan landt blyvende, van de middelen, die hy, in zoo veele reizen, zoo zuur als eerlyk hadt gewonnen, geruſtelyk te leven. Maar in 't korte bleek aan hem hoe licht dat de menſchelyke voorneemens door eenig voorval veranderen: want d'eerſte Engelſche oorlogh, die in den jaar MDCLII zyn aanvang nam, belette zyn opzet. Dan 't zal der moeite wel waardig zyn, dat men hier ter loops aanwyze, welke d'oorzaaken waaren, die Engelandt en de vereenighde Nederlanden, volken van eenen Godtsdienſt, eertydts zoo naauw aan elkanderen verbonden, tot zulk een verwydering braghten: en in wat ſtandt de zaaken toen waaren. Engelandt was nu door 't ombrengen van zynen Koning een nieuwe Staat geworden, en noch geen verbintenis met zyne naabuuren gemaakt hebbende, hadt, niet lang naa 't overlyden van zyn Hoogheit Prins Willem van Oranje, in den jaare duiſendt zes hondert eenenvyftig, door een aanzienlyk gezandtſchap den Heeren Staaten der vrye Nederlanden aangezocht, om zich in een naauwer vriendtſchap met hun te verbinden, en onder anderen toegeſtaan, dat men het bekende onderling verdrag ‡, in den jaare MCCCCXCV tuſſchen beide de volken gemaakt, naar tydts gelegentheit zou veranderen, en vernieuwen. Door 't aanneemen van die aanbieding zou men de vyandtſchap hebben voorgekoomen, en den koophandel ter zee, inzonderheit de vryheit der haaringviſſchery, t'eenemaal verzeekert. Maar eenige Regenten oordeelden, dat een naarder vriendtſchap met het Parlement van Engelandt en den Generaal Kromwel, te zeer zou ſtrekken tot naadeel van den jongen Prins van Oranje, en 't gantſche Koninglyk huis. Voorts werden d'Engelſche Gezanten door de langhſaamheit der beraadtſlaagingen met veel uitſtels opgehouden. Ook leeden hunne perſoonen veele weerderwaardigheden, zoo dat de Heeren Staaten van Hollandt zich genootzaakt vonden hunne herberg met wacht te verzekeren: tot dat eindelyk de Gezanten met groot misnoegen vertrokken, en een der zelve in zeker geſprek voorzeide, *dat het den Heeren Staaten zou berouwen, dat ze de vrindtſchap van Engelandt hadden verſmaadt: en dat ze binnen weinig tydts door hunne Gezanten te Londen zouden verzoeken, 't geen men hun toen in den Haage zoo ruſtig hadt aangebooden.* Dit was, is 't niet d'eenige, ten minſte de voornaamſte oorzaak van 't verbreeken der vrede, en d'onheilen die daar op volgden. Daar by quaamen noch andere oorzaaken, of liever dekmantels en voorwendtzels, daar men zich van diende om de vyandtſchap te billyken. Het werk van Amboina, en 't ſtraffen der Engelſchen, die 't kaſteel van dat eilandt den Hollanderen meenden t'ontweldigen; dat d'Engelſchen ontkenden, noemende de ſtraf een Barbariſche moordery: ook het ſtryken der vlagge, dat d'Engelſchen eiſchten als een teeken van onderwerping; daar de Heeren Staaten in 't tegendeel verſtonden, dat het ſtryken niet anders was dan een heuſche beleeftheit, die men niet kon afeiſchen, en, alleen vrywillig geſchiedende, met gelyke beleeftheit moſt worden ontmoet. Men nam 't ook op het recht der viſſcherye, † 't welk d'Engelſchen meenden dat hun alleen toequam. Doch eer

Doch werdt in zyn voornemen, door 't opkoomen van den oorlogh met Engelandt, belet.

D'oorzaak van de verwydering met Engelandt.

Zie Aitzema in 't 31 boek. p. 638. 657. 662.

‡ *Het tractaat van entrecours. zie E. van Meteren in zyn 1 boek. p. 9. en in zyn 2 boek. p. 35.-39.*

Aitzema XXXII. 705.

† *Zie Aitzema* XXXII. 705.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

eer men van die dingen ſprak, ondernaamen d'Engelſchen zaaken, die ten hooghſten tot naadeel en afbreuk van de Nederlandtſchen koophandel ſtrekten. Eerſt verboden ze by afkundiging dat geen vreemdelingen eenige andere waaren, dan die van hun eigen landt, in Engelandt en Yrlandt zouden moogen inbrengen. Daarna gaven ze brieven van ſchaaverhaaling † tegens d'ingezetenen van den Staat, en naamen al wat hun in zee ontmoette: zoo dat meer dan hondertvyftig, anderen zeggen tweehondert ſcheepen, in hunne handen vielen, (tot onuitſpreekelyke ſchade van 's Landts ingezeetenen, en verderf van al den koophandel) eer de Staat eenigh beſluit nam om hun tegen te ſtaan en geweldt met kracht te keeren. Ook werdt aangemerkt, dat ze de brieven van ſchaaboetinge † hadden gegeven aan luiden welker zaake te vooren in rechte hadt gedient, en over welke de Rechters, dien het toequam daar over te oordeelen, hadden gevonniſt t'hunnen naadeel. Ook wilden d'Engelſchen, als men al in vreede bleef, niet alleen de koopvaardyvaarders, maar zelfs ook d'oorloghſcheepen van den Staat, in zee onderzoeken ‡; om te weeten of ze ook verboode waaren naar hunne vyanden voerden. Daarenbooven hadden ze de vaart op de Karibiſche eilanden, voor zoo veel die onder hun gebiedt ſtonden, verboden †. Midlerwyl lieten de Heeren Staaten door hunne Gezanten alles aanwenden ‡ om de zaaken in vriendtſchap by te leggen. Doch gewaar werdende dat men toen geen vrede begeerde, ſtelden eindelyk ordre om een oorloghsvloot, tot beſcherming van den koophandel, in zee te brengen: maar toen gaven d'Engelſchen hunne meening opentlyk te kennen, zeggende rondt uit tot de Nederlandtſche Gezanten, *dat de Staat ‡ van Engelandt den Hollanderen niet zoude toelaaten een oorloghsvloot in zee te houden, dat zulks te doen een recht was dat ze boven alle volken hadden verkreegen: dat de heerſchappy over de zee hun toequam, en dat d'Engelſchen niet zouden gedoogen dat men daar een andre vlagh zou zien vliegen dan die van hunnen Staat.* Korts daar aan liep d'oorlogsvloot van den Nederlandtſchen Staat onder 't beleit van den L. Admiraal Marten Harpertszoon Tromp in zee. Maar te vooren verzocht de Heer Tromp te weeten, *hoe hy zich ten aanzien van d'Engelſchen zoude draagen in 't ſtryken der vlagge.* Men vraaghde, hoe hy zich in dat ſtuk hadt gedraagen ten tyde van den overleden Koning? Hy antwoordde, *dat de ſcheepen deezer Landen, die van den Koning in de Hoofden of op de kuſten van Engelandt ontmoetende, gewoon waaren hen te groeten met eenige ſchooten, ook de vlagh te ſtryken; inzonderheit als d'Engelſchen de ſterkſte waaren.* Hier op gaf men hem deezen laſt, dat hy zoude handelen naar zyn beſcheidenheit ‡, en niet zou doen tot naadeel van d'achtbaarheit van den Staat. Voorts werdt hem bevoolen, de ſcheepen van deeze Landen te beſchermen tegens alle onderzoeking in zee, en de zelve te verloſſen van ieder een, die ze moght hebben genomen. Ook werdt hem, om d'ontmoeting der Engelſchen te myden, belaſt dat hy de kuſten van Engelandt niet zou naaderen. Doch 't harde weder met tegenwindt perſte hem dat hy eerſt de kuſt van Hollandt, en daarna die van Vlaanderen, moſt verlaaten, en zyn veiligheit op de kuſten van Engelandt zoeken; daar hy niet lang bleef, maar ſtak over naar Kalis. Dan tyding krygende dat zeven rykgelade ſtraatvaarders van twaalf Engelſche oorlogsſcheepen en eenige fregatten werden onderzocht, en gevaar liepen van genoomen te worden, veranderde hy van koers om hen t'ontzetten: maar ontmoette den achtentwintigſten van May Robert Blaake, Admiraal van 't Parlement van

Aitzema XXXI. 667.

D'Engelſchen geven brieven van ſchaaverhaaling tegens den Nederlandſchen Staat.

Aitzema XXXI. 668.

† *Repreſalie.*

Neemen veel ſcheepen.

Blondel en ſes Conſiderations p. 46. 51. 11.

‡ *Aitzema* XXXII. 706. 707.

Willen alle ſcheepen onderzoeken.

† *Aitzema* XXXI. 659.

‡ *Aitzema* XXXII. 669.

‡ *Republyk.*

En ſtaan naar de heerſchappy over de zee.

Wikkefort en ſon Hiſtoire liv. VI.

Laſt aan den L. Admiraal Tromp gegeven.

‡ *Diſcretie.*

Aitzema XXXII. p. 713. 714.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Gevecht by Doeveren tusſchen Blaake en Tromp.

Engelandt, by Doeveren, met vyftig ſcheepen. Tromp ſtelde zich met het inhaalen van zyne marszeilen, en 't aanhaalen van zyn boot (om daar mede iemandt van zyne Bevelhebberen aan 't boordt van Blaake te zenden, en hem te begroeten) in ſtaat om d'Engelſche vlagge eer te bewyzen. Maar Blaake, dat niet afwachtende, gaf hem de laage, daar een heevig gevecht op volgde, 't welk ontrent vier uuren duurde, en met de nacht eindigde. Toen wierpen 't beide d'Admiraals op de ly, om elk zyn vloot te verzaamelen, en te hermaaken 't geen aan ſtukken was geſchooten. De Nederlanders dreeven den ganſchen nacht met vuuren op, en miſten 's anderendaaghs twee ſcheepen, die ontrent den avondt van d'Engelſchen, by gebrek van ontzet, waaren genomen: doch 't eene, dat zyn groote maſt hadt verlooren, hadden ze, uit vreeze dat het zou zinken, verlaaten, en 't quam noch ten zelven daage in 's Landts vloote.

Zie Aitzema in 't XXXII *boek. p.* 711.713. *Wikkefort liv.* VI.

Dit was de vredebreuk, daar elk den andren den ſchuldt van gaf. Doch al de Nederlandtſche Kapiteinen betuigden en verklaarden, in plaats van eede, dat Blaake de vyandtſchap hadt begonnen. Daarna kreeg Tromp laſt dat hy om de Noordt zou gaan om de haringviſſchery te bevryden, met dit gewoonlyk byvoeghſel, *dat hy ten dienſte van 't landt zoude doen 't geen hy naar ſoldaat-en zeemanſchap zou verſtaan te behooren.* Maar als de Heer van Heemſteede, met d'andre Nederlantſche Gezanten, uit Engelandt te rug ontboden, Tromp in zee ontmoetende, hem een lyſt gaf van d'Engelſche zeemaght, en ook aanwees dat d'Admiraal Georg Askue met eenentwintigh ſcheepen in Duins lagh, en licht kon geſlagen worden, beſloot Tromp zynen raadt te volgen, en Askue, waar 't mogelyk, t'overvallen.

Tromps aanſlagh op Askue miſlukt.

De haaringbuizen verſtroit, en ten grooten deele genoomen.

Aitzema XXXII. 721.

Ziet de Polityke Gronden van de Republyke van Hollandt. 1 *deel* 6.*cap. p.* 28. *Aitzemaas Hiſt.* 33 *boek. p.* 810.

† *Aitzema in 't* XXXII *boek. p.* 721.

Dan 't miſlukte, door belet van ſtorm, en om dat d'Engelſche te dicht onder 't landt waaren geloopen. Ondertuſſchen verſtrooide Blaake de haaringbuizen. Een deel werdt 'er, met etlyke kleene oorlogſcheepen, die hun tot geley dienden, genomen, en d'andre liepen hunnes weeghs. Dit was een zwaare ſlagh voor d'ingezetenen van den Staat. Want de haaringhviſſchery werdt met recht gehouden voor een hooftneering en voornaame goudtmyn der vrye Nederlanden: daar Hollandt alleen meer dan duizendt Buizen, om ze te vangen, en veel grooter getal van andre ſcheepen, om ze te verzenden en te verhandelen, toegebruikte: daar wel hondertduizend menſchen van leefden, en veel hondertduizenden guldens jaarlyks door werden gewonnen, en in 't Landt gebraght.

Tromp tracht Blaake aan te taſten, maar wordt door ſtorm belet.

Komt naar de Maaze.

Raakt in ongunſt by de Staaten.

Wikkefort liv. VI.

Daarna pooghde Tromp, die nu laſt hadt d'Engelſchen aan te taſten † en alle afbreuk te doen, Blaake in zee aan te treffen, maar hy werdt door een zwaaren ſtorm overvallen. Meer dan de helft van de vloote dwaalde van hem af, en verſcheide ſcheepen zonken. Na 't onweêr kreeg hy Blaake wel in 't gezicht, en zocht hem in te wachten, maar vergeefs: ook kon hy door tegenwindt by d'Engelſchen niet koomen. Dies zette hy 't naar de Maaze, en zondt een fregat voor uit met brieven aan de Heeren Staaten, die den ellendigen toeſtandt der vloote te kennen gaven, en ordre verzochten om zich naar te richten. Al deeze tegenſpoedt verwekte veel opſpraaks. Men oordeelde naar d'uitkomſt der zaake, en gaf Tromp de wyt van 't onheil de haaringvloote en anderen overgekoomen. Zelfs de Heeren Saaten waaren tegens hem t'onvreede. Men ſprak van zyn' laſtbrief en d'ordre hem gegeven t'overweegen, en met zyn daaden te vergelyken; ja van Rechters over hem te ſtellen. Doch hy, die in voorzichtigheit, beleidt, en dapperheit niemant van alle Zeeoverſten zyner tydt behoefden te wyken, zoude miſſchien, des noodts, ſtof genoegh gehadt hebben om zich te verantwoorden. Hy

was

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1652.

was van Godts weêr en windt, daar men niet tegens kan ſtryden, verhindert: en men zoude, indien zyn voorneemens en toeleggen waaren gelukt, hem hebben gepreezen en bedankt. Nu werdt zyn ongeluk hem van zommigen tot misdaadt toegerekent, en eindelyk goedt gevonden, 's Landts oorlogsvloot onder beleidt van anderen in zee te brengen. Ook werdt by de Heeren Staaten beſlooten, den oorlogh, die d'Engelſchen zonder voorgaande afkundiging hadden begonnen, niet dan by weege van tegenweer †, of op gelyk weêrom, te voeren. Weinig tydts te vooren, terwyl Tromp noch in zee was, en eer hem 't gemelde onweder beliep, hadden de Staaten Generaal beſlooten noch een oorlogsvloot, tot beveiling der zee, en tot beter verzeekering der koopvaardye, in zee te brengen, en in of ontrent de Wielingen te laaten verzaamelen. Dusdaaning was de geſteltenis der zaaken toen de Ruiter in deezen oorlogh werdt getrokken.

Aitzema in 't XXXII boek. p. 730.

† *Retorſie.*

Beſluit der Staaten om noch een vloot in zee te brengen.

Men zocht te dier tydt naar iemant dien men 't gebiedt over de zeemaght, ſtraks gemeldt, moght betrouwen, en de Heeren Staaten van Zeelandt wierpen het oogh op de Ruiter, die daar over van eenige Heeren werdt aangeſprooken, met verzoek, dat hy den vaderlande in deeze gelegentheit zou ten dienſt ſtaan. Doch hy toonde zich gantſch ongeneegen, en gaf hun zyn voorneemen van voortaan niet meer in zee te gaan, en geruſt aan landt te leven, te kennen. De Heeren hielden echter aan, en beweerden, dat hy, die zoo groote bequaamheit hadt om 't Landt dienſt te doen, zich, als een goedt burger en liefhebber des vaderlandts, nu hy daar toe werdt aangezocht, niet behoorde t'zoek te maaken: ook gaf men voor dat het maar om een' toght zou te doen zyn. Eindelyk liet hy zich, naar eenig beraadt en overleg, door 't hardt aanſtaan der Heeren, beweegen. Maar met groote tegenheit en bekommerniſſe: want hy zagh in deezen oorlogh veele zwaarigheden te gemoet, van buiten en van binnen. Van buiten hadt men met een' maghtigen vyandt te doen, wiens ſcheepen veel grooter waaren, en meer volks en geſchuts voerden, dan die van den Staat. Van binnen zagh men de beginſelen van tweedraght en oproer. Veele ingezeetenen morden tegens de regeering. De vereenigde Nederlanden waaren 't niet eens. Eenigen drongen op het aanſtellen van een Kapitein Generaal, en van een' Stadthouder. Zy hadden 't oogh op den Prins van Oranje, hoewel toen noch geen twee jaaren oudt. De meeſte Leeden van Hollandt, gedachtig 't geen in den jaare MDCL by 's Prinſen vader was ondernoomen, zochten den zoon uit alle bewindt te houden: en al wat niet Prinsgezint was werdt van d'andre party den naam van Loeveſteinſche factie † gegeven. Dit zagh op de geenen die 't vooren van eenige Heeren, Leeden van de Staaten van Hollandt, naar Loeveſtein, over twee jaaren geſchiedt, voor quaadt keurden, en met hun een' lyn toogen. Dees oneenigheit vertraaghde de toeruſtingh ter zee, en deê den ſtaat meer afbreuks dan d'Engelſchen met al 't aanhaalen en neemen der ſcheepen. Uit deeze oorzaaken ontſtondt het dat men de Ruiter zoo zwaarlyk kon bewegen om in 's Landts dienſt te treeden. Maar toen hy daar toe hadt bewillight, werdt hem den volgenden laſtbrief gegeven.

De Ruiter wordt verzocht daar over te gebieden.

Toont zich daar toe ongenegen.

Laat zich eindelyk bewegen.

Zagh veel zwaarigheden te gemoet.

Beginſſelen van tweedraght en oproer.

† *Ziet Aitzema XXXII. 752.*

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlande, allen den geenen die dezen zullen zien ofte hooren lezen, ſaluit. doen te weten, alzoo wy nooghnoodigh hebben geacht, tot nader beveilinge van de zee, en betere conſervatie van de navigatie en de commercie deſer landen, noch een vloote van ſcheepen van oorlogh te doen equipeeren en verzamelen, ook de zelve te zenden naar het rendevous voor ofte ontrent de Wielingen, en

Commiſſie door de Staaten Generaal aan de Ruiter gegeven om te gebieden over d'oorlogsvloot, die ontrent de Wielingen werdt verzaamelt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1652. *en overzulks van nooden is, dat over de voorschreve vloote een bequaam en geexperimenteert persoon gestelt werde tot Vice-kommandeur, zoo is't dat, om de goede kennisse die wy hebben van den erntfesten, manhaften, vroomen, onzen lieven getrouwen Kapitein* Michiel de Ruiter, *mitsgaders van zyne goede qualiteiten en bewezene preuven van getrouwigheit, manhaftigheit, beleit en ervarentheit in 't stuk van den oorlogh te water, den zelven gestelt en gecommitteert hebben, stellen en committeren hem mitsdezen, tot Vice-kommandeur over de voorschreve vloote, gevende hem volkomen maght, authoriteit en zonderling bevel, om by provisie en tot onze nadere ordre, over de zelve vloote in de voorschreve qualiteit, gelyk dat van oudts gebruykelyk is, te kommanderen: lastende en bevelende den Kapiteinen, Officieren, soldaten en matroozen, daar op dienende, den voornoemden* Michiel de Ruiter *niet alleen voor haaren Vice-kommandeur te erkennen en respecteren, nemaar ook zyne te geven ordres ende beveelen te pareeren, en precieselyk naar te koomen; op peene van anders doende, daar over aangezien, en als wederhoorige gestraft te worden, naar exigentie van zaaken, want wy zulks voor den dienst van den Lande en bevordering van goede ordre onder opgemelte vloote bevonden hebben te behooren. Gegeven in den Hage, onder onzen cachette, paraphure, en de signature van onzen Griffier, op den negenentwintigsten July, sestienhondert twee-envyftig.*

Onderstont

JOHAN van REEDE. vt.

Ter ordonnantie van de hooghgemelte Heeren Staaten Generaal.

N. RUYSCH.

De Heer de Ruiter ging op het schip genoemt Neptunus, verzien met achtentwintig stukken, en bemant met hondertvierendartig koppen. Maar de zeemaght die ontrent de Wielingen vergaderde, most eenigen tydt naa etlyke oorloghsscheepen, die in Texel en andre zeegaaten laagen, wachten. Doch de Ruiter quam den tienden van Augustus voor Oostende by de vloot, die toen sterk was vyftien scheepen van oorlogh, en twee branders. Twee andre branders waaren, onder eenigh voorwendtsel, tegens ordre naar huis gezeilt, en in Zeelandt gekomen. Eenige daagen daarna begaf hy zich door last der Heeren Staaten naar de Hoofden, nu sterk geworden twee-entwintig oorlogsscheepen en ses branders, (doch onbequaam en lek) wachtende voor Kalis naar de scheepen uit Texel. Korts daarna quam de Kapitein Gabriel Antonisz, met het schip genoemt het kasteel van Medenblik, voerende zesentwintig stukken geschuts, en hondert eeters, onder zyn vlagh. De Heeren Staaten hadden hem last gegeven, dat hy de koopvaardyscheepen, die in Texel zeilreede laagen, om naar de West te gaan, zoude geleiden tot door 't Kanaal: en dan in 't Kanaal kruissen, om te passen op de scheepen, die men uit Spanje, en andre landen om de West, verwachtte; en die wederom herwaarts te brengen. Ten dien einde hadt men de vloot koopvaardyscheepen, in Texel leggende, gelast, zich voor eerst naar de Wielingen te begeven, om te zien of zy daar d'oorlogsvloot konden aantreffen, en zoo niet, die dan op te zoeken in de Hoofden, of in 't Kanaal. Middlerwyl werdt den Kommandeur de Ruiter, uit twee scheepkens, koomende van Londen met Nederlandtsche gevangenen, (die van de genoome scheepen waaren ge-

Marginal notes: De Ruiter komt by de vloot. — Zeilt naar de Hoofden. — Last, hem van de Staaten gegeven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

gekoomen, en door 't Parlement ontslaagen) bericht, dat ze by een Engelsche oorlogsvloot waaren geweest, zich onthoudende tusschen Wicht en Poortlandt, sterk veertig oorlogsscheepen, en daar onder twaalf die zeer groot waaren. Dit liet de Ruiter door een brief aan de Raaden ter Admiraliteit in Zeelandt weeten, klaagende over de slechte gesteltenisse zyner scheepen, en hunne Ed. Moog. vertoonende dat hy meerder maght by zich diende te hebben, om den vyandt aan te tasten, en afbreuk te doen, volgens den last hem gegeven. Hy onthieldt zich eenigen tydt onder Swartenesse, voorts kruissende in de Hoofden, en Westwaart, tot aan de Cingels: daar den achtienden een kleen Engelsch scheepken, met oly, lamoenen en suiker geladen, dicht onder de wal ten anker leggende, door de boot van Kapitein Pensier werdt genoomen, na dat het scheepsvolk aan landt was gevlucht. Weinig daagen te vooren zondt hy de Kapiteinen Boukhorst, Leendert de Haan, en den Luitenant Jan van Nes, gebiedende op het schip Gelderlandt, naar de Riviere de Somme in Pikardie, om zeeker schip, door ordre van de Raaden ter Admiraliteit in Zeelandt, derwaarts te geleiden. Doch in 't wederkeeren zeilden Boukhorst en van Nes elkandere zoo hardt in den boeg, dat Boukhorst zonk en veel volks verdronk. Van Nes werdt door de Haan masteloos naar Havre de Grace, in Normandie, gesleept. Door dit ongeluk miste de Kommandeur de Ruiter toen drie scheepen, en wenschte (in zeekren brief aan de Heeren Staaten Generaal afgezonden) dat hy voor de twintig zeilen, die hy toen by zich had, slechts tien goede of kloeke scheepen moght hebben: oordeelende, dat hy daar door veel meer zou konnen uitvoeren. Geduurende dit kruissen zondt hy van dagh tot dagh eenige scheepen op kundtschap van d'Engelschen, en om de vloot uit Texel op te zoeken. Dit duurde tot den eenentwintighsten van Augustus, toen quam de Kommandeur Jan Gideonsz Verburgh met acht oorlogsscheepen, en vyftig koopvaarders, uit Texel en andre zeegaaten, ontrent de West van Grevelingen by de Ruiter; die ten zelven daage weêr aan de Staaten Generaal schryvende, nochmaals verzocht, dat hunne Hoogmoogentheden hem met kloeker scheepen wilden voorzien: dewyl de zynen te weinig geschut voerden, en geen volk genoegh hadden; inzonderheit de scheepen uit Vrieslandt. Een der zelve genoemt Hector van Troye, dat gevoert werdt by den Kapitein Sekema, was bemant met t'zeventig koppen, en hy betuigde, dat hy in elk quartier niet meer dan vier of vyf mannen hadt die te roer konden gaan. Waar uit men kon afneemen, hoe 't in de vloot was gestelt. In de volgende dagen zeilde hy met de koopvaarders door de Hoofden, en voort door 't Kanaal, tot ontrent de lenghte van Pleymuiden, doch de Fransche kust naast, daar hy, op den sesentwintighsten van Augustus, ontrent twee uuren naa den middagh, den windt Noordtoost, vyfenveertig zeilen aan den Noordt van de Neêrlandtsche vloot in 't gezicht kreegh. De Ruiter, wel denkende dat het d'Engelsche zeemaght was, die, onder 't beleidt van den Admiraal Georg Askue, in 't Kanaal op de voorbyzeilende Hollandtsche schepen paste, zette het terstondt op hem aan. D'Engelsche vloot bestondt toen in veertigh oorlogsscheepen, en daar onder, gelyk boven gemeldt is, twaalf van de grootste soorte: twee die festigh stukken geschuts, en acht die zesendertig en meer stukken, tot in de veertig toe, voerden. Daar by waaren noch vyf branders. De Ruiter was toen sterk ontrent dertigh lichte oorlogsscheepen en zes branders, voerende de grootste zyner scheepen niet meer dan dertig stukken geschuts, (behalven twee die veer-

Kryght bericht van d'Engelsche vloot.

18 *Aug.*

21 *Aug.*

Wordt met acht scheepen uit Texel versterkt.

Zeilt met de koopvaardyscheepen door de Hoofden.

Komt by Pleymuyden.

Daar hy G. Askue met d'Engelsche oorlogsvloot ontmoet.

1652. tig ſtukken hadden) en voorts ſlecht gemant, gelyk boven is aangeweezen, en uit de volgende lyſte nader blykt.

Lyſt der Nederlandſche vloot onder de Ruiter.

Bevelhebbers.	ſcheepen.	ſtukken.	koppen.
De Kommandeur de Ruiter op het ſchip van den Kapitein Jan Pouwelſz.	*Neptunus.*	28	134.
Joris Pieterſz van den Broek, Vicekommandeur.	*Weſtergo.*	28	98.
Jan Aartſz Verhaaf, Schoutbynacht.	*Rotterdam.*	30	120
Jooſt Bankert de jonge.	*De Liefde.*	26	86.
Jakob Sichels.	*'T wap. van Sweden.*	28	95.
Frans Krynſz Mangelaar.	*De Liefde.*	30	110.
Kornelis Evertſz de Jonge.	*Vliſſingen.*	26	110.
Klaas Janſz Zanger (in wiens plaats de Schipper Jan van der Eyke over 't ſchip geboodt)	*'T Galjas van Middelburg.*	27	104.
Kornelis Kuiper.	*Der Goes.*	26	109.
Leendert de Haan.	*De Haas in 't veldt.*	30	108.
Andries Fortuin.	*D' Eendraght.*	24	98.
Laurens Penſier.	*St. Jan.*	26	100.
...... *Lonke.*	*De Faam.*	30	110.
Rombout van der Parre.	*Albertina.*	24	70.
Aldert Pieterſz Quaboer.	*De Schaapharder.*	28	80.
...... *Beks.*	*Sara.*	24	85.
...... *Wagenaar.*	*Graaf Henrik.*	30	100.
Gabriël Antoniſz.	*Medenblik.*	26	100.
Reinier Sekema.	*Hector van Troye.*	24	70.
Jan Janſz van der Valk.	*St. Pieter.*	28	122.
Kornelis van Velzen.	*Gelderlandt.*	26	90.
Jan Egbertſz Ooms.	*Gouda.*	28	86.
Jan Gidionſz Verburg.	*Graaf Willem.*		120.
Iſaak Sweers.			130.
Lucas Albertſz.			
† *Pieter Salomonſz.*	*De Vreede.*	40	200.
† *Douwe Aukes.*	*De Struis.*	40	200.
Symen van der Haak.			
Klaas Saal.			100.
Manuel Salinx.	*D' Ertsengel Michiel.*		120.

† Deeze twee ſcheepen waaren weegens d' Ooſtindiſche Compagnie, door de Kamer van Amſterdam, ten dienſt van 't Landt, toegeruſt.

Branders.

Jakob Hermanſz Viſſcher.	*De gekroonde Liefde.*
Kornelis Beeke.	*De gulde Zaal.*
Jan Hendrikſz Overbeek.	*Amſterdam.*
Jan Klaaſz Korf.	*St. Marie.*
Thomas Janſz van Dyk.	*De Hoop.*
Leendert Arentſz de Jager.	*D' Oranje boom.*

Hier by waaren noch drie galjoots, onder de Schippers Frans de Roys, Jeroen Korneliſz en Jan van Akere.

Te vooren was 's Landts vloot ontrent drie-endertig ſcheepen ſterk geweeſt: maar men miſte noch drie ſcheepen: het ſchip ſint Niklaas; het ſchip Gelderlandt, uit de Maaze; en een ander Gelderlandt, dat gevoert werdt door den Kapitein Degelkamp. Het eerſte was, gelyk verhaalt is, gezonken,

het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. De H^r. Michiel de Ruiter.
2. De Engelsche Vice Ad^m Georg Ascue.
3. Een Engels sinckendt Schip
4. Kap^t. Iooft Banckert de Ionge.
5. Kap^t. Douwe Aukes voerende het
.. Schip de Vogel struis schiet 2 Schepen
6. en 7. van de Engelsche inde Grondt.
8. Kap^t. Andries Fortuyn.
9. Kap^t. Leendert de Haen.
10. Kap^t. Iacob Sichels.
11. Kap^t. Frans Krynsz Mangelaer
12. De H^r. Ioris van den Broek vice Com
13. K
14. K
15. K

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

13. Kapt. Klaas Iansz Sanger.
14. Kapt. Isaak Sweers.
15. Kapt Kornelis Kuiper
16. Kapt. Ian Gideonsz Verburgh.
17. De Kr. Schout by Nacht Ian Verhaaf.
18. Kapt. Pieter Salomonsz.
19. Kapt. Rombout vander Parre.
20. Kapt. Laurens Pensier.
21. De Koopvaardy Scheepen.
22. Kapt. Iacob Visscher voerende een Brander.
23. De Vyf andere Branders.
24. Engelsche oorloghs Scheepen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

het tweede beschadight naar Havre gesleept, en het derde elders verzonden. Hier uit kan men afneemen dat de Nederlandtsche zeemaght by d'Engelsche, ten aanzien van de grootte der scheepen, en menighte van geschut en volk, op ver naa niet kon haalen. Daarenboven vondt zich de Kommandeur de Ruiter belemmert met ontrent tsestig koopvaarders, daar 't d'Engelschen meest om te doen was. Hy hadt eenige daagen te vooren op alles goede ordre gestelt, en zyn vloot in drie esquadres verdeelt. Over 't eerste geboodt hy zelf als Kommandeur: over het tweede hadt de Kapitein Joris Pieterszoon van den Broek, als Vicekommandeur, bevel: en het derde stondt onder den Kapitein Jan Aartszoon Verhaaf, als Schoutbynacht. By elk esquadre stelde hy twee branders, met last van zich altydt vaardig te houden, en, by de vyanden koomende, hun uiterste best te doen om een van hunne grootste scheepen aan boordt te leggen, en in den brandt te steeken. Den Schipper Frans Roys was bevolen, dat hy, indien 't gebeurde dat eenig Nederlandtsch schip in den grondt, of in brandt werdt geschooten, dan alle vlyt zoude aanwenden om met zyn boot of galjoot het volk te bergen. De weerlooste koopvaarders hadt men verdeelt, en by elk esquadre gevoeght: en d'andere, die weêr konden bieden, werden gestelt om d'onweerbaare, by onverhoopte toeval van noodt, te helpen. Ontrent ten vier uuren naa den middagh raakten de krygsvlooten aan elkander. De Kommandeur de Ruiter hadt de zynen in tydts moedt ingesprooken, en met ernstige woorden vermandt, *dat ze als mannen voor 't vaderlandt en de vryheit der zee zouden stryden*, en vocht nu zelfs met zyn esquadre in 't midde, de Vicekommandeur van den Broek aan de rechter zyde, en de Schoutbynacht Verhaaf aan de slinker. 'T gevecht was uitermaaten hevig en scherp. Tot tweemaalen toe sloeg de Ruiter door de vloot der Engelschen, en hadt hy den windt van hun konnen krygen, zoo wel als zy dien van hem hadden, daar waare, naar 't oordeel der geenen die zich des verstonden, kans geweest om hen geheel te slaan: inzonderheit indien de Nederlandtsche branders, die alle in ly waaren, hadden konnen bykoomen. De Ruiter was alleen met ses of zeven scheepen ten halven in hunne vloote geraakt, en lagh eenigen tydt tusschen hunnen Admiraal en Viceadmiraal. De Schoutbynacht Verhaaf was dicht onder hunne ly met de rest der Staatsche scheepen: en eenige lieten 't slecht leggen. Maar d'andere queeten zich treffelyk, en vochten met d'uiterste manhaftigheit, het zy in 't aanvallen, of weerbieden, naar eisch van zaaken. De Kapitein Andries Fortuin van Sierixzee was met het schip d'Eendraght onder de voorste, en in 't midden der vyanden, daar 't heet afliep, zoo dat hy t'eenemaal reddeloos werdt geschooten, doch echter zyn schip beschermde en behieldt. Een der Engelsche scheepen werdt in den brandt geschooten. Onder anderen zagh men hier de heldthaftigheit van een' Vries, dien ik, door 't zwygen van zyn dapper bedryf, zyn verdiende lof niet kan onthouden. Dees' was Douwe Aukes, die een' Oostindischvaarder, den Struisvogel genoemt, voerde, welk schip men ten oorlogh hadt toegerust. Dees' raakte geduurende den slagh wel diep onder de vyanden, en werdt zoo fel bevochten, dat zyn matroozen, geen ontzet voorhanden ziende, eerst de moedt lieten vallen, en daarna door hunne vrees zoo stout wierden, dat ze hunnen Kapitein pooghden te dwingen om zich over te geven; maar toen liep hem zyn moedt over. Hy begaf zich naar de kruidtkaamer met den londtstok in de handt, en riep luidtskeels, *Schept moedt myn kinders, schept moedt. Ik zal u den wegh wyzen, en als wy de*

1652.

Ordre voor 't gevecht gestelt.

Zeeslagh tusschen de Ruiter en Askue by Pleymuiden. 26 Aug.

Gedenkwaardige heldendaadt van Douwe Aukes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1652. *de vyanden niet langer konnen wederſtaan, dan zal ik u alle van de gevangkeniſſe bevryden, door middel van den ſtok, dien ik in de handt hebbe.* Voorts zwoer hy *het londt in 't kruidt te zullen ſteeken, indien men wyder ſprak van 't ſchip over tegeven.* Dees klockmoedigheit, of liever de vreeze van een zeekre doodt, verſchrikte de vyanden, en gaf den zynen zoo veel harts, dat ze een beſluit namen van zich tot het uiterſte en den leſten bloedtdruppel te verweeren. Ook wiſten ze zich van hun geſchut zoo wel te dienen, dat ze twee Engelſche ſcheepen in den grondt ſchooten, daar ontrent acht hondert menſchen verdronken: en een derde werdt zoo gehavent, dat het moſt krengen, en genoeg te doen hadt om zich in de naaſte haven van Engelandt te bergen. Doch anderen ſchryven, dat zich twee Engelſche Kapiteinen met hunne zwaare ſcheepen eerſt aan beide de zyden van zyn boordt leiden, met meening om hem zyne ſtoutheit te verleeren. Maar dat Douwe hun dicht by zich liet komen, zonder te ſchieten, en daarna eerſt den eenen, en daarna den anderen de volle laag gaf, met zulk een uitkomſt, dat d'eene by hem zonk, en d'ander de vlucht nam. Dat daar op een derde hem onvoorziens aan boordt klampte, enterde, en zoo veel volks op zyn ſchip wierp, dat zyne matroozen de moedt ontzonk, en dat ze 't ſchip wilden overgeven; voorts dat hy toen den brandt in 't kruidt dreigde te ſteeken, en hen, gelyk verhaalt is, door zyne hartigheit tot het betrachten van hunnen plicht opwekte. Daarna ſtondt hem de wegh open om uit den drang te raaken, en zich by 's Landts vloot te voegen. Eindelyk begoſt d'avondt te vallen, en 't gevecht eindighde tuſſchen zeven en acht uuren: nadien d'Engelſchen de vlucht naamen naar den Noordt. Zy werden toen te minder vervolght, om dat eenigen der Nederlandtſche ſcheepen merklyk waaren beſchadight: en dat men op de koopvaardyſcheepen, voornaamelyk de Straatsvaarders, die zeer verſtroit waaren, moſt paſſen. Na 't gevecht ſtondt de Kommandeur de Ruiter, ziende op d'ongelyke maght, zelf verwondert over d'uitkomſt, en men hoorde hem ſedert zeggen, *Als d'almaghtige Godt kloekmoedigheit wil geven, dan verkrygt men d'overwinning. Dit werk is van Godt zoo beſtierdt, zonder dat wy daar reeden van konnen geven.* Men bevondt toen op de Nederlandtſche vloot, die niet een ſchip hadt verlooren, ontrent vyftig of ſeſtig dooden, en veertig of vyftig gequetſten. Het ſchip van den Kapitein Andries Fortuin, van Sierixzee, was door 's vyandts geſchut ſchendig getroffen: beide de pompen waaren ten halven afgeſchooten: de maſten op drie of vier plaatzen doorſchooten: 't hadt ook zeven of acht ſchooten onder waater, zoo dat men 't daarna met veel volks en timmerluiden te hulp moſt komen, om het noodighſte te herſtellen, en 't ſchip by de vloot te houden. Voorts dreef de Ruiter met de zynen den gantſchen nacht (die beſteedt werdt met de maſten te wangen, en de zeilen en 't wandt te hermaaken) met kleen zeil: ook met dry vuuren achter op, en een in de marſſe; op dat de koopvaarders hen in 't duiſter moghten kennen, en de vyanden, indien 't hun goedt dacht, by hen blyven. Maar des morgens zagen de Nederlanders dat d'Engelſchen wel derd'half myl in den windt van hun waaren. De Kommandeur de Ruiter riep toen al de Kapiteinen aan boordt, en men beſloot, de vyanden tot den middagh toe te vervolgen, en, indien ze geen ſtandt hielden, dan de Straatsvaarders voort te zenden. Daar op zocht 's Landts vloot de vyanden te naderen, met hun tot na den naamiddagh zuidtwaarts overloopende, ten einde dat ze zouden afkoomen: doch niet koomende, liet men de koopvaarders op den avondt met

Askue neemt de vlucht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

met twee oorlogsscheepen, door hunne Hooghmogentheden geschikt tot 1652. hun geley, vertrekken; dewyl men wist dat'er geen meer vyanden aan de West waaren. Dien zelven avondt overleedt de Vicekommandeur, Kapitein Van den Broek, door ziekte, in wiens plaats des anderendaaghs, den achtentwintighsten der maandt, de Kapitein Jan Aartszoon Verhaaf werdt gestelt, en Kapitein Jan Gideonszoon Verburg tot Schout by nacht. Verhaaf was in 't gevecht gequetst: doch zyn zoon, de Luitenant van 't schip, een kloek jongman, nam alles vlytig waar, tot zyne volkoome genezing toe. Op den zelven dagh liet de Kommandeur de Ruiter alle de Kapiteinen aan zyn boordt seinen, die hy met deeze reede aansprak. *'T is, myn heeren, zeer waarschynlyk dat Askue met zyne vloote, naa 't gevecht, naar Pleymuiden zal zyn geweeken, om de geleede schaade te herstellen: dies meen ik dat het raadtzaam zy, dat men d'Engelschen daar bezoeke, en hun onverwacht op 't lyf valle. 'T is te vermoeden dat ze op onze komste niet verdacht zullen zyn, en dat hunne Hoofden veellicht zorgeloos aan landt zyn gegaan. Wy zullen, met Godt de voorsten, hunne vloot konnen slaan en vernielen, eer zy meerder bystandt krygen om ons te zoeken, en aan te tasten. Uit het voorgaande gevecht heeft men hunne lafhertigheit konnen merken. Daar uit kan men lichtelyk afneemen, dat men hun op nieu aantastende, nu alles in onordre is, te meer kans tegens hen heeft. Wy hebben, met zoo veele koopvaardyscheepen belemmert, en zonder hulp der brandtscheepen, de vyanden, die veel sterker waaren dan wy, en den windt van ons hadden, in de vlucht gedreeven; hoewel eenige Kapiteinen uit kleenhertigheit hunne plicht vergaaten. Die zich hier aan schuldig kennen, zullen hier goede gelegentheit vinden, om hunne schande met nieuwe dapperheit uit te wisschen. 'T zal voor 't vaderlandt eerlyk, en de glorie der overwinning grooter zyn, als wy de vyanden te Plymuiden bezoeken, en op hunne eige kust bevechten. Zulke slaagen zullen ze best voelen. De rechtvaardigheit van de zaake daar wy om stryden, daar ook deeze vloot om is uitgerust, en de dapperheit van al die hier tegenwoordig zyn, belooven my den zegen, en dat de vyanden het overschot van hunne schipbreuke wel haast op hunne eige oevers zullen zien aan stukken geslaagen.* De Kapiteinen toonden zich op deze aanspraak willig tot dien aanslagh, en de Krygsraadt besloot, dat menze in 't werk zou stellen. Maar als men dat voorneemen den dertighsten meende uit te voeren, quam de windt 's nachts te vooren uit het Zuidtzuidtoosten, en voorts uit het zuiden, met styve koelte, toen de vloot ontrent twee mylen zuidtwaarts van Goudtstart was: zoo dat men den toelegh most laaten vaaren; dewyl 't ongeraaden was zich op een laager wal te begeven. Toen heeft men 't zuidtwest overgewendt, om de zwaarste scheepen en traage zeilders buiten gevaar te houden, en op de Straatsvaarders en andre aankoomende scheepen te kruissen. D'uitkomst van den scheepsstrydt, straks verhaalt, leerde d'Engelschen dat de waapenen van 't Parlement niet onverwinnelyk waaren. Want Askue, die in deezen strydt drie van zyn beste scheepen, en meer dan dertienhondert mannen, zoo soldaaten als matroozen, verloor, hadt genoegh te doen om zich binnen Pleymuiden te bergen: daar de Ruiter, tot een klaar bewys zyner overwinning, zee hieldt. Het eenig voordeel dat d'Engelsche hadden, was datze, de windt hebbende, konden wyken, en dat het onmoogelyk was hun den wegh af te snyden, en 't ontkoomen te beletten. Van dees tydt af nam de Kommandeur, door wiens beleidt en dapperheit, onder de goddelyke hulpe, deeze zeegen was

De Ruiters reede aan zyne Kapiteinen, hen zoekende te beweegen om Askue in de haven van Pleymuiden te bevechten.

Die aanslagh wordt toegestemt, maar door tegenwinde verhindert.

ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1652.

Besluit der Heeren Staten Generaal aangaande het geleide der Oostendische en Hamburgsche scheepen, koomende met zilver uit Spanje.

De Ruiter bekomt tyding van d'Engelsche vloote onder Blaake, die hy voorzichtelyk mydt.

Zyn schryven aan de Staaten Generaal.

8 Sept.

Zyn meedoogenheit.

13 Sept.

Een schip zonder menschen.

Ordre op het stuk der lyftoght, om die te langer te doen strekken.

De Ruiter kryght jacht op vyfentwintig Parlements scheepen, maar wordt door storm verhindert die aan te tasten.

verworven, meenig zeemans hart in, en de naam van de Ruiter hadt hier door in deezen oorlogh een' doorluchtigen opgangk. Niet langh daarna, werdt ter vergadering van hunne Hooghmoogentheden (op het ontfangen van zekeren brief, by de Heeren Raaden ter Admiraliteit te Amsterdam, ten verzoeke van een goedt aantal Koopluiden der zelve stadt, geschreven) besllooten, den Kommandeur van 's Landts vloote, kruissende in 't Kanaal, te beveelen, dat hy, in deeze gesteltenisse van tyden, niet alleen de Nederlandtsche scheepen, die met zilver uit Spanje werden verwacht, maar zelfs ook d'Oostendische en Hamburghsche scheepen, die hem, met zilver gelaaden, moghten ontmoeten, zoude geleiden, zelfs al waar 't dat ze zyn geley afsloegen: te weeten d'Oostendische tot op de kusten van Vlaanderen, en d'andere tot in een der Nederlandtsche zeegaaten. Dees last werdt den Kommandeur de Ruiter terstondt toegezonden. Ontrent dien zelven tydt of weinig laater bequam hy van verscheide kanten tyding, dat d'Admiraal Blaake den dertighsten van Augustus by Bevezier was geweest, sterk twee-entseventig seilen, en zyn best deed om westwaarts heenen te koomen. Derhalven vondt hy zich genootzaakt alle vlyt aan te wenden om aan de West van hem te blyven: zich te zwak vindende om met zulk een overmaght te slaan. Ook schreef hy aan de Heeren Staaten Generaal, in wat staat de zaaken toen waaren: dat hy voor den slagh zeer slecht was verzien van scheepen, en volk, en dienvolgens nu noch veel slechter: dat 'er ook gebrek was van Wondheelers †, kruidt en loot: hunne Hooghmoogentheden derhalve biddende, dat men hem op 't spoedighste alle bystandt zoude toezenden. Dees brief was den achtsten van September geschreven. Niet lang daarnaa werdt door de boot van den Kapitein de Haan een kleen Engelsch bootken genoomen, daar men twee oude mannen en een jongeling in vondt, die geen ander eeten noch drinken hadden, dan een enkel broodt en een weinig water. Men braght ze aan de Ruiters boordt, die straks medelyden met hun hadde, en hun niet alleen onbeschadight liet vaaren, maar met eenen van broodt en kaas verzien. Den volgenden dagh vonden de Nederlanders een kleen Engelsch scheepken, met zout geladen, in zee dryven, daar geen levendt mensch, en niet dan een hondt in was. Zy gisten dat het rovers of Turken hadden genomen, geplondert, en 't volk daar uit gelicht en wegh gevoert. Men haalde toen eenige zakken zout uit dit scheepken, nam 'er de zeilen af, en hakte het voorts in den grondt. Ontrent de zelve tydt hadt de Ruiter al zyn Kapiteinen aan boordt, om t'onderzoeken wat levens behoefte, en hoe veel bier en water elk noch by zich hadt. Zommige scheepen waaren noch voorzien voor drie, anderen voor twee maanden, en eenige voor een maandt, of voor weinige weeken. Hier uit stondt te wachten, dat de meeste scheepen in 't kort zonder lyftoght zouden zyn, en d'andere overvloedt hebben, daar nochtans de vloot gezaamentlyk en gelykelyk diende t'huis te koomen. Dies werdt besllooten, dat men de lyftoght onder elkanderen zoo zou deelen, dat d'een zoo lang als d'ander zou konnen zee houden. Dit werdt in 't werk gestelt. Daarna voortvaarende met kruissen, overviel hem den twee-entwintighsten, dicht by de Sorles, een zwaare storm, die drie daagen duurde. Maar den vyfentwintighsten kreeg hy, met goedt weder, de windt Westnoordtwest, jacht op vyfentwintig Engelsche Parlements scheepen, en vondt zich 's avondts met eenige scheepen tot op een myl ontrent Goudtstart by d'Engelschen: maar zyn kloekste scheepen waaren noch verre achter en wydt en zydt verspreit. Dies most hy

† *Chirurgyns.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

't met den donker zuidtooft overwenden. Toen quam'er 's nachts een harde ftorm uit den Zuidtzuidtweften, die de Hollandtfche vloot weêr verftrooide, en de Ruiter belette de gemelde Parlements fcheepen aan te taften. Korts daarna werdt hy van een der Vriefche oorlogsfcheepen verlaaten. De Kapitein was zonder ordre, en buiten zyn kennis, door gezeilt. Ook hadt hy, geduurende zyn verblyf in 't Kanaal, groote moeite om zyn fcheepen by een te houden: nadien ze zyne ordre niet wel volgden. Op zeekeren morgen vondt hy de vloot zoo verftroit, dat veele fcheepen wel drie mylen van elkandere en van hem waaren verfteeken: en te dier tydt gaf hy te kennen, hoe 't hem verdroot dat hy met zulke moetwillige, (ik verhaal dit met zyne eige woorden) of ten minften domme Bevelhebberen, die als onbevaare luiden te werk gingen, zonder op bevel of ordre te paffen, op de vyandtlyke kuften moft kruiffen. Midlerwyl nam 't gebrek in verfcheide van zyne fcheepen toe, en men zagh van dagh tot dagh de vyandtlyke zeemaght te gemoet. Hier op riep hy eindelyk den Krygsraadt en zyne Kapiteinen by een: daar overleit werdt wat men beft zou doen, en voorts beflooten, dat men, dewyl de vyandt aan de Ooft en de Weft hun veel te fterk was, en, buiten twyffel kenniffe hebbende van hunnen toeftandt, hen t'eeniger tydt zou trachten te befpringen of t'overvallen, alle vlyt zou doen om met de vloot door de Hoofden te loopen, om zich by meerder maght te voegen; die, onder 't beleidt van den Viceadmiraal Witte Korneliszoon de Wit, voorhanden was. Men hadt den achtentwintighften der maandt tyding van zyne komfte ontfangen, en den tweeden van October quamen beide de vlooten ontrent Duinkerken en Nieupoort by elkander. De Heeren Staaten hadden goedt gevonden de L. Admiraal Tromp aan landt te laaten, en de vloot, die te vooren onder zyn gebiedt ftondt, voor zoo veel men die naar 't onweer, boven gemeldt, hadt konnen verzaamelen, in zee te zenden onder den Viceadmiraal de Wit; verhoopende dat hy meer zoude uitrechten, dan Tromp in zyn voorgaande tochten hadt gedaan. Doch hy was weinig bemindt onder 't bootsvolk, ter oorzaake van zyn hardt gebiedt: maar dit gebrek, berispelyk en fchadelyk in een' Overfte, werdt eenighzins verbeetert door zyn onvertfaaghtheit en dapperheit, die ontrent al zyn daaden bleek. Hem werdt van de Heeren Staaten belaft zich by de Ruiter te voegen: gelyk ook het Parlement van Engelandt, naa dat Askue binnen Pleymuiden moft wyken, aan Blaake ordre hadt gezonden, dat hy zich naar Askue zou begeven. Doch derwaart zeilende, liep hem de windt zoo tegen, dat hy 't byeenkoomen † van de Wit met de Ruiter niet kon beletten. De vloot onder de Wit was fterk, toen ze zich by de Ruiter voegde, vyfenveertigh fcheepen van oorlogh. Te dier tydt begaf zich de Ruiter terftondt naar zyn boordt, daar beflooten werdt, dat men alle vlyt zou aanwenden om Weft aan te gaan. Voorts liet de Viceadmiraal de Wit, die nu 't oppergebiedt hadt, al de Kapiteinen van de Ruiters vloot aan boordt koomen, hun ondervraagende aangaande de lyftoght en de gefteltenifle hunner fcheepen. Men bevondt toen dat'er tien in getal waaren, die gantfch niet verzien, of door 't lefte gevecht t'eenemaal reddeloos waaren: eenige waaren zoo lek, of zoodaanig befchaadight aan maften, ftengen en touwen, dat men ze t'eenemaal onbequaam oordeelde om zee te houden, en dienft te doen. Dies werdt goedtgevonden dat de gemelde tien fcheepen, nevens vyf branders, die, door lekheit en gebrek van zeilen, insgelyks onnut waaren, naar het vaderlandt zouden zeilen: met verzoek, dat men ze ten eerften weêr zou klaar maaken,

1652.

Onordre in 's Landts vloot.

Men befluit weêr door de Hoofden te zeilen.

De Ruiter voeght zich by de vloot van Witte Korneliszoon de Wit.

Aitzema XXXII. 747.

† *De conjunctie.*

Tien fcheepen en vyf branders worden als onbequaam opgezonden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1652. ken, en dan weêr naar de vlagh zenden. Onder dit getal was het ſchip de Neptunus, daar de Ruiter op hadt gevochten: voorts de ſcheepen van den Schoutbynacht-Verhaaf, en de Kapiteinen Andries Fortuin, Kornelis Everſz de Jonge, Jooſt Bankert, Jakob Sichels, Klaas Janſz Zanger, (daar Jan Janſz van der Eyk op geboodt)...... Wagenaar, Rombout van der Parre en Aldert Pieterſz Quaboer. De Kommandeur de Ruiter ging toen met zyn volk over op 't ſchip Louiſe, dat gevoert werdt by den Kapitein Pieter Markuſz. Naa 't vertrek der tien ſcheepen beſtondt 's Landts vloot, onder de Wit, in vierentſeſtigh oorloghsſcheepen. Maar d'Engelſche zeemaght, onder den Admiraal Blaake, was nu ſterk ontrent achtenſeſtig ſcheepen, doch veel grooter en kloeker dan de Nederlandtſche, en met zwaarder en meer geſchuts voorzien, en ook veel ſterker bemant. Zoo dat de Kommandeur de Ruiter, overweegende de geſteltenis van 's Landts ſcheepen, en de ſterkte der vyanden, groote zwaarigheit maakte om iet van gewicht t'onderneemen, en de vloot tegens zoo ongelyke maght in merkelyk gevaar te ſtellen. Maar de Viceadmiraal de Wit, was van ander verſtandt. Dees toonde zich, toen hy in zee liep, zeer moedig, en nam een opzet om iet groots te beſtaan. Hy was van meening d'Engelſchen in Duins aan te taſten, daar de Kommandeur de Ruiter de voortoght zou hebben gehadt: maar zy waaren voor hem reedt, en quamen den achſten van October voor de windt op hem af: zoo onvoorziens, dat hy geen tydt hadt om krygsraadt te houden, ook werdt hy door 't rouwe weder belet; daar noch byquam, dat zyne ſcheepen door den ſtorm, die hen den voorgaanden dagh overviel, noch vry verſtroit waaren: dies liet hy alle de Kapiteinen door een galjoot tot hunnen plicht vermaanen. Daar op volgde 't gevecht, dat in 't begin der Hoofden geſchiedde, en ten drie uuren naa den middagh zyn aanvang nam. Hier hadt de Kommandeur de Ruiter den voortoght *, de Viceadmiraal de Wit den middeltoght †, en de Kommandeur de Wilde d'achterhoede ‡. De Kommandeur Kornelis Evertszoon hadt laſt, de geenen, die 't meeſt van noode zouden hebben, te helpen. Men ging toen elkanderen met zwaar en licht geſchut fel te keer, tot groote ſchade van beide de vlooten. Doch d'Engelſchen hadden 't grootſte verlies onder 't volk, en de Nederlanders ontrent hunne zeilen, en het ſtaande en loopende wandt, of touwerk. De Wit en de Ruiter queeten zich dapper, maar werden in 't kort zeer beſchaadight, zoo dat ze quaalyk konden wenden. De Ruiter hadt veel dooden en gequetſten, en vier ſchooten onder waater. De nok werdt van zyn groote raa of ree, en daarna de groote ree aan bakboort afgeſchooten, voorts het marszeil aan flenteren, en het groot zeil t'eenemaal aan ſtukken, gelyk ook zyn draaireeps, en meeſte touwerk. Eenige Kapiteinen volgden zyn voorbeelt, en vochten met onbevreesden moede, maar werden van anderen quaalyk ingevolght. Sommige hielden zich vry achterlyk, tot dat de duiſternis der nacht het gevecht eindigde, en beide de vlooten noodtzaakte van een te ſcheiden, met meening om den ſtrydt, zoo haaſt als het de dagh en windt zouden toelaaten, te hervatten. Maar d'Engelſchen werden ondertuſſchen, gelyk zommigen melden, met etlyke verſche ſcheepen verſterkt. Doch de Hollandtſche vloot was daarentegen ontrent twintig ſcheepen zwakker geworden, door de lafhartigheit van zoo veel Kapiteinen, die in 't duiſter van den nacht afdroopen en doorgingen. Doch de Wit wou desniettemin d'Engelſchen wederom aantaſten, en wendde het naar hen toe: maar werdt van zommige ſcheepen niet gevolght naar behooren.

De Ruiter gaat over op het ſchip Louiſe.

Zeeſlagh van de Wit, en de Ruiter tegens Blaake in de Hoofden.

* *Avantgarde.*
† *Batalje.*
‡ *Arrieregarde.*

Lafhartigheit van zommige Kapiteinen.

De Wit wil 't gevecht hervatten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

hooren. Daar op werdt het ſtil, en hy ſeinde d'Opperhoofden der vloo- 1652.
te ten dry uuren naar den middagh aan boodt, om t'overleggen wat 'er verder ſtondt te doen. De Kommandeur de Ruiter, en Kornelis Evertszoon, die naaſt by hem waaren, op zyn ſchip koomende, rieden voorzichtelyk, dat men 's Landts vloot niet verder zou in gevaar ſtellen. De Heer de Ruiter, dien 't nooit aan moedt ontbrak, oordeelde toen, dat een Zeeoverſte den Staat, dien hy dient, zomwyle meer dienſt kan doen met zwichten en wyken, dan met vechten, en voerde den Viceadmiraal de Wit de volgende reede te gemoet, *Onze ſcheepen zyn wel een myle van den andren verſpreidt: en 't zou door de ſtilte wel vier uuren, of half vyven zyn, eer de voorſte, en wel avondt eer d'achterſte by 's vyandts gros zouden koomen. Ook zyn de vyanden ons nu veel te maghtig. Zy zyn merkelyk verſterkt, wy verzwakt. Zy hebben groot voordeel door hunne branders, en d'onze zyn niet bequaam om dienſt te doen. Onze vloot is ſlecht verzien van volk. Wy hebben veel gequetſten en zieken, die aan 't ſcheurbuik leggen. Twee van onze ſcheepen zyn zonder boeghſpriet: de groote maſt van 't ſchip Prins Willem is onbruikbaar, en veel andre ſcheepen zyn merkelyk beſchaadight. Hoe zou men 't dan konnen verantwoorden, indien men den ſtaat van 't vaderlandt, met het waagen van deeze vloote, in meer gevaar ſtelde?* Door deeze redenen, liet zich de Wit beweegen om dien dagh tegen d'Engelſchen niet t'ondernemen. Doch ontrent den avondt hielden zes of zeven ſcheepen, die in ly waaren, met den Engelſchen Admiraal en zyne loefwaartſte ſcheepen noch eenigh ſchutgevecht, doch van weinigh belang: en op den avondt deeden veele van de Hollandtſche ſcheepen hun beſt om de loef te houden. Maar als men d'Engelſchen daarna met den donker Weſtnoordtweſt zagh overwenden, hebben de Hollanders Ooſt over gewendt, en dreven dien nacht met ſtilte tot den tienden 's morgens. Toen hieldt de Wit, die van een' vechtgraagen aardt was, krygsraadt, en verzocht dat men 't onder de windt zou ſmakken. Maar alle de Kapiteinen, zyn voorneemen merkende, verſtonden eenpaarighlyk, *dat men d'Engelſchen niet zoude inwachten: dewyl men te zwak was, en te veel zou waagen: maar dat men meerder maght moſt opzoeken, en ten dien eynde naar Goereê zeilen, om daar d'ordre van hunne Hoogmoogentheden af te wachten.* De Wit hadt weinig ſtof om deezen raadt, met redenen bekleedt, tegen te ſpreeken. Hy zagh ook dat eenige Kapiteinen, die by hem waaren gebleeven, zich met hunne ſcheepen zeer achterlyk hielden, om wellicht aanſchouwers te zyn van een' ſtrydt daarze geen deel in wilden hebben: ook kon hy zich niet verzeekeren van trouwlyk bygeſtaan te worden, dan alleen van vyftien ſcheepen, op 't meeſt: zoo dat 'er niet overig was, dan den raadt van wyken te volgen, 't geen hy deê; raazende van ſpyt, om dat hy zich zoo verlaaten vondt: en dat in zulk een gelegentheit, daar hy een eeuwige glorie dacht te verkrygen voor zich zelven, en een groote zeege voor zyn vaderlandt. De vloot dan den koers naar de Hollandtſche kuſt ſtellende, dreef door de ſtilte met kleen zeil, en d'Engelſchen volgden op gelyke wyze, tot op den middagh, toen lieten zy 't dryven, en keerden te rugh. Des avondts zaagen de Neêrlanders het eilandt van Schouwen, en quaamen eerſt den derden dagh, den dertienden der maandt, voor Hellevoetſluis. De ſchande der Kapiteinen, die de vlucht hadden genoomen, was zoo veel te grooter, om dat 'er in den gantſchen ſlagh niet een eenigh ſchip aan de zyde der Staaten was vergaan, noch verlooren. Want zeker ſchip dat reddeloos werdt

De Ruiters aanſpraak aan de Wit.

'S Landts vloot keert naar 't vaderlandt.

1652. geſchooten, en zyn maſten in den ſtrydt verloor, raakte niet te min noch behouden in de Maaze, gelyk ook d'andre beſchaadigde ſcheepen werden geberght. Doch anderen verhaalen, dat 'er twee ſcheepen, die maſteloos waaren, van d'Engelſchen vechtenderhandt werden verovert, maar dat ze die, de Kapiteinen daar uit lichtende en naar Engelandt voerende, weêr hadden verlaaten, in voege dat ze noch met de vloot binnen quaamen. By de Staaten werdt daarna beſlooten, dat men, naa onderzoek van zaaken, de ſchuldige vluchtelingen zou ſtraffen: ook werdt het onderzoek aangevangen, zonder dat 'er iet op volghde: het zy dat het getal te groot was, of dat de meeſtſchuldigen te veel voorſpraaks hadden, en dat men daarom den eenen om den anderen verſchoonde.

Aitzema in 't XXXII. boek. p. 751.

De Ruiter komt weêr te Vliſſingen.

De Ruiter quam den zeventienden van de maandt te Vliſſingen by zyn vrou en kinderen: Godt dankende voor zyne bewaaring in d'uitgeſtaane gevaaren: en nam op nieu een voorneemen van niet meer in zee te gaan, en zich den dienſt van 't Landt t'ontrekken.

Neemt op nieu een opzet van aan landt te blyven.

Hy hadt noch de zelve redenen en zwaarigheden, die boven zyn aangeroert, en die men, zyns oordeels, zwaarlyk zou te boven koomen. Daar quam noch by, dat hy d'afgunſt en de nydt, de ſchaduw van groote mannen en hooge deughden, niet kon ontgaan.

Wordt van zommige Kapiteinen benydt.

Eenige Kapiteinen, die onlangs hem gelyk waaren, zwollen van ſpyt, om dat hy hun boven 't hooft werdt geſtelt, en poogden zyne heldre faam met achterklap te bevlekken. Dit vermeerde zyn onluſt, en hy zocht hun afgunſt, met zich ſtil aan landt te houden, t'ontwyken.

Laat zich eindelyk beweegen om noch een tocht te doen.

Doch eenige voornaame Heeren, dien 't heil des vaderlandts ter harten ging, en hem kenden, braghten zoo veel gewichtige redenen by, en hielden zoo ernſtelyk en zoo lang aan, dat hy zich eindelyk liet beweegen om noch een tocht te doen.

Tromp wordt op nieu het gebiedt over 's Landts vloot bevoolen.

Ter zelver tydt begoſt men 't oogh weêr te werpen op den L. Admiraal Tromp, die van 't bootsvolk zoo zeer was bemindt, dan de Wit gehaat: die ook geoordeelt werdt de meeſte bequaamheit te hebben om over een groote oorlogsvloot te gebieden. Eenigen hielden zich ter zaake van zyn voorgaande tochten niet voldaan, maar de meeſten oordeelden dat men zyn dienſt niet kon ontbeeren. Dies werdt in 't begin van November by de Heeren Staaten goedtgevonden, de vloot van oorlogsſcheepen, die men in 't Goereeſche gat en elders verzaamelde en toeruſte, onder zyn bevel te laaten in zee gaan.

Jan Evertszoon, de Wit, de Ruiter en Pieter Floriszoon worden onder hem tot Opperhoofden geſtelt.

Ook werden nevens of onder hem noch eenige Opperhoofden der vloote geſtelt †: te weten de Viceadmiraalen Jan Evertszoon, en Witte Korneliszoon de Wit, de Kommandeur de Ruiter, en de Schoutbynacht Pieter Floriszoon.

† 2 *Nov.*

Plakkaat der Heeren Staaten Generaal tot beveiling der koopvaardyſcheepen.

Groot Plakkaatboek. 1 deel p. 962. 963.

Ontrent deezen tydt hebben de Staaaten Generaal met een plakkaat, dat den achtſten van November was geteekent, bekent gemaakt, hoe zy hoe langs hoe meer bevonden, dat de Regeering in Engelandt veele van 's Landts ingezetenen in hunne zeevaart en koophandel verhinderde, en der zelver ſcheepen en goederen vyandelyk in zee liet aanranſen, bevechten, in den grondt ſchieten, of in de havenen van Engelandt opbrengen: en dat zy, daar tegens willende voorzien, hadden goedtgevonden, aan alle Schippers van koopvaardyſcheepen te verbieden, dat zy uit deeze Landen niet zouden vermoogen uit te zeilen, buiten, en zonder het groot geley†, by de Heeren Staaten geſchikt naar d'een of d'andre plaatzen: ook zich niet te begeven van de verzaamelplaats ‡ voor Sint Martyn in Vrankryk, zonder van daar met behoorlyk geley afgehaalt te worden, op verbeurte van 't ſchip, of de waarde van dien.

† *Convoy.*
‡ *Rendevous.*

De Staaten Generaal krygen kennis van d'afgunſt tegens de Ruiter.

Niet lang daarna werdt den Heeren Staaten Generaal aangedient, dat den Kommandeur de Ruiter verſcheide moeylykheden uit wangunſt waaren aangedaan, die zoo verre gingen, dat

hy

1652.

hy door iemandt van 's Landts Kapiteinen in duel, of tot een tweegevecht, zoude zyn gevordert. Op dit bericht werdt ter vergaderinge van hunne Hooghmoogentheeden den negentienden van November goedtgevonden, aan de Heeren Raaden ter Admiraliteyt in Zeelandt door een' brief te verzoeken, dat ze ten spoedighste kennis van die zaake zouden neemen, en den Kommandeur de Ruiter in zyn aanzien, gezagh, achting en eere handthaven; en voorts daar inne ordre stellen naar behooren. Men zondt ook een afschrift van dit besluit aan den Heere de Ruiter, om tot zyn naarrichting te strekken. Daarna werdt by de gemelde Raaden ter Admiraliteit aan hunne Hooghmoogentheden met een' brief † bekent gemaakt, dat wel eenige moeilykheit tusschen den Kommandeur de Ruiter, en een' van 's Landts Kapiteinen was voorgevallen, dan dat korts daaraan alles ter neder was geleit. Weinig daagen te vooren, den tweeentwintighsten der maandt, hebben hunne Hooghmoogentheden beslooten den L. Admiraal Tromp te beveelen, dat hy den Kommandeur de Ruiter bevel zoude geven over een Esquadre der vloote. Dit werdt korts daarna, toen de vloot in zee was geloopen, naagekoomen, gelyk te zien is uit den volgenden lastbrief, aan de Ruiter gegeven.

Beveelen hem in zyn eere en gezagh te hanthaven, 19 *Nov.*

† 28 *Nov.*

En belasten Tromp hem over een Esquadre der vloot te stellen.

Marten Harpertszoon Tromp, Ridder, en L. Admiraal over Hollandt en Westvrieslandt. Alzoo haare Hoogh. Moogh. de Heeren Staten Generaal, my, by resolutie van den twee-entwintighste December laatstleden, hebben gelieven te gelasten: ik wilde den Kommandeur Michiel de Ruiter met een Esquadre onder onze vloote voorzien, zoo is 't dat wy den zelven Kommandeur de Ruiter (achtervolgens de voorgemelde resolutie) by dezen verzoeken, en lasten, over het Esquadre van den Viceadmiraal Witte Korneliszoon de Wit, als Opperhooft te kommanderen, alzoo de dienst van den Lande 't zelve ten hoogsten is vereischende.

Last, hem van Tromp gegeven, om over 't Esquadre van Wit Cornelisz de Witte te gebieden.

Gegeven onder onze handt en zegel in 't schip Brederode,
dezen VI. December 1652.

M. H. TROMP.

De Viceadmiraal de Wit, in wiens plaats de Ruiter gestelt werdt, was door ziekte, aan landt gebleven. D'oorloghsvloot onder den Heer Tromp bevondt men sterk te zyn ontrent tseventig oorlogsscheepen van den Staat, en drie van d'Oostindische maatschappye, behalven de branders en 't ander kleen vaartuig. Doch van zommigen wordt aangemerkt, dat de vloot meest bestondt uit gehuurde scheepen, Spaans-en Straatsvaarders, en eenige fluiten, meer dienstig tot de koopmanschap dan tot den oorlogh, en tot verweering dan om afbreuk te doen. Ook begost men om deeze reeden eerlang te dringen op het bouwen van dertig nieuwe en kloeker oorlogsscheepen †. By deeze vloot hadden zich ontrent drie hondert koopvaardyscheepen gevoeght, die Tromp, volgens zyn last, most geleiden tot de kaap van Lezard, en Engelandts einde. Maar den tienden van December zagh hy d'Engelsche oorlogsvloot, onder 't gebiedt van den Admiraal Blaake, in de Hoofden, tusschen Doeveren en Folston, dicht onder 't landt, leggen, en begost naa den middagh met hun schutgevecht te houden. In 't schieten liepen beide de vlooten Westwaart over tot by de Singels, daar d'Engelschen niet boven konden komen. Waar op de Nederlanders, tegens hen aanwendende, ten drie uuren naa middagh met hun in een scherp gevecht raakten. Doch een groot gedeelte der Hollandtsche vloot kon by den strydt niet koomen. Dies quam al de last op den Viceadmiraal Jan Evertszoon, den Kommandeur de Ruiter, en

† *Zie Aitzema in 't* XXXII *boek p.* 760. 761. 764. XXXIII. 783.

Zeeslagh by Doeveren.

1652. weinige anderen, die by hen waaren, aan. Doch Tromp ſtondt hun trouwlyk by, en ley een Parlements ſchip met vierenveertig ſtukken aan boordt, dat hy veroverde, en Jan Evertszoon nam een ſchip met zesendertig ſtukken. Aan de zyde der Staaten raakte Kapitein Juinbol, door zyn eigen vuur, meent men, aan brandt, en verdronk met een deel van zyn volk. Doch dat geſchiedde naa den ſlagh tegens den donker. Weinig tydts te vooren nam Blaake de vlucht met zyn gantſche vloot naar den Teems. De Ruiter, voerende toen het ſchip genoemt het Lam, met vierendertig ſtukken, droegh zich in dit gevecht, naar zyn gewoonte, dapper, en holp, nevens den Viceadmiraal Jan Evertszoon, den Admiraal Blaake naar den Teems dryven. Ook plagh de Ruiter ſedert te verhaalen, dat d'Engelſchen toen der maate waaren beſchadigt, dat de L. Admiraal Tromp, indien hem noch tien of twaalf van 's Landts ſcheepen hadden geholpen, naar alle waarſchynlykheit de gantſche vyandtlyke vloot zoude hebben geſlaagen. 'S daags naa 't gevecht veroverde Kapitein Baſtiaan Senten van Vliſſingen een Parlements ſchip van Pleimuiden, dat zesendertig ſtukken geſchuts voerde, en de Kapitein Joris van der Zaan nam ter zelve tydt een Engelſch koopvaardyſchip, koomende van de Kondaat, met vygen gelaaden, met veertien ſtukken en twee-entwintig mannen. De L. Admiraal was toen, naa 't wyken van Blaake, meeſter in zee, en de koopvaardyſcheepen hadden nu een vrye vaart naar Vrankryk, en om de Weſt. Hy braght hen daarna in den bocht van Vrankryk, en voorts by 't eilandt Ree: daar veele ſcheepen uit de Middelandtſche zee, en van elders, ook de wyn-en zoutſcheepen, die in Hollandt t'huis hoorden, zich, door ordre van den Staat, onder de ſterkte van ſint Martyn verzaamelden; om met den eerſten, onder de vlagge en 't geley van den L. Admiraal, door de Hoofden te zeilen, en naar 't vaderlandt te keeren. Ontrent deezen tydt waaren de Regeerders van den Staat in eenige bekommeringe ter zaake van zeekeren toeleg der Engelſchen, hun ontdekt. Zeker perſoon, hier niet te noemen, die den Staat gunſtig was, had den negentienden van October, door den Heer Jakob Veth, te dier tydt wegens Zeelandt in de vergadering van hunne Hooghmoogenthe-den voorzittende, den Heeren Staaten by geſchrift in 't heimelyk bekent gemaakt, dat d'Engelſchen voorneemens waaren de ſcheepen, havens, en zeeſteeden der vereenighde Provincien met zekre vuurtuigen, daar hy d'afteekeninge van voortbraght, te verbranden en te vernielen. Men zoude door die vuurtuigen, in Hollandtſche en Hamburghſche ſcheepen gemetſelt, mynen laaten ſpringen, die in de voortydt, als de vlooten uit der zee zouden zyn, en in de havens leggen, hunne werking zouden doen: waar door de brandtſtichters voor hadden, niet alleen de ſcheepen, havens, en een groot getal der inwoonderen te verbranden en te verdelgen, maar ook d'overlevenden tegens hunne hooge Overheden te verbitteren. De Heeren Staaten, dit verſtaan hebbende, naamen d'ontdekking in zoodaanige achting, dat ze beſlooten, de Provincien, die ter zee handelden, daar van kennis te geven; met verzoek, dat men 't ook de zeeſteden, tot hunne waarſchouwing en naarichting, zou bekent maaken. Ook werdt goedtgevonden, dat daar van mede kennis zou worden gegeven aan alle de Raaden ter Admiraliteit, en aan de Beſtierders † der ſcheepsuitruſtinge, mitsgaaders aan den L. Admiraal Tromp, den Viceadmiraalen of Kommandeuren, en den andren Opperhoofden van 's Landts vlooten: met laſt en ordre, dat zy alle aankoomende ſcheepen, ontrent de havenen, reeden, zeegaaten, vlooten en ſcheepen van den

Toelegh van eenige Engelſchen, om de ſcheepen, havens, zeeſteeden en ingezetenen van den Staat met vuurtuigen te verbranden en te verdelgen. *Uit het Regiſter der ſecrete Reſolutien van hunne Hoogmoogenden.*

Ordre by de Heeren Staaten daar tegens geſtelt.

† *Directeuren.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den Staat, met naauwe opmerking en naar behooren zouden laaten onderzoeken ‡; schoon dat de zelve met hout of andre waaren, geene uitgezondert, moghten gelaaden zyn: en daarenboven, dat men de vlooten, zoo van koopvaardy-als oorlogsscheepen, in de havenen, in de zeegaaten, en op de reeden, ook in de zee leggende, zoo verre van elkandere zoude affcheiden, en doen affcheiden, als eenighzins doenlyk en dienstig zou zyn. Voorts is goedtgevonden, dat men alles geheim zou houden, en dat de schriften van den ontdekker (wiens naam men op alle wyzen zou verborgen houden) in de geheime kasse van hunne Hooghmoogentheeden zouden worden bewaart. Men zondt ook een afschrift van 't gemelde besluit aan den Kommandeur de Ruiter; daar verder, myns weetens, niet op volgde: het zy dat d'aanleggers van deezen aanslagh van voorneemen veranderden; of dat ze, gewaar wordende wat ordre daar tegen werdt beraamt, lucht kreegen van 't ontdekken, en zich ontzaagen dien gevaarlyken toeleg in 't werk te stellen.

1652.

‡ *Visiteren.*

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

TWEEDE BOEK.

Voortgangh van den oorlogh.

D'Engelſchen ſtryden om 't gebiedt der zee, de Hollanders voor de vryheit der zeevaart.

Uitweiding over 't gebruik der zee, die allen volken toekomt.

Het oorlogh tuſſchen de twee vermaardtſte volken die ooit zee bevoeren, d'Engelſchen en de Hollanders, met hunne bontgenooten, zoo ongelukkighlyk ter wederzyden in den jaare MDCLII aangevangen, hadt in den jaare MDCLIII, daar ik nu in treede, een ellendigen en bloedigen voortgangh. D'Engelſchen ſtreeden nu opentlyk om de meeſterſchap der zee, en de Hollanders voor de vryheit der zeevaart. Maar Godt de Schepper en Opperheer der geheele werelt wou nooit gedoogen dat de waateren, die ten nutte van alle menſchen zyn geſchaapen, van een enkel volk zouden worden bemaghtight; en dat men een zaak, welker gebruik allen volken toekomt, onder weinigen zou verdeelen. Ook ſchynt het ten hooghſten onreedelyk te zyn, indien iemandt het geen, dat door inſtelling der natuure, en overeenſtemming der volken, aan anderen niet min toekomt dan aan hem, in zulker voege naa zich neemt, dat hy anderen des zelfs gebruik ontzeit, daar het, al wierdt het ſchoon toegeſtaan, niet minder het zyne zou blyven, dan het te vooren was. Dus is 't ook geleegen met het beneemen van 't gebruik der zee, die, zoo wel als de lucht, onbevatbaar is, en van niemant, met uitſluiting van anderen, kan ge-eigent worden, maar voor allen gemeen blyft, zoo tot de vaart, als tot de viſſchery. 'T is waar dat in d'oude en laatere eeuwen volken zyn gevonden die de zee voor anderen poogden te ſluiten, en hun den koophandel en viſſchery te beletten: maar 't viel (gelyk van een geleerdt Schryver wordt aangemerkt) gemeenlyk quaalyk, en tot hun naadeel uit.

Veelen die naar de heerſchippy over de zee ſtonden, moſten van hun voornemen afſtaan.

De meeſterſchap der zee, die de Kretenſers zich aanmaatighden, konden de Lydiers niet verdraagen: en om de zelve oorzaak ſtelden zich de Pelasgen tegens de Lydiers; de Rhodiers tegens de Pelasgen; en de Phrygen tegens de Rhodiers; die van Cyprus tegens de Phrygen; en de Pheniciers tegens die van Cyprus. Doch toen de Pheniciers zich de gantſche zee en viſſchery toe-eigenden, en die aan anderen verbooden, hebben d'Egiptenaars, en daarna de Mileſiers, die van Karia, Lesbos, Phocea, en Korinthen, de zee ingekreegen. Als het volk van Lacedemon over de bygelege zee zocht te heerſchen, begoſten d'Atheeners te ſtouter te vaaren, en ſtelden den Lacedemoneren, en ook aan die van Egina, wetten. Toen die van Tyrus de geheele zee, zoo ver hunne ſcheepen voeren, onder hun gebiedt trokken, werden de Karthagers, Afrikaanen en Siciliaanen opgewekt, om ook te vaaren daar de Tyriers voeren. De zeemaght der Karthageren, die den Romainen paalen ſtelden hoe ver dat ze vaaren zouden, werdt van de Romainen verbrooken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ken. Uit deze oorzaak ontstondt d'oorlogh tusschen d'Atheeners en Megarensers, die zich beklaagden, dat die van Atheene hen, tegens het gemeen recht, uit hunne havenen slooten. Voorts leerde de voorgaande eeuwe hoe zuur het den Koningen van Spanje opbrak, dat ze den Hollanderen de vaart op Spanje en Portugaal verbooden: toen hun dat noodtzaakte hun geluk elders te zoeken, daar hunne vaart naar d'Indien op volghde: 't geen oorzaak gaf, dat men den Spanjaarden d'ingebeelde meesterschap over d'Indische zee betwistte, en hun veele eilanden en vastigheden in die gewesten des aardtboodems ontweldigde: zoo dat iemandt met reden zeide, *Dat de geenen die d'aarde en zee voor zich zelve alleen willen behouden, in 't gemeen beide verliezen, en dat door de heerschzucht der maghtigen, d'onmaghtigen uit wanhoop stout worden.* Zelfs d'Engelschen, die nu den Nederlanderen de zee poogden te beneemen, waaren voor deezen, toen ze met anderen te doen hadden, van een ander verstandt, en verdeedigden de vryheit der zee. Want toen de Spanjaarden in den jaare MDLXXX zich over den toght van den Engelschen zeeoverste François Draak rondtzom den aardtkloot, en ook in d'Oostindien, t'hunner schade gedaan, grootelyks beklaagden, werdt hun door d'Engelschen geantwoordt, *dat ze met hunne trouwloosheit en wreedtheit tegens d'Engelschen, dien ze, tegens 't recht der volken, den koophandel verbooden, zich dat quaadt op den hals hadden gehaalt* †. Ook beweerden ze toen, *dat het gebruik der zee, zoo wel als van de lucht, aan allen gemeen was* †. En als ze daarna in den jaar MDC met de Deenen in verschil raakten over het stuk der visscherye, zeiden ze onder anderen, dat de vermaardtste Rechtsgeleerden oordeelden, *dat de zee door 't recht der volken vry en gemeen was, en door geen Prins kon verbooden worden* ‡. Dan nu deeden ze zelfs 't geen ze te vooren van anderen niet wilden lyden. Maar deeze uitweiding vervoerde my buiten den streek der zaaken, dien ik nu zal hervatten. De L. Admiraal Tromp was met 's Landts oorlogsvloot, na dat hy eenigen tydt in 't Kanaal hadt gekruist, en op zommige scheepen, uit Hollandt komende, hadt gewacht, in 't begin van Februarius by 't eilandt Ree voor sint Martyn aangekomen, om de Nederlandtsche scheepen, aldaar vergadert, af te haalen. Hier lag hy zeven daagen, en ging toen onder zeil naar 't vaderlandt, hebbende ontrent tweehondertenvyftig koopvaarders uit verscheide gewesten onder zyn geley en hoede. Doch den lesten van de maandt ontrent Poortlandt, of dwars van sint Andries landt koomende, zagh hy d'Engelsche oorlogsvloot onder 't gebiedt van den Admiraal Blaake, daar hy naar toe zeilde, Oostzuidtoost aan, (de windt was Noordtwest) en ontrent ten tien uuren voor den middagh by quam. Hier ontstondt toen een scherp gevecht. 'T was om de koopvaardyscheepen te doen; die Blaake zocht te neemen, en Tromp te beschermen. De vlooten waaren zoo haast niet onder elkanders geschut gekoomen, of Tromp wende zich naar Blaake, die met zyn zesendertigh ponders van verre op hem afblies. Maar Tromp wachtte tot dat hy op een musketschoot by hem was. Toen wendende, en Blaake op zyde koomende, loste hy zyn gantsche laag, en in der yl zich omkeerende, gaf hem noch eens de laag op de zelve zyde, en voorts omloopende gaf hy hem de derde laag op d'andre zyde. Waar door een jammerlyk geschreeu onder d'Engelschen werdt gehoort. Sedert vocht Blaake niet anders dan van verre, en al wykende. De Kommandeur de Ruiter hadt 's nachts gedroomt, dat hem een voogel op de handt quam zitten, maar dat die, als hy ze met d'andre handt meenden te grypen,

wegh

1653.

Zelfs d'Engelschen beweerden eertydts dat de zee gemeen en vry was.

† *Thuanus in 't* LXXI. *boek zyner Historie. p.* 421. *zie ook R. Baakers Chronyk in 't leven van de Koninginne Elizabeth. p.* 346.

‡ *Kamdenus in de Historie van de Koninginne Elizabeth p.* 769. 770.

Zeeslagh by Poortlandt tusschen Blaake en Tromp.

1653. wegh vloogh. Ziende daarna d'Engelsche aankoomen, zeide hy, *zie daar den vogel, daar ik van droomde.* In den slagh raakte hy in 't gevecht met een groot Engelsch schip, dat vierenveertig stukken en hondertseventig mannen voerde, de Prosperiteit of Voorspoedt genoemt. Doch groote schaade lydende door 't Engelsch geschut, besloot hy 't vyandtlyk schip aanboordt te leggen en t'enteren, daar zich de zynen willigh toe toonden. Hier op oversspringende, werden ze zoo manlyk ontfangen, dat ze terstondt te rugh mosten, en in hun eigen schip weeken. De Ruiter dat ziende, liet de moedt niet vallen, maar riep tot zyn volk, *Mannen, dit gaat niet aan. Eens daar in, altydt daar in. Sa lustig weêr over.* Hier op sprongh men weêr over, en 't schip werdt in 't korte verovert, doch daarna, toen de Ruiter, door de lafhartigheit van anderen, met zich zelven genoegh te doen vondt, en op den prys niet kon passen, verlaaten of hernomen. Hy werdt van meer dan twintig scheepen omcingelt, daar hy, de Viceadmiraal Jan Evertszoon hem te hulpe koomende, gelukkighlyk door sloegh. Voorts vocht hy langen tydt, nevens Kapitein Kornelis Adriaanszoon Kruik van Schiedam, voerende 't schip den Struisvogel, en Kapitein Isaak Sweers van Amsterdam, tegens zeven groote Engelsche scheepen, en daar onder den Viceadmiraal Willem Pen, die al krengende naar 't eilandt Wicht liep, ook werdt een ander Engelsch schip masteloos wegh gesleept. Daarna quaamen noch vier of vyf versche Engelsche scheepen op de Ruiter, Kruik en Sweers af, daar ze tot ontrent den avondt tegens streden, zonder van iemandt ontzet te werden. De L. Admiraal Tromp sloegh dien dagh door en door d'Engelsche scheepen, die hy wel een myle wydtte in drie hoopen van elkanderen verstrooide. Midlerwyl hadt Kapitein Kruik met het schip den Struis noch eenigen tydt tegens verscheide Engelsche scheepen gevochten, een der zelve in den grondt geschooten, en zich zoo lang geweert als hy volk hadt om te vechten. Maar eindelyk zagh de L. Admiraal Tromp dat dit schip masteloos, en in ly verlaaten lagh. Hier op riep hy tot de zynen, *Zyn'er zulke schelmen in 's Landts vloote, die zulk een' braaven krygsman zoo laaten vermoorden.* Daarna beval hy den Kommandeur Gideon de Wildt hem te bergen. Dees hadt tot dien einde al een touw aan 't schip vast, maar de stilte was te groot om het wegh te sleepen. Hy bergde alleen zommige matroozen, die in zyn schip sprongen. De Struis was toen vol bloedts, en over al zagh men dooden of gequetsten. Daar laagen, behalven de gequetsten, wel tachtig dooden langs het schip verspreidt. Van veertig Schiedamsche matroozen, alle beneden de twintig jaaren, waaren maar drie overgebleven. D'Engelschen hadden 'er in geweest, en begosten 't te plonderen, maar verlieten 't: vreezende dat het terstondt zou zinken. Toen dreef het, als een leêge romp, zonder zeilen, tot dat het d'Engelschen 's anderendaaghs byna zonder volk vonden, en naar Portsmuiden sleepten. Kapitein Poort trof een groot Engelsch schip dat het zonk, en werdt van twee andere zoo onder waater geraakt, dat hy, vreezende te zinken, Sweers te hulp riep. Hier op quam hem Sweers recht voor den boeg, toen de twee Engelschen noch nevens hem laagen. Hier door verwarden die vier scheepen in elkandere, en Poorts schip op zyn zyde vallende, zonk te gelyk met een van d'Engelsche scheepen, veel van zyn volk zich bergende op 't schip van Sweers. In dit gewoel werdt Poort door een geschutkoegel en splinter aan zyn middel zwaarlyk gewondt, en men zagh dien Heldt, zoo nederstortende, met den sabel in de vuist, den zynen noch moedt inspreeken, tot dat hy

Hy wordt van d'Engelschen omcingelt, en slaat 'er door.

Vecht met Kruik en Sweers tegens zeven, en daarna tegens vier Engelsche scheepen.

Kruiks ongelukkige kloekmoedigheit.

Dapperheit van Poort en Sweers.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

hy in een oogenblik met zyn schip en d'andere gequetsten van de zee 1653.
werdt ingezwolgen. Sweers hadt ondertusschen een van d'Engelsche scheepen, die by Poort laagen, zoo doornagelt dat het ook te gronde ging. Toen kreeg Sweers vier Engelschen aan boort, die hem insgelyks in den grondt schooten, doch hy bergde zich, met zyn overig volk, in d'Engelsche scheepen, en wist daarna, te Londen koomende, en goedt Spaansch spreekende, zich voor een Spanjaardt uit te geven. Hy verstak zich onder 't gevolg van den Spaanschen Gezant, en raakte door zyn gunst en behulp in Vlaanderen, en van daar in Hollandt. Dit 's de zelve Sweers, die naderhandt Viceadmiraal van Hollandt, onder den zeeraadt van Amsterdam, geworden, in verscheide gelegentheden zyne manhaftigheit toonde. Kapitein Kleidyk van den Briel ontfing ten zelven daage de laag van drie groote Engelsche scheepen, en dus benardt leggende, quam de Zeeuwsche Kapitein Regemorter tusschen hem en een der Engelschen, op zyne zyde leggende, in booren: zoo dat Kleidyk, aan d'eene kant ontzet, den Engelsman aan d'andere zyde in den grondt schoot. Maar korts daarna trof hem 't zelve ongeluk. Doch hy en zyn volk bergden zich op een wonderbaare wyze: want zy raakten meest alle op het Engelsch schip, dat aan Regemorters zyde lagh, en van daar sprongen ze in der yl over in het schip van Regemorter, die met dertigh of veertigh van zyne matroozen was doodtgeschooten. Dies nam Kleidyk hier 't bewindt aan, en moedigde 't volk met zulke dapperheit, dat ze op dien Engelsman zoo vuur gaven, dat hy afweek, en korts daarna met groot gehuil zonk, zonder dat 'er een eenig mensch van werdt geberght. Het schip van Kapitein de Munnik van Rotterdam werdt ontrent die tydt verovert, en 's avondts verbrandt. Ten zelven daage raakte de Kapitein Aart van Nes, den L. Admiraal Tromp volgende, in 't midden der vyanden, en queet zich dapper. Hy meende een Engelsch schip, dat aan ly was, aan boort te klampen, maar 't hieldt af, en toen gaf hy 't de laag; en liep naar een ander, daar hy desgelyks vuur op gaf. Ook sloegh hy eenigen tydt tegens de twee Engelsche Viceadmiraalen van de blaauwe en witte vlagge. Daarna, ziende dat de Ruiter onder vier of vyf Engelschen lagh, liep hy, nevens den Kommandeur Balk, derwaarts 't zyner hulpe. Hier werdt wederzydts wel vinniglyk gevochten, tot dat het d'Engelschen om de West leiden. Toen wendde het van Nes om de Oost: nadien hy al zyn gevulde kardoesen hadt verschooten, en weêr andere met kruidt most vullen. Voorts was zyn boegspriet zoo dicht aan den steven aan stukken geschooten, dat hy daar geen wang op kon leggen om ze te herstellen. De Schoutbynacht Pieter Floriszoon lag eenigen tydt tusschen zes Engelschen en verdaadigde zich dapperlyk, tot dat hem de L. Admiraal Tromp te hulp quam, en ontzette. Ook toonden de Kommandeur de Wildt, de Kapiteinen Joris van der Zaan, Kampen en andere Bevelhebbers, hunne kloekmoedigheit. Kapitein Schelte Wiglema vloog, na lang vechtens, met al zyn volk in de lucht. Dan eenigen melden dat hy, tusschen twee Engelschen beklemt, en geen andre uitkomst ziende, door een overmaat van moedt zelf den brandt in 't kruidt stak, en zoo zich zelven en zyne vyanden met even schrikkelyk een' op- en nedersprong dorst ombrengen. Maar 't zal misschien zommigen vreemdt voorkoomen, dat hier eenige byzondre voorvallen zoo stuksgewys worden verhaalt. Dan hun staat te weeten, dat ik van de Ruiters bedryf niet kan spreeken, zonder met eenen gewagh te maaken van andre dappre mannen, die hem in de zeeslaagen verzelden, en hun deel hadden in d'eere der kloek-

Sweers in den grondt geschooten en gevangen.

Kleidyks en Regemorters kloekmoedigheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. moedigheit, en bevochte glorie: inzonderheit van zulke die hun bloedt en leven ten dienſte van hun vaderlandt opofferden, welker lof de Hiſtorie, zonder ongerechtigheit en ondankbaarheit, met geen ſtilzwygen kan bedekken. Naa al dat vechten, boven verhaalt, hadt de Kommandeur de Ruiter op zyn ſchip over de dertig dooden, en noch meer gequetſten. Al zyn maſten en zeilen waaren merkelyk beſchaadight. Zyn voorſteng werdt afgeſchooten, en voorts alles aan ſtukken en reddeloos, zoo dat hy byna geen zeil kon voeren. Ook gingen toen noch verſcheide ſcheepen ter wederzyde te gronde. Wyders werdt aangemerkt, dat d'Engelſchen in dit gevecht meeſt naar 't rondthoudt wandt en zeilen, en minſt in 't hart der ſcheepen ſchooten. Ontrent ten vier uuren naa den middagh zagh de L. Admiraal Tromp, dat ontrent zesentwintig van zyne Kapiteinen zich van den windt dienden, om uit het gevecht te raaken, en dat etlyke van de beſte Engelſche fregatten zich naar de koopvaardyſcheepen begaven, die onder zyne hoede waaren. Men meent dat d'Engelſchen voor hadden, al de Koopvaardyſcheepen de maſten af te kappen (op dat ze niet zouden konnen ontkoomen) en die dan naa 't gevecht wegh te ſleepen. Doch Tromp droeg zorg voor de koopvaarders, die men anders binnen weinig tydts zou hebben genoomen. Hy begaf zich derwaart en verjoeg d'Engelſche fregatten. Hier meê nam de ſtrydt van den eerſten dagh met den ondergangk der zonne een einde. Den volgenden nacht dreef 's Landts vloot door ſtilte, en elk was doende om zyne ſchaade te herſtellen, en zich weêr klaar te maaken. 'S anderendaaghs, den eerſten van Maart, liet de L. Admiraal de witte vlag waajen, en ſeinde d'Opperhoofden en Kapiteinen aan boordt, hen alle vermaanende, dat ze zich als dappre mannen naar behooren voor 't vaderlandt zouden quyten. D'Engelſchen volgden 's Landts vloot van achteren, en 't gevecht werdt 's morgens ten tien uuren, drie mylen ten Noordtweſten van 't eilandt Wicht hervat. Te dier tydt hadden d'Engelſchen 't voordeel van den windt, zonder datze in 't aankoomen een eenig ſchip der Nederlandtſche vloote aan boordt klampten. Doch zy ſchooten, gelyk 's daaghs te vooren, weêr meeſt naar 't rondthout, wandt en zeilen. De L. Admiraal Tromp hadt 's Landts vloot in de forme van een halve maane geſchikt, om de koopvaarders binnen die halve kring te beſluiten en te beſchermen. Hier zochten d'Engelſchen, tot zes maalen toe, te vergeefs in te breeken, om eenige ſcheepen af te ſnyden en te neemen. In deezen ſtrydt hebben etlyke Kapiteinen het plichtverzuim van den voorgaanden dagh verbetert, en zich treffelyk gequeeten. De Kapitein Aart van Nes hieldt zich zoo dicht by den L. Admiraal, dat hy hem zomwyl kon beroepen, en holp het vyandtlyk geweldt met ſchutgevecht manlyk afweeren. De Kommandeur de Ruiter, die toen weêr nieuwe proeven zyner dapperheit gaf, en geduurende 't gevecht laſt ontfing, dat hy zich ontrent den L. Admiraal zou voegen, raakte wel diep onder de vyanden, en werdt van alle kanten zoo fel beſchooten, dat hy zich naa den middagh niet langer kon wenden noch keeren. Derhalve beval de L. Admiraal Tromp den Kapitein Jan Duim, dat hy de Ruiter zou treilen, of met een tou ſleepen. Niet lang te vooren werdt de Heer Tromp gewaar, dat de koopvaarders den koers Zuidtooſt ſtelden, en liet hun daar op door den Kapitein Aart van Nes, derwaart zeilende, aanzeggen, dat ze Ooſt ten noorden, en Ooſtnoordtooſt zouden heenen loopen, den rechten koers naar de Hoofden. Van Nes verrichtte zyn boodtſchap, en beval hen, dat ze meer zeil zouden maaken. Doch zy quaamen traag by, en verzuimden

Het gevecht van den tweeden dagh. 1 *Maart.*

De Ruiter, dapper vechtende, lydt groote ſchade, en men ſtelt ordre om zyn ſchip te ſleepen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den dien raadt te volgen: 't geen den Engelſchen gelegentheit gáf om eenigen van hun, met twee oorlogsſcheepen, af te ſnyden. Een der zelve onder 't gebiedt van Kapitein Jan le Sage, werdt naa manlyke tegenweer verovert. Toen zyn ook eenige, zommigen zeggen tien of twaalf, koopvaarders genomen: d'andere werden ontzet, of bergden zich onder d'oorlogsſcheepen, en zommige vlooden naar Havre de Grace, daar ook twee reddelooze oorlogsſcheepen heene liepen. Ontrent het ondergaan der zonne raakte noch een Engelſch ſchip in den brandt, en toen ſcheidden de twee vlooten van elkandere. De Nederlanders gingen Ooſt ten noorden aan, en de windt woey uit den Weſtnoordtweſten met goede koelte. Doch ter zelver tydt gaven veele Bevelhebbers den L. Admiraal te kennen, dat ze hun meeſte kruidt hadden verſchooten, en niet in ſtaat waaren om den vyanden langer tegen te ſtaan. Hy beval hen, dat ze zich by de koopvaarders zouden houden, en goedt gelaat toonen: als of ze daar waaren om hen te beſchermen. Voorts werdt, zoo veel moogelyk was, alles bereidt tot een derden ſtrydt, dien men verwachte. Met het aanbreeken van den volgenden dagh zagh men d'Engelſchen ontrent een myl achter 's Landts vloot, daar ze weêr op afquamen. Ten dien daage, den tweeden van Maart, ging de L. Admiraal Tromp (die, zyn reis vorderende, nu op de hooghte van Bevezier was gekoomen) weêr tegens d'oorlogsvloot der Engelſchen aan, hun 't hooft biedende met groote kloekmoedigheid, en kleene maght: want hy hadt ſlechts vyfentwintig of dertig ſcheepen onder zyne vlagge, die noch eenig kruidt, koegels en andere oorlogsbehoefte over hadden, om op de vyanden los te gaan. By d'anderen was gebrek van alles. 'T was weêr 's morgens ten tienen toen de vlooten aan elkandere quaamen. Hier werdt op nieu ter weder zyde fel gevochten, zonder dat d'Engelſchen veel voordeel wonnen. D'Engelſche Viceadmiraal der blaauwe vlagge braveerde den Hollandtſchen Admiraal eenigen tydt met kartouſchooten. Maar dees, hem inwachtende zonder ſchieten, gaf hem, toen hy zoo naby was dat het geſchut recht raaken kon, eerſt d'eene en daarna d'andere laag, hem zoodaanig in 't hart van 't ſchip treffende, dat hy, wel doornagelt, moſt afwyken. Doch terwyl Tromp zich zoo queet, deeden etlyke Kapiteinen hun beſt om te loopen. Ook moſten eenige door 't verſchieten van hun kruidt afwenden. Het ſchip van den Kommandeur de Ruiter was in den aanvang van dit gevecht noch aan den Kapitein Jan Duim, die hem treilde of met een tou ſleepte, vaſt: doch echter vocht hy met ongemeene manhaftigheit, en deed den Engelſchen veel afbreuks: maar hy werdt door 't vyandtlyk geſchut t'eenemaal reddeloos geſchooten: zoo dat hy niet langer zeil kon voeren aan zyne maſten. Daar bleef aan zyn ſchip byna niet geheel. Hy had nu twee-enveertig gequetſten, en niet veel minder dooden. Ook was 'er een gedeelte van zyn volk op het Engelſch ſchip, door hem verovert, gebleven. In voege dat het gevecht wel te tyde, door afwyken der Engelſchen en 't aankomen der nacht, voor hem eindigde. Doch in den avondt kreegen de vyanden noch eenig voordeel op de koopvaarders. De Kapitein van Nes hadt hun in 't begin van dit leſte gevecht, volgens den laſt van den L. Admiraal, op nieu aangezeit, dat zy 't zouden laaten voortgaan, en geen zeil ſpaaren; om, geduurende den ſtrydt, hunnen koers naar de Hoofden te ſtellen. Doch zy waaren onwillig. Daarna zondt hy een galjoot met den Fiskaal naar hen toe, nochmaals beveelende, datze ten gemelden einde zouden zeil maaken. Maar zy verſtonden 't anders, en bleven ontrent de vloot, tot dat etlyke

1653.

Het gevecht van den derden dagh. *2 Maart.*

De Ruiter, zich treffelyk quytende, werdt t'eenemaal reddeloos geſchooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. ke Engelsche fregatten 's avondts aan de Zuidt van hun gros inbraaken. Van Nes deê te dier tydt met schieten zyn uiterste best om hen te beschermen. Doch zy liepen zonder ordre, een groot gedeelte vluchte onder d'oorloghsscheepen, en etlyke andere raakten elkandere voor den boeg, waar door toen al eenige werden genoomen. Te meer om dat zommige oorlogsscheepen, die zich daar ontrent hielden, door gebrek van buskruidt niet maghtig waaren om de vyanden aftekeeren. Maar de zaak hadt geen last geleden, en de koopvaarders zouden, houdt men, hun ongeluk ontzeilt hebben, indien ze, volgens de waarschouwing, hun door van Nes gedaan, hunnen koers in tydts naar de Hoofden hadden gestelt, en alles bygezet, om den vyanden, geduurende 't gevecht, t'ontwyken. Naa 't ondergaan der zonne geliet zich Blaake als of hy noch een' aanval wou doen, maar Tromp hem met kleen zeil inwachtende, wende hy af, zeilde naar d'Engelsche kust, en verliet het gevecht.

Blaake verlaat het gevecht, en de Nederlandtsche vloot vervolgt haar reize.

De Nederlanders kreegen toen de windt Noordtwest ten noorden en Noordtnoordtwest, zoo dat ze pas buiten de Fransche kust, of Kalis klif, in de Hoofden konden zeilen. Zy verlooren in de drie slagen negen oorlogsscheepen, waar van vyf te gronde of in den brandt werden geschooten, en vier genomen.

Schaade en verlies aan beide de zyden.

'T getal der dooden was ontrent vyf-of zeshondert mannen, en daar onder acht Kapiteinen. Ontrent vierentwintig koopvaardyscheepen vielen in 's vyandts handen. Maar d'Engelschen roemden, dat ze meer dan veertig koopvaarders hadden verovert. Dan zommigen meenen, dat men dit getal aan d'eene zyde verkleende, en aan d'andere vergrootte. Ook hadden d'Engelschen wel tweeduizendt dooden, zoo matroozen als soldaaten in hunne vloote, daar men acht of neegen Kapiteinen onder telde. Vyf of zes van hunne scheepen waaren gezonken of verbrandt: en veele andere hadt men zoo gehavent, dat ze onbequaam waaren om voor eerst meer dienst te doen. De Nederlandtsche vloot quam den derden van Maart, zonder dat haar eenige Engelschen volgden, ontrent de Vlaamsche zanden of banken, Ruitinge en de Polder genoemt, drie mylen ten Noordtwesten van Duinkerken, ten anker.

De Ruiters groote steng, bezaansmast, en groote mast vallen buiten boordt.

De Kommandeur de Ruiter zocht hier alles, zoo veel doenlyk was, in zyn schip te hermaaken en te herstellen: maar naa den middagh viel eerst zyn groote steng, daarna zyn bezaansmast, en eindelyk zyn groote mast, met al haar tuig, buiten boordt. Den volgenden dagh liet hy andere hoofttouwen over de fokkemast leggen, en rechte een stomp op, om noch eenig zeil te voeren. Ook hieldt hy den Kapitein Duim, en den Schipper Kryn Mangelaar by zich; om hem, en noch een' koopvaarder zonder roer, voort te sleepen.

Hy wordt naar Vlissingen gesleept.

† 5 *Maart.*

Dus quam hy eindelyk, den derden dagh † naa 't leste gevecht, met zyn reddeloos schip, en al zyn gequetsten, voor Vlissingen. D'andere scheepen van 's Landts vloote, met de koopvaarders, over de hondert in getaale, zyn desgelyks, in de zeegaaten en havens van Hollandt en Zeelandt, behouden aangekoomen. De Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden betuigden, naa 't inkoomen der vloote, dat ze wegens het beleidt en de kloekmoedigheit van den L. Admiraal Tromp en van d'andre Opperhoofden ter zee, in de voorgaande gevechten ontrent het beschermen der koopvaarderen betoont, ten hooghsten waaren voldaan. Toen werdt terstondt ordre gestelt om 's Landts vloot weêr klaar te maaken, van alles te verzien, met veele scheepen te versterken, en met den eerste in zee te brengen. Ook werdt by de Heeren van Hollandt, die zich inzonderheit aan de beveiliging der zee, daar 's Landts welvaart door bestont, lieten gelegen zyn,

12 *Maart.*

niet lang daarna besslooten, dat men aan d'Opperhoofden van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653.

van 's Landts vloote (naadien ze zich in de leste zeeslaagen tegens d'Engelschen mannelyk en kloekmoedelyk hadden gequeeten) tot erkentenis van hunne dapperheit, wegens de Provincie van Hollandt, (ten aanzien van der zelver merkelyk belang † in de zaaken van de zee, en om verscheide andre inzichten) bezondre belooningen zou doen, boven 't geen den zelven Hoofden by hunne Hooghmoogentheden moght worden toegevoeght: met naamen aan den L. Admiraal Tromp, den Viceadmiraal Jan Evertszoon, mitsgaders den Kommandeur de Ruiter, en den Schoutbynacht Pieter Floriszoon. Daarna lieten hunne Ed. Grootmoogenden, op den voorslagh by eenige Gemaghtigden van hunne Hooghmoogentheden, op het stuk der vereeringen, gedaan, voor hunne stemme ter Generaliteit inbrengen, dat men de gift, aan den L. Admiraal Tromp te vereeren, zou begrooten ter waardye van twee duizend Karels guldens: voorts dat men de giften aan de Viceadmiraalen Witte Korneliszoon de Wit en Jan Evertszoon, mitsgaders aan den Kommandeur de Ruiter zou stellen op vyftienhondert, en die aan den Schoutbynacht Pieter Floriszoon op twaalfhondert gelyke guldens: dat ook aan anderen, zoo Kapiteinen als mindre Bevelhebberen, des verdient hebbende, door de Raaden ter Admiraliteit insgelyks eenige vergeldinge ‡ zou worden gegeven. Ook verstonden de Heeren Staaten van Hollandt, dat men ter Generaliteit zou bewilligen, ten einde dat aan den Viceadmiraal Jan Evertszoon, en den Kommandeur de Ruiter, (die geen van beiden wedde * voor hunne diensten genooten) elk een wedde van tweehondert gulden 's maandts zou worden toegeleit: ingang neemende, ten aanzien van de Ruiter, sedert den tydt dat hy by hunne Hooghmoogentheeden tot Kommandeur was verkooren. Ter zelve tydt werdt de Kommandeur de Ruiter (toen 't alreê vast stondt, dat hy nevens den L. Admiraal Tromp, de Viceadmiraalen de Wit en Jan Evertszoon, en d'andere Opperhoofden der vloote, weêr in zee zou gaan) in 't bezonder verzocht, dat hy ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt zou verschynen. Hier stondt hy dan den achtentwintighsten van Maart binnen, en werdt van hunne Ed. Groot Moog. met heusche woorden, en betoogh van grootachting, weegens zyne gedaane diensten gepreezen en bedankt: op zulk een wyze als het volgende afschrift, uit het boek van de besluiten der Heeren Staaten getoogen, t'zyner eere te kennen geeft.

De Staaten van Holland besluiten d'Opperhoofden van 's Landts vloot met byzondre belooningen te vereeren.

† *Notabel interest.*

Begrooting der giften.

‡ *Recompense.*

De Ruiter wordt nevens den Viceadmiraal Jan Evertszoon tweehondert gulden ter maandt tot wedde toegeleit.

28 *Maart.*

* *Tractement.*

Hy wordt door de Staaten van Hollandt wegens zyne diensten in hunne vergaaderinge gepreezen en bedankt.

Op Vrydagh den achtentwintigsten van Maart, MDCLIII,

Is ter vergaderinge binnen gestaan, door ordre van haare Ed. Groot Moog. bescheiden zynde, de Kommandeur Michiel de Ruiter, en is aan den zelven door last en ordre als vooren, met een civiel compliment [1] *betuight de aangenaamheit en het contentement* [2] *dat haar Ed. Groot Moog. hebben geschept en genomen in zyne goede en getrouwe diensten by hem in de voorschreve qualiteit* [3] *den Lande gedaan en bewezen, en specialyk* [4] *over de mannelyke dapperheit, en goede conduite* [5], *sedert den tegenwoordigen oorlog met de Engelschen, in vier distincte rencontren* [6], *tegens den vyandt betoont: en is gemelde Kommandeur over en ter zaake van dien, in den naame van haar Ed. Groot Moog. geprezen, geëxtolleert* [7], *en bedankt, gelyk de zelve daar over gepreezen, geëxtolleert en bedankt wort by dezen: met byvoeginge, dat haar Ed. Groot Moog. gemeint, en genegen zyn de aangenaamheit en 't contentement, hier voren geexpresseert* [8], *in tyden en wylen aan hem en de zynen, met behoorelyke erkentenis te betuigen: waar mede den voornoemden Kommandeur op zyne aanstaande expeditie* [9] *toegewenscht is de zeegen van Godt almagh-*

Uit de resolutien der Staaten van Hollandt.

1 *Met een heusche plichtreede.*
2 *'T genoegen.*
3 *In den voorschreven staat.*
4 *Byzonderlyk.*
5 *Goedt beleit.*
6 *In vier verscheide gevechten.*
7 *Hooghgeroemt.*
8 *Uitgedrukt.*
9 *Toght.*

1653. *tig, en den zelven gerecommandeert* [10] *den dienst van 't Landt by continuatie* [11] *van zyne voorgaande getrouwigheit en couragie* [12] *in alle voorvallende gelegentheit ten beste te betrachten.*

10 Aanbevolen.
11 Vervolg.
12 Kloekmoedigheit.

Accordeert met de resolutien van haare Ed. Grootmoog.

en was onderteekent,

HERBERT VAN BEAUMONT.

De Vice-admiraal de Wit zyn afscheidt neemende, om met eenige scheepen in zee te gaan, wordt van de Staaten van Holland bedankt en geprezen.
27 Maart.

De Viceadmiraal Witte Kornelisz de Wit, ten zelven daage van de Heeren Staaten van Hollandt zyn afscheidt neemende, om naar Texel te vertrekken, en met de scheepen, aldaar gereedt leggende, zee te kiezen, werdt van hunne Ed. Groot Moog. op gelyke wyze bejegent, over zyne dapperheit en diensten gepreezen, en Godts zeegen op den aanstaanden toght toegewenscht. De Heeren Staaten van Hollandt hadden noodig geoordeelt ter Generaliteit te bearbeiden, dat hy, en de Kommandeur de Ruiter, zich met de gereede scheepen ten eersten in zee zouden begeven, en, kruissende ontrent de Vlaamsche banken of voor de kusten van den Staat, onthouden, om de rest van 't gros in te wachten, en ondertusschen door kleen vaartuigh zoo veel kondtschap van d'Engelschen te bekoomen als doenlyk zou zyn. Daarna is ook de L. Admiraal Tromp door ordre der Heeren Staaten van Hollandt in hunne vergadering verscheenen, en werdt hem door hunne Ed. Groot Moog. met heusche woorden betuight, de aangenaamheit en het genoegen dat ze hadden geschept en genoomen in de goede en getrouwe diensten, by hem, als L. Admiraal, den Lande gedaan en beweezen: en byzonderlyk over de manlyke dapperheit en 't goedt beleidt, sedert den tegenwoordigen oorlogh met d'Engelschen, in verscheide ontmoetingen † tegens den vyandt betoont. Dies werdt ook de gemelde L. Admiraal desweegen in den naame der Heeren Staaten gepreezen, hooghgeroemt, en bedankt: daar men verder byvoegde, dat hunne Ed. Groot Moog. van meening en genegen waaren d'aangenaamheit en 't genoegen, hier vooren uitgedrukt, in tyden en wylen aan hem, en de zynen, met behoorlyke erkentenisse te betuigen. Waar op den voornoemden L. Admiraal in zyne toekoomende toghten en aanslaagen den zeegen van den almaghtigen Godt werdt toegewenscht, en den zelven aanbevoolen den dienst van het Landt by volherding ‡ in zyn voorgaande getrouwheit en kloekmoedigheit in alle voorvallende gelegentheit ten beste te willen betrachten. De Schoutbynacht Pieter Floriszoon, op dien zelven dagh ter vergadering ontbooden, werdt met de zelve woorden van de Heeren Staaten gepreezen, bedankt, en Godts zeegen toegewenscht. Weinig tydts te vooren, op den veertienden Maart, bevochten de Hollanders, onder 't beleidt van den Kommandeur Jan van Gaalen, op de kust van Toskaanen, voor Livorno, een treffelyke zeege tegens d'Engelsche oorlogsmaght, onder den Kommandeur Appleton: hier in 't voorbygaan te melden. Zes Engelsche scheepen met een brander, die hy eenigen tydt in de haven van Livorno hadt bezet gehouden, quaamen op hem af, toen van buiten noch acht scheepen en een brander tot hunne hulpe genaakten. De strydt was kort en scherp. Van Gaalen trof in 't begin van 't gevecht een Engelsch schip, Bonavontura, dat vierenveertig stukken voerde, zoodanig, dat het in brandt raakte, en straks in de lucht vloog. Voorts werdt het schip de Samson in den brandt, en 't schip de Levantsche Koopman in den grondt geschooten, als ook noch een brander, die op van Gaalen afquam. Het schip de Pelgrim werdt verovert: ook het schip de Tyger, daar Appleton op geboodt,

De L. Admiraal Tromp werdt voor zyn vertrek van de Staaten van Hollandt desgelyks, met betoogh van groot genoegen in zyne diensten te scheppen, bejegent, gepreezen, en bedankt.
1 May.
† Rencontren.
‡ Continuatie.
Desgelyks de Schoutbynacht Pieter Floriszoon.

Jan van Gaalens overwinning en doodt.
Zie Aitzema XXXIII. 797.

1653.

boodt, na dat hy zich manhaftig hadt geweert. Het zeſte Engelſch oorlogsſchip, Maria genoemt, ontquamt 't met de vlucht. Dit geſchiedde onder d'oogen van den Engelſchen Kommandeur Bodley, die, uit een haven, in dat geweſt, gekoomen, belooſt hadt, Appleton en de zynen by te ſtaan, en de Hollanders met hem aan te taſten: daar hy ten teegendeele, met zyn acht ſcheepen en een brander, boven gemeldt, den ſlagh van ver aanſchoude, en, zich boven windt houdende, met zes of zeven Hollanders wat ſchutgevecht hieldt, tot dat hy, d'uitkomſt van den ſtrydt ziende, den Nederlanderen, die op hem afquaamen, ontweek, en, alles by zettende, met den donker 't gevaar ontzeilde. Hy gaf daarna Appleton de wyt van zyn ongeluk: zeggende, dat hy, te vroeg uit de haven van Livorno gekoomen, zich te voorbaarig in den ſtrydt hadt ingewikkelt, en derhalve geſlagen werdt eer zyn landtsgenooten tot zyn ontzet konden afkoomen. De Kommandeur van Gaalen, door wiens moedt en beleidt dit werk was uitgevoert, werdt, met den tweeden koegel die in zyn ſchip quam, in 't rechter been zoodaanig gequetſt, dat men 't onder de knie afzette. Doch hy liet daarom niet, op een ſtoel gezeeten, op alles ordre te ſtellen, en de zynen tot hunnen plicht aan te moedigen. Daarna, aan landt en binnen Livorno gebraght, overleedt hy aan die wonde, den dryentwintighſten van Maart, in 't achtenveertighſte jaar zyns ouderdoms, zeer beklaaght van de geenen die zyn verdienſten, dapperheit, en ervaarenheit in den oorlogh ter zee kenden. Zyn lyk zagh men daarna † t'Amſterdam in de nieuwe kerk begraaven: daar ſedert een graf-en gedenkteeken van marmerſteen, op koſten van den Staat, met een byſchrift t'zyner eere, werdt opgerecht. Te dezer tydt was men met grooten yver doende om 's Landts vloot weêr toe te ruſten en van alles te verzien. Ook werdt by plakkaat der Heeren Staaten Generaal, den vyfentwintighſten Maart geteekent, de vaart op Groenlandt en de Walviſchvanghſt voor dit loopende jaar geſchorſt en verboden; op verbeurte van ſchip of goedt, of de waarde van dien. Dit verbodt ſtrekte om te meer volk ten oorlogh te bekomen, en op dat de Groenlandtsvaarders niet in handen van d'Engelſchen moghten vervallen. De Kommandeur de Ruiter ging den negenentwintighſten van April op het ſchip de gekroonde Liefde, dat zesendartig ſtukken voerde, en met honderdtenvyfenveertig mannen was bemant, weêr in zee. Daarna werdt hem, op den zeventienden May, in 't verdeelen van 's Landts vloot, het bevel gegeven over het vierde esquadre. De gantſche vloot was door ordre van den L. Admiraal Tromp in vyf esquadres, hoopen of hooftdeelen, verdeelt. Het eerſte esquadre, onder den Heer Tromp, hadt tot zyn Viceadmiraal den Kommandeur Gideon de Wildt, tot Schoutbynacht Kapitein vader Abel. Het tweede, onder den Viceadmiraal Jan Evertszoon, had tot Viceadmiraal zyn broeder Kornelis Evertszoon, en tot Schoutbynacht Kapitein Kemp: Het derde onder den Viceadmiraal de Wit, hadt tot Viceadmiraal Kapitein Lapper, en tot Schoutbynacht Kapitein Kleidyk: Het vierde onder den Kommandeur de Ruiter, hadt Kapitein den Oven tot Viceadmiraal, en Kapitein Markus Hartman tot Schoutbynacht; en in 't vyfde, onder den Schoutbynacht Pieter Floriszoon, was Kapitein Kampen tot Viceadmiraal geſtelt, en Kapitein Jaarsvelt tot Schoutbynacht. De L. Admiraal, Tromp die 't oppergebiedt hadt over de gantſche vloot, was nu met een weêrzin en onluſt in zee gegaan. Hy hadt den Staaten Generaal, en den Staaten van Hollandt d'oorzaaken van zyn onluſt met een brief vertoont: te weeten,

dat

† *Den elfden December 1653.*

De vaart op Groenlandt verboden.

Groot Plakkaat boek. 2 deel p. 506.

De Ruiter wordt bevel gegeven over een esquadre van 's Landts vloote.

Verdeeling der vloote.

Tromp was met onluſt in zee gegaan.

D'oorzaak van zyn misnoegen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. *dat de beste scheepen in de voorgaande zeeslaagen waaren verbrandt, of in den grondt geschooten, en dat men zommige, die bequaamst waaren om dienst te doen, hadt verzuimt te laaten herstellen* †: *dat het niet aan hem maar aan anderen hadt gestaan om voordeel op d'Engelschen te verkrygen. Dat hy d'ordre der Staaten zou naakoomen, maar met onlust, en met blydtschap 't bevel der vloote aan anderen zien overgeven.* Daar by voegende, *dat men hem, naa 't doen van zulk een vertoogh, d'ongelukken en schaade, die hy zekerlyk verwachtte, niet hadt te wyten.* Men schreef hem geen antwoordt op het punt van zyn ongenoegen: ook was zyn onlust te meer vergeeflyk, naadien hy t'zee ging met een groot getal van lichte en slechte vaartuigen, en met zommige lafhertige en onervaare Kapiteinen: om niet alleen zyn leven te waagen, maar ook met zyn leven al d'eer en achting, die hy door zyn groote daaden had verkregen. Doch 't geen, volgens zyn beklagh, aan de scheepen ontbrak, was zoo haast niet te beeteren. Men hadt, op 't aandryven van die van Hollandt, wel beslooten dertig nieuwe en grooter scheepen van oorlogh te bouwen: gelyk ook daarna werdt goedtgevonden den aanbou van noch dertig andere groote scheepen te bevorderen; die van zulk een maaksel en sterkte zouden zyn, dat ze tegens d'Engelschen beter zouden konnen bestaan dan d'oude lichte scheepen. Doch hier toe was tydt van nooden, en de noodt was tegenwoordigh. Ondertusschen most zich de L. Admiraal Tromp van de middelen, die hy by der handt hadt, dienen. Hem werdt van de Heeren Staaten bevoolen, dat hy een vloot koopvaarders, van ontrent tweehondert scheepen, die, achter Engelandt en Yrlandt om, naar Vrankryk en Spanje wilden zeilen, om de Noordt zou geleiden, en de vloot, die van daar ook achter om werdt verwacht, weêr herwaarts brengen. De Generaal Georg Monk, en d'Admiraal Richard Deane, die het bevel hadden over d'Engelsche vloot, van dat voorneemen verwittight, zochten hem, eer zich de Zeeuwsche en andre scheepen by zyne vloot hadden gevoeght, voor te koomen en te slaan, maar quaamen een dagh te laat. De dertienden en veertienden May zeilde d'Engelsche vloot langs de kust van Zeelandt: en den vyftienden waaren de twee vlooten niet meer dan vyf mylen van een, zonder elkandere te gemoeten: gelyk ook de meeste scheepen der koopvaardyvloote, die achter om quam, door een gelukkige en gezeegende dooling, zonder vriendt, of vyandt, die zoo naby was, te zien, in behouden haaven raakten, ten getaale van twee of drie hondert zeilen. Tromp braght de koopvaarders, die onder zyn geley waaren, by het noordteinde van Hitlandt, en daar de verwachte koopvaardyvloot niet verneemende, quam in 't eindt der maandt weêr op de Hollandtsche kust, voor Texel. Hier werdt de vloot noch met zeventien oorlogsscheepen en een' brander versterkt. Daarna zeilde Tromp, door last, hem van de Staaten gezonden, naar Duins, op hoope van daar eenige Parlementsscheepen te vinden. Den vierden van Junius het Noordtvoorlandt in 't gezicht krygende, werdt by den Krygsraadt der vloote beslooten, dat de Kommandeur de Ruiter met zyn esquadre, nevens den Schoutbynacht Pieter Floriszoon van de Zuidt, en de L. Admiraal Tromp, nevens de Viceadmiraalen Jan Evertszoon en Witte Korneliszoon de Wit van de Noordt in Duins zouden loopen, om alzoo, de vyanden tusschen beide besluitende, hen met al d'esquadres aan te tasten, en alle afbreuk te doen. Doch d'Engelschen waaren om de West geweeken, en toen de Kommandeur de Ruiter met Pieter Floriszoon, die eerst inzeilden, dicht aan de Goeying, of Goodwin sand, quaamen, zaagen zy

† Repareren.

Men besluit den aanbou van een merkelyk getal nieuwe scheepen te bevorderen. *Aitzema* XXXIII. 786. 818. XXXIV. 1085. 1104. 1105.

Last, aan Tromp van de Staaten gegeven.

D'Engelsche vloot in zee.

Aanslagh op eenige scheepen in Duins.

De vloot zeilt in Duins, doch vint 'er geen oorlogsscheepen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zy maar twee kleene fcheepen, die dicht onder de kafteelen liepen, daar 1653.
de Nederlanders eenige fchooten op deeden, en de kafteelen wederom op 's Landts fcheepen. Voor Doeveren vonden ze vyf kleene fcheepkens, daar drie van werden verovert. Het vierde was 't ontzeilt, en 't vyfde, een fregat, liep dicht onder 't kafteel, of tegens 't landt. Daarna kreeg de L. Admiraal Tromp bericht, dat d'Engelfche vloot den derden en vierden van de maandt ontrent het Vlie was gezien. Hier op befloot hy derwaarts te zeilen, en d'Engelfchen langs de Hollandtfche kuft op te zoeken. Doch den achtften, tot op drie en een halve myl van 't eilandt Walcheren gekoomen, verftondt hy uit den Schipper van een vifchboot, dat d'Engelfche vloot, noch 's morgens van hem gezien, naar zyn giffing ontrent tien mylen Weftnoordtweft van 's Landts vloot was. Hier op werdt by hem en d'andere Opperhoofden beflooten, het hooft naar haar toe te leggen. Straks daar aan quam de windt uit den Zuidtooften. Dies zeilde hy Weft aan, en Wefttenzuiden, recht naar de riviere van Londen, om de vyanden t'onderfcheppen. Den tienden quaamen de Nederlanders, toen het Noordtvoorlandt vier mylen Zuidtweft van hun was, ten anker, om den vloedt af te ftoppen, zonder eenige naderkennis van de vyanden te krygen. Den volgenden dagh weêr t'zeil gaande raakten ze dicht onder 't Noodtvoorlandt, en den twaalfden 's morgens vroeg, ontrent de lenghte van Nieupoort gekoomen, zaagenze d'Engelfchen Noordtnoordtooft van hun. Daar men ftraks naar toe wende. Over d'Engelfche vloot, onder den Generaal Monk, en den Admiraal Deane, die beide op een fchip waaren, was Willem Pen Viceadmiraal, en Johan Lauwfon Achteradmiraal, of Schoutbynacht. Hunne zeemaght beftondt in vyfentnegentigh of hondert zeilen, en daar onder vyfentfeventig of tachtig kloeke fcheepen en fregatten, met zwaar gefchut en veel volks verzien. De Hollandtfche was fterk achtentnegentig oorlogsfcheepen van veel lichter foorte, en zes branders. De windt woey uit den Noordtooften, en d'Engelfchen hadden de loef. Eerft zagh men ze een langen tydt by elkandere leggen dryven, zonder af te koomen, en de Nederlanders deeden met laveeren hun beft om hun te naaderen. Eindelyk werdt d'Engelfche vloot in drie esquadres of hoopen, een middeltoght en twee vleugels, van een gefcheiden, welke hoopen een goede wydtte van een zeilden; om, zoo 't fcheen, de Nederlanders in een halve maane te befluiten: doch ziende dat men hen in goede ordre verwachtte, voegden ze zich, pas buiten en binnen fchoots van de Nederlandtfche vloote, by een. Toen deeden Monk en Deane fein van aan te vallen. Dus raakten de vlooten ontrent ten elf uuren voor den middagh in 't gevecht: en d'Admiraal Deane werdt met een van d'eerfte fchooten, die de Hollanders deeden, getroffen. Waar op Monk het lyk met zyn mantel bedekte, en fprak den matroozen moedt in. De ftrydt was ter wederzyden uittermaate hevigh, inzonderheit tuffchen d'esquadres van Lauwfon en de Ruiter, die, den windt van d'Engelfchen winnende, en zich met ongemeene kloekmoedigheit quytende, meeft al zyn kruidt verfchoot. Als hem Tromp daarna te hulp quam, wende zich Monk met het gros zyner vloote tegens Tromp, 't welk den ftrydt verdubbelde. Lauwfon zocht, met acht of tien fregatten, de Kapiteinen van der Zaan, en Jooft Bulter van Groeningen, af te fnyden, daar groote weer werdt gebooden. Maar Kapitein Bulters fchip kreeg vier of vyf fchooten onder waater, daar het door omviel en zonk. De Kapitein, wiens middel door een fplinter was vermorzelt, ftorf met den fabel in de vuift, verdrinkende met

D'Engelfchen op de Hollandtfche kuft.

Zeeflagh tuffchen de Hollanders en d'Engelfchen ontrent Nieupoort. 12 *Jun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. een deel van zyn volk, dat gequetst was, de rest, tot vyftig of tsestigh mannen, werdt geberght in 't schip van Van der Zaan; die zich met groot gevaar van Bulters ingevallen wandt, en de rondtsom leggende vyanden (daar hy een van in den grondt schoot) redde. Tromp zocht midlertydt den Engelschen Admiraal aan boordt te leggen, maar hy kon hem niet genaaken. Onder 't vechten werdt het stil, en 't esquadre der blaauwe vlagge raakte van 't gros wat af, waar op de windt een weinig omliep: zoo dat de Hollanders door den windt boegseerden, om 't gemelde esquadre aftesnyden. D'Engelschen dat ziende deeden alle vlyt om by elkandere te koomen. Maar eer dat kon geschieden waaren de Hollanders 't esquadre der blaauwe vlagge dicht op 't lyf, en zeilden al vechtende midden in en door d'Engelsche vloot: daar toen dapper werdt gevochten, en beide de vlooten laagen eenigen tydt in een wolk van rook. Eindelyk dreef men d'Engelschen op de vlucht: maar door groote onorde, in een gedeelte van 's Landts vloot, wonnen zy eerlang den windt: waar door den strydt te heviger aanging, en veele scheepen wederzydts merkelyk werden beschaadight. 'S avondts ontrent te negen uuren verbrande noch een Engels schip. Dus lang duurde 't gevecht: en toen zyn de strydende vlooten wat van elkandere gescheiden. D'Engelschen hebben 't om de Noordt gewendt, en de Nederlanders laagen om de Zuidt. Doch een uur naa zon, toen d'Engelschen meest buiten schoots waaren, werdt uit het schip van den Kapitein Kornelis van Velzen een schoot geschooten, en met dien schoot sprong het schip, door zyn eigen kruidt, in de lucht: daar slechts vyf man van werdt geberght. In den volgenden nacht zocht een yder, zoo veel doenlyk was, 't geen aanstukken was geschooten te hermaaken en te herstellen. Met het aanbreeken van den volgenden dagh laagen de twee vlooten ontrent een myl van elkandere. De windt quam uit den Westzuidtwesten, en de Hollanders, die Zuidtoost aan zeilden, werden van d'Engelschen, die Westnoordtwest boven windt van hun laagen, met kleen zeil gevolght. De L. Admiraal Tromp liet te dier tydt door 't gewoonlyk sein al d'Opperhoofden en Kapiteinen aan zyn boordt koomen, en verstondt, dat het meestendeel der vloot zoo onvoorzien was van oorlogsbehoefte en kruidt, dat hy geen kans zagh om dien dagh tegens den vyandt te konnen uithouden. De Viceadmiraal de Wit hadt zoo weinig kruidt en scherp, dat hy 't in drie uuren zoude konnen verschieten, en de Kommandeur de Ruiter noch minder. Verscheide scheepen waaren ook slecht bemant, en hadden veel zieken. Dies besloot Tromp den vyandt noch eens aan te tasten, en dan, zoo hy hem by bleef, binnen de Wielingen te wyken; op dat men de vloot op nieu moght verzien. Dit schreef hy ter zelver uure aan de Staaten Generaal; doch eer de brief afging, begost het gevecht. De L. Admiraal Tromp hadt dien morgen alle vlyt aangewendt, om, Zuidtoost aan zeilende, den windt en loef van d'Engelschen te krygen, en hen dan in 't hart van hunne vloote met voordeel te bevechten. Dan ontrent ten acht uuren begosten hunne voorste scheepen met eenige van de zynen van verre schutgevecht te houden. Maar hy vervolgde desniettemin zyn voorneemen, en ten tien uuren, als Duinkerken Zuidtzuidtoost van hem lagh, scheen 'er kans te zyn om boven het meeste gros te zeilen, en een goedt gedeelte te konnen afsnyden. Hier op naar hen toe wendende, en met de zynen op hen aanvallende, werdt het gantsch stil, en 's Landts vloot verviel beneden d'Engelschen, die daar door 't voordeel van den windt kreegen, en ten elf uuren met groot voordeel (te meer om dat ze 's nachts

Tweede zeeslagh ontrent Duinkerken. 13 Jun.

met

met etlyke versche scheepen waaren versterkt) op de Hollanders afquaamen. Toen vondt zich Tromp genoodtzaakt de vloot achter te sluiten, en de vyanden met alle moogelyke tegenweer te wederstaan. Hy, de Wit, de Ruiter, en eenige anderen, booden hun 't hooft met groote manhaftigheit. Doch in 't heetste van 't gevecht raakten verscheide Hollandtsche scheepen, door d'onvoorzichtigheit of onervaarenheit van hunne Kapiteinen en d'andre Bevelhebberen, in onorde: en eenige zagh men al kringende in elkandere wyken. Vier of vyf quaamen in den drang elkandere aanboort, eenige werden van de vyanden verovert, en andere in den grondt geschooten. Daarna werdt een brander buiten noodt verbrandt: en een ander liet men dryven; zeggende, dat hy etlyke schooten onder water hadde. Ontrent 's avonts ten zeven uuren verviel het schip van Kapitein Schellinger van Hoorn, dat zyn steng was afgeschooten, en door 't meeste volk verlaaten, onder d'Engelschen, en men zagh 't daarna branden. Het schip Westergo, door zyn vuilte onbezeilt, werdt door drie Engelschen omringht, en most zich, toen 't begost te zinken, overgeeven. Te vooren werdt het schip van den Kapitein Jan Gideonsz Verburg het roer afgeschooten. Hier door verviel het onder de vyanden, en werdt na een lang gevecht en kloeke tegenweer eindelyk verovert. De L. Admiraal Tromp, de Wit, Jan Evertszoon, de Ruiter, en andre Opperhoofden, met verscheide Kapiteinen, vochten noch tot een uur naa zon. Toen begosten d'Engelschen om de Noordt te wenden, en hunne vloot te verzaamelen. De Hollandtsche vloot lenste Oost ten zuiden aan tot omtrent middernacht, en quam toen ontrent Oostende ten anker. Des morgens hadt men d'Engelschen noch in 't gezicht: maar veele van 's Landts scheepen waaren zoo beschadigt, reddeloos, en onvoorzien van oorlogsbehoefte, dat Tromp, met goedtvinden van d'andre Opperhoofden, te raade werdt, zich met de vloot binnen de gronden van de Wielingen te begeven. Zyn schip Brederode, zeer doornagelt, hadt verscheide schooten onder water, die men zoo veel doenlyk was hadt gestopt, maar 't bleef echter zoo lek, dat het water tegens al 't pompen aanwies, en wel vyf voet in 't ruim, tot in de kruidtkamer stondt; zoo dat men genoegh te doen hadt om 't schip, in 't inkoomen, met maght van volk door balien boven te houden. Hy verzocht ter zelve tydt met een brief aan de Heeren Staaten, dat men ordre zou stellen om de vloot met alle krygsbehoefte te voorzien en te versterken; op dat men den vyandt het hooft mogt bieden: met aantuiging, dat anders de Staat, naar de maght die de vyandt toen by der handt hadt, menschelyker wyze gesprooken, niet anders dan leedt en smaadt † te verwachten hadt. Ook verklaarden al d'Opperhoofden, nevens Tromp, daarna te Vlissingen aan de Gemaghtigden der Heeren Staaten, *dat ze zonder hulp van een goedt getal groote en bezeilde scheepen, het Landt niet naar behooren konden dienen, en dat in d'Engelsche vloot meer dan vyftigh scheepen waaren welker minste beter was dan 't schip van den L. Admiraal Tromp. Dat ook in de vloot van den Staat meer dan dertig scheepen waaren, die ze onbequaam hielden om dienst te doen, ten aanzien van de grootte en kloekte der Engelsche scheepen.* Ook zeide de Kommandeur de Ruiter rondt uit, *dat hy niet van meening was weêr in zee te gaan, ten zy dat de vloot met meerder en beter scheepen, dan dus lang gebruikt werden, wierde versterkt.* Men hoorde ook de Viceadmiraal de Wit daarna in de vergadering der Heeren Staaten zeggen, *Wat helpt het dat ik zwyg? Ik ben hier voor myn Opperheeren. Ik magh,* en

1653.

Onordre onder eenige Hollandsche scheepen.

Aitzema in 't XXXIII boek. p. 818.

Tromp wykt in de Wielingen.

Schryft aan de Staaten.

† *Affront.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. 21 Jun. *en moet het zeggen, d'Engelſchen zyn nu meeſter van ons, en dienvolgens van de zee.* Te vooren hadden d'Opperhoofden der vloote aan de Heeren Gemaghtighden van hunne Hooghmoogentheeden, nevens het verhaal van de twee zeeſlaagen, op den twaalfden en dertienden van Junius voorgevallen, ook de volgende punten by geſchrift overgelevert.

Punten en inzichten op de tegenwoordige gelegentheit ter zee, by d'Opperhoofden van 's Landts vloote op 't papier gebraght.

1 *Zyn de ſcheepen, en het kanon van onze vloote te licht, naar des vyandts ſcheepen: derhalven hebben wy veel zwaarder ſcheepen, als mede kanon, en meer volk van nooden.*

2 *Moſten ook altydt by de vloot zyn ten minſten twee ammonitieſcheepen, voorzien met twee of driehondertduizendt pondt kruidt, kogels naar advenant, en ook allerley behoeften.*

3 *Dat mede aan de matroozen moght worden belooft yder een maandt ſoldy, te zullen ontfangen als de ſcheepen zullen zeilrede leggen, ook dat egaliteit † in de ſoldye moght worden gehouden.*

† Gelykheit.

4 *Dat aan yder Collegie en Directie, die het zouden mogen van noden hebben, een of meer, naar haar aantal van ſcheepen, welbezeilde en kloeke fluiten vol water en bier, om in noodt te konnen gebruiken, moghten bygevoeght worden.*

Was onderteekent

Marten Harpertszoon Tromp. Johan Evertszoon. Witte Korneliſz de Wit. Michiel Adriaanszoon de Ruiter. Pieter Floriszoon.

Ter zelve tydt ſtelden de Heeren Staaten in der yl eenige ordre om 't gebrek, zoo veel in die tydt doenlyk was, te vervullen. Ondertuſſchen hieldt zich d'Engelſche oorlogsvloot op de Hollandtſche kuſt. Men verzagh ze uit Engelandt met kleen vaartuig van alle oorloghsbehoefte: ook was de ſchaade die ze geleden hadden, veel minder dan 't verlies van de Hollanders. Dan hunne meeſte ramp ſtelden ze in de doodt van den Generaal Deane, daar anderen, om dat hy over den leſten Koning als Rechter hadt gezeeten, zich over verheugden. Van hem wordt verhaalt, 't welk hier om de vreemdigheit der zaake wordt ingevoeght, dat de ratten, 's nachts voor dat hy ſneuvelde, dat deel van zyn wambeys aan de ſlinker zyde, daar de koegel, die hem doodde, doorging, hadden verſcheurt en verſlonden, en dat zyn geeſt de doodt, die hem dreighde, hem ſcheen vooroogen te ſtellen: want des morgens vroegh begaf hy zich in zyn vertrek, daar hy ontrent twee uuren tydts met godtsdienſtige betrachtingen en gebeeden, tegens zyn gewoonte, doorbraght: en dat de geenen die van toen aan op hem acht ſloegen, de doodt als in zyn aangezicht geprent zaagen, hoewel hy anders een dapper krygsman was. Aan de zyde der Hollanders, om weêr ter zaak te keeren, vondt men zich in 't korte niet weinig verleegen. D'oneenigheit nam daagelyks toe. Eenigen ſcholden nu opentlyk op de Staatſche regeering; en veelen beweerden, op ſchuiten en waagens, dat de zaaken zoo quaalyk gingen, om dat 'er geen Hooft in 't Landt was. Meenighte van ingezeetenen, ook veele Kerkelyken, riepen doorgaans om een Stadthouder, om een Kapitein generaal, en om den jongen Prins van Oranje, die ook van etlyke Provincien werdt begunſtight en gedragen. Ook werdt in deezen ſtandt der zaaken gevreeſt, dat d'Engelſchen eenige landing ontrent Texel, of elders in Hollandt zouden trachten t'onderneemen. Doch de Heeren Staaten van Hollandt ſtelden alomme de noodige ordre tot tegenweer, en om 't oproer, dat in verſcheide ſteeden gaande werdt, in 't begin van zyn

Zie het Leven van Monk. p. 56. 57.

Zie Aitzema XXXIII. 818. 820. 825. 826. 828. 829. XXXII. 741. 745. 760.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zyn loop te ſtuiten. Voorts werdt met grooten yver gearbeidt om d'oorlogsvloot te herſtellen. Maar toen nu een groot, jaa 't meeſte deel der vloote, in Zeelandt op nieu was toegeruſt en voorzien, wiſt men niet hoe zich dat deel by 't esquadre, dat in Texel werdt verzaamelt, of toegeruſt, en gereedt lag om, onder den Viceadmiraal de Wit, zee te kiezen, zoude voegen. Dit kon zwaarlyk geſchieden, dewyl d'Engelſche zeemaght zich noch ontrent Texel en de Hollandtſche kuſt onthielt. Maar eindelyk liep Tromp met 's Landts vloot, naa zes weeken verblyfs in Zeelandt, den zeſten van Auguſtus in zee, ſterk ontrent tachentig of tnegentig zeilen: met een vaſt voornemen om d'Engelſchen op te zoeken, door hunne vloot te ſlaan, zich by den Viceadmiraal de Wit te voegen, en dan gezaamentlyk op hen aan te vallen, en, waar 't moogelyk, hen van de kuſt te dryven. Ter zelver tydt hadt zich Robertus Junius, Predikant t'Amſterdam, op het verzoek der Heeren Staaten van Hollandt, en door ordre van hunne Hooghmoogentheeden, op 's Landts vloot begeven; om, door zyn goede vermaaningen en leeringen, de Bevelhebbers, matroozen en ſoldaaten, niet alleen tot boetvaardigheit en een Chriſtelyk leven te beweegen, maar hun ook tot dapperheit aantemoedigen, en een kloek hert tegens den vyandt in te ſpreeken: met laſt dat hy zich ten dien einde, by kalmte, of goedt weder, op alle de ſcheepen van de vloot, 't eene voor 't ander naa, zou laaten voeren. Hy ging derwaart, onder beding en belofte van behoorlyke vergelding. Ook hadden de Heeren Burgermeeſters en de Kerkenraadt t'Amſterdam, zyn vertrek naar de vloot, ter begeerte der Heeren Staaten, bewillight. Ontrent deezen tydt werdt ook door de Heeren Staaten Generaal, om 't volk te meer door hoop van loon aan te moedigen, by plakkaat, geteekent den vierden van Auguſtus, bekent gemaakt, belooft en verzekert, *dat de veroveraars van eenig vyandtlyk ſchip niet alleen het veroverde ſchip zouden hebben en behouden, maar ook het gantſche gevolg en den aankleeven van dien: en dat de geenen die het ſchip van den eerſten Admiraal zouden aanboordt leggen, enteren en veroveren, boven het ſchip en gevolg, zouden genieten de ſomme van tien duizendt gulden; voor de ſcheepen van d'andre Admiraalen zesduizendt; en die van de verdre Opperhoofden van 's vyandts vloote, vierduizendt gulden. Daarenboven, dat de geenen die vechtenderhandt de vlagge van boven van den eerſten Admiraal zouden afhaalen en overleveren, tot een prys zouden hebben duizendt gulden; en van de bovenvlaggen van d'andre Admiraalen, yder vyfhondert gulden: voorts van de volgende vlaggen van de voorſtengen, yder tweehondertenvyftigh gulden; voor de vlaggen van de bezaansmaſt, yder hondertenvyftig gulden, en voor de vlaggen van achteren yder vyftig gulden.* Ook werdt allen Kapiteinen en Scheepsbevelhebberen verboden van de vlagge, zonder verlof of bevel van den L. Admiraal, met hunne ſcheepen af te loopen, op peene des doodts. Weinig dagen daarna hebben ook hunne Hooghmoogentheden een ordre en lyſt, aangaande het onderhoudt, dat de geenen die in 's Landts dienſt ten oorloge te water zouden verminkt worden, by uitkoop zouden genieten, alomme laaten bekent maaken. Hier by werdt belooft, *dat ze een derde part meer zouden genieten dan hun naar de qualiteit van hunne verminktheit by 't Reglement van den achtſten van Februarius des jaars* MDCXLV *was toegevoeght: te weeten,*

[Margin: 1653.]

[Margin: Tromp met de Hollandtſche vloot weêr in zee.]

[Margin: R. Junius, Predikant t'Amſterdam, begeeft zich op 's Landts vloot.]

[Margin: Plakkaat tot aanmoediging der matroozen; belovende belooningen, en pryzen, voor het veroveren der Engelſche ſcheepen, en 't afhaalen der vlaggen. *Plakkaatboek. 1 deel, p. 980.*]

[Margin: *15 Aug.*]

1653.

Ordre en lyst aangaande de belooning der verminkten. Groot Plakkaatboek. 2 deel.p.495-498.

		Guld.	ſtuyv.	penn.
1	*Voor het verlies van beide d'oogen*	1066	13	4.
	Voor het verlies van een oogh	240	0	0.
2	*Voor het verlies van beide d'armen*	1066	13	4.
	Voor het verlies van den rechterarm	333	6	8.
	voor het verlies van den ſlinkerarm	266	13	4.
3	*Voor het verlies van beide de handen*	933	6	8.
	Voor het verlies van de rechterhandt	266	13	4.
	Voor het verlies van de ſlinkerhandt	240	0	0.
4	*Voor het verlies van beide de beenen*	533	6	8.
	Voor het verlies van een been	240	0	0.
5	*Voor het verlies van beide de voeten*	333	6	8.
	Voor het verlies van een voet	160	0	0.

En voor andre verminktheden ontrent de gemelde leden zoude ieder iet genieten, ter beſcheidenheit van de Kollegien ter Admiraliteit. Ook werdt belooft dat anderſins den verminkten een ryksdaalder 's weeks tot hun onderhoudt zoude toegeleidt worden. Doch hier door verſtondt men zulke verminkten, die men onbequaam zou vinden om zich te konnen geneeren, of iet te doen tot hun eigen onderhoudt, gelyk korts daarna † in de vernieuwing van deeze ordre werdt verklaart. De Nederlandtſche oorlogsvloot, gelyk gezeit is, weêr in zee geraakt, quam den zevenden van Auguſtus 's avondts benoorden 's Gravezande, en zeilde tot voor Munſter, den achtſten des morgens vroegh voorby Santvoort, en geraakte ten acht uuren ontrent Egmondt. Hier braghten de buitenwachten den L. Admiraal tyding, dat d'Engelſche vloot vyf mylen Noordttenooſten van hem was, en men begoſt ze korts daar aan te zien. Ten elf uuren kreegen d'Engelſchen den windt, die Weſtnoordtweſt liep. Tromp vondt toen geraaden Zuidtzuidtweſt over, en van hun af te wenden; om hen van Texel af te leiden; ten einde dat de Viceadmiraal de Wit ruimte moght krygen, om met de zynen uit te koomen. Doch eenige onbezeilde ſcheepen werden van de bezeilſte Engelſche fregatten den zelven dagh, 's avondts ten vier uuren, achterhaalt, en men begon wederzydts ſchutgevecht te houden. Toen wachtte Tromp d'Engelſchen in, en raakte met hunne gantſche vloot, ſterk ontrent honderdttwintigh zeilen, op de hooghte van Katwyk, in een ſcherp gevecht. De Ruiter en de Viceadmiraal Jan Evertszoon werden fel aangetaſt, doch leden weinig ſchade in hun volk, maar beide hunne ſtengen werden afgeſchooten en hunne zeilen aan ſtukken. Tegens den avondt quam de L. Admiraal Tromp hun te hulp, en de ſtrydt duurde tot een uur naa zon. Toen ſcheidden beide de vlooten van een, zonder dat d'Engelſchen eenigh voordeel hadden op de Hollanders. Den volgenden dagh kon men 't gevecht niet hervatten, wegens de ſterke windt: 't welk den Nederlanderen tot groot voordeel ſtrekte: want dit gaf den Viceadmiraal de Wit tydt en gelegentheit om met de ſcheepen, in Texel leggende, buiten te komen. Hy liep 's nachts naa den ſtrydt door het Spanjaarts gat in zee. 'T was toen, op een dagh na, volle maan, en nochtans zoo duiſter, dat men in 't uitloopen het licht der lanteernen en pekkaarſſen te hulp moſt neemen; daar zich de peillooten van dienden, om de diepten met hunne booten en ſchuiten af te baakenen, en de ſcheepen den wegh te wyzen tot in de volle zee. Den negenden van Auguſtus ſtelden de Heeren Staaten van Hollandt ordre, op de tyding van 't gevecht, den achtſten voorgevallen, dat men voor den middagh ten elf, en 's avondts ten zes uuren, in de Klooſter-

[Margin: † 26 Sept.] [Margin: Zeeſlag ontrent Katwyk. 8 Aug.] [Margin: 9 Aug.]

kerk

1653.

In den Haage worden door last der Heeren Staaten van Hollandt in de Kloosterkerk gebeden gedaan om Godts zegen in 't zeegevecht te verwerven.

kerk een korte vermaaning aan de gemeente en een yverigh gebedt tot Godt zou doen: op dat de goddelyke Majesteit de waapenen van den Staat moghte zegenen, en een gelukkige uitkomst van 't zeegevecht verleenen. Waar van aan hunne Hooghmoogentheeden en d'andere voorname amptgenootschappen, ook aan de Magistraat van 's Gravenhage kennis werdt gegeven; om zich op de gestelde uuren aldaar mede te laaten vinden. Men hieldt ook te deezer tydt weekelyke bededaagen, op alle Woensdagen, om Godt voor den welstandt des vaderlandts te bidden. Ten zelven daage, boven gemeldt, 's morgens ten zes uuren, was de L. Admiraal Tromp, op de hooghte van Schevening, met eenige scheepen een groot, stuk in den windt voor uit, en schoot verscheide schooten op d'Engelschen; doch zy werden hem te wichtigh. Toen wendde hy 't naar de Ruiter, en zeilde Noordtnoordtoost over. Men hadt toen te veel windts om te vechten. Dus quam 's Landts vloot met ruw weder weêr voor de Maaze. De windt was Noordtwest, en d'Engelschen zeilden met de Nederlanders te loefwaart in hun waater. Doch ontrent den middagh begost men de vloot, onder de Wit uit Texel gekoomen, van verre te zien, sterk zevenentwintig oorlogsscheepen en vier branders. Deeze voegden zich 's avondts ten vyf uuren, in 't gezicht van d'Engelschen, die 't niet konden beletten, by 't gros van 's Landts vloote. Tromp, toen sterk honderdt en zes zeilen, wendde het straks op d'Engelschen aan, die, hem ziende genaaken, daatlyk afweeken. Hy volghde hen den gantschen nacht, met een vlakke koelte uit den Noordtwesttenwesten. Den volgenden dagh, den tienden van Augustus, op een Zondagh, raakten de twee vlooten voor de Maaze weêr aan elkanderen ontrent vyf mylen in zee, op de hooghte van ter Heide of Scheeveningen, weinig mylen van de plaats, daar de visschers van Maaslandtsluis, in 't eindt van 't jaar MDCLI †, het zeegevecht in de lucht, indien men hun getuigenis en eedt wil geloven, hadden gezien. Het gevecht nam 's morgens ten zeven uuren zyn aanvang. De L. Admiraal Tromp voerde de rechter, en de Kommandeur de Ruiter de slinker vleugel. De Viceadmiraal Jan Evertszoon was in 't midden. De Viceadmiraal de Wit en de Schoutbynacht Pieter Floriszoon hadden d'achtertocht. De Hollanders vloegen eerst door des vyandts vloot heenen, en wendden 't daar terstondt weder in. Maar toen werdt de L. Admiraal Tromp, die, volgens zyne gewoonte, tot in 't midden der vyantlyke scheepen was geloopen, naa dat hy de laagh van den Schoutbynacht Goodson, en van twee fregatten die zich by hem hielden, hadt ontfangen, willende van de hut afgaan, om ordre te stellen op 't geschut, door een musketkoegel, uit het leste fregat, in de slinker borst onder de teepel in 't hart geschooten, daar de doodt terstondt op volghde: naa dat hy 't oogenblik levens, dat hem noch ovrigh was, hadt besteedt om zyne matroozen te vermaanen, ten einde dat ze met kloekmoedigheit zouden vechten; Godt biddende, zich over zyne ziele, en de geenen die onder zyn bevel stonden, t'erbarmen. Eenigen verhaalen, dat hy, zich voelende gepraamt van d'uiterste noodt, tot de zynen zeide, *Ik heb gedaan: houdt goeden moedt*. De Kapitein van 't Admiraalschip seinde toen d'Opperhoofden der vloot aan zyn boordt. Eenige der zelve, die dichtst by hem waaren, voeren ter yl derwaarts, en zaagen, in 't schip koomende, den L. Admiraal doodt in de hut leggen: een droevig gezicht, dat hen nochtans niet verschrikte, maar hun echter wee deê tot in de ziele. Ook werdt van zommigen verhaalt, dat de Kommandeur de Ruiter het lyk van den dooden Heldt

De scheepen uit Texel voegen zich by 's Landts vloot.

† *Den tweeentwintigsten December.*

Ziet Aitzemaas XXXII *boek. p.* 710.

Zeeslagh by ter Heyde, en Schevening. 10 *Aug.*

Tromp wordt doodtgeschooten.

Zyn leste woorden.

aan-

1653. aanschouwende, en 's mans waarde bedenkende, in deeze woorden uitborst, *Ach waar ik voor hem gestorven!* Daarna bevaalen d'Opperhoofden den Kapitein dat hy de vlagh zou blyven voeren, om des Admiraals doodt voor de vyanden, en d'andre Bevelhebbers, onder hun staande, te verbergen. Daar op keerde elk, zonder tydt te verliezen, naar zyn schip, en in den strydt. Hier toonden ze d'uiterste proeven van dapperheit, en van 't gevoelen dat ze hadden over 't verlies van hunnen Admiraal: slaande wederom door d'Engelsche vloot heene. Maar 't ongeluk wilde dat het schip van den Viceadmiraal Jan Evertszoon, dien naa de doodt van Tromp het opperbevel over de vloot was bevolen, zoo reddeloos werdt geschooten, dat hy zich, om niet in 's vyandts handen te vallen, naar de Maaze most laaten sleepen. Ontrent zuider zon zagh men dat de scheepen van de Kapiteinen Jan de Haas, en Willem Arentszoon Warmondt beide hunne groote masten hadden verlooren: dat ook de Kommandeur Evert Antoniszoon en noch verscheide anderen gants reddeloos waaren geschooten, en als in onmaght lagen. Toen beval de Viceadmiraal de Wit den Kapiteinen Joris Blok en Hillebrandt Jeroenszoon op de scheepen van de Haas en Warmondt te passen, en, des noodts, het volk te bergen. Doch 't schip van Warmondt, genoemt Gorkum, werdt daarna door den Kapitein Christiaan Eldertszoon uit d'Engelsche vloot tot voor de Maaze gesleept. De Ruiter, die weêr met het schip het Lam, voerende tusschen de dertig en veertig stukken, en hondertenvyftig mannen, geduurig in 't heetste van den strydt was geweest, en zoo dapper vuur gaf, dat geheele esquaders van d'Engelsche vloote voor hem plaats maakten, hadt van al zyn volk de helft niet gezondt over gehouden, maar drie-enveertig dooden, en vyfendertig gequetsten. Zyn fokkemast en groote steng raakten over boordt. Voorts was 't al aan stukken wat 'er opstondt, behalve de bezaansmast: al zyn krygsbehoefte was verschooten, uitgezondert zevenhondert pondt kruidt, en weinigh scharp. In deezen staat leggende en niet langer zee konnende houden, werdt hy eindelyk door den Kapitein Klaas Aldertszoon van Hoorn uit den vyandt, en van daar naar de Maaze gesleept. Onder de geenen die zich te deezer tydt manhaftig queeten, werden ook getelt de Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Marreveldt, Swart en van Kampen. Ontrent ten twee uuren naa den middagh scheidde de twee vlooten een weinig van elkandere, naa dat de Hollanders tot viermaalen door den vyandt hadden heen geslaagen: waar door de masten van verscheide scheepen aan wederzyde buiten boordt vielen. Ook raakten eenige scheepen in den brandt, een Engelsch schip sprong in de lucht: andere zonken. Geduurende den slagh zagh men dat verscheide Nederlandtsche Kapiteinen zich een groot stuk buiten reik van 's vyandts geschut begaaven: waar over de Viceadmiraal de Wit noodig oordeelde met zyn by zich hebbende scheepen wat draagende te houden; naadien hy niet boven d'Engelschen kon zeilen, en boodt hun de zyde ontrent Zuidtwester zon. Een uur daarna zagh hy noch meer van 's Landts scheepen een groot stuk te lywaart voor uit zeilen, alles byzettende om noch verder van hem af te loopen, en den vyandt noch meer t'ontgaan. Ik zou hier de naamen van die lafhartigen, ten spiegel van anderen, niet verzuimen te teekenen; indien 't my aan geen zeker bescheidt van hunne persoonen ontbrak: en om die zelve reeden werden ook treffelyke daaden van zommigen, die hunne dapperheit in deezen slagh betoonden, verzweegen: want het betaamt niet dat men iemant, zonder

Kloekmoedigheit der andre Opperhoofden.

Jan Evertszoon, niet langer zee konnende houden, wordt naar 't Landt gesleept.

De Ruiters bedryf.

Hy heeft LXXVIII dooden en gequetsten, en zyn schip, t'eenemaal reddeloos geschooten, wordt naar de Maaze gesleept.

Kleenhertigheit van zommige Kapiteinen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zonder gewiſſe kenniſſe, t'onrecht pryze of laake. Immiddels deê de Viceadmiraal de Wit verſcheide ſchooten naar die wykende ſcheepen, op datze zouden wenden, maar vergeefs. Daarna vielen d'Engelſchen, (die den gantſchen dagh, als kloeke zeeluiden, met geen minder kloekmoedigheit dan beleidt, vochten) wederom op hem in, doch hy, met den Schoutbynacht Pieter Floriszoon, nevens het ſchip van den overleden Admiraal Tromp, en noch etlyke Kapiteinen, verweerden zich dermaate, dat 'er niet dan een ſchip, 't welk aan 't zinken was, werdt genomen. Toen ſtelde hy zyn koers om den Noordtooſten, en ontrent middernacht heeft de vyandtlyke vloot hem t'eenemaal verlaaten. Des maandaghs, den elfden der maandt, bevondt hy zich 's morgens zonder vyandt voor Wyk, en zeilde naar Texel. Eenige Gemaghtighden der Heeren Staaten, die in Texel, en op den Helder waaren, hadden gaarne gezien dat hy in zee waar gebleven, hem daar toe met afgezonde galjoots vermaanende. Maar hy antwoordde, dat de beſchaadigde ſcheepen van nooden hadden in te vallen: klaagende over eenige bloodaardts †, daar hy zich niet op kon betrouwen, en liep 's avonts of 's nachts met de gantſche vloot binnen Texel: gelyk ook Monk met d'Engelſche vloot zyn koers naar Engelandt ſtelde. In den eerſten aanval hadden d'Engelſchen twee ſcheepen, die in de grondt werden geſchooten, verlooren. Daarna vloogh een Engelſch fregat in de lucht. Ook zyn 'er noch vyf Engelſche ſcheepen verbrandt, 't welk de Ruiter ſchreef gezien te hebben. Anderen maaken hunne ſchaade noch grooter: en d'Engelſchen, die zich d'overwinning toeſchreeven, bekenden zelfs, dat ze die dier hadden gekocht, dat ze vier hondert dooden hadden, en daar onder acht Kapiteinen: en noch zevenhondert gequetſten, en onder de zelve vyf Kapiteinen: voorts dat ze zich benoodight vonden, dewyl veele van hunne ſcheepen zeer beſchaadight waaren, naar Sowowld, of Soulsbaay te loopen. De Hollanders verſtonden dat ze de zeege hadden bevochten; naadien ze hun ooghmerk in 't voornaamſte hadden bereikt, en d'Engelſchen genoodtzaakt, hunne kuſten en havens, die ze te vooren, veele weeken lang, gelyk als belegert hielden, te verlaaten: want men wiſt dat ze, tuſſchen zondagh en maandagh, 's nachts naar Engelandt waaren geweeken. Daarenboven werdt aangemerkt, dat de Generaal Monk, toen hy al achtien mylen weſtwaart van Texel was gekomen, aan 't Parlement ſchryvende, dat hy de Hollandtſche vloot hadt gedwongen binnen Texel, met het licht van lantaarnen, in te loopen, daar by voeght, dat hem zyne galjootſchippers, die hy hadt gezonden om de Hollanders naateoogen, zulks hadden aangedient: waar uit dan beſlooten werdt dat hy voor de Hollanders, of ten minſten met hun te gelyk, en op eenen tydt, was geweeken. Aan de zyde der Staaten, werden in 't eerſt, volgens het ſchryven van den Viceadmiraal de Wit, wel veertien ſcheepen gemiſt. Maar 't is zeeker dat ze niet meer dan negen of tien ſcheepen van oorlogh verlooren, ten deele genoomen, ten deele verbrandt, of in den grondt geſchooten: te weeten vier van Amſterdam, een van Rotterdam, een van Enkhuizen, drie van Zeelandt, en een uit Vrieſlandt. In Texel waaren vierentachtig ſcheepen ingevallen, en noch twaalf in de Maaze, Goereê en Zeelandt, t'zaamen zesentnegentig ſcheepen: en voor 't aangaan van den ſlagh beſtondt 's Lands vloot uit hondert en zes zeilen. Eenigen der geenen, die de Wit meende datwegh waaren, zyn in de Maaze, en elders maſteloos en zeer beſchadight binnen geſleept. Het meeſte deel der Bevelhebberen en matroozen der gebleve ſcheepen, die diep in 't gevecht, en mid-

1653.

De Wit zeilt met de vloot naar Texel.

† *Poltrons.*

Verlies aan de zyde der Engelſchen.

Zie het Leven van Monk. p. 64. 65.

Zie Aitzema XXXIII. 8, 3.

Schaade, by de Hollanders geleeden.

1653. midden onder de vyanden, te gronde gingen, werden van d'Engelschen geberght; die door dat middel meer dan zevenhondert gevangenen bequamen. Voor de rest was 't verlies byna gelyk: aan beide de zyden hadt men ontrent even veel dooden; want aan de zyde der Hollanders waaren ontrent vyf hondert mannen gesneuvelt, en zeven hondert gequetst. Doch men hieldt dat d'Engelschen meer scheepen hadden verlooren dan de Hollanders: en, zoo men 't zeggen van zommigen, die zich 't soldaat-en zeemanschap verstonden, geloven magh, men hadt toen de gantsche Engelsche vloot, voor de wal beneepen, konnen vernielen, indien 's Landts gantsche vloot slechts goedt gelaat hadt getoont. men zou, meendenze, naar alle waarschynlykheit, d'Engelschen op de vlucht en tegens het strandt hebben gedreven, had men zelf niet geweeken. zoo dat 's Landts vyanden byna geen andre stof tot blydtschap hadden, dan die ze vonden in de doodt van den L. Admiraal Tromp: een verlies, dat aan de zyde der Staaten onwaardeerbaar was, en dat de tydt, en 't wonderbaar beleidt en dapperheit van den Heere de Ruiter, daarna nooit uit de geheugenis konden wisschen. Van dees' doorluchtigen man magh men met recht zeggen, dat hy door zyn dapperheit en verdiensten, zyn eige fortuin hadt gemaakt, en dat hem 't geluk nooit begaf, dan in den lesten oogenblik van zyn leven: hoewel men dien, naar 't oordeel der dappre mannen, den allergelukkighsten oogenblik moght noemen; dewyl hy zyn leven met geen meer glorie kon eindigen, dan in zulk een' slagh, ten dienst van zyn vaderlandt, en voor de vryheit der zee. Hy was in den Briel, in den jaare MDXCVII, gebooren, en maar negen jaaren oudt toen hy onder zyn vader, den Kapitein Harpert Martenszoon Tromp, ter zee begost te vaaren. Zyn vader, die in den scheepstrydt voor Gibraltar bevel hadt op een fregat †, raakte in 't volgende jaar op de kust van Guinea met een Engelsch zeerover slaaghs, werdt toen in zyn kuit gequetst, en zat zoo lang op de stuurplecht tot dat hy in 't midde van een werdt geschooten. Waar op men zyn zoonken, toen elf jaaren oudt, al schreiende tot het volk hoorde roepen, *zult gy myn vaders doodt niet wreeken?* Naa 't neemen van 't schip most het kindt dien rover wel derdhalf jaar voor kajuitwachter dienen, en vondt daarna middel om t'ontkomen. Sint bekleedde hy verscheide scheepsdiensten, werdt Quartiermeester, daarna Stuurman, en in den jaare MDCXXII Luitenant op een oorlogschip. Twee jaaren daarna gaf hem Prins Maurits bevel op een kleen fregat, voerende veertigh man. Naa dien tydt viel 'er ter zee naaulyk iet voor daar hy niet tegenwoordig was, en jaar op jaar, in 't een of 't ander gevecht, proeven gaf van dapperheit en beleit. In den jaare MDCXXIX werdt de zeeheldt Pieter Hein, te dier tydt L. Admiraal van Hollandt geworden, die zich op zyn schip, den groenen Draak, als best bezeilt, hadt in zee begeven, aan zyne zyde doodtgeschooten. Van dees' werdt verhaalt hoe hy op zeekeren dagh betuigde, *Dat hy veele kloekmoedige Kapiteinen hadt gekent, doch in de zelve altydt eenigen misslagh gevonden: maar nooit in Tromp, in wien hy al de deughden erkende, die in een' Zeeoverste worden vereischt.* Wat tydts daarna gaf men dat bezeilt schip uit gunst aan een ander, 't geen Tromp zoo verdroot, dat hy de zee verliet, en daarna zeker ampt, ontrent zeezaaken, aan landt bediende. Maar als de L. Admiraal Dorp in den jaare MDCXXXVII zyn dienst verliet, werdt aan Tromp, op d'aanpryzing ‡ der Staaten van Hollandt, het bevel over 's Landt vloot, door zyn Hoogheit Frederik Henrik, Prins van Oranje, onder den tytel van L. Admiraal opgedraagen. Se-

Lof van Tromp.

Kort begrip van zyn leven.

† *E. van Meteren.* XXVIII. 564.

Zie *Aitzema* XVII. 484.

‡ *Recommandatie.*

1653.

Sedert heeft hy zich in verscheide zeeslaagen, tegens de Duinkerkers, Spanjaarden, Portugeesen en Engelschen, zoodanigh gequeeten, dat hem vrienden en vyanden hielden voor den grootsten zeeheldt zyner eeuwe. Ook was nooit Admiraal zoo bemindt van de Kapiteinen en matroozen, die hy met ongemeene vriendelykheit bejegende en zyne *kinders* noemde, en daarom van hun *Bestevaâr* werdt geheeten. Doch daar was niet daar men zich meer over verwonderde, dan over zyn bedaartheit en bezaadightheit in de hitte van 't vechten, waar door hy gewoon was, zoo leeghbaar en onverschrikt beveelen te geven, en op alles ordre te stellen, als of hy aan landt en in zyn huis, buiten gevaar, waar geweest. Dewyl hy dan in zyn leven, en geduurende zyn bewindt, om zyne deught werdt ge-eert, om zyne goedtheit bemindt, om zyne voorzichtigheit gepreezen, om zyne kloekmoedigheit ontzien, zal hy buiten twyffel na zyn doodt leven, in de geheugenisse der naakomelingen, tot aan 't einde der eeuwen. De Staaten der vereenigde (*5 Sept.*) Nederlanden lieten zyn lichaam te Delft in d'oude kerk, daar ook het graf van den L. Admiraal Pieter Hein wordt gezien, met een treffelyke lykstaatsy ter aarde brengen, en vereerden hem, op 's Landts kosten, met een heerlyke graftteê van marmersteen. Hier ziet men zyn beeldt uitgehouwen, en men leest'er twee grafschriften, in de Latynsche en Hollandtsche taale, vervaatende den lof zyner heldendaaden. Dit schryvende valt my in, dat ik, dus afweidende, te veel van Tromp en van zyn bedryf heb gesprooken, ook te weinig: te weinig, ten aanzien van 's mans waarde, die een gantsche Historie vereischt; te veel, om dat ik dus doende buiten 't ooghmerk deezer Historie, die de daaden van de Ruiter most melden, te verre ben afgeweeken. Doch de stof van deeze buitenreede zal myne feil genoeg verschoonen by de geenen, die de geheugenis der doorluchtige Helden, en trouwe voorstanderen des vaderlandts, recht lief hebben. De Ruiter, was toen wy lest van hem spraaken, door den Kapitein Klaas Aldertszoon, t'eenemaal reddeloos, als hy niet langer zee kon houden, uit het gevecht gesleept, en 's avondts voor de Maas gebraght, daar hy, den Briel Zuydtoosttenoosten van hem leggende, ten anker quam, en den volgenden nacht bleef leggen. Des andrendaaghs was hy beezigh met splitsen en knoopen. Hy liet een stuk van een steng voor een stomp op de groote mast zetten, en het voormarszeil daar aan slaan. Doch alles was zoo aan stukken, dat men dien gantschen dagh doorbraght om zich wat te redden. Ontrent den avondt quam 'er een kleen vaartuig met twee ruiters aan zyn boordt, met een' brief van de Heeren Staaten van Hollandt, om te verneemen hoe 't met de vloot was vergaan. Hier op zondt hy in der yl een brief aan hunne Ed. Groot Moog. met een kort verhaal van 't geen, voor zoo veel hem bekent was, in den scheepstrydt was voorgevallen. Den volgenden morgen ging hy onder zeil, om binnen te loopen. Maar ontrent den middagh quam de Viceadmiraal Jan Evertszoon met een galjoot uit Goereê aan zyn schip, met een brief van hunne Hooghmoogentheden, beveelende, dat hy in 't galjoot zou overgaan, om, nevens hem, 's Landts vloot op te zoeken. De Heeren Staaten hadden 's daaghs te vooren aan hem en den Viceadmiraal Jan Evertsz geschreven, dat ze zich aanstondts in persoon met een kleen vaartuig in zee zouden begeven, om de vloot van den Staat, gelyk gezeit is, op te zoeken, en met hunne goede bestieringe † de zaake van 't gemeene Landt ten beste, en tot een goede uitkomste, te helpen beleiden: daar by voegende, dat hunne Hoog. Moog. zich op hunne

Grafsteê t'zyner eeren opgerecht.

Zie Blyswyks Beschryving van Delft. p. 182. 183.

De Ruiter leidt naa den slagh noch anderhalven dagh voor 't Landt.

De Viceadmiraal Jan Evertsz komt aan zyn boordt met een galjoot, daar hy in overgaat.

Last aan Jan Evertsz en de Ruiter gezonden.

† *Directie.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. hunne kloekmoedigheit † en kloekhertig beleidt * ten hooghsten verlieten. Doch ten zelven daage werdt by hunne Ed. Groot Moog., op de naadre tyding van d'uitkomste van den slagh, hun beide aangeschreeven, dat hunne Hoog. Moog. bedenkelyk vonden, dat zy zich, volgens het voorigh aanschryven, met eenigh kleen vaartuig in zee zouden begeven; maar raadtzaam hielden, in gevalle hunne gezondtheit zulks toeliet, naar den Haage te koomen; om hunne Hoog. Moog. van alles volkoomen verslag te doen. Maar eer dit leste schryven hun ter handt quam, waaren ze alreeds met het gemelde galjoot in zee gesteeken. De Ruiter hadt ook aan de Heeren Staaten van Hollandt geschreven, dat voor de Maaze twee scheepen van oorlogh laagen, die noch bequaam waaren om dienst te doen, verzoekende dat men ordre zou zenden daar zich die scheepen naar moghten richten. Men schreef hem ten antwoordt, dat hy de gemelde twee scheepen zoude zenden naar zeker masteloos schip, daar ontrent in zee dryvende; om 't zelve, was 't een Engelsch schip, indien 't doenlyk waar, te veroveren, of anderssins in behouden haven te brengen. Doch dit schryven quam desgelyks te laat. Hy en de Viceadmiraal Jan Evertsz met het gemelde galjoot langs den kust zeilende, zaagen 't schip van Kapitein Taneman, van Enkhuizen, aan de Noordtkandt van de Maaze op veertien vademen in den grondt leggen, met de stengen boven waater: en voor Schevening, twee mylen in zee, zaagen ze 't schip de Gerechtigheit van Amsterdam ten anker leggen. Den dertienden waaren ze 's morgens tusschen Egmondt en Petten, zonder d'Engelsche of Nederlandtsche vloot te vinden. Dien zelven dagh quaamen ze in Texel, daar ze vierentachtigh scheepen van oorlogh, 't grootste gedeelte van 's Landts vloot, vonden. Daarna reisden ze over landt naar den Haage: daar hun iemandt vraaghde, *Waarom datze, toen hun scheepen t'onbruik waaren geschooten, niet in andre scheepen waaren overgegaan?* Hun antwoort was, *Dat ze dan hadden moeten overgaan in des vyants scheepen:* willende zeggen, dat de vyandt toen tusschen beide lagh; zoo datze van 's Landts vloot waaren afgesneeden. Ook werdt hun, eenige daagen daarna, toen ze in de vergadering der Heeren Staaten verscheenen, door den Heer die voorzat en 't woordt voerde, uit den naame en van weegen hunne Hoog. Moog. aangezeit, *dat hunne Hoog. Moog. der zelver aangewende devoiren, goedt beleidt, directie en mannelyke couragie, in het jongste zeegevecht tegens d'Engelschen betoont, voor aangenaam hadden aangenoomen, gelaudeert en geapprobeert: met verdre verklaaringe, dat ook hunne Hoog. Moog. in tyden en wylen de diensten, zoo by hun beiden, als by d'andre Opperhoofden en Kapiteinen in 't voorzeide gevecht aan den Lande gedaan, naar behooren zouden erkennen: met verzoek en vermaaninge dat de zelve in de voorzeide devoiren, goedt beleidt, en manlyke couragie wilden continueeren en volherden, ten meesten dienste van 't algemeene lieve vaderlandt.* Van deeze verklaaringe, die den negentienden van Augustus werdt gedaan, gaf men hun daarna schriftelyk bescheidt, behoorlyk onderteekent. Weinig daagen daarna werdt den Kommandeur de Ruiter door de Heeren Staaten verlof gegeven om een keer naar Zeelandt te moogen doen: met last en ordre, dat hy zich ten spoedighste, met zoodaanige Officieren en matroosen als hy bevinden zou tot den dienst van 't landt willig en tot zyn persoon genegen te zyn, naar Texel zou begeven: voorts werdt hem bekent gemaakt, dat hunne Hoog. Moog. begeerden, dat hy, nevens andre Opperhoofden weêr met de vloot in zee zou gaan.

Ook

† *Couragie.*
* *Animeuse conditie.*

Naader last, om naar den Haage te koomen.

11 *Aug.* Maar eer die quam, staaken ze in zee.

12 *Aug.*

Zeilen langs de kust.

13 *Aug.*

Komen in Texel.

En van daar in den Haage.

Vraag, hun voorgestelt.

Hun antwoordt.

Zie Aitzema XXXIII. *p.* 834.

Verklaaring der Heeren Staaten t'hunner eere.

Uit het Register der Resolutien van haare Hoog. Moog. op den 19 Aug. 1653 genoomen.

De Ruiter wordt toegelaaten een keer naar Zeelandt te doen.

21 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Ook werdt den Viceadmiraal Jan Evertſz desgelyks toegelaaten naar Zeelandt te reizen; met laſt dat hy zich met het nieuw ſchip, dat voor hem aldaar werdt gereedt gemaakt, zoo haaſt als 't doenlyk was, naar Texel zou begeven; om de ſcheepen, daar leggende, op het ſpoedighſte van alles te helpen voorzien, en zonder eenigh tydtverzuim in zee te brengen. Daarna werdt in Texel groote vlyt aangewendt om kennis te neemen van de plichtverzuimniſſe ‡ der beſchuldigde Kapiteinen, ter zaake van hun loopen en wyken. Maar veele braghten zoodanige redenen t'hunner verſchooning by, dat de Krygsraadt het meeſte deel der beſchuldigden vry verklaarde, en weêr op hunnen ſcheepen ſtelde. Zy klaagden meeſt alle dat ze ſlechte onweerbaare ſcheepen met licht geſchut hadden: en de L. Admiraal Tromp hadt zelf, eer hy uit Zeelandt liep, wel dertig van die ſcheepen uitgemonſtert; oordeelende, dat ze meer tot laſt dan tot dienſt zouden ſtrekken; doch daarna goedgevonden, datze nochtans in zee zouden gaan, om 't getal te vermeerderen, en de vloot, door hunne meenighte, te meer aanziens te geven. Ook meent men dat d'Engelſchen, hadden ze langer ſtandt gehouden, hen meeſt alle zouden hebben genoomen, of in den grondt geſchooten. De Heeren Staaten (willende door een onwederſpreekelyk bewys aan alle de werelt kundig maaken, dat d'Engelſchen van de Hollandtſche kuſt waaren verdreeven, en 's Landts zeegaaten van hunne bezetting ontlaſt) hadden bevoolen, dat men een groote vloot van Ooſt-en Noordtsvaarders, en van andre koopvaardyſcheepen, die, achter Hitlandt om, Weſtwaart aan wilden, zou geleiden; en eetlyke Ooſtindiſche en andre ſcheepen, in de Sondt en in Noorwegen op geley wachtende, naar 't vaderlandt brengen. Om die ordre naa te koomen liep de Viceadmiraal de Wit (die 't opperbevel over 's Landts vloot, by maniere van voorraadt, werdt gegeven) nevens den Kommandeur de Ruiter en andre Opperhoofden, den tienden van September met veertig ſcheepen van oorlog, die in den leſten zeeſlagh minſt beſchaadight, en voorts weêr toegeruſt waaren, uit Texel in zee. By hun voegden zich tzeventigh koopvaardyſcheepen uit Texel, en wel driehondert uit het Vlie. Met die groote vloot quaamenze binnen negen of tien dagen beooſten 't rif van Schaagen. Daarnaa zyn hun by de kleene Holms vyf Ooſtindiſche, en veel andre ſcheepen, onder 't geley van veertien Deenſche oorlogsſcheepen, uit de Sont komende, ontmoet. Toen ſtelden ze hunnen koers naar Noorweegen. Voor Vlekker komende, vondenze daar wel tweehondert koopvaarders, die uit de haven quaamen, en zich onder hun geley begaven. Hier by voegden zich noch meer dan hondert en tſeſtig ſcheepen uit Mardou en andre havens. Geduurende deezen toght werden van tydt tot tydt noch eenige oorlogsſcheepen uit het vaderlandt naar de vlag gezonden, die 's Landts vloot verſterkten tot het getal van ſeventſeventig ſcheepen, en de koopvaardyvloot groeide noch aan tot vierhondert zeilen. Al dees ſcheepen zyn in 't begin van November, onder 't gemelde geley, binnen Texel en 't Vlie behouden aangekoomen, zonder eenige quaade ontmoeting van vyandt gehadt te hebben: hoewel d'Engelſchen weêr met een vloot van ontrent vyftig oorlogsſcheepen in zee waaren. Korts daarnaa raakte de Hollandtſche oorlogsvloot, zich ontrent Texel houdende, om op nieu van leeftoght en alles voorzien te worden, (want men was van vooneemen de vloot den gantſchen winter in zee te houden,) door een' zwaaren ſtorm in 't uiterſte gevaar. De vloot was te dier tydt noch ſterk tſeventig oorlogsſcheepen en twee fluiten, die leeftoght en krygsbehoefte

1653.

Desgelyks den Viceadmiraal Jan Evertſz.

‡ *Wandevoir.*

De Viceadmiraal de Wit gaat nevens de Ruiter weêr in zee, om een groot getal koopvaarders te geleiden.

30 *Sept.*

D'Engelſche vloot weêr in zee. De Hollandtſche vloot lydt, door ſtorm, voor Texel groote ſchaade.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. voerden, en ging, toen de windt toenam, straks onder zeil, om wat meerder ruimte te krygen; zoo dat men Kykduin ontrent drie mylen en een half oostwaart van zich zagh. Hier ten anker leggende, begost de windt den negenden van November, 's morgens voor dagh, zoo op te steeken uit den Westnoordtwesten, ook zomtydts uit den Noordtwesten, dat op dien dagh verscheide scheepen, door den harden storm, van hunne ankers spoelden. Ook sprongh de Ruiters anker op den middagh uit den grondt; waar op hy zyn plechtanker liet vallen, daar 't schip voor op draaide. 'S avondts hakten verscheide scheepen hun groote masten over boordt, die op den hals naar Texel zeilden. Des nachts hieldt de storm aan, en den volgenden dagh woey het even styf uit den Noordtnoordtwesten, met dikken haagel en jachtsneeuw. Toen zagh men den Viceadmiraal de Wit, en noch tien scheepen, zonder groote masten leggen. Een ander schip hadt al zyn masten gekorven. Veele scheepen raakten driftig van hunne ankers. Eenige mosten stranden: andere zagh men t'eenemaal vergaan. Den derden dagh van 't onweêr werdt in 't schip van den Kommandeur de Ruiter in beraadt geleit, wat men best doen zou om schip en leven te behouden, en de eerste haven de beste te kiezen: maar men kon niet besluiten het plecht- met het daagelyks anker, ieder met twee kabels, te hakken: doch ontrent den middagh brak het daagelyks tou ten halven, en men vondt zich in grooten noodt; dan naa den middagh begost het weêr allengs af te neemen, en tegens den avondt te bedaaren. Toen werden noch zevenenveertig scheepen getelt, en daar onder drie-entwintig masteloos. In dien storm bleven ontrent twaalf of dertien oorlogsscheepen †, en een fluit met krygsbehoefte gelaaden; ook eenige koopvaarders, en veel volks; ja van zommige scheepen quam byna niet een mensch af. Al d'andre scheepen werden zoodanig beschaadight, dat ze, toen de windt stilde, binnen 's Lands havenen mosten invallen. D'Engelsche vloot, door den storm nier zachter gehandelt, most, naa 't vergaan van etlyke scheepen, desgelyks de zee ruimen, en werdt daarna, door ordre van 't Parlement, ontwaapent en opgeleit. Uit al die schaade kon men afneemen dat men 's Landts vloot te lang in zee hadt gehouden: en dat d'oude Hollanders niet zonder groote reden in hunnen zeevaart de saizoenen van 't jaar plaghten waar te neemen, en hunne scheepen in 't begin van November, of noch vroeger, voorzichtelyk op te leggen: oordeelende, dat het beter was wat minder te winnen, dan te veel te waagen. Ontrent deezen tydt quaamen veele klaghten uit Engelandt, over den quaaden toestandt der Nederlandtsche gevangenen, die daar, ten getaale van negenhondert, byna onder den blaauwen heemel, in een plaats die meest open was, veel ongemaks leeden: leggende en slaapende, by gebrek van bultsakken, op stroo, zonder deksels of deekens. Zommige hadden zelfs geen stroo om op te leggen, en geen voedtzel genoegh om van te leven: zoo dat ze, onder malkanderen vervuilende en verstinkende, by meenighte wegh storven. Ook verboodt men aan de Nederlandtsche gemeente te Londen (die in 't einde van Augustus al vyfhondert ponden sterling tot hun onderhoudt en verquikking hadt te kost geleidt) hun met aalmoessen te hulp koomen. Eenige werden door al 't ongemak, hoopeloosheit, en mistroostigheit krankzinnig: andere gingen quynen en konden leven noch sterven: de gezondtste zaagen als schimmen. Zommige, die over de muuren zochten wegh te raaken, werden van de soldaaten, hunne bewaarders, in 't overklimmen geschooten, of doorsteeken. Doch desniettemin zyn veele met list uitgeraakt, en in Hol-

De Ruiter in groot gevaar.

† *Aitzema* xxxiii. 838.

De Nederlandtsche gevangens worden in Engelandt hardt gehandelt. *Zie Aitzema.* xxxiii. 837.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653.

Hollandt gekoomen: zich alom ten hooghften beklaagende over d'ellende in Engelandt geleden. Dan niet lang daarna werdt de wisseling der gevangenen, aan beide de zyden, besflooten. Geduurende de leste tocht van den Viceadmiraal de Wit, en den Kommandeur de Ruiter, hadt men in de vergadering der Heeren Staaten van Hollandt lang beraadtslaaght om 't ampt van L. Admiraal, by den Heer Tromp bedient, met eenig bequaam persoon te vervullen: niet weetende werwaart men zich zou keeren. Want de Viceadmiraal, die harts genoegh hadt en met recht naar die waardigheit moght staan, was, gelyk boven is aangeroert, zoo hardt en heerschachtig in 't gebieden, en zoo gehaat van 't bootsvolk, dat men hem 't bestier van 's Landts vloot niet dorst betrouwen. Men hadt noch onlangs gezien dat de matroozen tot vyf of zes maalen toe, zoo ver ging hun afkeer, hadden geweigert, hem als Viceadmiraal, volgens het bevel der Heeren Staaten, binnen scheepsboordt t'ontfangen.

Zie Aitzema XXXIII. 809.

Ook toonden de voornaamste Bevelhebbers en Opperhoofden van 's Landts vloot (behalven de Ruiter, die, met zyn' staat te vreede, zich het goedtdunken der Staaten onderwierp) zich gantsch ongenegen om onder hem te staan. Men kon ook geenen anderen, die zyns gelyk of zyn minder was, boven zyn hooft stellen, zonder hem eenighzins te verongelyken. Hem dan te kiezen en hem niet te kiezen hadt beide zyn zwarigheit. Men hadt, hoe men 't hier schikte, oneenigheit en onorde, en daar uit veel onheil, by geval van gevecht, te vreezen. Derhalven vondt men eindelyk geraaden het Admiraalsampt aan een persoonaadje van meer achtbaarheidt en ontzagh op te draagen: naamentlyk aan een Heer van aadelyke geboorte, uit den aalouden stamme van Wassenaar gesprooten, wiens verstandt en dapperheit 't geen aan zyn ervaarenheit in zeezaaken ontbrak eeniger maate konden vervullen. Dees' was Heer Jakob van Wassenaar, Heer van Opdam, Kornel over een regement ruiters, en Overste der stadt Heusden, wiens vader 't gemelde ampt weleer hadt bekleet.

De Heer van Opdam wordt tot L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt voorgeslagen.

Men sprak ook van den Heer van de Lek en Beverwaart, Lodewyk van Nassau, natuurlyken zoon van wylen Maurits, Prins van Oranje: maar zoo wel d'een als d'ander toonde zich, daar over aangesprooken, ongenegen om dat ampt t'aanvaarden.

Ook de Heer van de Lek en Beverwaart.

Dan eindelyk werdt by hunne Ed. Groot Moog. verstaan, dat men den Heer van Opdam ernstelyk zou verzoeken, 't gemelde ampt ten dienst van 't gemeene vaderlandt op zich te neemen.

Doch dat ampt wordt aan Opdam opgedragen.

Ook werden eenige Heeren, nevens den Heer Johan de Wit (dees was, etlyke weeken geleden †, in de plaats van den overleden Heere van Heemstede, tot Raadtpensionaris van Hollandt gekooren, en daarna be-eedight ‡) gelast hem tot het aanneemen van dien last met alle bedenkelyke redenen te beweegen, en zyne tegenwerpingen en zwaarigheden op te lossen en wegh te neemen.

† 23 *Jul.*
‡ 30 *Jul.*

Voorwaarden die hy tracht te bedingen.

11 *Sept.*

Hy zocht verscheide voorwaarden van gewichte te bedingen. Eerst, dat hy, zich ergens in misgaande, voor geen onwettige [1] of uitgekoore [2] en opgezochte Rechters zou worden betrokken, maar voor de geenen die volgens de wetten, voorrechten [3], en oude gewoonten [4] deezer Landen zyne wettige Rechters zouden weezen.

I.

1 *Incompetente.*
2 *Gedelegeerde.*

Ten andere, dat hy niet met den naam van Luitenant Admiraal, maar van Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt verzien en bekleedt zou worden, blyvende het recht en hoogh gezagh van 't voorschreven ampt in den boezem van den Staat.

II.

3 *Privilegien.*
4 *Costumen.*

Ten derde, dat de Heeren Staaten ter Generaliteit zouden trachten uit te werken, dat hy, als Hooft over de vloot van den Staat gebruikt wordende, moght worden gemaghtight [5], om de Kapiteinschappen en mindre

III.

5 *Geauthoriseert.*

1653. dre bedieningen, in 't gevecht tegens den vyandt open vallende, aanstondts te moogen begeven: en dat hunne Ed. Groot Moog. hem van toen af, ten aanzien van de scheepen van Hollandt, zoodanige maght zouden geven.
IV. Ten vierde, dat zyn wedde, om 't ampt te meer luister te geven,
V. zou worden verhooght. Ten vyfde, dat hy d'ampten, die hy
VI. toen bekleedde, zou behouden. Ten zeste, dat indien hem in den voorschreeven dienst iet menschelyks overquam, hunne Ed. Groot Moog. zyne weduwe en weezen, volgens hunne gewoonlyke goedertierenheit, zouden ondersteunen.

Daar zich eenige Leden van Hollandt tegens stellen.

De meeste Leden van Hollandt verstonden, dat men hem die punten, gelyk ze laagen, kon inwilligen: maar andere stelden zich daar tegen, inzonderheit tegens het tweede en derde punt. Voorts werdt verstaan dat dit stuk by geen overstemming tot besluit kon worden gebraght, en dat de Leden, die in eenige der voorwaarden zwaarigheit maakten, alle vlyt zouden aanwenden om naader last van hunne Heeren en meesteren te moogen bekoomen.

19. Sept.

22 Sept.

Daarna liet men, door de Gemaghtighden tot de zeezaaken, op nieuw, met betoogh van veele redenen, by hem aanhouden, ten einde dat hy 't gemelde ampt, zonder het besluit op zyne verzochte voorwaarden aftewachten, zoude aanneemen.

Hy laat zich tot het aanneemen van het L. Admiraalsampt beweegen.

Ook liet hy zich zoo verre beweegen, dat hy de zaak stelde in handen, en aan het oordeel van de gemelde Heeren, die gezaamentlyk verstonden, dat hy zich in deezen naar de meening der Heeren Staaten zoude voegen: waar op hy 't L. Admiraalsampt ten lesten aannam.

22 Sept.

Toen werdt by de Heeren Staaten beslooten, dat de punten der voorwaarden, boven gemeldt, in naadere omvraage zouden worden gebraght: en werden de Leden verzocht, zich daar op rustig † te willen verklaaren, en zoo verre uittelaaten †, als eenighzins doenlyk zou zyn.

† Resolutelyk.
† Eslargeren.

27 Sept.

Besluit der Staaten van Hollandt, om by de Ruiter t'onderstaan, of hy zich op 't schip van den L. Admiraal Opdam zou willen onthouden, om hem tot Raadt en hulp te dienen.

Weinig daagen daarna is ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt verstaan, dat men den Kommandeur de Ruiter, wederom van den zeetoght in 't Landt koomende, zou ondertasten ‡, of hy ook genegentheit zoude hebben, wanneer de Heer van Opdam, als L. Admiraal van Hollandt, in zee zou zyn, zich in persoon op zyn schip te voegen en t'onthouden, om hem, naar zyne goede kennisse en ervaarentheit in het stuk van de zee, en den oorlogh te waater, in alle voorvallende gelegentheit tot Raadt en hulp † te dienen: en ten einde (indien den Kommandeur de Ruiter iet menschelyks moght overkoomen) de gemelde L. Admiraal niet t'eenemaal van zoodaanig een raadt en hulpe ‡ onvoorzien zou zyn, dat den zelven noch bovendien, ten zelven einde, de Kapitein Kornelis Adriaanszoon Kruik zou toegevoeght worden. Wat nu op deezen voorslagh geantwoordt werdt, is my niet gebleeken: maar wel dat ze geen voortgangk hadt.

‡ Sondéren.
† Assisten.
‡ Assistentie.

De gemelde verkiezing van den Heere van Opdam tot L. Admiraal zagh alleen op de zeemaght van Hollandt en Westvrieslandt: maar de Staaten Generaal gaaven hem ook het gebiedt over de scheepen der andre Landtschappen; doch alleen voor 't tegenwoordige jaar van MDCLIII, en by manier van voorraadt. Men vertrouwde nu dat de Viceadmiraalen, die te vooren den stok tegens elkandere trokken, hunnen plicht met meer eendraght, onder zulk een aanzienlyk hooft, zouden betrachten. Voorts hadt men den Heere van Opdam, toen d'oorloghsvloot van Noorweegen voor Texel quam, last gegeven, zich op de zelve te begeven, en in zee te blyven: maar 't onweer, boven gemeldt, en de schaade daar uit ontstaan, liet zulks niet toe.

11 Nov.

Ontrent den zelven tydt werdt ter vergadering van Hollandt door den Raadtpensionaris de Wit bekent gemaakt, 't geen by de Gemaghtigden † van Zeelandt meer dan

† Gedeputeerden.

1653.

dan eens ter Generaliteit was op 't tapyt gebraght, op het ſtuk van den rang tuſſchen de Viceadmiraalen Witte Korneliszoon de Wit en Johan Evertszoon te houden, en 't beſtier † aan de zelve op te dragen. Hier op is by hunne Ed. Groot Moog. beſlooten, dat in die zaak den gemelden Gemaghtigden van Zeelandt in geenen deele vorder zou worden te gemoet gegaan, dan de voorſlagh van inſchikking ‡, voor deezen van weegen hunne Ed. Groot Moog. op dat ſtuk gedaan, medebraght, en dat men mitsdien by 't geen op den twintighſten van October, leſt leeden, dienaangaande by hunne Hoog. Moog. was beſlooten, zou blyven †. Volgens dat beſluit was by hunne Hooghmoogentheden, op den voorſlagh by die van Hollandt gedaan, goedtgevonden en verſtaan, dat als de L. Admiraal van Hollandt in den aanſtaanden toght met de Viceadmiraalen Witte Korneliszoon de Wit en Johan Evertszoon in zee zou zyn, de gemelde Viceadmiraal Johan Evertszoon, in de beraadtſlaagingen van den Krygsraadt en andre voorvallende zaaken, dan naa den L. Admiraal den eerſten rang en ſtem zou hebben, en na den zelven de voornoemde Viceadmiraal de Wit: doch dat by overlyden, zwaare ziekte, afzyn, of eenige andere ongelegenheit van den L. Admiraal, de Viceadmiraal de Wit, by maniere van voorraadt †, en tot nader ordre van hunne Hooghmoogentheden, het opperſte gebiedt over de vloot van den Staat zou hebben. Dit beſluit werdt te dier tydt by de Heeren Gemaghtigden van Zeelandt ter Generaliteit tegengeſprooken; maar de Heeren Gemaghtigden der Landtſchappen van Uitrecht, Vrieslandt en Overyſſel hebben 't op het behaagen van hunne heeren en meeſteren † ingewillight.

† *Employ.*

‡ *Accommodatie.*

† *Reſolutie.*

Beſluit der Staaten Generaal op het ſtuk van den rang tuſſchen de Viceadmiraalen de Wit en Johan Evertszoon.

20 *Octob.*

† *By provisie.*

† *Principalen.*

De Heeren Staaten van Hollandt hadden te deezer tydt, overweegende wat dienſt een merkelyk getal van Opperhoofden den Staat in 't ſlaan ter zee kon doen, beſlooten, dat onder elk Kollegie ter Admiraliteit hunner Provincie voortaan een Viceadmiraal en Schoutbynacht, tot beeter beſtiering van 's Landts vloote, zou worden geſtelt, gelyk te Rotterdam in 't Kollegie van de Maaze gebruiklyk was. By die gelegentheit werdt de Kommandeur de Ruiter niet vergeeten. Van hem hadt groot en kleen, naa dat men zoo veel blyken zyner dapperheit, in verſcheide voorvallen, hadt gezien, den mondt vol: zoo dat'er nooit lofdicht met meer waarheit werdt geſchreven, dan 't geen in deezen tydt door den druk in 't licht quam, en hem aldus aanſprak.

De Staaten van Hollandt beſluiten drie Viceadmiraalen en drie Schoutenbynacht in hunne provincie te ſtellen.

8 *Nov.*

De Ruiter wordt tot Viceadmiraal van Hollandt onder het Kollegie ter Admiraliteit t'Amſterdam verkooren.

Manhafte RUITER, *puik van uw vermaarde Leeuwen,*
Wie wat te zeggen weet van Hollanders en Zeeuwen,
Van u ſpreekt niemant niet dan alle deught en eer.

De Staaten dan genoegh verzeekert van zyne bequaamheit en deugt, hebben hem geduurende zyn afweezen, op den zelven dagh toen hy in den leſten ſtorm voor Texel met de doodt worſtelde, tot Viceadmiraal van Hollandt, onder 't Kollegie ter Admiraliteit t' Amſterdam, gekooren. Hy was, na 't uitſtaan van al 't gevaar, noch behouden binnen gekoomen, en deê den eenentwintighſten van November, in den Haage, ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt, verſlagh van 't geen in den leſten zeetoght, in zyn byweezen, van gewicht was voorgevallen. Waar op hunne Ed. Groot Moog. hem over de moeite en goede zorge, by hem in dien toght gehadt en gedraagen, hebben bedankt, en voorts de verkiezing van zyn perſoon tot Viceadmiraal bekent gemaakt. Ter zelver tydt werdt hem op zyn ernſtig verzoek toegeſtaan, dat hy voor eenige weinige dagen naar Zeelandt zou reizen, om zich op d'aanneeming van 't gemelde ampt, met de geenen, dien hy zou goedtvinden,

11 *Nov.*

Komt in den Haage, en doet ter vergadering van Holland verſlag van den leſten toght.

Hy wordt bedankt, en hem wordt zyn verkiezing tot Viceadmiraal bekent gemaakt.

Verwerft tydt van beraadt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. daar over raadt te vraagen, te beraaden: mits dat hy, zoo haast doenlyk zou zyn, zich wederom naar den Haage zou begeven; om zich op de gedaane verkiezing aan hunne Ed. Groot Moog. nader te verklaaren. Naa eenige overlegging van zaaken, maakte hy zwaarigheit in dat ampt t'aanvaarden, en verzocht met een' brief aan hunne Ed. Groot Moog. den tweeden van December te Vlissingen geschreeven, dat hy van dien last † moght verschoont ‡ worden. Hy zocht, naa zoo veel zwervens ter zee van kintsbeen af, en naa 't uitstaan van zoo veelerley gevaaren, in stormen en zeegevechten, voortaan te rusten: en d'eerzucht, om, door 't aanneemen van dit ampt, naar grooter te staan, en door dappre daaden, volgens 't voorbeeldt van wylen den L. Admiraal Tromp, rykdom en gloory te winnen, hadt op dit gemoedt, dat niet oorlogsgezint, en met noodruft te vreeden was, geen vat. Maar hoe hy d'eere min zocht, hoe hem die meer volgde. De Heeren Staaten, 's mans waarde kennende, en weetende wat dienst de Staat van hem hadt te wachten, lieten 't daar niet by blyven, hem zendende den volgenden brief.

Tracht het aannemen van dat ampt af te wyzen.

† *Van die commissie.*

‡ *Geexcuseert.*

Brief der Heeren Staaten van Hollandt daar over aan hem geschreven.

Manhafte, vroome, discrete, goede vrundt,

Wy hebben wel ontfangen den brief by u. l. aan ons geaddresseert onder dato den tweeden dezer loopende maandt, ende gelyk wy altydts stantvastig geoordeelt, ook in der daadt met onze actien doen blyken hebben, dat de deught geloont en gekroont behoort te werden allezints en zonder onderscheit van persoonen, daar inne de zelfde moghte koomen uittemunten, zoo hebben wy ook, ten vollen vergenoegt en verzekert wezende van de mannelyke en couragieuse daden by u. l. ten dienste van den Lande bewezen, en wel wetende de goede qualiteiten daar mede de groote Godt u. l. heeft gezegent, alle het zelve billiklyk zoo veele by ons laaten gelden, dat wy, geduurende uwe absentie in de jongste expeditie, gemoveert zyn geworden u. l. te defereren het Viceadmiraalschap onzer Provincie, onder 't Kollegie ter Admiraliteit tot Amsterdam residerende. Dat u. l. by de voorschreve missive het aannemen van de zelve functie tracht te excuseren, werdt by ons aangezien als voortkomende uit zonderlinge modestie. Maar daar tegens houden wy ons verzeekert, dat u. l. zyn persoon en gaven het lieve vaderlandt niet zal willen onthouden: ende verzoeken gantsch vrundelyk, dat u. l. de moeite wil nemen van herwaarts te koomen, en de redenen van bezwarenisse over 't aannemen van de voorschreve chargie, zoo daar eenige by u. l. zouden mogen resideren, bekent maken; werdende by ons vastelyk vertrouwt, jaa geenzins getwyffelt, ofte op alle de grieven en consideratien, dewelke by u. l. zouden mogen werden gemoveert, zal gegeven werden zoodanig contentement en satisfactie, dat u. l. van de zelve gedimoveert werden, ende wy het genoegen zullen erlangen van u. l. meer geroerde charge te zien aanvaarden en bekleeden, ende mitsdien ons daar toe vastelyk verlaatende,

Manhafte, vroome, discrete goede vrundt,

beveelen wy u. l. de bescherminge Godes. Geschreven in den Haage den negenden van December 1653.

Ter ordonnantie van de Staaten.

HERBERT VAN BEAUMONT.

Op dit schryven quam de Heer de Ruiter in den Haage, en vertoonde den Heeren Staaten van Hollandt wat reedenen van bezwaarnisse dat hy had-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653.

Hy wordt door den Raadt Pensionaris Joan de Wit op zyne bezwaarnissen voldaan, en bewoogen om 't Viceadmiraalschap aan te neemen.

hadde. Maar de Heer Johan de Wit Raadtpensionaris van Hollandt, een van de welspreekendtste mannen deezer eeuwe, van wien men zeit, dat hy zelden met iemandt sprak, dien hy niet tot zyn meening braght, met hem daar over in gesprek getreeden, wist al zyne bezwaarnissen, en reedenen van weigering, met bondige tegenreedenen wegh te neemen; hem op al wat hy voortbraght genoegen te geven; en met eene zoo krachtelyk in te boezemen wat een vroom man den vaderlande schuldig is, dat hy zich eindelyk liet gezeggen, en den Heeren Staaten zynen dienst gewillig toezey. Men gaf hem daar op den volgenden lastbrief†, die ten tyde toen de Heeren Staaten hem tot die waardigheit verkooren, was geschreven en onderteikent.

† *Commissie.*

Commissie by de Heeren Staaten van Holland aan de Ruiter tot het bedienen van het Viceadmiraalschap gegeven.

De Staten van Hollandt en Westvrieslandt, allen den geenen die dezen zullen zien ofte hooren leezen saluit. Alzo wy, tot beter directie van de zaaken en expeditien van oorloge te water, noodigh achten, dat onder de respective Kollegien ter Admiraliteit binnen den voorschreeven onzen lande residerende eenige meerder Hoofden en Officieren werden aangestelt, döen te weeten, dat wy, om de goede kennisse die wy hebben van den persoon van den Kommandeur Michiel Adriaansz de Ruiter, en van zyne getrouwigheit, vroomigheit, naarstigheit en kloekmoedigheit in 't stuk van den oorlooge te water, den zelven onthouden, gestelt en gecommitteert hebben, onthouden, stellen en committeren mitsdezen tot onzen Viceadmiraal van Hollandt en Westvrieslandt voorschreven, onder het Kollegie ter Admiraaliteit residerende binnen de stadt Amsterdam, geveride hem dienvolgende volkomen maght, authoriteit en speciaal bevel, den voorschreeven staat als Viceadmiraal voortaan te houden, te exerceren en te bedienen, dezer Landen ende onze vyanden te vervolgen, krenken en beschadigen, by alle middelen en manieren, hem mogelyk zynde; mitsgaders, zoo veel in hem is, goede toezicht te hebben, dat de zee, rivieren, en binnenwateren vry en veyligh gebruikt mogen werden, goede wachten te doen houden tegens alle invasien, en toghten, die eenige vyanden op ofte in deze landen zouden willen doen; en voorts in 't generaal en particulier alles te doen dat een goedt en getrouw Viceadmiraal van den voorschreeven Lande schuldig en gehouden is te doen; waar op, en van hem wel en getrouwelyk te quyten, de voornoemde de Ruiter gehouden werdt den behoorlyken eedt in onzen handen te doen, welke eedt gedaan zynde, verzoeken wy alle Koningen, Vorsten, Prinsen, en Heeren, haare Admiraalen, Stadthouders, Gouverneurs, Officieren, Magistraaten van de Republyken, steden ende andere onze ofte dezer Landts geallieerden en goedtgunstigen, den meergemelten de Ruiter in 't geene dezen zynen last en commissie aangaat, alle goede bevorderinge, hulpe en bystandt te bewyzen. Ordonneren en bevelen ook alle Officiers, Bevelhebbers, en alle andere krygsluiden te water en te lande, onder onze gehoorzaamheit staande, den meergemelten de Ruiter voor onzen Viceadmiraal voorschreven te erkennen, houden en respecteren, zoo dat behoort; op de peenen en straffen daar toe staande, ende werdt ons 't zelve aangenaam. Gegeven in den Haage onder onzen grooten zegele hier aangehangen, den elfden November, in 't jaar onzes Heeren duizent zeshondert drie-en vyftig.

J. KATS. Vt.

Ter ordonantie van de Staaten.

Met een afhangendt zegel in rooden wassche.

HERBERT VAN BEAUMONT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1653. Op dezen lastbrief heeft de Heer de Ruiter, den tweeden van Maart des volgenden jaars, ter vergadering van hunne Ed. Groot Moog. den eedt als Viceadmiraal gedaan. Ook hadden de Heeren Staaten ten zelven daage toen ze de Ruiter tot die waardigheit verkooren, met eene, uit de persoonen, hun by eenige Gemaghtigden ‡ van hunne Ed. Groot Moog. en by de Raaden der Admiraaliteiten ten dien einde voorgeslagen, den Schoutbynacht Pieter Floriszoon tot Viceadmiraal, onder 't Kollegie ter Admiraliteit in 't Noorderquartier, gekooren en gestelt; den Kapitein Jan Aartszoon Verhaaf tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraliteit te Rotterdam; den Kommandeur Kornelis Tromp, oudtsten zoon van wylen den L. Admiraal Tromp, tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraliteit t'Amsterdam, en den Kommandeur Jakob Korneliszoon de Boer tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraliteit van 't Noorderquartier. De jonge Tromp werdt by deeze gelegenheit, niet alleen om zyn vaders verdiensten, maar ook om zyne eige dapperheit gevordert; naadien hy zich in verscheide voorvallen, en noch onlangs in 't gevecht voor Livorno †, manlyk hadt gequeeten. Men braght nu den Viceadmiraal Witte Korneliszoon de Wit onder 't Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam; op dat hy den eersten rang onder de twee andere Viceadmiraalen moght blyven behouden: doch de Heer van Opdam hadt, als L. Admiraal, den rang boven de drie Viceadmiraalen. Daarna nam de Viceadmiraal de Ruiter zyn afscheidt van den Raadt ter Admiraliteit te Middelburgh in Zeelandt, bekent maakende, dat hy den dienst van Viceadmiraal van Hollandt, onder 't Kollegie ter Admiraliteit te Amsterdam, hadt aangenoomen, met voorneemen om 't gemeene vaderlandt naar zyn vermoogen, en tot ieders genoegen, dienst te doen. Voorts den Raadt bedankende voor d'eere by hem aldaar genooten: met aenbiedinge van zynen byzondren dienst, tot voordeel en ten goede van de ingezeetenen van Zeelandt: ook met verdre verklaaringe dat hy ze altydt een volkoome genegentheit zou toedraagen. Hier over werdt de Viceadmiraal van den Raadt bedankt, en hem aanbevoolen † den ingezetenen van Zeelandt alle behulp en bystandt te doen. Korts daarna nam hy zyne wooning t'Amsterdam, en hadt daar den verderen tydt zyns levens, als hy aan landt was, zyn verblyf. Het jaar van MDCLIV, dat nu volght, braght groote verandering voort, daar iet van staat te melden. De Heeren Staaten van Hollandt, den zwaaren last van den oorlogh tegens Engelandt meest alleen* op den hals hebbende, en merkende, dat het inwendig oproer van dagh tot dagh stouter wierdt ‡; dat ook eenigen scheenen toe te leggen, om hun een' Kapitein Generaal, en misschien ook een' Stadthouder, tegens hunnen wil, op te dringen †; wisten geen gereeder middel te bedenken, om ordre t'hunner verzeekering te stellen, dan 't uitwerken van een goede vrede. Ten dien einde hadden ze, eenige maanden geleeden, in stilte gearbeidt om den wegh tot eenig verdragh te baanen †; en daarna, niet zonder veel teegenstreeving ‡, een vredehandeling met het Parlement van Engelandt, of met den Generaal Kromwel, te weeg gebraght. Ook hadt men weêr etlyke Gezanten naar Londen gezonden. Geduurende deeze handeling, hadt Kromwel de geheele regeering, onder den tytel van Protector, of Beschermer der drie volken van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt, door behulp van eenige weinige gunstelingen, aan zich getoogen*. Hier door tot meerder maght opstygende, dan ooit Koning in Engelandt kon bekomen, zocht hy zich in die hoogheit, door vriendtschap met de Hollan-

‡ *Commissarissen.*

Pieter Floriszoon wordt gestelt tot Viceadmiraal, en Jan Aartszoon Verhaaf, Kornelis Tromp, en Jakob Korneliszoon de Boer tot Schouten by nacht.

Uit de Resolutien der Staaten van Hollandt, genomen den 8 en 11 Nov.

† *Zie Aitzema* XXXIII. 797.

De Viceadmiraal de Ruiter neemt zyn afscheidt van den Raadt ter Admiraliteit in Zeelandt.

11 *Maart.* 1654.

En wordt daar over by den Raadt bedankt.

† *Gerecommandeert.*

Komt t'Amsterdam met 'er woon.

* *Zie Aitzema* XXXIII. 814.

‡ *Aitzema* XXXIII, 818. 819. 825. 826. 827. 829. 830. 836.

† *Aitzema* XXXIII. 826. 836. XXXII. 746.

Vredehandeling.

‡ *Zie Aitzema* XXXIII. 805. 813. 814.

Kromwel wordt Protector van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt.

* 26 *Dec.* 1653. *Zie Aitzema* XXXIII. 861.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1654.

landers, te veſtigen: daar eerlang de vrede op volgde, die den vyftienden van April deezes jaars te Weſtmunſter tuſſchen beide de volken werdt geſlooten, en onderteekent. Dit vreêverdragh behelsde drie-endartig punten †, en ſtrekte tot herſtelling der oude vriendtſchap en verbinteniſſe, zonder iet van de haaringviſſchery te reppen: en aangaande het ſtryken der vlagge werdt alleen gezeit, *dat de Nederlandtſche ſcheepen eenig oorlogsſchip der Engelſche republyke in de Britanniſche zee ontmoetende, dan de vlag van den top van de maſt zouden ſtryken, en het marszeil laaten vallen, in voege als ooit in voorige tyden, en in eenige voorgaande regeering was gebruikelyk geweeſt.* Zoo dat in dit ſtuk niet nieuws werdt bedongen. Doch eer dit vreêverdragh werdt geſlooten, hadt Kromwel op zeker punt †, ſtrekkende om den jongen Prins van Oranje (die, als uit den huize van Stuart geſprooten, by hem in 't oog was) uit alle hooge ampten en waardigheden te weeren, lang gedrongen. Maar men hadt dien eiſch met veel redenen tegengeſprooken en van de handt geweezen; maar daarna, om een' middelwegh * te vinden, ingewilligt, dat alle de geenen die by hunne Hoog. Moog. tot Kapitein Generaal of Admiraal van hunne krygsmaght, of by de Staaten der Landtſchappen tot Stadthouder zouden worden gekooren, zouden verbonden zyn het vreêverdrag en al de punten van dien te bezweeren, en dienvolgens te belooven, dat zy die, voor zoo veel in hun was, zouden helpen handthaven. Dan de Protector nam in dien voorſlagh geen genoegen: en gaf, voor en naa het teekenen van 't verdragh, klaar te kennen, dat de vrede geen ſtadt zou grypen, ten zy dat de Heeren Staaten van Hollandt dat punt van uitſluiting, voor zoo veel hun aanging, in 't byzonder met een bondig ſchrift ‡ zouden beloven natekoomen. Hier op hadden de twee Hollandtſche Gezanten, de Heeren van Beverning en Nieupoort, alleen toegezeit, dat ze over die zaak aan de Heeren Staaten van Hollandt zouden ſchryven, en 't beſluit † van hunne Ed. Groot Moog. op dat punt, zoodaanig als zy 't zouden believen te nemen, met de bekrachtiging ‡ van het vreêverdragh inbrengen. De gemelde Gezanten hier over aan die van Hollandt ſchryvende, verzochten dat hunne Ed. Groot Moog. daar op ſpoedig zouden beſluit neemen en antwoorden: daar byvoegende, *dat daar aan was hangende de volkoome uitſlagh van oorlog of vrede.* Op dit ſchryven werdt eindelyk, naa veel overlegs, by de Heeren Staaten van Hollandt, op dat de vreede moght voortgaan, of ſtandt houden, den vierden van May beſlooten, *Dat hunne Ed. Groot Moog. den Heer Prins van Oranje, of iemant van zyne linie, nimmermeer zouden verkiezen tot Stadthouder, of Admiraal van hunne provincie: noch toeſtaan, voor zoo veel het advys † van hunne Provincie aanging, dat de zelve ooit zoude worden ge-eligeert ‡ tot het Kapiteinſchap generaal over de militie † van de Generaliteit.* Dit beſluit werdt by geſchrift geſtelt, gezegelt, getekent, en aan de gemelde Gezanten gezonden: met ordre om zich daar van tot vordering van de verdre voltrekkinge * der vrede te mogen dienen: in dien verſtande nochtans datze voor 't overleveren van dien, zonder iemant ter werelt daar van kennis te geven, als noch allen bedenkelyken vlyt zouden aanwenden, ten einde dat de Protector daar van moght afſtaan. Doch hy bleef onverzettelyk by zyn' eiſch. Te meer, om dat het geheim van dat beſluit, door 't yveren der geenen die 't zochten te ſtuiten, zoo ver was uitgelekt, dat het t'zyner kenniſſe was gekoomen. Dies werdt hem dat ge-eiſchte ſchrift, (na dat men alle moogelyke middelen te vergeefs hadt gebruikt om hem van zyne be-

De vrede geſlooten.

† *Zie Aitzema* XXXIV. 918.

† *Aitzema* XXXIII. 861.

Zie de Deductie der Staaten van Hollandt by Aitzema XXXIV. 944. 945. 946.

* *Temperament.*

Kromwel eiſcht dat de Staaten van Hollandt d'uitſluiting van den Prins van Oranje by geſchrift zouden beloven.

‡ *Acte.*

Zie Aitzema XXXIV. 946.

† *Reſolutie.*

‡ *Ratificatie.*

Verzoek der Hollandtſche Gezanten aan de Staaten van Hollandt.

Beſluit der Staaten van Hollandt tot uitſluiting van den Prins van Oranje.

Zie Aitzema XXXIV. 931. 926. XXXV. 1153.

† *Goedtdunken.*

‡ *Gekooren.*

† *De Krygsmaght.*

Hun ſchryven aan de Gezanten.

* *Effect.*

Aitzema XXXIV. 931. 932. 946. 947.

1654. geerte af te brengen) ten lesten, op een nader ordre der Heeren Staaten, in de maandt van Junius ter handt gestelt. Deze Seclusie of uitsluiting, die van vyf steden was tegengesprooken*, en in 't eerst geheim werdt gehouden, verwekte, toen ze ruchtbaar werdt, veel tegenspraak onder d'andre Provincien†. Waar op by die van Hollandt met een wydtluftig geschrift ‡ werdt geantwoordt: in 't breede beweerende, dat ze, volgens 't recht van hun oppergezagh, zoodanig besluit van uitsluiting vermoghten te neemen en over te leveren, zonder daar mede 't verbondt der zeven Landtschappen in eenigen deele te krenken. De gemelde vrede was midlerwyl korts naa 't sluiten, eerst by de Heeren Staaten Generaal, en daarna by den Protector Kromwel, met hunne goedtkennig bekraghtight†, en werdt den zesten van May te Londen, en den achtsten in den Haaghe afgekundight. Te Londen en in andre Engelsche steeden zagh men veele vreughdetekenen over de gesloote vrede: desgelyks ook in al de Landtschappen, steden en dorpen van den Nederlandtschen Staat‡: daar men alomme op den zevenentwintighsten van May, met het luiden der klokken, het branden van pektonnen, het lossen van geschut, en 't aansteeken van vierwerken, ten ingang der vrede, veelderley blyken van blydtschap, naar 's Landts wyze, liet zien en hooren: inzonderheit t'Amsterdam. Men hadt hier op den dam of markt een treflyk schoutooneel opgerecht: daar 't verderf des oorloghs, en 't heil der vrede, door tien cierlyke vertooningen, met leerzaame zinnebeelden, werdt afgebeeldt. Daarna werdt op den volgenden Woensdag* een vast- dank- en bededagh gehouden, en Godt voor 't verleenen der vrede, en andre weldaaden, alom gedankt, en met eene om verderen zeegen, rust en eendraght gebeden. Dus zagh men 't einde van dien beklaagelyken, verderffelyken en bloedigen oorlogh, die zoo veel ingezetenen ter wederzyde van hunne have, ouders van hunne kinderen, kinders van hunne ouderen beroofde; en beide de Landen met weduwen en weezen vervulde. De Heer de Ruiter, die nu tot de waardigheit van 't Viceadmiraalschap, gelyk verhaalt is, was verheven, werdt, korts naa 't afkundigen der vrede, door den Zeeraadt ter Admiraliteit t'Amsterdam met vyf oorloghsscheepen naar de Middellandtsche zee gezonden; om etlyke koopvaarders derwaarts te brengen, en andere, die van daar verwacht werden, naar 't vaderlandt te geleiden. Hy voerde toen het schip 't Huis te Zwieten, en liep in 't midden van Junius† met veertien Straatsvaarders uit Texel in zee. De Kapiteinen, die hem in deezen toght verzelden, waaren Pieter van Braakel, Jan Gideonszoon Verburg, Jan Egbertszoon Ooms, en Lambert Pieterszoon. Voor 't uitloopen werdt hem een berichtschrift van den gemelden Zeeraadt ter handt gestelt, in 't welk hunne Ed. Moog. aanweezen, 't geen hy, en de Kapiteinen t'zynen beveele, hadden naa te komen: hoe ver dat zy de scheepen zouden brengen, en wat plaatzen en havens zy, in 't gaan en keeren, zouden aandoen. Ook gaf dat berichtschrift te kennen, hoe zy zich zouden draagen indien ze eenige Koningklyke vlooten moghten ontmoeten: hun beveelende, dat ze voor de zelve zouden stryken, en, drie eerschooten uit ieder schip doende, hunnen koers houden: ten waar dat de vreemde scheepen, ongelyk sterker in getal zynde, moghten verzoeken, kennis van de gelegentheit hunner reize en van de laading der scheepen te hebben. In welken gevalle de Viceadmiraal de Ruiter iemant, by den Koningklyken Admiraal te zenden, aan zyn boordt zou ontfangen, en den zelven bericht doen van zyn' last, en werwaart de koopvaarders heene wilden. Voorts dat hy van den gemelden per-

Het schrift der uitsluitinge werdt overgelevert.
* *Aitzema* XXXIV. 933.
† *Aitzema* XXXIV. 927. 929. 930. 931. 932. 937. 942. 980. 981. 983. 984. 985. 988. 989. 990. 992. 996.
‡ *Deductie. Zie Aitzema* XXXIV. 943. 1027. *en de Resolutien der Staaten van Hollandt*, 1672. *gedrukt. p.* 32-306.
† *Geratifiseert.*
‡ *Zie Aitzema* XXXIV. 917. 927. 930.
* 3 *Jun.*

De Viceadmiraal de Ruiter werdt met vyf oorlogsscheepen naar de Middellandtsche zee gezonden.
† 17 *Jun.*
Berichtschrift, hem gegeven.

Ordre, ontrent d'ontmoeting van Koningklyke vlooten te houden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

perſoon, aan zyn boordt gekoomen, diergelyk bericht zou verzoeken, aangaande de gelegentheit en reis der Koningklyke ſcheepen, en die daarna beleefdelyk verlaaten. Doch by aldien de Koningklyke Admiraal daar mede niet te vrede moght zyn, dan zou men alleen gedoogen, dat twee of drie van zyne Bevelhebberen ⸸, nevens zoo veel bequaame perſoonen, met zyn ſloep aan de koopvaardyſcheepen zouden vaaren (welke koopvaarders nevens d'oorlogsſcheepen zoo lang op de ly zouden werpen) om van de Schippers diergelyke verklaring te hooren: zonder dat de zelve gehouden zouden zyn de gemelde Bevelhebbers beneden in hunne ſcheepen te laaten komen, of eenigh onderzoek † van brieven, papieren, of andere beſcheiden te gedoogen; veel min uit hunne ſcheepen te gaan, of iemandt te laaten gaan. Maar indien zulks onvermoedelyk wierdt geverght, dan zou de Viceadmiraal, met de Kapiteinen, zich daar tegen ſtellen: en in gevalle zulks met geweldt wierde begeert, zouden al de ſcheepen zoodaanig geweldt afweeren en tegenſtaan, en elkandere daar in, zonder te bezwyken, als tegens den vyandt, byſtandt doen. Ook werdt daarna by de Heeren Staaten Generaal (by gelegentheit dat een Engelſch oorlogſchip ontrent Duins een oorlogſchip van den Staat, en de koopvaarders onder des zelfs geleide, zocht t'onderzoeken) goedtgevonden en beſlooten, *dat de Kapiteinen, en alle andere Bevelhebbers ⸸ ter zee, op nieu zou aangezeit en bevoolen worden, dat zy geen uitheemſch gebiedt * ter zee zouden erkennen, veel min het zelve gehoorzaamen, en in generlei maniere hunne ſcheepen laaten onderzoeken †, of eenig volk daar uit overgeven, of ietwes anders laaten lichten: op peene dat de geenen, die zulks zouden doen of lyden, daar over als wederhoorigen naar gelegentheit van zaaken zouden worden geſtraft. Voorts indien eenige uitheemſchen de Kapiteinen, Bevelhebbers, of kruiſſers daar toe, ten deele of in 't geheel, zouden willen dwingen, dat dan de gemelde Kapiteinen, Bevelhebbers, en kruiſſers, de zelve alvooren daar van met alle beleefde middelen afgemaant hebbende, zich kloekmoedelyk en mannelyk moghten en moſten verdeedigen, met zoodanige middelen als zy by der handt zouden hebben: welverſtaande dat zoodanige Kapiteinen eenige oorlogsſcheepen van d'Engelſche regeering ontmoetende, de zelve eerſt, volgens het dertiende punt van het vreêverdragh, met de vlag van den top der maſt te ſtryken, en het marszeil te laaten vallen, zouden begroeten: en dat ze zich voorts in dat punt, ten aanzien van andre Koningen en Mogentheden, zouden dragen ‡ naar 't geen des aangaande in gebruik was. En wat het onderzoeken der koopvaardyſcheepen aanging, werdt verſtaan, dat men aan de Nederlandtſche Gezanten in Engelandt zou ſchryven, dat ze op dit noodig punt, in 't vreêverdragh open gebleven, met de regeering aldaar, zonder eenigh tydtverlies zouden trachten overeentekoomen †, om daar op zoodaanige orde te beraamen, als met de minſte hinder en bezwaarnis van den koophandel ter wederzyden zou konnen geſchieden; volgens het voorbeeldt van de verdraghpunten op dat ſtuk met de Koningen van Vrankryk en Spanje geſlooten.* Het afſchrift van dit beſluit werdt ook, door den Zeeraadt t'Amſterdam, aan den Viceadmiraal de Ruiter t'zyner naarichting gezonden. Doch hem bejegende niemant op zyne reize die eenig onderzoek zocht te doen. Na dat hy 't Kanaal was afgeloopen, achterhaalde hy den Schoutbynacht Tromp, en de Kapiteinen Abraham van der Hulſt, Dirk Krynen Verveen, en Huiskens met zes Spaanſchvaarders, die twee daagen voor hem uit Texel waaren gezeilt. Ontrent de Kondaatſche kuſt nevens

Aya-

Marginalia: 1654. — ⸸ *Officieren.* — Geen onderzoek der ſcheepen te gedoogen. — † *Viſite.* — 10 *Aug.* — Beſluit der Staaten Generaal, verbiedende alle Kapiteinen 't onderzoeken der oorlogſcheepen toe te laaten. — ⸸ *Officieren.* — * *Commandement.* — † *Viſiteren.* — Met laſt van zich tegens de geenen die hen daar toe zouden willen dwingen te verweeren. — ‡ *Reguleren.* — † *Convenieren.*

1654. Ayamonte koomende, ſcheidde hy van Tromp, en liep Straatwaart in, geleidende etlyke koopvaarders naar Alikante, Yviça, Genua en Livorno. Van Livorno zondt hy de Kapiteinen Verburg en Ooms met vyf koopvaarders naar Venetie. Na hun vertrek bleef hy op het verzoek der Nederlandtſche koopluiden byna een maandt voor Livorno leggen, om naar eenige koopvaarders te wachten. Te dier tydt heeft hy ordre geſtelt om eenigh geſchut, dat uit een ſchip, in den ſlagh voor Livorno gezonken, was geberght, in 's Landts ſcheepen te laaden. Van Livorno t'zeil gaande ſtelde hy zyn koers naar Minorka of Minorika, en voorts naar Alikante, daar men 't lyk van den Kapitein Lambert Pieterszoon, die dicht by Minorka was overleden, † ter aarde braght †. Van Alikante zeilde hy naar Kartagena en naar Malaga. Hier leggende, en zich van water verziende, quam Don Diego Ferdinand de Kordua, Overſte der ſtadt, met eenige Edelen aan zyn boordt, die hem verwellekoomde, en alle vriendtſchap aanboodt, verzoekende dat hy hem desgelyks aan landt in zyn huis zou bezoeken. Hy voer daar op met den Kapitein van Braakel naar de ſtadt, daar hy met het loſſen van 't geſchut en musketten (want men hadt al de ſoldaaten in 't geweer gebraght) werdt ontfangen, en heuſch onthaalt. Te deezer tydt kreegh hy kennis dat te Kadix twee Zeeuſche oorlogsſcheepen lagen, onder de Kapiteinen Frans Mangelaar, en Jan Vinkaart, of de Waterdrinker, die met de Zeeuſche koopvaarders, als zy hunne lading zouden hebben, naar 't vaderlandt zouden keeren: en dat Kapitein Lyn Pik van Zeelandt laſt hadt, om de Malagaaſche wynſcheepen te geleiden. Op dit beſcheidt vondt hy geraden zyne ſcheepen te verdeelen. Den Kapitein Braakel, nevens het fregat Zutfen (dat de Kapitein Lambert Pieterszoon plag te voeren, en daar nu zyn Luitenant Gerrit Dromont bevel op hadt) gaf hy laſt, dat ze met den Kapitein Pik de Malagaaſche vloot zouden geleiden; en hy beſloot met zyn ſchip naar Kadix te zeilen, en zich by de twee gemelde Zeeuſche oorlogsſcheepen te voegen: op dat beide die koopvaardyvlooten, met gelyk geley moghten worden verzien. Hier op ging hy den negenentwintighſten van September onder zeil, en beval daarna den Kapitein van Braakel en den Luitenant Dromont, dat ze den tydt van zes of acht daagen in 't naau van de Straat zouden kruiſſen, en zich dan naar Malaga begeven, om op de ſcheepen, die daar laagen, te paſſen. Hy liet het doorſtaan naar Kadix, en quam in 't begin van October in de Baay van die ſtadt ten anker. De Nederlandtſche Konſul en de voornaamſte Hollandtſche koopluiden daar op ſtraks aan zyn boordt koomende, vertoonden hem met droefheit verſcheide brieven, uit Saleé geſchreven, meldende hoe hardt dat de Sant of Opperheer van die ſtadt met de Nederlanders handelde: om dat de Schoutbynacht Tromp een fluitſchip, de Windthondt genoemt, dat men zeide te Saleé t'huis te hooren, by Mamora hadt genoomen. Hier over hadt d'Opperheer van Saleé drie Amſterdamſche koopvaardyſcheepen, die daar in laading laagen, in beſlagh doen neemen, en de Schippers en matroozen in de gevangkeniſſe werpen: hen dreigende tot ſlaven te maaken, indien 't genoome ſchip met zyne ingelaade goederen niet wierde vrygeſtelt. In de gemelde brieven vertoonden de gevange Schippers, met groot beklag, in wat ellende dat ze waaren, deemoedelyk verzoekende, dat de Heer de Ruiter met zyn ſchip daar zou koomen: vaſtelyk vertrouwende, dat hy, door de byzondre kennis, die hy ten tyde van zyne voorgaande en langduurige handelinge met den Opperheer, en andere voornaame Bevelhebberen, binnen Saleé weleer hadt gemaakt, veel goedts tot hunne bevryding

Marginalia: De Ruiter zeilt Straatwaart in. — Wacht te Livorno op eenige ſcheepen. — † 3 *Sep.* † 7 *Sep.* — 24 *Sep.* Hy wordt te Malaga treffelyk ontfangen. — Zendt twee ſcheepen om de Malagaasvaarders te geleiden. — Komt voor Kadix. — Tyding van Saleé. — Daar eenige Hollandſche ſcheepen waaren aangehouden, en 't volk in de gevangkeniſſe geworpen. — Verzoek der gevange Schippers.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1654.

Beraadtſlaaging daar over gehouden.

ding zou konnen uitwerken. Over dit verzoek heeft de Ruiter met de Kapiteinen, Konſul, en koopluiden, geraadtſlaaght. Zy verſtonden dat het t'eenemaal raadtzaam was, en dat de dienſt van 't Landt vereiſchte; dat hy zich op 't ſpoedighſt zou derwaart begeven: te meer naadien 't noch wel vier of vyf weeken zou aanloopen, eer de koopvaardyſcheepen, die te Kadix laagen, klaar zouden zyn om naar 't vaderlandt te zeilen. De Ruiter, hunne redenen hebbende gehoort, oordeelde desgelyks dat zyn reis naar Saleé noodtzaaklyk was: dat men alle vlyt moſt aanwenden om daar de ſcheepen en gevangenen vry te krygen, en 't opgaande vuur der verwydering, tuſſchen den Nederlandtſchen Staat en die van Saleé, in zyn eerſte beginſſelen te ſliſſen, eer het tot grooter brandt moght uitbarſten. Ook werdt hy te meer tot die reis bewoogen, om dat hunne Hooghmoogentheden in zeeker berichtſchrift, den negentienden van Junius geteekent, en aan de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam gezonden, onder anderen hadden gezeit, Dat hunne Hoog Moog. geraaden vonden, dat d'oorlogſcheepen van den Staat, op de Spaanſche kuſt zynde, by gelegentheit de reede van Saleé zouden aandoen, en zich daar eens vertoonen. Hier op ging de Ruiter den zeſten van October met de Kapiteinen Mangelaar en Waaterdrinker onder zeil, en quam den tienden op de reede van Saleé. Den volgenden dagh ontfing hy een' brief van den Nederlandtſchen Konſul David de Vries, verhaalende hoe de Sant, of Sid en Opperſte van Saleé, na dat de Schoutbynacht Tromp het ſchip te Saleé t'huis hoorende hadt genomen, hem by zich hadt ontboden, en daar over groot misnoegen getoont: eiſchende van hem de vergoeding van ſchip en goedt: ook beweerende, dat hy, als Konſul, den Nederlandtſchen Staat verbeeldende, gehouden was alle de ſchaade, die 's Landts oorlogſcheepen zyne onderdaanen deeden, te verantwoorden. Dat hy, Konſul, die Turkſche regel en gewoonte met beleeftheit hadt tegengeſprooken, met aanbieding van aan den Heer Tromp te zullen ſchryven, ten einde dat hy daar op de reede zou komen, en reeden geven, waarom hy dat Turks ſchip hadt genoomen en te Kadix opgebraght: voorts verzoekende dat men ondertuſſchen de laading van 't aangehoude ſchip niet zou verminderen. Dat dit by den Sant was ingewillight. Dat de Schoutbynacht Tromp daarna, op zyn ſchryven en verzoek, met Kapitein Huiskens voor Saleé gekomen, een' brief aan den Sant of Opperſte hadt gezonden, om reeden te geven van zyn bedryf: te kennen gevende, *dat die van 't ſchip, 't welk hy verovert hadt, geen ſloep hadden willen uitzetten, noch aan zyn boordt koomen, hoewel hy een witte vlag hadt laaten waayen. Dat hy 't toen voor een Algierſch ſchip hadt aangezien en genoomen: te meer om dat het volk met kiſten en kaſſen, zoo veel doenlyk was, aan landt vluchtte. Doch indien de Regeerder van Saleé zich daar door beleedight vondt, dat hy zich daar over kon richten aan hunne Hooghmoogentheden de Staaten Generaal, die gewoon waaren een ygelyk billyk recht te doen:* verder in zyn brief verklaarende, *dat hy geen laſt hadde om d'onderdaanen van Saleé eenige hinder of ſchaade te doen.* Dat d'Opperſte van Saleé hier op had geantwoordt, *Dat hy zoodaanig ſchryven niet aannam, maar geloofde dat de Schoutbynacht Tromp eenigen laſt van hunne Hoog Moog. moſt hebben: dat hy zich anders niet zou hebben vervordert een ſchip van Saleé te neemen. En indien hy zonder ordre een ſchip moght neemen, dat hy ook geen verlof van Hunne Hoog Moog. van noode hadde om het aan den eigenaar weêr te vergoeden, en overteleveren.* Maar dat de brief, daar dit antwoordt in begreepen was,

De Ruiter komt voor Saleé.

11 *Octob.* Ontfanght een brief van den Nederlandtſchen Konſul, met bericht van 't geen daar over 't neemen van het Turks ſchip was voorgevallen.

Verhaal van 't geen Tromp aan den Sant van Saleé wegens 't neemen van 't Turks ſchip hadt geſchreven.

Antwoord van den Sant.

1654. den Heere Tromp op de reede niet was ter handt gekoomen; dewyl de zee zoo hol ging, dat 'er te dier tydt geen bark kon uitkoomen: en dat hy, niet willende of konnende wachten, zonder antwoordt of iet uit te rechten, weêr naar Kadix was t'zeil gegaan. Wyders dat de Sant drie of vier daagen naa Tromps vertrek den Schipper van 't ſchip den Tyger, (15 *Jul.*) met al zyn volk, in de gevangkeniſſe had geſmeeten. Doch dat hy de twee andre Amſterdamſche ſcheepen, die daar in laading laagen, verlof hadt gegeven om te vertrekken. Ten zelven daage toen dat bericht was geſchreven, zondt ook de Viceadmiraal de Ruiter een' brief aan den Opperſte van Saleé, Sid Abdala Ben Sid Mahumad Ben Bukar, die van deezen inhoudt was, *Hoe hy, te Kadix koomende, met groot leetweezen hadt verſtaan het misnoegen, dat over 't neemen van het fluitſchip, den Windthondt, was opgevat, en dat desweegen de Schipper Simon Walichszoon met zyn ſchip en volk was aangehouden. Dat hy daarom zyn reis naar Saleé hadt verhaaſt, om zyn Excellentie te verzeekeren, dat hunne Hoog Moog. de Heeren Staaten Generaal, niet anders zochten dan de vrede, met die van Saleé weleer gemaakt, volkoomentlyk t'onderhouden: en dat, indien, door 't neemen van 't genoemde ſchip, miſſchien door misverſtandt daar tegen iet moght zyn gedaan, zulks den Heeren Staaten, volgens hun vredelievend gemoedt, tegen de borſt zou zyn. Dat hy zich bedroefde, om dat d'ordre van hunne Hoog Moog. hem verhinderde uit zyn ſchip en aan landt te gaan, om zyn Excellentie de handen te kuſſen, en veele voorſpoedige jaaren toetewenſchen: vaſt vertrouwende dat hy in 't mondeling geſprek zoodaanige redenen zou bybrengen die zyn Excellentie zouden vergenoegen, en voorts ſtrekken om de vriendtſchap tuſſchen den Nederlandtſchen Staat en die van Saleé, die nu door de voorgevalle onluſten geknakt ſcheen, te herſtellen. Doch dewyl hy zyn Excellentie, om de gemelde redenen, in perſoon niet moght begroeten, was zyn verzoek, dat men den Konſul de Vries, en den Schipper Simon Walichszoon, zou toelaaten aan zyn boordt te komen, op dat hy door hen van de geheele zaake ten vollen onderrecht moght worden; om daarna breeder aan zyn Excellentie te mogen ſchryven.*

De Ruiters brief aan den Opperſte van Saleé. 11 *Octob.*

Het leezen van deezen brief, die in de Spaanſche taale werdt vertolkt, gaf den Opperſte van Saleé groot genoegen. Hy ſtondt ſtraks toe dat de Konſul naar boordt zou vaaren, en beval dartig ſchaapen, vier oſſen, en eenige andre ververſching gereedt te maaken, om, door twee Gemaghtigden, aan den Viceadmiraal vereert te worden: voorts dat ze hem zouden bewellekomen, en mondeling oopening van d'oorzaak der onluſten doen. Ook liet de Sant of Opperſte hem, naa 't ontfangen van zyn' brief, met zeven ſchooten bedanken. Doch daarna hadt men etlyke daagen voor Saleé een rollende zee, en de baare was zoo groot, of ging zoo hoog, dat 'er geen bark dorſt uitkoomen. Evenwel ontfing de Ruiter noch een brief van den Sant, die met groot gevaar van de brengers werdt beſtelt, en hem bekent maakte, dat hy 't ſchip den Tyger zoude aanhouden, tot dat men 't ſchip door Tromp genoomen zou vry laaten: daar by voegende, dat hy alle andere Hollandtſche ſcheepen vry zou laaten inkoomen en vertrekken; dewyl hy beſlooten hadt, de vrede en vriendtſchap met de Heeren Staaten t'onderhouden. De Ruiter ſchreef daar op noch twee brieven aan den Sant van Saleé, welker inhoudt hier op uit quam, *dat hy met 's Landts ſcheepen daar op de reede niet langer dan tot den volgenden morgen kon vertoeven, maar naar Kadix moſt vertrekken, om de koopvaarders van daar naar 't vaderlandt te gelei-*

Men weigert het ſchip de Tyger t'ontſlaan. 13 *Octob.*

De Ruiters naarder ſchryven aan den Opperſte van Saleé. 13 *Octob.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

leiden. Doch dat hy d'aangroejende onlusten eerst zocht wegh te neemen. 1654.
Dat al waar 't dat de Heer Tromp iet tot naadeel van de vrede hadt gedaan, ('t geen hy nochtans ontkende, nadien hy 't schip, daar geschil om viel, voor een Algierder hadt opgebraght) men echter van des Sants redelykheit en grootmoedigheit niet hadt verwacht, dat d'onnozelen, gelyk als waaren de Schipper en 't volk van den Tyger, onder zyn gebiedt de straf van de schuldigen zouden hebben gedraagen: en dat, eer hy aan de Heeren Staaten noch kennis hadt gegeven van 't neemen van 't schip, daar hy 't op nam. Wyders, dat zyn Excellentie zich moght verzeekeren, dat hunne Hooghmoogentheden, naa kennis van zaaken, niet anders zouden vonnissen, dan 't geen de gerechtigheit zelf zou uitspreeken: gelyk dat, tot hunnen grootsten lof, van al de werelt, als daar gelegentheit toe voorquam, werdt ondervonden. Derhalve verzocht hy nochmaals, dat men niet ter handt zou neemen 't geen den loop des koophandels zou konnen beletten, maar eerst brieven van de Heeren Staaten, over dit geschil, afwachten: en dat men ondertusschen het schip den Tyger met den Schipper en 't volk kosteloos en schadeloos zoude ontslaan. Hy schreef ook, *dat hy met verlangen zyne Gemaghtigden den volgenden dagh zou verwachten; om met hun in mondelinge onderhandeling te treden, en te toonen hoe hoogh dat hy het verbondt van vriendtschap, tusschen den Staat en die van Saleé, waardeerde.* Doch op dit schryven volgde geen verdre handeling, terwyl de zee of de baare de twee volgende daagen zoo hoog ging, dat niemant zyn leven dorst waagen om aan de Ruiters boordt te koomen. Ook rolden en slingerden 's Landts scheepen zoodanig op de reede, dat ze genoeg te doen vonden om 't geschut vast, en de masten staande te houden; ja eindelyk werdt de baare en zee zoo hoog, dat de Kapiteinen Mangelaar en Vinkaart of Waterdrinker aan de Ruiters boordt koomende, hem bekent maakten, dat hunne scheepen door 't slingeren grooten last leeden, en 't daar niet langer konden harden. De Ruiters schip lag in 't zelve gevaar. De zee schoot zoo maghtig aan, uit den Noordtwesten, dat ze met zulke zwaare scheepen d'uitkomst van dat weêr niet dorsten afwachten; om geen schipbreuk te lyden op zulk een gevaarlyke kust, en niet onder de handen van Barbarische Turken en Mooren, die men niet hadt te vertrouwen, te vervallen. Waar op de Ruiter, en d'andere Kapiteinen, besloten onder zeil te gaan, naa dat de Kapitein Vinkaart of Waterdrinker een anker en half tou hadt verlooren. Zy verlieten die reede, wel te pas en ter bequaamer tydt; dewyl ze even daarnaa, etlyke daagen lang, zeer ongestuimig weêr hadden. Ontrent zestien mylen van Kadix zaagen zy een zeil, daar zy jacht op maakten, 't welk door den Kapitein Vinkaart of Waterdrinker werdt achterhaaldt. 'T was een Duitsch bootken by d'Engelschen gevoert, gelaaden met gedroogde Terreneussche vis, dat door een Turksche bark, een kaper met vier stukken, op de kust van Portugaal, by Avero, na dat d'Engelschen met de boot aan landt waaren gevlucht, was genoomen. Men vondt daar op tien Turken of Mooren, daar een Turk genoemt Kasemareis bevel over hadt. Dees betuigden, na dat men ze hooft voor hooft in 't byzonder hadt ondervraaght, dat ze van Saleé waaren uitgevaaren, en door den Kapitein van de roofbark, Aly Reis Kampos, op den prys gezet. De Heer de Ruiter heeft op dit bescheit, dat bootken terstondt ontslaagen, en gaf den Bevelhebber Kasemareis verlof, dat hy zyn reis naar Saleé moght vervorderen. Ook zondt hy met dien Turk een brief aan den Sant of Opperste, meldende, hoe die

De Ruiter gaat van Saleé t'zeil naar Kadix.

Men achterhaalt en neemt een Turksche prys, te Saleé t'huis hoorende.

Die van de Ruiter wordt vry gelaten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1654.

Zyn schryven aan den Sant van Saleé. 18 Octob.

Turksche prys in zyn maght was geraakt, en van hem vrygelaaten; op dat men daar uit zyn genegentheit, om de vreede met die van Saleé onverbreeklyk t'onderhouden, moght bemerken: derhalve verzocht hy ook diergelyke ontslaaking van de geenen die te Saleé werden vastgehouden. Ook gaf hy te kennen, wat hem zoo schielyk, zonder de Gemaghtigden van Saleé langer te verwachten, hadt geperst te vertrekken: te weeten 't harde weder, en den dienst der Koopvaarderen, die te Kadix laagen, en zyn geley van noode hadden. Twee daagen daarna verviel de Ruiter met d'andre Kapiteinen, door hardt en donker weder, voor de stroom Guadalquivir, van oudts Bætis genoemt, by de stadt sint

Hy raakt by sint Lucar door storm in groot gevaar.

Lucar, op een laager wal, daar 't anker op zeven en een halven vadem in den grondt most, en een zwaare storm, met groot gevaar van schip, lyf en leven, werdt afgereden. De Ruiter hadt twee ankers in den grondt, en toen 't weêr bedaarde brak zyn tuytou in 't winden, ook kon de boeireep het lichten niet uitstaan, zoo dat het desgelyks brak, en hy zyn tuyanker verloor. Den twee- en twintigsten van Oktober quam hy in de

Komt voor Kadix.

baay van Kadix, en verstondt hier uit de koopluiden, dat de koopvaardyscheepen noch in geen veertien dagen konden klaar zyn. Hy besloot toen, zoo haast als vier of vyf Amsterdamsche scheepen gereedt zouden zyn, met de zelve voor af te koomen: en d'andere, met de Kapiteinen Mangelaar en Vinkaart, (die doch naa twee Zeeusche scheepen, die de

Gaat t'zeil naar 't vaderlandt. 3 Nov.

leste zouden zyn, mosten wachten) te laaten volgen. Hier op ging hy in 't begin van November met elf scheepen t'zeil: te weeten met drie rykgelaade Straatsvaarders, die den wil hadden naar Amsterdam, een naar Hamburg, en zeven zoo Hollandtsche als Zeeusche zoutscheepen, die naar Gallicie wilden, en zich onder zyn bescherming begaven. Op deze reize hadt hy veel hardt weder, naar geleegentheit van 't laat herfstzaaizoen, doch zonder schaade te lyden, of eenige byzondre ontmoe-

11 Nov.

ting te hebben, behalven op den elfden der maandt. Toen is hem, op de hooghte van vyfenveertigh graaden, een Fransch schip van Nantes ontmoet, dat uit Amerika, van Kanada, of Nieu Vrankryk, quam. De Bevelhebber klaagde, dat het volk, door de langkheit der reize, groot gebrek hadt van eeten en drinken; en gaf te kennen, dat het schip, zeekeren Franschen Heere van groot vermoogen, een gunstgenoot van den Kardinaal Mazaryn, toebehoorde. Doch de Ruiter, die wel wist dat die

Zyne weldaadigheit aan een Fransch schip, dat ten einde van leeftogt was.

Heer geen vriendt der Hollanders was, en dat op hem sterk vermoeden viel, als of hy, nevens anderen, deel hadt in 't beschaadigen der Hollandtsche koopvaarderen, die daagelyks, onder verscheide voorwendtsels, in de Middelandtsche zee, door Fransche scheepen werden aangehaalt, verstondt echter dat men die onschuldige menschen in hunnen noodt most bystaan, en liet ze door de zynen van allerlei nooddruft ten vollen verzorgen. Hy quam in 't einde van de maandt, met de scheepen die onder zyn geley waaren, behouden binnen Texel, en van daar in 't begin van December t'Amsterdam by de zynen. Niet lang daarna betoonden de Heeren Burgermeesters van die stadt in hoe hooge achting dat ze zyn persoon hielden, toen zy hem, in den aanvang van de lente des jaars MDCLV, met het grootburgerschap van hunne stadt ver-

De Ruiter wordt met het groot burgerschap der stadt Amsterdam vereert.

eerden, hem een schriftelyk betoog, daar het stadtszeegel opstondt, ter handt stellende, van den volgenden zin.

Burgermeesteren ende Regeerders der stadt Amstelredamme hebben den E. manhaften Michiel de Ruiter, Viceadmiraal over Hollandt en Westvrieslandt, onder 't Kollegie ter Admiraliteit alhier resorteerende,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de, ten opzichte van zyne voortreffelyke dienſten aan den Lande gedaan, ende die van zyn E. als noch verhoopt werden, vereert met het grootburgerrecht dezer ſtede: laſtende een yegelyk zyn E. daar voor te erkennen, en te laten genieten de vryheden, privilegien ende immuniteiten den burgeren dezer ſtede competerende. Actum onder 't cachet der voorſchreeven ſtadt, den tweeden Martii, anno zeſtienhondert en vyf-en vyftig. 1655.

Ter ordonnantie van haare Edele Achtbaarheeden.

J. KORVER.

Door dit grootburgerſchap heeft men den Viceadmiraal de Ruiter in ſtaat geſtelt, dat hy in tyde en wyle tot de hooghſte ampten van ſtadts regeeringe kon worden gekooren. Dus werdt de Ruiter grootburger van de grootſte koopſtadt van Hollandt, en miſſchien van de gantſche werelt. Dit ſtrekte zoo wel ter eere van de ſtadt, als van de Ruiter. Want de Ruiter ontfing door dit burgerſchap een geſchenk, daar men zelden iemant meê plagh te vereeren: en de ſtadt bequam hier door zoo groot een' Zeeheldt tot haaren burger. Zoo dat groote perſoonaadjen, die in 't toekomende met dat burgerſchap moghten beſchonken worden, voor te grooter eere zullen achten dat ze burgers worden van een ſtadt, die de Ruiter tot een' burger heeft gehadt: eveneens gelyk Alexander de Groote, toen hem de Megarenſers met het burgerrecht beſchonken, dat voor geen kleene eere reekende, als hy verſtondt, dat ze daar weleer Herkules meê hadden begiftight. In dit zelve jaar werdt de Viceadmiraal de Ruiter met acht ſcheepen en fregatten van oorlogh, en twee jachten naar de kuſt van Barbarye en de Middelandtſche zee gezonden. Men gaf hem laſt by geſchrift, den negenentwintighſten van Junius geteekent, dat hy en d'andere Kapiteinen alle Barbariſche ſcheepen, op d'ingezetenen van den Nederlandtſchen Staat rovende, met naame die van Tetuan, Algiers, Tunis, en Tripoli, waar zy die zouden konnen bejegenen of aantreffen, op dees zyde van 't ryk van Kandie, zouden bevechten, veroveren, verbranden of vernielen, zoo als beſt doenlyk zoude zyn. Voorts dat ze de moedtwillige Renegaaten, of Chriſtverzaakers, door 't recht van voetſpoeling met 'er doodt zouden ſtraffen: maar andere, die in hunne jongkheit of andre gelegentheit waaren gedwongen, en zich ontrent de Chriſte ſlaven goedertierelyk hadden gedraagen, en berou toonden, by 't leven behouden en op de ſcheepen verdeelen: de Turken oft Mooren openbaarlyk verkoopen, en de penningen overmaaken oft overbrengen: maar de Chriſte ſlaven, t'hunnen verzoeke, vry aan landt zetten, of op de ſcheepen houden, en naar hunne bequaamheit in ſoldy ontfangen. Ook werdt aan de Ruiter bevoolen, dat hy naar Saleê zou zeilen, om, nevens den Konſul David de Vries, met de regeering van die ſtadt in onderhandeling te treden, en middelen van verdragh en redelyke voldoening † van wederzydts gelede ſchaaden en verongelykingen met de zelve te helpen beraamen: met verdre maght om ook het verdragh * van vrede en vriendtſchap, in den jaare MDCLI met die van Saleê geſlooten, naar gelegenheit en bevinding van zaaken, en volgens de maght en 't berichtſchrift, hem van hunne Hooghmoogentheden ten dien einde gegeven, te vermeerderen en te verbeteren. Ook was hem belaſt de koopvaardyſcheepen, die met hem eenen koers zouden begeeren te neemen, tegen allen overlaſt te beſchermen, en andere ſcheepen uit Spanje, en andre geweſten, ten tyde zyner wederomreize herwaarts wil-

Zyn tocht naar Barbarye en de Middelandtſche zee.

Laſt, hem gegeven.

† *Satisfactie.*

* *Zie 't eerſte deel van 't groot plakkaatboek. p. 127.*

Zie Aitzema XXXV. 1141. 1142. *en* 1143.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1655. De Ruiter loopt uit Texel in zee. willende, insgelyks onder zyne bescherming te geleiden. Op den achtienden van Iulius liep de Viceadmiraal de Ruiter, die nu het schip 't huis te Tydtverdryf voerde, nevens den Kapitein Dirk Quirynszoon Verveen, en den Kapitein Jan Jeroenszoon Adelaar, uit Texel in zee. Hier by voeghden zich de Kommandeur Gideon de Wildt, en de Kapiteinen Willem van der Zaan, Isaak Sweers, Pieter van Zaalingen, en Adriaan van den Bosch. De naamen van de Kapiteinen, en de bemanning en 't geschut der scheepen. De Ruiter hadt op zyn schip tweehondertvyftien mannen, en twee-envyftig stukken geschuts; de Wildt hondertentachtig mannen, en vyftig stukken; Verveen honderdtvyfentsestig mannen, en vierenveertig stukken; Van der Zaan honderdtvyfentsestig mannen, en sesenveertig stukken; Sweers hondertvyfentwintig mannen, en twee-endertig stukken; Adelaar hondertvyfentwintig mannen, en dertig stukken; van den Bosch vyfentnegentig mannen, en twee-entwintig stukken; van Zaalingen vyfentnegentig mannen, en twee-entwintig stukken: t'zaamen elf hondert vyfentsestig mannen, en tweehondert en achtentnegentig stukken. Men hadt hier twee jachten, de Parel en de Fortuin, bygevoeght, om zich daar van, ontrent voorvallende zaaken, te dienen. De Viceadmiraal de Ruiter voerde, als Admiraal, op deezen toght de vlagh van boven; de Kommandeur de Wildt, als Viceadmiraal, van de voorsteng; en de Kapitein Verveen, als Schoutbynacht, van de kruissteng. Ontrent vyfenvyftig koopvaardyscheepen, die naar Vrankryk, Portugaal, Spanje, en de Middelandtsche zee wilden, begaven zich onder hun geleide. Naa dertien daagen zeilens, quam de Hollantsche vloot op de kust van Algarve, voor de Kaap van sinte Maria, een uithoek van een kleen eilandt, by de stadt Faro, of Faraon, geleegen, daar ze den Engelschen Admiraal Blaake, sterk twee-entwintig kloeke oorlogsscheepen, en noch vyf van minder soorte, ontmoette. De Ruiter ontmoet den Engelschen Admiraal Blaake. 1 *Aug.* Eerbewyzingen en begroetingen ter wederzyden. De Ruiter vereerde hem met negen schooten, naa 't stryken der vlagge, die hy, naa den lesten schoot, straks weêr liet ophyssen. De Kommandeur de Wildt, als Viceadmiraal, schoot zeven, en de Kapitein Verveen, als Schoutbynacht, vyf schooten. Hier op werdt uit het schip van den Admiraal Blaake, op de Engelsche wyze, met eenentwintig schooten, naar 't getal van de schooten der drie Hollandtsche Bevelhebberen, geantwoordt. Toen zondt de Ruiter den Kapitein van zyn schip, Jakob van Berchem, aan 't boordt van Blaake, om hem mondeling van zynen 't wegen te begroeten. Blaake ontfing den Kapitein vriendelyk, en verzocht een ton bier van de Ruiter, die hem terstondt meer zondt dan hy begeerde, voegende by 't bier een halve aam Rynsche wyn. Waar over d'Engelsche Admiraal hem tot vergelding met een goedt deel confituuren, of doorsuikert ooft, vereerde. Ter zelver tydt quam ook zyn Kapitein, genoemt Stooks, met zyn' Geheimschryver, en een Bewindtsman der Engelschen te Kadix, aan de Ruiters boordt: hem, naa een heusche begroeting, verhaalende wat ze op de kust van Barbarye hadden verricht. Voor Tunis hadden ze etlyke roofscheepen verbrandt, en met die van Algiers èn Tripoli een vreêverdragh gesloten: verlossende, of lossende, alle d'Engelsche en ook veertig Nederlandtsche slaven. Ook maakten ze de Ruiter de gesteltenisse der zaaken, in die roofsteeden, ter goeder trouwe bekent. Onder anderen zeiden ze, dat de Turksche rovers naar huis waaren. Zie *Aitzema* xxxv. 1058. Dus zyn Blaake en de Ruiter, die onlangs zoo groote vyanden waaren, met groot betoog van vriendtschap van elkandere gescheiden. Op den volgenden dagh verpreide de Ruiter twee Engelsche koopvaardyscheepen, het een van Kadix en 't ander van Malaga komende, met veele Engelsche koopluiden,

die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

die uit Spanje waaren gevlucht, vreezende dat Kromwel de Spaanſchen den oorlogh zou aanzeggen. Ook vermoedde de Ruiter dat zich Blaake ontrent de Spaanſche kuſt onthielt, om op de zilvre vloot te paſſen. Ten leedt ook niet lang aan of men zagh de vyandtſchap uitbarſten. Op den avondt van den derden dagh van Auguſtus quam de Ruiter met vierenveertig zeilen in de baay van Kadix, hebbende die reis, uit Texel tot Kadix, in zeſtien etmaalen gedaan. Hier verſtondt hy uit den Konſul van den Hoove en de Nederlandtſche koopluiden, dat zeeker Schipper, Kornelis Thyszoon, met het fluitſchip den jongen Tobias, uit Texel uitgevaaren, en te Maaslandtſluis t'huis hoorende, den wil hebbende naar de Karibiſche eilanden, (gelaaden met waaren die in dat geweſt werden gezocht, en met vyftig paärden) van een Amſterdamſch Schipper, Jan Allartszoon de Graaf, voerende het ſchip ſint Paulus, doch in dienſt van den Koning van Spanje aangenoomen, en een Spaanſch Kapitein ophebbende, laatende een Hollandtſche vlag waajen, by de Kanariſche eilanden was aangetaſt, en, naa een ſcherp gevecht van drie uuren, verovert, t'eenemaal geplondert, en te Kadix, met vyf dooden en veel gequetſten, opgezonden. Dat de Schipper zyn beklag hadt gedaan over 't ongelyk dat hy leedt, verzoekende dat men hem met zyn ſchip zou ontſlaan, en zyne ſchaade vergoeden. Maar dat men zyn zaak liet bepleiten, en ſleepende hieldt: voorgevende dat het ſchip den Franſchen toebehoorde, en met Franſche goederen was geladen. Doch de Ruiter, die, uit zeekre blyken, wiſt dat dit ſchip vry was, en de hooftreeders, die in den Briel en te Maaslandtſluis woonden, kende, deê groote vlyt om 't zelve te doen ontſlaan. Hy ſchreef hier over verſcheide brieven * aan Don Antonio Johannes de la Cerda, Hartogh van Medina Celi, Algemeen Overſte ‡ van de zee en ſtrandt van Andaluzie, aan wien hy met veele redenen vertoonde, dat het veroveren van 't gemelde ſchip niet alleen tegens d'eeuwige vreede en vriendtſchap ſtreedt, maar ook tegens het elfde en twaalfde punt van het zeeverdragh †, tuſſchen zyne Majeſteit van Spanje en den Nederlandtſchen Staat geſlooten. Derhalven verzocht hy wel ernſtelyk, dat men den Schipper Kornelis Thyszoon met zyn ſchip en laading in 't geheel koſt- en ſchaadeloos, zonder verder uitſtel, zou ontſlaan, met vergoedinge van 't nadeel dat de Schipper door dit vertoef, en 't verſtek van zyne reize, zoude lyden: dat men ook alle moogelyke voldoening zou geven over de dooden en gequetſten, die 't gemelde ſchip, in 't gevecht, zoo ongerechtelyk hadt bekoomen: Dat men daarenboven de geenen, die 't verdragh der eeuwige vrede zoo oopentlyk hadden geſchonden, ten ſpiegel van anderen, ſtrengelyk zoude ſtraffen. Eindelyk gaf hy met ronde Hollandtſche taale den Hartog te kennen, dat hem weegens hunne Hoog Moog. was belaſt, niet te gedoogen dat iemant de koopvaardyſcheepen van 's Landts ingezetenen zou beſchadigen, of in hunnen handel verhinderen; maar hun, om den zelven te beſchermen en voort te zetten, alle moogelyke hulp en gunſt te bewyzen: daar byvoegende, *dat hy door den wegh der vriendtſchap geen voldoening konnende krygen, daar tegens met andere middelen zou moeten voorzien: hem verzekerende, dat, indien voor zyn vertrek van de reede, 't welk den volgenden dagh naa den middagh zou zyn, d'ontſlaaging en vergoeding niet geſchiedde, hy dan niet alleen aan hunne Hooghmoogentheden daar over zoude klaagen, maar daarenboven 't geen hy verſtondt tot uitvoering van zyn laſt te ſtrekken in 't werk ſtellen, en 't eerſte Spaanſche ſchip dat hem in zee zou ontmoeten aantaſten, en naar Amſterdam opzenden;*

1655.

Zie Aitzema XXXV. 1158-1165.

De Ruiter komt voor Kadix.

* *4 en 6 Aug.*

‡ *Præfecto generali.*

Zyn ſchryven aan den Hartog van Medina over 't neemen van een Hollandſch ſchip.

† *Tractaat van marine. Zie Aitzema* XXX. 480. 481.

Zyn ernſtige aentuiging om d'ontſlaaging van 't ſchip te weeg te brengen.

1655. *den; om 't zelve de rechtspraake * der Heeren Staaten t'onderwerpen, en op deeze wyze 's Landts ingezetenen aan de vergoeding hunner schade te helpen.* Over dit schryven was de Hartogh ten hooghsten ontstelt. Ook zondt hy daar op twee Nederlandtsche Koopluiden, de Windt en van Keulen, toen de Ruiter al onder zeil was om Straatwaart in te loopen, aan zyn boordt, hem aandienende, dat men de zaak van 't verovert schip, zoo haast als de Spaansche oorlogsvloot (die ten getaale van achtentwintig zeilen te Kadix, om zich tegens d'Engelschen te verweeren, werdt toegerust) in zee zou zyn, zou afdoen, en 't schip ontslaan, of verklaaren 't verbeurt te zyn: verzoekende dat de Ruiter zoo lang gedult zoude neemen. Eenigen tydt daarna werdt dit schip met zyn laading wel vry verklaart: maar echter nam de Schipper in 't vonnis geen genoegen: want volgens 't zelve was hy gehouden, de plaats of persoonen, daar de vermiste goederen moghten berusten, aan te wyzen, 't welk hem onmoogelyk was. Ook hadt men d'ingelaade vyftig paarden verre onder de waarde verkocht, om dat ze gevaar van sterven liepen, en men weigerde dat verlies, en de verdre schaade, over 't verzuim der reize, en anderszins geleeden, te boeten. Hier over schreef de Heer de Ruiter noch een' ernstigen brief aan den Hartog van Medina Celi, hem te gemoet voerende, dat het vonnis, aangaande het schip den jongen Tobias, verscheide ongerymtheden begreep. Dat de Schipper niet gehouden was aantewyzen, waar of by wie de vermiste goederen waaren: maar dat het genoeg behoorde te zyn, indien hy met bondige bescheiden bewees, wat goederen in zyn schip waaren gelaaden: dat men die hadt weder te geven of te vergoeden. Dat het gevaar 't welk de paarden liepen van te sterven, en 't verlies daar uit ontstaan, hem tot geen naadeel kon strekken; dewyl dit alles door 't onrechtvaardig veroveren was veroorzaakt. Dat zelfs uit de beleide verklaaringen van eenigen uit het scheepsvolk, vaarende op het schip sint Paulus, klaar bleek dat men zyn schip t'onrecht hadt aangetast en opgezonden. Dat al de schaade daar uit sproot. Dat derhalven al 't verlies daar by geleeden, ook 't verzuim der reize, met alle d'onkosten, door den onrechtvaardigen veroveraar most vergoedt worden. Dat hy goedtvondt dit alles zyn Excellentie te vertoonen: op hoope, dat hy, volgens den loffelyken roem zyner hooge wysheit en rechtvaardigheit, in dit stuk de gerechtigheit plaats gevende, het schip niet alleen zou doen ontslaan, maar ook alle de schaade laaten vergoeden: of dat anders zyn Excellentie door dit schryven voor de leste reize gewaarschout wierdt, en zich verzeekert moght houden, dat hy d'ordre en last, hem gegeven, tegens de geenen die iemant van 's Landts ingezetenen eenig ongelyk of geweldt zouden aandoen, zonder verder uitstel zoude uitvoeren, 't welk tegen zyn rust- en vreedelievend gemoedt zou stryden, als anders van harten wenschende, dat hy zyn Koningklyke Majesteit van Spanje, en alle zyne onderdaanen, allen mogelyken dienst en hulp moght bewyzen. Op dit schryven en 't verder aanhouden van den Heer de Ruiter werdt met beleefde woorden en goede toezegging geantwoordt: maar 't liep noch al een wyl tydts aan, eer men de zaak ten einde braght: want men most noch aan 't Hof te Madrid om uitspraak aanhouden: daar ook de gemelde Hartogh, met zyn voorschryven aan den Koning, op de Ruiters verzoek verleent, toe holp arbeiden. Zelfs hunne Hooghmoogentheden schreven over die zaak aan zyne Majesteit, als die oordeelende van grooten gewichte te zyn, en dat ze de vryheit der zeevaart, en des koophandels, ten hooghste be-

Marginalia:

* *Judicature.*

7 Aug.

Vonnis ter zaake van dat schip geweezen.

De Ruiters schryven over dat vonnis aan den Hartog van Medina Celi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

betrof. Ook gaven de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam in een' brief, aan de Ruiter geschreven, te kennen, dat zyne vlyt, tot vrylaating van dat schip aangewendt, hunne Ed. Moog. aangenaam was. Dan 't vervolg van dit verhaal heeft my wat afgeleidt van zaaken die vroeger voorvielen, en nu staan te melden. De Viceadmiraal de Ruiter was den zevenden van Augustus, gelyk verhaalt is, uit de baay van Kadix weêr t'zeil gegaan. Hy liep met zyn vloot Straatwaart in. Doch te vooren hadt hy ordre gestelt, daar men zich, indien hun eenige vyandtlyke maght moght ontmoeten, naar zou richten: en dewyl zyne vloot bestondt uit vier kloeke oorlogscheepen en vier fregatten, werdt goedt gevonden, dat ieder oorlogschip een fregat tot seconde of bystander zou hebben. Den Viceadmiraal de Ruiter werdt de Kapitein Adriaan van den Bosch met zyn fregat toegevoeght: den Kommandeur Gideon de Wildt de Kapitein Pieter van Zaalinge: den Kapitein Dirk Verveen de L. Kapitein Jan Adelaar: en den Kapitein Willem van der Zaan de Kapitein Isaak Sweers, om, in gevalle van gevecht, elkandere trouwelyk bytestaan. Doch indien men in den strydt oordeelde, dat hun de vyandt te zwaar viel, dan zou men niemandt aanboordt leggen; maar alleen schutgevecht houden, om de vyandtlyke scheepen, door dat middel, reddeloos te maaken, tot dat de Viceadmiraal de Ruiter zyn wimpel onder de vlag van boven zou laaten waajen: dan hadt ider zyn best te doen, maar men most elkandere in 't gezicht houden. Voorts werdt beraamt, dat alle morgen vier van de bezeilste scheepen, twee aan stierboordt, en twee aan bakboort van de vlag, voor uit zouden zeilen, doch in elkanders gezicht blyven; om alle scheepen die ze bezeilen zouden te verspreeken, maar 's avondts weêr by de vlag te komen. Dan indien iemant, dus zeilende, jacht op een schip kreeg, die zou, als hy 't meende te konnen bezeilen, zyn jacht vervolgen, en elk glas een schoot schieten, doch wel letten hoe hy de vloot van zich liet, om die daarna ten spoedighste weêr optezoeken. De Ruiter stelde zyn koers eerst naar Malaga, en van daar naar Kartagena en Alikante, daar etlyke koopvaardyscheepen binnen zeilden. Ontrent het eilandt Formentera (dat hy tot een verzaamelplaats hadt gestelt, indien men door eenig toeval van elkandere moght raaken) zyn de leste koopvaarders van hem gescheiden. Hy hadt een byzondre en geheime ordre van den Zeeraadt ter Admiraaliteit t'Amsterdam, dat hy by 't eilandt Yviça, van oudts Ebusus genoemt, (daar Formentera dicht aan leit) koomende, de Schippers der koopvaardyscheepen zou beveelen, dat ze hunne reize in goede orde en Admiraalschap, als in 't byzyn der oorlogscheepen, zouden vorderen, hun aanzeggende, dat 's Landts dienst vereischte zyn vloot by een te houden: dat hy daarna onder 't eilandt Formentera zou loopen, en de twee waterscheepkens, die zyne vlag volgden, tot branders laaten bereiden: dat hy dan zou laaten verneemen, of in de baay, of achter de moelje van Algiers eenige merkelyke maght van roofscheepen lagh: en zulks bevindende, dan derwaarts zeilen, en alle vlyt aanwenden om ze te veroveren, te verbranden, of te vernielen. Om deezen last naatekomen liet hy beide de jachten of waterscheepkens, de Paarel en de Fortuin, van de leeftoght ontlaaden, en zondt twaalf man uit ieder schip aan landt: eenige om steen tot ballast voor die scheepkens te haalen, andere om licht hout en ruighte tot brandttuig te hakken. Voorts liet hy al de Timmerluiden, met eenig ander volk, de vereischte gooten en stutten in de scheepkens maa-

1655.

De Ruiter loopt Straatwaart in.

Ordre, gestelt om in geval van gevecht elkanderen by te staan.

Voorts om scheepen t'ontdekken.

En daar jacht op te maaken.

De Ruiter komt by Formentera.

21 *Aug.* Geheime ordre hem gegeven.

Hy laat twee jachten tot branders maaken. 23 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1655. maaken, 't geen met zulk een neerstigheit en snelheit werdt verricht dat de twee branders byna in anderhalven dagh klaar raakten. Men beloofde aan 't volk dat zich vrywillig aanboodt op de branders te dienen, (te weeten acht man op elk scheepken) om hen te meer aan te moedigen, dat indien ze met de branders de Turksche roofscheepen, binnen de moelje van Algiers leggende, zoodanig zouden aan boordt leggen en in brandt steeken, dat de voorgenoome toeleg moght gelukken, dan ieder man, boven zyn maandtgeldt, noch zou genieten de somme van tweehondertenvyftig gulden, 't welk aan hun, of iemandt hunner vrienden, zou betaalt worden: maar die zich in 't uitvoeren van den aanslagh niet naar behooren queet, zou niet alleen geen loon genieten, maar daarenboven ten spiegel van anderen strengelyk worden gestraft. Ter zelve tydt werdt ook ordre gestelt om de scheepen schoon te maaken, op dat ze te beter zouden zeilen. Hier leggende zondt d'Overste van Yviça een bark aan de Ruiters boordt met een vereering van vyf schaapen, eenige kalkoenen, hoenderen, meloenen en druiven, welke heusheit de Ruiter met een gift van Hollandtsche booter, kaas, hammen en stokvis erkende. Toen hy byna gereedt was om onder zeil te gaan, ontfing hy brieven van drie Schippers, onlangs van hem gescheiden, die toen onder Yviça laagen, meldende dat 'er zeven Turksche roofscheepen een gantschen nacht en dagh by hen geweest waren, doch zonder hen aan boordt te leggen; dewyl ze, al wykende, den volgenden nacht schoot op schoot deeden; op hoope dat ze van de Hollandtsche scheepen moghten worden gehoort. Waar op hen de Turken (vreezende, zoo 't schynt, dat 'er ontzet voor hun by der handt was) hadden verlaaten. Doch nu verzochten ze, dat ze noch een stuk weeghs onder 't geleide van 's Landts scheepen moghten zeilen. De Ruiter stondt hun dit toe, en zondt den Kommandeur de Wildt en den Kapitein van Zaalingen naar Yviça, om hun dat aan te zeggen, en onder de vlagh te brengen. Zy zeilden met hem tot ontrent acht mylen van de Barbarische kust, en scheiden toen van hem af om hunne reize te bevorderen. Deeze Koopvaarders wisten veel te zeggen van de bezeiltheit der gemelde rovers, die zy 's middaghs even van den steng konden zien, en, hoewel ze met alles by te zetten hun best deeden om t'ontkomen, echter ontrent Zuidtwester zon hun alle hadden opgezeilt. De Ruiter stelde met de zynen zyn koers naar de stadt Algiers, en zondt den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Sweers en van Zaalingen, dewyl 't zeer donker was en mistte, voor uit, om 't landt te verkennen, en te bezichtigen wat scheepen voor Algiers laagen. Hy hadt hun een zyner matroozen, die daar wel veertien jaaren slaaf was geweest, met zyn' Opperstuurman meê gegeven om op alles naau te letten. Den dertighsten der maandt kreeg hy de stadt, wanneer 't wat opklaarde, naa den middagh in 't gezicht, toen die noch vyf mylen van hem lagh, en zeilde naar den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Sweers en van Zaalingen; daar hy 's avondts ten vyf uuren by quam. Uit hun bericht verstondt hy, dat ze zoo dicht aan de stadt waaren geweest, dat zy 't volk op de moelje hadden gezien: dat ze vyf scheepen op de reede, en noch zes of zeven binnen de moelje hadden zien leggen. Hy quam den zelven avondt met zyn acht scheepen en twee branders, meer roeijende dan zeilende, door de groote stilte, ontrent een kanonschoot van de stadt, op twee-enveertig vadem water ten anker. Daar hy zelfs zagh 't geen hem was aangedient. Men liet van al de Hollandtsche scheepen Engelsche vlaggen en vleugels waaijen,

Belooning aan het volk der brandtscheepkens belooft.

25 Aug.

De Ruiter komt voor Algiers.

jen, om de roovers te misleiden, die wel met kleen vaartuig van landt quaamen, maar de Hollandtsche scheepen niet dorsten naaderen. Daar op werdt by de Ruiter en den Krygsraadt besloote; dat men, zoo haast de windt des nachts uit den wal zoude koomen, onder zeil zou gaân, om de branders, waar 't moogelyk, door drie oorlogsscheepen onder de moelje aan de roofscheepen te brengen. Maar men hadt den geheelen nacht groote kalmte. Zoo dat men naauwlyks kon zien van waar de windt quam. 'S morgens met den daageraadt was 't noch doodt stil, en men zagh dat de vyf scheepen, die 's avondts te voore op de reede laagen, nu binnen de moelje waaren gekort, en dat men met barken af en aan voer, tot dicht by de stadt. Uit al de toestel kon men merken, dat de Turken op hunne hoede waaren. Hier op werdt krygsraadt gehouden, en eenstemmighlyk besloote, (dewyl men geen of te weinig windt had om iet tegen hen t'onderneemen; en dat de zee hardt op den wal rolde) van de reede te vertrekken, en 't geen hun, naa 't gelukken of mislukken van dien aanslagh, verder was bevoolen, in 't werk te stellen, en ook naar Saleé te zeilen. De Ruiter en d'andere Bevelhebbers oordeelden, dat wie deeze stadt (die met een sterk kasteel, vaste muuren, en met veel geschuts was verzien) of de moelje wilde aandoen, en daar op iet bestaan, of een brander aanbrengen, zon en maan, dagh en nacht, windt en weder, om zoo te spreeken, tot zyn dienst en te baat most hebben. Men most een windt hebben om beide aan en van de stadt te konnen zeilen. Eenigen hadden wel voorgegeven dat hier de windt gewoon was altydt 's nachts uit den Zuidtoosten en uit den wal te waaijen: maar men hadt nu het tegendeel bevonden: naadien hier de Hollandtsche vloot in twee daagen tydts niet dan Weste en Westnoordtweste winden, en 's nachts groote stilte, ook met travaden, dat zyn schielyke stormen die haast bedaaren, hadt gehadt. En als de windt al gunstig was most men noch klaar weder hebben; om het gat van de moelje te konnen verkennen, of ten minsten een Stuurman, daar wel ervaaren en bedreeven, die men in de geheele vloot niet kon vinden. Daarenboven mosten de rovers van den toelegh niet zyn verwittight, want als ze op hunne hoede waaren, konden ze d'inkomst zeer bekommerlyk en zwaar maaken. Dat alles, 't welk zoo licht niet t'zaamenkomt, most men te gelyk en op eenen tydt aantreffen, en zich daar van dienen. Ontrent den middagh hebben de Hollanders hunne ankers gelicht, en zyn om de stilte met boots en sloepen van landt afgeroeit, zonder dat ze eenige schooten op de stadt deeden: nadien ze door de groote stilte niet geraadtzaam vonden de stadt (daar zy zoo dicht by waaren dat zy de menschen met groote meenighte op de muuren en moelje konden zien staan, en door elkanderen loopen) meer te naaderen, zonder hoop van iet van gewicht te verrichten. Naa dat ze van de reede onder zeil waaren geraakt, kreegen ze een harden windt uit den Noordtoosttennoorden, met een hooge zee, zoo dat ze in veertig uuren van Algiers tot voorby de kaap van Agates, of de Gato, (een uithoek, of voorgeberght, als een hooft zich in zee uitsteekende, ten Zuidtooste der stadt Almeria, in 't koningkryk van Granata of Granada) zeilden. Dat was ontrent vyfentsestig Duitsche mylen, van vyftien in een graadt. Den negenden van September quaamen ze op de reede voor Malaga ten anker, daar ze met alle de boots naar landt voeren, om zich van water te verzien. Den elfden gingen ze in den voornacht weêr t'zeil, en 's anderendaaghs zaagen ze ontrent drie mylen buiten de kaap of uithoek van Molina vyftien zeilen: vier Hollandtsche oorlogsscheepen, die tien Neerlandtsche koopvaar-

1655.

Zyn toeleg om de roofscheepen onder de moelje te verbranden wordt door groote stilté belet.

31 Aug.

De bezwaarlykheit van den toeleg.

De Ruiter gaat weer t'zeil.

1 Sept.

Komt voor Malaga.

 ders,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1655. ders, en een Hamburger, geleiden. Deeze verhaalden dat ze voor Alikante zeven rovers hadden gezien, die een Fransch schip in hun gezicht weghnaamen. Daarna werdt de Ruiter, door tegenwindt, weêr naar Malaga gedreven, en op verscheide scheepen jacht krygende, bequam hy eindelyk den zeventienden September een Turksche bark van Tetuan, met twintig Mooren bemant, die door de Kapiteinen van den Bosch en van Zaalingen, zoo met zeilen als met roeijen, was achterhaalt en genoomen. De Kapitein was een Spaansch renegaat, Arnando Dias, te Seeuta gebooren, en t'eenemaal van den Christen aardt verbastert. Hy hadt weleer een' doodtslagh begaan, en was van zelfs by de Turken overgeloopen. Seedert hadt hy veel quaadts bedreven, en in den tydt van twaalf jaaren wel twee duizendt Christenen, en daar onder eenige van zyne naaste bloedtvrienden, van 't landt gehaalt, en tot slaaven verkocht, ook meermaalen gedreight dat hy zyn' eigen vaader desgelyks zou doen. Hy werdt door de Ruiter en den Krygsraadt ter doodt veroordeelt. De Stadtsoverste en 't Gerecht van Malaga verzochten dat men zyn lichaam aan hun zou overgeven, om, dewyl hy zulk een overgeve booswicht was geweest, ten spiegel van anderen, op 't landt aan een galge gehangen te worden. Hun verzoek werdt ingewillight, en de rover aan den nok van de fokkeree opgehangen. Dit geschiedde in 't aanschouwen van veele honderden van ingezeetenen, die zich nu zoo zeer verheugden over zyn sterven, als ze hem te vooren in zyn leven vreesden: zoo dat ze 't opbrengen en de straf van dien roover voor een groote overwinning hielden. Daarna heeft men zyn lichaam den Spanjaarden, volgens hun verzoek, overgeleevert, die 't zelve, om dat hy als een Christen scheen gestorven, noch aan landt begroeven. Hy hadt ten tyde toen hy genoomen werdt slechts drie daagen in zee geweest. Men hadt, voor 't vellen van 't vonnis, hem en d'andre Mooren ondervraaght, en hunnen lastbrief afge-eischt: maar zy hadden geen bescheidt of blyk van last, en zeiden dat ze van Tetuan voeren. Van de Mooren die met hem roofden zyn te Malaga vyftien met de bark verkocht. Vier Mooren van Tetuan, die aldaar hunne vrienden hadden, hieldt men t'scheep, op hoope van daar te Saleé Christenen voor te lossen. Den negentienden der maandt ging de Ruiter weêr t'zeil, en quam met de zynen, den tweeden dagh in de baai of haven van Gibraltar ten anker, daar hy zyn schip liet varkenen of schoonmaaken. Doch den volgenden dagh vervorderde hy zyn reis, zeilde door de Straat, en voort naar Kadix, om daar eenige goederen van 't Saleésche schip, daar geschil over viel, en zyn leeftoght, die daar was opgeleit, af te haalen. Ook liet hy zyn twee brandtscheepen achter 't puntaal brengen, tot naader ordre. Daarna stelde hy zyn koers naar de Barbarische kust, om Saleé te naderen. Den volgenden dagh zaagen de Hollanders even buiten 't naau van de Straat twee zeilen in 't Oost, en noch een zeil in 't Zuidtwest. Op het laatste, dat zich groot opdeê, maakte de Ruiter jacht. 'T gejaagde schip zette zyn koers recht naar Arzila, een Turks stedeken in 't koningkryk van Fez, ontrent zes Duitsche mylen van Tanger, aan de Spaansche zee gelegen. 'T was d'Admiraal van Algiers, een Hollandtsch schip, in 't voorleeden jaar genoomen, voorheenen 't Radt van Avontuure, en nu by de Turken de Goude Dadelboom genoemt: een schip ruim zoo groot en kloek als 't Huis Tydtverdryf, dat de Ruiter voerde. 'T was verzien met achtendertig stukken, en bemandt met tweehondertenvyftien mannen, en daar onder vyftig Christe slaaven, die door dwang dienden: de rest waaren Mooren.

Een Turksche bark genoomen.

De Kapitein, een renegaat, opgehangen. 18 Sept.

De Ruiter zeilt door de Straat van Gibraltar. 25 Sept. 26 Sept.

Maakt jacht op het Admiraalsschip van Algiers.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ren. De Kapitein van dit schip Selleman Reys geheeten, een renegaat, of Christverzaaker, in Yrlandt gebooren, raakte tegens den avondt in de haven van Arzila, en liep zoo naar aan de stadt, dat hy pas vry van den grondt lagh. De Ruiter volgde tot in de haven, en quam een uur voor zonnen ondergang zoo dicht by den Rover, dat hy hem, die zich wel verweerde, voor den donker noch drie volle laagen gaf, van onder en boven, ook liet hy met musketten sterk op hem schieten. Hy zocht hem aan boordt te klampen en tusschen 't landt en hem te koomen, maar 't was niet doenlyk, dewyl 't de Rover te dicht aan 't steenrif, dat voor de stadt lagh, hadt gezet. Met het ondergaan der zonne quam Kapitein van Zaalingen daar by, die ook op hem schoot, een weinig daarna, toen 't al donker was, genaakte ook Kapitein van der Zaan. Voorts werdt besllooten, dat de drie oorloghscheepen by hem ten anker zouden koomen, dat straks op zestien vadem geschiedde. De Ruiter lagh in 't midden, van der Zaan beoosten de Ruiter, en van Zaalingen bewesten. De sloepen en boots van de Ruiter en van der Zaan werden op de brandtwacht geleidt, zoo dicht by 't roofschip, dat ze 't volk konden hooren spreeken. Met den dagh gingen de Hollanders, de windt uit den wal waaijende, onder zeil. Maar het roofschip was 's nachts benoorden het rif gekort. De Ruiter deê evenwel zyn best om hem te naaderen, zoo met boeghzeeren van boot en sloep, als met roeijen met de groote riemen, om dat het stil was. Dus quam hy tot dicht voor zyn boeg, daar hy 't anker op acht vadem liet vallen, maakende een spring op zyn' kabel, en korte 't schip zoo met de zyde naar hem toe. Doch toen hy op hem begost vuur te geeven, hakte de Rover zyn kabel af, en liet het tegen den wal dryven, springende de Turken by meenighte over boordt: ook werdt hunne sloep, vol volks, in den grondt geschooten, zoo dat ze zich met zwemmen mosten behelpen. Tien slaaven, poogende hunne vryheit met zwemmen te winnen, gaven met teekenen en roepen te kennen, dat ze Christenen waaren. Dies zondt de Ruiter zyn sloep om hen te bergen, hun tegenroeijende tot dicht by den boeg van 't roofschip, dat met musketten fel op hun schoot. De Kapitein hieldt zich, met vyftig of festig Mooren, noch op het schip; dewyl men 't niet aan boordt kon koomen, naadien de zee op deeze kust altydt hardt aanrolt. Onderwyle quam van der Zaan by de Ruiter, doch daar was geen kans om den Turk te naderen. Daarna zondt de Ruiter eenigh volk aan 't schip van Van Zalingen, hem beveelende zoo dicht by den Turk te vieren als hy konde, en tusschen de Ruiter en den Turk ten anker te koomen. Doch hy kon die last niet naakoomen, om d'ondiepte. Ondertusschen stiet het roofschip zoo hardt tegen den grondt, dat het wonder was dat alle de masten niet over boordt vielen. dan 't raakte eindelyk, naa veel schietens, vol water, maakende een zeer groote slaghzy over stuurboordt, en bleef zoo onbeweeghlyk zitten. Men besloot toen eenige boots en sloepen te mannen, om 't schip te veroveren, of in den brandt te steeken. De Kapiteinen van der Zaan en van Berchem met veel braaf volk voeren, ten gemelden einde, derwaart: maar aan 't schip koomende vonden daar noch wel vyftig Mooren aanboordt, die de Hollanders dapper waarnaamen, en met goojen zeer beschaadigden: alles wat hun voorquam hun op 't lyf werpende. Zy wierpen met zwaare koegels, met yzre bouten, met koevoeten, mookers, enterbylen, schroot, lantaarnen, en ander gereedtschap datze, tot hunne verweering, by der handt hadden. Eenige schooten met musketten van boven vlak in de boots en sloepen: ook losten ze

1655.

De Rover vlucht in de haaven van Arzila, daar hem de Ruiter volght.

En bezet.

De Turk kapt zyn kabel en dryft tegens den wal.

Tien slaaven geborgt.

Het roofschip raakt vol waater.

Men tracht het met boots en sloepen te veroveren.

Dappre tegenweer der Turksche Mooren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1655. op hen drie ſtukken geſchuts; zoo dat de boots en ſloepen genoodtzaakt waaren, naa dat ze een' man hadden verlooren, met wel dertig gequetſten af te wyken. Veele, die men op het hooft hadt geworpen, waaren zoo gezwollen en bebloedt, dat men ze quaalyk kon kennen. De Ruiter dan, ziende dat men daar geen meer dienſt kon doen, en oordeelende dat het rooſſchip genoeghzaam in den grondt, en om hals was, beſloot, dewyl hier een vuile grondt was, te vertrekken, en zyn reis te vorderen. Daar op 's avondts t'zeil gaande, verloor hy zyn groot werpanker, kreeg een' ſterken windt uit den Noorden, daar hy uit beſloot dat het Turks rooſſchip nu voorts aan ſtukken zou ſtooten. In dit gevecht hadden de Turkſche Mooren (want men is den vyanden, ook den Barbaaren, den verdienden lof zoo wel ſchuldig te geven, dan den vrienden) d'eere van zich, de gelegentheit van 't ſteenrif, daar ze achter laagen, t'hunnen voordeel gebruikende, dapperlyk verweert te hebben. Hun Kapitein liet 'er met veele anderen het leven. De Ruiter ſtelde nu zyn koers naar Saleé, en kreeg 's anderendaaghs jacht op drie ſcheepen. Doch daar bykoomende waaren 't zyn Schoutbynacht Verveen en de Kapiteinen van den Boſch en Adelaar, (want de Hollandtſche ſcheepen hadden zich verdeelt om met meer voordeel te kruiſſen). die hem verhaalden, dat de Kapitein Sweers een Franſche Terreneufsvaarder, by de Turken te vooren genoomen, hadt verovert. Daarnaa zondt de Ruiter de Kapiteinen van der Zaan, van den Boſch, en Adelaar te rug naar Arzila, om te zien of de Turken ook weêr deeden om den Admiraal van Algiers, den Daadelboom, van den grondt te krygen, hoewel men niet meende dat het doenlyk was. Dees' drie ſcheepen op den eerſten van Oktober voor Arzila koomende, vonden 't gemelde rooſſchip noch t'eenemaal op een zyde leggen, bedorven en aanſtukken. Ook zaagen ze toen een zeil uit het Noorden koomen, daar zy jaght op maakten, dat insgelyks bezettende, zoo dat het dicht voor den boeg van den Daadelboom, tegens den wal moſt zetten, en ook gantſch in den grondt raakte, en voorts aan ſtukken ſtiet. 'T was een Turks fregat met zeſtien ſtukken. Ook hebben ze een genoomen fluitſchip, daar ontrent tegen den grondt gejaaght. Op dien zelven dagh quam de Viceadmiraal de Ruiter voor Saleé ten anker, de ſtadt begroetende met neegen eerſchooten, daar 't groot kaſteel met vyf, en 't kleen met vier ſchooten op antwoordde. Daarna tradt hy, volgens zyn' laſt, door eenige Gemaghtigden, met die van Saleé in onderhandelinge, over de verſchillen, die zy met den Staat hadden: maar werdt in 't eerſt veele daagen opgehouden, zonder iet te konnen verrichten. Doch hy vondt ongeraaden daar zyn tydt, met al zyn ſcheepen ſtil leggende, vruchteloos te verſlyten: te meer om dat hy zeekere tyding hadt, dat de meeſte Turkſche roovers zich buiten 't naau der Straate, aan deeze zyde onthielden, en daagelyks naar Algiers keerden. Hier op werdt by hem en den Krygsraadt beſlooten, dat de Kommandeur de Wildt, met den Schoutbynacht Verveen, en den Kapitein van Zaalingen, eenige daagen voor of ontrent het naau van de Straate, of daar zy oordeelen zouden beſt dienſt te konnen doen, op de gemelde roovers zouden kruiſſen, en teegens d'aanſtaande nieuwe maan naar Kadix zeilen, om daar ſchoon te maaken. De Kapitein van der Zaan kruiſte te deezer tydt desgelyks met twee ſcheepen op de roovers, en de Ruiter bleef met twee ſcheepen voor Salée, om de handeling voor te zetten, en d'uitkomſt af te wachten. Hier op de reede leggende zagh hy eenige daagen daarna drie zeilen tuſſchen Saleé en Mamora, zettende hunne koers naar Saleé, doch dry-vende

Een Turkſche prys genoomen.

Noch een Turks rooſſchip tegens de wal en in den grondt gejaaght.

De Ruiter komt voor Saleé. *1 Octob.*

4 Octob.

16 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vende van ſtilte. De Ruiter beval eerſt aan den Kapitein Adelaar, dat hy 1655.
zich aan de Noordt van hem zou plaatzen, om de ſcheepen die van 't
Noorden quaamen 't inkoomen te beletten. Maar korts daarna ging hy
met Adelaar onder zeil, en ſneedt hun de pas van den wal af. Zy zulks
ziende wenden 't in zee. De windt was toen Noordtnoordtooſt. De Rui-
ter en Adelaar deeden hun uiterſte vlyt om ze t'achterhaalen: maar
's nachts in d'eerſte wacht waaren ze uit hun gezicht: dan in 't begin van
de hondewacht kreegen ze hen alle drie weêr in 't oogh. Toen de riemen
te boordt leggende, want het was ſtil, roeiden ze 's morgens ten drie
uuren den eenen op de zyde. De Turken waaren op den eerſten ſchoot
met de boot gevlucht, daar niemandt in laatende dan twee Portugee-
zen, die zich hadden verſteeken. De Ruiter daarna zyn jacht op de twee
andre ſcheepen, dat rovers van Algiers waaren, 't een met zesentwintig,
't ander met zeſtien ſtukken, vervolgende, hadt ze met roeijen al binnen
ſchoots gekreegen, maar dewyl hy, nevens Adelaar, in ſtilte dreef, zyn
zy 't met een luchje van windt ontſnapt; naadien 'er met koelte, de-
wyl 's Landts ſcheepen vuil waaren, geen kans was hun te bezeilen. De
genoome prys was een welbezeilt fregat, groot ontrent tnegentig laſten,
met zeven gootelingen voorzien, en by Madera door de Turken vero-
vert. De Ruiter quam 's avondts weêr op de reede voor Salée. Midler-
wyl werdt de handeling met die van Saleé door de Gemaghtigden, van
beide de zyden geſtelt, voortgezet. De Turken bleven ſtip ſtaan op den
eiſch van vergoeding hunner ſchaade, tot dat 'er, na veele t'zaamenſpraa-
ken, den twee-entwintighſten van Oktober een verdragh werdt getroſ-
fen, en de vrede vernieut. Men heeſt met gemeene bewilliging de vol-
gende punten beraamt en vaſt geſteldt: Eerſt, dat zyn Excellentie Sid I.
Abdala Ben Sid Mahumad Ben Bucar, Prins van Fez, en Heer van Suidt-
en Noordt-Saleé, den Konſul David de Vries, ter zaake van d'opgeree-
ze misverſtanden gearreſteert, zonder uitſtel uit zyn arreſt zoude ont-
ſlaan, en in zyn voorgaande vryheit ſtellen. Ten tweede, dat zyn Excel- II.
lentie van ſtonden aan het ſchip den Tyger en 't galjoot de Ruiter, te Saleé
aangehouden, zou wedergeeven: met d'ingelade goederen, die noch in
weezen waaren, of 't geen daar van gekomen was: met de Schippers en
't volk daar op bevonden. Ten derde, dat hy twee mannen, uit een Hol- III.
landtſch ſcheepken, 't waapen van Hindeloopen, genoomen, en te Saleé
verkocht, terſtondt uit de ſlaverny zou doen ontſlaan. Ten vierde, dat de IV.
Heeren Staaten daarentegen aan zyn Excellentie zouden doen wederge-
ven 't geen geberght, en in weezen, of gekoomen was van 't ſchip den
Windthondt, 't welk de Schoutbynacht Kornelis Tromp, in 't verleden
jaar, by gebrek van genoeghzaame kennis te geven, oft zeebrieven te
vertoonen, ontrent Mamora hadt verovert, en te Kadix opgebraght:
doch dat daarna was verongelukt. Ten vyfde, dat hunne Hooghmogenthe- V.
den het fluitſchip den witten Valk, by die van Saleé in zee verovert, en tot
noch toe aangehouden, aan zyn Excellentie, tot vergoeding van 't ge-
melde ſchip den Windthondt, zouden ſchenken, en in eigendom overge-
ven. Ten zeſte, dat alle de ſchaden, by wederzydts onderdaanen door de VI.
gemelde onluſten geleden, tegens elkandere zouden worden en blyven
gelyk geſtelt ‡, vereffent † en vernietight. Ten zevende, dat onder dee- VII.
ze algemeene vergelyking van wederzydts ſchaade geenzins zouden wor-
den begreepen het goedt en zuiver recht van den Schipper Jakob Warre-
boutszoon, of zyne reederen, over 't verlies van zyn ſcheepken, en laa-
ding, 't welk de Regeerders van Saleé hadden belooft te vergoeden en te
be-

Maakt jacht op drie Turken.

Neemt een Turkſche prys.

De twee andere Turken ontzeilen 't.

Verdrag met die van Saleé geſlooten.

Inhoudt van 't verdragh.

‡ *Gereſcontreert.*
† *Gecompenceert.*

1655. betaalen, volgens den gegeven ſchuldtbrief, die in zyn volle kracht zou blyven. Dit verdragh werdt van weegen hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten Generaal door den Konſul David de Vries en Gilbert de Vyane Fiskaal der vloote, tot de handeling gemaghtight, onderteekent, en daarna door den Viceadmiraal de Ruiter met zyn handtteeken en zeegel goedtgekeurt en bekraghtight. Weegens den Opperheer van Saleé was het door Ibrahim Duque en Aly Kordevees onderſchreven. Men heeft ter zelver tydt ook eenige ſeinen beraamt, daar de Hollandtſche en Saleéſche ſcheepen elkandere in zee aan zouden kennen. Daarna zyn noch etlyke andre punten op papier gebraght, ſtrekkende tot beter onderhouding van 't oude vreêverdragh; doch dewyl de Viceadmiraal de Ruiter niet langer voor Saleé kon vertoeven, maar genoodtzaakt werdt Straatwaart in te vertrekken, heeft men de handeling der vrede en vriendtſchap niet volkoomelyk konnen ſluiten: doch hy beloofde in 't volgende jaar weêr voor Saleé te zullen verſchynen, om dan 't begonne verdragh t'eenemaal vaſt te ſtellen.

D'aangehoude Chriſtenen, met de ſcheepen en goederen te Saleé ontſlaagen.

Den tweeden van November ging de Viceadmiraal weêr t'zeil naar de Straat, hebbende te weegh gebraght dat die van Saleé de Chriſtenen, die daar waaren aangehouden, met de ſcheepen en goederen, volgens 't gemelde verdragh, ontſloegen: gelyk hy ook ordre ſtelde, om hun de gebergde en overige goederen van 't Saleéſche ſchip den Windthondt weder te leveren. 'S daaghs voor zyn vertrek quaamen twee barken uit Saleé aan zyn boordt, en d'eerſte braght hem drie- enveertig ſchaapen, vier jonge bokken, tweehondert hoenders, vier leeuwsvellen, en een tygersvel: de tweede braght een goedt deel pompoenen, tien varkens, dat zyn leggers of watervaaten, met verſch water, en een zak met honderdtendertig paar ſchoenen voor 't volk. De Kapitein Sweers bleef noch etlyke daagen voor Salée leggen, om naar eenige brieven, die de Konſul aan de Heeren Staaten hadt te zenden, te wachten. Hier door is 't geſchiedt dat de Konſul met een Gemaghtigde van den Sant van Saleé, daarna aan 't boordt van Sweers gekoomen, door de hooge zee niet weêr aan landt konden vaaren, en door ſtorm genoodtzaakt werden met hem naar Kadix te zeilen. De Ruiter quam den tienden voor Kadix, daar hy etlyke daagen bleef om zyn ſchip ſchoon te maaken. Weinigh tydts te vooren, den achtſten der maandt, kreegen de Kapiteinen van der Zaan, van den Boſch en de Kommandeur de Wildt jacht op drie Turkſche ſcheepen. Het eene werdt door van den Boſch bezuiden Larache (een ſteedeken in 't ryk van Fez ontrent zes mylen van Arzila by de ſtroom Lekus gelegen) aan ſtrandt gejaaght, en daar afgehaalt en genoomen. 'T was een Lubeker fluitſchip de Fortuin genoemt, te vooren van d'Algierſche rovers genoomen. De Kommandeur de Wildt joegh het tweede, een Algiers fregat met dertig ſtukken, en tweehondertenvyftig mannen, desgelyks ten zuiden van Larache tegens het ſtrandt. De Turkſche Mooren vlooden uit het ſchip, en men vondt 'er vyfentwintig Chriſte ſlaaven, die nu vry waaren, met zeven Renegaaten, dien men 't leven toezey; naadien ze met de Mooren wel konden, maar niet wilden vluchten. Het fregat ſtak men in brandt; dewyl men geen kans zagh om het van ſtrandt te krygen. De derde Rover ontquam 't met de vlucht. Daarna, in 't midden van November, raakten de Wildt en van Zaalingen in 't gevecht met een Turks rooſſchip van Algiers, de Harderin genoemt, voerende eenendertig ſtukken en tweehonderdtenzesentnegentig mannen. De Kapitein was een Renegaat van Amſterdam, Jan Leendertszoon, en in 't Moors Selleman genoemt, wiens ouders in de teertuinen by de ſtadts herberg woonden, daar de zwarte

10 *Nov.*

Een Turkſche prys genoomen.

Een Algierſche Rover tegens ſtrandt gejaaght en verbrandt.

raaf

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1655.

raaf uithing. Hy verweerde zich dapperlyk, tot dat 'er meer dan hondertentwintig Mooren waaren doodtgebleven: toen bezweek den anderen de moedt: doch ontrent dertig Renegaaten wilden 't niet opgeven, voor dat men hun 't leven met eede beloofde.

Het roofſchip de Harderin wordt naa een fel gevecht opgegeven.

Eenigen van hun waaren alreedts in de kruidtkamer, met opzet, (zoo verre hadt hen de wanhoop vervoert) om 'er den brandt in te ſteeken, en met d'aanvechters in de lucht te vliegen; doch men haalde hen met ſchoon ſpreeken en goede beloften uit de kruidtkamer.

Wanhoopendt voorneemen.

Naa 't opgeven vondt men in 't ſchip twee-envyftig Chriſte ſlaaven; en daar onder zeventien Nederlanders; die Godt, en hunne verloſſers, voor hunne vryheit dankten.

Twee-en-vyftig Chriſtenen verloſt.

Hondertentwintig Mooren of Turken zyn aan de Spaanjaarden verkocht.

Honderdt-entwintig Turken verkocht.

Achtentwintig moedtwillige en hardtnekkige Renegaaten, die men anders de voeten zoude hebben geſpoelt, zyn, om dat men hun 't leven hadt belooft, en dat met eede,. door den Viceadmiraal de Ruiter en den Krygsraadt voor hun gantſche leven op de galeyen van den Koningk van Spanje gebannen, en den Generaal der galeyen overgelevert: doch onder voorwaarden, dat zoo hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten; of de Raaden ter Admiraliteit, in 't toekoomende eenige van die Renegaten genaade wilden bewyzen, en van de galey verloſſen, dat dan de Koning, of zyn Gemagtigde, gehouden zou zyn hen wederom in vryheit te ſtellen.

Achtentwintig Renegaaten op de galeyen gebannen.

De Kapitein Jan Leendertszoon werdt van de Chriſte ſlaven verbeden; om dat hy zoo barmhertiglyk en goedertieren met hun hadt gehandelt. Ook heeft men noch een Monnekendammer, en een Pool, op hun voorbidden, vrygeſprooken.

De Kapitein en twee anderen verbeden.

De Schoutbynacht Verveen hadt den veertienden van November ook jacht gehadt op een Turk met twintig ſtukken, en was hem op vier roên lenghte aan boordt, zoo dat zyn volk gereedt ſtondt om over te ſpringen: doch op dat oogenblik werdt zyn groote ſteng afgeſchooten, 't geen den Rover tydt gaf om t'ontſnappen. Den twintigſten van November werdt door de Kapiteinen van der Zaan; van den Boſch; en Adelaar noch een roofbark, en een groot Turks ſchip, de vergulde Arent genoemt, by Arzila tegens het ſtrandt gejaaght, daar men meende dat het ſchip zou vergaan, doch het ſtiet alleen zyn roer aan ſtukken, en raakte in 't kort weêr vlot.

De vergulde Arent, een Turks roofſchip, aan ſtrandt gejaaght, doch wordt weêr vlot.

Daarna verdeelde de Viceadmiraal de Ruiter, naa dat hy te Kadix zyn leeſtoght van landt hadt gehaalt, en zich van water verzien, zyn vloot in dryen.

De Ruiter verdeelt zyn vloot in dryen.

Hy zelf ging met den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen van Zaalingen en Adelaar in 't naau van de Straat kruiſſen. Den Schoutbynacht Verveen, en den Kapitein van der Zaan beval hy drie koſtelyke koopvaarders, die naar Amſterdam wilden, een ſtuk weeghs benoorden de Kaap van ſint Vincent te geleiden. Want men verſtondt dat de Kommandeur Kolaart met vier of vyf Franſche ſcheepen ontrent ſint Vincent kruiſte, en, zonder onderſcheidt, alles aantaſte wat hem voorquam. Den Kapiteinen Sweers en van den Boſch werdt gelaſt naar Saleé te zeilen, en den Konſul David de Vries, met een Gemaghtigde van den Sant (die, gelyk verhaalt is, op 't ſchip van Sweers, door ſtorm, bleven ſtaan) derwaarts te brengen.

Zie p. 88.

Voorts ſtelde hy 't naau van de Straat tot een verzamelplaats†, daar de gemelde Kapiteinen hem zouden vinden.

† Rendevous.

Den negenentwintighſten quam hy 's avondts ontrent Arzila, daar hy van verre twee ſcheepen zagh ten anker leggen, doch vondt niet geraadtzaam hun dien avondt, alzoo 't laat was, aantedoen. Met den dagh leide hy 't daar naar toe, en naarder koomende kende Jan Leendertszoon, de geweeze Kapitein op de Harderin, deeze twee ſcheepen. Het eene, zeide hy, was de vergulde Arent, verzien met zesentwintigh ſtukken

Komt voor Arzila, daar hy twee Turkſche ſcheepen vindt, den vergulden Arent en de ſinte Katharine.

30 Nov.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1655. en tweehondertenvyftig mannen: te vooren door Kapitein van der Zaan aan ſtrandt gejaaght: het ander was de ſinte Katharine, voorzien met twintig ſtukken, en bemant met tweehonderdt Turken, daar Kapitein Verveen tegens was ſlaaghs geweeſt. De vergulde Arent lagh een weinig benoorden, en de ſinte Catharine bezuiden Arzila, doch zoo dicht aan de ſtadt, dat men daar met musketten kon inſchieten. Beide waaren ze met een kabeltou aan 't landt, of de ſtadt vaſt: en 't woey zoo hardt, dat de Ruiter eerſt in twyffel ſtondt of hy iet tegens hen, op hunne kuſt, zou onderneemen. Dan niettemin besloot hy 't te waagen, en de roovers aantetaſten. Ten dien einde liep hy den Arent zoo dicht op de zyde, dat hy bequaamelyk met de Turken kon ſpreeken, en quam op ſchaars vyf vademen by hem ten anker, niet dervende, uit vreeze van zyn eigen ſchip te verliezen, naader koomen. De L. Kapitein Adelaar zette zich dicht achter de Ruiter. De Kommandeur de Wilt, dit ziende, zeilde met den Kapitein van Zaalingen by de Katharine, en lieten daar 't anker vallen. Doch zy laagen zoo haaſt niet by hem ten anker, of het harde weêr begoſt te veranderen; de windt ſtilde, en de zee werdt zoo ſlecht als of ze in een haven hadden gelegen: 't geen de Ruiter opnam als iet wonderlyks en voor een merkelyke zeegen van den heemel, die hem gunſtig was, en gelegentheit gaf om de roovers te dempen. Die van de ſtadt begoſten eerſt te ſchieten, en daarna de roovers: maar als de Hollanders wel ten anker laagen was het hunne beurt. Toen gaven ze vuur van onder en van boven, met geheele laagen, zonder ophouden, zoo op de ſtadt als op de rooſſcheepen. Die van de ſtadt ſchooten met geſchut in en over de Ruiters ſchip, die hun zoo veel koegels wederom zondt, dat ze ontrent den middagh de witte vlagh lieten waijen. Daar op deê hy 't ſchieten op de ſtadt ophouden, tot dat ze eerſt weêr op hem ſchooten, met enkele ſchooten: doch elke enkle ſchoot liet hy met drie of vier ſchooten beantwoorden. Hy ſchoot ook den Arent zeer reddeloos, en zyn groote maſt en fokkeree aan ſtukken. Ondertuſſchen werdt ook de Katharine van de Wildt en van Zaalingen hardt aangetaſt, zoo dat het ſchieten der twee Turken, die maghteloos werden, allengs begon te minderen. Kort naa den middagh liet de Viceadmiraal de Ruiter zyne Kapiteinen met het gewoonlyk ſeinteeken aan zyn boordt koomen: daar terſtondt beſlooten werdt dat Adelaar en van Zaalingen hunne ankers zouden lichten: en dat Adelaar den Arent, en van Zaalingen de Katharine aan boordt zou leggen; dewyl hunne ſcheepen veel ondieper gingen dan d'andere: voorts datmen hun met volk zou verſterken. Ter zelver tydt ging de Ruiter over op 't ſchip van Adelaar; om 't werk naader te zyn, en op alles ordre te ſtellen. Dan de gemelde ſcheepen waaren zoo haaſt niet onder zeil, of men zagh dat de Katharine begoſt te zinken, en dat de Mooren met een groote bark van 't ſchip naar de ſtadt vlooden. Daar op roeide de Ruiter met dry ſloepen derwaart aan, om de Chriſte ſlaven, waar 't mogelyk, te viſſchen. Ook zyn 'er eenigen door hem geberght, met weinig Mooren. Maar men hadt de meeſte Chriſtenen, in de nacht en 's morgens vroegh, al naar landt gezonden. Naa 't zinken van de Catharine, beval de Ruiter, dat van Zaalingen ook dicht aan 't boordt van den Arent zou zetten, en liet hem met al 't geſchut der naaſte ſcheepen noch eenigen tydt beſchieten, tot dat hy eindelyk laſt gaf dat men 't rooſſchip met boots en ſloepen zoude enteren. Dit werdt ſtrax in 't werk geſtelt, en de Rover naa weinig tegenweer verovert: daar op bekoomende eenige Chriſte ſlaven, over de dertigh Mooren, en vier Renegaaten, daar de

Die hy beſluit aan te taſten.

Gevecht met de twee rooſſcheepen.

De Katharine zinkt.

De vergulde Arent werdt verovert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Chriſtenen van getuigden dat ze hun altydts goedighlyk hadden bejegent. Men heeft op beide de Turkſche ſcheepen ontrent twintig Chriſtenen verloſt, en vyftig Turken of Mooren gevangen. Het veroverde ſchip, de Arent, was zoo doornagelt, dat het naaulyks een ſchip geleek. Zyn meeſte rondthoudt was van boven neêr geſchooten. meer dan tweehonderdt groote koegels waaren dwars door 't ſchip heene gegaan: en 't hadt alreede vier en een halve voet water in. Dies werdt in beraadt geleidt, of 't niet beſt waare, 't geſchut daar uit te lichten, en 't ſchip in den grondt te hakken. Dan ten leſte werdt goedtgevonden, dat men alle vlyt zoude aanwenden om 't ſchip te behouden. Men ſtopte de lekken, zoo veel doenlyk was, en liet het door den Kommandeur de Wildt achter aan ſleepen. Dus braght men 't te Malaga, daar men 't achter de moelje ley, tot naader ordre. Den tweeden van December quam de Schoutbynacht Verveen, en de Kapitein van der Zaan, op de kuſt van Algarve, tuſſchen Lagos en de Kaap van ſinte Maria, by negen Turkſche roovers, die met hun alle geen ſtandt dorſten houden, maar zyn hun, die alles hadden bygezet om daar onder te koomen, ontzeilt. Zy quaamen drie daagen daarna te Malaga by de Ruiter: die van daar naar Alikante zeilde, daar hy 's landts ſcheepen liet ſchoon maaken, en eenig buskruidt, dat hy gebrek hadt, zocht op te koopen. Want hy, de Wildt, van Zaalingen, en Adelaar hadden in de twee gevechten voor Arzila meer dan de helft van hun kruidt verſchooten. Ook hadt de Ruiter in alles maar tienduizent pondt in zyn ſchip gehadt. De gemelde ſcheepen hadden ook ſcherp van noode, dat in Spanje minder te bekomen was, dan 't kruidt. Dit ſchreef de Viceadmiraal aan de Raaden ter Admiraliteit t'Amſterdam: met verzoek, dat hunne Ed. Moog. indien eenige oorlogsſcheepen naar Spanje moghten koomen, met de zelve ſcheepen hem eenig ſcherp van alle ſoorten, met twaalf tonnekens musketkoegels, tot Kadix of Malaga wilden toezenden. Daarna raakte hy door ſtorm by 't eilandt Formentera, en liep derwaart om te zien of daar geen Turken op de reede lagen. Hier quaamen de Kapiteinen Sweers en van den Boſch weder onder de vlag. Men lag 'er byna een week, doch vier daagen met zwaaren ſtorm, en verzagh zich, toen 't weêr wat bedaarde, van brandthout. Den leſten van December quamen de Hollanders weêr voor Alikante op de reede ten anker, en zochten, op den eerſten dagh des jaars MDCLVI, het buskruit, dat hun was toegezeit, af te haalen, doch de Spanjaarden weigerden 't op zulk een heiligen dagh te leveren, dies moſt men tot den derden dagh wachten. Sedert bleef de Viceadmiraal daar ontrent eenige daagen kruiſſen, doch met ongeſtaadig weder: tot dat hy op den zevenden der maandt met zyn Krygsraadt beſloot een keer naar Algiers te doen, om zelfs te zien of de rooſſcheepen, die men te vergeefs zocht, uit of in waaren, en eenige, die naar huis moghten keeren, t'onderſcheppen. Hy ſtelde den koers derwaart, maar verviel, door 't veranderen van den windt, den tweeden dagh wel twintig mylen beweſten Algiers. Dus heeft hy ontrent dien tydt wel tot driemaalen toe onderleit om Algiers te bezichtigen: doch t'elkens liep hem de windt tegen. Ontrent het midden dermaandt moſt hy, om een ſtorm t'ontgaan, en zich van water te verzien, weêr t'Alikante inloopen. Korts daarna zagh men daar ook een Amſterdamſch koopvaarder op de reede koomen, die hem verhaalde, dat zeeker Schipper, Baars van Hooren, met hem van Genua koomende, 's daaghs te vooren van een Franſchman by de kaap van ſint Martyn was aan boordt geleit en verovert. De Franſchman hadt den Amſter-

1655.

3 Dec.

Negen Turkſche roovers vlieden voor twee oorlogsſcheepen.

Gebrek van kruidt en ſcherp.

1656.

De Ruiter pooght naar Algiers te zeilen.

14 Jan.

Kryght tyding dat de Franſchen een Hollandtſch ſchip hadden genoomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1656. damschen Schipper toegeroepen, dat hy buiten zyn geschut zou blyven, en zyn' koers houden, waar uit men besloot dat de Schipper Baars, als met Spaansche goederen geladen, most zyn verschreven, en aangebraght. Toen de Ruiter dit hoorde was hy ten hooghste genegen om onder zeil te gaan en het Fransche schip met zyn prys te vervolgen: maar het was, door de groote zee, die uit den Oostzuidtooste de baay in rolde, onmoogelyk van 't landt te raaken, en hy kon noch in geen twee daagen zee kiezen. Toen weêr kruissende op de roovers kreeg hy meermaalen jacht op scheepen, die hy, als hy ze bezeilde, bevondt uit Christen lande te koomen. Geduurende dit naajaagen dwaalde de Schoutbynacht Verveen van hem af, met noch drie scheepen, die eerst den negenentwintighsten der maandt by 't eylandt Yviça weêr by hem quaamen. Dees' waaren twee daagen te vooren by drie Turksche fregatten geweest, die 't licht ontquaamen, dewyl ze het bezeilste schip, dat hun vervolgde, wel een groot marszeil te kloek vielen in 't zeilen. Te dier tydt zondt de Ruiter den Kapitein van der Zaan, en 't schip van de Wildt, die om zyn ziekte zich te Malaga eenigen tydt onthieldt, naar Messina, Napels en Livorno, om de gereedtzynde koopvaardyscheepen naar 't vaderlandt te geleiden. Korts daarna, in begin van Februarius, is de Viceadmiraal, tusschen Alikanten en de kaap van sint Martyn, den Kapitein Jan Vinkaart of anders Waterdrinker, met een Hollandtsche koopvaardyvloot van zesentwintig zeilen, ontmoet, de wil hebbende naar verscheide plaatzen Straatwaart in. Dees' waaren van hunnen geleider † den Kapitein Marten Schaaf, in de Spaansche zee door storm afgeraakt, en de Schippers, aan de Ruiters boordt koomende, verklaarden by hunne mannenwaarheit, en by schriftelyke onderteekening, dat de gemelde Schaaf een brief by zich hadde van de Raaden ter Admiraliteit t'Amsterdam, by welken aan den Heer de Ruiter werdt belast, dat hy deeze scheepen, in gevalle hy die op zee moght ontmoeten, met eenig geley tot meerder zekerheit zou verzien. Dies verzochten ze dat hy ze met eenige scheepen, tot hun geley en verzeekering, zou verzorgen. Op dit verzoek werdt by den Viceadmiraal en zyn Krygsraadt geoordeelt, dat men deeze kostelyke vloot met 's Landts scheepen tot voorby het eilandt Sardinie, of zoo verre als de gelegentheit van weêr, windt, en tydt zoude toelaaten, behoorde te geleiden: en dat te meer, om dat men verzeekert was, dat zich acht Fransche scheepen (die byna al wat ze bezeilen konden aanhaalden, en onderzochten, om daar Spaansche goederen in te vinden) tusschen Sardinie en de Barbarische kust onthielden. De Ruiter geleide dan dees' koopvaarders door het grootste gevaar. Eenige braght hy ontrent Genua; eenige ontrent Livorno, tot by 't eilandt Gorgona; andere tot ontrent vier mylen van Civita Vecchia. Toen stelde hy zyn koers naar Sardinie, en voort West aan naar Majorka, dan eer hy zoo ver quam, kreeg hy, ontrent de kaap van sint Martyn, jacht op een Turksch fregat, die van 's morgens ten negen uuren tot 's avondts toe duurde. Ontrent ten vier uuren was de Turk de Hollandtsche fregatten een stuk weegs ontzeilt: maar de Ruiter hadt hem byna binnen schoots. Doch tegen den avondt kreeg de Turk een frissche koelte, zoo dat hy zyn braamzeilen most laaten loopen, en de Ruiters schip dreef van stilte, zonder hem verder te konnen volgen. Daar was te dier tydt noch een Turk in den windt van den ander, die de Hollandtsche scheepen wel een derde deel weghs ontzeilde. Den volgenden dagh quam de Ruiter voor Alikante om te zien of daar ook scheepen waaren die naar de West wilden. Toen zeilde

Zyn genegentheit om dat schip te verlossen, door tegenwindt belet.

2 *Febr.* De Ruiter ontmoet een koopvaardyvloot van zesentwintig scheepen.

† *Convoyer.*

Der zelver verklaaring en verzoek.

Hy geleidt ze tot voorby Sardinie.

Vergeefsche jacht op een Turksch fregat.

9 *Maart.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1656.

Komt weêr te Malaga.

zeilde hy naar Malaga, daar hy, in 't midde van Maart op de reede koomende, een brief ontfing van de Raaden ter Admiraliteit t'Amſterdam, den negenentwintighſten December in 't verleeden jaar geſchreeven, by welken hunne Ed. Moog. hem aanſchreven, dat ze zich zyne verrichting tot afbreuk der zeerooveren, en d'onderhandeling voor Saleé lieten welgevallen: hem voorts weegens de Heeren Staaten Generaal beveelende, dat hy, aanziens briefs, zonder eenig verzuim oft vertoeven,

Wordt met zyn esquadre t'huis ontbooden.

zyn esquadre by een zou trekken, en naar 't vaderlandt keeren, zoo ſpoediglyk als 't eenighzins zou doenlyk zyn; zonder om eenige redenen zich te laaten ophouden; ten waare dat hy, door uiterlyk zes, acht, of tien daagen vertoevens op de reede van Kadix, een goedt getal koopvaardyſcheepen, met koſtelyke laadinge zou konnen medebrengen, die hy in zulken gevalle onder zyne beſcherming zou neemen, en naar 't vaderlandt geleiden. Doch die reedenen ophoudende, zoude hy om mindre oorzaaken niet vertoeven, maar zyn reis vorderen.

Hy komt te Kadix.

Hy quam den twintighſten der maandt te Kadix.

Daar ook de zilvre vloot in komt.

Daar op volgde, twee daagen daarna, het inkoomen van de galjoenen der zilvre vloote te Kadix, en 't verzoek der koopluiden en Schippers, dat hy tot het einde der maandt naar de Neêrlandtſche koopvaardyſcheepen zou wachten. Dit werdt terſtondt, om 't gewicht hunner redenen, toegeſtaan.

Verzoek der koopluiden aan de Ruiter.

Maar daarna verzochten ze, dat de Viceadmiraal en d'andre Kapiteinen al het zilver, zoo gemunt als ongemunt, dat naar 't vaderlandt zou worden gezonden, in hunne ſcheepen zouden overneemen; nadien zy 't uit vreeze der Engelſchen in geen van de koopvaardyſcheepen dorſten vertrouwen: daarby voegende, dat ze, ingevalle van weigering, genoodtzaakt zouden zyn het gemelde zilver naar Genua, of met de gereedtleggende Franſche ſcheepen naar Vrankryk te zenden, 't welk tot groote ſchaade van 't vaderlandt zou ſtrekken. Naar eenig overleg werdt dit verzoek desgelyks ingewilligt, mits dat men, volgens d'aanbieding der koopluiden, twee ten hondert voor vracht zou betaalen: te weeten een ten hondert voor d'Admiraaliteiten daar de ſcheepen zouden worden gezonden, drie vierendeel ten hondert voor de Schippers, en het overige vierendeel voor de Kapiteinen; doch dit leſte op 't behaagen van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit. Hier op heeft men veel zilver in d'oorlogſcheepen geladen. Den tweeden van April was de Ruiter met al de koopvaarders gereedt en klaar om te vertrekken: doch hy werdt door tegenwindt opgehouden tot den vyfden, toen ging men gezaamentlyk t'zeil, eenendertig zeilen ſterk: te weeten zes oorlogsſcheepen van de Ruiters vloot:

Hy gaat met een vloot koopvaarderen, en veel zilver naar 't vaderlandt t'zeil.

hy zelf, met den Schoutbynacht Verveen, en de Kapiteinen Sweers, van den Boſch, van Zaalingen, en Adelaar: voorts de Kapitein Mangelaar uit Zeelandt, de twee brandtſcheepkens de Paarel en de Fortuin, en tweeentwintig koopvaardyſcheepen, die meeſt in Hollandt, en ook eenige in Zeelandt, t'huis hoorden. De Kommandeur de Wildt, die met de Ruiter van Malaga (daar hy zich om zyn ziekte, gelyk gemeldt is, aan landt hadt begeven) te Kadix was gekoomen, zou daar zyn ſchip, en den Kapitein van der Zaan, met de koopvaarders, die onder dat gelei uit Italie en van Sicilie quaamen, verwachten, en dan met de zelve en den Turkſche prys, de Harderin, desgelyks naar 't vaderlandt zeilen. Doch het ander Turkſch verovert rooſſchip, de vergulde Arent, was te Malaga, door 't verzuim der bewaarderen, en door een' harden windt, van achter de moelje weghgedreven, en tegen het landt aan ſtukken geſtooten. In den brief by welken de Ruiter werdt t'huis ontboden, werdt

1656.

Zyn ſchryven aan den Konſul te Saleé, en aan Sid Abdala, Heer van Saleé.

hem bekent gemaakt, dat het geen met die van Saleé noch ſtondt te verhandelen, door den Konſul de Vries zou konnen voltrokken worden, en dat men hem ten dien einde een laſtbrief en berichtſchrift, om zich naar te richten, zou toezenden. Dit liet de Viceadmiraal, voor zyn ververtrek van Kadix, aan den Konſul de Vries, en met eenen aan den Opperheer van Saleé, Sid Abdala, door een brief met eenig vaartuig weeten. Hy zondt ook aan den Konſul een lyſt van Arabiſche boeken en kaarten, met laſt dat hy die te Saleé, ten dienſt en op koſten van den Staat zou zien te bekoomen, of te koopen. Ook verzocht hy aan den Opperheer van Saleé, dat hy tot het verkrygen van die dingen zyne behulpelyke handt zoude bieden. Dit ſchryven, aangaande de gemelde boeken, geſchiedde volgens zeker beſluit der Heeren Staaten Generaal, ten verzoeke van den vermaarden Jakobus Golius, Profeſſor of Onderwyzer der Wiskunſt en Ooſterſche taalen in de hooge ſchoole te Leiden, genoomen †. Van dees werdt getuight, dat hy in de kenniſſe der Arabiſche taale meeſt al zyn tydtgenooten te boven ging. Hy was een leerling van den geleerden Profeſſor Erpenius, naa wiens doodt hy in zyn plaats tot het leerampt der taalen werdt gekooren: en reisde daarna noch in Syrie, daar hy zich lang onthieldt, om zich in d'Arabiſche geleerdtheidt verder te oeffenen. Te vooren hadt hy met een' Gezant der Heeren Staaten in 't ryk van Marokko geweeſt, daar hy den Koning Muley Sidam een vertoog, van hem in 't Arabiſch geſchreven, overleverde, 't welk de Vorſt met de hooghſte verwondering las, en hem zoo behaagde, dat hy 't ook aan zyne geleerdtſte Talips of Schryvers liet leezen. Ook hebben zich de Heeren Staaten van deezen Golius, en zyne taalkunde, in de volgende tyden, ontrent het vertaalen van Arabiſche en Turkſche ſchriften, meermaalen gedient; ook in handelingen met Turkſche Gezanten, daar hy den Staat voor tolk verſtrekte, en 't woordt voerde. De Viceadmiraal de Ruiter, gelyk gezeit is, met de koopvaardyvloot van Kadix t'zeil gegaan, beval ontrent de kaap van ſinte Marie, om zyn reis te meer te vorderen, dat de Kapiteinen Sweers en Adelaar, met hunne fregatten, twee van d'onbezeilſte koopvaarders zouden treilen of ſleepen: maar 't begoſt zoo ſtyf te waaijen, dat zy 't moſten laaten ſlippen. Sedert hadden ze zomwyle harde ſtormen, doch zonder merkelyke ſchaade. Hoewel nu en dan eenige ſcheepen van de vlag dwaalden, die men moſt inwachten. Op de hooghte van negenendertig graaden gekoomen, ſcheide een Hamburger koopvaarder, die naar Ciudad de Puerto, of Port a Port, een ſtadt van Portugaal, wilde, van hun: en op de hooghte van drie-enveertig graaden verliet hun een Neerlandtſch koopvaarder om zyn reis naar Biskaye voort te zetten. Daarna voortzeilende, hadden ze geen ontmoeting van belang, tot dat ze den negenentwintigſten van de maandt, op d'Engelſche kuſt zeilende, en, nevens de vierbaak van den Singel gekoomen, de Hoofden begoſten te naderen, zeven ſcheepen, uit het Ooſt opkoomende, in 't gezicht kreegen. Ontrent Doeveren de zelve genaakende zaagen ze dat het Engelſche oorlogsſcheepen waaren, die 't op de koopvaardyvloot, en 't zilver, hadden gemunt. De Kommandeur der Engelſchen, Willem Withorn, zondt terſtondt eenige ſloepen aan 't boordt van den Viceadmiraal de Ruiter, en liet hem aanzeggen, dat hy laſt hadde van den Protektor Kromwel om al de koopvaardyſcheepen die uyt Spanje quaamen in Duins te brengen: verzoekende, dat men dat zou toelaaten. Ten dien einde gaf hy ook zyn meening en voorneemen door den volgenden brief, in 't Engelſch geſchreven,

Men tracht te Saleé eenige Arabiſche boeken en kaarten te bekoomen.

(† 15 Octob. 1655.) Zie G. J. Voſſius de Theol. Gent. lib. 3. cap. 37. G. Matth. Konigii Biblioth. p. 352. L. Morers Dictionaire hiſtorique. tom. 2. p. 68.

Zie Aitzema XXXIX. 463.

Vervolg van de Ruiters reize met de koopvaardyvloote.

Zeven Engelſche oorlogsſcheepen ontmoeten de Ruiter, met meening om de koopvaarders naar Duins te brengen.

ven, en by hem en eenige zyner Kapiteinen onderteekent, klaarlyk te kennen, 1656.

Eerwaarde Heer,

Een vriendelyke groetenis. Verhoopende de goede vrede, die tusschen onze en uwe Staaten gemaakt is, t'onderhouden, is myn verzoek, dat ik de koopvaardyscheepen, met V. Ed. van Kadix komende, magh mede nemen, om de zelve naar myn welgevallen te moogen handelen: indien niet, zoo ben ik genoodtzaakt die aan te tasten, en met geweldt mede te voeren, dat ik niet gaarne zou doen. Ik verhoop dat gy dit myn verzoek zult toestaan: naadien de regeering van Engelandt tyding heeft, dat deeze scheepen, die onder uw geley zyn, zilver en geldt, dat aan onze vyanden de Spanjaarden toebehoort, inhebben, dat ik geensins kan laaten passeeren. Dienvolgens verhoop ik dat V. Ed. d'eerste oorzaak niet zal zyn, dat men tusschen wederzydts vlooten eenig menschelyk bloedt vergiete, of iet zal doen dat V. Ed. hier na niet zou konnen verantwoorden. Dit is 't al dat ik voor deezen tydt V. Ed. heb te schryven. In het fregat Gensbary, in zee, den $\frac{19}{29}$ van April 1656.

Brief van den Engelschen Kommandeur Withorn desaangaande aan de Ruiter geschreven.

U. Ed. lievende vriendt Kommandeur Willem Withorn.

Robbert Kolmer. Jan Kandelaar. Daniel Baker.

De Viceadmiraal de Ruiter, hebbende dien brief geleezen, en de mondelinge boodtschap van de brengers gehoort, antwoordde op het verzoek van de Koopvaarders naar Duins te laaten brengen, *dat ze daar geen boodtschap hadden, maar in 't vaderlandt, en t' Amsterdam moften zyn, daar hy ze zou geleiden: en dat hy de geenen die ze zouden poogen aan te haalen, vyandtlyk zou aantasten.* Ook zondt hy een' brief in d'Engelsche taale aan Withorn, die van deezen inhoudt was,

De Ruiters antwoordt.

Eerwaarde Heer,

Ik heb terstondt V. Ed. brief ontfangen, en daar uit verstaan dat gy voorneemens zyt deeze koopvaardyscheepen, onder myn geley komende, met u mede te neemen, dat ik geensins kan noch magh toelaaten. Doch dewyl V. Ed. schryft, dat deeze scheepen zilver en andre onvrye goederen, V. Ed. vyanden toebehoorende, inhebben, zoo verzekere ik V. Ed. door deezen, op myn woordt, dat zulks onwaarachtigh zy. Weshalven ik vastelyk heb besloten deeze scheepen te verdeedigen en te beschermen, zoo lang ik eenig volk ofte maght zal by my hebben: dewyl ik my verzeekert houde dat de Heer Protektor V. Ed. in 't minste geen ordre gegeven heeft om eenige vrye scheepen, in ons landt toebehoorende, gelyk deeze zyn, te beschaadigen, en op te brengen. Waar over ik gedienstelyk verzoeke, dat gy dezelve nevens my ongemoeit wilt laaten passeren; op dat de goede vreede tusschen beide onze Heeren Staaten gemaakt, hier door niet werde verbrooken, en gelegentheit tot eenige verdre bloedtstortinge gegeven. Op het welke ik V. Ed. spoedige antwoordt verwachte; alzoo ik besloten heb terstondt zeil te maaken, om myn voorgenoome reize te vervorderen, blyvende ondertusschen

Zyn brief aan Withorn.

U. Ed. gunstige vriendt

Uit 's Landts schip 't huys Tydtverdryf voor Doeveren den $\frac{19}{29}$ van April M DC LVI.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

De Kommandeur Withorn met dit antwoordt niet vernoeght, zondt zyn sloepen noch etlyke reizen aan de Ruiter, hem poogende te beweegen, dat hy de koopvaarders ten beste gaave: maar hy bleef bestendig by zyn

1656. zyn voorneeming van ze te willen beſchermen. Daarna gaf Withorn in een' tweeden brief te kennen, zekerlyk bericht te zyn, dat 'er vyf ſcheepen in de vloot waaren, die in Vlaanderen t'huis hoorden, en dat in d'oorloghſcheepen en d'andre koopvaarders veel zilver en andre onvrye goederen waaren, den Koning van Spanje toebehoorende: verzoekende daar op eenig naarder antwoordt, om zich by zyne Heeren en Meeſters te konnen verantwoorden. Hier op ſchreef de Ruiter voor 't leſt een' brief, die, uit Engelſch vertaalt, hier op uit quam,

Eerwaarde Heer,

Tweede brief van de Ruiter aan Withorn.

Alzoo V. Ed. ſchryft zeekerlyk bericht te zyn, dat onder dit myn geley † niet alleen vyf Spaanſche koopvaardyſcheepen, die naar Vlaanderen willen, zouden zyn, maar dat daarenboven zoo in onze oorlogs- als andre koopvaardyſcheepen veel zilvers en andre onvrye goederen, den Koning van Spanje toebehoorende, zouden zyn gelaaden, en dat gy daar over van uwe Heeren en meeſteren uitdrukkelyke ordre en bevel hadt bekoomen om deeze ſcheepen en goederen optebrengen: zoo is 't dat ik, als een Chriſte menſch, by myne mannenwaarheit V. Ed. door deezen betuige en verzeekere, dat ik nu geene zoodanige Spaanſche ſcheepen onder myn geley hebbe: noch dat ook in geen van deeze oorlogs- of koopvaardyſcheepen, by myn weeten, eenige gelden, zilver, of goederen, den gemelden Heere en Koning toekoomende, zyn gelaaden. Waar op V. Ed. zich zeekerlyk kan verlaaten. Geſchreven in 's Landts ſchip het Huis Tydtverdryf voor Doeveren, den 19/29 van April 1656.

† *Convoy.*

U E. gunſtige vriendt

Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

Met dit ſchryven moſt zich d'Engelſche Kommandeur Withorn te vreden houden: want hy zagh geen kans om met zeven ſcheepen tegens deeze koopvaarders, die meeſt alle wel beweert waaren, en veel geſchut en volk voerden, en de Ruiter met zeven oorlogsſcheepen tot een beſchermer hadden, met geweldt iet uitterechten. Hy liet dan, met wil of onwil, toe, dat ze hun reis vorderden. Dus liep de toeleg der Engelſchen, op dit zilver der Spaanſche vloote, te niet. Ook houdt men dat Kromwel den Admiraal Blaake hadt uitgezonden, om de gantſche zilvre vloot op de Spaanſche kuſt waarteneemen, en aantetaſten: maar de galjoenen waaren met die ſchat juiſt te Kadix ingekomen, ten tyde toen zich Blaake op de kuſt van Portugaal onthieldt. De Hollandtſche ſcheepen zeilden ten zelven daage toen hen Withorn verliet, noch voor by Duins, en den volgenden nacht ſcheidde Kapitein Mangelaar, met drie Zeeuſche ſcheepen van hun af, en liep naar Zeelandt. De Ruiter quam den tweeden May, met de koopvaardyſcheepen die t'Amſterdam t'huis hoorden, en de zes oorlogſcheepen, die hen geleiden, behouden binnen Texel; tot groote blydtſchap van 's Landts ingezeetenen, inzonderheit van hunne reederen, en al die hun deel hadden in 't zilver dat hy overvoerde. Hy werdt, t'Amſterdam koomende, van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit gunſtelyk ontfangen, en voor zyne getrouwe dienſten bedankt: hebbende op deeze toght, onder zyn beleidt, zes kloeke Turkſche roofſcheepen, en twee roofbarken, verovert, in den grondt geſchooten, verbrandt of vernieldt; drie Turkſche pryzen hernoomen, en een tegen den grondt gejaaght; een groot getal Chriſte ſlaaven verloſt; d'onluſten met die van Saleé bygeleidt, en, met de Spaanſche vloot, een groote ſchat van zilver, in weêrwil der Engelſchen, in 't vaderlandt gebraght.

De Ruiter vordert zyn reis.

En komt met de koopvaarders behouden binnen Texel.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

DERDE BOEK.

De Ruiter kryght laſt om weêr in zee te gaan.

DE Viceadmiraal de Ruiter hadt maar weinig daagen aan landt geweeſt, toen hem uit naame van de Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden werdt bevoolen weêr in zee te gaan.

Oorlog tuſſchen Zweeden en Poolen.

Het belang dat de Staat hadt in den oorlog die Karel Guſtaaf, Koning van Zweeden, tegens Johan Kaſimir, Koning van Poolen, hadt aangevangen: en de vreeze die men hadt, dat de Zweeden Pruiſſen en Dantzik zouden vermeeſteren, 't welk den koophandel, dien de Hollanders in d'Ooſtzee dreven, licht zou konnen verhinderen of verſtooren,

Beſluit tot beveiliging der Ooſtzee.

hadt de Heeren Staaten bewoogen om een oorlogsvloot onder 't beleit van den Heer van Opdam, L. Admiraal van Hollandt, naar de Sondt en d'Ooſtzee te zenden.

De Ruiter wordt voor uit met een oorlogsvloot naar de Sont gezonden.

Dan eer Opdam zee koos, werdt de Ruiter met een vloot van de gereedtleggende ſcheepen en fregatten van oorloge voor uitgezonden. Dit waaren ſcheepen, die men t'Amſterdam hadt toegeruſt, en eenige uit Noordthollandt. Dat de Heeren Staaten Generaal, en inzonderheit die van Hollandt, deezen toght voortdreven, hadt groote reeden.

D'Ooſterſche koophandel van zeer groot gewicht voor de Hollanders.

Want d'Ooſterſche vaart, die men zocht te behouden, was de grondt, jaa de ziel en 't leven van den Hollandtſchen koophandel, die in al de geweſten des aardtboodems werdt gedreeven: niet alleen ter oorzaake van de meenighte der waaren, die in de haavens der Ooſtzee verkocht worden, en al 't kooren, dat van daar komt, maar inzonderheit om dat men al de hooftſtoffen, daar men de ſcheepen van bout, en meê onderhoudt, uit die geweſten moſt haalen: zoo dat men zonder derwaart te vaaren, en die dingen van daar te brengen, gantſch geen zeevaart zou hebben.

Landtſoldaaten op de vloot geſcheept.

Men hadt op 's Landts vloot een goedt getal landtſoldaaten geſcheept, om tot byſtandt en beſcherming van Dantzik te dienen, indien de Zweeden die ſtadt moghten aantaſten: want aan der zelver behoudenis hing de meeſte Ooſterſche handel. Hier was de koorenſchuur van Pruiſſen en Poolen, daar Hollandt zich zelven, en de gantſche werelt, van 't allernoodighſte, dat men minſt kan ontbeeren, plag te verzien.

De Ruiter verdeelt de vloot in twee esquadres.

De Heer de Ruiter verdeelde de vloot in twee esquadres, of hooftdeelen, het eene onder zyne vlag, en 't ander onder 't gebiedt van den Viceadmiraal Pieter Floriszoon.

En loopt in zee.

Hy liep den leſten dagh van May uit het Vlie in zee, en quam den achtſten der volgende maandt onder de Lap, of het Lappezandt, by de Sondt ten anker.

Hy komt in de Sont.

De vloot beſtondt toen in vyfentwintig ſcheepen, achtien van Amſterdam en zeven uit Noordthollandt. De Viceadmiraal de Ruiter ging ſtraks met den Viceadmiraal Pieter Floriszoon, en den Schoutbynacht Kornelis Tromp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1656. by Elzeneur aan landt, en daarna reisden ze voort naar Koppenhagen, om met de Gezanten van hunne Hooghmoogentheeden, de Heeren Koenraadt van Beuningen, Raadtpensionaris der stadt Amsterdam, Godaart Adriaan van Reede, Heer van Amerongen, en Mathias van Viersen, Gemaghtigde wegens Vrieslandt ter vergadering van hunne Hoog. Moog. te spreeken. Naa eenig gesprek gingen ze den Rykshofmeester, den Kancelier, en den Admiraal Lindenhout ter loops begroeten, en keerden daarna weêr naar de vloot, die van de Lap tot in de Sondt zeilde, om meer scheepen, naarder ordre, en den L. Admiraal Opdam te verwachten. Hier zyn den dertienden noch twee, en den zestienden noch vier scheepen onder de vlagge gekoomen, en daarna noch meer andere. Geduurende dit wachten liet men elke dagh van ieder schip een half quartier volks aan landt gaan, om zich te ververschen. Hier leggende quam t'eenen daage zeeker jong Edelman der Nederlandtsche Gezanten aan de Ruiters boordt, met groote droefheit, en betuiging van berou, klaagende, dat hy 's nachts te vooren een' zyner mede-eedelingen, te Koppenhagen, ter zaake van eenig geschil, hadt doodtgesteeken. Dit zeggen ontstelde de Ruiter, volgens zynen meêdoogenden aardt, niet weinig. Hy beklaaghde den dooden, en badt den leevenden, dat hy zich straks uit de vloote zou wegh maaken, eer daar klaghten over hem quaamen. Waar op hy ontrent den avondt met twee Deensche Edelluiden naar landt voer, om zich met de vlucht te bergen. Den zevenentwintighsten zagh men noch drie scheepen de Sondt naderen: te weeten de L. Admiraal Opdam, en de Kapiteinen Aart van Nes en Kornelis Kuiper, die zich 's avondts by de vloot voegden. Dus werdt de vloot van tydt tot tydt versterkt. De L. Admiraal hadt van hunne Hoogmoogentheden deezen last ontfangen, *dat hy de koopvaardyscheepen van den Nederlandtschen Staat, die in d'Oostzee in hunnen handel werden verstoort, verongelykt of berooft, in zulk een geval zoude te hulp koomen, redden en beschermen: en dat hy hunne aanranders zou aantasten en alle afbreuk doen.* Daarna werdt hem by aanschryving bevoolen, *dat hy met de gantsche vloot naar de reede en voor de haven van Dantzik zou zeilen, en aldaar beletten en weeren dat de gemelde haven, door de zeemaght van Zweeden, van buiten niet zou geslooten gehouden worden: dat hy de geenen die 't inkoomen of uitvaaren der Nederlandtsche scheepen aldaar met geweldt zouden willen verhinderen, zou wederstaan, en geweldt met geweldt afkeeren, en zich tegens zoodaanigen draagen als in zyn berichtschrift, ten aanzien van andere geweldenaaren, stondt uitgedrukt.* Hy begaf zich terstondt naar zyne aankomste over landt naar Koppenhagen, daar hy niet alleen de Nederlandtsche Gezanten, maar ook den Koning van Denemarken en andere Grooten begroette, en vriendelyk werdt ontfangen. Daarna vereerde hem de Koning (om met eene zyne genegentheit tot den Staat, die hem hadt gezonden, te betoonen) met de Deensche orde van de ridderschap des olifants, en liet het koninglyk teeken der gemelde orde den negentienden van Julius, toen hy weêr t'scheep was gekoomen, door den Onderkoning of Stadthouder van Noorweegen, met een jacht, aan zyn boordt brengen, en aan hem overleveren. Middlerwyl voegde zich ook de Viceadmiraal Witte Korneliszoon de Wit, met eenige oorlogscheepen uit de Maaze, by de vloot, die den twintighsten voor Koppenhagen quam, en den volgenden dagh, op het goedtvinden der Nederlandtsche Gezanten, weêr onder zeil ging, met last om d'Oostzee in te loopen, en den koers naar Dantzik te stellen.

Den

Reist met Pieter Floriszoon en Tromp naar Koppenhagen.

22 *Jun.*

De L. Admiraal Opdam komt in de Sondt.

Last, hem gegeven. *Zie Aitzema* XXXV. 1212. XXXVI. 1268.

Hy wordt met de orde van de ridderschap des olifants vereert.

De Neerlandtsche vloot komt voor Koppenhagen. Zeilt d'Oostzee in.

Den zesten dagh daar aan is de Nederlandtsche zeemaght op de reede der gemelde stadt aangekoomen. De vloot bestondt toen in twee-enveertig scheepen en fregatten van oorlog: zeven van Rotterdam, vierentwintig van Amsterdam, zeven van Noordthollandt, twee uit Zeelandt en twee uit Vrieslandt, gemant en verzien gelyk men uit d'onderstaande lyst kan zien. 1656. Komt voor Dantzik. 27 *Jul.*

Lyste der Nederlandtsche oorlogsvloot, leggende op de reede voor Dantzik.

Lyste der Nederlandtsche oorlogsvloot voor Dantzik.

Scheepen van Rotterdam.

Bevelhebbers.	Scheepen.	stukken.	manning.
De L. Admiraal Opdam.	*D'Eendraght.*	68	350.
De Viceadmiraal de Wit.	*Brederode.*	54	225.
Henrik Jansz. de Munnik.	*Prins Willem.*	42	155.
Leendert Haakswant.	*Uitrecht.*	42	155.
Aart van Nes.	*Prins Henrik.*	42	155.
Jan de Liefde.	*Hollandia.*	42	155.
Michiel Franszoon van den Berg.	*Prins Maurits.*	42	155.

Van Amsterdam.

Bevelhebbers.	Scheepen.	stukken.	manning.
De Viceadmiraal de Ruiter.	*'T huis Tydtverdryf.*	50	200.
De Schoutbynacht Tromp.	*Koevorden.*	54	200.
Evert Antonisz.	*Staveren.*	42	155.
Jan de Lapper.	*Marsseveen.*	42	155.
Dirk Krynen Verveen.	*Gouda.*	46	155.
Abraham van der Hulst.	*De Landtman.*	42	155.
Gillis Tysz. Kampen.	*De Dom van Uitrecht.*	42	155.
Isaak Sweers.	*Doesburg.*	42	155.
Jan van Kampen.	*Jaarsveldt.*	42	155.
Henrik Huiskens.	*De Tromp.*	42	155.
Gerbrandt Schatter.	*De Burg van Leiden.*	42	155.
Ewout Jeroensz.	*De Maan.*	38	155.
Barent Kramer.	*'T Zuiderhuis.*	42	155.
Paulus Egbertsz. Sonk.	*Zeelandia.*	30	120.
Adriaan van den Bosch.	*Duivenvoorde.*	42	155.
Pieter van Zaalingen.	*Gelderlandt.*	44	155.
Niklaas Marreveldt.	*De Maaght van Enkh.*	32	120.
Joris de Kaulery.	*Uitrecht.*	30	120.
Dirk Boogaart.	*Westvrieslandt.*	20	105.
Jan Roetering.	*De Star.*	30	105.
Jan Richewyn.	*Leiden.*	28	105.
Jakob Andriesz. Swart.	*De Winthondt.*	22	95.
Arent Warrenarsz. Swart.	*De Brak.*	22	95.
Jan Adelaar.	*Zutfen.*	34	120.

Uit Noordthollandt.

Bevelhebbers.	Scheepen.	stukken.	manning.
De Viceadmiraal Pieter Florisz.	*Josua.*	45	230.
Gerrit Femmisz.	*De goude Leeu.*	48	155.
Adriaan Houttuin.	*'T kasteel van Medenb.*	42	155.
Dirk Gerritz. Pomp.	*D'Eendraght.*	48	155.
Klaas Aldertz.	*'T waapen van Hoorn.*	30	120.
Jan Samson.	*De Hollandtsche Tuin.*	39	120.
Arnout de Holk.	*De burg van Alkmaar.*	36	155.

1656.

	Uit Zeelandt.		
Joris Blok.	*Ter Veere.*	40	130.
Kornelis Kuiper.	*Vitrecht.*	35	150.
	Uit Vrieslandt.		
Albert Pieterz de Boer.	*Vrieslandt.*	42	155.
Andries Stellingwerf.	*'T Prinsen waapen.*	39	120.
		1676	6395.

Op d'aankomst van deeze vloot loste 't kasteel Termunde of Wysselmunde, aan de mondt der Wysselstroom by Danzik geleegen, zyn geschut: en straks daarna zagh men een galjoot met eenige Heeren en koopluiden van de stadt naar de vloot koomen, om den L. Admiraal en d'andere Bevelhebbers der zeemaght te verwellekomen. De Heer Vincentius Fabricius, Syndicus of Raadtpensionaris der stadt Dantzik, door zyne uitneemende geleerdtheit en Latynsche dichten vermaardt, quam uit den naame der Burgermeesteren en Wethouderen den L. Admiraal Opdam begroeten, verzoekende dat hy aan landt en in de stadt zou koomen: en voorts met heusche woorden betuigende, hoe aangenaam zyne komste was. De vreught die binnen Dantzik over 't aankoomen der vloote werdt bedreven, is naaulyks te melden. By daagh en by nacht zagh men byzondre teekens van blydtschap. Men hadt den Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden van weegen den Koning van Zweeden aangekundight, *dat zyn Majesteit van voorneemen was de stadt Dantzik te blokkeeren en te belegeren: met verzoek dat hunne Hoog Moog. geduurende de belegering alle vaart en koophandel hunner ingezetenen op die stadt zouden opschorten:* doch met de komste van deeze vloote werdt de toeleg der Zweeden te leur gestelt: en 't ontzich van de Hollandtsche waapenen, als met het merk der vryheit geteekent, hadt krachts genoeg om de stadt te beschermen, en de vrye zeevaart en handel in d'Oostzee, zonder bloedtstortinge, te verzeekeren. De L. Admiraal, en d'andere Opperhoofden der vloote, ook de Ruiter, voeren, kort naar hunne aankomste, naar landt, om de stadt te bezichtigen, en den voorzittenden Burgermeester te begroeten, van wien zy met groote heusheit werden ontfangen. Hier op de reede leggende, en afwachtende wat de gelegentheit van tyden en zaaken zou vereisschen, ontfingen zy op den zesten van Augustus tyding van een bloedigen veldtslagh, op den negenentwintighsten en dertighsten van Julius, tusschen den Koning van Zweeden, gesterkt met den Keurvorst van Brandenburg, en den Koning van Poolen voorgevallen, in welken wederzydts veel volks was gebleven. Daar op volgde eerlang † een tyding, die men liever hoorde, dat was de heerlyke zeege, door de Venetiaanen, in de maandt van Junius *, op de Turken voor de Dardanellen bevochten. Over deeze overwinning was men te meer verheught om dat'er eenige duizenden Christe slaaven door werden verlost. Weinig daagen daarna werdt de Nederlandtsche vloot, die hier niet lag om vyandtschap te pleegen maar voortekoomen, door een schrikkelyk onweêr gedreight. De Viceadmiraal de Ruiter hadt zich t'eenen daage † naar landt begeven, om iet van gewicht te bezorgen. Doch als hy tegen den avondt weêr naar boordt zou vaaren, zagh hy de lucht zoo ontstelt, dat hy, volgens zyn weêrkunde, niet geraaden vondt van landt te steeken. Korts daarna borst het onweder uit. Daar viel 's avondts ontrent ten acht uuren een vreesselyke donderslagh in zyn schip, met zulk een gebalder, dat elk de hairen te berge reezen. Eerst sloeg de donder in den top van de groote braamsteng, en

Groote blydtschap te Dantzik over d'aankomst der Nederlandtsche vloote.
Zie Aitzema XXXVI. 1265-1267.

De toeleg der Zweeden op Dantzik gestuit, en de vryheit der vaart in d'Oostzee verzeekert.

Tyding van een veldtslag tusschen de Zweeden en Poolen.
Zie Aitzema XXXVI. 1271-1274.

Van d'overwinning der Venetiaanen.
† 26 *Aug.*
* 26 *Jun.*
† 29 *Aug.*

Verschrikkelyke en wonderlyke donderslagh in 't schip van de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ên viel zoo nederwaarts van het tuin-of hombergat der groote steng, rondt- 1656.
om de steng, tot op het eezelshooft, (dat's een half rondt blok met een inkeep boven op de mast, daar de steng werdt ingezet) wel een kabels dikte, en ging zoo rondt naar om laag, gelyk een kabel wordt geslaagen, tot op twee plaatzen door de groote ree, en door het zeil, als of 'er met koegels was door geschooten, verbrandende het zeil op verscheide plaatzen. Dus sloegh de slagh van boven tot beneden, jaa tot in 't ruim, met zulk gewekt, dat het kruidt scheen aan brandt te springen. Een deel van 't volk stondt versuft, en scheen meer doodt dan levend, en van de tweehonderdt mannen, die in 't schip waaren, werdt niemandt beschadight: ook was'er niet een schip in de gantsche vloote dat schaade leedt. De Ruiter hieldt dit voor een wonderwerk, tot een verschrikkelyk teeken van Godts groote kracht, en een bewys van zyne goedtheit, in 't spaaren van zoo veele menschen. Ontrent deezen tydt lieten de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam aan den Viceadmiraal de Ruiter door een' brief, den vierentwintighsten van Augustus geteekent, weeten, *dat hy geen uitheemsche koopvaardyscheepen, 't zy van waar die moghten weezen,* (behalven d'Engelsche of Deensche) *binnen of buiten 's Landts, op eenige reeden onder zyn Admiraalschap of bescherming zoude aanneemen: maar dat hy in zee eenige Engelsche of Deensche scheepen aantreffende, die onder zyn gezelschap zou ontfangen, en beschermen, tegens alle en een ieder die ze zouden willen beschaadigen, zonder onderscheidt: en ook zonder zich de bescherminge van eenige andere volken aantemaatigen.* Dit was volgens de besluiten die hunne Hoogmoogentheden de Staaten Generaal op den eersten van Maart, en den negenden, en achtienden van Augustus dezes jaars, hadden genoomen, welker afschrift den Viceadmiraal met den brief werdt toegezonden. Ook meen ik dat dit den L. Admiraal, en den anderen Viceadmiraalen desgelyks werdt aangeschreven. De Heeren Staaten verstonden, dat men d'Engelsche en Deensche koopvaarders most beschermen, volgens het eenentwintighste punt van 't vreêverbondt met den Protektor Kromwel geslooten: by 't welk wederzydts was bedongen, *dat de geley† ofte oorlogscheepen van d'eene of d'andre Republyke, de koopvaardyscheepen van elkanders ingezetenen, of der bondtgenooten in 't vreêverbondt begrepen, in zee ontmoetende of achterhaalende, zoo lang zy met hun een koers zouden houden, zouden moeten geleiden, en tegens alle en een yder beschermen.* Op den elfden dagh van de volgende maandt zagh men noch een vloot van negen Deensche oorlogscheepen, met een galjoot, onder 't gebiedt van den Admiraal Lindenhout, voor Dantzik koomen; om insgelyks tot bescherming der stadt, en beveiling der zee te dienen. Midlerwyl werdt van weegen hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten Generaal door hunne Gezanten de Heeren Godert van Slingelandt, Frederik van Dorp, Pieter de Huibert, en Johan Ysbrandts, met eenige Gemaghtigden van den Koning van Zweeden t'Elbing over een nader verdragh en verbondt van vriendtschap gehandelt. Dit verdragh†, 't welk men houdt dat door de Neêrlandtsche vloot, die voor Dantzik stil lag, sterk werdt voortgedreven, werdt den eersten van September, ouden styl, te Elbing gesloote, en wederzydts geteekent. Men heeft in dit verdragh de stadt Dantzik, behoudens haare trouwe die zy den Koning van Poolen schuldig was, ingeslooten. Doch die van Dantzik, zich aan 't belang van den Koning van Poolen vasthoudende, sloegen d'insluiting * af‡. Ook werdt de ratificatie, of bekrachtiging en bevesting van

Ordre, aan de Ruiter gezonden, verbiedende alle uitheemsche koopvaardyscheepen, behalven d'Engelsche en de Deensche, te beschermen.

† *Convoy.*

11 Sept. Negen Deensche oorlogscheepen komen voor Dantzik.

Verdragh te Elbing gesllooten.

† *Zie Aitzema* XXXVI. 1278-1280.

* *Inclusie.*

‡ *Zie Aitzema* XXXVI. 1283.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1656. van 't Elbingſche verdragh, hoewel het volgens den laſt en 't berichtſchrift der Heeren Staaten was geſlooten ‡, noch eenigen tydt opgehouden. In dit beloop der dingen hadden de Heeren Staaten, toen ze wiſten dat het verdragh met Zweeden op het punt van ſluiten ſtondt, goedtgevonden †, dat men den L. Admiraal Opdam met dertig van de zwaarſte ſcheepen zou t'huis ontbieden: doch dat hy den Schoutbynacht Tromp met twaalf der lichtſte ſcheepen tot nader ordre op of ontrent den reede zou laaten. De brieven die deezen laſt inhielden quamen in 't begin van Oktober † den L. Admiraal Opdam binnen Dantzik ter handen. De negen Deenſche oorlogſcheepen met hun galjoot waaren eenige daagen te vooren † door den Koning van Denemarken (die, meent men, geen genoegen nam in 't Elbingſch verdragh) op ontbooden, en naar Koppenhagen gezeilt. Hier op heeft men den zeſten van Oktober de meeſte landtſoldaaten, volgens den laſt der Heeren Staaten, op de twaalf blyvende ſcheepen verdeelt, en drie-hondertentachtig man, die men op de gemelde ſcheepen niet wel kon bergen, met goedtvinden van de Regeerders, in de ſtadt gebraght. De L. Admiraal Opdam werdt voor zyn vertrek, van ſtadts weege, met een zilver lampet en bekken van zeshonderdt ryksdaalders beſchonken. De Raadtsheer Schraader en de Syndicus Vincentius Fabricius deeden hem uitgelei, hem brengende, door drang van heusheit, in een overdekte ſtadts ſloepe naar de ſterkte Wyſſelmunde, daar zy hem, onder dekſel van een ontbyt, met een treffelyke maaltydt vereerden. Tegens den avondt quam hy aan boordt, en men ging ſtrax * onder zeil. Naa 't vertrek der vloote werdt ook de Schoutbynacht Tromp met de twaalf naagebleve ſcheepen t'huis ontbooden †: ook braght men d'overige landtſoldaaten binnen Dantzik ‡; om de ſtadt met deeze byſtandt, die in all's in ontrent dertienhonderdt mannen, altezaamen muskettiers, beſtondt, te meer te verzekeren. Dit volk bleef hier tot nader ordre, onder 't bevel van den Heere Pieter van Percheval, Quartiermeeſter Generaal van de legers der vereenigde Nederlanden, Wachtmeeſter en Kapitein van de lyfwacht der Heeren Staaten van Hollandt: die in de wiskunſt, en ſterktebouwing, zeer ervaaren, de ſtadt Dantzik ontrent de verſterking haarer veſtingen noch te ſtade quam. De L. Admiraal Opdam quam den dertienden van Oktober met de meeſte ſcheepen ontrent het Draakerrif ten anker. Doch de Viceadmiraal Pieter Floriszoon, en de Kapiteinen Adriaan van den Boſch en Evert Antoniszoon zeilden hier aan den grondt. De twee eerſte raakten 's nachts weêr vlot. Maar om van den Boſch te helpen moſt men al 't geſchut en 't ſcherp uit zyn ſchip lichten, en zyn ballaſt loſſen. De Viceadmiraal de Ruiter, den volgenden dagh voor Koppenhagen gekomen, begaf zich, door laſt van den L. Admiraal, naar de ſtadt, om te zien of hy daar ook vier of vyf kabels, voor de ſcheepen die te Dantzik waaren gebleven, kon bekomen. Dit moſt hy aan d'Admiraaliteit verzoeken, maar hy kon ze niet bekoomen; want men moſt het gaaren noch eerſt ſpinnen. Te dier tydt ‡ ging hy den Koning begroeten, en werdt zoo minnelyk bejegent, dat hy verzet ſtondt, en zich verwonderde over zyn Majeſteits heusheit, en geſpraakzaamheit. Den eenentwintighſten zeilde de vloot door de Sondt, maar het werdt zoo miſtig, dat men de ſcheepen naaulyks met ſchieten en trommelen wiſt by een te houden. Daarna hadden ze in de Noordtzee ongeſtadig weder, naar de tydt van 't jaar en de gelegentheit van 't geweſt: dikwils met hagel en ſneeu; jaa 't ſneeude zomwyle zoo dicht en dik, dat men elkandere niet kon zien. Tuſſchen Schaagen en Harthals koo-

‡ Zie Aitzema XXXVI. 1280.
† 21 Sept.
Opdam werdt met dertig van de zwaarſte ſcheepen t'huis ontbooden.
† 4 Octob.
'T vertrek der Deenſche ſcheepen.
† 25 Sept.
De Hollandtſche vloot gaat van Dantzik t'zeil.
* 6 Octob.
† 9 Octob.
‡ 23 Octob.
De Ruiter te Koppenhagen.
14 Octob.
† 16 Octob.
Begroet den Koning.
De vloot zeilt weer door de Sondt.

1656.

koomende, begoſt de windt, met dikke ſneeujacht, uit den Zuidtooſten zoo te ſcherpen, dat men buiktouwen op de zeilen moſt brengen, en ter middernacht zagh men een ſchip veel vieren opſteeken, en men hoorde het meer dan eens ſchieten, tot een teeken van noodt: maar door d'ongeſtuimige zee, grooten windt, en 't dik weder, hadt men geen gelegentheit om daar by te koomen, of het te helpen. Doch daarna verſtondt men dat het Kapitein Jan van Kampen was, voerende het ſchip Jaarsveldt, wiens fokkemaſt en boeghſpriet toen over boordt viel, en aan wien Kapitein van den Boſch den volgenden dagh een looze groote ſteng en marszeilsree overgaf, om zich te behelpen. Door dien ſtorm werdt de vloot zeer verſtrooit, en men miſte eenige ſcheepen, die daarna noch te recht quaamen. Den eerſten dagh of nacht van November quam de vloot voor 't landt, en de Ruiter liep, toen hy 's morgens het gat van 't Vlie zocht in te zeilen, groot gevaar van 't ſchip te verliezen. Want by d'eerſte ton gekoomen, en voort in laveerende tot by de witte ton, raakte hy ontrent den Zuydtwal, toen 't waater al aan 't vallen was, aan den grondt, en 't ſchip ſtiet zoo hardt, dat men 't quaadtſte vreesde: doch 't raakte by groot geluk weêr vlot, en quam noch 's avondts voor der Schelling ten anker. Daarna zeilde hy meer inwaart tot voor de Sloot, een enge diepte aan d'Ooſtzyde van Vlielandt. Hier overviel hem, nevens andere ſcheepen, ontrent den avondt een zwaare ſtorm uit den Ooſtnoordtooſten. Dit onweêr, dik van ſneeujacht, deê groote ſchaade. Hy liet in dit gevaar zyn plechtanker vallen, en zagh 's anderendaaghs tien ſcheepen, die van hunne ankers waaren geſpoelt, tegens den grondt zitten: te weeten de vier oorlogſcheepen van de Kapiteinen de Lapper, Sweers, Schatter, en Swart; vier koopvaarders, een Ooſtindiſchvaarder, en een galjoot dat al in den grondt was. Maar zyn ankers hielden 't, zonder eenige ſchaade te lyden. T'Amſterdam en by de zynen gekoomen, liet men hem niet lang ruſten. De Turkſche, en andere rooſſcheepen hadden, zedert eenigen tydt, zoo veel Hollandtſche koopvaarders genoomen, dat de Heeren Staaten goedtvonden, den Viceadmiraal de Ruiter noch voor den winter, nevens de Kapiteinen Pieter van Braakel, Gillis Mathyszoon Kampen, en Jan Egbertszoon Ooms, naar de Middelandtſche zee te zenden: daar zich de Kommandeur Gideon de Wildt en de Kapitein Willem van der Zaan noch by zouden voegen, die ze te Kadix of daar ontrent zouden vinden: doch in gevalle de Ruiter meerder maght, om iet te verrichten, van nooden moght hebben, en dat hem eenige Amſterdamſche oorlogſcheepen moghten bejegenen, dan zoude hy (indien 't zonder merkelyken ondienſt van hunne byhebbende koopvaardyſcheepen kon geſchieden) de zelve, voor een' korten tydt, by het esquadre vermoogen te voegen. Hem werdt belaſt, dat hy op deeze reize, gelyk ook in 't voorleeden jaar in den toght naar Barbarye en de Middelandtſche zee was geſchiedt, de vlag van boven zou voeren, de Kommandeur de Wildt van de voorſteng, en de Kapitein Pieter van Braakel op de kruisſteng of bezaansmaſt: doch onvermindert het beſluit en d'aanſchryving, desweegen op den elfden Maart des voorleden jaars genoomen, en gedaan, die naa het ophouden deezer reize weêr ſtandt zou grypen. De Heeren Raaden ter Admiraaliteit hadden toen, op zeeker vertoogh van den Viceadmiraal de Ruiter, uit den naame van den L. Admiraal Opdam voorgeſtelt, goedtgevonden, allen Kapiteinen onder den Zeeraadt van Amſterdam behoorende, tot vermyding van verwarring en onorde, aanteſchryven en te beveelen: *dat niemant zich zou vervorderen op zyn onder-*

Hardt weder. 29 *Octob.*

De vloot voor 't Vlie.

De Ruiter raakt in 't inzeilen aan den grondt. 2 *Nov.*

3 *Nov.*

Swaare ſtorm.

De Heeren Staaten zenden de Ruiter weêr met een Esquadre oorlogſcheepen naar de Middelandtſche zee.

Ordre op het voeren der vlaggen.

Beſluit op het voeren der vlaggen te vooren genoomen. (11 *Maart* 1655.)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1656. *derhebbendt ſchip eenige bovenvlagge te voeren, 't zy in bevel of anderſins, uitgezonderdt den Viceadmiraal de Ruiter op de groote ſteng, den Schoutbynacht Tromp op de voorſteng, en den Kommandeur de Wildt op de kruisſteng: en dat voorts alle andere ſeinen met wimpels zouden worden gedaan. Wyders dat ook geen andere vlaggen, achter of voor op den boegſpriet, zouden worden gevoert, dan die van 't Kollegie ter Admiraaliteit, of de gewoone kleuren der Generaaliteit, oranje, wit en blaau, ten zy dat de gelegentheit vereiſchte dat men een bloedtvlagge zou moeten afwerpen.* Dan niet tegenſtaande dat beſluit, aangaande het voeren der vlaggen, heeft men naderhandt, in de bezondre toghten van kleene vlooten, of esquadres, eenige Kapiteinen toegelaaten, de vlag van de voorſteng, en van de kruisſteng te voeren; voor zoo veel zy d'ampten van Viceadmiraal, of van Schoutbynacht, op die toghten zouden bekleeden.

Laſt, aan de Ruiter gegeven, aangaande 't bejegenen van vreemde ſcheepen.

Den Viceadmiraal de Ruiter en d'andere Bevelhebberen werdt by 't berichtſchrift van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, den eerſten November geteekent, onder anderen bevoolen, dat ze de ſcheepen van alle Koningen, Prinſen, Moogentheden en Republyken, die met den Nederlandtſchen Staat in verbondt, en buiten vyandtſchap waaren, met alle beleeftheit [1] en vriendtſchap zouden bejegenen, zoo veel behoudens 't ontzag [2] en de hoogheit van den Staat zou konnen geſchieden: datze de koopvaardyſcheepen, onder den Staat van Engelandt, of het ryk van Denemarken, behoorende, wanneer die in zee by hen moghten koomen, zoo lang als ze met hun een kours zouden zeilen, tegens alle vyanden zouden beſchermen, op vertrouwen dat de Nederlandtſche koopvaarders het zelve van d'oorlogſcheepen van die volken zou wedervaaren.

En 't beſchermen der Engelſche en Deenſche koopvaarderen.

Dat ze met alle moogelyke vlyt en neerſtigheit [3], *tot herſtelling van de ſchaaden, die d'ingezetenen van den Nederlandtſchen Staat eenigen tydt herwaart door d'oorlogſcheepen der Françoiſen, uit de havens van Provence* (dus luidt het berichtſchrift) *op vrybuit vaarende, waaren aangedaan, alle zoodaanige ſcheepen, die ze in de Middelandtſche zee zouden konnen aantreffen, zouden veroveren en opbrengen:* mitsgaders alle ſcheepen vaarende op laſtbrief [4] van den Koning van Portugaal, en alle andere op d'ingezeetenen van den Staat roovende, 't zy van waar die moghten zyn: daar onder gereekent die van Barbarye, als naamelyk die van Tetuan, Algiers, Tunis en Tripoli, buiten de krygsvloot [5] van den grooten Heer van Konſtantinopolen, 't zy dan waar ze die zouden konnen opzoeken, bejegenen of betrappen [6], zonder onderſcheidt van plaatzen op deeze zyde van 't ryk van Kandie gelegen, (alleen die van Saleé uitgezondert) pleegende daar in zoodaanige vlyt, zeeman- en ſoldaatſchap, als hun gezaamentlyk en elk werdt toevertrouwt.

Zyn laſt, aangaande de Franſche ſcheepen uit de havens van Provence op vrybuit vaarende:

Aangaande de Portugeeſche kapers, en andere, inzonderheit Turkſche roovers.

Ook werdt hun belaſt, dat ze in 't bejegenen van eenige esquadres van Koningen, Prinſen, en Moogentheden, met den Staat in verbondt zynde, zorgvuldelyk zouden vermyden eenige beveelen van de zelve t'ontfangen of t'achtervolgen: en ook niet gedoogen, voor zoo veel hun moogelyk was te beletten, dat door de zelve aan d'ingezetenen van den Staat eenigen overlaſt werde gedaan. In een naader ordre, den zeſten van December geteekent, werdt de Ruiter en zyn krygsraadt maght gegeven, dat ze, geduurende 't kruiſſen op de roovers, ter bequaamer tydt zouden moogen onderſtaan, of de Grootmeeſter van Malta ook raadtzaam zou konnen vinden, eenige galeien, onder billyke voorwaarde van deel in den buit, by 't esquadre der oorlogſcheepen te voegen, om iet tegens de roovers van Tripoli t'onderneemen: doch dat ze, geen waarſchynlykheit

1 *Courtoſie.*
2 *Reſpect.*
3 *Diligentie.*
4 *Commisſie.*
5 *D'armade.*
6 *Attrapperen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

heit ziende om daar toe te koomen, dat niet zouden onderſtaan. De 1656.
Heeren van den Zeeraadt t'Amſterdam hadden meermaalen aan de Heeren Staaten Generaal geklaaght over den overlaſt der Engelſchen, poogende in de Spaanſche en Middelandtſche zee de Nederlandtſche ſcheepen t'onderzoeken †: doch nadien daar geen beſluit op volgde, hebben ze eindelyk zeekre geheime ordre beraamt, den derden van November geteekent, by welke werdt belaſt, hoe zich 's Landts Kapiteinen tegens d'Engelſche oorlogsſcheepen, indien ze de Nederlandtſche koopvaardyſcheepen wilden onderzoeken, zouden dragen: te weeten, dat ze, na het toonen van zeebrieven, vrye doorvaart voor de koopvaardyſcheepen zouden verzoeken: doch in geval van weigering, en dat d'Engelſchen eenige ſcheepen zouden willen aanhouden, opzenden, of alle goederen daar uitlichten, zouden ze hen by alle moogelyke middelen daar van afmaanen, en de Schippers belaſten zulks niet te gedoogen. Maar indien d'Engelſchen daar op aandrongen, zich gelaatende geweldt † te willen gebruiken, dan zouden ze ook diergelyke voorbereiding ‡ en toeruſting doen, onderwyle hun aantuigende alle onheilen, die daar op zouden moogen volgen, met verklaaring van zulks niet te konnen of te moogen toelaaten, als anderen laſt hebbende: en echter niet konnende verwerven, maar aan de zyde der Engelſchen eenige daatelykheeden † gepleeght wordende, zouden ze de zelve met gelyke middelen krachtelyk ‡ tegengaan, en hun geweldt † naar hun uiterſte vermoogen beletten en afweeren, zonder verder te vervolgen: betrachtende in zoodaanigen geval d'eere en achtbaarheit ‡ van 't Landt, en vermydende van hunne zyde aanleidinge oft oorzaake door quaade bejeegeninge te geven, oft hen zelfs aantetaſten *, ten zy de hooge noodt, in maniere als boven, hen drong. Doch in geval dat ze met hunne byhebbende ſcheepen moghten komen in beſlooten havens, onder maght van kaſteelen, of eenig merkelyk getal van oorlogsſcheepen, of dat ze de vloot van Blaake en Montagu moghten bejegenen, of zoo groote maght van Engelſche oorlogſcheepen, dat ze buiten waarſchynlykheit zouden oordeelen, (niet tegenſtaande d'uiterſte vlyt, die ze zouden konnen aanwenden) de koopvaardyſcheepen met geweldt te konnen redden, of door te brengen, zonder benevens de zelve verlooren te gaan, dan zouden ze wel alle moogelyke middelen van voorſpraake gebruiken, maar zich van daatelykheit onthouden: voorts zouden ze deeze ordre geheim houden, zonder die aan iemandt van hunne Bevelhebberen, buiten de voorvallende gelegentheit, en hooghdringende noodt, te vertoonen. De Raaden ter Admiraliteit t'Amſterdam verzochten, dat hunne Hoogmoogentheden deeze ordre met hun goedtvinden zouden bekrachtigen, of een andre ordre beraamen. Doch het geſchrift werdt van de Provincien overgenoomen, zonder het quaadt te keuren †: 't welk de Heeren Raaden bewoogh om het den Viceadmiraal de Ruiter ter handt te ſtellen. Middelerwyl kreeg men bericht van den Heere Willem Boreel, Gezant der Heeren Staaten in Vrankryk, dat Vrankryk en Engelandt, of liever Mazaryn en Kromwel, heimelyk handelden, om de zeevaart en koophandel der Nederlanderen zeer intebinden: dat Engelandt het vermeinde recht van 't onderzoeken der ſcheepen, en Vrankryk den regel van *Robe d'ennemy confiſque celle d'ami*, dat is, naar den zin, *De goederen van den vyandt maken de goederen van den vriendt verbeurt*, in 't werk zou ſtellen. Dit gaf oorzaak tot eenige bekommering. Men duchte aan d'eene zyde, dat men, zich naar die geheime ordre draagende, met d'Engelſchen in eenig gevecht, en tot meer verwydering moght ver-

† *Viſiteren.*

Geheime ordre by de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam beraamt, dienende om den Engelſchen het onderzoeken der koopvaardyſcheepen te beletten.

Zie Aitzema XXXVI. 1298.

† *Force.*

‡ *Preparatie.*

† *Feitelykheden.*

‡ *Vigoureuſelyk.*

† *Violentie.*

‡ *Reputatie.*

* *T'attaqueren.*

Zie Aitzema XXXVI. 1298. 1299.

† *T'improberen.*

Dees ordre wordt de Ruiter ter handt geſtelt.

1656. vallen; en aan d'andere zyde hadt men noch hoope, dat men met den Protektor een zeêverdragh zou maaken, en by 't zelve tegens het onderzoeken der scheepen voorzien. Derhalven hebben eindelyk de Heeren Staaten aan de Raaden ter Admiraaliteit bevoolen, dat ze de gemelde ordre zouden intrekken. Daar verder opvolgde, dat ze die door den Heer Koevorden den Viceadmiraal de Ruiter, toen hy al in Texel was gekoomen, weêr lieten afeischen. De Viceadmiraal gaf die ordre ongaarne over. 'T was hem ten hooghsten tegen de borst dat hy, als met gebonde handen in zee gaande, t'onbehoorlyk onderzoeken en aantasten der koopvaardyscheepen, onder zyn bescherming zeilende, met goede oogen zou moeten aanzien: en hy hadt zoo veel yvers voor de vryheit der zeevaart, dat hy, noch ten zelven daage toen de geheime ordre, boven gemeldt, werdt ingetrokken, den volgenden brief, met een zeemans styl geschreven, aan de Heeren van den Raadt ter Admiraaliteit afzondt.

De Heeren Staaten beveelen de geheime ordre in te trekken.

Edele Moogende Heeren,

De Ruiters brief aan de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, aangaânde het intrekken der geheime ordre.

De Heer Koevorden, V. Ed. Moog. Gedeputeerde, heeft my genotificeert, dat haar Hoog. Moog. hadden goedtgevonden de secrete acte‡ van den derden November, aan my voor ons esquadre gegeven, weder in te trekken: 't welk zeer vreemt is, en voor 's Landts Dienaars en soldaaten ondraaghlyk. Want wy zullen op d'eene of andre tydt een groot affront lyden, tot groote schande van onzen Staat, en alzoo zullen wy by onze koopluiden en onze gemeente voor eerlooze schelmen uitgemaakt worden. Want niemant kan zoo zyn konvoy beschermen. De minste van den Staat van Engelandt zal ons zoeken t'affronteeren, en onze scheepen tot haar contentement visiteeren, en dan op de minste pretensie met onze koopvaardyscheepen doorgaan, en ons noch voor Jangats † uitlacchen: dat voor eerlyke Dienaars van den Staat zeer droevig is te verdraagen. Ik wil verhoopen dat haare Hoog. Moog. een andre resolutie zullen beraamen, en ons ten spoedighste ter handt doen koomen. Wy zyn met onze scheepen volkoomentlyk klaar om met den eersten bequaamen windt zee te kiezen. Hier mede afkortende, blyve, Edele Moogende Heeren,

‡ *De geheime ordre.*

† *Bloode loeren.*

U. Ed. Moog.

In Texel den sestienden van December 1656.

Dienstwillige dienaar

Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

De Raaden ter Admiraaliteit deezen brief ontfangende, vonden niet goedt eenig naader besluit van hunne Hooghmoogentheden te verwachten, maar besiooten, den Viceadmiraal de Ruiter met een' brief bekent te maaken, wat hy, in zoodaanig voorval, boven gemeldt, ontrent d'Engelschen zou doen of laaten. De last, die hem hier werdt gegeven, quam genoegzaam met de geheime ordre, die men hadt ingetrokken, overeen, gelyk uit het afschrift van den brief, die hem in Texel werdt toegezonden, en hier volght, is afteneemen.

Erentfeste, Manhafte, vroome, discrete,

Brief van de Raaden ter Admiraliteit t'Amsterdam aan de Ruiter,

Op u. l. Missive van den zestienden dezer loopende maandt, by de welke u. l. alsnoch instantelyk zyt verzoekende, omme te weten hoedanig u. l. zich zal hebben te comporteeren in 't bejegenen van d'Engelsche oorloghscheepen, die uwe byhebbende koopvaardyscheepen op een onfat-soen-

1656.

meldende hoe hy zich zou draagen in 't bejegenen van Engelsche oorlogscheepen, die zyn byhebbende koopvaardyscheepen zouden willen onderzoeken, aanhouden, goederen uitlichten, of de scheepen opzenden.

*soenlyke maniere van doen zouden willen rechercheren, aanhouden, goe-
deren uitlichten, of de scheepen opzenden; hebben wy goedtgevonden te
rescriberen, dat de acte, u. l. dienaangaande hier bevoorens ter handt
gestelt, volgens haar Hoog. Moog. aanschryvinge ingetrokken zynde,
om voor als noch opgehouden te worden, om gewichtige redenen, daar
toe dienende, de zelve tot noch toe daar op ten principale niet nader
en hebben gedisponeert. Maar op dat u. l. mitsgaders de Kommandeur
de Wildt en de andere Kapiteinen tot u. l. esquadre spekteerende, inte-
rim zullen mogen weten, waar na hun in voorgemelte occasie te regule-
ren, hebben wy, aan de eene zyde ons verplicht ende genegen vindende,
zoo veel in ons is, oprechtelyk te presteeren het gunt van dezer zyde in
het Tractaat van vreede, tusschen den Heer Protektor van de Repu-
blyke van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt ter eenre, en dezen Staat
ter andere zyde gemaakt, is belooft, doch ook wederom daar tegens de
goede ingezeetenen dezer Landen, aan de andere zyde te conserveeren
de vryigheit en 't recht voor de zelve daarinne bedongen, onvermindert
't gunt by haar Hoog. Moog. op 't voorschreeven subject moghte werden
geresolveert, goedt gevonden, u. l. by dezen aan te schryven en te ordonne-
ren, dat u. l. mitsgaders de voornoemde Kommandeur en de Kapiteinen
van u. l. esquadre, bejegenende eenige Engelsche oorloghscheepen in zee,
in gevolge van 't dertiende Artikel van 't voorschreeve Tractaat, aan de
zelve alle behoorlyke eer en vriendtschap zult bewyzen, zoo met stryken
van vlag ofte marszeils, als het laten doen van eenige eerschooten, naar
gelegentheit van de plaatzen, en de conditien der scheepen, die gerescon-
treert moghten werden, en des instantelyk verzocht wordende, in ge-
neraale termen uit exhibitie van der Schipperen zeebrieven en paspoor-
ten, mitsgaders der zelver gedaane ofte te doene verklaringe, (zooze
't gemunt moghten hebben naar eenige havenen met den hooghstgemelden
Heer Protektor in vyandtschap zynde,) suffisant bericht doen, dat de
scheepen hier te Lande zyn t'huys behoorende, ook niet ingeladen heb-
ben eenige soorten van goederen by 't voorschreeven Tractaat verboo-
den, om naar de voorschreeve in haar regardt vyandtlyke havenen te voe-
ren: niet twyffelende of de Opperhoofden, Kommandeurs ofte Kapitei-
nen van zodanige te bejegenen scheepen, zullen daar mede nemen con-
tentement, gelyk de meerhooghgemelde Heer Protektor, mitsga-
ders de Raadt zoo van Staat als ter Admiraaliteit in Engelandt, en
de Heeren Generaals van des zelfs vlooten, daar mede, tzedert het
maaken van 't voorschreeve Tractaat, altoos tot noch toe contentement
genoomen hebben, zonder ooit een schip dezer Landen te hebben doen
molesteren, of retarderen, by 't welke zodanige bescheiden zyn gevon-
den: ten welken eynde u. l. ook niet alleen zich zal vermyden, en doen
vermyden van eenige goederen, de Spaansche toebehorende, in u. l. onder-
hebbende schip of scheepen te laden, ofte gedoogen geladen te worden,
ofte eenige protektie te doen, of te laten geschieden aan eenige schee-
pen, het zy van waar die moghten wezen, die tegens het voorschreeve
Tractaat eenige waaren van contrebande, naar eenige havenen van
Spanje, ofte anderen daar onder behoorende, zouden begeeren te voeren:
nemaar ook zulks ten opzichte van de ingezeetenen dezer Landen, die
zulks fraudaleuselyk moghten tenteren, zoo veel u. l. moogelyk is verhinde-
ren, en voorkomen. Doch of 't naa zulks alles, booven onze verwachting en
vermoeden, eenige Kommandeurs ofte Kapiteinen van zoodanige oorlog-
scheepen, zonder respekt te dragen aan het voorschreeven Tractaat,*

1656. *mitsgaders de praktyque van haare Overigheit, hier vooren geallegeert, zouden mogen pretenderen de oorloghscheepen van dezen Staat te visiteren, volk, oft ietwes anders daar uit te lichten, de luyken der koopvaardyscheepen te openen, besloote brieven, kisten ofte kassen optebreeken, scheepen aan te houden, goederen uit te lichten, ofte, onder opgeraapte pretexten, de zelve naar Engelandt op te zenden, zal u. l. by alle civile middelen de zelve daar van afmanen, als, volgens verklaringe by haar Hoog. Moog. resolutie van den eerste Martii laatstleden, strydigh wezende met het principaale ooghmerk van 't geconvenieerde in het* II, VI, XVIII, XXI, *en* XXV. *artykel van 't meergemelte Tractaat; hun ernstig verzoekende, daar tegens niet te doen, ofte laten geschieden, met verklaringe van zoodanige excessen en exactien, tegens de voorschreeve ordre en praktyke, niet te konnen lyden, ende nootzakelyk te moeten tegengaan: maar of, diesniettegenstaande, daar op zoo ernstigh wierde aangedrongen, dat zelfs door eenige feitelykheit, in d'eene of d'andre gelegentheit, eenige der voorschreeve Kommandeurs of Kapiteinen haare exorbitante actien zouden trachten uit te werken, zal u. l. en de andere Officieren ofte Kapiteinen van u byhebbende esquadre, in gevolge van*
Zie hier boven. p. 71. *haar Hoog. Moog. resolutie van den* 10 *Augusti* 1654. *en den voet sedert gepractiseert, en by haar Hoog. Moog. geapprobeert, tegens zoodanige onrechtmaatige tentaten en overlast, haar respectivelyk mogen en moeten couragieuslyk en mannelyk defendeeren, met zoodanige middelen als zy by der handt zullen hebben, mits vooral wel bezorgende dat van deze zyde geen oorzaake tot quaade bejegeninge werde gegeven, ofte voor af iet werde getenteert, 't welk tot onlust moghte strekken. Doch by zoo verre u. l. moghte komen te vervallen onder 't geweldt van eenige kasteelen, ofte maght van scheepen in Engelsche havenen, ofte in zee bejegenen de hooftarmade der voorgemelte Republyke, en dat, onaangezien het vertrouwen, en de ondervindinge die wy in verscheide zoodanige occasien hebben van gepleeghde civiliteiten, ingevolge van 't voorschreeve Tractaat, eenige excessive enquesten der koopvaardyscheepen moghten werden getenteert, zal u. l. by alle mogelyke middelen, in serieuze doch civile termen, intercederen voor de Schippers, ten eynde de zelve niet tegens het voorschreeve Tractaat en werden mishandelt; doch u. l. van feitelykheden onthouden, als buiten apparentie zynde met u byhebbende maght, in zulken gevalle, de koopvaardyscheepen van overlast te bevryden, tot ter tydt door een rechtmaatigh Tractaat de Marine alles op een goeden voet zal werden gebraght, van 't welk wy u. l. terstondt daarna advertentie geven zullen; ondertusschen kan u. l. hier van onder secretesse kopye geven aan den meergenoemden Kommandeur en de Kapiteinen van u. l. esquadre, omme de zelve te konnen strekken naar behooren, ons gevende pertinente advyzen, van 't gunt dezen aangaande zoude mogen komen voortevallen, waar toe ons verlaatende, beveelen u. l. in Godts protektie. In Amsterdam den* 20 *van December*, 1656.

HERMAN VAN EWYK. Vt.

De Gecommitteerde Raaden ter Admiraaliteit ende t'hunner ordonnantie.

DAVID DE WILDT.

Zie Aitzema XXXVI. 1299. D'inhoudt van dit schryven werdt door de Heeren van den Raadt, met een' brief, den vierentwintigsten geteekent, aan hunne Hoog. Moog. verwit-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

wittight. Hier over toonden de Gemaghtigden van Zeelandt eenig misnoegen: zeggende, *onverdraagelyk te zyn dat de Heeren ter Admiraaliteit t'Amsterdam ordre zouden geven, strydende met d'ordre van den Staat.* Daar, myns weetens, niet meer op volgde. Ook hieldt men dat de last aan de Ruiter gegeven den Heeren Staaten van Hollandt niet mishaagde. De Viceadmiraal de Ruiter hadt ook last zich op de reede voor Saleé te vertoonen, om te verneemen hoe ver de Konsul David de Vries het naader vreêverdragh, volgens 't berichtschrift hem gezonden, met den Sant of Sid van Saleé hadt gebraght, en voorts te bevorderen dat het eenmaal moght worden voltrokken. De teegenwindt hieldt hem in Texel op tot 's daaghs voor Kersdagh, toen raakte hy neevens de Kapiteinen van Braakel, Kampen, en Ooms, met den Kapitein Ysbrandt de Vries (die een bezondre ordre hadt, tot het geley van eenige scheepen) eerst in zee: onder zyn vlag en geley begaven zich ontrent tachtig koopvaardyscheepen, zoo Frans- Portugaals- Spaans- als Straatvaarders. Hy hadt op de reis veel onweer, en most in 't midde van Januarius des jaars MDCLVII voor de stadt sint Lucar, ontrent drie mylen van Sibiona of Chipiona, op de kust van Andaluzie, door storm met eenige koopvaarders ten anker koomen. De windt stak uit den Zuidtwesten, en daarna uit den Westnoordtwesten, met een dikke overtooge lucht, zoo op, en de zee ging zoo hoog, dat men, door 't slingeren der scheepen, gaan noch staan kon, en genoeg te doen hadt om 't geschut, masten, en boot vast te houden. Eenige scheepen leeden in dit, en ander onweêr, veel ongemak en schaade. Kapitein Kampen hadt zyn boegspriet by de fokkestag gebrooken: en van Braakel zyn voorsteng verlooren. Beide hunne scheepen waaren zeer lek, maar 't schorte boven water. Van Braakel hadt zoo veel waters in zyn schip, dat beide zyn kardoeskisten nat wierden. In de Ruiters schip hadt naaulyks een mensch in vier of vyf daagen tydts konnen droogh leggen, maar 't was onder water dicht. Doch hy zeide, wy moeten denken, dat wy een winterreis hebben gehadt: want 's winters waayen de sterkste winden. Hy quam den twintighsten van Januarius met al de scheepen, behalven die onderweegen van hem waaren gescheiden, voor Kadix ten anker, en begroette de stadt met twaalf schooten, daar met gelyk getal op werdt geantwoordt. Men was beducht, dat zich ontrent Kadix eenige Engelsche oorlogscheepen onthielden, met meening om de Nederlandtsche koopvaarders t'onderzoeken: maar nu verstondt men dat d'Admiraal Blaake met zyn vloot, sterk tweeentwintig zeilen, acht daagen geleeden, door 't hardt weder Straatwaart in, en onder Ceuta, van oudts Septa genoemt, (aan de zuydtzyde van de Straat, en over Gibraltar gelegen) was gedreven. De Viceadmiraal de Ruiter werdt voor Kadix, door ordre van den Hertog van Medina Celi, en den Gouverneur van Kadix, begroet. Daarna ontfing hy een' brief van den Hartogh, die hem verzocht te spreeken. Hy voer daar op naar het steedeken Porto of de haven van sinte Maria, ten Noordtoosten der stadt Kadix, aan de stroom Guadalete, of Bedalak, gelegen, daar zich de Hartog onthielt. Ettelyke koopluiden en Schippers begaven zich met hem derwaart, om over eenige quaade bejegeningen en mishandelingen, t'hunnen naadeel te sint Lukar en te Kadix voorgevallen, te klaagen. Hier braght de Viceadmiraal te weege, dat men terstondt twee Amsterdamsche koopvaardyscheepen, die te sint Lucar waaren aangehouden, liet ontslaan. De Hartog, die de Ruiter uitermaate vriendelyk en hoffelyk onthaalde, nam hem alleen, en zeide uit een brief van Don

1656.

Last aan de Ruiter gegeven om ook naar Saleé te zeilen.

Zie Aitzema XXXVI. 1317.

Hy loopt in zee met tachentigh koopvaarders.

24 *Dec.*

1657.

Zwaare storm voor sint Lukar.

17 *Jan.*

De Ruiter komt voor Kadix.

20 *Jan.*

Hy vaart naar Porto sinte Maria om met den Hartog van Medina Celi te spreeken.

23 *Jan.*

Twee koopvaardyscheepen ontslaagen.

Gesprek van den Hartog van Medina met de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. Estevan de Gamarra, Gezant des Konings van Spanje in den Haage, verstaan te hebben, dat hy, de Ruiter, een geheime last van hunne Hooghmoogentheeden, ofte van de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam hadde, en ook een brief aan hem, waar by belast en toegestaan werdt, dat de Koning, of de Hartog, de zes oorlogscheepen, die onder zyne vlag waaren, als hy ze van noode hadde, zou moogen gebruiken, om op de zilvre vloot te passen: en dat ze voor dien tydt in des Konings dienst zouden zyn. Dit voorstel quam de Ruiter vreemdt voor, en hy zeide, *dat hy gantsch geen kennis hadde van zulk een' last: dat daar van in zyn gemeen noch byzonder berichtschrift geen gewagh werdt gemaakt.* De Hartogh vraaghde, of hy dat niet zou derven op zich neemen, dewyl hy, Hartog, verzeekert was, dat zoodanige ordre haast zou volgen. De Ruiter antwoordde, *dat zyn Doorluchtigheit wel wist, dat een Dienaar van een' Koning, of van een' Staat, zulks niet vermoght te doen, zonder uitdrukkelyke ordre van zyne Heeren en meesteren.* Toen verzocht de Hartog, wel merkende, dat hy hem zonder last in dat stuk niet ten dienst zou staan, dat hy hun gesprek geheim zou houden, 't geen hy aannam. Den volgenden dagh schreef hy aan den Hartogh, *Dat de gunst, daar zyn Doorluchtigheit, door zyn beleeft onthaal en vriendtschap, hem geduurig meê verplichtte, uittermaate groot was: doch dat aan 't genoegen, 't welk hy daar over hadde, iet ontbrak; vermits hy zich onbequaam achte, om behoorlyke woorden van dankzegging uittevinden: maar dat hy een hart vol dankbaarheit hadde, 't welk zyn Doorluchtigheit volkoomentlyk bereit zou vinden t'zynen dienste, zoo verre zyn eedt en de dienst van zyn vaderlandt dat kon en moght toelaaten. Voorts aangaande de geheime last daar zyn Doorluchtigheit van hadt gelieven te spreeken, dat hy zyn antwoordt van gisteren nu schriftelyk bevestigde, en heilighlyk verklaarde, nergens van te weeten, en ten allerhooghste verwondert te zyn dat de Gezant Gamarra zulks hadt overgeschreven.* Hy ging den achtentwintighsten der maandt, met vyftien koopvaardyscheepen onder zyn geleide, van Kadix t'zeil, Straatwaart in, en twee daagen daarna ontmoette hy tusschen Gibraltar en Malaga den Kommandeur de Wildt en den Kapitein Willem van der Zaan, die zich, op d'ordre die hy hun toonde, by zyne vlag voegden. Daarna kreegen ze jaght op vyf zeilen, doch daar bykoomende waaren 't Engelschen. Een der zelve quam binnen vyf daagen van Algiers, en verhaalde aan den geenen dien de Ruiter met de sloep aan zyn boordt zondt, dat hy met vier Turksche roofscheepen van Algiers was gezeilt, gewaapent met twee-endartig tot vier- en zesendartig stukken: waar onder twee waaren, die Hollandtsche Renegaaten tot Kapiteinen hadden. Dat ze gezeit hadden, zich tusschen de Kaap de Palos en de Kaap van sint Martyn te zullen onthouden. Ook verklaarde d'Engelsche Schipper dat toen hy met de vier Roovers t'zeil ging, geen andere van Algiers in zee waaren; maar dat'er noch acht werden klaar gemaakt, die hy meenden dat nu al gereedt waaren om uit te koomen. Op dit bericht heeft de Viceadmiraal de Ruiter, ontrent de Kaap de Palos koomende, zyn scheepen verspreidt, om te zien of hy de roovers kon bezetten, doch zonder eenige der zelve te verneemen. Midlerwyl zyn de koopvaarders, die naar Malaga † of Alikanten ‡ wilden, toen hy ontrent die steeden quam, van hem gescheiden. Daarna zeilde hy al kruissende, zonder nochtans eenige roovers aantetreffen, naar Yviça, Majorka, en Barcelona, daar zyn volk in 't midden van Februarius zoo groote koude leedt, als of

De Ruiters brief aan den Hartogh. 24 *Jan.*

Hy gaat van Kadix t'zeil. Ontmoet de Wildt en van der Zaan. 1 *Febr.*

Kryght bericht aangaande vier roofscheepen van Algiers.

Die hy tracht aan te treffen. 3 *Febr.*

† 30 *Jan.* ‡ 3 *Febr.*

9 *Febr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

of 't in Hollandt waar geweeſt. Toen liep hy voorby 't hooge landt van Toulon naar Korſika, daar twee koopvaarders van hem afdwaalden, en ſtelde voorts zyn koers naar Livorno, daar hy den negentienden met negen koopvaardyſcheepen aanquam. Hier waaren de twee vermiſte ſcheepen weinig uuren te vooren aangekoomen; verhaalende, dat ze by een Franſchman waaren geweeſt, maar hadden 't hem ontzeilt. Daar quam ten zelven daage ook een Lubeker op de reede, zeggende, dat hy ook by een Franſchen vrybuiter was geweeſt, die wel twintig ſchooten op hem hadt geſchooten. Hier vondt hy den Kapitein Hoekboot, die laſt hadt van den Zeeraadt t'Amſterdam om zich onder zyne vlag te begeven. 'S anderendaaghs vervoegde zich de Gouverneur der ſtadt Livorno met eenig vaartuig by zyn ſchip, doch quam niet over: hem alleenlyk alle dienſt en behulp aanbiedende, uit den naame van den Groothartog van Toskaanen. Dees aanbieding werdt met beleefde dankzegging bejegent. Daarna gaf hy de Kapiteinen van Braakel, Kampen, en Hoekboot ordre, dat ze vier koopvaardyſcheepen door 't naau van Meſſina, tot voor den golf of zeeboezem van Venetie zouden geleiden. Hy zelf bleef met den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen van der Zaan en Ooms, noch eenige daagen wachten naar vier koſtelyke ſcheepen, met veel zyde en Turks gaaren geladen, die naar 't vaderlandt wilden: te meer om dat de koopluiden tyding hadden dat de Franſche vrybuiters op hen paſten. Ondertuſſchen verzaagen zich de Hollandtſche Bevelhebbers van water. Zy krengden hunne ſcheepen, maakten ze ſchoon, en ſmeerden ze naar behooren. Den zesentwintighſten ontrent den avondt ging de Viceadmiraal met de zynen en een Lubeker koopvaarder onder zeil, en hieldt dien nacht af en aan, tot 's anderendaaghs: wanneer noch vyf koopvaardyſcheepen by hem quaamen, vier Amſterdammers en een Hamburger. Zyn voorneemen was om by dees koopvaarders zoo lang te blyven, tot dat hy ze buiten 't gevaar der Franſchen zou hebben gebraght, en, indien hy jacht kreeg op eenige roovers, altydt een van zyn onbezeilſte oorlogſcheepen op hen te laaten paſſen. Den achtentwintighſten 's morgens voor daage, ten drie uuren, voorby 't eilandt Gorgona (dat ontrent zes mylen ten zuidtweſten van Livorno leit) gekoomen, zagh hy met de lichte maan een zeil in 't zuiden, daar hy, met zyn andre ſcheepen, jacht op maakte, en ten vyf uuren byquam. 'T was een Hamburger Schipper, Chriſtiaan Kloppenburg genoemt. Dees vertelde, dat hy van Marſeilje koomende, met meening om naar Livorno te zeilen, door twee ſcheepen van Toulon was aangehaalt: dat ze hem naar 't eilant van ſinte Margriete (dit, van oudts Lero geheeten, leit op de kuſt van Provence niet ver van den burg Kannes) hadden gebraght, voorts geplondert, en daarna laaten vaaren. Hy zeide, dat het eene vrybuitſchip twee-enveertig ſtukken voerde, en dat het ander een petas, of Franſche bark was, met zeſtien ſtukken, en dat 'er te Toulon noch drie ſcheepen op vrybuit werden toegeruſt. De ſchaade, die eenige Franſche ſcheepen, ettelyke jaaren naa elkandere, in de naaſtgeleege zeen, inzonderheit de Middelandtſche, aan de Hollanders en andere ingezetenen der vereenigde Nederlanden, hadden gedaan, was uittermaate groot. Ten tyde toen de Heer Willem Boreel, Heer van Duinbeeke, als Gezant van den Nederlandtſchen Staat in Vrankryk quam, in 't einde van 't jaar MDCL, waaren alreê honderten-achtenſeſtig Nederlandtſche koopvaardyſcheepen genoomen en opgebraght: welk getal ſedert noch was vermeerdert met ontrent honderten-

tſeſtig

[Margin: 1657. | Hy komt voor Livorno. | 19 *Febr.* Tyding van de Franſchen. | 23 *Febr.* De Ruiter zendt drie oorlogſcheepen naar den golf van Venetien om vier koopvaarders te geleiden. | Hy gaat met zes koopvaardyſcheepen van Livorno t'zeil. | 27 *Febr.* | Kryght nader bericht aangaande de Franſche vrybuiters. | Schaade van de Hollanders zedert eenigen tydt door de Franſche vrybuitſcheepen geleeden. *Wikkefort en ſon Hiſt. liv. x.* Zie]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. tſeſtig ſcheepen, t'zaamen driehondertenachtentwintig ſcheepen, die de Franſche vrybuiters hadden vermeeſtert, aangehouden, geplondert, verbeurt gemaakt, en dat meeſt zonder form van pleitgeding ‡. De ſchaade hier door geleden, werdt in Hollandt begroot op twintig, jaa dartig, en meer millioenen, dat is over de driehonderdt tonnen goudts. Veelen geloofden dat de Kardinaal Mazaryn*, die toen Vrankryk, onder den naam van den jongen Koning, meeſt regeerde, en eenige andere Grooten, zyne gunſtelingen, hun aandeel in den buit hadden. Men hadt op alle de klaghten en 't vervolg der Schippers, reeders, en koopluiden, geen rechtmaatige ontſlaaging noch vergoeding konnen verkrygen, zelfs niet op eenige beſluiten †, uitſpraaken, en vonniſſen ‡, by welke door den Raadt van den Koning, en der zeezaaken, werdt bevoolen, eenige ſcheepen t'ontſlaan. Zoodaanige beveelen, of vonniſſen, hadt de Gezant Boreel tot achtenvyftig in getaale onder zich: waar op hy tot noch toe met al zyn vlyt en neerſtigheit niet hadt konnen verwerven. Want de vrybuiters hadden zoo grooten rug en ſteun, dat het onmoogelyk was om tot uitvoering van eenig gewysde, of bevel t'hunnen naadeele, te koomen. Ook verhaalt men dat de Kapiteinen der vrybuitſcheepen zomwyle de Koningklyke beveelen, tegens hen verkreegen, aan een kant wierpen, of ſtukken ſcheurden; en dat 'er niet een Gerechtsdienaar † zoo ſtout was, dat hy hun een vonnis van den Raadt dorſt aankundigen, of tegens hen uitvoeren. Als ook de Koning, op het langduurig aanhouden van den Gezant Boreel, hadt goedtgevonden, een' Kommiſſaris, of Gemaghtigde, naar Toulon te zenden, om eenige der Koningklyke beveelen en vonniſſen gewicht en kracht te geven, en ettelyke ſcheepen t'ontſlaan, hadt men bevonden dat de vrybuiters zich niet ontzaagen den Kommiſſaris uit de ſtadt te jaagen. Ook hadden ze den Nederlandtſchen Konſul, Daniel de la Feur, om dat hy, volgens d'ordre hem by den Gezant Boreel gezonden, de gemelde vonniſſen aan des Konings Gemaghtigde hadt overgelevert, en zocht ſtandt te doen grypen, te Toulon, by klaaren daage, en op d'oopenbaare ſtraat, met waapenen aangevallen, gehakt en geſteeken, tot dat hy voor doodt op de ſtraat bleef leggen, en 'er 't leven ter naauwer noodt afbraght. Daarenboven wiſt men dat onder de groote ſommen, daar d'onderdaanen der Heeren Staaten betaaling van vorderden, hondertduizendt kroonen waaren, die uit des Konings geldtmiddelen voldaan moſten worden; dewyl de ſchuldt uit zaaken ſproot, die tot zyn Majeſteits dienſt waaren aangeleidt. En dewyl men ontrent de voldoening van die deugdelyke ſchuldt in gebreeke bleef, weigerden ook de vrybuitvaarders d'uitſpraaken en vonniſſen van 's Konings Raadt en Admiraliteit aan de Nederlanders te voldoen. De Heeren Staaten dan ziende dat op de meenighvuldige klaghten, uit hunne naame aan den Koning en 't Hof van Vrankryk, door den Gezant Boreel gedaan, niet volgde, en geen hoop hebbende dat hunne ingezetenen en onderdaanen by wegen van rechte tot eenige vergoeding hunner ſchaade zouden geraaken; ook vreezende, dat hun lang geduldt tot naadeel van 't gemeen zou ſtrekken, hadden eindelyk beſlooten, op dat de gemelde roveryen, zoo veel moogelyk was, moghten ingebonden, en de voorgeroerde vonniſſen en beveelen uitgevoert en voldaan worden, den Viceadmiraal de Ruiter te belaſten, dat hy d'oorlogſcheepen der François en, uit de havens van Provence op vrybuit vaarende, die hy in de Middelandtſche zee zou konnen aantreffen, zou veroveren en opbrengen: en nu kreeg hy gelegentheit om den laſt, hem gegeven, boven gemeldt †, in 't werk

te

ook Aitzema XXX. 473. 475. XXXVII. 46. 47. 50. en de Hollandtſche Merkurius. in 't 8 deel. p. 31. 32. 36. 37. 42.

‡ Proces.

** Zie Aitzema XXXVII. 46. 47.*

† Arreſten.

‡ Jugementen.

† Sergent.

Zie Aitzema XXXVII. 50. Holl. Merkuur. 8 deel. p. 37.

† Zie p. 104.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

te ſtellen. Hy hadt, gelyk verhaalt is, uit den Schipper Kloppenburg verſtaan, hoe hem de Franſche vrybuiters hadden genoomen en gehandelt: en in dien zelven morgenſtondt, toen 't licht van den dagh begoſt doortebreeken, zagh hy met de zynen twee ſcheepen onder 't eilandt Korſika, zoo ver hy oogen kon, wel drie mylen te windtwaart op, die jacht op hem maakten, en hy op hen. Doch toen ze ontrent een myl waaren afgekoomen, en noch wel twee mylen in den windt van de Hollanders; begoſten ze te zien, dat ze geen koopvaarders, maar oorlogſcheepen voorhadden, en ſtaaken ſtraks by den windt. Eerſt lieten ze hunne witte vlaggen waayen, want het waaren Franſchen, en nu naamen ze die weder in. De Ruiter en de zynen, hen naajaagende, hebben toen Engelſche vlaggen opgezet. De Franſchen hunne bramzeilen, en al wat goedt kon doen, byzettende, deeden hun beſt om de Ruiter t'ontzeilen, en hy om hen t'achterhaalen. Hy natte zyne zeilen en maakte zyn ſortouwen los, zoo dat zyn ſchip hardt zeilde. De windt woey uit den Zuidtooſten, en hy wendde Weſtzuidtweſt aan. Ook kreeg hy een goede koelte, en quam ontrent den middagh, tuſſchen Gorgona en 't eiland Korſika, by de twee Franſche ſcheepen, zonder dat 'er een ſchoot ter wederzyde werdt geſchooten. Hy beval toen den Kapitein van 't grootſte ſchip zyn ſloep uit te zetten, en aan zyn boordt te koomen. Doch de Kapitein zondt zynen Luitenant, dien de Viceadmiraal aan boordt hieldt, en zondt om den Kapitein, met dreigementen, dat men hem, indien hy niet goedtwillig wou koomen, aan boordt zou leggen. Toen quam hy ſtraks over. Ondertuſſchen genaakten ook de Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Ooms en van der Zaan. De Wildt bleef nevens den Viceadmiraal de Ruiter by 't grootſte ſchip leggen: en Ooms met van der Zaan by 't kleenſte koomende, belaſte den Kapitein zyn ſloep uit te zetten, en aan zyn boordt te koomen. Doch de Kapitein, Ledignak geheeten, voer aan 't boordt van Van der Zaan, daar men hem ook vaſthieldt. Daar op moſten de twee ſcheepen, die geen kans zaagen om weêr te bieden, hun geſchut inhaalen, en zich overgeven. Men haalde terſtondt, met hunne eige en met de Hollandtſche boots en ſloepen, d'andre Bevelhebbers en Franſche matroozen uit de ſcheepen, en braght 'er Hollanders in. Dit is 't waarachtig verhaal van 't neemen der twee Franſche vrybuitſcheepen, gelyk het de Heer de Ruiter ten zelven daage in zyn daghregiſter † heeft aangeteekent, en daarna † in een' brief aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam overgeſchreeven: dat ik dus ſtuksgewys heb willen melden, om dat ſedert van deeze zaak veel viel te zeggen, en eenige die verkeerdelyk en haatelyk vertelden. 'T waaren beide Zweedtſche ſcheepen, weleer aan den Koning van Vrankryk vereert. 'T grootſte voerde den naam van Koninginne †, en tweehondertendertig mannen, met dertig metaale, en twee yzre ſtukken geſchuts. Op den overloop laagen acht ſtukken die achtien, en twaalf die twaalf pondt yzers ſchooten, en boven noch twaalf van acht pondt yzers. Ook lag noch een yzer ſtuk in 't ruim. Het kleenſte ſchip, een Fregat, werdt de Jager ‡ genoemt, verzien met honderdttwee-entaghtig mannen, en achtentwintig ſtukken, daar onder achtien metaale. De Ruiter ſchreef aan den Zeeraadt t'Amſterdam, *dat ze beide den Nederlandtſche Staat veel quaadts hadden gedaan, en de bezeilſte waaren die van Toulon voeren: dat het ſchip de Koningin in 't verleede jaar den Baars van Hoorn hadt genoomen.* Daarna kreeg men bericht uit Vrankryk, dat deeze ſcheepen den Koning wel toebehoorden, maar op koſten van byzondre luiden †

1657.

De Ruiter kryght jacht op twee Franſche ſcheepen.

28 *Febr.*

Die hy achterhaalt en neemt.

† *Journaal.*

† 12 *Maart.*

Beſchryving der twee genoome ſcheepen, de Koninginne en den Jager.

† *Regina.*

‡ *La Chaſſeur.*

Zie hier boven. p. 91. 92.

Nader bericht deezer ſcheepen.

Zie Aitzema XXXVII. 46.

† *Particulieren.*

1657. waaren toegeruſt, en dat een groot perſoonaadje een derde deel van den buit zou genieten: voorts dat de Kapitein van 't ſchip de Koningin een Ridder van Malta, genoemt de la Lande, al voor veele jaaren de kaapery hadt gedreven: en dat men wel twintig uitſpraaken of vonniſſen t'zynen laſte hadt, beveelende de genoome ſcheepen weder te leveren, zonder dat hy ooit hadt willen gehoorzaamen: waar uit men beſloot, dat hy, al waaren 't des Konings ſcheepen, als een roover moſt aangemerkt worden. Dit was de zelve de la Lande, die voor deezen de Ruiter,
Zie p. 17. toen hy noch voor Schipper voer, gelyk elders is verhaaldt, hadt in zyne maght gehadt, en hem, om zyn ruſtig antwoordt, laaten vaaren. Hier
Wonderlyk geval. zagh men nu een wonderlyk geval van 't beloop en de veranderlykheit der menſchelyke zaaken en goddelyke beſtiering, met een ongelyke gelykheit. Toen quam de Ruiter, van de la Lande bezet, door noodt geperſt, en geen kans ziende om t'ontkoomen, van zelf op zyn ſchip: nu komt de la Lande, door de Ruiter naagejaaght, en door dreigementen gedwongen, op de Ruiters ſchip, en moet zich, ziende met vechten, tegens ongelyke maght, niet uitterechten, overgeven. Hy liet de Ruiter, om zyn ruſtig antwoordt, vaaren, en 't was billyk dat men een koopvaarder, die ſlechts uit was op onnoozele winſt, en tot niemants naadeel, in zyne reis niet belette. Nu kon de Ruiter, aan eer en eedt, en den laſt zyner Heeren en meeſteren gebonden, de la Lande met geen gelyke weldaadt vergelden, noch hem met de twee vrybuitſcheepen laaten vaaren, zonder zich tegens zyn vaderlandt, en des zelfs ingezetenen, ten hooghſte te misgaan: naadien hy, de la Lande, ſlechts toeley om 's Landts koopvaardyſcheepen, waar hy ze kon aantreffen, aan te taſten, wegh te ſleepen, en tot buit te maaken. Al wat de Viceadmiraal nu ontrent hem moght of kon doen, beſtondt in hem vriendelyk en meêwaariglyk t'onthaalen, gelyk hy deê. Van de la Lande, en zyn lotgenoot, den Kapitein van 't ſchip den Jaager, Ledignak, en d'andre Franſche Bevelhebbers werdt verhaalt, dat ze in de tegenſpoedt hunner gevangkeniſſe deemoe-
De Ruiter gaat weêr t'zeil. dig waaren, en op hun ſchoonſte ſpraaken. De Viceadmiraal de Ruiter, hebbende behoorlyke ordre op de bewaaring en beſtiering der veroverde
28 *Febr.* ſcheepen geſtelt, ging met de zelve ſtraks t'zeil, met meening om de Franſche gevangens, die men op de vier Hollandtſche oorlogſcheepen hadt verdeelt, en in alles, vierhondertentwaalf koppen uitmaakten, t'Alikante of daar ontrent aan landt te zetten: want het was ongeraaden zoo veel volks lang t'ſcheep te houden. Doch hy werdt etlyke daagen, door 't ongeſtaadig weder, en tegenwindt, in zyn voorneemen verhindert; tot dat hy, den tienden van Maart tuſſchen Tortoſa en Barcelona, op de kuſt van Katalonie gekoomen, een ſtyve koelte uit den Weſtzuidtweſten kreeg. Toen beſloot hy draagende te
Stank in de Hollandtſche ſcheepen. houden, om de Franſchen te Barcelona te landen. Want de Hollandtſche Bevelhebbers begoſten zeer te klaagen over den vuilen ſtank, die de Franſchen, door hunne wanhaaventheit, of door gebrek van verſchooning, van zich gaven, en de ſcheepen vervulde en vervuilde. Men kon 't by hen niet harden, en vreesde, met reeden, dat de bange lucht beſmettelyke ziektens zou voortbrengen. Ook laagen alreê vier matroozen, in 't ſchip van Kapitein Ooms, aan den rooden loop, een quaale, die veeltydts doodtlyk is, en geweldig voortſlaat. 'T was dan ten hooghſten gevaarlyk met al dat volk langer zee te houden. Des anderendaghs
De Ruiter komt voor Barcelona. quam men op de reede van Barcelona, en de Ruiter zondt terſtondt den
11 *Maart.* Fiskaal Viane met een' brief aan den Markgraaf van Mortara, Onder-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657.

Zyn brief en verzoek aan den Onderkoning van Katalonie.

† *Paspoort.*

koning van Katalonie; verzoekende niet alleen verlof om de Fransche gevangens te lossen en te landen, maar daarenboven dat hun d'Onderkoning een vryereisbrief † zou geven; op dat ze, 't zy te waatèr of te lande, naar Toulon, of daar ontrent op den Franschen bodem, onverhinderdt moghten vertrekken. Dit verzoek werdt ingewillight, mits dat men de gevangens voor tien daagen tydts van lyftoght zou verzorgen.

12 *Maart.* De Fransche gevangens worden te Barcelona aan landt gezet; en met barken naar Marseilje gezonden.

Men braght ze den volgenden dagh met boots en sloepen naar landt, in drie satyen of barken, die hen naar Marseilje voerden: doch de twee Fransche Kapiteinen en hunne Luitenants hieldt men op de Hollandtsche scheepen.

Storm voor Barcelona.

Ten zelven daage meende de Viceadmiraal de Ruiter weêr zee te kiezen, maar toen zyn boot, en de boot en sloep van Kapitein van der Zaan, met de leste Franschen, noch aan landt waaren, begost de windt uit den Oostnoordtoosten zoo op te steeken, dat de boots niet aan boordt konden komen. Zy waaren onder weege, maar mosten te rug keeren. Hier laagen de Hollandtsche scheepen twee daagen en nachten in groot gevaar, stengen en rees om laag, en 't plechtanker in den grondt.

14 *Maart.* De Wildt en Ooms zeilen naar Alikante.

Met den derden dagh nam de windt wat af, en de Ruiter beval den Kommandeur de Wildt, en den Kapitein Ooms, met de koopvaarders, en de twee Fransche pryzen, naar Alikante te zeilen; dewyl de koopvaarders, om den vuilen grondt, daar niet langer dorsten vertoeven. De Ruiter bleef, met van der Zaan, noch leggen, om naar de boots en sloep te wachten. Dees' poogden 's naamiddaghs uit te koomen, maar 't was door de hooge baare, die in 't gat ging, onmoogelyk: ook zagh men de sloep van Van der Zaan, toen ze in de baare quam, omsmyten, en een Luitenant, een Quartiermeester, en matroos jammerlyk verdrinken. De rest van 't volk, als ook de sloep, werdt door de galeysloepen noch geberght.

Van der Zaans sloep wordt omgesmeeten.

De Ruiter gaat van Barcelona t'zeil.

Den vyftienden was het onweêr bedaart. Men kreeg de boots en sloep aan boordt, en de Viceadmiraal ging met van der Zaan onder zeil. Zy laveerden met een Westen windt by 't landt op.

17 *Maart.* Neemt een Malteeser koopvaarder onder zyn bescherming.

‡ *Zie p.* 101.

Daarna kreeg hy jacht op een schip, en daarby koomende was 't een koopvaarder van Malta, genoemt het groote Kruis van Malta. Hy nam den Malteeser, die naar Alikante wilde, op zyn ernstig verzoek, onder zyn geley; hoewel zyne ordre dat meer verboodt ‡ dan vereischte: maar hy wou den Franschen toonen, dat het de Hollanders met eerlyke luiden wel meenden: ook werdt hy, den negentienden der maandt voor Alikante koomende, van den Malteeser Schipper en zyne koopluiden hooghlyk bedankt.

Komt t'Alikante.

T'Alikante quaamen noch vyf koopvaarders onder zyne vlag.

21 *Maart.* Krygt jacht op een Turksche roofbark.

Hy stelde met hun den koers naar Malaga, en kreeg ontrent Velez Malaga een kleene Turksche roofbark in 't gezicht, die hy naajoeg, en hem door stilte ontroeide. De roover raakte met den donker zoo dicht onder 't landt, dat de Ruiter, al op dertien vadem gekoomen, niet geraaden vondt, hem, met gevaar van zyn schip, langer te volgen.

26 *Maart.* Komt te Malaga.

Te Malaga koomende, hieldt hy zich daar niet lang op, verzagh zich van water, en ging den lesten dagh der maandt met de zynen weer t' zeil, stellende zyn' koers naar de Straat. Daar op volgde weêr storm, en 's anderendaaghs miste hy den Kommandeur de Wildt, en 't Fransche schip den Jager, en etlyke koopvaarders.

De Wildt lydt schaade.

De Wildt hadt 's nachts zyn fokkemast en boegspriet over boordt gezeilt, raakende zyn wandt, zeilen en alles quyt; ook verloor hy zyn boot, en was den volgenden morgen met den kleenste Franschen prys in de baay van Gibralter geloopen.

De Ruiter komt te Kadix. 2 *Apr.*

De Ruiter en d'andere scheepen quaamen den volgenden dagh, met zeer ongestuimig weder, op de reede van Kadix. Hier verstondt hy dat de Wildt masteloos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. voor Gibralter lag, en zondt daarna den Kapitein van der Zaan derwaart, om hem, zoo veel hy kon, te helpen redden; op dat hy binnen de baay van Kadix moght geraaken. Niet lang daarna toonde de Hartog van Medina Celi groote genegentheit om het grootste Fransche schip, de Koninginne, ten dienst van den Koning van Spanje te koopen, en gebruikte veele redenen om de Ruiter, die daar niet naa luisterde, te beweegen. De Hartog verzocht dat hy 't slechts op prys zou stellen, en hieldt zoo lang aan, dat hy goedtvondt de zaak met de Kapiteinen, die met hem te Kadix waaren, t'overleggen. Men oordeelde gezaamentlyk, dat het schip, in den staat daar 't in was, niet bequaam was om zee te houden, en naar Hollandt gebraght te worden; want zoo draa als 'er een styve koelte quam, brak het een voor en 't ander na: zoo dat alles wel diende vernieut. 'T was ook noch op zyn eersten huidt, en 't hadt wel dertien jaaren in de Middelandtsche zee gevaaren zonder verdubbelt te zyn. Derhalven werdt verstaan, dat het verkoopen tot dienst van den Staat zou strekken, en dat men 't schip, met zyn toebehooren, staande en loopende wandt, zeilen, ankers en touwen, kruidt en scherp, doch zonder 't geschut, op zestienduizendt stukken van achten zou zetten. Daar werdt straks negenduizendt gebooden, en men werdt de koop eerlang eens op tienduizendt stukken van achten. De Ridder de la Lande, die over beide de veroverde scheepen 't gebiedt hadt gevoert, met den Viceadmiraal van 't schip de Koninginne spreekende, oordeelde, dat het geen zesduizendt stukken van achten waardig was, en dat men 't wel hadt verkocht. De Spaanschen dienden zich in deezen koophandel van de koopluiden Kolaart en de Windt, op welker naamen het schip werdt gekocht. Daarnaa werdt de Kapitein de la Lande naar 't vaderlandt opgezonden: en wat laater de Kapitein Ledignak, en 't schip de Jager, onder 't geley van een oorlogschip. In dit beloop der zaaken quam 't gerucht van 't veroveren der twee scheepen in Vrankryk, en baarde geen kleene ontsteltenis. 'T is byna niet te zeggen hoe hoog de Ruiters bedryf by 't Hof werdt opgenoomen, inzonderheit by den Kardinaal Mazaryn, en anderen, die met hem een lyn toogen. Men riep, dat het des Konings eige oorlogscheepen waaren, die men hadt derven aanranden en neemen. De Raadt des Konings werdt op d'eerste tyding byeengeroepen, om daar over te beraadtslaagen. Hier was 't dat zeeker Heer, die men hieldt dat den geenen die de Hollanders in zee daagelyks aanhaalden begunstigde, een groot aanhanger en gunsteling van den Kardinaal, tegens den Hollandtschen Viceadmiraal heevig uitvoer, en met eene zyne ongenegentheit tegens den Nederlandtschen Staat liet blyken. Hy zey opentlyk, *dat de Ruiter met een vreemde vlagh op te zetten, toen hy de twee scheepen vervolgde, zich hadt gedraagen als een zeeroover, en dat hy, met het neemen van des Konings scheepen, zyn Majesteit ten hooghsten hadt beleedight: dat die schuldt niet was uittewisschen, dan door zyn bloedt: noch te vergoeden, dan met zich daar over zoo gevoeligh te toonen als de grootheit van 't ongelyk vereischte, en dat men daarom met de Hollanders most breeken.* Maar de Kancelier, de Marschalk van Villeroy, en de Graaf van Brienne, die bezaadigder en meer geneegen waaren tot zachtigheit, die ook geen deel hadden in de kaapreedery van Toulon, stelden zich tegens dien scherpen raadt, en verhinderden 't breeken met de Hollanders; naadien de Koninginne en de Kardinaal Mazaryn hun toevielen: doch zy konden niet beletten dat men terstondt ordre afzondt, om, zonder uitstel, in alle de havenen en Landtschappen van Vrankryk alle

Marginal notes:
De Spaanschen trachten 't schip de Koningin te koopen.
Beraadtslaaging daar over gehouden.
De Ruiter verkoopt het schip. 7 Apr.
De tyding van 't neemen der twee scheepen komt in Vrankryk.
Dat werk werdt daar hoogh opgenoomen.
Beraadtslaaging daar over in den Raadt des Konings.
Een van de Raaden vaart hevig uit tegens de Ruiter, en wil dat men met de Hollanders zal breeken.
D'andre Heeren gaan zachter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657.

Alle de ſcheepen en goederen der Hollanders worden in Vrankryk beſlaagen.

alle de ſcheepen, koopmanſchappen, goederen, en ſchulden der Hollandtſche koopluiden te beſlaan. Ook werdt dat bevel terſtondt in 't werk geſteldt. Dit quam den Staaten der vereenigde Nederlanden te vremder voor, om dat de Koning, de zaak opneemende als of de Ruiter de twee ſcheepen zonder laſt hadt genoomen, dat niet behoorde te verhaalen op den gantſchen Staat, en 's Landts ingezeetenen te bezwaaren. Hy hadt daar over noch geen klaghten laaten doen aan de Staaten, noch hun gelegentheit gegeven om de daadt van de Ruiter goedt of quaadt te keuren, en ondertuſſchen rechte hy zich zelven; zonder te willen gedoogen, dat de Staaten zich zelfs zouden rechten, naa dat ze zoo veel jaaren lang zyne Majeſteit, en zynen Bewindtsluiden van ſtaat, met hunne billyke klaghten, over de vrybuitery, door hunnen Gezant te vergeefs hadden ter ooren geloopen. De Heeren Staaten van Hollandt waaren van verſtandt, niet tegenſtaande hun aan den koophandel met Vrankryk meeſt gelegen was, dat men al den handel met de Franſcheh terſtondt zou verbieden, en hunne ſcheepen en goederen in Hollandt, en d'andere vereenigde Provincien, desgelyks beſlaan. Maar om dat d'andre Provincien niet even gevoelig waaren van 't geen in Vrankryk geſchiedde, kon men ze terſtondt zoo ver niet brengen. Al wat men kon uitwerken was dat men de Staaten Generaal bewoog, dat ze Gemaghtigden van alle d'Admiraaliteiten in den Haage beſchreeven, om te beraadtſlaagen over de toeruſting van achtenveertig oorloghſcheepen: en dat ze den koopluiden en ſchippers onder de handt bevaalen de havens van Vrankryk te myden. Ook werdt den Gezant Boreel door de Heeren Staaten belaſt, dat hy den Koning, en 't Hof van Vrankryk, d'onrechtmaatigheit van 't beſlag zou aanwyzen; op dat al de Nederlandtſche ſcheepen en goederen terſtondt moghten ontſlagen worden: dat hy daarenboven zyne Majeſteit uit hunnen naame ernſtelyk zou vertoonen d'onverdraagelyke zeerooveryen, geweldenaryen, jaa moorderyen, (ik dien my hier van d'eige woorden der Heeren Staaten) nu eenige jaaren herwaart door de Françoiſen, ook zelfs met de twee ſcheepen door de Ruiter verovert, tegens d'ingezetenen van den Staat begaan en gepleegt. Dat de baldaadigheit † der gemelde Franſche roovers nu zoo hoog was geklommen, dat ze noch door wettige vonniſſen, noch ook zelfs door de beveelen van zyne Majeſteit, in eenige orde waaren te brengen, of te houden. Dat zy, Staaten, als getrouwe Overheeden over hunne onderdaanen, en goede bontgenooten van zyne Majeſteit, niet langer hadden konnen ſtilſtaan; om zoo veel in hun was, en zonder verminderinge van de vriendtſchap met zyne Majeſteit kon geſchieden, zoodaanige ordre te ſtellen, en die voorzieninge te doen, dat de voornoemde zeerooveryen en andere uitſpoorigheden ‡, zoo veel moogelyk was, moghten ingebonden worden; op dat men de voorgeroerde vonniſſen en beveelen met 'er daadt moght uitvoeren en voldoen. Doch eer het berichtſchrift, daar dees laſt in begreepen was, den Gezant Boreel ter handen quam, hadt hy, ter gelegentheit van 't beſlag der Nederlandtſche ſcheepen en goederen, uit plicht van zyn ampt, (en op een' anderen laſt hem onlangs te vooren toegezonden) terſtondt gehoor by den Koning verzocht en verkreegen. Hy voerde hier, in 't byzyn van den Kardinaal Mazaryn, ook van den Hartog van Orleans, des Konings oom, (die, naa zyn lang afweezen, juiſt ten zelven daage weêr te hove was gekoomen) en van veele andere Prinſen en Grooten, zulk een ruſtige, ronde, Hollandtſche taal, hoewel hy Franſch ſprak, dat

De Staaten van Hollandt trachten daar tegen met ernſt te voorzien.

Laſt aan den Gezant Boreel gezonden.

Zie Aitzema xxxvII. 47.

† *Inſolentie.*

‡ *Exceſſen.*

Zyn aanſpraak aan den Koning.

Zie Aitzema xxxvII. 48. 49. 51. en Wikkefort en ſon Ambaſſadeur. liv. I. p. 304. De Hollandtſche Merkuur. 8 deel. p. 32-38.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. dat de Kardinaal, zich, zoo 't schynt, geraakt vindende, hem tot driemaalen toe in zyne woorden viel, doch hy ging t'elkens met zyne reede voort. Hy toonde in 't breede, dat men tot dat uiterste, van de Nederlandtsche scheepen en goederen te beslaan, niet hadt behooren te koomen, zonder te vooren den Heeren Staaten kennisse te geven van de reeden daar men 't op nam, op dat men zyne Majesteit daar op hadt moogen voldoen. Hy verschoonde het bedryf van de Ruiter, naar 't bericht dat hy daar van hadt, en stelde zyn Majesteit de volgende vraage voor, *of de Nederlandtsche koopvaardyscheepen, als ze in de zee, dat een element is aan alle volken gemeen, van roovers, die hen willen neemen, werden besprongen, zich dan zouden moeten laaten neemen en zich overgeven, al waaren ze de sterkste, en onder 't geleide van oorlogscheepen van den Staat. En of het hun dan genoeg most zyn daar over te Parys te konnen klaagen, en recht en vergoeding te verzoeken?* Dit zagh op scheepen, die men meent dat de la Lande ontrent Livorno zou hebben vermeestert, hadt het de Ruiters aankomst niet belet. Daarna ontfoude hy met klaare woorden de menigvuldige roveryen, daar eenige van 's Konings onderdaanen d'ingezetenen van den Staat nu ettelyke jaaren herwaart door hadden beledight, en die men met zoo veel vergeefsche klaghten hadt trachten te stuiten. Hy zei, gelyk boven is gemeldt, dat de vrybuiters, in den tydt van ontrent negen jaaren, driehonderdtachtentwintig Nederlandtsche scheepen hadden genoomen, aangehaalt, of beschaadight. Hy sprak ook van de achtenvyftig vonnissen, of beveelen, onder hem berustende, tot naadeel der vrybuiters geweezen of gegeven; daar men geen recht noch voldoening op kon krygen: voorts van de vermetele stoutheit der vrybuiters, die 't recht met geweldt wederstonden, des Konings Gemaghtigde weghjoegen, en den Hollandtschen Konsul ter doodt toe quetsten. In 't slot zyner reede verzocht hy, dat de Koning hem tydt gave om den Heeren Staaten van zyn Majesteits misnoegen te verwittigen, en dat het beslagh, alreê geschiedt, ondertusschen moght worden afgedaan, of opgeschort: niet twyffelende of de Heeren Staaten zouden zyn Majesteit genoegen geven.

Zie p. 111. 112.

Des Konings antwoordt.

De Koning, die hem met geduldt uithoorde, antwoordde op deezen zin, *Ik heb den Heere de Thou, die op wegh is naar Hollandt, last gezonden om van de Staaten vergoeding te eisschen van den hoon* †, *die my de Ruiter heeft gedaan, als dat geschiedt zal zyn, dan weet ik wat ik op uw verzoek zal hebben te doen; maar voor als nu zal ik niet met al doen.* In een' brief, weinig daagen te vooren † aan de Staaten geschreven, noemde de Koning 't geen de Ruiter hadt dorven bestaan, *une temerité sans exemple*, dat is, naar den zin, *een ongehoorde vermeetelheit:* begeerende, dat men de twee scheepen met hun toebehooren zou wedergeven, de gevangens ontslaan, en de Ruiter straffen ten spiegel van anderen: inzonderheit quaalyk neemende dat hy in 't naajagen der twee scheepen Engelsche vlaggen hadt gebruikt, als strydende tegens de wetten.

† *Affront.*

† 4 *Apr.*

Zyn schryven aan de Staaten.

Zyn eisch.

Zie Aitzema XXXVII. 53.

Aanmerking op het gebruik van vreemde vlaggen.

Maar in Hollandt verstondt men, dat de la Lande en zyn makker, tot naadeel van 's Landts koopvaarders op vrybuit vaarende, als vyanden moghten aangemerkt worden, en dat men naar rechten der vyanden gewaadt, vaandelen, waapenen, veldtteekenen, zeilen, vlaggen en wimpelen, tegens hen moght gebruiken; dewyl al die dingen van zulk een slag en aardt zyn, dat 'er zich een yder, ook tegens 't gewoonlyk gebruik, van magh dienen: om dat zelfs de gewoonte naar een ygelyks goedtdunken, en niet met gemeene toestemming, was ingevoert, zoo

Zie H. Grot. de jure belli. lib. III. *cap.* I. § 8.

dat

1657.

dat niemant aan zoodaanige gewoonte was gebonden. 'T was ook zeeker dat de Franſchen, Engelſchen, en andre volken, gewoon waaren, op zee vaarende, verſcheide vlaggen te gebruiken, en dat de la Lande in 't naajaagen van Hollandtſche ſcheepen zich meenighmaal van Hollandtſche, of Engelſche, en andre vreemde vlaggen hadt gedient, om hen te vermeeſteren. Ook wiſt men, en 't bleek uit de lyſt daar van gemaakt, dat men onder 't ſcheepstuig, dat by zyn ſchip, de Koningin, was, onder anderen een Hollandtſche Staatenvlag van achteren, van oranje, blaauw en wit, en ook een geus (dat is, een vlag die van de boegſteng waait) van de zelve kleuren hadt gevonden.

De Thou komt wegens den Koning van Vrankryk in den Haage.

De Gezant, dien de Koning van Vrankryk naar den Haage hadt gezonden, en den vyfentwintighſten van April daar aanquam, was Jakobus Auguſtus de Thou, Graaf van Meslay, Preſident in 't Hof van 't Parlement van Parys, en Raadt in den Raade van Staate, een zoon van wylen den geleerden en wyzen Thuanus, Preſident van 't Parlement van Parys, die de Hiſtorien van zyne tyden met zoo groot een welſpreekentheit, vlyt, trou, en oneenzydigheit heeft geſchreven, dat hem de naakoomelingen desweegen eeuwigen dank ſchuldig zyn.

Zyn voorſtelen eiſch. 28 *Apr.* *Zie Aitzema* XXXVII. 52.

Hy gebruikte in zyn eerſte aanſpraak ter vergaaderinge der Heeren Staaten Generaal hooge woorden, en deê uit naame van zynen Koning, een ſcherp beklag over 't neemen der twee ſcheepen, (dat op het haatelykſte, en op een andre wyze dan het de Ruiter verhaalde, werdt voorgeſtelt) en eiſchte, zonder van eenige andere zaake te willen ſpreeken, dat men de ſcheepen terſtondt zou wedergeven, en de Ruiter met d'uiterſte ſtrengheit ſtraffen. Met eene gaf hy te kennen, dat zyn Majeſteit zich door de harde aanſpraak van den Gezant Boreel hieldt beleedight.

Antwoord der Heeren Staaten.

De Heer van Gent, die toen ter vergaadering der Heeren Staaten d'eerſte plaats bekleedde, antwoordde mondeling, naa een voorreede van heusheit, *dat men het neemen der ſcheepen, en den verderen handel van deezen Staat, zoo klaar zou rechtvaardigen, dat de Gezant zelf, als een groot Rechtspleeger* †, *aan den Staat gelyk zou geven.*

† *Juſticier.*

Maar naar de klaghte over den Gezant Boreel, dien de Kardinaal Mazaryn by zyne Heeren en meeſters, de Staaten, in ongunſt zocht te brengen, werdt niet geluiſtert †. Men verſtondt dat hy zyn plicht hadt betracht, en hy werdt, in weêrwil van den Kardinaal, in zyn eer en ampt gehandthaaft.

† *Zie Aitzema* XXXVII. 51. *Wikkeſort en ſon Ambaſſadeur. liv.* 1. 305. *liv.* 2. 194.

Voorſtel der Staaten van Hollandt in de vergadering der Staaten Generaal gedaan. 26 *Apr.*

De Staaten van Hollandt hadden ter vergaadering der Staaten Generaal voorgeſteldt, *dat de Koning van Vrankryk door zyn Afgezant liet klaagen, om de klaghten voortekoomen, die de Staaten met recht hadden te doen, ter zaake van zoo veele rooveryen dus lang geleeden, en nu over 't beſlagh, dat den koophandel verſtoorde. Dat de twee ſcheepen niet waaren genoomen voor dat men hadt gezien dat 'er geen vergoeding van ſchaade in Vrankryk was te hoopen. Dat de Koning de voldoening, die hy van de Staaten liet eiſchen, hun behoorde te geven: dat hy d'uitſpraaken en vonniſſen van zynen Raadt moſt laaten uitvoeren, en een groot getal Hollandtſche ſcheepen, met onrecht en geweldt gerooft, doen wedergeven: dat hy over de pleitzaaken* †, *die in handen van de Meeſters der verzoekſchriften* ‡ *waaren, vaardig recht moſt laaten doen, en handtlichting verleenen van de ſcheepen en koopmanſchappen, die hy, tegens 't recht der volken, hadt beſlaagen. Dat men daarna een goedt verdragh* † *kon maaken tot verzeekering van de zeevaart en koophandel, en dan zou men de twee genoomen ſcheepen wedergeven. Dat, om tot het een en 't ander te koomen, en den Koning daar toe te brengen, noodtzaakelyk was, dat men de Franſche*

† *Proceſſen.* ‡ *Requeſten.*

† *Tractaat.*

waa-

1657. *waaren verboodt, de ſcheepen en goederen de Françoiſen toekoomende hier te lande beſloegh, alle hunne ſcheepen die men in zee ontmoette nam. Dat men tot dien einde de toeruſting ter zee, die men in den zin hadt te doen, noch met twaalf oorlogsſcheepen moſt vergrooten.* Daar op volgde eerſt een plakkaat der Heeren Staaten van Hollandt, geteekent den zesentwintighſten van April, waar by alle Franſche ſcheepen, koopmanſchappen, penningen, goederen, wiſſelen, en uitſtaande ſchulden, die men in Hollandt zou vinden, werden beſlagen en aangehouden. Dit plakkaat werdt alom in Hollandt in 't werk geſtelt. Daarna werdt by plakkaat der Heeren Staaten Generaal, van den elfden May, op het aandryven van Hollandt, verboden, dat men geen zout, wynen, of andre vruchten, nochte ook eenige andre goederen, waaren, of koopmanſchappen, in Vrankryk waſſende, of gemaakt wordende, in de vereenighde Nederlanden zoude brengen, op de boete van duizendt guldens by d'inbrengers, koopers en verkoopers te verbeuren. In deezen ſtandt der dingen hadden de Heeren Staaten van Hollandt eenig bericht als of de Gezant de Thou (die men zeide dat veel geldts hadt meêgebraght †) onder de handt arbeidde om de Provincien te verdeelen, en aan eenige perſoonen hoop liet geven van byzonder voordeel. Hier op werdt door Hollandt ter Generaliteit het omzenden van zeekren eedt te weeghgebraght, by den welken de Magiſtraaten moſten beloven en zweeren, *dat ze over de gewichtige beraadtſlaagingen, raakende 't geen in Vrankryk tegens d'ingezeetenen van den Staat werdt ondernoomen, om geen inzichten van voordeel, of byzonder nut van zich zelven, of van hun gezin, vrienden, of bekenden, nochte om eenige andre oorzaaken ter wereldt, anders zouden raaden †, dan zy in oprechten gemoede ‡, ten meeſten dienſte en achtbaarheit ⸸ van den Staat der vereenigde Nederlanden, zonder aanzien van anderen, zouden bevinden te behooren: en by aldien hun eenige belofte door iemandt zoude voorkoomen, van dat men (in gevalle zy met hunnen raadt * het oogmerk van Vrankryk zouden willen ſtyven †) ſcheepen of goederen, hun of hunne vrienden toekoomende, zoude wedergeven, en alle de ſchulden, oft eenige der zelve, die zy oft de hunnen daar uitſtaande hadden, voldoen, dat ze zulke aanbiedingen niet alleen niet zouden aanneemen, maar de zelve aanſtondts, en zonder tydtverlies, bekent maaken, ter plaatze daar zy hun ſtem oft raadt hadden intebrengen, zoo waarlyk hielpe hun Godt almaghtig.* Daarna † gaven de Staaten Generaal ſchriftelyk antwoordt ‡ op het voorſtel en den eiſch van den Gezant de Thou, meeſt overeenkoomende met de meening van Hollandt. Men ſprak 'er opentlyk van d'ongelyken en geweldenaaryen, by d'inwoonders en onderdaanen van den Staat veele jaaren geleeden; beſtaande in rooveryen, plonderingen, moorden en bloedtſtortingen, door byzonderen † gepleeght. Men drong op vergoeding en boeting der ſchaade, en op het beraamen van middelen om den loop der onmaatigheden te ſtuiten, en den wegh tot verſterking der oude verbonden, vertrouwing en vriendtſchap, die altydts tuſſchen Vrankryk en den Neêrlandtſchen Staat geweeſt was, te baanen. Den Heer de Thou werdt verzocht op dat antwoordt in onderhandeling te treeden, maar hy zeide, dat hy geen laſt hadde, dan alleen de wedergeving der twee ſcheepen te eiſſchen. Doch ziende dat de Staaten van Hollandt gantſch niet wilden verſtaan, dat men d'onderhandeling met het wedergeven der ſcheepen zou beginnen, en dat dit beſluit zich tegens alle zyne uitwerkingen kantte, zond daar over iemant te poſt naar Vrankryk, om 't Hof kennis te geven van den

Beſlagh der Franſche ſcheepen en goederen in Hollandt. *Groot plakkaatboek. 2 deel. p. 547. 548.*

Verbodt van 't inbrengen der Franſche vruchten, waaren en koopmanſchappen. *Groot plakkaatboek. 2 deel. p. 549, 550.*

† *Zie Aitzema* XXXVII. 53.

Aanmerkelyke eedt by de Magiſtraaten te doen. *Zie Aitzema* XXXVII. 53. 54.

† *Adviſeren.*

‡ *Conſcientie.*

⸸ *Reputatie.*

* *Advys.*

† *Secunderen.*

Verdre handeling met de Thou.

† *7 May.*

‡ *Zie Aitzema* XXXVII. 54. 55.

† *Particulieren.*

Zyn aanbieding. *Zie Aitzema* XXXVII. 57.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657.

den ſtandt der zaaken. Daarna gaf hy den vyfentwintigſten van May te kennen, dat de Koning de handtlichting zou toeſtaan, niet als de twee ſcheepen in der daadt zouden zyn wedergelevert, maar als ze op de kuſt van Pikardie zouden zyn gekoomen: en dat men daarna zou konnen ſpreeken van 't vernieuwen van 't verbondt †, en van een orde ‡ op de zeezaaken. Doch de Heeren Staaten naamen hier in geen genoegen.

† *Alliantie.*
‡ *Reglement.*

Antwoordt en eiſch der Staaten. 31 *May.* *Zie Aitzema* XXXVII. 57. 58.

Zy ſtelden verſcheide punten by geſchrift, dienende om hunne onderdaanen, die in Vrankryk om vergoeding hunner ſchaade aanhielden, aan onverwylt en goedt recht te helpen: voorts om alle onheilen van gelyke natuure, door het maaken van een vaſte orde op het ſtuk van de zeezaaken en des koophandels, voortekoomen. Op dat verdragh verſtonden ze, dat men alle ſcheepen, ſedert den achtentwintighſten van Februarius, ter eenre of ter andre zyde, genomen, opgebraght, of aangehouden, zoude ontſlaan en vrylaaten: en by gevolg zou ook het beſlag, in Vrankryk en in de vereenigde Nederlanden gedaan, ten eerſten worden afgedaan. By dit geſchrift, dat den Gezant van Vrankryk werdt overgelevert, voegden de Heeren Staaten twee lyſten van ſcheepen, die door de twee oorlogſcheepen, de Koningin en den Jager, voor deezen waaren genoomen: en noch een lange lyſt van de ſcheepen en goederen, die men, volgens de vonniſſen en beveelen van den Koning, of zynen Raadt, hadt verkreegen, en moſt ontſlaan. Ondertuſſchen poogden die van Hollandt uittewerken, dat men alle de havens, en de monden der rivieren van Vrankryk met oorlogsſcheepen zou ſluiten, en alle vrybuitſcheepen bevechten en opbrengen. Ook werdt in dit ſtuk te meer geyvert, dewyl men vreesde, dat de Thou de zaaken zocht ſleepende te houden, tot dat het naajaar d'oorlogsvloot, daar men zich van zocht te dienen, zou beletten in zee te koomen. Deeze hartigheit en beſtendigheit der Staaten, met naamen van die van Hollandt, bewoogh eindelyk den Heer de Thou verder te koomen, en den zeſtienden van Junius de volgende aanbieding te doen: *Dat de Koning handtlichting zou doen van de ſcheepen en koopmanſchappen in Vrankryk beſlaagen, zoo haaſt als de Staaten zouden beloven de twee ſcheepen, de Koningin en den Jager, te doen wedergeven, en daar toe de noodige ordre en brieven afvaardigen: dat men voorts zoude arbeiden op een verdragh tot vernieuwing van 't verbondt, en ook aangaande de zeezaaken, maar dat men ondertuſſchen, ten aanzien van d'onderdaanen en ingezeetenen der vereenighde Nederlanden, het verdragh, dat by zyne Majeſteit aan de Duitſche Hanzeſteeden den tienden van May* MDCLV † *was toegeſtaan, zou doen inwilligen en onderhouden; om zich daar voor eerſt ‡ van te dienen, gedurende den tydt van drie maanden, en daarna tot dat men desaangaande anders zou overeenkoomen. Eindelyk, dat de Koning den onderdaanen van de Heeren Staaten, over 't belang dat zy in Vrankryk mogh ten hebben, raakende de pryzen, en andere zaaken, onverwylt †, goedt en volkoome recht zoude laaten geſchieden: en hun in alle gelegentheit, volgens het voorbeeldt van de Koningen zyne voorvaderen, van loffelyke gedachteniſſe, zyne Koningklyke genegentheit betuigen.*

Tweede aanbieding weegens Vrankryk aan de Staaten gedaan. 16 *Jun.* *Zie Aitzema* XXXVII. 63.

† *Zie het Groot plakkaatboek.* 2 *deel.* p. 554. *en Aitzema* XXXV. 1143. XXXVII. 64.
‡ *Tot een interim.*
† *Prompt.*

Van zommigen wordt verhaalt, dat de Gezant van Vrankryk tot het doen van deeze aanbieding niet quam, dan al ſchoorvoetende, naa veel woordenſtrydts, en naa dat hy den Gemaghtigden van den Staat zeekre ordre hadt laaten zien, die hem verboodt zulk een ſtap te doen: want d'Opperbewindtsluiden van Vrankryk maakten daar van een punt van eere. Doch men heeft niet te twyffelen of hy heeft noch een geheime ordre ge-

Wikkefort en ſon Hiſtoire, liv. X.

1657. gehadt; naadien hy over die paalen heeneſtapte. Die aanbieding behelsde al wat de Heeren Staaten in dien toeſtandt van zaaken konden begeeren, en meer dan ze in hun ſchriftelyk antwoordt op het eerſte voorſtel van den Gezant hadden ge-eyſcht. Dewyl ze dan hunne eere hadden bewaart, en reeden vonden om over 'tgeen ze ten beſte van hunne ingezetenen hadden te weegh gebraght vernoeght te zyn, naamen ze de gemelde aanbieding aan †. Zy lieten terſtondt brieven ‡ aan den Viceadmiraal de Ruiter afgaan, meldende dat de geſchillen met den Koning van Vrankryk tot onderling genoegen waaren ter nedergeleit: hem beveelende het veroverde ſchip den Jager, (want hunne Hoog. Moog. hadden toen noch geen kennis dat de Jager naar Hollandt was gezonden) met zyn toebehooren, als ook het geſchut van 't ſchip de Koninginne, naar de eerſte en naaſte haven van Vrankryk te zenden, en te doen wederleveren. Doch dewyl het ſchip de Koningin aan de Spaanſchen was verkocht, (dat niet wel was opgenoomen *) werdt hem belaſt, alle moogelyke middelen aantewenden, om 't gemelde ſchip, door herkooping of anderſints, weêr maghtig te worden, en desgelyks in d'eerſte en naaſte Franſche haven op te zenden, en overteleveren: hem voort verbiedende, voortaan eenige Franſche ſcheepen, die d'ingezetenen van den Staat niet met'er daadt † beſchaadigden, te neemen of te hinderen ‡, tot naader ordre. Ook liet men de twee Kapiteinen der gemelde ſcheepen, de la Lande en Ledignak, die men met hunne laſtbrieven ⁑ en andere papieren, hadt opgezonden, en t'Amſterdam onder de bewaaring der Admiraliteit werden gehouden, ſtraks ontſlaan, en den Gezant de Thou toezenden. Ook hadden de Heeren Staaten belooft, dat de wederlevering van 't ſchip de Koninginne binnen drie maanden zou geſchieden, of dat ze den Koning de waarde van dien † in de plaats zouden geven. Dus is het geſchil met Vrankryk, tot groote blydtſchap van beide de volken, by verdragh afgedaan: en was dit verdragh zoo veel te eerlyker voor de Staaten; dewyl ze 't als met de waapenen in de handt hadden gemaakt, en door hunne hartige beſluiten bekomen. Doch naa 't ſluiten van dat verdragh ſcheenen de zaaken weêr te rug te loopen, en men twyffelde waar 't heene wilde. Men vernam in etlyke weeken geen beſcheidt van des Konings toeſtemming, of goedtkenning, die men wilde dat de Gezant de Thou in behoorlyke forme zoude leveren. Dit werdt meermaalen verzocht. De goede woorden en beloften hadden geen vaardig gevolg. Dat gaf nieu misnoegen aan de zyde der Heeren Staaten, die in 't begin van Auguſtus noch geen genoegzaam blyk van 's Konings toeſtemming, of goedtkenning †, ziende, korts daarna by plakkaat, den achtſten van Auguſtus geteekent, den ingezeetenen der vereenighde Nederlanden allen koophandel, zoo te water als te lande, op Vrankryk verboden: op verbeurte van de ſcheepen, wagens, karren en paarden, daar mede men eenigen handel zoude hebben gedreven, en de boete van duizend gulden. Ook werdt ten zelven tyde beſlooten, dat, indien de ge-eiſchte goedtkenning † binnen den tydt van tien daagen aan hunne Hooghmoogentheden, of der zelver Gemaghtigden niet wierde overgelevert, naa 't verloop van die tien daagen, door den L. Admiraal, Viceadmiraalen, Kommandeuren van de vloot, esquadres en oorlogſcheepen van den Staat, het algemeen beſlagh ter zee, van alle Franſche ſcheepen, zonder onderſcheidt, die zy zouden konnen aantreffen, zou worden in 't werk geſtelt, volgens het beſluit op den veertienden van Junius genoomen: en dat de laſt daar toe noodig terſtondt zou worden vervaardighdt, en naa 't verloop der gemel-

de

Die van de Staaten wordt aangenomen, en daar door 't geſchil met Vrankryk afgedaan.
Zie Aitzema XXXVII. 59. 63.
† 20 *Iun.*
‡ 21 *Iun.*
* *Zie Aitzema* XXXVII. 57.

† *De facto.*
‡ *Incommoderen.*
⁑ *Commisſien.*

† *Eeneqaivalent.*

Doch des Konings toeſtemming niet koomende, wordt allen handel op Vrankryk by plakkaat verboden.
Zie het Groot plakkaatboek. 2 *deel.p.*550. *Aitzema* XXXVII. 60. 61.
† *Acte d'adveu.*
† *Adveu.*
Naader beſluit op het vertoeven van 's Konings toeſtemming.

de tien daagen afgezonden: voorts dat men dan al wat sedert den vyftienden van April, ten aanzien van de kroon van Vrankryk, aangaande het beslag der Fransche scheepen en goederen, en 't verbodt der Fransche waaren, gewas en handtwerken, was besslooten, zou ter daadt brengen en uitvoeren. Dus hoog liep het ongenoegen, en men was voor erger beducht, toen de Gezant de Thou op den zestienden van Augustus aan hunne Hooghmoogentheden een' brief ‡, door den Koning den negenden van Augustus te Sedan geschreeven, overleverde: waar uit zy zyn Majesteits goede meening en genegentheit om 't gesloote verdragh t'onderhouden verstonden. Met dat schryven hieldt men zich te vreede, en den volgenden dagh werdt het verdragh, by openbaare afkundingh, en door den druk, alom bekent gemaakt, en met eene 't gemelde verbodt van den achtsten Augustus, als ook dat van den elfden May weêr ingetrokken †. Dus verdween die donkre wolk van verwydering, zonder verder uittebarsten. Dan veelen waaren verwondert, dat het Hof van Vrankryk het stuk van 't neemen der twee scheepen tegens den Viceadmiraal de Ruiter zoo hoogh hadt opgenoomen, toen men hem strengelyk ter straffe vorderde, en 't nu zoo laagh liet zakken, dat m'er niet meer van repte. Doch men wist wel dat hy de meergemelde scheepen volgens den last, hem gegeven, hadt verovert. Ook werdt hy naderhandt ‡ door den Raadt ter Admiraaliteit t'Amsterdam, tot erkentenis van den goeden dienst en vlyt in 't veroveren van die twee scheepen gedaan, met een goude keeten vereert. De Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Willem van der Zaan en Jan Ooms, die hem in die verrichting verzelden, genooten de zelve eere. Zelfs de Kapiteinen Pieter van Braakel en Gillis Mathyszoon Kampen, hoewel ze by 't neemen der scheepen niet tegenwoordig waaren ‡, werden nochtans, als onder 't zelve esquadre behoorende, elk te dier zaake met een maandt gaadje beschonken: ook heeft men al 't bootsvolk van de zes scheepen met een maandt gaadje begiftight. Doch 't is tydt dat men wederkeere tot het verhaal van 't geen de Ruiter op zyn toght, terwyl hy noch onweetend was van 't geen in Hollandt over 't nemen der twee scheepen omging, verder verrichtte. Hy was, gelyk verhaalt is, van Barcelona weêr te Kadix aangekoomen. Hier op de reede leggende, en zyne vlyt aanwendende om zeeker schip, by de Spaanschen aangehaalt, los te krygen, werdt zyn esquadre den zevenden van April met zes oorlogsscheepen, onder de Kapiteinen Dirk Verveen, Abraham van der Hulst, Isaak Zweers, Jan van Kampen, Gerbrandt Schatter en Jan Adelaar, versterkt. Hy hadt dan nu twaalf oorlogsscheepen onder zyn gebiedt: Want het schip van den Kapitein Jan Fredrikszoon Hoekboot, eenige daagen te vooren overleden †, was, volgens den last van den Raadt ter Admiraaliteit, met eenige koopvaarders, (daar ook het Fransche schip de Jager werdt bygevoeght) naar Hollandt gezonden. Het eerste dat de Viceadmiraal nu ter handt nam was de reize naar Saleé. Hy hadt in de maandt van Januarius, voor Kadix leggende, aan den Heer David de Vries, Hooftkonsul van weegen hunne Hoog. Moog. op de kusten van Barbarye, zich onthoudende te Saleé, met een' brief † zyne aankomst verwittight, te kennen gevende, dat hy door last der Heeren Staaten zich in 't voorjaar voor Saleé zou vervoegen, om de punten van 't naader verdragh, in 't verleede jaar opgestelt, volkomentlyk te sluiten: den Konsul uit den naame der Heeren Staaten beveelende, dat hy Sid Abdala, Prins van Saleé, daar van kennis zou geven, en ondertusschen 't werk zoo verre bereiden, dat'er t'zyner aankomste

1657.

Brief des Konings door de Thou overgelevert; waar op het verdragh werdt afgekundight, en 't verbodt ingetrokken.

‡ *Aitzema* XXXVII. *p.* 66.

† *Plakkaatboek*. 2 *deel*. *p.* 552-561. *Aitzema* XXXVII. 63. 66.

De Ruiter werdt naderhandt over 't neemen der twee Fransche scheepen met een goude keeten beschonken, als ook de Wildt, van der Zaan en Ooms.

‡ 14 *May* 1661.

† *Zie p.* 111.

Hy wordt met zes oorloghscheepen versterkt.

† 21 *April*.

Zyn schryven aan den Konsul te Saleé.

† 27 *Jan.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. komste niet zoude ontbreeken dan te sluiten en te teekenen: doch, indien Sid Abdala daar toe niet wou verstaan, dat dan de Konsul zyne goederen in alle stilheit naar Kadix, of eenige andre verzeekerde plaatze, zou verzenden, en ook de Nederlandtsche Schippers waarschouwen om op hunne hoede te zyn: want indien Sid Abdala binnen twee of drie daagen naa zyne aankomste niet zou willen sluiten, dan braght zyn last mede, dat hy, zonder verzuim van tydt, niet alleen de handeling zou afbreeken, maar ook terstondt, by maniere van schaaverhaalinge †, de Saleésche scheepen en onderdaanen aantasten, en neemen. Daarna ontfing hy in April een brief van den Prins van Saleé, hem verzeekerende, dat de vreede op zyne aankomste terstondt zou worden gesloten. Derhalven besloot hy, met de Kapiteinen Verveen, van der Hulst, Ooms en Adelaar, derwaarts te zeilen. Ondertusschen liet hy d'andere Kapiteinen met hunne scheepen op de roovers kruissen, of etlyke koopvaarders naar Messina en andre plaatzen geleiden: stellende eenige verzaamelplaatzen, daar men weêr by een, en onder de vlagh, zou koomen.

† *Represalie.*

Hy komt voor Saleé.

Den zestienden van April op de reede voor Saleé gekoomen, kon hy door de hooge zee niemant binnen zenden, noch geen tyding buiten krygen, voor den achtienden der maandt. Toen verstondt hy uit een' brief van den Konsul, dat men 't over de punten der vernieude vreede eens was. Ook zondt de Sid Abdala iemant aan de Ruiters boordt, die hem over de vreede geluk wenschte. De verdraghpunten †, die by den Konsul, en de Gemaghtigden van den Sid den twee-entwintighsten van Maart waaren geteekent, werden met d'eerste gelegentheit naar Hollandt gezonden; op dat ze door hunne Hoogmoogentheden, met hunne toestemming, zouden worden bekrachtight. De Ruiter, hier zyn last hebbende uitgevoert, zeilde terstondt weêr naar Kadix, en stelde ordre op het schoonmaaken van eenige en het kruissen van andre scheepen. Zy kreegen verscheide maalen jacht, zoo op Turken als Franschen, zonder die te konnen bezeilen.

De vreede met die van Saleé vernieuwt.

† *Zie Aitzema* XXXVII. 116. 117. 118. *en 't Groot plakkaatboek, 2 deel. p.* 2504.

De Ruiter kryght tyding van 't beslagh in Vrankryk, en verzoekt last om ook de Fransche scheepen te moogen aantasten.

In 't begin van May verstondt hy, voor Kadix, de geruchten van 't beslagh der Nederlandtsche scheepen in Vrankryk, en hadt sedert zomtydts gelegentheit om etlyke Fransche koopvaarders te neemen, doch ontzagh zich iet tegens hen te bestaan zonder last: ook zagh men, dat ze hem ontmoetende de vlucht naamen. Hy kreeg daarna bericht dat men de Hollanders in Vrankryk hardt handelde, en grooten overlast deê. Dit viel hem zwaar te verdraagen, en hy verzocht, met brief op brief, aan den Zeeraadt t'Amsterdam, dat men hem op Livorno, en andere plaatzen, ordre zou toezenden, om ook alle Fransche koopvaardyscheepen te moogen aantasten; op dat hy de gelegentheden om hun afbreuk te doen, die hem daagelyks voorquaamen, moght waarneemen. Hy meende, dat 'er tegens de maandt van September groote kans was om tegens de Fransche Terreneufsvaarders (en ook tegens de Turken, die daar dan gemeenlyk op passen) iet te verrichten; indien 'er slechts ondertusschen nader ordre quam, die hy met groot verlangen te gemoet zagh. Eenige van de zynen quaamen den drie-entwintighsten van May by vyf Turksche roovers, die 't door stilte en met roeijen ontquaamen. Voor Alikante kon hy vier scheepen, met Fransche goederen gelaaden, hebben vermeestert, maar liet ze, by gebrek van ordre, vaaren.

Vier Nederlandtsche koopvaardyscheepen te Marseilje en te Toulon aangehaalt.

Wat tydts te vooren hadden de Franschen te Marseilje en te Toulon vier Nederlandtsche koopvaardyscheepen, de sint Joseph, d'Aleppo, het witte Lam, en de Fruitboom, eerst in beslagh genoomen, daarna, door last van den Ridder Paul, Onderadmiraal van des Konings zeemaght in de Middelandtsche zee, aanvaardt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vaardt, het volk daar afgedreven, en met Françoisen bezet, om, tegens wil en dank van de Schippers en koopluiden, tot het overvoeren van etlyke honderden landtsoldaaten naar Italie, gebruikt te worden. Dit strekte tot bystandt van den Hartogh van Modena, die toen den oorlogh tegens Spanje, in dat gewest, voerde. De Raaden ter Admiraliteit t'Amsterdam, van dat aanhaalen eenige kennisse bekoomende, verstonden, dat de Viceadmiraal de Ruiter, die scheepen, indien hy ze in zee bejegende, van die overlast zou verlossen, voor d'eigenaars verzeekeren, en naar Livorno laaten geleiden. Hier toe zonden ze hem schriftelyke ordre, den veertienden van Junius geteekent. Maar eer hy die noch ontfing, quam hy met de Kapiteinen Pieter van Braakel, Dirk Verveen, Willem van der Zaan, Isaak Sweers en Jan Ooms, den twee-entwintighsten van die Maant voor Livorno, om zich van brandthout en water te verzien, en naar brieven te verneemen. Hier verstondt hy uit den mondt van den Konsul Jan Satyn, die met de gezondtbark by zyn boordt quam, dat voor Viaregia, (de zeehaven van den Staat † van Luka) ontrent zes Duitsche mylen benoorden Livorno, vyf Fransche oorlogscheepen laagen, met de vier aangehaalde oft genoome koopvaardyscheepen, om daar soldaaten te landen. De Viceadmiraal riep op dat bericht den Krygsraadt, of al de Kapiteinen aan zyn boordt, daar straks beslooten werdt, terstondt het anker te lichten, en den volgenden nacht met den landtwindt gezaamentlyk onder zeil te gaan, en zonder uitstel derwaart zee te kiezen, om hen, waar 't moogelyk, te betrappen, aantetasten en te veroveren. Maar ontrent twee uuren naa 't ondergaan der zonne ontstak 'er een storm uit den Westzuidtwesten, die wel drie daagen duurde, en zynen toeleg verhinderde. Men most stengen en rees stryken, en hadt genoeg te doen om de scheepen vast te houden. Dan den vyfentwintighsten ontrent den avondt weêr t'zeil gaande, zagh de Ruiter 's morgens, met het aanbreeken van den dagh, de Fransche scheepen noch voor Viaregia leggen, die, hem van verre in 't gezicht krygende, in der yl zeil maakten, en 't op een loopen, en den koers langs het landt naar de haaven van Spetia of Spessa stelden. Zy waaren toen wel drie mylen vooruit, en deeden hun uiterste best, met al wat goedt kon doen by te zetten, om t'ontvluchten. De Ruiter stelde al de kunst en vlyt van boots- en stuurluiden te werk, om hen met zeilen, en, als 't stil werdt, met roeijen t'achterhaalen, en tot aanklampen en enteren te komen. Dit duurde tot tegen den avondt, toen raakten ze met hun achten in de haven van Spessa, binnen de kasteelen, het negenste, genoemt het witte Lam van Hoorn, liep dicht onder 't landt, maar 't werdt door de Ruiter bezeilt, en gaf zich, zonder een schoot te schieten, of eenige weêr te bieden, terstondt over: want de Kapitein, Michiel Kourdeau, die op 't schip geboodt, werdt van de Fransche oorlogscheepen, die niet ter wereldt deeden om hem t'ontzetten, verlaaten. Zy dorsten met hun allen den Viceadmiraal de Ruiter met zyn schip alleen niet verwachten; want hy was wel een myl vooruit toen hy 't witte Lam veroverde. Dat schip hadt vierentwintig stukken geschuts, en tsestig soldaaten in. 'T was te vooren by den Schipper Klaas Lambertszoon 't Lam gevoert, en te Toulon, gelyk verhaalt is, aangehouden, of genoomen. De Viceadmiraal zeilde toen tot voor de haven van Spessa, en bleef daar den gantschen nacht leggen. Den volgenden morgen lichte hy 't anker, en laveerde met de zynen tot binnen in de haven van Spessa. Dit's de vermaarde haven, die by de d'ouden Portus Lunæ, dat is, de Haven der Maane werdt geheeten, en van Strabo, om

1657.

Last aan de Ruiter desaangaande gezonden.

Hy komt voor Livorno.

† *Republyk.*

Kryght bericht van vyf Fransche, en vier Neêrlandsche scheepen die voor Viaregia laggen.

En pooght derwaarts te zeilen, maar wordt door storm belet.

De Franschen neemen de vlucht, en de Ruiter tracht ze t'achterhaalen.

Hy onttneemt hun 't witte Lam.

Laveert binnen de haven van Spessa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. zyne grootheit en diepte gepreezen. Terwyl de Hollanders vast inwaart zeilden, zondt d'Overste † van 't grootste kasteel van Spessa, een der voornaamste vastigheden, die in de Middelantsche zee worden gezien, een sloep aan de Ruiters boordt, en liet hem aanzeggen, dat hy met zyn scheepen niet verder zou inzeilen, om by de Franschen te koomen; dewyl het een vrye reede was, daar geen vyandtschap moght gepleeght worden. Doch terwyl de Ruiter daar over met den afgezonden boode in woorden en kibbeling raakte, roeide zyn schip met de groote riemen voort, dicht onder 't kasteel, tot op een steenworp naa aan 't landt, en op een pistoolschoot naa aan 't boordt van de Franschen. Hy werdt van zyne andre scheepen gevolght, die desgelyks hun ankers aan de zyde der Franschen lieten vallen. Hier op zondt de Ruiter in der yl iemant naar den Overste van 't kasteel, hem vertoonende de redenen die men hadt om de Franschen daar aantetasten. Hy antwoordde, dat de Hollanders groot gelyk hadden, dat ze de geenen die hen en andere volken meermaalen hadden beschadight, zochten te bevechten: maar dat het aan hem niet stondt hun daar toe verlof te geven. Dat men desweegen verzoek most doen aan de Heerschappy van Genua. Toen schreef de Ruiter terstondt een brief aan den Hartogh en de Raaden der Heerschappye van Genua, met verzoek, dat hy de Franschen met hunne toestemming of ooghluiking moght bevechten, of dat men hen zou beveelen uit de haven te vertrekken. Hy bekleedde zyn verzoek met deeze reden: dat de Franschen met hunne rooveryen de zee onveilig maakten, en niet alleen de Hollanders, maar ook d'onderdaanen van Genua ten hooghsten hadden beschaadight: dat ze noch dry Hollandtsche koopvaarders by zich hadden, die met hem, en onder zyn geley, uit Texel waaren gezeilt, om te Marseilje en te Toulon hunnen handel te dryven, maar buiten alle reden waaren aangeslaagen: welke Hollandtsche scheepen zy noodtzaakelyk hadden over te geven. Ten zelven daage werdt by den Viceadmiraal en zyn' Krygsraadt beslooten, den Kapitein Michiel Kourdeau, met al de soldaaten en matroozen, die men op het schip 't witte Lam hadt gevonden, in de haaven of zeeboezem van Spessa aan landt te zetten: ten deele om 't gemelde schip daar van te zuiveren; dewyl onder hen veele zieke en ellendige menschen waaren: en ten deele om dat de lastbrief van Kourdeau, door den Ridder Paul geteekent ‡, alleen medebraght dat hy landtsoldaaten voor Viaregia zou landen, en dienvolgende onder de roovers niet werdt gereekent. De Ruiter liet toen met een' brief aan den Kapitein Frikambault, Kommandeur van de Fransche scheepen, weeten, dat hy, volk van doen hebbende, de gevangens, op 't witte Lam bekoomen, zou laaten afhaalen, en dat men bereit was om ze hem gewillig te geven. Hy antwoordde, dat men ze aan landt zou zetten, en dat hy ze dan zou laaten haalen. Hier op liet men 't volk aan landt brengen, en Frikambault zocht ze te dwingen om op zyne scheepen te dienen. Doch niet een van hun wou op die scheepen overgaan. Zy zeiden, dat ze met Frikambault, en d'andere Fransche Kapiteinen, als een hoop vrybuiters, die nu in 't naau waaren, geen doen wilden hebben, en vertrokken met barken naar Toulon. Te dier tydt ‡ quam een Franschman aan Kapitein van Braakels boordt zwemmen, en verzocht by de Hollanders te moogen dienen. Dees' verhaalde, toen hy van de Ruiter werdt ondervraaght, dat de Franschen 's avondts te vooren hadden beslooten, hunne vyf oorlogscheepen, zoo haast als men ze zou aantasten, in den brandt te steeken, en dan aan landt te vluchten:

† *De Gouverneur.*

Daar hy de Franschen bezet.

Hy verzoekt verlof om ze te moogen bevechten.

Ontslaat den Kapitein met de soldaaten en matroozen van het schip het Lam. 28 *Jun.*

(‡ 7 *Jun.*)

Zyn aanbieding aan den Kommandeur Frikambault.

‡ 29 *Jun.* Bericht van een' overlooper.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657.

ten: zeggende, dat hunne vierwerken ten dien einde al gereedt laagen. Doch van een andere kant werdt hy van goede handt bericht, dat 'er zes Franſche oorlogſcheepen, en eenige branders, van Toulon werden verwacht.

Ander bericht.

Dies verſtondt hy, dat hy al zyne maght by een moſt trekken, en zondt den Kapitein Ooms naar Sardinie, om den Kommandeur de Wildt, die in dat geweſt met etlyke ſcheepen op de roovers kruiſte, ontrent de baay van Kagliari op te zoeken: met laſt, dat hy zich op het ſpoedigſte naar de haven of zeeboezem van Speſſa, en by de vlag zou vervoegen.

De Ruiter zendt Ooms om de Wildt op te zoeken.

1 *Jul.*

27 *Jun.*

Te vooren hadt de Viceadmiraal den Fiskaal Gilbert de Viane, verzelt met eenen Willem van Bergen, die vrywillig met hem voer, met een felouk of bark naar Livorno gezonden, om daar brieven aan den Raadt ter Admiraaliteit t'Amſterdam te beſtellen. Hy ſchreef aan den Raadt, hoe hy de Franſchen binnen de haaven van Speſſa hieldt bezet, en verzocht, dat men hem ten allereerſte zou laaten weeten, wat hy zou doen, indien die van Genua hen wilden beſchermen.

30 *Jun.*

Den Fiskaal Viane en Willem van Bergen worden by Livorno van de Franſchen gevangen.

Den Fiskaal was ook belaſt, naar brieven uit het vaderlandt te verneemen: maar in 't wederkeeren werdt hy van twee Franſche barken onderſchept, en, nevens van Bergen, uit de felouk gehaalt, en naar Toulon gevoert. Doch de brieven, te Livorno gevonden, hadt hy, eer de Franſchen aan boordt quaamen, voorzichtelyk in zee geworpen. De felouk, daar men den Fiskaal hadt uit gelicht, keerde den eerſten van Julius met deeze tyding te rug, en verhaalde, dat de Franſchen, die de twee Hollanders met zich naamen, ook al de Italiaanen, die ze in de felouk vonden, hadden geplondert, en hun alles benoomen. Dit liet de Ruiter terſtondt aan den Overſte van 't kaſteel bekent maaken: op dat hy, weetende hoe vyandtlyk de Franſchen zelfs met Italiaanen handelden, hun zyne beſcherming moght opzeggen. Weinig uuren daarna quam een Afgezant van den Hartog en Heerſchappy van Genua aan de Ruiters boordt, de Heer Lazarus Maria Doria, die hem een' brief van de Heerſchappy ter handt ſtelde, waar by zyn verzoek plat werdt afgeſlaagen.

De Heer Lazarus Doria, aan de Ruiter gezonden, ſlaat zyn verzoek af.

1 *Jul.*

Zie Thuan. Hiſt. lib. XXVI. 806. 807. *en L. Moreri Dictionaire Hiſtorique. tom.* 2. *p.* 1119.

Dees Afgezant, die van den Hartog en den Raadt laſt hadt om met de Ruiter te ſpreeken, en hem van alle vyandtſchap op de reede van Speſſa af te maanen, was een eedele telg van een der oudtſte en doorluchtigſte ſtammen van Genua; uit het geſlachte, dat weleer den grooten Andreas Doria voortbraght: dien deeze zeldtzaame lof naagaat, dat hy 't in zyn maght hadt om over zyn vaderlandt heerſchappy te voeren; maar dat hy 't liever in zyne vryheit herſtelde, en, daar in herſteldt, beſchermde. Naa dat de Viceadmiraal den brief van die van Genua hadt geleezen, nam de gemelde Afgezant het woordt, en pooghde het beſluit, dat men tot voordeel van de Franſchen hadt genoomen, te verdeedigen. Hy bekende wel, dat de Franſche Kapiteinen, die men bezet hieldt, de voornaamſte roovers van Toulon waaren: maar hy voegde daar by, dat ze nu in 's Konings dienſt waaren, en zeſtienhondert Franſche ſoldaaten te Viaregia hadden aan landt gezet, zoo dat de Staat van Genua niet kon toelaaten dat men hen, nu ze zich onder de beſcherming van hunne kaſteelen hadden begeven, aldaar zou aantaſten. De Ruiter was wel drie uuren met hem in geſprek, en gebruikte veele reedenen, om te toonen dat men zyn verzoek behoorde intewilligen, en zulke zeeroovers niet te beſchermen.

De Ruiters tweede brief en verzoek aan die van Genua.

2 *Jul.*

Daarna zondt hy een' tweeden brief aan den Hartog en Heerſchappy van Genua, vernieuwende 't voorgaande verzoek. Hy ſchreef, *hoe hunne Doorluchtigheden wel bekent was, dat deeze ſcheepen den Koning van Vrankryk niet toebehoorden, maar byzondere luiden*†; *dat de Kapiteinen*

† *Particulieren.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. *nen bekende en eerlooze roovers waaren: dat 'er twee onder waaren die men uit Vrankryk hadt gebannen, en voor zeeroovers werden gehouden: dat men die naar alle rechten, al waar 't ook in de haavens van Vrankryk, behoorde aantetaſten.* Daar by voegende, *indien hunne Doorluchtigheden niet toeſtonden zulke luiden te bevechten, dat ze dan den ſpot met hun zouden dryven, en meer quaadt doen dan ze ooit gedaan hadden. Dat men ze dan in 't quaadt zou ſtyven. Dat het getal der zeeroovers zou aangroeijen, als ze verſtaan zouden, dat ze onder de kaſteelen van de Heerſchappye van Genua worden gedult. Dat dit zou ſtrekken om den gantſchen koophandel in de Middelandtſche zee te bederven. Dat dan meenig eerlyk koopman om hun bedryf zou moeten zuchten. Maar indien men ſlechts eenen quaadtdoender ſtrafte, dat m'er dan wel tien van 't quaadt zou afſchrikken. Derhalven vertroude hy, dat ze geen beſchermers van zulke zeeroovers zouden zyn: dat ook hunne Doorluchtigheden zouden verſtaan en oordeelen, dat ze de Hollandtſche koopvaarders, die met hem, en onder zyne hoede, uit Texel waaren gezeilt, terſtondt zonder tegenzeggen hadden t'ontſlaan en weder te leveren. Doch dat hy, indien die wederlevering niet geſchiedde, genoodtzaakt zou zyn te doen, 't geen hy naar recht en reeden zou vinden te behooren. Dat hy hier op hun naader antwoort en beſluit zou afwachten.*

Ordre by de Ruiter geſtelt.

Ondertuſſchen ſtelde de Viceadmiraal op alles goede ordre. Hy liet zyne ſloep dicht by de Franſche ſcheepen leggen, om te zien of zy zich begoſten te reppen: en zyne ſcheepen laagen met alle hunne zeilen ontſlaagen. Dus was hy t'aller uure vaardig om hen aantetaſten. Hy beval den Kapiteinen, dat ze geen boots of ſloepen, naa dat de wacht des avondts was afgeſchooten, zouden van boordt laaten vaaren, oft aan boordt koomen,

Zyne voorzichtigheit.

en dat ze alle barken, die om te kaaydraayen, of hunne waaren te venten, aan boordt zouden koomen, zelfs in perſoon zouden onderzoeken, of ze ook in 't verborgen eenig brandttuig in hadden: weetende dat de Franſchen van oudts groote vuurwerkers waaren, en dat men tegens de bedekte liſt niet min hadt te waaken, dan tegens het openbaar geweldt. Hy liet ook twee ſcheepen op de waght leggen, tegens de hulp, die de Franſchen van buiten moght toegezonden worden; en belaſtte, dat elk ſchip geduurige wacht zoude houden, en op zyn hoede zyn. 'T was nu, verſtondt hy, tydt om op te paſſen: men hadt hier al de rooſſcheepen, die uit Provence voeren, en de Nederlanders zoo veel jaaren hadden geplaaght, by een, en de kans ſtondt ſchoon om hun de roofzucht te verleeren, en 't rooftuigh t'ontweldigen, of te vernielen. Dus op de wacht leggende, en 't antwoordt van Genua met verlangen verwachtende, zagh hy op den vierden van Julius 's morgens vroeg vier ſcheepen naar de baay koomen, en zondt hun den Kapitein van der Zaan te gemoet,

Hy wordt met vier ſcheepen verſterkt.

om te bezichtigen of het vrienden of vyanden waaren. Daar bykoomende was het de Kapitein Jan Gideonsz Verburg, met de Kapiteinen Schey, van den Boſch en Pieter Salomonſz, die naa den middagh by de Ruiter ten anker quaamen. Ook vondt hy geraaden hen by zich te houden, en voor eerſt geen ſcheepen af te zenden: dewyl de Franſchen noch voorgaaven, dat ze in 't kort eenige ſcheepen van Toulon tot byſtandt en ontzet zouden krygen. In deezen toeſtandt van zaaken

Zyn inzicht op het aantaſten der Franſchen.

wiſt de Ruiter niet aan wat eindt dat hy 't zou vatten. Hy oordeelde, dat het een bezwaarlyke zaak voor hem was, dat hy hen, zonder uitdrukkelyke ordre, daar zou aantaſten: want hy zagh op 't gevolg, en verſtondt, dat, indien hy hen onder zulk een ſterk kaſteel, met

veel

veel zwaar geſchuts voorzien, bevocht, en op die vrye reede vyandtſchap pleeghde, dat dan de Franſchen, en anderen, de Hollandtſche ſcheepen altydts op de reede van Livorno, Alikante, Malaga, Minorika, en diergelyke plaatſen, die niet half zoo ſterk noch zoo weerbaar waaren, dan deeze haven van Speſſa, zouden konnen aantaſten en weghneemen, zonder op vryheit van reede of haven te paſſen. Om zich uit deeze verlegentheit te redden, verlangde hy naar verlof van Genua of naar ordre uit Hollandt. Ook zagh hy te gemoet, dat de Franſchen, als hy ze noch eenigen tydt bezet hieldt, by zich zelve, door gebrek van veelerley behoefte, zouden verteeren †, en vergaan. Den zevenden der maandt zondt hy de Kapiteinen van Braakel, van der Zaan, Sweers en van den Boſch naar landt, om by den Heer Lazarus Maria Doria te verneemen, of'er noch geen antwoordt van Genua was gekoomen, en, indien hy noch geen beſcheidt hadt, hem aantezeggen, dat de Heerſchappy van Genua, met hen zoo lang op te houden, te kennen gaf, dat ze den Heeren Staaten Generaal weinig ontzagh toedroegh, en kleenigheit aandeed: dat zulks by den Viceadmiraal de Ruiter en zyn krygsraadt zoo niet kon verſtaan worden, en dat ze daarom in 't kort antwoordt verzochten, om te weeten wat hun te doen ſtondt. De Heer Doria antwoordde, met groote beleeftheit, dat hy noch geen antwoordt hadt bekoomen: dat het vertoeven door de beſmettelyke en droevige ziekte werdt veroorzaakt, en badt dat men noch weinig daagen geduldt zou hebben. Ook ontfing hy 't antwoordt den tweeden dagh daar aan, en zondt het, door iemandt van de zynen, aan den Viceadmiraal: maar 't was niet naar wenſch, noch hoop. Zy ſchreeven dat men hun traagh antwoorden ten goede zoude houden: dewyl ze door de ſchrikkelyke peſt, die in hunne ſtadt, en daar ontrent woedde, en ſeedert hun eerſte ſchryven twee van de voornaamſte uit den Raadt hadt weghgerukt, in groote benaautheit zaaten. Ten andere dat ook het Franſche leeger op de grenzen van den Staat lag: en dat de Hartogh van Modena hun met een' brief hadt laaten weeten, dat ze voorzichtig hadden te zyn, en toe te zien dat de Franſche ſcheepen onder hunne kaſteelen niet werden beſchadigt: of dat de Koning van Vrankryk en hy zulks op den Staat van Genua zouden verhaalen en wreeken. Dat ze in geen ſtaat waaren om vyanden op den hals te haalen, en derhalven verzochten, dat men hen in geen meerder zwaarigheit, met het aantaſten der Franſchen ſcheepen, zou brengen. De Ruiter zey tegens den afgezonden, die den brief braght, *dat dan die van Genua beſchermers van roovers waaren.* Hy antwoordde, *wy weeten wel dat ze roovers zyn, maar nu houden wy ze voor dienaars van een' maghtigen Koning, en zullen ze als zoodaanige beſchermen: dewyl ze des Konings ſoldaaten voor Viaregia hebben gebraght. Ook hebben wy des Konings eigen laſt gezien.* Midlerwyl begoſt het volk van de Franſche ſcheepen te verloopen. Eenige Nederlanders, die by de Franſchen waaren, en een groot getal Franſchen, liepen tot de Hollanders over. Veelen zouden zich gaarne te landtwaart in hebben begeeven, maar zy konden niet doorkoomen; om dat men de weegen aan alle zyden, vermits de peſt, hadt bezet, en de naabuurlanden niemandt doorlieten. De Kommandeur Frikambault zondt iemant aan de Ruiters boordt, en verzocht, dat men hem d'overgeloope Françoiſen zou wederzenden. D'ander antwoordde, *dat zulks geen krygsgebruik was: inzonderheit als eenige matroozen of ſoldaaten zaagen, dat ze met groote roovers, en dat teegens hunnen dank, waaren opgeſcheept.*

[Margin notes: 1657. — † *Conſumeren.* — Bezending aan den Heere Doria. *7 Iul.* — Antwoordt van die van Genua op de Ruiters tweede verzoek. *9 Iul.* — Verloop der Franſchen. — Verzoek van Frikambault. De Ruiters antwoordt.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. *Gebrek van levensmiddelen in hunne scheepen.*

Daar ontstondt ook onder de Franschen groot gebrek. Vier van hunne scheepen, en de drie Nederlandtsche koopvaarders, die by hen waaren, hadden geen acht daagen mondtkost, en 't vyfde schip, dat wat beter voorzien was, weigerde den anderen iet bytezetten. Op den zelven dagh toen de Ruiter den tweeden brief van die van Genua ontfing, zagh men de vyf Fransche oorlogscheepen (die nu al twaalf daagen als in den val hadden geleegen) en de drie Nederlandtsche koopvaarders, die ze by zich hadden, vreezende dat men hen haast zou aantasten, tegens den avondt hunne ankers lichten, en op elkanders zyde dicht aan den grondt korten. Hier laagen ze, als of ze t'Amsterdam in de laag, en voor of binnen de paalen waaren gezet. Daarna zondt de Viceadmiraal weêr vier Kapiteinen aan landt om by den Heer Lazarus Doria t'onderstaan, of 'er geen middel was om 't verzochte verlof van die van Genua te verwerven. Doch hy verzocht en badt met heusche woorden, op alle vriendtschap, dat men de Franschen op hunne reede niet zou aantasten. Ondertusschen liep de Ruiter met de Hollandtsche scheepen dicht onder 't kasteel. D'Overste van 't kasteel dat ziende, zondt een Kapitein aan de Ruiters boordt, hem verzoekende, dat hy noch d'andere Hollandtsche scheepen niet naader zouden koomen, of dat men genoodtzaakt zou zyn op hen los te branden. Ter zelfste uure was het kasteel met veel krygsvolk vervult, en langs de zeekant laagen de borstweeringen vol soldaaten. De Franschen naamen toen hunne rees en stengen af, daar zy een boom of vlot van maakten, dat zich uitstrekte buiten hunne scheepen om, dwars over de baay, ontrent een kabel lenghte van 't vaste landt, tot aan 't groot kasteel toe. Hier laagen ze binnen in. Dit diende op dat men hun by nacht met geen brandtuig zou konnen bykoomen. Voorts braghten ze alles aan landt: zeilen, geschut, kruidt, zak en pak; opentlyk te kennen gevende, dat ze geen weêr zouden bieden. Zy boorden ook groote gaaten in hunne scheepen, die ze met proppen dicht hielden, om de scheepen, als de noodt zou nypen, in den grondt te laaten loopen. De Viceadmiraal de Ruiter riep hier op al zyn Kapiteinen, te weeten van Braakel, Verveen, Verburg, van der Zaan, Sweers, Schey, en van den Bosch aanboordt, om t'overweegen wat men zou doen, of laaten. Naa eenig overleg werdt eenpaarig verstaan, dat men geen geweldt zou gebruiken voor dat de Viceadmiraal naarder ordre uit Hollandt zou hebben bekoomen. Men zagh ook te gemoet dat het de Franschen in dien staat, niet lang zouden harden, indien hun geen levensmiddelen wierden toegebraght. Ook stelde de Ruiter genoeghzaame ordre om dat te beletten. Hy beval den Kapiteinen Willem van der Zaan, Pieter Salomonszoon, en Adriaan van den Bosch, zee te kiezen, en buiten de baay t'onderzoeken, of onder de satyen of vaartuigen, die ze konden aantreffen, ook Fransche barken met leeftoght waaren, om de Franschen, die hy bezet hieldt, te spyzen: met last om ze te veroveren, en binnen de baay te brengen, ja zelfs al waaren 't Genuezen met Fransche goederen gelaaden. Hy zondt toen ook den Kapitein Dirk Schey naar Livorno, om van daar brieven af te vaardigen, en naar brieven te verneemen. Ondertusschen nam 't gebrek onder de Franschen, en 't verloop van hun volk, van dagh tot dagh toe, 't welk de Ruiter uit het groot getal der overlooperen vernam. Den veertienden der maandt verstondt hy uit een Italiaan, dat 'er een Genueesche satye met leeftoght voor de Franschen alle uure werdt verwacht. Hier op liet hy de Kapiteinen van der Zaan en van den Bosch, (die weêr binnen de baay waa-

Margin notes: De Franschen haalen tegens den grondt aan. — Nader bezending aan L. Doria. 10 *Jul.* — De Ruiter kort dicht onder de kasteelen. — De Franschen vinden zich in groote verlegentheit. Maaken een vlot om hunne scheepen. Brengen alles aan landt. — Beraadtslaaging van de Ruiter met zyn' Krygsraadt. 10 *Jul.* Hun besluit. — De Ruiter laat op de Fransche barken passen. 11 *Jul.* — Zendt Schey naar Livorno. — 14 *Jul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

waaren gekoomen) ter yl in zee zeilen, om daar op te passen, en de satye te nemen. In deezen standt van zaaken, toen zich de Franschen in de grootste verlegentheit en benautheit vonden, en byna alle hoop weghwierpen, quam 'er onverziens ontzet. De Kapitein Dirk Schey, gelyk verhaalt is, naar Livorno gezonden, om naar brieven te verneemen, braght den zelven avondt, ontrent anderhalf uur naa zon, de tyding der vreede: of brieven der Heeren Staaten Generaal, en der Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, te kennen gevende, dat tusschen den Gezant van Vrankryk en de Gemaghtigden der gemelde Staaten alle de verschillen, ter oorzaake van 't beslagh in Vrankryk, en 't veroveren der twee Fransche scheepen gereezen, tot onderling genoegen waaren opgeheven en ter neêrgeleit: met verderen last aangaande 't wederleveren der twee veroverde scheepen: en hem voort beveelende, dat hy zich voortaan zou onthouden van het neemen oft hinderen van Fransche scheepen, die d'ingezetenen van den Staat niet met 'er daadt beschaadigden, tot naader ordre. Den inhoudt van dit schryven maakte de Viceadmiraal de Ruiter den volgenden morgen aan al zyne Kapiteinen, en met een' brief aan den Franschen Kommandeur Fricambault bekent. Hy liet hem door den Kapitein Sweers ten eersten aanzeggen, *dat hy vryelyk met zyn byhebbende scheepen moght zeilen en vaaren waar en wanneer 't hem geliefde: met aanbieding, dat, indien de Viceadmiraal de Ruiter hem met het een of het ander kon behulpzaam zyn, hem niet geweigert zou worden van 't geen men kon missen.* Fricambault bejegende den Heere de Ruiter met gelyke beleeftheit, hem met een' brief bedankende voor de goede tyding der vreede. De Franschen toonden zich ten hooghsten verblydt, naar gelang van de groote verlegentheit, daar de tyding der vreede hen uit redde. Ter wederzyde werden ten zelven daage teekenen van vreughde gezien en gehoort, met het uitsteeken van vlaggen, en het lossen van 't geschut. Des anderendaaghs lichte de Ruiter zyn anker, en ging met de zynen in een anderen inham der zelve haaven of zeeboezem, van de Franschen afgezondert, leggen, en stelde ordre om zyn scheepen spoedighlyk schoon te maaken. Hy ging den achtienden der maandt uit de haaven van Spessa onder zeil, en quam den volgenden dagh voor Livorno. Daarna zondt hy den Kapitein Pieter van Braakel, als Kommandeur, met de Kapiteinen Verburg, Schey, en van den Bosch, Westwaart aan, om zich ontrent Malaga, en 't naau van Gibraltar al kruissende t'onthouden tot afbreuk der Turksche roovers. Hy zelf stelde zyn' koers, met de Kapiteinen Verveen, van der Zaan, Sweers, en Pieter Salomonszoon, en den koopvaarder 't witte Lam, naar Toulon. Hier quam hy den vyfentwintighsten der maandt, 's avondts laat, op de reede: maar niemant van zyn scheepsvolk moght 'er landen; om dat ze van de kusten van Genua quaamen, daar de pest noch fel woedde. Den volgenden morgen zondt hy brieven aan den Ridder Paul, Onderadmiraal van Provence, ook aan de Heeren van d'Admiraaliteit te Toulon, en aan den Nederlandtschen Konsul: hun aandienende, dat hy daar quam, om, volgens 't gemaakt verdragh, het geschut der twee veroverde scheepen overteleveren: dat hy wel last hadt, om ook de twee scheepen wedertegeven: maar dat den Jager naar Hollandt was gezonden, en van daar most koomen: voorts dat hy zyn best zou doen om 't schip de Koningin, te Kadix verkocht, weêr maghtig te worden, en naar Toulon te zenden. Op dat schryven quam straks een Burgermeester der stadt, met eenige andere Heeren, ontrent zyn boordt, om

Marginalia: 1657. — De Ruiter kryght tyding van 't verdragh met Vrankryk gemaakt. — En laat dat aan Fricambault, den Kommandeur der Fransche scheepen, weeten. — Blydtschap onder de Franschen. — Vreughdeteekenen ter wederzyde. — De Ruiter gaat van Spessa t'zeil naar Livorno. — Hy zendt vier scheepen om op de Turken te kruissen. — Komt met vyf scheepen voor Toulon. 25 *Iul.* — Wordt door een' Burgermeester begroet. 26 *Iul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. De Wildt komt met zeeven scheepen op de reede.

hem te verwellekoomen, met aanbieding van hunnen dienst, betoonende de groote blydtschap over 't nederleggen der geschillen. Ter zelfste uure verscheen de Kommandeur de Wildt, met de Kapiteinen van der Hulst, Ooms, Jan van Kampen, Gillis Matthyszoon Kampen, Gerbrandt Schatter en Jan Adelaar, op de reede voor Toulon, daar de Viceadmiraal de Ruiter tot den derden dagh most wachten, eer des Konings Gemaghtigde †, die 't geschut zou overneemen, van Marseilje kon koomen. Midlerwyl werdt de Fiskaal Viane met Willem van Bergen (die ontrent Livorno werden gevangen*) ontslaagen, en aan de Ruiters boordt gezonden. Daarna quam de Gemaghtigde met een bark by zyn boordt om met hem te spreeken, doch zy konden, om 't geruisch van den sterken windt, elkanderen niet wel verstaan: dies verzocht de Gemaghtigde, dat de Heer de Ruiter op de kant van 't strandt zou koomen. Zy voeren derwaarts, en traaden ontrent de Lazarette (dus noemt men de huizen daar men de geenen die van pestige plaatzen koomen voor een tydt ophoudt en bewaart, om hunne gezondtheit t'onderzoeken, en de besmetting buiten de steeden te houden) in onderling gesprek, staande ontrent drie vaademen van elkander. De Heer de Ruiter gaf de reeden van zyne komste te kennen, en de Gemaghtigde betuigde met vriendelyke woorden, dat hy zich over 't verdragh tusschen Vrankryk en Hollandt ten hooghste verheughde, wenschende dat hy den Viceadmiraal aan landt moght bewellekoomen, en naar zyne waarde onthaalen. Daarna verzocht hy, dat men 't geschut van de twee scheepen in 't schip het witte Lam (dit hadt men weêr aan zynen Schipper Klaas Lambertszoon 't Lam overgelevert) zou laaden, om 't naar Marseilje te voeren. Den volgenden dagh werdt ordre gestelt om 't geschut te leveren: doch daar moght niet een boot of bark van de stadt aan de Hollandtsche scheepen raaken, uit vreeze voor de pest, om 't geschut over te brengen. Derhalve most men zich van de Hollandtsche boots dienen. Men bracht dan dertig metaale en drie yzre stukken van 't schip de Koningin, en tien metaale stukken van 't schip den Jager, in 't Witte Lam, en des Konings Gemaghtigde gaf schriftelyk blyk van den ontfang †. De rest van 't geschut van den Jager was met het schip naar Hollandt: dat van daar naar Vrankryk werdt gezonden. Naa 't leveren van 't geschut, viel 'er noch eenig geschil over de Fransche matroozen en soldaaten, die in de haven van Spessa tot de Ruiter waaren overgeloopen, en op de Hollandtsche scheepen verdeelt. Men verstondt en eischte dat hy ze zoude overleveren. Doch hy antwoordde aan den Ridder Paul, Onderadmiraal van Provence, met een' brief van deezen zin,

† *Commissaris.*
De Fiskaal Viane en Willem van Bergen ontslaagen.
28 *Iul.*
* *Zie p.* 127.
Gesprek tusschen de Ruiter en den Gemaghtigde van den Koning.
29 *Iul.*
Het geschut van de twee veroverde scheepen werdt overgelevert.
30 *Iul.*
† *Recepisse.*
Men eischt dat de Ruiter d'overgeloope Franschen zal overleveren.

Weledele gestrenge Heer,

Zyn brief daar over aan den Ridder Paul geschreven.
2 *Aug.*

Ik wensche van harten dat ik Uw Ed. met het overleveren van de matroozen en soldaaten, die in de haaven van Spessa op de Hollandtsche scheepen zyn overgeloopen, kon dienen. Doch dewyl ze nu ten hooghsten bekommert zyn voor de straffe, die hun desweegen moght worden aangedaan, en dat ze onder myne bescherming zyn overgekoomen en aangenoomen, zoo oordeele ik dat het onreedelyk en onbillyk zou zyn, hen tot weghgaan te dwingen, of aan Uw Ed. overteleveren: ten waare dat Uw Ed. eerst met een reegel schrifts, of met Uw Ed. woordt, my verzeekerde, dat hun over die misslagh niet zal misschieden. Zoo haast als ik die toezegging zal ontfangen hebben, zal ik ze naar uw welgevallen laaten vertrekken. Doch indien Uw Ed. dit niet inwilligt, dan

bidde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

bidde ik my te verontschuldigen, in gevalle ik Uw Ed. in deeze zaake geen verderen dienst kan bewyzen. Ik blyve, met aanbieding van dienst, 1657.

Weledele gestrenge Heer,

Uw Ed. genege vriendt en dienaar
Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

Hier op volgde een brief van den Ridder Paul, met belofte, dat hy d'overgeloope Fransche matroozen en soldaaten met allerley gunst zou ontfangen en bejegenen, 't geen hen gerust stelde. De Viceadmiraal de Ruiter hadt de twaalf scheepen, die hier onder zyne vlag waaren, nu, met goedtvinden van zyn' Krygsraadt, in drie esquadres of hoopen verdeelt. De Ruiter zou met zyn eigen schip, en met de Kapiteinen van der Hulst, van der Zaan, en Ooms, al kruissende Westwaart aan zeilen, benoorden d'eilanden van Majorka, Minorika, en Yviça heene, tot de reede van Malaga toe, daar voor eerst de verzaamelplaats zou zyn. De Kommandeur de Wildt, met de Kapiteinen Jan van Kampen, Gillis Mathyszoon Kampen, en Pieter Salomonszoon, zouden zich al kruissende bezuiden de gemelde eilanden naar de Barbarische kust begeven, insgelyks Westwaart aan. Den Kapitein Dirk Verveen werdt bevoolen, nevens de Kapiteinen Sweers, Schatter, en Adelaar, al kruissende naar Livorno te gaan, om van daar, ten langsten naa acht daagen wachtens, met de gereedtleggende Hollandtsche koopvaarders insgelyks Westwaart aan te zeilen, en de reede van Alikante en Malaga aan te doen, om daar naader ordre te vinden. Hun werdt bevoolen, indien ze jacht op Turken kregen, die naar vermoogen te vervolgen. Zy gingen den tweeden van Augustus van Toulon gezaamentlyk onder zeil. Naa eenige daagen zeilens zocht de Ruiter op de reede van Majorka te koomen, om by de Majorkyns, die gestaadig op Algiers vaaren, en altydt goede kennis van de roovers hebben, te verneemen, of d'Algiersche Turken ook in zee waaren, of haast zouden uitkoomen. Doch hy werdt door een Oostnoordtoosten windt met zulk een kracht van 't landt afgedreven, dat hy zyn voorneemen most staaken, en 't liet doorstaan, stellende zyn koers naar Alikante, en van daar naar Malaga. Tusschen de kaap of uithoek van Molina en Marbella koomende, schoot de windt Westzuidtwest. Hier op besloot hy draagende te houden, en naar de kaap van Molina te zeilen, om zich te verzien van versch waater: want meest al zyn waater stonk, en veele van zyne matroozen waaren aan de graauwe en roode loop vast. Naa 't haalen van 't waater zeilde hy te rug naar Malaga, om naar brieven uit het vaderlandt te verneemen: doch die niet vindende, zette hy zyn' koers, met de Kapiteinen van der Hulst en van der Zaan, West aan. Hy liet den Kapitein Ooms ontrent Malaga, met last om zich by 't esquadre van Verveen, dat daar verwacht werdt, te voegen, en nevens hem tot naader ordre binnen 't naau der Straat te kruissen. Den twintighsten zeilde de Ruiter door 't naau van Gibralter, en quam noch den zelven dagh buiten de Purkos van Kadix ten anker: dewyl de windt uit de baay woey, en de eb in 't waater was. Tusschen Rota en Kadix laagen toen zeventien Engelsche scheepen, die hy met stryken, en negen eerschooten, begroette, daar van d'Engelschen met gelyk getal van schooten op werdt geantwoordt. Hy raakte noch dien zelven avondt naa 't ondergaan der zonne voor de stadt op de reede. Hier leggende heeft hy terstondt alle vlyt aangewendt, om, volgens d'ordre der Heeren Staaten, 't Fransche schip de Koningin, dat, gelyk meer-

De Ruiter verdeelt de twaalf scheepen in drie esquadres.

De Ruiters esquadre.

De Wildts esquadre.

Verveens esquadre.

De Ruiter pooght de reede van Majorka aan te doen.

6 en 7 Aug.

18 Aug.

Ziekte op de Hollandsche scheepen.

De Ruiter komt voor Kadix.

20 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657

Hy brengt te weeg dat de Spanjaarden het ſchip de Koningin afſtaan.

† 2 *Sept.*

maalen gemeldt is, van de Spaanſchen was gekocht weêr maghtig te worden: en braght door den Hartogh van Medina Celi, en den Onderadmiraal van Spanje, dien hy daar over aanſprak, zoo veel te weeg, dat men 't eindelyk afſtondt en wederleverde, mits betaalende de kooppenningen, daar voor gegeven. Maar toen men 't weêr overleverde †, was het uitermaate lek en reddeloos, en men hadt veel werks, met timmeren en toeruſten, eer men 't in ſtaat braght om eenighzins zee te houden.

Kryght kennis dat het verkoopen van dat ſchip in Hollandt niet wel was opgenoomen.

Schryft daar over tot zyner verontſchulding aan de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam.

26 *Aug.*

† *Inſtructie.*

Weinig daagen te vooren hadt de Viceadmiraal kennis gekreegen, hoe de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam meenden, dat hy geen genoeghzaame reeden had gehadt, om dat ſchip aan de Spanjaarden te verkoopen. Hier op ſchreef hy een' brief tot zyne verontſchuldiging aan hunne Ed. Moog. die hier op uit quam, dat hy de reeden van dat verkoopen den achtſten van April hadt overgeſchreeven: dat hem d'ouderdom en de reddeloosheit van 't ſchip daar toe hadt geperſt: dat al wat 'er op of aan was niet docht. Voorts beriep hy zich op 't geen hunne Ed. Moog. uit den Kapitein de la Lande, die 't ſchip zelf hadt gevoert, desaangaande hadden verſtaan; en op het getuigenis van al de Kapiteinen, die eerſt by 't ſchip waaren geweeſt, en naa dat ze 't bezichtight hadden, oordeelden, dat het onbequaam was om daar eenig volk meê te waagen: dat hy 't derhalve hadt verkocht ten voordeele van 't Landt, en op een' hoogen prys: dewyl 't in Hollandt geen twee duizendt ſtukken van achten zou waardig zyn: dat hy daar in d'ordre van hunne Ed. Moog. hadt gevolgt, die in 't negende punt van zyn berichtſchrift † hadden bevoolen, *dat zoo wanneer de veroverde ſcheepen zoo reddeloos moghten zyn, dat ze zonder groote koſten, boven de waardy, daar aan te doen, niet in 't vaderlandt zouden konnen gebraght worden, men dan, naa overneeming van 't geſchut, de hollen, en 't geen men daar voorts by zou laaten, aan den meeſtbiedende voor gereedt geldt, ten overſtaan van den Konſul der Nederlanderen, indien 'er een waare, en van twee of drie Kapiteinen, daar toe te maghtigen* ‡, *zou verkoopen.* Dit had hy gedaan: zoo dat zyns bedunkens hunne Ed. Moog. geen reeden hadden om daar over misnoeght te zyn.

‡ *Committeren.*

30 *Aug.*

Korts daarna quam de Kommandeur de Wildt, met den Kapitein Jan van Kampen, en een koopvaarder, in de baay van Kadix, zonder eenige roovers gezien te hebben.

D'Engelſchen ontrent Kadix.

Ontrent deezen tydt vertoonden zich zes Engelſche oorlogsſcheepen dicht by Kadix, en daarna quam de Kommandeur Stooks met dertien zeilen voor de baay ten anker. Doch hy ondernam niet tot naadeel der Nederlandtſche koopvaarders, die daar af en aan voeren. Ondertuſſchen waaren de Hollanders hier neerſtig doende met het ſchip de Koningin: ook maakten ze hun eigen ſcheepen ſchoon en klaar, en naamen de leeftoght in, die ze te Kadix hadden gelaaten, en ook 't geen verder, t'hunnen behoeve, uit Hollandt was aangekoomen.

Een Turkſch rooſſchip verovert, en een in den grondt geſchooten.

Den tienden van September ontfing de Viceadmiraal tyding, dat de Kapiteinen Jan Gideonszoon Verburg, Gillis Kampen, en Pieter Salomonszoon, die onder 't bevel van den Kapitein Pieter van Braakel op de roovers kruiſten, ontrent Tetuan een Turks rooſſchip met tien ſtukken hadden verovert en te Malaga opgebraght: en dat ze noch een Turks fregat in den grondt hadden geſchooten en verbrandt: doch dat het volk aan landt vluchte, zoo dat ze maar twee Mooren en zes Chriſte ſlaaven hadden bekoomen.

De Ruiter gaat van Kadix t'zeil.

De Wildt ſtoot op den Diamant.

11 *Sept.*

Den volgenden morgen deed de Ruiter ſein om onder zeil te gáan, en elk lichtte zyn anker. Maar de Kommandeur de Wildt raakte in 't uitlaveeren op den Diamant, een ſteenklip onder waater, daar

met

1657.

met halve vloedt maar drie vaadem waater is, aan den grondt vaſt, met groot gevaar van 't ſchip te verliezen: want het ſtiet wel een half uur op den grondt, en zyn roer af: doch dat werdt, toen 't los raakte, ſtraks weêr aangehangen. Daar quaamen eenige ſtukken houdt van de kiel en van den vuuren huidt opdryven, jaa ſtukken van een vaadem langte. De Ruiter voer terſtondt naar zyn boordt, en beval dat het ſchip ſtraks inwaart tot achter 't Puntaal zou zeilen, daar men beſchut leit voor alle winden, en een ſchip bequaamlyk kan zetten om ſchoon te maaken. Hy zondt daarna eenige barken t'zyner hulp aanboordt, met een Spaanſchen duiker, om onder waater te bezichtigen of te voelen, of 't van noode was te kielhaalen, of niet. De Spaanſche duiker ging eenige reizen onder waater, en bevondt dat alleen de looze kiel, en de voering van den vaſten kiel was afgeſtooten, zonder dat de kiel of huidt eenige ſchaade hadt geleeden. Door dit ongemak werden de Hollandtſche ſcheepen dien dagh opgehouden. Ook liep de windt tegen, en ſtak 's naamiddaghs zoo hardt op, dat men moſt blyven leggen. Des anderendaaghs * ging de Ruiter weêr 't zeil: doch hy liet den Kapitein Jan van Kampen by de Wildt, om hem in 't kort te volgen. Op den avondt moſt hy door den ſterken Weſten windt weêr ten anker koomen. Met den dagh maakte hy weêr zeil, en laveerde naar d'Engelſche vloot, die noch ontrent de baay ten anker lag. Doch de Kapitein van der Zaan verloor zyn anker in 't lichten. Naa den middagh quam de Ruiter, nevens den Kapitein van der Hulſt, by den Engelſchen Admiraal of Kommandeur: maar van der Zaan, en 't Franſche ſchip de Koningin, konden hen niet volgen, en moſten weêr ten anker koomen. Men bevondt nu hoe langs hoe meer dat het Franſche ſchip niet in ſtaat was om by ſtorm en onweêr zee te bouwen. D'Engelſche Admiraal Johan Stooks lagh hier nu met twintig zeilen, en liet zomwyle eenige ſcheepen af en aan zeilen, om op de Spaanſchen te kruiſſen. De Ruiter zondt, na de gewoonlyke ſcheepsbegroetingen van 't ſtryken met eerſchooten, (daar beleefdelyk op werdt geantwoordt) zynen Kapitein Berchem, met den Fiskaal Viane, aan zyn boordt, om hem mondeling te groeten. Ook geſchiedde deeze bezending ten verzoeke van eenige Nederlandtſche Schippers, die te Kadix laagen, en, naar ſint Lukar willende zeilen, om daar wol te laaden, door de Ruiters voorſpraak zochten verzekert te zyn, dat hun d'Engelſchen dat niet zouden verhinderen. De Kapitein en de Fiskaal werden van den Engelſchen Admiraal Stooks, die ziekelyk was, heuſch bejegent en vriendelyk onthaalt. Daar op zondt hy drie Kapiteinen aan de Ruiters boordt, te weeten Jan Smit, Fonk, en Lopyn, die hem bewelkoomden: en met eene te kennen gaven, dat d'Admiraal Stooks ten hooghſten wenſchte om hem te zien en te ſpreeken: en op het vriendelykſt verzocht, dat hy ten dien einde aan zyn boordt zou koomen: daar Berchem en Viane noch byvoegden, dat hun Stooks hadt gezeit, dat hy gaarne zelf by den Viceadmiraal de Ruiter zou koomen, indien 't hem zyne ziekelykheit en zwakheit niet belette. De Ruiter, die hem lang hadt gekent, en ſtaat maakte op zyne vriendſchap en gunſt, was geruſt in zyne oprechtigheit, en beſloot hem te wil te zyn. Hy wiſt wel dat een Viceadmiraal niet licht uit zyn ſchip moght gaan, doch hy verſtondt, dat die ordre zagh op vyandtlyke, of twyffelachtige en bedenkelyke tyden, als 'er reedenen waaren van wantrou, achterdenken, of quaadt vermoeden; en ſteunde nu op de vreede, die den Engelſchen en Nederlandtſchen Staat aan elkandere hadt verbonden. Hy begaf zich dan,

Zyn ſchip wordt door een' Spaanſchen duiker onderzocht.

De Ruiter komt weêr ten anker.

* 12 *Sept.*

Gaat weêr t' zeil.

13 *Sept.*

Komt by d'Engelſche vloot.

13 *Sept.*

Hy laat den Engelſchen Admiraal begroeten.

D'Admiraal Stooks laat de Ruiter door drie Kapiteinen bewellekoomen en aan zyn boordt noodigen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. dan (vertrouwende, dat de Heeren Staaten, noch de Raaden ter Admiraaliteit niet quaalyk zouden neemen, dat hy zynen ouden, bekenden, en ziekelyken vriendt eens ter loops in zyn ſchip bezocht) naar zyn boordt, vergezelſchapt met den Kapitein van der Hulſt, den Fiskaal Viane, en Jakob van Meeuwen van Dordrecht, die toen op zyn ſchip voer, in welker byzyn hy een half uure met hem ſprak. Zy bejegenden elkander als oude en trouwe hartvrienden, die, naa lang afweezen, elkander onverziens ontmoeten, met betuiging van hertelyke genegentheit, en onderlinge blydtſchap. Hun geſprek raakte de vryheit van de zeevaart en koophandel. De Ruiter verzocht, dat Stooks die niet zou hinderen, maar handthaven. Ook vondt zyne reede zoo veel ingang, dat Stooks, in 't byzyn van eenige zyner Kapiteinen, aan de Ruiter beloofde, dat hy de Hollandtſche koopvaardyſcheepen zoo veel gunſt en vriendtſchap zou bewyzen, als zyn eer en eedt zou toelaaten: dat hy ze zou laaten zeilen werwaart dat zy wilden, indien ze ſlechts geen verboode goederen in hadden. Hy zeide, dat meeſt al de Hollandtſche ſcheepen zulke goederen binnen Kadix braghten: dat hy dat ongaarne hoorde; dat hy zeekre en naauwe kennis hadt van 't geen in die ſtadt omging, en wat daar werdt gelaaden en ontlaaden. Daarna ontſloegh hy, op de Ruiters voorſpraak, vier Spanjaarden, die by hem gevangen waaren, en toonde met allerlei heusheit en goedt onthaal hoe hoogh hy zynen vriendt achtte; die wel voldaan van zyn boordt ſcheidde, en 's nachts ontrent d'Engelſchen ten anker bleef leggen, om naar van der Zaan en 't Franſche ſchip te wachten. Zy quaamen met den morgen, en toen ſtelde hy, nevens hen, zynen koers naar 't naau van de Straat, om d'andere ſcheepen, onder zyne vlag behoorende, op te zoeken †. Ontrent drie mylen door 't naau geraakt *, achterhaalden hem de Kommandeur de Wildt en Kapitein Jan van Kampen: en ontrent Fuengirola, tuſſchen Marbella en Malaga koomende, zyn hem de Kapiteinen Dirk Schey, Jan Ooms en Adriaan van den Boſch ontmoet; die met hem 's avondts voor Malaga ter reede quaamen, daar hy ook den Kapitein Pieter van Braakel vondt. Hier werdt beſlooten, het Franſche ſchip de Koningin, onder 't geleide van de Kapiteinen Jan van Kampen en Dirk Schey, naar Toulon te zenden, met laſt om 't aldaar, volgens d'ordre van hunne Hoogmoogentheeden, aan den Gemaghtigde van den Koning van Vrankryk overteleveren. Daarna ‡ quaamen ook de Kapiteinen Jan Gideonszoon Verburg, Gillis Matthyszoon Kampen, en Pieter Salomonszoon te Malaga op de reede. Te deezen tyde ontfing de Viceadmiraal de Ruiter brieven van de Heeren Staaten en de Raaden ter Admiraaliteit, den tweeden van Auguſtus geteekent, met laſt en ordre, dat hy zyne onderhebbende 's Landts ſcheepen voor zoo lang als moogelyk was met waater zou voorzien, en dan op de kuſten van Portugaal gaan kruiſſen, om zich te vervoegen by de vloot, die, ſterk veertien ſcheepen, onder de vlagge van den Heer van Waſſenaar naar Portugaal zou gezonden worden: of om tuſſchen de Barlings of Barlengas (dit zyn kleene eilanden ten Noordtweſten van Lisbon gelegen) en den hoek van ſint Ubes, of Setuval kruiſſende, de komſt van den Heer van Waſſenaar, of des zelfs ordre, te verwachten. De L. Admiraal, te vooren bekent door den naam van Opdam, voerde nu den tytel van Heere van Waſſenaar; om dat hy niet lang te vooren die Heerlykheit hadt bekoomen. De Prins van Ligne hadt de gemelde Heerlykheit, die, meer dan hondert jaaren geleeden, door het trouwen van vrou Maria †,

De Ruiter gaat Stooks aan zyn boordt bezoeken.

Zyn geſprek met Stooks.

De Ruiter zeilt naar 't naau van de Straat.

† 14 *Sept.*

* 16 *Sept.*

Komt te Malaga.

Zendt het ſchip de Koningin naar Toulon.

17 *Sept.*

‡ 18 *Sept.*

Kryght laſt om op de kuſt van Portugaal te gaan kruiſſen.

21 *Sept.*

En zich daar by 's Landts vloot te voegen, of die te verwachten.

De Heer van Opdam verkryght de heerlykheit van Waſſenaar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ria †, oudtste dochter van Johan den tweeden, Heer van Wassenaar, met Jakob, Graaf van Ligne en Fauquenberg, aan dat huis was gekoomen, aan den Heer Pieter Nooms, Ambachtsheer van Arlanderveen, verkocht. Maar de Heer van Opdam vertoonde by geschrift aan de Heeren Staaten van Hollandt, dat de gemelde Heerlykheit het stamgoedt was van het oudt en adelyk geslaght van Wassenaar, waar uit hy in wettige manlyke afkomste was gesprooten *: met verder verzoek, dat hunne Ed. Groot. Moog. dezelve Heerlykheit zouden gelieven te naaderen, of te doen naaderen, en aan hem te gunnen en overtegeven; mits dat hy de penningen, daar voor in den koop uitgelooft, zou opbrengen: Waar op by de gemelde Staaten werdt goedtgevonden en verstaan, dat de Heeren Raaden en Meesters van de Rekeningen over hunne Ed. Groot. Moog. middelen † de Heerlykheit van Wassenaar, 't zy by naasting, 't zy by overlaating van koop, of andersins, aan den vertoonder zouden doen hebben, en den zelven daar mede verleyen, mits dat het gemeene Landt dienaangaande buiten lasten en kosten zou werden gehouden ‡. Dus quam de L. Admiraal tot het bezit van deeze Heerlykheit, die in Hollandt in oudtheit uitsteekt. Want men plagh van oudts van de drie doorluchtighste stamhuizen der Hollandtsche Ridderschap met een gemeen spreekwoordt te zeggen, *Wassenaar is d'oudtste, Brederoode d'edelste, en Egmondt de rykste**. De toerusting ter zee, die hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten, geduurende d'onlusten met Vrankryk, genoodtzaakt waaren te doen, wilden ze niet vergeefs of om niet gedaan hebben: derhalven vondt men geraaden, zich van de zeemaght, boven gemeldt, te dienen, om den Koning en 't ryk van Portugaal tot reden te brengen, en de vergoeding van 't ongelyk en der schaade, die men verstondt dat de Portugeezen den Staat en des zelfs ingezetenen in Brazil en elders hadden aangedaan, gewaapender handt te eischen en te bevorderen. Men hadt nu beslooten de Portugeezen de voorwaarden † van vreede, die men hunnen Gezant in den Haage weleer hadt aangebooden, en nu naar de gelegentheit der tyden en zaaken waaren verandert, te doen aanneemen, of hun den oorlogh aan te zeggen. Ten dien einde werden de Heeren Michiel ten Hove en Gysbert de Wit nevens de vloot, onder den Heer van Wassenaar, derwaart gezonden. Men liet ook den Viceadmiraal de Ruiter by naarder aanschryving weeten: dat, indien, voor en aleer zich de L. Admiraal Wassenaar by hem hadt gevoeght, de Portugeesche vloot, die uit Brazil verwacht werdt, moght aankoomen, of eenig ander rykgelaade uitgaande of inkoomende schip of scheepen, de Portugeezen toebehoorende, hy dan zoodaanige vloot, schip of scheepen, zou trachten op en aantehouden, of te verzeekeren; om daar door d'aantestellen onderhandelinge tusschen de Gemaghtigden van den Staat (die hunne Hoog. Moog. derwaart zonden) en de Portugeezen te beter voort te zetten †, en tot een goedt einde te brengen: en ingevalle de gemelde vloot, schip, of scheepen, zich zouden willen verweeren, dat hy ze dan met geweldt zou aantasten, bevechten, en veroveren: daar zoodaanige kloekmoedigheit, voorzichtigheit, en soldaatschap in pleegende, als naar gelegentheit van zaaken zou konnen geschieden. Dit schryven was den twintighsten van Augustus geteekent, en 't quam den Viceadmiraal eerst den achtienden Oktober voor Kadix ter handen. De vloot onder den Heer van Wassenaar, L. Admiraal van Hollandt, liep den vyfden van September, sterk twaalf oorlogscheepen, een advysjacht en een behoeftsluit, uit de Maaze in zee, voeren-

† *Zie P. Corn. Bokkenberg Hist. Wassenarorum 168. 175. en de Hollandtsche Chronyk door Simon van Leeuwen, 12. cap. p. 1151.*

* *Zie de Hollandtsche Chronyk door S. van Leeuwen. 12. cap. p. 1157. 1158.*

† *Domeinen.*

‡ *Uit de Resolutie der Heeren Staaten van Hollandt, genoomen op den 30 Nov. 1656.*

* *Zie Had. Jun. Batavia Hist. cap. 19. p. 326.*

Voorneemen der Heeren Staaten teegens Portugaal.

† *Zie Aitzema XXXVII. 107-110.*

Nader last aan de Ruiter gezonden.

† *Te faciliteren.*

De Heer van Wassenaar loopt met 's Lands vloot in zee;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. de het ſchip d'Eendraght, met zesentſeventig metaale ſtukken, en driehondertvyfentwintig mannen. Hy quam den vyfentwintigſten voor Kaskais, aan de mondt van de riviere van Lisbon ten anker. De Heeren Ten Hoove en de Wit, Gemaghtigden † der Heeren Staaten, voeren ten zelven daage met een jacht de rivier op, en, naa dat men hun hadt toegelaaten in de ſtadt te komen, deeden ze daar hunne intreede met koetſen ‡. Den tweeden dagh daar aan werden ze, op hun verzoek, by de Koninginne moeder, die 't ryk met eenige Grooten, by de minderjaarigheit van den Koning haaren zoon, regeerde, ten gehoore ontfangen. Zy deeden hun voorſtel en eiſch: te weeten, dat men al wat men den Nederlanderen in Brazil en elders hadt benoomen, zou wedergeven, en al hunne ſchaade vergoeden. Doch in 't eerſte geſprek, dat ze met drie Bewindtsluiden † van ſtaat, over hun voorſtel, hadden, konden ze genoeg bemerken, dat men tot geen wederlevering, noch vergoeding zou verſtaan: en naa verſcheide t'zaamenſpreekingen en onderhandelingen, zeiden de Portugeezen rondt uit, *dat ze beſlooten hadden niet een voet landts wederom te geven.* Hier op werdt de handeling afgebrooken. Maar eenige daagen te vooren hadt men al de Nederlandtſche koopvaardyſcheepen, die te Lisbon, en te ſint Ubes laagen, verbooden te vertrekken, tot nader ordre. De Gemaghtigden der Heeren Staaten lieten door den Nederlandtſchen Konſul, Wouter van der Hoeve, by 't Hof alles aanwenden, op dat de koophandel zonder verhindering hunnen loop moght hebben; dewyl door de Hollandtſche vloot de minſte daadt van vyandtſchap niet werdt gepleeght. Hy vertoonde met eene, dat door dit ontydig beſlag eerſt oorzaak tot verwydering werdt gegeven. Doch hy kon niet verwerven, en werdt met goede beloften opgehouden. Daarna verzochten de Nederlandtſche Gemaghtigden, dat ze hun afſcheidt van haare Majeſteit moghten neemen, om hunnen laſt te voltrekken. Doch men zeide, dat de Koningin onpaſſelyk was, en hun geen gehoor kon geven. Hier op hebben ze een beſlooten brief aan den Geheimſchryver van ſtaat, Pedro Vierra de Silva, ter handt geſtelt; zeggende, dat het hun leedt was, dat ze, vermits d'onpaſſelykheit van de Koninginne, d'eere niet konden genieten om een behoorlyk afſcheidt van haar te neemen, en daarom verzochten, dat hy dien brief uit hunnen naame, aan haare Majeſteit in eige handen geliefde te leveren: 't geen hy beloofde te zullen doen. De brief gaf te kennen, al wat ze hadden aangeboden, en gedaan, om de geſchillen met vriendtſchap by te leggen: en dat ze, dewyl alles vergeefs was, gelaſt waaren den oorlogh aantekundigen, gelyk zy deeden. Hier op gingen de Heeren Ten Hoove en de Wit, kort daaraan, t'ſcheep, en quaamen den drieëntwintighſten van Oktober in de Hollandtſche vloot; den Heer van Waſſenaar bekent maakende, dat de vreedehandel was afgebrooken, en d'oorlog aangekundight. Daarna vertrokken ze met twee pakketboots, onder 't geleide van den Kapitein Hek, naar 't vaderlandt. Eenige daagen te vooren werdt 's Landts vloot verſterkt met vier oorlogſcheepen van de Ruiters esquadre, onder den Kapitein Verveen. De Ruiter quam den zesentwintigſten van Oktober met tien ſcheepen van oorlog, en een waterfluit, onder de vlagge; hebbende noch twee ſcheepen te Kadix gelaaten, die met den eerſten zouden volgen. Met deeze hulp was 's Landts vloot nu ſterk zeven of achtentwintig zeilen. Geduurende hun verblyf op en ontrent de kuſt van Lisbon werden verſcheide Portugeeſche ſcheepen, of ſcheepen die Portugeeſche goederen inhadden, verovert, en ook eenige voor de

Rui-

Komt voor Kaskais.

Ten Hoove en de Wit begeven zich naar Lisbon.

† *Commiſſariſſen.*

‡ 27 *Sept.*

Hun voorſtel en eiſch.

† *Miniſters. Zie Aitzema* XXXVII. 111-114.

De Portugeezen weigeren iet af te ſtaan.

Beſlag der Nederlandtſche ſcheepen te Lisbon en ſint Ubes.

22 *Octob.*

Portugaal wordt den oorlog aangekundight.

27 *Octob.*

21 *Octob.*

De Ruiter komt by de vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657.

Ruiters aankomſt. Men onthieldt zich eenigen tydt ontrent de rivier van Lisbon, daar men, af- en aanzeilende, meer met ſtormen dan met vyanden hadt te worſtelen.

Beraadtſlaaging over de t'huisreize. 30 Octob. Beſluit daar op genoomen.

Den dertighſten der maandt quaamen de Viceadmiraalen de Ruiter en Pieter Floriszoon aan 't boordt van den Heer van Waſſenaar, daar het punt van zyn berichtſchrift, dat van de t'huisreize ſprak, werdt overwoogen, en voort beſlooten, dat men noch tot den twaalfden van November zou blyven kruiſſen, tuſſchen de Barlengas en den hoek van ſint Ubes, dertig of veertig mylen van den wal, en dan met het eerſte quartier der maane opduwen, en naar 't vaderlandt zeilen.

De vloot wordt in drie esquadres verdeelt.

Korts daarna werdt de vloot in drie esquadres of hoopen verdeelt: het eerſte onder 't gebiedt van den L. Admiraal Waſſenaar, het tweede onder den Viceadmiraal de Ruiter, en 't derde onder den Viceadmiraal Pieter Floriszoon. Men giſte toen dat de vloot ontrent den middag op de hooghte van Roxent was, niet veel min dan veertigh mylen van 't landt. 'S avondts ley men Weſtnoordtweſt aan, tot ontrent middernacht: toen werden zommige der Hollandtſche ſcheepen, en onder anderen de Ruiter, een vreemdt vuur gewaar, en etlyke ſcheepen zonder vuur: daar elk, die 't zagh, ſtraks naar toe wendde, maakende met ſchieten en vuuren veel geruchts, en omziens.

De Portugeeſche ſuikervloot vervalt by nacht onder de Hollandſche vloot. 4 en 5 Nov.

'T was een gedeelte der Portugeeſche ſuikervloot, ontrent veertig zeilen ſterk, die, uit Brazil koomende, onder de Hollanders vervielen. Toen deed elk zyn beſt: d'een om t'achterhaalen en te neemen, d'ander om te vluchten en zich te bergen.

De Ruiter verovert een ſchip. 4 Nov.

De Viceadmiraal de Ruiter verovert, 's nachts ten twee uuren het fluitſchip de Fortuin, gelaaden met zeshondertenvierentwintig kiſten ſuiker, en duizendt huiden. Hy was toen, nevens etlyke andere Hollandtſche ſcheepen, in 't midde van de Portugeeſche vloot, en hoorde hier en daar ſchieten: maar 't werdt zoo donker, met dichten reegen, dat men quaalyk van achter tot voor in 't ſchip kon zien. Evenwel werden in dien nacht, in den volgenden morgenſtondt, en daarna, noch verſcheide Portugeeſche ſcheepen bezeilt en genoomen.

Noch veertien ſcheepen genoomen.

De Kommandeur de Wildt veroverde twee ſcheepen: de Kapiteinen Aart van Nes en Abraham van der Hulſt elk desgelyks twee: de Kapiteinen Jan de Liefde, Chriſtiaan Eldertszoon, Pieter van Braakel, Willem van der Zaan, Jan Ooms, Jan Adelaar, Gillis Matthyszoon Kampen, en Gillis Janszoon, elk een, t'zaamen vyftien ſcheepen. Doch eenigen melden, dat 'er noch zes werden verovert, daar my geen zeeker beſcheidt van is voorgekoomen. De Heer van Waſſenaar hadt des nachts, door de duiſterheit, geen kennis van d'aankomſte der Portugeeſche ſuikerſcheepen. Hy hoorde dat 'er in d'eerſte wacht achter in de Hollandtſche vloot werdt geſchooten; doch hy meende, dat het naar een van 's Landts ſcheepen was. Daarna zagh hy eenige ſeinen, en ſchoot ook een ſeinſchoot, waar op hy 't over ſtaag wendde, en liep ontrent een myl Ooſtnoordtooſt op: maar de donkerheit vermeerde, zonder dat hy iet kon verneemen. Toen ſmeet hy 't om de Zuidt, en nam zyne marszeilen in. Dus liet hy 't dryven tot dat de dagh aanbrak, met miſt en reegen, zoo dat hy ſlechts drie van 's Landts ſcheepen kon zien: dewyl de ſcheepen, door de jacht, in 't donker waaren verſpreit en verſtrooit; die nu weer allengs by de vlagh quaamen.

De Ruiter komt aan 't boordt van Waſſenaar, en doet hem bericht van de Portugeeſche vloote. 5 Nov.

De Kapitein Verveen riep hem eerſt toe, dat een deel Portugeeſche ſcheepen onder de vloot waaren geraakt, en eenige daar van genoomen. De Viceadmiraal de Ruiter quam tegens den avondt aan zyn boordt: verhaalende, hoe hy een fluitſchip hadt verovert, en uit de gevangenen verſtaan, dat 'er noch vierenveertig ſcheepen zouden volgen,

 die,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1657. die, twaalf daagen geleden, op de Noorder breedtte van negenentwintig en eenendertig graaden, door onweêr van d'andere waaren afgeraakt: dat de vloot, van de Brazielſche kuſt zeilende, uit vierentachtigh ſcheepen beſtondt, hebbende zeven oorlogsſcheepen tot geley by zich; daar ze niet van wiſten of zy voor of achter waaren. Op dit bericht wendde de vloot Zuidtweſt aan; op hoope van de volgende Portugeeſche ſcheepen t'ontmoeten. Midlerwyl moſten eenige Kapiteinen met hunne ſuykerpryzen, die door hunne lekheit niet langer zee konden houden, van de vlag ſcheiden: zeilende naar Vigo, in Gallicie, een van de naaſte havens die ze konden bekoomen. Uit andere pryzen liet men eenige ſuikerkiſten lichten, om ze te beter te redden. Naa vier daagen zeilens en kruiſſens, zonder iet aan te treffen, riep de Heer van Waſſenaar de Viceadmiraalen de Ruiter en Pieter Floriszoon te raade, om t'overleggen wat men verder diende te doen. Hier werdt aangemerkt, dat zommige der Portugeeſche pryzen, om hunne lekheit, gevaar liepen van zinken, en niet lang konden gaande houden: dat naa alle waarſchynlykheit d'overige ſcheepen der Brazielſche vloote alreedts binnen Lisbon, en elders, daar zy t'huis hoorden, waaren aangekoomen; dewyl men ſedert den vyfden daar niet van hadt vernoomen: voorts dat 's Landts vloot zoo ſchaars van verſch water was verzien, dat men moeite zou hebben om het tot de t'huiskomſt te doen ſtrekken. Derhalve werdt, om de gemelde reedenen, en om de lekke pryzen in behoude haven te brengen, beſlooten, den koers noch den zelven avondt naar 't vaderlandt te zetten: doch met eenen werdt goedt gevonden, dat de Kapitein Verburg, met de Kapiteinen van den Boſch, Jan Matthyszoon en Bakker, tot den veertienden der maandt op de kuſt van Portugaal, zoo dicht onder de wal als zonder gevaar kon geſchieden, zouden blyven; om aldaar zoo lang te kruiſſen, en een galjoot op te zoeken, dat men wiſt dat met brieven van de Heeren Staaten was afgezonden. Daarna vorderde de vloot reis, maar eer men op de kuſt van Engelandt quam waaren veele ſcheepen genoeghzaam ten einde van water: zoo dat de Heer van Waſſenaar zich genoodtzaakt vondt achter Poortlandt, voor de ſtadt Waymouth met eenige ſcheepen op de reede te loopen: daar men zich uit een kleene ſtroom, die van 't dorp Sutton, voorby Preſton, in zee loopt, met water verzagh. Eenige andere ſcheepen en pryzen moſten zich naar Plimout, of Pleimuiden, en andre Engelſche havens, door ſtorm en gebrek van water, begeven. De Ruiter hadt veel ſukkeling met zyn prys, het ſchip de Fortuin, dat zyn roer door ſtorm verloor, en door hem, dewyl hy met dat roerloos ſchip de vlagh niet kon volgen, naar Torbaay werdt geſleept; daar hy met zwaar weêr en groot gevaar ten anker quam*, en wel tien daagen, door 't vernieuwen en aanhangen van 't roer, en door ſtorm, werdt opgehouden. De windt en zee was even ſtraf: ook begoſt de koude te nypen, en de bergen laagen vol ſneeu. Den derden van December ging hy, nevens de prys, weêr onder zeil, en quam den zeſten met het ondergaan der zonne in 't gat van Texel: daar hy, tot driemaalen toe, op den dorpel ſtiet, met geen kleen gevaar van ſchip en leven: tot dat hy eindelyk met den donker binnen raakte, en tot voor den Helder, en van daar onder 't Schildt zeilde. De Heer van Waſſenaar quam den zevenden binnen de haven van Hellevoetſluis. Ook raakten d'andere ſcheepen, weinig vroeger of laater, in behouden haven.

Margin notes:

Eenige Kapiteinen ſcheiden met hunne pryzen van de vloot.

10 *Nov.*

Men beſluit met de vloot en de pryzen naar 't vaderlandt te zeilen.

Gebrek van waater.

3 *Dec.*

De Ruiter heeft veel ſukkeling met zyn prys, dien hy binnen Torbaay ſleept.

* 21 *Nov.*

Gaat weêr t'zeil, en komt met groot gevaar binnen Texel.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN

VAN DEN HEERE

MICHIEL DE RUITER,

Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

VIERDE BOEK.

Ter geleegenheit dat de Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden den Portugeezen den oorlog lieten aankundigen, werdt in den jaare MDCLVIII besllooten, een oorlogsvloot toe te rusten, en den Viceadmiraal de Ruiter met tweeëntwintig scheepen van oorlog, en twee jachten, vooraf in zee te zenden: met last, om de kust van Portugaal te bezeilen, en d'onderzaaten van die kroon, zoo te waater als te lande, door 't bevechten en veroveren van hunne persoonen, scheepen, of goederen, alle moogelyke vyandtschap en afbreuk te doen: zulks als naar soldaat- en zeemanschap zou konnen geschieden. Doch den koophandel, die de vrienden en bondtgenooten van den Nederlandtschen Staat op dat ryk dreven, zoude hy niet verhinderen: maar door 't onderzoeken van zee- en vrachtbrieven, of 't schriftelyk bescheit van d'inlaading der scheepen, wel toezien en bezorgen, dat geen verboode waaren †, door eenige scheepen, 't zy van waar die moghten koomen, in de havenen van dat ryk wierden gebraght. Daar benevens werdt hem bevoolen, dat, indien hy op deezen toght eenige Biskaaysche Kommissivaarders, of kapers, kon aantreffen of bezeilen, hy de zelve, als verstoorders van den gemeenen koophandel, zou trachten te veroveren, en als vyanden te bewaaren en op te brengen; om over de schaade, die ze d'ingezeetenen der vereenigde Nederlanden hadden gedaan, te recht gestelt te worden. Van dat slagh van roovers hadt men etlyke jaaren naa elkandere veel moeten lyden; en daar over dikwils aan den Koning van Spanje, en zynen Gezant in den Haage, zich beklaaght, doch vergeefs: zoo dat de Heeren Staaten, ziende dat men hun liet begaan, ten lesten goedtvonden, zich daar teegens te stellen, en de Ruiter dien last te geven. De vloot, die men toen naar Portugaal zondt was verzien en bemant gelyk in de volgende lyst wordt aangeweezen.

De Ruiter wordt met tweeëntwintig scheepen naar de kust van Portugaal gezonden.

Last, hem gegeven.

† *Waaren van contrabande.*

Lyst van de vloote onder den Viceadmiraal de Ruiter.

Bevelhebbers.	Scheepen.	Geschut.	mann.
De Viceadmiraal de Ruiter.	*'T Huis te Zwieten.*	64 —	230.
De Kommandeur de Wildt.	*De Luipaardt.* —	60 —	215.
Kapitein Pieter van Braakel.	*'T Huis te Kruiningen.*	54 —	180.
Dirk Verveen.	*De Prins te paardt.*	50 —	170.
Abraham van der Hulst.	*Hilversum.* — —	50 —	170.
Jan Gideonszoon Verburg.	*Amsterdam.* — —	50 —	170.
Gillis Matthyszoon Kampen.	*De Dom van Uitrecht.*	42 —	150.
Willem van der Zaan.	*'T Zuiderhuis.* — —	42 —	150.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658.

Isaak Sweers.	*Gouda.* — —	42 —	150.
Henrik Huiskens.	*Doesburg.* — —	42 —	150.
Dirk Schey.	*Kampen.* — — —	42 —	150.
Gerbrandt Schatter.	*De Vreede.* — —	42 —	150.
Ewout de Mooy.	*De Provincien.* — —	42 —	150.
Jeroen Adelaar.	*'T Raadhuis van Haarlem.*	42 —	150.
Jakob van Meeuwen.	*De Burg van Leiden.* —	42 —	150.
Ysbrandt de Vries.	*De Harderin.* — —	34 —	130.
Jakob Tronkquoy.	*Zeelandia.* — —	32 —	110.
Pieter van Zaalingen.	*De Harder.* — —	30 —	120.
Adriaan van den Bosch.	*De Bul.* — — —	28 —	120.
Pieter Salomonszoon.	*De Fasant.* — —	28 —	110.
Jan Roetering.	*De Harder.* — —	28 —	115.
Niklaas Marreveldt.	*Overyssel.* — —	28 —	110.
	Behoeft- en waterscheepen.		
Steven Kuiper.	— —		—
Dirk Lyst.	— —	—	—
		914 —	3300.

De vloot loopt in zee, en wordt in drie hoopen verdeelt. 1 Jun.

De Viceadmiraal de Ruiter voerde op deezen toght, door last van de Raaden ter Admiraaliteit, weêr de vlagh van boven, als Admiraal; de Kommandeur de Wildt op de voorsteng, als Viceadmiraal; en de Kapitein Pieter van Braakel op de Kruissteng, als Schoutbynacht. Naa dat de vloot in 't begin van Junius uit Texel in zee was geloopen, werdt ze in drie esquadres verdeelt. Over 't eerste, bestaande uit acht scheepen, hadt de Heer de Ruiter 't gebiedt: over het tweede, dat uit zeven scheepen bestondt, geboodt de Kommandeur de Wildt, en over het derde, ook zeven scheepen sterk, de Kapitein Pieter van Brakel. Onder hun geley waaren eenige koopvaarders. In 't eerst hadden ze veel stilte, maar op d'Engelsche kust ontrent Fierley, of Fayrleigh, koomende, begost het sterk te waayen uit den Zuidtzuidtwesten, met dik weêr en zwaaren reegen. Hier door werdt de vloot zeer verstrooit. Etlyke scheepen konden de vlag niet volgen. Kapitein Schatter raakte wel drie mylen in ly om de Oost, verliezende zyne voor- en bramsteng, zyn bezaansroede brak ten halven af. De Ruiter hieldt toen draagende naar de lywaartste scheepen, en quam met de vloot onder de Singels ten anker. Daarna voort zeilende, raakten zeven scheepen wel drie mylen aan ly, en daar onder een behoeftschip, dat zyn groote steng afzeilde. Hy hieldt daar draagende naar toe, en vondt zich genoodtzaakt met de gantsche vloot in Duins te loopen, of anders zou hem de harde windt weêr met de vloedt te rug hebben gedreven. Doch eer hy daar op de reede quam, zondt hy den Kapitein van Braakel voor uit, om zich by den Kommandeur Willem Withorn, die daar met vier of vyf oorlogscheepen lag, en den Overste van de kasteelen, te verontschuldigen, dat hy met zoo veele oorlogscheepen, tegens den inhoudt van 't zesentwintighste punt † van 't vreêverbondt, in de haaven quam. De Kommandeur en d'Overste naamen zyne verschooning aan: hem beleefdelyk bewellekoomende, met aanbieding van hunne dienst, in 't geen hy van nooden moght hebben. In 't inzeilen deeden de Hollanders eenige eerschooten, die de Kommandeur Withorn met gelyk getal beantwoorde. Hier zocht men 't geen gebrooken was te herstellen, en zich van waater, en eenige andere behoefte te verzien, ook de twee ranke behoeftscheepen wat meer te ballasten, om te beter zeil te konnen voeren. Doch terwyl men hier meê bee-

Wordt door hardt weêr verstrooit. 5 Jun.

Komt onder de Singels ten ankers.

Wordt genoodtzaakt in Duins te loopen. 7 Jun.

Bezending aan den Kommandeur Withorn, en den Overste der kasteelen.

† Zie Aitzema XXXIV. 921.

beezigh was, overviel hun den tienden van Junius naa den middagh een schielyke en harde storm uit den Zuidtzuidtwesten, zoo dat men genoeg te doen hadt om de scheepen vast te houden, zommige voor twee en zommige voor drie ankers. Kapitein Schey verloor twee kaabels, en bleef ter naauwer noodt voor zyn plechtanker leggen, met groot gevaar van schip en leven. Het daagelyks tou van Kapitein van Zaalingen brak desgelyks aan stukken. Te dier tydt waaren veele boots en etlyke sloepen naar landt, om waater en ballast te haalen, die veel ramp hadden. Eenige laagen den gantschen nacht, en een stuk van den volgenden dagh, dicht by 't landt op hunne dreggen, met groote armoede en natte koude, zonder eeten of drinken. De Ruiters boot, die alleen in 't vlot werdt behouden, quam 's anderendaags tegens den middagh zonder schaade aan zyn boordt: met tyding, dat de boot van den Kapitein Gillis Kampen gantsch in stukken was geslaagen: dat de boots van de Kapiteinen Verveen, van den Bosch, Adelaar en Pieter Salomonszoon, en twee sloepen, met kracht van Duitschen en Engelschen op 't landt waaren gehaalt en geberght; doch eenige zeer reddeloos en beschaadight, inzonderheit de boot van Adelaar, die, om dat ze ballast inhad, zeer zwaar was om op te krygen. De boot van Kapitein Schey was met twee man, de boot van Kapitein van Meeuwen met een man, en de sloep van Kapitein Pieter Salomonszoon met een man, in zee en weghgedreven, op Godts genaade, en met kleene hoop van ooit te recht te koomen. De schaade die men hier door leedt, was zoo groot niet dan 't ongerief. D'Engelschen, die hier ook een boot en twee sloepen verlooren, getuighden, dat ze zulk een sterken windt by zoomer dagh nooit hadden beleeft. Zy toonden zich zeer gedienstig en willig in 't bergen van de Hollandtsche matroozen en vaartuigen: ja zy waakten, nevens de Hollanders, den gantschen nacht over, voornaamelyk hunne Bevelhebbers, om den verlegenen in alle voorvallen de handt te bieden. Ook was 'er last van Londen gekoomen, dat men de Hollandtsche vloot in alles behulpzaam zou zyn. Daarna kreeg men bericht, dat de boot van Kapitein Schey met twee man te Harwits was aangekoomen: en dat ook de boot van Van Meeuwen, en de sloep van Pieter Salomonszoon, twee mylen van Duins waaren geberght. Ook werdt de sloep weêr onder de vlag gebraght. Dan eer men daar rechte zekerheit van de boots kon bekoomen, ging men weêr t'zeil: want de Viceadmiraal de Ruiter oordeelde, dat het ongeraaden was met de gantsche vloot naar een boot of twee te wachten. Maar om 't gebrek te vervullen, hadt men etlyke boots van d'Engelschen gekocht. De Kommandeur Withorn zondt noch voor 't vertrek der vloote zyn' Kapitein met een' Predikant aan de Ruiters boordt, die hem zynen dienst op nieu aanbooden: zeggende, *dat de Hollanders al quaamen ze met zoo veele scheepen van oorloge op hunne reede, nochtans zeer welkom waaren.* Ook riep de Viceadmiraal de Ruiter, eer hy weêr zee koos, zyn Krygsraadt by een: daar de Luitenant van Kapitein Adelaar werdt te recht gestelt. Hem werdt te last geleit, dat de schaade, die aan Adelaars boot was geschiedt, door zyn moetwillig verzuim was veroorzaakt; dewyl de boot, wel drie uuren eer 't onweer opstak, zyn laading inhadt, en dat hy, hoewel de Schipper hem aan landt liet aanzeggen, dat het hoogh tydt was om naar boordt te vaaren, in de herberg bleef zitten drinken, tot dat de storm hen verraste. Hier over werdt hy verweezen in 't vergoeden van de schaade, uit zyn verdiende gaadje, en voort, geduurende de gantsche reize, in zynen dienst geschorst, en uit het

1658.

De vloot wordt door een zwaaren storm overvallen.

Eenige boots werden stukken geslaagen of reddeloos op 't landt gehaalt.

Twee boots en een sloep dryven zeewaart in.

Behulpzaamheit der Engelschen.

Withorn zendt zyn Kapitein en een Predikant aan de Ruiters boordt.

Straf over 't verzuim van een Luitenant.

1658. het ſchip gezet. Daar waaren ook, terwyl men in Duins lagh, eenige bootsgezellen van de vloot op 't landt geraakt en wegh-geloopen. Doch de Ruiter braght door den Kommandeur Withorn en d'Overſte der kaſteelen te weeg, dat men al de weegen met zes ſoldaaten te voet, en zes te paardt bezette, en laſt gaf hen overal optezoeken, ook zyn 'er achtien achterhaalt en op 't kaſteel gebraght. Dit liet d'O-verſte aan de Ruiter weeten, en ſtondt toe, dat hy die zou laaten haa-len. Hy liet ze aan zyn boordt brengen, hun afvraagende, wat hen hadt be-woogen om zoo zonder verlof, of pas, wegh te loopen. Zy zeiden, geen andere reeden te hebben, dan dat ze te veel moſten werken; dewyl 'er op de ſcheepen, daar ze meê voeren, te veel onbevaare bootsvolk was. Doch naa nader onderzoek bevondt men, dat het deughdelooze ver-quiſters waaren, die in den verleeden winter veele en groote ſchulden hadden gemaakt, en nu de zelve met dit weghloopen gelykelyk en zon-der geldt meenden af te doen. Ter zelver tydt zyn 'er noch zes van die weghloopers gevangen, die nevens d'andere tot hunne ſtraf werden be-waart. Den zeſtienden der maandt ſtak de vloot weêr in zee, en den vierden van Julius quam ze dwars van Kaskais, voor de rivier van Lis-bon, ten anker. Hier leggende, onderzocht de Viceadmiraal hoe lang men van water was voorzien: en bevondt dat men een koſtelyke vloot hadt uitgeruſt, en zich in een kleenigheit van groot belang vergiſt; dewyl men hen te weinig leggers, of watervaaten, had meêgegeven, en dat in de behoeftſcheepen ſlechts voor acht of tien daagen waater was, hoe-wel men daar, indien 't aan geen vaaten hadt ontbrooken, wel voor vier weeken hadt konnen inlaaden. Ter zelve tydt zaagen de Hollan-ders tuſſchen de dertig en veertig viſſchers barken, die zich opdeeden als een groote vloot, en eenige quaamen zoo naa, dat de Ruiter laſt gaf hen aan te taſten. Negen van die vaartuigen werden met ſloepen achter-haalt en genoomen, vier groote en vyf kleene, met zevenentſeſtig man-nen. De Heer de Ruiter heeſt den voornaamſten der gevange viſſchers naar de gelegentheit van de ſcheepen en vaartuigen, die zich op de Por-tugaalſche kuſten onthielden, of verwacht werden, wel naau onder-vraaght, om den krygsraadt te dienen tot kundtſchap en naarrichting. Hy verſtondt uit hun, dat men, drie of vier weeken geleeden, een Ge-zant † van 't Hof van Portugaal naar Hollandt hadt gezonden. Daarna beſloot hy met den Krygsraadt, vier barken, als van kleender waarde, met zevenenveertig mannen, en den voornaamſten Barkſchipper, Anto-ny Fernando, Lotsmaan des Konings, t'ontſlaan, en naar landt te zen-den. Door deezen Lootsman liet hy een' brief aan den Konſul van der Hoe-ve beſtellen: verzoekende van hem te weeten, of de gemelde Gezant, zyns weetens, eenige ordre hadt om den Heeren Staaten reedelyke voor-waarden aan te bieden, en hunnen billyken eiſch te voldoen: voorts te kennen gevende, dat de Heeren Staaten genoeg genegen waaren tot vree-de: en dat het hem zelf ſmartte, dat hy veele arme onnoozele menſchen zou moeten beſchaadigen: dat hy daarom ook vier genoome barken, met het meerendeel van 't volk, hadt vrygelaaten, en verder zou zien wat hy met d'andere zou doen. Hy verzocht ook, dat men den brenger van den brief zou toelaaten, eenige Portugaalſche vruchten, mits die be-taalende, aan zyn boordt te brengen. Men liet de verzochte ververſching van duizendt lamoenen en zoo veel oranjeappelen volgen: ook maakten eenige Portugeeſche Grooten met brieven aan den Konſul bekent, dat zy niet twyffelden, of alle de verſchillen, tuſſchen de kroon van Portu-gaal

Verloop van eenig volk uit de vloot. Waar van door 't behulp der Engelſchen eenige werden achterhaalt. 14 *Jun.*

De vloot gaat weêr t'zeil. Komt ontrent Kaskais.

Negen barken genoomen. 5 *Jul.*

† *Zie Aitzema* XXXVIII. 268.

Eenige daar van worden met het volk ontſlaagen. De Ruiters ſchryven aan den Konſul van der Hoeve. 5 *Jul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658.

gaal en de Heeren Staaten, zouden in der minne worden bygeleit; jaa dat ze de vreede als vast stelden. Dit liet de Konsul met een' brief aan den Viceadmiraal weeten, hem met eene, uit den naame van den Konsul van Venetie, en eenige Fransche koopluiden; verzoekende, dat hy twee scheepen, die den wil hadden naar Venetie, en door den Konsul, en de gemelde koopluiden, waaren afgelaaden, ongemoeit zou laaten doorzeilen.

Verzoek aangaande twee scheepen.

Hier op schreef de Ruiter tot antwoordt, dat alle scheepen, toebehoorende aan onderdaanen van Koningen, Prinsen, en Staaten, die met den Nederlandtschen Staat in verbondt waaren, vry en onbeschaadight moghten in en uit zeilen; mits dat ze geen Portugeesche of verboode goederen hadden ingelaaden: en dat men, om zulks naar waarheit te weeten, die scheepen voor een korten tydt most onderzoeken. Hy besloot ook, met kennis van den Krygsraadt, d'andre barken, met hunne netten en 't overig volk, los te laaten, en liet ze vaaren. Ontrent deezen tydt werdt hem van eenige Portugeezen bericht, dat men noch eenige Oostindischvaarders te Lisbon verwachtte, en in de riviere ontrent dertig oorlogscheepen toerustte.

De Ruiters antwoordt. 8 Jul.

Daarna heeft hy ordre gegeven, dat drie oorlogscheepen ontrent de kaap of uithoek van Roxent, of Rokka de Syntra, en drie andere ontrent de kaap van Spichel, op de Portugeesche scheepen etlyke daagen zouden kruissen, terwyl hy zich met eenige scheepen ontrent de rivier van Lisbon onthieldt. Naa hunne wederkomst onder de vlagge, heeft hy zelf met eenige scheepen gekruist, en van tydt tot tydt scheepen afgezonden, om de Portugeezen op te zoeken. Doch sedert den vyfentwintighsten van Junius, toen de Hollanders uit het Kanaal zeilden, tot den tweeëntwintighsten van Julius, in den tydt van zesentwintig daagen, zaagen ze niet een vreemt zeil, dat wonder was: en de scheepen die ze daarna aantroffen of bezeilden, quaamen meest van plaatzen, die met den Nederlandtschen Staat in vriendtschap stonden, en men liet ze, na dat men onderzocht hadt of ze ook Portugeesche of verboode goederen in hadden, hunne reis vorderen.

Hy stelt ordre om op de kust van Portugaal te kruissen.

De Viceadmiraal de Ruiter, wiens vloot alleen uit scheepen, door d'Admiraaliteit t'Amsterdam toegerust, bestondt, hadt eenigen tydt den L. Admiraal Wassenaar met ettelyke zwaare scheepen op de kust verwacht; want de Heeren Staaten hadden voorgenoomen, meerder maght naar Portugaal te zenden: doch dat voorneemen ging niet voort, en de Heer van Wassenaar bleef aan landt. Dus liet men de Ruiter met zyne Amsterdamsche vloote den Portugaalschen oorlog bevoolen. Ook bleek het dat hy maghts genoegh by zich hadt om de rivier van Lisbon gelyk als gesllooten te houden, en de zeevaart der Portugeezen met hunnen koophandel langs hunne kusten te bekommeren, en te verstooren.

De Ruiter verwacht den L. Admiraal Wassenaar.

Zie Aitzema XXXVIII. 268.

De Portugeezen, wel weetende, dat de winter hem eerlang naar huis zou dryven, vonden niet geraaden hunne zeemaght met vechten in gevaar te stellen. Zy hielden hunne oorlogscheepen op de rivier van Lisbon: ook werden eenige van hunne scheepen, uit Brazil koomende, aan d'eilanden ontlost. Hunne andere koopvaarders, weetende dat zich de Ruiter ontrent de Portugaalsche kust onthieldt, waaren niet min voorzichtig, om hem, en 't gevaar van genoomen te worden, te myden. Hy liet evenwel niet naa van al wat dienen kon om hun afbreuk te doen, en zynen last uittevoeren.

De Portugeezen myden 't gevecht, en houden hunne scheepen binnen.

Ontrent het midden van Julius besloot hy met den Krygsraadt, binnen de kaap of uithoek van sint Vincent te zeilen, de scheepen daar schoon te maken, de waaterscheepen t'ontlossen, en, onder 't geleide van de Kapiteinen de Mooy en van Zaalingen,

12 Jul. De Ruiter besluit naar sint Vincent te zeilen om schoon te maaken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658. gen, naar Kadix te zenden, om ander waater te haalen. Achter of bezuiden de kaap van ſint Vincent koomende, daar 't vlak waater was, hebben ze hun voorneemen in der yl in 't werk geſtelt. Hier werdt ook Krygsraadt gehouden, en den rechtbank geſpannen over de tweeëntwintig moedtwilligen, die, toen de vloot in Duins lag, waaren weghgeloopen. Drie van de belhaamels, of aanſtookers van 't quaadt, liepen gevaar van met de koorde geſtraft te werden: maar om dat de Heeren Raaden ter Admiraaliteit toen niet gewoon waaren zoo ſtreng te gaan, werden ze tot de naaſte ſcheepsſtraf, die aan de doodt volgt, dat is, tot kielhaalen verweezen. Dit geſchiedt met den misdaadigen, aan een tou gebonden, dat onder 't ſchip doorgaat, en aan 't eene boordt werdt vaſtgehouden, buiten boordt te werpen, en, met dat tou, onder de kiel door, en aan 't ander boordt op te haalen: dat met groot gevaar toegaat; want met het minſte verzuim konnen ze armen en beenen, hals en hooft breeken, en hunne gezondtheit of 't leven verliezen. Daarenbooven werden ze ſtrengelyk voor de maſt gelaarſt, dat is, met een endt touws geſlaagen of gegeeſſelt: voorts heeft men hen verweezen in de boete van drie maanden gaadje, met de koſten. D'andre negentien liet men driemaalen van de nok der ree loopen, of in zee vallen, en daarna desgelyks ſtrengelyk laarzen, met verbeurte van gelyke gaadje. Dit recht werdt op drie ſcheepen in 't werk geſtelt. Op het ſchip van den Viceadmiraal de Ruiter zyn acht van die misdaadigen geſtraft, op 't ſchip van den Kommandeur de Wildt zeven, en op dat van den Schoutbynacht van Braakel gelyk getal. Dus ontfing de boosheit haar gewoonlyk loon: in plaats van 't voordeel dat ze met hun weghloopen zochten, haalden ze zich zelven veel ſmerts, met ſchande en ſchaade, op den hals. Ter zelver tydt werdt ook beſlooten, den Kommandeur de Wildt, volgens een byzonderen laſt van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit, met ettelyke ſcheepen naar Saleé te zenden; om 't werk der vreede daar ten einde te brengen. De Viceadmiraal de Ruiter verſtondt met den Krygsraadt, dat de Wildt alleen met vier ſcheepen derwaart zou zeilen: want men oordeelde dat men zoo veel maghts op de kuſt van Portugaal moſt byeenhouden als moogelyk was: dewyl al des Konings galjoenen en de Brazilſche geleyſcheepen voor Lisbon laagen, die men (hoewel ze noch ongereedt waaren) binnen twee of drie weeken, als men zyn beſt deê, kon klaar maaken, en dan zou hunne vloot uit zesendertig oorlogſcheepen beſtaan, die men moſt afwachten; dewyl men geen zeekerheit hadt van hun voorneemen. Den veertienden van Julius ſcheide de Wildt, nevens de Kapiteinen Schey, van den Boſch, en Roetering, van de vlagh, ſtellende hunnen koers naar Kadix, om van daar naar Saleé over te ſteeken. Ten zelven daage gingen ook de waaterſcheepen, onder de beſcherming van de Mooy en van Zaalingen, naar Kadix t'zeil. Toen heeft de Viceadmiraal de Ruiter d'overige zeſtien ſcheepen, die hy by zich hieldt, in twee hoopen verdeelt: te weeten acht onder zyn eigen bevel, en d'andere acht onder zyn Schoutbynacht Pieter van Braakel. Doch eenige daagen daarna beval de Ruiter, dat de Kapiteinen Schatter, Pieter Salomonszoon en de Vries, vyf mylen benoorden Roxent zouden kruiſſen: en de Kapiteinen van der Zaan, Marreveldt, en de L. Kapitein Jan van Amſtel, (dees geboodt op 't ſchip van Van der Hulſt, die vermits zyn tweede huwelyk aan landt was gebleven) dicht by Roxent of Rokka de Syntra, ontrent den mondt van den ſtroom Tejo, of de riviere van Lisbon. De Ruiter zelf kruiſte met tien ſcheepen, wydt verdeelt, af en aan. De Kommandeur

13 *Jul.*

De tweeëntwintig bootsgezellen, die uit Duins wegliepen, worden te recht geſtelt, en geſtraft.

14 *Jul.*

Men beſluit den Kommandeur de Wildt met vier ſcheepen naar Saleé te zenden.

13 *Jul.*

Hy gaat derwaart t'zeil.

15 *Jul.* De Ruiter verdeelt zyn vloot, en blyft op de kuſt kruiſſen.

22 *Jul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658.

De Wilde komt voor Saleé.

deur de Wildt quam ontrent het lest van Julius met de Kapiteinen Schey, van den Bosch, en Roetering op de reede voor Saleé. Hier liet hy den Prins Sid Abdala Sid Mahumad Ben Bukar met een brief* weeten, dat hunne Hooghmoogentheden, de Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden, het vernieude vreêverdragh †, door den Konsul David de Vries, en zyne Gemaghtigden, den tweeëntwintigsten van Maart des voorleeden jaars gesllooten, voor goedt en aangenaam hadden opgenoomen: en dat ze hem een geschrift van goedtkenning en bekrachtiging † van dat verdragh hadden meêgegeven; om dat met zyne goedtkenning en bekrachtiging uit te wisselen: met verder verzoek, dat zulks ten eersten moght geschieden; op dat hy zich weêr onder de vlagge van den Heer de Ruiter moght begeven, die misschien de scheepen, die hy by zich had, van noode zou hebben, indien de Portugeezen moghten uitkoomen om de Hollanders van hunne kust te dryven. Naa dit schryven werdt de Kommandeur, ter zaake van eenige verschillen, noch opgehouden tot den twaalfden van Augustus, toen quam de Konsul de Vries aan zyn boordt, die hem de geteekende bekrachtiging van 't verdragh, uit den naame van den Sid Abdala overleverde. Ook hadt de zelve Abdala, met een brief aan den Kommandeur, den Konsul gemaghtight, om het schrift van bekrachtiging der Heeren Staaten uit zynen naame t'ontfangen. Waar op de Kommandeur den Konsul dat geschrift ter handt stelde. Dus geschiedde d'uitwisseling der twee geschriften tot bevestiging van 't vreeverdragh. Ook beloofde de Prins van Saleé, Abdala, in den gemelden brief, ordre te zullen stellen, dat den onderdaanen der Heeren Staaten, in 't geen zy noch te eischen hadden, goedt en kort recht zou geschieden; op vertrouwen dat de Heeren Staaten zyne onderzaaten, ter zaake van hunne schaade, door 't nemen van zeeker schip, voor Tetuan geleden, met de zelve rechtmaatigheit zouden handelen. Hier by bleef 't: tot dat in 't volgende jaar eenige Gezanten van Saleé in Hollandt quaamen, met wien eenige punten †, dienende tot vermeerdering en verklaaring van 't vreêverdragh, werden ontworpen, en wederzydts ingewilligt. Terwyl de Wildt naar Saleé was, bleef de Ruiter buiten Roxent al kruissende af- en aanhouden, zonder Portugeezen t'ontmoeten of aan te treffen: behalve een visschers bark van Lisbon, met tien mannen en drie jongens, die door den Kapitein van Meewen werdt genoomen. De Ruiter vraagde den Schipper naar des Konings oorlogscheepen: doch hy antwoordde, dat men die liet leggen, en alleen acht of tien scheepen der Brazilsche Kompagnie toerustte. Daarna liet de Ruiter de bark en 't volk ontslaan. In 't eindt der maandt als de Ruiters schip, een uur naa middernacht, hadt gewendt, quam Kapitein Schatter korts daar aan, door d'onachtzaamheit van zynen Stuurman, hem dwars voor den boeg, zoo dat hy noch af- noch draagende kon houden. Hier door raakten ze elkander aan boordt, en de Ruiters boegspriet brak by de woeling af. Zyn galjoen werdt zeer beschaadight, een ankerstok brak aan stukken, en twee stukken sprongen uit de rampaarden. Hier door vondt men zich genoodtzaakt het schip naar Kadix te zenden, om alles te hermaaken. De Stuurman, die door zyn verzuim de schaade hadt veroorzaakt, werdt van den Krygsraadt gestraft met het verlies van al zyn verdiende gaadje. De Viceadmiraal ging over op het schip van Van der Zaan. 'S daags daarna quaamen de Kapiteinen de Mooy en van Zaalingen met de twee waterscheepen weêr van Kadix onder de vlagge. Den derden van Augustus kreeg de Ruiter tusschen de Barlengas en Roxent, ontrent drie mylen

* 27 *Iul.*

† *Zie p.* 124. *en Aitzema* XXXVII. 116.

† *Ratificatie.*

De schriften van de vreêbekrachtiging worden uitgewisselt. 12 *Aug.*

† *Zie Aitzema* XXXIX. 462. *en 't groot plakkaatboek*, 2 *deel. p.* 2559. 2560.

Een bark genoomen en ontslaagen. 27 *Iul.*

De Ruiters boegspriet afgezeilt, en zyn schip naar Kadix gezonden. 31 *Iul.*

1658. len benoorden de kaap van Roxent jacht op een Portugeesch scheepken, dat naar 't landt en dicht onder een kasteel, tusschen twee reeven, banken, of drooghten, in liep, daar ook een karveelschip lag met hout gelaaden. De Ruiter, eerst niet weetende dat daar zulke banken waaren, raakte binnen een musketschoot onder 't kasteel, noch dichter by 't schip, en geen scheepslengte van 't rif of de bank; zoo dat hy groot gevaar liep van daar op te stooten. Doch met groot geluk kreeg hy den boeg naar zee, en van 't landt af. Toen begost hy op 't kasteel, op het scheepken, en 't karveel te schieten: daar die van 't kasteel niet op zweegen. De Kapiteinen Sweers, Schatter, de Vries, en van Meeuwen gaven 't ieder een laag. Die van 't kasteel schooten de fokke- en de groote marszeilree van 't schip van Van der Zaan, daar toen de Ruiter op was, wel half af. Daar vloog ook een bout van twaalf pondt nevens de groote mast in een geschutpoort, zonder iemant te quetsen. De bezaansmast van Kapitein Schatter werdt meest afgeschooten, met twee hoofttouwen, en Kapitein Sweers kreeg een schoot door zyn groot marszeil. De Ruiter, ziende dat men 's Landts scheepen beschaadigde, en de Portugeezen, door de banken en drooghte, niet genoeg kon naderen en aantasten, wendde weêr in zee. Daarna werden noch drie barken genoomen, in den grondt gehakt, of verbrandt. Het volk, naar landt vluchtende, werdt door de Hollandtsche sloepen vervolght: maar op 't hooge landt stonden wel vier- of vyfhondert menschen, die zoo fel met steenen wierpen, dat de Hollanders te rug weeken. De Kapitein Jan Gideonszoon Verburg met vyf scheepen ontrent de Barrels of de Barlengas, door last van den Viceadmiraal, kruissende, ontmoette in 't midden der maandt twee Engelsche oorlogscheepen, die een Amsterdamsch koopvaardyschip, genoemt sint Dominicus, met een Hamburger, genoomen, en by zich hadden: zeggende, dat ze Spaansche en verboode goederen hadden gelaaden. Verburg verzocht (om de waarheit der zaake naader t'onderzoeken) aan den Engelschen Luitenant, die aan zyn boordt quam, dat hy den Hollandtschen Schipper zelf moght spreeken. Dit werdt toegestaan: maar zoo haast de Luitenant zyn' Kapitein dat bekent maakte, deeden d'Engelschen hun uiterste best om Verburg en d'andere Hollandtsche scheepen t'ontzeilen, en Verburg met de zynen om hen t'achterhaalen. Doch hoewel d'Engelschen den zeilstrydt wonnen, nochtans bezeilden Verburg en de zynen het Hollandtsch schip, dat genoomen was, naa dat ze daar etlyke schooten naar hadden geschooten. Toen hebben d'Engelschen den prys tusschen zich beiden bezet: maar de Hollanders boorden daar noch tusschen in, hen van een scheidende. Dies mosten d'Engelschen den Hollandtschen Schipper, naa 't uitwerpen van veele scheldtwoorden, aan 't boordt van Verburg brengen, die hem vraaghde, of hy Spaansche goederen in hadt? Hy bekende vrywillig en opentlyk, dat hy de goederen te sint Sebastiaan in Spanje hadt ingenoomen, en naar Kadix wilde: dat zyne laading bestondt in groot en kleen yzer, hoefyzers, pieken, pistoolen, spykers, en veel harpuis; dat alle verboode goederen waaren. Op deeze schuldtbekentenis liet Verburg den Schipper weêr naar 't boordt van den Engelschen Kapitein vaaren, zonder zich met zyne zaake, als hem schuldig oordeelende, verder te bemoeyen. Ontrent den zelven tydt kreeg de Viceadmiraal de Ruiter uit een Hollandtsch Schipper, doch die te Pleimuiden woonde, en uit de riviere quam, zeeker bericht, *dat de koophandel te Lisbon genoeghzaam stil stondt, tot merkelyke schaade der ingezetenen; om dat de Hollandtsche vloot daar daagelyks voor de rivier,*

Hy kryght jacht op een scheepken, dat tusschen de banken, onder een kasteel vlucht, daar men 't niet kan naderen.

12 *Aug.* Drie barken genoomen.

Kapitein Verburg ontmoet twee Engelsche oorlogscheepen die een Amsterdamsch schip hadden genoomen.

15 *Aug.* Hy verzoekt den Schipper te spreeken.

Dat d'Engelschen moeten toelaaten.

Des Schippers bekentenis.

Bericht uit Lisbon. 16 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vier, en op de kust was. Weinig daagen daarna quam het schip van den Viceadmiraal, 't huis te Zwieten, dat van zyn ramp herstelt was, van Kadix weêr in de vloote, daar hy straks weêr op overging. Midlerwyl zochten d'Engelschen de Portugeezen zoo veel in hun was te begunstigen met hun alles toe te voeren. Op zeekeren nacht * quaamen de Hollandtsche Kapiteinen van der Zaan, Pieter Salomonszoon, Marreveldt, en den L. Kapitein Jan Adelaar, ontrent de rivier van Lisbon by twee Engelsche oorlogscheepen, en een koopvaarder. Hier op zonden de Hollanders hunne sloepen aan 't boordt van een der Engelsche Kapiteinen, genoemt Robbertson, hem afvraagende, wat het voor een derde schip was dat ze by zich hadden? Hy antwoordde, dat het een behoeftschip met leeftoght was, ten behoeve van den Engelschen Kommandeur Smit, en zyne scheepen, die op de rivier laagen; en dat dit schip uit Engelandt quam. Hier op liet men hun vaaren, en zy braghten 't schip den volgenden dagh in de riviere van Lisbon. Doch korts daarna verstondt de Ruiter uit een Engelsch Luitenant, die aan zyn boordt quam, dat het genaamde behoeftschip wel een Engelsch schip was, maar dat het, met suiker gelaaden, ten behoeve der Portugeezen uit Brazil quam. De Viceadmiraal, dat bedrogh versoeyende, liet den Kapitein Robbertson, toen hy weêr uit de riviere quam, weeten, dat hy kennis hadt van den slinkschen trek, daar hy zich van diende, om dat schip door te brengen. Maar Robbertson, alles bekent staande, gaf tot antwoordt, dat zulks was volgens d'ordre van zyne Heeren en meesters, die hem bevoolen hadden, de zeevaart en koophandel van zyne landtgenooten voor te staan. Korts daarna hadden de Hollanders hardt weder, waar door verscheide scheepen zoodaanig werden beschaadight, dat men wel zes scheepen naar Kadix most zenden om 't geen gebrooken was te herstellen: te weeten den Schoutbynacht van Braakel, de Kapiteinen van der Zaan, Sweers, van Meeuwen, en den L. Kapitein Jan Adelaar, die op het schip van zyn' vader, en Kornelis Joosten Smient, die op dat van Verveen (om hun beider afweezen) geboodt. Toen bleef de Viceadmiraal noch met tien scheepen op de kust. Hy hadt last om tot den lesten Oktober op de kust te blyven, en dan naar 't vaderlandt te keeren: doch eerst twee fregatten naar Malaga en twee naar Kadix te zenden, om de gereedtleggende koopvaardyscheepen naar Hollandt te brengen. Maar te deezer tydt was het gebrek van waater in zyn vloot zoo groot, door 't lang vertoeven der waterscheepen, die men weêr naar Kadix hadt moeten zenden, dat hy met den Krygsraadt goedtvondt, ten allereersten (hoewel voor den gestelden tydt) de Kapiteinen Pieter Salomonszoon, en Marreveldt naar Mallaga te zenden, en den Kapitein de Vries alleen naar Kadix; dewyl men te dier tydt van Kadix naar 't vaderlandt zeilende niet veel gevaar liep. Met het weghzenden van deeze scheepen, daar men eenig water uit haalde, werden de blyvende scheepen noch voor eenige daagen voorzien. Hy hieldt toen noch zeven scheepen onder de vlag. Maar den volgenden dagh quam de Kommandeur de Wildt, met de Kapiteinen Schey, van den Bosch, Roetering, Schatter en Tronkquoy, en de twee waterscheepen, by de vloot. Zy waaren wel drie weeken van Kadix geweest, en al de verversching van vruchten, die ze meêbraghten, was bedorven. Toen vondt de Ruiter geraaden, dewyl de windt Zuidelyk liep, met goede koelte, dat men naar d'eilanden van Bajona in Gallicie zou loopen, om daar schoon te maaken, en water uit de waterscheepen over te neemen,

1658.

De Ruiters schip komt weêr in de vloote.

26 *Aug.*

* 30 *Aug.*

Slinksche trek van een' Engelsch Kapitein.

Van de Ruiter versoeit.

Hardt weder.

6 *Sept.*

Zes scheepen naar Kadix gezonden om zich te herstellen.

9 *Sept.*

En noch drie scheepen uit gebrek van water.

12 *Sept.*

De Wildt komt met zes scheepen en met de waterscheepen by de vloot.

13 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658. men, en die tot Vigo weêr vol te haalen; ook om etlyke scheepen met meer ballast te voorzien. Dit werdt by den Krygsraadt toegestemt, om dat men bericht hadt, dat te Lisbon geen scheepen gereedt laagen om uit te koomen, en dat men voor eerst geen scheepen uit het Westen hadt te verwachten. Men stelde dan den koers naa de Bajoonsche eilanden, en dat voorneemen te werk. Daarna quam men weêr in 't einde der maandt † voor de rivier van Lisbon, en verdeelde de scheepen, om op nieu te kruissen. Den neegenden van Oktober voegdē zich de Kapitein Braakel met de zes scheepen, die men om hunne raampen en schaade naar Kadix hadt gezonden, weêr by de vlag: en ten zelven daage werdt het schip van den Kapitein van Zaalingen, daar, ter zaake van zyne doodelyke ziekte, de Luitenant Willem de Bly op geboodt, naar Kadix gezonden, om nevens den Kapitein de Vries de koopvaarders te geleiden. Ook most men den Kommandeur de Wildt (om dat zyn schip tusschen windt en water zoo was bedorven en van den worm gegeeten, dat het met storm of winterweêr geen zee zou konnen bouwen) toestaan, naar 't vaderlandt te zeilen. Men beval den Kapitein Schatter, die, niet lang geleden, voor Kadix, door het stooten op den Diamant, was beschaadight, met hem te vertrekken; om hem, indien zyn schip iet quaadts moght overkomen, te konnen helpen. Ook liet men de twee waterscheepen, om dat men, dewyl de tydt der t'huisreize genaakte, geen meer dienst van hun kon trekken, met eene onder hun geleide naar huis keeren. Naa hun vertrek verstondt hy uit eenge Fransche en Engelsche scheepen, dat de Heeren Staaten een oorlogsvloot onder 't gebiedt van den Heere van Wassenaar naar Denemarken zouden zenden, of hadden gezonden, en dat de Protektor Kromwel te Londen was overleeden †. Hy bleef noch, met zestien scheepen op de kust van Portugaal, en ontrent de rivier van Lisbon, kruissen, tot den vyfentwintighsten van Oktober, zonder eenige vyandtlyke ontmoetinge. Toen besloot hy, dewyl de tydt verloopen was, en zyne ordre hem naar huis riep, te vertrekken. Hy deed sein, op dat de Kapitein Verburg, die met zes scheepen een groot stuk in den windt van hem was, zou afkoomen: stellende, toen de vloot byeen was verzaamelt, den koers naar 't vaderlandt, en quam zonder tegenspoedt den twaalfden van November behouden binnen Texel. Ondertusschen was de vreedehandeling, tusschen den Nederlandtschen Staat en Portugaal, in den Haage genoegzaam vruchteloos afgeloopen: want toen de Portugeesche Gezant zagh dat de Heeren Staaten in den oorlogh in 't Noorden werden ingewikkelt, hieldt hy zich te koelder, en zyne voorslaagen en aanbiedingen werden verworpen. Nu kom ik tot den oorlogh, straks gemeldt, welks oorsprongk, begin, en voortgangk van wat hooger staat op te haalen, en in 't kort te melden: ten deele, om d'aanmerkelykheit der geschiedenissen; en ten deele, op dat men weete wat de Heeren Staaten bewoog om eerst den L. Admiraal van Wassenaar, en daarna den Viceadmiraal de Ruiter met oorlogsvlooten naar Denemarken te zenden. Te vooren is verhaalt † van wat middelen zich de Heeren Staaten, in den jaare MDCLVI, hadden gedient, tot beveiliging der Oostzee en de bescherming der stadt Dantzik, ter gelegentheit van den oorlog tusschen Zweeden en Poolen. Doch die oorlogh hadt in 't kort een' anderen oorlog tot naasleep. Frederik de derde, Koning van Denemarken, ziende dat de Koning van Zweeden de handen vol werks hadt, door den Poolschen krygh, en indaghtig hoe de Zweeden, over veertien jaaren, zynen vader Koning Christiaan den vyfden overvielen, en etly-

De Ruiter zeilt naar de Bajoonsche eilanden.

15 *Sept.*

Komt weêr voor de rivier van Lisbon.

† 30 *Sept.*

Brakel komt met zes scheepen weêr by de vloot.

9 *Octob.*

De Wildt en Schatter vertrekken met de waterscheepen.

12 *Octob.*

Tyding van Kromwels doodt.

† 13 *Sept.*

Zie Aitzema XXXVIII. 301-304. *L. Moreri Dictionaire Histor. tom.* I. *p.* 1040.

De vloot keert naar Hollandt.

Zie Aitzema XXXVIII. 268.

† *Zie p.* 97.

Kort verhaal van den oorsprongk, begin, en voortgangk van den oorlog in 't Noorden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

etlyke Landen en steeden afdwongen, geloofde dat het zyn tydt 1658.
was om zyn schaade op den Zweed te verhaalen, en hem met voordeel aan te tasten. Hier toe werdt hy, houdt men, ook door anderen opgemaakt, of aangemoedight. Naa kort overleg brak hy, in 't verleeden jaar †, de vreede, zondt zyn leeger, onder den Veldtmaarschalk Andries Bilde, in 't Sticht van Breeme, en benam den Zweeden verscheide vastigheden. Maar het staan naar eens anders ryk braght hem eerlang in gevaar van zyn eigen te verliezen. Want Karel Gustaaf, Koning van Zweeden, zynen toeleg op Poolen, daar 't hem nu zoo zeer teegen liep, als hy te vooren voorspoedt hadt, aan een zyde zettende, viel in 't Deensch Holstein, noodtzaakte Bilde het sticht van Breemen te verlaaten, en zich binnen Frederixode te bergen. Dan dees stadt, gelegen aan het naau van de Beldt, dat men Mittelfartsund noemt, en Jutlandt van 't eilandt Funen scheidt, werdt van de Zweeden in 't kort overweldight. Daarna deedt de Koning van Sweeden, de grootste Veldtoverste zyner eeuwe, een toght, die nooit iemant voor hem dorst waagen, en hem nochtans gelukte. Hy trok, in 't begin van Februarius † dezes jaars, met zyn leger, niet sterker dan zes of acht duizend mannen, meest ruitery, over 't ys naar het Deensch eylandt Funen: slaande, of op de vlucht dryvende, al wat hem tegenstondt, of zocht te stuiten. In deezen toght, de stoutste en gevaarlykste daar men ooit van hoorde, brak, op zekre plaats, het ys onder 't vechten, daar twee vaandelen voetvolk in verzonken. Hier verloor ook de Koning van Sweden zyn eigen lyfkaros. Ottensche of Odensee, de hooftstadt van 't eilandt, werdt zonder weerbieding aan de Zweeden overgegeven, en de stadt Nyburg vermeestert. Daarna hieldt de Koning krygsraadt, en men overley, of men over 't ys zou voorttrekken naar Zeelandt. Maar men verstondt, dat men te veel zou wagen in zulk een overtoght, over een arm der Oostzee, en een gedeelte van den grooten Beldt, daar ter plaats ontrent twee of drie mylen breedt, en dat het om 't gantsche leger, indien 't ys moght breeken, was gewed. Derhalven werdt beslooten tot in de voortydt te wachten, en dan 't volk met scheepen over te voeren. Doch ter zelver tydt zond de Ridder Meadouw, Gezant van den Protektor Kromwel by den Koning van Denemarken, iemant af, aan den Koning van Sweeden, met een' brief, die hem tot vreede vermaande. Dees post quam te paardt op Funen, en vertrok weêr van daar naar Zeelandt. De Koning, die ook op de minste dingen acht sloeg, bemerkende dat die bode met zyn paardt over 't ys quam, besloot daar uit, dat het ook sterk genoeg was voor zyne legerbenden, en beval voort te trekken. De koude was toen uittermaate groot, en 't vroos zoo fel, dat men de tonnen, vol bier en wyn, en 't broodt, met bylen tot kleene stukken most hakken, om ze te ontdooien; doch d'ontdooide drank hadt daarna weinig smaaks. Het vleesch most men in heete stoven of kachels ontdooijen, en als 't week werdt, was een groot deel verrot en bedorven. In dit harde weder trok de Koning, met zyn volk, by nacht over dat groot water, met ys bevloert. Doch door de meenighte der paarden smolt het sneeu zoodaanig, dat 'er op zommige plaatzen meer dan twee voet waters op 't ys stondt: dies was men geduurig in vreeze dat men de zee op zommige plaatzen, die men in den donker niet kon zien, zou open vinden: ook zyn toen veele sleeden in de duisternis der nacht verdwaalt, en, om dat ze 't ys te zwak vonden, ongelukkig te gronde gaande, met eenig volk verdronken. Den volgenden morgen quam de Koning met de zynen

De Koning van Denemarken begint den oorlogh tegens Zweeden.

† *Aitzema* XXXVII. 92. 98. 103.

† 4 *Nov.* 1657. *Aitzema* XXXVII. 107.

Toght des Konings van Sweeden over 't ys naar Funen, en voorts naar Zeelandt.

† 9 *Feb.* *Zie Aitzema* XXXVIII. 211-214. *en ook Les Memoires du Chevalier de Trelon.* p. 85-91. 95-100.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658. 22 *Feb.* zynen eerst op 't eilandt Langelandt, en van daar op 't eilandt Lalandt, daar hem de stadt Naskou terstondt werdt overgegeven. Van daar toogh hy, op gelyke wyze, naar 't eilandt Falster, daar hy 't Koningklyk slot Nikoping innam. Toen trok hy over een inham van den Beldt recht toe naar Zeelandt, het hoofteilandt van Denemarken. Hier quam hy eerst in de stadt Warburg, of Warungborg, en stondt nu op 't punt om naar Koppenhagen, de Koningklyke hooft- en hofstadt, te rukken, als hem d'Engelsche Gezant Meadouw daar quam vinden, om de vrede te bemiddelen. In 't eerst hadt d'overwinner daar geen ooren naa, maar eindelyk liet hy toe, dat men eenige punten op 't papier braght, daar het vreêverdragh op volgde, dat eerst † te Tostrup werdt geslooten, en daarna ‡ te Rotsschildt naarder overzien en voltrokken. Dit strekte tot merkelyk naadeel van Denemarken, ook van den Staat der vereenigde Nederlanden. Men hadt onder anderen tusschen de twee Koningen vastgestelt, *dat ze nooit zouden toelaaten dat eenige vreemde oorlogsvloot door de Sondt of Belt in d'Oostzee zou koomen.* Voorts moest de Koning van Denemarken, voor 't geen de Zweeden hadden gewonnen, veele Landen, naamelyk Hallandt, Schoonen, Bleeking, Bornholm, Bahus, en Drontheim, met de steden, slooten, vestingen en goederen daar toebehoorende, afstaan, en den Koning van Zweeden in eigendom overgeven. Doch zelden wordt de begeerlykheit door winst voldaan. De Koning van Zweeden was met al die voordeelen niet te vreeden, en besloot, in 't kort weêr in Zeelandt te vallen, en met Koppenhagen geheel Denemarken te bemaghtigen: zeggende, dat de Koning van Denemarken het vreêverdrag van Rotsschildt niet ten vollen naaquam. Daar viel ook twist over het punt van 't uitsluiten der vreemde oorlogsvlooten uit d'Oostzee, 't welk de Deenen anders verstonden dan de Zweeden. Eindelyk quam de Koning van Zweeden, in de maandt van Augustus, met een vloot naar Zeelandt, daar hy zyn leger onvoorziens liet landen, en zondt daarna zyn vloot voor Koppenhagen. Dees Koning, oorlogzuchtig van aardt, hadt groote gedachten in 't hooft. Hy meende dat zyn toelegh op Denemarken hem niet zou missen, en hadt in den zin daarna den Keurvorst van Brandenburg (die, van hem afwykende, zich weêr aan de zyde van Poolen hadt begeven) op 't lyf te vallen, en zich meester te maaken van de gantsche Oostzee. Ook liet hy zich dikwils ontvallen, dat hy, naa 't vermeesteren van 't Noorden, met een maghtig leger, te water en te lande, in Italie zou vallen, en Rome, als een tweede Alarik, noch eens onder de maght der Gotten brengen. Maar al zyn hooghvliegende aanslagen liepen te niet, toen andre Mogentheden Denemarken te hulp quamen, en 't geluk hem den nek toe keerde. De Heeren Staaten, verstaande dat de kroon van Denemarken voor de tweedemaal aan een zyde draadt hing, en vreezende dat de Koning van Zweeden, Denemarken vermeesterende, Hollandt in de Oostzee de wet zou stellen, besloten, den Koning van Denemarken in zynen hoogen noodt by te staan, en zoo veel oorlogsscheepen, als men in der yl kon toerusten en by een krygen, onder den Heer van Wassenaar L. Admiraal van Hollandt, en de Viceadmiraalen Witte Korneliszoon de Wit en Pieter Floriszoon, (de Viceadmiraal de Ruiter was toen noch op de kust van Portugaal) met achtendartig vaandelen landtsoldaaten te voet, ruim twee duizendt man in getal, onder 't bevel van den Kornel Puchler derwaart te zenden: om dat volk ten deele in Koppenhagen, en ten deele in Kroonenburg, het kasteel van de Sondt, te brengen. De Heer van Wassenaar hadt

Vreede tusschen de twee Koningen te Rotsschildt gesloten. † 28 *Febr.* ‡ 8 *Maart.* *Aitzema* XXXVIII. 215-226.

Die door den Koning van Zweeden wordt gebrooken. Hy valt in Zeelandt. *Zie de Memorien of Gedenkschriften van den Ridder de Terlon. p.* 138. 140. 133. 154. 155.

De Heeren Staaten besluiten den Koning van Denemarken bystand te doen, en zenden een oorlogsvloot, en achtendartig vaandelen landtsoldaaten derwaart.

hadt last, om d'ingezetenen van de vereenighde Nederlanden en den koophandel in d'Oostzee van alle overlast te bevryden: den Koning van Denemarken by te springen, en tegens 't geweldt van den Koning van Zweeden by te staan, de hulpbenden binnen Kroonenbûrg en Koppenhagen te helpen: de scheepen, goederen, en persoonen van 's Landts ingezetenen, by de Zweeden aangehaalt en opgehouden, te verlossen: de Zweedtsche oorlogsvloot, indien hy ze aantrof, met kracht aan te grypen, en waar 't doenlyk te veroveren en te vermeesteren. Maar ingevalle de stadt Koppenhagen en 't slot Kroonenburg voor zyn komst moght zyn vermeestert, dan zoude hy zich met de vloot ontrent de ryken van Denemarken of Noorweegen blyven onthouden, en nader last van hunne Hoog. Moog. afwachten. Ook zoude hy zich aan de letter van zyne ordre niet stip binden, maar naar d'ontfange kondtschappen, en gelegentheden der zaaken zoodaanig handelen †, als hy tot uitwerking van hunne Hoog. Moog. meening †, boven gemeldt, zou oordeelen dienstig te zyn: en daar ontrent ook voornaamentlyk het goedtvinden van den Koning van Denemarken in acht neemen. Deeze ordre was den veertienden van September geteekent. Daarna werdt den negentienden Oktober by hunne Hoog. Moog. goedtgevonden, den L. Admiraal noch aan te schryven, dat hy ook het overscheepen der Zweeden op Holstein, of Jutlandt, zou trachten te beletten: ten anderen, dat hy den Keurvorst van Brandenburg, indien die genegen moght zyn om een gedeelte van zyn leger ter hulpe van den Koning van Denemarken op Zeelandt, of op eenige andre eilanden, over te brengen, daar toe de handt zou bieden. Op deeze wyze zocht men den Koning van Denemarken te helpen, en den handel op d'Oostzee te verzekeren: want men geloofde dat de scheepen van den Nederlandtschen Staat, op Oosten vaarende, wel zesendartigmaal honderdtduizend gulden in 't jaar aan vracht verdienden, 't welk aan veel duizenden van ingezetenen de kost, en veel voordeel gaf. Dat, en meer †, hieldt men verlooren, indien Denemarken verlooren ging. Den zeventienden van Oktober raakte de vloot in zee, en quam ontrent het einde der maandt onder 't Schaager rif, den Noordtoostelykste en uitersten uithoek van Jutlandt. Ondertusschen werdt het slot Kroonenburgh den zesentwintighsten van September, naa een beleg van drie weeken, aan de Zweeden overgegeven. Koppenhaagen was belegert: daar zich de Koning van Denemarken met zyne soldaaten en burgers dapper verweerde; op hoope van 't ontzet uit Hollandt. Maar de Zweeden hielden nu de Sondt, door 't overgaan van Kroonenburg, en door hunne oorlogsvloot gesslooten: zoo dat de Hollanders tegens het geschut van twee kasteelen, en der Zweedtsche vloote, ontrent zoo sterk als de haare, mosten aangaan, en doorbreeken, om den belegerden Koning t'ontzetten. Dit most men waagen. Op den derden dag van November quam de Hollandtsche vloot, onder den Heer van Wassenaar, achter de Lap, een zandt zoo genoemt, voor de Sondt gelegen, door tegenwindt ten anker: sterk veertig oorlogsscheepen †, vier branders, zes galjoots, zes fluitscheepen met soldaaten, en noch achtentwintig zoo galjoots als fluiten, gelaaden met haaring, wyn, uijen, ajuin, wortelen, en allerhande leeftoght. Karel Gustaaf Wrangel, Admiraal van Zweeden, die hem den doortoght zocht te beletten, hadt onder zyne vlagh achtendartig oorlogsscheepen, en daar onder eenige met veel Engelsch en Schotsch bootsvolk voorzien. De Hollandtsche vloot lag ontrent vier daagen achter de

1658.
Last aan den Heer van Wassenaar gegeven.
Aitzema XXXVIII. 233.
† *Ageren.*
† *Intentie.*
Zie Aitzema XXXVIII. 235.
† *Zie p.* 97.
22 *Oktob.*
Aitzema XXXVIII. 237.
Memoires de Trelon. p. 160.
De Hollandtsche vloot komt by de Sondt.
† *Aitzema* XXXVIII. 241.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658. Lap, wachtende naa een goeden windt, tot dat die, op den achtsten November, uit den Noorden begost te waayen, met een styve koelte. Toen greep de Heer van Wassenaar de gelegentheit by 't hair, en ging 's morgens vroeg met de vloot onder zeil, in drie esquadres of hoopen verdeelt. De Viceadmiraal Witte Wittenszoon de Wit hadt de voortoght, de L. Admiraal Wassenaar de middeltoght, en de Viceadmiraal Pieter Floriszoon d'achterhoede. Ontrent ten acht uuren quam de voortoght in 't midde van de Sondt, tusschen de kasteelen Kroonenburg en Elzenburg: beide gelegen op d'oevers van de zee, of de twee boorden van de Sondt, het eene in Zeelandt, en 't ander in Schoonen. Toen nu de Hollandtsche scheepen recht tegens over de kasteelen waaren, liet de Koning van Zweeden uit beide de sterkten het geschut op hen losbranden: en hy zelf, die toen op Kroonenburg was, stak met zyn eigen handt den londtstonk op het eerste stuk, dat op de Hollandtsche vloot afging. Toen zag men dat de koegels van beide de sterkten, te gelyk afgaande, de scheepen, die 't midden hielden, niet of naaulyks konden bereiken. De Hollanders zeilden dan zonder veel schaade te lyden voort, en korts daarna tusschen negen en tien uuren, voor den middagh, begost de strydt, onder d'oogen van den Koning, de Koninginne, de Princesse zyne zuster, gemaalinne van Graaf Magnus de la Garde, en den oudtsten Prins van Holstein Gottorp, met veele andere Grooten, die op 't slot Kroonenburg aanschouwers van 't gevecht waaren. Ook scheelde 't weinig, of de Princes, zuster des Konings, waar getroffen; want een geschutkoegel vloog tot in de kamer daar zy was. De strydt was ter wederzyden fel en scherp. De Zweeden gebruikten hun meeste geweldt tegens den L. Admiraal, en de twee Viceadmiraalen; op hoope, zoo 't schynt, dat ze, de drie Hoofden der vloote van kant helpende, met de rest goedt doen zouden hebben. Hier werdt de Viceadmiraal Witte Korneliszoon de Wit, naa 't toonen van d'uiterste dapperheit, doodelyk gequetst, en zyn schip, by gebrek van bystandt, verovert. Doch, hy straks stervende, en zyn schip zinkende, hadden de Zweeden niet anders dan zyn doode lichaam. Ook liet 'er de Viceadmiraal Pieter Floriszoon, kloekmoedig vechtende, met zyn' Kapitein en zesendartig matroozen, 't leven. Maar de Heer van Wassenaar, die, niet tegenstaande de pyn der jicht, die zyne voeten t'onbruikbaar maakte, zich in een' stoel voor de groote mast liet brengen, wederstondt byna alleen, of met weinigen, al 't Zweedtsch geweldt. Hy lagh ontrent twee uuren lang alleen by drie, of zoo anderen melden, onder zeven groote Zweedtsche scheepen, die alle hunne laagen en koegels op hem losten: in voegen dat hy, op verscheide plaatzen onder water getroffen, vyf of zes voet water in hadt, en boven de brandt in den boeg. Voorts hadden ze al zyn wandt aan stukken en zyne zeilen aan flarden geschooten. De Kapitein Aart van Nes was een der voorsten, die hem te hulpe quam, en zich manhaftig droeg. Zyn schip werdt aan zeilen en rondthout zoo beschadight, dat het zich naaulyks kon roeren. Hy hadt dertig dooden, en daar onder tien Zweeden, die uit een schip dat zonk waaren geberght, en tsestig gequetsten. De Kapitein Jan van Kampen poogde desgelyks tot by den L. Admiraal door te dringen, en queet zich met ongemeene dapperheit. Zyn groote mast viel over boordt; zyn paviljoen, wandt en boorden werden wegh geschooten, en hy hadt de brandt meer dan twee uuren in 't schip. Te dier tydt liep de Heer van Wassenaar groot gevaar van te zinken, of te verbranden. Hy hadt op zyn schip zevenendertig dooden, en on-

Memoires de Terlon. p. 175.

Zeilt door de Sondt.

Zeeslagh in de Sondt tusschen de Hollanders en de Zweeden.

8 *Nov.*

Zie Aitzema XXXVIII. 239- 241.

De Viceadmiraalen de Wit en Pieter Floriszoon sneuvelen.

Wassenaars dapperheit.

ontrent hondert gequetsten. Doch hy quam alles, door voorzichtig beleidt en dapperheit, te boven. Ook vondt hy zich zeer gesterkt door zyn' Onderkapitein, Egbert Meeszoon Kortenaar, die wel diep deelde in d'eere der overwinning, ten dien daage bevochten. De Zweedtsche Admiraal Wrangel, de Viceadmiraal Bielkenstern en anderen werden door 't Hollandtsch geschut zoo doornagelt, dat ze uit den slagh mosten wyken. Drie Zweedtsche scheepen werden verovert, en acht in den grondt geschooten, of verbrandt. De Hollanders verlooren niet dan 't schip van de Wit, Brederoode, dat, gelyk gezeit is, te gronde ging. De Zweeden hadden over de duizend dooden in hunne vloote, de Hollanders ontrent vierhondert, met veele gequetsten. Ook bequaamen ze ontrent vierhondert en vyftig Zweedtsche gevangenen. De strydt duurde ontrent vyf of zes uuren, tot dat de Zweedtsche scheepen afweeken, of te loefwaart bleven leggen: zonder op de Hollanders, die door den windt en stroom van zelf afdreven, meer af te koomen. De Heer van Wassenaar, ziende dat de Zweeden bleven leggen, zette zyn' koers met de zynen naar 't eilandt Huena, of Ween, vermaardt door 't slot Uranienburg*, weleer gesticht door den grooten Wiskonstenaar, Heemelmeeter, en gaaslager der starren, en andere heemelsche lichten, Tycho Brahe. Dit eilandt leit in d'Oostzee ontrent anderhalf myle van de Sondt, tusschen Zeelandt en Schoonen. 'T was in 't vallen van den avondt toen de Hollanders, aan gins zyde van dat eilandt koomende, van den Heer Bielke, Admiraal van Denemarken, met eenige scheepen zyn ontmoet, die zich by hen voegde, en te vooren door den sterken Noorden windt was belet zyn deel in den strydt te hebben. Zy zeilden toen Noordtoost aan, en quaamen ten einde van 't Bosch, een plaatze op de kust van Zeelandt, tusschen Elzeneur en Koppenhagen, gezaamentlyk ten anker. Hier deed elk over nacht en dagh zyn best om de gaaten te stoppen, en zich weêr klaar te maaken. Doch zommige waaren zoo reddeloos en masteloos, dat men genoeg te doen hadt om ze naar Koppenhagen te sleepen. Ontrent twintigh Bevelhebbers en Kapiteinen hadden zich, zeit men, in dien scheepstrydt dapperlyk gequeeten: en onder deeze noemt men den Heer van Wassenaar, de Viceadmiraalen de Wit en Pieter Floriszoon: voorts de Schoutbynacht Jan Aartszoon Verhaaf, en de Kapiteinen Aart van Nes, Jan de Liefde, Jakob Boshuizen, Jan van Kampen, Dirk Krynen Verveen, Evert Antoniszoon Marre, Joris de Kaulery, Matten Degelekamp, Gerrit Femsz., Adriaan Houttuin, Klaas Valehen, Klaas Bakker, en Adriaan Bruinsveldt. De naamen der anderen zyn my niet voorgekoomen. Behalven de Viceadmiraalen de Wit en Pieter Floriszoon, twee groote Zeehelden, sneuvelden ook de Kapiteinen Adriaan Bruinsveldt, en Dirk Verveen: doch Verveen, ontrent het eilandt Wēen gequetst, overleedt daarna † te Koppenhagen. Men heeft te dier tydt eenige Kapiteinen te last geleit, dat ze, de vyanden mydende, naaulyks hadden gevochten ‡, en dat ze den L. Admiraal Wassenaar, en den Viceadmiraal de Wit schandelyk hadden verlaaten: dat van zommige, welker naamen my onbekent zyn, werdt gelooft. Maar 't is ook zeeker, dat de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam aangaande eenige van hunne Kapiteinen, die men hadt beschuldight, sedert betuigden*, dat ze, naa onderzoek van zaaken, niet hadden gevonden t'hunnen laste: Ja dat ze zich wel, en zoo als men naar soldaat- en zeemanschap zou hebben konnen verwachten, hadden gequeeten. De Zweedtsche vloot week naa 't eindigen van 't gevecht onder 't slot Kroonenburg: doch de

1658.

Verlies aan beide de zyden.

De Zweeden staaken 't gevecht, en laaten de Hollanders hunne reis vorderen.

* Zie *Jo. Is. Pontanus in Historia Danica p. 729. Thuan. Hist. lib. 126. p. 982. L. Moreri en son Dictionaire Hist. tom. 2. p. 1206. Vossius de Scientiis Mathemat. p. 193. G. M. Kenigii Biblioth. p. 130.*

De naamen der dapperste Bevelhebberen die zich meest queeten.

† 1 *Dec.* Zie *Collectio Monumentor. Belg. fœderat. edit. 1684. p. 247.*

‡ Zie *Aitzema* 541. 240. 242.

* Zie *Aitzema* XL. *p.* 541.

De Zweedsche vloot wykt onder Kroonenburg, en daarna in de haven van Landtskroon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658. Koning hieldt ze daar niet zeeker, en gaf ordre, dat ze binnen de haven van Landtskroon, een stadt van 't landtschap Schoonen, recht tegens over 't eilandt Ween, zou loopen. Ter zelver tydt zagh men blyken van de Zweedtsche edelmoedigheit, betoont ontrent het lyk van den Viceadmiraal de Wit: dat, door last van zyne Majesteit van Zweeden, met wit satyn bekleedt, in een doodtkist, die met rou en met de waapenen van den overleden was behangen, werdt geleit, en voort, met een zwart geverft galjoot, dat zwarte wimpels liet afwaajen, aan den Heer van Wassenaar gezonden. Daarna werdt dit lyk, nevens dat van den Viceadmiraal Pieter Floriszoon, naar Hollandt gevoert, de Wit te Rotterdam, en Pieter Floriszoon te Hoorn, met heerlyke roustaatsyen, op 's Landts kosten, ter aarde gebraght. Ook werdt door de Heeren Staaten van Hollandt aan hunne weduwen, of erfgenaamen, yder drie duizendt gulden toegeleit; om daar mede een grafstede van marmersteen, of een gedenkteeken 't hunner eere, op te rechten †, dat sedert in 't werk werdt gestelt *. 'S daaghs naa den slagh ‡ quaamen de Hollandtsche scheepen, die de soldaaten, lyftoght en andere behoefte voerden, voor Koppenhagen. De Kornel Puchler werdt, met de landtsoldaaten, toen aan landt gezet: tot groote blydtschap van den Koning, en zyne onderzaaten; die weêr aamtoght schepten, door de bystandt der Hollanders. Door dat ontscheepen der landtsoldaaten en lyftoght te Koppenhagen, werdt het ooghmerk van den toght bereikt. Dat was de winst van de bevochte zeege, en strekte tot behoudenis der belegerde stadt. Daarna ging de Heer Bielke, Admiraal van Denemarken, met de Deensche vloot en eenige Nederlandtsche scheepen, daar zich de Heer van Wassenaar, die op 't schip Duivenvoorde overging, by voegde, onder zeil, naar Ween en Landtskroon: met meening om de Zweedtsche vloot, die men noch niet wist dat daar was ingeloopen, den wegh af te snyden: of, indien de Zweeden daar binnen waaren, die in de haven te verbranden: of de haven met het zinken van steenscheepen te bederven, en al de Zweedtsche scheepen daar in te besluiten. Toen is 't geschiedt dat de Koning van Zweeden, op eenig bericht dat de Deensche en Hollandtsche Admiraalen met verscheide scheepen onder zeil waaren, om dien toelegh in 't werk te stellen, zich in een kleen vaartuig begevende, om de vyandtlyke scheepen te bezichtigen, door een dikke mist of nevel zoo dicht onder de vyanden verviel, dat hy ze hoorde spreeken, zonder hen te zien, en dat de zon schielyk doorbrekende, en de nevelen verdryvende, hy zich ontrent een musketschoot van de vyandtlyke vloote bevondt, en daar op beval, dat men in der yl te rugh zou roeyen om weêr binnen Landtskroon te keeren. Maar als men dat vaartuig zagh werdt 'er van alle kanten veel geschut op gelost, zonder iemant te raaken. Doch al die in 't scheepken zaaten werden door 't water, dat door 't schieten daar over heen vloogh, geheel nat. De Koning, daar geen schrik vat op vondt, zei toen al lachende tot den Ridder van Terlon, Gezant van Vrankryk, die nevens hem in 't vaartuigh zat, *Dat het iet zeldtzaams zou zyn, indien men t'eenen dage in de Historien zou leezen, dat een Gezant van Vrankryk aan de zyde van den Koning van Zweeden met een geschutkoegel was geschooten.* Daar Terlon op antwoordde: *maar indien de zelve koegel ook den Koning met den Gezant weghnam, dat zou noch veel zeldtzaamer en meer gedenkwaardig zyn. Dan al zoudt my tot groote eere strekken, dat ik met zoo groot een' Koning op gelyke wyze van een' koegel quam te sterven, ik zou evenwel* niet

Margin notes:

Eere aan 't lyk van de Wit beweezen. *Memoires de Terlon. p.* 178.

† *Uit de Resolutien der Staaten van Hollandt* 1672. *gedrukt. p.* 492.

* *Zie Collect. Monumentor. Belg. fæderat.* 1685. *edit. p.* 212. 213. 355.

‡ 9 *Nov.*

10 *Nov.*

Toelegop de Zweedtsche vloot.

De Koning van Zweeden bezichtight, met een kleen vaartuig, de Deensche en Hollandsche scheepen, en vervalt in groot gevaar. *Memoires de Terlon. p.* 179.

Zyn boertreede met den Gezant Terlon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658.

niet wenſchen dat zulks geſchiedde; om dat zyn ryk hem noch van nooden heeft, en dat ik noch weinig luſt heb om te ſterven. De Koning, weêr binnen Landtskroon gekeert, zagh twee van zyne oorlogſcheepen, die buiten de haven op de wacht lagen, ſtrax daar aan binnen jaagen. Daarna ſtelde hy ordre tot tegenweer, en liet een deel ſloepen, met lange haakſtokken, buiten de haven roeijen, om de branders af te weeren. Ook werdt by de Deenen vergeefs gearbeidt om de haven te ſtoppen. Men ſpilde te veel tydts, en zonk etlyke ſcheepen te ver van de haven. Maar eenigen † meenen dat de Hollanders geen rechten ernſt gebruikten om de haven te bederven, en de Zweedtſche vloot te vernielen: dewyl ze geen van de twee Noordtſche Koningen te kleen wilden hebben, maar hun tegen elkandere in wederwicht houden: daar meer nut voor den Staat in ſtak, dan of een van beide den anderen geheel hadt onderdrukt. Met dat ooghmerk ſterkten ze nu de zyde van den Koning van Denemarken, gelyk ze, om de zelve reeden, weleer de Zweeden met hunne byſtandt onderſteunden. De Heer van Waſſenaar liet zich den vierden dagh naa 't gevecht te Koppenhagen aan landt zetten, daar hem de Koning, toen hy zich om zyne onpaſſelykheit eenige daagen in huis moſt houden, zelfs bezocht, verwellekomde, en met heuſche woorden voor zynen dienſt bedankte. Te dier tydt waaren al d'oorlogſcheepen der Hollandtſche vloote voor de ſtadt gekoomen, daar men alle vlyt aanwende om de beſchaadigde ſcheepen te herſtellen. Naa dat de Heeren Staaten de tyding van het gevecht hadden verſtaan, ſchreven ze aan den Heer van Waſſenaar, dat ze met zonderlinge aangenaamheit zyne groote dienſten, manlyke dapperheit, en loffelyk beleit, in den zeeſlagh betoont, hadden opgenoomen: hem beveelende, dat hy de veroverde Zweedtſche oorlogſcheepen, dewyl 's Landts vloot alleen tot hulpe van Denemarken werdt gebruikt, zou ſtellen in de maght van den Koning van Denemarken. Ook werdt hem aangaande twee of drie Zweedtſche koopvaardyſcheepen, die by hem of de zynen naa den ſlagh waaren genoomen, of aangehouden, aangeſchreeven, dat hy die, met hunne laading onbeſchaadight zoude ontſlaan, en in de maght der Zweeden overleveren: ten waare dat van de zyde der Zweeden door het neemen, of beſlaan van ſcheepen, of goederen, den ingezetenen van den Staat toebehoorende, of wel door 't bekommeren en vaſthouden der ingezetenen, daar toe oorzaak was gegeven: en dat men van die zyde bleef weigeren zoodaanige genoome of aangehaalde ſcheepen, goederen, of perſoonen mede t'ontſlaan. Ontrent den zelven tydt hadden de Heeren Staaten beſlooten noch vierduizendt ſoldaaten, met den Kornel Willem Killegreuw, onder 't geleide van vier oorlogſcheepen, naar Denemarken te zenden. Voorts werdt goedtgevonden, den Heer van Waſſenaar met de zwaarſte ſcheepen t'huis t'ontbieden: en dat in Denemarken, op 't verzoek van den Koning, twaalf van 's Landts oorlogſcheepen zouden overwinteren. Men verſtondt ook dat de Viceadmiraal de Ruiter daar over 't gebiedt zou hebben, en dat hy zich ten dien einde, met de vierduizendt ſoldaaten, die men naar Koppenhagen zou voeren, derwaarts zou vervoegen, en over de vier oorlogſcheepen, tot hun geley dienende, desgelyks gebleden. Ten dien einde hebben de Heeren Staaten den Viceadmiraal de Ruiter eerſt een laſtbrief, den dertighſten van November geteekent, ter handt geſtelt: en daarna † noch d'af-ſchriften van eenige ſtukken toegezonden: te weeten 't berichtſchrift aan den Heer van Waſſenaar gegeven, en de beſluiten by hunne Hoog. Moog. den negentien-

Hy ſtelt ordre tot verzeekering zyner vloote.

† *Memoires de Terlon. p.* 181.

De Heer van Waſſenaar komt te Koppenhagen.

De Heeren Staaten ſchryven aan den Heer van Waſſenaar 27 *Nov.* Ordre aan hem gegeven.

Zie Aitzema XXXVIII. 264.

De Heeren Staaten beſluiten noch vierduizendt ſoldaaten, naar Denemarken te zenden.

Laſt aan de Ruiter gegeven. 30 *Nov.*

† 1 *Dec.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1658. tienden en achtentwintighsten van Oktober genoomen, als ook de brieven deswegen aan den Koning van Denemarken, en den gemelden Wassenaar geschreven; om zich daar naar, (als de Heer van Wassenaar naar 't vaderlandt zou zyn vertrokken) voor zoo veel d'inhoudt der zelve op de gelegentheit van die tydt zou passen, te richten en te draagen.

Vertoog van de Gezanten van Vrankryk en Engelandt.

De Gezanten van Vrankryk en Engelandt, die toen in den Haage waaren, toonden over dat voorneemen, van op nieu soldaaten naar Denemarken te voeren, geen groot genoegen, en zochten de Heeren Staaten daar van af te maanen: als meenende, dat die nieuwe hulpe niet zou sterkken tot vordering van de vrede. Doch de Heeren Staaten verstonden, dat Denemarken meer bystandt van nooden hadt om tegens de maght van Zweeden te konnen bestaan.

Bericht van een Engelsche vloot.

† Zie Aitzema XXXVIII. 301.

Daarna kreeg men bericht dat de Protektor van Engelandt, Richard Kromwel, die zynen vader Olivier in de regeering was gevolght †, een oorlogsvloot naar de Sondt hadt gezonden of zou zenden. Dit gaf eenig achterdenken.

Bedenken op de Ruiters vertrek.

'T hadt zyn zwaarigheit den Viceadmiraal de Ruiter, met zoo weinig scheepen, op dien toght te waagen.

Men beveelt hem ten eerste zee te kiezen.

Dan niettemin werdt hem den vyfden van December, toen 't fel begost te vriezen, door de Heeren Raaden ter Admiraaliteit belast, zich ten spoedighsten naar Texel te begeven, en met de scheepen van Van der Zaan, Roetering, Richewyn, en 't schip van wylen den Kapitein Pieter van Zaalingen, en de tien fluitscheepen met soldaaten, zoo haast als doenlyk was zee te kiezen.

Naader beraadtslaaging der Heeren Staaten.

'T vertrek van de Ruiter en der soldaaten wordt opgehouden.

Doch den zesten werdt de zaak by hunne Hoogmoogentheden naader in beraadt geleit, en ten zelven daage aan de Raaden ter Admiraaliteit geschreven, dat hunne Hoog. Moog. vermits den overvallenden harden vorst en 't rouw weder, bedenking hadden op het uitloopen van de scheepen met de hulpbenden en 't gelei daar toe dienende: dat men daar verder over zou beraadtslaagen, en dat middelerwyl aan den Viceadmiraal de Ruiter en den Kornel Killegreuw zou geschreven worden, dat ze zouden blyven leggen, en niet uitloopen, tot nader ordre. Men vernam ook dat d'Engelsche oorlogvloot, die men naar de Sondt zocht te zenden, in zee was.

Wassenaar werdt belast, in Denemarken met de vloot t'overwinteren.

Derhalven werdt aan den Heer van Wassenaar geschreven, dat hy zich met de gantsche vloot van den Staat, de toekoomende winter in Denemarken zoude ophouden. Ook werden de vierduizendt soldaaten, die in Texel laagen, ontscheept, en in de nabygelege steden van Noordthollandt en Vrieslandt, geduurende de winter, verdeelt en geherberght, tot dat de voortydt zou toelaaten hen over te voeren. Ter zelver tydt kreeg men bericht dat d'Engelsche vloot, door tegenwindt, die geduurig met vorst uit den Oosten woey, weêr in Engelandt was gekeert, doch in 't kort weêr zou zee kiezen. Dus werdt de Ruiters reize in deezen tydt verhindert en opgehouden.

† Zie Aitzema XXXIX. 426-429.

Maar de Heer van Wassenaar overwinterde met de gantsche Hollandtsche vloot te Koppenhagen, daar hy met de Hollandtsche matroozen, (nevens de landtsoldaaten) wel te pas quam, om 't beleg uit te houden, en de felle stormen †, die de Zweeden van tydt tot tydt op

1659. de stadt deeden, te helpen afslaan. In 't volgende jaar MDCLIX vonden de Heeren Staaten (weetende dat men d Engelsche zeemaght in de Sondt hadt te wachten) niet geraaden, de gemelde hulpbenden van vierduizendt landtsoldaaten met zoo weinig oorlogscheepen naar Denemarken te zenden, maar tot dien einde een aanzienlyke oorlogsvloot, tot hun geleide, toe te rusten.

Toerusting ter zee.

Gebrek van volk.

Doch men kon zwaarlyk te dier tydt matroozen tot dien toght bekoomen. Derhalven werdt by de Heeren Staaten Generaal goedtgevonden, dat men de Groenlandtsche vaart

en

1659.

en de walvischvanghst voor dit geheele loopende jaar by plakkaat † zou verbieden, op verbeurte van de scheepen of der zelver waardy. Maar eenige Reeders op Groenlandt hebben aan hunne Hoog. Moog. aangeboden, dat ze 't getal van twaalfhondert welbevaare matroozen, op de gaadje van vyftien gulden ter maandt, in dienst van den Staat zouden leveren, om op de vloot gebruikt te worden; met verzoek, dat men hunne scheepen, onder dat beding, zou toelaaten op hunne neering naar Groenlandt te vaaren. Waar op de Heeren Staaten de gemelde vaart, onder die voorwaarde, aan de gemelde Reeders, by een ander plakkaat ‡, toelieten: doch aan andere Reeders, die zich dien last niet zouden willen onderwerpen, op verbeurte van schip en goedt verboden. Ook verboden ze met eene het uitloopen van de verdre scheepen, zoo ter koopvaardy als ten vrybuite toegerust: als mede alle wervinge van matroozen, ten behoeve van byzondre Reeders, op peene van hondert gulden voor yder man, die ze werven zouden, te verbeuren: ten einde dat de Staat door dit middel van meer bootsvolk, tot bemanning van hunne scheepen, gedient zou moogen worden. De beloofde twaalfhondert matroozen werden binnen weinig daagen gelevert. D'oorlogsvloot, die nu in 't voorjaar, ten gemelden einde, werdt toegerust, bestondt in de volgende scheepen.

De Groenlandtsche vaart wordt verboden.

† 4 *Apr. Groot plakkaatboek.* 2 *deel. p.* 507. *Aitzema* XXXIX. 378. 379.

Doch daarna aan eenigen, mits leverende twaalfhondert matroozen, toegelaaten.

‡ 2 *May. Plakkaatboek* 2 *deel. p.* 508.

Lyst der Oorlogsvloote toegerust in den jaare MDCLIX.

Scheepen wegens d'Admiraliteit t'Amsterdam.

Lyst der oorlogsvloot, toegerust om naar Denemarken te zenden.

Bevelhebbers.	Scheepen.	stukken.	mann.
De Viceadmiraal de Ruiter.	*'T Huis te Zwieten.*	64	280.
De Kommandeur de Wildt.	*Oosterwyk.*	60	250.
Pieter van Braakel.	*Kruiningen.*	54	230.
Jan Gideonszoon Verburgh.	*Amsterdam.*	54	225.
Willem van der Zaan.	*Tydtverdryf.*	50	225.
Isaak Zweers.	*Koevorden.*	50	225.
Dirk Schey.	*Stadt en Landen.*	50	225.
Gerbrandt Schatter.	*Prins te paardt.*	52	225.
Jakob van Meeuwen.	*Hilversum.*	52	225.
Ysbrandt de Vries.	*Gouda.*	40	190.
Jakob Swart van Amsterd.	*De Vrede.*	40	190.
Jakob Swart van Edam.	*De Dom van Uitrecht.*	40	190.
Jakob van Berchem.	*De Tromp.*	40	190.
Henrik Gotskens.	*'T Raadhuis van Haarlem.*	40	190.
Jan van Amstel.	*De Provincien.*	40	190.
Allart Matthyszoon.	*Kampen.*	40	190.
Albert Klaasz. de Graaf.	*Marsseveen.*	40	190.
Barent Kramer.	*Hollandia.*	44	190.
Jan Roetering.	*De Burg van Leiden.*	40	190.
Jan Richewyn.	*'T Zuiderhuis.*	40	190.
Hugo van Nieuwhof.	*Doesburg.*	40	190.
Jan de Haan.	*Haarlem.*	40	190.
Hendrik Adriaanszoon.	*Gelderlandt.*	40	190.
Joost Verschuur.	*Leeuwaarde.*	36	150.

Scheepen uit de Maas.

Marinus de Klerk.	*Prins Maurits.*	44	191.
Jakob Simonsz. de Wit.	*Uitrecht.*	44	191.

Adriaan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659.

Adriaan Pols.	*Gelderlandt.* —	40 —	175.
Laurens Heemskerk.	*Kleen Hollandia.* —	48 —	212.

Uit Noordthollandt.

...... *Noblet.*	*D'Oranjeboom.* —	36 —	140.

Uit Zeelandt.

De Viceadm. Jan Evertsz.	*op het schip van*		
Kapitein Jan Matthysz.	*Zeelandia.* — —	54 —	263.
Kommand. Kornelis Evertsz.	*Vlissingen.* — —	42 —	175.
Frans Mangelaar.	*Uitrecht.* — —	44 —	175.
Jakob Pens.	*Middelburg.* — —	42 —	175.
Leyn Pikke.	*Veere.* — —	42 —	175.
Jan Thyszoon.	*Dordrecht.* — —	40 —	175.
Bastiaan Tuineman.	*Zierixzee.* — —	40 —	175.

Uit Vrieslandt.

...... *Bruinsveldt.*	*Oostergo.* — —	54 —	200.
Jan Jansz. Vyselaar.	*Westergo.* — —	45 —	157.
Albert Pietersz. de Boer.	*De Steeden.* — —	42 —	190.
		1743 —	7689.

Geschil over de rang en vlag. Besluit der Heeren Staaten Generaal op dat stuk genoomen. *Uit de resolutien van haare Hoog. Moog. genoomen den 3 en 17 Maart, en den 7 May.*

Daar was te deezer tydt eenig verschil geweest aangaande 't bevel en 't beleidt over deeze vloot. De Gemaghtigden van de Provincie van Zeelandt verzochten, dat den Viceadmiraal Johan Evertszoon in d'aanstaande zeetocht den rang en vlagge moght worden opgedraagen. De Heeren Staaten Generaal, daar op geraadtslaaght hebbende, vonden goedt en verstonden, dat, geduurende den tegenwoordigen zeetoght, in de beraadtslagingen van den Scheepskrygsraadt, en andre voorvallende zaaken, naa den Heer van Wassenaar, L. Admiraal, de Viceadmiraal Johan Evertszoon den eersten rang en stem zou hebben, en naa hem de Viceadmiraal de Ruiter: welverstaande dat by overlyden, zwaare ziekte, afweezen, oft eenige andre ongelegentheit van den Heere van Wassenaar, de Viceadmiraal de Ruiter het opperbevel over de vloot van den Staat zou hebben. De Heeren van Zeelandt deeden daar op verscheide voorslaagen, tot voordeel van hunnen Viceadmiraal Johan Evertszoon, maar de Heeren Staaten bleven by hun besluit, over deeze zaak genoomen. Ook stelden ze, niet lang daarna, den Viceadmiraal de Ruiter, op den vyftienden van May, tot Kommandeur, of Opperbevelhebber over de gemelde vloot, met last om zich met de zelve onder de vlagge van den Heere van Wassenaar, L. Admiraal, te vervoegen. Zyn lastbrief †, hem by de Heeren Staaten gegeven, luidde als volght:

De Ruiter wordt het opperbevel over de vloot gegeven. † *Commissie.* Zyn lastbrief.

De Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden allen den geenen die deezen zullen zien of hooren leezen saluit. Doen te weeten, dat wy, ons betrouwende op d'ervaarentheit en experientie in zeezaaken van den eerentfesten, manhaften, vroomen, onzen lieven getrouwen Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Viceadmiraal van Hollandt en Westvrieslandt, den zelven gelast, gecommitteert en geauthoriseert hebben, gelyk wy hem lasten, committeeren, en authoriseeren by deezen, omme by provisie over 's Landts vloot oorlogsscheepen, gaande onder zyne conduitte naar Denemarken, te kommandeeren, en zich met de zelve op de bequaamste en zeekerste wyze te vervoegen onder de vlagge van den Heere van Wassenaar, L. Admiraal, zich tegenwoordig, met

met eenige andere 's Landts oorlogscheepen onthoudende voor en ontrent Koppenhagen, ende voorts in alles d'ordre van den zelven L. Admiraal t'achtervolgen: ordonneerende den zelven vorders, dat ingevalle hy de vloote van den Heere Protektor van de Republyke van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt, ofte eenige scheepen van andere vrunden en geallieerden van deezen Staat, moght koomen aan te treffen, of t'ontmoeten, hy alle de zelve in alle minnelykheit, en met civiliteit zal hebben te bejegenen. Waaromme wy lasten en beveelen alle andere Viceadmiraalen, Schoutenbynacht, Kapiteinen, Officieren, soldaaten en matroozen, op de voorschreeve 's Landts vloot dienende, den voornoemden Michiel Adriaanszoon de Ruiter by provisie, en ter tydt en wyle toe hy onder de vlagge van den gemelden L. Admiraal zal zyn gearriveert, voor haaren Kommandeur t'erkennen, en respecteeren, ook zyne te geven ordres en beveelen te pareeren, en precieselyk naar te koomen, op peene van anders doende, daar over aangezien, en als wederhoorigen gestraft te werden, naar exigentie van zaaken: want wy zulks voor den dienst van den Lande, en bevordering van goede ordre onder de voorschreve vloote, bevonden hebben te behooren. Gegeven in den Hage, onder onzen cachette, paraphure en de signature van onzen Griffier, op den vyftienden May. MDCLIX. 1659.

J. VAN GENT. Vt.

Ter ordonnantie van de Hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

N. RUISCH.

Ten zelven dage was ook het berichtschrift ‡, daar hy zich op den toght naar hadt te schikken, getekent, en van den volgenden inhoudt.

‡ *Instructie.* Berichtschrift van de Heeren Staaten Generaal, daar zich de Viceadmiraal de Ruiter naa hadt te draagen.

Instructie van de Hooghmoogende Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden voor Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Viceadmiraal van Hollandt en Westvrieslandt, staande met eene vloote oorlogscheepen zich te vervoegen naar Denemarken ten fine als in de naarvolgende Articulen.

I. *De voornoemde Viceadmiraal zal zich met de oorloghscheepen van den Staat, onder zyn kommandement bescheiden, op de bequaamste en zeekerste wyze vervoegen onder de vlagge van den Heere van Wassenaar, L. Admiraal, zich jegenwoordigh met eenige andere 's Landts oorloghscheepen onthoudende voor en ontrent Koppenhagen, en voorts in alles d'ordre van den zelven Luitenant Admiraal achtervolgen.*

II. *Zullende middelerwyle op zyne reize de ingezetenen en onderdaanen van deze vereenighde Nederlandtsche Provincien, die hy in 't zelve vaarwaater zal bevinden, naar zyn uiterste vermoogen van alle overlast, en quaade bejegeningen trachten te bevryden.*

III. *Tot Koppenhagen gearriveert zynde, zal hy de landtmilitie, op de voorschreeve oorloghscheepen geinbarqueert, met alle gevoeghlykheit, en naar de ordre hem dienaangaande by ofte van wegen den Konink van Denemarken te geven, aldaar doen voet aan landt zetten, ten welken einde hy den hooghgemelden Koningh van zyne aankomste voor af advertentie zal geven.*

IV. *Ingevalle hem eenige Zweedtsche maght d'executie en voltrekkinge van 't geene voorschreeven is zoude moogen trachten te verhinderen, zal hy de zelve vigoureuselyk aangrypen en veroveren, ofte vermeesteren, is't doenlyk, daar inne plegende zoodanigen couragie, voorzichtigheit, soldaat- en*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. *en zeemanschap als naar gelegentheit van zaaken zal konnen geschieden, en hem Viceadmiraal voornoemt toevertrout wordt.*

V. *Ende ingevalle hy de vloote van den Heere Protektor van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt, moghte komen aan te treffen ofte te ontmoeten, 't welk hy nochtans by alle wegen en middelen, zoo veel in hem is zal trachten te vermyden, zal hy de zelve in alle minnelykheit en met civiliteit bejegenen, ende, hem des geverght wordende, aan den Admiraal der voorschreeve vloote bekent maken, dat zyne ordre is zich met zyne onderhebbende scheepen van oorloge te vervoegen onder de vlagge van den Heere van Wassenaar voornoemt, en als dan voorts des zelfs ordre te achtervolgen.*

VI. *Ende of moogelyk, buiten vermoeden, hem eenige nadere verklaringe geverght, ofte eenige conditie voorgestelt wierde, zal hy daar op antwoorden, dat hem, als wezende in dezen een subaltern Hooftofficier, en bescheiden onder den gemelte Luitenant Admiraal, als zyn overhooft, geen andere last en ordre gegeven, of toevertrouwt is, dan om hem, tenfine als boven, te vervoegen onder den zelven L. Admiraal, ende dat hy ook dienvolgende ongequalificeert is om op eenige voorgestelde conditien te antwoorden: maar ingevalle de Engelsche Admiraal dienthalven iet zoude gelieven voor te stellen, ofte te verzoeken, dat het zelve zoude moeten geschieden aan den meergemelten Luitenant Admiraal zelfs, hem in zulken cas beleefdelyk voorstellende, of hy zich ten dien fine, of wel ymandt van zynent wegen, met hem naar den gemelten Luitenant Admiraal gelieft te vervoegen, om met den zelven over zoodaanige zyne voorstellingen te spreeken, en te handelen.*

VII. *Ende 't zy de gemelte Engelschen Admiraal sulx moghte goedtvinden ofte niet, zal hy Viceadmiraal voornoemt in allen gevalle d'ordre van haare Hoog. Moog. in 't eerste artykel hier boven geëxpresseert, op de bequaamste wyze achtervolgen en trachten te voltrekken.*

VIII. *Ende, om zoo veel doenlyk alle feytelykheit met d'Engelschen te vermyden, zal hy daar toe zoo veel moogelyk capteren en waarneemen een goeden windt, en zoodaanige andere advantagien, gelegentheden, en voordeelen als hy de bequaamste zal achten, om zonder, of met de minste oppositie te geraaken onder de vlagge van den gemelten Luitenant Admiraal.*

IX. *Doch in gevalle hy, onaangezien alle moogelyke gepleeghde voorzichtigheit, de bejegeninge van de Engelsche vloote niet zal hebben konnen vermyden, en ook haar bejegent hebbende met de voorschreeve redenen, ofte 't waarnemen van occasien, en voordeelen als boven, haare oppositie niet hebben konnen prevenieren, maar dat zy haar met feytelyke aggressie tegens zyne passagie zouden moogen komen te opposeren, zal hy Viceadmiraal voornoemt in zulken cas geweldt met gewelt afkeeren, en voorts de voorschreve Engelschen zoodanigh bejegenen als hy tot conservatie van 't respect van dezen Staat zal bevinden te behooren, daar inne meede pleegende zoodanige couragie, voorzichtigheit, soldaat- en zeemanschap als naar gelegentheit van zaaken zal konnen geschieden, en hem Viceadmiraal voornoemt als vooren toevertrouwt wordt.*

X. *De gemelte Viceadmiraal zal zich naar 't geene voorschreeven staat reguleren en gedragen, zonder nochtans zich precise naar de letter te binden aan de ordre en 't beleidt hem daar by geprescribeert, maar dienaangaande naar ontfangen kondtschappen, en naar occurentien van zaaken zoodaanigh ageren, als hy tot uitwerkinge van de booven geëxpresseer-*
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de haare Hoog. Moog. intentie zal oordeelen meeſt dienſtigh te zyn, altydts voor oogen hebbende dat dezelve haar Hoog. Moog. intentie daarinne beſtaat: 1659.

Eerſtelyk, dat hy zich vervoege by de vloote en onder de vlagge van den meergemelten Luitenant Admiraal.

Ten andere, dat het zelve mooge geſchieden, en geeffectueert werden zonder de Engelſche vloote te rencontreren ofte bejegenen.

Ende ten derde, dat hy de zelven bejegenende, echter alle occaſien van hoſtiliteit, en feitelykheit, zoo veel doenlyk, moogen vermydt worden.

Eyndelyk zal de meergemelte Viceadmiraal op alle incidentele voorvallen, daar van deeze inſtructie niet en vermelt, met zynen Scheepskrygsraadt delibereren en reſolveeren, zulx als hy ten meeſten dienſte van den Lande naar ſoldaat- en zeemanſchap bevinden zal te behooren. XI.

Aldus gedaan en gearreſteert ter vergaaderinge van de Hooghgemelte Heeren Staaten Generaal, in den Haage, den 15 May, MDCLIX.

Den Kornel Killegreuw werdt daarna door de gemelde Heeren Staaten by zekre inſtructie, of berichtſchrift, bevoolen op wat wyze hy zich met veertig vaandelen landtſoldaaten op 's Landts vloot zou begeven: en voorts, dat hy zich met zyne hooge en mindre Bevelhebberen en ſoldaaten, te Koppenhagen komende, ten dienſte van den Koning van Denemarken zou laaten gebruiken, volgens de laſt en ordre die hun van den zelven Koning zou gegeven worden. Dees ordre was den negentienden van Maart ondertekent. Het afſchrift van 't geen de Heeren Staaten aangaande den rang der Viceadmiraalen hadden beſlooten, werdt den Heer de Ruiter, nevens zyn' laſtbrief, om over de vloot te gebieden, en 't berichtſchrift daar toe dienende, den zeventienden van May te gelyk in Texel aan zyn boordt ter handt geſtelt. Hy was ten zelven daage onder zeil om uit te loopen, doch 't werdt door een zwaare miſt belet: en 't liep noch tot den derden dagh aan, eer hy, met d'oorloghſcheepen van Amſterdam en 't ſchip uit Noordthollandt, benevens vier branders, acht behoeftfluiten, (die allerlei behoefte van leeftoght, ſcheeps- en oorlogstuig hadden gelaaden) twee Deenſche Konings ſcheepen, twee Dantziker en vier Deenſche koopvaarders, t'zaamen vyfenveertig zeilen, buiten gaats raakte. De vierduizendt landtſoldaaten, onder den Kornel Killegreuw, waaren op de vloot verdeelt. Den volgenden dagh voegden zich zeven Zeeuſche ſcheepen, en drie ſcheepen uit de Maaze voor Texel onder de vlagge. Doch de Viceadmiraal van Zeelandt, Johan Evertszoon, toen aan de Ruiters boordt koomende, bejegende hem met weinig ontzigh en vriendtſchap, betoonende, met eenige ontſteltenis, zyn misnoegen, ter zaake dat men 't oppergebiedt over de vloot aan de Ruiter hadt opgedraagen. De Heer de Ruiter, weetende dat zyne ontſteltenis uit een naaryver van eere ontſtondt, verdroeg zyne geemlykheit, tot dat hy, naa 't verloop van weinig tydts, wat bedaarende, zich meer ſchikte naar d'ordre der Heeren Staaten. De drie Vrieſche ſcheepen quaamen 's anderendaaghs by de vloot, met twee behoeftſcheepen, een fluit met ſoldaaten, en een galjoot. By de Maasſcheepen quaamen drie, en by de Zeeuwen waaren twee behoeftſcheepen. Daar waaren ook noch drie behoeftſcheepen uit Noordthollandt: en de Ruiter hadt drie galjoots by zich, om af- en aan te zeilen. Hier by voegden zich noch tien Hollandtſche koopvaardyſcheepen, die naar Koppenhagen en Koningsbergen willen;

Laſt aan den Kornel Killegreuw gegeven. *Aitzema* XXXIX. 382.

De Ruiter loopt met 's Landts vloot in zee. 20 *May*.

Misnoegen van den Viceadmiraal Johan Evertszoon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. den: zoo dat de vloot (daar noch een oorlogschip uit de Maas aan ontbrak) nu bestondt uit drieëntachtig zeilen. De Heer Jan Korneliszoon Meppel, die, in de plaatze van den Viceadmiraal Pieter Floriszoon, tot Viceadmiraal van Hollandt, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit in 't Noorderquartier, was gekooren, hieldt zich voor eerst op het Noordthollandtsch schip den Oranjeboom. Daarna verdeelde de Viceadmiraal de Ruiter de vloot in drie esquadres: 't eerste onder zyn eige gebiedt, het tweede onder 't bevel van Johan Evertszoon, en 't derde onder Meppel. Hy oordeelde dat dees oorlogsvloot, die nu onder zyn gebiedt stondt, zoodanig was, (zoo wel ten aanzien van de grootte en bequaamheit der scheepen, als van de meenighte van 't zwaar geschut, en 't bevaare volk) dat diergelyke, tot dien tydt toe, in 't vaderlandt nooit was uitgerust. Midlerwyl hadden de Heeren Staaten kennis gekreegen dat d'Engelsche oorlogsvloot door last van den Protektor Kromwel zee hadt gekoozen, met meening om naar de Sondt te zeilen. Men gaf voor, dat de Protektor deeze vloot niet zondt om Denemarken te verdrukken, maar om beide de Koningen tot een redelyke vreede te brengen. Doch men meende in Hollandt uit verscheide zaaken en redenen genoeg te konnen merken, dat zoo wel Vrankryk als Engelandt meer helde naar de zyde van Zweeden dan van Denemarken: dat daarna klaarlyk bleek †. Ook werdt met reeden gevreest, dat men met Engelandt, als zich d'Engelsche vloot by de Zweedtsche voegde, dat te wachten stondt, in verwydering zou geraaken. Om dit, zoo veel moogelyk was voor te koomen, vonden de Heeren Staaten geraaden, door eenige Heeren daar toe gemaghtight, met den Gezant van Vrankryk, de Thou, en den Resident van Engelandt, Douning, op hunne voorstellingen in den Haage in onderhandeling te treeden, en eenige punten te beraamen, volgens welke men de vreede tusschen de twee Noordtsche Koningen zou trachten te bemiddelen. Naa veele byeenkomsten, en beraadtslaagingen, werdt op den eenentwintighsten van May een verdragh van overeenkooming † gesslooten, en geteekent, by 't welk Vrankryk, Engelandt, en de Staat der vereenigde Nederlanden zich onderling verbonden, dat ze de vreede tusschen de twee strydende Koningen, op den grondt van 't Rotsschildtsche verdragh, zouden poogen uittewerken: doch dat het punt van 't uitsluiten der vreemde oorlogscheepen en vlooten uit het verdragh zou worden gelicht. Het derde punt van dit Haaghs verdragh bondt de Ruiter voor eenigen tydt de handen, en werdt hem een afschrift door een galjoot naagezonden, en den drieëntwintighsten der maandt tusschen 't Vlie en 't Doggers zandt behandight, van deezen inhoudt,

Verdeeling der Hollandtsche vloote.

Engelsche vloot in zee, om naar de Sondt te zeilen.

† *Zie Aitzema* XXXIX. 395.

Verdrag en overeenkooming, tusschen Vrankryk, Engelandt en de vereenigde Nederlanden gesslooten, om de vreede tusschen de Noordtsche Koningen uittewerken.

† *Conventie. Zie Aitzema* XXXIX. 383-386.

Derde artykel van het Tractaat gesslooten den 21 van May MDCLIX.

Het derde punt van 't verdragh in den Haage gesslooten.

Is verdraagen, dat de vloot, die de doorluchtighste Heer Protektor van Engelandt, als vrundt van beide de Koningen van Zweeden en Denemarken, naar den Orisont gezonden heeft, zich met geen van de vlooten der hooghgemelde Koningen conjungeren, nochte aan geen van beiden eenige assistentie ofte hulpe geven, nochte ook tegens een van beiden zich vyandtlyk gedraagen zal, geduurende den tydt van drie weeken, ingaande met den dagh of tydt dat het jegenwoordigh verdragh, oft geconvenieerde, aan den Engelschen Admiraal, ofte die de voorschreeve vloote van Engelandt en Chef kommandeert, zal wezen bekent gemaakt, tot welken einde hem een copie autentyk van 't zelve verdragh, oft geconvenieerde, over verscheide wegen, te waater en te lande, ten alderspoedichste

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

dichste toegezonden zal worden: gelyk ook verdraagen is, dat de vloote, die de vereenighde Nederlanden naar de voornoemde geweesten uitrusten en afzenden, van dezen dagh af, tot den uiteinde van de voorschreeve drie weeken aan geen van beide de hooghgedachte Koningen eenige hulpe ofte assistentie geven, noch zich tegens een van beiden vyandtlyk gedraagen, insgelyks ook zich met geen van beide de Koninklyke vlooten conjungeeren zal; zelfs ook niet met de vloote die albereidts tot secours van den Koning van Denemarken afgezonden is, onder de conduitte van den Heere van Wassenaar, L. Admiraal: dat ook de zelve vloote, die onder 't beleidt van den Heere van Wassenaar tot secours van den Koning van Denemarken hier bevoorens gezonden is, geduurende de voorschreeve tydt van drie weeken egeene troupen, om wat oorzaake ofte pretext zulx zoude moogen wezen, zal vermoogen over te voeren, ofte der zelver overvoeringe promoveeren ofte behulpelyk weezen, naar eenige eilanden, ofte andere plaatzen in Denemarken, tot naadeel, en prejudicie van den Koning van Zweeden; noch ook te water, of te lande iet offensivelyk te entreprenneren, of molieren tegens de troupen of krygsmaghten van den Koning van Zweeden, nochte ook de zelve te attacqueren: ende dat de voorschreve vloote der vereenighde Nederlanden, die jegenwoordigh derwaarts gezonden werdt, van deezen dagh af tot den uiteinde van de voorschreeve drie weeken, niet en zal vermoogen te landen, noch ook poogen te landen tot Koppenhaagen, nochte ook in de Oostzee, door de Sondt ofte Belt te loopen; en dat de Ministers van Vrankryk, Engelandt, en de vereenighde Nederlanden, die als dan aldaar aanwezen zullen, met alle vlyt en yver trachten zullen uit te werken, 't zy gezaamentlyk, ofte yder in't byzonder, met gemeene communicatie nochtans en beraadtslaginge, dat, geduurende den voorschreeven tydt van drie weeken, een vaste en bestendige vreede tusschen de meer hooghstgemelde Koningen getroffen moghte werden. 1659.

Naa gedaane collatie tegens het origineele translaat is deeze bevonden daar mede te accordeeren, naar welke en geen andere copyen de Viceadmiraal de Ruiter zich zal hebben te reguleeren.

N. RUYSCH.

Korts daarna quam ook den Viceadmiraal de Ruiter het volgende afschrift van 't besluit, by hunne Hooghmoogentheeden den tweeëntwintighsten van May genoomen, dat hunne meening en oogmerk naarder uitdrukte, ter handen: *25 May.*

Extract uit het Register der secrete resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden,

Jovis † den 22 May 1659.

Hemelvaartdagh 's morgens ten elf uuren, naa de predicatie.

† Donderdagh.

Is gehoort het rapport van de Heeren van Gent, en andere haare " Hoog. Moog. Gedeputeerden, achtervolgens der zelver resolutie van " gisteren, overwoogen hebbende alles wat tot verder executie van 't " Tractaat met de Heeren Ambassadeur de Thou, en Resident Douning, " ten zelven daage geslooten, en weder zydts geteekent, zoude moogen " werden vereyscht: waar op gedelibereert zynde, hebben haar Hoog. " Moog. de welgemelte Heeren Gedeputeerden voor de genoome moeite " bedankt. Ende is voorts goedtgevonden en verstaan, dat copie authentyk van 't voorschreeve Tractaat, zoo in de Latynsche als Fransche " taale, "

Besluit der Staaten Generaal, aangaande hunne meening over het derde punt van 't Haagsch verdragh, aan de Ruiter gezonden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. „taale, gezonden zal worden aan de Heeren extraordinaris Gedeputeer-
„den van deezen Staat, gaande naar de Koningen van Zweeden en Dene-
„marken, om haar by provisie te dienen voor instructie, met ordre, dat
„haare E. niet alleen door alle mogelyke middelen de vreede, in gevolge
„van dien, zullen trachten uit te werken, maar ook alle bedenkelyke
„debvoiren aanwenden, om de meeste voordeelen en advantages voor
„den Koning van Denemarken te bedingen, des zal aan den gemelten
„Heer Resident Douning, door den Agent de Heyde worden bekent
„gemaakt, dat haar Hoog. Moog. albereits extract van 't voorschreeven
„Tractaat, bestaande in 't derde Artykel van dien, aan den Viceadmi-
„raal de Ruiter, mitsgaaders ook aan den Heer van Wassenaar, L. Ad-
„miraal, hebben toegezonden; met ordre omme zich naar den inhoudt
„van dien precise te reguleren, en als zyn E. van de duplicaten van haa-
„re Hoog. Moog. missive, aan den zelven L. Admiraal en Viceadmiraal
„respective afgezonden, gedient zal willen zyn, dat hem die aanstonts
„behandight zullen werden; dat ook haare Hoog. Moog. verzoeken,
„dat twee duplicaten van zyne brieven, die met en nevens een ingesloo-
„te copie authentyk, volgens het voorschreeve derde en laatste artyke-
„len van 't voorschreeven Tractaat, aan den Admiraal Montagu, ofte die
„d'Engelsche vloote en Chef commandeert, gezonden moeten werden,
„aan den voorschreeven Agent de Heyde geleevert moogen werden,
„om door haare Hoog. Moog. ordre te waater en te lande voorts gestuurt
„te werden: met aanbiedinge, zoo hy Heer Resident zyne expressen,
„aan den voornoemden Heer Admiraal Montagu, ofte den Chef op de
„voorschreeve Engelsche vloote af te vaardigen, wil meede laaten gaan
„met den expressen van wegen deezen Staat, door een galjoot te waa-
„ter, mitsgaaders te lande af te zenden, dat hy zulks zal konnen doen;
„zullende de zelve expresse, by ofte van wegen haare Hoog. Moog. af te
„vaardigen, wel expresselyk werden gelast van den gemelten Admiraal
„Montagu, ofte Chef van de Engelsche vloote, in 't overleeveren van de
„brieven van den welgemelten Heere Resident Douning, behoorlyke re-
„cepisse te nemen, en daar meede zich te vervoegen naar de voornoem-
„de Heeren extraordinaris Gedeputeerden van deezen Staat, ook de zel-
„ve recepisse in originali aan haare E. over te leveren, mitsgaders co-
„pien van dien te behandigen aan den Heer van Wassenaar, L. Admi-
„raal, als ook aan den Viceadmiraal de Ruiter, om te strekken tot der
„zelver naarichtinge. Wyders is geresolveert, dat aan den zelven Vicead-
„miraal de Ruiter, in gevolge van haare Hoog. Moog. aanschryvinge van
„gisteren, naarder geschreeven zal werden, dat hy, in conformité van
„'t opgemelte derde artykel, hem andermaal toe te zenden, met zyne
„onderhebbende vloote van nu af aan, tot den uiteinde van drie wee-
„ken, die gerekent zullen werden van den dagh af dat de voorschre-
„ve brieven aan den voornoemden Admiraal Montagu, ofte Chef van de
„Engelsche vloote, behandight zullen zyn, niet en zal vermoogen te
„doen 't geene hier naar volght, Eerstelyk, dat hy geduurende den zel-
„ven tydt aan d'een of d'ander van beide de Koningen geene hulpe ofte
„assistentie zal vermoogen te doen. Ten tweede, dat hy zich tegens de
„zelve niet vyandtlyk zal moogen gedraagen. Ten derde, dat hy zich met
„geen van beide de Koningklyke vlooten zal vermoogen te conjunge-
„ren. Ten vierde, dat hy zich niet zal vermoogen te conjungeeren met
„de vloote van deezen Staat, die albereits tot secours van den Koningh
„van Denemarken, onder de conduitte van den voorschreeven Heere
van

Aanwyzing van 't geen de Ruiter, volgens dat derde Artykel, niet zal vermoogen te doen. 1. 2. 3. 4.

van Wassenaar af gezonden is. Ten vyfde, dat hy niet zal mogen inloo- " 1659.
pen noch trachten in te loopen, met zyn onderhebbende vloote, in " 5.
Koppenhagen. Ende ten zeste, dat hy met de zelve vloote niet en zal " 6.
vermoogen te loopen in de Oostzee, en dit alles geduurende den voor- "
schreeven tydt van drie weeken, te reekenen als vooren: met dien ver- "
stande, dat alle 't geene hem, ingevolge van de voorschreeve zes pun- "
ten, ofte een van dien, ofte ook in gevolge van haar Hoog Moog. "
voorgaanden last, niet en werdt verboden te doen, alle 't zelve hem vry "
blyft te doen: ende dat overzulx haare Hoog. Moog. hem, in gevolge "
van de zelve gereserveerde vryheit, authoriseren en lasten, om zich, " Wat hem vry blyft te doen.
geduurende den voorschreeven tydt van drie weeken, te reekenen als "
vooren, te moogen vervoegen en onthouden, 't zy onder zeil, of op "
anker, in de zee, engte, baayen, ofte andersints, alwaar hy zal oor- "
delen, conform d'intentie van haare Hoog. Moog., die hy uit zyne "
instruktie duydelyk zal konnen vatten, best en gevoegelykst te zyn; "
en van waar hy ook oordeelen zal, dat, den voorschreeven tydt over- "
streeken zynde, hy zich op de zeekerste, bequaamste, en gevoege- "
lykste maniere zal konnen conjungeren met 's Landts vloote, jegen- "
woordigh zynde onder de vlagge van den voornoemden Heere van "
Wassenaar, L. Admiraal, daar over hy met den zelven Heer van Was- "
senaar, zoo veel doenlyk, zal hebben te correspondeeren: welke con- "
junctie hy naa den uitgangh der voorschreeve drie weeken zal hebben "
te doen, volgens en in conformité van zyne instructie, in gevalle hem "
by haar Hoog. Moog., ofte de voornoemde Heeren, der zelver extraor- "
dinaris Gedeputeerden uit haaren naam, geen andre ordre zoude moo- "
gen werden gegeven, en in cas de gemelten Admiraal Montagu ofte "
Chef van de Engelsche vloote, naa dat hem de voorschreeve brieven, "
ofte een van de zelve, zullen wezen behandight, en zulks naa dat de "
voorschreeve drie weeken hebben aanvangh genoomen, zich, buiten "
vermoeden, met de voorschreeve Engelsche vloote moghte koomen te "
conjungeeren met de vloote van den Koning van Zweeden, ofte met "
de zelve Engelsche vloote den hooghgemelten Koning van Zweeden "
te assisteren, ofte zich vyantlyk te gedraagen tegens den Koning van "
Denemarken, zal hy Viceadmiraal de Ruiter zich in zulken cas heb- "
ben te reguleren naar zyne instructie, zonder aan de bovenstaande or- "
dres als dan gebonden te zyn. Voorts is geresolveert, dat meede copie "
authentyk van 't meergezeide Tractaat, zoo in de Latynsche als in de "
Fransche taale, gezonden zal werden aan den meergemelten Heer van "
Wassenaar, L. Admiraal, om te strekken tot des zelfs narichting; aan de "
welken ook, in gevolge van haare Hoog. Moog. aanschryvinge van "
gisteren, naader geschreeven zal werden, dat hy ten regarde van "
's Landts vloote, hier bevoorens onder zyn beleidt tot secours van den "
Koning van Denemarken overgezonden, by 't voorschreeven Tractaat "
niet verder werdt verbonden, als omme geduurende den voorschreeven " Hoe verre de Heer van Wassenaar wordt verbonden.
tydt van drie weeken, te reekenen als hier boven breeder is geëxpres- "
seert, egene troupen, om wat oorzaake ofte pretext zulks zoude moo- "
gen weezen, zal vermoogen over te voeren, ofte der zelver overvoe- "
ringe promoveren, ofte behulpelyk wezen, naar eenigh eilandt ofte "
andre plaatzen in Denemarken, tot nadeel en prejudicie van den Ko- "
ning van Zweeden: ook om te water of te lande niet offensivelyk te "
entreprenneeren ofte molieren, tegens de troupen ofte kryghsmaghten "
van den Koning van Zweeden, ofte de zelve te attacqueeren: en dat "
over "

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. „over zulks hem L. Admiraal volkoomentlyk vry blyft, om te ageren
Wat hem vry blyft te doen. „defenſivelyk tot afweeringe van alle oppreſſien, die tegens den hooghſt-
„gemelten Koning van Denemarken, ofte des zelfs ryken, en landen,
„'t zy tot benauwing der ſtadt Koppenhagen, 't zy met ſurprinſe op
„eenige eilanden ofte andre plaatzen, onder des zelfs gebiedt gehoo-
„rende, oft andersſints in eenigerhande manieren, zouden moogen wer-
„den ondernoomen; ook in cas dat iet zoude moogen worden gemolieert
„tot naadeel van de vloote van deezen Staat, ofte van d'ingezeetenen
„van dien: ende dienvolgende dat hy, niet jegenſtaande het meergemel-
„te Tractaat, de voorſchreeve gereſerveerde vryheit, ten beſte van den
„Koning van Denemarken, en tot preſervatie van de maght van dezen
„Staat, hem toevertrouwt, misgaders tot protectie van de goede inge-
„zetenen van dien, reſolutelyk zal vermoogen te gebruiken: ende dat
„hy ook, in gevolge van dien, met zyn onderhebbende vloote zich zal
„vervoegen en onthouden ter plaatze alwaar ende van de welke hy 't
„voorſchreeve ooghmerk van haar Hoog. Moog. beſt en met de meeſte
„zeekerheit zal konnen bereiken en betreffen: en met eenen ook regardt
„nemen op de conjunctie, die noch nodigh zoude moogen zyn, naar
„d'expiratie der voorſchreve drie weeken, te reekenen als vooren, ge-
„daan te werden, tuſſchen de vlooten van deezen Staat, die onder zyn
„commando, en van den Viceadmiraal de Ruiter reſpectivelyk zyn ge-
„ſepareert. Tot welken einde hy daar over, zoo veel doenlyk, met
„den zelven Viceadmiraal de Ruiter zal hebben te correſpondeeren,
„gelyk ook de voorſchreeven Viceadmiraal zal hebben te doen, met den
„voorſchreeven Heer van Waſſenaar. Vorders is verſtaan, dat extract
„uit het voorſchreeven Tractaat, behelzende 't zevende artykel van
„dien, met en nevens eene beleefde miſſive gezonden zal werden aan
„den Heere Keurvorſt van Brandenburgh, en zyne Keurvorſtelyke Door-
„luchtigheyt daar nevens bekent te maaken, dat Vrankryk en Enge-
„landt zich bovendien nevens haare Hoog. Moog. hebben verobligeert
„en verbonden, om alle moogelyke diligentie aan te wenden, ten einde
„dat alle diſſentien en oneenigheden, die daar verder tuſſchen den Ko-
„ning van Zweeden, en zyne Keurvorſtelyke Doorluchtigheit zouden
„moogen overich wezen, in der minne moghten werden geaſſopieert;
„met verzoek, dat de zelve zyne Keurvorſtelyke Doorluchtigheit zyne
„Miniſters, tot dien einde, wil zenden op de handelplaatze, de wel-
„ke aan de Miniſters van Vrankryk, Engelandt, en dezen Staat openin-
„ge moogen geven van des zelfs intereſſen; die haar Hoog. Moog. met alle
„moogelyke zorghvuldigheit, ernſt, en yver allenthalven zullen ap-
„puieeren, ſeconderen en bevorderen: des zal meede copie autentyk
„van 't voorſchreeven Tractaat in de Latynſche en Franſche taale gezon-
„den worden aan den Heer van den Honaart, extraordinaris Gede-
„puteerde van dezen Staat op de vreedenstractaaten in Polen aan te
„ſtellen, om te ſtrekken tot des zelfs naarichtinge; met ende nevens
„ordre, dat hy in alle maniere zyne reize zal hebben te ſpoedigen, zoo
„veel doenlyk, en de vreede met alle moogelyke en bedenkelyke midde-
„len te helpen pouſſeren en bevorderen. Wyders werden d'opgemel-
„te Heeren van Gent en andre haare Hoog. Moog. Gedeputeerden ver-
„zocht en geauthoriſeert, om, naa gehoudene communicatie met de
„Heeren de Thou en Douning, over den voet en maniere van com-
„municatie van 't voorſchreeven Tractaat te geven aan de Miniſters van
„den Prinſen ofte Staaten in 't zelve Tractaat gementioneert, daar van
aan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659.

aan de zelve Miniſters, op de beſte en gevoegelykſte maniere, commu-" nicatie te doen, gelyk ook voorts aan de andere Miniſters van uitheem-" ſche Prinſen en Staaten alhier reſiderende: zullende voorts copie auten-" tyk van 't zelve Tractaat in de Franſche taale gezonden werden aan" den Heer Ambaſſadeur Boreel, als ook copie autentyk in de La-" tynſche taale aan den Heer Ambaſſadeur Nieupoort, om te ſtrekken" tot der zelver naarichtinge, met ordre om daar over reſpectivelyk een" civiel en beleeſt compliment te doen aan de hooge contractanten in" deezen. "

BOUKHORST. Vt.

Accordeert met 't voorſchreeve Regiſter.

N. RUYSCH.

Van dit beſluit, als ook van 't bovengemelde derde punt van 't Haaghſche verdragh, liet men ettelyke afſchriften maaken, die, door verſcheide booden en weegen, te water en te lande, niet alleen aan den Viceadmiraal de Ruiter, maar ook aan den Heer van Waſſenaar, L. Admiraal, werden afgevaardight: om alle daaden van vyandtſchap en 't breeken met d'Engelſchen, zoo veel moogelyk was, voor te koomen. De Gezanten die toen wegens den Nederlandtſchen Staat aan de Koningen van Zweeden en Denemarken werden afgezonden, om de vreede te bemiddelen en uit te werken, waaren de Heeren Godaart van Slingelandt, eerſte Raadtpenſionaris der ſtadt Dordrecht, M. Pieter Vogelzangk, Raadtpenſionaris der ſtadt Amſterdam, Pieter de Hubert, Sekretaris der Heeren Staaten van Zeelandt, en Willem van Haaren, Grietman van der Bildt. De Heer Slingelandt begaf zich op het ſchip van den Viceadmiraal de Ruiter: de Heeren Vogelzangk en van Haaren waaren op het ſchip den kleenen Harder, en de Heer de Hubert quam met een Zeeuſch fregat, dat gevoert werdt door den Kapitein Kornelis Kuiper van Vliſſingen. Op den eerſten Pinxterdagh ontfing de Heer de Ruiter, die toen met de vloot nevens oudt Schaagen, niet ver van 't Schaager rif, op de Jutſche kuſt, was gekoomen, een brief van den Engelſchen Admiraal Montagu, hem met een kits toegezonden, die, den vierden van May, ouden ſtyl, onderteekent, hem dit volgende te gemoet voerde, *dat hy door laſt van zyn Hoogheit den Protektor van Engelandt, dien niet meer ter harten ging dan 't bezorgen der gemeene ruſte, die door den oorlogh tuſſchen de Koningen van Zweeden en Denemarken werdt geſtoort, met zyne vloote in en ontrent de Sondt was gekoomen*: om, nevens d'Engelſche Gezanten, die zich by den Koning van Zweeden onthielden, de twee Koningen te helpen vereenigen, en tot een goedt verdragh te brengen, op den grondt van de Rotsſchildtſche vreede; doch met zulke verandering als men zou konnen doen goedtvinden. Dat hy aan geen van beide de Koningen, ofte hunne vlooten, eenig behulp zou doen: vertrouwende dat d'Admiraal der Hollandtſche vloote gelyke ordre hadde, daar hy zyn antwoordt, en toezegging van ſtil te zullen zitten, op verwachtte.* De Viceadmiraal de Ruiter antwoordde op dat ſchryven met een brief, die deezen zin behelsde,

Gezanten naar Denemarken gezonden. *Aitzema* XXXIX. 386. 414. 415.

1 *Juni*

Brief van den Engelſchen Admiraal Montagu aan de Ruiter gezonden.

* 21 *Apr.* *Zie Aitzema* XXXIX. 430.

Edele, geſtrenge Heer,

De brief, dien 't uw Ed. my gewaardigde te ſchryven, geteekent den vierden † der voorleede maandt, werdt my heeden behandight: daar ik met genoegen uit heb verſtaan, dat de meeningen van onze Hooge Overheeden met elkandere overeenkoomen, en beide ſtrekken tot bevordering

De Ruiters antwoordt aan Montagu.

† *Den* 4 *May ouden, of den* 14 *nieuwen ſtyl.*

1659. *van de vreede, tusschen de strydende Koningen van Zweeden en Denemarken. Voor weinig daagen hebben hunne Hooghmoogentheden, de Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden, my het derde artykel van het verdragh, dat in 's Gravenhage tusschen de Heeren Ambassadeur van Vrankryk, Resident van Engelandt, en hunne Hoog. Moog. Gemaghtigden is geslooten, laaten toekoomen, met ordre om my naar den inhoudt van dien stip te draagen. Hier van zende ik uw Ed. een afschrift by deezen: met voorneemen om den last, daar in begreepen, in alle gehoorzaamheit getrouwelyk en stip t'achtervolgen: en my ten vollen verzeekert houdende, dat uw Ed. zich daar ook stip naar zal richten. Hier mede afbreekende zal ik blyven,*

Edele gestrenge Heer,

Uw Ed^ts. ootmoedige dienaar

Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

Het vierde Maasschip komt by de vloot. *7 Jun.*

Den zevenden der maandt, toen de vloot in 't Schaager rak, tusschen d'eilanden van Lesou en Anout, was gekoomen, quam het vierde oorlogschip, dat in de Maaze was toegerust, by de vlag. Dit werdt gevoeght by 't esquadre van den Viceadmiraal Johan Evertszoon. De vloot bestondt nu uit negenendartig oorlogscheepen, en elk esquadre uit dartien scheepen. By 't esquadre van de Ruiter, die de vlag van de groote steng voerde, waaren twee branders. Johan Evertszoon, die de vlag van de voorsteng, en Meppel, die ze van de kruissteng liet waaijen, hadden elk een brander in hun esquadre. Drie daagen daarna quam de Ruiter met de vloote in den mondt van de Beldt tusschen het eilandt den grooten Helm en het eilandt Wero ten anker. Van waar hy, op het aanschryven van den L. Admiraal Wassenaar, voortzeilde om zich tusschen 't eilandt Syro en Rosnes, een uithoek van 't eilandt Zeelandt, t'onthouden. De Heer van Wassenaar was ondertusschen met zyne vloot by 't eilandt Funen, ontrent de stadt Nyborg, gekoomen, en zondt last aan de Ruiter dat hy de Belt verder zoude inzeilen: en dat zich de Viceadmiraal Meppel naar zyne vloot zou begeven; om aldaar op het schip van wylen zynen voorzaat Pieter Floriszoon te gebieden. Dit werdt straks naagekoomen. De Ruiter quam met zyn vloot tot op een myl naa by 't eilandt Romps, of Romso, dicht by Funen: zoo dat beide de vlooten twee of dry mylen van elkander laagen. Niet lang daarna voer de Heer van Wassenaar aan de Ruiters boordt, verzelt met den Heer Egbert Meeuszoon Kortenaar, die, gelyk verhaalt is, zich in den zeeslagh in de Sondt (te dier tydt noch Kapitein op 't schip van den L. Admiraal) zoo dapper queet: en seedert*, door de Heeren Staaten van Hollandt, in zyn afweezen, in de plaats van Witte Korneliszoon de Wit, tot Viceadmiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze werdt gestelt. Ter zelver tydt werdt by den Heer van Wassenaar en d'andre Opperhoofden beslooten, dat zich de twee vlooten by een zouden voegen: dewyl de bestemde tydt van drie weeken, die men most afwachten eer men Denemarken moght helpen, haast ten einde zou loopen. Den volgenden dagh begaf zich de Heer van Wassenaar, met eenige Zeekapiteinen en Bevelhebbers der landtsoldaaten, op dat eilandt Romso, daar zy zich etlyke uuren met d'aadelyke oeffening der jacht vermaakten, en vyf of zes harten schooten. Korts daarna werdt den Viceadmiraal de Ruiter door een' brief van de Heeren Gezanten Slingelandt, en de Hubert, die

Margin notes:

De Ruiter komt met de vloot in de Beldt, tusschen den grooten Helm en Wero. *10 Jun.*

Zeilt dieper in de Beldt. *18 Jun.*

De Heer van Wassenaar komt aan zyn boort. *20 Jun.*

* *8 May.*

Besluit van de vlooten by een te voegen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

die met eenig vaartuig t'Elzeneur by den Koning van Zweeden waaren aangekoomen, den tweeëntwintighsten getekent, bekent gemaakt, dat ze met den Gezant van Engelandt den tydt van de stilstandt der waapenen noch drie weeken hadden verlenght. Over dit schryven stondt men in de vloot vry verzet: en te meer, dewyl het van de twee andere Nederlandtsche Gezanten, de Heeren Voogelzang en van Haaren, die zich naar Koppenhagen by den Koning van Denemarken hadden begeven, niet was geteekent. Doch deeze verlenging van den tydt der drie weeken, bovengemeldt, was in Engelandt, met bewilliging van den Hollandtschen Gezant Nieupoort, uitgewerkt: die daar over aan de Neerlandtsche Gezanten in Denemarken, en den Heer van Wassenaar hadt geschreeven; op dat ze die verlenging moghten goedtvinden: meenende dat dit was volgens het oogmerk der Heeren Staaten. Dan zyne toegeventheit werdt daarna by hunne Hoog. Moog. niet wel opgenoomen; en hem bevoolen, dat hy den Staat van de redenen die hem hadden bewoogen, en van al 't geen hem daar toe aanleiding en wil hadt gegeven, zou berichten. De Viceadmiraal de Ruiter schreef te dier tydt niet alleen aan de Heeren Nederlandtsche Gezanten, zoo tot Elzeneur als tot Koppenhagen, maar ook aan de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, *dat hun dat verlengen der stilstandt vremdt voorquam: dat den Koning van Zweeden de handen los waaren, en dat hy al deê wat hy wou: dat de Hollanders daar laagen met zulk een aanzienlyke vloot en niet moghten by de handt neemen: dat dit voor hem en de zynen een groot hartzeer was. Doch zy hoopten dat men hunne handen in 't kort zou ontbinden: nadien anders te vreezen stondt, dat de groote hitte van den zoomertydt, en der hondtsdaagen, wellicht ziekte onder 't volk zou brengen, en de vloot t'onbruik maaken.* Onderwyl zaaten de Zweeden niet stil. Zy naamen de gelegentheit, die hun 't stilzitten der Hollanders gaf, genoeg waar, en quaamen den drieëntwintighsten met twaalf oorlogsscheepen, vier fluiten en een galjoot, aan 't Noordteinde van Funen, daar zy eenige soldaaten opbraghten, dat de Hollanders op de Ruiters vloot, uit de marsse, en van de masten en stengen, konden en mosten zien. Ten zelven daage voegden zich de twee Hollandtsche vlooten, ontrent het eilandt Spro, tusschen Kartemunde en Kasseur, of Korsoor, byeen. De vloot van den Heer van Wassenaar bestondt toen noch in achtendertig scheepen en fregatten van oorlog: zoo dat de gantsche zeemaght van den Staat, die zich hier in de Beldt onthieldt, nu sterk was achtentseventig oorlogsscheepen, zes of zeven branders, en negen of tien galjoots: bemant met meer dan twaalfduizendt en negenhondert matroozen en soldaaten, (behalven de vierduizendt landtsoldaaten die op de Ruiters vloot waaren) en voerende t'zaamen ontrent drieduizent eenhondert en tnegentig stukken geschuts. De Heer van Wassenaar hadt twee van zyne oorlogscheepen op de Jutsche kust, tusschen de kleene eilanden Endeloo en Ebeloo, op de brandtwacht gezonden: daar de gemelde Zweedtsche scheepen op den vierentwintighsten jacht op maakten. 'T eene, genoemt de Jonge Prins, onder Kapitein 't Hoen, met hondertentien man en dertig stukken, werdt tot Horsens aan de Jutsche kust ingejaaght: en 't ander, een fregat genoemt Deutekom, onder den Kapitein Waardenborg, voerende vierentseventig man en vierentwintig stukken, ontrent de Weelstroom tegens het landt: zoo dat de Kapitein het schip in den brandt stak; op dat 'er de Zweeden geen nut van zouden hebben. De L. Admiraal zeilde met de meeste

1659.

De stilstandt word verlenght.

Zie Aitzema XXXIX. 396. 407.

De Zweeden brengen volk op Funen.

De twee Hollandtsche vlooten voegen zich byeen.

Begrooting der t'zaamengevoegde zeemaght.

De Zweeden maaken jacht op twee Hollandtsche scheepen.

Zie Aitzema XXXIX. 416.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. maght der twee vlooten op den zesentwintighsten 's morgens met den dagh derwaart, om te zien wat die scheepen was wedervaaren, maar quam te laat. Daarna kreeg men tyding hoe 't met die twee scheepen was afgeloopen, dat groote verbittering veroorzaakte in de Hollandtsche vlooten. Midlerwyl hadt d'Engelsche Admiraal Eduard Montagu, Graaf van Sandwich, van de byeenvoeging der twee Hollandtsche vlooten kennis gekregen. Waar op hy met zyne vloote, sterk groot en kleen tweeënveertig scheepen, onder zeil ging, stellende zynen koers naar de Beldt; om op het bedryf der Nederlanderen acht te geven. Hy quam den zesentwintighsten der maandt, tegens den avondt, tusschen 't eilandt Syro en den uithoek Rosnes, in 't gezicht der Hollandtsche vloote. De Heer van Wassenaar, niet weetende wat d'Engelschen in den zin hadden, liet de witte vlag waajen, en seinde de Hooftbevelhebbers en Kapiteinen aan boordt: hun beveelende, *alles klaar te maaken, en, in gevalle van gevecht, hun eer en eedt, aan 't vaderlandt gedaan, te betrachten.* Den volgenden morgen quaamen d'Engelschen by den uithoek van Rosnes ten anker, en d'Admiraal Montagu zondt, met twee kitsen, brieven aan den Heer van Wassenaar, en aan den Viceadmiraal de Ruiter, van gelyken inhoudt: meldende, *dat hy quam om de twee Noorder kroonen tot een goedt verdragh te brengen: vertrouwende dat de vloot van hunne Hoog. Moog. het zelve ooghmerk hadt. Dat men daarom wederzydts met onderling verstandt en overeenkooming most handelen, en alles aanwenden ten beste der twee kroonen, en van de twee Staaten.* Hem werdt beleefdelyk geantwoordt, *dat men geen ander ooghmerk hadt.* Hier op gingen d'Engelschen na den middagh onder zeil, de Beldt verder in. Waar op de Nederlanders, dit ziende, desgelyks zeil maakten, en voor d'Engelschen heene zeilden: op dat zy niet tusschen de Nederlandtsche vloot, en etlyke Deensche scheepen, die met eenige Nederlanders ontrent Nyborg lagen, zouden inbooren. Dan d'Engelschen quaamen by Kallundburg, en de Nederlanders by 't eilandt Romso ten anker. Korts daarna zondt de Heer van Wassenaar den Kommandeur Kornelis Evertszoon met een galjoot en brief aan 't boordt van den Engelschen Admiraal Montagu, dienende om elkandere in vriendtschap te verstaan. De Kommandeur Evertszoon werdt beleeft onthaalt, en quam met een' brief, die niet dan vriendtschap beloofde, te rug. Des anderendaaghs quam d'Engelsche Kapitein Blaak uit den naam van Montagu aan Wassenaars boordt, met een' brief, waar by verzocht werdt, dat men den tydt van stilstandt noch eenige daagen zou verlengen, tot dat 'er naarder tyding van de Heeren Staaten en van den Engelschen Resident uit Hollandt moght koomen. De Heer van Wassenaar, en de Viceadmiraalen de Ruiter en Johan Evertszoon, ontfingen op dien zelven dagh brieven uit Elzeneur, den zevenentwintighsten geteekent, meldende, dat de Gezanten der Heeren Staaten, die te Koppenhagen by den Koning van Denemarken waaren, en de Gezanten, die zich t'Elzeneur onthielden, elkandere ontrent het verlengen van den tydt der stilstandt niet konden verstaan. Daarna * quaamen de Deensche Admiraalen Bielke en Juel, en de Viceadmiraal Heldt, met den Kapitein Roodestein, en de Hollandtsche Kapiteinen Evert Antoniszoon Marre, en Paulus Sonk, met hunne scheepen, en eenige fluiten, by de Hollandtsche vloot. Op dien dagh, en de volgende daagen, wisselden de Heer van Wassenaar en Montagu noch verscheide brieven, aangaande de middelen, daar men zich van most dienen om de Noorder Koningen tot vreede te beweegen. Den twee-

D'Engelsche vloot zeilt naar de Beldt.

26 *Jun.* Komt in 't gezicht der Hollandtsche vloote.

27 *Jun.* Montagu schryft aan Wassenaar en de Ruiter.

Hun antwoordt.

28 *Jun.* Onderlinge handelingen tusschen Wassenaar en Montagu.

29 *Jun.* Montaguus verzoek.

Eenige Deensche scheepen koomen by de Hollandtsche vloot.

* 30 *Iun.*

1659.

tweeden van Julius voer de Viceadmiraal de Ruiter aan 't boordt van den Heere van Waſſenaar, uit wien hy verſtondt, dat men den tydt van ſtilſtandt, of ſtilzitten, noch drie weeken hadt verlenght. Dit uitſtel op uitſtel ſtrekte den Heer van Waſſenaar, de Ruiter, en d'andere Opperhoofden, tot groot verdriet. De Ruiter oordeelde, en ſchreef ook aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, dat het werk, zoo veel hy zien kon, by d'Engelſchen op geen goede moer lag, hoewel ze goede woorden gaaven. Hy meende, dat men ſlechts toelei om tydt te winnen, en de Zweeden te begunſtigen. Twee daagen daarna zondt d'Engelſche Admiraal Montagu zynen Viceadmiraal Goodſon, nevens eenige edelen, aan 't boordt van den Heer van Waſſenaar, om hem van zynen 't weege te begroeten, en een' brief over te leveren, waar by hy Waſſenaar met beleefde woorden verzocht, alle vlyt te willen aanwenden om zyne Majeſteit van Denemarken tot vreede te beweegen; met aanbieding, dat hy ook zelfs by de Koningen van Zweeden en Denemarken daar toe zou arbeiden. De Heer van Waſſenaar toonde gelyke beleeftheit, en zondt den Viceadmiraal de Ruiter, nevens den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Kapitein Jan Matthyszoon; met het ſchip van Kapitein Jan van Kampen, 's anderendaaghs naar d'Engelſche vloot, om den Admiraal Montagu uit zynen naame desgelyks te bezoeken, een' brief te beſtandigen, en verder mondeling met hem te handelen. De Ruiter werdt met groot bewys van eere ontfangen. Zyn voorſtel was, of men ook zwaarigheit zou maaken, indien hy met de vloote, die hy leſt uit Hollandt hadt gebraght, nevens den Heer van Waſſenaar in d'Ooſtzee, en voort voor Koppenhagen zeilde, om de ſtadt, die de Zweeden te water hadden belegert, t'ontzetten, en verder te doen 't geen tot vreede kon ſtrekken. D'Admiraal Montagu antwoordde, dat de Heer van Waſſenaar kon doen wat hem geliefde: doch dat hy 't beſt hieldt te zyn (om geen reden te geven tot het verbreeken van 't derde punt van 't Haagſche verdragh, en om dat de tydt, die men noch hadt te wachten, kort was) dat de Heer van Waſſenaar met zyne vloot, nevens de Deenſche, naar Koppenhagen zou zeilen, om die ſtadt te bevryden: de Ruiter zich met zyne vloote, zoo lang de beſtemde tydt noch zou loopen, in de Beldt onthouden: en dat hy met d'Engelſche vloot de Beldt weêr uit, en tot onder de Lap, by de Sondt, zou zeilen, daar hy, tot dat de gemelde tydt zou zyn verloopen, zou blyven leggen. Ter zelver tydt verzekerde de Heer Montagu met ernſtige woorden, dat hy alleen gezonden was om de Noorder Koningen tot vreede te beweegen, en verhoopte dat de Heer van Waſſenaar, en hy, de Ruiter, met dat zelve ooghmerk waaren gekoomen: daar by voegende, dat hy ook niet anders voorhadde, dan met de Nederlandtſche Gezanten, den Heer van Waſſenaar, en d'andere Opperhoofden der Hollandtſche vlooten, in goede vriendtſchap te leven, en goedt verſtandt te houden. Zyn antwoordt werdt by de Ruiter overgenoomen, om het den Heer van Waſſenaar bekent te maaken. Voorts werdt hy met ongemeene beleeftheit van Montagu onthaalt, en bleef dien nacht, in 't ſchip van Kapitein Jan van Kampen, by d'Engelſche vloot leggen. Met den dagh ging hy, nevens d'Engelſche vloot, onder zeil. Hy ſtelde zyn' koers naar de Hollandtſche vlooten, en d'Engelſchen, die meer ſcheenen toeteleggen om de Zweeden te beſchermen, dan om de Deenen te beſchaadigen, zeilden de Belt weêr uit naar de Sondt. Na dat de Ruiter aan den Heer van Waſſenaar zyn wedervaaren hadt verhaalt,

De ſtilſtandt werdt noch drie weeken verlenght.

D'Engelſche Viceadmiraal Goodſon komt aan 't boordt van den Heer van Waſſenaar. 4 Jul.

De Ruiter wordt aan 't boordt van Montagu gezonden. 5 Jul.

Zyn voorſtel aan Montagu.

Montaguus antwoordt.

D'Engelſche vloot zeilt weêr naar de Sondt. 6 Jul.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. haalt, gingen beide de vlooten, met de Deensche scheepen t'zeil, en stelden hunnen koers naar 't eilandt Spro, van daar naar Langelandt, en voorts naar Feemeren, niet wydt van den inham der zee, die zich naar Lubek strekt, daar ze den achtsten van Julius ten anker quaamen. Hier leggende voer de Heer van Wassenaar naar 't boordt van den Deenschen Admiraal Bielke, daar zich ook de Viceadmiraalen de Ruiter, Johan Evertszoon, Kortenaar en Meppel lieten vinden, om met den Heer Bielke, en de Heeren Otto Kraag en Henrik Mulder, die op zyn schip waaren, te beraadtslaagen, wat men nu zou doen, en of men gezaamentlyk naar Koppenhagen zou zeilen. De Deensche Heeren verzochten, dat de L. Admiraal noch een dagh of twee zou wachten, om te zien of niet eenige scheepen uit Lubek zouden koomen, die de wil hadden naar Koppenhagen; op dat men die derwaart moght geleiden. Dit werdt ingewilligt. Daarna zondt men de Kapiteinen Aldert Matthyszoon, Henrik Gotskens en Jan Matthyszoon, om tien scheepen onder hunne bescherminge naar Dantzik en Koningsbergen te brengen, met last om daar drie daagen te wachten, en dan, met de gereedtzynde scheepen, naar de vloot ontrent Koppenhagen te koomen. Voorts werdt beslooten, dat de Ruiter met zyne vloote ontrent Feemeren tot het einde der drie weeken, dat is, tot den dertienden der maandt, zou blyven leggen: en dan zyn best doen om zich ontrent Koppenhagen by den L. Admiraal te voegen. De Heer van Wassenaar ging den tienden met zyne vloot, en de Deensche oorlogscheepen, t'zaamen zevenendertig scheepen van oorloge, en ontrent dertig koopvaarders, zoo fluiten, galjoots als schoeten, naar Koppenhagen onder zeil. Op dien zelven dagh verstondt hy uit een Lubeker Schipper, dat hy d'Engelsche vloot, sterk drieënveertig zeilen, tusschen Ween en Koppenhagen hadt gezien: dat voor Koppenhagen vier Zweedtsche scheepen laagen: vier in de Droogen, dertien voor Landtskroon en twaalf by 't eilandt Meun, zoo dat ze t'zaamen drieëndertig oorlogscheepen sterk waaren. Doch op d'aankomst van den Heer van Wassenaar, met zyne zeemaght, zagh men al de Zweeden, die zich ontrent Koppenhagen hielden, de wyk neemen. Toen braght hy de lyftoghtfluiten, met de Ruiter uit Hollandt gekoomen, voor de stadt, die daar door op nieu werdt gespyst en verquikt. Korts daarna quaamen de drie oorlogscheepen met de tien koopvaarders, die naar Dantzik en Koningsbergen meenden te zeilen, ontrent Koppenhagen; verhaalende, dat ze by het Doornbosch, benoorden Straalzondt, dertien Zweeden hadden gezien, en, om dat geweldt t'ontgaan, naar de Hollandtsche vloot waaren geweeken. De Viceadmiraal de Ruiter vertrok den dertienden met zyne vloote van Feemeren, en quam den derden dagh voor den Droogen, op de hoek van den Draaker, anderhalf myl van Koppenhagen, by de vloot van den Heere van Wassenaar. Toen werdt de gantsche zeemaght van den Nederlandtschen Staat in vier esquadres of vloothoopen verdeelt. Weinig daagen daarna liet de Koning van Denemarken (die de herten der Zeehelden, t'zyner hulpe afgezonden, met alle teekenen van genegentheit aan zich poogde te verbinden) den L. Admiraal, en den Viceadmiraal de Ruiter, met d'andere Viceadmiraalen, op het eilandt Amak noodigen, om 't middaghmaal met zyne Majesteit te houden. Men hadt ten dien einde eenige tenten in 't veldt opgeslaagen. Zy voeren derwaart, en gingen, naa dat ze den Koning hadden begroet, ten disch. Zyne Majesteit zat aan een lange taafel, aan 't hooge einde, op d'eerste plaats. Etlyke van zyne

De Hollandtsche vlooten zeilen de Beldt dieper in.
Koomen by 't eilandt Feemeren.
Beraadtslaaging.
Verzoeck der Deenen.
9 *Jul.*
De Heer van Wassenaar gaat t'zeil naar Koppenhagen.
10 *Jul.*
Daar de Zweeden op zyn komst van afwyken.
De Ruiter komt met zyne vloote by den Heer van Wassenaar.
18 *Jul.*
De Koning van Dene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ne Ryksraaden, en hooge Krygsbevelhebbers, waaren geplaatst aan zyne rechter handt, en d'Opperhoofden der Hollandtsche vlooten aan de slinker zyde: in de volgende ordre, eerst de Heer van Wassenaar, daarna de Viceadmiraalen Johan Evertszoon, de Ruiter, Meppel en Kortenaar. De maaltydt was Koningklyk, en 't onthaal hoofs en heusch. Men onderhielt hen met veele minlyke reedeneeringen, aangaande de tegenwoordigen standt van zaaken: daar zich Prins Christiaan van Denemarken, toen een jongeling van dertien jaaren, naa de maaltydt byvoegde; spreekende, met zoo veel kennis en oordeel, als of hy den ouderdom van vyfentwintig jaaren hadt bereikt. Dat eilandt van Amak, daar men hen onthaalde, leit voor Koppenhagen, wel kleen van begrip, (want het is niet meer dan zesduizendt passen lang en vier duizend breedt) maar zeer vruchtbaar: en 't werdt ten deele van Hollanders, of van luiden uit Hollanders gesprooten, bewoont en bebout. 'T was ruim hondert en veertig jaaren geleeden, dat men ter begeerte en op 't aanhouden van de Koninginne Elizabet, gemalin van den Koning Christiern of Christiaan den tweeden, dien Nero van 't Noorden, en zuster van Keiser Karel den vyfden, een groote volkplanting van landtluiden uit Hollandt derwaart hadt getrokken, om daar, op de zuivre Hollandtsche wyze; 't landt te bouwen, en de booter en kaas te maaken. Dat met geluk en voordeel in 't werk werdt gestelt. Ook is dit eilandt noch op deezen tydt een kleene spyskaamer van Koppenhagen, die de stadt van booter, kaas, melk, en wey in overvloedt verziet. Men zondt daarna den Viceadmiraal Meppel om ettelyke koopvaarders met achtien oorlogscheepen naar Dantzik en Koningsbergen te geleiden, en hen tegens de Zweeden, die zich toen met dertien scheepen ontrent het eilandt Bornholm onthielden, te beschermen. Hy was naulyks onder zeil, of men zagh den Koning, den Prins zynen zoon en etlyke Ryksraaden, met den Heer van Wassenaar, in zyn sloep, door de vloot roeijen om die te bezichtigen; gevolght door de Viceadmiraalen Johan Evertszoon, de Ruiter, en Kortenaar. Daarna voeren ze aan 't boordt van Wassenaar, die den Koning, met zyn gevolg, 's middaghs ter maaltydt heerlyk onthaalde. Ook werdt zyne Majesteit, eerst door den L. Admiraal, en daarna door d'andere Opperhoofden en Kapiteinen, met eerschooten in ordre vereert. Maar ondertusschen bleef de vloot hier vruchteloos leggen. Ook wou de Koning niet toelaaten, dat de vierduizendt landtsoldaaten, met de Ruiter uit Hollandt gekoomen, een voet aan landt zouden zetten. Dies vondt men zich met de zelve op de scheepen verleegen. Men vreesde dat 'er ziekte onder al dat volk zou ontstaan: ook werdt de leeftoght, daar men de vlooten, voor zoo veel het scheepsvolk aanging, in overvloet mee hadt verzorght, door 't byzyn der landtsoldaaten te eer verslonden: zoo dat men veel onkosten most doen om de vlooten buiten honger en kommer te houden. Dit werdt by de Heeren Staaten niet wel opgenoomen: te meer, om dat de Koning van Denemarken te vooren hadt te kennen gegeven, dat men die soldaaten tot bescherming van Koppenhagen van nooden hadt; met verzoek dat men ordre zou stellen om die daar t'ontscheepen. Ontrent deezen tydt werdt in den Haage, tusschen de Heeren Staaten en den Staat van Engelandt, byeen naarder verdragh beslooten, dat de Gezanten in Denemarken binnen vyftien daagen de Koningen zouden trachten te vereenigen: doch dat, in 't Rotsschildtsche verdragh, al 't geen ten aanzien van de plaatsen door een van beide de Koningen ingenoomen, of ten opzicht van de geleede schaade, noodig geacht zou worden al-

daar

1659. *marken onthaalt d'Opperhoofden der Hollandtsche vlooten ter maaltydt.* 19 *Iul.*

Zie Io. Is. Pontanus in Hist. Dan. p. 725.

Meppel werdt naar Dantzik en Koningsbergen gezonden. 22 *Iul.*

De Koning bezichtight de Nederlandtsche vloot. 23 *Iul.*

Zie Aitzema XXXIX. 411. 412.

Nader verdragh tusschen de Staaten en Engelandt in den Haage geslooten. 24 *Iul.*

Zie Aitzema XXXIX. 398.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. daar te veranderen of by te doen, om de vreede voort te zetten, zou worden verandert en daar by gedaan. Voorts dat d'Engelsche en Nederlandtsche Gezanten daar naar zouden trachten, dat de plaatzen, by een van de Koningen sedert het Rotsschildtsche verdragh ingenoomen en gewonnen, zouden gaan aan den geenen die de zelve te vooren, of uit kracht van 't Rotsschildtsche verdragh toebehoorden: doch dat het ampt Drontheim aan den Koning van Denemarken zou worden geëigent, alhoewel van 't zelve te Rotsschildt anders was verdraagen. Ook zou men by den Koning van Zweeden moogen handelen, op dat den Koning van Denemarken van de vierhondertduizendt ryksdaalders, hem, van weegen schaade in Guinea geleden, opgeleght, wierde ontlast. Eindelyk zou 't aan de vloot van Engelandt, noch aan de vloot of soldaaten der vereenigde Nederlanden, naa verloop der vyftien daagen, niet geoorloost zyn iemandt van de Koningen, die de vreede niet zou aanneemen, te helpen: maar den aanneemer der vreede zou men alle hulpe en bystandt doen; en met t'zaamengevoegde maght en wapenen uitwerken, dat de geene die de vreede zou weigeren, met 'er daadt daar toe wierde gedwongen. Dit verdragh werdt den vierentwintighsten van Julius, uit den naame van Engelandt en van den Nederlandtschen Staat, ten huize van den Franschen Gezant de Thou, onderteekent. Doch de Thou heeft het zelfs niet geteekent, zeggende, dat hy geen last hadt, maar dat hy daar over zou schryven. 'T gemelde verdragh werdt daarna den vierden van Augustus met een naader verdragh bevestight en bekraghtigt: en daar by beslooten, dat d'Engelsche en Nederlandtsche Gezanten in Denemarken t'zaamen zouden beraadtslaagen, of 't niet goedt zou zyn eenig gedeelte van de vlooten van Engelandt en der vereenigde Nederlanden naar huis te zenden: daar laatende een genoeghzaam getal van scheepen, om 't gemelde verdragh uit te werken. Van weegen Hollandt werdt verstaan, dat indien buiten vermoeden de Koning van Denemarken dit voorgestelde moght weigeren aan te neemen, dat men dan in 't bybrengen van de dwangmiddelen met die omzichtigheit most te werk gaan, dat daar door de stadt van Koppenhagen niet quaame te vervallen onder de maght van Zweeden. Terwyl dit in Hollandt omging bleef men met 's Landts vlooten, by den Draaker ten anker, in de voorgaande onzeekerheit stil leggen. Doch den eersten van Augustus braght de Rykshofmeester, Joachim Gerstdorp, met eenige edelen verzeldt, op den middagh ordre aan den Heer van Wassenaar, dat de vloot naar de Beldt zou vertrekken: en naa den middagh quam de Koning zelf aan 't boordt van den Deenschen Admiraal Bielke, daar zich ook de Heer van Wassenaar, en de Viceadmiraal de Ruiter lieten vinden, aan wien zyn Majesteit verzocht, dat men terstondt, in zyn byzyn en gezicht, zou onder zeil gaan. Doch men most, om dat d'avondt voorhanden was, 's nachts blyven leggen. Den volgenden dagh gingen beide de Hollandtsche en Deensche vlooten, sterk ontrent tsestig oorlogscheepen, met een groot getal van fluiten, galjoots, schoeten, en ander kleen vaartuig, van onder Draaker t'zeil. De Heer van Wassenaar voerde nu de vlag van de groote steng, de Viceadmiraal Johan Evertszoon van de voorsteng, en de Ruiter van de kruissteng. Zy laveerden eerst naar den uithoek van Zeelandt, genoemt Steffenshofuit, of by anderen Steeden, en van daar naar 't eilandt Mone of Meun. Dan den derden van de maandt quam 'er een galjoot van Koppenhagen, met brieven van de Heeren Gezanten Vogelzang en van Haaren, den Heer van Wassenaar beveelende, dat

Nader verdragh tusschen de twee Staaten, tot bevesting van 't voorgaande. *Zie Aitzema* XXXIX. 406. 407.

Zie Aitzema XXXIX. 408.

De Hollandtsche en Deensche vlooten gaan t'zeil naar de Beldt. *2 Aug.*

3 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659.

Daar komt laſt van de Neêrlandtſche Gezanten dat men noch tegens de Zweeden niet zou onderneemen.

dat hy met de Hollandtſche vloot tegens de Zweeden niet zou ondernemen; dewyl de Hollandtſche Gezanten met de Gezanten van Engelandt en Vrankryk op nieuw waaren verdragen, dat men noch geen vyandtſchap zou pleegen. Op dit aanſchryven wendde de vloot Noordt over, en quam tuſſchen Meun en Steden ten anker. Dus liep den toeleg tegens de Zweeden voor dien tydt te niet. Daarna kreeg men tyding in de Hollandtſche vloot, dat de Zweeden in de kleene Beldt, of Middelvaartſondt, twee Deenſche en twee Hollandtſche oorlogſcheepen hadden verovert, en noch een Hollandtſch oorlogſchip met veel kleen vaartuig verbrandt. Deeze ſcheepen waaren door den Keurvorſt van Brandenburg, tegens laſt en ordre van den Heer van Waſſenaar, aangehouden, om door hun behulp eenig krysvolk op Funen aan landt te zetten. Ook hadt ze de L. Admiraal meermaalen op ontbooden, en de Keurvorſt hun vertrek verhindert. De Viceadmiraal Meppel quam den negentienden van Dantzik met zesendartig zeilen by de vlag: te weeten met veertien oorlogſcheepen, achtien koopvaarders, en vier veroverde ſcheepen; naamelyk een Zweedtſche kaaper, met negentien ſtukken en vyſenveertig man, en drie Lubeker ſcheepen, die de Zweeden korts te vooren hadden genoomen.

14 Aug. Scheepen door de Zweeden verovert; en verbrandt.

Zie Aitzema XXXIX. 412. 416. en de Reſolutien der Staaten van Holl. op den 29 Jul. genoomen.

Geduurende al dien tydt dat men de Neerlandtſche vloot op en buiten bedryf hieldt, werdt by de Heeren Gezanten ontrent beide de Koningen groote vlyt aangewendt om de vreede te bevorderen. Doch 't was den Koningen niet weinig tegens de borſt, dat de twee Republyken, of Staatſche regeeringen van Engelandt en der vereenigde Nederlanden, het Haaghſche verdragh hadden geſlooten, en dat ze daar beide hunne oorlogsvlooten hadden, die in plaats dat d'een de Zweeden en d'ander de Deenen zou te hulp koomen, tot noch toe ſtil laagen, om, gelyk men zeide, de vreede te bewerken. Ook verſtonden ze, dat de twee Staaten, de vreede willende voortzetten op den voet van 't Rotsſchildtſche verdragh, de twee Koningen voorwaarden voorſchreeven, en over Koningen ſcheenen te willen heerſchen.

Vlyt by de Gezanten aangewendt om de vreede te bevorderen.

Misnoegen der twee Koningen.

Doch eindelyk liet zich de Koning van Denemarken beweegen, en ſtondt toe, dat men op den voorgeſtelden voet in onderhandeling zou treeden. De Koning van Zweeden volharde by zyne meening, en als d'Engelſche en Hollandtſche Gezanten, met hem in geſprek getreden, met wat ernſt van de vreede ſpraaken, en eenige punten op den voet van 't Haagſch verdragh voorſtelden, verſtondt hy, dat men hem zocht te brengen tot het geen hy niet van meening was te doen, en men hoorde hem in toornigen moede zeggen, *dat de twee Staaten* † (meenende Engelandt en de vereenigde Nederlanden) *ontwerpen* ‡ *van vreede met hunne vlooten moghten maaken, maar dat hy 't ontwerp op zyne zyde hadt:* treedende, als hy dit zeide, twee paſſen te rug, en ſlaande de handt aan 't geveſt van zyn' deegen. Daarna keerde hy zich in 't byzonder tot de Hollandtſche Gezanten, zeggende, *dat hy ze zou doen vaſthouden* ⸸, *en meer hieldt voor vyanden dan voor middelaars.* Dit geſchiedde in 't byzyn, en ten aanhooren van veele Ryksraaden, hooge Bevelhebbers en anderen. Doch de Ridder Terlon, Gezant van Vrankryk, die by dat geſprek niet tegenwoordig was, vertoonde aan den Koning, dat het tot naadeel van zyne zaaken zou ſtrekken, indien hy met d'Engelſchen en Hollanders zou breeken; dewyl ze twee groote vlooten by der handt hadden, die hem veel afbreuks konden doen. De Koning antwoordde, *dat hy niet kon lyden, dat men hem de wet zou ſtellen voor 't hooft van zyn leger, of dat men den Koning van Denemarken, al was hy zyn* *vyandt,*

De Koning van Denemarken laat zich beweegen om in onderhandeling te treeden.

† Republyken.

Hooge woorden van den Koning van Zweeden tegens d'Engelſche en Hollandſche Gezanten.

Wikkefort en ſon Hiſt. liv. XI. Les Memoires de Terlon. p. 257. Aitzema XXXIX. 417.

‡ Projecten.

⸸ Arreſteren.

1659. *vyandt, zou dwingen op gelyke wyze de wet t'ontfangen: dat hy veel liever een min voordeelige vreê zou maaken, dan toelaaten, dat men hem en den Koning van Denemarken daar toe zou dwingen: en dat door 't gezagh 't welk de twee Republyken zich wilden aanmaatigen over hunne gekroonde hoofden.* Terlon gaf hem verder te kennen, dat het tot zynen dienst zou strekken, indien men 't misnoegen, dat d'Engelsche en Hollandtsche Gezanten, uit de bovengemelde scherpe bejegening, hadden geschept, kon wegh neemen: voorts braght hy door zyne bemiddeling zoo veel te weeg, dat ze korts daarna, nevens hem, by zyne Majesteit in zyn leger weêr ten gehoore werden ontfangen, wel bejegent, en op 't middaghmaal gehouden. Op den vierentwintighsten van Augustus zyn de Gemaghtigden van beide de Koningen in onderhandeling getreeden, doch zy konden elkanderen niet verstaan †. Dus verliepen de leste beraamde vyftien daagen, binnen welke de vreede most werden uitgewerkt, zonder iet te verrichten, en nu stondt het den Nederlanderen vry den Koning van Denemarken de handt te bieden. Midlerwyl ontstondt in de Nederlandtsche vlooten, om dat de landtsoldaaten zoo lang in de scheepen bleven, groot gebrek van drank, en andere behoefte. Het water was meest bedorven, en 't bier op: dies zondt men ‡ den Kommandeur Kornelis Evertszoon met vier oorlogscheepen, vier fluiten en vier galjoots, naar Lubek; om van daar zoo veel scheepsbier te haalen, als men zou konnen bekoomen, en andere levensbehoefte voor de vloot in te koopen. In de meeste scheepen, die met de Ruiter waaren uitgezeilt, was 't volk noch gezondt: maar de Heer van Wassenaar hadt onder de zynen al vry wat zieken. Ook begost in d'oudtste Zeeusche scheepen eenige ziekte t'ontstaan. De Viceadmiraal de Ruiter schreef in deezen tydt aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit, dat 'er alreê groot gebrek van lyftoght was in de Rotterdamsche en Noordthollandtsche scheepen, en dat de Zeeusche ten langste slechts zes weeken konden uithouden: maar dat d'Amsterdamsche scheepen tot half November konden uitstaan: doch indien men zou goedtvinden dat ze langer zouden uitblyven, dat hun dan lyftoght en bier uit Hollandt most toegezonden worden; dewyl het onmooghlyk was zoo veel scheepen in Denemarken, daar alles ontbrak, naar behooren te verzien. Voorts verzocht hy, dat men, indien de vloot daar most overwinteren, voor 't volk doch goede voorzorge zou draagen: dat men tot dien einde eenige wolle kleederen, dikke koussen, schoenen, en ettelyke honderden Engelsche mutsen (dewyl in de verleede winter veel volk van koude en ongemak was gestorven) zou overzenden: en daar, behalven d'andere lyftoght, ook voor elk schip eenige wyn en twee oxhoofden brandewyn byvoegen. De Hollandtsche Gezanten, die zich te Koppenhagen onthielden, ziende dat het nu tydt was om de vreede, dus lang met woorden gezocht, met kracht uit te werken, zonden een' brief aan den Viceadmiraal de Ruiter, den achtentwintighsten getekent, waar by hem bevoolen werdt, dat hy zich met de vloot, die hy uit Hollandt hadt gebraght, nevens den Viceadmiraal Johan Evertszoon, op 't spoedigste zou vervoegen by of ontrent Koppenhagen, om daar nader ordre 't ontfangen: en den Heer van Wassenaar werdt belast, dat hy met zyne vloote een merkelyk getal koopvaardyscheepen door de Belt, tot ontrent d'eilanden van Anout of Lezou, of den hoek van Schaagen, zou geleiden. Dees brief quam hem den dertighsten der maandt ontrent Feemeren ter handen. Naa 't ontfangen van dit schryven werdt straks Krygsraadt gehouden, en op het

Zie Terlon. p. 258-261.

De Gezanten werden op nieu gehoort, minlyk bejegent, en ter maaltydt gehouden.

Onderhandeling tusschen beide de Koningen, zonder vrucht.

† *Zie Aitzema* XXXIX. 417.

Gebrek in de Nederlandtsche vloote.

‡ 25 *Aug.*

Begin van ziekte.

De Ruiters schryven aangaande 't gebrek en de verzorging der vloote.

30 *Aug.*

De Hollandtsche Gezanten ontbieden de Ruiter met zyn vloot naar Koppenhagen.

28 *Aug.*

Krygsraadt daar over gehouden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

het voorstel van den Heer van Wassenaar (zeggende, dat hy veel onbequaame scheepen, en oude zeilders, die slecht bemant waaren, by zich hadt) verstaan, dat men twaalf scheepen van de Ruiters vloot, met twee branders, by de zyne zou voegen. De Ruiter zou met achtentwintig kloeke en welbemande scheepen, zoo haast als 't bier en de lyftoght van Lubek zou koomen, naar Koppenhagen zeilen. Doch toen ze door tegenwindt werden opgehouden, ging hy echter den tweeden van September onder zeil, en liet ordre dat hem de Kommandeur Kornelis Evertszoon met zyne scheepen ten eersten zou volgen. Men hadt in een der onderhandelingen in den Haage gesprooken van eenig gedeelte der Engelsche en Nederlandtsche oorlogsvlooten t'huis t'ontbieden. Dit werdt sedert in nader beraadt geleit ‡, en aan de zyde der Staaten verstaan, dat alleen twintig scheepen zouden t'huis keeren: doch dat ze niet t'zeil zouden gaan voor dat ze ten minste gelyk getal Engelschen hadden zien vertrekken. Dan dat beding was onnoodig. Want in Engelandt zagh men te deezer tydt de wisselvalligheit der menschelyke zaaken, alles neigde zich tot verandering van regeering. De Generaal Monk zocht onder de handt den jongen Koning, Karel den tweeden, op den troon te helpen, en d'Admiraal Montagu, die men houdt dat met Monk verstandt hieldt, brandde van begeerte om zich met de vloot derwaart te begeven, en de vrienden des Konings te hulp te koomen. Hy zei tegens zommigen, dat hy by gebrek van lyftoght in dat gewest met zyne vloote niet langer kon bestaan, en ging daar op, den vyfden van September, naar Engelandt t'zeil. De Viceadmiraal de Ruiter quam den zelven dagh met de vloot (daar hy nu 't opperbevel over hadt, voerende de vlag weêr van de groote steng) ontrent Amak, by Koppenhagen, door geduurige Noordelyke winden eenige daagen tegengehouden. Hier ontfing hy ordre om door de Droogen te zeilen, en in persoon, nevens den Viceadmiraal Jan Evertszoon, zonder uitstel, in de stadt by de Heeren Hollandtsche Gezanten te koomen. Men overlei met hun op wat wyze dat men de Sondt en Landtskroon met 's Landts scheepen best zou konnen bezetten. Doch eer men tot besluit quam, vertrokken de Heeren naar de handelplaats, tusschen de stadt en 't Zweedtsch leeger, daar al de Gezanten in tenten, ten dien einde opgerecht, nevens de Zweedtsche en Deensche Gemaghtigden, weêr in gesprek en onderhandeling traaden, om alles tot vreede te schikken. Maar men scheidde onverrichter zaake, en de Nederlandtsche Gezanten quamen op den avondt met groot ongenoegen weêr in de stadt. De Viceadmiraal de Ruiter merkte uit hun gesprek dat de vreede byna buiten hoop was, en men sprak nu van dwangmiddelen tegens de Zweeden te gebruiken. Doch de Ruiter oordeelde, *dat het byna te laat in den tydt werdt:* en zei met het Hollandtsch spreekwoordt, *dat men, nu 't kalf verdronken was, gaarne de put zou vullen: dat men zich te lang liet ophouden: dat men den schoonen tydt van den gantschen zoomer liet voorby gaan, en zulk een zeemaght, zonder iet te bedryven, stil leggen:* voorts, *dat het herfst- en winterweder in 't kort alle toeleggen en onderneemingen zou verhinderen en afbreeken.* Dan de Nederlandtsche Gezanten hadden groote redenen om zoo traag tot het uiterste te koomen. Zy zochten met dat marren en uitstellen de vyandtschap der Engelschen, die men anders te gemoet zag, voor te koomen: en nu hadt het vertrek der Engelsche vloote hun van die zorg ontlast. Ook heeft d'uitkomst der zaaken in 't kort getoont dat 'er noch, ter naauwe noodt, wat tydts over was om de Zweeden met

1659.

‡ *Zie Aitzema* XXXIX. 412. 418.

D'Engelsche vloot keert naar Engelandt. 5 *Sept.*

De Ruiter komt met zyne vloot voor Koppenhagen. 5 *Sept.*

Nader onderhandeling vruchteloos afgebrooken. 6 *Sept.*

De Ruiter kryght ordre om de Sweeden afbreuk te doen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. voordeel aan te tasten. De Heer de Ruiter werdt noch dien zelven avondt van de Heeren Gezanten afgevaardight. Men gaf hem last, dat hy terstondt naar de Sondt zou zeilen, zich ontrent Kroonenburg en Landtskroon plaatzen, de vloot wel verdeelen en verspreiden, om den Zweeden alle bedenkelyke afbreuk te doen. Met den donker vertrok hy, nevens den Viceadmiraal Johan Evertszoon, uit de stadt, en door den styven windt en groote stroom konden ze, met hunne boots en sloepen,
7 Sept. niet voor middernacht aan boordt koomen. Den volgenden morgen ging hy, met een styve koelte uit den Oosten, onder zeil, en liep eerst naar
Zeilt naar Landts-kroon. 7 Sept. Landtskroon. Daar zagh men tien kloeke Zweedtsche scheepen in en by de haven leggen, met zeven gemeene en vyf kleine, in alles tweëntwintig zeilen. Vier scheepen waaren dicht by 't gat, die de Ruiter meende af te snyden, maar daar ontrent koomende, zagh hy dat ze binnen de bank, by de gezonke scheepen laagen: zoo dat het door den styven Oostelyken windt niet moogelyk was by hen te koomen. Ook raakte Kapitein Schey, die een weinig te windtwaart voor uit was, wel een half myl van de Zweeden, aan den grondt, en most afhouden. Toen stelde
Komt in de Sondt. hy zyn koers voorby 't eilandt Ween naar de Sondt, en quam ontrent den middagh niet ver van 't kasteel van Kroonenburg ten anker. Daarna
Laat de haven van Landts-kroon met vyf scheepen bezetten. werdt de Kapitein Adriaan Bankaart met vyf oorlogscheepen naar Landtskroon gezonden, daar zy voor de haven, halvemaans wyze, en op behoorlyke wydtte van elkander, d'ankers lieten vallen; om daar de brandtwacht te houden, en dat vaarwaater voor de Zweeden onbruikbaar te maaken. Op den avondt zondt ieder Kapitein zyn boot, met eenige muskettiers bemant, een pistoolschoot boven de boei van zyn anker,
Verdeelt en verspreit d'andere scheepen in en ontrent de Sondt. 8 Sept. op de buitewacht. De Viceadmiraal de Ruiter zeilde met eenige van d'andere scheepen zoo naar aan Kroonenburg en Elzenburg, dat hy pas meinde buiten schoots te zyn: niet geraaden vindende recht tusschen beide de kasteelen te leggen; want dan zoude hun geschut zomwyle konnen toereiken, 't welk in 't doorzeilen uit- of inwaart, voor een korten stoot, zoo zeer niet te vreezen stondt, dan met daar stil te leggen. Hy plaatste ook ettelyke scheepen tusschen Elzenburg en 't eilandt Ween, en de Viceadmiraal Johan Evertszoon lag met eenige scheepen tusschen 't Noordteinde van Ween en Landtskroon. Dicht onder 't stedeken Elzeneur, by de Deenen Helsingor genoemt, ten Zuiden van Kroonenburg, laagen twee Zweedtsche koopvaarders, een groote fluit met achtentwin-
Zyn inzichten op het aantasten van eenige scheepen voor Elzeneur. tig stukken, en 't schip van Kapitein Jan Duim, dat de Zweeden voor deezen hadden verovert: maar door den Oostelyken windt viel de stroom te dier tydt zoo styf op het landt, dat het niet geraaden was daar by te koomen: want het stondt te wachten, dat men, hen daar aantastende, met elkandere tegens 't landt zou dryven, daar 't, met dien windt, onmoogelyk zou zyn af te koomen: en dan zou men ten doel van 't vyandtlyk geschut leggen. Men kon toen de kleene steeden van Elzeneur en Elzenburg wel met schieten beschaadigen en bederven, maar de Heer de Ruiter liet dat, uit erberming met de burgeren, die daar noch woonden. Ten kon ook ontrent het voornaamste oogmerk des oorlogs geen voordeel
9 Sept. doen. Hy schreef ontrent dien tydt aan de Heeren Nederlandtsche Gezanten, die te Koppenhagen waaren, *dat hy geen kans zagh om de Zwee-*
Hy verstaat dat men ergens behoort te landen. 11 Sept. *den eenige afbreuk te doen, zoo lang zy met hunne scheepen in hunne havens bleven leggen: en dat men, op d'eene of d'andere plaatze, eenige landing, door behulp der vloote, met het krygsvolk in 't werk most stellen.* Korts daarna zeilde een Zweedtsch koopvaarder van onder Kroonen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

nenburg, by 't kasteel langs, uit de Sondt, doch de Ruiter vondt niet geraden dat schip te laaten vervolgen: meenende dat de Zweeden toeleiden om zyne zeemaght, door 't uitzenden van slechte vaartuigen, als men daar jacht op maakte, van elkandere te trekken, en dan uit Landtskroon het minste getal, op hunne kust, op 't lyf te vallen. Doch toen 't Zweedtsch oorlogschip, dat voor Kroonenburg lag, ten zelven daage ook onder zeil ging om de Sondt uit te zeilen, en dat het Hollandtsch schip, weleer gevoert by Kapitein Duim, zich ook gereedt maakte, beval hy zyn' Schoutbynacht Pieter van Braakel, en de Kapiteinen Schey en de Vries, hen terstondt te volgen en aan te tasten. Maar zy gingen zoo haast niet onder zeil, of de Zweedt quam weêr ten anker, en 't schip van Kapitein Duim bleef leggen. Midlerwyl kreeg de Ruiter bericht, dat de Koning van Zweeden zelf binnen Landtskroon was gekoomen, en vast ordre stelde om zyne scheepen, en eenige branders, klaar te maaken, en uit te zenden. Op deeze tyding liet de Ruiter den Schoutbynacht van Braakel, met de Kapiteinen Schatter, de Vries, en de Haan, ontrent Elzeneur en Kroonenburg, en laveerde met d'andere scheepen naar Landtskroon; om daar post te houden, en op het uitkoomen der Zweeden te passen. Ter zelver tydt quaamen de Nederlandtsche Gezanten aan zyn boordt, die den volgenden dagh, naa eenige beraadtslaaging, weêr vertrokken. Zy bevaalen, dat hy vier oorlogscheepen zou beschikken, tot het overvoeren van eenige soldaaten, en dat men etlyke van de grootste scheepsboots, wel bemant, en van geweêr voorzien, daar by zou voegen. De Ruiter verstondt, dat men den Kommandeur Kornelis Evertszoon, met de Kapiteinen Jakob Korneliszoon Swart, Aldert Matthyszoon en Jan Thyszoon (die van Lubek met bier en andere behoefte te rug waaren gekoomen, en aan den Draaker by Koppenhagen klaar laagen) daar toe zou gebruiken, en hy zondt aan hen acht groote boots, elk gemant met twaalf matroozen, onder een Bevelhebber, en ieder met een piek, pistool en houwer gewaapent. Hy zelf zeilde den veertienden der maandt met het fregat de Munnik, en het brandtschip de Liefde, naar Elzeneur, met voorneemen om dien brander, die men, om dat hy oudt en lek was, niet lang kon behouden, aan een der twee scheepen, die zich daar dicht onder 't landt, op dertien of veertien voet waaters, hadden gezet, te besteeden. Hy quam daar tegens den avondt, en liet alles klaar maaken, om den brander 's nachts aan te brengen. Dan 't reegende dien nacht zeer sterk. Doch naa middernacht begost het wat te bedaaren, en de Ruiter tradt, nevens de Kapiteinen van Braakel, de Vries en de Haan, in den brander, om ordre te stellen, hem onder zeil te helpen, en 't stuk wel te neemen. Toen hy onder zeil was, begaf zich de Viceadmiraal weêr in 't fregat, om den Brander zelf voor te zeilen. De boots van de Kapiteinen Braakel en Schatter pasten op, en zeilden by den brander, om zyn sloep, als hy aan den Zweedt vast zou zyn, te helpen en te bergen. De windt was Noordtoosttenoosten, met een styve koelte, zoo dat het fregat drymaal most wenden, en d'eerste reis brak zyn groot marszeilree: maar 't schoverzeil, door ordre van de Ruiter, byzettende, was het noch geduurig voor den Brander. Doch in 't lest, toen alles schoon stondt om wel aan te gaan, bezweek den Kapitein van 't brandtschip, Jan Klaaszoon Jakquet, het hert. Hy wendde en quam buiten 't gevaar ten anker. Ondertusschen werdt het dagh, de gelegentheit verliep, en de Ruiter zeilde met het fregat, zeer misnoeght, naar de vloot, die toen tusschen Ween en Landtskroon

Marginalia: 1659. — De Koning van Zweeden komt binnen Landtskroon. — 12 Sept. De Ruiter zeilt naar Landtskroon. — 12 Sept. Ordre om etlyke scheepen en boots naar Koppenhagen te zenden. — 14 Sept. — De Ruiters toeleg om een Zweedtsch schip te verbranden. — Door kleenhertigheit mislukt. — 15 Sept.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. kroon lagh. Daarna zondt hy, door last der Heeren Gezanten, ontrent elfhondert man van de soldaaten, die op zyn vloot laagen, met drie oorlogscheepen, twee fregats, en drie galjoots, naar den Draaker by Koppenhagen, met kost en drank voor vier daagen voorzien, om met de scheepen en boots, boven gemeldt, tot zekeren aanslagh, (die sedert mislukte, of niet aanging) gebruikt te worden. De Heeren Gezanten en Gevolmaghtigden van den Staat lieten den Viceadmiraal de Ruiter daarna met een' brief weeten, dat hy de Zweeden in geduurige onrust zou houden, en op de steden van Elzeneur en Elzenburg zoo veel schieten als hy konde. Hy besloot dien last met tien scheepen uit te voeren, en gaf daar op aan de Kapiteinen schriftelyke ordre, dat ze, zoo haast als 't windt en weder zou toelaaten, elk een laag of twee op een van die twee steden zouden lossen, en met eene, onder 't schieten, de branders aan de Zweedtsche scheepen brengen. Hy beval dat de Kommandeur de Wildt de voortoght zou hebben, en dat de Kapitein Schey hem, en Roetering Schey, en 't brandtschip van den Kommandeur Jan Klaaszoon Jakquet Roetering zou volgen. De Ruiter zou kort op Roetering volgen, om den brander te helpen: en achter de Ruiter zouden de Kapiteinen van Meeuwen en de Vries, en dan de brander van den Kommandeur Jan Leendertszoon volgen: doch men hadt toe te zien dat men de branders niet onnuttelyk aanstak. De Schoutbynacht van Braakel zou kort achter den lesten brander koomen, en hem alle moogelyke hulpe doen. Voorts zou hy in ordre van de Kapiteinen Gotskens en Jan van Amstel, kort naa elkanderen, worden gevolght. Maar toen hy dien toeleg zocht in 't werk te stellen, liep de windt Oosttennoorden, met styve koelte. Men hadt een leeger wal, en de stroom viel zoo sterk op het kasteel van Kroonenburg aan, dat men 't voorneemen most uitstellen. Wat tydts daarna quamen de Heeren Nederlandtsche en Engelsche Gezanten, nevens een der voornaamste Ryksraaden van Denemarken, en veel gevolg, met den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en zyne andere scheepen, in de Sondt, en aan de Ruiters boordt, om met hem te spreeken. Dan de windt begost uit den Zuidtwesten zoo op te steeken, dat men tegen den avondt genoeg te doen hadt om de Heeren op ettelyke scheepen te verdeelen, ten einde dat ze daar hunne nachtrust moghten neemen. De Deensche Ryksraadt, en twee Engelsche Gezanten, met hun gevolg, bleven by den Heer de Ruiter. De Heer Slingelandt ging by den Kapitein van Meeuwen, de Heer Hubert by den Viceadmiraal Johan Evertszoon, en de Heer Haaren by den Schoutbynacht van Braakel, daar ze ten beste dat men konde werden geherberght. Den volgenden dagh had men een storm uit den Noordtwesttenwesten, zoo dat de Heeren, met gevaar van 't leven, aan 't boordt van den Viceadmiraal Johan Evertszoon werden gebraght, die hen naar Koppenhagen voerde. Voor hun vertrek hadden ze den Viceadmiraal de Ruiter bevoolen, dat hy de Sondt zou verlaaten, en zich met twintig scheepen naar Malmoe, of Malmuiden, op de kust van Schoonen begeven, en acht scheepen naar Lubek en de Beldt zenden; om eenige koopvaarders derwaarts te geleiden. De Ruiter hadt toen in dit ongestuimig gewest met herfststormen te worstelen, en 't onweêr nam zoo toe, dat men boots noch sloepen kon gebruiken, noch aan of van boordt koomen, of iet verrichten, al hadt het koningkryken gekost. men vondt werks genoeg om alles in ordre te houden. Den derden van Oktober quam de Ruiter op de reede voor Koppenhagen, daar toen beraadtslaaght werdt

17 Sept. Elfhondert soldaaten uit de vloot naar Koppenhagen gezonden.

20 Sept. De Ruiter kryght ordre om Elzeneur en Elzenburg te beschieten.

23 Sept. 'T welk door tegenwindt word belet.

25 Sept. De Nederlandtsche en Engelsche Gezanten koomen aan de Ruiters boordt. Worden door storm overvallen.

26 Sept.

De Ruiter werdt bevoolen de Sondt te verlaaten, en naar Malmoe te zeilen. Werdt door onweêr opgehouden.

Komt voor Koppenhagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

werdt over 't hooftpunt der zaaken, en eindelyk beslooten, dat men iet 1659.
groots en van geweldigen naadruk zou bestaan. Den vyfden der maandt werdt den Viceadmiraal de Ruiter, door de Heeren Godaart van Slingelandt, Pieter Vogelzang, Pieter de Hubert en Willem van Haaren, Gezanten, of Gevolmaghtigden van hunne Hooghmoogentheden, te Koppenhagen by geschrift bevoolen, dat hy met 's Landts vloot, met den eersten goeden windt, zou t'zeil gaan, tot uitwerking van den aanslag of d'aanslaagen, daar de Heer Veldtmaarschalk Hans Schak, mitsgaaders de Heeren Kornellen Killegreuw, Alua, en Meeteren toe waaren gemaghtight: met ordre om hun alle hulp en bystandt te bewyzen; zoo ontrent het overbrengen van ruitery, het landen van voetvolk, als anderszins: hun tot dien einde by te staan met 's Landts scheepen, met de soldaaten tot de zelve gehoorende, als ook met de matroozen; en allenthalven soldaat- en zeemanschap gebruikende, naar gelegentheit en bevinding van zaaken te doen 't geen geoordeelt zoude worden tot den meesten dienst van zyne Majesteit en 't ryk van Denemarken te strekken. Voorts werdt hem ten zelven daage ook by geschrift belast, den Koning van Zweeden met 's Landts vloot alle bedenkelyke afbreuk te doen, de Zweedtsche vloot allerweegen aan te tasten, ook zelf al waar 't dat die in eenige haven waar geweeken, en in dien deele liever iet te waagen, dan buiten bedryf te blyven leggen. Men zocht te deezer tydt eenige Hollandtsche koopvaardysluiten, die te Koppenhagen laagen, ten dienst des Konings te huuren, om tot het overvoeren van krygsvolk gebruikt te worden: doch de Schippers toonden zich gantsch ongeneegen; ja zelf toen de Heer de Ruiter, uit last van de Nederlandtsche Gezanten, met alle middelen en redenen aanhieldt, ten einde dat zy zich daar toe zouden laaten beweegen. Zy bleeven by hunne weigering, en konden daar toe niet verstaan, ten waare dat de Heeren Gezanten borge voor hunne betaalinge wilden blyven: 't welk eindelyk † by hen werdt ingewillight. Den elfden der maandt ging de Viceadmiraal de Ruiter met de Nederlandtsche vloot, en een Deensch schip, gevoert door den Schoutbynacht Markus Roodestein, of Rootsteen, (daar zich de Veldtmaarschalk Schak op hadt begeven,) nevens veele fluiten, galjoots, en Deensche schoeten, onder zeil, sterk in alles hondertenzestien zeilen. Ten zelven daage quam de Kapitein Roetering, van den Kommandeur Kornelis Evertszoon afgezonden, met twee genoome Lubeker scheepen, die men zeide dat naar Stokholm wilden, by de vloot. Dees zondt de Ruiter met Roetering naar Koppenhagen; op dat de Heeren Nederlandtsche Gezanten de waarheit der zaake moghten onderzoeken. Hy stelde zyn' koers naar 't eilandt Meun, daar de Kommandeur Evertszoon 's anderendaags met zyne scheepen onder de vlag quam. Daarna most de vloot, toen Lubek drie mylen Zuidtzuidtoost van haar lag, door storm, tegens den avondt, ten anker komen. Met den donker stak de windt meer en meer op, en 's morgens zagh men noch ontrent tnegentig scheepen en schoeten. D'andere waaren verstroit. Dit onweer duurde twee daagen en twee nachten. Den vyftienden ging men weêr t zeil, en kreeg tegens den avondt bericht, dat de Heer van Wassenaar met zyne vloot by Feemeren lagh. Met het aanbreeken van den volgenden dagh zette de Ruiter zynen koers derwaart, en zondt vyf oorlogscheepen, drie galjoots en een fluit, onder den Kapitein Jakob Korneliszoon Swart van Amsterdam, naar Lubek, om daar de lyftoght en 't bier, door de Fiskaal Viane (die derwaart was gezonden) ingekocht, te laaden en naar de vloot te brengen. Korts daarna

Schriftelyke last hem gegeven.

9 Octob.

† 10 Octob.

De Ruiter gaat met de vloot onder zeil.

11 Octob.

Twee Lubeker scheepen genoomen.

De vloot wordt door storm opgehouden.

16 Octob.

1659.

De Ruiter komt ontrent Feemeren by den Heer van Wassenaar en zyne vloote.

na quam hy ontrent Feemeren by den Heer van Wassenaar, daar zich toen ook d'Admiraal Bielke met ettelyke Deensche oorlogscheepen onthielt. Toen voeren al d'Opperhoofden der Nederlandtsche zeemaght aan Wassenaars boordt. Hier was men eenige uuren bezich om op alles ordre te stellen, de landtsoldaaten, die in Wassenaars scheepen waaren, weêr op de Ruiters vloot te haalen, en ook de twaalf scheepen die Wassenaar ontrent zeven weeken by zich hadt gehouden weêr onder de Ruiters vlag te brengen.

16 Octob.

Sweers werdt met acht scheepen en ander vaartuig naar Kiel gezonden, om ruiters en soldaaten in te neemen.

Men zondt toen den Kapitein Sweers met acht oorlogscheepen, ettelyke fluiten, en ander kleen vaartuig, naar Kiel in Holstein; ten einde dat men daar ettelyke duizendt ruiters en soldaaten, ten dienst van Denemarken, zou inscheepen. De Heer van Wassenaar, laatende 't opperbevel over de blyvende vloote, volgens d'ordre der Heeren Staaten, aan den Viceadmiraal de Ruiter, ging den negentienden der maandt t'zeil naar Koppenhagen. De Heeren Staaten van Hollandt hadden, ter zaake van eenig geschil, besslooten †, ter Generaaliteit te bewerken, dat hem van hunne Hooghmogentheden zou aangeschreeven worden, dat hy d'ordre van de Heeren hunne Gezanten in Denemarken stip zoude achtervolgen.

† 19 Sept.

Den Heer van Wassenaar werdt toegestaan naar 't vaderlandt te keeren.

Hy was ontrent een jaar uitgeweest, en zyne onpasselykheit liet geen langer verblyf in dat gewest toe: dies hadt hy aan hunne Hoogmoogentheden verlof verzocht, om naar 't vaderlandt te moogen keeren, 't geen hem werdt ingewilligt. Eenige Provincien hadden aangehouden ten einde dat een goedt aantal van Hooftbevelhebbers by de blyvende vloot zou worden gelaaten: waar op eerst ‡ by de Heeren Staaten van Hollandt, en daarna ‡ by hunne Hoog. Moog. was verstaan, dat de Viceadmiraal Kortenaar by de vloot zou blyven:

Zie Aitzema XXXIX. 414.

‡ 13 Sept.

‡ 22 Sept.

Besluit der Heeren Staaten aangaande 't verblyf van Kortenaar, het opperbevel van de Ruiter, en den rang van Johan Evertszoon.

doch nadien voorheenen * was vastgestelt, dat de Viceadmiraal de Ruiter, in 't afweezen van den Heere van Wassenaar, L. Admiraal, het opperbevel over de vloot van den Staat zou hebben, en dat midtsdien het opperbevel aan de Ruiter al was opgedraagen eer de voornoemde Kortenaar by de Heeren Staaten van Hollandt tot Viceadmiraal, onder 't Kollegie van de Maaze, was verkooren, werdt dienvolgens verstaan, dat dan, naa 't vertrek van den gemelden L. Admiraal, het opperbevel aan den Viceadmiraal de Ruiter zou blyven; zonder verkorting van iemants recht, ter eenre of ter andere zyde, voor het toekoomende: doch alles met dien verstande, dat in gevalle de Viceadmiraal Johan Evertszoon, op ordre van de Heeren Gezanten by de Koningen van Zweeden en Denemarken, desgelyks by de vloot zou blyven, dat dan de zelve Johan Evertszoon in de beraadtslagingen van den Scheepskrygsraadt, en andere voorvallende zaaken, naa den Viceadmiraal de Ruiter den eersten rang en stem zou hebben, volgens het geen den derden van Maart lestleden by hunne Hoog. Moog. was besslooten.

* Zie p. 160.

Zie p. 160.

De Viceadmiraal Johan Evertszoon krygt verlof om t'huis te koomen.

Het afschrift van dit besluit werdt aan den Heer van Wassenaar en de drie gemelde Viceadmiraalen gezonden, om te strekken tot hunne naarichting. Doch de Viceadmiraal Johan Evertszoon verzocht en verkreeg ook verlof om t'huis te koomen.

‡ 2 Dec.

Vertoog en verzoek van de Raaden ter Admiraaliteit te Rotterdam ter zaake van Kortenaar.

Daarna ‡ vertoonden ook de Raaden ter Admiraaliteit te Rotterdam hunne inzichten op den rang, tusschen de Viceadmiraalen onder de Kollegien ter Admiraaliteit op de Maaze en t'Amsterdam, aan de Heeren Staaten van Hollandt; met verzoek, dat de Viceadmiraal Kortenaar met d'eerste weêrkeerende scheepen naar 't vaderlandt moght keeren. De Heeren Staaten besslooten, dat men hunne inzichten zou overweegen, en de zaak ter Generaaliteit beleiden, ten einde dat de Heeren Gezanten in Denemarken den Viceadmiraal Kortenaar naar Hollandt mogten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ten zenden. De Heer van Waſſenaar weêr te Koppenhagen koomende, vertrok in 't begin van November, nevens de Viceadmiraalen Johan Evertszoon en Meppel, met ontrent twintig oorlogsſcheepen, en een groot getal koopvaarders, door de Sondt naar Hollandt. Zyn Majeſteit van Denemarken vereerde hem, tot erkenteniſſe van zyne dienſten, met dertigduizendt gulden, en zynen zoone met een lyfwedde van drie duizendt guldens 's jaars. Hy quam ontrent het midden van November met de vloote en de koopvaarders behouden in 't vaderlandt: verſcheen den vyftienden van die maandt ter vergadering van hunne Hooghmoogentheden, en deê by monde verſlag van zyne gantſche reize. Ook heeft hy een' brief van den Koning van Denemarken, die zeer tot zyn lof ſprak, overgelevert. Hunne Hoog. Moog. verklaarden dat zyne wederkomſt den Staat aangenaam was, en begeerden dat hy zyn daghregiſter en verſlag † in geſchrift zou leveren, om overwoogen te worden. Daarna heeft hy 't zelve verſlag mondeling en ſchriftelyk ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt gedaan en overgegeven. Hunne Ed. Groot. Moog. hebben hem voor 't verſlagh bedankt, en 't verhaalde voor bekentmaaking ‡ aangenoomen. Doch zy verſtonden, dat het verſlag door eenigen uit den hunnen zou overwoogen worden, om de vergadering van hun goedtdunken en raadt te dienen. Tot dien einde zyn eenige Leden gemaghtight; te weeten, de Heeren van de Ridderſchap, Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden, Amſterdam, Rotterdam, Schiedam, Alkmaar, Hoorn, Enkhuizen, Medenblik, en den Raadtpenſionaris Johan de Wit. De Heeren van Amſterdam lieten daar over eenige bedenkingen, in elf punten begreepen, raakende zaaken, die voor, in, en naa den ſcheepſtrydt in de Sondt, gedaan of gelaaten waaren, ter vergadering der Staaten van Hollandt overleveren, daar zy nader bericht op begeerden. Dees bedenkingen werden den Heer van Waſſenaar, door de gemelde Gemaghtigden, ter handt geſtelt: daar hy eerſt by monde, en daarna by geſchrift met een verklaaring en naarder bericht in 't breede op antwoordde, welk antwoordt, door de zelve Gemaghtigden, den achtienden van December, ter vergadering van hunne Ed. Grootmoogenden werdt ingebraght. Doch in de volgende vergadering der Heeren Staaten * liet de ſtadt van Amſterdam daar tegens een lang geſchrift overgeven en opleezen. Hier over viel eenig verſchil onder de Leden, en endelyk werdt by de Heeren Edelen, en de meeſte ſteeden, in de verklaaring ⸸ en 't bericht van den Heer van Waſſenaar genoegen genoomen, en hy dienvolgens, voor zyn goedt beleit †, en vlyt ‡ in zyn leſten dienſt ⸸ betoont en aangewendt, bedankt. Doch de Heeren van Amſterdam, Haarlem, Leiden, Hoorn, Enkhuizen, Edam, en Monnikendam, naamen in de gemelde overſtemming, en de haaſt daar in gebruikt, geen genoegen, en lieten hunne aanteekening daar tegens te boek ſtellen. Eenige weeken te vooren werden door de Heeren Staaten Generaal by plakkaat, den twintigſten van November geteekent, alle Bevelhebbers, ſoldaaten en matroozen, ingeboorenen en onderdaanen van den Nederlandtſchen Staat, uit den dienſt van den Koning van Zweeden t'huis geroepen: met bevel, dat ze binnen den tydt van drie maanden dien dienſt zouden verlaaten, en t'huis keeren; op peene dat d'overtreders aan lyf en goedt, en d'afweezenden met eeuwige ballingſchap, en verbeurtmaaking van goederen, geſtraft zouden worden. Ook hadt men ‡ by plakkaat het vaaren van ſcheepen met voorraadt †, oorlogstuigh ⸸, en andere behoeften, naar eenige havens, of plaatzen, onder 't gebiedt,

1659.
De Heer van Waſſenaar vertrekt uit Denemarken.
Zie Aitzema XXXIX. 417.
Komt in Hollandt.
15 *Nov.*
Doet aan hunne Hoog. Moog. verſlag van zyne verrichting.
Zie Aitzema XXXIX. 425.
† *Rapport.*
19 *Nov.*
Als ook ter vergadering van Hollandt.
‡ *Notificatie.*
* 23 *en* 24. *Jan.* 1660.
⸸ *Esclairciſſement.*
Wordt bedankt.
† *Conduite.*
‡ *Debvoiren.*
† *Employ.*
Plakkaaten afgekundigt.
Grootplakkaatboek, 2 *deel.* *P.* 2563.
‡ 19 *Sept.*
Grootplakkaatboek, 2 *deel.* *P.* 2559.
† *Proviſie.*
⸸ *Ammunitie.*

1659. of in 't bezit van den Koning van Zweeden, op verbeurte van ſchip en goedt, verbooden. De Viceadmiraal de Ruiter, daar my 't verhaal van deeze aankleevende zaaken wat van aftrok, raakte ook den negentienden van Oktober onder zeil, en zette zyn' koers naar Kiel, maar werdt in 't kort door harden tegenwindt weêr te rug naar Feemeren gedreven. Hy quam eindelyk met veel ſukkeling, al laveerende, den tweeëntwintighſten in den mondt van de haven of riviere van Kiel: daar de Kapitein Sweers met d'acht oorlogſcheepen, eenige fluiten en ander kleen vaartuig, boven gemeldt, drie daagen te vooren was aangekoomen, zonder dat 'er noch ruitery of 't voetvolk was ingeſcheept. Hier leggende beval de Ruiter dat de Kapitein Jan Gideonszoon Verburg als Kommandeur, met de Kapiteinen Leyn Pikke, Auke Stellingwerf, Jakob van Berchem, Jakob Swart, Jan Richewyn, Jan de Haan, en Jooſt Verſchuur, naar de hoek van Schaagen zou zeilen, om daar een vloot van koopvaardyſcheepen, koomende uit het vaderlandt, die naar Dantzik en Koningsbergen wilden, nevens eenige lyſtoghtſcheepen te verwachten en door de Beldt te geleiden: met verderen laſt, dat Verburg, met die vloot ontrent Langelandt koomende, de zelve, met een oorlogſchip tot gelei, zou voortzenden, en zich met zyne ſcheepen weêr te rug naar Schaagen vervoegen, om op een tweede vloot, met lyſtoght gelaaden, te paſſen. Hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten hadden beſlooten, de ſtadt Koppenhagen, en 't Nederlandtſch krygsvolk, als ook hunne oorlogsvloot tegens den aanſtaanden wintertydt van allerley levens behoefte te verzien. Tot verzorging der ſtadt werdt door de Heeren Staaten van Hollandt hun aandeel in achtmaalhondertduizendt guldens, die daar toe werden vereiſcht, in gereeden gelde opgenoomen, en in 't kort opgebraght. Tot verzorging der vloote hadden de zeven Provincien zesmaalhondertentnegentigduizendt gulden ingewilligt. Men meende al dees behoefte met de koopvaardyvloot die naar 't Ooſten ging gelykelyk af te zenden, doch men kon tegens den veertienden der maandt, geſteldt tot het uitloopen der gemelde ſcheepen, met de lyſtoght niet gereedt zyn: dies moſt men etlyke koopvaarders tot het overvoeren der lyſtoght inhuuren, en een tweede vloot, die niet voor 't einde der maandt gereedt kon zyn, naar Denemarken zenden. De Ruiter zondt ook twee oorlogſcheepen naar 't Zoenwaater in Noorweegen, om de ſcheepen, die, uit Yslandt, Bergen, en andere plaatzen, daar byeen zouden koomen, neevens eenige Deenſche oorlogſcheepen, naar Koppenhagen te geleiden. Door het afzenden van deeze tien ſcheepen werdt de Ruiters vloot, die nu op het punt ſtondt om iet t'onderneemen, merkelyk verzwakt. Ook meenden eenigen, dat de Heer van Waſſenaar dat afhaalen en geleiden van de gemelde koopvaardy- en behoeftvlooten, aan tien ſcheepen, uit zyne vloot, die naar huis ging, hadt konnen en moeten beveelen: en dat de Heeren Gezanten en Gevolmaghtigden in Denemarken, op zyn verzoek en aanhouden, den Viceadmiraal de Ruiter de verzorging van dat groot geley ‡ hadden opgeleit. Doch eer die tien ſcheepen van hem ſcheidden, moſt men al de landtſoldaaten, die ze in hadden, tot tien vaandelen toe, in andere ſcheepen brengen, dat veel ongemaks gaf; dewyl men zich met al de menſchen verlegen vondt, en hun geen lyſberging wiſt te geven. Doch men bracht tweehondert en vyftig man in een fluit en buis, en verdeelde de reſt op 's Landts ſcheepen. Daarna heeft de Viceadmiraal de Ruiter van dagh tot dagh by den Veldtmaarſchalk Schak, die zich naar Kiel hadt begeven, aangehouden,

De Ruiter komt in de haaven van Kiel.

Zendt den Kapitein Verburg met acht ſcheepen naar den hoek van Schaagen, om een koopvaardyvloot te verwachten.

Beſluit der Heeren Staaten om Koppenhagen en 's Landts vloot te verzorgen.

Twee oorlogſcheepen naar 't Zoenwaater gezonden, om van daar etlyke koopvaarders af te haalen.

‡ *Convoy.*

den, ten einde *dat men zich zoo zeer zou haasten, om de ruitery en* 1659.
't voetvolk in te scheepen, als doenlyk zou zyn; dewyl de bequaamste tydt vast voorby liep, en dat men niet dan onweêr of vorst te verwachten hadt. Dan alles ging langszaam voort. In deezen tydt* werdt 's Landt vloot in twee esquadres verdeelt: het eerste onder den Heer de Ruiter met de wimpels van de groote steng, en 't tweede onder den Kommandeur Kornelis Evertszoon met de wimpels van de voorsteng. De Kommandeur de Wildt was toen ziek naar Kiel gebraght. De vyf oorlogscheepen, met de drie galjoots, en een fluit, over eenige daagen naar Lubek gezonden, quaamen den tweeden van November met bier en lyftogt, daar ingekocht, by de vloot: en op dien zelven dagh begost men (naa elf, of, indien men rekent naa d'aankomst van Sweers met de fluiten, en ander vaartuig, na veertien dagen wachtens) aan de kaay der stadt Kiel de Deensche ruitery, en 't voetvolk, in fluiten en schoeten te scheepen. Toen voer de Ruiter met den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Schoutbynacht van Braakel, om met den Veldtmaarschalk Schak, den Deenschen Admiraal Bielke en den Viceadmiraal Heldt, aangaande het afzenden van eenige scheepen naar Middelsondt, te spreeken. Men besloot eindelyk, dat de Deenschen Schoutbynacht Markus Roodestein of Roodtsteen, met den Kapitein Henrik Gotskens, en ettelyke Deensche kaapers, naar of ontrent Middelvaartsondt zouden zeilen; om daar voor eerst de Zweeden, met alles in rep en roer te zetten, in een geduurige waapenschrik te houden, en naar die kant van Funen, daar men 't niet op hadt gemunt, te trekken; dewyl men van zins was aan d'andere zyde, ontrent Nyborg, te landen. Voorts zouden ze dienen, om ook, als 't tydt zou zyn, de Keisersche, Poolsche, en Brandenburgsche volken, die in Jutlandt waaren, op Funen te helpen. Gotskens hadt in 't byzonder deezen last, dat hy de beveelen van den Schoutbynacht Rootsteen in alle billykheit zou naakoomen: hem alle behulp doende, zoo in 't landen van 't krysvolk als anders: doch altydt wel lettende, en een goedt oogmerk hebbende op een goede wykplaatze†, indien hun een groote Zweedtsche maght op den hals quam, het zy naar Flensborg, of daar ontrent elders heene, doch met kennisse van den gemelden Schoutbynacht Roorsteen; trachtende, op die wyze, 's Landts oorlogschip voor de vyandtlyke maght te bewaaren. Men stelde straks ordre om de landtsoldaaten uit het schip van Gotskens op de scheepen van de Kapiteinen de Klerk en Heemskerk te verdeelen, en daarna ging Rootsteen met hem, en de kaapers, t'zeil. Den volgenden dagh zeilde de Nederlandtsche vloot, met de Deensche, uit de rivier van Kiel, en quam in zee, ontrent den mondt, ten anker, verwachtende de fluiten en schoeten, met het krygsvolk. Tegens den avondt is de Veldtmaarschalk Schak met veel hooge Bevelhebbers, nevens eenige fluiten, by de vloot gekoomen. De Ruiter voer straks naar zyn boordt, hem aanmaanende om t'zeil te gaan, dewyl men een schoonen Zuidenwindt hadt. Hy antwoorde, dat hy op morgen vroeg hoopte te vertrekken. Maar toen men den volgenden morgen d'andere fluiten noch niet vernam, werdt aan 't boordt van den Admiraal Bielke, werwaart de Ruiter zich hadt begeven, beslooten, straks t'zeil te gaan: mits dat de Viceadmiraal Heldt, en vier Hollandtsche Kapiteinen, noch drie uuren zouden wachten, en dan, met de verachterde fluiten en schoeten, volgen. Men ging daar op 's morgens ten acht uuren onder zeil, sterk groot en kleen by de hondert zeilen, en tegens den middagh volgde de Viceadmiraal Heldt, met de vier

De Ruiter aanhouden, op dat men zich met het inscheepen van 't krygsvolk zou haasten.

* 1 *Nov.*

Men begint de Deensche ruiters en soldaaten in te scheepen.

4 *Nov.* Roodtsteen en Gotskens worden naar Middelvaartsondt gezonden.

Last aan Gotskens gegeven. 4 *Nov.*

† *Retraitte.*

De Ruiter zeilt uit de rivier van Kiel. 5 *Nov.*

De vloot gaat onder zeil. 6 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. Hollandtſche Kapiteinen, d'overige fluiten, en al het Deenſch krygsvolk, ſterk ontrent vyfduizendt tweehondert ruiters, en vierduizendtzeshondert man te voet. Op dien zelven dagh voer de Ruiter, met de Heeren Kornellen Killegreuw, en Meteren, nevens den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Schoutbynacht van Braakel, aan 't boordt van den Admiraal Bielke, om met hem, en den Veldtmaarſchalk Schak, t'overleggen, waar en hoe men op 't eilandt Funen zou landen, en ten dien einde de ſcheepen verdeelen. Toen hier beſluit op was genoomen, vorderde de vloot haare reize. Daarna, ontrent het eilandt Langelandt gekoomen, riep de Viceadmiraal de Ruiter alle zyne Bevelhebbers en Kapiteinen aan boordt, en ſtelde ordre op de wyze der landing. Hy beval den Kommandeur Kornelis Evertszoon, den Schoutbynacht van Braakel, en de Kapiteinen Sweers, van Meeuwen, Niehof, van Amſtel, de Wit, Albert Matthyszoon, Tuineman, en Jakob Penſen, dat ieder zyn boot en ſloep, wel gewapent, met zeven matroozen en een' Bevelhebber bemant, gereedt zoude houden, om 't volk te landen: en dat ieder Kapitein veertig van zyne matroozen met geweer zou verzien, om de ſoldaaten in 't landen te helpen. Den achtſten van November quam de vloot, op den middagh, voor Nyborg, een ſtadt op d'Ooſtkuſt van 't eilandt Funen aan de Beldt gelegen. De Veldtmaarſchalk Schak, en d'andre Overſten beſlooten ſtraks aan te vallen; hoewel zich veele Zweedtſche ruiters op 't ſtrandt vertoonden, om 't landen te beletten. Doch d'avondt beviel hen. Echter voeren zy voort: maar met ſlecht beleidt; want niemant van hun hadt rechte kennis van de gelegentheit der plaatze. Midlerwyl begoſten de Zweeden, die eenig geſchut hadden geplant, op de vloot los te branden. Zy ſchooten met den eerſten ſchoot de groote ree van 't ſchip van den Kapitein Jan Thyszoon (die als Schoutbynacht, onder 't esquadre van den Kommandeur Kornelis Evertszoon, de vlag achter van zyn kruisſteng liet waajen) van boven neêr, en met een koegel van vierentwintig pondt door zyn kajuit: ook ſchooten ze verſcheide ſchooten over de Ruiters ſchip, en een koegel een voet onder waater. Uit de ſcheepen werdt desgelyks op en in de ſchans van Nyborg geſchooten. Des morgens, voor dagh, quaamen al d'Overſten, ſoldaaten en matroozen, (die de gantſche nacht in de boots en ſloepen hadden gezeeten, met groote armoede en koude) weêr aan boort, zonder iet ondernoomen te hebben; want zy wiſten des nachts door den donker niet waar ze zouden aankoomen om te landen. Toen lieten de Zweeden hun geſchut weêr t'elkens op de vloot afgaan, die wat afdreef en buiten ſchoots op twaalf vadem ten anker quam. D'Admiraal Bielke, aan de Ruiters boordt koomende, verzocht hem naar 't zyne te vaaren, om met den Veldtmaarſchalk, en d'andere hooge Bevelhebbers, over de landing nader te beraadtſlaagen. Hier werdt beſlooten, d'ankers te lichten, en de Zweeden, waar 't moogelyk, op een andre plaats, ontrent Kartemunde, aan te taſten. Men ging toen in der yl onder zeil. Dan daar quam een ſchielyke miſt, en de windt liep Weſtnoordtweſt, zoo dat men ten anker moſt koomen; om dat de ſtroom te ſterk de Beldt in liep. Ter zelver tydt braght een Hollandtſch galjootsman, die naar de kleene eilanden was gezonden om kondtſchap van de maght der Zweeden te haalen, drie mannen aan de Ruiters boordt. Dees zeiden, dat de Zweeden al 't krygsvolk van 't eilandt Langelandt (behalven tweehondert ruiters) op Funen hadden gebraght: daar byvoegende, dat de Zweeden ontrent vierduizendt ruiters op Funen hadden, maar weinig voetvolk. Doch men

Zie Aitzema XXXIX. 431.

7 Nov.

De Ruiter ſtelt ordre op de landing.

De vloot komt voor Nyborg. *8 Nov.*

Men tracht daar te landen, maar 't mislukt.

9 Nov.

Nader beraadtſlaaging.

Toeleg op Kartemunde.

De vloot werdt door tegenwindt opgehouden.

Bericht van de magt der Zweeden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

men kreeg daarna kennis, dat het Zweedtsche leger op Funen bestondt in ruim zeven duizendt man: naamelyk vierduizendt vyf hondert ruiters, tweeduizendt soldaaten te voet, en zeshondert dragonders. Naa den middagh beval de Ruiter aan al zyn Kapiteinen, ten dien einde aan zyn boordt geseint, dat ze tegens den avondt hunne boots, zonder soldaaten in te neemen, weêr by een zouden vergaderen; om de Zweeden met een valschen alarm, als of men bezuiden Nyborg wou landen, te misleiden. Dan de toeleg was, om, de Zweeden daar ophoudende, naa middernacht t'zeil te gaan naar Kartemunde. Zyn bevel werdt naagekoomen, en in de voornacht voeren de boots en sloepen naar landt, met veel beweeging. Ook schooten ze met hunne ophebbende bassen boschwaart in. De Zweeden hun aankomst verwachtende, hielden den gantschen nacht goede wacht. Den tienden van de maandt, 's morgens voor den dagh, ontrent ten vier uuren, ging de vloot, op een bezonder sein, door den Admiraal Bielke en den Viceadmiraal de Ruiter daar toen beraamt, in stilligheit, zonder gerucht te maaken, weêr t'zeil. Maar tegens den dagh liep de windt Westnoordtwest, en men verviel beneeden het eilandt Romso, dat ruim twee mylen ten Noordtoosten van Kartemunde leit. Toen deê de Ruiter alle vlyt om op te laveeren, en quam ontrent den middagh voor Kartemunde. Hy gaf straks ordre, dat de Kommandeurs Kornelis Evertszoon, en de Wildt, den Schoutbynacht van Braakel, en de Kapiteinen Jan van Amstel en Aldert Matthyszoon, hunne scheepen, nevens het zyne, op een springk zouden leggen, om de stadt te beschieten: 't welk zoo fel aanging, dat de stadt door 't stuiven van de pannen en steenen somtydts als in een rook stondt: zoo dat de ruitery niet wist waar ze zich zou verbergen. Ook liet de Ruiter door vier andre scheepen gestaadig, langs een vlak veldt, op de Zweedtsche ruitery speelen. Ondertusschen quam d'Admiraal Bielke, met den Viceadmiraal Heldt, by de Ruiter, die terstondt by den Veldtmaarschalk Schak aan Bielkes boordt voer, hem biddende, dat men terstondt moght aanvallen, dewyl 't toen al twee uuren naa middagh was. Naa lang verzoek raakten eenige Deensche soldaaten, met den Kornel Killegreuw en zyne Nederlandtsche benden, tot de voortoght geschikt, in de boots en sloepen, (d'oorlogsscheepen konden op geen musketschoot na aan de wal koomen) en voeren voort, tot dat ze alle aan den grondt vast raakten, ontrent een pistoolschoot van de brug der stadt. De Zweeden hadden zich op twee plaatzen begraven, en van de stadt af, tot aan de bok der brugge toe, dwarsschanssen opgeworpen. Aan d'eene zyde stonden twee, aan d'andre zyde drie regementen Zweedtsche ruiters, en de dragonders bewaarden de stadt. In 't eerst schooten de Zweeden sterk in de boots en sloepen, zoo dat al eenige van de Hollanders sneuvelden. De Ruiter, in een van de sloepen daar tegenwoordig, dat ziende, riep zonder ophouden, *Valt aan mannen, valt aan, of gy zult al te zaamen worden vermoordt.* Dit opwekken gaf hert. Henrik van Fleury van Kulan, Heer van Buat, een Fransch edelman, en Ritmeester in dienst van den Nederlandtschen Staat, die zich als een vrywillige op 's Landts vloot hadt begeven, de Ruiters stem hoorende, sprongk terstondt, met het rapier in de vuist, tot den middel toe in 't water, en riep, *Mannen dat gaat u voor, volgt my na.* Toen sprongen de soldaaten, in dat zelve oogenblik, (terwyl de scheepen noch fel op de stadt schooten) by heele troupen over boordt, begaven zich naar 't strandt, vielen, als manhafte krygsluiden, op de Zweedtsche ruiters (die hun te gemoet reeden en zochten te stuiten) aan, vechten-

1659.

Ordre tot het maaken van een loozen alarm.

De vloot zeilt naar Kartemunde. 10 *Nov.*

De stadt wordt beschooten.

De Ruiter spreekt het volk moedt in.

Buats dapperheit. 10 *Nov.*

De Hollanders landen met de Deenen, en dryven de Zweeden op de vlucht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. de voet tegens voet, met ongelooffelyke dapperheit, tot dat de Zweeden, naa een' korten ftrydt, bezweeken, hun voordeel verlieten, en verbaasdelyk de vlucht naar de brugh naamen. Maar zy werden van de Deenen en Hollanders zoo kort gevolght, dat ze de ftadt op twee plaatzen aan brandt ftaaken, en verlieten. Doch de brandt deê weinig fchaade, en werdt terftondt gebluft. De Ruiter hieldt zich geduurig in de floep en by 't werk, daar twee matroozen aan zyne zyde werden doodtgefchooten: dan desniettegenftaande dreef hy 't volk, met zyn byzyn en aanmaanen, niet alleen wakker voort, maar hy ging hun ook ruftig voor, en quam onder d'eerften aan landt. Daarna voer hy met den donker weêr aan zyn boordt, om op alles ordre te ftellen, en zondt noch driehondert pondt buskruidt, met veel koegels en londt aan de foldaaten. Des anderendaaghs † gaf hy vroeg laft, dat al de boots en floepen zich by de paardefcheepen zouden voegen, en tot teegen den grondt werpen, 't welk met 'er haaft gefchiedde: en zyn op dien dagh meer dan duizendt Deenfche ruiters, met veel pakkaadje, door de boots en floepen, aan landt gezet. Men kreeg toen door twee Zweedtfche Edelluiden, die tot de Deenen overliepen, bericht, dat de Zweeden naar Nyborg waaren getrokken. Anderen verhaalden, dat ook de Zweeden Odenfee hadden verlaaten, en met zak en pak desgelyks naar Nyborg waaren geweeken: daar byvoegende, dat men ontrent Middelvaartfondt zeer hadt hooren fchieten. Ter zelver tydt ftierde de Heer de Ruiter zeven van 's Landts oorlogsfcheepen, onder 't gebiedt van den Kapitein Adriaan Houttuin, te weeten de fcheepen, van Houttuin, Jan Thyszoon, Ysbrant de Vries, Jan van Amftel, Albert de Boer, Laurens Heemskerk, en Brunsveldt, van de vloote af: vier om tuffchen d'eilanden van Langelandt en Spro te kruiffen, en drie om ten anker voor de ftadt Nyborg op de wacht te leggen. Hier door zocht hy te verhinderen, dat den Zweeden op Funen geen byftandt van volk, of andre oorlogsbehoefte, zou worden toegezonden. Ook hadden ze laft, geen fcheepen, groot noch kleen, van wat volk het zou moogen zyn, te laaten doorzeilen, maar hen op te houden. Met het aanbreeken van den volgenden dagh begoften de matroozen de reft der Deenfche ruitery t'ontfcheepen, die men 's middaghs al aan landt hadt. Toen werdt by den Viceadmiraal de Ruiter, en zynen Krygsraadt, op het ernftig verzoek van d'Opperhoofden der landtfoldaaten, befslooten, dat men al 't Nederlandtfch krygsvolk, dat nu op Funen was, fpyze voor een week, uit de vloot, aan landt zou verfchaffen: te weeten vyf pondt hardt broodt, twee pondt kaas, en een pondt booter voor ieder man, en elke vyftig man twee tonnen bier. Maar de Kornellen, Kapiteinen, en andere Bevelhebbers, zou men verzorgen naar hunnen ftaat. Die lyftoght werdt aan landt gebraght, om hen op den toght, die te doen ftondt, voor fchielyk gebrek te behoeden. 'S daags daar aan zondt de Ruiter twee Kapiteinen, Tuinneman en Noblet, met hunne fcheepen en een galjoot af, hun beveelende, dat ze tuffchen Romfo en den uithoek Rosnes (dat is, tuffchen Funen en Zeelandt) de verwachtwordende Hollandtfche koopvaardy- en lyftoghtvloot zouden waarneemen, en die ontmoetende ophouden, en onder zyne vlag brengen. Ten zelven daage quaamen dertig Zweedtfche ruiters met hunne paarden by de Deenen over, en het geheele Zweedtfche leeger vertoonde zich in 't gezicht van de Deenen en Hollanders, maar toen die op hen aanquaamen, weeken ze weêr te rugh. Daarna ‡ voer de Ruiter met den Admiraal Bielke, den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Schoutbynacht Pieter van Braa-

Kartemunde wordt van de Zweeden verlaaten.

† 11 *Nov.* De Deenfche ruitery werdt ontfcheept.

Men zendt eenige fcheepen om tuffchen Langelandt en Spro te kruiffen, en voor Nyborg wacht te houden.

Het Nederlandtfch krygsvolk op Funen werdt uit de vloot met fpyze voor een week verzorgt.

12 *Nov.*

De Ruiter laat op de verwachte koopvaardyvloot kruiffen.

13 *Nov.*

‡ 14 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Braakel, aan landt, by den Veldtmaarſchalk Schak, daar beſlooten werdt, dat men by d'oorlogſcheepen, die voor Nyborg waaren geplaatſt, noch drie ſcheepen, met al de Hollandtſche fluiten en eenige ſchoeten zou zenden: met verdre ordre, dat al de ſcheepen die by Langelandt en daar ontrent laagen, zich daar by zouden vervoegen; om daar gezaamentlyk met boots en ſloepen de Zweeden dagh en nacht in alarm, en met den ſchyn van de ſtadt te willen aantaſten, op te houden: ten einde dat de Veldtmaarſchalk Schak te beeter gelegentheit moght hebben om met de ruitery en 't voetvolk landtwaart in naar Odenſee, en van daar naar Middelvaartſondt te trekken, daar men hoopte dat de Brandenburgſche, Keizerſche, en Poolſche volken, tot byſtandt van Denemarken, zouden overkoomen. Weinig daagen voor de landing der Deenen en Hollanders op Funen, hadt zich de Koning van Zweeden, met eenige ruitery, op 't eilandt Falſter begeeven, om de nabygeleege eilanden tegens allerley overval te verzeekeren. Voor zyn vertrek naar Falſter ſcheen hy den Gezanten, die hem tot vreede rieden, meer gehoor te geven, dan voorheene. Doch men houdt, dat hy met goede woorden ſlechts tydt zocht te winnen, en middelen uittevinden om te beletten dat men zich van de Hollandtſche vloot tegens hem niet zou dienen. Dan korts daarna als hy t'eenen daage de Koningin, zyn gemaalin, op Falſter met de jacht zocht te vermaaken, kreeg hy tyding van Koppenhagen, dat de Ruiter met de Hollandtſche, en Bielke met de Deenſche vloote, t'zeil waaren gegaan; dat ze hunnen koers naar Holſtein ſtelden, en ſcheenen voor te hebben om daar krygsvolk in te neemen, dat ergens heene te voeren, en aan landt te zetten. Op deeze tyding verliet de Koning ſtraks de jacht. Doch eerſt nam hy den Franſchen Gezant Terlon (die, nevens al de Gezanten, toen ook op Falſter was) alleen, gaf hem kennis van de tyding, en vraagde, *werwaart hy meende dat het de Hollandtſche en Deenſche vlooten hadden gemunt?* Terlon zeide, *dat hy 't niet wiſt, doch meende dat ze een landing in Funen zouden doen.* De Koning antwoordde, *dat hy andere gedachten hadt, en veeleer geloofde, dat ze de krygsbenden naar Schoonen zouden voeren; om dat daar weinig vaſte plaatzen, en dat d'onderdaanen quaadt Zweedts waaren, houdende den Koning van Denemarken voor hunnen wettigen Heer, onder wiens gebiedt zy gaarne zouden wederkeeren.* Ook ſcheen hy te wenſchen, *dat zich de Deenen naar Funen moghten wenden*, en liet zich bedunken, *dat daar voor hun niet te haalen was, dan ſlaagen.* Dan evenwel vertrok hy terſtondt, zonder te zeggen waar hy heene ging, weêr naar Zeelandt, en nam zyn' wegh naar Korſoor; om Funen zoo veel naader te zyn, en op alle voorvallen ordre te ſtellen. Doch den tweeden dagh naa zyne aankomſte te Korſoor, hoorde hy een groot gerucht van ſchieten met geſchut en musketten, op de kuſt van Funen, dat hem als een donderſlag in d'ooren klonk. Hy beſloot zonder uitſtel derwaart te vaaren; om met zyn byzyn de zynen t'onderſteunen. Maar zyne Raaden verſtonden, dat zulks gantſch ongeraaden was: dat hy zich te zeer zou waagen; dewyl hy daar niet kon koomen, dan met een ſloep, of ander kleen vaartuig, en met het grootſte gevaar van door de Deenen, of Hollanders, gezien, onderſchept, en gevangen te worden. De Koning gaf hunne reeden plaats. Hy bleef, byna ten einde van raadt, te Korſoor, en nu niet langer twyffelende of 't was op Funen gemunt, zondt den Maarſchalk Steenbok met eenig vaartuig derwaart, die noch recht te tyde quam, om zyn deel te hebben in 't ongeluk dat het Zweedtſche

leger,

1659.

Men beſluit meer oorlogſcheepen voor Nyborg te zenden.

De Koning van Zweeden op Falſter.

Memoires de Terlon. p. 264.

Kryght tyding dat de Hollandtſche en Deenſche vlooten van Koppenhagen zyn vertrokken.

Zyn geſprek met den Franſchen Gezant Terlon.

Terlon. p. 265. 266.

Vertrekt naar Korſoor.

Hoort daar 't ſchieten op Funen.

Terlon. p. 266.

Wil derwaart vaaren.

Dat zyne Raaden af raaden.

Zendt Steenbok naar Funen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. leger, op dat eilandt, ſcheen beſchooren. De Koning, bezorgt voor Funen, hadt korts te vooren, in verſcheide nachten, eenig voetvolk uit Zeelandt, en andere eilanden, met kleen vaartuig derwaart gezonden. Zommigen dacht het vremdt, dat de Prins van Sultsbach, Veldtoverſte der Zweeden op Funen, de Deenen en Hollanders niet ſtraks naa 't landen, eer noch de ruitery was ontſcheept, hadt aangegreepen: en dat hy ze daarna noch tydt liet om zich by d'andre verbonde volken (die men uit Jutlandt verwachtte) te voegen. Dan anderen verſtonden, dat zyne benden ten tyde van de landing te wydt waaren verſpreidt, en dat, eer hy ze van alle kanten recht by een kon verzaamelen, de tydt en kans verliep. Ook is 't zeker dat ſchielyke tegenſpoedt en gevaar het verſtandt bedwelmen, den raadt beneemen, en twyffelmoedigheit veroorzaaken. Dan terwyl de Zweeden met nutteloos ſukkelen den tydt van doen met raadtſlaan verſleeten, zochten de Deenen en Hollanders hunnen verderen toeleg uit te voeren. De Viceadmiraal de Ruiter, weetende dat men alle daagen ſneeuw en vorſt hadt te wachten, en met de vloot niet lang kon zee houden, porde den Veldtmaarſchalk Schak geduurig aan, om voort te trekken. Men meende den vyftienden op wegh te ſlaan, maar 't werdt door het vallen van veel ſneeu, en 't ongeſtuimig weder, verhindert. Op den zelven dagh quam de Kommandeur Verburg met d'afgezonde oorlogſcheepen, nevens de koopvaardyvloot en de ſcheepen met lyftoght, daar hy op gekruiſt en gewacht hadt, met eenige Berger- en Yslandtsvaarders, voor Kartemunde tegens den avondt onder de vlag, daar groote blydtſchap over werdt betoont. Des anderendaags quam 'er een loopende tyding, die ſedert waar werdt bevonden: te weeten, dat de Veldtmaarſchalk Ernſt Albrecht van Eberſtein, met de verbonde volken, by Middelvaart in Funen was overgekoomen. Zy raakten den veertienden der maandt, (den vierden dagh naa de landing der Deenen en Hollanders) met behulp van eenige boots, op 't eilandt, verſtrooiende eenige Zweeden, die 't zochten te beletten. Doch zy vonden hier te minder tegenſtandt: dewyl de Prins van Sultsbach zich met de meeſte benden aan d'andere zyde van 't eilandt, ontrent Nyborg onthieldt, en die ſtadt tot een rug zocht te houden. Dat overſcheepen by Middelvaart hadt drie daagen en drie nachten geduurt. Daar waaren vier Keiſerlyke regementen, vier Brandenburgſche, achthondert Poolen, duizendt Deenſche ruiters en zeshondert dragonders: in alles ontrent vierduizendt ruiters, behalven 't voetvolk, dat weinig in getal was. Den zeventienden begoſt de Veldtmaarſchalk Schak, eer hy noch zekerheit hadt van d'overkomſt der Keiſerſche en andere verbonde volken, met het Deenſch en Hollandtſch krygsvolk voort te trekken: doch zy vorderden dien dagh maar een myl weeghs, tot aan 't dorp Munkenbo: en hun toght ging te langzaamer voort, om dat ze verſcheide plaatzen en paſſen door trokken, daar hen de Zweeden met kleene maght hadden konnen ſtuiten, of ten minſten eenigen tydt ophouden, en den wegh naar Odenſee belemmeren, indien ze daar hadden ſtalgehouden. Te Munkenbo lag de Veldtmaarſchalk Schak met zyne en de Hollandtſche benden twee daagen ſtil, om middelertydt te zien wat gelaat hunne vyanden hielden, en wiſſe kundtſchap van den ſtandt der zaaken te bekoomen. De Zweeden, die zich eenigen tydt aan de zyde van 't Deenſche leger hadden gehouden, toogen weêr naar Nyborg, en Schak quam met de zynen den negentienden der maandt t' Odenſee. Hier ontfingen ze zeeker bericht van Eberſteins overtoght in Funen, en dat hy met de benden der bontgenooten naar Oden-

Margin notes:

15 *Nov.* D'aankomſt van de koopvaardy- en behoeftvloot, uit Hollandt verwacht.

16 *Nov.*

De Keiſerſche, Brandenburgſche en Poolſche volken koomen by Middelvaart op Funen.

17 *Nov.* De Deenen en Hollanders beginnen voort te trekken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659.

Voegen zich by de krygsbenden der bondtgenooten, en trekken naar Nyborg.

Odensee quam. Ook voegden zich beide de Veldtmaarschalken Schak en Eberstein den eenentwintighsten ontrent de gemelde stadt byeen, en besloten, gezaamentlyk op de Zweeden, die onder Nyborg stonden, los te gaan. Des anderendaaghs ontrent ten elf uuren quaamen de Deenen met hunne bontgenooten ontrent een myl van Nyborgh, daar ze de Zweeden, onder den Prins van Sultsbach en den Veldtmaarschalk Steenbok, (korts te vooren uit Zeelandt gekomen) op het hellen van een taamelyk lang geberght in slaghordre zaagen staan. De plaats gaf den Zweeden veel voordeel. Want zy hadden de stadt Nyborg achter den rug, en voor de borst een sterke hegge en gracht, daar de musketiers en dragonders, als achter een vaste borstweering, waaren geplaatst. De Deenen met hunne bondtgenooten trokken toen in slaghorde voort. De Veldtmaarschalk Eberstein voerde de rechter, d'Overste Wachtmeester Tramp de slinker vleugel, en de Veldtmaarschalk Schak de middeltocht, daar ook de Nederduitsche Kornellen Killegreuw, Kuik, van Meteren, en Ernst van Ailva met hun volk waaren geplaatst, behalven eenig volk van Killegreuw en zommige Vriezen, die by Tramp waaren gesteldt. Ook hadt men eenige benden van toeverlaat achter de krygshoopen geschikt, om den verlegenen te hulp te koomen. Het gevecht begost aan de Deensche zyde door de ruitery. Eberstein en Schak vielen met groote kloekmoedigheit aan, en quaamen tot de gemelde hegge: maar vonden daar zoo sterken tegenstandt van de Zweedtsche muskettiers en dragonders, dat het hun niet moogelyk was verder door te dringen. De Zweeden, welker aangeboore manhaftigheit door wanhoop toenam, dreven hunne vyanden niet alleen te rug, maar braghten ze ook in onorde, en zoo wel d'eene als d'andre vleugel begost te wyken. Ook werden ze ten deele meester van 't geschut, als Schak de Nederlandtsche soldaaten beval aan te vallen. Deeze door hunne Kornellen Killegreuw, van Meteren, en Ailva aangevoert, trokken in geslootene slaghorde, met gevelde pieken, op de Zweeden aan, en troffen met zulk een welbeleide en willige onvertsaaghtheit, dat de rechter vleugel, te vergeefs gepooght hebbende hunne orde te breeken, t'elkens op de pieken werdt gestuit, en, naa een korten tydt, zyn post met het geschut most verlaaten, en de vlucht neemen. De slinker vleugel zocht zeekeren doorgang te beschermen, maar hieldt niet lang standt tegens den aanval der Nederlanderen: van de welke getuigt werdt, dat ze de Zweeden, zoo wydt als zy voor hen stonden, uit hun voordeel achter de hegge deeden wyken, en 't veldt ruimen: ja dat een Hollandtsche bende, door den Kolonel van Meeteren geleit, en van eenige weinige Deensche ruiters ondersteunt, met gevelde pieken twee Zweedtsche krygshoopen † te paarde van hun geschut dreeven. Door dit treffen der Hollanders, en 't wyken der Zweeden, veranderde de kans. De Keizerschen, Brandenburgers, Deenen en Poolen, vielen met gelyken moedt aan, en dreeven de Zweedtsche ruiters tot in Nyborg. Het voetvolk, van de ruiters ontbloot, en verlaaten, daar veel Finnen en Gothen onder waaren, werdt van de Poolen omcingelt, en meest al ter neder gesabelt. De Prins van Sultsbach en de Veldtmaarschalk Steenbok, ziende dat alles verlooren was, vonden niet geraaden zich binnen Nyborg te laaten besluiten, maar naamen de vlucht, door zeeker bosch, naar het strandt, daar ze een visscher vonden, die, door belofte van geldt bekoort, hen, den volgende nacht, nevens twee of drie dienaaars, met zyn scheerboot, naar Zeelandt voerde. De Viceadmiraal de Ruiter, die den

Veldtslag op Funen, by Nyborg, 24 Nov.

De Deenen en Duitschen aan 't wyken, en in onordre.

Dapperheit der Nederlanderen, die de Zweeden doen wyken.

† Esquadrons.

De Zweeden worden geslaagen, en vluchten binnen Nyborg.

1659.

Verburg wordt weêr naar den hoek van Schagen gezonden.

22 *Nov.*

De Ruiter zeilt met de vloot naar Nyborg.

Zendt van Braakel met de Koopvaardy-ſcheepen naar Lubek, en ſtelt verder ordre op hun geley en 't laaden van lyſtogt.

23 *Nov.*

24 *Nov.*

Kapitein Verburg den eenentwintighſten met zes oorlogſcheepen weêr naar de kleene Helms en Schaagen afzondt, om de tweede lyſtoghtvloot, die noch uit Hollandt werdt verwacht, waar te neemen, en af te haalen, ontfing den volgenden dagh een brief van den Veldtmaarſchalk Schak, met verzoek, dat hy met de vloot naar Nyborg zou zeilen. Hy ging ontrent den middagh onder zeil, doch moſt door hardt weder met den avondt een myl van de ſtadt ten anker koomen. Doch naa middernacht bedaarde de windt, en weêr t'zeil gaande quam hy met den dagh ontrent de baay of inham van Nyborg. Hier ſtelde hy ordre dat de Schoutbynacht van Braakel met veertien oorlogſcheepen, en de koopvaardyvloot onlangs uit Hollandt gekoomen, naar Lubek zou zeilen, en van daar de koopvaardyſcheepen die naar Kolbergen en Koningsbergen wilden, met vier oorlogſcheepen tot ontrent het eilandt Bornholm laaten geleiden: met laſt, dat die vier ſcheepen hem dan te Lubek zouden vinden, daar hy eenige ingekochte lyſtoght van broodt, gort, boter, en bier, zoo wel in zyne ſcheepen als in een fluit en twee galjoots zoude inneemen; voorts dat hy aldaar de komſt van 's Landts oorlogsvloot zou afwachten. Braakel ging den vierentwintighſten tegens den avondt onder zeil: en ter zelver tydt hoorde en zagh men op de vloot, door 't geluidt en vlam der ſtukken en musketten, dat de twee legers aan elkander waaren. De Ruiter liet toen drie Kapiteinen hunne ankers lichten: met laſt dat ze benoorden Knoetshooft, of Knutshovet, dwars van de Schans zouden zeilen, of elders daar zy zouden oordeelen met geduurig ſchieten van hun geſchut, op de Zweedtſche ruiters en voetknechten, den meeſten dienſt te konnen doen. Zy liepen dicht onder 't landt, en met den donker hieldt het ſchieten op, maar men zag toen eenige vlammen van brandt opgaan.

Ordre van de Ruiter gegeven.

25 *Nov.*

Den vyfentwintighſten deê de Ruiter (dien de Veldtmaarſchalk Schak d'uitkomſt van den ſlag en 't vluchten der Zweeden in Nyborg hadt laaten weeten, met verzoek dat hy de gemelde ſtadt nu ook te water zou aantaſten) voor dagh ſein om onder zeil te gaan. Aan de Kommandeurs Kornelis Evertszoon en de Wildt werdt belaſt, dat ze zich, met den Kapitein Jan Thyszoon, nevens de Kapiteinen van der Zaan, Sweers, en Tuineman, benoorden Nyborg zouden zetten, en van daar de Zweeden beſchieten. Maar de Ruiter laveerde, met d'andere ſcheepen, den mondt van de ſtroom der ſtadt, genoemt Slipshaven, in, tot boven de ſchans Knutshovet, daar men zoo lang op ſchoot, tot dat de Zweeden die, zonder weêr te bieden, verlieten, en naar de ſtadt vlooden. Hier op zondt de Ruiter zyn ſloep, wel bemandt, naar de Schans, die men leedig vondt, en daar men 't Staaten vaandel plantte. Men vondt hier ook twee metaale halve kartouwen, die de Ruiter daarna met boots van landt liet haalen en aan boordt brengen. Toen zeilde hy den ſtroom of haven dieper in, gevolght van de Kapiteinen van Amſtel, van Meeuwen, van Berchem, Kramer, Richewyn, Niehof, Penſſen, Houttuin, de Wit, de Vries, Roetering, Schatter, Mangelaar, en de Boer. Zy quaamen in 't kort zoo dicht by Nyborg, dat men met de kleenſte ſtukken over de ſtadt kon heenen ſchieten. Toen wierpen al de ſcheepen het anker op drie vadem waters, en braghten een ſpringk op het touw. De Kapitein Jan van Amſtel lag met zyn ſchip, de Provincien, voerende veertig ſtukken geſchuts, allerdichtſt aan de ſtadt. Weshalven de Viceadmiraal de Ruiter, de Deenſchen Admiraal Bielke, en andere Bevelhebbers zich aan zyn boordt begaven, om van daar de gelegentheit en toeſtandt der Zweeden te beter te konnen bezichtigen, en van naaby op alles ordre te geven. Dus leggende, hief het

De Ruiter zeilt de Slipshaven in.

Verovert de ſchans van Knutshovet.

Komt met eitelyke ſcheepen dicht voor Nyborg.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

A. De Stadt Nyborg.
B. De Slips Haven.
C. De Schans Knuts hovet.
D. Het Zweedts Kanon.
E. De Schans Nyborg.
F. Het Deensche Leeger.
1. De H.r Vice Adm.l Michiel de Ruiter.
2. Kap.t Ian van Amstel.
3. Kap.t Iakob van Meeuwen.
4. Kap.t Iakob van Berchem.
5. Kap.t Barendt Kramer.
6. Kap.t Ian Richewyn.
7. Kap.t
8. Kap.t
9. Kap.t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

7. Kapt. Hugo van Niehof.
8. Kapt. Iakob Pens.
9. Kapt. Iakob Simonsz de Wit.
10. Kapt. Ysbrandt de Vries.
11. Kapt. Ian Roetering.
12. Kapt. Gerbrandt Schatter
13. Kapt. Frans Mangelaer.
14. Kapt. Albert Pietersz de Boer.
15. De Hr. Comdr. Cornelis Evertsz.
16. De Hr. Commanduer de Wildt.
17. Kapt. Isaak Sweers
18. Kapt. Willem vander Saan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

het donderen uit al 't geſchut der ſcheepen, die zoo naa laagen, dat ze konden toereiken, op Nyborg aan, gelykelyk met heele laagen losbrandende, met loſſen en laaden, zonder ophouden, zoo veel als 't metaal of yzer kon lyden: dat groote ſchaade en noch grooter ſchrik baarde, in een kleene ſtadt, zoo vol gepropt door al de ruiters en ſoldaaten, daar binnen gevlucht. Hoe kleener ſtadt hoe grooter drang, en hoe grooter drang hoe wiſſer wonden. De groote koegels en yzre bouten troffen huizen, menſchen en paarden. De daaken en ſteenen vloogen herwaart en derwaart, als een dichte haagel, en dien de koegel verſchoonde, werdt door 't hout of ſteen, dat van de huizen ſtoof, verwondt, verplet, of aan flarzen gekletſt. Door het yslyk gedruiſch van 't geduurig ſchieten, met rook en vlam, den heemel betrekkende, verging yder hooren en zien. Het jammerlyk ſteenen, kermen en kryten der gequetſten, mannen, vrouwen, kinderen, deedt yder 't hart ſluiten en de hairen te berg ſtaan. Niemant kon hier vluchten, nergens was uitkomſt, 't gevaar overal, en de doodt naaby. In deeze verſchrikkelyke benautheit, die men beter kan bedenken dan beſchryven, hadden de Zweeden ontrent een uure doorgebraght, en uitgehardt, als hun hart en hoope ontzonk. Zy zonden toen in der yl een Trompetter naar buiten, met verzoek aan de Veldtmaarſchalken Schak en Eberſtein, *dat men zoude ophouden van ſchieten, en in handeling treeden.* Men antwoordde, *dat men over geen voorwaarden wou handelen, en dat ze zich moſten overgeven op genaade oft ongenaade*, en men ging met ſchieten voort. Korts daarna quaamen drie Zweedtſche Heeren, Schoonleven, Leliekroon, en noch een ander, buiten, met aanbieding van zich ter beſcheidenheit der Deenen en hunne bondtgenooten op te geven. Van d'andre zyde gingen de Heeren Detlof van Alefeldt, en Tramp binnen de ſtadt, om zich met de Zweedtſche Overſten naader te beſpreeken. Ondertuſſchen hadt men ook een Trompetter aan de Ruiters boordt gezonden, met gelyk verzoek van 't geſchut te doen zwygen, terwyl men met de Deenen in geſprek was van zich t'hunner beſcheidenheit over te geven. Hy antwoordde, *dat men zich in der yl moſt beraaden en tot beſluit koomen, of hy zou de ſtadt onder de voet en tot een ſteenhoop ſchieten.* Hier op liet hy 't ſchieten ſtaaken, doch toen men, zyns oordeels, niet haaſt genoegh te rug quam, weer aanheffen, als vooren, zonder ophouden: tot dat men hem ſtraks daarna een' brief van den Veldtmaarſchalk Schak braght, meldende, *dat zich de Zweeden op genade oft ongenade hadden overgegeven, en hem ten hooghſten bedankende, dat hy dat werk zoo kort hadt ten einde gebraght.* Elf regementen ruiters vielen toen in handen van de Deenen en hunne bontgenooten, met wel drieduizendt paarden. Onder de gevangenen waaren twaalf Kornellen, en d'Overſte Wachtmeeſters Henrik Horn, Weyer, en de Graaf van Waldek. De Hartog van Weymeren en Graaf Konigsmark waaren in den ſlagh gevangen. Dees overwinning was zoo volkoomen, dat men van diergelyke weinig heeft gehoort, of in Hiſtorien geleezen; dewyl van 't gantſche leeger des Konings van Zweeden op Funen, voor den ſlagh meer dan zevenduizendt mannen ſterk, behalven eenige weinigen, die zich miſſchien in boſſchen en heggen verſtaaken, niet meer dan de twee Veldtoverſten, met twee of drie dienaaren, dat men weet, zyn afgekoomen: te weeten de Prins van Sultsbach en de Veldtmaarſchalk Steinbok, gelyk verhaalt is. Daarbeneven waaren dit de beſte en ſtrydtbaardtſte krygsbenden die de Koning hadt, en daar hy zich meeſt op betroude. Aan de zyde der Deenen en hunne bondt-

1659.

En dwingt ze door fel ſchieten zich op te geven, met al 't overſchot van 't Zweedtſch leger, ter beſcheidenheit van d'overwinners.

25 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. bondtgenooten waaren in alles ontrent vyfhondert mannen gebleeven, en daar onder acht Bevelhebbers van naame, met den Vrieſchen Kapitein Hemmema, voorts weinig Nederlanders, hoewel ze 't meeſte ſpits hadden afgebeeten. Ook gaven de Deenen en anderen hun d'eere, *dat ze de voornaamſte werktuigen der overwinninge waaren:* en de Zweeden bekenden zelfs, *dat het de Nederlanders waaren, die hun den doodtſteek hadden gegeven.*

Aitzema xxxix. 432. 436.

Dus werdt Funen, naaſt Zeelandt het grootſte der Deenſche eilanden, met al zyn ſteeden en ſterkten in vyftien of zestien daagen tydts verovert; met ontrent hondert ſtukken geſchuts, veel ander oorlogtuig, en meer dan hondert twintig vaandelen en ſtandaarden. Ruim tweeduizendt waaren aan de zyde der Zweeden gebleeven, en 't getal der gevangenen werdt op vyfduizendt begroot. De ruiters heeft men ten deele onder de Deenen, ten deele onder de Keiſerſchen en Brandenburgſchen ondergeſteeken.

Nyborg geplondert.

De ſtadt Nyborg bezuurde 't lot des oorlogs, en werdt deerlyk door de Keiſerſchen, Poolen en anderen, geplondert; terwyl de Nederlanders geduurig in waapenen bleeven. Veele gevangenen, ook eenige vrouwen, benam men al wat ze hadden, en liet ze in 't hemde ſtaan, 't welk in dat Noordtſch en koudt geweſt, in 't einde van November, niet veel min was dan hen dooden; want het dekzel kan men, om te leven, zoo weinig miſſen dan het voedtzel.

De Ruiter komt in de ſtadt, en wordt weegens zyn dienſt bedankt. *26 Nov.* Insgelyks de Kornellen der Nederlandtſche ſoldaaten.

'S daags naa 't overgeven der ſtadt werdt de Viceadmiraal de Ruiter, met den Admiraal Bielke, aan landt ontbooden, en van de Veldtmaarſchalken Eberſtein en Schak, en andre hooge Bevelhebbers, met heuſche woorden voor den goeden dienſt, met de vloot gedaan, bedankt. Ook hebben Eberſtein en Schak de Kornellen Killegreuw, van Meeteren en Ailua in 't byzonder, weegens hunne dapperheit in den ſlagh getoont, met dankzegging gepreezen, met belofte, dat de Koning van Denemarken hunne dienſten zoude erkennen. De Zweeden vreesden dat de Viceadmiraal de Ruiter, naa 't winnen van Funen, de krygsbenden der bondtgenooten met de vloot in Zeelandt zou overvoeren, om hunne overwinning te vervolgen: en de Ridder Terlon, Gezant van Vrankryk, meent, dat de Hollanders dit uit redenen van ſtaat naalieten; dewyl 't hun belang † vereiſchte, dat ze de Noordtſche Koningen tegens elkanderen in gelyk gewicht van maght hielden.

Memoires de Terlon. p. 268. 269. † *Intereſt.*

Maar 't is zeeker, dat men den Heer de Ruiter dat overvoeren der gemelde benden toen niet vergde: en dat hy ten zelven daage aan den Veldtmaarſchalk Schak vertoonde, *dat hy daar met de vloot, door ſchaarsheit van lyftoght, niet langer kon blyven: en bovendien dat hy 's Landts vloot, zoo laat in den tydt, toen men alle daagen vorſt of ſtormen te verwachten hadt, daar niet langer kon waagen.*

De Ruiters voorſtel.

Dies beſloot men dat hy zou t'zeil gaan. Hy voer terſtondt weêr aan boordt; want de ſtadt was zoo vol menſchen, Deenen, Duitſchen, Nederlanders en Poolen, ook gevange Zweeden, dat men daar quaalyk door kon koomen. Hier waaren, meende de Ruiter, wel veertienduizendt menſchen by een, zonder de paarden en waagens. Ook zagh hy daar noch plonderen en veele menſchen byna naakt in de koude ſtaan, maar met erberming, klaagende over d'ellende van den oorlogh, die alles verſlint.

Zyn erberming over d'ellende des oorlogs. *27 Nov.*

Weêr aan boordt gekoomen, ging hy den volgenden morgen met den dagh onder zeil, en zeilde met de vloot buiten het gat van Nyborg, by de Schans. Naa de middagh quam de Veldtmaarſchalk Eberſtein aan 't boordt van den Admiraal Bielke, op wiens verzoek zich de Ruiter derwaart begaf, daar men ook de Veldtmaarſchalk Schak met eenige Kornels verwacht-

te:

te: maar 't werdt hun door een zwaaren ftorm uit den Weftnoordtweften 1659.
belet. De Ruiter raakte noch tegens den avondt aan zyn boordt. Daarna
ftelde hy op den achtentwintigften der maandt ordre om de lyfsbehoef- 28 *Nov.*
te, die voor de landtfoldaaten uit Hollandt was gezonden, aan landt te
brengen, daar ze overwinteren zouden. Hy zondt daar tweeduizendt
kafakken of rokken, drieduizendtentfeftig hemden, twee groote pak-
ken met tweeduizendt paar kouffen, en zes vaaten met fchoenen. Op
den zelven dag vertrok hy met de vloot, fterk hondertentwintig zeilen,
al het kleen vaartuig daar onder gerekent, naar Lubek, om eenige in-
gekochte lyftoght in te neemen. De Koning van Denemarken, de tyding
van d'overwinning en 't overgaan van Funen verftaan hebbende, liet te-
gens den vierentwintighften November ouden, of den vierden Decem-
ber nieuwen ftyl, een algemeenen dankdagh uitfchryven, Godt in alle
kerken danken, en den lofzang *Te Deum laudamus*, dat is, *O Godt wy
looven u*, toezingen, met verder bewys van vreugde, door 't loffen van
't gefchut en musketten, in de ftadt Koppenhagen, en op de fcheepen.
Zyn Majefteit zondt ook een beknopt verhaal van den flagh aan de Hee-
ren Staaten, met een korten brief, daar hy in betuigde, *dat de krygsbenden
en Bevelhebbers, die hunne Hoog. Moog. hem left tot byftandt hadden
toegezonden, zich zoo dapper en kloekmoedig in den flagh hadden gequeeten,
dat hun desweegen met recht den lof, maar voor eerft Gode alleen den
dank en eere toequam.* Hy liet ook hunne Hoog. Moog. door zynen Be-
windtsman † Charifius over 't geluk der gemeene wapenen begroeten, en
voorts voor hunne groote geneegentheit, voorzorge en hulpe, zyne Maje-
fteit beweezen, bedanken. Dit gefchiedde den twintighften van December.
Maar de Koning van Zweeden hoorde de tyding van de nederlaag der zy-
nen, en 't verlies van Funen, uit den Prins van Sultsbach en den Veldtmaar-
fchalk Steinbok, met geen kleene ontfteltenis, en was, zeit men, naa
die tydt nooit vroolyk, noch recht gezondt. Hy vertrok toen in der yl
naar het Slot Kroonenburgh, en oordeelde, dat het voor hem en zyn ryk
beft zou zyn, de vriendtfchap met de Heeren Staaten der vereenigde
Nederlanden, die zynen toeleg tegens Denemarken, en den loop zyner
voorfpoet hadden geftuit, te vernieuwen: ook werdt ten dien einde den ne-
genden van December, den veertienden dagh naa 't overgaan van Nyborg,
een gefchrift tot herftelling * of vernieuwing der vriendtfchap door des
Konings Gemaghtigden en de Gezanten der Heeren Staaten ondertee-
kent: en met eenen het verdragh †, weleer te Elbing gefllooten, met
de geëifchte verklaaringen ‡, voltrokken; doch onder voorwaarde, dat het
geen kracht zou hebben, noch in trein gebraght worden, voor dat ook
de vreede tuffchen de Koningen van Zweeden en Denemarken zou zyn
geflooten en beveftight ‡. Dit was d'eerfte vrucht der overwinning van
Funen. De Ruiter, van wien ik, door deeze tuffchenreede, wat afweek,
laveerde met de vloot een geheele dagh om boven de Laalandtfche haa-
ken, een zandt zoo genoemt, te geraaken, en quam 's avondts door te-
genwindt ontrent het eilandt Langelandt weêr ten anker. Toen beriep
hy zyne Kapiteinen aan boordt, en beval den Kapitein Zweers, als
Kommandeur, dat hy nevens de Kapiteinen Roetering, van Berchem,
Niehof, van Amftel, Tuineman, en de Boer, al de fluiten, fchoe-
ten, en andere vaartuigen, die gefchikt waaren om brandthout tegens
den aanftaanden winter ten behoeve der ftadt Koppenhagen te haalen,
ten dien einde naar Kiel in Holftein te geleiden: en dat hy twee van zyne
oorlogfcheepen de vaartuigen, die om de zelve reden naar Ekelenfordt
in

Gaat met de vloot t'zeil.

Dankdagh in Denemarken.

4 *Decemb.*

De Koning van Denemarken bedankt de Heeren Staaten voor hunne hulpe.

Zie Aitzema XXXIX. 445.

† *Refident.*

Groote ontfteltenis des Konings van Zweeden.

* *Redintegratie.*

Zie Aitzema XXXIX. 437. 448.

† *Zie Aitzema* XXXVI. 1278. XXXIX. 438.

‡ *Elucidatien.*

Zie Aitzema XXXIX. 440.

‡ *Aitzema* XXXIX. 449.

De Ruiter wordt door tegenwindt opgehouden.

29 *Nov.*

Zendt Sweers met zeven fcheepen en veel ander vaartuigh naar Kiel om brandthout af te haalen.

29 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659. in 't landt van Sleeswyk wilden zeilen, derwaart zou laaten brengen, om daarna gezaamentlyk hunnen koers naar Koppenhagen te ftellen. De Deenfche Viceadmiraal Heldt voegde zich ook by de fcheepen die naar Kiel zeilden. Den eerften van December quam de Ruiter met 's Landts vloot op de reede voor Travemunde niet ver van Lubek: en zondt toen de Kapiteinen Heemskerk, Pikke, Henrik Adriaanszoon, Noblet en Brunsveldt tot gelei van de koopvaarders, laaft uit Hollandt gekoomen, die 't naar Dantfik en Koningsbergen hadden gemunt: met laft dat ze zich van daar naar Koppenhagen zouden begeven. Op dien zelven dagh voer den Vorft van Mekelenborg ontrent den avondt aan zyn boordt, om de vloot te bezichtigen, en hem over het winnen van Nyborg te begroeten. Daarna ‡ verzochten de Wethouders van Lubek, door twee Raadtsheeren, aan hem afgezonden, dat hy, terwyl de vloot daar eenige behoefte laadde, eenen dagh by hen aan landt, en in de ftadt zoude koomen: 't welk hy toeftondt. Hy begaf zich, naa dat hy goede ordre in de vloot hadt geftelt, den zelven avondt derwaart, en quam met den donker in de ftadt, daar hem de Wethouders treffelyk ontfingen, en met groot bewys van eere onthaalden. Maar de Zweeden, daar kennis van krygende, zonden vyfhondert man uit Wismar, om hem, in 't wederkeeren naar de vloot, tusfchen de ftadt en 't veer waar te neemen, en, waar 't moogelyk, te vangen. Doch hy werdt gewaarfchout, en bleef een dagh en nacht langer in de ftadt, ftellende zoodaanige ordre, dat hy hunne laage ontging, en veilig aan 't veer quam, daar de boots, wel gemant, gereedt laagen, die hem en zyn gezelfchap aan boordt voerden. Den dertienden, ontrent Roftok gekoomen, zagh hy de koopvaardyvloot met veelerley levensbehoefte voor de ftadt Koppenhagen en 's Landts vloot, uit Hollandt door de Beldt koomende, vergezelfchapt met den Kommandeur Verburg en d'oorlogfcheepen, door hem uitgezonden om haar op te zoeken en te geleiden. Zich dan by deeze vloot, zoo lang gewenfcht, en daar de behoudenis van Koppenhagen aan hing, gevoeght hebbende, vorderde hy zyne reis naar Koppenhagen, daar hy den vyftienden met felle koude ten anker quam. Hier ontfingk hy terftondt ordre van de Heeren Nederlandtfche Gezanten en Gevolmaghtigden, dat hy 's Landts vloot, zonder uitftel, in de haven van Koppenhagen voor alle onheil zou bergen. Men was wel twee of drie daagen bezigh om met de fcheepen naar den boom te koomen, en die in de haven in te korten; want het begoft hardt te vriezen, en 't ys gaf groot belet. Eindelyk raakten ze alle binnen uitgezondert acht, die buiten den boom de wacht moeften houden. Den zeventienden der maandt ontboodt de Koning den Viceadmiraal en d'andre hooge Bevelhebbers der vloote aan landt, om 's avondts, met de Heeren Gezanten, by zyne Majefteit ter maaltydt te blyven. Zy werden Koningklyk onthaalt, en de Koning toonde nevens zyne Ryksraaden groote blydtfchap. Zyn Majefteit verheugde zich in 't aanfchouwen van den grooten Zeeheldt, die zoo groote zaaken met zulk een kloek beleidt en manhafte dapperheit, t'zyner hulpe, en tot zyn dienft, hadt uitgevoert; en der andre hooge Bevelhebbers, die hem zoo onvertfaaght hadden de handt gebooden. Korts daarna beraamde de Ruiter met de Heeren Gezanten wat Kapiteinen met hunne fcheepen, volgens het befluit † der Heeren Staaten, en 't aanfchryven van de Raaden ter Admiraaliteit, naar 't vaderlandt zouden keeren. De meening der Heeren Staaten was, dat de Viceadmiraal de Ruiter in Denemarken met vierentwintig fcheepen van oorlooge zou over-

Margin notes:

1 *Dec.*

Komt voor Travemunde.

Zendt noch vyf fcheepen tot gelei van ettelyke koopvaarders.

Wordt van den Vorft van Mekelenburg begroet.

‡ 2 *Dec.*

En te Lubek treffelyk onthaalt.

Van de Zweeden uit Wifmar belaaght.

5 *Dec.*

13 *Dec.*

Hy komt met de vloot voor Koppenhagen.

15 *Dec.*

Daar de fcheepen in de haaven worden opgeleit.

De Ruiter wordt met d'andre hooge Bevelhebbers der vloote van den Koning ter maaltydt onthaalt.

17 *Dec.*

† *Den 13 Octob. genoomen.*

overwinteren: of dat men 't getal zou moogen vermeerderen tot dertig schepen, in gevalle de Heeren Gezanten van den Staat aldaar, met goedtvinden van de Hoofden over 's Landts vloote, zulks zouden moogen dienstig en noodig oordeelen. Naa eenig overleg werdt beslooten, dat men vyftien oorlogscheepen, met de gereedtleggende koopvaarders, naar 't vaderlandt zou zenden. Onder deeze waaren vier scheepen, die met den Heer van Wassenaar uit het vaderlandt waaren gekoomen, en in 't verleeden jaar het ongemak van den strengen winter hadden uitgestaan, te weeten de scheepen van Boshuizen, Hen, Stellingwerf en Degelingkamp. Dan deeze werden nu, nevens d'andere straksgemelde Kapiteinen en scheepen, weêr de gantsche winter door de vorst en 't ys opgehouden. Ook werdt aan eenige sedert belast, dat ze tot nader ordre noch in Denemarken en onder de Ruiters vlag zouden blyven. Ontrent deezen tydt ‡ quaamen de vyf oorlogscheepen, die niet lang geleeden naar Dantzik waaren gezonden, met vyf koopvaarders voor Koppenhagen. Op dien zelven dagh, naa den middagh, verscheen de Heer Bielke, Admiraal van Denemarken, aan de Ruiters boordt, die hem, uit den naame van zyn Majesteit van Denemarken, met een goude keeten van groote waarde vereerde. Dees keeten was met vier- of vyfdubbele schaakelen konstig ineengevlochten: de Koningin Sofia Amalia hadt daar met eige handen een gedenkpenning van goudt aan gebonden, op wiens eene zyde des Konings beeltenis stondt, omzet met tweeënveertig diamanten, aan d'andere zyde zagh men een oorlogschip in zee, en onder aan hing een schoone paarel. Dit was het doorluchtig kenteeken der koningklyke gunste en dankbaarheit, ter zaake van de Ruiters heldendeught, en den dienst, den Koning en 't ryk beweezen. Sommigen vertellen, dat de Koning, als hem de Ruiter voor dat Koningklyk geschenk bedankte, onder anderen tot hem zeide, *Ik weet u, in den staat daar ik nu in ben, niet anders te geven.* De Viceadmiraal de Ruiter hadt den Heeren Staaten door twee brieven (d'eerste voor Kartemunde, en de tweede voor Travemunde geschreven) verwittight, wat in 't landen op Funen, in den slag tegens de Zweeden, en ontrent het veroveren van Nyborg was voorgevallen. Hier op zonden hunne Hoogmoogentheden den volgenden korten brief, den zesten van December geteekent, met het afschrift van hun besluit, ten zelven daage, ter zaake van de gemelde verwittiging en tyding, genoomen.

1659.

Men besluit vyftien oorlogscheepen naar 't vaderlandt te laaten keeren, doch zy worden door de vorst opgehouden.

19 *Dec.*

‡ 20 *Dec.*

De Ruiter werdt met een goude keeten en gedenkpenning uit den naame des Konings vereert.

20 *Dec.*

De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Erentfeste, manhafte, vroome, lieve getrouwe,

Wy zenden U mits deezen toe het hiernevensgaande extract van onze resolutie, genoomen by occasie van uw missive; ende dat ten fine als daarinne vermelt: vastelyk vertrouwende dat gy in uwe devoiren† en getoonde manlyke couragie ‡ zult continueren ‡. Zyt den Heere in genade bevoolen. In den Haage den 6 Decemb. 1659.*

Brief der Heeren Staaten aan de Ruiter.

* *Ten einde.*
† *Plichten.*
‡ *Kloekmoedigheit.*
‡ *Volherden.*

JOHAN VAN REEDE. Vt.

Ter Ordonnantie van de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

J. SPRONSSEN.

Ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1659.

Extract uit het Regiſter der reſolutien van de Hoogmoogende Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Sabbathi † den 6 December, 1659.

† *Op Saterdagh.*

Beſluit der Heeren Staaten, ter zaake van de Ruiters ſchryven, aangaande d'overwinning op Funen, genoomen.

Ontfangen twee miſſiven van den Viceadmiraal de Ruiter, d'eerſte geſchreeven in 't ſchip 't huis te Swieten voor Kartemunde, den eenentwintighſten November leſtleden, en d'andere voor Lubek, ofte Termunde, den eerſten deezes: waarop gedelibereert [1] zynde, is goedtgevonden, en verſtaan, dat aan den voornoemden Viceadmiraal gereſcribeert [2], en aan den Kolonel Killegreuw geſchreeven zal worden, dat haare Hoog. Moog. met aangenaamheit hebben verſtaan de victorie [3] by den Koning van Denemarken in Funen geobtineert [4], mitsgaders dat zyluiden en andere Officieren, en ſoldaaten van de militie van deezen Staat, ten dienſte van den hooghſtgemelden Koning zich hebben geſignaleert [5]: zullende ookwyders aan de Heeren haare Hoog. Moog. extraordinaris Gedeputeerden in Denemarken geſchreeven worden, dat haar E. de navale maghten [6], en landtmilitie van deezen Staat, ingevolge van haare Hoog. Moog. voorgaande reſolutien, ten dienſte van den meer hooghſtgemelden Koning vigoureuſelyk [7] willen doen ageeren [8].

JOHAN VAN REEDE. Vt.

Accordeert met het voorſchreeven Regiſter.

J. SPRONSSEN.

1 Geraadtſlaaght.
2 Wedergeſchreeven, of geantwoordt.
3 Overwinning.
4 Verkreegen.
5 Zich door treffelyke daaden hebben bekent gemaakt.
6 Scheepsmaghten.
7 Krachtelyk, of met kracht.
8 Werken, of hun gang gaan.

Doch eer dat beſluit de Ruiter ter handt quam, hadt de vorſt, die de vloot in 't ys beklemde, alle krygsbedryf te water verhindert. Eenige daagen te vooren vondt men zich te Koppenhagen, om de ſcheepen met brandthout, die men, onder 't geleide van den Kapitein Sweers met zeven oorlogſcheepen, en den Deenſchen Viceadmiraal Heldt, van Kiel verwachtte, zeer verleegen. Want in dat koudt geweſt konnen 't de menſchen by wintertydt niet harden, 't en zy dat ze voorraadt van brandt hebben om zich te verwarmen. Dan eindelyk kreeg men de brandthoutvloot, die 't ontzet braght tegens de koude, den tweeëntwintighſten der maandt in 't gezicht. Doch de groote vreught, die men hadt over d'aankomſte deezer vloote, veranderde ſtraks in grooter bekommering. Want de Kommandeur Sweers, meenende door het Konings diep naar de ſtadt te zeilen, raakte, vermits de tonnen door de Deenen (uit vreeze dat ze door den ysgang ſchaade zouden lyden) waaren opgenoomen, in den Droogen aan den grondt. De Kapitein van Amſtel, aan ſtuurboordt van Sweers loopende, om de drooghte te myden, raakte op de punt van de middelplaat vaſt. Als de Kapitein Roetering, van Amſtel volgende, die twee gevaarlyke baakens zagh, liep hy aan het ſtuurboordt van Van Amſtel, en dacht daar 't rechte vaarwaater gevonden te hebben, doch hy klemde, kort daar aan, desgelyks aan den grondt, en bleef 'er zitten. Zy deeden groote moeite om los te raaken, maar vergeefs. Toen verzochten ze eenig kleen vaartuig van den Heer de Ruiter om hun geſchut te lichten: dan 't woey en vroos zoo ſterk uit den Ooſtzuidtooſten, dat het onmoogelyk was hun hulp te zenden. Den volgenden morgen raakten ook de Deenſche Viceadmiraal Heldt, en de Kapitein Tuineman, op de drooghte onder Draaker, aan den grondt. Hier vonden ze zich in grooten noodt; want door den ſtyven windt, en ſterke ſtroom, konden ze hunne ankers niet naar behooren uitbrengen, om

Sweers komt met de brandthoutvloot van Kiel.

22 *Dec.*

Eenige oorlogſcheepen raaken aan den grondt vaſt, met groot gevaar van te blyven.

23 *Dec.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

af te winden. Doch de Ruiter, hen op alle wyzen zoekende te redden, zondt op deezen dagh een sloep met volk, en twee lootsluiden, t'hunner hulpe. Maar de sloep bleef den gantschen nacht in 't ys steeken, en quam den volgenden morgen, met lyfsgevaar, het volk meest van koude verstyft, weêr aan landt, zonder dat ze de verleege scheepen hadden konnen naaderen. Tegens den avondt werdt het wat handtzaamer weder, 't waater wies, d'ankers kreeg men achter uit, eenig geschut braght men naar vooren, en al de scheepen, behalven Kapitein Tuineman, raakten 's nachts met grooten arbeidt vlot. Sweers, Roetering, en van Amstel, gingen weêr onder zeil, een Stuurman, met de boot, voor uit zendende, om de diepte te peilen: dan desniettemin raakten Sweers en van Amstel noch eens vast: maar 's avondts, met het wassendt waater, weêr los windende, quamen ze in 't diep ten anker, en met den dagh zeilden ze by de stadt. Ter zelve tydt werdt ook het schip van Tuineman (dien de Ruiter een galjoot en schoet te hulp hadt gezonden, daar hy zyn geschut in overzette) vlot, en quam daarna, met al d'andere scheepen, voor de stadt, en binnen den boom. Dan van Amstel bleef daar buiten; dewyl hy verstondt dat zyn schip onder 't getal der scheepen was, die met de eerste gelegentheit naar 't vaderlandt zouden keeren. Hier raakte hy eerlang in 't ys vast. Dan in de twee leste daagen, toen de scheepen voor de stadt quaamen, hadt men weinig koude. De vorst was te zacht om over 't ys te loopen, en te hardt om met boots en sloepen daar door te vaaren. Maar den volgenden nacht nam de koude zoo toe, en het ys werdt zoo dik, dat men 's morgens van Van Amstels schip te voet naar de stadt ging. Naa d'aankomst van den Kommandeur Sweers met d'andere oorlogscheepen van Kiel, by wien zich ook de Kapitein Gotskens, en de Deensche Schoutbynacht Rootsteen, (die ontrent Middelvaartsondt een Zweedtsche kaaper met achtentwintig stukken, die veele geroofde goederen in hadt, verovert hadden) ettelyke weeken geleeden, op de reede van Kiel, gevoegt hadden, waaren nu al d'oorlogscheepen van de Nederlandtsche oorlogsvloot, sterk in de veertigh zeilen, behalven de galjoots, branders en fluiten, in of voor de haven van Koppenhagen by een. Ter zelve tydt liet de Viceadmiraal de Kapiteinen aan zyn boordt beroepen, en stelde hun een schriftelyke ordre ter handen, by welke verboden werdt: *Eerst, dat de Kapiteinen niet zouden gedoogen, het zy om wat redenen het ook zou moogen zyn, dat iemant van de Bevelhebberen, soldaaten, of matroozen, naa 't afschieten van de wacht, aan boordt, of ontrent de scheepen zou koomen: met last van daar op te schieten, als of 't vyanden waaren. Ten anderen, dat ze ook geen vreemde volken op hunne scheepen zouden laaten vernachten. Voorts, dat ze geen kisten, kassen, tonnen, of andere pakken, 't zy van 't op nieuw aangenoomen volk, of van anderen, aan boordt zouden laaten koomen, zonder die wel t'onderzoeken, en te doorzien.* Dus zocht hy zyn volk by hunnen plicht te houden, en, alle gevaarelyke laagen en toeleggen voorkoomende en tegengaande, de vyandtlyke list (die zich dikwils van de nacht en 't bedrogh, dat liefst in 't duister werkt, pooght te dienen) te leur te stellen. Hy verboodt ook den zynen in de stadt te vernachten, zonder schriftelyk verlof. Maar om met de vloot hier veilig t'overwinteren, most hy ook de behoudenis der stadt Koppenhagen helpen bezorgen; want de stadt verlooren, de vloot verlooren. De Koning van Zweeden hadt noch veel krygsvolk in 't eilandt Zeelandt, ook rondtom Koppenhagen: en de Deenen hadden daagelyks eenigen over-

1659.

24 Dec.

Doch raaken eindelyk weêr vlot.

25 Dec.

26 Dec.

En koomen voor Koppenhagen.

27 Dec.

Ordre by de Ruiter gestelt, tot verzeekering van de vloote. *27 Dec.*

1659. val of aanvechting over 't ys te wachten. De Heer de Ruiter ging derhalven met de Opperhoofden der vloote al de bolwerken der ſtadt bezichtigen, en overley met zyn' Krygsraadt wat getal van matroozen dat men by 't geſchut zou ſtellen. Men beſloot daar toe negenhondertenvyſentaghtig man te gebruiken, en noch vierhondert vlootſoldaaten, tot een bende van toeverlaat, by tydt van noodt, gereedt te houden. Voorts wees de Viceadmiraal elken Kapitein zyn' poſt aan, werwaart hy zich, met een gedeelte van zyn volk, indien de Zweeden ten ſtorm wilden trekken, hadt te begeven. D'andre ſcheepsſoldaaten werden ook in orde verdeelt, om by tydt van wapenkreet † en overval hunnen poſt te weeten. Ook heeft men de ſcheepen tegens d'aankomſt der vyanden in een goede rang geleidt. Doch toen de vorſt aanhieldt, en 't ys zoo dik werdt dat het ook paarden en geſchut moght draagen, en dat men de vloot aan de waaterkant zou konnen beſtooken, gaf de Ruiter den derden van

De Ruiters voorzorge tot behoudeniſſe der ſtadt Koppenhagen.

† *Troupe de reserve.*

† *Alarm.*

1660. Januarius des jaars MDCLX laſt, dat men 't ys rondtom de ſcheepen zoude opbyten. Dit geſchiedde ten zelven daage door een vierendeel volks van yder ſchip, in 't byzyn van den Koning van Denemarken, die 't werk quam bezien, en groot vermaak ſchiep uit den ſpoedigen arbeidt der Hollandtſche matroozen. Men hieuw, in weinig uuren tydts, een byt van veertig voet breedt, daar de ſcheepen, als met een gracht beſlooten, binnen laagen. Etlyke daagen daarna liet hy al de matroozen en ſcheepsſoldaaten, tot bewaarnis of hulp der ſtadt geſchikt, met hun geweer in orde ſtellen, verdeelt in vier vaandelen matroozen, en zes vaandelen ſoldaaten. De Koning, en veele hooge Bevelhebbers, quamen hunne ſlaghorde beſchouwen, en zyn Majeſteit bedankte den Viceadmiraal de Ruiter met heuſche woorden voor zyne goede voorzorge. Op den elfden van Januarius, die in Denemarken, naar den ouden ſtyl, op den eerſten dagh des jaars quam, heeft men in den morgenſtondt al 't geſchut van de ſtadt, en van de ſcheepen, met al de musketten, tot een teeken van vreughde, driemaalen afgeſchooten. Ook liet de Koning aan yder ſcheepsvolk etlyke tonnen zwaar bier vereeren: om op het nieu jaar te drinken, en vroolyk te zyn. Dees verquikking hadden ze in de bittre koude van dien tydt, want het vroos toen vinnig, wel van nooden. Den volgenden dagh nam zyn Majeſteit van Denemarken, met de Heeren Franſche, Engelſche en Nederlandtſche Gezanten, het middaghmaal aan 't boordt van den Heer de Ruiter, met groote vreughde. Niet lang daarna riep men in de ſtadt, ontrent middernacht, ter waapen, door 't aankoomen der Zweeden. De geſchutplaatzen werden in der haaſt met de matroozen, daar toe geſchikt, bezet, en men braght nu zeshondert mannen uit de vloot, tot een troep van toeverlaat, by de kerk: maar de Zweeden, geen kans ziende iet uit te rechten, keerden weêr te rug. De koude noch toeneemende, liet de Ruiter den vierentwintigſten der maandt door de matroozen op nieu byten, en een breede gracht in 't ys houwen, rondtſom alle d'oorlogſcheepen heenen, beginnende van Chriſtiaanshaven af, en zich ſtrekkende tot buiten den tolboom, en buiten de praamen om: welke gracht den zevenentwintighſten op nieu werdt opgehouwen, vyfenveertig voeten breedt. Dus werdt dit byten meermaalen, zoo ras als het ys der gracht zoo dik en ſterk was, dat 'er menſchen over moghten, hervat. Korts daarna zagh men de Deenſche ruitery in de ſtadt vergaaderen, om 's nachts, met eenig voetvolk, een uitval op de Zweeden te doen. Zy trokken ten negen uuren naar 't Zweedtſch leger, dat op zyne hoede was. Den gantſchen nacht, en een deel van den

Hy laat het ys rondtsom opbyten.

9 Jan.

11 Jan. Vreughde over het nieuwe jaar.

De Koning met de Gezanten by de Ruiter ter maaltydt.

Alarm in de ſtadt. 17 Jan.

Nieuwe byt en gracht om de ſcheepen. 24 Jan.

Uitval der Deenen. 3 Febr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den volgenden dagh, ftonden ze tegens elkanderen. Dan daar viel flechts eenige kleene fchermutzing voor, met verlies van vyftien of zestien dooden ter weder zyde. In andere uitvallen braghten de Deenen tot verfcheide reizen etlyke gevangene ruiters en voetknechten binnen. De moedt der Zweeden fcheen te daalen en der Deenen te ryzen: in diervoegen dat als de Deenen met hondert man tegens hondertvyftig Zweeden aanquaamen, de Zweeden de wyk naamen. Dit hadt de Ruiter, gelyk hy federt vertelde, met zyne eige oogen gezien. Dan midlerwyl overviel de Nederlandtfche oorlogsvloot, geduurende dit overwinteren voor Koppenhagen, een droevige tegenfpoedt. Het meefte deel van 't Nederlandtfch boots- en krygsvolk, ook etlyke Bevelhebbers, en zelf de Ruiter, werden met ziekte, d'een min d'ander meer, bevangen: het zy dan dat de quaale uit d'ongewoonheit der lucht ontftondt, of uit ftrenge koude van dit landt, of door veel geleeden ongemak, of liever door Godts bezoeking. Dees ziekte woedde zoo geweldig, dat ze binnen weinig weeken meer dan vierhondert menfchen wegnam: in voege dat in elk fchip der vloot, 't een door 't ander gereekent, ontrent het midden van Februarius, wel elf of twaalf mannen te kort quaamen. Onder anderen overleedt de Kapitein Jakob van Berchem †. Ook ftorven twee Luitenants van den Kommandeur de Wildt, en andere Bevelhebbers. Doch in geen fchip daar meer ellende werdt geleeden dan in dat van den Kapitein Jan de Haan. Hy zelf was doodelyk krank: zyn Luitenant en noch wel tzeftig mannen laagen ziek in de kooy, en hy verloor wel vyfenveertig menfchen; zoo dat de Heer de Ruiter en zyn Krygsraadt oordeelden, dat men dit befmet fchip naar 't vaderlandt zou zenden, en 't fchip van den Kapitein Nieuhof, dat gefchikt was om t'huis te keeren, in de plaats van de Haan in de vloot behouden. De quaale, die zoo veelen 't leven koftte, was een foorte van fcheepsziekte, die door haare befmetting voortzette, en in 't verleede jaar, toen de vloot onder den Heer van Waffenaar te Koppenhagen overwinterde, ook veel volks hadt verflonden. Maar met het minderen van de vorft en koude minderde de ziekte. 'T raakte aan 't dooijen, en 't ys den zeftienden aan 't dryven. Dan 't liep noch ettelyke daagen aan, eer men de zee kon gebruiken. Daarna ‡ zondt de Ruiter een galjoot, bemant met vyftien foldaaten en twee ftuurluiden, naar Landtskroon, om de toeftandt der Zweedtfche vloot, die in de haven lag, te bezichtigen. Zy zaagen daar zesendertig fcheepen, zoo groot als kleen, en daar onder, naar giffing, dertigh fcheepen van oorlogh, doch alle noch zeer reddeloos. Dit werdt aan de Ruiter, en door hem den Koning den zelven dagh aangedient, die hem voor 't bericht bedankte. Weinig daagen te vooren noodigde zyn Majefteit den Viceadmiraal om zyne konftkaamer te zien. Hy ging derwaart en zagh daar veele zeldtzaame dingen †, die byna nooit of weinig gezien of gevonden worden: onder anderen een oorlogfchip van ivoor of elpenbeen drie voeten langk, met zyne maften, zeilen, gefchut, ankers, en voort al zyn toebehooren, zoo net en juift op de maat gemaakt, dat 'er niet aan ontbrak, 't welk den Viceadmiraal onder alle d'ongemeene fraajicheeden, die men hem toonde, beft geviel. De tydt van weêr t'zee te gaan nu naderende, quam de Koning met de Koninginne, den Hartog van Lunenborg en andere Vorftelyke perfoonaadjen, voorts de Heeren Nederlandtfche Gezanten, en d'Admiraal Bielke met zyne gemaalinne, op een morgen ‡ aan de Ruiters boordt, daar ze 't middaghmaal op zyn verzoek hielden, met groot betoog van vroolykheit en

Marginalia: 1660. — Ziekte en fterfte in d'oorlogsvloot. — † 12 *Febr.* — 'T begint te dooijen, en 't ys raakt wegh. — Toeftandt der Zweedtfche vloot binnen Landtskroon. — ‡ 20 *Febr.* — De Ruiter beziet des Konings konftkaamer. — *Den* 13 *Febr.* — † *Rariteiten.* — Onthaalt den Koning en Koningin, met andre Grooten, ter maaltydt. — ‡ 23 *Febr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660. en genoegen. Daarna ſtelde de Ruiter ordre op het uitloopen van d'oorlogſcheepen, die geſchikt waaren om t'huis te keeren, maar die de vorſt en 't ys hadden opgehouden.

Zendt eenige ſcheepen naar Landtskroon om de Zweedtſche vloot bezet te houden.

Hy zondt eerſt den Kommandeur de Wildt op den zevenentwintighſten met tien ſcheepen van oorlooge naar Landtskroon: met laſt, dat hy 't uitloopen der Zweedtſche vloot zou trachten te beletten: en ingevalle de Zweeden met geweldt zouden willen uitkoomen, dat hy dan alle vlyt zou aanwenden om hen in de grondt te booren, te verbranden, of te veroveren.

En volgt met de reſt.

Den achtentwintigſten volgden noch acht ſcheepen, en den volgenden dagh noch vier. Den derden van

3 Maart.

Maart quam de Ruiter met d'andere ſcheepen voor Landtskroon, daar hy de Zweeden in ſlechten ſtaat vondt.

De Viceadmiraal Kortenaar zeilt met elf oorlogſcheepen en veel koopvaarders door de Sondt.

† 4 Maart.

'S daaghs daarna † ging de Viceadmiraal Egbert Meeuszoon Kortenaar met elf der t' huisgaande oorlogſcheepen onder zeil naar 't vaderlandt: te weeten met de ſcheepen van de Kapiteinen Boshuizen, van der Zaan, Sweers, Schatter, Henrik Adriaanszoon, van Amſtel, Richewyn, Hen of Vaalehen, Pikke, Stellingwerf, en 't ſchip van wylen den Kapitein Jakob van Berchem. Zy hadden onder hun geleide ontrent twintig koopvaarders, en zeilden door de Sondt, zonder dat van de kaſteelen, door de Zweeden, of uit de Hollandtſche ſcheepen een ſchoot werdt geſchooten.

Als ook noch vyf andere oorlogſcheepen met ettelyke koopvaarders.

‡ 6 Maart.

Daarna ‡ volgden d'overige t'huisgaande oorlogſcheepen: naamelyk, de Kapiteinen Roetering, de Haan, de Graaf, Jan Thyszoon, en noch een ſchip uit Vrieſlandt, die desgelyks een merkelyk getal koopvaarders geleidden, dan zommige der zelve wilden naar Noorweegen, die men daar toe geley verleende. Dees ſcheepen zagh men ook door de Sondt zeilen, zonder eenig ongemak van de kaſteelen t'ontmoeten. De Hollandtſche oorlogsvloot bleef, naa 't vertrek van Kortenaar, met de ſtraksgemelde ſcheepen, noch in de dertig oorlogſcheepen ſterk. Hier onder waaren de Kapiteinen Niklaas Marreveldt, Pieter Salomonszoon en Jan de Raadt, in 't naajaar met de koopvaardy- en lyftoghtvlooten uit Hollandt gekoomen. Ontrent deezen tydt beval de Ruiter den Schoutbynacht van Braakel, en de Kapiteinen Pieter Salomonszoon en de Raadt, drie lyftoghtſcheepen naar Nyborg in Funen, daar de Nederlandtſche ſoldaaten groot gebrek leeden, te geleiden, en hen van noodruft te verzien.

Lyftoght naar Nyborg in Funen gezonden.

† 2 Maart.

Tyding van de dood des Konings van Zweeden.

Aitzema XL. 542.

Weinig daagen te vooren † begoſt te Koppenhagen de ſpraak te gaan dat de Koning van Zweeden, Karel Guſtaaf, te Gottenborg uit het leeven was geſcheiden, daar in 't kort de zeekere tyding op volgde. Hy overleedt den drieëntwintigſten van Februarius aan een felle ziekte van zes daagen, oudt zesendertig jaaren, drie maanden en vyf daagen: want hy werdt in den jaare zeſtienhondert drieentwintig, den achtienden van November, te Upzal gebooren. Dees doodt reekende de Deenen voor een groote winſt; nadien hy een vyandt was, die, byna alle Koningen des aardtboodems in ſtrydtbaarheit overtreffende, hen onlangs in d'uiterſte benaautheit braght, en wiens juk zy ter naauwer noodt door hulp van de Hollanders waaren ontkoomen. Niet lang daarna begaf zich de Heer de Ruiter, nevens den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Kapitein van Meeuwen, met eenig vaartuig ontrent zyne brandtwachten voor Landtskroon, daar hy de diepte van den mondt der haaven liet peilen, en de gelegentheit der gronden onderzoeken. Ondertuſſchen begoſten de Zweeden binnen Landtskroon hunne ſcheepen klaar te maaken, de ſtengen op te zetten, de rees te kruiſſen, en den zeventienden van Maart hunne zeilen aan

17 Maart.

te ſlaan. Op dien zelven dagh kreeg de Viceadmiraal de Ruiter laſt van de Heeren Nederlandtſche Gezanten, die volle maght hadden over 't bedryf

dryf

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660.

De Ruiter krygt last om van Landskroon te verzeilen. De Koning van Denemarken komt in de vloot.

dryf van 's Landts vloote, dat hy van Landtskroon zou verzeilen tusschen het eylandt Ween en Koppenhagen. De Koning van Denemarken quam ten zelven daage, nevens den Vorst van Lunenburg, en den Admiraal Bielke, met een jacht voor Landtskroon in de vloote, en ging op het Deensch oorlogschip, dat zich daar bevondt, over, meenende dat de Ruiter iet tegens de Zweeden zou onderneemen: doch ziende dat hy onder zeil ging, ontboodt hem by zich op zyn schip, en vraagde, wat de Hollandtsche scheepen onder zeil deeden? De Ruiter zeide, wat last hy van de Heeren Gezanten hadt ontfangen: waar over zyn Majesteit verwondert en verzet stondt: 't welk de Ruiter aan de Heeren

De Ruiters schryven aan de Gezanten.

Gezanten in der yl liet weeten: hun met eene verwittigende, hoe de Zweeden zich gereedt maakten om uit te koomen: voorts vraagende, of hy Landtskroon niet zou bezet houden, of daar terstondt weêr voorkoomen, eer de Zweeden hem moghten ontsnappen; dewyl zy, uitkoomende en hem ontgaande, groot quaadt zouden doen, als zy zich verdeelden, en etlyke oorlogscheepen, naar Lubek en de Beldt gezonden, om koopvaarders te geleiden, moghten aantreffen, die, maar twee of dry byeen zynde, niet bestandt zouden zyn hun te wederstaan. Den volgenden morgen waaren de Zweeden met zeven scheepen voor de handt, en quaamen by de Nederlandtsche brandtwachten. Waar op de Ruiter straks onder zeil ging om hen te bezetten, en zondt ter zelver uure noch een brief aan de Heeren Gezanten, raakende den toestandt der Zweeden. Hier op ontfing hy 's avondts ten antwoordt, *dat hy noch tot naarder ordre voor Landtskroon zoude blyven.* Maar den negentienden van Maart zondt men hem schriftelyken last, *dat hy met de vloot zoude opbreeken, en geen vyandtschap tegens de Zweeden toonen.* Ook

Last aan de Ruiter gezonden.

19 *Maart.*

quam de Kapitein van het Zweedtsch Admiraalschip uit Landtskroon aan zyn boordt, vraagende, of hy van de Heeren Gezanten noch geen brief hadt ontfangen aangaande den stilstandt van wapenen? Hy toonde met eenen het afschrift van den brief, door de Gezanten, aan den Heer de Ruiter geschreven. Dees ging 's anderendaags van Landtskroon t'zeil,

20 *Maart.*

en de gemelde Kapitein quam weêr aan zyn boordt, hem, uit den naam van den Zweedtschen Admiraal vereerende met een grooten os, welke gift de Ruiter met het zenden van een aam wyns erkende. Toen zeilden

Eenige Zweedtsche scheepen zeilen van Landtskroon naar de Sondt.

zeven, of, zoo anderen melden, tien Zweedtsche scheepen van Landtskroon naar Kroonenburg, en de Ruiter quam met de vloot tusschen Ween en Koppenhagen ten anker. Hy begaf zich met den Kapitein Tuineman naar de stadt, om met de Heeren Gezanten te spreeken. In de stadt koomende vondt hy de Deenen vry verstelt, om dat de Hollanders Landtskroon hadden verlaaten, en niet tegens de Zweeden ondernaamen. Het goedt vertrouwen dat de Nederlandtsche Gezanten hadden op de vordering der vreede, daar men toen met yver toe arbeidde, en het tusschenspreeken en aanhouden der Fransche en Engelsche Gezanten, bewoog hen zoo veel toe te geven, en een stilstandt van wapenen met de Zweeden in te willigen: maar de zaaken der vreede liepen weêr over

De vreedehandel verachtert.

stuur, en de Zweeden, door de Franschen en Engelschen gestyft, terug. Niet lang daarna †, toen de Ruiter weer t'scheep was, vertoonden

† 29 *Maart.*

zich zeven Zweedtsche oorlogscheepen, onder 't bevel van hunnen Admiraal Gustavus Sperling, ontrent de Hollandtsche vloot, die niet vér van Koppenhagen lag. Ook zondt Sperling zyn' Kapitein aan de Ruiters boort, om hem te begroeten. Doch den volgenden dagh naamen ze

30 *Maart.*

in 't gezicht der Hollandtsche vloote twee Deensche schoeten. Korts

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660. daarna verzocht de Ruiter, uit last der Nederlandtsche Gezanten, aan den Zweedtschen Admiraal, dat hy de schoeten zoude ontslaan: maar hy wees hem aan de Zweedtsche Gezanten en den Admiraal Bielkenstern; 2 *April.* ja hy nam ten zelven daage de derde schoot. In dit beloop der zaaken hieldt men in de handeltenten, tusschen Koppenhagen en 't Zweedtsche leger opgerecht, vergadering op vergadering, zonder veel te vorderen, tot groot verdriet der Nederlandtsche Gezanten, die, geduurende die moeje- 9 *April.* lyke onderhandelinge, op zeekeren dagh aan de Ruiters boordt quaamen, om hunne zwaargeestigheit, weegens het dwersdryven van zommigen, en het geemlyk quaadtspreeken der Deenen, (om dat men 's Landts vloot liet stil leggen) met eenige uitspanning te verzetten, en zich met zyn 10 *April.* gezelschap te vermaaken. Daarna kreeg hy ordre, dat hy den Zweeden niet zou toelaaten iemant, het zy Hollander of Deen, of wie 't ook waare van de bondtgenooten der Heeren Staaten, onder 't geschut der vloote wegh te neemen, of te beleedigen, en dat hy d'onderdaanen van den Staat binnen of buiten een kanonschoot van zyne scheepen overal zou beschermen. De Nederlandtsche Gezanten daarna ziende dat alle hunnen arbeidt, om de vreede te bevorderen, van anderen werdt tegengegaan, en de zaak meer en meer verachterde, bevaalen den Heer de † 19 *April.* Ruiter †, dat hy de Zweedtsche oorlogscheepen, die toen, elf in getale, ontrent Landtskroon in zee waaren, zoude beletten te verzeilen, en hun aan zeggen, dat zy, indien ze wilden wyken, binnen de haven hadden te loopen. Zy waaren onder zeil geweest, maar genoodtzaakt door tegenwindt weêr ten anker te koomen, als de Ruiter den Schoutbynacht Pieter van Braakel naar den Zweedtschen Admiraal Sterling zondt, hem de voorzeide last bekent maakte, en rondelyk zeide, *dat indien hy van daar wilde zeilen, men hem dat zou beletten.* D'Admiraal bejegende den Schoutbynacht beleefdelyk, hem bedankende voor zyne moeite: en zeggende, dat hy met zyne vloote ten einde van lystoght was, en last hadt naar Landtskroon te zeilen, om de groote scheepen uit te haalen, en naar Stokholm te zenden. Daarop gingen de Zweeden den twintighsten onder zeil, vereerden de Hollanders met eenige eerschooten, en liepen binnen Landtskroon. In deezen standt bleeven de zaaken, zonder dat men de vreede kon vorderen, tot den derden van May, toen zeilden tien Zweedtsche Konings scheepen uit Landtskroon, en quaamen tusschen die stadt en 't eylandt Ween ten anker. De Ruiter liet dit de Heeren Nederlandtsche Gezanten terstondt met een' brief weeten, en voer daarna zelf aan landt om met hun t'overleggen wat hem te doen stondt. Men verstondt dat hy de Zweeden zoude beletten voort te zeilen. De Kommandeur Kornelis Evertszoon kreeg ordre †, met ettelyke scheepen naar de Sondt, ontrent den bank, te zeilen, en daar het uitzeilen der Zweeden naar Gottenburg te beletten. Des 5 *May.* anderendaaghs ontbooden de Heeren Gezanten den Viceadmiraal de Ruiter aan landt, hem belastende de Zweeden voor Landtskroon te bezetten. Maar terwyl hy noch aan landt was, quamen ze met negen oorlogscheepen en een galjoot, nevens eenige koopvaarders, van Landtskroon, met een' frisschen noordelyken windt, en meenden zoo door den Droogen naar d'Oostzee te zeilen: doch de Ruiter raakte noch by tydts aan boordt, ging met zyne oorlogscheepen onder zeil, en hun te gemoet, hen noodtzaakende by hem ten anker te koomen, met het schryven van den volgenden brief, aan hunnen Admiraal, den Bevelhebber over de vloot, gezonden,

Marginal notes:

De Ruiter bekomt nieuwe last, dat hy de Zweeden zou beletten te verzeilen.

Hy zendt van Braakel aan den Zweedtschen Admiraal.

De Zweeden loopen weêr binnen Landtskroon.

Koomen weêr uit de haven. 3 *May.*

De Ruiter wordt belast hen te bezetten. † 4 *May.*

Zy poogen naar d'Oostzee te zeilen, 't geen hen wordt belet.

Wel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660.

Weledele gestrenge Heer,

Uw Ed. gelief te weeten, en wordt verzocht, dat uw Ed., met uw byhebbende scheepen, niet zult onderneemen door de Droogen naar d'Oostzee of elders te zeilen, en alzoo eenige aanslagen, door welke de langverhoopte vreede zoude koomen te verachteren, te beginnen: maar gy zult in 't tegendeel gelieven te ankeren; op dat wy niet geperst worden het voortzeilen met'er daadt te beletten. Weshalve ik uw Ed. verzoeke dit werk rypelyk t'overweegen. Waar op ik terstondt uw Ed. antwoordt zal verwachten. Hier mede afbreekende, blyve;

Brief door de Ruiter aan den Zweedtschen Admiraal gezonden.

Weledele gestrenge Heer,

Den 5 May 1660.

Uw Ed. geneege Dienaar

Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

De Zweedtsche Admiraal gaf ten antwoordt, dat hy last hadt met zyn byhebbende scheepen naar Stokholm te zeilen. Maar de Ruiter liet hem aanzeggen, *dat hy zou blyven leggen, tot naader ordre.* Dit aanzeggen veroorzaakte onder de Zweeden groote verbaastheit en ontsteltenis. Zy zeiden, *dat ze zulks niet hadden verwacht.* Daarna quam de Kommandeur Kornelis Evertszoon, door de Ruiter herwaart ontbooden, benoorden de Zweeden ten anker, gelyk zich de Ruiter bezuiden hunne scheepen hadt gezet. De Zweeden zonden tot drie reizen toe een' Kapitein aan des Viceadmiraals boort, verzoekende te weeten, waarom men hen zoo hadt bezet en ophielt? De Ruiter gaf hun dit antwoordt, dat 'er een sterk gerucht ging, dat de Zweeden ontrent Wismar en Rostok eenige vyandtschap tegens den Kommandeur de Wildt hadden gepleeght, en dat men hen daarom ophieldt, tot nader kennis van zaaken. De Zweeden zeiden, dat ze geen last hadden om eenige vyandtschap, voor al niet aan de Staatschen, te toonen: ja indien de Staatschen op hen schooten, dat ze niet wederom zouden schieten. De Ruiter antwoordde, *dat hy ook noch geen last hadt om hen aan te tasten: maar last krygende, dat hy zyn best zou doen, en dat zy hun best daar tegen zouden doen; want hoe ze zich meer weerden, hoe de Hollanders meer eer zouden winnen.* Dan 't schynt dat de Zweeden niet in den zin hadden te vechten; dewyl eenige hunne vrouwen, kinders, dienstbooden, paarden, koetzen, en allerley huispakkaadje, by zich hadden, waar door ze te zeer waaren belemmert. Daar waaren ook twee Zweedtsche scheepen, die hun meeste geschut in 't ruim hadden leggen. Den zevenden van May begosten de Zweeden wat van de Hollandtsche scheepen af te dryven, die zich in der haast by hen hebben gezet, en de Ruiter liet hun met een' brief waarschouwen, *dat zy zich niet zouden beginnen te reppen, of hy zoude hen aantasten:* daar by voegende, *dat hy niet van meening was hun te beledigen, indien ze bleven leggen:* met verder verzoek, *dat ze met hun verzeilen de langverhoopte vreede niet zouden te rug zetten; naadien hy verhoopte dat dit zyn doen zoude strekken om beide de Noorder Koningen tot een goede vreede te beweegen.* De Zweeden, zich naar de noodt schikkende, beloofden, dat ze zouden blyven leggen. Doch de Ruiter liet toen zyne meeste scheepen, naadien de windt uit den Zuidtzuidtoosten quam, beneeden hen zeilen; zoo dat ze benoorden de Zweeden laagen. Den twaalfden van May quam de Zweedtsche Admiraal Tjerrink, met een' Overste Ritmeester, aan de

Zyn antwoordt, en de Ruiters wederantwoordt.

6 May.

Vraage aan de Ruiter. Zyn antwoordt.

Verder gesprek tusschen de Zweeden en de Ruiter.

Aitzema XL. 557.

7 May.

Ordre by hem gestelt om de Zweeden bezet te houden.

12 May.

Rui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660. Ruiters boordt: verzoekende, dat de Hollandtsche oorlogsvloot wat naader by Zeelandt zoude zeilen; op dat de Zweeden zich van waater, brandthoudt, en lyftoght moghten verzien. Hy gaf hun tot antwoordt, dat hy daar over aan de Heeren Nederlandtsche Gezanten zou schryven: en liet daarna toe dat de Zweeden met hunne boots naar landt voeren en zich van noodruft verzaagen. Een van die boots, die met de Ruiters verlof naar landt was gevaaren, om waater en brandthout te haalen, werdt den negentienden van de Deenen genoomen. Zy schooten een' man in de boot doodt, en naa dat ze de boot hadden vermeestert, sloegen ze noch een man doodt met koelen moede, 't welk de Ruiter oordeelde tegens alle reeden te stryden: ook braght hy te weeg dat de boot den Zweeden terstondt werdt wedergegeven. Na dat de Heeren Gezanten der Heeren Staaten de Zweedtsche vloot hadden doen bezetten, gaven ze daar van ten eersten † kennis aan de Heeren Gezanten van Vrankryk en Engelandt, hun aanwyzende op wat gronden dit was geschiet: zeggende, *dat voor al noodtzaakelyk was, tot bevordering en spoedige uitwerking der vreede, dat d'eene der strydende partyen, door de zaaken op verscheide wyzen lang sleepende te houden, niet te veel voordeels op d'andre, zoo hier als elders, quam te winnen, en zyn staat merkelyk te verbeteren: Dat het ampt van Middelaars medebraght d'ongemakken, daar uit t'ontstaan, met wysheit voor te koomen, en de partyen, zoo veel als moogelyk was, in tegenwicht tegens elkandere te houden: dat inzonderheit most worden gezorght, om het ooghmerk en de naadruk van 't geen tusschen de drie Staaten was goedtgevonden, niet te verliezen: en dat de gelegentheden en middelen, aan welke men de dwangmiddelen zoude konnen te werk stellen, in gevalle Zweeden de vreede wederom moght weigeren, niet uit de handt mosten worden gegeven: gelyk die tegens Denemarken, in gevalle het de vreede ook wou weigeren, altoos met nadruk konden worden gebruikt:* voorts wel ernstelyk verzoekende, *dat de Heeren Fransche en Engelsche Gezanten, om alle ongelukken en quaade toevallen voor te koomen, de leste handt nevens de Staatsche aan het werk der vreede wilden brengen.* Dees aandiening werdt in 't eerst in 't goede opgenoomen, zonder eenig misnoegen over 't bezetten der Zweedtsche vloot te laaten blyken. Doch als de Staatsche Gezanten dien zelven dagh by den Gezant van Vrankryk Terlon waaren gekoomen om hem des middaghs te vergasten, behandigde hy hun een' brief van de Zweedtsche Gemaghtigden †, zich over 't bezetten hunner vloote beklaagende, en begost, nevens d'Engelsche Heeren Gezanten, Sidney en Honiwood, na den eeten daar by koomende, groot misnoegen over dat bezetten te toonen, en daar over met groote hevigheit uit te barsten: verzoekende met hooge, harde en dreigende woorden, dat de Staatsche Gezanten aanstondts ordre zouden geven, ten einde dat de Zweedtsche oorlogsvloot haare vryheit moght hebben om te verzeilen: daar by voegende, dat zy by ontstentenis van dien mosten verklaaren geen Middelaars te konnen weezen, noch van de vreede te konnen spreeken, maar party te worden. Hier over viel veel te doen. De Nederlandtsche Gezanten vertoonden krachtelyk, by monde en geschrifte, d'onbillykheit van 't geen men tegens hen dreef, en het nut dat 'er stak in 't bezetten en aanhouden der Zweedtsche scheepen. Dat was, beweerden ze, een dienstig en noodig middel om tot het ooghmerk van 't geen daar de drie Staaten in waaren overeengekoomen, te geraaken. Doch de Fransche en Engelsche Gezanten naamen geen genoegen. De

Rid-

Verzoek der Zweeden.

De Ruiters antwoordt.

19 *May.*

† 6 *May.*

De Nederlandtsche Gezanten geven reden aan de Fransche en Engelsche Gezanten van 't bezetten der Zweedtsche oorlogscheepen.

Zie Aitzema XL. 556.

† *Commissarissen.*

De Fransche en Engelsche Gezanten toonen groot misnoegen over dat bezetten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660.

Brief van Terlon aan de Nederlandtſe Gezanten.

Memoires de Terlon, p. 280-283.

Ridder Hugo Terlon, Gezant van Vrankryk, ſchreef te dier tydt een ſcherpen brief aan de Heeren Nederlandtſche Gezanten: waar by met een fiere taal op het ontſlaan der Sweedtſche ſcheepen werdt gedrongen en aangehouden. De Staatſche Gezanten, ſchreef hy, hadden rondt uit gezeit, *dat ze die ſcheepen nooit zouden ontſlaan voor dat de vreede zou klaar zyn:* en als men daar op zeide, *dat ze daar in niet handelden als middelaars*, hadden ze geantwoordt, *dat ze handelden als uitvoerders.* Zy wilden zeggen, dat ze 't geen by den Nederlandtſchen Staat met Vrankryk en Engelandt, tot uitwerking der vreede, beſlooten was, nu uitvoerden. Ook ſchreef Terlon, *dat de Nederlandtſche Gezanten door dat aanhouden der Zweedtſche ſcheepen de vreede vertraagden, en dat gantſch Europa zou zien dat de Heeren Staaten geen vreede begeerden, 't en zy dat zy die geheel alleen, en naar hun goedtdunken, moghten maaken.* Daar by voegende, *Ik derf u wel zeggen, dat al is hier geen oorlogsvloot dan alleen die van Hollandt, dat men ze niet vreeſt.* Na dat de Gezant Terlon dien brief aan de Nederlandtſche Gezanten hadt laaten behandigen, ging hy by de Heeren Engelſche Gezanten: hun voorſtellende, *dat hy en zy zich met eenig vaartuig zouden laaten zetten aan 't Admiraalſchip der Zweedtſche ſcheepen, die de Ruiter hadt bezet, en dat ze, wanneer de windt dienen wilde, de Zweedtſche ſcheepen hunne ankers zouden laaten lichten en t'zeil gaan, als ſcheepen die Vrankryk en Engelandt toebehoorden, en die men op de trou van hun middelaarſchap hadt beſlaagen en aangehouden.* D'eene Gezant van Engelandt, de Heer Algernon Sidney, was van 't zelve verſtandt. Maar zyn amptgenoot, de Heer Robert Honiwood, riedt het wyſſelyk af, ten deele om dat men, indien de Ruiter op hen losbrandde, met de Heeren Staaten zou moeten breeken en oorlogen; en ten deele, om dat men geen oorlogsvloot in de Sondt of by der handt hadt die de Ruiter 't hooft kon bieden. In deezen ſtandt der zaaken ſcheenen de Franſche en Engelſche Gezanten toe te leggen om den Koning van Denemarken van de Heeren Staaten af te ſcheiden, en, met uitſluiting van de Staatſche Gezanten, de vreede te doen ſluiten. Maar door de Staatſchen werdt in 't tegendeel met onvermoeide vlyt gearbeidt, om den Koning, en de Ryxraaden van Denemarken, tot het aanneemen van zeeker ontwerp der vreede, 't geen ze meenden dat met de wil van beide de ſtrydende partyen genoeghzaam over een quam, te bewegen: vertoonende wat nuttigheit daar in, zoo voor 't ryk van Denemarken, als den Staat der vereenigde Nederlanden, was te vinden: daarenboven aanbiedende, indien het beſluit der vreede langer moght werden verſchooven en uitgeſtelt, dat zy den Viceadmiraal de Ruiter laſt zouden geven de Zweedtſche oorlogsvloot aan te taſten, en met Godts hulpe te veroveren. Voorts, dewyl alles van de zyde van hunne Hooghmoogentheden niet geſchiedde om eenigh byzonder voordeel te bereiken, maar alleen ten beſte van de Deenſche kroon, en tot der zelver meeſte voordeel en verzeekertheit, zoo verzochten ze, dat ook de Heeren Deenen alles met hunne kenniſſe en goedtvinden wilden uitvoeren. Ook hebben ze tot verſcheide maalen met den Heere Gertsdorp, Ryxhofmeeſter, beraadtſlaaght, wanneer het tydt zou zyn om de Zweedtſche ſcheepen aan te taſten. Doch hy was zelf van gevoelen dat men noch eenige daagen zou wachten: ten deele, om dat de Zweeden in die tydt hunne meening naarder zouden ontdekken: ten deele, om dat de gemelde ſcheepen naar alle menſchelyke waarſchynlykheit altoos in de Ruiters handt en maght

Voorſtel en voorſlag van Terlon aan d'Engelſche Gezanten.

Terlon. p. 283.

Zie Aitzema XL. 556.

Vlyt en arbeidt by de Staatſche Gezanten aangewendt tot bevordering der vreede.

Hun vertoog en verzoek aan de Deenen.

Beraadtſlaaging over 't aantaſten der Zweedtſche ſcheepen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660. zouden zyn. Ondertuſſchen gebruikte hy groote voorzichtigheit ontrent het bezethouden der Zweedtſche ſcheepen, hun alle gelegentheden om t'ontkoomen beneemende: en hoewel dit in 't eerſt nieuwe onluſt ſcheen te baaren, 't was evenwel een dringende oorzaak tot het ſluiten der vreede. Hadden de Zweeden binnen Landtskroon gebleven, de Ruiter zoude hen zeer bezwaarlyk hebben konnen bevechten: nu waaren ze van zelfs uitgekoomen, en hadden zich onvoorzichtelyk in zyne handen geſtelt. Al wat de Franſchen en Engelſchen zeiden of dreigden, ter gunſt van de Zweeden, en op dat men hunne ſcheepen zou ontſlaan, hadt geen kraght, dewyl ze geen vloot t'hunnen gebiede hadden. Maar de Ruiter gaf met de Hollandtſche oorlogsvloot het aanraaden en aandryven der Nederlandtſche Gezanten, dat tot vreede ſtrekte, kracht en klem. Ook wilden de Zweeden hunne ſcheepen, en 't ryk, niet langer, na des Konings doodt, in de waaghſchaal ſtellen, nocht aan het lot des oorloghs, dat hen met een gewiſſe neêrlaagh dreighde, onderwerpen: en de Deenen vreesden dat Vrankryk en Engelandt hen tegen zouden vallen, indien de vyandtſchap bleef duuren. Dit bewoogh beide de partyen de vreede aan te neemen, die den vyfden van Junius zoo verre was gevordert, dat men 't in alle punten genoeghzaam eens was, en niet dan het teekenen ontbrak. Weshalven de Heeren Nederlandtſche Gezanten, dewyl ze hun ooghmerk hadden bereikt, toen eindelyk, met kennis en goedtvinden van de Deenſche Gemaghtigden, toeſtonden, dat men den Viceadmiraal de Ruiter zou beveelen de Zweedtſche oorlogſcheepen t'ontſlaan. Ten dien einde werdt hy ten zelven daage aan landt ontbooden, daar hy die ordre ontfing, en met eene verſtondt, dat de vreede klaar was, en ſtondt om geteekent te worden. Waarop hy den Zweedtſchen Bevelhebber aan zyn boordt ontboodt, hem aanzeggende, dat hy van de Heeren Nederlandtſche Gezanten laſt hadt ontfangen, dat ze vry en onverhindert moghten zeilen werwaart het hun geliefde, en indien zy eenige lyftoght van nooden hadden, dat de Heeren Gezanten ordre zouden ſtellen om hun die te beſchikken. Dit was een blyde tyding en aanbieding, die de Bevelhebber met dank aannam: zeggende, dat hy niet meer dan voor vier daagen eeten in zyne ſcheepen, en acht- of ten minſte zevenhondert eeters hadt. Dit liet de Heer de Ruiter aan de Heeren Gezanten weeten, en verſpreidde zyne ſcheepen een kanonſchoot van de Zweeden af, die desweegen groote blydtſchap toonden. Hier op werdt de vreede des anderendaaghs, den zeſten der maandt, in de handeltent, tuſſchen het Zweedtſche leger en de ſtadt Koppenhagen, ten overſtaan der aanweezende Heeren Gezanten, ontrent den avondt, volkoomentlyk geſlooten en getekent. Eenige Deenſche en Zweedtſche krygsbenden, die zich ontrent de handeltent onthielden, loſten, naa 't teekenen, gelykelyk alle hunne musketten. Toen begaven zich al de Gezanten naar Koppenhagen, daar ze den Koning en de Koninginne, ter zaake van de vreede, hebben begroet, en geluk gewenſcht. Daarna gingen ze met den Koning op de tooren van de ſtadt, daar men 't Zweedtſche leger aanſchoude, dat in vier en vlam ſtondt, door 't loſſen van musketten en piſtoolen, van voetvolk en ruitery, tot een teeken van blydtſchap over 't geſloote verdragh. Ter zelver tydt, ontrent het ondergaan der zonne, werdt ook al het geſchut der ſtadt Koppenhagen, tot bewys van vreughde, driemaalen los geſchooten: welk ſchieten de ſoldaaten en burgers met hunne musketten tot driemaalen volgden, ook hebben al de Hollandtſche oorlogſcheepen ter zel-

Voorzichtigheit van de Ruiter in hun bezet te houden.

Dat bezetten is een dringende oorzaak om de Zweeden tot vreede te beweegen.

De vreede ſtaat op 't ſluiten.

De Zweedſche ſcheepen worden ontſlaagen.

De Vreede wordt geſlooten. 6 *Jun.*

Zie Terlon. p. 295.

Vreugdeteekenen over de vreede. 6 *Jun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zelver uure al hun geſchut rondtom geloſt. By de gemelde vreede bedong de Koning van Denemarken eenige plaatzen, die by 't verdragh van Rotsſchildt waaren afgeſtaan, de ſtadt en 't ampt Drontheim, en 't eilandt Bornholm, (dan dit leſte onder beding van eenige vergelding †) voorts al wat de Zweeden op Zeelandt, Lalandt, Falſter, en Meun hadden ingenoomen. Ook werden de vier tonnen goudts, die de Zweeden eiſchten, ter zaake der ſchaade in Guinea geleeden, quytgeſcholden. Maar de Zweeden behielden Schoonen, Hallandt, Bleeking, en Bahus. Het derde punt van 't Rotsſchildtſch verdragh, ſpreekende van 't uitſluiten der vreemde oorlogsvlooten uit d'Ooſtzee, werdt achtergelaaten en vernietight. Dus quaamen de Nederlandtſche Gezanten, de Heeren van Slingelandt, Vogelzangk, de Hubert en van Haaren, naa zulk een langwylige handeling, dat groote werk der Noorder vreede, tegens al het tegenſtreven en dwarsdryven der geenen, die, uit byzondere inzichten, de zaak ophielden, of tot een' anderen uitſlag poogden te beleiden, met onverdrooten arbeidt, taay geduldt, wys beleidt, en ruſtige kloekmoedigheit, ten laatſten te boven. 'S daaghs na het teekenen der vreede zeilden de negen Zweedtſche oorlogſcheepen door den Droogen tot by het eilandt Amak, ſtellende daarna hunnen koers naar Zweeden. Den vierden dagh daar aan brak het Zweedtſche leger voor Koppenhagen op. Toen liepen duizenden van menſchen naar buiten, die hunne oogen met het aanſchouwen van de plaatzen, daar de vyandtlyke benden hadden gelegen, vermaakten, en zich over hun vertrek, en 't einde van al het bloedtvergieten en landtverderf, met reeden verheugden. Ontrent deezen tydt † zondt de Ruiter (die, geduurende zyn leſte verblyf zoo by Koppenhaagen als by Landtskroon, op verſcheide tyden eenige zyner ſcheepen tot gelei van koopvaarders afzondt) de Kapiteinen Schey en Aldert Matthyszoon met etlyke koopvaarders naar Dantzik en Koningsbergen. Hy beval drie brandtſcheepen met een galjoot naar Hollandt te zeilen, en niet lang daarna gingen de Heeren Gezanten de Hubert en van Haaren, met den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en de Kapiteinen Houttuin, 't Hoen en Nachtglas, naar 't vaderlandt t'zeil †. De Heer Gezant Slingelandt begaf zich met het oorlogſchip van den Kapitein van Meeuwen naar Stokholm ‡, om daar uit laſt der Heeren Staaten verſcheide zaaken voor te ſtellen en te vereſſenen, 't geen hy daarna gelukkig verrichtte ⸸. De Heer Gezant Vogelzangk vertoefde noch eenigen tydt te Koppenhagen, daar noch verſcheide zaaken met den Koning ſtonden te verhandelen *. De Viceadmiraal de Ruiter bleef toen met vyfentwintig oorlogſcheepen in Denemarken: vyftien van Amſterdam, vier uit de Maas, een uit Noordthollandt, twee uit Zeelandt en drie uit Vrieſlandt. Zyn verblyf werdt hier noodig geoordeelt: om 't uitvoeren van 't geen by 't verdragh der vreede was bedongen, en 't vertrek der Zweeden, uit de plaatzen die ze moſten overleveren, af te wachten, en daar de handt aan te houden. Dit was volgens 't oogmerk der Heeren Staaten, die niet verſtonden dat hy met de vloot zou vertrekken, voor dat de laatſte krygsmaghten der Zweeden den Deenſchen boodem in 't geheel zouden hebben ontruimt †. Het vierentwintighſte punt der vreede braght mede, dat de Koning van Denemarken in al zyne landtſchappen, daar welgelege veeren waaren, bequaame ſcheepen, ponten en ſchuiten zou beſtellen, en vaardig houden, om het Zweedtſche krygsvolk naar Zweedtſche plaatzen, binnen zekeren tydt, over te voeren, en d'ontlediging der eilanden, ſteeden en ſterkten te ſpoedigen.

1660.

Zie Aitzema XL. 557-568.

† *Zie Terlon. p.* 291. 301.

Zie p. 152.

7 *Jun.*

Het Zweedtſche leger breekt op.

11 *Jun.*

† 7 *Jun.*

10 *Jun.*

De Gezanten de Hubert en van Haaren vertrekken met eenige ſcheepen naar 't vaderlandt, en Slingelandt naar Stokholm.

† 13 *Jun. Zie Aitzema* XL. 568.

‡ 14 *Jun.*

⸸ *Zie Aitzema* XL. 573. 574. 569.

* *Zie Aitzema* XL. 570. 572. 574. XLI. 842. 844.

De Ruiter blyft noch met vyfentwintig ſcheepen in Denemarken.

† *Zie Aitzema* XL. 570.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660. Maar by de Deenen werdt daar toe zoo weinig zorge gedraagen, of ordre gestelt, dat de Gezant Vogelzang en de Viceadmiraal de Ruiter zyne Majesteit van Denemarken aanbooden, dat men de Zweedtsche volkeren met 's Landts vloot zoude overzetten. Doch op die aanbieding werdt in 't eerst niet geantwoordt, en de zaak sleepende gehouden: over welke traagheit de Zweeden zich beklaagden, en misnoegen toonden. Midlerwyl zeilde de Zweedtsche Admiraal Bielkenstern, met noch tien Zweedtsche scheepen, den twintighsten van Junius, van Landtskroon door den Droogen naar d'Oostzee, en verder naar Zweeden. Hy en de Ruiter vereerden elkanderen in 't voorbyzeilen met eenige eerschooten. D'aanbieding, dat men de Zweeden met 's Landts scheepen zou overvoeren, werdt eindelyk aangenoomen. Daar op * beval de Viceadmiraal de Ruiter den Kapiteinen Jakob Adriaanszoon Pensen, Pieter Salomonszoon, Henrik Brunsveldt, Niklaas Marreveldt, Bastiaan Tuineman, Jakob de Wit, Joost Verschuur en Henrik de Raadt, dat ze tot onder den Draaker zouden zeilen: met last van zich dan verder naar de bezondere ordre van den Viceadmiraal van Denemarken Niklaas Heldt te richten. Deeze scheepen werden ettelyke daagen door stilte opgehouden, en raakten eindelyk den eersten van Julius, onder 't gebiedt van Heldt, onder zeil, met wel vystig zoo fluiten, schoeten als andere vaartuigen. Sy stelden hunnen koers naar de groene Sondt, (een zeeëngte ontrent Zeelandt en d'eilanden van Meun en Falster gelegen) om daar eenige Zweedtsche volken in te scheepen en te vervoeren. Den derden der zelve maandt zeilde de Ruiter met de rest van de vloote naar Elzeneur, of de Sondt, en liet den Gemaghtighde † van zyn Majesteit van Denemarken aanzeggen, dat hy, daar gekoomen, en bereidt was met zyn scheepen en vaartuig dienst te doen. De Prins van Sultsbach quam den zesten, met verscheide Zweedtsche Oversten, en den Gezant van Vrankryk Terlon, aan zyn boordt, om hem en de vloot te zien. Hy onthaalde hen met een treffelyke maaltydt, naar scheeps gelegentheit: daar op de gezontheit van hunne Majesteiten van Denemarken en Zweeden, ook van andere Moogentheden, met naame van de Staaten der vereenigde Nederlanden, ook van de Staaten van Hollandt, en der Gezanten, een glas omging. De Zweedtsche Heeren stonden ten hooghsten verwondert over de heusheit van den zeeman, wiens dapperheit zy t'hunner schaade hadden beproeft. Ontrent den avondt liet hy den Prins, en zyn gevolgh, zeer voldaan wegens 't genoote onthaal, door den Kommandeur de Wildt naar Elzenburg in Schoonen overbrengen. Daarna heeft hy op verscheide daagen (als het windt en weêr toeliet) veel volks, te voet en te paarde, met veel pakkaadje, van Elzeneur naar Elzenburg met zyn scheepen laaten overvoeren. Geduurende dit overscheepen werdt de Ruiter, die dit werk zeer beyverde, door den Zweedtschen Veldtmaarschalk Steenbok, den Graaf van Dhona, en den Ryksraadt Steno Bielke, op het Slot Kroonenburg ter maaltydt genoodight, beleeft onthaalt, en met veel gunstbetoog vereert *. In een der volgende daagen ‡ heeft men de lyken van zeven voornaame Zweedtsche Oversten, die in het stormen op Koppenhagen en in den slagh op Funen waaren doodtgeschooten, met groote staatsie t'Elzeneur uit de Duitsche kerk gehaalt, op de brug gebraght, en van daar met de Hollandtsche boots naar Elzenburg gevoert. Niet lang daarna † werdt het Slot Kroonenburg van de Zweeden aan de Deenen overgelevert. De Ruiter met de meeste Hollandtsche Zeekapiteinen verzelden den Deenschen Bevelhebber, toen hy met zyne soldaaten daar in trok.

Den Koning van Denemarken werdt aangeboden dat men het Zweedtsch krygsvolk met de Hollandtsche scheepen in Schoonen zoude overzetten.

Die aanbieding wordt aangenoomen.

* 27 *Jun.*

Acht oorlogscheepen zeilen tot dien einde met veel vaartuigen naar de groene Sondt.

De Ruiter begeeft zich met de rest der vloot ten zelven einde naar de Sondt.

† *Commissaris.*

De Prins van Sultsbach komt met andre Oversten op zyn schip, en blyft by hem ter maaltydt.

6 *Jul.*

Laat hen op Elzenborg zetten.

Wordt op Kroonenburg van den Veldtmaarschalk Steenbok ter maaltydt genoodigt, en treffelyk onthaalt.

* 15 *Jul.*

‡ 22 *Jul.*

† 28 *Jul.*

Den

1660. 29 *Jul.*

Den volgenden dagh braght men noch veele Zweedtſche ruiters met hunne paarden, en een goedt getal voetvolk met de boots naar Schoonen: en ter zelve tydt werden veele Zweedtſche Overſten, en daar onder de Graven Steenbok en Banier, met den Heer Steno Bielke, op de Ruiters ſchip met ſpys en drank onthaalt. Doch 't leedt noch twee daagen aan eer ze met een Hollandtſch vaartuig, nevens vrouwen en kinders en veel pakkaadje, naar Schoonen werden gebraght. Toen de meeſte Zweedtſche ruiters en ſoldaaten uit Zeelandt naar Schoonen waaren gevoert †, verzochten de Zweedtſche Ryxraaden, met den geweezen Bevelhebber van Kroonenburg, en noch eenige andere Zweedtſche Overſten, dat zy aan de Ruiters boordt hun afſcheit van hem moghten neemen. Dit geſchiedde ten zelven daage met groote beleeſtheit, en betoog van hooghachting en dankzegging over zyne heusheit en gunſt, ontrent het overſcheepen van 't krygsvolk genooten. Korts daarna quaamen de leſte Zweeden t'Elzeneur, en den derden van Auguſtus voeren de Hollandtſche boots naar landt, hun overzettende op Schoonen. Ten zelven daage zeilde de Viceadmiraal de Ruiter, nevens den Admiraal Henrik Bielke, met een galjoot naar Koppenhagen. Hier quaamen ze den volgenden morgen ‡, daar ook 's Landts oorlogſcheepen van Elzeneur naa den middagh aanquaamen. De Ruiter ging den Koning ſtraks aandienen, dat nu al de Sweedtſche krygsbenden, te paarde en te voet, uit zyn Majeſteits landen op den Zweedtſchen boodem in Schoonen en elders met 's Landts vaartuigen waaren overgevoert. Men reekende dat hy ſedert den zevenden van Julius tot den derden van Auguſtus, (in achtentwintig daagen tydts) ontrent achtduizendt zevenhondert en eenentſeventig zoo ruiters als pakkaadje paarden uit Zeelandt naar Schoonen hadt laaten voeren: en daar onder ontrent vyfduizendt ruiters met hunne paarden, mitsgaders ontrent drieduizendt voetknechten, en negenhondert en vyfentachtig zoo pakkaadje- als ruſt-wagens. Daarenbooven hadden de Deenen met hun vaartuig noch ruim drieduizendt pakkaadje- en andre paarden overgezet. Ook hadt men met hulp van 't Hollandtſch vaartuig en bootsvolk in de groene Sondt drieduizendt vierhondert en vierentſeſtig paarden uit Zeelandt, en achtentwintighondert van 't eilandt Falſter, op verſcheide dagen ingeſcheept, die meeſt naar Pomeren werden gevoert. Het voetvolk hieldt men ſterk geweeſt te zyn ontrent tienduizendt man. De Koning nam goedt genoegen in 't geen ontrent dat overvoeren was verricht. Ook hieldt men dat de Ruiters beleidt en vlyt, door ordre van den Gezant Vogelzang, ontrent dit werk (dat ook door den Franſchen Gezant Terlon werdt voortgedreven) getoont, het in- en overſcheepen der Zweeden ettelyke weeken hadt verhaaſt. Hier door werdt veel ſchaade, onluſt, en ongemak verhoedt. Want waaren al die Zweedtſche ruiters en voetknechten zoo lang, of miſſchien noch langer, in Zeelandt en d'andere Deenſche eilanden gebleven, zy zouden al 't landt, dat alreê genoeg bedorven was, buiten twyffel, uit noodt, om voeder voor de paarden en voedtzel voor de menſchen te zoeken, t'eenemaal hebben uitgemergelt: en deeze verwoeſting hadt nieuwe vyandtſchap, en een derden oorlogh konnen baaren. Doch nu was gantſch Denemarken van dien laſt en zorg ontſlaagen. Ontrent deezen tydt hadden de Zweeden de ſtadt Naskou, nevens andere ſteeden en vaſtigheden, volgens het vreêverdragh, aan de Deenen overgelevert. Den zevenden van Auguſtus ontfing de Viceadmiraal de Ruiter met een gal-

De Graven Steenbok en Banier, en Steno Bielke aan de Ruiters boordt ontonthaalt.

De Zweedſche Ryxraaden en Overſten neemen hun afſcheidt van de Ruiter.

† 1 *Aug.*

De leſte Zweeden van Elzeneur op Schoonen overgevoert.

‡ 4 *Aug.*

'T getal van 't Zweedtſch krygsvolk door de Hollandtſche ſcheepen overgevoert.

Zie Aitzema XL. 574.

Zie les Memoires de Terlon. p. 300.

De Ruiter ontfangt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660.

last om naar 't vaderlandt te keeren, 't welk hy den Koning bekent maakt. 8 *Aug.*

galjoot ordre van hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten, beveelende dat hy met 's Landts vloot, en de landtſoldaaten; die men den Koning hadt te hulp gezonden, op het ſpoedighſte naar 't vaderlandt zou keeren. Hier op riep hy den volgenden morgen zyne Kapiteinen aan boordt, hun beveelende, dat ze zich tot het vertrek gereedt zouden houden. Toen aan landt vaarende, ging de Gezant Vogelzang met hem naar den Koning van Denemarken, aan wien de laſt, dien de Ruiter hadt ontfangen, werdt bekent gemaakt. Zyn Majeſteit gaf tot antwoordt, *dat hy zyn gezelſchap wel langer wenſchte te genieten, maar dat zulks voor hunne Hoogmoogentheden te koſtelyk zou zyn: voorts dat hy hunne Hoog. Moog. wegens de goede dienſten, van hunne vloote en hulpbenden genooten, hooghlyk bedankte: met wenſching van behoude reize.*

Des Konings antwoordt.

† 9 *Aug.* † 19 *Sept.* 1659. ‡ 4 *Maart.*

Daarna † zondt de Ruiter den Schoutbynacht van Noordthollandt Volkert Adriaanszoon Schram, (die, ettelyke maanden geleden †, tot dat ampt gekooren, over Lubek in de maandt van Maart ‡ by de vloot was gekoomen) met de Kapiteinen Pieter Salomonszoon, Laurens Heemskerk, Henrik Brunsveldt, Baſtiaan Tuineman, Jakob de Wit, Jan Vyzelaar, Niklaas Marreveldt, Jooſt Verſchuur, en Henrik de Raadt, met twee fluiten naar Funen; om 't Hollandts krygsvolk, dat daar lagh, in te ſcheepen, en naar 't vaderlandt te brengen. De ſoldaaten, die te Koppenhaagen laagen, werden met hunne pakkaadje in d'andre ſcheepen geſcheept, en de Viceadmiraal bezorgde en vervaardigde alles wat tot de t'huisreize van noode was. Maar de Koning, weetende wat dienſten hy van hem hadt ontfangen, en zich achtende in hem gehouden te zyn, wou hem niet laaten vertrekken zonder een byzondere erkentenis. Zyn Majeſteit kon genoeg begrypen dat 'er niet was 't welk den Koningen meer betaamde dan heldendaaden, daar zy 't nut van trokken, te beloonen, en de deught haare verdiende eere te geven. Dies beſloot hy, den Viceadmiraal de Ruiter en zyne nakoomelingen, met d'adelyke orde te beſchenken, en een adelyk waapen met open helm te vereeren, daar byvoegende een lyfwedde van achthondert ryksdaalders of tweeduizendt gulden 's jaars. De brief van adeldom, op parkament geſchreeven, den eerſten van Auguſtus ouden, of den elfden nieuwen ſtyl geteekent, werdt hem 's anderendaaghs (naa dat hy, nevens d'andere Bevelhebbers der vloote, door den Veldtmaarſchalk Schak ter maaltydt was onthaalt) van zyne Majeſteit ter handt geſtelt. Dees brief, die een eeuwig getuigenis van des Konings genegentheit en van de Ruiters treffelyke daaden en dienſten verſtrekt, was in 't Latyn geſchreven, en luidde aldus naar den zin,

De Koning beſchenkt hem met d'adelyke orde, en een adelyk wapen, ook met tweeduizendt gulden 's jaars.

Brief van adeldom.

Wy Frederik de derde, door Godts genaade Koning van Denemarken, Noorweegen, en der Wandaalen en Gothen, Hartogh van Sleeswyk, Holſtein, Stormaaren, en Ditmarſchen, Graaf van Oldenburg en Delmenhorſt, betuigen opentlyk uit onzen naame, en uit den naame onzer naazaaten in 't ryk van Denemarken, en maaken aan allen bekent: dat alhoewel wy, uit Koningklyke genade †, aangeboore goedtheit en gunſte ‡, geneegen zyn aan allen en eenen ygelyke onze Koningklyke genade mede te deelen, wy dat nochtans klaarder willen laaten blyken aan de geenen, die ten tyde van den Zweedtſchen oorlogh, onlangs neêrgeleidt, (toen wy, van onze vyanden belegert, en door den byſtandt van onze nabuuren en bondtgenooten, voornaamelyk door de vloote der vereenighde Nederlanden, geholpen werden) ons, en onze ry-

† *Clementia.* ‡ *Gratia.*

ryken, provincien en onderhoorige Landen, byzondere dienſten hebben gedaan. Derhalven goedertierelyk inziende en overweegende de heldthaftige en ongekreukte deughden, de getrouwe en beſtendige dienſten, die de Viceadmiraal Michiel de Ruiter, Bevelhebber over de Hollandtſche vloot, met zyne vloote en dappere zeeluiden, (ten tyde van 't beleg van deeze onze koningklyke ſtadt, en in 't veroveren van 't eilandt Funen, gelyk ook, naa dat de vreede tuſſchen ons en de kroon van Zweeden was herſtelt, in 't overvoeren van de Zweedtſche krygsmaght over onze Oreſondt naar Schoonen, en in allerley andere gelegentheden en zeeſtryden, met gelukkige uitkomſt, groote kloekheit en dapperheit, noch bloedt noch krachten ſpaarende), vaardighlyk en ſtandtvaſtelyk aan ons en onze voorgemelde ryken beweezen heeft: hebben wy, door deeze dingen bewoogen, met voorbedachten gemoede, rypen raadt, goede kennis, en uit eige wille, met toeſtemming van onze Ryksraaden, hem, met zyne wettige erfgenaamen en nedergaande kinders, en der zelver erfgenaamen, mannen en vrouwen, willen aanneemen in d'aadelyke Ridderordre, haaren rang hebbende in de tornooyſpeelen van deeze onze ryken en vorſtendommen: gelyk wy ook met goede kennis, en uit kracht van dezen open brief, den voornoemden Michiel de Ruiter, met zyne wettige erfgenaamen, in nedergaande linie, van beiderley geſlachten †, by 't genootſchap ‡, en de broederſchap ⸸ van deezen onzen adeldom voegen, vergezelſchappen en gelykſtellen, in diervoege en in zulken verſtande, als of de zelve van hunne voorouderen, zoo van vaderlyke als van moederlyke zyde, in beide de linien, wettelyk edelluiden waaren gebooren: ende hun alle weldaaden, voorrechten †, eere, waardigheden, voordeelen ‡ en uitſteekentheden ⸸, welke onze voorſchreevene Edelluiden genieten, goedertierelyk ſchenken, en mitsdeezen opdraagen. Ende tot meerder geloofwaardigheit en gedachteniſſe van deeze onze Koningklyke verheffing tot den ſtaat en ordre der Edelluiden van onze ryken en Vorſtendommen, zoo hebben wy ten behoeve van den meergemelden edelman Michiel de Ruiter, en van zyne wettige erfgenaamen, zyn oude ſchildt en geſlachts waapen zoodaanig vergroot, dat de zelve voortaan een open, vryen, en adelyken gekroonden helm moogen voeren, daar een gewaapent man op ſtaat, met zyne uitgeſtrekte rechterhandt en uitgetoogen zwaarde dreigende te ſlaan. Ende op dat hun adeldom te klaarder magh blyken, hebben wy dit wapen en adelteeken, om by henluiden altydts gebruikt te worden, hun willen ſchenken, gelyk het hier boven is afgemaalt: te weeten een ſchildt in vier deelen verdeelt †, hebbende aan de rechter zyde, in 't bovenſte vierendeel, een volharnaſt ruiter, met opgeheven rechter arm en uitgetoogen zwaarde dreigende te ſlaan; in 't onderſte vierendeel een kanon bleekgeel van kleur, en daar onder drie geele koegels; boven aan de ſlinker zyde een wit kruis in een roodt veldt, en daar onder een wit Admiraalſchip in een heemelblaau veldt. Ende aldus hebben wy hem en zyne wettige erfgenaamen met deeze waapenen willen vercieren, verheffen, vereeren en in den rang van onze Edelen voor altoos en eeuwelyk ſtellen: en verder toegeſtaan dat de zelve zoodaanige eere en waardigheden zonder eenige moeijenis zullen genieten, en het adelyk ſchildt en wapen, hier boven in deezen brief afgemaalt, moogen voeren. 'T welk wy door deezen open brief, met onze handt ondertekent, en met ons Koningklyk zegel beveſtight, aan allen hebben willen bekent maaken. Gedaan in*

1660.

† *Sexus.* ‡ *Collegium.* ⸸ *Societas.*

* *Beneficia.* † *Privilegia.* ‡ *Prærogativa.* ⸸ *Præeminentia.*

† *Gequartileert.*

onze

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660. *onze Koningklyke ſtadt Koppenhagen den eerſte van Auguſtus in den jaare* MDCLX.

FRIDERICH.

Op het bevel

T. V. LENTEN.

Onder aan 't parkement hing, aan een zyde ſnoer, des Koninghs zegel, met de wapenen zyner ryken en vorſtendommen, in rooden waſſche.

Dit was de brief des adeldoms: doch gelyk d'ouden plaghten te zeggen, dat de deught eere baardt, zoo hadt ook de Ruiters adeldom een vroeger en hooger oorſpronghdan 't verleenen van dien brief. Hy hadt nu in zoo veele toghten, door zoo veele heldendaaden en deughdelyke werken, zynen eedelen aardt getoont, en nu betuigde de Koninghlyke verklaaring dat hy den tytel van eedel met recht verdiende. 'S daaghs te vooren ſchreef ook zyn Majeſteit van Denemarken een' brief in de Hooghduitſche taale aan de Heeren Staaten, in welken hy zyne dankbaarheit over den trouhertigen byſtandt van den Staat, en zyn genoegen over 't loffelyk bedryf van de Ruiter met 's Landts vloot, op deeze wyze te kennen gaf.

Brief des Konings van Denemarken aan de Staaten Generaal.

Wy Frederik de derde, door Godts genaade Koningk van Denemarmarken, Noorweegen, en der Wandalen en Gothen, Hartogh van Sleeswyk, Holſtein, Stormaaren en Ditmarſchen, Graaf van Oldenburgh en Delmenhorſt, doen kondt den Hoogen en Moogende Heeren Generaal der vereenighde Nederlanden, dat uw Hooghmoogentheeden in deeze leſte beroerten, die ons en onzen Ryken zoo onvermoedelyk zyn overgekoomen, ons met hunne aanzienlyke krygsvloote (onder 't gebiedt en beleidt van den eedelen, manhaften, onzen lieven bezonderen Michiel de Ruiter, Viceadmiraal van d'Edle Grootmoogende Heeren Staaten van Hollandt en Weſtvrieſlandt) tot nu toe getrouwelyk ter zee hebben willen byſtandt doen, en ontzetten: daar voor bevinden wy ons jegens hen tot dankbaarheit verplicht. Gelyk nu de ſtraksgemelde Viceadmiraal zich, geduurende den tydt van zyn verblyf op onze kuſten en ſtroomen, in verſcheide bedryven† en hoofttreffens, dermaate kloekelyk en dapper tegen den vyandt en des zelfs vlooten heeft gequeeten, dat hem derweegen zonderlinge lof toekomt: alzoo konnnen wy niet naalaaten, tot meerder betuiging van ons zonderling genoegen, uw Hooghmoogentheden daar van zoo veel te meer, mitsdeezen, te verzekeren. Wy zullen ook ſteedts trachten den getrouwen byſtandt en hulpe, ons hier door beweezen, vrundtnabuurlyk t'erkennen. Hier mede beveelen wy uw Hooghmogentheeden in d'alregeerende beſcherminge des almaghtigen Godts, en blyven hun met vrundtnabuurlyke goedtwilligheit ſteedts toegedaan. Gegeven op onze Koningklyke verblyfplaats en Slot te Koppenhagen. Deezen 31 van Julius, 1660.

† *Actien.*

31 *Jul.* 10 *Aug.*

Was onderteekent

FRIDERICH.

De vloot gaat van Koppenhagen t'zeil.

Den dertienden van Auguſtus zeilde de Hollandtſche vloot met den dagh van Koppenhagen naar de Sondt. Maar de Ruiter, die alom, daar 't behoorde, zyn affcheidt hadt genoomen, werdt van den Koning, uit een

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660.

een hertelyke genegentheit, tot op den middagh opgehouden: toen ging hy met den Kapitein Schey onder zeil, en werdt van de ſtadt met ettelyke eerſchooten vereert. Hy quam tegens den avondt voor Elzeneur by de vloot, daar hy tot den vyftienden, door tegenwindt, bleef leggen. Toen ging men onder zeil en liep gezaamentlyk door de Sondt. Men vereerde het kaſteel Kroonenburg met twaalf ſchooten, daar met gelyk getal op werdt geantwoordt. De Gezant Vogelzang bleef noch eenigen tydt te Koppenhagen ‡, en zagh daar eerlang een wonderlyke verandering van zaaken: te weeten, dat de Koning, die weinig tydts geleden op het punt hadt geſtaan om 't ryk te verliezen, tot veel grooter maght dan zyne voorzaaten hadden, werdt verheven: toen de kroon, te vooren verkiesbaar, aan hem en zyne naakoomelingen vry en erffelyk werdt opgedraagen, en hem desweegen den eed van getrouheit gedaan*. De Ruiter hadt met de vloot op de t'huisreize veel ongeſtaadig en ongeſtuimig weder met tegenwindt. Den zeventienden der maandt quam hy tuſſchen Anout en Leſou, of Laſſoe, twee bekende eilanden, die, met veele vuile dwaalgronden, drooghten, of ſchorre en ſteile zanden omringt, voor de Zeeluiden zoo gevaarlyk en ſchaadelyk zyn, dat ze met Niding, een ander eilandt, oorzaak gaven tot dit oudt ſpreekwoordt,

Zeilt door de Sondt. 15 *Aug.*

‡ *Zie Aitzema* XL. 574. XLI. 842. 843.

* 27 *Octob.* *Zie Aitzema* XL. 570. 571. *en Terlon p.* 328. 332.

Komt by Leſou. 17 *Aug.* *Zie J. I. Pon. Hiſt. Dan. p.* 720.

Laſſoe / Niding und Anhold /
Machen das mannich Stuurman nicht werdt oldt.

Het rif, zandt of drooghte van Leſou ſtrekt zich wel twee mylen van 't landt af. De Ruiters ſchip verviel ter middernacht op of ontrent die drooghte, op vierdehalf vaam, jaa op twintig voet waaters; zoo dat het ſchip tot tweemaalen toe op den grondt ſtiet, maar men kreeg het voor windt om, en zeilde Ooſtzuidtooſt aan, tot dat men dieper waater vondt. Doch eer de dagh aanbrak werdt uit twee ſcheepen ſchoot op ſchoot geſchooten, tot een teeken van noodt. Zy zaaten beide op de drooghte vaſt: maar 't eene, een koopvaarder, raakte ſtraks weêr los: 't ander was het oorlogſchip van den Kapitein de Klerk uit de Maas, genoemt Prins Maurits, dat met den dagh eens vlot werdt, maar raakte ſtraks weêr vaſt, met groot gevaar van ſchipbreuk. Hier op quamen al de ſcheepen der vloote, op de Ruiters ſein, ten anker. Hy zondt het galjoot, dat by de vloot was, met al de boots om de Klerk te helpen. Zy waaren dien gantſchen dagh † en den volgenden bezich om 't ſchip van d'ingeſcheepte ſoldaaten, (die op de vloot werden verdeelt) en van 't geſchut, ſcherp, kruidt en lyftoght t'ontlaſten: en toen 't weêr dagh werdt ‡ voer de Ruiter zelf aan de Klerks boordt, en liet ook al zyn ballaſt loſſen, waar door men 't eindelyk met groote moeite weêr vlot kreeg. Op dien zelven dagh werdt al de ballaſt met het geſchut, en wat daar meer uit was geloſt, weêr in 't ſchip, dat men byna voor verlooren hieldt, overgezet. Doch dit gaf veel verlet in 't vorderen der reize.

Het ſchip Prins Maurits raakt aan den grondt vaſt. Wordt ontloſt en raakt weêr vlot.

† 18 *Aug.*

‡ 19 *Aug.*

Den achtentwintighſten der maandt quam de vloot, die meeſt altydt tegenwindt hadt, met ſtyve koelte, ontrent het Jutſche rif: en de Ruiter, weetende dat de ſcheepen met veel volks (door de meenighte der ſoldaaten) waaren bezet, en dat de meeſte gebrek van bier, waater, en lyftoght begoſten te krygen, liet door 't galjoot (dewyl de tydt en 't weêr niet toelieten krygsraadt te beroepen) al de Kapiteinen aanzeggen, dat elk, die wegh kon vorderen, zyn beſt zou doen om, zonder naa elkandere te wachten, voort te koomen. Dit bevel was ten hooghſten noodig; want eenige ſcheepen waaren byna ten einde van alle levensbehoefte, en d'andere hadden niet of weinig over om hen te helpen. De

28 *Aug.*

Gebrek van lyftoght in de vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1660\. Kommandeur de Wildt raakte met acht ſcheepen den tweeden van September binnen 't Vlie. De Rotterdamſche ſcheepen zeilden naar de Maaze, en de Zeeuſche naar Zeelandt.

De Ruiter komt binnen 't Vlie. 3 *Sept.*

De Ruiter quam den derden der gemelde maandt binnen 't Vlie, een jaar, drie maanden en veertien daagen naa dat hy uit Texel in zee liep. Doch toen hy behouden ſcheen verviel hy in 't grootſte gevaar.

Werdt op de Zuiderzee overzeilt, en ter naauwer noodt geberght.

Uit het Vlie naar Amſterdam zeilende, werdt het ſchip, dat hem voerde, op de Zuiderzee, door eenigh vaartuig, overzeilt, en hy ter naauwer noodt, door het vatten aan zommige touwen, op een wonderlyke wyze geberght, hebbende geene andere gedachten, dan dat hy, naa 't uitſtaan van zoo meenighvuldige gevaarlykheden, daar 't leven zou hebben gelaaten. Doch de goddelyke voorzienigheit heeft hem noch tot grooter zaaken, ten dienſt des vaderlandts, bewaart en geſpaart. Hy quam behouden by zyne echtgenoot en kinderen t'Amſterdam, Godt dankende voor zyne behoude reize, en voor de behoeding in dat doodelyk gevaar. Dus liepen de zaaken van het jaar zeſtienhondertentſeſtig ten einde. Dan eer wy tot het verhaal der volgende geſchiedeniſſen treeden, ſtaat hier in 't verbygaan (om 't vervolg der tyden, en 't zeldtzaam beloop van 't wiſſelbaar geval kortelyk aan te wyzen) iet te melden van de wonderbaare herſtelling van zyne Majeſteit Karel den tweeden, Koning van Grootbritanje.

Herſtelling van Karel den tweeden, Koning van Grootbritanje.

Zie Aitzema XXXIX. 506. XL. 575. 580. 583- 585.

† *Declaratie.*

Met de doodt van Kromwel verſtorf zyne maght. Zyn zoon Richard was de man niet om zich zelven in 't gezagh te handthaven. Eenigen zochten de hekken der regeering te veranderen, daar de vrienden des Konings onder roeiden. Naa veel twiſtens braght de Generaal Monk een vry Parlement te weeg. Men begoſt alom den Koning opentlyk te begunſtigen, en 't Parlement heeft korts daarna, nevens de ſtadt Londen, met een verklaaring † en afkundiging, van herten, met vreugde en eendraghtelyk erkent,

Verklaaring van 't Parlement en de ſtadt Londen. 18 *May.*

‡ *Succeſſie.*

dat, terſtondt naa de doodt van hunnen laatſten Koning Karel, de kroon van het Koningkryk van Engelandt, en al de ryken, heerſchappyen, en rechten daar aan behoorende, uit aanhangende geboorterecht, wettige en ontwyffelbaare afdaaling ‡, vervielen en quaamen op zyn Majeſteit Karel den tweeden, als by rechte linie, gerechtelyk en wettelyk, de naaſte erfgenaam van 's Konings bloedt: en dat hy was d'ongetwyffelde Koning van Engelandt, Schotlandt, Vrankryk en Yrlandt, Beſchermer des geloofs.. dien zy zich zelven voor eeuwig onderwierpen.

Hy werdt desweege van weegen de Heeren Staaten met gelukwenſching begroet.

Zie Aitzema XL. 586..

De Koning onthieldt zich te dier tydt binnen Breda, en werdt over deeze gelukkige verandering, eerſt door Gemaghtigden van hunne Hoogmoogentheden te Breda begroet: daarna ook door Gemaghtigden der Heeren Staaten van Hollandt, met wenſching van verder geluk. Men droeg hem te Breda d'eere op, dat hy 's avondts het woordt of de leuze zou geven, en hy gaf het woordt *Amſterdam.* Dit hieldt men voor een teeken van dankbaarheit, wegens de weldaaden, die hy in zyne ballingſchap tot verſcheide maalen van die ſtadt in 't heimelyk hadt ontfangen: beloopende, zoo men van ter zyde van d'Engelſchen zelfs hoorde, wel tot honderdtenvyftig duizendt guldens.

Zie Aitzema XL. 587.

Zyne betuiging van genegentheit tot den Staat.

Zie Aitzema XL. 588. 589.

† *Intereſt.*

Men hoorde toen zyn Majeſteit op de gelukwenſching van de Gemaghtigden der Heeren Staaten Generaal onder anderen zeggen, *Ik bemin deeze Republyk, niet alleen om dat de Princeſſe, myne zuſter, en de Prins van Oranje, myn neef, twee perſoonen die ik zeer genegen ben, daar woonen: maar ook door belang † van ſtaat, voor de welſtandt van myne koningkryken, en door een krachtige neiging die ik heb om haar goedt te doen. Myne Heeren, ik bemin waarlyk deeze Provincien, jaa zoo zeer,*

dat

1660.

dat ik my des zou belgen, indien ze aan eenig ander Vorſt een grooter deel in haare vriendtſchap zouden geven, dan aan my: gelovende, dat ik meer dan eenigh ander Vorſt daar deel in behoor te hebben; dewyl ik ze meer bemin dan andere Koningen t'zaamen. Als de zelve Gemaghtigden daarna te kennen gaven, dat de Staat genegen was om een naau en eeuwig verbondt met zyne Majeſteit te maaken, gaf hy tot antwoordt, *Dat niet een van de Koningen, zyne voorzaaten, zoo groote genegentheit tot hunne Republyk hadt gehadt, als men altoos in hem zoude vinden.*. Aan de Gemaghtigden der Heeren Staaten van Hollandt toonde hy, in d'antwoorde op hunne gelukwenſching, geen minder hertelykheit en gunſt, zeggende, *dat hy altydt een byzondere genegentheit tot die van Hollandt gehadt hadde; zoo ter zaake van de twee lieve panden; zyne zuſter en neef, die zy in hunne bewaaring hadden, als door een verborge beweeging, en door groot belang van ſtaat.* Hy quam daarna, op de noodiging der Heeren Staaten van Hollandt, in den Haage, om van Schevening (daar d'Engelſche vloot, onder 't bevel van Montagu, met eenige Gemaghtigden van 't Parlement, en der ſtadt Londen, was gekoomen, om hem af te haalen) t'ſcheep te gaan. T'zyner aankoomſte, en geduurende zyn verblyf in Hollandt, werdt hy van hunne Ed. Groot. Moog. met zoodaanig bewys van eere, nevens zyne broeders, de Hartoogen van Jork en Glocheſter, op hunne koſten geherberght, onthaalt, en gefeſteert, dat miſſchien nooit Koning in eenigen vryen Staat met koſtelyker of koningklyker onthaal was vereert. Ook toonde zyn Majeſteit groot genoegen, en betuigde met heuſche woorden, *dat hy voorneemens was een eeuwige en onverbreekelyke vriendtſchap met die van Hollandt, en den gantſchen Staat te houden:* voorts verzoekende, eerſt aan hunne Hoog. Moog. en daarna aan hunne Ed. Groot Moog. *dat ze 't belang van de Princeſſe weduwe van Oranje, zyne zuſter, en den Prins, zynen neef, zouden ter herten neemen.* Zyne Majeſteit werdt ook te dier tydt door de Gezanten van verſcheide Koningen, ook van den Keizer, met betuiging van hunne vreugde over de gelukkige verandering zyner zaaken, begroet. De Gemaghtigden van beide de Huizen des Parlements, en der ſtadt Londen, zelf ook Fairfax, wel eer Krygsoverſte van 't vyandtlyk Parlement, quaamen hier den Koning deemoedelyk eer bewyzen, met hooge betuiging van hunne gehoorzaamheit en getrouheit: voorts verzoekende, dat hy ten eerſten in zyn koningkryk zou koomen, en den ſchepter zyner voorvaderen, zonder eenige voorwaarde, aanneemen. Hy ontfing hen met byzondere vriendelykheit en betoog van gunſt. Ook verzochten en verkreegen eenige Gemaghtigden der ſtadt Amſterdam gehoor by den Koning: hem biddende, dat hy hunne ſtadt met zyne koningklyke tegenwoordigheit zoude vereeren; op dat zoo veele uitheemſche volken, als zich in hunne ſtadt onthielden, getuigen moghten zyn van d'eerbieding die ze hadden tot zyn perſoon, en de genegentheit tot zynen dienſt. Zyn antwoordt was, *dat hy ze bedankte voor hunne goede wil, daar hy heerlyke proeven van hadt ontfangen: en dat het hem bedroefde dat hy hun verzoek niet kon voldoen: dewyl hy geen minder genegentheit hadt tot die reize, dan de Heeren van Amſterdam begeerte toonden om hem in hunne ſtadt te zien:* hen verder verzekerende, *dat hy de vriendtſchap, die ze hem toedroegen, eeuwig zou gedachtig zyn.* Zyne Majeſteit werdt ook met gelukwenſchingen begroet door de hooge amptgenootſchappen der vereenigde landtſchappen. De Koning deê, nevens zyne broeders

Zyn betuiging aan die van Hollandt.

Hy wordt in Hollandt, voor zyn vertrek naar Engelandt, koningklyk onthaalt.

Zie Aitzema XL. 601. 602. 604.

Zie Aitzema XL. 599. 601.

En door verſcheide Gezanten begroet.

De Gemaghtigden van 't Parlement en der ſtadt Londen koomen by den Koning.

Hun verzoek.

Verzoek der ſtadt Amſterdam.

Des Konings antwoordt.

Zie Aitzema XL. 594.

 en

1660. en andere Grooten, den Gezant van Spanje Don Estevan de Gamarra (die hem en zyne broeders, geduurende zyne ballingschap, groote genegentheit hadt betoont) d'eere, dat hy op zekeren dagh † hem 's avondts t'zynen huize vergaste, daar hy met zyn gevolg Koningklyk werdt onthaalt. Hier zagh men ter middernacht den Heer Douwning (die te vooren de zaaken van Kromwel by de Heeren Staaten hadt waargenoomen) in de zaal verschynen, met brieven van voorschryven van den Generaal Monk; die hy zyne Majesteit overleverde, verzoekende met ootmoedt vergiffenis van 't geen voorby was: ook nam de Koning hem niet alleen aan in genade, maar sloeg hem korts daarna Ridder. Op dien zelven dagh en 's daags te vooren, ook op den volgenden dagh, een Sondagh, heeft hy, naa 't pleegen van den godtsdienst, veele menschen, die met het Koningszeer werden gequelt, aangeraakt, en geneezen †. Ter zelver tydt hadden de Heeren Staaten van Hollandt in 't huis van Prins Maurits, daar de Koning zyn verblyf hadt, een maaltydt laaten bereiden, daar ze zyn Majesteit 's avondts meê onthaalden, die zoo kostelyk en heerlyk was, dat hy 's anderendaags betuigde, *dat hy onder alle de maaltyden, die men hem, zoo in Vrankryk, Spanje, in Hooghduitslandt en in Nederlandt, daar men hem kostelyk hadt onthaalt, hadt gegeven, niet een gezien hadde die eenigzins te vergelyken was met de maaltydt daar hem de Heeren Staaten van Hollandt 's daags te vooren meê hadden vereert.* Den eersten van Junius nam zyn Majesteit, eerst in de vergadering van hunne Hoogmoogentheden, en daarna ter vergadering van Hollandt, met heusche dankzegging, en betuiging van genegentheit, zyn afscheidt. Op den dagh van zyn vertrek, den tweeden der maandt, quaamen de Heeren Staaten van Hollandt hem 's morgens geluk op de reis wenschen: hem gezaamentlyk, toen hy met zyn gezelschap te paarde ging zitten, met karossen uitgelei doende tot Schevening toe, daar zy door den mondt van den Raadtpensionaris hem voor 't lest alle voorspoedt wenschten, laatende eenige Gemaghtigden om hem tot in het schip te geleiden. Toen ging hy, onder 't lossen van veel geschuts en musketten, en in 't aanschouwen van een ongelooffelyk getal van menschen, van alle kanten op de duinen en 't strandt byeengekoomen, t'scheep. In dit afscheiden, en zelf toen zyn Majesteit in 't Koningklyke schip, (weleer Nasby en daarna de Koningklyke Karel genoemt) dat tachtig metaale stukken geschuts voerde, was overgegaan, betoonde hy groote beleeftheit aan de Heeren van Hollandt, hen minnelyk bedankende, met nieuwe betuiginge van geneegentheit en vriendtschap. Voor zyn vertrek besloten de Heeren Staaten van Hollandt, den Hartog van Jork met tsestigduizendt guldens te vereeren. Tot d'onkosten zoo van des Konings vrye herberging ‡ en onthaal in Hollandt, als van geschenken aan zyn Majesteit en zyn broeders te doen, werden by de Heeren Staaten van Hollandt zes tonnen goudts geschikt; behalven hun aandeel in drie tonnen goudts †, by de Staaten Generaal tot zyn onthaal, eer hy op den Hollandtschen boodem quam, van hunnent weege gedaan. De Heeren Staaten vertrouden en verhoopten, dat ze nu met dien Koning in een vaste vreede en naauwe vriendtschap zouden leven. Maar de tydt heeft daarna, t'hunner droeffenisse, geleerdt, hoe ydel hunne hoope was, en hoe veranderlyk de menschelyke zaaken zyn, toen men de gunst in ongunst, en de vriendtschap in vyandtschap zagh veranderen: waar door de Ruiter, in de volgende tyden, verscheide gelegentheden voorquaamen, om zyne dapperheit te betoonen, en het vaderlandt met heldendaaden te verdeedigen.

Vergaft den Gezant van Spanje. † 29 *Iun.*

Bewyst Douwning zyne genaade.

Geneest het Koningszeer. † *Zie Aitzema* XL. 596. 597.

Wordt van de Staaten van Hollandt met een koningklyke maaltydt onthaalt. *Zie Aitzema* XL. 597. 598.

Neemt zyn afscheit van hunne Hoogmoogentheden, en ook van de Staaten van Hollandt.

Zyn vertrek. 2 *Iun.*

Zie Aitzema XL. 587. ‡ *Defroyement. Zie Aitzema* XL. 595. † *Zie Aitzema* 587.

HET

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

VYFDE BOEK.

De Heeren Staaten besluiten de Ruiter weêr met een vloot naar de Middelandtsche zee te zenden.

DE Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden, weetende wat 's Landts ingezetenen aan 't beveiligen van de Straat en der Middelandtsche zee (daar men den handel dreef op Spanje, Sicilie, Italie, de Griekſche eilanden, Smirna, Alexandrie, en andere havens onder 't gebiedt van den grooten Heer of Keiser van Turkyen) geleegen was: voorts de groote schaade die ze leeden door d'Algiersche en andere Turksche roofscheepen, besslooten in den jaare MDCLXI den Viceadmiraal weêr met een oorlogsvloot derwaart te zenden. Tot dien einde werden t'Amsterdam de volgende scheepen toegerust.

Lyst der oorlogscheepen ten dien einde t'Amsterdam toegerust.

Bevelhebbers.	Scheepen.			stukken.		mann.
De Viceadmiraal de Ruiter.	*De Liefde.*	—	—	60	—	270.
De Kommandeur de Wildt.	*'T Geloof.*	—	—	58	—	260.
Kap. Willem van der Zaan.	*Middelburg.*	—	—	42	—	190.
Jan van Kampen.	*De Muiltromp.*	—	—	42	—	190.
Jakob van Meeuwen.	*De Vreede.*	—	—	42	—	190.
Hugo van Nyhof.	*Doesburg.*	—	—	42	—	190.
Jakob Korneliszoon Swart.	*Asperen.*	—	—	32	—	130.
Allart Matthyszoon.	*Edam, of de Bul.*	—	—	32	—	120.
Joost Verschuur.	*de Starre.*	—	—	32	—	120.
Enno Doedes Star.	*de Behoeftfluit de groene Kameel.*					

De Viceadmiraal de Ruiter, in 't einde van May met de meeste der Amsterdamsche scheepen uit Texel in zee geloopen, zette eerst zyn koers naar 't Doggers Zandt: last hebbende zich tusschen dat Zandt en 't Landt al kruissende, of ten anker, t'onthouden, d'andre oorlogsscheepen uit de Maaze, Noordthollandt, en Zeelandt, daar te verwachten: en geduurende dat wachten 's Landts ingezetenen tegens alle roveryen en overlast te beschermen, een waakende ooge op de visschery te houden, en alle roovers te vervolgen, te bevechten en te veroveren. Hy hadt ten dienst der scheepen ook ettelyke galjoots, om tot jachten te gebruiken. Daarna werdt de vloot op verscheide tyden, hierna aan te wyzen, noch met negen scheepen versterkt: te weeten drie van Rotterdam, drie uit Noordthollandt, en drie uit Zeelandt: van Rotterdam met de Kapiteinen Aart van Nes, Jan de Liefde, en Marinus de Klerk; uit Noordthollandt met den Viceadmiraal Jan Korneliszoon Meppel, en de Kapiteinen Kornelis Jakobszoon de Boer, en Evert Nachtglas; en uit Zeelandt met den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en de Kapitei-

Daar noch andere scheepen by quaamen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1661.

De Ruiter ontmoet d'Ooſtindiſche vloot.

piteinen Adriaan Bankert, en Kornelis Evertszoon de Jonge. Terwyl de Viceadmiraal de Ruiter, volgens zyn laſt, ontrent het Doggers Zandt kruiſte, ontmoette hy den zesentwintighſten van Junius zeven Ooſtindiſche ſcheepen, en een Weſtindiſchvaarder, verzelt met tien oorlogſcheepen, vyf van Amſterdam, een uit de Maaze, twee uit Noordthollandt, en twee uit Zeelandt, die naar Hitlandt waaren uitgezonden om op hen te kruiſſen, hen op te wachten, te geleiden, en te beſchermen. Hy voegde zich by deeze vloot, by haar blyvende tot dat d'Ooſtindiſche ſcheepen, die in Zeelandt en in de Maaze t'huis hoorden, van

29 Jun.

d'Amſterdamſche ſcheidden. De Kapitein Pieter van Braakel ſtelde met zeven oorlogſcheepen, en vier Ooſtindiſchvaarders, te weeten, 'T waapen van Amſterdam, Malakka, en Amersfoort voor de kamer van Amſterdam, en de Nagelboom voor de kamer van Hoorn, zynen koers naar 't Vlie. De twee Zeeuſche oorlogſcheepen bleeven by de twee Ooſtindiſchvaarders, die te Middelburg t'huis hoorden, naamelyk, het Hof van Zeelandt, en 't ſchip Oranje: het Rotterdamſch oorlogſchip geleide 't ſchip de Maaze, dat te Rotterdam moſt zyn. De Ruiter zeilde tuſſchen beide, en braght de drie ſcheepen, die naar Zeelandt en in de Maaze wilden, als minſt met gelei verzien, een ſtuk weeghs bezuiden

29 Jun. *Van der Zaan wordt om zyne ziekte opgezonden.*

Texel. Hy liet te dier tydt den Kapitein van der Zaan, ten opzicht van een aanhoudende ziekte, met een galjoot, nevens van Braakel, naar 't Vlie zeilen; om zich naar Amſterdam te begeven, op hoope van daar ſpoediger zyn gezondtheit te bekoomen, en tot 's Landts dienſt weêr bequaam te worden. Ook bleef hy niet lang uit de vloote. Den volgen-

30 Jun.

den dagh quam de Ruiter buiten Texel voor het Spanjaardts gat ten anker. Hier verſtondt hy dat de Gemaghtigden van den Raadt ter Admiraliteit met hun jacht in Texel waaren, en kreeg laſt dat hy met de

De Ruiter komt weêr in Texel. † *30 Jun.*

ſcheepen binnen Texel zou koomen: daar hy ten zelven daage † in liep. Toen ontfing hy ordre om zich op 't ſpoedighſte naar de Middellandtſche zee te begeven: ten welken einde hier etlyke ſcheepen met lyftoght, oorlogsbehoefte †, en waater gereedt laagen, om de vloot van alle noodtwendigheden te verzien. Alles werdt toen ſpoedig klaar gemaakt, maar 't liep noch, door tegenwindt of ſtilte, tot den zeventienden van

† Ammunitie.

Gaat weêr t'zee en naar Spanje. ‡ *21 Jul.*

Julius aan, eer de vloot t'zee raakte. Zevenentwintig koopvaarders begaven zich onder haar geleide. De Viceadmiraal de Ruiter verdeelde daarna ‡ de vloot in drien, en gaf elk zyn ordre daar hy zich naar hadt te richten. Hy zelf zeilde, als Admiraal, met vier oorlogſcheepen voor uit, de Kommandeur de Wildt, als Viceadmiraal, met gelyk getal in 't midde, en de Kapitein van der Zaan, als Schoutbynacht, met zyne onderhebbende drie oorlogſcheepen hieldt zich achter in de vloot: om alzoo te beter alle onheilen van vyandtlyke ontmoeting te konnen verhoeden.

Ordre in 't zeilen.

29 Jul.

Op de Noorder breedtte van zesenveertig graden gekoomen, beriep de Viceadmiraal den Krygsraadt en al de Kapiteinen, nevens de Schippers der koopvaardyſcheepen, aan zyn boordt, om t'overleggen hoe men zich

De Ruiter verdeelt de vloot in drie ſmaldeelen, en ſtelt ordre op den rang die men houden zoude in gevalle van gevecht. 29 Jul.

draagen zou in gevalle men d'Engelſche en Portugeeſche ſcheepen voor Kadix moght verneemen, die hun 't inkoomen moghten willen beletten: want Portugaal, van Engelandt begunſtight, was toen noch met Spanje in oorlogh. Men beſloot te dier tydt de vloot in drie ſmaldeelen te verdeelen, om elkanderen in noodt by te ſtaan: dat de Viceadmiraal de Ruiter door de Kapiteinen Ewout Jeroenszoon de Mooy, Jakob van Meeuwen en Jooſt Verſchuur: dat de Kommandeur de Wildt door de Kapiteinen Hugo van Niehof, Aldert Matthyszoon en Jakob Korneliſz.

Swart:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1661.

Swart: en dat de Kapitein van der Zaan, als Schoutbynacht, door de Kapiteinen Niklaas Marrevelt, en Jakob Andrieszoon Swart zouden worden bygestaan: voorts dat ieder, als men in gevecht quam, zyn eer en eedt zou betrachten, en betoonen een liefhebber des vaderlandts te zyn. De Kapiteinen de Mooy, Marreveldt, en Jakob Andrieszoon Swart waaren toen wel by de vlagh, maar geschikt om etlyke koopvaarders naar Mallaga, en verder te geleiden. Twee daagen daarna quam de Hollandtsche vloot by vyf Engelsche Konings oorlogsscheepen en twee koopvaarders.

Komt by een vloot van vyf Engelsche oorlogscheepen.

31 *Iul.*

Van de Konings scheepen voerde Huig Hyde de vlagge als Admiraal, Eduard Wye als Viceadmiraal, en Willem Fink als Schoutbynacht, die door den Viceadmiraal de Ruiter, den Kommandeur de Wildt, en van der Zaan, als Schoutbynacht, in rang met het stryken der vlagge, en ettelyke eerschooten, werden begroet: daar d'Engelschen tot dankzegging met gelyk getal van eerschooten, doch zonder stryken, op hebben geantwoordt.

Onderlinge begroeting.

Toen zonden de drie Hollandtsche Opperhoofden elk een sloep aan 't boordt der gemelde drie Engelsche Bevelhebberen, om hen mondeling te begroeten. D'afgezondenen werden van hun heuschelyk bejegent, en verstonden, dat ze naar Lisbon wilden, en daarna ontrent Sint Vincent zouden kruissen, om den Admiraal Montagu, die met achtien oorlogsscheepen en twee branders voor Algiers was, en op ontbooden wierdt, te verwachten. Niet lang daarna zaagen de Hollanders ontrent Lagos vier scheepen, daar vier andere scheepen eenigh schutgevecht met hielden, en dat d'eerste het op een loopen stelden.

6 *Aug.*

'T waaren Turksche roovers, daar de Kapiteinen Abraham van der Hulst, Ysbrandt de Vries, Jan de Haan en Thomas Fabricius jacht op hadden. Deeze, na den Viceadmiraal de Ruiter uit Texel geloopen, met last om hem op het spoedighste te volgen, quaamen daarna by zyne vlag, en verhaalden, dat ze tegens de vier Turken, om hunne bezeiltheit, niet konden verrichten.

De Kapiteinen van der Hulst, de Vries, de Haan, en Fabricius koomen by de Ruiter.

8 *Aug.*

Toen werdt goedtgevonden, (naa dat men uit een Spaansch karveel hadt verstaan, dat voor Kadix geen Engelsche of Portugeesche scheepen laagen) dat de Kommandeur de Wildt, nevens de Kapiteinen van der Hulst, Nyhof, Jakob Korneliszoon Swart, en Verschuur, zich aanstondts, zonder te Kadix binnen te loopen, zouden vervoegen tot voor of ontrent het naauw van Gibraltar, om daar, tot afbreuk der Turken kruissende, het vaarwaater te veiligen: met last van met d'aankoomende nieuwe maan en springty te Kadix te koomen, en daar hunne scheepen op 't spoedighste schoon te maaken. Dees ordre werdt gevolght zonder Turken t'ontmoeten.

De Wildt werdt met zes scheepen naar 't naauw van Gibraltar gezonden.

12 *Aug.*

Den twaalfden der maandt quam de Kommandeur Kornelis Evertszoon, met de Kapiteinen Adriaan Bankert en Kornelis Evertszoon de Jonge, uit Zeelandt gezonden, te Kadix by de vlagge: daar ook in 't kort de Kapiteinen Aart van Nes en Jan de Liefde van Rotterdam by quaamen.

De vloot wordt versterkt.

Hier stelde de Ruiter ordre, dat ettelyke scheepen, by beurten, zouden schoonmaaken, en d'anderen onderwyl op de Turken kruissen. De Kapiteinen de Liefde, Aldert Matthyszoon en Verschuur, die den vierentwintighsten van Kadix waaren gezeilt, om den Viceadmiraal de Ruiter, toen hy met etlyke scheepen ontrent Gibraltar kruiste, op te zoeken, raakten den vierden dagh by vier Turken, daarze verscheide schooten op deeden, zonder die te konnen bezeilen.

28 *Aug.*

29 *Aug.*

Den volgenden dagh, als de Viceadmiraal de Ruiter, met van der Zaan en van Meeuwen, van Mallaga naar 't naau van Gibraltar opzeilde, quam hy onder Fuengirola by ettelyke Engelsche scheepen, en onder anderen den Schoutbynacht der Engelsche vloot, die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1661.

De Ruiter komt by den Engelſchen Admiraal Montagu.

voor Algiers was geweeſt: en zagh ten zelven daage den Admiraal Eduard Montagu, Graaf van Sandwich, met twee Konings ſcheepen en vier kitſen voor Fuengirola ten anker leggen, daar hy naar toe laverende, ook zyn anker liet vallen, hem begroetende naar 't gewoonlyk gebruik. Daarna zondt de Ruiter zynen Fiskaal Gilbert de Viane aan 't boordt van den Admiraal Montagu, om hem van zynent weegen te begroeten.

Laat hem door den Fiskaal Viane begroeten.

Hy liet de Ruiter beleefdelyk bedanken, met aanbieding van alle dienſt.

Montagu verhaalt zyn wedervaaren voor Algiers.

Daarna verhaalde hy den Fiskaal zyn wedervaaren voor Algiers, hoe de Turken den vreedehandel met d'Engelſchen hadden afgebrooken, . den ſpot dryvende met het eerſte verdraghpunt, by 't welk geëiſcht werdt dat d'Engelſche ſcheepen, wat goederen die ook in hadden, geen onderzoek zouden onderworpen zyn. Dat ze, op 't leezen van dat punt, den Konſul en vyf andere Engelſchen ſtraks bevaalen naar boort te vaaren, en dat ze zoo haaſt niet ſcheep waaren, of ze hadden van alle kanten op de vloot vuur gegeven: waar op eenige ſcheepen onder zeil gingen, en de ſtadt zochten te naaderen, om hun niet ſchuldig te blyven: maar dat de Mooren toen zoo fel ſchooten, dat d'Engelſchen moſten afwyken. Dat ze daarna met hunne branders onder de Turkſche ſcheepen meenden te koomen; doch dat de Mooren zich daar tegens met maſten, reën, en keetens aan een geſchaakelt, zoodaanig hadden verzien, dat ze vruchteloos, met verlies van veel volks, hadden moeten afwenden. Dat ze groote ſchaade aan maſten en rondthout hadden geleeden: zoo dat eenige ſcheepen naar Lisbon moſten, om te vermaſten. Dat de Viceadmiraal Lauſon noch met tien ſcheepen voor

29 *Aug.*

Algiers was gebleven. Ter zelver tydt ontfing de Heer de Ruiter brieven uit het vaderlandt, met ſchriftelyke ordre van hunne Hoog. Moog. en de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, den achtſten en negenden

Laſt aan de Ruiter gezonden, aangaande het bejegenen, geleiden en beſchermen der zilvere vloote.

van Auguſtus geteekent, hem beveelende, *dat hy alle vlyt zoude aanwenden om de zilvre vloot, die uit Weſtindie werdt verwacht, te bejegenen, in behoude haven te geleiden, en tegens alle en een yder, die de zelve zoude willen beſchaadigen, zonder onderſcheidt, 't zy wie, of van waar de zelve moghten zyn, te beſchermen: dat hy, om zulks te beter te konnen doen, met den Hartoge de Medina Celi in 't heimelyk verſtandt zou houden, over de tydt en plaats daar de gemelde vloot zou konnen bejegent worden, om te konnen dienen tot narichting. Voorts, dat hy van deeze geheime ordre aan niemant kennis zoude geven, dan aan den Viceadmiraal Meppel, en den Kommandeurs Kornelis Evertszoon en de Wildt, onder beloſte van 't by zich te houden op den eedt by hen aan 't Landt gedaan.* De Viceadmiraal de Ruiter quam daar op den vyfden van September, met zyn byhebbende ſcheepen, weêr voor Kadix, en voer terſtondt naar de ſtadt Puerto of Haven van Sinte Maria, om daar met den Hartogh van Medina Celi, aangaande de zilvre vloot, te ſpreeken. De Hartogh zeide, uit brieven van zyn Majeſteit van Spanje, zyn ordre verſtaan te hebben, en gaf hem een beſlooten brief, waar in gemeldt werdt waar hy de verwachte vloot zou konnen bejegenen, met laſt van den brief niet te openen, voor dat hy, met zyne vloot, omtrent de Kaap of uithoek van Sinte Maria, by de Zuidtkuſt van Portugaal, zou zyn gekoomen.

Meppel komt te Kadix.

De Viceadmiraal Meppel, met de Kapiteinen Kornelis Jakobs de Boer en Evert Nachtglas, wegens d'Admiraliteit in Noordthollandt naar de vlagh van den Viceadmiraal afgezonden, quaamen den vierden in de Baay van Kadix. De Nederlandtſche oorlogsvloot was nu ſterk zeventien oorlogsſcheepen, die door ordre van den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den Viceadmiraal de Ruiter en zyn' Krygsraadt in vier fmaldeelen werdt verdeelt, in maniere als volght: 1661.

Verdeeling der Nederlandtfche vloote.

I. *De Viceadmiraal de Ruiter.* *'T fchip*	*De Liefde.*
Van der Zaan.	*Middelburg.*
Jan van Kampen.	*De Muyltromp.*
Jakob van Meeuwen.	*De Vreede.*
Jooft Verfchuur.	*De Starre.*
II. *De Viceadmiraal Meppel.*	*Weftvrieflandt.*
Aart van Nes.	*Prinfes Louife.*
Kornelis Jakobszoon de Boer.	*De Hollandtfche Tuin.*
Evert Nachtglas.	*'T Waapen van Alkmaar.*
III. *De Schoutbynacht Kornelis Evertfz.*	*Vliffingen.*
Kapitein Adriaan Bankert.	*Ter Veere.*
Kornelis Evertszoon de Jonge.	*Delft.*
Jan de Liefde.	*De ftadt Vitrecht.*
IV. *De Kommandeur de Wildt.*	*'T Geloof.*
Kapitein Hugo van Niehof.	*Doesburg.*
Jakob Korneliszoon Swart.	*Afperen.*
Aldert Matthyszoon.	*Edam of de Bul.*

By deeze fcheepen voegden zich de Kapiteinen Abraham van der Hulft, Ewout Jeroenszoon de Mooy, Ysbrandt de Vries, Jan de Haan, en Thomas Fabricius, die gefchikt waaren om 't verwachte zilver, voor zoo veel het in Nederlandt t'huis hoorde, derwaart te geleiden. Den achtften der maandt vertrok de Nederlandtfche vloot (behalven de fcheepen van Meppel, de Boer en Nachtglas, die noch moften vertoeven om fchoon te maaken) uit de baay van Kadix, om op de zilvre vloot te kruiffen, waar toe de noodige ordre werdt geftelt. Dan beweften de kaap van Sinte Maria koomende, vondt de Kapitein de Haan een Engelfch fcheepken, genoemt de Duif, dryven, zonder volk. Doch men hadt het te vooren tweemaal zien wenden: waar uit men vermoedde, dat d'Engelfche Schipper, op het naajaagen van de Haan, zyn fcheepken, hem voor een Turk aanziende, hadt verlaaten. De Viceadmiraal de Ruiter, zyn' Krygsraadt by een roepende, verftondt dat men 't fcheepken door de Haan naar Kadix behoorde te zenden; op dat het weêr aan den rechten eigenaar moght werden gelevert: oordeelende dat de Chriftelyke medoogentheit dit behulp vereifchte; om dat het verlaaten van 't fcheepken door 't jaagen van zyne oorlogfcheepen, die Turken zochten, en van den Schipper voor Turken waaren aangezien, was veroorzaakt. Zyn voorftel werdt goedtgevonden. Daarna kreeg hy bericht hoe d'Engelfche Schipper met zyn boot en volk tot Ayamonte was aangekoomen, en liet hem ftraks met een' brief weeten, dat hy ten eerften naar Kadix zou reizen, om daar zyn fcheepken kofteloos en fchaadeloos t'aanvaarden. Doch zes daagen daarna quam de gemelde Schipper, genoemt Jan Stook, nevens zyn volk, met een Spaanfche bark aan de Ruiters boordt: zeggende, dat hy op den achtften deezes by de kaap Sint Vincent met den Engelfchen Admiraal Montagu hadt gefprooken, en uit hem verftaan, dat hy zich voor de Turken hadt te wachten; naadien d'Engelfchen met hun in oorlogh waaren: en dat hy door die waarfchouwing, en zyne al te groote vreeze, zyn fcheepken zoo tydelyk en te vroeg hadt verlaaten: verzoekende de Ruiters voorfchryven om 't fcheepken, met zyn laading, met meerder zekerheit te konnen eifchen. Dit werdt ter-

Een Engelfch fcheepken zonder volk gevonden. 10 Sept.

De Ruiters medoogentheit en trouwhertigheit, om dat fcheepken den eigenaar weder te leveren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1661. terstondt ingewillight, en brieven naar Kadix afgezonden, met last aan den Viceadmiraal Meppel, en aan twee Nederlandtsche koopluiden, aan wien het scheepken was verschreeven, dat ze 't zelve onbeschaadight, zonder daar van eenigh berghloon te genieten, aan den Schipper zouden overgeven. Daarna quam de Viceadmiraal Meppel, met de Kapiteinen de Boer, en Nachtglas, ontrent de kaap van Sinte Maria by de vlagge: zoo dat de vloot, met de scheepen van Van der Hulst, de Mooy, de Vries, de Haan, en Fabricius, toen sterk was twee-entwintig scheepen van oorlogh. Ondertusschen hadt de Ruiter, met zyne scheepen op behoorlyke wydtte van elkanderen verspreidt, etlyke weeken, volgens het schriftelyk bericht van den Hartogh van Medina Celi, op de zilvre vloot, tusschen de kaap van Sint Vincent en de kaap van Sinte Maria gekruist: tien, twaalf, vyftien en twintigh mylen zuidelyk aan, zonder die te konnen aantreffen. Maar den tweeden van October verstondt hy uit elf Fransche scheepen, die, van Kadix koomende, hem by de kaap van Sint Vincent bejegenden, dat de lang verwachte Spaansche galjoenen, den vyftienden der verleede maandt in de haven van Korunna, een stadt in Gallicie, waaren gekoomen, en dat zevenentwintig Nederlandtsche koopvaardyscheepen, die derwaarts wilden gaan, ontrent acht of tien mylen Oostwaart van hun waaren. Op die tyding heeft de Viceadmiraal terstondt met zyn Krygsraadt beslooten, dat de Schoutbynacht van der Zaan, en de Kapiteinen van Meeuwen, Swart en Verschuur aanstondts zouden zeil maaken om de koopvaarders t'ontmoeten: dat ook de Kapiteinen van der Hulst en de Haan, als de best bezeilste scheepen hebbende, voor uit zouden zeilen, en dat ze, by de Nederlandtsche koopvaarders koomende, alle de Nederlandtsche koopluiden, daar toe genegen, zouden overneemen, en met hun naar de Corunna zeilen, ten spoedighste dat ze zouden konnen; om in tydts, en voor alle anderen, by de galjoenen te zyn, en ook de Fransche scheepen, straks gemeldt, die derwaarts wilden, waar 't moogelyk voor te koomen. Daarna gingen de Nederlandtsche Spaanschvaarders met veel zilvers naar 't vaderlandt, onder 't geleide van de vyf oorlogscheepen, boven gemeldt †, die zich nu eenigen tydt onder de Ruiters vlagge hadden onthouden. Den vyfden van October quam de Viceadmiraal de Ruiter met acht scheepen weêr in de baay van Kadix; daar de Viceadmiraal Meppel, de Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen van der Zaan, Swart en Verschuur daaghs te vooren waaren aangekoomen. Hier werden de scheepen op nieuw schoongemaakt, en van waater, lyftoght en andere noodtzaakelykheden, voor den tydt van vier maanden, verzien. Dit kostte ontrent acht daagen tydts eer de Ruiter weêr met zyn scheepen in zee raakte: met meening om kruissende Straatwaart in te zeilen, en de Turksche roovers op te zoeken. Hy beval den Kommandeur de Wildt, met de Kapiteinen Niehof, Swart, en Aldert Matthyszoon, voor uit naar Mallaga te zeilen, daar eenige lyftoght (die men daar te vooren hadt gebraght) in te neemen, en hem dan al kruissende ontrent de kaap van Molina in te wachten. Den negentienden quam de Wildt met zyne scheepen ontrent Molina by vyf Engelsche Konings scheepen, daar onder een was die de vlagge van boven voerde, waar op de Wildt en de zynen naar gewoonte hunne vlaggen streeken, en hun met etlyke eerschooten verwellekoomden: daar d'Engelschen hen met gelyk getal van schooten voor bedankten, zonder hunne vlaggen te roeren. Des anderendaaghs quam de Viceadmiraal de Ruiter ontrent de kaap van Molina, daar hy de

Margin notes:

28 Sept. Meppel komt met drie scheepen by de Ruiter.

Die op de zilvre vloot te vergeefs kruist.

Tyding van de zilvre vloot. *2 Octob.*

Ordre by de Ruiter desaangaande gestelt.

† *p.* 225.

De Ruiter komt weêr te Kadix om zyn scheepen schoon te maaken en van noodtwendigheden te voorzien.

Zeilt weêr Straatwaart in.

19 Octob. De Wildt ontmoet vyf Engelsche Konings scheepen, met onderlinge begroeting.

20 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Kapiteinen Verburg en Schey met acht koopvaardyſcheepen, die van Smirna en andere plaatzen quaamen, en naar Amſterdam wilden, ontmoette. Hy zeilde voort naar de reede van Mallaga, om daar lyſtoght van landt te haalen. De Wildt quam met de zynen op de zelve reede by hem ten anker. Hier vondt de Ruiter den Engelſchen Viceadmiraal Johan Lauſon, met vier Konings ſcheepen: en men zagh d'Opperhoofden van de Nederlandtſche en Engelſche ſcheepen elkanderen met verſcheide eerſchooten begroeten. Lauſon zondt zynen Schoutbynacht aan de Ruiters boordt, om hem te groeten en te verwellekoomen: en de Ruiter zondt den Kommandeur Kornelis Evertszoon, om Lauſon met gelyke beleeftheit te bejegenen. Dit geſchiedde met groot betoog van genegentheit ter weder zyde. Ook verzocht Lauſon het Nederlandtſch ſein te weeten, om elkanderen by dagh en nacht, in 't vervolgen der Turken, te konnen kennen. Doch of dit verzoek werdt ingewillight is my niet gebleeken. Korts daarna ging de Viceadmiraal de Ruiter met zyne vloot van zeventien ſcheepen, in drie ſmaldeelen verdeelt, met de behoeftſluit de Groene Kameel, weêr van Mallaga t'zeil, en deê groote neerſtigheit, met de zee te kruiſſen, om eenige Turkſche roovers t'achterhaalen, of te bezetten. Hy kreeg bericht, dat drie Turken tegens twee Hollandtſche koopvaardyſcheepen, ('t eene genoemt Joffrou Anna, gemonteert met dertig ſtukken en vyftig mannen, en 't ander de Tyger, gemonteert met veertien ſtukken) en een Engelſchen koopvaarder waaren ſlaaghs geweeſt †: dat d'Engelſchman naa een lang gevecht was gevlucht en ontkoomen: maar de Tyger in den brandt geſchooten, en dat het volk van de Joffrou Anna, ten leſten met de boot vluchtende, de londt by 't kruidt hadden geleidt, daar 't ſchip door in brandt ſprong. Zulke tyding verwekte te grooter yver in den Heer de Ruiter om die algemeene vyanden der Chriſtenen op te doen en te bevechten: maar meeſt vergeefs. Want in 't groote vak der ongemeete zee zyn geene weegen gebaant of beperkt, of kenbaar door ſpoor of voetſtappen, en de vlieder vindt hier duizenderley weegen voor zich open. 'T is dan konſt, of liever groot geluk, dat de vervolger uit ontelbaare koerſſen juiſt den rechten treft, om jacht op zynen vyandt te maaken. Ook quam hier de ſnelheit in 't zeilen, daar veele rooſſcheepen, door hunne lichtheit en rankheit, de meeſte Hollandtſche oorlogſcheepen in te boven gingen, wonderlyk te ſtaade. Hier kon ook d'ongeſtaadigheit der winden groot belet geven. Men hadt zomwylen, in een kleene tuſſchenwydtte van een myl of anderhalf, op d'eene plaats voorwindt, op d'andere tegenwindt, en op d'eene plaats ſtyve koelte, op d'andere doodtſche ſtilte: 't geen zoo wel tot voor- dan tot naadeel der gejaagden kan ſtrekken. Daarenboven wiſten de roovers zich meeſterlyk te dienen van 't voordeel des windts, of van hunne riemen, in tydt van ſtilte, en van de duiſternis des nachts, om zich met wankoerſſen t'ontdonkeren en wegh te maaken. 'T was dan geen wonder dat 'er zoo weinig rooſſcheepen werden verovert. Den zevenentwintigſten van Oktober, met den daage, zagh de Ruiter ontrent de kaap de Gata, of van Agates, zes ſcheepen uit het Ooſt koomen, daar hy met zyne andere ſcheepen, de windt Noordtnoordtooſt, met topzeils koelte, terſtondt jacht op maakte, haaſt merkende dat het Turkſche roovers waaren. Maar tegens de middagh werdt het zoo ſtil, dat de Ruiter met tien riemen uit het ſchip, en met de ſloep voor 't hooft, liet roeijen, en hun, met de Kapiteinen Aart van Nes, en Kornelis Evertszoon de Jonge, tot op anderhalf myl naa

1661.

De Ruiter komt voor Mallaga, daar hy den Engelſchen Viceadmiraal Johan Lauſon vindt.

Onderlinge beleeftheit elkanderen betoont.

De Ruiter gaat weêr t'zeil om op de Turken te kruiſſen. 22 *Octob.*

Kryght tyding van een gevecht van drie Turken tegens drie koopvaarders.

† (19 *Oct.*)

De Ruiter maakt jacht op zes Turkſche roovers. 27 *Octob.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1661. naaderde, ja de Schoutbynacht van der Zaan quam hun zoo naa, dat hy hun kon toeschieten. Dit vervolgen met zeilen en roeijen duurde den gantschen dagh en een stuk van den nacht. De Turken lieten niet ongedaan om van de Hollanders af te koomen, en verduisterden zich des nachts ten elf uuren uit hunne oogen, zoo dat ze hen daarna niet meer
7 Nov. zaagen. Dan eerlang kreeg de Ruiter noch jacht op twee Turken, en quam den eenen zeer na, doch hy ontquam 't in de duisternis der nacht.
Een Turks roofschip verovert. Maar de Kapitein van der Zaan onderhaalde en veroverde, ten zelven daage, den tweeden Turk, genoemt den Eenhoorn, die tweeëntwintig stukken voerde, en honderdt vyftig man, verlossende zesendertig Christe
9 Nov. slaaven. Korts daarna quam de Kapitein Marinus de Klerk met het schip de Vreede, te Rotterdam toegerust, by de vlagge, zoo dat de vloot
9 Dec. toen uit achtien oorlogscheepen bestondt. In 't begin van December zondt de Viceadmiraal de Ruiter den Kommandeur de Wildt, met de Kapiteinen van Meeuwen, Niehof en Aldert Matthyszoon naar 't eilandt Minorka, of Minorika, om hunne scheepen in de haven van Mahon te laaten kielhaalen en schoonmaaken, en daarna al kruissende naar 't eilandt Majorka, tot voor de stadt van dien naam, en van daar naar Alikante te zeilen, daar zy naader ordre zouden vinden. Hy zondt ook andere scheepen ten gemelden einde naar Kadix, en andere Spaansche havens, met last dat ze daarna de vlagge by Sardinie zouden opzoeken. Anderen beval hy etlyke koopvaarders, te Kadix en te Alikante leggende, van daar Straatwaart in, of naar Genua en Livorno te geleiden, en hem daarna, of zyne ordre, ter plaatze by hem genoemt,
1662. te vinden. In 't begin van Januarius des jaars MDCLXII quam de Ruiter met vyf scheepen, en den Turkschen prys den Eenhoorn, te Minorika, in de haven van Mahon ten anker, hunne werpankers uitbrengende, en daar mede binnen kortende tot by de scheepen van den Kommandeur de Wildt, daar te vooren gekoomen. Daarna gaf hy aan de Wildt last, met vier scheepen naar Sardinie, tot voor de hoofstadt Kagliari, of Kalari, te zeilen, en een beslooten brief aan den Onderkoning van dat eilandt over te leeveren, voorts naar de Turksche roovers, en hun verblyf, te verneemen, en aldaar zyne komst af te wachten. De brief, straks gemeldt, was door den Hartog van Medina Celi geschreven, en behelsde een verzoek om den Nederlanderen alle gunst te bewyzen, en hun behulpzaam te zyn. De Ruiter daarna voor Kagliari gekomen, stierde den Fiskaal Viane aan landt, om den Onderkoning Don Franciscus de Mora en Kortereal, Markgraaf van Kastelrodrigo, te begroeten. Dees zondt daar op terstondt een' eedeling, zynen neef, aan den Viceadmiraal, om hem al wat hy, en zyne scheepen, van nooden moghten hebben van 's Konings weegen aan te bieden, met verder verzoek, dat hy by hem aan landt zou koomen; dewyl hy zyn bezoek voor een groote eere zoude achten. Hier op begaf zich de Ruiter, ten vollen gerust in de vriendtschap, toen tusschen den Koning en den Nederlandtschen Staat bloeiende, naa den middagh, met eenige Bevelhebberen en Jongelingen van goeden huize, die als vrywilligen met hem voeren, om den zeekryg te leeren, naar 't landt, daar twee karossen gereedt stonden, die hem met zyn gevolg naar 't Hof van den Onderkoning braghten. Hier heeft hy zyn' plicht van begroeting heuschelyk afgeleidt, en, naa eenig vriendelyk gesprek, voer d'Onderkoning, nevens eenige Edelen, met hem naar zyn boordt, en was daar vier of vyf uuren met hem vroolyk, tot dat hy 's avondts, wel voldaan, weêr naar 't landt

Margin notes: Komt te Minorika. *3 Jan.* — *19 Jan.* — En daarna voor Kagliari. *27 Jan.* — Begeeft zich op de noodiging van den Onderkoning aan landt. — D'Onderkoning vaart aan zyn boordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

landt keerde. De Heer de Ruiter liet de zynen, geduurende hun ver- 1662.
blyf ontrent deeze ſtadt, veelerly lyſtoght van tarruw, broodt, ſpek,
azyn en andre noodtwendigheden inkoopen, en beval hun zich van wa-
ter te verzien. Verſcheide ſcheepen van de vlag afgezonden quamen hem 29 *Jun.*
hier vinden. Hebbende toen dertien ſcheepen by een, verdeelde hy die
in drie ſmaldeelen, op de volgende wyze: het eerſte beſtondt uit de Verdeeling
ſcheepen van den Viceadmiraal de Ruiter, en van de Kapiteinen van zyner vloot.
der Zaan, van Kampen, van Meeuwen en Verſchuur: het tweede uit
de ſcheepen van den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en van de Ka-
piteinen Bankert, Jan de Liefde, en Kornelis Evertzoon de Jonge: en 't
derde uit de ſcheepen van den Kommandeur de Wildt, en van de Kapi- De Ruiter
teinen Niehof, Swart, en Aldert Matthyszoon. Men beſloot dat de ſtelt ordre
Heer de Ruiter met zyn esquadre om de Zuidtooſt zou zeilen, naar de op 't kruiſ-
Barbariſche kuſt en Tunis: maar dat hy, Ooſt aan kruiſſende, het eilandt ſen.
Malta zou aandoen, om daar naarder kennis van de Tripoleeſche roovers
te bekoomen. De Kommandeur Kornelis Evertszoon zou met zyn es-
quadre van Klagiari Ooſt aan, ter halve zee tuſſchen Sardinie en Sici-
lie, tot aan 't Zuidtooſteindt van Malta kruiſſen, en aldaar de Ruiter, of
nader ordre vinden. Den Kommandeur de Wildt werdt bevolen, met zyne
vier ſcheepen van Kagliari, al kruiſſende, Ooſt aan, naar 't Zuidtweſt-
eindt van Sicilie, en van daar Ooſt aan tot het Zuidtooſteindt van Mal-
ta te zeilen, daar men elkanderen zou inwachten: doch die daar eerſt
aanquam zou iemandt met een ſloep aan landt zenden, en den Groot-
meeſter, uit den naame der Heeren Staaten, en van hunnen Viceadmi-
raal de Ruiter, laaten begroeten, en voorts naar den toeſtandt der Turk-
ſche roovers van Tunis en Tripoli verneemen. Op deeze wyze koers ſtel-
lende, zocht men de Turken tuſſchen beide te krygen, en t'achterhaalen.
Den leſten van Januarius raakten de gemelde esquadres weêr in zee. Komt te
Weinig daagen daarna quam de Ruiter voor Malta, daar ook de Kom- Malta.
mandeur Evertszoon, en korts daar aan de Kommandeur de Wildt, met 5 *Febr.*
d'andre ſcheepen, aanquamen, en zich weêr by de vlag voegden. Men
verſtondt uit de Maltheſers, dat die van Tripoli met vyf rooſſcheepen
in zee waaren: dat ze acht daagen geleeden voor Malta waaren geweeſt,
en zich, zoo men meende, ontrent de kaap van Paſſaro, den zuidt- Nader be-
ooſtelykſten uithoek van Sicilie, onthielden. Hier op werdt goedtgevon- ſluit op 't
den, dat de vloot, blyvende verdeelt als vooren, van Malta af tot de kruiſſen.
kaap van Paſſaro, en voort tot de kaap van Spartivento, een uithoek van 6 *Febr.*
't ryk van Napels, wel verſpreit zou kruiſſen, zoo ver en naa by landt
als weêr en windt zou willen lyden, en d'Opperhoofden zouden oor-
deelen ten meeſten dienſte te konnen ſtrekken. De Ruiter zou zich met
zyne ſcheepen in 't midden houden, de Kommandeur Evertszoon drie of
vier mylen om de Zuidt van de Ruiter af, en de Kommandeur de Wildt 7 *Febr.*
drie of vier mylen om de Noordt. Hier op zyn ze van een geſcheiden, om
volgens de geſtelde ordre te kruiſſen, en twee daagen daarna werdt de De Ruiter
Ruiter vier Turkſche roovers gewaar, daar hy jacht op maakte, maar kryght jacht
zy waaren te vaardig in 't zeilen: ook hadden ze zulk een ſtyve koelte, op vier Tur-
dat hunne ſcheepen helden, en de Hollanders dreeven van ſtilte, zoo ken.
dat de zeilen tegens de maſt aanſloegen. Van der Zaan, die 't bezeilſte 9 *Febr.*
ſchip der gantſche vloot hadt, was juiſt, toen men de roovers eerſt in 't ge-
zicht kreeg, byna een myl te windtwaart van de Ruiter af, en toen hy
's avondts by de vlag quam, waaren de Turken wel twee mylen voor
uit, en 't was juiſt een donkere maan, tot middernacht toe: derhalven

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. zyn zy 't met den donker ontzeilt. Daarna † kreeg de Ruiter bericht, dat de Tripoleezen wel wiſten, dat de Hollandtſche vloot van de kaap Paſſaro Ooſtwaart aan op hen kruiſte: waar op hy korts daar aan, toen hy de ſmaldeelen der vloote weêr by een hadt, met zyn Krygsraadt beſloot, dat ze weêr Weſt aan zouden zeilen, in voege als zy te vooren Ooſt aan waaren gekoomen: hy zelf met zyn ſmaldeel langs de Barbariſche kuſt: de Kommandeur Kornelis Evertszoon ter halver zee, en de Kommandeur de Wildt om de Noordt, langs het eilandt van Sicilie heenen. Doch men hadt in 't gezicht van Kaljer, of Kagliari, weêr by een te koomen: om dan verder t'overleggen wat men zou onderneemen. Geduurende dit kruiſſen, zagh de Wildt, benoorden Malta zeilende, den vyftienden der maandt, twee ſcheepen, die hy met de zynen zocht in te zeilen, alles byzettende wat goedt kon doen. 'T waaren Turkſche rooſſcheepen, die eerſt om de Noordt en daarna om de Weſt liepen, en zoo ſnel zeilden, dat ze de Hollanders handt over handt veel afwonnen. Ten leſte lieten ze een roode vlag van achteren waajen, en ſchooten een ſchoot, als of ze zeggen wilden, *wy lachen met uw zeilen.* Doch in 't loopen hadden ze een polakker, dat's een ſoort van vaartuig, by zich, die ze hadden genoomen, en nu, na dat ze 't volk daar uit haalden, lieten dryven. De Kapitein Aldert Matthyszoon zondt zyn ſloep met eenig volk om 't ſcheepken, dat half met tarruw was gelaaden, te bewaaren. Maar men vondt 'er niemandt op, noch iet daar men uit kon weeten wie d'eigenaars waaren geweeſt. Tegens den avondt ſtaakte de Wildt zyn jacht, en draaide op de ly om 't verlaaten ſcheepken in te wachten. De Viceadmiraal de Ruiter werdt den volgenden morgen met het aanbreeken van den dagh, ontrent het eilandeken Pantalarea, by d'ouden Koſſyra genoemt, tuſſchen Sicilie en de Barbariſche kuſt, drie zeilen in 't Zuidtweſt gewaar, daar hy met zyn vyf ſcheepen ſtraks jacht op maakte, doch zy ſtelden 't op 't loopen. Tegens den middagh zag hy noch vyf andere ſcheepen uit het Zuiden van onder de kaap Bona (een uithoek van Afrika, in Barbarye, ten Noordtooſten van de ſtadt Tunis) opkoomen, die zich by de drie andere voegden. 'T waaren alle acht Turken, die hy lang vervolgde, en allengs naaderde, inzonderheit van der Zaan. Dees was hun wel een marszeil te kloek in 't zeilen, en deê verſcheide ſchooten op hen, en zy op hem. Midlerwyl nam de koelte toe, en de Hollanders quamen hun noch naader. In dat naajaagen zeilde een der rooſſcheepen, genoemt Paſtaſſa, dat van Tunis was, en gevoert werdt door den Kapitein Muſtaſſa Reys Rodeslee, zyn groote ſteng af. D'Admiraal der rooveren meende hem een kabel te geven om te ſleepen, maar maakte hem noch meer reddeloos, zoo dat zyn fokkemaſt en boegſpriet over boordt vielen. Al de zeven roovers zeilden by den reddeloozen Turk, en meenden de Hollanders door hun groot getal te vervaaren; maar ziende dat ze dicht op hen aanquaamen, verlieten ze hunnen makker, daar de Schoutbynacht van der Zaan naaſt was. De Turk, geen ontzet voorhanden ziende, ſtreek zyne vlag, en van der Zaan zondt zyn ſloep en boot met eenig volk aan zyn boordt om de Turken af te haalen. Ook beval de Ruiter den Kapitein Verſchuur, dat hy by van der Zaan en den Turk zou blyven. Hy zelf met de Kapiteinen van Kampen, en van Meeuwen, vervolgden hunne jacht op de zeven andere Turken, hun zoo naa koomende, dat zy ze zekerlyk zouden hebben achterhaalt, indien hen de donker niet hadt overvallen. Hier door geraakten de Turken in de baay of haven van Farina, ontrent vier mylen

† 11 Febr.

Verandert d'ordre van 't kruiſſen. 12 Feb.

De Wildt heeft vergeefs jacht op twee roovers. 15 Febr.

De Ruiter kryght jacht op acht Turkſche roovers. 16 Febr.

Een der rooveren zeilt zyn ſteng af, en verlieſt zyn fokkemaſt en boegſpriet.

Geeft zich over.

De Ruiter vervolgt d'andere roovers. Die zich in de haven van Farina bergen.

ten

ten Noordtweſten van 't oude Karthago, of des zelfs overblyfzels en 1662.
puinhoopen. De Ruiter vervolgde hen tot in de haven, en quam met zyn drie ſcheepen ontrent een groote ſchoot, om dat hy daar geen gronden noch diepten kende, ten anker. Hier lag hy een' donkeren nacht over, hebbende drie ſloepen op de brandtwacht; op dat ze tuſſchen 't landt en de Hollandtſche ſcheepen niet zouden doorzeilen. Doch zoo haaſt de dagh aanbrak, weeken ze, zonder dat het de Ruiter met zyn ſchieten kon beletten, onder drie ſterke kaſteelen, daar zy zich met kabeltouwen aan vaſt maakten, en hen niemant kon deeren. Ontrent ten tien uuren voor den middagh quaamen de Kapiteinen van der Zaan en Verſchuur weêr by de Ruiter. Zy hadden van 't verovert ſchip Paſtaſſa drieëntnegentig Turken, en eenentwintig Chriſte ſlaaven in hunne ſcheepen overgenoomen. Doch 's nachts ontſtondt 'er zulk een onſtuimig weder, dat ze 't ſchip lieten dryven. 'T was een groot verzuim dat zy 't niet eerſt in den grondt hakten, of 'er den brandt in ſtaaken: dan 't ſchynt dat ze, zich in 't harde weder zoo naa op 's vyandts kuſt vindende, in de duiſternis zyn verbaaſt geweeſt, en te ſchielyk van 't ſchip af moſten: of dat ze niet meenden dat dit reddeloos ſchip ooit te recht zou raaken: doch het quam noch den volgenden dagh in de baay van Tunis dryven, daar 't werdt geberght. Ook waaren daar eenige Turken, die zich hadden verſchoolen, in gebleven. Dit ſchip voerde zeventien ſtukken en hondertentien Turken, behalven de Chriſte ſlaven. Onder de ſlaven waaren zeven Nederlanders, uit Hollandt en Vrieſlandt. De Kapitein der gevange Turken Muſtaffa Reys, en zyn Schryver, verzeekerden de Ruiter dat die van Tunis de gevangens wel man voor man zouden wiſſelen, te weeten de Turken voor Chriſtenen. Zy zeiden, dat te Tunis en in de ſcheepen van Tunis ontrent honderdt Nederlandtſche Chriſte ſlaven waaren. Hier op beſloot de Ruiter, (die met de zynen voor de baay van Farina bleef leggen) aan den Koning van Tunis, Mahomet Paſſa, en aan den Baſſa Dublet Lie Hadsje Muſtaffa zoodaanig een wiſſeling der gevangenen met een' brief aan te bieden: daar byvoegende, dat men bereidt was, indien ze naa die wiſſeling noch meer Nederlandtſche ſlaaven hadden, de zelve tot een redelyke prys voor geldt te loſſen, en voorts in onderhandeling van vreede, vrye zeevaart en onderlingen koophandel met hun te treeden: met verzoek, dat men op dien voorſlagh in 't Latyn, Franſch of Nederduitſch zou antwoorden. Hy ſchreef ook een' brief aan een' Chriſten ſlaaf, die men wiſt dat te Tunis woonde, hem zyn voorneemen, aangaande de wiſſeling en loſſing der Nederlandtſche ſlaven, bekent maakende; en verzoekende, dat hy op het ſpoedighſte, zonder moeite of tydt t'ontzien, naar 't getal en de naamen der Nederlandtſche ſlaven, zou verneemen, en hem hunne naamen ten eerſte overzenden: inzonderheit de naamen van de Hollanders, Zeeuwen, en Vriezen; op dat hy die voor al moght loſſen. Om deeze brieven, den zeventienden geteekent, te beſtellen, werdt de gevange Turkſche Schryver afgezonden. Men liet hem binnen de baay van Farina, met de ſloep, op een plaats daar ze niet kon bezet worden, aan landt zetten, en naar Tunis reizen. Den volgenden morgen vertoonden zich eenige Turken met een witte vreedevlag op het ſtrandt, daar de Ruiter zyn' Kapitein, en zyn' Stuurman Jan Leendertszoon, met den Turkſchen Kapitein Muſtaffa naar toe zondt. De vier Turken begaven zich ſtraks in de ſloep en voeren naar de Ruiters boordt. 'T waaren twee Kapiteinen, en twee andere Bevelhebbers. De voornaamſte was een Enkhuizer Renegaat, genoemt

Gerrit

Daar hy ze bezet.

17 Febr.

Het verovert ſchip werdt verlaaten.

En komt noch in de baay van Tunis.

17 Febr.

De Ruiters ſchryven aan den Koning en den Baſſa van Tunis.

17 Febr.

Vier Turken komen aan zyn boordt.

18 Febr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. Gerrit Jakobszoon Admiraal, of op zyn Turksch Josef Reys, die 't gebiedt hadt op 't Admiraalschip van Tunis. Deeze Turken beweezen de Ruiter groote eere en vriendtschap, en baden Godt dat ze met de Hollanders een goede vreede moghten maaken: hun aanbiedende, dat ze vry aan landt moghten koomen, en alle ververſching, en waater haalen. Zy toonden zich ook zeer genegen tot de wiſſeling der gevangenen, en verzochten drie daagen tydt, op dat de Koning en de Baſſa de zaak moghten overweegen. Dit werdt hun ingewilligt. Den volgenden

19 *Febr.* dagh quamen ze weêr op 't ſtrandt, en werden door de ſloep van landt gehaalt. Zy braghten twee ſchaapen, eenige verſche viſch, twaalf hoenders, veel ſalade en andere groente: deeden de groetenis van den Admiraal van Tunis, en zeiden, dat men wat gedult moſt neemen, dewyl de Koning tydt vereiſchte om tot de vreede te beſluiten. Terwyl men hier op wachtte, ſchreef de Schoutbynacht van Algiers, Sulleman Basja Reys, (die nevens d'andere Turkſche roovers binnen de baay van Farina lag) den twintighſten der maandt, zeekeren brief aan de Ruiter, dien hy, geduurende d'onderhandeling met die van Tunis, door den Kapitein Joſef Reys aan zyn boordt zondt, in welken hy deeze taale voerde,

Myn Heer,

Brief van den Schoutbynacht van Algiers aan de Ruiter, met aanbieding van een kamp- en ſchipgevecht.
20 *Febr.*

Hoewel ik uw wegens den Godtsdienſt geheel tegen ben, evenwel verhoop ik dat gy myn verzoek zult toeſtaan. Gy hebt my tot drie toghten vervolght by Malta, by Sicilie, en nu by de haven van Farina, daar gy my hebt ingejaaght. Ik nam t'elkens de vlucht, niet by gebrek van moedt, maar door ongelykheit van maght; want ik heb ſlechts een bark tegens uw kaſteel. Daarom doe my d'eere, en zendt tegens my, als Schoutbynacht van Algiers, uwen Hollandtſchen Schoutbynacht, om ſchip tegens ſchip myn fortuin en 't geluk van den oorlogh te beproeven, en my te weeren als een ſoldaat. Worde ik overwonnen ik zal uw ſlaaf zyn. Win ik 't zal my eere zyn. Geef hier toe verlof, en indien ik dan niet uitkom, zoo ben ik als de bloodtſte vrou in Holland. Myn Heer zyt gegroet van my uwen dienaar

SULLEMAN BASJA REYS,
Schoutbynacht van Algiers.

De Ruiter ſtaat zyn verzoek toe.

Op deezen brief antwoordde de Ruiter, naa eenig overleg, noch ten zelven daage, *dat hy zyn verzoek met aangenaamheit hadt verſtaan, en toeſtondt: en dat zyn Schoutbynacht alleen met zyn ſchip, zoodaanig als hy hunne Hoogmoogentheden daar meê diende, hem met zyn ſchip, op zulk een plaats en uur als hy zou goedtvinden, zou verwachten: hem verder by zyne mannelyke waarheit beloovende en verzekerende, dat de Hollandtſche Schoutbynacht van hem, noch van d'andere Kapiteinen, 't zy met ſcheepen, boots, ſloepen, of volk, 't zy voor of in 't gevecht, de minſte hulpe niet zou worden gedaan.* Ook verzocht hy, *dat d'Admiraal van Tunis Rechter van dit gevecht zou zyn.* Doch op dit ſchryven volgde geen gevecht. De Schoutbynacht van der Zaan quam wel in zee, en verwachtte den Turk ter beſtemde plaatze, maar de trotſe uitdaager en grootſpreeker hadt geen hart genoeg om uit te koomen. Hy bleef by zyne makkers onder de veilige hoede der kaſteelen leggen. Ter zelver tydt lieten de Turken een witte vlagge aan landt waayen. De Ruiter zondt zyn ſloep aan landt, en de Heer Thomas Broun,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Broun, Konſul der Engelſchen te Tunis, die zich gewillig en trouher- 1662.
tig tot middelaar liet gebruiken, quam met noch een Engelſch koopman
aan zyn boordt, hem aandienende, dat daar twee Gemaghtigden van
den Koning en van den Baſſa van Tunis waaren gekoomen, om met hem
over het wiſſelen der Chriſte en Turkſche ſlaaven te ſpreeken: verzoe-
kende dat hy drie Kapiteinen in hunne plaatze als gyzelaars aan landt
zou zenden; op dat ze onbeſchroomt aan zyn boordt moghten koomen.
Hy ſtierde de Kapiteinen van Meeuwen en Verſchuur, met noch eeni-
ge vrywilligen, aan landt. Waar op de twee Turken aan zyn boordt quaa-
men, zeggende, dat de Koning en Baſſa hem hertelyk lieten groeten,
en geneegen waaren om hun volk te loſſen. Naa eenige onderhandeling
werdt onderling verdraagen, dat al de Nederlandtſche ſlaaven, die on-
der 't gebiedt van Tunis waaren of behoorden, hooft voor hooft, voor
zoo veele Turken of Mooren zouden geloſt worden. Ook werdt bedon-
gen, dat men d'overige Turken ieder voor hondert ſtukken van achten
zou los laaten. Met dit beſluit voeren de Turken naar landt, en de gy-
zelaars quaamen weêr aan boordt. Niet lang daarna † werdt de boot van
de Ruiter, met die van den Kapitein van Meeuwen, aan landt gezon-
den, om waater te haalen: maar de roovers van Algiers hadden 't verſch
waater in zee laaten loopen, zoo dat ze leedig te rug moſten keeren.
Daarna quam d'Engelſche Konſul weêr by de Ruiter, hem bekent maa-
kende, dat 'er vyf afgezanten van Tunis gereedt ſtonden om aan zyn
boordt te koomen; mits dat hy drie als gyzelaars aan landt zou zen-
den. Men was hun te wil. Toen zyn in zyn ſchip drie Mooren verſchee-
nen: d'Admiraal, met den Schoutbynacht van Tunis, en de twee voor-
gaande Gemaghtigden, die ſtraks te kennen gaven, dat men met het ver-
dragh niet te vreede was. Zy zeiden, dat de Koning en de Baſſa van
Tunis bereidt waaren hunne eige Chriſte ſlaaven voor zoo veel Turken
te wiſſelen; maar dat ze d'andere ſlaven, die byzondere burgers of in-
gezetenen toebehoorden, niet man voor man konden leveren; dewyl
zy die ten minſte op vierhondert ſtukken van achten waardeerden. Naa
veele woorden werdt hun ingewillight, dat men, de Chriſtenen voor
Turken wiſſelende, zes Turken, of Mooren, op den hoop zou toegee-
ven. Hier op beloofden ze, dat ze den volgenden dagh de Nederlandt-
ſche Chriſte ſlaaven, die by der handt waaren, zouden leveren. Daar
op volgde een ſtorm uit den Noorden, en zoo haaſt de windt wat ſtil-
de, liet de Konſul Broun aan den Viceadmiraal de Ruiter met een' brief
weeten, dat het den Koning en den Baſſa van Tunis aangenaam zou
zyn, dat hy met twee of meer oorlogſcheepen voor Tunis zou koo-
men, om alles te eerder te verrichten, en ten einde te brengen. Hier
op beſloot de Ruiter met zyn ſchip, en dat van den Kapitein Verſchuur,
derwaart te zeilen; en zyn Schoutbynacht van der Zaan, met de Ka-
piteinen van Kampen, en van Meeuwen, noch ettelyke daagen voor
de haaven van Farina te laaten. Den zesentwintighſten der maandt ne-
vens Verſchuur ontrent twee mylen beneden de kaap van Karthago koo-
mende, zaagen ze te windtwaart van hun (de windt was Zuidtzuidt-
weſt) een Turkſch rooſſchip, de drie halve Maanen genoemt, dat naar
de baay van Farina zeilde: doch die zeeroover werdt door de Schoutby-
nacht van der Zaan, en de Kapiteinen van Kampen, en van Meeuwen,
den pas afgeſneeden: dies moſt hy wenden, en quam tegens den Vi-
ceadmiraal de Ruiter, en Verſchuur, die hem zochten, aan. De Rui-
ter quam hem zoo naa, dat hy hem meende aan boordt te klampen:

D'Engelſche Konſul komt aan de Ruiters boordt. 20 Febr.

Twee Gemaghtigden van Tunis treeden met de Ruiter in onderhandeling.

Verdragh over de wiſſeling der ſlaaven. 20 Febr. † 22 Febr.

Vyf afgezanten van Tunis koomen aan de Ruiters boordt. 24 Febr.

Nader verdragh over de wiſſeling der ſlaaven. 24 Febr.

25 Febr.

De Ruiter werdt verzocht voor Tunis te koomen.

Hy beſluit derwaart te zeilen. 25 Febr. 26 Febr.

Een Turkſche roover wordt bezet, en bevochten. 26 Febr.

1662. doch het roofschip was te ras in 't draajen, en liep ontrent een vaâm in ly van de Ruiter voorby, die hem de laage gaf van onder en boven, daar des roovers geschut niet op zweeg. Toen wendden de Ruiter en Verschuur met den vluchtenden roover Zuidt over, hem naa. Ook liepen ze hem min of meer in, tot dat hy, geen andere uitkomst ziende, ontrent den middagh, vier mylen beoosten van Tunis, tegens den wal aanzeilde. De Ruiter heeft het by hem op drie vaadem waters gezet, en hadt ook byna aan den grondt geklemt. Daarna schoot hy met Verschuur het roofschip in den grondt. Doch dewyl het tegens 't landt zat, kon 't niet diep zinken. Ondertusschen quamen de Kapiteinen van der Zaan, van Kampen, en van Meeuwen, van de baay van Farina by de Ruiter en den roover, dien men met al de boots en sloepen niet kon veroveren: want de Turken hadden acht vaaten met buskruidt, toen 't schip aan 't zinken was, boven gehaalt, en gaaven zoo vinnig vuur, met geschut en musketten, dat het kleen vaartuig most afwyken. De Ruiter beval toen dat Verschuur, als hebbende het lichtste en vlotgaanste schip, by hem op zyne zyde zou zeilen: 't geen hy deê op een halve kabel lengte. Dus leggende, en zyn geschut op hem los brandende, roeide en vielen de matroozen met de boots en sloepen, onder dat schieten, gelykelyk op den roover aan: maar vonden geen kleene tegenweer. De Turken en Mooren verweerden zich dapper, en hielden hun schip als mannen in. Zy sloegen 't bootsvolk weêr af: doch naa een hardt gevecht kreegen de Hollanders het bovenschip in: dan het duurde noch wel een groot uur eer zy om laag konden meester werden. Men haalde ten lesten ettelyke granaaten van de Ruiters schip, en wierp 'er drie op den overloop van den roover, die zoo veele Turken om hals braghten en quetsten, dat d'overigen 't schip straks opgaven. De Hollanders verlooren in dit gevecht elf mannen en zy hadden ontrent dertig zwaare gequetsten. Onder de dooden was ook de Luitenant van den Kapitein van Kampen. 'T verlies van de Turken was veel grooter. Een boot vol volks, die in 't eerst naar landt vluchtte, werdt in den grondt geschooten. D'andre Turken sprongen meest in zee, en zwommen aan landt, behalven vyftig of sestig, die met den Kapitein Hasan Reys en zyn' Onderkapitein werden gevangen: ook bequam men veertig Christe slaaven, en daar onder acht Hollanders. Al wat los was werdt uit het verovert roofschip gehaalt, maar het geschut kon men niet mede neemen; dewyl de groote mast overboordt was. De Ruiters schip lag in 't gevecht op drie vadem water, en kortte op vier en een halve vadem, maar Verschuur raakte aan den grondt: doch werdt met groote moeite 's nachts los gewonden. Voorts deê elk zyn best om van 't landt te raaken, daar men geen musketschoot af was. Des anderen daaghs liet men de fokkemast en boegspriet van 't roofschip aan stukken hakken, en stak toen het schip op drie plaatzen in brandt, dat tot het waater toe afbrandde. De Mooren schooten toen met musketten fel van 't landt. Dit schip, gelyk gezeit is, de drie halve Maanen genoemt, was van Algiers, en 't voerde twintig stukken geschuts, en twee metaale bassen. 'T was met tweehondertentien Turken, en veertigh Christe slaaven bemant. Daarna zeilde de Ruiter naar Tunis, daar hy ontrent den middagh ruim een kanonschoot van 't kasteel Goletta ten anker quam. Hy begroette 't kasteel met zeven eerschooten, die met gelyk getal werden beantwoordt. Hier kreeg hy straks een Turksche bark aan boordt, met een Overste, die hem weegens den Koning van Tunis verwellekoomde, en

Hy zet het tegens de wal.

Verweert zich dapper.

Verschuur zeilt op zyne zyde,

En men hervat den aanval.

Het bovenschip wordt vermeestert.

'T schip wordt verbrandt. 27 Febr.

De Ruiter komt voor Tunis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en bekent maakte, dat alle de Hollandtſche ſlaaven in de Kaſteelen waaren, en dat men geneegen was om de Turken te loſſen. Daarna zondt de Viceadmiraal de Ruiter den Fiskaal der vloote Viane (na dat hy twee Turken tot gyzelaars aan zyn boordt hadt gekreegen) aan landt, om met den Koning daar over mondeling te handelen. Ook liet de Ruiter den Koning met een brief weeten, dat hy daar niet langer op de reede kon blyven dan tot 's anderendaaghs 's avondts, en verzocht tegens dien tydt onverwylt antwoordt. De Fiskaal Viane quam met den Koning en Baſſa te woorde, en men werdt der zaake, op den voet die alreedts met den Engelſchen Konſul Broun was beraamt, eens. De Koning zoude de Chriſte ſlaven den zelven dagh hebben overgelevert, maar dewyl de Fiskaal Viane de naamen van de eigenaars, daar de Nederlandtſche ſlaaven by woonden, niet wiſt, kon men die in dien korten tydt niet opzoeken. Dan evenwel zondt de Koning, om vaſt een begin der wiſſeling te maaken, terſtondt elf Chriſtenen, die zyn eige ſlaaven waaren geweeſt, aan de Ruiters boordt: begeerende, dat hy daar voor elf Mooren, welker naamen hy opgaf, aan landt zou zenden: dat ſtraks werdt gedaan. Den eerſten en tweeden van Maart quaamen noch dertig Nederlandtſche Chriſte ſlaaven aan de Ruiters boordt, en daarna noch anderen, tot vierenvyftig in getale. Noch zes andre ſlaaven, die te landtwaart in waaren, zyn daarna overgezonden, en een ſlaaf van Hoorn werdt uit de ſcheepen van Algiers voor hondertenzevenendartig ſtukken van achten vrygekocht. Hier tegens leverde de Ruiter aan die van Tunis, boven 't getal van ſeſtig gevange Turken of Mooren, noch acht Mooren: zoo dat hy, op 't aanhouden van die van Tunis, in plaats van zes, gelyk eerſt bedongen was, acht Mooren op den hoop moſt toegeven. D'overige gevange Turken, werden met geldt geloſt, die van Tunis gaven voor yder man hondert ſtukken van achten. Zy zeiden, dat ze by menſchen geheugenis nooit ſlaaven hadden ontſlaagen dan voor geldt, en nooit man voor man, gelyk nu ten gevalle van de Hollanders was geſchiedt: dat die daar uit konden afneemen hoe zeer dat ze genegen waaren om in goede vreede met hun te leven. De Franſche Konings ſcheepen, zeiden ze, waaren ook op hunne reede geweeſt, om hun volk te loſſen, en hadden meermaalen verzocht met hun in onderhandeling van vreede te treeden, maar zy hadden hun geen gehoor † willen geven. Ook beweezen ze de Hollanders, terwyl ze op hunne reede laagen, groote vriendtſchap. Zy lieten hen met de boots waater van landt haalen, en gedooghden dat de Fiskaal Viane eenige pypen oly, en veel Terneuſſche viſch, of bakkeljau, te Tunis opkocht, en aan de Ruiters boordt liet brengen. Men zondt hem ook veel ververſching, en de zoon van den Baſſa vereerde hem een Embder ſlaave, die vierentwintig jaaren in ſlaverny was geweeſt. Voorts betuighde des Konings Gezant, die den tweeden van Maart aan zyn boordt was, dat de Koning en Baſſa geneegen waaren om met den Nederlandtſchen Staat vreede te ſluiten, en dat op de voorwaarden van 't verdragh met d'Engelſchen gemaakt. Naa eenige onderhandeling werdt met deeze Turken, den zevenden van Maart, een ſtilſtandt van wapenen beraamt: te weeten, voor den tydt van zes maanden, of tot zoo lang, dat hunne Hoogmoogentheden de Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden iemant zouden maghtigen, om zeeker ontwerp van vreede, by die van Tunis opgeſtelt, aan te neemen of af te ſlaan. De Heer de Ruiter oordeelde, dat d'opgeſtelde vreedepunten goede en voor den Staat voordeelige voor-

1662.

Onderhandeling met den Koning.

1 en 2 Maart. Seſtig ſlaven by wiſſeling geloſt.

† *Audientie.*

Vriendtſchap by die van Tunis aan de Hollanders beweezen.

1 Maart.

2 Maart.

Stilſtandt van wapenen met hun geſlooten.

waar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. waarden behelsden. Hy gaf ook aan die van Tunis ettelyke bevelbrieven, om door hunne Kapiteinen aan de Nederlandtsche Bevelhebbers, in zee, vertoont te worden: waar by hun belast werdt, d'onderdaanen van den Koning en Bassa van Tunis, geduurende den stilstandt, niet te beschaadigen, maar hun in 't tegendeel alle vriendtschap te bewyzen. Deeze brieven werden niet alleen door de Ruiter, maar ook, op zyn verzoek, van den Engelschen Konsul, Thomas Broun, als getuige en borge, tot verzekering van die van Tunis, onderteekent. De Heer de Ruiter hadt zich in de verhaalde vreedehandeling met die van Tunis dus verre ingelaaten, zonder byzondere ordre der Heeren Staaten: doch hy vondt geraaden zich van de gelegentheit, die hem voorquam, en de genegentheit der Tunetaanen tot de vreede, te dienen, op vertrouwen dat hunne Hooghmoogentheden zyn doen zouden goedtvinden: te meer, om dat hy, last hebbende met die van Algiers van vreede te handelen, oordeelde, dat die vreede onnut zou zyn, 't en waar men zich ook met Tunis verdroeg; dewyl het te duchten stondt, dat, indien men met Algiers vreede sloot, zich dan al d'Algiersche roovers naar Tunis zouden begeven, en van daar op roof vaaren. Hier toe zou de haven van Farina, meende hy, hun konnen dienen: welke haven, daar men wel honderdtenvyftig scheepen in kon bergen, in zulk een gevalle, een quaadt roofnest zou konnen worden. Want men kon daar de scheepen onder de drie kasteelen, door die van Tunis, sedert dat d'Engelschen, zes jaaren geleeden, daar hunne scheepen verbrandden, aldaar gebout, veilig beschermen. Dit alles, en 't geen ontrent de verwisseling en lossing der Christe slaaven, inboorelingen van den Staat, was voorgevallen, schreef de Ruiter daarna aan de Heeren Staaten, hun de vreede met die van Tunis aanraadende: en daar by voegende, dat te Tunis noch veele andere Christe slaaven waaren, wel buiten de Nederlanden gebooren, maar nochtans onder de vlag van hunne Hooghmoogentheden genoomen, Franschen, Zweeden, Deenen, Lubekers, Hamburgers en Noorluiden, die jammerlyk klaagden over hunne slaaverny, en baaden dat men ze ook zou lossen. Deeze zou men, schreef hy, indien hunne Hoog. Moog. met die van Tunis vreede maakten, hooft voor hooft voor hondertenvyftig stukken van achten konnen los krygen. De Ruiter meende terstondt naar het teekenen van den stilstandt met de zynen van Tunis t'zeil te gaan: maar de windt liep Westnoordtwest, dies bleef hy leggen tot middernacht, en ging toen met beter windt onder zeil; stellende eerst zyn' koers naar de haven van Farina, en van daar naar de baay van Kagliari in Sardinie, (te vooren tot een verzaamelplaats gestelt) daar hy den elfden van de maandt den Viceadmiraal Meppel en den Kommandeur de Wildt met hunne scheepen vondt. De Kommandeur Evertszoon was 's daaghs te vooren vertrokken, om ontrent Majorka, Iviça, en Allikante te kruissen. Hier heeft de Ruiter zich met de zynen van broodt, waater, en andere behoefte, verzien. Hy zondt ook een selouk of bark naar Livorno, om van daar 't ontwerp van 't vreêverdragh, met die van Tunis beraamt, nevens zyne brieven aan de Heeren Staaten, naar Hollandt af te zenden. Daarna ging hy met eenige zyner scheepen naar Algiers onder zeil: maar hy werdt ettelyke daagen door tegenwindt, storm, en andere beletselen opgehouden, en quam eerst den vyfden van April met neegen scheepen van oorlogh, die witte vlaggen van achteren lieten waayen, op de reede voor de stadt Algiers ten anker. De Ruiter vereerde de stadt, als Admiraal, met elf, de Viceadmi-

Bevelbrief door de Ruiter aan die van Tunis, ter zaake van de stilstandt van wapenen, gegeven. 7 *Maart.*

De Ruiter gaat van Tunis t'zeil. 8 *Maart.*

Komt in de baay van Kagliari. 11 *Maart.*

Verziet zich van lyftoght.

Komt voor Algiers. 5 *April.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662.

ceadmiraal Meppel met negen, de Kommandeur de Wildt met zeven, en d'andre Kapiteinen elk met vyf eerſchooten. Daar de ſtadt niet op antwoordde. Hier op zondt de Heer de Ruiter den Fiskaal der vloote Gilbert de Viane, en Jonker Reinout van Koeverden, die als vrywillige met hem voer, met zyne ſloep naar landt, om een' brief, door de Ruiter aan den Koning en de hooge Regeering van Algiers geſchreeven, over te leveren, van den volgenden zin, *Dat hy met eenige ſcheepen der Hollandtſche vloote daar op de reede was gekoomen, en hadt goedtgevonden hunne Doorluchtigheden een wiſſeling van eenige Turken van Algiers, by Tunis bekoomen, tegens gelyk getal van Chriſte ſlaaven voor te ſtellen: voorts, dat hy door verſcheide perſoonen en andre geruchten hadt verſtaan, hoe hunne Doorluchtigheden wel genegen waaren om eeñ vaſte vreede en vriendtſchap met hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten te ſluiten; en dat hy, vertrouwende dat hunne Hoog. Moog. daar toe ook gezint waaren, bereidt was met hunne Doorluchtigheden daar over in onderhandeling te treeden: verzoekende op die twee punten ſpoedig antwoordt.*

Zyn brief aan den Koning en hooge Regeering van Algiers.
5 *April.*

Op dit ſchryven werdt terſtondt van den Koning en den gantſchen Raadt der ſtadt Algiers geantwoordt, dat ze al voor vyf of zes jaaren gewenſcht hadden met hunne Hooghmoogentheden vreede te maaken.

Antwoordt van die van Algiers.

Men verſtondt daarna van goeder handt, dat de Ruiter met zyne ſcheepen een groote ſchrik onder d'Algierſche roovers hadt gebracht; want al waaren ſlechts weinige van hunne rooffcheepen door hem genoomen, hy hadt hun tot verſcheide maalen het padt zoo naau en bang gemaakt, dat zy 't moede wierden: jaa 't was tot Algiers zoo verre gekoomen, dat de ſoldaaten en Mooren niet langer in zee wilden, of d'Overſten moſten hun verzekeren dat ze hen, genoomen wordende, zouden loſſen: weshalven nu ook twee rooffcheepen bleeven leggen. Den volgenden dagh † quaamen drie Gemaghtighden van Algiers aan de Ruiters boordt, die, terſtondt in onderhandeling treedende, voor eerſt toeſtonden, dat d'Algierſche Turken, onlangs by Tunis, op 't ſchip de drie halve Maanen gevangen, tegens zoo veel Chriſte ſlaaven, onderdaanen van hunne Hooghmoogentheden, zouden worden gewiſſelt. Ten tweede, dat alle andere onderdaanen van hunne Hoog. Moog. die t'Algiers in ſlaverny waaren, voor den eerſten inkoop zouden worden geloſt, zonder dat men ze zou moogen vervoeren. Dit verdragh werdt terſtondt door de ſtadt alomme afgekundight en bekent gemaakt. Daarna quam men tot den vreedehandel, en werdt het in de meeſte punten wel haaſt eens, behalven in twee: te weeten, het drieëntwintighſte punt van 't vreêverdragh, in den jaare zeſtienhondertentwaalf met den Turkſchen Keizer, en een ander verdraghpunt, in den jaare zeſtienhondert en eenenvyftig met die van Saleé geſlooten: bedingende, dat de goederen, andere volken, met de Turken in vyandtſchap ſtaande, toebehoorende, niet uit de Nederlandtſche ſcheepen moghten genoomen worden: noch dat men eenige perſoonen, koopluiden, of anderen, uit de landen van vyanden koomende, uit de Hollandtſche ſcheepen zou vermoogen te lichten, of hunne goederen tot buit te maaken. Tot het inwilligen van deeze twee punten wilden ze gantſch niet verſtaan: zeggende, *indien wy dat zouden toeſtaan, dan zouden wy onze ſcheepen wel moogen verbranden, en ons volk laaten beedelen. Maar wy willen liever eerlyk in den oorlogh* (dus noemden ze hunne zeeroovery) *ſterven, dan beedelen.* Zy verſtonden, dat ze de vyanden, of vyandtlyke goederen, die ze in de Nederlandtſche ſcheepen zouden vinden, daar

Daar groote ſchrik was voor de Ruiter.

† 6 *April.*
Drie Gemaghtigden van Algiers koomen aan de Ruiters boordt, en treeden in onderhandeling.

Verdragh op het ſtuk der gevangenen.
6 *April.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. uit zouden neemen, mits betaalende den Schipperen hunne vrachten. Eindelyk werdt den zeſten beſlooten, dat tuſſchen hunne Hooghmoogentheden en die van Algiers voor zeven maanden ſtilſtandt van wapenen zou zyn: en dat eenige punten van vreede, by die van Algiers opgeſtelt, aan de Heeren Staaten zouden worden gezonden: op dat hunne Hoog. Moog. die gezien hebbende, daar op verder beſluit moghten neemen, 't zy tot vreede, of tot oorlogh.

Stilſtandt van wapenen met die van Algiers geſlooten. 6 April.

Op dit verdragh en ſtilſtandt van wapenen ſchoot de ſtadt, met haare kaſteelen, al haar geſchut, tot een teeken van vreughde, los: daar de Ruiter en zyne ſcheepen met etlyke ſchooten op antwoordden.

8 April.

Daarna werden ontrent veertig Chriſte ſlaaven by wiſſeling voor zoo veel gevange Algierſche Turken of Mooren geloſt, en etlyke anderen voor het geldt van den eerſten inkoop vrygekocht. Korts daarna zaagen de Hollanders zes Algierſche ſcheepen, die met ſoldaaten uit het Ooſt † quaamen, en van zes Engelſche oorlogſcheepen, onder den Viceadmiraal Lauſon, werden vervolght, doch hun ontzeilden.

† De Levant.

Zes Algierſche rooſſcheepen, van d'Engelſchen vervolght, koomen binnen Algiers.

De Ruiter hadt hun den wegh wel konnen afſnyden, maar hy wou de ſtilſtandt van wapenen, twee daagen te vooren geſlooten, niet breeken. Dies moſt hy ze, tot zyn leetweezen, zien inkoomen. Des anderendaaghs quam Lauſon met zyne ſcheepen by de Hollandtſche vloot ten anker, zendende een ſloep met een vreêvlagh aan landt, om ook in handeling te treeden: maar zyn afgezant moſt onverrichter zaake vertrekken. Dit was, zeit men, de vyfde maale dat d'Engelſchen, ſedert het breeken der vreede, den pais met die van Algiers te vergeefs zochten te hermaaken.

Zeemaght van Algiers.

Die van Algiers hadden te deezer tydt vyftien fregatten, en daar liepen, terwyl de Ruiter op de reede lagh, noch drie van de helling, en noch vier ſtonden op ſtaapel, die binnen een maandt konden in 't water zyn. Invoege dat ze in 't korte tweeëntwintig rooſſcheepen in zee zouden brengen, en in ſtaat waaren om 's Landts ingezetenen, indien de vreede geen voortgangk hadt, noch veel afbreuks te doen. Zy hadden daarenboven noch drie galeijen: en waaren van meening noch zes fregatten op te ſtellen, en in 't kort te bouwen.

'T getal der Nederlandtſche ſlaaven.

Ook waaren hier te dier tydt etlyke honderden, eenige meenen ontrent duizendt, gevangenen, die genoomen waaren, vaarende onder de vlagh van hunne Hoog. Moog. en daar onder ontrent tweehondert inboorelingen. Weshalven die van Algiers op de Ruiter verzochten, dat men daar ter ſteede een' Konſul zoude laaten, om de naamen der gemelde ſlaaven op te zoeken, en 't belang van hunne Hoog. Moog. waar te neemen.

Konſul t'Algiers geſtelt. 6 April.

Tot dien einde werdt Andries van der Burg van Alkmaar, Bevelhebber over de ſoldaaten op 't ſchip van Verſchuur, door de Ruiter, en zyn' Krygsraadt, by maniere van voorraadt, en tot naader ordre der Heeren Staaten, tot Konſul aangeſtelt.

De Wildt vertrekt naar Mallaga. 8 April.

Den achtſten van April ging de Kommandeur de Wildt, met de Kapiteinen van Meeuwen en Niehof, door laſt van de Ruiter, naar Mallaga t'zeil, met ordre, dat ze daar eenige lyftoght zouden inneemen, en hem verwachten. Ook liet hy zyne brieven aan de Heeren Staaten en de Raaden ter Admiraaliteit door de Wildt over Mallaga afvaardigen. Hy zelf moſt noch tot den dertienden der maandt voor Algiers vertoeven, eer hy de punten van 't verdragh, dat men met den Staat zocht te ſluiten, van den Koning en de Heeren van de Douane van Algiers kon bekoomen.

De Ruiter gaat van Algiers t'zeil. 13 April. Komt te Mallaga.

Hier op ging hy dien zelven dagh, tegen den avondt, met d'andere ſcheepen onder zeil, ſtellende zynen koers naar Mallaga: doch de windt dreef hem naar Alikante. Van waar hy ſtraks vertrok naar Mallaga, daar hy den

een-

eenentwintighſten aanquam. Hier vondt hy de Kommandeurs Kornelis Evertszoon, en de Wildt, met hunne ſcheepen. Hy ontfing toen † eenige brieven uit het vaderlandt, als ook de vreedepunten met den Keizer van Turkyen in 't jaar zeſtienhondert en twaalf, en met die van Saleé daarna geſlooten, en daar by zekeren laſt van hunne Hoogmoogentheden, getekent den zesentwintighſten van November des voorleden jaars: uit welken hy kon afneemen, dat de Heeren Staaten, hem beveelende met die van Algiers een verdragh te maaken, overeenkoomende met het verdragh over vyftig jaaren met den Turkſchen Keizer geſlooten, daar door verſtonden, dat men moſt handelen naar den regel *vry ſchip vry goedt*, en dat hun dienvolgens den voorſtel of 't ontwerp by die van Algiers opgeſtelt, niet zou behaagen. De gemelde laſt luidde gelyk als volght, 1662. † 21 *April.*

Laſt op het ſtuk van de vreedehandeling met die van Algiers aan de Ruiter gezonden.

De Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden allen den geenen die dezen zullen zien ofte hooren leezen, ſaluit. Doen te weeten, alzoo ſedert eenige jaaren herwaarts tuſſchen dezen Staat ter eenre, en de Heeren Baſſa, Aga, en Douane van Algiers verſcheyde misverſtanden, en onruſten zyn opgereezen en ontſtaan, en dat wy van goeder handt bericht zyn en verzeekert van de goede inclinatie die by de zelve Heeren en der zelver ingezetenen zoude weezen om in vreede en vrundtſchap met dezen Staat te leven, correſponderen en traffiqueren, zoo te water als te lande, uit een vredelievendt gemoedt, tot nederlegginge en beſliſſinge van de voorſchreeve misverſtanden en onluſten, zoo is 't, dat wy, ons volkomentlyk betrouwende op de wysheit, ervarentheit en getrouwigheit van den edelen, erentfeſten, manhaften, vroomen, onzen lieven getrouwen Michiel de Ruiter, als Admiraal en opperhooft van een conſiderable vloote oorloghſcheepen, tot weeringe der rooveryen gezonden in de Middelantſche zee, den zelven hebben gecommitteert ende geauthoriſeert, committeren en authoriſeeren mits dezen, omme door zich zelven, ofte door anderen, by hem daar toe te authoriſeeren, met de welgemelte Heeren Baſſa, Aga en de Douane van Algiers te maaken en te ſluiten een tractaat van vreede en vrundtſchap, gefundeert op redelyke en wederzydts lydelyke conditien, over een koomende met het tractaat met den grootmachtighſten Keiſer van Turkyen tot Konſtantinopolen ontrent vyftig jaaren geleeden gemaakt, en tſedert onverbreekelyk gehouden, daar door de opgereze onluſten ter nedergeleit, en verdere bloedtſtortinge voorgekomen moogen worden. Ende weetende, dat de zelve onze gecommitteerden en geſubſtitueerden, omme te faciliteeren haare negotiatie en handelinge, en op dat die ten gewenſten einde mag werden gebraght, van nooden hebben onze ſpeciale procuratie, volkomen maght, authoriſatie en bevel, omme alle ſcrupulen, die diesaangaande zouden moogen gemoveert werden, wech te nemen, hebben haar gegeven, gelyk wy hun geven in krachte dezes, volkoomen maght en authoriſatie omme te moogen tracteren, accorderen, en beſluiten met de meerwelgemelte Heeren Baſſa, Aga en Douane van Algiers het voorſchreven tractaat van vreede en vrundtſchap, volgens de inſtructie by ons daar toe gegeven; ende van alle 't geene alzoo beraamt, gearreſteert en beſlooten zal wezen te maaken en te paſſeeren zoodanige inſtrumenten, contracten en beloften, in alzulken goeden en behoorlyken forme als nodigh zal wezen, en generalyk in 't geene voorſchreeven is, ende wes daar aan en af dependeert, te verrichten en te handelen, gelyk als wy zelfs preſent wezende zouden doen, beloovende ſinceerlyk, oprechtelyk en ter goeder trouwe te zullen houden voor

aan-

1662. *aangenaam, vast, bundigh, en van waarden alle 't geene by de meergemelte onze Gecommitteerde, ofte gesubstitueerden, in de zelve qualité zal zyn gedaan, belooft, geconsenteert, en geaccordeert, 't zelve onverbreekelyk naar te komen, t'onderhouden en observeren, zonder daar tegens iet te doen ofte laaten geschieden, directelyk ofte indirectelyk, in wat manieren het ook zoude moogen weezen, maar alles te ratificeren en approberen: ook des noodt wezende daar van te verleenen brieven en instrumenten in der bester forme. Gegeven in den Haage onder onzen grooten zegele, paraphure, en signature van onzen Griffier, op den zesentwintighsten van November, zestienhondert een en sestigh.*

M. STAVENISSE. Vt.

Ter ordonnantie van de Hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

N. RUYSCH.

Met het afhangendt groot zegel in rooden wassche.

De Staaten weigeren 't onderzoek der scheepen, en 't uitlichten van goederen of persoonen, toe te staan. Naarder last op dat punt aan de Ruiter gezonden.

Doch daarna gaven hunne Hoogmoogentheden in de volgende brieven noch klaarder te kennen, dat ze aan die van Algiers het onderzoek der Nederlandtsche scheepen, en 't uitlichten der goederen of persoonen, in de Landen van hunne vyanden t'huis hoorende, niet begeerden toe te laaten: met last, dat de Ruiter, geduurende den stilstandt van wapenen, alle vlyt zou aanwenden om die van Algiers tot afstandt der gemelde punten te beweegen: of dat hy hun, daar toe weigerende te verstaan, als vyanden zou bejegenen. Dat hy ook met alle moogelyke neerstigheit die van Tripoli hunne zeeroovery zou trachten te beletten: dat hy hun, ter plaatze daar ze zich zouden moogen onthouden, alle afbreuk ter zee zou doen, om hen daar door tot onderhandeling en vreede, op den voet als men met die van Algiers hadt te sluiten, te dwingen; of dat men, zulks niet konnende uitwerken, liever in oorlog zou blyven: dewyl 't van te schaadelyken gevolg, voor 't aanzien van den Staat onlydelyk, en by de naabuurige Christe Koningen en Prinsen niet te verantwoorden zou zyn, indien men aan die Barbarische roovers, tegens den inhoudt der verdraghpunten, van hunnen Overheer, den Turkschen Keiser, bedongen, een forme van onderzoek † ter zee, die ten opzicht van de naagebuuren niet werdt geleeden, zou gedoogen. Ondertusschen waaren d'Engelschen met eenige scheepen, onder 't gebiedt van den Ridder Lauson, weêr voor Algiers gekoomen, en hadden eindelyk op den tweeden van May de vreede met de Regeering van die stadt gesslooten.

† *Visitatie.*

De Ruiter komt te Kadix. 28 *April.*

Weinig daagen te vooren quam de Ruiter, met den Viceadmiraal Meppel, den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Aldert Matthyszoon, Joost Verschuur, Adriaan Bankert, Kornelis Evertszoon de Jonge, de Turksche prys den Eenhoorn, en de behoeftsluit den Kameel, met ongestuimig weder binnen de baay van Kadix: daar ook in 't kort noch meer Kapiteinen, die onder zyne vlagge behoorden, aanquaamen. Hier leggende werdt ordre gestelt om de scheepen der vloote te kielhaalen en schoon te maaken. Ook ging de Kapitein van Meeuwen, met het schip de Vreede, en de Luitenant van den Kapitein van der Zaan, met de Turksche prys den Eenhoorn, in 't begin van May ‡ naar 't vaderlandt t'zeil. Korts daarna † zyn ook de Kapiteinen van Kampen, Aldert Matthyszoon, en Joost Verschuur (nevens de Kapiteinen van Braakel en van Reede, met eenige Smirnaasvaarders en andere koopvaardyscheepen) derwaart vertrokken. Van Meeuwen, van Kampen, Aldert Matthyszoon, en Verschuur,

Eenige scheepen vertrekken naar 't vaderlandt. ‡ 1 *May.* † 5 *May.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

schuur, waaren door de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam op ontbooden, en in hunne plaatze werden de Kapiteinen Isaak Sweers, Joris de Kaulery, Albert de Graaf, en Gerbrandt Boes, met de scheepen Kampen, het Raadthuis van Haarlem, Ylst en Wulpenburg, (alle met lyftoght voor den tydt van twaalf maanden verzien) derwaart gezonden. Deeze quaamen den vyfentwintighsten der maandt, met twee scheepen, die lyftoght en andere behoefte voor de Ruiter, de Wildt en d'Amsterdamsche Kapiteinen inhadden, te Kadix onder de vlagge. Den tweeden der volgende maandt ging de Viceadmiraal de Ruiter met de vloot onder zeil: eerst naar Mallaga, en van daar naar Alikante. Hier ontfing hy † het besluit van hunne Hooghmoogentheden de Heeren Staaten, den zevenden van Junius, aangaande de vreedehandeling met de Turksche roovers genoomen: bevelende, gäntsch niet te gedoogen dat de Turken eenig onderzoek, veel min uitlichting van goederen, aan of uit de scheepen der onderdaanen van hunne Hoog. Moog. zouden doen. Ook werden hem de punten van 't vreeverdragh, met den Turkschen Keiser Achmet in den jaare zestienhondert en twaalf geslooten, waar op hy met de roovers de vreede zou moogen maaken, toegezonden. Toen stelde hy met het meeste gedeelte zyner vloote zynen koers naar Algiers. Hy hadt te vooren de Kapiteinen de Graaf, de Klerk, de Boer en Boes, met hunne scheepen, tot gelei van ettelyke koopvaarders, naar Toulon en de kaap delle Mele gezonden; met last, dat ze daarna naar Yviça zouden zeilen, om daar nader ordre te vinden of af te wachten. Daarna liet hy door andere scheepen, naar Formentera en Yviça om brandthout gezonden, tot Yviça brieven aan landt brengen, by welke de gemelde Kapiteinen werdt bevoolen, dat ze, daar koomende, de vlagge voor Algiers zouden opzoeken. De Heer de Ruiter, door veele tegenwinden verhindert, quam eerst den zesten van Julius met elf scheepen van oorlog op de reede voor Algiers ten anker. Hy en de Viceadmiraal Meppel hebben de stadt, volgens het besluit te vooren by den Krygsraadt genoomen, elk met dertien eerschooten begroet: de Kommandeurs Kornelis Evertszoon en de Wildt schooten elk elf, de Schoutenbynacht elk negen, en d'andere Kapiteinen yder zeven schooten. Ten zelven daage zondt de Ruiter den Fiskaal Viane, nevens Jonker Reinout van Koeverden, naar landt, daar zy zyne volmaght, en de verdraghpunten, met den Turkschen Keiser weleer gesllooten, door zynen last in 't Spaansch en Fransch vertaalt, met zyn' brief, den Koning en de Heeren der regeering ter handt stelden. De Ruiter verzocht in zyn' brief, dat ze de gemelde verdraghpunten zouden overweegen, om op dien voet in onderhandeling te treeden. De Turken naamen de schriften beleefdelyk aan, en beloofden daar 's anderendaaghs op te antwoorden. Doch als zy verstonden, dat men, volgens de verdraghpunten boven gemeldt, geen onderzoek van scheepen, noch uitlichting van goederen wou toestaan, toonden ze zich ten hooghsten ontstelt, en zeiden, dat ze dan geen vreede met hunne Hoog. Moog. konden maaken. Maar niettemin beloofden ze de verdraghpunten te zullen naazien, en daar 's anderendaaghs op te antwoorden. Den volgenden morgen quaamen de Nederlandtsche Gemaghtigden weêr met hun in gesprek, aan wien zy rondelyk te kennen gaven, dat ze op de punten, met den Grooten Heer gesllooten, geen vreede konden maaken; dewyl die onder anderen medebraghten, dat men de Nederlandtsche slaaven zonder losgeldt zou moeten ontslaan, en dat men niet meer dan drie ten hondert voor tol

1662.
Sweers, Kaulery, de Graaf en Boes, koomen in hunne plaatze onder de vlag.
25 *May.*
2 *Jun.*
De Ruiter gaat met zyn vloot t'zeil.
† 30 *Jun.*
1 *Jul.*
17 *May.*
Komt voor Algiers.
6 *Jul.*
Begroet de stadt met eerschooten.
Zendt Viane en Koeverden aan landt.
De vreedehandel werdt hervat.
7 *Jul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. van de koopmanſchappen zou betaalen. Hier op werdt geantwoordt, dat het op die twee punten niet zoude aankoomen, dat men elkanderen daar over wel zou verſtaan. Doch over 't onderzoek der ſcheepen, en 't uitlichten der goederen en perſoonen, vielen veele woorden. Hier over hadt men groote moeite, zonder iet te vorderen. De Gemaghtigden voeren dagh op dagh aan landt, en hadden in de Douane, en daar buiten, veele byzondere geſprekken met de Turken, die ſtip op den eiſch van 't onderzoek en d'uitlichting bleven ſtaan. Korts daarna hadden de Nederlandtſche Gemaghtigden gehoor in de Kaſſavo of groote Vergadering, daar dit punt met grooten ernſt, en niet zonder hevigheit werdt betwiſt. De Turken waaren 't zelf niet eens: eenige wilden d'onderhandeling ſtraks afbreeken: andere zochten iet toe te geven; zoo dat ze met onderling misnoegen zyn geſcheiden. Den volgenden dagh werdt door de Heeren van de Douane aangebooden, dat men 't oude vreêverdragh van 't jaar zeſtienhonderdt tweeëntwintig † met de Heeren Staaten zou vernieuwen: of dat men de verdraghpunten en voorwaarden, die zy, den tweeden van May leſtleden, met d'Engelſchen hadden geſlooten, zou aanneemen. Ook zonden die van de Douane van Algiers twee Gemaghtigden aan de Ruiters boordt, die de gemelde aanbieding vernieuden, en 't in alle vaaten zochten te gieten, om 't geſchil by te leggen. Zy gaven ſchoone woorden, met groote beloften, zeggende, dat men in 't onderzoeken der Hollandtſche ſcheepen heuſſchelyk zoude handelen: en dat men de Schippers, als ze hunne zeebrieven toonden, en zeiden, dat ze voor reekening van d'onderdaanen van hunne Hoog. Moog. waaren gelaaden, terſtondt vry en onverhindert zou laaten heenen vaaren, zonder eenige dwang te gebruiken: daar by voegende, *dat ze iet moſten doen om hunne gemeente te ſtillen en te voldoen.* Maar de Ruiter antwoordde, *dat men zonder bewimpeling of bepaaling vry goedt vry ſchip moſt hebben, of dat men anders tot geen verdragh kon koomen.* Hier op zyn ze bedroeft van zyn boordt geſcheiden, doch met eenige hoope dat men elkanderen in hunne groote vergadering, die den vyftienden der maandt ſtondt gehouden te worden, nader zou verſtaan. Ter zelve tydt hoorden eenige Bevelhebbers den opperſten Konſtapel, of Geſchutloſſer der Turken, die nevens de Gemaghtigden op de Ruiters ſchip was gekomen, verhaalen, dat de ſtadt Algiers, met haare waterkaſteelen, (behalven de twee kaſteelen op den berg) met zevenhondertenvyftentachtig ſtukken geſchuts, die alle naar de zeekant gekeert ſtonden, tot haare beſcherming was verzien. Den volgenden dagh ontfing de Ruiter 't afſchrift van 't vreêverdragh, dat ze met d'Engelſchen hadden geſlooten, en den Nederlanderen aanbooden. Dit verdragh behelsde acht punten, en 't zevende, van woordt tot woordt vertaalt, was van deezen inhoudt, *Indien eenige Algierſche kaapers d'Engelſche koopvaarders in zee ontmoeten, dan zullen de zelve kaapers hunne ſloepen met twee mannen, behalve de roeijers, aan het boordt van d'Engelſchen moogen zenden, welke twee mannen alleen zullen vermoogen over te koomen, en den Schipper te vraagen, of hy ook eenige Spanjaarden, Genueezen, of Portugeezen, of hunne goederen inheeft, en zal de ſchipper de zelve goederen, of perſoonen, aan den voorzeiden kaaper moeten overleveren; mits hem zyne vracht betaalende, maar de voorſchreeve kaapers zullen den Schipper, of zyn volk, niet met ſtokken, dreigementen, of ſlaagen, moogen dwingen om zulks te zeggen.* Die van Algiers verzochten, dat men dat verdragh zou aanneemen, en hun den dertienden der maandt beſcheidt

Geſchil over 't onderzoek der ſcheepen en 't uitlichten der goederen.

9 *Jul.*

Twiſt onder de Turken.

Hunne aanbieding.

† *Zie 't groot Plakkaatboek. 2 deel. p. 2290.*

Twee Gemaghtigden koomen aan de Ruiters boordt.

11 *Jul.*

Hun voorſtel en aanbieding.

De Ruiters antwoordt. 11 *Jul.*

Groote meenighte van geſchut t'Algiers.

12 *Jul.*

De Ruiter ontfangt het verdrag, met d'Engelſchen geſlooten.

Het zevende punt van 't verdragh, raakende het onderzoeken hunner ſcheepen en 't uitlichten der onvrye goederen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſcheidt laaten weeten. De Ruiter liet het terſtondt uit het Turks in 't Nederduitſch vertaalen, en zondt eenige afſchriften aan de Heeren Staaten. Doch aan de Douane of hooge Regeering van Algiers ſchreef hy den dertienden den volgenden brief, 1662.

Doorluchtige, hooghgeboore Heeren,

Ik bedank uwe Doorluchtigheden voor de gunſt, my door 't overleveren van de vreedepunten, onlangs tuſſchen den Koning van Engelandt en uw Doorluchtigheden geſlooten, beweezen: welk verdragh ik met myne Krygsraaden wel heb overwoogen. Doch lettende op het zevende punt, en daar by ziende, dat d'Engelſchen het onderzoek der ſcheepen en 't uitlichten der goederen, die d'uwen verboode of onvrye noemen, onderworpen zyn, moet ik uwe Doorl. bekent maaken, dat hunne Hoog. Moog. dat zevende verdraghpunt, om hooghdringende redenen, niet konnen noch moogen aanneemen: te meer om dat hunne Hoog. Moog. met alle Chriſte Koningen, Prinſen, en Moogentheden, in zoodaanige vreede en verdragh ſtaan, dat vry ſchip, vry goedt, plaats heeft. Hier komt noch by, dat onder ſchyn van onvrye goederen te lichten, gemeenlyk vrye en onvrye goederen worden weghgenoomen; waar door de koopluiden merkelyk worden beſchaadight, en de Schippers in hunne reizen verachtert. Indien dan uwe Doorl. een goede en beſtendige vreede met hunne Hoog. Moog. genegen zyn te ſluiten, zoo zouden uwe Doorl. dat zevende punt moeten veranderen. Ondertuſſchen zyn wy van onzent weegen bereidt, om alle andere redelyke voorwaarden en verzoeken aan uw Doorl. toe te ſtaan. Waar op ik een ſpoedig en gunſtig antwoordt verwachte. Hier mede eindigende, beveele ik uwe Doorluchtigheden de Goddelyke genade, en blyve,

Brief van de Ruiter aan de Heeren van de Douane van Algiers. 13 *Jul.*

Doorluchtige, hooghgeboore Heeren,

In 't ſchip de Liefde, voor Algiers, den 13 van Julius 1662.

Uw ootmoedige dienaar

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER.

Ondertuſſchen vernam de Ruiter uit de Turken, die zomwyle aan zyn boordt quaamen, dat men in de ſtadt ten hooghſten genegen was om met de Hollanders vreede te hebben, en dat zelf 't gemeene volk daar om riep. Den vyftienden der maandt quam de groote vergaadering der regeering t'Algiers by een, daar zich ook wederzydts Gemaghtigden lieten vinden. Hier verklaarden de Turken, dat veele van hunne Overſten met het leger te velde waaren, in wiens afzyn zy 't vreeverdragh niet volkoomentlyk dorſten ſluiten. Zy verſtonden, met reeden, dat al die deel aan de regeering hadden, ook gekent moſten worden ontrent de beraadtſlaagingen en 't beſluit over groote zaaken. Dus werdt de vreede, die d'Algierders noch niet konden of wilden aanneemen, niet verworpen, maar alleen noch uitgeſtelt, en, naa eenig verder geſprek, beſlooten, de ſtilſtandt van wapenen, in April gemaakt, ter wederzeide, de volgende vier maanden, getrouwelyk uit te houden. Dit werdt vaſt geſtelt, onder beding, *dat d'Algierſche rooſſcheepen, geduurende dien tydt, geen Hollandtſche koopvaardyſcheepen zouden moogen onderzoeken, noch daar eenige goederen, of perſoonen uitlichten. Dat ook de Hollanders zulks aan die van Algiers niet zouden doen, maar dat men elkanderen alle vriendtſchap zou bewyzen: voorts, dat de Viceadmiraal de Ruiter onderwyle aan de Heeren Staaten zoude ſchryven, en daarna weêr*

Nadere handelinge in de groote vergaadering van Algiers. 15 *Jul.*

De ſtilſtandt van wapenen werdt beveſtight, onder beding van vry ſchip, vry goedt, vry volk.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. *voor Algiers koomen, om met elkanderen in nader onderhandeling te treden, op hoope van dan wel over een te koomen, en een goede vaste vreede te treffen.* De Viceadmiraal de Ruiter vondt geraaden dit verdragh in te willigen: niet twyffelende, of de volkoome vreede zou daar, op billyke voorwaarden, zelfs met beding van *vry schip*, *vry goedt*, *vry volk*, op volgen; gemerkt de gemeene zucht tot vreede. Naa dat de zaak met die van Algiers dus verre was gebraght, werdt de Viceadmiraal de Ruiter door de hooge zee belet onder zeil te gaan, tot den achtienden der maandt, toen raakte hy met ettelyke scheepen buiten de baay: maar de Viceadmiraal Meppel bleef in de kalmte leggen, en most weêr ten anker koomen. De Ruiter beval, dat de Kapiteinen Aart van Nes en de Liefde by hem zouden blyven, en stelde met de zynen zyn' koers Noordt aan, naar Majorka, daar hy zyne andere scheepen zoude vinden. Hy hadt de Kapiteinen Kornelis Evertszoon de Jonge en Jakob Korneliszoon Swart naar Alikante gezonden, om daar zyne brieven, aan de Heeren Staaten en de Raaden ter Admiraaliteit geschreeven, over Madrid te laaten bestellen, de brieven, die daar moghten berusten, te vorderen, en dan de vlagge te Majorka op te zoeken. Den twintighsten der maandt zagh hy dat de Viceadmiraal Meppel, en de Kapiteinen van Nes en de Liefde hem volgden, en quam dien zelven dagh met hun; en zyn andere scheepen, voor de stadt Majorka, daar hy de Kapiteinen de Graaf en Boes vondt leggen. Hier werdt by hem en den Krygsraadt goedtgevonden, den Kommandeur de Wildt, en den Kapitein de Liefde, met brieven aan hunne Hoogmoogentheden, en de Raaden ter Admiraaliteit, naar Livorno te zenden, op dat die van daar met de post naar 't vaderlandt moghten afgevaardight worden. Dit schryven diende om 't geen t'Algiers was verricht, ook langs dien wegh, bekent te maaken. Den volgenden dagh weêr onder zeil gaande, quam hy den tweeden der volgende maandt voor Kagliari, daar zich de vloot van versch water verzagh. Daarna met den Viceadmiraal Meppel, den Kommandeur Evertszoon, en noch zeven Kapiteinen, voor Malta koomende, verstondt hy, dat 'er twee Tripoleesche roovers in zee waaren. Hier heeft men een' dagh of twee doorgebraght met de scheepen in der yl, zoo men best konde, schoon te maaken, en de vaaten weêr met water te vullen. Toen stelde hy zynen koers naar Tripoli, daar hy den zeventienden met tien scheepen op de reede ten anker quam, vereerende de stadt met elf schooten. Hy zondt straks twee van de zynen, Van Koeverden en Nieveldt, met de sloep, die een witte vreedevlagh liet waaijen, naar landt, om den Koning de vreede uit den naame der Heeren Staaten met een' brief aan te bieden: doch niet dan op lydelyke voorwaarden, volgens het vreêverdragh weleer met den Grooten Heer, daarna met die van Saleé geslooten, en by den brief gevoeght; of op den voet van 't bestandt, met die van Algiers lest beraamt, daar hy hem een afschrift, in de Turksche taale geschreeven, van toestierde. Dees brief werdt by den Koning straks beantwoordt. Hy zondt omtrent den avondt een Gezant, met een Noorman tot tolk, aan de Ruiters boordt, die 't antwoordt in geschrift overgaf: betuigende, *dat hy ten hooghste genegen was om met hunne Hooghmoogentheeden, de Heeren Staaten, vreede te hebben, gelyk zyn Heer de groote Keizer met hun in vreede en vriendtschap leefde: maar dat zyne onderdaanen, inzonderheit de soldaaten en zeeluiden, geene vreede begeerden, dan zoodanige als zy met d'Engelschen hadden, dat is, met onderzoek der scheepen, en uitlichting*

Margin notes: De Ruiter gaat van Algiers t'zeil. 18 *Iul.* — Komt voor Majorka. 20 *Jul.* — 2 *Aug.* — Te Malta. — Voor Tripoli. 17 *Aug.* — De Ruiters Brief en voorstel aan den Koning van Tripoli. — Des Konings antwoordt, waar by de vreede werdt afgeslagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

lichting van vyandtlyke of onvrye goederen en perſoonen. Dus werdt d'onderhandeling afgeweezen. 1662. Ook verhaalden Van Koeverden en Nieveldt, die aan landt waaren geweeſt, dat al 't volk zich tegens de vreede kantte. Zy wiſten dat eenige voornaame Tripoleezen den Admiraal van Tripoli, poogende den Koning, die voor de vreê was, voor te ſpreeken, en zeggende, *dat het goedt was in vreede te leven*, ſchendig hadden overgehaalt, hem toeſnaauwende, *zyt gy bevreeſt om in zee te gaan, wy zullen wel een ander voor u vinden.* Den volgenden morgen werdt de vreede plat afgezeit. Daarna zondt de Koning zynen Gezant, met den Noorman, een Renegaat, noch eens aan de Ruiters boordt, hem naader vraagende, *op wat voet men zou willen handelen?* Hy antwoordde, *dat men voor eerſt moſt vaſt ſtellen, dat de koopvaardyſcheepen van d'onderdaanen van hunne Hoog. Moog. geen onderzoek, noch uitlichting van goederen of volk, moſten onderworpen zyn.* Waar op zy ſtraks zeiden, *dat ze zulks niet konden, noch wilden toeſtaan.* Doch zy waaren bereidt op de voorwaarden, die ze ten tyde van Kromwel met d'Engelſchen hadden gemaakt, (over een komende met het vreêverdragh, onlangs tuſſchen die van Algiers en den Koning van Engelandt geſlooten) de vreede met de Hollanders terſtondt te ſluiten. Maar de Ruiter volgde zyn laſt, en bleef ſtip ſtaan op den eiſch van *vry ſchip, vry goedt, vry volk.* Zyne Gemaghtigden voeren twee of driemaalen aan landt, zonder iet te verrichten. De Tripoleezen bleven by hun opzet.

De Tripoleezen toonen groote afkeer van de vreede.

18 Aug.

Maar de Koning van Tripoli toonde, niet tegenſtaande dat afſlaan der vreede, dat d'edelmoedigheit en heusheit ook by Turken plaats vindt. Hy liet den Viceadmiraal de Ruiter aanzeggen, dat hy hem al wat hy, en zyne ſcheepen, moghten van nooden hebben, gaarne wou laaten volgen: en op woorden, die licht geſprooken worden, volgden werken. Hy zondt dertien oſſen, vyftig ſchaapen, en veel groente en andere ververſching, tot een geſchenk, aan de Ruiters boordt: en als de Ruiter den broeder van een' zyner matroozen, te Tripoli in ſlaverny geraakt, zocht te loſſen, ſchonk hem de Koning den ſlaaf, zonder eenig geldt te begeeren. Ook ſtelde de Koning alle de Hollandtſche ſlaaven, die onder zyn gebiedt waaren, yder op tweehondertenvyfentwintig ſtukken van achten, vry uit het landt: maar de Schippers en Stuurluiden op driehondert ſtukken van achten. Hy zondt ook een lyſt van aller naamen, tot ontrent tachtig toe, aan de Ruiter, met aanwyzing waar ze t'huis hoorden, en met wat Schippers zy genoomen waaren.

Groote heusheit van den Koning van Tripoli.

18 Aug.

19 Aug.

De Tripoleezen hadden te dier tydt zeven kloeke rooſſcheepen, die dertig en meer ſtukken geſchuts voerden, in de haaven leggen. Twee van hunne ſcheepen waaren in zee: maar men verſtondt daarna, dat het eene ontrent de kaap van Spartivento ‡ met den Hollandtſchen koopvaarder, Julius Ceſar genoemt, in een ſcherp gevecht was verbrandt †: dat toen hondertendrieënvyftig Turken aan landt raakten, en tot ſlaaven werden gemaakt: dat men uit het Hollandtſch ſchip drieëntwintig mannen, en uit het Turks rooſſchip drieënveertig Chriſte ſlaaven hadt geberght. D'andere ſcheepen, die voor de ſtadt laagen, konden ze toen niet uitruſten, by gebrek van kabels en wandt. Ook wiſt men dat een van hunne ſcheepen, uit de Middelandtſche zee ‡ koomende, en veel hennep en geſponne gaaren inhebbende, zoo haaſt als 't op de reede quam, door een kaars by avondt was aan brandt geraakt, en tot het waater toe afgebrandt. Dit braght hun in groote verlegenheit, en evenwel verwierpen ze de vreede. Straks naa 't afbreeken der handeling nam de Ruiter zyn afſcheidt van den Koning,

Zeemaght van Tripoli.

‡ *3 Aug.*

† *Zie den Hollandtſchen Merkuur. 13 deel. p. 160.*

‡ *Uit de Levant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. hem, door den volgenden brief, voor zyne heusche weldaadigheit bedankende,

Doorluchtige, hooghgeboore Vorst en Koning,

De Ruiters brief aan den Koning van Tripoli.

Naa wensching van veele gelukzaalige jaaren, en een voorspoedige regeering, dient deeze om uwe Koningklyke Majesteit voor alle beleeftheit en heusheit, en voor 't groot geschenk, dat uw Majesteit my heeft gelieven te vereeren, te bedanken: wenschende het zelve te konnen verschuldigen. Wyders, naadien Uw Majesteits onderdaanen geen vreede met hunne Hoog. Moog. begeeren, zal ik met vriendtschap van uwe Majesteits reede vertrekken, op gelyke wyze als ik daar gekoomen ben; laatende het recht der zee, en de fortuin des oorlogs haaren loop neemen naar de bestieringe des allerhooghsten Godts, die uwe Koningklyke Majesteit in langduurige gezondtheit wil spaaren. Hier mede eindigende, zal ik blyven,

Doorluchtige, hooghgeboore Vorst en Koning,

In 't schip de Liefde, voor Tripoli, den 19 van Augustus 1662.

Uw Koningklyke Majesteits

zeer genege en ootmoedige dienaar

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER.

Gelegentheit en sterkte van Tripoli.

Terwyl de Ruiter voor Tripoli ten anker lag, nam hy naaukeurig acht op de gelegentheit der stadt, en oordeelde, dat men de haaven met twee of drie zinkscheepen zou konnen bederven, zoo dat 'er niet een schip zou konnen uitkoomen. Maar hy bevondt ook dat de stadt, behalven d'oude sterkten, met een nieu vast kasteel, sedert twee jaaren gebout, was verzien: en men zey dat op dat nieuw kasteel vierenvyftig zwaare metaale stukken laagen. Naa 't afzenden van den straksgemelden brief, ging de Ruiter, toen de windt, ontrent middernacht, Zuidtwest uit de wal quam, met de zynen onder zeil. Daarna † zondt hy den Schoutbynacht van der Zaan, en den Kapitein Swart naar Malta, en van daar naar Alikante, en Kadix, om naar brieven te verneemen, en dan schoon te maaken. De Viceadmiraal Meppel, met de Kapiteinen de Boer en Nachtglas, uit Noordthollandt, waaren byna ten einde van lyftoght: en op het schryven van Meppel, aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit van Noordthollandt, verzoekende ordre om zich verder van lyftoght te verzien, of naar 't vaderlandt te keeren, quam geen antwoordt. Dies verzocht hy zyn afscheidt, om met de Noordthollandtsche scheepen naar Hollandt te moogen zeilen. Doch by de Ruiter, en zyn Krygsraadt, werdt verstaan, dat de Heer Meppel met de gemelde scheepen zou verzeilen naar Livorno; om te zien of daar geen nader ordre was aangekoomen; doch daar niet vindende, zoude hy voort verzeilen naar Alikante, en van daar naar Kadix, ten einde als vooren: en dat hy, op geen van die plaatzen eenige nader ordre, om de scheepen op nieu met lyftoght te verzien, bekoomende, dan zynen koers naar 't vaderlandt zou moogen stellen. Ter zelver tydt besloot de Ruiter met zyn Krygsraadt, dat hy met zyne overige scheepen ten eersten naar Tunis zou zeilen, om d'aangevange vreedehandeling, waar 't moogelyk, te voltrekken: en dat men daarna de scheepen der vloote zou trachten schoon te maaken, om tegens den tydt van 't eindigen van den stilstandt van wapenen met schoone scheepen naar Algiers te zeilen, en daar te verneemen wat ze van zins waaren te doen of te laaten. Met den Viceadmiraal

De Ruiter gaat van Tripoli onder zeil.

Eenige scheepen worden van de vloot afgezonden.

† 21 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

miraal Meppel werden ook brieven aan de Heeren Staaten, en de Raaden ter Admiraaliteit, raakende de zaake van Tripoli, over Livorno afgezonden. De Ruiter quam den negenentwintighsten der maandt, met den Kommandeur Kornelis Evertszoon, den Kapitein Aart van Nes, (die de vlag voerde als Schoutbynacht) en de Kapiteinen Böes, Sweers, de Graaf, Nichof, de Kaulery, de Klerk, Bankert en Kornelis Evertszoon de Jonge, (doch d'een wat laater dan d'ander) voor Goletta, het kasteel dat aan de mondt der haven van Tunis leit, ten anker. Doch de meeste waaren door een' styven Noordtwesten windt vry reddeloos geworden, en hadden schaade aan zeilen en touwen geleeden. De Fiskaal Viane en Jonker Reinout van Koeverden werden tegens den avondt, met een brief, door den Viceadmiraal de Ruiter aan den Koning, Bassa en d'andere Heeren der hooge regeering geschreeven, naar landt gezonden. De gemelde brief gaf te kennen, dat hy nu een volkoome volmaght en bevel van de Heeren Staaten op het stuk der vreedehandeling hadt ontfangen, en bereidt was met hun te sluiten. De Koning, de Bassa, en Douane toonden over zyne komste groote blydtschap, zeggende, *dat de Hollanders mannen van hun woordt waaren;* om dat ze noch voor 't einde van den gestelden tydt, en van den stilstandt van wapenen, wederkoomende, 't werk der vreede zochten ten einde te brengen. Ook hadt men over de voorwaarden en verdraghpunten geen twist noch woordenstrydt. Men was 't haast eens, en den volgende dagh werdt de vreede, volgens den last en het voorschrift der Heeren Staaten, met beding van vry schip, vry goedt, vry volk, gesloten. Hier op zagh men van 't kasteel een witte vlag waaijen. Toen zondt de Ruiter zyne sloep naar landt, om Viane en Koeverden af te haalen. Zy quamen, nevens twee Gemaghtigden van den Koning, Bassa, en regeering, aan zyn boordt, wenschten hem veel geluks met de gesloote vreede, en vertoonden hem de verdraghpunten, die straks in 't Fransch werden vertaalt. Maar men most, op 't aanhouden van den Koning en regeering, daar een Konsul laaten. Hier toe werdt, door de Ruiter en zyn' Krygsraadt, eenen Robert Rouk, van Bergen op den Zoom, verkooren, doch by maniere van voorraadt, tot nader ordre der Heeren Staaten. Des anderendaaghs voeren de Nederlandtsche Gemaghtigden met de Gemaghtigden van Tunis en den Konsul Rouk weêr naar landt, om d'onderteekening van 't vreêverdragh te vorderen. De Koning zondt toen eenige ververschinge aan de Ruiter: en den tweeden van September quam de Geheimschryver van den Koning en den Bassa, met verscheide luiden van adel, aan de Ruiters boordt, die hem 't vreêverdragh overleverde, op dat hy 't zou teekenen. Hy onderschreef 't, nevens den Fiskaal der vloote Viane, Jonker Reinout van Koeverden, en den Konsul Rouk, en 's anderendaaghs werdt het by den Koning, den Bassa, en de Douane der stadt Tunis onderteekent. Het bestondt uit dertien punten, luidende van woordt tot woordt als volgt,

1662. De Ruiter komt met elf scheepen voor Tunis. 29 *Aug.*

Zyn schryven aan den Koning, Bassa en andere Heeren der regeering. 29 *Aug.*

De vreede met die van Tunis word gesloten. 30 *Aug.*

Robert Rouk tot Konsul gestelt. 31 *Aug.*

Het vreêverdragh wordt wederzydts geteekent. 2 *Sept.*

Vreedeartykelen, gemaakt door den edelen Heer Michiel de Ruiter, Viceadmiraal van Hollandt en Westvrieslandt, kommanderende een vloot scheepen van de vereenighde Nederlanden in de Middelandtsche zee, uit last en van wegen de Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden, met haare Excellentien Mahomet Passa, de Douane van de voortreffelyke en wydtberoemde stadt van Tunis, en

Vreêverdragh met de regeering van Tunis gesloten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. en Haga Mustafa Dey, den Generaal van al de ruitery en 't voetvolk der stadt en 't ryk van Tunis.

1. *Eerstelyk, dat alle voorige accoorden, pretentien, en vrundtschappen tusschen beide partyen en natien zullen zyn nul en van geender waarden, en zal van nu af een vaste en bondige vreede voor eeuwigh onderhouden worden, en wyders naar dato dezes gepermitteert zyn, een vrye negotie, tusschen de onderdanen van haare Hooghmoogenden ter eenre, en de onderzaten des ryks van Tunis ter andre zyde: dat de zelve mogen komen vry en vrank, en keeren in alle zeen, revieren, havenen, en stroomen van yder een, met haare scheepen en koopmanschappen, de zelve koopmanschappen overvoerende waar het haar zal gelieven, zonder dat iemant, ten weder zyden, d'een d'ander zulks zal konnen beletten, betalende alleenlyk tol voor 't geene zy zullen hebben verkocht, en zullen alle laatst gezette exactien, ofte impoften, op de ladinge ende ontladinge van de goederen en zyde tot Golette worden gereduceert en gestelt in allen deelen naar ouder gewoonten, kostuimen en tol.*

2. *Item, en zal men geene scheepen van beyder zyden visiteeren of bezoeken, 't zy in zee ofte in havens, maar yder, zyn vlagge toonende, zullen den anderen zonder eenige molestatie ofte interruptie laten passeren, en voor zoo veele de scheepen van Tripoli, met ons in oorlogh, een en de zelve vlagge als die van Tunis zyn voerende, zullen, om alle inconvenienten te verhoeden, de gezeide scheepen van Tunis hebben zeekere certificatie, getekent van den Konsul der vereenighde Nederlanden, aldaar resideerende, dat ze van die plaatze zyn, welke certificatie getoont zynde, zal men de zelve onbeschadight laaten passeren. In tegendeel zullen de onderdaanen van haare Hooghmoogenden toelaten, dat vier ofte vyf persoonen aan boort komen, om aan de zelve te verzekeren, door haare zeebrieven, dat ze zyn onderdanen van haare Hooghmoogenden, en dat haare scheepen daar zyn t'huys hoorende, en schoon eenige vreemde koopluiden en passagiers, ofte eenige koopmanschappen, toebehoorende eenige andere natie,* aan boordt waaren, *'t zy ook wat natie het moghte zyn, zoo zal* echter *het zelve schip, persoonen, en al 't geen daar in is, vry en liber zyn, en zonder eenigh molest moogen passeeren.*

3. *Item, de onderdanen van de vereenighde Nederlanden, aan haar boordt ontfangende eenige passagiers, ofte goederen, toebehoorende de ingezetenen van het Koninkryk van Tunis, zullen zy, voor zoo veel in haar is, gehouden zyn, de zelve te defenderen, en niet overleveren in de handen van haare vyanden.*

4. *Item, zoo eenige scheepen van beide de partyen, per accident, door storm of andersins, quaamen schipbreuk te lyden op eenige der zelver kusten, zullen de persoonen vry zyn, en de goederen geborght, en den eigenaars gelevert worden.*

5. *Alle onderdanen van haare Hooghmoogenden, woonende in de stadt en 't Koninkryk van Tunis zullen vry zyn, zoo nu als hier naa, en zullen moogen vertrekken met haare goederen, familien, en kinderen, schoon die daar waren gebooren, wanneer het haar ook zal gelieven.*

6. *Item, en zullen geene der zelve natie lyden eenige woorden van injurie,*

jurie, maar zullen in zulken gevalle de offensecrders naar merite ge- gestraft worden. 1662.

De Konsul, ofte eenige onderdaanen van haare Hooghmoogenden, tot Tunis in verschil zynde, en zullen niet gehouden zyn haar tot eenige rechtbank te begeeven, als voor den Dey, onder den Koning, van den welken zy alleen sententie zullen ontfangen. 7.

De Konsul van haare Hooghmoogenden, nochte eenige der zelver onderdaanen en zullen niet aanspreekelyk zyn voor de schult van eenigh particulier persoon, ten waare door obligatie onder de handt daar toe waren verbonden. 8.

Item, dat de oorloghscheepen van beide de partyen zullen moogen koomen in yder des zelfs havenen, en, den Gouverneur advertentie gevende, haare scheepen aldaar schoon maken, repareren, en refictualieeren, koopende alle vivres, leevendt of doodt, alles tot zoodanigen prys als dat op de markten en by de ingezetenen wordt verkocht en betaalt, zonder daar af impost te betaalen. 9.

Wyders, zoo een oorlogschip van Tunis, onder zyn eige vlagh een schip, zynde onderdaan van haare Hooghmoogenden, onder een andere vlagge als zyn eigen, vechtenderhandt quam te vermeesteren, zal in zulken geval, niet tegenstaande onze vreede, het gezeide schip, zynde onderdaan van haare Hooghmoogenden, goede prinze zyn. 10.

By aldien eenige slaaf in dit Koninkryk van Tunis, 't zy van wat natie het ook zoude moogen zyn, het quam te ontvluchten ofte aan boordt te zwemmen van eenigh schip, zynde onderdaan van haare Hooghmoogenden, zoo zal de Konsul van de zelve haare Hooghmoogenden niet gehouden zyn zyn rantsoen te betaalen, 't en zy hem tydelyk advertentie wierde gegeven, van zulks te konnen remedieren, en het zelve dan niet praktiseerende, zal in dier voegen zyn rantsoen moeten betaalen aan zyn patroon, zoo als hy op de markt is verkocht geweest, ofte zoo dat niet geweeten konde worden, ende de prys niet was aangetekent, zal betalen drie hondert stuken van achten, zonder meer. 11.

D'onderdanen van haare Hooghmoogenden zullen niet meer van tol betaalen van haare koopmanschappen, die ze brengen ofte uitvoeren, als de onderdaanen van den Koning van Engelandt doen. 12.

Zoo eenige oorloghscheepen van Tunis, komende te veroveren eenige van haare vyandts scheepen, daar op varende eenige onderdaanen van haare Hooghmoogenden, trekkende eenige gagie, en zoo het veroverde schip een koopvaarder is, zoo zullen de boven genoemde onderdanen vry zyn, nochte zy, ofte haare goederen in geenderlei manieren moogen beschadight worden, maar doch zoo het voorschreeven veroverde schip een kaper ofte oorloghschip moght zyn, zullen in zulken gevalle de voornoemde onderdaanen slaaven zyn. Gedaan in Tunis, den tweeden September, MDCLXII, en was onderteekent, 13.

MAHOMET BASCHA, KONING VAN TUNIS.
HADSJE MUSTAFFA. DE DOUANE VAN TUNIS.

Den volgenden dagh voer de Konsul Rouk, met de twee Gemaghtigden Viane en van Koeverden, naar landt, om het geteekende vreêverdragh af te haalen, dat ze 's anderendaaghs aan boordt braghten. Daar op ging de Viceadmiraal de Ruiter 's nachts ten tien uuren met de landtwindt onder zeil. Doch toen hy met de vloot, den achtsten der maandt, ontrent zeventien mylen verby Minorka was ge-

De Ruiter gaat van Tunis t'zeil. 4 Sept.

1662.

Beſluit ter loops Algiers aan te doen.

8 *Sept.*

Komt daar op de reede.

11 *Sept.*

gekoomen, liep de windt Ooſtelyk. Dies beſloot hy in 't verbygaan Algiers aan te doen; om te verneemen, of hunne rooſſcheepen, ſedert zyn vertrek, d'onderdaanen der Heeren Staaten ook hadden beſchadight; dewyl men hem te Tunis hadt bericht, dat d'Algierders eenige Duitſche koopvaarders hadden verovert. Den elfden quam hy, naa 't uitſtaan van zwaare ſtormen, op de reede van Algiers ten anker, vereerde de ſtadt met negen ſchooten, en zondt ſtraks eenigen der zynen, om kundtſchap te bekoomen, met de ſloep naar landt, die van de Heeren der Douane beleefdelyk werden bejegendt en onthaalt: hun aanzeggende, dat, indien hunne ſcheepen water, broodt, of iet anders van nooden hadden, zy dat vryelyk van landt moghten haalen.

Aanbieding der Algierders.

Bericht van 't neemen eeniger ſcheepen.

Hier verſtonden de Nederlanders, dat d'Algierſche roovers acht Hamburgers of Duitſche ſcheepen hadden genoomen: doch niet dan 't volk van twee ſcheepen gekreegen: dat daar vyf Hollanders onder waaren, die zy aanſtondts op vrye voeten, en in handen van den Hollandtſchen Konſul hadden geſtelt: dat d'andere zes ſcheepsvolken met de boots op d'eilanden, die men de Barrels of de Barlengas noemt, waaren gevlucht, zonder een ſchoot voor hunne ſcheepen te ſchieten: dat ze noch vier Franſchen, een' Genuees, en een' Portugees hadden genoomen en opgebraght, en een' Biskaajer in den brandt geſchooten: en dat ze noch vyftien kloeke ſcheepen in zee hadden.

De Ruiter vertrekt weêr van Algiers.

11 *Sept.*

Verdeelt zyn vloot in vieren.

12 *Sept.*

De Ruiter liet al de boots waater van landt haalen, en ging noch 's avondts met de vloot weêr onder zeil. Hy verdeelde daarna zyn elf ſcheepen in vier ſmaldeelen. De Kapiteinen Kornelis Evertszoon de Jonge, Sweers en de Graaf zondt hy naar Alikante, om van daar brieven naar 't vaderlandt te zenden: en af te haalen: ook ten zelven einde naar Mallaga, en voorts naar Kadix te zeilen, om daar ſchoon te maaken. De Kapiteinen de Klerk en Kaulery beval hy recht toe recht aan op Kadix te zeilen, zonder eenige plaatzen aan te doen.

Zendt den Kommandeur Kornelis Evertszoon naar Oran.

Ook werdt goedtgevonden, dat de Kommandeur Kornelis Evertszoon, met de Kapiteinen van Nes en Bankert, de ſtadt Oran, op de Barbariſche kuſt, indien 't windt en weder zouden toelaaten, eens zouden aandoen: om t'onderzoeken, dewyl die ſtadt onder 't gebiedt der Spanjaarden ſtondt, of daar goedt waater en een goede reede was; op dat men by noodt, indien men met Algiers moght afbreeken, de ſcheepen daar met water moght verzien, en 't volk ververſchen. De Ruiter hieldt in zyn ſmaldeel de Kapiteinen Niehof en Boes, en quam den veertienden voor Alikante, daar ook korts daarna de Schoutbynacht van der Zaan, en de Kapitein de Liefde by hem quaamen.

Komt voor Alikante.

14 *Sept.*

Daarna te Mallaga.

19 *Sept.*

Daarna met eenige zyner ſcheepen op de reede van Mallaga koomende, heeft hy zyn ſchip, dat binnen zeven daagen tydts zoo begroeit was, dat het onmoogelyk ſcheen, gekrengt, en met 'er haaſt ſchoongemaakt. Dit deeden ook de ſcheepen die hy by zich hadde, en men ging den volgenden morgen weêr t'zeil. De Ruiter was naaulyks in zee, of zeeker Schipper van Hoorn quam aan zyn boordt: verhaalende, dat hy by drie Algierſche roovers was geweeſt, en dat die hem alle vriendtſchap hadden beweezen. Hy voerde 't ſchip de gekroonde Leeu, verzien met vierentwintig ſtukken, en gelaaden met Noordtſche deelen, vraagende, of hy vryelyk naar Algiers moght zeilen. De Ruiter antwoordde, dat hy dat veilig kon doen, maar dat hy te Tunis beter markt zou bezeilen, en verzagh hem met brieven van voorſchryving aan den Konſul Rouk.

En eindelyk te Kadix.

30 *Sept.*

Daarna vorderde de Ruiter zyne reis, met veel tegenwindt en onweêr, en quam eindelyk den leſten dagh der maandt alleen met zyn ſchip voor af in de baay van Kadix,

daar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

daar ook den volgenden morgen de Kommandeur Kornelis Evertszoon 1662. en d'andere scheepen aanquaamen. Hy vondt hier, behalven de behoeftfluit den groene Kameel, noch vier scheepen van zyne vloote: te weeten den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Kaulery, de Klerk, en Swart, die alreedts hadden gekielhaalt en schoongemaakt. Men hadt hier nu vyftien oorlogscheepen der vloote by een, en aan de vloot ontbraaken nu alleen de drie Noordthollandtsche scheepen, onder den Viceadmiraal Meppel, die men van Livorno verwachtte. De Ruiter liep straks naar het Puntaal om ook te kielhaalen en schoon te maaken. Hier leggende quam de Prins van Montesarchio, met etlyke Spaansche *30 Sept.* Kapiteinen, en daarna de Hartogh van Albuquerque, Admiraal van Ka- *3 Octob.* stilje, met den Viceadmiraal Don Paul Kortera, hem aan zyn boordt begroeten. Te dier tydt ontfing hy brieven uit Hollandt, meldende hoe de Heeren Staaten van Hollandt den Kapitein Aart Janszoon van Nes † *† 3 Maart.* tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Rotterdam, in de plaatze van wylen Jan Aartszoon Verhaaf, hadden verkooren. Ook werdt den Heere de Ruiter zynen lastbrief toegezonden, met verdre last, van hem, in den naame van hunne Ed. Groot Moog. de Staaten van Hollandt, daar op te beëedigen, en den zelven lastbrief ter handt te stellen. Hier op heeft hy den gewoonlyken eedt in handen van den Viceadmiraal, ten overstaan van den gantschen Krygsraadt, afgeleidt. Ondertusschen werdt groote vlyt aangewendt om al de scheepen aan de grondt te zetten, en schoon te maaken: doch den elfden der maandt liepen de scheepen van de Ruiter, den Kommandeur Evertszoon, den Schoutbynacht van Nes, en den Kapitein Bankert, die achter 't Puntaal op zyde laagen, groot gevaar, door een storm uit den Oostnoordtoosten, om in den grondt, en aan stukken te stooten. Dit onweêr hieldt drie daagen aan, eer het bedaarde. Doch 't liep noch af zonder groote schaade. Dan het schip van Bankert is door den windt zoo hoog op 't landt gewaait, dat men daarna al zyn ballast most lichten om 't weêr vlot te krygen. Door dat harde weder brak het tuytou van de Wildts schip, en d'ankers van eenige Spaansche scheepen gingen door. Korts te vooren vertrok de Kapitein Kornelis Evertszoon de Jonge naar 't vaderlandt. Hy was door de Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt op ontbooden, uit vreeze dat zyn schip, met geen dubbelen huidt verzien, vermits de langduurigheit der reize, door de worm t'eenemaal zou bedorven worden. De Viceadmiraal Meppel quam ter zelve tydt, met den Kapitein de Boer, op de reede voor Kadix. Hy hadt, door last van den Zeeraadt in Noordtholландt, den Kapitein Nachtglas van Livorno naar Alexandrie gezonden, om den Konsul Joan Theyls de Jonge, die te Groot Kairo, in Egipte, zou leggen, derwaart te brengen. De Ruiter ontfing toen een' brief van de Raaden ter Admiraaliteit in Noordthollandt, waar by hem werdt aangeschreeven, dat ze den Viceadmiraal Meppel, met de Kapiteinen de Boer en Nachtglas, om redenen hen daar toe beweegende, hadden t'huis ontbooden. Hier op quam Meppel aan de Ruiters boordt, verzoekende schriftelyk verlof en last, om volgens zyne ordre naar huis te moogen keeren. De Ruiter vondt toen zwaarigheit om daar verlof toe te geven: dewyl het twee kloeke scheepen waaren, en te meer om dat de Viceadmiraal Meppel zelf zou gaan, en dat Nachtglas, te Kadix koomende, stondt te volgen. Hy overlei dan de zaak met den Krygsraadt, en gaf den Viceadmiraal Meppel tot antwoordt, dat hy en de Boer op d'ordre van hunne Ed. Moog. de Raaden ter Admiraaliteit in Noordt-

Aart van Nes, verkooren tot Schoutbynacht van Hollandt, wordt be-eedight. *3 Octob.*

Eenige scheepen loopen in de baay van Kadix gevaar door storm. *11 Octob.*

7 Octob. Kornelis Evertszoon de Jonge vertrekt.

Meppel komt te Kadix. *7 Octob.*

Was t'huis ontboden. Zyn verzoek aan de Ruiter.

De Ruiters antwoordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. Noordthollandt, naar 't vaderlandt moghten zeilen: doch dat hy en de Krygsraadt niet van meening waaren om daar schriftelyk verlof toe te geven: te meer, om dat hunne Ed. Moog. niet schreeven, dat ze andere scheepen in hunne plaatzen zouden zenden. Dan echter ging de Viceadmiraal Meppel, nevens den Kapitein de Boer, eenige daagen daarna, op d'ordre van den Zeeraadt in Noordthollandt, straks gemeldt, met twee koopvaarders, naar Hollandt t'zeil. Weinig daagen te vooren beval de Heer de Ruiter den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen de Klerk, Kaulery, Swart, en Boes, die eerst klaar waaren, naar Mallaga te zeilen, en van daar naar Alikante, en daar de vlag af te wachten; neemende alle de Nederlandtsche koopvaardyscheepen, die 't derwaart hadden gemunt, in hunne bescherminge. Dan 't onweêr, straks gemeldt, hieldt hem drie of vier daagen op, eer hy t'zee raakte. Den tweeëntwintigsten ging de Ruiter, met zeven scheepen, naar Mallaga t'zeil: maar den eersten nacht miste hy den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Kapitein Niehof. De Kommandeur verloor door hardt weder zyn fokkestag, en liep naar Tanger, daar hy vier daagen, geduurende 't hardt weder, in de baay bleef leggen. De Kapitein de Graaf zeilde zyn groote mast boven de mars af, en most te rug naar Kadix keeren. De Ruiter, van al de scheepen door den storm afgeraakt, hieldt zee, en quam den derden dagh alleen te Mallaga: daar ook de Schoutbynacht van Nes, en de Kapiteinen Sweers, en de Liefde den zelven dagh aanquaamen. Hier ontfing de Viceadmiraal de Ruiter 's anderendaags brieven van hunne Hooghmoogentheden, en van de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, den negenentwintigsten der verlede maandt, en den zesten van Oktober geteekent. Het schryven der Heeren Staaten behelsde een nader ordre, onderscheidelyk en klaar gestelt, daar hy zich in de vreedehandeling met die van Algiers, en andere roovers, naar hadt te richten: met byzonderen last, dat hy in 't vreêverdragh den eisch van vry schip, vry goedt, vry volk, en andere voordeelige punten †, by hen opgestelt, zou bedingen, of anders geen verdragh met hun aangaan. Ook werdt hem aangeschreeven, dat hy, indien de vreede geen voortgangh hadt, na den vyftienden November, een derde van zyne vloote, dat is zes van d'onbequaamste of onbezeilste scheepen, naar 't vaderlandt zou zenden: te weeten, drie scheepen voor 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam, een voor Rotterdam, een voor Zeelandt, en een voor Noordthollandt. Hier op bevaalen de Raaden ter Admiraaliteit, dat hy voor hun aandeel de Kapiteinen van der Zaan, Niehof, en Swart, ter gestelde tydt zoude opzenden. Maar de Ruiter schreef aan hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten, en aan de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, dat de Raaden in Noordthollandt hunne drie scheepen hadden opontbooden, dat de Viceadmiraal Meppel en de Kapitein de Boer, op hunne ordre, alreê waaren vertrokken, en dat hy 't derde Noordthollandtsch schip, gevoert wordende door den Kapitein Nachtglas, zou by de vlag houden. Ten dien einde liet hy te Mallaga en elders ordre aan landt, die men den gemelden Nachtglas, als hy op een van die plaatzen zou aankoomen, ter handt zou stellen, waar by hem belast werdt, zich terstondt van lyftoght, waater en anders, te verzien, en de vlagge t'Alikante op te zoeken, of aldaar nader ordre te vinden; zonder dat hy zich naar d'ordre van hunne Ed. Moog. de Raaden ter Admiraaliteit in Noordthollandt, noch naar d'ordre van den Viceadmiraal Meppel, hem beveelende, zich ten spoedighste naar 't vader-

Margin notes: Meppel gaat t'zeil naar Hollandt. — *17 Octob.* De Wildt werdt met vyf scheepen voor uit naar Mallaga en Alikante gezonden. — *11 Octob.* De Ruiter gaat t'zeil. — *22 Octob.* — Komt te Mallaga. *25 Octob.* — Ontfangt brieven, met naarder ordre uit het vaderlandt. *26 Octob.* — † *Zie Aitzema* XLII. 945. — Ordre voor den Kapitein Nachtglas, waar by hem bevoolen werdt by de vloot te blyven. *2 Nov.*

1662.

derlandt te begeven, zoude richten; dewyl die ordre door hunne Hoog. Moog. met hun aanſchryving van den negenentwintigſten September werdt vernietight. Hy voerde ook den Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam te gemoet, dat van der Zaan en Swart (die ze nevens Niehof t'huis ontbooden) de bequaamſte ſcheepen hadden om in dat gewest dienſt te doen: doch dat hy alleen den Kapitein Swart, op hoope dat het hunne Ed. Moog. zouden goedtvinden, by zich zou houden, en in zyne plaatze Kaulery, wiens ſchip allerſlechtſt bezeilt was, zou opzenden. Te dier tydt voeren de Nederlandtſche boots en ſloepen daagelyks aan landt, om lyftoght en andere behoefte af te haalen: daar toen iet voorviel, dat niet wel luidde. Eenige Spanjaardts quaamen t'eenen daage † by de ſloep van den Schoutbynacht van Nes, die toen aan landt was, daar zy 't volk met bloote deegens, en louter geweldt, dwongen hen aan 't boordt van hun kaapſcheepken, niet ver van landt leggende, te roeijen. Doch dees Spanjaardts waaren zoo haaſt niet in de ſloep, of zy naamen de Staatenvlag, die ze door 't waater ſleepten, en daarna onder hunne voeten traaden. De Schoutbynacht van Nes maakte dees moetwil den Viceadmiaaal de Ruiter ſtraks, aan zyn boordt, bekent, die, daar over zeer ontſtelt, in der yl naar de gemelde kaaper liet verneemen: maar hy was, zoo draa de baldaadigen aan boordt waaren, geweeken, en t'zeil gegaan. Men liet aan landt over hen klaagen, en ter zaake van de geweldenaary en vlagſchending recht eiſchen: ook werdt d'aanklaght door bewys van getuigen, daar een Spanjaardt onder was, bekraghtight: met aanwyzing en overlevering van de naamen der moedtwilligen, die de vlagge van hunne Hoog. Moog. hadden geſchonden, en met voeten getreden. Men beloofden recht te zullen doen. Doch de Ruiter, die dit voorval den Heeren Staaten, ook hunnen Gezant te Madrid, met brieven verwittigde, liet het vervolgen van dat recht anderen bevoolen, en ging den tweeden van November in der nacht met het opgaan der maane t'zeil: doch hy liet aan landt brieven by den Konſul, met bevel, dat van der Zaan, Bankert, en de Graaf, als zy daar quaamen, de vlag voor Alikante zouden opzoeken. T'Alikante vondt hy den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen de Klerk, Swart, Kaulery, en Boes. De Kommandeur Kornelis Evertszoon, met den Schoutbynacht van Nes, en de Kapiteinen van der Zaan, en de Liefde, zyn weinig uuren naar hem op de zelve reede verſcheenen. De Ruiter zondt toen de Kapiteinen de Klerk, en Boes, om den Schipper Jan Reylofszoon van Hoorn, voerende het ſchip den Koning Salomon, naar Majorka te geleiden. Den Kapitein de Graaf werdt belaſt, noch drie dagen naa een ander Schipper en zyn ſchip te wachten, daar mede desgelyks naar Majorka te zeilen, en dan, met de Klerk en Boes, de vlagge voor Algiers op te zoeken. Hy zelf ‡ ſtelde met elf ſcheepen zynen koers naar Algiers, daar hy den dertienden der maandt, naa den middagh, op de reede quam. Ter zelver uure ontſtondt 'er een zeer ongeſtuimig weder, met een donderbuy, en draaywinden, die meeſt mis liepen. Men zagh eenige hoozen (dat zyn vergaaderingen van waater, die uit de zee, als met een pomp, ſchynen opgetrokken te worden, en plotzelyk met zwaare regen en harden windt nederſtorten) opkoomen, en nedervallen. De Kapitein Bankert werdt toen door een hooze gevat, die zyn gantſch marszeil weghnam, en de Kapitein Swart ſtortte zoo op zyde, als of 't ſchip zou omgewaait hebben, doch zy quamen beide noch te recht, en by de Ruiter ten anker. Den volgenden morgen zondt hy drie

† 1 Nov.

Groote moedtwil van eenige Spanjaarden. 1 Nov.

De Ruiter gaat t'zeil. 2 Nov.

Komt t'Alikante. 9 Nov.

‡ 11 Nov. En daarna met zwaar weder voor Algiers. 13 Nov.

Kraght der zeehoozen.

De Ruiter zendt drie Gemagh-

1662. Gemaghtighden, den Fiskaal Viane, Jonker Reinout van Koeverden, en eenen Lichtenberg, met de verdraghpunten, die hem de Heeren Staaten hadden toegezonden, en 't afschrift van 't verdragh lest met die van Tunis gesslooten, met zyn sloep naar landt, om daar over in onderhandeling te treden*. In de stadt koomende, werdt hun bericht, dat een Algiersch roofschip, ettelyke weeken geleeden†, het schip den Salvator, van Amsterdam uitgevaaren, en gevoert by den Schipper Jakob Pieterszoon Door van Edam, op de kust van Portugaal, ontrent de Barlengas, in den brandt hadt geschooten, het meeste volk laaten verbranden, drie daar van opgebraght en tot slaaven verkocht. Dit lieten de Gemaghtigden terstondt aan den Heer de Ruiter met een brief weeten: daar hy straks op antwoordde, dat dit vyandtlyk bedryf tegens de gemaakte stilstandt van wapenen streedt, begeerende dat men die schaade zou vergoeden, en 't volk in vryheit stellen. De Gemaghtigden vervoegden zich by den Overste der Douane Sjabanninga, een Portugees Renegaat. Dees toonde zich ten hooghste genegen tot de vreede, en riedt hun, dat ze den eisch, aangaande dat schip en volk, tot naa 't sluiten en teekenen der vreede zouden uitstellen; op dat het groote werk daar aan niet moght haperen. Men volgde zynen raadt, en die eisch werdt uitgestelt. Doch daarna kreeg men zeeker bescheidt, met goedt bewys, dat de Hollandtsche Schipper, tegens den raadt van zynen Stuurman, (die dit zelf betuigde) de vyandtschap eerst hadt begonnen, en, buiten noodt, op den Turk geschooten, daar dat gevecht en ongeluk op volgde. Men tradt ten eersten tot d'onderhandeling. D'opgestelde en geëischte verdraghpunten werden aan den Overste der Douane Sjabanninga overgelevert, die al de punten, door de Ruiters last in 't Spaansch vertaalt, eerst wel overzagh en overwoog. Den volgenden dagh liet men de Nederlandtsche Gemaghtigden in de Douane roepen, daar de gemelde verdraghpunten, in 't Turksch vertolkt, openbaarlyk werden voorgeleezen. Over dit ontwerp viel veel te zeggen. Verscheide punten werden betwist: inzonderheit het punt van *vry schip, vry goedt, vry volk:* en 't punt daar men by wou bedingen, *dat de Nederlandtsche scheepen geen onderzoeking zouden onderworpen zyn:* en 't punt, *dat geen Turksche kaapers eenige pryzen of slaaven in de Nederlandtsche havens zouden moogen brengen, of verkoopen: maar dat alle Christe slaaven, dieze daar braghten, zouden vry zyn, 't zy van wat volk dat ze ook waaren, zonder eenig losgeldt te betaalen.* De Turken vonden zich met deeze punten verlegen, en zochten ze aan een zyde te zetten. Maar de Hollanders verstonden dat men ze most inwilligen, of den handel afbreeken. Dus tegens elkanderen staande, naamen de Turken uitstel tot 's anderendaaghs. Toen zyn de Heeren van de hooge regeering weêr by een gekoomen, en de Hollandtsche Gemaghtigden verscheenen ook in hunne vergaderinge: daar men, naa veel woordenstrydts, hun afvraagde, *Of 't niet moogelyk was iet van 't punt dat het onderzoek der scheepen verboodt, af te doen?* Hun antwoordt was, *dat ze daar niet een tittel moghten afdoen.* De Turken dit hoorende, en hunne bestendigheit ziende, gaven in dit punt toe, en op den zelven voormiddagh werdt men 't ook over d'andere punten eens, en de vreede t'eenemaal gesslooten†. Den volgenden dagh heeft de stadt Algiers met haare kasteelen zesendartig schooten, tot een teeken van vreughde over de gesslooten vreede, geschooten: daar de Nederlandtsche vloote op antwoordde met het geschut alom los te branden: eerst de Viceadmiraal de Ruiter, daar-

Margin notes:

tigden aan landt om met die van Algiers in onderhandeling te treden.

* 14 *Nov.*

† 17 *Sept.*

Kryght bericht dat een Algierder een schip van Amsterdam in den brandt hadt geschooten.

Begeert vergoeding der schaade.

15 *Nov.*

Vreedehandeling met die van Algiers.

15 *Nov.*

16 *Jul.*

De vreede met die van Algiers wordt gesslooten.

† 16 *Nov.*

Vreugdeschooten over de vreede.

17 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. 't Kasteel van de Moelje.
2. De Poort van de Moelje.
3. De Nieuwe Battery.
4. Het inkoomen vande Moelje.
5. Poort van Babasson.
6. Poort van Babbaxidit.
7. Poort Van Babalvet
8. Het Nieuwe Kasteel gemaakt 1569.
9. Graf-steden der Koningen.
10. Graf-steden
11. Twee Kastelen door de Spanjaerts gemaeckt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

a. De Hr. Vice Adm. Michiel de Ruiter.
b. De Hr. Comdr. Cornelis Evertsz.
c. De Hr. Comdr. de Wildt.
d. De Hr. Schout by Nacht van Nes.
e. Kapt. Isaak Sweers.
f. Kapt. Ian de Liefde.
g De Hr. Schout by Nacht vander Saan.
h Kapt. Iacob Swart.
i. Kapt. Hugo van Nyhof.
k. Kapt. Iooft Banckert de Ionge.
l. Kapt. Kaulery.
m. Galeyen en Sloepen der Commissarissen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662.

daarna de Kommandeurs Kornelis Evertszoon en de Wildt, de Schoutbynacht van Nes en van der Zaan, en voorts de Kapiteinen de Liefde, Sweers, Swart, Kaulery, Niehof, en Bankert. Ook liet men toen, ten verzoeke der Turken, een Staatenvlagge op het huis van den Nederlandtschen Konſul ſtellen. Terwyl men in de ſtadt bezich was met de verdraghpunten te vertaalen, en in 't net te ſtellen, om wederzydts onderteekent te worden, quam d'Engelſche Viceadmiraal Lauſon (die niet alleen met Tunis, maar ook met die van Tripoli vreede hadt geſlooten) met ettelyke ſcheepen op de reede by de Hollanders ten anker: elkanderen op de gewoonelyke wyze begroetende. Hier verſcheen ook een Engelſch ſchip met veel geldts, om ſlaaven te loſſen: tot dien einde quaamen met dat geldt twee kerkelyke perſoonen; om toe te zien dat het wel beſteedt wierde. Ter zelve tydt † werdt de Viceadmiraal Lauſon aan de Ruiters boordt, en twee daagen daarna de Ruiter aan Lauſons boordt (nevens eenige Engelſche en Nederlandtſche Bevelhebbers en Kapiteinen) op 't middaghmaal onthaalt. Dit geſchiedde wederzydts met groote hertelykheit, en betuiging van onderling goedt vertrouwen, en ongeveinsde vriendtſchap. Midlerwyl zondt de Ruiter zyn' Schoutbynacht van der Zaan, met eenige brieven, en een afſchrift van de vreedepunten, naar Mallaga, met laſt van daar zyn lyftoght in te neemen, en zich dan op 't ſpoedighſte naar 't vaderlandt te begeven, de brieven aan de Heeren Staaten, en de Raaden ter Admiraaliteit, over te leveren, en ten eerſte verſlag te doen van 't geen op de reize, inzonderheit t'Algiers, was voorgevallen en verricht. Hy ging den twintigſten der maandt t'zeil. Ten zelven daage quaamen de Nederlandtſche Gemaghtigden in de Douane om d'onderteekening te vorderen: doch zy vonden de gemoederen der hooge regeering zeer verandert. Eenige voornaame Turkſche Bevelhebbers, die de Nederlanders Houtebaſſen noemen, riepen als dulle menſchen in de Douane, *wy willen zulk een vreede niet ſluiten. Wy willen niet toelaaten, dat de Hollandtſche ſcheepen zonder onderzoek zullen vaaren, en dat alle koopmanſchappen, en menſchen in hunne ſcheepen vry zullen zyn.* Ook riepen eenigen: *indien men dat toelaat, dan zullen alle andere volken onder de vleugelen van de Staaten en van de Hollanders ſchuilen.* Hier op ſtondt d'Overſte der Douane Sjabanninga ettelyke maalen uit zyne zitplaats op, ſprak den een en den ander aan, en onderrichtte de zwaarhoofdigen met goede redenen. Hier op werden al d'Overſte weêr in de Douane geroepen, en op nieu geraadtſlaaght. Elk dreef zyn meening met groote hevigheit. D'Overſte Sjabanninga yverde voor de vreede, beweerende dat men 't gemaakte verdrag behoorde t'onderteekenen, en te voltrekken. Ja men hoorde hem in de volle Douane zeggen, *dat de eiſch der Heeren Staaten, van vry ſchip, vry goedt, ten hooghſte reedelyk was: dat de Hollanders mannen van hun woordt waaren: en dat, indien d'onderdaanen der Heeren Staaten oorzaak moghten geven tot het verbreeken van 't vreêverdragh, hy dat dan alles op zyn hooft, en tot zynen laſte nam.* Op dit zeggen ontſtondt een groote ſtilte in de Douane, de hevigheit bedaarde, en in 't kort werdt beſlooten, dat de vreede in Godts naame zou voortgaan: waar op de Turken terſtondt op hunne wyze hun gebedt deeden, Godt dankende voor de geſloote vreede. Toen werdt het verdragh by de Turken onderteekent, en aan de Ruiters boordt gebraght. 'T was in het Turkſch geſchreeven, en hy gaf ſtraks laſt dat men 't in 't Franſch zou vertaalen; op dat zy 't noch eens zouden teekenen: want de voornaamſten onder hen

Lauſon komt met eenige Engelſche ſcheepen voor Algiers.

17 *Nov.*

† 18 *Nov.*

Hy gaat by de Ruiter, en de Ruiter by hem ter maaltydt.

Van der Zaan wordt naar 't vaderlandt gezonden.

20 *Nov.*

Eenige Turken weigeren de vreedepunten te teekenen.

D'Overſte Sjabanninga yvert voor de vreede.

Het vreêverdragh wordt in 't Turkſch onderteekent.

20 *Nov.* Wordt in 't Franſch vertaalt.

1662. hen verstonden de Fransche taal. Men most zich dan van 't Fransch dienen; nadien de Turken het Hollandtsch al zoo weinig verstonden, als de Hollanders het Turksch. De Fransche vreedepunten, van de zyde der Hollanders onderschreeven, werden den tweeëntwintigsten aan de Douane overgelevert, en ten zelven daage †, of 's anderendaaghs ‡, by de Turken onderteekent, en aan de Ruiters Gemaghtigden overgegeven. Door al dat overzetten en overgieten van d'eene taale in d'ander, vondt men in eenige afschriften wat verscheidenheit van woorden, die nochtans den zelven zin, doch in 't eene afschrift klaarder dan in 't ander, uitdrukten. D'eerste opgestelde punten waaren in 't Hollandtsch geschreeven, en uit den Haage gezonden. Deeze hadt men, gelyk boven is gemeldt, in 't Spaansch voor de Turken vertaalt, die de zelve in 't Turksch hadden gebraght, en daarna waaren ze uit het Turksch in 't Fransch, en eindelyk, naa d'onderteekening, weêr uit het Fransch in 't Hollandtsch overgezet. Dan door d'onkunde van de vertaalders hadt men van quaadt Fransch slecht Duitsch gemaakt. Een van die Nederduitsche afschriften, onder de papieren van den Heere de Ruiter gevonden, luidde gelyk uit dit volgende is te zien.

En ten wederzyde onderteekent. † 22 *Nov.* ‡ 23 *Nov.*

Artykelen van vreede, geslooten tusschen de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden, onder het beleidt van hunnen Generaal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, ter eenre, en de regeerende Heeren des Koningkryks van Algiers ter andere zyde.

Afschrift van 't vreêverdragh met die van Algiers geslooten.

In 't jaar duysent drientseventigh, den tweeden dagh van de maane Rabié el agher, van weegen de Heeren Staaten Generaal (om vreede te maken met ons) gezonden haar Generaal de Ruiter met elf scheepen voor Algiers, alwaar hy is ten anker gekomen, en heeft ons toegezonden eenige persoonen om te handelen van goede vreede, en hebben ons uw voorneemen doen verstaan, en wy hebben generaal raadt gehouden in 't huis van den Koningk met al onze Kapiteinen, zoo wel te water als te lande, alwaar de brief, die gezonden is van wegen de Heeren Staaten Generaal, naar dat wy die hebben doen overzetten in de Turksche taal, hebben wy die doen overleezen, en, naa aan ons veel recommandatien en getuigenissen van vrundtschap gedaan te hebben, hebben gezeght, dat ze in den zin hadden met ons te maaken een goede en vaste vreede, voor eeuwigh, zonder voornemen om die te breeken. Indien gy begeerde eenige conditien te volgen, wy die octroyeerende, zullen wy verzeekert die geene die volgen.

1. *Onze eerste conditie is zoodanigh, indien uw oorloghsscheepen onze koopvaarders ontmoeten, dat zy de zelve geen leedt zullen doen, maar zullen alle der zelver ingeladene goederen en persoonen, van wat natie het moghte zyn, vry en onverhindert laten passeren; maar om te weeten of het der Heeren Staaten scheepen zullen zyn ofte niet, zullen zy haar bootje in zee laten, en dat zenden aan de koopvaardyscheepen en zien haar paspoort, en die voor zoodaanige kennende, geen leedt oft eenigh quaadt te doen.*

2. *Hier naa en booven, dat alle de onderdanen van de Heeren Staaten, ofte die onder der zelver vlagge genoomen zyn, zullen wy weder koopen, voor zoo veel als die op de Basistan verkocht zyn.*

3. *Boven dien, indien uw scheepen eenige pryzen nemen, dat zy die niet in ons landt zullen brengen, om dat wy in zoodaanige vreede zyn met alle andere Prinsen, Koningen, en Potentaten, onze nabuuren; maar*

indien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

indien zy in onze havens koomen, wy zullen al de Christenen vermogen 1662.
te neemen die in uw scheepen zyn, zonder eenigh losgeldt te betaalen, en dat moghte oorzaak geven om de vreede te breeken, maar al dat gy van noode hebt, zoude u door onze koopvaardyscheepen moogen toegebraght worden.

Bovendien, uw koopvaardyscheepen alle koopmanschappen die zy zullen 4.
brengen in Algiers, en zullen geen ander recht betalen als van die zy zullen verkoopen, en van die daar zy niet van verkoopen, zullen zy niet betalen.

Indien eenigh schip der Heeren Staaten aan het landt van Algiers 5.
door eenigh ongeluk quam te stranden, dat de persoonen en koopmanschappen geen prys zullen zyn, maar de geberghde goederen aan de eigenaars weder gelevert worden.

Indien eenigh koopman der Heeren Staaten quame schult te maaken 6.
aan eenigh persoon binnen Algiers, dat men dat niet zal zoeken ofte eisschen aan den Konsul, ten waare hy eenigh particulier geschrifte hadde, geteekent met de handt van den Konsul.

Bovendien, uw scheepen eenige scheepen ontmoetende, indien het ge- 7.
zeide schip een anders vlagge laat waayen, als die van haare Hoog. Moog. en indien door gevecht het schip prys wierde, en daarna de persoonen van het gezeide schip quamen te zeggen, dat zy onderdaanen zyn van de Heeren Staaten, gy en zult haar niet gelooven, maar zult ze tot slaaven maaken.

Indien daar eenigh verschil ontstaat tusschen eenigh onderdaan der ge- 8.
zeide Heeren Staaten, en eenigh persoon binnen Algiers, de Raadt van Algiers zal daar recht en justitie over doen.

Indien daar eenigh verschil ontstaat tusschen twee onderdaanen der 9.
gezeide Heeren Staaten, en zoo d'een den ander beledight, ofte doodet, de Konsul van de gezeide natie zal daar over recht doen.

Indien eenigh schip van Algiers eenigh koopvaardyschip van haare 10.
vyanden quame te nemen, en indien daar eenige onderdaanen der Heeren Staaten in zyn, die zullen niet verkocht worden, maar van stonden aan vry in handen van den Konsul gelevert worden.

Indien'er in eenigh oorloghschip, vyanden zynde van Algiers, eenigh 11.
onderdaan waar van de Heeren Staaten, dat hy zal verkoght worden als slaave.

Indien eenigh Christen al swemmende, ofte andersins, quam te vlie- 12.
den tot eenigh schip der Heeren Staaten, zyn patroon zal gehouden zyn het zelve op het spoedighste aan te dienen aan den Heer Konsul; op dat de Heer Konsul de gezeide Christen uit het schip doe wederkeeren: maar indien het gezeide schip quaame t'zeil te gaan, zeeker zynde dat de gezeide Christen in het gezeide schip is, de gezeide Heer Konsul zal gehouden zyn den zelven te betaalen, zoo als die op de markt verkoght is.

Dat alle scheepen van Algiers, zoo oorloghs- als koopvaardyscheepen, 13.
zullen gehouden zyn een paspoort te nemen, geteekent van den Hollandtschen Konsul, residerende tot Algiers, om door deeze paspoort te konnen onderscheyden de scheepen van Algiers van alle andere Barbarische natien, met ons in vyandtschap zynde.

Dit zyn de Artikulen van de vreede, die ons de Heeren Staaten toe geschreeven hebben, en wy van onzent wegen, groot en kleen, in onzen Raadt by een vergadert zynde, hebben aangenaam bevonden, en aange-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. *noomen de bovengezeide artykelen en conditien der Heeren Staaten: en op de zelve conditien hebben wy gesflooten de vreede met de gezeide Heeren Staaten, en hebben in haar handen gegeven een autentyk teeken, geteekent met de handt van den Bassa, ende een ander getekent van den Aga, en den geheelen Raadt. In 't toekoomende onze kruissers der Heeren Staaten scheepen ontmoetende, en zullen haar geen leedt doen, en dat zy op dit autentyque zich hebben te betrouwen overal en in allen; om dat ons woordt woordt is, en ons autentyque waarachtigh, en ons geloove geloove. Die de oorzaake zal zyn van het autentyque te breeken, hy weete dat hy zal gestraft zyn, zoo van d'een als d'andere zyde. Aldus geslooten en getekent in onze Douane, volgens de reekeninge der Christenen den 20 van November. 1662.*

Was geteekent by den Bassa,
den Aga, en den geheelen Raadt.

Eenigen meenden dat dit verdragh niet van punt tot punt overeenquam met het besluit der Heeren Staaten, den negenentwintighsten van September genoomen, en den Viceadmiraal de Ruiter toegezonden, om zich in de handelinge daar naar te richten. Maar hunne Hoog. Moog. oordeelden, toen 't hun ter handt quam, dat het, in de gewichtighste punten, hunne eigentlyke meening behelsde, en werdt dienvolgens goedtgevonden, dat men 't met 'er daadt in trein zou brengen: doch over de volkoome gestaadiging †, of bekrachtiging, zou naader worden geraadtslaaght, als de Viceadmiraal de Ruiter met het oorsprongkelyk ‡ verdraghschrift in 't vaderlandt zou zyn aangekoomen. Terwyl de Ruiter met zyne vloot voor Algiers lag, zyn 'er zes Turksche roofscheepen zonder pryzen ingekoomen: eerst de Draak met zeven hoofden, de Son, en de Maan, daarna de gulde vryheit, voorts noch twee scheepen. Dan eindelyk quam 'er een Turksch roofscheepken, dat twee Spaansche barken, d'een met laakenen en d'ander met zout gelaaden, opbraght. Te deezer tydt heeft de Ruiter noch twee van zyne scheepen naar 't vaderlandt gezonden: eerst † den Kapitein Niehof, daarna ‡ den Kapitein Kaulery. De Viceadmiraal Lauson is toen ook van de reede vertrokken. Weinig daagen naa 't sluiten der vreede met die van Algiers werden al de Christe slaaven in Zeelandt, en daar ontrent t'huis hoorende, voor 't geldt van den eersten inkoop, op vyf naa, die in zee waaren, gelost. Dit werdt verricht volgens d'ordre der Heeren Staaten van Zeelandt, en met het geldt daar toe verschaft. Met van der Zaan hadt men in de dertig verloste slaaven, en daar onder ook eenige uit Hollandt, naar 't vaderlandt gezonden. Hier door vervielen d'overige Hollandtsche, en Nederlandtsche slaaven, die ook op hunne verlossing hoopten, in te grooter droefheit. De Nederlandtsche Gemaghtigden, die aan landt waaren, zaagen hun in een deerlyken staat. Drie Hollandtsche slaaven quaamen uit aller naame ootmoedig bidden en smeeken, dat hunne Hoogmoogentheden hun ook wilden gedachtig en genaadig zyn; op dat ze desgelyks uit hunne bedroefde slaverny moghten geraaken. Het klaagen, schreijen, en kermen van deeze ellendige menschen, quam ook tot kennisse van den Heer de Ruiter. Zyn manhaftig hert werdt week door mededoogen. Hy stelde hen, zoo veel als moogelyk was, met troostelyke redenen te vreede: beloovende over hunne zaake aan de Heeren Staaten, en de Raaden ter Admiraaliteit te zullen schryven, 't geen hy, zonder uitstel, naaquam. Ook zyn 'er noch ettelyke slaaven gelost. D'Overste der Douane,

Oordeel en besluit der Heeren Staaten aangaande het vreêverdrag met Algiers. *Zie Aitzema* XLIII. 1072.

† *Ratificatie.*

‡ *Origineel.*

15 *Nov.*

21 *Nov.*

22 *Nov.*

Twee scheepen naar Hollandt gezonden.

† 21 *Nov.*

‡ 23 *Nov.*

De Zeeuwsche slaaven worden gelost.

Droefheit der andere slaaven.

Hunne beede.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

ne Sjabanninga, hadt straks naa 't sluiten der vreede verzocht, dat men de lossing der slaaven van de zynen eerst zou beginnen: beweerende, dat zyn voorgang het werk der lossing zou vorderen: en dat d'andere Turken en eigenaaren van slaaven, ziende dat hy de zynen voor den prys van den eersten inkoop los liet, ook te lichter de hunnen op gelyke wyze zouden ontslaan. Doch zyne slaaven waaren dierder ingekocht dan anderen: dewyl hy gewoon was altydt eerst de beste slaaven voor zich zelven te laaten bewaaren en op te koopen. 'T waaren tien uitmuntende brave mannen, die t'zaamen drieduizendtzevenhonderdtenzevenentnegentig stukken van achten hadden gekost, dat was, door elkanderen, ontrent driehondertentachtig stukken van achten yder man. Naa eenig overleg werdt by de Ruiter en den gantschen Krygsraadt verstaan, dewyl d'Overste Sjabanninga voor de vreede hadt geyvert, en die by de Turken meest hadt uitgewerkt, en doorgedreven, dat men hem zyne tien slaaven, yder op zynen eersten prys zou afhandelen: doch men vertroude dat d'andere slaaven, hooft voor hooft, ten uiterste geen driehonderdt stukken van achten 't stuk zouden bedraagen. Dus werdt de lossing met die tien slaaven begonnen, en voor de Ruiters vertrek zyn 'er noch meer dan honderdtentwintig Hollandtsche slaaven gelost, met die tien in alles over de hondertendertig: zoo door 't geldt van hunne vrienden, als door dat van de Heeren Staaten. De Turken t'Algiers gaven te deezer tydt te kennen, dat de Nederlanders hun eenige vereeringen behoorden te doen, tot bevestiging der gemaakte vreede. Zy zeiden, dat hun d'Engelschen, ten tyde van 't verdragh met hun geslooten, eerst vierentsestig gevange Turken en Mooren, met drieduizendt ponden buskruidt, en vyfentwintighonderdt stukken van achten, hadden vereert, en dat ze hun noch vier metaale stukken geschuts zouden zenden. Ook verzocht d'Overste Sjabanninga, dat de Heeren Staaten aan de stadt en de Douane van Algiers twee lange metaale slangen, een soort van geschut zoo genoemt, en aan hem twee halve metaale kartouwen zouden vereeren: yder met zyn toebehooren van roopaarden, leepels en aanzetters, met honderdt koegels tot yder stuk. Hy zeide, dat ze dat geschut nooit op hunne scheepen tegens de Christenen, maar alleen te lande tegens hunne vyanden zouden gebruiken. De Heer de Ruiter liet dit verzoek aan de Heeren Staaten weeten: en gaf wyders te kennen, dat de Turken op zulke giften zeer zaagen. Voorts werdt by hem en den Krygsraadt in beraadt geleit, of men aan die van Algiers eenig buskruidt, daar ze om aanhielden, zou vereeren, of niet. Men overwoog hoe luidt by de reegeering van Algiers de groote geschenken, die ze van d'Engelschen hadden bekoomen, inzonderheit de drieduizendt ponden buskruidt aan hun vereert, werden uitgekreeten: en werdt derhalven ten dienste van den Lande noodig geacht, eenige vaaten met kruidt, doch minder in getal dan d'Engelschen hun hadden gegeven, aan de Douane te schenken: dat 's daaghs voor hun vertrek in 't werk werdt gestelt. De Viceadmiraal de Ruiter heeft te deezer tydt zomwyle met Turken, die, hoewel ze Renegaaten waaren, groote genegentheit tot de Hollanders toonden, in 't heimelyk aan zyn boordt over 't gemaakte verdragh gesprooken, hun vraagende, *of ze meenden dat de Turken de vreede wel zouden houden?* Hier op zeiden ze rondt uit, *Indien de Heeren Staaten begeeren, dat de vreede met dit Barbaarisch volk wel werde onderhouden: zoo moeten ze de koopvaardyvlooten niet zonder geley van oorlogscheepen laaten vaaren: en altydts een goedt getal van oor-*

1662.

Verzoek van Sjabanninga aangaande 't lossen zyner slaaven.

Besluit daar op genoomen. *21 Nov.*

Meer dan honderdtendartig Nederlandtsche slaaven gelost.

Die van Algiers verzoeken eenige vereeringen.

Zie verders Aitzema XLIII. 1074. *en* 1077.

Beraadtslaaging over 't schenken van eenig buskruidt.

Besluit daar op genoomen. 24 *Nov.*

Gesprek van de Ruiter met eenige Renegaaten.

Hunne inzichten op de gemaakte vreede, en der zelver duurzaamheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. *oorlogſcheepen in de Middelandtſche zee houden: die men zomwylen, onder voorwending van waater te haalen, eens op de reede van Algiers en Tunis moet laaten verſchynen; om op die wyze hun doen te beſpieden, en hen in ontzagh te houden. Zoo hunne Hoog. Moog. dat naalaaten, zal altydt het een of het ander oneſſen zyn.* De Heer de Ruiter zocht noch iet te doen tot vergoeding van 't ſchip Salvator, boven gemeldt †, en tot verloſſing van 't volk: maar de Turken bleeven daar op ſtaan, dat de Schipper, eerſt ſchietende, het beſtandt zelf hadt gebrooken. Die van Algiers verzochten, om in 't toekoomende allerley ongemak voor te koomen, eerſt, *dat de Heeren Staaten alle hunne onderdaanen zouden beveelen, dat ze in zee eenige Algierſche ſcheepen ontmoetende, niet vyandtlyk op hen zouden ſchieten;* want zy verſtonden, dat die eerſt ſchoot zyn ſchip en goedt hadt verbeurt: ten anderen verzochtenze, *dat hunne Hoog. Moog. een byzonder zegel zouden laaten maaken, om daar mede de zeebrieven van hunne onderdaanen, die t'zee wilden gaan, te bezegelen: en dat diergelyke zegel, van de zelve grootte, ook gezonden zou worden aan de Nederlandtſche Konſuls t'Algiers en te Tunis: voorts, dat de Konſuls dat zelve zegel ook op elken laſtbrief der kaapers, die men t'zee zou zenden, zouden drukken; op dat, als de Turken en d'onderdaanen der Heeren Staaten elkanderen zouden ontmoeten, dan de zegels by den anderen moghten worden vergeleeken.* 'T welk, hunnes oordeels, een bequaam middel zou zyn om de rechte onderdaanen van hunne Hoog. Moog. van anderen t'onderkennen. Dit verzoek werdt den Heeren Staaten overgeſchreeven. Den vierentwintighſten der maandt zyn de Kapiteinen de Klerk, de Graaf, en Boes, van Majorka by de vlag gekoomen, en den volgenden morgen vertrok de Viceadmiraal de Ruiter, met zyne vloot van elf ſcheepen, van Algiers. Toen ze ontrent zeven mylen van de ſtadt waaren, zyn, op de Ruiters ordre, eenige ſcheepen van de vloot geſcheiden. De Kapitein Swart werdt met de geteekende vreedepunten, in 't Franſch geſchreeven, zoo wel van 't verdragh met Tunis als met Algiers, naar 't vaderlandt gezonden. Derwaart ging ook de Kapitein de Klerk, dien men hadt opontbooden, t'zeil. Den Schoutbynacht van Nes en den Kapitein Sweers werdt bevoolen naar Majorka te zeilen, en de Schippers Jan Reilofszoon en Lambrecht Bartelszoons, met hunne koopvaardyſcheepen, den Koning Salomon en 't Waapen van Keulen, van daar naar Genua en Livorno te geleiden: met verderen laſt, dat ze daarna de vlagge voor Kagliari in Sardinie zouden opzoeken. Van Nes braght ook afſchriften der vreedepunten naar Livorno, om van daar met de poſt naar 't vaderlandt voortgezonden te worden. De Kommandeur Kornelis Evertszoon met de Kapiteinen de Liefde, de Graaf, Boes, en Bankert, werden naar Majorka gezonden, om zich van olie te verzien, en daar de vlagge te verwachten. De Ruiter met den Kommandeur de Wildt zeilden naar Alikante, om van daar ook brieven te lande aan hunne Hooghmoogentheeden over te zenden: met voorneemen dat hy daarna een keer om de Ooſt zou doen, en op de Tripoleezen kruiſſen. Op de reede voor Alikante komende, kon hy geen prattika, of vrye landing, bekoomen: dewyl hy van Algiers quam, daar de peſt was ontſteeken. Zyne brieven, die hy afzondt, werden noch aangenoomen, maar eerſt door den eedik gehaalt. Dan eindelyk werdt toegelaaten, dat hy en de Wildt eenig broodt, dat men daar hadt laaten bakken, en ook wat viſch, van de moelje, en uit de Hollandtſche behoeftſluit van Enno Doedeszoon, die daar lagh, lieten haalen.

[Margin notes:]

† *Zie p.* 254.

Verzoek van die van Algiers. I. Om vyandtſchap voor te koomen. II. Aangaande het bezegelen der zeebrieven, om de rechte Hollanders te kennen.

De Ruiter vertrekt van Algiers. 25 *Nov.* Eenige ſcheepen ſcheiden van de vloot. 25 *Nov.*

De Ruiter komt voor Alikante, maar kan geen verlof van vrye landing bekoomen. 27 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

1662.

Hier leggende werdt hem door een' Schipper, die van Marſeilje quam, een zeebrief getoont, geteekendt door den Nederlandtſchen Konſul te Marſeilje, David Martenszoon, en gezegelt met het zegel der Heeren Staaten, den Leeu met den bondel pylen. Hier over ſchreef de Ruiter aan de Heeren Staaten, en de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, *dat hy dien zeebrief hadt gezien: en dat indien hunne Hoog. Moog. hun zegel aan dien Konſul, en aan andere Konſuls, hadden gezonden, met maght om zeebrieven te geven, dat hy dan zeeker wiſt, dat de vreede, met die van Tunis en Algiers geſlooten, in 't kort zou gebrooken worden: dewyl dit het meeſt was daar ze voor vreesden; om dat alle vreemde Schippers op die wyze zeebrieven konden krygen. Daarom hadden die van Algiers met grooten ernſt aangehouden, ten einde dat geen andere zeebrieven zouden worden gegeven, dan die by hunne Hoog. Moog., of door hunne ordre in Hollandt waaren geteekent en gezegelt: gelyk ook d'ingezetenen van Engelandt, Schotlandt, en Yrlandt, geen andere zeebrieven moghten voeren, dan die door den Hartogh van Jork, als Admiraal, waaren onderteekent.* Hy ſchreef aan den Konſul, *dat hy voorzichtig hadt te zyn: dat zulke en diergelyke zeebrieven van de Turken niet zouden aangenoomen noch goedtgekent worden: dat de Schippers, op zulke brieven vertrouwende, zich zelve, hunne ſcheepen, en de goederen van hunne koopluiden, in de handen der Turken zouden brengen, en zich jammerlyk bedroogen vinden.* 'S daaghs naa 't ſchryven deezer brieven, ging hy, met de Wildt, weêr onder zeil; eerſt naar Yviça, en quam den eerſten van December, met den dagh, onder 't kaſteel der ſtadt van dien naame, ten anker. Doch hier kon hy ook geen verlof van landing bekoomen, en men verboodt zyn volk waater te haalen. Dies ging hy noch 's avonds met de Wildt en den Kapitein Boes (die 's middaghs van 't eilandt Formentera by hem was gekoomen) naar Majorka t'zeil. Hier vondt hy den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en de Kapiteinen de Liefde, de Graaf, en Bankert, die ook geen verlof om op 't landt te moogen koomen hadden bekoomen. Men zondt den Fiskaal Viane met een ſloep naar de moelje, om den een en den ander te ſpreeken, en alles by te brengen wat dienen kon om de vrye landing te verwerven. Maar men wou nergens naa luiſteren. Hun werdt in 't eerſt zeekere plaats geweezen daar ze waater zouden haalen, maar 't was niet bequaam om te drinken. Men hadt in alle de Spaanſche ryken, landen, en ſteden, aan de Middelandtſche zee gelegen, bevolen, geene ſcheepen of barken vrye landing te vergunnen, dan na dat ze veertig daagen van de kuſt van Barbarye waaren geweeſt. Zoo werdt daar de peſt gevreeſt, en men droegh een naauwe voorzorg om alle beſmetting, zoo veel de menſchelyke voorzichtigheit kan verhoeden, voor te komen. Men gebruikte veele reedenen om de Majorkynen te verzeekeren, dat 'er geen peſt of andre beſmetlyke ziekte op de ſcheepen was, maar 't moght niet helpen. Doch na veel aanhouden, en lang uitſtel, werdt toegeſtaan, dat men al 't volk uit de ſcheepen aan landt, ontrent de Lazarette zou brengen, daar men onderzoek op hunne gezondtheit zou doen. Dit werdt ontrent het volk van zeven ſcheepen, die zich hier by een vonden, in 't werk geſtelt. Daar quam een Medicyn met een Heelmeeſter by elk ſcheepsvolk: en d'eerſte voelde man voor man den pols, en de tweede bezagh hen op de borſt. Dit onderzoek duurde etlyke dagen, en d'onderzoekers waaren verwondert, dat zy 't volk zoo gezondt en friſch vonden. Ook werdt, op hunne getuigenis, de prattica, of vrye

Aan de Ruiter wordt een zeebrief vertoont door den Konſul te Marſeilje geteekent.

Zyn ſchryven daar over aan de Heeren Staaten. 28 *Nov.*

En aan den Konſul te Marſeilje. 28 *Nov.*

29 *Nov.* Komt voor Yviça.

En daarna te Majorka. 2 *Dec.*

Men kan geen verlof van vrye landing bekomen.

Onderzoek op de gezondtheit van 't ſcheepsvolk.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1662. landing noch eindelyk den dertienden der maandt aan de Kapiteinen de Liefde, de Graaf, en Boes vergunt, en hun gezondtbrieven verleent. De Ruiter beval hun ten eerften naar Malta te zeilen, en daar te verneemen, of de Tripoleesche roovers in zeé waaren of niet: voorts dat ze den Schipper Jan Reilofszoon, met het schip den Koning Salomon, (dat zeer ryk gelaaden was, en naar Venetie wilde) met eene in hunne bescherming zouden neemen, hem geleidende tot de kaap van Paſſaro, of Pachino, den Zuidtooſtelykſten uithoek van Sicilie, en verder naar de kaap della Kolonne, een uithoek van 't Zuiderdeel van Kalabrie: dat ze daarna, te rug keerende, op de Tripoleezen zoo lang zouden kruiſſen, tot dat ze naar giſſing in 't midden van Februarius voor Alikante konden zyn, om daar nader ordre of de vlagge te vinden. Den achtienden der maandt verkreegen de Ruiter, en de Kommandeur de Wildt, naa zeſtien daagen wachtens, als ook de Kommandeur Kornelis Evertszoon, en de Kapitein Bankert, 't verlof der vrye landing. Ten zelven daage ging de Ruiter met den Kommandeur Kornelis Evertszoon, en den Kapitein Bankert, aan landt en in de ſtadt Majorka, om den Onderkoning, den Biſſchop en de Burgermeeſters te begroeten. Toen dienden zich de Bevelhebbers der Nederlandtſche ſcheepen van 't verlof, met zoo veel moeite verkregen. Zy verzaagen zich van waater, broodt, oly, en andere noodtwendigheeden. Ook haalden eenigen hun brandthout van 't eilandeken Kabrera, ten Zuidtooſten van de ſtadt Majorka gelegen. Daarna werdt by den Viceadmiraal de Ruiter met zyn' Krygsraadt beſlooten, dat de Kommandeur Evertszoon, en de Kapitein Bankert Ooſtwaart aan, naar de baay van Kagliari, zouden zeilen; om daar den Schoutbynacht van Nes, en den Kapitein Sweers, aan te treſſen of af te wachten: en dat ze van daar gezaamentlyk hunnen koers zouden ſtellen naar Malta, daar ze ook naar de Tripoleezen zouden verneemen, om die al kruiſſende op te zoeken, en alle moogelyke afbreuk te doen: met verderen laſt, dat de Kommandeur Evertszoon en Bankert ook Livorno zouden aandoen, om zich van lyftoght te verzien: doch daarna zouden ze de vlag t'Alikante opzoeken. De Ruiter met de Wildt ſtelden hunnen koers naar Alikante, om daar naar naader ordre van hunne Hooghmoogentheden te verneemen. Op den eerſten dagh des jaars M DC LXIII kreegen ze niet ver van Alikante twaalf zeilen in 't gezicht: den Schoutbynacht Kornelis Tromp, den Kapitein Dirk Schey, met tien koopvaarders, die, onder hun geleide, uit het vaderlandt quaamen. Toen werdt de Viceadmiraal de Ruiter van den Schoutbynacht, die aan zyn boordt quam, en daarna ook van den Kapitein Schey, begroet. De Ruiter vervolgde daarna zyn' koers naar Alikanten, en Tromp naar Livorno. Den volgenden dagh quam de Viceadmiraal de Ruiter, met de Wildt, op de reede van Alikante ten anker. Weinig tydts te vooren was de Schoutbynacht van Nes, met de Kapiteinen Sweers, en Nachtglas, met zwaaren ſtorm, en groote ſchaade aan ſcheepen en zeilen, van Livorno binnen de haven van Kaljer of Kagliari, in Sardinie, gekoomen; daar zy den Kommandeur Kornelis Evertszoon met den Kapitein Bankert aantroffen, aan wien zy twee brieven van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt, den tweeden Oktober geſchreeven, die zy te Livorno hadden ontfangen, overleverden. By dit aanſchryven werdt den Kommandeur Evertszoon en Bankert bevoolen, *dat zy, indien de Viceadmiraal Meppel weêr naar 't vaderlandt keerde, terſtondt hadden te volgen.* Op dit ſchryven heeft de Kommandeur Evertszoon het kruiſſen op de Tripoleezen

[Margin notes:]
De vrye landing wordt eindelyk verkreegen. 13 *Dec.*
18 *Dec.*
18 *Dec.* De Ruiter ſtelt ordre om op de Tripoleezen te kruiſſen.
Zeilt naar Alikante. 28 *Dec.*
1663. Ontmoet den Schoutbynacht Tromp. 1 *Jan.*
Komt voor Alikante. 2 *Jan.*
Van Nes, Sweers, en Nachtglas, koomen beſchaadight binnen Kagliari.
Kornelis Evertszoon

leezen geſtaakt, en begaf zich, met Bankert, op het ſpoedighſte Weſt aan naar Alikante: laatende van Nes, Sweers, en Nachtglas te Kagliari, om hunne ſchaade te herſtellen. Men hadt te Kagliari zeekere tyding, dat de Tripoleezen al over een maandt waaren binnen geweeſt, en men verſtondt, dat ze, volgens hunne jaarlykſche gewoonte, (daar ook de geweeze ſlaaven kennis van hadden) noch tot de maandt van Maart zouden binnen blyven: zoo dat men hen te vergeefs in zee zocht aan te treffen. Weshalve van Nes, Sweers, en Nachtglas ook beſlooten, zoo haaſt als ze konden de vlag t'Alikante op te zoeken. Den zevenden der maandt verſcheenen de Kommandeur Evertszoon, en Bankert t'Alikante op de reede. Daarna † vertoonden ze by geſchrift aan den Viceadmiraal de Ruiter, *dat ze zich, door ordre van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt, eerſt voor tien, en daarna noch voor zes maanden van lyftoght hadden verzien: dat die zeſtien, jaa twintig maanden verſtreeken waaren, zonder dat men hun verdere lyftoght hadt toegezonden, om zich noch langer by de vloot te konnen onthouden: dat de Viceadmiraal Meppel, met zyne drie ſcheepen, om geene andere reeden, naa vyftien maanden, naar 't vaderlandt was vertrokken: dat ſedert de vreede met Algiers was getroffen, en tegens de Tripoleezen, dewyl men verſtondt dat ze binnen waaren, niet kon verricht worden: dat hunne ſcheepen zeer bedorven, en meeſt aan 't rondthout: dat daar noch byquam het aanſchryven van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt, beveelende, dat ze den Viceadmiraal Meppel, indien hy t'huis keerde, ſtraks zouden volgen: doch dat zy vertoonders zich gaarne naar zynen wyzen raadt wilden ſchikken, en derhalve verzochten, dat hy hun wilde gebieden zich op nieu van lyftoght te verzien; of, om de verhaalde reedenen, verlof geven van weêr naar 't vaderlandt te keeren.* Op dit verzoek werdt by den Heer de Ruiter, en zynen Krygsraadt, verſtaan, en op hun verzoekſchrift aangeteekent, dat ze met den eerſten naar 't vaderlandt zouden zeilen: te meer om dat hy van de Heeren Staaten, noch van de Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt, niet was gemaghtight om hun te beveelen, dat ze zich langer van lyftoght zouden verzien. Twee daagen daarna gingen ze t'zeil. De Ruiter was verwondert dat de Raaden ter Admiraaliteit hunne ſcheepen zoo t'huis ontbooden, zonder dat hy daar over eenige aanſchryving van hunne Hooghmoogentheden bequam: en verſtondt dat het ſtreedt tegens de leſte ordre by hunne Hoog. Moog. aan hem gezonden. Doch hy kon de ſcheepen niet by zich houden zonder lyftoght. Men vernam nu t'Alikante, dat de roovers van Algiers daagelyks de Hollandtſche koopvaarders in zee verpreiden en ſpraaken, maar dat ze hun tot noch toe als vrienden bejegenden. Korts daarna quam de Ruiter, nevens de Wildt, voor Mallaga, daar hy verſcheide Hamburger ſcheepen vondt, die zeebrieven hadden, als of ze t'Amſterdam t'huis hoorden. Ook vernam hy uit eenige Hamburgers, dat de Hamburger Schippers t'Amſterdam luiden wiſten te vinden, die om een ſtuk geldts den eedt in hunne plaats voor de Heeren Burgermeeſteren afleiden, en valſchelyk zwoeren dat de ſcheepen t'Amſterdam t'huis hoorden: daar nochtans al de reeders te Hamburg woonden. Ook lieten zich de Schippers ontvallen, dat ze t'Amſterdam, en op andere plaatzen, door dat middel des eedts, zoo veel zeebrieven konden krygen als zy wilden. Zoo verre vervoerde de gewinzucht de menſchen, dat zommigen geldt gaaven om valſche eeden te koopen, en dat anderen om geldt Godts dierbaaren naam ſchendiglyk

1663.

en Bankert zeilen naar Alikante.

7 *Jan.*

Hun vertoog en verzoek aan de Ruiter.

† 10 *Jan.*

Men geeft hun verlof om naar 't vaderlandt te keeren.

De Ruiter komt voor Mallaga.

20 *Jan.*

Vindt daar Hamburger Schippers met Hollandtſche zeebrieven, die men door valſche eeden hadt verkreegen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1663. lyk misbruiken, en den Chriſtelyken godtsdienſt by Turken, en Jooden ten ſpot ſtelden. De Heer de Ruiter, die zulke ſlinkſche ſtreeken verſoeide, was ten hooghſten bekommert over 't gevolgh van dien handel, oordeelende, dat hier uit, in 't kort, veele onluſten en ongemakken zouden ontſtaan; als de Turken dit bedrogh, of deeze dubbelheit, zouden merken. Ook wiſt hy dat d'Engelſchen, die zich te Mallaga onthielden, rondt uit zeiden, dat zy aan hunnen Konſul t'Algiers zouden ſchryven, dat de meeſte Hamburgers met verzierde en valſche zeebrieven voeren, als of ze in Hollandt t'huis hoorden; op dat de Turken daar moghten op paſſen.

Waarſchouwt desweegen de Heeren Staaten. 23 *Jan.*

Hier over waarſchoude hy de Heeren Staaten, en voerde hunne Hoog. Moog. de zwaarigheden die hy daar uit verwachtte met zyne brieven te gemoet: te meer, toen hy korts daarna bevondt, dat zeekere Nederlandtſche Konſul, in dat geweſt, zich ook behielp met zeebrieven aan vreemde Schippers te geven.

Ook de Raaden ter Admiraaliteit. 4 *Febr.*

Hy toonde aan dien Konſul, dat hem zulks niet vry ſtondt te doen, en ſchreef aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, dat dit werk der zeebrieven groot gemor onder de Turken zou veroorzaaken: daar men in 't kort tegens diende te verzien. Men hadt anders te wachten, dat de Turken eenige Hamburgers, en andere vreemde Schippers, met Hollandtſche zeebrieven ontmoetende, wel haaſt zouden twyffelen, of de Hollanders, die zy aantroffen, ook geen Hamburgers en vreemde waaren, en dat ze daarom de waare Hollanders met naauwer onderzoek hunner ſcheepen zouden quellen.

Komt te Kadix. 24 *Jan.* De reden van zyn vertrek derwaart.

Hy quam, met den Kommandeur de Wildt, in 't einde van Januarius op de reede van Kadix: hebbende zich derwaart begeven, om den windt, die hem diende, waar te neemen: dewyl eenige ſcheepen, korts te vooren, vyf weeken lang door het naau van de Straat hadden gelaveert, en met ſtorm uit den Weſten veel moeite hadden gehadt om tot Kadix te koomen: ook verſtondt hy, dat die ſtadt beſt gelegen was om d'ordre van hunne Hoog. Moog. af te wachten; het zy dat die zou ſtrekken om naar huis te keeren, of om weêr naar Algiers te zeilen, en daar d'andere Nederlandtſche ſlaaven (die noch ontrent tweehondertentſeventig in getale waaren) te loſſen; dewyl men in zulk een gevalle 't geldt te Kadix zou moeten trekken; naadien 'er elders in dat geweſt zoo veel geldts niet zou te bekoomen zyn; 't en waare te Genua of te Livorno, dat wel acht ten honderdt ſchaade zou geven. Hy gaf ook te kennen, dat hy in dit onſtuimig winterſaizoen in zee niet wiſt te verrichten, dan zeilen en maſten aan ſtukken te zeilen.

‡ 2 *Febr.*

De Kapiteinen Sweers en Nachtglas zyn hier in 't begin van Februarius ‡ aangekoomen: en Nachtglas vertoonde ſtraks aan de Ruiter, dat hy, te vooren van de Raaden ter Admiraaliteit in Noordthollandt op ontbooden *, nu geen meer lyftoght hadt, als daar hy, ter naauwer noodt, meê zou konnen t'huis zeilen: en derhalve verzocht hy verlof om te vertrekken, of ordre om zich op nieu te verzien. De Ruiter, die tot het leſte geen laſt hadt, liet het eerſte toe, en bewilligde in zyn vertrek: met laſt, dat hy met eene de gereedtzynde koopvaardyſcheepen zou naar 't vaderlandt geleiden, en van alle overlaſt bevryden.

* *Zie p.* 251. 252.

Nachtglas vertrekt naar Hollandt. † 5 *Febr.*

Naa dat Nachtglas t'zeil ging †, behieldt de Heer de Ruiter noch zeven ſcheepen onder zyne vlagge en gebiedt. Vier der zelve, te weeten van Nes, de Liefde, de Graaf, en Boes, met de behoeftſluit de Kameel, zyn ontrent het midden van Maart ‡ voor Kadix gekoomen.

‡ 13 *Maart.* De Ruiter, geen brieven noch

Hier hadt de Viceadmiraal de Ruiter (die ſedert den zeſentwintigſten van Oktober geen brieven van hunne Hoogmoogentheden, noch van de

Hee-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, hadt ontfangen) nu meer 1663.
dan zeven weeken naa elkandere, niet zonder groot verlangen, met elke post brieven uit het vaderlandt te gemoet gezien, en stondt verwondert en verzet, dat hy taal noch teeken, noch eenige ordre, om zich naar te richten, vernam. Hier door vondt hy zich met de zynen in groote verlegentheit; en besloot eindelyk, met zynen Krygsraadt, dat hy noch ettelyke daagen op de post, die den twintigsten der maandt werdt verwacht, zou vertoeven, en dat men, indien men dan geen naader ordre bequam, zyn berichtschrift zou achtervolgen. Dit was den zevenden April, des jaars zestienhonderteneenenfestig geteekent, en beval, dat men 's Landts scheepen, eerst voor vystien, en daarna noch voor negen maanden, dat's t'zaamen twee jaaren, van lyftoght zou verzien, die op den zevenentwintighsten van April toekoomende zouden ten einde loopen: derhalven was men van meening naa den twintighsten gelykelyk naar 't vaderlandt te keeren: naadien de lyftoght ter naauwer noodt zoo verre zou konnen strekken; en dat men zonder ordre zich niet voor langer tydt dorst verzien. Men stondt, tot dit uiterste gebraght, zeer versteldt. Maar den zeventienden der maandt ontfing de Viceadmiraal de Ruiter het besluit en d'ordre van hunne Hoog. Moog. den drieëntwintighsten van Januarius, en een' brief van den Zeeraadt t'Amsterdam, den tweeëntwintighsten van Februarius geteekent, die hem, over Madrid, door een boode, daar toe alleen afgevaardight, werden toegezonden. Hier by werdt hem belast, dat hy zich, nevens den Kommandeur de Wildt, op het gezicht des briefs, naar Hollandt zou begeven: met verdere ordre daar zich d'andere Kapiteinen naar zouden richten. Om die naa te koomen, beval hy de Kapiteinen Sweers, de Graaf, en Boes, naar Mallaga, en voort naar Alikante te zeilen, en daar den Schoutbynacht Tromp, en den Kapitein Schey, op te zoeken: en daar by koomende zou zich Sweers vervoegen onder 't gebiedt van den gemelden Tromp, en de Kapiteinen de Graaf, en Boes, zouden naar de reeden van Alikante, Mallaga, en Kadix zeilen; om van daar alle gereedtweezende Nederlandtsche koopvaardyscheepen naar 't vaderlandt te geleiden: doch by aldien de gemelde Sweers den Schoutbynacht Tromp niet quaame aan te treffen, noch te verneemen, dan zou hy, nevens de Graaf en Boes, den tydt van een maandt daar ontrent blyven kruissen: ook van Alikante naar Algiers zeilen, om de brieven, hem ter handt te stellen, aan de hooge Regeering en den Nederlandtschen Konsul overteleveren. De brief aan die van Algiers diende om 't lang achterblyven der Hollanders te verschoonen: want men hadt tyding dat de Turken naar hunne wederkomste, en 't lossen der slaaven zeer verlangden: ook hadt men bericht, dat ze de meeste Nederlandtsche slaaven niet t'zee lieten gaan, maar t'huis hielden; op dat ze, als men quam om ze te lossen, by der handt zouden zyn. Volgens d'ordre der Heeren Staaten werdt de Ruiter bevoolen, 't gebiedt over de zeemaght, die in de Middelandtsche zee zou blyven, aan den Schoutbynacht Tromp overteleveren, en dat hy tot dien einde zyne ordre en last, voor zoo veel daar aan noch stondt te verrichten, aan den gemelden Schoutbynacht zou overgeven; daar byvoegende een verhaal van 't geen 'er gedaan was, en een bericht van 't geen noch te doen stondt. Om dit te beter t'achtervolgen, zou hy den Fiskaal Viane, hebbende alle d'onderhandelinge met de Turken bygewoont, in 't schip van Tromp, t'zyner hulpe, doen overgaan. Ook werdt bevoolen, dat Tromp over zyn eigen schip, en de scheepen van

Ordre uit het vaderlandt ontfangende, vindt zich verleegen.

Besluit daar over genoomen.

De Ruiter ontfangt eindelyk brieven, en ordre uit Hollandt. 17 *Maart*.

Wordt t'huis ontbooden.

Last aan Sweers, de Graaf en Boes, gegeven. 18 *Maart*.

Brief aan die van Algiers gezonden.

Ordre om den Schoutbynacht Tromp het gebiedt over te geven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

1663. Schey en Sweers, en noch drie scheepen, een van Rotterdam, een uit Zeelandt, en een uit Noordthollandt, bevel zou voeren. Maar de scheepen uit Zeelandt en Noordthollandt waaren alreê vertrokken, en de Liefde, van Rotterdam, was t'huis ontbooden: dies scheen het lot van te blyven, op den Schoutbynacht van Nes te zullen vallen. Maar hy vertoonde, dat zyn schip oudt en af was, en, door lekkagie, gebrek van zeilen, touwen, en andre oorloghsbehoefte, t'eenemaal onbequaam, om in dat gewest langer dienst te doen. Derhalven werdt, op zyn verzoek, by den Krygsraadt besslooten, dat hy, nevens Kapitein de Liefde, en Enno Doedeszoon Star, voerende de behoeftsluit den groenen Kameel, noch twee daagen, tot den twintighsten der maandt, zou blyven leggen, en dan met de gereedtleggende koopvaarders naar 't vaderlandt zeilen. De Viceadmiraal de Ruiter liet de Fiskaal Viane op 't schip van Sweers gaan, om zich daarna by Tromp te vervoegen, aan wien hy met een' brief 't gebiedt overgaf: hem met eene 't besluit der Heeren Staaten, van den negenentwintighsten van September lestleden, toezendende, om tot zyne naarrichtinge te dienen. Hier op ging hy noch den achtienden van Maart, met den Kommandeur de Wildt, van Kadix naar 't vaderlandt t'zeil. Hy was ontrent een maandt op zee, en quam den negentienden van April met de Wildt binnen Texel. Daarna heeft hy in den Haage aan hunne Hooghmoogentheeden verslagh † van zyne verrichting gedaan, en een kort begrip van 't zelve schriftelyk overgelevert, luidende gelyk volght,

Scheepen onder 't gebiedt van Tromp, gestelt. Vertoog van Van Nes. Besluit daar opgenoomen. De Ruiter vertrekt van Kadix. Komt binnen Texel. † *Raport.*

Verslag van zyne reize.

Memorie van het gepasseerde op myne leste voyagie, sedert den jaare MDCLXI en MDCLXII, tot den jaare MDCLXIII den negentienden van April.

1. *Voor eerst, referere ik my aan myne voorgaande brieven, die ik van tydt tot tydt, aan haare Hoog. Moog. geschreeven heb, en al het gepasseerde zyn inhoudende.*

2. *Dat die van Tripoli gantsch geene genegentheit hadden om van vreede te handelen, als met die conditie, dat onze Nederlandtsche scheepen, zynde onderdaanen van haare Hoog. Moog. de visite zoude moeten subject wezen.*

3. *Dat die van Tunis met goede genegentheit de vreede aannaamen, conform den last van haare Hoog. Moog. die zeer verzochten, dat haar twaalf of zestien yzere stukken van achtien pondt ysers, met haar toebehooren moghten gezonden werden, voor haar geldt; om op haare kasteelen te leggen, en dat haare Hoog. Moog. een goeden Konsul geliefden te stellen.*

4. *Dat die van Algiers de vreede met haar Hoog. Moog. hebben aangenomen, conform haare geteekende artykelen, en dat zy zeer verlangen dat de Nederlandtsche slaaven, onderdaanen van haare Hoog. Moog., ten spoedighste moogen verlost werden; alzoo zy daar nu zeer weynigh dienst van trekken zullen: dat d'een door den ander zal koomen te kosten, ontrent driehondert stukken van achten: en dat ze zeer verzoeken, dat een goeden Konsul moghte gestelt werden: en dat doch goede ordre op de paspoorten en zeebrieven, die de onderdaanen van haar Hoog. Moog. zyn voerende, zoude moogen gestelt werden.*

5. *Dat de Bassa tot Tripoli zyne Nederlandtsche slaaven, zynde ontrent tachtig in 't getal, voor de somme van tweehonderdt vyfentwintigh stukken van achten yder zal vry laten gaan, en de Schippers en Stuurluiden yder voor driehondert stukken van achten.*

Dat

Dat haare Hoog. Moog. gelieven goede ordre te ſtellen, dat de wiſſel- 1663.
brief, door myn laſt over Livorne getrokken, tot laſte van de Generaa- 6.
liteit, doch moghte voldaan werden.

Ik heb den Kapitein Iſaak Sweers, nevens den Heer Fiskaal Viane, 7.
met een' brief van komplimenten† aan de hooge regeeringe tot Algiers ge- † *Beleefde woorden.*
zonden, als meede een brief aan den Konſul van den Burgh aldaar,
zynde van my vertrokken den achtienden Maart, om voort den Schout-
bynacht Kornelis Tromp op te zoeken, volgens d'ordre van haare Hoog.
Moog.

Ik heb op den zeventienden Maart, tot Kadix de ordres van haare 8.
Hoog. Moog. ontfangen, om nevens den Kommandeur de Wildt op zicht
briefs naar 't vaderlandt te komen, en zyn den achtienden van daar
gezeilt, en den negentienden van April, Godt dank, in 't Texel wel
gearriveert.

Was geteekent

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER.

De Viceadmiraal de Ruiter, uit de Middelandtſche zee weêr in 't vaderlandt gekeert, bleef de volgende maanden van 't jaar zeſtienhondert-drieëntſeſtig, en een gedeelte van 't volgende jaar, aan landt, en in ruſt, by de zynen, zonder dat hem van weegen den Staat eenigen laſt
werdt opgeleit, of toght bevoolen. Doch midlerwyl kreeg men nieuwe *Nieuwe moeite met die van Algiers.*
moeite met die van Algiers. Toen hun de beveſtiging van 't vreêver-
dragh niet ras genoeg werdt toegezonden: en dat ze, naa 't verloop
van ettelyke maanden, geen Hollandtſche oorlogſcheepen, noch geldt, *Zie Aitzema XLIII. 1077.*
om de Nederlandtſche ſlaaven te loſſen, noch geſchenken† op hunne
reede vernaamen, begoſten ze allengs te morren. Door dat vertoeven † *Preſenten.*
werdt de roofgierigheit ongeduldig. Ook nam de peſt daagelyks veele ſlaaven wegh, daar ze geen losgeldt van konden eiſſchen. Die ſchaade ſmertte, het ongenoegen borſt uit, en de roovers hielden woordt noch trouw. Dit ging zoo ver, dat ze in 't begin van den voorzoomer eenige Hollandtſche ſcheepen, teegens den inhoudt van 't vreêverdragh, begoſten t'onderzoeken, en daar veele goederen, onder voorwendtzel dat die hunne vyanden toequaamen, uit naamen. Daarna braghten ze ook een Hollandtſch ſchip t'Algiers op, verklaarden de laading verbeurt te zyn, en
verkochten 't volk tot ſlaaven. Op deeze tyding werdt den Konſul van *Laſt aan den Konſul van den Burg gezonden.*
den Burg, door de Heeren Staaten aangeſchreeven† en bevolen, dat hy
vaardige, en onvertooge wedergeving der geloſte goederen, en vryſtel- † *7 Jul.*
ling der gemaakte ſlaaven, zou bevorderen: met aanmelding dat men *Zie Aitzema XLIII. 1078.*
de beraadtſlagingen tot verder voltrekking van 't vreêverdragh zou opſchorſſen, ter tydt en wyle toe, dat die van Algiers hunne Hoog. Moog. op hunnen rechtmaatigen eiſch zouden hebben voldaan: met dien verſtande, dat als de gemelde Staaten de geëiſchte vergoeding zouden hebben bekoomen, zy dan ook het vreêverdragh van hunne zyde zouden voltrekken en volbrengen. Maar toen de roovers naar geen reeden luiſterden, gaven de Heeren Staaten eindelyk laſt, dat men dat geweldt
zou wederſtaan, en 's Landts ingezeten beſchermen. Het ſcheen dat *Aanmerking op de verwydering met Algiers.*
te vooren het verblyf van den Viceadmiraal de Ruiter, dien ſchrik der Turken, de roovers, terwyl hy met zyne zeemaght noch in dat geweſt was, in orde, binnen de paalen van hunnen plicht, en 't geſloote verdragh, hadt gehouden, maar dat ze nu door zyn afzyn ſtout wierden. Zy hadden aan den Fiskaal Viane, die met den Kapitein Sweers, gelyk bo-

1663. boven gemeldt is, naar Algiers was gezonden, in de maandt van April belooft, dat ze in vier maanden tydts niet zouden onderneemen dat tot naadeel der vreede zou ſtrekken. Maar die korte tydt viel voor hun ongedult te lang. Men vernam daarna, dat door het lang achterblyven van 't geldt tot de beloofde loſſing, eenige Turken en Mooren, die hunne Hollandtſche ſlaaven, op ſchuldtbrieven †, tot noch toe niet betaalt, hadden ontſlaagen, den Nederlandtſchen Konſul zeer laſtig vielen, en hem door dreigementen, en andere onbehoorlyke middelen, eenig geldt afperſten. Men dwong al de Nederlandtſche Schippers, die daar met hunne laading quaamen, dat ze hunne vracht ontfangen hebbende, de helft van die vracht aan den Konſul, tot betaaling van zoodaanige ſchulden, zouden geven: hem beveelende, dat hy die Schippers of hunne Reeders op hunne Hoog. Moog. zoude wyzen ‡. Hy zocht dit op alle wyzen t'ontgaan, beweerende dat zulk een ſchuldtvordering tegens alle reedelykheit ſtreedt: doch hy vondt zich in Barbaryen, by menſchen zonder beſcheidenheit, en eindelyk gedwongen hun te wil te zyn, 't geldt van de Schippers t'ontfangen, aan de ſchuldteiſchers † te geven, en den Heeren Staaten te bidden, dat de Schippers voldaan moghten worden. Daar het ongeluk noch toeſloeg, dat Sjabanninga, (van anderen Chaban Aga Galance, of Gollant, genoemt) d'Overſte van de Douane, die groot gezagh in de ſtadt hadt, en de vreede met de Hollanders zocht te voltrekken en te handthaven, te deezer tydt in een lange quynende ziekte lag, en geen kracht hadt om de driſt der ongeſtuimigen te ſtuiten. Ook eindigde hy zyne daagen in 't begin * van het volgende jaar, en zyn ſterven ſtrekte tot merkelyk naadeel der Hollanders, dien hy by alle gelegentheden begunſtigde.

De Turken vallen den Konſul laſtig.

Zie Aitzema XLIV. 125.

† *Obligatien.*

‡ *Aſſigneren.*

† *Crediteuren.*

Sjabanningaas ziekte en doodt, ſtrekt tot naadeel der Hollanders.

* 13 *Jan.*

HET

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

ZESTE BOEK.

DE roovers van Algiers, voortgaande in 't onderzoeken, bekommeren en opbrengen der Nederlandtsche scheepen, vonden in 't kort eenige tegenstandt, als de Schoutbynacht Tromp, die zich met ettelyke oorlogscheepen in de Straat onthieldt, in 't begin van 't jaar MDCLXIV twee van hunne roofscheepen verooverde, en hun twee t'onrecht genoome pryzen ontzette. Men hadt op de twee roofscheepen tweehondertenachtentachtig Turken bekoomen, en vyfentwintig Christe slaaven verlost. Dit veroorzaakte t'Algiers groote ontsteltenis. De Turken verzochten aan den Nederlandtschen Konsul, dat men de twee scheepen zou wedergeven, en 't volk loslaaten: met aanbieding dat men alle begaane mislaagen zou byleggen, en alles weêr op een' goeden voet stellen. Ook zeiden ze, dat ze 't verdragh met d'Engelschen wilden vernietigen. Zy scheenen noch te wachten en te hoopen, op het geldt tot de lossing der Hollandtsche slaaven, en de verzochte geschenken; en meenden, dat men de gesloote vreede noch zou voltrekken. Maar de Heeren Staaten, weetende de trouwloosheit der rooveren, zochten de Koningen van Vrankryk, van Spanje, en Engelandt met brieven, den achten van Januarius geteekent, te beweegen, dat zy, ten aanzien van de schaade, die hunne onderdaanen van de roovers mosten lyden, nevens de Heeren Staaten een vloot van oorloghscheepen tegens hen in zee zouden brengen; om gezaamender handt, doch yder onder zyne eige vlagh, en met verscheide vlooten, hen over al te vervolgen, hunne baaijen en havens te bezetten, en hen voorts, waar 't moogelyk, uit de zee te helpen: zonder eenigh verdragh van vreede of bystandt met de zelve aan te gaan, of daar over te handelen, dan gezaamentlyk, en met gemeene bewilliging; dewyl de Barbaren geen grooter voordeel kreegen voor hunne roovery, dan dat nu d'een en d'ander der Christe Koningen en Moogentheden met hun afzonderlyk quam te verdraagen, en daar door den anderen in 't stuk der zeevaart en koophandel te benaadeelen. Maar geen van de drie Koningen wou zich in dit werk inlaaten. De Koning van Vrankryk prees hunnen toeleg, en gaf verlof dat de Nederlanders een magazyn, of pakhuis met voorraadt van lyftoght en oorlogsbehoefte, te Marseilje of te Toulon zouden oprechten. De Koning van Spanje liet zyne havens aanbieden, op dat d'oorlogscheepen der Heeren Staaten, daar hunne wyk moghten hebben. De Koning van Engelandt besloot wel een vloot naar de Middelandtsche zee te zenden, maar men meent dat het met een geheel ander ooghmerk geschiedde, dan 't geen de Staaten hadden voorgestelt: ja van zommigen

Twee Algiersche roofscheepen verovert.
10 *Jan.*
Zie Aitzema XLIV. 126. 130.

Voorstel der Heeren Staaten aan de Koningen van Vrankryk, Spanje, en Engelandt, om gezaamentlyk de Turksche roovers te bevechten.
Wikkefort liv. XIV
Aitzema XLIV. 124. 63. 127.

 wordt

1664. wordt aangeteekent, dat het Hof van Engelandt te dier tydt al hadt besflooten de vreede met de Staaten te breeken, en dat de Koning, een oorlogsvloot tegens de Turken in zee zendende, om met de Hollanders, gezaamentlyk, of elk op zich zelve, de roovers te bevechten, toen hy wist dat de Nederlandtsche oorlogscheepen op de kust van Barbaryen, verre van der handt, op de Turken pasten, den Kapitein Holmes naar de kusten van Afrika zondt, met heimelyke last om daar de Westindische Maatschappy alle afbreuk te doen, en hunne scheepen en sterkten wegh te neemen. Wat 'er van zy, 't is zeeker dat de Heeren Staaten, oordeelende, dat ze weinig hulp van anderen tot demping der zeerooveren hadden te verwachten, besslooten voor hunne ingezetenen zelfs te zorgen, en weêr een vloot oorlogscheepen, onder 't gebiedt van den Viceadmiraal de Ruiter naar de Middelandtsche zee te zenden. Deeze vloot bestondt uit twaalf scheepen, en een behoeftfluit, gewaapent, verzien en gemant gelyk in de volgende lyst wordt aangeweezen,

Wikkefort en ses Memoires touchant les Ambassadeurs. p. 196. 197. in 12.

De Staaten besluiten, de Ruiter met een vloot naar de Middelandsche zee te zenden.

Lyst der vloote.

Van 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam.

Bevelhebbers.	Scheepen.	stukken.	mann.
De Viceadmiraal de Ruiter.	*De Spiegel.* — —	68 —	315.
De Kommandeur de Wildt.	*De Provincie van Uitrecht.*	58 —	265.
Willem van der Zaan	*'T Geloof.* — —	50 —	240.
Isaak Sweers.	*Middelburg.* — —	36 —	165.
Hendrik Adriaanszoon.	*Damiaten.* — —	32 —	135.
Jakob Swart.	*Edam.* — —	34 —	135.
Enno Doedesz. Star.	*De groene Kameel* †. —	8 —	30.
Van 't Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam.			
De Schoutbynacht van Nes.	*De Princes Louise.* —	40 —	175.
Leendert Haaxwandt.	*Rotterdam.* — —	34 —	123.
Jan van Nes.	*Harderwyk.* — —	34 —	150.
Van 't Kollegie ter Admiraaliteit in 't Noorderquartier.			
De Viceadmiraal Meppel.	*'T Noorderquartier* —	50 —	285.
Dirk Gerritszoon Pomp.	*De roode Leeuw* —	36 —	150.
Govert 't Hoen.	*Kaleb.* — —	36 —	150.
		516 —	2318.

† De behoeftfluit.

Johan Bartram van Mortaigne, werdt naar Algiers gezonden.

Men zondt ook den Heer Johan Bartram van Mortaigne, als Kommissaris van den Staat op de kust van Barbarye, naar Algiers, om, nevens den Fiskaal der vloote Gilbert de Viane, met de Regeering van die stadt in handeling te treden, volgens den last hun by hunne Hoog. Moog. gegeven. Het berichtschrift, daar zich de Viceadmiraal de Ruiter, mitsgaders de gemelde Kommissaris, en Fiskaal in den toght en handeling met de roovers naar hadden te draagen, behelsde de volgende punten,

Berichtschrift voor den Viceadmiraal de Ruiter, den Kommissaris Mortaigne, en den Fiskaal de Viane.

Instructie van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden voor Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Viceadmiraal, Jan Bartram van Mortaigne, gedesigneerde Kommissaris naar de kust van Barbaryen, en Mr. Gilbert de Viane, Fiskaal over 's Landts vloote, gaande naa de Middelandtsche zee, waar naa zy zich zullen hebben te reguleren.

I. *D'opperhoofden met 's Landts vloote gekoomen wezende in de Straat, ofte wel in de Middelantsche zee, zal de voornoemde Kommissaris Mortaigne*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

taigne op 't schip van den Viceadmiraal de Ruiter overgaan, en met den zelven zeilen naar Algiers. 1664.

Voor Algiers met de voorschreeve vloote gearriveert wezende, zullen zich de voornoemde Kommissaris en Fiskaal gezamentlyk, ofte by indispositie, ofte ander belet van een van de twee, de Kommissaris ofte Fiskaal afzonderlyk, zich aan landt en in de stadt begeven, ook haare komste, volgens de maniere aldaar gebruykelyk, bekent maaken, 't zy door den Konsul van den Burgh, ofte andersints. 2.

Ende vervolgens, audientie verzoeken in de Douane, ofte by die van de regeeringe aldaar, en, naa overleveringe van haare brieven van credentie, proponeren, 3.

Dat haar Hoog. Moog. hen expressselyk met 's Landts vloote derwaarts hebben gezonden, om te eisschen, en te vorderen reparatie en vergoedinge van de groote schaade, die de scheepen van Algiers d'onderdaanen en ingezetenen van den Staat, door rooven, plonderen, en nemen van haare scheepen, en goederen, sedert eenigen tydt herwaart, tegens het tractaat van vreede, hebben aangedaan, en daar op ernstig aanhouden en insisteeren. 4.

Ten anderen, mede om te hebben restitutie van de goederen, die uit de scheepen dezer Landen zyn gelicht, onder pretext dat die andere natien, niet zynde in vreede met die van Algiers, zouden toebehooren, ofte ten minsten de waardye van dien. 5.

Ende ten derden, relaxatie van de slaaven sedert den getroffe vreede gemaakt, van wat natie die ook moogen wezen, kosteloos en schaadeloos, ook straffe tegens de contraventeurs van de zelve vreede. 6.

Ingevalle daar tegens moghte werden geallegeert, dat het voorschreeve tractaat van vreede, van dezer zyde zelfs niet is naargekoomien, door dien de Christe slaaven tot noch toe niet zyn gelost, ende afgehaalt geworden. 7.

Zullen daar op antwoorden, dat haar Hoog. Moog. zoo haast als de zelve kennisse hadden bekoomen, van het sluiten van het meergemelde tractaat, aanstondts serieuse besoignes hebben aangestelt, en haare gedachten laaten gaan, om het zelve van haare zyde, hoe eer zoo liever, in allen deelen te voldoen, en naar te koomen, ende onder anderen, mede om penningen uit te vinden, tot lossinge van de gedestineerde Christe slaaven noodigh. 8.

Dat dan tusschen den Viceadmiraal de Ruiter, en hen onderlinge geconvenieert ende verdragen zynde, dat de voorschreeve lossinge zoude geschieden binnen den tydt van vyftien maanden, te reekenen naa het voorschreeve sluiten, en naderhandt, te weten, in April leestleden, by hun aan den voornoemden Fiskaal Viane toegezeght, en belooft weezen, dat zy noch den tydt van vier maanden zouden patienteren, en middelertydt niet ondernemen, dat in prejudicie van de vreede zoude moogen strekken. 9.

Dat zyluiden niet alleen voor d'expiratie van de voorschreeve vyftien maanden, maar zelfs, voor dat de voorschreeven vier maanden waaren verstreeken, het voorschreeve tractaat, in veele punten hebben overgetreden, en daar door d'onderdanen, en ingesetenen dezer Landen de voorschreeve schaade daar van nu reparatie en vergoedinge, ook restitutie geëischt wordt, dien contrarie toegebraght. 10.

Zulks dat haare Hoog. Moog. met goedt recht en fondament genootzaakt zyn geworden, den voornoemde Konsul van den Burgh, den zeven- 11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. *venden July lestleden aan te schryven, en te beveelen, dat hy zoude hebben te bevorderen een prompte, en onvertooge restitutie van de geloste goederen en contanten, mitsgaders vrystellinge der gemaakte slaaven van 't schip genoemt Sint Jan den Evangelist, van wat natie die ook moghten wezen, kosteloos en schaadeloos: met aanmeldinge, dat van dezer zyde alle de voorschreeve geëntameerde † besoignes, tot vorder accomplissement van 't voorschreeve tractaat, zouden zyn en blyven gestateert ‡, ter tydt en wyle toe, dat op den voorschreeven rechtmaatigen eisch, by die van Algiers voornoemt, zoude weezen gedisponeert, en by haar Hoog. Moog satisfactie genoomen, met dien verstande, dat als de voorschreeve reparatie zoude wezen geobtineert, haar Hoog. Moog. het voorschreeve tractaat van dezer zyde zouden accomplisseren.*

† Aangevange.
‡ Opgeschort.

12. *Dat daar uit mitsdien klaarlyk blykt, dat niet haare Hoog. Moog. maar die van de regeeringe van Algiers, oorzaake zyn geweest, en noch zyn, dat de besoignes, tot accomplissement van 't voorschreeve tractaat, zyn gestaakt, zulks dat zy dies aangaande het zich zelfs hebben te wyten.*

13. *In gevalle de meergenoemde Kommissaris en Fiskaal, naar alle moogelyke en krachtige aangewende devoiren, egeen apparentie en zien, om tot alle 't geene voorschreeve is te geraaken.*

14. *Zoo zullen zy trachten de zaake in der minne, en by compositie, af te handelen, en ter neder te leggen, daar toe zy luiden geauthoriseert werden mitsdezen, in volgende manieren.*

15. *Of het moghte komen te gebeuren dat die van Algiers quamen te eysschen vergoedinge van den prys van de Christe slaaven die tsedert eenigen tydt, naa het sluiten van het meergemelde tractaat, zyn gestorven, ofte wel andere pretensien, ten laste dezer Lande te maaken, zoo ter zaake van de scheepen en gevangenen, door dezen Staat, tsedert eenigen tydt herwaart, op haar genoomen, als andersints, ende daar van niet willende afwyken,*

16. *Zullen alsdan moogen toestaan, dat de voorschreeve pretensien zullen komen in compensatie, jegens 't geene by en van wegen dezen Staat wordt geëyscht, en dat de voorschreeve respective reparatie en restitutie by dezen Staat te verzoeken, naar advenant, by rescontre zullen worden gediminueert, en ter concurrentie van dien gedefalqueert, en dat het zelve tractaat voortaan wederzydts naar de letter zal worden geobserveert; behoudelyk, dat het zelve tractaat, tot voorkoominge van alle disputen en misverstanden, alvooren in klaare en duydelyke woorden zal worden geëlucideert, met de clausule van vry schip, vry goedt.*

17. *Des zullen in zoodanigen kas trachten t'obtineeren, dat de voorschreeve tydt van vystien maanden, op het afhaalen en lossen der Christe slaaven geprefigeert, ten minsten zoo lange magh werden geprolongeert, als die van Algiers oorzaake zyn geweest, door haare gepleeghde infractie en hostiliteit, dat haare Hoog. Moog. deliberatien tot het voorschreeve accomplissement zyn gesurcheert geworden, by resolutie van den zevenden July lestleden, als boven verhaalt.*

18. *Zoodaanige prolongatie te weege gebraght en vast gestelt zynde, zullen alsdan moogen beloven, dat men van wegen dezen Staat, voor de expiratie van de voorschreeve geprolongeerden tydt, alles zal presteeren en voldoen, waar toe de zelve Staat, in krachte van het veel opgemelte tractaat van vreede, verbonden en geobligeert is, zelfs tot de mondeling beloofde presenten incluis.*

Ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Ende om die van Algiers te doen begrypen en gelooven dat het den Staat ernst is de voorschreeve negotiatie te faciliteeren, zullen den meergenoemden Viceadmiraal, Kommissaris en Fiskaal ter handen werden gestelt de penningen in de Provincie van Hollandt en Westvrieslandt gecollecteert, om daar mede te lossen zoodanige Christe slaaven, mitsgaders op alzulken ordre en forme, als het by de Ed. Moog. Heeren Staaten, of de Gecommitteerde Raaden van de zelve Provincie, opgegeven, en aanbevoolen zal worden. 1664. 19.

Doch in gevalle, boven vermoeden, en tegens alle verwachtinge, niettegenstaande de van dezer zyde gedaane presentatien, bygebraghte faciliteit, en gevoeghlykheit, egeen accommodement, op den voet als vooren, met die van Algiers en zoude konnen getroffen worden binnen den tydt van veertien dagen, te reekenen van den dagh af dat de voornoemde Kommissaris en Fiskaal haare eerste propositie van accommodement zullen hebben gedaan, zoo zullen zy Kommissaris en Fiskaal, met en nevens den Konsul van den Burgh, zich, op de beste ende bequaamste maniere, van daar aan boort van's Landts vloote begeeven, de welke alsdan zal ageren, volgens en in conformité van haare Hoog. Moog. resolutie van den xxj Augusti lestleden.* 20.

*Zie Aitzema XLIII. 1077.

Dit schrift, en de last daar in begreepen, was den elfden van April ter vergaadering van hunne Hoog. Moog. vastgestelt. Ook werdt ter zelver tydt den Opperhoofden, Kommandeuren, en Kapiteinen der vloote, met een byzonder berichtschrift ‡, voorgeschreeven, waar naar dat zy zich hadden te richten, om de Middelandtsche zee te beveiligen, en de Barbarische roovers in te toomen. Eenige daagen voor 't ontfangen van deeze berichtschriften vertrok de Viceadmiraal de Ruiter van Amsterdam naar 't Vlie, daar de verzaamelplaats der scheepen was. Ook werden te dier tydt de penningen, die in Hollandt, tot lossing der Christe slaaven, ter somme van ontrent tachtigduizendt guldens waren verzaamelt, t'scheep gebraght. Dan 't liep noch etlyke daagen aan eer men t'zeil kon gaan, en hy raakte eerst den achtsten van May met de zes scheepen van Amsterdam uit het Vlie in zee. Zyn eenige zoon, Jonker Engel de Ruiter, noch geen vyftien jaaren oudt, voer toen voor d'eerste maal op zyn schip, om 't soldaat- en zeemanschap onder zyne oogen te leeren. De Viceadmiraal Meppel was voor uit gezeilt naar Kadix, daar de Ruiter den eenentwintighsten van May aankoomende, hem, en d'andre scheepen uit Noordthollandt, vondt: ook voegden zich etlyke scheepen uit de Maaze onder zyne vlagge, volgens d'ordre te vooren beraamt. Den vierden van Junius hadt men de twaalf scheepen der Hollandtsche vloote voor Mallaga by een, die toen in twee esquadres of hoopen werden verdeeldt op de volgende wyze,

‡ Zie Aitzema XLIV. 128. 129.

De Ruiter loopt uit het Vlie. 8 May.

Jonker Engel de Ruiter gaat op zyn vaders schip in zee.

Het eerste esquadre.

Verdeeling der vloote.

De Viceadmiraal de Ruiter, als Opperhooft en Admiraal der vloote.	*De Spiegel.*
De Kommandeur de Wildt, als Viceadmiraal.	*De Provincie van Uitrecht.*
De Kapitein Willem van der Zaan, als Schoutbynacht der vloote.	*'T Geloof.*
De Kapiteinen Isaak Sweers.	*Middelburgh.*
Hendrik Adriaansz.	*Damiaten.*
Jakob Kornelisz. Swart.	*Edam.*
Enno Doedesz. Star.	*De groene Kameel †.*

† *De beboeftfluit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. Het tweede esquadre.

De Viceadmiraal Meppel, als tweede Opperhooft, en Admiraal.	*'T Noorderquartier.*
De Schoutbynacht Aart van Nes, als Viceadmiraal.	*De Princes Louise.*
De Kapitein Leendert Haaxwandt, als Schoutbynacht.	*Rotterdam.*
De Kapiteinen Jan van Nes.	*Harderwyk.*
Dirk Gerritsz. Pomp.	*De Roode Leeuw.*
Govert 't Hoen.	*Kaleb.*

De Ruiter vervalt in een gevaarlyke ziekte. † 2 *Jun.*

Ontrent deezen tydt lagh de Viceadmiraal de Ruiter in een bekommerlyke ziekte, hem den tweeden der maandt † aangekoomen, die hem hardt trof, en ontrent tweeëntwintig daagen, met sterken bloedtgank, by bleef: invoege dat veele aan zyne opkomst twyffelden, en weinig staat maakten op zyn leven. Doch men zagh hem, niettegenstaande deeze krankheit, de welstandt van 's Landts vloote, zoo veel hem mooghlyk was, bezorgen, en op alle voorvallende zaaken ordre stellen. Den dertienden der gemelde maandt zeilde de vloot voorby de stadt Kartagena, en stelde haar' koers naar Alikante. Hier kreeg men naa den middagh, tusschen 't eilandt Sint Paul en Alikante, jacht op acht zeilen, doch laat in den achtermiddagh daar by koomende, bevondt men dat het d'Engelsche Viceadmiraal Johan Lauson was, die met zeven oorlogsscheepen en een kits van Algiers quam. De Ruiter met de Hollandtsche vloot begroette hem met twaalf eerschooten en 't stryken der vlagge, daar Lauson met gelyk getal van schooten op antwoordde, doch zonder vlag te stryken. Hier op zondt de Ruiter zyn' Kapitein du Bois, en den Fiskaal Viane, met zyne sloep aan Lausons boordt, om hem mondeling te begroeten. Zy werden minnelyk bejegent, en d'Engelsche Viceadmiraal verzocht, *dat men 't hem ten goede most houden dat hy de Koningklyke vlag niet hadt gestreeken; nadien hy van zynen Koning last hadde voor geen Koningen, Prinsen, noch vrye Staaten* ‡ *te stryken.* Hy liet ook de plichtpleeging der mondelinge begroetinge door twee van zyne Bevelhebbers aan de Ruiters boordt afleggen. Deeze verhaalden, dat ze t'Algiers hunne aangehaalde scheepen en volk hadden bekoomen en gelost, maar dat de roovers de goederen, die uit de scheepen waaren gelicht, hadden geweigert weêr te geven: en dat daar over d'Engelschen, naa veel woordentwist, hun den oorlogh hadden aangezeit. Doch dat de roovers den Engelschen Konsul, en eenige Engelsche koopluiden, aan landt, en vast hadden gehouden. Dat ze hunne roofscheepen hadden onttaakelt, die achter de moelje laagen, uitgenoomen eenige weinige fregatten, die noch in zee waaren, van welke d'Engelschen drie in de baay van Bogia, ruim twintig mylen beoosten Algiers, hadden gejaaght, daar ze die noch bezet hielden. Ook klaaghden ze, dat men hun t'Alikante, van waar ze nu quaamen, prattika, of vrye landing, hadt geweigert, en zeiden, dat ze de wil hadden naar Malaga, en misschien ook naar Tanger. De Viceadmiraal de Ruiter was niet wel te vreede, ter zaake dat Lauson, op zyn stryken der vlagge, niet wederom hadt gestreeken, en besloot dat hy d'Engelschen voortaan ontmoetende wel alle beleeftheit zou bewyzen, maar voor hun niet wederom eerst stryken. Hy zeide, *dat hy mondelinge last hadde, die hem niet toeliet zulks te doen.* Doch hier over schreef de Heer Johan Bartram de Mortaigne, Kommissa-

13 *Jun.* Hy komt by d'Engelsche vloot, onder den Viceadmiraal Lauson.

Onderlinge begroeting, doch van d'Engelsche zyde alleen met eerschooten, zonder stryken.

Lauson heeft ordre voor niemant te stryken.

‡ *Republyken.*

De Ruiters misnoegen ter zaake dat Lauson op zyn stryken niet wederom hadt gestreeken, en zyn besluit daar op genoomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

missaris van hunne Hoog. Moog. tot d'onderhandeling met die van Algiers, en over 't lossen van 's Landts ingezetenen uit de slavernye van Barbaryen, die zich toen op de Ruiters schip onthielt, aan den Heer Johan de Wit, Raadtpensionaris van Hollandt, verhaalende wat in d'ontmoeting tusschen de Viceadmiraalen de Ruiter en Lauson, den dertienden van Junius, was voorgevallen, en de Ruiters voorneemen van niet wederom eerst te stryken. Hier op maakte de Raadtpensionaris dit voorval aan den Heeren Staaten van Hollandt bekent, en schreef daarna aan Mortaigne dit volgende antwoordt: dat ik, om 't gewicht der zaake, en 't bericht daar in vervat, noodig acht hier in te voegen, 1664.

Myn Heer,

Ik hebbe aan de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt gecommuniceert uw Ed. missive van den achtienden der verleede maandt, inhoudende onder andere 't geene tusschen den Viceadmiraal de Ruiter en den Viceadmiraal Lauson, in de jonghste ontmoetinge, is gepasseert, ontrent het stryken van de vlagge, en dat de Viceadmiraal de Ruiter geresolveert zoude weezen, in 't toekoomende aan de Engelschen wel alle beleeftheit te doen, maar voor haar niet wederom eerst te stryken, uit oorzaake dat de Viceadmiraal Lauson in gebreeke was gebleven de contrasalutatie in gelyke wyze te doen. Waar op haar Ed. Groot Moog. naagezien hebbende het tiende artykel van 't Tractaat, den veertienden van September des jaars zestienhondertentweeëntsestig met den Koning van Grootbritannie gemaakt, daar van ten overvloedt copie, met het translaat van dien, hier ingeslooten is, zoo hebben de zelve geoordeelt, dat het voor een Officier en Dienaar van 't Landt, die meermaalen schriftelyken last ontfangen heeft, om zich naar 't voorschreeven en alle andere tractaaten van den Staat te reguleren, zeer bekommerlyk en geenzins geraaden is zich zelven daar van te dispenseren op 't fondament van eene mondelinge ordre, waar by de te doene salutatie aan eene contrasalutatie zoude weezen gerestringeert en gebonden: daar van, gelyk haar Ed. Groot Moog. geen kennis hebben, zoo moet ik ook bekennen nooit van zoodaanigen mondelingen last iet te hebben geweeten of gehoort. Ende hebben de voorgemelte Heeren Staaten my derhalven geordonneert, uw Ed. op des zelfs missive te rescriberen, dat de meergemelte Viceadmiraal de Ruiter wel zal doen alle ontmoetinge van de Engelschen, zoo veel de gelegentheit zal toelaaten, te vermyden, en haar echter rencontrerende, van zyne zyde als noch in 't stryken van de vlagge, als naar gewoonte, te continueren: edoch in gevalle de voornoemde Viceadmiraal Lauson, ofte eenigh ander Opperhooft van de Engelsche vloote, buiten vermoeden, andermaal in gebreeke moghte blyven de contrasalutatie als boven te doen, dat hy Viceadmiraal voornoemt in zulken cas daar op zal dienen te verzoeken speciale resolutie en ordre van de Heeren Staaten Generaal, om zich daar naar onbekommert en veilighlyk te moogen reguleren. Uw Ed. gelieve te noteren, dat alhoewel het ingeleide tiende artykel van 't contract uitdrukt de Britannische zeen, daar onder de Middelandtsche zee notoirlyk niet en is begreepen, echter de intentie van den Staat altydt is geweest, daar ontrent geen onderscheidt van plaatzen te maaken, maar in alle gewesten indistinctelyk op eene en de zelve wyze de salutatie te laaten doen: op dat d'Engelschen, by contrapractyque, daar uit in tyden en wylen niet zouden koomen te allegeeren haar eenigh meerder recht over de Britannische

Brief van den Raadt-Pensionaris van Hollandt, Johan de Wit, aangaande het stryken der vlagge in 't ontmoeten der Engelschen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. *zee, als elders, in eenige afgelegene quartieren te competeren, en dat het ſtryken van de vlagge in de zelve zee voor haar zoude geſchieden uit erkenteniſſe van haare gepretendeerde eigendom over de zelve zee, daar men van deezer zyde verſtaat voor de Engelſchen en voor alle andere Koningklyke vlooten te ſtryken uit reſpect voor haare reſpective Heeren en Meeſters, als ſouveraine Monarchen, welk reſpect dan in de oope zee, niet wel binnen zeekere limiten bepaalt, maar alomme zonder onderſcheidt van plaatzen gedraagen dient te worden. Ik bidde dan dat uw Ed. het bovenſtaande, nevens myne dienſtige gebiedeniſſe, aan den meergemelten Viceadmiraal de Ruiter gelieve te communiceeren, ende beveele uw Ed. beide hier mede in de beſcherminge des Allerhooghſten, verblyvende,*

Myn Heer,

In den Haage den 22 Jul. 1664. *Uw Ed. dienſtwillige*

JOHAN DE WIT.

Het gemelde tiende punt van het verdragh des jaars zeſtienhonderdttweeëntſeſtig, in dien brief geſlooten, luidde als volght.

Item, dat de ſcheepen en vaartuigen der vereenighde Nederlanden, zoo wel van oorlooge, en om de maght van den vyandt af te weeren uitgeruſt, als andere, de welke eenigh ſchip van oorlooge van den gedachten Koning van Grootbritanje in de Britanniſche zeen zullen koomen t'ontmoeten, de vlagge van den top van de maſt zullen ſtryken en het marszeil laaten vallen, invoegen gelyk als ooit in voorige tyden gebruikelyk is geweeſt.

Dan eer de gemelde brief tot kenniſſe van den Viceadmiraal de Ruiter quam, hadt hy noch tweederley ontmoeting met Lauſon, hier na te melden. Uit het misnoegen dat de Ruiter tegens Lauſon hadt, over 't niet ſtryken, kan men afneemen, dat d'Engelſchen, als de Hollanders eerſt voor hun hadden geſtreeken, dan daarna gemeenlyk desgelyks ſtreeken, en beleeftheit met beleeftheit erkenden. Dus ziet men ook daagelyks dat zelfs groote Koningen en maghtige Vorſten, als zy, in eenige ontmoeting, van perſoonen, die zy hunne mindere achten, met ontdekking des hoofts, of anderszints werden begroet en vereert, dan daarna desgelyks den hoedt zullen lichten, en de beleeftheit van hunne minderen met heusheit bejegenen, zonder zich daarom, of daar door, te verkleenen. De Viceadmiraal de Ruiter quam den veertienden der gemelde maandt met de Hollandtſche vloot voor Alikante, daar hy eenige lyftoght zocht aan landt te brengen en te bergen; op dat men de ſcheepen te beter zou konnen gebruiken. Doch men weigerde den Hollanderen prattica, of verlof om aan landt te koomen, uit vreeze van de beſmettelyke ziekte: dewyl de meeſte ſcheepen van Amſterdam quaamen, daar men hieldt dat de peſt, ten tyde van hun vertrek, noch woedde. Maar men hadt hun nochtans te Kadix en te Mallaga de vrye landing, naa 't onderzoek der gezondtheit, ingewilligt. Dan die van Alikante beriepen zich op het verbodt, hun door den Onderkoning van Valentia, op peene des doodts, aangeſchreeven. Naa veel vergeefs aanhouden gaven ze noch verlof, dat men de watervaaten aan landt zoude brengen: doch eerſt moſten ze voor hunne oogen onder 't water door getrokken worden. Daarna lietenze die door hunne ſlaaven vullen, en, op koſten van de Hollanders, op de moelje brengen. Door dit middel verzagh zich de vloot

De Ruiter komt voor Alikante. 14 *Jul.* Daar men de Hollandtſche vloot prattika weigert.

van

1664.

van water, en ging daar op t'zeil naar Algiers, daar zy den negentienden der maandt op de reede quam.

De Ruiter komt met de vloot voor Algiers. 19 *Jun.*

Hier vernam de Ruiter, dat men den Nederlandtſchen Konſul, Andries van den Burg, vyftien daagen in des Konings hof gevangen hadt gehouden, onder dekſel dat hy in gebreeke bleef van etlyke Hollandtſche ſlaaven te loſſen. Men hadt hem op d'aankomſt der Hollandtſche vloot wel naar zyn huis laaten gaan, maar met wachten bewaart.

20 *Jun.*

De Ruiter verzocht met een' brief aan de Douane, of hooge regeering van Algiers, *dat men den Konſul zou toelaaten aan zyn boordt te koomen, om met hem te ſpreeken: ten einde dat men daarna tot de vreedehandel moght treden.* De Douane gaf den brenger van den brief mondeling antwoordt, zeggende, *dat de Konſul wel naar boordt moght vaaren, mits dat men een' Kapitein in zyne plaats, als gyzelaar, aan landt zou zenden.*

Men wil niet toelaaten dat de Hollandtſche Konſul aan de Ruiters boordt vaare, ten zy dat een Kapitein in zyne plaatze aan landt koome.

Hier tegen beweerde de Ruiter met een' tweeden brief, *dat de Konſul geen krygsgevangen, maar een vry perſoon en Dienaar van den Staat was, en dat men 't zenden van iemant anders in zyn plaats, als in gyzeling, voor de Heeren en Meeſters niet zou konnen verantwoorden.* Aly Aga, die toen d'Opperſte van de Douane was, zocht te weeg te brengen, dat men den Konſul ontſloege, en naar de Ruiters boordt liet' vaaren: maar de Houtebaſſen ſtelden zich daar hardtnekkig tegen, en Aly Aga wendde alle middelen aan om hen tot reeden te brengen: maar vergeefs.

20 *Jun.*

21 *Jun.*

Daarna liet Aly aan de Ruiter verzoeken, dat men hun te wil zou zyn; op dat d'onderhandeling niet langer uitgeſtelt wierde. Dit liet de Konſul aan den Viceadmiraal met een' brief weeten. Dees ontboodt den Heer Meppel en al de Kapiteinen aan zyn boordt, las hun des Konſuls brief voor, en verzocht, *dat elk in zyn ſchip zou verneemen, of men niet iemant zou konnen vinden, die uit vrye wille in plaatze van den Konſul aan landt zou willen gaan, en daar afwachten alles wat voor moght vallen, in gevalle de Konſul zich niet weêr willig naar landt zou begeven.*

De Ruiters voorſtel om een gyzelaar te vinden.

21 *Jun.*

Dit werdt op al de ſcheepen voorgeſtelt, doch daar was niemandt, die zich, als borge voor den Konſul, in de handen der Barbaren wou ſtellen. Ten zelven daage ontfing de Ruiter een ſchriftelyk antwoordt van de Douane op zyne twee brieven, daar zy in zeiden, *dat het gebruik van hun landt vereiſchte, dat men den Konſul niet toeliete aan zyn boordt te vaaren, voor dat een ander in zyne plaatze aan landt quaame, die zyn ampt waarnaame. Voorts dat ze bereidt waaren met hun vreede te houden, en met hun als broeders te leven: dat hunne woorden waaren vaſte woorden, en hunne verbonden vaſte verbonden: dat men, vreede begeerende, ſlechts iemandt aan landt zou zenden; en dan zou men ſtraks beginnen te handelen.* Men hadt hun aangaande den Konſul te gemoet gevoert, *indien gy in tydt van vreede met onzen Konſul dus vremdt handelt, wat zoudt gy dan wel doen in tyde van oorlogh?* Op dit zeggen hadden ze de ſchouders opgetrokken en gezweegen.

Gyzelaars, by de Ruiter geëiſcht. 22 *Jun.*

Als men hen niet verder kon brengen, verzocht de Ruiter, om d'onderhandeling niet langer uit te ſtellen, dat de Douane eenige voornaame perſoonen uit de hunnen aan zyn boordt zou zenden, om aldaar te verblyven, geduurende den tydt dat de Kommiſſaris Mortaigne, en de Fiskaal Viane, by de Heeren Staaten afgezonden om met hun te handelen, aan landt zouden zyn.

Antwoordt van de Douane of Regeering van Algiers. 23 *Jun.*

De Douane, of regeering, ſchreef ſtraks tot antwoordt, *indien gyluiden de wil hebt met ons in vreede te handelen, gy zult in alle zekerheit op ons woordt aan landt moogen koomen, zonder de minſte achterdocht of bekommering daar over te hebben. Die met een witte vlagge aan landt komt, zal zoo wel*

1664. *hier als door de gantsche werelt vryheit genieten; want zulks komt met onze wet overeen, daar niet aan te twyffelen is. Onze woorden zyn waarachtigh.*.

De vreedehandel wordt begonnen. 23 *Iun.*

Op deeze schriftelyke verzeekering voer de Kommissaris Joan Bartram van Mortaigne, verzelt met Jonker Reinout van Koeverden, des anderen daaghs, den drieëntwintighsten van Junius, aan landt. De Fiskaal Viane werdt door zyne ziekte verhindert de handeling by te woonen.

Voorstel van den Kommissaris Mortaigne.

Mortaigne zocht, volgens zynen last, te weegh te brengen, *dat men een' aanvang zoude maaken van 't lossen der gevangenen, volgens het laast gemaakte vreêverdragh: en dat men daarna zou handelen van eenige punten, raakende het volbrengen van 't verdragh.*

Antwoordt van de Douane.

Op dit voorstel antwoordde de Douane, *dat zy tot het wisselen der gevangenen, en 't lossen der oude slaaven niet konden treeden, voor dat ze wisten op wat voet de vreede zou worden geslooten of voltrokken.*

Mortaigne dringht op 't lossen der gevangenen.

De Kommissaris Mortaigne zeide, *dat zulks op zyn tydt zou geschieden, maar dat men de handeling met het lossen der gevangenen wel kon beginnen, en dat op dat goedt begin wel een goedt einde zou volgen.* Naa veele woorden en weêrwoorden beslooten die van de Douane, hunne meening op het stuk der vreedehandeling schriftelyk aan de Ruiter te zenden. In dat geschrift gaven ze hun oogmerk op deeze wyze te kennen,

Brief en voorstel van die van Algiers, aangaande den voet daar ze vreê op wilden maaken. 23 *Iun.* † *Contrabande.*

Indien gyluiden met oprechter harte genegen zyt vreede met ons te maaken, zoo lang als de werelt zal staan, zal ook de vreede aan onze zyde bestendig blyven: maar by aldien uwe scheepen d'onze in zee bejegenen, en dat uwe scheepen met verboode † goederen gelaaden zyn, dan zullen uwe Schippers daar niet van verzwygen, maar alles openbaaren, en zy zullen tot Algiers opgebraght, ontlaaden, en tot onzen voordeele verbeurt gemaakt worden: maar de vrachten zullen den Schipperen, rykelyker dan hun de Christenen beloofst hadden, betaalt worden. In gevalle ook d'onzen eenig schip ontmoeten, daar een of twee Hollanders op moghten zyn, en dat het een Staaten vlagge liet waaijen, en, door d'onzen verovert wordende, t'Algiers wierde opgebraght, dan zal de Nederlandtsche Konsul de zee- en vraghtbrieven van 't schip onderzoeken, en bevindende dat ze valsch zyn, zal 't schip aangehouden worden, en prys zyn. Indien ook door de vrachtbrieven beweezen wordt, dat in 't zelve schip eenige Hollandtsche goederen zyn geladen, dan zullen die by ons niet aangeroert, maar in handen van den Konsul vrygestelt worden; en wy zullen ons hier in naar de verklaaring van den Konsul draagen, en vrienden blyven als te vooren. Maar waarom of uit wat reeden hebt gyluiden twee van onze scheepen genoomen, en twee pryzen uit onze handen ontzet? Indien gyluiden moght zeggen, dat het is geschiedt ter oorzaake dat wy 't fluitschip den Tyger hebben genoomen, dan antwoorden wy, dat wy dat schip hebben opgebraght om dat daar een Venetiaansche vlagge, en Venetiaansche brieven in zyn gevonden, waar uit bleek dat het schip te Venetie t'huis hoorde, en dat de Kapitein daar vrou en kinderen hadde. Op de boven verhaalde voorwaarden zyn wy gezint vreede te maaken, daar wy nu antwoordt op verwachten. Van dat vreêbesluit zullen twee brieven geschreeven worden, waar van d'eene in uwe, en d'andere in onze handen zal blyven: op dat zoo lang de weerelt weerelt is, de vreede onverbreekelyk en vast magh blyven, en dat wy, zoo 't Godt belieft, altoos als broeders met elkandere moogen omgaan. Met dit geschrift quam de Kommissaris Mortaigne 's avondts aan de Ruiters boordt; doch als hy 's anderendaaghs

24 *Iun.*

gereedt stondt om met schriftelyk antwoordt aan landt te vaaren, zagh

men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

men twee zeilen ooſtwaart van de Hollandtſche vloot. Waar op de gantſche krygsraadt terſtondt by een werdt geroepen, en in beraadt geleidt, of men met de onderhandeling zou voortgaan, dan of men op die ſcheepen, op 't onzeker, jacht zou maaken, en de handeling afbreeken. Doch men beſloot, dat men zich ſtil zou houden, en voor al op de loſſing der ſlaaven arbeiden. Korts daarna zeilden twee Turkſche roovers binnen de moelje, en tegen den avondt noch een, dat de Hollanders met groot leedtweezen moſten aanzien. Het antwoordt dat de Kommiſſaris Mortaigne (die nevens Jonker van Koeverden weêr naar landt voer) ten zelven daage aan de Douane, ofte aan de Heeren Aly Aga, Tiahia Ojahia, Bachalas Maſul Aga, Bulkebaſſen en Odebaſſen, overleverde, was van deezen inhoudt, *Al waart 't dat wy de reeden van onze komſte voor deeze ſtadt langer verzweegen, echter houden wy voor gewis, dat niet alleen uwe Heerlykheden en d'ingezetenen van Algiers, maar ook een groot deel van de werelt niet onbewuſt is, uit wat oorzaak wy hier uit den naame en van weegen de Hoog. Moog. Heeren Staaten, onze Heeren en Meeſters, verſchynen. Want wie heeft geen kennis van het vreêverdragh, den twintighſten van November in den jaare zeſtienhonderttweeëntſeſtig, tuſſchen de hooghgemelde Heeren Staaten en deeze hooge Regeering van Algiers, door den Viceadmiraal de Ruiter geſlooten? Wie weet ook niet, dat het gemelde verdragh zyn begin neemt met de belofte, dat indien uwe oorlogsſcheepen onze koopvaarders moghten ontmoeten, zy de zelve geen leedt zullen doen, maar alle hunne ingelaadene goederen en perſoonen, van wat natie die moghten zyn, vry en onverhindert laaten paſſeeren? En dewyl dit eerſte punt uwe Heerlykheden niet min dan de geheele werelt bekent is, zoo konnen hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten niet bevroeden, onder wat dekſel, of ſchyn van reden, uwe Heerlykheden hebben konnen gedoogen, dat hunne onderdaanen dat gegeven woordt ('t welk tot die tydt toe zoo hoogh werdt geacht) zoo weinig ontzich hebben gedraagen, dat ze onze koopvaardyſcheepen niet alleen hebben berooft, maar eenige der zelve alhier t'Algiers opgebraght, de goederen prys gemaakt, en de perſoonen tot ſlaaven verkocht, zonder dat men op de meenighvuldige klaghten, door den Konſul van den Burg over die mishandelinge gedaan, de minſte voldoening of vergoeding heeft willen doen. Dit ſtrekt niet alleen tot ſmaadt van hunne Hoog. Moog. maar ook tot groote ſchaade van hunne onderdaanen. De Staaten der vereenighde Nederlanden hebben dat derhalven niet langer konnen gedoogen, zonder zich daar over gevoelig te toonen, en dienvolgens aan hunne Schoutbynacht Tromp ordre gegeven, dat hy niet alleen onze koopvaarders met de ſterke handt zou beſchermen, maar ook de verbreekers der vreede afbreuk doen. Dit zyn de redenen waarom de gemelde Schoutbynacht twee Algierſche roofſcheepen heeft genoomen, en met het zelve recht twee pryzen, by d'uwen t'onrecht genoomen, ontzet. Ook hebben uwe roofſcheepen, zonder eenige reeden, en met groot onrecht, het ſchip den Tyger genoomen, en t'Algiers opgebraght, als of dat ſchip, ter oorzaake van de vlagge en eenige brieven daar in gevonden, den Venetianen toequam: daar nochtans klaarlyk kan beweezen worden dat het zelve ſchip aan Hollandtſche reeders toebehoort, die, zoo wel als de Schipper, in Hollandt woonen. Doch dewyl de Hoog. Moog. Heeren Staaten vaſtelyk vertrouwen, dat uwe Heerlykheden door de gemelde mishandelaars verkeert bericht zy gedaan, en dat daar uit de misverſtanden zyn gereezen, zoo hebben hunne Hoog. Moog., als vreedelievende Overheden,*

1664. Beraadtſlaging over d'aankomſt van twee ſcheepen.

Antwoord op het voorſtel van de Douane. 24 *Iun.*

Beklagh over 't verbreeken der vreede, en de ſchaade 's Landts ingezetenen aangedaan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. *den, ons, om verder onheil voor te koomen, aan uwe Heerlykheden, en deeze doorluchtige vergaaderinge willen afzenden, omme als noch vergoeding en voldoening van de ſchaade, den hunnen door de roofſcheepen van Algiers, tegens het meergemelde vreêverdragh, aangedaan, afteeiſchen. Zulks doende, zyn wy gemaghtight niet alleen 't gemelde vreêverdragh te beveſtigen, maar ook, des noodts, tot wederzydts geruſtheit, verder te verklaaren, en te verbeteren; op dat het in der eeuwigheit vaſt en onverbreekelyk magh blyven.* Dit ſchriftelyk voorſtel was door den Viceadmiraal de Ruiter, en voorts door Mortaigne en Viane onderteekent. Over den eiſch der vergoeding van 't geen die van Algiers, ſedert den twintighſten van November des jaars zeſtienhondertentweeentſeſtigh tot op deezen dagh toe, hadden gerooft en genoomen, ſtondt men verſtelt. Daar over vielen veele woorden. De Turken zeiden, dat ze de Hollandtſche ſcheepen op zee wilden onderzoeken, en de vreemde goederen tot prys maaken: dat men de ſchaade, wederzydts gedaan en geleden, tegens den anderen ſtellende, en elkanderen quytſcheldende, daar op de vreede kon ſluiten. Mortaigne verklaarde, daar toe geen laſt te hebben, maar tot het tegendeel, te weeten, vergoeding der ſchaade te eiſchen. Voorts ſtondt hy op den eiſch van *Vry ſchip, vry goedt, vry volk*, en verzocht ſchriftelyk antwoordt. De Douane zeide, dat ze niet kon antwoorden, om dat de vergadering niet vol was. Des anderendaaghs voer de Heer Mortaigne met Jonker van Koeverden weêr aan landt, maar men quam elkanderen niet naader. Elk bleef by zyn' eiſch. Die van de Douane begeerden te weeten, hoe veel Turken dat men, als men tot de wiſſeling zou koomen, voor een Chriſten ſlaaf zou willen geven. Mortaigne antwoordde, man voor man, yder naar zyn ſtaat en waarde, te willen wiſſelen. Hier op verklaarden die van de Douane, dat ze dat niet wilden doen, maar ten minſten drie Turken voor een' Chriſten begeerden. Voorts zeiden ze, dat Mortaigne wel wiſt op wat voet de Heeren Staaten hem hadden belaſt de vreede te ſluiten, en begeerden, dat hy zich, zoo wel op het een als op het ander, terſtondt zou verklaaren. Hy zeide, dat hy zulks niet kon doen zonder zich met de Heeren de Ruiter en de Viane, zyne laſtgenooten, te beraaden, en derhalven aan boordt zou vaaren, om met hun te ſpreeken: verzoekende, dat ze desgelyks hun uiterſte meening en beſluit by geſchrift zouden ſtellen. Hier op beloofden ze, tegens den achtentwintighſten der maandt, naa dat hunne groote vergaadering haare verklaaring op het ſtuk der vreede zou hebben gedaan, hun antwoordt ſchriftelyk over te geven. Zy beklaagden zich ook aan de Heeren Mortaigne en Koeverden, dat men de gevange Turken en Mooren, die op de Hollandtſche ſcheepen waaren, (dit gerucht liep toen door de ſtadt) hardt handelde, en dat ze aan handen en voeten met zwaare keetenen waaren belaaden. Hier op heeft Mortaigne, toen hy weer aan boordt quam, al de gevange Turken, in 't byzyn van den gevangen Turkſchen Kapitein, daar over ondervraaght: maar zy verklaarden eenpaarighlyk, dat men t'onrecht over quaadt onthaal hadt geklaaght. Dit betuigden ze by monde, en ook met een ſchrift, dat aan de Douane werdt overgezonden. Men hadt op de Hollandtſche ſcheepen, behalven den Turkſchen Kapitein, noch drie Onderkapiteinen, drie Bulkebaſſen, en twee Houtebaſſen, zevenentwintig Turken en ettelyke Mooren, die al t'zaamen met een' brief aan de Douane verzochten, dat yder, hooft voor hooft, tegens een' Chriſten van hunnen ſtaat moght geloſt worden, en de Turkſche Kapitein zocht te weeg te

Eiſch van vergoeding der ſchaade, met aanbieding van vreede.

Woorden daar over gevallen.

De Hollanders eiſchen vry ſchip, vry goedt.

Naader handeling. 25 *Iun.*

Beklag der Turken aangaande de ſlaaven op de Hollandtſche vloot.

Onderzoek daar op gedaan.

te brengen, dat men hem voor den Schipper van 't schip den Tyger zou 1664.
verwisselen. Vyfentwintig van deeze slaaven waaren door den Schoutbynacht Tromp, en den Kapitein Schey, genoomen: twee by de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam vry gegeven; vier te Kadix gekocht, en noch zes by eenige Spanjaarden in Spanje medegegeven, om tegens hunne landtsluiden te lossen. D'andere Turken uit de roofscheepen, onder 't beleidt van Tromp verovert, bekoomen, waaren in Spanje verkocht. De Fiskaal der vloote Mr. Gilbert de Viane, die zes daagen ziek was geweest, overleedt eindelyk op den zevenentwintighsten van Junius, des morgens, twee uuren naa middernacht. Hy hadt den Viceadmiraal de Ruiter in verscheide tochten, in de Middellandtsche zee, in Denemarken en elders, etlyke jaaren lang vergezelschapt, en 't gemeen, in veele gewichtige zaaken, met goedt beleidt en trou ten dienst gestaan, ook verscheide handelingen met de Turken helpen sluiten: weshalven de Heeren Staaten, ten aanzien van zyne bequaamheit en kennisse van zaaken, hem ook gelast hadden, nevens de Ruiter en Mortaigne, deezen vreedehandel te helpen uitvoeren. Men verzocht en kreegh verlof van de Douane, om zyn lichaam aan landt te begraaven. Hier toe werdt een plaatze aan een zandtbaay, ontrent een myl bewesten de stadt Algiers, daar men de Fransche en Engelsche Konsuls plag te begraaven, aangeweezen. Men zette 't lyk ontrent den middagh in de Ruiters sloep, die, met noch vier andere sloepen, met witte vreedevlaggen, (daar zich de Kapitein en Schoutbynacht van der Zaan, Jonker van Koeverden, en andere vrywillige vrienden, in begaaven) onder 't geley van ettelyke soldaaten, naar landt voer: daar men 't lyk ter aarde braght, onder 't geluidt van vierentachtig eerschooten, die uit de scheepen geschiedde; zonder dat hun iemandt in 't begraaven de minste verhindering deê. Doch den volgenden nacht werdt het lyk, door eenige Turken en Mooren, opgegraven, en de kist opgebrooken, meenende dat hy met eenig goudt of juweelen was begraaven: maar niet vindende, hadden ze 't linne laaken, daar men 't lichaam in hadt gewonden, meêgenoomen, en lieten 't zoo ongedekt leggen. Dan toen de Konsul over die grafschending klaaghde, toonde de Douane daar over groot misnoegen: gaf last dat men 't lyk weêr zou dekken, en naar behooren begraaven. Ook liet men den Schout aanzeggen, dat, byaldien hy den man, die zulks gedaan hadt, niet kon vinden, men hem zelf met zyne dienaars aan den lyve zoude straffen. Dien zelven dagh zondt de Viceadmiraal Meppel zestien Turken of Mooren naar landt, waar tegens weêr zes Hollandtsche slaaven aan zyn boordt quaamen; volgens zeker verdragh tusschen de Turken en een' Schipper van Hoorn gemaakt, waar by bedongen was, dat de gemelde zestien Mooren tegens hem, en elf van zyn scheepsvolk, zouden worden verwisselt: doch de helft van die twaalf, en daar onder ook de Schipper, waaren in de slaaverny gestorven. Daarna ontfing de Ruiter het schriftelyk antwoordt van de Douane, op het voorstel, door Mortaigne den vierentwintighsten voorgedragen en overgegeven. Dit antwoordt, in d'Arabische taale geschreeven, gaf genoegh te kennen, dat ze niet in den zin hadden ter goeder trouwe te handelen: want zy beweerden, dat ze by 't eerste punt der gemelde vreede hadden bedongen, *de Nederlandtsche scheepen t'onderzoeken, en de vreemde goederen te moogen prys maaken.* Ook schreeven ze aangaande den Konsul, *Indien gy geene vreede met ons wilt maaken, dan kont gy uwen Konsul, dewyl gy hem in vreede hier hebt gebraght, ook vry en in vreede met u neemen,*

De Fiskaal der vloote Mr. Gilbert van Viane sterft voor Algiers. 27 *Iun.*

Zyne begraafenis. 27 *Iun.*

Verwisseling van zestien Turken tegens zes Christenen. 28 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. *men, mits dat hy zyne schulden betaale.* De Ruiter en Mortaigne hunnen brief geleezen hebbende, konden zich niet genoeg verwonderen, dat ze zeiden de vreede te willen houden, en dat ze 't eerste punt van 't vreêverdragh met het onderzoeken der scheepen en 't uitlichten der vreemde goederen wilden breeken: ook toonden ze in hun antwoordt, met het zenden van het afschrift van dat eerste punt, en van 't eigen verdragh, in 't Arabisch geschreeven, het tegendeel, en bleeven aanhouden op den voorgaanden eisch. Doch de Turken verklaarden eindelyk aan den Konsul van den Burg, *dat ze zulk een vreede, zonder onderzoek van de scheepen en verbeurtmaaking van vreemde goederen, niet begeerden:* daar by voegende, *dat ze de slaaven voor den eersten inkoop niet wilden laaten volgen, maar dat men met hunne eigenaars of meesters* † *over den prys zou moeten verdragen.* Zy schreeven toen ook een' brief aan de Ruiter en zyne Kapiteinen, die dus luidde, *De groetenis aan den Heere Generaal, en alle Kapiteinen, groot en kleen. Wy hadden met u luiden stilstandt gemaakt voor zes maanden, en in die zes maanden is niemandt van u luiden by ons verscheenen, en volgens d'afspraak hebben wy dien tydt verwacht, zonder eenige van uwe scheepen aan te roeren, nochte eenige der zelver goederen daar uit te lichten: en dewyl gy luiden in den bestemden tydt niet zyt gekoomen, hebben wy de vreede daar door als voor gebrooken gehouden. Waar van gy luiden de schuldt hebt, en niet wy.* Dus pooghden ze de schuldt van 't verbreeken der vreede, of stilstandt van vyandtschap, van zich af te wenden. Daar noch byvoegende, *Indien gy luiden dan nu geen vreede wilt maaken, in voegen als wy u schriftelyk hebben opgestelt, zoo zullen wy uwen Konsul hier houden, tot dat gy luiden onze gevangens aan landt zult hebben gezet, en dan zullen wy uwen Konsul desgelyks aan boordt zenden. In vreede zyt gy gekoomen, in vreede kont gy gaan. Maar indien gy onze slaaven niet aan landt wilt zenden, zoo zal uw Konsul hier blyven zitten.* Dit streedt tegens hunne eige aanbieding, 's daags te vooren by geschrift gedaan. Maar deeze Barbaaren maakten zoo weinig werks van hun woordt, als van 't gemeene recht der volken. De Konsul verzocht en badt, met verscheide brieven, aan de Ruiter geschreeven, dat men hem doch onder die Barbaren niet in slaaverny zou laaten. De Krygsraadt der vloot werdt hier over vergadert. Men overwoog zyn verzoek, en verstondt, dat het smaadelyk voor den Staat zou zyn, indien men de Konsul daar in de banden liet blyven, met gevaar van door de Barbaren mishandelt te worden, gelyk d'Engelsche Konsul. Dees hadt de steenkar, als een paardt, moeten trekken, en werdt van de jongens met vuiligheit en steenen zoodaanig beworpen, dat hy in onmaght viel. Daarna hadt men hem met slaagen weêr opgejaaght, en met een yzre keeten van vyftig ponden zwaarte geboeit. Voorts liet men hem met eenige Engelsche koopluiden in de bangert van de Douane gekeetent bewaaaren, en gaf hem zoo weinig broodt en water dat hy van honger en dorst zou hebben moeten vergaan, indien hem de Hollandtsche Konsul in zynen noodt niet hadt verzorght. Ook hadt men de Turken te deezer tydt hooren zeggen, *indien d'Engelschen met hunne vloote wederom voor de stadt Algiers koomen braveeren, en hunnen Konsul begeeren, dan zullen wy hem in een stuk geschut steeken, en schieten hem naar hunne vloot toe.* Dewyl men dan van hunne wreedtheit en trouloosheit niet dan quaadt verwachtte, was men te meer voor den Nederlandtschen Konsul bekommert. Ook hadt men last, dat men hem, (volgens den inhoudt van het be-

De Turken verdraaijen het eerste Artykel van het vreêverdragh. 28 *Iun.*

En begeeren geen vreede onder beding van vry schip, vry goedt. 29 *Iun.*

† *Patroonen.*

Hun brief aan de Ruiter. 29 *Iun.*

Hunne onredelyke eisch, en dreiging van den Konsul te zullen houden.

Verzoek van den Konsul. 29 *Iun.*

Men hadt d'Engelsche Konsul wreedelyk mishandelt. *Zie Aitzema* XLIV. 130.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

Beraadtſlaging van de Ruiter met zyn' Krygsraadt over het loſſen van den Konſul. 29 Iun.

berichtſchrift †, by de Heeren Staaten aan de Ruiter, Mortaigne, en Viane gegeven) indien men de handeling afbrak, op de beſte en bequaamſte wyze moſt zien aan boordt te krygen. Hier by werdt aangemerkt, in gevalle men hem, met zynen Schryver en drie dienaars, daar liet blyven, dat dan de Heeren Staaten hem, en de zynen, daarna tot veel hooger prys zouden moeten loſſen, dan de begeerde Turken waardigh waaren. Men oordeelde dat de Konſul, met zynen Schryver, en zyne drie dienaars, (die vrygekochte ſlaaven waaren, en dertienhondert en vyfentwintig ſtukken van achten hadden gekoſt) t'zaamen, als men den Konſul met zyn' Schryver op vierduizendt ſtukken van achten reekende, op vyfduizendtdriehonderdt en vyfentwintig van zulke ſtukken zouden ſtaan, en dat d'aanſtaande teerkoſten van den Konſul en zyn gezin in 't jaar wel tweeduizendt ſtukken van achten zouden beloopen: zoo dat de Staat ten leſte wel zeven of achtduizendt ſtukken van achten voor hem, en de zynen, zou moeten betaalen: daar noch byquam 't gevaar van de ſteenkar te moeten trekken, en in zwaare keetenen geſlooten te worden, tot groote ſmaadt van de Heeren Staaten der vrye Nederlanden. Hier tegens werdt uitgereekent, dat de zevenendertig geëiſchte Turken in Spanje, als men ze zou verkoopen, niet meer waardigh zouden zyn dan yder tzeventig van zulke ſtukken, dat niet meer zou bedraagen, voor den gantſchen hoop, dan ontrent drieduizendt ſtukken van achten, 't welk veel verſcheelde van zeven of achtduizendt van de zelve ſtukken, die men daarna voor den Konſul, en de zynen, zou moeten opbrengen. Derhalven werdt by de Ruiter, Mortaigne, en den gantſchen Krygsraadt eenpaariglyk goedtgevonden en beſlooten, de gevange Turken en Mooren tot verloſſing van den Konſul aan landt te zenden.

Men beſluit hem voor de Turkſche ſlaaven te wiſſelen.

Dertig Turken worden aan landt gebraght. 30 Iun.

Den volgenden morgen liet men achtentwintig van de gevange Turken met twee ſloepen naar Algiers brengen: ook zyn toen noch twee Turken, die anderen toebehoorden, ſteelsgewys in de ſloep geraakt, zoo dat 'er dertig aan landt quaamen: te weeten, vyfentwintig door Tromp en Schey genoomen, en noch vyf anderen. Doch de Turkſche Kapitein, die onder dat getal was, gaf, voor de Douane koomende, te kennen, dat de Ruiter noch zeven, zoo Turken als Mooren, in zyn ſchip hadt. Hier op beſloot de Douane, den Konſul zoo lang te houden, tot dat men ook die andere zeven ſlaaven aan landt zou zenden. De Ruiter hadt die aan boordt gehouden, om dat ze den Staat niet toebehoorden, en meeſt in Spanje op de vloot waaren gebraght, op dat men daar Spaanſche Chriſtenen voor zou wiſſelen: dan toen hy zagh dat de Douane, tegens alle reeden, daar op ſtondt, en dat 'er des Konſuls vryheit aan hing, beſloot hy, met den Heer Mortaigne, ook dit over te ſtappen, om den Konſul te verloſſen. Hy zondt ze dan ten zelven daage naar de ſtadt, daar men toen den Konſul ſtraks ontſloeg, die tegens den avondt met de ſloep, die de leſte Turken hadt aan landt gebraght, nevens de zynen, aan de Ruiters boordt quam, tot geen kleene blydtſchap des verloſten, en van zynen verloſſer, die hem met zeven eerſchooten verwellekomde. De Ruiter hadt, toen hy de leſte ſlaaven zondt, met een beleefden brief verzocht, dat de Douane, dewyl hy zoo veele ſlaaven, (en daar onder eenigen die anderen toebehoorden) op hunne begeerte, voor den Konſul, dien ze met geen recht konden houden, vry liet, ook den Schipper van den Tyger, en ettelyke Hollandtſche ſlaaven, uit beleeftheit, zouden ontſlaan. Maar dat verzoek ſloegen ze in den windt. Daarna werdt een aanvangk gemaakt van 't loſſen der Chriſte Hollandt-

De Turken eiſchen noch zeven ſlaaven.

Die men hun toezendt.

De Konſul wordt los gelaaten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. landtſche ſlaaven. De Konſul van den Burg hadt ſedert het maaken der vreede op zyn geloof dertien ſlaaven geloſt, welker losgeldt naa d'aankomſt van de Ruiter was betaalt. Voorts zyn 'er den eerſten, tweeden en derden van Julius noch ontrent vyfenvyftig ſlaaven vrygekocht. Onder die geloſte ſlaaven was ook een Alkmaarder, Evert Gerritszoon, een jongeling van drieëntwintig jaaren, die, toen eenige van zyne makkers met blydtſchap naar de Nederlandtſche ſcheepen voeren, aan landt bleef ſtaan, daar men niet goedts uit vermoedde. Ook vonden hem de loſſers den volgenden dagh noch in de ſtadt, en pooghden hem, eerſt met goede woorden, en daarna met geweldt, aan boordt te brengen. Maar hy riep eenige Turken en Mooren te hulp, die hem ſtrax by ſtonden, en in 's Konings huis braghten, daar hem, als een verloochenaar van den Heere Chriſtus, en zynen godtsdienſt, de kruin werdt geſchooren.

Vyfenvyftig ſlaaven geloſt.

Een geloſte ſlaaf blyft aan landt, en verloochent Chriſtus en zyn' godtsdienſt.

Groote onbillykheit van die van Algiers.

3 Jul.

Geduurende dat loſſen, werdt in de Douane beſlooten, en vaſtgeſtelt, dat de Hollanders vier ſlaaven tot een hoogen prys zouden loſſen: en als men daar toe niet wou verſtaan, en zich over hunne onbillykheit beklaagde, eiſchten zy 't loſſen van drie vreemdelingen van Lubek. Hier voor begeerden ze veel geldts, en lieten de Ruiter aanzeggen, dat men die moſt vrykoopen, of dat ze niet zouden toelaaten dat 'er meer Hollandtſche ſlaaven zouden worden geloſt, noch aan boordt gebraght. Ook zagh men dat de prys der ſlaaven daagelyks meer en meer rees, zoo dat men nu geen Chriſtenen zou konnen los koopen dan voor driehonderdtenvyftig ſtukken van achten het ſtuk, 't welk wel hondert ſtukken van achten boven den eerſten inkoop was. Dies werdt eindelyk by de Ruiter en zynen Krygsraadt verſtaan, dat men die van Algiers niet langer in hunne onredelyke begeerte zou te wil zyn: maar de loſſing ſtaaken, aan die van de Douane hunne onbillykheit by geſchrift voor oogen ſtellen, en hun den oorlog aanzeggen. Dit geſchiedde den vierden van Julius met een brief, door de Ruiter en Mortaigne onderteekent, in welken zy die van Algiers aanweezen, hoe ze het gemaakte vreêverdragh eerſt hadden gebrooken: en wat 'er van der Staaten zyde gedaan was om de vreede te herſtellen: hunne onbillykheit ontrent den Konſul van den Burgh, tegens het recht der volken, gepleeght: ook ontrent het loſſen der Hollandtſche ſlaaven, en den drang, die men pooghde te gebruiken om hen te dwingen dat ze ſlaaven zouden loſſen, die van hun volk niet waaren. *Al die geweldenary*, zeiden ze in 't ſlot van den brief, *was ſtrekkende tot oneere van den Staat der vereenighde Nederlanden, en tot ſchaade van hunne goede onderdaanen, die by hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten niet langer kon geleeden worden. Waar over zy Kommiſſariſſen, uit den naame van hunne Hoogmoogentheden, hunne Heeren en Meeſters, aan die van de Douane en hooge regeering te Algiers de vreede en vriendtſchap opzeiden, en den oorlogh verklaarden: voor Godt en de werelt betuigende, dat ze onſchuldig wilden zyn van al het bloedt dat daar over kon worden vergooten.* Deezen brief, met noch een' anderen brief, tot naarichting en vertrooſting der Hollandtſche ſlaaven, die men niet kon loſſen, liet de Heer de Ruiter, door een ſloep, aan een vaartuig, dat achter de moelje lag, beſtellen, en de blaauwe vlagh waaijen, om t'zeil te gaan: doch 't werdt zoo ſtil dat men moſt blyven leggen. Den volgenden nacht waaghden vyf Chriſte ſlaaven hun leven, om vry te worden. Zy begaven zich te water, en zwommen naar de ſcheepen. Een Venetiaan, doch t'Amſterdam woonende, quam 's morgens vroeg aan 't boordt van den Viceadmiraal Meppel,

Waar over beſlooten wordt, het loſſen der gevangenen te ſtaaken, en hun den oorlogh aan te zeggen.

4 Jul.

Brief tot dien einde aan de Douane gezonden.

Vyf ſlaaven bergen zich met zwemmen aan de ſcheepen.

1664.

pel, en twee Hollanders, een Noorman, en een Spanjaardt, raakten aan 't boordt van den Kapitein Sweers. De Hollandtsche vloot ging den zelven morgen van Algiers t'zeil. De Ruiter stelde zynen koers met de zes Amsterdamsche scheepen naar Alikante, om van daar hunne Hoogh-moogentheeden, en de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam den uitslagh van d'onderhandeling met die van Algiers te verwittigen, en naar brieven uit het vaderlandt te verneemen. De Viceadmiraal Meppel zeilde met den Schoutbynacht Aart, en den Kapitein Jan van Nes, gebroeders, naar de kaap van sint Martyn en Valentia, om zich van water te verzien. De Kapitein Haakswant, als Schoutbynacht, werdt, nevens de Kapiteinen Pomp en 't Hoen, naar Majorka gezonden, om daar eenige lyftoght af te haalen. Daarna zouden Meppel, en d'andere Bevelhebbers, den Viceadmiraal de Ruiter tusschen Sint Martyn en Yviça al kruissende verwachten. Den zevenden der maandt quam de Ruiter met zyne zes scheepen voor Alikante, daar hy ten zelven daage zyne brieven afvaardigde. Met eene zondt hy de lyst der verloste slaaven, en 't geen datze hadden gekost, zoo wel de geene die door den Konsul van den Burg, voor zyne komst, waaren vry gekocht, als die men geduurende zyn verblyf voor Algiers hadt gelost: te weeten, dertien door den Konsul, die met d'onkosten boven de kooppenningen vierduizendt eenhondert en veertien stukken van achten en twee reaalen hadden gekost: en noch vyfenvyftig slaaven, door d'ordre, by hem en den Kommissaris Mortaigne gegeven, gelost, die gekost hadden veertienduizent negenhondert en taghtig stukken van achten en vier reaalen, t'zamen negentienduizendt en vierentnegentig stukken van achten en zes reaalen, 't welk in Hollandtsch geldt ontrent vyfenveertigduizendt achthondert en vyfentwintig guldens bedroeg. Op den zelven dagh dat de Viceadmiraal de Ruiter voor Alikante quam ontfing hy 's avondts een' brief van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, geschreeven den zesentwintighsten van May, dienende om hem bekent te maaken, *dat d'Engelschen onlusten opwierpen tot laste van den Staat: doch dat men vertroude dat de beduchte ongemakken zouden weghgenoomen worden, en dat daar toe by en van weegen hunne Hoog. Moog. alle noodige voorzieningen werden gedaan. Dat men derhalve noodigh hadt geacht, hem daar van te verwittigen; op dat hy door byzondre tydingen niet zou worden misleidt †, of buiten zyn plicht ‡ vervoert: en hem te beveelen, met d'Opperhoofden, Kommandeurs en Kapiteinen van 't Engelsche volk in die gewesten, tot naarder ordre, het noodig onderling verstandt, en behoorlyke vriendtschap, volgens zyn berichtschrift ⸸, t'onderhouden †: nochtans met zoodaanige voor- en omzichtigheit †, dat hy zich buiten gevaar zoude houden van verrast oft overvallen te worden, in gevalle de zaake, buiten hoope, tot meerder verwydering en vreedebreuk * moght komen uit te barsten, 't welk van die zyde zoude moeten beginnen, en van dezer zyde niet eerst aangevangen worden: daar van men hem vervolgens, en des noodts, by een byzonderen boode ⸸ zoude verwittigen: waar naar hy zich in 't verdeelen ofte byeenhouden van de esquadres zou konnen richten: ook in 't geeven van kennisse, door een post, aan hunne Ed. Moog. in gevalle hy zoude verneemen dat de Viceadmiraal Lauson, met zyne geheele vloot, die gewesten schielyk zoude koomen te verlaaten. Ten welken einde hy des zelfs bedryf, zoo veel doenlyk was, zoude doen waarneemen en naaspeuren: belastende ook alle zyne onderhebbende Bevelhebbers en Kapiteinen, zich daar naar te richten, en, om*

De vloot gaat t'zeil. 5 *Jul.*

De Ruiter komt voor Alikante. 7 *Jul.*

De Ruiter ontfanght een' brief van de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, hem verwittigende van de zwevende onlusten met d'Engelschen, met last van zich vriendelyk en voorzichtig ontrent hen in die gewesten te dragen.

† *Geabuseert.*
‡ *Devoir.*
⸸ *Instructie.*
† *Conserveren.*
† *Circumspectie.*
* *Rupture.*
⸸ *Expresse.*

 de

1664. *de voorschreeve redenen, wel op hunne hoede te zyn, zonder ietwes daar van aan de voorschreeve Engelsche Bevelhebberen te laaten blyken, ofte eenige redenen tot aanstoot te geven: en dat hy ook onder de handt alle voorbyzeilende koopvaardyscheepen deezer Landen zou doen waarschouwen.* Uit dit schryven kan men afneemen, hoe te deezer tydt de vonken vast smeulden, die eerlang tot een grouwzaamen brandt van oorlogh tusschen Engelandt en de vereenigde Nederlanden uitborsten. Wat naayver van staat, wat opgevatte wederwil, wat ingebeeldt ongelyk, wat geheugenis van ouden smaadt, wat vergeetelheit van versche weldaaden, wat begeerte om zich tot naadeel der naagebuuren te verryken, zich de meesterschap der zee aan te maatigen, en aan yder de wet te zetten, daar oorzaak toe gaf, zal ik hier niet ontvouwen, om niet te verre van 't ooghmerk deezer Historie af te treeden. Doch die daar breeder bericht en klaarder opening van begeert, leeze de Historien van Staat en oorlogh, die de voorvallen van dezen tydt beschryven †.

† *Zie Aitzema* XLI. 756. XLII. 902. XLIII. 1117. 1118-1119. XLIV. 64. 65. 68-78. 79-84. 86.. 90-95-99.

Naa dat de Ruiter het gemelde aanschryven hadt ontfangen, en den inhoudt aan zyne Kapiteinen bekent gemaakt, ging hy met zes scheepen, die zich met water, en ververssching, zoo veel doenlyk was, (want men kon hier geen vrye landing bekomen) hadden voorzien, den elfden weêr onder zeil, om den Viceadmiraal Meppel, den Kommandeur de Wildt, en den Schoutbynacht Aart van Nes, met d'overige scheepen, by de kaap van Sint Martyn op te zoeken. Hy zondt zyn Schoutbynacht van der Zaan, met de Kapiteinen Isaak Sweers, en Jakob Korneliszoon Swart, om twee koopvaardyscheepen tot ontrent Yviça te geleiden, en dan weêr by de vlag te koomen. Daarna Meppel ontmoettende, verstondt hy dat zyne scheepen te Valentie vrye landing en goedt water hadden bekoomen. Waar op hy goedt vondt ten eersten derwaart te zeilen, en zyne scheepen beter te voorzien: want het water dat men t'Alikante hadt gehaalt, was zoo brak en salpeterachtig, dat men 't naaulyks kon gebruiken om te drinken, of te kooken, 't welk een groot gebrek is voor een vloot van scheepen.

De Ruiter komt voor Valentie. 15 *Jul.*

Den vyftienden der maandt quam de vloot in 't gezicht van Valentie, by de mondt van de stroom Turias, weleer Guadalaviar genoemt, op de reede, voor het dorp Grao, ten anker; en men verkreeg 's daaghs daar aan niet alleen 't verlof der vrye landing, maar verscheide Spanjaarden van naame quamen den Viceadmiraal de Ruiter op zyn schip begroeten. Ter zelve tydt is ook de Schoutbynacht van der Zaan, met de Kapiteinen Sweers en Swart, op de reede van Grao aangekoomen.

Wordt van den Onderkoning ter maaltydt genoodight. 17 *Jul.*

Den volgenden dagh liet de Markgraaf van Sint Roman, Onderkoning van Valentie, den Heer de Ruiter, nevens zyne andere Bevelhebbers, ter maaltydt noodigen. Hy ging met de zynen by het dorp Grao aan landt, en d'Onderkoning zondt drie karossen, om hen af te haalen. In d'eerste karos zat de Heer de Ruiter, de Stadtvooght † van Valentie, de Kommandeur de Wildt, de Kapitein van der Zaan, Jonker Engel de Ruiter, en Jan Pauluszoon van Gelder, voorzoon van de Ruiters huisvrouw; de tweede karos voerde den Kommissaris Mortaigne, en eenige Bevelhebbers: en in de derde koets was 't ander gevolg. Zy reden langs een vermaakelyke wegh met schoone lusthoven beplant, en zaagen de zywormen by duizenden in de moerbesieboomen zitten. Buiten het dorp Grao koomende, werden ze met het losbranden van 't geschut, en in de stadt, voor het paleis van den Onderkoning, met trompetteklank en schalmeyspel vereert. D'Onderkoning, hun daar verwelkomende, hadt een bril op de neuze, naar 't gebruik der Spanjaarden,

† *Gouverneur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

En Koningklyk onthaalt.

tot betoog van deftigheit. Toen ging men ter taaffel, daar veele Graven met de Hollanders aanzaaten, en de ſpyze in 't zilver werdt opgediſcht. 'T onthaal was koningklyk. Naa de maaltydt danſten eenige Edelen en Joffrouwen een dansſpel †, met kaſtitjetten, dat is Spaanſch ſpeeltuig daar men meê op de vingers klonk, en twee jonge maagden ſpeelden op de harp. De Heer de Ruiter bedankte den Onderkoning, met beleefde woorden, voor de vriendtſchap en gunſt, aan de Hollandtſche oorlogs vloote, door 't vergunnen der vrye landing, beweezen. Daar d'Onderkoning op zeide, *dat hy daar toe laſt hadt van zynen Koning, en zelf wel wiſt wat zulk een vloot van noode hadde: dat ze geen goedt water kon ontbeeren.* Geduurende de maaltydt toonde d'Onderkoning zich zeer geneegen om 's Landts vloot te zien. Hier op noodigde hem de Viceadmiraal tegens den volgenden middagh aan zyn boordt. Hy beloofde te koomen, doch tegens den avondt, als de meeſte hitte der zonne zou voorby zyn. Daarna braght men de Ruiter ontrent den avondt met zyn gezelſchap, onder 't geley van vyftig ruiters, en 't losbranden van 't geſchut, daar 't Admiraalſchip op antwoordde, met de karoſſen weêr naar 't dorp Grao, op het ſtrandt. Doch de zee brandde zoo hardt aan, dat de ſloepen byna in de grondt raakten. Dies begaf zich de Ruiter in een Spaanſche bark, die hem buiten de barning braght, en raakte met den donker aan boordt: maar d'andre Bevelhebbers moſten om 't harde weder in het dorp Grao vernachten. Des anderendaags quaamen veele menſchen de Hollandtſche oorlogſcheepen bezien: ook voer d'Onderkoning, met den Stadtsoverſte, en andere Grooten, 's avondts ten vyf uuren aan de Ruiters boordt, die hen met veel bewys van eere ontfing, en beleeſt onthaalde. T'zyner aankomſt vereerde hem alle de ſcheepen der vloote, elk naar rang, met eenige eerſchooten: en op de zelve wyze voer hy ook 's avondts, ontrent het ondergaan der zonne, onder 't losbranden van 't geſchut, met groot genoegen weêr naar de ſtadt.

† *Balet.*

D'Onderkoning komt aan de Ruiters boordt. 18 *Jul.*

De vloot gaat weêr t'zeil. 19 *Jul.*

Ondertuſſchen hadden zich de ſcheepen van water, dat daar zeer verſch en zoet valt, voorzien: en de Ruiter ging den negentienden weêr onder zeil, quam ontrent den avondt by den Viceadmiraal Meppel, en den eenentwintigſten voor Alikante, daar hy een brief ontfing, van gelyken inhoudt als de voorgaande van den zesentwintighſten May. Daar op werdt by den Krygsraadt goedt gevonden, met de vloot Weſt aan te zeilen, tot voor Malaga, wel verſpreit: te weeten, de Ruiter met de zes Amſterdamſche ſcheepen naar de Barbariſche, en van Meppel met d'andere zes naar de Chriſte kuſt: voorts dat ze alle Nederlandtſche koopvaardyſcheepen, hun ontmoetende, onder hunne beſcherming zouden neemen, en, zoo veel als doenlyk was, geleiden. Men vernam midlerwyl, al kruiſſende, naar de toeſtandt en 't bedryf der Engelſchen in dat geweſt, die noch niets ondernaamen. Daar was toen ter tydt t'Alikante en in andere Spaanſche ſteeden een groot geroep van oorlogh, die tuſſchen d'Engelſchen en de Hollanders zou ontſtaan. De Ruiter geleide te dier tydt, laveerende en kruiſſende, drie Amſterdamſche koopvaarders tot Malaga toe, daar hy den negenentwintigſten der maandt aanquam. Doch toen hy zyn ſloep met de gezondtbrieven van Valentie en Alikante naar landt zondt, hadden de Spanjaarden eenige ſoldaaten aan ſtrandt geſtelt om 't landen te beletten. Men weigerde de gezondtbrieven aan te neemen, of te hooren leezen. Zy zeiden, dat de Stadtsoverſte op nieuw brieven van den Koning hadt ontfangen, met ſtreng bevel, dat men de Hollandtſche oorlogsvloot in de Spaanſche havens geen vrye

Komt voor Alikante. 21 *Jul.*

Ordre op de verdeeling en koers der vloote.

De Ruiter komt voor Malaga. 29 *Jul.*

De Koning van Spanje verbiedt de Hollandtſche vloot vrye landing toe te laaten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. vrye landing zou vergunnen. De Ruiter liet hun vraagen, *hoe lang dit verbodt zou duuren?* daar op geantwoordt werdt, *dat zy 't niet wiſten.* Het quam hem vremdt voor, dat men hem en de zynen te Malaga de vrye landing weigerde, en te meer toen hy verſtondt dat men d'Engelſchen, onder den Viceadmiraal Lauſon, die zoo wel van Algiers, daar de peſt was, quaamen dan de Hollanders, te Kadix vryheit van landing gaf, en gedoogde dat ze hunne ſcheepen daar ſchoonmaakten. Hy verſtondt ook dat d'Engelſchen daar noch laagen, en uitſtrooiden, *dat ze met de Hollanders eerlang in oorlog zouden zyn.* De Ruiter meende, dat men hem en de zynen ettelyke legdaagen behoorde te ſtellen, en naa 't verloop van dien tydt, *vryheit van landing te geven*, zeggende, *dat men, dat weigerende, met hem en de zynen harder handelde, dan met de ſcheepen die uit d'allerbeſmetſte en peſtigſte ſteeden van Italie quaamen.* Hy vertoonde ook *dat in de gantſche vloot byna geen zieken waaren, en niet een die de peſt hadt*, maar 't moght niet helpen. Den leſten dagh der maandt ging hy weêr onder zeil naar de kaap van Molina, daar men eenig water haalde. Toen hieldt hy zich ettelyke daagen al kruiſſende af en aan tuſſchen de kaap van Molina en de Barbariſche kuſt. Korts daarna quam hy ontrent Molina by Meppel en d'andere ſcheepen. Hy liet toen den Krygsraadt by een roepen, daar overleit werdt wat men met de vloot zou doen. Men vondt zich zeer verleegen. De ſcheepen waaren in vyf maanden niet ſchoongemaakt, en zeer vuil, en des Konings verbodt belette hun de vrye landing. Doch dewyl Lauſon en d'Engelſchen te Kadix hadden ſchoongemaakt, en zich daar noch onthielden, werdt verſtaan dat men naar Kadix zou zeilen, en alle vlyt aanwenden om desgelyks verlof van landing te moogen krygen. Dit werdt te meer goedtgevonden, dewyl de Heere de Ruiter laſt hadt ontfangen, om een waakende oog op d'Engelſchen te houden, en op hun bedryf te letten. Dit kon hy niet doen, of hy moſt ontrent hen zyn. Dat paſſen op d'Engelſchen verhinderde hem naar Tunis te zeilen, daar zyn laſt uit te voeren, en daarna op de Turken van Algiers te kruiſſen. Hy hadt te deezer tydt groote moedt om de roovers, als zyne ſcheepen ſchoon zouden zyn, t'achterhaalen en aan te treffen; ter zaake dat de zes Amſterdamſche ſcheepen nu ongemeen ſnel zeilden, inzonderheit het ſchip Edam, dat gevoert werdt door Kapitein Swart, daarna de ſcheepen van de Wildt, van der Zaan, de Ruiter, en Sweers. Maar 't ſchip van Henrik Adriaanszoon, Damiaten, was wel 't ſlechtſte, doch het zeilde nochtans veel harder dan de beſte ſcheepen uit de Maaze, of uit Noordthollandt. Den vierden van Auguſtus quam de vloot weêr voor Malaga, daar men te vergeefs naar brieven uit het vaderlandt vernam. Doch men verſtondt hier dat d'Engelſchen noch te Kadix laagen. Derhalven bleef de Ruiter by zyn beſluit van op het ſpoedighſte derwaart te zeilen, en nam acht Nederlandtſche koopvaardyſcheepen, die hier klaar laagen, onder zyn geleide. Ten zelven daage ontfing hy een' brief van den Nederlandtſchen Konſul Drillenburg, uit Malaga, die hem te kennen gaf, dat d'Engelſchen, zich daar onthoudende, tyding uit hun landt hadden, meldende, dat men daar met de toeruſting der ſcheepsvloote ſterk voortging; dat ze wel vyftien duizendt ſoldaaten gereedt hadden; en dat de Hartogh van Jork daar zelf meê in zee zou komen. Hier op ſchreef hy dit antwoordt, *Uw brief, met de tyding uit Engelandt, is my wel ter handt gekomen, verhaalende hunne groote toeruſting, en dat de Hartogh van Jork zelf in zee komt: Maar daar is* niet

Gaat weêr t'zeil. 31 *Jul.*

Komt by Meppel. 2 *Aug.*

Beſluit naar Kadix te zeilen.

Bezeiltheit der Amſterdamſche ſcheepen.

De vloot komt weêr voor Malaga.

4 *Aug.*

Tyding van de toeruſting der Engelſchen.

De Ruiters aanmerkelyk antwoordt. 4 *Aug.*

1664.

niet aan gelegen; nadien 't ſlechts een menſch is om in den ſtrydt te ſtaan, en niet meer dan een ander. Doch die voor dreigen vervaart is, moet niet in den oorlogh komen. Wy zullen ſtilzwygen, en zien wat Godt zal geven. Dan indien gy iet byzonders verneemt, laat my dat ten eerſten weeten, zoo wel over Gibraltar als over Kadix. Daarna den zevenden der maandt voor Kadix koomende kon hy noch geen vryheit van landing, noch verlof om ſchoon te maaken, en zyn behoefte van landt te haalen, bekoomen.

Hy komt voor Kadix. 7 *Aug.*

Hy verſtondt toen dat d'Engelſchen twee daagen te vooren, naa dat ze d'een naa den ander hadden gekielhaalt, naar Tanger waaren verzeilt, en men hadt geen nader kennis van hun voorneemen, nochte hoe de zaaken tuſſchen hunnen Koning en de Staaten ſtonden. Hy vondt hier ook een groot getal van Neêrlandtſche koopvaardyſcheepen, die, nevens etlyke Smyrnaasvaarders, onder 't gelei van de Kapiteinen Verburg en Ooms, Straatwaart in wilden: desgelyks den Kapitein Blok, uit Zeelandt, die 't met een' koopvaarder naar Malaga hadt gemunt.

Beraadtſlaging over 't bedryf der vloote.

Men ley toen in beraadt wat men met 's Landts vloot zou ter handt neemen, en oordeelde dat men de gemelde koopvaarders door 't naau van de Straat in goede verzeekering zou brengen, en tegens alle en een ygelyk, die de zelve zouden willen beſchaadigen, beſchermen.

Men beſluit eenige koopvaarders door 't naau te geleiden. 9 *en* 10 *Aug.*

Dit werdt vaſtgeſtelt, met onderlinge belofte, dat men elkanderen, in gevalle van gevecht, uit geen reden ter werelt zou verlaaten, maar trouwelyk byſtaan. Den elfden der maandt * riep de Ruiter al de Kapiteinen en de Schippers der koopvaarderen, met het ſeyn der witte vlagge, aan zyn boordt: daar beſlooten werdt, dat men niet by nacht, maar by daagh door 't naau zou loopen; op dat d'Engelſchen, die noch voor Tanger laagen, niet zouden denken dat men hen ontzagh.

* 11 *Aug.*

De Ruiter komt met de koopvaarders in 't gezicht van Tanger en d'Engelſche vloot. 12 *Aug.*

Des anderendaaghs quam de Nederlandtſche vloot, met de koopvaarders tweeëndertig zeilen ſterk, voor 't naauw van de Straat, en liep in 't gezicht van Tanger, en d'Engelſche vloot, die uit dertien Konings ſcheepen beſtondt. De Nederlandtſche oorlogſcheepen lieten 't door dryven tot dat de achterſte man by hen was, en toen wederom afhaalende, gingen hunnen koers Ooſt ten Noorden aan.

Wordt van den Viceadmiraal Lauſon met eerſchooten begroet.

Toen begroette de Viceadmiraal Lauſon den Viceadmiraal de Ruiter, en de Hollandtſche vloot, met elf eerſchooten, daar de Ruiter met elf, en Meppel met negen ſchooten op antwoordde, zonder vlagge te ſtryken.

Komt ontrent Mortil by zes ſcheepen. 13 *Aug.*

Den dertienden ontmoette de Ruiter in 't gezicht van den Granaatberg, by Modril of Mortil, tuſſchen Veles Malaga en Almeria, den Kapitein Jan de Liefde, met vier Nederlandtſche koopvaarders, en een Engelsman, koomende van Sicilie en Sardinie, met kooren gelaaden, die naar Kadix en voort naar Hollandt wilden.

Keert te rug, en komt voor Malaga.

Dies vondt hy geraaden Verburg en Ooms met de Smyrnaasvaarders en d'andre ſcheepen, dewyl die nu door 't Naau en buiten gevaar van d'Engelſchen waaren, voort te laaten zeilen, en Jan de Liefde met zyne byhebbende ſcheepen inwaart te geleiden.

Daar hy acht Neêrlandtſche koopvaarders met twee geleiſcheepen vindt.

Daarna ontrent Malaga koomende, kreegh hy tyding dat daar acht rykgelaade Nederlandtſche koopvaarders op de reede laagen, met de Kapiteinen Jan van Amſtel en Adriaan van Reede tot hun geley, koomende van Livorno en Genua, en de wil hebbende naar Texel.

Ook elf Engelſchen onder Lauſon.

Hy verſtondt ook dat de Viceadmiraal Lauſon daar met elf ſcheepen voor de waterplaats, onder de kaap van Molina, lagh, dien hy, derwaart zeilende, en tuſſchen de gemelde waterplaats en de ſtadt Malaga ten anker koomende, met elf eerſchooten begroette, daar Lauſon met gelyk getal op antwoordde, zonder dat van d'eene of d'andere zyde eenige vlagge werdt geſtreeken.

Onderlinge begroeting. 18 *Aug.*

1664. Daarna liet hy den Engelſchen Viceadmiraal Lauſon, die de vlag van boven voerde, door zyn' Kapitein de Bois, uit de ſloep, by zyn boordt roeijende, mondeling begroeten: ook zondt Lauſon zyn' Kapitein aan de Ruiters boordt om de zelve plichtpleeging waar te neemen: zoo dat men wederzydts teekenen van vriendtſchap toonde: doch geen van beide de Kapiteinen quaamen in des anders ſchip; om dat de Nederlanders geene vryheit van landing hadden, en op dat d'Engelſchen de hunne door 't onderling bezoek niet zouden verliezen. Lauſon liet te dier tydt zyne boots en ſloepen (dewyl die aan landt moghten koomen) den Viceadmiraal de Ruiter aanbieden, om voor zyne ſcheepen water en andere vervarſching te haalen. Voor deeze heusheit werdt hy beleefdelyk bedankt. D'Engelſchen gelieten zich als of zy ontrent Algiers zouden kruiſſen, doch onder zeil gaande zagh men dat ze hunnen koers Zuidt aan ſtelden, zoo lang men die kon beoogen, 't welk de Ruiter quaadt vermoeden gaf, denkende dat ze 's nachts wel moghten zien Weſt te bekoomen, om alzoo de gemelde koopvaarders ontrent Tanger, of voor Kadix, een voordeel af te zien: dit was te meer waarſchynlyk, om dat d'Engelſchen een' breeden Weſten windt hadden om Ooſt aan te zeilen. Hier op werdt in de Hollandtſche vloot beſlooten, dat men de gemelde tien ſcheepen door 't naau van Gibraltar, voorby Tanger, en voort tot voor Kadix zou geleiden. Dit oordeelde de Ruiter met d'andre Bevelhebbers der vloote voor dien tydt ten meeſten dienſte van den Lande te ſtrekken; alzoo zy geſtaadig op de poſten moſten wachten, om te weeten wanneer 's Landts vloote zich zou moogen verſpreiden; want zoo lang zy hun oog op het doen der Engelſchen moſten houden, moghten zy niet verder Straatwaart in zeilen. Hy braght dan de acht koopvaarders tot voor Kadix ‡ buiten 't gevaar. Hier heeft men de ſcheepen gekrenght, in der yl wat ſchoon gemaakt, en met de boots eenig water gehaalt. Daarna ging men weêr t'zeil, Straatwaart in ⸸, naar Malaga en Alikante; om te zien of men de Smyrniſche koopvaardyvloot, die onder 't geley van de Kapiteinen van Braakel, en van Meeuwen, verwacht werdt, zou konnen aantreffen, met voorneemen die desgelyks een ſtukweegs te geleiden, en voor alle overlaſt te bevryden. Midlerwyl hadden de Spanjaarden d'Engelſche oorlogſcheepen ook te Malaga vrye landing verleent, daar men de Hollanders afwees, hoewel tuſſchen beide geen onderſcheidt was. Dit werdt zommige bewindtsluiden der Spaanſche regeering geweeten. Men gaf voor, dat de Hollanders eenige goederen, koomende uit ongezonde plaatzen, zochten aan landt te brengen, daar niet aan was: en onder dat dekſel werden ze over al op de Spaanſche kuſt, met groot ongerief en ongemak, voor 't hooft geſtooten. Ondertuſſchen vielen elders zaaken voor die de Ruiter, met de vloot, naar een ander geweſt der werelt riepen. In de maanden van May † en Junius quam in Hollandt tyding dat d'Engelſchen, onder 't gebiedt van Kapitein Robert Holmes, by Kabo Verde zeker ſchip, de Bril genoemt, en het jacht de Neptunus, toebehoorende de Nederlandtſche Weſtindiſche Kompagnie, in de maandt van Januarius leſtleden hadden genoomen: dat het Engelſch ſchip, 't welk den Neptunus nam, een Staatenvlagh van boven voerde: dat ook Holmes den eenendertighſten van die maandt de ſterkte van Kabo Verde, op het eilandt Goerede, hadt opgeëiſcht, daarna beſchooten, en gedwongen zich den eerſten van Februarius, met het jacht den Krokodil, over te geven: dat hy 's avondts te vooren noch twee ſcheepjens, de Viſchkorf en den Viſſcher, hadt vermeeſtert: dat het

volk

Lauſons beleefde aanbieding.

D'Engelſchen gaan weêr onder zeil.

De Ruiters bedenken op hunnen koers.

Hy geleidt de acht koopvaarders naar Kadix.

‡ 26 *Aug.* *Zie Aitzema* XLIV. p. 177.

⸸ 28 *Aug.*

Kruiſt op de Smyrniſche vloot.

† *Zie Aitzema* XLIV. 72.

In Hollandt komt tyding van de vyandtlykheit by d'Engelſchen op de kuſt van Afrika, door 't neemen van ettelyke ſcheepen en 't veroveren van een ſterkte, gepleeght.

volk der Nederlandtsche Kompagnie, ontrent hondert en veertig man sterk, van Holmes hadt bedongen, dat hy hun het genoome schip, de Bril, zoude geven, om met het zelve naar 't vaderlandt te keeren: maar dat hy, ziende de meenighte der goederen, die daar gereedt laagen, om naar Hollandt gevoert te worden, het schip weigerde te geven: zeggende, dat hy 't van doen hadt om die goederen naar Sierra Liona te brengen. Doch dat hy eindelyk den Nederlanderen, op hun aanhouden, hadt toegestaan, dat ze op een Portugeesch schip, dat aan Kabo Verde lagh, zouden overgaan. Uit dat Portugeesch schip waaren onder anderen twee van de gemelde Nederlanders, op een ander Portugeesch schip overgegaan, en eindelyk over de Vlaamsche eilanden in Hollandt gekoomen. Dees waaren Jan Jakobszoon Buis van Amsterdam, die op 't gemelde jacht Neptunus voor Stuurman, en Lieve Zierx Instma, die op 't zelve jacht voor matroos hadt gevaaren: welke beide korts daarna † in den Haage voor den Beamptschryver ‡ Johan Beekman en twee getuigen verklaarden, dat ze 't bovenverhaalde met oogen gezien en met ooren gehoort hadden. Daarna kreeg men in de maandt van Julius noch naarder bericht van 't vervolg der vyandtschap op de kust van Guinea: dat d'Engelschen den eenentwintighsten van April het fort Takorary vyandtlyk en stormenderhandt hadden verovert, het volk gevangen genoomen, en zich meester gemaakt van alles wat daar in was. Dat ze den drieëntwintighsten der zelve maandt met elf scheepen, en daar onder twee groote Konings scheepen, die des Konings vlagge lieten waaijen, onder 't gebiedt van den Kapitein Holmes, voor het kasteel van Sint Georg del Mina waaren gekoomen: onder welke elf scheepen drie Nederlandtsche genoomen scheepen waaren, de Bril, de Krokodil en Walcheren: dat ze den volgenden nacht met elf sloepen, en drie groote boots, vier scheepen, voor del Mina leggende, meenden af te loopen, maar dat ze ontrent de barning koomende, en ziende dat de Nederlanders wel op hunne hoede waaren, te rugh keerden. Dat ze daarna aan den Generaal Valkenburgh schreeven, dat hy de gevange Nederlanders (die ze meest in 't schip Walcheren en 't fort Takorary hadden bekoomen) zou laaten afhaalen: dat men uit dat volk verstondt hoe d'Engelschen voorgaven, dat de geheele kust van Afrika hun, uit een gift des Konings van Portugaal, toequam, en dat zy in 't kort hunnen standaart op 't kasteel del Mina meenden te planten: dat 'er noch elf scheepen, t'hunner hulpe, en aflossing, uit Engelandt werden verwacht, om zich meester van de geheele kust te maaken. Dit alles verklaarde ‡ Andries Korneliszoon Verthoolen, Schipper van 't schip d'Eendraght, onder eede, voor den Heer Willem Goes, Raadt in den Hove van Hollandt, en Willem van Alphen, Geheimschryver in den zelven Hove, zelf gezien en gehoort te hebben: daar by voegende, dat d'Engelschen, voor zyn vertrek, van del Mina naar Kabo Kors waaren gezeilt, en dat ze daar wel duizendt schooten met grof geschut op schooten: en dat hy daar op, door ordre van den Generaal en den Raadt, van del Mina met zyn schip naar Nederlandt was vertrokken: met last van zyn water onder weegen te Axem in te neemen, en aldaar een' brief van den Generaal af te wachten. Doch dat hy aldaar vier daagen gelegen hebbende, twee Engelsche scheepen hadt vernoomen, die, buiten de voorzeide elf scheepen, versch scheenen aan te koomen: en dat een der zelve naar hem toe zette, hem najoeg, en naar hem schoot, maar dat hy, naa twee etmaal en een half jagens, hem ontzeilde, en, niet weêr konnende opkoomen, genoodtzaakt was, hebben-

1664.

† 19 *Jun.*
‡ *Notaris.*

Naarder tyding van de vyandtschap der Engelschen op de kust van Afrika en Guinea.

Zie Aitzema XLIV. 135.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

Beklagh der Weſtindiſche Kompagnie aan de Heeren Staaten, met verzoek van hulp. *Zie Aitzema* XLIV. 135.

de den loef van den Engelſchman gekreegen, naar 't vaderlandt te zeilen. Dit alles werdt aan hunne Hoogmoogentheit van weegen de Weſtindiſche Kompagnie bekent gemaakt, en in 't breede vertoont, dat de geheele goudtkuſt, dat koſtelyk juweel voor den Staat, in gevaar ſtondt van door d'Engelſchen t'eenemaal vermeeſtert te worden; ten waare hunne Hoog. Moog. daar in vaardighlyk, en zonder verzuim van tydt, met zoodaanige behulpmiddelen, als de zelve daar toe beſt en noodig zouden oordeelen, geliefden te verzien. De Heeren Staaten Generaal zonden de blyken en bewyzen der gepleegde vyandtſchap aan hunnen Gezant in Engelandt, met laſt, dat hy aan den Koning van Grootbritanje over de daatelykheden, by zyne onderzaaten tegens d'onderdaanen van den Nederlandtſchen Staat gepleeght, uit hunnen naame zou klaagen, en verder verzoeken, en aanhouden, ten einde dat alles herſtelt of wedergegeven, en de ſchade vergoedt moght worden: voorts dat men naauwe ordre zou ſtellen tot verhoeding van diergelyke in 't toekoomende. Op deeze klaghte, en 't verzoek daar by gevoeght, werdt wel met beleefde en goede woorden geantwoordt, doch zonder uitdrukkelyke beloften van vergoeding.

Men klaaght daar over aan 't Hof van Engelandt.

Antwoordt van Douning. *6 Aug.*

De Gezant Douning gaf in den Haage aan de Heeren Staaten te kennen, dat zyne Majeſteit ordre hadt geſtelt om de klaghten, raakende 't geen op de kuſt van Guinea was geſchiedt, t'onderzoeken; en dat hy, na ingenoome bericht van wederzyden, daar in zoodaanig zou handelen, als naar recht en reden zou bevonden worden te behooren. Doch de Heeren Staaten konden gantſch geene geruſtheit in die woorden vinden: dewyl des Konings onderzaaten niet min dan een openbaare oorlog, in dat geweſt der werelt, tegens den Nederlandtſchen Staat, door het beſchieten en vyandtlyk inneemen van ſterkten, het neemen van ſcheepen, en 't rooven van goederen, hadden aangevangen. Zy verſtonden dat dit zaaken waaren die met geen ſchyn van reeden gebillykt konden worden, daar men niet onweetendt van kon zyn, nocht die men kon ontkennen: dat ze derhalve van des Konings rechtvaardigheit niet anders hadden konnen verwachten dan voor eerſt en voor al een vaſte en zeekere belofte van herſtelling en vergoeding. Maar in plaats van zulk een toezegging te bekoomen, vernaamen ze, dat men noch meerder maght uit Engelandt naar die geweſten zondt, of zou zenden. De Heeren Staaten hadden over dit werk het goedtdunken * en den raadt der Gemaghtigden uit de Kollegien ter Admiraaliteit willen weeten. Dees oordeelden †, dat zoodaanige geweldenaaryen ‡ niet konden geleeden worden, maar dat die kloekmoediglyk en met kracht moſten worden tegengegaan en geſtuit, zoo om 't gevolg dat daar in ſtak, ten aanzien van andere vergeleege geweſten en bezittingen, als anderszins. Dies verſtonden ze, dat men de Weſtindiſche Kompagnie (die den Staat in verſcheide gelegentheden groote dienſten hadt gedaan) in hunne bezittingen, op de kuſten van Afrika en Guinea, behoorde te herſtellen, en het overige dat ze daar noch bezaaten te behouden; zoo ten aanzien van d'achtbaarheit ⸸ van den Staat, als om den grooten handel die in die geweſten met merkelyke voordeelen werdt gedreeven. Hier toe meenden ze dat men ten allerſpoedighſte twaalf kloeke oorlogſcheepen behoorde toe te ruſten, en naar de gemelde kuſten van Afrika en Guinea te zenden: zes met veertig ſtukken geſchuts, bemant met honderten vyftig matroozen en vyftig ſoldaaten: d'andere zes van tweeëndertig tot vierendertig ſtukken toe, en bemant met honderdt veertig matroozen en veertig ſoldaaten, en alle voor den tydt van twaalf maanden met

Die de Heeren Staaten niet voldoet. *Zie Aitzema* XLIV. 90. 92. 93.

* *Advys.*

† *31 Jul.*

Het goedtdunken en de raadt der Admiraaliteiten, ſtrekkende om de Weſtindiſche Kompagnie met twaalf ſcheepen te helpen.

‡ *Violentien.*

⸸ *Reputatie.*

Voorſlag ten dien einde gedaan.

1664.

met lyftoght verzien: voorts dat men de Weſtindiſche Kompagnie zou zien te beweegen, om, behalven hunne vier koopvaardyſcheepen, (die men van meening was derwaart te zenden) daar noch twee bequaame ſcheepen van oorloge by te voegen. Op deezen voorſlagh werdt by de Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden met grooten ernſt geraadtſlaaght. De Heeren Staaten van Hollandt lieten hunne toeſtemming den zeſten der maandt daar toe inbrengen †. Ook ſchreeven de Heeren Staaten van Uitrecht aan hunne Gemaghtighden ‡, dat ze in hunnen naame in de vergaaderinge van hunne Hoog. Moog. zouden helpen bevorderen, ten einde de Weſtindiſche Kompagnie op het ſpoedighſte met hunne Hoog. Moog. hulpe zulks moght bygeſprongen en geholpen worden, als hunne Hoog. Moog. tot hunne meeſte achtbaarheit, mitsgaders den dienſt, welſtandt, en behoudenis van de gemelde Kompagnie, in haar ongeluk, zouden verſtaan en bevinden te behooren. Hier op werdt den negenden van Auguſtus ter vergadering van hunne Hoog. Moog. verſtaan en beſlooten, dat men de Weſtindiſche Kompagnie met de maght van den Staat zou ſtyven en bequaam maaken, om haar recht en langduurig bezit, in de geweſten van Afrika en Guinea, te handthaven, en alle indraghten tegen te gaan en af te weeren: ook herſtelling en vergoeding van 't geen by d'Engelſchen, eerſt by Kabo Verde, en vervolgens mede op Takorary, Kabo Kors, en voorts op de gantſche kuſt van Guinea was ondernoomen, te bekoomen. Tot dien einde werdt verſtaan, dat de Kollegien ter Admiraaliteit, in 't verwachten van de inwilligingen † eeniger Provincien op den eiſch ‡ van zesmaalhondertduizendt guldens, (by den Raadt van Staate ten dien einde den vierden der maandt gedaan, en by Hollandt op den zeſten toegeſtaan) ten ſpoedighſten twaalf kloeke ſcheepen of fregatten van oorloge zouden toeruſten, verzien en gemant, gelyk in den voorſlagh, boven gemeldt, was uitgedrukt: voorts dat men zou zien uit te werken, dat de Bewindthebbers der gemelde Kompagnie, boven hunne vier koopvaardyſcheepen, daar noch twee ſcheepen van oorloge zouden byvoegen. Dan ter zelver tydt werdt by eenige voornaame Heeren en leden van hunne Hoog. Moog. vergaadering, ziende dat al de Provincien genegen waaren om de Weſtindiſche Kompagnie by te ſtaan, aangemerkt, dat de hulp der twaalf ſcheepen, die men haar toeſtondt, en noch zou toeruſten, licht al te laat zou bykoomen: derhalven meenden ze, dat men den Viceadmiraal de Ruiter, met zyne vloote, uit de Middelandtſche zee naar Kabo Verde, en de kuſt van Guinea zou konnen zenden. Hier toe moſt men, verſtonden ze, hem laſt en maght ſtieren: doch men diende het beſluit, daar over te neemen, en d'ordre, hem toe te zenden, geheim te houden; op dat d'Engelſchen, daar kennis van krygende, hem (dewyl het zyn tydt moſt hebben, eer hy die laſt kon ontfangen, en zich tot de reize bereiden) met geen meerder maght moghten voorkoomen, of het hooft bieden. Hier vondt men zich wat verleegen: want zulk een voorſlagh in de volle vergaderinge van hunne Hoog. Moog. te doen, en daar beſluit op te neemen, kon onder zulk een groot getal van perſoonen, van allerley aardt en zin, bezwaarlyk verborgen blyven. Men moſt dan dit ſtuk door eenige weinigen beleiden. Hier toe zocht men of vondt men bequaame geleegentheit. Eenige Heeren, en daar onder de Raadtpenſionaris van Hollandt, Johan de Wit, quaamen, volgens het beſluit van hunne Hoog. Moog. den vyfden van Auguſtus genoomen, zeven in getaale, byeen, om den inhoudt van den brief, door den Viceadmiraal de

Beraadtſlaaging daar over gehouden.

† *6 Aug.*
‡ *26 Jul. ouden, of den 5 Aug. nieuwen ſtyl.*

De Heeren Staaten beſluiten de Weſtindiſche Kompagnie met de maght van den Staat te ſtyven, 9 Aug.

En twaalf oorloghſcheepen t'hunner hulpe toe te ruſten. 9 Aug.

† *Conſenten.*
‡ *Petitie.*

Heimelyke beraadtſlaaging onder eenige Heeren om de Ruiter naar Kabo Verde en Guinea te zenden.

Middel, gebruikt om de zaak geheim te houden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. Ruiter en den Kommissaris Mortaigne, den zevenden der verlede maandt, raakende 't verhandelde voor Algiers, geschreeven, naa te zien en t'overweegen. By deeze zeven Heeren werdt den voorslag, van de Ruiter naar Kabo Verde en naar Guinea te zenden, niet alleen goedtgevonden, maar ook by forme van resolutie op 't papier gestelt, en daarna ter vergaadering van hunne Hoog. Moog. op Maandagh, den elfden van Augustus, als wanneer, onder andere zaaken, ook de resolutie†, op Saterdagh te vooren, den negenden, (aangaande het toerusten van de twaalf oorlogscheepen) genoomen, in resumptie ‡ werdt gebraght, met eenen daar van rapport † gedaan, en 't opgestelde geleezen. Doch men hadt de zaak zoo beleidt, dat men eenige Heeren, dien men 't geheim niet toebetroude, met behendigheit belette naar 't rapport en 't leezen te luisteren. Eenige Heeren hieldt men aan 't glas van een venster, en elders, aan de praat; andere braght men onder 't een of 't ander voorwendtsel uit de vergaadering: ook werdt, zeit men, het ontwerp der resolutie zoo ras geleezen, dat zelf de President † der vergaaderinge, daar iemant, meent men, in gesprek meê was geraakt, den rechten inhoudt niet merkte. Dus werdt, volgens dien voorslagh, besslooten, de Ruiter naar Kabo Verde, en Guinea te zenden, en met eenen goedtgevonden, dat men dees' resolutie (als een ampliatie † van de voorgaande) zou brengen onder de Notulen, of aanteekeningen, der resolutien op Saterdagh, den negenden, genoomen. Hier op staat aan te merken, dat eenige Heeren, die op Saterdagh, den negenden, in de vergaadering tegenwoordig waaren, en zelf de Heer, die op dien dagh President, en op Maandagh, den elfden, niet tegenwoordig was, van de zaake, en 't geheim geen kennis hadden, en dat de Heer, die op Maandagh President, en op Saterdagh niet tegenwoordig was, niet anders meende, dan dat dees' resolutie, die by de resolutien van den negenden werdt gevoeght, ook op Saterdagh, den negenden, was genoomen. Waar op dan volgde, dat d'affchriften, die aan den Viceadmiraal de Ruiter werden gezonden, door den Heer, die op den negenden President was, onder veele papieren werdt ondertekent. Dit teekenen geschiedde met 'er haast, zonder de resolutie naa te leezen. Want het gebeurt veeltydts in de vergaderinge van hunne Hoog. Moog. dat 'er veele resolutien te teekenen zyn, welke dan tevens door den Griffier aan den President worden ter handt gestelt, die ze dan, als gerust op de trou van den Griffier, meest altydt zonder naa te leezen teekent. Van zommigen werdt sedert aangemerkt, dat dit behendig beleidt, noch dit geheim besluit niet streedt tegens het eerste besluit, door hunne Hoog. Moog. op den neegenden genoomen, strekkende om de Westindische Kompagnie met twaalf scheepen by te staan: maar diende alleen om zulks met andere twaalf scheepen, door de Ruiter, wat vroeger te doen: en dat men 't voor eenige weinigen (want de meeste Leeden der vergaaderinge hadden kennis van de zaake) geheim hieldt, hadt geen ander oogmerk, dan om de meening der Heeren Staaten te zekerder te bereiken, en te beeter uit te voeren. De gemelde resolutie, daar seedert zoo veel op te zeggen viel, luidde van woordt tot woordt gelyk volght,

† Het besluit.

‡ In naader overweeging.

† Verslag.

† Voorzitter, die d'eerste plaats bekleedt.

Heimelyk besluit om de Ruiter na Kabo Verde en Guinea te zenden.

† Verbreeding, vermeerdering, of uitbreeding.

Zie Wikkeforts Memoires, touchant les Ambassadeurs. p. 197. & son Histoire. liv. XIV.

Extract uit het Register der secrete Resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Sabbatthi † den 9 Augusti 1664.

† Op Saterdagh.

Secreete resolutie

Is gehoort het rapport van de Heeren van Brakel, en andere haare Hoog. Moog. Gedeputeerden, hebbende, ingevolge en tot voldoeninge van der

1664.

der Heeren Staaten Generaal, by de welke de Ruiter belast werdt, zich naar Kabo Verde en de kust van Guinea te begeven, en te herneemen 't geen d'Engelschen de Westindische Kompagnie hadden benoomen.

der zelver resolutie commissoriaal, in dato den vyfden deezer loopende maandt, gevisiteert en geëxamineert de missive by den Viceadmiraal de Ruiter, en den Kommissaris Mortaigne, te zaamen aan haare Hoog. Moog. geschreeven, uit 's Landts schip de Spiegel, leggende op de reede voor Alikante, den zevenden der verleede maandt. Waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden en verstaan, dat, tot prompter en vigoureuser uitvoeringe van haare Hoog. Moog. goede meeninge ontrent het gepleegde van de Engelschen aan Kabo Verde, Takorary, Kabo Kors, en andere plaatzen in die gewesten, vervat in haare Hoog. Moog. resolutie over 't zelve subject, en op 't equipeeren van twaalf scheepen en fregatten van oorlooge, huiden genoomen, den voornoemden Viceadmiraal de Ruiter, tegenwoordig en chef kommanderende over twaalf 's Landts oorlogsscheepen, kruissende in de Middelandtsche zee, of den geenen, die, by overlyden en andre ongelegenheit van den zelven, de voorschreeve vloot staat te kommanderen, van weegen den Staat gelast en geordonneert zal worden, gelyk den zelven gelast en geordonneert wordt mitsdeezen, zich met alle zyne onderhebbende maght op 't allerspoedighste in stilligheit en secretesse te begeven naar Kabo Verde, en aldaar, onder Godts zegen en toelaatinge, te herneemen het fort ofte forten, die d'Engelschen onlangs deezen Staat en de Westindische Kompagnie in de zelve by surprise en met geweldt afhandig gemaakt hebben; mitsgaders ook te libereeren alle alzulke scheepen van de gemelde Kompagnie, of andere ingezetenen van deeze Landen, als by de voorschreeve Engelschen oft iemandt anders zouden moogen weezen genoomen; en by hem aldaar of elders bejegent, ofte geattrappeert konnen worden: met speciale authorisatie en expres bevel om alle de geenen, die zich tegens d'uitvoering van 't geen voorschreeven is zouden moogen koomen t'opposeeren, ofte hem daar inne hinderlyk te zyn, met vigeur aan te tasten, te veroveren of te ruineren, plegende in alles soldaat- en zeemanschap, zulks en in diervoegen als hy 't zelve in tyden en wylen zal willen en konnen verantwoorden: dat wyders by Viceadmiraal voornoemt, 't geene voorschreeven is omtrent Kabo Verde verricht hebbende, de voorgeroerde fort ofte forten behoorlyk verzien en verzekert laatende, zich verders met zyne onderhebbende maght zal hebben te vervoegen naar en langs de gantsche kust van Guinea, en aldaar uit de bedienden van den Staat, en van de gemelde Westindische Kompagnie, ofte andersints, verneemen wat verdere feitelykheden by d'Engelschen aldaar, 't zy op de forten, 't zy op scheepen van den Staat, en van de meergemelde Kompagnie, ofte van andere ingezetenen deezer Landen, moogen weezen gepleeght, en specialyk in wat staat Takorary en Kabo Kors t'zyner aankomst aldaar zal werden bevonden: ten welken einde hem brieven van addres aan den Gouverneur Generaal Valkenburg zullen toegezonden worden, *en een open patent met last aan alle Ministers van de gemelde Westindische Kompagnie, om den voornoemden Viceadmiraal van alles pertinent bericht te geven, en hem, zoo veel in haar is, in d'uitvoeringe van haare Hoog. Moog. ordres behulpzaam te weezen. Ende zal de voornoemde Viceadmiraal, ten aanzien van de voornoemde forten, en van alle andere kasteelen, sterkten en scheepen van deezen Staat, en van de gemelte Westindische Kompagnie, ofte andere ingezetenen deezer Landen, die d'Engelschen insgelyks geoccupeert, genoomen, ofte geincommodeert moghten hebben, procederen of doen procederen even en in zulker voegen als ten aanzien van Kabo Verde in 't particulier, en van de scheepen die d'Engelschen; als boven, moghten hebben*

1664. *ben genoomen, in 't generaal hier vooren breeder ſtaat geëxpreſſeert; trachtende in alle manieren volkoomentlyk te herſtellen, te libereren en te verzekeren 't geene bevonden zoude moogen worden deezen Staat en de Weſtindiſche Kompagnie, of andere ingezetenen van den Lande, by weegen van feiten en met geweldt ontnoomen, bezet, oft andersſins in eeniger manieren geincommodeert te weezen. Ende zal hy voorts, volgens de generaale ordre, doorgaans aan alle Kommandeurs en Kapiteinen ter zee gegeven werdende, hebben te veroveren of te ruineren alle zoodaanige ſcheepen, als d'ingezetenen van deezen Staat hebben beſchaadight, beſchadigen, oft zulks poogen te doen; zonder andersſins de ſcheepen ofte ſubjecten van de Engelſchen, ofte andere geallieerden, die zich op de voornoemde kuſt, en in de voorſchreeve geweſten zouden moogen bevinden, of aldaar noch koomen t'arriveren, voor zoo veel en zoo lange de zelve geen ſchaade oft ongelyk aan de forten, ſcheepen ofte onderdaanen van deezen Staat hebben toegebraght, ofte koomen toe te brengen, eenighſins te moleſteren, ofte in hunne trafycque aldaar te beletten of t'incommoderen. Ende in gevalle hy eenige zoodaanige ſcheepen, die d'ingezetenen van deezen Staat hebben beſchadight, beſchadigen, ofte zulks poogen te doen, komt te veroveren, zal hy de zelve by zich en omtrent de vloote hebben te houden, tot nader ordre; edoch wat de perſoonen belanght, die hy, 't zy op de voorſchreeve forten, 't zy op de voorſchreeve ſcheepen, zoude moogen koomen maghtig te worden, de zelve zal hy voor eerſt met zich hebben te voeren, en daarna aan landt te zetten aan Kormantin, oft eenige andere plaatze, die d'Engelſchen in de voorſchreeve geweſten wettelyk zouden moogen bezitten; met alle doenlyke zorghvuldigheit belettende, dat niemant van de zelve mooge eſchapperen, ofte naar Europa overkoomen, om eenige tydinge van 't gepaſſeerde in Engelandt te brengen. Dat wyders het Kollegie ter Admiraliteit tot Amſterdam by aanſchryvinge zal worden aanbevolen, de bovenſtaande ordres aan den voornoemden Viceadmiraal, of den geenen die by zyn overlyden, of andere ongelegentheit van den zelven, de voorgeroerde vloot zoude moogen commanderen, in alle ſpoedt, ſecreteſſe en zekerheit toe te zenden, ook den zelven tot zyne naarichtinge t'informeren van alle kundtſchappen, die men alhier van de voorſchreeve geperpetreerde feitlykheden, en van de verdere toebereitzelen der Engelſchen albereits heeft ontfangen en ſucceſſivelyk noch zoude moogen bekoomen, ook voorts alles te bezorgen en te verrichten 't gunt tot uitvoering van de bovenſtaande ordres zoude moogen weezen gerequireert: bevelende den meergemelden Viceadmiraal dat hy de zelve ordres aan niemandt ter werelt, zelfs niet aan zyne byhebbende hooge ofte mindere Officieren, zal hebben bekent te maaken voor en aleer hy Straatwaart uitgezeilt zal zyn, en zyn koers in de ruime zee naar Kabo Verde voornoemt gezet zal hebben.*

JOHAN VAN REEDE. Vt.

Accordeert met het voorſchreeven Regiſter.

N. RUYSCH.

Het patent of d'ope brief, in deeze Reſolutie gemeldt, was van den volgenden inhoudt,

Brief aan alle Overſten *De Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden laſten en ordonneeren mitsdeezen allen Overſten, Kommandeurs, Kapiteinen, Bevelheb-*

hebberen en Officieren der zelve Landen en van de Geoctroyeerde West-indische Kompagnie, te water en te lande, zich bevindende op, voor, en ontrent de kusten van Afrika en Guinea, als elders, dat ze den Viceadmiraal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, en zyne onderhebbende vloote, alle hulpe, bystandt, en adresse zullen hebben te doen en te geven, in 't uitvoeren van de ordres en beveelen by ons aan hem gegeven, zonder van des te doen eenighsins in gebreeke te blyven: want wy zulks ten dienste van den Lande hebben bevonden te behooren. Aldus gedaan onder onzen cachette, paraphure van den Heere presiderende in onze Vergaderinge, en de signature van onzen Griffier, in den Hage den 9 Augusti 1664. 1664. op de kusten van Afrika en Guinea.

JOHAN VAN REEDE. Vt.

Ter ordonnantie van de hooghgemelte Staaten Generaal

N. RUYSCH.

Hier by was ook een brief, aan den Heer Johan Valkenburg, Directeur Generaal over de Noordtkust van Afrika, en over Guinea, gevoeght, waar by hem uit den naame van hunne Hoogmoogentheeden desgelyks werdt belast, den Viceadmiraal de Ruiter, en zyne vloote, alle hulpe, en bystandt te doen. D'afschriften van de gemelde resolutie, met den brief aan Valkenburg, en den open brief aan allen Oversten en Bevelhebberen op de kusten van Afrika en Guinea, behoorlyk onderteekent, werdt uit den naame van hunne Hoogmoogentheden ten zelven daage aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam gezonden, met verzoek en begeerte, dat ze 't zelve, op de spoedighste, geheimste en zeekerste wyze, aan den Viceadmiraal de Ruiter zouden afzenden, en hem aanbeveelen, den inhoudt van dien, naar zyne forme en inhoudt, ten spoedigste in 't werk te stellen. De Heeren Raaden ter Admiraaliteit, (of de geenen die onder hen kennis hadden van 't geheim) by de meergemelde resolutie gemaghtigt, om de Ruiter over deeze zaak, en 't geen tot uitvoering van zyn' last werdt vereischt, nader te berichten, schreeven aan hem een' brief van den volgende zin, Brief aan den Generaal Valkenburg. 9 Aug.

Edele, manhafte, vroome discrete,

V. L. zal voor den ontfang van deezen apparentelyk door schryvens van particulieren verstaan hebben, in welker voegen d'Engelsche Royale Kompagnie, geassisteert met eenige Konings oorlogsscheepen, in het einde van January, jongstleden, hebben bemaghtight het fort of de forten aan Kabo Verde, mitsgaders eenige scheepen van de Westindische Kompagnie dezer Landen, aldaar negotieerende, en vervolgens gezeilt waren naar de kusten van Guinea, om ook aldaar de forten van de gemelde Kompagnie, mitsgaders haare scheepen te bemagtigen, gelyk daar van met de verovering van het fort Takorary, en 't schip Walcheren, een begin gemaakt hadden, wyders attacquerende Kabo Kors, daar van V. L. de particulariteiten uit de bylagen zult vernemen. Naader instructie van de Heeren ter Admiraaliteit t'Amsterdam de Ruiter toegezonden.

Het welke de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal in dier voegen ter herten genoomen en geapprehendeert hebben, dat haare Hoog. Moog. den negenden dezer loopende maandt, goedtgevonden en geresolveert hebben, de gemelde Kompagnie te assisteren met een secours van twaalf goede scheepen van oorloge, die hier te lande in aller spoedt zullen worden geëquipeert, en naar de voorschreeve quartieren afgevaardigt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. *digt, met apparentie van in 't begin der aankoomende maandt te zullen vertrekken.*

Edoch, om middelerwyle de zaken aldaar te herstellen, aan V. L. te ordonneren 't gunt by der zelver resolutie, mede ten dage voorschreeve genoomen, hier nevens gaande, punctueelyk, en in wel klaare termen, zult vinden geëxpresseert, dewelke om V. L. ten allerspoedigsten over te zenden, (gelyk huiden op Kadix, Malaga en Alikante per expresse geschiedt) met byvoeging van 't gunt tot V. L. nader instructie wordt gerequireert, ons aanbevoolen is.

Dienvolgens dan V. L. zonder van den inhoude van dien in 't minste niet iemant te melden, voor en aleer V. L. buiten 't naau van Gibraltar in de ruime zee gekoomen zult wezen, deszelfs byhebbende scheepen respectivelyk, onder eenig ander pretext, naa gelegentheit van zaken te bedenken, al t'zamen tot twaalf in getaale, ten minsten voor twee maanden van water zult doen voorzien, en voor acht maanden victualieeren, van alles compleet, om de reize naar Kabo Verde en de kust van Guinea voorschreeven te konnen doen, en zoo al haar victualie, van hier medegenomen, zoudt konnen bergen, zoude des te beter en ons aangenaam zyn, ladende zoo veel doenlyk in het fluitschip van den Kapitein Enno Doedeszoon, die nevens V. L. reizen zal, en het overig in de Zuidt- en Noordthollandtsche oorlogscheepen, zoo des noodig moghte weezen, en gebrek zouden hebben, dat anders niet gesuppleert zoude konnen worden, het welk anderszints liever tot haaren laste van landt af, zult doen geschieden, alwaar 't dat tot dien einde haar met eenig credit zouden versterken, alleenlyk bezorgende dat de zaake daar door zoo weinig als moogelyk worde geretardeert, en in allen gevalle niemant occasie en worde gegeven, van de aanstaande reize iet zekers te besluiten, ten welken einde op de uitreize, eenige scheepen op dees zyde van de Kanarische eilanden bejegenende, door de Kapiteinen, die ze verspreeken, zult doen voorgeven derwaart te gaan, om eenige Turksche scheepen te vervolgen, die zich naar de voorschreeve eilanden zouden hebben begeven, en zich daar ontrent onthouden, oft iet anders dat beter dienstig zult oordeelen.

Op alle welke zaaken in diervoegen goede ordre gestelt hebbende, zult van den ontfang van deezen, noch van het gunt V. L. dienvolgens ter handt zult neemen, geen rescriptie doen, noch aan de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal, noch aan haare Ed. Groot Moog. noch aan ons, oft aan eenig ander Kollegie, maar alleen aan den ondergeschreeven onzen Secretaris, met V. L. eigen handt, met weinige en generaale woorden, naamelyk, dat V. L. de voorschreeve haare Hoog. Moog. resolutie hebt ontfangen, en zult achtervolgen, die daar van t'zyner tydt wel kennisse geven zal ter plaatze daar het behoort, op dat het voornemen niet ruchtbaar werde.

Zoo dan in Godts naame, reize vorderende, zult V. L. reguleeren als vooren verhaalt is, naar de voorgemelde haare Hoog. Moog. resolutie en ordres, en met goede correspondentie en onderlinge intelligentie van den Generaal Valkenburgh, op de kust van Guinea ageren, de Officieren, matroozen en soldaaten, buiten actie van oorloge, oft om water te halen, zoo veel mogelyk, van landt afhoudende, om door de landtziekte niet geinfecteert of besmet te worden; afwachtende alzoo de komste der voorschreeve twaalf scheepen op de kuste van Guinea, ontrent del Mina; naar het arrivement van de welke, V. L. met overleg van den Ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Generaal Valkenburgh, met V. L. byhebbende scheepen wederkeeren zult 1664.
naar Kadix in Andalusia, om haare Hoog. Moog. oft onze ordre aldaar te vinden, latende de aangekoomen scheepen op de voorschreeve kuste, om haare ordre te volgen, ten ware V. L. presentie voor een korten tydt aldaar noch wierde gerequireert, in welken geval V. L. zich aan twee of drie weeken uiterlyk niet en zal binden, observerende en considererende de gelegentheit en proceduuren der Engelschen, die, buiten en behalven de scheepen albereits op de kuste zynde, in de voorschreeve bylage geëxpresseert, (bestaande uit twee Konings scheepen, en de rest veroverde en gemonteerde koopvaardyscheepen, te zamen elf in getale) zoo de jongste advyzen uit Engelandt melden, noch met twee Konings oorlogscheepen, en tien gemonteerde koopvaardyscheepen, om de voorgaande te vervangen, in Duins zeilvaardig leggende, versterkt zullen worden: doende aan den voornoemden onzen Secretaris, tot Kadix gekoomen wezende, by expressen, daar toe af te stuuren, omstandig bericht van al het gepasseerde, journaals wyze, om te dienen naar behooren.

En hoewel in de meergemelde haare Hoog. Moog. resolutie in generale termen wordt gesprooken van het aan landt zetten van het volk, dat by de scheepen van V. L. esquadre, in kas van rescontre, verovert mogte worden, zult de kommanderende Officieren behouden en stellen in bewaringe van den meergemelden Generaal Valkenburg, ter dispositie en tot nader ordre van haare Hoog. Moog. Waar toe ons verlaatende,

Edele, manhafte, vroome, discreete,

Beveelen V. L. in Godes heilige protexie. In Amsterdam den 14 Augusti, anno 1664.

D. VAN LEEUWEN.

De Gecommitteerde Raaden ter Admiraaliteit, en t'hunner ordonnantie

J. DE WILDT.

P. S.

Oft, naa de reductie oft verovering van Kabo Verde, in de Forten eenig kargesoen mogbt worden gevonden, zult het zelve lichten, en, onder pertinenten inventaris, in V. L. onderhebbende scheepen verdeelen, om aan den Generaal Valkenburg tegens recepisse over te leveren, daar inne laatende alleenlyk volk, amonitie en vivres tot bezetting van de plaats, met ordre V. L. te volgen naar de kust, zoo wanneer de bovengemelde twaalf scheepen daar aankoomen zullen, en de bezetting door volk van de Kompagnie aflossen, 't welk tot dien einde met de bovengemelde scheepen gezonden zal worden. Datum als boven.

D. VAN LEEUWEN.

Ter ordonnantie van de zelve

J. DE WILDT.

Daarna werdt door eenige Heeren, met naame den Secretaris der Admiraaliteit t'Amsterdam, bezorght, dat drie asschriften van de gemelde resolutie en brieven (met de bylaagen van de getuighschriften, aangaande 't geen d'Engelschen ontrent Kabo Verde, en op de kust van Guinea, tegens de Nederlanders hadden gedaan) door een of meer loopbooden †, daar toe alleen afgevaardigt, naar drie steeden in Spanje werden gezonden: te weeten naar Kadix, Malaga, en Alikante; op dat die aan den

De gemelde resolutie met de bylaagen worden te post aan de Ruiter gezonden.

† *Expressen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

Doch onder een omflag, om alles geheim te houden.

‡ *Couvert.*

† *Officieren.*

* *Te communiceeren.*

⸸ *Ter contrarie.*

‡ *Cafueel.*

Viceadmiraal de Ruiter, op een van die plaatzen aankoomende, moghten worden ter handt geftelt. Doch alles werdt voorzichtelyk onder een omflagh ‡ gezonden, om de Ruiter voor het openen van die bezeegelde fchriften te waarfchouwen, ten einde, dat hy die papieren (dit werdt hem in den omflagh bevoolen) niet dan by zich zelven, en alleen zoude openen en leezen, zonder aan iemandt, het zy hooge of laage Bevelhebberen †, den inhoudt bekent te maaken*: beveelende ten tegendeele ⸸ aan de Bevelhebberen, die by geval ‡, of op den ontfang des briefs, tegenwoordig moghten zyn, of anderen, die daar van iet moghten verneemen, op den eedt by de zelve aan het Landt gedaan, van den ontfang van zoodaanige geheime aanfchryving, en veel min van d'ordre dienvolgens in tyden en wylen te bekoomen, in 't minfte aan iemandt anders iet bekent te maaken, of te openbaaren, veel min daar van eenigh vermaan te maaken, door fchryvens aan hunne vrouwen, oft anderen, op peene van te vervallen in de hooghfte ongenade van den Staat. Dit fchryven was desgelyks den veertienden van Auguftus geteekent. Hier by voegde ook de Geheimfchryver der Admiraliteit, de Wildt, een bezondren brief, in welken hy fchreef, te hoopen dat Godt in alles goedt geluk ⸸ zoude geven, daar toe, menfchelyker wyze, het naafte en eenige middel de geheimhouding † was, waar toe men goede ordre hadt geftelt, en dat derhalven ook aan geen van der Bevelhebberen en Kapiteins huizen van 't afgaan der loopbooden ‡ kennis was gegeven. Dat hy Viceadmiraal, om de zaake voor de Bevelhebbers en anderen, ook de Spaanfchen, geheim te houden, zich zoude veinzen ordre te hebben, om met de geheele vloot naar Kadix te zeilen, en, daar ontrent kruiffende op de Turken, naader ordre te verwachten: onder welke voorwending † hy de lyftoght van landt aan boordt kon doen haalen, de gebrekkige fcheepen van alles verzien, de behoeftfluit medevoeren, en genoeghzaam water inneemen; ten waare hy iet beters zou weeten te bedenken, dat aan hem werdt toebetrout en aanbevoolen: Voorts, dat hy verdacht zou zyn, door deeze verandering der reize, den Kommiffaris Mortaigne, Graaf Johan van Hoorne, noch niemant anders der ophebbende Adelborften, of diergelyke perfoonen, van de vloote te laaten afkoomen, en naar 't vaderlandt reizen, om geen achterdenken † te geven; daar toe hy, ontrent Kadix koomende, noodige ordre op alle de fcheepen hadt te ftellen.

Brief van den Secretaris de Wildt ten zelven einde.

⸸ *Succes.*

† *Secreteffe.*

‡ *Expreffen.*

† *Pretext.*

† *Ombragie.*

Voorbereiding ten oorlog in Hollandt.

Zie Aitzema XLIV. 71. 84- 86. 130. 136. 162. 179. 180. 191. 192. 193. 199. 207.

Toerufting van d'oorlogfcheepen naar Guinea.

Zie Aitzema XLIV. 177- 180. 181. 182. 191.

‡ *Zie Aitzema* XLIV. 181. 191.

De Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden, hoorende d'ongemeene toerufting ter zee, die in Engelandt op 't yverighfte werdt gedaan en voortgezet, hadden ook te deezer tydt eenige voorbereiding ten oorlog gemaakt, om van d'Engelfchen niet overvallen te worden. Men hadt een oorlogsvloot van dertig fcheepen, onder 't gebiedt van den Heer van Waffenaar, L. Admiraal van Hollandt, toegeruft, die zich meeft op de Zeeufche kuft, in Schooneveldt, onthieldt, zonder dat men ze verder liet uitgaan, om d'Engelfchen geen gelegentheit tot misnoegen te geven. Ook werdt de toerufting der oorlogfcheepen, die men, volgens het befluit van den negenden Auguftus, van meening was naar Guinea te zenden, met ernft by der handt genoomen. By d'Admiraaliteit in de Maaze werden twee fcheepen toegeruft, t'Amfterdam vier, in Noordthollandt twee, en ook twee in Zeelandt. Maar in Vrieflandt heeft men zich in dit werk niet ingelaaten ‡: zoo dat, in plaatze van twaalf, niet dan de gemelde tien fcheepen werden klaar gemaakt. Maar toen ze gereedt waaren om onder 't gebiedt van den Kapitein Johan van Kampen zee te kiezen, werden ze in 't eerft

ette-

ettelyke weeken door tegenwindt belet uit te zeilen, en daarna door andere tusschenkoomende verhindernisse geheel opgehouden. De Viceadmiraal de Ruiter was, gelyk verhaalt is, van Kadix weêr Straatwaart in gezeilt, met meening om Malaga en Alikante aan te doen, op het bedryf der Engelschen acht te geven, en ondertusschen nader last en ordre van den Staat af te wachten. Dus kruissende, en ettelyke daagen in stilte dryvende, quam hy, den eersten van September, voor Malaga, en ontfing daar ten zelven daage de geheime resolutie van hunne Hoog. Moog. met d'andere brieven en bylaagen: 't welk zoo stil niet toeging dan het ooghmerk van de zenders scheen te vereischen: doch buiten zyne schuldt. Want toen hy iemant met de sloep naar landt zondt, om naar brieven te verneemen, vondt d'afgezonden eenige koopluiden en Schippers op het strandt, zeggende, dat 'er een byzondere post † aan den Viceadmiraal was gekoomen, en dat het overzulks oorlogh was tusschen de Hollanders en de Engelschen: te meer dewyl d'Engelsche koopluiden zeiden, dat d'Engelschen drie van de verwachte Oostindische scheepen hadden genoomen: weshalven d'Engelsche en Nederlandtsche koopluiden ten hooghsten waaren ontstelt. Eenige andere sloepen der Nederlandtsche oorloghscheepen, desgelyks aan landt gezonden, om ook naar brieven te verneemen, hoorden diergelyke tyding. Waar over de Viceadmiraal Meppel, met al de Kapiteinen, in der yl aan de Ruiters boordt roeiden, hem vraagende, wat tyding de brieven, die hy hadt ontsangen, medebraghten, en wat van de zaak was, weegens den oorlogh tusschen den Staat en Engelandt? De Ruiter, ten hooghsten verlegen over 't gerucht dat d'aankomst van den loopboode hadt veroorzaakt, antwoordde voorzichtelyk, *dat de brieven van hunne Hoog. Moog. en van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit daar niet een woordt van vermaanden, en dat men noch hoopte de wederzydtsche geschillen in der minne te zullen byleggen.* Dit strekte om alle gedachten van oorlogh wegh te nemen. Hy voeghd' 'er by, *dat men straks onder zeil zoude gaan naar Alikante, om 't fluitschip van Kapitein Enno Doedes van daar af te haalen.* Dit was hooghnoodig, want men zou te Kadix niet konnen schoonmaaken zonder dat fluitschip by zich te hebben; dewyl het alle de zaaken, daar toe dienende, ook de lyftoght van den Kommandeur de Wildt, (wel voor zes of zeven maanden) en alle de behoefte van de Ruiters schip, in hadde. Ten zelven daage schreef de Ruiter aan hunne Hoog. Moog. en de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, *dat hy de Resolutie, den negenden van Augustus in den Haage genoomen, en de brieven van den veertienden der zelve maandt, zoo daatelyk hadt ontfangen, en den inhoudt met alle neerstigheit zoude waarneemen, en, zoo veel als moogelyk was, achtervolgen.* Hy ging 's avondts noch t'zeil naar Alikante, daar hy, door stilte en tegenwinden verhindert, eerst den achtsten van de maandt aanquam, en desgelyks de meergemelde geheime resolutie ontfing. Hier zocht hy eenigh broodt, ten behoeve zyner scheepen, te bekoomen, maar te vergeefs; naadien de bakkers voor de Fransche vloot, die toen in de Middelandtsche zee was, bakten. Derhalven werdt hy te raade desweegen aan zeeker Nederlandtsch koopman te Kadix over landt te schryven; hem verzoekende (onder dekzel dat 'er veel broodt in de vloot verdorven was) ettelyke duizenden ponden broodt tegens zyne komst aldaar te doen bakken: ook gaf hy hem ordre, dat hy ettelyke booten met azyn, en pypen met oly, en eenige duizenden ponden stokvis, ten behoeve der vloot, zou koopen; dewyl men t'Alikante en in de

1664.

De Ruiter ontfanght te Malaga de secrete Resolutie.

† *Expresse.*

Gerucht aldaar uit d'aankomst van den boode ontstaan, als of men met Engelandt in oorlogh was.

De Viceadmiraal Meppel en al de Kapiteinen vraagen de Ruiter naar tyding.

Zyn antwoordt.

Syn schryven aan de Heeren Staaten, en Raaden ter Admiraaliteit tot Amsterdam.

Hy zeilt naar Alikante.

Stelt ordre om de vloot van alle noodtwendigheden te verzien.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. de Straat niet wou toelaaten dat zyn volk aan landt quam: hem verder belaſtende niemant te laaten weeten voor wien hy die dingen kocht, en alles zoo ſtil te houden als doenlyk was. T'Alikante vondt hy zich met

9 *Sept.*

negen ſcheepen, en liet toen de Kapiteinen aan boordt koomen, hun aanzeggende, dat zich yder moſt gereedt houden, om met 's Landts vloot weder Weſt aan naar Malaga te zeilen: doch zy klaagden alle dat ze ten einde van brandthoudt waaren. Waar op de Krygsraadt verſtondt, dat men 't naar 't eilandt Formentera zou wenden, en daar brandthoudt haalen: voorts dat men zich dan zou begeven naar Malaga, en van daar naar Kadix: daar zou men de vlagge afwachten, zich van alles dat noodig was verzien, en zyne naader ordre, op aanſchryving van hunne Hoog. Moog., dit gaf de Ruiter voor, ontfangen. Voor 't eilandt Formentera gekoomen voer men met de boots en ſloepen der gantſche vloote aan landt, en men kapte en haalde brandthoudt voor al de ſcheepen.

Komt voor Malaga.

Zyn verzoek aan den Gouverneur.

18 *Sept.*

Daar op ging men weêr 't zeil, en quam den achtienden voor Malaga. De Ruiter zondt terſtondt een ſloep aan landt, met verzoek aan den Stadtsoverſte, dat men de Hollandtſche vloot prattica, of vrye landing, zou vergunnen, ofte ten minſten dat ze hunne lyftoght door 't ſcheepsvolk uit de pakhuizen moghten haalen: daar by voegende, dat de Stadtsoverſte door wacht van ſoldaaten alle gemeenſchap tuſſchen 't Hollandtſch volk met die van de ſtadt konde beletten; om daar door alle beſmetting, daar men voor vreesde, voor te koomen. Doch alles werdt afgeſlaagen. Men liet de lyftoght door Spanjaarden en Mooren op de moelje, of aan ſtrandt brengen, daar de matroozen die afhaalden, ook eenig broodt, te Malaga, op de Ruiters ordre, gebakken. Dit ging langzaam toe: want de Spanjaarden en Mooren quaamen eerſt 's morgens ten negen uuren aan 't werk, en ſcheiden daar ten twaalf uuren uit. Daarna begoſten ze weêr 's avondts ten vier uuren te arbeiden, en ten zes uuren ſtaakten ze hun werk. Zoo dat men wel vyf daagen beezigh was, eer men al de lyftoght en behoefte t'ſcheep kreegh, daar de Hollandtſche matroozen, hadt men 't willen toelaaten, wel alles binnen twee daagen

De Viceadmiraal Johan Lauſon met d'Engelſche oorlogsvloot zeilt daar voorby.

23 *Sept.*

Onderlinge beleeftheit.

De Ruiter laat hem door den Schoutbynacht Van der Zaan begroeten.

zouden aan boordt hebben gebraght. Terwyl de vloot hier moſt wachten, zeilde d'Engelſche Viceadmiraal Johan Lauſon, den drieëntwintighſten, des avondts, met twaalf Konings ſcheepen, die van Algiers quaamen, voorby de reede van Malaga. De Ruiter gaf toen laſt, dat men hem met het ſtryken der vlagge, en eenige eerſchooten zou begroeten, daar hy met gelyk getal van ſchooten op antwoordde, doch zonder vlag te ſtryken. De Schoutbynacht van der Zaan werdt door de Ruiter aan zyn boordt gezonden, om hem mondeling te groeten, dien hy heuſch bejegende en onthaalde: hem verhaalende, dat hy in elf daagen van Algiers quam: dat hy de vreede niet hadt konnen treffen, dewyl de roovers de ſchaade, die ze d'Engelſchen ſedert het leſte verdragh hadden aangedaan, weigerden te vergoeden. Ook hadt hy den Engelſchen Konſul niet konnen verloſſen, hoe wel hy daar dertigh Turkſche ſlaaven, en eenigh geldt voor hadt geboden. Hy zeide ook dat al

Lauſon tracht te weeten wat ordre de Ruiter hadt ontfangen.

Van der Zaans antwoordt.

de roovers binnen de haven waaren. Voorts toonde Lauſon groote begeerte om te weeten wat ordre de leſte loopboode † aan de Ruiter hadt gebraght, hebbende t'Alikante verſtaan dat hy in negen daagen was overgekoomen. Van der Zaan antwoordde, *dat de Hollandtſche vloot naar Kadix ging om ſchoon te maaken, en dat men dan voort Straatwaart in zou zeilen.* Lauſon zeide, dat hy met d'Engelſche vloot naar Tanger wilde, en daarna voortzeilende, gaf hy de Ruiter, tot zyn affcheidt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

De Ruiter komt voor Kadix, daar men zyn volk verbiedt aan landt te komen, en de scheepen schoon te maaken.

26 Sept.

zeven eerschooten, daar met gelyk getal op werdt geantwoordt. Des anderendaaghs ging de Ruiter onder zeil naar Kadix, daar hy den zesentwintighsten in de baay ten anker quam. Doch terstondt quam iemant van Don Antony Pimentel de Prado, Gouverneur der stadt, afgezonden, hem aanzeggen, dat zyn volk met de boots of sloepen niet aan landt zoude komen, veel min dat de scheepen achter het puntaal zouden zeilen, om daar te kielhaalen en schoon te maaken. Dit hadt men verzocht, dewyl de scheepen, hoewel men ze om de acht of tien daagen hadt gekrenght, en gevarkent, zoo vervuilt waaren, dat het onmoogelyk was, zonder ze te kielhaalen, daar veel meê te verrichten: ook werden ze door de wormen zeer geschonden. Voorts zocht de Ruiter een nieuwe groote mast in te zetten, dewyl d'oude niet langer kon dienen. Hy hadt hier ook voorgeslagen en verzocht, dat de Spaanschen, tot kosten van de Hollanders, wachten zouden stellen, om de gemeenschap der matroozen, die aan landt zouden koomen, met d'ingezetenen te verhinderen. Doch d'Overste der stadt, noch de Hartogh van Medina Celi, Stadthouder van Andaluzie, wilden nergens naa hooren, en beriepen zich op d'ordre en 't bevel des Konings. Het ongerief, ongemak en verhindering, dat uit dit verbodt ontstondt, was grooter dan men kan zeggen; ook braght het de Hollandtsche vloot in merkelyke verlegentheit, en 't verwekte veel gemors onder de Bevelhebbers, die zich over de Spaansche bewindtsluiden, door welker beleidt zulks geschiedde, hooghlyk beklaagden. In de Hollandtsche vloote, zeiden eenigen, waaren meest al de matroozen en soldaaten kloek en gezondt: men wist byna van geen ziekte, veel min van pest. 'T was meer dan elf weeken geleeden dat deeze scheepen van Algiers waaren vertrokken, en hadt men derhalven geen reeden om voor de besmetting zoo beducht te zyn, als men voorgaf. *Dit waaren*, schreef toen de Ruiter (in zeekeren brief aan den Heer Henrik van Reede van Renswoude, Gezant der Heeren Staaten aan 't Hof van Madrid) *slechte belooningen voor de goede diensten die de Hollanders den Spanjaarden in die gewesten hadden gedaan, waar door de Spaansche kusten nu zoo veylig door hunne scheepen, satys en barken werden gebruikt, als of men geen Mooren noch Turken meer uit Barbaryen hadt te wachten of te vreezen. Het Duitsch oorloghsvolk, uit Italië naar Spanje gezonden, zou moogelyk zoo gerust niet zyn overgekoomen, indien de Hollanders de Straat zoo niet gevaaght en gevrydt hadden van de roovers. Doch de tydt zou konnen koomen dat de Spanjaarden de Hollanders, die ze nu zoo afweezen, wel gaarne in hunne havenen zouden ontfangen, als zy hun daar niet om zouden bidden, noch zich op hunne kusten zoo dikwils laaten zien.* Doch dat klaagen kon niet baaten. Zy mosten gedult neemen en zich behelpen zoo zy konden. De Ruiter stelde terstondt ordre dat de boots zich naar de waterplaats zouden begeven en water haalen: doch daar quaamen zoo veel boots van Spanjaarden en Engelschen ten gelyken einde, dat de Hollanders zomtydts in een geheel etmaal maar tweemaal water konden bekoomen. Men zagh zomwylen achtien of twintig boots aan de waterplaats leggen, en yder most zyn beurt afwachten, daar veel tydts meê door liep. Inzonderheit gaven de Spaansche galjoenen, die reisvaardig naar Indië laagen, veel belets: ook braght het hardt weêr, met donder en blixem, veel verhindering by. De Ruiter hadt groot verdriet in al dat zukkelen: doch daar was niet tegen te doen, noch met geldt noch met naarstigheit. Om d'andre behoefte van broodt, en meer noodt-

Beklagh der Hollanders over 't ongerief der Spanjaarden.

28 Sept.

De Hollandtsche vloot wordt te Kadix door verscheide beletzelen opgehouden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. noodtwendigheden aan boordt te krygen, werdt geen kleene vlyt aangewendt. De koopman Gysbrecht Mels, te dier tydt Kommissaris van hunne Hoog. Moog. hadt het inkoopen van de meeste leeftoght, voor een redelyke prys bezorght. Doch zommige dingen waaren om geen geldt te bekoomen, en andere quaamen byna de helft meer te kosten, dan of men ze zelfs hadt moogen koopen en afhaalen. De scheepen uit Noordthollandt mosten zich met tarruw behelpen tot hun potagie, en die tot gort maalen. Om 't gebrek zoo veel doenlyk was te vervullen, most men zich van verscheide persoonen dienen, en 't gekochte t'scheep zenden; 't geen zoo stil niet toeging, of 't gaf by zommigen achterdocht van eenigen toght en aanslagh. D'Engelsche oorlogsvloot, onder Lauson, lagh den derden van October, sterk dertien scheepen, tusschen Rota en de baay van Kadix ten anker, en de Ruiter verstondt uit eenige koopluiden, dat d'Engelschen zeekre kennis meenden te hebben van d'ordre hem toegezonden. Doch men zocht hun een' anderen tocht in 't hooft te brengen, en sprak verscheidelyk van zyne reize. D'eene zeide, dat men eenig geschil hadt met Portugaal, en dat hy zou kruissen op de Brazilsche suikervloot; een ander, dat hy naar nieuw Nederlandt zou gaan; een ander naar de kaap de bona Esperança, of het Hooft van goeder Hoope, den Zuidelykston en uiterston uithoek van 't Zuider deel van Afrika, om daar d'Oostindische scheepen t'ontmoeten. In die tydt vondt zich de Ruiter in geen kleene bekommernis. Hy most zyne ordre geheim houden, en hy wist niet of hy Stuurluiden in de vloot hadt, die in de gewesten, daar 't op gemunt was, bekent waaren, en of men wel genoegzaame boeken en kaarten van die kusten by der handt hadt. Hy hadt daar nooit gevaaren, en hy kon, zonder 't geheim van den toght en toeleg in gevaar te stellen, en eenigzins t'ondekken, niet verneemen of 'er anderen van zyne zeeluiden waaren geweest. Daar was in die onkunde, verstondt hy, wel kans om die landen te vinden, maar niet met zoodanige verzekertheit, veiligheit, vertrouwen en voordeel, dan of men op die kusten was bedreven. Dat zyn zorge niet ongegrondt was, heeft d'ondervinding in 't kort geleerdt. Te deezer tydt werdt by den Krygsraadt, eer men noch t'zeil ging, om te beter ordre en tucht op de vloot te houden, goedtgevonden, iemant in de plaats van den Heer Viane, voor Algiers overleden, tot Fiskaal over de vloot te kiezen, en werdt Johan de Witte, de Ruiters schoonzoon, by maniere van voorraadt, en op goedtkenning van hunne Hoog. Moog. de Staaten Generaal, en de Ed. Moog. Raaden ter Admiraaliteit te Amsterdam, in dat ampt gestelt. Hy hadt eenigen tydt te Kadix gelegen, om zyn uitstaande schulden in te vorderen: doch toen hy weinig kon krygen, begost hem dat te verdrieten, en besloot derhalven een toght met zyn schoonvader en 's Landts vloot te doen. Voorts gaf de Viceadmiraal de Ruiter ordre, zorgende voor de gezondtheit van 't volk, dat men erlyke duizenden limoenen zou opkoopen, en liet aan elk man vyfentwintig stuks tot een ververstching uitdeelen. Den vyfden van October dreef de Hollandtsche oorlogsvloot, nu van alles, zoo veel als men hadt konnen bekoomen, verzien, uit de baay van Kadix: bestaande, gelyk meermaalen is gemeldt, in twaalf oorlogsscheepen, en de behoeftfluit de groene Kameel. De Ruiter zeilde dien zelven dagh voorby den Engelschen Viceadmiraal Lauson, die toen met dertien Konings scheepen voor de baay, of tusschen Rota en de baay, ten anker lagh, hem vereerende met het vlaghstryken en neegen eerschooten. Ook zondt hy den Kapitein

Verscheide spraak van de Ruiters toght.

Zyn bekommering.

28 *Sept.*

Hy gaat met de vloot van Kadix t'zeil.

5 *Octob.*

du

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

du Bois aan zyn boordt om hem te begroeten. Lauſon beantwoordde 1664. d'eerſchooten met gelyk getal, en liet ook de Ruiter door den Engelſchen Kapitein Klerk van zynent wegen zynen dienſt beleefdelyk aanbieden. Men meent, dat Lauſon toen geloofde dat de Hollandtſche vloot naar Saleé ging. De Ruiter gaf dien zelven dagh aan de Bevelhebbers en Kapiteinen der vloote de noodige ordre, aangaande den koers, dien men voor eerſt hadt te houden: hun beveelende dat ze, indien ze van elkanderen moghten geraaken, de vlagge drie mylen beweſten Saleé zouden opzoeken. Naa twee daagen zeilens, werdt, ten derden daage, tuſſchen de kaap van Sint Vincent en de kaap van Kantin, op de hooghte van vyfendertig graaden, een bark verpreit, die de Spaanſche galjoenen (twee daagen voor de Ruiter t'zeil gegaan) tot de Kanariſche eilanden toe moſt volgen. Waar op de Ruiter zyn' koers Weſt ten Noorden ſtelde, om den bark, die Zuidtweſt aan zeilde, te mompen, en de gedachten te beneemen als of de Hollandtſche vloot naar Kanaria en verder zoude zeilen. Tegen den avondt liet hy de witte vlag waaijen, op welk ſein alle d'Opperhoofden en Kapiteinen aan zyn boordt quaamen, dien hy te dier tydt het geheim beſluit, by hunne Hoog. Moog. den negenden van Auguſtus genoomen, ontdekte. Toen werdt by den gantſchen Krygsraadt beſlooten, dat men met 's Landts vloot den koers zou ſtellen naar 't eilandt Groot-Kanaria, beooſten tuſſchen 't eilandt Lancerota en Kanaria door. Maar of 't gebeurde dat de ſcheepen door ſtorm, miſt, of andre toevallen van elkanderen afdwaalden, dan zou de verzamelplaats zyn tuſſchen Kanaria en Lancerota, dichſt by Kanarie, op de breedtte van Groot-Kanaria. Daar men elkanderen vier daagen zoude inwachten. Doch men zou alle vlyt aanwenden om by elkanderen te blyven. Indien men eenige vreemde ſcheepen vernam of ſprak, dan zou men zeggen dat de vloot van de Weſt quam, om zeſtien Turkſche roovers, die ontrent Kanaria waaren, te vervolgen. Daar op zeilde de vloot weêr Zuidtweſt aan met goeden voortgangk. Des anderendaaghs zaagen de Hollanders de Spaanſche galjoenen in 't Zuidtweſt, zoo ver als ze van de ſtengen konden zien, en zy zeilden, op de Ruiters ordre, eenigen tydt Zuidtooſt op, om uit hun gezicht te blyven. Den elfden October raakte de vloot voorby Groot-Kanaria, en liep tuſſchen dat eilandt en Lancerota door, vervolgende haar' koers naar Kabo Blanko, (een uithoek in Afrika, op de Weſtkuſt van 't landtſchap Arguyn, tuſſchen de Kanariſche eilanden en Kabo Verde) die men den dertienden in 't gezicht kreegh. Weêr en windt dienden naar wenſch, en men zeilde, behoudens koers, met ongelooffelyke ſpoedt. Ondertuſſchen liet de Ruiter op al de ſcheepen onderzoeken oft men geen Bevelhebbers, Stuurluiden, matroozen, en ſoldaaten, of iemant anders kon vinden, die goedt bericht konden geven van den toeſtandt van Kabo Verde; op dat men zoodaanige perſoonen daar over naader moght ondervraagen. Maar naa dat men eenige zeeluiden, door welke men kennis van die geweſten verhoopte te bekoomen, hadt ondervraaght, vondt men niet dan een' Quartiermeeſter, dienende onder den Kapitein Pomp, die iet wiſt van de gelegentheit der ſterkten, op het eilandt van Goereede gelegen. Doch men vondt geen Stuurluiden, noch andere zeeluiden, die op die kuſten waaren bevaaren, of de waare gelegentheit van die landen wiſten. Dat te verwonderen was, ten aanzien van het groot getal der zeevaarderen, die zich hier by een vonden. In deeze verlegentheit werdt op d'ordre van de Ruiter groote voorzichtigheit en vlyt gebruikt, om zich, in 't opdoen der kuſten, buiten ge-

7 Octob.

Verpreit een bark, en verandert zyn' koers.

Ontdekt de ſecrete Reſolutie aan de Opperhoofden en Kapiteinen.

Ordre op den koers, dien men zou houden.

De Ruiter zeilt voorby Groot-Kanaria.

13 Octob.

Zoekt naar luiden, die kennis hadden van de gelegentheit van Kabo Verde.

14 Octob.

Voorzichtigheit en vlyt, aangewendt in 't aandoen der kuſten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. gevaar te houden. Hier most men eveneens te werk gaan gelyk d'ontdekkers en vinders van nieuwe Landen gewoon waaren te doen. Men zondt dikwils sloepen voor uit, en wierp het dieploot, om te weeten of men grondt vondt, en op hoe veel vadem; ook of'er geen verborge zanden, of blinde klippen laagen: men nam naukeurig acht op de strekking of't vallen der stroomen, en 't geen wyders vereischt werdt om onbekende kusten aan te doen, en vremde havens in te loopen. Gelyk een blinde op het gevoelen den wegh zoekt, en naar den muur tast, zoo mosten de Leidts- en Stuurluiden deezer vloote, in de blindtheit hunner onkunde, naar vaarbaare diepte en goede havening zoeken. Wyders werdt ook onder 't zeilen beraadtslaaght op wat wyze men het bevel der Heeren Staaten zou uitvoeren. De Krygsraadt verzocht † den Kommissaris Johan Bartram van Mortaigne, dat hy zich tot Kornel en Opperhooft over de soldaaten en matroozen, die men zou moeten landen, om de genoome sterkten te herneemen, zou laaten gebruiken, 't geen hy aannam. Daarna ‡ werdt beslooten hoe men zoude voortzeilen, en dan den aanval doen:

† 15 *Octob.* De Kommissaris Mortaigne wordt tot Kornel gestelt.

Ordre beraamt. ‡ 16 *Octob.*

1. *Dat men eerst zoude zeilen naa 't eilandt Goereê, aan Kabo*
2. *Verde. Dat men dan met hondert en achtien matroozen en tweehondert*
en zesentwintig soldaaten, onder den Kornel Mortaigne, en d'andre Bevelhebbers, t'zaamen sterk driehondert en vyftig mannen, met boots en
3. *sloepen zou landen, en d'Engelschen aantasten. Doch of 't gebeurde dat*
daar eenige maght van Engelsche scheepen lag, dan zou men voor eerst
niet landen, maar de scheepen gezaamentlyk aantasten, en, waar 't moogelyk, veroveren, of vernielen, zonder daar van in gebreeke te blyven,
4. *op de peene daar toe gestelt. De zeemaght der Engelschen zou men in*
goede ordre, alwaar 't onder de Forten, of Sterkten, aantasten. De Vi-
5. *ceadmiraal Jan Korneliszoon Meppel zou met zyn' bystander den voor-*
6. *toght hebben: de Viceadmiraal de Ruiter zoude met zyn bystander den*
tweeden inval doen, daar 't de meeste noodt zou vereischen: de Schout-
7. *bynacht Aart van Nes zou met zyn' bystander den derden, de Komman-*
8. *deur Gideon de Wildt met zyn' bystander den vierden, en de Kapitein*
9. *Leendert Haakswant, als Schoutbynacht, met zyn' bystander den vyf-*
den inval doen, en men zoude elkanderen daar 't noodt deedt te hulp
10. *koomen. Indien ze, voor 't eilandt Goereê gekoomen, zouden zien, dat*
eenige Engelsche scheepen zochten t'ontvluchten, dan zouden de Schoutenbynacht Van der Zaan en Haakswandt, en de Kapiteinen Pomp en Jakob Korneliszoon Swart, hen terstondt volgen, doch niet verder dan dat zy oordeelen zouden dien dagh, of te middernacht, weêr by de vlagh te konnen koomen; ten waare zy vry naa by de vluchtigen quaamen, en oordeelden die in 't kort te konnen veroveren: doch om geen reden zich langer dan vierentwintigh uuren van de vlagge afhouden. De
11. *buit, lyftoght en handtgeweer dat by de vier jaagende scheepen, oft 't geen*
op het eilandt Goereê, of elders, zou moogen verovert worden, zou
over de geheele vloot, naar gelang van 't volk, verdeelt werden. De
12. *mannen die vierwerken of graanaten in de forten zouden werpen, zou-*
den met vereeringen, ter bescheidenheit van den Krygsraadt, en naar de
13. *verdienste der persoonen, beloont worden. Alle Kapiteinen zouden zorge*
draagen om hunne kabeltouwen, paardelynen, en werpankers wel gereedt te houden, met de boy en boyreeps, om des noodts de scheepen, die aan den grondt, oft andre ongelegentheit moghten raaken, met de boot, of des noodts met verscheide boots en sloepen, nevens het werptuig, te konnen
14. *redden. Die in zulk een noodt zou vervallen en hulp van nooden hebben,*

zoude

1664.

zoude zyn vlagge van achteren in een ſjouw laaten waaijen, en ſomtydts een ſchoot met ſcherp ontrent de naaſtbyleggende ſcheepen ſchieten: in welken gevalle dan die Kapitein oft Kapiteinen alle vlyt zouden doen, om 't ſchip, dat in noodt zou zyn, te helpen. Te dier tydt werdt het gebiedt over de matroozen, die in de landing de voortoght zouden hebben en den eerſten aanval zouden doen, aan de Kapiteinen Jakob Korneliszoon Swart en Johan van Nes opgedraagen. Men hadt ook noch eenige Bevelhebbers over de ſoldaaten geſtelt. Johan du Bois, Kapitein op de Ruiters ſchip, en Graaf Johan van Hoorne, die onder de vrywilligen voer, werden tot Steedehouders van den Kornel verkooren. Eenige anderen zyn tot Kapiteinen, Luitenanten, en Vendrighs gemaakt. Onder anderen gaf men ook een vendel aan des Viceadmiraals zoon, Jonker Engel de Ruiter. Toen werdt ook laſt gegeven dat men op al de ſcheepen der vloote eenige ſtormladders en granaattaſſen zou maaken, en alles vervaardigen dat tot een ſtorm zou konnen dienen.

Men ſtelt noch eenige Bevelhebbers over de matroozen en ſoldaaten die men zou laaten landen.

Dat bevel werdt met vlyt verricht, en de vloot vorderde reize: by dagh en nacht het dieploot dikwils werpende, om t'aller uure den grondt te peilen. Dit duurde tot den zeventienden der maandt, op den middagh, toen draaide de Ruiter op de ly, en liet de Staatenvlag van de kampanje waaijen, tot een teeken dat men landt zagh: waar op al d'andere ſcheepen byſtaaken. Men wierp toen 't dieploot op achtenveertig vaadem kleigrondt, en zagh het landt in 't Ooſten tuſſchen de ſtroom Senega en Kabo Verde. 'T was laag landt, en duinig als Hollandt. Ten zelven daage liet de Heer de Ruiter al de Kapiteinen aan zyn boordt koomen, en gaf aan elk zyn ordre by geſchrifte. Daarna voortzeilende kreeg men den twintighſten Kabo Verde in 't gezicht. Dit's een uithoek van Afrika, op de Weſtkuſt van 't Koningkryk Jaloffi, ten Noordtweſten van de riviere van Gambia, Kabo Verde, of de Groenkaap genoemt, weegens het groene landt dat men daar zagh. 'T leidt op de Noorderbreedtte van vyftien graden. Des anderendaaghs 's avondts ten negen uuren zeilde de vloot voorby het witte Vogeleilandt, zoo genoemt om dat de zeevogels daar veele yeren leggen, en dat het wit is van vogeldrek. Men quam 's morgens ten drie uuren by 't eilandt Goereê, 't welk ontrent een gooteling ſchoot van 't vaſte landt van Kabo Verde leit, ten anker. Met den dagh zagh de Ruiter negen Engelſche ſcheepen dicht onder 't benedenſte kaſteel leggen, en daar onder een Koningsſchip met de wimpel van boven. Op beide de kaſteelen of ſterkten liet men de vlagh van d'Engelſche Kompagnie waaijen. Eenige van de Hollandtſche ſcheepen konden in 't eerſt door ſtilte niet opkoomen, maar men kreeg ſtraks daar aan een kleene koelte, zoo dat d'achterſte by d'andere quaamen, en d'Engelſche ſcheepen werden in een halve maan bezet.

De vloot vordert reize.

17 Octob.

Kryght landt in 't gezicht.

20 Octob.

21 Octob.

De Ruiter komt voor 't eilandt Goereê by Kabo Verde.

22 Octob.

Toen werdt by de Ruiter en zynen Krygsraadt beſlooten, d'Engelſchen met die ordre, en op zulk een wyze als te vooren was vaſtgeſtelt, aan te taſten, doch indien 't door ſtilte en andere ongelegentheeden moght werden verhindert den aanval op die wyze te doen, dan zou men gezaamentlyk aanvallen, daar men de meeſte afbreuk zou konnen doen. Ten dien einde moſten de lichtſte ſcheepen d'Engelſche lichtſte ſcheepen, 't zy by of aan 't landt, daar ze die zouden konnen aantreffen, met kracht bevechten: en d'Opperhoofden zouden de wimpel van de bezaansroede laaten waaijen, tot een ſein of teeken van den algemeenen aanval. Maar d'Engelſchen, door de Ruiters komſt zeer verſchrikt, en zich niet in ſtaat vindende van hem te konnen afweeren, zonden twee Gemaghtigden aan zyn boordt, te wee-

Hy beſluit d'Engelſche ſcheepen aan te taſten.

D'Engelſchen zenden twee Gemaghtigden aan de Ruiters boordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. weeten Isaak Teyler, Kapitein of Schipper op het schip de Victorie, en Gillis Toorenburg, Schipper op het schip de Martha, hem vraagende, *Tot wat einde hy, zoo gewaapent, zoo naa aan hunne scheepen en sterkten quam? Wat dat te zeggen was?* Hy en zyn Krygsraadt gaven tot antwoordt, *Gy kondt wel denken tot wat einde wy zyn gekoomen, en wy meenen, zoo haast de koelte komt, u noch naader te koomen, om de scheepen en sterkten aan te tasten en door Godts hulpe te vermeesteren.* D'Engelschen vraagden, *of de Hollanders dan geen vreede met Engelandt hadden?* Men antwoordde, *Ja wy hebben vreede met Engelandt, maar niet met zulk een volk,* (meenende d'Engelsche Koningklyke Afrikaansche Kompagnie) *dat de Hollandtsche Westindische Kompagnie haare scheepen en forten zoo onrechtmaatig en met bedrogh heeft benoomen. Wy zyn nu gekoomen om alles te herneemen, en ons te stellen tegens al de geenen die d'onzen zulk ongelyk deeden, of noch trachten te doen.* Met dit bescheidt vertrokken d'Engelschen naar hun boordt. Hier op zondt de Ruiter den Heer Mortaigne, den Schoutbynacht van der Zaan, en den Kapitein Jan van Nes, naar 't Engelsch oorlogsschip, daar de Gouverneur van 't eilandt en de Schippers der koopvaardyscheepen aan boordt waaren, den Kapitein van 't oorlogschip afvraagende, *of hy ordre hadt de forten op het eilandt te beschermen?* Hy zeide, alleen last te hebben om de scheepen te beschutten, indien ze wilden vechten, en met de forten niet te doen hadt. Hem werdt aangezeit, *dat hy zich terstondt van d'andere scheepen zoude afzonderen, en de Hollanders in 't aantasten der scheepen en forten niet verhinderen.* Maar d'Engelsche koopvaarders zonden ten eersten drie Schippers aan de Ruiter, zeggende, *dat ze wel goederen van d'Engelsche Koningklyke Afrikaansche Kompagnie inhadden, maar dat ze van de Kompagnie waaren bevracht:* met verdre aanbieding, *dat ze alle die goederen zouden overleveren; mits dat men hunne scheepen zoude vry geven, en de bedonge vrachten betaalen.* Dit werdt hun ingewilligt. De Ruiter en zyn Krygsraadt beloofden, dat de Schippers, naa dat men de goederen, d'Engelsche Afrikaansche Kompagnie toebehoorende, ter gelegener plaatze zou hebben gelost, met hunne scheepen en verdre laading vryelyk naar Europa zouden keeren, en dat de Westindische Kompagnie hun in Hollandt de vrachten der geloste goederen zou voldoen. Naa 't sluiten van dat verdragh heeft men de Schippers van de Engelsche koopvaardyscheepen gelicht, en de Hollandtsche scheepen hebben zich dicht by hen gezet; op dat zy 't niet zouden ontzeilen. Ook zondt men met den avondt eenige gewapende boots en sloepen op de brandtwacht, om te beletten dat men 's nachts geen goederen uit die acht scheepen zou aan landt brengen, en t'zoek maaken. De naamen der gemelde scheepen en Schippers kan men zien uit de volgende lyste,

Hun gesprek met de Ruiter, en zynen Krygsraadt.

Voorstel van de Schippers der Engelsche koopvaardyscheepen, aanbiedende de goederen der Engelsche Afrikaansche Kompagnie te zullen overleveren.

22 *Octob.*

Ordre gestelt tot de bewaaring der acht Engelsche scheepen.

Schippers.	Scheepen.	Stukken.	mann.
Isaak Teyler.	*De Victorie.*	33	50.
Gillis Toorenburg.	*Sinte Martha.*	20	42.
Steven Nordts.	*De Hoopwel.*	20	45.
Benjamin Simons.	*Afrika.*	20	36.
Timotheus Leewins.	*'T spoedig Advys.*	16	28.
Thomas Grigge.	*De Dolfyn.*	20	42.
Joan Komes.	*De Voorspoedt.*	8	16.
Joan Niemandts.	*De Spion.*	1	7.

Deeze

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

Deeze ſcheepen waaren hier voor acht of tien daagen uit Engelandt, met het gemelde oorlogſchip, aangekoomen, en zouden de Nederlandtſche Weſtindiſche Kompagnie, buiten twyffel, veel afbreuk hebben gedaan, indien 't de Ruiter met de Hollandtſche vloot niet hadt belet. Doch het geen ontrent die Engelſche koopvaardyſcheepen werdt gedaan, ten aanzien van 't ontloſſen der koopmanſchappen en anderſins, geſchiedde met groote bekommering en ongeruſtheit; want men twyffelde of de Ruiters laſt wel zoo ver ging: dewyl die medebraght †, *dat hy de ſcheepen van de Engelſchen, die zich op de kuſten van Kabo Verde en Guinea moghten bevinden, voor zoo veel en zoo lang de zelve geen ſchaade of ongelyk aan de forten, ſcheepen, of onderdaanen van den Staat hadden toegebraght, of quaamen toe te brengen, geenſins zoude quellen, ofte in hunnen koophandel aldaar beletten.* Doch hier tegen viel te bedenken, dat deeze ſcheepen, met geſchut voorzien, in ſtaat waaren gevonden om 't eilandt Goereê, 't welk de Weſtindiſche Kompagnie was benoomen, te beſchermen; dat ze de Hollandtſche vloot, indien 't hun aan geen maght hadt ontbrooken, zeekerlyk zouden hebben tegengeſtaan: en dat ze, ten dienſt van d'Engelſche Afrikaanſche Kompagnie (die zoo groote vyandtſchap pleegde tegens de Hollanders) gehuurt, veel meer voor vyanden dan vrienden waaren te houden. Ook hadt men hunne aanbieding van de goederen, die d'Engelſche Kompagnie toebehoorden, over te leveren, niet konnen afſlaan; gemerkt de Hollandtſche Kompagnie, door d'Engelſche te vooren ten hooghſten was verongelykt en beſchaadight. Maar ten quaadtſte genoomen, alwaar 't dat men hier te haaſtig hadt toegetaſt, dat zou men met weêrgeven konnen vergoeden: doch indien men die ſcheepen onbeſchadight hadt laaten vaaren, en dat daarna verſtaan wierde, dat men ze hadt moeten neemen, of dat de laſt zoo ver ſtrekte, dan hadt men dat verzuim niet konnen verbeteren. Ook heeft de tydt korts daarna geleerdt, dat men ontrent dit ſtuk niet hadt gedaan tegens de meening van den laſt, en 't oogmerk der laſtgeveren. Naa dat men 't gemelde verdragh met d'Engelſche koopvaarders hadt geſlooten, kon men, vermits het vallen van den avondt, en de duiſternis des nachts, niet meer verrichten. Doch d'Overſte van 't eilandt Goereê vondt zich ten einde raadt, oordeelende dat 'er met vechten niet viel te winnen; dewyl hy geen byſtandt van 't Koningsoorlogſchip, noch van d'Engelſche koopvaarderen hadt te verwachten. Dies zondt hy noch 's avondts laat, ten tien uuren, iemandt met een' brief aan de Ruiters boordt, waar by hy aanboodt, het eilandt, met de ſterkten, op eenige voorwaarden, die hy den Heer de Ruiter toezondt, over te geven. Hy verzocht ook vry geley voor eenige Gemaghtigden, om over d'opgeſtelde punten in onderhandeling te treeden. Dat verzoek werdt toegeſtaan, en 's anderendaaghs beriep de Ruiter zyn' Krygsraadt by een: met wien hy zich over de gemelde voorwaarden beriedt. Ook quaamen toen twee Engelſche Gemaghtigden aan zyn boordt. Doch als men de punten, by hen voorgeſtelt, overwoeg, bevondt men dat eenige der zelve onbillyk en onaanneemelyk waaren: onder anderen eiſchten d'Engelſchen, dat ze al de goederen en ſlaaven der Engelſche Afrikaanſche Kompagnie zouden moogen afvoeren. Ook vezochten ze tien daagen tydt, om te zien of 'er ondertuſſchen geen hulpe en ontzet uit Engelandt zou koomen. Doch de Ruiter, en zyn Krygsraadt, ſloegen die twee punten af. Zy verſtonden, dat d'Engelſche Afrikaanſche Kompagnie te vooren de Hollandtſche Weſtindiſche Kompagnie t'onrecht hadt beſchadight, toen

Men twyffelt of de Ruiters laſt wel toeliet Engelſche koopvaardyſcheepen aan te taſten.

† *Zie p. 296.*

Bedenkingen op dat ſtuk.

De Gouverneur van 't eilandt tracht met de Ruiter in onderhandeling te treeden.

22 *Octob.*

23 *Octob.*

Twee Engelſche Gemaghtigden koomen aan de Ruiters boordt, en in geſprek over de voorwaarden by hun voorgeſtelt.

Hun verzoek wordt afgeſlaagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. toen ze haar haare goederen en ſlaaven met geweldt ontnam, en dat men daarom nu de goederen en ſlaaven van de gemelde Afrikaanſche Kompagnie moſt aanhouden. Ook zeiden de Hollanders, dat ze hun den tydt van tien daagen uitſtel om byſtandt uit Engelandt te verwachten niet konden noch wilden toeſtaan. Over deeze punten was men den meeſten dagh in geſprek, en, naa veel woordenſtrydt, werden by de Ruiter, met kennis van zynen Krygsraadt, eenige andere punten van verdragh op papier gebraght, die men den Engelſchen Gemaghtigden ter handt ſtelde: hun aanzeggende, dat ze de ſtadt op die voorwaarden hadden over te leveren, en dat men hun geen tydt van uitſtel wilde geven, dan dien dagh, tot den volgenden morgen ten acht uuren: daar by voegende, dat men hunne ſterkten, indienze zich voor dat uur niet opgaven, met alle kracht zou aantaſten: maar zich tot dien tydt toe van alle vyandtſchap onthouden. Met dit beſcheidt voeren de Gemaghtigden weêr naar landt, daar ze de punten, by de Ruiter opgeſtelt, aan den Overſte behandigden. Doch daar was niemant onder d'Engelſchen die dat ſchrift, in 't Nederlandtſch geſtelt, kon verſtaan en vertolken. Dan men vondt een' van de acht Schippers der Engelſche koopvaarders, die 't Hollandtſch verſtondt, en 't ontwerp van de voorwaarden in 't Engelſch vertaalde. Hier meê liep dien dagh ten avondt. Geduurende dees onderhandeling ging de Kapitein van het Konings oorlogſchip onder zeil, meenende naar zyn welgevallen door te gaan: maar de Heer de Ruiter, dat gewaar wordende, deê hem door een ſchoot met ſcherp weder zetten. Daar op quam d'Engelſche Kapitein, Jakob Reinolds Kulpeper, noch 's avondts aan de Ruiters boordt, hem met hooge woorden verklaarende, dat hy geen laſt noch ordre hadt om eenige ſterkten of ſcheepen, die de Hollanders of de Weſtindiſche Kompagnie toebehoorden, aan te taſten; of eenige andere onderdaanen van hunne Hoog. Moog. te beſchaadigen, en verzocht derhalven verlof om te moogen vertrekken. De Ruiter hieldt zyn verzoek in bedenken, en liet hem weêr naar zyn ſchip vaaren. Men hadt dien dagh, om zich van d'Engelſche koopvaarders te verzekeren, in yder ſchip dartig Hollandtſche matroozen, en daar onder twee Bevelhebbers, gezet, en ontrent zoo veel Engelſchen daar uit in de Hollandtſche ſcheepen gebraght. Den volgenden nacht liet de Ruiter eenige gewaapende boots en ſloepen rondtom het eilandt op de brandtwacht leggen; op dat 'er niemant op zou koomen, en om te verhinderen dat men ook geen goederen van 't eilandt naar 't vaſte landt van Kabo Verde zou vervoeren. Met het aanbreeken van den dagh quamen d'Engelſche Gemaghtigden met een vaartuig, ophebbende een witte vlag, weêr aan de Ruiters boordt, verklaarende dat d'Overſte van 't eilandt en zyne andere Bevelhebbers d'opgeſtelde verdraghpunten aannaamen, en bereidt waaren 't eilandt Goereê met zyne ſterkten, en de goederen der Koningklyke Engelſche Afrikaanſche Kompagnie, op d'aangeboode voorwaarden, aan den Viceadmiraal de Ruiter en de Nederlandtſche Weſtindiſche Kompagnie over te geven. Hier op werden de verdraghpunten in de Hollandtſche, en ook in d'Engelſche taale, terſtondt in 't net geſtelt, uitgeſchreeven, en noch ten zelven daage onderteekent, op den volgenden voet,

De Ruiter ſtelt hun andere verdraghpunten en voorwaarden ter handt.

En wil dat ze zich daar op, den volgenden dagh, zullen overgeven.

Het Engels oorlogſchip tracht t'zeil te gaan, maar wordt belet.

De Kapitein Kulpeper komt aan de Ruiters boordt, en verzoekt verlof om te moogen vertrekken.

D'Engelſche koopvaarders worden met Hollandtſch volk verzekert.

Men leit brandtwachten rondtom 't eilandt.

D'Engelſche Gemaghtigden koomen weêr aan de Ruiters boordt, en neemen de voorgeſtelde verdragpunten aan.

24 *Octob.*

Artykelen van accoort, gemaakt en geſlooten, op huiden den XXIV October MDCLXIV, tuſſchen den weled. Heer Michiel Adriaanſz. de Ruiter, Viceadmiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt, uit den naam en van

van wegen de Geoctroyeerde Westindische Kompagnie ter eenre, en 1664.
den Heer Kapitein Sint George, Gouverneur van de forten op 't eilandt Goereê, uit den naam en van wegen de Koningklyke Engelsche Afrikaansche Kompagnie ter andere zyde, rakende de overleveringe van 't voorschreeven eilandt en de forten.

I. Dat het voorschreeve eilandt, met alle de sterkten daar op staande en behoorende, zullen overgeleevert worden in handen van den voorschreeven Heer Generaal de Ruiter, ten profyte van de voorgementioneerde Hollandtsche Westindische Kompagnie., met d'ammonitie van oorloge, wapenen, en voort alle koopmanschappen, en goederen, jegenwoordigh op 't voorschreeven eilandt, en de resorten van dien zynde, de voor gementioneerde royale Engelsche Kompagnie toebehoorende, behalven alzulke stukken, ammonitie en wapenen, als onder breeder in de volgende Artykelen geëxpresseert, mitsgaders de maniere, en gestemde tydt der voorschreeve overleveringe.

Voorwaarden van 't verdragh met den Engelschen Gouverneur van 't eiland Goereê geslooten.

II. Dat het kasteel, op den bergh gelegen, op morgen de klok acht uuren, zynde den vyfentwintigsten dezer, by die van de voorschreeve royale Engelsche Kompagnie ontruimt, ende by die van de Hollandtsche Westindische Kompagnie in possessie genoomen zal werden, met alle de artillerye en ammonitie van oorlogh daar op zynde.

III. Dat het fort beneden, den dertigsten dezer mede by die van de voorschreeve Engelsche Kompagnie ontruimt, en by den Heer de Ruiter, ten profyte van de voorschreeve Hollandtsche Westindische Kompagnie, in possessie genomen zal werden, met alle de artillerye, en ammonitie van oorloge, vivres, en voorts alle goederen ende effecten die de voorschreeve royale Engelsche Kompagnie toebehooren: en zullen wederzydts interim geene actien van hostiliteit noch violentie gepleeght worden, en op morgen, den vyfentwintigsten dezer, de klok acht uuren voor middagh, door den voornoemden Heer de Ruiter, met een kompagnie van vyftig koppen, de poort van 't voorschreeve fort in zeekere bewaringe genoomen worden.

IV. Dat de voornoemde Heer Generaal de Ruiter op morgen, den vyfentwintigsten dezer, van weegen de voorschreeve Hollandtsche Kompagnie committeeren zal twee persoonen, om binnen 't voorschreeven fort te inventariseren alle de artillerye, ammonitie van oorloge, vivres en koopmanschappen, als anders, de voorschreeve royale Engelsche Kompagnie toebehoorende, uitgenoomen de navolgende artillerye, ammonitie van oorloge, en particuliere goederen, in de naavolgende Artykelen, den Heer Gouverneur, Officieren, soldaten, en inwoonderen toegestaan.

V. Dat de voornoemde Heer Kapitein Sint George, Gouverneur op 't voorschreeven eilandt, mitsgaders alle zyne Officieren en zyne soldaten zullen uit het voorschreeven fort, en van 't voorschreeven eilandt trekken op den voorschreeven dertigsten dezer, met trommelslagh, vliegende vaandel, koegels in de mont, brandende lonten aan beide de einden, musquetten en pieken op schouder, zydtgeweer, de bandeliermaaten vol buspoeder, en koegels in de tas.

VI. Dat de voornoemde Heer Gouverneur zal vry staan de keur van twee stukken, uit de geene, die hy met zich uit Engelandt gebragt heeft, met haare affuyten, lepels, wissers, aanzetters en lonten naar behooren, mitsgaders twaalf schooten buskruidt, twaalf koegels, twaalf boutkoogels, met twaalf zakjes schroot.

VII. Dat alle inwoonders, zoo mans als vrouwspersoonen, mitsgaders

Offi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. *Officieren en soldaten zal toegelaten worden, onverhindert en vry met zich te voeren alle haare kleederen, meubele † goederen van wat natuure die moogen zyn.*

† Roerende.

VIII. *Dat de voornoemde Heer Generaal de Ruiter, aan den Heer Gouverneur, Officieren, soldaaten en inwoonderen, zal verzorgen vivres en drank, yder naa zyn qualiteit, uit het magesijn van 't voorschreeven eilandt, van den vyfentwintigsten dezer tot den dertigsten dito incluis, en voorts bequaame vaartuigen, mitsgaders vivres tot haar transport naar Gambia, Kormantyn, ende Sierra Liona, mits dat den geenen, die in Gambia landen moeten, vivres voor een maandt aan landt mede gegeven zal worden.*

IX. *Dat den Heer Gouverneur, Officieren, soldaaten en inwoonderen van 't voorschreeven eilandt, vry zal staan met zich te voeren alzulke liques, of starke drank, en eetbare provisie, als haar luiden eigen is, als mede den Chirurgyn zyne medicamenten oft zynen kist.*

X. *Of het gebeurde dat eenigh persoon of persoonen, Officieren of soldaaten, ofte burgeren, van wederzyde deeze boovengeschreeve Artykelen quaamen te infringeren, of te breeken, zal daarom dit accoort niet gealtereert, maar alleen de contraventeurs gestraft worden.*

XI. *Eindelyk zullen deze bovengeschreeven Artykelen, in beide de talen geschreeven, onderteekent en bezegelt worden door den voornoemden Heer Generaal de Ruiter, met zyne Krygsraaden, van wegen de Hollandtsche Westindische Kompagnie ter eenre, en door den Heer Kapitein Sint George, Gouverneur, met zyne Krygsraaden, van wegen de royale Engelsche Afrikaansche Kompagnie ter andere zyde, en puntuelyk en heilighlyk geëxecuteert. Actum in 's Landtsschip den Spiegel, op de reede onder 't eylandt Goereê, den 24 October 1664.*

Was onderteekent,

Michiel Adriaanszoon de Ruiter. Jan Korneliszoon Meppel. Aart van Nes. Gideon de Wildt. Leendert Haakswant. Willem van der Zaan. Isaak Sweers. Dirk Gerritszoon Pomp. Govert 't Hoen. Jan van Nes. Hendrik Adriaanszoon. Jakob Korneliszoon Swart.

Ter ordonnantie van de voorschreeve Krygsraaden,

Paulus Adriaanszoon Klerk, als Secretaris.

De verdraghpunten, in 't Engelsch vertaalt, werden ondertekent door Sint George anders Aberkromby, Andries Milles, Huigh Aberkromby, Eduard Fitch en Johan Harington. Naa d'onderteekening van 't verdragh deeden de Hollanders eenige vreugdeschooten. Op den zelven dagh viel iet voor dat waardig is verhaalt te worden: een wonderbaare ontmoeting. Eenige van de Hollandtsche scheepen verzeilden beoosten het eilandt Goereê, en hunne boots voeren aan de kaap of het vaste landt om waater. Onder anderen begaf zich de Schoutbynacht van der Zaan aan landt, daar hy een' ouden Neger vondt, die Neêrduitsch verstondt en sprak, en hem vraagde, *wie als Admiraal 't gebiedt hadt over de Hollandtsche vloot?* Van der Zaan zeide, *Michiel de Ruiter*, De Neger daar op, *Michiel, Michiel, Michiel de Ruiter, ik heb, ontrent vyf of zesenveertig jaaren geleden, te Vlissingen een bootsmans jongen gekent, die Michiel de Ruiter heette.* Waar op van der Zaan hem verzekerde, dat die zelve Michiel nu Admiraal van de vloot was. Maar de Neger kon 't bezwaarlyk gelooven, zeggende, *Michiel, toen Bootmans jonge, en nu Ad-*

Wonderbaare ontmoeting van een' Neger, die met de Ruiter, zesenveertig jaaren geleden, hadt gevaaren.

24 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Admiraal, dat kan niet zyn. Als van der Zaan by zyn zeggen bleef, verzocht de Neger, Jan Kompany genoemt, dat men hem aan de Ruiters boordt zou brengen; op dat hy zyn' ouden makker en speelgezel, met wien hy gevaaren hadt, noch eens moght zien en spreeken. Men was hem te wil, en de Ruiter hem, naa 't verloop van zoo veele jaaren, ziende en hoorende spreeken, stondt niet min verwondert dan de Neger, over die zeldtzaame ontmoeting. Hier zagh de Neger dat de Bootsmans jongen, eertydts zyn medemaat, een Admiraal van deeze Hollandtsche vloote was geworden; en hy vertelde, dat het geluk hem, weleer een' armen slaaf, ook hadt begunstigt, en tot een' Onderkoning over eenige Negers van dat gewest verheven. Daarna begost hy te spreeken van d'oude tydt hunner kindtsheit, en toonde een sterke ja byna ongelooffelyke geheugenis te hebben. Hy wist al de naamen der bruggen, straaten en kaajen te Vlissingen onderscheidelyk te noemen: en men hoorde hem veele voorvallen van zyne jeught, en al wat hem in 't gezelschap van de Ruiter, te waater of te landt, was bejegent, omstandighlyk verhaalen. De Ruiter onthaalde hem vriendelyk, en hadt groot vermaak in zyn gesprek, dat hem d'onnoozele geneughten van zyne kommerlooze jaaren in de gedachten braght. Hy vraaghde den Neger naar verscheide zaaken, en onder anderen, *of hy noch een Christen was; dewyl hy weleer te Vlissingen was gedoopt.* Hy zeide, *dat hy als een Christen 't Geloof en 't Onze Vader noch hadt onthouden, maar dat zyne kinders, en anderen, als hy van den Christelyken godtsdienst sprak, met hem lachten: dat hy daarom alleen by zich zelven een Christen bleef, en Godt naar zyne kennis diende.* Men vraagde, *of hy niet liever in Zeelandt dan in dit landt wou woonen?* Maar hy antwoordde, *Ik wil liever in dit landt, zoo armelyk als 't is, woonen en leven.* Hy was toen ontrent tsestig jaaren oudt geworden, en hadt, geduurende zyn verblyf in dit gewest, den Hollanders en Zeeuwen, by alle gelegentheden, groote genegentheit getoont, en de Westindische Kompagnie veele diensten gedaan. De Ruiter, hem eenige kleederen en andere dingen, die in dat landt van waarde zyn, vereert hebbende, liet hem, met eenige eerschooten, ten hooghsten vernoeght en voldaan, aan landt brengen, daar hy 't alles vervulde met den naam van de Ruiter, en den lof zyner heusheit en goedtdaadigheit. Ook beweezen de Negers van die landtstreeke den Nederlanderen veel vriendtschap: maar d'Engelschen moghten ze niet lyden, en verheugden zich over hunne tegenspoedt, en vertrek. Den volgenden morgen heeft men hondert en acht soldaaten met zes sloepen naar 't eilandt Goereê gebraght: daar men ze onder vier vaandelen schaarde, en in slagorde stelde. Dees werden van d'Engelschen met het losbranden van 't geschut verwellekomt. Daarna deelden ze zich in twee hoopen, d'eene onder 't gebiedt van Graaf Johan van Hoorne, en d'andere onder 't bevel van den Kapitein du Bois. Graaf Johan trok met vierenvyftig man in 't kasteel Oranje, dat aan 't Noordtwesteinde van 't eilandt op een berg was gesticht. D'Engelsche bezetting begaf zich naar het kasteel, dat beneeden in de laaghte leit, Nassau geheeten, wiens poort op den zelven tydt aan de Hollanders, volgens het verdragh, werdt ingeruimt, en door den Kapitein Johan du Bois met d'andere vierenvyftig mannen bezet. Toen heeft men de Staatenvlaggen op beide de sterkten geplant, en de musketten, tot een teeken van vreugde, driemaal losgeschooten. De Ruiter liet terstondt alle de goederen der Engelsche Kompagnie door twee Gemaghtigden aantekenen. Men vondt toen in

1664.

De Neger, Jan Kompany, wordt aan de Ruiters boordt gebraght.

Zyn gesprek met de Ruiter.

Het kasteel Oranje, en de poort van de sterkte Nassau, wordt aan de Hollanders ingeruimt.

25 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

Aanteekening van 't geschut en andere krygsbehoefte en goederen op de twee kasteelen gevonden.

in 't bovenkasteel, Oranje, acht stukken geschuts in hunne roopaarden, schietende vier en zes pondt yzer, en vier bassen met een kleen stuksken op den tooren: voorts tien vaaten buskruidt, yder naar gissing van hondert pondt, drie vaaten met musketkoegels, een ton met lont, en andere oorlogsbehoeften. In 't onderste kasteel Nassau laagen eenentwintig stukken geschuts, schietende twee yder zesendertig, twee andere yder vierentwintig, en d'andere twaalf, zes, en vier pondt yzer. De kruidtkamer was met ontrent drie duizendt pondt buskruidt, en tien vaaten met musketkoegels verzien. In de twee pakhuizen bequam men negenentwintig vaaten met broodt, met meer andere lyftoght, en veelerley koopmanschap; ook vyf slaaven, vier mannen en eene vrou, die de Westindische Kompagnie toebehoorden. Op de plaats van 't kasteel laagen eenentwintig vaaten met kalk, en elf vaaten met londt. Buiten 't kasteel werden in zeker huis duizendt en achtentnegentig drooge huiden gevonden.

De Ruiter laat het Engelsch oorlogschip vertrekken.

25 Octob.

Ten zelven daage heeft de Ruiter, met goedtvinden van zyn Krygsraadt, den Engelschen Kapitein Kulpeper toegestaan, dat hy met zyn oorlogschip werwaart dat hy wilde zou moogen zeilen. Men vondt te minder zwaarigheit in zyn vertrek, om dat d'aankomst der Hollanders nu genoeg was ontdekt: want men wist dat ze aan de riviere van Senega van drie Fransche handelaars waaren gezien, en dat men een Engelsch fregatken van Gambia naar de Goudtkust hadt afgevaardight, om d'Engelschen van hunne komst te verwittigen. Het Engelsch Koningsschip ging straks t'zeil, en wilde, zoo de Kapitein voorgaf, naar Sint Jago, het grootste der Zoute eilanden. Dus liet men dit schip vaaren; dewyl het zich stil hadt gehouden, en dat men noch geen' uitdrukkelyken last hadt om 's Konings scheepen aan te tasten.

25 Octob.

D'Engelsche soldaaten in 't kasteel Nassau raaken door dronkenschap aan 't muiten.

Ten zelven tyde, ontrent den middagh, ontstondt in 't kasteel Nassau een groote beroerte onder d'Engelsche soldaaten, door den drank veroorzaakt; dewyl zy 't geen hun voor den gantschen dagh was gegeven, teevens uitzoopen, en de Hollandtsche soldaaten, die de poort inhadden en bewaarden, den sterken drank met kalebassen, onder schyn van waater, toebraghten: zoo dat ze ook dronken wierden, en de Bevelhebbers genoeg te doen vonden om alle uitspoorigheit voor te koomen Maar aan d'Engelschen was geen houden.

D'Overste roept de Hollanders te hulp.

Zy braaken 't ontzich, stonden tegens hunnen Overste op, en dreigden hem doodt te slaan: jaa 't muiten liep zoo hoog, dat hy, geen andere uitkomst ziende, zich genoodtzaakt vondt de Hollanders te hulp te roepen. Eenige der Hollandtsche Bevelhebbers, die by de poort stonden, stelden terstondt ordre, en dienden zich van eenige hunner soldaaten, die meest by zinnen waaren.

De moedtwillighste muiters worden ontwaapent en naar de Ruiters boordt gezonden.

Men greep de baldaadighsten der Engelsche muitelingen by 't hooft, benam hun 't geweer, en zondt ze, met een boot en sloep, tot zesentwintig in getaale, aan de Ruiters boordt; daar men ze, om hunne ongevalligheit, armoede en naaktheit, met meêdoogende oogen aanschoude. De Ruiter liet zes van deeze Engelschen op zyn schip blyven, en d'overige twintig op d'andere scheepen der vloote, tot naader ordre, verdeelen.

'T groot gevaar dat de Hollanders zouden hebben geloopen, indien d'Engelschen hadden weêr geboden.

Te dier tydt werden de Hollandtsche Opperhoofden der vloote, en andre Bevelhebbers gewaar, dat het overgeven van 't eilandt en der sterkten hen van een groot gevaar, en byna zekere neêrlaag hadt bevrydt. Men hadt, op het verkeert bericht van twee matroozen, die voorgaven dat ze op 't eilandt hadden gewoont en de gelegentheit kenden, voorgenoomen, indien d'Engelschen zich ter weer hadden gestelt, by nacht met vyfhondert mannen op zekere plaats te landen. Maar nu bevondt men dat die plaats, door de klippen, en barning

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ning der zee, ongenaakbaar was: invoege dat men al de boots en sloepen, met volk met al, zou hebben verlooren, indien men daar by nacht waar aangekoomen. Voorts was daar 't landt steenachtig, en zoo steil om op te klimmen, dat een leeg mensch, zonder ladder of geweer, het quaadt genoegh hadt om op te stygen: ook stondt daar een boom in de weeg, wel vier vademen dik. Op zulk een plaats aanvallende, hadden d'Engelschen met weinig volks een groote maght konnen keeren. Maar hunne vertsaaghtheit strekte tot geluk der Hollanders, en gaf hun een onbloedige overwinning: ook was de verbaastheit onder d'Engelschen, op de Ruiters onverziensche komst, zoo groot, dat zeker Engelsch koopman van loutren schrik te bedt viel, en ten zelven daage, toen 't kasteel op den berg werdt overgelevert, den geest gaf. Den zesentwintighsten verstondt men uit de boots, die om water aan landt waaren gevaaren, dat de Negers al de pakhuizen der Engelschen, die onder Kabo Verde laagen, prys hadden gemaakt, en plonderden. Op den zelven dagh stelde de Ruiter ordre dat men de goederen der Engelsche Afrikaansche Kompagnie uit de acht koopvaarders zou lossen, en in d'oorloghscheepen laaden. In den Krygsraadt werdt beslooten dat de zes Amsterdamsche scheepen de goederen van vier koopvaarders zouden laaden: dat de drie Noordthollandtsche twee, en de drie Rotterdamsche scheepen d'overige twee koopvaarders zouden ontlossen, en de goederen inneemen. Doch dewyl de Rotterdamsche scheepen geen ruimte genoeg hadden om zoo veele goederen te bergen, werdt verstaan, dat men het achtste Engelsch schip gelaaden by zich zou houden, en met zich voeren, tot dat men plaats en gelegentheit zou vinden daar men 't zou konnen ontlossen. Met dit lossen en laaden was men beezigh tot het einde der maandt. Midlerwyl zondt de Ruiter den Kommissaris Mortaigne en den Fiskaal Johan de Witte met eenig volk naar Refusko, een groot dorp, op 't vaste landt, drie mylen beoosten het eilandt Goereê geleegen, om naar eenige huiden, die d'Engelsche Kompagnie daar in een pakhuis hadden, te verneemen. Zy vonden het pakhuis met twee Negers, wegens den Koning, of Alkayer, bezet, beweerende dat als eenig vyandt het eilandt inneemt, dan de goederen van den overwonnen aan den Koning vervallen, die 't voor zyn plonderagie houdt. Zy gingen by den Alkayer, zeggende, *dat de Heer de Ruiter, Admiraal der Hollandtsche vloote, hem liet groeten: en dat die van de Hollandtsche Westindische Kompagnie, zyn oude vrienden, nu meester van 't eilandt waaren geworden: en weêr met hun handelen wilden als vrienden, gelyk voorheenen.* Hy zeide, *dat hem zulks lief was te verstaan, en dat 's landts inboorlingen gaarne met de Hollanders zouden handelen.* Maar als men te kennen gaf, *dat men quam om de huiden der Engelschen, die in 't pakhuis werden aangehouden, af te haalen,* toonde zich d'Alkayer met zyne Raadtsluiden zeer ontstelt; want dat volk is vasthoudende van aardt. Hy zeide, *Het dunkt my vremdt, dat gy komt om vrindtschap met ons t'onderhouden, zonder geschenk of gifte.* Daar op gaf men hem een vaatken brandewyn van vier stoop. Maar hy verzocht ook iet voor zyne Raadtsluiden. Toen beloofden Mortaigne en de Witte dat men hun desgelyks vereeringen zou geven, indien ze de huiden wilden overleveren. 'T gevolg van die belofte hadt kracht, en men bequam korts daarna door dat middel elf honderdt dertig huiden, die, ten behoeve der Hollandtsche Westindische Kompagnie, in 't Engelsch scheepken, de Spion, ('t welk nu Goereê werdt genoemt, en prys was verklaart, om dat men naa 't lossen hadt bevonden, dat het d'En-

1664.

De Negers plonderen de pakhuizen der Engelschen. 26 Octob.

De goederen der Afrikaansche Kompagnie worden in de Hollandtsche scheepen gelaaden.

Mortaigne en de Witte worden naar Refusko gezonden.

Hun gesprek met den Koning of Alkayer. 27 Octob.

Zy bekoomen elf hondert dertig huiden, 30 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

En dertig ossen.

d'Engelsche Afrikaansche Kompagnie toequam) werden ingeladen. Men hadt toen ook op de Ruiters ordre, met kennis van den Alkayer, dertig ossen, in of ontrent het gemelde dorp, voor eenige waaren gehandelt en geruilt, die aan de Bevelhebbers en Kapiteinen, ten behoeve van de scheepsvolken, werden uitgedeelt: welke verversching zy tot hunne verquikking ten hooghsten van nooden hadden.

De Ruiter komt op 't eilandt. 30 Octob.

Den dertighsten der maandt quam de Viceadmiraal de Ruiter op 't eilandt Goereê, om op d'uittoght van d'Engelschen ordre te stellen.

D'Engelsche Overste wordt met tsestig man van zyn volk t'scheep gebraght. Vertrekt naar Gambia.

Hy liet den Kapitein en Overste Sint George, met tsestig mannen van zyn volk, van landt haalen, en op het ontloste Engelsch koopvaardyschip de Hoopwel brengen, daar men ook de twee stukken geschut met hun toebehooren, by 't verdragh bedongen, hadt ingescheept. Met dit schip ging de gemelde Overste nevens dat volk naar de riviere van Gambia: onder belofte dat de Schipper Steven Nordts daar voor van de Westindische Kompagnie in Hollandt zou ontfangen de waarde van twintig daagen, of twee darde deel van een maandt scheepsgaadje, boven de vracht die hy van d'ontloste goederen hadt bedongen. Men heeft ook dit volk met genoeghzaame lyftoght, volgens den inhoudt van 't verdragh, verzorght.

Noch tsestig Engelschen worden op de vloot verdeelt.

Ter zelver tydt werden noch tsestig Engelschen over de Hollandtsche scheepen verdeelt, om die ter gelegener tydt op de kust van Guinea te Kormantyn aan landt te zetten. Toen heeft men ook het vaandel der Engelsche Afrikaansche Kompagnie, dat, ter aankomste van de Hollandtsche vloote, van 't bovenkasteel woey, den Engelschen afgevordert. Daarna voer de Ruiter, onder 't losbranden van 't geschut der kasteelen, weêr naar boordt, ook werden al de musketten tot driemaalen t'zyner eeren en tot een teeken van vreughde gelost.

Alles word vervaardigt om weêr t'zeil te gaan.

In deezen tydt verzaagen zich al de Hollandtsche scheepen van waater, en alles werdt tot het vertrek vervaardight. Men hadt besloote de geloste Engelsche scheepen, met Hollandtsch volk bemant, noch by de vloot te houden, tot naader ordre.

Twee Engelsche koopvaarders ontslaagen.

Doch toen 't schip de Hoopwel, met de helft der Engelsche bezetting, naar Gambia vertrok, werdt ook toegestaan, dat de Schippers Benjamin Simons, en Jan Komes, met de scheepen Afrika en de Voorspoet, naar 't eilandt Barbades t'zeil gingen.

De kasteelen op 't eilandt Goereê worden van alles verzorgt.

In 't begin van November werden de kasteelen met alle krygsbehoefte verzien. Men braght daar veel steen, pannen, kalk en tras, uit een Engelsch schip gelost, en eenig timmerhout, om de vervalle muuren op te rechten, en de huizen te hermaaken. Eenige stukken geschuts, die uit de roopaarden laagen, werden in goede ordre gestelt, en op de noodighste plaatzen geplant.

Bezetting der kasteelen.

Ook braght men eenige lyftoght aan landt, en liet honderdt en tweeëndertig mannen, zoo soldaaten als matroozen, tot bezetting der twee sterkten: al t'zaamen gezondt rustig volk, en meest vrywillige, behalven eenige weinigen, met het lot daar toe gekooren.

Johannes Cellarius wordt tot Gouverneur over 't eilandt en de sterkten gestelt. 31 Octob. en 4 Nov.

Johannes Cellarius, Fiskaal over de scheepen van Noordthollandt, werdt gestelt tot Gouverneur en Gezaghebber over 't eilandt en des zelfs kasteelen. Otto van Nieveldt, te vooren Adelborst, werdt tot Kapitein, Antony Korneliszoon tot Luitenant, Johan van Beek tot Vaandrig, en Marten Wouterszoon van Postrandt tot Majoor of wachtmeester over 't volk der bezetting verkooren: en dat alles by maniere van voorraadt, ter tydt en wyle by de Heeren Staaten, of de Westindische Kompagnie, daar anders in zou worden verzien. By dit volk liet men de vyf slaaven, die de Kompagnie toebehoorden. De Heer de Ruiter vermaande den Gouverneur Cellarius, met d'andere Bevelhebbers, en al 't volk, voor zyn vertrek, met een ernstige

1664.

De Ruiters vermaaning aan den Gouverneur, Bevelhebbers, en al 't volk.

ſtige aanſpraak, *dat ze met elkanderen in goede vrindtſchap zouden leven: dat de minderen hunne meerderen zouden gehoorzaamen: en dat ze 't eilandt, met des zelfs kaſteelen, ten dienſt des vaderlandts, en voor de Hollandtſche Weſtindiſche Kompagnie, tot de komſte van de twaalf ſcheepen, die men uit Hollandt verwachtte, met mannelyke dapperheit tegens alle en yder, volgens hun eer en eedt, zouden beſchermen.* Weinig tydts te vooren, toen men noch bezich was met water te haalen, was de Ruiters ſloep met den Kapitein du Bois, den Schryver van de Wildts ſchip, Joris Andringa, en andere Heeren en vrienden, aan 't vaſte landt van Kabo Verde, ontrent de waaterplaats, om met de zeege te viſſchen. Men ving een groote meenighte viſſchen, daar de Negers zich over verwonderden. Zy gingen achter de zeege ſtaan, en vingen de ſpringende viſſchen in hunne kleedtjes of kleene ſchepnetjes, of ſchooten ze met pylen in 't water, als ze die zaagen zwemmen. Naa 't viſſchen ging men de neegery, of het dorp der Zwarten, bezien, dat uit veele huiskens beſtondt, die de gedaante van biekorven hadden. D'ingangen van die wooningen waaren zoo laag, dat men der in moſt kruipen, en daar in zynde, kon men niet over endt ſtaan, maar moſt op matjes nederzitten. Ook waaren deeze huiskens zoo vremdt omheint, dat, als men van 't een tot het ander, of tot een derde ging, men daar niet weêr wiſt uit te koomen, en als in een doolhof verdwaalde: op de wyze van het dorp Molkwern, in Vrieſlandt, daar de vremdelingen in de ſtraaten, ſteegen, en gangen, verdoolen. Maar de heiningen van dit dorp der Zwarten waaren niet hoog, zoo dat de Hollanders, met daar over te ſtappen, weêr te recht konden koomen. Hier zaagen ze te dier tydt een groote meenigte van kleene zwarte kinderen, die door de gantſche neegery in 't zandt kroopen als jonge biggen, en de zwarte moeders laagen daar by als zoggen: daar 't uit bleek dat die landtſtreek vruchtbaar van zwarte menſchen was. Terwyl de Hollanders dus alles doorwandelden, vonden ze eindelyk den ouden Neger Jan Kompany, weleer de Ruiters ſpeelmakker, boven gemeldt, in zyn huisken zitten. Doch hy, hoorende dat 'er vrienden van de Ruiters ſchip waaren, oordeelde dat zyne wooning voor hun te kleen was, kroop daar uit, ging hun te gemoet, en ontfing ze vriendelyk: hen leidende onder een palmitboom, daar hy ze in de groente deê nederzitten. Hier gaf hy hun zeeker geſtampt zaadt, dat de Negers in plaats van broodt gebruiken, en onthaalde hen verder met wyn van palm, en zoetemelk: want in dit geweſt heeft men veele koebeeſten. De Hollanders hadden broodt en kaas, en wyn by zich, ook brandewyn; daar Jan Kompany, met zyne zwarte vrienden en vriendinnnen, wel de beſte ſmaak in vonden. Dus waaren ze met elkanderen vroolyk. Tegens den avondt zag men een Neger met zyn geweer naar al de wyken van 't dorp gaan, roepende, met luider ſtemme, dat men goede wacht zoude houden. Toen voeren de Hollanders weêr naar boordt. Daarna werdt by de Ruiter en den Krygsraadt goedtgevonden, dat het Engelſch ſcheepken de Spion, nu Goereê genoemt, ten dienſte en tot voordeel der Hollandtſche Weſtindiſche Kompagnie zyn handel langs de kuſt zou dryven, ſtellende tot dien einde eenen Simon Klein van Vliſſingen, Stuurman van den Schoutbynacht van Nes, daar op tot Schipper, die toen den eedt van getrouheit afley, en werdt hem van yder der twaalf oorlogſcheepen een man bygevoeght. Ten zelven daage liet de Ruiter door den Predikant Flokkenius op 't eilandt een afſcheidtpredikatie doen: daar hy zelf, met de

5 *Nov.* Kapitein du Bois, en anderen, vaaren naar het dorp der waterplaats aan Kabo Verde.

4 *Nov.* Beſchryving van de Negery of het dorp der Zwarten.

De Hollanders vinden Jan Kompany in zyn huisken.

Die hen op zyne wyze onthaalt.

5 *Nov.*

Afſcheidtpredikatie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. Heeren van den Krygsraadt en de Kapiteinen, tegenwoordig was. De Leeraar predikte over de woorden van Moses, *Verheugh u Zebulon over uwen uittoght, en Issaschar over uwe hutten:* en hy badt Godt vieriglyk om zynen verderen zeegen over 't bedryf van 's Landts vloote. Daar op ging de Viceadmiraal de Ruiter den zesten van November met zyne twaalf oorlogscheepen, den behoeftfluit, en 't jacht Goereê, onder zeil. Hy hieldt ook vier Engelsche koopvaardyscheepen, de Victorie, de Sinte Martha, en den Dolfyn, die ontlast waaren, en 't Advys, dat noch vollaaden was, onder zyne vlagge. Tegens den avondt zondt hy 't jacht Goereê naar de riviere van Kasa Mança, ettelyke mylen bezuiden Gambia, met een' beslooten brief aan den Schipper Kornelis Jol, van wien hy verstaan hadt dat hy zich daar met een schip van de Westindische Kompagnie onthieldt: dienende om hem bekent te maaken, dat het eilandt Goereê weêr onder de Kompagnie was gebraght, en dat de Hollandtsche scheepen veilig derwaart konden zeilen. Men stelde toen Sierra Liona tot een verzaamplaats, indien de vloot by ongeluk moght verstrooit worden. Terwyl de Ruiter in dit gewest alle vlyt aanwendde om den last, hem gegeven, uit te voeren, werdt in Engelandt verscheidelyk van zyn toght geoordeelt en gesprooken: want daar quam geen tyding, dat hy met 's Landts vloot in de Middelandtsche zee, of op de kust van Barbaryen, ontrent Algiers, Tunis, of Tripoli werdt gezien, of iet verrichte. Ook was de Viceadmiraal Lauson met d'Engelsche vloot uit de Middelandtsche zee in October te Portsmuiden gekoomen: verhaalende dat toen de Ruiter te Kadix zyn afscheidt van hem nam, men voorgaf dat hy naar Saleé ging, en dat hy zich voor veele maanden van lyftoght hadt verzien, zonder dat men sedert iet van hem hadt vernoomen. Hier uit, en dat de Kapitein Jan van Kampen, die men meende dat met twaalf oorlogscheepen naar Guinea zoude gaan, om eenige scheepen der Westindische Kompagnie tot geley † te dienen, (daar men toen veel van sprak, om d'Engelschen alle gedachten van de Ruiters tocht te beneemen) niet vertrok, begost men in Engelandt achterdenken te krygen, en te vermoeden dat de Ruiter naar Guinea was. Ook was moogelyk in Hollandt iet van den toeleg uitgelekt; want een geheim, daar meer dan een of twee persoonen kennis van hebben, kan zelden zoo dicht worden gehouden, dat men daar, op d'eene of d'andre wyze, geen lucht van kryght. Maar d'Engelsche Afgezant Georg Douning, die zich te dier tydt in den Hage onthieldt, hadt den Koning en 't Hof altydts verzeekert, dat daar niet aan was, en dat de Staaten zulk een besluit niet konden neemen, of hy zou daar kennis van hebben: meenende dat in hunne vergadering niet geschiedde, of 't werdt hem ontdekt. Doch deeze verzeekering kon den Koning en 't Hof hun ongerustheit niet beneemen. Dies werdt hem ernstelyk aangeschreeven, dat hy alle middelen zoude aanwenden om de waarheit deezer zaak uit te vorschen. Hier op besloot hy den Raadtpensionaris de Wit daar zelf over aan te spreeken: niet twyffelende of hy zou uit zyn antwoordt, hoedaanig 't ook moght zyn, wel eenigh licht scheppen. Hy gebruikte dan de stoutheit van den Raadtpensionaris af te vraagen, *of de Ruiter last hadt naar de kust van Afrika te gaan?* Hem voorts met hooge woorden verzoekende, dat hy hem in oprechtigheit en als een eerlyk man zou zeggen, wat van 't gerucht was dat daar af liep. De Heer de Wit, daar men van zeit, dat hy nooit werdt bedroogen, dan in de keur van vrienden, antwoordde op deezen zin: *Ik kan u verzekeren, dat de Staaten van Hollandt aan de Ruiter geen last hebben gegeven,*

Deut. XXXIII. 18.

De Ruiter gaat weêr t'zeil. 6 Nov.

Zendt het jacht Goereê naar Kasa Mança.

† Convoy.

Men kryght in Engelandt achterdenken aangaande de Ruiters toght.

Dounings vraage daar over aan den Raadtpensionaris de Wit.

Wikkefort en son Histoire liv. XIV.

De Wits antwoordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664.

Zie les Memoires touchant les Ambassadeurs par Wikkefort p. 197. 198. in 12.

geven, daar de Koning uw meester ongerust over behoeft te zyn: en wat de Staaten Generaal aangaat, daar van behoef ik u niet te zeggen; dewyl daar niet omgaat 't geen gy niet uitvorscht: zoo dat gy 't uit my niet behoeft te hooren. Op dit zeggen verzeekerde Douning, die in Engelandt den naam hadt dat hy geheel Hollandt regeerde, aan zynen Koning, dat de Ruiter niet naar Guinea was gezonden. Doch toen 't anders bleek, klaagde hy, dat de Wit hem hadt bedroogen, en met klaare woorden verzekert, dat men zulke ordre aan de Ruiter niet hadt gezonden: want hy vondt geen ander middel om zich t'ontschuldigen, weegens 't onwaarachtig bericht dat hy den Koning hadt overgeschreeven. Dan 't liep zoo lang aan eer men in Engelandt de rechte zekerheit kreeg van den toght naar Guinea, dat het te laat werdt om daar tegens te voorzien. Maar laat ons de Ruiter weêr volgen, die, gelyk verhaalt is, van Kabo Verde, of 't eilandt Goereê, naar Guinea was t'zeil gegaan.

De Ruiter vindt zich verlegen met de drie Engelsche scheepen, die hy by de vloot hieldt.

Naa vier daagen zeilens, vondt hy zich met de drie geballaste Engelsche koopvaardyscheepen, die hy met zich voerde, de Victoria, de Sinte Martha, en de Dolfyn genoemt, verleegen; dewyl ze zoo slecht by zeilagie waaren, en de Hollandtsche scheepen, die hen dikwils mosten inwachten, in hunnen voortgangk verhinderden. Derhalven werdt, met kennis en toestemming van den gantschen Krygsraadt, goedtgevonden, hen af te vaardigen en verlof te geven om huns weeghs te zeilen. Men gaf hun brieven met bevel aan alle Kommandeuren, Kapiteinen, en Bevelhebberen ter zee, in dienst van hunne Hooghmoogentheden, of de Hollandtsche Westindische Kompagnie, dat ze hun op de kust van Afrika zouden laaten handelen en zeilen waar 't hun zou believen; ten waare de gemelde Kommandeuren en Kapiteinen bewust waaren dat tusschen den Koning van Engelandt en hunne Hoog. Moog. oorlog was ontstaan. Ook werdt bedongen, en belast, dat ze niet zouden handelen daar de gemelde Kompagnie haare komptoiren, of pakhuizen hadde, en dat ze d'onderdaanen der Heeren Staaten, nocht der voornoemde Kompagnie, niet zouden beschaadigen: op verbeurte van de vrachten, die zy, volgens 't verdragh met hun aangegaan, hadden te eischen. De Ruiter oordeelde dat het toen noch niet geraaden was hun afscheidtbrieven aan de Westindische Kompagnie in Hollandt te geven, ten einde dat die hun de gemelde vraghten van d'ontloste goederen zou betaalen: maar verplichtte hen, dat ze hunne vrachtbrieven voor het kasteel del Mina zouden afhaalen, die men hun daar ter goeder trouwe beloofde te zullen behandigen.

Geeft hun verlof om hunnes weeghs te vaaren. 10 Nov.

Ordre gestelt op den koers. 11 Nov.

Des anderendaags, op de hooghte van elf graden gekomen, werdt nieuwe ordre beraamt op het stellen van den koers, en vastgestelt, dat men met alle moogelyke spoedt naar de kaap das Palmas, op de Greinkust, zou zeilen: maar of 't gebeurde dat de vloot, door stroom, mist, of onweêr, van elkanderen geraakte, dat dan de vergaârplaats zou zyn voor 't kasteel del Mina: dat ook elk by dagh en nacht zoo veel zeil zou voeren als hy kon, maar in alles zeemanschap gebruiken.

Met kleene vordering.

Doch de Zuidtzuidtweste winden, en de daagelyksche stilte, waaren hun zeer tegen, zulks dat ze in tien dagen tydts weinig of niet vorderden: ja zy bevonden, dat ze sedert den drieëntwintighsten tot den zevenentwintighsten van November, alle daagen aan de bekoome breedtte hadden verlooren, schokkende geduurig naar 't oost.

Dies werdt beslooten naar Sierra Liona te zeilen. 27 Nov.

Derhalven werdt by de Ruiter en den Krygsraadt der vloot beslooten, dat men den koers zoude stellen naar Sierra Liona: om daar het volk, dat ten meesten deele, geduurende de gantsche reize, niet aan landt was ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. geweest, eenige daagen te ververschen, de scheepen schoon te maaken, water in te neemen, en zich van brandthout te voorzien: en dat te meer om dat men van daar langs de kust naar del Mina geen bequaame ververschplaatzen meer zou vinden; ook om dat 'er slechts voor vyf weeken water in de vloot was, en dat men 't ondertusschen bezwaarlyk zou konnen bekoomen. Sedert zukkelde de vloot noch eenige daagen door stilte, tegenwinden en tegenstroomen, niet zonder bekommering, door d'onkunde en onervarentheit der Stuurluiden in dat geweest. Doch zy werden naa eenigen tydt zeilens gewaar, dat het alle glaazen by voeten drooghde, 't geen hunne omzichtigheit vermeerderde. Daar quaamen daagen dat men alle glaazen het dieploot wierp om den grondt te peilen: en dat men alle uuren den sloep op zyn dregh ley, om te verneemen hoe

1 *Dec.* de stroomen vielen, en daar uit gissing te maaken. Den eersten December waaren de Hollanders dwars van 't Noordtwesteinde van de Baxos, of klippen van Sinte Anna, een groote bank of ondiepte, op de kust van Sierra Liona: en den tweeden meenden zy in de rivier van Sierra Liona te zeilen, maar zy quaamen vyf mylen bezuiden de rivier, in een inham, die naar de mondt der riviere geleek: doch merkende dat ze zich vergisten, (want ze waaren tusschen de drie eilanden van Madre bombe), laveerden ze weêr uit den inham, en quaamen den vierden ter rechter plaatze, daar ze de rivier van Sierra Liona inzeilden. Dit Sierra Liona leit in Afrika, op de Westkust van 't landt der Negers, tusschen Gambia en de grenzen van Guinea: en niet alleen de rivier, straks gemeldt, maar ook een kaap, uithoek, of een berg als een hooft in zee uitsteekende, en aan den mondt der riviere leggende, draaght ook dien naam, insgelyks een gantsch Koningryk daar in 't landt gelegen. De Ruiter de rivier een stuk weegs op zeilende, bevondt dat ze hoe langs hoe drooger werdt, en de sloepen zochten vergeefs naa water: tot dat eenige voornaame Negers aan boordt quaamen, en hem zeiden, dat de scheepen wel anderhalf myl voorby de rechte waterplaats waaren gezeilt. Met het krieken van den volgenden dagh krengden eenige scheepen om schoon te maaken. Daarna quaamen de Negers, die 's daags te vooren met de Ruiter hadden gesprooken, weêr aan zyn boordt. Met deeze luiden sloot hy toen een vriendelyk verdragh: op dat men al de scheepen vryheit gave van water en brandthout te haalen. Ten dien einde vereerde hy aan de Negers een half oxhooft brandewyn, twee roers, twee deegens, twee kardoezen met buskruidt van twaalf pondt, vierentwintig messen, twee oude laakens, twee halfsleete hoeden, twee dasjes, en een leêge kist. Korts daarna dreeven de scheepen met de voorebbe den stroom af, naar de waterplaatzen, die wel drie in getaale by elkanderen laagen. Hier quaamen ook de scheepen die wat achterlyk waaren, en elk haalde terstondt water. Doch men stelde op de boots en sloepen, die derwaart voeren, eenige soldaaten met hunne wapenen, tot verzeekering en bescherming der matroozen. Eenigen zondt men aan landt met zaagen en bylen om brandthout te hakken, dat men daar wel kon bekoomen, dewyl den oever alom met boomen stondt bezet. De Kommissaris Mortaigne, de Fiskaal de Wit, Kapitein Pomp, en eenige vrywilligen, die op de vloot waaren, te weeten, de Jonkers Panhuizen, Bellechere, en Bielke, voeren den volgenden morgen met de Ruiters sloep de riviere een stuk weegs op, naar de Noordtzyde: om te zien of zy eenige verversching konden bekoomen. Doch d'inwoonders naamen, toen ze aan landt quaamen, straks de vlucht. Maar bemerkende dat men hen geen

leedt

Marginalia: De vloot komt in de riviere van Sierra Liona. 4 *Dec.* — De Ruiter bekomt vryheit van de Negers om water en brandthout te moogen haalen. 5 *Dec.* — Eenige Hollanders vaaren aan landt. 6 *Dec.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

leedt zocht te doen, keerden ze weederom. Ook hadt de Ruiter bevoolen, dat men de Swarten met alle vriendtschap zou bejegenen. Zy raakten toen met de Hollanders in gesprek, en eenigsins verstaande wat zy zochten, braghten ze hen by een' Koning der Negeren, die hen op 's landts wyze beleefdelyk ontfing, maar daar was weinig te krygen. De Koning verhaalde, dat d'Engelschen daar ontrent, op een eilandt, daar etlyke lootsen of pakhuizen op stonden, een' Hollander met zyne vrou, en twee dochters gevangen hielden, en dat zy hen handelden als slaaven. Men zondt daarna van dagh tot dagh noch meer sloepen uit om ververſching, die zomtydts etlyke limoenen, oranjeappelen, bananassen, ananassen, en hoenderen bequaamen. Ook begaf zich Jonker Engel de Ruiter, in 't gezelschap van etlyke Kapiteinen, ten zelven einde naar den gemelden Koning, die hen met zyn twee dochters, Dona Klara en Dona Philippa, heuschelyk onthaalde. De dochters, zoo wel als d'andere Negers, door den brandewyn vrolyk geworden, dansten naar 's landts wyze, en trommelden op een uitgeholde bak, daar zy twee- of driederley toonen op konden slaan, daarna brieden zy hoenderen aan een houtte spit, daar men hun boter toe gaf, om ze te droopen, en aaten met hunne gasten, die, met verlof van den Koning, tien oranjeboomen, by zyn huis staande, leêgh plukten, en hem met een half anker brandewyn, een roer, drie slaaplaakens, en eenige koraalen beschonken. Midlerwyl waaren al de scheepen beezich met schoon te maaken, water en brandthout te haalen, en zich tegens de reize te voorzien. De limoenen en andere vruchten, die men hadt bekoomen, werden onder 't volk uitgedeelt. Men begost ook het Engelsch schip, 't Advys, dat van Kabo Verde met de vloot was gezeilt, t'ontladen. Te dier tydt kreeg de Ruiter noch nader kennis van 't aanhouden en mishandelen der vier Hollandtsche gevangenen op 't Engelsch eilandt in Sierra Liona. Hem werdt wyders door eenige Negers aangedient, dat het volk der Engelsche Afrikaansche Kompagnie zekeren Hollander, Bremer genoemt, die op de rivier van Sierra Liona als koopman wegens de Hollandtsche Westindische Kompagnie hadt gelegen, en den koophandel gedreven, grooten overlast hadt gedaan: dat d'Engelschen de Hollandtsche logie, of 't pakhuis der waaren, hadden verbrandt, en de koopmanschappen en goederen wegh genoomen, of geplondert: dat ze ook ontrent zes weeken geleden een Hollandts schip, koomende om water en brandthoudt te haalen, hadden genoomen. De Ruiter, een aartsvyandt van alle ongerechtigheit en geweldenary, besloot hier op met zyn Krygsraadt, de gemelde gevangenen, indien men die niet goedtwillig wou ontslaan, met geweldt te verlossen: doch d'Engelsche Logie voor eerst niet aan te tasten, maar de zaaken, tot nader ordre, in staat te laaten, en ondertusschen de waarheit van 't misdryf t'onderzoeken. Daar op werdt goedtgevonden, dat men met vier van de lichtste scheepen de riviere op, en naar 't Engelsch eilandt zou zeilen, Zuidtoost heenen, van daar d'andere scheepen laagen. Hier toe heeft men zich gedient van de scheepen der Kapiteinen Henrik Adriaanszoon, Swart, Jan van Nes, en Pomp. De Ruiter met zyn zoon en behoudtzoon, en andere vrywilligen, vervoegden zich op 't schip van den Kapitein Henrik Adriaanszoon, dat toen de vlag van de groote steng liet waijen. Meppel ging aan 't boordt van Pomp, en Aart van Nes op zyn broeders schip. Ook begaf zich van der Zaan op een van deeze scheepen, die met de vloedt naar boven laveerden. Maar men most een myl bezuiden dat eilandt ankeren, dewyl men, om de stilte en droogh-

1664.

Koomen by een Koning der Negers, die hun bericht dat d'Engelschen eenige Hollandtsche gevangenen op hun eilandt hielden.

De Koning onthaalt Jonker Engel de Ruiter en etlyke Kapiteinen. *8 Dec.*

Men maakt de scheepen schoon, en verziet ze met water en hout.

De Ruiter kryght kennis van de vyandtschap der Engelschen in de Sierra Liona tegens de Hollanders gepleeght. *8 Dec.*

Besluit daar op genoomen. *8 Dec.*

De Ruiter vaart met vier scheepen naar 't Engelsch eilandt. *9 Dec.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. drooghte, niet verder kon koomen, en dat het schip van Henrik Adriaanszoon aan de grondt raakte. De Ruiter zondt toen den Schout-bynacht van der Zaan, en den Fiskaal de Wit, met Graaf Jan van Hoorne, Jonker Reinout van Koeverden, en zyne zoonen Jonker Engel de Ruiter, en Jan Pauluszoon van Gelder, naar 't gemelde eilandt. Maar toen dit gezelschap met de sloep, en eenig handtgeweer van musketten en pieken, doch met de witte vreedevlagh, by 't eilandt quaamen, riepen d'Engelschen, *Holla, komt niet naader, en smyt de dreg in den grondt.* Sy stonden met vier stukken geschuts, tusschen vier bolwerkskens, op een effen vlakte, ontrent een vadem dik, van boomen t'zaamen gezet, en in 't midden met aarde gevult, gereedt om vuur te geven, en konden de sloep van alle kanten beschieten. Men wierp dan de dregh in den grondt. Toen quam een van d'Engelschen met een kano aan hun boordt, vraagende, *wat zy daar hadden te doen?* Zy zeiden, *Wy koomen u bezoeken, en u zal van daagh geen leedt van ons geschieden, maar wy verzoeken aan landt te koomen, en met het Opperhooft te spreeken.* Dat werdt toegestaan. Het Opperhooft der Engelschen, genoemt Abraham Hodge, braght hen in zyn huis, een boeren schuur. Zy vraagden hem, *of daar Hollanders onder hen waaren?* Hy bekende, dat 'er een man was met twee dochters, maar zeide, dat zyne vrou, drie weeken geleden, was gestorven: daar by voegende, dat de man met zyne dochters de rivier wel drie mylen op waaren gevaaren, uit vreeze voor d'aankoomende scheepen, en dat ze met hunne vrye wil by hen waaren gebleven. Doch men verstondt daarna, dat men ze met geweldt de rivier hadt opgebraght; op dat ze niet zouden bespieden waar d'Engelschen hunne koopmanschappen begroeven. De Hollanders zeiden, *dat de Generaal de Ruiter, die hen hadt gezonden, die gevangenen terstondt wou hebben, het zy met vriendtschap of met geweldt: en dat, ten dien einde, vier oorlogsscheepen opquaamen: dat ze terstondt moesten zenden om ze te haalen. Dat men alleen om die gevangenen quam, en dat men 't, indien ze die niet overgaven, op hen zou verhaalen, en alles aantasten en bederven.* Hodge gaf goede woorden, beloofde de gevangenen vry te leveren, en zondt terstondt een kano om ze te rug te brengen. Men hadt hen, vyf dagen geleden, aan een' Koning der Negeren gezonden, die hen weigerde op d'eerste boodtschap te laaten volgen, maar daarna, door een tweeden post bewoogen, liet hy ze gaan. De Hollanders, met de sloep tot den avondt vergeefs gewacht hebbende, voeren weêr te rugh naar de vier scheepen: zonder voor dien tydt iet meer te eischen: want zy dachten dat zy den Hollander met zyne dochters verlossende, dan wel klaar bescheidt van 't bedryf der Engelschen zouden bekoomen. Des anderendaaghs ging de sloep met de gemelde afgezondenen weêr naar 't eilandt, om den gevangen, met zyne dochters, af te haalen, die men toen gewillig overgaf. Dees by de Ruiter gebraght, verklaarde, dat hy uit den lande van Uitrecht was, genoemt Gysbert Hendrikszoon van Westbroek: dat hem d'Engelschen zeer quaalyk hadden gehandelt: dat hy door den Kapitein Holmes by 't eilandt Goereê, nevens zyne vrou en dochters, met het schip de Bril was genoomen, en derwaart vervoert: dat hy by de Negers, daar hy laatst was gebraght, niet wist of hy een uur levens hadt; zulk een geraas maakten ze, en daar ontrent waaren ook menscheneeters: dat d'Engelschen hier op 't eilandt twee Hollandtsche stukken geschuts hadden, die Holmes van Kabo Verde, of van 't eilandt Goereê, hadt gebraght: met veele goederen, de Westindische

Kom-

Marginalia: Zendt van der Zaan en eenige anderen aan d'Engelschen. 9 Dec. — Hun gesprek met d'Engelschen. — Zy vraagen naar de Hollandtsche gevangenen. — En eischen dat men ze hun terstondt overlevere. — 10 Dec. De gevangen worden vrygelaaten. — 10 Dec. Bericht van 't bedryf der Engelschen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Kompagnie toebehoorende: dat een Engelsch schip met twaalf stukken, ontrent zes weeken geleeden, een Hollandtsch schip, dat te Lisbon door de Portugeezen was bevracht, en naar Sint Thomeé wilde, hier op de waterplaats, onder schyn van vriendtschap, met vuil bedrogh, hadt vermeestert. Op dit bericht besloot de Ruiter d'Engelsche logie op 't eilandt aan te tasten, en alles, ten behoeve van de Hollandtsche Westindische Kompagnie, aan te slaan. Ten dien einde zondt hy etlyke sloepen wel bemant naar 't eilandt. Men zagh toen twee kanoos, met Negers van 't vaste landt, hun te hulp koomen: maar beide werden ze door de Hollanders genoomen. Hier verdronken twee of drie Negers, en ontrent twintig werden gevangen. De Hollanders, zonder verder tegenstandt landende, maakten zich terstondt meester van 't geschut. Waar op eenige Negers, en de slaaven der Engelschen, met hun geweer in 't bosch vlooden. De Ruiter, die ook zelf aan landt was, om ordre te stellen, zeide tot den Engelschen koopman Hodge, *dewyl men hier veele Hollandtsche goederen heeft gebraght, en ook geschut en goederen van Kabo Verde, zoo koomen wy hier om de goederen, die in de pakhuizen der Engelsche Afrikaansche Kompagnie leggen, aantetasten en na ons te neemen; op dat de Hollandtsche Kompagnie daar haar verhaal aan magh vinden.* Daarna werden de pakhuizen geopent, alles daar uit gehaalt, en in de boots en sloepen gelaaden. Een van de dochters van den verlosten gevangen ontdekte aan de Ruiter, dat d'Engelschen vyftienhondert yzere staaven in een put hadden begraven, die men daar terstondt uithaalde. De matroozen, die overal liepen, en alles doorzochten om te plonderen, zaagen in 't bosch een groote kaale plek, daar ze naar groeven, en vonden daar tweehondert tseventig groote olyfantstanden. Ook werden uit de pakhuizen noch elfhondert vyftig kleender olyfantstanden gehaalt: t'zaamen veertienhondert en twintig tanden. Men bequam noch op dat eilandt negenhonderdtvyfenseventig koopre ketels, en bekkens: eenige kassen, kisten en vaaten met saaijen, bombazynen, pletzen, kleedtjens, Haarlemer stoffen, pakdoek, koraalen, kleene yzere kettingen, messen, en spykers: voorts ettelyke tinne kannen, eenige musketten, drie yzere stukken, en twee metaale bassen, tweeduizendt zeshondert en negenentachtig pondt rys, etlyke vaaten en zakken met grein, dertig zakken met zout, en andre koopmanschappen. De gevluchte Negers of zwarten schooten ondertusschen fel met vierroers uit het bosch. Waar op de Ruiter een' van de Negers, by de Hollanders gevangen, een Konings zoon, by hen in 't bosch zondt, om hun van zynent wegen aan te zeggen, *dat indien zy een van de Hollanders quetsten, hy dan al de gevange Negers zou laaten doodtslaan.* Dat dreigement braght 'er de schrik in, en zy hielden op van schieten. Het Hollandtsche volk bleef den gantschen nacht aan landt in 't volle geweer, en 's morgens met den dagh werden de goederen voorts gelaaden, en daarna aan de scheepen gebraght. Doch de Ruiter beval dat men eenige goederen aan landt zou laaten; op dat d'Engelschen, naa zyn vertrek, daar mede koophandel zouden dryven, en daar van leven. Hy liet hun tweehondert staven yzer behouden, twee kisten met messen, twee kisten met koraalen, twee halve oxhoofden Spaansche wyn, twee halve oxhoofden brandewyn, vyf vaatjes spykers, dertig last sout, een party deelen, steen, kalk en tras, met andre kleenigheden meer: zonder hunne huizen of boomen in 't minste te beschadigen. Zoo goedertieren en bermhertig handelde de Ruiter met deeze Engelschen: hoewel hy wist dat hunne landtsluiden

1664.

De Ruiter besluit d'Engelsche goederen op 't eilandt aan te tasten.

10 Dec.

Zyn gesprek met den koopman Hodge.

Goederen der Engelschen op 't eilandt gevonden en t'scheep gebraght.

De gevluchte Negers schieten uit het bosch:

'T welk door dreigen werdt gestuit.

11 Dec.

De Ruiter handelt d'Engelschen met groote bermhertigheit, hun eenige goederen laatende om van te leven.

11 Dec.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1664. met de Hollanders in deeze gewesten anders hadden geleeft. Hy nam den koopman Abraham Hodge, en zynen makker Richard Wicht, met zich aan boordt, om de lyst van 't geen uit hunne pakhuizen gehaalt, en van 't geen hun gelaaten was, t'overzien en t'ondertekenen; op dat men in tyde en wyle den Hollanders d'aangehaalde goederen, indien men, by verdragh, wederzydts schaade moght vereffenen, niet te dier noch te hoog zou konnen stellen, of aanreekenen. Ook liet de Ruiter d'olyfantstanden en 't kooper in alle de scheepen weegen: alle de kassen met goederen naazien, en alles voorzichtelyk aantekenen; om den buit te zyner tydt behoorlyk te konnen verantwoorden. D'olyfantstanden woegen zestienduizendtnegenhondert en negenenvyftig, en de keetels, bekkens, en ander kooperwerk, drieduizent honderdt en vyfendertig pond. Ter zelver tydt werden de gevange Negers ontslagen. Ook gaf de Ruiter last, dat men met het ontlaaden van 't Engelsch schip, het spoedig Advys, voort zou gaan, en de goederen der Engelsche Afrikaansche Kompagnie in een der oorlogscheepen laaden: 't welk met groote vlyt werdt uitgevoert. Daarna werdt het gemelde schip geballast, en vrygelaaten. De Ruiter gaf den Schipper, Timotheus Leeuwis, twee brieven aan den Secretaris der Admiraaliteit t'Amsterdam, David de Wildt; behelzende een verhaal van zyne verrichting by Kabo Verde en in de Sierra Liona; met belofte, dat indien den lesten brief in de maandt van Maart des volgenden jaars door zyne ordre wierde besteldt, hy daar voor duizendt gulden zou genieten: doch de brief laater ter handt koomende, zoude de brenger ter bescheidenheit van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit worden betaalt. Den vyftienden van December ging de Ruiter met de vloot weêr t'zeil uit de Sierra Liona naar de kust van Guinea. Den volgenden nacht ontrent drie uuren zagh men daar een star met een' staart, die in 't oogh zoo lang scheen te zyn als een Noordtsche deel, en met den dagh ontrent het zuiden onderging. Dees scheen daar na noch verscheide nachten. Naa veel stilte, en tegenwindt met onweêr, quam de vloot den achtentwintighsten van December in 't gezicht van de Greinkust, zoo genoemt wegens zekere vrucht of graan, by de Hollanders grein, en by anderen malegette of manigette, en ook paradyskooren geheeten; 't welk op deeze kust in overvloedt en meer dan elders wast. Den volgenden dagh zagh men Kabo das Palmas ontrent vyf mylen noodtnoordtwest van zich leggen, en vervolgde den koers naar de Goudtkust.

Het Engelsch schip, van Kabo Verde gekoomen, wordt ontladen en ontslagen. 13, 14 en 15 Decemb.

De Ruiter gaat met de vloot uit de Sierra Liona t'zeil.

Staartstar gezien.

De vloot komt op de Greinkust van Guinea. 28 Dec.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

ZEVENDE BOEK.

DE Viceadmiraal de Ruiter, met de Hollandtsche vloot voorby de Greinkust zeilende, liet de Kapiteinen Henrik Adriaanszoon en Jakob Korneliszoon Swart daagelyks een myl of anderhalf te landtwaart van de vloot zeilen, en 's nachts zoo verre dat ze die bequaamelyk konden zien: om te verneemen, of tusschen hen en 't landt geen vreemde scheepen laagen: met last dat ze die zouden trachten te verspreeken, en onder de vlagge te brengen. Hy beval hun ook, het dieploot geduurig te laaten werpen, en op vyfentwintig vaâm koomende by nacht een schoot met grof geschut te schieten, en by daagh een Staatenvlagh te laaten waaijen. Men kon te dier tydt met geen hondert vaam lyn grondt krygen. Dus zyne reize vorderende, quam hy den tweeden dagh des jaars zestienhondert vyfentsestig met de vloot ontrent de kaap van Sinte Appolonia, een uithoek op de Quaquakust van Guinea, en den vierden by de kaap de Tres Puntas op de Goudtkust, zoo genoemt wegens den goudthandel die daar valt. Hier dreef de vloot langs het landt: en men was noch t'eenemaal onkundig van den toestandt der dingen in dat gewest, tot dat de Ruiter twee kanoos met Negers (die by een der oorlogscheepen quaamen, om te handelen) met de sloep aan zyn boordt liet brengen, hun vraagende, waar d'eerste Hollandtsche logie daar ontrent was. Zy zeiden, dat het kasteel by 't dorp Bottrou, Batestein genoemt, door veertien Hollanders bezet, een weinig voor uit lag: op een berg aan strandt, vier mylen bewesten Takorary. Hy zondt terstondt een sloep naar landt, om iemant van de Hollanders aan zyn boordt te haalen; op dat hy verneemen moght in wat staat de zaaken van vrienden en vyanden daar ontrent stonden, en wat plaatzen d'Engelschen de Westindische Kompagnie hadden ontweldight. Maar voor 't aankoomen der sloep, quam de Kommies of Bewindtsman van Bottrou, Bartholomeus Rietbeek, met een kano van zelf aan zyn boordt, hem verwellekoomende, en berichtende dat d'Engelschen het kasteel Witsen, dat ook Takorary, naar het dorp daar 't by leit, wordt genoemt, noch inhadden: en dat d'Engelsche scheepen, elf in getal, die groote vyandtschap tegens de Hollanders hadden gepleeght, vier daagen geleden, op de tyding van d'aankomste der Hollanders, van Kabo Kors waaren vertrokken. Dit leste was hem leedt te hooren: want hy zocht de vyandtlyke scheepen op te zoeken en aan te tasten. Maar nu vondt hy, dewyl hem die scheepen waaren ontweeken, geraaden, dat men ten eersten het kasteel Takorary zou trachten te herneemen. Hier op liet hy zyne komst in dit gewest aan den Generaal Johan Valken-

De Ruiter vervolght zyne reis.

En komt by de kaap de Tres puntas op de Goudtkust. 4 Jan.

Laat twee kanoos met Negers aan zyn boordt brengen.

Hy kryght nader bericht van zaaken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. kenburg, (die zich op het kasteel Sint Georg del Mina onthieldt, en wegens de Westindische Kompagnie 't oppergezagh in deeze landen hadt) met een' brief weeten, verhaalende in 't kort wat hy by Kabo Verde en in Sierra Liona hadt verricht, en voorts verzoekende dat men eenige plaatskundige luiden, tot zyn raadt en hulpe, om zich daar van ontrent Takorary te dienen, zoude afzenden. Den zelven dagh, maar op den avondt, en met den donker, quam hy noch met de vloot voor Takorary ten anker, en zondt terstondt Jonker Reinout van Koeverden met een sloep naar landt, om 't kasteel Witsen, door een' beslooten brief, op te eischen. In dien brief, op den naam van de Viceadmiraalen de Ruiter en Meppel, en den gantschen Krygsraadt, geschreeven, werdt den Engelschen aangezeit, *dat ze het kasteel, met al zyn geschut, krygsbehoefte en koopmanschappen, en al wat die van d'Engelsche Afrikaansche Kompagnie de Hollandtsche Westindische Kompagnie zoo onrechtmaatig, en tegens alle reden, hadden benoomen, weder hadden over te leveren: of dat men hen, in geval van weigering, met alle kracht zoude aantasten, en in de hitte van 't gevecht niemant spaaren: dat ze derhalven spoedig zouden antwoorden; 't geen men wenschte dat ten gemeenen beste en t'hunner behoudenisse moght strekken.* Doch d'Engelschen weigerden den brief t'ontfangen, of den afgezonden te spraak te staan, roepende, *Komt morgen vroeg.* Met den daage voer Jonker van Koeverden met de sloep, en een witte vreêvlagge, weêr naar 't kasteel, om den gemelden brief over te leveren. Maar dicht aan landt koomende, werdt van de Negers, die in groote meenighte achter hunne kanoos, met zandt gevuldt, verborgen laagen, zoo fel met musketten op de sloep en Hollanders (hoewel men wenkte dat ze aan landt zouden koomen) geschooten, dat de koegels rondtom de sloep vlogen, zonder nochtans iemant te raaken. Dat schieten op een sloep, die de vreêvlag liet waaijen, by geen Christe menschen ten oorlogh gebruikelyk, gaf genoegh te kennen, dat men naar geen woorden zou luisteren. Hier op riep de Ruiter den Krygsraadt by een, daar beslooten werdt, tot het uiterste te koomen. Men beval vyf van de lichtste oorlogscheepen, dat ze 't kasteel aan de waterkant zouden naaderen en beschieten: en ter zelver tydt braght men vierhonderdt en veertig mannen, en onder de zelve ontrent twee honderdt matroozen, met hunne wapenen in de boots en sloepen, die men met kleene stukskens geschut hadt verzien. Over de soldaaten hadt Graaf Johan van Hoorne het gebiedt, en de matroozen stonden onder de Kapiteinen Jakob Korneliszoon Swart, Jan van Nes, en Jan du Bois. Doch eenigen melden dat het oppergebiedt den Graaf van Hoorne werdt opgedraagen. De Ruiter beval, dat ze met hun volk zouden landen, het kasteel met stormladders beklimmen, daar handtgraanaten in werpen, en alles doen wat moogelyk was om het te bemaghtigen. De gemelde scheepen liepen binnen een gootelingschoot onder 't kasteel, daar ze hunne ankers lieten vallen. Toen ging al 't geschut los en men gaf geweldig vuur, schietende kruisseling op de sterkte. Onder dit schieten werden de soldaaten en matroozen aan landt gezet. Die van 't kasteel deeden eenige schooten om 't landen te verhinderen, doch vergeefs. De Hollanders, die, op den voorgang van den Graaf van Hoorne, en de Kapiteinen Swart, van Nes, en du Bois, als mannen aanvielen, hadden feller strydt met de Negers dan met d'Engelschen, die hunne vlagge op 't kasteel haast streeken, en een witte vlag lieten waaijen, tot een teeken dat ze van zins waaren zich over te geven. Doch de Negers, die zich beneeden op 't strandt

Zyn schryven aan den Generaal Valkenburg. 4 *Jan.*

Hy zendt een sloep naar landt om 't kasteel Witsen met een' brief op te eischen.

Men wil den brief niet ontfangen. 5 *Jan.*

De Negers beschieten de sloep, die men met vreêvlagh hadt afgezonden.

Ordre gestelt op het aantasten van 't kasteel Takorary of Witsen. 5 *Jan.*

Het kasteel wordt beschooten, en 't volk gelandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

'tſtrandt hielden, en wel vier- of vyfhondert ſterk waaren, met muskketten en vierroers (daar ze zich wel van wiſten te dienen) verzien, deeden groote tegenweer, en dreven eenige Hollandtſche ſoldaaten en matroozen, die op het ſtrandt ſtonden, naar hunne vaartuigen. Doch toen begoſten de boots en ſloepen met hunne ſtukskens, die men met ſchroot hadt gelaaden, onder de Negers te ſpeelen. Waar op ze in onorde raakten, en ſtraks de vlucht naamen. D'andere Hollanders by 't kaſteel gekoomen, vonden de poort, of ingang, met ſteenen toegewerkt. Dies waaren ze genoodtzaakt met ladders over de muuren te klimmen, en een granaat naar binnen te werpen. Daar op maakten ze haaſt opening, en 't volk trok, zonder verder tegenſtandt, naar binnen. Een van de Ruiters matroozen, Laurens Teuniszoon genoemt, haalde d'Engelſche vlagge van 't kaſteel, en Gerrit Jakobszoon, een matroos van den Schoutbynacht van Nes, was d'eerſte die daar de Hollandtſche vlag op plantte: weshalven zy daarna elk met een vereering van vyfentwintig gulden werden beſchonken. Men vondt op 't kaſteel zeven yzere ſtukken geſchuts, ſchietende zes en acht pondt yzer, en niet dan elf Engelſchen. Het Opperhooft lagh maghteloos en kreupel met twee krukken in een kribbe, de Koopman, nevens noch vyf of zes anderen, waaren ook ziekelyk. Maar men meent dat eenige van de bezetting zich, met ettelyke Negers, over de muuren hadden geberght. Ook hadden d'Engelſchen alle hunne koopmanſchappen en lyftoght, vier daagen te vooren, naar 't boſch en naar Kormantyn gebraght. Straks naar 't bemaghtigen van 't kaſteel moſt men al 't Hollandtſch gelande volk weêr tegen de Negers in ordre ſtellen, die toen, wel duizendt mannen in getal, in 't geweer waaren, en den ſtrydt zochten te hervatten. Maar men boodt hun 't hooft met groote dapperheit, dreef ze ten tweeden maale op de vlucht, en drong met eene tot in hun dorp, of Negery. Deeze was veel grooter dan de Negeryen aan Kabo Verde, of in Sierra Liona, en werdt (op het aanraaden van eenige Negers, die by de Hollanders waaren) in brandt geſteeken; om dat zich de vyandtlyke Negers daar in verborgen, en daar ſterk uit ſchooten. Zonder dat verbranden der Negery zou men zich van de vyandtlyke Negers niet hebben konnen ontſlaan; dewyl ze t'elkens op nieu uitvielen. Maar ziende het dorp van Takorary in den brandt, vermeerde hunne vlucht, en elk liep zyns weeghs, landtwaart in, of in boſſchen. In 't gemelde gevecht met de Negers werden acht of tien Hollanders gequetſt, zommigen doodelyk, en een liet 'er 't leven. Een der Negers, een' Hollander, Markus Gerritszoon van Amſterdam, die in de Negery liep ſneuffelen, onverziens overvallende, ſtak hem 't mes tot het hecht toe in den buik, en liet het daar in ſteeken. Maar de gequetſte rukte 't mes weêr uit de wonde, en dreef het den Neger in 't lyf, tot dat hy onder zyn handen ſtierf: doch de Hollander, meent men, dat genas, en in 't leven bleef. Van d'andre gequetſten zyn daarna noch ettelyke geſtorven. De Negers verlooren in den ſtrydt tien mannen, en twee vrouwen. Naa dat de Hollanders op 't kaſteel waaren gekoomen, ſtonden zy verwondert over de ſterkte van 't gebou: want het hadt drie muuren, van elkanderen afgeſcheiden, elk veertig of tweeënveertig voeten hoog. Men hadt daar wel zeshondert ſchooten uit de ſcheepen op geſchooten, zoo dat men daar ſteen en kalk zagh afſtuiven, en meende dat men 't zeer hadt beſchadigt: maar nu bevondt men alles in zyn geheel, en dat het niet anders was dan of men ſlechts met ſneeuwballen hadt geworpen. Het werdt voor eerſt met vyftig Hollanders bezet. Den zelven dagh

1665.

De Negers doen groote tegenweer.

Vluchten.

Het Kaſteel Takorary of Witſen verovert.

De Negers weêr op de been.

Worden weêr op de vlucht gedreven.

De Negery wordt in de brandt geſteeken.

Gelegentheit en ſterkte van 't kaſteel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. dagh zagh men een vremdt ſchip, een weinig opwaart boven de Hollandtſche vloot: waar over de Heer de Ruiter den Schoutbynacht van der Zaan derwaart zondt, met laſt om 't zelve onder de vlagh te brengen.

Het Engelſch ſchip de Victorie wordt aangehouden.

Daar by koomende was 't een der Engelſche ſcheepen, by Kabo Verde ontloſt, genoemt de Victorie, dat op deeze kuſt handelde. Dit werdt noch 's avondts by de vloot gebraght, en tot nader ordre aangehouden.

5 Jan. De Ruiters ſchryven aan den Generaal Valkenburg.

In de voornacht vaardigde de Heer de Ruiter een' vertrouden Neger met een' brief aan den Generaal Valkenburg over landt af: verhaalende, op wat wyze dat men 't kaſteel Takorary hadt bemaghtight: met verder verzoek, dat hy, zonder uitſtel, eenig landtkundig volk in de veroverde ſterkte zou zenden; dewyl men niet een' man in de vloot hadt, die ooit in dit landt was geweeſt.

5 Jan. Brief van Valkenburg aan de Ruiter.

Ter zelver tydt ontfing de Viceadmiraal de Ruiter antwoordt op zyn eerſte ſchryven, aan den gemelden Heer gezonden. In dees brief betuigde Valkenburg zyne blydtſchap over d'aankomſte der Hollandtſche vloote: en gaf voorts te kennen, dat hy van de Ruiters verrichtingen al voor drie weeken tyding hadt ontfangen, en dat toen d'Engelſche ſcheepen, die voor del Mina laagen, verbaasdelyk waaren geweeken: maar dat ze niettemin den Hollanders te vooren leedts genoegh hadden toegebraght. Ook liet hy de Ruiter weeten, dat

Zie p. 297.

hy den brief der Heeren Staaten, den negenden van Auguſtus des verleeden jaars geſchreeven, hadt ontfangen: en dienvolgens, om zynen toeleg op Takorary te vorderen, hem eenige maght van Negers of Swarten te hulp zou zenden.

Gageldonk en Smit koomen met duizendt Negers by de vloot. 6 Jan.

Hier op quaamen 's anderendaaghs d'Opperkommyzen, of Hooſtbewindtsluiden, Hubert van Gageldonk, en Samuel Smit, met ontrent drie hondert kanoos, of kleene vaartuigen, uit een' boom gehouwen, en wel duizendt Negers naar de vloot.

Beſchryving der Mynſche Negers.

In elke kano zaaten drie of vier Negers. Deeze voeren achter elkanderen in een langen ſtreek, zoo dat men van d'eerſte tot de leſte naaulyks kon zien, als een hoop ſwarte mieren in 't waater, dat een vermaakelyk gezicht gaf. Men hadt hun onder drie vaandelen der Weſtindiſche Kompagnie verdeelt. 'T waaren kloeke mannen, met musketten, vierroers, aſſagayen, boogen en pylen gewaapent, en naar 's landts wyze op zyn krygsmans toegemaakt. Zy hadden mutſen op 't hooſt als ſtormhoeden, met vederen verciert, in plaats van pluimaadjen; en daar voor twee of vier hoorens van beeſten. Op hunnen buik droegen ze zwaarden, aan welker geveſten, van hout gemaakt, de muil en 't gebit van leeuwen, tygers, en andere wreede dieren, werdt gezien. Zommigen hadden 't aangezicht, en eenigen ook het lichaam, met roode, geele, en blaauwe verf beſtreeken: dat zich als een vremde ſchildery in d'oogen van de Hollanders opdeedt. Men hadt dit volk meeſt gezonden om zich daar van tegens de Negers van Takorary, terwyl men 't kaſteel zou beſtormen, te dienen, en Swarten met Swarten te beſtryden.

Zy vaaren aan landt.

Doch al was 't kaſteel verovert, zy voeren evenwel naar landt, en de Takorariſche Negers, die weêr in hunne Negery begoſten te neſtelen, hen ziende naderen, begaaven zich alt'zaamen op de vlucht, boſchwaart in.

Plonderen de Negery van Takorary.

Toen vielen de Mynſche Negers in de verbrande Negery van Takorary, of in de huiskens of hutten, die de brandt noch niet geheel hadt vernieldt, neemende al wat hun dienen kon, van mille, een ſoort van graan, en 't geen ze noch van andere vruchten in voorraadt op de zolderkens vonden: ook al de kanoos, die ze aan ſtrandt konden bekoomen, en die hun te groot waaren hakten ze aan ſtukken. Den Neger, die, gelyk verhaalt is, van een' Hollander was doodt geſteeken, vindende, hieuwen ze 't hooft af,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

af, en zoo mishandelden ze ter zelver tydt een doode Negerin. Daarna speeldenze hun spel met de twee hoofden en bedreven 'er veel moedtwil meê. Zy smeeten ze in 't zandt, veegden hunne voeten aan 't aanzicht, en braghten ze met veel geschreeu en gebaar in hunne kanoos, om ze naar del Mina te voeren. De Kommyzen Gageldonk en Smit, den Heer de Ruiter begroetende, braghten hem een' brief van den Generaal Valkenburg, waar in hy beweerde, dat het beter waare 't kasteel van Takorary of Witsen, indien men 't veroverde, geheel te slechten en te bederven, dan het te bezetten en in te houden: om dat de voordeelen, die men daar van hadt te wachten, d'onkosten niet konden opweegen; dewyl de Westindische Kompagnie uit dat gewest weinig winst kon trekken, weegens de vyandtschap der Takorarische Negers, die 't altydt meer met d'Engelschen en Deenen hadden gehouden, dan met de Hollanders. Op dit voorstel werdt by de Ruiter en zyn' Krygsraadt beslooten, dat men 't kasteel met buskruidt zou laaten opspringen. Ten dien einde heeft men 't geschut en 't volk daar afgehaalt, en twaalf vaaten buskruidt, elk van honderdt pondt, in 't hart of 't binnenste der sterkte geleit: daar men toen den brandt in stak, waar door 't gemelde kasteel met een groot gedruis in de lucht vloog, en als tot een molshoop werdt. Daarna liet men 't voort tot d'aarde toe slechten. Te dier tydt hadt men groote moeite om d'Engelsche gevangenen, die men van 't landt most haalen, aan boordt te krygen, en hen tegens de Mynsche Negers te beschermen: want die woeste woedende menschen, ten hooghsten op hen verbittert, wilden hun met geweldt den kop afsmyten, gelyk zy drie Engelsche Negers deeden. Daarna braght men 't geschut en eenig yzerwerk t'scheep, en de Heer de Ruiter ging noch ten zelven daage met de vloot onder zeil naar Sama, een Negers dorp met een kleen kasteel van dien naam, onder 't gebiedt der Westindische Kompagnie, dat hem met vier eerschooten, in 't voorbyzeilen, begroete, daar hy met drie op antwoordde. Den volgenden dagh, den zevenden der maandt, quam hy ontrent den middagh met de vloot, de behoeftsluit, en 't Engelsch schip de Victorie, voor het kasteel Sint Georg del Mina, op de Noorder breedtte van vier graaden en zesenveertig minuten geleegen, ten anker. De Viceadmiraalen de Ruiter en Meppel hebben toen 't kasteel met elf eerschooten (d'andere scheepen met negen, zeven en vyf schooten) begroet: daar 't kasteel alleen met negen schooten op antwoordde, 't geen naar 't oordeel van zommigen der eere niet genoegh was; want men most de Ruiters schooten ten minste met gelyk getal hebben bejegent. Men vondt hier twee jachten der Westindische Kompagnie op de reede leggen, 't eene genoemt d'Eendraght, en 't ander de Neptunus. Ter zelver tydt quam d'Opperkoopman Dirk Wilree, met den Fiskaal Pieter Baut, den Heer de Ruiter aan zyn boordt verwellekoomen, en, nevens d'andere Opperhoofden der vloote, uit den naame van den Generaal Valkenburg, aan landt noodigen. Eenigen verstonden, dat zulks niet betaamde, en dat Valkenburg zelf in persoon by den Viceadmiraal de Ruiter, als die 't oppergezagh hadde over de Hollandtsche oorlogsvloot in dit gewest, behoorde te koomen. Maar de Ruiter nam 't zoo hoogh niet op: oordeelende, dat men om 't punt van eere den dienst van 't Landt niet most verzuimen; dewyl de tydt kostelyk was, en de zaaken, die men met Valkenburgh most overleggen, geen uitstel leden. Hy ging dan met den Viceadmiraal Meppel, den Schoutbynacht van Nes, en den Kommandeur de Wildt, gevolght van zyn' zoon Jonker Engel de Ruiter, en anderen, aan landt, daar al 't volk,

1665.

Hun onmenschelyk spel met afgehouwe hoofden.

Valkenburg raadt dat men 't kasteel Takorary zou slechten.

Men laat het door buskruidt springen. *6 Jan.*

De Ruiter gaat weêr t'zeil.

Zeilt voor-by Sama.

Komt voor del Mina. *7 Jan.*

Wordt aan zyn boordt begroet.

Vaart met d'andere Opperhoofden aan landt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. 't volk, met veele honderden van Mynſche Negers en Negerinnen, groote vreught over zyn komſt toonden. Al de Hollanders aanſchouden den Heer de Ruiter als hunnen verloſſer, ter goeder uure van de Heeren Staaten naar de Guineeſche kuſt gezonden, om hen van 't geweldt en den overlaſt der Engelſchen te bevryden. Op 't kaſteel koomende, werdt al 't geſchut rondtsom losgebrandt. Dit 's de hooftveſting van al de ſterkten, die de Nederlanders op de goudtkuſt van Guinea bezitten: zeer ſterk van gelegentheit en werken. 'T leidt op de grenzen van 't Koningkryk Fetu, in Guinea, op een uithoek der zee, die 't aan twee zyden omringt. 'T is op een' rotsſteen gebout, met dubble veſten en dubble muuren, die ten deele uit de rots zyn gehouwen, en voorts met groote ſteenen, daar op geleidt, beſlooten. 'T heeft vier bolwerken, twee aan de zeekant, en twee aan de landtzyde, met vier bateryen, en tweeëndertig metaale ſtukken geſchuts. De Generaal Valkenburg den Viceadmiraal de Ruiter met zyn gezelſchap ter maaltydt onthaalende, verhaalde, dat d'Engelſchen op Kormantyn wel vier of vyf weeken geleeden al tyding van de komſt der Hollandtſche oorlogsvloote, van 't veroveren van 't eilandt Goereê by Kabo Verde, en der acht ſcheepen hadden gehadt, en dat hy op 't kaſteel del Mina, naadien 't by d'Engelſchen was uitgelekt, zes of acht daagen daarna kennis van die zaak hadt bekoomen. Hy ſprak verder van Kabo Kors, zeggende, dat de Negers van die landtſtreek met elkanderen overhoop laagen: dat het eenige met de Hollanders en andere met d'Engelſchen hielden. Maar dat hy onder de handt liet arbeiden om die van hun af te trekken: daar men den uitſlag van moſt afwachten. Daarna werdt ordre geſtelt, om al d'Engelſche goederen, die men by Kabo Verde, en in Sierra Liona, in d'oorlogsſcheepen hadt gelaaden, aan del Mina t'ontloſſen, 't geen veel moeite koſtte; want alle kiſten en kaſſen moſt men openen, naazien, aantekenen en weêr pakken. Dit ontloſſen duurde wel tien daagen, nadien men met de boots en ſloepen niet dan met hoogh water in de riviere en aan 't kaſteel del Mina kon koomen. Terwyl de Hollandtſche ſcheepen hier laagen, quaamen veele Negers met hun kanoos aan boort, die den maatroozen hunne rokjens en andere dingen voor goudt afhandelden: maar eenige Hollanders vonden zich bedroogen: want het geen ze voor goudt ontfingen, was op den toets ſlechts kooper of verguldt zilver: dies leerde ze die bedriegelyke menſchen kennen. Den negenden zagh men een ſchip met een boot, die voor uit quam, 't was d'Engelſche Kapitein Toorenburg met het ſchip Martha, te vooren onder Kabo Verde aangehouden, ontloſt en daarna ontſlagen. De Kapitein was krank, en zondt de boot om een' Genees- of Heelmeeſter te verzoeken; dewyl de zyne geſtorven was. Des anderendaaghs ontrent den avondt quam een kleen fregat of jacht, de vergulde Tyger genoemt, met den Schipper Govert Hermanszoon, op de reede, die in elf weeken uit Hollandt tot in Guinea was gezeilt: hebbende in de Noordtzee een zwaaren ſtorm uitgeſtaan, en in Engelandt moeten inloopen. Hy zeide, dat de Kommandeur Jan van Kampen met twaalf oorlogsſcheepen in zee was geweeſt, om naar Guinea te zeilen, doch dat hy door onweder in Goerede hadt moeten inloopen: maar dat men hem haaſt hadt te verwachten. Voorts verhaalde de Schipper, dat hy in Engelandt de vloot van koopvaardy- en oorlogſcheepen, die onder 't gebiedt van Prins Robert naar Guinea zou gaan, hadt zeilreede zien leggen. Dit ſcheepken was alleen afgezonden om aan den Heer de Ruiter den volgenden brief, neevens een nader verklaaring van zynen laſt, te behandigen.

Werdt met vreught en bewys van eere in 't kaſteel ontfangen.

Gelegentheit en ſterkte van 't kaſteel Sint Georg del Mina.

Geſprek van Valkenburg met de Ruiter. 7 Jan.

D'Engelſche goederen worden uit d'oorlogsſcheepen geloſt.

Bedriegery der Negeren.

9 Jan. Het Engelſch ſchip Martha komt ontrent del Mina.

10 Jan. Het fregat de vergulde Tyger komt uit Hollandt.

Bericht van den Schipper.

Edele,

1665.

Edele, manhafte, vroome, discrete,

Op den eersten dezer loopende maandt hebben de Heeren Gecommitteerden uit onze vergaderinge, wezende in 's Gravenhaage, tot beeter verstandt van de instructie †, by haar Hoog. Moog. den zevenentwintigsten September jongstleden gearresteert, voor den Kapitein en Kommandeur Jan van Kampen, geformeert en U L. toegezonden zeekere memorie omme te dienen tot U L. narichtinge, zoo wanneer de voornoemde van Kampen onder U L. kommando op de kust van Guinea gekoomen zal wezen, en speciaal in kas door hem tydinge moght koomen t'ontfangen, dat dezen Staat met den Koning van Grootbrittanje (des Godt verhoede) in rupture oft oorlogh geraakt moght wezen, zynde de voorschreeve memorie geformeert naar de gelegentheit van dien tydt, daar toe wy ons, behalven het gunt hier by verandert wordt, alsnoch gedraagen: doch alzoo sedert advysen ingekoomen zyn, dat d'Engelschen met haare begonnen hostiliteiten op de kust van Guinea al vorder en vorder continueren, ook zoodaanigen ernst plegen om de zelve te vervolgen, dat nu genoeghzaam zeilvaardigh leggen acht Koninks oorlogscheepen, en tien kapitaale gehuurde scheepen ten oorloge toegerust, als breeder te zien by de hier nevensgaande lyste, die ons in bekommeringe brengen, dat, geconjungeert wezende met de scheepen van die natie, eenige weeken voorleeden naar de voorschreeve kust gezeilt, U L. byhebbende maght niet alleen zoude konnen esgualeren, nemaar koomen te prevaleren, daar toe zy luiden gelegentheit zouden verkrygen, in cas haar by abusive interpretatie van haar Hoog. Moog. resolutie van den negenden Augusti jongstleden, by U L. hier bevoorens ontfangen, toegelaaten wierdt met den anderen te conjungeeren, en op haar advantagie te ageeren; te meer, dewyle, de vloot onder den meergemelden van Kampen, nu wel een maandt vaardigh gelegen hebbende, en door contrarie winden tot noch toe in het uitzeilen belet weezende, het onzeeker is, welke van beide de vlooten eerst op de kust aldaar zal verschynen, hebben wy, in gevolge van de authorisatie, ons by de voorschreeve haare Hoog. Moog. resolutie van den negenden Augusti lestleeden gegeven, tot conservatie van het interest, en reputatie voor dezen Staat, en verhoedinge van alle beduchte misverstanden over den rechten zin en meininge van de voorschreeve haare Hoog. Moog. resolutie, en instructie, in substantie overeenkoomende, goedtgevonden en geresolveert te formeren, en U L. by deezen expressen toe te zenden een naader memorie van illucidatie of verklaringe, in duidelyker termen als in de voorschreeve eerste memorie op 't zelve subject staat geëxpresseert, by de welke zult bevinden geauthoriseert te weezen, alle gemonteerde Engelsche scheepen, die op de voorschreeve kust van Afrika of Guinea zult aantreffen, 't zy ten oorloge of koopvaardye uitgerust, te bevechten, veroveren of ruineren, en zoo doende der zelver conjunctie naar uitterste vermoogen te verhinderen, en haar quaadt voornemen te beletten, wel zeeker wezende dat geen Engelsche gemonteerde scheepen derwaart gaan als met intentie om de ingezeetenen dezer landen in die gewesten te beschaadigen. Ende by zoo verre het geluk U L. moghte dienen om eenige der uitgezeilde scheepen te veroveren, gelyk wy verhoopen, voor en aleer de voorgemelde achtien scheepen, die onder Prins Robbert staan te volgen, op de kust zullen weezen gekoomen, zal U L. verdacht weezen, door bezettinge der prinsen, oft overneemen van goederen uit de zelve, U L. onderhebbende scheepen van volk niet te

Brief van de Heeren Raaden ter Admiraliteit t'Amsterdam aan de Ruiter gezonden.

† *Zie Aitzema.* XLIV. 115.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *te verzwakken of te belemmeren, maar die gestadigh te houden in goedt postuur en ordre om een naader rescontre uit te staan, dat zekerlyk te verwachten zal wezen, in allen gevalle de voorzichtigheit plegende, dat in cas van een quaaden uitslagh, des Godt verhoede, de veroverde scheepen oft goederen aan partye advers niet weder in handen komen te geraaken, of ietwes t'hunnen nutte koome, verhoopende dat Godt de Heere de rechtmaatige proceduren van dezen Staat, ontrent de voorschreeve zaake, zal zegenen, en op dat ook geene middelen daar toe gerequireert naagelaaten oft verzuimt en worden, zal V L. met correspondentie van den Directeur Generaal Valkenburg, door alle bequaame wegen, zoo aan Axem en andere plaatzen te lande, als door kanoos en andere advysbarken te waater, bezorgen, dat de meergemelde Kommandeur van Kampen, op de kust koomende te arriveren, pertinentelyk mooge wezen gedient van de noodige kondtschappen, raakende de constitutie der zaaken aldaar, en waar naar hy zich zal hebben te gedraagen, om V L. aan te treffen, en met V L. op de zeekerste maniere te conjungeren; waar toe ons verlaatende,*

Edele, manhafte, vroome, discreete,

Beveelen V E. in Godes heilige protexie. In Amsterdam den xxj October MDCLXIV.

JAKOB LIEFTINK.

De Gecommitteerde Raaden ter Admiraaliteit ende t'hunner ordonnantie.

J. DE WILDT.

De lyst der Engelsche oorlogsscheepen, in den brief gemeldt, was van deezen inhoudt.

Lyst der scheepen, in Engelandt toegerust om naar Guinea te zenden.

Konings scheepen gaande naar Guinea.

Scheepen.	stukken.	manning.
De Henriette.	60	250.
De Roos van Maria.	60	250.
De Verzeekering.	40	170.
De Beer.	46	200.
De Portlandt.	50	200.
De Reserve.	48	200.
De Konvertine.	50	200.
De Kolchester.	30	160.

Gehuurde scheepen, ten oorlog toegerust, gaande naar Guinea.

Scheepen.	stukken.	Scheepen.	stukken.
De goede Hoop.	40	*De Barbarische Koopman.*	32.
De Arent.	40	*De Johan en Katharine.*	32.
D'Oostindische Koopman.	42	*De Koning Ferdinand.*	40.
De Beurs.	38	*De Materas.*	36.
De Samson.	36	*De Marylandtsche Koopman.*	38.

De Nader verklaaring, by den brief gevoeght, luidde gelyk volght.

Memoire voor den Viceadmiraal de Ruiter, tot beter verstandt van eenige passagien in den last hem den ix Augusti MDCLXIV *by de Hoog-Moog. Heeren Staaten Generaal gegeven.*

Na-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

Verklaaring van eenige passagien in den last den negenden van Augustus aan de Ruiter gegeven.

Nademaal in de resolutie, by haare Hoog. Moog. op den negenden Augusti genoomen, onder anderen gezeit wordt, dat hy met vigeur zal aantasten en trachten te veroveren oft ruineren: Eerstelyk alle de geenen die zich tegens de uitvoering van zynen last zoude moogen koomen te opposeren: Ten tweeden alle de geenen die hem daar inne hinderlyk zouden zyn: Ende ten derden alle de geenen die de ingezetenen van deezen Staat hebben beschaadight, beschaadigen oft zulks poogen te doen; zoo zal tot zyne narichtinge dienen, dat, sedert weinig dagen herwaarts, op nieuws advyzen ingekoomen zyn, dat de Engelschen op de kust van Guinea haare begonnen acten van hostiliteit, met het beschieten en innemen van forten, noch al vorder en vorder gecontinueert hebben. Ende zal hy vorder tot beter verstandt van de voorschreeve passagien van zynen last moeten weeten, dat alle de Engelsche scheepen, het zy van den Koning, het zy van de Royale Kompagnie, of in dienst van de zelve, die hy op de kust van Afrika zoude moogen vinden, voor zoo veel de zelve met eenig kanon gemonteert, of andersins bequaam zyn om eenige offensie oft afbreuk te konnen doen, verstaan moeten worden begreepen te zyn onder de geene, die hem in de uitvoeringe van zynen last hinderlyk zyn, en die ook aangezien moeten worden als poogende de ingezetenen van deezen Staat te beschaadigen: en dat hy dienvolgende, tot nakoominge van de voorschreeve twee Artykelen, alle zoodaanige Engelsche scheepen, 't zy van den Koning, 't zy van de voorschreeve Royale Kompagnie, of in dienst van de zelve, die hy op de voorschreeve kust zoude moogen aantreffen, en die hy bevinden zal met eenig kanon gemonteert, of andersints bequaam te weezen om eenige offensie, of afbreuk te konnen doen, zal hebben aan te tasten, te veroveren, of te ruineren, even gelyk de Engelschen aangetast, en verovert hebben verscheide scheepen van de Westindische Kompagnie deezer landen, zonder dat zich in eenige twyffeling zal laaten brengen door de volgende passagie van zynen last, medebrengende, dat hy de scheepen van de Engelschen, of andere Geallieerden van deezen Staat, geenzints zal hebben te beschaadigen, of in hunne traffyque te beletten; *dewyl het zelve expresselyk wordt bepaalt met de volgende woorden*, Voor zoo veel en zoo lang de zelve geen schade en ongelyk aan de forten, scheepen oft onderdaanen van deezen Staat hebben toegebragt oft koomen toe te brengen: *'t welk dan wederom op een uitkomt met de voorgaande passagie, te weeten*, die de ingezetenen van deezen Staat hebben beschadight, beschadigen, oft zulks poogen te doen: *ende dienvolgende by hem alleen zal moeten gepast worden op eenige ongemonteerde koopvaardyscheepen, die geen schaade oft ongelyk aan de forten, scheepen oft onderdaanen van den Staat zouden konnen toebrengen, of hem in de uitvoeringe van zynen last hinderlyk zyn, in gevalle hy eenige zoodaanige scheepen op de voorschreeve kust zoude moogen koomen te bejegenen, mitsgaders ook op alle andere, hoewel gemonteerde scheepen, zoo van de Engelschen als van andere Geallieerden, die hy in Europa ofte andersints buiten de voorschreeve kust van Afrika zoude moogen ontmoeten, en die de ingezetenen van deezen Staat niet hebben beschaadight, beschaadigen, oft zulks poogen te doen, maar geensins op Engelsche gemonteerde scheepen, tot offensie bequaam, die hy op de voorschreeve kust zoude moogen aantreffen, welke hy alle, als boven, zal hebben aan te tasten, en, onder Godts toelaatinge, te veroveren, of te ruineren. Actum ter vergaaderinge van de Ed. Moog. Heeren*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *ren Gecommitteerde Raaden ter Admiraaliteit, residerende binnen Amsterdam, den xxj October*, MDCLXIV.

JAKOB LIEFTINK.

Ter ordonnantie van de zelve

J. DE WILDT.

De twyffeling die de Ruiter hadt over 't aanhaalen der Engelsche koopvaarders wordt wegh genoomen.

De Ruiter de gemelde verklaaring, en den brief van de Raaden ter Admiraaliteit geleezen hebbende, was over den inhoudt verblydt, en de bekommering over 't ontladen der acht Engelsche koopvaarders ontrent Kabo Verde streek van zyn hert: dewyl 't nu bleek dat het geen hy toen met eenige twyffeling hadt gedaan † met de meening en wil van zyne Heeren en Meesters over een quam. Ook verstondt hy daarna van goeder handt, dat de gemelde Engelsche scheepen, by Kabo Verde aangehaalt, uitdrukkelyken last hadden om de Hollandtsche Westindische Kompagnie alle moogelyke afbreuk te doen: en dat ook 't Engelsch Konings schip, 't welk hy van 't eilandt Goereê (naa dat de Kapitein meermaalen hadt verklaart geen last te hebben om eenige scheepen of sterkten der Hollanders in dat gewest te beschadigen) hadt laaten vertrekken, naderhandt een Hollandts schip op de kust van Guinea hadt genoomen. De Ruiter dan, het oogmerk van zyn last nu klaarder ziende, besloot met zyn' krygsraadt, het Engelsch schip de Victorie, dat gevoert werdt by den Kapitein of Schipper Isaak Teyler, weinig daagen geleeden op nieuw aangehaalt, en met hem voor del Mina gekoomen, aan te tasten. Hy liet 'er dien volgens d'Engelschen afneemen, die hy op zyne scheepen verdeelde, braght 'er Hollandtsche matroozen op, en verklaarde 't voor goeden prys. Dit was 't Admiraalschip der acht koopvaarders, die men by Kabo Verde hadt aangehaalt. Hy liet ook den Schoutbynacht van der Zaan en Kapitein Jakob Korneliszoon Swart met hunne scheepen onder zeil gaan, en drie mylen naar de West laveren, om 't boven gemelde Engelsch schip de Martha, dat daar lagh, desgelyks te bemaghtigen, 't welk terstondt werdt in 't werk gestelt, en 't genoomen schip 's anderendaaghs tegens den avondt by de vloot gebraght. Midlerwyl voer de Ruiter, met den Viceadmiraal Meppel, en den Schoutbynacht van Nes, aan landt, den Generaal Valkenburg bekent maakende, dat nu 's Landts scheepen van d'Engelsche koopmanschappen en goederen waaren ontlast, en gereedt om dienst te doen. Hier verstondt hy dat men 't met de Fetusen, of Negers van 't Koningkryk Fetu, in welk gewest Kabo Kors was gelegen, niet hadt konnen eens worden: en dat men tegens den wil der Fetusche Negers daar ontrent niet kon onderneemen. Te dier tydt bevondt men op de Ruiters schip dat wel tweeëntachtig sakken met erruwten gantsch bedorven waaren, die men overboordt most storten: 't geen eenige bekommering gaf ontrent de lystoght: maar hier tegens werdt de voorraadt van broodt, en andere lystoght, uit de twee aangehaalde Engelsche scheepen, de Victorie en de Martha, gelicht, en op de vloot verdeelt. Ondertusschen liet de Generaal Valkenburgh niet ongedaan wat dienen kon om de Fetusen op de zyde der Hollanders te krygen, ook met uitbieding van veel goudts, maar tot noch vergeefs. Daarna werdt hem bericht, dat ze begeerden dat de Hollanders eerst Kormantyn zouden aantasten en veroveren, belovende dat ze zich in zulken geval stil zouden houden: ook zeiden ze, dat ze, naa 't verove-

Margin notes:

† Zie p. 309.

Zie p. 310.

Het schip de Victorie wordt voor goeden prys verklaart. 11 *Ian.*

Ook word het schip de Martha aangehaalt, en bemaghtight.

De Ruiters gesprek en overlegging met Valkenburg. 11 *Ian.*

Lystoght bedorven. 12 *Ian.*

Onderhandeling met de Fetusen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

'tveroveren van Kormantyn, vry zouden zyn van den eedt of belofte aan d'Engelschen gedaan, en alsdan de Ruiter en den Generaal Valkenburg in alles behulpzaam zyn, en 't aantasten van Kabo Kors begunstigen. Maar de Viceadmiraal de Ruiter vondt in 't aantasten van Kormantyn, de hoofdsterkte der Engelschen op de kust van Guinea, in 't Koningkryk Fantyn, groote zwaarigheit: dewyl de last, hem gegeven, alleen scheen meê te brengen, dat hy de scheepen en sterkten, die ze den Hollanders hadden benoomen, zou herneemen, en niet den Engelschen het hunne te beneemen. Doch als hy hier over met twee Gemaghtigden van den Generaal Valkenburg, in 't byzyn van zyn gantschen Krygsraadt, in onderling gesprek was getreeden, werdt by de meesten verstaan, dat men redenen genoeg hadt om Kormantyn aan te tasten; gemerkt al 't leedt, ongelyk en schaade, die d'Engelschen uit dat kasteel de Hollanders hadden aangedaan. Dit kon evenwel den Heer de Ruiter niet ten vollen gerust stellen. Hy stondt noch in twyffel wat hy moght doen, of most laaten, en verzocht, in deeze gelegentheit, dat de Generaal Valkenburg (die bekent was voor een Heer van groot verstandt, kennisse, voorzienigheit en ervaarenheit in de zaaken van dit gewest) hem zyne inzichten en raadt op dit stuk, en 't bedryf van de vloote, by geschrift zou bekent maaken. Hier op schreef de Heer Valkenburg een wydtluftigen brief, waar by hy den Viceadmiraal de Ruiter van den standt der dingen in dit gewest, zoo ten aanzien van 't verleede als van 't tegenwoordige, omstandiglyk berichtte, en met eene zyn gevoelen, inzichten en raadt, op al de punten die overleg vereischtte, en 't geen te doen of te laaten stondt, onderscheidelyk ontvoude: welk geschrift, om 't gewicht van zynen inhoudt, waardt is hier geleezen te worden, en dus luidt,

1665.
Die begeeren dat men Kormantyn eerst zal veroveren.
De Ruiter maakt zwaarigheit in 't aantasten van Kormantyn.
Beraadtslaaging over dat stuk.
13 *Jan.*
Men verstaat dat 'er reedenen zyn om Kormantyn te veroveren.
De Ruiters verzoek aan Valkenburg.

Edele gestrenge Heer,

Aangezien het haare Hoog. Moog. by missive van den negenden Augusti des voorleeden jaars, goedertierentlyk heeft gelieft ons aanmelding te doen in wat voege U Ed. met des zelfs onderhebbende vloote goedtgevonden hadden herwaart te depecheeren †, *en, tot uitvoering van haare gegeve ordres en beveelen, ons wel expresselyk te ordonneeren, de zelve ontrent zulks van alle bericht, hulpe, adresse en bystandt te dienen, en het U Ed. mede heeft gelieft ons de voorschreeve zyne van haare Hoog. Moog. ontfangen last, tot naarichting, te kommuniceren, zoo hebben wy U Ed. verzoek, om de hooghgemelde haare Hoog. Moog. beveelen in alle punten en deelen promt en onderdaanig op te volgen, conform onze schuldigen plicht, niet konnen onderlaaten U Ed. ons gevoelen op 't een en 't ander by het volgende oprechtelyk mede te deelen.*

De zaak is zulks, dat die van d'Engelsche natie, onder 't beleidt van eenen Majoor Robert Holmes, wegens den Heer Koning van Grootbritanje, en Josef Kubit, Kommandeur over de navale maght van de Royale Kompagnie, mitsgaders François Selwyn, Agent wegens de voorschreeve Kompagnie, residеerende te Kormantyn, tsedert April des voorleeden jaars, in deeze quartieren, zonder gegeve oorzaake of reeden, niet alleen publyke oorlogh hebben aangevangen en geëxerceert, door 't weghneemen der scheepen en goederen van de Westindische Kompagnie, (als haar, volgens hunne ongefondeerde sustenue, tot zulks reeden en oorzaak hebbende gegeven) maar ook by gevolge tegens den Staat van den Lande zelfs, door de vyandtlyke occupatie ‡ *van Takorary, Kabo Kors, Adja,*

Brief van den Generaal Valkenburg aan de Ruiter, vervaatende een bericht over den toestandt der zaaken, en zyn gevoelen, inzichten en raadt op 't geen verder te doen staat.
† *Afstevaardigen.*
Bericht van 't vyandtlyk bedryf der Engelschen in Guinea.
‡ *Inneeming.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *Adja, en Annemabo, mitsgaaders zulks als ontrent de plaats van Sama te vergeefs is ondernoomen, en bovendien door het vyandtlyk neemen van alle ſcheepen en goederen, ook buiten de Weſtindiſche Kompagnie, toebehoorende aan andere haare Hoog. Moog. onderdaanen, als blykelyk by 't ſchip de Bril, en 't jacht de Viskorf, ontrent Kabo Verde, en het Groeninger Waapen, hier op de kuſt genoomen, welk voorſchreeve Groeninger Waapen, een onbevracht en leedig ſchip weezende, gaande om de gevangenen, by haar gerelaxeert, naar 't vaderlandt over te voeren, en de Weſtindiſche Kompagnie in geenen deele betreffende, noch aan de voorſchreeve Engelſchen eenige dienſt konnende doen, zy echter liever hebben willen ruineeren, als des zelfs reize laaten vorderen, gelyk de waarheit van zulks by het maſteloos en halfgeſloopt ſchip, noch voor Kormantyn leggende, klaar conſteerende † is: zonder hier te willen roeren van zoodaanige als die uit onze Landen naar Sint Thomeé bevracht, ofte van Sint Thomeé naar herwaart waaren gedeſtineert, en by haar zyn genoomen, om ons alle negotie en toevoer af te ſnyden, gelyk ze ten dien einde deeze fortreſſe te water met haar ſcheepen continueel hebben getracht beſlooten te houden, en voor zoo veel in haar was niet toegelaaten zelfs eenig kano, of boot tot ons te moogen koomen, zonder daar tegens met alle ernſt de grootſte vyandtſchap te betoonen, die ooit van des Landts bitterſte vyanden tegens der zelver ſubjecten ‡ in eenige quartieren der werelt zoude moogen zyn geëxerceert: 't welk U Ed. dan gelieve op te neemen voor een waarachtig bericht van het quaadt 't geen ons in deeze quartieren, zonder eenige dictinctie * van Weſtindiſche Kompagnie, of andere onderdaanen van den Staat, in 't algemeen met verlies van veel goedt en bloedt, is aangedaan en overgekoomen.*

† *Blykende.*

‡ *Onderdaanen.*

* *Onderſcheiding.*

*Zynde dan aangeweezen en vertoont in wat voege de Engelſchen den Staat, zonder aanzien van de Weſtindiſche Kompagnie, of andere van der zelver onderdaanen, in haare perſoonen en goederen hebben geproſequeert † en vyandtlyk beledight, zoo zullen wy U Ed. verder niet onthouden dat zoodaanige vyandtſchap niet alleen is gepleeght van de Royale Kompagnies daar toe herwaart gezonde maght, maar ook by alle andere ſoorte van Engelſchen, en ſpeciaal mede by de ſcheepen van den Heere Koning van Grootbritanje, onder het beleidt van den gemelden Majoor Robert Holmes, de welke Kabo Verde, 't ſchip de Bril, de jachten den Neptunus, Viskorf, en Krokodil, mitsgaders mede 't ſchip Walcheren, in perſoon heeft aangetaſt en verovert, en verder alle de op deeze kuſt bedreeve vyandtlyke actien helpen bywoonen en bevorderen; gelyk met des zelfs onderhebbende ſchip, nevens de ſcheepen van de Royale Kompagnie, op Kabo Kors meer dan tweehondert kanonſchooten heeft gedaan, ten aanzien van ons allen, die hier te lande leven: zonder dat diergelyke vyandtſchap alleenlyk zoude zyn begaan by eenige ſcheepen door den Heer Koning van Grootbritanje, of de Royale Kompagnie, tot zulks ſeparaat ‡ uit Engelandt herwaart gezonden, maar ook by alle andere hier vooren op de kuſt, nevens ons, negotieerende Engelſchen, en in 't byzonder mede by die van het fort Kormantyn: gelyk zulks uit de geannexeerde † bewyzen ten overvloedt is conſteerende *, dat de geene die aldaar noch tegenwoordig voor de Royale Kompagnie is reſideerende, en het gezagh voert, zich in alles als een eerſte beleider heeft gedraagen, en in die qualiteit met het Kabo Korſche garniſoen gecapituleert, en mede van binnen, of uit des zelfs onderhebbende voorſchreeve*

† *Vervolght.* Welke vyandtſchap niet alleen gepleeght is van de Royale Kompagnie, maar ook by alle ſoorte van Engelſchen, en ook by de ſcheepen van den Koning.

‡ *Afzonderlyk.* Inzonderheit ook by d'Engelſchen van Kormantyn.

† *Aangehechte.*

* *Blykende.*

ve fort te Kormantyn, de vaſtigheden van Adja en Annemabo doen ſommeeren en opeiſchen, gelyk hy ook van daar, om de voorſchreeve vaſtigheden te attaqueeren, uit gemarcheert, en met de verkreege gevangenen en roof weder naar de zelve plaáts is te rug gekeert, zoo als ik 1665.
V Ed. zulks genoeghzaam in 't breede mondeling hebbe gededuceert.

Maar dewyl V Ed. deeze zwaarigheit voorwendt, dat haare Hoog. Moog. by hunne gegeve ordre ſchynen te verbieden iet tegens de forten of vaſtigheden welke de Engelſchen oorſprongkelyk hebben gebout, of buiten de Weſtindiſche Kompagnie zyn poſſedeerende, t'onderneemen, en derhalven ons gevoelen daar over wel ſpeciaal deſidereert ‡, mitsgaaders wat met des zelfs onderhebbende maght, tot uitvoering van haare Hoog. Moog. bevel, offenſive † of defenſive, ten eerſten behoort te worden gedaan, voornaamelyk by de apparente komſte van een conſiderable Engelſche vloote, onder 't beleidt van den Prinſe Robert, als mede een aanzienlyk ſecours tot maintenue van des Landts en Kompagnies bezit hier te lande, zoo zullen wy, tot voldoening van V Ed. begeeren, ons wyder eslargeren †, en zeggen, dat die van den landtſchappe Fetu, waar onder Kabo Kors is ſorterende, hier te lande koomende, met die van des Kompagnies dienſte in groote onluſten heb gevonden, welke, ofſchoon toenmaals door onze voorzeide komſte in een goede vriendtſchap is verwiſſelt, en de reductie van Kabo Kors met genoegen daar op gevolgt, zoo heb ik nochtans den haat en afkeer tegens onze natie, zoo haaſt de ongelegentheit met de Engelſchen (in manieren als vooren ageerende) haar daar toe aanleidinge heeft gegeven, onuitwiſſelyk en als zonder einde gevonden: want zy terſtondt op de komſt der voorſchreeve Engelſchen met de zelve zyn aangeſpannen, om den Staat en de Kompagnie wederom van 't voorſchreeven fort te ontzetten, gelyk door den verraaderſchen daadt van ons eige guarniſoen ongelukkig is gevolght: waar van zy, door de verzwakking der Engelſche maght, en als voor eenig ſecours duchtende, zich naaderhandt wel hebben gelaaten eenig berou te toonen, en dienvolgende ten diverſche tyden aanzoek te doen, om ons, by voorval, tot de reductie van het voorſchreeve Kabo Kors, volgens den gedaanen eedt, lang voor V Ed. komſte, niet zonder koſten, aan ons op nieu gepreſteert, wederom behulpig te weezen, gelyk ook naa V Ed. arrivement, daar toe aangemaant zynde, 't zelve mede niet geweigert, maar door dwang van eenen, onder haar den meeſter ſpeelende, en zynde de derde perſoon in de regeering, welke het met de Engelſchen is houdende, hebben geëxcuſeert, voorgevende t'onzer hulpe niet te konnen doen: zonder dat de gemelde perſoon, naar zyn ampt genoemt de Dahy, ſchoon hem zoo veel is aangebooden als zelfs zou deſidereren †, t'onzer devotie te hebben konnen brengen, als verklaarende met eede verplicht te weezen d'Engelſchen aan Kabo Kors zoo lang te zullen mainteneren als zy Kormantyn zullen bezitten, preſenteerende daarentegens met eede te ſterken, dat ze, naa d'occupatie ‡ van het voorſchreeven Kormantyn, tegens ons over de reductie van Kabo Kors in geen oppoſitie zullen komen: met byvoeging, ſchoon ook hondert bezendingen over deeze zaake meer zouden moogen worden gedaan, geen ander antwoordt te zullen geven: waar door de voorſchreeve reductie van Kabo Kors, daar de landing ontrent zeeker dorpjen, Biemba genoemt, in volle branding, tegens een vlak ſtrandt zoude moeten geſchieden, als elders geen bequaamer noch voordeeliger plaatze tot zulks uit te vinden zynde, door tegenſtandt van zoo veele gewaapende Swarten, niet weinig difficil † en*

‡ *Begeert.*
† *Aanvechtende.*
* *Verweerende.*
† *Uitbreiden.*
Zyn bericht aangaande Kabo Kors, en d'ongenegentheit der Fetuſen.
Wat met de Fetuſen was gehandelt.
Zy houden hun woordt niet.
† *Begeeren.*
Hunne aanbieding.
‡ *Inneeming.*
Men kan Kabo Kors tegens hunnen wil niet aantaſten, dan met zeer groot gevaar.
† *Bezwaarlyk.*

1665. *zal vallen, te meer als de voorschreeve Swarten zich ter voornoemde plaatze, door onderwys van de Engelschen, bereedts zouden hebben begraven: en dat men overzulks geen kleen perykel zal loopen om ontrent het uitvoeren van diergelyke zaak een groot affront te lyden: niet alleen tot groote disreputatie van den Staat en natie, nemaar ook tot verzwakking van de vloote, om het bezit van den Staat en Kompagnie, gelyk haare Hoog. Moog. voor een oogmerk hebben, tegens alle aan- en van buiten koomende maght, als die van den gemelden Prins Robert, welke wy van uure tot uure hebben te gemoet te zien, te mainteneeren naar behooren.*

*Waar tegens dan mede considererende het langverwachte secours onder den Kommandeur Jan van Kampen, tot bevrydinge van de kust naa herwaart gedestineert, voorhanden te weezen, in deeze dringende ongelegentheden van de ongenegentheit der Naturellen, en apparente komste der Engelsche maght, en mede of uit de beveelen en ordre van haare Hoog. Moog. aan U Ed. gegeven, met glimp of schyn eenig fondament zoude konnen worden gevonden om daar op tegens de Engelschen te Kormantyn te ageeren, en de zelve vastigheit te bemaghtigen, alvooren alle drukkende zwarigheden serieux † overwoogen, en naar ons kleen begrip aan haare Hoog. Moog. ordre en goede meeninge hebbende getoetst, ook ingezien de weinige victualie waar mede de vloot zich vindt verzien, en onze onmoogelykheit om de zelve, zonder zulks, te retardeeren ‡ en ontydig iet te beginnen, waar door hier naa meer ongelegentheden zouden moogen overkoomen, of ook wel op een onzeker stil te leggen en niet te verrichten, beide dingen zyn, daar, naa den uitslagh, wel of qualyk van zal of kan worden geoordeelt, zonder dat evenwel te gelyk het eene gedaan of 't ander kan worden gelaaten, maar dat van twee quaaden het erghste moet worden verworpen, zoo zoude, onder correctie, naar ons arm en gering oordeel, van gevoelen zyn, d'attaque op Kabo Kors, aangezien de zelve zonder openbaar hasard van een quaade rescontre niet toe zal gaan, op hoope van de spoedige komste van 't secours onder den Kommandeur Jan van Kampen, te dilaijeeren ⸸: niet zoo zeer om zulks met geconjungeerde maght te onderneemen, aangezien wy in hoope leeven 't zelve alsdan zonder rescontre of dispuit zal volgen, als wel om bequaamer te worden, indien 't vereischte 't zelve op andere wyze te doen, en mede met eenen de komst van Prins Robert af te wachten: te meer, om dat uit de vivres van den Kommandeur van Kampen de vloot voor twee maanden zou konnen worden verzorght, binnen welke tydt zich de zaake zonder twyffel ten eenen of ten anderen einde met de komst van Prins Robert zal moeten ontdoen: daar ter contrarie iet wordende ondernoomen, by een quaade rescontre ontrent Kabo Kors, de vloote van Prins Robert zich voor 't arrivement van den Kommandenr van Kampen opdoende, U Ed. onderhebbende vloot tot des zelfs defensie, door verlies en apparente ziekte des volks, onbequaam zou konnen worden gemaakt, waar door onvermydelyk in openbaar prykel zou staan, niet alleen 't geen de Staat hier bezit, maar ook zulks als tot behoudt van 't zelve aldaar noch wordt verwacht: om welke redenen, by de komste van Prins Robert, indien des zelfs maght onze verre moghte overtreffen, tegens de zelve dan, onzes oordeels, ook niet offensive * maar defensive ‡ zou behooren te worden gegaan, aangezien by 't verlies van de vloote niet alleen gantsch apparent het bezit te lande ('t geen Godt verhoede) zoude moeten volgen, maar ook de Kommandeur van Kampen,*

† *Ernstig.*

‡ *Optehouden.*

Ontydig iet te beginnen, of stil te leggen, beide opspraak onderworpen.

Hy raadt den aanval op Kabo Kors uit te stellen.

Reedenen van dien raadt.

⸸ *Uit te stellen.*

* *Aanvechtende.*

‡ *Afweerende.*

pen, gelyk voorheene geroert is, het zelve prykel loopen, die anders, boven windt, van den toestandt hier ontrent geadviseert zynde, volgens d'ordre bereedts aldaar gestelt, zich, tot ruine van den gemelden Prins Robert, zeer licht met U Ed. vloote zoude konnen conjungeeren. 1665.

Ondertusschen aangaande de plaats van Kormantyn, of die, in gevolge van haare Hoog. Moog. ordre of intentie, aangedaan of bemaghtight zou moogen worden, zyn wy van opinie dat zulks wel vermagh te geschieden, schoon 't zelve niet publyk of speciaal by de hooghgemelde haare Hoog. Moog. ordre wordt geëxpresseert, en dit uit reedenen, dat haare Hoog. Moog. voorschreeve ordre genoeghzaam schynt mede te brengen, of der zelver meening te weezen, alle zoodaanige te beschaadigen en te beleedigen als die haare goede onderdaanen beschaadight en beleedight zouden moogen hebben: of gelyk de hooghgemelde haare Hoog. Moog. by zeeker aanschryven, van dato den negentienden Augusti des verleeden jaars, aan ons zelfs hebben gelieft te notificeren, onder andere haar secours mede te zullen zenden, om te bekoomen redres en reparatie van het gepasseerde door d'Engelschen ontrent d'eene of d'andere plaatze op deeze kust ondernoomen, welke reparatie niet konnende worden gevonden of verkreegen ontrent de plaatzen den Staat afhandig gemaakt, zoo acht ik niet dat iemandt met goeden moedt zoude derven zeggen, dat daarom stil gezeeten, of zoodaanige reparatie niet elders zou moogen gezocht, maar de aangewende kosten van zoodaanig secours zoude moeten worden verydelt: hoewel U Ed. naar zyne gewoonelyke voorzichtigheit gelieve te judiceeren ‡, hoe verre die van Kormantyn zich tegens den Staat en de Kompagnie, volgens de bewyzen aan deezen geannexeert, hebben verloopen, en lestelyk ook met geene bedenkelyke reedenen daar inne eenige zwaarigheit konnende zien, of vinden, aangezien de Ed. Moog. Heeren ter Admiraaliteit, 't geen vry verder ziet dan de attaque op Kormantyn, uit authorisatie van haare Hoog. Moog. bereits hebben believen te beveelen, niet alleen alle weerbaare scheepen, zonder onderscheidt of die de Royale Kompagnie of den Koning van Grootbritanje zoude moogen aangaan, aan te tasten, te vermeesteren of te ruineeren, maar ook zelfs buiten reguard of die de ingezetenen van den Staat zouden moogen hebben beledight of niet, alleen uit apprehensie † van het quaadt, dat ze, zich voegende met de maght van Prins Robert, tot ruine ‡ van de zaak hier te lande, zouden moogen onderneemen. Welk quaadt van Kormantyn, en den aankleeven van dien, niet minder zynde te duchten, ja zelfs zoo onmoogelyk weezende de reductie van Annemabo en Adja te vorderen, gelyk haare Hoog. Moog. ordre expresselyk en ontwyffelbaar medebrengt, als zelfs met de handt de sterren van den hemel te neemen: aangezien de zelve plaatzen, om haare indefensibiliteit ‡ en viciniteit ‡, die ze met het voorschreeven Kormantyn zyn hebbende, in geene possessie konnen worden gehouden, zoo valt derhalven niet te dubiteren * wat ontrent het zelve Kormantyn, by gevolge van de lestbekoomen ordre, behoort te worden gedaan, en waar toe met alle yver en deligentie, zonder eenige kosten t'ontzien, ontrent de Naturellen een veilige passagie zullen zoeken te obtineeren † en verkrygen, om, indien 't moogelyk zy, zelfs voor de komst van den Prinse Robert, het doen of laaten van zulks, gelyk het in effecte is, aan U Ed. dispositie te stellen: daar wy ook anderssints van gevoelen zyn, indien te vergeefs op de vloot van den gemelden Prins Robert, mitsgaaders die van den Kommandeur van Kampen, zoude worden gewacht, en

Hy verstaat dat men Kormantyn wel zou moogen bemaghtigen, en dat zulks niet strydt tegens d'ordre der Heeren Staaten, bekleedende zyn gevoelen met verscheide reedenen.

‡ Oordeelen.
† Schroom.
‡ Verderf.
‡ Onweerbaarheit.
‡ Nabuurschap.
* Twyffelen.
† Verwerven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *'t gebrek van vivres U Ed. vertrek uit deeze quartieren quaame te vorderen, en indien het werk van Kormantyn, of door onwille der Swarten, of om dat de voorige reeden voor insuffisant zoude moogen worden gehouden, geen voortgangk en quaame te neemen, en dienvolgende Kabo Kors in der minne tot onze devotie niet konden brengen, 't zelve alsdan voor 't lest, zoo 't best doenlyk zou zyn, op het onverzienste te attaqueeren en te bemaghtigen.*

Dit is het geene dat ik U Ed. over den toestant van de gelegentheit waar in wy ons bevinden, en 't geen wy onzes oordeels, tot verbeetering van dien, noodig achten gedaan of gelaaten, zoude konnen mededeelen: met aanpresenteering van onzen gewilligen dienst, om den zelven verder naar onze geringe kennis, weegens 't geene de zelve zoude moogen voorneemen of doen, met goeden raadt en addresse †, volgens onzen schuldigen plicht, tot bevordering van 't gemeene best, trouwelyk te assisteeren, schoon ook U Ed. besluit en voorneemen tegens ons gevoelen moght koomen te stryden, gelyk ons mede niet anders is bevoolen, en overzulks, zonder ons iet meerders aantemaatigen, in 't een en 't ander gantschelyk aan U Ed. geroemde voorzichtigheit zullen verblyven, om ontrent 't geen voorschreeven zoodaanig te disponeeren als des zelfs goede raadt zal gedraagen, waar toe wy Godt willen bidden uw persoon en uw byhebbende Officieren met den geest van wysheit, beleidt en couragie, ten beste van den Staat, en van alle die daar particulier aan gelegen is, te inspireren, en tot intooming van de vermeetelheit onzer trouwelooze vyanden te verleenen prospre successen ‡. Ondertusschen zal ik blyven

† Aanwyzing.

‡ Voorspoedige uitkomsten.

In 't kasteel St. Georg de Mina, deezen 17 Jan. 1665.

U Ed. Dienstwillige dienaar en vriendt

J. VALKENBURG.

By deezen brief waaren eenige bewys- en betuigschriften gevoeght, raakende de vyandtschap, die d'Engelschen tegens de Nederlanders uit Kormantyn hadden gepleeght. In deeze betuighschriften † werdt gemeldt, hoe d'Engelschen van Kormantyn de sterkte Adja hadden bemaghtight †, daar veel wreedtheit werdt bedreeven: inzonderheit door den Neger Jan Kabesse, met zyne Swarten, die, 't met d'Engelschen houdende, hun ten dienst stonden, en, naa dat men den Hollanders het leeven hadt toegezeit, op hen aanvallende, acht mannen, met zes slaaven, op een Barbarische wyze ombraghten: onder anderen hadden ze een Sergeant, een Konstapel, en een soldaat onmenschelyk mishandeldt: den eersten de vingers en de neus, en voorts het hooft, den tweeden neus en ooren, en daarna ook 't hooft afgesneeden en afgehouwen; en den derden met een verroest bootsmans mes, erbermelyk om hulp schreeuwende, den hals afgezaaght. Ook werdt verhaalt, dat Jan Kabesse daarna den Onderkommys van Adja, Johannes van Heeden, met zyne handen, noch bloedig en rookende van die versche moorden, by den mouw greep, om hem, gelyk den anderen, 't hooft af te slaan: doch dat het François Selwyn, d'Overste der Engelschen, belette, die van Heeden naar Kormantyn voerde: van waar Selwyn eerst gekoomen was om Adja te veroveren. Voorts werdt betuight, hoe d'Engelschen van Kormantyn ook de sterkte van Annemabo hadden verovert †: daar de gemelde Jan Kabesse met zyn' aanhang, de veroverde goederen, met verlof van Selwyn, afhaalende, d'afgestorve en begraave lichaamen der Hollanders uit d'aarde rukte, en de hoofden afsloeg, met de welke hy al dansende en springende

† Attestatien.

Bewys van de vyandtschap by die van Kormantyn tegens de Hollanders gepleeght.

† 12 Jun. 1664.

Ontrent het veroveren van Adja.

Ontrent Annemabo. *† 19 Jun. 1664.*

1665.

gende naar Kormantyn keerde. Dat ook Selwyn, als daarna die van Kabo Kors een stilstandt van waapenen voor vierentwintig uuren verzochten, dat afsloeg, zeggende dat in dien tydt van vierentwintig uuren te groote verandering zou konnen ontstaan: dat hy ook aan Paulus Morgendal, Vaandrigh van de Hollandtsche soldaaten, die den stilstandt verzocht, met eigen monde verklaarde, *dat hy de sterkte van Kabo Kors most hebben, al zoude alles t'onderste boven keeren:* en, *dat hy daar toe last van den Koning van Engelandt hadt bekoomen.* Dat Selwyn zich te dier tydt ontrent het stellen der bateryen, het planten van 't geschut, en 't oprechten van des Konings vlagge, als Opperhooft droeg, en de verdraghpunten, daar die sterkte op overging, zelfs instelde en allereerst onderteekende. Ook liet de Generaal Valkenburg den Heere de Ruiter het afschrift van de verdraghpunten, met die van Kabo Kors geslooten *, en van den brief daar men de sterkte van Adja meê opeischte †, ter handt stellen: het eerste door François Selwyn, Josef Kubit, Pieter Bony, en Karel Talbot, en het tweede door Selwyn en Kubit onderteekent. De gemelde getuigenissen werden door Johan van Heeden, Jakob Bronkhorst, Jan Bailliuw, en Paulus Morgendal, in 't byzyn van den Kommys Samuel Smit, den Fiskaal Pieter Baut, en van Andries Korneliszoon Vertoolen, onderteekent †; en daarna ‡, ten overstaan van den Generaal Valkenburg, en de Raaden over de Noordtkust van Afrika, te weeten, den Opperkommys Wilree, en den Fiskaal Baut, met eede bevestight. Ter zelver tydt liet de Viceadmiraal de Ruiter den gantschen Krygsraadt op nieu aan zyn boordt roepen: daar alles rypelyk werdt overwoogen, en eenparig verstaan, dat men, naadien Prins Robert met zyne vloot van achtien scheepen alle uure werdt verwacht, voor eerst geen landing zou doen, nocht eenige sterkten aantasten. Want men was beducht, dat men, landende, de Hollandtsche vloot van te veel bequaam volk zou ontblooten, en dat dan Prins Robert de Hollanders met te veel voordeel zou konnen aantasten. Ook was in 't leste schryven van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit aan de Ruiter bevoolen, dat hy de vloot gestaadig in goeden staat ‡ en ordre zou houden, om een naadere vyandtlyke ontmoetinge † te konnen uitstaan. Men besloot dan zich tegens de komste van den gemelden Prins en zyne vloot wel te bereiden, en alles klaar te maaken, om hem t'hooft te bieden. Tot dien einde werdt goedtgevonden, dat men de vloot in goede ordre beoosten het Kasteel del Mina zou leggen, om zich daar voor eerst verweerender wyze † t'onthouden, tot dat men rechte kennis van de vyandtlyke maght zou krygen, en dan naader besluit neemen. Hier zou men de vloot in zulk een ordre plaatzen, dat het kasteel voor de vloot over op d'Engelschen met zyn geschut zou konnen schieten. De Viceadmiraal Meppel zou de bovenste naar de West leggen, met de Kapiteinen Pomp en 't Hoen. Daarna zou de Viceadmiraal de Ruiter zyne plaats kort beoosten van Meppel hebben: de Schoutbynacht van Nes zou achter de Ruiter leggen; de Kommandeur de Wildt achter den Schoutbynacht van Nes; de Schoutbynacht Haakswandt achter de Wildt; en de Schoutbynacht van der Zaan achter Haakswandt: doch zoo dat ze uit elkanders geschut zouden blyven. De fregatten onder de Kapiteinen Sweers, Jan van Nes, Henrik Adriaanszoon, en Jakob Swart, zouden met hun vieren recht bewesten de vloot geplaatst worden, en als de vyanden met branders daar op afquaamen, hen met schieten (het zy onder zeil of ten anker leggende, naar dat de gelegentheit des tydts zou medebrengen) poogen af te wenden

Ontrent Kabo Kors.

* 12 May. 1664.
† 11 Jun. 1664.

† 14 Jan.
‡ 17 Jan.

De Ruiter en zyn Krygsraadt besluiten dat men voor eerst noch geen landing zal doen.

Zie p. 332.

‡ *In goedt postuur.*
† *Rescontre.*

Maar zich bereiden tegens Prins Roberts komst.

† *Defensive.*

Ordre tot dien einde beraamt. 17 Ian.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. den en af te weeren. Ook werdt beslooten twee brandtscheepen klaar te maaken, en daar toe 't jacht de Neptunus, de Westindische Kompagnie toebehoorende, en 't Engelsch schip de Martha, onlangs aangehaalt, te gebruiken; om de zelve, in gevalle van gevecht, tot afbreuk der Engelschen te besteeden.

Men besluit twee brandtscheepen klaar te maaken.

Korts daarna zondt de Heer de Ruiter eenige sloepen naar landt, die den Generaal Valkenburg, met den Opperkoopman, den Fiskaal, en andere Bevelhebbers, van 't kasteel afhaalden, en onder 't lossen van 't geschut aan zyn boordt braghten, daar ze met d'Opperhoofden der vloote het middaghmaal hielden, en van zaaken spraaken, die tot welstandt van 't gemeen strekten. Hy voer tegens den avondt weêr naar landt, en werdt in 't afscheidt met negen schooten vereert.

De Generaal Valkenburg komt aan de Ruiters boordt. 18 Jan.

Terwyl men d'Engelsche zeemaght nu daagelyks te gemoet zagh, was men drok doende, om alles tot tegenweer te bereiden. Al de Timmerluiden werden te werk gestelt om de brandtscheepen toe te maaken. De Ruiters schip, en meer andere scheepen, werden gekrengt, en in der yl schoongemaakt, om te beter te zeilen, en slaghvaardig te zyn. Men haalde het meeste geschut uit de twee Engelsche scheepen, de Victorie en de Martha, en verdeelde die op de vloot: ook verzagh zich elk van waater.

Alles wordt tot tegenweer vervaardigt.

Het Opperhooft der Engelschen te Kormantyn, François Selwyn, verzocht te deezer tydt met een' brief aan den Heer de Ruiter, dat hy d'Engelsche gevangenen, op 't kasteel van Takorary bekoomen, elf, of zoo anderen melden dertien in getal, zoude ontslaan, en gedoogen dat hy ze zou laaten afhaalen. Doch de Ruiter, weetende hoe hardt Selwyn met de Hollandtsche gevangenen hadt gehandelt, schreef hem tot antwoordt, dat hy die gevangenen niet by verdragh, maar stormender handt hadt verkreegen: en dat men geen recht hadt om hem die zoo af te vorderen. Hy sloeg dan zyn verzoek af, en verstondt, dat men in deezen standt der zaaken noch voor eerst geen van die Engelschen most loslaaten, veel min naar Kormantyn laaten gaan.

Selwyn, d'Overste van Kormantyn, verzoekt dat men d'Engelschen van Takorary ontslaa.

'T welk de Ruiter afslaat. 20 Jan.

Ten zelven daage stelde hy met zyn Krygsraadt eenen Tymen Symenszoon Rot, Luitenant van Kapitein Swart, tot Kommandeur op het brandschip den Neptunus, en Jakob Jakobszoon van Hoorn, Oudt Luitenant by den Viceadmiraal Meppel, tot Kommandeur op het brandtschip de Martha. Ook werdt belooft dat de Bevelhebbers en matroozen op de branders dubble gaadje zouden genieten; als ook het recht der loongelden, by de Heeren Staaten, in den lesten Engelschen oorlog, op het verbranden van een vyandts Admiraal, Viceadmiraal, Schoutbynacht, en andere scheepen, gestelt. Daarenboven beloofde de Ruiter, met goedtvinden van den Krygsraadt, om 't volk te meer tot dapperheit aan te moedigen, dat ze, met d'Engelschen in gevecht raakende, een vrye plondering zouden hebben: doch onder beding, dat het gevecht eerst zou moeten gedaan zyn, eer men zou moogen plonderen: dewyl het ras en heevig plonderen weleer tot groot onheil, ja tot verlies van veroverde en eige scheepen, hadt gestrekt. Dit heeft men met aanplakking van briefkens op de stuurplechten van ieder schip aan al 't volk bekent gemaakt.

De Ruiter belooft het volk vrye plondering, indien men met Prins Robert in gevecht mogt raaken. 20 en 21 Jan.

Ook werdt den Bevelhebberen bevoolen, dat ze in zulke gelegentheeden de sterke drank in goede bewaaring zouden neemen, of, die niet maghtig konnende worden, de vaaten den bodem inslaan, en uit laaten loopen; om d'onorde, die uit de dronkenschap ontstaat, voor te koomen. Voort werdt belast dat elk Kapitein op 't schip, dat hy in 't gevecht bystaan most, zou hebben te passen: en dat de Schoutbynacht en de Kommandeur de Wildt, zoo haast als ze zien zouden dat de vlaggen te fel, of boven hun vermoogen,

Naarder ordre hoe men zich in den slagh zoude dragen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

moogen, werden bevochten, dan de zelve, of iemant anders die den 1665.
meesten noodt zou hebben, getrouwelyk zouden te hulp koomen, zonder elkanderen om eenige reden te verlaaten: op de peenen en straffen by hunne Hoog. Moog. daar op gestelt: ten laatsten, dat ook niemant zich zou vervorderen aan boordt te klampen, voor dat men den vyandt eerst met schieten zou hebben gematteert: en dat dan de twee Opperhoofden, de Ruiter en Meppel, een Prinsewimpel onder de vlagh van booven zouden laaten waaijen, tot een teeken dat yder zyn best zou doen om t'abboordeeren. In deezen standt der zaaken toonden zich de matroozen en soldaaten, die, in dit smoorheet en ongezondt gewest, zoo dicht onder de Linie gelegen, op de gantsche vloot, tot verwondering toe, kloek en gezondt waaren, ten hooghsten wel gemoedt, om d'Engelschen, onder Prins Robert, met al hunne maght te verwachten, en onder d'oogen te zien: daar de hoop van 't beloofde loon veel toe hielp.

Het volk der vloote is tot verwondering toe gezondt en vol moedt.

Om te beter te konnen uithouden, en de lyftoght te strekken, werdt ook goedtgevonden, dat men voortaan aan ieder man, vaarende op de vloot, niet meer dan drie en een half pondt broodt ter week zou laaten uitweegen: maar dat men dat gekorte half pondt broodt met geldt of broodt, naar tydts geleegentheit, zou betaalen. Doch ter zelver tydt † heeft de Generaal Valkenburg tachtig zakken gort, en honderdt zakken boonen, aan de vloot overgedaan; op dat ze te beter zou konnen bestaan.

De lyftogt van broodt wordt aan ieder man een half pondt ter week vermindert.

25 *Ian.*

† 26 *Ian.*

Korts daarna kreegh men bericht, dat men tusschen Battrou en Takorary een vremdt zeil hadt gezien, 't welk men vermoedde een Engelsch schip te zyn, en werdt daar op goedt gevonden, zes scheepen, onder van der Zaan, Zweers, Swart, Henrik Adriaanszoon, Jan van Nes en Pomp, af te zenden, met last, dat ze wel verspreidt zouden kruissen, eenige westwaart drie of vier mylen van de vlagge, en van daar anderhalf myl t'zeewaart in, en twee fregatten dwars van de vloot, twee of drie mylen in zee: hun bevelende alle aankoomende scheepen, die ze kruissende moghten ontmoeten, by de vlag te brengen, maar eenige merkelyke vlooten ziende dan zouden ze terstondt naar de vlag keeren. Doch indien ze de komst van Prins Robert, met zyne vloot, konden bemerken, dan mosten ze, voorloopende, sein van onraadt doen, met alle glaazen een schoot te schieten. Ook mosten ze niet langer van de vlag blyven dan tot den volgenden dagh, tegens den avondt. Dit werdt achtervolght, zonder dat de kruissende scheepen iet vernaamen. Dies quaamen ze 's anderendaaghs weêr te rug.

De Ruiter zendt eenige scheepen af, om op alle aankoomende scheepen ontrent de kust te kruissen.

27 *Ian.*

28 *Ian.*

Toen beval de Ruiter den Kommandeur de Wildt, met Kapitein Hendrik Adriaanszoon, drie of vier mylen in 't zuidtwesten te kruissen, en den Schoutbynacht Haakswant, met Kapitein 't Hoen, drie of vier mylen dwars van de reê, en zoo naar Kabo Kors, om goede opzicht op alle aankoomende scheepen te neemen. Ter zelver tydt ging ook het jacht d'Eendraght, dat de Westindische Kompagnie toebehoorde, van 't kasteel del Mina onder zeil, om in zee op d'Engelsche vloot, onder Prins Robert, of op de Hollandtsche, onder van Kampen, te kruissen, en, daar iet van verneemende, op het spoedighste te rug te keeren. Naa dat de Wildt met d'andere scheepen, zonder iet op te doen, weêr by de vlagh was gekoomen, liet de Heer de Ruiter de Kapiteinen Sweers, Jan van Nes, en Jakob Swart, op gelyke wyze kruissen; en daarna werdt ook de Schoutbynacht van der Zaan, met den Kapitein Pomp, op de brandtwacht gezonden: met last, dat ze niet verder dan een myl twee of drie Westwaart dwars van de reede zouden zeilen, doch niet buiten 't gezicht.

31 *Jan.*

3 *Febr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

Prins Roberts toght naar Guinea wordt gestaakt.

zicht. Dan 't was vergeefs gekruist en gewacht op Prins Roberts komst; want zyn reize ging niet voort: het zy dat men daar nu zekerheit hadt bekoomen van de Ruiters toght naar Guinea, en vreesde dat hy te laat zou koomen om veel te verrichten; of dat men die scheepen van noode hadt om de groote zeevloot, die men in Engelandt toerustte, te versterken. Dan hoe 't zy, 't is zeker, dat men noch voor de winter des verleden jaars de waaren en behoeften, tot de Guineesche reize noodig, uit de scheepen, die men met Prins Robert derwaart zou zenden, hadt beginnen t'ontlaaden, en dat men die scheepen desgelyks ten oorlog toerustte. Doch de Ruiter, die in Afrika niet kon weeten wat in Europa geschiedde, hadt evenwel reden om op zyne hoede te zyn, en de meening, of tyding, dat Prins Robert zou koomen, deedt noch zoo veel schaade, al bleef hy achter, dat men, met op hem te wachten, twee of drie weeken tydts spilde, zonder iet t'onderneemen of te verrichten. Ondertusschen verminderde de lyftoght der vloote, en de Ruiter begost het wachten zoo te verdrieten, dat hy den

Beraadtslaging met den Generaal Valkenburg.
2 Febr.

tweeden van Februarius met d'Opperhoofden van den Krygsraadt aan landt voer, en den Generaal Valkenburg, die ziekelyk was, vertoonde, hoe de tydt vast vruchteloos verliep, en dat men niet langer stil kon leggen, zonder iet te doen. De Generaal bleef by zyn oude meening, en beweerde dat het ongeraaden was Kabo Kors aan te tasten: op nieu vertoonende, dat men daar niet kon landen dan dicht onder 't kasteel, en met het hooghste gevaar, wegens de branding van de zee: dat ook de landingplaats door de Fetusche Negers, wel drie- of vierduizendt sterk, was bezet: dat ze daar kanoos vol zandt, en drie dwarsschanssen, of afgravingen van wallen, boven den anderen hadden, daar ze wel gewaapent achter lagen, met een vast voorneemen om d'Engelschen te beschermen. Derhalven verstondt hy dat men 't geluk op Kormantyn most ver-

Onderhandeling met de Negers van Fantyn.
Zy beloven de Hollanders te begunstigen.
† 22 en 23 Jan.
Maar eischen daar voor veel goudts.

zoeken. De Negers of Swarten van 't Koningkryk Fantyn, daar Kormantyn, gelyk voorheenen gemeldt is, onder behoort, hadden, eenige daagen geleeden †, den Generaal Valkenburg aangebooden, dat ze den Hollanders de sterkten van Adja, Annemabo, en zelfs Kormantyn, zouden laaten winnen, zonder daar iet tegens te doen: dat ze hun niet alleen vry zouden laaten landen, maar hen ook met water, en de vruchten van hun landt verzien, en den toeleg in alles begunstigen: doch hier voor eischten ze vyfhonderdt en vyftig benden goudts, of in Hollandtsch geldt eenenveertigduizendt tweehondert en vyftig gulden. Maar gelyk de Heer de Ruiter eenigzins bezwaart was om Kormantyn aan te tasten, dewyl dat in zyn' last en berichtschrift niet klaar stondt uitgedrukt, zoo maakte de Generaal Valkenburg ook zwaarigheit om zoo

Zy verminderen hunnen eisch.
3 Febr.

groot een somme geldts uit te schieten. Dan nu verstondt men dat ze hun eisch verminderden, en dat de Brasso, of Overste, met de Kaboséros, of Hooftluiden en Raaden van Fantyn, de gunst en hulpe der Fantynsche Negers tot den gemelden toeleg voor tweehonderdt en vyftig benden goudts toezeiden, dat 's in Hollandtsche munte achtienduizendt zevenhonderdt en vyftig gulden: doch daar quaamen zoo veel kosten

Bezending daar over aan de Ruiter.
Hy verstaat dat men d'aanbieding der Fantynsche Negers zal aanneemen.

by, dat alles op ontrent vierentwintigduizendt gulden zou beloopen. De Generaal Valkenburg zondt den Fiskaal Baut en den Kommys Smit aan de Ruiters boordt, om hem den eisch en d'aanbieding der Fantynsche Negers te kennen te geven, en zyn goedtdunken te verstaan. Toen liet de Viceadmiraal de Ruiter den Krygsraadt by een koomen, daar verstaan werdt, dat men d'aanbieding der Negers zou aanneemen. Men zondt drie Gemaghtigden naar landt, om den Generaal Valkenburg aan te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

te dienen, dat de Ruiter en zyn Krygsraadt, zoo veel hun aanging, hadden goedtgevonden, dat men, op die aanbieding, met de Negers 't verdragh der vriendtschap zou sluiten. Daar op werdt men 't, op den gemelden voet, haast met hun eens: want men oordeelde, dat men, zonder met dees Negers van Fantyn in vriendtschap te staan, geen volk ontrent Kormantyn zou konnen landen, veel min water haalen, of eenigen aanval doen op 't kasteel. De Heer de Ruiter verstondt en besloot nu met zyn' Krygsraadt, dat men op Kormantyn zou los gaan: dewyl d'Engelschen van dat kasteel de Hollandtsche Westindische Kompagnie meer hadden beschadight, dan alle d'Engelsche scheepen (die men, volgens den last der Heeren Staaten, en van de Raaden ter Admiraaliteit, moght veroveren) met elkanderen. Men quam te eer tot dit besluit, om dat het ongeraaden was dat 's Landts vloot daar langer vrugteloos zou blyven leggen, of zonder iet meer te verrichten van de kust scheiden: want men zoude by gebrek van lyftoght haast moeten vertrekken: te meer, om dat nu verscheide scheepen een deel van hunne patagie of kookspyze, die door de groote hitte bedorven was, over boordt mosten werpen. Op dat besluit werdt het beloofde goudt aan de Negers van Fantyn betaalt. Hier tegen leverden ze eenige persoonen van aanzien uit de hunnen aan den Generaal Valkenburgh, en aan de Ruiter, tot gyzelaars en verzekerpanden van hunne trouw. Toen werdt ten zelven daage vastgestelt, dat de Schoutbynacht van der Zaan, en de Kapiteinen Sweers, 't Hoen, Jan van Nes, Swart, en du Bois, de matroozen zouden aanvoeren; doch dat van der Zaan het opperbevel over 't zeevolk, en Graaf Johan van Hoorne over de soldaaten zou hebben. Tegens den avondt quaamen de Kapiteinen Sweers, van Nes, en Swart, weêr by de vloot, verhaalende, dat ze al boven Takorary waaren geweest, zonder vriendt of vyandt te verneemen. Den volgenden dagh beriep de Viceadmiraal de Ruiter al d'Opperhoofden en Kapiteinen aan zyn boordt, hun beveelende, dat men de matroozen en soldaaten, tot den toght geschikt, ontrent negenhonderdt of duizendt in getal, behalven eenige vrywilligen, op de scheepen zou aantekenen, met last, dat ze hun geweer zouden klaar maaken, en houden. Daarna voer hy met den Viceadmiraal Meppel, en den Schoutbynacht van Nes, aan landt, om by den Generaal Valkenburg te verneemen of alles gereedt en besteldt was, dat tot den aanslagh diende: inzonderheit aangaande de Negers van de Mina en Maureé, die de Hollanders in den toght zouden verzellen. Hier werdt alles met den Generaal Valkenburg op nieu overleidt, en van al wat ontrent den aanslagh te betrachten stondt gesprooken. Daarna nam men afscheidt van elkandere, en 't kasteel gaf de Ruiter vyf eerschooten, waar op uit zyn schip met drie werdt bedankt. Den volgenden dagh werden de leste beveelen tot uitvoering van den aanslagh gegeven: men gaf toen last, dat de handtgranaaten door konstapels of busschieters zouden worden geworpen: en dat de stormladders door matroozen zouden worden aangebraght, die met pistoolen en houwers den eersten aanval zouden doen: daar dan d'algemeene storm op zou volgen. Hier op ging de vloot noch vroeg voor den middagh onder zeil: maar men liet de behoeftsluit, met de twee brandtscheepen, voor de Mina, tot nader ordre, leggen. De Generaal Valkenburg beval den Opperkommyzen Gageldonk en Smit, dat ze zich aan de Ruiters boordt zouden begeven, om hem op den toght te vergezelschappen, en ontrent zaaken, die ontrent de Negers moghten voorvallen, met hun bericht en raadt te dienen; dewyl ze, in dit gewest lang

1665.

En besluit Kormantyn aan te tasten.

4 Febr.

Ordre gestelt op de landing en den aanslag op Kormantyn.

4 Febr.

Bevelhebbers op den toght.

De Ruiter vaart aan landt om met Valkenburg te beraadtslaagen.

De vloot gaat onder zeil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. verkeert hebbende, wisten hoe men met dit volk most handelen. De windt was toen Westtenzuiden, en de Ruiter met de vloot langs de wal loopende, zeilde eerst voorby Kabo Kors, en de Deensche sterkte Fredriksburg, op den berg Monfro gesticht. Dus quam hy ontrent den middagh voor Moureé, of 't kasteel Nassau, dat noch Hollandtsch was, en hem met elf eerschooten begroette, daar hy met zeven op antwoordde. Naa den middagh raakte de vloot ontrent Adja, en Asjan of Anchiang, tot by de sterkte van Annemabo: van waar eenige schooten op de vloot werden gedaan, die ook ettelyke koegels liet overwaaijen, zonder veel schaade te lyden, of te doen. 'S avondts ten vier of vyf uuren quam de vloot niet ver van Annemabo ten anker, ontrent een kleen half myl van Kormantyn. Een fluitschip, weleer door d'Engelschen van de Hollanders genoomen, dat voor Kormantyn lagh, genoemt de Maaght van Enkhuizen, ziende de Hollanders koomen, kapte zyn anker, en zette het tegens het strandt, daar 't met 'er haast aan stukken stiet, en vol waater liep. Toen beval de Heer de Ruiter zyne Bevelhebbers en Kapiteinen, dat ze 't volk gereedt zouden houden om met den dagh te landen. De Negers van Fantyn hadden den Generaal Valkenburg verzekert, dat ze op de geslechte sterkte van Adja een Prinsevlagh zouden stellen, tot een sein en teeken dat ze gereedt waaren om de landing te begunstigen. Maar men vernam hier geen Prinsevlag, noch ook geen Negers aan 't strandt. Doch de Neger, die als gyzelaar op de Ruiters schip was, beloofde hem, dat de Fantynsche Negers in d'aanstaande nacht zouden koomen. Dogh daar quam niemant. Des anderendaaghs 's morgens zagh men noch geen Prinsevlag ter bestemde plaatze. Men wachtte tot acht uuren, en besloot toen te landen; op hoope dat men ondertusschen de gemelde vlag zou oprechten. Ter zelver uure quaamen wel vyfhondert kanoos met twaalfhondert gewaapende Negers van de Mina en Moureé, tot hulpe van de vlootelingen. Daar op werden de matroozen en soldaaten, ontrent negenhondert of duizendt mannen, met boots en sloepen naar landt gevoert, gevolght van de Negers. Maar terwyl men naar landt roeide zagh men eenige gewaapende Negers t'zaamen trekken, met hunne vaandeltjes, die geen vrienden scheenen te zyn, en geen sein deeden. Korts daar aan lieten d'Engelschen de sterkte van Annemabo met boskruidt ten deele in de locht springen, en weeken naar Kormantyn. Eenigen melden dat ze een stuk londts by 't buskruidt hadden geleidt, met meening dat het, laater by 't kruidt koomende, 't zelve zou aansteeken, als de Hollanders, daar binnen koomende, zouden trachten te plonderen, om hen door dat middel met eenen slagh te verdelgen. Maar het sprong te vroeg. Dat opspringen van Annemabo gaf den Hollanders eenigen moedt, die daar op voort roeiden. Maar voor Adja (daar men in een kleene baay of inham meende te landen) koomende, vondt men sterke tegenweer. Eenige Fantynsche Negers, die van 't verdragh, met de Hollanders geslooten, geen kennis hadden, of die men tot het aanneemen van 't zelve noch niet hadt konnen beweegen, en daar onder die 't verwierpen, of die 't met d'Engelschen hielden, laagen by meenighte (meer dan tweeduizendt in getal) achter de klippen en ruighte, ook achter hunne gevulde kanoos en opgeworpe borstweeringen verborgen: van waar ze geduurig en fel, met twee stukken, en veel musketten, op de Hollanders vuur gaven. Het kasteel van Kormantyn speelde desgelyks met geschut op de boots en sloepen. Twee mannen werden in de Ruiters boot gequetst, twee kanoos in den grondt, en een Neger 't hooft

Margin notes:

Komt by Annemabo ten anker.

Een fluitschip, voor Kormantyn leggende, zet het tegens het strandt.

Men verneemt geen sein van de Fantynsche Negers.

7 Febr.

Dan echter besluit men te landen.

D'Engelschen laaten Annemabo springen.

De landing by Kormantyn door de tegenweer der Negers, en andere verhinderingen, belet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

'thooft afgeſchooten. Eenige Negers van de Mina en Moureé raakten 1665. noch met hunne kanoos aan landt, begaven zich naar de geſpronge ſterkte van Annemabo, en plonderden 't weinige dat ze daar vonden. D'Engelſche vlag met de ſtok, die noch over endt ſtondt, haalden ze af, braghten ze aan de Ruiters boordt, en vereerdenze hem, tot een teken van hunne gedienſtigheit. Ter zelver tydt was de zee zeer hoog, en ſchoot zoo hardt op de wal aan, dat het onmoogelyk ſcheen het volk met hun geweer behoorlyk aan landt te zetten. De Ruiter zondt den Viceadmiraal Meppel en den Schoutbynacht van Nes derwaart, om te zien hoe de zaaken ſtonden: maar zy oordeelden, met de Kapiteinen die in de ſloepen waaren, dat men niet zou konnen landen, dan met het uiterſte gevaar. Men moſt dan al vechtende, onverrichter zaake, weêr naar boordt keeren. Dit ongelukkig begin ontſtelde de Ruiter niet weinig: hy meende dat de Fantynſche Negers hem en den Generaal Valkenburg meineedighlyk hadden bedroogen, en liet zyn wedervaaren aan Valkenburg met een' brief weeten: ook werden de Fantynſche gyzelaars op zyn ſchip, en daarna ook op de Mina, in boeijens geleit. Men was met reeden bekommert: want men hadt met menſchen te doen die in dit goudtryk geweſt zoo goudtgierig waaren, dat eenigen hunne eigen kinders wel tot verzeekering van eenig verbondt in gyzeling zouden overleveren, en als een ander hun iet meer uitloofde, niet veel zwaarigheit zouden maaken om 't verbondt te breeken, al wiſten ze dat men hunne kinders zou ophangen. Terwyl men op de vloot in onzekerheit was, niet weetende hoe men 't met de Negers, en wat men aan hun hadde, quam 'er een Neger, genoemt Antony, met een kano aan de Ruiters boordt, door den Braſſo of Overſte der Fantynſche Negers afgezonden: zeggende, dat de Hollanders te vroegh hadden zoeken te landen, dat ze naa 't beloofde teeken of ſein moſten hebben gewacht: dat de Fantynen ter beſtemder tydt niet konden vaardig zyn, om datze met eenige Kaboſeéros, ontrent Kormantyn, noch niet konden overeenkoomen: dat ze noch eenig goudt aan hun moſten uitdeelen. Voorts beloofde hy met eede naar 's landts wyze, met eenige droppelen waters in zyn oogen te laaten vallen, dat ze den volgenden dagh hun woordt zouden houden. In den avondt quam noch een voornaam Neger met de zelve boodtſchap by de Ruiter, ter middernacht twee anderen, die ten vier uuren noch eens quaamen. Zy zeiden, dat ze 's morgens goedts tydts met de Prinſevlagh op de zeekant zouden verſchynen: dat alreedts een goedt getal Fantynen by Annemabo waaren, met hondert musketten en veel aſſagaijen: dat men zich derhalven op hunne vrindtſchap moght verlaaten: dat men zich verzeekert moght houden van hunne trou: dat de Negers, die giſteren tegens hen waaren en op hen ſchooten, nu anderen laſt hadden ontfangen, en zich ſtil zouden houden, of hen helpen: dat ze alleen met weinig vyandtlyke Negers, daar Jan Kabeſſe 't hooft van was, zouden te doen, of te ſtryden hebben. Ook verzochten de Kaboſeéros noch dertig benden, of acht merk goudts, tot een vereering. Doch men gaf hun vyftien benden, of vier mark: en de Ruiter beſloot, met zyn' Krygsraadt, (die hy in 't midde der nacht liet by een koomen) den aanſlagh te hervatten, oordeelende, dat men te ver met hun was ingezeilt, om te rugh te vaaren, en dat men iet moſt waagen, zou men winnen. Men hadt ook, tot verzeekering van hunne trou, noch drie voornaame Fantyner Negers, als gyzelaars, aan de Ruiters boordt gebraght. Onder de gyzelaars was een broeder van den Koning of 't Opperhooft,

De Ruiter meent dat de Fantynſche Negers trouwlooſelyk handelen.

Hun onſchuldt, en nieuwe belofte.

Men beſluit den aanſlag te hervatten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. en des Konings zoonken, een jongen van zes of zeven jaaren. De Mynsche Negers werden 's avondts over de Hollandtsche scheepen verdeelt, daar zy dien nacht bleeven: maar die van Moureé voeren met hunne kanoos naar huis, met voorneemen om weêr vroeg by de vloot te

8 Febr. koomen. Des morgens, den achtsten van Februarius, voor den daage, toen 'er een luchjen uit het landt woey, beriep de Ruiter alle de Opperhoofden en Kapiteinen weêr aan zyn boordt, om alles te bezorgen wat tot den aanslagh diende. Hy beval den Schoutbynacht van der Zaan, als Kornel en Opperhooft over de matroozen die landen zouden, met zyn wys en voorzichtig beleidt den aanslagh op Kormantyn uit te voeren, en tot dien einde goedt verstandt met Graaf Johan van Hoorne, als Overste der soldaaten, en met d'andere hem bygevoegde Scheepskapiteinen te houden: met verderen last, dat indien hy, van der Zaan, in 't gevecht quaame te sneuvelen, hem dan de Kapitein Isaak Sweers in 't Opperbevel over de matroozen zou naavolgen: en dat by aflyvigheit van Sweers 't gebiedt zou koomen op den Kapitein Govert 't Hoen; en van 't Hoen op den Kapitein Jan van Nes; en zoo voort op d'andere Opperhoofden. Ook werdt aan al de genoemde Kapiteinen belast, dat zoo wanneer ze in d'uitvoering van dit werk eenige merkelyke maght van vreemde scheepen zouden verneemen, zy dan aanstondts met goede ordre zouden zien af te trekken, en naar boordt te koomen. Dit zagh op de vloot van Prins Robert; op dat de Hollandtsche scheepen t'zyner aankomste al hun volk by een moghten hebben om hem 't hooft te bieden. Daarna liet men 't gebedt doen, en de kok schafte tydiglyk om 't volk kracht en moedt te geven. Met den dagh werden de matroozen en soldaaten in sloepen en boots gescheept, die by 't schip van de Ruiter verzaamelden, en van daar in goede ordre naar Annemabo roeiden. Ook lieten de Fantynsche Negers een Prinssevlagh, het beloofde sein, van 't gesponge kasteel waaijen. De gemelde Negers hadden zich derwaart begeeven om noch iet te plonderen, en de Moureesche Negers, die deezen morgen weêr van Moureé waaren gekoomen, daar alreê post genoomen: daar zich de Negers van de Mina, die met de Hollandtsche matroozen en soldaaten quaamen, ook by voegden: want die wisten met hunne kanoos veel vaardiger door de barningen aan landt te koomen, dan de Hollanders met hunne boots en sloepen. Daar op volgde de landing, die wel in goede ordre geschiedde, maar met het uiterste gevaar, tusschen twee klippen, daar de zee zoo over brandde, dat het afgryssely̆k was te zien; ja 't scheen geschaapen dat 'er niet een sloep geheel zou zyn afgekoomen. Sloepen en boots werden door de harde storting der zee in groote onorde, hol over bol, onder elkanderen gesmeeten. Eenige raakten vol waater, andere in den grondt. De sloep der Westindische Kompagnie, door den Generaal Valkenburg van de Mina gezonden, quam eerst aan landt, en werdt met eenen dwars tegens 't landt vol waater, en voorts de kiel uit en stukken geslaagen. Al 't ander vaartuig stondt in vreeze van een gelyk lot. Dan de sloepen hadden hunne dreggen t'zee gelaaten. Hier mosten de matroozen en soldaaten tot den middel toe door 't waater, en quaamen zoo te lande. Zommige waaren tot over 't hooft toe nat, doch zy hielpen elkanderen, het best dat ze konden, en 't was wel negen of tien uuren eer ze alle te lande raakten. Toen mosten de meeste hun geweer droogen, en ander buskruidt in de bandeliers, en ander lont op de musketten doen. Want al het kruidt en lont was nat geworden, en 't vuur uitgedooft. Men zondt dan in der yl den Fis-

Ordre door de Ruiter aan van der Zaan en andere Kapiteinen gegeven. 8 Feb.

Het volk wordt in sloepen en boots gescheept. 8 Febr.

De landing geschiet met groot gevaar.

'T meeste volk, en 't geweer, kruidt en lont, nat geworden.

1665.

Men zendt om ander kruidt en lont.

Fiskaal Johan de Wit, de Ruiters schoonzoon, aan zyn boordt om ander buskruidt en lont te haalen. De watervaatkens met drank voor 't volk waaren ook meest alle door de zee aan stukken geslaagen, zoo dat hun alles gebrak, en wel twee uuren voorby liepen eerze ander kruidt en lont kreegen. Het kostte dan veel tydt en moeite eer men 't volk in staat en ordre kon brengen om tegens vyanden te konnen staan, of vechten: en hadden d'Engelschen toen maght of moedt gehadt, 't waar om aller leven gewedt geweest. Ook heeft men de Ruiter toen hooren zeggen, dat indien ze slechts met tweehonderdt man klaar en vechtvaardig hadden gestaan, en ten eersten op de gelande Hollanders waaren aangevallen, zy die ongetwyffelt zouden hebben geslaagen, maar dat Godt hen met verbaastheit sloeg. Dan anderen meenen, dat het groot getal der Fantynsche Negers, die toen de Hollanders begunstigden, hen de handen bondt, en dat ze te zwak van volk waaren om 't gelande volk op 't strandt tegens te gaan: ook ontbrak 't hun misschien aan goedt bericht van d'ongelegentheit hunner wederpartyen, daar in den oorlog veel aan gelegen is. Straks naar 't landen quam d'Opperste der Negeren, die 's daaghs te vooren de Hollanders tegenstonden, en nu omgezet waaren, hen verwellekoomen. Eenige verhaalen, dat d'Engelschen van Kormantyn wel dertig duizendt gulden aan goudt onder de Fantynsche Negers hadden gespilt, om ze van de Hollanders af te trekken: maar dat ze 't goudt van d'Engelschen naamen, en evenwel hun woordt aan de Hollanders hielden. Midlerwyl hadt de Ruiter met zyn Krygsraadt den volgenden brief aan François Selwyn, Agent, of Bewindtsman der Engelschen in Guinea, en Opperhooft van 't kasteel Kormantyn, afgezonden, dienende om 't kasteel op te eischen, en reden te geven van zyn bestaan,

Myn Heer,

Brief van de Ruiter en zyn' Krygsraadt aan François Selwyn, Opperhooft der Engelschen, by den welken het kasteel van Kormantyn wordt opgeëischt.

*Aangezien ons by U Ed. eigen schryven en onderteekening is gebleeken, dat de zelve in het voorste van den lestleden jaare, niet tegenstaande de goede alliantie waar in onze wederzydtsche natie hier te lande leefde, op een onwaarachtige en gantsch frivole pretensie ‡, als of de Fantynsche strandt aan de Engelsche natie, met uitsluitinge van d'onze, opgedraagen en toebehoorigh was, niet alleen en heeft ondernomen de forten of vastigheden van Adja en Annemabo, welke onze Staat en der zelver Westindische Kompagnie mede op de voorschreeve strandt waren possederende, tot rupture * van alle goede vreede en vrindtschap, vyandelyker wyze te attaqueeren en vermeesteren, maar ook de bezettëlingen van dien op een execrable † maniere te mishandelen, en ons bevolen zynde op een billyke en betamelyke wyze behoorlyke reparatie en satisfactie te procureeren *, zoo hebben wy niet konnen judiceeren ‡, dat ons rechtmatiger of in beter voegen elders dan aan U Ed. persoon zouden moogen addresseeren, als uit welkers voorschreeve fortresse, en door wiens speciale ordre zoodanige ongehoorde schade en affronten, onder een solemneele vreede, aan d'onze zyn toegebraght: te meer om dat de voorschreeve U Ed. onderhebbende fortresse ook zelfs gelegen is onder de jurisdictie van de Fantynsche strandt, waar af U Ed. ons, met uitroeyinge van den Staat en der zelver Westindische Kompagnie, uit haare aldaar gesitueerde vastigheden trouloosIyk hebben verstooten, schoon de voorschreeve strandt ook zelfs voor de komste van U Ed. natie in deeze quartieren aan onze natie en Staat, met uitsluitinge van alle andere, den lesten Maart des jaars zestienhondert vierentwintig was opgedra-*

‡ *Ydele en ongegronde voorwending.*
* *Verbreeking.*
† *Afgryssélyke.*
* *Vorderen.*
‡ *Oordeelen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *gedragen en gecedeert: overzulks dan nooit reden of recht hebbende ontbrooken, om op V Ed. toe te brengen 't geene dezelve met ongehoorde crueliteiten † aan den onzen heeft laten wedervaaren, zoo en vertrouwen wy niet dat V Ed. tegenwoordigh vremdt zal oordeelen, zoo van onzer zyde, door de wet van vergeldinge, over zoodanige schaade en affronten, de noodige reparatie en satisfactie, gelykmaatigh met de geleede mishandelinge, zoude voorderen, die onzes oordeels te dezer tydt daar in consisteert ‡, dat V Ed. ons des zelfs onderhebbende fortresse, en 't geen daar aan en van is dependeerende, tot gebruik van de geenen, door V Ed. in manieren als vooren beleedight, op goede en billyke conditie, voor des zelfs persoon en volk, zonder eenigh dilay ⸸ zal hebben over te leveren, gelyk by deezen expresse vereischen, of by weigeringe van dien protesteeren aan alle excessen onschuldigh te weezen, zoo wy tegens onzen wille gedwongen zullen worden daar toe te employeeren* de middelen die Godt en de natuur ons tot zulks heeft in handen gestelt, of, om beter te zeggen, zoodanige als waar toe door des zelfs persoon eerst aanleidinge gegeven, en den wegh is geweezen, welkes kategoris † antwoordt hier op kort en spoedigh zullen verwachten, 't geen achten zoodanigh zal weezen, dat wy altoos gelegentheit zullen hebben V Ed. te dienen, die wy Gode beveelen. Gedaan en geresolveert in 't schip den Spiegel, voor 't fort Kormantyn, den 8 Februarii* MDCLXV.

† *Wreedtheeden.*

‡ *Bestaat.*

⸸ *Vertoef, of uitstel.*

* *In 't werk te stellen.*

† *Onbewimpelt, met ja of neen.*

Michiel Adriaanszoon de Rüiter, J. K. Meppel, Aart van Nes, Gideon de Wildt, Leendert Haakswandt, Willem van der Zaan, Isaak Sweers, Dirk Gerritszoon Pomp, Govert 't Hoen, Jan van Nes, Hendrik Adriaanszoon, Jakob Korneliszoon Swart.

Ter ordonnantie van de voorschreeve Krygsraaden.

PAULUS ADRIAANSZOON KLERK,
als Secretaris.

Op wat wyze die brief werdt overgelevert, en of daar eenig antwoordt op te rug quam, is my niet gebleeken. Dan 't is zeeker dat Selwyn niet gezint was voor woorden te zwichten, maar alles te hoop haalde om zich te verweeren. Men most hem dan met kracht aantasten. Ten dien einde begost het gelande volk, toen sterk elfhonderdt man, ontrent den middagh in goede ordre langhs het strandt gang te maaken, zes in 't gelit. De soldaaten, geleidt door Graaf Johan Belgicus van Hoorne, als Kornel, hadden de voortoght. Daar op volgden de matroozen, onder den Schoutbynacht van der Zaan als Opperhooft, en de Kapiteinen Isaak Sweers, Jan van Nes, Jakob Swart, Govert 't Hoen, en Jan du Bois, Kapitein op de Ruiters schip. Eenige bootsgezellen van elk scheepsvolk, daar hunne Luitenanten 't bevel over hadden, droegen elk een stormleer. De matroozen en soldaaten hielden in 't trekken het strandt, of de rechterhandt. De Negers van de Mina en Moureé, hulpelingen en vrienden van de Hollanders, die desgelyks ontrent elfhondert man uitmaakten, hadden elk een stuk doek, of een das, van Slesiger lywaat om den hals; op dat men hen door dat teeken van de vyandtlyke Negers zou onderscheiden: en trokken ter zyde van de Hollanders aan de flinkerhandt, door een kreupelbosch: dewyl ze, dat gewest kundig, daar beter wisten door te raaken, en slechts twee en twee in 't gelidt achter elkanderen gingen. Ook hadden ze de beste kennis om de hinderlaagen der Kormantynsche Negers t'ontdekken. In deeze ordre trok men op het heetste van den

Het gelande volk begint voort te trekken.

D'ordre van den toght.

den dagh voort, en zocht d'Engelschen, met hunne Negers te naaderen, die al schietende weeken, en van de Hollanders voet voor voet werden gevolght. Sommigen meenden dat men in en ontrent Adja most vernachten, of ten minsten 't volk daar wat doen rusten. Midlerwyl zag men zes van 's Landts oorlogscheepen, te weeten, de scheepen van den Schoutbynacht van Nes, den Kommandeur de Wildt, en de Kapiteinen Zweers, Jan van Nes, Swart en Pomp, op de Ruiters ordre zeil maaken, en binnen schoots van Kormantyn loopen, daar ze 't anker in den grondt smeeten, en op 't kasteel begosten te schieten. Hun was belast, met gestaadig en voorzichtig schieten, aan die van Kormantyn, en de Buitennegers, die 't met hun hielden, alle moogelyke afbreuk te doen: doch 't Hollandtsch volk te myden, en onder 't stormen straks op te houden. Zy volgden hunnen last, en beschooten 't kasteel met al hun geschut, zoo dat m''er de stukken zagh afstuiven, zonder het nochtans zeer te beschaadigen. Van der Zaan ondertusschen met het volk ontrent Adja koomende, vondt daar alles gevlucht, en geen zoet waater. Men hieldt daar een weinig halte, en Krygsraadt. Toen werdt, naa kort beraadt, beslooten, voort te trekken tot aan den naasten berg voor 't kasteel, en daar achter te blyven staan, tot het aanbreeken van den dagh. Daar onder koomende, ging de Kommys Hubrecht van Gageldonk, Opperhooft van 't kasteel Nassau, nevens eenige vrywilligen, daar zich Joris Andringa, te tier tydt Schryver op het schip van den Kommandeur Gideon de Wildt, by voegde, ter zyden op den bergh, om te zien hoe 't daar gestelt was. Hier wierden ze de vyanden terstondt gewaar, die vuur op hen gaven, en zy op hen: ook begosten de Hollandtsche Negers van de Mina en Moureé met hun te schermutzeeren. Te dier tydt zag men dat d'Engelschen met hunne Negers drie veldtstukken, twee metaale en een van yzer, boven op den berg, ontrent een halve gootelingschoot van 't kasteel, hadden geplant, daar ze sterk uit schooten, niet zonder eenige Hollanders te quetzen. Hier op werdt, naa eenige beraadtslaaging, by van der Zaan, en d'andre Bevelhebbers beslooten, dat men den Engelschen dat voordeel noch dien zelven avondt zou trachten te beneemen, en zich meester van 't geschut maaken. Iemant in dat gewest kundig, riedt den Graaf van Hoorne, dat hy met de soldaaten het strandt zou verlaaten, en wees hem een' binnenwegh, door 't kreupelbosch, daar ze van 't geschut minder konden worden beschaadight. Hy dien wegh intrekkende, liet dat van der Zaan, door Andringa, aanzeggen, met verzoek, dat hy met de matroozen den zelven wegh zou inslaan, 't geen hy deê. Ondertusschen zochten d'Engelschen en hunne Negers met geduurigh schieten de Hollanders op te houden: maar die gingen, al schermutzeerende, zonder ophouden voort, gevolght van de Mynsche en Moureésche Negers, die ook dikwils schooten. Doch op den bergh koomende, en op d'Engelschen toezettende, werdt het geschut, zonder merkelyke schaade, voor 't lest op hen gelost, en daar op straks verlaaten. D'Engelschen weeken onder 't kasteel. Maar toen stonden de Hollanders op dien bergh in 't gezicht van die van Kormantyn, die met al hun geschut op hen sterk begosten te schieten, doch voor 't meerendeel te hoogh over hen heenen. Dan dit was echter geen plaats van verblyf: ook hadt men in de byzynde laaghte geen verquikking voor 't volk te verwachten. Derhalven vondt men noodig, dat men terstondt zou voorttrekken, en den zelven avondt noch een proef neemen om 't kasteel met stormen te bemaghtigen. Men beval den matroozen, die

1665.

Koomen ontrent Adja.

Houden halte en Krygsraadt.

Koomen onder de naaste berg voor Kormantyn.

Eenige gaan derwaarts om kundtschap.

Men tracht zich meester van 't geschut op den berg te maaken.

'T welk verlaaten wordt.

Men besluit voort te trekken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. die de ſtormladders droegen, kort op elkander te volgen, om hen, als 't op een ſtormen ging, by der handt te hebben. Dus voort gaande, vonden ze op den wegh groote tegenſtandt, inzonderheit van de Kormantynſche Negers, aangevoert door hunnen Overſte Jan Kabeſſe, dien fellen vyandt der Hollanders, een dapper oorlogsman. Zy laagen verſpreidt in de valey, en 't kreupelboſch, gelyk men in 't kooren leit, daar ze, zonder ophouden, met musketten uit ſchooten. Doch de Mynſche en Moureéſche Negers bekroopen hun, gelyk men een vogel bekruipt, om hen te verjaagen: en de Hollandtſche ſoldaaten en matroozen drongen zoo ſterk aan, dat ze zich eindelyk in hunne Negèry begaven. Van waar ze, zonder dat hun de moedt bezweek, t'elkens uitvielen. Maar eindelyk, toen hun d'aanvechting te zwaar viel, moſten ze wyken, en de Mynſche en Moureéſche Negers vielen daar op in de Negery, of het dorp, dat onder 't kaſteel lag, en ſtaaken der aan alle hoeken den brandt in. Dit gaf den aanvechteren groot voordeel, nadien de vlam en rook hunnen vyanden 't gezicht benam. Het kaſteel gaf toen van alle kanten vinnig vier, en ſchoot met koegels en ſchroot op d'aankoomende Hollanders, die zich in al 't gevecht zoo manlyk droegen, dat d'Engelſchen en Swarten zich ten hooghſten over hunne onvertſaaghtheit verwonderden. Zy trokken toen, bedekt en begunſtight van de rook, in der yl onder 't geſchut en de muuren. Van waar ze geduurig met hunne musketten op d'Engelſchen, die op de muuren ſtonden, om weêr te bieden, ſchooten, onder welk ſchieten de ſtormladders wierden aangebraght en opgerecht. Maar zoo haaſt als de matroozen begoſten op te klimmen, en met handtgranaaten te werpen, ontzonk den Engelſchen de moedt, en zy riepen, zonder meer weêr te bieden, om quartier, of lyfsgenade. De roode bloedtvlagh, die op de tooren ſtondt, werdt geſtreeken: en men ſtak verſcheide witte vlaggen uit, tot een teeken dat men zich ter beſcheidenheit van den overwinner opgaf. Dan dit geſchiedde zoo laat, dat de Hollanders al by meenighte over de muuren in 't kaſteel waaren geraakt. Ook hadt zeekre matroos van de Ruiters ſchip, Symen Roelofszoon genoemt, d'Engelſche vlag, die op 't kaſteel woey, daar afgehaalt: en Gerrit Simonszoon de Graaf van Enkhuizen, een van Kapitein Pomps matroozen, daar d'eerſte Staatenvlag op geplant: waar over zy elk daarna met vyfentwintig gulden werden beſchonken. Hier op werden de poorten ſtraks geopent. 'T was toen ontrent vier uuren tegens den avondt. Jan Kabeſſe, het hooft der vyandtlyke Negeren, hadt met de zynen ten uitterſte gevochten, en daarna, ziende dat de Hollanders d'overhandt kreegen, zocht hy den brandt in 't buskruidt te ſteeken, en door dat middel zich zelven, vrienden en vyanden, met een gemeene neêrlaag te verdelgen. Maar Selwyn, 't Opperhooft der Engelſchen, zoekende zyn eigen leven te bergen, belette dat wanhoopend voorneemen. Toen liep Kabeſſe, die, met een' doodelyken haat tegens de Hollanders ingenoomen, zyne handen meermaalen met Hollandtſch bloedt hadt bezoedelt, en de verdiende ſtraf vreesde, naar de batery: daar hy zich bloot gaf, ten doel der musketkoegelen, op hoope van getroffen te worden. Doch hier de gezochte doodt niet vindende, dreef hem de ſpyt, toorn, en wanhoop, tot het uiterſte. Hy ſnee, toen de Hollanders op 't kaſteel quaamen, zyn' eigen zoon, twee ſlaaven, en zich zelven den hals af, en wierp zich van de batery. Zyne Negers, hem in dien ſtaat vindende, braghten hem naar Groot-Kormantyn, daar hy eindelyk den geeſt gaf. Dit was het einde van den moedigen en onvertſaag-

En vindt groote tegenſtandt.

Inzonderheit by de Kormantynſche Negers, onder 't beleidt van Jan Kabeſſe.

Die eindelyk wyken.

De Negery wordt in brandt geſteeken.

Dapperheit der Nederlanders.

Die onder 't kaſteel koomen, en trekken ten ſtorm.

D'Engelſchen roepen om quartier, en geven 't over.

Jan Kabeſſes verwoede wanhoop.

Hy ſnydt zyn' zoon, twee ſlaaven, en zich zelven den hals af.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vertsaagden Kabesse, die onder de zynen en d'Engelschen, ook by de 1665.
Hollanders, om zyne strydtbaarheit, een' grooten naam hadt verworven, maar wiens onmenschelyke wreedtheit den luister van zyne daaden met vuile bloedtvlekken besmette. Hy hadt zyn huys, dat overal met roodt laaken was behangen, en op welks plat vier stukskens geschut lagen, onder 't kasteel, en plagh zich gemeenlyk in zilver te laaten dienen. De Hollanders vonden op het kasteel, dat van steen gebout was, en vier bolwerken hadt, achtentwintig stukken geschuts, en daar onder drie van metaal, en vier die van hunne roopaarden laagen, met achtenvyftig Engelschen, behalven hunne slaaven. Eenige van hunne Negers waaren in 't gevecht, en twee of drie Engelschen op de batery doodtgeschooten, en etlyke gequetst. Naa 't overgaan van 't kasteel vielen Plondering in 't kasteel.
d'overwinners straks aan 't plonderen, en bequaamen eenig goudt, stoffen, kleeden, kooperwerk, en van all's. D'Engelschen werden in 't hemde gezet, en de buitzucht was onverzaadelyk. Ter zelver uure keerden de boots en sloepen, die ontrent Adja (uit voorzorge, om 't volk, indien de toeleg mislukt waar, in te neemen en te bergen) dus lang hadden gewacht, met de roeijers weêr naar boordt. De Ruiter, Gode d'eere der De Ruiter laat een
overwinning toeschryvende, liet ten zelven daage, 't was op een Zon- dankzegging doen.
dagh, die ten godtsdienst werdt geheilight, terstondt op zyn schip door den Predikant een hertelyke dankzegging doen, en erkende de goddelyke hulpe ontrent den verkreegen zeegen. Daar op voer hy met den Viceadmiraal Meppel, en eenige anderen, naar 't kasteel, om ordre te stel- Hy pooght vergeefs naa 't kasteel te vaaren.
len; maar hy kon door de felle branding van de zee niet landen. De Schoutbynacht Aart van Nes zocht ook met zyn sloep naar landt te vaaren; maar daar by koomende was 't eerst heel slecht waater, doch daarna verhief zich de zee zeer schielyk, smeet de sloep vol waater, en met eenen 't onderste boven. Van Nes, niet konnende zwemmen, liep Aart van Nes in groot gevaar van verdrinken.
groot gevaar van te verdrinken, maar een zyner matroozen, hem vast houdende, holp hem boven op de sloep, doch hy was de klem al quyt. Toen quam zyn Schipper, met zyn broeders sloep, die zyn lyf en leven bergde, en hem buiten zyn kennis aan boordt braght. Al zyn roeijers quaamen aan landt, maar zyn Quartiermeester verdronk, en de sloep stiet tegens de klippen aan stukken. Van Nes bequam allengskens, maar, zich quaalyk bevoelende, most eenige daagen 't bedt houden. Binnen 't kasteel ontstondt ondertusschen een groote verwarring en onorde. 'T gemeene volk was zoo heet naar den sterken drank als naar den buit, en 't zoop zich vol en dul aan moutbrandewyn, dien men daar kilduivel noemde, daar men hen niet af kon houden: hoewel de Bevelhebbers alle vaten van zulken drank, die ze in 't oogh kreegen, in duigen lieten slaan. Door al dat drinken raakten veelen aan 't krakkeelen. Het smyten, slaan en schieten onder elkanderen, ging zoo ver, dat men vyf mannen uit de vloot in 't kasteel zagh doodt leggen. Men hadt ook groote moeite Verwarring en onorde op 't kasteel.
met de Mynsche en Mourcésche Negers, en genoegh te doen om d'Engelsche gevangens, dien ze de hoofden wilden afslaan, by 't leven te behouden. Ook krakkeelden ze met de matroozen en soldaaten om den buit. Den volgenden dagh liet de Ruiter 's morgens vroegh al de boots 9 *Febr.*
en sloepen naar landt roeijen, om 't volk af te haalen: maar de zee brande zoo aan, dat hy met den Viceadmiraal Meppel, den Kommissaris Mortanje, zyn' Predikant, en zyn' zoon Jonker Engel, ter nauwer De Ruiter komt aan landt.
noodt by Adja aan landt raakte. Zy gingen langs strandt naar Kormantyn. Daar koomende vonden ze de Fantynsche Negers in groote meenigh-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. te rondtsom 't kasteel, dat ze als bezet hielden, begeerende de helft van de plonderaadje, zoo dat de poorten tot twee uuren naa den middagh geslooten bleeven: toen maakte de Ruiter met hun eenig verdragh. Men heeft hun ettelyke stukken karsey, voor hun deel in den buit, toegestaan. In 't kasteel zagh men toen verscheide menschen leggen, zonder hoofden, die de Negers in hunne woede hadden afgekapt. 'S avondts meende de Ruiter met het volk weêr naar boordt te vaaren, maar de zee was zoo groot, dat ze meest al de sloepen vol water kreegen. Doch hy raakte met zyn sloep door de branding, en zyn zoon, die de sloep in een kano volgde, quam desgelyks, maar met groot gevaar van 't leven, aan boordt. Eenige matroozen en soldaaten verdronken, met al hunne plonderaadje, en de rest van 't volk most met den Viceadmiraal Meppel, en den Kommissaris Mortanje, aan landt blyven staan. Toen zeilden al d'oorlogsscheepen wat nader aan 't kasteel, om te dichter by der handt te zyn, en 's anderendaaghs braght men een gedeelte van 't volk, nevens d'Engelsche gevangenen, en hunnen Overste François Selwyn, met de sloepen aan boordt. Maar tien of twaalf raakten aan landt om hals, ten deele door hunne dronkenschap, waar door ze oneenig werden, en elkanderen doorschooten: ten deele door de gierigheit der Fantynsche, en Oudt-Kormantynsche Negers, die zich daagelyks by honderden voor de poort van 't kasteel onthielden; en den matroozen en soldaaten (die zich, tegens de waarschouwing hunner Bevelhebberen, met den bekoomen buit zoo hadden overlaaden, dat ze niet bequaam waaren om hun geweer te gebruiken) in 't trekken naar de boots en sloepen hun buit of geweer pooghden t'ontweldigen: zoo dat eenigen, met den buit te zeer belemmert, en geen behoorlyke tegenstandt konnende doen, hun plondering en geweer quyt raakten, of om hals gebraght of gequetst wierden, of verdronken. Dit bewoogh de rest van 't volk dat ze hunnen gemaakten buit, ten overstaan van Jonker Reinout van Koeverden, die ook aan landt was, aan de Kommysen der Westindische Kompagnie, Gageldok en Smit, verkochten: 't welk voor de twaalf scheepsvolken geen tien duizendt gulden uitmaakte, hoewel men meende dat de Kommysen wel voor honderdtduizendt gulden aan goederen ontfingen. Deeze dingen, hoe wel van kleenen gewichte schynende, dunken my verhaalens waardig; om te toonen hoe veel moeilykheden aan zulke aanslaagen vast zyn: en dat'er veele zaaken konnen voorkoomen, die men niet voorzien kan, en daar men zich, als ze opkoomen, moet door redden, of men loopt gevaar van in groote zwaarigheden te vervallen. De Ruiter, ziende dat hy 't volk zoo bezwaarlyk aan boordt kon krygen, vondt zich in geen kleene bekommering; want hy wist niet beter of Prins Robert was met een oorlogsvloot, ongelyk maghtiger dan de zyne, op wegh: en dat hy alle uur en oogenblik (terwyl men daar lagh met de vloot, ontbloot van 't meeste en beste volk, 't welk noch op 't landt, en in Kormantyn was) te voorschyn kon koomen. Derhalven vermaande hy de Bevelhebbers, die op 't landt waaren, dat ze geen tydt zouden verzuimen, maar de zaaken in ordre brengen, en 't volk aan boordt zenden. Ook zondt hy ten derdenmaale al de boots en sloepen naar landt, om de rest van 't volk af te haalen. Doch de Negers maakten veel moeite, en waaren zoo baldaadig, dat men etlyke schooten met loos kruidt uit het geschut en met de musketten op hen most schieten. Waar op de Ruiter zelf besloot aan landt te vaaren, om daar redding te maaken. Ook braght zyn gezagh zoo veel te weegh, dat de Negers 't volk met beleefheit

Verschil met de Fantynsche Negers.

'T welk bygeleit werdt.

De Ruiter keert met gevaar aan boordt.

Eenigen verdrinken.

10 Febr. Een gedeelte van 't volk wordt aan boordt gebraght.

De Ruiters bekommering.

11 Febr.

De rest van 't volk wordt van 't landt gehaalt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

heit lieten gaan, en naar boordt vaaren. Het kasteel liet men met tweeënvyftig mannen uit de vloot, en tien uit het volk der Westindische Kompagnie, en noch tien Negers, t'zaamen tweeëntzeventig mannen, voor eerst bezet: ter tydt toe dat de Generaal Valkenburg dit volk zoude aflossen, en daar andre bezetting zenden. In de vloot werdt voort alles vervaardight om weêr naar de Mina te keeren. Den twaalfden ging men onder zeil, met meening om in 't voorbyzeilen het Engelsch kasteelken Asjan, dat ook Inasja en Anichan, of Anchiang, wordt genoemt, tusschen Annemabo en Adja gelegen, aan te tasten. Maar om de hooge zee liet men 't leggen, niet geraden vindende daar veel tydt te spillen; nadien men vertroude, dat het, indien men Kabo Kors kon bemaghtigen, van zelf wel in handen zou vallen. Den dertienden quam de Ruiter met de vloot voor de Mina weêr ten anker: daar ook dien zelven dagh, of op den avondt, een puy, of doghboot, met Schipper Jakob Rochuszoon Jongerheldt, uit de Maas, op de reede verscheen, die in zeven weeken en vyf daagen was overgezeilt, en twee brieven van hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten aan de Ruiter overleverde. D'eene was geschreeven den tweeëntwintighsten van November, en d'ander den twaalfden van December des verledenen jaars ‡. In den eersten brief werdt

De Ruiter komt met de vloot weêr voor de Mina. 13 *Febr.*

Ontfanght brieven uit het vaderlandt.

‡ *Zie p.* 344.

Inhoudt van den eersten brief.

hem verstendight, dat sedert het vertrek van het jacht den gouden Ty- “
ger †, den vierentwintighsten van October uit Texel gezeilt, het Gode “
niet belieft hadt, tot op dien dagh toe, eenigen bequaamen windt te “
verleenen: zoo dat de tien scheepen ‡, onder den Kommandeur van “
Kampen gereedt leggende, om naar Guinea te zeilen, en zich onder “
zyne vlagge te vervoegen, hunne reize, 't zy binnen deur, 't zy ach- “
ter om, niet hadden konnen aanvangen, of voortzetten: niet tegen- “
staande dat daar alle wakkerheit † toe was gebruikt, en tot zeer groo- “
te koste en laste een aanzienelyke zeemaght van den Staat, onder den “
Heer van Wassenaar, tot geleide der voorschreeve scheepen door 't ka- “
naal ‡, dus lange by een was gehouden: maar dat men nu, door tydin- “
gen uit Engelandt, van goederhandt werdt bericht, dat aan de zyde der “
Engelschen d'achtien scheepen †, die men onder 't beleidt van Prins “
Robert naar Guinea meende te zenden, werden ontlaaden, en ten oor- “
log, ontrent dit gewest, toegerust, om by hunne andere zeemaght, “
onder den Hartog van Jork, gevoeght te worden: dat hunne Hoog. “
Moog. ook ten dien opzichte, en voornaamelyk om dat het saizoen “
van 't jaar hun aanmaande en noodtzaakte 's Landts oorlogsscheepen “
tegens den aankoomenden wintertydt te behouden †, omme op 't voor- “
jaar, des noodig zynde, tydelyk in zee gebraght te konnen worden, “
hadden goedtgevonden van besluit ‡ te veranderen, en ook acht van de “
voorschreeve tien oorlogsscheepen in 't Landt te behouden, en d'overi- “
ge twee, onder 't gebiedt van de Kapiteinen Marinus de Klerk en Joost “
Verschuur, tot geley van de scheepen behoorende onder de Westindi- “
sche Kompagnie, en om zich voorts onder zyne vlagge te begeven, ach- “
ter Engelandt om naar Guinea te zenden: met welke scheepen ook de “
Kapitein en Kommandeur Hertsbergen ‡, met een gedeelte van de landt- “
soldaaten ‡ der voorschreeve tien scheepen, derwaart quam, om by “
hem gebruikt te konnen worden, daar de noodt en dienst van 't Landt “
zulks zou komen te vereischen. Voort dat hunne Hoog. Moog. van “
meeninge waaren d'andere acht scheepen onder van Kampen, met “
d'overige landtsoldaaten, gereedt in de Wielingen te houden leggen: “
om, by aldien men in Engelandt wederom van besluit moght verande- “
ren, “

† *Zie p.* 330.

‡ *Zie p.* 300.

De tien scheepen onder van Kampen door tegenwindt opgehouden.

† *Vigilantie.*

‡ *Zie Aitzema* XLIV. 182.

† *Zie p.* 232. 344.

De achtien Engelsche scheepen, onder Prins Robert, ontlaaden.

† *Salveren.*

‡ *Resolutie.*

Besluit der Heeren Staaten van alleen twee scheepen naar Guinea te zenden.

‡ *Zie Aitzema* XLIV. 181.

‡ *Zie Aitzema* XLIV. 177-179.

Doch d'andere acht scheepen gereedt te houden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. „ren, en de meergemelde achtien ſcheepen, of andere, in 't korte „derwaart zenden, daar tegens mede van deezer zyde zoodaanige nader „voorziening te doen, als met de meeſte verzekertheit ‡ van den Staat, „en tot behoudeniſſe van de vaſtigheden in die geweſten, bevonden zou „worden te behooren. Doch dat hunne Hoog. Moog. verhoopten, dat „zyne verrichtingen aldaar zoodaanige uitkomſt zouden gehadt hebben, „en van Godt in dier voege begenaadight zyn, dat hy kort naa den ont-„fang van deezen, de zaaken aldaar in zoo goeden ſtandt gebraght zou-„de hebben, dat hy zou konnen wederkeeren naar Kadix, om aldaar „hunne Hoog. Moog. nader ordre te vinden: En dat hunne Hoog. Moog. „op dat hy tot zulks alles, nevens zyne byhebbende ſcheepen, te be-„quaamer zoude zyn, bevoolen hadden, hem ook onder het voorſchree-„ve geley de lyftoghtſcheepen, die nevens de voorſchreeve tien oorlog-„ſcheepen geſchikt † waaren derwaart te zeilen, toe te zenden, waar „uit hy de lyftoght en behoefte zou doen lichten, en onder zyne ſchee-„pen verdeelen... Eindelyk dat hunne Hoog. Moog. vertrouden dat hy „alles, als een eerlievendt ſoldaat en zeeman, ten beſten van den Staat „zou betrachten en uitvoeren, en ook zyne Bevelhebbers en Kapiteinen „daar van wel berichten, en tot d'uitvoering aanleiden en aanmoedigen ‡.

‡ *Securiteit.*

Ordre geſtelt op het zenden van twee lyftoghtſcheepen.

† *Gedeſtineert.*

‡ *Encourageren.*

De tweede brief, ontrent twintig daagen laater geſchreeven, gaf te kennen, dat de zaaken met d'Engelſchen waaren verergert: weshalve hunne Hoog. Moog. den Viceadmiraal de Ruiter een nader ordre en laſt toezonden, gelyk uit het volgende afſchrift blykt.

De Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Erentfeſte, manhafte, vroome, lieve, getrouwe,

Onze laatſte aan U is geweeſt van den tweeëntwintighſten der voorleede maandt, die wy gelooven dat U nevens deezen ter handt zal koomen, alzoo ſeedert dien tydt de gelegentheit zich niet heeft gepreſenteert om de Kapiteinen de Klerk en Verſchuur, nevens de ſcheepen onder haar convoy beſcheiden, mitsgaders het galjoot van de Weſtindiſche Kompagnie, met de welke reſpectivelyk U ten daage voorſchreeven een miſſive, en bylaagen daar toe ſpecterende, toegebraght zoude worden, te expedieeren †: doch nu tot dien einde beter apparentie geoordeelt wordende, hebben wy goedtgevonden U by de zelve occaſie te adverteren ‡, dat in plaatze van een verhoopte verandering ten beſte, aan de zyde der Engelſchen, ſedert het ſcheiden en opleggen van een gedeelte van 's Landts vloote, volgens d'advertentie aan U hier bevoorens gedaan, de zelve, boven de hoſtile agreſſien en proceduuren tegens de forten en goede ingezetenen van deezen Staat buiten Europa, en ſpecialyk op de kuſten van Afrika, Guinea, en Nieunederlandt, gepleeght en ondernoomen, de zelve tot diergelyke proceduren ook zyn uitgeborſten binnen Europa, niet alleen door 't ſaiſeren van de ſcheepen deezer landen binnen de havenen van Engelandt, nemaar ook door 't bemaghtigen in voller zee, de zelve opbrengende en aanhoudende; om 't welke af te weeren, en tegens te gaan, wy voornemens zyn alle moogelyke en wettelyke middelen te gebruiken, onder de welke wy gereſolveert hebben U by dezen aan te ſchryven en t'ordonneren, gelyk wy ordonneren by dezen, dat gy, in gevolge van onze voorige ordres, met onderlinge communicatie en correſpondentie van den Directeur Generaal Valkenburgh, aangewendt hebbende alle debvoiren tot reductie van 't fort aan Kabo Kors onder de gehoorzaamheit van dezen Staat, mitsgaaders andere forten ofte plaat-

Afſchrift van den tweeden brief, by hunne Hoog. Moog. aan de Ruiter geſchreeven: hem beveelende Kormantyn te bemaghtigen, en den Engelſchen buiten Europa allen afbreuk te doen.

† *Afteveerdigen.*

‡ *Verwittigen.*

plaatzen door d'Engelschen van d'onze geoccupeert †, en die zoo veel 1665.
moogelyk geprovideert wezende, zulks als naar geleegentheit van uwe † Ingenoomen.
byhebbende maght, en om de zelve tot het retour ‡ bequaam te houden, ‡ Wederkeeren.
*zal konnen geschieden, gy met diergelyke communicatie en correspondentie zult tenteren te bemaghtigen en veroveren het fort Kormantyn, door d'Engelsche op de voorschreeve kuste bezeeten wordende, by aldien 't zelve van goede apparentie werdt geoordeelt, en niet te veel tydts zoude spillen: ende zulks gedaan hebbende, ofte achter weege laatende, naar dat het beraadt aldaar uitvallen zal, op uwe herwaarts komste zult oversteeken, en de meergemelde natie by wegen van retorsie * alle moogelyke afbreuk en schaade doen, 't zy aan de Barbados, Nieunederlandt, Terreneuf, of andre eilanden en plaatzen, onder haare gehoorzaamheit zynde, mitsgaders aan haare forten, scheepen, ofte andere effecten, die gy buiten Europa zult konnen aantreffen, zoo lange en zoo verre als de constitutie van uwe onderhebbende vloote, en de victuaille, in ofte by de zelve wezende, zal toelaaten, en met den meesten naadruk in 't werk gestelt zal konnen werden. Naar alle 't welke gy, in plaatze van volgens voorige ordres naar Kadix te zeilen, den naasten koers naar deeze Landen zult nemen, en achter Engelandt om de zelve aandoen, plegende in alles zoodaanige voorzichtigheit en couragie, als u naar zeeman- en soldaatschap wordt toevertrouwt. Waar toe ons verlatende, bevelen U in Godes protexie. In 's Gravenhage den xij December 1664.*

* Tegenweer.

J. V. REIGERSBERGH. Vt.

Ter ordonnantie van de Hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

N. RUYSCH.

Met deezen nieuwen last, die de Ruiter zynen Krygsraadt bekent maakte, verdween de bekommering over 't aantasten van Kormantyn. Korts daarna verzocht de Generaal Valkenburg aan den Viceadmiraal de Ruiter, dat men vyf persoonen, die op Kabo Kors in dienst van de Westindische Kompagnie waaren geweest, en, naa 't overgaan van die sterkte, by d'Engelschen op Kormantyn gebleeven, (daar ze in 't veroveren werden gevangen) in zyne handen zoude stellen: te weeten, Glaude de Masson, Juriaan Richer, Robert Leffert, Jakob Nik, en Alexander Kinkhooren. Twee uit hun hieldt men voor verraaders, die Kabo Kors hadden helpen overleveren, en den anderen drie werdt ook trouloosheit te last geleit. Dies verstondt Valkenburg, dat ze, als dienaars der Kompagnie, voor zynen Krygsraadt mosten te recht gestelt, en, naa onderzoek van zaaken en bevinding van schuldt, gestraft worden. Naa eenig overleg liet ze de Ruiter onder d'Engelsche gevangenen opzoeken, naar 't kasteel voeren, en aan 't gerecht overleveren. Ten zelven daage kreeg men tyding dat d'Engelschen de sterkte Asjan of Anchiang van zelf hadden verlaaten, en dat ze zich, tweeëntwintig koppen sterk, naa Sabou hadden begeeven, om van daar naar Kabo Kors te trekken, en dat te helpen beschermen: maar dat de Koning van Sabou hen op- en vasthieldt; ja dat hy den Generaal Valkenburg hadt aangebooden, hen voor een vereering in zyne handen te leveren. Doch daarna vernam men dat hy ze hadt ontslaagen, en naar Kabo Kors laaten trekken, daar ze behouden waaren aangekoomen †. Daarna werdt by hem en den Krygsraadt besllooten, dat men 't Engelsch schip de Victorie, als oudt en on-

Valkenburg verzoekt vyf gevangenen van de Ruiter.

Die aan hem overgelevert worden.

15 *Febr.* Asjan of Anchiang wordt van d'Engelschen verlaaten.

17 *Febr.*

† 16 *Feb.* Het Engelsch schip de Victorie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. onnut, voor een fleet tegens het landt zou korten, maar dat men eerst alles daar uit zou neemen, dat ergens toe dienen kon; als stengen, rees, touwen, bloks, staande en loopend wandt, zeilen, geschut, en de beste planken tot beddingen van de stukken. Dit werdt straks in 't werk gestelt, en elk schip der vloote haalde, by verdeeling, 't geen 't meest van noode hadt †. Daarna liet men 't hol aan landt, om 't kasteel voor brandthout te verstrekken.

werdt van alles ontbloot, half gesloopt, en voor een fleet aan landt gehaalt.

† 17 *Febr.*

Onderzoek op de lyftoght der vloote.

19 *Febr.*

Ontrent die tydt beval de Ruiter, (weetende dat ook de lyftoght een zeenuw des oorlogs is, inzonderheit in gewesten daar men geene of weinig spyze voor geldt kon bekoomen) dat al de Bevelhebbers en Kapiteinen der vloote hem by geschrift zouden opgeven, wat lyftoght elk noch in zyn schip hadde, en hoe lang een yder, van dien dagh af, zou konnen uithouden; om daar reekening op te maaken. Toen bevondt men, dat de gantsche vloot niet meer dan voor veertien of vyftien weeken was verzien, en zommige scheepen vry schaars en schraal. Men most dan, indien men noch iet zou onderneemen, zich haasten; want met het verloop des tydts verminderde de lyftoght.

De Ruiter bezoekt den gevangen Oversten Selwyn.

20 *Febr.*

Beraadtslaaging over 't aantasten van Kabo Kors.

21 *Febr.*

Den volgenden dagh ging de Ruiter den gevangen Selwyn, onlangs Opperhooft der Engelschen te Kormantyn, die op 't schip van den Kapitein Sweers werdt bewaart, uit beleeftheit, en met betuiging van meedoogen over zyn ongeluk, bezoeken en begroeten. Te dier tydt werdt op nieu geraadtslaaght over 't aantasten van Kabo Kors. Den eenentwintighsten der maandt voer de Heer de Ruiter met den Viceadmiraal Meppel, en den Schoutbynacht van Nes, aan landt, om de zaak naader t'overweegen.

De Futuzer Negers willen 't landen ontrent Kabo Kors niet toelaaten.

Hunne inzichten.

De Generaal Valkenburg hadt nu eenige daagen naa elkandere, door eenige afgezanten, met den Dey of Overste der Futuzer Negers, over het toelaaten der landing ontrent Kabo Kors, in onderhandeling geweest. Doch de Futuzers hielden de Hollanders van dagh tot dagh, met uitstel op uitstel, in schyn van hoop te geven, op: tot dat ze eindelyk, onder een schoon deksel van beleefde woorden, te kennen gaaven, dat ze d'Engelschen in Kabo Kors, indien men ze aantaste, zouden te hulp koomen. Ook meenden zommigen, dat dees Futuzer Negers, volgens hunne doortrapte loosheit, wysselyk oordeelden, dat het voor hun, en d'andere inboorlingen of Swarten, veel dienstiger was d'Engelschen daar noch eenig verblyf te laaten, dan te gedoogen dat men ze in 't geheel verdreeve. Want ze wisten, by ondervinding, dat ze met twee volken, die elkanderen in de weegh waaren, beter konden handelen dan met een eenigh volk, 't welk hun de mart kon zetten. Dewyl men dan zagh, dat men van de Futuzen niet goedts te verwachten hadt, most men noodtzaakelyk tot eenigh ander besluit koomen. De Heer de Ruiter, om alles, volgens zyn last, met den Generaal Valkenburg t'overleggen, verzocht dat hy zyn meening, raadt en inzichten op de volgende punten hem by geschrift zou toezenden.

De Ruiters voorstel aan Valkenburg aangaande Kabo Kors, en 't langer verblyf van de vloot op de kust.

Eerst werdt gevraaght, *of hy*, Valkenburg, *'t een of 't ander bequaam middel wist aan te wyzen of voor te slaan, en geraaden vondt, om Kabo Kors, tegens de wille der Futuzen, geweldiger handt, met hoope van een goede uitkomst, aan te tasten?* Ten anderen werdt verder gevraaght, *of hy, in gevalle men den toeleg op Kabo Kors most uitstellen, konde oordeelen dat 's Landts vloot (dewyl de scheepen die best van lyftoght waaren voorzien het niet langer dan drie maanden en een half konden strekken) daar op de kust eenige verdre dienst ten gemeenen beste zou konnen doen?*

Valkenburgs antwoordt.

23 *Febr.*

Het schriftelyk antwoordt, dat Valkenburg op 't papier stelde, behelsde deezen zin, *Dat de Futuzen genoeg te kennen gaven dat ze d'Engelschen zouden*

den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den helpen, indien men iet bestondt tegens Kabo Kors: dat men daar 1665.
niet kon te lande koomen dan door openbaare branding der zee, op den hals, meest doornat, en zonder geweer of wapenen, of met natte wapenen, en kruidt en lont door 't water onbruykbaar, daar honderdt man duizendt en meer konden afkeeren, en daar men de Futuzen in veel grooter getal voor de borst zou hebben: dat men dan den aanslagh niet zou konnen onderneemen, dan met het meeste gevaar van de werelt: dat het onmoogelyk was zulk een sterkte, met een veel kleener maght dan die van d'inboorlingen, in te neemen, en te gelyk hunne aanvallen, die ze zonder ophouden op d'onzen zouden doen, af te weeren. Dat het ook, al kon men schoon landen, niet moogelyk zou zyn, het volk, indien het kasteel zich maar twee of drie daagen kon verweeren, van lyftoght en water te bezorgen, of, in geval van een quaaden uitslagh, iemant af te voeren en te bergen: want de Swarten zouden de toevoer konnen afsnyden, en 't afscheepen beletten. Dat hier door de vloot, zonder iet te verrichten, van haar meeste volk zou konnen worden ontbloot, en tot de t'huisreize en verderen toeleg t'eenemaal onbequaam gemaakt. Noopende het tweede, of 's Landts vloot op de Guineesche kust met haar langer verblyf verder dienst zou konnen doen: dat de vloot daar langer konnende blyven, 't zelve tot merkelyke verzeekering van 't geen de Hollanders in dit gewest bezaaten zou konnen strekken; want dan zou Kabo Kors terstondt te water worden bezet, en die van Futu zou men door de Mynsche Negers te lande konnen benaauwen, om hen tot reden te brengen: maar dewyl de vloot ten langhsten niet meer dan drie maanden en een half van lyftoght was verzorght, dat men dan rondelyk most bekennen, dat de vloot, met zoo weinig lyftoght, niet zonder groote bekommering in 't vaderlandt zou konnen keeren: en veel min, alvooren 't zelve aan te doen, eenige andre voorneemens en aanslaagen te werk stellen. Dat hy de Heer Ruiter liet overleggen in wat ongelegenheit men daar te lande verbleef: maar dat hy bekende, indien men op de vloot onder 't gebiedt van Jan van Kampen, op het onzeeker, te vergeefs bleef wachten, d'ongelegentheit noch veel grooter zou worden, tot een onvermydelyk verderf der geheele vloote; naadien 't onmoogelyk was zoo veel volks van dit landt te voeden: 't welk beide noch geraaden, noch verantwoordelyk zou zyn. Dat hy 't derhalven aan zyne hooghgeroemde voorzichtigheit stelde om hier ontrent het nutste te kiezen en te doen. Dat men zich ter eenre zyde, ten dienste van 't gemeene beste, de reden zou onderwerpen: en ter andre zyde zich gereedt houden om met gedult te lyden en te draagen 't geen d'ongelegenheit des tydts den geenen die 't beleven zouden, naa zyn vertrek, zou laaten overkoomen. Voorts vertoonde hy aan den Heer de Ruiter, dat men het kasteel van Kormantyn door Godts zeegen hadt verovert: maar dat men 't zelve, zonder de noodige verzorging van 't geen daar toe vereischt werdt, niet kon beschermen noch behouden. Dat onder de zaaken daar toe vereischt niet noodtzaakelyker was dan 't noodige volk tot bezetting van dien, welks gebrek men daar te lande by zich zelve minst kon vervullen. Dat men Kormantyn nu door eenig volk van de kasteelen de Mina en Moureé wel hadt bezet: doch dat die twee sterkten voor de komste der Hollandtsche vloot, door gebrek van volk, naaulyks of niet bestandt waaren tegens de dreigende maght van 't vyandtlyk geweldt; en dat ze nu op het vertrek der vloot, (indien ze uit de zelve met geen volk wierden verzorght) door het bezit en 't bezetten van Kormantyn, in een veel er-

ger

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ger ſtaat zouden worden gelaaten dan men haar hadt gevonden. Derhalven verzocht hy, dat men ten minſte vyftig koppen uit de vloot daar aan landt zou laaten: op dat de veroverde ſterkte niet ten prooy van de quaadtwillige vyanden moght worden overgegeven: waar toe men, ſchreef hy, boven het gemelde volk, ook noodtwendig met vier-vyf- of zesduizendt pondt buskruidt diende te worden verzien: gedienſtig verzoekende, dat men hem, indien zulks buiten merkelyken ondienſt van de vloot kon geſchieden, met dat buskruidt zou gerieven. Naa 't leezen en overweegen van dat geſchrift, voer de Heer de Ruiter, met d'andre Hooftbevelhebbers der vloote, weêr aan landt, daar alles met den Generaal Valkenburg op nieu werdt overleidt, en eindelyk het vertrek van de vloot vaſt geſtelt. Men verſtondt hier dat ook d'Overſte van de Negers aan de Mina desgelyks oordeelde, dat men, in die toeſtandt der zaaken, op Kabo Kors niet kon onderneemen. Op het verzoek van vyftig man uit de vloot werdt verſtaan, dat men tweeënveertig man zoude inwilligen, zoo ſoldaaten als matroozen. Om daar toe vrywillig volk te bekoomen werden de maandtgelden verbeetert, en een matroos van elf tot op zeſtien, en een ſoldaat van tien tot op vyftien gulden, geduurende hun verblyf daar te lande, geſtelt: met belofte, dat ze die gaadje zouden behouden, tot dat ze in 't vaderlandt zouden worden afgedankt, en dat men ze met d'eerſte aankoomende ſcheepen zou moeten naar huis zenden: voorts dat ze ook hun aandeel in de buit, by 's Landts vloot alreede gemaakt, en noch te maaken op de geheele reize, zoo wel als anderen zouden genieten. Dit volk werdt ten deele op 't kaſteel de Mina, ten deele op Moureé, en ten deele op Kormantyn geleit. Belangende het buskruidt werdt goedtgevonden, dat men vyftig vaaten, tot vyfduizendt pondt, die men oordeelde te konnen miſſen, aan den Generaal Valkenburg zou overdoen. Ten tyde dat men d'Engelſche goederen, van Kabo Verde, en Sierra Liona gebraght, aan de Mina hadt ontſcheept, waaren ook de buitgoederen, die den Opperhoofden, Bevelhebberen en al 't volk van de vloot toequaamen, aan den Generaal Valkenburg overgelevert: doch onder beding, dat de waarde van 't geen daar van zou koomen in 's Landts vloote zou worden gelaaden. Hier over verzocht nu de Heer de Ruiter met een brief aan den Generaal Valkenburg, dat hy eenig goudt in de vloot zoude inſcheepen; op dat de Heeren Staaten daar uit aan de Bevelhebbers, matroozen en ſoldaaten, hun aandeel in den buit moghten betaalen. Op welk verzoek achtendertig mark goudt werdt betaalt en t'ſcheep gebraght: want zoo hoog werden de buitgoederen gewaardeert. In de Ruiters ſchip den Spiegel braght men twee honderdt en vyftig mark goudt, dat in Hollandt ontrent vierentachtig duizendt gulden bedroeg: en in 't ſchip van den Schoutbynacht van Nes werden ontrent driehonderdt mark goudts, ten behoeve van de Weſtindiſche Kompagnie, ingelaaden. Daarna ſtelde de Heer de Ruiter ordre om alles tot het vertrek der vloote te vervaardigen. Al de ſcheepen werden gekrenght, en op nieu ſchoongemaakt. Elk haalde zyn water. Doch eer de vloot vertrok viel op de kuſt iet voor dat hier in 't voorbygaan ſtaat te verhaalen. Drie matroozen, op zeekeren tydt, die niet gemeldt wordt, aan landt geraakt, raakten op een avondt, door den dronk bevangen, met elkanderen in geſchil, en met meſſen aan 't vechten: ja hunne baldaadigheit ging zoo ver, dat ze 't licht uitbliezen, en in 't donker als dulle menſchen elkandere ſneeden en ſtaaken. De waardt van den huize daar op onvoorzichtelyk toeloopende, om hen te ſcheiden, liet 'er 't leven,

Als ook eenig buskruidt.

23 Febr.

Het vertrek van de vloot werdt vaſt geſtelt.

Tweeënveertig man van de vloot op de kuſt van Guinea gelaaten.

Vyfduizendt pondt buskruidt overgedaan. 23 Febr.

Goudt aan boordt gebraght.

Vreemdt voorval van een gevecht,

En manſlagh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

ven, en de vechters werden gevangen: doch zy ontkenden den doodtslagh. Ook is 't onzeeker of de schuldigste van zyn misdaadt, in 't duister en smoordronken begaan, by zich zelven was overtuight. Hier over te recht gestelt, werdt verstaan, dat ze zich alle drie ter doodt zouden bereiden, en daarna om den galg looten. Dit vonnis werdt uitgevoert, de geen dien 't lot trof opgehangen, en, toen men meende dat hy den geest hadt gegeven, afgesneeden, en ten graave gebraght. Dan men begost aan 't beweegen van een zyner leeden eenig leven te merken, en de gehangen quam allengs weêr tot zich zelven. Toen werdt beraadtslaaght wat men met hem zou doen: en de Generaal Valkenburg verstondt, dat hy echter most sterven, als die verweezen was om zoodaanig met de koorde gestraft te worden, dat 'er de doodt naa zou volgen. Doch de Heer de Ruiter dreef het tegendeel, zeggende, *dat men, geen klaare blyken hebbende dat hy de rechte doodtslaager was, hem wel door 't lot hadt veroordeelt: maar dat zulks geen vast bewys van zyn schuldt mede braght: dat het lot zoo wel d'ongelukkigen als de schuldigen kon treffen: dat dees' man, nu door Godts bestiering noch by 't leven bewaart, onschuldig kon zyn, of min schuldig dan een der twee anderen, en derhalve behoorde gespaart, of begenaadight te worden: dat ook het geen hy alreê hadt geleeden, te weeten, de smart en 't gevaar des doodts, tot een straf verstrekte, en anderen ten spiegel kon dienen.* Deeze en diergelyke reedenen hadden kracht op 't gemoedt van den Generaal Valkenburg, en de Ruiters voorspraak behieldt den man by 't leven, die daarna de Ruiter voor zynen tweeden vader hieldt: bekennende, dat hy door hem van de doodt was verlost. Ook plagt hy sedert te verhaalen, hoe hem de schrik des doodts te dier tydt zoo hadt bemaghtight, dat hy weinig geheugenis of gevoelen hadt gehadt van 't geen hem op dien dagh overquam: dat hy naa 't hooren van 't vonnis byna nergens van wist, en van de ladder gestooten wordende, in een diepen put scheen te vallen, zonder eenige smart of benaautheit te voelen. Dus verre hadt d'anxt des doodts alle zyne leevendige geesten verstikt, of verdooft. Den zevenentwintighsten van Februarius onthaalde Valkenburg al de Hollandtsche Opperhoofden der vloote (behalven de Ruiter, die aan bloedtvinnen en roodtvonk zeer onpasselyk was, en zich daarom binnen boordt hieldt) met een vriendelyk scheimaal, (daar ook de gevange Engelsche Overste Selwyn tegenwoordig was) en op den zelven dagh ging de vloot onder zeil, vereerende het kasteel de Mina met elf schooten, daar met negen op werdt geantwoordt. Toen werdt in 't scheiden aangemerkt, dat men zich met zoo veele scheepen en zoo veele menschen ontrent twee maanden lang op deeze ongezonde kust hadt onthouden, en dat byna al 't volk der gantsche vloote noch zoo frisch en gezondt was als of men in Hollandt waar geweest. De Ruiter hadt wel doorgaans ordre gestelt om 't volk zoo veel van landt te houden als moogelyk was: maar echter hieldt hy zulk een algemeene gezondtheit voor iet zeldtzaams, en een' byzondren zeegen van de goddelyke voorzorge over de vloote: met recht oordeelende, dat men Godt niet ten vollen kon danken voor zyne genaade: die de Hollanders, in dit ongemaatight gewest, zoo wonderbaarlyk voor de meenigvuldige ziektens en quaalen, die d'Europische menschen hier onderheevig zyn, hadt bewaart en behouden. De vloot, weêr t'zeil gegaan, bestondt nu uit veertien scheepen, twaalf van oorlog, de lystoghtfluit, en 't Engelsch schip Sinte Martha, dat nu voor een brander verstrekte. Het ander Engelsch schip

Waar op iemandt, door 't lot ter galge verweezen, wordt opgehangen, en afgesneeden: doch, daarna bekoomende, door de Ruiters voorspraak gespaart.

De vloot gaat weêr t'zeil.

Wonderbaare gezondtheit van 't volk der vloote.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ſchip de Victorie, hadt men, gelyk verhaalt is, om zyn ouderdom, tot een ſleet aan landt gehaalt. Eerſt zeilde de vloot Zuidtzuidtooſt aan, en Zuidentenooſten, ook Zuiden, en Zuidentenweſten: want al die van de Guineeſche kuſt naar 't vaderlandt willen, moeten (dewyl hier de winden geſtaadigh weſtelyk waaijen) Zuidtooſtwaart aan by den windt, tot dat men op vier graden bezuiden de Linie komt, daar in 't gemeen de windt zuidelyk en zuidtooſtelyk waayt, dienende om de Karibiſche eilanden te bezeilen.

Ordre voor de Kapiteinen op 't ſtuk van 't zeilen, en 't bezuinigen der lyftoght. 2 Maart.

Den tweeden van Maart werdt een ordre beraamt daar zich de Kapiteinen naar hadden te richten, om by dagh noch nacht nooit van de vlag te ſcheiden, en zelf eenig ſchip najaagende, niet verder te jaagen, dan datze de vlag bequaamelyk in 't gezicht konden houden; op dat de vloot by een moght blyven, dewyl den dienſt van 't Landt daar ten hooghſten aan was gelegen. Ook was dit byeenblyven der ſcheepen te meer van nooden, om dat men op deezen toght geen vaſte of zekre verzaamelplaats † kon ſtellen, en zyne aanſlagen moſt beleiden naar dat de gelegentheden voorquaamen.

† Rendevous.

Ter zelver tydt werden de Kapiteinen vermaandt, dat ze de lyftoght en 't waater wel zouden bezuinigen, om te langer te konnen uitharden: en voorts beſlooten, dat men voortaan voor yder man een kan van acht mutskens water 's daaghs zou uitdeelen, en dat de Kapiteinen, die minſt voorzien waaren, met drie pondt broodts ter week aan yder hooft te geven zouden moogen volſtaan; mits dat men al 't geen te kort zou gegeven worden daarna aan 't volk deughdelyk zou betaalen.

Koers van de vloot. 6 Maart.

Den zeſten paſſeerden 's Landts ſcheepen de Linie, en komende bezuiden de zelve, zeilden ze, zonder de kaap of uithoek van Lopo Gonzalves te zoeken, boven Sint Thomeé en Annobon heenen. Dit zyn twee eilanden in d'Ethiopiſche zee, en 't eerſte recht onder de Linie gelegen, dat weleer tweemaal door de Hollanders werdt verovert, maar door d'ongemaatightheit en 't vergift der lucht zyne overwinners verſlondt: een graf verſtrekkende van veele doorluchtige mannen; met naamen van den Generaal Pieter van der Does, en den grooten zeeheldt Kornelis Iöl, of Houtebeen, die hier, met veele anderen, hunne daagen eindigden.

Zie H. de Groots Hiſt. lib. VIII. p. 377. en C. Barlæi Hiſt. rerum in Braſil. geſtar. p. 212. 213. 209. 210.

Den twaalfden der maandt kreeg de vloot, op de hooghte van drie graaden bezuiden de Linie, de windt zuidelyk, en zeilde Weſttenzuiden, en Weſtzuidtweſt aan.

Onorde in 't zeilen.

Maar geduurende het zeilen zagh men dat etlyke ſcheepen dikwils zeer achterlyk waaren, die men dan moſt inwachten, 't welk veel tydts koſtte. Dit ging zoo ver, dat de Viceadmiraal de Ruiter, ziende op een morgen de ſcheepen t'eenemaal verſpreit, op den middagh den Krygsraadt by een riep, en de geenen, die hy meeſt ſchuldig oordeelde, over hunne onorde, naalaatigheit, of achtlooſheit, ernſtig beſtrafte: zeggende dat ze d'orde verbraken, die ze zelfs hielpen maaken, en anderen een quaadt voorbeeldt † gaven.

Door de Ruiter beſtraft.

† Exempel.

Ook eiſchte de Fiskaal desweegen van hun de boete, die ze zelf op zulk verzuim hadden helpen ſtellen. Den vierentwintighſten van Maart begoſten ze den koers Weſtnoordtweſt te ſtellen, en zeilden den derden van April weêr door de Linie benoorden, hebbende toen de Soute eilanden, of Sint Jago, benoorden van hun, vervolgende hunnen koers Noordtweſttenweſten.

Overleg of men de lyftoght zou konnen ſtrekken. 10 April.

Den tienden riep de Heer de Ruiter den Krygsraadt aan zyn boordt, met hun overleggende, of de lyftoght door de gantſche vloot beſtandt zou zyn, om, volgens d'ordre der Heeren Staaten, naar de Barbados, en andere Karibiſche eylanden te zeilen. Hier op werdt verſtaan, dat men, alhoewel de lyftoght ſchaars om quam, den koers naar de gemelde eilanden zou

ſtellen:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſtellen: op hoope van een goeden buit, en dat men daar wel lyſtoght zou bekoomen: of zulks miſſende, dat men dan de behoefte aan Martinique, Gardeloupe, en andere eilanden, die de Franſchen in dat gewest bezitten, voor geldt zou zien te bekoomen. Wyders heeft men in den Krygsraadt eenige punten beraamt, waar naar dat men zich in 't aantaſten van alle Engelſche, Schotſche en Yrſche ſcheepen zou richten. *Dat men al hunne ſcheepen, die men kon aantreffen, kleen en groot, zou trachten te neemen of te bederven: ook aan de Franſche eilanden, als ze niet lagen onder de kaſteelen. Dat de vrye plondering, te vooren aangaande Prins Roberts verwachte vloot beraamt, nu zoude ophouden: doch dat de Bevelhebbers, matroozen, en ſoldaaten, de plondering, die van ondts was toegeſtaan, zouden hebben, zonder 't ruim der ſcheepen te moogen openen, of daar goederen uit te haalen. Dat ook niemant in des anders entering zou enteren, ten waare dat men eenig ſchip of ſcheepen met geweldt quam t'abboordeeren, in welken gevalle ieder zyn beſt zou moogen doen: doch dat men daar zoo haaſt zou moeten afſcheiden, als moogelyk zou zyn, en noch andere pryzen trachten te bekoomen: Dat men de genoomen pryzen, waar 't moogelyk, ſlechts met een half quartier volks zou bemannen; op dat elk zyn volk tot dienſt van den Lande by den anderen moght houden, om by verdre voorvallen gebruikt te worden: en eindelyk, indien eenige Engelſche Konings oorlogsſcheepen wierden verovert, dat dan de vrye plondering voor de veroveraars zou zyn, volgens 't gebruik der zee, en naar ouder gewoonte: en dat men ook voor 't afhaalen der vlaggen, naar d'oude wyze, zou worden beloont.* Etlyke daagen daarna werdt noch naader overwoogen, by wat middelen men den Engelſchen aan de Barbados de meeſte afbreuk zou konnen doen, en voorts bekent gemaakt, in wat orde en rang elk zyn plicht zou betrachten. Den negenentwintighſten kreegen ze de Barbados, een der Karibiſche eilanden, in Noordtamerika, op de Noorderbreedtte van dertien graaden en twintig minuten gelegen, ontrent den middagh, in 't gezicht: maar nadien het te laat was om op dien dagh iet te verrichten, werdt goedtgevonden, dat de vloot zich het overige van den dagh, en den aanſtaanden nacht, buiten 't gezicht der Engelſchen zou houden, en met den dagh by de werk trachten te weezen; op dat men hen met te meer kans moght overvallen. Den volgenden dagh quam de vloot in goede orde tegens den middagh voor en in de baay van 't eilandt Barbados. De Ruiter laveerde met het ſchip den Spiegel, gevolght van den Viceadmiraal Meppel, en den Kapitein Sweers, tuſſchen de twee kaſteelen, eerſt in de baay, tot dat hy met zyn boegſpriet geen vier vademen van hunne ſcheepen af was. Dus opzeilende begoſt het Zuider kaſteel ontrent ten half twaalven op de Ruiter en d'andre ſcheepen te ſchieten: en daarna al d'Engelſche ſcheepen, vier- of zesendertig in getale, en ook het Noorder kaſteel. D'Engelſche ſcheepen, die van de komſt der Hollanders in tydts waaren verwittight, laagen onder 't landt, dicht by den grondt gekort, tuſſchen de twee kaſteelen, die, dwars achter hun om, op de Hollanders zydeling uit met geheele vluchten koegels ſchooten, insgelyks de ſcheepen: waar door de voorſte Hollandtſche ſcheepen zoo getroffen werden, dat ze hun opſtaande en loopende wandt, noch hun zeilen niet konden gebruiken. De Ruiter, d'Engelſchen zoekende te naderen, raakte byna aan den grondt. Dewyl men dan tegen al het Engelſch geſchut moſt oplaveeren, werdt men in 't kort gewaar, dat het onmoogelyk was in een baay, zoo naau en

1665.

Ordre op 't aantaſten en veroveren der Engelſche ſcheepen beraamt.

10 *April.*

23 *April.*

De Ruiter komt met de vloot by 't eilandt Barbados.

29 *April.*

Laveert in de baay van de Barbados.

30 *April.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. zoo droog, tegens zoo veel geschuts, met zoo zwaare scheepen in te koomen, en iet te verrichten. Het Engelsch Konings schip, dat de Ruiter by Kabo Verde in zyn maght hadt gehadt, en toen liet vaaren, vocht hier onder d'Engelsche scheepen: doch de Ruiter hadt het met schieten zoo moede en mat gemaakt, dat het geen weer meer deedt, en hy meende het aan boordt te leggen: maar werdt van alle kanten zoo reddeloos geschooten, dat hy van besluit veranderde. Al zyn zeilen, en loopend wandt, zyn brassen, boelyns, draayreeps, fokkestagh, en tien hooftouwen werden stukken geschooten. Aan stuurboordt kreegh hy drie of vier schooten onder water, twee schooten door de groote mast, en de besaansmast was wel half af. Daar quam een koegel, die zyn' Opperschryver Paulus Adriaanszoon Klerk, een' Adelborst Bellechere, met een' matroos te gelyk wegh nam, en zyn' Trommelslager doodtlyk quetste. D'opperschryver Klerk was gewondt, zonder bloedt te laaten, en storf ettelyke uuren naa 't gevecht. De Heer de Ruiter ankerde onder 't geschut der Engelschen, en deê wat hy konde om tot zyn voorneemen te koomen. De Schoutbynacht van Nes, de Kommandeur de Wildt, en anderen, raakten wel een halve schoot beneden d'Engelsche scheepen, die geduurig vuur gaven: maar men kon hun niet genoegh genaaken; ten deele om de schaade die men leedt in zeilen en touwen, ten deele om de drooghte; zoo dat meest al de Hollandtsche scheepen aan den grondt stieten. 'T gevecht was kort en scherp, niet langer duurende dan anderhalf uur, tot dat de Hollanders, toen hunne zeilen en touwen meest stukken en t'onbruik waaren geschooten, tegens hunnen wil van d'Engelschen afdreeven, en buiten schoots ten anker mosten koomen. De Ruiter hadt acht dooden, en vyftien gequetsten, en daar onder eenige, die d'armen of beenen quyt of aan stukken waaren. Kapitein Sweers verloor zyn Schipper, en noch een man. D'andre scheepen hadden geen dooden, maar etlyke gequetsten. Eenigen meenen dat de Hollanders al d'Engelsche scheepen zouden hebben genoomen, indien ze aan hunne zeilen zoo niet waaren beschaadight: dan die schaade was niet voor te koomen, en zonder behoorlyke zeilaadje kon men hun niet genaaken: ook gaf de drooghte, gelyk gezeit is, groot belet. De Ruiter, oordeelende dat de voorzichtigheit van soldaat- en zeemanschap niet toeliet hier iet verders t'onderneemen, ontboodt den Krygsraadt aan zyn boordt, daar men terstondt besloot de beschaadigde scheepen op te redden, de lekken te stoppen, 't wandt te splitsen, en alles, zoo veel moogelyk was, weêr klaar te maaken, om zonder uitstel naar Matanino of Martinique te zeilen: dewyl de noodt hen daar toe dwong; want eenigen hadden groot gebrek van lyftoght en water; jaa daar waaren scheepen die slechts drie daagen waters, en eenige die gantsch geen water hadden, en van d'andere mosten worden verzorght. Ook kon men in al d'omleggende eilanden geen water genoeg bekoomen, behalven aan Martinique en Gardeloupe. Men vondt dan niet geraaden die waterplaatzen voorby te loopen: en zocht, zoo haast men zich daar hadt voorzien, op het spoedighste d'andre Engelsche eilanden aan te doen, en daar 't geluk te verzoeken. Dit besluit werdt straks te werk gestelt, en de vloot quam den eersten van May des avondts voor Martinique ten anker. Men begroette zekere batery of sterkte, die in 't Noorden van hun lag, met eenige eerschooten, daar naar behooren op werdt geantwoordt. Daarna zondt de Heer de Ruiter Graaf Jan van Hoorne, Jonker van Koeverden, en den Fiskaal de Witte met de sloep aan landt, om den Fran-

schen

De Ruiters schip werdt zeer reddeloos geschooten.

Men kan d'Engelschen niet genoeg naderen.

Dies moeten de Hollanders afdryven.

Men houdt Krygsraadt, en besluit naar Martinique te zeilen, en zich daar van water en andre behoefte te verzien.

30 *April.*

De vloot komt voor Martinique.

1 *May.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſchen Gouverneur den Heer Klodore mondeling te begroeten, met verzoek dat men eenige lyſtoght ten behoeve van de vloot zou moogen opkoopen. Dit werdt toegeſtaan, en de Gouverneur liet ter zelve tydt de Ruiter door eenigen van de zynen aan zyn boordt verwellekoomen. Hier verſtondt men, dat de Franſchen een Amerikaanſche Kompagnie hadden opgerecht, en daar door den koophandel met andere volken, tot groot verdriet der inboorlingen, verbooden. Men zagh hier nu eenige praauwen met Wilden aan boordt koomen, welker lichaamen roodt waaren geverſt, die koopere plaatjes door hunne ooren, ringen door hunne neus, en lang zwart hair hadden. Dees gingen, zoo wel vrouwen als mannen, moedernaakt. Des anderen daaghs braght men hier acht dooden, die voor de Barbados waaren geſchooten, onder 't loſſen van eenigh geſchut en musketten, ter aarde, en men bezorgde terſtondt dat 'er een groot deel kaſſave voor de vloot werdt gebakken. Dees kaſſave werdt gemaakt of getrokken uit de wortel van een houtſtruik, Manyok genoemt, die eerſt geſchilt, en daarna tot meel werdt geraſpt, daar men dan 't ſap, dat een fel vergift is, in zakken uitperſt. Dan werdt het, zonder 't zelve met eenig vocht te mengen, in een platte aarde pan, daar vier onder leit, gebakken, en naa 't bakken in de zon geleit; op dat het te meer drooge en te harder werde, om te langer te konnen duuren. Men maakt of kneedt het niet dikker dan een kleene vinger, of noch dunner, en gebruikt het voor broodt, dat zeer ſmaakelyk is, en niet ongezondt voor die 't zich gewendt te eeten. Ook liet men toen ten behoeve van de vloot veele boonen tot meel dorſchen. Ter zelver tydt verzocht de Gouverneur zeer ernſtelyk, dat men hem zeshondert pondt van 's Landts buskruidt zoude overdoen, 't honderdt tegens vyftig guldens te betaalen: 't welk de Ruiter, met toeſtemming van zynen Krygsraadt, inwilligde; dewyl men noodtwendig lyſtoght van 't landt moſt hebben, daar hy hun hinderlyk in kon zyn. Ook beloofde hy vyftig tonnen ſpek en vleeſch voor de vloot te leveren. Voorts werdt etlyke daagen alle vlyt aangewendt om water te haalen, de ſcheepen te krengen, te varkenen en te harpuizen, en elk kocht zoo veel lyſtoght als hy kon bekoomen. Geduurende dit verblyf der vloote aan dit eilandt, quam de Gouverneur met zyne echtgenoot, en veel eedelen aan de Ruiters boordt, die hem wel onthaalde, en in 't koomen en gaan met eerſchooten vereerde. Ook ging de Ruiter den volgenden dagh met d'andere Opperhoofden en ettelyke Kapiteinen by hem ter maaltydt, daar men hem groote eer en vriendtſchap bewees. Hier leggende liet men de gevange Engelſchen, die in Takorary, te Kormantyn, en op d'Engelſche ſcheepen van Tyler en Toorenburg waaren bekoomen, en op de vloot verdeelt, op hun verzoek, aan 't eilandt Martinique aan landt zetten, uitgezondert den geweezen Bevelhebber op Kormantyn Selwyn. Dit werdt te eer toegeſtaan, dewyl men vreesde, dat men zich, indien de reis wat lang moght duuren, met dit volk, door ſchaarsheit van lyſtoght, zou verlegen vinden. Den vyfden van May raakte de Ruiter met zyn ſchip, en de ſcheepen van den Viceadmiraal Meppel, en de Kapiteinen Sweers, Jan van Nes, Swart, Hendrik Adriaanszoon, en de behoeftfluit van Enno Doedeszoon Star, klaar en vaardig. Maar de ſcheepen van den Schoutbynacht Aart van Nes, van den Kommandeur de Wildt, de Schoutenbynacht van der Zaan en Haakswant, mitsgaders van de Kapiteinen Pomp en 't Hoen, moſten noch naar hunne kaſſave, of broodt, boonen en vlees, wachten. Derhalven beſloot de Ruiter, (weetende hoe veel aan de ſpoedt, on-

[Margin notes:]
1665.
De Gouverneur werdt begroet.
Acht dooden begraven.
Verzorging van lyſtoght.
Beſchryving van de kaſſave, het broodt der Karibiſche volken.
Zie Rochefort in zyn Hiſtorie van de Antilles. p. 104. 497. 498.
Eenig buskruidt aan den Gouverneur overgedaan.
2 May.
Die eenig ſpek en vleiſch aan de vloot levert.
De ſcheepen worden ſchoon gemaakt, en van behoefte voorzien.
4 May.
D'Engelſche gevangenen, behalven Selwyn, worden ontſlagen.
5 May.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ontrent zeeaanslaagen hing, en achtende dat de tydt hier dierbaar was) met de gereede scheepen voor uit te zeilen, en d'andre te laaten volgen. Hy noodde den Franschen Gouverneur, met zyn gemaalin en gevolg, noch eens op zyn schip ter maaltydt, nam van hem zyn afscheidt, en ging den zesten der maandt, vereerende het Fransch kasteel met etlyke eerschooten, daar ook op geantwoordt werdt, met de gemelde zes oorlogsscheepen, en 't fluitschip van Enno Doedes, t'zeil. Hy stelde zyn koers naar de lywaartste Engelsche eilanden; om te zien of hy daar eenige Engelsche scheepen zou konnen aantreffen, en veroveren. Den Schoutbynacht van Nes werdt belast, met d'andere scheepen, den volgenden dagh de vlag naar de reede van 't eilandt van Sint Christoffel, aan de haven van Baxstarre, te volgen; daar men elkanderen tot den twaalfden en dertienden der maandt zou inwachten. Tegens den avondt zagh men een Hollandtsche fluit, doch in Franschen dienst, die van Rochel quam, en, verpreidt werdende, te kennen gaf, dat de Hollanders met d'Engelschen in oopenbaaren oorlog waaren, doch dat de vlooten noch niet aan elkandere waaren geweest. Den volgenden dagh verstondt de Heer de Ruiter, uit een Hamburger boot, dat aan 't eilandt Nieves negen, en aan 't eilandt Montserratte vier Engelsche scheepen in laading laagen. Daarna ontmoette hy een Fransche boot, naar Sint Christoffel zeilende, dien hy by zich hieldt; om hem de gelegentheit te beneemen van d'Engelschen te waarschouwen. Den negenden quam hy aan Montserratte, staande onder 't gebiedt der Engelschen, een der Amerikaansche eilanden, die men Karibes of Antilles noemt, ten Zuidtwesten van 't eilandt Antigoa, en ten Noordtwesten van Gardeloupe gelegen. Hy zeilde met zyne scheepen 's morgens met den dagh den Zuidtoost baay in, genoemt Hastens baay: daar de Kapiteinen Swart en Enno Doedes, zonder een schoot te schieten, het Engelsch schip Afrika naamen, dat twintig stukken voerde, en met suiker en tabak was gelaaden. Dit was een der acht koopvaardyscheepen, te vooren aan Kabo Verde aangehaalt, ontlaaden, en daarna ontslaagen. Van daar zeilden de Hollanders naar de Gouverneurs baay, daar ze noch vier scheepen, en drie boots veroverden. Toen hier niet meer te doen viel zeilden ze straks naar 't eilandt Nieves, 't welk anderen Mewis noemen, en ook een der Karibische eilanden is, dat van d'Engelschen werdt bezeeten, daar ze ten zelven daage ten drie uuren na den middagh by de zuidthoek aanquaamen. Hier laagen vier kasteelen, een met acht, een met zes, een met vier, en een met twee stukken geschuts verzien. Zy zaagen zes Engelsche scheepen onder twee kasteelen, twee voor de Gouverneurs baay, en een groot schip met een kaper in Mortons baay leggen. Kapitein Swart nam de twee scheepen voor de Gouverneurs baay, naadien daar al 't volk uit vluchtte. De Ruiter en Kapitein Sweers zeilden naar Mortons baay, daar 't groot Engelsch schip, met de kaper, onder 't kasteel met vier stukken lagh: 't welk op de Ruiter en Sweers, dewyl ze naar de scheepen mosten oplaveeren, fel, en zonder ophouden, schoot: maar zy gaven op de twee scheepen zoo dapper vuur, dat ze insgelyks van 't volk werden verlaaten. De Ruiters sloep roeide terstondt, wel gemant, naar 't groot schip, daar ze niemandt vonden. Doch nadien men 't schip tegens 't landt en dicht onder 't kasteel op den grondt hadt gehaalt, en dat 'er veel waters in liep, (dewyl 't door 't schieten vry doornagelt was, en etlyke schooten onder water hadt) zoo werdt het van 't Hollandts bootsvolk, geen harts genoegh hebbende om de lekken, zoo dicht by 't ka-

6 May. De Ruiter zeilt met zeven scheepen voor uit naar d'andre Engelsche eilanden.

Tyding van den oorlog met Engelandt. *7 May.*

8 May.

Komt aan 't eilandt Montserratte. *9 May.* Daar vyf scheepen en drie boots worden verovert.

Van daar zeilt de Ruiter naar Nieves.

Twee scheepen verovert.

Een groot schip genoomen, en verlaaten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

't kasteel leggende, te stoppen, en 't van de grondt af te haalen, na dat ze daar wel anderhalf uur waaren in geweest, en al geplondert hadden wat ze bekoomen konden, schandelyk verlaaten: de Ruiter, toen ze weêr aan boordt quaamen, met een loogen paaijende, en zeggende, dat ze alle vlyt hadden aangewendt van 't schip los te krygen, maar dat het vol water liep, en voorts geheel op den grondt zonk. Maar d'Engelschen quaamen 'er 's nachts weêr op, pompten 't water met kracht uit, stopten de gaaten, kreegen 't vlot, en gingen eerlang daar meê t'zeil. De kaper werdt door 't volk van Sweers genoomen. Geduurende dat vechten werdt ook het kasteel door de Ruiters geschut zeer reddeloos geschooten, maar 't hadt ook zyn schip niet weinig getroffen. Zyn Bootsman, en noch een matroos, werden doodtgeschooten, en etlyke gequetst. Ondertusschen waaren de Viceadmiraal Meppel, de Kapiteinen Henrik Adriaanszoon, Jan van Nes en Jakob Swart, met d'andere zes scheepen, die onder twee kasteelen laagen, doende. Zy beschooten de kasteelen, en haalden, onder dat schieten, met hunne boots en sloepen, de zes scheepen binnen een pistoolschoot van 't landt. Dan een van de scheepen, door Meppels volk genoomen, werdt bevonden een Franschman van Sint Malo te zyn, en terstondt ontslagen. Voort werdt al het kleen vaartuig dat d'Engelschen daar hadden in den grondt gehaakt, en niet overgelaten van 't geen men bekoomen kon. Toen zeilden ze tot onder de zoutpannen van 't eilandt Sint Christoffel, en quaamen daar 's avonds ten tien uuren ten anker. Dit's een van de voornaamste der Karibische eilanden, dat ten deele by de Franschen en ten deele by d'Engelschen werdt bezeeten, ontrent een myl van Nieves gelegen. Met het aanlichten van den dagh gingen ze onder zeil naar Baxstarre, daar ze ten acht uuren, nevens hunne pryzen, met d'Engelsche vlaggen achter uit, ten anker quaamen: vereerende de kasteelen met etlyke schooten, daar met gelyke beleefstheit op werdt geantwoordt. De Fransche Gouverneur La Zale quam den Heer de Ruiter zelf begroeten. Daar laagen vier kleene Engelsche scheepen aan de groote reê onder de twee kasteelen, maar zy hadden alle hunne laading aan landt gebraght: zoo dat men 't onnoodig hieldt hen op de reede met geweldt aan te tasten. Ter zelver tydt stelde de Ruiter ordre, dewyl men hier, om de zes andre oorlogsscheepen in te wachten, most blyven leggen, dat men de goederen uit de pryzen zoude overhaalen. Alles werdt naagezien, aangeteekent, en in twee scheepen gelaaden; op dat men de buit, die meest in suiker en tabak bestondt, min verspreit by een hadde. Twee daagen daarna zagh de Ruiter op den middagh twee Engelsche scheepen onder 't eilandt Nieves koomen, daar hy 's avonts de Kapiteinen Sweers, Henrik Adriaanszoon, Swart, en Jan van Nes, met hunne fregatten naar toe zondt, om hen by nacht by te koomen; op dat zy 't niet zouden ontloopen. Hy verstondt toen ook van goeder handt, dat het groot Engelsch schip, 't welk hy onder Nieves meende in den grondt te hebben geschooten, (volgens 't bericht dat zyn volk, 't welk in 't schip was geweest, hem hadt gedaan) door d'Engelschen was geredt, en dat ze, de lekken hebbende gestopt, naar Jamaika waaren gezeilt, om daar 't schip weêr klaar te maaken. Daar op ontboodt hy zyn Stuurman, Schiêman, en den Quartiermeester, die als Bevelhebbers over 't bootsvolk met zyn boot en sloep aan 't schip waaren geweest, en dat eenigen tydt hadden ingehadt; hun aanzeggende wat hy daar van hadt verstaan. Zy poogden hun verzuim met den schyn van noodt te dekken, en hielden noch staande, *dat het schip* ge-

1665.

Een kaper genoomen.

Noch zes scheepen van 't landt gehaalt, en verovert.

De Ruiter zeilt naar Sint Christoffel.

En komt te Baxstarre. 10 *May.*

Ziet twee scheepen onder Nieves, daar hy vier fregatten naar toe zendt. 12 *May.*

Kryght bericht dat het schip, 't welk hy meende by Nieves in de grondt geschooten te hebben, daarna was geredt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *geheel in de grondt was, toen zy daar af moſten vluchten.* Doch hy zeide, dat d'uitkomſt der zaak het tegendeel toonde: hen beſtraffende, als onachtzaame luiden, die hun eer weinig hadden betracht, en 't gewonne ſchip uit vertſaaghtheit, buiten noodt, verlieten: daar by voegende, dat indien zy hem maar te kennen hadden gegeven, dat het ſchip niet gezonken was, hy daar met zyn ſchip op een kabel lengte hadt konnen by koomen, om daar een tou aan te brengen, en 't af te ſleepen. Maar nu hadden ze hem met hun onwaarachtig bericht misleidt. Des anderendaaghs † zagh men met den dagh de vier afgezonde fregatten dicht onder Nieves, en kort daar aan d'andre zes oorlogsſcheepen met het brandtſchip de Sinte Martha, die van Martinique quamen. Op den zelven dagh kreegh Kapitein Sweers het Engelſch ſchip, boven gemeldt, dat de Ruiter voor Nieves zoo lek hadt geſchooten, en van de veroveraars was verlaaten, in 't gezicht, en maakte daar jacht op. D'Engelſchen zochten hun t'ontzeilen, maar werden in 't kort achterhaalt, en door Sweers en 't Hoen verovert, die noch 's avondts met den prys op de reede van Baxſtarre by de Ruiter quamen. Dit ſchip, Nieves en Antigoa genoemt, was een pynas, groot ontrent tnegentig laſt, gelaaden met ſuiker, tabak, olyfantstanden en indigo. Ter zelver tydt verkocht de Heer de Ruiter, met goedtvinden van den Krygsraadt, ettelyke Engelſche genoome ſcheepen (om door de zelve op de verdre reize te min belemmert te zyn) aan de Franſchen, voor een party ſuiker: te weeten, de fluit de Samuel, door Kapitein Swart verovert, groot ontrent tzeventig of tachtig laſten, voor twaalfduizendt pondt ſuiker; den pynas Bonavontura, van gelyke grootte, door den zelven Swart genoomen, insgelyks voor twaalfduizendt pondt, en den pynas de Patentie, door Kapitein Sweers genoomen, groot ontrent vyfenvyftig laſten, voor vyftienduizendt pondt ſuiker. Den veertienden der maandt ging de Ruiter met de meeſte ſcheepen t'zeil naar Sint Euſtache, daar hy tegens den avondt ten anker quam. De Viceadmiraal Meppel bleef met vier ſcheepen op de reede van Baxſtar leggen, om noch eenige ſuiker voor de verkochte pryzen t'ontfangen, en de vlag ten eerſte te volgen. Het eilandt Sint Euſtache, tuſſchen Sint Chriſtoffel en Saba gelegen, wordt ook onder de Karibes of Antilles getelt, ſtaande onder 't oppergebiedt der Heeren Staaten der vereenigde Nederlanden, die den Heer Pieter van Ree, en zyne medeſtanderen, voortreffelyke koopluiden te Vliſſingen, den eigendom van dien toeſtonden, dewyl ze daar een volkplanting ‡ van Zeeuwen en Hollanders hadden opgerecht. Op dit eilandt vondt men 't alles in rep en roere; want de Zeeuwen, die hier 't bewindt hadden, de Hollandtſche ſcheepen ziende, meenden dat het Engelſche waaren, en dat ze 't op hen gemunt hadden. Men ſtelde hier terſtondt ordre om zoo veel boonen op te koopen als men kon bekoomen. De Heer de Ruiter voer zelf met eenigh gezelſchap aan landt, en bevondt dit eilandt, 't welk maar vyf mylen in zynen omring groot was, ſlecht van vruchten verzien, en zeer droog: want men hadt daar in vier maanden geen reegen gehadt. D'Opperbevelhebber van 't eilandt Pieter Adriaanszoon, en zyne Raaden, vertoonden te dier tydt aan den Heer de Ruiter en zynen Krysraadt, dat ze zich gántſch zonder buskruidt bevonden, en daagelyks den aanval der Engelſchen te verwachten hadden: verzoekende met eenig kruidt uit de vloot geholpen te worden. Hier op werdt goedtgevonden, hun zevenhonderdt pondt, tegens vyftig gulden 't honderdt, over te doen, om zich tegens d'Engelſchen te konnen verweeren. Dit geſchiedde op een wiſſelbrief, by

Beſtraft daar over eenigen van zyn volk, die 't hadden verlaaten, en hem met valſch bericht misleidt.

† 13 *May.*

Dat zelve ſchip werdt door Sweers en 't Hoen verovert.

De Ruiter verkoopt of verhandelt eenige pryzen voor ſuiker.

De meeſte Hollandtſche ſcheepen koomen voor Sint Euſtache.

14 *May.*

‡ *Colonie.*

De Ruiter vaart aan landt.

15 *May.*

De Gouverneur verzoekt buskruidt 't welk hem werdt toegeſtaan.

15 *May.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

by den Heer Ree te Vlissingen te betaalen. Den volgenden dagh verscheen de Viceadmiraal Meppel, met de Kapiteinen Sweers, Swart, Jan van Nes, en 't Hoen, de behoeftfluit, het brandtschip Martha, en vyf Engelsche pryzen, die men voor Sint Christoffel hadt gelaaten, voor Sint Eustache. Het scheepken Sint Joris, te vooren door Kapitein van Nes by Nieves genoomen, groot ontrent twintig lasten, doch ontlaaden, dreef van de reede, en kon, om dat het te licht geballast en te rank was, niet op laveeren: dies liet men 't volk daar af haalen, en 't scheepken, als onnut, in den brandt steeken en dryven. Het begost den volgenden nacht sterk te koelen, met grooten blixem en zwaaren reegen, en men zagh een orkaan te gemoet. Dit onweer, by d'inboorlingen der Karibische eilanden Ouragan genoemt, is het schrikkelykste dat iemant in dit gewest kan overkoomen. 'T is een felle t'zaamenspanning en worsteling van alle de winden, die in een etmaal, en zomwyl in minder tydt, al de streeken van 't kompas omloopen, en tegens elkandere aanwaaijen en uitbersten, met zoodaanig een ongestuimig geweldt, dat hemel en aarde schynen te vergaan. Die vreesselyke storm rukt de boomen met wortel met al uit d'aarde, bederst geheele bosschen, scheurt de rotsen van de bergen en werpt ze in de daalen, sloopt de gebouwen, verwoest de velden; en beroert de zee, der maate, dat ze zich met de lucht en heemel schynt te vermengen: slaat de scheepen op de kusten aan stukken als of het spaanderen waaren, of slingert ze in 't midde der zee tot dat ze bersten en verzinken. Deeze orkaanen, die in 't gemeen in de maanden van Julius, Augustus, of September ontstaan, en om 't zevende jaar plaghten te komen, werdt men nu, sedert eenigen tydt, tweemaal, ja zomwyle driemaal, in 't jaar gewaar. Dies hadt men groote reeden om voor zulk een storm, daar nu de gantsche vloot aan hing, te vreezen; te meer om dat de windt den volgenden morgen noch meer opstak: dan op den dagh ging ze leggen, en 't weêr bedaarde. Toen liet de Heer de Ruiter drie pryzen tegens den wal haalen: eerst een fluit, groot ontrent tzeventig lasten, door Kapitein Henrik Adriaanszoon verovert; daarna een pynas, door Kapitein Swart genoomen, groot honderdt lasten; en noch een scheepken, groot twintig lasten, door den zelven Henrik Adriaanszoon vermeestert. Deeze scheepen waaren leedig en gantsch onbruikbaar. Op dien zelven dagh verkocht hy noch drie pryzen: het fluitschip de Joffrou Anna, groot ontrent tachtig lasten, door den Kapitein Sweers by Nieves verovert, voor twaalfduizendt pondt suiker: de boot, genoemt Hartenvreê, groot tien lasten, door den Kapitein Henrik Adriaanszoon onder Montserratte genoomen, voor duizendt pondt katoen: en 't Spaansch fregatje, dat d'Engelschen voor een kaaper gebruikten, groot twintig lasten, door Kapitein Sweers onder Nieves vermeestert, voor drie duizendt pondt suiker. Daarna werdt beslooten, dat men Nieu-Nederlandt, door de schaarsheit der lyftoght, niet zou aandoen, maar den koers stellen naar Terra Nova, gemeenlyk Terre Neuf genoemt, om daar d'Engelsche scheepen op te zoeken, te veroveren of te vernielen. Ten dien einde ging de vloot ontrent den avondt onder zeil, nu sterk twintig zeilen: te weeten de twaalf oorlogsscheepen, de behoeftfluit de Kameel, de brander Martha, en vyf pryzen: d'Afrika, de Nieves en Antigoa, Sinte Barbera, 't Wapen van Engelandt, en de Koning Jakob, met noch een Rotterdammer koopvaarder, het Hart genoemt, die zich onder zyn geleide begaf. Men stelde op nieu ordre, daar zich elk naar zoude richten, om op de vlag te passen:

Meppel komt by de vlagh. 16 *May*.

Een Engelsch scheepken om zyn rankheit verbrandt. 16 *May*.

Beschryving der orkaanen.

Drie pryzen tegen de wal gehaalt. 17 *May*.

Noch drie pryzen verkocht. 17 *May*.

De vloot gaat t'zeil naar Terre Neuf. 17 *May*.

Ordre in 't zeilen. 19 *May*.

1665. en of iemant by ongeluk quam af te dwaalen, dan zou yder zyn best doen om Terre Neuf aan te doen, en de vergaderplaats zyn op de breedte van Kabo Rosso, of de Raze, den zuidelykſten uithoek van 't eilandt Terra Nova in Noordt Amerika, twee mylen buiten 't landt. Op de hooghte van byna eenentwintig graaden gekoomen, werdt goedtgevonden, het Engelsch schip, by Kapitein van Nes genoomen, genoemt het Wapen van Engelandt, om dat het slecht bezeilt was, voor af naar 't vaderlandt te zenden. Men beval den Kommandeur van 't schip, Andries Pieterszoon de Windt, den koers, achter Schotlandt om, naar Noorwegen tot voor Bergen te stellen, daar te verneemen hoe de zaaken met Engelandt stonden, en, oordeelende de zee voor hun veilig te zyn, dan d'eerste haven de beste van Hollandt te neemen; maar indien de zee onveilig waare, dan zyn best te doen om tot Hamburg of Embden te geraaken. Met dit schip zondt de Heer de Ruiter eenige brieven af, met een kort verhaal van zyne verrichting in Amerika. De vloot vervolgde haaren koers, met veel tegenwinden, stilte en mist, tot op den elfden van Junius, op welken dagh de Ruiter, beducht dat de scheepen door de dikke mist van elkanderen zouden raaken, den Krygsraadt aan zyn boort liet koomen, daar op nieu beslooten werdt, *dat men alle vlyt zoude aanwenden om Terre Neuf aan te doen, en daar d'Engelschen aan hunne scheepen, kasteelen, en goederen, alle moogelyke afbreuk te doen; mits hun zoo veel vaartuigen en lyftoght te laaten behouden, of te bestellen, dat ze in Engelandt of Nieu-Engelandt konden koomen. Voorts werdt vastgestelt dat yder naa 't uitwerken van den toelegh zich van water zou voorzien, om de reize, achter Schotlandt en benoorden Hitlandt om, naar 't vaderlandt te bevorderen: maar indien men door storm of mist, of 't breeken van masten, en rees, van elkanderen moght geraaken, dat dan de verzaamelplaats zou zyn aan het zuidtoosteinde van Fero benoorden Hitlandt: daar d'eerstaankoomende scheepen vyf dagen naar d'afgedwaalde zouden wachten: doch indien d'eerstaankoomende Kapiteinen daar verstonden, dat in de Noordtzee geen gevaar waare, ten aanzien van d'Engelschen, dan zouden ze hunnen koers in aller haast naar 't Vlie ofte Texel moogen stellen, en daar verstaande dat het voor de Maaze veilig was, dan zouden de scheepen, daar t'huis hoorende, derwaart, of naar Goerée moogen zeilen: doch indien men aan Terre Neuf, of elders onder weegh, moght verstaan, dat d'Engelschen met groote maght op de Noordtzee, of op de Hollandtsche kust waaren, dat men dan den koers van Fero een graadt benoorden Hitlandt om zou stellen, naar den hoek van Stadt, en zoo voort langs Noorweegen, tot buiten het Liedt van Bergen in Noorweegen, en daar trachten t'onderstaan of d'Engelschen zich met zoo grooten geweldt op de Hollandtsche kust onthielden, dat die de maght van deeze vloot zou overtreffen: in welken gevalle men zich met alle spoedt naar Bergen zou begeeven, daar zich van noodrust voorzien, en dan naader overleggen wat men hadt te doen.* Den dertienden der maandt quam de vloot op de hooghte van zesenveertig graden, en men kreeg eenig landt, naar gissing bewesten Kabo de Raze, in 't gezicht. De Heer de Ruiter riep den Krygsraadt by een †, en onderstondt, of iemant in dat gewest bekent was, maar hy vondt niemant. Men most dan in 't zeilen met het peilen der gronden, en andersins, zich voorzichtig voor banken en droogthen wachten. Hier zeilende, zaagen ze meenighte van groote vinvisschen, als Noordtkaapsche walvisschen, en men ving veel kabeljauwen: doch men zagh op

Een Engelsche prys, om zyn slechte zeilaadje, voor af naar Hollandt gezonden. 20 *May.*

11 *Jun.*

Naarder ordre by den Krygsraadt beraamt, daar zich de scheepen, van elkanderen afdwaalende, naar zouden richten. 11 *Jun.*

De vloot komt by Kabo Raze, en Terre Neuf. 13 *Jun.* † 14 *Jun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

op 't landt geen rook noch 't minste teeken van volk. Den vyftienden 1665. vermoedde de Ruiter benoorden den kaap of uithoek van Raze te zyn, en zagh een baay, die diep in 't landt liep, daar hy zyne sloep met volk liet inroeijen, maar zy vonden daar geen scheepen. Hy beval Kapitein Swart langs de kust te zeilen, die wel haast sein deed, en met zyne sloep een visschers boot nam. De Ruiter zeilde toen derwaart, ontrent een myl bezuiden de baay van Bulst, en verstondt uit den Meester of Schipper van de vischboot, door Kapitein Swart aan zyn boordt gezonden, dat in de baay van Bulst twee Engelsche scheepen laagen. Ontrent die tydt kreegen de Hollanders zomwylen hooge ysbergen in 't oogh; want het was hier in den zoomer zoo koudt, als by wintertydt in Hollandt. Dit groote eilandt van Terre Neuf, dat zeer vischryk is, en gantsch Vrankryk, Spanje, Italië, en andere landen van baakeljau verziet, leit in 't Noordtoosterdeel van Amerika, ontrent de kust van Nieu Vrankryk, en Kanada, aan den zeeboezem van Sint Laurens, op de Noorder breedte van achtenveertig graaden: en 't heeft, behalven de baay van Bulst, straks genoemt, noch verscheide baaijen en groote havens: onder anderen de Pretybaay, en de Baay van Sint Jan: daar, volgens 't bericht van den visscher, drie of vier Engelsche scheepen laagen. Hier op verdeelde de Ruiter de vloot in dryen, en beval den Kapiteinen Sweers en Swart in de baay van Bulst te zeilen, en Pomp en Jan van Nes in de Pretybaay. Hy zelf, met Meppel, Aart van Nes, de Wildt, Haakswandt, en van der Zaan, zette den koers naar Sint Jans baay, met last dat hem d'andre scheepen daar zouden volgen. Sweers en Swart naamen in de baay van Bulst twee Engelsche scheepen, 't een genoemt de Morgenstar, met sout, olie en wyn gelaaden, en 't ander de Maria Dione, t'eenemaal leedigh. In Pretybaay werdt door de Kapiteinen Pomp en Jan van Nes een Engelsch schip, doch zonder volk, en met weinig laading, genoomen. De Ruiter quam den zestienden 's morgens met zyn scheepen ontrent den uithoek, die ontrent een myl bezuiden Sint Jans baay leit, en raakte nevens de Wildt, Haakswandt, en van der Zaan, boven dien hoek: maar Meppel en Aart van Nes, 't Hoen, Henrik Adriaanszoon en Enno Doedes Star konden den hoek met de pryzen niet te boven koomen, en mosten wenden. De Ruiter raakte met d'andre drie scheepen ontrent den middagh binnen de baay met groot gevaar: want het gat was maar twee scheepslengten wydt, aan bey de kanten met klippen bezet: ook hadden d'Engelschen een kabeltou in 't gat gespannen om de roers der scheepen daar in te vangen. Maar de Ruiters sloep roeide voor uit, die het touw vischte en brak. Hy veroverde hier een Engelsch fregat schip, genoemt de Jonathan, groot ontrent tachtig last, met wat sout geladen, 't welk voor zes weeken uit Engelandt was gezeilt. Van der Zaan nam een leedig fluitschip van tsestig last, genoemt het zwarte Paardt: doch 't volk was uit beide de scheepen landtwaart in gevlucht. Barent Hom, Luitenant van den Kapitein en Schoutbynacht Haaxwandt, haalde d'Engelsche vlagh van 't landt, en werdt deswegen met vyfentwintig gulden vereert. Men vondt in dit eilandt niet dan arme ellendige menschen, maar veel visch, doch niet geheel droogh, daar men een deel van aan boort haalde: ook schoot het volk, dat van de Ruiters schip aan landt voer om te plonderen, twaalf verkens, en ving vyf of negen koebeesten. Den volgenden morgen zondt de Ruiter zyne sloep met twee Stuurluiden in zee, om den Viceadmiraal Meppel met d'andre scheepen in te lootsen. Zy quaamen korts daar aan binnen met twee pryzen, het een ge-

De Ruiter kryght bericht van d'Engelsche scheepen. 15 Jan.

Verdeelt de vloot in dryen. 15 Jun.

Twee Engelsche scheepen in de baay van Bulst verovert. En noch een schip in Pretybaay. 16 Jun.

De Ruiter zeilt met vier scheepen in Sint Jans baay. 16 Jun.

Daar twee scheepen worden verovert.

Meppel komt met d'andre scheepen en noch twee genoome pryzen in de baay.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. genoemt de Willemyne, groot vyfentwintig laſt, door Kapitein Henrik Adriaanszoon, het ander de Barbera, groot twintig laſt., door den Schoutbynacht Aart van Nes ten zelven daage genoomen, beide met lyftoght gelaaden, en onlangs uit Engelandt gekoomen. D'Engelſchen, die op deeze ſcheepkens waaren, zeiden, dat men in Engelandt d'aangehaalde Hollandtſche ſcheepen hadt ontſlaagen, en dat 'er noch goede hoop was om de geſchillen met de Hollanders by te leggen: doch dit was een valſch bericht, en ſcheen aangeleit op dat de Ruiter hen ook ontſloege. Maar men verſtondt uit andre Engelſchen, die op 't landt waaren, dat men in Engelandt alle ſcheepen hadt beſlagen, om te meer volks ten oorlog te konnen preſſen, 't welk oorzaak was dat men nu aan Terre Neuf zoo weinig ſcheepen vondt: dat de Kapitein Jan Bankert, met drie ſcheepen uit Zeelandt gezeilt, van d'Engelſche Konings ſcheepen, naa een lang gevecht, was genoomen: dat men den gemelden Bankert, ter zaake van voorgaanden dienſt, aan den Koning gedaan, zyn vrydom hadt geſchonken, en naar Zeelandt laaten vertrekken: maar dat het ander volk gevangen werdt gehouden: dat Thomas Allin, Bevelhebber over d'Engelſche vloot in de Straat, de Hollandtſche Smirniſche vloot voor Kadix, eenige tydt naa dat de Ruiter van daar was vertrokken, hadt aangetaſt, een ſchip in den grondt geſchooten, en twee ſcheepen vermeeſtert. Door 't neemen der bovengemelde Engelſche ſcheepen bequam men nu een goedt deel lekker Engelſch broodt, eenig vleeſch, erweten, en ooly, en aan 't landt vondt men goedt waater, en overvloedt van viſch: ook vong men daagelyks veel kabeljauwen in zee, en eens tweehondert in twee uuren tydts. Dit alles ſtrekte tot groote verfriſſing van 't volk der vloote. Te deezer tydt vondt men zich met het groot getal der Engelſchen, dien men hunne ſcheepen hadt benoomen, ontrent driehonderdt ſterk, verleegen; dewyl 't niet zonder gevaar was zoo veel vyandtlyk volk op de vloot te houden. 'T geen hier over voorviel ſtaat hier t'ontvouwen: te meer, om dat d'Engelſche Schryver, die de Ruiters Leven in 't kort beſchreef, zich niet ontzagh dat met de volgende woorden te verhaalen, *de Ruiter van de Barbados naar het Nieu gevonde Landt* † *zeilende, nam verſcheide koopvaardyſcheepen, beroofde de menſchen, en liet ze zonder lyftoght; een daadt onwaardigh voor den naam van zoo braaf een' man.* Doch de liefde tot de waarheit, de ziel der Hiſtorie, noodtzaakt my, (op dat men den Heer de Ruiter niet t'onrecht laake daar men hem met recht heeft te pryzen) het affchrift van 't beſluit, dat onder anderen op het ſtuk van die gevangenen den zeventienden van Junius werdt genoomen, en, door hem, en andere leeden van zyn' Krygsraadt, te dier tydt met eigen handen onderteekent, noch in weezen is, hier van woordt tot woordt in te voegen, luidende als volght,

Valſch bericht van d'Engelſchen.

Ander bericht.

De vloot bekomt eenige lyftoght.

Men is met het groot getal der Engelſche gevangenen verlegen.

† *Terra Nova.*

Onwaarheit de Ruiter nagegeven.

The Life of de Ruiter. p. 42.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Jan Korneliszoon Meppel, Viceadmiraalen, Aart van Nes Schoutbynacht van Hollandt en Weſtvrieslandt, de Kommandeur Gideon de Wildt, de Kapiteinen als Schoutenbynacht Leendert Haaxwandt en Willem van der Zaan, mitsgaders de verdre Kapiteinen en Krygsraaden,

Hebben op heeden gereſolveert en vaſtgeſtelt, gelyk de zelve doen by deezen, dat men alhier in Sint Jans baay aan Terra Nova niet zal brandtſtichten, alzoo d'inwoonders zeer armelyk leeven, jaa zoo armelyk als menſchen konnen leeven: maar dat zich yder van viſch en brandthout zal verzien, en ook van water: dat men het beſte Engelſch ſchip den

Affchrift van het beſluit, by hem en den Krygsraadt genoomen, daar het tegendeel uit blykt.

17 Jun.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den Jonathan in der yl klaar zal maaken, om met ons te neemen: als 1665.
mede dat men den Engelschen gevangenen drie kleene scheepen, een van Pleymuiden, een van Dartmuiden, en een van Barnstable, zal laaten behouden, om hen (nadien zy over de driehondert sterk zyn) naar Engelandt, of Nieu-Engelandt, over te voeren. Dat men hun ook voor vyf weeken victualie † *zal medegeeven: te weeten, vyfduizendt vyfhondert pondt broodt, dryentsestig sakken erweten, vierentwintig oxhoofden mout, om bier te brouwen, met twee groote ketels; noch twee oxhoofden spek, vier tonnen vleesch, een oxhooft brandewyn, en twintig vischlynen met haare haaken, en eenige netten: 't welk alles aldus is geresolveert, om de behoeftigheit en armen standt dezer menschen.*

† Lyftoght.

Aldus gedaan en vastgestelt in 't Landts schip den Spiegel, in de baay van Sint Jan aan Terra Nova, den xvij van Junius, MDCLXV. en was onderteekent *Michiel Adriaanszoon de Ruiter, J. K. Meppel, Aart van Nes, Govert 't Hoen, Henrik Adriaanszoon.*

Laat nu al de werelt uit dit affschrift vry oordeelen, of men dus doende met d'Engelsche gevangenen niet handelde naar den regel der reedelyke liefde, die van de menschen afvordert, dat ze anderen zullen doen gelyk ze wenschen dat men in gelyke gelegentheit met hun moght doen: jaa dat meer is, en verder gaat, en den Christenen betaamt, of dit niet was de vyanden in hunnen noodt spyzen: want dewyl de Ruiter uit hunne eige getuigenis eenigszins wist, wat vyandtschap d'Engelschen, zelfs in Europa, door bevel des Konings, tegens de Hollanders pleegden, zoo moght hy 't gantsche Engelsche volk, volgens 't recht des oorlogs, voor vyanden houden. Doch al waaren deeze luiden vyanden, men hadt evenwel reeden om zich over hunne ellenden t'erbermen. Des anderen daaghs liet de Ruiter ses stukken geschuts, schietende acht pondt yzer, die d'Engelschen op 't landt hadden, van daar haalen, en in een der genoome scheepen, tot ballast, laaden. Ter zelver tydt was men vlytig bezich om al de scheepen klaar te maaken, en brandthout en water te haalen: ook beval de Heer de Ruiter zynen Bevelhebberen en Kapiteinen, zich gereedt te houden om te zeilen. Den volgenden dagh liet hy, volgens 't besluit den zeventienden genoomen, drie scheepkens aan de gevange Engelschen overleveren, om zich daar mede naar Engelandt of Nieu-Engelandt te begeeven: te weeten, de Barbera, door den Schoutbynacht van Nes; het swarte Paardt, door den Schoutbynacht van der Zaan; en de Willemyne, door den Kapitein Henrik Adriaanszoon, gelyk verhaalt is, verovert: ook werden ze met de lyftoght, boven gemeldt, tot hun genoegen verzorght, en daarna ontslaagen. De Ruiter meende 's morgens t'zeil te gaan: doch het werdt stil, en kort daarna quam de windt uit der zee, en men most blyven leggen. Naa den middagh verscheenen de Kapiteinen Jan van Nes en Pomp in de Sint Jans baay by de vloot, verhaalende, dat ze 't Engelsch schip, by hen in de Pretybaay genoomen, naa dat ze daar alles hadden uitgelicht, hadden verbrandt, dat ook de matroozen op 't landt eenige huiskens hadden geplondert en in brandt gesteeken. Des anderendaaghs, den twintighsten der maandt, deê de Ruiter sein om onder zeil te gaan, en raakte gelukkelyk buiten de baay, stellende den koers naar de baay van Bulst, om naar de Kapiteinen Sweers en Swart te verneemen. Daar koomende vonden ze geen scheepen, maar met het kricken van den volgenden dagh zaagen ze vier zeilen, wel vier mylen verre in zee, daar ze jacht op maakten, 't welk d'afgedwaalde scheepen van Sweers, en Swart, en hunne twee pryzen waaren,

Geschut van 't landt gehaalt. 18 *Iun.*

Alles tot het vertrek vervaardigt.

Drie Engelsche scheepkens worden aan de gevange Engelschen overgegeven.

Ook worden ze met lyftoght verzorght. 19 *Iun.*

De Ruiter vertrekt met de vloot uit Sint Jans baay. 20 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. deeze Engelsche scheepkens, de Morgenstar, en de Maria Dione, in de baay van Bulst by hen genoomen, bevondt men gantsch onbequaam en onbezeilt te zyn, 't grootste was wel vyfentwintig jaaren oudt, en hadt niet dan oude zeilen: dies werdt by den Krygsraadt beslooten, dat men ze beide, om de vloot van die belemmering t'ontslaan, in den brandt zou steeken: 't welk terstondt, naa dat men uit het eene eenige laading van zout, olie en wyn hadt gehaalt, in 't werk werdt gestelt. Sedert zocht de Ruiter met de gantsche vloot, nu sterk negentien of twintig zeilen, (het Rotterdamsch koopvaardyschip, boven gemeldt, daar onder gereekent) zyne reize naar de eilanden van Fero, en voort naar 't vaderlandt te vorderen. Hy stelde zyn' koers Oosttennoorden aan, en Oostnoordtoost, zeilende met redelyken voortgang. Den lesten dagh der maandt vondt hy zich op de hooghte van zesenvystig graaden en een half, en beriep toen, terwyl het stil werdt, den Krygsraadt aan boordt: met hun overleggende hoe men zich, binnen de paalen van Europa koomende, ontrent d'onderdaanen van den Koning van Engelandt zou draagen. De last der Heeren Staaten, van den twaalfden December des voorleeden jaars, braght wel mede, dat men den Engelschen alleen afbreuk zou doen buiten Europa: maar men hadt nu uit d'Engelschen aan Terre Neuf zelfs verstaan, dat zy d'onderdaanen van hunne Hoog. Moog. aller weegen namen, daar ze die konden aantreffen, en 't was zeker dat de Heeren Staaten hun geen nader ordre op de reize konden toezenden: doch de wet der natuur leerde hun, verstonden ze, klaar genoeg, dat men de geenen, die 's Landts ingezeetenen en onderdaanen beschadigen, met kracht moght tegengaan, waar men die kon aantreffen: en op dien grondt werdt by den Krygsraadt verstaan, *dat men met 's Landts vloot den onderdaanen van den Koning van Engelandt alle moogelyke afbreuk zou doen, zoo wel binnen als buiten de paalen van Europa; dewyl zy luiden de Hollanders overal naamen: maar dat men eenige Engelsche scheepen neemende die zoo weinig zou beschaadigen als moogelyk waar, en zoo opbrengen: op dat de Heeren Raaden ter Admiraliteit daar over nader moghten oordeelen.* Voorts werdt beslooten, dat de verzaamelplaats, indien men door storm, mist, of 't breeken van masten of rees, van elkandere moght raaken, zou zyn aan het Zuidtoosteinde van d'eilanden van Fero. Ter zelver tydt werdt Kapitein Jakob Swart, voerende 't fregat Edam, en den Luitenant van Kapitein Jan van Nes, die 't bevel hadt over 't Engelsche schip Sinte Barbara, de best bezeilste scheepen der gantsche vloot, verlof gegeven, dat ze by dagh oft nacht, by klaar weêr, een stuk weeghs voor de vloot zouden zeilen, doch niet verder dan dat ze by mistig weder bequaamelyk by de vlag konden koomen: hun verder bevelende, alle Engelsche scheepen, die ze konden bezeilen, by de vlagh te brengen, en, by d'eilanden van Fero koomende, alle vlyt te doen om kondtschap van den toestandt der zaaken, tusschen Engelandt en Hollandt, van 't landt te bekoomen. Ook werdt ordre gestelt, nadien men eenige lyftoght uit d'Engelsche scheepen by Terre Neuf hadt bekoomen, dat men voortaan, naar ouder gewoonte, weêr driemaal 's daaghs voor 't volk zou schaffen. Dit vondt men noodig: op hoope dat de reis niet lang zou duuren, en op dat de matroozen en soldaaten te beter gehardt en gemoedt zouden zyn, om de langduurige ongemakken der zee uit te staan, en den vyanden, indien men ze moght ontmoeten, 't hooft te bieden.

Twee Engelsche scheepen, om haar onbezeiltheit, verbrandt. 21 *Iun.*

De vloot vordert reis.

Overlegging hoe men zich ontrent d'Engelschen binnen de paalen van Europa zal draagen.

De Ruiter besluit met zyn Krygsraadt hun ook binnen de paalen van Europa afbreuk te doen. 30 *Iun.*

Laat twee van de bezeilste scheepen een stuk weeghs voor de vloot zeilen, om kondtschap te bekoomen. 30 *Iun.*

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

ACHTSTE BOEK.

Terwyl de Viceadmiraal de Ruiter in Afrika aan Kabo Verde, en op de Goudtkust van Guinea; in Amerika aan de Karibische eilanden, en aan Terre Neuf, den last der Heeren Staaten gelukkig uitvoerde, vielen ontrent het vaderlandt verscheide zaaken voor, betreffende de twist met d'Engelschen, (hier boven † ter loops aangeroert) die zoo bloedigen oorlog baarde als ooit by menschen gedenken ter zee werdt gevoert: en daar te deezer plaats iet van staat te melden; om dat by die gelegentheit de Ruiter eerlang tot den hoogen top van 't gebiedt of bestier over 's Landts oorlogsvloot werdt verheven. D'Engelschen hadden een groot getal Nederlandtsche scheepen in zee aangehaalt, of in hunne havenen (daar ze van zelf, van geen vyandtschap weetende, waaren ingeloopen) beslaagen, en verklaart verbeurt te zyn: zonder te vooren eenige aankundiging van oorlog gedaan, of brieven van represalie, of schaaverhaaling, uitgegeven te hebben ‡. Aan de zyde der Heeren Staaten hadt men, om den oorlog voor te koomen, of in zyne geboorte te smooren, meer dan eens aangebooden, dat men al d'Engelschen, die op hunne ingezeetenen iet te zeggen of te eischen hadden, door de gewoone rechtbanken en Gerechtshooven goedt en kort recht zou laaten genieten. Een van de voornaamste klaghten der Engelschen raakte de scheepen genoemt Henry Bonavontura en Bona Esperance †: een zaak die men over lang hieldt afgedaan te zyn ‡. Doch dewyl eenigen dit werk, ten tyde van het leste verdragh, met den Koning in 't jaar zestienhonderdt tweeëntsestig gesllooten, weêr ophaalden, was men, om zyne Majesteit te believen, in het vyftiende punt ‡ over een gekoomen, dat de geenen, die zeiden in de gemelde twee scheepen schaade geleeden te hebben, *hun begonnen proces vermoghten te vervolgen* *. Maar nu viel 'er verschil over de Latynsche woorden *Poterint litem inceptam prosequi*. De Heeren Staaten verstonden ‡, dat d'eischers zich behoorden te richten aan de gewoone rechtbanken, en het proces in de gewoone formen te vervolgen: doch d'Engelschen poogden die woorden eenen anderen zin te geven, en eischten, dat de Staaten die zaak zelf zouden afdoen, zonder hen aan de gewoone rechtbanken te wyzen †. Hier over hadt men veel woordenstrydt: maar om dit geschil ten einde te brengen, hadden de Heeren Staaten by geschrift aangebooden *, dat ze dees zaak wilden stellen en verblyven aan 't oordeel en d'uitspraake van het Parlement van Parys, of van eenig ander onzydig Hof van rechte ‡. Doch naar dit voorstel werdt niet geluistert. Ontrent andere verschillen kon men elkanderen al zoo weinig verstaan. Ook weet men, dat wegens de Heeren Staaten werdt

Verhaal van zaaken, geduurende de Ruiters tocht ontrent het vaderlandt en Engelandt voorgevallen.

† *p.* 286.

Veele Hollandtsche scheepen by d'Engelschen aangehaalt, beslaagen en verbeurt gemaakt.

‡ *Aitzema* XLV. 351.

Aanbiedingen der Heeren Staaten om den oorlog voor te koomen.

† *Zie Aitzema* XLIV. 78.

‡ *Zie Aitzema* XLII. 902.

‡ *Aitzema* XLII. 911. 917.

* *Poterint litem inceptam prosequi.*

‡ *Zie Aitzema* XLIV. 95. 76. 72. 73.

† *Zie Aitzema* XLIV. 70.

* *Zie Aitzema* XLIV. 289. XLV. 376.

‡ *Iustitie.*

Verdere aanbieding der Heeren Staaten.

1665. werdt voorgeſlaagen en aangebooden, dat men, om de vreede te houden of te treffen, al wat men wederzydts van elkandere hadt genoomen zou wedergeven: of indien Engelandt meende, dat het daar zyn reekening niet by zou konnen vinden, dat men dan aan d'eene en aan d'andere zyde zou behouden al wat men hadt genoomen. Dit werdt aangebooden eer men noch kon weeten, wat men in de vergelegė geweſten moght hebben verovert. Doch alle voorſlaagen werden afgeweezen, en 't beſluit van oorlog te voeren ſcheen onveranderlyk.

Uit een' brief der Staaten, in December aan den Koning van Grootbritanje geſchreeven

Ten bleef niet by 't geen in Afrika en in Amerika (daar men den Hollanderen de ſtadt Nieu Amſterdam, en geheel Nieu Nederlandt, hadt afgenoomen †) was geſchiedt, men heeft hun ook op de Spaanſche kuſt vyandtlyk bejegent. De rykgelaade Hollandtſche koopvaardyvloot, die men van Smyrna verwachtte, werdt voor Kadix in Spanje door zeven Engelſche oorlogsſcheepen, onder 't gebiedt van den Kommandeur Thomas Allin, den negenentwintighſten van December des verleeden jaars, onvoorziens beſprongen: toen de Kapitein Pieter van Brakel, Kommandeur der drie oorlogsſcheepen, die de vloot geleiden, in 't begin van 't gevecht werdt doodtgeſchooten. Hier was 't dat de Schipper Jan Reilofszoon van Hoorn, ('t welk hier ingelaſcht zy tot roem van des mans dapperheit, tot noch toe in geen Hiſtorie naar waarde gemeldt) voerende het koopvaardyſchip den Koning Salomon, zich alleen tegens vier Konings ſcheepen, die hem omcingelden en van alle kanten met geheele laagen beſchooten, een geruimen tydt, met groote onvertſaaghtheit, hoopende op ontzet, verweerde, zonder dat 'er een eenig ſchip het roer wendde om hem te hulp te koomen, tot dat hem, genoeghzaam in onmaght leggende, (want alles was reddeloos geſchooten) een der Engelſche Konings fregatten aan boordt klampte en veel volks overſmeet, die, naa een lang gevecht, alles aan ſtukken kapten. Doch toen 't bovenſchip al verovert was, weerde hy zich noch lang uit den overloop, maar hy moſt zich, eenige ſchooten onder water hebbende, eindelyk opgeeven. Dan 't ſchip (door dien men etlyke geſchutpoorten, die ſtukken geſchooten waaren, niet toe kon krygen) zonk terſtondt, met wel honderdt Engelſchen, die ten grooten deele verdronken. Jan Reilofszoon bergde zich met eenige weinigen in de ſloep, (want 'er was geen kans om de groote boot over boordt te krygen, dewyl de groote ree met het zeil daar op was gevallen) en quam ter naauwer noodt in een Engelſch fregat. Dus ontſonk den Engelſchen de buit van dat ryke ſchip: en zy bequaamen van de gantſche vloot niet dan twee ſcheepen, die, buiten ordre, voor uit waaren gezeilt. Dit alles geſchiedde buiten aankunding van oorlogh, en evenwel werdt de Schipper Jan Reilofszoon naar Engelandt gevoert, en daar jaar en dagh gehouden †. Op de tyding van dat beſpringen der Smyrniſche vloot, den vierentwintighſten van Januarius ter vergadering van de Heeren Staaten Generaal, door 't leezen van zekeren brief, bekent gemaakt, werdt by hunne Hoogmoogentheden (gemerkt de meenighvuldige vyandtſchap by d'Engelſchen, eerſt in Afrika en Amerika, en nu ook binnen de paalen van Europa, tegens hunne onderdaanen gepleeght) eindelyk beſlooten, dat ook d'oorlogsſcheepen van den Staat alle Engelſche ſcheepen, het zy ten oorlog of ter koopvaardy toegeruſt, zelfs mede binnen de paalen van Europa, desgelyks zouden aantaſten, vermeeſteren en opbrengen: ter tydt toe dat de Koning van Grootbritanje de gepleegde vyantſchap zou hebben doen vergoeden, of dat daar over eenigh verdragh zou zyn getroffen: beveelende aan d'Admiraali-

† *Zie Aitzema* XLIV. 64.. 193.

D'Engelſchen beſpringen de Hollandtſche Smyrniſche vloot voor Kadix.

29 Dec. 1684.

Zie Aitzema XLV. 353.

Groote dapperheit van Jan Reilofszoon, die zich met zyn koopvaardyſchip tegens vier Konings ſcheepen verweert, tot dat hy zinkt.

† *Zie Aitzema* XLV. 373. 386.

De Heeren Staaten beſluiten dat hunne oorlogsſchepen ook d'Engelſchen alle afbreuk zouden doen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

raaliteiten ettelyke lichte fregatten in der haast in zee te zenden, en alle 1665.
d'Engelschen dieze konden aantreffen te bevechten en te veroveren. Ondertusschen werdt zoo wel in de vereenighde Nederlanden als in Engelandt een maghtige oorlogsvloot toegerust. De Heeren Staaten van Hollandt, te dier tydt verscheide punten overweegende, raakende 't gebruyk † en versterking van 's Landts vloote, tegens 't voorjaar in zee te brengen, en 't geen tot goedt beleidt over de zelve zou konnen strekken, hebben, om gewichtige redenen, goedtgevonden en verstaan, dat de vloot met meerder en achtbaarder Hoofden dan voorheenen zoude worden bestelt: en dat men tot dien einde drie L. Admiraalen zou verkiezen, een onder 't Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze, een onder dat van Amsterdam, en een onder dat van Westvrieslandt en 't Noorderquartier. Volgens dat besluit verkooren de Heeren Staaten den Viceadmiraal Egbert Meeuszoon Kortenaar tot L. Admiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze, den Viceadmiraal Michiel de Ruiter tot L. Admiraal onder 't Kollegie van Amsterdam, en den Viceadmiraal Jan Korneliszoon Meppel tot L. Admiraal onder 't Kollegie van Westvrieslandt en 't Noorderquartier. Dus werdt de Ruiter buiten zyn weeten, en in zyn afweezen, (want hy was te dier tydt noch op de goudtkust van Guinea) van 's Landts hooge Overheit voor zyne trouwe diensten beloont, en tot het L. Admiraalschap gevordert.

De Staaten van Hollandt vinden goedt dat men 's Landts vloote met achtbaarder Hoofden zal voorzien.

24 Ian.

† *Employ.*

29 Ian. Kortenaar, de Ruiter en Meppel worden door de Staaten van Hollandt tot L. Admiraalen verkooren.

De Heeren Staaten van Zeelandt naamen in dat aanstellen van drie L. Admiraalen geen genoegen. Zy spraaken daar van als van een nieuwigheit, die men niet kon invoeren dan met gemeene toestemming van al de Provincien. Ook vertoonden ze dat de Staat t'allen tyde niet dan een L. Admiraal hadt gehadt, en dat men gemeenlyk die waardigheit aan den Viceadmiraal van Hollandt hadt opgedraagen, en verstonden, dat, by 't afzyn of sterven van den zelven, de Viceadmiraal van Zeelandt zyn navolger in dat ampt most zyn, en 't gebiedt hebben over de gantsche oorlogsvloot. De Staaten van Hollandt daarentegen vonden niet geraaden, dat het gebiedt over de vloot by een Zeeuw zoude worden gevoert, zoo lang als 'er een Hollandtsch L. Admiraal, die 't gebiedt kon hebben, zou overigh zyn: met dat ooghmerk hadden ze drie L. Admiraalen in hunne Provincie gestelt. De lastbrief voor de Ruiter tot het L. Admiraalschap, den negenentwintighsten van Januarius getekent, daar hy noch in etlyke maanden geen kennis van hadt, was van deezen inhoudt,

Die van Zeelandt neemen in 't aanstellen van drie L. Admiraalen geen genoegen. Hunne redenen. *Zie Aitzema* XLV. 460. Inzichten der Staaten van Hollandt.

De Staaten van Hollandt en Westvrieslandt. Alzoo wy om goede en seer pregnante redenen, den dienst van den Staat in 't generaal, en van deeze onze Provincie in 't particulier, zonderlinge in deeze conjunctu-re van tyden en zaaken, ten allerhooghsten betreffende, goedtgevonden hebben te procederen tot electie van een Luitenant Admiraal der voorschreeve onze Provincie, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit, resideren-de tot Amsterdam, Doen te weeten: dat wy, om de goede kennisse die wy hebben, en getuigenisse ons gedaan van den persoon van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Viceadmiraal onder het voorschreeve Kollegie, en van zyne getrouwigheit, vroomigheit, naarstigheit en kloekmoedigheit in 't stuk van den oorlooge te water, den zelven onthouden, gestelt en gecommitteert hebben, onthouden, stellen en committeren mitsdezen tot onzen Luitenant Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, onder het Kollegie ter Admiraaliteit voornoemt. Gevende hem dienvolgende volkoomen maght, authoriteyt en speciaal bevel, den voorschreeven staat als Luitenant Admiraal voortaan te houden, te exerceren en te bedienen, dee-

Kommissie voor de Ruiter tot L. Admiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit te Amsterdam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *zer Landen en onze vyanden te vervolgen, krenken en beschaadigen, by alle middelen en manieren hem moogelyk zynde; mitsgaders, zoo veele in hem is, goede toezicht te hebben, dat de zee, rivieren en binnewateren vry ende veylig gebruikt moogen werden, goede wachten te doen houden tegens alle invasien en toghten, die eenige vyanden op ofte in deeze Landen zouden willen doen; en voorts in 't generaal en particulier alles te doen dat een goedt en getrouw Luitenant Admiraal van den voorschreeven Lande schuldig en gehouden is te doen. Waar op, en van zich wel en getrouwelyk te quyten, de voornoemde de Ruiter gehouden wordt den behoorlyken eedt in onze handen te doen: welken eedt gedaan zynde, verzoeken wy alle Koningen, Vorsten, Prinsen en Heeren, haare Admiraalen, Stadthouderen, Gouverneurs, Officieren, Magistraten van de Republyken, steeden, en andere onze ofte deezes Staats Geallieerden en goedtgunstigen, den meergemelden de Ruiter in 't geene deezen zynen last en commissie aangaat, alle goede bevorderinge, hulpe, en bystandt te bewyzen; ordonneren en beveelen ook allen Officieren, Bevelhebberen, en allen andere krygsluiden, te water en te lande, onder onze gehoorzäamheit staande, den meergemelden de Ruiter voor onzen Luitenant Admiraal voorschreeven te erkennen, houden en respecteren, zoo dat behoort, op de peenen en straffen daar toe staande, ende werdt ons 't zelve aangenaam. Ende dit alles by provisie en tot onzen kennelyken wederzeggen. Gegeven in den Haage, onder onzen grooten zegele hier aan doen hangen, den negenentwintigsten January, in 't jaar onzes Heeren en Zaligmakers duizendt zes hondert vyfentsestig.*

J. DE WIT. Vt.

Ter ordonnantie van de Staaten,

HERBERT VAN BEAUMONT.

D'andre Opperhoofden over 's Landts vloot.

Door 't verkiezen van Kortenaar, de Ruiter en Meppel tot L. Admiraalen, viel ook eenige verandering onder d'andre Bevelhebbers der vloote. De Schoutbynacht Aart van Nes werdt tot Viceadmiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze verkooren, en de Kapitein Jan de Liefde tot Schoutbynacht. De Schoutbynacht Kornelis Tromp werdt Viceadmiraal onder 't Kollegie van Amsterdam, en de Kommandeur de Wildt werdt gestelt tot Schoutbynacht in de plaats van Tromp. Kourt Syverts Adelaar, door zyne manhafte daaden tegens de Turken vermaardt, en nu in dienst van den Koning van Denemarken, werdt tot Viceadmiraal onder 't Kollegie van Westvrieslandt en 't Noorderquartier verkooren: doch hy bedankte den Heeren Staaten voor d'eere, door die verkiezing aan hem beweezen, en daarna bequam de Schoutbynacht Volkert Schram het Viceadmiraalschap, en den Kapitein Frederik Stachhouwer het Schoutbynachtschap van Westvrieslandt en 't Noorderquartier. Daarna gaf men ook den Viceadmiraal Johan Evertszoon den tytel van Luitenant Admiraal van Zeelandt.

De Heer van Wassenaar tot L. Admiraal Generaal over de vloot van den Staat gestelt.

Maar de Heer van Wassenaar, L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, werdt by hunne Hooghmoogentheeden, in deezen toght, tot L. Admiraal Generaal, of Opperhooft, over de geheele zeemaght van den Staat aangestelt, met ordre, dat by zyne aflyvigheit of ziekte, hem de L. Admiraal Kortenaar in 't oppergebiedt zou volgen.

De Heeren Staaten verbieden de vaart.

Te deezer tydt heeft men in de vereenigde Nederlanden den ingezeetenen alle vaart by plakkaat verbooden †: op verbeurte van schip en goedt, of de waarde van dien; 't zy dat het schip moght genoomen worden,

† *Zie het Grootplakkaatboek 3 deel. p. 291-293.*

1665.

den, of behouden t'huis koomen [1]. In 't byzonder verboodt men den uitvoer van allerley gereedtschappen en vischtuig tot den walvischvangst vereischt [2], en al de vaart en visschery op Groenlandt [3]: desgelyks de groote en kleene visschery, en 't inbrengen van haaring of gezoute visch [4]. Dus zocht men te meer volk voor d'oorlogsvloot te bekoomen, en de Nederlandtsche scheepen buiten gevaar te houden. Ook werden om 't volk tot dapperheit aan te moedigen veel grooter belooningen en pryzen op het veroveren der Engelsche scheepen en 't afhaalen der vlaggen gestelt, dan ooit voorheenen †. Men beloofde by plakkaat, den tienden van Maart geteekent, dat niet alleen de geenen, die een Engelsch oorlogschip, in een ontmoeting of gevecht van wederzydts vlooten, zouden veroveren, het veroverde schip met het geschut, touwerk, en ankers, en al het vorder gevolg en aankleven van dien, zouden hebben en behouden: maar dat ook de geenen, die het schip van den eersten Engelschen Admiraal zouden veroveren, boven het schip en den aankleeven van dien, tot een belooning van hunne dapperheit zouden genieten de somme van vyftigduizendt gulden; voor ieder schip van d'andere Admiraalen dertigduizendt gulden; voor ieder schip der verdere Opperhoofden twintigduizendt gulden; voor alle d'andere oorlogscheepen, voerende veertig stukken en daar boven, tien duizendt, en voor ieder minder oorlogschip, kitsen en jachten daar onder niet begreepen, zesduizendt gulden. Voor 't afhaalen van de vlagge van boven, van den eersten Admiraal, zou men tot een loon genieten tweeduizendt ryksdaalders, of vyfduizendt gulden; voor de bovenvlaggen der andere Admiraalen duizendt ryksdaalders; voor de vlaggen der voorstengen vyfhondert ryksdaalders; voor de vlagge der bezaansmast driehonderdt ryksdaalders, en voor de vlagge van achteren honderdt ryksdaalders. D'aanvoerders der branders, een vyandtlyk oorlogschip vernielende, zouden daar over een gerechte derdepart van de belooning aan 's Landts oorlogscheepen, gelyke vyandtlyke scheepen veroverde, toegevoeght, tot een loon genieten. Byzondere persoonen, op hunne kosten eenige branders uitrustende, werdt gelyke belooning toegezeit. Die een' vyandtlyken brander, in postuur zynde om eenig oorlogschip van den Staat te beschadigen, zou vernielen, werdt daar voor zesduizendt gulden tot een belooning toegeleit. D'ingezetenen en liefhebbers des vaderlandts, die ten dienst van 't Landt, scheepen ten oorlog zouden toerusten, om zich onder 's Landts vloot te vervoegen, en den vyanden afbreuk te doen, zouden voor het veroveren van scheepen en 't afhaalen der vlaggen, en andersins, tot een belooning van hunne genegentheit, getrouheit en kloekmoedigheit, over yder voorval noch eens zoo veel genieten, als ten aanzien van 's Landts oorlogscheepen was vastgestelt. Ook werden byzondere belooningen belooft aan de geenen, die eenige oorlogscheepen, in gevaar wezende, zouden ontzetten, of verovert wordende herneemen: ook aan de geenen die buiten een algemeen gevecht een Engelsch oorlogschip zouden veroveren. Voorts werdt belooft, dat de weduwen en kinderen der gesneuvelden, tweemaal zoo veel als hunne mannen en vaders zouden hebben genooten, zou worden toegeleit, en dat ze in de buit en belooning zouden deelen met een dubbelde handt. Ook zouden de gestelde belooningen worden betaalt, al waar 't dat de veroverde scheepen moghten koomen te zinken of te vergaan, en niet binnen de havenen opgebraght te worden. Hierentegen werdt tot meerder verzekering der dappere Helden, en tot afschrik der kleenmoedigen vastgestelt, dat al de geenen, die

1. 26 *Ian.*
2. 26 *Ian.*
3. 14 *en* 30 *Maart.*
4. 2 *April.*

† *Zie p.* 53.

Groote belooningen op het veroveren der Engelsche scheepen en 't afhaalen der vlaggen gestelt.

Zie het Grootplakkaatboek 3 deel. p. 223. *en Aitzema* XLV. 355. 369.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. die eenig oorlogschip van den Staat aan d'Engelschen zouden overgeven, by den Scheepskrygsraadt, en alle andere Rechteren, met der doodt, zonder eenige genaade of verschooning, zouden worden gestraft: dat ook al de hooge of mindere Bevèlhebbers, die met hunne scheepen, buiten vermoeden, zonder verlof of bevel van den Admiraal, van de vlag moghten afloopen, desgelyks met der doodt, zonder verschooning, gestraft zouden worden... Korts daarna werdt ook by plakkaat van hunne Hoog. Moog. den zeventienden van Maart geteekent, een nieuwe lyst van de belooning voor de geenen die in 's Landts dienst moghten verminkt worden, bekent gemaakt, op de volgende wyze:

Straffe, gestelt over de kleenmoedigen, en verlaaters der vlagge.

Nieuwe ordre en lyst aangaande de belooning der verminkten. *Zie het Groot plakkaatboek 3 deel. p. 226.*

		Guld.
1	*Voor het verlies van beide d'oogen.* — —	1500.
	Voor het verlies van een oogh. — — —	350.
2	*Voor het verlies van beide d'armen.* — —	1500.
	Voor het verlies van den rechter arm. — — —	450.
	Voor het verlies van den slinker arm. — —	350.
3	*Voor het verlies van beide de handen.* — —	1200.
	Voor het verlies van de rechter handt. — —	350.
	Voor het verlies van de slinker handt. — —	300.
4	*Voor het verlies van beide de beenen.* — —	700.
	Voor het verlies van een been. — — —	350.
5	*Voor het verlies van beide de voeten.* — — —	450.
	Voor het verlies van een voet. — — —	200.

Voor andere verminktheden zou men iet genieten ter bescheidenheit van de Kollegien ter Admiraaliteit. Ook werdt belooft, dat de geenen die in 's Landts dienst zoodaanig zouden worden verminkt, dat ze onbequaam zouden zyn om zich te konnen geneeren, of iet te doen tot hun eigen onderhoudt, een zilvere dukaton ter weeke, t'hunner begeerte, hun leeven lang geduurende, zou toegevoeght worden: en dat andere mindere verminktheden naar gelang zouden worden betaalt. Verscheide andere plakkaaten (aangaande het verbodt van 't inbrengen der Engelsche waaren †; den handel van d'onderzaaten der Bontgenooten en vrienden, op de havenen van Engelandt ‡, en over andere zaaken) zyn ontrent deezen tydt uitgegeven, die ik kortheits halven voorby gaa. In deezen standt der dingen liet de Koning van Grootbritanje den vierden van Maart ouden., of den veertienden nieuwen styl, door zyne Herauts of Wapendraagers en Krygsbooden, met groote pleghtigheden, by trompettengeklank, in de voornaamste straaten van Westmunster en Londen, zekre verklaaring afkundigen, by welke onder anderen bekent werdt gemaakt, *dat de Staaten der vereenighde Provincien, ten aanzien van hunne ordre aan de Ruiter gegeven, d'eerste aanvechters †, of pleegers van vyandtschap, waaren: en dat zoo wel d'Engelsche vlooten en scheepen, als andre scheepen, die by brieven van Marque ‡ van den Hartogh van Jork, Hooghadmiraal van Engelandt, last * zouden ontfangen hebben, met de scheepen der vereenigde Provincien, ofte van eenige hunner onderzaaten, wettelyk zouden moogen vechten, en de zelve vermeesteren, en neemen. Voorts verbiedende aan alle volken, geene goederen van contrabande ⸸ in de vereenigde Provincien te brengen: met verdre verklaaring, dat alle scheepen, van wat volk het zou moogen zyn, eenige goederen of persoonen der zelve Provincien in hebbende, ontmoet zynde, en genoomen wordende, verklaart zouden worden prys te zyn:* ook

† *26 Ian.*
‡ *Zie Aitzema XLV. 429.*

Verklaaring des Konings van Grootbritanje tegens de Staaten der vereenigde Nederlanden, en hunne onderzaaten. *Aitzema XLV. 368, 370.*

† *Agresseurs.*
‡ *Schaverhaaling.*
* *Commissie.*
⸸ *Verboode waaren.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

ook alle goederen, van wat volk het zou moogen zyn, die in eenig ſchip, toekoomende de gemelde Staaten, of hunne onderzaaten, zouden gelaaden zyn.. Uit dit ſchrift kon men zien hoe hoog de Ruiters tocht (die de Heeren Staaten op rechtmaatige redenen hielden gegrondt te zyn, en by alle gelegentheden hadden verdaadight †) in Engelandt werdt opgenoomen. Het affchrift van de gemelde verklaaring en afkunding, te Londen gedaan, zonden de Heeren Staaten aan alle Koningen, Republyken, Prinſen, Moogentheeden ‡, en ſteeden in Europa, die belang hadden in het ſtuk van den koophandel: met een brief, dienende om te toonen dat die verklaaring ten hooghſten onrechtmatig en van quaaden gevolge was, ſtrekkende tot een geheel verderf van den koophandel: nadien men zoo doende alle ſcheepen zou aanhaalen en opbrengen, onder tytel en dekſel van te willen onderzoeken of daar ook Nederlandtſche goederen in waaren gelaaden; waar door men nergens met vreede zou moogen vaaren: derhalven hadden ze die onrechtmaatigheit met kracht tegen te gaan, en men vertroude, dat ze niet genegen zouden zyn om zich, uit vreeze van de maght der Engelſchen, tot zoodaanige onverdraagelyke lydtzaamheit te voegen, en alzoo hunne onderzaaten ook aan de zyde der Nederlanders t'onderwerpen 't geen zy van d'Engelſchen alreedts hadden geleeden, of noch zouden lyden: want als men de Nederlandtſche oorlogſcheepen, of kaapers, diergelyken laſt gaf, dan zouden ze wel haaſt verneemen wat ongemakken en ſchaade zy daar over zouden hebben te lyden.

† *Zie Aitzema* XLV. 360. 366. 367.

De Staaten zenden die verklaaring met een' brief aan alle Koningen, Republyken, Vorſten en ſteeden.

Zie Aitzema XLV. 371.

‡ *Potentaten.*

Daarna werdt tegens den negenentwintighſten van April in de vereenigde Nederlanden alomme een vaſt- en bededagh gehouden, om Godt voor den welſtandt des vaderlandts te bidden. Ook zyn daarna, op het voorſtel der Heeren Staaten van Hollandt, weekelyke bededaagen beraamt: met laſt om een ſtichtelyke predikatie en een yverig gebedt te doen: ten einde dat Godt alle onheil en ongeval, 't welk deeze landen, vermits den droevigen oorlog, waar in de Staat met de naagebuuren was ingewikkelt, ſcheen over 't hooft te hangen, genaadiglyk geliefde af te wenden, en de beraadtſlaagingen der geenen, die iet tot verderf of naadeel der vereenigde Nederlanden moghten trachten t'onderneemen, te ſchande te maaken, en voorts zynen zeegen over den Staat en des zelfs inwoonderen, tot noch toe zoo overvloedig beweezen, goedertierentlyk te verlengen †.

Vaſt- en bededagh, en daarna weekelyke bededaagen, in de vereenigde Provincien gehouden.

In 't einde van May liep de Nederlandtſche vloot, onder den Heer van Waſſenaar, in zee, ſterk over de honderdt oorlogſcheepen, behalven de branders, jachten en galjoots. De vloot der Engelſchen, die weinig daagen te vooren in zee raakte, beſtondt uit zevenentnegentig, of, zoo anderen zeggen, honderdt en vyftien ſcheepen van oorlog, met ontrent twintig branders, en veele kitſen. Zyne Koninghlyke Hoogheit, de Hartog van Jork, Hooghadmiraal van Engelandt, die 't oppergebiedt over d'Engelſche vloot was opgedraagen, hadt men, niet lang geleeden, tegens den Heer Michiel van Goch, Gezant der Heeren Staaten aan 't Hof van Engelandt, hooren zeggen, *dat hy 't was, die zelfs over d'Engelſche zeemaght 't gebiedt zou voeren: en dat hy gemoedight † was, om voor d'eere van 't volk en 't recht der kroone tegens de Hollanders te vechten: dat hy d'yver, die al 't ryk daar voor betuigde, met zyn bloedt en leven zou ſtyven ‡, en de fortuin waagen.* Prins Robert, Eduardt Montagu, Graaf van Sandwich, de Viceadmiraalen Johan Lauſon, Chriſtoffel Mings, Georg Askue, en andere vermaarde Zeeoverſten verzelden hem op deezen toght. In de Hollandtſche vloot hadt de Heer van Waſſenaar ook verſcheide

† *Continueeren.*

De Nederlandtſche vloot komt in zee.

Zie Aitzema XLV. 443.

Desgelyks d'Engelſche.

Zie Aitzema XLV. 382. 444.

Wikkeforts Hiſt. liv. XV.

Zie ook Aitzema XLIV. 95.

† *Gereſolveert.*

‡ *Secondeeren.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ſcheide mannen van groote ervaarentheit en kloekmoedigheit onder zyne vlagge: de L. Admiraalen Kortenaar, Johan Evertszoon, en Stellingwerf, ook den Viceadmiraal Kornelis Tromp, en andere Bevelhebbers van naame. Nu kom ik tot den bloedigen zeeſlag, die tot naadeel van de Hollanders en hunne bondtverwanten uitviel. Den veertienden van Junius, raakten wederzydts vlooten, ontrent tien Duitſche mylen Noordtooſttennoorden van de ſtadt Leſtoffe, in de Noordtzee, aan elkandere. Zommigen melden † dat de Hollanders twee daagen te vooren, den windt, die in de zeeſlaagen veel kan geeven of neemen, van d'Engelſchen hadden, zonder zich daar van te dienen. Maar nu liep de windt Zuidelyk, en hun tegen. Dit gaf den Engelſchen merkelyk voordeel, dat ze niet verzuimden waar te nemen. 'T gevecht begon met het aanbreeken van den dagh, en eenige Neêrlandtſche ſcheepen queeten zich manlyk. Anderen hielden zich buiten 't gevaar, en ſchooten ſlechts van verre. Doch ontrent twee uuren naa den middagh ſprong de Heer van Waſſenaar, L. Admiraal Generaal van de vloot, met zyn ſchip d'Eendraght, dat vierentachtig metaale ſtukken, en vyfhondert mannen voerde, door zyn eigen buskruidt in de lucht, zonder dat men weet of het door 's vyandts vuur, of door 't verzuim der zynen werdt veroorzaakt. De L. Admiraal Kortenaar, dien 't gebiedt over de vloot, naa Waſſenaars doodt, toequam, was in 't begin van 't gevecht, 's morgens ten vyf uuren, aan een kanonſchoot geſneuvelt, en zyn ſchip dreef daarna, gelyk als zonder roer, door de vertſaaghtheit van den Stuurman, dien 't gebiedt was toebetrout, van den vyandt af. Dit, en inzonderheit het ſpringen van Waſſenaar, (met zulk een' afgryſſelyken donder en blixem van buskruidt, dat de heemel ſcheen te kraaken, en d'afgrondt zich te openen) veroorzaakte zulk een ſchrik en onorde in 's Landts vloot, dat de meeſte ſcheepen de vlucht naamen, en d'andere volgen moſten: en 't gaf zommigen vremdt dat zich d'Engelſchen van dat voordeel niet meer dienden, twyffelende, of 't hun aan kennis of beleidt ontbrak. Drie Nederlandtſche ſcheepen, aan elkanderen verwardt, werden door een' Engelſchen brander aangeſteeken, en te gelyk verbrandt. D'Engelſchen veroverden ook etlyke ſcheepen, en zommige naa groote tegenweer, en bewys van dapperheit: zoo dat den Engelſchen 't voordeel dat ze bevochten dier ſtondt. Zy verlooren in deezen ſlagh hunnen Viceadmiraal Johan Lauſon, en den Schoutbynacht Sanſum, mannen van dapperen bedryve, en noch vyf perſoonen van hoogen ſtaat en waarde, te weeten, de Graaven van Falmouth, Portlandt, Marleborough, den Baron Muskerry, en den Heer Boyle, tweeden zoon van den Graaf van Burlington. Ook werdt een van hunne ſcheepen, de Charity of de Liefde genoemt, met zesenveertig ſtukken verzien, door den Kapitein Johan de Haan verovert, en in Texel opgebraght. Behalven den Heer van Waſſenaar, en Kortenaar, ſneuvelden ook de L. Admiraal van Vrieslandt, Auke Stellingwerf, de Kapitein Johan Bankert en eenige andere Bevelhebbers van naame. Ontrent achtenvyftig of tſeſtigh ſcheepen, weeken naar Texel, en quaamen, met den Viceadmiraal Tromp, (die zich in 't gevecht dapper hadt gequeeten) door d'Engelſchen van verre gevolght, daar binnen. Zeventien of achtien ſcheepen liepen in 't Vlie, en noch twaalf of dertien in de Wielingen, in de Maaze en in Goereê. Uit welk getal men licht kan afneemen wat ſcheepen in de handen der Engelſchen waaren vervallen: derhalven werdt van zommigen geoordeelt, dat d'onorde in de vloot grooter was geweeſt, dan de nederlaage,

Zeeſlagh tuſſchen de Hollanders en d'Engelſchen.

Zie Aitzema XLV. 379-384. 446-448.

† *Zie Aitzema* XLV. 448.

De Heer van Waſſenaar, L. Admiraal Generaal, ſpringt met zyn ſchip in de lucht.

Kortenaar doodtgeſchooten.

Memoires by Da. Lloyd. p. 105. 678. 648. *Aitzema* XLV. 382.

Het grootſte gedeelte van 's Lands vloot wykt naar Texel, en andere ſcheepen naar 't Vlie, de Maas, en Zeelandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ge, en dat de vermindering van achtbaarheit meer ſmertte dan 't verlies van ſcheepen en menſchen. De L. Admiraal van Zeelandt, Johan Evertszoon, die met zyn ſchip in de Maaze was ingekoomen, werdt in den Briel, door 't graauw, dat gemeenlyk naar d'uitkomſt der zaaken, en niet naar waarheit, oordeelt, hem beſchuldigende van kleenhertigheit, in 't water geworpen, en liep groot gevaar van te verdrenken, tot dat hy door ettelyke ſoldaaten werdt ontzet. Ook verantwoordde hy zich zelven, eerſt voor de Heeren Staaten in den Haage, en daar naa voor de Gemagtigden en den Krygsraadt in Texel, dermaate, dat men zich genoodtzaakt vondt zyne kloekmoedigheit en beleidt, in den ſlagh betoont, te pryzen †. Daarnaa begoſt men onderzoek te doen op de Kapiteinen en andere Bevelhebbers, die d'eerſte in 't vluchten waaren, en de meeſte rampen, en 't binnenloopen der vloote veroorzaakten. Zommigen hadden op hunne ſcheepen noch dooden, noch gequetſten, noch ſchooten onder water, noch ſchaade aan rondthout of anderſins. Hier over werden eenige in hechteniſſe genoomen, en eindelyk drie Kapiteinen, ter zaake van vertſaaghtheit, ter doodt verweezen, en met musketten doorſchooten. Drie andere Kapiteinen werdt den deegen, door beuls handen, voor de voeten gebrooken, en men verklaarde hen eerloos en onbequaam om 't Landt ooit dienſt te doen, twee werden van hunnen dienſt gezet. D'Opperſtuurman van wylen den L. Admiraal Kortenaar moſt met den ſtrop om den hals de ſtraf der anderen aanſchouwen: voorts werdt hy eerloos verklaart, en gebannen, zonder ooit weer in 't landt te moogen koomen, op peene van de galg. Dus ſtrekte de ſtraf van weinigen om al d'anderen tot het betrachten van hunnen plicht te beweegen. D'uitkomſt van 't gemelde zeegevecht baarde in de Vereenigde Nederlanden droefheit en rouw, en in Engelandt groote blydtſchap. De hoop der vreede liep nu meer en meer te rug, en de voorſpoedt ſcheen groote zaaken te belooven, en voor te hebben. Ook dorſt zeeker Engelſch Heer (die toen noch zyn verblyf in den Haage hadt) korts naa den zeeſlagh, in een vol gezelſchap, deeze taal voeren, *Eer twee jaaren ten einde loopen zal men niet een ſchip meer uit Hollandt zien vaaren.* Doch ik weet van goeder handt dat de Heer Pieter de Groot, te dier tydt Raadtpenſionaris der ſtadt Amſterdam, die zyne woorden hoorde, daar ſtraks dit antwoordt op gaf, *Koninghryken en Republyken te veranderen, of uit te roeijen, is een werk dat Godt, d'Opperheer, alleen aan zich behoudt.* Men zag ook in Engelandt eenige penningen, die in dit jaar, 't zy voor of naa den zeeſlag, geſlaagen werden, waar op aan d'eene zyde des Konings afbeelding ſtondt, met dit omſchrift, CAROLUS A CAROLO MDCLXV, dat is, *Karel Karels zoon*, 1665. en aan de d'andere zyde het beeldt van *Britannia*, of *Engelandt*, met dit byſchrift, QUATUOR MARIA VINDICO, welke woorden eigentlyk beteekenen, *Ik beſcherm vier zeen*, of, zoo 't zommigen uitleggen, *Ik eigene my vier zeen.* Op een andere penning, wat vroeger geſlaagen, ſtondt des Konings beeldt, met dit ſchrift, CAROLUS II. D. G. M. BR. FR. ET. HIB. REX. dat is, *Karel de tweede, door Godts genaade Koning van Grootbritanje, Vrankryk, en Yrlandt:* en op d'andere zyde een groot toegeruſt ſchip, zeilende in de zee, met dit byſchrift, NOS PENES IMPERIUM, dat is, *By ons is het gebiedt.* Hier by quam noch een derde gedenkpenning, vertoonende aan d'eene zyde des Konings aangezicht, naam en tytels, en aan d'andere zyde zyne beeltenis op een' zeegenwaagen met vier zeepaarden voortgetrokken,

1665.

† *Zie Aitzema* XLV. 453. 460.

Eenige Kapiteinen en anderen worden ter zaake van kleenhertigheit, of plichtverzuim, geſtraft.

Zie Aitzema XLV. 460. 465.

Trotſe woorden.

Wys antwoordt.

Penningen in Engeland geſlaagen.

1665. ken, en een vloot in 't verschiet, daar deeze woorden onder stonden, ET PONTUS SERVIET, MDCLXV, dat is, *Ook zal hem de zee ten dienst staan*, 1665. In Hollandt toonden de Heeren Staaten een wonderbaare standtvastigheit, en ongekneusden moedt, in de gemeene verslaagentheit over de tegenspoedt. Men heeft, zonder uitstel, in al de Zeeprovincien met ongemeene yver en vlyt gearbeidt om 's Landts vloot weêr te herstellen, en te versterken: te meer, om dat men wist dat d'Engelschen zee hielden, en op de Ruiter, dien men daagelyks te gemoet zagh, pasten. In Texel, daar de meeste scheepen laagen, werdt de toerusting der vloote door de Heeren Gemaghtigden van hunne Hoog. Moog., inzonderheit door den Raadtpensionaris van Hollandt, Johan de Wit, met groote wakkerheit, en onvermoeide naarstigheit, bevordert: daar 't anders geschaapen stondt dat ze noch langen tydt aan de wal, of binnen de zeegaaten zou blyven leggen. Maar terwyl men hier meê bezich was, viel 'er eenige beraadtslaaging over den Gebieder, dien men over de vloot zou stellen. Veele wierpen 't oogh op den Viceadmiraal Tromp. Maar eenige misverstanden, tusschen de Heeren Staaten, of hunne Gemaghtigden, en hem gereezen, (toen hy, naar den slagh, met het grootste gedeelte der vloote, niet tegenstaande hunne aanmaaning van zee te houden, binnen Texel liep, en daarna over de Kapiteinen, op zyn aandryven gevangen, als rechter weigerde te zitten) en 't onderling onbenoegen, daar op gevolght, en by anderen genoegh gemeldt*, braght zommigen in twyffel of men hem 't gebiedt over de vloot in handen zou geven, of niet. Men hadt groot betrouwen op zyne onvertsaagde kloekmoedigheit, en wist hoe zeer hem de matroozen beminden: doch eenige Heeren, inzonderheit in Hollandt, waaren zwaarhoofdig: uit reedenen van staat, meenende dat hy zyne Hoogheit, den Heere Prinse van Oranje, die toen uit alle hooge bedieningen werdt gehouden, te veel genegentheit toedroegh. Maar de verstandighsten verstonden, dat men geen ander boven zyn hooft kon stellen, zonder hem gevoelig ongelyk te doen. Om hem dan tot geen vertwyffeltheit te brengen, en echter de geheele vloot niet in zyne maght te laaten, werdt eindelyk goedtgevonden, dat men drie Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. in zee zou zenden, met volle maght om 't oppergebiedt in de vloot te hebben: en dat men den Heer Tromp, (die nu † ook door de Heeren Staaten van Hollandt tot L. Admiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze, in de plaats van Kortenaar, was verkooren) onder 't opperbeleit van de gemelde drie Gevolmaghtigden, 't gebiedt over de vloot zou geven. De drie Gemaghtigden, die met volmaght over de vloot werden gestelt, waaren de Heeren Rutger Huigens, Gedeputeerde in de vergadering der Staaten Generaal wegens Gelderlandt, een Heer die den ouderdom van achtentzeventig jaaren bereikte; Johan de Wit, Raadtpensionaris van Hollandt, en Westvrieslandt, en Johan Boreel, Burgermeester der stadt Middelburg. Deeze drie Heeren lieten zich gewillig tot dien gevaarlyken last gebruiken, en toonden zich bereidt om hun leven ten dienst van 't vaderlandt, nevens den minsten matroos der vloote, rustig te waagen ‡. De L. Admiraal Tromp, zich schikkende naar dat besluit, toonde grooten yver in 't bezorgen van 't geen aan hem stondt, op dat hy de vloot weêr spoedig in zee moght brengen. Maar toen al de scheepen byna gereedt en klaar waaren, om uit te loopen, ontfing men in Texel tyding dat de Heer de Ruiter in de Eems was aangekoomen, 't geen groote verandering bybraght. De Ruiter, op dat wy 't verhaal zyner reize, daar wy hem lest

De vloot werdt op nieu toegerust.

Beraadtslaaging over den persoon, dien men 't opperbevel over de vloot zou betrouwen.

Den Viceadmiraal Tromp daar toe voorgeslaagen.

* *Wikkeforts Hist. liv.* XV. *en Aitzema* XLV. 447. 454. 457.

Inzichten op zyn persoon.

Men besluit drie Gevolmagtigden van den Staat met hem in zee te zenden.

† 23 *Jul.*

Hy wordt L. Admiraal onder 't Kollegie van de Maaze.

De Heeren Rutger Huigens, Johan de Wit, en Johan Boreel tot Gevolmaghtigden over de vloot gestelt.

‡ *Zie Aitzema* XLV. 468.

1665.

Vervolg van de Ruiters herwaartreizé.

lest lieten, hervatten, vervolgde zynen koers, in 't einde van Junius, naar d'eilanden van Fero. Maar verscheide rampen hielden hem op. De scheepen van de Kapiteinen Pomp en 't Hoen werden zoo lek, dat zy 't niet langer konden gaande houden. Pomp most zyn galjoen by de woeling, en zyn boeghspriet voor 't fokkestag afzaagen, en zyn voorbramsteng afneemen: Kapitein Sweers verloor zyn fokkemast, boegspriet, en groote steng. Dies most men hun te hulp koomen, en van alles, zoo veel doenlyk was, verzien. De Heer de Ruiter voer zelf met zyne sloep aan 't boordt van Sweers, en braght hem een steng, die voor een fokkemast werdt opgerecht: ook bleef hy eenige uuren by 't werk, dat hy met yver voortdreef, tot dat alles klaar was. Toen maakten de scheepen weêr meer zeil. Den dertienden van Julius quam de vloot op de hooghte van eenentsestig graaden, en toen werdt beslooten, d'eilanlanden van Fero van de noordtkant aan te doen, indien de windt daar toe wou dienen: en zoo niet, dat men die dan van de zuidtkant zou aandoen, en echter op de tweeëntsestig graaden houden, tot naader ordre. Den negentienden quaamen ze by d'eilanden van Fero, of Farre, vystien in getal, tusschen Yslandt en Hitlandt geleegen, onder 't gebiedt van den Koning van Denemarken, en zaagen den monniksklip, die aan 't zuidteinde van 't eilandt Sudro een half myl van 't landt leit, daar ze bezuiden om zeilden. De Ruiter schoot een schoot met grof geschut, op dat eenige schuiten van 't landt zouden komen, om kondtschap van den toestandt der zaaken met d'Engelschen te krygen: maar men zagh noch huizen, noch teeken van menschen op 't landt, noch schuiten afkoomen. Toen riep de Heer de Ruiter de Hoofthevelhebbers en Kapiteinen aan zyn boordt. Hier werdt overwoogen wat koers dat men zou houden. Men hadt niemant in de vloot die daar was bedreeven, en de stroom liep hier zoo sterk, dat men die met geen topzeils koelte kon doodt zeilen: dies was 't gevaarlyk zich met een zwaar schip tusschen deeze eilanden te begeeven. Ook vondt men niet geraaden eenig schip derwaart te zenden, vreezende door de groote mist, die daar daagelyks valt, van elkandere te raaken. Dies werdt beslooten, dewyl men de windt Westzuidtwest hadde, dat men naar 't Noordtoosteinde van Hitlandt zou zeilen, en zoo voort naar Stavanger, dat ten Zuidtoosten van Bergen in Noorweegen leit, en daar naar tyding uit het vaderlandt verneemen. Daarna werdt by den Krygsraadt een ordre beraamdt, daar elk zich, indien men met d'Engelschen in gevecht moght raaken, naar zoude richten. Onder anderen werdt beslooten, dat men eenige Engelsche Konings scheepen veroverende, de zelve, indien ze reddeloos wierden geschooten, 't volk daar uitneemende, in brandt zou steeken; op dat men zyn eigen volk by een zou houden, en de genoomene scheepen niet weêr in handen van d'Engelschen laaten vervallen: voorts dat men, in gevalle van zwaar gevecht, als 'er geen kans was om d'Engelsche pryzen te laaten ontvluchten, en dat men die niet kon beschermen, de zelve, op een sein daar toegestelt, desgelyks in den brandt zou steeken. Den eenëntwintighsten passeerden ze beoosten Hitlandt, met groote mist, en den volgenden dagh waaren ze tusschen Hitlandt en Noorweegen. Derhalven vonden ze geraaden, dewyl de windt Noordtwest woey, hunnen koers naar 't Jutsche rif en 't oosteindt van 't Sandt te stellen; op hoope van daar eenige visschers, oft andre scheepen in 't vaarwaater te vinden, en tyding te bekoomen. Maar dien zelven dagh ontmoette hun een galjoot van Huisduinen, de Verloore zoon genoemt, dat ge-

13 Jul.

De vloot komt, by de eilanden van Fero. 19 Jul.

De Ruiter pooght eenige kundtschap te bekoomen, maar vergeefs.

Ordre beraamt, daar zich elk, indien men in gevecht moght raaken, naar zou richten. 20 Jul.

De vloot tusschen Hitlandt en Noorweegen. 22 Jul.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. De Ruiter ontmoet een galjoot, afgezonden om alle koopvaarders te waarſchouwen, 22 *Jul.* En verſtaat de ramp 's Landts vloot overgekoomen. Beraadtſlaaging daar over gehouden. 22 *Jul.*

gevoert werdt door den Schipper Simon Janszoon, die door de Gemaghtigden der Heeren Staaten over de zeezaaken, leggende in 't nieuwe Diep, ontrent den Helder, met brieven van den vyfentwintighſten Junius was afgezonden, ſtrekkende om alle aankoomende Hollandtſche koopvaardyſcheepen, met naamen die uit Ooſtindie werden verwacht, voor d'Engelſchen te waarſchouwen: hun beveelende, dat ze in Noorweegen zouden inloopen. De Schipper verhaalde aan de Ruiter, hoe de zeeſlagh met d'Engelſchen op den dertienden van Junius was afgeloopen: dat de Heer van Waſſenaar was geſprongen, Kortenaar geſchooten, drie ſcheepen verbrandt, drie of vier, of meer, genoomen, de reſt gevlucht, en dat veele Kapiteinen zich gantſch quaalyk hadden gedragen. Op dees gewichtige tyding riep de Heer de Ruiter zyn' Krygsraadt by een, en ley terſtondt in beraadt werwaart men zou zeilen. Hier werdt verſtaan, dat d'ordre van den Galjootſchipper, in een' open brief begreepen, alleen ſprak van de koopvaarders te waarſchouwen, en geen gewagh maakte van d'oorlogſcheepen: daar men nochtans wel wiſt wat ſcheepen uit Guinea werden verwacht: dat derhalven de Heeren Gemaghtigden van meening ſcheenen te zyn, dat alle oorlogſcheepen zich op de beſte wyze naar huis zouden begeeven. Ook verſtonden ze, dat men, in deeze geſteltenisſe van tyden en zaaken, de ſcheepen, Bevelhebbers, matroozen en ſoldaaten van deeze vloote, in 't vaderlandt ten hooghſten van nooden zou hebben. Dies werdt goedtgevonden en vaſtgeſtelt, dat men de ſtevens derwaart zou wenden, en, naader koomende, dan verder overleggen wat haven men zou trachten in te loopen. Ter zelver tydt vermaande de Heer de Ruiter al de Bevelhebbers, dat ze, ter zaake van d'ontfange tyding, geen verſlaagentheit aan hun ſcheepsvolk zouden laaten blyken, maar in 't tegendeel hun een hart in 't lyf ſpreeken; op dat ze zich in alle voorvallen moghten quyten naar behooren. Daarna werdt den Heer de Ruiter een' brief, door de Heeren Staaten Generaal den achtienden van Junius geſchreven, ter handt geſtelt, (doch 't is my niet gebleeken op wat tydt, noch door wat middel) dienende tot zyne naarichting. Uit deezen brief kan men afneemen op wat wyze haare Hoog. Moog. ter zelver tydt van den ongelukkigen zeeſlagh ſpraaken, te weeten, op den volgenden zin.

22 *Jul.* Men beſluit echter naar 't vaderlandt te zeilen.

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Brief van de Heeren Staaten Generaal aan de Ruiter, belangende den zeeſlag met d'Engelſchen, tot zyne naarichting geſchreeven.

Wy vinden ons verplicht U mitsdeezen bekent te maaken, dat op den dertienden van deeze loopende maandt, de vloote van deezen Staat met die van Engelandt in eene generaale batalje geraakt wezende, het Godt den Heere Almachtigh belieft heeft 't werk zoodaanigh te laaten uitvallen, dat de vyandt continuelyk den windt van de onzen gehadt heeft, en dat, naa een gevecht van ontrent de twaalf uuren, de Heere van Waſſenaar, Admiraal van de vloote van deezen Staat, in de lucht is opgeſprongen; en naademaal de perſoon van Egbert Meeuszoon Kortenaar, die by overlyden van den voornoemden Heere van Waſſenaar het opperkommandement moſt hebben, al in de eerſte charge was doodt gebleeven, en dat vervolgens met zyn onderhebbendt ſchip, 't welk de vlagge bleef voeren, niet zoodanigh wierde geageert, als by zyn leven, en onder des zelfs beleit, naar alle apparentie wel zoude weezen geſchiedt, zoo is daar door de goede ordre eenighſins gebrooken geworden, in dier voegen dat de voorſchreeve 's Landts vloot, met verlies van eenige weinige ſcheepen, wederom in Texel en 't Vlie is binnen gekoomen, behal-

ven

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ven twaalf of dertien ſcheepen, die in de Wielinge, in de Maaze en in 1665.
Goereê zyn ingevallen. Van alle 't welke wy niet hebben willen afweezen U kenniſſe te geven tot des zelfs naarichtinge. De Engelſche vloot heeft zich naa de voorſchreeve batalje twee daagen alhier voor den wal blyven onthouden, doch is voorleede Woensdagh den zeventienden deezer weder in zee geſteeken met een Ooſtelyken windt. Zoo dat wy daar uit preſumeeren dat ze haar koers wel naar de haavenen van Engelandt zoude moogen gezet hebben, zonder dat wy echter zulks perfectelyk konnen weeten; aangezien de galjoots, ten dien einde op kondtſchap uitgezonden geweeſt zynde, daar van niet zeekers hebben weeten te rapporteren. Wy hebben den brenger deezes gelaſt om de Noordt wel toe te zien of ook de Engelſche vloot zich in die quartieren ergens moghte vertoonen, en U daar van perfect bericht te geeven, om zich daar naar te konnen ſchikken, waar mede eindigende, beveelen wy U in Godes heilige protectie, in den Haage den 18 Juny 1665.

B. VAN VRYBERGEN. Vt.

Ter ordonnantie van de Hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

J. SPRONSSEN.

Komt ontrent Bergen in Noorweegen.
23 *Iul.*

Den drieëntwintighſten der maandt quam de vloot dicht onder Noorweegen, ontrent vier mylen van Bergen: daar vier Noorluiden, met een jol aan de Ruiters boordt koomende, hem desgelyks verhaalden, dat d'Engelſchen in den zeeſlagh eenigh voordeel op de Hollanders hadden bevochten: daar noch byvoegende, dat ze, ontrent vier daagen geleeden, daar ontrent zeſtien Engelſche Konings ſcheepen hadden gezien, en geſprooken: die zelfs zeiden, dat ze op de Hollandtſche vloot, die men uit Guinea verwachte, kruiſten. Niet lang daarna † was het op een morgen gantſch ſtil, en toen deê de Heer de Ruiter ſein dat al de Kapiteinen hunne ſcheepen zouden krengen en ſchoonmaaken, om te beter ſlaghvaardig te zyn, indien hun eenige vyanden moghten ontmoeten. Naa twee daagen zeilens, quaamen ontrent het Rif van Jutlandt acht ſcheepen van Hamburg by de vloot, en een Schipper en Koopman aan de Ruiters boordt: verhaalende, dat de Hollandtſche oorlogsvloot weêr klaar lagh om uit te loopen, maar dat d'Engelſche vloot, ſterk tseſtig of tzeventigh zeilen, den zeventienden van Julius weêr voor 't Texel en 't Vlie was gezien. Hier op werdt verſtaan, dat men d'Engelſche vloot, dewyl men zich te zwak bevondt tegens zoo groot een maght, zou zoeken te ſchuwen, en alle vlyt aanwenden om in d'Ooſter of Weſter Eems in te koomen; ten waar dat men nader bericht kreeg, dat d'Engelſchen van 's Landts zeegaaten waaren afgeweeken. Daarna werdt de Ruiter door een Schipper, koomende met een fluitſchip uit het Vlie, bericht, dat d'Engelſchen noch den drieëntwintighſten voor 't Vlie, en daarna ontrent het Sandt waaren gezien: zoo dat men meende dat zy naar de Noordt waaren gezeilt. Uit dat verſlagh kon men genoeg afneemen hoe hachelyk dat het met dees vloot ſtondt, en 't was zeeker dat d'Engelſchen daar op paſten. Den eerſten van Auguſtus zagh men een Vlaamſche puy, die uit Noorweegen quam, en aan de Ruiters boordt zeilde, zeggende, naar Ooſtende te willen: doch dewyl hy 't al Zuidtzuidtweſt aanwendde, vondt de Ruiter met zyn' Krygsraadt niet geraaden, dat hy van hun zou zeilen; op dat hy d'Engelſche zeemaght geen kennis van hun gaave. Men quam met den Schipper over een dat hy

Hem wordt bericht dat d'Engelſchen op hem kruiſten.

† 26 *Iul.* Hy laat de ſcheepen krengen en ſchoonmaaken.

Naader tyding van d'Engelſche vloot.

28 *Iul.* Beſluit daar op genoomen.

Naarder bericht. 30 *Iul.*

1 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

1665.

De Ruiter bewillight een Vlaamsche puy om voor de vloot te zeilen en d'Engelschen t'ontdekken.

Twee Engelsche scheepen in 't gezicht van de vloot.

2 Aug.

voor de somme van dryhonderdtvyftig gulden by de vloot zou blyven, tot voor 't Vlie: dat hy twee of drie mylen voor de vloot zou heenen zeilen, om te zien of hy geen maght van Engelschen kon ontdekken, en dat hy daar van seinen zou doen. Men nam den Vlaamschen Schipper over, en zette eenigh Hollandtsch volk tot verzeekering in de puy, die voor zeeverspieder zou dienen. Niet lang daarna verstondt men uit zeeker bericht, dat d'Engelsche oorlogsvloot zich noch op dien zelven dagh op de kust van Noorweegen, ontrent Bergen, onthielt: en 't was waarschynlyk dat ze zich daar ontrent etlyke daagen hadden onthouden. Doch de Ruiter hadt geen Engelschen vernoomen. Maar in 't scheemerlicht van den volgenden morgenstondt werdt men twee zeilen gewaar, een schip en een galjoot. Het schip schoot drie schooten, als om sein te geven, en toen 't helder opdaaghde zagh men dat het Engelsche scheepen waaren, Noordtnoordtoost over wendende, zonder dat 'er meer op volgde, 't welk verwonderens waardig was: want gelyk de Ruiter zich met zyne vloot voor hun zocht t'ontdonkeren, en hun t'ontzeilen, zoo pooghden ze hem op te zoeken en aan te treffen. Maar hy slipte, getuight een Engelsch Schryver, stil voorby d'Engelsche vloot heenen, (die als in een mist lagh benevelt) gelyk luiden die langs den wegh gaan, met hunne mantels om d'ooren geslingert, om 't gezelschap der geenen, die ze niet gaarne willen ontmoeten, te myden. Doch de mantel, die de Ruiter en de vloot bedekte, was de goddelyke voorzorge van boven, die hen behoede: die de duisterheit by nacht, en de mist by daagh, als een kleedt gebruikte, dat hen voor d'Engelschen onzichtbaar maakte: die de veranderlyke winden uit zulke hoeken liet waaijen, dat zy den Engelschen en d'Engelschen hun t'elkens mis zeilden: en die hen eindelyk, door de zelve winden, beter dan door de beste lootsluiden, langs den streek, die hen ter behoudenis leide, voortdreef. Ook plagh de Ruiter Gode altydts d'eere van zyne behoudenis te geven, zeggende, *'T is Godt alleen, die ons, buiten 't gezicht van onze vyanden, geleide.* Den vyfden van Augustus vondt hy zich met de vloot ontrent drie mylen van 't Heilige landt, een kleen eilandt, in de Noordtzee, ontrent zeven mylen ten Westen van de Holsteinsche kust, en van d'Eiderstroom, geleegen. Hier quaamen drie Lootsschuiten in de vloot, en een aan de Ruiters boordt, vertellende hoe 't met den slag was afgeloopen, en hem waarschouwende voor d'Engelschen. Toen werdt by den Heer de Ruiter met zyn' Krygsraadt overleidt, of men zich niet naar d'Elve zou begeven. Doch 't werdt toen stil, en weinig tydts daarna kreeg men wat koelte uit den Oostelyken hoek. Waar op beslooten werdt dat men 't noch wat zou aanzien. Men liet de Lootsschuiten weêr naar landt vaaren, met ernstig verzoek, dat ze naarstig zouden oppassen, en, als de windt omliep, weder keeren, om de vloot op d'Elve te brengen. Men verstondt eenpaariglyk, dat men op het allerspoedighste d'eene of d'andere haven most zoeken: niet alleen om 't groot gevaar der Engelsche maght, die men zeide dat voor Texel en 't Vlie lagh: maar ook om dat de scheepen der gantsche vloote geen tien daagen lyftoght hadden, jaa eenige geen vyf daagen, inzonderheit quam 't water schaars om. Dies werdt vastgestelt, dat men, indien d'Ooste windt frisch doorkoelde, voor eerst den koers naar de Wester Eems zou stellen, maar indien de windt tegen liep, en dat men d'Eems niet kon krygen, dat men dan naar d'Elve, tot voor Gelukstadt, zou zeilen, en daar de vloot trachten te bergen. Maar Godt gaf noch 's avondts een Noordelyken windt, en men stelde den koers naar de Wester Eems.

De Ruiter slipt met de vloot voorby d'Engelsche vloot heene.

The Life of de Ruiter p. 43.

Door de goddelyke voorzorge oogenschynlyk bewaart.

De vloot komt by 't heilige Landt.

5 Aug.

De Ruiter kryght Lootsluiden aan zyn boordt.

Beraadtslaaging over den koers dien men hadt te houden.

De vloot zeilt naar de Wester Eems.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Dus den gantſchen nacht zeilende, met een Weſtnoordtweſten windt, buijigh weder, zwaare deyningen en reegen, kreegen ze den volgenden dagh het eilandeken Borkum, ontrent twee Duitſche mylen ten Noorden van de kuſt van Groeningerlandt, aan den mondt van d'Eems gelegen, van verre in 't gezicht. De tooren van Borkum lag Zuidtzuidtooſt van hun, en ze bevonden zich beooſten d'Ooſter Eems. Zy hadden toen den windt Noordtweſt, zoo dat ze ſlechts Weſtzuidtweſt konden zeilen, en zeer op 't landt bezet waaren. Maar de windt liep t'allen gelukke Noordtnoordtweſt, en zy zeilden toen booven het Juiſter rif of zandt heenen. Ook kreegen ze de eb onder hunne ly, raakten met die ebbe boven het Borkummer rif, en waaren ten tien uuren in 't vatten van 't gat der Weſter Eems. Zy gyden hunne zeilen op, en lieten 't met de eb dryven (om eenige van hunne verachterde ſcheepen en traaghſte zeilders in te wachten) tot tegen den voorvloedt, die men ontrent den middagh zou krygen. Ondertuſſchen woey de witte vlag, en de Krygsraadt quam aan de Ruiters boordt, daar eenpaarig werdt verſtaan, dat men hier zou trachten in te loopen. Kort naa den middagh gingen ze met den voorvloedt, inwaart aan, t'zeil: maar met groot gevaar van al t'zaamen ſchip en leeven te verliezen: want zy hadden geen lootsluiden, en al de tonnen en baakens, merkteekenen om naar te zeilen, en de drooghten te myden, waaren door laſt der Hooge Overheit opgenoomen; op dat d'Engelſchen niet binnen gaats zouden koomen. Zy zeilden dan (want niemant van hun was daar ooit te vooren geweeſt) op Godts genaade, die hen ſtierde, en op den hals, dien zy waagden, naar binnen. De Heer de Ruiter zeilde zelf met zyn ſchip voor uit, hebbende voor zich aan de ſtuur- en bakboordts wal een der Engelſche pryzen, en den Vlaamſchen puy, die geduurig het dieploot wierpen, en nu loef aan, en dan hou draagende riepen, of wuyſden, daar al d'andere ſcheepen op volgden: ook hadden ze 't oog op de merken, die op 't kleen eilandt Rottem ſtonden. Dus liepen ze met een ſtyven Noordtweſten windt en hooge zee in 't gat der Weſter Eems, en quamen 's naamiddaghs ten vier uuren voor de veſting van Delfzyl, ontrent drie mylen van Groeningen, ſterk negentien zeilen, ten anker: te weeten, met twaalf oorlogſcheepen, de behoeftfluit de Kameel, vyf Engelſche pryzen, (waar van ze d'eene tot een brander by de vloot hadden gehouden) en 't Rotterdamſche koopvaardyſchip het Hart. Zy vonden hier een kaaper van Amſterdam op de reede, en drie van Vliſſingen, met vier Engelſche pryzen. De vloot werdt met het losbranden van 't geſchut verwellekomt, en de Bevelhebber † van Delfzyl, Schay genoemt, quam met eenig gezelſchap aan de Ruiters boordt, hem begroetende over zyne gelukkige wederkomſt. Ook zondt de gemelde Bevelhebber te poſt een brief af naar Groeningen, aan de Heeren Gedeputeerde Staaten van Stadt en Ommelanden, waar by hy hunne Ed. Moog. de Ruiters aankomſte verwittigde †. Het afſchrift van dien brief werdt in der yl naar Texel aan de Gemaghtigden der Heeren Staaten gezonden. Zoo groot als de vrees was geweeſt, dat de Ruiter, met zyne vloot, in de handen der Engelſchen zou vallen, zoo groot was nu de blydtſchap over hunne behoudenis. De menſchen, mannen en vrouwen, quaamen by honderden, ja by duizenden, van uur tot uur, in de vloot, en op de Ruiters ſchip, (daar veele Engelſche vlaggen, tot eerteekenen van overwinning, achter uitſtaaken) om hem te groeten en te verwellekoomen. Men voer van 's morgens vroegh tot 's avondts laat, etlyke daagen naa elkandere, aan zyn boordt,

1665.

Kryght Borkum in 't gezicht. *6 Aug.*

Raakt booven 't Juiſter en Borkummer rif.

Komt in 't gat van de Weſter Eems.

Loopt met groot gevaar van ſchip en leven binnen 't gat.

En komt voor Delfzyl. *6 Aug.*

† *Kommandeur.*

† *Zie Aitzema* XLV. 469.

Groote blydtſchap over de Ruiters komſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. boordt, uit steden, uit dorpen, en van 't platte landt. Edel en oneedel, burger en boer, quam te voorschyn, en poogde de Ruiter en de vloot t'aanschouwen, met ongelooffelyke betooning van gunst. De harten gingen open van vreughde: de blydtschap blaakte ten aanschyn uit, en gelukkig hieldt zich die hem genaaken moght. Meenighte van deftige en eerlyke vrouwen vielen hem om den hals, en kusten hem, naar 's landts wyze, als of ze hunnen vader, of broeder, uit gevaar des doodts ontkoomen, bewellekoomden: en een yder viel zyn deel te kort in 't aanschouwen des mans, dien ze voor een der grootste zeehelden zyner eeuwe hielden. Al de verslaagentheit, die de gemoederen der ingezetenen, sedert de ramp van 's Landts vloot, hieldt beklemt, streek van 't harte, en men schepte nieuwen moedt. Want dat wonderbaar ontzeilen, daar d'Engelsche zeemaght de gantsche zee gelyk als beslaagen en bezet hadt, indien ze bezet kan worden, werdt opgenoomen als een blykelyk bewys dat de goddelyke voorzienigheit noch voor 's Landts behoudenis waakte: nadien ze de Ruiter, dien men verlooren hielt, ter behoude haven braght. Toen verwachtte elk iet groots van dien Heldt, en de vreughde over zyn aanlanding sloegh voort van provincie tot provincie, en vervulde 't gantsche landt. De Ruiter voor Delfzyl aangekoomen, verstondt, dat d'oorlogsvloot noch in Texel, maar genoegzaam klaar lag. Hy maakte ten zelven daage, met een' brief aan de Heeren Staaten Generaal, zyne komst in d'Eems, en 't geen hy aan de Karibische eilanden, en aan Terre Neuf, hadt verricht, bekent. Hy zondt ook brieven aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, aan de Heeren Staaten der naastgelege Provincien: naamentlyk, aan die van de stadt Groeningen en d'Ommelanden, en aan de Heeren Staaten van Vrieslandt; op dat hy hunne Ed. Moog. desgelyks kennis gaave van zyn gelukkig aankoomen. De tyding van zyn inkoomen quam des nachts, tusschen den zevenden en achtsten van Augustus, in Texel: waar op de Raadtpensionaris van Hollandt noch dien zelven nacht, in 't afweezen van zyne Medegemaghtigden, in der haast aan den Heer de Ruiter een brief afzondt, hem verzoekende, dat hy, door den brenger van den brief, ten spoedighsten zou berichten, met hoe veel 's Landts, en andre scheepen, hy ontrent Delfzyl was aangekoomen: of hem iet en wat hem in zee moght zyn ontmoet en bejegent: of hy noch eenige scheepen hadt achtergelaaten, en voort al 't geen hy zoude oordeelen tot naarichting der Heeren, in 't Texel leggende, te konnen dienen: hem met eene bekent maakende, dat zich aldaar wederom een aanzienlyke† vloot van den Staat, ten getaale van ontrent de tnegentig goede oorloghscheepen, in staat ‡ bevondt om binnen weinig daagen te konnen zee kiezen. Dit schryven quam den Heer de Ruiter den negenden, tegens den avondt, ter handt, daar hy terstondt met een' brief aan de Heeren Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. die in Texel laagen, op antwoordde: hunne Ed. Moog. berichtende, op wat wyze hy met de vloot was binnen geraakt: dat 'er in de vloot noch negen scheepen van oorlog waaren, bequaam om dienst te doen: te weeten, de zes scheepen van Amsterdam, en de scheepen van Meppel, en van Aart en Jan van Nes; maar dat de scheepen zeer vuil waaren, en alle nieuwe zeilen mosten hebben, yder een stel: dat het volk wel gezondt maar krachteloos was, door de lange reis; zoo dat het wel noodig waare, dat men ze eens aan landt liet gaan, om zich te verversschen: maar dat hy en al d'Opperhoofden, en Kapiteinen, frisch en wel waaren; en, daar men Godt voor

De Ruiter maakt zyne komst aan de Heeren Staaten Generaal bekent.

De Raadtpensionaris van Hollandt zendt een' brief af aan de Ruiter, uit den naame van de Gevolmaghtigden van haare Hoog. Moog.

† *Considerable.*

‡ *Postuur.*

De Ruiters antwoordt aan de Gevolmaghtighden. 9 *Aug.* *Zie Aitzema* XLV.

voor hadt te danken, noch bequaam om 't vaderlandt dienst te helpen 1665.
doen: doch dat de Kommandeur de Wildt langen tydt ziekelyk was geweest: dat ook Kapitein Pomp niet wel was, en de Schoutbynacht Haaxwandt oudt en afgeleeft. Voorts dat hy vyf pryzen by zich hadt: dat twee Engelsche scheepen, met suiker geladen, van hem waaren geraakt, waar van het een te Bergen in Noorweegen lag, daar hy hoopte dat ook het ander zou zyn gekoomen. Hy verhaalde ook wat afbreuk hy den Engelschen in de Karibische eilanden en aan Terre Neuf hadt gedaan: wat olyfantstanden en goudt hy van Sierra Liona, en van de Mina medebraght: dat hem op de t'huisreize geen ongemak was bejegent; en dat hy met de vloot zonder of met zeer weinig lyftoght t'huis quam. Dit was in 't kort d'inhoudt van zyn schryven. Hy hadt in alles (behalven de acht scheepen ‡, by Kabo Verde aangehaalt, ontlaaden, en daarna, op een scheepken naa †, weêr ontslaagen) ontrent zesentwintig scheepen, zoo groot als kleen, van d'Engelschen genoomen: twee op de kust van Guinea, zeventien in Amerika, onder d'eilanden van Montserratte en Nieves: en zeven aan Terre Neuf. Van deeze scheepen hadt men een in Guinea voor een fleet aan den wal gehaalt: zes aan de Karibische eilanden voor suiker verkocht: twee in den grondt gehakt: een om zyne rankheit aan brandt gesteeken: drie als onnut tegens den wal gezet: drie aan Terre Neuf verbrandt, en drie aan d'Engelsche gevangenen, om daar meê te vertrekken, gegeven. Vyf pryzen, en daar onder drie met suiker, hadt men, gelyk gezeit is, in 't vaderlandt gebraght, daar men noch twee, met suiker gelaaden, verwachtte. Ook hadt men in de behoeftfluit de Kameel eenige suiker van de verkochte pryzen gelaaden. Daarenboven braght de vloot zestienduizendt pondt olyfantstanden, en zeshonderdttweeëntachtig mark goudts †, in Hollandt, welk goudt in Hollandtsch geldt ontrent tweemaal honderdt negenentwintigduizendt en honderdtentweeënvyftig gulden bedroeg. In de Ruiters schip hadt men tweehonderdtvyftig mark, en in 't schip van den Heer Aart van Nes vierhonderdttweeëndartig mark gelaaden, 't welk hier aangeroert zy, om dat hier boven ‡, door verkeert bericht, is verhaalt, dat van Nes alleen driehonderdt mark goudts in zyn schip hadt ontfangen. De Heer de Ruiter braght ook een Koningklyke kroon van de kust van Afrika, met roode en groene esmerauden bezet, die van den Hartog van Jork, met een' brief, tot een geschenk aan den Koning van Ardea, of Andra, werdt gezonden, en uit een Engelsch schip was gehaalt. Weinig daagen naa d'aankomst deezer vloote werdt de geweeze Engelsche Bevelhebber op Kormantyn, François Selwyn, door den Geweldige der Admiraaliteit t'Amsterdam van Delfzyl afgehaalt, en naar de gemelde stadt gebragt, om daar, tot naarder ordre, in een eerlyke plaats bewaart te worden. De Heeren Raaden ter Admiraaliteit schreeven korts te vooren aan de Ruiter, dat hy en d'andre Bevelhebbers noodtzaakelyk by de vloot dienden te blyven, om 't volk by elkander, en aan boordt te houden, tot dat de scheepen in Texel of in 't Vlie zouden binnen zyn: doch zy gedroegen zich aan d'ordre, die de Heeren Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. ook de Gemaghtigden van hun Kollegie, die in Texel waaren, hem zouden toezenden. Terwyl men hier op wachtte, kon men uit de Sterkte van Delfzyl weinig ververshing en lyftoght voor al 't volk der vloote bekoomen. Derhalve zondt men de Kapiteinen van Nes en 't Hoen, met den Schryver van den Heere Aart van Nes, naar Groeningen, om daar spyze en ververshing op te koopen. Maar 't volk, door

‡ *Zie p.* 308. 316. 319. 324.
† *p.* 315.
Het getal der scheepen by de Ruiter in Afrika en Amerika verovert.
† *Zie Aitzema* XLV. 470. 473.
‡ *p.* 360.
Selwyn werdt naar Amsterdam gebraght.
12 *Aug.*

1665. door zoo lang een reis zeemoede geworden, wou enkel aan landt. D'Amsterdamsche scheepen hadden nu een gantsch jaar en drie maanden, min twee daagen, in zee geweest, en eenige der andere scheepen noch langer. Dies riepen ze als uit eenen mondt dat ze naar huis wilden. Elk verlangde naar vrou, naar kinderen, en vrienden. Dan korts daarna quaamen drie Heeren, door last der Heeren Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. en met goedtvinden der aanweezende Heeren Gemaghtigden ter Admiraaliteit, die in Texel waaren, te Delfzyl, om 't volk te monsteren, en op alles ordre te stellen: te weeten, de Heeren Gaal wegens het Kollegie van de Maaze; Kolterman en Hoornkens wegens het Kollegie van Amsterdam, en Roos wegens dat van Noordthollandt. Den volgenden dagh geschiedde de monstering, of volkschouwing, om 't getal van 't scheepsvolk te weeten: en al 't volk werdt aangezeidt, *dat men de scheepen in 't Texel of 't Vlie most brengen:* met belofte, *dat men dan een ieder naar de zynen zou laaten vertrekken; doch dat men ze, op maandelyke gaadje, tot naader ordre en tromslag, in dienst hieldt.* Op deeze aanzegging toonde zich 't volk der Amsterdamsche scheepen vry gewillig, behalven op 't schip van den Kapitein van der Zaan, daar men naar landt wilde. Ook sloeg het volk der Rotterdamsche en Noordthollandtsche scheepen aan 't muiten. Zeeker matroos Jan Janszoon de Werelt van Delft, vaarende op het schip de Princes Louise, hadt dit vier van wederwilligheit en oproer aan meest al de scheepen gestookt. De Heeren Gemaghtigden begaven zich straks naar 't schip van Van der Zaan, daar zy 't volk met goede woorden stilden. De matroozen zeiden, dat men ze hadt opgeruidt, en beloofden t'scheep te zullen blyven, en voort te toonen, dat ze eerlyke luiden waaren. Op de Maasscheepen hadt men groote moeite om 't volk t'scheep, en in orde te houden. Doch op de Noordthollandtsche scheepen hielpen woorden noch reedenen, en meest al 't volk ging door. De matroozen hadden elkanderen dietsgemaakt, dat men ze in Texel op d'oorlogsvloot zou brengen, daar ze zich te zwak toe kenden. Dat gerucht hadt de muitmaaker, boven gemeldt, onder 't volk gestrooit: ook werdt hy korts daar aan in een sloep gevonden, vast gezet, en eindelyk te Rotterdam opgehangen. Dat dit volk een afschrik hadt van weêr straks in zee te gaan, met gevaar van in een tweede zeegevecht doodtgeschooten of gevangen te worden, was gantsch niet vremdt: te meer om dat men daagelyks hoorde hoe quaalyk dat de Nederlandtsche gevangenen, in den lesten zeeslagh en te vooren uit veele aangehaalde en genoome scheepen bekoomen, in Engelandt werden gehandelt. Door al dat verloop van 't volk uit de Noordthollandtsche scheepen heeft men daarna eenige matroozen uit d'Amsterdamsche scheepen moeten lichten, om hen in 't Vlie te brengen. Men most de scheepen van Pomp en 't Hoen, om hunne lekheit, naar Emden laaten zeilen; op dat men ze daar zou verzien. Midlerwyl werdt in Hollandt beraadtslaaght over 't verkiezen van een L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, in de plaats van den Heere van Wassenaar. Veele leeden der Staaten van Hollandt toonden zich in 't midden van Julius al genegen, om den Heer de Ruiter, toen hy noch in zee zworf, tot die waardigheit te verheffen: doch op de tyding dat hy te Delfzyl, met zyne vloot, was aangekoomen, werdt deeze zaak met ernst by der handt genoomen. Inzonderheit zochten de Heeren Burgermeesteren der stadt Amsterdam dit uit te werken, die deswege den tienden van Augustus aan de Vroedtschap in bedenken gaven, of men, in deezen standt der zaaken, (dewyl men weêr een L. Admi-

Al 't volk van de Ruiters vloote wil naar huis.

Drie Gemaghtigden der Admiraliteit koomen te Delfzyl.

12 *Aug.*

Muitery en onwilligheit onder 't volk, dat niet langer t'scheep wil blyven.

Meest al 't volk loopt van de Noordthollandtsche scheepen.

Beraadtslaaging over 't verkiezen van een L. Admiraal van Hollandt in de plaats van Wassenaar.

Voorstel der Burgermeesteren van Amsterdam in de Vroedschap gedaan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

miraal over de Maaze hadt gestelt, die den rangh heeft boven den L. Admiraal van Amsterdam) niet van stadts weegen ter vergadering der Heeren Staaten zou konnen voorstellen, dat de Heer de Ruiter tot L. Admiraal, in de plaatze van den Heere van Wassenaar, moght worden verkooren; op dat hy, in zee gaande, uit dien hoofde het oppergebiedt over de vloot moght hebben, nadien hy tot dat ampt ten hooghsten bequaam was. Hier op werdt by de Vroedtschap verstaan, dat men 't zelve ter vergadering van hunne Ed. Groot Moog. zou helpen bevorderen. Den volgenden dagh braght men dit stuk ter vergadering der Heeren Staaten op het tapyt, en de Heer de Ruiter werdt by hunne Ed. Groot Moog. tot L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, in de plaatze van den Heere van Wassenaar, verkooren: en met eenen besllooten, dat men die verkiezing ter Generaaliteit straks bekent zou maaken; ten einde dat den Heer de Ruiter het gebiedt over de gantsche vloot van den Staat, nu zeilreede leggende, by hunne Hoog. Moog. naar 't voorbeeldt † van de voorgaande L. Admiraals van Hollandt en Westvrieslandt, moght opgedraagen worden. Ook werdt goedtgevonden *, dat de zaake ter Generaaliteit daar heene zou werden bestiert, ten einde dat de Heeren hunne Hoog. Moog. Gemaghtigden in Texel moghten worden verzocht, en gelast, om den Heer de Ruiter, zonder uitstel, in Texel, of elders, by zich te beschryven, en den zelven op zoodaanigen last † te beëedigen, en in zoodaanige bedieninge ‡ te stellen, als hunne Hoog. Moog. aan den zelven zouden goedtvinden op te draagen*: dat ook den gemelden Gemaghtigden zou worden gelast, om, met kennis van de Gemaghtigden ter Admiraaliteit, eenige of alle de verdere Opperhoofden, en zoodaanige Kapiteinen als zy zouden goedtvinden, die met den Heer de Ruiter waaren ingekoomen, ten spoedigste t'ontbieden, en op 's Landts vloot, naar gelegentheit van hunnen staat en dapperheit, in dienst te brengen. Hier op werdt noch ten zelven daage in de vergadering van hunne Hoog. Moog. beslooten en vastgestelt, dat de L. Admiraal de Ruiter, geduurende d'aanstaande tocht, als eerste persoon en Opperhooft over 's Landts vloote zou gebieden, doch onder 't oppergezagh, bestiering en beleidt van de Heeren Rutger Huigens, Raadtpensionaris de Wit, en Johan Boreel, hunne Hoog. Moog. Gevolmaghtigden op de vloot, gelyk te zien is uit het volgende besluit,

1665.

De Ruiter wordt door de Heeren Staaten van Hollandt tot L. Admiraal van Hollandt, in de plaats van den Heer van Wassenaar, verkooren.
11 *Aug.*
† *Exempel.*
* 11 *Aug.*

† *Commissie.*
‡ *Functie of employ.*
* *Defereren.*

De Heeren Staaten Generaal besluiten de Ruiter te stellen tot eerste persoon en Opperhooft over 's Landts vloot.
11 *Aug.*

Extract uit het Register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Martis † den xj Augusti 1665.

In deliberatie geleidt zynde, is goedtgevonden, en verstaan, dat onder de surintendentie, directie, beleidt, en conduitte van de Heeren Huygens, Raadtpensionaris de Wit, en Johan Boreel, haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden op 's Landts vloot, als eerste persoon, en Opperhooft over de zelve vloote, geduurende d'aanstaande expeditie, kommanderen zal de persoon van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, de welke gehouden werdt tot dien einde den eedt, vervat in haare Hoog. Moog. resolutie van den tweeden deezer, af te leggen: en voorts als Hooftofficieren Kornelis Evertszoon, Luitenant Admiraal van Zeelandt, de L. Admiraal Kornelis Tromp, L. Admiraal Meppel, Tjerk Hiddes, L. Admiraal van Vrieslandt, de Viceadmiraalen van Nes,

† *Op Dingsdagh.*
Resolutie by haare Hoogmoogenden tot dien einde genoomen.

1665. *van der Hulst, Bankert, en Koenders, en de Schoutenbynacht de Liefde, Kornelis Evertszoon de Jonge, en Brunsvelt; doch of 't gebeurde dat den gemelden L. Admiraal de Ruiter iet menschelyks moghte overkoomen, of wel by ziekte, of andere ongelegentheit, het kommando over de voorschreeve vloote niet zoude konnen exerceren, zal by des zelfs afsterven, des Godt verhoede, of in cas van voorgezeide ongelegentheit, of absentie, de voornoemde vloote als eerste persoon, ofte Opperhooft, onder de surintendentie, en directie, als vooren, kommanderen de voorgenoemde L. Admiraal Kornelis Tromp: des zal de meergezeide L. Admiraal de Ruiter, en d'andre Hooftofficieren respectivelyk, zoodanige ordre stellen by haare onderhebbende Scheeps-officieren, dat in cas van zoodaanige voorkoomende ongelegentheit van afsterven, staande het gevecht, en gemesleert † weezende onder 's vyandts vloote, geene de minste teekenen van zoo droevige toevallen, ofte eenige de minste veranderinge in 't beleidt der zaaken werde gespeurt, maar alles in staate gehouden, omme by verwisselinge van den koers der respective vlooten, of diergelyke bequaame occasien, daar van notificatie te werden gegeven aan de succederende Hooftofficieren, ten einde als vooren gemeldt: en zal deeze haare Hoog. Moog. resolutie gezonden worden aan den gemelden L. Admiraal de Ruiter, met ordre omme zich aanstondts naar 's Landts vloote in Texel, en by de Heeren haare Hoog. Moog. gezaamentlyke Gedeputeerden en Gevolmaghtighden aldaar, te vervoegen, ook met zich neemen den L. Admiraal Meppel, en den Viceadmiraal van Nes, mitsgaaders zoodanige andere Officieren, en bequaame persoonen, als hy zal oordeelen op de aanstaande expeditie dienst te konnen doen: mits dat zulks geschiede met zoo weinigh ondienst van zyne onderhebbende vloote, jegenwoordigh in de Wester Eems leggende, als eenighzins doenlyk zal zyn; met dien verstande, dat hy, L. Admiraal de Ruiter, mitsgaaders de voorschreeve L. Admiraal Meppel, Viceadmiraal van Nes, en andere Officieren en persoonen, zoodaanige ordres zullen hebben te volgen, als hun respectivelyk by de gedachte Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtighden gegeven zullen worden: zullende tot dien einde deeze haare Hoog. Moog. resolutie aan de zelve Heeren Gedeputeerden gezonden worden, om te strekken tot haar E. naarichtinge, als ook omme aan yder der bovengeroerde Hooftofficieren een extract te behandigen; en worden de zelve Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtighden mitsdeezen geauthoriseert, om de zelve resolutie in alle zyne deelen ter executie te stellen, voor zoo veel als daar door het uitloopen van 's Landts vloote, en d'aanstaande expeditie niet verachtert zal worden. Eindelyk is geresolveert, dat deeze haare Hoog. Moog. resolutie ook gezonden zal werden aan alle de Kollegien ter Admiraaliteit, om te strekken tot haar E. naarichtinge.*

† *Vermengt.*

G. V. HOOLK. Vt.

Accordeert met het voorschreeve Register.

N. RUYSCH.

Dus werdt de Heer de Ruiter, zonder zyn verzoek of toedoen, jaa buiten zyn weeten, eerst door de Heeren Staaten van Hollandt tot den hoogen staat van L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, in de plaatze van den Heere van Wassenaar, verheeven; en straks daarna door hunne Hoog. Moog. tot eersten persoon en Opperhooft over de vloot

van

van den Staat, geduurende den aanstaanden toght, en onder 't gezagh der drie Heeren Gevolmaghtigden, verkooren. Den dertienden der maandt quam 't besluit van hunne Hoog. Moog. aangaande het gebiedt over 's Landts vloot, straks gemeldt, met noch een brief van de Heeren Gevolmaghtigden, door booden, uit den Haage en Texel, in der yl afgezonden, hem voor Delfzyl ter handen. De brief, strekkende om zyne reize naar Texel te verhaasten, was van deezen inhoudt. 1665.

Edele, gestrenge Heer,

Alhoewel wy geenzins twyffelen of uw Ed. zal zich aanstondts op den ontfangh van haar Hoog. Moog. resolutie, daar van een extract hier nevens gaat, en uw E. directelyk toegezonden is, herwaarts op reize begeven, en by ons vervoegen, ten einde als in de zelve resolutie staat uitgedrukt, zoo hebben wy nochtans, in consideratie van de importantie van de zaake, die geen uitstel kan noch magh lyden, zonder merkelyken ondienst van den Lande, hooghnoodigh geacht uw Ed. daar toe op het allerernstighste te verzoeken en aan te maanen, en dat de zelve zyne reize herwaarts, over nacht en dagh, zonder tydt verlies, wil vervorderen; op dat de goede meeninge en intentie van de hooghgemelde haare Hoog. Moog. hoe eer hoe liever in dien deele magh worden achtervolght en geeffectueert. Wy hebben in de voorschreeve resolutie onder anderen aangemerkt, dat de zelve dicteert dat uw Ed. met zich zoude neemen den L. Admiraal Meppel, en den Viceadmiraal van Nes, mitsgaders zoodaanige andere Officieren en bequaame persoonen, als uw Ed. zal oordeelen op de aanstaande expeditie dienst te konnen doen, welke periode wy met de Heeren alhier aanweezende Gecommitteerden, uit alle de Kollegien ter Admiraaliteit, geexamineert hebbende, en geconsidereert weezende, dat haare Hoog. Moog. daar nevens verstaan dat uw Ed. mitsgaders de voorschreeve L. Admiraal Meppel, Viceadmiraal van Nes, en andere Officieren en persoonen, zoodaanige ordre zullen hebben te volgen, als hun respectivelyk by ons gegeven zullen worden, hebben, naa ingenoomen advys van de gemelde Heeren Gecommitteerden, hoognoodigh geoordeelt uw Ed. mitsdeezen aan te schryven, en t'ordonneeren, dat de zelve den voornoemden L. Admiraal Meppel aldaar zal hebben te doen verblyven, om over 's Landts scheepen en pryzen, met de welke uw Ed. jongst ingevallen is, te kommandeeren, en die buiten om herwaart aan te conduiseeren†, en daar ontrent den gerequireerden dienst te presteeren, gelyk wy hem dat toe vertrouwen, stellende en laatende aan uw Ed. keure en dispositie om den voorschreeven Viceadmiraal van Nes, herwaart meede te brengen ofte niet, zoo als de zelve dat raadtzaamst en dienstighst vinden zal, en voorts by uw Ed. neemende zoodanige andere van uw Ed. eige onderhebbende Scheepsofficieren, en bequaame persoonen, als de zelve zal oordeelen op d'aanstaande expeditie dienst te konnen doen: zullende voorts tot uw Ed. naarichtinge, en om de zelve des te beter te doen begrypen dat zyne spoedige overkomste alhier ten hooghsten noodigh is en vereyscht wordt, dienen, dat 's Landts vloot, op de reede van Texel leggende, t'eenemaal zeilvaardigh en gereedt is, nergens naar wachtende als alleenlyk naar windt en weder, en dat wy van meining en geresolveert zyn, de voorschreeve vloot met den aldereersten te doen zee kiezen, zelfs met zuidelyke en zuydtwestelyke winden, het Spanjaarts gat uit, zulks dat wy van uw Ed. gewoonlyken yver en be-

Brief van de Gevolmaghtigden der Heeren Staaten Generaal aan de Ruiter uit Texel gezonden.

† Geleiden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *bescheidentheit verwachten, dat de zelve in 't herwaarts koomen geen* † Oogenblik. *tydt, jaa geen moment †, zal willen verzuimen; waar meede eindigende, en uw Ed. komste met verlangen te gemoet ziende, beveelen den zelven in Godes heilige protectie. Geschreeven in 's Landts jacht, leggende in 't Nieuwe Diep, ontrent den Helder, den xij Augusti, 1665.*

B. VAN VRYBERGEN. Vt.

Uw Ed. goede vrienden

De Gedeputeerden en Gevolmachtighden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Ter ordonnantie van de zelve

J. SPRONSSEN.

Op den ontfang van dien brief, en 't besluit der Heeren Staaten, daar by gevoeght, quaamen de Heeren Gemaghtigden der Admiraaliteiten, Gaal, Kolterman en Hoornkens, die zich noch te Delfzyl onthielden, 14 *Aug.* den volgenden morgen den Heer de Ruiter, over zyne verkiezing tot de waardigheit van L. Admiraal, en van Opperhooft over 's Landts vloot, begroeten, en gelukwenschen. Hy besloot terstondt (hoewel hy naa dien langen toght van vyftien maanden wel rust behoefde, en pas acht daagen uit der zee was geweest) de beveelen van hunne Hoog. Moog., en der zelver Gevolmaghtigden, te gehoorzaamen, en zich naar Texel op de vloot te begeven. Hier op liet hy straks den Krygsraadt aan zyn boordt by een koomen, daar het besluit der Heeren Staaten, met den brief van hunne Gevolmaghtigden, werdt geleezen. Men stelde toen ordre dat het goudt, uit Guinea gebraght, naar Amsterdam zou gezonden worden, als ook eenige kisten met het overschot van 't geldt, tot ‡ *Zie p.* 273. lossing der slaaven, in Barbarye gevangen, hem medegegeven ‡. Het bevel over de vloot voor Delfzyl werdt aan den L. Admiraal Meppel opgedraagen, en de Heer de Ruiter begaf zich ontrent den middagh, met den Viceadmiraal van Nes, en ontrent achtendertig vrywilligen, zoo Bevelhebbers als matroozen, naar Delfzyl, om van daar zyne reis naar Texel voort te zetten. Onder de gemelde vrywilligen, die zich bereidt toonden om weêr t'zee te gaan, en hun leven voor 't vaderlandt met hem te waagen, was Graaf Johan Belgicus van Hoorne; Jonker Reinout van Koeverden, in zyn afweezen tot Kommandeur op een schip verkooren; Paulus Augustyn, Bevelhebber over soldaaten; Jan Bondt, Jan van Lier, Willem van Kuilenburg, Panhuizen, Suis, Meester Reinier Janszoon Witte, en Joris Andringa, Schryver op het schip van den Heere de Wildt, die daarna het ampt van Sekretaris by den Heer de Ruiter bediende. Toen de gemelde L. Admiraal van zyn boordt voer werdt hy van al de scheepen met eerschooten vereert: ook vondt hy te Delfzyl de soldaaten in de waapenen, en 't geschut werdt te zyner eere gelost. Hy nam zyne reis, met twee trekschuiten, op Groeningen, en van daar, over dagh en nacht, op Dokkum, voorts op Leeuwaarden, Franiker 15 *Aug.* en Harlingen, daar hy den vyftienden der maandt naa den middagh aanquam. In al die steeden werdt hy met grooten toeloop, en vroolyk gejuigh des volks, ontfangen, en van de Wethouders, voor zoo veel zyn haast in 't reizen toeliet, verwellekomt en onthaalt. Tegens den avondt ging hy te Harlingen, onder 't losbranden van 't geschut, met een wydtschip

De Ruiter reist naar Texel. 14 Aug. Vrywilligen die met hem vertrekken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

ſchip t'zeil, en ſtelde zyn' koers naar Texel. Ondertuſſchen hadden de Heeren Gemaghtigden in Texel het beſluit, by hunne Hoog. Moog. ten aanzien van den dienſt des Heeren de Ruiter, op den elfden genoomen, 's anderendaaghs ‡ den Opperhoofden van 's Landts vloote bekent gemaakt, die alle goedtwillig aannaamen zich daar naar te richten: uitgezondert alleen den L. Admiraal Tromp. Dees verklaarde, *dat hy onder den L. Admiraal de Ruiter niet begeerde te ſtaan, en dat hy niet van meening was in zee te gaan; dewyl hem een ander, nu hy de vloot in goede ordre en ſtandt hadt gebraght, boven 't hooft was geſtelt.* Ook heeft hy den volgenden dagh ‡, als men over het uitloopen van de vloot in zyne tegenwoordigheit raadtſlaagde, de verklaaring, 's daaghs te vooren gedaan, met behoorlyke en eerbiedige woorden † op nieu hervat, en daar benevens verzocht, *dat hy voor deezen toght * van den dienſt ‡ moght worden ontſlaagen: dewyl hy doch den toght met geen luſt noch genegentheit zou konnen doen:* daar by voegende, *dat hy zich in andere gelegentheden den dienſt van 't Landt niet zou ontrekken.* De Heeren Gemaghtigden voerden hem, naa dat ze zich met d'aanweezende Gemaghtigden van de Kollegien ter Admiraaliteit hadden beraaden, eenige redenen te gemoet., waar by zy beweerden, dat hy den aanſtaanden toght, onbezwaart, en zonder krenking van zyne eere, kon bywoonen: hem vervolgens vermaanende tot zynen plicht. Maar dewyl hy des niettegenſtaande op 't verzoek van ontſlag bleef aanhouden,. werdt hem eindelyk geantwoordt, dat zy zich niet bevoeght vonden om hem zoodaanig ontſlagh, tegens den inhoudt van 't beſluit, by hunne Hoog. Moog. op den elfden der maandt genoomen, te konnen inwilligen: maar in gevalle hy immers by zyn voorneemen wou blyven, dat hy dan zyne ontſlaaging van hunne Hooghmoogentheden zelfs met een brief zou moeten verzoeken: dat zy in zulk een gevalle daar over gaarne, hem ten gevalle, aan hunne Hoog. Moog. zouden ſchryven. Maar dat hy genoodtzaakt was dat beſcheidt, of immers dat hunne Hoog. Moog. aan hun, Gemaghtigden, byzondere maght gaven om in dit ſtuk ordre te moogen ſtellen, af te wachten: dat hy ook zelf naa 't verkreegen verlof † van daar niet behoorde te ſcheiden, dan naa 't aankoomen van den L. Admiraal de Ruiter in de vloote: dewyl het gebiedt ‡, dat hem, by maniere van voorraadt, door hunne Hoog. Moog. was aanbevoolen, zoo lang bleef duuren ‡. Hier mede is de Heer Tromp van de Heeren Gemaghtighden geſcheiden, zonder zich ten vollen te verklaaren of hy daar over aan hunne Hoog. Moog. zou ſchryven of niet. Voorts verſtonden de Heeren Gemaghtigden, dat men met het in zee brengen van de vloot moſt voortvaaren, hoedaanigh zich die zaake ook, ter eener of ter andere zyde, zou moogen ſchikken: zonder daarom 't werk op te houden; dewyl d'ervaarenheit hadt geleerdt, dat men, met marren eenige goede gelegentheden verwaarloozende, de zelve dikwils in weeken of maanden niet wederom kon aantreffen: voornaamelyk als men zou wachten naa ooſtelyke winden om 's Landts vloot door 't Nieuwe Diep in zee te helpen. De Heeren Staaten van Hollandt, uit zeeker ſchryven van de Heeren Kornelis Witſen, Oudtburgermeeſter der ſtadt Amſterdam, en den Raadtpenſionaris de Wit, hunne Hoog. Moog. Gemaghtigden in Texel, verſtaan hebbende, dat de L. Admiraal Tromp zwaarigheit maakte om onder den Heer de Ruiter te ſtaan, of in zee te gaan, ſchreeven daar op hunne meening aan de gemelde Heeren in den volgenden brief,

‡ 12 *Aug.*

De L. Admiraal Tromp weigert onder de Ruiter te ſtaan.

‡ 13 *Aug.*

Zie Aitzema XLV. 478.

† *Termen.*

Zyn verzoek.

* *Expeditie.*

‡ *Employ.*

Geſprek daar over gevallen.

† *Permiſſie,*

‡ *Commandement.*

‡ *Continueren.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

De Staaten van Hollandt en Westvrieslandt.

Edele, erentfeste, hooghgeleerde, wyze, voorzichtige Heeren,

Brief der Heeren Staaten van Hollandt aan de Heeren Witsen en de Wit aangaande de weigering van den L. Admiraal Tromp.

† Opgedragen.

‡ Achteruitdeizing, of schoorvoeting.

‡ Tocht.

* Gebruiken.

Wy verneemen met misnoegen en verwondering, dat de Luitenant Admiraal Tromp uit onze dispositie, ten aanzien van de qualiteit en 't commandement gedefereert † aan den L. Admiraal de Ruiter, occasie genoomen heeft van tergiversatie ‡ in de uitvoeringe van des Landts dienst, hem aanbevoolen, ook zoo verre dat hy weigeren zou te staan onder 't commandement van den voornoemden de Ruiter, en vervolgens omme voor des Landts dienst in de aanstaande expeditie ‡ zich te laaten employeren, vertrouwende niettemin dat hy zyne gedachten over eene zaake van zoo grooten gewichte voor den dienst van den Lande in 't gemeen, en de reflectie die over het voorschreeve doen tegens zyn persoon in 't particulier gemaakt zoude moeten worden, nader hebbende laaten gaan, zich beter zal beraaden hebben: ende hoe het zoude moogen weezen, dewyle door zoo onberaaden voorneemen des Landts dienst in geenen deele magh verwaarloost worden: zoo begeeren wy dat gy luiden de zaaken by alle manieren, doenelyke en bedenkelyke weegen, daar heenen dirigeren zult, dat, zonder aanschou op den persoon van den voornoemden Luitenant Admiraal Tromp, en 't zy hy zich beter bedacht hebbe, ofte by zyn onbevoeght en onvoorzichtig opzet zoude moogen persisteren†, daaromme het uitgaan van de vloote in geenerley wyze opgehouden, of geretardeert ‡, nemaar zonder eenig verzuim van tydt of occasie geavanceert en geëffectueert zal worden. Ende onder des niet te min verwachtende V. L. advertentie over den finaalen uitslagh van de resolutie, de welke by den meergemelden Tromp noch op date deezes zal weezen genoomen, omme de mesuren van onze nadere deliberatien over het voorschreeven zyn doen daar naar te moogen dirigeeren, en ons voorts gedraagende tot V. L. goeden yver en wyze directie over het spoedig uitbrengen van de voorzeide vloote, beveelen wy V. L. in de bescherminge Godes. Geschreeven in den Haage, den dertienden Augusti, zestienhonderdt vyfentsestig.*

† Volharden.

‡ Verachtert.

Ter ordonnantie van de Staaten.

HERBERT VAN BEAUMONT.

Vier Kapiteinen afgezet.

Zie Aitzema XLV. 478.

D'inhoudt van dit schryven werdt achtervolght: doch de Heer Tromp, zich naader bedenkende, of laatende overreeden, en op de vloot blyvende, voegde zich naar de meening of ordre der Heeren Staaten. Ontrent deezen tydt zyn noch vier Kapiteinen, wegens hun plichtverzuim in den lesten zeeslagh, door den Scheepskrygsraadt van hunne diensten gezet, en al d'andere beschuldigde Bevelhebbers en Kapiteinen vrygesprooken. Men hadt, eenige weeken geleeden, goedtgevonden, dat men eenige persoonen, in de zaaken van 't zeemanschap en 't oorlog te water wel ervaaren, met de drie Heeren Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. over 't bedryf van 's Landts vloote, zou laaten in zee gaan, om de gemelde Heeren in alle voorvallende geleegentheden, als Zeeraaden, van raadt te dienen. Hier toe waaren eenige mannen, die geacht werden tot dien dienst nut en bequaam te zyn, voorgeslaagen; als naamentlyk, de persoonen van Jan Korneliszoon Vrek, Burgermeester van Monnikendam; Dirk Pieterszoon Roodthooft, Burgermeester van Purmereinde; Kornelis Kruik, Raadt en Vroedtschap van Schiedam; Dirk Duizendt en Douwe Aukes, beide koopluiden tot Amsterdam; Jakob Muts,

Persoonen tot Zeeraaden der drie Gevolmaghtigden voorgeslaagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

Muts, koopman te Schiedam; Adriaan Bras, koopman te Hoorn; Klaas Adriaanszoon Bakker, Equipagiemeester te Delfshaaven, en Simon Willemszoon, koopman te Middelburg. Doch naa eenig overleg lieten zich de Heeren Vrek en Simon Willemszoon tot dien last gebruiken: ook gaf men hen een acte van indemniteit, of schaadelooshouding, om hen buiten schade te houden, indien ze, buiten vermoeden, in 's vyandts handen moghten vervallen: met verdre toezegging, dat hen, naa 't eindigen van de toght, zoodanige eergift † en gedachtenis zou toegevoeght worden, als naar gelegentheit van tydt en zaaken bevonden zou worden te behooren. Men heeft ook, om te beeter ordre op de soldaaten, die op de vloot waaren, te houden, eenige voornaame Bevelhebbers van landtsoldaaten belast in zee te gaan, en den gemelden Heeren Gevolmaghtigden van hunnen raadt te dienen: te weeten, de Kornellen Dolman, en van Mauregnault, de L. Kornellen van Gent en van Santen, en de Sergeant Majoor van Wynbergen. Ter zelver tydt viel veel te zeggen over 't aanstellen van de meergemelde drie Gevolmaghtigden, die met de vloot stonden in zee te gaan. Zommige oordeelden, dat men 't beleidt der vloote behoorde te laaten aan de gewoone Zeeoversten †. Zommigen was 't inzonderheit tegens de borst dat de Raadtpensionaris van Hollandt, Johan de Wit, zich zelven tot dien gevaarlyken dienst genoeghzaam vrywillig hadt opgeoffert, zonder te zien op 't gevaar van stormen en vyanden, noch 't belang van zyn gezin en vrienden: jaa eenigen meenden dat hy door zyn afweezen den gemeenen staat, zulk een Stuurman missende, in groot gevaar stelde, en zyne vyanden veellicht gelegentheit zou geeven om alles overhoop te werpen. Dit vertoonden ze hem, met al 't gevolg dat te duchten stondt. Maar zy konden zyn opzet niet verzetten. Hy gaf hun tot antwoordt, *dat de behoudenis van zyn persoon, en zyn geluk, aan de behoudenis van den Staat hing: en dat de goede of quaade uitkomst van een' tweeden zeeslagh beide zou behouden, of bederven. Dat in de vloot eenige mannen waaren, die moedts genoeg hadden om te vechten, maar dien 't aan beleidt ontbrak om den strydt tot een' goeden uitgangk te bestieren: dat hy zich verplicht vondt om de drift der dapperheit, als ze te ver ging, te helpen maatigen.* Voorts gaf hy in deeze daagen een treffelyke proef van zyn aluitvoerend verstandt, met den vaderlande een dienst te doen, dien de naakoomelingen niet licht zullen vergeeten, ten aanzien van 't nut dat 'er uit volgde. Dit geschiedde toen hy 's Landts vloot, tegens het gevoelen van de Lootsen en zeevaarende luiden, uit Texel met Zuide, Zuidtweste, en met Weste winden in zee heeft gebraght. Voor deezen werdt by al de Lootsluiden geoordeelt, en voor zeker gelooft, dat maar tien streeken van 't kompas aanleiding gaaven om uit Texel in zee te koomen, en dat 'er tweeëntwintig streeken, die in dit gewest meest waaijen, de scheepen binnen hielden: maar nu heeft de Raadtpensionaris de Wit, door naaukeurig onderzoek, zelfs in persoon bevonden, ('t geen ook door de daadelyke uitwerking werdt bevestight) dat de scheepen van de reede van Texel, door het Landts Diep, ofte uit de Slenk, oft uit het Spanjaardts gat, met achtentwintig onderscheide streeken van 't kompas in zee konden steeken: invoege, dat niet meer dan vier streeken het uitkoomen konden beletten; te weeten, Westnoordtwest, Noordtwesttenwesten, Noordwest, en Noordtwesttennoorden. D'oudtste en ervaarenste Peillooten, of Lootsluiden, dreeven styf en sterk, dat het onmoogelyk was met zwaare scheepen

door

J. K. Vrek en Simon Willemszoon daar toe aangestelt.

† *Honorarium.*

Bevelhebbers der landtsoldaaten in de vloot.

Het in zee gaan der drie Gevolmaghtigden wordt tegen gesprooken.

† *Zie Aitzema* XLV. 468.

De tocht werdt de Wit afgeraaden.

Wikkefort Hist. liv. XV.

Zyn antwoordt.

De Wit arbeidt om de vloot, tegens het gevoelen der Lootsluiden, in zee te brengen.

Uit de Missive en de bylaagen van d'expeditie ter zee des jaars 1665, gedrukt tot Delft 1666.

Bevindt, door nyver onderzoek, dat men uit Texel met achtentwintig streeken van 't kompas kan in zee loopen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. door 't Spanjaardts gat in zee te loopen. Doch de Raadtpensionaris de Wit bleef hier aan de dwaaling der verouderde waan niet hangen, noch liet zich door de waarschynlykheit van de redenen der Lootsluiden niet paajen: maar hy voer met sloepen en ettelyke Lootsluiden in 't Spanjaardts gat, om de gronden, daar men de meeste ondiepte waande te hebben, zelf met peilen t'onderzoeken, en ondervondt, dat het gemelde gat, een groote myl lang, inwaart aan, op laagh water genoeghzaame diepte hadt: ten minste van tweeëntwintig, vierentwintig en meer voeten, tot zeekre plaats of drooghte, genoemt Kaap in tooren: welke plaats een groot vierendeel myls wel doorgaans de zelve diepte hadt, doch dat daar verscheide ribbekens of riskens in den grondt gevonden worden, vier of vyf roeden breedt, die by laag water niet meer dan twintig, negentien, achtien, of schaars achtien voeten diep waaren: en dat voorts het einde van 't gat, t'zeewaart aan, tot in de ruimte toe, by 't laaghste water een bequaame diepte hadt, ten minste van een- twee- drie- en vierentwintig en meerder voeten. En dewyl een gemeene vloedt het water in 't Spanjaardts gat ruim vyfdehalf voet deê hoogen, zoo bleek daar uit, dat in 't ondiepste van 't gemelde gat, met een' gemeenen vloedt, ten minsten tweeëntwintig voeten waters wordt gevonden. Op dees ondervinding steunende, dreef de Raadtpensionaris door, dat men de vloot door 't Spanjaardts gat (want de windt liet niet toe door 's Landts Diep, of de Slenk, uit te loopen) in zee zou brengen. Dit werdt den veertienden van Augustus, met een Zuiden en Zuidtwesten windt, in 't werk gesteldt. Hy zelf nam met den Heer van Haaren aan, voor de twee grootste scheepen, 't Huis te Swieten en Delflandt, te zorgen, en 't ongemak dat 'er van koomen zou op zich te neemen. Ook raakten die twee scheepen, alhoewel zeer inwaart gelegen, d'allereerste van al de scheepen met gemak in zee: en indien men ten aanzien van alle d'andere scheepen gelyke vlyt hadt betoont, zoo zou misschien de gantsche vloot met het zelve gety in zee zyn geraakt: maar nu bleeven eenige, men houdt door d'onkunde of traagheit der Lootsen, leggen, die den volgenden dagh, den vyftienden, met een Westelyken windt meest uit raakten. Dus braght men 's Landts oorlogsvloot (behalven eenige van de leste scheepen, die den zestienden, toen de windt Noordtoost liep, door 't Landts Diep uitzeilden) door het Spanjaardts gat, zonder ongemak of grondtroering, in zee: en de Heer de Wit meende dat men ter naauwer noodt, al was de windt Westtennoorden, door dat gat, by handtzaam weêr en effe zee, zou konnen uitloopen, 't geen men te vooren, uit onkunde, onmoogelyk achtte. Hier uit ontstondt dat veele zeevaarende luiden dat zeegat, ter gedachtenisse van de Wits ondervindinge, in plaats van 't Spanjaardts gat, *Heer Jan de Wits Diep* noemden: welke benaaming noch in zommige kaarten van Hollandt, sedert uitgegeven, wordt gevonden. Naa 't uitloopen der vloote onthielden zich de drie Heeren Gevolmaghtigden, voor eerst op het schip de Liefde, dat door den L. Admiraal Tromp werdt gevoerdt. Zy hadden tweeëntnegentig matroozen tot een lyfwacht ter zee†, daar zy den persoon van Steven Korneliszoon, burger van Rotterdam, tot Kommandeur over stelden*; met maght en bevel, om de zelve, onder twee Quartiermeesters, in goede ordre en tucht ‡ te houden, en daar over te gebieden zoo als hy, naar zyne beste wetenschap en kennis, ten meesten dienste van den Lande zou bevinden noodig te zyn. Daarna zochten de gemelde Heeren met den Krygsraadt op alles goede ordre te stel-

Onderzoekt en peilt het Spanjaarts gat.

Bevindt dat het met een' gemeenen vloedt waters genoegh heeft om zwaare scheepen in zee te brengen.

Helpt de vloot met Zuide, Zuidweste en Weste winden door 't Spanjaarts gat in zee.

14 *Aug.* *Missive en bylaagen 1666 gedrukt.*

15 *Aug.*

16 *Aug.*

Jan de Wits Diep.

Lyfwacht der drie Gevolmaghtigden op de vloot.

† *Guarde Maritime.*

* 14 *Aug.*

‡ *Discipline.*

1665.

ſtellen: ook hebben ze, met eenpaarigheit en goedt verſtandt, tegens alle voorgaande misſlagen, zoo veel moogelyk was, voorzien. Aangaande het misnoegen van den Heere Tromp, hadden hunne Hoog. Moog. volgens het goedtvinden † van die van Hollandt, beſlooten, *dat ze den Heeren hunne Gevolmaghtigden in Texel, indien de L. Admiraal Tromp noch binnen gaats moght zyn, of anderſins den Heeren Huigens, Raadtpenſionaris de Wit, en Boreel, hunne Hoog. Moog. Gevolmaghtigden op 's Landts vloote, maght zouden geven, omme, noopende het in zee gaan, of niet in zee gaan van den L. Admiraal Tromp, zoodaanige ordre te ſtellen als de zelve ten beſte van de voorſchreeve vloote, en ten meeſten dienſte van den Lande, bevinden zouden te behooren: mits dat in den rang en ordre van de Hooftbevelhebberen over de gemelde vloote (gelyk die by hunne Hoog. Moog. beſluit van den elfden der maandt was ter nedergeſtelt) geen verandering gedaan, en voorts d'achtbaarheit van den Staat naar behooren bewaart zou worden.* Dit beſluit was den vyftienden der maandt genoomen, en met een' brief naar Texel gezonden, doch eer het den Heeren Gevolmaghtigden op de vloot den achtienden ter handt quam, hadt de L. Admiraal Tromp den gemelden Heeren in alle beraadtſlaagingen met zynen raadt behulpzaam geweeſt, en genoeg betoont dat hy van voorneemen was de reis met de vloot te voltrekken: zoo dat de zaak daar by bleef.

† *Advys.*

Beſluit der Staaten Generaal aangaande den L. Admiraal Tromp. 15 *Aug.*

Men hadt de vloot nu in drie esquadres, of vloothoopen, verdeelt. Het eerſte onder den L. Admiraal Tromp, den Viceadmiraal Abraham van der Hulſt, (die door de Staaten van Hollandt, in de plaats van Tromp, tot Viceadmiraal, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van Amſterdam, was verkooren †) en den Schoutbynacht Johan de Liefde, voerende den wimpel van de groote ſteng: het tweede onder den L. Admiraal Kornelis Evertszoon, (in zyn broeders plaats L. Admiraal van Zeelandt geworden ‡) den Viceadmiraal Adriaan Bankert, en den Schoutbynacht Kornelis Evertszoon den Jonge, voerende den wimpel van de voorſteng, en 't derde onder den L. Admiraal Tjerk Hiddesz. de Vries, den Viceadmiraal Rudolf Koenders, en den Schoutbynacht Henrik Brunsveldt, voerende den wimpel van de kruisſteng.

De vloot in drie esquaders verdeelt.

† 25 *Jul.*

‡ *Zie Aitzema* XLV. 459. 460.

Op den vyftienden, toen men noch eenige ſcheepen verwachtte, werdt by de drie Gevolmaghtigden, met overleg en goedtdunken van den L. Admiraal Tromp en d'andere Opperhoofden der vloote, een ordre beraamt, waar naar zich de gemelde Opperhoofden en Kapiteinen in d'aanſtaande toght, zeeſlagh of gevecht met den vyandt, zouden hebben te richten. Hier by werdt beraamt en belaſt, *wat esquader, als men voor de windt zeilde, zich aan ſtierboordt, en wat esquader zich aan bakboordt van den L. Admiraal Tromps esquadre zoude onthouden: en by de windt zeilende, wat esquadre voor uit, in 't midden, en achter aan zou zeilen. Op wat ſein, en op wat wyze d'esquadres, als men 't geraaden vondt, zouden wenden. Op wat ordre d'esquadres zouden zeilen, als 's Landts vloot den vyandt te loefwaart hadde, om den loef te behouden. Dat yder Kapitein op zyn hooft daar hy onder beſcheiden was wel zou paſſen, zonder in 't minſte van den vyandt af te wyken, oft draagende te houden, als door hooghdringenden noodt, of dat hy by gebreeke van dien met der doodt geſtraft zou worden. Dat yder L. Admiraal zyn esquadre onder zynen Viceadmiraal en Schoutbynacht met den eerſten zou verdeelen, om verwarring t'ontgaan, en, als de vyandt hun ſchielyk quam te bejegenen, altydt in ſtandt † te zyn om den zelven 't hooft te bieden: dat ook elk zich gewaarſchout zou houden van elkan-*

Ordre daar zich de Opperhoofden en Kapiteinen in d'aanſtaande tocht, of zeeſlagh, naar zouden richten. 15 *Aug.*

† *Poſtuur.*

1665. *dere ruimte te geven, en d'een den anderen uit het geſchut te blyven. Dat yder L. Admiraal in zyn esquadre ordre zoude ſtellen op wat manier de Branders zich zouden ſchikken ‡: ook fregatten ordonneeren om 't volk, indien 'er ſcheepen in den brandt oft in den grondt geſchooten werden, te bergen. Op wat ordre, of 't gebeurde dat de vyandt aan ly en 's Landts vloot te loefwaart was, 's Landts vloot, zoo veel doenlyk was, de loef zou houden: en wat esquadre, by aldien die over bakboort zeilde, aan ly voor, oft aan ly achter d'andre esquadres zou zeilen: en ook wat ordre d'esquadres zouden houden, indien 's Landts vloot over ſtierboort zeilde, en de vyandt aan ly was. Op wat ſein het eerſte, of een ander esquader, in den vyandt zoude vallen: en op wat ſein het geheele gros in den vyandt zou breeken: waar op dan yder zyn beſt zou doen om te aboordeeren. Dat yder op zyn rang en by zyn hooft zou blyven, ſchoon dat men by den vyand niet waare; op verbeurte van hondert gulden voor d'eerſte reize, voor de tweede reize tweehonderdt gulden, en voor de derde reize van afgezet te worden: ten waare men wettelyke verſchooning wiſt by te brengen. Dat de Hooftbevelhebbers alle daagen drie van de bezeilſte fregatten, en eenige galjoots, op kondtſchap zouden uitzenden, en, iet nieuws verneemende, dat daatelyk aan de Heeren Gevolmaghtigden, ook aan den L. Admiraal, bekent maaken. Doch by aldien de voornoemde fregatten eenige koopvaardyſcheepen quaamen te neemen, die men voor buit verklaarde, dat dan die buit over 't esquadre, daar 't fregat, of de fregatten, onder beſcheiden waaren, zou verdeelt werden: en oft gebeurde dat ze een vyandtlyk oorlogsſchip, oft ſcheepen, veroverden, dat dan het ſchip, of de ſcheepen, geſchut, en 't geldt, by hunne Hoog. Moog. daar op geſtelt, by den veroveraar, oft veroveraars, met hun ſcheepsvolk alleen zou genooten worden. Indien iemant, eenige ongelukkige ſchooten krygende, of door andere noodtzaakelykheit gedrongen, wat van den vyandt moſt afhouden, (zonder nochtans iemant van nooden te hebben om zich te redden) dat die een vlagge in 't bezaanswandt zou laaten waaijen, doch niet zonder hooghdringenden noodt. Eindelyk, dat zich niemant zou vervorderen te jaagen voor en aleer de L. Admiraal Tromp zulks geraaden vondt, en met een ſein te kennen gaf, in welken gevalle die van het esquadre dat naaſt aan de vreemde ſcheepen was zouden jaagen: te weeten, indien men een vreemdt ſchip zagh met twee, indien men twee vreemde ſcheepen zagh met drie, en zoo men drie vreemde ſcheepen zagh met vier ſcheepen, en zoo naar gelang: doch met zulke ſcheepen die zich naaſt aan de vreemde ſcheepen zouden bevinden.* In deeze ordre werdt de naam van den Heere Tromp als Opperhooft gebruikt; om dat men hem in 't bewindt wou laaten, tot dat men den L. Admiraal de Ruiter in de vloot zoude hebben. Ook werdt by den L. Admiraal Tromp een ordre beraamt, betreffende de verzaamelplaatzen, daar de vloot, indien ze, gedurende d'aanſtaande toght, door ſtorm, miſt, duiſterheit, of ander ongeluk, moght verſtrooit worden, zou by een koomen. Dees ordre was gericht naar de gelegentheden van de plaatzen, daar men zou moogen van een raaken, en van de winden, die op die tyden zouden waaijen. De Heeren Gevolmaghtigden lieten zich 't gemelde ontwerp, naar eenige gedaane veranderingen, welgevallen, en gaven laſt, dat men zich, by noodt, daar naar zou richten. Men zocht ook te deezer tydt al de wetten en beveelen, die de Hooge Overheeden, aangaande den zeekrygh, voor deezen en onlangs hadden uitgegeven, met allen yver in 't gebruik te

‡ *Reguleeren.*

Ordre op de verzaamelplaatzen der vloot.

17 *Aug.*

te brengen: inzonderheit den bekenden *Artykelsbrief* †, en instructie, roerende den oorloge te water, waar naar zich alle en een ygelyk, 't zy Admiraal, Viceadmiraalen, Kapiteinen, Luitenanten, Edelluiden, Schippers, Officiers, soldaaten, en gemeene matroozen, ter zee dienende, hadden te reguleren, op de straffen, peenen en boeten, daar in begreepen, welke krygswetten in 't verleeden jaar ‡ door hunne Hoog. Moog. waaren vernieuwt, en vermeerdert. Hier by quam noch een *Nader ordre*, door de Heeren Staaten Generaal, tot observantie van goede discipline in 's Landts vloote, weinig weeken geleeden †, vastgestelt en uitgegeeven: alles strekkende op dat zich elk in zynen plicht naar behooren zou quyten. De Heer de Ruiter was ondertusschen op den zelven dagh, toen de leste scheepen der vloote in zee staaken, (waar van twee elkandere in 't Landts Diep beschaadigden, en te rug mosten keeren) in Texel gekoomen; daar men drie lichte fregatten hadt laaten leggen, om hem naar de vloot te brengen. Hy vondt hier eenige Gemaghtigden der Heeren Staaten in 't 's Landts jacht in 't Nieuwe Diep, van de welke hy zynen lastbrief ontfing: waar op hy den eedt van getrouheit, niet alleen als L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, maar ook als Opperhooft en Admiraal over 's Landts vloote, onder 't oppergezagh der drie Heeren Gevolmaghtigden, voor d'aanstaande toght, in hunne handen afley. De Heer Aart van Nes deedt toen ook den eedt, als Viceadmiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze. Daarenboven deeden ze den eedt van zuivering †, dien men in Hollandt gewoon is den geenen, die ampten of waardigheeden verkrygen, af te eischen; om alle onbehoorlyke amptkoopingen voor te koomen. D'eedt, die ten dien daage door den Heer de Ruiter, als Opperhooft der vloote, werdt gedaan, bestondt uit de volgende woorden, *Ik beloove en zweere naar myn uiterste vermoogen te zullen naakoomen en executeren den inhoudt van de instructie, en ordres, my albereits gegeven, en die my voorts, raakende myn jegenwoordig employ, van tydt tot tydt, by of van weegen de Hoogmoogende Heeren Staaten Generaal zouden moogen worden gegeven, of naagezonden.* De L. Admiraal de Ruiter meende dien zelven dagh t'zee te gaan, en de vloot op te zoeken, maar de windt liep hem tegen, en de vloedt was in 't water, zoo dat hy most blyven leggen. Den volgenden morgen zeilde hy met den Viceadmiraal van Nes, en zyn ander gevolg, met twee fregatten tot in den mondt van 't Spanjaardts gat, daar het fregat Schiedam, dat vyfentwintig stukken, en eenentachtig man voerde, op hem wachtte. Hier op overgaande, en zee kiezende, raakte hy noch 's avondts laat in 't gezicht van de vloot: weshalve de Heeren Gevolmaghtigden last gaven, dat men kleen zeil zou maaken, op dat hy te beter en te eerder by hun moght koomen. Dus quam hy den volgenden morgen, kort naa 't opgaan der zonne, aan het boordt van 't schip de Liefde, daar hem de Heeren Gevolmaghtigden, Huigens, de Wit, en Boreel, verwellekomden. Men bespeurde toen alomme onder al de Bevelhebbers een algemeene vreugde, over zyne komste, in de vloote: ook droeg zich de L. Admiraal Tromp, t'zyner aanzien, met alle gemaatightheit: zoo dat de Heeren Gevolmaghtigden hoope schepten, dat zich alles tusschen beiden wel zou schikken. Doch de Heer Wikkefort geeft in zyne Historie te kennen, dat het verdragh, 't welk de Raadtpensionaris de Wit tusschen hen beide maakte, wel eenigen schyn hadt van vreede, maar hen in der daadt niet vereenighde: dat daar door 't onbenoegen van den

1665.

Artykelsbrief.

† Zie 't *Grootplakkaatboek.* 2 *deel.* p. 3175.

‡ *Aitzema* XLIV. 137.

† 4 *Aug.*

Nader ordre.

† 27 *Jul.*

De Ruiter komt in Texel.

16 *Aug.*

Doet den eedt van getrouheit,

En ook den eedt van zuivering.

† *Zie de Resolutien der Staaten van Hollandt.* 1672. *gedrukt.* p. 261-263.

Inhout van den eedt, door de Ruiter, als Opperhooft der vloote, gedaan.

Zie Aitzema XLV. 474.

Gaat met drie fregatten t'zeil.

17 *Aug.*

Komt in de vloot.

18 *Aug.*

Wikkeforts Hist. liv. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. eenen, en d'ongerustheit, of bekommering, van den anderen niet geheel werdt weghgenoomen: dat Tromp de zaak wel liet zakken, maar met groote wederwilligheit; invoege dat zommigen op hunne vriendtschap geen grooten staat dorsten maaken: maar anderen vertrouden 't beste. In 't eerste gesprek dat men met den L. Admiraal de Ruiter hieldt, begosten de Heeren Gevolmaghtigden, in 't byzyn van den L. Admiraal Tromp, terstondt met hem over al de verandering, die, vermits zyne aankomste, in de voorgaande gestelde ordres noodtwendigh most geschieden, te handelen.

Men besluit dat de Gevolmagtigden met de Ruiter zouden overgaan op 't schip Delflandt.

Toen werdt by de Heeren Gevolmaghtigden, met eenpaarige overeenstemminge van alle de Opperhoofden, goedtgevonden, dat hunne Ed. Moog. nevens den Heer de Ruiter, van 't schip de Liefde op het schip Delflandt, te vooren den grooten Spanjaardt genoemt, zouden overgaan, en zich daar voor een tydt onthouden.

Dat uit de drie esquadres noch een vierde zou geformeert worden.

† *Troupe de reserve.*

Voorts dat men uit yder van de drie esquadres der vloote zeven kloeke scheepen en fregatten van oorlogh, en Branders naar gelang, zou neemen, en daar uit een vierde esquadre, of een hoop van toeverlaat †, voor den L. Admiraal de Ruiter zou by een brengen: waar over, als Viceadmiraal, de Heer Aart van Nes, Viceadmiraal van de Maas, zou gebieden, en als Schoutbynacht Frederik Stachouwer, Schoutbynacht onder 't Kollegie van 't Noorderquartier.

Ordre op het voeren der vlagge.

Ook werdt besloten, dat het esquadre van den L. Admiraal de Ruiter den wimpel voortaan zou voeren van de groote steng: het esquadre van den L. Admiraal Kornelis Evertszoon van de voorsteng; het esquadre van den L. Admiraal Tromp van de kruissteng, en dat van den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries zou een geus voeren op de boeghspriet.

† *Geredresseert.*

Op dien zelven dagh werden al de voorige besluiten, ordres en seinen, naar de tegenwoordige gelegentheit verschikt †.

Ordre aangaande het vierde esquadre onder de Ruiter.

18 *Aug.*

‡ *Corps de reserve.*

Ook werdt verstaan, om de minste verandering in d'ordre van den vyftienden van Augustus te maaken, *dat zoo lang de vloot koers zeilde, het nieuwe esquadre van den L. Admiraal de Ruiter den voorrang zou hebben, en d'andre drie zich richten naar de gemelde ordre: doch wanneer de vloot met den vyandt in 't gevecht zoude koomen, dat dan het nieuwe esquadre van den L. Admiraal de Ruiter gebruikt zoude worden als een lichaam van toeverlaat,* ‡ *en dat de drie andere, tegens den vyandt aangaande, zich richten zouden naar 't voorschrift in de voorzeide ordre vervat: dat dus het zelve vierde esquadre van den L. Admiraal de Ruiter het ooge zou houden op het bedryf van een ygelyk der andere esquadres: maar bespeurende dat iemant in te zwaaren noodt zou moogen geraaken, en van den vyandt te veel overmant worden, dan zoude by den zelven aanstondts, of met zyn geheel esquadre, of met een genoeghzaam gedeelte, geleidt door den eenen of den anderen van zyne Opperhoofden,*

* *Seconderen.*

† *Effort.*

*helpen * of doen helpen, en in allen gevalle voor 't eindigen van 't gevecht met zyne gantsche onderhebbende maght mede een uiterste pooging † op den vyandt doen; om in diervoegen d'overwinning onder Godts genadigen zeegen des te beter en te zeekerder te moogen bevechten en weghdraagen: en dit alles behoudens en onvermindert den rang en ordre die hunne Hoog. Moog. by der zelver besluit van den elfden van Augustus, hadden verstaan dat onder de gemelde Opperhoofden zoude worden gehouden.*

De Ruiter werdt door de Gevolmaghtigden aan al de Kapiteinen der vloote, als hun Opperhooft, voorgestelt.

Daarna hebben de Heeren Gevolmaghtigden al de Kapiteinen der vloote aan boordt geseint, en hun den persoon van den L. Admiraal de Ruiter, als Opperhooft van de vloote, volgens het besluit van hunne Hoog. Moog. van den elfden van Augustus, voorgestelt, en eenen ygelyke bevoolen hem in dien staat t'erkennen en te gehoorzaamen: ook

dien

dien volgende het ooge op de ſeinen te houden, die voortaan uit het ſchip 1665.
Delflandt zouden worden gedaan, en zich daar naar te richten. Voorts werdt den Kapiteinen al de geſtelde en beraamde ordres door de Heeren Gevolmaghtigden bekent gemaakt, en wel ingeſcherpt; zoo ten aanzien van 't geen in 't zeilen en in 't vechten, als ten aanzien van 't geen tot de verzaameling der ſcheepen, die door ſtorm, miſt, of anderſins moghten verſtrooit worden, ſtondt waar te neemen. Waar mede zy verhoopten alles zoodaanig te hebben bezorgt, dat, by onverwachte en ſchielyke ontmoeting des vyandts, een yder zyn' plicht zou konnen weeten: al waar 't zaake dat men geen tydt zou overigh hebben om meer Krygsraadt of byeenkomſt te houden. Op deeze wyze zochten de Heeren Gevolmaghtigden alles te beleiden tot een gewenſchte uitkomſt.

De beraamde ordres werden den Bevelhebberen bekent gemaakt. 18 Aug.

Ontrent al die beraadtſlaagingen en beſluiten beſpeurden de gemelde Heeren een goede onderlinge genegentheit tuſſchen d'Opperhoofden der vloote, en in 't byzonder tuſſchen de Ruiter en Tromp; zulks dat alles onder hen met eenpaarigheit van gevoelen toeging.

Eenigheit onder d'Opperhoofden.

Daarna begaf zich de L. Admiraal de Ruiter, nevens de drie Heeren Gevolmaghtigden, op het ſchip Delflandt, (dat gevoert werdt door den Kapitein Juriaan Juriaanszoon Poel, en toegeruſt was door d'Ooſtindiſche Kompagnie ter kamer van Delft) verzien met tzeventig ſtukken geſchuts, en vierhonderdt en vyftig mannen: daar hy ſtraks de vlag van boven, en den wimpel daar onder, als Admiraal en Opperhooft, liet waaijen, en de L. Admiraal Tromp nam den wimpel van onder de vlag in.

De Ruiter begeeft zich op 't ſchip Delflandt,

De Viceadmiraal van Nes ging over op het ſchip van den Kapitein Quiryn van den Kerkhove, genoemt Rotterdam.

En van Nes op 't ſchip Rotterdam.

D'oorlogsvloot, die de Staaten der vereenigde Nederlanden, naa dien ongelukkigen zeeſlagh van den dertienden van Junius, binnen den tydt van ontrent acht weeken weêr in zee hadden gebraght, beſtondt nu, tot verwondering der gantſche werelt, in drieëntneegentig ſcheepen, of fregatten, van oorloge: verzien met vierduizendt driehonderdt en zevenendertig ſtukken geſchuts, en bemant met vyftienduizendt en eenenvyftig matroozen, twaalfhonderdt drieëntachtig mariniers of zeeſoldaaten, en drieduizendt en driehonderdt landtſoldaaten, in all's met negentienduizendt zeshonderdt en vyfendertig koppen. Deeze zeemaght werdt nu in vier esquadres verdeelt, gelyk de volgende lyſt nader vertoont,

Lyſt der oorlogsvloote by den Staat der vereenigde Nederlanden toegeruſt, en in de maandt van Auguſtus MDCLXV in zee gebraght.

Lyſt der Nederlandtſche oorlogsvloote onder den L. Admiraal de Ruiter.

I. Esquadre onder den Heer Michiel de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

Bevelhebbers.	Scheepen.	S.†	M.‡	M.*	S.+
L. Admiraal de Ruiter.	*Delflandt.*	70.	350.	36.	64.
Pieter Salomonsz.	*Kampen.*	54.	174.	--	42.
Simon Blok.	*Vliſſingen.*	50.	140.	21.	73.
Jan van Amſtel.	*De Vryheit.*	58.	260.	--	42.
Jan de Haan.	*Stadt en Landen.*	62.	225.	28.	43.
Henrik Gotskens.	*De Vreede.*	56.	182.	--	47.
Evert van Gelder.	*De Gelderſche Ruiter.*	46.	157.	25.	20.
Frans van Nydek.	*Den Briel.*	21.	51.	13.	9.
Henrik Haakroo.	*Vollenhoove.*	28.	102.	--	24.
Viceadmiraal van Nes.	*Rotterdam.*	46.	189.	9.	30.
Chriſtiaan Eldertsz.	*Vitrecht.*	36.	110.	10.	20.

† *Stukken.* ‡ *Matroozen.* * *Mariniers.* + *Soldaaten.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.	*Jan Krook.*	*Jupiter.*	44.	174.	18.	34.
	David Vlug.	*'T wapen van Nassau.*	60.	200.	21.	35.
	Thomas Fabricius.	*Jaarsveldt.*	52.	172.	--	39.
	Otto van Treslong.	*Gouda.*	52.	170.	8.	32.
	Willem van Bergen.	*Popkensberg.*	28.	110.	--	--
	Schoutbynacht Stachouwer.	*D'Eendraght.*	44.	166.	29.	33.
	Kornelis de Boer.	*Gelderlandt.*	56.	200.	47.	45.
	Adriaan van Veen.	*Assperen.*	39.	106.	--	39.
	Barent Hals.	*'T wapen van Leiden.*	38.	120.	--	29.
	Adriaan Houttuin.	*'T wapen v. Medenblik.*	46.	180.	17.	30.
	Jakob Dirksz. Boom.	*Ylst.*	36.	126.	--	19.
			1022.	3664.	282.	749.

II. Esquadre onder den L. Admiraal Kornelis Evertszoon.

L. Admiraal Korn. Evertsz.	*'T Hof van Zeelandt.*	58.	229.	15.	78.
Viceadmiraal A. Bankert.	*Ter Veer.*	50.	172.	14.	61.
S. bynacht K. Evertsz. de Jonge.	*Vitrecht.*	50.	162.	20.	52.
Kornelis van Hogenhoek.	*De Provincien.*	50.	163.	10.	29.
Jan Matthysz.	*Delft.*	34.	119.	--	46.
Gerrit Klaasz. Posthoorn.	*D' Agatha.*	30.	86.	--	25.
Huibert Jakobsz. Huig.	*Kleen Hollandia.*	57.	210.	14.	48.
Kornelis Slord.	*Josua.*	50.	195.	44.	29.
Philips van Almonde.	*Dordrecht.*	46.	153.	36.	32.
Pieter Bonser.	*De 3. Helden Davids.*	48.	150.	10.	64
Jan Tandt.	*Zeelandia.*	36.	83.	20.	36.
Jakob Peteys.	*De Fasant.*	38.	118.	15.	17.
Jan Krynszoon.	*Schaakerloo.*	24.	81.	--	31.
Symen Lonke.	*Sphæra mundi.*	40.	140.	--	60.
Adriaan de Haaze.	*Dordrecht.*	49.	145.	15.	50.
Willem Boudewynsz. van Eyk.	*Schiedam.*	25.	71.	--	10.
Jakob Centen.	*De Hollandtsche Thuin.*	48.	164.	--	50.
Jakob Pensen.	*Middelburg.*	46.	138.	17.	56.
Engel Janszoon.	*De Vlasblom.*	46.	171.	--	42.
Klaas Valehen.	*'T wapen van Hoorn.*	30.	120.	10.	18.
Laurens de Bruin.	*De maagt van Enkh.*	38.	122.	12.	30.
Floris Blom.	*De groote Harder.*	38.	134.	17.	5.
Adriaan van Kruiningen.	*Der Goes.*	34.	96.	20.	38.
Willem Marinisz.	*De Zeeridder.*	34.	101.	22.	44.
		999.	3323.	311.	951.

III. Esquadre onder den L. Admiraal Kornelis Tromp.

L. Admiraal Tromp.	*De Liefde.*	70.	338.	24.	48.
Jakob A. Swart.	*Kruiningen.*	60.	236.	10.	38.
Henrik van Tol.	*Duivenvoorde.*	52.	176.	38.	27.
Kornelis Muts.	*De Beurs v. Amsterd.*	52.	190.	--	45.
Adriaan Teeding Berkhout.	*De Princesse Royale.*	40.	146.	36.	20.
Joost Verschuur.	*Zuiderhuis.*	56.	186.	20.	28.
Klaas Anker.	*De Hollandsche Thuin.*	56.	184.	10.	58.
Jan van Blankenburg.	*Overyssel.*	36.	140.	--	--
Viceadmiraal van der Hulst.	*Amsterdam.*	68.	246.	52.	41.
Henrik Vroom.	*Tydtverdryf.*	60.	249.	--	51.
Niklaas Marreveldt.	*Staveren.*	52.	172.	10.	42.

Pie-

1665.

Pieter Vitenhout.	*Groeningen.*	50.	168.	--	30.
Nikolaas Naalhout.	*Batavia.*	44.	148.	--	46.
Jooft Herman Klant.	*St. Pieter.*	40.	153.	--	29.
Lieve Hazeveldt.	*De Harderin.*	40.	126.	13.	17.
Jan Blankaart.	*De Visschers Harder.*	26.	70.	--	26.
Schoutbynacht de Liefde.	*Groot Hollandia.*	68.	267.	44.	70.
Dirk Schey.	*Oosterwyk.*	68.	242.	22.	35.
Jakob Willemsz. Broeder.	*De Dom van Vitrecht.*	54.	165.	9.	28.
Jakob Wiltschut.	*Harderwyk.*	46.	170.	10.	29.
Kornelis Thomasz.	*St. Paulus.*	40.	146.	--	48.
Laurens Davidsz.	*Gornichem.*	36.	98.	27.	21.
Pieter Karsseboom.	*De Munnik.*	30.	130.	--	23.
		1178.	4146.	325.	800.

IV. Esquadre onder den L. Admiraal Tjerk Hiddesz. de Vries.

L. Admiraal Tjerk Hiddesz.	*De Steeden.*	57.	231.	14.	47.
Viceadmiraal Rudolf Koenders.	*Stadt en Landen.*	54.	215.	--	42.
S. bynacht Henrik Brunsveldt.	*Albertina.*	54.	205.	--	61.
Barent de Vries.	*De Zevenwolden.*	54.	160.	29.	48.
Jan Jansz. Vyzelaar.	*Westergo.*	54.	196.	12.	36.
Albert Pietersz. de Boer.	*Ostergo.*	68.	216.	54.	31.
Jooft Michielsz.	*Hollandia.*	40.	136.	33.	30.
Yde Hilkesz.	*De Postiljon.*	38.	170.	2.	29.
Jan Vinkelbos.	*Frisia.*	40.	116.	40.	30.
Kornelis Allardtsz. Oostrum.	*Omlandia.*	48.	144.	28.	22.
Willem Kanter.	*Groeningen.*	44.	150.	13.	29.
Karsten de Rechtere.	*'T huis te Zwieten.*	70.	246.	--	77.
Arent Simonsz. Vader.	*De wakende Boey.*	52.	176.	10.	35.
Jan Adelaar.	*'T Raadhuis v. Haarl.*	52.	178.	18.	31.
Eland du Bois.	*De Vreede.*	40.	127.	--	18.
Gerrit Boos.	*'T kasteel v. Medenblik.*	30.	116.	17.	9.
Henrik Vollenhoove.	*De Zon.*	50.	152.	23.	26.
Heyn Brouwer.	*De kleene Harder.*	36.	118.	5.	15.
Ysbrandt de Vries.	*Doesburg.*	50.	174.	22.	26.
Jan Raap.	*St. Paulus.*	44.	155.	--	35.
Kornelis Viktol.	*De witte Eenhoorn.*	31.	123.	18.	17.
Simon Janszoon.	*De Hoope.*	44.	150.	--	30.
Pieter Klaasz. Wynbergen.	*Westvrieslandt.*	50.	144.	27.	42.
Jakob Philipsz.	*Zutfen.*	38.	120.	--	35.
		1138.	3918.	305.	801.

Ook waren by deeze vloot elf of twaalf branders, ettelyke behoeftfluiten, en meer dan twintig galjoots, jachten, en ander kleen vaartuig, om af en aan te zenden. Bovendien hadden de Heeren Staaten noch verscheide scheepen in 't Landt: onder anderen twaalf, onlangs uit Guinea gekoomen, waar van men negen in 't kort kon in zee brengen; en noch een goedt getal groote scheepen van den nieuwen aanbou, die byna gereedt waaren om dienst te konnen doen. Weinig daagen naa dat de vloot hadt zee gekoozen, werdt by de Heeren Staaten, om Godts zeegen te verwerven, een algemeenen vast- en bededagh over alle de vereenigde Nederlanden uitgeschreeven, in welke uitschryving hunne Hoog. Moog. te kennen gaven, *dat het Godt door zyne rechtvaardige oordeelen*

Vast- en bededagh over de Nederlanden uitgeschreven. 18 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

1665. *len geliefde de Nederlanden met den zwaaren oorlog te water (waar in de zelve, door d'onrechtvaardige pretensien van hunne nagebuuren, belydenis doende van eene en de zelve Gereformeerde Religie, waaren ingewikkelt) te bezoeken: dat daar door de zeevaart en koophandel der ingezetenen (een van de voornaamste zeenuwen van den Staat) genoegzaam stil stondt, en dat de wapenen van den Staat zoodaanig geluk niet gehadt hadden, als wel van Godts onverdiende genade was verhoopt en verwacht, en dat daarenboven de zelve Staat met een tweeden oorlog aan de landtzyde werdt gedreigt ‡: alles ongetwyffelt ter oorzaake van de zwevende zonden in den lande, waar uit gemerkt kon worden dat Godts toorn over 't vaderlandt was ontsteeken: en dat desniettegenstaande het zyne Goddelyke Majesteit, naa zyne oneindelyke bermhertigheit, geliefst hadde, sedert eenige daagen herwaart, een aanzienlyke scheepsvloot †, gekroont met zegen en overwinning, gelukkig als met zyne handt binnen deeze Landen te geleiden: dat wyders, tot afkeering van 't gedreigde geweldt en onheil te water, weder een scheepsheir ⸸ was toegerust, ook te lande zoodaanige voorzieninge gedaan als by menschelyke weegen en middelen wegens den Staat behoorde gedaan te worden: maar dat van 't een en 't ander niet te verwachten stondt zonder des Heeren zeegen: dat zy daarom hadden goedtgevonden, volgens het oude Christelyk gebruik, een algemeenen vast- en bededagh, tegens Woensdagh, die den tweeden September zou weezen, over de vereenigde Nederlanden uit te schryven: op dat een yder zich ten zelven daage voor Godt den Heere van gantscher harten zou vernederen, en, met oprecht berou over zyne misdaaden, voor Godts aangezicht verschynende, zyne Goddelyke Majesteit van herten over zyne onverdiende genade loven en danken, van dat het den zelven geliefst hadde, onaangezien de voorschreeve meenigvuldige zonden, zyn aanschyn wederom over den Staat te wenden, en de gemelde scheepsvloot voorspoedelyk in 't landt te laaten aankoomen: en voorts den zelven Godt vieriglyk bidden, ten einde het zyne Goddelyke Majesteit moght gelieven 's Landts ingezetenen, door Christus Iesus, en het bloedt des nieuwen Verbondts, wederom met zich te verzoenen, en vervolgens alle vordere plaagen en welverdiende straffen af te wenden: den Staat en d'ingezetenen van dien te kroonen met vreede, voorspoedt en heil, alle listige aanslaagen, die tegens den Staat moghten ondernoomen worden, te niet te maaken, en de Volmaghtigden, Hoofden, Krygsbevelhebbers, en het gantsche zeeheir, te neemen en te houden in zyne almaghtige beschermingе, en de zelve te kroonen, en te laaten wederkeeren met een gezeegende overwinning over de vyanden van den Staat; en voort zynen zeegen te verleenen over het algemeene vaderlandt: alles tot grootmaaking van zynen heiligen naame, voortplanting van de waare Christelyke Gereformeerde Religie, behoudenisse der zoo diergekochte vryheit, en aller zielen zaaligheit.* Doch op dien zelven vast- en bededagh bestondt Jakobus Sceperus, Predikant ter Goude, ten aanhooren van de Heeren Wethouderen der stadt, niet alleen zaaken op den predikstoel te brengen die buiten zyn ampt waaren, en de regeering raakten: maar ook de Regeering met haatelyke * woorden † en vergelykingen ‡ over te haalen ⸸: 't welk verstaan werdt, tot onstichting en ontrusting der gemeente, en zelfs tot kleenachting * en ondienst der regeering, te dienen. Waar over de Wethouders beslooten, dat de gaadje, die hy van de stadt genoot, van dien bededagh af zoude opgehouden, tot dat anders zou worden goedtgevonden. Ter zaake van dierge-

‡ *Dit zagh op den vyandtlyken toeleg van den Bisschop van Munster.*

† *Te weeten de vloot onder de Ruiter uit Guinea gekoomen.*

⸸ *Scheepsarmade.*

De biddag wordt misbruikt.

Zie Aitzema XLV. 483.

* *Odieuse.*

† *Termen.*

‡ *Comparatien.*

⸸ *Te taxeren.*

* *Disrespect.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

gelyken yver toonden ook de Heeren Staaten van Hollandt te vooren hun misnoegen over Fransiscus Ridderus †, Predikant te Rotterdam, en daarna tegens Tadeus de Landtman ‡, Predikant in den Haage. Ook werdt, ter gelegentheit van zulk bestaan, ten leste * by hunne Ed. Groot. Moog. besllooten, en bevoolen, *dat de Bedienaars des goddelyken woordts zich zouden hebben t'onthouden van alle verstandthouding † buiten 's Landts in zaaken stoffe van staat raakende: dat ze ook buiten 's Landts geen verstandt zouden houden over kerkelyke zaaken, dan met kennisse en volgens d'ordre van de regeeringe:* van gelyke, *dat ze zich zelven zouden hebben t'onthouden van zaaken, de policie of regeering betreffende, in hunne predikatien of gebeden op den predikstoel te brengen:* ook werdt vastgestelt, *dat, of moogelyk hier naamaals eenige Predikanten de beraadtslaagingen ⸸ en besluiten * der regeeringe in 't openbaar ‡ van den stoel voor de gemeente moghten koomen over te haalen †, en de Overheit by de onderdaanen verdacht te maaken, of, door 't verhandelen van staatzaaken op den Predikstoel, of verstandthouding buiten 's Landts, het verbodt aan hun gedaan t'overtreden, dan zoodaanige Predikanten, zonder eenige verschooning, d'oeffening van 't predikampt t'eenemaal ⸸ zou verboden, en zy luiden nooit tot het zelve toegelaaten worden.* Dus zochten de Heeren Staaten de tweedraght en wederspannigheit te stuiten. Doch van zommigen werdt ontrent dit stuk aangemerkt, dat zelden een ongeval alleen komt. Men hadt in deezen tydt den oorlog van buiten, en binnen 't Landt twist. Veelen waaren van verstandt dat het niet wel kon gaan, of men most zyne Hoogheit den Prins van Oranje in de hooge ampten en bedieningen van zyne doorluchtige voorvaderen stellen, en eenige Predikanten konden zich, ontrent dit stuk, quaalyk inhouden †. Ook hadt men in de vloot, toen ze noch in Texel lag, gezien, hoe de gemeene matroozen op het schip van den L. Admiraal Tromp gaande wierden, en dat 'er een geheele oploop ontstondt over 't winden van 't anker, 't welk zy niet wilden winden, dan in den naame van den Prins van Oranje, zonder op hunne Overheden of Bevelhebbers te willen passen: daar, toen dat oproer wat ter neêr geleit was, meer moedtwil op volgde, als ze met het geen de kok hun schafte niet te vreede waaren, en, met de bakken naar de kajuit loopende, daar veel geweldts bedreven. Dan korts daarna werden eenige van de voornaamste oproermaakers gevangen, en, by den Krygsraadt te recht gesteldt. Twee mosten trekken om gehangen te worden, en die de galg trok werdt straks aan de nok der ree vast gemaakt en gehangen ‡: d'ander strengelyk gegeesselt, gebrandtmerkt, en voor schelm aan landt gezet. Anderen werden gegeesselt of gekielhaalt. Maar 't is tydt de vloot in zee te volgen. Men hadt die zoo haast niet in vier hoopen verdeelt, of de drie Heeren Gevolmaghtigden, met naame de Raadtpensionaris de Wit, toonden dat men hun 't beleidt der zaaken niet vergeefs hadt aanbevoolen en toebetrout. Zy waaren met den L. Admiraal de Ruiter geduurig bezich om op alles goede ordre te stellen, niet alleen voor den tegenwoordigen, maar ook voor den toekoomenden tydt. Dus hebben ze verscheide zaaken in trein en gebruik gebraght, die ook in de volgende tyden, en zeetoghten, tot dienst en nut des vaderlandts strekten, of konnen strekken, en hier kortelyk staan aan te roeren: als naamentlyk het oeffenen van krygstucht op de vloot, en het spoedigh straffen van d'overtreders der ordre, van wat soorte en staat die ook waaren; dat voor deezen, tot merkelyken ondienst van den Staat, meest altydt was verzuimt: mits-

† *Zie de Resolutien der Staaten van Hollandt op den 24 Jan. en 6 Feb. 1665.*
‡ *Zie de Resolutien der Staaten van Holl. op den 5. 6. 7. 13 Nov. en den 1. en 4. Dec. 1665. en Aitzema* XLV. 502-504.
* *7 Nov. en 5 Dec. 1665.*
Zie de resolutien der Staaten van Holl. 1672. gedrukt. p. 787. 788.
† *Correspondentie.*
⸸ *Deliberatien.*
* *Resolutien.*
‡ *Publykelyk.*
† *Te traduceren.*
⸸ *Peremtoirlyk.*
† *Zie Aitzema* XLV. 483. 504.
‡ 11 *Aug. Zie Aitzema* XLV. 477.

Verscheide zaaken door de Gevolmaghtigden en de Ruiter in de vloot in trein gebraght.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. mitsgaaders het beraamen van goede en heilzaame middelen tot onderhoudt van een vertroude vriendtſchap, onderling verſtandt, en volkoome eenigheit tuſſchen de Scheepsbevelhebbers, en d'Overſten der landtſoldaaten: het aanſtellen van meer Heelmeeſters op de ſcheepen, tot trooſt der gequetſten: het invoeren van krygsoeffeningen tuſſchen de ſcheepen, om 't beleidt en bedryf van den oorlogh te waater te beter gewoon te worden. Daar benevens hebben ze noch verſcheide ordres ontworpen, die in het toekoomende ſtonden waargenoomen, en tot onbegrypelyken dienſt van den Staat op nieuws ingevoert te worden: ſtrekkende niet alleen tot onderhoudt van een goede œconomie, of, om zoo te ſpreeken, huishouding, in 's Landts vloote, maar ook inzonderheit tot naauwe naarkooming van 't geene by den Staat ontrent het ſchaffen van goede ſpyze, en de verdeeling van de lyſtoght, alreedts was vaſtgeſtelt, en daar by noch naader zou gevoeght worden; zoo verre, dat in 't toekoomende daar door alle klaghten, die by veele matroozen, niet zonder reden, tegens verſcheide Kapiteinen werden ingebraght, zouden moeten ophouden: en dat bovendien ook de vloot eenige ververſching zou toegevoert werden, om de matroozen en ſoldaaten by alle moogelyke middelen te verquikken, en in goede gezondtheit te behouden. In voege dat de Heeren Gevolmaghtigden van den Staat, met hunne tegenwoordigheit op 's Landts vloot, ongelyk meer dienſt deeden, dan veelen zich daar van uiterlyk konden inbeelden. Door hun wys beleidt werdt alomme op de vloot een goede overeenkooming en eendraghtigheit beſpeurt onder alle ſoorten van menſchen, tot verwondering toe. Men verwachtte en verhoopte nu van deeze zeetoght, onder 't beleidt van de Ruiter, dien grooten Admiraal, geſterkt met den wyzen raadt van zoodaanige Gevolmaghtigden, iet goedts en groots voor 't vaderlandt, maar ten viel naar die geſchepte hoope niet uit: want d'ingebeelde of verwachte voorſpoedt kan door de menſchelyke wysheit en voorzichtigheit alleen niet worden bereikt; dewyl de zeegen van Godt moet afdaalen: en gelyk de goddelyke beſtiering daagelyks in alle gelegentheit oogenſchynlyk en handttaſtelyk wordt beſpeurt, zoo kan men de zelve in en geduurende de zeetoghten op een byzondere wyze gewaar worden; naadien daar de minſte toeval kracht genoegh heeft om zelfs de heilzaamſte beſluiten * in rook te doen verdwynen, en aan alle goede ontwerpen †, en toeleggen ‡, een verkeerden uitſlagh te geven. Waar uit dan onwederſpreekelyk volght, dat ook de genoomen beſluiten geenſins voor dienſtig oft voor ſchaadelyk moeten worden gehouden, naar dat d'uitkomſt daar op voorſpoedig of ongelukkig is, maar dat de ſchaadelykheit of voorzichtigheit van de zelve alleen geoordeelt behoort te worden naar de hoedaanigheit van de zaake zelve, en d'omſtandigheden, die zich, ten tyde van 't neemen van zoodaanige beſluiten, openbaaren, waar op alstoen noodtzaakelyk moſt worden gezien. Doch laat ons voortgaan tot het verhaal van deeze zeetoght, en de verſcheide toevallen, die 's Landts vloot in de zelve was onderworpen, en 't geen van tydt tot tydt daar ontrent werdt ondernoomen. Het ooghmerk der Heeren Staaten in 't uitzenden van de vloote kan men zien uit het volgende beſluit, den dertighſten van Julius, voor de Ruiters aankomſte, genoomen.

Men hadt van deeze vloot groote verwachting, maar 't viel anders uit.

Aanmerking aangaande de goddelyke beſtieringe, die de welbeleide menſchelyke aanſlaagen zomwyle verydelt.

* *Reſolutien.*
† *Projecten.*

Is ter vergaaderinge nochmaals voortgebraght het advys van de Heeren Gecommitteerden uit de reſpective Kollegien ter Admiraaliteit, geformeert alhier in den Haage, den vyfentwintighſten deezer, tot voldoening van haare Hoog. Moog. reſolutie van den achtienden der zelve maandt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

maandt, raakende onder anderen 't employ van 's Landts vloote, waar 1665.
op gedelibereert zynde, hebben haar Hoog. Moog. verklaart, gelyk de zelve verklaaren mitsdeezen, haar voornaamste oogmerk ontrent het aanstaande employ van de voorschreeve vloote te bestaan in de twee navolgende punten. Eerstelyk, dat de vloote van den L. Admiraal de Ruiter, d'Oostindische retourscheepen, en andere koopvaardyscheepen deezer Landen, uit de Noordt verwacht werdende, alhier behouden moogen inkoomen: en ten tweeden, dat de Engelsche vloote, die haar in 't voorschreeve vaarwater zoude moogen bevinden, zoo ten zelven einde, als tot afbreuk van den vyandt, onder Godes zeegen mooge worden geruineert, of uit der zee geslaagen. En is dienvolgende goedtgevonden, dat 't geene voorschreeven is aan de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden in de vloote zal dienen voor generaale instructie, tot aanwyzing van de intentie en 't oogmerk van haar Hoog. Moog. blyvende aan der zelver conduite en dispositie, om tot uitwerking van dien, en wyders op alle voorkoomende gelegentheden, zoodanig te resolveren, en te doen, als zy luiden, naar de occurrentien, en de ontfange kondtschappen, ten meesten dienste van den Lande, en tot meesten afbreuk van den vyandt, zullen bevinden te behooren.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal, raakende 't employ van 's Lands vloot, en dienende tot een generale instructie voor de Gevolmaghtigden op de vloot.

Accordeert met het voorschreeven Register.

J. SPRONSSEN.

Om het eerste lidt van dit besluit, en den last daar in begreepen, te voldoen, werden al den zeventienden van Augustus verscheide galjoots uit de vloot uitgezonden, ten einde dat ze d'Oostindische scheepen, en andre koopvaarders, uit de Noordt verwacht wordende, zouden opzoeken: hun beveelende den koers te neemen over het Doggers Zandt, naast aan de kust van Engelandt, op dertien of veertien vadem, naar Bergen in Noorweegen: en onderweegen, of aldaar, d'Oostindische scheepen, of andere scheepen, hier te lande t'huis hoorende, vindende of ontmoetende, hun bekent te maaken, dat men van meening was met 's Landts vloot den zelven koers te neemen, en voorts de Schotsche kust naast te zeilen, om zoo eindelyk over te steeken naar Bergen in Noorweegen, en de voorzeide scheepen af te haalen, en naar 't vaderlandt te geleiden: hun waarschouwende dat de jongste tydingen medebraghten, dat d'Engelsche vloot zich noch den eersten van Augustus ontrent Bergen had onthouden. Aan andre Galjootschippers werdt belast, dat ze, de gemelde Oostindische scheepen te Bergen niet vindende, zonder tydtverzuim van daar zouden vertrekken, en tusschen de Kimmen en Hitlandt op de zelve scheepen kruissen, tot half September toe: en, hen gewaar wordende, de voorschreeve bekentmaaking en waarschouwing doen: ook aan alle scheepen deezer Landen, die ze in dat vaarwater zouden bejegenen. De Gevolmaghtigden, de L. Admiraal de Ruiter, en d'andre Opperhoofden, verstonden, dat de vloot over het Doggers Zandt naar d'Engelsche en Schotsche kust zou loopen: want men verwachtte dat d'Engelsche vloot, door eenig gebrek genoodtzaakt wordende naar Engelandt te keeren, of d'Oostindische scheepen, daar ze meest op toeleiden, bekoomen hebbende, ongetwyffelt, naar gewoonte, dicht langs de gemelde kust zou houden, en by gevolg 's Landts vloot ontmoeten. Dit besluit steunde dan op voorzichtige inzichten, maar de toeleg gelukte niet: uit oorzaake dat de windt, weinig opkoelende, en van de Schotsche kust afwaaijende, de Nederlandtsche vloote niet toeliet de

Galjoots uit de vloot gezonden, om d'Oostindische scheepen en andere koopvaarders op te zoeken, en van de komste van 's Landts vloot kennis te geven.

17 *Aug.*

Besluit op den koers der vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. zelve naar wenſch te konnen naaderen: in voegen dat d'Engelſche vloot daar door gelegentheit bequam om dicht langhs de gemelde kuſt, buiten 't gezicht der Hollandtſche vloot, haare havens, zonder eenige ontmoeting, te bezeilen. Sedert den achtienden 's avondts hadt men in de vloot alle vlyt aangewendt om Noordtnoordtweſt over 't Zandt te zeilen.

Veertien ſcheepen vermiſt, en opgezocht. 19 *Aug.* *Zie Aitzema* XLV. 481.

Den negentienden werden 's morgens wel veertien zeilen van de vloot vermiſt, die ontrent vier mylen te rugh moſt loopen eer zy die vonden. Dit was ten deele veroorzaakt uit onachtzaamheit, ten deele overmits eenige koopvaardyſcheepen, zich by de vloot bevindende, een verkeerden koers hadden gezet, en 's nachts een vuur opgeſteeken, ('t welk niet dan by de L. Admiraalen van d'esquadres moght geſchieden) waar door verſcheide ſcheepen waaren verleidt.

Vier Zweedtſche ſcheepen aangehouden. † 20 *Aug.*

Korts daarna † werden vier Zweedtſche ſcheepen, met pik, teer, en yzer geladen, uit de Sont koomende, aangehaalt, en naar Texel opgezonden: drie door den Kapitein Niedek, en een door den Kapitein Boos. Maar ſedert verſtondt men, met misnoegen, dat Niedek twee van die ſcheepen, de Zweedtſche ſchippers daar aflichtende, yder met een Nederlandtſche Loots, van de vloot hadt laaten afſteeken:

Verzuim van Kapitein Niedek.

niet tegenſtaande hy, volgens zyne ordre, die ſcheepen, ten minſte met twee derde deelen van zyn volk, moſt bezet hebben, en dat hy wederom, by overzetting, met ander volk uit de vloot zou worden voorzien. Hy zeide tot zyne verſchooning, dat het, zoo haaſt hy laſt hadt ontfangen van de voorſchreeve ſcheepen naar Texel op te zenden, zoo hardt begoſt te koelen, dat het hem onmoogelyk was volk in de gemelde ſcheepen over te zetten. Doch hy werdt niettemin by den Scheepskrygsraadt, om dat verzuim, in de boete van honderdt ryksdaalders verweezen.

Verſcheide aangehaalde ſcheepen ontſlaagen.

Sedert zyn noch verſcheide ſcheepen van onzydige volken door de buitenwachten aangehaalt, en de Schippers aan boordt gebraght, doch men liet ze, geen reden vindende om ze aan te houden, weêr vaaren.

Een Franſch ſcheepken den Engelſchen ontjaaght en vry gegeven.

Een Franſch ſcheepken, genoemt het Schilt van Vrankryk, door een Engelſch Fregat genoomen, werdt ontjaaght en vry gegeven: doch men nam een ſchriftelyke verklaaring van den Schipper, Abraham Kokquet, meldende hoe men hem hadt verloſt en ontſlaagen; op dat hunne Hoog. Moog. daar door aan den Gezant van Vrankryk, den Graave van Eſtrades, en door den zelven aan den Koning, moghten vertoonen, op wat wyze, en met wat onderſcheit, zyne onderdaanen van d'Engelſchen en van den Nederlandtſchen Staat werden gehandelt. Men vernam nu daagelyks wat onvoorzichtigheit zommige Kapiteinen, of hunne Stuurluiden, in 't zeilen pleegden, waar door ze elkanders ſcheepen beſchaadigden. Hier door moſt men een Zeeuwſchen Brander naar Texel opzenden.

Ordre tegens het onvoorzichtig zeilen.

Ook heeſt de Krygsraadt zeeker Kapitein, en een Kommandeur van een Brander, die elkanderen merkelyk hadden beſchaadight, elk verweezen in de boete van vyftig gulden. Den eenentwintighſten der maandt werdt by de Heeren Gevolmaghtigden, en den Krygsraadt, de volgende ordre, door den L. Admiraal de Ruiter beraamt, geleezen, goedtgevonden, en vaſt geſtelt,

Berichtſchrift daar zich 't esquadre van de Ruiter, in geval van gevecht, naar zou richten. 21 *Aug.*

Inſtructie voor den Viceadmiraal Aart van Nes, waar naar hy met zyn byhebbende geordonneert appart esquadre zal ageren, zoo wanneer wy by den vyandt zullen koomen, en de L. Admiraal de Ruiter zal oordeelen, dat hy Viceadmiraal van Nes met zyne byhebbende zes 's Lands ſcheepen ſuffiſant genoeg zal zyn, om d'onze, die meeſt bevochten worden, met alle zorgvuldigheit te ſecondeeren en by te ſtaan.

Dan zal de Schoutbynacht Stachouwer zich altydt wel gereedt houden om

om den Viceadmiraal van Nes wel te volgen, en wat verscheiden in te breeken, daar hy ziet den meesten dienst van den Lande te konnen bevorderen: doch altydt zoo veel den loef van den vyandt zien te houden als 't moogelyk zal zyn; ten waare dat een gedeelte van 's Landts scheepen in het midden van den vyandt sterk wierden bevochten, dan zal de Viceadmiraal en Schoutbynacht wel passen op de seinen van den L. Admiraal de Ruiter, die hy zal doen wanneer hy zal oordeelen raadtzaam te zyn, dat de voorzeide Viceadmiraal van Nes en Schoutbynacht Stachouwer met alle vigeur † en naarstigheit by de meest bevochtenen zal in breeken. 1665. † Kracht.

Eerstelyk, indien de L. Admiraal de Ruiter zal goedtvinden, dat de Viceadmiraal van Nes met zyne zes byhebbende 's Landts scheepen zal in den vyandt inbreeken, dan zal hy L. Admiraal een Delfsche witte geus, met een zwarte streep in het midde, aan zyn kruisteng laaten waaijen, en dan zal de Viceadmiraal van Nes met alle zorgvuldigheit den geenen die van der Staaten zyde meest bevochten wordt, met alle vigeur en couragie bystandt doen en te hulp koomen ‡, als een liefhebbendt dienaar van het lieve vaderlandt schuldig zal zyn te doen, en zal tot zyne byhebbende seconden hebben deeze naavolgende persoonen.

De Viceadmiraal van Nes.	— 't schip	Rotterdam.
Christiaan Eldertsz.	— —	Uitrecht.
Jan Krook.	— —	Jephta.
David Vlug.	— —	'T wapen van Nassau.
Thomas Fabricius.	— —	Jaarsveldt.
Otto van Treslong.	— —	Gouda.
Willem van Bergen.	— —	Popkensburg.
Kornelis Klopper.	— —	Een Brander.

Ten tweeden, zal de Schoutbynacht Stachouwer wel letten op het sein dat de L. Admiraal de Ruiter zal doen, wanneer hy zal oordeelen, dat hy Schoutbynacht den Viceadmiraal van Nes zal volgen, om te secondeeren die meest bevochten worden, en dat ontrent den Viceadmiraal voornoemt, doch zoo naa als hy Schoutbynacht zal oordeelen den meesten dienst aan den Lande te konnen doen: en zal hy L. Admiraal tot zyn sein dan doen een wimpel onder de Delfsche geus van de kruisstenge, waar op dan de Schoutbynacht, voornoemt, met alle vigeur, en naarstigheit, den Viceadmiraal van Nes, en die geenen die meest bevochten worden, zal secondeeren, als een liefhebbendt dienaar van 't lieve vaderlandt zal toestaan, zonder daar van te blyven in gebreeke, en zal tot zyne byhebbende Kapiteinen hebben de volgende.

De Schoutbynacht Stachouwer.	—	D'Endraght.
Kornelis de Boer.	— —	Gelderlandt.
Adriaan van Veen.	— —	Asperen.
Barent Hals.	— —	'T waapen van Leiden.
Adriaan Houttuin.	— —	'T waapen van Medenblik.
Jakob Boom.	— —	Ylst.
Willem de Bly.	— —	Een Brander.

De L. Admiraal de Ruiter zal wel letten op den geenen die allerzwaarst werdt bevochten, dien hy L. Admiraal met alle naarstigheit zal oppassen, of doen oppassen, en die dan secondeeren, als liefhebbende dienaars en vrienden van 't lieve vaderlandt, en zullen by den L. Admiraal deeze navolgende Kapiteinen tot zyne seconden werden geëmployeert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. L. Admiraal de Ruiter.	— —	Delflandt.
Pieter Salomonsz.	— —	Kampen.
Simon Blok.	— —	Vlissingen.
Jan van Amstel.	— —	De Vryheit.
Jan de Haan.	— —	Stadt en Landen.
Henrik Gotskens	— —	De Vreede.
Evert van Gelder.	— —	De Gelderſche Ruiter.
Frans van Niedek.	— —	Den Briel.
Henrik Haakroo.	— —	Vollenhove.
Jan van Braakel.	— —	Een Brander.

Actum in 't ſchip Delflandt, zeilende tuſſchen het Texel en 't Zandt, den xxj Auguſti MDCLXV.

R. HUIGENS. Vt.

Ter ordonnantie van de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden in 's Landts vloote.

J. SPRONSSEN.

Ordre geſtelt om alle geſchreeve en gedrukte ordres in zee te werpen: Ook werdt beſlooten al den Kapiteinen aan te zeggen, dat, of 't gebeurde dat iemant door Engelſchen moght verovert worden, hy dan alle de papieren, zoo geſchreeve als gedrukte ordres, in tydts over boordt zou werpen, en met loodt of andere zwaarte laaten zinken. Daar benevens werdt goedtgevonden, dat de zee- en landtſoldaaten, uit hunne vrye wil allerhande ſcheepswerk doende, zoo veel loon zouden trekken als de matroozen, naar gelang van hunne gedaane dienſten. Om op de geene die zich wel of quaalyk zouden quyten acht te geven: Men ſtelde ook ordre, dat eenige perſoonen, met galjoots, zouden acht geven op de geenen die zich, in gevalle van gevecht, wel of quaalyk zouden quyten, om daar verſlag van te doen, volgens de Nadere ordre, by hunne Hoog. Moog. vaſtgeſtelt. Om de vyandtlyke ſcheepen, die men moght veroveren, in brandt te ſteeken. Daarna werdt bevoolen, dat men, in 't begin van 't gevecht eenige Engelſche ſcheepen veroverende, zonder tydtverlies het volk daar af zou lichten, en de ſcheepen op verſcheide plaatzen in den brandt ſteeken, ten welken einde men eenige teerkransſen, zwavel, harpuis, teertonnen, en ander brandttuig gereedt zou houden, om in zulken gevalle daatelyk gebruikt te worden. 24 *Aug.* Belooning voor de jachten en galjoots. Voorts is goedtgevonden, dat de jachten, galjoots, en ander kleen vaartuig, die een ſloep van een vyandtlyken brander zouden vernielen, in den grondt ſchieten, of voor den brander onbruikbaar maaken, daar voor drie duizendt gulden tot loon zouden ontfangen: en dat ze, een brander zelfs vernielende, zes duizendt gulden zouden genieten. Men beval ook, dat al de Kapiteinen zouden onderzoeken, wat Schippers, Stuurluiden, Lootſen, en andere bequaame perſoonen, zy in hunne ſcheepen moghten hebben, op de kuſt van Engelandt ervaaren: en voornaamentlyk in en ontrent Duins, in 't Koningks Diep, Solsbaay, Harwits, en de banken van Jarmuiden. Met ſtilte, zeilen en laveeren, quam de vloot op den vyfentwintighſten der maandt op de hooghte van achtenvyftig graden, ontrent twintig mylen beooſten van Boekkeneſſe. Dien zelven dagh kreegen de Hollandtſche buitenwachten jacht op twee Engelſche kitſen, Twee Engelſche kitſen genomen. of advysjachten van d'Engelſche vloote, die eindelyk door den Kapitein Jan Matthyszoon werden ingezeilt, en genoomen. Deeze hieldt men in de Hollandtſche vloot om ze op kundtſchap te zenden. D'Engelſchen, op die kitſen gevangen, verhaalden, dat hunne vloot, ſterk tzeventig ſcheepen, ettelyke daagen op de kuſten van Noorweegen hadt gekruiſt, hoopen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

hoopende d'Oostindische scheepen aan te treffen: doch dat ze eindelyk den achtienden der maandt naar Hitlandt was geloopen, in zeekere baay, Breesondt genoemt. Ook zeiden ze, dat d'Engelschen een esquadre van twintig scheepen, onder Kapitein Thomas Tiddyman, op de kust van Noorweegen hadden gelaaten, en den drieëntwintighsten 's morgens weêr uit Hitlandt waaren in zee gesteeken. Een Hamburger schoet braght gelyke tyding: daar noch byvoegende, in Hitlandt te hebben verstaan, dat d'Engelschen veele zieken in hunne scheepen hadden, en daar onder eenigen besmet met den rooden loop. Ook hadden de Hollandtsche brandtwachten een Engelsch oorlogsschip van de witte vlagge in 't gezicht gehadt: zoo dat de Hollandtsche vloot den vier- en vyfentwintighsten zeer dicht by d'Engelsche was geweest, even buiten elkanders gezicht: zonder te weeten of de Hollanders beoosten of bewesten van hunne vyanden waaren verbygezeilt, en of d'Engelsche vloot haar koers naar Engelandt of Bergen hadt gezet. Hier op werdt by de Heeren Gevolmaghtigden, de Ruiter, en d'andere Opperhoofden besslooten, dat men met alle spoedt naar Bergen zou zeilen, op hoope van d'Engelschen daar t'ontmoeten. Ook werdt te deezer tydt in de vloot groote moedt, om de vyanden onder d'oogen te zien, bespeurt: niet alleen by den L. Admiraal de Ruiter en d'Opperhoofden, maar ook by alle de Kapiteinen en matroozen. Men toonde zich ook wel vernoeght, en schiep een zonderling welgevallen in d'ordres, die daagelyks by de Heeren Gevolmaghtigden, met kennis, overleg en goedtvinden van d'Opperbevelhebberen der vloote, werden uitgegeven. Den negenentwintigsten van Augustus quam de vloot op de kust van Noorweegen, by 't landt van Bergen. Hier verstonden de Gevolmaghtigden en de Ruiter, door eenige galjoots, en Noorluiden, dat d'Engelschen, onder 't gebiedt van Thomas Tiddyman, met veertien Konings scheepen, drie branders en vier kitsen, de tien Oostindische scheepen, en andre Nederlandtsche koopvaarders, die daar binnen de haaven waaren geloopen, den twaalfden der maandt vyandtlyk hadden aangetast: maar zoo dappren tegenweer gevonden, dat ze, naa vierd'half uur strydens, hun ankers mosten kappen, en met groot verlies afwyken†. In voege dat men niet alleen d'Engelsche vloot op de Schotsche kust hadt gemist t'ontmoeten, maar ook te laat voor Bergen quam, om Tiddyman aan te treffen. Korts daarna ontfingen de Heeren Gevolmaghtigden een' brief van den Heer Pieter de Bitter, Opperbevelhebber der Oostindische scheepen, hun te kennen gevende, dat zich daar de zaaken, sedert het gevecht met d'Engelschen, wonderlyk opdeeden: dat de Heer Klaus van Aleveldt, Generaal over 't Deensch krygsvolk in Noorweegen, en de Heer Kaspar van Cicignon, Heer tot Overambacht, Gouverneur van de stadt en 't Slot van Bergen, hun hadden aangezeit, *dat men, indien men wilde dat ze in den goeden yver en dienst, om hen tegens d'Engelschen te beschermen, zouden volherden, hun de somme van honderdtduizendt ryksdaalders most verschaffen, 't welk tot een belooning van hun, en d'andere Bevelhebbers, zou dienen: dat ze, dat geldt ontfangende, de vryheit der haaven te beter, met hun goedt en bloedt daar by op te zetten, tegens alle geweldt zouden verdeedigen:* daar by voegende, *dat ze, uit liefde tot den Nederlandtschen Staat, met hun rondt en openhertig wilden gaan: dat d'Engelschen slechts twee of drie mylen van Bergen waaren, van wien ze wel beeter voorwaarden konden bedingen: en dat ze dit by hunnen Koning, als zich onzydig houdende, wel konden verantwoorden: dat men hun* eisch

Tyding van d'Engelsche vloote.

De Hollandtsche en Engelsche vlooten passeeren elkanderen.

Men bespeurt groote kloekmoedigheit op de Hollandsche vloot.

De Hollandtsche vloot komt voor 't land van Bergen in Noorweegen.

29 Aug.

Men krygt in de vloot tyding van 't gevecht der Engelschen met d'Oostindische scheepen, en andre koopvaarders, in de haaven van Bergen.

† *Zie Aitzema* XLV. 481. 483.

De Deensche Oversten eischten, om hen verder te beschermen, honderdtduizendt ryksdaalders.

1665. *eisch in 't kort most inwilligen, of dat zy 't wel wisten te vinden, en hen in twee daagen tydts wel tot nader bedenken zouden brengen.* Dus verzochten ze met dreigen. Hun was geantwoordt, dat men tot het geeven van zoo veel geldts niet gemaghtight was, dat het geeven van zoodaanige belooning den Staat raakte: dat geen bezondere luiden † daar iet in vermoghten te doen. Hier mede hadden ze de zaak sleepende gehouden. Doch zy hadden hun alreede drieduizendt ryksdaalders aangetelt, en waaren noch beezig om acht of tienduizendt uit de Spaanschvaarders op te brengen, 't welk gebruikt werdt tot versterking van 't kasteel, daar men met veel volk aan arbeidde. De Heeren Gevolmaghtigden hadden, voor 't ontfangen van dat bericht, den L. Kornel Willem Josef van Gent aan den Gouverneur van Bergen, met een brief van dankzegging, voor de berging en verdeediging der Nederlandtsche scheepen, daar in de haaven leggende, afgezonden: met verzoek van zyne verdere hulpe; ten einde dat de voorschreeve scheepen op het spoedighste moghten uitkoomen, en zich by 's Landts vloot begeven. Ook was den L. Kornel belast, naar bevinding van de gelegentheit der zaake, den gemelden Gouverneur ook uit den naame van hunne Hoog. Moog. mondeling met een beleefde aanspraak te bedanken. Men hadt, eenige daagen geleeden, verscheide galjoots naar Bergen gezonden, met schriftelyke ordre, waar by den Schipperen van alle de scheepen, in Nederlandt t'huis hoorende, uit den naame van hunne Hoog. Moog. werdt belast, zich op 't spoedighste klaar te maaken, en op d'aankomst van de vloot zich zonder tydtverzuim daar by te vervoegen: en zoo haast als men 't landt in 't gezicht kreeg waaren noch eenige vaartuigen afgevaardight, om de zelve Schippers van de komst der vloote te waarschouwen, met last om straks uit te koomen. Bovendien hebben de Heeren Gevolmaghtigden (oordeelende dat de spoedt en snelheit een der voornaamste punten was, die hun, tot bereiking van 't oogmerk hunner Hooghmoogentheeden, stonden in acht te neemen) den persoon van Simon Willemszoon, een der zeeraaden die men hun hadt toegevoeght, op den negenentwintighsten noch derwaart gezonden, met last om alle de Nederlandtsche scheepen in der yl uit te pressen. Doch dewyl het Liet van Bergen, daar men door most, eng en lang, en de windt hun tegen was, werden ze eenige daagen opgehouden. Ontrent deezen tydt zyn twee scheepen der Oostindische Kompagnie, en ettelyke Moskovysvaarders, die zich tot noch toe by de vloot hadden gehouden, van haar afgescheiden, en men liet ze door de Kapiteinen Bronser, Jan Matthyszoon, Henrik Haakroo en Adriaan Teeding Berkhout, tot benoorden 't landt van Stadt en Hitlandt geleiden: den gemelden Kapiteinen beveelende, tot den eersten van September by hen te blyven, en dan te rug te keeren, zich voor Bergen by de vloot te voegen, of die, indien ze vertrokken was, te volgen. De Heeren Gevolmaghtigden op 's Landts vloot schreeven daarna aan den Opperbevelhebber der Oostindische scheepen de Bitter, dat hy met zyne scheepen zich zoude haasten, om, met al d'andere koopvaarders, zee te kiezen: vertrouwende dat men hun t'uitkoomen niet zou beletten: en hem met eene verzeekerende, dat men, het tegendeel, boven vermoeden, verneemende, hem met de zeemaght, die men by zich hadt, alle hulp en bystandt zou trachten toe te brengen. Maar sedert de komst der vloote hadt men den eisch der honderdtduizendt ryksdaalders laaten vallen, zonder daar meer van te reppen: en 't vertrek der scheepen werdt toegestaan. Doch men weigerde eenenveertig stukken geschuts,

† *Particulieren.*

De L. Kornel van Gent wordt aan den Gouverneur van Bergen gezonden.

Vlyt aangewendt om de scheepen, binnen Bergen leggende, uit te pressen. *Zie Aitzema* XLV. 483.

De Zeeraadt Simon Willemsz. werdt ook derwaart gezonden. *29 Aug.*

Brief aan den Heer de Bitter. *31 Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

schuts, en daar onder twee die zesendertig; en twee die achtien pondt 1665.
yzers schooten, (d'andere waaren meest twaalf- en achtponders) die de Nederlanders, ten tyde van 't gevecht met d'Engelschen, uit d'Oostindische en andere scheepen aan landt, en op het kasteel, hadden gebraght; te laaten volgen: voorgevende dat zy 't van nooden hadden om zich tegens d'Engelschen te verdeedigen. De Heeren Gevolmaghtigden op 's Landts vloot gaven met hunne brieven aan de Heeren Aleveldt en Cicignon te kennen, dat hun dat aanhouden vremdt voorquam: met ernstig verzoek, dat men 't geschut aan d'eigenaars, zonder uitstel, zou laaten volgen. Hier toe lieten ze ook door den L. Kornel van Gent met veele redenen mondeling aanhouden, maar vergeefs. Men gaf tot antwoordt, dat veel van hun geschut in den strydt was stukken gesprongen; of geschooten, en dat ze dienvolgens de stukken, die hun de Nederlanders hadden geleent, van nooden hadden, en zoo lang mosten houden; tot dat men hun uit Denemarken met ander geschut hadt verzien. Men hadt uit den mondt van eenige landtluiden verstaan, dat zich een Engelsch oorlogschip tusschen de zee en de stadt Bergen in een engte, genoemt Bok op raa, onthieldt, en de doorvaart belette. Hier op werdt de Schoutbynacht de Liefde, met de Kapiteinen Blok, Adelaar, en Verschuur, derwaart gezonden, om dat schip te veroveren: doch 't was drie daagen voor hunne komst vertrokken. Midlerwyl werdt de vloot, sedert den dertigsten der maandt, door de styve Westelyke winden, die aldaar recht op het landt waaijen, genoodtzaakt af en aan te houden, om buiten 't gevaar van den wal te blyven, en raakte wel dertig mylen Noordelyker dan de plaats daar men bestemt hadt de scheepen uit Bergen te wachten. Doch den derden van September, de windt uit den Noorden en Noordtoosten schietende en doorkoelende, quam de vloot den vierden weêr ter bestemde plaatze, tusschen het Zuider gat, Kruisfioerdt genoemt, en 't Noorder gat, Jeltefioerdt, daar de groote scheepen gemeenlyk uitloopen. Men zondt op den derden zes oorlogscheepen, te weeten den Schoutbynacht Stachouwer, en de Kapiteinen Haazeveldt, Bruin, Vollenhoove en Vinkelbos, naar den Oresondt, met last van daar eenige koopvaarders af te haalen, naadien men zekere tyding hadt dat vier Engelsche scheepen derwaart waaren gezeilt. Door de sterke Westelyke winden, straks gemeldt, konden d'Oostindische en andere scheepen, die te Bergen laagen, geen zee kiezen. Zy waaren den tweeden van de maandt, toen de windt wat Zuidelyk schoot, van voor Bergen onder zeil gegaan, met meening om het Noorder gat, Jeltefioerdt, uit te koomen; maar de windt daar op Noordt en Noordtoost loopende, mosten ze ontrent een myl van zee ten anker koomen. Den volgenden dagh hadden ze, dewyl de windt noch Noordtoost woey, hunne ankers gelicht, en waaren weêr inwaart geloopen, met voorneemen om binnen de klippen door te zeilen, en alzoo het Zuider gat, Kruisfioerdt, uit te raaken. De Schoutbynacht de Liefde, met zyne vier scheepen, het Engelsch oorlogschip, daar hy op uitgezonden was, gemist hebbende, voegde zich, tusschen de klippen, by d'Oostindische scheepen. Een der zelve, het Slot van Hooningen genoemt, was daar, grondt geraakt hebbende, met noch drie Straatsvaarders blyven leggen, en de Zeeraadt Simon Willemszoon hadt zich op dat schip begeven, en deê alle vlyt om 't in zee te brengen. Den vierden raakten negen Oostindische scheepen, met ontrent vyftig andere koopvaarders, in zee: maar zy dreven bezuiden en buiten 't gezicht der vloote in stilte tot den zesten, toen quaamen

Eenenveertig stukken geschuts worden te Bergen aangehouden.

Vier scheepen naar Bok op raa gezonden. *29 Aug.*

De vloot dryft om de Noordt.

Komt weêr op de hooghte van Bergen. *4 Sept.*

Zes oorlogscheepen naar de Sondt gezonden. *3 Sep.*

Men tracht d'Oostindische en andere scheepen in zee te brengen.

Negen Oostindische scheepen en veele koopvaarders koomen by de vloot. *6 Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

De Liefde werdt met zes scheepen naar Breesont gezonden. *6 Sept.*

men ze eerst onder de vlagge. Toen werdt de Schoutbynacht de Liefde, noch voor den avondt, met de Kapiteinen Simon Blok, Jan Adelaar, Pieter Karsseboom, Kornelis Thomaszoon, en Engel Janszoon, naar Breezondt, acht mylen benoorden Stadt, gezonden; om twee Oostindische scheepen, ('t eene genoemt Niewenhooven en 't ander den Oyevaar) en noch eenige andere koopvaarders, die men verstondt dat daar, en daar ontrent, waaren ingevallen, af te haalen: met zich voerende drie fluitscheepen, om, des noodts, de goederen van 't schip den Oyevaar, 't welk roerloos was, en met een kabeltou, dat achter uit sleepte, werdt bestierdt, daar in te laaden.

Ontmoet twee Oostindische en andere scheepen, en brengt ze by de vloot.

† *6 en 7 Sept.*

Doch de gemelde twee Oostindische scheepen, met noch eenige Westindisch- en Spaanschvaarders, zyn den Schoutbynacht de Liefde den zevenden ontmoet, en quaamen den achtsten met hunnen geleider by de vloot. Ook waaren de vier oorlogscheepen, die de scheepen, naar Oostindie en Moskovie willende, drie etmaalen Noodtwaart aan hadden gebraght, weêr by de vloot gekoomen †. Het Oostindisch schip 't Slot van Hooningen, en drie Straatvaarders, waaren al den vierden der maandt, voor de tweede maal, van voor Bergen onder zeil gegaan, maar naadien de windt niet ruim genoeg, en ook te slap was, werden ze genoodtzaakt hunne ankers weêr tusschen de klippen te laaten vallen.

De Zeeraadt Simon Willemsz. wordt te rug ontbooden. *8 Sept.*

Doch de Heeren Gevolmaghtigden op 's Landts vloot tot den achtsten vergeefs op hen gewacht hebbende, schreeven toen aan den Zeeraadt Simon Willemszoon, dat ze met genoegen hadden verstaan de moeite die hy, ten dienst van 't Landt, aanwendde in het uitbrengen van het leste Oostindisch schip het Slot van Hooningen: doch dat men op deeze kust, met zoo zwaare winden, en met zoo groote en kostelyke vloot, op het onzeeker wanneer het Slot van Hooningen by hen zou konnen worden gebraght, niet langer, tot ondienst van 't gemeen, kon vertoeven. Dat men hem derhalven liet weeten, dat hy, indien 't Slot van Hooningen op dien dagh niet by hen in zee kon koomen, zich met eenig vaartuig by hen zou vervoegen: dewyl zy met de gantsche vloot zee zouden kiezen, en den koers naar 't vaderlandt zetten.

Begeeft zich weêr naar de vloot. *8 Sept.*

Hier op begaf hy zich, geen kans ziende om 't gemelde schip dien dagh uit te brengen, weêr naar de vloot, quam ten zelven daage aan 't boordt van den Heer de Ruiter, en deê verslagh van zyne verrichting te Bergen, ontrent het uitpressen der scheepen: daar by voegende, dat het Slot van Hooningen, en de Straatvaarders, die binnen de schaaren, ontrent Bok op raa laagen, noch voor eerst niet konden uitkoomen.

Men besluit met de vloot niet langer op de Noordtsche kust te blyven, maar den koers naar 't vaderlandt te stellen, en twee oorlogscheepen op 't Slot van Hooningen, en andere achter blyvende scheepen, te laaten passen. *8 Sept.*

Men hadt, naa eenige beraadtslaaging met den L. Admiraal de Ruiter, en d'andere Opperhoofden der vloote, goedt gevonden en beslooten, dat men niet langer op de kust van Noorweegen zou verblyven, maar zonder uitstel naar 't vaderlandt zeilen. Den Kapitein Quiryn van den Kerkhove, voerende het schip Rotterdam, (van waar de Viceadmiraal van Nes op een ander schip was overgegaan) werdt belast, dat hy, nevens den Kapitein Jakob Centen, met het schip den Hollandtschen Thuin, op het Oostindisch schip 't Slot van Hooningen, en de drie of vier koopvaarders, die zich ontrent Bok op raa onthielden, of van daar op wegh waaren om by de vloot te koomen, zoude passen, hen alle behulp doende, en ten spoedighste naar 't vaderlandt geleidende: doch dat hy onder weege 's Landts vloot zou opzoeken, en zich daar by vervoegen, ter plaatze daar die zou zyn aan te treffen: zullende tot zyne naarichting dienen, dat de vloot voor eerst haaren koers Zuidtwestten-zuiden zou zetten, zoo veel weêr en windt dat zouden toelaaten.

Men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

1665.

Men verhoopte, dat de gemelde ſcheepen zoo tydelyk buiten de klippen zouden raaken, dat ze 's Landts vloot, die, vermits haar groot getal, en de byhebbende koopvaardyſcheepen, geen ſpoedige voortgangh kon maaken, noch zouden achterhaalen. Dat beſluit, van ten eerſten naar 't vaderlandt te zeilen, was op gewichtige redenen gegrondt. 'T was buiten twyffel dat door langer verblyf op de Noordtſche kuſt, met zulk een groot getal koſtelyke ſcheepen, veel meer werdt gewaaght en in gevaar geſtelt, ook zelf voor d'Ooſtindiſche Kompagnie, dan door 't achterlaaten van dat eene Ooſtindiſch ſchip en d'andre koopvaarders: want op die kuſt (daar 't zoo diep was, dat geen kabels tot den grondt toe konden reiken) liepen veele ſcheepen, inzonderheit de zwaare Ooſtindiſche ſcheepen, en vooral het roerloos ſchip de Oyevaar, dat van koſtelyke laading was, met een' Weſtelyken ſtorm groot gevaar van te vergaan. Ook ſtonden by die donkere nachten, de windt dikwils uit en in ſchietende, zwaare rampen, door 't ſtooten van 't eene ſchip tegens het ander, in zoo groot een vloote met reden te bevreezen. Dan 't geen de Heeren Gevolmaghtigden tot dat beſluit meeſt hadt bewoogen, was dat de voornaamſte toeleg van hunne Hoog. Moog., van d'Engelſche vloot met deeze zeemaght te bevechten, door langer verblyf op die kuſt t'eenemaal verwaarlooſt, of ten minſten merkelyk verachtert zou worden. Dees laatſte inzicht hadt alle andere daar tegens ſtrydende bedenkingen by hen overwoogen: want zy hielden voor het hooftpunt van 't ooghmerk en voorneemen der Heeren Staaten, dat de ſmet en ſmert, die den Staat door den leſten zeeſlagh was aangevreeven en overgekoomen, met een gelukkiger gevecht moght worden uitgewiſcht, vergoedt, of herſtelt †. Men hadt ‡, met goedtvinden van den L. Admiraal de Ruiter, en van d'andere Opperhoofden der vloote, beraamt, wat ordre dat men in 't zeilen zou houden: naamentlyk, dat het esquadre van den L. Admiraal de Ruiter zou voor uit zeilen: het esquadre van den L. Admiraal Kornelis Evertsz. aan 't ſtuurboort van den L. Admiraal de Ruiter, een weinig achterwaart; het esquadre van den L. Admiraal Tromp zou aan bakboort, mede een weinig achterwaart, zeilen; d'Ooſtindiſche en andere koopvaardyſcheepen zouden zich daar achter vervoegen; en 't esquadre van den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries zou de koopvaarders van achter beſluiten, en d'achterhoede houden: in voege dat de gemelde Ooſtindiſche en andere koopvaardyſcheepen in 't midde, tuſſchen de vier esquadres, zouden worden beſlooten. Doch in gevalle van gevecht zouden d'Ooſtindiſche en andere koopvaardyſcheepen zich uit het gedrang, en zoo veel loefwaart op begeven, als naar gelegentheit van de plaats, en van weêr en windt, raadtzaam en doenlyk zou zyn. Men ſtelde ook verzaamelplaatzen, daar men elkandere, in gevalle dat de vloot door ſtorm, miſt, of andere ongelegentheit, moght verſtrooit worden, zou trachten te vinden. Voor eerſt zouden de verdwaalde ſcheepen de vloot, daar zy zouden oordeelen dat die, naar beloop van weêr en windt, haar koers zou hebben geſtelt, opzoeken, en die niet konnende aantreffen, zouden ze de voorſchreeve vloot voor het Texel zoeken: neemende haaren koers doorgaans Zuidtweſttenzuiden, zoo veel de windt zou toelaaten, en trachtende het Doggers Zandt ontrent op vyftien vadem te paſſeeren: doch zy moſten niet te veel vaart maaken, om niet voor de vloot ontrent het Landt te koomen, en zoo in gevaar, ten aanzien van den vyandt, die zich daar moght onthouden, te vervallen. De vloot voor Texel niet vindende, zouden ze de zelve daar inwachten, of, ver-

Redenen daar dat beſluit op was gegrondt.

Miſſive en bylaagen 1666. gedrukt. p. D. 2.

† *Gereppareert.*

‡ *6 Sept.*

Ordre, die men in 't zeilen zou houden.

Aanwyzing hoe men de vloot, wanneer die door ſtorm, of anderſins, moght verſtrooijen, zou opzoeken.

8 Sept.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. vernemende dat ze voorby was, haar volgen, en voor 't Goereesche gat opzoeken, daar d'algemeene verzaamelplaats ‡ zoude zyn. Naa 't vaststellen van deeze ordre, den achtsten der maandt, ging de vloot, (die ontrent zes mylen, Westwaart van Bergen, in zee was) noch voor 't vallen van den avondt, onder zeil, en stelde haaren koers Zuidtwest aan. Doch in de voornacht, tusschen den achtsten en negenden van September, begost de windt uit den Noordtwesten en Noordtwesttennoorden hardt op te koelen, en veranderde, geduurig toeneemende, den volgenden dagh in een' geweldigen en verschrikkelyken storm. De L. Admiraal de Ruiters schip bleef d'eerste nacht, toen de storm opstak, met kleen zeil dryven; op dat een ygelyk, en inzonderheit de scheepen, die in zulk een onweêr geen zeil konden voeren, by de vlagh moghten blyven, en de vuuren in 't oogh houden. Maar den dagh † aankoomende kon hy, mits het hardt, deizig, en regenachtig weder, slechts weinig scheepen in 't gezicht krygen: doch den Bevelhebber of Admiraal der Oostindische vloot met het schip Walcheren noch konnende beoogen, hieldt hy zich geduurig by hem: dan toen men zagh dat het schip Walcheren, niettegenstaande den lichten dagh, by den windt bleef leggen, vondt de Heer de Ruiter, met de Heeren Gevolmaghtigden, geraaden, (om hem en eenige anderen met zynen voorgang te toonen hoe men reis most vorderen) het eenigen tydt met een huikende fok voor de windt te laaten loopen. Hy liet de vlag achter van de kampanje waaijen, tot een teeken dat men koers zou gaan. Maar toen niemant volgde, en dat het schip Walcheren noch al by den windt bleef leggen, stak de Ruiter, ziende dat op dien dagh wel tachtig scheepen van de vloot waaren versteeken, weder by; om Walcheren en andere scheepen in te wachten, dryvende in den hardtsten windt, die toen uit den Noordtnoordtwesten schoot, met een zeil. Hy hadt toen noch van de Hoofden der vloote vier scheepen ontrent zich: te weeren, de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en Tromp; de Viceadmiraalen van Nes en Koenders, en den Schoutbynacht Kornelis Evertszoon de Jonge. Dus dreef men den gantschen nacht, en de storm bleef even fel uit den Noordtnoordtwesten. Den volgenden morgen was 't weder even zwaar, en men kon niet meer dan ontrent achtenveertig scheepen rondtom de vlag tellen. Toen was de windt Noordtenwesten, en de L. Admiraal de Ruiter verstondt, dat men noodtwendig most draagende houden, en met dien fellen voordewindt, en storm, den koers naar 't vaderlandt stellen. Hier over werdt met de Heeren Gevolmaghtigden straks beraadtslaaght, en zyn voorstel toegestemt. Hy stelde dan ontrent ten negen uuren zyn' koers Zuidtzuidtwest aan, en liet het weêr voor de windt, met een huikende fok, heenen loopen: te meer, naadien men meende, dat de koopvaarders, en de meeste Oostindische scheepen (daar men maar twee van kon zien) al verre vooruit waaren: ook was men beducht, dat hun, indien ze voor de vloot by 't Landt quaamen, daar wel eenig ongemak van d'Engelschen moght ontmoeten. In dier voege liet het de Ruiter, dien d'Admiraal der Oostindische scheepen toen ook volgde, dien dagh doorstaan, terwyl de windt noch even hardt uit den Noorden en Noordtwesten woey. Maar tegen den avondt minderde hy zeil, d'achterste scheepen inwachtende, en met de fok lensende tot naa middernacht: toen werdt het schooverzeil bygemaakt. Dit vreeslyk onweêr hadt nu van den achtsten 's avondts tot den elfden September 's morgens, zoo veel meer dan twee etmaalen, meest uit den Noordtnoordtwesten, geduurt, en de Heeren Gevolmaghtigden

‡ *Rendevous.*

De Hollandtsche vloot gaat van voor 't landt van Bergen t'zeil.

8 *Sept.*

En wordt door een zwaare storm beloopen en verstrooidt.

† 9 *Sept.*

De Ruiter pooght in den storm koers te houden.

Moet bysteeken, om d'achterblyvende scheepen in te wachten.

Men kan maar achtenveertig scheepen tellen.

10 *Sept.*

De Ruiter laat het in den storm voor de windt heene loopen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

tigden vonden zich, nevens den L. Admiraal de Ruiter, op een rank, 1665.
en, in dat harde weder, zeer afvallig schip, naamentlyk Delflandt, gescheept: doch zy toonden zich in deezen grooten noodt kloekhartig: inzonderheit de Raadtpensionaris de Wit, die geduurende den storm mede hielp uitzien, en zelf, in 't allerhardtste van 't onweder, wel drie uuren naa den anderen, in reegen en windt, en zeewaater, boven op het schip stondt: om, zoo veel doenlyk was, door minderen of meerderen van zeil, en 't zetten van den koers, naar gelegentheit, of naar 't geen men met het gezicht ontdekte, alle verdere verstrooijinge te helpen voorkoomen. Den elfden der maandt bevondt zich de L. Admiraal de Ruiter, op den middagh, op de hooghte van vyfenvyftig graaden en een half, en men wierp grondt op achtien of twintig vadem: waar uit men afnam op de Noordtkandt van het Doggers Zandt te zyn. Hy hadt nu niet meer dan vyf of zesendertig oorlogscheepen, twee branders, en de twee Oostindische scheepen, Walcheren en Brederode, met noch zes andere koopvaarders, onder zyne vlagge, t'zaamen ontrent zesenveertig zeilen: doch men verhoopte, dewyl de windt stilde, en 't weder met een klaare lucht handtzaam werdt, dat het getal der scheepen meer en meer zou aangroeijen. Zommigen meenden te dier tydt, dat eenige koopvaarders, en moogelyk ook etlyke oorlogsscheepen, voor uit waaren geloopen. Voorts werdt alle vlyt aangewendt, zoo met het verspreiden der scheepen, die zich by een vonden, als door het uitzenden van al 't kleen vaartuig dat men kon bekoomen, om de verstrooide scheepen by de vlagge te verzaamelen. 'T was, hieldt men, te dier tydt een groot ongeluk voor de vloot, dat veele scheepen, in dat harde weder, aan den windt bleven leggen, en overzulks van een' voorwindt een bylegger hadden gemaakt: daar het in deeze zee veel gemakkelyker, en voor de scheepen draagelyker viel met een huikende fok voor windt te lensen, dan met een zeil by den windt te leggen dryven: gelyk de Heeren Gevolmaghtigden, en de Ruiter, met het schip Delflandt, en al d'andere die de vlagge volgden, met 'er daadt bevonden, dat zy, met een huikende fok voorwindt aflensende, veel minder de slagh van 't water tegens het schip gewaar werden, en 't met veel minder pompen en balien konden gaande houden, dan als ze bystaaken. Indien ook d'andere Oostindische scheepen 't schip Walcheren, hunnen Admiraal, hadden gevolght, zy waaren naar alle menschelyke waarschynlykheit met hem by de Ruiter gebleven en behouden geweest: en indien ook alle de scheepen, van den beginne aan, het ter lens voor de windt, of ruim schoots, hadden laaten afloopen, dan zou misschien de gantsche reize met den storm zyn gewonnen, en de geheele vloot waar, naar gissing, al den twaalfden voor 't Landt geweest, gelyk ook op dien dagh al eenige scheepen behouden in 't Vlie waaren gekoomen. Maar 't kon zyn dat hen eenige gewichtige inzichten hadden weêrhouden, als de vreeze dat hunne spiegels door de zee zouden ingeslaagen worden, of iet diergelyks. In deezen grooten zeestorm hadt men twee brandtscheepen zien zinken: het eene genoemt de Schrik van Amsterdam, onder den Kommandeur Henrik Bokhoven, daar men niet wist dat iemandt van afquam: het ander uit Vrieslandt, genoemt Abrahams offerhande, onder den Kommandeur Olivier Aggesz. daar niet dan drie man van werdt geberght: een ander van Rotterdam, genoemt de Zwaan, gevoert by den Kommandeur Jan van Braakel, hadt men zien dryven zonder masten. Het oorlogschip groot Hollandia raakte zyn voorsteng quyt. Veel andere schee-

De Raadtpensionaris Jan de Wits wakkerheit en vlyt in den storm.

De Ruiter komt met een gedeelte van de vloot ontrent het Doggers Zandt. *11 Sept.*

Vlyt aangewendt om de verstrooide scheepen by de vlagge te verzaamelen.

Scheepen in den storm vergaan, en beschadigt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. scheepen leeden insgelyks merkelyke schaade, maar bleeven zee houden. Hier verstrekte nu d'ongestuime zee als tot een veranderlyk tooneel der menschelyke zaaken, daar men de goddelyke bestiering met opmerkende oogen op kon aanschouwen. Hier zag men nu hoe Godt, d'Opperbestierder der dingen, al de raadtslaagen en voorneemens der menschen, hoe voorzichtelyk dat men ze ook beleit, en al hunne naarstigheit, wakkerheit, en voorzorge, in korten tydt kan stuiten en vernietigen. Al de groote gedachten, die men van deeze vloot hadt geschept, al de welberaamde ordren, by de drie Heeren Gevolmaghtigden, de Ruiter, en d'andre Opperhoofden, uitgegeven, al het verstandt en dapperheit van den eenen en van den anderen, dit alles werdt hier door de bestiering des Allerhooghsten, en den enkelen adem zyner stormwinden, over staagh geworpen; de hoop in bekommering verkeert; en een merkelyk gedeelte van den rykdom, die men in behouden haven zocht te brengen, in de handen der Engelschen gegeven; voorts d'ontmoeting van beider zydts vlooten, en wyder bloedtstorting, voor dit jaar belet, gelyk het vervolg van dit verhaal zal aanwyzen. Naa dat de L. Admiraal de Ruiter, gelyk gemeldt is, naa den storm by of op het Doggers Zandt was geraakt, en slechts zesendertig oorlogscheepen by een hadt, liep hy dat Zandt langs, genoeghzaam van de Westpunt af tot niet verre van de Oostkant toe, om d'afgedwaalde scheepen op te zoeken: en dat op den zelven dagh, op welken ('tgeen hy sederdt vernam) d'Engelschen twee Oostindische scheepen en drie of vier oorlogsscheepen aan de zelve Westpunt naamen: zonder echter iet te hooren, of iemant aldaar aan te treffen. Ter zelver tydt heeft hy, bezuiden 't Zandt koomende, de zesendertig scheepen, die hy by zich hadt, in twee esquadres, tot dat de vloot weêr by elkandere zou zyn verzaamelt, verdeelt, op de volgende wyze,

Aanwyzing van de goddelyke bestiering.

De Ruiter verdeelt zyne byhebbende scheepen in twee esquadres. 13 *Sept.*

Eerste Esquadre.

Eerste esquadre.

Bevelhebbers.	Scheepen.
De L. Admiraal de Ruiter. — —	*Delflandt.*
De Viceadmiraal van der Hulst. —	*Amsterdam.*
De Schoutbynacht de Liefde. — —	*Groot Hollandia.*
De Schoutbynacht Brunsveldt. —	*Albertina.*
Jan de Haan. — — —	*Stadt en Landen.*
Henrik Gotskens. — —	*De Vreede.*
Simon Blok. — — —	*Vlissingen.*
Otto van Treslong. — —	*Gouda.*
Christiaan Eldertszoon. — —	*Uitrecht.*
Pieter Salomonszoon. — —	*Kampen.*
Jakob Boom. — — —	*Ylst.*
David Vlug. — —	*'T wapen van Nassau.*
Jan Krook. — —	*Jupiter.*
Kornelis Muts. — —	*De Beurs van Amsterdam.*
Pieter Uitenhout. — —	*Groeningen.*
Joost Verschuur. — —	*Zuiderhuis.*
Jan Adriaanszoon Blankert. —	*De Visschers Harder.*

Tweede Esquadre.

Tweede esquadre.

De L. Admiraal Kornelis Evertszoon.	*'T Hof van Zeelandt.*
De Viceadmiraal Koenders. —	*Stadt en Landen.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

De S. bynacht Korn. Evertsz. de Jonge	*Uitrecht.*
Adriaan de Haaze. — —	*Dordrecht.*
Adriaan van Kruiningen. —	*Der Goes.*
Jan Quirynszoon. — —	*Schaakerloo.*
Floris Floriszoon Blom. — —	*De groote Harder.*
Philips van Almonde. — —	*Dordrecht.*
Gerrit Klaaszoon Posthoorn. —	*D'Agatha.*
Kornelis Slord. — —	*Josua.*
Simon Lonke. — —	*Sphæra Mundi.*
Jakob Adriaanszoon Pensen. —	*Middelburg.*
Jakob Andrieszoon Swart. —	*Kruiningen.*
Niklaas Marreveldt. —	*Staveren.*
Henrik van Tol. — —	*Duivenvoorde.*
Ysbrandt de Vries. — —	*Doesburg.*
Jan Adelaar. — —	*'T Raadthuis van Haarlem.*
Pieter Bronser. — —	*De drie Helden Davids.*
Willem Mariniszoon. — —	*De Zeeridder.*

Toen werdt ook beslooten, dat de scheepen van het eerste esquadre den wimpel zouden laaten waaijen van de groote steng, en die van het tweede esquadre van de voorsteng. Eenigen dacht het vremt dat men zoo veele scheepen van de vloot miste; dewyl men te vooren verzaamelplaatzen hadt beraamt, daar men elkandere, by geval van verstrooijinge door onweêr, zou opzoeken. Doch die ordre hadt men aan d'Opperhoofden der esquadres bekent gemaakt, met last om ook den Kapiteinen daar van kennis te geven: dat echter eenigen, door 't haastig opkoomen van den storm, niet konden in 't werk stellen. Hier door waaren veele Kapiteinen, die 't onweêr wydt en zydt hadt verstrooit, onweetende van den koers dien zy, om by de vlag te koomen, hadden te houden, 't geen de verzameling merkelyk vertraagde. Dan weinig uuren naa de nieuwe verdeeling der vloote in twee esquadres, zagh men tegens den avondt acht zeilen beoosten de vloot: daar van ten negen uuren zich vier by de vlagh vervoegden: te weeten, de L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries, met noch twee oorlogscheepen, en een' brander. De Vries, aan de Ruiters boordt koomende, verhaalde, dat hy met zyn schip, bezuiden het Doggers Zandt, ten zelven daage, 's morgens, eerst van twee, en daarna van vier Engelsche scheepen was nagejaaght, zoo verre dat zy ontrent binnen schoots van hem waaren: maar dat hy naa den middagh noch twee andere scheepen van oorlog by zich krygende, en ook in 't gezicht der Hollandtsche vloote koomende, de vier Engelschen, (die men op de Ruiters schip hadt gezien) naa dat ze de Neêrlandtsche vloot onderscheidentlyk in 't gezicht hadden, in 't vallen van den avondt weêr te rug keerden, Oost oploopende, naar een vloot scheepen, die te voller gezicht van hem was, doende door schieten en anderzins haare beraamde seinen: daar by voegende, dat hy d'Engelsche vloot, vermits het wat duister weder was, niet wel hadt konnen tellen, maar dat zyn volk van de steng tot tsestig zeilen in getaale hadden konnen bekennen. Op deeze tyding verstondt de L. Admiraal de Ruiter, dat men, onaangezien de geringe maght die men by een hadt, en nu, naa d'aankomst van den L. Admiraal de Vries, slechts uit negenendertig scheepen en fregatten van oorlog bestondt, den Engelschen 't hooft behoorde te bieden. Dit werdt van de Heeren Gevolmaghtigden toegestemt, en alles kant en klaar gemaakt. Ook waaren niet alleen de Bevelhebbers, maar ook de ma-

De L. Admiraal Tjerk Hiddes komt met drie scheepen en een brander by de vloot.

Was van vier Engelschen gejaaght,

En hadt d'Engelsche vloot gezien.

13 *Sept.*

De Ruiter besluit met negenendertig scheepen d'Engelsche vloot te bevechten.

13 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. matroozen vol moedts, en door 't afweezen van zoo veele ſcheepen, als men ſedert den ſtorm noch miſte, gantſch niet verſlaaut. Men zeilde den gantſchen nacht Ooſt ten Zuiden aan, langs welken koers de L. Admiraal de Vries oordeelde dat men d'Engelſche vloot zou konnen aantreffen. Den volgenden morgen dacht men de vyanden in 't gezicht te krygen, maar men vernam niemant; hoewel een der buitenwachten ſein deedt als of hy vreemde ſcheepen zagh, daar men vergeefs naar liet uitzien. De vloot zeilde noch al Ooſt aan, en quam 's naamiddaghs by een' Zeeuſchen kaaper. De Kapitein van dat ſchip, Boudewyn Keuvelaar genoemt, verklaarde, dat hy ten Ooſten van 's Landts vloot by een Engelſch fregat was geweeſt, 't welk voor hem vluchtte en Noordtooſttenooſten aan liep. De gemelde kaaper bleef by de vloot, die haar koers vervolgde, tot 's avondts toe, zonder iet t'ontdekken. Toen vonden de Heeren Gevolmaghtigden, met den L. Admiraal de Ruiter en d'andere Opperhoofden, dewyl men geen Engelſche zeemaght vernam, geraaden, dat men 't weêr over den anderen boeg Weſtwaart, of Zuidtweſt zou overwenden, en het Doggers Zandt op die ſtreek langs loopen. Dit werdt 's nachts te werk geſtelt, zonder dat men 's morgens † d'Engelſche kon aantreffen, of eenige Hollandtſche oorlogſcheepen of koopvaarders ontmoeten. Op dien volgenden dagh werden d'Opperhoofden en Kapiteinen aan de Ruiters boordt beroepen, daar men de vloot (vermits d'aankomſt van den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries) in drie esquadres verdeelde: het eerſte onder den L. Admiraal de Ruiter, het tweede onder den L. Admiraal Kornelis Evertszoon, en 't derde onder den L. Admiraal de Vries. De gemelde vloot was nu, met den Zeeuſchen kaper, die in een der esquadres werdt gevoeght, ſterk veertig ſcheepen van oorlog. Voorts werdt beſlooten, dat men voor of ontrent Texel zou zoeken te koomen, om daar d'afgedwaalde ſcheepen te verzaamelen, en de vyanden, indien men kon, te bejegenen. Doch de daagelykſche toevallen in 't onzeeker element der zee verwekten t'elkens nieuwe zorgen, of vereiſchten het beraamen van nieuwe beſluiten; want het minſte verzuim, daar ontrent, kon, by ſchielyke ontmoeting van den vyandt, groote verwarring veroorzaaken, en by gevolg 's Landts vloot in 't uiterſte gevaar van een tweede ramp brengen. Maar in zulke toevallen, die de beraamde ordres wat van haar ſtel hielpen, was men ſtraks in de weêr, en men ruſte niet voor dat men alles wederom in ordre hadt gebraght, en een yder zyn bequaame poſt aangeweezen. In welke bezorging de wakkre vlyt van den Raadtpenſionaris de Wit uitmunte. Den zestienden der maandt was 's Landts vloot tuſſchen het Doggers Zandt en 't Witte water, zestien of achtien mylen Noordtnoordtweſt van het Texel, en de windt wat Weſtelyk ſchietende tot Zuidtweſt, en zomwylen tot Zuidtweſttenweſten toe, quam men eindelyk in de nacht voor den zeventienden voor 't Landt en 't gat van der Schelling. 'T werdt toen zoo loof ſtil dat men zich genoodtzaakt vondt het anker in den grondt te ſmyten, om niet met de ſtroom vervoert te worden; met meening om, zoo haaſt de windt wat zou opkoelen, de vloot wat verſpreidt van den anderen te leggen, en voort al de galjoots en jachten, die men kon maghtigh worden, alomme op kondtſchap uit te zenden. Maar met den ſtorm was al 't kleen vaartuigh van de vloot afgedwaalt, of hier en daar heen gezonden. Doch men hadt den Kommiſſaris Knyf, leggende op Texel, aangeſchreeven, dat hy al de galjoots die binnen waaren, of noch moghten invallen, aanſtondts zou buiten gaats zenden, ſlechts een vaartuig

'T volk is vol moedts.

Men zet den koers om d'Engelſche vloot op te zoeken.

14 *Sept.*

Maar vergeefs.

† 15 *Sept.*

De vloot wordt in drie esquadres verdeelt.

15 *Sept.*

Groote zorgvuldigheit om op alle toevallen ordre te ſtellen.

16 *Sept.*

De vloot komt voor der Schelling.

1665.

17 Sept. En daarna ontrent Vlielandt.

tuig aan den wal houdende, om de brieven van den Staat aan de Gevolmaghtigden te brengen. Met het aanbreeken van den dagh was de vloot ontrent vier mylen Westtenzuiden van Eyerlandt en Vlielandt, en men zagh in 't Westen veertien zeilen op de vlag afkoomen: te weeten, de L. Admiraal Tromp, en de Viceadmiraal Bankert, met acht oorlogſcheepen, twee fregatten, en vier koopvaarders. D'Ooſtindiſche ſcheepen, Walcheren en Brederode, zeilden dien dagh naar 't Vlie, daar zy noch dien avondt, met eenige koopvaarders, binnen raakten. Hier waaren te vooren noch twee- of drieëntwintig koopvaarders naa den ſtorm ingekoomen. De Zeeuſche kaapvaarder, boven gemeldt, die eenige daagen onder de vlag was geweeſt, ſcheidde toen ook van de vloot, en ſtelde zyn' koers naar Zeelandt. De vloot was nu negenenveertig ſcheepen ſterk, die men weêr in vier esquadres verdeelde. Met eene werdt overleit en beraamt op wat wyze dat men den vyandt, indien men den zelven bejegende, 't hooft zou bieden: daar toe niet alleen aan d'Opperhoofden, maar ook aan alle de Kapiteinen, hooft voor hooft, de beraamde ordre mondeling werdt ingeprent, en ſchriftelyk ter handt geſtelt.

Tromp komt met tien ſcheepen by de vloot, en twee Ooſtindiſche ſcheepen met ettelyke koopvaarders loopen in 't Vlie.

De vloot werdt weêr in vier esquadres verdeelt.

Naar verdre beraadtſlaaging is by de Gevolmaghtigden, de Ruiter, en d'andre Opperhoofden, goedtgevonden, dat de vloot zich zou blyven onthouden tuſſchen het Texel en 't Vlie, en, naadien de windt Noordelyk en Noordtooſtelyk woey, doorgaans het Vlie naaſt; om, zoo veel moogelyk en doenlyk was, d'achtergebleve Ooſtindiſche en andre ſcheepen tegens alle overval te helpen beſchermen. Want men hieldt voor zeeker dat de verſtrooide ſcheepen het eerſte en naaſte gat zouden kiezen, om in behouden haven te geraaken: en men vermoedde, dat d'Engelſchen, zulks wel giſſende, de zelve ſcheepen ontrent het Vlie, of een weinig benoorden 't gat, zouden zoeken t'onderſcheppen. Toen werden ook aan alle oorden van de vloot brandtwachten uitgezet, en galjoots uitgezonden, zoo om de vermiſte ſcheepen op te zoeken, als om den vyandt t'ontdekken.

Men beſluit dat de vloot zich tuſſchen het Texel en 't Vlie zal onthouden.

18 Sept.

Men zagh den achtienden des morgens noch dertien reezeilen haar koers 't Vlie in zetten, en verhoopte dat daar onder ook eenige van de vermiſte Ooſtindiſche ſcheepen zouden zyn. Voorts werdt ten zelven daage vaſt geſtelt, dat, ingevalle de vloot door ſtorm, met een Noordtweſten of Noordelyken windt, bezuiden het Texel werdt gedreven, en niet weêr voor 't Vlie of Texel kon koomen, dan de verzaamelplaats †, indien men geen nader kennis van den vyandt kreegh, voor Goereê zou zyn, in 't gezicht van 't Landt: en men ſtelde de ſeinen, die de L. Admiraal de Ruiter by daagh of nacht zou doen, op welke een yder de vlagge tot voor Goereê zou hebben te volgen.

Verzaamelplaats in gevalle van ſtorm.

† *Rendevous.*

Te dier tydt was men in 's Landts vloot verwonderdt dat d'Engelſchen tot noch toe niet op hen afquaamen, en hielt men zich daar tegens geſtaadig gereedt: niet alleen door 't ſtellen van alle bedenkelyke ordre by monde en op 't papier, gelyk meermaalen is gemeldt: maar ook zelfs (op het voorſtel der Heeren Gevolmaghtigden, en 't aanraaden van den Raadtpenſionaris de Wit) met het oeffenen † der vloote in allen ſchyn, als of men met den vyandt ſlaaghs waare, om met der daadt te ondervinden, of een ieder de gegeve ordre wel begreep, en bequaam ‡ was om die naa te koomen; om zoo doende hun het werk wat levendig in te prenten, en wat beter gewendt te maaken. Dit geſchiedde, tegens elkanderen aanzeilende, met op de ſeinen te wenden en te keeren, zockende elkanderen den windt af te winnen en voordeel af te zien; op dat men, met den vyandt in gevecht raakende, dan met der daadt in 't werk zou ſtellen 't geen men met zulk

Krygsoeffeningen in de vloot tuſſchen de ſcheepen.

† *Exerceren.*

‡ *Capabel.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ſpiegelvechten leerde: eveneens gelyk men te lande de ſoldaaten oeffent, met zich, op het woordt en bevel der Overſten, rechts en ſlinks te keeren, de geleeden en ſlaghordens naar eyſch van voorvallen te veranderen, te openen of te ſluiten, en af en aan te trekken; ten einde dat een ieder, als 't 'er op aan komt, met te beter orde zou vechten. Doch zulke krygsoeffeningen tuſſchen de ſcheepen ter zee waaren zoo wel niet te doen als d'oeffening der ſoldaaten te lande: dewyl de ſcheepen in 't zeilen zoo zeekeren koers niet konnen houden, gelyk de ſoldaaten hunnen tredt ſtellen te lande: want het eene ſchip is beter ter zeilaadje, of met meer bevaaren matroozen voorzien dan 't ander, waar door 't lichter voor uit raakt, en gezwinder keert of wendt: ook kon de verandering van weêr en windt in een groote vloot, die een groot ſtuk van elkandere in haare esquadres is verdeelt, daar de windt zomwyle in den eenen hoek opkoelt en in den anderen ſlapt, groote verhindering ontrent het nakoomen der ordre veroorzaaken. Men bevondt toen, geduurende die krygsoeffeningen tuſſchen de ſcheepen, dat aan zommige Kapiteinen vry wat gebrak, maar de Raadtpenſionaris de Wit verſtondt, dat men 't zelve door geſtaadige oeffening, zoo veel als moogelyk was, en de tydt zou toelaaten, moſt verbeteren. Den negentienden van September werdt den Heeren Gevolmaghtigden en den L. Admiraal de Ruiter, door drie Galjootsſchippers bekent gemaakt, dat zich een merkelyk getal van Engelſche oorlogſcheepen benoordtweſten van 't Vlie onthieldt: te weeten, op of ontrent de Staart of d'uiterſte punt van de Bree veertien, en juiſt in 't vaarwaater, daar naar alle ſchynbaarheit d'achtergebleve Ooſtindiſche, en andere afgedwaalde oorlogs- en koopvaardyſcheepen ſtonden te paſſeeren. De drie gemelde Galjootsſchippers verklaarden alle, dat ze van d'Engelſche brandtwachten waaren gejaaght, en een van hun was zoo dicht by d'Engelſche vloot geweeſt, dat hy vierendertig van hunne ſcheepen hadt konnen bekennen. Op deeze tyding werdt by de Heeren Gevolmaghtigden, den L. Admiraal de Ruiter, en d'andre Opperhoofden der vloote, noodtzaakelyk geacht, en dienvolgens beſlooten, dat men met een manlyke dapperheit, hoewel de vloot niet ſterker was dan negenenveertig ſcheepen van oorlogh, en dat men van elf branders noch maar twee by zich hadt gekreegen, derwaart te zeilen, en d'Engelſche vloot, die veel ſterker was, aldaar op te zoeken, om die, onder Godts zeegen, te ſlaan, of van daar te verdryven, en alzoo den wegh voor d'achtergebleve Ooſtindiſche, en andere verſtrooide oorlogs- en koopvaardyſcheepen, te oopenen en te veiligen. Men ſtelde dan den koers naar de Bree veertien Noordtnoordtweſt aan. Maar aangezien dat men dus doende zich aftrok van den poſt, dien men voor eerſt tot een verzaamelplaats hadt geſtelt: en dat het, op 't onzeker werwaart men verder den koers zou moeten zetten, al te gevaarlyk zou zyn de laater aankoomende ſcheepen de vlag te doen volgen: zoo werdt goedtgevonden, dat men ontrent of op den poſt, dien men verliet, een galjoot zou laaten blyven: met laſt om zulke aankoomende ſcheepen bekent te maaken, werwaart zy zich voor eerſt, tot nader ordre, zouden vervoegen en onthouden. Ook heeft men gelyke ordre aan d'andre verſtrooide ſcheepen, door andere galjoots, in 't vaarwaater daar men meeſt vermoedde dat men ze zou konnen aantreffen, te gemoet gezonden. Ten zelven daage quaamen noch twee fregatten, het eene genoemt het waapen van Leiden, onder Kapitein Barent Hals, en 't ander Popkensberg, onder Kapitein Willem van Bergen, die ettelyke daagen ontrent het Texel hadden gezworven,

19 Sept. Tyding van d'Engelſche vloot, die zich ontrent de Bree veertien onthielt.

Men beſluit die met ongelyke maght op te zoeken en te bevechten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ven, weêr by de vloot. De vloot zeilde den gantschen volgenden nacht wel zeven mylen Noordtnoordtwest aan, zonder iemant ontrent de Breeveertien te vinden. Doch 's daaghs daar aan braght Kapitein Adriaan van Kruiningen, een der buitenwachten, zekere Hollandtsche koopvaardysluit, genoemt Sint Michiel, te Lisbon met suiker, oly en zout gelaaden, (die, ook van Bergen koomende, door d'Engelschen, naa den storm, was genoomen, en door hem hernoomen) in de vloot. In dat fluitschip hadt men den Luitenant van 't Engelsch oorlogschip d'Avontuur gevonden, uit wien men verstondt, dat d'Avontuure niet alleen de gemelde fluit Sint Michiel op den dertienden der maandt hadt genoomen; maar dat d'Engelsche vloot, of vyf scheepen uit de zelve, ten voorschreeven daage ook het Oostindisch schip den Fenix, en noch drie oorlogscheepen, hadden vermeestert, onder anderen een schip daar een swarte dubbelde Aarent achter stondt, dat ook noch een ander Oostindisch schip door d'Engelschen was genoomen. D'Engelsche Luitenant scheen van 't vierde oorlogschip, dat toen ook werdt verovert, geen kennis te hebben. Dit was d'eerste tyding die men in 's Landts vloot van die ontmoeting bequam. D'Engelsche vloot, die, uit Hitlandt koomende, was ingevallen, hadt zich in Soulsbaay met ongemeene spoedt van alles voorzien, en was den achtsten en negenden van September, onder den Graaf van Sandwich, weêr in zee geloopen. Ook was de verhaalde storm, die te dier tydt opstak, in dit gewest zoo zwaar niet geweest dan om de Noordt: zoo dat d'Engelsche vloot geen ramp of ongemak hadt geleden, dan dat een van haare scheepen, de Diamant genoemt, zyne fokkemast en boegspriet hadt verlooren. D'Engelschen, dus zee houdende, quaamen op den dertienden van September op 't Westeinde van 't Doggers Zandt, op den zelven dagh dat de Hollandtsche vloot, gelyk gemeldt is †, langs dat Zandt was gezeilt: en op dat Westeinde vervielen ten zelven daage de twee Oostindische scheepen, de vergulde Fenix en 't Slot van Honingen, (het eene Viceadmiraal, en 't ander Schoutbynacht der Oostindische vloote) met noch vier Staatsche oorlogscheepen, te weeten, Westvrieslandt, Groeningen, de Zevenwolden, en de Hoop, door den storm van de vlagh afgedwaalt, in hunne handen. Eenigen, met naame de Kapitein op 't schip Westvrieslandt, Pieter Klaaszoon Wynbergen, verweerde zich dapper. Het Engelsch fregat de Hektor, den Fenix aan boordt klampende, werdt afgeslaagen, en, hem voor den boeg koomende, in den grondt gezeilt, zoo dat'er weinig meer dan twintig of dertig man van werdt geberght. Daarna werdt de Fenix door 't Engelsch schip d'Avontuure bemaghtight. Het Slot van Honingen most zich, dewyl 't schip log, en de matroozen door de lange reis afgemat en flaau waaren, toen 't door d'Engelsche fregatten Pleimuiden en Milfort werdt bevochten, desgelyks in 't kort overgeven. Dit was het schip dat, ten tyde toen de vloot van Bergen onder zeil zou gaan, tusschen de klippen, ontrent Bok op raa, ettelyke daagen door tegenwindt werdt opgehouden. Ook hadt men (toen men meende dat het voor eerst niet zou konnen uitkoomen) den Kapiteinen Quiryn van den Kerkhove en Jakob Centen bevoolen daar op te passen †: doch 't was noch, eer die Kapiteinen daar by quaamen, op den achtsten van September, door het Zuider gat, Kruisfioert, in zee, en daarna by de vloot geraakt. Men wist nu ook uit het verhaal van den gevangen Engelschen Luitenant, straks gemeldt, dat d'Engelsche vloot in de tnegentig scheepen van oorlog sterk was, behalven 't kleen vaartuig: dat ze met het

1665. De vloot komt ontrent de Breeveertien.

Een koopvaarder van d'Engelschen hernoomen.

Tyding van 't neemen van twee Oostindische en andere scheepen.

Nader bericht van 't bedryf der Engelsche vloot, die in den storm weinig schaade leedt.

D'Engelschen koomen op het Doggers Zandt. † p. 422.

Daar ze de twee Oostindische en vier oorlogscheepen veroveren. 13 *Sept.*

† Zie p. 418.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ſchip den Souverain en vier gehuurde ſcheepen was verſterkt: doch dat men acht ſcheepen, die te Bergen met de Hollandtſche koopvaarders hadden gevochten, reddeloos hadt moeten opzenden. Weinig uuren naa dat de Kapitein van Kruiningen de verhaalde tyding aan de Heeren Gevolmaghtigden en de Ruiter hadt gebraght, quam de Kapitein Jakob Wildtſchut, voerende het fregat Harderwyk, met twee galjoots, naa den

Men krygt tyding dat de Viceadmiraal van Nes giſteren by d'Engelſche vloot en in noodt was.

middagh in de vloot. Hy en de Galjootſchippers deeden 't volgende verſlag, dat de Viceadmiraal van Nes, met noch dertien oorlogſcheepen, en eenige koopvaarders, en daar onder een Ooſtindiſch ſchip, 's daags te vooren wat beooſten de plaats, daar zich de vloot nu bevondt, was geweeſt, zettende zyn' koers Zuidtwaarts aan naar den wal, en dat de gantſche Engelſche maght dien zelven dagh naa den middagh ten drie uuren zich daar dicht ontrent bevondt, loopende voort Weſtwaart aan: zulks dat zy toenmaals tegens den anderen aanliepen: doch dat de grootſte hoop † van d'Engelſchen wat lywaarder was, dan de ſcheepen onder van Nes: maar dat eenige van de loefwaartſte Engelſche ſcheepen boven de Hollanders paſſeerden, en alzoo zeilende op elkanderen ſchooten: doch dat ze niet wiſten of d'Engelſchen hun wederom waaren naar gewendt, of niet. Doch een van de Galjootſchippers verklaarde, dat hy den Viceadmiraal van Nes met zyne byhebbende ſcheepen een uur voor 't ondergaan der zonne noch in 't gezicht hadt gehadt, zonder toenmaals d'Engelſchen te hebben gezien, of te hebben hooren ſchieten. Op

† *Het gros.*

Men beſluit te rug te zeilen om van Nes t'ontzetten.

die kondtſchappen werdt verſtaan dat men zich met de vloot weer tuſſchen het Texel en 't Vlie zou vervoegen, om te zien of men den gemelden van Nes, met d'andre ſcheepen, daar niet zou konnen aantreffen en ontzetten. Hier op ſtelde den L. Admiraal zyn koers naar Texel.

20 *Sept.*

† 26 *Aug.*

Verhaal van 't geen den Viceadmiraal van Nes in den ſtorm, en daarna was bejegent.

De Viceadmiraal van Nes, die, ettelyke weeken geleeden †, van 't ſchip Rotterdam op het ſchip kleen Hollandia was overgegaan, raakte in den ſtorm, 's nachts tuſſchen den negenden en den tienden van September, van de vloot; dewyl zyn ſchooverzeil en bezaan met een ſmak water aan ſtukken werdt geſlaagen, waar door hy zoo veel water in 't ſchip kreeg, dat men den geheelen nacht geen lens kon krygen. Ook werden al de ruſten aan ſtukken geſmeeten, zoo dat de maſten zeer los ſtonden. Toen verloor hy ſchielyk al de vuuren uit het gezicht. Daarna toen de ſtorm op den elfden wat begoſt te minderen, zach hy in 't eerſt maar vier of vyf ſcheepen, en korts daarna heeft hy ontrent twintig ſcheepen, onder anderen het Ooſtindiſch ſchip het Waapen van Hoorn, by zich gekreegen, met veel galjoots, en ander kleen vaartuig, en den brander de witte Zwaan zonder maſten, die hy door den Kapitein Laurens Davids liet ſleepen. Ontrent den avondt kon men wel zevenendertig zeilen tellen. Hy beval al de galjoots, die hy bekoomen kon, rondtom te zeilen, en de verſtrooide ſcheepen te verzaamelen. Ook liet hy den brander met ſtompen, in plaats van maſten, voorzien. Hy hadt den volgenden dagh twaalf oorlogſcheepen by een: het zyne, en de ſcheepen van de Kapiteinen Fabricius, Kornelis de Boer, Blankenburg, Laurens Davids, Klant, Wildtſchut, Karſſeboom, Jan Matthyszoon, Albert Pieterszoon de Boer, Boos, en Viktol. Hy ſtelde zyn koers Ooſt aan, en kreeg daarna ook de Kapiteinen Niedek, Vyzelaar, en Ooſtrum onder zyne vlagge. Niedek verhaalde, dat hy, den tienden der maandt, den Schipper van 't Ooſtindiſch ſchip Nieuwenhoven, Pieter Kooker, hadt geberght, die, uit wanhoop, of miſtrooſtigheit, meenende dat zyn ſchip zou zinken, nadien 't al zeven voet water in 't ruim hadt, in zee was ge-

Kryght naa den ſtorm het Ooſtindiſch ſchip, 't Wapen van Hoorn, en andere ſcheepen by zich.

Heeft twaalf oorlogſcheepen by een, daar noch drie by koomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

gesprongen, en zich met zwemmen naar Niedeks schip hadt begeeven. 1665.
Den achtienden hadt van Nes, behalven de vyftien oorlogscheepen, en 't Oostindisch schip 't Wapen van Hoorn, noch over de dertig koopvaarders onder zyne vlagge. Op dien dagh liet hy den Kapitein Niedek voor uit zeilen, en zondt de galjoots rondtom uit, om de zee t'ontdekken: en korts daarna zagh hy vier zeilen, 't waaren Engelsche oorlogscheepen, te loefwaart voor uit, en seinde al de Kapiteinen aan boordt. Toen werdt beslooten, de vyftien oorlogscheepen in drie esquadres te verdeelen, en dat van Nes over 't eerste als Admiraal zou gebieden, Kapitein Kornelis de Boer over het tweede, als Viceadmiraal; en Kapitein Albert de Boer over het derde, als Schoutbynacht: belovende elkanderen getrouwelyk by te staan, en dat daar d'eene bleef ook d'ander zou blyven; dewyl d'Oostindischvaarder, noch zy 't niet konden ontloopen; indien 't d'Engelsche vloot was daar zy eenige scheepen van zaagen. 'S avondts quaamen eenige galjoots, die voor uit waaren geweest, aan van Nes boodtschappen, dat zy veele scheepen hadden gezien: en 's nachts kreeg hy verscheide tydingen van de galjoots, eenige zeiden, dat d'Engelsche, anderen dat de Hollandtsche vloot in den windt van hun was. Van Nes wendde dien nacht om de West, om 's morgens niet te vroeg by d'Engelschen te zyn, en op dat elk tydt hadde om zich klaar te maaken. Met het aanbreeken van den volgenden dagh † zagh men d'Engelsche vloot. Ter zelve tydt quam noch een Oostindisch schip, d'Oyevaar, dat zonder roer was, by van Nes, die ontrent een myl waters boven 't Engelsch esquadre van de Witte vlagge heene liep, tellende ontrent tachtig vyandtlyke scheepen. Acht of negen der loefwaartste Engelsche scheepen en buitenwachten deeden eenige schooten naar de Hollanders, die ook op hen schooten, zonder elkander te konnen bereiken: ook konden de Hollanders hun lyschut niet gebruiken. D'Admiraal der Witte vlagge deê toen een sein, waar op uit ieder esquadre der Engelsche vloote zes scheepen by elkanderen quaamen, en veel seinschooten deeden. Maar met Zuidtzuidtooster zon quaamen d'Engelsche buitenwachten, sterk twaalf scheepen, naar van Nes toe, houdende eenig schutgevecht met de Hollanders, die hun, dewyl ze aan ly waaren, niet genoeg konden naderen: doch kort naa den middagh liepen vier Engelsche scheepen achter van Nes om, naar de twee Oostindische scheepen, die zy meenden te neemen: maar van Nes dat ziende hieldt op hen af, waar op de vier Engelschen van d'Oostindischvaarders afweeken. Van Nes stak toen weêr by den windt over, en de vier Engelschen voegden zich by d'andere acht. Toen quaamen ze naar van Nes toe, en hielden weêr schutgevecht. Maar ontrent ten vier uuren wendden al de twaalf Engelschen van de Hollanders af, en liepen naar hunne vloot: doch twee van hun hadden geen stengen; en op twee laagen de groote reen van boven neder, en een ander was zyn bezaansmast quyt, zoo dat ze vry reddeloos waaren geschooten. Daarna zag men de boven gemelde achtien Engelsche scheepen naderen, daar men weêr op elkanderen schoot: maar 't en duurde niet lang of zy liepen voor van Nes over, en leiden 't op d'Oostindische scheepen toe; die ten tweeden maale door van Nes werden ontzet, daar men toen weêr sterk op elkanderen schoot, wel twee uuren lang. De Schoutbynacht der Witte vlagge volgde de Hollanders met ettelyke scheepen, zonder hun te konnen opzeilen, en keerde, toen de donker begost te vallen, weêr naar hunne vloot. Een fregat van de Blaauwe vlagge scheen noch wat te willen volgen: maar de Kapitein Laurens Davids van Konvent wendde naar

Kryght vier Engelsche scheepen in 't gezicht.

18 *Sept.*

Verdeelt zyn vyftien oorlogscheepen in drie esquadres.

Beloven elkanderen trouwelyk by te staan.

Krygen d'Engelsche vloot in 't gezicht.

Het Oostindisch schip d'Oyevaar komt by van Nes.

† 19 *Sept.*

D'Engelschen koomen op hem af.

Poogen de twee Oostindische scheepen te neemen, die van Nes ontzet.

Hun tweede toeleg op de twee Oostindische scheepen, door van Nes belet.

D'Engelschen keeren te rug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. naar hem toe, waar op het fregat ſtraks afweek, en zyne makkers volgde.

Van Nes werdt door Wildtſchut en Ooſtrum verlaaten.

Op deezen dagh werdt de Viceadmiraal van Nes door de Kapiteinen Wildtſchut en Oſtrum verlaaten: want toen zy d'Engelſche vloot zaagen naderen, hebben ze zich van de vlag afgezondert, en zyn opgeloeſt, en doorgeloopen. Wiltſchut zey daarna tot zyne verſchooning, dat zyn volk, ziende dat 'er negentig Engelſche ſcheepen ontrent hen waaren, tegens hem zeiden, dat ze tegens zoo groote maght met geen vyftien ſcheepen konden vechten: maar met de zeilen behoorden t'ontvluchten, en dat ze, achterhaalt wordende, zich dan ter doodt toe zouden verweeren: dat hy op die aanraading hadde opgeloeſt, en was 't met de zeilen ontkoomen: ook bekende hy, dat hy een zeer bezeilt ſchip voerde. Dees braght, gelyk verhaalt is †, daarna in 's Landts vloot koomende, den Heeren Gevolmaghtigden, en de Ruiter, de tyding, dat van Nes by d'Engelſche vloot, en in noodt was. Ook hadt men aan de zyde der Engelſchen (volgens 't geen de Viceadmiraal van Nes daarna verhaalde) op deezen dagh niet veel ernſt beſpeurt: dewyl 'er wel veertien of vyftien Engelſchen voor hem over konden loopen, die echter zoo veel draagende hielden, dat ze beneden hem paſſeerden, en dat toen ſlechts zeven of acht ſcheepen op hem en de zynen wat ſchooten: dat ook de meeſte hoop der Engelſche vloote wat min dan een myl beneden hem verby zeilde: dat d'andere Engelſche ſcheepen op hem en de zynen niet zeer aanvielen, maar alleen wat naar d'Ooſtindiſche ſcheepen taalden, en als hy met zyne oorlogſcheepen hun naderde, terſtondt wederom afhielden: dat hy, zyn' koers vervolgende, van den Schoutbynacht der Witte vlagge, op zeeker ſein van den Engelſchen Admiraal, alleen met zeven of acht ſcheepen tot den donker toe werdt gevolght, maar dat d'Engelſche vloot hem niet nawendde: zonder te konnen bedenken uit wat redenen zy hem verlieten. Ten dien tyde was hy ontrent twee mylen van 't Landt, en liep zoo naa aan de wal als hy kon, maar wendde 's nachts weêr om de Zuidtweſt, en vondt zich 's morgens ontrent het kleen eilandt Schiermonikoog, tuſſchen de Weſter Eems en Amelandt. Toen liet hy 't Ooſtindiſch roerloos ſchip door den Kapitein Laurens Davids naar de Eems ſleepen: doch 't raakte noch in 't kort binnen 't Vlie. Het ander Ooſtindiſch ſchip, 't Wapen van Hoorn, was 's nachts van hem afgeraakt, en liep naar d'Elve, daar 't zich voor Gelukſtadt bergde. Ook werdt het daar ontloſt, en men liet d'ingelaade goederen met Wadtvaarders binnen deur, of over 't Wadt, naar Hollandt brengen. Ontrent den middagh verſtondt de Viceadmiraal van Nes uit Kapitein Tandt, dien men hadt afgezonden om hem op te zoeken, dat hy 's Landts vloot tuſſchen het Texel en 't Vlie zou vinden. Hy ſtelde dan zyn' koers derwaart, en hadt 's nachts een ſtorm uit den Noordtnoordtooſten: doch liet het met een fok en bezaan doorſtaan, en quam den volgenden dagh met elf oorlogſcheepen by 's Landts vloot, die, gelyk verhaalt is, op de tyding dat hy in noodt was, 's daaghs te vooren den koers naar 't Texel en 't Vlie hadt geſtelt, om hem aan te treffen en te hulp te koomen. Hy voer daarna aan de Ruiters boordt, daar hem de Heeren Gevolmaghtigden, en de Ruiter, met vreugde verwellekoomden, en, naa 't hooren van 't verſlag zyner verrichting, in 't byzyn van al de Bevelhebbers en Kapiteinen, hoogelyk voor den dienſt, dien hy aan 't vaderlandt hadt gedaan, bedankten. Maar de Kapitein Wildtſchut, die hem in den noodt hadt verlaaten, werdt op het ſchip Delflandt in verzeekering of hechtenis gehouden. De Neêrlandtſche vloot vondt zich op den een-

† *Zie p.* 428.

Aanmerking op het bedryf der Engelſchen.

Het Ooſtindiſch ſchip d'Oyevaar werdt binnen geſleept.

En 't Wapen van Hoorn bergt zich op d'Elve.

Van Nes komt met elf ſcheepen by 's Landts vloot.

21 *Sept.*

En wordt voor zynen dienſt bedankt.

22 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

eenentwintigsten, 's avondts, dwers van 't Noordteinde van Texel, en zeilde dien nacht zeven of acht mylen Noordtwest in zee, op hoope van d'Engelschen 's morgens vroeg te zien: maar de zon opkoomende zagh men niemant. Ten zelven daage werdt, naa eenige beraadtslaaging met den L. Admiraal de Ruiter, en andere Hoofden van 's Landts vloote, dit volgende besluit genoomen, en onder de Ruiters handtteeken uitgegeven, *Dat naademaal, wanneer men met de vyanden in gevecht zou zyn, de seinen die by de L. Admiraal de Ruiter, als Admiraal van de vloote, om tegens den vyandt aan te wenden, of andersins, uit oorzaake van den rook, of andere ongelegentheit, wel licht niet wel zouden konnen worden gezien, in zulk een ongelegentheit de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon, Tromp en de Vries, maght werdt gegeven, als zy zouden bevinden of oordeelen, met tegens den vyandt aan te wenden, eenig merkelyk voordeel te konnen hebben, dan in zulk een gevalle het gewoonlyk sein om te wenden te moogen doen: mits dat zy dien onvermindert altydt op de beraamde seinen, die uit het schip van den L. Admiraal de Ruiter gedaan zouden worden, het ooge zouden hebben te houden, en daar, zoo veel doenlyk zy, op te letten, en die konnende bekennen, zich daar stip naar te richten, en voorts altydt op de vlagge te passen, en de voorige beraamde ordres in alles naar vermoogen naa te koomen.* Te dier tydt gaf men den Kapitein Jan Matthyszoon verlof dat hy met het schip Delft, ten aanzien van 't groot getal zieken dat hy hadt, en andere ongelegentheden daar hy in was, naar de Wielingen zou moogen zeilen, om zich met kloek en frisch volk, en andere behoefte, te verzien, en dan weêr naar de vloot te koomen. Korts daarnaa werdt den Heeren Gevolmaghtigden door een Hoeker Schipper bericht, dat hy d'Engelsche zeemaght 's daaghs te vooren ontrent het ondergaan der zonne Noordtnoordtwest van de Hollandtsche vloot, en even buiten haar gezicht, hadt gezien, waar uit men giste dat het dien dagh licht tot een hoofttreffen zou aangaan. Op deeze tyding werdt terstondt een brief aan de Gemaghtigden van hunne Hoog. Moog. die zich toen in Texel onthielden, afgevaardight; ten einde dat men d'oorlogscheepen, die daar binnen laagen, en in staat waaren om dienst te konnen doen, terstondt in zee zou pressen. Ook hebben toen de Heeren Gevolmaghtigden hunnen Zeeraadt Simon Willemszoon aan de gemelde Gemaghtigden binnen Texel gezonden, om hen van den toestandt der zaaken mondeling t'onderrichten; op dat de gemelde scheepen ten eersten moghten uitkoomen. Ten zelven tyde werdt de Neerlandtsche vloot, nu sterk tusschen de tsestig en tzeventig scheepen en fregatten van oorlogh, op nieu in vier esquadres verdeelt, en de L. Admiraal de Ruiter stelde zynen koers Noordtwest aan, by den windt overloopende tot ten twee uuren naa middernacht, toen hy weêr naar den wal wendde, zonder vyanden of Engelschen te zien. Korts te vooren † hadden de Heeren Staaten Generaal besslooten, dat men al d'oorlogscheepen, voor Hellevoetsluis en in Texel leggende, zonder tydtverzuim zou doen uitloopen, en zich voor gaats houden, om zich by 's Landts vloot te voegen: dat men ook al de behoeftscheepen, met bier, water en andere levens- en krygsbehoefte geladen, zou uitbrengen; ten einde dat men de vloot van alles zou voorzien. Midlerwyl werdt de Ruiter met 's Landt vloot door de Noordtoostewinden van ontrent Kamperduin Zuidtwaart aangedreven, en derhalve goedtgevonden, zich van dien windt te dienen, om voort naar Goereê, de beraamde verzaamelplaats, te zeilen, en de gebrekke-

lyke

1665.

22 *Sept.*

Den L. Admiraalen Evertsz. Tromp en de Vries, werdt magt gegeven, om, als zy de Ruiters seinen niet zouden konnen zien, zelf sein te moogen doen om te wenden: mits dat ze de Ruiters seinen ziende zich daar naar zouden richten.

Jan Mathyszoon wordt opgezonden.

Tyding van d'Engelsche vloot.

De Zeeraadt Simon Willemszoon wordt binnen Texel gezonden.

De Neerlandtsche vloot op nieu in vieren verdeelt.

22 *Sept.*

Besluit der Heeren Staaten om de vloot te versterken en van alles te voorzien.

† 17 *Sept.*

De vloot zeilt naar Goereê.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. lyke scheepen te voorzien. Daarna werdt den Viceadmiraal van Nes door de Heeren Gevolmaghtigden gelast, dat hy een keer naar Rotterdam zou doen, om met het oorlogschip, dat in de Maaze voor hem gereedt werdt gemaakt, of anders met zyn lyf alleen, zich ten spoedigste weêr onder de vloot te vervoegen. Hier op werdt hy met een galjoot te Scheveningen aan landt gezet †. De Zeeraadt Simon Willemszoon vertrok ook te dier tydt uit de vloot. Hy hadt, ontrent Scheveningen koomende, zyn afscheidt verzocht, te kennen gevende, dat hy tot zyn groot ongemak, merkelyk naadeel, en verachtering van zyne byzondere zaaken, en grooten koophandel, dien hy daaghlyks dreef, niet langer uit zyn huis kon blyven. De Heeren Gevolmaghtigden op 's Landts vloot, in zyn verzoek bewilligende, gaven hem een schriftelyk afscheidt, van deezen inhoudt, *dat hy hun, als Zeeraadt, den tydt van zes weeken, op de vloot met zynen raadt getrouwelyk hadde bygewoont, en den Lande in veele zaaken goede diensten gedaan: dat ze hem nu, op zyn verzoek en ernstig aanhouden, hadden ontslaagen, om aan landt, en naar zyne woonsteede te moogen opgaan: hem bedankende voor den dienst, dien hy den Staat der vereenighde Nederlanden, en hun, geduurende de tegenwoordige toght* ⸸, *in verscheide gelegentheden, met allen ernst, vlyt en wakkerheit* †, *hadt gedaan en beweezen: en hem verzeekerende, dat ze zulks by hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten Generaal, en elders daar 't behoorde, zouden roemen, en van hem altydts, als een goedt en getrou liefhebber des vaderlandts* ‡, *wel getuigen.* De Heer Jan Korneliszoon Vrek, Burgermeester van Monnikedam, die ook den Heeren Gevolmaghtigden, om zyne kennis en ervaarentheit in 't zeemanschap, en 't oorlog te waater, tot Zeeraadt was bygevoeght, hadt het ongeluk gehadt van zich in 't begin der toght aan zyn slinker been zwaarlyk te bezeeren, zoo dat hy, toen de vloot naa den storm voor 't landt quam ⸸, genoodtzaakt wierdt zich naar huis te begeven, en de gemelde wonde daar met beter gemak te laaten geneezen. Dit maakten de Heeren Gevolmaghtigden aan hunne Hoog. Moog. met een brief bekent *, met byvoeging van deeze getuigenisse, *dat de Heer Burgermeester Vrek en Simon Willemszoon, beide, en een yder van hun, hunne yver en volvaardigheit om 't Landt dienst te doen hadden betoont, en naar de geringheit van de gelegentheden, die daar toe noch voor hun vertrek waaren voorgekoomen, 't zelve ook met 'er daadt hadden bevestigt.* Ook werdt daarna ‡ ter vergadering van de Heeren Staaten van Hollandt, t'hunnen aanzien, goedtgevonden en verstaan, dat van weegen hunne Ed. Groot Moog. de zaake ter Generaaliteit daar heene zou werden bestierdt, ten einde aan ieder van hun, voor vergelding en tot erkentenisse van de goede diensten, geduurende de laatste toght ter zee gedaan, een somme van twaalfhonderdt Karels guldens moght toegevoeght worden: en dat boven en behalven zoodaanige achthonderdt guldens, als ieder van de zelve, by voorgaande besluit ⸸, tot verval van hunne uitrusting, was toegezeit. De vloot was nu den vierentwintighsten van September dwers van de Maaze gekoomen, daar men, vermits het stil werdt, en om door de vloedt niet te rug gedreeven te worden, het anker most werpen. Hier leggende lieten de Heeren Gevolmaghtigden den hoogen Scheepskrygsraadt by een roepen, toen bestaande uit den L. Admiraal de Ruiter, de drie andere L. Admiraalen Evertszoon, Tromp en de Vries; de Viceadmiraalen van der Hulst, Bankert en Koenders; en de Schoutenbynacht de Liefde, Kornelis Evertszoon de Jonge, met den Kapitein Pieter Salomons-

De Viceadmiraal van Nes wordt naar Rotterdam gezonden.

† 23 *Sept.*

De Zeeraadt Simon Willemszoon vertrekt uit de vloot, naa dat hy daar toe verlof hadt bekoomen.

24 *Sept.*

Loflyk afscheit hem by de Heeren Gevolmaghtigden gegeven.

⸸ *Expeditie.*

† *Vigilantie.*

‡ *Patriot.*

De Burgermeester Vrek, zyn been bezeert hebbende, was ook aan landt gegaan.

⸸ 17 *Sept.*

* 1 *Octob.*

Getuigenis t'hunner eere.

‡ 10 *Dec.*

Gift van eere hun toegeleit.

⸸ 6 *Aug.*

De vloot komt voor de Maaze.

De Krygsraadt werdt ter zaake van den Kapitein Wiltschut en den Luitenant Bogaardt by een geroepen.

lomonszoon, die te deezer tydt, in 't esquadre van den Heere de Ruiter, als Schoutbynacht de vlag voerde. Hier werdt niet alleen beraadtslaaght over de zaak van den Kapitein Jakob Wildtschut, die den Viceadmiraal van Nes op den negentienden der maandt hadt verlaaten; maar ook over 't misdryf van eenen Jan Bogaardt, geweezen Luitenant van den Kapitein Kommer Gerritszoon, op het schip de Luipaardt. Dezen werdt te last geleidt, dat hy in 't gevecht op den dertienden van Junius de lyzeilen buiten last van zynen Kapitein hadt laaten byzetten, en, toen de Kapitein beval de zelve weêr af te neemen, tegen zyne ordre bevoolen, die te laaten staan: dat hy ook den Quartiermeester, tegens d'ordre, wil en dank van den Kapitein, hadt bevoolen draagende te houden, en overzulks oorzaak was geweest dat het gemelde schip van den vyandt afhieldt. Zy werden beide in hunne verweering gehoort, en de vonnissen t'hunnen laste, volgens de meerderheit van stemmen, ingestelt en daarna ‡ geleezen, vastgestelt en uitgevoert. De Krygsraadt oordeelde aangaande den Kapitein Wildtschut, dat hy zyn eer en eedt niet hadt betracht, maar het Admiraalschap, 't welk men onder den Viceadmiraal van Nes hadt gemaakt, schandelyk verlaaten, hem derhalve van zyn ampt en bediening afzettende, en hem verklaarende eerloos en onbequaam om ooit of ooit in dienst van den Staat meer gebruikt te worden: beveelende, dat zyn zydtgeweer door den Scherprechter voor zyne voeten zou worden aan stukken gebrooken, met verbeurtmaaking van alle zyne gaadje, die hy ter zaake van de tegenwoordige toght moght te goede hebben. De Luitenant Bogaart werdt toen by vonnis van den Krygsraadt, ter zaake van zyn misdryf, niet alleen van zyn ampt afgezet en eerloos verklaart, maar van den Scherprechter weghgeschopt, of voor schelm wegh gejaaght. Beide die vonnissen werden straks in 't werk gestelt en uitgevoert, en men liet hen daarna met een vaartuig aan landt zetten. Eenigen tydt daarna ‡ werdt ook Rem 't Hoen, tweede Luitenant van den geweezen Kapitein Wildtschut, (om dat hy zich in de beraadtslaaging, waar by men riedt den loef te houden, by den windt te steeken, en met het schip t'ontvluchten, by onderteekening van zeeker schrift hadt ingelaaten) afgezet, eerloos verklaart, en voor schelm wegh gejaaght: houdende zyne gaadje voor verbeurt. Maar Hubrecht Schooneveldt, den eersten Luitenant, die by de gemelde beraadtslaaging wel tegenwoordig was, doch den Kapitein van geen' quaaden raadt hadt gedient, heeft men alleen in een boete van drie maanden gaadje verweezen. Doch de Luitenant Versteeg, Bevelhebber over de soldaaten op 't gemelde schip, die zich ook in die beraadtslaaging hadt gemengt, werdt van zyn ampt afgezet, en verklaart onbequaam te zyn om ooit of ooit ten dienst van den Staat in krygsampten gebruikt te worden, met verdre verbeurtmaaking van zyne gaadje. De Kapitein Kornelis Oostrum, die ook op den negentienden der maandt den Viceadmiraal van Nes hadt verlaaten, werdt, naa 't overweegen van 't geen hy t'zyner verschooning bybraght, door den Krygsraadt voor den tydt van een jaar in de bediening van zyn ampt geschorst ‡, en de gaadje, die hy in de toght hadt verdient, voor verbeurt gehouden. Terwyl zich de vloot, naa d'aankomst van den Viceadmiraal van Nes, voor 't Landt onthieldt, ontfingen de Heeren Gevolmaghtigden en de Ruiter twee zeer verscheide tydingen †, waar van d'eerste tot droefheit, en de tweede tot blydtschap strekte: d'eene aangaande 't verlies, en d'andere raakende de behoudenisse van zommige scheepen, die men sedert den storm noch

Marginalia: 1665. — ‡ 26 *Sept.* — Vonnis over den Kapitein Wildtschut uitgesprooken en uitgevoert. — Vonnis tegens den Luitenant Bogaart. — Vonnissen over Rem 't Hoen en anderen geveld. — ‡ 27 *Octob.* — Kapitein Oostrum wordt voor een jaar in de bediening van zyn ampt geschorst. — ‡ *Gesuspendeert.* — † 23 *en* 26 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. mifte, en daar men in 't kort noch nader befcheidt van kreeg, dat hier op uitquam: de vier oorlogfcheepen, genoemt het huis te Zwieten, de Gelderfche Ruiter, de Sint Paulus van Zeelandt, en de Sint Paulus van Enkhuizen, die gevoert werden door de Kapiteinen Karften Krynszoon de Rechtere, Evert van Gelder, Cornelis Tomaszoon, en Jan Raap, waaren den achtienden der maandt, naa den zwaaren ftorm, met twee branders, vyf of zes behoeftfluiten, een Engelfche kits, te vooren op de kuft van Schotlandt genoomen, een Engelfche prys, door de Ruiter in Amerika verovert, (die voor uit was gezonden, en eenigen tydt te Bergen hadt gelegen) en noch drie of vier koopvaarders, t'zaamen zeventien of achtien zeilen, op het Doggers Zandt gekoomen, en Zuidt aanleggende, om de Hollandtfche vloot, daar ze van afgedwaalt waaren, op te zoeken, ontmoette hun een Breemer Smakfchipper, dien zy vraagden of hy geen Engelfchen hadt vernoomen? Hy antwoordde, dat hy tachtig Engelfche fcheepen had gezien, en by zeven der zelve was geweeft, die hem hadden toegeroepen, dat ze eenige Ooftindifche fcheepen hadden verovert. Men vraagde toen den Breemer, wat koers dat men dan beft zou neemen, om d'Engelfchen t'ontgaan? Hy riedt hun dat ze Ooftzuidtooft zouden aanzetten. Dus gaf hy hun, het zy uit onverftandt en onkunde, of, gelyk zommigen meenen, willens en weetens, een' quaaden raadt: want hadden zy hunnen koers Zuidt aan vervolgt, zy zouden niet alleen boven d'Engelfchen, maar ook verre boven de Hollandtfche vloot geloopen hebben, en waaren buiten twyffel behouden voor 't Landt gekoomen: maar nu, hunnen koers veranderende en Ooftzuidtooft voortzeilende, vervielen ze in den donker, ten twee uuren naa den middernacht, vyf mylen buiten 't landt van 't Vlie, ontrent de hooghte van Amelandt, in 't midde der Engelfche vloote, die hen omringde, en met den dagh op hen begoft te fchieten. Hier werden de vier oorlogfcheepen, naa een uur vechtens, verovert. Het Huis te Zwieten, dat tzeventig ftukken voerde, zeit men dat flechts negen fchooten deedt, en ftraks werdt overgegeven: maar de Kapitein Evert van Gelder, fchoonbroeder van den Heer de Ruiter, voerende het fchip den Gelderfchen Ruiter met zesenveertig ftukken, hadt zich treffelyk gequeeten. Ter zelver ftonde zyn noch eenige van hunne byhebbende fcheepen genoomen: te weeten, de kits, en d'Engelfche prys, boven gemeldt, voorts drie of vier behoeftfluiten, twee of drie koopvaarders, en twee branders. Het brandtfchip de witte Zwaan, dat zyn maften hadt verlooren, en door van Nes met ftompen was verzien, was ook ontrent deeze fcheepen geraakt, en de Kommandeur, Jan van Braakel, ftak 'er den brandt in; op dat het niet in handen der Engelfchen zou komen, en bergde zich, met zyn volk, met de floep op 't eilandeken 't Heilig Landt. Dus zyn van achtien of negentien fcheepen weinig ontkoomen: onder anderen raakte een behoeftfluit noch in d'Oofter Eems, een ander in 't gat van Amelandt, en een koopvaarder in 't Vlie. Deeze tyding ging den Heeren Gevolmaghtigden en de Ruiter buiten hunne gifling: nadien ze te vooren door eenige galjoots kondfchap hadden gekreegen, dat de gemelde fcheepen den achtienden der maandt het Doggers Zandt op vyftien vadem waaren gepaffeert, en hunnen koers Zuidt aan naar het Texel ftelden. Waar uit de gemelde Heeren afnaamen en vertrouden, dat ze in behoude haven waaren geraakt: maar 't ontmoeten van dien Breemer Schipper was hun ongeluk, en 't veranderen van koers, op zynen quaaden raadt, hadt hen onder de vyanden, en in hunne handen gebraght. Doch hier tegen gaf het geluk-

Margin notes:

Bericht aangaande 't verlies van eenige fcheepen.

Zeventien of achtien fcheepen koomen naa den ftorm op het Doggers Zandt.

Ontmoeten een' Breemer Schipper,

Op wiens quaaden raadt zy hun koers veranderen,

En vervallen onder d'Engelfchen.

19 Sept. Die vier oorlogfcheepen en noch ettelyke andere veroveren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

lukkig geval van een merkelyk getal der andere vermiste scheepen weêr stof tot vreugde. De Kapitein Adriaan Dirkszoon Houttuin, die, in 't afweezen van Stachouwer, de vlag als Schoutbynacht voerde, zagh, toen de storm, die de Hollandtsche vloot hadt verstrooit, wat bedaarde, 's morgens, den elfden der maandt †, eenige scheepen aan ly, daar hy naa toeliep, verhoopende 's Landts vloot te vinden. Daar by koomende waaren 't tien oorlogscheepen, en drie Oostindische scheepen, te weeten de Jonge Prins, de ryzende Zon, en de Kogge, of 't oudt wapen van Amsterdam, met een fluitschip de vergulde Dolfyn genoemt. D'elf oorlogscheepen, die zich hier by een vonden, waaren de volgende,

1665. Verhaal van 't wedervaaren van den Kapitein en Schoutbynacht Houttuin. † 11 Sept. Hy komt naa den storm by tien oorlogscheepen en drie Oostindischvaarders.

Bevelhebbers.	Scheepen.
Adriaan Houttuin, als Schoutbynacht.	*'T wapen van Medenblik.*
Jakob Broeder. — —	*De Dom van Uitrecht.*
Adriaan van Veen. — —	*Assperen.*
Elandt du Bois. — —	*De Vreede.*
Jakob Philipszoon. — —	*Zutfen.*
Joost Michielszoon. — —	*Hollandia.*
Willem Boudewynszoon. — —	*Schiedam.*
Henrik Brouwer. — —	*De kleene Harder.*
Adriaan Teding Berkhout. —	*De Princes.*
Engel Janszoon. — —	*De Vlasblom.*
Ide Hilkes. — — —	*De Postiljon.*

Deeze scheepen liepen met elkanderen ter lens af tot tegen den avondt, toen zaagen ze vyf of zes zeilen achter uit, en smakten 't op de ly, om die in te wachten, maar zy verlooren ze door de duisterheit der nacht. Daarna hunnen koers tot den twaafden vervolgende, quaamen ze op het Doggers Zandt, op twintig vadem waters. Toen liet Houttuin de witte vlag waaijen, en men beraadtslaagde over den koers dien men zou houden, om 's Landts vloot aan te treffen. Men besloot den koers Zuidt aan te stellen. Dit werdt terstondt in 't werk gestelt, tot den dertienden 's morgens, toen werdt het stil, en daarna kreegen ze den windt uit den Zuidtzuidtoosten, met mottig buijig weder. Zy liepen te dier tydt Zuidtwest aan, tot dat ze, naa den middagh, bezuiden 't Zandt gekoomen, eenige zeilen, te loefwaart voor uit, in 't oog kreegen, die zy meenden 's Landts vloot te zyn: ook zouden ze daar dwars in gezeilt hebben: indien hen zeeker Huisduiner galjoot, en de Schipper van den vergulden Appel, die hun al vluchtende voorby zeilden, niet gewaarschout hadden; zeggende, dat het de geheele Engelsche vloot was, bestaande in meer dan honderdt zeilen. De Huisduiner Schipper riep het volk van 't Oostindisch schip de Ryzende Zon in 't voorbyzeilen toe, *Hey vrienden hou, rukt al uw zeilen by, en vaardig in den top. Zoekt den vyandt t'ontvluchten. 'T is de geheele Engelsche vloot. Zy jaagen ons naa, en zullen ons in een uur of twee onder haalen. Dus verre ben ik 't ontkoomen: maar myn andere makkers zyn meest verovert. Wy waaren met een kleen getal verstrooide scheepen, door 't bedroch der Staaten vlaggen, die d'Engelschen lieten waaijen, onder hen vervallen. De Fenix en 't Slot van Honingen zyn voor myn oogen weghgenoomen. Nu vervolgen ons de vyanden met al hunne maght, en haalen ons handt over handt in. Wy moeten als de donker valt straks van koers veranderen: of wy zullen voor middernacht al omcingelt, of licht wel eer in 's vyandts handen vallen. Ik zal uw twee makkers* (dees waaren wat voor uit) *ook gaan*

Zy koomen op het Doggers Zandt. 12 Sept. Zetten den koers Zuidt aan. 13 Sept. Zien eenige zeilen, en vervallen byna onder d'Engelsche vloot. Worden door een Huisduiner galjoot gewaarschout.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *gaan waarſchouwen.* Op deeze tyding en waarſchouwing viel niet te vechten: 't was onmoogelyk met elf oorlogſcheepen en drie of vier koopvaarders tegens zulk een overmaght te beſtaan. Men vondt nergens hoop van behoudeniſſe dan in 't vluchten. De drie Ooſtindiſche ſcheepen ſpilden geen tydt van doen met beraadtſlaagen, maar ſtelden, alles byzettende wat goedt kon doen, hunnen koers Noordtnoordtooſt of Noordt aan, en lieten 't, nevens het ſchip den Dolfyn, voor de windt afloopen. De Schoutbynacht Houttuin verpreidde de Kapiteinen der andere oorlogſcheepen, in der yl overleggende wat men in deeze gelegentheit ten meeſten dienſte van den Lande zou doen. Toen werdt goedtgevonden, dat men d'Ooſtindiſche ſcheepen met kleen of opgegydt zeil zou volgen: op dat d'Engelſchen, zulks ziende, niet denken zouden, dat het getal van deeze ſcheepen zoo kleen was. Dus liepen ze Noordt aan, tot tegens den avondt, toen moſten ze, dewyl hen d'Engelſchen ſterk vervolgden, meer zeil maaken, verhoopende d'Ooſtindiſche ſcheepen te bezeilen. Maar 's morgens waaren ze uit het gezicht, ook zagh men geen Engelſchen. Houttuin ſtelde toen verſcheide koerſſen aan, om d'Ooſtindiſchvaarders, waar 't moogelyk, te vinden. Zy hadden zoo haaſt als 't donker werdt hunnen koers verandert, en leiden eerſt Noordtooſt, en daarna in de voornacht Ooſtnoordtooſt aan, loopende dwers voor d'Engelſche ooſtelykſte ſcheepen over, om hen te misleiden, en ontrent middernacht recht Ooſt aan. Het ſchip de Ryzende Zon, in de duiſterheit der nacht van d'andere ſcheepen afgeraakt, vondt zich 's morgens ‡ alleen, kreeg daarna een Hollandtſch galjoot by zich, en zette, naa veel ſukkelen, en 't uitſtaan van veel gevaar, den koers naar den Oreſondt. Doch 't werdt noch eenigen tydt van een Engelſchen kaaper gevolght, en raakte daarna ‡ op de Jutſche kuſt by twee kloeke Engelſche oorlogſcheepen, die drie koopvaarders by zich hadden. Waar door een gedeelte van 't volk, vreezende voor d'ellende der Engelſche gevangkeniſſe, de boot begoſt los te maaken, om die in zee te zetten, en naar landt te vluchten. Dan d'Engelſchen zochten hen niet. Zy zaagen den Ooſtindiſchvaarder voor een oorlogſchip aan, en lieten hem zyn' koers ongemoeit vervolgen. Dus raakte dit ſchip noch eindelyk † in den Sondt, en quam voor 't Slot Kroonenburg, en by de zes ſcheepen van den Schoutbynacht Stachouwer, ten anker. De Kapitein Houttuin, die, gelyk gemeldt is, alle vlyt te vergeefs hadt aangewendt, om de drie Ooſtindiſche ſcheepen op te ſpeuren, verſtondt 's avondts * door den Schipper van den Dolfyn, Juriaan Juriaanszoon Poel de Jonge, dat de twee ſcheepen de Jonge Prins en de Kogge hunnen koers naar het Zoenwater in Noorweegen hadden geſtelt: doch dat de Ryzende Zon met noch een galjoot van hun was geraakt. Toen zondt hy den Kapitein Willem Boudewynszoon van Eik, met het fregat Schiedam, naar 't Zoenwater, om te verneemen of daar Ooſtindiſche en andere ſcheepen waaren ingevallen: met verderen laſt van ten eerſte terug te koomen, en hem voor of in Vlekkeren te vinden. Hy liet ook een galjoot naar de voornaamſte havenen van Noorweegen zeilen, ten einde dat men alle Hollandtſche ſcheepen voor d'Engelſchen zou waarſchouwen: ſtellende hunne verzaamelplaats voor Vlekkeren; daar hy met zyne ſcheepen tot den zeventienden der maandt kruiſte. Toen werdt hem door een Noorman, die met een Jol aan zyn boordt quam, bekent gemaakt, dat binnen Vlekkeren verſcheide ſcheepen waaren ingekoomen, en onder anderen een Ooſtindiſchvaarder. Hier op werdt goedtgevonden derwaart te loopen: ten deele om rechte

De drie Ooſtindiſche ſcheepen neemen de vlucht en laaten 't voor windt afloopen.

Houttuin volgt ze met kleen zeil.

13 *Sept.*

D'Ooſtindiſche ſcheepen veranderen hunnen koers.

De Ryzende Zon loopt naar de Zondt.

‡ 14 *Sept.*

‡ 17 *Sept.*

† 20 *Sept.*

Houttuin kryght tyding dat de Jonge Prins en de Kogge naar 't Zoenwater waaren gezeilt.

Hy zendt Willem Boudewynszoon derwaart.

* 14 *Sept.*

Kruiſt ontrent Vlekkeren.

Tyding van een Ooſtindiſch ſchip.

17 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

rechte kennis van zaaken te bekoomen, ten deele om zyne ſcheepen, die in den voorgaanden ſtorm zeer lek waaren geworden, wat te voorzien. Daar binnen koomende, vondt hy 't Ooſtindiſch ſchip Nieuwenhoven, en de twee oorlogſcheepen de Vlasblom en de Poſtiljon, (die 's nachts van hem waaren afgeraakt, en, met d'Ooſtindiſchvaarders voor uitloopende, en daar van afdwaalende, hier waaren ingeloopen) met noch twee koopvaarders, en een galjoot. Hier verſtondt hy uit den monde van den Stuurman van 't ſchip Nieuwenhoven, Markus Janszoon, in wat ongelegentheit en uiterſte gevaar dat ze met dat ſchip waaren vervallen.

Verhaal van 't ſchrikkelyk en uiterſte gevaar, dat het Ooſtindiſch ſchip Nieuwenhoven in den ſtorm hadt uitgeſtaan.

Zy waaren, verhaalde hy, den achtſten der maandt ontrent Bergen by 's Landts vloot gekoomen: en moſten den negenden † in den ſchrikkelyken ſtorm geduurig pompen: en den tienden nam de ſtorm zoo toe, dat zy 't met geen twee pompen konden gaande houden; naadien die door den peeper gantſch onklaar waaren. Toen vielen zy met alle man aan 't baalien, en zochten 't water met baalien (dat zyn wyde en platte ſcheepstobben, of bakken) uit te ſcheppen, doch 't water wies daar tegens aan. Zy maakten toen de fok by, om voor windt af te loopen, maar konden 't groot zeil niet inkrygen, en verlooren in dat werk twee kloeke matroozen.

† 9 *Sept.*

Daar komt veel water in 't ſchip.

Daar was toen al vyf voet water, dat geduurig aanwies, in 't ſchip, en drie voet op den onderſten overloop, 't welk het ſcheepsvolk ten hooghſten ontſtelde: niet anders dan 't verlies van ſchip en leven voor oogen ziende. Toen liepen ze een oorlogſchip ('t was 't ſchip den Briel, daar Kapitein Nydek op geboodt) onder de ly voorby, om 't zelve met toe te roepen, dat ze zonken, tot hulp te beweegen: maar 't kon hen niet helpen, noch redden.

De Schipper ſpringt in zee.

Hier op ſprong de Schipper Pieter Kooker, die nu ten einde van alle hoope was, vreezende elk oogenblik met het ſchip te verzinken, buiten boordt, in zee, poogende naar 't oorlogſchip te zwemmen, en werdt, dat wonder was, in dien ſtorm noch geberght ‡.

‡ Zie p. 428.

'T volk wordt moedeloos.

Al 't volk, ziende dat de Schipper hun uit wanhoop begaf, ontviel toen de moet, en 't ſchip ſtondt, by gebrek van tegenweer, op 't punt van te zinken; want met het verminderen der hoope verſlaauwen ook de krachten.

De Stuurman ſpreekt hun een hart in.

Doch de Stuurman ſprak den matroozen weêr moedt in, en gaf hun hoope van noch landt te zullen bezeilen.

Groote arbeit om 't water quyt te worden.

Zy vielen dan op nieu aan 't baalien, liepen Ooſtzuidtooſt aan, en twee of drie uuren daarna zagh men dat het water niet meer toenam. Waar op hen de Stuurman te meer aanmaande, om t'hunner behoudeniſſe te arbeiden: zoo dat ze een geheel etmaal zonder de minſte verpoozing baalieden, en den volgenden morgen * begoſt het water wat te minderen en 't onweêr af te neemen.

* 11 *Sept.*

'T water mindert.

Ontrent den middagh kreeg men 't water gelyks het zaadthout. Men maakte toen d'onderzeilen weêr by. De Stuurman ſtelde 't volk daar op voor, dat men met den goeden windt, dien men hadt, naar Hollandt zou overſteeken: doch zy begeerden in 't tegendeel, dat men zich met het ſchip naar de eerſte haven, die men bezeilen kon, zou begeven. Ook waaren ze t'eenemaal afgemat van al den arbeidt. Men hadt toen de breedtte van ruim zevenenvyftig graaden, ſtelde den koers Noordtooſt aan, en zagh 's anderendaaghs ‡ het landt beooſten der Neus.

‡ 12 *Sept.*

Het ſchip berght zich binnen Vlekkeren, doch zeer beſchaadigt en reddeloos.

Daarna wat nader onder den wal koomende, kreeg men een Loots aan boordt, en quam noch 's avondts behouden binnen Vlekkeren, onder het kaſteel, ten anker. Maar 't roer van 't ſchip was ſtukken, en 't ſchip zoo onderſtallig van de peeper, dat men geen pomp kon klaar krygen: de leghgaaten waaren door de peeper verſtopt. 'T geheele ſchip was uitgevaaren, zeil en treil veroudt en vergaan; de boot verlooren; veel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. lyftoght in den ftorm overboordt geraakt: met veel peeper, die met het water ook te voorfchyn quam. Hier by hadt men gebrek van kabels en ankers. De Schoutbynacht Houttuin was bereit om 't gemelde fchip naar 't vaderlandt te geleiden: maar naa dat men 't door drie Kapiteinen hadt onderzocht, werdt het, ter zaake van zyne lekheit, geoordeelt niet bequaam te zyn om zee te bouwen, en men verftondt, dat men de goederen, om 't verder verderf voor te koomen, zou ontloffen, en in 't fluitfchip den Dolfyn laaden. Voorts werdt befllooten, dat men 't fchip zou zoeken te herftellen, en dat de Kapitein Engel Janszoon, met het fchip de Vlasblom, daar, t'zyner hulpe, by zou blyven, tot nader ordre. Daarna verzocht Houttuin aan den Overfte van 't kafteel te Vlekkeren, dat hy 't Ooftindifch fchip, 't welk men daar liet, en alle andere Hollandtfche fcheepen, daar aankoomende, naa zyn vertrek, zou byftaan, en de behulpzaame handt tegens d'Engelfchen bieden. D'Overfte beloofde, dat hy de Hollandtfche fcheepen naar vermoogen zou befchermen, en Houttuin liep den twintigften der maandt met zyne negen oorlogfcheepen weêr in zee, kruiffende voor Vlekkeren tot den tweeëntwintighften, toen befloot hy naar 't vaderlandt te vertrekken. Dit liet hy den Kapitein Engel Janszoon binnen Vlekkeren, met een brief, weeten: hem beveelende, den Kapitein Willem Boudewynszoon (als hy daar uit het Zoenwater zou aankoomen) kennis van zyne vertrek te geven. Ter zelver tydt verftondt hy, door een Noorman, koomende uit het Zoenwater, dat de twee Ooftindifche fcheepen, de Jonge Prins en de Kogge, in 't Zoenwater voor Chriftiaanftadt, of Anflo, behouden waaren aangekoomen. Hier op ging hy met zyne byhebbende negen fcheepen naar 't vaderlandt t'zeil. Daarnaa kreeg men bericht, dat het Ooftindifch fchip Amftellandt, naa den ftorm, op den zeftienden der maandt, zonder eenige fchaade geloeden te hebben, weêr te Bergen was te rug gekeert, en in de haven aldaar ingekort. Ook kreeg men tyding, dat de Kapitein van den Kerkhove zich met het fchip Rotterdam by Bergen, voor Bok op raa, onthieldt. Hy hadt, gelyk gemeldt is, laft gehadt, om, nevens den Kapitein Jakob Centen, op het Ooftindifch fchip 't Slot van Honingen, dat men meende dat noch ontrent Bok op raa lag, te paffen. Maar 's avondts van de vloot zeilende, met meening om 's anderendaags binnen te loopen, werdt hy door den ftorm uit den Noorden overvallen, die hem wel dertig mylen om de Zuidt dreef. Daarna was hy, de windt Zuidelyk fchietende, den veertienden binnen geraakt, en voor Bok op raa ten anker gekoomen, zonder daar 't gemelde fchip te vinden. Niet lang daarna quam noch een ander Ooftindifch fchip, genoemt Diemermeer, (weleer van d'Ooftindifche vloot, voor haare aankomft te Bergen, door ftorm afgedwaalt †, en tot noch toe vermift) ontrent Bergen, en werdt eindelyk in de haven gebraght ‡: hoewel zich zes Engelfche oorlogfcheepen daar ontrent lieten zien. Ook hadt de Bevelhebber van 't kafteel te Bergen, Cicignon, zoo met foldaaten te zenden, als anderfins, groote vlyt betoont, om 't gemelde fchip te befchermen, en te redden. De voorfchreeve twee Ooftindifche, met noch eenige andere fcheepen, daar insgelyks ingevallen, verzochten aan den Kapitein van den Kerkhove, dat hy niet zou vertrekken, maar daar t'hunner befcherming noch eenigen tydt verblyven, tot dat ze naarder ordre uit Hollandt zouden hebben bekoomen. Hy was hún te wil: eensdeels dewyl hy die koftelyke fcheepen geen behulp dorft weigeren: en ten deele wegens de ziekte, die

Men oordeelt het onbequaam om zee te bouwen.

En befluit de goederen in een fluit te laaden.

Houttuins zorg tot bewaarnis van 't fchip.

Zyn verzoek aan den Overfte van Vlekkeren.

Hy befluit naar 't vaderlandt te vertrekken.

Kryght bericht dat de Prins en de Kogge in 't Zoenwater zyn aangekoomen.

Het Ooftindifch fchip Amftellandt was weêr te Bergen gekoomen.

19 *Sept.*

Tyding van den Kapitein Kerkhove.

Het vermift Ooftindifch fchip Diemermeer komt te Bergen.

† 9 *Jul.*

‡ 27 *Sept.*

die in zyn schip d'overhandt scheen te neemen; want meer dan de helft 1665.
van zyn matroozen laagen in de kooyen, met brandende en dulle koortsen bevangen: zoo dat hy naulyks met het gezondt volk een anker kon lichten, en niet wist hoe hy 't schip zou over zee konnen brengen. Dus kreeg men met 'er tydt kennisse van eenige scheepen, die door den lesten storm waaren verstrooit. Korts naa 't neemen der Hollandtsche scheepen, boven gemeldt, zette d'Engelsche vloot hunnen koers naar Engelandt, en de Graaf van Sandwich quam 's nachts voor den eenentwintighsten der maandt met achtien zeilen, de twee Oostindische en andere veroverde scheepen, binnen Sowoldsbaay, of Soulsbaay, ten anker: daar noch meer scheepen op volgden, gelyk de volgende brief, te dier tydt aan den Generaal Monk, Hartog van Albemarle, door hem geschreeven, nader aanwyst,

Ziekte op 't schip van Kerkhove.

Genadige Heer,

*Ik verhoope dat myn laatste, van den vyfden † deezer, u wel ter handt zy gekoomen: waar by ik u 't neemen van den Viceadmiraal en den Schoutbynacht der Oostindische vloote, met vier oorlogscheepen, en drie of vier koopvaardyscheepen, verwittigde. Sedert zyn ons op Saterdagh nacht den negenden ‡ deezer noch achtien zeilen ontmoet, die wy meest naamen, en daar onder een oorlogschip met tzeventig stukken, en andere met veertig en meer stukken, ook eenige uit Westindie koomende, en andere met oorlogs- en levensbehoefte voor de vloot gelaaden. Maar van dit leste voorval kan ik uw Genaade geen volkoomen bescheidt geven: nadien 't weder dien nacht begost t'ontsteeken en buijig te worden, 't geen ons van elkanderen heeft verstrooit. Maar niettemin quam ik, Godt zy gedankt, hier den verleeden nacht met achtien † zeilen ten anker. Ik heb den Souverain, met twee Oostindische scheepen, en eenige der veroverde oorlogscheepen, by my: en wy zien scheepen rondtom ons in zee, die hunnen koers herwaart aan stellen; zoo dat ik niet twyffel of alle onze scheepen zullen hier met Godts hulpe behouden aankoomen: alhoewel ik al de vlaggen van het witte en blaauwe esquadre misse, uitgenoomen den Schoubynacht der blaauwe vlagge. Ik ben voorneemens het groote schip, nevens de pryzen, naar de riviere van Chattam te brengen, en 't meeste deel der fregatten in Hartly-baay en Harwich te laaten, daar men ordre magh stellen tot hun verblyf. Wy hebben hier ontrent duizendt gevangens in de leste ontmoeting * bekoomen. Ik beveele uw Genade in de hoede des Allerhooghsten. Soulsbaay den xij ‡ September* MDCLXV.

Uw Genades ootmoedige dienaar

SANDWICH.

Brief van den Graaf van Sandwich aan den Generaal Monk geschreeven.

† 15 *Sept. nieuwen styl.*

‡ 19 *Sept. nieuwen styl.*

† *In andere afschriften staat met* 80 *zeilen.*

* *Rencontre.*

‡ 22 *Sept. naar den nieuwen styl.*

Dus raakten d'Engelschen met den veroverden buit in hunne havenen. Doch 't was aanmerkelyk, en by veele onbegrypelyk, dat de twee vlooten, geduurende de verhaalde zeetoght, inzonderheit naa den lesten storm, meermaalen dicht by een waaren geweest †: dat d'Engelsche brandtwachten verscheide reizen, niet alleen door de Hollandtsche buitenwachten, maar ook zelfs uit het schip van den L. Admiraal de Ruiter ‡, waaren gezien: dat men ook d'Engelschen t'elkens zocht aan te doen*, zonder dat nochtans wederzydts vlooten in gevecht of aan elkanderen quaamen. Dit scheen te vreemder, om dat d'Engelschen, na den storm, altydts ongelyk sterker van scheepen waaren, en naaulyks kon

'T is aanmerkelyk dat de twee vlooten meermaalen dicht by een quamen, zonder elkandere aan te treffen.

† *Zie* p. 415.
‡ *Zie* p. 423.
* p. 423. 424. 426. 428. 431.

1665. kon vermoedt worden, dat ze d'ontmoeting zochten te schuwen. Men most dan ontrent deeze zaak Godts zichtbaare bestiering en wil erkennen: zonder dat desaangaande eenige waarschynlyke reden kon worden gegeven, als alleen dat veellicht d'Engelschen, vlammende op den ryken buit, en geduurig jacht hebbende op eenige der verstrooide scheepen, daar door te gelyk zeer schielyk van d'eene plaats naar d'andre, t'elkens met onverwachte verandering van koers, zyn verzeilt, en dat ook daar door t'elkens d'ontmoeting en 't aantreffen werdt belet: of ten waare dat eenige andere onbekende toevallen d'Engelschen moghten hebben verhindert, of afgeschrikt. Ook kon 't misschien zyn dat ze, nu meest toeleggende om te winnen, en minst om te waagen, niet geraaden vonden de Hollandtsche vloot te zoeken en slag te leveren. Zy dienden zich dan van de gelegentheit die hun voorquam: het ongeluk van den storm strekte tot hun geluk, en joeg hun zoo veel scheepen in den mondt. De tyding van dat verlies in Hollandt ruchtbaar wordende, veroorzaakte groot gemor onder 't volk: want smert baart klaghte. Het onverstandig graau, dat gemeenlyk naar d'uitkomst der zaaken oordeelt, gaf de wyt van al de rampen, de vloot overgekoomen, aan 't quaadt beleit der Heeren Gevolmaghtigden: daar ook eenigen, die verandering zochten, scheenen onder te roeijen. Men hoorde overal quaade geruchten, en onder de gemeente werdt uitgestrooit, dat de Gevolmaghtigden, die men in zee hadt gezonden, zich zoodanig niet hadden gequeeten, als men van hunne wysheit en bescheidenheit hadt verwacht, maar dat in 't tegendeel groote misslaagen, zoo wel ten aanzien van 't soldaat- als van 't zeemanschap, hadden begaan: dat tusschen de gemelde Heeren de vereischte overeenkooming † en onderlinge eendraght niet was geweest, en vooral niet tusschen den Raadtpensionaris Johan de Wit en den L. Admiraal de Ruiter, waar uit veel ongemakken waaren ontstaan, die ook schaadelyke gevolgen hadden veroorzaakt. Doch of die uitstrooijingen op redenen waaren gegrondt, kan men uit het verhaal der voorgaande zaaken, toevallen, en besluiten, voorts uit het geen van tydt tot tydt werdt ter handt genoomen, genoeg afneemen. 'T was ook zeeker dat zich geduurende deeze zeetocht nooit de minste oneenigheit tusschen de Gevolmaghtigden onderling, of tusschen den Raadtpensionaris de Wit en den L. Admiraal de Ruiter in 't byzonder, hadt geopenbaart: en dat in 't tegendeel by de gemelde Gevolmaghtigden en den L. Admiraal de Ruiter, en yder van de zelve in 't byzonder, niet alleen een vertroude en volkoome vriendtschap met elkandere gestaadig en onderling was onderhouden, maar dat bovendien, tot elks verwondering, in de gewichtighste beraadtslaagingen, die meermaalen in verscheide gelegentheden voorvielen, zelfs nooit eenige verscheidenheit van gevoelens tusschen de zelve Heeren en den L. Admiraal de Ruiter werdt bespeurt: hoewel ook zulke verscheidenheit van gevoelens met de naauwste en beste vriendtschap wel kan bestaan. Daarenboven gaf de L. Admiraal de Ruiter naderhandt een loffelyk getuigenis van den Raadtpensionaris de Wit. Hy prees zyne wakkerheit en onvermoeide arbeidtzaamheit, zeggende, *dat zyne zorghvuldigheit en naarstigheit hem ontrent de lastige bediening van zyn ampt tot groote verlichting hadt gestrekt: dat zyn wyze raadt in alle de beraadtslaagingen, met hem en d'Opperhoofden gehouden, hem altydts dienstig en nut was geweest: en dat 'er niet was 't welk zyn verstandt, als het zich daar in wou oeffenen, niet kon bereiken; zelfs ontrent zaaken daar hy te vooren weinig of geen kennis van hadde.* De ge-

Valsche geruchten tot naadeel der Heeren Gevolmagtigden door 't Landt gestrooit.

† *Harmonie.*

Groote eendraght tusschen de Heeren Gevolmaghtigden en de Ruiter.

Missive met de bylaagen 1666 gedrukt. p. A. 4. Zie ook Aitzema XLV. 652.

De Ruiters getuigenis van den Raadtpensionaris Johan de Wit.

1665.

gemelde Raadtpensionaris schreef, toen de vloot den drieëntwintighsten der maandt voor Kamperduin was gekoomen, en naar Goereê zeilde; een' langen Brief aan den Heer Niklaas Vivien, (die, als Raadtpensionaris der stadt Dordrecht, in zyn afweezen zyn ampt bekleedde) behelzende een net verhaal van 't voornaamste dat geduurende de zeetocht was voorgevallen: welke brief ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt den vyfentwintighsten werdt geleezen, en daar op ten zelven daage by hunne Ed. Groot Moog. het volgende besluit genoomen.

25 Sept.

Resolutie der Heeren Staaten van Hollandt, by de welke den Raadtpensionaris de Wit werdt bedankt, en de tegenspoedt ter zee aangemerkt als een tuchting, die Godt den Staat, en des zelfs ingezetenen; heeft willen toezenden.

25 Sept.

*De Pensionaris Vivien heeft ter Vergaaderinge gecommuniceert een missive van den Heere Raadtpensionaris de Wit, een van haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden over 't employ van 's Landts vloote, geschreeven in 't schip Delflandt, den drieëntwintighsten deezer loopende maandt, en, onder particulier addres aan hem, Pensionaris voornoemt, de Regeering toegekoomen, inhoudende een sommier verhaal van de ordres, met den aankleven van dien, de welke successivelyk in 's Landts vloote waaren gegeven, sedert dat de zelve zee hadt gekoozen, nevens verscheide particulariteiten daar ontrent, zoo in het heenen zeilen, als zonderling in het wederkeeren van de voorschreeve vloote, ten opzichte van den geleeden storm voorgevallen. Waar op gedelibereert zynde, hebben haare Ed. Groot Moog. den voornoemden Raadtpensionaris voor des zelfs zonderlinge vigilantie †, yver, directie ‡ en goede conduite *, ontrent het employ ⸸ en securiteit ‡ van 's Landts vloote, van tydt tot tydt toegebraght, bedankt, en zich alle het zelve wel laaten gevallen, gelyk haare Ed. Groot Moog. den zelven daar voor als noch bedanken, en de gestelde ordres, mitsgaaders de gepleegde conduite, zich in alles wel laaten gevallen by deezen; met betuiging dat haare Ed. Groot Moog. de geleede rampen en schaade ter zee geensins aanzien of considereren als effecten van eenige de minste disordre, verzuim ofte quaade toezicht, die by de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden zouden weezen gepleeght, maar alleen en puir als een kastyding, die de goede Godt deezen Staat, en den ingezetenen van dien, weegens haare meenighvuldige zonden, oogenschynlyk heeft gelieven toe te zenden.*

† *Wakkerheit.*
‡ *Bestiering.*
* *Goedt beleidt.*
⸸ *Bedryf.*
‡ *Verzeekering.*

Voorslagh van de vloot op te leggen.

Ontrent deezen tydt hadden zommigen eenig bedenken of men de vloot niet zou moogen opleggen. Doch de Raadtpensionaris voerde daar op den Pensionaris Vivien in zeekeren brief * dit volgende te gemoet: *op de vraage, in 't einde van uw Ed. brief van den twintigsten deezer gedaan, zoude ik van gevoelen zyn, dat de Staat wel zonder ondienst van 't gemeen, en zonder disreputatie †, hadt konnen resolveren de vloot op te leggen, by zoo verre het Godt belieft hadde de zelve vloot met de byweezende Oostindische en andre koopvaardyscheepen behouden in 't vaderlandt te laaten koomen; maar nademaal het zyne goddelyke wille is geweest de zaake nu anders te laaten uitvallen, zoo zoude ik oordeelen dat het voor den dienst en d'eere van den Staat best geraaden zal zyn noch een tentamen ‡ te doen, en onder Godts zeegen, hoe eer hoe liever, het tweede lidt van haare Hoog. Moog. resolutie *, van den dertighsten July lestleden, ter executie te stellen, eer en bevooren d'Engelschen haare vloot door den genoomen rykdom van d'ingezetenen, en door de veroverde oorlogscheepen van den Staat, zullen hebben gerenforceert †, en dat wy haar derhalven met den allereersten moogen gaan opzoeken:* Daar noch byvoegende, *dewyl Godt den Staat dikwils meer met kleene of middelmaatige, dan met excessive ⸸ groote maght heeft gezegent, en dat men tegenwoordig wederom tweeëntzeventig zoo*

* *25 Sept.*
† *Oneere.*

De Raadtpensionaris de Wit is van gevoelen dat men d'Engelsche vloot noch eerst zal trachten te bevechten.

‡ *Verzoek.*
* *Zie p. 411.*
† *Versterkt.*
⸸ *Uitermaate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. *ſcheepen als fregatten en jachten van oorlogh by een heeft, zou men, de zaake daar mede waagende, ook geenzins behooren te wanhoopen, maar met een vaſt betrouwen een goedt ſucces ‡ van Godt af te wachten.* Dit gevoelen werdt gevolght. Maar de vloot moſt van verſcheide noodtzaaklykheden worden verzorght. Ook zocht men ze met d'oorlogſcheepen, in het Texel en de Maaze gereedt leggende, te verſterken. Eenige Kapiteinen hadden zich niet naar behooren voorzien, om, volgens de gegevene ordre, drie maanden zee te houden: ook waaren etlyke fluiten, die de Vrieſche oorlogſcheepen voor magaſynen dienden, eerſt door ſtorm van de vloot verdwaalt, en daarna in 's vyandts handen vervallen. Uit dit alles ontſtondt groote verlegentheit en onorde. Zommige ſcheepen waaren geheel ten einde van water, zoo dat men daar in twee of drie daagen geen gekookte ſpyze kon ſchaffen: eenige konden maar weinig daagen uitharden: en indien de Gevolmaghtigden niet met hun gezagh ontrent die gebreklykheit, door 't overneemen van water, of andere levensbehoefte, van 't eene ſchip in 't ander, by forme van leening, hadden verzien, de geheele vloot waar binnen weinig daagen met onorde verſtrooit, en ſtuksgewys in 't een en 't ander zeegat ingevallen. Dan uit dat voorzien van 't eene ſchip by leening uit het ander, 't welk zomwylen ook uit ſcheepen van 't eene Kollegie ter Admiraaliteit in ſcheepen van andere Kollegien moſt geſchieden, hadt men te verwachten dat zulks wel eenige oneffenheit, en ook zommige klaghten van ettelyke Kollegien zou veroorzaaken: maar om de vloot by een te houden, en zwaarder onheilen voor te koomen, moſt men zulke ongewoone middelen gebruiken, en 't zwaarſt meeſt laaten weegen. Deeze voorvallen toonden klaarlyk dat men, ten aanzien van 't verzorgen van zulke groote vlooten, (op dat ze genoegzaame lyftoght moghten hebben, om de vereiſchte tydt te konnen zee houden) eenige andre middelen moſt beraamen en in 't werk ſtellen: ten welken einde de Raadtpenſionaris de Wit eenige bequaame voorſlaagen deê, om voor de toekoomende tydt te konnen dienen. De vloot, nu tuſſchen de Maaze en Goereê gekoomen, en daar ten anker leggende, werdt eerſt door te veel en daarna door te weinig windt verhindert en opgehouden. Den vyſentwintighſten begoſt het ſtyf te waaijen, zoo dat het overneemen der behoefte daar door werdt belet. Maar den zeven- en achtentwintighſten ſtak de windt uit den Zuidtzuidtweſten, en daarna uit den Noordtnoordtweſten, meer en meer op: en op den negenentwintighſten hadt men een hooge zee, met een zwaaren ſtorm uit den Noordttenweſten, en uit den Noorden, die de vloot, hoewel de meeſte ſcheepen den zevenentwintighſten hunne ſtengen by tydts ſchooten en de rees ſtreeken, zeer beſchaadigde. Ettelyke ſcheepen ſpoelden van hunne ankers. Het ſchip van Kapitein Schey, Ooſterwyk genoemt, hadt te vooren door den ſtorm onder Noorweegen eenig lek gekreegen, en men hadt het ſedert, ſomtydts met een en ſomtydts met twee pompen, noch konnen gaande houden: maar nu begoſt het water, door 't hardt waaijen, tegens al wat men met drie pompen kon pompen, zoo ſterk aan te groeijen, dat een groot deel van 't buskruidt nat werdt. Hier op deê Schey een nootſein, maar men kon hem niet helpen: dies kapte hy, geen andere uitkomſte ziende, zyn anker, en zeilde naar Zeelandt; daar hy ten zelven daage voor 't kaſteel Rammekens ten anker quam, en wel negenduizendt pondt kruidt, dat nat was geworden, aan landt moſt brengen. Kapitein Jan van Amſtel werdt ook van zyn anker geſmeeten, en verloor derdehalve kabel en een anker. Ka-

‡ *Een goede uitkomſt.*

Groot gebrek in zommige ſcheepen.

Daar in voorzien werdt by leening van 't eene ſchip aan 't ander.

De vloot lydt voor Goereê, door ſtorm, groote ſchaade. 29 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Kapitein Joost Verschuur most voor den Schoutbynacht de Liefde kappen, en verloor drie kabels en twee ankers. Kapitein de Vries verloor twee kabels en een anker. De Kapiteinen Klaas Anker, en Gerrit Boos werden, om 't verlies van ankers en kabels, naar Goereê opgezonden. De Viceadmiraal Bankert en de Kapitein Swart spoelden ook van hunne ankers, en dreeven zeewaart in. De gantsche schildt (dat is de borstweering achter 't galjoen) van 't schip Delflandt werdt door de zee ingeslaagen, en beide d'overloopen stonden vol water. Kapitein Jan Vyzelaar, voerende 't schip Westergo, verloor al zyn ankers en touwen, zyn roer werdt onbruikbaar, en de kracht der zee smeet vier balken aan stukken, dies mostmen hem naar Texel laaten opzeilen, om zich weêr te herstellen, en op 't spoedighste te voorzien. Kapitein Frans van Niedek werdt naar de Maaze opgezonden; dewyl zyne ankers en touwen meest wegh waaren, en dat hy bovendien zoo veel zieken op zyn schip hadt, dat het overigh getal der gezonden niet bestandt was iet tegens den vyandt te doen, jaa zelfs niet om zyne ankers te lichten. In deezen storm werden niet alleen veele kabels en ankers, maar ook verscheide galjoens verlooren. De L. Admiraal de Ruiter, gantsch geen gevallen hebbende in 't schip Delflandt, 't welk zoo rank was, dat het met de minste koelte zyn onderste geschut niet kon gebruiken, besloot, naa 't leste onweêr, met goedtvinden van de Heeren Gevolmaghtigden, nevens hunne Ed. Moog. op het schip Stadt en Landen, dat gevoert werdt door den Kapitein Johan de Haan, over te gaan: te meer, om dat het schip Delflandt met veele zieken was besmet, die men daagelyks most opzenden. Hunne Hoog. Moog. hadden, eenige weeken geleeden †, goedtgevonden, dat men aan den L. Admiraal de Ruiter, als Opperhooft van 's Landts vloote, de keur zou laaten van de twee nieuwe groote Admiraalsscheepen, de Zeven Provincien en Hollandia: 't eerste by 't Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze, en 't tweede by 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam gebout, en in 't water gebraght. Ook hadt de Heer de Ruiter daarna 't gemelde schip de Zeven Provincien voor zich zelven verkooren, en ordre gestelt, dat het, ten dien einde, van zynent wegen met de vereischte zaaken en noodtwendigheden zou worden verzorgt. Maar tot noch toe hadt men 't schip niet buiten gaats konnen brengen. Te deezer tydt was men in de vloot naarstig beezig om water, bier, en andere behoefte, uit de fluiten, die daagelyks aanquaamen, over te neemen. Doch niet lang te vooren liepen twee oorlogscheepen, ('t eene Oostergo genoemt, onder den Kapitein Allardt Pieterszoon de Boer, en 't ander Sint Pieter, onder den Kapitein Joost Herman Klant) zonder verlof, en buiten kennis van de Heeren Gevolmaghtigden en de Ruiter, uit de vloot, en naar Texel: zy zeiden dat zy uit gebrek waaren ingevallen. Maar by den Scheepskrygsraadt werdt beslooten †, dat men de gemelde Kapiteinen in hechtenis zou neemen, en, weegens dat afloopen van de vlag zonder verlof, te recht stellen. Den vierden van Oktober quam de Kapitein Houttuin, met acht scheepen, weêr by de vloot: het negende, onder Kapitein Adriaan van Veen, was ontrent Texel ten anker gekoomen, zonder dat men wist of 't naar binnen was geloopen. Ten zelven daage zagh men 't groot Admiraalsschip de Zeven Provincien ontrent Goereê onder zeil, maar 't werdt voor den middagh zoo stil, dat het den vloedt niet kon verzeilen, en by den quaaden hoek ten anker most koomen: en des niet tegenstaande raakten op dien zelven dagh de drie nieuwe groote oorlogscheepen, by 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amster-

Marginal notes: 1665. — De Ruiter gaat op 't schip Stadt en Landen. 1 Octob. — † 7 Sept. — Hem was de keur gegeven van twee nieuwe Admiraalsscheepen. — De Boer en Klant loopen zonder verlof naar Texel. — † 5 Octob. — Houttuin komt met acht scheepen by de vloot. 4 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Drie nieuwe zwaare oorlogſcheepen raaken op een aanmerkelyke wyze, met d'ebbe en groote ſtilte, uit het Texel in zee.
4 Octob.

1665. ſterdam gebout, (te weeten, Hollandia, Gouda, en Deventer) uit het Texel in zee: 't welk te meer te verwonderen was, vermits, het gety in Texel noch laater koomende, by 't aanhouden en vermeerderen der zelve ſtilte te beduchten ſtondt, dat de gemelde ſcheepen daar noch minder zouden uit raaken: maar de Bevelhebbers over die ſcheepen, noch indachtig, dat 's Landts vloot, of een gedeelte der zelve, in May leſtleden, met een vallendt water uit het Landtsdiep was uitgezeilt, hadden 't zelve mede ondernoomen; aangezien het onmoogelyk was met zoo weinig windts den vloedt doodt te zeilen: doch in 't gat koomende, was 't voort doodt ſtil geworden, zulks dat zy eigentlyk met de ebbe niet waaren uitgezeilt, maar uitgedreeven; jaa de ſcheepen hadden met hunne ſloepen moeten boegzeeren, om de zelve in dwang te houden, en niet buiten het rechte diep tegens het drooge te dryven. Dit was, meent men, te vooren met zoo zwaare ſcheepen nooit geſchiedt. Met die drie groote ſcheepen raakten noch vier oorlogſcheepen, met een jacht, en ettelyke fluiten en galjoots, buiten gaats.

De vloot gaat naar het Texel t'zeil.
5 Octob.

Ondertuſſchen ging de L. Admiraal de Ruiter met 's Landts vloot den vyfden van voor Goereê onder zeil, met meening om naar Texel te loopen, daar ontrent de verwachte ſcheepen te vinden, en, naa t'inneemen der verdere behoefte, naar d'Engelſche kuſt over te ſteeken:

Ontmoet de ſcheepen uit Texel gekoomen.
6 Octob.

doch den zeſten voor Zandtvoort koomende kreeg hy achtien zeilen in 't gezicht, die zich by de vloot voegden: te weeten, de ſtraksgemelde ſcheepen: 't ſchip Hollandia, onder de Ruiters Kapitein Jan Willemszoon, 't ſchip Gouda onder den Kapitein Willem van der Zaan, 't ſchip Deventer onder den Kapitein Iſaak Sweers; voorts de ſcheepen Haarlem, de Star, de Schagerroos, Zeelandia en Sinte Anna, onder de Kapiteinen Jakob Korneliszoon Swart, Kornelis de Bruin, Jakob Binkes, Anske Fokkes en Dirk Weſſels: met tien zoo fluiten, galjoots als boots, met water en andere lyftoght geladen, daar noch twaalf galjoots op volgden.

De Ruiter begeeft zich, met de Gevolmaghtigden, op het ſchip Hollandia.

Hier op begaven zich de Heeren Gevolmaghtigden met den L. Admiraal de Ruiter (dewyl men 't Admiraalſchip de Zeven Provincien tot noch toe niet uit het Goereêſche gat hadt konnen brengen) noch den zelven dagh op 't nieu Admiraalſchip Hollandia, dat van alles volkoomen was voorzien, en over de tachtig ſtukken geſchuts, met vierhonderdt en tſeſtig matroozen en ſoldaaten voerde. Hier werden de gemelde Heeren met zeven eerſchooten verwellekomt, en de L. Admiraal de Ruiter liet voortaan de vlag, met den wimpel daar onder, op dit ſchip waaijen.

Ziekte op de vloot.

Het ſchip Stadt en Landen, daar hy zich etlyke daagen op hadt onthouden, hadt toen veele zieken met grooten ſtank: gelyk ook verſcheide andere ſcheepen met dat quaadt werden beſmet. Dies moſt men eenig volk opzenden, en gezonde matroozen en ſoldaaten in de vloot brengen. Ook werdt men te dier oorzaake genoodtzaakt etlyke ſcheepen binnen Texel te laaten opzeilen. Te deezer tydt was, door een' brief van den Raadtpenſionaris de Wit aan den Heer Vivien, ter kenniſſe van de Heeren Staaten van Hollandt gekoomen, op wat wyze de Heeren Gevolmaghtigden op 's Landts vloote, ten tyde als men, door 't lang vertoeven en achterblyven van de fluiten en galjoots met lyftoght, in gevaar ſtondt, dat de vloot, door dat gebrek, met onorde en ſtuksgewys, in 't een of 't ander zeegat zou moeten invallen, daar tegens hadden verzien: toen ze met hun gezagh ordre ſtelden, dat men de lyftoght, uit het eene ſchip in 't ander, elkandere by forme van leening zou overdoen ‡. Hier op werdt by de Heeren Staaten goedtgevonden en verſtaan 't geen met de volgende woorden

‡ Zie p. 442.

ſtaat

ſtaat aangeteekent †, *Dat de Heer Raadtpenſionaris voor zyne goede voorzorge, vigilantie*[1] *en conduite*[2], *met en nevens d'andere Heeren mede Gedeputeerden, ontrent de voorſchreeve en andere zaaken, concernerende*[3] *'s Landts vloote, geadhibeert*[4], *zal worden bedankt, gelyk de zelve daar voor werdt bedankt by deezen, mitsgaders ook verzocht omme met den zelven yver, goede directie*[5] *en promptitude*[6] *daarinne ten dienſte van den Lande te willen continueren.* Korts naa dat de bovengemelde ſcheepen uit het Texel by de vloot waaren gekoomen, gaf de Kapitein Willem van der Zaan te kennen, (die met het nieu ſchip Gouda, voerende tweeëntzeventig ſtukken, in zee was gekoomen) dat hy met een zwaarmoedige ziekte werdt bezocht, dat ook klaar bleek. Derhalve verzocht hy, zelfs oordeelende dat hy zyn ampt niet wel zou konnen bedienen, dat hem de Heeren Gevolmaghtigden verlof zouden geven, om, tot herſtelling van zyne gezondtheit, voor een tydt aan landt zyne ruſte te moogen neemen. De L. Admiraal de Ruiter, met wien over zyn verzoek werdt geraadtſlaaght, gaf toen goedt getuigenis van zyn voorgaande leven, en van den yver en kloekmoedigheit, die hy voorheene en doorgaans ten dienſte van den Lande hadt betoont: waar op de gemelde Heeren Gevolmaghtigden hem toeſtonden dat hy aan landt zou gaan. De Viceadmiraal van der Hulſt ging daarna over op het ſchip Gouda. Sedert den zeſten lagh de vloot dwers van Zandtvoort met een' ſtyven Noorden windt ten anker, zoo dat men geen werk noch reis kon vorderen. Het onſtuimig weêr en de hooge zee verhinderden het water en lyftoght over te ſcheepen. Maar op den tienden was 't wat handtzaamer, en toen heeft men veel lyftoght en behoeften overgenoomen. 'S daags te vooren quam de Schoutbynacht Stachouwer, met de Kapiteinen Haazevelt, Valehen, de Bruin, Vollenhove, en Vinkelbos, uit den Orezondt weêr onder de vlagge: naa dat hy 't Ooſtindiſch ſchip de Ryzende Zon en ettelyke koopvaarders uit de Zondt voor 't landt hadt gebraght. De Ryzende Zon was den achtſten met eenige der koopvaardyſcheepen binnen Texel behouden ingekoomen: zonder dat men op die reize eenige Engelſchen hadt gezien; behalven een kaaper, die 's nachts te vooren een van hunne byhebbende koopvaarders onverziens hadt beſprongen en in 't duiſter weghgenoomen. Op den elfden der maandt lichte 's Landts vloot 's morgens haare ankers, dreef met de ebbe Weſt aan, en noch voor den middagh quam de Viceadmiraal van Nes met het groot Admiraalsſchip de Zeven Provincien, en 't jacht van Kapitein Pieter Wynbergen, en noch drie buiskonvoyers, onder de Kapiteinen Job Aartszoon Loffer, Adriaan Laurenszoon Poort, en Pieter Janszoon Klein, by de vlagge. De L. Admiraal de Ruiter ging 't gemelde groot Admiraalſchip, met de Heeren Gevolmaghtigden, naa den middagh bezichtigen, en vondt het in goeden ſtaat, met veel geſchut en kloek volk verzien: doch dewyl de Heer de Ruiter alreede op 't Admiraalſchip Hollandia was, werdt goedtgevonden dat de Viceadmiraal van Nes op de Zeven Provincien, tot nader ordre, zou blyven. Men hadt 's daaghs te vooren, ingevalle de vloot door ſtorm, miſt, of ander ongemak, met een' Noordtweſten windt, en voorts met alle winden van het Weſten tot het Noorden toe, het Weſt daar onder begreepen, moght worden verſtrooit, de verzaamelplaats voor de Wielinge geſtelt: doch indien ze met een Zuidtweſten windt, en voorts met alle winden van het Weſten tot het Zuiden toe, van een raakte, zou men voor de Maaze, en 't Goereeſche gat verzaamelen, zonder dat iemant zou moogen binnen loopen,

1665.
† 6 Octob.
De Raadtpenſionaris wordt door de Staaten van Hollandt, over zyne goede beſtiering in 's Landts vloot, bedankt.

1 *Wakkerheit.*
2 *Beleidt.*
3 *Betreffende.*
4 *Bygebraght.*
5 *Beſtiering.*
6 *Vaardigheit.*

Van der Zaan, met zwaarmoedigheit bezocht, verzoekt te moogen opgaan.
Zyn verzoek wordt toegeſtaan.

Stachouwer komt met zes ſcheepen onder de vlagge,
9 Octob.
En de Ryzende Zon in Texel.
8 Octob.
De vloot gaat onder zeil.
Het ſchip de zeven Provincien komt by de vloot.

Rendevous in gevalle van verſtrooijing door ſtorm, of ander ongemak.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. pen, dan door hooghdringenden noodt, die voor den Krygsraadt zou moeten blyken. Ook werdt op nieu bevolen in wat ordre elk, als men met de vyanden ſlaags raakte, zou vechten, en op wat ſeinen men hadt te letten. Het esquadre van den L. Admiraal de Ruiter werdt weêr in drie ſmaldeelen verdeelt, en men vernieude d'ordre, die men op den eenentwintighſten der verleede maandt hadt beraamt †. Men zocht nu met de vloot, die weêr in de tnegentig ſcheepen van oorlog beſtondt ‡, al kruisſende en laveerende naar Engelandt over te ſteeken, en d'Engelſchen te Soulsbaay, voor Harwits, voor de Riviere van Londen, en zelfs in Duins op te zoeken. De Heeren Gevolmaghtigden hadden, eenige daagen geleeden, ettelyke jachten of galjoots naar Soulsbaay, Harwits, en andere Engelſche havens, gezonden, om, zoo veel moogelyk was, t'onderzoeken of daar eenige ſcheepen laagen: en een van die jachten, met een galjoot te rugh koomende, ontmoette de vloot den twaalfden der maandt op de hooghte van 't landt van Schouwen, zeven of acht mylen van den wal: verhaalende, dat zy achter de banken van Harwits verſcheide Engelſche ſcheepen hadden gezien, d'eene hadt'er zeventien en d'ander tweeëntwintig getelt: ook hadden ze uit eenige Franſche viſſchers verſtaan dat d'Engelſche vloot noch binnen was. Hier op quam de Ruiter met de Hollandtſche vloot den vyftienden naa den middagh op d'Engelſche kuſt, tuſſchen Jarmuiden en Leſtoffe, of Leyſtaf, daar een Engelſch buisken of viſchſcheepken werdt genoomen. In dit ſcheepken vondt men negen man en twee jongens, die men op alles ondervraagde. Maar zy wiſten weinig zeeker beſcheidt van zaaken: zeggende, gehoort te hebben dat de grootſte Engelſche ſcheepen waaren opgeleit: en dat 'er geen ſcheepen om de Noordt waaren: ook zeiden ze, dat te Londen ontrent negenduizendt menſchen in de verleede week van de peſt waaren weghgerukt: en dat ook andere groote ſteden van Engelandt met die plaage waaren beſmet. Hier op werdt goedtgevonden, dat men, zeven viſſchers in de vloot houdende, 't gemelde ſcheepken met vier man, (daar onder een die ziekelyk was) zou vrylaaten, en naar Jarmuiden opzenden: doch dat men door de vrygelaate viſſchers met een brief † den Wethouderen der ſtadt Jarmuiden zou aanbieden, d'andere zeve viſſchers desgelyks los te laaten: indien ze te weeg konden brengen, dat men in Engelandt gelyk getal van Nederlandtſche viſſchers, of andere gevangens, ontſloege. Doch op dat ſchryven quam geen antwoordt. Ter zelver tydt, of korts daarna, zyn noch drie Engelſche viſſchers genoomen: een van Jarmuiden, een van Sowowlde of Soulds, en een van Aldebrough of Aldburg, die op gelyke wyze zyn gehandelt. Doch eenige van die viſſchers zeiden, dat te Londen in de leſte week geen negen, maar zeven duizendt menſchen door de peſt waaren omgekoomen. 'S avondts quam de vloot twee en een half myl beooſten van Leſtoffe ten anker, en liep den volgenden dagh naar Soulsbaay, daar men geen ſcheepen vondt. Doch hier werdt een Deenſche ſchoet, die by Engelſchen werdt gevoert, en met koolen van Nieukaſteel quam, door de gewapende kits, die by de Hollandtſche vloot was, genoomen: daar men ook een Hollandtſchen gevangen viſſcher op vondt, die, tot zyne groote vreugde, werdt verloſt. Door dit verblyf der Hollanders op de kuſt van Suffolk, ging de waapenkreet door 't gantſche landt op, en men zagh twee nachten naa elkandere alomme groote vuuren langs de zee ontſteeken, tot teekens van waarſchouwing, en aanmelding dat'er vyanden op de kuſt waaren. De ſchoet werdt naar Texel gezonden. Zeſtien

Ko-

Marginal notes:

† *Zie p.* 412. 413.

Men poogt met de vloot naar Engelandt over te ſteeken.

‡ *Zie Aitzema* XLV. 655.

Galjoots naar d'Engelſche kuſt gezonden.

Kundtſchap aangaande d'Engelſchen.

12 *Octob.*

De Hollandtſche vloot komt op d'Engelſche kuſt.

15 *Octob.*

Een Engelſch viſchſcheepken genoomen.

Het ſcheepken vrygelaaten.

16 *Octob.*

Aanbieding aan de Wethouders van Jarmuiden.

† *Zie Aitzema* XLV. 488.

De Hollandtſche vloot loopt naar Soulsbaay.

16 *Octob.*

Alarm op d'Engelſche kuſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Konings scheepen waaren ten zelven daage, op d'aankomste der Hollandtsche vloot, van voor Harwits geweeken, en liepen naar de riviere van Londen. Den zeventienden was men voorneemens verby Orfordnes tusschen de banken naar Harwits te zeilen: maar 't werdt door een' Westelyken harden windt verhindert; want men vondt niet geraaden met de vloot daar in te laveeren. Toen stelde de vloot haaren kours, buiten de zanden om, naar de riviere van Londen, daar men dertien Konings scheepen het Konings Diep zagh inlaveeren, die men, dewyl ze wel drie mylen in den windt voor uit waaren, niet kon in zeilen. Men meende dat het de scheepen waaren die van Harwits waaren geweeken. Den volgenden nacht lagh de vloot voor de Riviere ten anker, en ging den achtienden 's morgens t'zeil met een' Westzuidtwesten windt Zuidt aan: alle vlyt aanwendende om voor, of in Duins te koomen. Men meende beide d'inkomsten van Duins te bezetten, en, ingevalle daar eenige Engelsche scheepen laagen, van wederzyden daar op in te vallen. Maar een zwaare storm uit den Zuidtzuidtwesten noodtzaakte de vloot ten zelven daage weêr voor de Rivier ten anker te koomen. Den negentienden hadt men noch een' harden storm, en de vloot most blyven leggen. Maar tegens den avondt kreeg de L. Admiraal de Ruiter, met een schoot te schieten, een Hamburger Boeyerschipper, genoemt Hans Karstens, met moeite aan boordt. Dees verklaarde, op de vraagen die men hem voorstelde, dat hy dien zelven dagh van Douveren was gezeilt: dat in Duins vyf Engelsche oorlogscheepen, en drie of vier kaapers, eenige daagen hadden gelegen, en noch dien voormiddagh laagen. Hy klaagde, dat hem d'Engelschen, hoewel hy een Hamburger en vry was, hadden genoomen, en t'eenemaal geplondert, jaa zelfs zyne ankers en kabels afgenoomen: en dat hy, naa dat ze hem vyf weeken hadden op- en aangehouden, en zyne voorgenoome reize zoo lang verachtert, noch eindelyk zyn schip voor tzeventig ponden steerlings hadt moeten vrykoopen, eer zy hem wilden ontslaan. Maar geheel anders handelden de Heeren Gevolmaghtigden met deezen Hamburger, hy werdt straks, naa dat men zyne zeebrieven en bescheiden hadt doorzien, ontslaagen. Doch de kundtschap die men van hem hadt ontfangen werdt by de Heeren Gevolmaghtigden en de Ruiter wel in acht genoomen. Men overley op wat wyze dat men d'Engelschen in Duins zou aantasten, en d'ordre, daar zich d'Opperhoofden in 't uitvoeren van dien toeleg naar zouden richten, werdt ten zelven daage beraamt en vastgestelt. Doch het harde weder nam noch toe, het stormde dagh op dagh uit den Noorden, Noordtnoordtwesten en Noordttenwesten. Dus most de vloot, het Noordt Voorlandt Zuidtwesttenwesten vyf mylen van haar af, vier of vyf etmaalen blyven leggen, lydende groote schaade aan ankers en kabels, tot den drieëntwintighsten van de maandt. Toen † heeft men 't anker gelicht, en den Opperhoofden d'ordre van den toeleg op Duins bekent gemaakt. Men hadt voorgenoomen den aanslagh met een' Noordelyken of Noordtwestelyken windt in 't werk te stellen. Maar de windt eerst West schietende, en vervolgens meer en meer naar 't Zuiden loopende, konden de scheepen, die zich, onder 't beleit van de L. Admiraalen de Ruiter en Tromp, buiten de Goeijing om, naar het Zuider gat van Duins zouden begeeven, om dat te bezetten, noch ook de scheepen, die zich, onder de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en de Vries, voor het Noorder gat mosten vervoegen, in den volgenden nacht zoo veel niet vorderen, noch zoo hoogh opkoomen, dat ze zich in den morgenstondt ter

[Margin notes: 1665. — 17 Octob. — De vloot komt voor de riviere van Londen. 17 Octob. — 18 Octob. — Een Hamburger aangehaalt. — Door wien men kundtschap krygt aangaande eenige Engelsche scheepen in Duins. 19 Octob. — Klaghte van den Hamburger. — Hy wordt ontslaagen. — Toeleg op Duins. — † 23 Octob. — Door tegenwindt verhindert. — 24 Octob.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. ter bestemde plaatzen konden laaten vinden: 't geen anders, indien de Noordelyke windt, daar mede zy onder zeil gingen, hadt doorgewaait, bequaamelyk hadt konnen geschieden. Maar door den tegenwindt nu te traagh bykoomende, kreegen d'Engelsche scheepen, die in Duins laagen, gelegentheit om t'ontwyken. Want toen de Hollandtsche vloot, die mits de gemelde tegenwindt, en opkoomende stilte, verre beneden de Goeijing in de Hoofden was vervallen, Duins van verre naderde, zagh men drie Engelsche scheepen het Noorder gat uitloopen: eer noch de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en de Vries zoo verre hadden konnen oplaveeren: en noch een vierde schip, of oorlogsfregat, laveerde of dreef met de ebbe het Zuider gat uit, te windtwaart van de Hollandtsche scheepen: zulks dat men 't niet kon achterhaalen. D'andre vlotgaande Engelsche scheepkens, tot zes of zeven in getaale, weeken in de rivier van Sandwich, of hebben zich in andre kreeken ingekort, en op of achter de drooghten begeeven. Toen oordeelden de L. Admiraal de Ruiter en d'andre Opperhoofden, dat 'er, vermits dien toeval van tegenwindt, geen dienst voor den Staat in Duins viel te doen: derhalven keerde de vloot weêr naar de riviere van Londen. Daarna werdt by de Heeren Gevolmaghtigden, en den L. Admiraal de Ruiter, goedtgevonden en besloten, dat zich de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en Tjerk Hiddes de Vries, met hunne esquadres, voor of by Marigat zouden blyven onthouden, 't zy onder zeil of op anker, naar gelegentheit van weêr en windt, om daar alle scheepen, die de riviere van Londen door de lassen zouden willen in- of uitloopen, te konnen aantreffen: doende ook eenige buitenwachten onder zeil blyven en achtgeven op de scheepen die door de Hoofden heen of weder zouden zeilen. De Kapitein Christiaan Eldertszoon werdt, als Kommandeur, belast, dat hy zich met de Kapiteinen Jan van Nes, Jan Blankert, Pieter Kersseboom, Barent Hals, Willem Boudewynszoon van Eik, Joost Goes, Dirk Wessels, Adam van Brederode, Balthasar van de Voorde, Gerrit Posthoorn, en Pieter Magnus, zou begeeven voor, in, en ontrent het Konings Diep: trachtende alle Engelsche en andere scheepen, dien, volgens de plakkaaten der Heeren Staaten, de vaart op Engelandt niet vry stondt, te beletten, dat ze door het Konings Diep de riviere van Londen zouden uit- of inloopen. Voorts zou 't overige en grootste gedeelte der vloote zich onder den L. Admiraal de Ruiter vervoegen of onthouden, in of ontrent Soulds- of Soltsbaay: laatende ook eenige buitenwachten, zoo veel doenlyk, onder zeil blyven, om een waakendt oog te houden, en op alle scheepen, uit de Noordt koomende, en de gemelde riviere in- of uit willende, te passen. Maar naa 't verloop van acht daagen zouden de L. Admiraal de Vries, en de Kapitein Christiaan Elderts, met hunne onderhebbende scheepen, zich weêr by de vlag ontrent Soltsbaay vervoegen: 't en waare een Noordelyke windt dat verhinderde, in welken gevalle de L. Admiraal de Ruiter, met het deel der vloote dat hy by zich hadt, hun zoude naderen. Doch indien, naa 't verloop der gemelde acht dagen, de scheepen by storm of mist van de vlagge moghten koomen te verdwaalen of verstrooit te worden, dan zouden ze (dewyl de tydt begost te naderen dat de vloot, by gebrek van lyftoght, en vermits het opkoomende winterweder, zou dienen in te vallen) naa de zeegaaten mogen opzeilen. Men zondt ook te dier tydt zes scheepen naar Noorweegen: drie naar Bergen, onder 't gebiet van den Kapitein Jakob Korneliszoon Swart, en drie naar Vlekkere en 't Zoenwater, onder den Kapitein Pieter Bron-

De vloot keert weer naar de riviere van Londen.

Ordre gestelt op het bezetten van de riviere van Londen. 25 *Octob.*

Zes scheepen naar Noorweegen gezonden. 26 *Octob.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665.

Bronser: by deeze zes zouden zich noch zes scheepen uit het Texel voegen, om gezaamentlyk d'Oostindische en andere koopvaardyscheepen, die in Noorweegen laagen, af te haalen, en naar 't vaderlandt te geleiden. Ter zelver tydt heeft men tien scheepen, ter zaake van hunne rampen door 't harde weder, of ook dat eenige met veele zieken waaren belemmert, naar 's Landts havenen opgezonden: te weeten, Kapitein Jan Quirynszoon, met het schip Schaakerloo, naar Zeelandt: de Kapiteinen Philips van Almonde en Niklaas Naalhout, met de scheepen Dordrecht en Batavia, naar de Maas: en de Kapiteinen Jakob Andrieszoon Swart, Ysbrandt de Vries, Floris Blom, Jan de Jong, Jan Bondt, Kornelis de Boer, en Jan Vinkelbos, met de scheepen 't Huis te Kruiningen, Doesburg, den grooten Harder, de Maaght van Enkhuizen, Ylst, Gelderlandt, en Frisia, naar Texel. Korts daarna * quam de Scheepskrygsraadt, door bevel van de Heeren Gevolmaghtigden, aan 't boordt van den L. Admiraal de Ruiter by een, daar de vierschaar, over 't plichtverzuim van eenige Bevelhebbers, werdt gespannen. Men besloot, de Kapitein Klant, om dat hy buiten verlof van voor Goereê naar Texel was gezeilt, voor den Krygsraadt te daagen. De Kapitein Allert Pieterszoon de Boer, die, naa dat hy buiten verlof in Texel was gekoomen, van daar naar de vloot was gezonden om zich te verantwoorden †, en ettelyke weeken in hechtenis was gehouden, werdt nu, naa 't hooren van zyne verantwoording, van zyn ampt en bedieninge afgezet: men verklaarde hem onbequaam om ooit of ooit in dienst van den Staat te water gebruikt te worden, en hieldt alle zyne gaadje, die hy in de tegenwoordige toght moght te goede hebben, voor verbeurt. In 't vonnis werdt gezeit, dat hy, volgens zyne eige belydenis, zyne eer en eedt niet hadt betracht; maar van de vlagge ‡, zonder verlof van de Heeren Gevolmaghtigden, en van den L. Admiraal de Ruiter, en zonder voorweeten van het Opperhooft van 't esquadre, daar hy onder behoorde, was afgeloopen, en zich, in een tydt dat men alle daagen met den vyandt in gevecht kon geraaken, met het schip Oostergo naar Texel hadt begeven: alleen onder voorwendzel, dat hy daar toe van zyn volk, die zich meester van 't schip zouden hebben gemaakt, was gedwongen. Hoe 't met de verdere rechtpleeging tegens den Kapitein Klant afliep, is my niet te vooren gekoomen: maar dewyl hy in 't volgende jaar weêr als Kapitein, ten dienst van den Staat, in zee werdt gezonden, schynt daar uit te blyken, dat hy zyne zaak heeft konnen verantwoorden. Voorts werden ten zelven daage, toen men den Kapitein de Boer afzette, ook de vonnissen tegens eenige andere Bevelhebbers, boven gemeldt ‡, uitgesprooken en uitgevoert. Onder anderen werdt ook Willem Evertszoon, Opperstuurman van 't schip Omlandia, als een der aanraaders, die den Kapitein Wildtschut hielp beweegen ‡, om den Viceadmiraal van Nes in der noodt te verlaaten, van zyn ampt gezet, en voor eerloos verklaart. In deezen standt van zaaken, terwyl de Neêrlandtsche vloot voor en ontrent de riviere van Londen lag, en d'Engelsche zeemaght tot een nieu gevecht scheen uit te daagen, meenden eenige Leden van den Staat, dat men de vloot behoorden op te leggen. Men kreeg nu kennis dat de Gemaghtigden der Provincien van Gelderlandt, eenige daagen geleeden, ter Generaaliteit hadden voorgedraagen, hoe zy uit verscheide brieven der Gevolmaghtigden op 's Landts vloot hadden aangemerkt, dat de gemelde Heeren voornemens waaren het tweede lidt † van hunne Hoog. Moog. resolutie, van den dertighsten van Julius, in 't werk te stellen, daar

Tien scheepen worden naar de havenen opgezonden. 25 en 26 *Octob.*

De Krygsraadt by een geroepen. * 27 *Octob.*

Kapitein Allert Pieterszoon de Boer afgezet. 27 *Octob.* † 9 *Octob.*

‡ *Ziep.* 443.

† *Ziep.* 433.

‡ *Ziep.* 430.

Eenige Leden van den Staat verstaan dat men met de vloot geen slag behoort te leveren, maar die op te leggen.

† *Ziep.* 411.

1665. daar zy niet anders uit konden besluiten, of der zelver meening was den vyandt met 's Landts vloot op te zoeken en slag te leveren, waar men die zou konnen aantreffen: waar op zy te bedenken gaven, of de gemelde resolutie by de gemelde Gevolmaghtigden niet al te ver wierde getrokken[1], en of dienvolgende de meeninge[2] van hunne Hoog. Moog. aan de zelve Heeren niet by forme van verklaaring[3] behoorde te worden toegezonden: welke meening zy meenden hier in te bestaan, *dat d'Engelsche vloot alleen behoorde aangetast te worden, als die zich in of ontrent het vaarwater zou bevinden, daar de koopvaardy- en Oostindische scheepen zouden moeten passeeren:* hier op hadden niet alleen de meeste der andere Provincien getoont van 't zelve gevoelen[4] te zyn, maar ook eenige daarenboven gedreeven[5], dat de vloot van den Staat behoorde te worden opgeleit, om 't krygsvolk op de grenzen, tot tegenweer van den vyandtlyken aanval[6] des Bisschops van Munster, te moogen gebruiken.

1 Geextendeert.
2 Intentie.
3 Explicatie.
4 Sentiment.
5 Geurgeert.
6 Attaque.

'T welk den Staaten van Hollandt vremt voor komt.

Maar de Heeren Staaten van Hollandt vernaamen met bevremding dat zoodaanige inzichten[1] by eenige Provincien waaren aangeroert[2], om de vloot van den Staat ten eersten te doen invallen: of de Heeren Gevolmaghtigden in de vrye maght[3] over 't gebruik[4] van de vloot, aan hun opgedraagen[5], te besnoeijen, daar nochtans het eerste lidt van de zelve hunne Hoog. Moog. resolutie geensins was voldaan, bovendien ook den zelven Heeren een breede[6] en onbepaalde[7] maght[8] was gegeven, om op alle voorkoomende gelegentheden zoodaanig te besluiten en te doen, als zy naar de voorvallen[9], en ontfange kundtschappen, ten meesten dienste van den Lande, en tot den meesten afbreuk van den vyandt, zouden bevinden te behooren; invoegen dat de voorschreeve resolutie van den dertigsten Julius geensins kon of moght aangezien worden als een speciale instructie, waar naar zich de gemelde Heeren Gedeputeerden puntuelyk gehouden zouden zyn te reguleeren, maar alleen als een model in genere[10] tot aanwyzing van d'intentie en 't oogmerk van hunne Hoog. Moog.

1 Consideratien.
2 Gemoveert.
3 Dispositie.
4 Employ.
5 Gedefereert.
6 Ample.
7 Ongelimiteerde.
8 Authorisatie.
9 Occurrentien.
10 Ontwerp in 't ruw.

Besluit by die van Hollandt op dat stuk genoomen.

15 Octob.

Ook verstonden hunne Ed. Groot Moog. *dat, als de voorschreeve zaaken wederom by de Provincien moghten worden gedreeven[1], van hunnent weegen, met vertooning van de redenen[2] daar toe dienende, alle krachtige debvoiren[3] en middelen zouden worden aangewendt, ten einde de zelve buiten beraadtslaaging[4] moghten blyven, en de vloot van den Staat niet alleen in zee gelaaten worden, immers en in allen gevalle tot der tydt en wyle toe dat het eerste lidt van de voorschreeve hunne Hoog. Moog. resolutie volkoomender[5] voldaan zynde, daar ontrent by hunne Ed. Groot. Moog. zou moogen worden gedisponeert, maar dat ook specialyk de conduite[6] en directie[7] over de zelve ter dispositie van de welgemelde Heeren hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden absoluit en zonder eenige limitatie[8] moght verblyven[9].*

1 Gepousseert.
2 Efficacieuse.
3 Vlyt.
4 Deliberatie.
5 Completer.
6 Het beleit.
7 Bestiering.
8 Volkoomentlyk.
9 Bepaling.

De vloot bestaat noch in tzeventig scheepen.

De vloot bevondt zich toen noch sterk tzeventig scheepen en fregatten van oorlog: 't esquadre van den L. Admiraal de Ruiter bestondt uit twintig, dat van den L. Admiraal Kornelis Evertszoon uit zeventien, dat van den L. Admiraal Tromp desgelyks uit zeventien, en dat van den L. Admiraal de Vries uit zestien scheepen.

27 Octob.

Vyf scheepen naa den storm vermist.

Men hadt, gelyk verhaalt is, zes scheepen naar Noorweegen, en tien naar 's Landts havenen gezonden: ook werden sedert den lesten storm, dien men ontrent de rivier van Londen uitstondt, noch vyf scheepen gemist: te weeten, de Kapiteinen Niklaas Marrevelt, Kornelis Viktol, Jakob Centen, Kornelis de Bruin, en Jakob Pietersz. de Swart, met de scheepen Staveren, den witten Eenhoorn, den Hollandtschen Thuin, de Starre, en den gouden Ruiter, die daarna weêr te voorschyn quaamen: zoo dat de Staat naa

het

het opzenden der gemelde tien ſcheepen, noch eenentachtig oorlogſcheepen in zee hadde. De Heeren Gevolmaghtigden oordeelden de vloot noch in zoodaanige ſtaat te zyn, dat het, indien de vyanden uitquaamen, geen vermetelheit zou weezen hun 't hooft te bieden; en wenſchten, dat daar toe noch eenige gelegentheit moght voorkoomen. Doch men vernam geen Engelſchen in zee, behalven eenig kleen vaartuig van geringe waarde. Onder anderen werdt in deezen tydt een kleene kaper met dertien man en een jongen, door den Kapitein Adriaan Jakobszoon Ruiter, voerende 't ſchip den Eikenboom, genoomen †. Midlerwyl nam de ziekte in de Hollandtſche ſcheepen daagelyks toe, 't welk de Heeren Gevolmaghtigden pooghden te verbergen; op dat het geruchte den vyanden niet moght ter ooren koomen. Ontrent deezen tydt verſtonden ze uit een brief van de Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt, hoe men uit zeeker bericht kennis hadt bekoomen, dat d'Engelſchen hunne toerusting ter zee over nacht en dagh zochten voort te zetten: dat op de riviere van Londen ontrent tſeſtig kloeke oorlogſcheepen meeſt gereedt lagen om uit te loopen; met meening om zich, zoo veel doenlyk was, by andere te voegen, de vloot van den Staat ſlag te leveren en van hunne kuſt te dryven. Deeze tyding werdt den L. Admiraal de Ruiter en den anderen Opperhoofden der vloote bekent gemaakt. Waar op men d'esquadres dichter by een trok, en zich in goede ordre gereedt hieldt om de vyanden tegen te ſtaan. De L. Admiraalen de Ruiter en Tromp hielden zich met hunne esquadres bezuiden het Konings Diep, in 't gezicht der ſcheepen, die, onder de L. Admiraal Evertszoon, voor, of ontrent Marigat laagen. Men liet den Kommandeur Chriſtiaan Eldertszoon weeten, dat hy, volgens zyne voorige ordre, het Konings Diep zorgvuldigh zou beſpieden: en met alle vlyt acht doen neemen, of ook eenige oorlogſcheepen, door het zelve Diep, uit de riviere van Londen zouden moogen uitkoomen: houdende of zendende ten dien einde geſtaadig eenige ſcheepen in dat Diep, hoe hooger hoe beter: voorts dat hy, des noodts, als 'er meerder maght moght uit de riviere koomen, zich met alle zyne twaalf onderhebbende ſcheepen ten ſpoedighſte naar de vlagge zou begeven. Op den leſten dagh der maandt begaven zich de Heeren Gevolmaghtigden, met den L. Admiraal de Ruiter, op het fregat Gornichem, en zeilden met drie galjoots in 't Konings Diep: daar hun de twee esquadres van de Ruiter en Tromp van verre volgden. Zy voeren met die vaartuigen wel een myl opwaart aan, bevonden dat het gemelde Diep wydt en diep was, en quaamen 's avondts, naa dat ze alles hadden bezichtight, weêr in de vloot, en aan boordt. Doch men wachtte vergeefs op 't uitkoomen der Engelſchen. Ook verſtondt men dat de peſt, die te Londen en elders in Engelandt noch ſchrikkelyk woedde, in hunne ſcheepen was, en dat ze in vyf van hunne grootſte fregatten veele menſchen hadt weghgenoomen. Ook genaakte de tydt van 't winterweder, dat met zyne onſtuimige winden en ſtormen krachts genoeg zou hebben om de Hollandtſche vloot de zee te doen ruimen. Men hadt nu eenige daagen naa elkandere zacht en lieffelyk weder gehadt, en daar uit hoope geſchept, dat dit de zieke matroozen en ſoldaaten wat zou verquikken: maar men vernam in 't tegendeel dat de ziekte, des niet tegenſtaande, meer en meer hadt toegenoomen. De Heeren Gevolmaghtigden hadden, vier daagen geleeden †, den Heeren Staaten een lyſt der tzeventig ſcheepen, die toen onder de vlag waaren, gezonden: met uitdrukking van 't getal der dooden en zieken, ook der ge-

Margin notes: 1665. — † 27 *Octob.* — De ziekte op de vloot neemt toe. — Tyding van de toerusting der Engelſchen: 28 *Octob.* — Ordre daar tegens geſtelt. — De Gevolmaghtigden en de Ruiter zeilen in 't Konings Diep, om dat te bezichtigen. 31 *Octob.* — De ziekte op de Hollandtſche vloot neemt meer toe. 1 *Nov.* — † 27 *Octob.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. gestelteniſſe van ieder ſchip, ten aanzien van de lyſtoght, touwen en ankers, met verzoek dat men die lyſt geheim zou houden. Volgens deeze lyſt waaren geduurende deeze toght honderdtenveertig menſchen geſtorven. Men hadt alreê driehonderdtvyfenvyftig zieken opgezonden, en men bevondt nu noch negenhonderdtentzeventig zieken op de vloot. Onder anderen hadt de L. Admiraal Tromp op zyn ſchip dertig zieken, en drieëndertig opgezonden; de L. Admiraal Kornelis Evertszoon vyftien, en twintig opgezonden; de Viceadmiraal van Nes twintig; de Schoutbynacht de Liefde tzeventig, en veertien opgezonden; de Kapitein Pieter Salomonszoon veertig, en vyftien opgezonden; Juriaan Poel dertig, en negenentzeventig opgezonden; Jan van Amſtel veertig; Huibrecht Jakobszoon Huig veertig; Pieter Klein zesentwintig; Simon Blok vierentwintig; Jakob Penſen veertig, en elf opgezonden; Henrik van Tol veertig, en vyfentwintig opgezonden; Reinout van Koeverden veertig, en acht opgezonden; Henrik Vroom vyftig, en twaalf opgezonden; Kornelis Muts dertig; Pieter Thomaszoon honderdt, en zesendertig opgezonden; en Henrik Haakroo vyfentwintig. Op de ſcheepen der andere Kapiteinen was 't getal der zieken minder. Maar weinig daagen daarna moſt men 't ſchip Duivenvoorde, dat gevoert werdt door den Kapitein Henrik van Tol, daar nu tachtig zieken op werden gevonden, opzenden. Andere Kapiteinen klaagden desgelyks over 't toeneemen der ziekte. Dies liet men den eerſten van November al d'Opperhoofden en Kapiteinen aan den L. Admiraal de Ruiters boordt ſeinen, om nader t'onderſtaan in wat ſtaat hunne ſcheepen toen waaren. Zy zeiden in 't gemeen, dat het volk van dagh tot dagh meer en meer inſtortte. Eenige Kapiteinen, die den zes- of zevenentwintigſten der verleede maandt roemden, dat al hun volk noch friſch en gezondt was, klaagden nu, dat ſedert dien tydt in yder ſchip tot veertig menſchen toe met ziekte waaren bevangen. De L. Admiraal Tromp verklaarde, dat in zyn ſchip binnen de tydt van twee daagen vyftig ſoldaaten waaren ziek geworden: de Viceadmiraal Bankert betuigde, dat giſteren op dien eenen dagh twintig mannen in de kooijen waaren gevallen. D'andere Bevelhebbers hadden ook meer zieken, maar de ziekte ſcheen zoo heftig niet te zyn dan voorheene. Ten zelven daage werdt by de gemelde Heeren, den L. Admiraal de Ruiter, en al d'andere Opperhoofden, goedtgevonden en beſlooten, dat men met de vloote naar 't vaderlandt zou zeilen, de ſcheepen in de zeegaaten doen invallen, en voor den winter opleggen. Men verſtondt dat men nu geen vyandt in zee te verwachten hadt: dat het tydt was om 't gevaar en de rampen der winterwinden t'ontgaan: dat de meeſte matroozen en ſoldaaten te weinig kleeding en dekzel hadden, en door de koude, die ze hadden te lyden en te wachten, van dagh tot dagh maghteloozer wierden: waar uit te vreezen ſtondt dat de ziekte in de vloot meer zou toe- dan afneemen. Zes van de lichtſte fregatten, met vier galjoots, liet men noch drie daagen voor de riviere van Londen, het Konings Diep, en daar ontrent, kruiſſen; om de ſcheepen of galjoots, die men uit het vaderlandt noch naar de vloot moght hebben gezonden, en andere ſcheepen, welke onder de vlag behoorden, en zich daar niet by bevonden, op te zoeken, en van 't vertrek der vloote kennis te geven. Ook werdt goedtgevonden, dat noch achtien van de verſchſte ſcheepen, minſt met ziekte beſmet, met een galjoot en een brander, noch drie weeken naa 't invallen der vloote in zee zouden blyven. Den Heere Iſaak Sweers, Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Am-

Het getal der dooden, op de toght geſtorven, en der zieken, die opgezonden waaren, of die men noch aan boordt hadt.
27 Sept.

Nader onderzoek aangaande de ziekte op de vloot, die noch vermeerderdt.
1 Nov.

Men beſluit met de vloot naar 't vaderlandt te zeilen.
1 Nov.

Zes fregatten worden noch drie daagen voor de riviere van Londen gelaaten.
1 Nov.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

t'Amſterdam, (tot welk ampt hy, vermits het overlyden van den Schoutbynacht Gideon de Wildt, weinig daagen geleeden ‡, door de Heeren Staaten van Hollandt was verkooren) werdt het gebiedt over deeze ſcheepen gegeven: met laſt, dat hy zich met die ſcheepen zou vervoegen naar of ontrent het Doggers Zandt, en zich daar ontrent kruiſſende onthouden tot in 't begin van December: dat hy d'Ooſtindiſche ſcheepen, die men noch uit Noorweegen verwachtte, zou poogen t'ontmoeten, en de zee voor hun veilig te houden; ten einde dat ze te beter behouden in 't vaderlandt moghten koomen: dat hy ook het ooge op zoodaanige Engelſche koopvaardyſcheepen zou houden als uit de Zondt, of van Hamburg, naar de riviere van Londen moghten koomen, of van daar derwaart zeilen: en dat hy de zelve, en alle andere Engelſche ſcheepen, zou trachten te veroveren of te vernielen. Ten zelven daage, naa den middagh, ging de vloot, wel verſpreidt, t'zeil: de L. Admiraal Kornelis Evertszoon ter rechter zyde, of aan de Zuidt; en de L. Admiraal de Vries ter ſlinker zyde, of aan de Noordt; en d'andere twee esquadres, onder de L. Admiraalen de Ruiter en Tromp, in 't midden: ſtellende hunnen koers Ooſt aan. 'S anderen daags ‡, ter halver zee gekoomen, ontfing men een brief van den Kapitein Engel Janszoon, geſchreven ‡ in 't ſchip de Vlasblom, op het Doggers Zandt: berichtende, dat hy met het Ooſtindiſch ſchip Nieuwenhoven, en de fluit den Dolſyn, (daar de meeſte laading van 't Ooſtindiſch ſchip in was overgeſcheept) met noch een' Straatsvaarder, en een fluit met maſten, te Gottenburg geladen, den vyfentwintighſten van Oktober van Vlekkeren was vertrokken, om zich naar 't vaderlandt te begeeven: en dat ze den achtentwintighſten op het Doggers Zandt waaren aangekoomen. Ook raakten de gemelde ſcheepen korts daarna behouden binnen 't Vlie. D'andere vier Ooſtindiſche ſcheepen, die ook in Noorweegen waaren ingevallen †, quaamen (behalven 't ſchip Amſtellandt, dat onder 't eilandt der Schelling ſtrande en verongelukte ‡) in de voortydt van 't volgende jaar behouden in 't vaderlandt. Op dien zelven dagh, ſtraks gemeldt, werden de ſcheepen, die onder den Schoutbynacht Sweers noch in zee zouden blyven, met eenige lyſtocht, bier, water, en andere behoeften, uit andere ſcheepen verzien: en daarna liet de L. Admiraal de Ruiter een witte vlag van de voorſteng waaijen, en drie kanonſchooten doen. Dit was 't beraamde ſein, 't welk te kennen gaf, dat de vloot zou van een ſcheiden. De L. Admiraalen Evertſen, Tromp, en de Vries, ſchooten toen, (volgens d'ordre te vooren geſtelt) tot een teeken van goede reiswenſching, yder zeven ſchooten, de vier Viceadmiraalen yder vyf, en de vier Schoutenbynacht yder drie: waar op de L. Admiraal de Ruiter al de gemelde Opperhoofden t'zaamen met negen ſchooten uit halve kartouwen beantwoordde. Dus ſcheidde de vloot ter halver zee van een: zoo dat de ſcheepen, in de Maaze t'huis hoorende, hunnen koers naar Goereê en de Maas begoſten te zetten, die van Zeelandt naar de Wielingen, en de L. Admiraal de Ruiter met d'overige ſcheepen naar het Texel en 't Vlie. Hy quam den volgenden dagh met drieëndertig ſcheepen door het Landtsdiep behouden binnen Texel. De L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries hadt buiten gaats zyn affſcheidt genoomen, om met de Vrieſſche ſcheepen naar 't Vlie te zeilen. Den volgenden dagh werdt het vonnis, te vooren ‡ by den Krygsraadt tegens 't volk van den geweezen Kapitein Wildtſchut, vaarende op het ſchip Harderwyk, (ter zaake dat zy hem bewoogen hadden de vlucht te neemen) geweezen, uitgevoert. D'Onder-

Marginalia: 1665. ‡ *22 Octob.* De Schoutbynacht Sweers wordt naar 't Doggers Zandt gezonden, met laſt om noch drie weeken zee te houden. *1 Nov.* — De vloot gaat van d'Engelſche kuſt t'zeil. — ‡ *2 Nov.* — ‡ *28 Octob.* Tyding van 't Ooſtindiſch ſchip Nieuwenhoven. — †*Zie p.438.* — ‡ *In Octob. 1665.* — De Ruiter doet het ſcheyſein. *2 Nov.* — De vloot ſcheidt van een. *2 Nov.* — De Ruiter komt binnen Texel. *3 Nov.* — ‡ *28 Octob.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. Krygsrecht over 't volk van 't ſchip Harderwyk. 4 Nov. ⸸ Zie p. 433. De Heeren Gevolmagtigden vertrekken naar den Haage. * 4 Nov. Doen verſlagh.

derſtuurman, de Hooghbootsman, en de Konſtapel, met eenige van de matroozen en ſoldaaten, die zeeker ſchrift ⸸, daar toe ſtrekkende, hadden geteekent, liet men driemaal van de rêe vallen, en elk met hondert ſlaagen laarſſen: doch den anderen werdt de ſtraf quytgeſcholden. Ten zelven daage quaamen ook de Kapiteinen Jakob Centen, Kornelis Viktol, en Klaas Anker, uit Goereê binnen Texel. De Heeren Gevolmaghtigden begaven zich 's morgens, naa dat ze hun affſcheidt van den Heer de Ruiter hadden genoomen, met een galjoot naar den Helder *, en vertrokken over landt naar den Haage, daar zy den zeſten der maandt ter vergaaderinge der Heeren Staaten Generaal een kort verſlagh deeden van 't geen in de toght was voorgevallen: waar op zy van hunne Hoog. Moog. op de beſte wyze werden bedankt, gelyk uit het volgend affſchrift blykt,

Worden van de Staaten Generaal bedankt. 6 Nov. † Toght. ‡ Wakkerheit. * Goedt beleidt.

*De Heeren Huigens, Raadtpenſionaris de Wit, en Johan Boreel, haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden, jongſt geweeſt zynde op 's Lands vloot, hebben ſommier rapport gedaan van 't geen haar op de jongſte expeditie † wedervaaren, en voorgevallen is. Waar op gedelibereert zynde, hebben haare Hoog. Moog. de zelve Gedeputeerden en Gevolmaghtigden, over en ter zaake van haare zonderlinge vigilantie ‡, moeite, arbeidt, voorzichtigheit en goede conduite *, uit liefde tot het vaderlandt, in het uitvoeren van haare Hoog. Moog. beveelen, en het bevorderen van den dienſt van 't Landt, zoo veele als door Godts toelaating menſchelyker wyze heeft konnen geſchieden, over nacht en dagh in deezen gehadt, gebruikt en aangewendt, in de beſte forme bedankt, verklaarende daar inne ten vollen vernoeght te weezen.*

De Raadtpenſionaris de Wit doet ook verſlag aan de Staaten van Hollandt.

De Raadtpenſionaris de Wit ten zelven daage ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt verſchynende, deedt daar een omſtandig verſlag van de zeetoght, en werdt van hunne Ed. Groot Moog., met betuiging van zonderling genoegen, desgelyks bedankt, volgens den inhoudt van d'aanteekening die toen te boek werdt geſtelt, en dus luidt,

Reſolutie der Staaten van Hollandt, by de welke de Raadtpenſionaris de Wit wordt bedankt. 6 Nov. ⸸ Beleiding. ‡ Beſtiering. * Kloekmoedig. † Ten aanzien.

*De Heer Raadtpenſionaris de Wit heeft ter vergaderinge omſtandig rapport gedaan van het geene geduurende de laatſte expeditie ter zee van conſideratie was voorgevallen: waar op gedelibereert zynde, hebben haare Ed. Groot Moog. zich ten hooghſten vergenoeght en voldaan gehouden wegens de voorzichtige conduite ⸸, wyze directie ‡, en couragieus * beleit, zoo ontrent het employ van 's Landts vloote in 't generaal, als ten opzichte van alle d'onderſcheide voorvallen in het particulier, by den gemelden Heer Raadtpenſionaris, nevens de Heeren des zelfs Medegedeputeerden, geduurende de voorſchreeve expeditie, gebruikt en in 't werk geſtelt; mitsgaaders ook ten reguarde † van den zonderlingen yver, vigilantie, en onvermoeijelyke naarſtigheit, daar inne de zelve van den beginne af tot het laatſte toe heeft gecontinueert. Ende is wyders goedtgevonden en verſtaan, dat de gemelde Heer Raadtpenſionaris, tot betuiginge dat de voornoemde dienſt haare Ed. Groot. Moog. zonderlinge aangenaam is geweeſt, uit der zelver naame in de beſte forme zal worden bedankt, gelyk de zelve daar voor ook expreſſelyk bedankt wordt by deezen.*

Zyne edelmoedigheit. ⸸ Recompenſe. ‡ Deliberatie.

'T is aanmerkelyk dat de Raadtpenſionaris de Wit voor al zyne genoomene moeite en uitgeſtaane gevaaren helder noch penning heeft genooten, of willen genieten: ja dat hy in tegendeel, wanneer by eenige Leden van hunne Ed. Groot Moog. vergaderinge voorſlaagen tot belooning ⸸ wierden gedaan, die heeft geweigert, en buiten omvraage of overlegging ‡ gehouden. 'T was, verſtonden eenigen, een groot geluk voor den Heer de Ruiter, en 't viel wel voor hem uit, dat de Raadtpenſionaris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

ris de Wit en d'andere twee Heeren Gevolmaghtigden met hem op de vloot 1665.
waaren geweest. Dit strekte tot zyne verlichting en ontlasting. Zy hadden hem in de gewichtighste beraadtslaagingen, en ontrent de zwaarste zaaken van zyn lastig ampt met hunnen raadt ondersteunt. Maar zy deeden niet zonder eerst zyn raadt en goedtdunken daar op te hooren. Meest alle zyne voorslaagen stemden zy toe, en gaven die kracht en naadruk. Doch dewyl alle d'ordres op hunnen naam werden uitgegeven, en alles onder hun oppergezagh bestierdt en ondernoomen, quaamen de rampen, en d'ongelukkige toevallen, die men gemeenlyk den Overste wyt, t'hunnen laste. D'onverstandigen gaven hun de schuldt der mislukte voorneemens, die hy anders veellicht alleen hadt moeten draagen: en door 't loffelyk getuigenis, dat de drie Heeren van hem, en van zyn kloek beleidt en rustige kloekmoedigheit, gaven, werdt hy van een yder gepreezen: 't welk ook de Heeren Staaten in 't goedt gevoelen, dat ze van zyne bequaamheit hadden, te meer versterkte. Hy bleef naa hun vertrek noch ettelyke daagen in Texel, om, nevens andre leden van den Scheepskrygsraadt, de vierschaar over etlyke weêrspannelingen te helpen spannen. Het volk van 't schip Oostergo, buiten ordre, gelyk gemeldt is †, in † *Ziep.443.*
Texel gekoomen, hadt geweigert weêr in zee te gaan, voorgevende dat het schip te lek was. Eenige Heeren van den Raadt ter Admiraaliteit in Vrieslandt, ook de Heeren Gevolmaghtigden der Heeren Staaten, die zich op den Helder onthielden, hadden hun meermaalen tot hunnen plicht vermaant: hun voor oogen stellende wat straf zy ter zaake van hunne wederspannigheit te verwachten hadden. Doch de muitzucht hadt geen ooren. Derhalven most men zich nu dienen van de sterke handt, en 't recht ging zyn' gang. Vyf hoofden van 't oproer, en een matroos, werden ter doodt verweezen, en met de koorde gestraft. Dus liep de leste zeetocht van dit jaar ten einde: naa dat de Neêrlandtsche vloot, in September door storm verstrooit, weêr in staat was gebraght dat ze naar d'Engelsche kust overstak: zich daar achtien daagen vertoonde, de riviere van Londen sloot, en d'Engelsche zeemaght, met het uit- en invaaren te verhinderen, als ten stryde daaghde. Met dees eer was men, toen de wintertydt niet toeliet langer zee te houden, t'huis gekoomen. (Eenige wederspannigen gestraft.) De L. Admiraal de Ruiter begaf zich ontrent het midden van November naar den Haage, en nam zyn verblyf ten huize van den Raadtpensionaris Johan de Wit: willende, door dat betoogh van vriendtschap, d'onwaarachtige geruchten, die tot de Wits naadeel liepen, als of hy met hem op de leste tocht in groote twist hadt geleeft, opentlyk wederleggen. (De Ruiter komt in den Haage.) Ook heeft de Heer de Ruiter, den achtienden van November ter vergadering der Staaten Generaal verschynende, en zyn verslagh doende, aan hunne Hoog. Moog. betuight, dat 'er tusschen hem en de Heeren Gevolmaghtigden 18 *Nov.*
in 't gemeen, en den Raadtpensionaris de Wit in 't byzonder, geduurende de toght, een volkoome en vertrouwde vriendtschap was onderhouden. Ter vergadering van hunne Hoog. Moog. werdt hy met groot bewys van hooghachting bejegent. Men liet hem 't verslagh doen op een' stoel gezeten, en met gedekten hoofde. Eerst sprak hy van zyne toght naar Guinea, en daarna van de toght met de geheele vloote naar Noorweegen: overleverende een daghverhaal † van 't geen was voorgevallen, en eenige vonnissen, door den Scheepskrygsraadt uitgesprooken; ook zynen lastbrief ‡, hem by de Heeren Staaten van Hollandt, als L. Admiraal van de zelve Provincie verleent. Hier op verklaarden hunne Hoog. Moog., dat het goedt beleidt en de wakkerheit, by hem in d'eene en (Doet verslag van zyne twee toghten aan de Staaten Generaal.)

† *Journaal.*
‡ *Commissie.*

d'an-

1665\. d'andre toght gebruikt, hun aangenaam was, en dat ze zich de zelve wel lieten gevallen. Voorts is goedtgevonden en verſtaan, dat de voorſchreeve laſtbrief * ter ſchryfkamer ⸸ van hunne Hoog. Moog. zoude worden te boek geſchreeven ‡: en werdt hem met dat ampt geluk gewenſcht. Ook verſtonden hunne Hoog. Moog. dat het voornoemde daghverhaal, met de vonniſſen, ter gemelde ſchryfkamer zou worden weghgeleit † of bewaart, om te zyner tydt te dienen zulks en daar 't zou behooren. Weinig daagen daarna ⸸ heeft hy ook de zelve plicht ter vergaadering der Heeren Staaten van Hollandt en Weſtvrieſlandt afgeleit, die hem op gelyke wyze bedankten, en de volgende aanteekening lieten te boek ſtellen.

De Staaten verklaaren, dat zyn beleit en wakkerheit hun aangenaam is.
* *Acte van commiſſie.*
⸸ *Ter griſfie.*
‡ *Geregiſtreert.*
† *Geſeponeert.*
⸸ 25 *Nov.*

De L. Admiraal de Ruiter heeft ter vergaadering rapport gedaan van 't geene in zyne expeditien †, zoo met een esquadre van twaalf ſcheepen naar de kuſt van Guinea, als jongſt met de gantſche vloote in de Noordtzee, van conſideratie was gepaſſeert en voorgevallen: waar op gedelibereert zynde, hebben haare Ed. Groot Moog. den gemelten Luitenant Admiraal voor zyne goede debvoiren, met zonderlinge vigilantie, conduite en courage, geduurende de voorſchreeve expeditien aangewendt, bedankt, gelyk de zelve daar vooren ſpecialyk bedankt wordt by deezen.

Hy wordt ook van de Staaten van Hollandt bedankt.
† *Toghten.*

Den eerſten van December verſcheen hy ook in de vergadering ter Admiraaliteit t'Amſterdam, daar hy, op een ſtoel gezeeten, den Heeren Raaden de vlaggen, op de kuſt van Guinea van d'Engelſchen verovert, aanboodt en overleverde: en daar by ook den ſtandaardt van 't kaſteel Kormantyn, door den Kapitein Willem van der Zaan in 't inneemen van die ſterkte bekoomen, en aan hem overgebraght: ook de kroon †, gevonden in een Engelſch ſchip, met een' brief van den Hartogh van Jork, by welken hy ze tot een geſchenk aan den Koning van Ardra, of Andra, hadt gezonden. Hier op werdt by de Heeren Raaden, naa dat de Heer de Ruiter was afgetreeden, goedtgevonden en beſlooten, hem voor de goede dienſten, geduurende de gemelde toght gedaan, te bedanken, en, tot erkenteniſſe der zelve, met een zilver lampet, ter waarde van vyftienhonderdt gulden, te vereeren. Ook werdt toen met eenen beſlooten, den Kapitein van der Zaan, tot erkenteniſſe van zyne dapperheit, en tot zyne aanmoediging, met een goude keeten en gedenkpenning, zeshonderdt gulden waardig, te beſchenken. Niet lang daarna † verklaarden de Heeren Staaten van Hollandt op wat wyze en met wat gezagh de L. Admiraal de Ruiter in de Kollegien ter Admiraaliteit binnen de Provincie van Hollandt en Weſtvrieſlandt voortaan zou verſchynen, gelyk het volgende beſluit, ſtaatsgewys genoomen, aanwyſt.

Verſchynt ter vergadering van d'Admiraliteit t'Amſterdam, daar hy eenige Engelſche vlaggen, met een ſtandert, en kroon overlevert.
† *Zie p.* 391.
Wordt bedankt, en met een zilver lampet beſchonken,
En van der Zaan met een goude keeten en penning.
† 10 *Dec.*

Zynde ter vergaderinge voorgedraagen dat de L. Admiraal de Ruiter gaarne zoude gedient zyn van de intentie en reſolutie van deeze vergaaderinge, waar naar hy zich zoude hebben te reguleeren in 't regard van de admiſſie van zyn perſoon in de Kollegien ter Admiraaliteit, binnen deeze Provincie reſiderende: is, naa voorgaande deliberatie, eenpaarlyk verſtaan en verklaart, dat, volgens het geene by de inſtructie van de gemelte Kollegien originelyk is bedongen, de Provincie van Hollandt en Weſtvrieſlandt competeert het indiſputabel recht, dat de L. Admiraalen van de zelve Provincie, in de gemelte Kollegien verſchynende, hun aldaar de preſidiale ſtoel moet worden ingeruimt, tot zulken effecte, dat hun aldaar dienvolgende toekomt, niet alleenlyk ſtem als d'andere Raaden, maar ook de propoſitie, d'omvrage, en d'ordentelyke concluſie, zoo als het zelve, ook van de erectie van de voorſchreeve Kollegien af, in continuele obſervantie is geweeſt: dat mitsdien den voornoemden

Reſolutie der Staaten van Hollandt, by de welke den L. Admiraal de Ruiter gelaſt werdt in d'Admiraaliteiten te preſideeren.

L. Ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

L. Admiraal de Ruiter bekent gemaakt zal worden d'intentie en begeerte van haare Ed. Groot Moog. te weezen, dat hy 't voorschreeve recht in alle de gemelte Kollegien zal hebben te mainteneren, zonder daar inne eenige infractie † *te gedoogen, oft ook 't zelve eenighzins ter vergaderinge van haare Hoog. Moog. in nieuwe deliberatie te brengen: ende werden de Heeren van de Ridderschap, mitsgaders de Burgermeesteren en Vroedtschappen van de steeden deezer Provincie, uit de welke eenige Raaden in de gemelte Kollegien ter Admiraaliteit gecommitteert zyn, mits deezen verzocht en gelast der zelver Gecommitteerden in den naame en van weegen haar Ed. Groot Moog. te ordonneren, dat zy het voorschreeven indisputabel recht van deeze Provincie niet alleenlyk niet zullen hebben tegen te gaan ofte te verkorten, maar ook niet te gedoogen dat zulks door anderen tegen gegaan ofte verkort werde.*

† *Inbreuk.*

De Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam zoeken te weeg te brengen dat de Ruiter van Amsterdam zou afvaaren.

Ontrent deezen tydt hadden de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam den L. Admiraal de Ruiter op de lyst der scheepen en Bevelhebbers, die men daar zou toerusten, en van daar zouden afvaaren, gestelt. Dan hier tegens verstonden de Heeren Raaden ter Admiraaliteit te Rotterdam, dat de L. Admiraal van Hollandt van 't Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze, naar ouder gewoonte, most afvaaren. Doch de Heer de Ruiter scheen meest genegen om 't Amsterdam te blyven. Men braght deeze zaak ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt: daar de Gemaghtigden der stadt Amsterdam, ten verzoeke van d'Admiraaliteit hunner stadt, de zaaken zoodaanig zochten te bestieren, dat de L. Admiraal de Ruiter een schip van Amsterdam zou moogen voeren, en van daar afvaaren. Hier toe heeft men zich van de volgende redenen gedient: *dat de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt den Heer de Ruiter, buiten zyn kennis, en zonder zyn verzoek of aanzoek*[1]*, in zyn afweezen, het L. Admiraalschap van de zelve Landen hadden opgedraagen: en dat met meening*[2] *om daar door zyn persoon grooter eer en voordeel*[3] *toe te voegen; tot betuiging van 't welgevallen dat hunne Ed. Groot Moog. in zyne goede diensten en beleiding*[4] *schepten, en mitsdien tot vergelding van zyne verdiensten*[5]*. Doch dat hem deeze vordering*[6] *of verhooging tot naadeel zou strekken, in gevalle hy daar door van zynen dienst*[7] *onder d'Admiraaliteit t'Amsterdam zou worden versteeken: dewyl de dienst t'Amsterdam veelvuldiger*[8] *quam voor te vallen, en mitsdien langduuriger en voordeeliger was dan op de Maaze: zulks dat hy liever den staat*[9] *van vast Kapitein onder 't Kollegie t'Amsterdam hadt te bekleeden, dan dien van L. Admiraal, en een schip van de Maaze te moeten voeren; indien zulks zonder vermindering van 't ontzagh*[10]*, dat hy hunne Ed. Groot Moog. schuldig was, zou konnen geschieden. Dat zyn huisgezin zoodaanig was gestelt, dat hem veel dienstiger was zyne woonplaats binnen Amsterdam te blyven houden, dan die elders te moeten verkiezen. Dat de verhooging van zyne wedde*[11]*, door het L. Admiraalschap bekoomen, op verre naa niet zou konnen goedt maaken de schaade die hy, elders woonende, zou moeten lyden. Eindelyk, dat het ook niet buiten voorbeeldt*[12] *was, dat de L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt een schip, dat t'Amsterdam werdt toegerust, gewoon was te voeren.* Om dit leste te bewyzen dienden d'afschriften van eenige brieven, berustende ter Secretarie van 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam: te weeten, van een' brief, geschreeven in den jaare zestienhonderdt tweeëntwintig door den Heer Jan van Wassenaar en Duivenvoorde, L. Admiraal van Hollandt: en noch van zeven brieven, in den jaare

Reedenen daar men zich van dient.

1 *Sollicitatie.*
2 *Intentie.*
3 *Avantage.*
4 *Conduite.*
5 *Meriten.*
6 *Avancement.*
7 *Employ.*
8 *Frequenter.*
9 *Qualiteit.*
10 *Respect.*
11 *Tractement.*
12 *Exempel.*

1665. te zestienhonderdt en zesentwintig, door Jonker Willem van Nassau, Heer van de Lek, en L. Admiraal van Hollandt, aan de gemelde Raaden ter Admiraaliteit gezonden: waar uit klaar scheen te blyken, dat die twee L. Admiraalen scheepen van 't Kollegie t'Amsterdam plaghten te voeren. Ook werdt beweert, dat ook eenige hunner voorzaaten gewoon waaren van Amsterdam af te vaaren. Doch de Raaden van het Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze, als het oudtste en eerste van Hollandt, hadden meer voorbeelden t'hunnen voordeel: derhalven werdt by de Heeren Staaten van Hollandt, naa eenige beraadtslaaging, den negentienden der maandt, goedtgevonden en verstaan, *dat de L. Admiraal de Ruiter, naar 't exempel van voorgaande L. Admiraalen van Hollandt en Westvrieslandt, zou afvaaren van 't Kollegie ter Admiraliteit op de Maaze, met het schip daar toe albereidts by dat Kollegie geschikt, of op zoodaanig ander, als hy onder dat district zou gelieven uit te kiezen, 't welk hem zou worden aangeschreeven, om zich daar naar te reguleeren.* Dees ordre werdt van hem naagekoomen: doch men gedooghde, dat hy evenwel zyne wooning t'Amsterdam zou blyven houden, daar hy, gelyk elders is gemeldt †, met het groot burgerschap was vereert, en met alle teekenen van gunst en achting werdt bejegent. Voorts, om de toerusting van een oorlogsvloote tegens het aanstaande voorjaar te beter voort te zetten, werdt ter vergadering der Staaten Generaal goedt gevonden, dat aan den L. Admiraal de Ruiter, voor zoo veel de drie Kollegien ter Admiraaliteit binnen de Provincie van Hollandt en Westvrieslandt aanging, den L. Admiraal Kornelis Evertszoon, voor zoo veel als het Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt, en den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries, voor zoo veel als het Kollegie in Vrieslandt betrof, geschreeven zou worden, dat zy luiden zich eerstdaaghs in de gemelde Kollegien zouden vervoegen, en aldaar een waakende ooge laaten gaan over de buitengewoonlyke toerusting †, met den gevolge en aankleeven van dien, de gemelde Kollegien aanbevoolen, en te letten, of al de ordres, by hunne Hoog. Moog. daar ontrent gegeven, zoo noopende d'oorlogscheepen, fregatten, advysjachten, branders, galjoots tot kondtschap en tot berging van lyftoght ‡, als andersints, wel werden uitgevoert en nagekoomen: en de zelve uitvoering *, zoo veel in hun was, uit den naame en van weegen hunne Hoog. Moog. te bevorderen: en zoo van hunne ondervinding en verrichting te zyner tydt aan hunne Hoog. Moog. omstandig verslagh † te koomen doen. Tot dien einde werdt den L. Admiraal de Ruiter, en d'andere twee L. Admiraalen, het advys ofte de beraaming over de voorschreeve toerusting ter zee, by de gezamentlyke Gemaghtigden uit de Kollegien ter Admiraaliteiten den elfden van November opgestelt ‡, toegezonden. Volgens dat advys was 't voorneemen, (alzoo men beducht was dat d'Engelschen tegens 't voorjaar noch met meerder maght in zee zouden koomen dan dit jaar was geschiedt) tegens half Maart of het begin van April tweeëntzeventig zwaare oorlogsscheepen, en twaalf fregatten in zee te brengen. D'eene helft van die tweeëntzeventig scheepen van oorlogh zoude gemonteert worden van tzestig tot tachtig stukken, en bemant met drie tot vyf hondert koppen, zoo met soldaaten als matroozen: d'andre helft gemonteert van veertig tot tzestig stukken, en bemant met tweehonderdt tot driehonderdt koppen. De twaalf fregatten zouden gemonteert zyn met vierentwintig tot dertig of vierendertig stukken, en bemant met honderdt tot honderdtdertig koppen. Hier zou men twaalf branders by voegen, van vaste en hechte scheepen toe te

De Staaten van Hollandt verstaan dat de L. Admiraal de Ruiter met een schip van d'Admiraaliteit op de Maaze zal afvaaren.

† *Zie p. 76. 77.*

Den L. Admiraal de Ruiter en de L. Admiraalen van Zeelandt en Vrieslandt werdt belast de toerusting der oorlogsvloot tegens het voorjaar te bevorderen.

Uit het Register der Resolutien van de Heeren Staaten Generaal genoomen den 24 Dec. 1665.

† *Extraordinaire equipagie.*
‡ *Victualie.*
† *Geexecuteert.*
* *Executie.*
† *Rapport.*
‡ *Geformeert.*

Uit wat scheepen de vloot zou bestaan.

1665.

te ruſten, yder gemant met twintig koppen: twaalf advysfregats, gemonteert met acht, tien en twaalf ſtukskens, en yder gemant met twintig koppen: noch twaalf advysgaljoots, en vierentwintig groote galjoots tot navoering van water, bier en andre ſcheepsbehoeſten, die in de ſcheepen van oorlogh niet bequaamelyk konden geſtuwt worden. By deeze vloot moeſt d'Ooſtindiſche Kompagnie, volgens 't verding † tuſſchen den Staat en haar gemaakt, noch twintig oorlogsſcheepen voegen. De gemelde Gedeputeerden der Admiraaliteiten hadden ook, door laſt van hunne Hoog. Moog. een overſlagh van 't geen de gemelde toeruſting, in den tydt van twaalf maanden, zou koomen te koſten, gemaakt; en uitgereekent, dat de zelve (behalven de twintig ſcheepen, die op koſten van de Ooſtindiſche Kompagnie zouden toegeruſt worden) in den tydt van twaalf maanden ter zomme van elf millioenen zeshonderdt en achtenveertig duizendt zeshonderdt en veertig gulden zou beloopen. Hier uit kan men afneemen met hoe zwaaren laſt de Staat der vereenigde Nederlanden te deezer tydt, door den oorlogh ter zee, werdt gedrukt. Daar d'oorlogh te lande, met den Biſſchop van Munſter ‡, noch byquam: die ook door den Koning van Engelandt werdt gevoedt; want men hadt de gemelde Koning onlangs*, in zekere reede † aan 't Parlement, opentlyk hooren zeggen, *dat hy de Prinſen die*, zoo hy zeide, *door de Duitſchen* (dus noemde hy de Nederlanders) *verongelykt waaren, hadt aangemoedight, om het hunne met geweldt wederom te krygen: en dat hy den Biſſchop van Munſter met een groote ſomme geldts hadt geholpen, en noch zou helpen.* Te deezer tydt zagh men ontrent den L. Admiraal de Ruiter (die de ſtraksgemelde beveelen van hunne Hoog. Moog. zocht naa te koomen, en de toeruſting der oorlogsvloote naar vermoogen te bevorderen), dat d'oude ſpreuk, die te kennen gaf, dat d'eerampten de zeden veranderen ‡, op hem niet kon gepaſt worden. Want al was hy nu tot de waardigheit van 't L. Admiraalſchap van Hollandt, buiten zyn toedoen, gevordert, die verheffing blies zyn hart niet op. Hy hieldt zich echter binnen de paalen van zyne oude zedigheit en godtvruchtigheit. Ook weet ik, dat hy ontrent deezen tydt, of wat laater, te Rotterdam koomende, en in zeekere herberge, op de Haaringvliet, t'huis leggende, op een morgen in zyne ſlaapkaamer, (meenende van niemant gehoort te worden) Godt, naar zyne gewoonte, met vierigen gebeede aanriep, en zich onder andere van deeze, of deezen gelyke, woorden diende, *Geef my, Heer, een' deemoedigen geeſt; op dat ik my op myne verheffing niet verhoovaardige. Sterk my in 't bedienen van myn hoogwichtig ampt. Verleen my een heldenhert, en laat my zoo deerlyk niet ſneuvelen, als myn' voorzaat: maar ſpaar my ten dienſt en nut van 't vaderlandt.* Dit bidden werdt toen van iemandt, uit wiens mondt ik dit ſchryve, die toen in de herberg en ontrent zyne kamer was, by geval gehoort. De Heeren Staaten (ook genoeg weetende, dat men met legers noch vlooten, zonder de goddelyke hulpe, niet kan verrichten) hadden, gelyk boven is gemeldt †, bevoolen, dat men Godt op alle Woensdaagen voor den welſtandt des vaderlandts zou bidden: maar daarna, ziende dat d'yver in die weekelyke gebeeden ſcheen te verflaauwen, vonden ze eindelyk geraaden, dat men dat weekelyk gebedt in een maandelyken vaſt- en bededagh zou veranderen: met bevel, dat men op den eerſten Woensdagh in de maandt niet den halven, maar den geheelen dagh daar toe zou gebruiken. Dit werdt op den eerſten Woensdagh van November begonnen, en voort van maandt tot maandt vervolgt.

† *Contract. Zie Aitzema* XLV. 409. 413.

Hoe veel die in twaalf maanden zou koſten.

Munſterſche oorlog.

‡ *Zie Aitzema* XLV. 639. 640. 645.. 648. 653. 655. 666. 659. 660. 517. 526.

* 29 *Octob.*

† *Aitzema* XLV. 501. *Zie ook p.* 596. 597.

‡ *Honores mutant mores.*

De Ruiters zeedigheit, en godtvruchtigheit.

Zyn gebedt.

† *Zie p.* 381.

Het weekelyk gebedt wordt in een maandelyken vaſt- en bededagh verandert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. volgt. Men beraadtslaagde in deezen tydt ter vergaadering der Staaten van Hollandt over de voorslaagen van den Raadtpensionaris de Wit, aangaande de toekoomende bezorging van 's Landts vloote met allerley lystoght en andere behoefte, tot noodruft en verquikking; om te beter bestandt te zyn, en te langer zee te konnen houden. Ook werdt het bericht en 't gevoelen van den L. Admiraal de Ruiter over eenige punten, die men desaangaande op het papier hadt gebraght, gehoort en overwoogen. Dit zyn de punten die daarna † ter vergaadering van hunne Hoog. Moog. met eenige kleene verandering en vermeerdering werden goedtgevonden, vastgestelt, en by plakkaat onder den volgenden tytel uitgegeven, *Punten dienende tot beter bestandt en observatie van goede œconomie van en in 's Landts vloote.* In dit plakkaat werdt den Kapiteinen op zeekere peene belast, zich voor zeven weeken van bier, water, en brandthout, en voor drie maanden, buiten duins uit te houden, van alle lystoght te verzien. Voorts werdt ordre gestelt dat de vloot noch voor zes weeken water, bier, en brandthout, zou nagevoert worden: mitsgaaders noch een goedt deel andere lystoght, en noodruft, ook pyen, hoozen, schoenen, hemden en kombaarzen, met eenige ververfching van kool, peen, raapen, pruimen, appelen, ajuin en diergelyke. Ook werdt aangeweezen met hoedaanige galjoots die toevoer zou geschieden; hoedaanig het bier op den duur most zyn gebrouwen; op wat wyze en in wat ordre de vaaten mosten worden gestuwt, het bier voor en 't water achter; op dat men altydts zoo van 't een als van 't ander zonder belet zou konnen uitlichten: hoe de Kapiteinen, die gebrek moghten hebben, uit de verzorghde voorraadt, met boete over hun verzuim, en aanteekening van hun genot, zouden worden gerieft: daarenboven hoe de vloot, naa 't verloop der drie maanden, in of voor de Wielinge op nieu zou werden verzien: wat voorraadt van ankers en touwen de Kollegien ter Admiraaliteit ten behoeve van hunne scheepen zouden inscheepen: met verder bevel, dat ze ook altydt goede voorraadt van ankers, kabels, masten, stengen, en diergelyke behoefte, zouden gereedt houden; om de scheepen, die reddeloos moghten invallen, straks te konnen voorzien: dat de Kapiteinen altydt eenig geldt zouden binnen scheepsboordt medevoeren, om by noodt buiten 's Landts eenige noodtzaakelykheden in der haast te konnen doen inkoopen: dat de matroozen en soldaaten, om vuiligheit, stank, en besmetting voor te komen, by ziekte elkanderen ten dienst zouden staan: dat men de scheepen alle daagen, ten minste driemaalen ter weeke, zou reinigen met spoelen en schrobben, ook somwyle met azyn besproeijen, en daar in geneverbezyen laaten branden, en diergelyke middelen tegens de quaade lucht by tydts in 't werk stellen. Niet lang te vooren besloten de Heeren Staaten van Hollandt een regiment zeesoldaaten op te rechten, naa dat ze d'inzichten van den L. Admiraal de Ruiter daar op hadden verstaan. Dit regiment zou bestaan uit negentien kompagnien, en uit bequaame zeeluiden, die alreede eenige toghten ter zee hadden gedaan. Deeze zouden tot den dienst der zee en der vloote zyn geëigent, en niet alleen gehouden scheepswerk, maar ook by gelegentheit te lande dienst te doen. In plaats van musketten met lonten, die op zee niet dienstig zyn, zouden ze met geweer van snaphaanslooten worden verzien. Willem Joseph van Gent, Luitenant Kornel over 't Walsch regiment, en Kommandeur te Hellevoetsluits, werdt tot Kornel van 't regiment zeesoldaaten verkooren †; François Palm, Kapitein en Kommandeur op de schans de groote Warande, by Breda, tot Luitenant Kornel;

† 31 *Dec.*

Plakkaat strekkende tot beter bezorging van 's Lands vloote. *Zie het Grootplakkaatboek, 3 deel. p. 219. en Aitzema* XLV. 509.

Een regiment zeesoldaaten opgerecht.

Bevelhebbers over dat regiment. † 18 *Dec.*

nel; en Graaf Johan Belgicus van Hoorne tot Majoor. Tot Kapiteinen zyn verkooren Reinier Pauw, Jan de Pois, Hugo van Assendelf, Ernst Knoppert, Geeraardt Krabbet, Johan Sixty, Henrik Antony van Nispen, Kornelis de Wit, François Brouwers, Henrik van Padberg, Kornelis Dedel, Kornelis Pompe, Adriaan van Giessen, Johan de Witte, schoonzoon van den L. Admiraal de Ruiter, Simon van Panhuizen, en Alexander Heniossa. De Kornels kompagnie zou bestaan in honderdtentzeventig, en d'andere elk in honderdtentwintig koppen. Weinig daagen naa 't invallen van 's Landts vloote werdt by de Heeren Staaten Generaal goedtgevonden en besslooten, dat men aan alle byzondere kommissievaarders of kapers zou toestaan, geduurende de vier eerstkoomende maanden, tot het einde van Februarius des aanstaanden jaars, te moogen uitloopen en in zee blyven, om hun avontuur op den vyandt te zoeken: mits borge stellende, dat ze zich voor het einde van Februarius wederom binnen de zeegaaten van den Staat zouden begeeven, of dat men ze anders als zeeroovers zou aanmerken. Ook hebben de Heeren Staaten toen de vaart op Noorweegen, en naar Oosten, voor eene reize toegestaan; doch met beding en onder borghtoght van ten eersten weêr naar 't vaderlandt te keeren, zonder elders aan te vaaren, of last te breeken, veel min naar eenige andre gewesten te verzeilen. Doch de vaart en visschery op en ontrent Groenlandt, en d'uitvoer van alle gereedtschap en behoefte tot de walvischvangst, werdt in 't midden van December † voor het aanstaande sayzoen en het geheele toekoomende jaar van zestienhonderdt zesentzestig, by plakkaat den ingezeetenen, op verbeurte der scheepen en goederen, strengelyk verbooden. Dat men de kapers onder borghtoght verbondt voor 't einde van Februarius t'huis te koomen, de vaart op Noorweegen en Oosten slechts voor eene reize, onder zoo naauwe bepaaling, toeliet, en de Groenlandtsche vaart en visschery gantschelyk verboodt, was op gewichtige redenen gegrondt: dewyl men te gemoet zagh, dat men de matroozen, tot manning der oorloghsvlooте, in 't voorjaar van nooden zou bebben: te meer, om dat men de Nederlandtsche gevangenen, die in Engelandt zaaten, noch weigerde te laaten lossen. Men stelde hen op een stuiver 's daaghs, of gaf ze niet dan water en broodt: ook heeft men de Koning hooren zeggen, *dat hy zich van de kosten wou ontlasten;* om alzoo alle d'onkosten van 't onderhoudt geheel op den Staat te schuiven. Hier op vertoonde de Nederlandtsche Gezandt aan den Koning en den Hartogh van Jork, dat dit buiten alle gebruik van oorlog was: dat men niet alleen onder de Christenen, en, dat meer verbondt, onder Gereformeerden, maar ook zelfs onder de Heidenen geen voorbeeldt hadt van gevangenen 's lyfs noodruft t'onttrekken, en mitsdien van honger te laaten sterven; daar men ze, ten deele by wisseling van man tegens man, en d'overige met losgeldt, naar ouder gewoonte, bereidt was te lossen. Maar de Koning hadt geantwoordt, *dat hy tot geen algemeene wisseling of lossing voor geldt kon verstaan, en wel wist hoe 't in Hollandt, wegens de schaarsheit van 't volk, was gelegen.* Ondertusschen storven veelen van honger en ongemak, of werden van de pest weghgerukt: zittende in grooten getaale in enge plaatzen, daar ze elkanderen verstonken. In Hollandt, en in d'andre zeeprovincien, werdt desniettegenstaande met d'Engelsche gevangenen beter gehandelt. Men gaf ze goede en eetbaare spyze, in geen plaatzen minder dan tegens zes, en in zommige tegens zeven stuivers 's daaghs: ook zaaten ze in bequaame kamers, daar voor deezen, ten tyde van den

1665.

De Kommissievaarders wordt toegestaan uit te loopen, en vier maanden lang in zee te blyven.
11 *Nov.*

De vaart op Noorweegen en naar Oosten voor eene reize toegelaaten.
11 *Nov.*

De vaart op Groenlandt voor het geheele toekoomende jaar verboden.
† 16 *Dec.*
Zie het Groot Plakkaatboek. 3 deel. p. 296.

Men weigert in Engelandt de Nederlandtsche gevangenen te laaten lossen, en handelt ze hardt.
Zie Aitzema XLV. 394. 395. 396. 505. 506. 385. 388. 351. XLVI. 851.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1665. Spaanſchen oorlogh, veel grooter getal van gevangenen, jaa eens zoo veel en meer, plaghten te zitten. Dus poogden de Hollanders hunne vyanden niet alleen met de wapenen, maar ook met daaden van liefde t'overwinnen. Ook verſtonden de Heeren Staaten van Hollandt, dat men geen reden hadt om d'algemeene wiſſeling, ten opzicht van d'ongelykheit van het wederzydts getal, van de handt te wyzen: dat men aan de zyde van Engelandt zulks te lichter behoorde toe te ſtaan, uit oorzaake, dat niet alleen veele byzondere Nederlandtſche kaapers, maar ook oorlogſcheepen, (en inzonderheit de Heer de Ruiter, in zyne leſte toght naar Guinea en de Karibiſche eilanden) een groot getal van Engelſche zeeluiden hebbende gevangen, de zelve t'elkens wel hadden onthaalt, en op vrye voeten geſtelt, jaa aan veelen der zelve noch ſcheepen en lyftoght tot hun vertrek vergunt: welk getal, als 't by een wierde gereekent, ontwyffelyk het getal der Nederlanderen, die men in Engelandt aanhieldt, zou overtreffen, of ten minſten gelyk zyn. Doch al wou men in Engelandt tot d'algemeene wiſſeling en loſſing der Nederlandtſche gevangenen niet verſtaan: echter zyn nu en dan noch zommige Nederlanders uit de banden geraakt. Eenige braaken uit, of ontquaamen 't door liſt: andere werden tegens Engelſchen (die in Hollandt zaaten en in Engelandt vrienden by den Koning hadden) by wiſſeling onder de handt vrygelaaten. In 't midden van October zagh men te Doeveren wel honderdtendertig Hollandtſche matroozen, die in vryheit waaren, en men vondt daar meêdoogende menſchen, die hun groote genegentheit toonden, en met veele werken van bermhertigheit verquikten. In die ſtadt onthieldt zich te dier tydt de Kapitein Pieter Klaaszoon Wynbergen, die met het ſchip Weſtvrieſlandt in September† was genoomen, en, door de goede voorſpraak van den edelmoedigen Engelſchen Kapitein Gay, die zyn ſchip hadt verovert, op zyn woordt buiten hechteniſſe gelaaten, die vryheit ten goede van die verlege menſchen gebruikte; dewyl hy groote vlyt holp aanwenden, ten einde dat men hen met het eene of 't ander vaartuig afſcheepte, en, over Vlaanderen, naar 't vaderlandt liet reizen. Doch midlerwyl bleven de meeſten in hunne ellende zitten: verlangende met ſmert naar verandering van zaaken, of voorſpoedt der Hollandtſche wapenen, daar hunne verloſſing, naaſt Godt, aan hing.

Verloſſing van zommige Nederlandtſche gevangenen.

† Zie p. 427.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

NEGENDE BOEK.

Het jaar van zestienhonderdt zesentsestig, daar ik nu intreede, was gedenkwaardigh, door de doorluchtige zeege, die de Nederlanders, onder 't gebiedt en beleidt van den L. Admiraal de Ruiter, ter zee bevochten; daar wel eenige tegenspoedt op volgde, maar in welke hy geen minder lof behaalde dan in d'overwinning. Men was vroegh bezigh om de vloot toe te rusten. Ter vergaadering van de Heeren Staaten Generaal werdt den negenden van Januarius (en daarna ook den dertienden van Februarius) beslooten, den L. Admiraal de Ruiter op nieu te beveelen, dat hy in de Kollegien ter Admiraaliteit van Hollandt en Westvrieslandt alle vlyt zou aanwenden, ten einde de toerusting der scheepen van oorloge, die men voorneemens was onder de vlagge van den Staat in zee te brengen, (en der twaalf andere, die men naar de Middelandtsche zee dacht te zenden) zoo veel doenlyk was over nacht en dagh moght gevordert worden. Ook werdt ten zelven tyden de last, die men te vooren aan de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en Tjerk Hiddes de Vries, aangaande de bevordering van de toerusting der scheepen in Zeelandt en Vrieslandt, hadt gegeven, desgelyks vernieut. Ontrent deezen tydt * verzocht de L. Admiraal Tromp aan de Heeren Staaten van Hollandt, dat zyne last †, als L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt onder 't Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze, moght verandert, en hy, in plaatze van dien, tot L. Admiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam aangestelt worden. De Heeren Staaten verstonden, dat men daar op alvoorens het bericht van de twee gemelde Kollegien zou verzoeken, en stonden, dat gezien hebbende, zyn verzoek toe ‡. Dus werdt hy tot L. Admiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam gestelt. Daarna * hebben de Staaten van Hollandt den Viceadmiraal Aart van Nes, in de plaatze van den Heere Tromp, tot L. Admiraal op de Maaze verkooren: de Schoutbynacht Johan de Liefde tot Viceadmiraal, en de Kapitein Johan van Nes tot Schoutbynacht. Om te meer en te lichter volk voor 's Landts vloot te bekoomen, hadden de Heeren Staaten Generaal het uitloopen van alle koopvaardyscheepen, raazeilen voerende, den eersten van Februarius, op verbeurte van schip en goedt, by plakkaat verbooden: als ook de groote en kleene visschery, op gelyke peenen. Het verbodt der Groenlandtsche vaart werdt ‡ met een nader plakkaat vernieut en bekrachtight, waar by de Staaten verklaarden, hoe zy verstonden, en daar by onveranderlyk zouden blyven, dat, zelfs naa het uitloopen van 's Landts vloote, de voorschreeve vaart t'eenemaal, en zonder eenige

Toerusting ter zee.

Last aan de Ruiter gegeven om die te doen bevorderen.

* 22 *Ian.*

De L. Admiraal Tromp verplaatst.

† *Commissie.*

‡ *6 Febr.*

* *24 Febr.*

Het uitloopen der koopvaardyscheepen en de visschery verboden.

‡ *27 Febr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. ge verandering, het geheele jaar door geduurende, zou zyn en blyven
‡ 11 *Febr.* verbooden. De Staaten van Hollandt lieten te deezer tydt ‡ aan de Hol-
landtſche Raaden ter Admiraaliteit te Rotterdam by aanſchryving bekent
maaken, hoe zy bericht waaren, dat zeekre twee Kapiteinen, die ze
noemden, niet van zoodanige dapperheit en beleidt waaren, dat men
hun; by de tegenwoordige geſtelteniſſe van zaaken, 't gebiedt over eenigh
ſchip van oorlooge met geruſtheit zou konnen toevertrouwen: mitsdien
begeerende, dat de gemelde Raaden de zaaken daar heenen zouden be-
ſtieren, dat men, hen voor d'aanſtaande toght buiten dienſt houdende,
andere bequaame luiden tot Kapiteinen aan hunne Hoog. Moog. moght
voorſtellen, en nevens anderen den Schipper Ruth Maximiliaan daar
toe noemen, dees hadt in den verleeden Jaare tot Bergen in Noorwe-
gen genoeghzaame proeve van zyne bequaamheit, beleidt, en dapper-
† *Zie Aitzema* XLV. 481. heit gegeven †. Ook werdt de meening der Heeren Staaten in dit ſtuk ge-
volght, en uitgewerkt. Hunne Ed. Groot Moog. verſtonden ook dat
Men tracht den aanbou van noch twaalf groote ſcheepen voort te zetten. men den aanbouw van noch twaalf ſcheepen van oorloge van de grootſte
ſoorte zou bevorderen: om te zyner tydt in de plaatze van de geenen,
die, geduurende den aanſtaanden zoomer, in eenigh gevecht met d'En-
gelſchen, of by ſtorm of ongeval moghten koomen te verongelukken,
te konnen dienen. Ook werdt goedtgevonden, dat de Kollegien ter Ad-
24 *Febr.* miraaliteit eenige bequaame Lootzen, die ontrent de kuſten, gronden,
Eenige Lootzen, ontrent d'Engelſche kuſten ervaaren, in dienſt genoomen.. rivieren, havenen, en zeegaaten van Engelandt, en byzonderlyk ach-
ter en tuſſchen de banken van Harwits en in 't Konings Diep wel kundig
en ervaaren waaren, in dienſt zouden aanneemen; ten minſten voor
yder groot ſchip een. Op de tyding dat d'Engelſchen met ettelyke oorlog-
ſcheepen naar d'Elve waaren gezeilt, poogende eenige van hunne koop-
24 *Febr.* vaarders af te haalen, werdt in Maart ‡ heimelyk beſlooten, dertig of zes-
‡ 13 *Maart.* endertig van de gereedtſte oorlogſcheepen, nevens etlyke branders, on-
der het beleidt van den Heer de Ruiter, of eenig ander Opperhooft,
derwaarts te zenden, om de gemelde ſcheepen op te houden, of te ver-
Verzaamplaats der oorlogsvloot in Texel. nielen. Dan dees toelegh hadt geen voortgangk. Te deezer tydt werdt
de verzaamelplaats † der oorlogsvloot, naa dat men het goedtdunken
van den Heer de Ruiter, en van andre Opperhoofden, mitsgaders van
† *Rendevous.* eenige Heeren uit de Kollegien ter Admiraaliteit, daar op hadt gehoort,
in het Texel geſtelt: en den elfden van April liep de L. Admiraal de
Ruiter met het nieuwe Admiraalſchip de Zeven Provincien, nevens noch
negen oorlogſcheepen, van voor Goereê in zee. Dit Admiraalſchip
was een der twaalf groote ſcheepen, door ordre van den Staat in 't ver-
leden jaar gebout, van treffelyk maakſel, en uitermaaten wel bezeilt:
lang over ſteven honderdtdrieëntſeſtig Amſterdammer voeten, wydt
drieënveertig, hol zeſtien voeten en een half, en het dek hoog zeven
voeten en een half, voerende tachtig ſtuken geſchuts, en vierhondert en
* *Zie Aitzema* XLV. 517-526. 645..653. XLVI. 775. vyfentſeventig man. Midlerwyl werdt de vreede tuſſchen de Staaten der ver-
eenigde Nederlanden, en den Biſſchop van Munſter, die den ingezetenen
van Overyſſel, d'Ommelanden, en hunne nagebuuren, veel leedts hadt toe-
† *Zie Aitzema* XLVI. 1023. gedreeven *, door bemiddeling van eenige Vorſten, op den achtienden van
April geſlooten †: 't geen den Heeren Staaten meer ruimte gaf om den
‡ *Zie Aitzema* XLVI. 818. 933. 936. 937. oorlog tegens Engelandt voort te zetten. Daarna keerden eenige Fran-
ſche benden, die den Staat tegen den Biſſchop waaren te hulp gezon-
den, weêr te rug ‡. Wat tydts te vooren hadt de Nederlandtſche Staat
‡ *Zie Aitzema* XLVI. 888-900. met den Koning van Deenemarken een nader verbondt ‡ gemaakt, ſtrek-
kende tot naadeel van Engelandt. Men hadt in Vrankryk, door den Ne-
der-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

derlandtſchen Gezant, den Heer van Beuningen, lang aangehouden, ten einde dat de Koning den Heeren Staaten, volgens het verbond met hun in den jaare zeſtienhonderdttweeëntſeſtig geſlooten ‡, tegens d'Engelſchen, als eerſte verbreekers der vreede, zou byſpringen. Hier op hadt zyn Majeſteit eindelyk verklaart, dat hy den Heeren Staaten te wil zou zyn, en, zonder langer uitſtel, met d'Engelſchen in oorlog treden. Daar voorts de afkundiging der vyandtſchap op volgde. Hy braght ook een oorlogsvloot, onder den Hartogh van Beaufort, in zee, en men hoopte dat die zich by de Hollandtſche vloot zoude voegen: maar ten quam daar niet toe, en men aasde zich vergeefs met die hoope. Dan dit ſtrekte eindelyk tot grooter glory van den Nederlandtſchen Staat, die, den gantſchen oorlog alleen voerende, en, zonder de Franſche hulpe, gelukkig ten einde brengende, d'eere der uitgevoerde zaaken met geen uitheemſchen behoefde te deelen. Doch te deezer tydt, toen men noch anders geen gedachten hadt dan dat de Franſche vloot zich by de Nederlandtſche ſcheepsmaght zou voegen, hielden de Heeren Staaten van Hollandt eenige beraadtſlaagingen over die byeenvoeging [1], en 't geen ontrent d'ordre en forme der zelve ſtondt in acht te neemen. Men heeft daar op de voorgaande aanteekeningen [2], of 't geen in voortyden in gelyke gelegentheden was voorgevallen, naagezien, ook d'inzichten van den L. Admiraal de Ruiter, en van de Gemaghtigden der Admiraaliteiten van Hollandt, daar over gehoort en ingenoomen: en, naa overlegging van alles, goedtgevonden en verſtaan, dat de zaake ter Generaaliteit, en in d'onderhandelingen met den Graave van Eſtrades, Gezant van Vrankryk, daar heenen zou worden beſtierdt, ten einde de vloote van den Koning van Vrankryk, met die van den Staat vereenight zynde, dan alle bedryven [3] van de zelve vlooten met onderling goedtvinden [4] van beide d'Admiraalen moghten worden beleidt: dat de twee Admiraalen, daar over t'zaamen koomende, zich ook van de hulpe [5] van eenige der voornaamſte en ervaarenſte Hoofdbevelhebberen van d'eene en d'ander vloote zouden dienen: en dat het geen by zoodaanige overeenſtemming [6] zou worden goedtgevonden, door de zelve Admiraalen, yder aan zyne onderhebbende Bevelhebberen en Kapiteinen zou aanbevoolen, en door hunne ſcheepen ſtip [7] naagekoomen worden: des dat in 't punt van eere en voorzitting [8] aan den Admiraal van den Koning 't geen de Koningklyke waardigheit, en d'aanzienlykheit van zoo een' voornaamen Bontgenoot verdiende, zou opgedraagen worden: dat dienvolgende de byeenkomſten van d'Admiraalen, des noodts ook met andere Hoofdbevelhebbers onderſteunt zynde, gehouden zouden worden op het ſchip van den Admiraal van Vrankryk: dat ook in 't koers zeilen, de ſeinen van wenden, ankeren, ankerlichten, en diergelyke, eerſt geſchieden zouden uit het zelve ſchip, en als dan door den Admiraal van 's Landts vloot worden gevolght. En ingevalle van de zyde van Vrankryk op de practyke van de forme, in geval van de t'zaamenvoeging eeniger wederzydts oorlogsſcheepen, by het twaalfde punt van het verdragh in 't jaar zeſtienhonderdtvyfendertig voorgeſchreeven, (en nu jonghſt naar den zin [9] by de punten tuſſchen den Koning van Denemarken en deezen Staat, den elfden van Februarius geſlooten, herhaalt [1]) ſterk [2] moght aangehouden [3] worden, dat alsdan in 't voorſchreeven geval voor 't uiterſte het ontwerp *, vervat in de voorſchreeve punten, leſt met Denemarken geſlooten, zou moogen worden gevolght: zonder dat men zich dien aangaande in eenigen deele verder zou uitlaaten [4]. Wat verders het ver-

- ‡ *Zie Aitzema* XLII. 863..
- De Koning van Vrankryk laat den oorlog tegens Engelandt verkundigen. 26 *Ian.* *Aitzema* XLVI. 911. 912. 913.
- Beraadtſlaaging over d'ordre op de conjunctie van 's Lands vloot met die van Vrankryk.
- 1 *Conjunctie.*
- 2 *Retroacta.*
- Beſluit daar op genoomen, 25 *Maart.*
- 3 *Actien.*
- 4 *Concert of overeenkooming.*
- 5 *Zich zouden doen aſſiſteeren.*
- 6 *Concert.*
- 7 *Puntuelyk.*
- 8 *Préſéance.*
- 9 *In ſubſtantie.*
- 1 *Gerepeteert.*
- 2 *Abſolutelyk.*
- 3 *Geinſiſteert.*
- * *Zie Aitzema* XLVI. 899.
- 4 *Eſlargeren.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. zoek aanging, dat van de zyde van Vrankryk was gedaan, om op 't ſchip van den Heere Hartogh van Beaufort met een goedt en welervaaren Bevelhebber [1] van deezen Staat onderſteunt [2] te moogen worden, dat het zelve by voorval van t'zaamenvoeging [3], als boven, moght ingewillight, en de Schoutbynacht Sweers daar toe geſchikt [4] worden. Voorts dat alle verdere punten van ordre en uitvoering [5], zoo in 't gevecht, in 't vervolgen van den vyandt, als in 't wyken, of anderſins waar te neemen, aan de beſtelling [6] van wederzydts Admiraalen moght worden gelaaten: zonder hun deshalven van nu af eenige ordre of forme voor te ſchryven: te meer, dewyl den zelven in d'uitvoering lichtelyk eenige onvoorziene zwaarigheden, tot ondienſt van de gemeene zaake, zouden moogen ontmoeten. Uit dit beſluit der Heeren Staaten van Hollandt kan men afneemen, wat ontrent dat gewichtigh punt van de t'zaamenvoeging der twee vlooten in aanmerking quam, en waar op te letten ſtondt. Doch al wat daar op verder ter Generaliteit, volgens het ooghmerk van die van Hollandt, werdt beraadtſlaaght, beraamt en beſlooten, quam, door 't achterblyven der Franſche vloote, nooit te pas. Ook lieten 't hunne Hoog. Moog. daar niet op aankoomen: zy bezorghden hunne eigen zaaken, en preſten 's Landts vloot, zoo veel doenlyk was, in zee. De L. Admiraal de Ruiter met de Maasſcheepen, gelyk verhaalt is, in zee geloopen, quam den twaalfden van April binnen Texel, en daarna voor 't Nieuwe Diep ten anker: daar hy alreedts drieëntwintig ſcheepen van Amſterdam, en twee van Noordthollandt by een vondt, welk getal in 't kort tot drieënveertig toe vermeerde. Daar van dagh tot dagh noch verſcheide ſcheepen by quaamen. Den zeſten der maandt naamen de Heeren Staaten Generaal het volgende beſluit, raakende het gebiedt over 's Landts vloote, met den gevolge en aankleeven van dien.

1 *Officier.* 2 *Geaſſiſteert.* 3 *Conjunctie.* 4 *Gedeſtineert.* 5 *Executie.* 6 *Diſpoſitie.*

Extract uit het Regiſter der reſolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Jovis † den 6 May 1666.

Reſolutie der Heeren Staaten Generaal raakende het gebiedt over 's Landts vloote, met den gevolge en aankleeven van dien.

In deliberatie geleit zynde, is goedtgevonden en verſtaan, dat als eerſte perſoon, en Opperhooft over 's Landts vloot, geduurende d'aanſtaande expeditie †, commandeeren zal de perſoon van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt, den welken gehouden wordt den eedt te doen aan de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden, jegenwoordig in Texel zynde, die daar toe ſpeciaalyk mitsdeezen werden geauthoriſeert, van dat hy hem in de voorſchreeve charge getrouwelyk zal quyten, en de beveelen, hem by haare Hoog. Moog. albereits gegeven, ofte noch te geven, achtervolgen en nakoomen; en voorts als Hooftofficieren Kornelis Evertszoon, L. Admiraal van Zeelandt, de L. Admiraal Aart van Nes, de L. Admiraal Kornelis Tromp, L. Admiraal Meppel; Tjerk Hiddes, L. Admiraal van Vrieslandt; de Viceadmiraalen de Liefde, van der Hulſt, Bankert, Schram en Koenders; en de Schoutenbynacht Jan van Nes, Sweers, Kornelis Evertszoon de Jonge, Stachouwer, en Bruinsvelt: doch of 't gebeurde dat den gemelden L. Admiraal de Ruiter iet menſchelyks moghte overkoomen, of wel by ziekte, of andere ongelegentheit, het commando over de voorſchreeve vloote niet zoude konnen exerceren, zal by des zelfs afſterven, dat Godt verhoede, ofte in cas van voorgezeide ongelegentheit ofte abſentie, de voornoemde vloote als eerſte perſoon, ofte Op-

† *Op Donderdagh.* † *Toght.*

per-

perhooft commanderen de voorzeide L. Admiraal Aart van Nes, en by des zelfs overlyden, ongelegentheit, of absentie, de L Admiraal Tromp: des zal de meergezeide L. Admiraal de Ruiter, en andere Hooftofficieren respectivelyk zoodaanige ordre stellen by haare onderhebbende Scheepsofficieren, dat in cas van zoodaanige voorkoomende ongelegentheit van affterven, staande het gevecht, ende gemesleert † weezende onder 's vyandts vloote, geene de minste teekenen van zoo droevige toevallen, ofte eenige de minste veranderinge in 't beleit der zaaken, werden gespeurt, maar alles in staate gehouden, omme, by verwisselinge van koers der respective vlooten, of diergelyke bequaame occasien, daar van notificatie te worden gegeven aan de succederende Hooftofficieren, ten einde als vooren gemelt. Ende zal deeze haare Hoog. Moog. resolutie gezonden worden aan den gemelden L. Admiraal de Ruiter, om te strekken tot zyne naarichtinge, gelyk ook aan de voornoemde Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden in Texel, om den voornoemden L. Admiraal de Ruiter te beëedigen, en den inhout van dien aan den Scheepskrygsraadt bekent te maaken. 1666.

† Gemengt.

E. VAN NYEVEEN. Vt.

Accordeert met het voorschreeve Regifter.

N. RUYSCH.

In 't midden van May quaamen eenige Vorstelyke persoonaadjen, en edelen, in het Texel, om 's Landts vloot te bezichtigen: te weeten de Keurvorst van Brandenburg, zyne Hoogheit de Prins van Oranje, de Vorsten van Holstein en Anhaldt, Prins Maurits van Nassau, de Graven van Solms, Dhona en Hoorne, de Heeren van Breederoode en van Gent, met veele andere Grooten. Zy begaven zich, met de Heeren Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. (zich hier onthoudende, om 't uitloopen der vloote te bevorderen) in twee jachten, en voeren aan het boordt van den L. Admiraal de Ruiter, die te dier tydt de matroozen naar boven in 't wandt en op de rees liet loopen, als of men de zeilen zou inneemen; en dan weêr om laag, elk by zyn geschut, om dat te boordt te brengen: in welke scheepsoeffeningen de Vorsten en Heeren groot vermaak schiepen. Daarna voeren ze ook aan 't boordt van de L. Admiraalen van Nes en Tromp. Zy werden door al de scheepen der vloote met ettelyke eerschooten verwellekomt, en hunne komste veroorzaakte groote vreught en gejuigh onder 't volk; inzonderheit het byzyn van den Heere Prinse van Oranje. De matroozen maakten daar over een groot geroep, dat ver klonk: 't was niet dan *Lang leef de Prins: lang leef de Prins van Oranje.* Ook werdt het volk op d'Admiraalsscheepen elk met vyftien ton zwaar bier beschonken. Tegen den avondt begaaven zich de Vorsten en Heeren weêr naar landt, en op den Helder. Maar den volgenden dagh waaren ze weêr tydelyk op stroom, bezaagen het schip van den Kapitein van der Zaan, en daarna de scheepen van de Viceadmiraalen de Liefde en van der Hulst, en van den Kornel der zeesoldaaten, Willem Joseph van Gent. 'S middaghs gingen ze, nevens de Heeren Gevolmaghtigden der Heeren Staaten, de Gemaghtigden der Admiraaliteiten, en d'Opperhoofden der vloote, aan 't boordt van den L. Admiraal de Ruiter ter maaltydt, die hen heerlyk en heusch onthaalde. Men was hier zeer vroolyk, en elk toonde genoegen. Al de scheepen praakden met al de vlaggen die ze hadden, en lieten uitwaaijen, dat

De Keurvorst van Brandenburg, de Prins van Oranje, en andere Grooten, koomen 's Landts vloot bezichtigen. 16 May.

Groote genegentheit tot zyn Hoogheit den Prins van Oranje.

De Keurvorst, de Prins van Oranje, en d'andere Grooten, worden op de Ruiters schip onthaalt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. dat cierlyk ſtondt. Naa den middagh liet de Heer de Ruiter de twee jachten of kleene fregatten, van de Kapiteinen Pieter Wynbergen en Dirk de Munnik, Zwol en 't Hert, een ſpiegelgevecht houden: zy gingen tegens elkanderen aan, en gaven d'een den ander, in 't verby zeilen, met los kruidt de laage: welk ſchouſpel dit Vorſtelyk gezelſchap meer vermaak ſcheen te geven, dan 't aanzien van een ſtout matroos, die zich boven op den kloot van den vlaggeſtok der groote bramſteng begaf, en daar op zyn hooft ſtondt, ſteekende beide zyne voeten in de lucht, dat ſchrikkelyk was om zien, en quam weêr onbeſchaadight om laag. Ontrent het vallen van den avondt voeren de gemelde Vorſten en Heeren, vergezelſchapt met al de ſloepen van al d'oorlogſcheepen, weêr naar den Helder. Men hadt de Ruiters matroozen met ontrent honderdt zilvere dukatons op den naam van zyne Keurvorſtelyke Doorluchtigheit vereert: ook zagh men, toen de Heeren aan landt quaamen, eenig goudt en zilver onder 't volk te grabbel werpen. Op den eerſten van Junius, en eenige van de volgende daagen, raakte 't meeſte gedeelte van 's Landts vloot, met verſcheide winden, uit de gaaten van Texel in zee. Veertien Zeeuſche ſcheepen, onder de L. Admiraal Kornelis Evertszoon, quaamen den tweeden buiten gaats by de vlagge. De L. Admiraal Meppel zeilde den vierden met eenige Noordthollandtſche ſcheepen uit het Spanjaardts gat: en den volgenden dagh voegde zich de L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries met vier Vrieſche ſcheepen, daar 's avondts noch anderen op volgden, by de vloot: die den vyfden van Junius uit vyfentachtig ſcheepen en fregatten van oorlogh beſtondt: te weeten, vyftien van de Maaze, zesendertig van Amſterdam, elf uit Noordthollandt, dertien uit Zeelandt, en tien uit Vrieſlandt; voorts acht advysjachten, en negen branders. De gemelde ſcheepen waaren verzien, en gemant, gelyk in de volgende lyſt ſtaat aangeteekent.

Spiegelgevecht.

Wonderlyke ſtoutheit van een matroos.

De vloot raakt uit Texel in zee.

Lyſte van 's Landts vloote. 5 Jun.

Lyſt van de vloote der vereenigde Nederlanden, gelyk die den vyfden van Junius MDCLXVI beſtondt.

Scheepen, wegens 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze.

† *Stukken.* ‡ *Matroozen.* * *Soldaaten.*

Bevelhebbers.	Scheepen.	S. †	M. ‡	S. *
L. Admiraal de Ruiter.	*De zeven Provincien.*	80.	425.	50.
L. Admiraal Aart van Nes.	*D'Eendraght.*	76.	350.	50.
Viceadmiraal Jan de Liefde.	*Ridderſchap van Holland.*	66.	305.	45.
Schoutbynacht Jan van Nes.	*Delft.*	62.	260.	40.
Kornel Willem Joſ. van Gent.	*Gelderlandt.*	66.	305.	45.
Laurens Davids.	*Groot Hollandia.*	64.	260.	40.
Rut Maximiliaan.	*Waſſenaar.*	56.	220.	30.
Evert van Gelder.	*Klein Hollandia.*	54.	220.	30.
Philips van Almonde.	*Dordrecht.*	46.	175.	25.
Frans van Nydek.	*Prinſes Louiſe.*	40.	175.	25.
	Fregatten.			
Elant du Bois.	*Vitrecht.*	36.	130.	20.
Huibert Jakobszoon Huigen.	*Gornichem.*	36.	130.	20.
Niklaas Naalhout.	*Harderwyk.*	36.	130.	20.
Willem Boudewynsz. van Eyk.	*'T quartier v. Nieumegen.*	34.	110.	20.
Jakob Piterszoon Swart.	*Schiedam.*	22.	70.	10.
	Advysjachten.			
Pieter Wynbergen.	*Swol.*	16.	40.	10.
Dirk de Munnik.	*'T Hert.*	8.	20.	0.

Jan

1666.

Branders.

Jan van Brakel.	*Rotterdam.*	6.	31.	--
Jan Broerszoon Vermeulen.	*De goude Ruiter.*	2.	12.	--
		806.	3368.	480.

Wegens 't Kollegie ter Admiraliteit t'Amsterdam.

L. Admiraal Korn. Tromp.	*Hollandia.*	82.	400.	50.
Viceadmiraal van der Hulst.	*De Spiegel.*	74.	350.	50.
Schoutbynacht Isaak Sweers.	*Gouda.*	72.	325.	45.
Hendrik Adriaanszoon.	*De Reiger.*	70.	300.	45.
Pieter Salomonszoon.	*De Liefde.*	66.	275.	45.
Niklaas Marrevelt.	*'T Geloof.*	66.	275.	45.
Jan de Haan.	*Kalantsooge.*	66.	275.	45.
Jakob Andrieszoon Swart.	*Deventer.*	60.	250.	40.
Jakob Korneliszoon Swart.	*Provincie van Uitrecht.*	60.	250.	40.
Hendrik Gotskens.	*'T wapen van Uitrecht.*	60.	250.	40.
Hugo van Nieuwenhof.	*Stadt en Landen.*	60.	250.	40.
Jan van Amstel.	*De Vryheit.*	60.	250.	40.
Thomas Fabricius.	*'T huis Tydtverdryf.*	60.	250.	40.
Kornelis van Hogenhoek.	*Suiderhuis.*	50.	215.	30.
Jakob Willemszoon Broeder.	*De Dom van Uitrecht.*	46.	200.	30.
Pieter Janszoon Uitenhout.	*De Landtman.*	46.	200.	30.
Jan du Bois.	*De Vreede.*	46.	200.	30.
Ottho van Treslong.	*Duivenvoorde.*	46.	200.	30.
Jan de Jong.	*'T Raadthuis v. Haarlem.*	46.	200.	30.
Michiel Suis.	*Kampen.*	46.	200.	30.
Hendrik Vollenhove.	*De Muiltromp.*	46.	200.	30.
Hendrik Vroom.	*De waakende Boey.*	46.	200.	30.
Floris Floriszoon Bloem.	*De Zon.*	44.	185.	30.
Wouter Wyngaarden.	*Haarlem.*	44.	185.	30.

Fregatten.

Jan Bont.	*De kleene Harder.*	30.	120.	20.
Jakob Dirkszoon Boom.	*Ylst.*	30.	120.	20.
Arent Simonszoon Vader.	*Overyssel.*	30.	120.	30.
Jan Gysels van Lier.	*Asperen.*	34.	140.	20.

Scheepen voor d'Oostindische Kompagnie.

Willem van der Zaan.	*De Beschermer.*	54.	250.	40.
Enno Doedes Starre.	*De goude Leeu.*	50.	225.	30.
Thomas Thobias.	*Harderwyk.*	46.	200.	30.
Jakob Pauw.	*Staveren.*	46.	200.	30.
L. Kornel F. Palm.	*Kruiningen.*	60.	250.	40.
Dirk Schey.	*Gouda.*	46.	200.	30.
Jakob van Meeuwen.	*Amsterdam.*	60.	250.	40.
Joost Verschuur.	*Jaarsvelt.*	46.	200.	30.

Branders.

Hendrik Hendrikszoon.	*'T wapen van Engelandt.*	0.	20.	--
Barent Volkertszoon.	*St. Paulus.*	0.	20.	--
Rem Pieterszoon Mars.	*De Fortuin.*	0.	20.	--
Hendrik Dirkszoon Boekhoven.	*De Kat.*	0.	20.	--

Advysjachten.

Ian Ianszoon Verboekelt.	- - - - - - - -			
Pieter Martenszoon.	- - - - - - - - -			
		1894.	8240.	1235.

1666.

Wegens het Kollegie van 't Noorderquartier.

L. Admiraal Meppel.	*Weſtvrieſlandt.*	78.	394.	--
Viceadmiraal Schram.	*De Pacificatie.*	73.	327.	--
Schoutbynacht Stachouwer.	*'T wapen van Enkhuizen.*	72.	308.	--
Adriaan Houttuin.	*De Prins van Oranje.*	62.	242.	--
Jan Krook.	*Hollandtſche Thuin.*	56.	238.	--
Graaf Ian van Hoorne.	*Gelderlandt.*	64.	280.	40.
Govert 't Hoen.	*Ioſua.*	54.	228.	--
Pieter Klaaszoon Wynbergen.	*'T Noorderquartier.*	60.	286.	--
Kornelis Viktol.	*Kaleb.*	48.	229.	--
David Vlug.	*'T wapen van Naſſau.*	60.	250.	--
Adriaan Berkhout.	*De drie Helden Davids.*	48.	228.	--
		675.	3010.	40.

Wegens het Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt.

L. Admiraal Korn. Evertsz.	*Walcheren.*	68.	364.	--
Viceadmiraal A. Bankert.	*Ter Thoolen.*	60.	296.	--
S. bynacht K. Evertsz. de Ionge.	*Zierikzee.*	58.	259.	--
Iakob Penſen.	*Middelburg.*	50.	210.	--
Simon Blok.	*'T Hof van Zeelandt.*	58.	256.	--
Adriaan de Haaze.	*Ter Veere.*	50.	218.	--
Adriaan van Kruiningen.	*Dordrecht.*	49.	200.	--
Ian Pieterszoon Tant.	*Vitrecht.*	50.	220.	--
Ian Matthyszoon.	*Vliſſingen.*	50.	210.	--
	Fregatten.			
Willem Mariniszoon.	*De Zeeridder.*	34.	156.	--
Dirk Jobzoon Kiela.	*Delft.*	34.	160.	--
Abraham Krynszoon.	*Zeelandia.*	34.	125.	--
Jan Krynszoon.	*Schaakerloo.*	29.	129.	--
	Branders.			
Engel Adriaanszoon.	*De Vryheit.*	2.	14.	--
Willem Meerman.	*De Hoope.*	6.	13.	--
	Een Kits en drie Hoekbooten.			
Gillis Gelynszoon.	*De Souke.*	6.	29.	--
Klaas Reinierszoon.	*Soutelande.*	6.	21.	--
Frans Roys.	*Weſterſouburg.*	6.	13.	--
Daniel Verdieſt.	*Ooſterſouburg.*	6.	13.	--
		656.	2906.	

Weegens het Kollegie ter Admiraaliteit van Vrieſlandt.

L. Ad. Tjerk Hiddes de Vries.	*Groot Friſia.*	72.	340.	55.
Viceadmiraal Rudolf Koenders.	*Groeningen.*	70.	300.	--
Schoutbynacht H. Brunsveldt.	*Prins Henrik Kaſimir.*	72.	330.	50.
Ian Ianszoon Vyſelaar.	*Ooſtergo.*	60.	225.	45.
Wytſe Beyma.	*Weſtergo.*	56.	200.	33.
Barent Hiddes de Vries.	*De Steeden.*	54.	200.	36.
Jooſt Herman Klant.	*Stadt en Landen.*	54.	200.	--
Jooſt Michielszoon.	*Princes Albertine.*	54.	195.	30.
Chriſtiaan Ebels.	*De Ommelanden.*	52.	200.	--
Ian Pieterszoon Vinkelbos.	*Kleen Friſia.*	38.	154.	23.
	Branders.			
Roelof Ianszoon de Rob.	*De Rob.*	2.	14.	--
		584.	2358.	272.

In

In Noordthollandt bleven noch vyf scheepen leggen, by gebrek 1666. van volk, te weeten, de Kapiteinen

Klaas Anker.	*D'Eendraght.*	44. --- --
Kornelis Iakobszoon de Boer.	*De roode Leeuw.*	46. --- --
Klaas Vaalehen.	*'T wapen van Medenblik.*	46. --- --
Ian Mau.	*'T kasteel van Medenblik.*	30. --- --
Gerrit Posthoorn.	*'T wapen van Hoorn.*	30. --- --

Ook konden ter zelve oorzaake twee Vriesche scheepen niet klaar raaken: nocht ook het schip de Vreede van Rotterdam, 't welk gevoert werdt by Kapitein Jeuriaan Jeuriaanszoon Poel, gemonteert met veertig stukken. Maar de vloot, die nu in zee was gebraght, ruim honderdt zeilen sterk, voerde vierduizendt zeshonderdt en vyftien stukken geschuts, en was bemant met eenentwintigduizendt negenhondert en negen koppen, zoo matroozen als zee- en landtsoldaaten. Doch ontrent de lyste deezer oorlogsvloot staat aan te merken, dat eenige der genoemde scheepen al het volk, dat ze volgens de beraamde monsterrollen mosten hebben, niet konden bekoomen: maar dat gebrek werdt ten deele met de matroozen, die men van dagh tot dagh aannam, of met soldaaten, die men naar de vloot zondt, vervult. Men bequam ontrent deezen tydt ook tyding uit Londen van de gesteltenisse der Engelsche oorlogsvloot, die op de riviere van Londen, en elders, gereedt lagh, en onder 't bevel van Prins Robbert, en den Generaal Monk, Hartogh van Albemarle, in zee zou gaan. Den Heer de Ruiter werdt een lyst van achtentzeventig oorlogscheepen (behalven de kitsen en branders) toegezonden, verdeelt in drie esquadres of hooftdeelen; elk onder drie Hooftbevelhebbers, een Admiraal, een Viceadmiraal, en een Achteradmiraal, of Schoutbynacht, welker naamen, en de scheepen, die ze voerden, hier volgen.

Tyding der Engelsche vloote en der zelver sterkte.

Opperhoofden van 't esquadre der roode vlagge.

D'Opperhoofden der Engelsche vloote.

		Stukken.	koppen.
De Generaal Monk.	*De Koningklyke Karel.* —	82. —	650.
Christoffel Mynnes.	*D'Overwinning.* —	76. —	450.
Iosef Iordan.	*De Koningklyke Boom.* —	76. —	450.
	Opperhoofden van het esquadre der witte vlagge.		
Georg Askue.	*De Koningklyke Prins.* —	92. —	620.
Willem Barkley.	*De Swiftsure.* — —	66. —	380.
Iohan Harman.	*De Henrik.* — —	70. —	440.
	Opperhoofden van 't esquadre der blaauwe vlagge.		
Thomas Allen.	*De Koningklyke Iakob.* —	82. —	520.
Thomas Tiddyman.	*De Koningklyke Catheryne.*	76. —	450.
Ieremias Smith.	*De Maria.* — —	58. —	300.

Het eerste esquadre bestondt uit zesentwintig, het tweede uit zevenentwintig, en 't derde uit vyfentwintig scheepen. Dan deeze vloot werdt in 't kort noch merkelyk versterkt. Ook zagh men daarna een nader lyst, daar d'Engelsche vloot in werdt begroot op eenentachtig scheepen, met verdere aanwyzing dat die vierduizendt vierhonderdt en tsestig stukken voerde, en met eenentwintigduizendt en vyfentachtig koppen was bemant. Den tweeden van Junius werdt den L. Admiraal Generaal de Ruiter, door de Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. de Heeren Huigens, Raadtpensionaris de Wit, van der Hoolk, en Gokkinga, het volgen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. gende berichtſchrift, daar hy zich in d'aanſtaande toght, als Generaal of Opperhooft der vloote, naar hadt te richten, behandight: waar naa de gemelde Heeren hun affcheidt naamen, hem Gode bevaalen, en geluk op de reis wenſchten.

Inſtructie voor den L. Admiraal de Ruiter. 2 *Iun.*

De Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden tot uitpreſſinge en over 't employ van 's Landts vloote, hebben, naa voorgaande rype deliberatie, en naa ingenoomen advys van den L. Admiraal de Ruiter, als Generaal van de zelve vloote, mitsgaders van de Gecommitteerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit, alhier aanweezende, goedtgevonden en geresolveert, dat de voorſchreeve vloote, zoo haaſt die voor gaats by den anderen zal wezen verzamelt, en in esquadres naar behooren verdeelt, weder en windt dienende, haar koers zal ſtellen naar 's vyandts vloot: en zulks, geen andere kondtſchap inkoomende, zich begeeven voor of ontrent de riviere van Londen, de Duins, of andere bygelege plaatzen, zoo als de voornoemde L. Admiraal naar beloop van weder en windt, en naar ontfange kondtſchappen, zal oordeelen beſt en avantageuſt te zyn. Dat hem voorts voor generaale inſtructie zal dienen, dat haare Hoog. Moog. ooghmerk en intentie is, dat hy, d'occaſie zich daar toe favorabel preſenteerende, 's vyandts vloot zal aangrypen, en onder Godes zeegen vermeeſteren, ruineeren, oft uit der zee dryven; en ten anderen meede, dat de voorſchreeve 's Landts vloot met die van den Koning van Vrankryk alvoorens magh wezen geconjungeert, in cas de gelegentheit zich daar toe zoude moogen koomen aan te bieden, of 't zelve eenighſins toe te laten: dat hy tot dien einde, zoo haaſt 's Landts vloot van hier begint koers te zeilen, daar van, en van zyn voorneemen, zal hebben in aller diligentie advys te geven aan den Gouverneur van Kalais, met verzoek om daar van verdere notificatie te geven aan den Koningk zyn' meeſter, en voorts zulks en daar 't zelve hem by of van wegen zyne Majeſteit zoude moogen weezen geordonneert: dat hy ook voorts t'zyner aankomſte voor of ontrent de riviere van Londen, de Hoofden, de Duins, of daar ontrent, daar van insgelyks advertentie zal hebben te geven aan den gemelten Gouverneur van Kalais, als ook naar gelegentheit aan die van Duinkerken, Grevelingen, ofte Boulogne, met byvoeginge en verzoek als vooren: dat hy, tot uitvoering van de boven geëxpreſſeerde haar Hoog. Moog. intentie, voorts generaalyk geauthoriſeert werdt, om zich te vervoegen, en te onthouden, ook te doen en by der handt te neemen, werwaart en 't gunt hy zal oordeelen voor 's Landts dienſt beſt en oorbaarlykſt te zyn, pleegende daar inne, en generalyk in alle 't geene hem zoude moogen voorkoomen, ſoldaat- en zeemanſchap, zulks hem 't zelve mitsdeezen aanbevoolen en toevertrout wordt. Actum in 's Landts ſchip de Zeven Provintien, leggende ten anker voor Texel, ruim anderhalf myl van den wal, den tweeden Iuny, 1666.

G. VAN DER HOOLK. Vt.

Ter ordonnantie van de Gedeputeerden en Gevolmaghtigden voorſchreeven.

G. BORTH.

Weinig daagen daarna heeft de L. Admiraal Generaal de Ruiter een algemeen Berichtſchrift † uitgegeven, en aan alle de hooge Bevelhebbers en Kapiteinen, t'hunner naarichting, ter handt geſtelt, 't welk van deezen inhoudt was,

Ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

Generaale instructie en ordre van den L. Admiraal de Ruiter, als Opperhooft van 's Landts vloote, tot naarichting van de respective L. Admiraalen, Hooftofficieren en Kapiteinen van de zelve vloote, om, geduurende deeze expeditie, in cas van batalje of rescontre met den vyandt, te worden geobserveert.

Algemeen bericht en ordre van den L. Admiraal de Ruiter, tot naarichting van de Opperhoofden en Kapiteinen der vloote.

Voor eerst, zoo zullen de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon, en Tjerk Hiddes de Vries, zich met hunne esquadres gestaadigh aan stuurboort, en de L. Admiraalen Tromp, en Meppel, met hunne esquadres aan bakboordt van den L. Admiraalen de Ruiter, en van Nessen esquadre zich onthouden: als men voor de windt zeilt. 1.

Doch by den windt zeilende, zal het esquadre van de voornoemde L. Admiraals Evertszoon, en de Vries, voor uit zeilen, 't hooft esquadre van de voornoemde L. Admiraalen de Ruiter, en van Nes in 't midden, en dat van de voornoemde L. Admiraalen Tromp en Meppel achter aan. 2.

En by aldien 's Landts vloot den vyandt te loefwaart hadde, en afquaame om den zelven te attaqueeren, dan zullen de L. Admiraalen Evertszoon en de Vries, met haare onderhebbende esquadres, malkanderen kort volgende, zich te loefwaart voor uit van de L. Admiraalen de Ruiters en van Nessen esquadre begeeven, zoo zullen ook van gelyken de L. Admiraalen Tromp en Meppel, met haare onderhebbende esquadres, malkanderen meede kort volgende, zich te loefwaart achter uit van 't voorschreeve hooftesquadre begeeven en onthouden, indien 't zoo in practyk kan worden gesteldt. 3.

De vloot aldus gerangeert, en in postuur leggende om zich te defenderen, zal een yder van de particuliere Kapiteinen op zyn Hooft, daar onder hy bescheiden is, wel passen, zonder in 't minste van den vyandt af te wyken, ofte dragende te houden, als door hooghdringende noodt, of by faute van dien aan den lyve gestraft te worden, dat 'er de doodt naa volght. 4.

Item, de L. Admiraalen zullen yder haar esquadre, onder haare Viceadmiraalen en Schoutenbynacht, met den eersten verdeelen, gelyk de L. Admiraal de Ruiter mede zal doen; om zoo in goede ordre den vyandt onder d'oogen te koomen, of ingevalle hy ons schielyk komt te bejegenen, altydt in postuur den zelven 't hooft te konnen bieden: en zal een yder gewaarschout zyn malkanderen ruimte te geven, om ter degen den anderen uit het schut te blyven. 5.

Yder van de L. Admiraalen zal in zyn esquadre ordre stellen, op wat voor een manier de branders zich zullen hebben te reguleeren, als ook wat fregatten te ordonneren, die expres daar op moeten passen, zoo der van de scheepen in den brandt oft in den grondt geraakten, om het volk te bergen. 6.

Of het gebeurde dat de vyandt aan ly, en 's Landts vloot te loefwaart was, zal de zelve vloot, zoo veel doenlyk is, den loef houden, en by aldien die over bakboordt zeilt, zal de avantguarde†, te weeten, de Viceadmiraal Bankert aan ly voor, en de Schoutbynacht Kornelis Evertszoon aan ly achter uit van den L. Admiraal Kornelis Evertszoon zich onthouden, gelyk ook den Viceadmiraal Koenders, en de Schoutbynacht Brunsveldt zich zullen onthouden van den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries: 7.

† Voortogt.

Ende dan mede werden gevolght van het Hooftesquadre, te weeten, de L. Admiraal van Nes aan ly voor uit, en de Viceadmiraal de Lief- 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. *de aan ly achter uit van den L. Admiraal de Ruiter, daar by de Schoutbynacht van Nes is, zich zullen onthouden:*

9. *Ende dan worden gevolgt van de Arriereguarde ‡: te weeten, de Viceadmiraal van der Hulst aan ly voor uit, en de Schoutbynacht Sweers aan ly achter uit van den L. Admiraal Tromp, gelyk ook de Viceadmiraal Schram, en de Schoutbynacht Stachouwer zich zullen onthouden van den L. Admiraal Meppel: en of 's Landts vloot over stuurboordt zeilde, en de vyandt aan ly was, zal de zelve vloote zich in postuur stellen als over bakboordt is geordonneert; met dien verstande nochtans dat de L. Admiraalen Tromp en Meppel met hun esquadre de avantguarde † als dan zullen moeten hebben, en zoo vervolgens.*

‡ *Achterhoede.*

† *Voortogt.*

10. *Ende by aldien de L. Admiraal de Ruiter geraaden vindt dat het eerste esquadre in den vyandt zal vallen, zal hy een witte vlagge van de voorstenge laaten waaijen, en zoo hy begeert dat zyn esquadre neffens het eerste in den vyandt valle, zal hy een ordinaris vlagge van de kruisfteng laaten waaijen, en zoo hy goedtvindt, dat het heele gros in den vyandt zal breeken, zal hy een roode vlagh daar neffens onder de bezaansroede laaten waaijen, daar dan een yder zyn uitterste devoir zal doen om in den vyandt te vallen en te abbordeeren.*

11. *Werdt wel expressely gelast, schoon men by den vyandt niet is, maar in zee zynde, yder op zyn rangh, en by zyn Hooft te blyven, daar onder hy bescheiden is, op de verbeurte van vyfentwintigh gulden voor d'eerste reize, voor de tweede reize vyftigh gulden, en voor de derde reize met rigeur gestraft te werden, ten waare wettelyke redenen ter contrarie wisten by te brengen.*

12. *In 't uitzeilen of inzeilen van eenige zeegaaten, zullen de kleene scheepen de groote uit de zeilen blyven, en achter aan volgen; op dat de groote scheepen gevoeghlyk in zee, en binnen konnen geraaken, ofte by ongeluk aan den grondt koomende te zitten, dat de kleenen hun dan konnen assisteeren, en die contrarie doet zal arbitralyk gestraft worden.*

13. *Ende zullen de Hooftofficieren alle dagen drie van haare bezeildste fregatten rondtom de vloot ordonneren, en van gelyken eenige galjoots, om alle kondtschap te bekoomen, en iet nieus verneemende, zullen daatelyk aan den L. Admiraal de Ruiter daar van rapport koomen doen.*

14. *Ende by aldien de voornoemde fregatten eenige koopvaardyscheepen quaamen te neemen, die voor buit verklaart wierden, zullen de zelve over 't esquader, daar onder het fregat of de fregatten bescheiden zyn, verdeelt worden: en of het gebeurde, dat Godt wil geven, dat ze een vyandtlyk oorlogschip of scheepen veroverden, zal het schip of de scheepen, schut en de penningen, daar toe by haare Hoog. Moog. gestelt, by den veroveraar of veroveraars met haar scheepsvolk alleen genooten worden. Actum in 's Landts schip de Zeven Provincien, ten anker even buiten gaats voor Texel, den vierden Juny 1666.*

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER.

De Ruiter geeft d'andere L. Admiraalen maght om in zommige ongelegentheden seinen te moogen doen.

Ten zelven daage werdt ook by den L. Admiraal de Ruiter op nieuw ‡ besllooten, dat d'andere L. Admiraalen, als men zyne seinen door den rook van 't gevecht niet wel zou konnen zien, in zulk een geval (indien ze oordeelden met wenden voordeel te konnen doen) dan ook ten dien einde het gewoonlyk sein zouden moogen doen: mits dat ze echter altydts op de seinen, die men uit het schip van den Admiraal Generaal zou

‡ *Zie p. 431.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zou doen, zouden letten, en die konnende bekennen, zich daar ſtip naar richten, altydt op de vlagge paſſen, en in alles de voorige beraamde ordre naakoomen. Den vyfden van Junius werdt de vloot in drie esquadres of hooftdeelen verdeelt. Onder het eerſte, daar de L. Admiraal Generaal de Ruiter den wimpel van de groote ſteng voerde, waaren beſcheiden achtentwintig ſcheepen en fregatten van oorlog: te weeten, de L. Admiraal Generaal de Ruiter, de L. Admiraal Aart van Nes, de Viceadmiraal Jan de Liefde, de Schoutbynacht Jan van Nes, de Kornel der zeeſoldaaten Willem Joſeph van Gent, en de Kapiteinen Laurens Davids van Konvent, Rut Maximiliaan, Evert van Gelder, Philips van Almonde, Frans van Nydek, Jakob van Meeuwen, Niklaas Marrevelt, Jakob Korneliszoon Swart, Henrik Gotskens, Enno Doedes Star, Kornelis van Hogenhoek, Jan du Bois, Otto van Treſlong, Hugo van Nieuwenhof, Jan de Jong, Govert 't Hoen, Jan Krook, David Vlug, Elandt du Bois, Huibert Jakobs Huigen, Niklaas Naalhout, Willem Boudewynszoon van Eyk, en Jakob Pieterszoon Swart: voorts noch twee advysjaghten onder Pieter van Wynbergen en Dirk de Munnik; en drie branders, onder Jan van Braakel, Jan Broerszoon Vermeulen, en Barent Volkertszoon. Het tweede esquadre, onder de L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en Tjerk Hiddes de Vries, zou den wimpel voeren van de voorſtenge, en beſtaan uit achtentwintig ſcheepen en fregatten van oorloge: naamentlyk, de L. Admiraalen Evertszoon en de Vries, de Viceadmiraalen Adriaan Bankert en Rudolf Koenders, de Schoutenbynacht Kornelis Evertszoon de Jonge en Henrik Bruinsvelt, en de Kapiteinen Simon Blok, Jakob Penſen, Jan Matthyszoon, Adriaan de Haaze, Jan P. Tant, Adriaan van Kruiningen, Dirk Schey, Jooſt Verſchuur, Thomas Tobias, Jakob Pauw, Henrik Vroom, Barent Hiddes de Vries, Jan Vyſelaar, Wytſe Beyma, Jooſt Michielszoon, Chriſtiaan Ebels, Jan Vinkelboſch, Jooſt Herman Klant, Willem Mariniszoon, Dirk Jobszoon Kiela, Abraham Krynszoon en Jan Krynszoon: met noch vier Advysjachten, onder Gillis Gelynszoon, Klaas Reinierszoon, Frans Rooys en Daniel Verdieſt; en drie Branders, onder Engel Adriaanszoon, Willem Meerman, en Roelof Ianszoon de Rob. Het derde esquadre zoude ſtaan onder de L. Admiraalen Kornelis Tromp en Ian Korneliszoon Meppel, en den wimpel van de kruisſteng laaten waaijen. Dit beſtondt uit de volgende negenentwintig ſcheepen en fregatten van oorloge: naamentlyk, de L. Admiraalen Tromp en Meppel; de Viceadmiraalen Abraham van der Hulſt en Volkert Schram; de Schoutenbynacht Iſaak Sweers en Fredrik Stachouwer; de Kapiteinen Willem van der Zaan, Pieter Salomonszoon, Hendrik Adriaanszoon, Ian van Amſtel, Ian de Haan, Iakob Andrieszoon Swart, Thomas Fabricius, Iakob Willemszoon Broeder, Pieter Jansz. Uitenhout, Floris Bloem, L. Kornel François Palm, Henrik Vollenhove, Michiel Suis, Wouter Wyngaarden, Adriaan Houttuin, Adriaan Berkhout, Pieter Klaaszoon Wynbergen, Graaf Iohan Belgicus van Hoorne, Kornelis Viktol, Ian Bont, Arent Simonsz. Vader, Ian Gyzels van Lier, en Iakob Dirkszoon Boom: daar noch bygevoeght werden drie Branders, onder Rem Pieterszoon Mars, Hendrik Boekhoven en Hendrik Hendrikszoon, en etlyke Advysjaghten. Daarna werden de drie esquadres of hoofdeelen, door ordre van den Heer de Ruiter, elk in drie ſmaldeelen verdeelt: op dat men 't groote lichaam der vloote door zyne onderleden en ſmaldeelen te beeter zou konnen beweegen en beſtieren, wenden en keeren. De nader verdeeling

1666.

Verdeeling der vloote in drie esquadres.

Het eerſte onder den L. Admiraal Generaal de Ruiter.

5 Jun.

Het tweede esquadre onder de L. Admiraalen Kornelis Evertsz. en Tjerk Hiddes de Vries.

Het derde esquadre onder de L. Admiraalen Tromp en Meppel.

Elk esquadre wordt in drie ſmaldeelen verdeelt.

6 Iun.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. ling van den L. Admiraal de Ruiters esquadre in drie ſmaldeelen, geſchiedde op de volgende wyze,

I. Smaldeel.

Verdeeling van de Ruiters esquadre.

Bevelhebbers.	Scheepen.
De L. Admiraal de Ruiter. —	*De Zeven Provincien.*
De Schoutbynacht Jan van Nes.	*Delft.*
Kornel Willem J. van Gent. —	*Gelderlandt.*
Evert van Gelder. — —	*Kleen Hollandia.*
Henrik Gotskens. — —	*Uitrecht.*
Jakob van Meeuwen. — —	*Amſterdam.*
Jan du Bois. — —	*De Vreede.*
Otto van Treſlong. — —	*Duivenvoorde.*
Huibrecht Jakobszoon Huig. —	*Gornichem.*
Jakob Pieterszoon Swart. —	*Schiedam.*
Jan Broerszoon Vermeulen. —	*Het brandtſchip de goude Ruiter.*

II. Smaldeel.

De L. Admiraal Aart van Nes.	*D'Eendraght.*
Laurens Davids van Konvent. —	*Groot Hollandia.*
Niklaas Marreveldt. — —	*'T Geloof.*
Enno Doedes Star. — —	*De goude Leeu.*
Kornelis van Hoogenhoek. —	*'T Zuiderhuis.*
Frans van Niedek. — —	*Princes Louiſe.*
Govert 't Hoen. — —	*Joſua.*
David Vlug. — —	*'T wapen van Naſſau.*
Niklaas Naalhout. — —	*Harderwyk.*
Pieter van Wynbergen. —	*Zwol.*
Barent Volkertszoon. —	*Het brandtſchip St. Paulus.*

III. Smaldeel.

De Viceadmiraal Jan de Liefde. —	*De Ridderſchap van Hollandt.*
Ruth Maximiliaan. —	*Waſſenaar.*
Jakob Korneliszoon Swart.	*De Provincie van Uitrecht.*
Philips van Almonde. — —	*Dordrecht.*
Hugo van Nyhof. — —	*Stadt en Landen.*
Jan de Jong. — —	*'T Raadthuis van Haarlem.*
Jan Krook. — —	*De Hollandtſche Thuin.*
Elandt du Bois. — —	*Uitrecht.*
Willem Boudewynszoon van Eik.	*'T Quartier van Nieumegen.*
Dirk de Munnik. — —	*'T loopende Hert.*
Jan van Brakel. — —	*Het brandtſchip Rotterdam.*

Ter zelver tydt werdt ook ten aanzien van elk ſmaldeel beraamt en vaſtgeſtelt, wat Kapiteinen op de L. Admiraalen en andere Opperhoofden, in gevalle van gevecht, zouden paſſen, en hun byſtaan: ook waar zich de fregatten, branders en advysjaghten, hadden t'onhouden. Ontrent deeze daagen was de vermaarde ſcheepsteekenaar Willem van den Velde in de vloot gekoomen, met voorneemen om de voorvallen van 't aanſtaande gevecht naar 't leven af te beelden: ten welken einde zeeker Galjootſchipper hem rondtom zou voeren, of ter plaatze daar hy 't beſte gezicht voor zyne teekening zou vinden. Maar met een ander oogmerk begaaven zich etlyke jonge Franſche Heeren op de vloot, en in 't gevaar, poogende proeven van hunne dapperheit te toonen: onder anderen Armand van Gramont, Graaf van Guiche, (zoon van Antony, Har-

D: Graaf van Guiche.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

de Prins van Monako, en andre Fransche edelingen, koomen op 's Landts vloot.

Hartog van Gramont, Maarschalk van Vrankryk, Stadthouder van Bearn en Gouverneur van Bayonne) en zyn schoonbroeder Louis Grimaldi, Prins van Monako, die geplaatst werden op het schip Duivenvoorde, 't welk gevoert werdt by Jonker Otto van Treslong: ook de Heeren Markgraven de la Ferté, die, ter zaake van zeeker gevecht uit Vrankryk gevlucht, door gelyke glorizucht gedreeven, by Graaf Johan Belgicus van Hoorne, op het schip Gelderlandt, door ordre van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, hun verblyf naamen. Ontrent de zelve tydt † werdt by den Heer de Ruiter, en d'andre Bevelhebbers der vloote, vast gestelt, dat, of 't gebeurde dat eenige scheepen in 't aanstaande gevecht, of door hardt weder, zoodaanige rampen moghten krygen, dat ze niet langer zee konden houden, en de zee zouden moeten verlaaten, (zonder tydt of gelegentheit te hebben om daar van kennis te geven aan d'Opperhoofden) dat men dan in zulk een gevalle schip en volk in de gereedtste haven zou moogen bergen, zoo lang men niet verder om de Zuidt zou zyn gekoomen: maar verder gekoomen zynde, zoude de vastgestelde verzaamplaats ‡ in de Wielingen zyn. Op gelyke wyze werdt van dagh tot dagh ontrent verscheide andere zaaken ordre gestelt: om alle zwaarigheden, zoo veel als de menschelyke voorzienigheit kon toereiken, voortekoomen. Want de Heer de Ruiter verstondt, dat zelf een kleen verzuim in 't stuk des oorlogs, inzonderheit te water, dikwils zwaare rampen naa zich sleept. Daarna zocht men met de vloot reis te vorderen: te meer, om dat men door een' Zeeuwschen kaper kundtschap hadt bekoomen, dat d'Engelsche Konings vloot alreede in zee was, en den derden van Junius ontrent drie mylen t'zeewaart van Harwits was gezien: doch men kon met zulk een groote vloot niet wel wegh vorderen, als met een' goeden open windt, of slaghboeg, en men werdt door tegenwindt, en kalmte, etlyke daagen verhindert d'Engelsche kust, volgens den last der Heeren Staaten, te naaderen. Eindelyk quam men met zeilen, getystoppen, en dryven, den tienden van Junius bewesten Oostende, ontrent vyf mylen buiten den wal. Toen had men de windt Noordtoost, en stelde, met goede koelte, den koers naar de Hoofden, of tusschen de zelve en 't Noordtvoorlandt, om aldaar d'Engelschen aan te treffen en te bevechten. Toen zondt de Heer de Ruiter met een jaght brieven op Duinkerken, aan den Nederlandtschen Gezant van Beuningen, die zich noch te Parys onthielt: hem bekent maakende, dat 's Landts vloot ontrent de Hoofden was, om daar van kennis te geven aan den Hartog van Beaufort, Admiraal der Fransche vloote, die men verwachtte. Op dien zelven dagh liet de L. Admiraal Generaal de Ruiter alle d'Opperhoofden en Kapiteinen aan zyn boordt seinen: hun met korte woorden, en krygsmans welspreekentheit, vermaanende, biddende, en te gelyk ernstelyk beveelende, zich in 't aanstaande gevecht wel te quyten. Zyn reede, geaardt naar zyne liefde tot het vaderlandt, quam hier op uit. *Nu*, sprak hy, *is in 't kort de tydt aanstaande dat wy by de vyanden zullen koomen. Het welvaaren van den Staat hangt aan d'uitkomst van 't aanstaande gevecht. Wy hebben met trotse vyanden te doen, die tegens alle reden onzen ondergang zoeken. Laat ons voor 't vaderlandt, voor de vryheit, voor onze liefste panden, vrouwen en kinderen, vroomelyk stryden. De gantsche werelt heeft nu 't oogh op ons. Wy vinden hier gelegentheit om de smaadt van 't verleeden jaar met dapperheit uit te wisschen. Draaght u dan alle als eerelyke en dappere mannen, u quytende naar behooren. Wy hebben*

† 8 *Iun.*

Verzaamplaats voor de beschaadigde scheepen. ‡ *Rendevous.*

De Nederlandtsche vloot poogt d'Engelsche kust te naderen, maar werdt door tegenwindt en stilte opgehouden.

Komt bewesten Oostende, en stelt den koers naar de Hoofden.

10 *Iun.*

De Ruiters aanspraak aan d'Opperhoofden en Kapiteinen der vloote, om hun tot den aanstaanden strydt te moedigen.

10 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. *ben onze vyanden niet te vreezen, nocht ook niet te verachten: want het zyn zeeluiden en ſoldaaten. Neemt dan een beſtendig opzet van t'overwinnen of te ſterven. Maar vertrouwt dat Godt onze rechtvaardige zaak zal zegenen: dewyl wy alleen oorlogen uit noodt, en om vreede. Zyt ook verzeekert dat men de dapperen zal beloonen, maar de lafhartigen en meineedigen met'er doodt ſtraffen. Hier is niet alleen eer te winnen, maar ook buit. Dat dan elk zyn eer en eedt betrachte, en myn voorbeeldt volge. Elk weet wat ordre ik hem heb gegeven, en pas op zyn' plicht.* Op deeze aanſpraak werdt van alle d'Opperbevelhebbers en

Hun antwoordt. Kapiteinen der vloote ruſtig geantwoordt: *dat ze voorneemens waaren, en beſlooten hadden, hun leven voor 't vaderlandt op te zetten.* De Heer de Ruiter, hen daar op al t'zaamen voor hunne goedtwilligheit bedankende, voegde daar by, *Ik verhoope dat gy met der daadt uwe dapperheit zult laaten blyken.* Toen voer elk welgemoedt weêr naar zyn boordt. Men had ook goedtgevonden zich met de vloot geduurende den Ooſtelyken windt niet door de Hoofden te begeven; op dat niemant, door eenigen ramp aan roer of maſten, op des vyandts kuſt moght bezet blyven: dewyl men op de Franſche kuſt, van Kalais af tot Havre de Grace toe, niet een haven hadt om een zwaar ſchip te konnen bergen. Dies zocht men d'Engelſchen in de vlakke zee t'ontmoeten en te bejege-

11 *Jun.* nen. Den volgenden geheelen nacht hadt men ſtilte, en den elfden van Junius kreegh men 's morgens verandering van windt, en ſtyve koelte uit den Zuidtweſten. Dies moſt men, hebbende windt en ſtroom te-

De vloot komt tuſſchen Duinkerken en Noordtvoorlandt. gen, 's morgens vroegh d'ankers laaten vallen. Dit geſchiedde tuſſchen Duinkerken en Noordtvoorlandt (den hoek van Engelandt, die tuſſchen het kanaal en de riviere van Londen uitſteekt), ontrent zeven of acht mylen Ooſtzuidtooſt van d'Engelſche kuſt. Hier leggende, werden de

De buitenwachten worden d'Engelſche vloot gewaar. Nederlandtſche buitenwachten d'Engelſche oorlogsvloot ontrent ten negen uuren gewaar, en gaven dat met het gewoonlyk ſein te kennen, waar op zich een yder tot den ſtrydt bereidde. D'Engelſche vloot was weinig daagen te vooren in Duins ten anker gekoomen, en op deezen dagh, moogelyk op d'ontfange kundtſchap van 't naderen der Nederlandtſche vloote, van daar in zee geſteeken. Ontrent ten tien

Het ſchip Gelderlandt wordt door de holle zee reddeloos, en opgezonden. uuren verloor het ſchip Gelderlandt, 't welk door den Kornel van Gent werdt gevoert, zyn fokkemaſt en boeghſpriet, die door 't ſtampen van de zee buiten boordt vielen, en zyn groote marszeils ree brak, acht of tien voet van den nok, in ſtukken. De Generaal de Ruiter beval toen, dat men 't gemelde ſchip (dat een der voornaamſte ſcheepen der gantſche vloote was, en nu geen dienſt kon doen) naar een der naaſte havenen zou ſleepen. Doch de Kornel van Gent ging over op het ſchip van den Kapitein Gotskens. Een uur daarna, ten elf uuren, kreeg men d'Engelſche

D'Engelſchen koomen op de Hollanders af. vloot in 't gezicht, die voorts op de Nederlanders afquam. De Generaal Monk, Hartogh van Albemarle, hadt hier nu alleen het oppergebiedt, terwyl Prins Robbert, op een ongegrondt gerucht, met eenige ſcheepen, op den Hartog van Beaufort (die men meende dat op wegh was om zich by de Hollanders te voegen) zocht te paſſen. Hy voerde, als Admiraal, een gewoone Britanniſche vlag van de groote, en een roode van de voorſteng, en ook by gelegentheit, om ſein te doen, noch een Britanniſche vlag of geus van de kruisſteng. De Viceadmiraal van dit roode esquadre, Chriſtoffel Mynnes, en de Schoutbynacht, Joſef Jordaan, lieten, behalven hunne vlaggen van gebiedt, roode vlaggen van de kompanje, en roode wimpels van de groote ſteng waaijen. In het

tweede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

tweede esquadre hadden de drie Opperhoofden, d'Admiraal Askue, de Viceadmiraal Berkley, en de Schoutbynacht Harman, witte vlaggen, en al d'andere scheepen van dit esquadre voerden witte wimpels van de groote steng, en witte vlaggen van de kompanje. Men zagh geen Admiraal der blaauwe vlagge: maar den Viceadmiraal en den Schoutbynacht, Smith en Tiddyman, die blaauwe vlaggen en wimpels voerden. De Hollanders telden in d'Engelsche vloot ontrent tachtig zeilen: en de Nederlandtsche vloot was toen sterk eenentzeventig scheepen, en dertien fregatten van oorloge, negen branders en ettelyke advysjachten, volgens de lyst boven gemeldt, die alleen door 't opzenden van 't reddeloos schip Gelderlandt was vermindert. Men liet, zoo haast als men d'Engelschen van verre kon zien, het gebedt doen, de kok schaffen, en alles klaar maaken. Tegens den middagh deê de L. Admiraal Generaal sein van onder zeil te gaan, maar de scheepen konden, mits het holle water, en by gebrek van tydt, d'ankers niet t'huis krygen, maar mosten alle hunne kabels kappen. Beide de vlooten, in dier voegen onder zeil weezende, leiden het gezaamentlyk Zuidtwaart over, de windt was Westzuidtwest, invoege dat daar door het esquadre van de L. Admiraalen Tromp en van Meppel, aan 't welk eigentlyk d'achterhoede was geschikt, de voortoght kreeg. De L. Admiraal Tromp, die wat zuidtwestwaart geankert hadt geleegen, en een weinig voor uit te bakboort van den Generaal de Ruiter was, raakte, kort naa den middagh, ontrent ten een uur, met etlyke van zyne scheepen eerst in 't gevecht, en werdt van d'Engelschen raauwelyk onthaalt; maar hy betoonde zich, in 't voorste en hevighste van den strydt, onvertsaaght en dapper: ook werdt hy door zyne byhebbende Opperhoofden Meppel, van der Hulst, Schram, Sweers, Stachouwer, en d'andere Bevelhebbers en Kapiteinen, mannelyk ondersteunt. Daar op aanstondts ook het esquadre van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, en den L. Admiraal van Nes, by ordre aan den vyandt quam: daar de Ruiter, volgens zyne gewoonte, weêr groote blyken gaf van kloekmoedigheit en beleidt. D'andere Opperhoofden en Kapiteinen, onder zyn esquadre bescheiden, droegen zich zeer kloekhertig. D'Engelschen hadden den windt en loef van de Nederlanders, maar niet tot hun voordeel: dewyl hunne scheepen, door de harde windt over bakboort vry hellende, d'onderste laagen geschuts niet konden gebruiken: veele konden, te dier oorzaake, hun geschut niet vluchtig genoeg zetten, en schooten dikwils in 't waater. De Nederlanders daarentegen konden, uit de zelve reden, in de ly hun onderste geschut, zoo wel als het bovenste, gebruiken, als zy, over stuurboordt zeilende, te loefwaart uit schooten: daar zy hunne vyanden zeer door troffen. Als men gewaar werdt dat d'Engelschen by den loef, die ze van de Neêrlanders hadden, naadeel leeden, liet men hun den windt behouden. Daar werdt ter weder zyde met geen minder styfzinnigheit dan dapperheit gevochten. Men wende slagh op slagh tegens elkanderen aan: elkanderen alzins beproevende, en over en weder aan scheepen, masten, stengen, zeilen, en menschen, zeer beschadigende. Ontrent ten vier uuren naa den middagh zagh men een Engelsch fregat van 't esquadre der blaauwe vlagge, voerende, naar gissing, ontrent vyftig stukken, zoo haast het den L. Admiraal Generaal de Ruiter was gepasseert, en van hem de leste laag hadt ontfangen, een weinig achter hem zinken. De scheepen van 't esquadre der L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en Tjerk Hiddes de Vries konden voor eerst niet by d'Engelschen koomen; dewyl die te hoogh in den windt van hun

1666.

Begin van 't gevecht.

D'Engelschen hebben de loef, maar strekt door den harden windt tot hunne schaade.

Een groot Engelich fregat in den grondt geschooten.

1666. 11 *Iun.*

hun waaren. Tot ontrent vyf uuren naar den middagh bleeven beide de vlooten, hevigh vechtende, den zelven koers houden; maar toen wendden de Engelſchen, en leiden 't Noordtweſt over: zich, zoo 't ſcheen, genoodtzaakt vindende voor den windt omtehouden, om de Vlaamſche banken te myden: en als toen raakten de ſcheepen van 't esquadre der L. Admiraalen Kornelis Evertszoon en de Vries van gelyken met de vyanden in een fellen ſtrydt: daar zich de Nederlandtſche Bevelhebbers en Kapiteinen ook loffelyk en kloekmoedelyk queeten: ook toonden d'Engelſchen dat ze dappere zeeluiden waaren, dien 't aan geen moedt ontbrak. Te dier tydt werden, in 't wenden van d'Engelſchen, door de Nederlandtſche vloote eenige van hunne lywaartſche ſcheepen, die zoo reddeloos waaren, dat ze niet wel konden volgen, van d'anderen afgeſneeden: te weeten, het ſchip de Swiftſure of Swiftchire, gemonteert met tzeventig meeſt metaale ſtukken, en bemant met driehonderdttachtig koppen, gevoert door den Ridder Willem Barkley, Viceadmiraal der witte vlagge: de getrouwe George, gemonteert met vierenveertig ſtukken, en 't ſchip de Zevenwolden, in 't voorleden jaar den Nederlanderen afgenoomen, gemonteert met ontrent tſeſtig ſtukken. Deeze drie ſcheepen werden eerlang aan boordt geklampt, en de Swiftſure door Kapitein Hendrik Adriaanszoon, de getrouwe George door Kapitein Jakob Andrieszoon Swart, en de Zevenwolden door Kapitein Willem van der Zaan (alle drie behoorende onder het Kollegie ter Admiraaliteit t'Amſterdam) verovert.

Drie ſcheepen van d'Engelſche vloote door de Nederlanders afgeſneeden en verovert.

De Ridder Barkley, die zich tegens zynen veroveraar den Kapitein Hendrik Adriaanszoon ten uiterſten hadt verweert, poogende noch etlyke van zyne overwinners af te maaken, weigerde zich gevangen te geven, en werdt met een piſtool door de keel geſchooten. Toen liep hy, zoo gewondt, naar de hut, daar hem de geenen die hem volgden doodt op de taafel vonden leggen, met d'armen van elkanderen geſtrekt. Zyn ſchip was zoo reddeloos geſchooten, dat het naauwlyks langer zee kon houden, ook hadt het zyn fokkemaſt verlooren: 't geen den veroveraar bewoog, met zyn prys, naar 't Goereeſche gat te loopen: te meer, om dat zyn ſchip ook grootelyks was beſchaadight, en de ſchegge wel zes duim van de ſteven afgeweeken; dat in zee niet kon hermaakt worden.

De Ridder Barkley, Viceadmiraal der witte vlagge, doodtgeſchooten.

Maar 't geen ontrent het veroveren van 't ſchip de Zevenwolden voorviel ſtaat hier wat hooger op te haalen, en met eenige omſtandigheden te vertellen. De Kapitein Willem van der Zaan, die de vlag als Schoutbynacht in een der ſmaldeelen van den L. Admiraal Tromps esquadre voerde, hadt, nevens andere ſcheepen, dwars door d'Engelſche vloot heene geſlaagen, toen hem een groot Koningsſchip, dat twee branders by zich hadt, ontmoette, 't welk al ſchietende draagende op hem toehielt, en van meenig was hem te verbranden: ziende dat hy aan zeilen en touwerk zeer reddeloos was. Zyn fokkemaſt was dwars doorſchooten, de bezaansmaſt en boegſpriet beſchaadight, de groote ſtag en fokkeſtag beide aan ſtukken, een deel van 't wandt achter en voor, de marſſeſchooten, braſſen en boelyns, voorts het loopend touwerk met de zeilen door 't ſchieten zeer ontredt. Hy hadt ook twee ſchooten onder water, voor in de boeg was een vierentwintig ponder doorgegaan, en men was wel twee uuren doende eer men 't gat dicht kreeg, om dat het zoo diep onder water was. Dus reddeloos geſchooten, kon hy by den windt niet wenden, en moſt met zyn ſchip voor den windt omdraaijen, en met d'Engelſchen om de Zuidt heen leggen, om hun daarna weêr afbreuk te doen. Maar de twee branders

Nader verhaal van Van der Zaan, en 't veroveren van 't ſchip de Zevenwolden.

Van der Zaan raakt in groot gevaar van te verbranden.

Was uitermaate reddeloos geſchooten.

1666.

ders vervolgden hem met groote vierigheit, tot dat ze dicht by hem quaamen: dies maakte hy zyn groot zeil by, en hieldt al trekkende, draagende naar ly, op d'andere Nederlandtsche scheepen aan. De twee branders, hem niet konnende bezeilen, en hy hen al trekkende van hunne vloote afleidende, staaken 't weêr by den windt Zuidtwaart over. Daar op stak hy 't mede by den windt Zuidt over: door dien het eenige Engelschen met hem heenen leiden, en te loefwaart van hem waaren. Kort daar aan zagh hy 't schip van Kapitein Blok in lichten brandt staan, en noch een ander schip boven windt van hem brandende, niet weetende of 't vriendt of vyandt was. Ondertusschen quam de Generaal Monk, die, gelyk gezeit is, gewendt was, met een gedeelte van zyne vloote Noordtwaart aan, die te loefwaart van hem heen zeilde. Kort daar aan zagh hy de Viceadmiraal der witte vlagge Barkley een groot stuk weeghs van hem vooruit, die met noch twee scheepen van 't wit esquadre van d'Engelsche vloot waaren afgesneeden, en ruim schoots hunnen koers beneden windts heenen stelden. Ter zelver tydt zagh van der Zaan verscheide Nederlandtsche oorlogscheepen, met twee branders, rondtom den gemelden Viceadmiraal Barkley, die hem meenden aan boordt te leggen. Ook zocht hem van der Zaan te bezeilen, maar toen hy op een musketschoot by hem quam ley hem de Kapitein Henrik Adriaanszoon aan boordt, hem veroverende, gelyk verhaalt is, naa kloeke tegenweer. Het schip de Zevenwolden, dat ook onder de witte vlagge behoorde, zette toen alle de zeilen by om t'ontvluchten. Van der Zaan, nevens den Kapitein van Amstel, die daar dicht by was, zochten 't gemelde schip t'achterhaalen: maar 't zeilde veel harder dan van Amstel, die allengs achter uit raakte. Maar van der Zaan bleef het al schietende vervolgen, en hermaakte in 't jaagen zyne brassen, schooten, boelyns, wandt en loopend touwerk, zoo veel hy kon, om de zeilen naar den windt te konnen schaveelen. Dus jaagende raakte hy 't vyandtlyk schip eindelyk dicht op zy, ley 't aan bakboordt aan boordt, gaf 't de laag met geschut, musketten en pistoolen. Daar op heeft het volk geëntert en 't schip in 't kort vermeestert. Daarna braght men een deel gevangenen in van der Zaans schip, en men zocht met alle vlyt van de veroverde prys af te arbeiden, dewyl de zee hol ging, en de scheepen tegen elkanderen aan slingerden. Hier door scheurden de zeilen aan wederzyden aan stukken, met cenig touwerk: en eer men van den ander kon komen brak het galjoen en de boegspriet van den prys dicht by de steven af. Toen bevondt van der Zaan dat zyn boot en sloep aan stukken waaren geschooten. De boot was t'eenemaal onbruikbaar, en met de sloep was men tot tegens den avondt toe doende om ze te herstellen: en als ze in 't water quam, was ze zoo lek, dat men ter naauwer noodt, met vier man hoozende, twee of driemaal heen en weêr aan den prys kon vaaren, om d'Engelsche gevangenen daar uit te haalen. Dus kreeg men den Kapitein, en de helft der Engelschen, op den hals, door de lekheit van de sloep, aan van der Zaans boordt. Midlerwyl was men op de twee scheepen bezig met nieuwe zeilen aan te slaan. Daarna beval van der Zaan aan zynen Luitenant de Wildt, dat hy met den prys naar Texel zou zeilen, en deê den volgenden nacht zyn best om opwaart aan naar 's Landts vloot te laveeren: maar hy most t'elkens in 't wenden voor de windt omdraaijen: door dien zyn fokkemast van vooren met een' grooten kogel meer dan de helft was doorschooten, en dat ook zyn boegspriet en bezaansmast, met de groote stag en fokkestag, en de woeling aan den boegspriet,

Ziet twee scheepen in brandt.

Tracht Barkley t'achterhaalen, maar komt te laat.

Maakt met van Amstel jacht op 't schip de Zevenwolden, dat van Amstel ontzeilt.

Achterhaalt en verovert de Zevenwolden.

Wordt door den harden windt met den prys noch meer reddeloos.

Hy zendt den prys naar Texel.

Tracht weêr by 's Landts vloot te koomen.

1666. meeſt aan ſtukken waaren geſchooten. Deeze reddeloosheit bewoogh hem den volgenden dagh, oordeelende dat hy met zyn ſchip, in dien ſtaat, geen dienſt kon doen, den koers naar Goereê te ſtellen. Ook braght de Kapitein Jakob Andrieszoon Swart zyn prys, de getrouwe George, naar Goereê: dewyl hy, ten deele door 't ſchieten van den vyandt, en ten deele door 't aboordeeren van 't vyandtlyk ſchip, in zulk een holle zee, zoo reddeloos was geworden, dat hy by den windt geen zeil kon voeren. Zyn groote maſt was met een koegel van zesendertig pondt tot in 't hart geraakt: zyn ſtaande en loopende wandt meeſt aan ſtukken. Ook hadt hy verſcheide ſchooten onder water, en liep gevaar van zinken. Zyn prys was ook zeer reddeloos, en niet bequaam om zee te houden. Doch dat opbrengen der pryzen werdt daarna de gemelde drie Kapiteinen quaalyk afgenoomen; dewyl men oordeelde, dat ze te vroeg, en buiten ordre, uit de vloot waaren geſcheiden, en zich elders dan naar de beraamde en geſtelde verzaamplaats, de Wielingen, hadden begeven.

Zeilt naar Goereê. Swart loopt met zyn prys, uit noodt, naar Goereê.

Geduurende 't gemelde gevecht op Vrydagh naa middagh was ook het ſchip van den L. Admiraal Tromp aan zyn rondthout zoodaanig beſchaadight, dat het, by ongeval een ander Nederlandts ſchip aan boordt raakende, alle zyne maſten en boegſpriet verloor. Ook werdt het ſchip van den Schoutbynacht van Nes ter zelver tydt zyn fokkemaſt afgeſchooten: dies waaren ze beide genoodtzaakt op andere ſcheepen over te gaan, Tromp op 't ſchip de Provincie van Uitrecht, en van Nes op 't ſchip groot Hollandia, daar zy hunne vlaggen weêr lieten waaijen, en in 't betrachten van hunnen plicht voortgingen. Hunne maſtelooze en reddelooze ſcheepen werden, volgens de gegeve ordre, uit de vloot, en naar Hollandt geſleept. Midlerwyl waaren twee Nederlandtſche ſcheepen, 't eene genoemt Duivenvoorde, dat gevoert werdt by den Kapitein Jonkheer Otto van Treſlong, een van den Generaal de Ruiters byſtanders, en 't ander genoemt het Hof van Zeelandt, daar den Kapitein Simon Blok op geboodt, in den brandt geraakt: beide, zoo men vertrouwt, door brandende proppen, die, uit hunne eige, of andere Nederlandtſche ſcheepen, geſchooten, door de kracht des windts weêr terug en in de gemelde ſcheepen werden gedreeven. De Kapiteinen Treſlong en Blok lieten hier, met een gedeelte van hun volk, het leeven. Het ſchip van Treſlong quam al brandende met zyn galjoen en boegſpriet zoo dicht aan 't ſchip kleen Hollandia, ('t welk gevoert werdt door Kapitein Evert van Gelder, ſchoonbroeder van den Heer de Ruiter) dat het groot gevaar liep om daar aan vaſt en in brandt te raaken. Doch dit gevaar verloſte den Prins van Monako, en den Graaf van Guiche, uit grooter noodt; dewyl ze toen uit het galjoen van Treſlongs brandend ſchip op van Gelders ſchip, met drie van de hunnen, overſprongen, noch acht perſoonen van hun gevolg achterlaatende. Dus ontquaamen die twee jonge Heeren (d'eerſte was noch geen vierentwintig, en de tweede omtrent achentwintig jaaren oudt) ter naauwe noodt dat ſchrikkelyk gevaar. Van Gelders ſchip redde zich met alles af te kappen 't geen het aan Treſlong kon vaſthechten, maar 't raakte noch tot driemaalen in den brandt, dien men t'elkens bluſchte, en 't werdt voort heel reddeloos geſchooten. Waar op de gemelde Prins en Graaf zich 's anderendaaghs op het ſchip van den L. Admiraal Generaal de Ruiter begaven; om daar zyn beleidt, in 't beſtieren van zoo groote zaaken, van naby t'aanſchouwen, en hunnen moedt te toonen. Eenigen verhaalen, dat te dier tydt, het zy by geval, of door overleg van raadt, veele matroozen, die in Engelandt had-

De ſcheepen van Tromp en Jan van Nes reddeloos geſchooten.

Twee Nederlandtſche ſcheepen door proppen verbrandt, daar de Kapiteinen Treſlong en Blok ſneuvelen.

De Prins van Monako en de Graaf van Guiche bergen zich op het ſchip van Evert van Gelder.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

hadden gezeeten, en uit de gevangenis waaren geraakt, over de ſcheepen der Nederlandtſche vloote waaren verdeelt: en dat die, aan d'andre bootsgezellen verhaalende hoe hard men hen had gehandelt, en wat ze moſten lyden, de gemoederen met een groote haat tegens d'Engelſchen ontſtaaken, elkanderen tot kloekmoedigheit opwekkende, om zich niet in de handen van zulke onbermhertige vyanden over te geven: en dat dit hen alle bewoog om te dapperder en met te meer ſtyfzinnigheit te vechten. Na dat d'Engelſchen 's naamiddaghs, in voegen als verhaalt is, gewendt, en de Nederlandtſche vloote gepaſſeert waaren, quam de Generaal Monk met eenige zyner ſcheepen ten anker. Men vermoedde dat het was om zyne vloot by een te vergaderen, en de lekken te ſtoppen. Ook was de gemelde Monk aan zyn wandt en zeilen zoo beſchaadight, dat hy zich genoodtzaakt vondt nieuwe zeilen aanteſlaan. Maar als daarna de Generaal de Ruiter met zyn onderhebbende vloote ook wendde, en op hen toezette, kapten Monk en d'andere Engelſchen ſtraks hunne ankers, en quaamen weder braaf op de Nederlanders aan. Daar viel toenmaals tuſſchen hen een zeer hard, hevig, en langduurig gevecht, in 't welk de Nederlanders 't geluk hadden van geen ſcheepen te verliezen. De Nederlanders liepen te dier tydt boven d'Engelſche vloot heenen en tuſſchen door, en 't gevecht ging dapper aan. De Generaal Monk liep toen in de ly van den L. Admiraal van Nes heenen, en zy gaven elkanderen zoo veel vuur als het geſchut kon loſſen. Maar ontrent zeven of acht uuren in den avondt is noch een groot Engelſch ſchip van 't esquadre der blaauwe vlagge, voerende naar giſſing tuſſchen de tſeſtig en tzeventig ſtukken, ontrent een musketſchoot voorby den Generaal de Ruiter, te gronde gegaan. Tegens 't vallen van den avont werdt Johan Harman, Schoutbynacht van de witte vlagge, voerende het ſchip de Injurie, afgeſneden, en door den Generaal de Ruiter en anderen zeer reddeloos geſchooten. Uit dit ſchip, gemonteert met vierentzeventig ſtukken, en bemant met vierhonderdt en dertig man, werdt groote weer gedaan. De Generaal de Ruiter zondt het een van zyn branders aan boordt, die ook aan brandt werdt geſteeken, maar met het uitvoeren van riemen en handtſpaaken werdt die brander afgeweert. Daar op is een tweede brander van 't Zeeuſche esquadre den zelven Schoutbynacht aan boordt gekoomen, en aanſtondts in brandt geſteeken. Maar hy heeft zich insgelyks geredt, en den brandt t'elkens in zyn ſchip weeten te bluſſchen. Zyn achterſchip in brandt ſtaande, ſprongen wel twee of driehonderdt mannen van zyn volk uit wanhoop buiten boordt, om 't vuur t'ontgaan, daar veele verdronken, en etlyke van de Nederlanders werden geberght. Een derde brander poogde den gemelden Schoutbynacht, onder gunſt van 't geſchut, insgelyks aan boordt te leggen, maar werdt, eer hy noch vaſt was, in de grondt geſchooten. Zoo dat alle de Nederlandtſche Bevelhebbers en Kapiteinen, die daar ontrent zyn geweeſt, eenpaarighlyk getuigden, dat zich de gemelde Schoutbynacht Harmans met een zonderlinge ſtandtvaſtigheit als een eerlyk ſoldaat hadt gequeeten. Hy liep met den donker, zich poogende te bergen, Ooſtwaart op. Doch met den leſten ſchoot dien hy deedt ſneuvelde de L. Admiraal Kornelis Evertszoon, wiens goedt beleit en manlyke dapperheit in veele voorgaande gelegentheden, en ook in deezen ſlagh, dikwils was gebleeken. De Nederlandtſche vloot was ontrent den avondt in ly van d'Engelſchen. Jan Broerszoon Vermeulen, Kommandeur van 't brandtſchip den gouden Ruiter, liep te dier tydt een Engelſch

1666.

11 Jun.

Veele matroozen, die in Engelandt hadden gezeeten, maaken hunne medematroozen tegens d'Engelſchen op, en beweegen ze tot dapperheit.

Een groot Engelſch ſchip gezonken.

Dappre tegenweer van den Engelſchen Schoutbynacht Johan Harman.

De L. Admiraal Kornelis Evertszoon doodtgeſchooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. gelſch fregat aan boordt, en ſtak den brandt in zyn brandtſchip, maar werdt zoo gehavent met ſchieten, dát hy ſtraks zonk. Daarna zagh men een ander Engelſch ſchip branden, zonder dat men weet of de brandt gebluſcht werdt, of niet. Hier mede eindigde 't gevecht van deezen eerſten dagh 's avondts ontrent ten tien uuren, en de twee vechtende vlooten werden door den nacht geſcheiden: zonder dat men toen, mits de duiſternis, in de rook en damp, heeſt konnen merken hoe 't met den genoemden Engelſchen Schoutbynacht Harmans afliep, en of hy zich hadt geredt. In den volgenden nacht vergaderden de verſtrooide ſcheepen by elkanderen. De Nederlandtſche vloot ley het Zuidt over, en men was daar dien nacht yverig bezig met lekken te ſtoppen, kardoezen te vullen, te ſpliſſen en te knoopen. Ook waaren d'Engelſchen in geen gebreeke van zich tegens den dagh tot een nieuwen ſtrydt te bereiden. Met het aanbreeken van den dagh ſeinde de L. Admiraal Generaal de Ruiter alle de Hooftbevelhebbers en Kapiteinen aan zyn boordt, om elk af te vraagen, hoe 't in zyn ſchip ſtondt, en hun alle een kloek hert in te ſpreeken, dewyl de ſtrydt weêr aan zou gaan. Men telde toen van 's Landts vloot in de vyftig ſcheepen, daar de L. Admiraal Tromp, die 's nachts van hun was geraakt, met twaalf of dertien ſcheepen by quam. Men zagh d'Engelſche vloot, in de vyftig ſcheepen ſterk, ontrent anderhalf myl te loefwaart boven de Nederlandtſche leggen. Toen hebben 't beide de vlooten met gelyke kloekmoedigheit wederom naar elkanderen toegewendt: de Nederlanders Noordtweſt over, en d'Engelſchen Zuidt over. De windt was toen ontrent Weſtzuidtweſt, en 't weer veel handtzaamer dan den voorgaanden dagh, zoo dat men nu 't geſchut onder en boven kon gebruiken. Zoo haaſt de twee vlooten, dus zeilende, elkanderen waaren genaadert, heeft het de Generaal de Ruiter met de Nederlandtſche vloot ook Zuidt over geleit, om alzoo met de vyanden een en de zelve koers te loopen. Maar d'Engelſchen, zelfs het voordeel van de windt ter zyde ſtellende, hebben het draagende op de Nederlanders aangehouden, en zyn zoo voor de windt tot hen ingeloopen. De Ruiter hieldt met de Nederlandtſche vloot zyn koers, en bleef by de windt over tegens d'Engelſchen aanloopen. Dus zyn beide de vlooten elkanderen, met een hevigh, ſcherp en bloedig gevecht, voorbygeloopen: zonder dat in die harde ontmoeting een eenig ſchip van de Nederlanderen, noch ook, dat men weet, van d'Engelſchen is gezonken of genoomen. Naa dat de vlooten elkanderen dus gepaſſeert, en ter wederzyden veele ſcheepen aan hun ſtaande en loopende wandt zeer reddeloos geſchooten waaren, zocht zich een yder met ſplitſen, knoopen, en anderzins, zoo veel in der yl doenlyk was, te redden. Waar op het gantſch ſtil werdt, zoo dat beide de vlooten van kalmte bleeven dryven, tot ontrent ten tien of elf uuren voor den middagh: toen wakkerde de koelte, en beide de vlooten leiden 't weer tegens elkanderen aan. De Nederlanders hadden toen de loef, en waaren zoo verre boven de windt dat de meeſte ſcheepen boven d'Engelſchen konden zeilen, behalven de L. Admiraal Tromp, met vyf, anderen zeggen, met zeven of acht ſcheepen, die noodtzaakelyk beneden den vyandt heen moeſten. De Generaal de Ruiter, en de L. Admiraal van Nes, die toen met zyn ſchip de voortoght hadt, zeilden met hunne byhebbende ſcheepen te loefwaart van d'Engelſchen heenen, hen met ſchutgevecht alle moogelyke afbreuk doende, en waaren ontrent Zuider zon zoo ver gekoomen, dat de Generaal de Ruiter ſein deed van t'aboordeeren.

Het gevecht word door den nacht geſcheiden.

12 *Iun.*

Het gevecht van den tweeden dagh.

Maar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Maar daar viel iets anders voor. De Ruiter was ontrent ten halven van d'Engelſche vloot voortgezet, toen hy in het midden der zelve geweldig hoorde ſchieten, en daar uit vermoedende dat eenige van zyne ſcheepen aldaar in de klem en van den vyandt geheel omcingelt moeſten zyn, beſloot hy met zyn onderhebbend esquadre daar op in te vallen, gelyk hy ook aanſtondts daar op draagende tot den vyandt is ingeloopen: terwyl een gedeelte van de vloot, op zyne ordre, zich van hem afſcheidende, het om de Zuidt wendde. D'Engelſchen met zyn komſt wat opruimende, zagh hy dat de L. Admiraal Tromp, die, gelyk gezeit is, op 't ſchip van Kapitein Jakob Korneliszoon Swart overgegaan, en daar d'Admiraals vlagge liet waaijen, met een ſtoute onvertzaagheit was ingebrooken: nevens de Viceadmiraal van der Hulſt, en de Kapiteinen Pieter Salomonszoon, de Haan, en van Amſtel, en dat de vyanden hen met groote overmaght rondtsom hadden bezet, en alle middelen aangewendt om hen te vernielen. Ook zou 't 'er al gekleeſt hebben, hadt hen de Generaal de Ruiter niet ontzet. Het ſchip de Spiegel, 't welk de Viceadmiraal van der Hulſt voerde, hadt langen tydt drie Engelſchen aan boordt gehadt, was t'eenemaal reddeloos geſchooten, en de groote maſt overboordt: hebbende vyfendertig dooden en zeventieſtig gequetſten: zelfs de Viceadmiraal van der Hulſt, die zich by alle gelegentheden als een kloek en verſtandig zeeheldt hadt gedragen, werdt in zyn ſlinker borſt met een musketkoegel doodtgeſchooten. Het ſchip de Provincie van Uitrecht, gevoert door Kapitein Jakob Korneliszoon Swart, daar zich de L. Admiraal Tromp op hadt begeeven, hadt in de dertig dooden en vyftig gequetſten, voorts was al zyn rondthout en touwen aan ſtukken, en alles beſchaadigt. Het ſchip Kalantsooge, daar Kapitein Jan de Haan op geboodt, was ook t'eenemaal reddeloos; van gelyken 't ſchip de Vryheit, gevoert by den Kapitein Jan van Amſtel. De Haan hadt eenentwintig en van Amſtel elf dooden, en beide veel gequetſten. Het ſchip de Liefde, gevoert van Kapitein Pieter Salomonszoon, was, ten tyde toen de Generaal de Ruiter met zyn esquadre tot ontzet aanquam, door een Engelſchen brander aangeſteeken; zoo dat men den Kapitein en een goedt gedeelte van zyn volk ter naauwer noodt kon bergen. Doch de gemelde Kapitein Pieter Salomonszoon, die hier de doodt in 't gevaar van 't vier en water ontging, liet daarna 't leeven op het ſchip van Kapitein Schey, daar hy was overgegaan, om 's Landts dienſt, naa 't verlies van zyn ſchip, naar vermoogen te betrachten. Te dier tydt quaamen de Graaf van Oſſery, de Lord Kavendiſch, en de Heer Thomas Klifford met een ſloep aan 't boordt van de Royale Charles, by den Generaal Monk, zich vrywilliglyk in 't gevaar van den ſtryd ſtellende, om eere te behaalen. De Generaal de Ruiter, ziende de ſcheepen van Van der Hulſt, Swart, de Haan, en van Amſtel, die hy ontzet hadt, zoo beſchaadigt, dat ze verder onbruikbaar waaren, ſtelde terſtondt ordre om ze uit de vloot te ſleepen en naar Texel te brengen. Naa dat d'Engelſchen zoo veel opening deeden, dat de Ruiter by Tromp en d'andre omcingelde ſcheepen hadt konnen koomen, begoſt d'Engelſche Admiraal der witte vlagge met zyn esquadre en twee branders af te zakken, om te beletten dat zich geen meer ſcheepen by de Ruiter zouden voegen, en hem met zyne branders, waar 't moogelyk, 't omringen en in de grondt te booren. Doch de Generaal de Ruiter, zulks te gemoet ziende, wende weder om de Zuidt, om, waar 't moogelyk, d'andere min beſchaadigde ſcheepen te vinden, die ook om de

1666.

12 Iun. Tromp, met eenige ſcheepen, van d'Engelſchen omcingelt, en in groot gevaar,

Wordt door de Ruiter ontzet.

Van der Hulſt doodgeſchooten.

Het ſchip de Liefde verbrandt.

Vier beſchaadigde ſcheepen naar 't Texel geſleept.

De Ruiters voorzichtigheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. 12 *Iun.*

de Noordt gewendt hadden om hem t'ontmoeten. Doch 't zou naar 't oordeel van zommigen hachelyk met hem gestaan hebben, indien d'Engelsche Admiraal toen op hem hadt toegezet, terwyl hy de reddelooze en maghtelooze scheepen van den L. Admiraal Tromp noch by zich hadt. Maar terwyl men tegens malkanderen kanonneerde, en dat die van d'Engelsche witte vlagge niet verder naaderde, quam de rest der Nederlandtsche vloot weêr by den Generaal de Ruiter. Toen voerde hy de Nederlandtsche Zeemaght op nieu tegens d'Engelschen aan, en 't gevecht werdt met groot bewys van kloekmoedigheit ter wederzyden hervat. Veele scheepen werden wederzydts aan masten, stengen, reen en ander rondthout, ook aan zeilen en wandt, zeer beschaadight, voornaamelyk naa den middagh. De Nederlanders leeden geen verder verlies van scheepen. Maar d'Engelschen verloorender verscheide. Een schip van 't esquadre der roode vlagge, naar gissing van over de tsestig stukken, zag men ontrent den middagh te gronde gaan by de voorste scheepen der Engelsche vloote. Een ander schip van de blaauwe vlagge, voerende tusschen de vyftig en tsestig stukken, zonk ontrent ten drie uuren naa den middagh, even na dat de Generaal de Ruiter in 't voorby zeilen daar vuur op hadt gegeven. Noch een ander van de witte vlagge, mede naar gissing van in de vyftig stukken, is weinig tydts daarna gezonken aan de zyde van den Viceadmiraal de Liefde, die 't met zyn kanon zoodaanig had doorboort, dat schuins op de windtveering van hem te gronde ging. Noch een ander van de zelve witte vlagge, voerende by de vyftig stukken, zonk ontrent een half uur daarna, in 't esquadre van den Generaal de Ruiter, kort achter het schip van Kapitein van Meeuwen, die 't in 't voorby zeilen de volle laag hadt gegeven. De zelve gang ging het schip de zwarte Arent, of het wapen van Groeningen, dat in de voorleeden herfst, toen de Nederlandtsche vloot door den zwaaren storm verstrooide, van d'Engelschen werdt genoomen: op welk schip Kapitein Marrevelt zyn geheele laage met voordacht ten dien einde gestelt en geloost hadt, gelyk ook het zelve daar op ten eersten wegh zonk. Men zagh ook noch een Engelsch schip in 't midden der Engelsche vloote zinken, naa dat het een tydt lang met een cheau of noodtteeken hadt gezeilt, zonder dat het iemandt was te hulp gekoomen. Het zinken deezer scheepen is klaarlyk gebleecken door de getuigenissen der geenen die 't met hunne eigene oogen zagen. Noch is 'er op deezen tweeden dagh een Engelsch oorlogschip door een Nederlandtschen brander aangesteeken, en verbrandt. Geduurende dit fel gevecht waaren d'Engelschen te loefwaart, en men zeilde zoo tegens malkanderen heenen, tot dat twee van hunne scheepen werden afgesneeden, daar hardt op werdt geschooten. Maar tusschen drie en vier uuren hadt de Generaal de Ruiter het ongeluk dat zyn groote stenge werdt afgeschooten, die toen, met de vlagge en wimpel, op het schip neder viel. Met eene raakte veel van zyn wandt reddeloos. De L. Admiraal van Nes, hem in die ongelegentheit ziende, quam straks met zyn schip achter hem zakken. De Ruiter stelde terstondt ordre om alles op zyn schip, zoo veel doenlyk was, te herstellen, en vondt niet geraaden dit schip te verlaaten: want het was een der voornaamste, bezeilste en weerbaarste scheepen der gantsche vloot, en van grooten dienst in allerley voorvallen. Hy zondt toen straks de wimpel met een sloep aan 't boordt van den L. Admiraal van Nes, met last van die onder zyn Admiraals vlagge, als Generaal, te laaten waaijen, ter tydt toe dat hy een andere

Verscheide Engelsche scheepen gezonken.

De Ruiters groote steng met de vlag en wimpel ter nêer geschooten, en veel van zyn wandt reddeloos.

Hy laat de L. Admiraal van Nes, voor een tydt, de vlag voeren, en 't gevecht achtervolgen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

andere fteng zou hebben opgerecht, en zyn fchip wat geredt, zeilende 1666.
tot dien einde een weinig in ly van 's Landts vloot: van Nes beveelen- 12 *Iun.*
de met het gros van de vloot weêr, zonder uitftel, naar den vyandt toe te wenden, en 't gevecht ordentlyk te vervolgen. 'T welk met goedt beleidt en kloekmoedigheit werdt naagekoomen. Men liep dan wederom naar den vyandt, doch 's Landts fcheepen waaren noch al in ly, en pafseerden ontrent ten vier uuren de vyanden, en ten vyf uuren noch eens, met een fchrikkelyk fchieten tegens elkanderen, zoo veel 't gefchut kon lyden. Maar tegens den avondt, toen 't de Nederlandtfche vloot ten derden maale tegens d'Engelfchen hadt gewendt, vonden ze niet geraaden insgelyks te wenden, maar vervolgden hunnen koers, en weeken, alle hunne zeilen byzettende, naar hunne kuft. En was toenmaals hun gros al op acht of negenendertig fcheepen gemindert. De Nederlandtfche vloote, noch eens tegens hen aangewendt hebbende, en door 't wenden een goedt ftuk achter hen geraakt, deedt toen alle moogelyke vlyt om hen op te zeilen, zettende ten dien einde alles by wat goedt kon doen. Maar de nacht en d'opkoomende ftilte waaren, naaft Godts wil, oorzaak dat ze hen niet kon achterhaalen. Te dier tydt zeilde de Ruiter met zyn fchip in ly van 's Landts vloot, daar hy zich zoo dicht by hieldt als 't moogelyk was, terwyl hy zonder ophouden den gantfchen nacht en een ftuk van den volgenden dagh liet arbeiden, om alles te herftellen en op te redderen. In zeeker verhaal, by d'Engelfchen zelfs uitgegeven, wordt gezeit, dat op dien avondt veele van hunne fcheepen, die in haare maften, zeilen en wandt onbequaam waaren gemaakt, naar Engelandt weeken, zonder den Generaal Monk daar van kennis te geven: en dat Monk, dat ziende, mede oorbaar dacht naar huis te keeren, hebbende toen niet meer dan achtentwintig bequaame fcheepen by hem. Dat hy daar op, zyn koers naar d'Engelfche kuft ftellende, van fesentfeftig Nederlandtfche zeilen werdt gevolght: dat het fchip Sint Paul, uit Zeelandt, in 't verleede jaar den Nederlanderen afgenoomen, veele voeten waters in 't hol hebbende, van d'Engelfchen, vreezende dat het niet zou konnen volgen, werdt verbrandt, naa dat ze 't volk daar hadden uitgelicht. Dan anderen meenen dat de Sint Paul in de naanacht of den volgenden morgenftondt werdt in brandt gefteeken. Den dertienden van Junius, toen Pinxterzondagh, en de derde dagh van 't gevecht der twee vlooten, hadt men de windt uit den Noordtooften, doch met weinig koelte, en de Nederlanders deeden hun uiterfte beft om by d'Engelfchen te koomen: zy hebben ly- en bramzeils, en al wat helpen kon, bygezet om hen te naderen. Ten zeven of acht uuren feinde de L. Admiraal van Nes de Hooft-officieren en Kapiteinen aan zyn boordt; daar beraadtflaaght werdt hoe men den vyandt beft zoude aantaften en vervolgen. De Krygsraadt befloot dat men zou trachten in den vyandt in te breeken: dat van Nes met zyn esquadre in 't midden zou zeilen, en dat Tromp met het zyne aan ftierboordt, en Bankert met het zyne aan bakboordt van hem zou blyven. Doch men zagh te dier tydt dat d'Engelfchen hunnen koers Weftzuidtweft vervolgden, niet loopende, maar in goede ordre wykende. De Generaal Monk hadt 's morgens vroeg met eenige Opperhoofden zyner vlaggen goedtgevonden, 't gevecht fchuwende, naar de rivier van Londen te wyken. Ook verftondt men uit eenige Engelfche gebergde gevangenen, dat hy Prins Robbert met eenige verfche fcheepen tot ontzet verwachtte. Hy hadt, in dit wyken, de fcheepen die meeft reddeloos en onbequaamft waaren in een linie voor aan

Margin notes: D'Engelfchen wyken. — Het fchip Sint Paul verbrandt. — 13 *Iun.* — D'Engelfchen wyken. — Ordre by Monk in 't wyken gehouden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. 13 *Iun.*

aan geſtelt, en zyne grootſte en beſte ſcheepen in een rang achter aan, als een bolwerk voor de zwakſte, houdende zyn eigen ſchip onder d'achterſte en allernaaſt aan de vyandtlyke ſcheepen. By de Nederlandtſche vloot werdt toen alle vlyt aangewendt om d'Engelſchen t'achterhaalen. Maar d'Engelſchen ſpanden alle hunne krachten in om de Riviere van Londen te bezeilen, ten dien einde de bramzeilen, blinden, lyzeilen, waterzeilen, en alles byzettende, ook hunne zeilen nattende, en alles in 't werk ſtellende wat baaten moght. De windt was toen Ooſt, en werdt daarna Ooſtzuidtooſt met ſlappe koelte. In dien zelven morgenſtondt ſtaaken d'Engelſchen eenige van hunne reddelooſte en quaalyk bezeilſte ſcheepen zelfs in den brandt; op dat de zelve niet in handen van de Nederlanders zouden vallen. Van 't getal deezer verbrande ſcheepen werdt verſcheidelyk geſprooken. Doch d'Engelſchen bekenden in hunne gedrukte tydingen, dat 'er in het wyken hunner vloote drie ſcheepen, die door de Nederlanders reddeloos waaren geſchooten,

Twee of drie reddelooze Engelſche ſcheepen door ordre van Monk verbrandt.

door ordre van den Generaal Monk, naa 't bergen van 't volk, zyn in brandt geſteeken, en tellen daar onder het ſchip de Sint Paul uit Zeelandt, daar ze elders van getuigen, gelyk boven is gemelt., dat het 's avonts te vooren werdt verbrandt. Dat wyken der Engelſche vloote duurde den gantſchen dagh, zonder dat de Nederlandtſche vloot haar kon achterhaalen, om op hen aan te vallen. Doch tegens den avondt raakten de L. Admiraal van Nes en de Viceadmiraal de Liefde tot ontrent een gotelingſchoot van d'Engelſchen, maar hadden geen genoeghzaam gevolg van 's Landts vloote, die zoo ſnel niet kon zeilen, om in te breeken. Ontrent ten twee uuren naa middagh ontdekten d'Engelſchen van de topmaſt een vloot Weſttennoorden van hun af, en veranderden hunnen koers Weſttenzuiden en Weſtzuidtweſt aan, om haar t'ontmoeten, geloovende dat het Prins Robbert was, met verſche ſcheepen t'hunner hulpe. Dus voortzeilende zyn ze de zanden, voor de Riviere van

Georg Askue, Admiraal der witte vlagge, raakt met zyn ſchip de Royale Prins op de Galper vaſt.

Londen leggende, zoo zeer genaadert, dat de Ridder Georg Askue, Admiraal der witte vlagge, met zyn ſchip de Royale of Koningklyke Prins, gemonteert met tweeëntnegentig, andere zeggen tnegentig ſtukken, en bemant met zeshonderdt twintig man, ontrent ten vyf uuren op zeeker zandt, genoemt de Galper, vaſt raakte. Dit was een groote ramp voor een kloek Zeeheldt, die zich in de gantſche ſlagh altydts manlyk hadt gequeeten, over de honderdtvyftig dooden op zyn ſchip hadt, en nu niet anders dan op d'ordre, en volgens het ſein van zynen Generaal, naar d'Engelſche kuſt, nevens de reſt, week. Dus vaſt geraakt, heeft hy met ſchieten en anders zoo zeer om hulpe en byſtandt geſeint als hy kon. Maar al de ſcheepen der Engelſche vloot, en ook d'overige ſcheepen van zyn eigen esquadre, vervolgden hun koers: zonder iet tot zyn byſtandt aan te wenden. In deezen ſtandt zich nu alleen, maghteloos, en van alle hulp verſteeken vindende, werdt hy wel haaſt van de Nederlanders omcingelt. De L. Admiraal van Nes met zyn esquadre liep naar hem toe. Maar anderen waaren voor hem reedt, en 't ſchip Gouda, gevoert door den Schoutbynacht Sweers, daar zich de L. Admiraal

Twee branders op hem afgezonden.

Tromp te dier tydt op hadt begeven, was in 't kort op zyn zyde, met twee branders, die dicht by hem quaamen, en hem zeekerlyk zouden aangeſteeken hebben. Maar d'Admiraal Askue, geen middel noch hoope ziende om zich te redden, ziende de branders op hem afkoomen, moeſt

Het ſchip wordt overgegeven.

gedoogen dat men zyn Admiraalsvlagh ſtreek, en door andere teekenen te kennen gaf dat hy van zins was zich op te geeven. Daar op gaf

de

de L. Admiraal Tromp terstondt een teeken aan de twee branders, dat ze zouden afhouden. Men zondt Jakob Philipszoon, Kapitein op het schip van Zweers, met eenig volk aan zyn boordt, die hem, met eenige van zyne by zich hebbende Officieren, en onderhebbende volk, ook zyn Kapellaan of Predikant, afhaalde, en naar het schip van Zweers voerde. Men lichtte voorts al d'Engelschen van 't schip, en braght de gevangenen met galjooten aan de Nederlandtsche scheepen, maar met veel moeite, en wederwilligheit; want het volk, dat men in de galjooten scheepte, kroop door de geschutgaaten wêer in 't schip, tot dat men 't geschut binnen boort haalde, en de gaaten toe maakte. Ondertusschen was de L. Admiraal de Ruiter met zyn schip, 't welk nu weer wat gereddert was, by de vloot gekoomen, en van Nes nam de wimpel wêer in, die de Ruiter wêer straks liet waaijen. Korts daarna raakte het schip weêr vlot. Hy, toen oordeelende dat Askues schip de Nederlandtsche vloot merkelyk zoude belemmeren, en d'Engelschen, in 't gevecht dat noch te wachten stondt, (want men begon de scheepen die t'hunner hulpe quaamen te zien) alle middelen zouden aanwenden om het te herneemen, stelde straks ordre, en beval dat men 't schip zonder uitstel zou in brandt steeken: 't welk terstondt in 't werk werdt gestelt. Dus verging dat Koningklyk schip, het allergrootste, voornaamste en weerbaarste der gantsche Engelsche vloote, en vloog, toen 't vuur aan 't kruidt quam, met zyn tweeëntnegentig metaale stukken in de lucht. Dus hadden de Nederlanders het geluk, dat ze op den zelven dagh, den dertienden van Junius, op welken in 't verleeden jaar hunnen L. Admiraal de Heer van Wassenaar, met het schip d'Eendraght, ongelukkig in de lucht vloogh, een Admiraal van geen minder naam gevangen kreegen, en zyn Admiraalschip, de Royale Prins, de glorie der Engelsche vloote, met hunne eigen handen in de brandt staaken, en deeden opvliegen. D'Admiraal Askue werdt des anderendaaghs 's morgens met een galjoot, onder bewaarnis van den Vendrigh Elzevier, naar 's Gravenhage opgezonden. Ontrent de tydt toen de Royale Prins op de Galper aan de grondt vast raakte, tegens den avondt, zaagen de Nederlanders tweeëntwintig Engelsche oorlogscheepen uit den Zuidtwesten aankoomen, daar by noch drie andere oorlogscheepen uit de Riviere van Londen, zoo men vertroude, oft immers van d'Engelsche kust, zyn opgekoomen, maakende t'zaamen een nieuwe hulpvloot van vyfentwintig scheepen, daar Prins Robbert het bevel over hadt: die, gelyk men naderhandt verstondt, 's daaghs voor het begin van den slagh met eenige scheepen na het kanaal was afgezonden, om aldaar, en uit de havenen van Portsmouth en Pleymouth, noch eenige andere scheepen by zich te verzaamelen, en alzoo gezaamentlyk de Fransche vloot, onder den Hartogh van Beaufort, (van wiens komst toen eenige geruchten liepen) om de West te gemoet te loopen, en die te bevechten. Maar dees, geen Fransche vloot verneemende, en buiten twyffel, op het langduurig gevecht der twee vlooten, te rugh ontbooden, quam nu de zynen te hulpe. Toen de Nederlandtsche vloote hem zagh naderen, stak het esquadre van Zeelandt en Vrieslandt naar hem toe: maar hy ontweek haar, en liep naar d'Engelsche vloot, of het overschot der zelve, daar hy zich in den laaten avondt met zyne byhebbende scheepen by voegde. Daarna voer de Generaal Monk aan 't boordt van het schip de Royaal James by Prins Robbert, hem verhaalende wat in de drie voorgaande daagen was gepasseert, en toen werdt in den Raadt van d'Officiers der vlagge be-

1666.
13 *Iun.*
Askue gevangen, en op 't schip van Zweers gebraght.
Het schip de Royale Prins wordt verbrandt.
Prins Robbert komt d'Engelschen met vyfentwintig versche scheepen te hulpe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. 13 *Jun.*

Beſchryving van den toeſtant van beide de vlooten.

ſlooten, dat men den volgenden morgen 't gevecht zoude hervatten, en dat zyn Hoogheit Prins Robbert met zyn verſch esquadre de voortoght zoude hebben. D'Engelſche vloot was toen met die nieuwe hulpe ſterk ſeſtig of eenentſeſtig oorlogſcheepen, en voor zulk een merkelyk gedeelte, als Prins Robbert toebraght, noch t'eenemaal verſch en friſch: de Nederlanders hadden toen noch by den anderen vierentſeſtig oorlogſcheepen, doch alle, door het gevecht van twee daagen, en het vervolgh van den derden dagh, zeer beſchaadight en gematteert: van de reſt der Nederlandtſche vloote waaren, gelyk verhaalt is, drie gezonken of verbrandt, en d'andere met haare pryzen naar Hollandt geloopen, of maſteloos, of om maſtelooze te ſleepen, uit de vloot en naar de havens gezonden. In deezen ſtandt van zaaken heeft de Generaal de Ruiter, nu noch een zwaar gevecht te gemoet ziende, des nachts, om de zanden te

De Ruiter ſeint zyn Krygsraadt en daarna al de Kapiteinen aan boordt.

14 *Jun.*

vermyden, en meerder ruimte te hebben, met een kleen zeil Ooſtwaart aan geſteeken, en 's morgens vroegh eerſt den Krygsraadt en vervolgens alle de Kapiteinen aan boordt geſeint, en hen alle tot hunnen plicht met ernſtige woorden vermaant: voorts een yder laſt en ordre gevende waar naar hy zich zoude richten. D'aanſpraak, daar de Generaal de Ruiter de zynen door moedigde, was, naar gelegentheit des tydts, kort van

Zyn reede om ze tot kloekmoedigheit op te wekken.

woorden. *Hier ziet gy*, ſprak hy, *d'Engelſche, hier ziet gy de Nederlandtſche oorlogsvlooten. Wat d'Engelſchen tegens ons vermoogen, hebben de voorige daagen geleerdt. De ſtrydt van eenen dagh, daar 's Landts wel- of quaalykvaaren aan hangt, hebt gy noch met my uit te houden. De maght om 't vaderlandt te verdeedigen is u ter handt geſtelt. De Heeren Staaten, de vaders des vaderlandts, onze bloedtverwanten, onze vrouwen en kinderen, de liefſte panden, haaken naar den gelukkigen uitſlagh. Wilt u doch de zegenkrans, die gy in 't gevecht van drie daagen zoo manhaftig hebt weghgeſleept, niet laaten ontrooven. 'T is de zelve vyandt, dien gy giſteren zaaght vluchten. Toont u dan als ſoldaaten. Beeter is voor 't vaderlandt te ſterven, dan, als ſchelmen loopende, 't zelve ten proye der vyanden te laaten. Gy moet vechten voor de vryheit, of ſlaaven worden; of in d'Engelſche kerkers van honger, ongemak en ſtank, vergaan. Indien gy malkanderen trouwelyk byſtaat, d'overwinning is, door Godts zeegen, in uwe handt. Gy ziet den vyandt vaſt aankoomen. Met de tong valt niet meer te doen, nu moet men met de vuiſt vechten.* Naa 't hooren van deeze reede voer yder welgemoedt

'T gevecht van den vierden dagh.

weêr naar zyn boordt. Daar op is het gevecht op Pinxtermaandagh, den veertienden van Junius, weêr aangegaan: 's morgens ontrent ten acht uuren, tuſſchen het Voorlandt van Engelandt en de Vlaamſche banken, op de vlakke zee, ontrent acht mylen buiten 't landt. De windt was toen Zuidtzuidtooſt, waar door de Nederlandtſche vloot, de loef hebbende, met haare drie esquadres op drie plaatzen in den vyandt brak, en ſloeg zoo door haar heenen, 't geen eenigen der Engelſchen wat verſtrooide. Daarna wende de Generaal de Ruiter met de Nederlandtſche vloote wederom, en liep alzoo Zuidtwaarts over naar den vyandt toe, die zich daar op mede tegens de Nederlanders heeft aangewendt. Dit

Zeer hevig en twyffelachtig.

geſchiedde tot drie maalen toe; en in dier voegen is den gantſchen dagh zeer hevig gevochten, in grooten twyffel van d'onzekere uitkomſte, neigende de zeegen dan naar deeze dan naar die zyde. In dat verſchrik-

Het ſchip de Landtman verbrandt.

kelyk gevecht wierdt het Neêrlandtſch ſchip de Landtman, gevoert by den Kapitein Uitenhout, gemonteert met zeſenveertig ſtukken, verbrandt. De L. Admiraal van Nes, en de Viceadmiraal de Liefde, hadden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den in 't esquadre van den Generaal de Ruiter met hunne smaldeeling, of kleene esquadres, de voortoght, toen men 's morgens d'eerste maal naar den vyandt wende, en de Liefde quam den Viceadmiraal van Prins Robberts esquadre, gemonteert met tachentig metaale stukken, zoo naa op zy, dat de nokken van de reên pas vry van den anderen waaren. Dus tegens den anderen leggende gaven ze malkanderen de laag van onder en boven, ontrent een glas geduurende; zoo dat ze elkanderen heel reddeloos schooten aan schip en volk. De groote ree van de Liefdes schip quam van boven neder. De gemelde Engelsche Viceadmiraal, een brander achter zich hebbende, met noch meer gevolg van groote scheepen, zocht zich van d'ongelegentheit, daar de Liefde in was vervallen, te dienen. De voorzeide brander quam dicht by zyn boordt: maar een van zyn soldaaten, achter op staande, schoot den Engelsman met d'enterdregge van boven neder, zoo dat die brander vruchteloos verbrandde. Doch anderen verhaalen, dat Kapitein Willem Boudewynszoon van Eyk met zyn fregat, het Quartier van Nieumegen, den brander, die de Liefde poogde te aboorderen, holp afkeeren, en dat die Engelsche brander een anderen Nederlandtschen in brandt geschootenen brander aan boordt raakte, en dat ze zoo beide te gelyk zyn verbrandt. Straks daar aan quam de Generaal de Ruiter, de L. Admiraal van Nes, en de Schoutbynacht van Nes, met meer andere scheepen, de Liefde, daar hy zoo reddeloos lagh, te hulpe. Toen raakte zyn schip wat uit den vyandt, en hy gaf zyn Kapitein last om alles, zoo veel moogelyk was, te redderen, de groote ree op te rechten, de masten, die men naauwlyk kon houden staan, te wangen, voorts alles te splitssen en te knoopen, en, was 't doenlyk, ontrent 's Landts vloot te blyven. Hy ging ondertusschen over op het schip Uitrecht, dat gevoert werdt by den Kapitein Elandt du Bois, en laveerde met zyn esquadre weêr naar d'Engelschen, die hy aan ly met eenige scheepen passeerde. 's Landts vloot toen te loefwaart, en ten tweedemaal gepasseert zynde, quam de Generaal de Ruiter met de meeste vloot by 't esquadre van de Liefde. Het schip van Prins Robbert werdt, geduurende dat wenden en keeren, van vooren, van achteren, en van beide de zeiden zeer doornaagelt, en in dien staat gebraght, dat een Nederlandtsche brander hem poogde aan boordt te klampen en te verbranden: maar een Engelsch brandtschip, dat op den Prins paste, quam den Nederlandtschen brander aan boordt, invoege dat ze insgelyks t'zaamen zyn verbrandt, met noch een ander Engelsch schip, 't welk daar ongelukkelyk aan vast raakte. De Prins van Monako en zyn schoonbroeder de Graaf van Guiche hielden zich op deezen dagh op het schip van den Generaal de Ruiter, en droegen zich in alle gelegentheden stout en dapper. De Graaf, die door een splinter van 't geschut in zyn schouder en den arm werdt gequetst, was een der onvertsaaghste krygsluiden van Vrankryk, en vondt zich, naa 't eindigen van den slagh, genoodtzaakt te bekennen, dat hy zich nooit iets schrikkelykers hadt konnen verbeelden dan de gedaante van dit gevecht, daar alles ongelyk grouwzaamer was dàn in de veldtslaagen, die op 't landt geschieden. Midlerwyl hadt ook de L. Admiraal Tromp met het schip van den Schoutbynacht Sweers, en eenige andre scheepen van zyn esquadre, in een langduurig en scherp gevecht met d'Engelschen gelegen, waar door zyne scheepen t'eenemaal reddeloos waaren geschooten: zulks dat men genoodtzaakt was met de gemelde scheepen buiten 't gevecht te blyven leggen, om de zelve, zoo veel

1666.
14 *Iun.*

Scherp gevecht tusschen de Liefde en den Viceadmiraal van Prins Robberts esquadre.

De Ruiter komt de Liefde te hulp.

Prins Robberts schip zeer doornagelt.

Het schip van Sweers en andere scheepen zeer reddeloos geschooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. 14 *Iun.* als men kon, te redden en wêer klaar te maaken. Kapitein Jakob Willemszoon Broeder, voerende het ſchip de Dom van Uitrecht, hadt zyn groote ſteng verlooren, en de Generaal Monk hem de laage gevende, en met een brander dreigende in brandt te ſteeken, zoo hy zich niet overgaf, ſtreek daar op zyn vlagge, en d'Engelſchen quaamen met ſloepen aan boordt en bemanden 't ſchip: maar moſten 't weer ruimen, om dat eenige Hollandtſche ſcheepen hun te naa quamen. Daarna liep hy zonder genoeghzaame noodt uit de vloot, en ſtelde zyn koers naar Texel, 't geen naderhandt quaalyk werdt opgenoomen, en hy daar over aangeklaaght. Doch wat daar op volgde is my onbewuſt.

De Ruiter doet ſein van in te breeken, en dat elk zyn beſt zou doen om t'aboordeeren.

Men breekt van alle kanten tot d'Engelſchen in.

De Generaal de Ruiter, midlerwyl ziende dat de zon begon te daalen, en oordeelende dat men een einde van 't werk moeſt maaken, heeft eindelyk beſlooten, (hoewel 'er zoo veel ſcheepen t'onbruik waaren gemaakt) zonder zich aan het voordeel van de windt te veel te binden, het beraamde ſein te doen, om van alle kanten gelykelyk in den vyandt in te breeken, en dat yder zyn beſt zou doen om t'aboordeeren. Waar op de L. Admiraalen van Meppelen en Tjerk Hiddes de Vries, mitsgaders de Viceadmiraalen Bankert, Schram en Koenders, als ook de Schoutbynacht Bruinsveldt, en voorts alle de Kapiteinen die boven de windt waaren kloekmoediglyk inbraaken, en een yder zyn beſt deedt. De L. Admiraal van Nes, en de Viceadmiraal de Liefde, met de Schoutenbynacht van Nes en Evertszoon, en noch eenige andere ſcheepen, waaren beneeden d'Engelſche vloote, en de Generaal de Ruiter met de reſt der Nederlandtſche ſcheepen daar boven, die; gelykelyk aanvallende, het middelſte gedeelte der Engelſche vloote tuſſchen hen beide zoodaanig beklemden, en de zelve vloot voorts voor en achter in diervoegen bevochten, dat d'Engelſchen, naa een zeer ſcherp gevecht van anderhalf uur tydts, zich wederom (niet gaarne, zoo 't ſchynt, geaboordeert wordende) op de vlucht begaaven, en daar door t'eenemaal in onorde en verwarring raakten.

Daar 't middelſte gedeelte der Engelſche vloote door werdt beklemt.

D'Engelſchen raaken op de vlucht en in onorde.

De witte vlagge, met acht of tien Engelſche oorlogſcheepen, zette het Noordtwaarts heen, met lyzeilen by, en d'Admiraalen van de roode en blaauwe vlaggen liepen by de windt over naar d'Engelſche kuſt, ook alles byhaalende wat goedt kon doen.

Prins Robbert en Monk zeer reddeloos geſchooten.

Prins Robbert, meenende tegens de Nederlanders te wenden, vondt genoeg met zich zelven te doen: want zyn ſpriet en groote maſt, geheel doorſchooten, viel buiten boordt. De Generaal Monk ontfing twee gevaarlyke ſchooten in zyn kruidtkamer, en verſcheide andere in zyn groote maſt, en in de voormaſt, 't welk hem belette eenig verder bewys van zyn kloekmoedigheit te toonen. Al de Nederlandtſche ſcheepen die te dier tydt, op het gemelde ſein van den Generaal de Ruiter, een Engelſch ſchip konden aan boordt koomen, naament wegh.

Verſcheide Engelſche ſcheepen verovert.

De Schoutbynacht Bruinsveldt twee Engelſche fregatten, die aan malkanderen vaſt laagen, aan boordt klampende, heeft alleen beide de ſcheepen verovert; doch in die verwarring, zoo 't ſchynt, geen genoeghzaame ordre tot bezetting van die twee pryzen geſtelt hebbende, maakten zich d'Engelſchen wêer meeſter van die twee ſcheepen. Doch Kapitein Paauw zulks verneemende, heeft ze beide daarnaa weder hernoomen.

De Bul, die daarna zinkt.

De Eſſex.

Maar het eene, genoemt de Bul, niet langer konnende zee houden, is, eer men 't in eenige haven kon brengen, gezonken, het ander genoemt de Eſſex, gemonteert met achtenvyftig ſtukken, in Texel opgebraght. Op gelyke wyze werdt noch een Engelſch ſchip genoomen, wêer verlooren en hernoomen. De Viceadmiraal Koenders veroverde en braght in 't Texel het ſchip

den

den Nagelboom, gemonteert met tweeëntſeſtig ſtukken, en bemant met tweehonderdtvyſtig mannen, 't welk in 't verleeden jaar van d'Engelſchen den Nederlanderen was ontnoomen. Ook heeft de Kapitein Rut Maximiliaan het ſchip de Convertine, gemonteert met tweeënvyſtig, of, zoo anderen zeggen, vier- of zesenvyſtig ſtukken, en bemant met honderdtnegentig mannen, onder Kapitein Johan Perce, verovert, 't welk in 't Goereeſche gat werdt opgebraght. Bovendien zyn ten zelven daage, volgens het getuigeniſſe der Nederlandtſche Bevelhebbers, noch twee Engelſche ſcheepen gezonken: het eene van 't esquadre der witte vlagge ging 's avondts ontrent zes uuren te gronde, en het ander een weinig tydts daarna. Ook hieldt men dat 'er waarſchynlyk noch meer zyn geſneuvelt, daar de Nederlanders geen volkoomen kennis van hadden, en mitsdien met geen zeekerkeit van konden getuigen. D'Engelſche vloote zich in deezen deerlyken ſtaat vindende, en van de Nederlanders geduurig wordende achtervolght, heeft het Godt, die de dingen der werelt door zyn wonderbaare voorzienigheit beſtiert, niet geliefſt dat haar verder verderf zou treffen, of dat 'er meer ſcheepen in de handen der Nederlanderen zouden vervallen. Want men zagh 's avondts ontrent zeven uuren zeer ſchielyk een dikke miſt opkoomen, geduurende de welke de Nederlandtſche vloot, d'Engelſchen noch ontrent vier glaazen naagejaaght hebbende, zich eindelyk genoodtzaakt vondt het vervolg te ſtaaken. De miſt werdt zoo zwaar en dik dat men geen ſcheepslengte van zich kon zien, en de vyanden op 't onzeeker en als by de taſt naajaagende, liep men gevaar van zich zelven te verſtrooijen en van een te dwaalen: 't welk naar zeemanſchap ongeraaden, ja niet verantwoordelyk was. Ook moſt men met voorzichtigheit de banken en zanden myden, die verre t'zee van 't Voorlandt leggen: daar daags te vooren d'Engelſche Admiraal Askue op vaſt raakte, en de Nederlandtſche ſcheepen ſlechts tweeëntwintig voet waters vonden. Dit gevaar kon men, voort zeilende, wegens die zwaare miſt niet myden. Dien volgende vondt de Generaal de Ruiter geraaden met de gewoone ſeinſchooten de vloot te verzaamelen, die de gantſche nacht met kleen zeil bleef dryven. Dus verre geſchreeven hebbende, komt my noch een ander verhaal van 't gevecht, op den vierden dagh voorgevallen, door een geloofwaardig ooghgetuigen ingeſtelt, ter handen, 't welk eenige byzondre omſtandigheden vervat, die my beweegen 't zelve, hoewel gemenght met zaaken alreedts verhaalt, hier in te voegen: op dat zich de waarheit te klaarder vertoone. *'S morgens ontrent ten acht uuren*, dus luidt dat verhaal, *hebben 't de Nederlanders weêr op d'Engelſchen, die toen in ly van hun waaren, met een Zuidelyken windt, en goede koelte, aangewendt, en ontrent half tienen ging 't gevecht weer hevigh aan. De L. Admiraal Bankert voerde, met de Zeeuwen en Vriezen, de ſlinker vleugel van de vloot: de L. Admiraal van Nes en de Viceadmiraal de Liefde zeilden voor aan de rechter vleugel: de L. Admiraal Generaal de Ruiter was in 't midden: en de L. Admiraalen Tromp en Meppelen hadden d'achterhoede. Ook hadden d'Engelſchen hunne vloot weer op nieu verdeelt; en men zagh weer andre Admiraalen van de blaauwe en witte vlagge in hunne esquadres. Het eerſte gevecht van dien dagh was zeer zwaar, en duurde ontrent derd'half uur. Daar raakten wel drie of vier ſcheepen in den brandt: onder anderen het ſchip de Landtman van Amſterdam, 't welk zyn groote ſteng in een der voorgaande daagen hadt verlooren. De L. Admiraal de Ruiter, nevens van Nes en de Liefde, raakten toen*

1666. 14 *Iun.* De Nagelboom. De Convertine. Een dikke miſt ſchielyk opkoomende doet het vervolg der Engelſchen ſtaaken. De Ruiter verzaamelt zyn vloot. Een nader verhaal van 't gevecht op den vierden dagh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. 14 *Iun.* *in ly van d'Engelſche vloote. De tweede aanval begoſt ontrent ten twaalf uuren op den middagh, en Tromp met Meppelen en Bankert waaren toen te loefwaart van 's vyandts vloot, en was men ontrent een uur met fel ſchieten van alle zyden tegens malkanderen eer beide de vlooten elkanderen paſſeerden. Van Nes raakte met het ſchip d'Eendraght wat in ly van de vloot, dewyl hy voor verſcheide ſcheepen moſt dragende houden, en zyn groote ſtengeſtagh aan ſtukken werdt geſchooten, zoo dat zyn marszeils op de maſt vielen: waar op hy noch eens wende om zich wat te redden, maar de vyanden waaren te willig by de zeilen, waar op het van Nes daar weer tegens aanley, en moſt beneden hen om loopen. De L. Admiraal de Ruiter kneep toen zoo dicht by de windt als 't moogelyk was, en zeilde een weinig voor van Nes voor uit. D'Engelſchen ſmeeten 't ſtraks wederom over ſtaagh, daar de Ruiter boven zeilde, en zich toen weêr voegde by zyn loefwaartſte ſcheepen. Van Nes moeſt het toen voor de windt laaten om loopen, dewyl de Generaal Monk hem met een Engelſchen brander, die voor hem voor uit zeilde, zoo naa quam, dat hy 't gevaar van aangeſteeken te worden niet anders wiſt t'ontgaan. Toen liep hy dicht in ly van d'Engelſche vloot heenen, nevens eenige andere van 's Landts ſcheepen. Dit duurde tot ontrent ten drie uuren naa den middagh, toen hy nevens d'andre ſcheepen, die by hem waaren, het hooft weêr voor de vierde reize naar de vyanden wendde. Toen begoſt de windt wat te wakkeren. De L. Admiraal de Ruiter was met een goedt getal van 's Landts ſcheepen noch te loefwaart van den vyandt, die zyn vloot altydts dicht in malkanderen geſlooten hieldt: en van Nes, met ontrent achtien of twintig zeilen in ly, 't welk aan deeze zyde eenig voordeel gaf. Want d'Engelſchen konden hun onderſchut, wegens den windt, niet gebruiken, en van Nes met de zynen, zich van al hun geſchut konnende dienen, gaven hun zoo veel als ze laaden en loſſen konden. Zy kneepen dicht by de windt, en de L. Admiraal de Ruiter quam met zyn byhebbende ſcheepen licht op de vyandtlyke ſcheepen afloopen, en bevocht hen met groote kloekmoedigheit. Hier door braghten zy d'Engelſche vloot, die dus van alle kanten werdt beſtreeden, in groote onorde, en ſneeden verſcheide ſcheepen van haar af: die tot vier toe werden verovert. Een gedeelte van d'Engelſche vloot liep voor de windt, en een gedeelte wende het in de windt: en dus raakten ze alle op de vlucht. De Nederlandtſche vloot zette haar lywaartſte ſcheepen na, en dees jacht duurde tot dat'er een dikke miſt, niet lang voor 't ondergaan der zon, oprees, zoo dat men genoodtzaakt werdt van 't jaagen op te houden, en de L. Admiraal de Ruiter deed ſein van wenden, op dat de ſcheepen niet van elkanderen zouden raaken. Hy ley 't toen met 's Landts vloot om de Zuidtooſt.* Dit tweede verhaal van 't gevecht des vierden daghs werdt hier bygevoeght, om zommige omſtandigheden klaarder t'aanſchouwen: naar de gewoonte van de Schilders, die zomwyle een zelve Hiſtorie op tweederley wyze in verſcheide taaffereelen afmaalen, en in 't eene iet ten toon ſtellen 't geen men in 't ander zoo niet kon zien. Des anderendaaghs, den vyftienden van Junius, kon men geen meer Engelſchen, zelfs niet van de ſtengen der Nederlandtſche ſcheepen, zien. Want ze hadden alles by gezet wat ze konden om t'ontvlieden, en de naaſte havens te bezeilen, gelyk ze ook op verſcheide plaatzen, maar meeſt binnen Harwitswaater, waaren ingevallen. Dus nam die langduurige bloedige zeeſlagh, en 't vervolgen der vluchtende vyanden, een einde. De Generaal de Ruiter, dee-

D'Engelſchen buiten 't gezicht. 15 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. 15 *Jun.*

De Ruiter beſluit met de vloot naar de rendevous te zeilen.

deelende, dat men d'overwinnig, die hy bevochten hadt, nu in geen twyffel kon trekken, dewyl hy de plaats van den ſlagh, die de vluchtende vyanden hadden verlaaten, hadt ingehouden, vondt toen geraaden, met de vloot in de beraamde rendevous, de Wielingen, in te vallen: te meer, om dat veele van zyne ſcheepen, door 't gevecht van vier daagen, aan maſten en ſtengen, zeil en treil, zeer beſchaadight waaren: daar noch byquam dat hy ten aanzien van buskruidt en ſcherp geen dagh langer kon uit houden. Dit beſluit werdt te werk geſtelt, en quam de vloot noch dien zelven dagh binnen de Wielingen, ſterk tſeſtig oorlogſcheepen. Negen andere ſcheepen zyn ten deele geduurende 't gevecht, ten deele naa 't eindigen van den ſlagh, in 't Goereêſche gat, en noch tien in Texel ingekoomen, zommige om hunne pryzen op te brengen, zommige om dat ze reddeloos waaren geſchooten, zommige om de reddelooze te ſleepen: maakende met het ſchip van den Kornel van Gent, (dat, gelyk verhaalt is, voor den ſlagh, om 't verlies van zyn fokkemaſt en boegſprit, was opgezonden) en de vier ſcheepen die in den ſlagh zyn verbrandt, t'zaamen het getal van vierentaghtig oorlogſcheepen, uit welk getal ook de Neêrlandtſche vloot, toen ze van voor Texel t'zeil ging, beſtondt. Dit was d'uitkomſt van den zeeſlagh der vier daagen, de felſte die ooit by de Hollanders en hunne bontgenooten op zee werdt gevochten. Nooit behaalde de vrye Staat grooter overwinning en meer glorie in eenigen ſtrydt. En hadt men te grooter reeden zich daar over te verheugen, om dat Vrankryk niets ter werelt hadt bygebraght tot het verwerven van die zegen, en dat men d'eere der overwinning met geen uitheemſchen behoefde te deelen.

Komt binnen de Wielingen.

De Ruiters lof wegens het beleidt der zaaken, voorzichtigheit en dapperheit.

Maar al de geenen wien 's Landts welvaaren ter herten ging verhieven den lof van den L. Admiraal Generaal de Ruiter ten heemel toe, zich ten allerhooghſten verwonderende over zyn voorzichtigheit, beleidt, en dapperheit. Met groote reeden. Want hy ſchikte de vloot in zulk een orde, dat de vyanden, wat moeite dat ze daar toe deeden, nooit konden inbreeken: die ordre meermaalen veranderende, naar dat de noodt der zynen, of de kans die hy zagh om de vyanden afbreuk te doen, zulks vereiſchte; overal het oog in 't zeil houdende, en op de geſteltenisſe en toeſtandt van zaaken lettende, gaf hy altydts ſeinen daar de zynen naar moſten wenden en keeren: nooit gelegentheit verzuimende om tot de vyandtlyke ſcheepen, (het zy in eigener perſoon, het zy door anderen) daar hy een open vondt, in te breeken, of, daar hy hunne ordre verbrooken zagh, eenige af te ſnyden, en in de grondt te ſchieten. Inzonderheit was hy vaardig om de zynen, die door, onvoorzichtigheit, of overmaatige kloekmoedigheit, te diep onder de vyanden waaren vervallen, met groot bewys van onvertzaaghtheit t'ontzetten: zoo dat de Nederlanders byna nergens vochten of ze werden, door d'ordre die ze zaagen, gewaar, dat de Ruiter het roer der zaaken in de vloote beſtierde, en den wegh opende ter overwinning. Hy was, gelyk hem zommigen noemden, *de ziel van 's Landts oorlogsvloot*, door wiens vernuft zich al de leden van dat groote lichaam bewoogen en vochten. *Hy was*, zeide iemant, *de handt die de maat ſloeg in 't grof muzyk van zoo veel duizenden kartouwen.* De vyanden hadden groote weer gedaan om zyn ſchip met branders aan te ſteeken: gelovende, dat, indien ze dat voorzichtig Opperhooft konden meeſter worden, zy met de reſt goedt doen zouden hebben: maar hy wiſt het die branders t'elkens t'ontleggen, of ze vruchteloos te doen vergaan.

Tromps onvertzaaghtheit.

De L. Admiraal Kornelis Tromp werdt ook, weegens zyne on-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. onverſchrooke manhaftigheit, zeer geroemt. Dat inloopen in 't dikſte van de vyanden, en 't veranderen van ſchip, reis op reis, met nieuwe ſtoutheit, zich in 't gevaar ſtortende, maakte zulk een ſchrik onder de vyanden, dat veelen de ſcheepen, daar ze zyn vlagh zaagen vliegen, niet aan boordt dorſten koomen, maar, zoo veel hun moogelyk was, daar van afweeken: ook zeit men, dat eenige, zyn vlag t'elkens op andre ſcheepen ziende, vraaghden, *of 'er dan vyf of zes Trompen in de Duitſche vloot waaren?* D'andere L. Admiraalen, Viceadmiraalen, Schoutenbynacht, en verdre Bevelhebbers, en de meeſte Kapiteinen, te veel om te noemen, hadden ook hun deel in den lof der dapperheit, en den prys der zeegen, die nochtans den overwinneren op veel bloedts ſtondt.

Het getal der dooden en gequetſten in de Nederlandtſche vloot.

Behalven den L. Admiraal Evertszoon, en den Viceadmiraal van der Hulſt, lieten hier 't leven de Schoutbynacht Stachhouwer, de Kapiteinen Ottho van Treslong, Pieter Salomonszoon, Pieter Janszoon Uitenhout, Wouter Wyngaardt, Adriaan Houttuin, Simon Blok, en ontrent achthonderdt matroozen of ſoldaaten. Het getal der gequetſten was ontrent elfhonderdt en vyftig, en onder de zelve Kapitein Kornelis Viktol, die daarna te Hoorn overleedt.

Het verlies aan de zyde der Engelſchen. 'T getal der dooden.

Aan de zyde der Engelſchen was het verlies ongelyk grooter. 'T getal der dooden houdt men dat ontrent vyf- of zesduizend menſchen beliep, en daar onder de Viceadmiraalen Willem Barkley, en Chriſtoffel Mings, met verſcheide Kapiteinen, welker naamen my onbekent zyn. Mings door de ſtrot geſchooten liet de moedt niet vallen, ſtondt wel een half uure op het achterſchip, houdende zyn keel, om 't bloedt te ſtelpen, met zyn vingeren toe, tot dat een tweede ſchoot door den hals ging en hem 't leven nam. D'Engelſchen zeiden, dat ze, behalven 't volk dat op hunne verbrande, gezonke, en genoome ſcheepen gebleeven was, op de reſt van hunne vloote noch bevonden vyfhonderdteenentwintig dooden, en twaalfhonderdtveertig gequetſten.

Gevangenen.

Ontrent drie duizendt Engelſche gevangenen, ten deele uit de veroverde ſcheepen gelicht, ten deele uit de gezonke ſcheepen gekoomen, of uit zee geberght, werden in 's Landts havenen opgebraght.

Scheepen gezonken of verbrand.

De Nederlandtſche Bevelhebbers der vloote betuigden dat d'Engelſchen dryentwintig oorlogſcheepen hadden verlooren, waar van zeventien ſcheepen waaren verbrandt, in de grondt geſchooten, of gezonken, en onder de zelve het ſchip van Askue, de Royale Prins, de Bul, en de Sint Paul van Zeelandt:

Scheepen in Hollandt opgebragt.

zes andere ſcheepen zyn in Hollandt opgebraght: de Swiftſure, de Getrouwe Georg, de Zevenwolden, en de Convertine in 't Goereeſche gat: en de Eſſex, met de Nagelboom in 't Texel.

Men poogt d'overwinning der Nederlanders in twyffel te trekken.

Deeze opgebraghte ſcheepen, met d'Engelſche gevangenen, waaren zichtbaare en levendige bewysteekenen van d'overwinninge, die men in Engelandt noch poogde in twyffel te trekken; ja men gaf daar voor, zelfs in openbaaren druk, dat de Nederlandtſche vloot eerſt de zee hadt geruimt, en roemde over d'overwinning.

En laat te Londen vreughdevuuren aanſteeken.

Ook werden te Londen in de kerken dankzeggingen gedaan, en vreugdevuuren aangeſteeken, en andere teekenen van vreugde getoont, als of men d'overhandt hadde gehadt, tot geen kleene verwondering der geenen die in 't kort tot nader kennis van de waare geſchaapentheit der zaaken quaamen.

Doch men hadt daar geen blyken van voorſpoedt,

Want men zagh gantſch geen blyk van overwinning, daar werdt niet een eenig ſchip van de Nederlandtſche vloot opgebraght, en niet dan zeer weinig gevangenen; want het meeſte volk van de vier verbrande ſcheepen van Treslong, Blok, Pieter Salomonszoon, en Uitenhout, waaren door de Nederlanders zelfs geberght. Ook werden, behalven die

vier,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vier, geen andre scheepen in de Nederlandtsche vloot gemist: daar d'Engelschen zelf het verlies van ongelyk meer scheepen in hunne gedrukte tydingen moesten bekennen. Daar by quam 't getuigenis van zoo veel duizenden, die de vlucht der Engelsche vloot op den Pinxtermaandagh met hunne oogen hadden gezien, en 't opkoomen der dikke mist, die 't vervolg belette: De Prins van Monako, en de Graaf van Guiche, waaren insgelyks ooghgetuigen van d'Engelsche nederlaage, 't geen ook door een Fransch verhaal, by hen, of met hunne kennis, in 't licht gegeeven, aan al de werelt werdt bekent gemaakt. Eenige meenen dat d'Engelschen, uit reeden van staat, om 't verlies t'ontveinzen, en hun bootsvolk moedt te geven, zich d'overwinning aanmaatigden: Maar anderen zeggen, dat d'eerste vreughdevuuren op een valsche tyding, door eenen Harvey uit Harwits gebraght, te Londen waaren aangesteeken, en dat men daarna, tot beter kennis gekoomen, berou hadt van dat voorbaarig betoog van blydtschap: doch echter geraaden vondt dat gerucht der overwinning te styven, en de gemeente met die waan van voorspoedt te mompen. De Heeren Staaten Generaal, door 't opbrengen van den Admiraal Askue, en verscheide brieven, verzeekert van d'uitkomst des gevechts, schreeven den vyftienden van Junius aan den Generaal de Ruiter, *dat ze met zonderlinge aangenaamheit, uit verscheide brieven, mitsgaaders de verdre ingekoomene advyzen en rapporten, vernoomen hadden het goedt beleidt, de kloekmoedigheit, wakkerheit, wysheit en dapperheit, die hy, onder Godts genadige zegen, hadt gebruikt in 't bestier van 's Landts vloote, en het bestryden van den vyandt, met en benevens de gelukkige en goede successen van dien, waar voor de goede Godt most gepreezen zyn.* Daar noch byvoegende, *dat 's Landts vloote, of een goedt gedeelte van dien, buiten gaats zoude blyven en in zee gehouden worden, by aldien zulks eenighzins moogelyk en doenlyk zoude moogen zyn.* Men hadt gaarne gezien dat hy, zoo veel voordeels hebbende bevochten, ten minsten vierentwintig uuren naa den slagh waar in zee gebleven, tot een klaarder blyk van zyne volkoomene overwinning. Maar hy zeide naderhandt, *dat het hem onmoogelyk zou zyn geweest die bravade te maaken: ten deele, om de reddeloosheit der scheepen: ten deele, om dat hem alle soorte van ammonitie, en inzonderheit buskruidt, ontbrak.* Want het rondthoudt, staande en loopende wandt, was in veele scheepen alleen wat geklutst en geknoopt, en voor de leus gewanght; zoo dat het met d'eerste harde windt van boven zou neer gevallen hebben: en de gemeene Kapiteinen hadden geen halven dagh kruidt, en by eenige Hooftofficieren was van 't hunne aan de zelve al een deel verstrekt. Ook was hy voor den ontfang van den gemelden brief al in de Wielingen aangekoomen: en zyn redenen gaven genoegen. Den tweeden dagh naa 't wederkeeren van 's Landts vloot werdt de L. Admiraal Generaal de Ruiter van de Heeren Staaten van Zeelandt te Middelburg ontbooden, daar hy met groote blydtschap, en betoog van genoegen over zyn beleidt en dapperheit, nevens d'Admiraalen van Nes en Meppelen, den Viceadmiraal Bankert, en den Schoutbynacht Kornelis Evertszoon, ter maaltydt werdt onthaalt. Hy vondt daar ook den L. Admiraal Jan Evertszoon, de Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. en den Raadtpensionaris Johan de Wit, die naa de maaltydt met hem naar 's Landts vloot in de Wielingen zeilde, om op alles ordre te helpen stellen. Daar vondt men elk op 't meest beezig, om stengen, reen

1666.

Gelyk aan de zyde der Nederlanders.

Schryven van de Staaten Generaal aan de Ruiter.

Men hadt gaarne gezien dat hy langer in zee waar gebleven.

Zyn antwoordt.

Hy wordt te Middelburg ontbooden.

En van de Staaten van Zeelandt ter maaltydt onthaalt.

De Raadtpensionaris de Wit zeilt met hem naar 's Landts vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. en masten te rechten, of te wangen, naar eisch van zaaken, lekken te stoppen, zeilen aan te slaan, en alles klaar te maaken, om weer spoedig zee te kiezen. Hier heeft de Raadtpensionaris, geduurende zyn verblyf in de vloot, zeer naaukeurig onderzocht hoe 't zich alles van dagh tot dagh in 't gevecht hadt toegedraagen, daar over hoorende en ondervraagende de Bevelhebbers der vloote. Uit hunne vertellingen stelde hy een verhaal † van den slagh, 't welk daarna ter vergaadering van hunne Hoog. Moog. werdt geleezen, en op hunne ordre in druk gegeven, om aan alle de werelt hunne overwinning te doen blyken. Dit verhaal houdt men dat met oordeel en naar waarheit is gestelt. Ook heb ik my in 't vertellen van dien slagh daar meest van gedient: daar byvoegende eenige verdere omstandigheden uit de brieven en daghregisters van den Generaal de Ruiter, den Viceadmiraal de Liesde, den Kapitein Rut Maximiliaan, en andere verhaalen, te dier tydt geschreeven: geen vlyt spaarende om de waarheit daarze schuilt uit te vorschen, en daar ze zich voordoet ten toon te stellen. Daarna ontfing de Generaal de Ruiter van alle kanten gelukwenschingen over den zeegen: daar hier, hoe wel ze hem laater ter handt quaamen, iet van te melden staat. De Heer Koenraadt van Beuningen, te dier tydt Gezant der vereenigde Nederlanden by den Koning van Vrankryk, schreef hem een brief van den volgenden zin,

De Wit stelt, na naaukeurig onderzoek, een verhaal van den slagh.

† Zie Aitzema XLVI. 32.

De Ruiter wordt met gelukwenschingen begroet.

Edele gestrenge Heer,

Brief van den Ambassadeur van Beuningen aan hem gezonden.

Uw Ed. Gestr. schryven van den tienden dezer maandt is my ter behoorlyker tydt wel ter handt gekoomen. De Koning, en de Heeren van zynen Raadt, aan de welke ik den inhoudt heb bekent gemaakt, hebben gaarne daar uit verstaan de cordate resolutie, met de welke Uw Ed. Gestr. toenmaals des vyandts groote vloote zocht t'ontmoeten: en hebben sedert met zonderlinge vreughde verstaan de voortreffelyke en glorieryke overwinninge, welke Uw Ed. Gestr. door zyn wys beleidt en heroique dapperheit, onder Godts zeegen, op haar bevochten heeft. Alle de herten zyn hier met die blydtschap gevat, en alle monden vol van Uw Ed. Gestr. lof. Onze reputatie ter zee is niet alleen herstelt, maar blinkt in de oogen van de vrienden van den Staat met meer luister dan ooit voor deezen. De hoogmoedt van onze vyanden is verdeemoedight, en de wegh gebaant om met veel goede hoope den oorlogh te vervolgen, oft met veel gerustheit de vreede te konnen maaken. Godt heeft Uw Ed. Gestr. gebruikt als een voornaam werktuig om al dit goedt aan ons vaderlandt toe te brengen. Hy bewaare hem verder, en zegene hem in alle zyne actien, na dat hy hem met glorie gekroont heeft, tot de allergrootste, gewichtighste en hachelykste, welke de Oceaan in veele eeuwen heeft gezien. Uw Ed. Gestr. kan niet twyffelen, of dit is de gemeene wensch van alle de goede liefhebbers van den Staat, maar hy doet my justitie indien hy zal willen gelooven dat ze op myn tong en in myn herte verzelt gaat met een estime en affectie t'zynwaarts, welke geheel singulier is. Men is hier bezich, zoo wel als in 't vaderlandt, met alles by te brengen om deeze victorie te vervolgen, en zyn tot die intentie ordres na Bel Isle en naa Rochelle afgezonden, aan den Heer Hartog van Beaufort, om met zyn vloote in 't Kanaal te koomen, en met die van haare Hoog. Moog. te conjungeren... Ik schryve hier over meer particulierlyk aan den Heer Raadtpensionaaris de Wit, uit

den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den welken Uw Ed. Gestr. alles zal verstaan, en blyve met al myn hert 1666.

Edele gestrenge Heer,

Deezen 25 Jun. 1666. Landtwaarts ontrent Fontaine Bleau.

Uw Ed. Gestr. zeer ootmoedige en ten hooghsten genegene dienaaar

C. VAN BEUNINGEN.

Van den Ridder Terlon, Ambassadeur des Konings van Vrankryk in Zweeden, werdt hem de volgende brief, in 't Fransch geschreeven, gezonden.

Myn Heer,

Alwaar 't dat ik ook d'eere niet gehadt hadde van by Uw Excellentie bekent te zyn geweest, en indien ik niet nevens de zelve in de leste oorlogen van Denemarken gebruikt waare geweest, ik zoude echter niet naalaaten, naa de victorie die Uw Excellentie nu versch op d'Engelschen heeft behaalt, haar te betuigen, dat nooit iemant de maniere, om zich met glorie onsterffelyk te maaken by de naakoomelingen, beter geweeten heeft, dan Uwe Excellentie dat nu heeft in 't werk gestelt door die leste actie, in de welke de zelve buiten twyffel groot gevaar van 't leven heeft geloopen. Maar gelyk de goede party Uw Excellentie ten hooghsten van nooden heeft, en dat de heemel zich daar ongetwyffelt van dienen wil, om d'al te groote fierheit der vyanden ter neder te vellen, zoo is 't ook te hoopen, dat Godt, die daar om hoogh is, Uw persoon noch lang zal spaaren. Ten minsten kan ik Uw Excellentie verzeekeren dat ik haare gezondtheit in 't gezelschap van den Heere Ysbrandts dikwils gedachtig ben, en dat, indien 't naa onzer beider wensch uitviele, die gewaande meesters van de zee wel haast, door het vigoureus vervolg van Uw Excellentie, daar toe zouden worden gebraght, dat ze den wegh van 't verdragh, 't welk zy, hoewel het zulke redelyke voorwaarde behelsde, hebben verworpen, zelfs zouden zoeken.

Brief van den Ridder Terlon, Ambassadeur wegens Vrankryk in Zweeden, aan de Ruiter, over de verkreegene zeegen.

Ik ben volkoomentlyk

Myn Heer,

In Stokholm, den 7 Jul. 1666.

Uwer Excellenties

Zeer ootmoedige en zeer gehoorzaame dienaar

De Ridder van TERLON.

Prins Maurits van Nassau, Stadthouder van Kleef, betuigde insgelyks met een heuschen brief het genoegen dat hy schiep over d'overwinning by den L. Admiraal Generaal bevochten, hem daar over geluk en verderen zeegen toewenschende, op dat de vyandt tot een billyke vreede moght worden gebraght, en d'algemeene ruste bevordert. Maar de Heeren Staaten Generaal, weetende dat alle zeegen voor al van Godt komt, besllooten een algemeenen dank- en bededagh over al de vereenigde Provincien uit te schryven, en daar toe te stellen den dertighsten van Junius, om ten zelven daage Godt te danken over de verkreegene victorie tegens d'Engelsche vloot, en te bidden om verderen zeegen. Wyders beveelende ten zelven daage alomme teekenen van blydtschap over de gemelde victorie te toonen, met het luiden van klokken, bran-

Het schryven van Prins Maurits ten gelyken einde.

Algemeene dank- en bededagh, over den zeegen tegens d'Engelschen, uitgeschreeven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. den van vuuren, ook 't lossen van 't geschut, daar men zulks gewoon was te doen. In d'uitschryving werdt gezeit, *dat het Godt uit zyne oneindelyke genade en bermhertigheit belieft hadt den Staat te zeegenen, en te kroonen met victorie tegens d'Engelsche vloote, ook haar voorneemen te krenken, en de zelve met groot verlies te rugge te laaten keeren.* Daarnaa heeft men ten gemelden daage in alle kerken, met grooten toeloop van menschen, Godt met blydtschap gedankt voor de verkreegene overwinning, en gebeden dat de goddelyke Majesteit de waapenen van den Staat verder geliefde te zegenen. Dit geschiedde ook in alle de kerken of vergaderplaatzen der verscheide gezintheeden, die buiten d'openbaare kerken vryheit van godtsdienst genieten. Des avondts heeft men alomme met het branden van piktonnen, aansteeken van vuurwerken, lossen van 't geschut, luiden van klokken, en al wat tot betooning van blydtschap kan dienen, in steeden en dorpen, geviert. De Heeren Staaten lieten ook piktonnen aanbieden aan alle de Gezanten en Bewindtsluiden van uitheemsche Moogentheeden, die ten dien tyde zich in den Haage onthielden. Deeze werden niet alleen van d'Ambassadeurs van Vrankryk en Spanje, maar ook van de Residenten van den Keiser, van de Koningen van Zweeden, Poolen, en Portugaal, van den Keurvorst Paltsgraaf, van de Vorsten van Brunswyk, en van de Hanzesteden, aangenoomen, hun derhalven toegezonden, en op den zelven avondt aangesteeken. De Dichters, van oudts gewoon den lof der naamhaftige Helden te trompetten, en, met kracht van taal, de prikkelen van glory in de gemoederen te zaaijen, lieten zich ter zelver tydt alomme met vreughde hooren, ter eeren van 's Landts grootsten Admiraal: De vermaarde Van den Vondel, die onder de Hollandtsche Dichteren deezer eeuwe uitstak, gelyk de Heer de Ruiter onder de grootste Zeehelden, schreef toen een Lierdicht, met den tytel van *Zeetriomf der vrye Nederlanden*, en noch een *Zegezang*, die zyn groote daaden, beleidt en manhaftigheit, in zuiver Duitsch met een hoogen toon uitbromde. Dus volghde hem d'eere van zelf. Doch zyne zeedigheit hadt geen behaagen in dien menschelyken lof, en hy verstondt dat men Gode, indien 'er iet goedts verricht was ten dienst van 't vaderlandt, alleen d'eere moest geven. Den gevangen Admiraal Askue hadt men ondertusschen, eenige daagen voor 't vieren over d'overwinning, naar 't slot van Loevestein gebraght, om daar bewaart te worden. Het lyk van den Ridder en Viceadmiraal Barklay was door last der Heeren Staaten gebalsemt, en gezet in een der kapellen van de groote kerk in den Haage. Dit lieten hunne Hoog. Moog. door een brief aan den Koning van Grootbrittanje weeten, en stelden 't aan zyn Majesteit, of men 't lichaam naar Engelandt zoude overvoeren, of in den Haage begraven. Doch de Koning vondt goedt dat men 't zou overvoeren, en by zyn voorouderen in zyn vaders graf ter aarde brengen: de Staaten pryzende over hunne edelmoedigheit ontrent dit lyk, en d'aanbieding van het over te leveren, betoont. Dies werdt het door een galjoot, met een paspoort des Konings voorzien, naar Engelandt gebraght. De L. Admiraal Kornelis Evertszoon werdt den vyfden van Julius te Middelburg met groote lykstaatie begraven, en den Viceadmiraal Van der Hulst braght men t'Amsterdam, met geen minder bewys van eere, in d'oude kerk ter aarde: daar hem een grafstede van marmersteen, met zyn beeltenis, ter gedachtenisse van zyn heldendaaden, ten koste van 't gemeen, werdt opgerecht. Zyn grafschrift, door den Poëet Van den Vondel gedicht, met goude letteren

Marginalia: *Aitzema* XLVI. 27. — Men houdt den Dank- en bede-dagh. — Des avonds wordt alom geviert over d'overwinning. — *Aitzema* XLVI. 31. 43. — Lofdichten ter eeren van de Ruiter. — Zyn godtvruchtige zedigheit. — Askue op Loevestein gebraght. — Barkleys lyk gebalsemt, — En naar Engelandt gevoert. — Lykstaatsie van Kornelis Evertszoon en van der Hulst.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

teren in ſwarte toetſteen gehouwen, begreep zyn lof in deeze weinig woorden: 1666.

Hier ſluimert HULST, *de ſchrik der Britſche zeebanier,*
Beproeft in ſlagh op ſlagh, in bloedt, in vloedt en vier.
De groote Zeeraadt kroont dien dappren landtsbeſchermer.
De faam des braven Heldts braveert metaal en marmer.

D'oude L. Admiraal Jan Evertszoon heeft, naa 't ſneuvelen van zyn broeder Kornelis Evertszoon, den Heeren Staaten van Zeelandt zynen dienſt by geſchrifte weêr aangebooden: zeggende in zyn verzoekſchrift, *dat hy ten uiterſte begeerig was, als L. Admiraal van die Provincie, in deezen tydt het vaderlandt weêr te dienen, en wenſchende zyn leeven, den beſtemden tydt daar toe gekoomen zynde, voor het gemeene beſte te moogen opofferen, gelyk zyn vader, vier van zyn broeders, en een van zyn zoonen, alle het geluk hadden gehadt, in verſcheide zeegevechten tegens de vyanden van den Staat, op het bedde van eere te moogen ſterven.* De Heeren Staaten van Zeelandt, overweegende en aanmerkende zyn bequaamheit, zyn lange ervaarenheit, grondige kenniſſe in zaaken van 't oorlog te water, zyn goedt beleidt en beweeze kloekmoedigheit in veele vermaarde zeeſlaagen, zelfs in 't ongelukkig gevecht van 't verleden jaar, volgens het eenpaarig getuigeniſſe van alle de Hooftofficieren van 's Landts vloot, die daar tegenwoordig waaren, hebben geoordeelt dat de Staat van zoodaanige Bevelhebbers in deeze tydts gelegentheit goede dienſten zou konnen ontfangen, en dienvolgens goedtgevonden, dat hy zyn ampt van L. Admiraal van Zeelandt in d'aanſtaande tocht van 's Landts vloote en voortaan zou gaan bekleeden. Dit beſluit werdt ter vergaadering der Heeren Staaten Generaal bekent gemaakt, en van hunne Hoog. Moog. toegeſtemt. Ter zelve tydt hebben hunne Hoog. Moog., op het aanhouden van den Raadtpenſionaris de Wit, ordre geſtelt om drie tonnen goudts op te brengen, tot betaaling van de premien of loongelden, weegens de ſcheepen van d'Engelſchen genoomen, of verbrandt en in de grondt geſchooten: op dat men de Bevelhebbers en matroozen te meer zoude aanmoedigen tot hunnen plicht in 't toekoomende. Midlerwyl werdt aan 's Landts vloot in de Wielingen, met ongelooffelyke ſpoedt, byna dagh en nacht gearbeidt, om alles te herſtellen en klaar te maaken. Etlyke Gedeputeerden en Gevolmaghtigden der Heeren Staaten dreeven 't werk met ernſt aan, inzonderheit de Raadtpenſionaris Johan de Wit, die met geen gemeenen yver alles behartigde en bezorghde wat dienen kon, om de vloot weer in zee te brengen. In de Maas en in Texel werdt niet min geſpoeit. Men arbeide niet alleen om de beſchaadigde ſcheepen gereedt te maaken, maar ook om de vloot te verſterken met verſcheide nieuwe ſcheepen, die ten tyde toen de vloot in 't begin van Junius uitliep noch niet vaardig waaren: ook met eenige nieuwe branders: want men oordeelde dat ze van grooten dienſt waaren, en men hadt de Generaal de Ruiter hooren zeggen, *Ik zie ze niet geerne aankoomen.* De Gedeputeerden en Gevolmaghtigden der Heeren Staaten Generaal over de zaaken van de vloot, waaren den derden van Julius met de Gecommitteerden der Admiraliteiten vergadert, daar ze de volgende Inſtructie voor den L. Admiraal Generaal de Ruiter beraamden, en hem overleeverden.

De Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden tot de expeditie en over

Aanbieding en verzoek van den L. Admiraal Jan Evertszoon ter vergaadering van de Staaten van Zeelandt.

Aitzema XLVI. 311.

Zyn verzoek werdt ingewilligt, en hy herſtelt in 't L. Admiraalſchap van Zeelandt.

Groote vlyt aangewendt om de vloot weer klaar te maaken,

En te verſterken.

Inſtructie voor den L. Admiraal de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. *over het employ van 's Landts vloote, hebben, naa voorgaande rype deliberatie, en ingenoomen advys van den L. Admiraal de Ruiter, als Generaal van de zelve vloote, mitsgaaders van de Gedeputeerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit, alhier aanweezende, goedtgevonden en geresolveert, dat de voorschreeve vloote zoo haast die voor gaats by den anderen zal wezen verzaamelt, en in esquadres naar behooren verdeelt, weder en windt dienende, haar koers zal stellen naar 's vyandts vloote. En zal tot narichtinge van den voornoemde L. Admiraal dienen, dat men geerne zoude zien dat de voorschreeve 's vyandts vloote op 't onvoorzienst, en noch in 't ongereede weezende, zelfs ter plaatze daar de jonghste advyzen mede gebraght hebben dat de zelve was leggende, wierde overvallen, en dat met alle promptitude en doenlyke snelheit. Zonder dat nochtans hy L. Admiraal hier mede aan iets precizelyk werdt gebonden; maar dat aan zyne volkomene vryheit en dispositie werdt gelaten, om naar occurrentie en gelegentheit van tyden en zaaken, op ontfangen of noch te ontfangene kondtschappen, ook naar beloop van weder en windt, zoodanigh met 's Landts vloote te ageren, als hy tot meeste afbreuk van den vyandt zal bevinden te behooren. En zal hy, tot uitvoeringe van zyne geformeerde desseynen, zich moogen dienen van de Landtmilitie, op en by de vloote weezende.*

De voornoemde L. Admiraal 's vyandts kuste genadert wezende, zal daar van by missive in aller diligentie advys geven aan den Gouverneur van Calais, met verzoek om daar van verdere notificatie te geven aan den Konink zyn meester, en voorts zulks en daar 't zelve hem by oft van wegen zyne Majesteit zoude moogen wezen geordonneert: gelyk hy ook, naar gelegentheit, dezelve advertentie zal geeven aan de Gouverneurs van Duinkerken, Grevelinge en Bologne.

En in cas hem van de aankomste van de Fransche vloote, onder d'Heer Hertog van Beaufort, eenige kondtschap moghte toekoomen, met apparentie om zich daar mede te konnen conjungeren, zal hy de zelve conjunctie door alle betaamelyke wegen en middelen trachten te faciliteren; zonder nochtans daar mede eenighzints te dilayeren, veel min te verhinderen, het principale dessein en ooghmerk hier boven geexpresseert. En nopende de ordre en forme, by succes van zoodaanige conjunctie te observeeren, zal hy L. Admiraal zich reguleeren naar 't voorschrift en d'instructie, hem dienthalven den tweeden der voorleden maandt gegeven en ter handen gestelt. Gedaan in 's Landts schip de zeven Provintien, leggende ten anker voor Dieshoeke, den 3 July 1666.

T. GERLACIUS. Vt.

Ter ordonnantie van de welgemelte Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden.

G. BORTH.

'S Landts vloot loopt weêr in zee. Des anderendaaghs, den vierden van Julius, zynde den negentienden dagh naa 't invallen van 's Landts vloot, liep de L. Admiraal Generaal de Ruiter met ontrent negenenvyftig scheepen van oorlog en een brander in zee, en bevondt zich eer twee daagen ten einde liepen op Schoonevelt, sterk vyfentseventig scheepen en fregatten, en zeven branders. Maar binnen weinig daagen wies de vloot noch merkelyk aan. Men meende, dus vroegh in zee gekoomen, d'Engelschen, die noch ongereedt waaren, voor te koomen en te verrasschen, de Rivier van Londen op

Toeleg om d'Engelschen te verrasschen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

op te zeilen, en ook binnen Harwits te loopen, om te zien of men de vyanden daar kon aantreffen en overvallen. Doch toen de Generaal de Ruiter, den zesden van Julius, den Krygsraadt op zyn schip by een riep, en met al de Lootzen sprak, die men meende dat 's Landts vloot in de Riviere van Londen zouden brengen, werdt men haast gewaar dat dit stuk zoo licht niet was als men zich in den Haage inbeeldde. Naa veel overleg, en onderzoek, kon men niet een Loots vinden, die ondernemen dorst om zulk een vloot, of slechts een groot schip in te brengen: die daar meest bedreeven waaren, hadden die kusten niet dan met boeijers of galjoots, of diergelyk kleen vaartuig, bevaaren. Men moest dan op andere middelen denken. Ter zelve tydt stelde de Generaal de Ruiter, by maniere van voorraadt, den Schoutbynacht Zweers tot Viceadmiraal, en Kapitein van der Zaan tot Schoutbynacht over de scheepen van d'Admiraaliteit t'Amsterdam, en Kapitein Govert t'Hoen tot Schoutbynacht over de scheepen van 't Noorderquartier. Dit geschiedde ter zaake van 't overlyden van den Viceadmiraal van der Hulst, en den Schoutbynacht Stachouwer. Daarna, onder zeil gaande, kon men door tegenwindt met de vloot in vier daagen niet verder koomen dan tusschen Oostende en Nieuwpoort: toen werdt de windt wel goedt, maar de stilte belette den voortgangk, daar weêr tegenwindt en ongestaadig onstuimig weder op volgde: invoegen dat zich de vloot eerst den dertienden van Julius, den negenden dagh naa 't uitloopen, ontrent het Konings Diep, en in staat vondt om iet aan te vangen. De Generaal de Ruiter hadt ondertusschen kondtschap bekoomen, dat 'er niet een schip in Duins lagh: en d'Engelschen hadden tydt, door 't langzaam aannaderen der Nederlandtsche vloot, om zich tegens een schielyken overval te verzeekeren, en op alles goede ordre te stellen. Men hadt ook in den zin in Engelandt te landen, waar toe zich zes- of zevenduizendt soldaaten in fluiten by de vloot onthielden, met de Kornellen Willem Joseph van Gent, en Robbert van Ittersum, de L. Kornel Kasiopyn, en den Sergeant Majoor Bisschop. Zeeker Engelsman, te Rotterdam woonachtig, Samuel Raven genoemt, meende zich ontrent het Noordtvoorlandt aan landt te begeven, op hoope van aldaar vrienden te vinden, door welker hulp en aanhang eenige opstandt onder 't volk zoude worden verwekt, en daar door 's Landts vloot bequaame gelegentheit te geven om iet goedts voor den Staat te verrichten. Doch men vondt, met de vloot voor de Riviere van Londen gekoomen, den aanslagh ondoenlyk. De Viceadmiraalen de Liefde en Bankert, en de Schoutenbynacht van Nes en Evertszoon, werden met zeven oorlogscheepen en zes galjoots, den dertienden van Julius, door den Generaal de Ruiter gezonden, om te zien hoe 't in 't Konings Diep geleegen was. Deeze zeilden zoo diep opwaarts dat zy Colchester Noordtwesttenwesten van zich hadden, en tot in 't beginzel van de middelgronden quaamen. Daar bevonden ze alle de masten af- en alle de tonnen opgenoomen, en dat in de plaats van de middelgrondt een kits lagh, die, hen ziende naderen, zeil maakte. Daarenbooven laagen daar noch vyftien fregatten op de wacht gerengeert, die op ordre elkanderen met kanonschooten, en hunne groote bramzeils in de gye te laaten vallen, toeseinden; waar op by die van 't landt in gelyke goede ordre werdt geantwoordt. Ook zyn die fregatten terstondt Westwaart opgeweeken naar hun gros, leggende voor Quinborg, sterk vyftig groote oorlogscheepen en zestien branders, behalven de voorzeide vyftien scheepen, maakende te zaamen 't getal van vyf-

Marginalia: 1666. — Gebrek van Lootzen op de Riviere van Londen bedreven. — De vloot wordt door tegenwindt, stilte en ongestadig weder, opgehouden. — Toeleg om met eenige soldaaten in Engelandt te landen. — Zeker Engelsman, Samuel Raven genoemt, meent opstandt te weeg te brengen. — De Liefde, Bankert en anderen, gezonden om de gelegentheit van 's Konings Diep te bezichtigen. — Hun wedervaaren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. vyfentfeftig fcheepen. De Heer de Ruiter dit verflagh verftaan hebbende, vondt met zyn Krygsraadt geraaden den toelegh van daar het landen te ftaaken: nadien 's Landts vloote, dieper in zeilende, gevaar zoude loopen van door de gemelde branders geruineert te worden: dewyl de vloot, om de weinig ruimte, dicht op malkanderen zou moeten leggen, en daarom de branders, indien menze op haar afzondt, niet zou konnen wyken: te meer, dewyl de Nederlanders daar alle onbekent waaren, en onverzien van bequaame Lootzen: en dat d'Engelfchen daarentegen op hun eigen ftroom laagen, alle de diepten en ondiepten in 't vaarwaater kennende, en beflooten met een landt vol volk: hebbende daarenboven in Harwits noch ontrent twintig fcheepen, en daar onder den Schoutbynacht van de witte vlagge, die d'afgezondene Bevelhebbers konden zien leggen.

De Ruiter oordeelt de landing ondoenlyk te zyn.

Men hadt ook voorgenoomen van met de vloot te Harwits binnen te zeilen: doch toen men naarder kennis van de gelegentheit der plaats hadt bekoomen, oordeelde de Generaal de Ruiter dat men geen reeden hadt om 's Landts fcheepen zoo reukeloos te waagen: want het was te naau in 't gat, en aan de Noordtzyde lagh een fterkte met achtentwintig ftukken gefchuts, en aan de Zuidtzyde lagen twee baterijen yder met twaalf ftukken, en men kon genoeg merken dat d'Engelfchen daar wel op hunne hoede en in ftaat van tegenweer waaren. Eenige leeden der hooge regeering hadden groote gedachten en hoope op deezen toeleg, doch zy waaren misleidt van luiden die zich het zeemanfchap en foldaatfchap niet verftonden: en de L. Admiraal was te wys om zulk een ongeziene en onmoogelyke aanflag zoo los by der handt te neemen.

Voorneemen van binnen Harwits te zeilen, 't welk, als een reukeloos beftaan, wordt geftaakt.

D'Engelsman Ravens was, op zyn verzoek, met vier fregatten en eenig kleen vaartuig by nacht ontrent het Voorlandt naar landt gevaaren, op hoope van eenige opftandt te weeg te brengen: doch hy keerde onverrichter zaake, alzoo het gantfche landt in roer was, en alles met ruitery en voetvolk bezet en vervult.

S. Ravens, aan landt gezet, keert onverrichter zaake.

Korts daarna werdt by den Generaal de Ruiter en den Krygsraadt goedt gevonden, de gemelde landtfoldaaten met de fluiten weer naar 't vaderlandt te zenden: ten deele, nadien zich geen gelegentheit voordeedt om daar mede eenige landing te doen: ten deele, om dat men 't uitkoomen der Engelfche vloote te gemoet zagh, in welken gevalle men zich met de fluitfcheepen vol foldaaten zeer belaft zou vinden met de zelve te moeten befchermen. Ook begoft 'er eenige ziekte onder de foldaaten te koomen. Men zondt ze dan weer naar de Maaze, behalven eenigen, die men op de minft bemande fcheepen verdeelde.

De foldaten te rug gezonden.

Dat nu de Nederlanders met zulk een maghtige oorlogsvloot, zoo weinig tydts naa dien fellen zeeftrydt van vier daagen, waaren in zee geloopen, en zich voor de Riviere van Londen onthielden, werdt met een groote genegentheit by de nabuurvolken, inzonderheit in Vrankryk, gehoort, en 't verwekte in een yder een groot gevoelen van 's Landts vermoogen, en van een zonderlinge en krachtige ernft in deezen gebruikt, die niet grooter kon zyn. De gevange Admiraal Askue, op Loeveftein het uitloopen der Nederlandtfche vloote hoorende, zeide tegens den Bevelhebber van 't Slot, *Your have an promte nation. Gy hebt een vaardig volk.* Te dier tydt gaf de Koning van Vrankryk laft, dat zich tweeduizendt foldaaten van 't krygsvolk, dat tuffchen Boulonje en Duinkerken in bezetting lag, gereedt zouden houden om gefcheept te worden, met bevel aan den Maarfchalk van Aumont, om de zelve den Generaal de Ruiter aan te bieden. Maar die wees die aanbieding beleefdelyk en met dankzegging af; dewyl de vloot genoeg bemandt,

Aanbieding des Konings van Vrankryk aan de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

mandt, de gelegentheit om te landen voorby was, en dat men 't Neêr- 1666.
landts krygsvolk zelf hadt te rug gezonden. Ondertusschen bequam de Heer de Ruiter tyding van d'Engelsche vloot. Drie Schippers, en daar onder twee Zweeden en een Dantziker, waaren van Londen en door d'Engelsche vloot gezeilt. Deeze verhaalden dat d'Engelschen gereedt waaren om uit te koomen, met ontrent vyfentzestig scheepen uit de Riviere, en noch eenige uit Harwits, met vyftien branders, die zy zelfs gezien hadden. Zy zeiden, dat d'Engelschen, die met sloepen aan hun boordt waaren geweest, om hunne scheepen t'onderzoeken, zeer spoeiden om in zee te loopen, en dat zy niet gelooft hadden dat de Hollanders zoo haast op hunne kust zouden zyn gekoomen. Dit bericht bewoogh den Generaal de Ruiter alles te vervaardigen tot den slag. Hy liet den zeventienden van Julius den Krygsraadt by een koomen: daar etlyke Kapiteinen, die, ten tyde van 't laatste gevecht, tegens zyne ordre, zich zoo vroegh, zoo wel den eersten dagh van den zeeslagh, als daarna, van de vlag hadden afgescheiden, en, zoo wel met als zonder pryzen, ergens anders dan op de gestelde rendevous, de Wielingen, hadden derven invallen, in boeten wierden verweezen: hoewel 't anders mannen waaren van trouw en dapperheit. Doch men oordeelde de zaak van te schaadelyken gevolge te zyn om die ongemerkt te laaten voorbygaan. Willem van der Zaan werdt verweezen in de boete van drie duizendt guldens, Hendrik Adriaanszoon in duizendt, Jakob Andrieszoon Swart in tweeduizendtvyfhonderdt, Rut Maximiliaan in duizent, en Jakob Willemszoon Broeder in tweeduizendt guldens. Eenige daagen te vooren hadt ook de Krygsraadt de matroozen, soldaaten en Officieren, die, ten tyde van 't invallen der scheepen naa den lesten slagh, zich uit die ongeredderde scheepen zonder eenig verlof hadden te lande begeeven, ieder daar 't hem wel geviel, en zich alzoo een geruimen tydt van huunen dienst hadden onthouden, en daar mede 's Landts dienst merkelyk verkort, te dier oorzaake verweezen yder in een maandt hunner te goedt hebbende soldye. Doch dit vonnis werdt noch eenigen tydt geheim gehouden; om alle misnoegen en onwilligheit voor 't gevecht voor te koomen. Voorts werdt besllooten, dat in gevalle naa deezen iemant op diergelyke ongehoorzaamheit werdt bevonden, de zelve voortaan daar mede zou verbeuren drie maanden zyner gagie, en noch boven dien ten spiegel van anderen aan den lyve worden gestraft. Daarnaa werdt by den Generaal de Ruiter en den Krygsraadt beslooten, dewyl men d'Engelschen met alle tyen verwachtte, dat 's Landts scheepen, zoo haast als ze die zouden zien naderen, hunne ankers zouden lichten, en in goede ordre afdryven en afwyken, tot dat ze de vyanden buiten d'Engelsche banken in de ruime zee hadden, en hun aldaar, in gevolge van de beraamde ordres, het hooft bieden en bevechten. Maar daarna werdt goedtgevonden, voor 't aankoomen der Engelschen, buiten de banken en uit het gezicht van 't landt, op de vlakke zee met 's Landts vloot te verzeilen: om geen schyn te geeven als of men voor haar vluchtte, indien men tot hunne aankomste vertoefde, en dan in hun gezicht verzeilde. Den eenentwintigsten quaamen vier Fransche Heeren, nevens hun gevolg, met een Fransche bark aan de Ruiters boordt, met voorschryven van den Graave van Charost, Gouverneur van Calais, en den Nederlandtschen Agent de Glarges, verzoekende, dat ze zich in d'aanstaande zeeslagh moghten laaten vinden, en hunne manhaftigheit tegens d'Engelschen betoonen. Deeze waaren Philips, Ridder van Lorraine, tweede

Tyding van de d'Engelsche vloot.

Etlyke Kapiteinen in boete verweezen. 17 *Jul.*

De matroozen, soldaaten en Officieren, die d'ongeredderde scheepen hadden verlaaten, in de verbeurte van een maandt soldy verweezen. 14 *Jul.*

20 *Jul.*

Ordre gestelt aangaande de plaats daar men d'Engelsche vloot zou verwachten.

30 *Jul.*

Drie Fransche Ridders begeven zich in de Nederlandtsche vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. zoon van Henrik van Lorraine, Graaf van Harkourt, Grootschildtknaap van Vrankryk, en Gouverneur van Anjou, een jongeling van drieëntwintig jaaren: de Ridder van Coaslin, Armand du Cambout, zoon van Cesar du Cambout, Marquis van Coaslin, Kornel van de Zwitsers, en van Magdalene, dochter van Peter Seguir, Kancelier van Vrankryk, en Hartog van Villamor: ook de Ridder Cavoy, en de Baron de Busca. De Generaal de Ruiter, te zeer bemant om deeze Heeren met hun gevolgh naar hunnen staat en waarde te konnen bergen, verzocht, naa dat ze een nacht aan zyn boordt waaren geweest, dat ze zouden overgaan op het schip Uitrecht, 't welk gevoert werdt by een van zyn seconden, Kapitein Hendrik Gotskens, om daar te beter hun gemak te hebben, en ten aangaan van 't gevecht weer by hem over te koomen: zich verwonderende over d'edelmoedigheit van die Heeren, die zoo

27 *Iul.* haakten om hun deel te vinden in 't gevecht. Korts daarna liet de Generaal de Ruiter twee Engelsche gevangens door een galjoot aan landt zetten, den eenen, om dat hy een stokoudt man was, en den anderen, om dat hy beter een Prediker dan een zeeman geleek. Terwyl men d'Engelsche vloot verwachte, kreeg men eenig bericht van den Resident Sarburg uit Brussel, dat eenige trouwlooze persoonen, en verraders, voor hadden, met eenige vuurwerken, in dubbeltgeboomde kisten of tonnen verborgen, de voornaamste scheepen der Nederlandtsche vloote in brandt te steeken, door een vuur dat etlyke daagen kon worden gaande gehouden, en daarna zyn werking zou doen. Dit werdt, door brieven van de Heeren Staaten Generaal, van de Gecommitteerde Raaden der Heeren Staaten van Hollandt, en den Raadt Pensionaris de Wit, den Generaal de Ruiter bekent gemaakt, met last van daar op een naau onderzoek te doen: 't welk terstondt in yder schip der vloote werdt gedaan, zonder nochtans iet te vinden of t'ontdekken. Men hieldt dit een vondt te zyn door den Engelschen Jesuit Nevel bedacht, doch zonder verder gevolg. Midlerwyl verwachte de Generaal de Ruiter d'Engelsche vloot van dagh tot dagh met groot verlangen, niet konnende begrypen wat haar 't uitkoomen belette. Dit duurde tot den negenentwintighsten van Julius: toen zagh men d'Engelschen van verre de Riviere van Londen afkoomen. Zoo dat d'Engelsche vloot naa de leste zeeslagh ontrent vier weeken laater in zee quam dan de Nederlandtsche, die de Riviere van Londen meer dan achtien daagen beslooten had gehouden, zonder dat zich d'Engelschen daar tegens vertoonden: daar zommigen uit beslooten, dat ze (hoe zeer zy op d'overwinning roemden) in de laatste zeestrydt veel grooter schaade moesten geleeden hebben dan de Nederlanders, of dat ze minder vermoogen hadden; dewyl hunne vloot zoo veel laater te voorschyn quam. Doch dat hunne geledene schaade hun meer heeft opgehouden dan hun onvermoogen, heeft d'uitkomst geleerdt.

Waarschouwing aangaande eenige vuurwerken in kisten of tonnen verborgen.

Onderzoek daar op gedaan in alle de Nederlandsche scheepen.

29 *Iul.*

D'Engelsche vloot begint de Riviere van Londen af te koomen, om zee te kiezen.

30 *Iul.* Des anderen daaghs seinde de L. Admiraal Generaal de Ruiter al zyne Hooftofficieren en Kapiteinen aan boordt, hen met grooten ernst vermaanende tot hunnen plicht, en alle bedenkelyke beweeghredenen bybrengende, ten einde, *dat zich een yder kloekmoediglyk zou quyten, en den eedt, aan den Staat gedaan, betrachten: op dat men elkanderen, als eerlyke dienaars van 't lieve vaderlandt, trouwelyk moght bystaan.* Daar byvoegende, *dat de genen die anders deeden, en kleenhartig afweeken, als trouweloozen, en verraders van den Staat, met de doodt zouden worden gestraft.* Op deeze vermaaninge hebben al de Hooftofficie-

De Ruiter vermaant zyne Hooftofficieren en Kapiteinen tot hunnen plicht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

officieren en Kapiteinen, den Generaal de Ruiter met een groote hertelykheit belooft en verzekert, *dat ze zich eerlyk zouden quyten.* Met eenen werdt besloten al de binnen- en buitenwachten by de vloot t'ontbieden, en met 's Landts vloot buiten de banken van Harwits te zeilen, den vyandt ruimte te geven om uit te koomen, en te met op de vlakke zee te trekken: dewyl de plaats daar men toen lagh te kleen was om met twee zoo groote vlooten tegens elkanderen aan te gaan: ook moest men de gevaarlyke gronden onder Engelandt vermyden. Dit begost men den zelven dagh in 't werk te stellen. Daarna quaamen den eersten van Augustus noch vier, en den derden noch drie branders in de Nederlandtsche vloot, zoo dat die nu voorzien was met twintig branders. Den eersten van Augustus zagh men des morgens d'Engelsche vloot, de windt Zuidtzuidtoost, met de ebbe uit de Riviere dryven, in de tnegentig zeilen sterk, die de Nederlanders konden tellen. De Generaal de Ruiter deedt alle vlyt aanwenden, om van d'Engelsche wal te geraaken, en den vyanden geen voordeel op hunne kust te geven: want al de scheepen die in 't gevecht hunne masten zouden verliezen, of reddeloos moghten worden geschooten, zouden noodtzaakelyk in hunne handen moeten vallen, of branden, zoo lang de strydt noch twyffelachtig zou staan. Dus dan met de vloot benoorden de Galper afgedreven, begost het weêr, den tweeden van Augustus, tegens den avondt zoo hardt op te steeken, dat de Nederlanders Godt dankten, dat ze van de laager wal en van d'Engelsche zanden af waaren. Zy zeilden Zuidtzuidtoost over met kleen zeil, tot dat de windt 's nachts ten tien uuren met een barst Zuidtzuidtoost schoot, met zwaare donder, blixem en reegen. Den derden was de Nederlandtsche vloot tusschen het Voorlandt en de Vlaamsche banken: de windt quam uit den Oostentenzuiden. Men zeilde Noordtnoordtoost, en quam 's morgens ten zeven uuren ten anker. Toen beliep hen weer een schrikkelyk onweeder van donder en blixem, met dikken regen. Op het schip van Kapitein Nyhof werdt de bramsteng van zyn groote steng afgeslaagen, en uit zyn groote mast, van 't rak van de groote raa naar om laag, tweeëndertig voeten lang, wel een derde van de dikte van 't hout door den donder weghgenoomen: zoo dat men hem van wangen moest voorzien. Drie mannen werden te gelyk doodtgeslaagen, en noch zeven zwaarlyk gequetst, waar van vyf buiten hoop van leeven laagen. Naa den middagh ten twee uuren ging de Generaal de Ruiter weêr onder zeil, de windt Oosttennoorden, liep met de vloot Noordt over, en verzaamelde de scheepen, die door 't onweêr der verleede nacht wat van den anderen waaren verstrooit. Hy zagh d'Engelsche vloot in 't Noordtwesten van hem leggen, en ley 't met haar Zuidtoost over, en hadt toen den vyandt drie mylen in 't Noordtnoordtwesten van zich. Dien zelven dagh beriep de Generaal de Ruiter den Krygsraadt, en besloot, dat men den vyandt, geduurende den Oosten windt, niet door de Hoofden of in Duins zou zoeken, maar de zelve met 's Landts vloot op de vlakke zee, tusschen Duinkerken en 't Noordtvoorlandt, verwachten. Maar straks daar aan liep de windt Noordelyk, en daar mede kreegen de Nederlanders te windtwaarts van hun de vyanden in 't gezicht, en liepen toen met elkanderen om de Oost. 'S avondts ten neegen uuren quaamen de Nederlanders ten anker, en d'Engelschen desgelyks. Zoo dat men 't gevecht tegens den volgenden dagh te gemoet zagh. De Generaal de Ruiter beval eenig kleen vaartuig, bestaande uit etlyke galjoots, een boeijer en hoeker, die eenige vi-

1 Aug. D'Engelsche vloot komt in zee.

De Ruiter pooght zyn vloot in de ruimte te brengen.

2 Aug.

3 Aug.

Onweeder van donder, blixem en regen.

3 Aug.

Drie mannen door den donder doodtgeslagen, en zeven gequetst.

De twee vlooten genaaken elkandere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. vivres en behoeften voor 's Landts vloot in hadden, naar de haven van Duinkerken te zeilen, en daar, tot nader ordre, te blyven; om in d'aanſtaande ſlagh met der zelver beſcherming niet belemmert te zyn. Te dier tydt moeſt men 't ſchip van den Kapitein Jooſt Herman Klant, Stadt en Lande, opzenden, dewyl de ziekte, door quaadt voedtzel, onder 't volk was geraakt; zoo dat 'er van tweehondert twaalf mannen, wel vyfentnegentig ziek waaren, en het ſchip geen dienſt kon doen. Op d'andre Nederlandtſche ſcheepen was 't volk, niet tegenſtaande de groote hitte der hondtsdaagen, meeſt gezondt en friſch, en vol moedts. De vloot beſtondt nu in achtentachtig ſcheepen en fregatten van oorlog, negentien branders, en tien advysjachten: t'zaamen honderdt en zeventien zeilen, behalven het kleen vaartuig dat de vivres en andre behoeftigheden voerde. Men hadt de vloot verdeelt in drie esquadres, naar uitwyzen van de volgende lyſte.

Het ſchip van Klant, om zyn meenigvuldige zieken, opgezonden.

Lyſte van 't esquadre van den L. Admiraal de Ruiter, voerende de wimpel van de groote ſtenge.

† *Stukken.* ‡ *Matroozen.* * *Mariniers.* ⸸ *Soldaaten.*

Bevelhebbers.	Scheepen.	S. †	M. ‡	M. *	S. ⸸
R. *L. Admiraal de Ruiter.*	*De zeven Provincien.*	80.	367.	30.	95.
R. *L. Admiraal van Nes.*	*De Eendraght.*	71.	289.	59.	54.
R. *Viceadmiraal de Liefde.*	*De Ridderſchap v. Holl.*	66.	251.	46.	67.
R. *Schoutbynacht Jan van Nes.*	*Delft.*	62.	223.	38.	43.
R. *Kornel van Gent.*	*Gelderlandt.*	66.	195.	72.	93.
R. *Kapitein Laurens Davids van Konvent.*	*Groot Hollandia.*	65.	206.	32.	73.
R. *Rut Maximiliaan.*	*Waſſenaar.*	58.	177.	18.	59.
R. *Evert van Gelder.*	*Kleen Hollandia.*	54.	164.	22.	58.
R. *Philips van Almonde.*	*Dordrecht.*	46.	152.	--	48.
R. *Frans van Nydek.*	*Louiſe.*	40.	175.	25.	--
A. *Jakob van Meeuwen.*	*Amſterdam.*	62.	198.	37.	59.
A. *Niklaas Marrevelt.*	*'T Geloof.*	64.	244.	46.	45.
A. *Henrik Gotskens.*	*Vitrecht.*	66.	250.	40.	--
A. *Enno Doedes Star.*	*Goude Leeuwen.*	52.	199.	26.	26.
A. *Kornelis van Hoogenhoek.*	*'T Zuiderhuis.*	50.	204.	27.	12.
A. *Jakob Kornelisz. Swart.*	*Provincie v. Vitrecht.*	64.	242.	31.	--
A. *Jan du Bois.*	*De Vreede.*	46.	191.	18.	21.
A. *Hugo van Nyhof.*	*Stadt en Lande.*	58.	236.	44.	--
A. *Jan de Jong.*	*'T Raadhuis v. Haarl.*	46.	172.	--	60.
A. *Jooſt Verſchuur.*	*Jaarsveldt.*	44.	148.	44.	24.
A. *Thomas Tobias.*	*Harderwyk.*	44.	191.	29.	--
A. *Henrik Vollenhove.*	*De Muiltromp.*	46.	174.	20.	51.
N. *Jan Krook.*	*De Hollandtſche Tuin.*	56.	197.	--	47.
N. *David Vlug.*	*Naſſou.*	60.	234.	15.	36.
	Fregatten.				
R. *Elandt du Bois.*	*Vitrecht.*	36.	103.	--	46.
R. *Huibert Jakobszoon Huige.*	*Gornichem.*	34.	102.	19.	9.
R. *Niklaas Naalhout.*	*Harderwyk.*	32.	93.	18.	30.
R. *Willem Boudewynszoon.*	*'t Quartier v. Nieum.*	34.	110.	--	20.
R. *Juriaan Juriaansz. Poel.*	*De Vreede.*	34.	81.	16.	21.
	Advysjachten.				
R. *Pieter Wynbergen.*	*Zwol.*	16.	37	--	21.

R. *Ja-*

R. *Jakob Pieterszoon Swart.*	*Schiedam.*	22.	70.	--	10.	1666.
R. *Dirk de Munnik.*	*'T Loopende Hart.*	8.	20.	--	--	

Branders.

R. *Jan van Braakel.*	*Lammertje Queek.*	2.	11.	--	--
-- *Reinier de Vos.*	*De Exter.*	2.	12.	--	--
-- *Pieter Lievens.*	*De goede Hoope.*	2.	12.	--	--
-- *Jan Broerszoon Vermeulen.*	*De Helena.*	2.	10.	--	--
R. *Kornel. Jak. v. der Hoeven.*	*De Lydtzaamheit.*	2.	10.	--	--
R. *Gysbert Jakobsz. de Hay.*	*Rotterdam.*	--	---	--	--
R. *Willem Pauluszoon.*	*Deft.*	--	---	--	--

Esquadre van den L. Admiraal Jan Evertszoon, voerende de wimpel van de voorstenge.

Z. *L. Admiraal Jan Evertsz.*	*Walcheren.*	70.	380.	--	--
V. *L. Ad. Tjerk Hiddes de Vries.*	*Groot Frisia.*	72.	332.	53.	28.
Z. *Viceadmiraal Bankert.*	*Thoolen.*	60.	296.	--	--
V. *Viceadmiraal Koenders.*	*Groeningen.*	70.	280.	--	61.
Z. *Schoutbynacht ... Evertsz.*	*Zierixzee.*	58.	317.	--	--
V. *Schoutbynacht... Brunsvelt.*	*Henrik Kasimier.*	70.	300.	50.	42.
Z. *Kapitein Jakob Pensen.*	*Middelburg.*	50.	131.	9.	77.
Z. *Jan Matthyszoon.*	*Vlissingen.*	50.	210.	--	--
Z. *Adriaan de Haaze.*	*Veere.*	50.	218.	--	--
Z. *Jan Tant.*	*Uitrecht.*	50.	220.	--	--
Z. *Adriaan van Kruiningen.*	*Dordrecht.*	49.	200.	--	--
A. *Dirk Schey.*	*Gouda.*	46.	200.	--	30.
A. *Jakob Willemsz. Broeder.*	*Dom van Uitrecht.*	46.	200.	4.	24.
A. *Jakob Pauw.*	*Staveren.*	46.	200.	--	30.
A. *Hendrik Vroom.*	*Waakende Boey.*	46.	183.	--	46.
V. *Barent Hiddes de Vries.*	*De Steeden.*	54.	184.	35.	17.
V. *Jan Vyselaar.*	*Oostergo.*	60.	218.	40.	17.
V. *Wytse Beyma.*	*Westergo.*	56.	180.	34.	16.
V. *Pieter Feykes Eykema.*	*Albertina.*	50.	172.	29.	12.
V. *Christiaan Ebelszoon.*	*Ommelandia.*	48.	176.	--	30.
V. *Jan Venkelbos.*	*Klein Frisia.*	38.	153.	22.	16.
V. *Ruyrt Hillebrantszoon.*	*Sneek.*	65.	226,	--	100.
V. *Joost Herman Klant.*	*Stadt en Lande.*	52.	217.	--	40.

Dees werdt, om 't groot getal zyner zieken, opgezonden.

A. *Floris Floriszoon Blom.*	*De Son.*	44.	185.	13.	--

Fregatten.

Z. *Willem Mariniszoon.*	*De Zeeridder.*	34.	110.	--	65.
Z. *Dirk Jobszoon Kiela.*	*Delft.*	34.	169.	--	--
Z. *Abraham Krynszoon.*	*Zeelandia.*	34.	173.	--	--
Z. *Kornelis Evertsz. de Jonge.*	*Schaakerlo.*	29.	147.	--	--
Z. *Jan Adriaansz. Blankert.*	*Visschers Harder.*	26.	65.	--	40.

Advysjachten.

Z. *Klaas Reinierszoon.*	*Soutelande.*	6.	29.	--	--
Z. *Gillis Gelynszoon.*	*Dieshoeke.*	6.	21.	--	--
Z. *Frans Roys.*	*Wester Souburg.*	6.	13.	--	--
Z. *Daniel Verdiest.*	*Ooster Souburg.*	6.	13.	--	--
Z. *Will. Hendr. v. der Veere.*	*Prins te Paardt.*	14.	27.	--	48.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

Branders.

Z. *Willem Meerman.*	*De Eendraght.*	2.	8.	- -	- -
Z. *Engel Adriaanszoon.*	*De Hoope.*	4.	14.	- -	- -
V. *Meindert Jentjes.*	*De Princeſſe.*	3.	16.	- -	- -
R. *Jan Danielsz. v. den Ryn.*	*De Fortuin.*	2.	9.	- -	- -
R. *Gerrit Andrieszoon Mak.*	*Schiedam.*	—	—		—
R. *Bartel Evertszoon Licht.*	*Eraſmus.*	—	—		—

Esquadre onder den L. Admiraal Kornelis Tromp, voerende de wimpel van de kruisſtenge.

A. *L. Admiraal Tromp.*	*Hollandia.*	80.	373.	41.	36.
N. *L. Admiraal Meppel.*	*Weſtvrieſlandt.*	78.	325.	13.	60.
N. *Viceadmiraal V. Schram.*	*De gedwonge Vreede.*	73.	239.	- -	115.
A. *I. Zweers als Viceadmiraal.*	*Gouda.*	71.	330.	38.	- -
A. *W. v. der Zaan als S.bynacht.*	*De Beſchermer.*	52.	250.	34.	- -
N. *G.'t Hoen als Schoutbynacht.*	*Ioſua.*	54.	191.	33.	18.
A. *L. Kornel Palm.*	*Ooſterwyk.*	68.	249.	64.	- -
A. *Kapit. Hendrik Adriaansz.*	*De Reyger.*	72.	275.	46.	25.
A. *Jakob Andrieszoon Swart.*	*Deventer.*	66.	237.	27.	25.
A. *Jan de Haan.*	*Kalantsooge.*	72.	244.	34.	27.
A. *Thomas Fabricius.*	*Tydtverdryf.*	56.	218.	29.	44.
A. *Jan van Amſtel.*	*De Vryheit.*	58.	258.	- -	- -
A. *Michiel Suis.*	*Kampen.*	46.	181.	- -	50.
A. *Pieter van Middellandt.*	*Haarlem.*	42.	166.	43.	- -
A. *Pieter Magnuſſen.*	*Edam.*	37.	147.	- -	- -
N. *Sergeant Majoor Graaf Jan van Hoorn.*	*Gelderlandt.*	64.	223.	43.	22.
N. *Pieter Klaasz. Wynbergen.*	*'T Noorderquartier.*	58.	219.	31.	25.
N. *Adriaan Berkhout.*	*De 3 Helden Davids.*	48.	190.	- -	34.
N. *Kornelis Iakobsz. de Boer.*	*'T Waapen v. Holland.*	48.	123.	- -	103.
N. *Ian Hek.*	*Kaleb.*	47.	243.	- -	61.
N. *Klaas Anker.*	*De Eendraght.*	44.	120.	- -	68.
N. *Klaas Valehen.*	*'T Wapen v. Medenblik.*	46.	90.	- -	110.
N. *Hendrik Viſſcher.*	*De jonge Prins.*	62.	243.	23.	8.
N. *Pieter Kerſſeboom.*	*'T Wap. v. Enkhuizen.*	72.	237.	3.	72.
A. *Jakob Binkes.*	*De vereenigde Prov.*	48.	202.	28.	- -

Fregatten.

A. *Ian Davids Bont.*	*Kleine Harder.*	34.	111.	20.	5.
A. *Arent Symonszoon Vader.*	*Overyſſel.*	30.	120.	- -	- -
A. *Jan Gyſels van Lier.*	*Aſperen.*	34.	140.	- -	- -
A. *Jakob Boom.*	*Ylſt.*	32.	110.	20.	10.
N. *Gerrit Klaasz. Poſthoorn.*	*'T Waapen van Hoorn.*	30.	120.	- -	30.
N. *Ian Mauw.*	*'T kaſteel v. Medenblik.*	30.	82.	- -	45.

Advysjachten.

A. *Ian Ianszoon Verboekelt.*	—	—	—		—
A. *Pieter Martenszoon.*	—	—	—		—

Branders.

- - *Hend. Dirksz. Boekhoeven.*	*Briſtol.*	4.	14.	- -	- -
A. *Rem Pieterszoon Mars.*	*d'Eenhoorn.*	4.	14.	- -	- -
A. *Henricus Roſæus.*	*De Brak.*	4.	14.	- -	- -
- - *Gerrit Floriszoon.*	*'T Waapen van Londen.*	4.	14.	- -	- -

R. Iooſt

R. *Iooſt Gilliszoon.*	*Pro Patria.* — —	1666.
R. *Iakob Martszoon de Haas.*	*De Reus.* — —	

Voor 't aangaan van den ſlagh quam noch een brandtſchip, genoemt den Briel, by de vloot, zoo dat ze nu met twintig branders was voorzien.

Daar was by den Krygsraadt beſlooten, dat de L. Admiraal Jan Evertszoon, met zyn esquadre, de voortoght, de L. Generaal de Ruiter de middeltocht, en de L. Admiraal Tromp d'achtertocht zoude hebben. Ook werdt yder esquadre met ſmaldeeling verdeelt, en elk zyn ordre gegeven, daar hy zich in 't gevecht naar zoude richten: met bevel, *dat niemandt de vlagge zoude verlaaten, buiten hooghdringende noodt, op peene des doodts.* De ſmaldeeling van de L. Admiraal Generaal de Ruiters esquadre was op de volgende wyze geſchikt. Eerſt zoude de L. Admiraal van Nes met de volgende ſcheepen, onder hem beſcheiden, den L. Admiraal Jan Evertszoon kort volgen, en den vyandt op de beſte gelegentheit aantaſten. Smaldeeling van de Ruiters esquadre.

L. Admiraal Aart van Nes. —	*D'Eendraght.*
Laurens Davids. — —	*Groot Hollandia.*
Iakob Korneliszoon Swart. —	*De Provincie van Vitrecht.*
Enno Doedes Star. — —	*De goude Leeuwen.*
Hendrik Vollenhove. — —	*De Muiltromp.*
Frans van Nydek. — —	*Louiſe.*
Thomas Tobias. — —	*Harderwyk.*
	Fregatten.
Elandt du Bois. — —	*Vitrecht.*
Willem Boudewynszoon van Eyk. —	*'T Quartier van Nieumegen.*
	Branders.
Kornelis Iakobszoon van der Hoeven.	*De Lydtzaamheit.*
Ian Broerszoon Vermeulen. —	*Helena.*
Willem Pauluszoon. — —	*Delft.*
	Advysjacht.
Pieter van Wynbergen.	*Zwol.*

Daar op zoude de L. Admiraal Generaal de Ruiter den L. Admiraal van Nes kort volgen, met d'onderſtaande Kapiteinen, in deeze ordre.

De Schoutbynacht Ian van Nes. —	*Delft.*
Hendrik Gotskens. — —	*'T Waapen van Vitrecht.*
Hugo van Nyhof. — —	*Stadt en Lande.*
Kornelis van Hoogenhoek. —	*'T Zuiderhuis.*
L. Admiraal DE RUITER. —	*De zeven Provincien.*
Kornel Willem Ioſeph van Gent. —	*Gelderlandt.*
Evert van Gelder. — —	*Klein Hollandia.*
Ruth Maximiliaan. — —	*Waſſenaar.*
Ian du Bois. — —	*De Vreede.*
	Fregatten.
Huibert Iakobszoon Huigen. —	*Gornichem.*
Iakob Pieterszoon Swart. —	*Schiedam.*
	Branders.
Ian van Braakel. — —	*Lammertjen Queek.*
Reinier de Vos. — —	*De Exter.*
Gysbert Iakobszoon Hay. —	*Rotterdam.*
	Advysjacht.
Dirk de Munnik.	*Het loopende Hart.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. De Viceadmiraal Jan de Liefde zou den L. Admiraal Generaal de Ruiter kort volgen, met d'onderstaande Kapiteinen, ten dien einde onder hem bescheiden.

Viceadmiraal de Liefde. —	*De Ridderschap van Hollandt.*
Iakob van Meeuwen. — —	*Amsterdam.*
Niklaas Marrevelt. — —	*'T Geloof.*
Philips van Almonde. —	*Dordrecht.*
Iooſt Verschuur. — —	*Iaarsveldt.*
David Vlug. — —	*De drie Helden Davids.*
Ian Krook. — —	*De Hollandtsche Thuin.*
Ian de Iong. — —	*'T Raadthuis van Haarlem.*
	Fregatten.
Niklaas Naalhout. — —	*Harderwyk.*
Ieuriaan Poel. — —	*De Vreede.*
	Brander.
Pieter Lievenszoon. — —	*De goede Hoope.*

Doch in gevalle men d'Engelschen van d'andre kant moght koomen aan te tasten, en dat de L. Admiraal Tromp de voortoght hadde, dan zou men de voorschreeve ordres van achteren moeten beginnen, en, in plaats van den L. Admiraal Jan Evertszoon, Tromps esquadre volgen. De Branders werdt belast zich dicht achter de Ruiter en d'andre Hooftofficieren t'onthouden, en den vyanden, als haar de gelegentheit voorquam, alle afbreuk te doen. D'Advysjachten hadden op te passen, om, indien 'er eenige scheepen in den brandt of in de gront geschooten wierden, 't volk te bergen. D'andre esquadres werden op diergelyke wyze gesmaldeelt. D'Engelsche oorlogsvloot, onder 't opperbevel van den Generaal Monk, Hartog van Albemarle, sterk ontrent tnegentig oorlogscheepen, en negentien of twintig branders, was insgelyks in drie esquadres verdeelt. De witte vlagh onder Thomas Allen hadt de voortoght, de roode onder Monk de middeltoght, en de blaauwe onder Jeremias Smit d'achterhoede. Den vierden van Augustus lichte de Nederlandtsche vloot haar ankers, en zagh d'Engelsche, die 's nachts ook ten anker hadt gelegen, met het opgaan der zonne recht in de windt, die Noordtoosttennoorden was, van haar leggen, en onder zeil om den strydt te beginnen. Dit geschiedde in de vlakke zee, daar 't Noordtvoorlandt ontrent acht mylen Zuidtwesttenwesten van hun lagh. Des morgens vroegh quam de Heer van Somelsdyk met eenig vaartuig aan de Generaal de Ruiters boordt, die hem noodigde op zyn schip te blyven; maar hy zeide van voorneemen te zyn zich by den L. Admiraal Tromp te begeeven: en voer daar op naar 't schip Hollandia by den gemelden Tromp. 'T welk daarna by zommigen eenig quaadt vermoeden baarde, als of hy daar eenig heimelyk bericht hadt gebraght, of raadt gegeven, die met den dienst van 't Landt niet wel overeen quam. Doch ontrent zulke zaaken, die dikwils op enklen schyn en losse gissingen zyn gegrondt, heeft men 't quaadt niet licht te gelooven: maar zyn oordeel op te schorten, tot dat de tydt de waarheit ten vollen ontdekke. De vier Fransche Heeren, de Ridders van Lorraine, van Coaslin en Cavoy, met den Baron de Busca, die, gelyk boven verhaalt is, zich op 't schip by Kapitein Gotskens onthielden, quaamen nu over op het schip van den Generaal de Ruiter, om daar 't gevecht by te woonen. De zeeslagh van deezen dagh is waardigh dat men ze omstandighlyk verhaale, en naa waarheit beschryve: te meer, om dat men daar zedert verscheide stry-

dende

Sterkte van d'Engelsche vloote, en der zelver verdeeling.

4 Aug.

De twee vlooten wenden tegens elkanderen aan.

De Heer van Somelsdyk komt by de Ruiter, maar begeeft zich op 't schip van Tromp.

p. 505.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

dende vertellingen van uitstrooide. Ten dien einde zal ik de zaaken 1666. en voorvallen naaktelyk ontfouwen, invoegen gelyk ze my uit verscheide brieven en aanteekeningen, met de Generaal de Ruiters eigene handt geschreeven, ook uit het daghregister van zyn Secretaris Joris Andringa, mitsgaders de vertellingen van andre ooghgetuigen, zyn voorgekoomen. By gebrek van windt quam de Nederlandtsche avantgarde, door de L. Admiraalen Johan Evertszoon en Tjerk Hiddes de Vries aangevoert, eerst ontrent den middagh met de voortoght der Engelschen, geleidt door den Viceadmiraal Thomas Allen, voerende de witte vlagge, in 't gevecht. De Generaal de Ruiter volgde het esquadre van Jan Evertszoon op de voet: maar de stilte werdt onderwyle zoo groot, dat hy 't hooftesquadre van d'Engelschen (daar de Generaal Monk en Prins Robbert het gebiedt hadden, die beide op een schip waaren, en een Britannische vlagge van de groote en een roode vlag van de voorstenge lieten waaijen) niet dan ontrent ten een uure naa den middagh kon aantreffen, en dat alleen met een gedeelte van zyn hooftesquadre: dewyl veele scheepen, onder hem bescheiden, te verre in ly waaren vervallen, en door de gemelde stilte niet op konden koomen, noch de Ruiter tot haar afzakken, om haar, nevens zyn byhebbende scheepen, in gelyk postuur en linie aan den vyandt te brengen. Hy raakte dan met dat gedeelte van zyn esquadre, met Monk en zyn esquadre, in een schrikkelyk gevecht: zyne scheepen sloegen over bakboort gelyk d'Engelschen over stuurboort. Maar midlerwyl zagh de Generaal de Ruiter, met groote verwondering, niet konnende de reeden begrypen, dat de L. Admiraal Tromp, en vervolgens zyn geheel onderhebbende esquadre, dat het † ontzaggelykste van 's Landts vloot was, en d'achterhoede formeerde, met opgegyde zeilen, als of hem 't werk niet aan en. gingh, bleef leggen, wel twee mylen bewesten de Ruiter, waar door hy een stukweeghs achter uit dreef, en zoo verre achter de Ruiters esquadre raakte als de voortoght onder Johan Evertszoon te voorlyk was geavanceert: zoo dat d'Engelschen daar tusschen beide inbraaken. De vier Fransche Heeren, den L. Admiraal Tromp dus ziende leggen, vraagden, *wat zulks te zeggen was:* daar op geantwoordt werdt, *dat men niet wist wat den Heer Tromp daar toe bewoog.* Midlerwyl kreeg de Generaal de Ruiter een groot geweldt van vyanden op den hals: daar werdt ontrent de scheepen die hy by zich hadt, en ontrent zyn schip, zeer hardtnekkig gevochten. Hy hadt den Generaal, de Nasby, of Royale Charles, het Koningklyk schip de Souverain, en verscheide andere van de grootste Konings scheepen, die elkanderen zomtydts verpoosden, gelyk op de zyde. Doch hy bejegende hen in dier voegen, en gaf van alle kanten zoo geweldig vuur, van eenige weinige scheepen trouwelyk geholpen, dat ze hem, naa een gevecht van drie uuren, zyn post lieten behouden, en voor eenigen tydt verlieten. Het Engelsch Admiraalschip der roode vlagge werdt in deezen strydt zoo doornagelt en reddeloos geschooten, dat de Generaal Monk en Prins Robbert op een ander schip moesten over gaan, gelyk men uit het verplaatzen der Admiraals vlagge kon zien. D'Engelschen van hem afhoudende, vondt hy gelegentheit om wat aadem te scheppen. Maar terwyl hy bezich was met zich wat op te redden, zagh hy, wat uit den rook koomende, die hem te vooren 't gezicht benam, dat de voortoght, of het Zeeusch en Vriesch esquadre van den L. Admiraal Johan

Begin van 't gevecht.

Groote stilte.

De Ruiter raakt met een gedeelte van zyn esquadre in 't gevecht.

† *Formidabelste.*

Tromp komt laater by den vyant.
Aitzema XLVI. *boek.*

De Ruiter werdt van alle kanten aangerast en fel bevochten.

Zyn dappre tegenweer.

D'Engelschen houden van hem af.

1666. han Evertszoon, het voor de windt draagende hieldt, met de bramzeilen daar by gezet, en de blinden voor den boegh, om te meer vaart te maaken: en al liet hy verscheide schooten met grof geschut naar hen doen, zy konden tot geen standt werden gebraght. De Generaal Monk met zyn hoofteskadre, dat gewaar werdende, quam weer met groote snelheit op den Generaal de Ruiter en de weinige scheepen, die zich ontrent hem hielden, af, en hervatte den strydt. Dees storm werdt weêr doorgestaan, en, met ongemeene dapperheit van de Ruiter, met weinige tegens veele vyandtlyke scheepen gestreeden: niet zonder groot verlies van wederzyde. Het schip Gelderlandt, daar de Heer Willem Joseph van Gent, Kornel der mariniers of zeesoldaaten, een van de Ruiters seconden of bystanders, over geboodt, die zich dapper queet, werdt zeer reddeloos, en zyn groote steng afgeschooten, en liep groot gevaar: maar liet zyn anker vallen, en kreegh alzoo ruimte van den vyandt. Het brandtschip 't Lammertje Queek, gevoert by den Kommandeur Jan van Braakel, dat in 't scherpste van 't gevecht zich tusschen de Ruiter en Monk onthielt, werdt in de grondt geschooten, en zonk by de Ruiters schip. Maar Braakel voer toen met zyn sloep en volk stoutmoedelyk naar een Engelschen brander, die ongetwyffelt van Gent zou hebben aangesteeken; doch, hem zoo stout ziende naderen, zich zelven aanstak, en met het volk in de sloep vluchtte. Een andere Hollandtsche brander werdt in den brandt geschooten, en een gedeelte van 't gebergde volk quam op de Ruiters schip, en betrachtte daar weêr hunnen plicht. Daarna beval de Ruiter den Kapitein Jakob Pieterszoon Swart, zich met zyn advysjacht Schiedam by van Gent te voegen, hem uit het gevecht te sleepen, en in de naaste haven te brengen. Ook liet hy den Engelsman Samuel Ravens, die zich in den slagh dapper hadt gedraagen, en met een groove koegel in zyn buik gequetst was, met een galjoot naar Vlissingen voeren: daar hy aan zyn wonde overleedt, en begraven werdt. De Kapitein Rut Maximiliaan, een van de Ruiters seconden, werdt doodtgeschooten. De Kapiteinen Nyhof en Hogenhoek, insgelyks zyn seconden, waaren in staat van sterven, door hunne wonden: d'eerste was zyn been afgeschooten, en d'ander met een koegel in zyn buik getroffen. Ook sneuvelde Jeuriaan Poel, Kapitein op het fregat de Vreede. Eenige weinige andre Kapiteinen, zich dicht by den L. Admiraal de Ruiter houdende, droegen zich dapper, en booden groote weêr: doch by gebrek van juiste aanteekening kan ik hunne naamen niet melden, nocht hun den lof geven, dien ze verdienden. De L. Admiraal van Nes hadt, toen de Ruiter tegens den Generaal Monk doende was, met den Engelschen Viceadmiraal van de roode vlagh, nevens etlyke scheepen van zyn smaldeel (want d'andre waaren wat in ly van hem af geraakt) insgelyks een harde strydt. Eenigen van zyn volk verhaalden, dat daar twee vyandtlyke scheepen in de grondt werden geschooten. Ook weeken d'Engelschen, zoo waaren ze getroffen, wat van hem af. Doch kort daarna quaamen ze weêr op hem aan, en vervolghden 't gevecht met groote heftigheit. Toen de rook wat opklaarde zagh hy dat verscheide van de voorste scheepen begosten te wyken en te vluchten, en d'Engelschen vielen daar op te feller op hem en zyn byhebbende scheepen aan. Dies vondt hy zich genoodtzaakt de wykende scheepen met kleen zeil te volgen, om hen, zoo veel als moogelyk was, te beschermen. Doch zyn schip was zeer reddeloos geschooten, en hy hadt veel dooden en ge-

Het Zeeusch en Vriesch esquadre aan 't wyken.

Men valt weêr sterk op de Ruiter aan.

Die zich mannelyk verweert.

Van Gent in noodt.

Een brander in de grondt, en een ander verbrandt.

De Kapiteinen Rut Maximiliaan, Nyhof, Hogenhoek en Poel doodtgeschooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

gequetſten. In dit beloop der zaaken hieldt hy zich, nevens de Ruiter, geduurig in 't voorſte van 's Landts vloot, naaſt aan de vyandt, terwyl eenige van de achterſte weeken. De L. Admiraal de Ruiter, zoo veel vyanden op den hals hebbende, en alleen door van Nes en weinige andren wordende geholpen, toonde in al deeze zwaarigheden en gevaarlykheden een mannelyke ſtandtvaſtigheit, op hoope dat hy noch van achteren door 't Amſterdamſch en Noordthollandtſch esquadre, en de andre ſcheepen die onder 't hooftesquadre behoorden, of door het wenden van 't Zeeuſch en Vrieſch esquadre, zou worden ontzet.

De Ruiter hoopt noch op 't ontzet van d'andre esquadres.

Maar 't was vergeefs gehoopt. Onderwyle was zyn ſchip aan zeilen, ſtaande en loopende wandt, en rondthout, zoodaanig ontrampeneert en beſchaadight, dat men 't niet langer naar behooren kon regeeren. Ook kon men daar uit, door de meenighte der dooden en gequetſten, met het geſchut geen genoeghzaame tegenweer doen.

Zyn ſchip zeer beſchaadight en reddeloos.

Dies vondt hy geraaden het meeſte gros der afwykende ſcheepen, indien hy zich van de zelve niet wilde laaten afſnyden, met kleen zeil te volgen. Want by den L. Admiraal Tromp, die met zyn esquadre te windtwaart was, kon hy niet koomen: ook kon hy niet bedenken waarom Tromp zich by hem niet voegde, daar hy, zyns oordeels, wel konde. Dus is de Ruiter al ſlaande, en te gelyk afwykende, langzaam Zuidtwaart afgezakt. Want de ſlappe koelte liet niet toe groote vaart te maaken, die hy ook niet zocht: noch al hoopende dat hem Tromp met het Amſterdamſch en Noordthollandtſch esquadre, onder 't faveur van den donker, zoude bykoomen, daar de windt toe diende, en dat men dan 't werk gelykerhandt zoude hebben hervat.

Hy begint met een kleen zeil zyn aftoght,

Noch hoopende op de komſt van Tromp.

Doch tegens den avondt, weêr wat uit de groote duiſterniſſe van den damp gekoomen, zagh hy den L. Admiraal Tromp, en den Kapitein van der Zaan, als Schoutbynacht, met noch zes ſcheepen van d'arrieregarde en een brander, en een uur daarna den L. Admiraal Meppel wel drie mylen in 't Noordtweſten van zich, als ook de Viceadmiraal Jeremias Smit, het hooft der Engelſche arrieregarde, voerende de blaauwe vlagge, met noch eenige fregatten, die nu en dan op elkanderen ſchooten. Hy quam noch dien zelven avondt by 't Zeeuſch en Vrieſch esquadre, en verſtondt 's anderendaaghs wat ſchaade 't zelve hadt geleeden.

Komt by 't Zeeuſch en Vrieſch esquadre.

Hier trof het ongeluk de voornaamſte hoofden. Naa dat de twee L. Admiraalen Johan Evertszoon en Tjerk Hiddes de Vries, met hun onderhebbende ſcheepen, het Engelſch esquadre der witte vlagge, dat de voortoght hadt, van twee zyden kloekmoedelyk aanvielen, werden ze met ongelukkige ſchooten getroffen. Jan Evertszoon werdt zyn been afgeſchooten, daar hy aan overleedt. Tjerk Hiddes verloor ook zyn been en leeven. De Viceadmiraal Koenders ſtierf insgelyks aan etlyke wonden.

Verhaal van 't gevecht tegens de witte vlagge der Engelſchen.

Jan Evertszoon, Tjerk Hiddes en Koenders doodtgeſchooten.

De Viceadmiraal Bankert, in 't midden der Engelſchen beſlooten, moeſt zyn zinkend ſchip ter Tholen verlaaten, 't welk voort werdt verbrandt. Het ſchip Sneek, gevoert door Kapitein Ruirt Hillebrandts, viel in handen van d'Engelſchen, die 'er den brandt in ſtaaken.

4 Aug.

Bankerts ſchip zinkt.

Het ſchip Sneek genoomen en verbrandt.

Kapitein Henrik Vroom, die met het ſchip de waakende Boey van Amſterdam onder dit esquadre was beſcheiden, werdt ook doodtgeſchooten. Het ſneuvelen der twee L. Admiraalen Evertszoon en de Vries, en van den Viceadmiraal Koenders, veroorzaakte zoodaanige ſlaauhertigheit en onorde, dat het gantſche esquadre ten een uuren naa den middagh begon te wyken, zonder op het ſchieten van den Generaal de Ruiter, boven verhaalt, af te koomen. Te dier tydt werdt op 't ſchip van wylen den Viceadmiraal Koenders groote moedtwil gepleeght. Een gedeelte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. deelte van 't volk, door een of twee matroozen opgehitst, werdt oproerig, stondt tegens d'Officieren op, en weigerde de handt aan werk te slaan: ja iemant liet het giertou van 't schoverzeil vallen, in weerwil van den Stuurman: voorts van de vyanden afhoudende, en voor de windt wegh loopende. Ook betrachtte de Kapitein zyn plicht niet naa behooren. Men hadt dan in 't Zeeusch en Vriesch esquadre ongelukkig gevochten: en meenen de geenen, die zich het waateroorlogh verstaan, dat de groote stilte, en dat de Nederlandtsche esquadres daar door te verre van elkanderen verspreit waaren, en niet gelykelyk aanvielen, ook het langszaam bykoomen van 't Amsterdamsch en Noordthollandtsch esquadre, de verhoopte overwinning verhinderden. Nu staat ons te melden wat ontrent het esquadre van den L. Admiraal Tromp op dien dagh is voorgevallen, daar de Generaal de Ruiter eerst den tweeden dagh daarna kennis van kreegh.

Weerspannigheit op het schip Groeningen gepleeght.

Het bedryf en gevecht van Tromp tegens de blaauwe vlagge. 4 Aug.

De Heer Tromp, eenigen tydt naa dat de Generaal de Ruiter het tegens de roode vlagh hadt aangewendt, zeil maakende, was ten lesten by de windt naar 't Engelsch Esquadre der blaauwe vlagge, over 't welke Jeremias Smit het bevel voerde, toegesteeken. D'Engelsche Schoutbynacht, met een brander, op een der voorste Nederlandtsche scheepen aankoomende, zocht dat vergeefs te verbranden. Want de Schoutbynacht van der Zaan schoot dien brander, naa eenig gevecht, in den brandt. Ook quam d'Admiraal der blaauwe vlagge insgelyks met een brander af, tegens wien de L. Admiraal Tromp, nevens de Kapiteinen van Amstel en de Haan, zyn secondes, eenigen tydt schutgevaart hielden, tot dat ze kans zaagen om een Engelsch schip, genoemt de Resolutie, gemonteert met zesentsestig stukken, en bemant met drie honderdtveertig koppen, t'eenemaal reddeloos geschooten, met by de windt te knypen, te boven te zeilen. Dit werdt uitgevoert. Tromp gaf het de laage, en een brander stak 'er den brandt in. Daar werden niet meer dan vyfenveertig mannen geberght, de rest moest in 't vuur of water vergaan.

Het Engelsch schip de Resolutie verbrandt.

Scherp gevecht tusschen den L. Admiraal van Meppelen en den Viceadmiraal van de blaauwe vlagge.

Ter zelve tydt raakte de L. Admiraal van Meppelen en de Viceadmiraal Zweers in een scherp gevecht tegens d'Engelschen: inzonderheit van Meppelen, die ettelyke uuren lang den Viceadmiraal van de blaauwe vlagge op zyde lagh. D'aanvechting en tegenweer was byna even zwaar. De gemelde Viceadmiraal werdt wel drie of vier maalen met versch volk versterkt, maar desniettemin door den L. Admiraal van Meppelen met zoo groote dapperheit bejegent, dat hy moest by steeken, en over staag wenden. Dan van Meppelen was zoo doornaagelt, dat hy naauwlyks kon zee houden, en al aan 't zinken was: hy hadt vyf voet water in 't schip, en zyn onderste laag kruidt stondt in 't water. Doch met groote naarstigheit kreegh hy 't schip weêr dicht. Zyn groote mast was op zeven plaatzen doorschooten, en 't was geduurende 't gevecht meest stil, zoo dat hy zich niet kon wenden. Eenige Kapiteinen van 't Noorderquartier stonden hem trouwelyk by, en 't kostte zyn Schoutbynacht 't Hoen het leeven.

De Schoutbynacht 't Hoen doodtgeschooten.

Hy zelf hadt honderdt zoo dooden als gequetsten. Zyn Kapitein Ysbrant Klemenszoon werdt het been aan stukken geschooten, en zyn twee Luitenants wierden zwaarlyk gequetst. Daarna pooghde d'Admiraal der blaauwe vlagge, Jeremias Smit, met zyn brander Kapitein de Haan te verbranden; maar de brander, ziende etlyke sloepen gereedt om dat te weeren, en eenige schooten van de Haan ontfangende, vondt zich genoodtzaakt met den sloep, die hem van den gemelden Admiraal Smit werdt toegezonden, over staag van de Haan af te bougseeren. Tegen den avondt kreeg de L. Admiraal

Tromp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

Tromp het geheele Engelſche blaauwe esquadre op de vlucht. Maar d'opkoomende ſtilte belette dat men niet meer kon verrichten. Daar op heeft Tromp, zonder naa de Ruiter om te zien, den geheelen nacht de blaauwe vlag vervolght: en dit vervolgen werdt hem daarna tot misdaadt aangereekent. Eenigen meenden dat het vluchten der blaauwe vlagge een oorlogsliſt en veinsſtreek der Engelſchen was, om Tromp van de Ruiter af te trekken. Ook hadden zommigen geen goede gedachten van Tromps vervolg: meenende dat d'ontfangene ſpyt, ter zaake dat de Ruiter in 't verleeden jaar, toen hy uit Guinea quam, hem boven 't hooft werdt geſtelt, hem noch in den krop ſtak, en dat hy zich daarom nu te min met de Ruiter bekommerde. Maar anderen hielden, dat hy, de blaauwe vlag vervolgende, zich te ver liet vervoeren door de hitte van 't gevecht, en de drift van zyne aangeboorne kloekmoedigheit, zonder op het achterſte genoeg te denken; en dat hy alles licht zoude hebben verantwoordt, indien 't met de L. Admiraalen Jan Evertszoon, de Vries, en de Ruiter, naar wenſch waare afgeloopen. Dan d'ordre der zaaken vereiſcht dat wy tot de Ruiter keeren. Dees lagh den gantſchen nacht Zuidtzuidtooſt over, en was vlytig bezich met alles op te redden, lekken te ſtoppen, kardoezen te vullen, te ſplitzen en te knoopen, tot dat men 't ſchip weêr kon beſtieren. De vyandt hing hem dien nacht meeſt in 't zogh van 't vaarwaater; jaa eenige Engelſche ſcheepen quaamen hem zoo naa op zy, dat men elkanderen verpreidde. De L. Admiraal van Nes, die zich den gantſchen nacht ontrent hem hieldt, en ook geduurig bezich was met repareeren, en alles klaar te maaken, quam in 't donker zoo dicht by een vyandtlyk ſchip, dat d'Engelſchen hem toeriepen: doch hy, hen niet konnende verſtaan, liet hun toeroepen, *dat ze op zy zouden koomen;* maar zy ſtaaken by, en wachtten hunne vloot. Den dagh aanbreekende, liet de Generaal de Ruiter van de ſteng naar d'arrieregarde uitzien, maar vernam geen andre ſcheepen dan 't gros der Engelſche vloote, die hem volgde. Toen beval hy zyn ſchoonzoon Johan de Witte, Kapitein der Zeezoldaaten, dat hy al zyn volk de musketten op den overloop zou doen neerleggen, en aan 't geſchut ſtellen, om de plaatzen der geſchoote en gequetſte matroozen te vervullen. Maar veele laagen, door vermoeidtheit van den arbeidt des gevechts, onder zommige dôoden, op 't ſchip en ſliepen, als of ze doodt waaren. Zoo dat men ze by 't hair of de leeden moeſt trekken om ze op te wekken, en in ordre op hunne plaatzen by 't geſchut te ſtellen. De meeſte Engelſche zeemaght hadt toen de Ruiter eenighzins omringht. Zy laagen rondtsom hem als een halve maan: hy hadt ze aan de loef, in de ly, en van achteren, en lagh alleen, met weinig ſcheepen verzelt. Hier begoſt men weer fel van alle kanten op hem te kanonneeren: de koegels vloogen als haagel, met een yſſelyk geſchreeuw van de geenen die getroffen werden. De zeilen, van nieuws aangeſlaagen, raakten vol gaaten, en aan flenteren. En 't ſtondt zoo geſchaapen, dat hy niet anders voor oogen zagh, noch verwachtte, dan 't geheele verderf van 's Landts vloot, of van al de ſcheepen die hy by zich hadt, indien d'Engelſchen hunnen plicht wel hadden betracht, en naar behooren waaren ingevallen. Geduurende dit vechten liet de L. Admiraal Generaal de Ruiter den L. Admiraal van Nes, die hem trouwelyk byſtondt, aan zyn boordt roepen. Van Nes, by hem koomende, vraaghde de Ruiter, *hoe hy voer.* Hy verhaalde hoe 't op zyn ſchip geſtelt was, en zy gingen t'zaamen in de hut, terwyl d'Engelſchen even ſterk op

Het Engelſche esquadre der blaauwe vlagge op de vlucht, en van Tromp den gantſchen nacht vervolght.

Bedenken op dat vervolgen.

De Ruiter werdt op den tweeden dagh op nieu en ſtreng bevochten.

5 Aug.

Vindt zich in noodt.

Hy ontbiedt den L. Admiraal van Nes aan zyn boordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. hen schooten, zonder nochtans op zy te derven koomen. De Ruiter zeide, *Wy zyn flechts met ons zeven of acht scheepen by een, wat zullen wy doen?* Want d'andre scheepen waaren anderhalf myl waters voor hun, liepen zoo veel zy moghten, en konden tot geen staan gebraght worden, wat moeite met seinschooten daar om gedaan wierdt. Van Nes antwoordde, *dat men zich al wykende moest verweeren.* 'T welk hy insgelyk zoo verstondt: want zy hadden geen maght by hen om zulk een vloot Engelsche scheepen tegen te staan. Toen borst de Ruiter in deeze woorden uit, *Wat komt ons over? Ik wou dat ik doodt was.* Van Nes daar op, *ik wou 't insgelyks: maar men sterft juist niet als men 't wenscht.* Daar op gingenze uit de hut, en van Nes nam zyn afscheidt. Doch in dat punt des tydts quam 'er een koegel in de hut, die de plaatzen, daarze gezeeten hadden, wegh nam. Zoo weinig scheelde 't of een koegel hadt twee zulke hoofden weghgenoomen. In 't scheiden beloofden ze elkanderen, *dat daar d'eene bleef, ook d'ander mede zoude blyven, zonder elkander te verlaaten.* Ook deed van Nes, aan zyn boordt gekoomen, al vechtende zyn uiterste best, om, zoo veel moogelyk was, achter hem te blyven, en de vyanden af te weeren. D'Engelschen leiden 't al af met voor uit naar de Ruiter en de Nederlandtsche scheepen te schieten: daar hy en de zynen achter uit op antwoordden, zeilende al Zuidtoost en Zuidtoostenzuiden, om hunnen koers en aftoght te vervorderen. Ten negen uuren zaagen zy Westkapel Zuidtoostenzuiden drie mylen van hun leggen, en zeilden geduurig voort. De Ruiter oordeelde dat hy in die gesteltenisse van zaaken den vaderlande geen grooter dienst kon doen, dan met de vloot in behouden haven te brengen. Ook was, in 't gevaar van alles te verliezen, het behouden en bergen van 's Landts zeemaght de naaste trap aan 't overwinnen. Maar de Generaal Monk, met zyn meeste maght hem volgende, hadt noch groote hoope (gelyk hy daarna in zekeren brief te kennen gaf) om de Ruiter in handen te krygen, en de glorie te hebben van dien grooten Admiraal, die zoo uitmuntte onder de kloekste zeehelden, in Engelandt te brengen, en deedt groot geweldt om zyn schip te verbranden, dat ontrent den middagh zeer naby quam. Toen quam hem een brander vry naa aan boort, zoo dat het hachelyk stondt of hy 't aanklampen zou konnen keeren. Maar onbedeest en voorzichtig in den grootsten noodt, gaf hy terstondt ordre om vier sloepen te bemannen, de zyne en die van de Kapiteinen van Meeuwen, Vollenhoven, en Jan du Bois. Hier toe werdt eenigh volk gelicht uit vier scheepen: uit de Ruiters schip zyn Quartiermeester Pieter Pieterszoon Lely, met noch tien matroozen: daar zich Willem Nieupoort, zyn Secretaris in de Fransche taale, byvoegde. Uit van Meeuwens schip quam de Luitenant Philebert Wynrich, en de Quartiermeester Roelof Gerritszoon, met noch zes matroozen: uit het schip van du Bois, de Quartiermeester Pieter Pieterszoon van Amsterdam, met noch acht matroozen, en zeven soldaaten: en uit het volk van Kapitein Vollenhove, de Luitenant Abraham van Zyl, de Schipper Govert Pieterszoon, de Quartiermeester Gerrit Abrahamszoon, de Scheepstimmerman Marten van der Valk, met noch acht matroozen, t'zaamen achtenveertig mannen, die op de vier sloepen werden verdeelt. Toen beval hun de Ruiter, dat ze op den Engelschen Brander, als zy zouden oordeelen dat het tydt was, zouden los gaan, en den zelven aantasten en afweeren: doch niet afsteeken voor dat hy 't hun naader beval: zeggende met eenen tot de vier Fransche Heeren, die

Hun onderling gesprek.

Loopen groot gevaar door een schoot.

De Ruiter vervolght zyn aftoght.

De Generaal Monk heeft groote hoop van hem te neemen, of zyn schip te verbranden.

Loopt groot gevaar door een brander.

Laat daar tegens vier sloepen mannen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

die geduurende dit ſchrikkelyk zeegevecht op zyn ſchip waaren geweeſt, 1666.
zonder veel te konnen doen, (ook betuigende, *dat het hun leedt was, dat z' 'er voor hunne perſoonen niet meer toe konden doen*) dat ze nu, ter gelegentheit van 't naaderen des gemelden branders, zich een naam konden maaken, en hunne dapperheit toonen met het bevechten van dien brander. Waar op zy terſtondt verklaarden, dat ze bereit waaren het ſtuk te beſtaan. De Ridders van Lorraine, Coaslin en Cavoy, met den Baron de Buſca, begaven zich terſtondt in zyn ſloep. D'Engelſche brander, een ſchoon ſchip, dat een oorlogsfregat geleek, werdt terwyl door eenige van 's Konings fregatten aangevoert, en, met een voorwindt van achteren oploopende, meende het Admiraalsſchip de zeven Provincien aan bakboordt aan boordt te leggen, en was geen ſcheeps lenghte van 't boordt, jaa zoo naa gekoomen, dat zich d'Engelſchen daar uit en in hunne ſloep begaven, uitgenoomen een man aan 't roer, en een ander die den brandt in 't kruidt zou ſteeken. Toen hing de behoudenis van dat groote ſchip, en by gevolgh van 's Landts vloot en 't gantſche vaderlandt, aan een zyde draadt. Maar de Ruiter, ty kavelende, deedt ſchielyk het roer in ly aan boordt leggen, en de zeilen aan ſtuurboordt ombraſſen; waar door de brander gladt, achterom, 't ſchip mis viel, en toen gaf hem de Ruiter de laage, liet de vier bemande ſloepen ſtraks afſteeken, en op den brander aanroeijen. Doch den Engelſchen, ziende de ſloepen in goede ordre kloekmoedighlyk op hem aankoomen, en met musketten vinnig vuur geeven, ontzonk het hert. Zy ſtaaken den brander zelfs aan brandt, en een Engelſch oorlogſchip met tzeventig ſtukken, dat hem zoo ver hadt aangebraght, liep groot gevaar van door zyn vuur aangeſteeken te worden. Toen quam dat Engelſch ſchip by den L. Admiraal van Nes, die 't zoo haavende, dat het op de ly ſmeet en krenghde. Het volk van den Engelſchen brander bergde zich ten deele in de ſloep, en ten deele met ſwemmen. De Franſche Heeren, die in de Ruiters ſloep waaren, wilden toen met groote moedigheit d'Engelſche ſloep naroeijen en veroveren. Maar de Ruiter, duchtende dat ze zich zelve door te groote kloekmoedigheit zouden verreukloozen, en te verre van hem afraaken, liet de ſloepen te rugh roepen, met verbodt van zich verder te waagen. Daarna genoot het volk, daar de vier ſloepen door waaren bemant, de zesduizendt gulden, te weeten, 't loongeldt, dat by den Staat op 't vermeeſteren of verbranden van een brander was geſtelt. Naa 't mislukken van den toeleg met den Engelſchen brander op de Ruiter, gaven hem verſcheide groote Engelſche ſcheepen, en onder anderen de Generaal Monk, in 't verby zeilen noch de geheele laagen: met zulk een geweldt, dat het alles ſcheen te zullen berſten en breeken. En de Ruiter, die altydts in de grootſte nooden den grootſten moedt betoonde, was toen zoo hoopeloos, dat hy, ten aanhooren van zyn ſchoonzoon de Witte, in deeze woorden uitborſt: *O Godt, hoe ben ik zoo ongelukkig! is'er nu onder zoo veel duizende koegelen niet een koegel die my wegh neemt?* Maar als de Witte daar op zeide, Vader, hoe ſpreekt gy zoo vertwyffelt: en wilt gy enkel ſterven, laat ons dan op wenden, en in 't midden van de vyanden inloopen, en ons doodt vechten. Toen quam de Heldt tot bezinning, zeggende, *Gy weet niet wat gy zeght: als ik dat deed dan was 't al verlooren; maar als ik my zelven en deeze ſcheepen kan behouden en afbrengen, dan kan men 't werk daarna hervatten.* Doch korts daarna quam 'er uitkomſt. Hy weerde zich dapper, door eenige weinige ſcheepen, met naamen den

Vier Franſche Heeren begeeven zich in een der ſloepen.

De brander komt dicht aan de Ruiters boordt.

Wys beleid in 't afweeren des branders.

Die van d'Engelſchen werdt verlaaten en verbrandt.

Groot geweldt tegens de Ruiters ſchip.

De Ruiter byna hoopeloos.

1666. den Kapitein David Vlug, die zich meest achter hem en dichtst by d'Engelschen hieldt, trouwelyk geholpen. Ook deed Monk wel haast sein, en men zagh d'Engelsche scheepen d'een voor en d'ander naa afwenden: want de Ruiter begost met zyn byhebbende scheepen de banken te naderen, daar zy zich niet dorsten vertrouwen. Te dier tydt zagh de Generaal de Ruiter drie van zyn scheepen, die in den verleeden nacht te loefwaart van hem waaren geloopen, en hy merkte dat d'Engelschen daar veertien scheepen op afzonden, om ze te onderscheppen. Daar op riep hy de Hooftofficieren en Kapiteinen, die zich by hem bevonden, aan boordt, en beval den Viceadmiraal Adriaan Bankert met de minst beschaadigde scheepen en fregatten, tot achtien in getal, en twee branders, zich in 't begin van de Spleete te begeeven, om zich aldaar kruissende of ten anker t'onthouden, en naar vermoogen te verhinderen dat 's Landts naakoomende scheepen en vaartuigen van den vyandt niet zouden worden weghgenoomen, beschaadight, of belet zich op de rendevous in de Wielingen te vervoegen; met verder last, dat hy, naa twee etmaal in de Spleete getoeft te hebben, mede zoude invallen. Hier toe werden de volgende Hooftofficieren en Kapiteinen gebruikt,

D'Engelschen wenden van de Ruiter af. Die de banken nadert, en Bankert met achtien scheepen afzendt, om d'afgedwaalde en volgende scheepen te beschermen.

De Viceadmiraal Bankert,	*Willem Hendriksz. van der Veere.*
op't schip van Kapit. de Haaze.	*Elandt du Bois.*
De Schoutbynacht Brunsvelt.	*Huibert Jakobszoon Huigen.*
Jakob Pensse.	*Willem Boudewynszoon.*
Jan Matthyszoon.	*Philips van Almonde.*
Jan Tandt.	*Enno Doedes Star.*
Adriaan van Kruiningen.	*Thomas Tobias.*
Willem Mariniszoon.	*Barent de Vries.*
Dirk Jobszoon Kiela.	*Pieter Feykes Eikema.*
Jan Adriaanszoon Blankert.	

Branders. { *Reinier de Vos.* *Jan Broerszoon Vermeulen.*

Deeze Kapiteinen en Bevelhebbers, hebben toen den Generaal de Ruiter eeniger maate kennis gegeven van de rampen die 't Zeeusch en Vriesch esquadre waaren overgekoomen, en 't sneuvelen der L. Admiraalen Jan Evertszoon, Tjerk Hiddes de Vries, de doodt van den Viceadmiraal Koenders, en andere schaaden, boven gemeldt. Voorts verklaarden zyn Officieren, dat ze twee van 's vyands scheepen hadden zien zinken, en noch twee verbranden: en genoegh te hebben bemerkt, dat d'Engelschen zeer waaren getroffen, en dat veelen van hun groote rampen hadden gekreegen. De Viceadmiraal Bankert begaf zich terstondt met zyn esquadre naar de drie afgedwaalde scheepen, daar d'Engelschen toen van afhielden; zoo dat ze daarna by d'andere scheepen quaamen. Het schip van wylen den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries was ook in der nacht van de Ruiters esquadre afgeraakt, 't geen eenige bekommering gaf. De Generaal de Ruiter, met zyne scheepen zyn koers vervolgende, zeilde over de Westerraan de Spleete in, kreeg de windt Noordtoost met goede koelte, en quam ten zelven daage binnen voor de Doorlo, een gat zoo genoemt, met zyne byhebbende scheepen ten anker. Dien zelven avondt zyn de Ridders van Lorraine, Coaslin en Cavoy, met een galjoot van zyn boordt gescheiden, om naar Calais te vaaren, en van daar naar Parys te reizen. De Ruiter heeft ter zelver tydt 't geen in 't gevecht was voorgevallen met een brief aan hunne Hoog. Moog. bekent gemaakt: welke brief hier onnoodig is te stellen, om

Twee Engelsche scheepen gezonken en twee verbrandt.

Bankert ontzet drie scheepen.

De Ruiter zeilt de Spleet in, en komt binnen voor de Doorlo ten anker.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

om dat den inhoudt in 't voorgaande verhaal genoeghzaam is uitgedrukt. *1666. 6 Aug.* Des anderen daaghs zondt hy twee galjoots, om tusschen de zanden van Walcheren en Schouwen, twee of drie mylen t'zeewaart in, een kenning van elkanderen verspreit, te zien en te letten wat vyandtlyke scheepen zich daar onthielden. Daarna quaamen de Heeren Gecommitteerde Raaden van Zeelandt aan zyn boordt, om naa de toestandt van 's Landts vloot, en d'uitkomst van 't gevecht te verneemen. Zy verstonden hoe de Generaal de Ruiter, zich genoodtzaakt hadt gevonden met zyn esquadre, en dat van Evertszoon en de Vries, in te vallen: welke ramp, naast de goddelyke bestiering, (die de menschelyke zaaken, en d'uitkomst der aanslaagen regeert en schikt) meest werdt veroorzaakt, gelyk boven is aangeweezen, door dien d'esquadres, buiten zyn schuldt, te veer van den anderen waaren verspreidt, en het vroegh sneuvelen van de twee L. Admiraalen, die de voortoght aanvoerden: om hier van het laat aankoomen en lang weghblyven der achterhoede niet te spreeken. De Generaal de Ruiter, in de Wielingen gekoomen, vernam noch geen tyding van den L. Admiraal Tromp, of van zyn esquadre. *Vervolg van Tromps bedryf.* De gemelde Tromp hadt, gelyk boven is gemeldt, den gantschen nacht de blaauwe vlagh gevolgt, of vervolgt. Des anderendaaghs vondt hy zich met zyn esquadre ontrent de Galper, en naderde d'Engelsche kust, de blaauwe vlagge noch eenigen tydt volgende: *Die 's anderen daags de blaauwe vlag noch eenigen tydt volght.* maar ziende dat d'Engelschen geen standt wilden houden, vondt hy eindelyk geraaden om de Zuidt te wenden, den L. Admiraal de Ruiter op te zoeken, en te zien hoe 't met hem stondt. *5 Aug. Keert te rug, en wordt van d'Engelschen gevolght.* D'Engelschen, dat bemerkende, zyn ook gewendt, en hebben hem zachtelyk van verre gevolght, tot tegens den avondt. Toen zagh hy 't gros van d'Engelsche vloot, die opwaarts aan quam laveeren, zonder een eenig Nederlandtsch schip te zien. Doch vry laat in den avondt werdt hy 't schip van den L. Admiraal Tjerk Hiddes gewaar, doch 't hadt geen vlag noch bramsteng op, 't geen hem oorzaak gaf te vermoeden, dat het met 's Landts vloot niet wel moght staan: daar op voortzeilende, quam hy den zesten 's morgens voor de Wielingen, *6 Aug. Komt voor de Wielingen, en zeilt het Landts Diep in.* en quam naa den middagh het Landts Diep in met zyn gantsche esquadre, en daar by het schip van den L. Admiraal Tjerk Hiddes de Vries, zeer doornagelt. De Ruiter verzeilde toen met zyn scheepen tot tusschen Dieshoek en Vlissingen. Zommigen verhaalen, dat de blaauwe vlagge, onder Jeremias Smit, het esquadre van Tromp vervolgde tot by de Wielingen, zonder een schoot te schieten, om 't inkoomen te beletten: 't welk eenigen hielden als aangeleit of uitgestrooit om hem by de zynen verdacht te maaken: maar anderen zeggen, dat hem Smit des nachts uit het gezicht hadt verlooren, en dat ook d'Engelsche vloot onder Monk hem 's daaghs te vooren in 't gezicht hadt gehadt, en naar hem toe was gewendt, om hem t'onderscheppen eer hy 't landt kon bezeilen, doch dat de nacht en de windt hem gedient hadt, om 't gevaar t'ontwyken. Dit was het einde van dien ongelukkigen zeeslagh, in de welke de Nederlanders niet dan twee scheepen verlooren: ter Tholen en Sneek, boven gemeldt. Maar al verlooren d'Engelschen meer scheepen, gelyk boven is aangeroert, zy hielden de zee, daar hunne overwinning in bestondt. Men zagh ze den zevenden van Augustus met ontrent tachtigh zeilen, kleen en groot, voor gaats in Schooneveldt leggen. *7 Aug.* Op dien zelven dagh deedt de Generaal de Ruiter alle Officieren en Kapiteinen aan zyn boordt beroepen: hun belastende, 't geen ook te vooren was bevoolen, hunne behoeftcedels op 't spoedighst op te

1666. te maaken, en hem over te geeven: om van al wat noodig was op nieu voorzien te worden. Hy liet toen ook al zyn scheepsvolk monsteren, en bevondt toen dat hy ontrent dertig dooden en achtendertig zwaare gequetsten op zyn schip hadt. Welk getal veel minder was dan men te vooren hadt gemeent, en hem, geduurende den slagh, aangebraght: want veele hadden zich in 't gevecht, toen de noodt meest neep, hier en daar versteeken, en waaren uit angst weghgekroopen, die nu, door honger geperst, te voorschyn quaamen. De Ruiter beloofde een maandt gaadje aan een yder die een der weghgekroopene bloodaarts zou koomen aan te wyzen. Doch het getal was zoo groot, dat anderen, die 't wel wisten, en de schulders kenden, hen niet dorsten beklappen, noch betichten. Midlerwyl quaamen de Gedeputeerden van 's Landts Admiraaliteiten, en daarna ook de Gedeputeerden en Gevolmaghtigden der Heeren Staaten, en daar onder den Raadtpensionaris de Wit, aan de Generaal de Ruiters boordt, om t'onderzoeken hoe zich alles in 't gevecht hadt toegedraagen, en op alles ordre te stellen; ten einde dat de vloot weêr spoedig moght in zee raaken. Deeze Heeren toonden hun genoegen ontrent de Ruiters bedryf: 't welk ook by de hooge Overheden werdt beaangenaamt. De Heeren Staaten van Hollandt verstonden, dat hunne Hoog. Moog. hem op de beste wyze zouden bedanken. Ook werdt daar op de volgende resolutie genoomen.

De Gedeputeerden der Admiraaliteiten, en daarna die van de Heeren Staaten, koomen aan de Ruiters boordt. 10 Aug.

Extract uit het Register der Resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Mercurii den xi Augusti MDCLXVI.

In deliberatie geleit zynde, is goedtgevonden en verstaan, dat aan de Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden in de Wielingen geschreeven zal worden, dat haare E. den L. Admiraal de Ruiter, uit den naam en van weegen haar Hoog. Moog. over zyne mannelyke dapperheit en goede conduite, in de jongste rencontre tegens d'Engelschen betoont, in der beste maniere willen lauderen, met betuiginge dat de zelve haar Hoog. Moog. aangenaam zyn geweest.

Resolutie der Staaten Generaal tot lof van de Ruiter.

T. GERLACIUS. Vt.

Accordeert met het voorschreeve Register.

N. RUYSCH.

'T is zeeker dat de Generaal de Ruiter met die brave retraitte of aftoght, zonder een eenig schip van zyn hoofteskwadre te verliezen, by de verstandigen zoo groote lof verdiende, als hy ooit in eenige zeeslagh hadt bevochten. De Koning van Vrankryk schreef aan den Grave d'Estrades, zynen Gezant in den Haage, dat de Fransche Heeren, die in 't gevecht waaren geweest, van de Ruiter getuigden, *Qu'il avoit fait des choses de cœur & de teste, qui passent les forces humaines, estimant plus sa retraitte que s'il avoit gaigné la bataille: aiant resisté avec huit vaisseaux à vingt-deux des plus grands d'Angleterre, & aux deux Admiraux.* Dat is: *Dat hy dingen gedaan hadde, die toonden dat hy hert hadt en herssenen, en die de menschelyke krachten te boven gingen, zyn aftoght hooger achtende dan of hy den slagh hadt gewonnen: hebbende met acht scheepen eens tweeëntwintig der grootste scheepen van Engelandt, en twee Admiraalen, wederstaan.* De Heer van Beuningen, Ambassadeur der Heeren Staaten by den Koning van Vrankryk, schreef, aan-

Zyn aftogt in een brief, des Konings van Vrankryk gepreezen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

aangaande dat zeegevecht, en de hooghachting die de L. Admiraal de Ruiter by dat Hof hadt verdient, aan den Secretaris Willem Nieupoort den Jongen, met meer omſtandigheeden, op deezen zin: 1666.

Myn Heer,

Ik dank u Ed. zeer dienſtelyk voor het omſtandig bericht van 't zeegevecht met d'Engelſchen, en Godt almaghtig, met al myn hert, dat hy onzen grooten Zeeheldt, den Heer Admiraal de Ruiter, in 't midden van zoo ſchrikkelyk een gevaar, zoo genadelyk heeft bewaart. De Heer Buſca is voorleeden Saturdagh tot Bologne aangekoomen, en heeft van daar een ſchriftelyk verhaal overgezonden, 't welk den Koning voorgeleezen, en aan my ter handt geſtelt is. Ik heb in 't leezen niet zonder ſchrik konnen aanmerken en overdenken, hoe zeer het welvaaren van 't Landt in deeze gelegentheit in de perſoon van onzen onvergelykelyken Admiraal in gevaar heeft geſtaan, en niet minder dan voor een mirakel aangezien, dat men met een enkel ſchip zoo veel tegenweer en afbreuk aan zyn vyandt kan doen. Maar zoo wel de Heer Buſca als de Ridder van Lorraine, die giſteren aan 't Hof is gekoomen, zyn daar in eens, dat men van den Heer de Ruiter niet dan mirakelen van couragie en goedt beleidt heeft te verwachten. Die brave Heer kan in der daadt in het ongeluk, zyne vloot, door ſchult van anderen, of door ſlinkſche toevallen, overgekoomen, die trooſt genieten, dat zyn judicieuſe en couragieuſe retraitte, aan dit Hof, zoo by den Koning, als by alle groote Heeren, hem tot meerder glorie werdt toegeſchreeven, dan een groote volkoomene overwinning, die hy zoude hebben moogen bevechten. De Heer Prins van Turenne ſchynt zich niet te konnen verzaadigen met het looven en verheffen van alle de goede qualiteiten, die zich vertoonden in al de actien, die van den Heer de Ruiter by de Franſche Heeren, die op zyn ſchip met zyn Ed. zyn geweeſt, verhaalt worden, met zoodaanige goedthartigheit, dat het blykt, dat hy niet alleen haar eſtime, maar ook haar affectie heeft gewonnen. Ik kan uit het verhaal van 't gevecht niet anders zien of d'Engelſchen zullen ten minſte in 't zelve zoo veel afbreuk geleden hebben, dan de vloot van hunne Hoog. Moog. De Ridder van Lorraine heeft hier te Hoof gezeit, dat de Heer Admiraal de Ruiter met zyn ſchip alleen zoo veel vuur maakte in 't gevecht, dan drie Engelſche ſcheepen van zyne grootte, en dat hy niet en twyffelde of de vloot van haare Hoog. Moog., ongelukkige en malitieuſe onorde uitgezondert, zoude doorgaans d'Engelſche ſlaan. By Fontaine Bleau, den 13 van Auguſtus.

Brief van den Ambaſſadeur van Beuningen, aangaande de Ruiter, en zyn aftoght.

Uw Ed. dienſtwillige dienaar en vriendt

VAN BEUNINGEN.

Midlerwyl werdt by den Generaal de Ruiter alles verzorght, dat tot herſtelling en toeruſting der vloot kon dienen. De meeſte gequetſten waaren aan landt en in de gaſthuizen gezonden: welker getal groot of kleen was, naa dat de ſcheepen in den drang van 't gevaar waaren geweeſt. Op 't ſchip van den L. Admiraal van Nes waaren ontrent tſeſtig gequetſten: van d'andre ſcheepen heb ik geen zeeker beſcheidt, behalven van eenige, boven gemeldt. Te dier tydt toonde het ander ſcheepsvolk een algemeene genegentheit om eenige daagen te moogen opgaan, en zich te ververſchen. Hier over viel eenige beraadtſlaaging met de Gedeputeer- *8 en 9 Auguſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. den en Gevolmaghtigden der Heeren Staaten, en der Admiraliteiten, ook met den Krygsraadt. Men maakte zwaarigheit in 't opgaan toe te staan, duchtende, dat men ze, den toom los geevende, zwaarlyk weer t'scheep zou krygen. Maar eindelyk werdt goedtgevonden, dat men 't volk by quartieren, beurt om beurt, yder voor den tydt van drie daagen, zou toelaaten zich op het Eylandt Walcheren te gaan vermaaken: mits dat de geene die naa drie daagen niet vaardighlyk aan boordt zou verschynen, alle zyne te goedthebbende gagie zoude verbeuren, en als een schelm worden naargeschreeven. Daarna liet men, op het goedtvinden van den Krygsraadt, eenige van de meest beschaadigde scheepen opwaart aan, en beoosten de stadt Vlissingen zeilen; ten opzicht dat ze daar gemakkelyker zouden leggen, en te spoediger weêr toegemaakt konden worden. De scheepen die zulks van nooden hadden kan men zien uit de volgende lyst:

Men laat het scheepsvolk by quartieren op Walcheren aan land gaan, om zich te ververschen.

Lyst der meest beschaadighde scheepen, die beoosten Vlissingen opzeilen.

Uit de Maaze.	
L. Admiraal de Ruiter. —	*De zeven Provincien.*
L. Admiraal van Nes. — —	*D'Eendraght.*
Viceadmiraal de Liefde. — —	*De Ridderschap van Hollandt.*
Schoutbynacht van Nes. —	*Delft.*
Kapitein Laurens Davids. —	*Groot Hollandia.*
Evert van Gelder. — —	*Kleen Hollandia.*
Elandt du Bois. — —	*Uitrecht.*
Ruth Maximiliaan. — —	*Wassenaar.*
Uit Zeelandt.	
Schoutbynacht Evertszoon. —	*Zierixzee.*
Kapitein Adriaan de Haaze. —	*Veere.*
Uit Vrieslandt.	
Pieter Eykema. — —	*Albertina.*
Jan Vyselaar. — —	*Oostergo.*
Christiaan Ebelszoon. —	*Omlandia.*
Van Amsterdam.	
Hendrik Vollenhove. — —	*De Muiltromp.*
Jakob van Meeuwen. —	*Amsterdam.*
Nicolaas Marrevelt. —	*'T Geloof.*
Kornelis van Hogenhoek. —	*'T Zuiderhuis.*
Jan van Amstel. — —	*De Vryheit.*
Pieter Magnuszoon. —	*Edam.*
Floris Floriszoon Blom. —	*De Zon.*
Uit het Noorderquartier.	
L. Admiraal Meppel. — —	*Westvrieslandt.*
Kapitein David Vlug. —	*Nassau.*
Graaf Jan van Hoorn. — —	*Gelderlandt.*
Pieter Kersseboom. — —	*'T Wapen van Enkhuizen.*
Pieter Klaaszoon Wynbergen.	*'T Noorderquartier.*
Korn. Iakobsz. de Boer, om lekkagie.	*'t Wapen van Hollandt.*

Geduurende het herstellen en toerusten der vloot, zondt de Generaal de Ruiter van tydt tot tydt verscheide galjoots, fregatten, en ander vaartuig in zee, om op d'Engelsche vloot acht te geeven, en, af en aan kruissende, alle aankoomende scheepen daar voor te waarschouwen. Den achtienden van Augustus werdt by den Krygsraadt krygsrecht gehouden, en

Krygsrecht gehouden. 18 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en de ſtukken, raakende de zaaken van Jakob Marion, Kapitein op het ſchip van wylen den Viceadmiraal Koenders, dien te laſt werdt geleit dat hy zyn plicht naa Koenders doodt niet betracht hadt naa behooren: en van Taake Maartenszoon van Bolswaart, een matroos, den grootſten muitmaaker, die 't volk, geduurende de leſte zeeſlagh, tot weêrſpannigheit hadt opgehitſt, geleezen, overzien en overwoogen. Waar op de Kapitein Marion by den Krygsraadt van zyn ampt werdt afgezet, en verklaart onbequaam te zyn om 't Landt voortaan meer te waater te dienen. Men verwees Taake Maartenszoon om met de koorde geſtraft te worden dat 'er de doodt na volghde. Dit vonnis werdt eenige daagen daarna † uitgevoert, en met eene een matroos die by Kapitein Almonde hadt gedient, ter zaake van een manſlagh, geherquebuſeert, en beide hunne lichaamen in zee geworpen. Een Quartiermeeſter van 't ſchip Groeningen liet men, wegens de bovengemelde weêrſpannigheit, met tweehonderdt ſlaagen ſtrengelyk laarzen, en driemaal van de ree vallen. Terwyl 's Landts vloot noch ontrent Vliſſingen lagh, overleedt daar ter ſteede, van de beſmettelyke ziekte, de jonghſte dochter van den L. Admiraal de Ruiter, Juffrou Anna de Ruiter, een kindt van geeſtig verſtandt, en zeer geneegen tot deught, in den ouderdom van elf jaaren min twintig daagen. Dit was een droevig verlies: doch hy trooſte zich, met gelaatenheit, in Godts wil, en zocht zyn droefheit, door zyn gewichtige en geduurige beezigheden, ten dienſt van 't gemeen, te verzetten.

1666.

Kapitein Marion afgezet.

Een matroos ter doodt verweezen.

† 6 *Sept.*

24 *Aug.* De Ruiters jongſte dochter ſterft te Vliſſingen van de peſt.

Nu ſtaat ons te vermelden 't geen te deezen tydt, noopende de perſoon van den L. Admiraal Tromp, voorviel. De L. Generaal de Ruiter hadt, ten tyde van zyn inkoomen in de Wielingen, met een brief aan de Heeren Staaten, boven gemeldt †, en daarna by monde aan hunne Gedeputeerden, en die van d'Admiraaliteiten, 't geen zich in 't gevecht hadt toegedraagen, bekent gemaakt: niet zonder eenig ongenoegen over 't beleidt en doen van den L. Admiraal Tromp te kennen te geeven, ter zaake dat hy (gelyk hier boven, volgens dat ſchryven, is verhaalt) zoo laat t'zeil ging, om by den vyandt te koomen, en zoo lang van de vlag bleef. De Heer Tromp, hier van kenniſſe krygende, ſchreef daarna, den dertienden van Auguſtus, een' brief aan hunne Hoog. Moog., ook een aan de Heeren Staaten van Hollandt, die in de Hiſtorie van Aitzema kan geleezen worden, daar hy zyn doen en beleidt in zocht te verſchoonen, en den L. Admiraal de Ruiter in 't ongelyk te ſtellen: hem beſchuldigende met woorden, die genoeg te kennen gaven hoe verre de vriendtſchap en 't vertrouwen tuſſchen hen beiden was afgebrooken. De Heeren Staaten van Hollandt, over dit geſchil ten hooghſten bekommert, en desweegen voor verder onluſt en ongemak beducht, bevaalen eenige Heeren uit hunne vergaaderinge dit ſtuk eens nader t'overweegen, en hunne Ed. Groot Moog. van hunnen raadt te dienen. Dit werdt in 't werk geſtelt. Daar verders op volghde, dat de Raadtpenſionaris de Wit, den negentienden van Auguſtus, ter vergaadering der Heeren Staaten van Hollandt d'inzichten en 't goedtvinden der Heeren, die de zaak gezaamentlyk hadden overwoogen, voorſtelde; te kennen gevende, wat men, om alle onorde en verdeeling in 's Landts vloot voor te koomen, en om de zelve met goedt beleidt te beſtieren, behoorde te doen: 't welk hier op uitquam, *Dat men de L. Admiraal Tromp moeſt op ontbieden: dat hy met den L. Admiraal de Ruiter niet overeen quam: dat 's Landts dienſt vereiſchte dat noodtzaakelyk een van beiden moeſt van zyn dienſt ontſlaagen*

† *p.* 520.

De Ruiters ongenoegen over Tromp.

Aitzema XLVI.

13 *Aug.* Tromps ſchryven aau de Heeren Staaten.

Aitzema XLVI.

18 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

Voorſtel van den Raadtpenſionaris de Wit ter vergaadering der Heeren Staaten van Hollandt, ten einde dat men den L. Admiraal Tromp van zyn ampt zoude ontſlaan.

19 *Aug.*

ſlaagen worden: dat Tromp by de Ruiter niet was te gelyken: dat Tromps laſt alleen hieldt tot weerzeggens toe: dat men hem van zyn ampt behoorde t'ontſlaan, en een anderen L. Admiraal in zyne plaats te kiezen: dat de Leeden in dit ſtuk eenpaarigh, geheim, en hartigh moeſten zyn: dat zulks ten hooghſten noodig was †. Dit voorſtel ſtemden de Heeren Edelen toe, en de ſteeden van Dordrecht, Delft, Leyden, Amſterdam, Goude, Rotterdam, Gornichem, Schiedam, Schoonhoven, Briel, Alkmaar, Hoorn, Edam, Medenblik en Purmereindt. Die van Haarlem verſtonden, dat men den L. Admiraal Tromp zoude op ontbieden, en hem zynen brief, tegens de Ruiter geſchreeven, voor oogen houden. Enkhuizen, dat men noch een proef zou doen om 't geſchil by te leggen. Monnikendam, dat men de zaak zou beleiden, om Tromp met een requeſt zyn ontſlaaging te doen verzoeken. Hier op volghde 't beſluit naar de ſtemmen der meeſte Leeden, 't welk aldus luidde:

† Dit werdt van d'Edelen en de meeſte Leden toegeſtemt.

Reſolutie der Heeren Staaten van Hollandt, aangaande den L. Admiraal Tromp, ſtrekkende om hem 't L. Admiraalſchap te doen verlaaten.

19 *Aug.*

De Raadtpenſionaris heeft ter vergaaderinge gerapporteert de conſideratien ende 't advys van de Heeren haar Ed. Groot Moog. Gecommitteerden, hebbende, in gevolge en tot voldoeninge van der zelver reſolutie commiſſoriaal, in date den achtienden deezer loopende maandt, overleit en overwoogen, wat tot voorkoominge van alle diſordre en diviſie in 's Landts vloote, mitsgaders tot goede conduite over de zelve, by haare Ed. Groot. Moog. zoude konnen en behooren gereſolveert en gediſponeert te worden: ook ſpecialyk geexamineert en aandachtelyk gepondereert den inhoude van zeekere miſſive, by den L. Admiraal Tromp aan haar Ed. Groot. Moog. geſchreeven uit 's Landts ſchip Hollandia, leggende voor Vliſſingen, den dertienden deezer loopende maandt, houdende, naa een omſtandig verhaal van zaaken, die met zyne kenniſſe, geduurende de jonghſte bataillie tegens de Engelſchen, zouden weezen voorgevallen, het beſluit 't welk hier naa van woorde te woorde is volgende,

Edele Groot Moog. Heeren,

„Nu, naa deeze en alle myne getrouwe dienſten, van den Heere L. Admiraal de Ruiter, door paſſie, zonder my gehoort of geſprooken te hebben, en jalouſie, (om dat Godt almaghtig met kleinder maght my op den vyandt heeft avantagie gegeven, ende hem met een grooter maght diſavantagie) voor oorzaake van de neederlaage ende voor een ſchelm gedecrieert te worden, is my onlydelyk, ende zoo geen reparatie daar van kryge, ben ik incapabel het vaderlandt te konnen dienen: want zoo wy nu niet wel gedaan hebben, meenen nooit te zullen konnen voldoen; en is geen tydt om ſchelmen te employeeren, maar wyze, voorzichtige en couragieuſe Zeehelden, die voor 't vaderlandt en haar eige reputatie bereidt zyn goedt en bloedt op te zetten, welke ik meene tot noch toe zoo wel, door Godes genadigen zeegen, te hebben geconſerveert, dat ik geen L. Admiraal de Ruiter, noch eenig menſch ter werelt (zoo lang ik leve) capabel acht, my die te zullen ontſteelen, maar zoo doende veel confuſie in de vloot, tot myn leetweezen, te gemoet zie, ende de Officieren en matroozen, aan landt koomende, malkanderen te zullen vermoorden, 't welk Godt verhoede.

Waar op gedelibereert zynde, ende in achting genoomen dat de voornoemde L. Admiraal Tromp, naa demonſtratie van zoo groote animoſiteit en verbittertheit tegens den L. Admiraal de Ruiter, 's Landts vloote als Generaal en Chef commanderende, te gelyk met den zelven L. Admiraal de Ruiter niet gelaaten kan worden in employ, zonder 's Landts

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

's Landts welwaaren ten uiterſte te doen pericliteeren, door eene appa- 1666.
rente tweedraght en confuſie, die in zulken cas met reden in de voorſchreeve vloote zoude ſtaan te bevreezen, is, tot verhoedinge van dien, verſtaan en gereſolveert, dat de commiſſie, aan den voornoemden Tromp, als L. Admiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amſterdam, by proviſie, en tot haare Ed. Groot. Moog. kennelyken wederzeggen, gegeven, zal werden ingetrokken, gelyk de zelve ingetrokken wordt mitsdeezen; en dat dienvolgende op 't allerſpoedighſte wederom tot ſuppletie van de voorſchreeve plaatze, met een ander Officier van couragie en beleit, geprocedeert zal worden: en op dat zulks met de meeſte ordre ter executie geleit werde, dat overzulks van weegen haare Ed. Groot. Moog. ter Generaaliteit de zaake daar heenen zal worden gedirigeert, ten einde de voornoemde Tromp by haare Hoog. Moog. ten ſpoedighſte en op ſichts briefs mooge worden herwaarts beſchreeven, om 't zyner aankomſte alhier hem de voorgeroerde zyne dimiſſie bekent gemaakt te worden, als naar behooren.

Tromp komt by den Raadtpenſionaris. 23 *Aug.*

De L. Admiraal Tromp, op 't aanſchryven der Heeren Staaten, den drieëntwintighſten der maandt in den Haage gekoomen, vervoeghde zich (eenige kennis hebbende bekoomen van 't geen 'er gaans was) by den Raadtpenſionaris de Wit: hem niet alleen vraagende de reden waarom dat hy ontbooden was, maar daar byvoegende, *dat hy bereidt was den Heere de Ruiter alle voldoening te geven, en zyne faute tegens hem en de hooge regeering opentlyk te bekennen. Indien men*, zeide hy, *hem geen vlagh of esquadre toevertroude, 't zou hem genoegh zyn dat hy dan maar voor zyn ſeconde moght vechten. Hy wilde in deezen tydt liever als Kapitein t'zee gaan, en zoude zich draagen gelyk 't een eerlyk man betaamde.* De Raadtpenſionaris maakte dees aanbieding den vierentwintighſten ter vergaadering der Heeren Staaten bekent: waar op de zaak in naader overleg werdt gebraght. Maar de Heeren Edelen bleven by 't voorgaande beſluit, en verſtonden dat men hem zou ontſlaan en hem dat aanzeggen, met laſt van *voor eerſt in den Haage te blyven, zonder naar de vloot te gaan of te ſchryven, op peene van ſchuldigh gehouden te worden aan muitery.* De ſteeden van Dordrecht, Delft, Leiden, Amſterdam, Gouda, Gornichem, Schiedam, Schoonhoven, den Briel, Alkmaar, en Hoorn waaren van 't zelve verſtandt. Haarlem zeide niet gelaſt te zyn. Enkhuizen verſtondt dat men de zaak moeſt zien by te leggen; doch, in gevalle van eenpaarigheit, zoude het aanzien. Edam ſprak het voorneemen teegen, met verzoek van aanteikening. Monnikendam vreesde voor onheil. Men bleef dan, door de meerderheit van ſtemmen, by 't voorgaande beſluit, 't welk aan den Heer Tromp, toen hy binnen ſtondt, ten zelven daage door den Raadtpenſionaris werdt bekent gemaakt, hem aanzeggende, *dat hunne Ed. Groot Moog. hadden goedtgevonden, de commiſſie, hem voor deezen, als hun L. Admiraal onder 't Kollegie t' Amſterdam, gegeven, in te trekken*, hem die weder afvorderende. Hy antwoordde, dat hy daar toe bereidt was: en nam aan hunne Ed. Groot Moog. ordre met alle ontzich te gehoorzaamen, hunne Ed. Groot. Moog. bedankende voor alle de gunſt en eere die hy hadt genooten. Men beval hem met eenen, tot naarder ordre, in den Haage te blyven, zonder naar de vloot te gaan, of te ſchryven. Dit bevel beloofde hy insgelyks te zullen naakoomen. Daarna verzocht hy mondeling aan den Raadtpenſionaris, dat hem, naa een dagh vyf of zes blyvens in den Haage, van hunne Ed. Groot Moog. verlof moght worden

Zyn aanbieding,

Die den Heeren Staaten wordt bekent gemaakt. 24 *Aug.*

Hunne Ed. Groot Moog. blyven by hunne reſolutie. 24 *Aug.*

Hy wordt van zyn ampt ontſlaagen. 24 *Aug.*

Zyn verzoek.

den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. den gegeven, om een keer naar 's Gravelandt op zyne goederen te moogen doen. Ten anderen, dat hem een fchriftelyk befcheidt moght worden toegeftaan, waar by hunne Ed. Groot Moog. zouden gelieven te verftaan en te verklaaren, dat de zelve hem, Tromp, van zyne functie niet hadden gedemitteert ofte gelicentieert uit reeden van eenigh delict ofte quaade feiten by hem gecommitteert: maar alleen uit andere confideratien, haare Ed. Groot Moog. daar toe gemoveert hebbende.

Refolutie daar op genoomen. 24 en 25 *Auguft.*

Dit tweevoudig verzoek werdt door den Heere Raadtpenfionaris de Wit ter vergaadering voorgedraagen, en daar op goedtgevonden en verftaan, dat de Heeren Gecommitteerde Raaden zouden worden geauthorifeert, omme, des verzocht zynde, den voornoemden Tromp, naa expiratie van weinig daagen, zyn verzoek om naar 's Gravelandt te gaan te moogen toeftaan: des dat het zelve zoude moeten gefchieden met circumfpectie, en onder behoorlyke precautien: en wat de verzochte acte aanging, werdt de finale refolutie, dienthalven te neemen, uitgeftelt tot naader deliberatie. Ten zelven daage hebben de Heeren Staaten van Hollandt, op 't ontfangen der brieven van de Raaden ter Admiraliteit van Amfterdam en 't Noorderquartier, (houdende voorflagh van perfoonen, omme daar op by hunne Ed. Groot Moog. in 't vergeeven der L. Admiraalsplaatze, het Viceadmiraals en 't Schoutbynachts ampt, door 't verlaaten van de Heer Tromp, en 't overlyden van Van der Hulft en 't Hoen open ftaande, gelet te worden) befflooten, eenige bequaame perfoonen daar toe te verkiezen. Dienvolgens werdt de Heer Willem Jofeph van Gent, Kornel van 't regiment zeefoldaaten, by hen verkooren tot L. Admiraal onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amfterdam: de Schoutbynacht Ifaak Sweers tot Viceadmiraal onder 't zelve Kollegie, en de Kapitein Jan Gideonszoon Verburg tot Schoutbynacht, in de plaats van Sweers: voorts de Kapitein David Vlug tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van 't Noorderquartier. De Kornel van Gent daar op ter vergadering van Hollandt verfchynende, en hem 't goedtvinden der Heeren Staaten (aangaande 't L. Admiraalsampt) aangezeit zynde, bedankte hunne Ed. Groot Moog. in de befte forme voor de gunft en genade, die de zelve aan hem beliefden te betoonen: doch te gelyk betuigende, van harten te wenfchen, dat hunne Ed. Groot Moog. hem van den voorfchreeven dienft geliefden te excuferen, daar toe verfcheide redenen bybrengende, en onder anderen wel voornaamentlyk dat hy zeer weinig tydts de zee hadt bevaaren, en nooit voorneemen gehadt daar inne te continueren, mits welke hy ook zeer weinigh kenniffe hebbende bekoomen van het ftuk, de zeemanfchap betreffende, zich niet alleen ten hooghften bekommert, maar ook onbequaam bevondt om een esquadre te commanderen: verzoekende nochmaals, dat de voorfchreeve dienft door een ander bequaam perfoon moght werden bekleedt. Naa dat hier op geraadtflaaght was, hebben de Heeren Staaten aan de voorfchreeve redenen geenfins konnen defereren, en mitsdien goedtgevonden en verftaan, dat de Kornel van Gent nochmaals zou worden verzocht, aangemaant, en, des noodts, precies gelaft, de voorfchreeve functie en employ, zonder eenigh uitftel, op zich te neemen, en den dienft van den Lande te betrachten: des dat te gelyk van 't geen voorfchreeven is notulen gehouden, en den voornoemden Kornel van Gent, op des zelfs verzoek, by extract authentyk ter handen geftelt zouden worden, omme zich daar van te dienen daar en zoo hy te raade worden zal. Gelyk ook daar op de Kornel van Gent

De Kornel van Gent wordt verkooren tot L. Admiraal, Ifaak Sweers tot Viceadmiraal, Jan Gideonsz. Verburg tot Schoutbynacht van Amfterdam, en Vlug tot Schoutbynacht van Noordthollandt.

Van Gent zoekt zich van 't L. Admiraalfchap te excuferen. 24 *Aug.*

Refolutie der Heeren Staaten, door de welke hy genoodtzaakt werdt dien dienft aan te neemen.

Gent den behoorlyken eedt als L. Admiraal heeft afgeleidt en gedaan. 1666.
Toen dit ter vergadering der Heeren Staaten Generaal bekent werdt gemaakt, toonden de Heeren van Uitrecht, Overyssel, Stadt Groeningen en Landen eenigh misnoegen; meenende, dat zulks niet zonder kennisse van hunne Hoog. Moog. hadt behooren te geschieden: maar hun werdt geantwoordt, dat de last van L. Admiraal, die aan Tromp by Hollandt alleen was gegeven, ook by Hollandt alleen kon ingetrokken worden: laatende zyn commissie als Kapitein, die hy van hunne Hoog. Moog. hadt, in haar geheel. Dus raakte de Heer Tromp, die voorheenen zoo groote proeven hadt gegeven van zyn kloekmoedigheit, door zyne twist met den Generaal de Ruiter, uit der zee. Dewyl de Heeren Staaten toen oordeelden, dat, een van beide moetende wyken, zy reeden hadden de Ruiter aan te houden, en boven Tromp te stellen. Hoe ook zyn zwager de Heer Kievet, Gecommitteerde Raadt der Heeren Staaten van Hollandt in den Haage, wegens Rotterdam, te dier tydt, ter zaake van zeeker gedrukt verhaal, tot naadeel van den Heer de Ruiter, door zyn toedoen in 't licht gekoomen, in haapering raakte, en daarna, nevens den Heer Ewout van der Horst, ter zaake van hun verstandt met den Heer van Buat, ten lande uitweek, staat hier niet t'ontfouwen; nocht ook den droevigen uitgangk van den zelven Buat, die te deezer tydt in hechtenis was, en daarna zyn hooft op een schavot moest laaten. Want het verhaal van deeze dingen, by anderen in 't breede beschreeven †, zou my te verre van het ooghmerk deezer Historie doen afwyken. Weinig daagen voor 't afzetten van den Heere Tromp, beslooten de Gecommitteerden der Heeren Staaten van de Stadt Groeningen en d'Ommelanden, ter gelegentheit van 't sneuvelen van den Viceadmiraal Koenders, den Generaal de Ruiter de maght op te draagen, om in des zelfs plaatze een ander bequaam persoon tot Kapitein en Viceadmiraal, weegens de Provincie van Vrieslandt en Stadt en Lande, (staande ter bestellinge van Stadt en Lande) met den eersten te verkiezen: oordeelende dat de gemelde Generaal de beste kennisse hadt van de qualiteiten, die tot bekleeding van 't gemelde ampt werden vereischt: ook mede van zoodaanige persoonen, die in de voorgaande gevechten genoeghzaame proeven van hunne moedt en dapperheit hadden gegeven: hem tot dien einde de commissie toezendende, met oopene plaatze, om die met den naam van den persoon, dien hy zoude verkiezen, te vullen. Op dit verzoek heeft de Generaal de Ruiter Enno Doedes Star, Kapitein onder 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam, als een ervaaren soldaat en zeeman, die 't stuk der equipagie grondig verstondt, en daarenboven van ouder tot ouder uit de Provincie van Stadt en Lande was gesprooten, tot Viceadmiraal der gemelde Provincie verkooren, en hy daar op den gewoonlyken eedt gedaan. Den negenentwintighsten der gemelde maandt werdt de Generaal de Ruiter aan landt ontbooden: daar hy den Heer d'Estrades, Ambassadeur van Vrankryk, vondt, die, nevens den Marquis van Bellefons, met de Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. beraadtslaagde over de conjunctie of t'zaamenvoeging van 's Landts vloote met die van Vrankryk, onder den Hartog van Beaufort, zoo lang verwacht, die toen in 't korte te Rochel stondt te koomen. Ten zelven daage werdt de Generaal de Ruiter, door den gemelden Graave d'Estrades, in 't byzyn van Bellefons, ter zaake van zyne heldendapperheit, uit den naame en van weegen zyn Majesteit van Vrankryk, met de Ridderlyke Ordre van Sint Michiel vereert:

Misnoegen ter Generaliteit.

Aitzema XLVI.

† *Zie Aitzema* XLVI. 17 *Aug.*

Die van Groeningen en d'Ommelanden geven de Ruiter magt om een anderen Kapitein en Viceadmiraal, in de plaats van Koenders, te verkiezen.

Die daar toe den Kapitein Enno Doedes Star verkiest.

29 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. eert: daar by voegende des Konings afbeelding op goudt geamaljeert, en met een meenighte van diamanten, in drie ryen, als met een lyst of krans, omringht, hebbende in de middelste ry twaalf groote diamanten: en boven 't hooft zyner Majesteit was een kroon van diamanten, en daar onder drie zeer groot, aangehecht, ter waarde van tienduizend gulden. Hy ontfing ter zelver tydt van d'Estrades noch een zwaare goude keeten en gedenkpenning, op welker eene zyde des Konings beeldt stondt, en op d'andre zyde het zinnebeeldt van de Zon, die de werelt beschynt, met dit opschrift, NEC PLURIBUS IMPAR. 1664. *Alleen kan ik tegens veelen bestaan.* Of dus: *Voor veelen ook alleen genoegh.* De brief, die zyne Majesteit den L. Admiraal te dier tydt door den Graaf d'Estrades, zynen Ambassadeur, liet overleveren, was van deezen inhoudt.

De Ruiter wordt met d'Ordre van Sint Michiel, en andre giften, wegens den Koning van Vrankryk vereert.

Monsieur de Ruiter, ayant resolu de vous honnorer de mon Ordre de St. Michel, j'en envoye presentement le Collier au Sieur Comte d'Estrades mon Ambassadeur extraordinaire en Hollande avec le pouvoir & l'instruction qui sont necessaires pour vous le donner de ma part, & comme en cela vous recevez un témoignage bien particulier de l'estime que j'ay pour vostre merite, je m'asseure, que de vostre part on ne verra rien qui ne réponde aux assurances qui m'ont esté données de vostre affection pour le bien de mon estat, & pour l'accroissement des avantages dudit Ordre. La presente n'estant sur autre sujet, je prieray Dieu qu'il vous ait, Monsieur de Ruiter, en sa sainte garde. Escrit à Vincennes le jour d'Aoust. 1666.

LOUIS.

De Lionne.

Myn Heer de Ruiter,

Besloot en hebbende u te vereeren met myn Ordre van Sint Michiel, zoo zende ik nu den halsbandt aan den Heere Grave van Estrades, myn extraordinaris Ambassadeur in Hollandt, met de maght en d'instructie die van nooden zyn, om u den zelven van mynent weegen te geven. En gelyk gy hier door een zeer byzondre getuigenis ontfanght van d'achting die ik tot uw verdiensten hebbe, zoo verzeeker ik my dat men van uw zyde niet zal zien, dat niet zal overeenkoomen met de verzeekering die men my gegeven heeft van uwe genegentheit tot de welstandt van mynen Staat, en tot den aanwas en voordeel der gemelde Ordre. Dit schryven tot geen ander einde dienende, zal ik Godt bidden, dat hy u, myn Heer de Ruiter, houde in zyn heilige hoede. Geschreeven te Vincennes den dagh van Augustus. 1666.

LOUIS.

De Lionne.

D'Instructie, aan den Grave van Estrades gezonden, luidde als volght.

De par le Roy, Chef & Souverain de l'ordre de St. Michel. A nostre cher & bien aimé le Sr. Comte d'Estrades, Chevallier de nos Ordres, & nostre Ambassadeur extraordinaire en Hollande, Salut. L'affection que témoigne pour nostre personne, & pour le bien de nostre Estat, le Sieur de Ruiter, Lieutenant Amiral General de nos tres-chers, grands amis, alliez & confederez, les Sieurs Estats Generaux des Provinces Unies

des

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

des Pays-bas, & la reputation que son experience dans les armes & son grand courage luy ont acquise, ayant donné sujet aux Chevalliers de nostre ordre de St. Michel, qui sont prés de nous de l'associer en leur compagnie, nous avons creu que pour luy en donner le Collier nul ne pouvoir s'acquiter de cette ceremonie-là plus dignement que vous ferez. C'est pourquoy nous vous avons commis, ordonné & deputé, commettons, ordonnons & députons par ces presentes signées de nostre main, pour de nostre part presenter audit Sr. de Ruyter le Collier dudit ordre & prendre de luy le serment de la maniere accoûtumée, & plus à plein declarée en l'instruction que nous vous envoyons, & generalement faire en cela ce que nous ferions ou pourrions faire si nous estions present en personne. De ce faire vous donnons pouvoir, authorité, commission, & mandement special par ces presentes. Car tel est nostre plaisir. Donné à Vincennes sous le scel de nostre secret, le 22 jour d'Aoust, l'an mil six cens soixante six. 1666.

LOUIS.

Par le Roy, chef & souverain de l'ordre de Saint Michel.

DE LIONNE.

Van weegen den Koning, Opperhooft en Souverain van d'ordre van Sint Michiel. Aan onzen waarden en wellieven den Heere Grave van Estrades, Ridder van onze Ordres, en onzen extraordinaris Ambassadeur in Hollandt, saluit. De genegentheit die de Heer de Ruiter, L. Admiraal Generaal van onze zeer waarde groote vrienden, geallieerde en bontgenooten, de Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden, betuigt tot onze persoon en tot de welstandt van onzen Staat, en de reputatie die zyn ervaarentheit in den oorlog, en zyn groote kloekmoedigheit hem hebben verworven, den Ridderen van onze Ordre van Sint Michiel, die by ons zyn, reden gegeven hebbende om hem in hunne compagnie aan te neemen: zoo hebben wy gelooft, dat, om hem den halsbandt over te geven, niemant zich ontrent die ceremonie beter zal quyten dan gy. En daarom is't dat wy u gecommitteert, geordonneert en gedeputeert hebben, committeren, ordonneren en deputeren door dit schrift, met onze handt onderteekent, om van onzent weegen aan den gemelden Heere de Ruiter den halsbandt van de voorzeide Ordre aan te bieden, en hem den eedt af te neemen op de gewoonelyke wyze, breeder verklaart in d'instructie die wy u toezenden, en in 't generaal daar ontrent te doen 't geen wy zouden of konden doen, indien wy in persoon tegenwoordig waaren. Om dit te doen geeven wy u maght, authoriteit, commissie en speciaal bevel door dit tegenwoordig geschrift. Want het ons alzoo gelieft. Gegeven te Vincennes, onder ons secreet zeegel, den 22 dagh van Augustus, in den jaare duizendt zeshonderdt sesentsestigh.

LOUIS.

Van weegen de Koning, hooft en souverain van d'Ordre van Sint Michiel.

DE LIONNE.

By 't Konigklyk geschenk werdt het volgende schrift gevoegt, tot een eeuwige getuigenisse der Koningklyke gunste, en 's mans verdienste.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. *Aujourd'huy xx jour d'Aoust* MDCLXVI. LE ROY *estant à Vincennes, bien informé des importants & recommandables services, que rend depuis longues années le Sr. de Ruyter aux Sieurs Estats Generaux des Provinces unyes des Pays-bas, qui luy ont fait meriter la charge de leur Amiral, & voulant luy départir des effects de son affection qui correspondent à l'estime que sa Majesté fait de sa personne, & aux preuves esclatantes, qu'il a si souvent données de sa valeur & de sa grande experience au fait de la guerre, & du commandement des armées navalles, sa Majesté luy a fait & luy fait don par le present Brevet de son portrait, enrichy des diamants & d'une chaîne d'or; & desirant par ce tesmoignage de bienveillance faire cognoître au public la consideration qu'elle fait du courage & des talents extraordinaires qu'elle a reconnus en la personne du Sr. de Ruyter, elle a crû qu'en ce rencontre elle ne pouvoit le faire plus avantageusement qu'en prenant soin que cette marque d'honneur soit conservée dans sa famille; Pour cet effect sa Majesté a ajousté cette condition, & a declaré & entendu, declare & entend bien expressément, qu'aprés la mort dudict Sr. de Ruyter, sondit portrait, enrichy de diamants, ensemble la ditte chaîne d'or, passent & appartiennent au Sr. Engel de Ruyter son fils aisné, sans que ses autres enfans & heritiers y puissent pretendre aucune part, en quoy sa ditte Majesté s'est portée d'autant plus volontiers qu'elle a déja conceu une fort bonne opinion du merite personnel dudit Engel de Ruiter, qui luy donne lieu d'esperer qu'il heritera de toutes les grandes qualitez d'un si illustre pere, & c'est par cette consideration que sa Majesté a voulu luy donner en son particulier des preuves de sa bonne volonté, & pour tesmoignage d'icelle, elle m'a commandé d'en expedier le present Brevet, qu'elle a volu signer de sa main & estre contresigné par moy, son Conseiller & Secretaire d'Estat & de ses commandements & finances.*

Geschrift by 't welke de Koning van Vrankryk zyn beeltenis, met diamanten omzet, nevens een goude keeten aan de Ruiter vereerde.

LOUIS.

De Lionne.

Dit geschrift, ten naasten by van woordt tot woordt vertaalt, zoo veel d'eigenschap onzer taale toelaat, behelst deezen zin.

Vertaaling van 't Koningklyk geschrift.

DE KONING, *zynde op deezen dagh, den xx van Augustus, in 't jaar* MDCLXVI, *te Vincennes, wel onderricht van de gewichtige en loffelyke diensten, welke de Heer de Ruiter sedert veele jaaren den Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlandtsche Provincien heeft gedaan, die hem 't ampt van hunnen Admiraal deeden verdienen; en genegen om hem d'uitwerkingen van zyn genegentheit mede te deelen, overeenkoomende met d'achting die hy heeft van zyn persoon, en met d'uitneemende proeven die hy zoo dikwils van zyne dapperheit, en van zyne groote ervarentheit in 't stuk van den oorlog en 't gebiedt over scheepsmaghten, heeft gegeven, zoo heeft zyne Majesteit hem beschonken, gelyk hy hem beschenkt door dit tegenwoordig Geschrift, met zyne beeltenisse, verrykt met diamanten, en met een goude keeten: en begeerende door dit getuigenisse van gunst aan een ygelyk bekent te maaken hoe veel werks dat hy maakt van de kloekmoedigheit en ongemeene gaven die hy in de persoon van den Heer de Ruiter heeft bevonden, zoo heeft hy verstaan dat hy zulks in dit geval niet voordeeliger kon doen, dan met te bezorgen dat dit teeken van eere in zyn † huis bewaart wierde. Ten welken einde zyn Majesteit daar deeze voorwaarde heeft bygevoeght, en*

† *Familie.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en heeft verklaart en verstaan, gelyk hy verklaart en verstaat wel uitdrukkelyk, dat naa de doodt van den Heere de Ruiter zyn beeltenis voornoemt, verrykt met diamanten, nevens de genoemde goude keeten, zal koomen in eigendom op den Heer Engel de Ruiter zynen oudtsten zoon: daar zyn Majesteit te gewilliger toe heeft verstaan, om 't goedt gevoelen dat hy alreede heeft opgenoomen, aangaande d'eige verdienste van den gemelden Engel de Ruiter, 't geen hem reden geeft om te hoopen, dat hy ook van al de groote hoedaanigheden van zulk een' doorluchtigen vader zal erven: en 't is uit deeze inzicht dat zyn Majesteit hem in 't byzonder ook proeven van zyn goede gunst heeft willen geeven: en tot betuiging der zelve heeft hy my bevoolen dit tegenwoordig Geschrift te vervaardigen, 't welk hy zelf met zyn handt heeft willen teekenen, en dat het ook mede onderteekent zou zyn door my, zyn Raadt en Secretaris van Staat, en van zyn beveelen en geldtmiddelen. 1666.

LOUIS.

De Lionne.

Te dier tydt gaf de Marquis de Bellefonds te kennen, dat zyn Majesteit van Vrankryk groote genegentheit hadde om des Generaal de Ruiters afbeelding in schildery te hebben. Ook werdt die schildery daarna gezonden: en weet ik dat de Heer Hugo de Lionne, Marquis de Berny, Bewindtsman en Geheimschryver van Staat, in zeekeren brief, aan den Heer de Ruiter geschreeven, daar van gewach maakt, met deeze woorden: *Monsieur, Sa Majesté attend vostre portrait avec impatience, & sera tres-aise de le recevoir, & de placer dans l'un de ses appartemens le portrait d'un homme pour la gloire & la haute valeur du quel elle a tant d'estime. Pour moy j'en ay le mesme sentiment & de plus un desir tres-ardent d'avoir des occasions de vous témoigner que je suis autant que personne,*

De Koning van Vrankryk begeert de Ruiters afbeelding.

Brief van den Heere de Lionne te dier zaake geschreeven.

Monsieur,

Vostre tres-humble & tres-affectionné serviteur

DE LIONNE.

'T welk naar den zin dus kan vertaalt worden.

Myn Heer,

Zyn Majesteit verwacht uw afbeelding met zeer groot verlangen, en zal zich verheugen dat hy ze magh ontfangen: en dat hy de beeltenis van een' man, wiens glorie en hooge dapperheit hy in zoo groote waarde heeft, mag plaats geeven in een van zyn vertrekken. Wat my aangaat, ik ben van 't zelve gevoelen, en heb daarenboven een zeer vierige begeerte om u by alle gelegentheden te betoonen dat ik ben zoo zeer als iemant,

Myn Heer,

Uw zeer ootmoedige en zeer genege dienaar

DE LIONNE.

Als ook de Generaal de Ruiter de Koningklyke weldaadt van 't Ridderschap, en d'andre koningklyke giften, met een brief van dankzegging erkende, zeide zyn Majesteit tot den Ambassadeur van Beuningen, die den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. den brief overleverde: *dat hy den Heere de Ruiter gaarne hadt willen betuigen, hoe hoogh hy zyn verdienſten waardeerde.* Ondertuſſchen werdt in Zeelandt over dagh en nacht gearbeit, om de vloot te herſtellen en van alles te voorzien: maar terwyl men daar mede bezich was zeilde d'Engelſche vloot naar 't Vlie, daar ze, onder 't beleidt van een ontaarden Hollander en verrader, Laurens Heemskerk genoemt, te vooren om zyn laf hartigheit gebannen, met een oorlogſchip en ander kleen vaartuig in quaamen, en een groot getal koopvaardyſcheepen verbrandden. Deeze ſcheepen waaren niet alleen door de Gecommitteerden der Heeren Staaten, Geeraardt Haſſelaar, van Amſterdam, en Jakob Baart, van Alkmaar, gewaarſchouwt, maar hun was ook belaſt, binnewaarts, en naar de haven daar ze van daan quamen te loopen: maar zy hadden geen oogen om 't gevaar te zien, voor dat hun 't quaadt overviel. Daarna gingen d'Engelſchen op het eylandt der Schelling aan landt, koelden hun moedt aan een deel weerlooze menſchen, en leiden het Weſteinde in koolen: waar op ze met hunne vloot eerlang te rugh en naar hunne havens keerden, om hunne beſchaadigde ſcheepen te repareren, de gantſche vloot te ververſchen, en waater en lyftoght in te neemen. Midlerwyl hadden de Heeren Staaten van Hollandt goedtgevonden en verſtaan, allen Predikanten, in de ſteden en ten platten lande, door de Magiſtraaten en Officieren ernſtig aan te maanen, om, in deeze bekommerlyke geſtelteniſſe van tyden en zaaken, niet alleen op de maandelyke bededaagen hunne predikatien en gebeden, naar gelegentheit van den tydt, met byzondren nadruk te doen, en Godts zeegen over 't lieve vaderlandt af te bidden; maar ook dat zy alle moogelyke ernſt en yver zouden bybrengen, ten einde de toehoorders tot rechte boetvaardigheit en leedtweezen van hunne zonden moghten werden gebraght, en te gelyk opgewekt om in hunne byzondre huizen ten zelven einde daagelyks gebeden tot den almaghtigen Godt uit te ſtorten, en om zyne goedertierene byſtandt te ſmeeken. Ook volgden d'andre Provincien dit godtvruchtig ſpoor. Voorts werdt ordre geſtelt om den aanbou van twaalf nieuwe groote oorlogſcheepen, te vooren beſlooten, te bevorderen en voort te zetten; op dat die tegens 't voorjaar volkoomentlyk gereedt moghten zyn. Ook werdt in de tegenwoordige gelegentheit ontrent de toeruſting, en herſtelling van 's Landts vloot, niet verzuimt, maar met de zelve zoodaanig gehaaſt, dat ze in 't begin van September weêr in ſtaat was om te konnen in zee loopen, en begoſten toen verſcheide ſcheepen van ontrent Vliſſingen op te zeilen. De Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van de Heeren Staaten Generaal over d'expeditie en 't employ van 's Landts vloote, waaren den vierden van September op 't ſchip van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, nevens eenige Gecommitteerden uit alle de Kollegien der Admiraaliteiten, by een vergadert, daar de volgende Inſtructie van den gemelden L. Admiraal Generaal werdt vaſt geſtelt, en hem met de bylaagen behandight.

Van Beuningen in een brief van den 30 Sept.

Koopvaarders in 't Vlie door d'Engelſchen verbrandt. 20 *Aug.*

Ook het Weſteinde van der Schelling.

De Predikanten worden aangemaant om op de bededaagen voor den welſtandt van 't vaderlandt ernſtig te bidden, en de gemeente te vermaanen tot boete en daagelykſche gebeden. 24 *Aug.*

De vloot weer in ſtaat om in zee te loopen.

De Gedeputeerden en Gevolmachtigden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden tot de expeditie en over het employ van 's Landts vloote, hebben, naar rype deliberatie en ingenoomen advys van den L. Admiraal de Ruiter, als Generaal van de voorſchreeve vloote, en d'aanweezende Heeren Gecommitteerde uit alle de Kollegien ter Admiraaliteit, goedtgevonden, den gemelten L. Admiraal mitsdeezen te ordonneeren, dat hy zich by proviſie met de zelve vloote zal hebben te vervoegen naa ende ontrent de Hoofden, tuſſchen

Inſtructie voor den L. Admiraal de Ruiter.

ſchen 't Noordtvoorlandt en de Vlaamſche kuſt, of daar ontrent op de vlakke zee, houdende ende doende houden een waakent ooge op 's vyandts navale macht, ende zich by proviſie dienende van de ingredienten van voorgaande inſtructien, van den 2 Juny en 3 July beyde leſtleden, voor zoo veel de zelve op de jegenwoordige conjuncture van tyden ende zaken applicabel zyn: Mitsgaders ook van 't geconcerteerde met de Heeren Grave d'Eſtrades, en de Marquis de Bellefonds, in dato den negentwintigſten der verleede maant, 't welk hem L. Admiraal voornoemt hier benevens mede copielyk ter handen geſtelt wordt, om te dienen tot deſſelfs narichtinge ende inſtructie, alles by proviſie, ter tydt ende wylen toe, op ontfangen nader kondtſchap, hem eenige nadere ordre ende inſtructie zoude moogen werden toegezonden; zoo nochtans, dat men niet en verſtaat hem L. Admiraal voornoemt hier mede preciſe te binden, maar dat aan zyne volkoomene vryheit ende diſpoſitie werdt gelaten, om naar occurrentie ende gelegentheit van tyden ende zaaken, op ontfangen kondtſchap, ook naa beloop van weder en windt, zoodanigh met 's Landts vloote te ageren, als hy tot meeſte afbreuk van den vyandt, ende ten meeſten dienſte van den Lande bevinden zal te behooren. 1666.

Wyders zal, tot narichtinge van den voornoemden L. Admiraal, hem werden ter handen geſtelt extract uit zeekere miſſive, geſchreeven by den Konink van Vrankryk, uit Vincennes den 28 Auguſti leſtleden, aan de Heere Grave d'Eſtrades, deſſelfs Ambaſſadeur, raakende 't ſalueren en reſalueren van wederzydts vlooten: Ende zal ook tot narichtinge van den zelven L. Admiraal dienen, dat haar Hoog. Moog. daar op zoo wel als op de evidente reden en voorige practykque verwachten, dat de ordinaris ſalutatie van deeze zyde gedaan zynde, met het ordinaris ſtryken van de vlagge, ende 't loſſen van 't kanon, daar op van de zyde van Vrankryk met het ſtryken van de vlagge, ende 't loſſen van 't kanon zal werden geantwoordt. Des dat hy L. Admiraal voornoemt zyn vlagge niet wederom zal ophyſen, voor ende aleer de vlagge van Vrankryk weder opgehyſt zal zyn. Aldus gedaan in 's Landts ſchip de zeven Provincien, leggende ten anker op de reede ontrent Soutelande, den vierden September 1666.

B. VAN VRYBERGEN Vt.

Ter ordonnantie van welgemelte Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden.

G. BORTH.

Extraict d'une lettre du Roy de France eſcrite à Monſieur le Comte d'Eſtrades, ſon Ambaſſadeur aupres les Seigneurs Eſtats Generaux.

Vous pouvez dire au Sr. de Witt, que j'attends aujourd'huy par un Courier que mon Couſin le Duc de Beaufort, m'envoye les advis de tous les Officiers de mon Armée, ſur les ſaluts des pavillons, & que je prendray tousjours en cela, & en toute autre choſe le party, qui ſans trop intereſſer ma dignité, ſera le plus propre pour maintenir la bonne intelligence, que je deſire conſerver avec les Eſtats: ſur ce je prie Dieu, Monſieur le Comte d'Eſtrades, qu'il vous ait en ſa ſaincte garde. Eſcrit à Vincennes le 28 jour d'Aouſt 1666.

Signé

LOUIS.

Extract

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. Extract uit een brief van den Koning van Vrankryk aan den Heere Grave d'Estrades, zynen Ambassadeur by de Heeren Staaten Generaal.

Gy kont den Heere de Wit zeggen, dat ik op deezen dagh door een Courier, dien myn neef de Hartogh van Beaufort my zendt, d'advyzen van alle d'Officiers myner vloote over het saluit der vlaggen verwacht: en dat ik in dit stuk en in alle andre zaaken altydts de zyde zal kiezen, die, zonder myne waardigheit zeer te benaadeelen, meest dienstig zal zyn om de goede intelligentie, die ik met de Staaten begeer te onderhouden, te handthaven. Hier op bidde ik Godt dat hy u, myn Heer den Graaf van Estrades, houde in zyne heilige hoede. Geschreeven te Vincennes, den 28 dagh van Augustus 1666.

Was onderteekent

LOUIS.

Versprooken met d'Heeren Grave d'Estrades, ende den Marquis de Bellefonds, den 29 Augusti 1666.

Que la flotte des Estats sortira dés aussitost qu'elle sera preste, ce qu'elle sera selon toute apparence sur la fin de cette semaine,

Qu'elle tâchera de battre la flotte des ennemis en cas qu'elle continue de se tenir devant les ports d'Hollande,

Qu'autrement elle suivra & observera la mesme flotte sans rechercher le combat en esperance que la flotte du Roy se pourra joindre à elle avant que le combat se donne.

Que la flotte du Roy s'avancera le plûtost que faire se pourra vers les costes de ces Provinces pour faire laditte jonction,

Que de tous les accidents & evenements qui arriveront cependant, on en donnera advis de part & d'autre en toute diligence, y ajoûtant ce qu'on sera resolu de faire, & ce que l'on jugera que l'autre flotte pourra entreprendre pour le bien de la cause commune.

De zin van dit versprek komt in onze taal hier op uit:

Dat der Staaten vloot zal uitloopen zoo haast als ze gereedt zal zyn, het welk naar alle apparentie op 't einde van deeze maandt zal weezen.

Dat de zelve des vyandts vloot zal trachten te slaan, in geval die zich voor de havenen van Hollandt blyft onthouden.

Dat de zelve anderszins de gemelde vloot zal volgen en waarneemen, zonder het slaan te zoeken, op hoop dat 's Konings vloot voor het slaan zich by de zelve zal konnen voegen.

Dat 's Konings vloot zoo haast als doenlyk is zich naa de kusten van deeze Provincien zal begeeven, om de gemelde conjunctie te doen.

Dat men wederzydts in aller yl advys zal geeven van alle toevallen, en van alles wat ondertusschen zal gebeuren, daar by voegende wat men geresolveert is te doen, ende wat men oordeelt dat d'andere vloot zal konnen voorneemen ten beste van de gemeene zaake.

Daar op liep 's Landts vloot, voor zoo veel die ontrent Vlissingen lagh, den vyfden van September, net een maandt naa 't invallen, weer in zee, eenige weinige scheepen uitgezonderdt, die in 't kort volgden. Ten zelven daage werdt den L. Admiraal Generaal de Ruiter noch een naarder Instructie, aangaande het invallen der vloot, door grooten noodt, en het salueren der Fransche zeevloot, in gevalle van conjunctie, ter handt gestelt, van deezen inhoudt.

Extract

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Extract uit het regifter der refolutien van de Edele Moogende Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden, tot de expeditie en over het employ van 's Landts vloote.

Dominica den 5 September 1666.

In deliberatie geleit zynde, is goedtgevonden ende verftaan, dat, of het mocht koomen te gebeuren dat de ziekte in 's Landts vloote, dat Godt verhoede, quam de overhandt te neemen, zulks dat den L. Admiraal de Ruiter, als Generaal van de zelve vloote, daar door, of om andere onverwachte toevallen, genecesfiteert wierde de vloote in te laten vallen, hy in zulken cas daar van aanftondts advertentie zal hebben te geeven aan de Gouverneurs van Calis en Duynkerken, met verzoek om van zulks zonder uitftel aan den Konink van Vrankryk, en de Hertogh van Beaufort, by expresfe Couriers kennisfe te geeven, om haare mefures daar naa te konnen neemen: in welk onverhoopt invallen, ter occafie als booven, den voorgenoemde L. Admiraal wyders werdt geauthorifeert: om 's Landts fcheepen te laten loopen in yders quartier daar de zelve zyn t'huis hoorende, en zoo het mocht koomen te gebeuren dat hy L. Admiraal, naar een gevecht of bataille met den vyandt, ook zoude moeten inkoomen, 't gunt Godt verhoede, en hy zoo lange vermyden zal als moogelyk is, dat als dan werdt gelaaten aan de difpofitie van hem L. Admiraal, om zoodanigen zeegat te moogen kiezen als hy zal oordeelen naa gelegentheit van tyden het raadtzaamfte te zyn. Naarder inftructie voor de Ruiter.

Ook in deliberatie geleit zynde, is goedtgevonden ende verftaan, dat, in cas den L. Admiraal de Ruiter in 't ontmoeten en conjungeren van 's Landts vloote met die van Vrankryk, nopende de refalutatie, zoodanigh van de Franfche zyde niet en mochte worden bejegent als de inftructie, op gifteren aan hem gegeven, is medebrengende, hy in zulken gevalle daar tegens zal hebben te zeggen, dat haar Hoog. Moog. zulks zeer vreemt en met ongenoegen zal voorkoomen, en dat genootzaakt zal weezen aan de zelve daar van op 't fpoedighfte advertentie te geeven, om haar Hoog. Moog. ordres daar op vervolgens af te wachten.

In 's Landts fchip de Zeven Provincien, onder zeil in Schoonevelt, ontrent drie mylen van 't Eylandt van Walcheren.

B. VAN VRYBERGEN. Vt.

Accordeert met de voorfchreeve refolutien.

G. BORTH.

'sLandts vloot, gelyk gezeit is, weer in zee geloopen, beftondt eerlang in negenentzeventig fcheepen en fregatten van oorlogh, en zes- of zevenentwintig branders. De Kornel van Gent was nu, gelyk boven is aangeroert, geftelt tot L. Admiraal over de fcheepen van Amfterdam, de Schoutbynacht Sweers tot Viceadmiraal, en Kapitein Jan Gideonszoon Verburg tot Schoutbynacht: voorts de Kapitein David Vlug tot Schoutbynacht over de fcheepen van 't Noorderquartier: en de Viceadmiraal Adriaan Bankert tot L. Admiraal, de Schoutbynacht Kornelis Evertszoon tot Viceadmiraal, en Kapitein Jan Matthyszoon tot Schoutbynacht over de Zeeuwfche fcheepen. De vloot werdt wêer in drie esquadres, en elk esquadre in drie fmaldeelen verdeelt: het eerfte esquadre ftondt onder den L. Admiraal Generaal, het tweede onder den L. Admiraal van Gent, en 't derde onder den L. Admiraal Bankert. De Ruiters esquadre was gefmaldeelt gelyk als volght. 's Landts vloot werdt in drie esquadres verdeelt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. R. *L. Admiraal van Nes.* — *D'Eendraght.*

I. Smaldeeling van de Ruiters esquadre.

I.	R. *Kapiteinen Laurens van Convent.*	*Groot Hollandia.*
	R. *Jan van Nes d'oude.* — —	*Kleen Hollandia.*
	A. *Nikolaas Marrevelt.* —	*'T Geloof.*
	N. *Kornelis Jakobszoon de Boer.* —	*'T Wapen van Hollandt.*
	A. *Floris Floriszoon Blom.* —	*De Zon.*
	R. *Philips van Almonde.* —	*Dordrecht.*
	R. *Frans van Nydek.* — —	*Louise.*
		Fregat.
	A. *Jan Gysels van Lier.* —	*Asperen.*
		Advysjacht.
	R. *Pieter Klaaszoon Wynbergen.* —	*Zwol.*
		Branders.
	- - *Pieter Lievens.* — —	*De goede Hoope.*
	- - *Jan Broerszoon Vermeulen.* —	*De Helena.*
II.	R. *Schoutbynacht Jan van Nes.* —	*Delft.*
	A. *Kapiteinen Michiel Suis.* —	*Kampen.*
	A. *Kommer Gerritszoon.* —	*'T Zuiderhuis.*
	R. *Niklaas Naalhout.* — —	*Harderwyk.*
	R. *L. Admiraal* DE RUITER. —	*De zeven Provincien.*
	A. *Hendrik Gotskens.* — —	*De stadt Uitrecht.*
	A. *Jakob Korneliszoon Swart.* —	*De Provincie van Uitrecht.*
	A. *Thomas Tobias.* — —	*Harderwyk.*
	N. *Jan Krook.* — —	*De Hollandtsche Thuin.*
		Fregat.
	R. *Jakob Pieterszoon Swart.* —	*Schiedam.*
		Branders.
	- - *Reinier de Vos.* — —	*De Exter.*
	R. *Willem Pauluszoon.* — —	*Delft.*
III.	R. *Viceadmiraal Johan de Liefde.* —	*De Ridderschap van Hollandt.*
	R. *Kapiteinen Kornelis de Liefde.* —	*Wassenaar.*
	A. *Jakob Andrieszoon Swart.* —	*Deventer.*
	A. *Jan Bont.* — —	*De Leeuwen.*
	A. *Jan du Bois.* — —	*De Vreede.*
	A. *Jan de Jong.* — —	*'T Raadthuis van Haarlem.*
	A. *Dirk Schey.* — —	Oudt Gouda.
		Fregatten.
	R. *Elandt du Bois.* — —	*Uitrecht.*
	R. *Willem Boudewynszoon.* —	*'T Quartier van Nieumegen.*
		Advysjacht.
	R. *Dirk de Munnik.* — —	*'T loopende Hart.*
		Branders.
	R. *Gysbert Jakobszoon Hay.* —	*Rotterdam.*
	R. *Kornelis Jakobsz. van der Hoeven.*	*De Lydtzaamheit.*

Voorts werdt door den L. Admiraal Generaal de Ruiter beraamt en bekent gemaakt, op wat wyze, ordre en rang, men den vyandt in verscheide voorvallen zoude aantasten en bejegenen, en in wat gelegentheden d'ordres zouden worden omgekeert, en waar elk zyn post zoude hebben: om niet te enkelt en te verre verdeelt te vechten, maar elkanderen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ren te konnen vervangen. Hy zondt ook een galjoot naar Calis, om 't uitloopen van 's Landts vloot bekent te maaken, en naar kundtschap van d'Engelschen te verneemen. Ook beval hy eenige fregatten en advysjachten, als buitenwachten, in 't Westen van 's Landts vloot op kundtschap te zeilen. Den achtsten van September quam hy met de vloot des avondts tusschen Duinkerken en Nieupoort ten anker, hebbende het Noordtvoorlandt van Engelandt ontrent vierdehalf myl Westtenzuiden van zich leggen. Doch in dit Herftsfaizoen begost men veel zieken in de scheepen te krygen, wel tot zeshondert in getale, meest met koortsen gequelt, ook eenige met pest besmet. Honderdtsestig van de zwakste werden opgezonden, en de rest, op hoope van beternis, in de vloot gehouden. Den negenden ontfing de Generaal de Ruiter brieven van den Grave van Charost uit Calis, hem berichtende dat d'Engelsche vloot noch voor Harwits lag. Daar op besloot hy 's anderendaaghs d'Engelschen voor of ontrent Harwits op te zoeken. Den tienden ging de vloot vroeg onder zeil met een styve topzeils koelte uit den Noordtoosttenoosten, en stelde den koers Noordtwest aan. Ontrent den middagh ten half eenen werden de Nederlanders door de seinen van hunne voorste buitenwachten gewaar dat d'Engelschen op hen aanquaamen, en dus noch een kleen uur geloopen hebbende, wende het de Generaal de Ruiter Zuidtoosttenoosten over, om den vyandt buiten d'Engelsche gronden en zanden te krygen. Toen zagh men het Noordtvoorlandt ontrent zes mylen van zich leggen. Onderwylen verloor het fregat Edam, dat gevoert werdt by Kapitein Pieter Magnuszoon, zyn groote steng. Daarna quaamen d'Engelschen nader, en eenig volk, naar boven gezonden, telden over de tnegentig zeilen. Men zagh ze tegens den avondt van beneden by malkanderen troppen, om, zoo 't scheen Krygsraadt te houden en eenige ordres te geven. Doch door 't vallen van den avondt kon men niet tegens hen onderneemen. Ontrent middernacht wende het de Generaal de Ruiter om de Noordt, en een groot uur daarna zagh men by de maaneschyn, die toen byna vol was, eenige Nederlandtsche scheepen tegens eenige van d'Engelsche voorloopers, die te verre van haar gros uit de loef waaren afgekoomen, kanonneeren; maar 't duurde niet lang. 'S nachts ten drie uuren wende het de Generaal de Ruiter weêr om de Zuidt, met meening zich met de vloot te vervoegen aan de Fransche kust en ontrent den Ouden Man, om aldaar met gelyk voordeel te konnen vechten, 't geen hy, door de styve Oostelyke windt, op d'Engelsche kust niet kon doen, dan met gevaar van de beschaadigde scheepen te verliezen. Des morgens met het aanbreeken van den dagh, den elfden, woey het noch met een styve koelte uit den Oostnoordtoosten, en de Nederlandtsche vloot liep Zuidtoost over, met meening om zich te vervoegen bewesten Calis, aan de Fransche kust, ontrent de kom van Boulogne. Men vondt zich toen in 't gezicht der Hoofden, zonder vyandt te zien. Doch men zagh daar het schip Oostergo, gevoert by Kapitein Vyselaar, in noodt, dat zyn groote mast, door de sterke windt, hadt verlooren. Dies werdt ordre gestelt om het naar Havre de Grace te sleepen. Maar een weinig Zuidelyker lagh een kloek Engelsch oorlogschip, door gelyke ramp, zonder fokkemast en boeghspriet. Dit schip, genoemt de Loyale Charles, en voerende zesenvyftig stukken geschuts, en bemant met tweehonderdtvyftig koppen, gaf zich over aan de Viceadmiraalen Zweers en Evertszoon, die daar 't volk uit bergden, en 't daarna, door de Ruiters last, in brandt staaken. Twee andre beschadigde

1666.

Ziekte in 's Landts vloot.

9 Sep. Tyding van d'Engelsche vloot.

De Ruiter pooght die op te zoeken.

10 Sept.

Haare aankomst.

De Ruiter zoekt de Fransche en mydt d'Engelsche kust.

11 Sept.

Een Engelsch oorlogschip verbrandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. Engelsche scheepen, waar van 't een zyn groote mast door 't hardt weêr hadt verlooren, stelden hunne koers naar Engelandt. Ook verloor het schip Omlandia, dat by den Kapitein Christiaan Ebelszoon werdt gevoerdt, zyn boegspriet, doch het bleef noch by de vloot. Midlerwyl hieldt de Ruiter zyn koers langs Kalisklif het Kanaal inwaarts aan, naar de Bocht van Boulogne, of den Ouden Man, laatende geduuriglyk van de steng naar d'Engelschen uitzien. Ontrent de middagh werdt men van boven gewaar dat ze de Nederlandtsche vloot volgden: want toen men met 's Landts vloot by den Ouden Man, een hoek zoo genoemt,

De twee vlooten genaaken elkanderen.

was gekoomen, zagh men d'Engelschen van Kalisklif naa de Nederlanders toe steeken: met een sterke windt, hebbende d'Engelsche een holle zee, en de Nederlandtsche vloot slecht water. Waar op de Generaal de Ruiter ook weder met de vloot naar hen toe wende, en terstondt

De Ruiter doet sein van in te breeken.

de roode vlagh van zyn kruissteng liet waaijen, 't welk het gewoonlyk sein en teeken was om gelykelyk tot den vyandt in te breeken, en dat yder met aanboordt klampen zyn best zou doen. Op dat sein hadt de Ruiter geen andere gedachten of het treffen zou aangaan. Waar op ook elk in goede ordre met groote vierigheit zich voordeedt, om de vyandtlyke scheepen te naaderen. Maar d'Engelsche Admiraal, dat ziende, deedt een sein, en wendde ontrent ten vier uuren met zyn vloot dwars

D'Engelschen wenden af, en wyken.

om den Noordt van de Nederlanders af; die d'Engelschen volgden, en op eenige der achterlykste scheepen schooten. Dit geschiedde in 't gezicht van duizende van menschen, die in Vrankryk aan landt stonden, en 't onvertzaaght voorneemen der Nederlanders, en 't wyken der Engelschen aanzaagen. Doch toen men wat buiten den opper van de Fran-

De harde windt belet het verder gevecht en vervolg. 11 *Sept.*

sche kust quam woey het zoo sterk, dat de Generaal de Ruiter oordeelde, dat het buiten zeemanschap was den vyandt langer te vervolgen; dewyl wederzydts scheepen door het harde weder slechts rampen kreegen, zonder elkanderen afbreuk te doen: en deed derhalven sein om weêr naar d'opperwal te wenden, en in dit wenden woey zyn voormarszeil uit het lyk: 't welk eenige achterste van 's vyandts scheepen, de Schoutbynacht van de roode en de Viceadmiraal der witte vlagge, en ettelyke andere van hunne esquadres, ziende; als ook dat hy hen alleen met vier of vyf scheepen voor uit hadt vervolght, en 't gros der Nederlandtsche vloote, zeer verachterende, aan ly was afgezakt, wende hem weder naa, schietende verscheide schooten, maar zonder kans van te konnen toedraagen. Dan toen ze zaagen dat hun gros om de Noordt

De Ruiter komt met de vloot onder 't hooge landt van Estaple ten anker.

hun koers vervolgde, staakten ze die bravade, en volgden de rest. Doch de Ruiter quam met zyn byhebbende scheepen onder 't hooge landt van Estaples, ontrent twee mylen bezuiden Boulogne, ten anker, en zondt eenige galjoots, om onder het gros aan te zeggen, dat ze wat zouden op laveren, om zoo naa by hem te zetten als doenlyk was, en dat ettelyke andere scheepen twee derde myl in 't Noorden van de vloot zouden

Des Konings van Vrankryks schryven van dat gevecht.

zetten, en daar dien nacht de wacht houden. De Koning van Vrankryk ontfing het verhaal van 't geen ten dien daage tusschen de twee vlooten was voorgevallen, door den Maarschalk d'Aumont, Gouverneur van Boulogne, 't geen hy den Heer van Sint Agnan toezondt, daar by voegende, *Gy zult hier uit zien dat de Hollanders al gedaan hebben wat ze konden, om met hunnen vyandt handtgemeen te worden, en dat het d'Engelschen hebben geschuwt, en naar Douvre zyn geweeken.* D'Ambassadeur van Beuningen schreef te dier tydt aan den Generaal de Ruiter, *dat het den Koning, de Heeren van zynen Raadt en 't geheele Hof*

zeer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666.

zeer hadt verblydt, dat hy den vyandt, die hem met voordeel en groote resolutie scheen te vervolgen, met zyne gewoonlyke dapperheit het hooft biedende, hadt doen van hem afwenden. Dat hy aanschouwers van die actie hadt gehadt, die de vaardigheit en de goede ordre, in 't rangeren van 's Landts vloote in batailje, en in 't wenden naar den vyandt in 't werk gestelt, niet genoeg wisten te roemen: en dat de Maarschalk van Aumont daar goedt bericht van hadt overgezonden.

Verder schryven van den Heer van Beuningen.

De Generaal de Ruiter verstondt dat men dien dagh Godts bestiering hadt gezien, en dat, gelyk men in de leste zeeslagh te weinig koelte hadt gehadt, men nu te veel windts hadde. Ten zelven daage bleek ook ontrent zyn persoon dat een kleene ramp van grooten nadruk kan zyn. Terwyl hy deezen namiddagh in dat harde weder op d'Engelsche scheepen schoot, en te loefwaart uit een Engelsch brandtschip zocht te treffen, hadt hy etlyke stukken helpen afzien, om op dien brander rooy te schieten, en daar op den konstapel beveelende vuur te geven, woey 'er een gloeyend pluis van een brandende lont of prop te rug, door zyn mondt tot achter diep in zyn keel, 't welk hem groot ongemak veroorzaakte door braaken: daar een koorts toesloegh, die in 't kort in een anderendaaghsche veranderde, en een langduurige ziekte voortbragt, die hem eerlang onbequaam maakte tot het bedienen van zyn ampt. Zulk een geringe toeval en ramp was groot genoeg om 's Landts vloot binnen weinig daagen van haaren voorzichtigen en dapperen Admiraal, aan wiens byzyn zoo veel gelegen was, t'ontblooten. Maar dit ongeval werdt zoo lang geheim gehouden als moogelyk was, uit inzichten die wel te denken zyn. Ook nam de ziekte in de vloot noch toe, 't getal der zieken was van zeshonderdt tot duizendt op geklommen, en de pest was in twee scheepen zeer ontsteeken. De L. Admiraal Bankert, de Schoutbynacht Jan Matthyszoon, en verscheide Kapiteinen hadden ook hun deel in de gemeene bezoeking. De Generaal de Ruiter zondt op den twaalfden September zynen zoon Jonker Engel de Ruiter, nevens etlyke anderen, naar Boulogne, om den Hartog van Aumont te begroeten: die hen heuschelyk ontfing en prinsselyk onthaalde. Ten zelven daage zagh men d'Engelsche vloot in 't Noorden van de Nederlandtsche afdryven, of met een zeil byleggen, zeer van den anderen verspreit. Daar vielen ontrent deezen tydt eenige gewichtige beraadtslaagingen over 't geen met 's Landts vloot stondt t'onderneemen, en waar ze zich hadt t'onthouden. Tusschen den Graave d'Estrades, den Marquis de Bellefons ter eenre, en de Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. ter andere zyde, was, den negenentwintighsten van Augustus, onder anderen te Vlissingen versprooken, dat 's Landts vloot de vloot van d'Engelschen zou vervolgen en naaspeuren, zonder evenwel het gevecht te zoeken: op hoope dat de Fransche vloot zich alvooren, eer 't gevecht aanging, daar by moght koomen te voegen. Hier in vondt zich de Generaal de Ruiter nu grootelyks bezwaart. Hy schreef derhalven aan den Ambassadeur van Beuningen te Parys, *dat hy in dat stuk de begeerte van zyn Majesteit van Vrankryk, en de wille der Heeren Staaten, zyne Meesters, zoude volgen, zoo veele het respect der vloot met fatsoen zoude toelaaten: maar de vyandt 's Landts vloot zoekende aan te tasten, gelyk zy den elfden de myne maakten, dan zoude hy zich moeten defenderen, en zoo doende het besprookene niet konnen worden gevolght.* In den Krygsraadt, die hy eerst den veertienden September, om 't harde weder, aan zyn boordt kon by een roepen, en daar hy,

De Ruiters oordeel van Godts bestiering.

Een pluisje van lont in de keel veroorzaakt hem veel ongemak en ziekte.

Ziekte in de vloot vermeerdert.

12 *Sept.*

Bespreek tusschen de Gezanten van Vrankryk en de Gedeputeerden der Heeren Staaten.

De Ruiters schryven daar over aan den Ambassadeur van Beuningen.

13 *Sept.*

14 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. hy, vermits het met zyn ziekte aan de beterhandt ſcheen te zyn, ſelſs tegenwoordig was, werdt in overlegh gebraght, wat men ten meeſten dienſte van den Lande, en afbreuk van den vyandt, diende by der handt te neemen: om ook, zoo veel moogelyk was, naa te koomen 't geene dat tuſſchen de Gezanten van Vrankryk en de Gedeputeerden van deezen Staat te Vliſſingen, aangaande het bedryf van 's Landts vloote, was beſlooten.

Beraadtſlaaging over 't verzeilen en bedryf van 's Landts vloot.

Eindelyk werdt goedtgevonden en vaſt geſtelt, dat men met d'eerſtkoomende Zuidelyke windt met 's Landts vloote wêer zou verzeilen, en zich vervoegen op de vlakke zee, dwars van Duinkerken, als zynde de rendevous, by den Staat aangeweezen, om daar de Franſche of Engelſche vloot af te wachten, en zich by d'eerſte te voegen, of met de tweede te vechten, naar gelegentheit van zaaken.

Beſluit daar op genoomen, van met de vloot inwaarts op de vlakke zee te zeilen.

Toen zondt de Generaal de Ruiter eenige galjoots en kleene vaartuigen langs d'Engelſche kuſt, om 't ontdekken waar zich de vyandtlyke vloote onthielt. Maar 's avondts kreeg hy brieven van Parys, meldende dat den Hartog van Beaufort, te Rochel aangekoomen, ordre hadt ontfangen om voor eerſt met de Franſche vloot naa Breſt te verzeilen.

Tyding van de Franſche vloot.

Hier op werdt den zelven avondt wêer Krygsraadt gehouden, en nochmaals eenpaarighlyk goedtgevonden, by 't beſluit, dien dagh genoomen, te blyven, en zich op de vlakke zee dwars van Duinkerken te vervoegen. Dit beſluit ruſte op verſcheide gewichtige redenen, die kortelyk ſtaan aan te teekenen:

De Ruiter en zyn Krygsraadt blyven by 't voorgaande beſluit.

Om gewichtige redenen.

I. *Eerſt, om dat het geen met de Franſche Gezanten te Vliſſingen was beſprooken, dat de Franſche vloot zich zou vervoegen naar de Nederlandtſche kuſt, en niet de Nederlandtſche zoo verre naa de hunne.*
II. *Ten anderen, dat, ingevalle zich de Nederlandtſche vloot al derwaarts begaf, het noch onzeeker was of ze de Franſche daar zou vinden, dewyl de brieven melden dat ze eerſt derwaarts zou verzeilen, en niet dat ze alreede was verzeilt en daar aan gekoomen.*
III. *Ten derden, dat men door tegenwindt lang kon worden opgehouden, door hardt wêer rampen bekoomen, en daar door in de Bocht vervallende, om daar uit te koomen meer tydts zou konnen verſpillen dan de victualie zou konnen ſtrekken, zonder hoope van daar ontrent aan eenige plaats met zoodaanig een groote vloot te konnen worden verzien: behalven dat men alomme noch groot gevaar zoude loopen, of men, uit vermoeden dat 'er beſmettelyke ziekte in de vloot moght graſſeren, den Nederlanderen wel zou toelaaten aan landt te koomen.*
IV. *En eindelyk, dat men in 't wederkeeren, door hardt wêer en 't verloopen ſaizoen des jaars, meer rampen aan de ſcheepen, en ziekte onder 't volk hadt te verwachten, ſtrekkende tot voordeel van den vyandt, dien men dan noch zou moeten paſſeren.*

Van de zyde van Vrankryk zocht men den Generaal de Ruiter te beweegen, dat hy zich met de vloot om de Weſt zou begeeven, en den Hartog van Beaufort ontmoeten: maar hy bleef by 't voorgaande beſluit, van niet verder om de Weſt of naar Breſt te zeilen: ten waare hem zulks by hunne Hoog. Moog. met nader en uitgedrukte laſt wierde bevoolen.

De Ruiters ziekte verzwaart.

Ondertuſſchen verzwaarde zyn ziekte, en d'anderendaaghſche koorts taſte hem zoo hardt aan dat hy 't bedde moſt houden.

De Hartog van Aumont komt hem bezoeken.

15 *Sept.*

De Hartog van Aumont, Maarſchalk van Vrankryk, en Gouverneur van Boulogne en 't Boulonnois, met eenigen adel en gevolg, quam hem desweegen aan zyn boordt bezoeken, en hem in zyn kajuit met weinig verplichtende woorden aangeſprooken hebbende, begaf zich in d'achterhut, daar de Krygsraadt vergaadert was, die den Hartog opening gaf van de redenen, waarom dat men zich bezwaart vondt met 's Landts vloot ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

verder Weſt aan te gaan. Met den Hartog van Aumont quaamen twee 1666.
Koningklyke Medecynmeeſters, van Parys afgezonden, om den Gene- 18 *Sept.*
neraal de Ruiters gezontheit te bezorgen. Den achtienden 's morgens kreegh men de windt Noordttenooſten en Noordtnoordtooſt, en, uit voorzorge dat ze Weſtelyker moght loopen, werdt de Krygsraadt beroepen, en goedtgevonden ſtraks onder zeil te gaan, met hulp † van de vloet en 't handzaam weer het ty te ſtoppen, de Hoofden te paſſeeren, en, volgens het genoome beſluit, naar de vlakke zee dwars voor Duinkerken te zeilen. Men lichte terſtondt d'ankers, deed eenige gangen over en weêr, en de vloot dreef redelyk in, toen de Graaf de la Feuillade, van den Koningk van Vrankryk afgezonden, daar met eenig vaartuig aanquam. Hier op liet men 't wat dryven, en quam kort daarna even buiten de Hoofden, de Franſche kuſt naaſt, weêr ten anker. De Graaf in de vloot gekoomen, werdt de Krygsraadt in 't ſchip van den L. Admiraal van Nes, om dat de Generaal de Ruiter toen de koorts op den hals hadt, vergadert, daar hy ſtraks verſcheen, en een brief van zynen Koning, aan de Ruiter den zeſtienden van September geſchreeven, overleverde, meeſt dienende om den Graave geloove ontrent zyn voorſtel te doen geeven, als een perſoon daar zich de Koning ten vollen op betroude. Hy braght ook een brief van den Ambaſſadeur van Beuningen, vervattende eenige redenen om 't voorſtel van Fuillade te verſterken. De Graaf vertoonde, dat de Koningklyke Franſche vloot den dertienden der maandt van Rochel naar 't Kanaal was gezeilt, en groot gevaar liep om van d'Engelſchen ontmoet en overvallen te worden, en poogde den Krygsraadt met veele redenen te beweegen, dat ze zich met 's Landts vloot om de Weſt zou begeeven; op hoope van de Franſche vloot t'ontmoeten en zich daar by te voegen. Op dit voorſtel heeft de Krygsraadt, naar overleg en overweeging van zaaken, verſtaan, dat men by de voorgaande reſolutien moeſt blyven, en de vloot in geen onvermydelyk gevaar werpen, zonder al vooren daar toe van hunne Hoog. Moog. ſpecialyk te worden gelaſt: geevende den Graave daar van in 't breede mondeling redenen, en de zelve in 't kort by geſchrift ſtellende, om den Koning daar van verſlagh te doen. Deeze redenen quaamen meeſt overeen met het geen hier boven ontrent het beſluit van den veertienden September is aangeteekent. Doch men heeft, ter begeerte van den gemelden Graave, noch ingewillight, dat men zich met de vloot vier daagen lang noch zou poſteren ontrent de Hoofden en Calis, om d'Engelſchen uit het Kanaal te lokken, en de Franſche vloot gelegentheit te geven dat ze moght afkoomen, en zich by de Nederlandtſche voegen. In den brief van den Koning aan den Generaal de Ruiter den zeſtienden geſchreeven, werdt ook gewagh gemaakt van zeekeren brief, door welken hy zyne Majeſteit hadt verzocht den Baron de Buſca, wegens zeker gevecht uit Vrankryk gevlucht, weêr in genade en zyn gunſt aan te neemen. Hier op antwoordde de Koning met deeze woorden: *Le Sieur van Beuning me rendit il y a quelque temps vôtre lettre, qui m'a eſté fort agreable, & je me remets au Comte de la Feuillade de vous dire la conſideration que j'ay faite de voſtre priere en faveur de Buſca, qui ne pouvoit certainement avoir auprés de moy une recommandation plus puiſſante que la voſtre.* Dat is, *De Heer van Beuningen heeft my over eenigen tydt uwen brief overgelevert, die my zeer aangenaam was, en ik gedraagh my aan den Graave de la Feuillade, om u te zeggen, hoe veel werks dat ik gemaakt heb van uw beede voor Buſca, die voorzeeker*

† *Onder beneficie.*

De vloot gaat van ontrent Boulogne t'zeil.

De Graaf de la Feuillade komt in de vloot.

Zyn voorſtel in den Krygsraadt van 's Lands vloote. 18 *Sept.*

Reſolutie daar op genoomen.

Des Konings ſchryven aangaande de Ruiters voorſpraak voor den Baron de Buſca.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. *ker geen krachtiger voorspraake by my zou konnen hebben dan d'uwe.* Ook werdt de gemelde Baron, dien de Generaal de Ruiter, om zyne kloekmoedigheit en andere deugden, hoog achtte, by den Koning weêr in genade aangenoomen, en in zyne waardigheden herstelt. De Graaf de la Fuillade vertrok, nevens den Hartog van Aumont, des nachts ten drie uuren van boordt, en de vloot den negentienden 's morgens de Hoofden doorzeilende quam ten zelven daage op de vlakke zee zes mylen dwars van Duinkerken ten anker. Van daar werdt de Secretaris Nieupoort door den Generaal de Ruiter aan de Heeren Staaten Generaal afgezonden, om hunne Hoog. Moog. van 't geen ontrent de handeling met den Franschen Graave was voorgevallen, en voort den toestandt van 's Landts vloot, daar 't getal der zieken tot vyfentwintig honderdt was vermeerdert, ook van 't verzwaaren zyner ziekte omstandig bericht te doen. Ten zelven daage werdt hem door een der afgezonde galjoots bekent gemaakt, dat men den vyftienden d'Engelsche vloot, in de tseſtig zeilen sterk, voor Portsmuiden ten anker hadt zien leggen, en acht of tien scheepen in de haven, die waarschynlyk door 't hard weêr waaren beschadight. Daar op zondt hy twee galjoots om de West, om de Fransche vloot te waarschouwen en bekent te maaken, dat zich d'Engelschen in 't Kanaal hadden gepoſteert. Over de meermaal gemelde conjunctie van de Fransche en Nederlandtsche vloot viel te dier tydt, en daar na, veel te zeggen: en meenden eenigen, dat 'er aan de zyde van Vrankryk geen rechten ernst was gebruikt om den Hartogh van Beaufort in tydts te doen naderen: ook weet men dat den Heer de Lionne den Koning zocht diets te maaken, *dat hy d'Engelschen en de Hollanders moest laaten bewerden en malkanderen verderven, het spel van verre aanziende, en 't vuur konstelyk aanblaazende, groot gerucht en boha maakende van de Hollanders te zullen helpen, haar troostende van tydt tot tydt met kleene hulp, doch hun al den last van den oorlogh op den hals laatende, tot dat hy hen in staat zou zien van zich niet langer te konnen stellen tegens zyn voorneemen op de Spaansche Nederlanden.* Hoe verre deezen raadt werdt gevolght, of verworpen, laat ik de geenen die de geheimen van Staat weeten t'ontdekken naavorschen. Doch 't is zeeker dat de Koning de Hollanders naa den zeeslagh van den vierden Augustus zocht te helpen: maar in zulker voegen, als zyn Majesteit in zeekeren brief aan den Hartog van Beaufort (ten tyde toen men ontrent Boulogne weêr een zeegevecht tusschen d'Engelsche en de Hollandtsche vloote te gemoet zagh geschreeven) te kennen gaf, met deeze woorden. *Gy hebt met zoo groote naarstigheit als gy kondt in 't Kanaal te avanceren, nochtans acht gevende op het succes en 't gevolg van 't gevecht. Indien 't de Hollanders hebben gewonnen zoo moet gy u ten eersten met hun conjungeren, indien zy 't verlooren hebben, en dat een merkelyk getal van hunne scheepen in 't Kanaal koomen, om te wyken naar de kusten van Bretagne, dan moet men met hun conjungeren, en hen verzaamelen om d'Engelschen te gaan bevechten. Maar indien in 't tegendeel d'Engelschen volkoomelyk meesters van de zee moghten zyn, en dat hunne vloote byna in haar geheel bleeve, in zulk een gevalle, zoo moet gy denken om myne zeemaght in goede verzeekering te stellen.* Deezen brief was den twaalfden September geschreeven. Den negentienden werdt de Nederlandtsche vloot 's avondts met een zwaare storm uit den Westen overvallen: die ruim drie daagen duurde. Verscheide scheepen werden beschadight: het schip de Dom van Uitrecht, gevoert by den Kapitein Broeder, verloor

19 *Sept.*

De Ruiter zendt den Secretaris Nieupoort aan hunne Hoog. Moog.

D'Engelsche vloot voor Portsmuiden.

Bedenking op de conjunctie met Beaufort.

Raadt van Lionne. *Aitzema* XLVI.

Brief des Konings van Vrankryk aan Beaufort.

De vloot lydt schaade door storm.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

loor zyn fokkemaſt en boeghſpriet, en werdt naar 't Texel opgezonden: 1666.
verſcheide andere ſcheepen leeden ſchaade aan ankers en touwen. Den drieëntwintighſten werdt in den Krygsraadt beſlooten, dewyl de vier daagen, die men, volgens de toezegging aan den Graave de la Feuillade gedaan, ontrent de Hoofden moeſt blyven, verſtreeken waaren, en dat men daar lag op een gantſch onbequaame plaats en een' vuilen ſteenachtigen grondt, dat men met de vloot zou loopen tuſſchen Ooſtende en Blankenburg, en daar d'ordre van den Staat afwachten. Zedert, dwars van Blankenburg gekoomen, quam 'er ſchryven van Calis, dat men daar in 25 *Sept.*
't Kanaal een vloot hadt gezien, die men zeekerlyk hielt de vloot onder den Hartogh van Beaufort te zyn: weshalven de Generaal de Ruiter met zyn Krygsraadt beſloot derwaarts te zeilen, zendende eenig vaartuig om nader kondtſchap: doch men werdt haaſt gewaar dat het Vlaamſche ſcheepen waaren. Daarna maakte de Generaal de Ruiter 26 *Sept.*
zynen Krygsraadt, daar toe by een geroepen, bekent, wat ordre hy beraamt hadt, om achtervolght te worden, in gevalle 's Landts vloot met de vloot van zyn Majeſteit van Vrankryk noch moght koomen te conjungeren. Dees ordre was begreepen in de volgende Artykelen.

Eerſtelyk, wanneer de Franſche vloot ontdekt en verkent wierde, en 's Landts vloot boven windt van de zelve was, dan zou men 't met 's Landts vloot draagende daar op naar toe houden, en naa gedaane ſalutatie achter de zelve omloopen: maar in gevalle de vloot van Vrankryk de loef hadde, dan zou men met 's Landts vloot d'onderzeilen opgyen, en haar blyven inwachten, en alzoo de behoorlyke ſalutatie doen. 1.

Ordre by de Ruiter beraamt, om, in gevalle van t'zaamenvoeging met de Franſche vloot, achtervolght te worden.

Ten tweeden, dat als dan de Heeren van den Krygsraadt, daarna te noemen, aan 't boordt van den Heere Admiraal van Vrankryk zouden vaaren, en den zelven van weegen den Staat der vereenigde Nederlanden in civile termen congratuleeren, verwellekoomen en complimenteeren. 2.

Ten derden, dat in 't ſalueren de L. Admiraal de Ruiter, als Generaal en Opperhooft van 's Landts vloot, vyftien eerſchooten zoude ſchieten met kanon, d'andre L. Admiraalen yder dertien, de Viceadmiraalen en Schoutenbynacht negen, en alle de Kapiteinen en Kommandeurs yder zeven eerſchooten. 3.

Ten vierden, dat alle Hooftofficieren die eenige vlaggen van kommandement voeren verdacht zouden zyn, dat zoo haaſt de L. Admiraal Generaal de Ruiter zyn vlagge ſtrykt, zy dan terſtondt de haare mede zouden ſtryken, ook zoo lang geſtreeken laaten blyven tot dat de L. Admiraal Generaal de zyne weder zoude ophyſſen. 4.

Ten vyfden, dat alle particuliere Kapiteinen en Kommandeurs wel zorge zouden draagen van zich geſtaadigh, byzonder in 't ſalueren, onder hunne reſpective esquadres en ſmaldeelen in goede ordre te voegen en t'onthouden: en dat de reſalutatie alleen door den L. Admiraal Generaal de Ruiter, en de voorſchreevene Hooftofficieren zoude worden gedaan. 5.

De Heeren Staaten Generaal hadden, op het ſchryven van den Generaal de Ruiter, en 't mondeling bericht van den Secretaris Nieupoort, aangaande de geſteltenis der vloote, de ziekte en zwakheit van den Generaal en andre Hoofden der vloote, de groote meenighte van zieke matroozen en ſoldaaten, behalven de rampen die de ſcheepen door 't quaade weder waaren overgekoomen, den eenentwintighſten September goedtgevon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. den, den Generaal de Ruiter te beveelen dat hy de gemelde vloote in 's Landts zeegaaten zoude doen invallen: doch dat hy twintig of vyfentwintig scheepen zou zenden om den Noordt, om tusschen 't Zandt en 't Landt op de verwacht wordende Oostindische en andere scheepen te kruissen, en acht of tien fregatten om in en ontrent de Hoofden te kruissen. Doch vier daagen daarna ontfingen de Staaten de tyding van den brandt van Londen, d'allerverschrikkelykste daar men by menschen gedenken van heeft gehoort, die zoo snel en fel voortsloeg, en voor en in de windt vyf daagen lang alomme zoo hevig woedde, dat het een vuur scheen 't welk uit den hemel nederstorte, om Godts gericht te houden op der aarde: een brandt, die den inwoonderen van die groote stadt, ja gantsch Engelandt, wel een andre schaade toebraght, dan 's Landts ingezetenen, ontrent drie weeken te vooren, door dat onbarmhertig brandtstichten der Engelschen in 't Vlie en op der Schelling, hadden geleeden. Daar werden ontrent twaalfduizendt huizen, en meer dan tachtig kerken in koolen geleit, en men begrootte de schaade op 6900000 ponden steerlings: behalven 't verlies der goederen en koopmanschappen, dat onnoemelyk en onwaardeerlyk was. De Raadtpensionaris de Wit schreef die tyding in der yl aan den Generaal de Ruiter, als een onverwacht en wonderbaarlyk toeval, waar op wel eenige verandering zou konnen vallen ontrent het besluit der Heeren Staaten, noopende het invallen van 's Landts vloot genoomen: want dewyl men wist dat de Generaal Monk zelf te Londen was aangekoomen, kon men daar uit vermoeden dat d'Engelsche vloot niet in staat was om binnen korten tydt wederom in actie gebraght te worden. Daar op volgde dat de Heeren Staaten Generaal hem den zesentwintighsten der maandt aanschreeven en bevaalen, dat hy, op zoo gewichtig een tyding, 's Landts vloot noch zou by den anderen houden, zonder die te doen scheiden of invallen, tot naarder ordre van hunne Hoog. Moog. Dit schryven, met een galjoot afgezonden, quam hem 's anderendaags ter handen, en met eenen kreeg hy bericht van Calis, dat de Fransche en Engelsche vlooten in 't Kanaal ontrent Boulogne aan den anderen waaren, met ernstig verzoek van zich aanstondts derwaarts te begeeven. Hy besloot daar op met de vloot naar 't Kanaal te zeilen: en schreef aan den Ambassadeur van Beuningen op Parys, dat al waar 't dat Vrankryk en Hollandt met dat gevecht waar verlooren geweest, hy met 's Landts vloot daar niet zoude hebben konnen koomen om dat te beletten: dat hy ook niet een oogenblik zou laaten voorbygaan, maar met alle neerstigheit Westwaart aan trachten te laveren, zoo veel menschelyk en moogelyk was. Doch de ongestaadige winden beletten dat voorneemen: daar des nachts tusschen den zeven-en achtentwintighsten, naa dat de windt in zes uuren tydts byna het geheele kompas hadt omgeloopen, zulk een harde en vliegende storm uit den Westzuidtwesten, met zwaare regen en zeer donker weder, op volgde, dat men op de scheepen quaalyk kon staan of gaan, of zien wat men zou aantasten om zich te redden. Des morgens waaren tien scheepen uit het gezicht geraakt, zonder dat men wist waar ze waaren belandt: vier andere hadden hunne masten, en veele andere hunne ankers en touwen verlooren. Daarna vernam men zeekerder tyding van de Fransche vloot: dat de Hartogh van Beaufort wel voor Diepe was geweest, maar dat hy zich daar vierentwintig uuren hadt opgehouden, om zyne achtergeblevene scheepen daar te verzaamelen: en daarna, op verscheide kundtschappen, geen kans ziende zich by de Ruiter te konnen voegen, weêr te

Marginalia:

De Staaten besluiten de vloot t'huis t'ontbieden.

Tyding van den brandt te Londen. *Zie Aitzema* XLVI. 12. 13. 14. 15 *en* 16 *Sept.*

Waar op de Staaten 't invallen der vloot uitstellen.

27 *Octob.*

Die met een zwaare storm word overvallen.

Tyding van de Fransche vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

te rug naar Breſt was gezeilt, en zyn vloot in behouden haven hadt gebraght: en 't was gelooffelyk, dat, indien hy het Kanaal met zyn vloot verder waare afgezeilt, naa dat hy te Diepe zoo lang hadt vertoeft, hy gewiſſelyk met de zelve in handen der Engelſchen zou zyn gevallen. Ook raakten drie van zyn achtergeblevene ſcheepen onder d'Engelſchen, die een der zelve, de Robyn genoemt, naa kloeke tegenweer, hadden verovert. Drie Nederlandtſche ſcheepen, die onder Beauforts vloot waaren geweeſt, en met etlyke koopvaarders naar 't vaderlandt wilden keeren, werden by Boulogne van d'Engelſchen aangerandt: waar van twee zyn geſtrandt en verbrandt; maar 't derde, met etlyke koopvaarders, is 't op de Riviere de Seine ontkoomen. Dit gevecht hadt het gerucht, van dat de Franſche en Engelſche vloot ſlaaghs waaren, veroorzaakt. Ondertuſſchen vondt zich de Generaal de Ruiter door zyn geduurige ziekte zoo verzwakt, dat hy zich in geen ſtaat vondt om in alle de voorvallende rampen noodige ordre te ſtellen, en de beſtiering der vloote naar behooren waar te neemen: derhalve verzocht hy aan hunne Hoog. Moog. door een brief verlof, om zich ten eerſten naar 't vaderlandt te begeeven, op hoope dat hy aan landt te beter aan zyn voorige gezondtheit zou geraaken. Eenige daagen te vooren hadden de Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden over 't employ van 's Landts vloot aan hunne Hoog. Moog. bekent gemaakt, dat ze nu tot verſcheide maalen by de voorſchreeve vloot in Texel en in de Wielingen waaren geweeſt, en, met de Hooftofficieren verſcheide beraadtſlaagingen hebbende gehouden, niet anders konden oordeelen dan dat het tot merkelyken dienſt van den Staat zoude ſtrekken, by zoo verre hunne Hoog. Moog. konden goedtvinden, twee of drie cordate en ſtandtvaſtige mannen van kennis en beleidt uit de Hooge Regeering te verkiezen, om als Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. in de voorſchreeve vloote op zee en in de expeditien zelfs gebruikt te worden, in voegen als daar van in 't voorleden jaar een aanvang was gemaakt: zoo omme met advys van de Hooftofficieren op alle voorvallen, naa gelegentheit van kondtſchappen, en veranderingen, daagelyks in zee voorkoomende, aanſtondts, zonder ruggeſpraak, te diſponeren, en alle deſſeinen tot afbreuk van den vyandt te helpen formeren, authoriſeren, en d'executie van dien te faciliteren, als mede om alles in de vloot te helpen houden in goede ordre en harmonie, niet alleen ten aanzien van 's Landt hooge en mindre Officieren, zoo over de vloote, ſcheepen en matroozen, als over de ſoldaaten; maar ook, ten aanzien van de zelve, met de Hoofden en Officieren van de vlooten der Geallieerden, die men verhoopte dat in 't kort met 's Landts vloot zouden zyn geconjungeert: en byzonderlyk om te bezorgen dat aldaar goede diſcipline onderhouden, alle wandevoiren en overtredingen van den artykelbrief ontdekt, achterhaalt, en volgens d'ordonnantien van hunne Hoog. Moog. ſtrengelyk geſtraft moghten worden: ende omme voorts den Generaal van de voorſchreeve vloote t'ontlaſten van ontallyke bezigheden, niet eigentlyk weezende van zyn profeſſie, als van 't viſiteren van papieren, gevonden wordende in ſcheepen die daagelyks door de brandtwachten by de vlagge opgebraght werden; om de zelve t'ontſlaan of op te zenden, naar bevinding van zaaken: het geeven van rekenſchap en advertentie aan de hooge Regeeringe: het ſchryven aan de Kollegien ter Admiraaliteit over defecten en ongelegentheden, zich daagelyks openbaarende aan d'een of d'ander van de ſcheepen t'haarer bezorging ſtaande, en meer andere diergelyke occupatien,

1666.

De Ruiter verzoekt, om zyn ziekte en zwakheit, zich naar 't vaderlandt te moogen begeeven.

28 *Sept.*

Voorſtel der Heeren Gedeputeerden over 't employ van 's Landts vloot ter vergadering van hunne Hoog. Moog. raadende met verſcheide redenen dat men Gevolmaghtigden op de vloot behoorde te zenden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. patien, continuelyk in grooten getale invallende, omme alzoo den Generaal te bequaamer te maaken en te houden, om buiten embaras met een bedaart gemoedt te konnen bedenken en executeren de zaaken die eigentlyk van zyne functie en van soldaat- en zeemanschap dependeren, en om meer andere redenen, te lang en onnoodig uit te drukken.

16 Sept.

Dit alles heeft ook de Raadtpensionaris de Wit ter vergaaderinge der Heeren Staaten van Hollandt voorgedraagen. Maar de Leden verzochten copie van 't voorstel, en 't besluit werdt uitgestelt.

Resolutie by die van Hollandt daar over genoomen. *26 Sept.*

Doch naa de tyding van den brandt van Londen werdt by hunne Ed. Groot Moog. goedtgevonden ter Generaaliteit te bevorderen, dat men zonder uitstel Gedeputeerden en Gevolmaghtigden naar 's Landts vloot zou zenden, met volmaght om zonder ruggespraak daar de zaaken te bestieren, ten einde dat ze met de Fransche vloot moght conjungeren, en den vyandt te water en te lande alle afbreuk doen: dat ook de Raadtpensionaris in de voorschreeve commissie zou worden gebruikt.

Men besluit drie Heeren derwaarts te zenden.

Daar op werdt ter Generaliteit besloten den Raadtpensionaris de Wit naar de vloot te zenden., nevens noch twee Heeren, d'eene uit Zeelandt en d'ander uit Vrieslandt, om daar 's Landts beste, uit den naame van hunne Hoog. Moog. te bezorgen. Doch de gemelde twee Provincien niemandt willende zenden †, begaf zich de Heer de Wit, zonder tydtverzuim, met het roeyfregat de Jonge Prins te paardt, alleen in zee, en quam den negenentwintighsten aan de Generaal de Ruiters boordt.

29 Sept. De Raadtpensionaris de Wit komt in 's Landts vloot, als Gevolmagtigde van den Staat. *1 Octob.*

Hy werdt met dertien schooten verwellekomt, en vondt den Heer de Ruiter in een sterke koorts en zeer zwak. Den tweeden dagh daar aan werdt, ter begeerte van den Raadtpensionaris, by den L. Admiraal de Ruiter en andre Hooftofficieren der vloote, een attestatie of verklaaring beleidt, aangaande 't geen voor deezen tusschen de vlaggen van Vrankryk en den Staat der vereenigde Nederlanden, noopende het salueren en resalueren, was in gebruik geweest: op dat, in gevalle men de vloot van Vrankryk moght ontmoeten en zich daar by voegen, en dat derhalven eenigh dispuit moght ontstaan, men iet hadde om zich eenighzins naar te richten. De gemelde verklaaring was van deezen inhoudt.

Attestatie of verklaaring aangaande het salueren en resalueren tusschen de vlaggen van Vrankryk en den Staat der vereenigde Nederlanden, voorgevallen in *Decemb.* 1652.

Wy ondergeschreeven L. Admiraalen Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Adriaan van Trappen, gezeit Bankerts, Aart Janszoon van Nes, Viceadmiraalen Johan de Liefde, Kornelis Evertszoon, Volkert Schram, en Schoutbynacht Jan van Nes, alle Hooftofficieren van de vloote der vereenighde Nederlanden, verklaaren en attesteren hier mede waar en waarachtigh te zyn, dat wy in den jaare 1652. in de maandt van December, naar ons beste onthout, den dagh onbegreepen, met de vloote van hooghgemelte haare Hoog. Moog., onder kommandement van den Heere L. Admiraal Marten Harpertszoon Tromp, goeder memorie, koomende op de reede van Palisse, aldaar gevonden hebben een considerabel gros oorloghscheepen, in dienste van den Heere Konink van Vrankryk, waar onder de vlagge van bovenen voerde, als Admiraal, Monsieur de Neuchaise, tusschen de welke en den voornoemden Heer L. Admiraal Tromp, ten respecte van de waardigheit van haare respective Heeren en Meesters, eenige consideratien vielen over de salutatie en resalutatie, om die welke in der minne, tot wederzydts contentement, te adjusteeren, eenige wederzydts Gecommitteerde Hooftofficieren met den anderen in conferentie quaamen, en zoo zy verstaan hebben d'accoord vielen, dat, conform voorgaande gebruik, den Heer L. Admiraal Tromp en des zelfs byhebbende Hooftofficieren hunne respective vlaggen zouden stry-

ftryken, en met kanonfchooten d'eerfte falutatie doen. Dat den Franfchen 1666.
Admiraal en zyne Hooftofficieren daar op haare vlaggen mede zouden ftryken, en insgelyks met eenige weinige eerfchooten de refalutatie doen. Dat, zulks gedaan wezende, de Franfchen haare refpective vlaggen wederom zouden ophyffen, en dat den Heere Admiraal Tromp, met zyne Hooftofficieren vervolgens haare vlaggen mede weder zouden ophyffen: immers verklaren zy alle eenparighlyk, dat de falutatie en refalutatie even alzoo, en in maniere als voorfchreeven ftaat, effectivelyk is gedaan en gepractifeert: alleguerende voor reden van wetenfchap, dat zy doenmaals alle onder de vlagge van den voornoemden Heer L. Admiraal Tromp hebben gerefforteert, en zulks in de voorfchreeve actie prefent zyn geweeft, mitsgaaders de voorfchreeve falutatie en refalutatie met haare eigene oogen gezien, en d'eerfchooten met hunne ooren gehoort hebben: dat haar ook noch zeer wel voorftaat, dat tot de voorfchreeve conferentien van de zyde van 's Landts vloote zyn Gecommitteert geweeft, en 't voorfchreeve concert hebben helpen beraamen, de Heeren Johan en Kornelis Evertszoon, gebroederen, refpectivelyk deezen leftleeden zomer, als L. Admiraalen van Zeelandt, overleden: hebbende alle de voornoemde Hooftofficieren de voorfchreeve haare depofitie met zolemnelen eede geconfirmeert in handen van den Heere Raadtpenfionaris de Wit, als Gedeputeerde en Gevolmaghtighde van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden in de voorfchreeve vloote. Actum in 't fchip de zeven Provintien, ten anker leggende acht mylen beooften ten Noorden 't Noordtvoorlandt, den eerften October 1666. en was onderteekent by alle de voorfchreeve depofanten.

Onder ftondt,

Accordeert met de originele minute, geinfereert in 't regifter van 't gebefoigneerde van de Krygsraadt in 's Landts vloote, den eerften October, 1666.

In kenniffe van my ondergefchreeven Secretaris: geteekent

J. ANDRINGA.

Des anderen daaghs werdt by den Krygsraadt, dewyl de L. Admiraal Generaal de Ruiter toen weêr in een fterke koorts lagh, en dat hy zyne zwakheit meer en meer begoft te voelen, (naa dat men het advys van den Doctor en Chirurgyn daar op hadt gehoort) geoordeelt, dat van den zelven in 's Landts vloot geen verderen dienft was te trekken: maar dat in 't tegendeel, door het ongemak en d'ongelegentheit, die hy moeft uitftaan, zyn ziekte, tot grooten ondienft van den Staat, zou konnen verzwaaren. Weshalven werdt zyn vertrek goedtgevonden. Men braght hem op den derden van October in een der bezeilfte fregatten of oorlogsjachten, Schiedam genoemt, gevoert by Kapitein Jakob Pieterszoon Swart, vergezelfchapt met zyn zoon Jonker Engel de Ruiter, met laft om hem naar de Maaze te brengen. In 't afzeilen deeden de fcheepen uit 's Landts vloot etlyke eerfchooten, met gelukwenfching op zyne ryze. Den vierden October quam hy voor den Briel, van waar hy met een jacht, binnen door, den vyfden t'Amfterdam werdt gebraght, daar hy langhzaam beeterde, en noch dikwils met fterke koortzen werdt aangetaft. De bekommernis over zyn zwakheit, en de wenfch van zyn herftelling, was by alle liefhebbers des vaderlandts even groot: want elk verftondt, dat den Staat aan zyne behoudenis ten allerhooghften was gelegen.

Hy vertrekt uit de vloot. 3 *Octob.*

Komt t'Amfterdam, en bekomt langzaam van zyn ziekte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1666. legen. Zelſs zyn Majeſteit van Vrankryk, en de Heeren van zynen geheimſten Raadt, en die 't hooghſte bewindt van zaaken hadden, ook de Hartogh van Beaufort, betuigden op verſcheide wyzen hoe veel werks dat ze van zyn perſoon maakten, en hoe zeer zy naa zyne gezondtheit verlangden. De Koning gaf in zekeren brief aan de Staaten zyn genegentheit met deeze woorden te kennen, *la maladie de voſtre Amiral nous a touché ſenſiblement. Quoy que nous eſperons de la bonté divine qu'elle ne voudra pas oſter, à la bonne cauſe un Chef ſi brave, & d'une experience ſi conſommée.* Dat is: *De ziekte van uwen Admiraal ging ons zeer ter herten. Hoewel wy van den goeden Godt verhoopen dat hy de goede zaake van zulk een braaven Overſte, met zoo grondige kenniſſe en ervarentheit voorzien, niet zal ontblooten.* Zyn echtgenoot en etlyke van zyne kindéren werden insgelyks met ziekte bezocht, die allengskens weer afnam, gelyk ook de zyne. Doch 't liep noch aan tot den eerſten Sondagh in December eer hy zyn eerſten kerkgangk deede, met openbaare teekenen van dankzegging aan Godt voor de weldaadt zyner gezondtheit. Naa 't vertrek van den Generaal de Ruiter uit de vloot was de L. Admiraal van Nes op zyn ſchip overgegaan, om zyn plaats te bekleeden. Doch de Raadtpenſionaris de Wit hadt het ſtier der zaaken in handen, en ſtelde, nevens van Nes en den Krygsraadt, met groote wakkerheit, op alles ordre, inzonderheit op de verdeeling en ſmaldeeling der esquadres, om, in gevalle men met de vyanden ſlaaghs raakte, te beter beſtandt te zyn. Hy poogde met de vloot noch door de Hoofden naar 't Kanaal te zeilen, om zich, waar 't moogelyk, by de Franſche vloot (daar men toen noch geen zeeker beſcheidt van hadt) te voegen, of d'Engelſchen op te zoeken. Men ging t'elkens met d'ebbe onder zeil, en men heeft dan de vloedt weer afgeſtopt: doch men kon daar weinig meê vorderen, mits de Weſtelyke en Zuidtweſtelyke winden, die toen daagelyks waaiden. Maar den vyfden October, als de Nederlandtſche vloote, ontrent negen mylen beooſten 't Noordtvoorlandt, weêr onder zeil ging, zagh ze d'Engelſche zeemaght naa den middagh te loefwaart van haar, ſterk ontrent tſeſtigh zeilen, en men dacht noch dien dagh, of immers 's anderendaaghs 's morgens, met hun in gevecht te koomen; doch d'Engelſchen zyn afgewendt: en 's nachts werdt 's Landt vloot met een zwaare ſtorm uit den Zuidtweſten beloopen, en daar door van d'Engelſchen afgedreven. Eveneens als of Godt uit den hemel door zyn ſtormwinden de twee vyandtlyke vlooten van een wou ſcheiden en 't verder bloedtſtorten beletten. Door dat onweer werdt een merkelyk getal ſcheepen 's nachts van de vloot verſteeken: naamentlyk de L. Admiraal Bankert, de Viceadmiraalen Evertszoon en Enno Doedes Star, en andere Hooftofficieren en Kapiteinen van der zelver onderhebbende esquadres. Het gros van de vloot heeft het den volgenden dagh ontrent den middagh, naar giſſing dwars van de Maaze acht mylen t'zeewaart, voor een anker geſmeeten: daar toe genoodtzaakt, om niet voort geheel om den Noordt gedreven te worden. Men poogde naa 't herzaamelen der vloot weer over te ſteeken naar d'Engelſche kuſt, en noch een zeeſlagh te waagen: maar 't ſaizoen was verloopen, veele ſcheepen waaren met zieken belaſt, in zommigen ontſtondt gebrek van lyftoght, en men hadt nu daagelyks vyanden genoeg aan de winden: zoo dat men eindelyk den elfden October goedtvondt, ten minſten noch tot den dertienden zich ontrent de Vlaamſche kuſt t'onthouden, om te zien of de vyandt, die daar jongſt van was afgewendt, noch

26 Sept. geſchreeven. Aitzema XLVI boek.

5 Decemb.

De vloot blyft noch in zee.

5 Octob.

Kryght d'Engelſchen in 't gezicht, die weer afwenden.

Daar een zwaare ſtorm op volght.

Bankert, Enno Doedes, en anderen, van de vloot verſteeken.

11 Octob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

noch genegentheit moght hebben daar weer naar toe te koomen: om 1666.
in zulk een gevalle noch iet goedts ten beste van 't vaderlandt onder Godts zegen te verrichten. Maar in dien tydt geen vyandt verneemende, zou men de vloot in de havens doen invallen: behalven zeven scheepen, drie branders, en drie galjoots. Dit esquadre werdt, onder 't gebiedt van den Viceadmiraal Enno Doedes, op een aanslagh naar 't Lieth en andere havenen in Schotlandt gezonden; om zoo veel doenlyk was de Schotsche kapers te verbranden, en d'opgebragte Nederlandtsche scheepen te herneemen, of nevens alle andere Engelsche scheepen te verbranden. Ook liet men noch veertien scheepen en drie galjoots in zee blyven, om ontrent Doggers Zandt tot in 't begin van November te kruissen, om de zee veilig te houden, de Nederlandtsche aankoomende scheepen te beschermen, en d'Engelschen aan te tasten. Ten zelven daage, den elfden, quam de L. Admiraal Bankert met zyn byhebbende scheepen weêr by de vlagge. Doch 't gros van 's Landts vloot liep ontrent het midden van October in Zeelandt, de Maaze en Texel binnen. De Raadtpensionaris de Wit quam den dertienden met het schip de zeven Provincien, en den L. Admiraal van Nes, binnen Goereê, naa dat hy 's daaghs te vooren van den gantschen Krygsraadt voor zyne diensten was bedankt, gelyk te zien is uit de volgende resolutie.

Men besluit de vloot in de havenen te doen invallen.

Resolutie van den Edelen gestrengen Krygsraadt in 's Landts vloote, genoomen op Dingsdagh den 12 October 1666. 's avondts, in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker tusschen de vyf en zes mylen Westtennoorden van Goereê, present de L. Admiraalen van Nes, Bankert, van Gent en Meppel; de Viceadmiraalen de Liefde, Sweers, Evertszoon en Schram; de Schoutenbynacht Vlug en van der Zaan.

Is by den Krygsraadt in consideratie genoomen, eensdeels de zwaarwichtige affaires, die de zelve geduurende deeze expeditie zyn voorgekoomen in der zelver deliberatien en resolutien, zoo belangende de conjunctie met de armade van Vrankryk, als het gunt daar ontrent heeft gedependeert, aangezien die meer van polityk als militair employ waaren. Ende daarentegens aan d'andere zyde overwoogen de groote verlichting en byzonder soulagement, die de zelve zoo wel in de voorschreeve als andere gelegentheden hebben bekoomen met de presentie van den Heere Raadtpensionaris de Wit, als Gedeputeerde en Gevolmaghtigde van haare Hoog. Moog. weshalven de zelve hebben goedtgevonden en geresolveert, den welgemelten Heere de Wit voor alle des zelfs goede officien, tot voorstandt van 't gemeene beste gedaan, gantsch dienstelyk te bedanken, gelyk de zelve bedankt wordt mitsdeezen, met serieuse recommandatie, dat zyn Ed. gelieve aan haare Hoog. Moog. uit den naame en van weegen den voorschreeven Raadt, te verzoeken, dat de zelve doch in het toekoomende zoude gelieven te continueren in die goedtheit, van haar wederom met eenige wyze, ervarene en cordate Heeren uit den midden van der zelver illustre vergadering te assisteren.

Resolutie van den Krygsraadt van 's Lands vloote, by de welke de Raadtpensionaris de Wit voor zyne goede diensten wordt bedankt.

Ter ordonnantie van den voornoemden Krygsraadt.

J. ANDRINGA.

De Heere Raadtpensionaris deedt den veertienden van October ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt rapport van 't geen, geduurende zyn verblyf op 's Landts vloot als Gedeputeerde en Gevolmagh-

Hy doet rapport ter vergadering van Hollandt.
14 Octob.

1666. maghtigde van hunne Hoog. Moog. was voorgevallen. Waar op hunne Ed. Groot Moog. zich over de voorzichtige conduitte, wyze bestieringe en kloekmoedig beleidt ontrent het employ der vloot, by hem gebruikt en in 't werk gestelt, ten hooghsten vernoeght en voldaan hielden: en voorts goedtvonden, dat den zelven, tot betuiging dat zyn dienst hunne Ed. Groot Moog. zonderling aangenaam was geweest, uit den naame van hunne Ed. Groot Moog. in de beste forme zoude worden bedankt: 't welk ook geschiedde. Ook nam men ter Generaaliteit in zyn beleidt, op 's Landts vloot gehouden, insgelyks genoegen.

En wordt bedankt.

De L. Admiraal de Ruiter nam onderwyl in krachten zoo verre toe, dat hy den vyfden van December zyn kerkgangk deedt, en maakte zulks aan de Heeren Staaten van Hollandt met een brief bekent, daar by voegende, dat hy zich eerstdaaghs d'eere verhoopte te geeven van haar Ed. Groot Moog. beveelen in persoon te komen ontfangen. Waar op de Heeren Staaten den zevenden goedtvonden den gemelden L. Admiraal door een brief te laaten weeten, dat hunne Ed. Groot Moog. uit zynen brief met aangenaamheit de † herstelling van zyne gezondtheit hadden verstaan, met hoope dat de Staat noch lange tydt goede diensten van hem zou trekken.

De Ruiter wordt weêr gezondt.

† *Reconvalescentie.*

Ontrent deezen tydt betuighden verscheide Kollegien ter Admiraaliteit in hoe hooge waarde dat ze hem en zyne diensten hielden, hem vereerende met treffelyke geschenken. Die van Amsterdam schonken hem een houwer, met een zwaar goudt gevest, in een seegryne scheede: die van Rotterdam een zilver verguldt lampet: die van Zeelandt een treffelyk boek, den Atlas, of de beschryving en afbeelding der geheele werelt, by de Blaauwen gedrukt: die van 't Noorderquartier hadden beslooten hem met een kostelykbeslaage commandantstok te vereeren; maar zy bleven, by gebrek van geldt of goede ordre, in gebreeken.

En met treffelyke geschenken van eere begiftight.

Ook verzochten de Heeren Raaden ter Admiraaliteit zyn afbeeldinge, die zy in hunne raadtkaamers, als een spiegel der Zeehelden, ten toon hingen. Dit hadt eenige gemeenschap met het gebruik der ouden, die den Helden, zich loffelyk ten dienste des vaderlandts gequeeten hebbende, eerbeelden lieten oprechten, en hunne gedachtenis, door dat middel, zoo veel in hun was, vereeuwigden of onsterffelyk maakten.

Zyn afbeelding wordt in de raadtkaamers ter Admiraaliteiten ten toon gehangen.

Wyders werdt in de maanden van November en December weêr beraadtslaaght over de scheepen die tot bescherming van den Staat tydelyk tegens het aanstaande voorjaar zouden dienen in zee gebraght te worden, en overslagh gemaakt wat de zelve voor een jaar zouden kosten. Hier op werdt het advys der Gedeputeerden uit 's Landts Admiraaliteiten door eenige Heeren uit de Staaten van Hollandt overwoogen, en eindelyk by hunne Ed. Groot Moog. den zestienden December goedtgevonden en verstaan, dat de zaake ter Generaaliteit daar heenen zou bestiert werden, ten einde door ordre van hunne Hoog. Moog. by de Kollegien ter Admiraaliteit, naar de gewoonlyke verdeelinge, tegens het voorjaar toegerust moghten werden tweeëntzeventig kapitaale oorlogscheepen, d'eene helft te monteren met festigh tot tachtigh stukken, en te mannen met driehonderdt tot vyfhonderdt koppen, en d'andere helft met veertigh tot festig stukken, en te mannen met tweehonderdt tot driehonderdt koppen; twaalf fregatten, vierentwintigh branders, twaalf op nieuw aan te bouwen advysjachten, met het minder vaartuig daar toe vereischt. Dat bovendien in de zeegaaten vaardigh en gereedt moghten gehouden werden achtien kapitaale scheepen van oorlogh, met chauwers bemant, ook zoo veel moogelyk waare gemonteert en volkoomelyk uitgerust, om, naa

Voorslagh van d'oorlogsvloot die men in 't voorjaar in zee zou brengen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

naa den uitval van een zeeslagh, of andere ongelegentheden, die 's Landts 1666.
scheepen zouden konnen overkoomen, door een spoedige verwisselinge, te konnen dienen tot herstelling der Hooftofficieren en andere Kapiteinen, daar zulks te passe zoude moogen koomen: en dit boven en behalven de twintigh scheepen van oorloge, die by d'Oostindische Compagnie, volgens contract met haare Hoog. Moog. aangegaan, toegerust en in zee gebraght moesten worden. Des dat, tot verval van d'onkosten, te dier zaake by den Staat te draagen, by den Raadt van Staate een petitie of eisch van negen millioenen en viermaal honderdtduizendt gulden (daar uit geoordeelt wierdt de voorschreeve equipagie zou konnen worden vervallen) ten spoedighste zoude worden gedaan, en aan alle de Provincien afgezonden. Uit welke reekening en eisch kan afgenoomen worden met wat voor een kostelyken oorlog zich de Staat, met naamen Hollandt, die daar meest in te gelden hadt, vondt bezwaart: maar men quam alles, door de wakkerheit der Regeerders, de goedtwilligheit der onderdaanen, en dapperheit der zeehelden, met eere te boven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

TIENDE BOEK.

Toerusting der oorlogsvloot in de Nederlanden.

DE meeste voortydt des jaars zestienhonderdt zevenentzestig werdt by de Nederlanders weêr met ongemeenen yver besteedt in het toerusten van 's Landts oorlogsvloot. Maar een strenge naawinter gaf eenige verhindering. Het begost den zestienden of zeventienden van Maart sterk te vriezen, zoo dat men twee daagen daarna by den Briel langs 't ys over de Maaze liep, en duurde de vorst tot in 't einde der maandt. Midlerwyl toonde de Koning van Grootbritanje meer genegentheit tot de vreede dan voorheenen, en hadt, door tusschenspraak der Gezanten van Zweeden, toegestaan, dat men te Breda by een zou koomen, om aldaar over de voorwaarden in handeling te treden. Hy hadt te vooren aangebooden zyne Gezanten in den Haage te zenden, maar dat was by de Heeren Staaten, uit reden van staat, afgeslaagen. By d'Engelschen zag men weinig toerusting ten oorlogh. Zommigen meenen dat de brandt van Londen hunne krachten hadt gekneust: maar anderen zeggen, dat men aan 't Hof van Vrankryk de Koninginne moeder van Engelandt hadt doen gelooven, dat de Hollanders in dit jaar niet dan weinig scheepen, tot bevryding hunner kusten, in zee zouden brengen, en dat haare Majesteit den Koning haaren zoon met die waan hadt ingenoomen, en daar door veroorzaakt dat hy niet dan een kleen getal van scheepen toerustte. Doch men kon niet lang in dat gevoelen blyven, dat de Staaten geen oorlogsvloot zouden in zee zenden, dewyl 'er te veel toestel tot de toerusting van nooden was, en veel honderden van menschen aan te werk quaamen. Ontrent deezen tydt, terwyl men beraadtslaaghde op wat wyze men zich ontrent het stryken en salueren zou draagen, in gevalle de vloot van deezen Staat de Fransche vloot moght koomen t'ontmoeten, werden by den L. Admiraal de Ruiter en etlyke andre Zeeofficieren twee attestatien of verklaaringen gegeven, meldende op wat wyze de vlooten van den Koning van Grootbritanje en die van deezen Staat elkanderen plaghten t'ontmoeten, en wederzydts met het stryken van de vlagge en eerschooten te salueren, in zulker voegen gelyk uit d'attestatien, die hier volgen, blykt.

Attestatie aangaande het salueren en resalueren van de Ruiter en Montague, den 29 Aug. 1661.

Wy ondergeschreeven L. Admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Kommandeur Willem van der Zaan, en Kapitein Jakob van Meeuwen, alle in dienste der vereenigde Nederlanden, verklaaren ende atteesteeren hier mede, waar ende waarachtigh te zyn, dat wy in den jaare 1661. op Maandagh den 29 Augusti, met onze respective onderhebbende 's Landts scheepen, onder 't commandement van den gemelten L. Admi-

raal

raal de Ruiter, als Viceadmiraal, doch voerende de vlagge van de groote ſtenge, in de Middelandtſche zee, van Malaga zyn koomen opzeilen naa 't naauw van Gibraltar, en aldaar in paſſant onder Fangarolo ten anker hebben vinden leggen eenige ſcheepen ende kitzen, in dienſte van den Konink van Engelandt, onder 't kommandement van den Heere Admiraal Montagu, by dewelke wy 's namiddaghs mede ten anker zyn gekoomen, ende hebben den zelven, conform ons ordinaris gebruik, geſalueert met het ſtryken van de vlagge, ende eenige eerſchooten, waar op den gemelten Heere Admiraal Montagu, met het ſtryken van des zelfs vlagge, ende weinige eerſchooten, de reſalutatie heeft gedaan, gelyk wy dat met onze eigene oogen gezien, ende d'eerſchooten met de ooren gehoort hebben, preſenteerende 't zelve ten allen tyden, des noodt, ende verzocht zynde, met ſolemneelen eede te beveſtigen. Actum in Amſterdam, den 18 *Maart* 1667. 1667.

Ende was onderteekent,

Michiel Adriaanszoon de Ruyter, Willem van der Zaan, Jakob van Meeuwen.

Onderſtondt,

In kenniſſe van my ondergeſchreeven Secretaris, ende geteekent

J. ANDRINGA.

Wy ondergeſchreeven L. Admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Viceadmiraal Iſaak Sweers, Kommandeur Willem van der Zaan, Kapiteinen Hendrik Adriaanszoon, ende Jakob Korneliszoon Swart, alle in dienſte der vereenighde Nederlanden, verklaren, ende atteſteeren hier mede waar ende waarachtigh te zyn, dat wy in den jaare 1664. *op Maandagh den* 11 *Auguſti, met een esquadre van vyftien 's Landts ſcheepen zyn gezeilt uit de Baay van Kadix in Andalouzia, onder 't kommandement van den gemelten L. Admiraal de Ruiter, als Viceadmiraal, doch voerende de vlagge van de groote ſtenge, om te geleiden door 't naauw van Gibraltar een gros koopvaardyſcheepen, in de voorſchreeven vereenighde Nederlanden t'huis hoorende, ende daar mede des anderendaaghs gepaſſeert de Baay van Tanger, in de welke doen ten anker lagen dertien Engelſche Konings ſcheepen, onder 't kommandement van den Viceadmiraal Joan Lauſon, die ook de vlagge van boven voerde, ende hebben de voorſchreeven Opperhoofden malkanderen met het ſchieten van eenige eerſchooten geſalueert, ende gereſalueert, gelyk wy dat met onze eigene ooren gehoort hebben, preſenteerende 't zelve ten allen tyden, des noodt, ende verzocht zynde, met ſolemnelen eede te beveſtigen. Actum in Amſterdam, den* 18 *Maart* 1667.

Atteſtatie aangaande het ſalueren en reſalueren van de Ruiter en Lauſon den 12 Aug. 1664.

Ende was onderteekent,

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Iſaak Sweers, Willem van der Zaan, Hendrik Adriaanszoon, en Jakob Korneliszoon Swart.

Onderſtondt,

In kenniſſe van my ondergeſchreeven Secretaris, ende geteekent

J. ANDRINGA.

'T geen ook aangaande dat ſtryken der vlagge, en 't ſalueren met eerſchooten, tuſſchen de vloot van deezen Staat en die van zyne Majeſteit van Vrankryk, in den jaare MDCLII op de Reede van Paliſſe, met onder-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. derling overleg, in der minne was goedtgevonden, blykt uit een andere verklaaring, die in 't voorgaande boek werdt gevonden: daar 't beſluit, dat de Heeren Staaten daarna op dit ſtuk naamen eenighzins naar werdt gericht, gelyk in 't vervolg der zaaken zal worden verhaalt.

De Ruiter werdt weêr geſtelt tot Opperhooft over 's Landts vloote.

Korts daarna werdt, op den negenentwintighſten van Maart, by hunne Hoog. Moog. weêr goedtgevonden en verſtaan, dat de L. Admiraal de Ruiter als eerſte perſoon en Opperhooft over 's Landts vloote geduurende d'aanſtaande zeetoght zou gebieden. De Heeren Staaten verſtonden, dat men de vreedehandeling, die in 't kort ſtondt te beginnen, niet beter zou konnen vorderen dan met de wapenen, en dat men met iet groots te beſtaan de beſte voorwaarde zou bedingen.

Hy verzoekt te weeten, op wat wyze men d'Engelſche Ambaſſadeurs met 's Landts ſcheepen zou ſalueren.

Reſolutie der Heeren Staaten Generaal op dat punt genoomen. 13 *April.*

De L. Admiraal de Ruiter, in April op zyn vertrek ſtaande naar Hellevoetſluis, om ontrent de ſcheepen aldaar leggende alles te vervaardigen, verzocht aan de Heeren Raaden ter Admiraaliteit tot Rotterdam te moogen verſtaan, hoe hy zich aldaar zou hebben te draagen in 't aankoomen der ſcheepen daar mede d'Ambaſſadeurs uit Engelandt hier te lande wierden verwacht, zoo met het gebruiken van 't geſchut als van de vlaggen, met welke men gewoon was de zelve te begroeten. Dit verzoek werdt den Heeren Staaten voorgedraagen, die daar op goedtgevonden en verſtaan hebben, *dat de L. Admiraal de Ruiter op het inkoomen van de gemelde Ambaſſadeurs de vlaggen van de oorloghſcheepen van den Staat niet zou doen ſtryken. Des zouden de jachten, gedeſtineert om te paſſen op d'aankomſte van de zelve Heeren Ambaſſadeurs, zich hebben te vervoegen naar d'uiterſte tonnen buiten het Goereeſche gat, of andere zeegaaten deezer Landen, alwaar de gezeide Ambaſſadeurs ſtonden aan te koomen, die verzocht zouden worden in de voorſchreeve jachten over te gaan, en met de zelve jachten koomende te paſſeeren d'oorlogſcheepen van den Staat, door de zelve met het losbranden van het kanon zouden worden geſalueert. Doch in cas de meergemelde Heeren Ambaſſadeurs, buiten vermoeden, met de fregatten van oorloge, die hen herwaarts zouden overbrengen, zouden moogen koomen binnen te zeilen, zonder in de voorſchreeve jachten over te gaan, dan zouden de ſcheepen van oorloge van deezen Staat in zulken gevalle de gemelde Heeren Ambaſſadeurs ſalueren met het losbranden van haar kanon, by aldien de voorſchreeve Engelſche fregatten eerſt zouden koomen te ſalueren, en anders niet.*

9 *May.*

Daarna werdt ook by haare Hoog. Moog. goedtgevonden, dat men zich ontrent het ontfangen der Heeren Ambaſſadeurs van Zweeden, die insgelyks uit Engelandt werden verwacht, om zich naar Breda te begeven, op gelyke wyze zoude draagen. Den vyfden van May is tuſſchen den Graave d'Eſtrades, Ambaſſadeur des Konings van Vrankryk, en de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de geheime zeezaaken, gemaakt, geſlooten en geteekent zeekere conventie of overeenkooming, raakende het in zee brengen, conjungeren, en doen ageren van wederzydts vlooten, die ten zelven daage ter vergaadering van haare Hoog. Moog. werdt bekent gemaakt, en van deezen inhoudt was.

Overeenkoominge, gemaakt door den Heer Extraordinaris Ambaſſadeur van Vrankryk, ende de Heeren Gedeputeerden van de Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Overeenkooming tuſſchen den Ambaſſadeur van

I. *Dat men van wederzyde zyn uiterſte vermoogen zal aanwenden om zoo conſiderable of ſterker vloot in zee te brengen als die van 't voorleden jaar geweeſt is.*

II. *Om*

II. *Om den vyandt te prevenieren, zullen de Staaten Generaal alle moogelyke devoiren doen, om haare vloot tegens den vyfentwintighsten deezer maant in zee te brengen, of eerder in dien't doenlyk is.* 1667.

Vrankryk en de Gedeputeerden der Heeren Staaten, raakende het in zee brengen, conjungeren en doen ageren van wederzydts vlooten.

III. *Dat van gelyken de Konink van Vrankryk voor, of in dien tydt zyn vloot in staat zal brengen om 't Kanaal in te zeilen, zoo haast als zy vernoomen zal hebben dat die van de Staaten in zee zal zyn, en zal zich vervoegen naar de Riviere van Londen of naar de Hoofden.*

IV. *Dat der Staaten vloot (eerder als die van den vyandt in zee, ende de windt Westelyk zynde) haar naar de Hoofden zal vervoegen, of tusschen de Hoofden en de Riviere van Londen, en die van zyne Majesteit zal onder 't faveur van de zelve windt avanceren in 't Kanaal, om zich by die van de Staaten te vervoegen.*

V. *Maar zoo in de zelve gelegentheit de windt Oostelyk loopt, zoo zal der Staaten vloot, zoo haast als zy advys zal hebben dat die van zyne Majesteit uit Brest geloopen zal zyn, verder 't Kanaal in zeilen, en gaan die van zyne Majesteit te gemoet tot op de hooghte van Pontrieux, of daar ontrent, tot daar toe daar zyne Majesteit in die gelegentheit de zyne zal doen avanceren, ten einde dat (de byeenkomste door Godts genade zoo geschiet zynde) men den vyandt gezaamentlyk kan gaan zoeken en bevechten.*

VI. *Ende alle de actien van de voornoemde vlooten (by malkanderen wezende) zullen gedirigeert en geleidt worden door overeenkoominge van de twee Admiraalen, of die aan wie zyne Majesteit ende haar Hoog. Moog. respective d'opperste directie van haare scheepsmaghten betrout zullen hebben, de welke van beide zyden ten vollen daar toe geauthoriseert zullen zyn, en byzonderlyk ook, de gelegentheit voorvallende, om door alle moogelyke en redelyke middelen de wederomreize van de Fransche vloot te helpen verzeekeren tot in zyne Majesteits havens, om alle periculen te eviteeren die zy als dan in 't Kanaal of elders zouden moogen vreezen, zoo veel als het de gelegentheit van den tydt en zaaken eenigzins zoude konnen toelaaten.*

VII. *Maar zoo de Engelsche vloot eerder als die van de Staaten in zee is, alhoewel het gevecht als dan zeer qualyk te eviteeren zal zyn voor de byeenkoominge, zoo zal men 't evenwel zoo veel ontwyken als 't d'eere ende reputatie van den Staat kan toelaaten: ende in die gelegentheit zoo zal men malkanderen, zoo te water als te lande, zeer zorghvuldiglyk verwittigen van alles datter van tydt tot tydt zal passeeren, ende van 't geene dat den een en den ander zoude konnen doen en onderwinden, om te trachten de byeenkomste te faciliteeren.*

VIII. *Zoo in d'eene of d'andere gelegentheit zich eenige favorable occasie aan den Konink of aan de Staaten presenteert, om d'Engelsche vloot of een partye van die te attaqueren, ofte om den gemeenen vyandt in eenige maniere notoirlyk en gevoelyk te incommodeeren, zoo zal men niet manqueeren van zich daar van te dienen, en het zelve met dapperheit te doen. Gedaan in den Haage in Hollandt den 5 May 1667. en is geteekent en gecachetteert,*

D'ESTRADES.

L. S. B. van Ommeren. Gerard Coltermans. Johan de Wit. B. van Vrybergen. G. van Hoolk. C. Kann. Johan van Schriek. H. Gokkinga.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. *Waar op gedelibereert zynde, is goetgevonden ende verstaan, dat de gemelte Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden, den welgemelten Heer Extraordinaris Ambassadeur, nevens d'extraditie van de voornoemde geteekende conventie, in duydelyke en klaare termen zullen bekent maaken, dat haare Hoog. Moog. gemeint ende geresolveert zyn, het Opperhooft van de vloote van den Staat aan te schryven ende te lasten, dat hy de vloote van den hoogstgemelten Konink, ten tyde van de ontmoetinge ende bejegeninge, met het stryken van de vlagge zal hebben te salueren, in gevalle de Admiraal van de Fransche vloote geauthoriseert is zulks van gelyken met het stryken van de vlagge aan de vloote van den Staat, zoo als ten anderen tyden gebruykelyk is geweest, te doen: dan in cas 's Landts voorschreeven Opperhooft daar van niet tydelyk voor de voorschreeve effective ontmoetinge volkomentlyk zoude zyn verzeekert, dat als dan de voorschreeve vlagge van den Staat ongestreeken zal blyven staan, ende dat hy alleenlyk zal salueren met het kanon.*

Resolutie der Heeren Staaten aangaande het salueren der Fransche vloote.

Was geteekent,

B. VAN VRYBERGEN. Vt.

Het afschrift en de vertaaling van deeze conventie of overeenkooming werdt terstondt den L. Admiraal de Ruiter, tot zyne naarichting, toegezonden, met byvoeging aangaande het vyfde artykel, *dat hy met 's Landts vloot zoo veel verder* dan Ponteriaux *zou moogen zeilen, als hy, met advys van den scheepskrygsraadt, tot voortzetting van 't ooghmerk van den Staat noodig en dienstig zoude oordeelen.* Daarna verzocht de Heer de Ruiter naarder ordre aangaande het doen van bovengemelde salutatie en resalutatie: waar op by hunne Hoog. Moog. werdt verstaan, en den L. Admiraal bekent gemaakt, *dat hy t'zyner tydt tegens d'ontmoeting der Fransche vloote een of meer bequaame Officieren zou doen gaan in een klein sneedig vaartuig, om het Opperhooft der zelve Fransche vloote van zynent weegen beleefdelyk te begroeten, en daar benevens bekent te maaken, dat hy L. Admiraal hem op de voorschreeve ontmoeting met het stryken van de vlagge zoude salueren, op vast vertrouwen dat hy Opperhooft van gelyken met het stryken van de Fransche vlagge aan die van deezen Staat zoude doen. Doch in gevalle hy L. Admiraal uit het rapport van de voorschreeve af te zendene Officieren, tot zyne meeste gerustheit, niet positivelyk zoude konnen afneemen en besluiten dat zulks zoude geschieden, dat hy alsdan de vlagge van den Staat ongestreeken zoude laaten staan, en de voorschreeve Fransche vloote alleenlyk zoude salueren met het kanon: aan haare Hoog. Moog. in allen gevalle overschryvende wat dies aangaande zou zyn gepasseert.* Twee daagen daarna werdt by haare Hoog. Moog. nochmaals verstaan, dat de L. Admiraal de Ruiter als eerste persoon en Opperhooft over 's Landts vloote zoude gebieden, en vervolgens den rang van de verdre Hooftofficieren geordonneert, in deeze ordre.

Ordre by haare Hoog. Moog. aan de Ruiter gezonden aangaande het salueren der Fransche vloote. *7 May.*

9 May. Ordre op den rang der Hoofdofficieren van 's Landts vloote. *Aitzema* XLVII, 108.

De L. Admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruiter.
De L. Admiraal Adriaan van Trappen, gezeit Bankert.
De L. Admiraal Aart van Nes.
De L. Admiraal Willem Joseph van Gent.
De L. Admiraal C. Meppel.
De L. Admiraal Hans Willem van Aylua.

De Vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

De Viceadmiraalen de Liefde , Zweers , Kornelis Evertszoon, 1667.
Schram en Enno Doedes.

De Schoutenbynacht Jan van Nes , Jan Gideonszoon Verburg ,
Jan Matthyszoon , Vlug en Brunsveldt.

Doch den L. Admiraal de Ruiter iet menſchelyks overkoomende, of by ziekte, oſte andere ongelegentheden, het opperbevel niet konnende voeren, zoude de L. Admiraal Aart van Nes over de voornoemde vloot als eerſte perſoon of Opperhooft gebieden, en by des zelfs overlyden, ongelegentheit of afweezen, de L. Admiraal van Gent. Des zoude de L. Admiraal de Ruiter en d'andere Hooftofficieren zoodaanige ordre ſtellen, dat, in geval van zoodanige voorkoomende ongelegentheden van afſterven, ſtaande het gevecht, en vermengt weezende onder 's vyandts vloote, geene de minſte teekenen van zoo droevige toevallen, oſte eenige de minſte veranderinge in 't beleit der zaaken zoude worden beſpeurt. De Gedeputeerden van Hollandt en Weſtvrieſlandt hebben ten dien daage ter Generaliteit verklaart, *wel expres voor te behouden, dat de tweede rang in de gemelde reſolutie, by forme van expedient, als voor deezen, aan den L. Admiraal Bankert toegevoeght, in 't toekoomende niet wierde gebruikt tot eenig prejudicie:* maar de extraordinaris en ordinaris Gedeputeerden van Zeelandt hebben de bovenſtaande concluſie wel expres gecontradiceert, reſerverende daar op zoodanige aanteekeninge te doen als de Heeren haare Principaalen zouden goedtvinden hun toe te zenden. De L. Admiraal de Ruiter, die noch eenige overblyfzelen zyner ziekte gevoelde, en weer zomwylen van de koorts werdt aangetaſt, was al den twintighſten van April tot Hellevoetſluis aangekoomen, om de toeruſting der ſcheepen die daar laagen te bevorderen en op alles ordre te ſtellen. Maar daar liepen noch etlyke weeken voorby eer men in ſtaat was om met de ſcheepen der Maaze te konnen zee kiezen, en naar Texel, daar 't rendevous der vloot was, te zeilen. Den twintighſten van May zagh men een Engelſch Konings ſchip, voerende ontrent feſtig ſtukken, 't welk de Heeren Ambaſſadeurs van den Koning van Zweeden (die van Londen quaamen, en als middelaars der vreede naar Breda gingen) in hadde, om de hoek van 't eilandt Goereê door 't gat inkoomen, en liet nevens zyn roode vlagh van de kompanje, ook aan bakboort een witte vlag waaijen. Dit ſchip, met noch een fluitſchip voor de bagagie, quam ontrent anderhalf kanonſchoot t'zeewaart van de L. Admiraal de Ruiters ſchip de zeven Provincien ten anker, en ſalueerde toen de vlagge van den Staat met drieëntwintig eerſchooten: waar op by den L. Admiraal de Ruiter met even veel ſchooten werdt geantwoordt, en van de reſt van 's Landts ſcheepen naar graade, volgens de laſt daar van te vooren gegeven. De Heeren Ambaſſadeurs waaren in 's Landts jachten, die hun met den Heer van Sterrenberg 's morgens waaren in 't gemoet gezeilt, overgegaan, en de Heer de Ruiter zondt den L. Admiraal van Nes aan boordt van de jachten, om hunne Excellentien te verwellekoomen, en den Kapitein Laurens Davids van Konvent aan den Kapitein van 't Engelſch oorlogsſchip, om hem te begroeten, en te verneemen of hy iet van nooden hadt. Maar eer zy te rugh keerden en hun wedervaaren verhaalden, paſſeerde eerſt het Engelſch bagagie ſchip, en liep in de haven van Hellevoetſluits, om aldaar de bagagie met meer gemak te loſſen. Daar op volghden de jachten met d'Ambaſſadeurs en hun gevolgh, die de Heer de Ruiter in 't voorbyzeilen met eenige ſchooten van 't kanon en drie chargies met musketten begroette

Verklaaring weegens Hollandt aangaande de tweede rang.

Aitzema XLVII. 108.

20 *May.* D'Ambaſſadeurs van Zweeden komen uit Engelandt in Goereê.

Het Engelſch oorlogſchip, 't welk hen overvoerde, ſalueert de vlagh van den Staat met drieëntwintigh ſchooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. groette, en geluk op de reize wenſchte. D'Engelſche Ambaſſadeurs waaren den twaalfden 's avondts met drie fregatten en vier boeyers voor Vliſſingen ten anker gekoomen, en hadden zich zonder tydtverlies naar Breda begeven. Den zevenentwintighſten raakte de L. Admiraal de Ruiter, door veel tegenwindt en andere beletzelen opgehouden, van Goereê met de Maasſcheepen in zee, en liep den derden van Junius in Texel, het geſtelde rendevous of verzaamelplaats van 's Landts vloote. Hy braght met zich uit de Maaze vyftien zoo ſcheepen als fregatten en advysjachten, vier branders, en vier kleene vaartuigen met water en bier, t'zaamen drieëntwintig zeilen. Waar by zich noch zouden voegen vier fregatten, die uitgezonden waaren om eenige koopvaarders om de Noordt te geleiden. Des anderendaaghs riep de Heer de Ruiter den hoogen Krygsraadt by een, en bezorghde 't geen hy noodigh oordeelde gedaan te worden: beveelende dat een getal van achtentwintig ſcheepen, fregatten en advysjachten, benevens twaalf branders, onder 't gebiedt van den Schoutbynacht Jan van Nes, den Kommandeur van der Zaan, en Kapitein Gerrit Boos, terſtondt uitwaarts aan zouden afzakken, en zich plaatzen op de vlakte, daar de lootzen hun zouden aanwyzen dat men bequaamſt kon leggen, om in hardt weêr verzeekert en bewaart te zyn: dat ze zich daar, wel van den anderen verſpreit, in forme van een halve maan, indien het de gronden wilden lyden, ten anker zouden leggen: gevende de branders yder zyn poſt buiten de ſcheepen en fregatten, en d'advysjachten verder t'zeewaarts van de branders, als buitenwachten van dit geheel gros: ende dat ten einde om op de voorneemens en aanſlaagen, die de vyanden door een van de zeegaaten met ſcheepen of branders, tot naadeel van 's Landts vloot, moghten onderneemen, een waakendt oogh te houden, en hen in zulk een geval met alle wakkerheit en behoorlyk ſoldaat- en zeemanſchap te wederſtaan. Met verderen laſt, dat indien de vyanden hen moghten paſſeren, om het gros van 's Landts vloot aan te taſten, en zy te loefwaart van hun moghten zyn, zy dan met hun gros van achteren op de zelve zouden invallen, en alles aanwenden om hen te vermeeſteren en te vernielen. Geduurende deezen Krygsraadt werden twee Kommandeurs van brandtſcheepen, Gillis Saloo en Henrik Roſæus, ter zaake van plichtverzuim en kleenhertigheit, niet langh te vooren betoont, aangeklaaght en te recht geſtelt. Dees waaren, weinig tydts geleden, onder de vlagh van den L. Admiraal van Gent, naar de Riviere van Edenburg op een toght geweeſt, daar men etlyke Schotſche kaapers en andre ſcheepen in de haaven van Bruntelandt (aan de gemelde Rivier of zeeboezem gelegen) meende te verbranden: en den eerſten, Saloo, werdt te laſt geleidt dat de Kapitein Thomas Tobias, Kommandeur over alle d'advysjachten, branders en galjoots, hem Saloo (volgens d'ordre by den L. Admiraal van Gent beraamt) op den tienden May hadt bevoolen, dat hy zich met het brandtſchip, genoemt het waapen van den Hartogh van Jork, naar de haven van Bruntelandt, terwyl hy Kapitein met eenige oorlogſcheepen dicht onder die haven ten anker lagh, zou begeven, en, daar in zeilende, de ſcheepen, daar leggende, zou verbranden, hem daar toe een ſein geevende, daar hy zich naar zou richten: maar dat hy, toen de Kapitein, als het water op het hooghſte was, de roode vlagge van de bezaans roede, 't welk het ſein was, liet waaijen, en een galjoot, benevens noch twee welbemande chaloupen, klaar maakte, om het volk van den brander, door 't behulp van dat kleen vaartuig, des te beter te kon-

De Ruiter zeilt met de Maasſcheepen naar Texel. 3 *Jun.*

Beroept den Krygsraadt, en ſtelt voorzichtelyk ordre tot verzeekertheit van 's Landts vloot. 4 *Jun.*

Gillis Saloo en Henrik Roſæus, Kommandeurs van brandtſcheepen, worden voor den Krygsraadt, wegens plichtverzuim, te recht geſtelt.

Zaaken t'hunnen laſte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

konnen bergen, evenwel bleef leggen: niet tegenstaande de Kapitein zyn chaloup tot tweemaalen toe aan zyn boordt zondt, hem aanzeggende, dat het nu tydt was zyn brander te besteeden, 't welk bequaamlyk kon geschieden, nadien het dwars windts daar naar toe was. Tegens Rosæus werdt ingebraght, dat de Kapitein Thomas Tobiaszoon hem belast hadt, (nadien Zaloo met zyn brandtschip niet aanquam) dat hy met zyn brandtschip het waapen van Londen * opwaarts aan zou laveeren, om des vyandts scheepen, die in twee partyen van den anderen verdeelt laagen, te vernielen: en dewyl aan 't Westeinde van de haven een houte brug was, daar een deel scheepen tegens aan lagen, hadt de Kapitein hem ordre en last gegeven, dat hy, by de brugh koomende, zyn schip in den brandt zoude steeken, en tegens de houte brugh aan laaten loopen of dryven, om alzoo de brugh en de scheepen te gelyk te verbranden: doch dat hy op het sein van den Kapitein, zyn last niet hadt gevolght, maar met het spaaren van zyn brandtschip zyn eer verlooren, en zyn eedt en belofte te buiten gegaan. Hier over eischtten d'Advocaaten, Fiscaalen Johan van Wouw en Otto de Vooght, dat ze beide volgens de zeewetten (in de naarder ordre en in den Artykelbrief begreepen) met de koorde zouden worden gestraft, dat 'er de doodt op volgde. Zaloo wist weinig tot zyn verschooning by te brengen, en zyn eigen Stuurman, Bootsman en Konstapel getuighden, dat hy meermaalen door de chaloup van den Kapitein Thomas Tobiaszoon te vergeefs was aangemaant om de haven in te loopen, en zyn brander te besteeden, doch dat hy dat echter uit slaauhertigheit, zoo zy oordeelden, niet dorst bestaan. Dan het scheepsvolk van Rosæus gaf beter getuigenis, verklaarende, dat het, toen ze ten gemelden daage op een pistoolschoot by de paalen ontrent de brug quaamen, wel twee of drie scheepslanghte van de wal af, van weegen de drooghte zoo fel brandde, dat de chaloup, daar ze twee mannen in hadden, wel half vol water raakte, en zoo werdt beschadight dat 'er geen kans scheen om met de elf mannen die noch op 't brandtschip waaren, met de chaloup t'ontkoomen: zoo dat daarom de Kommandeur hadt moeten bysteeken: ook meendenze dat ze met hun schip, wegens de drooghte, niet aan de paalen konden koomen. Dan by de Heeren van den Krygsraadt werdt het anders verstaan, en Rosæus by hun vonnis in zyn bediening voor den aanstaanden toght geschorst, en belast te gaan op het schip van den L. Admiraal van Gent, of een ander, onder 't Kollegie ter Admiraliteit van Amsterdam behoorende, om aldaar, de gelegentheit voorkoomende, zyn mislagh te verbeteren. Maar Zaloo werdt van zyn dienst t'eenemaal afgezet, en verklaart onbequaam te zyn om ooit of ooit in dienst van den Staat gebruikt te worden. Ook werdt al zyn gagie, in dien toght verdient, verklaart, verbeurt te zyn, en hy wyders verweezen, om vier jaaren in 't rasphuis t'Amsterdam te zitten, en daar zyn kost met arbeiden te verdienen. Dit vonnis werdt den vierden van Junius uitgesprooken: en op den zelven dagh † quam den Heer Kornelis de Wit, broeder van den Raadtpensionaris van Hollandt, Ruart van Putten en regeerendt Burgermeester der stadt Dordrecht, in Texel, als Gedeputeerde en Gevolmaghtigde van haare Hoog. Moog. in 's Landts vloot. De Heeren Staaten hadden † noodigh geoordeelt eenige weinige cordate * en standtvastige mannen van kennis en beleit, tot twee of drie in getale, uit de hooge Regeering te committeeren, om als Gevolmaghtigden van haare Hoog. Moog. in de vloot van den Staat, op zee en in de expeditien, gebruikt te worden, in voe-

* andere zeggen het wapen van Bristol.

Rosæus wordt in zyn dienst geschorst. *4 Iun.*

Saloo t'eenemaal afgezet, onbequaam om 't Landt te dienen verklaart, en vier jaaren in 't rasphuis gebannen.

† Anderen zeggen den 6 Juny.

De Ruart van Putten komt in de vloot als Gevolmagtigde van haare Hoog. Moog.

† 4 *Iun.* 12 *May.*

* Hartige.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. voegen als daar toe in de voorleedene jaaren MDCLXV. en MDCLXVI. commissie was verleent. Wegens Hollandt werdt de Heer Ruart van Putten ten gemelden einde gecommitteert. In de commissie by haare Hoog. Moog. gegeeven werdt alleenlyk de naam van den Heere Ruart gespelt, en plaats open gelaaten voor de Heeren die daar wegens d'andere Provincien moghten by koomen. By de gemelde commissie werden de Gevolmaghtigden geauthoriseert en volmaghtight, *om gezaamentlyk, of wel een of eenigen van haar, zonder rughspraake, door alle bedenkelyke en betaamelyke middelen, naar ingenoomen advys, en gehoort de consideratien van 's Landts L. Admiraalen en andere Hoofden, de conjunctie van de gemelde vloote met die van den Koning van Vrankryk te faciliteren en effectueren: ook de zelve vloote tot afbreuk van den gemeenen vyandt te water en te lande te doen ageren, naar dat d'occasie en toevallen zulks zouden toelaaten, en voort alles te resolveren en effectueren, ook te doen effectueren wat naar gelegentheit en vereisch der zaaken ten meesten dienste, welstandt en verzeekering van den Staat, en afbreuk als vooren, bevonden zoude worden te behooren; mitsgaaders de verdiende straffe te decreteren, of doen decreteren, tegens alle de geenen, die ter zaake van wandevoiren, desordre, inobedientie, ofte anderzins t'eenigen tydt culpabel zouden moogen bevonden worden: beloovende hunne Hoog. Moog. voor goedt, vast en van waarde te houden al het geen by haar E. t'zaamen, oft een, of eenigen van hun luiden, noopende 't voorschreeve, gedaan en geeffectueert zoude worden. Lastende en ordonneerende dien volgende alle L. Admiraalen, Viceadmiraalen, Schoutenbynacht, en alle anderen, zoo Officieren als gemeene matroozen en soldaaten, in de voorschreeve vloote weezende, de voornoemde haare Gedeputeerden en Gevolmaghtigden in de voorschreeve qualiteit te erkennen, respecteren en obedieren.* De Heeren Staaten oordeelden te deezer tydt, *dat d'Engelsche maght jegenwoordigh niet bestandt scheen te zullen zyn om 's Landts vloote 't hooft te konnen bieden, en dat mitsdien naar alle apparentie deezen Staat meester van de zee zoude zyn*, en werdt daar op by haare Hoog. Moog. goedtgevonden en verstaan, *dat met alle resolutheit eenige desseinen zouden worden getenteert, zelfs met het inzeilen en loopen in de Rivieren, baaijen, oft havenen van den vyandt, 't attaqueren van eenige eilanden, ook steeden en plaatzen van 't vaste landt... Met serieuse en ernstige recommandatie aan de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtighden over 't employ van 's Landts vloot*, (die ten tyde van 't neemen deezer resolutie in Texel waaren) *dat ze daar ontrent met alle resolutheit wilden besoigneren en procedeeren, ook liever wat hazardeeren en doen hazardeeren, als de vloot in zee te laaten gaan, zonder iet notabels te effectueren en te verrichten: alles op dat men daar door des te eerder moght bevorderen en consequeeren een spoedige, eerlyke en verzeekerde vreede met den gemeenen vyandt.* De Provincien van Zeelandt en Vrieslandt was ook ter vergaderinge van haare Hoog. Moog. toegestaan, iemant uit de hunnen by den Heer Kornelis de Wit te voegen, doch zy hebben niemant daar toe genoemt noch gelast; zoo dat de Heer Ruart alleen met de waardigheit van Gevolmaghtigde van den Staat bleef bekleedt: die ook sedert, om 't gezagh van 't Landt te beter te bewaaren, met een garde of lyfwacht van ontrent dertigh matroozen werdt voorzien. Naa dat de L. Admiraal de Ruiter in Texel den eedt van zich in zyne charge, als Opperhoofft der vloote, getrouwelyk te zullen quyten, en de beveelen, hem by

20 May.

27 May.

Commissie en maght hem gegeeven. *27 May.*

Verbaal van den Ruart. p. 3.

Resolutie en toeleg der Heeren Staaten om iet groots tegens d'Engelschen te bestaan.

Uit het register der secrete resolutien van haare Hoog. Moog. genoomen den 30 May, 1667.

Aitzema XLVII. 109.

De Ruiter doet den eedt als Opperhoofft der vloote,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

by hunne Hoog. Moog. alreedts gegeven, of noch te geven, zoude achtervolgen en nakoomen, in handen van hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtighden tot de zeezaaken hadt gedaan, liep hy den zesten van Junius met 's Landts vloot, voor zoo veel die vaardig was, uit Texel in zee. Toen hebben de Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden tot het employ van 's Lands vloot, gehoort en ingenoomen hebbende d'advyzen van den Heer L. Admiraal de Ruiter, en d'aanweezende Gecommitteerden van de Kollegien ter Admiraaliteit tot Rotterdam, Amsterdam, Vrieslandt, en 't Noorderquartier, d'instructie voor den Heer L. Admiraal de Ruiter, daar hy zich op den aanstaanden toght naar zoude richten, vastgestelt, en den Heere Ruaart, mitsgaders den gemelden Admiraal ter handen gestelt. Daar op hebben de bovengemelde Heeren den zelven alle geluk, voorspoedt, en Godts zegen toegewenscht, en vertrokken voorts naar Texel. De Heer Admiraal hadt zyn zoon Jonker Engel de Ruiter, toen ontrent achtien jaaren oudt, (die den Staat ter zee nu drie jaaren lang als vrywillige onder zyn opzicht hadt gedient, en de leste zeetoghten naar de Middelandtsche zee, Afrikaansche en Amerikaansche kusten, ook de zeeslaagen des voorleeden jaars, kloekhertig, naa zyne jaaren, hadt bygewoont) gezocht te beweegen, om met zyn halve broeder Jan Pauluszoon van Gelder, die op gelyke wyze hadt gedient, geduurende d'aanstaande toght t'huis te blyven, of dat ze hun vermaak buitens landts zouden neemen. Maar zy hadden geen ooren naar dien voorslagh, en meenden dat het nu de rechte tydt was om door kloeke daaden hunne vordering te zoeken. Ook werdt Jonker Engel, die al voor twee jaaren met een acte van Luitenant van 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam was begunstight, gestelt tot Kapitein Luitenant op 't schip Hollandia, gemonteert met tachtig stukken, dat gevoert werdt door den Kommandeur Willem van der Zaan. 'T gemelde Kollegie stelde zyn broeder Jan Pauluszoon van Gelder op 't schip Harderwyk, dat vierenveertigh stukken voerde, om op 't zelve als Kapitein te gebieden. De vloot, die den zesten van Junius uit Texel liep, was in 't eerst niet sterker dan negenenveertig scheepen en fregatten van oorloge. Het schip groot Hollandia was in 't zeilen van de Maaze naar Texel aan zyn groote mast zoodaanig beschaadight dat het in 't Texel noch most blyven leggen, om alles te herstellen. Ook waaren de scheepen uit Vrieslandt noch niet gereedt om zee te kiezen. Den zevenden van Junius liepen noch eenige Noordthollandtsche scheepen in zee. Maar de Zeeuwsche scheepen quaamen niet te voorschyn, meest by gebrek van volk. D'instructie voor den L. Admiraal de Ruiter, die den zesten, gelyk boven is gemeldt, door de Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. tot het employ van 's Landts vloot was vastgestelt, quam hier op uit. *Dat 's Landts vloot, in esquadres verdeelt, haar koers zoude stellen naar de Maaze, en aldaar, of onderweegen, by haar bekoomen hebbende de landtsoldaaten, en eenige noodige behoefte in de Maaze ingescheept, voorts haar koers zou zetten naar de Riviere van Londen. Wyders, dat met de vloot, onder Godts toelaating, de Riviere van Londen zou worden ingezeilt, en voort de Riviere van Chattam of Rochester met gewaapent kleen vaartuigh, branders, en zoo veel oorlogscheepen als doenlyk zou zyn, opgeloopen, om aldaar, onder Godts genaade en zeegen, te vermeesteren of te ruineren zoodaanige Engelsche scheepen, voor of ontrent Chattam en elders op de Riviere gevonden wordende, mitsgaders*

1667.

En loopt met 's Lands vloot in zee. *6 Iun.*

Jonker Engel de Ruiter wordt tot Kapitein Luitenant gestelt op 't schip van Van der Zaan.

Instructie voor den L. Admiraal de Ruiter. *Ziet het Verbaal van den Ruart van Putten, p. 4. 5.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. *ders ook de Koningklyke magazynen, provisie en amonitie van oorlog, die tot Chattam zouden worden gevonden, te verbranden of op andere wyze onbruikbaar te maaken. Dat tot dien einde de landtsoldaaten en Mariniers of zeesoldaaten, op de vloot zynde, met eenig aantal matroozen voet aan landt zouden zetten, zoo om de sterkten en blokhuizen, die d'uitvoering van 't voorschreeve voorneemen zouden konnen verhinderen te bemaghtigen, als om 't exploit zelfs met te meer nadruks te helpen uitvoeren. Alles met dien verstande nochtans, dat aan de volkoome en absolute dispositie van haare Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden op de vloote, volgens den text en inhoudt van hunne commissie, zou worden gelaaten, om met advys van den L. Admiraal de Ruiter en andere Hoofden der zelve vloote, zoo over de zaake zelfs in 't generaal, als over alle de particulariteiten van dien: inzonderheit, mede aangaande de ordre, forme en maniere van executie, alles te doen en in 't werk te stellen 't geen zy ten meesten dienste van den Lande bevinden zouden te behooren: en generaalyk, zich met de voorschreeve vloot, geconjungeert of verdeelt, te vervoeren en t'onthouden werwaarts en daar zy luiden zouden achten 't zelve met de resolutien en intentie van hunne Hoog. Moog. best over een te koomen, en oorbaarlykst te zyn. Ten welken einde haar ter handt gestelt waaren de conventie, op den vyfden der verleden maandt tusschen den Graaf d'Estrades, Ambassadeur van Vrankryk, en de Gedeputeerden van haare Hoog. Moog. gesllooten... Ende zoude van toen af aan de Gouverneurs van Calis en Boulogne kennisse gegeven werden, dat 's Landts vloote zee hadt gekoozen, en werwaarts zy haar koers stelde: om zulks den Koning hunne Meester, en den Hartogh van Beaufort; Admiraal van zyn Majesteits vloote, te verwittigen, ten einde ook de voorschreeve conventie van die zyde met alle spoet achtervolght en voldaan moght worden. Eindelyk, dat aan de Heeren ter Admiraaliteit in Zeelandt, en den L. Admiraal Bankert, van 't uitloopen der vloote kennisse zou gegeeven worden, met ernstige aanmaaning dat 's Landts oorloghscheepen, in de zeegaaten der voorschreeve Provincie gereedt leggende, zonder uitstel moghten worden uitgeprest, en de vlagge te gemoet gezonden, met aanwyzing van den koers dien ze hadden te houden.*

Verdeeling van 's Lands vloot.

De vloot werdt straks naa dat ze uit Texel in zee was geraakt in drie esquadres verdeelt, doch die verdeeling werdt in 't kort, vermits d'aankomst van eenige scheepen, en 't achterblyven der Zeeuwen en Vriezen, weêr verandert. Men stelde ook ordre waar zich elk, in gevalle van vyandtlyke ontmoeting, hadt t'onthouden, en hoe men elkanderen in 't gevecht zou bystaan. Daarna zette de vloot haar koers naar de Maaze.

Van der Zaan met zeven scheepen gezonden om op kundtschap te kruissen.

De Kommandeur Willem van der Zaan werdt belast met zeven scheepen, voor, of bezyden 's Landts vloot, op kundtschap te kruissen, op alle vreemde scheepen acht te geeven, doch zich 's avondts weer by de vlagh te vervoegen, ten waare hy oordeelde de vluchtende scheepen te konnen inzeilen; en evenwel in zulk een gevalle niet langer dan een nacht van de vlag te blyven. Den negenden en tienden zyn verscheide fluitscheepen, met landtsoldaaten en andere behoeften, uit de Maaze by de vloot gekoomen, die tot verscheide tyden van andere werden gevolght. Den tienden quam 's Landts vloot op Schoonevelt, en men vernam 's anderendaaghs uit twee Oostender scheepen, dat de Franschen met een leger in Vlaanderen waaren gevallen, en zich daar den meester maakten: zich dienende van de gelegentheit des tydt, terwyl de Hollanders, met d'Engelschen in oorlogh blyvende, in geen staat waaren om hunnen voor-

muur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

muur, de Spaanſche Nederlanden, te helpen beſchermen. De Zeeuwſche ſcheepen werden met verlangen te gemoet gezien, maar vergeefs. 'T ontbrak daar aan matroozen. Den dertienden was de vloot aangegroeit tot eenentſeſtig ſcheepen en fregatten van oorlogh: zeventien uit de Maaze, zesendertig van Amſterdam, zeven van 't Noorderquartier, en een uit Vrieſlandt. Deeze werden ten zelven daage in drie esquadres verdeelt, in maniere als volght. 1667.

De vloos werdt in drie esquadres verdeelt.

Eerſte esquadre.

Eerſte esquadre.

R. *Admiraal de Ruiter.*	*De zeven Provincien.*	80.	400.	60.
R. *Viceadmiraal de Liefde.*	*De Ridderſchap v. Holl.*	66.	285.	50.
R. *Schoutbynacht Jan van Nes.*	*Delft.*	62.	220.	45.
R. *Evert van Gelder.*	*Gelderlandt.*	66.	205.	45.
A. *Hendrik Gotskens.*	*Uitrecht.*	62.	250.	40.
A. *Jakob van Meeuwen.*	*De Komeetſtar.*	68.	275.	45.
A. *Niklaas Marrevelt.*	*'T Geloof.*	60.	275.	40.
A. *Jan Roetering.*	*Ooſterwyk.*	62.	250.	40.
A. *Abraham van Zyl.*	*De Leeuwen.*	50.	225.	30.
A. *Jan Paulusz. van Gelder.*	*Harderwyk.*	44.	175.	30.
A. *Jakob Andrieszoon Swart.*	*Stadt en Landen.*	62.	250.	40.
A. *Jakob Paauw.*	*Eſſex.*	50.	225.	30.
N. *Jan Hek.*	*Juſtina van Naſſau.*	60.	260.	50.
A. *Pieter Kornelisz. de Sitter.*	*Jaarsvelt.*	46.	175.	30.
N. *Jan Janszoon Maauw.*	*Kaleb.*	48.	150.	50.
A. *Jakob Willemszoon Broeder.*	*De zeven Provincien.*	46.	175.	30.
R. *François van Nydek.*	*Princes Louiſe.*	40.	110.	25.
R. *Niklaas Naalhout.*	*Harderwyk.*	36.	80.	25.
R. *Willem Boudewynsz. v. Eyk.*	*'t Quartier van Nieum.*	34.	80.	20.
R. *Pieter Jakobszoon Nanning.*	*Gornichem.*	36.	80.	25.

Branders.

R. *Jan Dirksz. Keuvenhoven.*	*Delft.*	4.	20.	--
R. *Kornelis van der Hoeven.*	*Rotterdam.*	4.	20.	--
R. *Gerrit Andrieszoon Mak.*	*Schiedam.*	4.	20.	--
R. *Jan Danielsz. van den Ryn.*	*Pro Patria.*	4.	20.	--
N. *Jan Korneliszoon Jacht.*	*De Vygeboom.*	--	--	--

Tweede esquadre.

Tweede esquadre.

R. *L. Admiraal van Nes.*	*D'Eendraght.*	80.	315.	55.
V. *Viceadm. Enno Doedes Star.*	*Groeningen.*	70.	300.	60.
A. *S. bynacht W. van der Zaan.*	*Hollandia.*	80.	400.	40.
A. *Jan van Amſtel.*	*Tydtverdryf.*	60.	250.	40.
R. *Kornelis de Liefde.*	*Waſſenaar.*	56.	195.	35.
A. *Dirk Schey.*	*De Spiegel.*	70.	325.	50.
A. *Jakob Korneliszoon Swart.*	*De Prov. v. Uitrecht.*	60.	250.	40.
A. *Jooſt Verſchuur.*	*Amſterdam.*	62.	250.	40.
R. *Jan van Nes d'Oude.*	*Klein Hollandia.*	54.	180.	35.
A. *Thomas Fabricius.*	*'T Zuiderhuis.*	46.	175.	30.
A. *Ysbrandt de Vries.*	*Staveren.*	46.	175.	30.
N. *Gerrit Boos.*	*Willem, Prins v. Oranje.*	62.	280.	60.
A. *Jan du Bois.*	*De Vreede.*	46.	175.	30.
A. *Michiel Suis.*	*De ſtadt Gouda.*	46.	175.	30.
A. *Jan Gyſels van Lier.*	*De Muiltromp.*	46.	175.	30.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. R. *Elandt du Bois.*	*Vitrecht.*	36.	80.	25.
R. *Jakob Pieterszoon Swart.*	*Schiedam.*	22.	60.	15.
R. *Pieter van Wynbergen.*	*Zwol.*	16.	35.	15.
A. *Laurens de Bruin.*	*De Posteljon.*	20.	75.	--
R. *Wynant van Meurs.*	*'T loopende Hart.*	8.	25.	--
	Branders.			
A. *Gerrit Forens.*	*'T Waapen van Bristol.*		20.	--
A. *Jan Baptist de Graaf.*	*De goude Appel.*		24.	--
A. *Hendrik Hendrikszoon.*	*De Katharina.*		20.	--
A. *Willem Willemszoon.*	*De Draak.*		20.	--

Derde esquadre.

Derde esquadre.

A. *L. Admiraal van Gent.*	*De Dolphyn.*	84.	475.	75.
N. *L. Admiraal van Meppel.*	*Westvrieslandt.*	78.	320.	75.
A. *Viceadmiraal Sweers.*	*D'Olyfant.*	80.	450.	75.
N. *Viceadmiraal Schram.*	*De Pacificatie.*	78.	310.	75.
A. *Schoutbynacht Verburgh.*	*De goude Leeuw.*	80.	425.	60.
N. *Schoutbynacht Vlug.*	*'T Waapen v. Vitrecht.*	72.	290.	50.
A. *Hendrik Adriaanszoon.*	*Woerden.*	68.	275.	45.
A. *Jan de Haan.*	*Kalantsoogh.*	68.	275.	45.
A. *L. Kornel Palm.*	*Deventer.*	62.	250.	40.
A. *Hendrik Vollenhove.*	*Agatha.*	50.	225.	30.
A. *Jakob Binkes.*	*Essen.*	50.	225.	30.
A. *Thomas Tobiaszoon.*	*De Bescherming.*	50.	225.	30.
N. *Pieter Klaasz. Wynbergen.*	*'T Noorderquartier.*	60.	250.	45.
A. *Gillis de Wildt.*	*Kampen.*	46.	175.	30.
A. *Pieter Magnuszoon.*	*'T Raadthuis v. Haarl.*	46.	175.	30.
R. *Jan van Braakel.*	*De Vreede.*	40.	110.	25.
A. *Kornelis Joosten Smient.*	*De Star.*	32.	100.	25.
A. *Jakob Philipszoon.*	*De Brak.*	20.	75.	--
A. *Jan Janszoon Verboekholt.*	*De Windthondt.*	18.	70.	--
A. *Kornelis Gerritszoon Vos.*	*De Galey van Doveren.*	22.	60.	--
	Branders.			
A. *Hendrik Esdre.*	*De Susanna.*	--	22.	--
A. *Jan Janszoon.*	*'T W. v. den Hartog v. Jork.*	--	--	--
A. *Symon Poppinga.*	*'T Waapen van Londen.*	--	--	--
N. *Willem Gerritszoon.*	*De Marte.*	--	--	--
A. *Rem Pieterszoon Mars.*	*De Cypersche Kat.*	--	20.	--

Smaldeeling van de Ruiters esquadre.

De smalle verdeeling van 't Hooftesquadre geschiedde ten zelven daage op de volgende wyze.

Abraham van Zyl.	*Iakob Willemszoon Broeder.*
Iakob Paauw.	*Iakob van Meeuwen.*
Pieter de Sitter.	*Ian Pauwelszoon van Gelder.*
Viceadmiraal de Liefde.	*L. Admiraal de Ruiter.*
Frans van Nydek.	*Hendrik Gotskens.*
Niklaas Marrevelt.	*Evert van Gelder.*
Fregat.	Fregat.
Iakob Nanning.	*Dirk de Munnik.*
Branders.	Branders.
Ian Dirkszoon Kuvenhoven.	*Kornelis Iakobsz. van der Hoeven.*
Ian Korneliszoon Jacht.	*Ian Danielszoon van den Ryn.*

Ni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

Niklaas Naalhout.	*Iakob Andrieszoon Swart.*
Ian Maauw.	Fregat.
Ian Hek.	*Willem Boudewynszoon.*
Schoutbynacht Ian van Nes.	Brander.
Ian Roetering.	*Gerrit Andrieszoon Mak.*

D'andere twee esquadres werden op gelyke wyze gesmaldeelt, om met beter ordre te zeilen en te vechten. Des anderendaaghs werdt de Schoutbynacht van Amsterdam Jan Gidionszoon Verburg met een galjoot, om zyne krankheit, naar de Maaze gezonden, en den Kommandeur van der Zaan bevoolen de vlagge als Schoutbynacht, geduurende zyn afweezen, op te zetten en te voeren. Midlerwyl was de vloot, zonder naar de Zeeuwen of Vriezen te wachten, tot ontrent vyf of zes mylen van d'Engelsche wal, voor en buiten de Riviere van Londen, genadert, als de windt den vyftienden met den dagh zeer sterk uit den Zuidtwesten begost te waaijen. Men nam in 's Landts vloot de marszeilen in, en zeilde met de fok en bezaan: tot dat 'er ontrent ten zes uuren een felle storm opsteekende, men de fok most inneemen, de rees stryken, de stengen schieten, en 't anker in de grondt laaten loopen. De Ruiter vondt zich genoodtzaakt zyn plechtanker te laaten vallen, en daar van twee kabels in zee te vieren eer zyn ankers hielden. Hy hadt daarna, vermits zyn ankers gestaadig door dreghden, by de zes kabels voor hooft staan. Hy zagh veele scheepen langen tydt dryven, en veele spoelden van hunne ankers: want het woey vinnig, en de zee was zeer groot. De Viceadmiraal de Liefde verloor een anker, de Schoutbynacht van Nes een kabel, de L. Admiraal van Gent drie kabels en twee ankers, en zyn boot ging te grondt. De Viceadmiraal Zweers was weghgedreven. De sloep van Kapitein Marrevelt werdt in de grondt geslaagen, ook de boot van 't schip van den Schoutbynacht Verburg. Jan van Nes d'oude verloor een anker, boey, en boeyreep: Elandt du Bois drie touwen en een anker: Joost Verschuur een anker, Jan du Bois een anker en een touw: Hendrik Adriaanszoon en Jan de Haan yder twee kabels en een anker. De brander van Gerrit Forens werdt vermist. Tegens den avondt begost het weder te beteren. Des anderendaaghs werden uit den naame van de Gedeputeerden en Gevolmaghtigden van hunne Hoog. Moog. brieven afgevaardight aan den Hartog van Beaufort, den Ambassadeur van Beuningen, en den Gouverneur van Duinkerken: dienende om te verwittigen dat 's Landts vloot ontrent de Hoofden en de Riviere van Londen was aangekoomen; op dat de Fransche vloot, volgens d'overeenkooming in den Haage gemaakt, zich by de Hollandtsche vloot moght voegen. Den zeventienden quam 's Landts vloot voor het Konings Diep ten anker. Toen werden de Kornellen van Gent en Dolman aan de Ruiters boordt ontbooden, en hun belast een lyst te formeren om de landt- en zeesoldaaten zoodaanig over de scheepen van oorlogh en ander vaartuig te verdeelen, dat men de zelve bequaamlyk zoude konnen aan landt zetten en tot eenigen aanslagh gebruiken. Men beriep des avondts de Heeren van den Scheepskrygsraadt, dien men kennis gaf van d'instructie van den L. Admiraal de Ruiter, den zesten van Junius gereekent, en den toelegh, daar in gemeldt: doch dewyl ontrent de Rivier van Rochester of Chattam een of meer sterkten laagen, werdt goedtgevonden daar op te hooren d'inzichten en den raadt van de hooge Officieren der landtmilitie, die den achtienden 's morgens ten vier uuren, nevens den Scheepskrygsraadt, aan den L. Admiraal de Ruiters boordt werden geseint, te weeten,

'S Landts vloot werdt door een harde storm overvallen.

Veele scheepen beschadigt.

Verwittiging aan Beaufort. *Verbaal van den Ruart.* p. 59.

17 *Iun.* De vloot komt voor 't Konings Diep.

Daar werd Krygsraadt gehouden, ter zaake van den toeleg op Chattam. Tweede Krygsraadt te dier zaake gehouden.

1667. ten, de Kornel Thomas Dolman, de L. Kornellen Palm en Guicherie, en de Majoors Brederode en Limburgh. Daar werdt toen, niettegenſtaande de verſcheide zwaarigheden die zich opdeeden, wegens d'onkunde van d'ondiepten in de Riviere, goedtgevonden en beſlooten, uit 's Landts vloote, zonder naa de Zeeuwen of Vriezen te wachten, zeventien van de lichtſte ſcheepen en fregatten te kiezen, nevens vyf advysjachten, eenige galjoots en boots om 't Konings Diep zoo haaſt moogelyk was op te zeilen, en dat men in de Riviere van Londen gekoomen, met alle moogelyke vlyt en ſpoet zou trachten te beloopen tien of twaalf Engelſche fregatten, nevens twintig Barbadosvaarders, die men wiſt, volgens het aanbrengen van een Noorweeger Schipper, van Londen koomende, dat in de Hoop by 's Gravezant laagen, en dat men de zelve zou trachten te bevechten of te ruineeren: dat men dan voorts zou onderzoek doen op de gelegentheit van de Riviere van Rocheſter, en de ſterkte, op 't inkoomen der zelve, aldaar nieuw geleidt. Ten welken einde, met goedtvinden van den L. Admiraal de Ruiter, het bevel over de gemelde zeventien ſcheepen werdt gegeven aan den L. Admiraal van Gent, en daar nevens als Viceadmiraal Johan de Liefde geſtelt, en als Schoutbynacht David Vlug. Voorts werdt eenig klein vaartuig geordonneert om voor af gezonden te worden, en de diepten in 't Konings Diep, nevens de gronden te peilen, om alzoo de ſcheepen van oorloge van der zelver gelegentheit te konnen waarſchouwen. Men verſtondt ook dat de L. Admiraal de Ruiter met de zwaare ſcheepen by de Middelgronden zou blyven leggen, en tien of twaalf wat boven de Middelgronden, om in gevalle, eenige Engelſchen door de Laſſen uit de Zuidt de Riviere wilden inkoomen, 's Landts ſcheepen, die op zouden zeilen, te beſchermen. De ſcheepen die tot die vermaarde toght werden uitgekoozen zyn vervat in de volgende lyſte.

Beſluit aldaar genoomen. 18 *Iun.*

Lyſte van 's Landts ſcheepen, fregatten, advysjachten, brandtſcheepen en galjoots, die, door de Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden op 's Landts vloote, met Advys van den Heer L. Admiraal de Ruiter, en andere Hooftofficieren van de zelve vloote beſcheiden zyn, onder 't commandement van den L. Admiraal Willem Joſeph van Gent, om neſſens den Viceadmiraal Johan de Liefde, en de Schoutbynacht David Vlug, daar mede een korte expeditie te doen.

Lyſte van de ſcheepen, geſtelt onder 't bevel van Van Gent, de Liefde en Vlug, om de toght te doen naar de Riviere van Rocheſter.

Uit de Maaze.

Officieren.	Scheepen.
Elandt du Bois. — —	*Vitrecht.*
Nikolaas Naalhout. —	*Harderwyk.*
Willem Boudewynszoon van Eyk.	*'T Quartier van Nieumegen.*
Ian van Braakel. — —	*De Vreede.*
Picter Iakobszoon Nanningh. —	*Gornichem.*
	Advysjacht.
Dirk de Munnik. — —	*De Faam.*
	Branders.
Gerrit Andrieszoon Mak. —	*Schiedam.*
Ian Danielszoon van den Ryn. —	*Pro Patria.*
Van Amſterdam.	
Hendrik Vollenhove. — —	*d'Agatha.*
Thomas Tobiaszoon. — —	*De Beſcherming.*

Abra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

Abraham van Zyl. — —	*De Leeuwen.*
L. Kollonel Palm. — —	*Deventer.*
Jan du Bois. — —	*De Vreede.*
Jakob Binkes. — —	*Eſſen.*
Jan Pauluszoon van Gelder. —	*Harderwyk.*
Kornelis Jooſten Smient. —	*De Starre.*
	Advysjachten.
Laurens de Bruin. — —	*De Poſteljon.*
Jakob Philipszoon. — —	*De Brak.*
Jan Janszoon Verboekelt. —	*De Windthondt.*
Kornelis Gerritszoon Vos. —	*De jonge Prins te Paart.*
	Branders.
Jan Janszoon. — —	*'T Wapen van den H. van Jork.*
Hendrik Hendrikszoon. —	*De Katharina.*
	Galjoots.
Dirk Korneliszoon de Turk. —	*De Jaager.*
Jakob Thomaszoon Kamp. —	*S^t. Nikolaas.*
Adriaan Martenszoon Baske. —	*De Liefde.*
Jan Pieterszoon Ootie. —	*'T ſwarte Paart.*
Kornelis Janszoon Dronthem. —	*D'Eendraght.*
Albert Kool. — —	*De Katharina.*
Jan Baſtiaanszoon. — —	*'S Landts Welvaaren.*
Willem Trompetter. — —	*S^t. Katharina.*
Abraham Kriſpynszoon. —	*S^t. Pieter.*
Gondert Pieterszoon. —	*De jonge Prins.*
Cent Pieterszoon. —	*De Klomp.*
Ary Korneliszoon Moenes. —	*'T Schaap.*
Klaas Meeuweszoon van den Raadt.	*De zwarte Leeuw, een fluitſchip, gelaaden met ammonitie.*

Den zelven avondt werdt met groote vlyt ordre geſtelt, om een goedt getal landt- en zeeſoldaaten over de ſcheepen, die tot den gemelden aanſlagh waaren geſchikt, te verdeelen en in te ſcheepen. Dit getal werdt alleen begroot op ontrent duizendt mannen: want men hielt noch etlyke landtſoldaaten op d'andere ſcheepen. Ook waaren vier fluiten met landtſoldaaten door den leſten ſtorm, op den vyſtienden, van de vloot verſteeken. De L. Admiraal van Gent hadt het ſchip Agatha, 't welk gevoert werdt by den Kapitein Henrik Vollenhove, uitgekooren, om zich daar op t'onthouden, en 't zelve tot het voeren van d'Admiraals vlagge te gebruiken. De Viceadmiraal de Liefde ging op 't ſchip van den Kapitein Thomas Tobiaszoon, en de Schoutbynacht Vlug op 't ſchip van Van Zyl. De voornaamſte Bevelhebbers der landtſoldaaten, die deezen toght hielpen doen, waaren de Kornel Thomas Dolman, (dees was geſtelt tot Generaal en Kommandeur over de landtmilitie en zeeſoldaaten) de L. Kornellen la Guicherie en Palm, de Majoors Brederode en Limburg, de Kapiteinen Panhuizen, Laucourt, Gent, Kornelis de Wit, Maas, van Beveren, Pompe, Jan de Wit, ſchoonzoon van den L. Admiraal de Ruiter, Hendrik Hartman, la Mouſt, Aſſendelf, Corbet, de Glarges, Thomas Dolman de jonge, Paauw, Velzen, Ruyſch, Caſteljego, Charles de la Noy, van Niſpen, van Gieſſen, Raasveldt, Prot, Nieupoort, van de Val, en anderen, met verſcheide Luitenants

Landtſoldaaten op 't esquadre van Van Gent verdeelt.

1667. en Vaandrighs, te lang om te noemen. De Burgermeester en Ruart Kornelis de Wit, oordeelende dat het zyn plicht en den dienst van den Staat vereischte dat hy den togh zelf in persoon bywoonde, om op alles, tot beter uitvoering, en tot meerder naadruk van den voorgenoomen toeleg, de vereischte ordres ten spoedighste te konnen stellen, begaf zich den negentienden van Junius met het aanbreeken van den dagh van de L. Admiraal de Ruiters boordt naar 't schip Agatha, by den L. Admiraal van Gent. Zy gingen ten vier uuren met de voorvloedt onder zeil, met een Zuidtweste windt het Konings Diep op laverende. Toen zagh men den Viceadmiraal Zweers, de Kapitein Gillis de Wildt, en de vyf fluitscheepen met soldaaten, die door den storm van de vloot waaren geraakt, te voorschyn koomen. Ten zeven uuren deedt de L. Admiraal sein om met de rest van 's Landts scheepen het Konings Diep in te zeilen: maar boven de tweede ton gekoomen werdt het stil, en men most ten anker koomen om de eb te stoppen. Van Gent kon met dat gety niet verder koomen dan een weinig beneden de Middelgronden, daar men 't anker most werpen. Maar ten elf uuren liep de windt Zuidtoost met redelyke koelte, en van Gent met zyn esquadre d'ankers lichtende, zeilde toen door de Middelgronden, en de Ruiter volgde met het gros der vloote tot beoosten of aan d'Oostkant van de Middelgronden, daar hy ten anker quam, en zich met zyn scheepen posteerde. De L. Admiraal van Gent, met die voorspoedige windt het Konings Diep oploopende, verhoopte de bovengemelde Engelsche fregatten en Barbadosvaarders noch dien zelven avondt in de Tilbery Hoope aan te treffen. Maar tegens den avondt viel de windt, en hy kon met de vloedt en 't hooge water niet verder zeilen dan tot Holhaven, ontrent anderhalf myle van de gemelde Hoope, en ten halven weege tusschen de Riviere van Rochester en Gravesandt, daar most men 't, zoo haast de ebbe begost af te gaan, weêr zetten, en dienvolgens den Engelschen tydt gegeven om met de voorzeide scheepen 't gevaar t'ontwyken, en de Rivier op naar Londen te loopen. De Ruart en de L. Admiraal van Gent bleven daar dien nacht met de scheepen ten anker leggen, en bevaalen de Kapiteinen Jan Pauwelszoon van Gelder, Smient, en Nanning, dat ze zich ruim twee gotelingschooten boven de stroom van de vlagge ten anker zouden zetten, om naauwe toezicht te neemen op alle afkoomende vyandtlyke scheepen en branders: met last, dat ze, by nacht eenige onraadt verneemende, boven van de mars met een lantaarn driemaal zouden blikken, een weinig verscheiden. De L. Admiraal de Ruiter, oordeelende dat men niet zeeker wist hoe sterk de L. Admiraal van Gent den vyandt in de Riviere van Londen of Rochester moght aantreffen, vondt geraaden, dat de Viceadmiraal Enno Doedes Star met tien scheepen en twee branders de Riviere zoude op zeilen tot aan de Noordt boey, om den L. Admiraal van Gent, indien hy te zwaaren last op den hals kreeg, t'ondersteunen en by te staan. Ten dien einde ging hy den twintighsten 's morgens vroeg onder zeil met de volgende scheepen.

De Ruart de Wit vervoeght zich op 't schip Agatha by van Gent.

Die met zyn esquadre t'zeil gaat.

De Ruiter komt in 't Konings Diep beoosten de Middelgronden.

Van Gent vervolght zyn koers.

Komt by Holhaven.

Blyft daar 's nachts.

Drie scheepen op de brandtwacht geleit.

De Ruiter zendt Enno Doedes met tien scheepen en twee branders de Riviere hooger op.

Viceadmiraal Star. —	*Groeningen.*
Jakob Korneliszoon Swart. —	*De Provincie van Uitrecht.*
Frans van Nydek. —	*De Princes Louise.*
Jan van Amstel. — —	*Tydtverdryf.*
Thomas Fabricius. — —	*'T Zuiderhuis.*
Gillis de Wildt. — —	*Kampen.*
Pieter Korneliszoon de Sitter. —	*Jaarsveldt.*

Jan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Jan van Lier. — —	*De Muiltromp.*	1667.
Pieter Klaaszoon Wynbergen. —	*'T Noorderquartier.*	
Jan Maauw. — —	*De Kaleb.*	
	Branders.	
Symon Poppinga. — —	*'T Waapen van Londen.*	
Jan Dirkszoon Keuvenhoven.	*Delft.*	

De L. Admiraal de Ruiter zondt ook drie jachten om in 't Ooſt van 's Landts vloot, zoo verre daar buiten dat men z' in 't gezicht hielde, op d'aankoomende ſcheepen te kruiſſen, de vrienden te beſchermen en de vyanden afbreuk te doen. Daarna beval hy den Viceadmiraal Schram, nevens den Kommandeur van der Zaan, de Kapiteinen Evert van Gelder, Hendrik Adriaanszoon, Jan van Nes den ouden, en Gerrit Boos, ten gelyken einde te kruiſſen: en dat zich de gemelde jachten zouden by hen voegen. Dees zeilden de Rivier af ontrent vier mylen beooſten het Konings Diep, zonder iet van gewicht t'ontmoeten. De Heer Ruart en de L. Admiraal van Gent vonden midlerwyl geraaden, dewyl men de boven gemelde Engelſche ſcheepen niet hadt konnen aantreffen, ten zelven daage, naa het begin van de ebbe 't anker te lichten, en weêr te rug tot voor de Riviere van Rocheſter, en 't eylandt Chapey, af te zakken. Ontrent de middagh daar met de ſcheepen aankoomende, werdt ſtraks beſlooten dat de Kapiteinen Jan van Braakel, Pieter Magnuszoon en Jan du Bois, met hunne ſcheepen zich dicht onder het Fort Charneſſe (gelegen op het eilandt Chapey, aan de hoek van de gemelde Riviere) zouden zetten: dat het gros van 't esquadre hen zoude volgen, en dat de gemelde drie Kapiteinen op het Fort zoo veel als moogelyk was zouden kanonneeren, terwyl de ſoldaaten zouden landen, en 't zelve aantaſten. Voor 't Fort lag een Konings fregat, en eenige andere ſcheepen en branders, ten anker, die alle op d'aankomſte der Nederlandtſche ſcheepen hunne kabels kapten en de Riviere van Rocheſter op liepen. Daar op begoſten dè drie genoemde ſcheepen, inzonderheit Braakel, die de voorſte maakte te zyn, op het Fort te ſchieten, en men zette ontrent achthonderdt landt- en ſcheepsſoldaaten met boots en ſloepen, onder 't bevel en beleidt van den Kornel Dolman, aan landt. Maar de bezetting nam de vlucht eer de ſoldaaten daar binnen quaamen: en Kornelis Vos, Kapitein op 't jacht de Jonge Prins, met zyn boot en acht matroozen, nevens andere ſloepen, landende, hadt d'eere dat hy des Konings vlagh van 't Fort afrukte, en daar de Staaten vlagh op plantte, naa dat het ontrent anderhalf uur was beſchooten. Men vondt in dit Fort vyftien yzere ſtukken, ſchietende achtien ponden yzers, een groote meenighte van rondthout, zoo maſten als reën en ſtengen van allerhande ſoorte en zwaarte, en andere behoeften ten oorloge vereiſcht, waardig geſchat op vier of vyf tonnen goudts: ook eenige vaaten met buskruidt pek en teer, 't welk aldaar tot toeruſting van ſcheepen in een magazyn werdt bewaart. Vermits de leſte ſtorm de meeſte landtſoldaaten van de vloot hadt verſteeken, vonden de Bevelhebbers niet geraaden met zoo kleene maght het landt in te trekken, daar men anderszins noch iet byzonders meende te verrichten. Des anderendaaghs werdt met d'Officieren der landt- en zeeſoldaaten in overlegh gebraght, of men 't gemelde Fort voor den Staat zou konnen behouden. Maar zy oordeelden dat zulks onmoogelyk was, gevende voor reeden dat de gelegentheit der plaats voor ons onbequaam was, dat al wierdt boven en onder 't Fort de dyk doorgeſteeken en het landt onder water gezet, de vyandt dan

[Marginal notes: Laat eenige ſcheepen beooſten 't Konings Diep kruiſſen. — Van Gent komt voor de Riviere van Rocheſter. — Het Fort Charneſſe wordt beſchooten en ingenoomen. 20 Iun. — 21 Iun. — Men oordeelt het Fort niet houwbaar te zyn.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. dan evenwel te voet en te paardt, in volle ſlaghorde, langhs het ſtrandt op het Fort kon aantrekken: dat het Fort, en voornaamelyk de buitenwerken, zeer ſlecht en ongereedt lagen, de tydt voor des vyandts komſt te kort, en de aarde zeer hardt was om te werken, en zeer ſlechte gelegentheit om de ſoldaaten met gemak te bergen, die den vyandt van de hooghte in 't gezicht hebbende, genoodtzaakt zouden weezen geduurig in de waapenen te zyn, en daar door zeer afgemat zouden worden.

Het Fort wordt verlaaten, omvergeworpen, en het magazyn afgehaalt of bedorven, En 't geſchut t'ſcheep gebraght.

Dies werdt terſtondt by den Ruart en van Gent beſlooten het Fort te verlaaten, maar eerſt te ruineren. Men beval alle de Scheepskapiteinen, van 't gemelde rondthout dat voor een groot gedeelte al gereedt gemaakt was ten gebruike, zoo veel af te haalen als ze bequaamelyk op de zyde van de ſcheepen konden bergen, en het overige aan ſtukken te hakken en te verbranden. Dit werdt in der yl in 't werk geſtelt, en 't geſchut van 't Fort in de ſcheepen gebraght. Vier ſtukken werden door de boot van Van Gent, vier door de boot van de Liefde, twee door de boot van Vlug, drie door de boot van Palm en twee door de boot van Binkes overgevoert. Daar op zondt men terſtondt de Kapiteinen de Munnik en Vos met hunne advysjachten, en etlyke gewaapende boots en ſloepen om de Riviere van Rocheſter met de vloedt op te loopen, en met een volgende ebbe weêr af te koomen, en de gronden en diepten te peilen.

Men laat de gronden en diepten van de Riviere van Rocheſter onderzoeken.

Zy liepen ontrent twee mylen op de Riviere, en bevonden de zelve van groote diepte op zommige plaatzen, die zy aantekenden, acht, negen en tien vadem waater. Zy quaamen ten anker pas buiten ſchoots van vyf of zes ſcheepen, en zaagen wat verder noch twaalf ſcheepen leggen, eenige zonder ſtengen of zeilagie. D'Engelſchen hadden met Zuidtweſter zon twee ſcheepen dwars over de Riviere dicht by den anderen laaten zinken, op plaatzen die men hadt aangemerkt. Daarna lietenze noch een ſchip zinken om de doorvaart te beletten.

Kapitein Thomas Tobiaszoon werdt nevens eenige ſcheepen de Riviere opgezonden.

Hier op werdt beſlooten, dat de Kapiteinen Thomas Tobiaszoon, Niklaas Naalhout, Jan Pauwelszoon van Gelder, Vos, de Bruin, de Munnik en Jakob Philipszoon, en de Kommandeurs der brandtſcheepen, Hendrik Hendrikszoon en Jan Danielszoon van den Ryn, zonder eenig uitſtel of verzuim de Riviere van Rocheſter zoo verre zouden op zeilen als de Kapitein Thomas Tobiaszoon, die 't bevel over hen werdt gegeven, hun zou beveelen, en hadden ze voorts al de vyandtlyke ſcheepen, die ze zouden aantreffen, aan te taſten, te ruineren en te verbranden, zonder zich zelve of 's Landts volk, of des zelfs ſcheepen eenigzins te verſchoonen of te ſpaaren. Met eene werdt beſlooten, dat het gantſche esquadre den volgenden morgen met het vroeghgety insgelyks de Riviere zoude oploopen, om den Kapitein Thomas Tobiaszoon met zyne byhebbende ſcheepen te hulp te koomen.

Verbodt van geen matroozen aan landt te laaten gaan.

Te dier tydt werdt alle de Scheepskapiteinen op lyfſtraf verbooden geen matroozen van boordt aan landt te laaten gaan, zonder ſchriftelyke ordre, dan alleen om de ſoldaaten die aan landt waaren van lyftoght te voorzien. Men hadt nu in zyne maght om het branden op 't eilandt van der Schelling met gelyke munt te betaalen, (inzonderheit toen d'overige landtſoldaaten aanquaamen) en 't eilandt Cheppey te vuur en te zwaarde te verwoeſten, maar men wilde met meer edelmoedigheit oorlogen, en geen onſchuldigen den ſchuldt van anderen laaten boeten. De L. Admiraal de Ruiter lagh noch met het gros der vloote by de Middelgronden, in 't Konings Diep, daar 't ſchip groot Hollandia, gevoert by den Kapitein Laurens Davidszoon van Konvent, die, gelyk gemeldt is zyn groote maſt hadt moeten vernieuwen,

by

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

by hem quam. Ook zagh hy ontrent den middagh de L. Admiraal Aylua, met de Vriesche scheepen uit het Oost naar 't Konings Diep koomen, volgens deeze lyst. 1667.

De L. Admiraal Aylua komt met de Vriesche scheepen in 't Konings Diep.

L. Admiraal Aylua.	*Groot Frisia.*	74.	370.	95.
— — —	— — —	- -	- - -	- -
Schoutbynacht Brunsvelt.	*Prins Henrik Kasimier.*	72.	300.	60.
Ian Ianszoon Vyzelaar.	*Oostergo.*	62.	230.	70.
Christiaan Ebelszoon.	*Vreedewoldt.*	60.	265.	55.
Wytze Beyma.	*Westergo.*	58.	210.	60.
Barent Hiddes de Vries.	*Steden.*	54.	230.	55.
Joost Michielszoon Kuik.	*Princes Albertina.*	50.	205.	45.
Roelof Janszoon Ketelaar.	*Stadt en Landen.*	50.	265.	35.
Yde Hilkes Kolaart.	*Klein Frisia.*	36.	165.	25.
Jan Pieterszoon Vinkelbos.	*De Windthondt.*	34.	155.	20.
	Advysjacht.			
Kornelis Lievenszoon.	*D'Exter.*	8.	15.	- -
	Brander.			
Meindert Jentjes.	*De Princes.*	4.	20.	- -
	Galjoots.			
Thys Thyszoon Kraakeling.	*De Kraakeling.*	- -	- -	- -
Laurens Dirkszoon.	— — —	- -	- -	- -
Pieter Korneliszoon Ruigh.	*St. Pieter.*	- -	- -	- -
Symen Janszoon.	*De Verlooren Zoon.*	- -	- -	- -

De Viceadmiraal van Vrieslandt Enno Doedes Star, was, gelyk uit het voorig verhaal blykt, met de eerste scheepen onder de vlag van den L. Admiraal de Ruiter in zee geweest. Graaf Jan van Hoorn, voerende het schip den Eenhoorn, van 't Noorderquartier, gemonteert met tweeëntseſtig stukken, en bemant met tweehonderdtzestigh matroozen en vyftig soldaaten, te vooren door gebrek van volk opgehouden, quam insgelyks ontrent deezen tydt by de vlagge: als mede de Kapitein Floris Floriszoon Blom, met het fregat de groote Harder, van Amsterdam, gemonteert met tweeëndertig stukken, en bemant met honderdt matroozen en vyfentwintig soldaaten. Des zelven daaghs, ten vier uuren, werdt den Heer de Ruiter door een galjoot met een brief, van den Heere Ruart, het inneemen van Charnesse verwittight: met ordre dat hy met het gros der vloote zou voortzeilen tot voor Quinenborg, om aldaar den Teems of de Riviere van Londen bezet, en alzoo die stadt te water belegert te houden. Hier op zeilde de vloot derwaarts, en men liet den L. Admiraal Aylua en den Viceadmiraal Schram, met brieven weeten, dat ze met hunne scheepen zouden volgen. Daarna ontboodt de Ruart den Viceadmiraal Enno Doedes, dat hy met de scheepen onder zyn bevel staande zich insgelyks naar de Riviere van Rochester zou begeeven, met verdre last, dat de L. Admiraal de Ruiter, indien hy daar moght aankoomen, met zyn persoon, en al d'overige branders, ook by hem zou koomen, om te helpen beraadtslaagen en besluiten op een zaak van gewicht, hem voorgekoomen. Dien avondt, een uur naa zon, quam de Ruiter in de Riviere boven het groote baaken met zyn scheepen ten anker, zonder dat 'er iemandt aan de grondt raakte; hebbende niet min dan achtentwintig voet waater. Met den dagh weêr onder zeil gaande, quam hy ten zeven uuren in de Noordtboey ten anker. Hy voer toen met 'er haast met eenig vaartuig naar de Riviere van Rochester of Chattam.

De Ruiter naar Quinenborg.

De Ruart ontbiedt Enno Doedes met zyn scheepen, en de Ruiter in persoon by zich, met al de branders.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. Koomende op het schip van den Viceadmiraal Enno Doedes, toonde hem die een' brief van den Heere Ruart, meldende dat hy zyn persoon daar noodig van doen hadt. Dies vervorderde hy zyne reize naar Chattam met zoo groote spoedt als doenlyk was, en quam ontrent den middagh by den Ruart en van Gent, die 's morgens met den Noordtoosten voor de windt en redelyke koelte met het opgaande ty t'zeil waaren gegaan, en de Riviere ontrent vier mylen opliepen, daar ze by Chattam verscheide groote Engelsche scheepen voor hunne oogen zaagen leggen. De Ruiter begaf zich terstondt met een sloep naar de binnewaartste scheepen, die naast aan den vyandt waaren, om op alles ordre te helpen stellen. Daar laagen vier Engelsche branders dwars in de Riviere gezonken om de doorvaart te beletten. Wat beneden het kasteel van Upnor hadden zich zes Engelsche scheepen, een weinig van den anderen afgescheiden, bequaamlyk geplaats, en hier hadden ze ook twee groote scheepen gezonken om de Riviere te stoppen, die ze daar ook met een dikke yzere ketting, loopende over katrollen, die op vlotten dreven, hadden geslooten. Achter die ketting beneden het kasteel van Upnor laagen vier van hunne scheepen, en twee fregats boven de ketting. Aan beide de zyden van de ketting, op het landt, waaren twee bateryen, yder met acht stukken, die geduurig schooten, ook laagen daar etlyke muskettiers, die insgelyks vuur gaven. Eenige van 's Landts voorste scheepen en fregatten, gelast om d'Engelschen aan te tasten, te vermeesteren of te verbranden, hadden nu een geruimen tydt tegens de zes Engelsche scheepen gekanonneert, zonder dat iemant moedts genoeg hadt om tegens de zelve naarder in te dringen, vermits de diepte der Riviere daar zoo naau was dat 'er niet meer dan een schip te gelyk kon inkoomen, ook raakten zommige van de zwaarste scheepen by gebrek van waater aan de grondt. Maar eindelyk heeft Kapitein Jan van Braakel, behoorende onder 't Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam, met een heldenstuk den wegh ter overwinning gebaant. Hy was dien morgen, om dat hy, tegens 't verbodt van geen matroozen aan landt te laaten gaan, zyn sloep met eenig volk daags te vooren hadt laaten afgaan, door last van den Ruart in hechtenis genoomen. Doch nu ziende dat zich hier gelegentheit voordeedt om zyne misslagh met dapperheit uit te wissen, boodt zich aan, en beloofde dat hy, indien men hem wilde ontslaan, met zyn schip, de Vreede, dat een slecht fregat was, en licht gemonteert, leggende een van d'achterste, d'ander zou poogen te passeeren, en het voorste der Engelsche oorloghscheepen aanboordt te leggen, en de branders aan te brengen. Dees aanbieding werdt aangenoomen: men stelde hem in vryheit, en liet hem wederom op zyn schip overgaan. Ook hielt hy zyn woordt, en zeilde met een groote onvertzaaghtheit voor uit en over de ketting, zonder een schoot te schieten, al hoewel de vyanden van de scheepen en bateryen onophoudelyk, en zoo hevigh als moogelyk was, op hem kanonneerden, tot dat hy ontrent een musketschoot van zyn vyandt af was; toen gaf hy 't Engelsch schip (dat te vooren tot bewaaring van 't Fort Charnesse hadt gelegen, en van daar herwaarts was opgeloopen) de laage, zoo veel hy met de voorste en boegstukken kon bereiken, en het daar op eens loops aan boordt klampende, heeft het als in een oogenblik verovert, alleen met verlies van twee of drie mannen en minder gequetsten. Dit schip, genoemt Jonathan, was een klock fregat, den Hollanderen wel eer ontnoomen, gemonteert met vierenveertig stukken, en bemant met honderdtvyftig man.

De Ruiter komt by den Ruart en van Gent, op de Rivier van Rochester, of Chattam.

Schutgevecht op de Riviere van Chattam.

Van Braakels dapperheit.

Hy verovert het fregat Jonathan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. De Reft van de Hollandsche Vloot voor de Revier.
2. De Mont vande Revier van Rochester.
3. Esquader onder de Hr. Lt. Admrl. van Gent veroverdt.
4. Fort Sharnesse. 5. Quinenborg en 6. Ilandt Schapy.
7. Plaetse daar een Meenichte Masten lagen die door Staten volck wierden vernielt.

8. Dorp Gillingham.
9. 3 Engelsche Scheepen gesoncken inde mont vande Revier.
10. 4 Engelsche Branders gesonken om de Revier te stoppen.
11. De Ysere Ketting gespannen over de Revier.
12. Twee Bateryen tot bewaring van dito Kettingh.
13. 2 Groote Eng. gesoncken Scheepen by de Kettingh.

14. Kapt. Braakel Zeilt over de Kettingh en verovert de Ionathan met 44 Stucken.
15. De Brander Pro Patria Zeilt de Kettingh aan stukken en verbrandt de Matthias met 52 stucken.
16. De Brander de Catharina wert inde gront geschoten.
17. Carolus quintus met 60 stucken door Schidam verbrant.

18. 3 Hollansche schepen
19. De Agatha daar op
Wit en gevoert door
20. De Royal Charles. Adm
21. 't Slot Moningen vero
22. Upnor Casteel met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

schepen … op 't Eng. Krygs volck
… daar op … de H.r van Gent en de
… door … Vollenhoven.
… Vlag verovert.
… verbrandt.
… verſterkt.

23. De Batery tegen over 't Caſteel van Upnor.
24. Vier Hollanſche ſchepen als Harderwyk Gorinchem. Vreeden en de Star ſchieten op 't Caſteel van Upnor.
25. Loyal London Ad.m van de Blauwe Vlag door de Brander Rotterdam verbrandt.
26 Royal Iames Ad.m vande Witte Vlag verbrandt.
27. Royal Oake Vice Ad.m vande Witte Vlag verbrandt.
28. Chaloupen en Volk vande 5 Branders die de drie Admiraals ſcheepen verbrant hebben.
29. Schout by nacht vande Witte Vlag.
30. 't Houte Torentie op de Timmerwerf.
31. Chattam 't voornaamſte Magazyn.
32. Gevluchte Eng. Scheepen achter 't hooft van Chattam.
33. Hooft kerk van Rochester.
34. Het oude Caſteel.
35. Stroode of voorſtadt als men na Gravezende reyſt.
36. Twalef duyſent Engelſche onder den Hartogh van Iorck en Monck om 't verder Landen te beletten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

man. De Kommandeur Jan Danielszoon van den Ryn, met het brandt-schip *Pro Patria* van Braakel volgende, zeilde recht op de ketting aan, zoo dat ze brak, en hy het tweede schip, genoemt Matthias, dat ook wel eer den Hollanderen was ontweldight, gemonteert met tweeën-vyftig stukken geschuts, aan boordt ley, zyne dregh vast hechte, en 'er den brandt in stak. Doch eenige melden dat de ketting door ordre en beleidt van den Schoutbynacht Vlug werdt los gemaakt, brengende of zendende eenige matroozen aan landt, die een der yzere bouten, daar ze aan vast was, braaken: en dat die bout noch heeden ten daage t'Enkhuizen, ter gedachtenis van dat stout bestaan, werdt bewaart. De Kommandeur Hendrik Hendrikszoon, met het brandtschip de Catharina, die toen stoutelyk volgde, meende toen het schip Karolus Quintus, insgelyks door d'Engelschen van de Nederlanders weleer genoomen, en toen gemonteert met tseſtig stukken, aan boort te koomen, maar werdt in de grondt geschooten, en zonk voor de boeg en ten deele aan de zyde van den Karolus Quintus. De derde brander, genoemt Schiedam, gevoert door den Kommandeur Gerrit Andrieszoon Mak, toen daar op aankoomende, is insgelyks aan d'andre zyde van 't schip gezonken, maar zoo nochtans dat die, aan brandt raakende, ook den gemelden Karolus Quintus eenighzins ontstak; zoo dat dit schip den gantschen dagh smeulde en smookte, en den volgenden nacht in de lucht sprong. Anderen zeggen, dat Kapitein Braakel met de sloep van Kapitein Naalhout, zyn eigen sloep en boot verlooren hebbende, eerst naa dat schip voer, en, met een gedeelte van zyn volk by de boeg en valreep opklimmende, d'Engelschen in de wapenen vondt om hen te weeren; maar dat ze, hem ziende, om quartier riepen, en zich opgaven: dat hy de Kapitein, die 't zocht t'ontzwemmen, gevangen kreeg, en op beide de scheepen zesenvyftig gevangens bequam, het ander volk met sloepen en boots aan landt vluchtende; en dat de Karolus Quintus daarna verbrandde. Niet ver van de ketting stondt een groote hoop soldaaten geplaatst; maar de Nederlandtsche scheepen maakten daar met eenige kanonschooten een oopening in, zoo dat ze in onorde en op de vlucht raakten. Ook schooten ze zoo geweldig op de bateryen, dat d'Engelschen die eindelyk, naa 't verlies van eenig volk, verlieten. Maar 't verbranden van 't schip de Matthias veroorzaakte zulk een verslaagentheit en schrik onder d'Engelschen, dat al het volk van 't schip de Royale Charles daar af liep, en ten deele in 't water sprong: by welke ongelegentheit dat Koningklyke schip door de boot van den Viceadmiraal de Liefde, en de sloep van den Kapitein Thomas Tobiaszoon, wiens volk de vlag daar af haalde, zonder eenige tegenweer te doen, werdt verovert. Eenige verhaalen dat 'er in 't veroveren noch andre sloepen by quaamen, weshalven daarna verscheide Kapiteinen voor zich zelve en de hunnen ook deel eischten in de prys en 't loon der verovering. Dit was een van de grootste en schoonste scheepen der Engelsche vloote, wel eer ten tyde van Kromwel gebout, en Nasby genoemt, ter gedachtenis van d'overwinning daar ter plaats bevochten, doch naderhandt naa 's Konings naam vernoemt. 'T was het zelve schip dat den Koning in den jaare MDCLX uit Hollandt naar Engelandt overvoerde. Het voerde voorheenen honderdt stukken geschuts, maar men vondt het slechts gemonteert met twee-endertig metaale stukken; want men hadt 'er het zwaarste geschut af gelicht. De Hartog van Jork en de Generaal Monk hadden daar voor deezen mede in zee geweest, en 't hadt met d'Admiraals vlag gepronkt. Het slot

van

1667.

Het schip de Matthias verbrandt.

Insgelyks de Karolus Quintus.

De Royale Charles verovert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

Het Slot van Honingen verbrandt.

van Honingen, een ſchip dat ook voorheenen by d'Engelſchen was verovert, voerende nu tzeventig ſtukken, meeſt metaal, werdt ook verlaaten, en door ſloepen vermeeſtert; doch daarna, zonder ordre, en by misverſtandt, in den brandt geſteeken. Men zagh toen een groot ſtuk hooger in de Riviere noch vier groote Konings oorlogſcheepen leggen, die men dien zelven dagh meende aan te taſten. Waar op de L. Admiraal van Gent op het ſchip de Beſcherming by den Kapitein Thomas Tobiaszoon, als meeſt voor uit zynde, en de Viceadmiraal de Liefde op 't ſchip Gornichem, 't welk van Kapitein Pieter Nanning gevoert werdt, overging. Doch het ty was ten deele verloopen en het water zoodaanig gevallen dat de Beſcherming en Gornichem, en meeſt alle d'andere Nederlandtſche ſcheepen, aanſtondts aan de grondt raakten, zoo dat men 't werk dien dagh moſt ſtaaken, en naa 't hooghwaater wachten. De L. Admiraal de Ruiter hadt zich ook in 't ſchip de Beſcherming begeeven, daar hy zich dien nacht onthieldt. Hy was te vooren, nevens den Ruart, op het ſchip de Jonathan geweeſt, om den Kapitein Braakel te begroeten over zyn dapperheit, en geluk te wenſchen met zyn prys. De Ruart zondt den zelven avondt met een galjoot de tyding van dees overwinning aan hunne Hoog. Moog. met brieven die 's namiddaghs ten twee uuren in 't ſchip de Royale Charles waaren geteekent.

23 *Jun.*

Den volgenden dagh, den drieëntwintighſten van Junius, was weêr en windt weer gunſtig; het woey uit den Noordtooſten.

Men beſluit de Rivier van Rochester hooger op te zeilen, en ook d'andre Konings ſcheepen te verbranden.

De brandtſcheepen, die men op ontbooden hadt, quaamen ten negen uuren tot vyf in getaale, en men gaf terſtondt laſt om de vier groote Konings ſcheepen, die hooger op laagen, insgelyks te vernielen: hoewel tuſſchen die ſcheepen en 't Nederlandtſch esquadre het kaſteel van Upnor lagh, dicht aan de kant van de Riviere, die daar zeer naau was, en dat uit het kaſteel zonder ophouden met zwaar geſchut werdt geſchooten. De L. Admiraal de Ruiter hielp hier de noodige ordre ſtellen.

De naamen der Kapiteinen die het uitvoeren van dien toelegh werdt belaſt.

Het uitvoeren van dit groote werk werdt den Kapiteinen Niklaas Naalhout, Pieter Nanning, Jakob Philipszoon, Kornelis Smient, Laurens de Bruin, Elant du Bois en Jan Janszoon Verboekelt bevoolen: men gaf hun ſchriftelyke laſt, dat ze de Riviere zouden oploopen tot aan des Konings ſcheepen, en de branders onder 't faveur van hun kanon aanbrengen. De Kommandeurs der branders, Jan Dirkszoon Keuvenhoven, Kornelis van der Hoeven, Willem Willemszoon, Symen Poppinga, Jan Baptiſt de Graaf en Meindert Jentjes, werdt ook by geſchrift belaſt dat ze hunne brandtſcheepen, Delft, Rotterdam, de Draak, het waapen van Londen, den gouden Appel, en de Princes, aan de gemelde Konings ſcheepen zouden beſteeden, zonder hier van te blyven in gebreeke, op peene van lyfſtraffe.

Vier Kapiteinen worden tot ontrent het kaſteel van Upnor gezonden om de branders te geleiden.

Daarna werdt by den Ruart, de L. Admiraal de Ruiter en van Gent, goedtgevonden dat vier van de gemelde Kapiteinen, te weeten, Elandt du Bois, Naalhout, Nanning en Smient, met hunne ſcheepen de branders zouden geleiden tot ontrent het kaſteel van Upnor, doch daar niet voorby loopen; dewyl daar een groote bocht en drooghte was, zoo dat ze daar niet wel zouden konnen uitgeraaken. In 't afſcheiden heeft de Ruart en de L. Admiraal de Ruiter de Kapiteinen en Bevelhebbers met een ernſtige vermaning aanbevoolen, dat ze zich in deeze gelegentheit, ten dienſt van 't vaderlandt, naar behooren kloekmoedig, en gelyk dappre krygsluiden toeſtaat, zouden quyten. Dit beloofden ze, en quaamen 't na. Zy gingen ontrent Zuiderzon met een Ooſtnoordtooſte windt, en ſtil water, t'zeil, en quaamen ten twee uuren naa den middagh by 't ge-

melde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

melde kasteel, daar ze geweldig op schooten; op dat de branders onder dat schieten voorby moghten loopen, en d'Engelsche scheepen aanklampen. Uit het kasteel werdt met geschut en musquetten vinnig vuur gegeven, ook van een batery, die aan d'andre zyde van de Riviere lagh. D'Engelschen, dit onweer te gemoet ziende, hadden de drie grootste scheepen in de grondt gehakt, maar ze bleeven noch zoo hoogh boven water dat ze 't vuur niet konden ontgaan. Ook zagh men etlyke branders, geduurende dat schieten tegens 't kasteel, daar voorby zeilen. De L. Admiraal de Ruiter sprong te dier tydt zelf in een sloep, om by 't werk te zyn: en de Ruart, dat ziende, vraagde waar hy heen wilde? Hy antwoorde, *Ik zal gaan zien hoe 't ons volk daar zal maaken*, en de Ruart daar op, *Ik zal u dan vergezelschappen*, en voer toen met hem derwaarts. Waar op de Ruiter een van de branders aanvoerde, en ordre gaf hoe hy 't zoude aanleggen. De grootste Engelsche Konings scheepen laagen ontrent een gooteling schoot boven het kasteel van Upnor dicht by Chattam, daar ze, zonder den donder van 't geschut en den haagel der musketten t'ontzien, tegens opzeilden. De Kommandeur Kornelis Jakobszoon van der Hoeven, voerende het brandtschip Rotterdam, was de voorste, die, 't schip d'oude James of Jakob, Admiraal van de witte vlagh, voorby zeilende, het schip de Loyaal Londen, of 't getrouwe Londen, Admiraal van de blaauwe vlagh, aan boordt ley en aan brandt stak. De tweede brander, daar op volgende, stak den ouden James insgelyks in brandt. De derde brander raakte gelukkelyk aan 't schip de Royaal Oake, of den Koningklyken Eykeboom, Viceadmiraal van de witte vlag, en stak 'er den brandt in: zoo dat de Royaal Oake ten eerste lichter laage brandde. Maar de James en Loyaal Londen niet genoegh brandende, vondt men zich genoodtzaakt aan yder schip noch een brander te zenden, waar door ze voort ontsteeken werden. Dus zyn die drie scheepen, de grootste en weerbaarste van gantsch Engelandt, voerende elk tachtig stukken geschuts, tot het water toe afgebrandt, en vernielt. Het vierde, de Marmout, een nieuw schip met een stomp gallioen, liep de Riviere op, en ontsnapte ter naauwer noodt dat groot gevaar. De Nederlanders hadden wel gaarne de Riviere hooger op geloopen: maar 't soldaat- en zeemanschap liet zulks niet toe; ten deele om de enghte, ook waaren daar eenige rakken in den windt, en daar laagen etlyke wrakken in de grondt. Dat groote werk was ten drie uuren naa den middagh al verricht, en dat in 't gezicht van den Hartog van Jork en den Generaal Monk, Hartog van Albemarle, die, gelyk men uit eenige gevangenen vernam, daaghs te vooren noch op de gemelde drie scheepen waaren geweest, en zich nu te Rochester of daar ontrent onthielden. Dees zaagen nu de glorie van d'Engelsche scheepsmaght, onlangs noch zoo ontzaghlyk, voor hunne oogen in rook en vlam vergaan, en 't verbranden van de koopvaarders in 't Vlie, naa tien maanden daghs, met den brandt der Koningklyke oorlogscheepen betaalt gezet. De Nederlanders verheugden zich nu in zoo groot een zeegen, die hun op weinig bloedts stondt: want zy hadden, zoo op de branders als scheepen van oorlog, geen vyftig, of, gelyk anderen melden, geen dertig man verlooren, en weinig gequetsten. Acht brandtscheepen zyn in die twee daagen besteedt: op den eersten dagh de branders Pro Patria, de Catharina en Schiedam: en op den tweeden dagh de branders Rotterdam, de Draak, 't Wapen van Londen, de Goude Appel, en de Princes: die aangevoert wierden door de Kommandeurs Jan Danielszoon

Beschieten 't kasteel.

De branders loopen voorby het kasteel.

De Ruiter vaart derwaarts met den Ruart, en stelt ordre op 't aanvoeren der branders.

Het schip de Loyaal Londen wordt verbrandt.

Ook d'oude James.

En de Royale Oake.

De Marmout ontzeilt het gevaar.

Jork en Monk zyn aanschouwers van den brandt der scheepen.

Die zeegen kostte den Nederlanderen weinig bloedts.

De naamen der branders daar toe besteedt.

1667. van den Ryn, Hendrik Hendrikszoon, Gerrit Mak, Kornelis van der Hoeven, Willem Willemszoon, Symon Poppinga, Ian Baptist de Graaf, en Meindert Jentjes, boven gemeldt.

De lyst der veroverde en verbrande scheepen werdt nu alom bekent, en meldt de volgende naamen.

Lyst der veroverde en verbrande scheepen.

De Royale Charles, genoomen.
De Jonathan, genoomen.
De Carolus Quintus, verbrandt.
De Matthias, verbrandt.
Het Slot van Honingen, verbrandt.
De Royale James, of de Koningklyke Jakob, verbrandt.
De Loyal London, of het trouwe Londen, verbrandt.
De Royal Oake, of de Koningklyke boom, verbrandt.
Bovendien hebben d'Engelschen verscheide scheepen en branders in de Riviere van Chattam laaten zinken.

Groote verbaastheit in Engeland over de nederlaage van Chattam.

Gantsch Engelandt stondt als voor 't hooft geslaagen over dit manhaftig bestaan: 't ontstelde de grooten, en 't verbaasde de kleenen. Geheel Londen was vol schriks, en men vreesde voor noch zwaarder rampen. De Koning, en 't gantsche Hof, stondt verstelt. De vreeze beeldde zich 't quaadt veel grooter in dan 't was. Men riep, dat de Nederlandtsche vloot etlyke duizendt soldaaten en ook Franschen hadt gelandt: dat ze alles overvielen, roofden en verbrandden daar ze quaamen: dat ze naar Londen trokken. Veele burgers en ryke koopluiden zochten te vluchten en hunne goederen te bergen. 'T was iet wonders in ieders oogen dat de Nederlanders zoo diep in Engelandt dorsten koomen, in de Riviere van Rochester, daar men van oudts gewoon was de grootste scheepen van 't ryk als in een veilige hoede op te leggen en te bewaaren: dat ze daar de kracht van 't ryk hadden verbrooken en verbrandt. Elk klaagde dat men de Duitschen niet genoegh hadt geacht, verzuimende zich in staat van tegenweer te stellen, en hebbende niet dan weinig scheepen in zee, die niet bestandt waaren om hun 't hooft te bieden. In 't landt van Kent en ontrent Rochester was alles in rep en roeren. De Hartog van Jork en de Generaal Monk braghten in dat gewest eenig krygsvolk, te voet en te paarde, op de been, om den Nederlanderen het landen te beletten, en d'ingezetenen gerust te stellen. Eenige Engelschen riepen dat het een vermeetele, ja dulle daadt was, die licht door te weinig of te veel windts, of door tegenwindt, en honderdt andere verhindernissen, hadt konnen missen, en nu alleen gepreezen werdt om dat ze gelukte. Zy meenden dat dit de vreede, daar elk naar haakte, zou te rug zetten; dat de Koning de wapenen niet zou afleggen voor dat hy dit spytig leedt hadt gewrooken. Maar anderen verstonden, dat men zomwylen veel moet waagen om veel te winnen: dat de Neerlanders meer hadden gewonnen dan gewaaght: en dat dees overwinning den vreedehandel te Breda meer zou vorderen dan honderdt t'zaamenspreekingen: 't welk in 't kort door d'uitkomst bleek. Van eenigen werdt aangemerkt, dat de spoedt een groot gewicht tot d'overwinning braght: en dat de zelve hier op een wonderbaare wyze werdt gevordert door den Noordtoosten windt, die de Nederlandtsche scheepen zoo sterk voortdreef, dat het geen d'ervaarenste Schippers, zelfs Engelsche, (die de kromten, diepten en ondiepten, plaaten en zanden van den Teems, en de Riviere van Rochester, best kenden) oordeelden niet eerder dan in drie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

drie daagen, ook als 't naar wensch ging, kon gezeilt worden, nu door een voorwindt, en 't geluk van den vloedt, in weinig uuren werdt afgezeilt, met zoodaanig een spoedt, dat men daar over moest verbaast staan. 'T welk te grooter ontsteltenis baarde in de herten der Engelschen die zich der zaake verstonden. Naa 't verbranden der Koningklyke scheepen haalden de Nederlanders dien avondt noch tien stukken geschuts van 't landt, braaken en hakten al wat ze vonden, en tot toerusting van scheepen of den scheepsbouw diende, aan stukken, en staaken 't in brandt. Voorts bleeven ze dien nacht leggen, rustende tot den volgenden dagh, toen begost het esquadre met de twee genoome scheepen, de Royale Charles, en de Jonathan, de Riviere van Rochester, daar niet meer te doen was, weer af te dryven. De L. Admiraal de Ruiter raakte toen met het fregat Harderwyk, dat zyn stiefzoon, Jan Pauwelszoon van Gelder, voerde, aan de grondt. Men moest wachten tot hoogh water, en dreef daarna af tot den eersten boom, of de plaats daar d'Engelschen hunne scheepen en branders hadden gezonken. Toen voer de L. Admiraal de Ruiter met zyn sloep, nevens den Ruart, naar 't gros van 's Landts vloot, en quam 's avondts ontrent Quinenburg aan zyn boort. D'andere scheepen volgden allengs, en zommige raakten ook aan de grondt, doch zonder gevaar. Zy zaagen den oever van de Riviere, die niet veel breeder dan de Maaze voor Rotterdam was, met ruitery en voetvolk vervult, en hadden kundtschap, dat de Hartogh van Jork en de Generaal Monk wel twaalf duizendt man by een hadden; maar zy konden 't afzeilen van 's Landts scheepen niet verhinderen, en dienden alleen om 't landen te beletten. Midlerwyl waaren ook de Zeeusche scheepen, onder den L. Admiraal Bankert, by 's Landts vloot gekoomen, vyf in getaale, met een brander en hoeker, gemonteert en bemant als volght.

[Margin: 1667. — Tien stukken geschuts van landt gehaalt. — De Nederlandtsche scheepen dryven de Rivier van Rochester weer af. — 24 *Jun.* — Bankert komt met vyf Zeeuwsche scheepen by de vloot.]

Lyste der Zeeuwsche scheepen.

L. Admiraal Bankert.	*Walcheren*	70.	189.	127.
Viceadm. Kornelis Evertsz.	*Zierixzee.*	60.	174.	90.
S.bynacht Jan Matthyszoon.	*Vlissingen.*	50.	124.	80.
Adriaan de Haaze.	*Veere.*	50.	136.	70.
Kornelis Evertszoon.	*Middelburg.*	50.	118.	106.
	Brander.			
Willem Meerman.	*De Hoope.*	2.	---	---
	Hoeker.			
Daniel Verdiest.	*Oostersouburg.*	6.	---	---

Hier door werdt de vloot nu versterkt tot tachtig scheepen van oorlog, daar zedert noch vier scheepen by quaamen, te weeten:

Adam van Brederoode.	*Leyerdorp.*	26.	---	---
Anske Fokkes.	*Overyssel.*	32.	---	---
Klaas Vaalehen.	*De 3 Helden Davids.*	50.	---	---
Klaas Anker.	*'T Wapen van Nassau.*	52.	---	---

Daarna werdt den vyfentwintighsten van Junius by den Burgermeester en Ruart de Wit, met goedtvinden van den L. Admiraal de Ruiter, besflooten, dat de L. Admiraal van Gent met zeventien scheepen, een brander, drie galjoots, en een fluit met ammonitie, naar de Noordt zou zeilen: dat hy 't eilandt Hitlandt met de maght van zyn matroozen en landtsoldaaten zou trachten te vermeesteren, zonder nochtans zich daar ontrent langer dan twee of drie daagen op te houden. Van daar zou hy voort zeilen naar 't eilandt Fero, en aldaar naar d'Oostindische retour-

[Margin: 25 *Jun.* — Van Gent wordt met zeventien scheepen naar Hitlandt en Fero gezonden.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. ſcheepen, die men verwachtte, verneemen, die niet verneemende daar op kruiſſen tot den zeſten van Auguſtus, en naa die tydt de ſtevens naar Hollandt wenden, en daar naarder ordre van haar Hoog. Moog. ontfangen. Doch in gevalle hy de gemelde Ooſtindiſche ſcheepen daar aantrof zou hy de zelve naar 't vaderlandt geleiden, en daar nieuwe ordre bekoomen. Voorts zoude hy geduurende die tocht den vyandt alle moogelyke afbreuk doen. Den Viceadmiraal Kornelis Evertszoon werdt belaſt, met elf ſcheepen en drie galjoots voor den tydt van acht daagen van Harwits af naa de Hoofden, tot in 't gezicht van Calis te kruiſſen, en den vyandt alle bedenkelyke ſchaade toe te brengen. Den Kommandeur Willem van der Zaan werdt ordre gegeven, dat hy met zeven ſcheepen tuſſchen Harwits en 't Konings Diep zou kruiſſen, en zich 's avondts laaten vinden dwars voor 't gat van Harwits en 't gemelde Diep, trachtende den vyandt afbreuk te doen, en kundtſchap van zaaken te bekoomen: doch indien 'er een ſterker maght van vyandt op hem moght afkoomen, zoude hy al ſchietende en waarſchouwende met zyne ſcheepen naar de hooftvlagge wyken. Den volgenden morgen quaamen de meeſte ſcheepen van Chattam by de vlagge, en dien voormiddagh, 't was Zondagh, heeft men, uit laſt van den Heere Ruart en den L. Admiraal de Ruiter, een gemeene dankdagh door de gantſche vloot gehouden, en Godt gedankt over den zeegen en overwinning den Staat te Chattam verleent. Men richte de ſcheepspredikatien naar de ſtoffe, en erkende in de gebeden en dankzeggingen de goddelyke goedertierentheit en byſtandt die men oogenſchynlyk hadt beſpeurt: want Godt hadt ten tyde van 't uitvoeren des grooten toeleghs dagh op dagh voorſpoedige winden en handtzaam weder verleent, en den uitvoerderen wysheit en moedt gegeven om zulk een hachelyk ſtuk t'onderneemen. Dien zelven avondt kreegh men een groote travade, of dwarrelſtorm, uit den Zuidtzuidtweſten, met reegen en windt, die niet lang duurde, en alleen ſcheen aan te wyzen wat ſchielyke verhinderniſſen den welgelukten aanſlagh hadden konnen beletten. Daarna zyn d'oorlogſcheepen der drie esquadres, onder van Gent, Kornelis Evertszoon en Van der Zaan, t'zeil gegaan. De twee veroverde ſcheepen, de Royale Charles en de Jonathan, werden onder 't geley van den Kapitein Braakel naar Goereê en de Maaze gezonden, en van Gent bevoolen de zelve ter halver zee te brengen. Men zondt met eenen zeekeren Engelſchen Kapitein, genoemt Forteſcue, en noch tſeſtig of tſeventig Engelſche gevangenen, ontrent Chattam bekoomen, naar 't vaderlandt. De L. Admiraal de Ruiter bleef noch met achtendertig ſcheepen en fregatten, vier branders, en etlyke galjoots of advysjachten, in de Riviere van Londen by de Noordt boey ontrent Chappey, welke ſcheepen nu in drie esquadres, en elk esquadre in drie ſmaldeelen werden verdeelt, in maniere als volght.

[Margin notes:] Kornelis Evertszoon werdt belaſt met elf ſcheepen in de Hoofden. — En van der Zaan met zeven tuſſchen Harwits en 't Konings Diep te kruiſſen. — 26 *Iun.* — Dankdagh over de geheele vloot. — 28 *Iun.* Van Gent, Kornelis Evertszoon en Van der Zaan gaan t'zeil. — De Royale Charles en de Jonathan worden naar Hollandt gezonden. — De Ruiter blyft met achtendertig ſcheepen in de Riviere van Londen. — Verdeeling der ſcheepen onder de Hooftvlagge.

Verdeeling en ſmaldeeling van 's Landts ſcheepen onder de Hooftvlagge, in de Riviere van Londen.

Eerſte esquadre.

Kapitein Kornelis de Liefde.	*Hendrik Gotskens.*
L. Admiraal van Nes.	*L. Admiraal* DE RUITER.
Jooſt Verſchuur.	*L. Kornel Palm.*
Jakob Korneliszoon Swart.	Brander.
Pieter Korneliszoon de Sitter.	*Hendrik Esdre.*

Ni-

Niklaas Marrevelt.	*Floris Floriszoon Blom.*
Viceadmiraal Zweers.	Brander.
Jakob Binkes.	*Gerrit Forens.*

Tweede esquadre.

Yde Hilkes Kolaart.	*Pieter van Wynbergen.*
Joost Michielszoon Kuik.	
L. Admiraal Aylua.	*Wytze Beyma.*
Jan Janszoon Vyselaar.	*Viceadmiraal Enno Doedes.*
	Roelof Ketelaar.
Jan Gyzels van Lier.	*Niklaas Naalhout.*
Schoutbynacht Jan Matthyszoon.	Brander.
L. Admiraal Bankert.	*Willem Meerman.*
Kornelis Evertszoon.	

Derde esquadre.

Abraham van Zyl.	*Wynant van Meurs.*
Viceadmiraal Schram.	
Jan Roetering.	*Pieter Magnuszoon.*
Michiel Suis.	*Schoutbynacht Vlug.*
	Jan van Amstel.
Jakob Andrieszoon Swart.	*Jan Janszoon Verboekelt.*
L. Admiraal Meppel.	Brander.
Pieter Klaaszoon Wynbergen.	*Willem Gerritszoon.*
Jakob Willemszoon Broeder.	

Men beval nu al de Kapiteinen dat ze door gemande boots en sloepen des nachts zorghvuldelyk voor de scheepen zouden waaken, om niet schielyk overvallen te worden. Daarna deedt men den negenentwintighsten van Junius vierhonderdt en vyftig zoo landt- als zeesoldaaten, onder het beleidt van den L. Kornel Palm, en den Majoor Brederode, met boots en sloepen op het eilandt Chappey landen, om eenige ververſching voor de vloot te haalen. Zy trokken door 't gantsche eilandt zonder eenige tegenstandt t'ontmoeten, en quaamen 's avondts met een deel schaapen en hoenderen weer aan boordt. Eenige matroozen, die te dier tydt buiten ordre aan 't landt liepen, en groote geweldenary met rooven en stroopen tegens d'ingezeetenen pleegden, werden daarna, door ordre van den Krygsraadt, elk met driemaal van de ree te vallen en honderdt en vyftig laarsslaagen gestraft. Diergelyke straf moesten ook etlyke soldaaten lyden, die hunne post niet hadden waargenoomen, en buiten verlof van hunnen Kapitein te landtwaarts in liepen om te plunderen. Op zeeker bericht, dat men te Londen een groot getal branders toemaakte, werdt by den L. Admiraal de Ruiter en d'andre Opperhoofden den Heere Ruart te gemoet gevoert, dat men 's Landts vloote door de voorschreeve branders, by Chappey op de Riviere leggende, met een Westelyke windt, in groot gevaar zou konnen stellen: dewyl de branders in slecht water veel zeekerder en met minder gevaar konden aangebraght worden dan in ruimer zee. Op dit voorstel werdt met eenpaarigheit goedtgevonden, dat men van voor Quinenburg met het toekoomende gety zoude afdryven naar de Middelgronden, om van daar voor de Riviere buiten het Konings Diep te loopen, en de Riviere van buiten met een esquadre voor 't Noordtvoorlandt, Saulsbay, en Olfernes, te bezetten: 't welk met minder gevaar van 's Landts vloot, en immers zoo veel afbreuk van den vyandt kon geschie-

29 Iun. Landing op Chappey.

Plonderaars gestraft. *Verbaal p. 135. 141.*

Voorstel van de Ruiter.

Men besluit de Riviere weer af te dryven en die van buiten te bezetten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. 29 en 30 *Iun.*

De Royale Charles, en noch drie Staaten scheepen raaken vast.

Van Gent ziet ontrent twintigh scheepen in en voor Harwits.

Verzoekt ordre om ze aan te tasten.

De Ruiter begeeft zich naar van Gents schip.

Doch men bevindt dat het niet dan slechte koolscheepen waaren.

Groote blydschap in Hollandt over d'overwinning by Chattam.

schieden. Dit werdt straks in 't werk gestelt. Ter zelver tydt raakten het veroverde Konings schip de Royale Charles, en de scheepen van den Viceadmiraal de Liefde, en de Kapiteinen de Wildt en Paauw, in 't begin der ebbe, ontrent de Middelgronden op de Zuidtwal vast: weshalven de L. Admiraal van Gent zich genoodtzaakt vondt met zyn esquadre pas buiten de Middelgronden van 't Konings Diep ten anker te koomen, om de gemelde scheepen in te wachten. Hier leggende zagh hy van verre ontrent twintig zeilen in en voor Harwits. Waar op hy met eenig vaartuig daar kennis van gaf aan den Ruart, als Gevolmaghtigde van den Staat, en den L. Admiraal de Ruiter, verzoekende om de gemelde Engelsche scheepen te moogen aantasten. Men schreef tot antwoordt, dat hem, indien hy daar kans op meende te hebben, gelast werdt de zelve te bevechten, te veroveren of te verbranden. Ook begaf zich de L. Admiraal de Ruiter in persoon met een galjoot naar 't schip van Van Gent, om te helpen overleggen op wat wyze dat men den vyandt de meeste afbreuk zou doen. Men zondt de Viceadmiraalen de Liefde en Kornelis Evertszoon, om de gelegentheit van Harwits, en de scheepen die daar laagen, van naby te bezichtigen. Dan toen werdt men gewaar dat het niet dan slechte koolhaalders waaren, en scheepen van geringe waarde. Dies vondt men ongeraaden daar veel moeite om aan te wenden, en de weinig branders die noch overig waaren daar aan te spillen. Derhalven werdt van Gent bevoolen, dat hy, zonder verder tydtverlies, zyn koers zou vervolgen, en zyn last naakoomen. Ondertusschen was de tyding van d'overwinning, by Chattam behaalt, door de brieven, met vaartuig afgezonden, in Hollandt gekoomen, en vervulde alle harten der rechte Hollanders met onuitspreekelyke blydtschap: overweegende hoe nu de zaaken zedert de ramp van 't jaar vyfentsestig waaren verkeert, en dat nu 's Landts vloot buiten kyf meester ter zee was, en zoo diep in 't hart van Engelandt inbrak.

27 *Iun.*

De Heeren Staaten Generaal gaven Gode d'eere der voorspoedt, en beschreeven een dank- en bededagh over de vereenigde Provincien, tegens den zesten van Julius. Het schip de Royale Charles, daarna te Hellevoetsluis, en de Jonathan in de Maaze gekoomen, verstrekten toen te gelyk tot bewys en zeegenteeken der Hollandtsche dapperheit. Ook reisden duizenden van ingezetenen naar Hellevoetsluis, en verklaarden hunne oogen met het aanschouwen van 't Koningklyk schip, wel eer de schrik der zee. Hunne Hoog. Moog. bedankten de Helden, die hunne ordres hadden uitgevoert, met minnelyke brieven, en schreeven in 't byzonder aan den L. Admiraal de Ruiter,

Brief der Heeren Staaten Generaal aan de Ruiter. 28 *Iun.*

dat ze uit de brieven van hunnen Gevolmaghtigde gaarne hadden vernoomen, dat hy zonderlinge kloekmoedigheit, yver en wakkerheit hadt betoont in 't uitvoeren van d'ordres, zoo tot het inzeilen van de Rivieren van Londen en Chattam, als in den aanslagh zelfs, die door Godts zegen gelukkelyk was uitgevallen. Daarom zy goedtvonden te betuigen dat zy zulks voor aangenaam hielden, en in gedachtenis zouden houden. Verwachtende dat hy in alle voorvallende gelegentheden standtvastelyk in zynen plicht zou volharden.

Ook der Heeren Staaten van Hollandt. 2 *Iul.*

De Heeren Staaten van Hollandt gaven ook hun genoegen aan den L. Admiraal de Ruiter, over zyn kloekmoedig beleidt, tot aanleiding en uitvoering van den bewusten aanslagh op de Rivieren van Londen en Rochester, met een brief te kennen: daar noch byvoegende, *dat haar Ed. Groot Moog. hadden goedtgevonden, door de Heeren Gecommitteerde Raaden voor hem een goude kop te laaten maaken, niet tot recompense, maar alleen tot een gedenk-*

teeken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

teeken in zyn familie en voor de posteriteit der zelve. Zulk een gift 1667.
van eere werdt ook door de Heeren Staaten van Hollandt aan den Heere Burgermeester en Ruart de Wit, en den L. Admiraal van Gent, geschonken: achtervolgende hunne resolutie, den tweeden van Julius genoomen, luidende gelyk volght.

Resolutie der Heeren Staaten van Hollandt, aangaande den Ruart, de Ruiter en van Gent genoomen, raakende den gouden kop, aan elk van hun te vereeren. *Verbaal van den Ruart. p. 170.*

Op 't geene de Heeren Gecommitteerde Raaden aan haare Ed. Groot Moog. voorgedraagen hebben, is, naa voorgaande deliberatie, goedtgevonden en verstaan, dat van weegen haare Ed. Groot Moog. by een missive van dankzegginge, en betuiging van singulier genoegen, mutatis mutandis, *als op den achtentwintighsten der voorleede maandt by haare Hoog. Moog. is gedaan, aan den Heere Burgermeester de Wit, jegenwoordig Gedeputeerde en Gevolmaghtigde van haar Hoog. Moog. op 's Landts vloot, mitsgaders aan den L. Admiraal de Ruiter, als Generaal der zelve vloote, en noch aan den L. Admiraal van Gent, als, onder de superintendentie van haar Hoog. Moog. Gedeputeerde en Gevolmaghtigde voornoemt, en Chef gecommandeert hebbende het gros van fregatten, branders en ander klein vaartuig, en op den 21, 22 en 23 der voorleede maandt het bekende fameus exploit op de Riviere van Londen en die van Rochester uitgevoert hebbende, bekent gemaakt zal worden de singuliere satisfactie, die haare Ed. Groot Moog. geschept hebben in haaren yver, couragie, en voorzichtig beleidt, in en ontrent d'executie van 't voorschreeve exploict allenthalven betoont en bygebraght: ende dat voorts aan yder van de zelve, uit den naame en van weegen haar Ed. Groot Moog. zal worden vereert een goude kop, of ander stuk werks, daar op het voorschreeve exploict en de verkreege victorie ten besten uitgebeelt zy, niet tot eenige recompense, maar alleenlyk tot een gedenkteeken in haare familien en voor de posteriteit, en zulks te zaamen ter waardye van duizendt ponden vlaams, of daar ontrent: daar toe de Heeren Gecommitteerde Raaden mitsdeezen verzocht en gelast worden de vereischte ordre te stellen.*

Vereering aan Kapitein van Braakel en zyn scheepsvolk gedaan. *Uit het Register der Resolutien, genoomen den 28 Iun. Verbaal p. 157. Verbaal p. 116. 117.*

De Kapitein Jan van Braakel werdt insgelyks, wegens zyne dapperheit, eerlyk beschonken. Hem en zyn bootsvolk werdt, boven het genoomen schip, door ordre van hunne Hoog. Moog. noch vereert een somme van twaalfduizendt gulden, en aan hem in 't byzonder noch een goude ketting met een gedenkpenning, ter waarde van twaalf hondert gulden. Ook werdt hem daarna als Kapitein bevel gegeven op een kloek nieu oorlogsschip. Aan de Kommandeurs van zeven brandtscheepen, Kornelis Jakobszoon van der Hoeven, Willem Willemszoon, Simon Poppinga, Jan Baptist de Graaf, Gerrit Andrieszoon Mak, Jan Danielszoon van den Ryn, en Meindert Jentjes, gaf de Heer Ruart verklaaring en getuigenis by geschrift, meldende hoe hy met zyn eigen oogen hadt gezien dat ze hunne brandtscheepen, genaamt Rotterdam, de Draak, het wapen van Bristol, de Goude Appel, Schiedam, Pro Patria, en de Princesse, in de Riviere van Rochester loffelyk en met vrucht hadden besteedt, en het premium, daar toe gestelt, verdient: waar op hun ook de beloofde loongelden werden toegeleit en voldaan. De treffelykste Hollandtsche Dichters betuighden ook te dier tydt hunne blydtschap over den zegen van Chattam, en vereerden den zeehelden, den Ruart, de Ruiter en van Gent, met hooghdravende lofdichten. Toen schreef de vermaarde Dichter van den Vondel op die stoffe twee uitneemende gedichten, die noch onder zyn werken worden geleezen: 't eene was genoemt, *De Zeeleeuw op den Teems*, en 't ander hadt den tytel van *Zeegevuur der vrye Nederlanden op den Teems.* Daar by quaamen

Beloonning aan zeven Kommandeurs der brandtscheepen.

noch

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. noch etlyke andere Gedichten van Jacobus Lydius, Joachim Oudaan Arnout van Overbeeke en anderen, te veel om te noemen. Midlerwyl zochten hunne Hoog. Moog. alles by te brengen wat dienen kon om den zeegen te vervolgen, en besloten ten dien einde, dat 'er noch een goedt getal branders in 't kort zoude worden gereedt gemaakt en by de vloot gezonden, dewyl 'er een merkelyk getal by Chattam was besteedt. Ook werdt goedtgevonden, dat door den Heer van Beuningen, Ambassadeur van den Staat in Vrankryk, met alle vlyt by den Koning zou werden gearbeidt, ten einde zyne Majesteit moght bewoogen worden om een goedt gedeelte van zyne oorlogscheepen, behoorende onder de vloote van den Hartogh van Beaufort, te zenden naar den opgangk van 't Kanaal, om dat vaarwater en die passagie, met en nevens eenige oorlogscheepen, van weegen den Staat daar by te voegen, voor d'Engelschen beslooten te houden, gelyk nu de Riviere van Londen met 's Landts vloote was bezet; om den vyandt alomme te benaauwen, en daar door tot reden te brengen: te meer, dewyl 't niet waarschynlyk was dat de vyandt, vermits de voorgevallene ramp, met eenige groote maght in zee zou konnen koomen, en dat daarom geen hooftgevecht stondt te verwachten. Doch hoe zeer men wegens den Staat in Vrankryk aanhieldt, om, volgens d'overeenkomste en de belofte van den vyfden May lestleden, de Fransche zeemaght in zee te brengen, daar werdt niet meê uitgerecht, en Beaufort quam nooit te voorschyn. Ter zelve tydt zonden de Heeren Staaten den Graaf van Hoorn, met zoo veel compagnien van zyn regement als 'er by der handt waaren, naar 's Landts vloot, om 't krygsvolk te versterken. Midlerwyl hadt de L. Admiraal de Ruiter het gros der vloot in verscheide esquadres zoodaanig verdeelt, dat daar mede de gantsche zee van Harwits tot voor het Konings Diep, en van daar tot aan het Noordtvoorlandt en Marigat, werdt bezet, en de Riviere van Londen genoeghzaam geslooten. In 't verdeelen van deeze scheepen was gelet dat elk esquadre niet te ver was verspreidt, en dat de Bevelhebbers zich naast by de hooftvlagh onthielden, om by eenig voorval te bequaamer elkanderen te konnen spreeken. Daarna werdt besloten, den L. Admiraal van Nes met een esquadre van veertien oorlogscheepen, en eenige landt- en zeesoldaaten, onder den Kornel Dolman, naar Boston te zenden, om daar te landen, en den vyandt alle moogelyke afbreuk te doen. Doch d'uitslagh van deezen toeleg, of 't belet dat 'er voorquam, is my niet gebleeken. Maar de Heeren Staaten, verstaan hebbende dat 's Landts vloot naar de verrichting by Chattam de Riviere van Londen weêr was afgezakt, schreeven daar over aan den Ruart, dat de zeegen van Chattam niet alleen door geheel Engelandt, en inzonderheit te Londen, groote schrik hadt gemaakt, maar ook van zoodaanig gevolgh was geweest, dat men te Breda meerder buighzaamheit en geneightheit tot de vreede dan te vooren in d'Engelschen hadt konnen bemerken, doch dat nu hunne Hoog. Moog. beducht waaren, dat het verlaaten van de Riviere van Londen den vyandt wederom zou moedt en stof geeven om hun eindt te houden, tot verachtering van de vreede: en dat derhalven hunne Hoog. Moog. oordeelden dat het voor den dienst, eer en achtbaarheit van den Staat, zoo wel binnen als buitens Landts, ten hooghsten noodig waare, dat het vertrekken uit de Riviere most geleidt werden op eenigen toeleg dien men voor hadt: en dat men daarom de scheepen die binnen Harwits laagen moest trachten te verbranden, en, naa dat zulks gelukt of mislukt was, dat men

Men geeft last om nieuwe branders gereedt te maaken. 28 *Iun.*

Verzoek te doen aan den Koning van Vrankryk. *Uit de Resolutien van den 27 Iun. en 't Verbaal van den Ruart p. 125.*

De Graaf van Hoorn naar de vloot gezonden. 27. *Iun.*

De Ruiter verdeelt het gros der vloot en bezet de Riviere van Londen. 30 *Iun.*

Toeleg op Boston. 4 *Iul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

men dan met de vloot de Riviere van Londen weer zou in- en opzeilen tot ontrent Gravezande, of zoo veel hooger als doenlyk zou zyn, om den vyandt alle afbreuk te doen, en in geduurige schrik en alarm te houden. Dit aanschryven quam den vyfden van Julius in 's Landts vloot, waar op terstondt alle de Hoofdofficieren door het waaijen der witte vlagge aan den L. Admiraal de Ruiters boordt werden geseint, en, naa voorgaande besprek, goedtgevonden, het anker te lichten en de Riviere van Londen weêr op te zeilen. Des anderendaaghs was 't de tydt die bestemt was tot den dankdagh over d'overwinning by Chattam, en werden niet alleen door 't gantsche landt, naa 't pleegen van den godtsdienst, vreugdevuuren ontsteeken, de klokken geluidt, en andre teekenen van blydtschap getoont; maar zulks geschiedde nu ook in 's Landts vloot: de L. Admiraal de Ruiter schoot dertien schooten; d'andere L. Admiraalen ieder elf, de Viceadmiraalen ieder negen, de Schoutenbynacht ieder zeven, en de Kapiteinen ieder vyf. Ten zelven daage werdt by den Krygsraadt vastgestelt, dat men de Viceadmiraalen Kornelis Evertszoon en Enno Doedes Star met een esquadre scheepen voor de Riviere van Londen zoude laaten, tot naarder ordre, om ontrent Harwits post te neemen, en vier of vyf scheepen af en aan in zee op kundtschap te laaten kruissen. Drie oorlogscheepen, onder Kapitein Gotskens, werden gezonden om twee fluiten naar de Maaze te geleiden, en onderweegen in 't gaan en keeren op den vyandt te kruissen. Men stelde dusdaanige ordre, om de Riviere van Londen zoo veel als men kon geslooten te houden, en op alle aankoomende scheepen te passen: voorneemens zynde om met d'overige scheepen den last der Heeren Staaten naa te koomen, en hooger op de Riviere zyn voordeel te zoeken. De L. Admiraal de Ruiter hadt toen het gros der vloote, dertig scheepen in getaale, in drie esquadres verdeelt, volgens d'onderstaande lyste.

De Heeren Staaten verstaan dat men met 's Landts vloot de Riviere van Londen weêr zal in- en opzeilen.
5 *Iul.*
6 *Iul.*
Dankdagh in de vloot gehouden, en vreughdeteekenen getoont over de zeegen by Chattam.
Men laat Kornelis Evertszoon en Enno Doedes voor de Riviere van Londen post houden.

Eerste Esquadre.

L. Admiraal de Ruiter.	*Jakob Korneliszoon Swart.*
L. Admiraal van Nes.	*L. Kornel Palm.*
Viceadmiraal Sweers.	*Niklaas Marrevelt.*
Schoutbynacht van der Zaan.	*Jakok Binkes.*
Kapiteinen Joost Verschuur.	*Evert van Gelder.*

Verdeeling van de scheepen by de Hooftvlagge in drie esquadres.
6 *Iul.*

Tweede Esquadre.

L. Admiraal Bankert.	*Wytze Beyma.*
L. Admiraal van Aylua.	*Roelof Ketelaar.*
Kapiteinen Jan Jansz. Vyselaar.	*Niklaas Naalhout.*
Jan Gysels van Lier.	*Hendrik Adriaanszoon.*
Kornelis Evertszoon.	*Jan Pieterszoon Vinkelbosch.*

Derde Esquadre.

L. Admiraal Meppel.	*Jakob Willemszoon Broeder.*
Viceadmiraal Schram.	*Pieter Magnuszoon.*
Schoutbynacht Vlug.	*Jan Maauw.*
Kapiteinen Jan Roetering.	*Jan de Haan.*
Michiel Suis.	*Jan Pauluszoon van Gelder.*

Deeze vloot, dus verdeelt, zeilende 's morgens vroeg naar 't Konings Diep, passeerde ontrent den middagh de Middelgronden. De L. Admiraal, d'ordre van den Staat dus naakoomende, vondt evenwel met zyn Krygsraadt geraaden haare Hoog. Moog. met een brief te gemoet te voeren

De Ruiter zeilt met dertigh scheepen weêr in de Riviere van Londen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. ren 't geen volght. *Dat, aangemerkt de vyandt zich met een esquadre van zesentwintigh ſcheepen van oorloge in 't Kanaal, en noch met een ander esquadre om de Noordt onthieldt, die buiten twyffel zich by den anderen zouden trachten te voegen, en 's Landts vloote koomen bezoeken, de Krygsraadt zich derhalven verplicht vondt hunne Hoog. Moog. te vertoonen, dat ze met de geheele vloote de Riviere niet konden opzeilen, maar noodtzaakelyk een esquadre buiten de zelve op d'af- en aanvaarende ſcheepen moeſt laaten kruiſſen, en het ooge op den vyandt houden: 't weik nochtans met zulk een groot getal ſcheepen uit 's Landts vloote niet kon geſchieden dat de zelve tegens des vyandts maght beſtandt zou zyn, en, genoodtzaakt werdende op het gros te wyken, door de Middelgronden en drooghten, daar de vyandt beter bekent was, gevaar zouden loopen van door den zelven een affront te lyden, 't welk de Krygsraadt in alle maniere zocht voor te koomen. Dat ze daarom, onder reverentie, van gevoelen was, dat men, de Riviere van buiten bezettende, en 's Landts vloot by malkanderen houdende, daar mede haare Hoog. Moog. den zeekerſten dienſt, en immers zoo veel nadeels aan den vyandt; in 't bekommeren van der zelver vaart en koophandel, zoude konnen toebrengen. Doch indien hunne Hoog. Moog. by hun beſluit, op dat ſtuk genoomen, geliefden te blyven, dat dan, naar 't oordeel van den Krygsraadt, ten allerhooghſten noodig zou zyn, dat 's Landts vloote met de ſcheepen en branders, die in Texel en andere zeegaaten, zoo wel Franſche als Nederlanders, gereedt laagen, of noch zouden konnen worden vervaardight, met den eerſten wierde verſterkt, om, met behulp der zelve, zich dan zoo wel van buiten als van binnen tegens den vyandt in poſtuur te konnen houden, hunne aankomſt en aanvallen af te wachten, en daar tegens behoorlyke tegenweer te doen.* Dees brief was door den L. Admiraal de Ruiter, uit den naame van den Krygsraadt, onderteekent; maar werdt by de Heeren Staaten niet wel opgenoomen, en zoo verſtaan, als of de Krygsraadt het uitvoeren van hunne reſolutie tot het inloopen van de Riviere van Londen hadt opgehouden. Doch de Heer Ruart heeft ſedert in een brief aan de Gedeputeerden en Gevolmaghtigden tot de ſecrete zeezaaken het tegendeel vertoont, en betuight, dat de Krygsraadt, zelf voor 't afgaan van dien brief, de gemelde reſolutie op den vyfden al begon in 't werk te ſtellen. Op welk bericht ook hunne Hoog. Moog. genoegen naamen. Maar op den dagh van 't afzenden zeilde de vloot noch tot voorby het eilandt Chappey, en quam boven de ſterkte van Charneſſe ontrent den avondt ten anker. Daar leggende werdt met den Krygsraadt overleidt, hoe verre men met 's Landts vloot de Riviere zou konnen opzeilen. Men beriedt zich met Teunis Willemszoon, Schipper van Rotterdam, die de Riviere verſcheide maalen hadt opgevaaren, ook noch onlanghs het lichaam van den Ridder Barkley naar Londen overgevoert, en toen, door laſt van den Raadtpenſionaris de Wit, op de diepten en gronden van de gemelde Riviere naauw acht hadt genoomen: ook met eenen Keiſer, Schipper van Dordrecht, die insgelyks de Riviere lange jaaren hadt bevaaren. Uit hun bericht verſtondt men, dat deeze Riviere voor ſcheepen van die grootte, als zich nu onder de vlagge bevonden, niet hooger bevaarbaar was dan ontrent de Kalkovens, ſtaande ontrent een kanonſchoot boven Graveſandt, vermits de meenigvuldige zanden en ondiepten, die boven die Kalkovens laagen. Daar op werdt goedtgevonden dat de L. Admiraal Bankert, de Viceadmiraal Zweers, en de Schout-

Brief door de Ruiter en zyn Krygsraadt aan de Heeren Staaten Generaal, raakende d'order van de Riviere van Londen in te zeilen, geſchreeven.

6 Iul.

Overleg hoe verre men met de vloot de Riviere van Londen zou konnen opzeilen.

Beſluit daar op genoomen. *6 Iul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Schoutbynacht Vlug, met veertien van de lichtste scheepen, en twee branders, zouden opzeilen tot by en ontrent Gravesandt, en, indien ze daar of beneeden de Kalkovens geen vyandtlyke scheepen vernaamen, aldaar verblyven, om 's Landts scheepen en volk niet, zonder hoope van voordeel op den vyandt te verkrygen, onnuttelyk in gevaar te stellen: maar in gevalle in de Hoope, of boven Gravesandt, eenige scheepen van den vyandt gevonden werden, dat ze dan de zelve hadden te vervolgen, en de kasteelen van Gravesandt, was 't doenlyk, te passeeren, om de voorschreeve scheepen te vermeesteren, of te verbranden; doch de Riviere niet hooger op te loopen dan ontrent de gemelde Kalkovens. Ten dien einde zyn de volgende Kapiteinen en scheepen uitgekooren. 1667.

L. Admiraal Bankert, op Kapitein Kornelis Evertszoon. Middelburg.
Viceadmiraal Zweers, op Kapitein Jakob Binkes. — — —

Schoutbynacht Vlug. — —	*'T Wapen van Vitrecht.*
L. Kornel Palm. — —	*Deventer.*
Niklaas Naalhout. — —	*Harderwyk.*
Jakob Korneliszoon Swart. —	*De Provincie van Vitrecht.*
Wytze Beyma. — —	*Westergo.*
Roelof Ketelaar. — —	*Stadt en Lande.*
Jakob Pieterszoon Vinkelbosch.	*De Windthondt.*
Pieter Magnuszoon. — —	*'T Raadthuis van Haarlem.*
Jan Maauw. — —	*Kaleb.*
Jan Pauluszoon van Gelder. —	*Harderwyk.*
Dirk de Munnik. — —	*De Faam.*
Jan Gysels van Lier. — —	*De Tromp.*

Ontrent een half uur naa 't ondergaan der zonne zagh men zeven of acht zeilen de Riviere afkoomen, met Borgonsche vlaggen: 't waaren Vlaamsche scheepen. Abraham Faas, Kapitein in dienst van den Koning van Spanje, voerende een fregat van Oostende, quam aan den L. Admiraal de Ruiters boort, verklaarende dat hy in twee Vlaamsche boeyers, drie suyen, en drie fregatten, vyfhonderdttweeëntsestig Engelsche soldaaten hadt gelaaden, dienende tot vervulling der Engelsche regimenten ten dienst van zyn Majesteit van Spanje in Engelandt geworven, en verzoekende dat hy met de zelve vryelyk naar Oostende moght passeeren. Dit verzoek werdt hem ingewillight. Hy verklaarde verder, dat hy, acht daagen geleden, te Londen vyftien brandtscheepen hadt gezien, alle gereedt, en eenige ten volle bemant: dat d'Engelschen ontrent Wollege † en Blakwal negen groote scheepen in de Riviere hadden gezonken, en onder de zelve de Vogel Fenix en 't Huis te Zwieten, beide voor deezen d'Oostindische Kompagnie der vereenigde Nederlanden afgenoomen, en noch drie van hun eige maakzel, en vier groote fluiten: dat ze noch op een andere plaats daar ontrent vyf andere scheepen in de grondt hadden gehakt, daar onder, door groote haast en verbaastheit, eenige die ten deele gelaaden waaren: dat ze daar door de passagie zoo naau hadden gemaakt, dat men ze met kleene scheepen quaalyk kon passeeren: dat ze boven dien den oever der Riviere ter wederzyde wel met honderdt en tsestig stukken geschuts hadden beplant, om daar mede d'aankoomende scheepen te begroeten. Den volgenden morgen met het ryzen der zonne maakte de L. Admiraal Bankert met zyn esquadre zeil, en liep met een Noordtoosten windt de Riviere op tot voor Gravesandt, daar hy zyn anker wierp een gootelingschoot beneden dat steedeken. De L. Admiraal de

Etlyke Vlaamsche scheepen met Engelsche soldaaten, ten dienst van Spanje, passeren door de vloot.

† Wollits.

Bericht van A. Faas, Vlaamsch Kapitein, aangaande het toerusten der Engelsche branders,

Het zinken van scheepen in de Riviere,

En 't planten van geschut ter wederzyde.

7 Iul. Bankert zeilt de Riviere op tot by Gravesandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. de Ruiter, met het gros daar terstondt op volgende, quam ontrent ten negen uuren by Tilbery Hoope, niet verre van Bankert, ten anker, en voer terstondt, nevens den Heer Ruart, aan zyn boort: daar zy 't alles bereidt vonden tot een aanval: maar zagen geen vyandtlyke scheepen daar men by kon koomen, behalven een speeljacht voor Gravesandt. Doch uit de mars kon men noch vyf Konings scheepen en vyf branders zien, die wel anderhalf myl hooger laagen, en, naar 't zeggen van d'Oostendenaars, op d'aankomst der Hollanders zoo verre waaren geweeken: zoo dat 'er geen kans was hen t'achterhaalen. Men ley toen in beraadt of men met 's Landts scheepen noch hooger zoude op loopen: maar geduurende 't beraadtslaagen quam daar de Heer Bernard de Salinas, die weegens den Marquis de Castelrodrigo in Engelandt was geweest, ter zaake van de werving ten dienst van Spanje, boven gemelt. Dees, met verscheide Heeren vergezelschapt, van Londen koomende, bedankte den Heere Ruart en den L. Admiraal de Ruiter over de vrye passagie, aan 't Engelsch krygsvolk verleent. By deeze gelegentheit zocht de Ruart uit Don Bernardo de Salinas en zyn gevolgh naaukeuriglyk te verneemen wat ordre d'Engelschen op de Riviere van Londen tot hunne verweering, en om ze te stoppen, hadden gestelt. De Salinas en d'andere Spaansche Heeren verzeekerden den Ruart, dat het geen de Kapitein Faas, aangaande het zinken der scheepen ontrent Wollits, verhaaldt hadt, zeeker was. Voorts, dat te Gravesandt een batery was gestelt van vyftig stukken kanons, en dat ook opwaarts aan noch verscheide bateryen langs de Riviere waaren opgeworpen: dat de passagie ontrent Wollits zoo was gestopt, dat ze met een kleen fregat, gaande niet dieper dan acht of negen voeten, daar niet hadden konnen passeeren, dan met het uitwerpen van werpankers: dat ook op de Riviere by Wollits geen meer Engelsche scheepen waaren verbleeven. Doch zommigen zeggen, dat de Spaansche Heeren uit reden van Staat d'Engelschen begunstigden, en, om den Ruart te misleiden, en 's Landts vloot te rugh te doen keeren, de dingen veel breeder verhaalden en grooter maakten dan ze in der waarheit waaren, en hun ooghmerk bereikten. Want de Ruart, oordeelende dat men met hooger op te loopen den Staat geen dienst kon doen, en dat de scheepen en 't volk door de gemelde bateryen merkelyk zouden konnen worden beschaadight, vondt eindelyk geraaden dat de vloot weêr uit het enge van de Riviere zou afzakken, en zich posteeren ontrent de Baay van Noordt of voor Quinenburg. Dit werdt by den L. Admiraal de Ruiter te eer goedtgevonden, om dat hy, gelyk gemeldt is, van verstandt was, dat men 't Landt meer dienst kon doen met de vloot by een te houden, en de Riviere van Londen van vooren te bezetten, dan met de zelve te verdeelen, en beide de deelen in gevaar te stellen. Men begon dan 's namiddaghs met d'ebbe af te laveeren, en quam 's avondts tot op anderhalf myl by Baay de Noordt ten anker. Den volgenden morgen ging men weêr t'zeil, en quam ten negen uuren by de gemelde Baay, daar vondt men den Viceadmiraal Kornelis Evertszoon met zyn elf scheepen, die sedert den vyfentwintighsten der voorleede maandt onder zyn bevel waaren gestelt, leggen. Waar op hem terstondt werdt belast, dat hy weer uitwaarts aan zou zeilen, en zich vervoegen by 't esquadre dat onder den Viceadmiraal Enno Doedes Star zich tusschen Harwits en 't Konings Diep onthielt. Voorts dat hy, met raadt van den Viceadmiraal Star, de scheepen zoodaanig zou verdeelen en post doen neemen, dat de vyandt daar door op 't meest wierde verhindert de Riviere

Ook de Ruiter, die met den Ruart aan Bankerts boort vaart.

Don Bernard de Salinas, komende van Londen, begroet den Ruart en de Ruiter.

Naader bericht van 't zinken der scheepen in de Riviere, en 't planten van geschut op verscheide plaatzen.

Bedenken op de Salinas en andere Spaansche Heeren.

Men vindt geraaden met de vloot de Riviere weêr af te zakken.

7 Iul.

De vloot komt voor Quinenburg.

8 Iul.

Den Viceadmiraal Kornelis Evertszoon werdt belast zich weêr ontrent Harwits by Enno Doedes Star te vervoegen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

re in 't op- en afzeilen te gebruiken: zendende boven dien ook drie of vier ſcheepen ter halver zee, om aldaar by beurten eenige daagen te kruiſſen, tot beveiliging van de gaande en koomende ſcheepen: gelyk tot dien einde de Kapitein Gotskens zich met drie ſcheepen daar ontrent bevondt.

Verdeeling der vloote, om de Riviere van Londen bezet te houden. 8 *Iul.*

Men ſtelde ook ordre hoe 't gros der vloote zou worden verdeelt, om de Riviere van Londen bezet te houden. Het hooftesquadre, onder den L. Admiraal de Ruiter en Aart van Nes, zou zich in 't midden, wel van den anderen verdeelt, onthouden, en met boots en galjoots de wacht doen waarneemen op d'op- en afkoomende vyandtlyke ſcheepen. De L. Admiraalen Bankert en Aylua zouden op gelyke wyze met haar esquadre in 't Weſt boven 't hooftesquadre leggen. De L. Admiraal Meppel zou met zyn esquadre poſt neemen in 't Ooſt, of beneden 't hooftesquadre, op 't verſt een groot half myl, en, insgelyks wel verſpreit, goede wacht houden. De boots, op de wacht leggende, liet men, om meer weer te konnen doen, met twee ſtukskens geſchut voorzien.

De Graaf van Hoorn komt in de vloot. 8 *Iul.*

Ten zelven daage quaamen vyf zeilen, voerende den Graaf van Hoorn, met acht compagnien van zyn regiment, by de vloot, tot verſterking der landtſoldaaten. Men ontboodt daar op de Kornellen en andere Bevelhebbers aan den L. Admiraal de Ruiters boort, en men begeerde dat elk zyn gedachten zou laaten gaan op eenigen toeleg, om den vyandt met landing afbreuk te doen.

Beraadtſlaaging over eenigen aanſlag, te lande by der handt te neemen. 9 *Iul.*

Hier over werdt by den Heere Ruart en den L. Admiraal de Ruiter met veel overleghs geraadtſlaaght, en verſcheide voorſlaagen overwoogen. De Heer de Ruiter oordeelde dat ontrent de havenen van Portsmuiden en Pleymuiden niet te doen viel, dat die ongenaakbaar waaren: en verklaarde naauwe kenniſſe van der zelver gelegentheit te hebben. Maar hy meende dat men in het Kanaal op verſcheide plaatzen wel eenige ſteedekens zou konnen vermeeſteren en plonderen. Men kon ook op de Riviere van Londen verſcheide dorpen plonderen en verbranden. Doch dat hieldt men ondienſtig: om dat men van alle kanten bericht kreegh, dat de beleeſtheit en medoogende vriendelykheit, die men jegens d'Engelſchen betoonde, groote gunſt tot den Staat der vereenigde Nederlanden verwekten. Daarna werdt voorgeſlaagen, dat men een verzoek op het Fort, leggende op de Noordthoek van de Baay van Harwits, genoemt Langwardfort, zou doen, en dat men 't met eenige ſcheepen te waater, en door ſoldaaten en matroozen te landt, te gelyk zou aantaſten.

Toeleg op 't Fort van Harwits.

Dit werdt goedtgevonden, en terſtondt ordre geſtelt wat ſcheepen men tot dien aanſlagh zou gebruiken, en met wat boots en ſloepen men 't volk aan landt zou zetten. Men beſloot, met ruim duizendt mannen, onder 't bevel en beleidt van den Kornel Thomas Dolman, te landen: dat men daar by zou voegen vierhonderdt matroozen, onder 't beleidt van den Schoutbynacht David Vlug, en de Kapiteinen Adriaan Jakobszoon Swart en Abraham Lus: dat onder yder getal van twaalf vier geſtelt zouden worden bequaam om handtgranaaten te werpen: dat eenige ſtormladders zouden draagen, andere met zwaare handtbylen gewapent worden, om met de zelve, en eenige troſſen touwerk, de paliſſaden om te hakken en om te haalen.

De Ruiter zeilt met 's Landts vloot naar Harwits. 10 *Iul.*

Naa 't ſtellen van deeze ordre is de L. Admiraal de Ruiter den tienden 's morgens met het gros der vloot van voor Quinenburg t'zeil gegaan naar Harwits. Hy hadt door zyn ſtuurluiden het Konings Diep doen peilen, en kaartsgewys afteikenen, en een ſchriftelyk bericht ſtellen, meldende hoe men 't moeſt in en uit zeilen. Zoo dat de ſtuurluiden daar zoo wel bedreven waaren als eenige Engelſche lootsluiden: en verſtonden, dat men nu dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. Diep met min gevaar kon op- en afzeilen, dan men een der zeegaaten van Texel kon in- of uitloopen. De L. Admiraal de Ruiter deedt nu de galjoots in 't Konings Diep langs de droogthen leggen, om zoo te veiliger de Riviere uit te zeilen. Ontrent den middagh passeerde de vloot de Middelgronden, en quam 's avonts voor het gat van Harwits, by de Viceadmiraalen Evertszoon en Enno Doedes Star, (die zich daar, volgens de voorige ordres, onthielden) ten anker. Toen werden de hooge Officieren en Kapiteinen aan des Admiraals boordt beroepen, en ordre gestelt, dat elk zyn boots, sloepen en volk gereedt zoude houden, om 's anderendaaghs de landing te doen. Men beval den Viceadmiraal Evertszoon, met dertien oorlogscheepen en een advysjacht, met de twee overige branders, nevens den Schoutbynacht Jan van Nes, als tweede persoon, het Fort te water te beschieten. Hier toe heeft men zich gedient van de volgende scheepen.

Komt voor 't gat van Harwits.

Viceadmiraal Evertszoon.	*Adriaan de Haaze.*
Schoutbynacht van Nes.	*Jan Pieterszoon Vinkelbosch.*
Kapitein Dirk Schey.	*Roelof Ketelaar.*
Jan de Haan.	Advysjacht.
Jakob van Meeuwen.	*Dirk de Munnik.*
Hendrik Adriaanszoon.	Branders.
Niklaas Naalhout.	
Pieter Jakobszoon Nanning.	*Willem Meerman.*
Jan Maauw.	*Willem Gerritszoon Amberlandt.*

De windt loopt tegen. 11 *Jun.*

Den volgenden morgen was de windt hun tegen. Met den daage woey ze Westtennoorden, kort daar aan Westnoordtwest, en ten zeven uuren Noordtwesttenwesten. Toen werdt goedtgevonden, dat men met d'ebbe zou loopen naar den hoek van Olphordnes, en met de vloedt van de Noordt inkoomen. Naa den middagh, dicht voor Olphordnes gekoomen, liep de windt West, en dienvolgens tegen; zoo dat men tusschen de zanden niet kon door loopen, en zich genoodtzaakt vondt daar anker te werpen, en 's nachts te blyven leggen. Ten zelven daage hadt men den Viceadmiraal Star ordre gegeven, dat hy, nevens de Kapiteinen Kornelis de Liefde, Jan Janszoon Vyzelaar, Wytze Beyma, en Jooſt Michielszoon, zich kruissende zou blyven onthouden voor 't Konings Diep, tot afbreuk van den vyandt, en om kundtschap van den zelven te bekoomen. Met het aanbreeken van den dagh was de windt Noordelyk, en de vloot, onder zeil gaande, liep ten zes uuren binnen de vuurboet by Olphordnes, en zeilde zoo naa aan 't Fort van Harwits als 't moogelyk was. Het esquadre van den Viceadmiraal Evertszoon was weêr gesmaldeelt in twee esquadres. Hy zelf met zeven scheepen werdt naar de Noordtoost kant gezonden, met last om van die zyde op 't Fort te kanonneeren, en den Schoutbynacht van Nes bevoolen met zes scheepen binnen tot voor 't Fort te loopen, en 't zelve van die kant krachtelyk te beschieten. Toen zyn de landt- en zeesoldaaten, met de matroozen, tot den aanslagh geschikt, op het sein daar toe gestelt, met boots, sloepen en galjoots, ontrent Feltonclif aan landt gezet, en met groote vaardigheit in slaghordre gestelt. De Ruart, en de L. Admiraalen de Ruiter en Aylua, ziende dat de scheepen onder den Viceadmiraal Evertszoon, die 't Fort van vooren zouden beschieten, verre van de wal bleeven leggen, en dat de scheepen onder den Schoutbynacht van Nes het gat niet inliepen, besllooten, zich aan de gemelde scheepen te doen zetten, om de zelve te doen naderen en binnen loopen. Daar koomende, zaagen ze dat

Enno Doedes werdt belast voor 't Konings Diep te kruissen.

12 *Jul.*

Kornelis Evertszoon en Jan van Nes wordt belast het Fort te water te beschieten.

De soldaaten en matroozen landen.

De scheepen naderen niet genoegh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

dat de ſcheepen onder den genoemden Evertszoon, vermits d'ondiepte, niet nader aan de wal konden koomen, en naaulyks tot aan 't Fort toe konden ſchieten. Van daar lieten ze zich roeijen aan 't boort van den Schoutbynacht van Nes. Dees raakte met zyn ſchip op een rif, dat op de hoek leit, aan de grondt: en Marten Ros, (die, hoewel hy Luitenant was op 't ſchip van de Ruiter, aan den Schoutbynacht van Nes was overgezet, om hem voor Loots te dienen, dewyl hy lang op Harwits hadt gevaaren, en die haaven zeer wel kende) verklaarde, dat alle merken en teekenen, en zelfs de boomen daar ontrent, afgehakt waaren; zoo dat het hem niet moogelyk was het gemelde gat, zeer naau zynde, te vinden. Men gaf toen laſt, dat men de diepten met ſloepen zou doen zoeken. Maar ondertuſſchen verliep de vloedt, en de windt ging leggen, zoo dat het niet moogelyk was, al hadt men 't gat konnen afpeilen, 't zelve, ter oorzaake van de ſtilte, te konnen inzeilen. Men liet toen de ſcheepen zoo dicht aan de wal loopen als men kon, en bevondt met ſloepen dat men niet nader dan een halve kanonſchoot van 't Fort kon vlotten, zoo dat men uit de ſcheepen met ſchieten, om de verheit, geen groot geweldt kon doen. Terwyl men uit de ſcheepen zoo veel kanonneerde als men kon, daar 't Fort van gelyken op antwoordde, voer de Ruart, nevens den L. Admiraal de Ruiter, met de ſloep aan landt, daar zy 't volk in goede orde vonden ſtaan, wachtende tot dat de ſcheepen van oorloge zouden binnen loopen. Doch men vertoonde hun, dat de ſcheepen 't gat niet konden inzeilen; en werdt daar op beſlooten, dat men, zonder eenig tydtverlies, voort zou trekken, en 't Fort te lande met de gemelde landt- en zeeſoldaaten, nevens de matroozen, aantaſten. Doch de Hooftofficieren vonden geraaden, den Graaf van Hoorn met een goedt aantal voetvolk te laaten op zeekeren pas; zoo tot bewaaring van de boots en ſloepen, als om te beletten dat geen ruitery op d'andere troupen van achteren zoude invallen. Daar op trokken de gemelde troupen, onder 't beleit van den Kornel Dolman, naar 't Fort, in goede orde, gevolght wordende van den Ruart en de Ruiter, tot onder een musquetſchoot, om by der handt te zyn, en op alle voorvallen beſluit te neemen. Dicht onder 't Fort koomende, liet men de matroozen voor uit trekken met de ſtormladders en 't handtgeweer. Maar d'Engelſchen ſchooten zoo ſterk met ſchroot, inzonderheit een galjoot, binnen 't gat zeilende, dat 'er zulk een ſchrik quam onder de ſoldaaten, en voornaamelyk onder de matroozen, dat ze, de ladders nederwerpende, achter een hooghte bleeven leggen. De Bevelhebbers der ſoldaaten, het Fort toen van naaby naarder beſchouwende, oordeelden dat 'er geen kans was 't zelve te veroveren, zonder hulp van de ſcheepen aan de waterkant, en beſlooten derhalven dat men weer zou afwyken. Waar op de troupen in goede orde aftrokken. Doch eenigen verhaalen, dat de Nederlanders noch eerſt een ſtorm op 't Fort deeden eer ze weeken, en geen hoop zaagen van het te vermeeſteren. Ondertuſſchen zochten d'Engelſchen, onder 't beleit van den Graave van Suffolk, met eenige ruiters en voetknechten, het volk dat onder den Graaf van Hoorn tot een achterhoede was gelaaten te ſlaan. Hier werdt een langen tydt hevigh gevochten: maar de Graaf van Hoorn en de zynen verdaadigden dien poſt, hun toebetrouwt, met zulk een dapperheit, dat d'Engelſchen naar zonnen ondergang afweeken, en de Nederlandtſche ſoldaaten en matroozen in goede orde, door de ſloepen, boots en galjoots, weêr aan de ſcheepen van oorlog werden gebraght.

Dus

De Ruart, de Ruiter en Aylua begeeven zich derwaart.

D'ondiepte belet het naderen.

En d'onkunde van 't gat der haven.

De Ruart en de Ruiter koomen aan landt by de ſoldaaten.

Men beſluit voort te trekken.

Achterhoede.

Men komt by 't Fort.

Tegenweer der Engelſchen.

Schrik onder de ſoldaaten en matroozen.

Men beſluit weer af te trekken.

'T geen d'Engelſchen te vergeefs poogen te beletten.

1667. Dus liep die wel beleide aanslagh te niet, met kleen verlies; want over de geheele vloot hadt men niet meer dan zeven dooden en vyfendertig gequetsten, en d'eere der braave aftocht verzoette 't verdriet der gemiste hoope. Men vernam ter zelver tydt dat d'Engelschen in de Riviere van Harwits vier scheepen hadden gezonken, om 't inkoomen der Nederlandtsche scheepen te beletten, 't geen te meer reden gaf om den toeleg te staaken. De zee- en landtsoldaaten, die tot den gemelden aanslagh zyn gebruikt, bestonden alleenlyk in 486 musquettiers, 192 spiessen, 396 snaphaanen, daar bygevoeght 400 matroozen, maakende gezaamentlyk het getal van 1474 mannen. Dit kleen getal lieten d'Engelschen aan landt koomen, en konden met al de gewaapende maght van hunne trainbands de hertoght niet beletten.

De Ruiter keert met 's Landts vloot weêr voor de Riviere van Londen.

Daarna begaf zich de L. Admiraal de Ruiter met 's Landts vloot weer hooger op voor de Riviere van Londen, houdende de zelve van alle kanten bezet, gelyk voorheenen. Hy liet den Schoutbynacht van der Zaan met acht scheepen voor 't gat van Harwits leggen, om de vyandtlyke scheepen, die uit de Noordt moghten koomen, waar te neemen.

14 *Iul.*

De Viceadmiraalen Evertszoon en Enno Doedes Star werden naar 't Noordtvoorlandt gezonden, om aldaar den vyandt het inkoomen te beletten.

'T vervolg der vreêdehandeling.

Midlerwyl hadt de voorspoedt der wapenen en de verrichting ontrent Chattam groote verandering ontrent den vreedehandel te Breda veroorzaakt. De Gevolmaghtigden der Heeren Staaten gaven nu rondelyk te kennen,

Verklaaring der Staatsche Gevolmagtigden. *Aitzema* XLVII *boek, p.* 46.

Dat de gemoederen van hunne Hooghmoogende wel geenzins waaren opgezet door 't geluk dat Godt hunne wapenen en vloote hadt verleent: en dat zy, Staatsche Gevolmaghtigden, als noch bereit bleeven om 't vreedewerk op de voorgestelde gronden te vorderen en te sluiten: maar dat men hun niet konde verzeekeren dat hunne Hoog. Moog. en hunne bontverwanten altydt zouden willen bepaalt blyven binnen de paalen van hunne gemaatigtheit, en by vorderen zeegen of overwinning altydt zouden willen gestandt doen 't geen ze te vooren hadden aangebooden of toegestaan. 'T welk was, dat ze een van beide moesten kiezen: of te behouden al wat wederzydts gewonnen was, of om alles aan beide de zyden wederom te geven.

De geschillen werden meest vergeleeken.

Ook toonden d'Engelschen wel haast dat ze de vreede meer zochten dan voorheenen: zoo dat den tienden van Julius de verschillen tusschen hunne Hoog. Moog. en den Koning van Grootbrittanje, ook die van de Koningen van Vrankryk en Denemarken met d'Engelschen, werden vergeleeken; zoo verre als het met de Gezanten van Engelandt, ten aanzien van hunnen last, kon geschieden.

Doch Coventry reist naar Engelandt, om 's Konings toestemming en nader last op eenige punten te bekoomen.

En ging toen een der Gezanten, de Heer Coventry, op het spoedigste naar Engelandt, om des Konings approbatie of toestemming te verkrygen, met last tot d'onderteekening op eenige punten van gewicht, die by de partyen, met toestemming der Engelsche Gezanten, waaren ter neder gestelt, en daar toe zy zich niet genoeghzaam gelast vonden.

15 *Iul.*

De Heeren Staaten zenden ordre dat de vloot middeler tydt in 't pleegen der vyandtschap voortgaa. *Verbaal van den Ruart. p.* 215.

De tyding, dat dit groote werk dus verre was gevordert, ontfing men den veertienden van Julius in 's Landts vloot. Daar op quam 's anderendaaghs een naader aanschryven der Heeren Staaten, geteekent den twaalfden van de maandt, met last, dewyl de vreede noch niet geslooten was, dat men met 's Landts vloote den vyandt alle afbreuk zou blyven doen naar vermoogen, gelyk voorheenen: voorts dat men in de vloot geene tydingen van 't sluiten der vreede, van waar die ook zouden moogen koomen, of door wie die moghten worden uitgestrooit, geloof zoude geeven: maar dat men als vooren zoude voortgaan in 't bevech-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vechten der vyanden, ter tydt en wyle toe dat men van hunne Hoog. Moog. bericht en nader last zoude hebben ontfangen. Men stelde ook ordre om noch een merkelyk getal van proviantscheepen en branders uit de Maaze en Texel naar de vloot te zenden: voorts werdt in bedenken gegeeven of men niet een goedt esquadre van oorlogscheepen van 's Landts vloote zou konnen afzenden, om te gaan ontmoeten en onderschep- pen veertig Engelsche Smyrnaas- en Straatsvaarders, die, met vier of vyf oorlogscheepen tot geley, eerstdaaghs door 't Kanaal op d'Engelsche kust verwacht werden, en de zelve te veroveren of te vernielen, waar 't doenlyk, al waar 't schoon dat ze in d'een of d'andere haven alreedts moghten zyn in geloopen, of noch quamen in te loopen. Ten zelven daage werdt 's Landts vloot verdeelt in twee esquadres, het eene, onder den L. Admiraal van Nes, werdt geschikt om de Riviere van Londen be- zet en gesllooten te houden, en bestondt uit de volgende scheepen.

1667.

De vloot wordt in twee esquadres verdeelt.

Lyst van de Hoofstofficieren en Kapiteinen die gedestineert zyn, onder 't commandement van den Heer L. Admiraal van Nes, om post te blyven houden voor de Rivier van Londen, den 15 July 1667.

Lyst van 't esquadre dat, onder den L. Admiraal van Nes, gelast werdt de Riviere van Londen bezet te houden.

Officieren.	Scheepen.	Stukk.
L. Admiraal van Nes. —	*D'Eendracht.*	76.
L. Admiraal Meppel. —	*Westvrieslandt.*	78.
Viceadmiraal Zweers. —	*De Oliphant.*	82.
Viceadmiraal Schram. —	*De Pacificatie.*	78.
Viceadmiraal Enno Doedes Star.	*Groeningen.*	70.
Schoutbynacht David Vlug. —	*'T Wapen van Uitrecht.*	72.
Schoutbynacht Jan Matthyszoon.	*Vlissingen.*	50.
Kapitein Hendrik Gotskens. —	*Uitrecht.*	64.
Dirk Schey. — —	*De Spiegel.*	70.
Hendrik Adriaanszoon. —	*Woerden.*	68.
Jan Roetering. — —	*Oosterwyk.*	64.
Joost Verschuur. — —	*Amsterdam.*	64.
Jakob Andrieszoon Swart. —	*Stadt en Landen.*	60.
Jan van Amstel. — —	*Tydtverdryf.*	64.
Jakob Korneliszoon Swart. —	*De Provincie van Uitrecht.*	62.
Nikolaas Marreveldt. —	*'T Geloof.*	60.
Abraham van Zyl. —	*De Leeuwen.*	50.
Jakob Willemszoon Broeder. —	*De Vereenighde Provincien.*	46.
Jan du Bois. — —	*De Vreede.*	46.
Michiel Suis. — —	*De Stadt Gouda.*	46.
Pieter Magnuszoon. —	*'T Raadthuis van Haarlem.*	46.
Jan Gyzels van Lier. —	*De Tromp.*	44.
Pieter Korneliszoon Sitter. —	*Jaarsveldt.*	46.
Nikolaas Naalhout. —	*Harderwyk.*	32.
Gerrit Boos. — —	*Prins Willem.*	62.
François Nydek. — —	*Louise.*	38.
Jan Maauw. — —	*Caleb.*	48.
Pieter Klaaszoon Wynbergen. —	*'T Noorderquartier.*	60.
Jan Hek. — —	*Justina van Nassouw.*	60.
	Advysjachten.	
Pieter van Wynbergen. —	*Zwol.*	18.
Dirk de Munnik. — —	*De Faam.*	12.
Wynant van Meurs. —	*'T Loopende Hart.*	8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. De ſcheepen die by de Hooftvlagge zouden verblyven zyn in de volgende lyſt begreepen.

Naamen van de Officieren en Kapiteinen, die met haare ſcheepen gedeſtineert zyn by de Hooftvlagge te verblyven, den 15 July 1667.

Lyſt van 't esquadre der hooftvlagge onder den L. Admiraal Generaal de Ruiter, 't welk geſchikt word om 't Kanaal af te zeilen.

L. Admiraal de Ruiter. —	*De zeven Provincien.*	80.
L. Admiraal Bankert —	*Walcheren.*	70.
L. Admiraal van Aylua. —	*Groot Friſia.*	76.
Viceadmiraal Evertszoon. —	*Zierixzee.*	60.
Schoutbynacht van Nes. —	*Delft.*	62.
Schoutbynacht van der Zaan. —	*Hollandia.*	80.
Kommandeur van Meeuwen. —	*Comeetſtar.*	68.
Kapitein Evert van Gelder. —	*Gelderlandt.*	64.
Kornelis de Liefde. —	*Waſſenaar.*	58.
Pieter Jakobszoon Nanning.	*Gornichem.*	34.
Adriaan de Haaze. —	*Veere.*	50.
Kornelis Evertszoon de Jonge.	*Middelburgh.*	50.
L. Kornel Palm. — —	*Deventer.*	64.
Jan Pauluszoon van Gelder. —	*Harderwyk.*	44.
Jan de Haan. — —	*Kalantsooge.*	68.
Jakob Paauw. — —	*D'Eſſex.*	50.
Floris Floriszoon Blom. —	*Groote Harder.*	32.
Jakob Binkes. — —	*Eſſen.*	50.
Adam van Brederode. —	*Leyerdorp.*	26.
Anske Fokkes. — —	*Overyſſel.*	32.
Jan Janszoon Vyzelaar. —	*Ooſtergo.*	64.
Wytze Beyma. — —	*Weſtergo.*	56.
Jooſt Michielszoon. — —	*Albertina.*	54.
Yde Hilkes Kolaart. —	*Kleyn Friſia.*	32.
Jan Pieterszoon Vinkelbos. —	*De Winthondt.*	36.
Roelof Ketelaar. — —	*Stadt en Landen.*	54.
	Advysjachten.	
Jakob Pieterszoon Swart. —	*Schiedam.*	22.
Jan Janszoon Verboekelt. —	*De Windthondt.*	18.
Kornelis Gerritszoon Vos. —	*De Prins te paardt.*	16.
	Branders.	
Rem Pieterszoon Mars. —	*De Cyperſche Kat.*	- -
Herman Dirkszoon Boer. —	*De Munnik.*	- -
Willem Meerman. —		
Jan Korneliszoon Jacht. —		
Willem Gerritszoon Amberlandt.		

Dit esquadre der Hooftvlagge werdt belaſt, onder het bevel van den L. Admiraal de Ruiter, het Kanaal af te zeilen, om alle opkoomende Engelſche ſcheepen te vermeeſteren of te vernielen, en voorts d'Engelſchen op de kuſten en in de havens, in het Kanaal gelegen, zoo veel te beſchaadigen als doenlyk zou zyn. Dus zocht men door 't voortgaan in 't pleegen der vyandtſchap het beſluit der vreede voort te zetten: en men hieldt dit het kraghtighſte middel te zyn om den Koning en zyne Raaden te beweegen tot het aanneemen en bewilligen van 't geen daar men alreedts in was overeen gekoomen, en aan zyne toeſtemming hing. De ſcheepen, by de Hooftvlagge beſcheiden, zyn daarna verdeelt op de volgende wyze.

L. Ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

Verdeeling van de scheepen der hooftvlagge in drie esquadres of smaldeelen.

L. Admiraal de Ruiter.
Schoutbynacht van Nes.
Jakob van Meeuwen.
Evert van Gelder.
L. Kornel Palm.
Jan Pauluszoon van Gelder.
Pieter Jakobszoon Nanning.
Jakob Binkes.

Advysjachten.

Adam van Brederode.
Jakob Pieterszoon Swart.
Kornelis Gerritszoon Vos.

Branders.

Rem Pieterszoon Mars.
Herman Dirkszoon Boer.

L. Admiraal Bankert.
Viceadmiraal Evertszoon.
Adriaan Berkhout.
Kornelis Evertszoon de Jonge.
Adriaan de Haaze.
Jakob Paauw.
Jan de Haan.
Floris Floriszoon Blom.

Advysjachten.

Anske Fokkes.
Daniel Verdiest.

Branders.

Willem Meerman.
Jan Korneliszoon Jacht.

L. Admiraal Aylua.
Schoutbynacht van der Zaan.
Wytze Beyma.
Jan Pieterszoon Vinkelbos.
Ide Hilkes Kolaart.
Jan Janszoon Vyzelaar.
Joost Michielszoon.
Roelof Ketelaar.

Advysjachten.

Jan Janszoon Verboekelt.
Kornelis Lievenszoon.

Brander.

Willem Gerritszoon.

Het smaldeel onder de L. Admiraal de Ruiter werdt in de volgende ordre verdeelt.

Verdeeling en ordre van het smaldeel onder den L. Admiraal de Ruiter.

Schoutbynacht van Nes.
Jakob Pieterszoon Swart.
Adam van Brederode.
Jakob Binkes.
Evert van Gelder.
L. Admiraal DE RUITER.
L. Kornel Palm.
Jan Pauluszoon van Gelder.
Pieter Jakobszoon Nanning.
Kornelis Gerritszoon Vos.
Jakob van Meeuwen.

Branders.

Rem Pieterszoon Mars.
Herman Dirkszoon Boer.

Voorts werdt beraamt in wat ordre elk zoude zeilen, en, by voorval van vyandtlyke ontmoeting, zich draagen. Men stelde ook de rendevous- of verzaamelplaatzen, daar men by tyde van storm elkander zou trachten te vinden of wachten. Men zondt ook etlyke aankoomende scheepen en branders naar 't esquadre van den L. Admiraal van Nes in 't Konings Diep. Doch de L. Admiraal de Ruiter, met zyn esquadre van voor de Riviere van Londen afzeilende, kon door de geduurige Zuidtwestelyke winden in etlyke daagen niet veel vorderen. Hy quam eerst den achtienden in de Hoofden, en den volgenden dagh op de hooghte van de Singels: zonder dat 'er iet van gewicht voorviel. Men zagh geen Engelsche scheepen in zee, en men hadt reden om te gelooven dat d'Engelschen alomme advysjachten en kleene vaartuigen hadden uitgezonden, om d'opkoomende koopvaarders te waarschouwen. Daarna verstondt men uit een Vlissinger kaaper, dat hy ontrent tien mylen buiten Heyzant een vloote van vierenveertig Engelsche Barbadosvaarders, onder 't geley van een oorlogschip, hadt ontmoet, met welke hy vyf etmaalen hadt gezeilt: maar dat ze op Maandagh, den achtienden van Julius, aan het Westeinde van Wicht langs de Naalden waaren binnen geloopen. Op dit bericht werdt goedtgevonden, dat de Viceadmiraal Kor-

Tegenwindt.

20 *Jul.*

Tyding van d'Engelsche Barbadosvaarders die in Wicht waaren geloopen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. nelis Evertszoon, en de Schoutbynacht van der Zaan, met negen oorlogscheepen, vier advysjachten, drie branders en vier galjoots, voor uit zouden zeilen naar d'Oostnaalde van 't eilandt Wicht, tot ontrent S^t^. Helena, om op te speuren wat oorlogh- of koopvaardyscheepen aldaar, of voor of in Portsmuiden laagen, en, daar op eenigh voordeel ziende, die aan te tasten en te veroveren. De Viceadmiraal Evertszoon, met de gemelde scheepen voor uit zeilende, werdt van de L. Admiraal de Ruiter met d'overige scheepen van zyn esquadre op den voet gevolght. Maar den derden dagh daar aan met een Noodtnoordtoosten windt d'Ostnaalde van Wicht, langs de reede van Sinte Helena, in laverende, en naar Portsmuiden oversteekende, zaagen ze dat daar niet een koopvaarder was gebleeven, ook niet een binnen de haven van Portsmuiden, daar veertien of vyftien oorlogscheepen laagen. Doch dewyl de haven liep achter een zandt, op het welk een groote sterkte met veel geschuts lag, en dat het gat van de haven zeer naau was, ook dat men tusschen dat zandt en de stadt, die insgelyks met veel kanon was voorzien, moest doorloopen, zoo werdt niet raadtzaam geacht daar iet t'ondernemen. Men giste toen dat de koopvaarders met den Oostelyken windt naar Pleymuiden waaren gezeilt, en vondt men derhalven geraaden weer buiten Wicht te loopen en de koers naar Pleymuiden te zetten: hoopende onderweegen, of ten einde van 't Kanaal, eenige Straatsvaarders, die men verstondt dat daagelyks verwacht wierden, te zullen bejegenen. Maar voor Pleymuiden koomende, verstondt men uit een Engelschen Visscher, dat, acht daagen geleeden, ontrent veertig Engelsche Straatsvaarders voorby Pleymouth Oostwaart aan waaren gezeilt, die hy meende dat op Woensdagh binnen Dortmouth waaren ingeloopen. In de haven van Pleymuiden laagen niet meer dan zes of zeven scheepen. Deeze waaren zoo bezet en bewaart met twee groote en sterke forten, en de toegang tot de haven tusschen de forten en klippen was zoo eng, dat daar geen hoop was om iet te verrichten. Toen besloot men, zich naar Dortmouth te begeeven: hoe wel men verstondt dat die haven voor de vloot ongenaakbaar was. Men zeilde dan derwaarts: ten deele om verzekert te konnen zyn of de gemelde Straatsvaarders daar waaren ingeloopen: ten deele om de gelegentheit van die haven wel te bezichtigen. Den achtentwintighsten quam de L. Admiraal de Ruiter met zyn esquadre scheepen voor Dortmouth, zoo naa aan de wal tot op dertien vadem, en verre binnen schoots van de forten. Hier bevondt men dat het inkoomen of gat van de haven tusschen zeer hooge klippen lag, en zoo naau dat het met een yzeren ketting van d'eene tot d'andre zyde kon worden beslooten: hebbende van achteren zeer hooge bergen, zoo dat men, van buiten voor het gat koomende, de scheepen in de haven leggende niet kan zien. Op hunne aankomst vonden ze den toegang der haven met een zwaare yzeren ketting geslooten, die, van het eene kasteel tot het andere gespannen, van twee boots werdt onderstut. Behalven de kasteelen was aan 't inkoomen een groote batery, op een platte form, met veel geschuts voorzien. De windt was toen Noordtoosttennoorden, en derhalven t'eenemaal onmoogelyk op dien tydt het gat in te loopen. Daarenboven getuigden alle de stuurluiden, de gemelde haven bevaaren hebbende, dat het voorschreeve gat, door de dwerrelwinden, die de straksgemelde hooge bergen veroorzaaken, nimmermeer kon ingezeilt worden: maar dat men de scheepen daar altydt met werpankers moest binnen trekken, of door boots, met ka-

De Viceadmiraal Evertszoon en van der Zaan werden met etlyke scheepen voor uit naar Wicht gezonden.

23 *Iul.*

Maar koomen te laat.

25 *Iul.* Men komt voor Pleymuiden.

De L. Admiraal de Ruiter zeilt naar Dortmouth.

Hy komt voor de haven.

Beschryving van 't gat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

kabeltouwen voorzien, inhaalen. Men zagh op het geberghte veel krygs- 1667.
volk te paardt en te voet, onder kornets en vaandelen, in ordre gestelt: ook drie vaandelen voetvolk op de batery. De L. Admiraal de Ruiter liep met zyn schip dicht voor de haven, binnen een kanonschoot, doch de vyandt gaf evenwel geen vuur: het zy dat hy hem trachtte binnen te lokken, of op zyn verder inkomst wachtte. Dicht voor de haven gekoomen wende het de L. Admiraal, nevens zyn andere scheepen, overstaag, zonder aldaar eenige scheepen te zien, behalven een groot schip, leggende dicht aan de ketting, om, zoo 't scheen, benevens de kasteelen, den zelven te bewaaren. Daarna laveerden 's Landts scheepen met de vloedt te rugh tot dwars van Torbaay, en quamen daar ten anker. Ter zelver tydt werdt beslooten, dat men met drie lichte fregats, drie galjoots en zes sloepen, een aanval op Torbaay zou doen, en zien goede kundtschap te bekoomen. 'S nachts ten tien uuren ging de L. Admiraal de Ruiter met de gemelde fregats, galjoots en sloepen, zelfs onder zeil, doch door stilte moest men met scheepsriemen roeijen, met sloepen voor 't hooft. Maar ter middernacht kreeg men een kleen koelken uit den Noordtoosten, en zeilde tot dicht by Torbaay, daar men ten anker quam, om den dagh af te wachten. D'Engelschen staaken veel vuuren op langs de kust, en gaven elkanderen teeken dat 'er vyandt ontrent de kust was. Met het aanbreeken van den dagh gingen de sloepen van boordt naar Torbaay, en de fregats volgden. Dicht by 't landt koomende schooten d'Engelschen van alle kanten met musketten; maar de sloepen, hoe zeer dat ze schooten, roeiden al voort tot voor de haven van Torbaay, die men in 't inkoomen peilde. D'Engelschen, de sloepen ziende, voegden zich by een aan troepen, en schreeuwden als wilde menschen. Doch de sloepen bleeven wachten op de fregats, die, by haar koomende, met haar geschut begosten te speelen, en d'Engelschen noodtzaakten te wyken: waar op de sloepen tegens de Mouilje aan roeiden, daar twee leedige koopvaarders in laagen, die in brandt werden gesteeken. Het volk van 't dorp liep den bergh op, en de Hollanders hadden gelegentheit om alles aan brandt te steecken, maar zy deeden geen schaade aan de huizen. Naa deeze verrichting quam de Ruart van Putten, Gevolmaghtigde der Heeren Staaten op 's Landts vloot, (die te Dordrecht, in zyn afweezen, weêr op nieuw tot Burgermeester der gemeente was verkooren) met een sloep, om het gat van Torbaay te bezichtigen. Daarnaa keerde ieder weêr naar zyn boordt, en men ging onder zeil, om d'Engelsche scheepen elders op te zoeken. Daarna werdt de vloot van verscheide noodtwendigheden en lyftoght voorzien, om noch tot het einde van September te konnen zee houden. Maar hoewel het esquadre 't welk door den L. Admiraal de Ruiter gevoert werdt verscheide maalen van koers veranderde, en in 't Kanaal de vyandtlyke scheepen zocht aan te treffen, men hadt het geluk niet van ze t'ontmoeten, en werdt ook zomtydts, als men eenigh bericht kreeg van opkoomende scheepen, door tegenwindt, of stilte, of hardt weder, verhinderdt de zelve te genaaken. Daarentusschen hieldt de Heer de Ruiter d'Engelsche kust in een geduurige onrust: dewyl hy zich aan veele oorden vertoonde, en men niet wist waar men hem hadt te wachten, en op veele plaatzen vreesde. Geheel Engelandt verlangde nu naar 't besluit der vreede, om de zee weêr vry, en de Riviere van Londen open te zien. Den derden van Augustus was de L. Admiraal de Ruiter ontrent vyf mylen van Bevesier, dat Noordtenwesten en Noordtnoordtwest van hem lagh, en bequam 's an-

Toeleg op Torbaay.

Tegenweer der Engelschen.

Die eindelyk wyken.

Twee scheepen verbrandt.

De Ruiter verandert verscheide maalen van koers.

En houdt d'Engelsche kusten in vreeze.

Komt ontrent Bevesier.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. derendaaghs tyding dat Kapitein Jakob Korneliszoon Swart, nevens noch zeven ſcheepen van oorloge, acht branders en twaalf victualieſcheepen, den dertighſten der voorleede maandt van voor de Riviere van Londen was afgezeilt, met ordre om hem in 't Kanaal op te zoeken. Daar op werdt goedtgevonden den koers Noordtweſt te zetten, en op die aankoomende ſcheepen te kruiſſen. Deeze verſterking werdt, door laſt der Heeren Staaten, van den L. Admiraal van Nes den Heere de Ruiter uit zyn esquadre toegezonden; dewyl men van goederhandt bericht was, dat de vyandt een goedt getal oorlogſcheepen om de Weſt tot Pleymouth en daar ontrent verzaamelde, en noodig oordeelde dat de L. Admiraal de Ruiter, om zulks te beletten, en den vyandt alle moogelyke afbreuk te doen, met die ſcheepen verſterkt, noch eenigen tydt in 't Kanaal bleef poſt houden. Den vyfden is de gemelde Kapitein Swart met de voorzeide ſcheepen en branders by de vlagge aangekoomen, en daar op beſlooten, met deeze zeemaght, en Ooſtelyken windt, koers te zetten naar de Weſt, en het Kanaal af te loopen tot ontrent d'eilanden de Sorlinges, om den vyandt, zoo veel doenlyk, t'alarmeeren, en aldaar, mitsgaders in 't opkoomen van 't Kanaal, alle vyandtlyke ſcheepen waar te neemen, aan te taſten en te vermeeſteren. Voorts werdt beſlooten, dat eenige van de bezeilſte ſcheepen en fregats zouden loopen langs Goutſtaart, Pleymuiden, Vaalmuiden, en vervolgens langs d'Engelſche kuſt, om eenige Engelſche viſſchers of ander vaartuig te bekoomen, en daar door kundtſchap van hunne oorlogſcheepen of koopvaarders, die ingekoomen waaren of verwacht werden, te verkrygen. Deeze vloot beſtondt toen uit tweeëndertig oorlogſcheepen, zeven advysjachten en twaalf branders, in alles eenenvyftig zeilen. De zelve werdt op nieuw verdeelt in drie esquadres. Het eerſte onder den L. Admiraal de Ruiter, het tweede onder den L. Admiraal Bankert, en het derde onder den L. Admiraal Aylua, gelyk de volgende lyſte aanwyſt.

De Ruiters esquadre werdt met 7 oorlogſcheepen, 8 branders en 12 victualieſcheepen verſterkt.

5 Aug. Men beſluit naar de Weſt en de Sorlinges te zeilen.

Lyſt van de nieuwe verdeeling der vloote door de L. Admiraal de Ruiter.

L. Admiraal de Ruiter.
S. bynacht Jan v. Nes, als Viceadm.
Kap. van Meeuwen, als S. bynacht.
Jakob Swart.
Evert van Gelder.
L. Kornel Palm.
Jan Pauluszoon van Gelder.
Pieter Jakobszoon Nanning.
Jakob Binkes.
Jan Roetering.
Frans van Nydek.

Advysjachten.

Adam van Brederode.
Jakob Pieterszoon Swart.
Kornelis Gerritszoon Vos.

Branders.

Rem Pieterszoon Mars.
Herman Dirkszoon Boer.
Henrik Molle.
Jan Jakobszoon Vonk.

L. Admiraal Bankert.
Viceadmiraal Evertszoon.
Kap. de Haaze, als Schoutbynacht.
Adriaan Berkhout.
Klaas Valehen.
Kornelis Evertszoon de Jonge.
Jakob Paauw.
Jan de Haan.
Floris Floriszoon Blom.
Pieter de Sitter.

Advysjachten.

Anske Fokkes.
Daniel Verdieſt.

Branders.

Willem Meerman.
Jan Koeſtaart.
Adriaan Wallingsblank.
Barent Wilt.

L. Ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667.

L. Admiraal Aylua.
S. bynacht van der Zaan, als Vicead.
Kapit. Vyzelaar, als Schoutbynacht.
Wytze Beymа.
Jakob Willemszoon Broeder.
Jan Pieterszoon Vinkelbos.
Yde Hilkes.
Joost Michielszoon.
Roelof Ketelaar.
Pieter Kersseboom.
Klaas Anker.

Advysjachten.

Jan Janszoon Verboekelt.
Kornelis Lievenszoon.

Branders.

Fredrik Pieterszoon Groot.
Gerrit Roelofszoon.
Sybrant Pieterszoon.
Jan Korneliszoon Jacht.

Het smaldeel onder de Hooftvlagge was aldus verdeelt.

Smaldeeling van de Ruiters esquadre.

Viceadmiraal Jan van Nes.
Jakob Pieterszoon Swart.
Frans van Nydek.
Adam van Brederode.
Jan Roetering.
Jakob Binkes.
Evert van Gelder.
L. Admiraal DE RUITER.
François Palm.
Jakob Korneliszoon Swart.
Jan Pauluszoon van Gelder.
Pieter Jakobszoon Nanning.
Kornelis Gerritszoon Vos.
Schoutbynacht van Meeuwen.

Branders.

Henrik Molle.
Rem Pieterszoon Mars.
Herman de Boer.
Jan Jakobszoon Vonk.

De vloot ontrent Pleymuiden.

Naa 't uitstaan van hardt weder quam deeze vloot den achtsten van Augustus ontrent Pleymuiden, en den volgenden dagh tegens den avondt zagh men een sloep, met een witte vreedevlagh voor op, uit de haven van Pleymuiden naar 't boordt van den L. Admiraal de Ruiter afkoomen. In de sloep vertoonden zich twee Engelsche Kornellen, de Heeren John Tralane en Spars, vergezelschapt met twee Edelluiden, den welken de Heer de Ruiter, toen ze op de zyde van zyn schip waaren gekoomen, aanzeide, dat zy, indien ze 't goedtvonden, zonder eenig bedenken konden overkoomen. Hier op aan zyn boordt overtredende, braght hy ze in de kajuit by den Heere Ruart van Putten, Gevolmaghtigde van den Staat. Zy verklaarden, den Heere Ruart en den L. Admiraal de Ruiter beleefdelyk begroetende, dat de vreede tusschen hunnen Koning en hunne Hoog. Moog. t'eenemaal geslooten was, met verdere hooge betuiging van vriendtschap en genegentheit. De Heer Ruart met den L. Admiraal de Ruiter de hooghste plaats van den tafel neemende, verzochten hen dat ze mede wilden aanzitten, 't welk zy deeden. Zy werden met een collation van confituuren, of doorsuikert ooft, onthaalt, en men dronk eenige glaazen wyn op het welvaaren van den Staat der vereenigde Nederlanden, op de gezontheit van den Koning van Engelandt en andere groote persoonaadjen. Zy verhaalden dat hunne Straatsvaarders binnen Dortmouth laagen: dat de vloot onder den L. Admiraal van Nes op de Riviere van Londen met d'Engelschen in gevecht was geweest: dat eenige scheepen beschaadight, en verscheide branders ter wederzyde verbrandt waaren: doch bekenden dat d'Engelsche scheepen de vlucht genoomen hadden, en naar Gravesande geweeken waaren. Ook zeiden ze, dat Jeremias Smit met ontrent dertig scheepen in de haven van Kynsale, in Yrlandt, lag. Voorts deeden ze een heusche aanbieding van eenige ververseching te willen zenden. Maar de Ruart en den L. Admiraal de Ruiter, hen bedankende, zeiden, dat ze den volgenden nacht met de landtwindt onder zeil meenden te gaan. Toen zyn ze,

Twee Engelsche Kornellen koomen uit Pleymuiden aan de Ruiters boordt.

Brengen tyding van 't sluiten der vreede.

Aitzema XLVII *boek. p.* 124.
Verbaal van den Ruart. p. 261. 262.

Worden onthaalt.

Hun verhaal van een gevecht op de Riviere van Londen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. naa dat ze daar ontrent twee uuren waaren vroolyk geweest, met de
sloep weer van boordt geroeit, en naar Pleymuiden gekeert. In 't af-
vaaren zyn ze met eenige kanonschooten vereert, die, naa dat ze aan
landt waaren gekoomen, uit het fort van Pleymuiden met eenige schoo-
ten zyn beantwoordt. Naa hun vertrek werdt verstaan dat men de ty-
ding van vreede geen geloof zou geven, maar den vyanden by alle ge-
legentheden zou trachten afbreuk te doen, ter tydt en wyle toe dat
men aanschryving van haare Hoog. Moog. en naader last uit het vader-
landt zou hebben bekoomen. Men besloot toen verders met de vloot
tot aan Engelandts einde, ontrent den hoek van Lesardt en de Sorlin-
ges te loopen, en aldaar eenige daagen te kruissen, op hoope van eeni-
ge Engelsche scheepen te zullen bejegenen. Des anderendaaghs ging
men onder zeil, en ontrent den avondt quam een Engelsche kits
met een groote witte vlagge uit Pleymuiden in de vloot, en een van
d'Engelsche Edelluiden, die daags te vooren met de twee Engelsche
Kornellen op het schip van den L. Admiraal waaren geweest, quam uit
de kits met een sloep weer aan zyn boordt, hem met een heusche groe-

Verversching uit Pleymuiden aan de Ruiter vereert.

te, uit der zelver naame, tot een vereering van verversching aanbie-
dende een reebok, een quartier ossevleesch, acht schaapen, een kalf,
zes eenden, acht hoenderen, twaalf kiekens, twee manden met fruit,
een halve ton aal, een versche zalm, voorts peen en knollen. De
L. Admiraal de Ruiter aanvaarde de verversching, en men vereerde den
Kapitein van de kits, door ordre van den Heere Ruart, met twintig duca-
ten. De gemelde Edelman, het avondtmaal met de Heeren Ruart en den
L. Admiraal de Ruiter gehouden hebbende, is daar op weer naar Pleymui-
den vertrokken, en de vloot hieldt haar koers, met weinig voortgangk,
by gebrek van windt. Men zondt te dier tydt de leedige victualiescheе-
pen en fluiten, onder 't geley van de Kapiteinen Berkhout, Kersseboom,

Etlyke oorlogscheepen en drie branders naar van Nes gezonden.

Blom en Broeder, naar 't vaderlandt: met last, dat Berkhout en Kersse-
boom, door de Hoofden gekoomen zynde, zich, nevens drie branders,
by den L. Admiraal van Nes voor de Riviere van Londen zouden ver-
voegen: ook werdt Blom en Broeder bevoolen, dat ze, de leedige schee-
pen onder 't Landt hebbende gebraght, zich ook naar van Nes zouden
begeeven. Onder hun geley vertrokken ook etlyke kapers, met vier ryk-
geladene pryzen, van d'Engelsche verovert. Men hadt in de vloot van
den L. Admiraal de Ruiter, gelyk boven gemeldt is, eenig gerucht van
zyn gevecht met d'Engelschen gehoort, en wist niet zeekers van d'uit-
komst: ook was men beducht dat de vyandt op de Riviere te zeer in
getal moght aanwassen, 't geen den L. Admiraal de Ruiter, nevens den
Ruart, bewoogh hem de gemelde scheepen toe te zenden; op dat hy
te beter bestandt zou zyn de vyandtlyke scheepen 't hooft te bieden.
Maar nu staat ons de gelegentheit van dat gevecht, op de Riviere van

Verbaal van den Ruart. p. 251.

Londen wat vroeger voorgevallen, kortelyk te verhaalen. De Heeren
Staaten hadden den L. Admiraal van Nes met een brief, den achtentwin-
tighsten van Julius geschreeven, bevoolen, met zyne scheepen de Riviere
weêr op te loopen, om d'Engelsche oorlogscheepen, die met eenige
branders in de Hoope waaren gekoomen, en licht laager zouden afzak-
ken, aan te tasten, te veroveren, te vernielen, of te verjaagen: en den
vyandt in gestaadige alarm te houden: ook het volk dat aan 't hermaa-
ken van 't fort Charnesse arbeidde, in 't opzeilen of wederkeeren met
zyn geschut, zoo veel doenlyk was, te verstooren en te beschaadigen.
Volgens deezen last zeilde de L. Admiraal van Nes den tweeden van
Au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Auguſtus met zyne vloot de Riviere op, tot boven in 't rak van de Hoop, daar d'Engelſchen, onder den Viceadmiraal Eduart Spragh, voerende de blaauwe vlagge, met vyf fregatten, zeventien branders, en veel kleen vaartuig laagen. 'T was ontrent den middagh dat men d'Engelſchen naderde. De L. Admiraal Meppel hadt de voortoght. Kapitein Niklaas Naalhout werdt met acht branders belaſt voor uit te loopen, daar Meppel met vyf ſcheepen op volghde, dien van Nes met d'overige ſcheepen dekte. De L. Admiraal van Nes was op 't ſchip van Kapitein Kornelis de Liefde overgegaan: en de Viceadmiraal Zweers op 't ſchip van Kapitein Henrik Adriaanszoon. D'Engelſchen, ziende Naalhout met zyn branders kloekmoedelyk op hen toezetten, en merkende dat het hen gelden zou, maakten hunne zeilen los, de Hollanders evenwel inwachtende tot dat ze by d'Engelſche branders quaamen: die, voor aan 't rak van de Hoop ten anker leggende, toen zoo benaauwt wierden, dat ze uit wanhoop de touwen afkapten en liepen naar des Konings fregatten. Deeze ſtelden 't ook terſtondt op 't loopen: daar Kapitein Naalhout met zyn branders kloekmoedelyk op aanviel, tot dat hy onder d'Engelſche branders quam, die zich zoo dicht rondtsom des Konings fregatten onthielden dat hy ze niet kon genaaken, en genoodtzaakt werdt de branders aan te taſten. Daar op werdt het zoo ſtil dat d'Engelſchen met hun kleen vaartuig de Hollandtſche branders het vuur zoo naa braghten, dat'er waaren die hunne branders moeſten verlaaten en 'er den brandt in ſteeken. Doch zommigen verhaalen, dat eenige der Nederlandtſche branders zich buiten noodt, en uit laf hartigheit, al willens aanſtaaken. Ook zyn 'er een of twee Hollandtſche branders, die 's Konings fregatten naderden, door het ſchieten der Engelſchen in brandt geraakt. D'andere branders hebben 't op d'Engelſche branders aangezet, en vernielden zoo elkanderen, zonder ter wederzyden eenig oorlogſchip te konnen aanſteeken. In dit brandergevecht, dat de ſtroom in vuur zette, verlooren d'Engelſchen acht en de Nederlanders elf branders, zoo dat de leſte maar een overhielden. De Viceadmiraal Spragh werdt in dit gevecht aan zyn achterſchip zeer beſchaadight. Daarna quam 'er een koelte, en al d'Engelſchen naamen de vlucht, de Nederlanders hen naajaagende tot onder het kaſteel van Gravezande, dat dapper op hen ſchoot, en de wykende beſchermde. Toen naamen van Nes en Meppel hunne plaats in, en hebben 't tegens den avondt gezet daar d'Engelſchen voor 't gevecht ten anker hadden gelegen. Des anderendaaghs bleeven de Nederlanders op hunne poſt leggen: doch d'Engelſchen, door het verlies der Hollandtſche branders eenige hoop van voordeel in zoo een beſloote ſtroom hebbende, begoſten hen een weinig te naderen. Waar op van Nes, om meer ruimte te krygen, met zyn ſcheepen naa den middag een weinig afzakte. Doch toen raakte zyn leſte brander aan de grondt en bleef vaſt zitten, die men genoodtzaakt werdt in brandt te ſteeken; dewyl men door ſtilte hem niet kon helpen, en door 't gety te hardt van hem af dreef. Tegens den avondt waaren d'Engelſchen dicht by de Nederlanders gekoomen, en men hieldt ſchutgevecht met malkanderen, tot dat van Nes met de zynen ankerden, toen weeken ze van hun af. Den volgenden dagh ging de Nederlandtſche vloot 's morgens weêr onder zeil, en quam met dat gety zoo verre in 't ruim der Riviere dat 'er geen gevaar was van aan de grondt te raaken. Doch d'Engelſchen volgden hen naa, op hoope dat 'er eenige aan de grondt zouden blyven zitten, die ze dan meenden te verbranden:

1667.

Gevecht op de Riviere van Londen.

Uit een brief van den L. Admiraal Meppel, geſchreeven den 9 Aug. 1667. en van den L. Admiraal van Nes, geſchreeven den 13 Aug. 1667.

Holl. Mercur. 18 *deel. p.* 131.

Verbaal van den Ruart. p. 285.

Verſcheide branders ter wederzyde verbrandt.

D'Engelſchen wyken.

3 *Aug.*

Beginnen de Nederlanders weêr te naderen.

Schutgevecht.

4 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. maar tegen den avondt zyn ze door de Nederlanders wederom op de
5 *Aug.* vlucht gedreeven. Met het opgaan van den volgenden dagh hadt men een ſtyve koelte uit den Ooſtnoordtooſten, en toen zaagen de Nederlanders eenentwintig zeilen, vyf fregatten, veertien branders en twee galjoots, die uit Harwits waaren gezeilt, voor windt en ty op hen afkoomen. De L. Admiraal van Nes, weetende dat de vyandt op de Riviere van Chattam of Rocheſter ook zes branders gereedt hadt, en dat de ſcheepen daar hy mee ſlaaghs hadt geweeſt aan d'eene zyde een half myle van hem ten anker laagen, en die van Harwits van d'andere zyde hem genaakten, beſloot, naa overleg der zaake met zyn Krygsraadt, terſtondt te ankeren, en, zonder te wyken, af te wachten wat de vyandt zoude onderneemen, en hem 't hooft te bieden. Men kon niet dan ſprengkels op de touwen ſteeken, toen die van Harwits op hen begonnen aan te zetten. Eerſt quaamen ze op Kapitein Naalhout, die de voorſte vooruit lagh, met twee branders af, hem meenende te verbranden. Naalhout, in alle ſpoedt zyn anker lichtende, queet zich dapper: hoewel tzeventig mannen van zyn volk in zee ſprongen, ziende dat hen twee branders aan boordt quaamen. Doch hy wiſt met ſchaveelen hen af te weeren, en ontquam 't gevaar daar hy in ſtak, tot geen kleene verwondering van vrienden en vyanden. De twee branders vergingen door hun eigen vuur. De Schoutbynacht van Zeelandt, Jan Matthyszoon, kreeg ook een brander voor den boeg, en raakte daar door zyn boven blinde ſteng quyt, maar hy weerde den brander echter af, die door zyn eigen vlam verteerde. Te dier tydt dreeven d'aangeſteeke Engelſche branders door de Nederlandtſche vloot, die groot gevaar liep van verbrandt te worden. Van Nes hadt de branders voor en achter zich. Een andere Engelſche brander werdt in de grondt geſchooten: de overige, ziende dat hun voorneemen niet wel uitviel, naamen de vlucht, en liepen alle te loefwaart dicht onder de wal boven de Nederlanders heenen naar d'andere Engelſchen, die binnewaart een groot half myl van de Nederlanders af geankert laagen. Dit kon men hun niet beletten, hoewel men dapper op de geenen die men bereiken kon ſchoot, en twee van hun den pas affneedt, jaagende den eenen in een kleene haven beooſten Chapey, en den anderen aan de grondt, die zich zelf in brandt ſtak: zoo dat nu 't getal der branders by d'Engelſchen verlooren, en dat van de Nederlanders genoeghzaam gelyk uitquam. De Nederlandtſche vloot daarna tot de Middelgronden voortzeilende, raakten daar drie van hunne ſcheepen op vaſt, en daar onder de Schoutbynacht Jan Matthyszoon, die zoo lek werdt, dat men hem naar Zeelandt moeſt opzenden om te verſtellen. D'andere twee ſcheepen, Marreveldt en van Lier, raakten noch zonder ſchaade weer los. Maar 't ſchip van Kapitein Naalhout was aan zyn maſten zoo beſchaadight, dat men 't insgelyks opzondt. In 't afzeilen werden de Nederlandtſche ſcheepen van d'Engelſchen meermaalen gevolght, maar t'elkens, als men hun tegens ging of bleef inwachten, weeken ze weer te rugh. Op den zeſten en zevenden quam de L. Admiraal van Nes, nevens zyne onderhebbende ſcheepen, weer in 't Konings Diep, en begaf zich op zyn oude poſt, houdende de Riviere van Londen van alle kanten bezet en beſlooten, gelyk voorheenen. De Nederlanders zaagen d'Engelſchen te dier tydt met vyftien of zeſtien zeilen door de ſpitſen heen naar Harwits loopen, en de reſt zette zich wederom in 't rak van de Hoop: houdende een fregat by de Rivier van Chattam op de brandtwacht. Dus verloor men

Eenige fregatten en branders koomen uit Harwits op van Nes aan.

Hy verwacht ze ten anker.

Naalhouts dapperheit.

D'Engelſchen neemen de vlucht, en keeten naar Harwits.

1667.

men ter wederzyden niet dan branders, het gruwzaamste oorlogstuig daar men zich in de waterkryg van dient: en d'Engelschen moesten gedoogen dat de Nederlanders de Riviere van Londen noch beslooten hielden. De L. Admiraal de Ruiter, midlerwyl tusschen Pleymuiden en Vaalmuiden kruissende, en zekerheit van 't geen op de Riviere van Londen was voorgevallen verwachtende, ontfing den dertienden van Augustus tyding van 't sluiten der vreede, die den lesten van Julius te Breda was geteekent. De Heeren Staaten maakten dit met een brief aan den Heere Ruart, hunnen Gevolmaghtigde, bekent: doch dewyl dat wederzydts de ratificatie binnen een maandt naa de teekening moest werden uitgewisselt, en dat alle actien van vyandtschap, volgens het zevende artykel, op zeekere gestelde tyden, op d'eene plaatze vroeger en op d'andre laater, zouden ophouden, werdt by hunne Hoog. Moog. verstaan, dat de vlooten noch zoo lang zouden blyven ageren en den vyanden alle afbreuk doen, zonder van des te doen eenighzins in gebreeke te blyven, tot naader ordre van hunne Hoog. Moog. Dewyl ook in een van d'artykelen der vreede was bedongen dat alle eilanden, plaatzen en sterkten, die naa den dertighsten May lestleden op den anderen moghten genoomen zyn, wederzydts weergegeeven en ingeruimt zouden worden, zoo bevaalen hunne Hoog. Moog. dat men met de vlooten, naa den ontfang van hun schryven, geen eilanden, sterkten of plaatzen van den vyandt zou overweldigen en inneemen met meening om de zelve te behouden. Ten aanzien van dit punt werdt by den Ruart en den L. Admiraal de Ruiter geoordeelt, dat de landtsoldaaten, die by de vloot waaren, voortaan weinig dienst voor den Staat konden doen; dewyl men geen sterkten of plaatzen moght inneemen: en werdt derhalven goedtgevonden de zelve weêr naar 't vaderlandt te zenden, en alleen de soldaaten die tot de volle bemanning van eenige oorlogscheepen by de vlagge waaren overgezet te behouden. Ten zelven dage vertrokken de Graaf van Hoorn, de Kornel Thomas Dolman, de L. Kornel van Rheede, de L. Kornel Guicherie, de Sergeant Majoor Brederode, de Majoor Limburg, de Kapiteinen Casteljego, Dolman, en de L. Paulus Baks, met hun gevolg, en twee fluiten met soldaaten, drie branders, veertien victualiescheepen, en twee kapers met vier pryzen, onder 't geley van vier oorlogscheepen, om hen in goede verzekering voor 't Landt te brengen. Ter zelver tydt werdt by de Heeren Staaten ordre gestelt om 's Landts vloot noch voor een tydt van levensbehoefte in zee te voorzien. Om midlerwyl de last der Heeren Staaten naa te koomen, vondt men goedt met 's Landts vloot het Kanaal te verlaaten: dewyl men geen kans zagh om daar vyandtlyke scheepen t'ontmoeten; vermits de waarschouwing door d'Engelschen aan alle hunne ingezetenen en opkoomende scheepen gedaan. Dies werdt beslooten, buiten het Kanaal en buiten de Sorlinges te loopen, en aldaar eenigen tydt te kruissen, op hoope van eenige Engelsche koopvaarders aan te treffen. Dit werdt straks in 't werk gestelt. Ontrent zeven mylen van Goutstaart gekoomen, verstondt men uit Kapitein Evert van Gelder, eenige daagen buiten 't Kanaal, tusschen Engelandts einde en de Sorlinges, gekruist hebbende, hoe hem een kaper hadt bericht, dat 'er vier Engelsche oorlogscheepen in de Sorlinges waaren binnen geloopen, en dat ook ontrent twintig koopvaarders, met wol gelaaden, derwaarts koers hadden gestelt. Men besloot dan zonder uitstel derwaarts te zeilen, en zondt de Kapiteinen Jakob Kornelis zoon Swart, Jakob Paauw, Kornelis Evertszoon de Jonge, Frans van Ny-

De Ruiter ontfanght tyding van 't sluiten der vreede. 13 *Aug.*

Met last van met de vloote te blyven ageren tot naa de uitwisseling der ratificatie, en tot de tyden wanneer de vyandtschap moest ophouden.

De landtsoldaaten werden uit de vloot naar 't vaderlandt gezonden.

13 *Aug.* Men krygt bericht van eenige Engelsche scheepen die in de Sorlinges zouden zyn ingeloopen.

14 *Aug.* Ordre gestelt om die te bezetten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. Nydek, Jan Pieterszoon Vinkelbos en Yde Hilkes Kolaart voor af, om 't Noorder gat van de Sorlinges te bezetten: en de Kapiteinen Valehen, Jan Pauluszoon van Gelder en Klaas Anker naar 't Oostergat, om 't ontvluchten der Engelschen te beletten. D'advysjachten van Jakob Pieterszoon Swart, Adam van Brederode, Pieter Nanning en Daniel Verdiest hadden ordre door 't Zuidergat in te loopen, en door sein tekenen te doen, of en hoe veel vyandtlyke scheepen binnen de baay laagen: en den Schoutenbynacht van Meeuwen, de Haaze en Vyzelaar werdt gelast zich op een der gemelde advysjachten te begeeven, en de gelegentheit van de voorschreeve baay zelfs te bezichtigen, en daar van rapport te doen. Het voorneemen was, dat de L. Admiraal de Ruiter met d'overige scheepen het Zuidergat zoude inzeilen, in dien zich daar eenige Engelschen onthielden.

15 *Aug.* Bericht van de gelegentheit van de baay der Sorlinges, daar men geen Engelsche scheepen vondt.

Maar 's anderendaaghs vernam men uit d'afgezondene Schoutenbynacht, die, vermits de stilte, met sloepen in de baay waaren geroeit, dat binnen de baay niet dan een oudt schip zonder sokkemast op 't droogh lagh onder een kasteel aan d'inkomst van de baay, en dat 'er aan de waterkant noch een batery was opgeworpen met eenigh geschut voorzien, doch dat men met meerder windt wel met eenige scheepen kon binnen loopen, en tot zes of acht toe ankeren, genoeghzaam buiten schoots van het kasteel en de batery. Men vondt dan niet dienstig om dat oude schip te doen binnen loopen: maar men haalde met zes of zeven sloepen eenige schaapen en ander vee van een eilandeken, dat alle d'inwoonders verlaaten hadden, vluchtende naar 't grootste eilandt daar het kasteel lagh.

Vee van landt gehaalt.

De vloot in drien verdeelt, om bezuiden en bewesten de Sorlinges te kruissen.

Daarna werdt goedtgevonden, met de vloot, in drien verdeelt, bezuiden en bewesten de Sorlinges etlyke daagen te kruissen: de L. Admiraal de Ruiter in 't midden, de L. Admiraal Bankert in 't Zuiden, en de L. Admiraal Aylua in 't Noorden van den Heere de Ruiter. Daarna heeft men met de vloot weer gekruist in 't Kanaal dwars van de hoek van Lesardt. Op een nader bericht van zesendertig Engelsche scheepen, ontrent Doodemanshooft gezien, zocht men de zelve t'onderscheppen: maar een zwaare storm, die verscheide Staatsche scheepen beschaadigde, belette dat voorneemen, en d'Engelschen, van alle kanten gewaarschout, raakten in verscheide havens binnen: eenige binnen Pleymuiden: eenige liepen naar Bristol: andere bergden zich binnen Vaalmuiden, andere binnen de haven van Foy.

Toeleg op eenige Engelsche scheepen in de haven van Foy.

Daar op werdt beslooten naar Foy te zeilen, om de scheepen daar ingeloopen te vermeesteren. Den vyfentwintighsten van Augustus ontrent Foy en Doodemanshooft gekoomen, met buijigh weder en Noodtnoordtwesten windt, laveerde men naa de wal en haven van Foy, en liet het anker vallen ontrent een kanonschoot van 't gat.

25 *Aug.*

De Ruiter bezichtight de haven.

Beschryving van der zelver gelegentheit.

De Heer Ruart, de L. Admiraal de Ruiter, de Schoutbynacht van Nes, en de Kapiteinen Johan de Wit en Knoppert gingen in een galjoot om de gelegentheit der haven te bezichtigen. Derwaarts laverende zaagen aan d'eene zyde een kleen fort, of oude toorn, en aan d'andere zyde een batery met vyf stukken, die op 't galjoot, toen 't voor de haven quam, hevig schooten. Binnen de haven zaagen ze meer dan twintig gelaadene scheepen, zoo pinassen als groote fluiten, die ze Virginisvaarders hielden te zyn. De haven was van wederzyden en van achteren met hooge bergen bezet, strekkende Noordtoosttenoosten en Zuidtwesttenwesten een kanonschoot lang. Van de bergen aan de haven werdt ook met musketten of haaks naar 't gemelde galjoot sterk geschooten, maar niemant gekwetst: doch het kreeg eenige schooten door 't zeil en 't touwerk. Naar overleg van zaaken werdt

ge-

geoordeelt, dat men met de Noordelyke en Noordtweſten windt, die toen woey, en 't ongeſtadig buijigh weder, de haven niet kon inzeilen: ook dat men, daar binnen geraakt, niet weder daar uit zou konnen koomen zonder noodtzaakelyk aan laagerwal, en tegens de ſteene klippen te vervallen: te meer, dewyl de haven geen halve musketſchoot wydt was, en dat men uit het kaartboek bemerkte, en daarna uit eenige gevangenen verſtondt, dat het diep van de haven zeer naau, en, in 't midden van de zelve loopende, licht gemiſt kon worden, en met laagh water maar twaalf voeten diep was. Men kon dan niet raadtzaam vinden daar eenige oorlogſcheepen binnen te doen loopen, maar beſloot ordre te ſtellen om d'Engelſchen, in de haven leggende, met branders aan te taſten. De L. Admiraal de Ruiter beval den Kapiteinen Nanning, Brederode, Anske Fokkes en Verboekelt, dat ze zich met hunne fregatten zouden poſteren dicht onder 't gemelde fort en de batery, en de zelve zoo veel moogelyk was beſchieten; en dat ondertuſſchen de Kommandeurs Koeſtaart, Meerman en Molle met hunne branders onder dat ſchieten zouden inloopen, om d'Engelſche Virginisvaarders te loefwaart aan boordt te leggen en te verbranden. De gemelde fregatten, onder zeil gaande om naar de voorzeide poſt te loopen, bevonden dat de windt veel te Noordelyk en te ſchraal was, en dat men door de valwinden, die over de gemelde bergen zoo uit als in ſchooten, die poſt niet kon bezeilen. Brederode, Fokkes en Verboekelt vervielen zeer verre beneeden, en Kapitein Nanning raakte alleen ten deele voor 't gat van de haven: maar die van 't kaſteel ſchooten beide zyn ſtengen aan ſtukken, en eenige ſchooten in zyn ſchip. Hy ſchoot ook geweldig op het fort en de batery: tot dat men, ziende dat d'andre drie fregatten hem niet konden te hulp koomen, hem beval met ſchieten op te houden, en weêr af te koomen: want men wilde de branders niet onnuttelyk verliezen en ſpillen, die ongetwyffelt, indien men ze hadt afgezonden, binnen de haven aan laagerwal zouden hebben vervallen. Men vondt zich dan genoodtzaakt op beter windt te wachten: hoewel men oogenſchynlyk kon zien dat men zich haaſten moeſt en de ſpoedt noodig was: dewyl de vyandt van tydt tot tydt met volk werdt geſterkt, en zonder ophouden arbeide om zich in ſtaat van weerbieding te ſtellen, en meer geſchuts aan landt haalde en op voordeelige plaatzen ſtelde. Ook werdt de haven met verſcheide vaartuigen en met kabels, zoo veel als moogelyk was, geſlooten. Weshalven men honderdt dukatons beloofde voor 't bootsvolk die de voorzeide touwen, als men zulks zou goedtvinden, zouden afkappen. Des anderendaaghs bevondt men, met een galjoot weêr voor de haven koomende, dat al d'Engelſche ſcheepen dieper waaren ingekort, en dat men niet meer dan vyf van de zelve kon zien. Dit, en dat de windt uit den Noorden bleef waaijen, bewoogh den Heer Ruart en den L. Admiraal de Ruiter dien toelegh te laaten vaaren, en wederom naar den hoek van Leſart te zeilen, en daar ontrent met de vloot, in drie esquadres verdeelt, noch eenige daagen te kruiſſen. Den leſten dagh van Auguſtus ontfing de L. Admiraal de Ruiter, zeilende drie mylen dwars van Montsbay, door een brief van hunne Hoog. Moog. zeekere tyding, dat de ratificatien der geſlootene vreede den vierentwintighſten van Auguſtus te Breda wederzydts waaren uitgewiſſelt, en de vreede aldaar ten zelven daage gepubliceert of afgekundight: en dat dienvolgens, naar den inhoudt van het zevende artykel der vreede, alle actien van vyandtſchap in 't Kanaal en de Noordtzee zouden ophouden naa den vyfden der maandt September; en van 't opgaan van 't Ka-

Margin notes:

1667.

Men poogt met branders binnen de haven van Foy te loopen.

'T welk door tegenwindt werd belet.

26 *Aug.*

27 *Aug.*

31 *Aug.* De Ruiter ontfanght van hunne Hoog. Moog. bericht van 't uitwiſſelen van de wederzydts ratificatien der vreede, en van de tyden naa de welke de vyandtſchap moeſt ophouden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. 't Kanaal tot de kaap van Sint Vincent naa den vyfden October; en van de zelve Kaap af tot de Linie toe naa den tweeden November nieuwe ſtyl; en aan d'andre zyde van de Linie, en voorts door de geheele werelt, naa den vierentwintighſten April des jaars MDCLXVIII. De L. Admiraal de Ruiter werdt belaſt zich daarna te ſchikken, en met zyn onderhebbende esquadres zich in en buiten 't Kanaal noch eenigen tydt, af en aan kruiſſende, t'onthouden, tot naader ordre. Dit werdt noodig geoordeelt, zoo tot beſcherming van de uit- en inkoomende koopvaardyſcheepen deezer Landen, die aldaar noch zes weeken lang in gevaar zouden zyn van door d'Engelſchen vyandtlyk aangetaſt te worden, als tot andere voorvallende dienſten in zee. Dus liep d'oorlogh ten einde door een eerlyke en glorieuze vreede, gelyk uit d'artykelen der zelve, in andre Hiſtorien te leezen, voor al de werelt bleek: naa dat de vloot van den Staat de Koningklyke ſcheepen by Chattam hadt verbrandt of genoomen; de meeſte zoomer meeſter ter zee was geweeſt; de kuſten van Engelandt, zonder tegenſtandt, in geduurige alarm en vrees hadt gebraght; en de Riviere van Londen meer dan twee maanden bezet en beſlooten gehouden: die nu eerſt naar d'uitwiſſeling der ratificatien, door 't vertrek van den L. Admiraal van Nes, van de Heeren Staaten op ontbooden, weêr werdt open geſtelt.

1 *Sept.* Reſolutie by den Ruart, de Ruiter en zyn Krygsraadt genoomen, aangaande het victualieren van 's Landts vloot.

Daarna werdt by den Heer Ruart, den L. Admiraal de Ruiter en zyn Krygsraadt verſtaan, dewyl de meeſte van 's Landts ſcheepen niet langer dan tot den tienden of twaalfden van September van bier en water voorzien waaren, en dat licht zou konnen gebeuren dat in dat ſaizoen van 't jaar de Weſtelyke winden een geruimen tydt zouden blyven waaijen, waar door het bier en water, by 's Landts vloot verwacht wordende, noch een langen tydt zoude konnen opgehouden, en de vloot in d'uiterſte noodt gebraght worden, dat men derhalven genoodtzaakt was met kleen zeil het Kanaal op te loopen, om het gemelde bier en water, mitsgaders de reſteerende victualie, onderweegen t'ontmoeten, of ontrent de Hoofden en in 't naau af te wachten, en, de zelve bekoomen hebbende, het Kanaal weer af te loopen, om d'ingezetenen van den Staat aldaar te beſchermen, en den vyandt alle moogelyke afbreuk te doen, ter tydt en wyle toe dat de vyandtſchappen wederzydts zouden ophouden.

Eenige pryzen, van Breſt afgehaalt, koomen onder de vlagge.

Ter zelver tydt quam de Kapitein Evert van Gelder, den L. Admiraal de Ruiters ſchoonbroeder, met twee kapers en acht ryke pryzen, die hy van Breſt hadt afgehaalt, onder de vlagge: hy braght een brief van den Hartogh van Beaufort, met twee pypen wyn, vier koeijen en eenige andre ververſching aan den L. Admiraal, en ook een brief aan den Heere Ruart.

Brieven van den Hartogh van Beaufort aan de Ruiter en aan den Ruart.

In zyn ſchryven, den twaalfden van Julius geteekent, gaf hy te kennen, *dat hy met geen kleene onverduldigheit op d'ordre van zynen Koning hadt gewacht, om zich met zyne vloote by de zeemaght van den Staat te moogen voegen.* En onder den brief ſtondt in 't naaſchrift, *dat hy, naa 't ſchryven van dien brief, ordre van den Koning hadt bekoomen, om ten eerſten t'zeil te gaan, en zich by de vloot van de Heeren Staaten te voegen; maar dat hy ter zelver tydt verſtondt, dat de Heer Coventry nu al te Breda moeſt zyn te rugh gekeert met de ratificatie van den Koning zyn meeſter op alle d'artykelen van het tractaat der vreede, door welke tyding hy zich in geen ſtaat zagh om d'ordre van zyne Majeſteit te konnen nakoomen, 't welk hem zeer leedt was.* Uit dit ſchryven kan men zien hoe 't met de Franſche hulpe, die zoo dikwils belooft, en altydt opgehouden wierdt, afliep.

De vloot werdt geproviandeert.

Den achtſten van September is de Kommandeur Wynbergen op de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de hooghte van Bevesier met drie victualie fluiten, door de Heeren Gecommitteerde Raaden afgescheept, by 's Landts vloot 's morgens aangekoomen, en ontrent den middagh quaamen noch zes fluiten, met bier en water, en andere victualie, van Amsterdam afgezonden. Hier door werden de meeste Hollandtsche scheepen genoegzaam voorzien, en ook eenigh bier en water aan de Zeeuwsche en Vriesche scheepen overgedaan. Ten zelven daage vertrok den Heer Ruart de Wit, op het schip Deventer, gevoert van den L. Kornel Palm, naar 't vaderlandt, 't geen hem door de Heeren Staaten, by hunne Hoog. Moog. resolutie van den vyfen twintighsten Augustus, was toegestaan. Doch voor zyn vertrek werdt by den Krygsraadt van de vloot goedtgevonden, den gemelden Heere de Wit voor de goede diensten, geduurende deeze zeetoght op 's Landts vloot gedaan, te bedanken. Ook voeren daarna de L. Admiraalen de Ruiter en Bankert des avondts aan 't boordt van Palm, daar zy noch naarder afscheidt van den Heer de Wit naamen, en den zelven nochmaals voor zyne goede diensten ernstelyk bedankten, met aanbieding van hunnen dienst en betuiging van genegentheit. Met wat betuiging van genoegen hem de Heeren Staaten Generaal, de Staaten van Hollandt, en de Magistraat van Dordrecht, wegens zyne diensten, bedankten en vereerden, kan men in andere Historien leezen. Den elfden September, op een Sondagh, werdt op alle de scheepen van 's Landts vloot, toen zeilende tusschen Poortlandt en Ornay in 't Kanaal, Godt gedankt over de verkreegene vreede, en teekens van vreughde, met het losbranden van 't geschut en anderszins, getoont, 't geen 's Woensdaaghs te vooren, den elfden der maandt, in alle de steeden en landen der vereenighde Nederlanden was gedaan. De L. Admiraal de Ruiter hadt nu de noodige ordres en rendevousen aan alle d'Officieren en Kapiteinen uitgegeeven, en hun daar in voor district aangeweezen de Noorder breedte van 49 graaden en 10 of 20 minuten, wat Zuidelyker of Noordelyker, ontrent twintig mylen buiten 't landt, om aldaar, af en aan kruissende, zich t'onthouden tot den zesten October, en daarna de stevens naar 't vaderlandt te wenden, ten waare dat 'er ondertusschen naarder ordre van hunne Hoog. Moog. wierde gezonden. Ook ontfing de L. Admiraal daarna naarder last: te weeten, dat de grootste scheepen zouden zee houden en op haar post blyven tot den laatsten October, en de mindere tot den laatsten November. Sedert hadt de vloot meest altydts ongestaadig weder en harde winden, waar door zomwyle etlyke scheepen afdwaalden. Midlertydt bequam men tyding, dat ontrent honderdt Barbadosvaarders, met negen of tien Konings scheepen, alle daagen in Engelandt verwacht wierden, daar men toen vlytigh op paste, verhoopende de zelve noch voor den tydt van 't ophouden der vyandtschap buiten 't Kanaal aan te treffen: en was men zoo ver gekoomen dat men de Sorlinges ontrent 25 mylen van zich hadt leggen, doch door de styve Westelyke winden, en harde stormen, raakte de vloot weêr in 't Kanaal, en over zulks was men niet in staat om vyandtschap te moogen pleegen, al hadt men d'Engelsche scheepen bejegent. De L. Admiraal de Ruiter gaf toen last, dat, ingevalle zy eenige Engelsche Konings scheepen in dit kruissen, of in de t'huisreize, moghten ontmoeten, zy in tydts hunne vlaggen zouden inneemen, de marszeilen eenige voeten neerzetten, en de wimpels laaten waaijen, en d'Engelschen met eenige eerschooten salueren, alvoorens dat zy zouden schieten: op dat ze, als men zoo handelde, geen reden zouden hebben om te meenen dat ze de Hollanders daar

Margin notes:

1667.

Den Ruart de Wit vertrekt naar 't vaderlandt.

Ziet Aitzema in 't XLVII boek. p. 132. Verbaal van den Ruart. p. 316 318.

Dankzegging en vreughdeteekenen over de vreede.

De Ruiter stelt ordre op het kruissen der vloote.

Toeleg op d'Engelsche Barbadosvaarders. *15 Sept.*

26 Sept. Ordre by hem gestelt ontrent het stryken en salueren, in gevalle van 't ontmoeten der Engelsche Konings scheepen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. daar toe hadden gedwongen.. Dit geſchiedde ten opzichte dat hunne Hoog. Moog. ſedert de geſloote vreede noch geen laſt hadden gezonden hoedaanig zich 's Landts oorlogſcheepen daar ontrent voortaan zouden hebben te draagen. Doch op dat ſtuk was in het tractaat van vreede geen verandering gemaakt, maar alles gelaaten op den ouden voet. Behalven dat de vloot met daagelykſche ſtormen, die in dit herfstſaizoen

Scheurbuik in de vloot.

geduurig toenaamen, hadt te worſtelen, begoſt ook de ſcheurbuik geweldig onder 't volk in zwang te gaan, waar door veele in hunne kooijen bleeven leggen, en eenige overleeden. Dit gebrek nam van dagh tot dagh toe. Ook vonden zich verſcheide ſcheepen in 't kort verlegen om water: dewyl 'er veel water en bier was verdorven. Dit alles per-

3 Octob.

ſte den L. Admiraal weer naar de Hoofden in de Noordtzee te keeren, het vaderlandt te naderen, den Heeren Staaten van d'ongelegentheit der vloote te verwittigen, en naader ordre af te wachten: daar den ne-

Storm.

genden en tienden van October een hevige ſtorm op volgde, die de ſcheepen zeer verſtrooide: zoo dat weêr en windt, zoo wel als de vreede, de

Bankert zeilt naar Vliſſingen.

vloot ſcheen t'huis te roepen. De L. Admiraal Bankert en de Zeeuwſche ſcheepen waaren ten einde van victualie en water, zoo dat hy zich

11 Octob.

genoodtzaakt vondt naar Vliſſingen te zeilen: dewyl d'andre ſcheepen niet over hadden om hem by te zetten, en, indien ze iet hadden, hy het

13 Octob. Etlyke ſcheepen naar Texel opgezonden.

om 't harde weêr niet kon overneemen. Ook werden etlyke andere ſcheepen door ſchaade of gebrek naar Texel en de Maaze opgezonden. Korts daarna, den veertienden October, ontfing de L. Admiraal de Ruiter een brief van hunne Hoog. Moog. en der zelver reſolutie, genoomen den

14 Octob.

zeſten October, raakende 't invallen der vloote, die van deezen inhoudt was:

Extract uit het Regiſter der reſolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Jovis den 6 October 1667.

Reſolutie der Heeren Staaten Generaal raakende 't invallen van 's Landts vloote.

Is gehoort het rapport van de Heeren Huigens, en de andere haare Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, achtervolgens der zelver reſolutie van den vyfden dezes, geviſiteert ende geexamineert hebbende de twee miſſiven van den L. Admiraal de Ruiter, beide geſchreeven in 't ſchip de zeven Provincien, d'eerſte, hebbende Goutſtaart Noordttenooſten vyf mylen van haar, den achtentwintighſten September leſtleden, en d'andere, zeilende in de Noordtzee, den derden dezes, zynde by de eerſte miſſive gevoeght een notitie, waar uit te zien is voor hoe veele dagen zyne onderhebbende ſcheepen noch van water voorzien waren den zestienden September voornoemt; waar op gedelibereert, ook gelet zynde dat het ſaizoen des jaars albereits verre verloopen is, en dat 's Landts ſcheepen, langer in zee blyvende, door ſtormen en winden veele rampen ſubject zouden konnen weezen, is goedtgevonden ende verſtaan, dat aan den gemelten L. Admiraal gereſcribeert zal werden, dat hy alle de ſcheepen van oorloge, zich tegenwoordigh onder zyne vlagge bevindende, zoo groote als mindere, zonder onderſcheit, zal hebben te zenden naa de reſpective diſtricten daar de zelve uitgevaren zyn, omme aldaar tegens het aanſtaande winter ſaizoen opgeleght te werden: Wyders is verſtaan, dat aan de Commiſſariſſen Quacq ende Knyf geſchreeven zal werden, dat zy luiden reſpectivelyk alle de galjoots ende advysbarken, in dienſt van den Staat zynde, zullen hebben af te danken; des dat den voornoemden Commiſſaris Quacq

noch

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

noch voor deeze reize twee galjoots aanhoude, om de jegenwoordige depeches aan den meergemelten L. Admiraal de Ruiter, mitsgaders de duplicate van dien, af te zenden: gelyk ook aan den zelven Commissaris Quacq geschreeven zal werden, dat hy de zeven victualiescheepen ende andere, in haare Hoog. Moog. resolutie van gisteren vermelt, zal hebben in te houden, ende naa haare respective districten op te zenden, in cas dat de zelve noch niet uitgeloopen zouden moogen zyn: zullende hier van ook extract gezonden werden aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit, om te strekken tot der zelver narichtinge, ende wyders te dienen zulks en daar 't behoort. 1667.

P. MEJONTSMA. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

N. RUYSCH.

Daar op gaf de L. Admiraal de Ruiter terstondt ordre, dat alle d'oorloghscheepen hun koers naar de zeegaaten daar ze t'huis hoorden zouden stellen, en aldaar invallen. Dit werdt terstondt achtervolght, en hy zelf quam met zyn schip, nevens de scheepen van den Schoutbynacht Jan van Nes, en zyn schoonbroeder Kapitein Evert van Gelder, den vyftienden van October behouden binnen Goerede, en voor Hellevoetsluis, Godt dankende voor zyn genade. Hy vertrok toen terstondt naar den Haage, daar hy ter vergaaderinge van hunne Hoog. Moog. den zeventienden sommier rapport deede van zyne verrichting en wedervaaren: waar op den L. Admiraal door den Heere Gokkinga, ter vergaaderinge voorzittende, werdt aangezeit: *dat haare Hoog. Moog. het goedt beleidt, de wakkerheit en kloekmoedigheit die hy geduurende de jonghste expeditie ter zee hadt gebruikt en betoont, aangenaam was, en zich de zelve wel lieten gevallen.* Van deeze bedanking, die in het register van de resolutien der Heeren Staaten staat te boek gestelt, werdt hem kopy gegeeven, by den President H. Gokkinga en den Commies J. Spronssen, in 't afzyn van den Griffier, onderteekent. Dus quam onze Zeehelt de Ruiter weêr t'huis met een dubble heldenkroon, met den laurier der overwinning, en met den olyf der bevochte vreede. Hy ontfing nu den gouden kop, boven gemeldt, hem door de Heeren Staaten van Hollandt vereert. Rondtsom deezen kop, waardig ontrent.... gulden aan goudt, zagh men het inneemen van de sterkte Charnesse, en 't verbranden en veroveren der Koningklyke oorlogscheepen by Chattam met verwen geëmailleert. De voet was met loofwerk van bloemen verciert. Boven op het deksel stondt de roode Leeuw, verbeeldende het wapen van Hollandt. Binnen in het deksel las men de volgende woorden:

De Ruiter komt binnen Goerede.

Doet rapport ter vergadering van haare Hoog. Moog.

Wordt bedankt.

Ontfangt den gouden kop, hem van de Heeren Staaten van Holland vereert, die beschreeven wordt.

Extract compendieus, den 2 July 1667.

Op 't geproponeerde van de Heeren Gecommitteerde Raaden is by de Staaten goedtgevonden, dat aan den L. Admiraal de Ruiter, 's Landts vloot als Generaal gecommandeert hebbende, over en ter zaake van het fameus exploict, den 21, 22 en 23 Juny 1667. op de Rivieren van Londen en van Rochester in 't werk gestelt, hem vereert zal worden een goude kop, daar op 't voorschreeve exploict uitgebeelt zy, en dat tot een gedenkteeken in zyne familie en voor de posteriteit.

Accordeert in substantie met de resolutie van de Staaten.

HERBERT VAN BEAUMONT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. Deeze gift was wel kleen ten aanzien van 's mans verdienſten, die met geen goudt konden opgewoogen worden: maar d'eere, die het geſchenk verzelde, vermeerderde de waardy. Zoo plaghten weleer d'oude Romainen hunne helden met geringe kranſſen van laurier, of eikloof, te beloonen: en al 't loon beſtondt in den lof der dapperheit, die door de gift werdt beteekent en ten toon geſtelt. Te deezer tydt werdt t'Amſterdam ook een gedenkpenning geſlaagen, ter gedachtenis van de leſte overwinning, en de vreede daar op gevolght. Aan d'eene zyde ſtondt een vrouwen beeldt als Pallas, met een helm op 't hooft, hebbende in de ſlinker handt een ſpeer, het teeken der dapperheit, daar de zeven pylen, het blazoen van den Staat, aan waaren gebonden: in de ſlinker handt hieldt ze een ſepter daar een oog boven op ſtondt, beteekenende het voorzichtig beleit. Aan haar rechter zyde lagh een lam, aan de ſlinker een leeuw, en met haar ſlinker voet vertradt ze de Tweedraght, of de Nydt. In 't verſchiet zagh men de ſtadt Rocheſter, en 't branden der ſcheepen by Chattam. In de locht las men deeze woorden, MITIS ET FORTIS, dat is: *zachtmoedigh en dapper*. En onder aan, PROCUL. HINC. MALA. BESTIA. REGNIS. 22 Jun. 1667. dat is, *Laat dat booze beeſt van de regeeringen verre af zyn.* Aan d'andre zyde ſtondt een vrouw, beteekenende d'eendraght of vreede, draagende in de ſlinker arm en handt een hoorn van overvloedt en Merkuurs ſtaf: in haar rechter handt hieldt ze een zwaardt, dat in de ſcheede ſtak, met een laurierkrans aan 't punt. Om hoogh in de lucht aan haar rechter zyde hing het wapen van Grootbritanje, aan de ſlinker het wapen der Staaten Generaal, de leeuw met zeven pylen. Met haar rechter voet tradt ze op een ſtokbeurs, daar een kroon bezyden lagh, met haar ſlinker voet op een helm en deegen. In 't verſchiet zagh men de haaringbuizen in zee veiligh vaaren. In de locht ſtonden deeze woorden, IRATO BELLUM PLACATO NUMINE PAX EST. *'T is krygh is Godt verſtoort, 't is vreê is hy verzoent.* Onder de voeten van 't vrouwen beeldt ſtonden deeze letteren, REDIIT CONCORDIA MATER BREDÆ, 31 Jul. 1667. *De vreede werdt te Breda weergeſlooten, den 31 Jul.* 1667. By deeze leſte letteren zagh men 't wapen van Breda, daar de vreede was geſlooten. Rondtsom de randt van den penning werden deeze woorden geleezen, NUMISMA POSTERITATI SACRUM BELGA BRITANNOQUE RECONCILIATIS. CUM PRIVIL: ORDINUM HOLLAND: ET WESTF: Dat is, *Penning, die den nakoomelingen is toegeëigent toen de vreede tuſſchen Nederlandt en Engelandt was gemaakt, met privilegie van de Staaten van Hollandt en Weſtvrieſlandt.* Dees gedenkpenning werdt hier beſchreeven, om dat ze ſedert een van de reedenen en dekmantels moeſt zyn van den Engelſchen oorlogh, die ons in den jaare zeſtienhonderdt tweeëntzeventig overviel. Ook werdt daarna, om dien ſteen des aanſtoots wegh te neemen, de ſtempel van dien penning door ordre der hooge Overheit ingetrokken, en vernietight. Men betaalde den Stempelſnyder, Chriſtoffel Adolphs, voor de ſchaade die hy daar by leedt, de ſomme van duizendt ducatons. De Heeren Burgermeeſteren en Regeerders der ſtadt Amſterdam lieten, ter gelegentheit van de vreede, met Engelandt geſlooten, ook een gedenkpenning ſlaan of ſchroeven, op welker eene zyde in de voorgrondt de Leeuw van Hollandt lagh, met geſchut en wapenen onder zyne pooten. In 't verſchiet zagh men de zee met een oorlogsvloot, en daar boven dit tydtdicht.

Beſchryving van een gedenkpenning te deezer tydt geſlaagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

sIC FInes nostros, Leges tVtaMVr et VnDas. 1667.

zoo hoeDt De LeeVV zIIn reCht, en zee, en oVDe grensen.

Aan d'andere zyde zagh men 't wapen van Amſterdam, en daar onder deeze woorden:

DEO. AUSPICE.
ASSERTIS.
NON. MINORE. ANIMO.
QUAM. SUCCESSU.
AVITIS. PATRIÆ. LEGIBUS.
ADVERSVS. TRES. POTENTISSIMOS.
HISPANIARUM. REGES.
COACTIS. DEINDE. SEMEL. ITERUMQUE.
CONTRA. VICINOS. BRITANNOS.
ARMA. SUMERE. BATAVIS.
POST. PACEM. EGREGIA. VIRTUTE.
BELLO. PARTAM.
ATQUE. REDUCTA. GENERIS.
HUMANI. COMMERCIA.
CONSULES. SENATUSQUE.
AMSTELODAMENSIS.
MONUMENTUM. HOC.
cIↃ. IↃ. C. LXVII.
F. C.

Naa dat de Hollanders, onder Godts zeegen, met geen minder kloekmoedigheit dan geluk, d'aaloude vaderlyke wetten tegens drie zeer maghtige Koningen van Spanje hadden beveſtight, en daarna, eens en andermaal genoodtzaakt de wapenen tegens de naabuurige Engelſchen aan te neemen, de vreede met groote dapperheit door den oorlogh hadden verkreegen, en den vryen zeehandel door de geheele werelt herſtelt, hebben de Heeren Burgermeeſteren en Raadt van Amſterdam dit gedenkteeken in den jaare 1667. doen ſtellen.

Ontrent den zelven tydt zagh men verſcheide ſchriften, gedichten en opſchriften, ter eeren van den Staat en de Zeehelden, ook van den Heere Ruart, als geweezene Volmaghtigde hunner Hoog. Moog. in verſcheide taalen, over de geſloote vreede, te voorſchyn koomen: onder anderen, *De Vreepylaar der vrye Nederlanden*, door den uitneemenden Hollandtſchen Dichter Jooſt van den Vondel: en *Bellone aan bandt*, door Johannes Antonides gedicht: *De vreede en vryheit*, door een Heer van grooten geeſt en geleerdtheit, die zyn naam uitdrukte met de letteren van A.P.R.B. Ook noch etlyke andere gedichten, door de Heeren Pieter de Groot, Juſtus Turcq, Jakob Weſterbaan, Heer van Brandtwyk, Volkert van Oſterwyk, en andere, ten deele in 't Latyn, en ten deele in 't Hollandtſch geſchreeven. Ook gaf korts daarna de geleerde Jacobus Lydius, Predikant te Dordrecht, zyn *Belgium glorioſum*, dat is, *'t Verheerlykt of verhooght Nederlandt*, eerſt in 't Latyn, en daarna in 't Nederduitſch, aan den dagh, in 't welk de geringe opkomſt, ſchielyke voortgangk, en heerlyke wasdom van den Nederlandtſchen Staat, de gelukkige uitkomſt der uitgevoerde oorlogen, te lande en ter zee, ook de leſte overwinning by Chattam, en de vreede daar op gevolght, naar waarheit werdt voor oogen geſtelt: niet zonder de Nederlandtſche Helden, en Admiraalen, inzonderheit de Ruiter, ook de twee Heeren de Wit, daar in te gedenken, en hunnen lof op te haalen: met verdere aanwyzing van den gelukkigen ſtaat daar zich 't vaderlandt toen in vondt; en, ten beſluite, 's Landts ingezetenen vermaanende de deughden, daar de Republyk zoo

Schriften en gedichten ter zaake van de geſloote vreede uitgegeeven.

Vreepylaar.

Bellone aan bandt.

Vreede en vryheit.

Belgium glorioſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1667. groot en maghtigh door was geworden, voortaan te voeden en te koesteren: den waaren godtsdienſt te bewaaren, de verkreegene vryheit te handthaven, d'eendraght t'onderhouden, en in vreede altydts op hunne hoede te zyn en te waaken. Daarenboven werdt ook het *Verbaal* of d'aanteekening *van 't gebeſoigneerde, of de verrichting des Heeren Kornelis de Wit*, Gevolmaghtigde op 's Landts vloot in den jaare MDCLXVII, met al de reſolutien en brieven, ter zaake dienende, door den druk gemeen gemaakt: ook met noch een byvoeghzel der Latynſche en Nederduitſche gedichten en gedenkſchriften, op d'overwinning by Chattam, en de vreede daar op gevolght, geſchreeven, ten deele hier boven gemeldt, en ten deele op nieu gedrukt. Door dit alles verhief men dat groote werk ten top der glory, maar 't gaf ook ſtof tot afgunſt en opſpraak. Deeze bevochte, en van zommigen benyde vreede, hadt nu den vryen Staat in zynen voorigen luiſter ten vollen herſtelt, en 's Landts wettige regeering en vryheit beveſtight en verzeekert, van binnen en van buiten. Op deeze vreede volgde eerlang het invoeren en bezweeren van het *perpetueel Edict en eeuwighduurende wet*, dus luidt den tytel, *tot voorſtandt van de vryheit, mitsgaders tot conſervatie van de eenigheit en van de gemeene ruſte van den Lande van Hollandt en Weſtvrieſlandt:* welk Edict den vyfden van Auguſtus al was vaſtgeſtelt, doch eerſt in December werdt doorgedreeven, en daarna in trein gebraght. Dit ſtrekte tot mortificatie en vernietiging van het Stadthouderſchap, en om alle de Regenten en Magiſtraaten te verbin-

Gevolgh van de vreede.

Eeuwigh edict.

Ziet Aitzema in 't XLVII *boek. p.* 168. 169.

1668. den aan de forme van regeering die toen plaats hadde. Ook volgde op deeze vreede in 't volgende jaar een nader verbondt met Engelandt, op den voorſlagh en 't aandryven van den Ridder Temple, Ambaſſadeur van zyn Majeſteit van Grootbritanje in den Haage: 't welk ſtrekte om den Koning van Vrankryk zyne wapenen in de Spaanſche Nederlanden te doen nederleggen. In welk tractaat, dat den drieëntwintighſten van Januarius eerſt tuſſchen den Koning van Grootbritanje en den Staat der vereenighde Nederlanden werdt geſlooten, ook de Koning van Zweeden werdt ingelaaten, daar de naam van *de Triple alliantie*, of *het Drievoudig verbondt*, uit ontſtondt. De Heeren Staaten, wel voorziende dat die verbinteniſſe Vrankryk zou konnen verbitteren, en quaade gevolgen naar zich ſleepen, begeerden ter zelver tydt, tot hunner verzeekering, zich naauwer met Engelandt te vereenigen, en ſlooten ten zelven daage met den Ridder Temple noch een defenſive alliantie, of verbinteniſſe, tot onderlinge beſcherminge. Welke twee tractaaten, van zoo grooten gewichte, op een ongewoone wyze, met het hooghſte geheim, in vyf daagen tydts, door den vlyt van den zelven Temple, en den voornaamſten Bewintsman van den Staat, den Raadtpenſionaris de Wit, werden ontworpen, opgeſtelt en geteekent. Daar op volghde den zeventienden van Februarius noch het ſluiten van een tractaat van commercie en marine †, van den koophandel en zeezaaken. Door de gemelde Triple alliantie, en d'ernſtige bemiddeling daar op gevolght, werdt de Koning van Vrankryk in den loop zyner overwinningen tegens Spanje geſtuit, en eindelyk te weegh gebraght, dat de vreede tuſſchen de twee Kroonen tot Aken werdt geſlooten. Hier door heeft men het Spaanſche Nederlandt geredt; op dat het een middelmuur bleeve, om de vereenighde Nederlanden tegens de Franſche nabuurſchap en maght te verzeekeren. Want men hadt d'onheilen, die daar uit te vreezen ſtonden, al over lang in 't oogh gehadt; niet alleen ontrent het ſluiten der vreede met Span-

Alliantie met Engelandt, en de Triple alliantie tuſſchen Engelandt, Nederlandt en Sweeden.

Aitzema in 't XLVIII *boek. p.* 386.. 390.. 393. 416. 755.

Wikkefort en ſon Ambaſſadeur. liv. II. *p.* 460.

† *Aitzema* XLVIII *boek. p.* 479. 441.

Vreede van Aken.

2 *May. Aitzema in 't* XLVIII *boek. p.* 714.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Spanje, maar vroeger. 'T is aanmerkelyk dat de vermaarde Hugo de Groot, Gezant van de Koninginne en Kroon van Sweeden, die Fenix der geleertheit, in den jaare MDCXXXIX, in zeekeren brief, dien ik gezien hebbe, van den tegenwoordigen Koning Lodewyk den XIV, toen den Dolphyn genoemt, en noch in de wiegh leggende, schreef, *Delphinus*, dus luiden zyne woorden, *nutrices non lassat tantum sed & lacerat. Caveant vicini sibi à tam matura rapacitate.* Dat is, *De Dolphyn vermoeit zyn voedster niet alleen, maar hy scheurt ze ook. Laat zich de naagebuuren hoeden voor zulk een vroegrype roofgierigheit.* Zich tegens dat naabuurschap in verzekering gestelt te hebben door een naau verbondt met Engelandt, en de Triple alliantie, het gevolgh der verkreege vreede, maakte den Nederlandtschen Staat nu ontzaghlyk by alle de gekroonde Hoofden en Moogentheden der geheele Christenheit. Daar noch by quam, 't geen de Nederlandtsche Republyke meer aanziens gaf, dat men naa 't eindigen van deeze en andere zwaare en kostelyke oorlogen, sedert de Spaansche vreede gevoert, (eerst tegens d'Engelschen onder Kromwel, daarna in 't Noorden tot bescherming van Denemarken, en nu laatst tegens den Koning van Engelandt en den Bisschop van Munster) nu bevondt, dat de Provincie van Hollandt, die in de lasten meest hadt te draagen, ontrent twee millioenen guldens, of twintig tonnen goudts, van haare schulden, of gelden, eertydts op rente genoomen, hadt afgeleit: en dat men geduurende dien tydt een merkelyk getal oorlogscheepen, en daar onder etlyke van de grootste soorte, ontrent 160 voeten lang, en 42 voeten wyt, hadt aangeboudt, en dat men etlyke duizenden stukken metaal geschuts, heele en halve kartouwen, ook van kleender soorte, hadt laaten gieten: en zich daar door te meer ontsaghlyk gemaakt by allerley vyanden. Hier op volgde zoo groote voorspoet in de zeevaart en neering van 's Landts ingezetenen, dat men in veele jaaren geen gelukkiger tyden hadt beleeft. Doch 't en leedt geen vier jaaren of de dingen naamen een keer, en het radt van 't geluk en ongeluk draaide naar onzen ondergang, en maakte den Staat tot een leerzaam voorbeelt van de wisselvalligheit der menschelyke zaaken, gelyk te zyner tydt staat te melden. Dees korte uitweiding diene alleenlyk om 't beloop en de verandering der tyden en zaaken kortelyk aan te roeren.

1668.

Wikkefort Hist. liv. XVI.

De Ruiter onthout zich t'Amsterdam.

De L. Admiraal de Ruiter, wiens geschiedenissen nu verder staan te verhaalen, hieldt zich nu t'Amsterdam in zyn huis, op 't Waals eilandt, aan den oever van 't Y, daar hy den tydt van drie jaaren rustte van al de gevaarlyke zeetochten, die hy dertien of veertien jaaren naa elkanderen, ten dienst van 't vaderlandt, gelukkelyk en met eere hadt uitgevoert. Hier werdt hy van d'ingezetenen aanschout en aangemerkt als de vuist des vaderlandts, daar Godt den Staat door hadt gezegent, en met overwinning en vreede gekroont. By d'uitheemschen was de glory van zyn naam zoo groot geworden, dat te bevraagen staat, of in luister van vermaardtheit en deught ooit man van zyn' soorte ter werelt zoo hoogh gesteegen zy. Groote Koningen, Vorsten en allerley treffelyke persoonaadjen spraaken lofselyk van zyn beleidt en dapperheit, in zoo veel zeetoghten betoont. Maar dees groote man bleef by zich zelven kleen, en hoe hoogh hy van anderen verheven wierdt, hy hieldt zich even nederig, zeedig en burgerlyk. Al was hy nu tot de waardigheit van L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt opgeklommen, en van groote Koningen verheven tot den Adelyken en Ridderlyken staat, men

Zyn nedrigheit en zeedigheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1668. zagh echter in hem geen teeken van grootsheit, noch verandering in aanschyn of gelaat, en hy bejegende elk met de zelve minzaamheit en meewaarigheit, als hy deede toen hy noch Schipper of Stuurman was. Ook zagh men de zelve nedrigheit en zeedigheit ontrent zyn gewaadt, gevolg en huis. Dit schryvende kan ik hier niet naalaaten te verhaalen 't geen de Ridder Willem Temple, te deezer tydt Ambassadeur van den Koning van Grootbritanje in 's Gravenhage, desaangaande in zyne Aanmerkingen over de vereenigde Nederlanden betuight. Spreekende in dat schrift van 't geen den Staat groot maakte en deedt toeneemen, telt hy onder d'oorzaaken van haaren opgangk ook de nedrigheit en zedigheit der Magistraaten, en beroept zich op het voorbeelt van twee groote mannen, die ik niet van een kan scheiden, om dat ze de Ridder Temple by een voeghde: te weeten, den L. Admiraal de Ruiter en den Raadtpensionaris de Wit. Ik zal zyn eigen woorden gebruiken. *De nedrigheit en zeedigheit*, zeit hy, *was zoo groot, dat van de twee aanzienlykste persoonen die in mynen tydt in hooge bedieningen waaren, de L. Admiraal de Ruiter en de Raadtpensionaris de Wit, (den eenen by d'uitheemsche volken geacht voor zoo groot een' Zeeheldt, en den ander voor zoo groot een' polityk als eenigen in hunne eeuwe) ik den eersten heb gezien zoo slecht gekleedt gaan als een gemeen Zeekapitein, en niet meer dan met eenen knecht achter hem, en nooit in een karos. Wat zyn huis en huishouding belanght, dat was van buiten niet kostelyker van aanzien, noch van binnen heerlyker opgetooit, noch zyn tafel dien hy hieldt niet overdaadiger dan die van eenen gemeenen koopman of winkelier in de stadt daar hy woonde. Aangaande den Raadtpensionaris de Wit, die in de Regeering vry veel gezaghs hadt, de gantsche sleep en kostelykheit zyner huishouding ging gantsch eenpaarigh met d'andre Gedeputeerden en Bedienaars van den Staat, zyn kleeding was staatig, slecht en burgerlyk, zyn tafel voor zoo veel als diende tot gerief van zyn huisgezin, of voor een' vriendt: zyn trein (behalven de Commisen en Klerken, die men voor hem, dicht aan zyn huis, in dienst hielt ten kosten van 't gemeen) was slechts een eenig persoon, die alle geringe diensten tot zynent in huis verrichtte: en zullende zyn ceremoniele visiten afleggen, sloeg die dienaar een slechte levryrok om 't lyf, en paste buitens huis op zyn karos. Maar by andere gelegentheden zagh men hem gemeenlyk te voet, en alleen over straat gaan, gelyk als een van de slechtste burgers van den Haage.* Ook verhaalt men dat de Prins van Monte Sarchio, een der Admiraalen ten dienste des Konings van Spanje, op een tydt t'Amsterdam koomende, terwyl de L. Admiraal de Ruiter zich daar ophielt, en naar zyn huis vraagende, om hem te bezoeken en te begroeten, hem in een groot palais dacht te vinden, dat eenige overeenkooming zou hebben met zyn hooge bediening en den luister van zynen doorluchtigen naam. Maar in zyn huis koomende stondt hy als voor 't hooft geslaagen, en buiten zich zelven, ziende dat zoo groot een Admiraal en zeeheldt, den vaderlande zoo meenighvuldige en groote diensten hebbende gedaan, in zulk een burgerlyke wooning, die niet uitstak boven de huizen zyner buuren, slechts amptelooze burgers of gemeene koopluiden, zyn verblyf hadt, en daar als een burger met zyn gezin leefde. Maar die nedrigheit en burgerlykheit verhief hem te hooger in d'oogen van alle verstandigen. Zyn verder leeven verstrekte den burgeren een spiegel van allerley Christelyke deughden, jegens vrienden heusch, jegens vreemden vriendelyk, jegens ellendigen meedoogendt, en

Treffelyk getuigenis van den Ridder Temple aangaande den L. Admiraal de Ruiter en den Raadtpensionaris de Wit.

De Prins van Monte Sarchio bezoekt de Ruiter, en verwondert zich over de kleenheit van zyn huis.

Zyn maniere van leven geduurende zyn verblyf aan landt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en inzonderheit godtvruchtig in al zynen wandel: vindende zyn hooghste vermaak in de kerken en in 't hooren van ſtichtelyke predikatien, niet alleen des Sondaghs, maar ook in de week. Den meeſten tydt van den dagh beſteede hy in 't leezen der heilige Schriften, en men zagh hem zelden andere boeken in de handt hebben. Zomtydts zat hy uuren lang by zyne huisvrouwe en een nicht, terwyl ze met linnen te naaijen bezich waaren, en las haar eenigh capittel uit het goddelyk woordt met luider ſtemme voor; of zong met haar eenige Pſalmen: hebbende de bequaamheit van vry wel te zingen, en een goede ſtem. Voorts onthieldt hy zich van alle quaadt gezelſchap, en toonde zich een groot vyandt te zyn van dronkenſchap, en andere overdaadigheit: zich vernoegende met gemeene burgerlyke en zeemans ſpyze. Dus braght hy zyn tydt geduurende de vreede door, wenſchende dat ze lang moght duuren; op dat hy zyne oude daagen (want hy bereikte nu den ouderdom van eenentſeſtig jaaren) geruſtelyk en godtvruchtelyk moght ten einde brengen. De L. Admiraal de Ruiter hadt noch niet lang t'Amſterdam in ſtilte geweeſt, of de Viceadmiraal Sweers quam uit Spanje met vyf oorlogſcheepen, die etlyke koopvaarders, die veel zilver in hadden, tot geley dienden. Dees was iet ongewoons, zoo hy verſtondt, van d'Engelſchen ontmoet, dat hy de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam aandiende. Waar op goedtgevonden werdt, dat de Heer de Ruiter het wedervaaren van Sweers in den Haage aan de Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. tot de zaaken van de zee zou bekent maaken. Hier op den tweeden May met den Heere van Ommeren en andere Gedeputeerden, in den Haage, in geſprek getreeden, verhaalde hy, ter begeerte van de gemelde Raaden ter Admiraaliteit, *Dat de Viceadmiraal Sweers by 't einde van 't Kanaal, ontrent Lezart, den Heer Thomas Allen, Viceadmiraal van Engelandt, met eenige Konings ſcheepen hadt ontmoet, en den zelven met het ſtryken van zyn vlagge en het ſchieten van eerſchooten hadt geſalueert. Waar op de gemelde Allen alleen met eerſchooten hadt geantwoordt: en de Viceadmiraal Sweers toen zyn vlagge ophyſſende, en weer laatende waaijen, zoo werdt hem uit den naam en van weegen Allen aangezeit, dat hy Sweers, onaangezien de gedaane ſalutatie, zyn vlagge moeſt inhouden zoo lang hy by de vlagge van Engelandt zou zeilen.* Naa overleg van zaaken werdt beſlooten, dat uit den naame van hunne Hoog. Moog. in zeer ernſtige termen aan de Heeren Meerman en Boreel, hunne Ambaſſadeurs in Engelandt, zou worden geſchreeven, om het voorſchreeve gepaſſeerde den Koning bekent te maaken, ten einde dat ordre geliefde te ſtellen, dat diergelyke nieuwigheden niet meer moghten worden gepleeght. Naa 't afgaan van dien brief ontfingen hunne Hoog. Moog. zeekeren brief van de gemelde Heeren Ambaſſadeurs, welks afſchrift by hunne Hoog. Moog. werdt gezonden aan den Heere de Wildt, Secretaris van d'Admiraaliteit t'Amſterdam, met laſt, om zich by oude en ervarene Kapiteinen, en andere meerdere en mindere Officieren, te laaten informeeren, hoe het zich t'anderen tyde hadt toegedraagen, als vlooten of esquadres van Engelandt en die van deezen Staat met den anderen hadden gezeilt en eenen koers genoomen, ten regarde van het ſtryken van de vlagge, en het ſalut en contreſalut, en hunne Hoog. Moog. daar van naaukeurig bericht te laaten toekoomen. Met eenen zonden hunne Hoog. Moog. ook een afſchrift van dien brief aan den L. Admiraal de Ruiter, met gelyke laſt, van zyn ondervinding, en 't geen aangaande dat ſalut en contre-

1668.

De Ruiter maakt het wedervaaren van den Viceadmiraal Sweers in 't Kanaal, ter begeerte van de Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, in den Haage bekent.

3 *May.* Beſluit daar op genoomen.

De Heeren Staaten Generaal zenden aan de Ruiter he

1668. treſalut tot zyne kenniſſe moght zyn gekoomen, zoo verre zyn geheugenis gedroeg, en hy wyder uit anderen zou konnen verneemen, aan hunne Hoog. Moog. bekent te maaken. De brief der Heeren Ambaſſadeurs, ſtraks gemeldt, was te meer aanmerkelyk om eenige woorden van den Heer Arligton, die daar invloeiden, met een ronde belydenis ter eeren van den Staat, ter zaake van de bevochte vreede, en luidde van woordt tot woordt, gelyk volght.

affchrift van een' brief, daar hunne Hoog. Moog. zyn bericht op begeeren, aangaande het ſalut en contreſalut.

Brief der Ambaſſadeuren Meerman en Boreel, uit Engelandt aan de Heeren Staaten Generaal gezonden.

Hooge Moogende Heeren,

U Hoog. Moog. miſſive van den derden deezes, ſpreekende van 't geene den Viceadmiraal Sweers in het Kanaal nu jongſtmaal voorgekoomen is geweeſt, is ons op den achtſten dezer wel geworden, ende hebben vervolgens gemeent, dat de circumſpecte maniere om die tedere zaake wel te beginnen deeze behoorde te zyn, namentlyk, dat wy niet alleen de peremptoire redenen, die voor het contraſalut militeren, voor eerſt en voor al aan Milord Arlington krachtelyk zouden repreſenteren, maar dat wy ook byzonderlyk ende boven al inſiſteren zouden op de onlydelykheit van de proceduren van den Viceadmiraal Allen, met de welke hy de voornoemde Sweers op een ongehoorde, immers aan ons tot noch toe onbekende maniere geobligeert hadde, om zyn Viceadmiraals vlagge niet wederom te laten waaijen, geduurende dat den voornoemden Allen en de voorſchreeve Sweers by den anderen gezeilt hadden, als ſchynende dat te preſupponeren een dependentie ende ſubjectie van een vrye en ſouveraine Staat, en dat noch in een element, dat, naa het bekende volkeren recht, aan alle natien even vry is.

Wy hebben dan, ten fine als vooren, de aldereerſte bequaame occaſie daar toe geëmployeert; Ende heeft den voornoemden Milord ons daar op gelieven te gemoete te voeren, dat hy van het voorſchreeve gepaſſeerde geen gewach ter werelt noch hadde hooren maaken: maar dat hy ons wel konde zeggen, dat, zoo die zaake een nieuwigheit was, dat daar inne reparatie zoude werden gedaan; maar zoo het altydts ende altoos zoo was gepractizeert, dat hy meenende dat het tractaat in dezen dan deciſoir zoude zyn, als zynde dat gepaſſeerde, mitsgaders het niet doen van 't contraſalut, een gedeelte ende dependentie van het ſalut zelfs, ende dat in zulken gevalle zyn Majeſteit daar van tegens de gewoonte en practique aan, al was de reden noch zoo palpabel, daar voor niet en zoude konnen relaſcheren, ofte toegeeven, bezonderlyk niet in deezen tydt, dat het geluk van de wapenen van de vereenighde Nederlanden de vreede uitgevrocht hadde op een maniere die voor Engelandt de alderhonorabelſte niet en was geweeſt: jaa zelfs, dat hy vertroude, dat, al wilde in zulken geval zyne Majeſteit aan de inſtantien van den Staat wat toegeeven, dat hy zoodanige krachtige oppoſitien by yder een alhier zoude rencontreren, die niet te ſurmonteren ofte te boven te komen zouden zyn: Ende vraaghde zyn Ed. ons daarom, of wy hem ook eenige informatien, over het geene in gelyke zaaken van vlooten, met den anderen eenen koers neemende, ende nevens malkanderen zeilende, t'anderen tyde moghte zyn voorgevallen, konden ſuppediteren, alzoo hy niet en, wiſte wat het voorgaande gebruik daar ontrent hadde mede gebraght; doch alzoo wy dat niet doen konden, heeft zyn Ed. ons zeer ſerieuſelyk verzocht, dat wy ons daar op eens grondelyk wilden informeren, en als dan de voorſchreeve zake met fondament weder op het tapyt brengen: Wy hebben gezeght, dat wy niet en vertrouwden dat ooit zoude bly-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

blyken, dat de vlooten van den Staat diergelyke verongelykingen, van de vlagge zoo lange onopgestreeken te hebben moeten houden, aangedaan waaren; ende als het ooit geschiet zoude mogen zyn, dat zoodanige actien niet als voor notoir gewelt, ende attentaten die niet gevolght maar gerecht zouden dienen te werden, zouden moeten werden aangezien: maar dat wy echter dies niet tegenstaande alle mogelyke informatien zouden trachten te doen beleggen, ende aan zyne Majesteit en des zelfs hooge Ministers ter handen te stellen. 'T welk te gemoet ziende, zoo de voorschreeve informatien anders t'onzen voordeele te bekoomen zouden zyn, zullen wy Godt almaghtig bidden, 1668.

Hoog. Moog. Heeren, &c.

Londen den 11 *May* 1668. *geteekent*

J. MEERMAN, JOHAN BOREEL.

Wat antwoordt en bericht de L. Admiraal de Ruiter aan de Heeren Staaten, belangende zyne ondervinding van dat stryken der vlagge, en het salut en contresalut, in zulk geval van zaaken, te dier tydt heeft toegezonden, is my niet gebleeken. Maar 't is zeeker dat hy 't geen den Viceadmiraal Sweers van Allen was bejegent hieldt voor t'eenemaal ongeregelt, ongehoort en uitspoorig. Voorts kan men in de Historie van Aitzema zien, wat de Heeren Ambassadeurs, Meerman en Boreel, op dat stuk aan zyn Majesteit van Grootbritanje voorstelden, op dat daar ontrent een vaste voet en ordre beraamt moght worden. Ook werden daarna by den Heer de Ruiter en andere Hooftofficieren, te Rotterdam, daar ze toen by een waaren, twee verklaaringen gegeeven, en onderteekent, meldende d'eene hoe de vlaggen van deezen Staat en Engelandt elkanderen in den jaare MDCLXII hadden gesalueert en geresalueert voor Algiers, en d'andere hoe zulks in den jaare MDCLXIV was geschiedt voor Mallaga. Welke verklaaringen ik noodig heb geacht, om 't gewicht en 't gevolg der zaake, hier in te voegen.

Ziet Aitzemaas XLVIII *boek, p.* 417. 406. 407.

9 *Jun.*

Wy ondergeschreeven L. Admiraalen, Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Aart Janszoon van Nes, Jan Korneliszoon Meppel, en de Viceadmiraal Johan de Liefde, verklaaren en attesteren hier mede waar ende waarachtigh te zyn, dat wy in den jaare 1662. *in de maandt November, met een esquadre 's Landts scheepen, navigeerende in de Middelandtsche zee, ende voor de stadt Algiers in Barbaryen ten anker leggende, onder 't commandement van den voornoemden L. Admiraal de Ruiter, handelende aldaar, uit den naame en van wegens den Staat der vereenigde Nederlanden, met de Regeeringe van de gemelte stadt van vreede, op den zestienden des zelven maandts, zynde de dagh dat wy de voorschreeve vreede geslooten hadden, uitter zee naar ons toe hebben zien koomen een considerabel gros oorloghscheepen, in dienst van den Konink van Grootbritanje, waar over het commandement ende de vlagge van bovenen voerde S^r. Johan Lauson, koomende doen jongst van Tripoli de Barbarie, alwaar de vreede, uit den naame van den hooghstgemelten Konink, met de Bassa en de Regeeringe hadde vernieuwt: maar overmits het stil wierde, zoo zyn zy eerst des anderendaaghs 's morgens by ons ter reede verscheenen, ende door den voornoemden L. Admiraal de Ruiter verwellekomt, ofte gesalueert, met het schieten van elf kanon schooten; ende de dankzegginge, ofte resalutatie, is daar op door den voornoemden S^r. Lauson op gelyke wyze gedaan, zon-*

Attestatie of verklaaring van de Ruiter, A. J. van Nes, J. K. Meppel en J. de Liefde, aangaande het salut en contresalut, tusschen de Ruiter en den Engelschen Viceadmiraal Lauson, in den jaare 1662. den 17 November, voorgevallen.

1668. *der dat van d'een of d'ander zyde eenige vlagge gestreeken, of eenige andere ceremonie gebruikt is geworden, als reciproquelyk, door het afzenden van eenige Officieren met haare chaloupen aan wederzydts boorden, malkanderen te doen betuigen alle civiliteit ende vriendtschap, waar naa wy ook op den vyfentwintighsten daar aan volgende aldaar van haar in gelyker maniere gescheiden zyn, als goede vrienden toestonde en behoorden te doen: allegeerende voor reden van weetenschap, dat wy doenmaals alle onder 't voorschreeve esquadre hebben geresorteert, ende zulks in de voorschreeve actie zyn present geweest, ende de voorschreeve salutatie ende resalutatie met eigene oogen gezien ende met ooren gehoort te hebben, presenteerende 't zelve ten allen tyden, des noodts, ende daar toe verzocht wezende, te renoveren, ende met solemneelen eede te sterken: t'oirkonde der waarheit hebben wy deposanten deeze met onze gewoonlyke handtteekeninge bevestight, in Rotterdam den 9 Juny 1668.*

Ende was onderteekent

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Aart Janszoon van Nes, Jan Korneliszoon Meppel, en Johan de Liefde.

Onder stondt,

In kennisse van my ondergeschreeve Secretaris, en geteekent

J. ANDRINGA.

De bovenstaande actie hebben mede by gewoont deeze onderstaande Officieren, zynde op dato noch alle in 't leven,

De Heer L. Admiraal Adriaan Bankert. Viceadmiraal Isaak Sweers. Schoutbynacht Willem van der Zaan. Kapitein Jakob Korneliszoon Swart.

Attestatie aangaande het salut en contresalut tusschen de Ruiter en Lauson, den 18 Aug. 1664. voorgevallen.

Wy ondergeschreeve L. Admiraalen, Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Aart Janszoon van Nes, Jan Korneliszoon Meppel, Viceadmiraal Johan de Liefde, ende Schoutbynacht Jan van Nes, alle Hoofdofficieren van de vloote der vereenighde Nederlanden, verklaaren ende attesteren hier mede waar ende waarachtigh te zyn, dat wy in den jaare 1664. met een gros 's Landts scheepen, onder 't commandement van den voornoemden L. Admiraal de Ruiter, navigerende in de Middelandtsche zee, op Maandagh den 18 Augusti, met het voorschreeve gros, en eenige by hebbende koopvaarders, uit de Oost zyn koomen zeilen naar de reede van de stadt Malaga, met voornemen omme van daar noch eenige andere Nederlandtsche koopvaardyscheepen af te haalen, ende door het naauw van Gibraltar te geleiden, alwaar ook ten anker hebben vinden leggen een esquadre van elf Engelsche Konings scheepen, waar over het commandement ende de vlagge van bovenen voerde den Viceadmiraal Sr. Johan Lauson, tusschen de welke ende de gezeide stadt wy onze ankers mede in de grondt hebben gesmeeten, ende heeft den voornoemden L. Admiraal de Ruiter de gemelte Engelsche vlagge met elf kanonschooten gesalueert, waar op door den voornoemden Sr. Lauson wederomme met het zelfde getal van kanonschooten is geresalueert, zonder dat van d'een of d'ander zyde eenige vlagge gestreeken, of eenige andere ceremonie gebruikt is geworden, als dat deeze voornoemde Opperhoofden malkanderen reciproquelyk door haare Kapiteinen aan boordt de visite ende contrevisite hebben doen geeven, ende uitterlyk

alle

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

alle heusheit ende vriendtschap betoont ende beweezen, ende des anderendaaghs 's morgens vroegh is het gemelte Engelsche esquadre t'zeil gegaan, ende hebben ons aldaar ter reede gelaten: allegerende voor reden van wetenschap, dat wy doenmaals alle in de voorschreeve actie zyn present geweest, ende de voorschreeve salutatie ende resalutatie met eigene oogen gezien, ende met onze ooren gehoort te hebben, presenterende 't zelve ten allen tyden, des noodt, en daar toe verzocht wezende, te renoveren, ende met solemneelen eede te sterken: t'oirconde der waarheit hebben wy deposanten dezen met onze gewoonelyke handtteekeninge bevestight in Rotterdam den 9 Juny 1668. 1668.

Ende was onderteekent

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Aart Janszoon van Nes, Jan Korneliszoon Meppel, Johan de Liefde, en Jan van Nes.

Onder stondt,

In kennisse van my ondergeschreeve Secretaris, en was geteekent

J. ANDRINGA.

De bovenstaande actie hebben mede bygewoont deeze onderstaande Officieren, zynde op dato noch alle in 't leven,

De Heer Viceadmiraal Isaak Sweers. Viceadmiraal Enno Doedes Star. Schoutbynacht Willem van der Zaan. Kapiteinen Leendert Haaxwandt, Hendrik Adriaanszoon, Jakob Korneliszoon Swart.

Weinig tydts te vooren verheughde zich de L. Admiraal de Ruiter over de vordering van zynen eenigen zoon Jonker Engel de Ruiter, die, nu negentien jaaren oudt min eenentwintig daagen, den elfden van April, in de plaats van den overleeden Kapitein Henrik Gotskens, by 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam tot vast Kapitein werdt gekooren, en den dertienden, ten dien einde, in handen van den Heere Reede van Renswoude den gewoonelyken eedt afley. Men gaf hem een nieuw fregat, genoemt het Wapen van Leyden, gemonteert met...... stukken, en bemandt met tnegentigh koppen, met last om zich naar Engelandt te begeeven, en den Heer Ambassadeur Johan Meerman af te haalen. Hy quam den elfden van Julius voor Gravesande op den Teems ten anker. Van daar nam hy zyn reis over landt naar Londen, daar hy aan 't Hof met veel betoogh van beleeftheit door de Grooten werdt ontfangen. Hy ging, met den Heer Meerman, den Koning, de Koninginne, den Hartogh en Hartoginne van Jork, Prins Robbert en den Grootkamerling begroeten, en werdt van den Generaal Monk, den Heer Temple en Mylordt Craven met groote heusheit onthaalt. Elk zocht des vaders groote oorlogsdeughden en heldendaaden in deezen zoon, zyn levendig afbeeldtzel, t'erkennen en te vereeren. Met dat ooghmerk werdt hy den eersten van Augustus door den Koning, met de gewoonlyke ceremonien en pleghtigheden, Ridder geslaagen, en zeer goedertierentlyk en gunstig bejegent, waar op hy ten zelven daage naar Gravesande vertrok. Hier eenige daagen door tegenwindt opgehouden wordende, begaf hy zich onbekendt naar Rochester en Chattam, daar hy de scheepen en werven bezichtighde, en d'afgebrande wrakken van 't verleeden jaar in de dokken zagh leggen. Den negenden met den Ambassadeur Meerman t'zeil gaande, quam hy den elfden voor den Briel. Niet

[Margin: Jonker Engel de Ruiter werd tot vast Kapitein verkooren. 11 *April*. — En met een fregat naar Engelandt gezonden. Komt te Londen. Wordt met veel heusheit bejegent. — En van den Koning Ridder geslaagen. 1 *Aug*. — 8 *Aug*.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1669. lang daar na, in den jaare zestienhonderdt en negenentsestigh, begeerde de Koning van Denemarken, Frederik de derde, die voor deezen den Heer de Ruiter met d'adelyke waardigheit hadt vereert, zyne afbeelding. Zyne Majesteit was noch indachtig wat groote diensten hem die Zeeheldt ontrent Funen en elders hadt beweezen, en 's mans achtbaarheit was door de leste zeetochten en heldendaaden noch grooter in 's Konings oogen geworden.

De Ruiter zendt zyne afbeelding aan den Koning van Denemarken, op zyne Majesteits begeerte. 27 *May.*

De L. Admiraal de Ruiter, zyn Majesteits begeerte niet dervende tegenstreven, liet zich uitschilderen, en zondt de schildery naar Koppenhagen, daar ze door den Admiraal Koert Sievertszoon Adelaar aan den Koning (in 't byzyn der Koninginne en veele Ryksraaden en Hofedelen) werdt overgelevert. Zyn Majesteit ontfing het tafereel met geen kleen genoegen en vreugde, zeggende, *dat het, uitneemendt wel gelykende, hem ten hooghsten behaaghde, en dat hy lang hadt verlanght om de beeltenis van zoo groot een' Zeeheldt te moogen aanschouwen, en zyn persoon, deughden, daaden en diensten daar by te gedenken.* Ook toonde de Koning en de Koningin te dier tydt met veele ernstige en vriendelyke betuigingen, ten aanhooren van den Admiraal Adelaar en veele Grooten, dat ze den Heer de Ruiter met een teedre genegentheit beminden, en dat ze bereidt waaren dat by alle gelegentheden aan hem en de zynen met 'er daadt te betoonen. Geen minder gunst vondt hy ook, naa 's Konings overlyden, by zynen zoon en navolger in 't ryk, Koning Christiaan den vyfden, die in den jaare

1670. MDCLXX, op zyn verzoek, zyn huisvrouwen voorzoon, Kapitein Jan Pauluszoon van Gelder, en zyne naakoomelingen, het recht van adeldom schonk, en een adelyk wapen vereerde: een eere daar zommigen in Denemarken wel veertig of vyftig duizendt ryksdaalders voor uitloofden, zonder daar toe te konnen koomen.

Koning Christiaan den vyfden beschenkt de Kapitein Jan Pauluszoon van Gelder, de Ruiters stiefzoon, met het recht van adeldom.

In dat zelve jaar was de Heer Koenraadt van Beuningen als Ambassadeur naar Engelandt gezonden, om 't belang van den Staat aldaar waar te neemen. Hier leggende, en met d'Engelschen in handeling getreeden, aangaande de middelen die men wederzydts stondt aan te wenden om de roovers van Algiers te bedwingen of in te toomen, begeerde daar over de Heer de Ruiters antwoordt op eenige vraagen, hem tot dien einde met een brief toegezonden. Het antwoordt dat hy daar op schreef is leezens waardig; en kan ook in de volgende tyden tot bericht dienen ontrent dit gewichtig stuk, en 't beveiligen der Straatsche vaart. Het luidt dan als volght.

Weledele gestrenge Heer,

Brief van de Ruiter aan den Ambassadeur van Beuningen, behelzende zyn antwoordt op eenige vraagen.

„ In gevolge, ende tot voldoeninge van de begeerte van Uwe Excel-
„ lentie, ende het briefjen dat ik met de laatst voorgaande post aan de
„ zelve by provisie hebbe af gezonden, dient deezen ten principalen (on-
„ der verbeteringe) tot antwoordt op de vragen in ordre, gelyk uwe
„ Excellentie my die in desselfs missive van den 20 Juny lestleden, uit
„ Londen geschreeven, heeft belieft voor te stellen.

„ 1. Dat die van de stadt ende het Koninkryk van Tunis de vreede,
„ die ik uit den naame ende van wegens haare Hoog. Moog. 1662. daar
„ mede hebbe geslooten, tot noch toe hebben geobserveert; ende dat
„ conform den inhoude van het tractaat, tusschen deezen Staat ende die
„ van Salé daar te vooren opgerecht, (voor zoo veel my bekent is) de
„ ingezetenen dezer Landen aldaar noch worden gehandelt.

„ 2. Vertrouwe dat die van Algiers nu ter tydt effectivelyk hebben,
„ ende in zee konnen brengen de nombre van 32 a 34 roofscheepen en
„ fre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

fregatten, waar van 18 gemonteert zyn van 40 tot 38, 36, 34, 32 en 30 " 1670.
stukken, en de resterende van 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 12 en 10 "
stukken, behalven de galeyen, die in den jaare 1664. doen ik jongst "
daar was, 6 in 't getal waaren, dewelke mede met eenige zwaare stuk- "
ken kanon ende bassen zyn voorzien. "

Dat tot Tunis 1662. acht diergelyke scheepen en fregatten waren, "
gemonteert van 32 tot 30, 24, 18 en 16 stukken; maar ben bericht "
dat sedert het getal vermeerdert is tot 12 a 14 scheepen, waar onder "
twee zyn die yder 40 stukken voeren, hebbende noch daarenboven "
ook vier galeyen. "

Dat die van Tripoli in den voorschreeven jaare 1662. mede acht ka- "
pitaale scheepen hadden, daar van den Admiraal lank was 142, ende "
wydt 43 hollandtsche voeten, ende gemonteert met 56 stukken en 26 "
metaale bassen, den Viceadmiraal met 50 stukken en 20 dito bassen, den "
Schoutbynacht 46 stukken, bassen naa proportie, ende zoo de reste "
vervolgens, behalven dat ik geloof dat dit voorschreeve getal nu ook "
al is vergroot. "

Alle drie de voornoemde steeden hebben abundantie van volk, zoo "
van Turken als Mooren, behalven de Renegaden ende Christenen sla- "
ven, die van verscheiden natien daar by worden gevoeght, voorna- "
mentlyk om de zeilen ende het geschut beneffens de Mooren te hel- "
pen manieren, gelyk zy dan ook haare scheepen ongelyk sterker be- "
mannen als eenigh Christen Potentaat die ik weet; maar als het haar "
daar aan eenighzins zoude moogen ontbreeken, dat zoude moeten "
wezen in de zoomer, als wanneer zy jaarlyks gewoon zyn, specialyk die "
van Algiers, haare soldatesque te velde te employeren, omme de contri- "
butien van de Laribossen ende Mooren op te haalen, terwyle haar "
vruchten noch in 't veldt staan, ende als dan is ook haare equipage "
ter zee altydt op het geringhste, anderszins houden zy doorgaans "
haare geheele maght in employ, maar eenige werden gebruikt tot "
assistentie van den grooten Heer, andere naa de Levant te koopvaar- "
dy, ende de rest op de kaap, dewelke dan op verscheide tyden we- "
der binnen koomen, over zulks kan ik het getal van die op de roof "
alleen werden uitgezonden niet pertinent begrooten, maar stelle die "
circum circa op twee derde parten van haare geheele macht, gelyk zy "
nu ontrent deeze tydt ook wel in zee gehadt hebben. "

3. Zoude ik van gevoelen zyn, dat het genoeghzaam onmoogelyk "
is de scheepen van die van Algiers achter haare moelje te ruineren, "
het welke in den jaare 1655. met acht oorlogh- en twee brandtschee- "
pen van dezen Staat, by my ook te vergeefs is getenteert, niet tegen- "
staande dat wel anderhalf etmaal daar ontrent lagen, om de zaake te "
effectueren, maar door stilte waaren genoodtzaakt genoeghzaam bin- "
nen een kanonschoot van de voorschreeve moelje te moeten blyven "
leggen, zonder nader te konnen komen, en hebbe als doen ende op "
naavolgende tyden geobserveert, dat alle scheepen ende vaartuigen, "
die uitter zee koomen, ende achter de moelje van Algiers begeeren "
te zyn, den meesten tydt van 't jaar, als zy onder de loute van de "
stadt koomen, die door deszelfs hooghte veroorzaakt wordt, een groo- "
te musketschoot van de voorschreeve moelje in calmte vervallen, "
en moeten dan verder, met boots of chalouppen voor de boegh, hun "
naa binnen laten boeghseeren, ofte met haare werptuigen naar bin- "
nen korten, 't welke uwe Excellentie wel kan oordeelen dat traagh "

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1670. ,, en langhzaam moet toegaan, ende dat tegens een ſtadt aan die zoo
,, wel met kaſteelen ende geſchut is voorzien, behalven dat door dit
,, langh zammelen die van de ſtadt tydt winnen, om, met het ſpannen van
,, ketenen, ende leggen van vlotten, als anderszints, hun op haare de-
,, fenſie te voorzien, in gevalle zy zulks te vooren niet en hadden ge-
,, daan, door dien men haar te onverwacht op den hals moghte weezen
,, gekoomen, het welke dan ook in den jaare 1662. tot myn leetweezen,
,, mede hebben ondervonden den Heere Grave van Sandwits, ende an-
,, dere vaillante Officieren, weezende in dienſt van zyn Majeſteit van
,, Grootbritanje; want ik wenſche van herten, dat diergelyk deſſein,
,, door de maght van eenigh Chriſten Potentaat ondernoomen, met be-
,, ter ſucces magh werden uitgewerkt, als Godt almachtigh my daar
,, ontrent heeft believen te verleenen.

,, 4. Ben ik van ſentiment, dat het bezet houden van de ſtadt Algiers
,, te water, het geheele jaar deur, met groot prykel gemenght is, door
,, dien de ſcheepen in de winter, wanneer de winden uit den Noorden,
,, Noordtooſttenooſten, ende Ooſtzuidtooſten zeer ſterk waaijen, ende
,, de zee grof doen aanſchieten, aldaar een botte lagerwal hebben, ende
,, daar uit te verwachten de zwarigheden welke die van Algiers 1662. in de
,, maandt van December zelfs hebben gevoelt, met het verlies van 14 van
,, haare rooſſcheepen, ende 7 prinſen, te zaamen eenentwintigh, die
,, zoo voor als binnen de moelje, door ſtyve Noordtooſtelyke windt, zyn
,, gebleeven.

,, Maar genoomen dat men dit prykel over het hooft zagh, de ſchaa-
,, de daar uit te verwachten hazardeerde, ende die van de ſtadt Algiers
,, door een lange blocade conſtringeerde tot het ſluiten van eenigh con-
,, tract van vreede, zonder haar in haare navale maght te hebben be-
,, ſchaadight, zoo en zullen zy hun daar aan niet langer houden gere-
,, ſtringeert, ofte gebonden, dan tot dat zy de handen wederom ruim
,, hebben, ende haare advantagie zien, gelyk daar van de preuves
,, aan Vrankryk, Engelandt, ende deezen Staat, evidentlyk zyn ge-
,, geeven.

,, 5. Zoo zoude ik oordeelen, dat met kruiſſen op de voorſchreeve Bar-
,, bariſche rooſſcheepen haar de meeſte ſchaade zoude konnen werden
,, toegebraght, ende het equipeeren moede gemaakt, obſerverende, te-
,, gens haare wel bezeiltheit van ſcheepen, dat men onze ſcheepen, in-
,, zonderheit tegens den avondt, wel van den anderen verſpreidt, ende
,, met klein zeil laat leggen in 't vaarwater daar men vermoedt dat zy te
,, verwachten zyn, wanneer dan des nachts, of des morgens vroegh, een
,, of meer gewaar worden, zoo maakt men (naar gedaan ſein) daar
,, op gelykerhandt jacht, ende op dusdanige maniere hebben wy hun
,, dikmaals diermate in de neep gekreegen, dat zy het over geen van bei-
,, de boegen konden ontleggen, maar genoodtzaakt waaren met d'een
,, of d'ander van ons te ſlaan, of tegens de wal te ſtranden, ende aldus
,, hebben wy veele van die roovers geruineert; waar toe ons ook gehol-
,, pen heeft de vryheit, by inſtructie van den Staat gegeeven, dat wy niet
,, en waaren gelimiteert aan een vaſt diſtrict, maar, naa gelegentheit, van
,, plaatze mochten veranderen, omme het vaarwater alomme, zoo veel
,, doenlyk was, te beveilen.

,, 6. Wanneer men hier te lande continueert in 't maaken ende doen
,, onderhouden van goede reglementen op de monture ende beman-
,, ninge van de ſcheepen, de Middelandtſche zee bevaarende, het forme-

,, ren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ren van Admiraalſchappen, ende mede geeven van ſterke convoyen," 1670.
even gelyk uwe Excellentie dat belieft voor te ſtellen, dat ook een"
zeer goedt werk is, zoo ben ik van gevoelen, dat het de Barbaren in"
't eerſt wel wat van het gewoonelyke voedtzel zal onthouden, maar mer-"
kende dat men door dit middel haar als de keel tracht toe te binden,"
zoo en twyffele ik ook niet dat zy hun zullen ontzien, volgens de"
commoditeit die hun de nature geeft, van haare maght te zamen te"
trekken, esquadres te formeeren, ende daar mede onze convoyen"
te attaqueeren, ende wat apparentie, als ze zoo ſterk koomen, dat"
zy dezelve niet en zouden vermeeſteren, want de tyden van het uit"
ende t'huis gaan der Chriſtenen ſcheepen, in de Middelandtſche zee"
traffyquerende, zyn haar bekendt, ofte konnen daar van altydt ken-"
niſſe bekoomen; derhalven dunkt my, dat kruiſſende ſcheepen de Bar-"
baren meerder ontzagh zullen geeven, en ſchoon dat die wat koſte-"
lyker vallen, zoo blyven de convoyen, dewelke dan zoo zwaar niet"
behoeven te zyn, geaſſeureert, ende den Staat ontrent die Barbaren"
ende andere Potentaten in reputatie geconſerveert. "

7. Dat de Engelſche ſcheepen, overſteekende van de kuſte van Ame-"
rica, Terreneuf, de Canariſche, Vlaamſche, ende andere daar on-"
trent gelegen eilanden, om te loopen in de Middelandtſche zee, hun"
zelven noodtzaakelyk in prykel moeten ſtellen van de roovers, die hun"
buiten het naauw van Gibraltar, op hoope van een goede prinſe, be-"
geeven ende onthouden, is zeeker, want het vaarwater aldaar te"
wydt ende te breedt is, ende haare komſten te onzeeker, om de zelve"
door eenige kruiſſende ſcheepen waar te doen neemen, ende in de"
baay van Kadix of onder Tanger te geleiden, maar een van die bei-"
den op haar eigen riſico bekoomen hebbende, zoo lange de vreede"
tuſſchen Engelandt ende Spanje ſtandt houdt, anderszins Tanger al-"
leen, zoo zouden zy aldaar konnen verzamelen, goet convoy ofte"
compagnie afwachten, ende ondertuſſchen verneemen, hoe, ofte waar"
dat hun de Barbariſche Corſairen onthoudende zyn, ende hun daar"
naa verder reguleeren. "

8. Zoo wanneer tuſſchen deezen Staat ende Engelandt wierde ge-"
concerteert, gelykerhandt offenſive te ageren, tot ſuppreſſie van de"
reſpective Barbariſche roovers, in de Middelandtſche zee, of daar bui-"
ten graſſerende, dat zoude myns oordeels bequamelyk konnen wer-"
den geëffectueert met de nombre van 24 van de beſt bezeilde ſcheepen"
ende fregatten, te weeten, 8 gemonteert van 60 tot 50 ſtukken, 8 van"
50 tot 44 ſtukken, en de reſteerende 8 van 40 tot 36 ſtukken, alle"
naa behooren bemant ende geprovideert, waar mede ontrent ofte"
in de Middelandtſche zee gekoomen zynde, zoo en zouden de zel-"
ve niet dienen te combineren, ten waare dat het de noot vereiſchte,"
maar ieder esquadre een diſtrict apart moeten werden geprevigeert,"
om dat te zuiveren: ende om daar ontrent de onluſten ende jalou-"
ſien te eviteeren, dat den eenen niet meer advantagie of disadvantagie"
als den anderen zoude moogen genieten, of werden geverght, zoude"
konnen werden geſtipuleert, naa het verloop van eenige maanden"
van de voorſcheeve diſtricten te verwiſſelen, ende hier door zoude ik"
achten dat de Barbaren in 12 a 15 maanden tot reden zouden kon-"
nen werden gebraght. "

Maar in cas het wierde goedtgevonden te zamen maar defenſive te"
gaan, zulks zoude myns oordeels niet wel anders konnen geſchie-"
den"

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1670. „den dan het tegenwoordigh werdt gepractizeert, namentlyk, dat de „koopvaardyluiden van wederzydts natien, onder des eenen of des an- „derens convoy begeerende te zeilen, daar onder naa vermoogen zullen „werden geprotegeert, ende geconduiseert, voor zoo veel den Komman- „deur van het convoy zulks buiten prejuditie van de scheepen van zyn „eigen natie eenighzins zal konnen doen.

„9. Hier op meine ik uwe Excellentie in't voorenstaande zeste articul „myner beantwoordinge te hebben gedient, ende hebbe ook dikmaals „aan de Heeren van de Regeeringe deezer Landen, daar het occasie „gaf, vermaandt, dat de Middelandtsche zee niet buiten kruissende „scheepen van deezen Staat en behoorde te werden gelaaten, ten re- „specte dat zulks zoo wel tot haar eigen prejuditie in tyden ende wy- „len zoude koomen te strekken, als tot die van de gemeene Christen- „heit, ende dat het zullen beklaagen wanneer het niet zoo gemak- „lyk zal weezen te redresseeren, ende dit puir tot ontlastinge van myn „gemoedt ende plicht.

„10. Hier op verklaare ik, gelyk het uwe Excellentie wel gevat heeft, „dat het een het ander heeft geholpen, ende gelyk de ingezetenen dee- „zer Landen hebben geparticipeert aan het geluk, dat de Franschen ende „Engelschen considerable zeemaghten onlanghs in de Middelandtsche „zee hebben gehouden, zoo hebben die ende andere natien in voor- „gaande jaaren ook voordeel genooten van de scheepen die aldaar we- „gens deezen Staat zyn geëmployeert geweest; doch d'Engelschen vree- „de makende met die van Algiers, gelyk de Franschen hebben gedaan, „ende deezen Staat daar mede in oorlogh blyvende, zoo zouden des „zelfs ingezetenen ongelyk meerder prykel loopen, als wanneer dat „Engelandt resolveerde neffens de vereenighde Nederlanden defensive „te gaan.

„Dit is het waar mede ik uwe Excellentie maar hebbe weeten te die- „nen, hoopende dat de zelve de goetheit zal believen te hebben van het „geene niet wel gevat zoude mogen weezen, naa zyn groot en ryp „oordeel, te vergoeden: ende waar ik de zelve in deeze of andere gele- „gentheit verder kan behulpzaam zyn, ben ik, des vermaandt zynde, „altydt bereidt, als zynde, ende blyvende,

Weledele gestrenge Heer,

Uwe Excellenties

Ootmoedige Dienaar.

Daar op zagh men een vloot Nederlandtsche oorloghscheepen onder 't beleidt van den L. Admiraal van Gent, en een vloot Engelschen onder den Viceadmiraal Allen, noch den zelven zoomer in de Middelandtsche zee tegens de roovers van Algiers kruissen, tot dat van Gent met zyn schip, en drie scheepen onder de Kapiteinen Joost Verschuur, Thomas Tobias, en Dirk Schey, zes Turksche roofscheepen van Algiers in 't gezicht kreegen, en vier daagen naajoegen, tot dat ze van vyf Engelsche scheepen, onder Kapitein Bits, werden gestuit, en eindelyk door de Nederlanders, van d'Engelschen trouwelyk geholpen, naa een gevecht van vyf of zes glaazen, by nacht aan strandt gejaaght, en 's anderendaags verovert en verbrandt, d'overgeblevene Christen slaaven daar eerst uithaalende en verlossende. Het zevende roofschip van Algiers was 't ontzeilt. Te deezer tydt begosten zich weer eenige donkere wolken van on-

Verrichting van den L. Admiraal van Gent tegens zes Algiersche roofscheepen.

28 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

onluften en zwaarigheden, eerft ten aanzien van Vrankryk, en daarna 1670.
van Engelandt, tegens den Nederlandtfchen Staat te vertoonen, die
daarna in een fchrikkelyken oorlogsftorm uitborften. De Koning van
Vrankryk, zich in zynen toelegh op de Spaanfche Nederlanden, door de
Triple alliantie, of het drievoudigh verbondt, tuffchen Engelandt, Nederlandt en Zweeden, ziende geftuit, nam een groote onwil op tegens de Staatfche regeering, als aangeleit om de Koningen, en hunne onverzaadelyke ftaatzucht, in te binden. Hy hadt den Nederlanderen zedert eenigen tydt den voet ontrent de zeevaart en koophandel dwars gezet, en met veelerley bezwaarniffen van 't belaften der waaren, en 't vatgeldt, 's Landts ingezetenen gedrukt. Hy liet ook alle middelen aanwenden om de Triple alliantie te verbreeken: poogende alles aan te leggen om Engelandt, en veele andere Vorften, aan zyn zyde te krygen, en dan de vereenigde Nederlanden gezaamentlyk op het lyf te vallen. De vriendtfchap der Nederlanden met Engelandt ftondt ook op loffe gronden: de fpyt van Chattam, en 't belang der zeevaart en koophandel gaf altydts ftof tot misnoegen en vyandtfchap. Men zondt de Hartoginne van Orleans, zufter des Konings van Grootbritanje, met eenige Franfche Heeren verzelt, in de maandt van Junius, in Engelandt, die men meent dat daar den wegh baanden tot het vernietigen der Triple alliantie, en 't verbondt zedert tuffchen Vrankryk en Engelandt, tot naadeel van den Nederlandtfchen Staat, geflooten. In 't eindt van 't jaar verftondt men dat de Koning van Vrankryk met een maghtigh leger in de voortydt des volgenden jaars naar Duinkerken zou trekken. De Heer Pieter de Groot, te dier tydt Ambaffadeur van deezen Staat in Vrankryk, quam daar over in gefprek met den Maarfchalk van Turenne, die tot hem zeide, *dat hy hoopte dat de Staat zich in ftaat van tegenweer zou ftellen.* Ook zeide de Heer Lionne te dier tydt tegens den Ambaffadeur de Groot, *dat de Koning tegens de Staaten niet zou doen, maar het tractaat nakoomen.* Men begoft te Stokholm voor te geeven, dat Zweeden niet gehouden zou zyn deezen Staat by te fpringen, als Vrankryk die, onder eenig ander voorgeeven dan de Triple alliantie, zou willen beoorloogen.
Daar op volgde, dat men in 't begin des jaars zeftienhonderdt een- 1671.
entfeventig, naa dat men vergeefs hadt geklaaght over de belafting der Nederlandtfche waaren in Vrankryk, het inbrengen der Franfche brandewynen en manufacturen in de Nederlanden by plakkaaten
verboodt: met hoope, dat men door dit middel, 't welk tot groot nadeel 2 Jan.
der ingezetenen van Vrankryk ftrekte, den Koning tot nader en beter bezinning zou brengen. Voorts werdt befllooten, dewyl men vreesde dat de Koning van Vrankryk met zyn toght naar Duinkerken iet in den zin hadt tot naadeel der Spaanfche Nederlanden, een zoomervloot van een merkelyk getal oorlogfcheepen, fregatten en branders, onder 't beleidt van den L. Admiraal de Ruiter, in zee te brengen, en op des Konings beweegingen een waakendt ooge te houden. Ook lieten de Heeren Staaten by den Koning van Grootbritanje ontrent dien tydt aanhouden, om ook, nevens hen, ten dien einde een vloot in zee te brengen, om alzoo gezaamentlyk te ageeren, en de Triple alliantie te handthaven en ftaande te houden. Maar in Engelandt liepen de gedachten op geheel andere zaaken. In 't einde van May begaf zich de Ruiter naar Hellevoetfluis, om d'oorlogfcheepen uit de Maas in zee te brengen, en daarna d'andere uit Texel en Zeelandt by zich te verwachten. Daarna 5 Jun.
ontfing hy zyn inftructie, of berichtfchrift, van de Heeren Staaten, ver-

Onluften met Vrankryk, en daarna met Engelandt.

De Heeren Staaten befluiten een oorlogsvloot onder de Ruiter in zee te brengen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1671. vaatende eenige artykelen, daar hy zich, geduurende deeze toght, naar hadt te richten, luidende gelyk volght.

Extract uit het Regifter der refolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Martis den 2 Juny 1671.

Inftructie voor den L. Admiraal de Ruiter.

Is gehoort het rapport van de Heeren Schimmelpenningh, ende andere hare Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, hebbende, in gevolge ende tot voldoeninge van der zelver refolutie commifforiaal van den 23 May leftleden, geconcipieert ende op 't papier gebraght, tot inftructie voor den L. Admiraal de Ruiter, ende de verdere hooge ende andere Bevelhebberen over de vloote van de bewufte extraordinaris equipagie, daar op alvooren ingenoomen hebbende de confideratien van den zelven L. Admiraal de Ruiter, ende van den L. Admiraal Bankert, de poincten ende articulen hier naa volgende.

Eerftelyk, Dat de gereede fcheepen van de refpective Kollegien ter Admiraaliteit ten allerfpoedighften, met den eerften bequaamen windt ende weder, haar zullen begeeven uit de zeegaaten deezer Landen tuffchen de Maas ende Ooftende exclus, om aldaar te vergaaderen ende in te wachten de fcheepen die fucceffivelyk door de refpective Kollegien derwaarts zullen werden gezonden, om met den anderen te conjungeren.

II. *Over de voorfchreeve vloote werdt als Opperhooft geftelt, omme en Chef te commandeeren, Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Weftvrieflandt, ende onder de zelve Adriaan van Trappen, gezeit Bankert, L. Admiraal van Zeelandt, den L. Admiraal Aart van Nes, den L. Admiraal Willem Jofeph van Gent, Hans Willem van Aylua, L. Admiraal van Vrieflandt; de Viceadmiraalen, de Liefde, Sweers, Kornelis Evertszoon ende Enno Doedes; ende de Schoutenbynacht, Jan van Nes, Jan de Haan, Jan Matthyszoon Vlugh ende Brunsvelt; doch of het gebeurde dat den gemelten L. Admiraal de Ruiter iets menfchelyks moghte overkoomen, ofte wel dat hy by ziekte, ofte andere ongelegentheit, het commando over de voorfchreeve vloote niet en zoude konnen exerceren, zal by des zelfs affterven, (des Godt verhoede) of in cas van de voorgezeide ongelegentheit, ofte abfentie, de voornoemde vloote, als eerfte perfoon ofte Opperhooft, commanderen den voornoemden L. Admiraal Aart van Nes: ende by des zelfs overlyden, ongelegentheit ofte abfentie, den L. Admiraal van Gent: de voorfchreeve vloote by het gemelte Opperhooft te verdeelen, ende onder alzulke esquadres te brengen, als hy zal koomen goedt te vinden.*

III. *De voorfchreeve fcheepen in 't voorfchreeven diftrict een begin van verzamelinge maakende, ende de reft verwachtende, zullen hun by daagh houden onder zeil, ende 's nachts ten anker, de wal in 't gezicht, zoo naa als behoudens zeemanfchap zal konnen gefchieden, ende door bekommeringe van een lagerwal moetende ruimen, niet verder t'zee loopen als den noodt vereiffchen zal, ook terftondt wederkeeren zoo haaft als de zelve noodt zal gekoomen weezen te cefferen, exercerende middelerwyle geftadigh haar ophebbende fcheepsvolk in fcheepswerk ende actien van oorloge, om in alle voorvallen des te bequamer gevonden te werden, ook in alle occafien hun in goedt poftuur ende veerdigh houdende.*

IV. *Ende*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

IV. *Ende of, boven vermoeden, moghte gebeuren dat ze, alzoo kruissende, aangedaan wierden van eenige scheepen van oorloge, zullen verdacht weezen wel op haar hoede te zyn, maar nochtans zorghvuldelyk vermyden alle actien van hostiliteit, conserverende alleenlyk het respect van den Staat, naar 't ordinaris gebruik van zeemanschap, tusschen geallieerden of neutralen gepleeght werdende; ende of dies niet tegenstaande van de andere zyde eenige hostiliteit moghte werden getenteert ofte gepleeght, 't zy tegens haar, ofte tegens eenige scheepen de ingezetenen van deezen Staat toebehoorende, zullen zich zelve ende de voorschreeve scheepen niet alleen vigoureuselyk defenderen, nemaar d'attaquanten zelve bevechten, veroveren, ofte ruineren, is 't doenlyk, hun daar inne quytende als eer- ende eedtlievende soldaaten ende zeeluiden toebehoort, ende van de zelve respectivelyk werdt verwacht.* 1671.

V. *Zullen mede, in gevalle, buiten vermoeden, eenige scheepen van oorloge, of andere vaartuigen, of gewapent volk, moghten onderneemen eenige havenen ofte de kusten deezer Landen vyandtlyk aan te doen, de zelve attaquanten van gelyken bevechten, veroveren, ofte ruineren, is 't doenlyk, hun daar inne quytende als vooren.*

VI. *Ende in gevalle, boven vermoeden, eenige Officieren ofte Kapiteinen van 's Landts vloote in zee, ofte anderszins, eenige wandevoiren moghten komen te pleegen, zoo werden de meergemelte L. Admiraal ende zyn scheeps Kryghsraadt geauthoriseert by deezen, om daar over recht ende justitie te administreren, ende te decreteren suspensie, cassatie ende andere straffen, tot de doodt toe incluis; tot welken einde den Fiscaal van 's Landts vloote werdt geordonneert, goedt regardt op de comportementen ende devoiren van een yegelyk te neemen, en tegen de nalatige, conform den artykelbrief en ordre van 't Landt, zonder eenige verschooninge te procederen.*

VII. *De voornoemde L. Admiraal zal ook gehouden zyn goede toeverzicht te dragen, dat 's Landts kruit, doorschooten van eere ende recreatie, niet onnuttelyk gespilt ende verquist en werde; ende en zullen derhalven geene van de Opper- ofte andere Bevelhebberen van de voorschreeve vloot, 't zy binnen, 't zy buiten gaats, vermoogen eenige schooten van eere of van recreatie te doen, zonder præalabel sein van den voornoemden L. Admiraal, op de verbeurte van vyfentwintigh guldens voor ieder schoot van eere ofte van recreatie, die zyluiden buiten zoodaanigen sein zullen hebben gedaan, d'eene helfte van de voorschreeve vyfentwintigh guldens te gaan ten behoeve van den Fiscaal van de voorschreeve vloote, ende d'andere helft ten behoeve van den armen, daar vooren de voornoemde Opper- ende andere Bevelhebberen aanstondts paratelyk zullen werden geëxecuteert; des zal den voornoemden Advocaat Fiscaal gehouden zyn van de voorschreeve boete pertinente notitie te houden, en aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit van de voorschreeve helfte van dien reekeninge te doen: ende zullen de gemelde Kollegien ter Admiraaliteit daarenboven aan het maandt ende kostgeldt van de voorschreeve Opper- ende andere Bevelhebberen korten de waardye van het kruit, dat alzoo by haar door schooten van eere ofte van recreatie verschooten zal zyn: zal ook 't gemelte Opperhooft niet vermoogen eenige schooten van eere ofte van recreatie te doen, ofte laten doen, dan voor vreemde scheepen, hooge Personagien, in welkers regardt de eer van het Landt 't zelve zoude moogen koomen te vereisschen, de Heeren Gedeputeerden uit haar Hoog. Moog. vergaaderin-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

1671. *ge, ofte van de Heeren Staaten van de respective Provintien, als mede uit de respective Kollegien ter Admiraaliteit, zoo wanneer de zelve Gedeputeerden uit haar Hoog. Moog. vergaaderinge van de Heeren Staaten van de respective Provintien, ofte uit de respective Kollegien ter Admiraaliteit, met eenige commissie ofte last derwaarts gezonden zullen zyn, om 't een of 't ander aldaar te verrichten, en anders niet; ende zoo wanneer de voorschreeve vloote niet by den anderen verzamelt, maar gesepareert zoude moogen zyn, 't zy buiten, 't zy binnen gaats, zal het Opperhooft van ieder van de voorschreeve gesepareerde esquadres daar ontrent gehouden zyn de zelve ordre te stellen, ende zulks 't geen hier vooren is uitgedrukt in ieder van de voorschreeve gesepareerde esquadres, 't zy buiten, 't zy binnen gaats, mede geobserveert moeten werden.*

VIII. *Ende of buiten deezen allen ietwes mochte voorkoomen daar van deeze instructie niet en mentioneert, ende 't voorgemelte Opperhooft door haar Hoog. Moog. middelerwyle door aanschryvinge niet en zal wezen gelast, zal den zelven, de zaake geen uitstel lydende, met advys van den Krygsraadt, of den tydt niet toelaatende den Krygsraadt te convoceren, alleen resolveren, executeren, ende doen executeren 't geen ten meesten dienste van den Lande bevonden zal werden te behooren; ende op dat daar inne met des te meerder kennisse zal konnen werden geadviseert, zal copye van deeze instructie, ende alle andere ordres, hier naar te volgen, die geen byzondere secretesse en vereisschen, om by 't Opperhooft alleen gemesnageert te werden, gestelt werden in handen van alle de kommanderende Officieren, die door den gemelten L. Admiraal, ofte den kommanderende Officier, tot den Krygsraadt beroepen zullen werden.*

IX. *Het gemelte Opperhooft zal ook van tydt tot tydt aan haar Hoog. Moog. geeven advertentie van 't geen in de voorschreeve vloote zoude moogen voorkoomen, eenige consideratien meriterende.*

Ende zullen de voorschreeve articulen den meergemelten L. Admiraal verhandtrykt werden, ende de respective Kollegien ter Admiraaliteit toegezonden werden, om de Hooftofficieren ende Kapiteinen van hunnen resforte dien volgende te lasten ende instrueren, met ordre omme zich punctuelyk daar naa te reguleeren, ende voorts ten fine als in de voorschreeve articulen vermeldt.

JOHAN DE WIT. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

GASP. FAGEL.

'T liep noch aan tot den achtsten van Junius eer de Ruiter met eenige Maasscheepen in zee liep, en 't zeil ging naar de verzaamelplaats der vloot tusschen de Maas en Ostende. De jonge Adelaar, Schoutbynacht van Denemarken, zoon van den Deenschen Admiraal Koert Sieuwertszoon Adelaar, quam te deezer tydt by de Ruiter, met een brief van wegen zyn Majesteit van Denemarken, by 't welk verzocht werdt, dat hy, ter begeerte van den Koning, op deezen toght op de Ruiters schip zou vaaren, om onder zyn oogen het scheepsbestier en den oorlogh ter zee te leeren: dewyl zyn Majesteit hem voor een van de beste Admiraalen ter zee hieldt, die in de geheele werelt waaren te vinden. Den veertienden der maandt zagh men den L. Admiraal van Gent, en den Vi-

De jonge Adelaar komt by de Ruiter.

ce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1671.

ceadmiraal Enno Doedes Star, met ettelyke Amſterdamſche ſcheepen, zich ontrent vier mylen van Ooſtende by de vloot voegen, die 's anderendaaghs in Schooneveldt in twee esquadres werdt verdeelt, in maniere als volght. Het eerſte, onder den L. Admiraal de Ruiter, beſtondt uit negen ſcheepen en drie fregatten van oorloge, drie branders en drie advysjachten: en 't tweede, onder van Gent, uit gelyk getal, t'zaamen zesendertig zeilen. Jonker Engel de Ruiter, onlangs te vooren by 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amſterdam tot Kapitein gekooren, voerde nu 't ſchip Stadt en Lande, en was met van Gent in de vloot gekoomen, om den Staat onder zyn vaders oogen te dienen. Daarna werdt de vloot noch door de komſt van den L. Admiraal Bankert met de Zeeuwſche en andere ſcheepen verſterkt. In de maandt van Julius hadt de vloot met veel hardt weder te worſtelen, waar door etlyke kabels en ankers werden verlooren. De Ruiter onthieldt zich meeſt in Schooneveldt, in 't gezicht van Weſtkappel, en ook tuſſchen de Maas en Ooſtende zeilende of ten anker leggende, naar gelegentheit van zaaken, of weêr en windt: altydts wachtende op d'ordre van den Staat. Ook liet de Ruiter, geduurende dit kruiſſen ontrent 's Landts kuſten, de ſcheepen zich meenighmaal oeffenen, om op zyne ſeinen in ordre en rang te zeilen, te wenden en te keeren, als of men ſlaags waar geweeſt. Dus zocht hy de Kapiteinen en zeeluiden, door geduurige oeffening, aan zyne vechtordres te gewennen: op dat ze zich daar van in tyden van noodt moghten bedienen, om met voordeel te vechten. In 't eerſt werdt de Ruiters ordre ontrent het zeilen en zich te rangeeren by zommige ſcheepen niet wel waargenoomen: waar op hy eenige Hooftofficieren en Kapiteinen aan zyn boordt beriep, en hun aanwees waar in dat ze hadden gemiſt, met ernſtige vermaaning van dat te verbeteren: gelyk ook zulks daarna beter werdt achtervolght. Den achtſten van Julius ontfing den L. Admiraal de Ruiter, by aanſchryving van hunne Hoog. Moog. ordre aangaande het victualieren van 's Landts vloot, om te konnen zee houden tot den laatſten van October. Daar op werdt by de drie L. Admiraalen; de Ruiter, Bankert en van Gent, goedtgevonden, dat men zou volgen zeekeren voorſlagh, door 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amſterdam aan haare Hoog. Moog. met een brief, den derden deezer maandt, gedaan: te weeten, dat de ſcheepen van Amſterdam een keer tot voor Texel zouden doen, en aldaar buiten gaats hunne victualie inneemen: en die van Rotterdam desgelyks in zee voor de Maaze. Dat ondertuſſchen de L. Admiraal Bankert met d'overige ſcheepen, tot vyf in 't getal, op de rendevous zich zou blyven onthouden tot de wederkomſt der andre ſcheepen. Dit werdt zonder uitſtel in 't werk geſtelt †. En den vierentwintighſten der zelve maandt quaamen al de Rotterdamſche en Amſterdamſche ſcheepen weer by den L. Admiraal Bankert, ontrent vyf mylen van Weſtkappel: uitgezonderdt Jonker Jan van Gelder, die laſt hadde om de gemaalin van den Heere Pompone naar Diepe te brengen: en Jonker Engel de Ruiter, die binnen Texel onder de Vlieter was geloopen, en, vermits lekkagie van 't ſchip Stadt en Lande, op het ſchip Oosterwyk zoude overgaan. Ook was de Viceadmiraal Star noch voor gaats van Texel blyven leggen, daar hy zyn victualie verwachtte. Daarna quaamen d'andre Vrieſche en de Noordthollandtſche ſcheepen weêr by de vlag, ook noch etlyke ſcheepen die nu eerſt in zee waaren geloopen. Waar op de vloot in 't kort beſtondt in zesenveertigh ſcheepen en fregatten van oorlogh, tien advysjachten en zes branders, in alles twee-

Van Gent voeght zich met d'Amſterdamſche ſcheepen by 's Landts vloot.

Insgelyks Bankert.

De Ruiter oeffent de vloot om in ordre te zeilen, als of men in gevecht waare.

Ordre geſtelt op het victualieren van de vloot. 8 *Iul.*

De Rotterdamſche ſcheepen zeilen tot dien einde naar de Maaze, en d'Amſterdamſche naar Texel. † 9 *Iul.*

De vloot komt weer by den anderen.

28 *Iul.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1671. ëntſeſtig zeilen, die in drie esquadres werden verdeelt: gelyk te zien is uit de volgende lyſte.

Verdeeling der vloote.

Lyſt van 's Landts vloote.

Lyſte van 's Landts vloot, tot naarder ordre kruiſſende tuſſchen de Maas en Ooſtende.

Esquadre van den L. Admiraal de Ruiter, Opperhooft der vloote, voerende de wimpel van de groote ſtenge.

I. Esquadre onder de Ruiter.

Officieren.	Scheepen.	mat.	ſold.	ſtukk.
R. *L. Admiraal de Ruiter.*	*De zeven Provincien.*	400.	86.	80.
R. *L. Admiraal van Nes.*	*D'Eendraght.*	290.	72.	70.
R. *Viceadmiraal de Liefde.*	*De Maaght van Dordr.*	270.	68.	66.
N. *Schoutbynacht Vlug.*	*Monnikendam.*	218.	73.	64.
R. *Kap. Laurens Dav. v. Konv.*	*Groot Hollandia.*	240.	46.	60.
A. *Engel de Ruiter.*	*Ooſterwyk.*	218.	48.	52.
R. *Jan van Braakel.*	*Waſſenaar.*	210.	35.	54.
A. *Jan van Gelder.*	*Noordthollandt.*	175.	40.	44.
R. *Niklaas Naalhout.*	*Zeelandia.*	150.	30.	44.
N. *Pieter Klaasz. Wynberg.*	*Juſtina van Naſſau.*	200.	43.	64.
N. *Kornelis Jakobsz. de Boer.*	*'t Wapen van Hollandt.*	160.	54.	48.
N. *Jan Krook.*	*'t Wapen van Alkmaar.*	186.	56.	62.
	Fregatten.			
R. *Philips van Almonde.*	*Harderwyk.*	95.	20.	30.
A. *Volkert Swart.*	*De Haas.*	80.	20.	24.
R. *Moyſes Wichmans.*	*Schiedam.*	65.	20.	24.
	Advysjachten.			
A. *Kornelis van der Zaan.*	*De Galey.*	50.	--	12.
R. *Piet. Dirksz. Drooghart.*	*'t Galjoot St. Paul.*	7.	--	--
R. *Kornelis Vink.*	*'t Galjoot Rouan.*	7.	--	--
N. *Gondert Pieterszoon.*	*'t Galjoot de Prins.*	7.	--	--
	Branders.			
R. *Kornelis van der Hoeven.*	*Gornichem.*	27.	--	6.
A. *Hendrik Hendrikszoon.*	*Velſen.*	20.	--	--
R. *Dirk de Munnik.*	*Swol.*	20.	--	4.

Esquadre van den L. Admiraal Adriaan van Trappen, gezeit Bankert, voerende de wimpel van de voorſtenge.

II. Esquadre onder Bankert.

Z. *L. Admiraal Bankert.*	*Walcheren.*	159.	155.	70.
Z. *Viceadmiraal Evertszoon.*	*Zierikzee.*	140.	122.	60.
V. *Viceadmiraal Star.*	*Groeningen.*	276.	54.	70.
Z. *S. bynacht Jan Matthysz.*	*Domburgh.*	135.	100.	60.
V. *Schoutbynacht Brunsvelt.*	*Prins Hendrik Kaſimier.*	167.	84.	74.
Z. *Kap. Adriaan v. Kruining.*	*Veere.*	97.	86.	50.
V. *Jan Vyzelaar.*	*Ooſtergo.*	127.	81.	60.
Z. *Dirk Jobszoon Kiela.*	*Dordrecht.*	100.	85.	47.
V. *Yde Hilkes Kolaart.*	*Weſtergo.*	112.	77.	56.
V. *Wytze Beyma.*	*De Steeden.*	106.	72.	50.
Z. *Salomon la Sage.*	*Delft.*	76.	45.	32.
V. *Jooſt Michielszoon Kuik.*	*De Windthondt.*	66.	22.	28.
Z. *Kornel. Evertsz. de Jonge.*	*Vitrecht.*	100.	75.	48.
	Fregatten.			
Z. *Willem Hendrikszoon.*	*De Viſſchers Harder.*	55.	45.	24.

Adriaan

N. *Adriaan Berkhout.*	*Zierikzee.*	87.	35.	24.	1671.
N. *Jan Maauw.*	*Mercurius.*	89.	25.	24.	

Advysjachten.

Z. *Kornelis Holla.*	*De ſnauw Tydtverdryf.*	22.	- -	6.
V. *Laurens Jakobszoon.*	*'t Galj. 't Wap. v. Vrieſl.*	6.	- -	- -

Esquadre van den L. Admiraal Willem Joſeph van Gent, voerende de wimpel van de kruisſtenge.

A. *L. Admiraal van Gent.*	*De goude Leeuw.*	400.	90.	82.	III. Esquadre onder van Gent.
A. *Viceadmiraal Sweers.*	*Hollandia.*	350.	61.	80.	
A. *Schoutbynacht de Haan.*	*De Ryger.*	300.	69.	74.	
A. *Kapiteinen Dirk Schey.*	*De Spiegel.*	275.	60.	70.	
A. *Jooſt Verſchuur.*	*Waasdorp.*	260.	48.	64.	
A. *Jakob Binkes.*	*Steenbergen.*	260.	53.	64.	
A. *Niklaas Verſchoor.*	*'T Geloof.*	240.	50.	60.	
A. *Hendrik van Tol.*	*Kruiningen.*	240.	50.	60.	
A. *Thomas Tobiaszoon.*	*De Prins te Paardt.*	225.	50.	56.	
A. *Jakob Berkhout.*	*Harderwyk.*	180.	40.	44.	
N. *Jan Dik.*	*Kaleb.*	184.	59.	48.	
N. *Gerrit Boos.*	*De drie Helden Davids.*	103.	58.	42.	

Fregatten.

A. *Iſaak Uiterwyk.*	*De Poſtellion.*	77.	28.	24.
A. *David Swerius.*	*De Brak.*	77.	16.	24.
A. *Jan Gyzels van Lier.*	*Bommel.*	80.	20.	24.

Advysjachten.

A. *Pieter Dekker.*	*De Kater.*	18.	- -	8.
A. *Jan de Jong.*	*De Kat.*	18.	- -	8.
A. *Roemer Vlak.*	*De Kits.*	12.	- -	6.
A. *Pieter Kornelisz. Koorn.*	*'T Lootsgaljoot de Kok.*	6.	- -	- -

Branders.

A. *Henrik Roſeus.*	*De Beemſter.*	20.	- -	- -
A. *Willem Willemszoon.*	*De Windthondt.*	20.	- -	- -
A. *Jan Janszoon Bout.*	*Sollenburgh.*	20.	- -	- -

Uit deeze lyſt kan men zien dat deeze vloot gemonteert was met 2379 ſtukken geſchuts, en bemant met 8090 matroozen, en 2768 ſoldaaten, t'zaamen 10858 mannen. Deeze zeemaght hadt nu in 't midden van de zoomer noch veel uit te ſtaan, door de ſtormwinden, die dikwils op ſtaaken, en zomtydts de vloot eenighzins verſtrooiden, en verſcheide ſcheepen beſchaadighden, inzonderheit op den tweeëntwintighſten van Auguſtus. Twee daagen daarna viel iet voor dat nu ſtaat te melden, en daarna veel gezeghs veroorzaakte. Terwyl verſcheide ſcheepen van 's Landts vloote, den vierentwintighſten van Auguſtus, naa 't bedaaren van den bovengemelde ſtorm, ontrent zes of zeven mylen van Weſtkappel ten anker laagen, en het ſchip van den L. Admiraal de Ruiter op zy lagh en krengde, zagh hy een Engelſch Konings jacht, dat een Britanniſche vlagge van de groote maſt liet waaijen, genoemt de Merlin, dat uit de Maas quam en naar Engelandt wilde, door de vloot zeilen, hem met eenige eerſchooten ſaluerende: daar hy, dewyl al zyn geſchut in de ly ſtondt, om te krengen, niet op kon antwoorden: maar de L. Admiraal van Gent, daar het jacht dichtſt langs liep, antwoordde met zeven eerſchooten. Waar op ook de Ruiter zyn volk in 't krengen aanpreſte, en ſtraks daarna, toen zyn ſchip weêr recht lagh, ver-

24 *Aug.*

Het Engelſch Konings jacht de Merlin zeilt door de Hollandſche vloot, en werdt eerſt door van Gent, daarna door de Ruiter met eerſchooten begroet.

cerde

1671. eerde hy 't gemelde jacht met negen eerschooten, zonder dat het daar weêr op antwoordde. Daarna ging de Ruiter onder zeil, verzaamelende de vloot, en beriep toen de Hooftofficieren en Kapiteinen aan zyn boordt, opneemende wat schaade ieder in 't hardt weder hadt geleeden. By die gelegentheit verhaalde de L. Admiraal van Gent, dat het Konings jacht, naa dat hy 't met eerschooten hadt begroet, tweemaal met scharp op hem schoot, om dat hy zyn vlagh niet streek en het topzeil niet liet vallen. Dat hy daar op zyn Kapitein aan 't jacht stuurde, om de reeden van dat schieten te onderzoeken, en, uit hem verstaande dat het Mevrou Temple in hadt, en wat de Kapitein eischte, zelf aan 't jacht was gevaaren, om Mevrou Temple, dewyl hy t'haaren huize, in den Haage, voor deezen veel eere hadt genooten, te begroeten: en dat hy daar den Kapitein, met alle bedenkelyke beleeftheit, aandiende, *dat hy een zaak van zoo groot een gewichte, als was het stryken voor een Konings jacht op onze eigen kust, zonder een particuliere ordre daar toe te hebben, niet op zich dorst neemen: en by aldien zyn Majesteit van Grootbritanje oordeelde dat het hem toequam, dat dit verschil tusschen zyne Majesteit en de Heeren Staaten, hun beider Meesters, stondt beslecht te worden.* Dat hy daar op met vriendtschap van den Kapitein was gescheiden. De Heer de Ruiter en d'andere Hooftofficieren verstonden toen, *dat men tot dat stryken niet gehouden was, als leggende met de vloot op onze eige kust, en niet in de Britannische zee.* Naderhandt heeft men in Hollandt gelooft, dat eenigen van 't Hof van Engelandt, die den Staat der Nederlanden gaerne wilden beoorlogen, en daar redenen toe zochten, het zenden van dit jacht hadden bedacht en uitgevonden, om 's Landts vloot, op haare eigen kusten leggende, op te zoeken, en den Admiraalen het stryken af te vorderen; op hoope dat de nieuwigheit der zaake eenig voorval zou veroorzaaken tot bevordering van hunne voorneemens. Men liet ook niet naa zich in Engelandt van dit voorval te dienen: voorgeevende, dat van Gent tot den Kapitein, genoemt Carrou, hadt gezeit, dat hy uitdrukkelyke last en ordre hadt, nocht voor den Koning van Engelandt, nocht voor eenigen Koning van de werelt te stryken. Men riep dat men den standaart der Koningklyke hoogheit verachtte, en het recht der vlagge hooghmoedelyk schende, en dat het gantsche volk van Engelandt zich dit ongelyk en smaadt hadt aan te trekken. Dat niet alleen enkele scheepen, maar gantsche vlooten voor een enkel Konings schip of jacht gehouden waaren te stryken. Ook maakte de Heer Johan Boreel, Ambassadeur weegens den Staat in Engelandt, door verscheide brieven aan de Heeren Staaten Generaal bekent, hoe hoogh dat weigeren van Van Gent by 't Hof en 't volk werdt opgenoomen, en hoe verscheidelyk de zaak werdt verhaalt. De Heeren Staaten zonden d'afschriften van Boreels brieven aan de Ruiter, met last en ordre, dat hy, de verklaaring van Van Gent en anderen, aangaande het voorgevallene, gehoort hebbende, hunne Hoog. Moog. een omstandig en net bericht, hoe zich alles hadt toegedraagen, ten spoedigste, over nacht en dagh, zoude toezenden. Op dit aanschryven zonden de L. Admiraalen, de Ruiter en van Gent, het volgende verhaal en bericht, met zyne bylaagen, aan de Heeren Staaten.

De Kapitein van 't jacht begeert dat de L. Admiraal van Gent zal stryken.

Van Gents vertoogh aan den Kapitein.

Uitstrooijing in Engelandt.

De Heeren Staaten begeeren dat de Ruiter hun zou berichten wat ontrent de Merlin was voorgevallen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Hoog. Moog. Heeren. 1671.

Myn Heeren, *Gisteren tegens den middagh zyn my te gelyk hier aan boordt, door drie verscheide booden, verhandtreikt drie distincte missiven, die U Hoog. Moog. aan my hebben gelieven te schryven, namentlyk, een van den eersten deezer loopende maandt, hebbende tot bylage twee copielyke brieven, geschreeven van den Heere Ambassadeur Boreel, tot Londen, doch zynde maar relatif tot de jonghste van den 28 Augusti lestleeden; ten tweeden, het duplicaat van de gezeide missive ende bylaagen; ende ten derden, een van den vierden deezer loopende maandt, vergezelschapt met een resolutie van dien zelven datum, ende copie van noch een derde missive van de gemelte Heer Ambassadeur, mede geschreeven tot Londen, den 29 Augusti lestleeden, alle raakende de rencontre, voorgevallen tusschen een Engels Konings jacht en eenige scheepen van 's Landts vloote, op het welke U Hoog. Moog. requireren spoedigh, pertinent, ende omstandig bericht, gelyk de zelve daar van by deezen, met behoorlyk respect, gelieven gedient te zyn, ende te weeten.*

Bericht van het geen tusschen de Hollandtsche vloot en het Engelsch Konings jacht de Merlin was voorgevallen.

Dat wy op Maandagh, den 24 Augusti lestleden, met 's Landts vloote ten anker leggende, ende ik met myn onderhebbende schip op 24 vadems, Westkappel Oostzuidtoost tusschen de 6 a 7 mylen van ons, ontrent het vroeghschaffen, doen myn schip op zy lagh en krenghde, een Engelsch Koninghs jacht, uit de Oost naa de West, door de vloote is koomen zeilen, ende mitsdien het een Britannische vlagge van de groote mast liet waaijen, oordeelde ik datter iemandt van qualiteit moeste in weezen, te meer, doen ik hoorde ende zagh dat uit het schip van den Heer L. Admiraal van Ghent, 't welke ontrent een groote gootelinghschoot in 't Westen van ons mede geankert lagh, zeven eerschooten wierden gedaan, naa dat uit het gemelte Koninghs jacht te vooren eenige schooten met scharp waren geschooten, gelyk de Engelsche, ende alle andere Koninklyke scheepen, ten allen tyden, haare schooten van eere ofte vermaak gewoon zyn te doen, daarom ik myn scheepsvolk in 't krengen aanpreste, ende doen het schip weder recht lagh, hebbe ik ook, ten respecte van 't voorschreeve jacht, 't zelve met negen eerschooten gesalueert, ende al hoewel daar op uit het jacht niet wierde geresalueert, zoo en hadde ik geen gedachten dat den Kapitein daar van geformalizeert en van gevoelen was, dat aan zyns Koninghs Pavillon, in het district daar wy doen laagen, door ons meerder respect hadde behooren gegeeven, ende U Hoog. Moog. vlagge daar voor gestreeken te worden, voor ende al eer my dat noch dien zelven voordemiddagh wierde gerapporteert door de gemelte Heer L. Admiraal van Ghent; doch weetende datter by ons niets en was gepecceert, ofte eenige ordres van U Hoog. Moog. gecontrarieert, zoo en hebben wy niet dienstigh konnen vinden de zelve by onze missive van den 25 Augusti lestleden met alle die particulariteiten moeilyk te vallen; Maar alzoo het de zelve tegenwoordigh van ons begeeren, ende dat de Heer L. Admiraal van Ghent voor zyn persoon ten principale de zaake heeft by gewoont, zoo hebbe ik aan hem, terstondt naa den ontfangh van de voorgemelte missiven ende bylaagen, hier aan boort ter handen gestelt een dubbelt van alle de zelve, die ook daar op aannam U Hoog. Moog. ordre daar in te zullen nakoomen, gelyk des zelfs antwoordt ende bericht hier benevens aan U Hoog. Moog. werdt geaddresseert, ende alle het geene dat daar in werdt gezeit, belangende het district daar wy lagen, doen het jacht pas-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1671. *passeerde, zullen alle Hooftofficieren ende Kapiteinen van 's Landts vloote zeer gaerne attesteeren, wanneer zulks van haar werdt vereischt, dat wy echter, tot nader ordre van U Hoog. Moog. niet en zullen doen, ter consideratie van de aanbevoolen secretesse.*

Myn Luitenant was den voorschreeven 24 Augusti 's morgens wegens my, door de mondt van myn Kapitein, gelast, een brief te brengen aan de Heer L. Admiraal van Ghent, daar mede hy met de chaloupe van boort steekende, en 's Koninghs jacht tusschen ons schip ende dat van de Heer van Ghent passeerende, bejegent hy 't zelve, en doet het, ongelast, aan; vraagende van waar het quam, wie het in hadde, ende waar het heen wilde: daar op hem, naa gelegentheit, geantwoort zynde, roeit hy, zonder meer, van daar voort, ondertusschen rescontreert hem de Heer van Ghent met des zelfs chaloupe, ende uit respect, om dien Heer in zyn woordt niet te stutten, strykt de Luitenant by, ende volght zyn Edele aan 't Koninghs jacht, daar hy den brief over gaf, die alleen inhielde, dat ik begeerde, dat de Heer van Ghent in des zelfs esquadre by notitie geliefde op te neemen, ende my toe te zenden, wat rampen ende schade in 't harde weer, daar te vooren gehadt, by 't zelve was geleeden: ende is zoo weder hier aan boort gekoomen, zonder my daar van iets bekent te maaken, tot op gisteren, dat ik het hem afvraagde, uit het schryvens van de Heer Ambassadeur Boreel, van dato den 28 Augusti lestleden, meldende dat een Officier uit myn schip met de chaloupe mede aan het Koninghs jacht was geweest.

Uit deeze voorschreeve rencontres zullen U Hoog. Moog. nu immers klaarlyk konnen zien hoe nootzaakelyk dat een reglement op 't point van salut en contrasalut voor der zelver Officieren ende Kapiteinen diende beraamt, ende tot der zelver respective naarichtinge ende securiteit gearresteert te worden, in voegen, gelyk het zelve dikmaals is voorgeslaagen ende geproponeert geweest, en gelyk ik ook, geduurende deeze expeditie, by myn distincte brieven van den 9 ende 15 Juny lestleden, U Hoog. Moog. onderdaanighlyk, doch tot noch toe, vergeefs, en zonder eenigh antwoordt daar op te bekoomen hebbe verzocht, gelyk als ik noch by deezen op 't alderernstighste ben doende, want dus ongereguleert daar in te leven is een al te lastigen ende periculeuzen zaake, niet alleenlyk voor my, maar ook voor alle Officieren ende Kapiteinen, die de eer hebben van U Hoog. Moog. ter zee te dienen: ende zoo lange als de zelve my niet expresselyk injugeren, ende beveelen zoo dicht op de kusten der vereenighde Nederlanden te stryken, gelieven zich de zelve te verzeekeren dat het niet en zal geschieden, tot welken einde wy niet verder ofte nader van ofte aan de zelve kusten zullen trachten te koomen, dan wy waren toen ons het gemelte Koninklyke jacht, den 24 van de voorleden maandt, is gepasseert, alwaar 't zaake dat ik wiste dat het zelve jacht, ofte eenige andere Engelsche scheepen, daar op voorbedachtelyk uitquaamen, ofte gezonden wierden, ende dat tot geen ander ooghmerk als omme U Hoog. Moog. goede meyninge ende intentie wel ende getrouwelyk te pareren, t'obedieren ende t'achtervolgen.

P. S. *Tot bewys, ende contradictie van 't gunt in 't begin van 't extract uit een missive van de Heer Ambassadeur Boreel, geschreeven tot Londen den 25 Augusti 1671, werdt geposeert, gaat hier nevens noch een verklaringe van den Schoutbynacht de Haan, om te dienen na behooren.*

Waar mede eindigende, Hooghmoogende Heeren, zal ik Godt almaghtigh bidden, U Hoog. Moog. loslyke regeeringe ende der zelver persoonen

nen hoe langer zoo meer te willen zegenen. Actum in 's Landts schip de zeven Provincien, zeilende, de Maas Oostenzuiden ontrent 8 mylen van ons, den 12 September 1671. 1671.

Uwe Hoog. Moog.

Ootmoedigh, gehoorzaam ende getrouwe Dienaar

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER.

Hoog. Moog. Heeren,

Myn Heeren. *Den Heer Admiraal de Ruiter heeft my, onder secretesse, gecommuniceert U Hoog. Moog. brieven van den eersten ende 4 September 1671, met de nevensgaande bylagen van den Heer Ambassadeur Boreel, in dato den 25, 28 en 29 Augusti des zelven jaars, uit de welke my gebleeken is, dat den Kapitein, commanderende het jacht van den Koningh van Grootbritanjen, waar mede Mevrouwe de Ambassatrice Temple naar Engelandt getransporteert, ende op den 24 Augusti door 's Landts vloote gepasseert is, een zeer abusif, ende in veelen deelen directelyk tegens de waarheit strydende, rapport gedaan heeft, gelyk als U Hoog. Moog. uit het hier nevensgaande extract van myn journaal, ende het rapport van den Kapitein, die ik aan het voornoemde jacht gestuurt hadde, klaarlyk zullen konnen zien.*

Ik hebbe geoordeelt, dat de beleeftheit vereischte, ende U Hoog. Moog. niet onaangenaam zoude zyn, dat ik (het jacht zoo naar op myn zyde passerende, dat men met een steen daar in zoude hebben konnen werpen) gingh begroeten eene Dame, in welkers huys ik, in den Haage zynde, veele eere ende civiliteit genooten hebbe.

Ende wat belanght het geene in de voorgenoemde missiven van den Heer Boreel gemeldt wordt, dat men my mede naar Engelandt zoude hebben willen voeren, hebbe niet konnen merken, door het onthaal, ende afscheit van den Kapitein ende vordere Officieren, dat daar toe de minste gedachten geweest zyn, ende zoude ook misschien zoo licht niet ter executie hebben konnen gestelt worden.

P. S. Tot meerder verklaaringe is hier bygevoeght een extract uit het journaal van myn Opperstuurman.

Op 's Landts schip de goude Leeuw, dryvende met stilte Noordttenwesten ontrent 9 mylen van de Maas, den 12 Septemb. 1671. 's morgens.

Ik verblyve met alle onderdanigh respect,

Hoog. Moog. Heeren,

Uwe Hoog. Moog.

Getrouwe en zeer gehoorzaame Dienaar

W. J. V. GHENT.

'T en bleef daar niet by: en men vernam in 't kort dat de Koning van Grootbritanje iemandt naar den Haage zoude afzenden, om zyn misnoegen over dat voorval te betuigen. Daarna werdt den L. Admiraal de Ruiter by hunne Hoog. Moog. maght gegeeven met 's Landts vloot van plaats te moogen veranderen, en daar mede te loopen ter plaatze daar hy zoude oordeelen dat in 't hardt weêr de minste spilling van ankers en touwen zoude hebben te verwachten. Naar overleg van zaaken verkoos hy daar toe de plaatze ter halver zee, tusschen de Maas en de kust van Engelandt: te weeten, tien of elf mylen Noordtwest van Walcheren,

Ordre op 't verplaatzen van 's Landts vloot.

30 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1671. ren, en elf of twaalf mylen Noordtwesttennoorden van de Maas. Maar in 't midden van September werdt besflooten, dat de vloot zich zou onthouden tusschen de Maas en het eilandt Schouwen: 't welk de L. Admiraal aan de Hooftbevelhebbers en Kapiteinen by geschrift bekent maakte. Hy stelde met eene eenige ordre op het salueren van Koningklyke scheepen of jachten, die de vloot, daar leggende, moghten bejegenen, in maniere als volght.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Ridder, L. Admiraal van Hollandt ende Westvrieslandt, Opperhooft van 's Landts vloote:

Naarder ordre op 't verzeilen der vloote, en ook op het salueren van Koningklyke scheepen of jachten.

Notificeert hier mede alle Hooftofficieren en Kapiteinen, onder de voorschreeve vloote agerende, dat het voortaan met de zelve vloote zal werden gehouden tusschen de Maas ende het eilandt van Schouwen, ontrent 6 a 7 mylen uitterlyk buiten die kusten, alwaar, tot nader ordre, de generaale rendevous voor de voorschreeve vloote zal weezen, die zich aldaar onder zeil, dryvende, ofte ten anker zal onthouden, naa dat de gelegentheit van weêr en windt zal presenteren ende koomen toe te laaten. Ende in cas dat iemant van de zelve aldaar quaame t'ontmoeten, ofte aangedaan wierde door eenige scheepen ofte jachten, zynde in dienst van d'een of d'ander van de nabuurige Koningen, de zelve zal verdacht weezen, in gevalle dat het ons geschiet, en wy de eerste zyn die zoodaanige scheepen koomen te passeeren, de zelve zullen salueren met 13, ofte iemant van de andere L. Admiraalen 11, Viceadmiraalen 9, Schoutenbynacht 7, ende een gemeen Kapitein 5 eerschooten. Ende wanneer de gezeide Koninklyke vaartuigen, in manieren als vooren, van een schip uit 's Landts vloote zyn gesalueert, zullen zich de reste van de zelve vloote daar van onthouden, 't en waare dat het Opperhooft zulks goedt vonde zelfs te doen, zonder met het stryken van vlaggen ofte marszeilen in dat district eenige meerdere eere aan zoodanige Koninklyke scheepen ofte vaartuigen te defereren, maar zich verder reguleren naa haar Hoog. Moog. resolutie van den 2 Juny, articulo 4, by de welke wy zyn geinstrueert, ende onze particuliere ordre, in conformité van dien gegeeven den 6 der zelver maandt, articulo 2, beide lestleden, ende gelyk luidende, de welke respectivelyk by deezen worden gerenoveert, ende een ieder gelast de zelve striktelyk te observeren, zonder daar van te blyven in gebreeke. Actum in 's Landts schip de zeven Provintien, ten anker leggende, de Maas Westnoordtwest ontrent 7 mylen van ons, den 15 September 1671.

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER.

De Heeren Staaten besluiten 's Landts vloot t'huis te roepen. De Ruiter ontfanght daar toe ordre.

De reize des Konings van Vrankryk naar Duinkerken, daar hy zyn leger monsterde, afgeloopen zynde zonder iet vyandtlyks t'onderneemen tegens de Spaansche Nederlanden, zoo besflooten de Heeren Staaten der vereenighde Nederlanden hunne oorlogsvloot weêr t'huis t'ontbieden, en in 's Landts havenen te doen invallen: te meer, om dat het herfstsaizoen de zee met daagelyksche stormen begost t'ontstellen. Den eenentwintighsten van September ontfing de L. Admiraal de Ruiter ten dien einde zyn ordre van de gemelde Staaten, die den negentienden was geteekent. Doch dewyl het spade was, en de vloot te verre van elkanderen verspreidt lagh, kon daar van geen kennis aan alle de Hooftofficieren en Kapiteinen werden gegeeven: nocht ook niet des anderendaaghs, door de harde windt, die ontrent den middagh in een zwaare storm uit

den

den Zuidtzuidtweften veranderde. De vloot lagh toen ten anker, hebbende de Maas ontrent vyf mylen en een half Ooftzuidtooft van zich leggen. Het onweer, dat toen met een zeer befloote en dikke locht, en groote regen opftak, beliep de kuften van Vrankryk, Engelandt, Vlaanderen, Zeelandt, Hollandt, en andere Landen, met een fchrikkelyk en verderffelyk geweldt, houdende de ftorm aan meer dan twee etmaalen lang. De windt joegh zee en ftroomen op verfcheide plaatzen zoo hoogh, dat fteeden en landen etlyke mylen onder vloeiden, veele menfchen en beeften in de huizen of weiden verdronken. Veele fcheepen gingen te gronde, of werden op droogh en tegens de hooghten gezet, overal zagh men de wrakken dryven. Etlyke dyken braaken in, of werden merkelyk befchaadight: eenige polders liepen onder. De muuren en wallen van zommige fteeden, inzonderheit aan de zeekant, zyn ingeftort. Veele groote gebouwen en meenighte van huizen werden in 't geheel of ten deele omvergeworpen, en ontallyke hooge fchoorfteenen, en zwaare boomen, omver, of uit d'aarde gerukt. Doch op d'eene plaats duurde de ftorm langer en trof veel feller dan op d'ander: en, dat wonderlyk en aanmerkelyk is, 's Landts vloot leedt in deezen gemeenen ftorm, daarze ook het gevoelen van hadt, geene of weinig fchaade. Al de fcheepen bleeven op haar ankers leggen: doch een Vriefch fchip, onder 't esquadre van Bankert, raakte den tweeden dagh driftig van zyn anker, en dreef twee uuren lang, wel twee mylen ver, Zuidtooft aan, tot dat men 't weêr achter zyn anker zagh op draaijen. De Schoutbynacht Vlug hadt drie kabels met een anker verlooren, ook werden de fcheepen van den Schoutbynacht Jan Matthyszoon, en den Kapitein Wytze Beyma eenigermaate befchaadight, maar zoo niet, of ze konden noch zee houden. De L. Admiraal de Ruiter, en al die 't vaderlandt lief hadden, dankten Godt voor de behoedenis van 's Landts vloot in zulk een algemeen gevaar: en 't fcheen dat de goddelyke voorzienigheit dees vloot in dien ftorm wou bewaaren en fpaaren, om in 't volgende jaar tot een voornaam werktuig van 's Landts behoudenis te ftrekken. Naa 't bedaaren van 't onweer zondt de L. Admiraal de Ruiter met advysjachten ordre aan de Hooftofficieren en Kapiteinen, aangaande het invallen van 's Landts vloot. Hy beriep de Bevelhebbers der Maasfcheepen aan zyn boordt, en beval de zwaare fcheepen met hem naar Goereê en de lichte naar de Maaze te zeilen. Toen fcheide de vloot van elkanderen: Bankert zette zyn koers met de Zeeuwfche fcheepen naar Zeelandt. Van Gent, Vlug en Enno Doedes, zeilden met d'Amfterdamfche, Noordthollandtfche en Vriefche fcheepen naar Texel, daar ze alle behouden inliepen. De Ruiter quam den negenentwintighften van September met zes Maasfcheepen voor Hellevoetfluis, en nam in perfoon zyn reis over den Briel en Maaslandtfluis naar den Haage, daar hy den vyfden van October ter vergaadering der Heeren Staaten rapport of verflagh deedt van zyne reize en toght, die alleen geftrekt hadt om d'oorlog voor te koomen, de Spaanfche Nederlanden te bewaaken, en 's Landts havenen en kuften tegens allerley overval te befchermen. Ondertuffchen vermeerderden de gedachten, dat de Koning van Vrankryk iet voor hadt tegens de vereenighde Nederlanden, en 't vermoeden, dat de Koning van Engelandt met hem verftandt hieldt. De Heeren Staaten werden van verfcheide kanten onder de handt gewaarfchout, dat de Koning van Vrankryk geduurig liet arbeiden, niet alleen om Engelandt van de Triple alliantie af te trekken, maar ook met Hollandt

Marginalia: 1671. — Schrikkelyke ftorm uit den Zuidtzuidtweften, die veel onheil baardt. — En, dat wonderlyk is, 's Landts vloot weinig befchaadight. — 25 *Sept.* De vloot fcheidt van een. — Gedachten van oorlog.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1671. landt te doen breeken. Dat de Koning ſprak van *de Staaten te zullen vernederen , of gedwee maaken :* dat hy veel volks liet werven, en een leger van over de 100000 mannen te veldt , en 40 oorlogſcheepen in zee zou brengen. Doch in Engelandt gaf men goede woorden, en de Nederlandtſche Ambaſſadeur Boreel drong zoo weinig in 't geheim der zaaken, dat hy op verſcheide tyden aan de Heeren Staaten ſchreef, dat
2 Octob. het innerlyk in Engelandt noch niet quaalyk ſtondt: dat de Koning van
17 Nov. Engelandt hem gezeit hadt, *dat hy niet zou nalaaten de Heeren Staaten, volgens het gemaakt tractaat, byſtandt te doen: dat hy met bemid-*
24 Nov. *deling d'oorlogh zou zoeken voor te koomen, of anders zyn beloften, van hun met 40 oorloghſcheepen te hulp te koomen, houden. Dat hy niet geën-*
1 Dec. *gageert was , maar d'alliantie heilighlyk wilde onderhouden : dat de Franſchen van complimenten tot engagementen hadden gezocht te koomen: daar de Koning niet toe wou verſtaan. Dat zyn Majeſteit by de*
12 Dec. *Triple alliantie zou blyven.* Maar de Heer Pieter de Groot, Ambaſſadeur van den Staat in Vrankryk, naauwer lucht van zaaken hebbende,
13 Nov. ſchreef uit Parys, dat de deſſeinen konden veranderen, maar dat de haat
20 Nov. onverzettelyk was: dat Engelandt oorzaak was van al 't quaadt, om dat
24 Nov. de party hadt verlaaten : dat Vrankryk 40 ſcheepen by 60 van Engelandt zoude voegen : met verder bericht van 't geen tuſſchen beide de Koningen in 't heimelyk was beſlooten , en wat vlyt wegens Vrankryk werdt aangewendt, om andre Vorſten tegens den Staat op te maaken,
2 Nov. of tot ſtilzitten te beweegen. Dat men in 't begin van November (ziende dat Vrankryk de Nederlandtſche koopmanſchappen noch daagelyks met nieuwe tollen meer en meer bezwaarde) ook het inbrengen der Franſche koele wynen, azynen, kanefaſſen, papieren en kaſtanien verboodt, om den Koning, door de ſchaade die zyn onderdaanen daar door leeden, tot nadenken te brengen, en de vreede voor den oorlogh te doen kiezen. Maar dat verbodt werdt niet wel opgenoomen, en men zei aan 't Hof van Vrankryk , dat het geen Republyk paſte tegens zoo groot een' Koning op te ſtaan. Eenige Franſche Heeren gaven toen genoegh te kennen dat ze de vloot der Staaten vreesden, maar niet het leger te landt. Dit deedt hun te meer moeite en koſten aanwenden, om Engelandt in 't ſpel en aan hunne zyde te brengen. De geenen die onder de Staaten , met naamen die van Hollandt , de maghtighſte Provincie, het meeſte bewindt van zaaken hadden, zochten de Provincien, Leden

Wat de Staaten verhindert om zich recht in ſtaat van tegenweer te ſtellen, inzonderheit te lande.

en Steeden wel te beweegen om zich in ſtaat van tegenweer te ſtellen, maar veele beletzelen verhinderden hun voorneemen : met naamen het twiſten over 't uitvinden van geldtmiddelen: het krakkeelen over 't aanſtellen van een Kapitein en Admiraal Generaal , en het bepaalen van zyne maght met verſcheide inbindingen: daar zoo veel tydts meê verſleeten wierdt , dat men de wervingen van 't nieuw krygsvolk (die eenige Leden niet wilden inwilligen , of men moeſt eerſt den Kapitein en Admiraal Generaal verkiezen) te laat by der handt nam, en veel te langhzaam en traagh was ontrent het beſluiten der zaaken, en verbonden , die tot 's Landts beſcherming konden dienen. Hier door werden veele dingen, tot verzekering van de grenzen aan de landtzyde, niet in tydts naar behooren bezorght. De beſte landtmilitie was, door een vreede van vierentwintigh jaaren, en verſcheide afdankingen, zeer verſtorven, verbaſtert, en vernietight: 't geen zoo geen plaats hadt ontrent het zeevolk; dat zoo langh geen vreê hadt gehadt , en zelf in tydt van vreede , door de natuur der zeevaart, altydts ten oorlog werdt ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

geoeffent. Hier uit ontstondt, dat ontrent deezen tydt in 't stuk van 1671. 't oorlogh te water beter ordre werdt gehouden, dan ontrent den krygh te lande. Maar veelen konden zich niet inbeelden dat Engelandt met Vrankryk tegens de vereenighde Nederlanden zoude aanspannen om die te gronde te helpen, dewyl zulks zou stryden tegens het eigen belang van Engelandt, tegens alle d'alliantien met de Staaten gemaakt, ook tegens d'aanmoediging van 't Parlement, dat den Koning tot het handthaven van de Triple alliantie, of het drievoudigh verbondt, boven gemeldt, een drievoudige onderstandt van geldtmiddelen hadt toegestaan, die ontrent tot 2500000 ponden steerlings beliepen, met aanbieding van des noodts noch meer in te willigen. Doch d'uitkomst der zaaken leerde dat men dat geldt tot een geheel ander einde, en tegens den Staat der Nederlanden gebruikte. Ook hadden de Heeren Staaten deeze zwaarigheden in 't ooge: 't geen oorzaak gaf dat ze in December met grooten ernst over het toerusten van een oorlogsvloot tegens 't voorjaar in handeling traaden, en daar over door etlyke Gedeputeerden der Admiraaliteiten, en den L. Admiraal de Ruiter, ten dien einde in den Haage ontbooden, lieten beraadtslaagen. Daar werdt voorgeslaagen, en aan de Heeren Staaten vertoont, dat men tot verzeekering van den Staat behoorde toe te rusten een oorlogsvloot, bestaande uit de volgende scheepen.

Beraadtslaagingh over het toerusten van een oorlogsvloot tegens 't voorjaar. *2 en 4 Dec.*

36 *Oorloghscheepen, gemonteert van 60 tot 80 stukken, en ieder bemant door den anderen met 320 matroozen en 80 soldaaten.*
36 *Oorloghscheepen, van 40 tot 60 stukken, en ieder bemant met 200 matroozen en 50 soldaaten.*
24 *Fregatten van oorlog, van 20 tot 30 stukken, en ieder bemant met 80 matroozen en 20 soldaaten.*
24 *Branders, elk bemant met 22 koppen.*
24 *Galjoots, om te dienen tot advyzen en aanvoer van water.*
24 *Snaauwen, of licht vaartuig, elk bemant met 25 koppen.*

Men maakte ook overslagh van de kosten, en bereekende dat het beloop deezer uitrusting in acht maanden tydts zou bedraagen ontrent 7893992 gulden. Ook werdt den Heeren Staaten aangedient, dat al deeze kosten zouden moeten worden gevonden uit extraordinaire subsidien, ten dien einde te bewilligen, door dien de loopende middelen van de Kollegien ter Admiraaliteit daar toe niet zouden konnen furneeren, ten opzichte van de lasten daar mede ze waaren bezwaart, zoo wegens de groote achterstallen der gemelde Kollegien, door de wanbetaaling van de Provincien die in gebreeke bleeven, als mede om de versperring en vermindering van de commercie... Doch op deezen voorslagh quam men tot geen besluit, en 't liep noch etlyke weeken aan in 't volgende jaar eer men met elkanderen over dit hooghwichtig stuk kon overeenkoomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

ELFDE BOEK.

Nu volght de schrikkelykste en gevaarlykste oorlogh die de Staat der vrye Nederlanden ooit overviel, zoo rampspoedigh te lande, dat alles stondt op het punt van zyn ondergang; maar gelukkig te waater: daar de L. Admiraal de Ruiter een der voornaamste werktuigen strekte van de gemeene behoudenisse. De bekommernis die men hadt, dat Vrankryk en Engelandt tegens de vereenigde Nederlanden zouden t'zaamenspannen, is boven verhaalt, ook het geen tusschen den L. Admiraal van Ghent en 't jacht de Merlin was voorgevallen.

G. Downing komt in den Haage.

Daar op quam de Heer Georg Downing, wiens komst in deeze Landen nooit iet goedts voorspelde, in 't begin van Januarius des jaars zestienhonderdt tweeëntzeventig, in den Haage, van zyn Majesteit van Grootbritanje derwaarts gezonden.

12 *Ian.* Zyn voorstel aangaande de Merlin, en 't weigeren van te stryken.

Zyn aankomste bekent maakende, toonde hy goedt gelaat, en verklaarde, *dat hy quam met volkoomene goede genegentheit om alles ten beste te helpen schikken: dat hy water in wyn en geen wyn in water zou doen. Dat hy voor deezen altydt de taal van zyn Meester hadt moeten spreeken, maar uit zich zelven niet scherp was.* Maar deeze goede woorden veranderden eerlang in een scherpe klaghte, over 't weigeren van 't stryken, die hy in geschrift overleverde, en op deezen zin uitquam: *dat het schip de Merlin den eenentwintighsten van Augustus een oorlogsschip hadt ontmoet, dat niet wilde stryken: dat de Merlin door hardt weêr niet hadt konnen doen. Dat de Merlin twee daagen daarna een ander oorlogsschip hadt bejegent, dat ook weigerde te stryken: dat de L. Admiraal van Ghent aan zyn boordt was gekoomen, zeggende dat hy geen last hadt, maar dat die zaak in den Haage moest afgehandelt worden.*

Eyscht deswegen voldoening.

Dat de Koning verstondt, in zyn eere hier door zoo gequetst en geschonden te zyn, dat hy daar voor voldoening moest hebben: dat het weigeren van 't stryken streedt tegens het 19 *articul van het tractaat van Breda en d'oude practyque: dat hy een publyke en ample satisfactie begeerde, daar hy nu byna vyf maanden vergeefs naa hadt gewacht: dat men 't in tegendeel opnam voor een trotseering. Daar moest een volle en vaardige reparatie geschieden: want die weigering streedt tegens de souverainiteit van de zee, die Engelandt toequam.*

En dat men van Ghent zou straffen.

Dat alle oorloghscheepen moesten stryken, en dat men van Ghent moest straffen, om anderen te leeren zich van diergelyke overtreeding te wachten.

Onderhandeling met Downing over 't stuk der vlagge. 3 *Febr.*

Men tradt daarna over dit stuk met hem, door eenige Commissarissen, in onderhandeling. Hy beweede, dat het recht van de vlagh niet moest afgenoomen worden uit het tractaat van Breda, maar uit een overoudt recht dat de Konin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ningen van Engelandt toequam: dat het geen punt van civiliteit of beleeftheit was, maar van recht: dat in civiliteit altydts reciprocatie of wederwisseling van eere viel. Als van der Staaten zyde werdt staande gehouden, dat ze ontrent dit stryken niet meer noch minder behoefden te doen dan voor deezen gebruikelyk was geweest, volgens het 19 artykel van het tractaat van Breda, antwoordde Downing, dat hy niet gekoomen was om te argumenteren of disputeren: dat hy zich met geen schoolsche argumenten kon behelpen. Daarna gaf hy een geschrift over, in 't welk hy rondelyk zeide dat Engelandt de souverainiteit toequam over de zee. Dat een ieder moest stryken, ook gantsche vlooten: dat van Ghent derhalven quaalyk gedaan hadt, en gestraft moest worden. De Commissarissen der Staaten gaven tot antwoordt, dat de Heeren Staaten aan alle hunne Admiraalen een stricte ordre hadden toegezonden, om zich puntuelyk te reguleren naar het 19 artykel van het tractaat te Breda gesllooten: Dat het gemelde 19 artykel niet zeide, dat gantsche vlooten voor een enkel schip, veel min een jacht, zouden stryken. Dat daar gezeit werdt, dat men 't doen zou, *eo modo quo ullis retro temporibus unquam observatum fuit*, dat is: in voegen gelyk als ooit in voorige tyden gebruikelyk is geweest. Dat de Heeren Staaten overboodig waaren te treden tot het onderzoek van 't geene van oudts gebruikelyk was, zelfs mede ten aanzien van gantsche vlooten: en in gevalle men bevondt dat 's Landts vlooten voor een enkel schip hadden gestreeken, zy zouden erkennen dat het recht waare, en daar niet verder over disputeren: dat ze niet liever zouden zien dan dat een reglement op dat stuk gemaakt moght worden. Dat ze te vreeden waaren alle respect te toonen, doch hoopten dat hun niet nieuws geverght zou worden. Daarna zeide de Raadtpensionaris de Wit in de vergaadering der Heeren Staaten van Hollandt, dat hy des nachts zyn gedachten op 't stuk der vlagge hadt laaten gaan, en, aangemerkt dat men de gemeente in Engelandt indruk zoude geeven dat de Koning den Staaten geen oorlogh aandeedt ten gevalle van de Franschen, maar voor 't recht van de natie en de vlagge, een ontwerp hadt opgestelt, dat voorgeleezen werdt, en van deezen zin was: dat hunne Hoog. Moog. op het fondament van een redelyke vriendtschap, en mits dat Engelandt het vyfde artykel der Triple alliantie naakoomende, en dienvolgens de Heeren Staaten tegens den Koning van Vrankryk bystandt doende, by aldien hy hen quam beoorloogen, aanbooden, en vrywillig toestonden, dat zoo wel hunne gantsche vloot, als byzondre scheepen, voor een enkel oorlogsschip, voerende des Konings vlagh, zoude stryken: maar dat het stryken zou geschieden om alle respect en eere aan een bondtgenoot en groot Monarch te bewyzen, en over zulks uit enkel respect, en dat daar uit geen argument tot naadeel van de vrye vaart zou getrokken worden. Dees voorslagh werdt ingewillight: maar Downing wou de zelve niet aanneemen, onder voorgeeven, dat ze te laat quam, en hy last hadt te vertrekken. Naa dat afslaan besllooten de Heeren Staaten die aanbieding, door een Ambassadeur, ten dien einde naar Londen gezonden, den Koning bekent te maken: maar alles vergeefs, dewyl de oorlogh alreedts vast stondt. Want men houdt dat het besluit van met Vrankryk aan te spannen al voor etlyke maanden was genoomen, en men kreeg zedert kennis, dat zeeker tractaat tusschen Engelandt en Vrankryk, strekkende om de Staaten te beoorloogen, al den tweeden van Februarius, ouden styl, was geslooten. Van des Konings zyde werdt ook geklaaght over zeekre Pilaa-

1672.

Voorslagh van den Raadtpensionaris de Wit.

Aanbieding aan den Koning van Grootbritanje.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. ren (dit ſcheen te zien op een gedicht van den Poëet Vondel, over 't werk van Chattam, en de Bredaaſche vreede, onder den tytel van *Vreepilaar der vrye Nederlanden*): en over valſche Medalien, ziende op de gedenkpenning over de vreede te Breda geſlooten, boven gemeldt: ook over ongerymde ſpottelyke Schilderyen: te weeten, d'afbeelding van den Burgermeeſter en Ruwaart de Wit, ter gedachtenis van 't werk van Chattam te Dordrecht in een groote zaale op 't Stadthuis opgehangen. Daar zeeker uitheemſch Schryver op aanteekent, *dat wel eer een Poëet met een ſteek van zyn pen een oorlog tegens Poolen hadt veroorzaakt: en dat dit d'eerſte reize was dat een Schilder met een penceelſtreek ſtof hadt gegeeven tot het verbreeken van een tractaat: en dat, dewyl al 't geen wegens Engelandt tot het wettigen der vreedebreuk werdt bygebraght veel te zwak was, zy deeze Pilaaren van nooden hadden om hunne redenen ſterkte, de Medalien om ze gewicht, en de Schilderyen om ze een koleur en glimp te geeven.* Men toonde ook misnoegen over zeker boeksken van den Predikant van Dordrecht, Jacobus Lydius, genoemt *Belgium glorioſum*, *Het verheerlykt of verhooght Nederlandt*: en ook over 't ſchip de Royale Charles, dat men, ten trots des Konings, voor elk ten toon liet leggen. D'Ambaſſadeur der Heeren Staaten zocht den Koning op alles, zoo veel moogelyk was, te voldoen, en vernoeging te geeven, dan de zaaken waaren te ver gekoomen.

Middelen aangewendt wegens de Heeren Staaten om den Koning van Vrankryk genoegen te geeven.

By den Koning van Vrankryk werdt ook, door ordre der Heeren Staaten, alle moogelyke vlyt aangewendt om zyne Majeſteit voldoening te geeven, en den oorlogh voor te koomen. Ten dien einde verkreeg d'Ambaſſadeur de Groot, naa veel aanhoudens, den vierden van Januarius, gehoor by zyne Majeſteit, die hy een brief der Heeren Staaten, vol beleefde aanbiedingen tot weghneeming van misnoegen en herſtelling van vriendtſchap, overleverde, en, met een welſpreekende en kraghtige redeneering,

Aanſpraak van de Groot.

zyn Majeſteit voordroeg: *Dat men de Heeren Staaten, zyne oude bondtgenooten, niet erger behoorde te handelen dan misdaadigen, die niet geſtraft worden voor dat men hun de redenen zeght waarom, en hunne verantwoording hoore. Dat men zonder deegen te trekken, finantie te drukken, troepen te haſarderen en bloedt te ſtorten, ſatisfactie zou konnen hebben.* Voorts ſtrekte zyn reede om den Koning af te vraagen, *waar toe en tegens wien zoo groote oorlogsbereitzelen werden gemaakt.*

Des Konings antwoordt, en geſprek met de Groot. 4 *Jan.*

De Koning zeide met een indignatie, of verontwaardiging, op 't ontfangen van der Staaten brief, *dat hy geen brief van doen hadde, nadien hy de copie in zyn zak hadde, die door alle Hoven hadt gewandelt.* Daar de Groot op antwoordde, *dat de Heeren Staaten altydt gewoon waaren opentlyk te gaan.* Daarna zeide de Koning, *dat hy zich hadt gewapent om dat de Staaten zich hadden gewapent.* De Groot daar op, *dat de Staaten bereidt waaren het krygsvolk af te danken, het verbodt van 't inkoomen der Franſche brandewynen en koele wynen en manufacturen in te trekken: de verbonden heilighlyk naa te koomen, en indien men moght bevinden dat 'er iet tegens de zelve moght begaan zyn, niet weetende wat het zou moogen weezen, dat ze dat wilden vergoeden en herſtellen.* Doch de Koning, nergens na luiſterende, borſt eindelyk uit in deeze woorden, *dat hy bezich was met het verzaamelen van zyn krygshoopen, en het toeruſten van zyn oorlogsvloot, en ondertuſſchen zoodaanig beſluit zou neemen als met zyn intereſt en glory beſt zou overeenkoomen.* Hier by voegde de Koning een brief aan de Staaten, tot antwoordt op den hunnen, die ook diergelyke taal ſprak. Ter zel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zelve tydt schreef de Groot, dat de haat zoo groot was, dat d'oorlog 1672.
zou voortgaan; ten waare dat de Staaten in zulk een postuur raakten, dat het uitvoeren van des Konings toelegh daar door zwaar moght worden: dat ze hunne hoop bouden, om dat de Staaten geen ordre tot tegenweer stelden, zeggende, dat ze geen ervaaren Krygsoversten en Officieren hadden: maar dat ze de vloot ontzaagen, en bekommert waaren voor hunne kusten. Alle aanbiedingen tot vreede werden dan afgeweezen, of afgesneden. Ook gaven de Heeren Staaten Generaal in zekeren brief, den eenentwintighsten van Februarius geschreeven, d'onbillykheit hunner tegenstreevers met deeze taal te kennen, *D'oorlog met den welken wy worden gedreight schynt niet aangevangen te worden om een punt van eere, ofte om iet daar inne wy aan haar behoorden te defereren, of toe te geeven, dewyl wy ons aan onze qualyk geaffectioneerden daar op, met zoo veele demonstratie van eere aan haar te willen bewyzen, en zoo veel te willen toegeeven, hebben verklaart, als eenigzins van ons afgewacht of geëischt hadt konnen worden: zonder echter daar mede maar zoo veel gevordert te hebben, dat men aan ons heeft willen bekent maaken, waar mede zy in het particulier verstonden beledight te zyn en satisfactie te moeten ontfangen: en dat men derhalven voorneemens schynt te zyn om ons van het gebruik der waare Christelyke Gereformeerde Religie, en van onze vryheit, ons en onze voorouderen altoos zoo lief en waardt geweest zynde, t'ontzetten, en onze tydelyke middelen te vermeesteren.* Men zagh te deezer tydt te Parys Medalien of penningen met twee zinnebeelden voor den dagh koomen. In d'eene, slaande op Vrankryk, stondt een zon die de dampen uit de moerassen trekt, met dit byschrift, *Evexi, sed discutiam*, dat is, *Ik heb ze in de hooghte opgetrokken, maar ik zal ze weer verstrooijen.* In d'andre, slaande op Engelandt, was de maan en de zee verbeelt, met deeze woorden, *Mihi soli obtemperat æquor*, dat is, *My alleen gehoorzaamt de zee.* In deezen bekommerlyken toestandt van zaaken bleef men in Hollandt met elkanderen, en d'andere Provincien, noch lang twisten en hairkloven over 't verkiezen van een Kapitein Generaal, 't uitvinden der geldtmiddelen, 't aanstellen van nieuwe wervingen, en 't sluiten van verbonden met andere Moogentheden, tot onderlinge bescherming. Maar eindelyk werdt zyn Hoogheit Willem Henrik, Prins van Oranje, den vierentwintighsten van Februarius, het gemelde Kapiteingeneraalschap, onder de bepaalingen en inbindingen in andere Historien te leezen, by de gezaamentlyke Provincien, geduurende d'aanstaande veldtoght, opgedraagen, en naa tydts gelegentheit, zoo veel moogelyk was, verdre ordre gestelt om alle vyandtlyk geweldt te wederstaan. Dan hier van zou meer te zeggen vallen, indien 't oogmerk deezer Historie niet meer vereischte te spreeken van de zaaken der zee. Den vierden van Februarius werdt by de Heeren Staaten Generaal vastgestelt, dat men ten oorlogh, voor zeven maanden, zou toerusten achtenveertig kapitale oorlogscheepen: te weeten, 36 scheepen van de grootste charter, gemonteert van 60 tot 80 stukken, en bemant door den anderen met 320 matroozen en 80 soldaaten; noch 12 scheepen van de grootste charter naast de voorschreeve 36 scheepen, elk bemant met 200 matroozen en 50 soldaaten; 24 branders, elk bemant met 22 koppen; 24 snaauwen, of licht vaartuig, elk bemant met 25 koppen, en daar by noch in te huuren 24 galjoots, tot advyzen, aanvoer van water, en anders. Dat ook daar toe van toen af aan geworven zouden worden 10000 matroozen,

Zyn Hoogheit de Prins van Oranje wordt tot Kapitein Generaal gekooren.

Besluit der Staaten aangaande het toerusten van een oorlogsvloot. 4 *Febr.*

1672. zen, in mindering van het meerder aantal van volk dat tot de geheele bemanning van noode zou zyn, welke vloot voor de gemelde tydt werdt gereekent te zullen koſten 4776248 gulden. Dat aanneemen der gemelde 10000 matroozen werdt beſlooten ter aanmaaninge van den L. Admiraal de Ruiter. Men vondt ook geraaden, op het voorſtel van die van Hollandt, de Groenlandtſche vaart en viſſchery ter walvis voor 't aanſtaande ſaizoen, als ook de vaart op Ooſten en Noorweegen, by twee plakkaaten voor dit loopende jaar te verbieden: 't welk geſchiedde om de ſcheepen van oorlogh des te beter met bequaam bootsvolk te konnen voorzien. Daarna werdt de toeruſting ter zee, naar gelang van de noodt en 't gevaar, noch merkelyk vermeerdert, en ordre geſtelt om meer ſcheepen in zee te brengen. De Heeren Staaten Generaal beſlooten den drieëntwintighſten van Februarius, dat de Kollegien ter Admiraaliteit zou worden aangeſchreeven dat ze met allen ſpoedt en meeſt doenlyken yver de ſcheepen van oorlog zouden gereedt maaken, en alle bedenkelyke vlyt en voorzorge aanwenden om de matroozen, tot manning der voorſchreeve ſcheepen vereiſcht, in dienſt aan te neemen. Ook werdt ten zelven daage den L. Admiraal de Ruiter, voor zoo veel de drie Kollegien ter Admiraaliteit in Hollandt en Weſtvrieſlandt, den L. Admiraal Bankert, voor zoo veel het Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt, en den L. Admiraal van Aylua, voor zoo veel 't Kollegie ter Admiraaliteit in Vrieſlandt betrof, gelaſt, dat zy zich in de gemelde Kollegien zouden vervoegen, aldaar een waakendt oogh laaten gaan over de toeruſting † met den gevolge en aankleven van dien, toezien of alle d'ordres, by haare Hoog. Moog. daar ontrent gegeven, wel en naaukeurig werden uitgevoert, de zelve uitvoering in den naame en van weegen haare Hoog. Moog. bevorderen, en van tydt tot tydt aan de zelve van hunne ondervinding en verrichting net en omſtandig bericht geeven. Deeze laſt werdt zonder uitſtel in 't werk geſtelt, en vertrok de Heer de Ruiter ten dien einde van Rotterdam naar Amſterdam, en van daar naar 't Noorderquartier, om dat noodig werk naar vermoogen voort te zetten; doch de harde vorſt en 't ys gaven veel verhindering. In de Kollegien ter Admiraaliteit in Hollandt en Weſtvrieſlandt werdt elks aandeel in de 48 groote ſcheepen, die men in zee zou brengen, wel klaar gemaakt, maar geen van de fregatten noch branders, die men daar by hadt te voegen. Hier op gaf de Heer de Ruiter met een brief aan den Raadtpenſionaris de Wit, en met een anderen brief aan hunne Hoog. Moog. te kennen, *dat de fregatten, branders en ander kleenvaartuig, wel voor af dienden klaar gemaakt, om binnen gaats voor zee op de wacht te konnen worden gepoſteert, tegens alle invaſie van den vyandt, die zomwyle met kleene maght de groote ſcheepen, als de zelve noch ongewapent op ſtroom voor Hellevoetſluis of onder de Vlieter zouden leggen, onverwacht moght koomen aan te taſten, en die trachten te verbranden of anderzins te ruineren. Derhalven verzoekende dat de Kollegien moght aangeſchreeven worden, ſpoedig met d'equipagie van de gemelde fregatten, branders en kleen vaartuig, voort te gaan; op dat de Staat deezer Landen by manquement van dien in geen ongelegentheit moght vervallen.* Deeze raadt van voorzichtigheit werdt in acht genoomen. Maar 't ys bleef noch tot in Maart in 't water. Korts daarna zagh men wat Engelandt in den zin hadt, door d'aankomſt van een Hollandtſche koopvaardyvloot van Smirne, en die uit Spanje en Portugaal werdt verwacht, zeer ryk gelaaden, ſterk vierendertig zeilen, onder 't geley van vyf

Verbodt van de vaart op Groenlandt, Ooſten en Noorweegen. 17 *en* 25 *Febr.*

Reſolutie der Heeren Staaten Generaal tot voortzetting der equipagie ter zee. 23 *Febr.*

† *Equipagie.*

De Ruiter oordeelt dat men de fregatten en branders eerſt behoort klaar te maaken, en binnen gaats op de wacht te leggen.

vyf of zes oorlogſcheepen. De Ridder Robbert Holmes, die wel eer 1672.
in den jaare zeſtienhonderdtvierentſeſtigh de vreede met de Hollanders, door 't neemen van Kapo Verde, en 't pleegen van andre vyandtſchap, hadt gebrooken, werdt nu gebruikt tot gelyken einde, en met etlyke kloeke oorlogſcheepen en kitzen afgezonden om de Smirneſche vloot aan te taſten, en zoo groot een buit, daar men de koſten van den oorlogh, die men wilde voeren, ten grooten deele uit zou konnen vervallen, te veroveren.

Toeleg der Engelſchen op de Hollandtſche Smirneſche vloot.

Dus werdt die ryke vloot den drieëntwintighſten van Maart door Holmes, met acht kloeke ſcheepen en drie kitzen, omtrent het eilandt Wicht ontmoet en fel bevochten: maar de Nederlanders verweerden zich met zoo groote dapperheit, dat hy, naa een bloedig gevecht van etlyke uuren, tegens den avondt moeſt afwyken:

Die door Holmes vergeefs wordt bevochten.

maar des anderendaaghs werdt hy met vier groote ſcheepen en eenig minder vaartuig verſterkt, en 't gevecht hervat, maar met geen beter uitkomſt: en 't ſtondt geſchaapen dat hun de gantſche vloot zou zyn ontgaan, indien ze 's naamiddaghs, ten derden maale aanvallende, geen gelegentheit hadden gevonden om 't ſchip van Kapitein Jan van Nes den ouden t'omringen, en, naa 't ſneuvelen van den Kapitein, te veroveren; maar zoo doorſchooten dat het korts daarna zonk.

Het gevecht hervat.

Derde aanval.

Een verovert oorlogſchip zinkt.

Door dit verlies raakte t'eene esquadre koopvaarders wat in onorde: waar door d'Engelſchen vier ſcheepen afſneden en weghnaamen, en onder de zelve een Smirnaas- en een Meſſinaas-vaarder.

Vier ſcheepen genoomen.

Met deeze winſt moſten ze zich genoegen, en de vloot verlaaten, die voorts behouden in 't vaderlandt aanquam. In dit gevecht hadden zich d'oorlogsſcheepen en koopvaarders uitermaaten wel gequeeten: maar de Kapitein Adriaan de Haaze, die 't opperbevel hadt, liet hier, in 't betrachten van zyn plicht, naa 't bewys van groote manhaftigheit, het leven. Hier op werdt de verklaaring, by welke den Koning van Grootbritanje de Heeren Staaten den oorlogh aanzeide, den negenentwintighſten van Maart in zynen Raadt vaſtgeſtelt, en den zevenden van April afgekundight, naa dat de vreede zeventien daagen te vooren, door het aanranden der Smirneſche vloot, was gebrooken: zonder eenige voorgaande waarſchouwing of aankunding van vyandtſchap.

De Koning van Engelandt laat de Staaten den oorlogh aankundigen.

Hier meê laagen nu al de gemaakte verbonden onder de voet: en de vermaarde Triple alliantie, op het aandryven van Engelandt geſlooten, hadt de Nederlandtſche Provincien geen voordeel toegebraght, maar een onverzoenlyke vyandtſchap van de zyde van Vrankryk op den hals gehaalt. De Heeren Staaten zochten door den Heer Meerman, onlangs te vooren naar Engelandt gezonden, den gedreigden ſlagh, met den Koning alle billyke voldoening aan te bieden, te breeken: maar 't was te laat. Voor d'aankunding des oorlogs werden verſcheide Nederlandtſche ſcheepen in d'Engelſche havens aangehouden, of opgebraght; tegens den inhoudt van het 32 artykel van het tractaat te Breda geſlooten: mede brengende, dat, in cas van rupture, de ſcheepen, koopmanſchappen en goederen van d'een of d'andre zyde geenzins zouden geconfisqueert, of eenigermaate geincommodeert worden; maar dat aan den onderdaanen en inwoonders van d'een en d'andere zyde den tydt van zes volle maanden zou worden vergunt, om hunne goederen werwaarts het hun believen zou te vervoeren.

Nederlandtſche ſcheepen in Engelandt aangehouden.

Hier op lieten de Heeren Staaten ook etlyke Engelſche en Schotſche ſcheepen in 's Landts havenen aanhouden: als oordeelende, dat ze niet gehouden waaren aan hunne zyde een tractaat te voldoen, dat de Koning van zyne zyde niet hadt believen t'onderhouden. Doch daarna hebben de Heeren Staaten van Hollandt ver-

Ook etlyke Engelſche ſcheepen in Hollandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

Billyk besluit der Heeren Staaten om ze t'ontslaan. 14 *May.* 'T welk van d'Engelschen ten halven werd gevolght. De Koning van Vrankryk verkundight d'oorlog tegens de Staaten. Insgelyks de Bisschop van Munster en de Keurvorst van Keulen. † 18 *May.* ‡ 27 *May.* Zweeden wordt bewoogen om stil te zitten. De toerusting ter zee werdt vergroot. 25 *Maart.*

verstaan, dat het gemelde 32 artykel, al wierdt het by den Koning verbrooken, evenwel van hunne zyde moest onderhouden worden: en dat men d'aangehoude scheepen dienvolgens vry en vrank moest laten vertrekken, dewyl ze op de publyke trouw van hunne Hoog. Moog. hier te lande gekoomen waaren. Dit werdt ter vergaadering der Staaten Generaal zoo uitgewerkt, en d'aangehoude scheepen ontslaagen. Waar op d'Engelschen insgelyks etlyke Nederlandtsche scheepen ontsloegen: doch de vier scheepen, in 't gevecht tegens de Smirnesche vloot verovert, behielden ze voor goeden buit. De Koning van Vrankryk hadt ook den zevenden van April, den zelven dagh toen Engelandt d'oorlogsverklaaring uitgaf, met openbaare afkundiging, den oorlogh, dien hy tegens de Staaten opnam, te Parys alomme bekent gemaakt. De Bisschop en Vorst van Munster †, en de Keurvorst en Bisschop van Keulen ‡ hebben insgelyks, ten gevalle van den Koning van Vrankryk, de Staaten den oorlog aangezeit: en Zweeden, daar de Koning toen noch een kindt was, liet zich door geldt beweegen, om, onaangezien de Triple alliantie, stil te zitten, en de Staaten te verlaaten. Ondertusschen hadden de Heeren Staaten, op de tyding van 't aantasten der Smirnesche vloot, besflooten, dat de Kollegien ter Admiraaliteit noch een meerder getal scheepen, tot versterking van 's Landts vloot, op het spoedighste zouden uitrusten, en de toerusting over dagh en nacht, zonder een oogenblik te verzuimen, verhaasten en voortzetten, de gereede scheepen, zonder naa d'ongereede scheepen te wachten, naar d'uiterste zeegaaten zenden, en alle moogelyke vlyt aanwenden om de matroozen, daar toe vereischt, in dienst aan te neemen: en den L. Admiraal de Ruiter, de L. Admiraalen, Bankert en van Aylua, weer te beveelen zich naar de Kollegien ter Admiraaliteit te begeeven, om de gemelde toerusting met allen bedenkelyken yver te bevorderen. Dit werdt den Raaden ter Admiraaliteit en den gemelden L. Admiraalen aangeschreeven. Den zesten van April werdt de L. Admiraal de Ruiter weer by de Heeren Staaten Generaal verkooren tot eerste persoon en Opperhooft van 's Landts vloot, en de rang gestelt, gelyk in de volgende resolutie kan worden gezien.

De Ruiter wordt weêr gestelt tot Opperhooft van 's Lands vloot.

Extract uit het regiſter der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Woensdagh den 6 April 1672.

Resolutie by hunne Hoog. Moog. des aangaande, en ter zaake van den rang der Hooftofficieren, genoomen.

Is, na voorgaande deliberatie, goedtgevonden en verstaan, dat als eerste persoon ende Opperhooft over 's Landts vloote, geduurende d'aanstaande expeditie, onder de directie ende superintendentie van de Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtigden op de voorschreeve vloot, commanderen zal de persoon van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt ende Westvrieslandt, de welke gehouden werdt den eedt te doen aan haar Hoog. Moog. van dat hy hem in de voorschreeve charge getrouwelyk zal quyten, en de beveelen, hem by haar Hoog. Moog. albereits gegeeven, ofte noch te geeven, achtervolgen ende naarkoomen. Ende dat onder het voorschreeve Opperhooft zullen zyn Adriaan van Trappen, gezeit Bankert, L. Admiraal van Zeelandt, de L. Admiraal Aart van Nes, de L. Admiraal Willem Joseph van Ghent, Hans Willem van Aylua, L. Admiraal van Vrieslandt; de Viceadmiraalen de Liefde, Sweers, Kornelis Evertszoon, Schram en Enno Doedes; de Schoutenbynacht Jan van Nes, Jan de Haan,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Haan, Jan Matthyszoon, Vlug en Brunsveldt, doch of het gebeurde 1672.
dat den gemelden L. Admiraal de Ruiter iets menſchelyks moghte over komen, ofte wel dat hy by ziekte ofte andere ongelegentheit het commando over de voorſchreeve vloote niet en zoude konnen exerceren, zal by des zelfs affterven, dat Godt genadelyk verhoede, ofte in cas van de voorgezeide ongelegentheit ofte abſentie, de voornoemde vloote als eerſte perſoon ofte Opperhooft commanderen de voornoemde L. Admiraal Aart van Nes, en by des zelfs overlyden, ongelegentheit ofte abſentie, de L. Admiraal van Ghent.

H. VAN GOCKINGA. Vt.

Accordeert met het voorſchreeve regiſter.

GASP. FAGEL.

Daarna werdt by de Heeren Staaten, op d'aanmaaning van den L. Admiraal de Ruiter, boven gemeldt, een nader ordre geſtelt tot verzeekering der zeegaaten: op dat d'Engelſchen met geen ſcheepen en branders in 's Landts havens zouden vallen, en aldaar d'oorlogſcheepen verbranden. Men beval, alle jachten en gewapent vaartuig, 't welk men by der handt kon krygen, ten ſpoedighſte, wel bemant en voorzien, naar 't Goereêſche gat te zenden, om alle beduchte landing der vyanden ontrent Hellevoetſluis en elders te helpen afweeren en beletten. Ook werdt beſlooten, het groote houte baaken, ſtaande op het ſtrandt, ontrent het inkoomen van de Maaze, af te breeken; om daar door het inzeilen van de gemelde riviere aan de vyanden te bezwaarlyker te maaken. Daar werdt ook beraamt, op andere plaatzen alle tonnen op te neemen, en ſchuitjens in de plaats te leggen, de kaapen en baakens wegh te neemen, een looze kaap op te rechten, om de vyanden te misleiden, en een deel galjoots en lootsbooten buiten gaats te laaten kruiſſen. De Heer de Ruiter werdt te deezer tydt door de Heeren Staaten van Hollandt, op zyn verzoek, met een compagnie ſcheepsſoldaaten begunſtight, by dispenſatie van voorgaande reſolutien, houdende dat geene compagnien ſcheepsſoldaaten aan Hooftofficieren, Kommandeurs of gemeene Kapiteinen ter zee zouden moogen vergeeven worden. Ook werdt goedtgevonden, dat van weegen haare Ed. Groot Moog. (tot vergoeding van 't geen hy anderzins over onkoſten moeſt draagen) de zaake ter Generaaliteit daar heenen zou worden gedirigeert, ten einde den Heer de Ruiter, geduurende d'aanſtaande zeetogt, voor extraordinaris moght worden toegevoeght een ſomme van duizendt Karolus guldens ter loopende maandt. Dit werdt den negentienden van April by hunne Hoog. Moog. ingewilligt. De Heeren Staaten van Hollandt hadden den tweeden van April goedtgevonden, den Heer Kornelis de Wit, Ruwaart van Putten, Oudt Burgermeeſter der ſtadt Dordrecht, te verzoeken, om van weegen de Provincie van Hollandt ter Generaaliteit te worden voorgedraagen tot Gedeputeerde en Gevolmaghtighde van den Staat op 's Landts vloote in d'aanſtaande expeditie ter zee: verzoekende de Heeren Gedeputeerden der ſtadt Dordrecht, ontrent hunne Heeren en Meeſters alle goede officien aan te wenden, ten einde de zelve den gemelden Heere de Wit tot het aanneemen van de voorſchreeve commiſſie moghten diſponeeren. Ook werdt by hunne Hoog. Moog. den achtſten, commiſſie op hem, Heere de Wit, ten gemelden einde, verleent. Daar op werdt de Heer de Wit den zeſtienden der maandt uit

Margin notes: Ordre geſtelt tot verzekering der zeegaaten. 13 *April.* — De Ruiter werdt door de Staaten van Holland begunſtight met een compagnie zeeſoldaaten. 13 *April.* — 19 *April.* — 2 *April.* De Ruwaart van Putten wordt by Hollandt verzocht om weêr als Gedeputeerde en Volmaghtighde van den Staat met 's Lands vloot in zee te gaan. 8 *April.* 16 *April.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. uit den naame en van weegen hunne Ed. Groot Moog. gesommeert, zich te verklaaren ontrent het aanneemen van de voorzeide commissie: waar op hy zich met een zonderlinge resoluitheit ter vergadering heeft verklaart, en volvaardig getoont om ter gehoorzaamheit van haare Ed. Groot Moog. de voorschreeve commissie aan te neemen, en de zelve onder den zegen van Godt almaghtig met alle wakkerheit, yver en getrouwheit, naar zyn vermoogen uit te voeren. Hier over is de zelve niet alleen bedankt en Godts zegen toegewenscht, maar ook, op het voorstel van de Gedeputeerden der stadt Amsterdam, met eenpaarige stemmen van alle de Leden, goedtgevonden en verstaan, dat, in gevalle de voornoemde Heer de Wit, geduurende de tocht, aflyvig quam te worden, als dan het Ruwaart- Bailliuw- en Opperdykgraafschap van den lande van Putten op des zelfs zoone zou worden gebraght. Ontrent deezen tydt werdt by de Heeren Staaten goedtgevonden, ziende hoe veel zwaarigheden zich van alle kanten op deeden, een uitschryving van een maandelyke bededagh, te houden op den eersten Woensdagh van ieder maandt, aan alle de vereenighde Provincien, Steden en Leden van dien, af te zenden, om de goddelyke hulpe in den noodt des vaderlandts af te bidden. De rendevous of verzaamelplaats der vloote werdt in 't Vlie gestelt, en voorts door de Heeren Staaten bevoolen, dat de grootste en gereedtste scheepen van oorlog uit de Maaze, nevens den L. Admiraal de Ruiter, al waar 't dat 'er aan de scheepen noch vry veel schortte, met den eersten bequaamen windt uit het Goereêsche gat naar 't Vlie zouden verzeilen, en dat het geen hun noch ontbrak binnen door of buiten om hun zoude worden nagezonden. Dit werdt den Heer de Ruiter door de Raaden ter Admiraaliteit te Rotterdam aangeschreeven. Hy zocht den zevenentwintighsten van April in zee te loopen, maar werdt door harde tegenwindt verhinderdt. Toen riep hy de Kapiteinen der andere scheepen aan boordt, en ordonneerde hoe en op wat wyze 's Landts scheepen, geduurende de tegenwindt, zich zouden rangeren en posteren tegens alle vyandtlyke aanslaagen, om niet onvoorziens overvallen te worden. Hy zondt ook twee lootsbooten om drie myl dwars van de Maas en Goereê in zee op kundtschap te kruissen. Hy hadt ook de Kapiteinen Frans van Nydek en Moyses Wichmans, met de fregatten Schiedam en Harderwyk, etlyke daagen te vooren doen zee kiezen, om, een kenning van den anderen, tot ontdekking der zee, en afbreuk van den vyandt, te kruissen. Den negenentwintighsten raakte hy in zee met zeven 's Landts scheepen, twee fregatten, drie branders, een advysjacht, en een fluit, van Dordrecht gekoomen met de bagagie van den Ruwaart van Putten, Gedeputeerde en Volmaghtigde van den Staat op 's Landts vloote. Met die fluit quaamen ook 93 brave matroozen, onder twee Kommandeurs, tot een zeelyfwacht ‡ voor den gemelden Ruwaart, welke matroozen toen op de Ruiters schip overgingen. In zee voegden zich de gemelde fregatten en lootsbooten, die gekruist hadden, en noch een tweede advysjacht en vierde brander, uit de Maas, onder zyn vlagge. Doch hy zondt, op het aanhouden van de Heeren der Admiraaliteit te Rotterdam, de twee kleenste branders weer naar binnen, den eenen binnen Goereê, en den anderen voor de Maaze in de put, met ordre om zich daar op de wacht en tot bescherming der achtergebleevene scheepen te posteeren, en hem met de zelve naar de rendevous te volgen. Den eersten May, op de hooghte van Egmondt gekoomen, ontmoette hem een advysjacht, van den Ruwaart afgezonden, met de volgende ordre.

Neemt de commissie aan.

Het Ruwaartschap wordt, in gevalle hy op de vloot quam te blyven, zyn zoon toegezeit.

Maandelyke bededag.

De rendevous der vloot in 't Vlie.

23 *April.*

De Ruiter loopt met eenige Maasscheepen in zee.

29 *April.*

‡ *Guarde maritime.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Op de onderrichtinge van de Lootsluiden, dat 's Landts ſcheepen uit het Vlie niet in zee gebraght konnen werden dan met een windt aan d'eene zyde Ooſtennoorden, ofte uiterlyk Ooſtnoordtooſt, en aan de andere zyde Zuiden, ende zulks alleenlyk ten uiterſten met tien ſtreeken die goet zyn, tegens tweeëntwintigh ſtreeken daar mede de groote ſcheepen alhier zouden moeten binnen blyven, ende alvoorens gehoort het advys van de aanweezende Heeren Gecommitteerden van de Kollegien ter Admiraaliteit tot Amſterdam ende in 't Noorderquartier, is, naar voorgaande deliberatie, goetgevonden ende gereſolveert, dat alle de ſcheepen van oorloge, alhier in 't Vlieſtroom leggende, gereet ofte ongereet, met deeze Ooſtelyke windt, zoo die continueert, zullen het Vlie uit zeilen, en het Texel weder inloopen, ende aldaar voort van alle noch deficierende behoeften verzien, en ten vollen klaar gemaakt worden, daar naar den L. Admiraal van Ghent ende alle 's Landts Officieren ende Kapiteinen mitsdeezen belaſt ende geordonneert werden haar te reguleren: en zal hier van ten ſpoedighſten advertentie gegeeven werden aan den L. Admiraal de Ruiter, om zich met zyne byhebbende ſcheepen in 't Texel te vervoegen, ende de zelve aldaar te poſteeren omtrent de tonnen van de Laan, zoodanigh dat zy, naa beloop van weder en windt, aan wederzyde het Landts Diep, ende aan de andere zyde het Spanjaartsgat konnen uitzeilen, zulks dat haar ook de Sleng altydts open blyve: gelyk ook hier van advertentie gegeeven zal worden aan de vordere drie Kollegien ter Admiraaliteit, om elks in zyn regard mede zoodanige ordre te ſtellen, en die voorzieninge te doen, ten einde alle de volgende ſcheepen van haarluider equipagie haar mede op 't ſpoedighſte naar Texel konnen begeeven. Actum in 's Landts ſchip de Dolphyn, leggende in de Middelgronden van 't Vlieſtroom, den 30 April 1672. 1672. Ordre, ten einde 's Landts vloot in Texel zou verzaamelen, en niet in 't Vlie.

Accordeert met de voorſchreeve reſolutien.

C. DE WIT.

Volgens deeze ordre liep de Ruiter met de Maasſcheepen naar Texel; doch dewyl daar de tonnen en baakens waaren opgenoomen, was 't gevaarlyk zoodaanige zwaare ſcheepen binnen te lootzen. Dies vondt de L. Admiraal de Ruiter geraaden, twee advysjachten naar den Helder te zenden, met een brief aan den Commiſſaris Henrik Knyf, ten einde dat hy die jachten, met advys en kennis van de Lootsluiden, in 't inkoomen van de Sleng, of 't Middeldiep, het eene, de Fama genoemt, aan de Zuidt- en 't ander, de Hoope, aan de Noordtwal zou doen leggen, en vervolgens zoo veel kleine ſchuiten aan wederzyden van het vaarwater, aan beide de kanten van de Sleng, inwaarts aan, zou plaatzen, als hy zou dienſtig oordeelen, om 's Landts ſcheepen voor tonnen en baakens in 't inzeilen te verſtrekken: daar by voegende, dat hy zou ſtaat maaken dat het advysjacht de Faam, als ook de ſchuiten aan de Zuidtkant, het marszeil en de zeiltjes zouden opgeheezen hebben: maar 't jacht de Hoope, en de ſchuiten aan de Noordtkant, zonder zeilen leggen; op welke kennelyke ſeinen hy, tuſſchen beide door, met zyn byhebbende ſcheepen zoude inzeilen. De Commiſſaris Knyf liet dat middel in 't werk ſtellen, en zondt daarenboven eenige ſchuiten om 's Landts ſcheepen voor te zeilen, die dus binnen liepen, en ontrent de ton of plaats van de Laan den derden May ten anker quaamen. Dien zelven dagh, toen de L. Admiraal de Ruiter noch buiten gaats was, ontmoette hem de Kapitein Kornelis Hollaardt, voerende een ſnaauw, door

Middel by de Ruiter gebruikt om binnen Texel, daar de tonnen en baakens waaren opgenoomen, in te zeilen.

Hy komt in Texel. 3 *May.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. door den L. Admiraal Bankert uit Zeelandt afgezonden, met last om t'onderzoeken of de zee veylig was, en wat scheepen in de zeegaaten van Hollandt laagen. De Ruiter liet toen aan Bankert weeten, dat hy geen vyandt hadt vernoomen, en zondt hem copye van d'ordre aangaande de rendevous in Texel, boven gemeldt, tot zyne naarichtinge. Des anderendaaghs ontfing de Heer de Ruiter een brief uit het Vlie van de Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden der Heeren Staaten tot uitpressing van 's Landts vloote, van deezen inhoudt: dat al eenige zwaare 's Landts scheepen uit het Vlie in zee waaren geraakt, op hoope dat de rest zou konnen volgen, en niet van meening waaren daar mede weder in 't Texel te koomen, maar dat ze hem, de Ruiter, met zyne byhebbende scheepen, op het spoedighste buiten gaats in zee zouden verwachten. Hy liet terstondt weer schuiten aan beide de zyden van 't gat leggen: om op gelyke wyze uit te zeilen, als hy was binnen gekoomen, ook beval hy ten dien einde het Spanjaarts gat te peilen: maar de Lootzen zeiden dat ze maar 21 voeten waters hadden gevonden, en daar mede zoo zwaare scheepen niet dorsten in zee brengen. Den zesten May quaamen de Heeren Gedeputeerden en Gevolmaghtigden der Staaten, en onder de zelve den Raadtpensionaris de Wit, aan de Ruiters boordt, deeden sein om te zeilen, en gaven ordre dat een ieder die maar konde zoude zee kiezen, en zich buiten gaats onder de vlagge van den L. Admiraal van Ghent vervoegen. Hier op raakten de gemeene scheepen en vaartuigen van de Maaze door 't Spanjaarts gat buiten by 't voorschreeve gros, en ook d'overige scheepen, die uit het Goereêsche gat verwacht werden, en anders insgelyks binnen Texel zouden zyn ingeloopen, en nu, aankoomende, last kreegen om buiten te blyven. Maar de L. Admiraal de Ruiter bleef met zyn schip en d'andre drie vlaggescheepen van den L. Admiraal van Nes, de Viceadmiraal de Liefde en den Schoutbynacht van Nes, met noch een advysjacht, leggen: door verzuim van de Lootsluiden, die styfzinniglyk staande hielden, dat 'er voor hen te weinig water in 't voorschreeve gat was. Waar op de Raadtpensionaris de Wit en de L. Admiraal de Ruiter, zelfs met een jacht naar 't Spanjaarts gat vaarende, en de diepte peilende, het tegendeel aanweezen, en de Lootsluiden over hunne dommigheit scherpelyk overhaalden; dewyl ze 21 of 22 Maasvoeten waters vonden. Dan midlerwyl verliep de tydt: daarna werden ze door hardt weder en tegenwindt verhindert tot den negenden May. Toen schoot de windt met een barst Noordtnoordtwest, en toen zeilde de L. Admiraal de Ruiter met de Maasscheepen en den Viceadmiraal Enno Doedes Star, en eenig kleen vaartuig, door het Landts diep in zee. De Heer Kornelis de Wit, Ruwaart van Putten, quam toen uit van Ghents schip over aan de Ruiters boordt: om d'aanstaande zeetoght als Gedeputeerde en Gevolmaghtigde der Heeren Staaten by te woonen. De Raadtpensionaris de Wit nam te dier tydt met een byzondere blygeestigheit zyn afscheidt van zyn broeder den Ruwaart, den Admiraal de Ruiter en d'andere Bevelhebbers, hun wenschende Godts zeegen ten goede van 't lieve Vaderlandt. Hy voer daar op met d'andre Heeren Gedeputeerden van boordt: dan voor hun vertrek werdt het volgende besluit genoomen.

Kryght weer ordre om zee te kiezen.

6 May.

Eenige scheepen raaken in zee.

Vier vlaggescheepen blyven noch leggen.

Geschil met de Lootsluiden.

9 May.

De Ruiter raakt in zee, en de Ruwaart komt op zyn schip.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Maandagh 's voormiddaghs den 9 May 1672. In 's Landts schip de zeven Provincien, zeilende even buiten gaats van Texel. 1672.

Present de Heeren Cornelis de Wit Ruwaart van Putten, M. Merens, Mauregnault en Starkenburgh, L. Admiraal de Ruiter, Van der Dussen, de Wildt, Ockertzen en Sonk.

De Gedeputeerden en Gevolmaghtighden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden tot d'expeditie ende over 't employ van 's Landts vloote, hebben, naar voorgaande rype deliberatie, conform d'advyzen van den L. Admiraal de Ruiter, als Generaal van de zelve vloote, mitsgaders de Heeren Gedeputeerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit, alhier aanweezende, eenparighlyk goedtgevonden ende geresolveert, dat de voorschreeve vloote, weder ende windt dienende, haar koers zal stellen Zuidtwestelyk aan, ende onderwegen, gelyk verhoopt werdt, by haar bekoomen hebbende d'oorloghscheepen, branders ende ander vaartuig, van Zeelandt verwacht werdende, voorts zal loopen naar de riviere van Londen, of wel daar anderszins, volgens nader in te koomen kondtschappen, de navale maght van Engelandt zoude konnen werden aangetroffen: zynde d'intentie ende resolutie, dat met de voorschreeve vloote, onder Godes toelatinge, de voorschreeve riviere van Londen zal worden in gezeilt, en de vyandt aldaar aangegreepen, ook den zelven, onder Godes zegen, alle moogelyke afbreuk gedaan, by zoo verre eenige Engelsche oorloghscheepen in de voorschreeve riviere moghten werden gevonden; ende dat anderszins het zelve zal werden getenteert, ende onder Godes toelaatinge uitgevoert op haare rendevousplaatzen in de Gunfliet, in Soulsbaay, in Duins, of elders, daar de verzaamelinge van haare zeemaght zoude moogen geschieden: doch in gevalle, buiten vermoeden, de Fransche vloote met die van Engelandt moghte weezen geconjungeert, dat in zulken cas, ende daar van zeekerlyk consterende, een hooftbattaille met die geconjungeerde maghten zal werden geeviteert, ten waare de Gedeputeerden en Gevolmaghtighden van haar Hoog. Moog. op de zelve vloote, met advys van den gemelten L. Admiraal de Ruiter, als Generaal van de zelve vloote, door eenige toevallen, occasien of circumstantien, moghten oordeelen, dien onaangezien, op de gecombineerde vyanden eenige advantagie te konnen doen: alles met dien verstande nochtans, dat aan de volkoomene ende absolute dispositie van de gemelte Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden ende Gevolmaghtighden in de vloote, volgens den text ende de teneur van haare commissie, zal worden gelaten, gelyk gelaten werdt mits deezen, om met advys van den meergemelten L. Admiraal de Ruiter, in qualité voorschreeve, ende, des noodt zynde, ook van de andere Hoofden der zelve vloote, zoo over de zaake zelfs in het generaal, als over alle de particulariteiten van dien, inzonderheit mede aangaande de ordre, forme ende maniere van executie, alles te doen in 't werk stellen 't gunt zy luiden ten meesten dienste van den Lande bevinden zullen te behooren; ende generaalyk haar met de voorschreeve vloote, geconjungeert ofte verdeelt, te vervoegen ende t'onthouden werwaarts, ende daar zy luiden zullen achten 't zelve met de intentie van haar Hoog. Moog. best over een te koomen, ende oirbaarlykst te zyn. Resolutie aangaande het employ van 's Lands vloot.

Accordeert met de voorschreeve resolutie.

In kennisse van my ondergeschreeve Secretaris,

J. ANDRINGA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. 'S Landts vloot, gelyk die nu voor Texel was verzaamelt, beſtondt uit 12 groote ſcheepen uit de Maas, 18 van Amſterdam, 4 uit het Noorderquartier, 1 uit Vrieſlandt, 11 fregatten, 12 branders, en 9 advysjachten, t'zaamen ontrent 67 zeilen: welk getal binnen weinig daagen, door verſcheide ſcheepen uit 's Landts zeegaaten, merkelyk werdt vermeerderdt. In d'eerſte verdeeling in drie esquadres, den negenden van May geſchiedt, waaren ook de Zeeuwſche en etlyke andere ſcheepen, die men in 't kort verwachtte, begreepen, gelyk de volgende lyſt uitwyſt.

'T getal van 's Landts vloot, gelyk die voor Texel was verzaamelt.

Verdeeling in drie esquadres.

Esquadre onder den L. Admiraal Generaal de Ruiter.

Hoofteſquadre onder de Ruiter.

Officieren.	Scheepen.	mat.	ſold.	ſtukk.
R. *L. Admiraal de Ruiter.*	*De zeven Provincien.*	420.	90.	80.
R. *L. Admiraal A. van Nes.*	*D'Eendraght.*	335.	85.	70.
R. *Viceadmiraal de Liefde.*	*De Maaght van Dordr.*	320.	80.	68.
R. *Schoutbynacht van Nes.*	*De Ridderſchap v. Holl.*	290.	75.	66.
R. *Kap. Laurens Dav. v. Konv.*	*Gelderlandt.*	- - -	- -	64.
R. *Jan van Braakel.*	*Groot Hollandia.*	- - -	- -	60.
A. *Engel de Ruiter.*	*Deventer.*	250.	60.	66.
A. *Jan van Gelder.*	*De Provincie van Uitr.*	230.	50.	60.
A. *Jan Davids Bont.*	*De ſtadt Uitrecht.*	- - -	- -	66.
R. *Philips van Almonde.*	*Waſſenaar.*	230.	60.	60.
A. *Pieter Jakobsz de Sitter.*	*D'Agatha.*	- - -	- -	- -
A. *David Swerius.*	*De Beſchermer.*	200.	45.	50.
R. *Joan Jakob de Laucourt.*	*Zeelandia.*	150.	38.	44.
R. *François van Aarſſen.*	*'T fregat Uitrecht.*	- - -	- -	36.
N. *Jan Dik.*	*Joſua.*	- - -	- -	- -
R. *Moiſes Wichmans.*	*'T fregat Harderwyk.*	90.	30.	24.
A. *Kornelis van der Zaan.*	*'T fregat de Brak.*	- - -	- -	24.
V. *Jooſt Michielsz. v. Kuik.*	*'T fregat de Windthondt.*	- - -	- -	- -
A. *Roemer Vlak.*	*De Poſtiljon.*	- - -	- -	24.
N. *Klaas Anker.*	*Alkmaar.*	- - -	- -	- -
	Advysjachten.			
A. *Huibrecht Geel.*	*De Triton.*	- - -	- -	- -
A. *Klaas Jansz. v. Portug.*	*Mercurius.*	- - -	- -	- -
R. *Korn. Jakobz. v. der Hoev.*	*De Fama.*	47.	- -	12.
R. *Wynant van Meurs.*	*Rotterdam.*	25.	- -	8.
	Branders.			
R. *Dirk de Munnik.*	*Gornichem.*	30.	-	4.
R. *Jan Danielsz. v. den Ryn.*	*De Vreede.*	34.	- -	2.
R. *Abraham Schryver.*	*Swol.*	20.	- -	- -
R. *Pieter Beſançon.*	*D'Eenhoorn.*	19.	- -	- -
A. *Andries Randel.*	*S^t. Salvador.*	- -	- -	- -
A. *Klaas Pietersz. Schuit.*	*Sollenburgh.*	- -	- -	- -

Esquadre onder den L. Admiraal van Ghent.

Esquadre onder van Ghent.

A. *L. Admiraal van Ghent.*	*De Dolphyn.*	420.	120.	82.
A. *Viceadmir. Iſaak Sweers.*	*D'Olyfant.*	380.	100.	82.
N. *Viceadm. Volkert Schram.*	*De Pacificatie.*	- - -	- -	76.
A. *S.bynacht Jan de Haan.*	Gouda.	315.	90.	72.
A. *Kapiteinen Jakob Binkes.*	*Woerden.*	270.	70.	70.
A. *Hendrik van Tol.*	*De Komeetſtar.*	270.	70.	70.

A. *Ja-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

A. *Jakob Berkhout.*	*D'Akerboom.*	230.	50.	60.	1672.
A. *Anske Fokkes.*	*Amsterdam.*	230.	50.	60.	
A. *Volkert Swart.*	*Oosterwyk.*	230.	50.	60.	
A. *Philips de Munnik.*	*Essen.*	200.	45.	50.	
A. *Jan Gyzels van Lier.*	*De Leeuwen.*	200.	45.	50.	
A. *Daniel Elsevier.*	*Staveren.*	—	—	—	
A. *Barent Hals.*	*'T fregat Asperen.*	—	—	30.	
A. *Titus van Nassau.*	*'T fregat de Haas.*	—	—	—	
N. *Jan Hek.*	*Justina.*	—	—	64.	
A. *Pieter Klaasz. Dekker.*	*'T fregat Bommel.*	—	—	—	
A. *Kornelis Tyloos.*	*'T fregat Overyssel.*	—	—	30.	
N. *Jan Maauw.*	*'T Noorderquartier.*	—	—	60.	
	Advysjachten.				
A. *Marc. Willemsz. v. Roye.*	*De Galey.*	—	—	—	
A. *Jan Klaasz. v. Oosthuiz.*	*De Walvis.*	—	—	—	
A. *Jakob Stadtlander.*	*D'Eenhoorn.*	—	—	—	
A. *Jan Bogaart.*	*Egmondt.*	—	—	—	
R. *Isaak Teunisz. v. Anten.*	*De Hoop.*	—	—	—	
N. *Jan Pyper.*	*De Mossel.*	—	—	—	
	Branders:				
A. *Hendrik Hendrikszoon.*	*Velsen.*	22.	—	—	
A. *Willem Willemszoon.*	*De Windthondt.*	22.	—	—	
A. *Henrik Rosæus.*	*De Beemster.*	22.	—	—	
A. *Jan Janszoon Bout.*	*De Sollenburg.*	—	—	—	
A. *Pieter van Grootveldt.*	*De Draak.*	—	—	—	
A. *Sybrant Barentszoon.*	*De Leydtstar.*	—	—	—	

Esquadre onder den L. Admiraal Bankert.

Z. L. *Admiraal Bankert.*	*Walcheren.*	—	—	70.	Esquadre onder Bankert.
Z. *Viceadm. Kornelis Evertsz.*	*Zierixzee.*	—	—	60.	
V. *Viceadm. Enno Doed. Star.*	*Groeningen.*	—	—	70.	
Z. *S.bynacht Jan Matthysz.*	*Oranje.*	—	—	—	
Z. *Kap. Willem Hendrikszoon.*	*Middelburgh.*	—	—	50.	
A. *Thomas Tobiaszoon.*	*Oudtshoorn.*	290.	70.	70.	
A. *Hendrik Brouwer.*	*Kalantsoog.*	270.	70.	70.	
A. *Pieter van Middelandt.*	*De Gideon.*	—	—	60.	
Z. *Adriaan van Kruiningen.*	*Veere.*	—	—	50.	
R. *Niklaas Naalhout.*	*Schielandt.*	230.	60.	60.	
Z. *Karel van der Putten.*	*'T fregat Ter Goes.*	—	—	—	
A. *Jan Roetering.*	*Steenbergen.*	—	—	—	
A. *Balthazar van de Voorde.*	*Kruiningen.*	—	—	56.	
A. *Jan de Jong.*	*Damiaten.*	—	—	—	
N. *Klaas Valehen.*	*De drie Helden Davids.*	—	—	50.	
N. *Marten de Boer.*	*Gelderlandt.*	—	—	—	
R. *Frans van Nydek.*	*'T fregat Schiedam.*	70.	20.	20.	
A. *Mattheus Meegangk.*	*'T fregat Popkensburg.*	—	—	—	
Z. *Salomon le Sage.*	*Vlissingen.*	—	—	50.	
N. *Pieter Kersseboom.*	*'T Wapen van Nassau.*	—	—	62.	
-- *Barent Maartenszoon.*	*'T fregat de Viss. Harder.*	—	—	—	
Z. *Simon Lonk.*	*'T fregat Delft.*	—	—	—	
-- *Passchier de Witte.*	*'T fregat Schakerloo.*	—	—	—	

 Ad-

1672.

	Advysjachten.	
Z. *Kornelis Hollaardt.*	*De Bruinvis.*	— — —
A. *Abraham Taalman.*	*De Kat.*	— — —
A. *Jan Kraamer.*	*De Kater.*	— — —
	Branders.	
Z. *Willem Meerman.*	*Middelburgh.*	— — —
Z. *Kornelis Ewouts.*	*Het Prinsje.*	— — —
Z. *Heiman Adriaanszoon.*	— — —	— — —
Z. *Antony Janszoon.*	*De Hoop.*	— — —
N. *Pieter Syvertsz. Bokkes.*	*Helena Leonora.*	— — —

Naa 't formeeren der esquadres by maniere van voorraadt, beriep men den Krygsraadt aan de Ruiters boordt, en deelde de seinboeken uit, en de naarder ordres, ook de plakkaaten der Heeren Staaten, tot aanmoediging van 't volk uitgegeeven. De Ruwaart van Putten en den L. Admiraal Generaal de Ruiter vermaanden ieder tot het betrachten van zyn plicht. Ook werdt de generaale ordre waarna zich elk hadt te richten, vervattende verscheide zaaken van gewichte, uitgegeeven: wat esquadre aan 't stuurboordt, en wat esquadre aan 't bakboordt van het Hooftesquadre hadt te zeilen als men voor de windt zeilde, en hoe men by de windt zou zeilen, en wat ordre elk esquadre in 't wenden zoude houden. Hoe zich elk esquadre in drie smaldeelen zou verdeelen, en eenlyke fregats ordonneeren om 't volk van de scheepen, die in den grondt of in brandt zouden geraaken, te bergen. Voorts dat men elkanderen ruimte zou geeven om uit elkanders geschut te blyven, zonder nochtans te groote afscheiding te maaken, op dat de vyandt niet tusschen beide moght inbreeken: ook wel letten op den brandt, die door 't schieten van 's vyandts of eige proppen in 's Landts scheepen zou konnen worden veroorzaakt. Wat ordre men zou houden wanneer 's Landts vloot den vyandt te loefwaart, en in 't tegendeel, wanneer men den vyandt te lywaart moght bejegenen, hoe dan elk esquadre en smaldeel zou zeilen en volgen, en d'ordre naa tydts gelegentheit veranderen. Dat elk Kapitein op zyn Hooft, daar hy onder bescheiden was, zou passen, zonder van den vyandt af te wyken of draagende te houden, dan door hoogdringenden noodt, al waar 't dat hy zaage dat iemant, die voor hem gerangeert was, door noodt of verzuim zyn post niet hielde, op peene daar toe gestelt. Daarenboven werdt belast dat ieder, schoon men by den vyandt niet en waare, op zyn rang en by zyn Hooft zou blyven, en dat de Hooftofficieren van elk esquadre drie van hunne bezeilste fregatten, benevens eenige galjoots, rondtsom de vloot ordonneeren zouden, om door de zelve alle moogelyke kundtschap te bekoomen. Ontrent de L. Admiraal de Ruiters esquadre, en des zelfs drie smaldeelen, was de volgende ordre beraamt.

Generale ordre waar na zich 's Landts vloot hadt te richten.

Ordre ende instructie beraamt ende gegeeven door den L. Admiraal de Ruiter aan de naar genoemde Officieren, resorterende onder 't Hooftesquadre van 's Landts vloote, gelyk dat hier volgens in drie smaldeelen staat gerangeert, waar naa hun striktelyk zullen hebben te reguleeren.

Instructie en ordre voor de drie smaldeelen van de Ruiters esquadre.

Smaldeel van den L. Admiraal van Nes.

Braakel	*Sittert.*
Klaas Anker.	*L. Admiraal van Nes.*

Lan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Laucourt.
Joost Michielszoon.
Wighmans.
Advysjacht.
Wynandt Meurs.

Branders.
Dirk de Munnik.
Klaas Pieterszoon.

Smaldeel van den L. Admiraal de Ruiter.

Jan Pauluszoon van Gelder.
Aartzen.
Schoutbynacht van Nes.
L. Admiraal de Ruiter.
Laurens Davidszoon.
Engel de Ruiter.
Vlak.
Advysjacht.
Kornelis van der Hoeve.
Branders.
Jan Danielszoon.
Andries Gandel.

Smaldeel van den Viceadmiraal de Liefde.

Jan Davids Bont.
Kornelis van der Zaan.
Philip van Almonde.
Viceadmiraal de Liefde.
Jan Dik.
David Sweers.
Advysjachten.
Huibrecht Geel.
Klaas Portugaal.
Branders.
Abraham Schryver.
Pieter Besançon.

Voor de windt ofte met ruime windt zeilende, zoo zal de L. Admiraal van Nes met zyn smaldeel hem aan stuurboordt van den L. Admiraal de Ruiter onthouden.

Op gelyke maniere zal de Viceadmiraal de Liefde hem als dan aan bakboordt van den L. Admiraal de Ruiter onthouden.

Maar by de windt zeilende, zal de L. Admiraal van Nes met zyn smaldeel hem voor den L. Admiraal de Ruiter begeeven, en den Viceadmiraal de Liefde met zyn smaldeel hem achter den L. Admiraal de Ruiter onthouden.

In 't wenden zullen de achterste scheepen altydt eerst wenden, conform het vyfde articul in de generaale seinen, alzoo dat de Viceadmiraal de Liefde als dan met zyn smaldeel voor den L. Admiraal de Ruiter zal verblyven, ende de L. Admiraal van Nes met zyn smaldeel hem achter den L. Admiraal de Ruiter onthouden, zulks dat in 't wenden altydt de voorste de achterste, ende de achterste de voorste zullen worden, ende elk in zyn rangh verblyven.

Ook zal in 't wenden onder ieder smaldeel apart de zelve ordre gehouden worden als van 't geheele esquadre is gezeidt.

Doch de brandtscheepen ende advysjachten zullen haar altydt weder dicht achter 's Landts scheepen vervoegen, gelyk zy in deezen gerangeert staan, de eerste op dat zy onder 't faveur van de kracht ende rook van der zelver kanon aan een ofte meer vyandts kapitaale schip of scheepen, die den anderen aan boordt moghten raaken, resoluit ende met een goedt succes moogen werden besteedt, en d'andere om advyzen af ende aan te brengen, ende 's vyandts branders rigoureuselyk te resisteren ende trachten te ruineren, als mede zoo'er eenige scheepen in de grondt ofte in brandt geraakten, het volk daar van te bergen, op peene van, contrarie doende, exemplairlyk aan den lyve gestraft te werden.

Actum in 's Landts schip de zeven Provincien, zeilende voor gaats van Texel Zuidtweßtenzuiden aan, den 9 May 1672.

C. de Wit, Michiel Adriaanszoon de Ruiter.

Daar-

1672. Daarna werdt een galjoot naar 't Veersche gat gezonden, met een brief aan den L. Admiraal Bankert, om de Zeeusche scheepen uit te pressen: en verscheide andre galjoots liet men kruissen, om alle aankoomende scheepen, die by de vlagh waaren bescheiden, bekent te maaken waar ze de vloot zouden konnen aantreffen. Etlyke fregatten gingen insgelyks op kundtschap, en de Kapitein Philips de Munnik werdt met het schip Essen, en de fregatten Harderwyk en Schiedam, en 't jacht Rotterdam, belast naar d'Engelsche wal te zeilen, en van Olphernes af t'onderzoeken wat getal van vyandtlyke scheepen in Soulsbaay, Harwits, Konings Diep, Gunfliet, en tot in Duins toe moghten leggen: met verdre last, dat hy, door 't verspreeken van neutrale scheepen, of door 't neemen van Engelsche of Fransche scheepen, of visschers, eenige kundtschap van 's vyandts vloot, en der zelver staat en gelegentheit, zou konnen trachten te bekoomen, en zyn wedervaaren aan de vlagh bekent maaken, die hy ter halver zee, de Maas Oost van haar, of recht van daar naar 't Konings Diep, zou opzoeken. 'S Landts vloot liep Zuidtwest aan, de windt Noordtoost, met vast vertrouwen van 't Zeeuwsche esquadre den tienden van May te zullen bejegenen. Men hoopte, zich by de Zeeuwen gevoeght hebbende, ten eersten naar Engelandt over te steeken, en d'Engelsche vloot voor d'aankomste der Fransche te bevechten. De Heeren van Zeelandt hadden vaste toezegging gedaan, dat de L. Admiraal Bankert met de Zeeuwsche scheepen den negenden zoude zee kiezen: doch des niet tegenstaande hadden ze door een al te bekommerlyke voorzichtigheit, of door eenigh heimelyk beleidt, den gemelden Bankert last en ordre toegezonden, mede brengende, *dat hy niet zoude uitloopen voor dat hy nader zeekerheit hadt ontfangen dat 's Landts vloot uit Texel was gezeilt, en in der daadt zee hadt gekoozen.* Hy zondt dan een snaauw om de Ruiter met de vloot op te zoeken, die hem den tienden tegens den avondt aantrof, en korts daarna ontfing de Ruiter met eenigh ander vaartuig een brief van de Gedeputeerden der Heeren Staaten Generaal, die in Zeelandt Bankert en zyn esquadre zochten uit te pressen, meldende, dat de Heeren van Zeelandt hunne scheepen hadden opgehouden, om de reden straks gemeldt. Door dit vertoeven verloor 's Landt vloot twee daagen tydts, en het voordeel van een gunstige Ooste windt, tot merkelyken ondienst van den Staat. Want indien Bankert den negenden waar in zee gesteeken, dan zou men d'Engelsche vloot veellicht hebben konnen aantreffen en aantasten, eer dat ze zich by de Fransche hadt gevoeght. Den tienden werdt de Krygsraadt aan de L. Admiraal de Ruiters boordt geseint, daar de seinboeken, en naarder ordres, en plakkaaten tot aanmoediging van 't volk, werden uitgedeelt. De Heer Ruwaart vermaande met eenen de L. Admiraalen, en andre Hooftofficieren en Kapiteinen, met ernstige woorden tot hunnen plicht. Den elfden quam 's Landts vloot in 't gezicht van 't eilandt Walcheren en Westkappel. Men zondt terstondt brieven af, op dat Bankert zonder verzuim t'zeil moght gaan. Den Kapitein Jan van Gelder werdt belast, met de Kapiteinen van Lier en Middelandt, zich te vervoegen ter halver zee, de Maas tien mylen Oost van hun, 't welk het rendevous was voor de oorlogscheepen, die noch uit het vaderlandt zouden koomen, met last om die daar te verzaamelen en op te houden, ten einde dat ze daar de vlagge zouden inwachten. Den twaalfden ging d'Admiraal Bankert, meest door 't sneedigh beleidt, en op 't aanpressen van zeeker Amsterdamsch Heer, die wegens Hollandt

De Ruiter zendt P. de Munnik naar d'Engelsche kust op kundtschap, om te verneemen naar d'Engelsche vloot.

Bankert wordt met de Zeeuwsche scheepen opgehouden.

De Ruwaart vermaant den Krygsraadt en Kapiteinen tot hun plicht.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

Het Zeeuwſche esquadre komt by de vloot.

12 May.

in 't Kollegie ter Admiraaliteit van Zeelandt was gecommitteert, met zyn esquadre 's morgens vroeg onder zeil, en quam ten zes uuren voor den middagh by de Hooftvlagge. Zyn esquadre beſtondt uit zes klocke ſcheepen van oorloge, twee fregatten, vier branders en twee ſnaauwen, in de bovengemelde lyſt, die den negenden geformeert werdt, aangeweezen. Met d'aankomſt der Zeeuwſche ſcheepen raakten nu de drie esquadres, elk onder zyn L. Admiraal en Opperhooft, in ordre en rang.

De Ruwaart tracht de Hooftofficieren, Kapiteinen en matroozen, met zyn aanſpraak, tot het betrachten van hunnen plicht op te wekken.

Dien zelven dagh heeft de Ruwaart van Putten alle de Hooftofficieren en d'andere Kapiteinen in 't gemeen, en ieder in 't byzonder, op nieuw tot het betrachten van eer en eedt opgewekt; op dat zich elk in d'aanſtaande bejegening van den vyandt naa behooren moght quyten: zich in zyn aanſpraak dienende van zoodaanige redenen, die op den bekommerlyken toeſtandt van de tegenwoordige tyden en zaaken paſten. Hy toonde, hoe zeer dat men gehouden was, wat hen behoorde en moeſt beweegen, om ten dienſt van den Staat, en tot voorſtandt van 's Landts wettige regeering en vryheit, nu alles op te zetten, en d'uiterſte proeven van manhaftigheit te geeven: dewyl aan den uitſlagh van dit eerſte hooftreffen ter zee de welſtandt der Republyk, de vryheit en 't welvaaren van al 's Landts ingezetenen, t'eenemaal hing. Hy vergat ook niet de reden van loon en ſtraf krachtelyk in te boezemen. Ook werdt zyn aanſpraak, van allen die hem hoorden, met een ruſtig gelaat beantwoordt, en elk toonde zich wel gemoedt en bereidt om voor 't vaderlandt te vechten. Daar op ging de vloot weêr t'zeil Noordtweſt aan naar de rendevous, boven genoemt, op hoope van noch eenige achtergeblevene ſcheepen onder de vlag te krygen. Des anderendaaghs quam de Kommandeur Marcus Willems, met het jacht de Galey, en de Kapitein de Munnik, met zyn drie fregatten, die alle op kundtſchap naar d'Engelſche kuſt waaren geweeſt, te rugh by de vlag. D'eerſte zeide, dat hy in Duins geen raazeilen hadt gezien: maar dat hy den elfden van twee Engelſche fregatten, koomende uit de riviere van Londen, was gejaaght. Doch dat ze hem, op het aannaderen van Kapitein de Munnik met zyn fregatten, hadden verlaaten. De Munnik verhaalde, dat hy ten zelven daage een Zweed hadt geſprooken, koomende van Sint Maarten, en zeggende, dat van daar den 24 April zeſtien Franſche oorlogſcheepen en acht branders naar Boelyn, of Belle Iſle, waaren vertrokken, om zich by de ſcheepen, die uit andre havens werden verwacht, te voegen. Hy vertelde ook, dat hy, zes daagen geleden, vier Engelſche fregatten hadt ontmoet, en den elfden noch een, die hem alle eenpaarighlyk hadden bericht, dat hunne vloot op den elfden uit de riviere van Londen naar Duins zoude vertrekken, en dat de ſcheepen in Portsmuiden ook gereedt laagen om naar Duins te zeilen. Voorts verhaalde de Munnik, dat hy den twaalfden tegens den avondt, naar het Konings Diep zeilende, jacht op een Engelſch fregat hadt gemaakt, en dat hy ſtraks daar aan d'Engelſche vloot, ſterk ontrent vyftig zeilen, uit de riviere en 't Konings Diep in zee geloopen, hadt gezien. Op dit bericht werdt by den Ruwaart, den L. Admiraal Generaal de Ruiter en d'andere Hooftofficieren, eenpaarigh goedtgevonden en beſlooten, zonder uitſtel naar Duins te loopen, en d'Engelſche vloot op te zoecken en aan te taſten. Doch groote ſtilte, en geduurige miſt, gaf eenigh belet. Maar de windt den veertienden May Noordtnoordtweſt loopende, kon men 't Noordtvoorlandt bezeilen, en vorderde reis, met redelyke koelte en in goede ordre: voerende de L. Admiraal Bankert d'avant-

13 May. *Kundſchap van d'Engelſche vloot.* *De Nederlandtſche vloot zeilt naar d'Engelſche kuſt.* *14 May.*

1672. vantgarde, de L. Admiraal Generaal de Ruiter de batailje, en de L. Admiraal van Ghent d'arrieregarde. Doch des avondts met de vloedt beliep hun een dikke duistre mist, zoo dat ze genoodtzaakt waaren vyf of zes mylen van de hoek van 't Noordtvoorlandt (die Westtenzuiden en Westzuidtwest van hun lagh) te ankeren, en daar dien nacht te blyven

15 *May.* leggen. In den morgenstondt, hoewel 't noch vry mistig was, ging men weêr t'zeil, met een styve Noordelyke koelte. Twee uuren daarna kreegen de Neêrlanders een Engelsch fregat, en twee kitzen, in 't gezicht. De Ruiter deed terstondt sein, dat de naaste scheepen daar jacht op zouden maaken. De L. Admiraal van Nes toen op 't fregat aanhoudende, en ziende dat d'Engelsman het voor hem zocht over te haalen, hieldt daarom wat af: de Kapitein Laucourt was toen wat in de windt van hun, en schoot nevens van Nes eenige schooten op 't fregat. De Kommandeur Kornelis Jakobszoon van der Hoeven, of anders Kees van Overschie, quam met het jacht de Faam van onderen opsteeken, hem den pas afsnydende, en schoot zes of zeven schooten op hem. Daarna zette van Nes naar hem toe, en hy streek zyn vlagh. Maar de sloep van Laucourt was 't eerst aan zyn boordt: zoo dat 'er daarna geschil viel over

Een Engelsch fregat verovert. 't recht van de prys. Dus werdt dat fregat, genoemt de Fransche Victorie, gemonteert met achtendertig stukken, en bemant met honderdtenveertig man, doch meest geprest volk, zonder veel weêr te bieden, na dat hy twee of drie schooten hadt gedaan, zoo loffelyk verovert als schandelyk overgegeeven. De twee kitzen ontliepen 't. Maar 't verovert fregat raakte vast aan de grondt: waar op straks ordre werdt gegeeven, om 'er 't volk uit over te neemen, en, in gevalle men 't zelve met dat gety niet kon afbrengen, daar zonder tydtverzuim den brandt in te steeken; doch men kreegh 't noch los, en 't werdt zedert naar Goereê opgezonden, daar 't behouden aanquam. Men vraagde den Engelschen Kapitein van 't gemelde fregat, genoemt Flytser, waar de Engelsche vloot was verzeilt? Hy verklaarde dat niet te weeten; maar te vertrouwen, dat ze voor Duins aan de Noordtkant van 't Noordtvoorlandt

'sLandts vloot komt voor Duins. lagh, en dat hy ze daar meende op te zoeken. Daar op zeilde 's Landts vloot voort, maakende sterken vaart, en quam ontrent ten een uur naa middagh voor Duins, met vast besluit van voorts daar binnen te zeilen, en zonder uitstel den vyandt met kracht op 't lyf te vallen: daar toe alles vervaardight, de noodige ordre gestelt, en 't handtgeweer alreedts uitgedeelt was. Want men hadt beslooten, zonder lang schutgevaar te houden, straks aan boordt te klampen en te enteren. Doch na-

Doch vindt daar geen Engelsche vloot. der by Duins koomende, vondt men daar geen Engelsche vloot, en niet dan zes kleene scheepkens. Daar op zeilde de Ruiter weer benoorden boven de drooghte van de Goenge of Goodwinzand, en ley weer t'zeewaarts over. Toen liet men de Hooftofficieren aan de Ruiters boordt seinen, en by den Ruwaart, de Ruiter en den gantschen Krygsraadt, werdt besloten, d'Engelschen tot binnen Wicht te vervolgen, en aldaar aan te tasten. Maar ontrent twee uuren, naa 't neemen van dat

15 *May.* besluit, gezeilt hebbende, quam Kapitein Lonke, voerende het Zeeuwsch fregat Delft, den Ruwaart en de Ruiter aandienen, dat hy een Deensch

Tyding dat de Fransche en Engelsche vlooten zich by een hadden gevoeght. koopvaarder, koomende van Sint Malo, hadt opgeloopen en bejegent; die hem bekent hadt gemaakt, dat zich de Fransche vloot verleden Saterdagh, den veertienden May, beoosten het eilandt Wicht by d'Engelsche vloot hadt gevoeght. Men vernam zedert dat ze t'zaamen sterk waaren drieëntachtig oorlogscheepen, eenige kleene fregatten,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ten, en zes- of achtentwintigh branders. Hier op oordeelde de Ruiter dat men de scheepen van 's Landts vloot diende te verzaamelen en by een te trekken, en daarna te beraadtslaagen wat verder stondt te doen. Hy deed toen sein van te verzaamelen, en wierp het anker recht voor de stadt Doeveren. Maar de windt stak zoo hardt op uit den Noordtoosten dat men geen Hooftofficieren aan boordt kon krygen: eenige scheepen zyn met hunne ankers een groot einde voortgesleept. In dien storm leden wel achtien scheepen schaade aan ankers en touwen, of aan beide: onder anderen verloor de Ruiter een anker, Bankert twee ankers, en Evertszoon een kabel, en Laucourt twee ankers en twee kabels. Dit harde weder wat afneemende quam de Krygsraadt eerst den zeventienden op 't Admiraalschip, de zeven Provinciën, by een. Men sprak met den Deenschen Schipper, die toen verklaarde, dat hy 's Vrydaghs te vooren zelfs door de Fransche vloot hadt gezeilt, die beoosten 't eilandt Wicht het anker hadt geworpen en zich daar gezet: en dat hy op Saterdagh d'Engelsche vloot hadt ontmoet, die de Hoofden was gepasseert, en haaren koers West aan stelde. Zoo dat men aan de zamenvoeging der twee vyandtlyke vlooten niet hadt te twyffelen. 'T viel den Ruwaart, de Ruiter, en andere Officieren, zeer verdrietigh, dat, door het lang vertoeven der Zeeuwen, de vyanden zoo veel tydts en gelegentheit was gegeeven, om zich by een te zaamelen. In den Krygsraadt werdt by alle de Leden eenpaarighlyk verstaan, dat, dewyl de maght der vyanden door die zamenvoeging zoo merkelyk was versterkt, het voor den dienst van den Staat in geenen deele geraaden zou zyn, in 't Kanaal of by 't eilandt Wicht met de vyanden slagh te waagen: dewyl daar voor 's Landts scheepen, die reddeloos of masteloos moghten worden geschooten, geen havens zouden zyn te bekoomen of te bezeilen, dan ontrent Sint Sebastiaan, of Corunna, twee Spaansche havens, die byna honderdtenvyftig mylen van Wicht waaren verscheiden. Voorts werdt goedtgevonden de vloot te posteeren tusschen de Wielingen en de Maaze, ontrent vyf of zes mylen van de wal, om aldaar de resteerende scheepen van oorloge, die in de Kollegien ter Admiraaliteit werden gereedt gemaakt, in te wachten, en daarna den vyanden 't hooft te bieden. Dit besluit werdt aan hunne Hoog. Moog. door brieven, met een vaartuigh afgezonden, bekent gemaakt, met verzoek dat de toerusting, straks gemeldt, moght werden vervordert, en de scheepen die noch te koomen stonden ten spoedighste naar 's Landts vloot verzonden: inzonderheit de branders, die noch ontbraken, en in korten tydt gereedt konden zyn; dewyl men daar merkelyke dienst van verwachtte. Ondertusschen was Kapitein Wytze Beyma, met 't schip de Steden, by 's Landts vloot gekoomen. Daarna zyn noch by de vlagh aangekoomen de navolgende scheepen.

1672.

Hardt weder. 16 May.

Beraadtslaaging in den Krygsraadt.

Men vindt niet geraaden ontrent Wicht slagh te leveren.

Maar zich met de vloot te posteeren tusschen de Wielingen en de Maaze. 17 May.

16 May. 18 May.

'S Landts vloot wordt met eenige scheepen, jachten en branders, versterkt.

V. *De Schoutbynacht Brunsveldt.*	*Prins Hendrik Kasimir.*
V. *Kapiteinen Christiaan Ebels.* —	*De zeven Wolden.*
V. *Ide Hilkes Kolaart.* —	*Westergo.*
A. *Kommandeur en Kap. van Meeuwen.*	*De Reiger.*
A. *Kapitein Nikolaas Boes.* —	*Jaarsveldt.*

Met twee branders.

V. *Ysbrandt Ulbertszoon.* —	*De Welkomst.*
V. *Jakob Schenk.* — —	*De Papiermoolen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. Voorts noch drie advysjachten, en zes branders uit Zeelandt.

Advysjachten.

19 May. Z. *Teunis Matthyszoon.* — *Een Snaauw.*
Z. *Tieleman Jakobszoon.* — *St. Joris.*
Z. *Andries de Boer.* — — *De Tonyn.*

Brandtscheepen.

Z. *Pieter Harmenszoon.* — *St. Anna.*
Z. *Benjamin Stevens.* — *St. Jan.*
Z. *Adriaan Janszoon.* — *Ste. Catharina.*
Z. *Antony Janszoon.* — *D'Appelkaa.*
Z. *Marten Andrieszoon.* — *D'Eendraght.*
Z. *Jan van Ede.* — — *De Haas.*

Hier door werdt 's Landts vloot merkelyk versterkt, die den negentienden, met een windt uit den Noordtoosttennoorde, Oostzuidtoost aan zeilde, en, over en weer laveerende, om weer in de Noordtzee te geraaken, ontrent Kalis, ruim twee mylen Zuidtzuidtoost van haar leggende, ten anker quam: daar eenig vaartuig van Nieupoort tyding braght, dat 'er drie genoome Hollandtsche Sint Uvesvaarders, met zout gelaaden, voor Duinkerken laagen: daar terstondt de Kapiteinen Aarssen en Kornelis van der Zaan, met twee fregatten, naar toe werden gezonden, om de zelve, waar 't moogelyk, t'ontzetten of te herneemen. Daar by koomende, joegen ze twee Hollandtsche genoome fluitscheepen aan strandt, doch konden met hunne sloepen daar niet by koomen, vermits de fluiten vol muskettiers waaren, en de Fransche kapers daar dicht by tegens de grondt zaaten. Den twintighsten tegens den avondt quaamen de Kapiteinen Barent Rees en Yssélmuiden, met de scheepen Dordrecht en Delft, uit de Maaze, by de vloot. Op dien zelven dagh werdt besloten, eenige van de lichtste scheepen, onder den L. Admiraal van Ghent, de riviere van Londen op te zenden, om te zien of men daar den vyandt niet eenigen afbreuk zou konnen doen. Doch dat voorneemen werdt noch uitgestelt. Den volgenden dagh ging men weer t'zeil Noordtwesttennoorden aan, en zagh het Noordtvoorlandt zes mylen Westelyk van de vloot leggen, die tegens de middagh weêr ten anker moest koomen. Men beval toen Kapitein Braakel, met zes scheepen, als buitewachten, van de Duinkerksche banken tot het Noordtvoorlandt toe, tot den vierentwintighsten der maandt, op kundtschap te blyven kruissen. De Ruwaart verstondt dat men noch dien zelven avondt ten zes uuren zou onder zeil gaan, 't welk de L. Admiraal Generaal de Ruiter te vergeefs afriedt. Maar men hadt d'ankers naau opgewonden, of daar quam schielyk een zwaare dikke mist op, die den dagh in een nacht veranderde. Men kon geen twee scheeps lenghte van zich af zien. De Ruiter zeilde met kleen zeil Noordtwest aan, en, zich zelven met al de scheepen in gevaar vindende om tegens elkanderen aan te stooten, moest eindelyk met schieten uit geschut en musketten, en met trommelen, sein doen dat men weêr ten anker zou koomen: 't geen ter naauwer noodt werdt naagekoomen. Den drieëntwintighsten hadt men 't Noordtvoorlandt in 't West noch al in 't gezicht, toen de volgende scheepen uit Texel by de vloot quaamen.

20 May. Verdre versterking.

21 May.

De Ruwaarts yver.

De vloot in gevaar door een dikke mist.

23 May.

Versterking der vloot.

N. *De Schoutbynacht Vlug.* — *'T Wapen van Enkhuizen.*
N. *Graaf Jan van Hoorne.* — *Westvrieslandt.*
A. *L. Kornel François Palm.* — *Waasdorp.*
N. *Kornelis Stoffelszoon Mik.* — *De zwarte Ruiter, een brander.*
Twee Snaauwen.

Te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Tegens den avondt quam de vloot ontrent het Konings Diep, en de Ruiter zeilde op vier vadem over de Galper, dat gevaarlyk zandt: doch eer 't klemde ontging men 't gevaar. Daarna zagh men neegen Engelsche Konings scheepen met eenigh kleen vaartuig, daar men jacht op maakte: maar d'Engelschen liepen 't Konings Diep op, en de duisternis des nachts belette hen te vervolgen. Doch men maakte den zelven avondt een esquadre van vyftien scheepen en fregatten uit, met zeven advysjachten, acht branders en zes galjoots, onder den L. Admiraal van Ghent, Viceadmiraal Evertszoon en Schoutbynacht van Nes: met last om de gemelde Engelsche scheepen met het aanbreeken van den dagh straks te volgen, en alle moogelyke afbreuk te doen. De Ruwaart toonde zich zeer genegen om met van Ghent de riviere op te loopen: maar de Ruiter en d'andre Hooftofficieren verstonden gezaamentlyk, dat hy, in een tydt in welke men de vyandtlyke vlooten alle uuren te verwachten hadt, van de Hooftvlagge niet behoorde af te gaan. De L. Admiraal van Ghent ging over op 't schip de Leeuwen, 't welk gevoert werdt door den Kapitein van Lier, en bestondt zyn esquadre uit de volgende scheepen. 1672. De vloot komt ontrent het Konings Diep. Van Ghent wordt met 15 scheepen 7 jachten, 8 branders en 6 galjoots, naar de riviere van Londen gezonden, om negen Engelsche scheepen te vervolgen.

L. Admiraal van Ghent,	*op 't schip*	*De Leeuwen.*
Viceadmiraal Evertszoon.	—	*Zierixzee.*
Schoutbynacht Jan van Nes.	—	*De Ridderschap van Hollandt.*
Engel de Ruiter.	— —	*Deventer.*
David Swerius.	— —	*De Beschermer.*
Philips de Munnik.	—	*Essen.*
Karel van der Putten.	—	*Ter Goes.*
Adriaan van Kruiningen.	—	*Ter Veere.*
François van Aarssen.	—	*Vitrecht.*
Simon Lonke.	— —	*Delft.*
Moises Wichmans.	— —	*Harderwyk.*
Pieter Klaaszoon Dekker.	—	*Bommel.*
Titus van Nassau.	— —	*De Haas.*
Marcus Willemszoon van Roye.	—	*De Galey.*
Kornelis Tyloos.	— —	*Overyssel.*

Men ging met zonnen opgang onder zeil. De Viceadmiraal Evertszoon met zyn smaldeeling hadt de voortoght, van Ghent zeilde in 't midden, en de Schoutbynacht van Nes voerde d'arrieregarde. 'T wierdt recht op d'Engelschen aangezet, die met elf zeilen, en daar onder zes of zeven kloeke scheepen, (de rest waaren branders) noch ten deele ten anker laagen, en zommige dreeven in de mondt van 't Konings Diep pas binnen de gronden. Zy rangeerden zich in goede ordre, sein geevende als of zy van Ghent wilden wachten. Doch ziende dat het recht op hen aanging, naamen ze de vlucht, en liepen, met een voorvloedt en ruimen windt, de riviere op. De Nederlanders volgden hen in goede ordre, en met zoo veel spoedts als moogelyk was, in de gronden: maar toen men voorby de middelplaat en houte baakens was gepasseert, liet van Ghent de roode vlag waaijen, 't welk het sein en teeken was dat elk zyn best zou doen met jaagen en aan boordt klampen. Maar zy wilden niet eens gieren, alhoewel zommige van hunne scheepen zoo wel bezeilt waaren dat ze hun marszeils ter halver steng voerden. Zy schooten al loopende achter uit op Kapitein Lonk: die de voorste der Nederlanders was, en, zonder een schoot te schieten, zyn best deed om iemant van hun aan boordt te koomen. Men joegh hen tot dicht onder 24 May. D'Engelschen vluchten de riviere op.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. der 't kasteel van Charnesse, achter 't welk noch twee groote scheepen ten anker laagen. Ook was noch een groot fregat, met twee kitzen, die in 't gat van Harwits hadden gelegen, by hen gekoomen. Onder 't geschut van 't gemelde kasteel koomende staaken eenige by, en schooten sterk, doch van verre, op de Kapiteinen Lonk, Wichmans, en andre van de voorste scheepen; insgelyks uit het kasteel. Van Ghent deedt daar op sein, om die lichte te doen afkoomen, en met eenige der zwaarste scheepen hun naast te blyven, meenende dat ze met de ebbe, die

Zetten zich dichter achter 't kasteel van Charnesse.

toen begost in te breeken, op hem zouden afkoomen. Doch d'Engelschen hebben zich al t'zaamen dicht achter 't kasteel gezet, 't welk, zedert dat het de Hollanders hadden bemaghtight, in zulk een staat was gebraght, en met zoo veel zwaar geschut voorzien, dat van Ghent oordeelde dat men daar geen voordeel kon doen, of, met de minste hoope van iet te verrichten, de vyanden aantasten, wegens hun veilig verblyf en 't geschut van 't kasteel. Derhalven besloot hy met zyn scheepen weêr af te laveeren, en zich, volgens zyn ordre, ten spoedighsten we-

Van Ghent zeilt de riviere weêr af.

derom onder de vlagge te vervoegen. Maar in 't afzeilen raakten eerst de Kapitein de Munnik, en daarna de Viceadmiraal Evertszoon, en 't brandtschip de Vreede van Rotterdam, aan de grondt: doch zonder schaade, en met het inbreeken van de vloedt raakten ze weêr klaar. D'Engelschen hadden de ton van de Middelplaat verleidt, dat de Nederlandtsche scheepen in gevaar braght van op de droogten te stooten: doch toen ze 't gewaar wierden beval van Ghent de ton in de grondt te booren, en eenige baakens, staande op de Noordtwal, af te hakken.

26 May. En komt weer by 's Landts vloot.

Den zesentwintighsten quam hy, zoo lang door tegenwindt opgehouden, weêr by 's Landts vloot: daar men hem met verlangen te gemoet zagh; dewyl men d'Engelsche en Fransche vlooten t'aller uure verwachtte. Ten zelven daage quaamen noch drie oorloghscheepen, vyf branders en twee snaauwen onder de vlagh, te weeten:

Versterking der vloot.

N. *Pieter Klaaszoon Wynbergen.*	*'T Wapen van Hoorn.*
N. *Kornelis Jakobszoon de Boer.*	*Jupiter.*
Z. *Kornelis Evertszoon.*	*Swaanenburgh.*

Vier branders uit Zeelandt, een uit het Noorderquartier, en twee Snaauwen uit Vrieslandt.

Beraadtslaaging over de plaats daar men de vyanden best zou verwachten of trachten te bejegenen.

Midlerwyl hadt men met den L. Admiraal Generaal de Ruiter en den Krygsraadt weer beraadtslaaght, en overleidt waar dat men de vyandtlyke vlooten met het meeste voordeel zoude inwachten, of trachten te bejegenen. Hier over zyn verscheide redenen gewisselt en inzichten overwoogen, en hoewel de meeste in 't begin verstonden, dat men de vyanden ter halver zee dwars van Duinkerken, het Noordtvoorlandt Westzuidtwest en Westtenzuiden van 's Landts vloot, behoorde te verwachten: zoo werdt, met genoeghzaam eenpaarig goedtvinden, besloo-

Men besluit zich voor eerst voor 't Konings Diep te posteeren.

ten, zich nu voor 't Konings Diep, de hoek van Olphernes benoorden van 's Landts vloot, voor eerst te posteeren. Dit scheen toen de voordeelighste post voor de vloot te zyn: eerstelyk, om dat, daar leggende, alle winden van het Noorden den Nederlanderen uit het Westen de loef zouden geven; daar in 't tegendeel, indien ze zich ter halver zee posteer-

Uit een brief van den Ruwaart aan zyn broeder den 25 May. 1672. geschreeven.

den en onthielden, alle winden, die de vyanden door de Hoofden zouden helpen, ook noodtzaakelyk het voordeel des windts, of de loef, hun zouden toebrengen: maar nu, genoodtzaakt wordende buiten de zanden om te zeilen, zou dat veellicht den Nederlanderen 't voordeel van den windt verschaffen: 't welk van groot gewicht is, inzonderheit om de bran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

branders met vrucht te beſteeden. Ten anderen, meende de Ruwaart dat de Nederlanders immers zoo wel ontrent d'Engelſche kuſt dan ontrent de hunne zouden vechten: doch de reden van dat gevoelen werdt niet uitgedrukt. De vloot, zedert eenige daagen met een goedt aantal van ſcheepen verſterkt, ontbrak noch een merkelyk getal van matroozen, waar over aan de Kollegien ter Admiraaliteit met grooten ernſt werdt geſchreeven, ten einde dat ze dat gebrek, door 't ſpoedig aanneemen van volk, zonder uitſtel moghten vervullen.

Zommige ſcheepen ontbreekt noch eenig volk.

By d'Admiraaliteiten werdt met onophoudelyke vlyt aan de toeruſting van ſcheepen en branders gearbeidt: en men zondt van dagh tot dagh al 't volk dat men bekoomen kon naar de vloot, om de gebrekkelyke ſcheepen te beeter te bemannen.

27 May.

Ter middernacht naa den zevenentwintighſten quam Kapitein Almonde van de buitenwacht aan de Ruiters boordt, met tyding, dat hy den zesentwintighſten 's avondts by de Engelſche en Franſche vloot was geweeſt, tuſſchen de Goenge, of Goodwinzand, en Duinkerkſche banken, ſterk ontrent tachtigh ſcheepen.

Tyding van de vyandtlyke vlooten.

De L. Admiraal Generaal daar op met 's Landts vloot onder zeil gaande Ooſt over, dachte de vyanden 's anderendaaghs t'ontmoeten: maar in goede order ontrent den Galpar gekoomen, zagh men niemant: hoewel de L. Admiraal Bankert ook verklaarde, dat hy den vyandt 's avondts te vooren hadt gezien.

28 May.

29 May.

Men krygt die in 't gezicht.

Den negenentwintighſten wende de Nederlandtſche vloot Zuidtweſt aan, en zagh ontrent ten negen uuren voor den middagh de vyandtlyke vlooten, die in de windt van hun waaren, en de loef hadden, op haar aankoomen. De Ruiter wende ook het hooft naa haar toe: houdende de vloot zoo veel moogelyk was in goede ordre en rang. Ontrent den middagh waaren de vyanden zoo naa gekoomen, dat men ze beſcheidelyk kon onderkennen, en de vlaggen onderſcheiden. Men telde ontrent honderdt en in de dertig zeilen, zoo groot als kleen.

Maar zy myden 't gevecht.

Doch hoe groot ook het voordeel van den windt was dat zy hadden, zy ſtaaken, toen ze tot op een kleen myle na de Nederlanders waaren genaaderdt, weêr by den windt, en bleeven nevens hen een zelven koers zeilen. De windt was toen Weſtzuidtweſt, met een redelyke koelte, en Ooſtende lagh ontrent vyf myl Zuidtooſttenzuiden van de Nederlanders af, die, 's avondts ten negen uuren tot ontrent de banken van Nieupoort genadert zynde, op de Ruiters ſein Noordtweſttenweſten over den anderen boegh wendden: d'Engelſchen zyn insgelyks gewendt, zy zeilden in drie esquadres wel in ordre, gelyk ook de Nederlanders deeden.

Ordre by wederzydts ſcheepen in 't zeilen gehouden, om de loef te winnen.

Onder de vyanden werdt d'avantgarde gevoert by de witte vlag, die men vermoedde de Franſche te zyn, de batailje by de roode, en d'arrieregarde by de blaauwe vlagh. Zy bleeven den gantſchen nacht te loefwaart dicht boven de Nederlandtſche vloote, zoo dat men hunne vuuren kon zien. Ontrent middernacht zyn de Nederlanders weer Zuidtzuidtooſt gewendt: waar op de vyanden ook ſein deeden om van gelyken te wenden. Dus heeft men aan wederzyden ſterk gepranght, d'eene om de loef te krygen, d'ander om ze te behouden. Ontrent twee uuren in de morgenſtondt hadt men een zeer deyzige lucht, en de Ruiter deedt weêr ſein om Noordtweſttenweſten over te wenden, en toen zagh men niet een Engelſch of Franſch ſchip, 't geen den Nederlanderen vremdt dacht.

30 May.

Zwaare miſt.

Naa 't wenden beviel hun een zeer zwaare miſt. Zy pooghden evenwel, zoo veel moogelyk was, op te laveren; om by de vyanden te blyven. Ten tien uuren voor de middagh begoſt het op te klaaren, en zoo hardt te waaijen, dat 's Landts vloot vry veel werdt verſpreidt: men

Harde windt.

deedt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

Veele Engelſche ſcheepen ten anker.

deedt daar op ſein om de ſcheepen in hunnen rang te verzaamelen, en zagh toen dat de vyandtlyke vlooten ook merkelyk waaren verſtrooit, en eenige boven de Nederlandtſche geankert, en ontrent twintig, meeſt met witte vlaggen, een half myl boven hen ongeankert lagen. Ondertuſſchen ſtak de windt zoo hevigh op, dat men de marszeils moeſt inreven, en met de fok en ſchooverzeils zeilen.

De Nederlandtſche vloot blyft onder zeil.

De L. Admiraal Generaal de Ruiter verſtondt, dat men onder zeil moeſt blyven, en zoo dicht en beneeden de vyanden niet moght ankeren, dewyl zy boven windt en ſtroom van 's Landts ſcheepen waaren, die alle, hadden ze 't anker geworpen, zouden genoodtzaakt zyn geweeſt hunne kabels te kappen, indien de vyanden hadden goedtgevonden op hen af te koomen. Ontrent den middagh nam de windt noch toe uit den Zuidtweſten, en ten vier uuren zyn de Nederlanders voor windt omgewendt. Hun groot marszeil naamen ze in, en zeilden Noordweſttenweſten. Dus af en aan houdende, zyn ze, door den ſterken windt en inkoomende vloedt, hoewel ze alle vlyt hebben aangewendt om op te koomen, zeer verre afgezakt: zoo dat ze 's avondts ten vyven tuſſchen de kuſt van Vlaanderen en Walcheren quaamen, en Brugge ontrent twee myl en een half Zuidtooſt van hun lagh. Hier hielden ze zoo veel af en aan als ze konden, tot dat hun beter gelegentheit en kans van voordeel op de vyanden zou voorkoomen. De volgende nacht ſtilde de windt, zoo dat ze

31 *May.*

niet verder afdreeven. Des anderendaaghs woey de windt uit den Weſtnoordtweſten met weinig koelte, en ze zaagen des morgens de vyanden in 't Weſten twee mylen boven hun.

'S Landts vloot krygt de vyanden weêr in 't gezicht.

Waar op zich de Nederlanders in ordre rangeerden, en zeilden Zuidtzuidtooſt van zeven tot elf uuren voor den middagh, en toen weêr wendende zaagen ze Ooſtende drie mylen Zuidtzuidtooſt van hun, en ſtelden hun koers Weſtnoordtweſt, niet twyffelende of 't gevecht zou dien dagh hebben begonnen.

Die weêr afwenden en 't gevecht ſchuwen.

Maar de vyanden, geſtaadig boven windt zeilende, vonden niet geraaden op hun af te koomen, maar hebben 't weêr afgewendt. De Ruwaart, de Ruiter en de Krygsraadt beſlooten, dat men van de vyanden *niet* zou afwyken, en alle vlyt doen om de zelve te bezeilen. Men kon *niet* bedenken wat de vyanden bewoogh om 't gevecht weêr te ſchuwen: daar de windt hun zoo gunſtig was als zy 't van den heemel konden wenſchen, en dienvolgens de Nederlanders met merkelyk voordeel konden

Bedenken op dat afwyken.

aantaſten. Eenige oordeelden dat hun moedt gebrak: 't welk aan d'andere zyde de Nederlandtſche Officieren en matroozen te meer aanmoedighde om 't gevecht te zoeken; want geduurig boven windt te zyn en niet af te koomen, jaa tot tweemaal, als men hun naaderde, af te wenden, hielden ze voor vertzaaghtheit. Anderen meenden, dat ze zwaarigheit maakten om zoo dicht op de Vlaamſche kuſt te vechten. Ook ontfing de Ruwaart eenige tydingen uit Engelandt, hem door zyn broeder den Raadtpenſionaris de Wit toegezonden, meldende, dat 'er op d'Engelſche vloot veel zieken waaren, die noch daagelyks vermeerderden: dat ook d'Engelſchen de Franſche ſcheepen zoodaanig niet bevonden als ze wel hadden verwacht. Hier uit hadt men bedenken dat 'er licht eenigh misnoegen, misvertrouwen en oneenigheit tuſſchen beide kon ontſtaan. De Ruiter deed midlerwyl geſtaadig zyn beſt om by de vyanden te koomen: en zondt eenige van de bezeilſte advysjachten op kondtſchap, om te verneemen werwaarts dat ze waaren verzeilt. Men hadt dien dagh weêr ſterken windt, en als de Ruiter tegens den

De Ruiters reën bree-

avondt Zuidt over wendde, braaken zyn groote ree en grootmarszeils-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

ken door hardt weder en vallen met zyn mars- en schoverzeilen om laagh.

zeilsree te midden door. Zyn zeil en groot marszeil scheurden van boven tot beneden: het boevenet raakte geheel in stukken, en de stukken van de rees met de zeilen vielen te gelyk om laagh, naauwlyks een mans langhte van den L. Admiraal, zonder dat hy, of iemant anders, hoewel 't op die plaats gemeenlyk vol volks was, werdt geraakt of bezeert. Dees ramp gaf eenige ontsteltenis by zommigen, vreezende dat men 't schip zou moeten opzenden, of te veel volks en tydts zou moeten hebben om alles te herstellen.

31 *May.*

Maar de L. Admiraal braght, door zyn kennis en wakkerheit, met zyn eigen volk te weegh, dat binnen weinig uuren alles weêr kant en klaar was. Doch dien nacht stak hy met de fok en bezaanen Zuidtzuidtwest over; tot den eersten van Junius, toen hy in staat was dat hy d'andre scheepen kon byhouden. Hy vervolgde zyn koers, en zagh Duinkerken naa den middagh Zuidttenoosten van zich leggen, en zeilde Westnoordtwest tot middernacht. Toen scherpte de windt, en men kon maar Noordtnoordtoost zeilen.

Hy meent in der nacht by de vyanden te zyn, en stelt ordre; doch 't was van Ghent.

Twee uuren daarna zagh men eenige scheepen, die men in den duister niet kon onderscheiden en voor Engelschen of Franschen aanzagh. De Ruiter deedt daar op sein als op vyandtlyke scheepen, en elk maakte zich slagvaardig, meenende midden onder de vyanden te zyn: maar met den dagh zagh men dat het van Ghent met zyn esquadre was, die eenighzins zyn koers hadt veranderdt.

Voorneemen der Nederlanderen, aangaande 't zeegevecht.

Dus heeft men van dagh tot dagh alle vlyt aangewendt om de vyanden t'ontdekken. Doch hoe zeer dat men de vyandtlyke vlooten zocht te naderen, men was echter niet van meening 't gevecht met tastelyk naadeel, en groot voordeel der vyanden, te zoeken: maar men verstondt, (gelyk ook al de resolutien, zoo wel by den gantschen Krygsraadt, als met de L. Admiraalen genoomen, inhielden) dat men zou trachten 't voordeel van den windt te bekoomen, ofte, beneden den windt blyvende, ontrent de Zeeuwsche of Vlaamsche kust te vechten; op dat alle reddelooze vyandtlyke scheepen op de gronden en zanden, tegens de laage wal, zouden vervallen.

2 *Jun.*

Den tweeden van Junius was men met 's Landts vloot opgelaveert tot ontrent acht mylen van 't Noordtvoorlandt, zonder d'Engelsche of Fransche vlooten te verneemen. Doch de Kapitein Titus van Nassou, voerende het fregat de Haas, en voor uit kruissende, maakte den Ruwaart bekent, dat hy de vyanden voor 't opkoomen van den dagh ontrent vier mylen van 't Noordtvoorlandt hadt gezien.

Versterking van 's Landts vloot.

3 *Iun.*

Den derden der zelve maandt werdt 's Landts vloot noch versterkt met vyf brandtscheepen, uit Texel, t'Amsterdam toegerust: ook noch met honderdtendertig matroozen, om op d'Amsterdamsche scheepen 't gebrek van zeevolk te vervullen. Te vooren † was ook de Kapitein Jan Krook, met het schip de Kaleb, van Hoorn, by de vlagh gekoomen.

† 30 *May.*

Ordre op 't victualieren van de scheepen.

Voorts werdt beraadtslaaght om, naar 't exempel van 't jaar MDCLXVII, eenige fluitscheepen met vivres en bier naar 's Landts vloot te zenden, op dat men by gebrek van levensmiddelen niet genoodtzaakt zou zyn t'ontyde in te vallen: ten welken einde de Ruwaart ordre gaf, dat alle de Bevelhebbers der scheepen zouden opgeeven voor hoe lang zy, van dees tydt af te reekenen, van victualie, bier en waater waaren voorzien, om daar uit overslagh te maaken wat men uit het vaderlandt hadt t'ontbieden.

5 *Iun.*

6 *Iun.*

Den vyfden quam de Kapitein Henrik Visscher, met het schip het wapen van Medenblik, uit Noordthollandt, by de vloot, en noch achtendertig matroozen van Rotterdam, en den zesten noch een fregat van Rotterdam, genoemt de Graaf van Hollandt, en noch vier Rotterdamsche brandtscheepen. Naa

1672. 't aankoomen deezer scheepen bestondt nu 's Landts vloot in ontrent 91 scheepen en fregatten van oorlogh, 54, of, zoo anderen zeggen, 44 brandtscheepen, en 23 advysjachten, t'zaamen 168 of 158 zeilen. Ook was de vloot, door 't volk van tydt tot tydt toegezonden, nu redelyk wel bemant, en alle de Bevelhebbers, matroozen en soldaaten uitermaaten wel gemoedt, en verlangden, naar 't uiterlyk scheen, om den slagh, onder Godts zeegen, aan te gaan en te waagen. Dien zelven dagh zyn de twee advysjachten, te vooren afgezonden om de vyanden op te zoeken, te rugh gekeert, verhaalende dat ze op Vrydagh, den derden van Junius, d'Engelsche en Fransche vlooten in Soulsbaay hadden gezien, die daar ten zelven daage waaren geankert. Ook braghten de Kommandeurs der gemelde jachten drie Schippers van Noorweegen aan de Ruiters boordt, die 't zelve betuighden: en een der zelve verklaarde, dat hy zelf op 't schip van den Hartogh van Jork was geweest, en met zyn Hoogheit hadt gesprooken. Op deeze kundtschap riep men den Krygsraadt by een, en besloot met eenpaarige stemmen, dewyl de windt nu uit den Noordtoosten woey, en 's Landts vloot naar alle waarschynlykheit den loef zou hebben, dat men dat voordeel moest waarneemen, en d'Engelschen en Franschen in Soulsbaay slagh leveren. Men heeft toen, op 't goedtvinden van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, uit ieder smaaldeel van zyn esquadre twee scheepen van oorloge en twee branders uitgekooren, met last, dat de zelve, wanneer men by de vyanden zou zyn gekoomen, een weinig voor uit zouden steeken, en trachten, onder faveur van de kracht en rook van hun kanon, en van dat der andere scheepen, de gemelde branders wel te besteeden. Ook zondt men ordre aan de L. Admiraalen Bankert en van Ghent, om elk in hunne smaldeelen van gelyken te doen. Uit het Hooftesquadre zyn daar toe geschikt de volgende scheepen.

Sterkte, of 't getal der scheepen van 's Lands vloote.

Kundtschap van d'Engelsche en Fransche vlooten, in Soulsbaay ten anker leggende.

Men besluit haar daar te bevechten.

Ordre beraamt op de wyze hoe men 't gevecht zou aanvangen.

Uit het smaldeel van den L. Admiraal van Nes.

Kapiteinen.	Branders.
Jan van Braakel.	*Dirk de Munnik.*
Pieter Tomaszoon Sitter.	*Kornelis Pieterszoon Schuit.*

Uit het smaldeel van den L. Admiraal de Ruiter.

Kapiteinen.	Branders.
Engel de Ruiter.	*Andries Randel.*
L. Kornel Palm.	*Jan Danielszoon van Ryn.*

Uit het smaldeel van den Viceadmiraal de Liefde.

Kapiteinen.	Branders.
Yde Hilkes Kolaart.	*Pieter Besançon.*
Philips van Almonde.	*Abraham Schryver.*

De vloot ging ten zelven daage ten negen uuren voor middagh onder zeil, en de Ruiter deed sein om in rang te zeilen, eerst Noordtoost over, en daarna Noordtwest, den gantschen dagh, en vervolgde dien koers den geheelen nacht, tot den zevenden van Junius, een gedenkwaardigen dagh, op den welken, met een grouwzaam en bloedigh gevecht, het groot geschil tusschen de twee vyandtlyke Koningen en den Staat der vereenighde Nederlanden werdt betwist, en daar 't aan hing of de Hollanders en hunne bontgenooten vrye luiden zouden blyven, of onder 't juk van Engelschen en Franschen vervallen. Met het aanbreeken van dien dagh quam 's Landts vloot voor Souwlsbaay, een haven of inham tusschen Harwits en Jarmuiden, met een Oostnoordtoosten windt, en

7 Jun.

'S Landts vloot komt voor Soulsbaay en kryght de vyandtlyke vlooten in 't gezicht.

en kreegh de Engelsche en Fransche vlooten ten vyf uuren in 't gezicht, sterk ontrent honderdtdertig zeilen. Doch eenigen melden dat d'Engelschen 116 oorlogscheepen in getaale waaren, behalven 24 kitzen: en de Franschen 48 scheepen, of, gelyk anderen willen, 33, en 8 branders, met 4 fluiten: voorts dat d'Engelschen bemant waaren met 23530 koppen, en gemonteert met 4092 stukken geschuts, de Franschen bemant met ontrent 11000 man, en gemonteert met 1926 stukken. D'Engelsche en Fransche vlooten laagen ten anker, en de Nederlandtsche vertoonde zich zoo onverwacht en schielyk voor de baay, dat veele hunne ankers moesten kappen, om onder zeil te gaan, en zich in ordre te stellen: dat in der yl geschiedde. Zy waaren, gelyk de Nederlanders, in drie esquadres verdeelt, en de Hartogh van Jork, die, als Admiraal des Ryks, het opperbevel hadt, voerde 't esquadre der roode vlagge in 't midde. De rechter vleugel bestondt uit het esquadre der witte vlagge, daar de Fransche scheepen waaren geplaatst, onder 't gebiedt van Johan, Graaf van Estrées, Viceadmiraal van Vrankryk: en 't esquadre der blaauwe vlagh, onder 't gebiedt van den Admiraal Eduard Montagu, Graaf van Sandwich, maakte de slinker vleugel. De Hartogh van Jork voerde het schip de Prins, of, zoo 't anderen noemen, de Sint Michiel, met een Koningklyke vlagh van boven. D'Engelschen en Franschen, onder zeil geraakt, leiden 't om de Noordt. De Nederlandtsche vloot, die nu 't voordeel des windts hadt, doch met kleene koelte, zakte allengs naar de vyanden toe. De L. Admiraal de Ruiter liet de roode vlagh onder de bezaansroe waaijen, tot een teeken om aan te vallen. Hy ley het met zyn esquadre om de Zuidt, om by 't Engelsch Hooftesquadre der roode vlagh te koomen. De L. Admiraal Bankert liep ook om de Zuidt, om de witte vlagh, of de Franschen, aan te tasten. De L. Admiraal van Ghent stelde zyn koers naar 't esquadre der blaauwe vlagge, dat het Noordelykste was. De drie esquadres zeilden, elk in den rang van hun drie smaldeelen, byna als in een rechte linie benevens malkanderen: de Ruiter in 't midden, Bankert aan de slinker en van Ghent aan de rechter zyde. De twee oorlogscheepen, elk met twee branders, uit elk smaldeel gekooren, gelyk verhaalt is, maakende t'zaamen een getal van achtien scheepen en achtien branders, zeilden voor elk esquadre een weinig voor uit, van d'andere gevolght. De Ruiter hadt de zynen met weinig woorden tot dapperheit aangemoedight, en elk in gescherpt hoe zeer zy verplicht waaren om 't lieve vaderlandt, om 's Landts vryheit, en aller lyf en leeven, goedt en bloedt, tegens t'ongerechtig geweldt der vyandtlyke Koningen met kloekmoedigheit te beschermen. Ontrent ten zeven of acht uuren voor middagh raakten de twee vlooten in een zwaar gevecht. De Ruiter, met zyn esquadre op de roode vlag toezettende, zeide tot zyn Opperstuurman, *Stuurman Zeger, dat's onze man*, wyzende met zyn vinger op den Hartog van Jork. De Stuurman, zyn muts lichtende, antwoordde op zyn zeemans, *Myn Heer, dat zal u gebeuren*, en liep tot op een pistoolschoot recht op hem toe; maar toen wendde het schip met zyn zyde tegens de zyne, en gaf hem de laage, daar hy met zyn geschut op antwoordde, en daar meê was 't gezicht door de dikke rook genoeghzaam wegh, en de weinig windt, die men hadde, werdt terstondt gelyk als doodtgeschooten. D'yselykheit van 't gevecht dat daar op volgde kan men zich bezwaarlyk in zyn eigen gedaante verbeelden. Het schip de zeven Provincien lag den Hartogh ontrent twee uuren op zyde, en zy schooten elkande-

1672. Sterkte der vyandtlyke vlooten.

De slagordre der Engelsche en Fransche vlooten.

D'ordre der Nederlandtsche vloote.

De Ruiter moedight de zynen ten strydt.

Aanvang van den zeeslagh voor Souwlsbaay.

Gevecht tusschen de Ruiter en Jork.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. deren zeer reddeloos. De Ruiters geschut ging zoo gezwindt af, als of men met musketten hadt geschooten: en eindelyk werdt ontrent ten negen uuren des Hartoghs groote steng, met de roode vlagh, afgeschooten, en hy zou groot gevaar geloopen hebben van door de branders aangesteeken te worden, hadt het de stilte niet belet. De Hartog van Jork hieldt het ondertusschen draagende, en week van de Ruiter af, doch meer dan een Konings schip vervulde straks zyn plaats: en hy vondt zich genoodtzaakt om met zyn persoon en vlag over te gaan op 't schip Londen, daar men d'Admiraals vlagh of Koningklyken standert zedert zagh af waaijen, zonder dat hy de Ruiter daarna weer naderde. Ontrent den zelven tydt werdt de Kapitein Jonker Engel de Ruiter, die op zyn post in zyn vaders smaldeel vocht, door een groote splinter op de borst gequetst, zoo dat hy in twee of drie daagen naaulyks kon spreeken of geluidt slaan. Zyn kardoeskisten raakten in 't gevecht tweemaalen leeg. Hy schoot een Engelsch oorlogschip de groote steng af, en hadt dien dagh elf dooden, tien zwaare en vyf mindre gequetsten, zes schooten onder waater, drie van zyne stukken werden de trompen afgeschooten, en de groote steng en bezaansree zeer beschaadight. Twee jonge Heeren, van Amsterdam herkomstig, en noch een Rechtsgeleerde van de zelve stadt, betoonden in dit gevecht hunne kloekmoedigheit en liefde tot het vaderlandt. Zy hadden zich als vrywilligen op 's Landts vloot begeeven, elk met een goedt getal bootsgezellen, op eigen koste geworven. D'eerste, Geeraardt Hasselaar, uit het Burgermeesterlyk en manhaftig geslacht der Hasselaaren gesprooten, die twee moederlooze dochterkens, geteelt by een dochter van den Burgermeester en Schout Geeraardt Hasselaar, aan landt liet, vocht met veertig matroozen, alle met Engelsche mutzen met roodt fluweel gestoffeert, op het schip de Beschermer, onder den Kapitein David Swerius, in 't esquadre van den L. Admiraal de Ruiter: maar bekocht zyn yver met zyn bloedt, en hadt d'eere van met een edele doodt, door een koegel getroffen, voor 't vaderlandt op 't bedt van glory te sterven. De tweede, Koenraadt van Heemskerk, een zoon van wylen den geleerden Raadtsheere Johan van Heemskerk, en een zuster van den Burgermeester Koenraadt van Beuningen, door zyn welspreekentheit en verscheide Gezantschappen vermaardt, was met vyftig bootsgezellen, alle met Engelsche mutzen met blaau fluweel gevoert, op het schip van den L. Admiraal van Ghent, de Dolphyn, daar hy zyn manhaft toonde, en 'er 't leven ongequetst af braght. De derde, Johan Bergh, Rechtsgeleerde, uit eerlyken stamme van Naarden afkomstig, maar een inwoonder en Vaandrig der burgery t'Amsterdam, hieldt zich met acht matroozen, alle met groen of graauw gestoffeerde Engelsche mutzen, op het schip de stadt Uitrecht, gevoert by den Kapitein Johan Bont, onder 't smaldeel van den Viceadmiraal de Liefde. Dees hadt ook het geluk van zyn stoutheit t'overleven en 't gevecht na te vertellen. De Ruwaart van Putten, die, zoo lang hy in zee was geweest, met zinkingen werdt gequelt, hadt te deezer tydt eenig ongemak aan zyn been. Hy liet derhalve een groen fluweele leenstoel voor de bovenhut brengen, daar hy zich, op een fluweel kussen, (daar 't wapen van den Staat op stondt geborduurt) als hy vermoeit van staan was, neder zette. Hier hieldt hy zich den gantschen dagh, om alles t'aanschouwen, en op elks bedryf te letten: doch de geduurige rook belette 't gezicht, zoo dat hy naauwlyks een schips lenghte van zich kon zien. Ondertusschen waaghde hy zyn leven voor 't vaderlandt,

Jorks groote steng en vlagh afgeschooten.

Jonker Engel de Ruiter gequetst.

Drie vrywillige jonge Heeren, elk met een goedt getal matroozen, in 's Landts vloot.

Geeraardt Hasselaar, die 'er 't leven laat.

Koenraadt van Heemskerk.

En Mr. Johan Bergh.

De Ruwaart houdt zich in 't gevecht by de bovenhut.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

landt, zoo wel als de minste matroos, en de koegels haagelden rondtsom hem heenen. Hy hadt te dier tydt twaalf soldaaten tot Helbardiers, in roode rokken met geele voering, het livrey van Hollandt, gekleedt, by zich, die ontrent hem of op de bovenhut by 't hakkebort stonden, als 'er een kanonkoegel, dicht by zyn hooft voorby snorrende, drie van die lyfwachten met een schoot ter nedervelden: twee of drie zyner andere Helbardiers werden doodelyk gequetst, zonder hoop van leeven, en een van hun zyn beenen afgeschooten. Hy beval, in al dat gevaar even onvertzaaght, den Kapitein der zeesoldaaten, Johan de Witte, de Ruiters schoonzoon, die by hem stondt, dat men de lichaamen der drie dooden, met hunne roode rokken, in zee zou werpen, 't welk terstondt werdt nagekoomen. Nu staat te melden 't geen ook elders in den strydt voorviel. 1672.

De L. Admiraal van Nes liep met etlyke scheepen van zyn smalverdeeling, in 't begin van 't gevecht, naar den Viceadmiraal, en Schoutbynacht der roode vlagge, en ley 't toen met hun mede al schietende om de Noordt. Maar 't werdt daar zoo doodt-kalm, dat ze by malkanderen heen dreeven, en dat men geen scheepen kon verleggen. De gemelde van Nes en d'Engelsche Viceadmiraal der roode vlagge waaren wel anderhalf uur dicht op malkanders zyde, en gaaven wederzydts dapper vuur. Te dier tydt miste de L. Admiraal van Nes den Kapitein Braakel, dewyl de rook en damp hem 't gezicht benam; maar toen 't wat op klaarde zagh hy etlyke gezonke scheepen, en vermoedde toen dat Braakel in den grondt was geschooten. De L. Kornel Palm en de Schoutbynacht van Nes raakten toen by ongeval aan elkanders boordt, en dreeven zoo rondtsom, want ze konden door stilte niet van een koomen. Doch Palm quam ten anker, en toen raakten ze van een. Ontrent den middagh viel het Engels schip de Koningklyke Catharina, gemonteert met 80 stukken, en gevoert door den Kapitein Johan Chichely, voor 't schip van den L. Admiraal van Nes over staag: zoo dat hy daar niet beneden, of qualyk boven kon koomen: dies dreeven ze naar elkanderen toe, en hielden lang schutgevecht. Daar quam een brander uit het smaaldeel van Van Nes, roeijende en boechzeerende den Engelsman aan boordt, die de vlagh van achteren streek, en zich zocht op te geeven. Maar de brander raakte in brandt, en de L. Admiraal van Nes dreef met zyn achter schip tegens den brander aan, en liep groot gevaar van te verbranden, dewyl de brander tusschen hem en den Engelsman lagh. Doch hy liet alle vlyt aan wenden om van den brander af te schaveelen, en dreef zoo langs de zyde van den Engelsman af, eenige grondtschooten op hem schietende. Ook zette Chichely den brander weêr van zyn schip af. Van Nes, toen ziende dat zyn geschutpoorten aan stuurboordt aan 't water laagen, zondt den Kapitein François van Aarssen, met het fregat Uitrecht, en den Kommandeur Wynant van Meurs, met het advysjacht Rotterdam, naar hem toe, met last, om 't volk daar uit te haalen, en 't schip in den grondt te helpen, of in den brandt te steeken. Zy liepen daar naar toe, en haalden een deel volks, met den Kapitein Chichely, uit het schip. Doch de L. Admiraal van Nes ley 't weer om de Zuidt, en raakte weer in den vyandt: zoo dat hy toen niet wist waar dat dat Engels schip belandde. Maar daarna verstondt men uit Engelandt, dat de Nederlanders, die op 't schip waaren, zich zoo verre in 't ontydig plonderen vergaaten, en zoo weinig ordre hielden, dat d'overige Engelschen hun slagh waarnaamen, hen overvielen, eenige van hun doodtsloegen, 't schip hernaamen en naar Engelandt braghten. De Kapitein

De L. Admiraal van Nes raakt met den Viceadmiraal der roode vlagge in 't gevecht.

Palm en Jan van Nes raaken by ongeval aan elkanders boordt.

Gevecht met de Royale Catharina.

De L. Admiraal van Nes in groot gevaar van te verbranden.

De Royale Catharina verovert, en weêr verlooren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. Jan van Braakel, voerende het schip Groot Hollandia, zynde, gelyk verhaalt is, een van die zes, die gelast waaren elk met een brander voor de Ruiters esquadre wat voor uit te zeilen, om de branders aan te brengen, deed op dees dagh een' daadt van d'uiterste stoutmoedigheit, die byna nooit in eenigh zeegevecht was gezien, doch wat buiten ordre, dan niet min van nadruk. Volgens de gestelde ordre moest hy uit de Ruiters esquadre, en het smaldeel van Van Nes, tegens de scheepen der roode vlagh vechten. Maar hy, in 't begin van den strydt ter rechter handt uitspattende, met den brander Dirk de Munnik, zette zyn koers om de Noordt naar den Admiraal der blaauwe vlagge Montagu, en zeilde recht op hem aan, zonder een schoot te schieten, hoe zeer ook etlyke Engelsche scheepen op hem schooten, om 't naderen te beletten. Ook schoot Montagu, om hem af te weeren, zoo vreesselyk, dat het koegels scheen te haagelen, en de zee, door 't vallen van koegels en bouten, opstoof, als of ze vol walvisschen waar geweest. Maar Braakel, schoon hem veel volks werdt afgeschooten, wachtte met schieten tot dat hy Montagus schip, de Royale James, 't welk al zyn geschut hadt gelost, aan boordt ley, en zich daar aan vast maakte. Toen gaf hy hem de volle laage, met een nederlaagh van meenighte van menschen, en ysselyk geschreeuw van noch grooter getal gequetsten. Hier ontstondt toen een grouwzaam gevecht tusschen ongelyke partyen. Braakel lagh aan Montagus boordt als een boot tegens een groot schip: want hy voerde niet meer dan ontrent 300 mannen, en 62 stukken, en Montagu over de 1000 mannen, en 104 stukken. Doch echter lagh hem Braakel wel anderhalf uure aan boordt, schoot zonder ophouden, en bracht Montagu in zulk een staat, dat hy zyn schip zou hebben opgegeeven, (gelyk zedert zyn Luitenant verklaarde) indien Braakel een vlag hadt gevoert. Hy kreegh wel etlyke sloepen met versch volk, en zocht met enteren, door overtal van volk, zyn vyandts schip te vermeesteren: maar als d'Engelschen 't schip boven in hadden, verweerde zich Braakel met zyn volk van onderen, zonder te kreuken: doch echter werdt zyn schip en wandt zoo doorschooten, dat het geen zeil kon voeren. Ook schoot Montagu twee of drie branders, die op hem afquaamen, in den grondt. De Ruwaart van Putten, ziende hoe Braakel, tegens zyn ordre, in plaats van by de Ruiter en van Nes tegens 't esquadre der roode vlagge te vechten, zich zoo stout tegens Montagu in 't gevecht begaf, nam dat overtreeden zyner ordre (een punt van 't grootste gewicht in alle zeegevechten) zeer quaalyk, en hieldt zyn daadt strafbaar te zyn: doch hy kon echter niet nalaaten zyn stoute dapperheit ten hooghsten te roemen: wenschende dat hy zich in dier voegen tegens Jork hadt aangewendt, en niet straf en roem maar lof en loon verdient. Ondertusschen quaamen noch etlyke andre scheepen (dewyl het esquadre van den L. Admiraal van Ghent ook aan den vyandt was gekoomen) op den Admiraal Montagu af: waar op hy, om zich te beter te konnen redden, Braakels schip liet los hakken, 't welk daar toen reddeloos heenen dreef. Montagu, van Braakel ontslaagen, was in geen staat om zich langer tegens andre scheepen te konnen verweeren. Hy gaf evenwel d'uiterste proeven van rampspoedige manhaftigheit tot ontrent den middag. Toen meende de Viceadmiraal Sweers hem aan boordt te leggen; maar ziende dat de Kommandeur Jan Danielszoon van den Ryn, met het brandtschip genoemt de Vreede, op hem afquam, veranderde van voorneemen, hieldt, naa dat hy hem de laagh hadt gegeeven, van hem af, en liet de gemelde brander daar

Kapitein Jan van Braakels ongehoorde stoutmoedigheit.

Hy leit den Admiraal Montagu aan boort. Grouwzaam gevecht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

daar aan koomen, die daar ſtraks aan vaſt hechtte, en dat Koningklyk ſchip in een oogenblik in den brandt ſtak, tot een deerlyk ſchouſpel van vrienden en vyanden. Dit ſchip verbrandde zonder in de locht te ſpringen; dewyl 't door Braakel zoo was doorboort, dat het kruidt nat was, en 't ſchip aan 't zinken. Het volk ſprong by honderden buiten boordt, en poogde 't vuur in 't water t'ontgaan. D'Admiraal Montagu meende zich met zyn zoon in een ſloep of boot te bergen, maar die werdt door de meenighte van 't volk in de grondt geloopen, zoo dat hy nevens zyn zoon, of, gelyk anderen verhaalen, met twee zoonen, jammerlyk verdronk. Dit was het deerlyk einde van Eduard Montagu, Graaf van Sandwich, Viceadmiraal van Engelandt, een Heer van dapperen bedryve, kloek verſtandt en beleidt, heuſch van zeeden, aanminnig en vriendelyk van gelaat en taal, die zynen Koning, niet alleen in den oorlogh, maar ook in ſtaatzaaken, en gezandtſchappen, treffelyke dienſten hadt gedaan. Hy was een der ſchoonſte mannen zyner eeuwe, bloozend van weezen, verciert met blondt lang hair, en werdt van den Koning en 't gantſche Hof, om zyn deughden en dienſten, zeer beklaaght. Zyn lichaam was, onder d'andre dooden dryvende, uit de zee geviſcht, maar zyn aangezicht, ſchoon hair, en borſt, waaren door den brandt van 't ſchip zoo verzenght dat hy niet kenbaar was, dan alleen aan zyn gewaadt. Men voerde 't lyk naar Londen, en braght het met een treffelyke lykſtaatſy ter aarde. Verſcheide andere mannen van aanzien moeſten met hem ſneuvelen. Zyn Kapitein, Haddok, hoewel gequetſt, ontquam 't met zwemmen, en werdt geberght. Zyn Luitenant was door de ſloep van den brander, die hem hadt aangeſteeken, uit het waater gehaalt, en noch voor de middagh in de Ruiters ſchip gebraght, die hem kleederen deed geven, en beval om laag te gaan, op dat hy geen ongeluk kreege. Doch hy verzocht boven te moogen blyven, om te zien hoe 't zou afloopen, zeggende tot den L. Admiraal de Ruiter, *Myn Heer, is dat vechten? 'T en is noch geen middagh, en daar is alreeds meer gedaan dan in den jaare* MDCLXVI *in alle vier de daagen.* Hy bleef dan boven, en ongequetſt. De Kommandeur Jan Danielszoon van den Ryn, die met zyn brander het Admiraalsſchip van Montagu hadt aangeſteeken, bequam daarna met zyn matroozen het loongeldt van tien duizendt gulden. De Kapitein Luitenant van Ewyk, die met eenige matroozen van den Kommandeur van Meeuwen een vyandtlyk brandtſchip veroverde en vernielde, ontfing met de zynen het loon van zes duizendt gulden. De L. Admiraal van Ghent, getergt door den eiſch der Engelſchen, die hem, om 't weigeren van 't ſtryken der vlagge voor 't jacht de Merlin, ter ſtraffe hadden gevordert, was met een groote drift van kloekmoedigheit tegens de blaauwe vlagh aangewendt, daar hy dapper op in viel, en groote ſchrik maakte: maar een half uur na den aanvang van 't gevecht werdt hy door een kanonkoegel getroffen, en liet 'er 't leven; tot groot verlies van den Staat der vereenigde Nederlanden. Dus ſneuvelde de dappre Willem Joſeph, Baron van Ghent, L. Admiraal van Hollandt, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amſterdam, en Kornel van 't eerſte regiment zeeſoldaaten ten dienſt van den Staat: uit een zeer oude edele ſtam in Gelderlandt gebooren, die den vermaarden Marten van Roſſem, dien blixem van oorlogh, onder zyn voorouders reekende, en tot oomen hadt Walraven en Ottho, Baronnen van Ghent, door hunne heldendaaden in den oorlog tegens Spanje wydt beroemt, inzonderheit de leſte, bekent onder den

ty-

Margin notes: 1672. — Het ſchip van den Admiraal Montagu wordt door een brander aangeſteeken en verbrandt. — D'Admiraal Montagu, Graaf van Sandwich, verdrinkt. — 7 *Iun.* — De L. Admiraal van Ghent doodtgeſchooten. — Zyn geſlacht.

1672. tytel van Heer van Dieden, en door 't inneemen van Weezel, in den jaare MDCXXIX geschiedt. Hy was van een landtsoldaat in korte jaaren een treffelyk Zeeoverste geworden, die in verscheide zeeslaagen, onder d'oogen van den L. Admiraal de Ruiter, en op zyn voorgang, ongemeene proeven van manhaftigheit en beleidt hadt gegeeven, den toelegh op de riviere van Rochester, by Chattam, gelukkigh uitgevoert, en daarna in den zeetocht tegens de Turksche rovers geen minder eer ingeleidt: zoo dat men, met reeden, iet groots van hem verwachtte. Zyn doodt werdt van alle liefhebbers des vaderlandts te meer betreurt, om dat hy storf in de kracht van zyn leven, en in een ouderdom waar in hy zyn vaderlandt noch veel diensten hadt konnen bewyzen. Zyn lyk werdt met een galjoot naar Hollandt gevoert, in den Haage gebalzemt, en daar na t'Uitrecht in de Domkerk, met de praal der gewoonlyke eerteekenen, begraaven. Ook heeft men zedert zyn graf met een heerlyk gedenkteeken van marmersteen, daar zyn deugden en daaden met gulde letteren in werden uitgehouwen, op kosten van 't gemeen, verciert, tot een prikkel van glory voor de nakoomelingen. De L. Admiraal Bankert, om weer in 't gevecht te keeren, was met zyn esquadre op de witte vlagh, meest uit Fransche scheepen bestaande, ook in tydts aangezeilt, daar ook een harde strydt ontstondt: maar eerlang heeft het de Graaf van Estrées met zyne scheepen om de Zuidt gewendt, waar door zy verre van d'Engelschen af raakten, en Bankert wende het toen insgelyks om de Zuidt, en bleef bynaa den gantschen dagh met hen vechten, de Franschen in ly geduurig afzakkende, en Bankert hun naa vermoogen volgende, zonder nochtans veel op hen te winnen. Doch eenige zeggen dat 'er een groot Fransch schip in den grondt werdt geschooten, daar ik geen zeeker bescheidt van heb. Ook meenden zommigen dat men genoegh kon merken, dat de Franschen maar toeleiden om hunne scheepen te bewaaren, en aanschouwers te zyn van 't gevecht der Engelschen en Nederlanders, waar door die twee maghtighste zeevolken van Europe elkanders krachten spilden, en Vrankryk ruimte gaven om zyne voorneemens uit te voeren. Midlerwyl bleef de Ruiter met zyn esquadre noch in een geduurigh en hevigh gevecht tegens de scheepen der roode vlagge. Doch door gebrek van windt kon men de scheepen naaulyks bestieren, zoo dat ze onder malkanderen dreeven: 't welk groot belet gaf in 't houden der ordre. Hier door is 't geschiedt dat de scheepen die aan malkanderen quaamen, elkanderen, zonder spoedig te konnen wenden of keeren, te meer beschaadighden. Men zagh aan wederzyde veele heldendaaden bedryven. Een groot Engelsch Konings schip met 70 stukken werdt door een brander aangestooken en verbrandt: twee groote Engelsche scheepen werden in den grondt geschooten. Ook meent men dat'er noch andere Engelsche scheepen zyn gezonken, of verbrandt: daar ik met te minder zeekerheit van spreek, om dat de geenen die 't vertelden in verscheide esquadres waaren, en zomwylen, door onkunde in de verwarring van 't gevecht, van een en 't zelve schip tweederley vertellingen konden maaken. Negen of tien Nederlandtsche branders zyn door d'Engelschen vruchteloos verbrandt of vernielt. Een groot Engelsch schip schoot vyf of zes branders in den brandt. Ook werdt het schip Josua, gevoert door den Kapitein Jan Dik, door d'Engelschen in de grondt geschooten. Zy veroverden, naar kloeke tegenweer, het schip Staveren, gevoert door den Kapitein Daniel Elsevier. Naa 't sneuvelen van Van Ghent bleef zyn schip, en by gevolgh (want elk

Margin notes:

Lof en diensten.

7 Iun.

Gevecht van Bankert met de witte vlagge, of de Franschen, die om de Zuidt wenden en in de ly af zakken.

Engelsche scheepen verbrandt of in den grondt geschooten.

Veele branders vruchteloos verbrandt.

Het schip Josua door d'Engelschen in den grondt geschooten,

En 't schip Staveren verovert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

elk esquadre ziet op den voorgang en ſeinen van zyn Admiraal) het 1672.
meeſte deel van zyn esquadre boven de windt hangen, en vervolgden hun 7 Jun.
indruk op de blaauwe vlagh niet gelyk by zyn leeven. Hier door von- Verflaauwing in van Ghents esquadre.
den d'Engelſchen der blaauwe vlagh gelegentheit om zich meeſt by de roode vlagh te voegen, waar door de Ruiter en zyn esquadre te grooter geweldt op den hals kreegh. Maar nooit draaide hy 't roer voor den vyandt, en 't gevecht ging te heviger aan. Daarna quam Panhuizen, Kapitein van de zeeſoldaaten op 't ſchip den Dolphyn, aan de Ruiters boordt, en braght den Heere Ruwaart in ſtilheit tyding van Van Ghents doodt; waar op hem belaſt werdt de zaak geheim te houden, en voorts te helpen bevorderen dat de dienſt van den Staat met het Admiraalsſchip, dat de vlagge zou blyven voeren, naar behooren zou worden betracht. Hy voer dan met die ordre weêr derwaarts, en naa zyn aankomſt wendde hy 't met van Ghents esquadre weer tegens den vyandt aan, waar door den ſtrydt te meer klemde. De Ruiter leide het in den aanvang van 't gevecht om de Zuidt: maar daarna zyn d'Engelſchen om de Noordt gewendt en de Ruiter desgelyks, 't welk een uur of twee duurde: maar de Ruiter met zyn byhebbende ſcheepen drong hen zoo ſterk tegens de wal, dat ze weer om de Zuidt moeſten wenden, en hy toen ook wendende, quam zoo dicht by de wal, dat men, de rook in 't wenden wat opklaarende, de huizen en menſchen op 't landt in zyn ſchip beſcheidelyk kon zien. D'Engelſchen, om de Zuidt gewendt, maakten toen groot zeil, om boven de Ruiter en de zynen te koomen: maar hy, hun voorneemen merkende, liet alles byzetten, om boven hen te blyven, en verheughde zich dat men, die koers houdende, Bankert en de Franſchen, die ver om de Zuidt waaren, zoude naaderen, en niet te ver van een verſcheiden vechten, en hun, des noodts, byſtaan. Dus hieldt hy geduurig den windt, daar hy zich van diende zoo veel moogelyk was, hoewel de ſtilte groot belet gaf. Men vocht ondertuſſchen zonder ophouden. De Schoutbynacht der roode vlagge, Johan Herman, een dapper ſoldaat, lag de Ruiter met eenigen van de zynen lang op zyde, of ontrent hem, en gaf vinnig vuur: ook werdt hy op gelyke wyze bejegent. Tegens den avondt waaren vyf Engelſche ſcheepen van de blaauwe vlagge te loefwaart boven de Ruiter geraakt, die met twee branders de myne maakten van op hem af te koomen, dewyl toen de Kapitein Philips van Almonde en noch een ſnaauw zich alleen dicht achter hem hielden, en d'andre ſcheepen wat verder afgeſcheiden. Maar 't ontbrak den Engelſchen aan hart: want die vyf ſcheepen, en daar onder een Viceadmiraal, in plaats van de branders, onder 't behulp van hun geſchut, en den rook, aan zyn boordt te brengen, bleven, eer zy binnen ſchoots waaren, boven de windt hangen. Maar de branders waaren ſtouter, en quaamen evenwel op hem aan: waar op Almonde en de ſnaauw, hun plicht betrachtende, zich tuſſchen de Ruiter en de branders ſtelden. De Ruiter, dewyl beide zyn ſloepen in den grondt of in ſtukken geſlagen waaren, zou de branders op zyn geſchut hebben moeten ontfangen. Maar nu zocht hen Almonde met de ſnaauw af te keeren: doch wat weêr hy met zyn geſchut en ſloep deed om 't gevaar af te wenden, hy kon evenwel niet beletten dat d'eene brander in zyn bezaanswant vaſt raakte. Toen hielt men hem voor verlooren: doch de brander eerſt wat ſmeulende, hadt hy tydt om met de zynen, door 't afkappen van zyn want, zich van dien brander los te maaken, die, achter hem om dryvende, toen eerſt zyn vlam begoſt op te geeven en vruchteloos verbrand-

De Ruiters voorzichtigheit en beleidt in 't zeilen, geduurende 't gevecht.

De Ruiters gevecht met Johan Herman.

Twee branders op de Ruiter afgezonden.

Almonde zoekt ze af te keeren.

Raakt in groot gevaar.

D'eene brander verbrandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. 7 Iun. D'ander vlucht.

brandde. De tweede brander, dat ziende, was zoo ftouthartigh niet als de eerfte, maar liep achter de Ruiter om naar den Schoutbynacht van de roode vlagh, die noch in de ly van hem was. De Nederlandtfche fcheepen die te loefwaart van de Ruiter waaren naar hem toe wendende, werdt het gevecht noch met groote ftyfzinnigheit vervolght. Men zagh toen van verre dat het esquadre der witte vlagge, onder den Grave van Eftrées, wel twee mylen in ly van d'Engelfchen was afgezakt, en dat Bankerts esquadre noch in goeden ftaat was, en de wykende vervolgde. Doch gelyk in de zeeflaagen op verfcheide plaatzen, of ter zelver tydt, of op verfcheide ftonden, gevochten wordt, en de rook het gezicht dikwils belet, zoo dat men in 't eene esquadre of fmaldeel

Verfchooning des Schryvers.

veeltydts niet weeten kan 't geen in 't ander gefchiedt: zoo is 't ook onmoogelyk in al die verfcheide voorvallen, in 't veranderen van koerffen, en in 't wenden en keeren, ontrent het vertellen der zeeftryden een nette ordre te houden, en niet zomwylen vroeger te verhaalen 't geen laater, en laater 't geen vroeger gefchiedde: veel minder kan men te gelyk verhaalen 't geen op verfcheide plaatzen teffens voorviel: 't welk ook plaats heeft in 't volgende verhaal van 't geen verders ontrent het fmaldeel van den L. Admiraal van Nes op deezen dagh is voorgevallen. Toen de L. Admiraal de Ruiter het 's naamiddaghs met d'Engelfchen om de Zuidt hadt gewendt, kreegh men wat meer koelte uit den Ooftnoordtooften, en de L. Admiraal van Nes floegh een nieuw marszeil aan, dewyl 't oude van de ree was afgefchooten, fcheurende van onder tot boven.

Braakel wordt uit de vloot gefleept.

Ter zelver tydt zagh hy Kapitein Braakel in onmaght leggen, en zondt Kapitein Aarffen, die met zyn fregat weêr by hem was gekoomen, om hem met een touw uit den vyandt, en verder uit de vloot naar Zeelandt te fleepen. Hy hadt op zyn fchip, daar 't byna alles aan ftukken was gefchooten, honderdt en vyftig zoo dooden als gequetften, en was zelf gewondt. Den Kapitein Niklaas Boes, voerende het fchip Jaarsveldt, was zyn groote maft afgefchooten, en zyn fokkemaft aan ftukken.

Het fchip Jaarsveldt mafteloos.

Hy vraaghde den L. Admiraal van Nes wat hy zou doen? Van Nes zeide, dat hy zyn beft moeft doen, en blyven *buiten* d'Engelfchen. Toen verzocht hy gefleept te worden. Maar van Nes zey dat hy zich zelven moeft redden, dewyl 'er geen meer fregatten by zyn fmaldeel waaren.

Eenige Engelfche fcheepen koomen op van Nes af,

Te dier tydt quaamen eenige Engelfche fcheepen voor van Nes, en de fcheepen die by hem waaren, overloopen: daar hy en de zynen fterk op fchooten. Een der Engelfchen werdt aan boordt geklampt en ftreek ten eerften: doch dat fchip werdt niet opgebraght, 't zy dat het werdt verbrandt, verlaaten, of verlooren.

En raaken met hem in 't gevecht.

Van Nes d'Engelfchen wat inwachtende, hieldt de Hartogh van Jork achter uit, en de Viceadmiraal en Schoutbynacht van de roode vlagge waaren te loefwaart van hem, en quaamen hem binnen fchoots op zyde, fterk fchietende. Van Nes hadt toen maar zes of acht fcheepen by een, met den Viceadmiraal Sweers, die wat voor hem was, en het tegens d'Engelfchen aanwendde, om boven hen te zeilen: maar hy kon niet, en toen wendde hy 't weêr met van Nes heenen. Een groot Engelfch fchip, zeer reddeloos gefchooten, hieldt het voor de windt om en liep achter in zyn esquadre.

Hy kryght de Ruiter in 't gezicht.

Midlerwyl klaarde de rook wat op, en van Nes met de zynen zaagen de Ruiter en 't fchip van Van Ghent te loefwaardt van hun, wat naar hen afzakkende, en de Engelfchen hielden wat af. Toen wende het van Nes weer om de Noordt, en liep boven d'Engelfchen heenen, die 't beneeden zyn fcheepen heen hielden, achter hem om.

Dus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Dus quam van Nes by van Ghents scheepen, waar op hy 't weer straks om de Zuidt wendende, weer af hieldt naar den vyandt toe, en gaf sterk vuur op de boven gemelde scheepen der roode vlagge. Hy zagh ter zelver tydt den L. Admiraal de Ruiter aan ly achter uit van hem, alleen met twee of drie scheepen verzelt, (want 's Landts vloot was door de stilte zeer van een verspreit) en dat het esquadre van de blaauwe vlagge naar hem toeliep, en dat d'Engelsche Schoutbynacht van 't gemelde esquadre tegens de Ruiter alreede doende was: dies wendde hy 't weer voor den windt om, liep naar d'Engelschen der blaauwe vlagge, dicht achter hun heenen, daar ter wederzyde vinnigh werdt geschooten. Van Nes gaf den gemelden Schoutbynacht tweemaal de laage. Waar op d'Engelschen toen afweeken, en achter de Ruiter om hielden. Op die stonde was de Viceadmiraal der blaauwe vlagge wat te loefwaart met zes of zeven scheepen, die naar den Schoutbynacht van Nes wat afhielden. Dees was t'eenemaal reddeloos geschooten, en de L. Admiraal van Nes, hem ziende in dat gevaar, hieldt het naar d'Engelschen toe, en quam zyn broeder te hulp. De vyanden staaken toen straks by de windt, en de Schoutbynacht van Nes werdt weer by 's Landts vloot gebraght, en naar Zeelandt gesleept, maar hy ging met zyn persoon over op 't schip van Kapitein Laucourt, en bleef daar zyn plicht betrachten. Toen quam van Ghents schip, en andre scheepen van zyn esquadre, naar de Ruiter toe, en d'Engelschen van de roode vlagge zyn toen gewendt, en liepen boven van Nes heenen: d'Engelschen der blaauwe vlagge, die aan ly van hem waaren, leyden 't ook om de Noordt, en voegden zich by de geenen die te loefwaart van hem waaren geweest. De Nederlandtsche scheepen onder de Ruiter, van Nes en van Ghent, voegden zich toen, gelyk boven is verhaaldt, by een, en leyden 't om de Zuidt. D'Engelschen toen om de Noordt van hun afloopende, scheidde de nacht dit styfzinnig gevecht. De L. Admiraal Bankert, die de witte vlagh hadt bevochten en aan 't wyken gebraght, voeghde zich, volgens zyn plicht, noch den zelven avondt met zyn esquadre weer by de vlagge. Hy was aan zyn been gequetst, en moest etlyke daagen 't bedt houden. Dus nam 't bloedtvergieten van dien bekommerlyken dagh en hachelyken strydt, daar 't toen al aan hing, een einde, en men hoorde de L. Admiraal de Ruiter verklaaren, *dat hy veel zeeslaagen hadt bygewoont, maar nooit in scherper en langduuriger gevecht was geweest.* De Luitenant van den Admiraal Montagu, die, naa 't verbranden van zyn schip, gelyk verhaalt is, op de Ruiters schip was gebraght, en daar alles wat daarna, tot laaten avondt toe, was voorgevallen met zyn oogen hadt gezien, kon zich niet genoegh verwonderen over 't beleidt en dapperheit van den Nederlandtschen Admiraal. Ook heb ik uit een ooghgetuige, dat hy, 's avondts met de Ruiters Luitenanten en andre Officieren eetende, als 'er van den Admiraal werdt gesprooken, zich niet onthouden kon van hem met openhartige woorden hoog te pryzen, en eindelyk, als opgetoogen in verwondering, tot hen zeide, *Is dat een Admiraal! Dat 's een Admiraal, een Kapitein, een Stuurman, een matroos en een soldaat. Ja die man, die Heldt, is dat alles te gelyk.* Eenigen verhaalen, dat hy dien dagh op zyn schip alleen 25000 pondt buskruidt hadt verschooten, en ontrent 3500 kanonschooten gedaan. Ook was zyn schip zeer beschaadight aan masten, rees en zeilen. Hy hadt ook etlyke schooten onder water. Op zyn schip waaren ontrent dertigh dooden, en zoo veel zwaar gequetsten, die meest arm-

1672. 7 Iun.

En komt hem tegens de scheepen der blaauwe vlagh te hulp.

Hy ontzet zyn broeder den Schoutbynacht.

Het gevecht eindight met den dagh.

Getuigenis van Montagus Luitenant tot lof van de Ruiter.

De Ruiters schip zeer beschaadight.

Het getal zyner dooden en gequetsten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. of beenloos waaren, behalven de mindre gequetsten, die geen noodt hadden. Zeeker matroos, die op de bak zyn arm was afgeschooten, quam als een windt alleen om laagh loopen, en aan de kombuis koomende, daar 't drok werk was met andere gequetsten in te laaten, riep hy met een fors gemoedt en stem, *Sta ruim. Hoe staat gy hier en hoetelt? al was een kaarl den kop af geschooten, gy zoudt daar niet een handt aan slaan*, en daar mede wipt hy met een sprong naar beneden. 'T verdere getal van dooden en gequetsten op d'andre scheepen, heb ik, by gebrek van aanteekeningen, niet konnen bekoomen. Doch 't is zeker, dat 'er, behalven van Ghent, in de Nederlandtsche vloot weinig Kapiteinen of luiden van naam zyn gebleeven. Maar d'Engelschen verlooren, nevens den Admiraal Montagu, ontrent achtien Kapiteinen, of Ridders van hoogen staat, en ontrent negentien waaren zwaarlyk gequetst, en 't getal der dooden of zwaar gequetste matroozen, was ontrent 2500 mannen. Daarenboven zyn 'er veele gevangen, die uit het schip van Montagu, en andre gezonke of verbrande scheepen, waaren geberght, en in de Nederlandtsche vloot verdeelt, en daarna opgezonden. Onder de Nederlanders waaren verscheide scheepen der geene die meest gevochten hadden zeer beschaadight: met naamen het schip van wylen den L. Admiraal van Ghent de Dolphyn, en van den Viceadmiraal Sweers d'Olyfant, en meer andere. Dan de Ruiter, trachtende het bevochte voordeel ten uiterste te vervolgen, zeilde met 's Landts vloot den gantschen nacht met een Oosten windt Zuidtzuidtoost aan, om 's morgens de vyanden weer aan te treffen. Ook was men de geheele nacht in zyn schip en in andere scheepen bezich om alles te herstellen, nieuwe zeilen aan te slaan, te knoopen, te splitzen, lekken te stoppen, kardouzen te vullen, en zich weer slaghvaardig te maaken. In dien zelven nacht of in den morgenstondt raakte het schip Westergo, 't welk gevoert werdt door den Kapitein Yde Hilkes Kolaart, by ongeluk, of verzuim, lichter laage in den brandt, en sprong eindelyk door zyn eigen kruidt in de locht. Maar eer 't daar toe quam werdt de Luitenant, de Schipper, en ontrent tachtig man door kleen vaartuig daar afgehaalt, geberght, en op de Vriesche scheepen verdeelt. Den volgenden dagh toonde de Ruwaart en de L. Admiraal Generaal de Ruiter, dat ze gezint waaren 't gevecht te hervatten, en de vyandtlyke vlooten, die onderwyle met een slaghboeg boven windt geraakt waaren, op nieuw aan te tasten. Mits het overlyden van Van Ghent werdt den Viceadmiraal Sweers belast, de vlagge, by maniere van voorraadt, op zyn schip van boven te voeren, en over van Ghents esquadre als L. Admiraal te gebieden. Den Schoutbynacht de Haan liet men overgaan op van Ghents schip, den Dolphyn, om daar de Viceadmiraals vlagge te laaten waaijen: en den Kapitein Jakob van Meeuwen gaf men de Schoutbynachts vlagge in dat esquadre. De Ruiter werdt in de morgenstondt d'Engelsche vloot, ontrent vyftig zeilen sterk, recht in 't Noordtwest, wel drie mylen van hem af, gewaar. Ten acht of negen uuren wende 's Landts vloot Noordt over, en zagh kort daarna de vyandtlyke vlooten in 't Noorden van haar zeilen, toen ontrent honderdt zeilen sterk. Ontrent ten elf uuren wendde de Ruiter met 's Landts vloot Oostzuidtoost over, met goede koelte uit den Oostnoordtoosten, en zeilde zoo den gantschen dagh een myl van d'Engelsche en Fransche vlooten, die gestaadig boven den windt, en te loefwaart van de Nederlanders af, eene koers met hun bleeven zeilen, zonder te willen of derven afkoomen.

Hardtvochtigheit van een gequetst matroos.

'T verlies der Engelschen in den slagh.

7 *Iun.*

Het schip Westergo verbrandt.

8 *Iun.*

Toeleg om d'Engelschen en Franschen weer aan te tasten.

Veranderring der Hoofdofficieren in van Ghents esquadre.

D'Engelsche en Fransche vlooten schuwen 't gevecht, en houden zich boven windt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

men. Ontrent ten vier uuren tegens den avondt ſcheen'er hoop om aan den man te koomen: maar daar ontſtondt een dikke miſt, zoo dat de vyanden meer afweeken. Maar ten zes uuren klaarde het weer op: doch d'Engelſche en Franſche vlooten hielden zich voorts boven windt, zonder de Nederlanders (die al gedaan hadden wat moogelyk was om hen te bezeilen) verder te naderen. Dus zeilde men met elkanderen tot 's avondts ten negen uuren. Toen wendden de vyandtlyke vlooten, en de Ruiter vervolgde zyn koers Zuidtzuidtooſt aan tot naa middernacht, wanneer hy Noordtnoordtweſt wende tot den volgenden dagh. Hier was nu voor yders oogen gebleeken wie giſteren de meeſte eer hadt bevochten: dewyl men d'Engelſche en Franſche vyanden nu weer opentlyk ten ſtryde hadt gedaaght, en zich vechtvaardig hadt getoont, daar zy 't gevecht met d'uiterſte zorghvuldigheit hadden gemydt. Geduurende 't gemelde vervolgen der vyanden hadt de Ruiter gemerkt, dat d'esquadres van Bankert en Sweers wat te verre van het zyne, en de ſcheepen wat te wydt van den anderen waaren verſpreit, weshalven de Ruwaart, met advys van de Ruiter, hun by geſchrift door eenigh vaartuig ordre zondt, zich in 't een en 't ander wat beter te ſluiten: op dat de vyanden geen gelegentheit moghten vinden om door te breeken: doch indien zy dat echter moghten doen, dan zou men, werdt 'er belaſt, van Bankert of Sweers, wie van beide beſt kon, verwachten dat hy met zyn esquadre daar tegens aan zou wenden, met hoope dat men, elkanderen zoo te hulp koomende, noch wat goedts zou verrichten, was 't dien dagh niet, het waar dan den volgende. Dien zelven dagh is Kapitein Adriaan Teding Berkhout, uit het Noorderquartier, met het ſchip de roode Leeuw, gemonteert met vierenveertig ſtukken, onder de vlagh aangekoomen, en noch een brandtſchip uit de Maas. Den negenden van Junius, 's morgens voor dagh, wendde de Ruiter Ooſtzuidtooſt over, met groot gevaar van zyn maſten te verliezen, zoo waaren ze in 't gevecht doorſchooten. De Ruwaart en de Ruiter oordeelden, dat men 't met 's Landts vloot naar de Zeeuwſche kuſt zou wenden, inzonderheit om twee redenen: eerſt, om dat verſcheide ſcheepen zeer weinig kruit en ſcherp overig hadden, 't welk daar bequaamlyk kon toegezonden worden. Ten anderen, op dat men met de vyanden op 's Landts kuſt moght vechten, 't welk de Ruiter en d'andere Hooftofficieren tot groot voordeel reekenden: om dat al de Nederlandtſche ſcheepen, op d'Engelſche kuſt reddeloos geſchooten wordende, niet dan met groot gevaar en behulp van noch een of twee ſcheepen, die men dan miſſen moeſt, van 's vyandts wal konden afgeſleept worden, 't welk op 's Landts eigen kuſt veel gemakkelyker, en met minder verzuim en ſchaade kon geſchieden. Ten zeven uuren quam de vloot ten anker, en elk was wêer beezigh met wangen van maſten en reën, ſplitzen en knoopen, en alles klaar te maaken. De vyanden waaren toen ontrent vier mylen Noordtnoordtweſt van de Nederlandtſche vloot, daar ze voor windt konden by koomen, terwyl ze geankert lag. Doch het bleek dat zy 't niet zochten. Daarna quam 's Landts vloot in 't Noordtweſt van 't eilandt Walcheren in zee ten anker, Weſtkappel vier mylen Zuidtzuidtooſt van haar af. De gequetſten werden den tienden naar Vliſſingen, Middelburg en ter Veere in de Gaſthuizen gezonden. Dien zelven dagh quam de Kapitein Jakob Willemszoon broeder, met het fregat Edam, uit Texel, by de vloot. De Viceadmiraal Sweers zeilde met het ſchip d'Olyfant naar Vliſſingen, om zyn lekken te ſtoppen. Ter zelver oorzaak liep ook daar-

1672. Dikke miſt.

Ordre aan Bankert en Sweers gezonden.

9 *Iun.*

Men beſluit met 's Landts vloot naar de Zeeuwſche kuſt te wenden.

Redenen van dat beſluit.

De vloot ten anker.

Daar de vyanden op konden afkoomen, indien ze wilden.

De vloot komt in 't Noordtweſt van Walcheren ten anker.

10 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. daarna het ſchip van Van Ghent binnen gaats. In d'andre ſcheepen werdt etlyke daagen geduurig gearbeidt, om alles te herſtellen en vaardig te maaken.

11 Iun. Drie fregatten en twee ſnaauwen op kundtſchap gezonden.

Men zondt drie fregatten, onder de Kapiteinen Broeder, Tyloos en Vlak, om te kruiſſen van de vloot tot de Maas, en voort halver zee tuſſchen de Maas en Engelandt; en twee ſnaauwen, om te kruiſſen van Zeelandt af tot halver zee, tuſſchen de Maas en Olpherneſſe, en voort naar Souwlsbaay, van daar voor de riviere van Londen, en van de riviere naar de vloot, en te verneemen waar zich d'Engelſche en Franſche vlooten onthielden. Daarna werden t'elkens weer andre fregatten en vaartuigen op kundtſchap uit gezonden.

12 Iun. Hardt weder.

Twee ſcheepen, waar van 't een den twaalfden, door harde ſtorm, zyn boeghſpriet en fokkemaſt, en 't ander zyn goote maſt hadt verlooren, liet men binnen de Wielingen boven Vliſſingen tot op 't Flaak zeilen, om zich weer van ſpriet en maſten te verzien.

De tyding van den zeeſlagh komt in Holland.

De tyding van den ſlagh voor Souwlsbaay, die men verſtondt dat tot eere en handthaving des Vaderlandts was uitgevallen, quam den negenden van Junius in den Haage, en recht ten tyde om de verbaasde gemoederen van groot en kleen, door droeve maaren (die daagelyks van de landtgrenzen quaamen) ter neêrgeſlaagen, weêr eenighzins te verquikken en op te beuren. Want terwyl men ter zee d'Engelſche en Franſche byeengevoegde vlooten op d'Engelſche kuſt dorſt beſtooken, en manhaftig 't hooft bieden, deedt wyken, het Koningklyk Admiraalsſchip der blaauwe vlag in brandt ſtak, en de vyanden zoo matteerde, dat ze, den volgenden dagh ten ſtryde gedaaght, het gevecht, hoewel ze 't voordeel van den windt hadden, ontweeken: zoo dreef alles aan de landtzyde over ſtuur.

Ellendige toeſtandt van zaaken binnens Landts door d'aankomſt des Konings van Vrankryk.

De grenzen werden door drie legers van den Koning van Vrankryk, en het leger van den Keurvorſt van Keulen, en Biſſchop van Munſter, in 't begin van Junius, te gelyk aan alle kanten overvallen: Orſoy, Burik, Weezel en Rynberk, in vier daagen tydts, byna zonder weêrbieding, verovert. Op Rynberk, een der ſterkſte veſtingen van den Staat, viel vermoeden van verraadt. D'andere ſteden gaven zich op door kleenhartigheit, onmaght, en onorde. De Koning trok voort.

Groote ſchrik.

Een ſchielyke ſchrik, die 't verſtandt bedwelmt, en de krachten verſtikt, hadt de harten bevangen. Men verwachtte alle oogenblik dat de Yſſel van de Franſche legers zou worden overweldight, of van d'onzen verlaaten: dat de vyanden zouden doorbreeken tot in de Betuw, Uitrecht bemaghtigen, en tot in 't hart van Hollandt doorbooren.

Oorzaaken van 't onheil.

Het Neerlandtſch leger vondt zich niet beſtandt tegens zoo groote maght. De nieuwe werving, door het twiſten over het Kapiteingeneraalſchap, van d'eene party te lang opgehouden, quam te laat by, ook de hulp van buiten: behalven van de zyde van Spanje, 't welk, uit de Spaanſche Nederlanden, den Staat, de grensſteden, zelfs tot in Hollandt met krygsvolk te hulp quam, en ſterkte. Men miſte d'oude ſoldaaten, door groote ſpaarzaamheit en misvertrouwen afgedankt, of door den tydt verſtorven. Men was den oorlogh te landt, door een vreede van vierentwintig jaaren met Spanje, ontwendt.

Kleenmoedigheit. Onorde. Tweedraght. Drooghte.

Veele Bevelhebbers waaren lafhartig, of verſtonden zich den krygh niet, de ſoldaaten noch min. Over al was gebrek van ordre, en groot verzuim, tweedraght en misnoegen. Ook hadt een ongemeene drooghte de groote ſtroomen, eertydts grachten van den Staat, uitgeput en waadtbaar gemaakt, en de moeraſſen, die verſcheide grensveſtingen dekten, in hardt landt veranderdt: zoo dat heemel en aarde ſcheen t'zaamen te ſpannen om een volk, dat zich wel eer zoo dapper tegens

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Romainsche en Spaansche heerschzucht hadt gekant, ten val te brengen. Men sprak alreedts van 't leger, dat niet sterker was dan 9200 man te voet en 4800 ruiters, den Yssel verlaatende, op te breeken, en de meeste maght naar Hollandt te trekken. Daar was voorgeslaagen, dat men in d'uiterste nooden tot d'uiterste hulpmiddelen moest koomen, en, de vyanden doorbreekende, de sluizen openen en 't water inlaaten; de passen beschanssen; de grenssteden verdeedigen; Amsterdam tot een stoel des oorloghs maaken; al 's Landts geldt en magazynen derwaarts brengen, en aldaar de vergadering der Staaten beleggen en houden; als in een stadt die in zich zelve onwinbaar, en wel gelegen was, om van daar het oorlogsbeleit, tot bescherming van 't gemeen, te stieren. Dit werdt inzonderheit door den Raadtpensionaris de Wit gedreeven. Dusdaanig was de toestandt der zaaken binnens Landts, als men de tyding kreeg van d'uitkomst des zeeslaghs tegens de twee Koningklyke vlooten: en men moest toen, en zedert bekennen, dat de goddelyke voorzienigheit door dat gevecht den Staat heeft behouden: want by aldien d'Engelschen en Franschen te waater zoo veel voorspoedts hadden gehadt als de Franschen te landt, en dat 's Landts vloot, in die gesteltenisse van tyden en zaaken, waar geslaagen, ten is niet te twyffelen of alles waar verlooren geweest, en men hadt den hals onder 't uitheemsch juk moeten buigen. Maar nu hadt men met de vloot de houte vestingen behouden, die noch in staat waaren om 's Landts zeekusten voor alle vyandtlyke landingen en invallen te beschermen. De Heeren Staaten van Hollandt, 't over begrypende wat hun aan die vloot gelegen was, stelden ten eerste ordre, om eenigh buskruidt, in den mondt van de Maaze gereedt leggende, naar de vloot te verzenden, dat men ook een goede quantiteit koegels uit de magazynen te Delft naar de Maaze en voorts naar de vloot zoude stieren: dat ook het Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam alle voorziening van kruidt, koegels en verdre krygsbehoefte, ten spoedighste zou verzorgen. Ook werdt beslooten, met brieven aan den Heere Ruwaart en de L. Admiraal de Ruiter, als Generaal over de vloot, te betuigen, hoe aangenaam haare diensten by hunne Ed. Groot Moog. waaren.

1672. Ordre by de Heeren Staaten van Hollandt gestelt tot voorziening van 's Lands vloote. 9 Iun.

De brief aan den Heer de Ruiter was van den volgenden inhoudt,

De Staaten van Hollandt en Westvrieslandt.

Edele, manhafte, vroome, discreete, lieve getrouwe,

Wy hebben met zonderlingh genoegen, by schryvens van den Heere de Wit, Gedeputeerde en Gevolmaghtighde van den Staat over des zelfs vloote, verstaan de goede † conduite en ‡ courage by V E. ten dienste van den Lande gebruikt, voor, in, en ontrent het voorgevallen gevecht met de vlooten van de vyanden van den zelven Staat: ende gelyk ons het zelve ten hooghsten aangenaam is, zoo verzoeken wy dat V E. daar in wil continueren: den goeden Godt biddende, dat hy het zelve believe te zegenen, en V E. te houden in zyne genadige beschermige. Geschreeven in den Haage, den 9 Juny 1672.*

Brief der Staaten van Hollandt aan de Ruiter. † *'T beleidt.* ‡ *Dapperheit.* * *Volharden.*

Ter ordonnantie van de Staaten,

HERBERT VAN BEAUMONT.

De Heeren Staaten Generaal schreeven aan hem ten zelven daage, gelyk volght.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Edele, gestrenge, vroome, lieve getrouwe,

Brief der Heeren Staaten Generaal aan den zelven.

*Wy hebben niet konnen nalaaten U mits deezen bekent te maaken, dat wy ons zeer voldaan houden van de mannelyke dapperheit, courage en devoiren, by U in het gevecht tegens de vyanden van deezen Staat aangewendt, ende dat wy zullen betuigen, hoe zeer aangenaam het zelve aan ons is geweest. Ende gaat hier nevens onze resolutie van huiden, genoomen op de missive van den Heer Kornelis de Wit, van den achtsten deezes, geaddresseert † aan den Heer Raadtpensionaris de Wit, en door den zelven huiden in onze vergaderinge gecommuniceert ‡, welke wy goedtgevonden hebben U toe te zenden, om te strekken tot des zelfs naarichting. Waar mede eindigende, beveelen U in Godes heilige protectie *. In den Haage, den 9 Juny 1672.*

† *Houdende.* ‡ *Bekent gemaakt.* * *Bescherming.*

J. DE MAUREGNAULT. Vt.

Ter ordonnantie van de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

GASP. FAGEL.

Extract uit het regifter der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Jovis den 9 Juny 1672.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal.

De Heer Raadtpensionaris de Wit heeft ter vergaderinge gecommuniceert [1] twee missiven van den Heer Kornelis de Wit, haar Hoog. Moog. Gedeputeerde ende Gevolmaghtighde op 's Landts vloote in de jegenwoordige expeditie [2] ter zee, beide geschreeven in 's Landts schip de zeven Provincien, ontrent negen mylen van Olphernes, 't zelve Westtennoorden van haar, den achtsten deezes, ten vyf en zeven uuren respective, ende geaddresseert [3] aan den Heere Raadtpensionaris voornoemt, houdende advertentie; waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden ende verstaan, dat copye van de voorschreeve missiven gezonden zal werden aan de Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerde ende Gevolmaghtighde te velde, ende den Heere Prince van Oranje, als Kapitein Generaal over de legers van den Staat voor de jegenwoordige expeditie, als mede aan Burgermeesteren ende Regeerders der stadt Nymegen, tot der zelver informatie ende narichtinge, met byvoeginge, dat haar Hoog. Moog. uit het rapport van de Galjootsschippers, de voorschreeve brieven overgebracht hebbende, verneemen, dat de Fransche scheepen, met het esquadre onder den L. Admiraal Bankert geengageert [4], zoo verre zyn afgezakt, dat die des anderendaaghs niet meer in het gezicht van de vloot gevonden zyn geworden, niet tegenstaande den voornoemden L. Admiraal Bankert zich, volgens zyn plicht en devoir, des avondts laat wederomme by de vlagge hadde vervoeght. Dat voorts den gemelden Heer de Wit en den L. Admiraal de Ruiter by missive zal werden bekent gemaakt, dat haar Hoog. Moog. haar zeer voldaan houden van de mannelyke dapperheit, couragie ende devoiren, in deezen tegens den vyandt aangewendt, ende dat de zelve zullen betuigen, hoe zeer aangenaam het zelve aan haar is geweest, ende dat gelyke copye van de voorschreeve missive gezonden zal werden aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit, ten einde de zelve alle het kruit dat by de gemelde Kollegien in voorraat is, of bekoomen kan werden, ten minsten alle het scherp dat de zelve machtigh konnen werden, spoe-

[1] *Medegedeelt.* [2] *Tocht.* [3] *Houdende.* [4] *Bezich zynde.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

spoedighsten zenden naar 's Landts vloote voornoemt, op dat de zelve 1672.
vloote by mancquement van dien niet genecessiteert[5] *magh werden de* 5 *Genoodtzaakt.*
advantagie[6], *door Godes genadigen zeegen op den vyandt verkreegen,* 6 *Het voordeel.*
ende het gevecht te verlaaten, ende uit der zee in te vallen, zoo als
by 't defect van 't voorschreeve kruit en scherp anderzins onfeilbaarlyk,
tot een irreparable prejuditie[7] *van den Lande, zal moeten geschieden,* 7 *Onherstelbaar nadeel.*
dewyle, het voorschreeve gevecht zeer scherp ende langh geduurt hebbende, veel kruit en scherp gespilt zal weezen, ende eenige scheepen van gebrek van dien zeer hebben geklaaght; Dat voorts door den Agent de Heide copye van de voorschreeve missive ter handen gestelt zal werden aan de Uitheemsche Ministers alhier residerende, tot informatie[8] 8 *Onderrechting.*
van de zelve, en op dat de zelve zouden moogen weeten wat tot noch toe tusschen de vloot van deezen Staat ende die van de vyanden voorgevallen is. Ende is mede noch wyders goedtgevonden ende verstaan mitsdeezen, te verzoeken den Heer van Ghent, dat hy Heer van Ghent zoodaanige voorzieninge wil doen, dat het lichaam van den L. Admiraal van Ghent zaliger, tot kosten van den Lande, naar behooren gebalsemt, gekist, ende by provisie in eene van de Kapellen alhier in den Haage neder gezet magh werden, daar toe de Heeren Gecommitteerde Raaden van de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt, voor zoo veel de voorschreeve Kapelle aangaat, mitsdeezen verzocht werden de gerequireerde[9] *ordre te stellen.* 9 *Vereischte.*

J. DE MAUREGNAULT. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

GASP. FAGEL.

Men zondt daar op, door ordre der Staaten van Hollandt, 4000 koegels van 24 pondt, 4000 van 18, 1000 van 12, 600 van 8, en 500 van 36 pondt, naar de vloot. Behalven 40000 pondt buskruit, door de Raaden ter Admiraaliteit op de Maaze gezonden, werden noch 60000 pondt door de Gecommitteerde Raaden der Staaten van Hollandt naar de vloot afgescheept. Maar dewyl dit alles, ten aanzien van het groot getal oorlogscheepen, weinig zou konnen strekken, werdt aan de Bewinthebberen der Oostindische Compagnie ter kamere van Amsterdam, Rotterdam en Delft verzocht, alle hun buskruidt dat ze in voorraadt hadden te leenen, op dat het naar de vloot moght worden gezonden, onder belofte en verzeekering, dat door de Heeren Staaten het kruidt, dat by de zelve zou worden geleent, in weinigh daagen uit de moolens, die byna alle ten behoeve van 't Landt gaande waaren, zou weder gegeeven worden. Dit verzoek werdt op 't allerverholenste gedaan, op dat de vyanden van den Staat van dat gebrek geen kennis moghten bekoomen. Daarenboven werdt aan den Heer van Beuningen, die te Brussel was, geschreeven, dat hy, 't zy by leening, 't zy by inkoop, al het buskruidt dat hy uit de magazynen der Spaansche Nederlanden zou konnen bekoomen, ten allerspoedighste zou verzaamelen, en 't zelve zonder eenigh tydtverlies overzenden naar Zeelandt, om van daar op de bequaamste wyze naar de vloot afgescheept te worden. Ook werdt door den Raadt van Staate noch 10000 pondt buskruidt, uit het Generaaliteits magazyn te Delft, naar de vloot gezonden. Doch toen de tydingen ten aanzien van den voortgangk des Konings van Vrankryk daagelyks zwaarder wierden, het landt in bekommerlyker standt raakte, en dat

Koegels en buskruit naar de vloot gezonden.

Buskruidt van d'Oostindische Compagnie te leen verzocht. 11 *Iun.*

11 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. dat men vernam dat de Franschen, naa 't bemaghtigen van verscheide steden en sterkten, den Nederryn waaren gepasseert, en in de Nederbetuw gekoomen, werdt by de Heeren Staaten van Hollandt besloten, geen buskruit meer naar de vloot te zenden: maar 't geen alreedts voor den Briel moght zyn aangekoomen te rug naar 't Generaaliteits magazyn tot Delft te stieren. Ook schreeven zy aan den Ruwaart, dat men hier te Lande in groote verlegentheit was over de schaarsheit van goedt buskruidt, om daar mede de grenssteden en sterkten van den Staat naar behooren te konnen voorzien: met verder verzoek, dat hy, dewyl men al een goede meenigte pulver naar de vloot hadt gezonden, hunne Ed. Groot Moog. zou berichten, of de zaak daar mede in de vloot voor eerst niet zou konnen worden gestelt, en in gevalle van neen, hoe veel daar in noch wierde vereischt. Hy zondt daar op een lyst van 't geen zommige scheepen ontbrak, inzonderheit van scherp, en men gaf ordre om die gebreklykheden uit het magazyn tot Delft te vervullen. Ook werdt de vloot, die, gelyk gemeldt is, in zee ten anker lag, zonder dat 'er de vyanden op af quaamen, van dagh tot dagh met bier, water, en andere noodtwendigheden, voor een geruimen tydt voorzien, en de Ruiter zondt dagelyks etlyke fregatten en jachten uit om op kundtschap te kruissen, en op de vyanden en hunne beweeging te letten. Voorts quaamen noch verscheide scheepen, jachten en branders, by de vlag, tot versterking van de vloot, die daarna een myl Zuidtzuidtwest aan zeilde, en daar weer ten anker quam, doch zedert zich verder naar Schoonevelt vervoeghde. In deezen standt van zaaken werdt de Ruwaart van Putten, Gevolmaghtigde der Heeren Staaten op 's Landts vloot, zeer ziekelyk. Hy was geduurende deeze zeetoght dikwils met zinkingen gequelt, hoewel hy daar over niet opentlyk klaaghde, maar evenwel met zonderlingen yver de voorgevallene zaaken ter herten en waarnam. Doch nu werdt hy van die quaale zoo hevig aangetast, dat hy zich niet kon reppen noch roeren. Dit werdt door den L. Admiraal de Ruiter met een brief aan de Heeren Staaten bekent gemaakt, die daarna den Ruwaart, zyne zwakheit toeneemende, toestonden dat hy uit 's Landts vloot zou mogen opkoomen. Hy vertrok den tweeëntwintighsten van Junius, met zyn gevolg, dienaren, en matroozen, gedient hebbende tot een guarde maritime, of zeelyfwacht, ten getaale van 102 koppen, naar Hollandt, in 't galjoot Rouaan, onder 't geley van de Kommandeurs Jakob Pieterszoon Swart en Roemer Vlak, voerende de fregatten Nieu Rotterdam en de Postiljon. Voor zyn vertrek hadden de Burgermeester en Regeerders der stadt Dordrecht, terwyl de Franschen naaderden, Gornichem in noodt, en Dordrecht in gevaar was, door een boode, aan hem afgezonden, eenigh kruidt by leening verzocht. Hy kon daar toe in 't eerst niet verstaan: maar de zaak nader overweegende, en met den L. Admiraal de Ruiter overleggende, hadt hy daarna 3000 pondt derwaarts gezonden, of, aan landt koomende, zelf overgebraght: 't welk hem zedert van zommigen tot misdaadt werdt aangereekent: hoewel de Magistraat der stadt beweerde, dat zulks niet ongeoorloft was: dat de Gouverneurs van steden wel kruidt verzonden naar andre plaatzen die noodt leeden, gelyk van den Bosch naar de Graave. Dat de vloot daar door niet werdt verzwakt: dewyl men d'eerscheuten hadt naagelaaten. Ook toonden ze zich bereidt dat kruidt met de waarde te vergoeden. Hy quam den vierentwintighsten te Dordrecht, daar hy alles in beroerte en oproer vondt. De gemoederen van 't volk waaren ten hooghsten

Men resolveert geen meer buskruidt naar de vloot te zenden. 13 Iun.

Fregatten en jachten op kundtschap gezonden.

18 Iun.

De Ruwaart vertrekt ziekelyk uit de vloot naar Hollandt. 22 Iun.

Zendt 3000 pondt buskruidt naar Dordrecht.

Komt te Dordrecht.

ſten tegens hem verbittert: zyn dienſten vergeeten. De ſchildery die zyn beeltenis en 't verbranden der Koningklyke ſcheepen by Chattam vertoonde, t'zyner eeren opgehangen, was door 't graauw, etlyke weeken voor zyn komſt, van 't ſtadthuis gehaalt en verſcheurt. De ſtukken hadt men rondtsom de hooftwachtplaats, en 't uitgeſneede hooft aan de galge geſpykert. Vier daagen voor zyn komſt uit der zee was zyn broeder, de Raadtpenſionaris Johan de Wit, ('s nachts uit de vergaadering der Heeren Staaten naar huis gaande) door vier perſoonen, die hem meenden af te maaken, met vier wonden zwaarlyk gequetſt. Ook ſcheen men op des Ruwaarts leven toe te leggen: want weinig tydts na zyn t'huiskomſt quaamen vier onbekende perſoonen 's nachts ten elf uuren aan zyn huis kloppen, begeerende, toen men de deure opende, hem te ſpreeken. Maar men antwoordde, dat hy onpaſſelyk was, en dat men zoo t'ontyde aan onbekenden geen toegang tot hem kon geeven. Waar op zy dieper naa binnen zochten in te dringen, en naa alle waarſchynlykheit hun voorneemen tegens hem zouden uitgevoert hebben: zoo niet iemant van de huisgenooten achter uit waar geloopen, en de burgerwacht van 't ſtadthuis hadt gehaalt, waar op zy zich wegh maakten. Men begoſt nu die twee Gebroeders tot een doelwit van den algemeenen haat te ſtellen, en hen uit te kryten voor landtverraaders, die 't vaderlandt aan de Franſchen zochten over te leveren, en d'oorzaak waaren dat de vyandtlyke maghten zoo diep inbraaken. In deeze verlegentheit was by de Heeren Staaten beſlooten, Gezanten aan de Koningen van Vrankryk en Grootbritanje te zenden, om opening van de voorwaarde te verzoeken, op welke d'eene de wapenen zou willen afleggen, en d'ander zich tot vreede laaten beweegen. Ten welken einde den negentienden van Junius twee Heeren met een ſnaauw door de vloot paſſeerden, om naar Engelandt te vaaren, die, door ordre van de Ruiter, onder 't geley van de Kapiteinen van Aarſſen en Broeder, tot beweſten van Duinkerken werden gebraght. Den drieëntwintighſten quaamen noch vier branders, uit Texel, by de vloot, die ten zelven daage op nieuw in drie esquadres werdt verdeelt, gelyk te zien is in de volgende lyſte.

1672. Vindt zyn afbeelding verſcheurt. Zyn broeder gequetſt. 21 *Jun.* Toelegh op zyn leven. Gezanten gezonden aan de Koningen van Vrankryk en Grootbritanje.

Nader verdeelinge van 's Landts vloote in drie esquadres, geformeert † in 's Landts ſchip de zeven Provincien, ten anker leggende Weſttennoorden drie mylen van Weſtkappel, den 23 Juny 1672.

† *Gemaakt.*

Eerſte esquadre.

I. Esquadre onder den L. Admiraal de Ruiter.

L. Admiraal de Ruiter.	—	*De zeven Provincien.*
L. Admiraal van Nes.	—	*D'Eendraght.*
Viceadmiraal de Liefde.	—	*De Maaght van Dordrecht.*
Schoutbynacht van Nes.	—	*De Ridderſchap.*
Kapiteinen Kornelis de Liefde.	—	*Delft.*
Nikolaas Naalhout.	—	*Schielandt.*
Philips van Almonde.	—	*Waſſenaar.*
Joan Jakob de Laucourt.	—	*Zeelandia.*
Frans Revertszoon.	—	*Dordrecht.*
Gerrit Kallenburgh.	—	*Gelderlandt.*
L. Kollonel Palm.	— —	*Waasdorp.*
Jakob Binkes.	— —	*Groot Hollandia.*
Engel de Ruiter.	— —	*Deventer.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *Joan van Gelder.* — — *De Provincie van Uitrecht.*
Jan Bont. — — *De stadt Uitrecht.*
Pieter Thomaszoon Sitter. — *D'Agatha.*
Jan Noirot. — — *De Beschermer.*
Graaf Johan van Hoorne. — *Westvrieslandt.*
Pieter Klaaszoon Wynbergen. — *'T Wapen van Hoorn.*
Adriaan Teding Berkhout. — *De roode Leeuw.*
Klaas Anker. — — *Alkmaar.*

Fregatten.

François van Aarssen. — *Uitrecht.*
Jakob Pieterszoon Swart. — *Nieuw Rotterdam.*
Moses Wichmans. — *Harderwyk.*
Frans van Nydek. — *Schiedam.*
Kornelis van der Zaan. — *De Brak.*
Roemer Vlak. — — *De Posteljon.*

Advysjachten.

Kornelis van der Hoeven. — *De Faam.*
Wynandt van Meurs. — *Rotterdam.*
Kornelis Halfkaagh. — *De Griffioen.*
Isaak Teuniszoon van Anten. — *De Hoope.*
Huybert Geel. — *De Triton.*
Jan Pyper. — — *De Mossel.*
Pieter Jakobszoon Kraaker. — *De Vaandrigh.*

Branders.

Pieter Besançon. — *D'Eenhoorn.*
Lens Harmenszoon. — *De Blakmoor.*
Jan Dirkszoon van Kuwenhoven. *De Hoope.*
Andries Randel. — *St. Salvador.*
Karel de Bruyn. — — *De bergh Ætna.*
Jan van Kampen. — *De Sayer.*
Pieter Blok. — — — — —
Gillis van Convent. — *De Samson.*
Dirk Janszoon. — — — —
Jakob Martenszoon. — *D'Eendraght.*
Jan Gilliszoon. — *'T Wapen van Emmerik.*
Pieter Hendrikszoon Pop. — *De vergulde Post.*

Tweede esquadre.

L. Admiraal Bankert. — *Walcheren.*
Viceadmiraal Evertszoon. — *Zierikzee.*
Viceadmiraal Star. — *Groeningen.*
Schoutbynacht Matthyszoon. — *Oranjen.*
Schoutbynacht Brunsvelt. — *Prins Hendrik Kasimier.*
Kapiteinen Willem Hendrikszoon. *Middelburgh.*
Adriaan van Kruiningen. — *Veere.*
Kornelis Evertszoon. — *Zwaanenburgh.*
Abraham Bisschop. — *Domburgh.*
Salomon le Sage. — *Vlissingen.*
Thomas Tobiaszoon. — *Outshoorn.*
Hendrik Brouwer. — *Kalantsooge.*
Jan Roeteringh. — *Steenbergen.*
Klaas Valehen. — — *De drie helden Davids.*

Pie-

Pieter Kersseboom. — — *'T Wapen van Nassauw.* 1672.
Marten de Boer. — — *Gelderlandt.*
Jan Vyzelaar. — — *Oostergo.*
Wytze Beyma. — — *De Steden.*
Christiaan Ebelszoon. — *De Vreede Wolden.*

Fregatten.

Symon Lonke. — — *Delft.*
Karel van der Putten. — *Ter Goes.*
Passchier de Witte. — *Schaakerloo.*
Barent Martenszoon. — *De Visschers Harder.*
Jan Pieterszoon Vinkelbosch. — *De Windthondt.*
Mattheus Megank. — *Popkensburgh.*

Advysjachten.

Kornelis Hollardt. — *De Bruinvis.*
Anthony Matthyszoon. — *De Zeehondt.*
Karel de Ridder. — *De Swaluw.*
Tieleman Jakobszoon Fruit. — *St. Joris.*
Andries de Boer. — *De Tonyn.*
Pieter Paauw. — -- --
Kornelis Reindertszoon Eenarm. *De Liefde.*
Jan Janszoon de Jongh. — *De Hoope.*

Branders.

Willem Meerman. — *Middelburgh.*
Dirk van Kerkhove. — *De Vliegende Valk.*
Kornelis Ewouts. — *'T Prinsje.*
Hayman Adriaanszoon. — -- -- --
Anthony Janszoon Schalje. — *De Pellikaan.*
Pieter Harmenszoon. — *St. Anna.*
Benjamin Stevens. — *St. Jan.*
Adriaan Janszoon. — *St. Catharina.*
Pieter van Hoeke. — -- -- --
Huibrecht Korneliszoon. — *De Samson.*
Jakob Schenk. — *De Pampiermolen.*
Ysbrandt Ulbertszoon. — *De Welkomst.*
Kornelis Janszoon. — -- -- --

Derde esquadre.

Viceadmiraal Sweers, als L. Admiraal. *D'Oliphant.*
Viceadmiraal Schram. — *De Pacificatie.*
Schoutbynacht de Haan, als Viceadmir. *Gouda.*
Schoutbynacht Vlugh. — *'T Wapen van Enkhuizen.*
Komm. en Kap. v. Meeuwen, als S. bynacht. *De Blaauwe Reiger.*
Kapiteinen Hendrik van Tol. — *De Comeetstarre.*
Jakob Berkhout. — *D'Akerboom.*
Balthazar van de Voorde. — *Kruiningen.*
Anske Fokkes. — *Amsterdam.*
Volkert Swart. — *Oosterwyk.*
Philip de Munnik. — *Essen.*
Pieter van Middellandt. — *De Gideon.*
Nikolaas Boes. — *Jaarsveldt.*
Jan Gyzels van Lier. — *De Leeuwen.*
Michiel Kindt. — *Den Dolphyn.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *Jan Hek.* — —	*De Justina.*
Kornelis Jakobszoon de Boer. —	*De Jupiter.*
Jan Krook. — —	*De Kaleb.*
Willem Klerk. —	*'T Noorderquartier.*
Hendrik Visscher. —	*'T Wapen van Medenblik.*
	Fregatten.
Jakob Willemszoon Broeder. —	*Edam.*
Pieter Klaaszoon Dekker. —	*Bommel.*
Barent Hals. —	*Assperen.*
Titus van Nassauw. —	*De Haas.*
Kornelis Tyloos. —	*Overyssel.*
	Advysjachten.
Abraham Taalman. —	*De Kat.*
Marcus Willemszoon. —	*De Galey.*
Jakob Stadtlander. —	*D'Eenhoorn.*
Jan Bogaardt. —	*Egmondt.*
Klaas Janszoon Tooren. —	*De Haas.*
Jan Fokken. — —	*De Kits.*
Jan Kramer. — —	*De Kater.*
De Luit. van Oosthuizen, genoemt....	*De Walvisch.*
	Branders.
Hendrik Hendrikszoon. —	*Velzen.*
Jan Janszoon Bout. —	*De Salmander.*
Pieter van Grootveldt. —	*De Draak.*
Wybrant Barentszoon. —	*De Leydtstarre.*
Kornelis Mik. — —	*De zwarte Ruiter.*
Marten Andrieszoon. —	*D'Eendracht.*
Pieter Siewertszoon Bokker. —	*Helena Leonora.*
Dirk Klaaszoon van Amsterdam.	*S^t. Jakob en Anna.*
Arent Gerritszoon Ruighaver. —	*De Vreede.*
Dirk Gerritszoon Kam. —	*'T Melkschuitje.*
Jan Andrieszoon. — —	*De witte Mol.*

24 *Iun.* Des anderendaaghs ontfing de L. Admiraal Generaal de Ruiter ordre uit den Haage van hunne Hoog. Moog. dat hy twaalf snaauwen, advysjachten, of ander kleen vaartuigh, bequaam om op de Zuider zee, tot beveiliging der zelve, gebruikt te worden, in Texel hadt op te zenden, en tot op Pampus by Amsterdam te doen verzeilen, en aldaar nader ordre te verwachten. Ten dien einde werden de volgende scheepen, onder 't gebiedt van de Kapitein Pieter Klaaszoon Dekker, derwaarts gezonden.

Twaalf zoo fregatten als advysjachten uit de vloot naar Texel gezonden, tot beveiliging der Zuider zee.

A. *Kapiteinen Pieter Klaasz. Dekker.*	*'T fregat Bommel.*
A. *Mattheus Meegangk.*	*'T fregat Popkensburg.*
A. *Huibert Geel.*	*Advysjachten De Triton.*
A. *Jakob Stadtlander.* --	*D'Eenhoorn.*
A. *Abraham Taalman.* --	*De Kat.*
V. *Kornelis Reindertszoon Eenarm.*	*De Liefde.*
N. *Jan Pyper.* -- --	*De Mossel.*
A. *Jan Kramer.* -- --	*De Kater.*
A. *Jan Bogaart.* -- --	*Egmondt.*
N. *Klaas Janszoon Tooren.* --	*De Haas.*
N. *Pieter Jakobszoon Kraaker.* --	*De Vaandrigh.*

— — — — —

De

De Ruiter beval den Kommandeur over deeze ſcheepen, Pieter Dekker, verdacht te zyn, zoo wanneer hy tuſſchen 's Landts vloot en Texel van een te maghtigen vyandt wierde aangedaan, en geen gelegentheit van weer en windt hadde om den zelven t'ontzeilen en naar Texel te koomen, dat hy in zulk een geval, en anders niet, weer naar de vlagge zoude wyken. Te dier tydt kreeg de L. Admiraal de Ruiter, die, volgens de Ruwaarts ordre, alle brieven, aan hem behoorende, en naar zyn vertrek aankoomende, open brak, kennis hoe men den Raadtpenſionaris de Wit hadt gequetſt: een daadt dien hy ten hooghſten verfoeide, gelyk uit deezen brief, aan den gemelden Heere geſchreeven, is af te neemen. 1672.

Weledele geſtrenge Heer,

Ik heb giſteren avondt uit Vw Ed. brief van den 22 deezer loopende maandt, aan myn Heer den Ruwaart, Vw Ed. broeder, houdende, met verſchrikking gezien het gruwlyk feit dat 's nachts te vooren aan des zelfs uitſteekendt perſoon is begaan. Doch ben van herten verheught dat de Medicyns niet en wanhoopen aan een goede herſtelling van gezondtheit, die ik ten hooghſte wenſche: en dat de handtdaadigen moogen worden in hechtenis genoomen, en ſtrengelyk naar verdienſte geſtraft: ende dat Vw Ed. noch veele jaaren, ten dienſte van den Staat, en zyn zelfs genoegen, in voorſpoedt magh leven: verblyvende, nevens myne dienſtelyke gebiedeniſſe aan myne Heeren Vw Ed. vader, broeder, en Vw Ed. zelf,

Brief van de Ruiter aan den Raadtpenſionaris de Wit.

Actum in 't Schip de Zeven Provincien, ten anker leggende West ten Noorden ontrent 3 mylen van Westkappel, den 25 Iun. 1672.

Weledele geſtrenge Heer,

Vw Ed. ootmoedige Dienaar,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Te deezer tydt werdt in de vergadering der Heeren Staaten geraadtſlaaght over 't verminderen van 's Landts vloot, dewyl de legers van den Koning van Vrankryk vaſt naderden, en Uitrecht zich alreede hadt moeten overgeeven. Waar op eindelyk by die van Hollandt werdt goedtgevonden, de zaaken ter Generaaliteit daar heenen te beſtieren, dat ontrent een derde deel van de vloot zou t'huis geroepen, en alleen in zee gehouden werden achtenveertigh groote ſcheepen van oorloge, en achtien fregatten: en dat de overige ſcheepen, die minſt bemant en voorzien waaren, zouden invallen, en dat de Mariniers, of zeeſoldaaten, op de zelve gevonden werdende, zouden opkoomen, om te lande gebruikt te worden; nevens al de zeeſoldaaten die op de gemelde achtien fregatten zouden worden gevonden; mitsgaders noch twee derdedeelen van de zeeſoldaaten die op de gemelde achtenveertig oorlogſcheepen waaren verdeelt: doch dat men 't gebrek van die zeeſoldaaten in 's Landts vloote wederom door matroozen, die van d'invallende ſcheepen ſtonden genoomen te worden, zou moogen vervullen. Dat wyders een goede partye buskruidt, ten minſte tot tzeventig duizendt ponden, en verdre krygsbehoefte van oorloge, nevens d'invallende ſcheepen, zouden afgevoert worden. Daar op volgde dat drie Commiſſariſſen van hunne Hoog. Moog. Meerens, Mauregnault en van Fierſſen, nevens eenige Gecommitteerden der Kollegien ter Admiraaliteit van Rotterdam en Amſterdam, den zevenentwintighſten in de vloot quaamen, en ordre ſtelden om twee derdendeelen der zeeſoldaaten uit 's Landts ſcheepen te lichten,

Beraadtſlaaging over 't verminderen van 's Lands vloot.

21, 23, 24 Iun.

1672. ten, 't welk terstondt in 't werk werdt gestelt, en toen uit de vloot genomen een getal van ontrent 2000 mannen. Nevens deeze soldaaten zeilden ook de scheepen van den L. Kornel Palm, en de Kapiteinen Roetering, Laucourt, Rees, Krook, Visscher, Adriaan Berkhout, en Kornelis de Boer, naar Goereê. De Kapitein Johan de Witte, de Ruiters schoonzoon, die met zyn compagnie zeesoldaaten op 't schip de zeven Provincien hadt gelegen, vertrok toen met 44 man naar Rotterdam. Door dit aflichten der zeesoldaaten werdt de vloot merkelyk verzwakt: want of wel een goedt getal matroozen, van d'invallende scheepen, over eenige scheepen, noch onder de vlagge blyvende, werden verdeelt, dat kon 't gebrek niet genoeg vervullen. Men bevondt by naareekening dat aan de scheepen van 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam noch ontrent het getal van elfhonderdt matroozen ontbrak, en aan de scheepen der andere Kollegien meer of min, naa dat haare grootte vereischte. Ook waaren veele scheepen niet naar behooren van scherp en buskruidt voorzien: zoo dat zommige in een gemeen gevecht geen halven dag zouden hebben konnen uithouden. Dit gebrek maakte de L. Admiraal Generaal aan de Heeren Staaten door brieven bekent, met verzoek van daar in te voorzien: 't welk by hunne Hoog. Moog. werdt behartight, en de vloot zoo veel toegezonden als de tydt en de noodt aan de landtzyde toeliet. 'T was ondertusschen een geluk voor den Staat, dat d'Engelsche en Fransche scheepsmaghten niet te dier tydt te voorschyn en op 's Landts vloot af quaamen: het zy dan dat ze geen kennis hadden van 't geen 'er gebrak, of zelf zoo gehavent waaren in 't leste gevecht, dat ze meer tydts van nooden hadden om zich weêr toe te rusten: of dat ze zich ontzaagen op de Zeeuwsche kust te vechten, door hunne onkunde op onze stroomen, en uit vreeze van 't gevaar dat hunne scheepen, als ze beschaadight of masteloos moghten worden, zouden loopen. Onderwyl stondt de Fransche voorspoedt te lande niet stil: geen ongeval quam alleen, en d'eene droeve maare d'andre jaagen. Men verstondt met d'uiterste droefheit en schrik het haastig overgaan van veele steden en sterkten: ten deele aan Vrankryk, ten deele aan de Bisschoppen van Keulen en Munster. Rees, Grol, Knodzenburg, Arnhem, Emmerik, Brevoort, Harderwyk, Deventer, Doesburg, Schenkenschans, Sint Andries, Hattem, Zwol, Kampen, Uitrecht en Zutphen, waaren onder 't ongelukkig getal der geenen die onder 't uitheemsch geweldt den hals hadden geboogen. 'T verlies van Uitrecht en Naarden braght gantsch Hollandt in last, daar men tot het uiterste middel moest koomen, de sluizen opende, en 't water liet inloopen; oordeelende, dat het beter was verdorven landt dan verlooren landt. Het leger van den Staat, onder zyn Hoogheit den Heere Prins van Oranje, werdt op vyf posten, of passen, daar men de vyanden hadt te wachten, verdeelt. De zwaarigheden die den Staat van alle zyden overvielen veroorzaakten groot gemor onder de gemeente, inzonderheit onder 't graauw, altydts gewoon de rampen van landen en luiden d'Overheden te wyten. In 's Landts vloot, daar ook daagelyks quaade tydingen aanquaamen, vondt zich de L. Admiraal de Ruiter in geen kleene bekommernisse om alles in ordre en by plicht te houden. Hy zocht derhalven d'inkoomende maaren, zoo veel moogelyk was, te verbergen, of geheim te houden: doch kon al 't quaadtspreeken van 't volk, en hunne woordenstrydt over d'oorzaak van 't quaadt, niet verhinderen; hoewel zulke hakketten dikwils groot krakkeel veroorzaakten: daar een byzonder

2000 Zeesoldaaten uit de vloot opgezonden.

29 Iun. Ook eetlyke scheepen.

Gebrek van volk in de vloot,

En van scherp en buskruidt.

Tegenspoedt te lande.

Veele steden en sterkten verlooren.

De sluizen in Hollandt geopent.

Vyf passen of posten bezet.

Gemor onder de gemeente en 't graauw.

Ook eenigzins in de vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

der voorval van ftaat te verhaalen. Zeker Chirurgyn, of Heelmeefter, 1672.
Marten Bylo, vaarende op het advysjacht de Walvifch, raakte den zevenentwintighften van Junius met den Luitenant Baart Dirkszoon van *27 Iun.*
Purmerend, die, door 't overlyden van den Kapitein, toen 't gebiedt hadt, Woordentwift tuffchen een Heelmeefter en Luitenant.
in woorden, zoo over de fcheepsbeftiering als over den toeftandt van 't vaderlandt, en eindelyk over zaaken van Godtsdienft: d'eerfte voor de Gereformeerde, en de tweede voor de Roomfche kerk yverende. Hier reezen de woorden zoo hoogh, dat de Luitenant den Chirurgyn beval met zyn goedt uit de kajuit te gaan, 't geen d'ander zoo euvel opnam, dat hy befloot den Luitenant de reft te geven. Hy gaat by den Konftapel, en vraaght of de piftoolen, die in de kajuit aan een rak ftaaken, gelaaden waaren? en verftaande dat ze gelaaden waaren, zeidt daar op, *Zoo zal ik dien Paapfchen fchelm den hals breeken.* De Konftapel Boos opzet.
dat voor dronkemans klap achtende, en 't niet geloovende, ging in zyn kooy te ruft, en de Chirurgyn midlerwyl alleen over 't fchip wandelen, met eenige zelfftrydt in 't harte, en twyffel, of hy 't zou doen of laaten. De haat dreef hem voort, en de fchriklykheit van 't feit hieldt hem tegen. Doch de boosheit nam d'overhandt, en 't was of iemant (dit heeft men hem daarna hooren zeggen) hem in 't oor zeide: *Mofes floegh den Egyptenaar wel doodt, en dees' Papift is noch erger, waarom zoudt gy hem dan ook niet dooden?* Daar op treedt hy, 's avondts Verkeerdt overlegh.
tuffchen tien en elf uuren, in de kajuit, zinneloos van haat. Daar vindt hy den Luitenant en een Zeeuwfche boode, die beide fliepen, en twee vrouwen, die wakker laagen. Hy vraaght waar de Luitenant lagh, 't geen De Chirurgyn doorfchiet den Luitenant in zyn flaap.
hem zoo haaft niet gezeit was, of hy grypt een piftool van 't rak en fchiet den Luitenant zoodaanig in de flinker borft, dat hy, naa 't fpreeken van weinige onverftaanlyke woorden, terftondt daar van ftorf. Op 't gefchreeuw van de vrouwen quam de Konftapel met anderen uit den flaap, vonden den Luitenant in zyn bloedt, zonder leeven, en den moorder in zyn kooy: daar ze hem eerft in vaft fpykerden, op dat hy 't niet zou ontkoomen. Daarna werdt hy te recht geftelt, en, alles vrywillig bekennende, wees de Krygsraadt, dat hem eerft de rechter handt, daar hy de De moorder geftraft.
moort meê gedaan hadt, zou worden afgekapt, en hy vervolgens met de koorde geftraft dat 'er de doodt naa volghde, en 't lichaam in zee geworpen. Hy leedt daarna de verdiende peene, met groot bewys van berouw, *7 Iul.*
maar zonder 't minfte teeken van fchrik. Den leften dagh van Junius, en *30 Iun.*
den eerften en tweeden van Julius, leedt 's Landts vloot eenige fchaade *1 en 2 Iul.* 'S Landts vloot lydt fchaade door ftorm.
door hardt weder en ftorm uit den Zuidtweftentenzuiden, uit den Weften en Noordtweften. De Ruiters daagelyks anker ging door, en men zagh de kabels van veel andre fcheepen breeken, en de ankers doorgaan. De groote maft en bezaansmaft van den Amfterdamfchen brander, de Melkmeidt, flingerde buiten boordt: een brander van der Veere werdt zeer reddeloos en lek, en zyn brandtuig nat: zoo dat men beide die fcheepen naar Zeelandt moeft opzenden om te herftellen. Den derden der *3 Iul.*
zelve maandt werdt de vloot, nadien daar eenige fcheepen waaren afgegaan, op nieuw in drie esquadres verdeelt, ieder van zeventien capitaale fcheepen en vier fregatten. Maar vier fcheepen waaren naar Zeelandt om herfteldt te worden: zoo dat men toen op Schooneveldt noch De vloot werdt op nieuw in drie esquadres verdeelt.
47 fcheepen, 12 fregatten en ontrent 30 branders by den anderen hadt. De Ruiter verdeelde zyn esquadre in drie fmaldeelen, gelyk in deeze lyft werdt gezien. Smaldeeling van de Ruiters esquadre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

† Geplaatst.

Ordre ende rangh voor d'Officieren, gerengeert † onder 't esquadre van den L. Admiraal de Ruiter, gelyk het zelve geformeert, ende in drie smalle verdeelingen gedeelt is, dus volgende.

Gerrit Kallenburgh.	Advysjacht.
Frans van Nydek.	*Wynandt van Meurs.*
Klaas Anker.	Branders.
L. Admiraal van Nes.	*Dirk Hendriksz. van Kerkhoven.*
Graaf Joan van Hornes.	*Karel de Bruin.*
Pieter Klaaszoon Wynbergen.	*Jan Gilliszoon.*
Nikolaas Naalhout.	*Jakob Martenszoon.*

Jakob Binkes.	Advysjachten.
Joan van Gelder.	*Kornelis van der Hoeven.*
Schoutbynacht van Nes.	*Kornelis Halfkaagh.*
Admiraal de Ruiter.	Branders.
Engel de Ruiter.	*Jan van Kampen.*
Moises Wighmans.	*Lens Harmenszoon.*
Marten de Boer.	*Andries Randel.*
	Jan Dirkszoon van Kuwenhoven.

Philip van Almonde.	Advysjacht.
Jakob Pieterszoon Swart.	*Isaak Teuniszoon van Anten.*
Kornelis de Liefde.	Branders.
Viceadmiraal de Liefde.	*Pieter Besançon.*
Jan Noirot.	*Gillis van Convent.*
François van Aarssen.	*Pieter Hendrikszoon Pop.*
Jan Davidszoon Bont.	*Dirk Janszoon.*

Doch onder de vloot begost zich al eenig gebrek van vivres t'openbaaren, bezonderlyk onder d'Amsterdamsche scheepen aan bier: daar van eenige maar voor twee of drie daagen waaren voorzien: dan 't lagh t'Amsterdam al gebrouwen en gescheept, en stondt haast te koomen. Ten zelven daage naa den middagh quam een Deensch Schipper in de vloot, verklaarende dat hy dien morgen de klok acht uuren veertigh groote scheepen voor Duinkerken hadt zien leggen, daar onder eenige met roode vlaggen van de companje, 't welk hy geloofde Engelsche en Fransche scheepen te zyn geweest. De Krygsraadt werdt daar op vergadert. Men geloofde dat de vyanden niet verre waaren, en besloot op Schooneveldt te blyven leggen, en eer men tegens hen aanging de Heeren Staaten 't zelve bekent te maaken. Voorts werden drie fregatten naar Duinkerken gezonden, om te verneemen of 't zoo was als de Deensche schipper hadt bericht, om in dat geval dan verder te besluiten 't geen ten meesten dienste van den Lande bevonden zou worden te behooren, of naa 't geen hunne Hoog. Moog. zouden beveelen, welker nader ordre de L. Admiraal de Ruiter op dit en andre diergelyke voorvallen verzocht t'ontfangen, en by antwoordt zou verwachten. Dit was te meer noodigh, om dat men, door 't vertrek van den Ruwaart, nu geen Gevolmaghtigden van den Staat in de vloot hadt. Te dier tydt passeerden twee Engelsche Konings jachten door de vloot naar de Maaze, inhebbende (behalven den Heer van Dykvelt, een der Staatsche Gezanten, onlangs naar Engelandt gezonden) den Hartogh van Bukkingham, den Graaf van Arlington, en den Heer Hallifax, die van den

3 *Iul.* Bericht van een Deensch Schipper aangaande etlyke scheepen voor Duinkerken gezien.

Beraadtslaaging in den Krygsraadt daar over gehouden.

3 *Iul.* Bukkingham, Arlington en Hallifax passeeren door de vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den Koning van Grootbritanje aan zyn Majesteit van Vrankryk werden gezonden, en over den Haage naar 't Fransche leger zouden vertrekken. Des anderendaaghs zeilde noch een Engelsche kits door de vloot, met de bagagie van de gemelde Gezanten: met deeze kits quam de Kapitein Jan Dik uit Engelandt, wiens schip in 't gevecht op den zevenden van Junius in den grondt was geschooten: by hem was een Engelsch Trompetter, die een brief van den Hartogh van Jork aan den L. Admiraal de Ruiter braght, meldende, dat hy den Kapitein Jan Dik op zyn woordt hadt ontslaagen, en aan hem zondt, op vertrouwen, dat men daar tegen den Engelschen Kapitein Johan Chichley, op 't schip de Catharine gevangen, en te Rotterdam zittende, zoude wisselen, of dat anders de Kapitein Dik weer naar Engelandt in zyn gevangenis zoude keeren. De Ruiter verstondt dat men Chichley behoorde los te laaten, en d'eene beleeftheit tegens d'andre te stellen. Hy schreef derhalven in ernstige termen aan 't Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam: die den Engelschen Kapitein, op zyn verzoek, ontsloegen. D'Engelsche Trompetter, die met den Kapitein Dik aan de Ruiters boordt was gekoomen, toonde wel haast dat hy noch een andere boodtschap hadt te verrichten. Hy strooide arghlistelyk eenige gedrukte artykelen, in drie taalen, in 't schip de zeven Provincien, inhoudende aanbiedingen van loon en gunst, voor de geenen die uit de vereenigde Provincien, in deeze benaaude tyden, met scheepen, goederen, of persoonen, tot d'Engelschen wilden overkoomen. De Ruiter, een aarts vyandt van oproer en verraadt, des Trompetters doen gewaar wordende, nam hem deegelyk voor, hem dreigende met de galg, indien hy iet verder zou bestaan om 't volk tot oproer en ten afval te troonen. Hy zey ook, toen men hem zelf verraadt scheen te vergen: *Als 't Landt al t'eenemaal verlooren ging, zoude ik met de vloot ik weet niet waar liever heenen zeilen, dan my aan uwen Koning, die geen woordt noch verbondt houdt, overgeeven.* De Kapitein Dik vertelde aan de Ruiter, dat hy, uit Engelandt koomende, d'Engelsche en Fransche vloot, noch by een gevoeght, honderdt en tien scheepen van oorlogh sterk, behalven de branders en 't ander vaartuig, volkoomen klaar en in staat hadt gezien om uit de Riviere van Londen in zee te koomen, of die nu moogelyk al zee zou genoomen hebben. Uit dit verhaal werdt afgenoomen, dat het geen scheepen van oorlogh waaren geweest die de Deensche schipper te vooren voor Duinkerken hadt gezien. De Ruiter met zyn Krygsraadt daar over raadtslaagende, werdt verstaan, dat 's Landts vloot, nu zoo zeer verzwakt, tegens zoo groote maght, menschelyker wyze, niet wel in de ruime zee zou konnen bestaan, noch ook buiten ordre van hunne Hoog. Moog. de zee moght verlaaten: maar dat men moest overleggen, waar dat zich de zelve op 't voordeelighst en veilighst zou konnen en behooren te posteeren, om de vyanden daar af te wachten, tot dat de vloot zou zyn versterkt, of dat men andre ordre van hunne Hoog. Moog. zou hebben ontfangen. Voorts werdt goedtgevonden, zonder tydt verzuim het anker te lichten, en met 's Landts vloot wat naader aan de gronden te loopen, tot dat ze de Deurloo (dit was een diepte strekkende naar de Wielingen en Vlissingen) open zouden hebben: en dat ze daar in zoodaanig postuur, als de vloot in haare esquadres en smaldeelen nu was verdeelt en gerangeert, het bezoek van den vyandt op onze kust zouden afwachten, gelyk men lest op d'Engelsche kust hadt gedaan. Men stelde ook ordre, dat de Kommandeurs der branders de

1672.

4 Jul.

Kapitein Jan Dik, van den Hartogh van Jork ontslaagen, komt met een Engelsche kits by de Ruiter.

Jorks begeerte.

Een Engelsch Trompetter tracht zaadt van oproer en afval in de vloot te strooijen.

De Ruiters rustige woorden.

Tyding van d'Engelsche vloot.

Nader beraadtslaaging.

5 Jul.

Besluit by de Ruiter en den Krygsraadt genoomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. voordeelighste plaatzen werden aangeweezen, om hunne brandtschee-pen op de vyanden, in gevalle die op d'onzen afquaamen, met geluk te moogen besteeden. Ook werdt den L. Admiraal de Ruiter door de Heeren Staaten van Hollandt het afschrift van zeker advys, of bericht, tot Londen den achtentwintighsten der voorledene maandt geschreeven, toegezonden; houdende, *dat, zoo haast d'Engelsche vloot in staat zou zyn om zee te konnen neemen, men aldaar van voorneemen was een landing te doen op 't eilandt van Texel ofte in Zeelandt.* Te deezer tydt naamen de zwaarigheden binnens landts daagelyks toe, en men ontfing geduurigh tydingen in de vloot die bekommerlyk en droevig waaren. Men hadt te gelyk met den buiten vyandt en d'inwendige oneenigheden te worstelen. De Koning van Vrankryk, met de twee Vorsten van Keulen en Munster, hadden binnen een maandt tydts meer dan dertig steden, vestingen en sterkten, en de drie geheele Provincien van Gelderlandt, Overyssel en Uitrecht bemaghtight, en ook etlyke steden van Hollandt. Met de tegenspoedt wies de schrik en verbaastheit, door de verbaastheit d'onorde, door d'onorde 't misvertrouwen en 't quaadtvermoeden. D'argwaan geloofde 't ergste, en binnen weinigh daagen dreunde gantsch Hollandt van tweedraght en oproer. Men hadt het op d'Overheden en Wethouderen gelaaden. Die hieldt men voor d'oorzaaken van 's Landts onheilen, en riep dat ze 't vaderlandt verrieden. Aan de gemeentens, door bekende en onbekende middelen op de been geraakt, en gaande geworden, was langer geen houden. D'ingewortelde, ingeënte en aangequeekte genegentheit tot zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, die in de harten van zommige Wethouderen, van de meeste Predikanten, van 't grootste deel des volks, ook krygsluiden en matroozen, niet tegenstaande de bekende Seclusie en 't Euwigh Edict, nooit was verstorven, maar met zyne jaaren opgegroeit, borst nu t'evens uit. Men riep overal, dat de Staat niet was te redden, of men moest de Loevensteinsche factie (dien naam gaf men de Heeren die de Stadthouderlyke regeering tegen waaren) en 't Euwig Edict vernietigen: en zyn Hoogheit het Stadthouderschap en Kapiteingeneraal- en Admiraalschap van Hollandt opdraagen, op zulk een voet gelyk zyn voorvaders en voorzaaten die waardigheden hadden bekleedt. Dit was de gemeene stem des volks, die men eerlang moest volgen. D'eerste opstandt begon te Dordrecht, daar de burgers zich by 't graau voegden, en de Vroedtschap persten, by schriftelyke onderteekening, van 't Euwig Edict af te gaan, zyn Hoogheit, van 's Stadts weegen, tot Stadthouder te verklaaren, en den zelven van den eedt, tot het niet ontfangen van 't Stadthouderschap, t'ontslaan. Dit geschrift werdt by de Vroedtschap, Luiden van achten, en eenige Predikanten onderteekent. De Ruwaardt van Putten, noch ziekelyk te bedt leggende, weigerde te teekenen, niet tegenstaande eenige gewapende burgers zyn huis hadden omcingelt, en dat 'er zwaare dreigementen omgingen. Maar hy gaf ten antwoordt, *dat hem in den lesten zeeslagh zoo veel koegels over 't hooft waaren gewaait, dat hy 'er geen meer vreesde, en liever een koegel zou afwachten, dan dat schrift teekenen.* Doch tot het teekenen werdt hy eindelyk door zyn echtgenoot bewoogen: die, met haar jonghste kinderen aan de handt, hem met traanende oogen badt, dat hy van de noodt een deught zou maaken, en zich, was 't niet over zich zelven, ten minsten over zyn vrouw en kinderen erbermen. Hy teekende, doch met byvoeging van twee letteren, V. C. dat is: *Vi coactus*, of, *door ge-*

Groote tweedraght en opstandt in Hollandt.

Genegentheit tot zyn Hoogheit.

Opstandt des volks te Dordrecht en elders tegens de Magistraaten, tot vordering van zyn Hoogheit.

1672.

geweldt gedwongen. Maar 't volk, zulks ziende, was niet te vreeden, zoo dat hy eindelyk die letteren moest uitschrappen. Dit exempel sloegh voort van d'eene stadt tot d'ander, doch op verscheide wyzen, en op d'eene plaats met meer geweldts en oproers dan op d'ander. Veele Regenten werden gedwongen 't Eeuwig Edict af te gaan, en hunne ampten te verlaaten. De bezondre voorvallen van deeze veranderingen hier t'ontvouwen zou 't ooghmerk en 't bestek van dit werk te buiten gaan: ik zal dan maar met weinig woorden, om de wisselvalligheit der zaaken by de Ruiters leven te toonen, ter loops zeggen, wat het gevolgh was van deeze beroerte.

Zyn Hoogheit wordt maght over de patenten gegeeven.

Eerst hebben de Heeren Staaten van Hollandt, op het voorstel van die van Leiden, toegestaan, dat men zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje de vrye maght over de patenten, gelyk zyn voorouders die hadden gehadt, tot kennelyk wederzeggen toe, zoude opdraagen.

Het Eeuwig Edict vernietight, 3 *Iul.*

En zyn Hoogheit tot Stadthouder, Kapiteingeneraal en Admiraal van Hollandt verkooren. 3 *Iul.*

Voorts werdt by de Staaten verstaan, dat de Leden der Provincie malkanderen, en al die den eedt op 't Eeuwigh Edict hadden gedaan, van den zelven eedt zouden ontslaan: en daar op werdt zyn Hoogheit by hunne Ed. Groot Moog. aangestelt en verkooren tot Stadthouder, Kapiteingeneraal- en Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, met alle zoodaanige waardigheden als by de Prinssen zyne voorouders waaren bekleedt. Men liet daarna, door een aanzienelyke Staatsgewyze bezending, zyn Hoogheit de voorschreeve waardigheden opdraagen, en van den eedt, tot het niet ontfangen en aanneemen van het Stadthouderschap gedaan, ontslaan of ontbinden.

Ook tot Kapiteingeneraal en Admiraal der vereenigde Nederlanden. 8 *Iul.*

De Staaten Generaal hebben insgelyks den hooghgemelten Prins tot Kapiteingeneraal- en Admiraal, over de militie te water en te lande van de vereenighde Nederlanden, aangestelt. Doch die van Vrieslandt, Stadt Groeningen en Ommelanden, behielden het recht van de patenten.

En tot Stadthouder van Zeelandt.

Die van Zeelandt vonden zich ook genoodtzaakt het Stadthouderschap van hunne Provincie aan zyne Hoogheit op te draagen. Doch dit kon al 't oproer niet stillen. Men wou noch grooter verandering in de regeering der Hollandtsche steden te weegh brengen, en zommige Regenten, die in 't oogh liepen, afgezet hebben: hoewel zyn Hoogheit in een brief, aan alle of verscheide Vroedtschappen rondtsom gezonden, en terstondt door den druk gemeen gemaakt, opentlyk te kennen gaf:

Verklaaring van zyn Hoogheit, tot ontschuldiging van de Hollandtsche Regenten.

Uit een brief van zyn Hoogheit, den 8 Jul. 1672. in 't leger by Bodegrave geschreeven.

dat d'ongelukken, die 't Godt belieft hadt aan den Staat te doen overkoomen, voor een groot gedeelte veroorzaakt waaren door de trouwloosheit en de lacheteit van zoodaanige Bevelhebbers, Officieren en soldaaten, den welken d'eerste en principale † *posten op de frontieren van 't Landt waaren aanbetrouwt. Dat hy ook aan alle de werelt betuighde, dat hy geen kennis ter werelt, ook zelfs geen opinie hadde, dat 'er eenige Regenten van de Provincie van Hollandt, of van de Steden der zelve, zouden zyn, de welke tegens eer of eedt zich zouden hebben vergeeten, om door verraadt, correspondentie* † *met de vyanden van den Staat, of met eenige andere onbehoorlyke middelen, iet te hebben gedaan of ondernoomen 't welk tegens de plicht zou zyn van een eerlyk of trouw Regent.* Dees' ronde verklaaring, die ik met zyn Hoogheits eige woorden verhaale, werdt toen in den windt geslaagen, en kon d'opgevatte en gevoedde arghwaan niet weghneemen.

† *Voornaame.*

† *Verstandhouding.*

De tyding van zyn Hoogheits verheffing maakt groote vreugde in de vloot. 11 *Iul.*

De tyding van 't verheffen zyner Hoogheit tot de hooge ampten en waardigheden, boven gemeldt, den L. Admiraal de Ruiter, door de Heeren Meerens, Mauregnault, Kan en Sterkenburg, Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. den elfden van Julius bekent gemaakt, veroorzaakte een groote vreughde onder de Bevelhebbers, ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. matroozen en soldaaten, in de vloot. De L. Admiraal de Ruiter begroete daar op zyn Hoogheit met een brief, ten zelven daage geschreeven, van deezen inhoudt.

De Ruiters brief aan zyne Hoogheit den Prinsse van Oranje.

Dat hem in deeze bekommerlyke tyden buiten maaten hadt verheught, van de Heeren hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden en Gevolmaghtigden met zeekerheit te verstaan, dat zyn Hoogheit tot Stadthouder van de Provincien van Hollandt en Zeelandt was verkooren: en derhalven van zyn plicht hadt geacht, zyn Hoogheit dieshalven van geheeler herten alle heil, geluk en zeegen van den hoogen heemel toe te wenschen: hoopende dat de Staat onder des zelfs hoogwys beleidt en regeering wederom zoo gelukkig zou worden, als die ten tyden van zyn Hoogheits doorluchtige en dappere voorouders was geweest: en dat hy wyders met alle eerbiedigheit d'eere van zyn Hoogheits gebooden en beveelen zoude afwachten.

18 *Iul.* Bekentmaaking aan den Krygsraadt in 's Landts vloot.

Daarna vertoonde de Ruiter aan zynen Krygsraadt ook een brief van zyn Hoogheit, aan hem geschreeven, en zyne verkiezing tot gemelde ampten te kennen geevende, met recommandatie aan alle Hooft- en mindere Officieren van 's Landts vloote, *zich, by deeze bekommerlyke gesteltenis van tyden en zaaken, ten besten van 's Landts dienst ten uiterste te quyten, en zyn Hoogheit van tydt tot tydt van alle gelegentheden en voorvallen omstandigh te berichten.* Hier op heeft de geheele Krygsraadt in 't gemeen, en elk lidt in 't byzonder verklaart, dat hun zulks ten hooghsten verheughde: en den L. Admiraal de Ruiter werdt verzocht, zyn Hoogheit by zyn antwoordtbrief van hun aller genegenheit tot het welvaaren en dienst van den Staat, en zyn doorluchtige persoon, te verzeekeren, en met zyne hooge ampten geluk, heyl en zegen toe te wenschen.

Verklaaring daar op gevolght, met gelukwensching.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

TWAALFDE BOEK.

Beraadtslaaging ter vergadering der Staaten van Hollandt ter zaake van 's Landts vloote.

Naa 't verkiezen van zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, werdt ook in de vergaadering der Heeren Staaten van Hollandt geraadtslaaght over de gebreklykheden in 's Landts vloot, en 't geen men met de zelve stondt t'onderneemen. Haar Ed. Groot Moog. verstonden dat men de zaaken ter Generaaliteit daar heenen zou beleiden, dat wegens hunne Hoog. Moog. den Kollegien ter Admiraaliteit zoude aangeschreeven worden, dat ze de scheepen met manschap, kruidt en scherp, en 't geen daar wyders gebrak, ten spoedighste zouden voorzien, en de vloot in staat brengen om den Lande dienst te konnen doen. Dat voorts den L. Admiraal de Ruiter zou worden belast, den vyandt niet te gaan zoeken, om zich daar mede ten stryde in te laaten, maar op Schooneveldt blyven leggen, tot naarder ordre van hunne Hoog. Moog. Ook werdt, op den voorslagh van noch eenige scheepen t'huis te roepen, verstaan, dat men de vloot noch in zee en byeen zoude houden, in zoodaanigen staat als die toen was, en dat men ze op de post daar ze zich toen bevondt, of daar ontrent, zou laaten. Te deezer tydt was den Heer van Beuningen gelast om de Hartogh van Bukkingham, en d'andere Engelsche Heeren, op hunne reize naar zyn Hoogheit, en voorts naar den Koning van Vrankryk, een stuk weeghs te geleiden, en by die gelegenheit t'onderstaan of men met hun niet iet zou konnen handelen. Met dat ooghmerk, in 't byzyn van zyn Hoogheit, met hun in een gesprek geraakt, hadt hy uit hunne redenen gemerkt, dat ze verstelt scheenen te staan over d'onbegrypelyke en snelle voortgangk der Fransche wapenen. Ook gaven ze te kennen, dat men met Engelandt haastig moest sluiten, en eenige Zeeuwsche steden inruimen: ook zeiden ze, *dat de Hartogh van Jork iet zou onderneemen op 's Landts vloot, ook op Amsterdam, misschien door Texel.* Dit gesprek werdt door den Heer van Beuningen ter vergaadering van de Heeren Staaten bekent gemaakt, en daar op met te grooter voorzorge over het stuk van 's Landts vloot beraadtslaaght. Men beval den L. Admiraal de Ruiter, op nieu alle ontmoeting of gevecht met d'Engelschen, zoo veel doenlyk was, te vermyden, en de vloot van den Staat op een verzeekerde post te houden: doch by aldien de vyandtlyke vlooten op de kusten van Hollandt moghten koomen, of ook aldaar iet onderneemen, dat dan de Ruiter op de vlooten der vyanden zou doen acht geeven, en naar gelegentheit, tot afbreuk van de zelve, soldaat- en zeemanschap gebruiken. Daarna ging hy, Ruiter, met 's Landts vloot etlyke maalen onder zeil, om de scheepen

5 Jul.

7 Jul.

Last aan de Ruiter gezonden.

van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. 12 *Iul.* van ieder esquadre wat beter in ordre, en elk op zyn post te leggen. Hy quam ten anker tusschen den Deurloo en Steenbank, Westkappel Oostzuidtoost van hem, op zeven en een halven vadem: Bankert met zyn esquadre voor Deurloo, Zuidtzuidtwest, en Sweers met zyn esquadre Noordtnoordtoost van de Ruiter af.

Tyding van d'Engelsche en Fransche vlooten. 13 *Iul.*

Den dertienden der maandt verstondt hy van een Brielsche Loots, dat de vyandtlyke vlooten weêr in zee waaren geloopen, dat d'Engelschen met elf fregatten den tienden der maandt voor de Maaze waaren geweest, en eenige Hollandtsche visschers hadden genoomen. Dien zelven dagh braghten de Kommandeurs Vlak en Marcus Willems naader tyding van de vyandtlyke vlooten, die zich op de Hollandtsche kust onthielden. Een Hollandtsche Zweed verhaalde, dat hy den twaalfden op 't schip van den Hartogh van Jork was geweest, die met de twee vlooten Noordtoost aan zeilde. Dat de gemelde Hartogh hem zeide: *dat hy langhs de Hollandtsche kusten heene wilde, en 's Landts vloot niet zou zoeken aan te tasten, maar eenigh ander voordeel in 't oogh hadde.* Een ander genaamde Zweed was den elfden by d'Engelsche en Fransche vlooten, (die by de Breevertienen ten anker laagen) en ook op Jorks schip geweest; zeggende, dat de twee vlooten sterk waaren ontrent 90 Engelsche, en 40 Fransche scheepen, en met het ander vaartuigh 160 zeilen.

12 *Iul.* Zorghvuldigheit der Staaten van Hollandt ontrent de bescherming der kusten.

De Heeren Staaten van Hollandt, uit een brief van de Wethouderen van den Briel, den elfden geschreeven, verstaan hebbende dat de vyandtlyke vlooten zich ontrent het landt van Voorne en voor de Maaze vertoonden, met verzoek dat de zelve Stadt met meerder guarnisoen verzien moght worden, lieten zich 't gevaar ter herten gaan, en verzochten dat zyn Hoogheit eenige compagnien paarden en voetvolk naar 't eilandt Voorne en den Briel geliefde te zenden, dat de compagnien burgers van Vlaardingen, en huisluiden van Maaslandtssluis zich derwaarts moghten vervoegen: gevende zyn Hoogheit in bedenken, of niet het bootsvolk, onder den Kapitein Jan van Braakel te Schoonhoven leggende, naar Helvoetsluis behoorde gezonden te worden. Zy pooghden ook ordre te stellen, dat men met burgers en huisluiden de landing ontrent andere oorden en stranden van Hollandt, Scheveningen, Texel, ook ontrent Willemstadt, zou trachten te beletten, en voorts de vloot van alle behoeften, inzonderheit volk, te voorzien. Doch aan de landtzyde was 't krygsvolk zoo weinig in getaale, dat men weinig ruiters of soldaaten kon missen, om de kusten of stranden te beschermen.

De Ruiters schryven aan de Staaten en zyn Hoogheit. 14 *Iul.*

Maar de L. Admiraal de Ruiter schreef toen aan de Heeren Staaten van Hollandt, en de Staaten Generaal, ook aan zyn Hoogheit, te hoopen dat Godt de styve Zuidelyke winden, die toen waaiden, noch lang zou laaten waaijen, tot een merkelyke verhindering der vyanden, vertrouwende dat ze, zoo lang de windt zoo stondt, zich ontzien zouden het landt aan te doen.

Ordre aan de Ruiter op nieu gezonden. 13 *Iul.*

De Heeren Staaten Generaal lieten hem te dier tydt door een brief weeten, dat men de vyandtlyke vlooten voor de kusten deezer Landen, en byzonderlyk ontrent Egmondt op zee, hadt gezien, hunne koers noordtwaarts aan zettende, met nieuwe last van op de vyanden te doen acht geeven, zonder zich tot eenigh gevecht in te laaten, maar 't zelve, zoo veel doenlyk was, te vermyden, ten waare de vyanden moghten ondernemen te landen, of eenige voornaame scheepen, in deeze Landen verwacht werdende, aan te tasten: in welken gevalle hy 't zelve zou trachten te beletten, zoo veel naar soldaat- en zeemanschap zou konnen geschieden. Daar op besloot de Ruiter met de vloot van Schoonevelt te ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

Hy besluit met 's Lands vloot tot ontrent Goereê te verzeilen.

verzeilen tot voor of ontrent Goereê, en tusschen beiden, oft aldaar gekoomen, zich te richten naa de naarder kennisse, die hy uit 'er zee, of over landt, zoo van den Staat, van zyn Hoogheit, als anderzins van de vyandtlyke vlooten zou moogen bekoomen. Dit voorneemen liet hy aan de Heeren Staaten en zyn Hoogheit weeten: daar byvoegende, dat hy, de vyanden in 't gezicht krygende, niet kon zien dat men 't gevecht zou konnen vermyden, daar de vloot, menschelyker wyze, toen te zwak toe was: dewyl die slechts bestondt in 47 scheepen van oorlogh, 12 fregatten en ontrent 20 branders: dat veele gebrek van volk hadden, en die van 't Noorderquartier en Vrieslandt gebrek van buskruidt en scherp: zulks dat hunne Hoofrofficieren verklaarden, dat de meesten maar 40 schooten tot yder stuk hadden: dat men giste dat het op d'Amsterdamsche scheepen niet ruimer omquam. Ook ontbraaken daar 1225 man: zy hadden niet meer dan 5749 mannen, en moesten bemant zyn met 6972 koppen. Midlerwyl werden door de harde winden, die daagelyks woeijen, verscheide scheepen beschaadight, en men moest 'er eenige opzenden om ze te herstellen: doch men hieldt dat ook de vyanden door 't zelve onweder veel afbreuk moesten lyden. Den twintighsten quam de vloot, Goereê Oostzuidtoost drie mylen van haar, ten anker. De Heer de Ruiter zondt toen twee galjoots, om kundtschap van de vyandt te bekoomen. Zy hadden last om drie mylen buiten de Hollandtsche kust tot voor Texel, en buiten Texel voor 't Vlie, en 't eene galjoot tot voor den Eems te zeilen, en dan weer te keeren. De L. Admiraal de Ruiter onderzocht toen hoe lang de Maasscheepen van levens middelen waaren verzien, en bevondt dat ze tot het eindt van Augustus 't konden uithouden: maar de meeste hadden maar 21 of 22 daagen water en weinig bier, ook ontbrak hen wel zeshonderdt drieëntachtigh mannen. Den veertienden van Julius ontfingen de Heeren Staaten van Hollandt bericht van de Helder, den dertienden geschreeven, houdende dat de gantsche vyandtlyke vloote zich aldaar voor de wal vertoonde, en dat men vreesde dat de vyandt daar met de naaste vloedt wel zou moogen landen. Hier op werdt goedtgevonden, eenige ruitery, in den Haage leggende, derwaarts te zenden, en zyn Hoogheit verzocht de noodige patenten daar toe uit te geeven: ook zocht men dien oordt met noch meer voetvolk te voorzien; op dat het gemeene landt ontrent de voorschreeve kust, en langs de stranden, tegens alle gevreesde invallen moght worden verdaadight. Dat d'Engelschen toen ter tydt in den zin hadden ontrent Texel te landen, wordt vast geloost, en daar by verhaalt dat hunne toelegh op een wonderbaare wyze werdt belet: want ten daage daar toe beraamt op de vloedt wachtende, om met kleen vaartuig naar 't landt te zeilen, bleef de ebbe, tegens haar natuurlyke orde, wel twaalf uuren duuren: tot groote verwondering der Tesselsche zeeluiden, die daar van spraaken als van iet wonders dat bovennatuurlyk was. Ook hadt toen elk de mondt daar van vol, als van een bewys der goddelyke hulpe, en veele Predikanten maakten daar van gewagh in de bedestonden, die in die tyden weekelyk, of daagelyks, werden gehouden, Godt opentlyk dankende voor zyne genaadige voorzorge en bescherminge; want door dat lang duuren der ebbe verliep de tydt en gelegentheit, en de vyanden moesten hun voorneemen staaken. Ook volgde op die onnatuurlyke ebbe een zwaare storm, daarna te melden, die de vyanden noodtzaakte de kust, die ze eerst zochten aan te doen, met schrik te myden. Ontrent dien tydt ont-

18 Jul. Zyn schryven aan de Heeren Staaten en zyn Hoogheit.

'S Landts vloot komt ontrent Goereê.

20 Jul. Twee galjoots op kundtschap gezonden.

14 Jul. Tyding van het Texel.

Des vyands landing door een wonderlyke ebbe belet.

1672. ontfing men ſchryven van den Heere van Halewyn, Gedeputeerde † van den Staat aan den Koning van Grootbritanje, meldende, dat te Londen zedert eenige daagen ſterke ſpraak hadt gegaan, dat de Hartogh van Jork den Briel hadt ingenoomen. Zyn Hoogheit werdt derhalven by die van Hollandt op nieuw aanſtendighlyk verzocht, de gemelde ſtadt van genoeghzaame krygsbezetting te voorzien, om de gevreesde aanvallen der vyanden te konnen tegenſtaan en afwyzen. Te deezer tydt was men ter vergadering der Heeren Staaten zeer bekommert over 's Landts vloot, en de plaats daar men die zou leggen: dewyl men niet wiſt waar men de vyanden hadt te wachten, en wat hun toelegh was: zommige meenden dat ze zouden trachten te landen, anderen dat ze 't op de verwachte Ooſtindiſche retourſcheepen hadden gemunt. Ter vergadering der Staaten Generaal viel hier over eenige beraadtſlaaging van gewicht. Die van Zeelandt, weetende dat 'er uit Texel tyding was dat de vyandtlyke vlooten haaren loop zuidelyk aan ſcheenen te zetten, en dienvolgende de vloot van den Staat lichtelyk zouden ontmoeten, en met de zelve in gevecht trachten te treeden, verſtonden dat men dat moeſt voorkoomen, en dreeven met yver dat men aanſtondts moeſt beſluiten, en den L. Admiraal de Ruiter beveelen met de vloot op de voorige poſt, op Schooneveldt, te keeren, in gevalle hy voor 't ontfangen van deeze ordre alreeds van daar moght zyn verzeilt. Doch dat hy niettemin noodige kundtſchap van des vyandts beweeging moeſt zien te bekoomen, en zich altoos bereit houden, om, indien 'er landing werdt ondernoomen, daar ontrent te zyn, en 't zelve naar zyn uiterſte vermoogen trachten te beletten. Voorts, dat men alle vlyt moeſt aanwenden om 't gebrek van de vloot te vervullen. De Heeren van Hollandt, 'tgeen die week ter vergaadering voorzat, verſtonden, dat de vloot zich vooreerſt ontrent Goereê behoorde te blyven onthouden. Zy beweerden, dat die zaak eerſt by Gedeputeerden † behoorde overwoogen te worden, en hun tydt gelaaten om 't zelve aan hunne laſtgeveren, den Heeren Staaten van Hollandt, die den volgenden dagh zouden vergaderen, bekent te maaken. Die van Zeelandt beweerden *in* tegendeel, dat deeze zaak geen uitſtel kon lyden: dat een zeegevecht moeſt worden vermydt: want indien 'er ook een ongeval over 's Landts vloot quam, daar door zou de Staat in 't uiterſte gevaar worden gebraght: en, ten tegendeele, als die in ſtaat zou blyven, dan zou ze altoos konnen dienen, om zich ontrent de landing, die de vyanden op de kuſten van Hollandt moghten onderneemen, te begeeven, en die te beletten. Daar by voegende, dat het ook niet waarſchynlyk was dat de vyanden zouden beſluiten eenige landing te doen, zoo lang de vloot noch in goeden ſtaat was: maar eens geſlaagen, of wel in Texel of Goereê ingedreeven zynde, dat ze dan de landing zonder vreeze zouden konnen in 't werk ſtellen. Deeze en meer andere redenen, ter zaake dienende, hadden zoo veel krachts, dat de Provincien van Vrieſlandt, Stadt Groeningen en Omlanden, zich met die van Zeelandt voeghden, en Hollandt overſtemden. Maar de Heer Floris Kant, wegens Hollandt voorzittende, zwaarigheit makende tot een beſluit te koomen, zoo werdt het beſluit genoomen by den Heere van Braakel, als de voorgaande weeken, wegens Uitrecht, hebbende voorgezeeten. De reſolutie luidde van woordt tot woordt gelyk volght.

Ex-

† *Afgezondene.*

Bekommering voor den Briel. 21 *Jul.*

Beraadtſlaaging over 't verblyf van 's Landts vloot.

Die van Zeelandt verſtaan dat de vloot naar Schooneveldt zal keeren, of daar verblyven.

Uit een brief van den Heer P. de Huibert, den 19 Jul. 1672 geſchreeven.

Die van Hollandt, dat ze zich ontrent Goereê zal onthouden, en verzoeken een dagh uitſtel.

† *Gemaghtigden.*

Die van Zeelandt beweeren dat de zaak geen uitſtel kon lyden.

Hollandt wordt overſtemt, en men beſluit dat de Ruiter met 's Landts vloot weêr naar Schooneveldt zal keeren.

Extract uit het regifter der refolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden. 1672.

Dingsdagh den 19 July 1672.

Ontfangen een miſſive van den L. Admiraal de Ruiter, geſchreeven in het ſchip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 18 deezes, houdende advertentie †; waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden ende verſtaan, dat aan den voornoemden L. Admiraal de Ruiter zal werden gereſcribeert, dat hy met 's Landts vloote hem zal blyven houden ter plaatze daar de voorſchreeve vloote voor dato van haar Hoog. Moog. reſolutie van den 13 deezes is gepoſteert geweeſt, en indien hy van daar albereits verzeilt zoude moogen weezen, dat hy in zulken gevalle zich wederom derwaarts zal begeeven, obſerverende ende doende obſerveren de actie van de vyandtlyke vlooten, ende daar van trachtende te bekoomen zoo veele informatien als eenighzins moogelyk zal weezen: ende by aldien hy L. Admiraal de Ruiter zoude moogen bekoomen eenige advertentien, dat de voorſchreeve vyandtlyke vlooten zouden onderneemen eenige landinge te doen, dat hy in zulken gevalle de voorſchreeve vyandtlyke vlooten zal trachten te ontmoeten, te bejegenen, ende de voorſchreeve landinge te beletten, zoo als hy naar ſoldaat- en zeemanſchap zal oordeelen te behooren, ende dat hier van kenniſſe zal werden gegeeven aan den Heere Prince van Oranje, mitsgaders de reſpective Kollegien ter Admiraaliteit, tot narichtinge van zyn Hoogheit ende de gemelde Kollegien; ende dat, dien onvermindert, de voorſchreeve miſſive geſtelt zal werden in handen van de Heeren van Ommeren, ende andere haare Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de Zee, om te viſiteren, examineren, te overleggen ende overwegen, hoe ende in wat voegen de defecten, in 's Landts vloote bevonden werdende, beſt zouden konnen werden geſuppleert, de voorſchreeve vloote tot de actie tegens den vyandt bequaam gemaakt, ende over het employ van dien met den hooghgemelden Heere Prince van Oranje te delibereren, ende van alles rapport te doen.

† Dienende tot narichting.

J. BRAKEL. Vt.

Accordeert met het voorſchreeve regiſter.

GASP. FAGEL.

Dit beſluit, den L. Admiraal de Ruiter langs vier verſcheide weegen, met vaartuigh, toegezonden, quam hem den eenentwintighſten, ontrent drie mylen van Goereê met 's Landts vloot ten anker leggende, ter handen. Hy maakte dees ordre den Hooftofficieren bekent, en ſtondt gereedt om die naa te koomen, als 'er ten zelven daage een vreeſſelyke ſtorm uit den Zuidtweſttenweſten opſtak, die zoo zwaar was, dat de Ruiter alle menſchen die in zulk een weêr op zee waaren ten hooghſten beklaaghde. Dit onweer duurde meer dan drie daagen en drie nachten, met korte vlaagen van wat mindering van windt. De Ruiter hadt drie kabels voor hoofde. Eenige ſcheepen ſpoelden van hun ankers met groot gevaar: andere leeden groote ſchaade aan ankers en kabels, inzonderheit de branders, die 't zwaar weder niet konden uitſtaan. Eenige werden zeer lek, haar brandtuig werdt nat, en de loopgaaten raakten vol water: zoo dat 'er vyf naar de Maas werden opgezonden, andere moeſten buiten ordre opduwen. 'T ſchip Middelburgh

21 *Iul.*

Zwaare ſtorm. 21, 22, 23, 24 *Jul.*

Die 's Landts vloot beſchaadigh.

 was

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. was de ſteven uitgeweeken, (die by de kluizen dwars af was) en werdt naar Zeelandt gezonden. Doch al dat harde weder, hoewel met groot gevaar vermenght, was den vaderlande zeer nut: zoo dat de goddelyke beſtiering en voorzorgh tot 's Landts beſte daar ontrent werdt beſpeurt: dewyl die ſtormwinden niet alleen aan de Engelſche en Franſche vlooten verhinderden eenige landing te beſtaan, of iet anders t'ondernemen, maar hun ook merkelyke afbreuk toebraghten, daar men naderhandt naarder beſcheit van kreegh. De L. Admiraal de Ruiter kreeg te dier tydt bericht, door een der galjooten, op kundtſchap uitgezonden, dat de vyanden noch Noordtweſt van Kykduin ten anker laagen. Hy ontfing een brief van den Commiſſaris Knyf van de Helder, den eenentwintighſten geſchreeven, meldende dat de vyandt noch daagelyks van hen werdt gezien: dat ze daar drie compagnien ruiters en 3000 man te voet by een hadden, en langs ſtrandt eenige beſchanſſingen op wierpen, om 't landen te beletten. De Schipper van het tweede galjoot, op kundtſchap uitgezonden, diende hem aan, dat hy den drieëntwintighſten zeven Engelſche ſcheepen dwars van 't Weſteinde van 't Vlie hadt ten anker zien leggen, en een ander galjoot hadt geſprooken, dat dien zelven dagh door 's vyandts vloot was gezeilt, ten getaale van honderdt en tien zeilen, leggende alle ten anker. Ook zaagen de buitenwachten van 's Landts vloot, terwyl ze voor de Maas lag, nu en dan eenige Engelſche kitſen af en aan zeilen: buiten twyffel insgelyks op kundtſchap uitgezonden, om de Nederlandtſche vloot te beſpieden. Den vyfentwintighſten raakte 's Landts vloot weêr onder zeil, om zich, volgens het beſluit van hunne Hoog. Moog., den negentienden genoomen, weêr voor de Wielingen op Schooneveldt te vervoegen. De Heer de Ruiter hadt met een brief, den tweeëntwintighſten geſchreeven, den Heeren Staaten bekent gemaakt, dat hy hunne ordre van den negentienden zou nakoomen, zoo haaſt het onſtuimig weder eenighzins zou zyn bedaart. Op dit ſchryven viel wederom een zeer ernſtige beraadtſlaaging ter Generaaliteit, en werdt eindelyk verſtaan en goedtgevonden, dat men aan den L. Admiraal de Ruiter zou ſchryven, dat hy hunne Hoog. Moog. zou bekent maaken, naa dat hy 't gevoelen van den Scheepskrygsraadt zou hebben gehoort, *waar, en op wat plaatze hy vermeinde dat 's Landts vloot beſt zou konnen worden geplaatſt, om aan d'eene zyde het gevecht met de vyandtlyke vloote, zoo veel moogelyk, te vermyden, ende om aan d'andre zyde de landing, en d'aanſlaagen en aanvechtingen, die door de vyanden op eenige voornaame hier verwacht werdende ſcheepen moghten ondernoomen worden, voor te koomen.* Voorts werdt hem bevoolen, *dat hy zich midlerwyle met de vloot zou onthouden op de plaats daar die tegenwoordig was leggende, gebruikende in alle voorvallen ſoldaat- en zeemanſchap.* Met eenen werden de Heeren Penſionaris Hop, van Mauregnault, Kan en Hoorenken gecommitteert, om aan den Heere Prinſſe van Oranje de Ruiters brief, en de bedenkingen op het employ van 's Landts vloot vallende, aan te dienen, en zyn Hoogheits hooghwyze bedenkingen en raadt daar op in te neemen, en van alles verſlagh te doen. Dit beſluit, door den Heer Floris Kant, toen voorzittende, en den Griffier Gaſpar Fagel onderteekent, werdt den Heer de Ruiter met een brief ten zelven daage toegezonden. De Heer Penſionaris Hop, nevens d'andre hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden, met zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje te woorde gekoomen, om zyn Hoogheits raadt ontrent het plaatzen van 's Landts vloot te hooren en

Marginalia:

En echter den vaderlande nut is.

Bericht van de vyandtlyke vlooten.

25 *Iul.*

De Ruiter gaat met de vloot weêr t'zeil naar Schooneveldt.

23 *Iul.*

Nader ordre aan de Ruiter gezonden: men begeert zyn advys aangaande de plaats daar men de vloot behoort te poſteeren.

En beveelt hem midlerwyl te blyven daar hy was.

Men verzoekt zyn Hoogheits advys ontrent het poſteeren van de vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en in te neemen, ontfingen tot antwoordt, *dat zyn Hoogheit de provisionele ordre* †, *daar ontrent by hunne Hoog. Moog. gestelt, zich wel liet gevallen, edoch dat hy, die zaak niet grondig verstaande, het advys van den Heer L. Admiraal de Ruiter, 't welk by hunne Hoog. Moog. dien aangaande was vereischt, zoude afwachten, om, 't zelve gezien zynde, als dan zyne bedenkingen ontrent het employ* ‡ *en 't posteeren van 's Landts vloote naarder te uiten.* De L. Admiraal de Ruiter was den zesentwintighsten met de vloot in 't gezicht van Blankenburgh, dat toen drie mylen Zuidtzuidtoost van haar lagh, niet ver van Schooneveldt gekoomen, toen hy den brief der Heeren Staaten Generaal, en hun besluit, op den drieëntwintighsten genoomen, ontfing. Hy beriep de Krygsraadt aan zyn boordt, en besloot, met hun goedtvinden, op Schooneveldt te blyven tot nader ordre. Ten zelven daage werdt ook beraamt en vastgestelt, wat advys de L. Admiraal de Ruiter ter zaake van het posteeren van 's Landts vloot hunne Hoog. Moog. zou toezenden, 't welk hier op uitquam. Dat de Krygsraadt, op dat stuk aandachtelyk gelet en ernstelyk beraadtslaaght hebbende, eenpaarighlyk van oordeel en gevoelen was, *dat ze zich op geen plaats met 's Landts vloot wisten te posteeren, daar zy hunne Hoog. Moog. zouden konnen verzeekeren dat te weegh zou konnen werden gebraght 't geen hunne Hoog. Moog. by de voorschreeve en voorige resolutien hadden believen te beveelen; aangezien dat een landing, ofte het aantasten en veroveren van eenige voornaame scheepen, door de vyanden zoude konnen werden ondernoomen en uitgevoert, eer en bevoorens dat men met 's Landts vloot, die de Krygsraadt geheelyk acht tegens de maght der vyanden, menschelyker wyze, niet te konnen bestaan, daar by zoude konnen koomen: ende dat derhalven 's Landts vloote op geen bequaamer plaatze, om, tot de meeste reputatie* †, *een gevecht met de vyanden te vermyden, en wisten te posteeren, dan op Schooneveldt, gelyk ze dat op den vyfden der loopende maandt hadden geresolveert, en hunne Hoog. Moog. bekent gemaakt: by welk gevoelen ook de Heeren hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden, die laast in de vloot waaren, den elfden zyn gebleeven, gelyk ook de Krygsraadt daar noch by bleef. Verklaarende niet te min ten allen tyden, met behoorlyke eerbiedenis, wel genegen te zyn zoo naa aan den vyandt te gaan, als hunne Hoog. Moog. zouden believen te beveelen, wiens resolutie en toestemming, oft anderzins nader ordre, zy hier op met verlangen in 't gemoet zouden zien, en zich daarna stip reguleren.* Dit goedtvinden werdt den Heeren Staaten Generaal, den Heeren Staaten van Hollandt, en zyn Hoogheit, zonder uitstel toegezonden. Des anderendaaghs quam 's Landts vloot, Westkappel drie en een half myl Oost van haar af, op Schooneveldt ten anker. Hier liet de L. Admiraal de Ruiter zyn schip, dat zeer vuil was, krengen: want men hadt in een maandt geen weder noch gelegentheit gehadt om te konnen schoonmaaken. Hy ontfing den achtentwintighsten tyding van de Helder, den vierentwintighsten door den Commissaris Knyf geschreeven, meldende dat een Galjootschipper, koomende uit 'er zee, voor Schimmelkoog in de dertigh vyandtlyke scheepen ten anker hadt gezien, leggende, zoo voor der Schelling en 't Vlie, tot aan 't Westeinde toe, wydt en zydt van den anderen verspreidt, hebbende meest alle haar boots achter aan leggen: maar dat nevens Vlielandt een trop van veertien of vystien scheepen by een lagh. Ook verhaalde Knyf, dat een van de Branders, in Texel ter reede leggende, een groote Engelsche boot hadt gevischt, en dat twee andere op Texel

1672.

† *Ordre by voorraadt gegeeven.*

Zyn Hoogheits antwoordt.

‡ *Gebruiken.*

26 *Jul.*

De Ruiter komt met de vloot ontrent Schooneveldt.

Zyn en des Krygsraadts advys over 't posteeren van de vloot aan de Heeren Staaten en zyn Hoogheit gezonden.

26 *Jul.*

† *eer, of eerbehaling.*

Bericht van de vyandtlyke vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. waaren gestrandt, zoo dat men vertrouwde dat de vyandtlyke vlooten, door 't laatste hardt weder, vry wat schaade zouden hebben geleeden. De Heeren Staaten van Hollandt, het goedtvinden van den Heere de Ruiter en den Scheepskrygsraadt, boven gemelt, ontfangen hebbende, beslooten, dat men 't goedtvinden en de aanmerkingen van zyn Hoogheit daar op ten spoedighste zou verzoeken, en, dien onvermindert, de Gecommitteerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit in den Haage ontbieden, om met de zelve t'overleggen en overwegen, waar men de vloot ten meesten dienst van 't Landt zou plaatzen, en of de zelve in deeze bekommerlyke gesteltenis van tyden en zaaken niet, zoo veel doenlyk, versterkt, en in staat zou konnen gebraght worden, en behoorde gebraght te worden, om den vyandt, des noodt zynde, het hooft te konnen bieden: des dat midlerwyle de zaake van wegen hunne Ed. Groot Moog. daar heenen zou worden bestiert, ten einde den L. Admiraal de Ruiter by hunne Hoog. Moog. moght aangeschreeven worden, zich voor eerst ten spoedighste wederom te begeeven, en te blyven onthouden voor ofte ontrent het Goereêsche gat, of de Maaze, tot nader last van hunne Hoog. Moog. Ten zelven daage werdt ter vergaderinge van hunne Ed. Groot Moog. geleezen zeekre brief van de Heeren van Halewyn en Boreel, extraordinaris Gedeputeerde, en ordinaris Ambassadeur van deezen Staat aan den Koning van Grootbritanje, den tweeëntwintighsten tot Hamptoncourt, aan den Griffier Fagel, geschreeven, houdende onder anderen verzoek, ten einde van daar zouden t'huis geroepen worden, en voorts, dat twintig scheepen van oorloge van de vyandtlyke vloote waaren afgescheiden, om op de verwacht wordende Oostindische retourscheepen te kruissen. Dit gaf bekommerlyke gedachten, en werdt goedtgevonden, dat afschriften van dien brief aan zyn Hoogheit, aan de Bewinthebberen der Oostindische Maatschappye ter kamere van Amsterdam, en aan den L. Admiraal de Ruiter, tot hunne narichting, zouden worden gezonden. De Heer Pensionaris *Kornelis* Hop, nevens iemant van de Heeren Gedeputeerden van *Rotterdam* en Hoorn, werden gelast om 't beslootene der Heeren Staaten van *Hollandt*, aangaande 's Landts vloot, ter Generaaliteit uit te werken. Zy vertoonden 's anderendaaghs ter vergadering van hunne Hoog. Moog. met verscheide redenen, dat men de vloot weer ontrent Goereê moest laaten koomen. Die van Hollandt en Vrieslandt stemden dit toe. Maar die van Zeelandt, en Stadt Groeningen en d'Ommelanden, verstonden dat de vloot in 't Schooneveldt zou blyven, tot dat men 't goedtvinden van zyn Hoogheit zou hebben verstaan. Die van Uitrecht en Overyssel waaren niet tegenwoordig, en die van Gelderlandt zoo zeedig dat ze dit geschil met hunne stem niet wilden beslechten. Eindelyk werdt het volgende besluit genoomen, en den L. Admiraal de Ruiter toegezonden.

Resolutie der Heeren Staaten van Hollandt aangaande 's Landts vloote. 27 Iul.

Waarschouwing uit Engelandt.

Beraadtslaaging ter Generaaliteit over 't verplaatzen van 's Landts vloot. 28 Iul.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Jovis den 28 July 1672. 's namiddaghs ten 3 uuren.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal.

Ontfangen een missive van den Luitenant Admiraal de Ruiter, geschreeven in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker leggende in Schooneveldt, Westkappel Oost ontrent vyf mylen daar af, den 26 deezes, houdende advertentie, ende onder anderen, in gevolge van den Hoog. Moog. resolutie van den 23 daar te vooren, het advys van den voor-

voornoemden L. Admiraal de Ruiter ende den Krygsraadt, waar ende op wat plaatze 's Landts vloote best zoude konnen werden geposteert, omme te doen ende waar te neemen 't gunt in de voorschreeve resolutie van den 23 deezes staat geexpresseert † *, en dat hy midlerwyle met de voorschreeve vloote was gekoomen in Schoonevelt voornoemt. Waar op gedelibereert zynde, is goetgevonden ende verstaan, dat de voorschreeve missive gezonden zal worden aan den Heere Prince van Oranje, om haar Hoog. Moog. ten spoedighste te laaten toekoomen zyn Hoogheits hooghwyze consideratien ende advys op het posteeren ende employ van 's Landts vloote voornoemt; ende dat, dien overmindert, aan den gemelden Luitenant Admiraal de Ruiter zullen werden toegezonden de advyzen jongst uit Engelandt ende Brabandt ingekoomen, tot zyne narichtinge, en om te overleggen, overweegen ende executeeren, wat hy naar de kondtschappen, die hem van de vyandtlyke vlooten zouden moogen werden toegebraght, tot bereikinge van haar Hoog. Moog. salutair* ‡ *ooghmerk, ende het beletten van alle desseinen van vyandtlyke landinge, ende entreprises op eenige considerable scheepen van den Staat, naar soldaat- en zeemanschap zal oordeelen te behooren, zonder hem aan eenige plaatzen te attacheren of te binden.*

1672.

† Uitgedrukt.

‡ Heilzaam.

M. MERENS. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

GASP. FAGEL.

De brieven uit Engelandt en Brabandt, in deeze resolutie gemeldt, dunkt my niet ondienstig deezen werke in te lassen, als naaktelyk toonende de waare gesteltenisse der zaaken in deeze tyden. Zy luiden dan, gelyk de volgende affschriften te kennen geeven.

Myn Heer,

Brief van de Heeren van Halewyn en Boreel.

T'zedert ons arrivement[1] *in dit Ryk zyn wy in zoodanigen staat gehouden, dat niet alleen ons benoomen is geweest de faculteit*[2] *om ontrent het subject van onze commissie iets te konnen verrichten, maar boven dien zyn wy mede continuelyk gepriveert*[3] *gebleeven van alle gelegentheit, omme door ommegank ende communicatie van luiden, de zaaken van de werelt verstaande, de intentie van dit Hof ontrent de jegenwoordige toestant van zaaken te penetreren*[4]*. Men heeft, omme ons met meerder succes daar van te ontzetten, aan d'eene zyde publicq gemaakt de communicatie van zyne Majesteits ongenoegen, tegens die geene welke moghten onderneemen eenige gemeinschap met ons te houden, ende, tot eene ernstige demonstratie*[5] *van dien, al voor eenige daagen in den Tour gezet een persoon van conditie, daar van gesuspecteert*[6]*, doch ten aanzien van ons daar in onschuldigh, ende aan d'andere zyde ons toegevoeght een Officier, om een ieder, die buiten speciale permissie*[7] *ons zouden koomen zien, te detourneren en af te wyzen, behalven noch andere persoonen, naar wy bericht werden, geposteert, om op ons gestadigh te letten. Wy hebben (raisonneerende*[8] *over de oorzaak van de voorschreeve extraordinarisse*[9]*, ende ontrent publicque Ministers ongehoorde actien) t'zedert en van de tydt onzer aankomste geoordeelt, dat al het zelve sproot uit een onveranderlyk voorneemen van dit Hof, om Vrankryk ten uitterste te mesnageren*[10]*, ende ten opzichte dat het zelve niet doenelyk en was, als tegens de universele inclinatie van alle menschen*

1 *Aankoomen.* 2 *Maght.* 3 *Berooft of versteken.* 4 *Doorgronden.* 5 *Blyk.* 6 *Daar men dat af vermoedde.* 7 *Byzondere toelating.* 8 *Onze gedachten laatende gaan.* 9 *Ongewoone.* 10 *Verschoonen.*

al-

1672. *alhier, (zoo wel van die geene welke attachement [1] aan het Hof hebben als anderen) zoo heeft men ontwyffelyk een tweede ooghmerk in ons eloignement [2] van Londen gehadt, te weeten, omme te prevenieren [3] dat de natie van de toegeventheit en sincere intentie van den Staat niet nader geinformeert worde, en daar door de voorschreeve consilia [4] ende engagementen [5] met Vrankryk, mitsgaders de autheurs van de zelve, meerder gedecrieert [6], trachtende ondertusschen mede door ons verblyf alhier de gemeinte te imbueren [7] met eene opinie, dat de Konink wel geresolveert is met den Staat te tracteeren, doch dat de voortgangh van de handelinge hapert aan de zyde van haar Hoog. Moog. gelyk men dan de Extraordinaris Ambassadeurs naar Vrankryk met die couleur [8] tracht te verbloemen, dat zyne Majesteit de zelve heeft afgezonden uit eene exuberante [9] genegentheit tot de vreede, en om dat wy van behoorlyke pouvoirs [10] gedestitueert [11] zyn, om de zelve alhier met zyne Majesteit te konnen aangaan, daar nochtans in der daat met de gemelte Ambassade niet anders beooght werdt als eene nadere confirmatie van 't geene, tot ruine van den Staat, met Vrankryk voor deezen gehandelt is, of wel om in een verder concert [12] te treeden over zaaken die de onverwachte progressen van de zelve jegenwoordigh eerst occasionneren [13]. 'T is nu ontrent veertien daagen geleeden dat wy uit het vaderlandt geene tydinge van den toestandt van zaaken aldaar hebben vernoomen, specialyk mede niet of met de gemelde Extraordinaris Ambassadeurs eenige aanvangh van negotiatie [14] gemaakt is: en al hoewel wy deshalven wel begrypen dat haar Hoog. Moog. particulierder kennisse konnen hebben van de apparentien [15] tot tractaaten met deezen Konink als ons eigentlyk bewust is, echter, oordeelende dat de gemelde Heeren Ambassadeurs voor haar vertrek naar 't Fransche leger zeer gereserveert [16] zullen hebben geweest, ende dat de zelve moogelyk van daar noch niet weder zyn gekeert, zoo moeten wy u Ed. zeggen, dat, als men zyn oordeel wil interponeeren [17] ontrent de voorschreeve zaake op de algemeine opinie [18] en sentimenten [19] alhier, mitsgaders naar het bericht 't welk wy ontfangen van de dispositie [20] van het Hof, men te vergeefs eenige veranderingen van consilia [21] by deezen Konink te gemoet ziet. Den Heer Ambassadeur van Spanje, die zeer gepersuadeert [22] was, dat de Konink van Engelandt tot andere mesures zoude resolveren, is nu zelfs van geheele contrarie gedachten, oordeelende mede met alle de werelt, dat het alhier onbeweeghlyk leidt, niet te separeren [23] van Vrankryk, ende dat de verbintenissen met de zelve van tydt tot tydt meerder bevestight werden.*

Ons aangaande, gelyk wy aan de eerste opinie van den gemelden Heer Ambassadeur eenigermaaten hebben moeten twyffelen, considererende dat een Minister van een Prins, wiens interesten [24] vereischten, dat de Staat, door wanhoope van met Engelandt te tracteeren, niet werde gedisponeert [25] tot handelinge met Vrankryk, buiten manifeste persuasie, ter contrarie geen andere taal konde spreeken, zoo konnen wy door de zelve redenen billyk aan het nader sentiment van den gemelden Heer Ambassadeur niet dubiteren; ook werden wy te meerder geconformeert, dewyle alle de progressen van de Fransche wapenen met een ongemeen genoegen en applaudissement [26] van den Koning van Engelandt werden opgenoomen, en niet anders als voor eigen victorien en advantages gereputeert. Wy hadden wel gehoopt dat men alhier eenmaal begreepen zoude hebben, dat alleen de jegenwoordige constitutie van zaaken de vriendt-

1 Verbintenis.
2 Ver af te scheiden.
3 Voor te koomen.
4 Beradingen.
5 Inlatingen.
6 Ten toon gestelt.
7 In te neemen.
8 Verwe.
9 Overvloeijende.
10 Volmaghten.
11 Onvoorzien.
12 Besprek, of onderhandeling.
13 Veroorzaaken.
14 Onderhandeling.
15 Waarschynlykheden.
16 Dicht en inhoudende.
17 Vestigen, vast stellen.
18 Meeningen.
19 Gevoelen.
20 Gesteltenis.
21 Voornemens.
22 Vastelyk vertroude.
23 Scheiden.
24 Belangens.
25 Bewogen.
26 Toejuiching.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

vriendtschap van Engelandt aan Vrankryk necessair[1] *maakt, en dat dienvolgende Vrankryk daar door geobligeert*[2] *werdt deezen Konink contentement te geeven, doch dat, de zelve conjuncture gepasseert zynde, ende Vrankryk door de voorgenoomen conquesten zyn ooghmerk bereikt hebbende, wel haast die menagementen zullen verdwynen, en Engelandt te laat bespeuren dat het niet als artificien*[3] *zyn met dewelke men haar tegens hunne indisputable*[4] *interesten heeft doen arbeiden, en dat de zelve van alle haare geimagineerde*[5] *avantagie niet anders zullen overhouden als een redoutable*[6] *vyandt, die haar wel lichtelyk van haare geimagineerde partage door gewelt van wapenen zal ontzetten. Doch wy bespeuren dat de aviditeit*[7] *tot de geimagineerde conquesten van Hollandt en Zeelandt zoo krachtigh, ofte de secrete*[8] *ressorten*[9]*, die Vrankryk hier doet gaan, van zulken efficacie*[10] *zyn, dat de gemoederen van die geene welke de affaires in handen hebben voor zoodanige reflexien*[11] *t'eenemaal geslooten zyn: zoo dat, naar onze geringe opinie, voor den Staat niet anders resteert, als dat men resolveert de overige Provincien met de uitterste standtvastigheit te defenderen, en daar door deeze campagne, zonder verder verlies, te winnen, afwachtende wat veranderinge de interventie*[12] *van tydt zal konnen geeven: immers konnen wy niet te gemoet zien, dat met negotiatie alhier ietwes geobtineert*[13] *zal konnen werden, oordeelende mede dat de Heeren Extraordinaris Ambassadeurs, uit het Fransche leger wederkeerende, de handelinge met den Staat of in 't geheel zullen declineren*[14]*, al was het maar onder pretext van alvoorens aan den Konink van Engelandt rapport te moeten doen, of in allen gevalle de zelve handelinge in longeur trekken*[15]*, om immiddels occasie te hebben van op de Provincien van Hollandt en Zeelandt een effort*[16] *te konnen doen. Wy hebben al tzedert onze aankomste in dit Ryk aan haar Hoog. Moog. geschreeven, dat wy, onder der zelver permissie*[17]*, afscheit zouden neemen, by aldien zich geen ouverture*[18] *tot negotiatie vertoonde, doch, ten respecte van de tusschengekoomen Ambassade naar Vrankryk, aan den Heer van Dykvelt gerecommandeert gelaten, 't zelve aan haar Hoog. Moog. nader in bedenken te geeven, tzedert hebben wy aan u Ed. by onze missive van den 17 deezes, 't zelve subject nader aangeroert, en daar nevens gemoveert*[19]*, of niet in allen gevalle geraaden was esclaircissement*[20] *van des Koninks van Engelandts intentie, en dimissie te verzoeken: en overmits, onzes bedunkens, daar aan gelegen is, dat de ingezetenen van het Landt niet langer door een ydele hoope werden gevoedt, ende daar door tegens de Regenten geanimeert, in een tydt dat de eenigheit ende goede wille van de zelve zoo noodtwendigh gerequireert*[21] *werdt, en het ten dien inzichte geraaden schynt te weezen de gedetermineerde*[22] *intentie van Engelandt te doorzien, zoo verzoeken wy dat haar Hoog. Moog. op onze revocatie*[23] *gelieven te disponeren, ofte immers resolutie te neemen, of wy niet behooren t'insisteren alhier op onze dimissie; doch by zoo verre haar Hoog. Moog. moghten goetvinden ons alhier noch te laten blyven, afwachtende de wederkomste van de meergemelte Extraordinaris Ambassadeurs, zoo zouden wy verzoeken van andere credentialen*[24] *gedient te moogen wezen, dewyle dat die geene waar mede wy vertrokken zyn niet op ons beiden alleen, maar conjunctim*[25] *op de Heeren van Dykveldt en van Gemmenich gedepescheert*[26] *zynde, wy apprehenderen*[27] *dat het zelve zoude konnen werden gebruikt omme ons langer op te houden.*

1 Noodtzaaken.
2 Verbonden.
3 Streeken.
4 Zekere.
5 Ingebeelde.
6 Vreeselyken.
7 Gretigheit.
8 Heimelyke.
9 Draijeryen.
10 Kracht.
11 Opmerkingen.
12 Tusschenkoming.
13 Opgedaan.
14 Myden.
15 Zullen rekken.
16 Torn.
17 Toelating.
18 Openinge.
19 Bygebracht.
20 Verklaring.
21 Vereischt.
22 Vast ooghmerk.
23 Herroeping.
24 Volmachten.
25 Tezamen.
26 Afgevaardight.
27 'T zoo inzien.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *P. S. De Heer Secretaris Coventry laat verzoeken, dat zoo ras de paspoort † voor zyn Ed. schip en goederen by haar Hoog. Moog. zal wezen gedepescheert, de zelve aan haar Hoog. Moog. Minister, tot Koppenhagen residerende, magh worden gezonden, om die te behandigen aan Sr. Johan Paul, deeze Majesteits Resident aldaar, welke ook by den zelven Heer Coventry is versprooken, om daar naar te verneemen: en alzoo het voorschreeve verzoek expresse ‡ gedaan is, om sulks door U Ed. directie te laaten geschieden, zoo hebben wy dien Heer zulks niet wel derven weigeren, niet twyffelende of U Ed. zal dies aangaande de noodige ordres doen stellen. Waar mede,*

† *Vrye reis-brief.*

‡ *Uitdrukkelyk.*

Myn Heer, &c.

Hamptoncourt, den 22 July 1672.

Geteekent

J. van HALEWYN. JOH. BOREEL.

Myn Heer,

Brief van de Heeren van Beuningen en van Vrybergen.

„ De Heer van Beuningen, deeze morgen, ontrent tien uuren, tot Antwerpen aangelandt zynde, hebben wy beide aanstondts den Heer „ Grave van Monterey begroet, ende aan zyn Excellentie een ampel † „ rapport gedaan van alle het geen van den beginne aan in de onderhandelinge met den Heer Hartogh van Bukkingam en den Heer Arlington is voorgevallen, ende hebben daar tegens wederom van zyn „ Excellentie confidente communicatie ontfangen van 't geen tusschen „ hem ende de voorzeide Heeren, geduurende haar aanweezen in deeze „ Stadt, is gepasseert, daar inne bestaande, dat zy tot verscheide reizen in discoursen, niet alleen met welgedachte zyne Excellentie, maar „ ook met andere, die zy gelooven mochten van eenigh credit ontrent „ hem te zyn, hebben voorgeslaagen ende geurgeert ‡, dat hy zigh behoorde meester te maaken van de plaatzen van haar Hoog. Moog., in „ de welke troupen van hier, tot versterkinge van garnisoen, zyn gezonden, ende dat hy subject ‡ hadt om te apprehenderen, dat de Franschen hem over 't secoureren van haar Hoog. Moog. den oorlogh zouden moogen aandoen. Op 't eerste is gevraaght, of zy last hadden „ om zulks voor te slaan; ende dewyle geantwoort wierdt van neen, dat „ hy voor zyn particulier daar op niet anders zeggen konde, dan dat de „ Kroon Spanje nooit andere wegen gebruikte als die van trouw ende „ eer; ende dat, volgens de zelve, de troupes van hier in haar Hoog. „ Moog. plaatzen niet langer zouden blyven, als 't haar Hoog. Moog. „ zoude gevallen: maar dat ze die getrouwelyk zouden helpen defenderen, zoo langh zy in de zelve zouden zyn. Ende voor zoo veel „ den oorlogh met Vrankryk aanging, dat zyn Excellentie die zoude „ afwachten, ende, uit apprehensie voor de zelve, niet zoude laaten haar „ Hoog. Moog. met meerder secours te styven. Wy twyffelen zeer, of „ staat te maaken zy op 't geen welgedachte Heeren Ambassadeurs in „ haar discoursen verder hebben doen influeren, van dat de plaatzen, „ in de welke Spaansch garnisoen is, niet zullen aangetast werden; maar „ zoo 't waar is, kan het dienen om te doen gelooven, dat de Fransche „ intentie is, haar victorien tegens de steden en plaatzen, die in de vereenighde Provincien aan deeze zyde van de Revieren zyn, te vervolgen: ende zal des te meer op der zelver defensie voorzien dienen te „ worden. Wy hebben zyn Excellentie voor deeze demonstratie van

† *Breedt.*

‡ *Gedrongen.*

‡ *Reden.*

„ trouw-

trouwhertigheit bedankt, ende wyders aan de zelve communicatie ge- " 1672.
daan van den last die de Heer van Beuningen heeft overgebraght, "
om aan de Heeren Engelsche Ambassadeurs, die haar althans hier be- "
vinden, bekent te maaken de redenen, waaromme haar Hoog. Moog. "
ondraagelyk ende onaannemelyk vinden de conditien van vreede, die "
haar by Vrankryk en Engelandt zyn voorgedraagen. Welgedachte "
Heer Grave heeft die last goedtgevonden; maar te gelyk voor zyn "
advys gezeit, te oordeelen, dat het niet dienstigh zoude zyn, de wel- "
gedachte Heeren Ambassadeurs, op de voet van een vreede te gelyk "
met Vrankryk en Engelandt aan te gaan, naa 't openen van zoo exor- "
bitante † conditien, aan te zoeken; Want voor zoo veel zyn Excel- " † *Uitspoorige.*
lentie hadt kunnen verneemen, begonnen zy bekommeringe te vat- "
ten over 't laatste engagement met Vrankryk, ende irresolute gedach- "
ten te voeden over 't geen 't zelve zoude moogen voortbrengen. De "
Heer van Beuningen heeft daar op gerepliceert, dat hy noch last noch "
addres hadt tot eenige negotiatie, ende dat alle het geen hy hadde te "
zeggen aan welgedachte Heeren Ambassadeurs niet diende als om haar "
Hoog. Moog. in 't gelyk te stellen, ontrent het afslaan van de voor- "
schreeve conditien, ende om aan de Engelschen de faute ‡ van 't geen " ‡ *Den misslag.*
zy gedaan hadden met Vrankryk te doen apprehenderen. Naa ons "
wederkeeren van den Heer Grave van Monterey, is by geval gebeurt "
dat de Heer Arlington zigh met een karosse voor ons logement be- "
vondt, zoo dat by die occasie, onze visite vastgestelt zynde korts "
naa den eeten, mits wy te gelyk de maaltydt deden met zyn Ed. "
de Heer van Beuningen zigh ten huize van haare Excellentien heeft "
vervoeght, en de Heeren Buckingam, Arlington ende Hallifax aldaar "
te zaamen vindende, aan de zelve heeft gezeit, dat haar Hoog. Moog. "
door den Heere Prinsse van Oranje ontfangen hebbende de conditien "
van vreede, die by den Heer Silvius waaren overgebraght, ende daar "
over gedelibereert hebbende, naa voorgaande advys van zyn Hoog- "
heit, ende van de Ministers van haar Geallieerden ende vrienden, met "
de welke de zaake was gecommuniceert, met eenparigh goedtvinden "
hadden verstaan, die conditien zoo hart, ondraagelyk ende onaanne- "
melyk te zyn, dat zy nooit haar zouden laten disponeren om de zel- "
ve aan te gaan, ende my gelast hadden de redenen van deeze haare "
resolutien aan haare Excellentien bekent te maaken, tot welken einde "
zy verzocht zyn te considereren, dat, dewyle het eenigste motif om "
zoo schadelyke ende schandelyke vreede te accepteren, geen ander "
koste zyn als een vaste persuasie, die men haar Hoog. Moog. wilde "
geeven, van dat zy door geen ander middel als door 't accepteren "
van de zelve konde eviteren een volkoomen overheeringe van haare "
Republyke, door de geene die met zoo ongemeen succes een gedeelte "
van de zelve in een korten tydt hadden 't ondergebraght, haar Hoog. "
Moog. in alle geval moesten gepersuadeert zyn, dat die vreede draagely- "
ker waar, als overheert te weezen; maar dat daar tegens met groote "
reeden konde gezeit werden, dat het veel draagelyker zoude zyn voor "
de Landen ende Ingezetenen, die by de voorschreeve vreede aan haar "
Hoog. Moog. onderhoorigh quaamen te blyven, onder een machtigh "
Konink te koomen, ende te genieten de protectie ende de voorzorge "
van de zelve, als dat zy, onder de naam van een tractaat te maaken "
over de commercie ende navigatie, en over de Indies, naa d'appetyt "
van twee naabuurige Koningen, die tot haar destructie conspireren *, " * *Zaamenspannen.*

 haar "

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. „haar zelven van ſlimmer conditie maakende als alle haare naagebuu-
„ren, in de gronden, waar op haar welvaaren is gebouwt, zouden koo-
„men te verquynen, ende haar landen en ſteden zien verlaaten door
„alle die geene die haar met koophandel bemoeijen, ende de zelve
† Voordeelig. „elders meer avantagieuſelyk † ende geruſtelyk als onder haar gebiedt
„zouden kunnen dryven. Dat daar by gevoeght zynde, dat zy zouden
„moeten betaalen dertigh millioenen guldens, ende dies miſſchien meer
⸸ Gereedt. „als al het contant ⸸ geldt dat in haar landt moght werden gevon-
„den, ende dat op zoo ſmadelyke maniere, naauwelyks eenige condi-
„tie droeviger ende arger in te beelden was, als van luyden die op
‡ Verwoeſting. „deeze manier, naa de zwaare ſchaaden ende devaſtatie ‡, door den oor-
** Veroorzaakt.* „logh haar gecauſeert *, de geene die haar op zoo vreemde maniere mis-
„handelt hebben met alle het geen haar overigh is zouden verryken,
„om in armoede te zitten onder de geweldige handt van de geene die
„haar naa haar welgevallen verder zouden kunnen onderdrukken, wan-
„neer 't haar geliefde. Dat buiten deeze twee voorwaarden een ieder
† Verderfſelyk. „lichtelyk konde beſeffen, hoe pernicieux † ende gevaarlyk het voor
⸸ Berooven. „haar Hoog. Moog. zoude zyn, haar zoo verre te laaten priveren ⸸ van
‡ Op het beding. „de diſpoſitie over de exercitie van religie, dat zy, op de ſtipulatie ‡ van
„een maghtigh nabuurigh Koning, by een tractaat van vreede haar zou-
„den laten afdringen de vrye publique exercitie van de Paapsgezin-
„den, om altydt levendigh te hebben een partye in den Staat, die, door
** Onderſteunt.* „de voorzeide Koning geappuyeert * zynde, ende door den blinden yver
† Vuur en vlam. „van de Geeſtelyke zynde gedreeven, haare Republyke in combuſtie †
„zoude ſtellen, als het den zelven Prins geliefde. Dat hier by gevoeght
„zynde, dat Engelandt zoude bezitten de eilanden van Cadzandt, en
„de ſtadt Sluis, Walcheren, Goereê ende Voorn, ende dies alle de
„zeehavenen van de Maaze ende de Schelde, wel te bevroeden was,
„dat alle de geene, die door geen andere haar navigatie ende commer-
„cie dryven, tot diſpoſitie van Engelandt zouden zyn, ende niemandt
„zoude denken om in de dieper ingelegen ſteden tot het dryven van
„koophandel te verblyven, inmiddels die in de eigen zeegaaten, waar
„door de koopmanſchappen uitgevoert moeten werden, aan een uit-
„heemſche macht ende diſpoſitie zoude ſubject zyn. Dat hier by ge-
„voeght werdende, dat in handen van Vrankryk zoude moeten wer-
„den overgegeeven de diſpoſitie over den Ryn en de Maaze, door 't af-
„ſtaan van de ſtadt Maſtricht en de Grave, ende van Schenkeſchans,
„ende van de plaatzen op den Ryn, in de welke haar Hoog. Moog.
„haar garniſoenen hebben gehadt; om nu niet te ſpreeken van Nuys,
„Keizerswaart, ende 't geen de Franſche liſtigheit meer de Keurvorſt
„van Keulen zoude ontfutſelen, ende dat nevens dit alles, de Franſchen
„noch meeſter zullende zyn van alle haar Hoog. Moog. ſteden ende
„landen in Brabandt en Vlaanderen, ende door de Betuwe en de Bom-
⸸ Verkrygende. „melerweert een vrye ende open paſſage acquirerende ⸸ over haar Hoog.
„Moog. rivieren, nevens de Spaanſche Nederlanden, die aan een evi-
‡ Blykelyk. „dent ‡ gevaar bleeven geexponeert *, niets zoo miſerabel zoude zyn
** Open leggen.* „als de conditie van haar Hoog. Moog., die men noch daarenboven
„wilde doen ſatisfactie geeven aan de Geallieerden van de Franſchen
„in Duitſlandt, zonder te zeggen waar inne die zoude beſtaan, buiten
„dat het niet moogelyk was aan haar Hoog. Moog. de landen, die
† Af te ſnyden. „Engelandt begeerde, van haar te demembreren †: ende dat om dit alles
„niet als al te notoir bleek, dat de voorſchreeve vreede hart, onverdra-

„ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

gelyk ende onaannemelyk is. Dat daarenboven geconſidereert moeſt" 1672.
werden, dat op de voet als de oorlogh aan haar Hoog. Moog. was"
aangedaan, ende getracht wierdt de vreede aan haar Hoog. Moog. te"
overdringen, noch reden noch equiteit †, noch eenigh reſpect, waar op" †Billykheit.
de ruſte ende vreede tuſſchen de natien van minder tot meerder be-"
ſtaat, was in achting genoomen, ende alles gebouwt op het meerder"
vermoogen, ende dat het zelve dies aan de zyde van Vrankryk ende"
Engelandt, naa 't aangaan van deeze vreede, meer als voor den oorlogh"
zullende verblyven, geen vertrouwen van de minſte ſecuriteit op de"
voorzeide vreede konden werden geſticht. Tot alle het welke eindelyk"
by gevoeght zynde, dat het vervolgh van den oorlogh wel min hoo-"
peloos zoude moogen zyn, als het mocht ſchynen, door dien ver-"
ſcheide Prinſſen haar in haar Hoog. Moog. faveur begonden te roeren,"
ende dat men vertrouwen moght, dat Engelandt zelve in 't einde in"
zyn waare intereſſe zoude treeden, is een beſluit van dit diſcours ge-"
maakt, met te zeggen, dat zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oran-"
je met veel reden deſidereerde dat haare Excellenties wilden indach-"
tigh zyn 't geen zy op haar aankomſte met hem hadden gediſcou-"
reert, ende dat, als zy wederom traden in de zelve gronden, die"
men doenmaals gezamentlyk hadt geleidt, een goede afkomſt van za-"
ken zoude konnen werden gemaakt. De Heer Arlington nam hier"
op het woordt, ende gezeit hebbende, dat hy niet wel konde begry-"
pen hoe dat men met de Heer van Beuningen in negotiatie zoude"
kunnen treeden, dewyle hy noch pouvoir ‡, noch inſtructie, noch" ‡Macht.
brieven van addres toonde: ende by den zelven Heer van Beuningen"
daar op geantwoordt zynde, dat hy in effect niet daar was om eenigh"
tractaat te adjuſteeren, maar niets van alle het geen de Heer Arling-"
ton melde van noode hadt, om te zeggen 't geen hy hadde gededu-"
ceert, ende om daar ontrent geloof te vinden, dewyle zy hem in on-"
derhandelinge gezien hadden, ende dat hy niet anders deede als met"
reden te bekleeden, 't geen zy in haar Hoog. Moog. reſolutie, door den"
Heer Silvius overgebraght, gevonden hadden. Waar op by haare Excel-"
lentien verzocht zynde, dat zy den anderen alleen zouden moogen"
ſpreeken, zyn zy meer als een half uur in converſatie geweeſt; ende"
hebben eindelyk tot antwoordt toegevoeght, dat zy, mits 'er geen laſt"
was om te handelen, niets hadden te repliceren: ende zyn daar op,"
naa eenige indifferente diſcourſſen, ter maaltydt gegaan, naa dat de"
Heer Arlington aan den Heer van Beuningen in 't uitgaan hadt ge-"
zeit, zyn Ed. wenſchte, dat hy, Heer van Beuningen, laſt hadt"
om te tracteeren, ende dat men zoude hooren wat haar Hoog. Moog. op"
de condities rabbateren ‡ wilden: daar op is gezeit, dat 'er haaſt laſt" ‡Inbrengen.
zoude zyn, als men op redelyke conditien, ende niet op dusdanige,"
wilde tracteeren, ende dat zyn Excellentie zich daar op wel konde"
expliceren; maar hy zeide, dat Engelandt niets ſeparatelyk zonder"
Vrankryk konde doen: ende de Heer van Beuningen daar op, dat dit"
een ſtrik was voor Engelandt zoo wel als voor haar Hoog. Moog.;"
want indien men niet konde met Engelandt handelen, zonder dat"
Vrankryk naar zyn appeteit * voldaan zoude zyn, zoo was 'er van" *Welgevallen.
geen negotiatie voor als noch iets te wachten. De Heer van Beunin-"
ningen heeft dit naderhandt noch nader met den Heer Germain geex-"
pliceert, ende dewyle hy Heer Germain zeer equitabel † wilde ſchy-" †Redelyk.
nen met te zeggen, dat hy de conditien van Vrankryk ende Enge-"

 landt"

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. „landt niet hadt willen overbrengen aan zyn Hoogheit, om dat hy ze „zoo onaannemelyk kende, als ze hier voor zyn afgeſchildert, noe-„mende die van Vrankryk exorbitant ende ſpottelyk, ende zeggende, „dat Engelandt zich wel met veel minder zoude contenteren, jaa, zoo „hy ſcheen te willen doen verſtaan, zonder afſtandt van ſteden ofte „landen zoude te vreede zyn, maar dat men met Vrankryk gelyk „moeſt handelen, zoo is aan zyn Ed. gezeit, hy wilde aan de Hee-„ren Ambaſſadeurs doen conſidereren, dat de Franſchen wel hadden voor-„zien dat haar Hoog. Moog. niet konden op zulke conditien in nego-„tiatie treden, zonder haar Geallieerde buiten actie te houden, ende „dat zy daaromme op deeze wyze hadden getracteert, ende 't vervolgh „van den oorlogh neceſſair hadden gemaakt, ende zoo hem daar op „iets ſolide † geantwoordt wierdt, dat het moghte geweeten werden. „Daar op is niets gevolght, ende vinden wy echter goedt het zelve hier „te vermaanen, om dat daar op in de inſtructie voor haar Hoog. Moog. „Miniſters in Engelandt reflexie ‡ zoude moogen werden gemaakt, om „het jongſt getracteerde tuſſchen Vrankryk ende Engelandt buiten ra-„tificatie ‡ te doen blyven, is het doenlyk, tot welken einde wy ook „copie van deeze aan gemelde Miniſters zullen overzenden, ende den „Heere Grave van Monterey by de eerſte gelegentheit zullen aanmaa-„nen, ende op 't beſte inſtrueren, om daar toe ook zyne officien * te „contribueren; Maar de irreguliere † proceduren van deeze Heeren „maakt alles ſuſpect ‡, inzonderheit, naa dat zy hier wederom de bo-„ven geroerde inſtantie, van haar Hoog. Moog. ſteden zich te approprie-„ren, aan welgedachte Grave van Monterey hebben gedaan: zyn Excel-„lentie is van daag naar Bruſſel vertrokken, werwaarts wy op morgen „hem zullen volgen. Wanneer de Heeren Engelſchen vertrekken zul-„len, is onzeeker, hoewel de Heer Arlington zeide, dat het op mor-„gen zoude zyn. De Heer Silvius is door de zelve gedepeſcheert ‡ naar „'t Franſche leger, den eigen dagh op de welke hy haar Hoog. Moog. „reſolutie heeft overgebraght, ende tzedert hebben meergedachte En-„gelſche Heeren by nacht ende dagh zeer bezigh geweeſt met veele „depeſches naar Engelandt. Alvooren deeze te ſluiten, dient vermaant, „dat de Heer Arlington op zeeker propooſt zeide, daar zouden eerlange „wel Engelſche Troupen in Hollandt zyn, ende dat zoo wel hy als „andere Engelſche Heeren ſcheenen te gelooven, dat de Franſchen, naar „'t veroveren van Krevekeur ende Bommel, zullen trachten in Hollandt „in te dringen, ende dat 'er ook miſſchien wel een attacque op de poſten „zoude moogen geſchieden.

† *Bondiglyk.*

‡ *Opzicht.*

‡ *Vaſt ſtelling, of uitwiſſeling.*

* *Dienſten.*

† *Onordentelyk.*

‡ *Verdacht.*

‡ *Afgevaardight.*

„*P. S.* Wy bidden dat van deeze aanſtondts communicatie mooge wer-„den gegeeven aan den Heere Prinſſe van Oranje. Waar meede,

Myn Heer, &c.

Antwerpen, den 23 July 1672.

Geteekent

C. van BEUNINGEN. C. van VRYBERGEN.

29 *Iul.* Tyding van groot gewicht uit Colcheſter.

Den volgenden dagh ontfing de Heer Griffier Fagel een brief uit Haarlem, van Abraham Kaſtelein, den bekenden Courantier, die gewoon was van alle kanten der werelt met groote koſten kundtſchappen en tydingen te doen inkoomen, en toen in ſtilte liet weeten, dat zeeker trouw perſoon, t'Amſterdam woonende, maar op Londen handelende, en toen om

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

om zyn byzondere zaaken naar Engelandt gereist, en te Colchester gekoomen, van daar met een brief, den 23 deezer, een dagh jonger dan de brieven van Londen geteekent, bekent maakte, dat dertigh Engelsche scheepen van oorlogh voor of in Souwlsbaay waaren gekoomen: door 't leste onweer meer beschaadight en reddeloos geworden, dan of zy in eenigh zwaar gevecht waaren geweest: en dees schryver scheen te meenen, dat de gantsche Engelsche vloot zou volgen. Aan deeze tyding was den Staat veel gelegen; want hoe de vyanden meer waaren beschadight en verzwakt, hoe 's Landts vloot meer bestandt was om hunne voorneemens tegens te staan. De Gedeputeerden der stadt Amsterdam kreegen ook eenige kennis van deeze tyding, die zy ter vergadering van Hollandt inbraghten, 't geen weêr nieuwe beraadtslaagingen en overleggingen veroorzaakte. By die van Hollandt werdt verstaan, dat de L. Admiraal de Ruiter weêr naar Goereê behoorde te verzeilen. Daar op volgde, dat ten zelven daage ter vergadering van de Heeren Staaten Generaal werdt besloten, den Heer de Ruiter 't afschrft der gemelde tydingen toe te zenden: hem voorts beveelende, *dat hy zich met 's Landts vloot ten spoedighsten op de hooghte van Goereê en de Maaze zou begeeven: en van toen af, en voorts vervolgens, door bequaame vaartuigen, behoorlyke kundtschap zou doen neemen van de gesteltenisse der vyandtlyke vlooten, en wyders, naar de voorschreeve inkoomende kundtschappen, met 's Landts vloote zoodaanig ageeren* †, *als hy naar soldaat- en zeemanschap zoude oordeelen te behooren, zonder zich aan eenige plaatzen te binden of te houden.* Men gaf toen ook de Heeren van 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, ofte hunne Gedeputeerden, last en maght, om d'oorlogscheepen, in 't Texel leggende, en geschikt tot 's Landts vloote, naar de kondtschap die ze van tydt tot tydt zouden moogen bekoomen van de gesteltenisse der vyandtlyke vlooten, te doen verzeilen naar de gemelde 's Landts vloote, met de meeste verzekertheit, en veiligheit, die moogelyk was. Ook werdt hier van kennis gegeeven aan den L. Admiraal de Ruiter, om de gemelde Gedeputeerden van tydt tot tydt te verwittigen van de gestalte der vyandtlyke vlooten, en de plaats daar hy zich met 's Landts vloote zou moogen vinden. Dit werdt ook aan het Kollegie ter Admiraaliteit van 't Noorderquartier bekent gemaakt, om ten gemelden einde de noodige ordres te geeven, voor zoo veel Kapitein Muis, en 't schip Zierikzee, onder dat Kollegie behoorende, aanging. Dien zelven dagh quam Kapitein Abraham Bisschop, met het schip Domburg, uit Zeelandt, weêr onder de vlagge. De L. Admiraal de Ruiter ontfing den eersten van Augustus den brief en resolutie ‡ van haare Hoog. Moog. boven gemeldt, aangaande het verzeilen met 's Landts vloote op de hooghte van Goereê. Waar op hy dien last aan de Hoofden der esquadres ‡ bekent maakte, en aanstondts sein deê, d'ankers lichte, en met de vloot onder zeil ging. Hy hadt daaghs te vooren een lyst doen opmaken van de tegenwoordige bemanning en toerustingh der scheepen en vaartuigen, daar 's Landts vloot uit bestondt, die hy den Heeren Staaten toezondt; op dat hunne Hoog. Moog. met het nazien van de lysten, in 't voorjaar by de Kollegien ter Admiraaliteit aan hunne Hoog. Moog. overgelevert, (in de welke aangeweezen werdt hoedaanig de scheepen uitgerust en bemant zouden zyn) zouden uitvinden, hoe veel volks in de vloot ontbrak, om dat gebrek te beter te konnen vervullen.

[Margin notes: 1672. — De Ruiter wordt door de Heeren Staaten bevoolen weêr naar Goereê of voor de Maaze te zeilen. 29 *Iul.* — † *Te werk gaan.* — Ordre op het uitpressen van scheepen in Texel leggende. 29 *Iul.* — 1 *Aug.* — ‡ *'T besluit.* — 'S Landts vloot gaat weer t'zeil naar Goereê. — ‡ *Smaldeelen.*]

Lyste

1672. Lyſte van 's Landts ſcheepen, uitmaakende de vloote van den Staat der vereenighde Nederlanden, benevens der zelver tegenwoordige bemanninge ende monture; in drie esquadres verdeelt, geformeert in 't ſchip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 31 July 1672.

Onder 't esquadre van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Weſtvrieſlandt, de voorſchreeve vloote als Hooft kommanderende, zyn beſcheiden deeze onderſtaande, voerende alle den wimpel van de groote ſtenge.

Officieren.	Scheepen.	mat.	ſold.	ſtukk.
R. *L. Admiraal de Ruiter.*	*De zeven Provincien.*	411.	25.	80.
R. *L. Admiraal van Nes.*	*D'Eendraght.*	229.	19.	70.
R. *Viceadmiraal de Liefde.*	*De Maagt v. Dordrecht.*	315.	20.	68.
R. *Schoutbynacht van Nes.*	*De Ridderſchap v. Holl.*	256.	20.	66.
R. *Kapit. Kornelis de Liefde.*	*Delft.*	295.	15.	62.
R. *Philips van Almonde.*	*Waſſenaar.*	213.	12.	60.
R. *Nikolaas Naalhout.*	*Schielandt.*	210.	12.	60.
R. *Gerrit Kallenburgh.*	*Gelderlandt.*	263.	15.	64.
A. *Jakob Binkes.*	*Woerden.*	270.	22.	68.
A. *Engel de Ruiter.*	*Deventer.*	276.	8.	66.
A. *Joan van Gelder.*	*De Provincie van Vitr.*	220.	11.	60.
A. *Jan Bont.*	*De Stadt Vitrecht.*	221.	14.	66.
A. *Jan Noirot.*	*De Beſchermer.*	208.	—	50.
N. *Graaf Jan van Hoorn.*	*Weſtvrieſlandt.*	295.	11.	74.
N. *Pieter Klaasz. Wynberg.*	*'T Wapen van Hoorn.*	263.	15.	70.
N. *Klaas Anker.*	*Alkmaar.*	267.	15.	60.
N. *Marten de Boer.*	*Gelderlandt.*	—	—	—
	Fregatten.			
R. *Frans van Nydek.*	*Schiedam.*	56.	—	20.
R. *François van Aarſſen.*	*Vitrecht.*	118.	10.	36.
R. *Moyſès Wichmans.*	*Harderwyk.*	76.	—	24.
R. *Jakob Pieterszoon Swart.*	*Nieuw Rotterdam.*	66.	30.	28.
	Advysjachten.			
R. *Kornelis van der Hoeven.*	*De Faam.*	33.	—	12.
R. *Wynant van Meurs.*	*Rotterdam.*	25.	—	6.
R. *Kornelis Halfkaagh.*	*De Griffioen.*	—	—	—
R. *Iſaak Teunisz. van Anten.*	*De Hoope.*	—	—	—
	Branders.			
A. *Andries Randel.*	*St. Salvador.*	22.	—	4.
A. *Karel de Bruin.*	*De Bergh Ætna.*	15.	—	4.
A. *Jan van Kampen.*	*De Sayer.*	17.	—	4.
A. *Jan Gilliszoon.*	*'T Wapen van Emmerik.*	18.	—	4.
A. *Pieter Hendriksz. Pop.*	*De vergulde Poſt.*	17.	—	4.

Onder 't esquadre van Adriaan van Trappen, gezeit Bankert, L. Admiraal van de Provincie van Zeelandt, zyn beſcheiden deeze onderſtaande, voerende alle de wimpel van de voorſtenge.

Z. *L. Admiraal Bankert.*	*Walcheren.*	193.	202.	70.
Z. *Viceadm. Kornelis Evertsz.*	*Zierikzee.*	188.	147.	60.
V. *Viceadm. Enno Doed. Star.*	*Groeningen.*	240.	60.	70.
V. *Schoutbynacht Brunsvelt.*	*Prins Hend. Kaſimier.*	280.	80.	72.

Ka-

Z. *Kapit. Willem Hendriksz.*	*Middelburgh.*	193.	88.	50.	1672.
Z. *Adriaan van Kruiningen.*	*Veere.*	123.	74.	50.	
Z. *Kornelis Evertszoon.*	*Swanenburgh.*	105.	119.	52.	
Z. *Abraham Bisschop.*	*Domburgh.*	216.	88.	60.	
Z. *Salomon le Sage.*	*Vlissingen.*	92.	93.	50.	
A. *Thomas Tobiaszoon.*	*Outshoorn.*	316.	20.	70.	
A. *Hendrik Brouwer.*	*Kalantsooge.*	267.	9.	68.	
N. *Klaas Valehen.*	*De drie Helden Davids.*	198.	10.	50.	
N. *Pieter Kersseboom.*	*'T Wapen van Nassauw.*	278.	18.	62.	
V. *Jan Vyzelaar.*	*Oostergoo.*	200.	80.	64.	
V. *Wytze Beyma.*	*De Steden.*	191.	59.	52.	
V. *Christiaan Ebelsz. Uma.*	*De vreede Wolden.*	206.	43.	60.	
	Fregatten.				
Z. *Karel van der Putten.*	*Ter Goes.*	84.	90.	34.	
Z. *Passchier de Witte.*	*Schakerloo.*	78.	58.	30.	
Z. *Barent Martenszoon.*	*De Visschers Harder.*	57.	51.	26.	
V. *Jan Piet. Vinkelbosch.*	*De Windthondt.*	104.	35.	30.	
	Advysjachten.				
Z. *Kornelis Hollardt.*	*De Bruinvis.*	—	—	—	
Z. *Anthony Matthyszoon.*	*De Zeehondt.*	—	—	—	
Z. *Tieleman Jakobsz. Fruit.*	*S^t. Joris.*	—	—	—	
Z. *Andries de Boer.*	*De Tonyn.*	—	—	—	
V. *Pieter Paauw.*	*Een nieuwe Snaauw.*	—	—	—	
V. *Jan Janszoon de Jongh.*	*De Hoope.*	—	—	—	
	Branders.				
Z. *Pieter Harmenszoon.*	*S^t. Anna.*	—	—	—	
Z. *Benjamin Stevens.*	*S^t. Jan.*	—	—	—	
Z. *Kornelis Ewoutszoon.*	*'T Prinsje.*	—	—	—	
Z. *Huibrecht Korneliszoon.*	*De Samson.*	—	—	—	
V. *Ysbrandt Ulbertszoon.*	*De Welkomst.*	—	—	—	
V. *Jakob Schenk.*	*De Papiermoolen.*	—	—	—	

Onder 't esquadre van Isaak Sweers, Viceadmiraal van Hollandt en Westvrieslandt, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, zyn bescheiden deeze onderstaande, voerende alle de wimpel van de kruisstenge.

A. *Viceadmiraal Sweers.*	*D'Oliphant.*	441.	31.	82.
N. *Viceadmiraal Schram.*	*De Pacificatie.*	371.	24.	76.
A. *Schoutbynacht de Haan.*	*Gouda.*	349.	23.	74.
N. *Schoutbynacht Vlugh.*	*'T Wapen v. Enkhuizen.*	314.	19.	72.
A. *Komm. en Kap. v. Meeuwen.*	*De blaauwe Reiger.*	301.	20.	74.
A. *Kapitein. Hendrik van Tol.*	*De Comeetstarre.*	288.	18.	70.
A. *Jakob Berkhout.*	*D'Akerboom.*	197.	16.	60.
A. *Balthazar van de Voorde.*	*Kruiningen.*	184.	12.	56.
A. *Anske Fokkes.*	*Amsterdam.*	210.	15.	60.
A. *Volkert Swart.*	*Oosterwyk.*	235.	—	60.
A. *Philips de Munnik.*	*Essen.*	187.	13.	50.
A. *Pieter van Middellandt.*	*De Gideon.*	212.	13.	60.
A. *Jan Gyzels van Lier.*	*De Leeuwen.*	180.	13.	50.
A. *Michiel Kindt.*	*Den Dolphyn.*	310.	24.	82.
N. *Jan Hek.*	*De Justina.*	278.	12.	64.
N. *Jan Dik.*	*'T Noorderquartier.*	256.	13.	60.

1672.

Fregatten.

A. *Jakob Willemsz. Broeder.*	*Edam.*	100.	—	32.
A. *Barent Haasz.*	*Aſperen.*	77.	7.	30.
A. *Kornelis van der Zaan.*	*De Brak.*	75.	6.	24.
A. *Roemer Vlak.*	*De Poſteljon.*	78.	—	24.

Advysjachten.

A. *Markus Willemszoon.*	*De Galey.*	41.	—	12.
A. *Jan Moeniszoon.*	*De Walviſch.*	26.	—	12.
A. *Jan Fokken.*	*De Kits.*	17.	—	8.

Branders.

A. *Hendrik Hendrikszoon.*	*Velzen.*	21.	—	4.
A. *Jan Janszoon Bout.*	*De Draak.*	20.	—	4.
A. *Pieter van Grootvelt.*	*De Salmander.*	20.	—	4.
A. *Wybrandt Barentszoon.*	*De Leidtſtar.*	21.	—	4.
A. *Arent Gerr. Ruichaver.*	*De Vreede.*	17.	—	4.
N. *Pieter Siewertszoon.*	*Helena Leonora.*	13.	—	—
N. *Jan Andrieszoon.*	*De witte Mol.*	14.	—	2.
A. *Dirk Gerritszoon Kam.*	*'T Melkſchuitje.*	18.	—	4.

De vloot komt tuſſchen Goereê en de Maaze. 2 *Aug.*

De vloot quam den tweeden van Auguſtus tuſſchen Goereê en de Maaze ten anker, ontrent vier of vyf mylen Noordtweſttenweſten van Goereê, van waar de L. Admiraal de Ruiter ſtraks twee galjoots naar Texel zondt, om kondtſchap van de vyanden te bekoomen. Hy liet ook zes buitenwachten ontrent de vloot kruiſſen, om tegens alle overval op zyn hoede te zyn. Hier leggende quaamen eenige galjooten met bier en buskruidt onder de vlagh, 12500 pondt buskruidt uit Hellevoetſluis, voor de ſcheepen van 't Noorderquartier, en 7000 pondt uit Zeelandt, 't welk terſtondt werdt verdeelt. Ook volgde noch meer ſcheepsbehoeſte, om de vloot, zoo veel als moogelyk was, tot een nieuw gevecht bequaam te maaken. Korts daarna ontfing den Heer de Ruiter de volgende brief van de Heeren Staaten van Vrieſlandt.

4 *Aug.*

Edele, Geſtrenge, Manhafte.

Brief der Heeren Staaten van Vrieſlandt aan de Ruiter.

Op 't bericht, door de Heeren Gecommitteerden wegens de Provincie van Stadt en Lande aan ons gedaan, dat de Biſſchop van Munſter twee duizendt laſten rogge van de ſtadt Embden begeert ende gevordert hadde, hebben wy aanſtonts wel konnen begrypen, dat daar tegens, zoo veel moogelyk, diende voorzien te worden, ende hebben daaromme aan de Heeren Burgermeeſteren ende Raadt van de voorſchreeve ſtadt Embden in ſerieuſe termen geſchreeven ende gerecommandeert, dat den vyandt zynen eiſch mocht werden ontzeit: waar op of wy wel iets goedts zouden moogen verhoopen, zoo zyn wy evenwel in geen minder apprehenſie en bedenken, dat de zelve ſtadt Embden, door de algemeene conſternatie † bevangen zynde, licht uit vreeze ietwes tegens haare oude goede vrienden ende geallieerde zoude doen, dat zy in andere occaſie niet zoude denken, ten zy daarinne ten ſpoedighſten, zoo veel moogelyk, werde voorzien: het welke wy des te meer apprehenderen, dewyle wy van goeder handt geinformeert ‡ worden, dat meergemelde ſtadt Embden reedts aan de Furſtinne Douariere van Ooſtvrieſlandt geſchreeven heeft om raadt en advys, wat zy op den eiſch van den Biſſchop zal hebben te doen; zulks wy daar uit met reden beducht zyn, dat onze brieven, in hoe raiſonnable ‡ en ſerieuſe termen de zelve ook zouden moogen ge-

† *Verſlagentheit.*

‡ *Onderrecht.*

‡ *Redelyke.*

ſtelt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſtelt zyn, weinigh zullen gelden tegens den eiſch van een vyandt, die 1672.
de ſchrik van zyne wapenen wydt en zeidt verſpreidt, ten zy de zelve brieven mede met eenige middelen van nadruk werden geappuieert †. † *Geſtyft.*
En zouden wy daaromme met de Provincie van Stadt en Lande van ſentiment ‡ *en advys zyn, dat twee ſcheepen van oorloge, neffens een ſnaauw, of ander klein vaartuigh, in den mondt van den zouten Eems, of hooger op, naar gelegentheit van zaaken, werden geleit, omme niet alleen de bevreesde toevoer van vivres ende ammonitie van oorloge uit Embden naar den Biſſchop te beletten, maar ook die Stadt zelfs daar door te encourageren* ‡, *mitsgaders Delfzyl, Lieroort en andere poſten tegens alle onverwachte overval ende beſpringingen te dekken ende verzeekeren. Omme het welke te eerder te bevorderen, zoo hebben wy onze Raaden ter Admiraaliteit tot Harlingen geſommeert, of haar Kollegie niet in ſtaat waare om de noodige bezettinge op de Eems te doen; maar bekoomen tot antwoordt, dat alle haare uitleggers reede op haare geaſſigneerde* * *rendevous* † *gepoſteert laagen, ende dat 'er weinigh apparentie ende middel was om nieuwe te beſtellen, te meer, door dien alle haare ſcheepen en bootsvolk tot noch toe in 's Landts vloote bewaart wierden, daar Hollandt en Zeelandt een goedt gedeelte van de haare weder te rugh bekoomen hadden, en dat mitsdien, zoo der eenige ſcheepen naa den Eems moeſten gezonden worden, gelyk haar Hoog. Moog. ende de Raadt van Staate dikwils daar over alhier verzoek ende aanmaninge hadden gedaan, de zelve nootzaakelyk uit 's Landts vloote moeſten werden gedetacheert* ‡. *En naademaal het aan V Ed. Geſtrenge ſtaat de noodige ordres daar toe uit te deelen, zoo willen wy de zelve op het ſerieuſte gerecommandeert ende verzocht hebben, dat hy niet in gebreeke wilde zyn, een paar ſcheepen van oorloge, met een ſnaauw ende ander klein vaartuigh, naa den Eems toe te commanderen, alzoo wy niet konnen zien hoe ons, buiten exiſtentie van zulks, door eenigh middel van die kant tegen den Vyandt te dekken ende verzeekert te zyn. Waar mede zullen wy, Edele, Manhafte, Geſtrenge, V Ed. Geſtr. beveelen in de genadige protectie van Godt Almachtigh. Leeuwaarden deezen 28 July 1672.*

‡ *Gevoelen.*
‡ *Aan te moedigen.*
* *Beſtemde.*
† *Verſcheyde plaatzen.*
‡ *Ontſlagen.*

V Ed. Geſtr. goede vrienden,

De Staaten van Vrieſlandt.

G. VAN BROERSMA. Vt.

Ter ordonnantie der zelver,

J. DE SCHEPPER.

Op dien brief ſchreef de Heer de Ruiter aanſtondts tot antwoordt aan de Heeren Staaten van Vrieſlandt, dat hy wel kon zien dat hun Ed. Moog. begeerte op goede reeden was gegrondt, en dat de verzochte twee oorlogſcheepen, ſnaauw en ander kleen vaartuigh, ontrent den Eems dienſt zouden konnen doen; maar zich evenwel niet bevoeght vondt, buiten byzonder aanſchryven en laſt van hunne Hoog. Moog. daar in te treeden. Doch als die ordre te weegh gebraght en hem ter handt geſtelt zou zyn, zoude hy de zelve vaardighlyk nakoomen. De Ruwaart van Putten, tegens wien de haat of 't quaadt vermoeden zoo was toegenoomen, dat de boeren van 't eilandt Voorn hem wel zes daagen gezocht hadden om doodt te ſlaan, raakte onlangs te vooren † in groote zwaarigheit en hechtenis: en dewyl onder de zaaken die hem nagin-

De Ruiter antwoordt aan de Heeren Staaten van Vrieslandt.

De Ruwaart gezocht om doodt te ſlaan.

† 24 *Jul.* Gevangen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. gen ook dingen waaren op de vloot voorgevallen, werdt zyn broeder de Raadtpensionaris de Wit te raade desweegen aan den Heer de Ruiter te schryven, en van hem getuigenis der waarheit te verzoeken, tot zyn broeders ontlasting. Hy schreef dan den volgenden brief, die met eene gericht was om zyn broeder, zoo veel als in hem was, t'ontschuldigen.

Wel Edele gestrenge Heer,

Brief van den Raadtpensionaris de Wit aan de L. Admiraal de Ruiter, aangaande het vangen van den Ruwaart, en de zaaken die hem nagingen, geschreeven.

„Ter rechter tydt is my wel in handen gekoomen U Ed. missive „van den 25 der voorleeden maandt, daar by de zelve betuigende is „zyn gevoelyk medelyden over myn ongeluk ende ontfangen quetzuuren, van de welke ik, Gode zy lof, jegenwoordigh zoo verre ben geneezen ende gereconvalesceert, dat drie van de zelve t'eenemaal zyn „gesslooten ende geheelt, en dat de vierde, wezende de quetzuure op „de slinker schouder, die de grootste ende diepste, al hoewel de minst „periculeuze wonde was, mede naar apparentie in korte dagen staat „te sluiten ende te heelen: de koortze, die my tot over ontrent acht dagen geduurighlyk by gebleeven was, heeft my zedert mede t'eenemaal „verlaaten, zoo dat ik nu niet alleen door het huis beginne te gaan, „maar ook voorleden Sondagh myn kerkgangh gedaan hebbe; doch het „schynt dat de nydt van eenige quaadtaardige menschen tegens onze „familie in deeze ongelukkige tyden zoo hoog is geklommen, dat 't geene eerst eenigen tegens my door een assassinaat † meinden te weege te „brengen, vervolgens getracht is, onder pretext van justitie, tegens myn „broeder den Ruwaart van Putten uitgevoert te werden, welke Uw Ed. „ontwyffelyk al zal verstaan hebben, op ordre van 't Hof van Hollandt, „door den Fiskaal van Dordrecht gehaalt, ende in de kasteleinie van „den zelven Hoove gebraght te weezen, alwaar hy noch jegenwoordigh „bewaart werdt. Wy en hebben ons in 't eerste niet konnen imagineren „uit wat oorzaake of op wat pretext zulks ondernoomen wierde, alleenlyk was eenige mompelinge ende morringe onder zommigen geweest, over een quantiteit van drie duizendt pondt buspolver, die hy „uit de vloote tot Dordrecht mede gebraght hadde; waar op de voorschreeve proceduren uiterlyk scheenen gefondeert ‡ te weezen: maar „zedert zyn wy in ervaaringe gekoomen, dat het een andere toelegh „is geweest, namentlyk, dat zeeker Barbier, met naame Willem Tichelaar, woonende of gewoont hebbende onder Piershil, ende zulks „mede onder de jurisdictie van Geervliet, met styve ende stoute kaaken aangebraght zoude hebben, dat den gemelden Heere Ruwaart van „Putten, hem Barbier hadde geinduceert ende met een groote somme „geldts omgekoft, om den Heere Prinsse van Oranje het leeven te beneemen: doch wel verzeekert ende gerust zynde, dat zoo horriblen „faict ‡ ende zoo execrabel * voorneemen in de gedachten van den gemelden Heere Ruwaart van Putten niet en kan vallen, veel min dat „hy iets diergelyks zoude konnen in 't werk stellen, zoo ben ik ook in „een volkoomen vast betrouwen, dat, gelyk het Godt Almachtigh goedertierentlyk heeft geliest my, als by miracul †, uit de handen van de „bekende vier moordenaars te verlossen ende in 't leeven te behouden, „het alzoo ook zyne goddelyke Majesteits geliefte zal weezen, niet te „gedoogen dat de onnoozelheidt door valsheit ende bedrogh over rugge geworpen werde, ende dat mitsdien den gemelden Heere Ruwaart „van Putten zoo wel de list ende de toelegh van zyne valsche accusateurs ‡, als ik de handen van de assassins ‡, ontkoomen zal: behalven „dat

† *Manslagh, moordt.*

‡ *Gegrondt.*

‡ *Schrikkelyken stuk.*
* *Vervloekt.*

† *Wonderwerk.*

‡ *Beschuldigers.*
‡ *Moordenaars.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

dat wy ook in 't zeeker verneemen, dat de voorschreeve Barbier, die" 1672.
men zeit zulks aangebraght te hebben, hier bevoorens door myn voor-"
noemde broeder, als Ruwaart van Putten, voor de hooge vierschaar van"
den zelven lande criminelyk geaccuseert is geweest, over ende ter zaake"
dat hy getracht zoude hebben een vrouwspersoon te verkrachten, en dat"
hy ook daar over is gecondemneert in de voorschreeve vierschaar op zyn"
bloote knien Godt ende de Justitie om vergiffenisse te bidden, zulks"
dat het is een mensch niet staande ter goeder naam ende faam, ende"
die ook apparentlyk over de voorschreeve accusatie voor de vierschaar"
van Putten een quaadt gemoedt tegens myn broeder is draagende. Wy"
hebben noch andere zeekere kondtschap, dat de voorschreeve Barbier"
over veertien daagen, ofte drie weeken, tot Dordrecht by myn broe-"
der is gekoomen, dat hy den zelven alleen heeft willen spreeken, dat"
hy ook is binnen gelaaten, doch dat de huisvrouwe van myn gemel-"
den broeder zyn dienaar gelast heeft aan de deure van de kamer wat"
op te passen, ende te letten of de voorschreeve persoon ook iets onbe-"
hoorlyks tegens haar man zoude moogen willen onderneemen: wel-"
ke dienaar nu weet te zeggen, ende ook voor Commissarissen van"
den Hoove onder eede verklaart heeft, dat hy, staande in maniere voor-"
schreeve aan de deure, gehoort heeft, dat de voorschreeve Barbier ope-"
ninge wilde doen van eenige secreete zaaken, ende dat daar op by"
zyn Heer was geantwoordt, is het wat goedts zoo mooght gy het wel"
openen, ende ik zal u met hert ende ziel seconderen †, maar is het wat" † *Helpen.*
quaats of onbehoorlyks zoo moet gy het zwygen, want ik zoude het"
aanstondts aan de Regeeringe ofte Justicie bekent maaken: dat, daar"
over eenige propoosten gewisselt zynde, de voorschreeve Barbier eint-"
lyk gezeit heeft, dewyle ik dan zie dat myn Heer de openinge niet"
en zoekt te ontfangen, zoo zal ik het by my behouden; ende dat hy"
daar meede brusquement ‡ afscheidt genoomen heeft. Welk voorschree-" ‡ *Stoutelyk, fors.*
ve gepasseerde myn voornoemde broeder aanstondts bekent gemaakt"
heeft aan den Secretaris van 't Gerecht van Dordrecht, die hy ex-"
presselyk by hem ontbooden hadde, met verzoek ende begeerte om"
daar van ook aanstondts aan den Heere Borgermeester communica-"
tie te geeven, zoo als al mede is geschiedt: boven dien heeft myn voor-"
noemde broeder het zelve noch doen aandienen aan den Stadthou-"
der van den Officier, of Onderschout, (dewyle de Schout zelve mede"
ziek te bedde was leggende) om de persoon van de voornoemde Tiche-"
laar op te zoeken, gelyk hy ook gedaan, doch hem niet gevonden heeft:"
zoo dat, myns oordeels, in deezen niets en is te apprehenderen ‡ als de" ‡ *Afte neemen.*
boosheidt van de tyden, en de quaataardigheit van de menschen, die"
zelfs zoo verre gaat, dat men publykelyk derft voorgeeven, dat het"
ongemak 't welk myn voornoemde broeder door zinkingen heeft aan zyn"
rechter arm, niet uit die oorzaake is voortgekoomen, maar dat hy"
met U Ed. op 's Landts vloote in hevige woorden zynde vervallen,"
U Ed. hem in de arm zoude hebben gequetst, ende dat uit die quet-"
zuure, en niet uit zinkingen, het voorschreeven ongemak voort-"
gekoomen zoude weezen. Daar benevens werdt mede uitgestrooit ende"
by veelen gelooft, dat myn voornoemde broeder met de vyanden niet"
zoude hebben willen vechten, ende voornaamentlyk niet met de"
Franschen: dat hy den tweeden dagh belet zoude hebben de continua-"
tie van de batailje, ende diergelyke leugenen meer; mits welken ik"
U Ed. gantsch gedienstigh bidde, tot voorstandt van de waarheit ende"

 ge-"

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. „gerechtigheit, eene contrarie verklaaringe ofte getuigenisse by een „missive aan haar Hoog. Moog. ende aan haar Ed. Groot Moog. te willen doen ende geeven, daar van ik, onder U Ed. welgevallen, een concept opgestelt ende hier bygevoeght hebbe, 't welk U Ed. gelieve te „examineeren, ende naauwkeurigh te letten of het ook in allen deele „met de waarheit overeen komt, ende anderszins het zelve zoodanigh te redresseeren † als naar de waare geschaapentheit der zaake bevonden zal werden te behooren: ende indien U Ed. noch een verhaal „ofte getuigenisse daar by gelieft te voegen, in wat maniere myn voornoemde broeder zich gedraagen heeft voor, in ende naar de batailje, „dewyle hier onder het volk gedebiteert ‡ werdt, hy in het kabelgat „zoude hebben gezeten, 't zelve werdt aan U Ed. overweginge ende „goedtvinden gelaaten. Waar mede U Ed. zonderlinge zal verobligeren die geene die is ende altydt zal blyven,

† Verschaven.

‡ Uitgestrooit.

Weledele, Gestrenge Heer,

Hage den 2 Augustus 1672.

U Ed. ootmoedige Dienaar,

JOHAN DE WIT.

De L. Admiraal, deezen brief den vierden van Augustus ontfangende, schreef daar op dien zelven dagh de twee die hier volgen: d'eerste aan den Raadtpensionaris, en de tweede aan de Heeren Staaten.

Weledele gestrenge Heer,

De Ruiters brief aan den Raadtpensionaris Johan de Wit.

Gelyk het my aan de eene zyde van harten lief is geweest, uit Uw Ed. missive van den 2 deezer loopende maandt, heden ontfangen, te bemerken, hoe naa dat de zelve door Godes zegen weder is gereconvalesceert ‡, zoo is het my aan de andere zyde ten hooghsten leet de ongemakken te verstaan, die myn Heer den Ruwaart van Putten, Uw Ed. broeder, worden aangedaan: in gevalle zyn wel Ed. in alles zoo onschuldigh is, als van 't gunt dat tusschen ons hier op de vloote zoude weezen voorgevallen, gelyk ik vastelyk hoope en vertrouwe van jaa, zoogeschiet hem groot ongelyk, ende ik ben daaromme terstondt geresolveert geworden dienthalven aan haar Hoog. en Ed. Groot Moog. te schryven de missiven, onder cachet van 't Landt, hier nevens gaande, tot Uw Ed. naarichtinge, sustinerende † dat het zelve ontrent deeze zaake krachtigh genoegh zal weezen omme alle redelyke gemoederen te disabuseren, ende wat ik daar ontrent meer kan contribueren ‡ ben ik ten allen tyden bereidt, en zal verblyven,

‡ In gezontheit herstelt.

† Van gevoelen zynde.

‡ Toebrengen.

Weledele, Gestrenge Heer,

Actum in 't schip de zeven Provincien, ten anker leggende Noordt west ontrent drie mylen van Goereê, den 4 Augustus 1672.

Uw Ed. ootmoedigen dienaar.

Onder stondt,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Edele Groot Moog. Heeren.

Myn Heeren. *My is niet zonder groote verwonderinge uit het Vaderlandt te vooren gekoomen, dat aldaar by zommige zoude werden voorgegeeven ende uitgestrooit, dat tusschen den Heere Ruwaart van Putten, haar Hoog. Moog. Gevolmaghtighde op deeze vloote, ende my discrepantien ende disputen zouden zyn geweest, jaa zoo verre, dat wy*

De Ruiters brief aan de Heeren Staaten van Hollandt, tot wederlegging van

wy niet alleen in heevige woorden met den anderen vervallen, maar zelfs handtgemeen geworden zouden zyn, dat ik den gemelden Heere Ruwaart van Putten in zyn arm zoude hebben gequetst, ende dat die quetsure eigentlyk zoude weezen het ooghmerk, 't welk ik voor deezen U Ed. Groot Moog. genotificeert hebbe door zwaare zinkingen veroorzaakt te weezen. 1672. eenige uitstrooijingen tegens den Ruwaart van Putten, geschreeven.

Dat daarenboven den gemelden Heere Ruwaart met de vyanden van den Staat niet zoude hebben willen vechten, ende voornamentlyk niet met de Franschen.

Dat hy den tweeden dagh belet zoude hebben de continuatie ofte hervattinge van de batailje, ende diergelyke.

Waar op ik, zoo tot verdeediginge van myn eigen eere, als tot voorstandt van de gerechtigheit ende waarheit, my verplicht gevonden hebbe U Edele Groot Moog. by deezen in sinceerheit ende oprechtigheit myns gemoets te verklaaren, ende te betuigen, gelyk ik ben doende by deezen: dat den gemelden Heer Ruwaart van Putten, in de voorschreeve qualiteit als Gedeputeerde ende Gevolmaghtighde op de vloote, met my geleeft heeft in alle broederlyke eenigheit, ende openhartige vriendtschap, dat nooit tusschen ons is geweest eenige de minste discrepantie, dissentie, ofte dispute, veel min, dat wy oict of ooit in heevige woorden zouden zyn vervallen, ende noch veel min, dat ik hem zoude hebben gequetst; verklaarende in openhartigheit ende waarheit voor Godt Almachtigh, ende voor U Edele Groot Moog. dat alle 't zelve zyn versierde ende valschelyk uitgestrooide zaaken.

Gelyk ik my mede in conscientie verplicht achte naar waarheit by deezen te betuigen, dat de gemelde Heer Ruwaart van Putten altydts een grooten ende byzonderen yver getoont heeft om de vyanden te bevechten, ende dat altydts met geen minder animositeit, ten aanzien van de Franschen, als van de Engelschen, zoo als ook uit de effecten is gebleeken, dat de resolutien om den vyandt aan te grypen, op zyn voorstel, met veele aanraadende redenen bekleedt, by eenpaarighlyk advys van den gantschen Scheepskrygsraadt zyn genoomen: dat hy hem, geduurende de gantsche batailje, met ongemeene standtvastigheit heeft gedragen: dat hy ook wel ernstigh geresolveert is geweest, den tweeden dagh het gevecht te hervatten, gelyk wy dan ook der vyanden vlooten naargewendt, ende den gantschen dagh zoo dicht by haar gehouden hebben, als het ons eenighzins moogelyk is geweest; maar de vyanden doenmaals door een slaghboegh boven windt geraakt zynde, hebben wy haar niet konnen bezeilen, of by haar koomen, ende het en heeft haar, zoo 't schynt, niet gelieft op ons af te koomen, zoo als zy den geheelen dagh zeer gemakkelyk hadden konnen doen, maar zyn des avondts van ons af gewendt, ende naa dat wy haar daar op te vergeefs noch eens hadden naagewendt, alzoo der geen apparentie was haar te konnen bezeilen, zoo is, niet tegens mynen wille ofte opinie, maar met myn advys, tot 's Landts meesten dienst, geraaden gevonden ende geresolveert, de vloote voor de kusten deezer Landen te posteeren, om als dan 'ten spoedighsten van alles naar behooren wederom geprepareert ende voorzien te worden; Alle 't welke zynde d'oprechte waarheit, ik van U Edele Groot Moog. ook niet anders kan gevoelen, of verwachten, dan dat de zelve niet alleenlyk de zaaken in diervoegen zullen hebben opgenoomen, maar dat het haare goede gelieste ook zal weezen, zoo veel doenlyk, te helpen disabuseeren die geene die daar ontrent met een verkeerde ende on-

waar-

1672. *waarachtige impressie † ingenoomen moogen zyn: 't welk van herten biddende, zal ik hier mede eindigen, ende blyven,*

† *Indruk.*

Actum in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker Noordtwest van Goereê ontrent drie mylen, den 4 Augusti 1672.

Edele Groot Moog. Heeren, &c.

Geteekent

MICHIEL ADR. DE RUITER.

De Raadtpensionaris de Wit verzoekt en verkryght ontslagh van zyn ampt.

4 Aug.

Ziet d'authentyke stukken achter P. Valkeniers Verwardt Europe. p. 157.

Op dien zelven dagh dat deezen brief geteekent was werdt de Raadtpensionaris Johan de Wit van de Heeren Staaten van Hollandt, op zyn ernstig verzoek, niet alleen van 't Raadtpensionaris ampt ontslaagen, maar ook bedankt: en voorts ingewillight, dat hy, volgens voorgaande resolutien, voor deezen genoomen, het Raadtsheers ampt in den Hoogen Raade zou bekleeden. Hy verstondt dat de tegenspoeden en rampen, den Lande overgekoomen, de gemoederen der gemeente zulk een verkeert gevoelen van hunne Regenten en ook van zyn persoon hadden doen opvatten, dat hy in goeden gemoede niet anders kon oordeelen of de verlenging van zyn dienst zoude aan de gemeene zaake ondienst toebrengen... Ter gelegentheit van zyn ontslaaging schreef hy aan den L. Admiraal de Ruiter deez' aanmerkelyken brief, die wy hier invoegen, hoewel wat laater gezonden.

Weledele, Gestrenge Heer,

Zyn brief te dier zaake aan den L. Admiraal de Ruiter geschreeven.

Het subit † overgaan van de Steden aan den Ryn, het doorbreeken van den vyandt aan den Yssel, ende het totaal verlies van de Provincien van Gelderlandt, Vitrecht ende Overyssel, by naar zonder tegenweer, ende door eene ongehoorde lacheteit ⸸ of poltronnerye ‡, zoo niet ten regarde van zommigen ook verraderye, heeft my meer ende meer geconfirmeert de waarheit van 't geene eertydts op de Republyk van Roomen gepast wierde, Prospera omnes sibi vindicant adversa uni imputantur*, *zoo verre dat ik ondervonden en gezien hebbe, dat het Batavische volk niet alleenlyk alle de voorschreeve rampen ende desastres † heeft willen schuiven op myne schouderen, en dat het zich noch niet en heeft gecontenteert met my ongewapent te hebben zien vervallen onder de handen van vier gewapende persoonen, die my, zoo veel in haar was, hebben gemassacreert ⸸, maar dat zy, my door Godes wonderlyke bestieringe uit haare handen levendigh geeschapeert ‡, ende van myne ontfangen quetzuuren met der tydt wederom genezen ende herstelt gezien hebbende, tegens alle haare Magistraaten ende Overigheden, die zy oordeelden in den Staat eenigh gezagh of directie te hebben, ende voor al mede tegens my, al hoewel maar een dienaar zynde, met een generaale ongenegentheit ende haat ingenoomen geworden oft gebleeven zyn: 't welk my dan gepermoveert ende geobligeert heeft myne dimissie en ontslaaginge van het Raadtpensionaris ampt te verzoeken, op de gronden ende fondamenten kortelyk vervat in de propositie door my daar toe eerst by monde gedaan, ende vervolgens in geschrifte overgelevert, daar op by haar Ed. Groot Moog. myn gedaane verzoek is toegestaan, zoo als V Ed. 't een en 't ander uit het bygeleide extract breeder zal gelieven te bemerken; 't welk ik van myn plicht geacht hebbe V Ed. by deezen te notificeeren, op dat de zelve voortaan geene brieven, tot kennisse van den Staat specterende*, meer aan my gelieve te addresseeren, maar de zelve by provisie te laaten afgaan, met opschrift aan den Heere Raadtpensionaris van den Lande van Hollandt ende Westvrieslandt, of die*

† *Schielyk.*

⸸ *Lafhartigheit.*

‡ *Vertzaagtheit, gebrek van moedt.*

* *Zoo 't wel gaat elk eigent zyn deel aan de glory: in tegenspoet zoekt men eenen enkelen man de wyte te geeven.*

† *Ongelukken.*

⸸ *Omgebraght.*

‡ *Ontkoomen.*

* Behoorende.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

die geene die de voorschreeve functie jegenwoordigh zoude moogen beklee- den. Verblyvende altydts, die ik waarlyk ben, 1672.

Weledele, Gestrenge Heer,

Hage den 12 Augustus 1672.

V Ed. ootmoedige Dienaar,

JOHAN DE WIT.

Dees brief, den twaalfden geschreeven, quam den Heer de Ruiter eerst den achtsten dagh daar aan ter handen: te weeten, op dien dagh, die in 's Landts historien, door den moordt aan de twee Heeren gebroederen de Wit begaan, met bloedt is geteekent. Dan eer wy dien gruwel gedenken, staan eenige zaaken te melden ontrent 's Landts vloot voorgevallen. Zyn Hoogheit de Prins van Oranje, weetende dat de vloot onder zeil was naar de hooghte van Goereê en de Maaze, en den last aan den L. Admiraal de Ruiter gegeeven, zondt hem den volgenden brief.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Wy twyffelen geenzins ofte V E. zal volgens krygs- en zeemanschap zich ten uiterssten evertueren, omme, de ordres van den Staat naakoomende, den vyandt alle moogelyke afbreuk toe te brengen, en het vaderlandt zoodaanigen dienst by deeze gelegentheit te doen, als het zelve van V Ed. bekende kloekheit en couragie is verwachtende. Dies niet tegenstaande hebben wy V E. by deezen ten overvloedt noch willen aanmaanen, omme, by voorval van gevecht, den dienst van den Lande en V E. eere en reputatie te betrachten, zoo veel doenlyk en moogelyk zal weezen, zullende wy V E. loffelyke devoiren † t'allen tyde, zoo veel in ons zal weezen, dankelyk helpen recompenseren ‡. Beveelende V E. hier mede,

Brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje aan de Ruiter.

† *Diensten.*

‡ *Vergelden.*

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

in de protectie van Godt almaghtig.

In 's Gravenhage den 3 Augusti 1672.

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

De Heeren Staaten van Hollandt, kennisse van dat schryven bekoomen hebbende, besslooten, dat de Heer van Beverning zyn Hoogheit over 't afzenden van dien brief uit hunnen naame zou bedanken, en daar benevens verzoeken, dat zyn Hoogheit by naader schryven den L. Admiraal de Ruiter op het ernstighste geliefde aan te beveelen, om niet alleen op de handelingen en onderneemingen van de vyanden naaukeurigh acht te geeven, maar de zelve van tydt tot tydt, onder Godts genadigen zegen, alle moogelyke afbreuk te doen, en zich ten besten te bedienen van de gelegentheit die de goede Godt, door het verstrooijen der vyandtlyke vlooten, naar d'ingekoome kondtschappen, scheen aan de handt gegeeven te hebben: en dat hy L. Admiraal ook een waakendt ooge zoude houden op de verwacht wordende Oostindische retourvloote, aan welker behoudenisse den Staat ten uiterste was gelegen, en mitsdien tot der zelver bewaaring met alle kloekhartigheit naar soldaat- en zeemanschap alles toe te brengen. Ook was by hunne Ed. Groot Moog. goedtgevonden, de zaake ter Generaaliteit daar heenen te beleiden, om de vloot zoodanigh van scheepsbehoefte op nieuw te doen voorzien, dat de zelve tot het einde van September zou konnen zee houden.

Verzoek weegens de Staaten van Hollandt ter gelegentheit van dat schryven aan zyn Hoogheit gedaan.

4 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. den. Hier op quam den vyfden van Auguſtus tyding van d'Ooſtindiſche retourvloote, beſtaande uit veertien ſcheepen. Ter vergadering van de Heeren Staaten van Hollandt werdt een brief van Arnout van Overbeeke, Kommandeur der gemelde vloote, geleezen, den tweeden van Auguſtus geſchreeven, bekent maakende, dat ze dien dagh (naa dat ze een harde rencontre † met twee Engelſche Konings ſcheepen gehadt hadden) drie of vier mylen beooſten de Eems waaren aangekoomen, en daar beſlooten hadden, in gevalle de windt, die hun geheel tegen was, zoo bleef waaijen, den volgenden dagh het gezaamentlyk naar d'Elve te zetten: met voorneemen, liever te ſterven dan die ryke ſchatten in de handen der vyanden over te leveren. De Lootsman die den brief braght verhaalde, dat, toen hy den derden van de ſcheepen ſcheidde, de zelve met goeden windt boven den Eems waaren, en Lootzen aan boordt hadden. Zy hadden van Maandagh af, den eerſten van Auguſtus, twee Engelſche fregatten by zich gehadt, die dapper op hun ſchooten, daar zy niet minder op hadden geantwoordt: maar ontrent d'Eems koomende was 't eene fregat van hun afgewendt, moogelyk om kondtſchap aan d'andre Engelſche ſcheepen of vloot te geeven, terwyl 't ander fregat noch by d'Ooſtindiſche ſcheepen bleef en niet deedt dan ſchieten, ten tyde toen de Lootsman van hun ging; of zich aan landt liet zetten, wanneer zy ſlechts een myl van de Eems waaren. Men merkte ontrent d'aankomſte en 't behouden der Ooſtindiſche vloot, tot dus verre, een wonderlyk geluk, of liever goddelyke beſtiering en voorzorge. D'Engelſchen hadden zich met alle moogelyke ſpoedt gerept, om hunne door ſtorm beſchaadighde ſcheepen weêr te herſtellen en in zee te brengen, en op d'Ooſtindiſche vloot te paſſen: verzuimende midlerwyl het bevechten van de Nederlandtſche verzwakte vloot. Zy hadden zich op het Doggerszandt gepoſteert, daar d'Ooſtindiſche ſcheepen voorby moeſten, en hielden daar de wacht, op hoope van hun t'onderſcheppen. D'Ooſtindiſche ſcheepen waaren te laat verwittight van 't verbreeken der vreede, en den oorlogh met Engelandt en Vrankryk: zoo dat ze, toen ze daar tyding van kreegen, alreede zoo verre naar 't Doggerszandt vervallen waaren, dat ze zich zonder groot gevaar in geen der Noorweeghſche havens zaagen te bergen. Zy ſtelden dan hun koers recht naar 't vaderlandt, en zeilden over 't Doggerszandt, zonder vyandt te zien, (want men kon 't in de ruime zee niet overal bezetten) tot dat ze voorby 't Heylige landt, een kleen eilandt, ten Weſten van de Holſteinſche kuſt, waaren genaadert. Toen werden ze door d'Engelſche fregatten de Cambrits en Briſtol ontdekt. Dees pooghden hunne vloot, die te diep in zee was, met veel ſeinſchooten daar van te verwittigen: maar vergeefs. Ook meenden ze een der Ooſtindiſche ſcheepen, wat loom in 't zeilen, af te ſnyden, doch d'andere ſcheepen 't zelve te hulp koomende, moeſten ze afwyken, en eindelyk met ongedult aanzien, dat zich die ryke buit, geſchat op honderdtveertig tonnen goudts, niet tegenſtaande al hun ſchieten, op de Eems berghde. Op de tyding van hunne aankomſt beooſten de Eems, werdt ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt overleidt, wat ontrent dit voorval ſtondt te doen. Die van Dordrecht zeiden dat ze bekommert waaren aan d'een en d'andre zyde. Maar eindelyk, dat men den L. Admiraal de Ruiter den brief van Overbeeke zoude toezenden, en aanmoedigen om kloekelyk te werk te gaan, en hem de zaak aanbevoolen laaten. Haarlem verſtondt, dat men eerſt advys zou verzoeken van zyn Hoogheit den Prins van Oran-

Tyding van d'aankomſte der Ooſtindiſche retourvloot ontrent de Eems.

5 *Aug.*

† *Bejegening, ontmoeting.*

D'Engelſche vloot had d'Ooſtindiſche ſcheepen getracht t'onderſcheppen, maar zy waaren 't met groot gevaar en geluk ontzeilt.

Beraadtſlaaging daar over in de vergadering der Staaten van Hollandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Oranje. Amsterdam, dat *salus populi suprema lex*, het heil des volks de hooghste wet was: dat de geheele welstandt des vaderlandts hier aan hing. Dat d'Engelschen de retourvloot zouden zoeken te neemen of te bederven: dat men de Ruiter moest kennis geeven, en vermaanen dat soldaat- en zeemanschap zou betrachten: dat men den Prinsse van Oranje kennis zou geeven, zonder de zaak op te houden. Alkmaar, dat men de Loots, die den brief hadt gebraght, ook naar de Ruiter zou zenden. Hoorn, dat men twee Bewinthebbers naar de vloot, en ook aan zyn Hoogheit den Prins van Oranje zou zenden, om 't gewicht der zaake te vertoonen. Eindelyk werdt verstaan, dat men de Ruiter zoude aanschryven ten spoedighste op te zeilen, om de retourvloot op te zoeken en in behoude haven te brengen. Voorts door den Heer van Beverning zyn Hoogheit kennis te geeven, en zyn advys te verzoeken. Hier op volgde, dat noch dien zelven dagh, of 's avondts ten tien uuren, ter vergaadering van hunne Hoog. Moog. de volgende resolutie genoomen werdt. 1672. Besluit daar op gevolgt.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Veneris den 5 Augusti 1672. 's avondts ten tien uuren.

De Gecommitteerden van de Bewinthebberen der Geoctroyeerde Oostindische Kompagnie deezer Landen, ter vergaaderinge verscheenen zynde, hebben aan haar Hoog. Moog. gecommuniceert een missive van Arnout van Overbeeke, Kommandeur over de Oostindische retourvloot, geschreeven op 't schip Tydoor, den 2 deezes, geadresseert aan de Bewinthebberen van de gemelde Kompagnie, houdende, dat de zelve retourvloot dien zelven dagh, door Godts genade, naar dat een harde rencontre met twee Engelsche Koninks scheepen hadde gehadt, drie a vier mylen beoosten de Eems was gearriveert, ende dat hy geresolveert was, in gevalle de windt, die de voorschreeve vloot tot die tydt toe heel contrarie was, zoo bleef continueren, het des anderendaaghs 's ochtens gezamentlyk te zetten naa de Elve: verzeekerende voorts, dat het aan haar devoir niet zoude ontbreeken, ende dat zy geresolveert waaren liever te sterven, als de voorschreeve ryke schatten in de handen der vyanden over te leveren; ende heeft een Lootsman, op de voorschreeve vloote geweest zynde, daar nevens gerapporteert, dat de voorschreeve vloote den 3 daar aanvolgende was gekoomen boven de Eems, ontrent een myle van de wal, ende dat naar alle apparentie de voorschreeve vloote de voorschreeve Eems opgeloopen zoude weezen, dewyle de windt doenmaals daar toe was dienende, ende Lootzen aan boort gekoomen waaren. Waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden ende verstaan, dat aan den L. Admiraal de Ruiter zal werden gezonden copye van de advertentien, die de voornoemde Bewinthebbers van de Oostindische Kompagnie van 't gunt voorschreeven is bekoomen hebben, ende dat de voornoemde Lootsman mede naa den voorschreeven L. Admiraal de Ruiter zal afgaan, om hem voorts breeder mondelingh van alles te informeren. Dat wyders den voornoemden L. Admiraal de Ruiter zal werden aangeschreeven, dat hy met 's Landts vloote voornoemt op het spoedighste zal verzeilen naar de Eems, ende al zeilende hem zoo veel moogelyk informeren, ende doen informeren van de constitutie ende gelegentheit van de vyandtlyke vlooten, ende voorts op de voorschreeve Resolutie der Heeren Staaten Generaal, ten einde dat de Ruiter d'Oostindische retourvloot zou trachten in behoudene haaven te brengen.

 in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *inkoomende advertentien, zoo veel naar ſoldaat- en zeemanſchap zal konnen geſchieden, de voorſchreeve Ooſtindiſche ſcheepen zal trachten te protegeren, beſchermen, ende, zoo doenlyk, onder Godes zeegen, in ſalvo in deeze Landen brengen, ook, indien de zelve by de vyanden, dat Godt verhoede, bemachtight zouden moogen weezen, naar ſoldaat- en zeemanſchap als vooren, trachten te libereren ende bevryden. Dat wyders deeze haare Hoog. Moog. reſolutie zal werden gezonden aan de reſpective Kollegien ter Admiraaliteit ende de voornoemde Bewintbebberen van de Ooſtindiſche Compagnie, ende de zelve aangeſchreeven, om, tot conſervatie van de voorſchreeve ſcheepen, alle devoiren aan te wenden, ende zulks 's Landts vloote voornoemt zoo veel met ſcheepen, volk, munitie van oorlogh, branders en anders te verſterken, als eenighzins doenlyk zal weezen; ende werdt den Heer van Beverning verzocht zich aanſtondts te vervoegen by den Heere Prinſſe van Oranje, om aan zyn Hoogheit van 't gunt voorſchreeve is de noodige advertentie te geeven, ende de redenen bekent te maaken die haar Hoog. Moog. tot het neemen van de voorſchreeven reſolutie hebben bewoogen, ende op alles zyn Hoogheits hooghwyze conſideratien in te neemen, en aan haar Hoog. Moog. daar van rapport te doen; ende dat hier van insgelyks over dag en nacht kenniſſe zal werden gegeeven aan de Heeren Staaten van Stadt en Lande, tot der zelver narichtinge, ende ten einde haar Ed. Moog. met geene bekommeringe over de rencontre, die aldaar zoude moogen voorvallen, zouden moogen werden bezwaart.*

YSBR. VAN VIERSSEN. Vt.

Accordeert met het voorſchreeve regiſter.

GASP. FAGEL.

Geſprek met zyn Hoogheit den Prins van Oranje over de gemelde reſolutie.

De Heer van Beverning, nevens de Heer Maregnault, traaden met zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje over den inhoudt der ſtraksgemelde reſolutie in geſprek, ten byweezen van den Heere Fagel: en zyn Hoogheit gaf hun zyne inzichten te kennen, zeggende dat aan de behoudenis van 's Landts vloot de behoudenis van 't gantſche Landt hing: dat ook aan de behoudenis der Ooſtindiſche ſcheepen zeer veel geleegen was. Dat men op vier zaaken hadt te letten. I. Dat men 's Landts vloot niet reukeloos hadt te waagen, om de Ooſtindiſche retourvloot in behouden haven te brengen. II. Dat de Ruiter, voor de Eems koomende, en d'Engelſche vloot daar zoo ſterk vindende dat men groot gevaar zoude loopen, dan geen ſlagh zou waagen, maar weêr te rugh keeren op de voorige poſten. III. Maar zoo d'Engelſchen daar niet ſterk waaren, dat dan de Ruiter de retourvloot herwaarts zou brengen. IV. Doch indien hy bevondt de retourvloot genoomen te zyn, en zich niet beſtandt achtte die te herneemen, dat hy zich dan in geen gevecht zoude inlaaten, maar te rugh keeren. Voorts gaf zyn Hoogheit te kennen, dat hy zonder zulke verhoedeniſſen de reſolutie niet zou konnen goedtvinden, doch zich gedroegh aan de Regeering. Daar by voegende, dat men in Engelandt ſterk preſte, de vloot zocht te verſterken, en miſſchien hier zou poogen te landen. Overzulks als de retourvloot niet te redden was, dat men dan 's Landts vloot hadt te rugh te roepen. De Heer van Beverning vertoonde aan zyn Hoogheit de koſtelykheit van d'Ooſtindiſche vloot, en de gelegentheit om den vyandt aan te taſten. Dat de vyandt van tydt tot tydt ſterker zou worden,

Zyn Hoogheits inzichten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den. Dat 's Landts vloot veel geldt koste, en niet moest blyven leggen 1672.
als een doodt lichaam. Dat zaaken van oorlogh altydts onzeekre toevallen onderworpen waaren. Doch zyn Hoogheit bleef by zyne meening, 't welk ter vergadering der Heeren Staaten bekent werdt gemaakt, en gelegentheit gaf om de zaak naader t'overweegen. Hier verstonden de meeste Leden dat men 't by de resolutie zou laaten. Die van Dordrecht oordeelden, dat men zou blyven by de woorden van de resolutie: dat, indien daar verandering in wierde gemaakt, zulks de L. Admiraal de Ruiter irresoluit † zoude maaken. Dat in de woorden *soldaat- en zeemanschap* alles begreepen was. Dat men echter aan 't advys van zyn Hoogheit iet moest toegeeven, doch de punten van geen slagh te leveren buiten de resolutie laaten. Die van Amsterdam verstonden insgelyks, dat in de woorden van soldaat- en zeemanschap te gebruiken, alle voorzichtigheit en verhoedenissen begreepen waaren. Dat het bepaalen en inbinden van de resolutie met veel verhoedenissen den L. Admiraal de Ruiter, en zyn Officieren, irresoluit of twyffelmoedigh zoude maaken, niet weetende wat te volgen. Dat de muitery weer zou toeneemen, indien de retourvloot verlooren ging. Voorts, dat men moest zien hoe men de zaak met de Provincien best kon inschikken, om niet te gaan tegens het advys van zyn Hoogheit den Admiraal Generaal. Die van der Goude verstonden, dat de bepaalingen der resolutie in zommigen vertzaagtheit zou veroorzaaken. Rotterdam verstondt, dat men alles aan 't beleidt van de Ruiter behoorde te stellen, en voorts met Amsterdam. Die van Gornichem, dat van de vloot niet veel te verwachten was, indien men niet klaar sprak, bleeven derhalven by 't geen gisteren was besloten. Doch indien men tegens 't advys van zyn Hoogheit ging, en de vloot eenig ongeluk overquam, dan zou de gemeente niet te stillen zyn. Alkmaar, dat men aan de wal niet kon stuuren. Dat alle conditioneele cauteelen ‡ niet anders dan quaadt konden doen, voorts met Amsterdam. Hoorn met Amsterdam. Enkhuizen, dat altydts van verstandt waaren geweest, dat men behoorde toe te tasten: dat men wat moest waagen, of dat het beeter waare de vloot te doen invallen. Dat de landing niet belet kon worden als wy geen standt dorsten houden. Dat des vyandts maght van dagh tot dagh zou toeneemen. Dat men by de resolutie van gisteren behoorde te blyven. Van dat verstandt waaren ook die van Edam en Purmerendt. Men besloot dan te blyven by de resolutie, en dat men de zaake ter Generaaliteit by de Bondtgenooten ten besten zou zien in te schikken. In de vergaadering der Heeren Staaten Generaal verstonden Hollandt, Vrieslandt, Stadt en Landen, dat men by de resolutie van den zesten zou blyven: maar Zeelandt liet aanteikenen, dat ze zich naar het advys van zyn Hoogheit gedroegen, en dat men 's Landts vloot niet moest waagen. Hier over viel noch veel te doen, zoo wel ter vergaadering van Hollandt als ter Generaaliteit. Eindelyk hebben zich die van Hollandt meest gevoeght naar 't advys van zyn Hoogheit, doch met deeze verandering, dat men in plaats van te stellen, *zich wederom zal begeeven naar de voorige posten*, zou stellen, *zich wederom zal begeeven tot voor of ontrent het Vlie.* Hier op begaven alle de Leden van Hollandt zich ter vergadering der Generaaliteit, daar eindelyk de volgende resolutie (blyvende Zeelandt by de voorige aanteekening) by die van Hollandt, Vrieslandt, Stadt en Landen, werdt vast gestelt.

Naarder beraadtslaaging ter vergaadering van Hollandt. 6 *Aug.*

† *Twyffelmoedigh.*

‡ *Verhoedenissen op voorwaarde.*

6 en 7 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

† *Sondagh.* *Dominica* † *den 7 Augusti 1672. 's namiddaghs ten vyf uuren.*

Resolutie der Staaten Generaal.

Volgens het geproponeerde van de Heeren Staaten van Hollandt ende Westvrieslant, en corps ter vergaderinge verscheenen, op het rapport van de Heeren van Beverning ende van Mauregnault, haar Hoog. Moog. Gedeputeerden, hebbende, in gevolge ende tot voldoeninge van der zelver resolutie van den 5 deezes, de redenen ende motiven die haar Hoog. Moog. tot het neemen van de zelve resolutie hebben bewoogen aan den Heere Prinsse van Oranje gecommuniceert, ende daar op zyn Hoogheits hooghwyze consideratien ingenoomen, by resumptie gedelibereert zynde, is goedtgevonden ende verstaan, dat den L. Admiraal de Ruiter zal werden aangeschreeven, dat de principaalste intentie van deezen Staat, in het neemen ende arresteeren van de voorschreeve resolutie van den 5 deezes, is geweest, te beoogen, ende onder Godes genadigen zeegen te bereiken, de conservatie van 's Landts vloote aan d'eene, ende van de Oostindische retourscheepen aan d'andere zyde, ende dat mitsdien hy, L. Admiraal de Ruiter, in het executeren ende uitvoeren van de voorschreeve resolutie zal trachten 't voorschreeve ooghmerk uit te werken, zoo veel het zelve op goede inkoomende advertentien ende kondtschappen zal konnen geschieden, dienvolgende, dat hy L. Admiraal de Ruiter zich daar naa, in het stellen van zyn koers met 's Landts vloote voornoemt naa de riviere de Eems, zal reguleeren, ende hy aldien hy uit de voorschreeve goede advertentien ende kondtschappen, of met der daadt zoude moogen ondervinden dat de vyandtlyke vlooten haar voor de voorschreeve riviere de Eems niet zouden moogen onthouden, ende dat de voorschreeve Oostindische retourscheepen op de voorschreeve riviere de Eems zouden moogen leggen, dat hy L. Admiraal in zulken gevallen zal trachten, by alle meest doenlyke middelen, de voorschreeve Oostindische retourscheepen van daar ten spoedighsten in het Vlie of Texel, of andere best gelegen zeehavenen deezer Landen, te brengen ende salveren: maar in zoo verre de voorschreeve vyandtlyke vlooten voor de voorschreeve riviere de Eems zouden moogen weezen geposteert, ende dat in zoodaanigen aantal en constitutie, dat hy L. Admiraal de Ruiter zoude vermeinen dat hy de zelve vyandtlyke vlooten, onder Godes hulpe, naar soldaat- en zeemanschap van daar niet zoude derven onderneemen te verdryven, ofte daar door te breeken, zonder evident hazardt ende pericul van 's Landts vloote voornoemt, dat hy L. Admiraal de Ruiter in zulken gevalle zich met de voorschreeve vloote van daar wederom, by provisie, ende tot nadere ordre, tot voor of ontrent het Vlie, zoo haast doenlyk, zal begeeven: ende by aldien hy L. Admiraal de Ruiter op goede inkoomende advertentien ende kondtschappen zoude moogen verneemen, dat de voorschreeve Oostindische retourscheepen, dat Godt genadelyk verhoede, in handen van de voorschreeve vyandtlyke vlooten zouden moogen weezen vervallen, maar dat de voorschreeve vyandtlyke vlooten haar in zoodaanigen aantal ende constitutie zouden moogen bevinden, dat hy onder Godes hulpe, zonder evident hazardt ende pericul van 's Landts vloote voornoemt, niet zoude derven tenteren de voorschreeve retourscheepen te libereren ende bevryden, dat hy L. Admiraal als dan met de voorschreeve 's Landts vloote zich insgelyks wederom, by provisie, ende tot nader ordre, ten spoedighsten zal begeeven tot

voor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

voor ofte ontrent het Vlie voornoemt, ende dat deeze haar Hoog. Moog. resolutie gezonden zal werden aan den hooghgemelden Heere Prinsse van Oranje, tot zyn Hoogheits informatie. 1672.

YSBR. VAN VIERSSEN. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

GASP. FAGEL.

De L. Admiraal de Ruiter, de resolutie der Heeren Staaten, op den vyfden genoomen, ontfangen hebbende, ging den zevenden 's morgens met 's Landts vloot t'zeil, om langs de Hollandtsche kust voorby Texel en 't Vlie naar de Eems te loopen: en quam 's anderendaaghs 's avondts voor Texel ten anker, drie en een half myl van Kykduin. Hier van daan zondt hy een galjoot naar de Eems, en een ander tot voor 't Vlie, twee of drie mylen in zee, om op kondtschap van den vyandt te kruissen. Hier leggende werdt de vloot uit Texel merkelyk versterkt: eerst met twee oorlogscheepen van Amsterdam, 't een met 48, en 't ander met 44 stukken gemonteert, en noch met een fregat, voerende 22 stukken, en daar benevens met noch 600 matroozen voor de scheepen van Amsterdam, voorts met noch twee fregatten uit den Noorderquartiere, ieder voerende 24 stukken, en ook met eenigh volk voor de Noordthollandtsche scheepen. Toen bequam de Heer de Ruiter ook zeekere tyding, dat de retourvloot den vierden der maandt in d'Eems voor Delfzyl behouden was aangekoomen, en dat de Bewinthebberen niet buiten bekommering waaren, dat de vyanden de zelve daar zouden poogen aan te tasten: derhalven verzochten ze den L. Admiraal de Ruiter, zorg te willen draagen dat ze daar moghten blyven beveilight. Den tienden zeilde 's Landts vloot Noordtoost aan naar 't Westeinde van 't Vlie, als de L. Admiraal Generaal, door een galjoot uit Texel, een brief en resolutie, by hunne Hoog. Moog. des Sondaaghs, den zevenden van Augustus, naa de predikatie geschreeven en genoomen, ontfing, meldende, dat hunne Griffier dien dagh door Don Manuel Françisko de Lira, Afgezandt van den Koning van Spanje, uit den naame van den Heere Grave van Monterey, Gouverneur der Spaansche Nederlanden, zeekre schriftelyke waarschouwinge was ter handt gestelt, te kennen geevende, dat men de kusten van deezen Staat, en in 't byzonder die van Zeelandt, met eenige ruitery, die bestandt was om de landing der vyanden te beletten, moest voorzien. Voorts dat de Grave van Monterey noch verder liet weeten: dat men te Duinkerken veel krygsvolk by een braght, en dat hy zeeker bericht hadt, dat men toeley om te Sluis, of in Zeelandt, of ontrent den Briel te landen, en derhalve meende dat men, zoo haast als 't doenlyk was, den L. Admiraal de Ruiter ordre moest geeven, om de vlooten van Engelandt en Vrankryk aan te tasten. *Dat, daar op gelet zynde, was goedtgevonden en verstaan, dat de voorschreeve waarschouwing zou gezonden worden aan den Heere Prinsse van Oranje, om daar op zoodaanigh te overleggen, en zoodaanige voorzieninge te doen, als zyn Hoogheit zoude oordeelen te behooren. Ende dat daar van insgelyks kennisse zou gegeeven worden aan den L. Admiraal de Ruiter, tot zyne informatie, en om daar ontrent, volgens voorige haare Hoog. Moog. resolutien, de noodige reflexie te neemen.* Dees resolutie was door den Heere Ysbrant van Vierssen en den Griffier Fagel onderteekent. De L. Admiraal de Ruiter, heb-

De Ruiter gaat met 's Landts vloot t'zeil naar de Eems. *7 Aug.*

Komt voor Texel. *8 Aug.*

De vloot werdt met scheepen en volk versterkt. *9 Aug.*

Tyding van 't inkoomen der retourvloot in d'Eems. *9 Aug.*

10 Aug.

Verwittiging van 't voorneemen der vyanden om te landen, en de resolutie daar op genoomen, en de Ruiter toegezonden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. hebbende d'eerste resolutie van den zevenden, raakende d'Oostindische retourscheepen, al den achtsten van Augustus, dwars van Petten gekoomen, ontfangen, en nu eerst den tienden de straksgemelde resolutie, betreffende de landinge die de vyanden voorneemens waaren te doen, stondt daar over verzet, hebbende nu twee verscheidene, en van den andere, verstondt hy, verschillende ordres, die zyns oordeels met malkanderen niet konden overeen gebraght worden. Hier vondt hy zich in geen kleene bekommering. Daar was, door de harde windt en hooge zee, geen gelegentheit om d'andre L. Admiraalen en Hooftofficieren aan boordt te beroepen, en met hun te beraadtslaagen. Hy moest dan by zich zelven raadt zoeken. Naa eenig overleg met zyn Secretaris Andringa, verstondt hy, dat ontrent die twee verschillende ordres, van aan d'eene zyde ontrent d'Eems de retourvloot te beschermen, en van aan d'andere zyde elders de vyandtlyke landing te beletten, een zaak van meerder gewicht voor een minder moest werden gestelt: dat de retourscheepen genoeghzaam voor Delfzyl behouden waaren, en daar ten deele gelost werden: dat d'advysjachten, die hy langs de kusten naar d'Eems hadt gezonden, om op de vyanden te kruissen, niet weder quaamen, en daar uit te besluiten stondt, dat de vyanden daar ontrent niet moesten zyn. Derhalven hieldt hy 't ondienstigh met 's Landts vloot verder om de Noordt naar d'Eems te zeilen: maar besloot, zich met de vloot voor en in 't gezicht van 't Texel te posteeren, en aldaar naarder ordre van hunne Hoog. Moog. en te gelyk bericht en kondtschap, waar zich de vyandtlyke vlooten moghten onthouden, af te wachten. De gemelde inzichten, en zyn besluit daar op genoomen, maakte hy aan hunne Hoog. Moog. door een brief bekent, en zondt twee advysjachten, onder de Kommandeurs Wynant van Meurs en Kornelis Halfkaagh, naar de kust van Engelandt, tot voor de banken van Jarmuiden, en zoo Zuidt aan voorby Souwlsbaay, en de riviere van Londen, tot voor Duins, om kondtschap van d'Engelsche en Fransche vlooten te bekoomen: met verdre last, dat van Meurs 's Landts vloot voor Texel, en Halfkaagh voor de Maaze, te rugh keerende, zouden opzoeken, en die daar niet vindende, zouden ze voor Texel ordre krygen om zich naar te richten. Dien zelven dagh quaamen noch een fregat, vyf advysjachten en twee branders, van Amsterdam, uit Texel, onder de vlagh. Hier tegens hadt men verscheide beschaadigde scheepen moeten opzenden. De L. Admiraal de Ruiter bequam ook tyding, dat een Zeeuwsche kaaper een Engelsch jacht hadt genoomen, en daar uit verstaan, dat d'Engelsche vloot over acht daagen, den tweeden Augustus, noch op 't Doggerszandt lagh. Hier uit giste de Ruiter, dat d'Engelschen, kennisse bekoomen hebbende dat hun de retourscheepen ontsnapt waaren, naar hunne kusten waaren overgesteeken. Op het schryven van den L. Admiraal de Ruiter, van den tienden, aan hunne Hoog. Moog. by 't welke hy te kennen gaf, dat hem de twee resolutien van den zevenden waaren ter handt gekoomen, en dat hy daar door in onzeekerheit wierdt gestelt, welke van beide zoude worden gevolght, (of hy, volgens d'eene, d'Oostindische retourscheepen zoude afhaalen, of, volgens d'andre, op de landing der vyanden letten, en die trachten te verhinderen) werdt ter vergaadering der Staaten van Hollandt en ter Generaaliteit lang geraadtslaaght. De Heeren Edelen, en Dordrecht verstonden, dat 's Landts vloot ontrent het Vlie zou blyven, en dat daar door d'Oostindische scheepen en 's Landts kusten werden verzeekert. Haarlem stem-

De Ruiters bekommernis over de gemelde resolutie. 10 *Aug.*

Zyne inzichten daar over.

Besluit zich ontrent Texel te posteeren, en naarder ordre af te wachten.

Twee jachten naar Engelandt op kondtschap gezonden. 10 *Aug.*

Tyding van de vyanden.

Beraadtslaaging ter vergadering der Staaten van Hollandt over d'ordre aan de Ruiter te zenden. 10 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſtemde, dat men de vloot zou ſtellen ter diſpoſitie van zyn Hoogheit. Delft, dat de vloot zou naar de Eems loopen, en d'Ooſtindiſche ſcheepen afhaalen. Die van Amſterdam zeiden dat de Ruiter te beklaagen was, om dat hy daar lagh zonder ordre: en dat men hem nader moeſt aanſchryven, d'ordre van d'eerſte reſolutie, den zevenden genoomen, t'achtervolgen, en de retourſcheepen af te haalen. Dit was ook 't verſtandt van andere Steden: maar Gornichem verſtondt, dat men een nader advys van zyn Hoogheit zou verzoeken, en Alkmaar, dat men de zaak geheelyk aan zyn Hoogheit zou laaten. Doch, naa dat men de zaak in de vergaadering ter Generaaliteit hadt overwoogen, werdt daar den elfden van Auguſtus beſlooten, dat men de Ruiters brief aan zyn Hoogheit den Prinſſe van Oranje zoude zenden, met verzoek, dat zyn Hoogheit daar op aan hunne Hoog. Moog. zyne hooghwyze bedenkingen en advys wilde laaten toekoomen, en dat, dien onverminderdert, den L. Admiraal de Ruiter zou worden aangeſchreeven, dat hy zich midlerwyle, en by manier van voorraadt, afwachtende het hooghgemelde advys, zou ſchikken naar de eerſte reſolutie van den zevenden Auguſtus, raakende het beſchermen en geleiden der retourſcheepen. De L. Admiraal de Ruiter, die reſolutie en ordre den dertienden bekoomen hebbende, ging ten zelven daage met 's Landts vloot t'zeil naar de Eems, om de retourſcheepen af te haalen. Dan terwyl de vloot derwaarts zeilde, zyn des aangaande noch verſcheide beraadtſlaagingen gehouden. Zyn Hoogheit ſchreef zyn advys in zeekeren brief, den twaalfden in 't leger te Bodegrave geteekent, 't welk daar op uit quam, dat, terwyl de Ruiter zelfs oordeelde dat d'Ooſtindiſche ſcheepen behouden waaren, en vaſt in d'Eems werden geloſt, zyn Hoogheit hunne Hoog. Moog. in bedenken gaf, of 't niet beſt zou zyn dat de Ruiter gelaſt wierde, zich met de vloot wederom te begeeven op zyne voorige vaſtgeſtelde poſten. Over dit advys waaren d'oordeelen ter vergaadering van Hollandt zeer verſcheiden. Eenige Leden verſtonden, dat men de vloot weer naar haar voorgaande poſten moeſt doen keeren. Amſterdam, en andere Steden waaren van verſtandt, dat de Ooſtindiſche ſcheepen niet ten vollen in behoudene haaven waaren: dat ze wel ten deele geloſt wierden, maar dat de ſcheepen en overige goederen mede te recht moeſten worden gebraght. Dat men de gantſche winter geen volk by de ſcheepen kon houden: dat de vyandt de zelve met twintigh ſcheepen kon verbranden en verderven. Dat zyn Hoogheit zoo oordeelde, voor vaſt ſtellende dat de retourſcheepen geheel en al behouden waaren, 't welk men zoo niet kon verſtaan, en derhalven zyn Hoogheits nader advys moeſt verzoeken. Eindelyk werdt beſlooten, de zaake ter Generaaliteit daar heene te ſtieren, ten einde den Heere Prinſſe van Oranje met een brief te gemoet moght werden gevoert, dat haare Hoog. Moog. niet geloofden dat d'Ooſtindiſche retourſcheepen, op de poſt daar ze zich toen bevonden, in volkoome zekerheit laagen... Ter Generaaliteit was men 't ook niet eens. Twee Provincien ſtonden tegens twee. Vrieſlandt voegde zich met Hollandt. Zeelandt en Stadt en Landen verſtonden, dat men de vloot moeſt laaten aan de beſtiering van zyn Hoogheit. Hier over werdt de zaak ter vergadering van Hollandt den dertienden nader overwoogen, en by de meeſte Leden verſtaan, dat men 't beſtier der vloote zou laaten aan zyn Hoogheit. Die van Amſterdam gaven toen te kennen, dat het onverantwoordelyk zou zyn, indien men de retourvloot verliet ten prooy der vyanden; en dat

1672.

Naader reſolutie der Staaten Generaal de Ruiter toegezonden. 11 *Aug.*

'S Landts vloot gaat t'zeil naar de Eems.

Advys van zyn Hoogheit. 12 *Aug.*

Beraadtſlaaging daar over, ter vergaadering van Hollandt. 12 *Aug.*

Verſchil ter Generaaliteit.

13 *Aug.*

Naarder overleg der Staaten van Hollandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. dat ze ook niet en verschilden van 't advys zyner Hoogheit, 't welk voor uit vast stelde, dat de retourscheepen behouden waaren. Het besluit was, *dat zyn Hoogheit d'ingekoomene advyzen, zoo van de retourvloote als de desseinen der vyanden om te landen, zouden toegezonden worden, met verzoek en authorisatie, dat zyne Hoogheit daar op de noodige reflexie geliefde te maaken, en vervolgens over 't employ van 's Landts vloote in deeze conjuncture zoodaanig te disponeren, als zyne Hoogheit ten meesten dienste van den Lande en der zelver goede ingezetenen zou bevinden te behooren.* 's Landts vloot, midlerwyl naar d'Eems zeilende, was nu door 't afgaan en aankoomen eeniger scheepen, noch sterk 48 scheepen, en 16 fregatten van oorloge, 12 advysjachten, en 20 branders, t'zaamen 96 zeilen. De scheepen daar de vloot zedert den lesten van Julius door was versterkt, hier boven ten deele aangeweezen, kan men zien uit de volgende lyste.

Besluit daar op gevolgt. 13 *Aug.*

Sterkte van 's Lands vloot. 13 *Aug.*

Lyst van de scheepen die zedert den 31 van Jul. by 's Landts vloot waaren gekoomen.

Lyste van de scheepen, fregatten, advysjachten ende branders, die naa het formeren van de generaale lyste, op den 31 July 1672. in 's Landts vloote ende onder de vlagge zyn gekoomen, mitsgaders der zelver bemanninge ende monture, ende onder wie dat de zelve staan gerangeert.

			mat.	sold.	stukk.
	Den 8 Augusti.				
Ruiter.	R. *Jan Dirksz. v. Kuwenhov.*	*De brander St. Pieter.*	16.	—	—
	Den 9 Augusti.				
Sweers.	A. *Pieter Klaaszoon Dekker.*	*'T fregat Bommel.*	79.	16.	22.
Ruiter.	A. *Robbert Ram.*	*'T schip de waak. Kraan.*	168.	6.	44.
Ruiter.	A. *Hendrik Span.*	*'T schip de Burgh v. Leid.*	165.	5.	48.
Sweers.	N. *Pieter Bakker.*	*'T fregat Mercurius.*	100.	—	24.
Sweers.	N. *Jan Muys.*	*'T fregat Zierikzee.*	100.	—	24.
Sweers.	A. *Jakob Stadtlander.*	*'T advysj. d'Eenhoorn.*	32.	—	10.
Ruiter.	A. *Huibert Geel.*	*'T advysjacht de Triton.*	32.	—	12.
Ruiter.	A. *Klaas Portugaal.*	*'T advysj. de Mercurius.*	34.	—	12.
Ruiter.	A. *Gerbrant Swart.*	*De brand. 't kast. v. Loon.*	18.	—	4.
Ruiter.	A. *Symon Jakobszoon Jongh.*	*De brander de Salm.*	18.	—	4.
	Den 10 Augusti.				
Sweers.	A. *Jan Bogaart.*	*'T advysjacht Egmont.*	34.	—	10.
Sweers.	A. *Mattheus Megangh.*	*'T fregat Popkensburgh.*	77.	20.	24.
Sweers.	A. *Jan Kramer.*	*'T advysjacht de Kater.*	35.	—	8.

Hier by quam noch den zeventienden der maandt het fregat Overyssel, gevoert by Kapitein Kornelis Tyloos, bemandt met 124 mannen, en gemonteert met 30 stukken, en de Kommandeur Jan Gilliszoon, met den brander 't Wapen van Emmerik, gemonteert met 4 stukken, beide van Amsterdam; die gerangeert werden onder 't esquadre van den Viceadmiraal Sweers: ook de Kommandeur Lucas Harmanszoon, met den brander Blaakmoor, gemonteert met 4 stukken, en geplaatst in de Ruiters esquadre. Den zestienden quam de vloot voor de Westereems ten anker: daar men 't balderen van 't geschut voor Groeningen, dat door den Bisschop van Munster sterk was belegert, en zich dapper verweerde, bescheidelyk kon hooren. De Heeren Bewinthebbers, die voor Delfzyl by de retourscheepen waaren, verwittighden den L. Admiraal de Ruiter door een' brief, dat ze eenige koopmanschappen die voor de handt läagen hadden gelost, en met lichters, onder 't geleide van twee

De vloot komt voor den Eems ten anker. 16 *Aug.*

Brief door de Bewinthebberen, voor Delfzyl leggende, aan de Ruiter gezonden. 15 *Aug.*

1672.

twee oorlogsjachten, en vyf smalscheepen, over de watten, naar de plaatzen daar ze t'huis hoorden, afgezonden. Maar dat ze geen matroozen of soldaaten, op de retourscheepen herwaarts gekoomen, hadden scheep konnen houden, niet tegenstaande alle vermaningen, beweeghredenen en middelen daar toe gebruikt en aangewendt. Zoo dat ze de gemelde scheepen met sjouwers † zoodaanig niet hadden konnen bemannen, dat die voor als noch bequaam waaren d'Eems af te zeilen, en zee te kiezen: maar verhoopten de gemelde scheepen binnen twee of drie daagen ten langhsten daar toe te zullen bequaam maaken: verzoekende dat men hun in deeze gelegentheit met een- of tweehonderdt bevaare mannen uit 's Landts vloot wilde te hulp koomen, om 't vertrek der genoemde scheepen te meer te verhaasten. Daar by voegende, dat ze met vreughde hadden verstaan, dat het fregat d'Eendraght, een Zeeuwsche kaper, een kostelyk Engelsch Oostindisch retourschip, waardigh zeven tonnen gouts, ontrent de Sorrels hadt verovert, en tot Bergen in Noorweegen opgebraght.

† *Arbeiders van d'Oostindische Compagnie, zoo genaamt.*

Zyn antwoordt. 16 *Aug.*

De L. Admiraal de Ruiter schreef tot antwoordt, dat hy wel genegen was hun 't begeerde volk by te zetten, als de retourscheepen voor d'Eems of in zee by 's Landts vloot zouden zyn aangekoomen. Maar zich bezwaart vondt dat volk uit de vloot voor Delfzyl op te zenden: uit reden, dat men dat volk aldaar zoo weinig zou konnen houden, als de geenen die op de retourscheepen waaren geweest: dewyl de matroozen en soldaaten op 's Landts vloot doorgaans al zeemoê en landtziek waaren, en dat de meeste byna een half jaar t'scheep waaren geweest, zonder aan landt te koomen. Hy was dan bereidt dat volk, als de retourscheepen voor gaats zouden koomen, te doen overgaan: maar zoude, voor 't Vlie of Texel koomende, 't zelve daar wederom moeten afneemen; hen verder met verscheide redenen vermaanende, zich met het uitpressen der retourscheepen met d'uiterste vlyt te verhaasten, om 's Landts vloot niet vruchteloos op te houden: op dat de zelve vloot by lang wachten niet moght vervallen tot gebrek van leeftoght, dewyl die niet langer dan tot het einde der loopende maandt was voorzien: daar noch by quam de vreeze voor Westelyke winden, die dees tydt 's jaars wel veel plaghten te waaijen, en 's Landts vloot in de bocht ontrent d'Eems zoo lang zou konnen ophouden dat men 't zich zou beklaagen. Dat ze derhalven zoo veel haast beliefden te maaken als immers doenlyk zou zyn.

17 *Aug.*

Hy zendt 232 matroozen naar de retourscheepen.

Daar naa besloot de L. Admiraal Generaal, met goedtvinden van zyn Krygsraadt, om 't uitkoomen der retourscheepen te verhaasten, 232 matroozen tot voor Delfzyl op te zenden, met verzoek, dat men de gemelde scheepen daar mede zou in zee helpen, en ordre stellen tegens 't verloopen van 't gemelde volk. Maar ondertusschen hadden de Bewinthebberen zoo veel bevaaren volk van Amsterdam en Enkhuizen bekoomen, dat ze de retourscheepen bequaamelyk konden bemannen, derhalven zonden ze de gemelde 232 matroozen weer te rugh naar de vloot.

De retourscheepen koomen in zee en by de vloot. 18 *Aug.*

Den achtienden raakten de retourscheepen in zee en by 's Landts vloot, die toen met de zelve den koers West aan stelde. Te dier tydt gaven de Heeren Gedeputeerde Staaten van de Stadt Groeningen en Ommelanden den L. Admiraal de Ruiter met een brief te kennen, dat het krygsvolk, voor den Staat in Duitslandt geworven, van Hamburgh d'Elve af niet naar deeze Landen kon afgevoert worden, vermits een Engelsche kaper, voerende achtien of twintigh stukken, zich voor de Elve onthoudende, zulks belette: hem verzoekende, daar tegens te voorzien. Hier op zondt hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. twee fregatten, het een van 24, en 't ander van 30 stukken, voor den tydt van acht daagen derwaarts, met last, om d'Elve van kapers te zuiveren, en 't afkoomen van de geworve volkeren te begunstigen. Hier toe hadt hy wel geen' bezondren last, maar oordeelde dat den dienst van 't gemeen die voorzorge vereischte, en vertrouwde dat het afzenden van dees fregatten hunne Hoog. Moog. niet zou mishaagen. Den twintighsten van Augustus quam 's Landts vloot met de retourscheepen voorby 't eilandt ter Schelling, hebbende Vlielandt acht of negen mylen Zuidtzuidtoost van zich leggen. Ten zelven daage ontfing de L. Admiraal de Ruiter den volgenden brief.

Twee fregatten naar d'Elve gezonden.

20 *Aug.*

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve getrouwe,

Brief der Heeren Staaten aan de Ruiter, hem beveelende zich met de vloot weer naar Schooneveldt te begeeven.

Wy hebben huiden, naar ingenoomen advys van den Heere Prinsse van Oranje, in onze vergaderinge gecompareert † *zynde, goedtgevonden u te lasten en te ordonneeren, dat gy met 's Landts vloote u wederom ten spoedighsten zult begeeven naar Schooneveldt: om van daar de vyandtlyke vlooten t'observeren, en de desseinen van de vyanden van den Staat te verhinderen en beletten, zoo veel het zelve naa soldaat- en zeemanschap zal konnen geschieden: waar toe deezen alleen dienende, beveelen wy u in Godes heilige protectie. In den Haage den 17 Augusti, 1672.*

† *Verscheenen.*

FL. CANT. Vt.

Ter ordonnantie van de Hooghgemelde Heeren Staaten Generaal,

GASP. FAGEL.

Hier by was gevoeght het afschrift van den volgenden brief.

Myn Heer;

Gisteren, naa dat wy onze brieven hadden afgezonden, wierden wy geinformeert, dat alle de militie albier zynde ordre hadde haar naa omlaagh te begeeven, werwaarts ook albereits eenige kompagnien waaren vertrokken; 't is onmoogelyk eigentlyk het dessein te penetreren, het gemeen gevoelen is tweederley, of dat de zelve trouppes zullen worden overgebraght in Vlaanderen, om aldaar, met die van den Hertogh van Mommouth ende eenige Fransche geconjungeert zynde, iets te tenteren, of dat de trouppes onder den gemelden Hertogh zullen worden geembarqueert, om te zaamen met deeze ergens een descente † *te ondernemen, waar toe dan, gelyk wy voor deezen te meermalen geschreeven hebben, eenig platboomde vaartuigh op de riviere zyn geprepareert; dit is zeeker dat men alhier oordeelt met deeze trouppes, mitsgaders het regiment van den Hertogh van Mommouth, ende des zelfs verdere onderhebbende militie, ende voorts eenige soldaaten van de vloote; te konnen uitmaken een corps van ontrent tienduizendt man, welke gezeght werdt dat de Prinsse Rupert, hoewel daar toe niet zeer genegen, zal kommanderen. 'T is ook zeeker dat in Schotlandt by het Parlement ontrent de twintighduizendt trainbands zyn op de been gebraght, met overgifte van de zelfde ter begeerte van den Koning van Engelandt, en werwaarts het hem Koning believen zal te laaten transporteren; doch wy verneemen niet of de zelve zyn gedestineert om buiten 's Landts geemployeert te werden; nochte ook dat eenige pre-ra-*

† *Landing.*

ratien gemaakt zyn om de zelve trouppes over zee te brengen, zullende 1672.
haar Hoog. Moog. oordeelen wat reflexie op alles zy te maaken, waar mede blyven,

Myn Heer, &c.

Hamptoncourt den 9 Augusti 1672.

Geteekent

J. VAN HALEWYN. JOH. BOREEL.

Den volgenden dagh zeilde de vloot met een styve koelte, de windt Westtennoorden, Zuidtwesttenzuiden: twee galjoots, gezonden om 't Landt op te doen, deeden bericht, dat men voor Texel was, en men zagh de Koog drie mylen Zuidtoost van haar af: maar 't woey zoo sterk uit den Westentennoorden, dat men maar een marszeil, en dat gereest, kon voeren, en dat de lywaartste scheepen niet boven de Haaks, die voor Texel leggen, konden koomen. Derhalven besloot de L. Admiraal de Ruiter ten anker te koomen. Want met over te wenden kon hy maar Noordttenwesten zeilen, en maar Noordttenoosten behouden, en liep gevaar van benoorden het Vlie te vervallen. Hy zondt twee galjoots naar de Oostindische retourscheepen, met een brief aan de Heeren Langewaagen, Krap en van Breen, die 't bewindt hadden over de gemelde scheepen: hun bekent maakende dat hy ordre hadt, zich met de vloot ten spoedighsten naar Schooneveldt te begeeven, om den toeleg der vyanden, die daar ontrent iet scheenen voor te hebben, te verhinderen. Daar by voegende, dat hy derhalven, om het zeekere voor 't onzeekere te kiezen, van gevoelen zou zyn, dat de retourscheepen van de Maas en Zeelandt, nevens die van Amsterdam en den Noorderquartiere, mede in Texel behoorden in te vallen: doch dat hy zulks verder aan de gewoonlyke wysheit der gemelde Heeren bevoolen liet. Hy verstondt, dit schryvende, dat 's Landts vloot, van die retourscheepen ontlast zynde, by voorvallende vyandtlyke ontmoeting zich te bequaamer zou konnen verweeren, en de vyanden afbreuk doen. De retourscheepen hadden toen gelegentheit om voorwindt en met een goedt gety naar 't Vlie te loopen. De Heer Langewaagen, die zich op 't retourschip de gekroonde Vreede onthieldt, de Ruiters brief ontfangen hebbende, stelde ordre dat zeven scheepen, koomende voor de kamers van Amsterdam en den Noorderquartiere, die beneeden gaats van 't Texel waaren, terstondt naar het Vlie draagende hielden, en liep zelfs met het achtste schip naar het Texel. De resteerende zes, daar van twee voor de kamer van de Maaze, en vier voor de kamer van Zeelandt quaamen, de Ruiters schryven wat laater bekoomende, bleeven noch by de vloot, en door dien de windt te schraal was om boven de Haaks te zeilen, moesten ze ook ten anker koomen, tot 's anderendaaghs. Toen weer onder zeil gaande, zyn 'er vyf in Texel ingevallen: doch het zeste, genoemt Rotterdam, kon door 't harde weder zyn anker niet krygen: dies liet men dat daar leggen, met een oorlogschip en brander. Doch 't quam daarna, zoo wel als d'andere, behouden binnen. 's Landts vloot vorderde toen zonder uitstel haar koers om de Zuidt; doch werdt door tegenwindt, hardt weêr, en storm, merkelyk verhindert, zoo dat ze eerst den zesentwintighsten van Augustus op Schooneveldt ten anker quam. Ten zelven daage quaamen zeven galjoots, die gedient hadden om de Zeeuwsche retourscheepen binnen gaats te brengen, weêr onder de vlagge. En toen ontfing men eerst de schrikkelyke tyding van d'on-

De vloot komt voor Texel. 21 *Aug.*

De Ruiters schryven aan de Heeren die 't bewindt hadden op de retourscheepen. 21 *Aug.*

Zeven retourscheepen zeilen naar 't Vlie. Een naar 't Texel.

Ook noch andre vyf. 22 *Aug.*

Het retourschip Rotterdam blyft door hardt weer noch aan zyn anker leggen, maar komt daarna ook binnen.

De vloot komt weer op Schooneveldt. 26 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. d'ongehoorde en onmenſchelyke moorden, en mishandelinge, aan de perſoonen van de Heeren Kornelis de Wit, Oudtburgermeeſter der ſtadt Dordrecht, en Ruwaart van Putten, en Johan de Wit, onlangs Raadtpenſionaris van Hollandt, en nu Raadtsheer in den Hoogen Raade, den twintighſten, 's avondts ontrent vyf uuren, in den Haage, door de Haaghſche burgers en 't graauw gepleeght, en dat als onder d'oogen en in 't gezicht van 's Landts hooghſte Overheit, de Heeren Staaten van Hollandt, die in een' brief aan zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje, ten zelven daage geſchreeven, te kennen gaaven, *dat dit geſchiedt was door de burgery, die, op hun bevel en ordre, van de Magiſtraat in de wapenen was gebraght, om alle onheilen te verhoeden: dat die de gevangepoort, door ſchieten met musketten, hadden geforceert, de Heeren Kornelis de Wit, en Johan de Wit, hunnen geweezen Raadtpenſionaris, die zich, naa de gegeeven ſententie van hunnen Hove, op de voorſchreeve gevangenpoorte by zyn broeder hadt begeeven, met geweldt daar uit gehaalt, doodtgeſlaagen, en hunne lichaamen ſchandelyk en almoedernaakt op 't ſchavot gebraght, en met de beenen aan de wip, aldaar ſtaande, gehangen, een zaake die voor hun en de gantſche werelt deteſtabel was, of met afgryzing te verfoeijen.* De L. Admiraal de Ruiter hoorde 't verhaal van deeze moort met ontſteltenis en droefheit, zeggende, *dat die Heeren zoo om hals zyn gebraght, is droevig om te hooren. Zyn ze ſchuldig, gelyk men roept, aan verraadt, of aan 't omkoopen van een Barbier, om zyn Hoogheit te doen vermoorden, dan moeſt men hen door wettige Rechters hebben ter doodt verweezen: dat zou tot luiſter en eere van den Staat en 't Recht hebben geſtrekt: maar nu zyn ze door 't raazende volk vermoort. Godt bewaare ons lieve vaderlandt voor zoodanig en meerder oproer en oploop.* Eenigen verhaalen, dat de Heer de Ruiter, twee of drie dagen eer 't gerucht van den moordt in de vloot quam, door een brief daar van werdt verwittight, en de tyding by zich hieldt en ſmoorde, tot dat ze t'evens uitborſt. Dat jammerlyk einde van die twee doorluchtige gebroeders kon niet anders dan deernis en medoogen in zyn gemoedt verwekken. Hy zag 'er de wiſſelvalligheit der menſchelyke hoogheit. Hy hoorde dat de Ruwaart, die tot tweemaalen toe, als Gevolmaghtigde van den Staat, het hooghſte bewindt in de vloot hadt gehadt, en zelfs over hem gebiedt gevoert, die, zonder de koegels van 't geſchut en musketten t'ontzien, zyn leeven in den leſten ſlagh hadt gewaaght, op de beſchuldiging van een enkel Barbier, (dien de Gedeputeerden der ſtadt Dordrecht ter vergaadering der Staaten van Hollandt hadden beſchreeven als een eerloos perſoon, ſchuldig aan een vuile misdaadt, en die op bloote knien om vergiffenis hadt moeten bidden) op den pynbank was geworpen, ſtrengelyk gepynight, zonder iets te bekennen, en echter gebannen, met verklaaring, dat hy van alle zyne waardigheden en eerampten was vervallen; dat het volk, met dat vonnis niet te vreeden, hem met zyn broeder, die hem uit trouwhertigheit quam bezoeken, op zulk een Barbariſche wyze hadt vermoordt, en mishandelt. Inzonderheit jammerde hem het omkoomen van den Heere Johan de Wit, den geweezen Raadtpenſionaris, die onlangs van vrienden en vreemden, ook van vyanden, gehouden werdt voor het Staatorakel van Hollandt, die met zyn wysheit, beleidt, kloekmoedigheit, wakkerheit en welſpreekentheit, zoo veele gewichtige handelingen hadt beleidt en uitgevoert. Die tot tweemaalen toe het voornaamſte beleidt, als Gevolmaghtig-

De Ruiter kryght tyding van 't vermoorden der Heeren de Wit.

Beſchryving van dien moord met de woorden der Heeren Staaten.

De Ruiters oordeel.

tigde van den Staat, op 's Landts vloot hadde gehadt, eerst nevens de 1672.
Heeren Huigens en Boreel, en daarna alleen: die ontrent de beleiding 1665.
der zeezaaken den vaderlande onbedenkelyke diensten hadt gedaan, 1666.
die, door zyn raadt en aanpryzen, hem, de Ruiter, tot den dienst van Hollandt hadt getrokken, en te weegh gebraght, dat hem eerst het Viceadmiraalschap, en daarna het L. Admiraalschap, en 't Opperbevel over 's Landts vloot werdt opgedraagen: die hem altydts in hooge waarde hadt gehouden, tederlyk bemindt en begunstight, in den Haage koomende, in zyn huis geherberght en vriendelyk onthaalt. De herdenkenis deezer dingen hadden krachts genoegh om dat manhaftigh gemoedt met medelyden te beweegen, en hem d'ondankbaarheit en woede des volks te doen verfoeijen.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

DERTIENDE BOEK.

Storm uit den Zuidtwesten. 28 *Aug.*

Weinig daagen naa 't ontfangen van die schrikkelyke tyding, in 't voorgaande boek gemeldt, werdt 's Landts vloot op den achtentwintighsten van Augustus met een harde storm uit den Zuidtwesten op Schooneveldt aangetast, met groot gevaar van merkelyke schaade te lyden: dewyl verscheide ankers doorgingen, en de scheepen 't met de stengen en rees om laagh voor twee ankers naaulyks konden houden. Dit onweer duurde den volgenden nacht; doch met den dagh stilde de windt, en verscheide ankers werden gevischt. Toen bequam de L. Admiraal de Ruiter, door 't bericht van een Oostender Schipper, die van Nieukasteel quam, tydinge, dat hy den vyfentwintighsten de vyandtlyke Engelsche en Fransche vlooten, sterk ontrent honderdt zeilen, tusschen de Welle en het witte Waater hadt gezien; dat zy eerst hadden gelegen om den Zuidtoosten, maar de windt schevilende, zy 't doen hadden gewendt om den Noordtwesten. Ondertusschen begost zich eenigh gebrek van levensmiddelen in de Nederlandtsche vloot t'openbaaren, inzonderheit onder de Zeeuwsche scheepen: en de Heer de Ruiter was zeer bekommert of 'er wel eenige victualie uit Zeelandt te verwachten stondt, door gebrek van geldt, en de muitery en 't oproer dat aldaar by de gemeentens in verscheide steden werdt aangerecht, waar door zich de Regenten niet in staat vonden om de noodige ordres te konnen stellen. De L. Admiraal Bankert deed te dier tydt, met de Heer de Ruiters goedtvinden, een keer naar Middelburgh, daar de Heeren Staaten van Zeelandt vergadert waaren, om den noodt der Zeeuwsche scheepen mondeling te vertoonen. Ook schreef de Heer de Ruiter derhalven aan haare Hoog. Moog. op dat de gebrekkelyke scheepen in tydts moghten worden verzien, die anders ongetwyffelt de vlagge zouden moeten verlaaten. Daar begosten ook, door het lang en geduurig in zee blyven, heftige ziektens in de vloot in zwang te gaan: zoo dat uit verscheide scheepen twintig en dertig te gelyk naar 't landt in de Gasthuizen moesten opgezonden worden: en 't stondt te duchten, dat, door 't vuil, nat, koudt weêr, en de lange nachten, die nu voorhanden waaren, ook de weinig plundje van kleeren en dekzel daar 't volk mee was voorzien, de ziekte meer toe, dan af stondt te neemen. Op den lesten dagh der maandt ontfing de L. Admiraal de Ruiter ordre van de Heeren Staaten Generaal, op het verzoek van Abraham van Peer, en zyne medestanders, Koopluiden tot Vlissingen, dat hy twee fregatten van oorloge naar Bergen in Noorweegen zou afzenden, om zeker avonturier of kaaper, genoemt Isaak Rochus, en

Tyding van d'Engelsche en Fransche vlooten.

Gebrek van victualie in de Nederlandtsche vloot.

Op de vloot begint ook ziekte in zwang te gaan.

't En-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

't Engelsch retourschip, door hem verovert, van daar af te haalen, te beschermen, en in 's Landts havenen te geleiden. Volgens dit verzoek geboodt hy de Kapiteinen Jakob Broeder, en Jakob Pieterszoon Swart, met hunne fregatten, Edam en Rotterdam, benevens een galjoot, derwaarts te zeilen, en de gemelde scheepen, en andre scheepen, die van daar de wil herwaarts hadden, af te haalen, en naar 't vaderlandt te brengen. 'S daaghs daar aan werdt de Heer de Ruiter verquikt met de tyding, dat de Bisschop van Munster het beleg der stadt Groeningen, naar een felle aanvechting van meer dan vyf weeken, hadt moeten verlaaten. Den tweeden van September ontfing hy een brief van hunne Hoog. Moog. te kennen gevende, dat de vyandtlyke vlooten op de hooghte van Petten waren gezien, daar noch was bygevoeght de volgende resolutie.

1672. Twee fregatten en een galjoot naar Bergen in Noorwegen gezonden. 31 Aug.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Jovis † den eersten September 1672. 's avondts ten half tien uuren.

† *Donderdagh.*

Is gehoort het rapport van de Heeren Merens ende andere haare Hoog. Moog. Gedeputeerden, hebbende, in gevolge ende tot voldoeninge van der zelver resolutie commissoriaal van huiden, aan den Heere Prinsse van Oranje gecommuniceert, dat de Kommissaris Visscher hadde gerefereert, uit een kommissievaarder verstaan te hebben, dat hy ontrent de honderdtendertigh Engelsche scheepen op de hooghte van Petten zoude hebben gezien, mitsgaders daar op ingenoomen zyne Hoogheits hooghwyze consideratien en advys; waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden en verstaan, dat van de voorschreeve advertentie ten spoedighsten kennisse zal werden gegeeven aan den L. Admiraal de Ruiter, om daar op behoorlyke reflectie te neemen, de vyandtlyke vlooten te doen observeren, in gevolge van haar Hoog. Moog. resolutie van den 17 Augusti lestleden, en de desseinen van de vyanden van den Staat te verhinderen en te beletten, zoo veel het zelve naa soldaat- en zeemanschap zal konnen geschieden. Dat voorts gelyke advertentie zal werden gedaan aan den L. Generaal van Welderen, om insgelyks op zyn hoede te weezen, ende alle noodige ordre te stellen, en voorzieninge tot tegenweer te doen, ingevalle de voornoemde vyanden van deezen Staat eenige desseinen van landinge of anders zouden moogen willen onderneemen. Dat wyders den voornoemden L. Generaal van Welderen, en den L. Admiraal de Ruiter zal werden aangeschreeven, dat de zelve haar, zoo veel moogelyk, op de voorschreeve vyandtlyke vlooten zullen informeren, en haar Hoog. Moog. zonder eenigh tydt verzuim, adverteren van de kondtschappen, die haar van de voornoemde vyandtlyke vlooten zouden moogen weezen toegekoomen, of noch zouden moogen toekoomen. Ende dat den Kommissaris Knyf zal werden gelast en geordonneert, zoo als hem gelast en geordonneert werdt mits deezen, om door eenige galjoots, ofte ander snedigh vaartuigh, te verneemen en doen verneemen de contenantie † en sterkte van de voornoemde vyantlyke vlooten, en de kondtschappen, die hy dien aangaande daar uit of anderszins zoude moogen bekoomen, aan haar Hoog. Moog. over nacht en dagh bekent te maaken. Zullende deeze haare Hoog. Moog. resolutie gezonden werden aan den hooghgemelden Heere Prinsse van Oranje, tot zyn Hoogheits informatie.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal, ter zaake van de komste der vyandtlyke vlooten op de hooghte van Petten. 1 Sept.

† *Gestelteniss, of gelegentheit.*

YSBR. VAN VIERSSEN. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

H. FAGEL.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

De Ruiters inzichten op die resolutie.

3 Sept.

De L. Admiraal de Ruiter, den inhoudt der gemelde resolutie overweegende, oordeelde dat hy met 's Landts vloot wel Noordtwaart diende te zeilen, om op de vyanden te beter te konnen letten, en door het afzenden van eenige vaartuigen, die dan te spoediger weer tot hem zouden konnen te rugh koomen, van de sterkte, voornemens en beweegingen der vyandtlyke vloote kennis te neemen, en hunne Hoog. Moog. en zich zelven daar van te dienen. Doch aan d'andre zyde werdt hem bericht, dat 'er noch eenige krygsvoorraadt uit Zeelandt stondt te koomen, en zagh zonder de zelve de Zeeuwsche scheepen niet by de vlagh te houden. Ook verstondt hy, dat de vloot niet diende vermindert, noch van een gescheiden: en verwachte noch eenige scheepen, die ter zaake van eenige schaade waaren opgezonden: daar noch by quam, dat de windt uit den Noordtnoordtoosten bleef waaijen, zoo dat de vloot met zeil te maaken weinigh Noordt zou konnen winnen. Doch niettemin besloot hy, zoo draa hy maar 't minste voordeel zou zien te doen, met de vloot onder zeil te gaan, en tot voor de Maas, of tot tusschen Goereê en de Maas te loopen, en daar de krygsbehoefte uit Zeelandt en de Maas te verwachten. Dit schreef hy aan hunne Hoog. Moog. voorts te kennen geevende, dat, indien de vyanden zich ontrent Texel moghten posteeren, eer de victualiescheepen, die van daar verwacht werden, waaren uitgekoomen, zulks een groot gebrek en ongemak in 's Landts vloot zou veroorzaaken, verzoekende, dat hunne Hoog. Moog. daar tegens zoodaanige ordre geliefden te stellen, als zy naa der zelver hooge wysheit zouden vinden dienstig te zyn. Hy maakte ook zwaarigheit voor de fregatten, de Brak en Overyssel, gevoert werdende door de Kommandeurs Kornelis van der Zaan, en Kornelis Tyloos, die van voor d'Elve naar 's Landts vloot stonden te keeren, en sloegh voor, dat men, met een brief, over landt gezonden, hen door den Resident van hunne Hoog. Moog. te Hamburgh behoorde te waarschouwen, op dat ze op hunne verzeekertheit moghten letten. Voor de twee fregatten en het galjoot, den lesten der voorleden maandt naar Bergen in Noorweegen gezonden, hadt hy minder bekommering, oordeelende, dat ze door de tegenwindt de hooghte van Texel niet hadden bereikt, en vertrouwende dat ze, de vyanden in zoo groot een getaale gewaar wordende, liever weder op 's Landts vloot zouden afkoomen, als zich van de vyanden laaten overweldigen. Ter zelver tydt stelde de L. Admiraal de Ruiter ordre, dat men 's Landts scheepen, die zeer vuil waaren, zou krengen en schoonmaaken. 'T geen den vierden in der yl werdt in 't werk gestelt. Ten zelven daage schoot de windt tegens den avondt Noordtwest, en met zonnen ondergangk was ze al Westnoordtwest met reedelyke koelte. Daar op deed den Heer de Ruiter straks sein van onder zeil te gaan, 't geen terstondt geschiedde, hy stelde zyn koers Noordtnoordtoost en Noordtoosttennoorden, zeilende den gantschen nacht. Hy liet een galjoot op Schooneveldt, om d'aankoomende scheepen aan te zeggen, dat ze hem zouden volgen, en voor de Maas opzoeken. Den vyfden quam 's Landts vloot met zonnen opgangk, Goereê Zuidtoosttenoosten vier mylen van haar leggende, op vyftien vadem ten anker. De L. Admiraal de Ruiter stelde hier terstondt ordre op de buitenwachten, en zondt twee fregaten naar Texel, om de victualiescheepen, die van Amsterdam en uit het Noorderquartier werden verwacht, af te haalen en te geleiden. Hy ontfing den zesten een brief van de Heeren Staaten van Zee-

Zyn voorneemen.

En bericht aan de Heeren Staaten.

De Ruiter gaat met de vloot van Schooneveldt t'zeil naar de Maas.

4 Sept.

5 Sept.

De vloot komt ontrent Goereê ten anker.

1672.

Zeelandt, den vierden geſchreeven, hem te gemoet voerende, *dat ze niet en twyffelden of hy zou, naar zyn gewoonlyk goedt en voorzichtig overleg, d'ordre van hunne Hoog. Moog. om met 's Landts vloot van Schooneveldt naar Texel te verzeilen, om alle quaade aanſlaagen der vyanden tegen te ſtaan, en onder Godts zeegen af te weeren, met alle omzichtigheit te werk ſtellen: doch dat ze echter niet konden naalaaten zyn Ed. te verzoeken, het ooge mede op de Provincie van Zeelandt te willen houden: vermits de vyanden wel zouden konnen de myne maaken, van op het Texel of daar ontrent te willen landen, om daar door 's Landts vloot van de Zeeuwſche kuſt te trekken, en ondertuſſchen de Zeeuwſche eilanden, of dat van Kadzand, op het onvoorzienſte te beſpringen, 't zy met hunne geheele vloot, of eenige andre ſcheepen met krygsvolk gelaaden, gelyk de geruchten al lang gegaan hadden, dat daar toe een groot getal van ſoldaaten, zoo in Schotlandt, als in de riviere van Londen, zou zyn ingeſcheept.* Ten zelven daage verſtondt de Heer de Ruiter, dat het pakketboot, van Harwits zeilende, aan een van zyn galjootsluiden hadt verhaalt, dat het de vyandtlyke vlooten ontrent Harwits hadt gezien en gelaaten. Verſcheide andre kondtſchappen verſterkten hem in 't gevoelen, dat 'er geen vyandtlyke vlooten op de Hollandtſche kuſt waaren. Hier leggende beriep hy den hoogen Scheepskrygsraadt by een, en was met hun byna den geheelen dagh doende in 't onderzoeken van eenige wandevoiren †, die etlyke Hooftofficieren werden te laſt geleit, als of ze zich in den leſten zeeſlagh, op den zevenden van Junius, niet wel hadden gequeeten. De L. Admiraal de Ruiter ſchreef te dier zaake aan hunne Hoog. Moog. *dat daar, zoo veel de Krygsraadt tot noch toe hadt konnen beſpeuren, paſſien onder ſpeelden, en dat de beſchuldigingen veel vaardiger gedaan waaren, dan de bewyzen, die daar toe vereiſcht werden, voor den dagh quaamen.* De Viceadmiraal Volkert Schram en Schoutbynacht David Vlug werden beſchuldight. De Schoutbynacht Jan de Haan droegh zich als beſchuldiger, en hadt d'atteſtatien of getuigeniſſen t'hunnen laſte laaten beleggen. De Krygsraadt hadt, door den Advocaat Fiskaal Johan van Wouw, en twee onpartydige Officieren, den Kommandeur en Kapitein Jakob van Meeuwen, en Willem Knyf, Kapitein by den Viceadmiraal Sweers, by alle ſcheepen, daar zy zouden oordeelen iet te konnen opſpeuren, 't welk zou konnen of moogen dienen om te bewyzen wie dat misdaan hadt, nette onderrechting genoomen: niet alleen ten aanzien van den gemelden Schram en Vlug, maar ook van noch drie Kapiteinen, die insgelyks werden beſchuldight. De ſtukken, ten wederzyden door den voornoemden Schram en Vlugh, en den Fiskaal, overgelevert, werden in den Krysraadt, in 't afweezen van de beſchuldighden, en van hunne party, de Haan, geleezen en overwoogen, en gelet zoo wel op hunne mondelinge verantwoording, als op den criminelen eiſch van den Advocaat Fiskaal: tot dat eindelyk de Krygsraadt, recht doende uit den naame en van weegen de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden, eenpaarighlyk verklaarde, *dat de Viceadmiraal Schram en Schoutbynacht Vlug quaalyk en t'onrecht waaren beſchuldight, erkennende de zelve voor eerlyke en goede Officieren, ſoldaaten en zeeluiden: en injungeerde ‡ den Schoutbynacht Jan de Haan, (over en ter zaake dat hy zich, buiten ſpeciale ‡ authoriſatie van den Krygsraadt, met het doen beleggen van atteſtatien, in prejudicie * van den gemelden Viceadmiraal en Schoutbynacht, te verre hadt ingewikkelt, en waar*

Brief der Heeren Staaten van Zeelandt aan de Ruiter gezonden.

Tyding van de vyanden. *6 Sept.*

† *Plichtverzuimeniſſen.*

De Viceadmiraal Schram en Schoutbynacht Vlug van wandevoir beſchuldight.

Vonnis by den Krygsraadt t'hunner ontlaſting geweezen. *6 Sept.*

‡ *Bevelende.*

‡ *Byzondere laſt.*

* *Ten nadeele.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *van de depoſanten* †, *by den Krygsraadt gehoort weezende, in preſentie van den Schoutbynacht de Haan, de zelve hebben tegengeſprooken, en opentlyk verklaart, dat daar inne meer en anders was geſchreeven, dan zy wel hadden getuight, of haar was voorgeleezen, en het zelve met eede beveſtight, ook dat hy de geweeze aangeklaagdens met woorden hadt geinjurieert* ‡) *de zelve daar voor mede t'erkennen, of anders ontzeiden hem zyn ceſſie in den Krygsraadt, zoo lange hy van zulks te doen zou blyven in gebreeke: gelyk ook den Avocaat Fiſcaal zynen eiſch en concluſie, op en tegens den voornoemden Viceadmiraal Schram en Schoutbynacht Vlug gedaan en genoomen, geheel en al wierdt ontzeit...*

† *Getuigen.*

‡ *Veronge-lykt.*

Doch echter werdt d'uitſpraak in advys gehouden, tot dat de zaake van de beſchuldighde Kapiteinen insgelyks zouden zyn afgedaan. De drie Kapiteinen, boven gemeldt, dien ook te laſt werdt geleidt, dat ze hunnen plicht in den leſten zeeſlagh niet naa behooren hadden betracht, waaren Jakob Binkes, van Amſterdam, en Henrik Brouwer en Adriaan van Kruiningen, uit Zeelandt. Doch die werden daarna insgelyks onſchuldigh bevonden. Terwyl men in 's Landts vloot op deeze wyze d'onſchuldigen zocht vry te ſpreeken, en in hunne goede naame en ampten te beſchermen, ging de muitzucht, en 't oproer, binnen 's Landts haar gang. De Heeren Staaten van Hollandt zochten 't oproerigh volk met een ſtreng plakkaat in te toomen, maar konden hun ooghmerk niet bereiken. Zommigen pooghden alomme groote verandering in de regeering te maaken, en al de Regenten die hun in den wegh waaren daar uit te dringen. Men riep tot dien einde, dat al d'aanhangers van den geweezen Raadtpenſionaris de Wit verraaders en niet te betrouwen waaren, dat ze van 't kuſſen moeſten. Hier door raakten de burgeryen in verſcheide ſteden meer en meer tegens hunne Wethouders gaande, en de muitery was niet te ſtillen, of men moeſt tot de gemelde verandering koomen: en werdt dienvolgens zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje door de Heeren Staaten maght gegeven, om de Magiſtraaten, die by de burgers verdacht waaren, in de ſteden van Hollandt, die zulks begeerden, van hunne ampten t'ontſlaan, en anderen in hunne plaatze aan te ſtellen. Doch onder verklaaring, dat zulks alleen zou geſchieden voor die reize, zonder gevolg voor het toekoomende, en onvermindert 't naadeel van de privilegien ‡, vry- en gerechtigheden der voorſchreeve ſteden in 't toekoomende: en dat de voorſchreeve Regenten daar door geenzins zouden worden gequetſt, of benaadeelt in hunne goede naame en faam: veel minder dat de zelve daar uit zouden moogen worden gehouden, of aangezien als hadden ze zich in de regeering van den Lande niet naa behooren gedraagen: en dat zyn Hoogheit de zelve, met hunne familien * en goederen, zou neemen in zyne ſpeciale protectie en ſauvegarde †... Hier door raakten veele Regenten, die in 't oogh liepen, in verſcheide ſteden, op het aanhouden der gemeentens, of door 't beleidt van anderen, uit de regeering: en geduurende deeze beroerte en opſtandt der burgeryen was 't geen konſt om iemandt, hoe deughtzaam en trouw dat hy was, by 't volk, dat nu gewendt was het erghſte te gelooven, een laſterkladde aan te wryven, verdacht te maaken, in haat te brengen, en op 't lyf te vallen. Hier van zagh men in deezen tydt een wonderlyk en byna ongelooffelyk voorbeeldt t'Amſterdam, ontrent het huis van den L. Admiraal de Ruiter. Al zyn voorige dienſten, den vaderlande in voorgaande tyden, inzonderheit in dit tegenwoordige jaar, en tot deezer uure

De Kapiteinen Binkes, Brouwer en van Kruiningen insgelyks t'onrecht beſchuldigt, en by vonniſſen van den Krygsraadt vrygeſprooken.

21 *Sept.* Vervolgh van de muitery der ingezetenen in Hollandt.

Verandering der regeering, of Regenten, ingewilligt. 27 *Aug.*

‡ *Voorrechten.*

* *Huisgezinnen.*

† *Vrye hoede.*

uure toe, beweezen, konden hem zoo niet bevryden tegens de loogens 1672. van valſche tongen, (die hem uit nydt of andere verborgen inzichten zochten ten val te brengen) of etlyke honderden, jaa miſſchien duizenden van domme of booze menſchen leenden d'ooren aan d'achterklap, die men van hem uitſtrooide, *dat hy 's Landts vloot hadt verraaden en verkocht.* Den zeſten van September, op een Dingsdagh, raakte de ſtadt in roeren. Men zagh veel volks van alle kanten t'zaamen rotten: geen eerlyke burgers, die waaren te verſtandig om iets ſnoodts van den trouwen zeeheldt te denken: maar 't ſchuim van 't ſnoodtſte graau, en daar onder veele vreemde bootsgezellen, graatigh naar buit en roof, en etlyke honderden van wyven, welker mannen op 's Landts vloot dienden. Men liep als dulle menſchen naar de buitenkant van 't Waalseilandt, daar de L. Admiraal zyn wooning hadt, en zyn huisvrouw, met een dochter, die zy by hem hadt, en een nicht, mitsgaders twee dienſtmaaghden, zich onthieldt, zonder eenigh manvolk in huis te hebben. Dees beroerte quam, door een ſlinks geval of loos beleidt, zoo ſchielyk op, gelyk een zoomerſtorm, die de zeeluiden verraſt. Ten een uuren naa den middagh, naa 't afgaan van de Beurs, zagh men niet een eenigh menſch ontrent het huis, en een oogenblik daarna quam 't graau, mans en vrouwen, van alle kanten aangeloopen: zoo dat het menſchen ſcheen te regenen, en de gantſche ſtraat op 't eilandt aan beide de zyden van 't huis zoo vol werdt, dat men over de hoofden ſcheen te konnen gaan. Men hoorde met groot gedruis ſchreeuwen, *dat men 't huis zou plonderen*, en 't quam Mevrouw de Ruiter ter ooren: die, zich zonder manvolk in huis vindende, den Heer Weſſel Smit, een voornaam koopman, en Kapitein van een vaandel burgers, wiens dochter met haar voorzoon Jonker Johan van Gelder getrouwt was, t'haren huize ontboodt, om zich te dienen van zyn raadt en hulpe. Hy woonde daar ſlechts een huis of twee van daan naar de zyde van Kattenburg, en op zyn ſtoep koomende, vraaghde hy aan 't volk, dat ook voor zyn deur ſtondt, wat 'er te doen was? Zy riepen met onbeſchofte taal, *Gy dikken ſchelm komt van de ſtoep, men zal u op zyn Jan de Wits handelen.* Hy begaf zich daar op ſtoutelyk van de ſtoep, en zeide, *heb ik 't verdient gy kondt my dan zoo handelen.* Op dat zeggen begoſten hem eenige te verſchoonen, en te roepen, *dat zy tegens hem niet hadden.* Daar op drong hy door tot aan 't huis van den Admiraal, vindende Mevrouw de Ruiter zeer verleegen, en ſpreekende van de deur en venſteren te ſluiten: doch hy verſtondt dat men met dat betoogh van vrees het graau te meer zou tergen of aanlokken, en riedt deur en venſters wydt open te zetten, goet gelaat te toonen, en 't graau goede woorden te geeven, om tydt te winnen. Toen begaf hy zich naar 't huis van zyn Vaandrigh, Nikolaas Duizend, die 't bedryf van 't domme volk verfoeide, en overley met hem hoe men zyn vaandel burgers, 't welk dien dagh of 's avondts de wacht zou hebben, en naar de Muider poort moeſt trekken, beſt in de wapenen zou brengen. Geen trommelſlaagers by der handt hebbende, dewyl ze zich, naar 't gebruik van dien tydt, op den Dam onthielden, zondt hy zyne dienſtbooden door de geheele wyk ten huize van al zyn ſchutters, hun beveelende dat ze met hun volle geweer voor 't Vaandrighs huis zouden koomen. Den Vaandrigh liet hy 't vaandel in zyn ſtoep zetten, 't welk een groot geſchreeuw onder 't volk verwekte. Maar de Heer Smit gaf te kennen dat het dien dagh zyn wacht was, en dat zyn volk ten dien einde moeſt vergade-

Loogen tot naadeel van de Ruiter uitgeſtrooit.

Beroerte t'Amſterdam ontrent de Ruiters huis op 't Waalseilandt.

Het graau raakt op de been met veel wyven.

Schielykheit van de t'zaamenrotting.

Straatgeſchreeuw ontrent het huis.

Mevrouw de Ruiter zendt om hulpe.

Weſſel Smit, haar voorzoons ſchoonvader, Kapitein van de burgery, ſpreekt met het graau.

Wordt quaalyk bejegent en gedreight.

Komt by des Admiraals huis.

Stelt ordre om zyn kompagnie burgers in de wapenen te brengen.

 ren,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

Hy zendt aan de Heeren Burgermeesteren, en verzoekt byſtandt van ſoldaaten.

ren, 't geen 't graau wat ſtilde. Hy zondt ook zyn Luitenant naar de Heeren Burgermeeſteren, om hunne Ed. Grootachtbaarheden van den oploop te verwittigen, en byſtandt van krygsvolk te verzoeken. Ondertuſſchen begoſt het graau ſterker op het huis van den Admiraal aan te dringen, met zoo groote vinnigheit, dat het ſlechts ſcheen t'ontbreeken aan een aanvoerder, die den eerſten ſteen wierp.

Het graau dringht ſterk aan.

Weſſel Smits geſprek met het graau.

De Heer Smit, zich daar op weêr aan 't huis van den Admiraal begeevende, vertoonde zich aan 't volk, vraagende, *uit wat reden zy daar in zoo grooten getaale voor 't huis quaamen?* Zy riepen, *gy weet het wel.* Hy daar tegen, *dat hy 't niet en wiſt.*

'T graau beſchuldigt den Admiraal, en ſcheldt hem voor een verraader.

Toen ſchreeuwden ze met veele keelen en yſſelyk gebulder, *om dat d'Admiraal, die ſchelm, 's Landts vloot aan de Franſchen heeft verkocht, en in hunne handen zoeken over te leveren.* Eenige vrouwen riepen, *Hy zocht de vloot te verraaden, en zoude voor ieder van onze arme mannen een ducaton genieten.*

En zeit dat hy gevangen in den Haage was gebraght.

Andere riepen met woorden, *Wy hebben hem 's daaghs te vooren in den Haage gevangen, en aan handen en voeten gebonden, zien inbrengen.* Mevrou de Ruiter, zeer verbaaſt over zulk een boozen loogen, zeide tot den Heer Smit, *hoe kan dat zyn? want ik heb op deezen dagh een brief van myn man ontfangen, die giſteren was geſchreeven, waar in hy my bekent maakt, dat hy met 's Landts vloot de vyanden eerlang weêr verhoopte te gaan opzoeken.*

Die loogen werdt door een brief, van den Admiraal ontfangen, wederleidt.

Smit verzocht dien brief aan 't graau te moogen vertoonen; om, terwyl ze die laazen en daar over ſpraaken, den tydt te rekken, en ondertuſſchen ordre te ſtellen en hulp te bekoomen. Zyn raadt werdt gevolght, en hy vraagde aan 't volk, *of 'er niemant was die des Admiraals handt kende?* Eenige riepen dat ze zyn handt kenden. *Leeſt dan,* zeide Smit, *dien brief, en gy zult bevinden dat het zeggen van des Admiraals gevangenis loutre verdichtzelen zyn.*

Twiſt onder 't graau.

Uit het leezen van dien brief ontſtondt eenige twiſt: want zommigen, des Admiraals handt kennende, zeiden, *'t zyn ſchelmen die den Admiraal dit nageeven.* Ondertuſſchen hadt men ruim een half uur tydt gewonnen: en ontrent twaalf of veertien burgers waaren in hun volle geweer voor 't Vaandrighs huis gekoomen, als de Heer Smit zyn gantſche kompagnie, die men in de wandeling de Wilde Yren noemde, van de brug by de Weſtindiſche pakhuizen in haar volle geweer zagh aantrekken.

Weſſel Smits kompagnie burgers komt in de wapenen.

Eenige riepen, *waar toe dit volk?* daar Smit op antwoordde, *Ik heb te nacht de wacht aan de Muider poort: daar de Franſchen licht den eerſten aanval zullen doen, daar om wil ik met myn kompagnie, die zeer ſterk is, by tydts op de wacht weezen.*

Hy ſtelt ordre om de weegen te bezetten, en 't huis te beſchermen.

Ondertuſſchen van 't huis aftreedende, ſtelde hy met zyn Vaandrigh, Sargeanten en andre Bevelhebbers, ordre, om 't geweldt af te weeren. Hy liet de nieuwe Schippers ſtraat, die niet ver van 't huis was, door drie gelederen muskettiers bezetten, onder 't beleidt van een Sargeant, dien hy laſt gaf, indien 't graau wilde doorbreeken, daar onder te ſchieten. Met de reſt van zyn volk, meer dan tweehonderdt man ſterk; 't welk wel gemoedt en bereidt was hem te volgen, ook zyn bevel naa te koomen, trok hy naar 't huis van den Admiraal, en dreef het graau met rottinghſlaagen tot aan zyn eigen huis, zonder het verder te konnen krygen. Toen gaf hy bevel dat zyn burgers zich gereedt zouden maaken, en als 't graau nergens naar luiſterde, geboodt hy, dat de muskettiers zouden aanleggen, en de piekeniers hunne pieken vellen. Dit veroorzaakte een ſchrikkelyk geſchreeuw, daar men echter op toe tradt, en met het ſlaan van de rotting, en de gevelde picken, die zommigen op de borſt ſtieten, werdt de woe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

woeſte hoop tot verby des Admiraals huis gedreeven.

Dryft het graau voorby 't huis.

Op dat zelve oogenblik quam daar, door een gelukkig geval, een tjalk of kleene uitlegger, gemonteert met zes ſtukken geſchuts, recht voor 't huis, die, door de meenighte van ſchuiten, die met volk in de gracht laagen, om dit baldaadig geweldt t'aanſchouwen, niet wel voorby kon vaaren.

Daar komt by geval een uitlegger met zes ſtukken voor de Ruiters deur.

De Heer Smit riep den Kapitein toe, *of hy niet geneegen was den Admiraal dienſt te doen, en zyn huis tegens het raazende volk te helpen beſchermen?* Hy toonde zich willigh en bereidt, maakte zyn geſchut, op Smits bevel, klaar: 't werdt te boordt gebraght, en met ſchroot gelaaden.

Die toont zich bereidt, en maakt alles klaar om onder 't graau te ſchieten.

Dit veroorzaakte groote ſchrik onder 't graau, dat zelf niet wiſt door wien 't gaande was geworden, en dien 't aan een aanleider hadt ontbrooken, om in tydts aan te vallen. In deezen ſtandt van zaaken quaamen achtien welgemonteerde ruiters, door de Heeren Burgermeeſters, op 't bericht van Weſſel Smits Luitenant, derwaarts gezonden, met grooten haaſt op 't eilandt aanſtooten, en zy zouden veel honderden van 't graau met hun rennen in 't waater hebben gedreeven, ten waare Smit, zich naar hen toe begeevende, hen verzocht hadt zich in ordre te ſluiten, en zachter te ryden.

Eenige ruiters koomen op 't Waals-eilandt.

Dus quaamen ze by de gewaapende burgers, die toen nevens de ruiters op de moedtwilligen aandrongen, en joegen ze tot aan de nieuwe Bantemerſtraat:

Het graau wordt van 't huis gejaaght.

hen tot dus verre voortdryvende, quam ook de Heer Kornelis Roch, Oudtſcheepen en Raadt der ſtadt, met een gedeelte van zyn kompagnie burgers, in volle waapenen, ter goeder uure den Heer Smit met de zynen te hulp. Ook quaamen korts daarna, toen 't graau vaſt afweek, de vier naaſtgelegene kompagnien burgers t'hunner byſtandt.

De Heer Roch met zyn burgers en andre burgervaandels koomen tot hulp.

Men vondt toen gezaamentlyk geraaden, dat men de vier bruggen van 't Waalseilandt ieder met een kompagnie burgers zou bezetten: 't welk ſtraks in 't werk werdt geſtelt, en al 't graau moeſt toen 't eilandt verlaaten; een ieder liep zyns weeghs, en de toeleg van plonderen was hun gemiſt.

De vier bruggen van 't eiland worden bezet.

En 't graau moet het eilandt verlaaten.

De Heer Smit, ziende dat 'er op 't eilandt niet meer te doen viel, trok met zyn volk naar zyn wachtplaats, de Muider poort. Maar 's nachts werdt het geheele eilandt door de vier kompagnien, die leſt waaren aangekoomen, rondtsom bewaakt, en men liet daar niemandt op koomen, dan die men zeekerlyk wiſt dat daar woonde.

Het eilandt wordt den volgenden nacht door de burgers bewaakt.

Des anderendaaghs, op den maandelyken bededagh, quam 'er 's morgens weer eenigh gemeen volk voor den Heer de Ruiters deur; maar door 't hooren leezen van een zyner brieven, meldende de plaats daar hy zich met de vloot toen in goeden ſtaat bevondt, gingen ze wel haaſt huns weeghs. Ook hieldt zich de gemelde uitlegger noch voor de deur, en bleef daar noch wel vier of vyf daagen leggen. Daar by bleef 't, en die beroerte hadt geen verder vervolgh: want de boozen zaagen geen kans, en d'onweetenden vonden zich bedroogen. Men merkte nu dat al 't quaadt gerucht, ten nadeele van den Heer de Ruiter uitgeſtrooit, geen ſchyn van waarheit hadt. 'T is aanmerkelyk en vreemdt dat dees dulle beroerte, en ſnoode oploop, door voorzichtigh en kloekhertigh beleidt zoo geſtuit werdt, zonder een droppel bloedts te vergieten: en noch vreemder, dat men nooit met zekerheit kon verneemen wie de ſtichter en aanlegger was van zoo verfoeilyk een toelegh.

Bedenking op dien boozen toelegh.

Daar viel wel ſterk vermoeden op zommige perſoonen, die op geen giſſingen, al ſchynen ze eenigen grondt te hebben, ſtaan te noemen. 'T is zeeker dat iemant, daar ontrent woonende, toen de burgers van den Heer Smits vaandel begoſten te vergaaderen, zich daar by voegde, en, zich gelaatende nergens van te wee-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. weeten, den Kapitein vraaghde, *wat het volk begeerde*, en als die hem gezeit hadt wat 'er gaans was, daar op antwoordde, *Ik ben ſtraks by een Heer geweeſt, die by dit volk met een enkel woordt meer zou vermoogen, dan gy met al uw burgers.* Dat dees' beroerte met voordacht was verwekt, werdt te meer gelooft, om dat Mevrouw de Ruiter drie daagen te vooren, op Zondagh, een brief van haar mans dochter, de huisvrouw van den Kapitein Johan de Witte, uit Rotterdam hadt ontfangen, te kennen geevende, dat daar 't gerucht liep, dat haar vaders huis t'Amſterdam geplondert was, of geplonderdt zou worden. En weeten wy uit veele ondervindingen, dat zulke vroege en voorbaarige geruchten veeltydts uit voorbedachte of beleide toeleggen, zeekere voorneemens, en vaſtgeſtelde beſluiten, plaghten t'ontſtaan, en dat ook zulke tydingen meenighmaal voorbooden waaren van ongeziene en onverwachte zaaken. Dus liep de Heer de Ruiter, terwyl hy in zee was, en zyn leeven voor 's Landts welſtandt waaghde, gevaar om van al 't zyne, zoo eerlyk gewonnen, ontbloot en berooft te worden: 't geen miſſchien by de nakoomelingen ongelooffelyk zal ſchynen, en nochtans veele duizenden van ingezeetenen met hunne eigen oogen zaagen. 'T is ook zeer gelooflyk dat het quaade voorneemen zyn voortgangk zou gehadt hebben, indien de trouwhertigheit van den Heer Smit, en de goedtwilligheit zyner ſchutteren, en andre burgeren, niet in tydts in de weer waar geweeſt, om 't quaadt af te weeren, en 't huis te beſchermen. De L. Admiraal de Ruiter eenige daagen daar naa, uit een brief van zyn huisvrou, verſtaande wat t'Amſterdam ontrent zyn huis was voorgevallen, ſtondt verbaaſt over zoo onverwacht en vreemdt een tyding, en borſt, met verwondering en ontſteltenis over de boosheit der tyden, in deeze woorden uit: *My wordt nagegeeven, als of ik 's Landts vloot aan de Franſchen zou hebben verkocht. Ik weet niet hoe de valſche menſchen zulk een loogen konnen verzinnen: daar 't in de vloot noch alles in goede ordre en by een is. 'T is my leedt dat 'er menſchen in ons lieve vaderlandt zyn die zulk een quaadt vertrouwen op my hebben: daar ik 't nochtans, met goedt en bloedt voor den Staat te waagen, wel anders betoone.* Hy vondt zich te deezer tydt in een dubble bekommering: eerſt ten aanzien van 's Landts vloot, die hem werdt toebetrouwt, hebbende alle daagen 't gevecht met de vyanden te verwachten: en daarna over 't gevaar van zyn huis, vreezende dat het graau, 't welk eens was gaande gemaakt, voor de tweedemaal aan 't hollen moght raaken, en den ſnooden toelegh hervatten. Naa eenig overleg vondt hy geraaden, Sauvegarde, of vrye hoede, van zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje te verzoeken, en ſchreef daar over den volgenden brief.

Brief van de Ruiter aan zyn Hoogheit den Prins van Oranje, verzoecken de Sauvegarde voor zyn huis, huisvrou en familie.

Doorluchtige, Hooghgebooren Vorſt en Heere,

11 Sep. *Dewyl my bericht wordt dat de Heeren Regenten der ſtadt Amſterdam, zoo wel als in andre Steden van Hollandt en Zeelandt, by de gemeente verdacht zyn, en dat ik, als een inwoonder van die Stadt, ontrent myn huis en familie aldaar mede nu onlangs al eenige inſolentien † heb moeten ſupporteren ‡, gelyk uwe Hoogheit dat buiten twyffel zal hebben verſtaan: die tot noch toe door de goede directie en voorzorge van de gemelde Regeering zyn geſtuit: zoo ben ik nochtans beducht, wanneer de gemeente andermaal iet meerder moght beginnen, dat de devoiren van de Magiſtraat daar ontrent van het zelve ſucces niet zouden moogen weezen: omme daar inne in tydts te voorzien, heb ik de* vry-

† *Moetwilligheden.*

‡ *Verdragen.*

vrymoedigheit genoomen van uwe Hoogheit by deezen onderdaanighlyk 1672.
te verzoeken, dat de zelve de goedtheit believe te hebben van de gemeente tot Amsterdam te doen verstaan, door affixie † *van een biljet van Sauvegarde, voor of aan myn huis, gelyk my bericht wordt dat aan anderen is geschiedt, dat uwe Hoogheit het zelve, mitsgaaders myn huisvrouwe en familie, is neemende onder des zelfs illustre protectie, waar mede vertrouwt wordt dat alle verdere gedreighde onheilen tydelyk zullen konnen worden geprevenieert en voorgekoomen. Ik en de mynen zullen zulks ten allen tyden met een schuldige dankbaarheit erkennen, en in alle occasien betoonen dat ik ben en blyve,*

† *Aanhechting.*

Doorluchtige, Hooghgebooren Vorst en Heere,

Uwe Hoogheits

Zeer ootmoedige en getrouwe Dienaar,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Actum in 't schip de zeven Provincien, ten anker leggende, de tooren van Goereé Oostzuidtoost styf 4 mylen daar af, den 11 Septemb. 1672.

Doch zyn Hoogheit hadt al voor 't ontfangen van dien brief, op 't verzoek van andre vrienden, Sauvegarde ingewillight, gelyk dit afschrift te kennen geeft.

WILLEM HENRIK, by der gratien Godes, Prinsse van Oranje en van Nassau, Grave van Catzenellebogen, Vianden, Dietz, Lingen, Meurs, Buuren, Leerdam, &c. Marquis van der Veere en Vlissingen, Heere en Baron van Breda, der stadt Grave en Lande van Kuik, Diest, Grimbergen, Herstal, Kranendonk, Warneston, Arlay, Noseroy, S^t. Vyt, Daasburg, Polanen, Willemstadt, Niervaart, Ysselstein, St. Maartensdyk, Steenbergen, Geertruidenbergh, de hooge en laage Swaluwen, Naaldwyk, &c. Erfburggrave van Antwerpen en Besançon, Erfmaarschalk van Hollandt, Gouverneur en Stadthouder van Hollandt, Zeelandt en Westvrieslandt, Kapitein Generaal en Admiraal der vereenighde Nederlanden.

Sauvegarde van zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje, voor den L. Admiraal de Ruiter.

Allen den geenen die deezen zullen zien ofte hooren leezen saluyt. Doen te weeten, dat wy, om goede consideratien, ons daar toe moverende, in onze bezondere protectie en Sauvegarde genoomen hebben, en neemen by deezen, den persoon van den L. Admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, mitsgaders zyne huisvrouwe, kinderen en domestykken, als mede zyn huis tot Amsterdam, de meublen van het zelve, en voorts alle zyne zoo roerende als onroerende goederen en effecten, waar en hoedaanigh de zelve zouden moogen weezen, omme voor alle geweldt, plonderinge, insolentie en overlast, waar mede hy zoude moogen gedreight werden, beschut, beschermt en bewaart te zyn: Lastende en ordonnerende derhalven allen en een iegelyken, van wat staat ofte conditie hy zoude moogen weezen, den voornoemden L. Admiraal de Ruiter, mitsgaders alle die van zyne familie, vry en vrank, rustelyk en vreedelyk te laaten woonen, en alomme verkeeren, zonder hem aan zyn persoon ofte goederen eenighzins te molesteren ofte beleedigen, op peene van onze indignatie, ende van daar over, anderen ten exempel, zonder conniventie †, *gestraft te werden. Gedaan in 't leger by Bodegrave, den 9 Septemb. 1672.*

† *Oogluiking.*

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ter ordonnantie van zyn Hoogheit,

C. HUIGENS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. Het zegel van zyn Hoogheit was hier opgedrukt in rooden wafſche. Doch dees Sauvegarde werdt ergens opgehouden, en quam eerſt etlyke weeken daarna in handen van Mevrouw de Ruiter: ook verdween het valſch gerucht en met eenen de bekommering voor meer ongemak.

'S Landts vloot wordt voor Goereê met een zwaare ſtorm overvallen.
7 *Sept.*

's Daaghs naa de beroerte, ontrent de L. Admiraal de Ruiters huis t'Amſterdam voorgevallen, werdt hy voor Goereê met 's Landts vloot door een zwaaren ſtorm, uit den Zuidtweſttenweſten, overvallen. Men moeſt ſtengen en rees ſtryken. Hy liet twee boeghſtukken naar achteren haalen, om 't ſchip voor te beter te doen reizen, zyn daagelyks anker ging door, zoo dat hy 't plechtanker moeſt laaten vallen, om den Schoutbynacht niet voor de boeg te koomen. Dit harde weder duurde byna drie daagen, hoewel het zomwyle wat minderde. Kapitein Naalhout was van zyn anker geſpilt, doch men zagh hem noch om de Ooſt. Een brander hadt al zyn kabels op een naa verlooren, en de Ruiter deedt hem door een lootsboot belaſten naar binnen te zeilen, om zich weêr te voorzien. Den zevenden, even voor den ſtorm, ontfing hy een reſolutie van hunne Hoog. Moog. den derden der maandt, aangaande het revictualieren † van 's Landts vloot, genoomen, en den elfden, naa het onweêr, noch een ander op verſcheide punten van zyn ſchryven aan hunne Hoog. Moog. die hier beide ſtaan in te voegen, op dat het blyke hoe zeer het bezorgen van 's Landts vloote den Heeren Staaten ter herten ging.

† *Op nieuw van krygsbehoefte te voorzien.*
11 *Sept.*

Extract uit het regiſter der reſolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Sabbathi † den 3 September 1672.

† *Saturdag.*

Reſolutie der Heeren Staaten, raakende het revictualieren van 's Landts vloot.

*Ontfangen een miſſive van den L. Admiraal de Ruiter, geſchreeven in 't ſchip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 31 Auguſti leſtleden, houdende advertentie, ende onder anderen, dat, nademaal nu den tydt van vier maanden buiten duins gevictualieert te moeten weezen zyn omgekoomen, daagelyks zich al meer ende meer defecten ‡ van vivres in 's Landts vloote begonden t'openbaaren, zonder dat tot remplacement ‡ van eenige Kollegien ter Admiraaliteit voor deeze maandt September noch iets aldaar was aangekoomen, dat men malkanderen accommodeerde *, by forme van leeninge, zoo veel het moogelyk was, om de voorſchreeve vloote by malkanderen te houden, in verwachtinge dat de victualie, die men te gemoet ziet, ondertuſſchen zal arriveeren †: maar dat voor de Zeeuſche ſcheepen, die het meeſte benoodight waaren, veel zwaarigheit wierde gemaakt, of dezelve wel gerevictualieert zouden konnen werden, by faute van geldt; Voorts, dat by den L. Admiraal uit Zeelandt wierde bericht, dat hy den Schoutbynacht Matthyszoon met het ſchip Oranje van daar niet alleen niet en hadde te verwachten, maar dat de Kapitein Willem Henrikszoon met het ſchip Middelburgh, die hy, voor het afzeilen naar de Eems, derwaarts hadde gezonden om te repareren, albereidts mede was opgelegt; Waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden ende verſtaan, dat aan 't Kollegie ter Admiraaliteit, reſiderende tot Middelburgh in Zeelandt voornoemt, geſchreeven zal werden, dat haar Hoog. Moog. over de voorſchreeve haare nalatigheit ten hooghſten zyn misnoeght, ook zeer verwondert en geſurpreneert, dat ze niet alleen de voorſchreeve ſcheepen van haare directie, onder 's Landts vloote navigerende ‡, niet tydelyk ende naar behooren hebben gerevictualieert en van alles verzien, nemaar ook noch daar-*

‡ *Gebrekkelykheden.*
‡ *Vervulling.*
* *By inſchikking te hulp quam.*
† *Aankoomen.*
‡ *Varende.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

daarenboven het voorschreeve schip Oranje in houden, ende het schip 1672. *Middelburgh hebben opgeleght, dat zoodaanige proceduren voor den Staat onlydelyk ende onverdraagelyk zyn, te meer, geconsidereert dat de meergenoemde 's Landts vloote onder anderen jegenwoordigh in zee ageert, om de kusten van de hooghgemelde Provincie van Zeelandt jegens gevreesde attacques*†, *ofte descentes*‡, *van de vyanden deezer Landen te* † *Aanvallen.* *protegeren en te beschermen; Dat ze derhalven alles ten spoedighsten* ‡ *Landingen.* *ende aanstonts willen repareren, ende dienvolgens de voorschreeve scheepen van haare directie als noch in aller yle revictualieren, ende van de gerequireerde* ‡ *noodtzaakelykheden ende behoeften verzien, tot den* ‡ *Vereischte.* *lesten van deeze loopende maandt incluis, ende de voorschreeve twee scheepen, t'eene genaamt Oranje, ende t'andere Middelburgh, wederom onder 's Landts vloote zenden, zonder daar van langer in gebreeke te blyven, op dat de dienst van den Staat daar door niet meerder en werde verachtert, ende dat ze haare Hoog. Moog. zullen hebben te berichten, wat by hun daar ontrent zal zyn gedaan ende verricht: des zal geschreeven werden aan de Heeren Staaten van de hooghgemelte Provincie van Zeelandt, dat haar Ed. Moog. het gemelde Kollegie ter Admiraaliteit tot 't geene voorschreeven is, door prompt furnissement* * *van* * *Vaardige verschaffing.* *de noodige penningen, willen bequaam maaken en animeren. Dat wyders d'andere vier Kollegien ter Admiraaliteit zal werden aangeschreeven, dat haar Hoog. Moog. ten hooghsten verwondert zyn, dat tot noch toe by haar geen ordre tot het voorschreeve revictualieren is gestelt, ende dat de gemelde Kollegien aangemaant zullen werden, om de scheepen van oorloge van haare directie als noch ten spoedighsten te revictualieren, ende van alles verzorgen tot den lesten van deeze loopende maandt incluis, voor zoo veel zulks op den ontfangh van de te schryvene brieven niet en zoude moogen zyn geschiet. Ende zal extract van deeze haar Hoog. Moog. resolutie gezonden werden aan den gemelden L. Admiraal de Ruiter, om te strekken tot des zelfs narichtinge.*

YSBR. VAN VIERSSEN. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

J. SPRONSSEN.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Lunæ den 5 September 1672.

"Ontfangen een missive van den L. Admiraal de Ruiter, geschreeven in " Resolutie der Heeren Staaten op verscheide zaaken, raakende 's Landts vloote.
"t schip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den "
"derden deezes, houdende responsive † op haar Hoog. Moog. brief ende " † *Antwoordt.*
"resolutie van den eersten daar te vooren, ende advertentie, dat hy met "
"'s Landts vloote wel Noordtwaart aan diende te avanceren, om de "
"vyanden zoo veel beter te konnen observeeren, ende door het afzenden "
"van eenige vaartuigen, die dan te spoediger weder zouden konnen tot "
"hem koomen, ons op der zelver sterkte ende actien te informeren, "
"ende haare Hoog. Moog. ende hem daar van dienen; Dat ook de windt "
"noch continueerde uit den Noordtnoordtoosten, zoo dat hy met zeil "
"te maaken weinigh Noordt zoude konnen winnen, zal niettemin, zoo "
"draa hy maar de minste voordeel zal zien te doen, met de vloote on- "
"der zeil gaan, ende tot voor de Maas, ofte tusschen de Maas ende "

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. „ Goereê avanceren, ende de victualie voor de scheepen uit Zeelandt al-
„ daar doen volgen ende over neemen, gelyk hy daar mede zal doen met
„ de victualie voor de scheepen uit de Maas, van Rotterdam verwacht
„ werdende, ende ondertusschen van haar Hoog. Moog. verwachten
„ communicatie van de kondtschappen, die de zelve, door directie van
„ van den Kommissaris Knyf, zullen moogen toekoomen; maar dat zee-
„ ker Galjootschipper, genoemt Pieter Janszoon Schotter, voorleden
„ Woensdagh 's namiddaghs ten drie uuren, zynde geweest den laatsten
„ van de voorleden maandt, uit Texel was gezeilt, ende des anderen-
„ daaghs, zynde den eersten deezer, by hem in de vloot gekoomen, zon-
„ der een eenigh vyandtlyk schip daar ontrent in 't water te hebben ver-
„ noomen, doch hadde maar twee mylen van de wal gezeilt, ende by
„ gevolge maar vier mylen in zee konnen zien. Hy maakte ook reflexie,
„ dat, in gevalle de vyanden haar weder voor ofte ontrent het Texel
„ zouden, moogen hebben, ofte noch koomen te posteren, eer en bevoo-
„ rens dat de victualie van daar was uitgekoomen, die de Heeren van
„ 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam hem, by der zelver missive
„ van den 30 Augusti lestleden, hadden gecommuniceert dat een dagh
„ twee a drie daar naa zoude uitgezonden werden, het zelve geen
„ kleine incommoditeit aan 's Landts scheepen van Amsterdam, den
„ Noorderquartiere, ende Vrieslandt zoude causeren, onderdaanighlyk
„ verzoekende, dat haar Hoog. Moog. in zoodanigen cas 't zelve belie-
„ ven te neemen in behoorlyke consideratie, ende daar tegens zoodaani-
„ ge ordre te stellen, als naar der zelver hooge wysheit zouden vinden
„ dienstigh te weezen. In de voorschreeve ongelegentheit maakte hy ook
„ zwaarigheit voor de fregatten de Brak en Overyssel, gevoert wer-
„ dende door de Kommandeurs Kornelis van der Zaan, ende Kornelis
„ Tyloos, die van voor de Elve weder naa 's Landts vloote staan te kee-
„ ren, ende was van gevoelen, dat het dienst zoude konnen doen dat
„ haar Hoog. Moog. over Landt aan der zelver Minister tot Hamburgh
† Te beveelen. „ by aanschryvinge geliefden t'injungeren †. dat hy de voorschreeve Kom-
‡ Gerustheit. „ mandeurs daar van adverteerde, om mesures tot haare securiteit ‡ daar
„ naa te neemen: de twee andere fregatten met het galjoot, naa Bergen
„ in Noorweegen afgezonden, konnen door de voorschreeve contrarie
„ windt noch de hooghte van Texel niet hebben bereikt, en alzoo hy
„ de zelve gisteren noch hadde gezien, derhalven hy hoopte, dat zy, de
‡ Talryk. „ vyanden zoo nombreus ‡ gewaar wordende, liever by hem weder
„ zouden afkoomen, als haar daar van te laaten overweldigen. Doen hy
„ jonghst van de Eems voor het Texel quam was aldaar, zonder de min-
„ ste kennisse aan hem te geeven, van de vlagge gescheiden ende inge-
„ vallen den Kapitein Klaas Anker, met zyn onderhebbende schip, ge-
„ naamt Alkmaar, staande ter directie van 't Kollegie ter Admiraaliteit
„ in Westvrieslandt ende den Noorderquartiere, hy hadde 't zelve in 't be-
* Gebrek. „ gin ten beste geduidt, ende geoordeelt, dat het was geschiedt by defect *
„ van victualie, ende dat hy, daar van voorzien zynde, wederom zich
„ onder de vlagge zoude hebben vervoegt; maar was tzedert ter con-
„ trarie bericht, dat het welgemelde Kollegie van voornemen zoude
† Afte danken. „ zyn het zelve schip op te leggen, ende de volkeren te licentieren †,
‡ Oogmerk. „ dat hy geloofde tegens haar Hoog. Moog. intentie ‡ te weezen, ende
„ daarom van zynen plicht geacht hadde de zelve daar van te verwit-
„ tigen, gelyk hy ook aan de meergemelde Heeren hadde geschree-
„ ven, dat hy den Advokaat Fiskaal aldaar hadde gelast, dienthalven
zyne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zyne actie tegens den voornoemden Kapitein Anker te institueren naar" 1672.
behooren; En in cas haar Hoog. Moog. moghten goedtvinden daar" over aan het gemelde Kollegie ter Admiraaliteit in 't Noorderquartier" te schryven, dat de zelve daar benevens geliefden te recommanderen," dat op 't spoedighste aan des zelfs Viceadmiraal Schram en Schout-" bynacht Vlug, mitsgaders andere Kapiteinen, eenige zwaare ankers" en touwen geliefde toe te zenden, hebbende de gemelde Viceadmi-" raal geene andere ankers als een, daar hy tegenwoordigh voor leidt," en het verloopen zaisoen zou in toekoomende geen ankers en tou-" wen sparen. Waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden ende" verstaan, dat aan 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam zal wer-" den geschreeven, dat zy alle moogelyke ordre hebben te stellen, en" zoodaanige voorzieninge te doen, dat de victualiescheepen, in de voor-" noemde missive geroert, kennisse magh werden gegeeven, ende in al-" ler yl gewaarschout, dat des vyandts vloot haar voor ofte ontrent" Texel wel moghte hebben geposteert, dat zy derhalven op haar hoe-" de moghten weezen, om niet onbedachtelyk in 's vyandts vloot en" handen te vervallen, waar door groote ongelegentheit aan 's Landts" scheepen zoude werden veroorzaakt: dat mitsdien het gemelde Kolle-" gie, tot verhoedinge van alle schaade, voorts zoodanige ordre zal heb-" ben te stellen, als naar gelegentheit des tydts zullen bevinden te be-" hooren; Dat insgelyks by missive den Resident Roomer tot Hamburgh" zal werden aanbevoolen, alle moogelyke vlyt ende neerstigheit aan" te wenden, om de twee Kapiteinen, van der Zaan en Tyloos, die van" voor de Elve weder naar 's Landts vloote staan te keeren, aanstondts" meede hier van advertentie te doen, ten einde de zelve haare mesu-" res, tot haare securiteit ende verzeekeringe, daar naa moogen neemen;" Dat eindelyk aan 't Kollegie ter Admiraaliteit in 't Noorderquartier zal" werden geschreeven, dat haar Hoog. Moog. ten hooghsten verwon-" dert ende misnoeght zyn te verneemen, dat het welgemelde Kollegie" van meeninge zoude zyn het schip van Klaas Anker op te leggen," en de volkeren te licentieren, dat zoodaanige proceduren zyn van een" pernicieuse consequentie †, en voor den Staat onlydelyk: inzonder-" heit nu ter tydt, daar daagelyks de vyandtlyke attacquen, of descen-" tes ‡, te bevreezen staan, dat ze derhalven ten spoedighsten daar in zul-" len hebben te voorzien, ende zulks te repareren, ende haare Hoog." Moog. aanstondts te berichten, wat by hun daar ontrent zal zyn ge-" daan. Dat mede het welgemelde Kollegie aan den Viceadmiraal Schram" en den Schoutbynacht Vlug, mitsgaders aan andere Kapiteinen, eeni-" ge zwaare ankers en touwen op het spoedighste zullen hebben toe te" zenden, in conformité ‡ van het verzoek by de voornoemde missive" gedaan: zullende hier van extract gezonden werden aan de gemel-" de L. Admiraal de Ruiter, tot des zelfs narichtinge.

† *Verderffelyk gevolgh.*

‡ *Landingen.*

‡ *Naar uitwys.*

HORENKEN. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

H. FAGEL.

Ter zelver tydt bequam de Ruiter noch een brief van hunne Hoog. Moog. den zesten geschreeven, by welke hem een affchrift van een brief der Heeren van Beuningen en Vrybergen, uit Brussel, van den vierden deezer, werdt toegezonden, voor zoo veel 't van de vyandtlyke vloo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. ten ſprak, meldende, dat een vertrouwt man, den negenentwintigſten Julius uit de reviere van Londen overgekoomen, hunne Ed. hadt bericht, dat men in Engelandt bezigh was om volk te preſſen, en met het toeruſten van eenige groote koopvaardyſcheepen, om ſterker als voorheenen in zee te koomen, dat op de reviere van Londen over de 5000 ſoldaaten by der handt waaren, die ſtonden om ingeſcheept te worden... Met noch een anderen brief, den achtſten 's avondts ten acht uuren geſchreeven, lieten hunne Hoog. Moog. hem weeten, *dat een Schipper, door een kaaper van voor uit de reviere van Londen gehaalt, en tot Middelburgh opgebraght, verhaalde, dat hy daar den tweeden September gezien hadde dat d'Engelſche en Franſche vlooten in de reviere ontrent Quinenburgh laagen, om te revictualieren en ſchoon te maaken, en dan landtſoldaaten in te neemen, ook paardevolk, daar toe hy gezien hadde dat vier fluitſcheepen waaren geprepareert, die aan deeze zyde van Gravezande laagen: dat hy ook vier mindere vaartuigen, met ſchoppen, ſpaaden en kruiwaagens gelaaden, hadt gezien, en dat daar 't gemeene zeggen was, dat het op Walcheren was gemunt, meenende dat zy dan alles zouden meeſter zyn, immers van de kaapers, die hen nu zoo veel ſchaade en afbreuk deeden.* Hunne Hoog. Moog. hadden ook dit bericht aan zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje gezonden, om daar op zyn aanmerkingen en advys te verzoeken. Zyn Hoogheit ſchreef daar op den negenden, uit het leger by Bodegrave, dat hy, ten opzicht van zulk een toelegh op Walcheren, voor den dienſt van 't landt beſt hieldt te zyn, dat men den L. Admiraal de Ruiter ordre zou zenden, van zich met zyn onderhebbende maght weêr op zyn voorige poſt van Schoonevelt te begeeven. Volgens dit advys werdt by hunne Hoog. Moog. den tienden beſlooten, den Heer de Ruiter die ordre toe te zenden: welke laſt hem ook den elfden, nevens de gemelde reſolutien †, ter handt quam. Op den zelven dagh, gelyk boven gemeldt is, onſing hy ook de tyding van den toeleg om zyn huis te plonderen, en werdt nu zoo wel door vyanden van binnen, 't inlandtſch ſchuim, als door buiten vyanden, d'Engelſchen en Franſchen, gedreigt. 'T viel hardt zyn lyf en leven daagelyks voor 't vaderlandt op d'onſtuimige baaren te waagen, en voor een landtverrader uitgekreeten te worden: 's Landts ingezetenen by hun recht en eigendom te beſchermen, en ondertuſſchen gevaar te loopen van al 't zyne te verliezen. Doch hy hadt zich te trooſten met het gemeene heldenlot, dat ook den beſten te beurt viel: te weeten, dat onbeloonbre dienſten dikwils met afgunſt en nydt wierden vergolden. Maar hy liet daarom niet naa 's Landts dienſt, volgens zyn plicht, te behertigen en te betrachten. Midlerwyl hadt hy, door 't ſchryven van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit t'Amſterdam, kennis gekreegen, dat hunne Ed. Moog. op het gerucht dat men de vyandtlyke vlooten voor 's Landts zeegaaten verwachtte, hunne reſolutie, van de victualie ‡ uit Texel naar de vloot te zenden, hadden veranderdt, en beſlooten, de leeftoght in lichters en kaagen te doen overſcheepen, om van daar, binnen door, naar Zeelandt, en vervolgens naar de vloot voortgezonden te worden. Dus werden de levensmiddelen, ten deele door 't gerucht van 't naaderen der vyanden, en ten deele door 't harde weder opgehouden: waar door de vloot in 't kort in een algemeene gebrekkelykheit verviel. Daar noch een zwaarigheit by quam, die niet geringer was, dat veele ſcheepen, inzonderheit de Zeeuwſche en die van 't Noorderquartier, zoo weinig van rytuig, goede ankers en tou-

Tyding van d'Engelſche vloot.

Naarder bericht van haar toeruſting en toeleg.

Advys van zyn Hoogheit.

De Ruiter kryght ordre om weêr naar Schoonevelt te zeilen.

† *Beſluiten.*

‡ *Scheepsbehoeften.*

Gebrek van lyftoght, ankers en kabels, in de vloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

touwen, voorzien waaren, dat eenige der zelve zouden moeten binnen loopen. Zy hadden door de meenighvuldige ftormen veel rytuigh verlooren. Dit alles maakte hy met een brief aan hunne Hoog. Moog. bekent, met verzoek van op alles de noodige ordre te ftellen. Den zelven dagh tegens den avondt begoft het weer fterk uit den Weftnoordtweften te waaijen, en 's anderendaags hadt men een harde ftorm uit den Noordtwefttenweften. Men zagh verfcheide fcheepen dryven, en kabels breeken. Maar den dertienden, naa dat de windt 's nachts meeft was gaan leggen, werden d'ankers gelicht, en de vloot ging, op de Ruiters fein, onder zeil, met redelyke fpoedt: zoo dat men noch 's avondts Noordtwefttennoorden in 't gezicht van Weftkappel ten anker quam. Toen moeften de fcheepen Zierikzee, Domburg, en 't Wapen van Hoorn in de Wielingen loopen, by gebrek van ankers, en noch een brander, door zyn lekheit. Daar op nam de windt uit den Weftelyken hoek weer dermaaten toe, dat het onmoogelyk was eenige victualie van binnen te bekoomen: waar door 't gebrek van lyf- en rytoght in 's Landts vloot eerlang zoo groot wierdt, dat de L. Admiraal moeft verklaaren, dat hy noch nooit hier onder 't Landt in zoodaanige verlegentheit was vervallen: ook moeft hy twee fcheepen, by gebrek van levensmiddelen, in Zeelandt laaten invallen: daar hy hunne Hoog. Moog. van verwittighde, en voorts te gemoet voerde, dat de fcheepen, de verwachte victualie al krygende, evenwel bezwaarlyk tot het einde der maandt zouden konnen zee houden: zulks dat hunne Hoog. Moog. daar uit konden afneemen, dat het noodtzaakelyk waare ordre te ftellen, om de vloot uit 'er zee t'huis te roepen: dewyl met der zelver verblyf ontrent Zeelandt op de kuft de fcheepen te zeer wierden uitgevaaren, en, vermits het faizoen van 't jaar verloopen was, weinig of gantfch geen dienft meer zouden konnen doen: en dat ook, door 't verloop des tydts en der gelegentheden, de vyanden, zyns oordeels, met ergens landing te doen, niets van naadruk zouden konnen onderneemen. Doch hy onderworp zich niet te min 't geen hunne Hoog. Moog. hem zouden gelieven te beveelen. De windt ter zelver tydt wat afneemende, ging hy met de vloot weêr onder zeil, en laveerde wat Zuidelyker op Schoonevelt; ten einde dat andere fcheepen, ten minfte 't Veerfche gat, indien de noodt hen daar toe moght perffen, zouden konnen inloopen. Hier quam Kapitein Thomas Tobias aan zyn boordt, klaagende dat zyn fchip Oudtshoorn zoo lek was, dat hy 't met twee pompen naauwlyks kon gaande houden, en boven dien dat hy maar twee daagen eeten hadt. Korts daarna quaamen de L. Admiraal Bankert en de Viceadmiraal Sweers, bekent maakende, dat zy 't met hunne fcheepen, door gebrek van eeten en drinken, niet langer konden uitftaan, verzoekende dat men op morgen vroegh de witte vlagh zou laaten waaijen, en onderzoeken hoe 't op de fcheepen geftelt was. Den negentienden was het weder zoodaanigh bedaart, dat men 's morgens by tydts den gantfchen Krygsraadt, en al de Kapiteinen, aan den Heer de Ruiters boordt feinde. Hier verftondt hy, dat eenige groote fcheepen lekkagie hadden, en, benevens veele anderen, ten einde van victualie waaren. Men vondt zich hier in d'uiterfte verlegentheit, en was genoodtzaakt met eenpaarigheit te befluiten, dat men de meeft benoodighfte fcheepen binnen de Wielingen, achter den Elleboogh, beweften de ftadt Vliffingen, zoude opzenden: met laft, van aldaar over dagh en nacht, met de uiterfte fpoedt, zich van victualie te voorzien, en be-

Margin notes: 1672. — Storm uit den Noordweftten-weften. — 12 *Sept.* — De vloot onder zeil. — Komt in 't gezicht van Weftkappel ten anker. — De Ruiter raadt de Heeren Staaten dat ze de vloot zouden t'huis roepen. — 17 *Sept.* — De vloot komt weêr op Schoonevelt. — 17 *Sept.* — 18 *Sept.* — Klaghte van Kapitein Thomas Tobias. — Van Bankert en Sweers. — 19 *Sept.* — Groot gebrek in de vloot. — Men befluit de meeft benoodighfte fcheepen binnen de Wielingen op te zenden, om zich te voorzien.

1672. bequaam te maaken, om den Staat, voor zoo langh als 't noch was, te konnen dienst doen: en als dan wederom buiten by de vlagge te koomen. De geheele Krygsraadt verstondt, dat men tot dit uiterste moest koomen: en dat het meer eere voor den Staat was dat de gemelde scheepen met ordre wierden opgezonden, dan dat het volk, by gebrek van levensmiddelen, d'Officieren hadt willen dwingen, de vlagge, buiten ordre, te verlaaten, gelyk buiten twyffel anderzins zou zyn geschiedt. Het getal der scheepen die toen weinig daagen te vooren, by gebrek van rytuig en victualie, in de Wielingen werden opgezonden, kan men in de volgende lyste zien.

Reden van dat besluit.

Scheepen uit gebrek opgezonden.

Den 13 September.

Viceadmiraal Kornelis Evertszoon.	*Zierixzee.*
Kapitein Abraham Bisschop. —	*Domburgh.*
Kommandeur Klaas Pieterszoon Wynbergen, mits het overlyden van zyn vader Pieter Klaasz. Wynbergen.	*'T Wapen van Hoorn.*
Kommandeur Kornelis Ewouts. —	*De brander 't Prinsje.*
Den 16 September.	
Kapitein Klaas Valehen. —	*De drie Helden Davids.*
Kapitein Abraham van Zyl. —	*De Dolphyn.*
Den 19 September.	
Schoutbynacht de Haan. —	*Gouda.*
Kapiteinen Thomas Tobias. —	*Outshoorn.*
Jakob Binkes. — —	*Woerden.*
Jan Bont. — —	*Uitrecht.*
David Swerius. — —	*De Beschermer.*
Volkert Swart. — —	*Oosterwyk.*
Anske Fokkes. — —	*Amsterdam.*
Philips de Munnik. — —	*Essen.*
Jakob Berkhout. — —	*D'Akerboom.*
Balthazar van de Voorde. —	*Kruiningen.*
Jan van Lier. — —	*De Leeuwen.*
Kommandeur Mattheus Meegang. —	*Popkensburgh.*
Kapitein Jan Dik. — —	*'T Noorderquartier.*
	Branders.
Kommandeur Pieter Besançon. —	*D'Eenhoorn.*
Hendrik Hendrikszoon. —	*'T Velser Wapen.*
Branders naar der Veere gezonden.	
Huibrecht Korneliszoon. —	*De Samson.*
Hayman Adriaanszoon. —	*De Roskam.*

Toen bleven noch op Schoonevelt by de vlagge ontrent 32 scheepen en 7 fregatten, en eenige branders en advysjachten, die met de victualie die hun alreede van buiten was toegekoomen, en die binnen stondt overgenoomen te zullen worden, het niet langer konden strekken dan tot het einde der loopende maandt, 't geen den Heer de Ruiter met een brief aan hunne Hoog. Moog. liet weeten, verzoekende daar op te letten, en 's Landts vloot in geen grooter ongelegentheit te laaten vervallen. Doch de Heeren Staaten Generaal hadden, op zyn voorig schryven, den vyftienden September al besluit genoomen op het invallen en opleggen van 's Landts vloot, behalven vierentwintig van de lichtste scheepen, en daar onder al de fregatten die by de vlag waaren, voorts al de branders, die men noch in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

in dienst zou houden, om in 's Landts zeegaaten, tot der zelver bescherming en verzekertheit, geposteert te worden. De gemelde resolutie quam den twintigsten September den L. Admiraal de Ruiter ter handen, die, om den inhoudt en 't gewicht der zaaken, hier werdt ingevoeght, en dus luidde. 1672. 20 Sept.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Jovis den 15 September 1672.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal, aangaande het scheiden, invallen en verdeelen van 's Lands vloote.

Is gehoort het rapport van de Heeren Meerens, ende andere haare Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, hebbende, in gevolge ende tot voldoeninge van der zelver respective resolutien commissoriaal van den 13 deezes, gevisiteert ende geexamineert, eerst de missive van den L. Admiraal de Ruiter, geschreeven in 't schip de zeven Provincien, ten anker leggende, Oostzuidtoost den tooren van Goereê styf vier mylen daar af, den elfden daar te vooren, houdende responsive op haar Hoog. Moog. brieven van den 3, 5, 6, 8 en 10 van de zelve maandt respective, ende dien volgens, dat hy hem naa den inhouden van dien met behoorlyk respect zoude reguleren, ende zich zoo draa het moogelyk was met 's Landts vloote van daar naa Schoonevelt begeeven, ende de zelve aldaar posteren, om de vyanden te observeren, ende voorts advertentie, dat de victualie uit de respective districten van Hollandt voor de vloot voor als noch niet was toegekoomen, welke haar byna in een generaale necessiteit hadt gebraght, dat de Kapiteinen haar addresseerden aan hem om raadt ende assistentie, die hy ongetroost moeste heenen laaten gaan, als geen victualie hebbende, ende haar geen dimissie dervende geeven; Waar by noch een zwaarigheit quam, die niet geringer was, namentlyk, dat de scheepen uit Zeelandt ende den Noorderquartiere byzonder slecht van rytuigh, of goede ankers ende touwen, waaren voorzien, jaa zommige daar van al t'eenemaal ontbloot: dat de Viceadmiraal Evertszoon, gelyk hem L. Admiraal door een Kommandeur van een brander bericht was, by defect van de zelve, de vlagge hadde moeten verlaaten, ende naar Zeelandt inloopen. Dat hy L. Admiraal ook genoodtzaakt zoude weezen den Kapitein Wynbergen, uit den Noorderquartiere, vermits hy maar een anker tot zoo kapitalen schip hadde, naar Zeelandt voornoemt binnen te zenden, gelyk hy albereidts een brander naa de Maaze hadde moeten doen, ende dat hy in de uitterste bekommeringe was, wegens alle de klachten die hem dienthalven zouden te vooren koomen, als het weder t'eenemaal bedaart zoude weezen; dat hy L. Admiraal derhalven gantsch ernstelyk verzochte, dat haar Hoog. Moog. het schryvens, dat de Officieren ende Kapiteinen van daar aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit, wegens haare defecten, successivelyk waaren doende, krachtelyk gelieven te seconderen, op dat de zelve defecten ten spoedighsten zouden moogen werden gesuppleert, te meer, dewyle het saizoen des jaars het zelve was vereischende, ende dat het ook op Schoonevelt bezwaarder voor ankers ende touwen, als daar de vloot doen geankert lagh, viel te ryden; Noch de missive van 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, geschreeven aldaar den 12 van de zelve maandt, houdende responsive op haar Hoog. Moog. brieven ende resolutien van den 10 daar te vooren, ende dien volgens, dat haar E. niet hadden konnen nalaten haar Hoog. Moog. daar op dienstelyk te gemoet te voeren, dat zy genoeghzaam naar zeemanschap on-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *onmoogelykstelden dat de vloote van den Staat, maar gevictualieert zynde tot den laatsten deezer loopende maandt, gelyk als de zelve was, zoude konnen zee houden tot den uitslagh van de resolutien, by haar Hoog. Moog. te nemen op de aan te stellen besoignes met de Heeren Gecommitteerden uit de respective Kollegien ter Admiraaliteit op den 20 deezer, maar dat de zelve vloote genootzaakt zoude zyn, by faute van victualie, confuselyk te separeren, ende dat daar door zoude koomen te vervallen d'intentie van haar Hoog. Moog. ook de voorschreeve vloote gebraght buiten alle postuir om wederom by den anderen gecolligeert te konnen werden, immers in eenigen stant om dienst te konnen doen, ende dat, om de voorschreeve ongelegentheden te prevenieren, geen nader expedient aan de handt zoude zyn, dan aan den L. Admiraal de Ruiter te ordonneren, om alle de scheepen, zoo moogelyk, uit Zeelandt te doen provideren tot half October naastkoomende, alzoo de tydt niet en zoude lyden om de voorschreeve vivres uit de respective districten van de Kollegien ter Admiraaliteit derwaarts te zenden, dewyle doch de voorschreeve victualie genoeghzaam gerequireert zoude werden om de groote scheepen tot aan de voornoemde stadt Amsterdam te doen opkoomen, al was het schoon dat in de aanstaande week by haar Hoog. Moog. wierde geresolveert om de zelve te doen binnen vallen, gelyk d'ondervindinge van voorgaande jaaren haar zulks geleert hadde. Ende laatstelyk, de missive van 't Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt, geschreeven tot Middelburgh, den negenden van de zelve maandt, houdende responsive op haar Hoog. Moog. missive ende resolutie in dato den..... daar te vooren, raakende het revictualieren van de scheepen t'haarder directie staande onder 's Landts vloote, ende het weder uitzenden van de scheepen Oranje ende Middelburgh. Waar op gedelibereert, ook door de gemelde Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden gehoort ende ingenoomen weezende de hooghwyze consideratien ende 't advys van den Heere Prinsse van Oranje, is goedtgevonden ende verstaan, dat den voornoemden L. Admiraal de Ruiter zal werden gerescribeert, dat hy uit 's Landts vloote voornoemt zal dispicieren vierentwintigh zoo scheepen als fregatten van oorlogh, te weeten, eerst de fregatten, ende voorts de lichtste scheepen van oorlogh, om by provisie, ende tot nader order van haar Hoog. Moog. als noch te blyven continueren aan den Lande den gerequireerden dienst te presteeren. Dat wyders by L. Admiraal de Ruiter acht van de voornoemde scheepen ende fregatten zal verzenden naar de uitterste zeegaaten van de Provincie van Zeelandt, te weeten, de Wielingen, ende 't Veersche gat respective, acht naa de uitterste zeegaaten van Goereë en de Maaze respective, ende acht in de uitterste zeegaaten van het Texel, ende dat hy L. Admiraal de Ruiter de verdere scheepen van 's Landts vloote voornoemt zal opzenden in de districten van de Kollegien ter Admiraaliteit daar onder die zyn gehoorende, om by de zelve voorts afgedankt ende opgeleit te werden. Dat wyders by L. Admiraal de Ruiter alle de branders, by 's Landts vloote voornoemt gevonden werdende, zal verdeelen in drie gelyke deelen, ende de zelve branders in gelyk getal zenden naar ieder der voorschreeve drie respective districten, Zeelandt, Goereë en Texel, ende dat de gemelde Kollegien ter Admiraaliteit zal werden aangeschreeven, dat zyluiden alle de branders, tot haar laste staande, voor zoo veel die door storm, onweer of andere rampen, by de vloote niet gevonden, maar in eenige zeegaaten of havens geloopen zullen weezen, ten spoedighsten we-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

wederom te laaten repareren, ende naa de voornoemde respective districten doen verzeilen. Dat wyders van 't gunt voorschreeven is kennisse zal werden gegeeven aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit: ende dat de gemelte Kollegien ter Admiraaliteit, in Zeelandt, op de Maaze, tot Amsterdam en 't Noorderquartier residerende, noch mede zal werden aangeschreeven, dat de zelve, te weeten, het voornoemde Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt, voor zoo veel Zeelandt aangaat, het Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze, voor zoo veel Goereê ende de Maaze belanght, ende het Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam ende den Noorderquartiere, voor zoo veel het Texel betreft, de voorschreeve scheepen van oorloge, fregatten ende branders, willen posteren op zoodanige plaatzen, daar de zelve zullen oordeelen dat de voorschreeve scheepen van oorloge, fregatten en branders, den Lande den meesten dienst zullen konnen doen, zoo om alle vyandtlyke invasien in de zeegaten, als alle desseinen van landinge der voorschreeve vyanden in ende ontrent de voorschreeve zeegaten, of eenige plaatzen daar ontrent gelegen, te konnen afweeren ende beletten, midts daar van t'elkens kennisse ende advertentie gevende aan haar Hoog. Moog. ende den Heere Prince van Oranje, als Admiraal Generaal. Dat voorts den hooghgemelten Heere Prinsse van Oranje zal werden verzocht, gelyk zyn Hoogheit verzocht werdt by deezen, de voornoemde scheepen ende fregatten van bequame Hoofden, ende andere Officieren, te voorzien; Ende nademaal haar Hoog. Moog. van alle kanten werden geadverteert, dat de vyanden van den Staat van voorneemen zouden zyn een landinge, of descente, op de kusten deezer Landen te tenteren, dat derhalven daar van kennisse zal werden gegeeven aan de Heeren Staaten van de Provincien van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt, ende Stadt en Lande, met verzoek, dat de zelve ontrent de respective plaatzen van de hooghgemelde Provincien, naast aan de zee gelegen, zoodanige voorzieninge willen doen, dat die van 't gunt voorschreeven is gewaarschouwt, vermaandt ende gelast moogen werden, wel op haar hoede te weezen, om de zelve vyandtlyke desseinen, onder Godes genadigen zeegen, te konnen tegen gaan, weeren ende repousseren: ende dat van weegen haar Hoog. Moog. gelyke advertentie zal werden gegeeven aan den Gouverneur, of Officier, kommanderende binnen de stadt Sluis, om mede op zyn hoede, ende bequaam te weezen tot het afweeren van alle vyandtlyke aggressien ende insulten: ende dat noch mede de Heeren Staaten van de hooghgemelde Provincien zullen werden verzocht, de gemelde Kollegien ter Admiraaliteit te doen voorzien van de penningen, de welke gerequireert werden tot betaalinge van de soldyen van het bootsvolk, op de voorschreeve scheepen gedient hebbende, op dat, by ontstentenisse van dien, geen disordre, commotie ofte onlusten moogen koomen te ontstaan, tot irreparable prejuditie ende ondienst van den Lande. Dat voorts de voornoemde Heeren Meerens, ende andere haar Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, zullen werden verzocht, gelyk de zelve werden verzocht by deezen, met de Heeren Gecommitteerden uit de respective Kollegien ter Admiraaliteit, alhier verwacht werdende, te overleggen ende overweegen, of eenige ende hoedanigh verder employ aan de voorschreeve scheepen van oorlogh ende fregatten zoude konnen of behooren te werden gegeeven, ende daar van alhier ter vergaderinge rapport te doen; Ende dat de gemelde Kollegien ter Admiraaliteit zal werden aangeschreeven, de voornoemde Gecommitteerden, alhier ver- 1672.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *wacht werdende, daar op zoo veel te instrueren ende informeren, als naar gelegentheit van zaaken zal konnen geschieden.*

FL. CANT. Vt.

Accordeert met het voorschreeve regifter.

H. FAGEL.

De zaaken van den Viceadmiraal Schram, en den Schoutbynacht Vlug, en de Kapiteinen Binkes, van Kruiningen en Brouwer, worden afgedaan, en zy onschuldigh verklaart.

De L. Admiraál de Ruiter maakte ten zelven daage zynen Krygsraadt de gemelde resolutie bekent, en liet ze 's anderendaaghs aan zyn boordt vergaderen, om de zaak der beschuldighde Zeeofficieren af te doen. De Heer de Ruiter oordeelde dat 'er in 't betichten groote partyschap was gepleeght. Het vonnis, te vooren, tot voordeel van den Viceadmiraal Schram, en den Schoutbynacht Vlug, geweezen, boven gemeldt, tot dus lang opgehouden, werdt nu uitgesprooken. De gantsche Krygsraadt oordeelde, dat ze ten onrechte waaren aangeklaaght: insgelyks de Kapiteinen Binkes, van Kruiningen, en Brouwer. Zy werden alle erkent voor eerlyke en goede soldaaten en zeeluiden, en daar op ontschuldigh en vry verklaart: ontzeggende den Advocaat Fiskaal zynen eisch. De Heer de Ruiter hadt nu ordre gestelt op het scheiden van 's Landts vloote. Tot dien einde beval hy, met een brief, den Schoutbynacht de Haan, met de scheepen van Amsterdam en 't Noorderquartier, die in de Wielingen waaren ingevallen, terstondt, zonder een oogenblik vruchteloos te laaten voorby gaan, wederom uit te koomen: al was het maar met zoo veel victualie dat zy het Texel daar mede konden bereiken, 't welk met de Zuidtwestelyke winden, die toen woeijen, zeer spoedigh zou konnen geschieden. Voorts heeft hy geordonneert wat scheepen, fregatten en branders, naar 't Texel en andere zeegaaten zouden zeilen, om daar gepoosteert te worden, gelyk te zien is uit de volgende lyste.

21 *Sept.* Ordre gestelt op 't scheiden van de vloot.

20 *Sept.* D'Amsterdamsche en Noordthollandsche scheepen uit de Wielingen op ontbooden.

Scheepen, fregatten en branders, tot bezetting en bescherming van 't Texel.

In 't Texel.		Scheepen en fregatten.	
Kommandeur Pieter van Middelandt.		*De Gideon.*	60.
David Swerius.	— —	*De Beschermer.*	50.
Philips de Munnik.	— —	*Essen.*	50.
Barent Hals.	— —	*Asperen.*	30.
Roemer Vlak.	— —	*De Postiljon.*	24.
Jan Muis.	— —	*Zierikzee.*	24.
Pieter Olfertszoon Bakker.	—	*Mercurius.*	24.
		Branders.	
Hendrik Hendrikszoon.	—	*Velzen.*	
Jan Janszoon Bout.	—	*De Draak.*	
Pieter van Grootveldt.	—	*De Salmander.*	
Wybrandt Barents.	—	*De Leydtstar.*	
Dirk Gerritszoon Kam.	—	*'T Melkschuitje.*	
Arent Gerritszoon Ruichaver.	—	*De Vreede.*	
Adries Randel.	— —	*St. Salvador.*	
Gerbrandt Swart.	— —	*'T Kasteel van Loon.*	
Dirk Klaaszoon van Amsterdam.		*St. Jakob en Anna.*	

Scheepen tot bescherming van de Maas.

De Maas.			
Kommandeur Frans van Nydek.	—	*Schiedam.*	20.
Pieter Dekker.	— —	*Bommel.*	22.
Moises Wichmans.	— —	*Harderwyk.*	24.
Mattheus Megang.	—	*Popkensburg.*	24.

Bran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

	Branders.		
Karel de Bruin. — —	*De Berg Ætna.*		
Jan van Kampen. — —	*De Sayer.*		
Jan Gilliszoon. — —	*'T Wapen van Emmerik.*		
Pieter Hendrikszoon Pop. —	*De vergulde Post.*		
Goereê.			
Kommandeur Philip van Almonde.	*Wassenaar.*	60.	Van Goereê.
François van Aarssen. —	*Vitrecht.*	36.	
Hendrik Span. — —	*De Burg van Leiden.*	48.	
Robbert Ram. — —	*De waakende Kraan.*	44.	
	Branders.		
Lens Harmanszoon. —	*De Blakmoor.*		
Jakob Martenszoon de Haas. —	*D'Eendraght.*		
Pieter Besançon. —	*De Salm.*		
Jan Dirkszoon van Kuvenhoven.	*De Hoope.*		
Symen Jakobszoon Jong. —	*De Salm.*		
Ter Veere.			
Kommandeur Passchier de Witte. —	*Schakerloo.*	30.	Van 't Veersche gat.
Barent Martenszoon. —	*De Visschers Harder.*	26.	
Klaas Valehen. — —	*De drie Helden Davids.*	50.	
Jan Pieterszoon Vinkelbosch. —	*De Windthondt.*	30.	
	Branders.		
Pieter Syvertszoon Bokkes. —	*Helena Leonora.*		
Jan Andrieszoon. —	*De witte Mol.*		
Ysbrandt Vlbertszoon. —	*De Welkomst.*		
Jakob Schenk. — —	*De Pampiermoolen.*		
De Wielingen.			
Kommandeur Adriaan van Kruiningen.	*Veere.*	50.	Van de Wielingen.
Kornelis Evertszoon. —	*Swaanenburg.*	52.	
Salomon le Sage. — —	*Vlissingen.*	50.	
Karel van der Putten. —	*Ter Goes.*	34.	
	Branders.		
Pieter Hermans. — —	*Sinte Anna.*		
Hayman Adriaanszoon. —	*De Roskam.*		
Benjamin Stevens. —	*St. Jan.*		
Huibrecht Korneliszoon. —	*De Samson.*		

Hy beval den Kapitein Pieter van Middelandt, als hy, onder 't beleidt van den Viceadmiraal Sweers, in Texel zou zyn gekoomen, dan de wimpel van de groote stenge te laaten waaijen, en het gebiedt over de scheepen en branders, die men daar zou posteeren, t'aanvaarden. Den zelven last gaf hy ook aan den Kapitein van Nydek, in de Maaze, den Kapitein Almonde, in Goereê, den Kapitein Passchier de Witte, in 't Veersche gat, en den Kapitein van Kruiningen, in de Wielingen: doch alles by maniere van voorraadt, tot dat zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje daar toe andre Officieren volle macht zou gelieven te geven. Den eenentwintighsten der maandt woey 't zoo hardt dat men geen ankers kon winden: maar den volgenden dagh raakte de vloot onder zeil, en men zagh den Schoutbynacht de Haan, met d'Amsterdamsche en Noordthollandtsche scheepen, te vooren in de Wielingen ingevallen, weer uitkoomen, zich voegende by de vlag van den Viceadmiraal Sweers, stellende hunne koers naar Texel. De Zeeuwsche scheepen, onder den L. Admiraal Bankert, liepen de Wielingen in. De L. Admiraal de Ruiter quam

De vloot wordt van een gescheiden.
22 *Sept.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. quam met de Maasscheepen den zelven dagh binnen Goereê, en tegens den avondt voor Hellevoetsluis ten anker: Godt dankende voor zyn genade, en vaderlyke voorzorge, voor 's Landts vloot gedraagen, in al dat zwaar en stormachtig weder, dat men hadt uitgestaan: ook beval hy zyn Predikanten Godt daar over te danken, en 't volk met predikatien daar toe op te wekken. De scheepen die t'Amsterdam, in Noordthollandt en in Vrieslandt t'huis hoorden, raakten den drieëntwintighsten binnen Texel. Daarna werden de scheepen en branders, boven gemeldt, in de zeegaaten op de wacht geleidt, om alle vyandtlyke aanvallen af te weeren. Den Heer de Ruiter quam zoo haast niet aan landt, of hem werdt van zeker aanzienlyk persoon gevraaght, *Waar zyn verstandt en voorzichtigheit was geweest, toen hy zulk een brief, tot verschooning van den Ruwaart van Putten, uit de vloot hadt geschreeven?* Hy merkte genoegh waar men heenen wou, en gaf dit rustig antwoordt: *Indien 't hier in 't vaderlandt zoo gelegen is dat men de waarheit niet magh spreeken, zoo is 't 'er ellendigh gestelt. Nochtans zal ik die spreeken zoo lang als myn oogen open staan.* Zyn trouw en oprechtigheit liet zich door geen verandering der tyden kreuken. Den volgenden dagh tot Rotterdam koomende, vondt hy by de Heeren ter Admiraaliteit noch geen ordre om de scheepen te doen havenen. Hy vertrok dan naar den Haage, en deedt den zesentwintighsten verslagh van zyn verrichting aan hunne Hoog. Moog., die hem heusschelyk bejegenden, en voor zyne diensten bedankten, gelyk men zien kan uit het volgende afschrift.

De Ruiter komt binnen Goereê, en voor Hellevoetsluis, 22 *Sept.* En dankt Godt voor zyn bewaaringe. 23 *Sept.* 24 *Sept.* 26 *Sept.*

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Maandagh den 26 September 1672.

De L. Admiraal de Ruiter, in de vergaderinge verscheenen, en op een ordinaris stoel gezeeten, ook gedekt zynde, heeft aan haar Hoog. Moog. kort rapport gedaan van zyne laatste gedaane expeditie met de geheele Landts vloote, waar op gedelibereert zynde, heeft de Heer Ysbrant van Vierssen, ter vergaderinge presiderende, den gemelden L. Admiraal uit den naame en van weegen haare Hoog. Moog. bedankt, en verklaart, dat hooghgemelde haar Hoog. Moog. met zonderlinge aangenaamheit en groot contentement opgenoomen hebben zyne goede devoiren, notable diensten, mannelyke couragie en dapperheit, mitsgaders loffelyke conduite en directie, nu laatstelyk wederom betoont in den zeeslagh tusschen 's Landts vloote en die van de twee maghtige Koningen van Vrankryk en Engelandt, den 7 Juny lestleden voorgevallen, ende heeft wyders uit den naame als vooren den gemelden L. Admiraal de Ruiter gerecommandeert, met gelyken yver, kloekmoedigheit en couragie, in alle voorvallende occasien daar inne voorts te willen continueeren.

Doet rapport aan hunne Hoog. Moog. En wordt bedankt.

YSBR. VAN VIERSSEN. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

H. FAGEL.

Hem werdt voort belast, ook naar zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje te trekken, en daar insgelyks verslagh te doen. Doch met zyn huisvrouw, jonghste dochter, en Secretaris, te Swadenburgerdam, of Swammerdam, gekoomen, was zyn Hoogheit vertrokken. De Rui-

ter

ter vondt daarna den Vorst aan den Uithoorn, verhaalde zyn verrichting, werdt met Vorstelyke heusheit, en betoogh van hooghachting, bejegent. Hy verkreegh verlof om zich naar Amsterdam te begeeven, daar hy ten zelven daage aanquam, en 's anderendaaghs ter vergadering der Heeren Raaden ter Admiraaliteit insgelyks verslagh deedt van 't geen in zyn zeetoght was verricht en voorgevallen. Den derden October vertrok hy, om bezondre zaaken, weer naar Bodegrave, en een half uur met zyn Hoogheit gesprooken hebbende, werdt hy 's avondts ten negen uuren weer by hem ontbooden, die tyding van den eersten deezer uit Engelandt hadt bekoomen, meldende, dat d'Engelsche vloot, sterk drieëntzestigh zeilen, op dien dagh weer uit de riviere van Londen in zee was gezeilt. Hier over met zyn Hoogheit en den Heer Beverning wel een uur lang beraadtslaaght hebbende, werdt hem belast, zich zonder uitstel naar Rotterdam, en van daar naar Hellevoetsluis te begeeven, om in 's Landts scheepen, daar leggende, goede ordre te stellen, en zich tegens alle vyandtlyke invallen vaardig te houden, en die af te keeren. Hier op vertrok hy den zelven nacht. Maar 's anderendaaghs, terwyl hy op reis was, zagh men 's avondts ontrent ten negen uuren op den Brielschen tooren en al d'anderen daar ontrent, vieren: waar door te Hellevoetsluis, en in de scheepen daar ontrent alles in alarm raakte, en ieder meende dat de vyanden zochten te landen, 't welk alleen uit het zeggen der Visschers, en anderen, op kondtschap uitgezonden, ontstondt: want eenige scheepen gezien hebbende, zonder die recht te kennen, riepen ze dat de vyandt met in de tzestig scheepen voor de wal was. Dan niemant verneemende, raakte alles weêr in stilte. Doch den volgenden morgen ontrent ten negen uuren deeden de scheepen, die in 't gat van Goereê op de wacht laagen, het beraamde sein, als of de vyanden aanquaamen. Daar op bereide zich ieder een, in 't Fort en op de scheepen, met yver tot tegenweer. Men deedt de vrouwen en kinderen, die by meenighte op de scheepen waaren, om hunne mannen en vaders te bezoeken, om laagh gaan, want 'er was geen tydt om ze aan landt te zetten: en maakte 't geschut en alles slaghvaardig. Zommige vrouwen baaden dat men ze niet om laagh zou zenden, zeggende, dat ze wilden helpen: 't geen ze ook naar vermoogen deeden. Midlerwyl begost het zeer te misten: zoo dat de scheepen die ontrent Hellevoetsluis laagen de brandtwacht voor Goereê niet meer konden zien: en daar op begost men sterk te hooren schieten: 't welk een iegelyk deedt gelooven, dat de vyanden met de brandtwacht al in gevecht waaren, en dat men ze wel haast voor de boeg zou hebben. Maar de mist ondertusschen wat opklaarende, zagh men dat d'inkoomende scheepen Staatenvlaggen lieten waaijen: 't welk 't Neerlandtsch scheepsvolk vreemdt voor quam. Maar de Kapitein zich aan geen vlaggen vergapende, liet op hun vuur geeven. Waar op zy straks hun ankers lieten vallen, en aan zyn boordt quaamen. 'T waaren, bevondt men toen, twee Zeeuwsche kapers, die met zeven pryzen binnen quaamen. De buitenwacht hadt hen eerst voor vyandt aangezien, en daar op het sein gedaan, dat zoo veel omziens baarde: en 't schieten dat men in de mist hoorde, waaren niet anders dan eer- en vreuchtschooten. De L. Admiraal de Ruiter was den zelven dagh, over nacht en dagh reizende, 's morgens ontrent ten tien uuren, van Rotterdam, met den L. Admiraal van Nes, voor den Briel gekoomen. Hy voer ten eersten met het jacht, nevens van Nes, om de fregatten en branders, die

Marginalia: 1672. — Komt by zyn Hoogheit. — 28 *Sept.* — 29 *Sept.* — 3 *Octob.* — Tyding dat d'Engelsche vloot weêr in zee was. — De Ruiter wordt naar Hellevoetsluis gezonden. — 4 *Octob.* — Valsche alarm. — 5 *Octob.* — Tweede alarm. — Twee Zeeuwsche kapers met zeven pryzen, die men voor vyanden aan zagh, koomen binnen Goereê. — De Ruiter komt voor den Briel.

voor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

Bezichtight de buitenwacht. Steekt in zee. Ziet negen zeilen.

voor in de Maas gepoſteert laagen, te bezichtigen, en vermaande de Kapiteinen en Kommandeurs tot het betrachten van hunnen plicht. Toen liep hy met het jacht verder in zee, om de zelve t'ontdekken: met meening om buiten om naar Hellevoet te zeilen. Maar ontrent twee mylen in zee geraakt, zagh hy negen raazeilen, (dit waaren de twee kapers, ſtraks gemelt, met hun zeven pryzen, die toen noch buiten waaren) die hun koers naar en binnen Goereê ſtelden, en ontmoette

En hoort van meer ſcheepen.

een' Maasviſſcher, hem toeroepende, dat hy noch een andre vloot ſcheepen, ontrent vyfenveertig in getaale, daar ontrent in zee hadt gezien, en daar onder Admiraal, Viceadmiraal, en Schoutbynachts vlaggen.

Keert te rugh naar den Briel, daar 't alles in alarm is.

Op dit bericht, en om zich niet reukeloos te waagen, keerde hy met den zelven Viſſcher weer naar binnen: te meer, dewyl 't zeer miſtigh werdt, en ſtyf begoſt te waaijen. Ontrent ten twee uuren in den Briel koomende, vondt hy 't alles in alarm, en men riep dat d'Engelſchen met hunne vloot binnen Goereê en Hellevoet waaren ingevallen.

Begeeft zich naar Hellevoetſluis: maar vindt daar, in plaats van vyandt, de twee Zeeuwſche kapers, met hunne zeven pryzen.

Hier op nam hy ſtraks zyn afſcheidt van zyn huisvrouw, die in den Briel was, en begaf zich in der yl, met van Nes vergezelſchapt, over landt naar Hellevoetſluis. Daar koomende, vondt hy al de bekommering verandert in blydtſchap, door d'aankomſte der twee kapers met hun zeven pryzen. 'T waaren twee fregatten: de Kapiteinen Pieter Leendertszoon en Gillis Kaazen, beide van Middelburgh: 't eene voerde 26 ſtukken en 130 man, 't ander 16 ſtukken en 90 man. De pryzen waaren vyf Barbadosvaarders, en een van 't eilandt Nives, alle gelaaden met ſuiker en tabak, en een Lisbonsvaarder, koomende uit Engelandt, gelaaden met boter en andere waaren. De Kapiteinen verklaarden, dat ze die pryzen tuſſchen den 29 en 30 Auguſtus, in 't gezicht van de Sorrels, hadden verovert, en daar mede achterom herwaarts waaren gekoomen: zonder tuſſchen beiden eenigen vyandt te hebben gezien: maar dat ze tuſſchen den vier- en vyfentwintighſten van September by een gros ſcheepen waaren geweeſt, dat daaghs te vooren uit de Elve of van Hamburgh was gekoomen, hebbende de wil naar Engelandt, Vrankryk en Spanje. Dit meende de Ruiter dat de vloot was, die de Maasviſſcher zeide giſteren gezien te hebben. Daarna werdt, ten aanzien van 't bericht dat zyn Hoogheit uit Engelandt, aangaande 't uitloopen der Engelſche vloot, hadt ontfangen, op alles goede ordre geſtelt: zoo wel op 't landt als in de ſcheepen.

De Ruiters ſchryven aan de Heeren Staaten, en aan zyn Hoogheit.

Doch den L. Admiraal de Ruiter vertoonde aan de Heeren Staaten, en aan zyn Hoogheit, door een brief, dat binnen Hellevoetſluis maar vier kompagnien ſoldaaten in bezetting laagen: verzoekende meer volk, en eenige ammonitie van oorlogh. Behalven de ſcheepen en branders, voor gaats van Goereê gepoſteert, laagen voor Hellevoetſluis noch zes van de grootſte Maasſcheepen: de zeven Provincien, d'Eendraght, de Maaght van Dordrecht, en de Ridderſchap van Hollandt, en noch twee andre ſcheepen: doch ze waaren, door verloop van 't volk, niet naar behooren gemant, en de Ruiter deed alle vlyt om weêr volk aan boordt te krygen. Maar by naader beraadtſlaaging met eenige Heeren Raaden ter Admiraaliteit op de Maaze, toen zich te Hellevoetſluis bevindende, werdt aangemerkt en overwoogen, dat, in gevalle de vyandtlyke maghten quaamen in te breeken, de ſcheepen die op ſtroom en voor gaats laagen, zynde maar tien in getal, behalven vier branders, daar tegen, als niet genoegh bemant, niet zouden konnen beſtaan, maar gevaar loopen van genoomen of verbrandt te worden. Dies verſtondt men, om daar inne in tydts te voorzien, dat men ten minſten de zes

zwaa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672.

zwaare ſcheepen voor af binnen de haven van Hellevoetſluis moeſt doen korten, en 't volk daar van gebruiken tot beſcherming van de fortreſſen, en 't eilandt van Voorn, daar 't bevonden zou moogen worden noodigh te zyn.

Voorſlagh van de zes zwaarſte ſcheepen binnen de haven van Hellevoetſluis te doen korten, en 't volk daar van op 't landt te gebruiken.

Dees voorſlagh werdt door den L. Admiraal de Ruiter, door twee brieven, d'eene aan hunne Hoog. Moog. en d'ander aan zyn Hoogheit, bekent gemaakt, met verzoek, dat men, zulks goedtvindende, hem daar toe maght zou geeven. Daar byvoegende, dat by ontſtentenis van dien alles in ſtaat zou blyven. Hier op antwoordt verwachtende, heeft hy midlerwyl alles tot tegenweer vervaardight, zoo veel hem naar tydts gelegentheit moogelyk was.

6 Octob.
7 Octob.

De Ruiter ſtelt ordre ontrent Goereê.

Hy zondt eenigh bootsvolk aan landt, in de fortreſſe van Hellevoetſluis, om by 't geſchut gebruikt te worden, en liet de zes zwaare ſcheepen zich tot tuſſchen de Quak en Goereê vervoegen, de zelve op bequaame plaatzen poſterende, om de vyandtlyke aanſlaagen tegen te ſtaan: voorts ook eenige ſeinen beraamende, om van 's Landts ſcheepen gedaan te worden, als zy eenige vyandtlyke maghten op het Goereêſche gat zouden zien naderen: tot waarſchouwinge van d'andere ſcheepen, en alle omleggende goede ingezetenen; op dat elk op zyne hoede zou zyn, en alle middelen van wederſtandt bybrengen.

En beraamt ſeinen tot waarſchouwing.

Hier leggende verſtondt hy uit eenige luiden van Brouwershaven, dat daar een Viſſcher, vaarende met een vrye Vlaamſche pas, uit der zee was ingekoomen, verhaalende, dat hy den tweeden van October benoorden Jarmuiden by een esquadre van 24 Engelſche fregatten was geweeſt, over 't welk de Heer Eduard Spragh, voerende de blaauwe vlag van boven, Admiraal was. Dat hy aan zyn boordt was geweeſt, en dat d'Engelſchen, naa zyn affcheidt, hun koers om den Noordtooſten ſtelden.

Tydingen uit 'er zee. Van d'Engelſchen onder Spragh.

Daarna verſtondt hy uit een Engelſche prys, die den achtſten binnen Goereê in quam, dat een kaper van Vliſſingen den derden van de maandt de Franſche Konings vloot, ſterk 36 of 37 ſcheepen, groot en klein, in 't Kanaal hadt gemoet, die, met een Weſtelyken windt om de Weſt laveerende, naar Vrankryk keerden.

Van de Franſche vloot.

Maar den negenden 's morgens vroeg ontfing hy twee brieven, d'eene van de Burgermeeſteren en Vroedtſchappen der ſtadt Briele, en d'andre van den Kommandeur Kornelis Jakobszoon van der Hoeven, voerende het advysjacht de Faam, gemonteert met twaalf ſtukken, en afgezonden om kondtſchap van de vyanden: meldende, dat hy, van der Hoeven, tuſſchen den zeſten en zevenden 's nachts dwers van Duinkerken onder d'Engelſche vloot was vervallen, en dat die hem langs de Vlaamſche kuſt naajaaghde tot voor Schoonevelt en de Wielingen, in 't gezicht van 't landt van Walcheren: en dat ze hem eerſt den zevenden 's avondts verliet, en weer zeewaart in ſtak. Van dit alles verwittighde hy hunne Hoog. Moog. en zyn Hoogheit.

Nader bericht van Spragh.

Maar zyn brieven waaren naauwlyks een uure wegh geweeſt, of hy ontfing nader laſt van zyn Hoogheit, den achtſten, en daarna van de Heeren Staaten, den zevenden geteekent: beide hem maght geevende, dat hy, volgens den voorſlagh, boven gemeldt, de zes zwaarſte ſcheepen binnen de haven van Hellevoetſluis zou doen korten en opleggen.

De Ruiter ontfanght laſt en magt om de zes zwaarſte Maasſcheepen op te leggen.

Zyn Hoogheit ſchreef, *dat hy zich naar dien voorſlagh wel kon voegen: te meer, dewyl hy nu in 't zeeker bericht was, dat van d'Engelſche vloote niet boven vierentwintig van de lichtſte fregatten tegenwoordig zee hielden, om te kruiſſen op deezer zyde Kommiſſievaarders: zoo dat hy het deſſein van de landing der vyanden zonderling niet meer ſcheen te duchten.* Volgens dees ordre quamen de gemelde zes ſcheepen noch den tienden binnen de voornoem- de

'T welk in 't werk werdt geſtelt.

1672. de haven, daar ze werden opgeleit. De Kapitein Almonde werdt met de vier scheepen en vier branders, die t'zynen gebiede stonden, weêr op nieuw voor de zeegaaten, en recht voor de haven van Goereê geposteert, tot naader ordre, zonder dat men eenigen vyandt vernam. Ook hadt men daar alomme meerder getal van krygsvolk, en eenige ruitery gebraght.

De Ruiter reist naar Rotterdam. 12 Octob. Den Hage. 14 Octob. Bodegrave. 15 Octob.

Den elfden vertrok de L. Admiraal de Ruiter naar den Briel en Rotterdam, daar hy ter Admiraaliteit verslagh deed van zyn verrichting, daarna in den Haage aan den Heere Raadtpensionaris Fagel, en eindelyk te Bodegrave aan zyn Hoogheit, die hem toeliet naar Amsterdam te vertrekken, en zich in zyn huis, tot nader aanschryven, t'onthouden. Derwaarts reizende, werdt hy aan den Uithooren door Prins Maurits van Nassau, en eenige andere hooge Bevelhebberen ontmoet, en met veel minnelykheit begroet, en quam ten zelven daage t'Amsterdam, daar hy eenigen tydt van alle zyne geleedene ongemakken uitrustte.

Komt t'Amsterdam. 16 Octob.

Zich hier onthoudende, en zoo veel gevaarlykheden van vyanden en stormen hebbende uitgestaan, dacht hy nu in veiligheit te zyn, maar vondt zich haast bedroogen: en 't scheelde weinig of hy waar door de haat en handt van een vyandtlyk booswicht omgekoomen.

Toelegh op de Ruiter.

Men pooghde hem onlangs het vuil van landtverraadt aan te wryven, en zyn goederen te plonderen: maar nu was het op zyn leven gemunt. Op zekeren morgen, de dagh werdt niet aangeteekent, quam een onbekent man t'zynen huize aankloppen, en in 't voorhuis indringende, hebbende een bol broodts met een groot mes in de handt, roepende wel onbeschoftelyk, *Waar is Michiel de Ruiter?* Men vraaghde, op geen quaadt denkende, wat hy begeerde? en hy riep weêr, *dat hy Michiel de Ruiter wou spreeken.* De Heer de Ruiter, op een opkaamer, ter zyde van 't voorhuis, dit geroep hoorende, quam beneeden, om t'onderstaan wat men hem zeggen wilde.

Iemant tracht hem met een mes te doorsteeken.

Maar d'ander, hem ziende, en met het bloot mes, zonder een woordt te spreeken, in arrenmoede naar hem toe treedende, zoude naar alle waarschynlykheit hem doorstooken hebben: ten waare dat een van zyn dienaaren, toen juist daar ontrent gekoomen, en 't boos opzet merkende, hem in der haast geen kleene ladder, die daar stondt, op 't lyf, of d'armen, hadt geworpen, en den steek verzet:

'T welk noch belet werdt.

den boosdoender voort ten huize uit dryvende: die daar op straks wegh vluchtte: zonder dat het iemant van 't gezin, door d'algemeene verbaastheit, in den zin quam hem vast te houden, of naa te loopen: ten einde dat men, hem in handen krygende, moght naavorschen, wat hem tot zulk een boos stuk hadt bewoogen. Dit werdt te laat bedacht, en de dienaars van den Geweldige, en andere gerechtsdienaars, deeden hun uitterste best om hem in kroegen, of kussen, op te zoeken en aan te treffen. Maar vergeefs. Hier over viel veelerley bedenken.

Bedenken over dat snoodt bestaan.

Men kon niet bevroeden wat haat, of nydt, of eige, of een anders boosheit, of vyandt van buiten of van binnen, dien heilloozen mensch tot zulk een snooden daadt hadt aangedreeven. Ook wist men niet of het stuk, by eenen onderleit, niet door een ander, of door veelen, zou hervat worden. Want men beleefde nu booze tyden, vruchtbaar van snoode stukken, in welke d'onschuldighsten dikwils d'ongelukkighsten wierden, en de besten 't booste loon ontfingen. Maar de bekommering hadt hier geen quaadt gevolgh, en de Heer de Ruiter, met een goedt geweeten gesterkt, was in Godts vaderlyke voorzorge gerust: doch hieldt zich evenwel voorzichtelyk op zyne hoede. Midlerwyl bewaaren de scheepen van 's Landts vloot, geschikt om in te vallen, hou-

houden binnen gekoomen: en men hadt ordre gestelt tot de betaaling van 't bootsvolk: om voor te koomen dat, by ontstentenisse der betaaling, geen onorde, beroerte, of onlusten moghten ontstaan, tot groot naadeel en ondienst van den Lande. Ten dien einde bevaalen de Heeren Staaten van Hollandt hunne Gecommitteerde Raaden, aan de Kollegien ter Admiraaliteit binnen den Lande der Provincie van Hollandt uit te keeren de zomme van een millioen, of tienmaalhonderdtduizendt Karolus guldens. Door dit middel werdt het bootsvolk ten eersten betaalt, en alles in ordre gehouden. Zedert vernam men van geen meer verrichtingen ter zee, behalven alleen van der Nederlandtsche Retorsievaarders, of kaapers, die in dit jaar een groote meenighte van koopvaardyscheepen, meest Engelsche en weinig Fransche, veroverden, en in verscheide havens, tot merkelyke afbreuk de vyanden, opbraghten: inzonderheit de Zeeuwen, die den vyanden meest overal in hun vaarwaater waaren, vervolghden en overvielen: zoo dat zommigen schryven, dat ze ten einde van dit jaar ontrent 320 tonnen goudts uit de pryzen, alleen in Zeelandt opgebraght, hadden gemaaakt, en getrokken: behalven 't geen gekoomen was van de pryzen die zy in Biscayen en elders hadden verkocht. Doch van die reekening, die byna ongelooffelyk schynt, heb ik geen rechte zeekerheit: noch ook van 't zeggen, dat d'Engelsche koopluiden in zeker vertoogh aan den Koning hunne schaade op 500 tonnen goudts hadden begroot: daar ook onder gereekent moest werden, 't geen by de Hollandtsche en Vriesche kapers hun was benoomen, of ontweldight. Dit 's het ongerechtig lot der oorloogen, dat onderdaanen, dien 't van herten leedt was dat hunne Koningen de vreede braaken, daar 't meeste verlies by leeden. Van zommigen werdt aangemerkt, dat de Nederlandtsche koopvaarders in dit jaar weinig schade leeden; om dat de Heeren Staaten alle zeevaart en visschery in tydts by plakkaat hadden verbooden. Doch in 't naajaar werdt de kleene visschery weêr open gestelt; en ordre gegeeven, om de vischscheepen door eenige lichte fregatten tegens de Duinkersche en andere kapers te beschermen. Naa 't verhaalen der zeezaaken, staat nu iet, ter loops en met een woordt, van den toestandt te lande te melden. Hollandt werdt te deezer tydt, door het inlaaten van 't water, en 't bewaaren van de passen of posten te Gornichem, te Schoonhoven, by en over Jan Goeverwelle sluis, by Nieuwerbrugge, en te Muiden, beschermt: en te minder van de vyanden aangevochten, door d'aantoght van de legers, die de Keizer en de Keurvorst van Brandenburgh, ter hulpe van den Nederlandtsche Staat, afzonden. Hier door vondt zich de Koning van Vrankryk genoodtzaakt, den Maarschalk van Turenne met een leger hun te gemoet te zenden. Men zocht in November een aanslagh op Naarden in 't werk te stellen, en zondt den elfden van November last aan d'Amsterdamsche Kapiteinen, die met hunne scheepen in Texel waaren ingevallen, en ontrent Pampus gekoomen, dat ieder zich met zestig of tzeventig man ten dien einde naar Muiden zou vervoegen. Maar de maatroozen, vermoeidt door de lange zeetoght en al 't geleedene ongemak, waaren zeer onwillig. Jonker Engel de Ruiter kon niet meer dan twintig vrywilligen bekoomen, en vertrok daar mede, nevens den Kapitein Berkhout, naar Muiden. Doch d'aanslagh ging te niet: en de toeleg op Woerden, ontrent dien tydt by zyn Hoogheit ondernoomen, liep vruchteloos en met verlies af. Men braght daarna een regement maatroozen by een van vierentwintig kompagnien, onder den Viceadmi-

1672.
Ordre op de betaaling der matroozen.
Daar Hollandt tien tonnen goudts toe uitkeert.
23 *Sept.*
Groote schaade by d'Engelschen door de kapers, met naamen de Zeeuwsche, geleeden.
Kort verhaal van den toestandt der zaaken te lande.
Toeleg op Naarden.
Aanslagh op Woerden mislukt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. raal Sweers, als Kornel, den Kapitein Brouwer, als Luitenantkornel, en Jonker Engel de Ruiter, als Majoor. Dit volk werdt met eenige ſoldaaten naar Willis en daar ontrent gezonden, om al het hooy af te haalen, naar Amſterdam te brengen, en voor de Franſchen t'onbruik te maaken. Dit werdt in 't werk geſtelt en uitgevoert.

Zyn Hoogheits tocht naar Charleroy.

Midlerwyl trok zyn Hoogheit de Prins van Oranje met een leger, in der yl by een verzaamelt, naar de grenzen van Vrankryk, met meening om de Franſchen daar t'overvallen. Hy zocht de Graaf van Duras aan de Roer te ſlaan: doch die ontquam 't gevaar met de vlucht. Toen rukte zyn Hoogheit naar Charleroy, 't geen hy ſtraks omringde en dacht t'overweldigen; maar een vroege, ſchielyke, en felle vorſt verhinderde zyn voorneemen. Zoo dat hy genoodtzaakt werdt, naa 't veroveren en verwoeſten van Bings, te rug te keeren. De zelve vorſt, die zyn Hoogheits toeleg belette, braght hier 't ys in 't water, en gaf den Hartogh van Luxenburg gelegentheit om met een leger Franſchen, uit Uitrecht en andre veroverde ſteden by een gerukt, een inval in Hollandt te doen.

Luxenburgs toeleg om over 't ys een inval in Hollandt te doen.

Hy raakte, (terwyl de Graaf van Koningsmark met het Neêrlandtſch krygsvolk van Bodegrave naar Leiden week) hoewel 't weêr begoſt t'ontlaaten, met eenig volk, zonder veel tegenweer te vinden, by gebrek van goede ordre, te Swammerdam over den Ryn: met meening om voort te trekken, indien hem de vorſt hadt willen dienen. Ter zelver tydt werden de ſchanſſen by de Nieuwerbrug, door onorde en verſlaagentheit, verlaaten. Gants Hollandt, hoorende dat de Franſchen waaren ingebrooken, en verwachtende dat ze zouden voort trekken, daverde toen van ſchrik.

Beſtendigheit en wakkerheit der Heeren Staaten van Hollandt, die ordre ſtellen om den vyandt te ſtuiten.

Doch de Heeren Staaten van Hollandt betoonden in dat gevaar hunne beſtendigheit en wakkerheit. Zy beſlooten, den Veldtmaarſchalk Wirts naar 't leger, dat Bodegrave verlaaten hadt, op 't ſpoedighſte t'ontbieden: zonden eenige Heeren, te vooren derwaarts gecommitteert, daar weer heenen, mitsgaders de Heeren Kornelis Hop, Raadtpenſionaris der ſtadt Amſterdam, Johan Kievit, Raadtpenſionaris van Rotterdam, en Meinard Sonk, Burgermeeſter der ſtadt Hoorn, benevens den Raadtpenſionaris Fagel, om ordre te ſtellen, krygsvolk van alle kanten op t'ontbieden, de Magiſtraaten der ſteden te verzoeken, zoo veel vrywilligen uit te maaken als by een konden brengen, om den vyandt het hooft te bieden. Men beval Koningsmark, (die men te Leiden weigerde in te laaten) met zyn volk naar de Goudtſche ſluis te keeren.

Men vat poſt aan de Goudtſche ſluis.

Daar heeft men poſt gevat. Voorts werdt laſt gegeeven, dat de Kornellen van de opgezetenen ten platten lande zich met hunne kompagnien ten aller ſpoedighſte naar 't leger van Koningsmark zouden vervoegen, om tegens den vyandt, tot beſcherming van 't lieve Vaderlandt, te worden gebruikt: dat ook drie kompagnien vrywillige burgers van den Haage ten gemelden einde derwaarts zouden worden gezonden: ook al 't gewaapend manſchap van Vlaardingen en Maasſluis dat men zou konnen bekoomen.

Huisluiden en burgers derwaarts ontbooden.

Men liet ook verſcheide ſluizen openen, om, daar 't de noodt vereiſchte, meer water in te laaten. De Hartogh van Luxenburg ontrent de Goudtſche ſluis gekoomen, vondt daar tegenweer, en zich genoodtzaakt te rugh te keeren, alles onderweegen in den brandt ſteekende en verwoeſtende: ook liet hy de dorpen van Zwammerdam en Bodegraven jammerlyk in d'aſſche leggen, en al d'inwoonders, mannen, vrouwen, maaghden, kinderen, ouden en jongen, die 't niet ontvlieden konden, deerlyk vermoorden of ſchenden, en op allerley wyze mishandelen.

Zwammerdam en Bodegraven verbrandt, en deerlyk mishandelt.

Geduurende zyn aantrekken was

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoag.
146 A 37

was 't weder, gelyk gemeldt is, wat aan 't dooijen: maar zedert hadt het weer gevrooren; doch den negenentwintighsten van December, 's daaghs voor de verwoesting der twee dorpen, begost het op nieu zoo schielyk en sterk te dooijen, dat hy, zonder veel beraadts, besluiten moest weér naar Woerden te wyken. Den wegh dien hy gekoomen was hadt nu de dooy en 't inloopend water onbruikbaar gemaakt: en 't is zeeker dat hy met al zyn leger daar zou gekleest hebben, indien men de schansSen by de Nieuwerbrugh in bezetting hadt gehouden. Nu moest hy langs dien wegh zich zelven en zyn soldaaten bergen, en liep in 't aftrekken noch groot gevaar, mits het wassen van 't water. In zyn afroght liet hy overal vuile voetstappen van verwoesting, van branden en blaaken, langs den gantschen Ryn. Ondertusschen quam zyn Hoogheit, van Charleroy gekeert, den eenendertighsten in 't leger ontrent de Goudtsche sluis, en alles werdt vervaardight tot tegenweêr. Ook heeft men daarna de verlaatene schansSen by de Nieuwerbrugh weer in bezetting genoomen. Korts daarna zyn van Amsterdam, onder 't beleidt van den Vice-admiraal Sweers, en verscheide Kapiteinen, en onder de zelve Jonker Engel de Ruiter, twaalf kompagnien matroozen, sterk 650 man, naar 't leger by de Goudtsche sluis gezonden. Zy quaamen met dertig overdekte schuiten, vyfentwintig chaloupen, en eenig geschut en amonitie. In deeze daagen hadden de Heeren Burgermeesteren en Regeerders der stadt Amsterdam, op de geruchten van den aantoght en inval der Franschen, en ter gelegentheit van 't winter weder en besloote water, wat nader op hunne bescherming gelet, en, met goedtvinden van de Vroedtschap, den L. Admiraal de Ruiter het bevel over al 't krygsvolk aan 't Y en de Waalkant opgedraagen, volgens den inhoudt van deeze schriftelyke last.

1672.

Luxenburg trekt te rug naar Woerde en Uitrecht.

Zyn Hoogheit komt in 't leger by de Goudtsche sluis.

Matroozen van Amsterdam naar 't leger gezonden.

De Regenten van Amsterdam stellen nader ordre op de bescherming der Stadt.

Burgermeesteren en Regeerders der stadt Amsterdamme, in deeze bekommerlyke gesteltenis van tyden, bezondere reflexie hebbende gemaakt op de groote bequaamheit, ervarentheit en wakkerheit van den Heere L. Admiraal de Ruiter, hebben zyn Ed. verzocht, om, onder haar opperdirectie, in cas van een generaale allarm, te kommanderen over de militie aan 't Y en de Waalkant, zoo burgerye, matroozen als soldaaten, en anderen, die haar posten aan de waterkant is aangeweezen: authoriserende deswegen den welgemelden Heere, over de zelve zoodaanigh te disponeren, als zyn Ed. tot de meeste bescherming van deeze stadt, en afbreuk der vyanden, oordeelen zal te behooren: lastende dienvolgende alle Officieren, burgers, matroozen en soldaaten, haar stiptelyk naa de beveelen en ordres van welgemelden Heere de Ruiter te reguleren, en de zelve vaardiglyk naar te koomen. Actum onder 't cachet der voorschreeve stede, den 28 December anno 1672.

Den L. Admiraal de Ruiter werd het gebiedt over 't krygsvolk aan 't Y en Waalkant, zoo burgery, matroozen als soldaaten, en anderen, in gevalle van een generaale allarm, opgedraagen. 28 Dec.

Ter ordonnantie van haar Ed. Grootachtbaarheden.

C. V. HEEMSKERK.

Hier door werdt den Heere de Ruiter, in tyde van noodt, gebiedt gegeeven langs 't geheele Y, van d'uiterste hoek, ontrent de Muider poort, by 't volk Funen genoemt, tot het Blaauwe hooft, ontrent de Haarlemer poort toe. Des anderendaaghs werdt by de Heeren van den Gerechte, Burgermeesteren en Scheepenen, een nieuwe en noodige ordre, om zich in tydt van allarm naar te richten, vastgestelt en afgekundight. Waar by ook bekent gemaakt werdt, *dat de Heeren Burgermee-*

Ordre in tydt van allarm.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1672. *meesteren, met advys van de XXXVI. Raaden, den Heere L. Admiraal de Ruiter verzocht, en gecommitteert hadden, om over alle de geenen die haar post hadden aan de waterkant, zoo burgers, soldaaten als matroozen, te kommandeeren: en dat de zelve alle gelast werden, zyne ordres en beveelen behoorlyk naa te koomen en te gehoorzaamen. Met verderen last, dat ook uit dien hoofde alle d'Officieren, en alle andere persoonen, die in dienst van de Heeren der Admiraaliteit, of der Heeren Bewindthebberen van d'Oostindische Kompagnie zouden geordonneert en bescheiden worden, om tegens vyandtlyke aanvallen, zoo te water als te lande, dienst te doen, aan d'ordres van den Heere L. Admiraal zouden gehoorzaamen.* Ten zelven daage gaven de Heeren Burgermeesteren den Heere de Ruiter, mitsgaders den Kommissarisen van de Waal, en den Havenmeester maght, om zoo veel Officieren en matroozen by den dagh aan te neemen, als vereischt zouden worden tot bemanning van d'oorlogscheepen en tjalken, die geordonneert waaren voor de Stadt wacht te houden. De Heeren Raaden ter Admiraaliteit hadden al over etlyke maanden, weinig daagen naa de komst der Franschen te Naarden, ordre gestelt, om vier of vyf fregatten van oorlogh op het Y, ontrent Durgerdam, te posteeren, en de Stadt van die kant tegens allerley vyandtlyke overval te verzeekeren. Doch by deeze ongelegentheit der tyden, en dat men de vyanden daagelyks te verwachten hadt, hebben de Heeren Burgermeesteren den L. Admiraal de Ruiter, nevens Henrik Roeters, toen Oudtscheepen, naderhandt Schout der Stadt, (die insgelyks eenige last hadt ontrent de bezorging van de Stadts verzeekering aan de waterkant) ordre gegeeven tot het toerusten van vier bequaame scheepen van oorlogh, om te dienen tot uitleggers, en bevryding van de Zuiderzee, aan het Yoort. Doch dit viel eenige daagen laater voor. Ter zelver tydt hadt men eenig misnoegen op den Kommandeur van d'oorlogscheepen, die op 't Y, ontrent Durgerdam, laagen, over eenige onwilligheit van te landt dienst te doen, waar over hy van zyn Kommandeurschap werdt verlaaten, en de L. Admiraal de Ruiter, nevens de Heer Roeters, stelden, volgens de maght *hun* gegeeven, daarna Jan Reylofs van Hoorn, die, zedert den drieëntwintighsten van Junius, op een der gemelde scheepen, genoemt Middelburg, bevel hadt gehadt, in zyn plaats. Dit was de zelve Reylofs, wiens manhaftigheit in de voorige boeken is gemeldt, en dien 't aan geen trou, noch dapperheit ontbrak. Hem werdt in zyn instructie, of berichtschrift, door de Heeren de Ruiter en Roeters, als last hebbende van de Heeren Burgermeesteren, onderteekent, belast, dat hy zyn fregat, en d'andre fregatten en vaartuigen, onder zyn gebiedt gestelt, in behoorlyke ruimte van den anderen, voor en ontrent Durgerdam zou geposteert houden: en, met een of meer gemande chalouppen, alle scheepen in 't vaarwaater waarneemen, en verhinderen dat 'er geen scheepen of vaartuigen van boven naar de Stadt zouden koomen, zonder alvoorens de zelve te doen onderzoeken, of daar geen vyandtlyke volken waaren ingescheept, en, zulks bevindende, de zelve aan te tasten en te vereeren. Doch by nacht zoude hy alle scheepen, naar de Stadt willende, ontrent 's Landts scheepen ten anker doen koomen, en tot den dagh by haar houden, en dan, geen zwaarigheit vindende, laaten vaaren. Den zelven Reylofs werdt zedert noch bevel gegeeven over al de gewapende scheepen, tjalken en vaartuigen, leggende, in dienst van de Heeren Burgermeesteren der stadt Amsterdam, langs de Gooysche en Geldersche kust,

Met last om de Ruiter aan de waterkant te gehoorzaamen.

Men geeft hem maght, om, nevens anderen, matroozen by den dagh aan te neemen.

En vier oorlogscheepen toe te rusten.

Hy stelt nevens den Heer H. Roeters, Jan Reylofszoon tot Kommandeur over d'oorloghscheepen, de wacht houdende op het Y.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

kust, van Naarden tot ter Elburg toe: met last, dat hy ze naar zyn goedtdunken zou posteeren, tot dienst van den Staat, en tot beveiliging der Zuiderzee, en zomwylen onderzoek doen of elk zyn post wel waar nam. Doch terwyl men hier zoo yverde om 't hart van 't Landt te bewaaren, en dat de L. Admiraal de Ruiter zyn verstandt, vlyt en voorzorge, ten dienst van Amsterdam besteedde, werdt het lichaam van den gantschen Staat, op den lesten dagh van dit jaar, noch verquikt met de heugelyke tyding van 't veroveren der stadt Koeverden: daar zaaken ontrent aangemerkt worden, die gedenkwaardig en wonderlyk zyn: want juist op den zelven dagh, toen de Franschen hun moedt koelden, met de twee weerlooze dorpen van Swammerdam en Bodegrave door den brandt te verwoesten, werdt die sterke vesting door 't krygsvolk van Groeningen verrast, onvertzaaght aangetast, en vechtenderhandt ingenoomen: en die zelve vorst, die zyn Hoogheits toelegh op Charleroy belette, en in Hollandt de wateren met ys bevloerde, daar de Franschen over trokken, baande, door een goddelyke bestiering, dien van Groeningen den wegh (de moerassen rondtsom de Stadt hardt maakende) waar langs zy den welbeleiden aanslagh kloekmoedig te werk stelden, en gelukkelyk uitvoerden. Dus liep het jaar van zestienhonderdttweeëntzeventig ten einde, met zoo veel tegenspoedts te lande, door 't verlies van veele grensvestingen, en drie Provincien, en zoo veele inwendige beroerte en muiteryen: maar met geluk en zeegen ter zee, door den strydt voor Souwlsbaay, en zelfs door wonderbaare stormen, die gemeenlyk plaagen zyn, maar toen tot voordeel van den Staat uitvielen. In voegen dat de Graaf van Schafsbury, Kancelier van Engelandt, in zyn aanspraak, van 's Konings weegen in 't naaste Parlement gedaan, opentlyk bekende, *Dat het mirakulen van stormen en van onweeder waaren, die in de verleedene zoomer de Hollandtsche Oostindische retourvloot in behoude haven braghten, en hunne zeekusten voor een aanlanding beschermden.*

1672.

Tyding van 't veroveren van Koeverden.

30 *Dec.*

Geluk ter zee in dit jaar.

Bekentenis van den Kancelier van Engelandt.

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN VAN DEN HEERE MICHIEL DE RUITER,

Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

VEERTIENDE BOEK.

Bekommering voor den Briel, Hellevoetsluis, en 's Landts groote oorlogscheepen, aldaar opgeleit.

Het begin van 't jaar zestienhonderdtdrieëntzeventig was zeer bekommerlyk. Men was zeer beducht voor den Briel, Hellevoetsluis, en 's Landts grootste oorlogscheepen, te Hellevoetsluis opgeleit. De Burgermeesteren en Regeerders van den Briel schreeven den vyfden van Januarius aan de Heeren Staaten van Hollandt, dat ze in 't zeker bericht waaren van de groote pressing, en krygsbereidtzelen, die in Engelandt gedaan werden, om, by de tegenwoordige zwaare ongelegentheden van tyden en zaaken, den eenen of den anderen aanslag t'onderneemen, 't zy op den Briel, of op Hellevoetsluis, daar maar een kompagnie soldaaten was, en 's Landts groote oorlogscheepen laagen: en dat zy, mits het zenden van vier kompagnien soldaaten van den Briel naar den Haage, (ter oorzaake van 't doorbreeken der Franschen te Swammerdam) zich t'eenemaal onbequaam vonden om de stadt van den Briel te konnen beschermen: verzoekende, dat hunne Stadt, en Hellevoetsluis, aanstondts, tegens alle gevreesde en gedreighde aanvallen, met meerder bezetting voorzien moght worden; op dat alle verdre wonden en rampen van den Staat moghten worden verhoedt. De Heeren Staaten vonden goedt het afschrift van dien brief aan zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje te zenden, met verzoek van op den inhoudt te letten, en te doen als tot verzeekering van die stadt, mitsgaders Hellevoetsluis, en de scheepen aldaar leggende, bevonden zou worden te behooren. Dit hadt groote reeden, want die twee sterkten waaren de voornaamste zeesleutels van Hollandt, en de groote oorlogscheepen de noodighste en dierbaarste wapenen, ter bescherming van den Staat. De L. Admiraal de Ruiter, zich nu, geduurende den winter, t'Amsterdam onthoudende, begaf zich, ter begeerte van den Grave van Waldek, Veldtmaarschalk van den Staat, ontrent het midden van Januarius des jaars zestienhonderdt en drieëntzeventig, met een oorlogsjacht der Admiraaliteit t'Amsterdam, over de Zuiderzee, ontrent de stadt Harderwyk: om op de Geldersche, en daarna op de Gooysche kusten t'onderzoeken, ter wat plaatzen men op 't bequaamste eenig krygsvolk zou konnen landen; om op 't harde te koomen, en daar de vyanden aan te tasten. Hy hadt een zeilchaloup by zich, om de gesteltenisse der gronden te beter te doen naaspeuren, en bevondt dat tusschen Harderwyk en Nienkerken de grondt wel hardt en vast was, als men 't strandt hadt gevat, maar dat tusschen de diepte en 't strandt de grondt meer als een half myl zoo vlak was, dat men met het lichtste vaartuigh, dat allervlotst ging, daar niet zou konnen aan-

De L. Admiraal de Ruiter begeeft zich met een jacht naar de Geldersche en Gooysche kust.

Zyn onderzoek naar de plaatzen daar men met krygsvolk zou konnen landen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

aankoomen: doch dat ontrent het Nienkerker sluisken het water aan 1673. den dyk zoo hoogh stondt, en gemeenlyk bleef staan, dat men met vaartuigen, zoo diep gaande als 't Admiraaliteits jacht, daar op zy zou konnen aanleggen, en daar uit te lande treden: maar dat aldaar binnens dyks het laage landt tot het hooge onder water stondt: en dat over zulks, om op het hooge landt te koomen, de dyk Oostwaart op, of Westwaart af, zou moeten worden gevolght: en dat men dan, aan 't hooge landt koomende, met afsnydingen en een kleene maght zou konnen worden gestuit, in zulker voegen gelyk zulks op de posten in de Provincie van Hollandt nu in 't werk werdt gesteldt. Dies verstondt de L. Admiraal, dat 'er geen bequaamer plaats was tot de landing in dat gewest, dan tusschen de stadt Naarden en de reviere de Eem, of tusschen oudt Naarden en het dorp Huizen, daar was wit en hardt strandt, en dat gevat hebbende vondt men zich terstondt op het hooge, van waar men zou konnen voorttrekken, werwaarts men begeerde: ook zou men daar alle toevoer met vaartuigh konnen bekoomen. De Heer de Ruiter, te rugh naar Amsterdam keerende, liet zyn ondervinding en oordeel daar over den Heere Grave van Waldek door een brief weeten. Doch de toelegh op Naarden, daar men 't oogh op hadt, werdt noch eenigen tydt uitgestelt. Ondertusschen waaren de twaalf kompagnien matroozen, die men, onder 't gebiedt van den Viceadmiraal Sweers, naar de Goudtsche sluis hadt gezonden, den zevenden van Januarius (naa dat de posten ontrent de Nieuwerbrugh by d'onzen op nieuw waaren bezet) weêr t'Amsterdam gekeert, daar ze in de Stadts buitenposten werden geleit. Maar den negenden van Februarius werden weêr twaalf kompagnien bootsvolk naar den Uithoorn gezonden, daar de Kornel Palm 't gebiedt hadt. Jonker Engel de Ruiter was een van hunne Kapiteinen, en lagh hier met dit volk ruim een maandt, in veel koude en ongemak. Ook werdt noch ander bootsvolk ontrent andere posten gebruikt, tot dat den L. Admiraal de Ruiter zyn Hoogheit de Prins van Oranje in 't begin van Maart, met een brief, in bedenken gaf; of de matroozen niet hoe eer hoe beter uit de posten daar ze laagen naar Amsterdam, Rotterdam, en elders daar 's Landts scheepen laagen, dienden te rugh geroepen en opgezonden te worden: eer en alvoorens de zelve met eenige legerziekte, die daar alreedts onder begost in zwang te gaan, meerder zouden moogen worden besmet, en daar door belet de vereischte dienst in d'aanstaande zeetoght daar van te trekken. Op dit schryven liet zyn Hoogheit de matroozen te rugh keeren, en 't volk van den Uithoorn quam den twaalfden Maart weêr t'Amsterdam. Men zagh weer een fellen oorlogh, zoo wel ter zee als te lande, te gemoet. Daar werdt t'Amsterdam een toelegh ontdekt, om 's Landts oorlogscheepen, daar ze laagen, in brandt te steeken; maar de brandtstichter, een Schotsman, Johan Fraser, daar toe omgekocht door eenige persoonaadjen in Engelandt, die ik, om der eere wille, niet zal noemen, werdt gevangen, en zyn voorneemen buiten pyn en banden bekennende, werdt van onderen gerabraakt, gewurght, met een bos stroo in 't aangezicht geblaakt, en zyn lichaam aan de Voolewyk, over 't Y, op een radt geleit. Hy hadt daar toe brandtgereedtschap met zyn eige handen gemaakt, 't geen men hadt bekoomen. Men zocht daarna in 't pakketboot, uit Engelandt koomende, eenige van zyn meewustigen en helpers t'ontdekken, maar vergeefs. Van zommigen werdt aangemerkt, dat 's daaghs naa 't rabraaken van dien brandtstich-

Eenige matroozen naar den Uithoorn gezonden.

En ook op andere posten gebruikt.

4 Maart. De Ruiters schryven daar over aan zyn Hoogheit.

De matroozen keeren te rugh.

Toelegh om d'oorlogscheepen voor Amsterdam in brandt te steeken ontdekt, en de brandtstichter gerabraakt. *18 Febr.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. ter Fraser, te Londen zestig huizen zyn afgebrandt, zoo dat hen 't recht der wedervergelding scheen te treffen. De Koning van Grootbritanje hadt in de maandt van Februarius een Parlement by een geroepen, meest om geldt tot den oorlogh tegens de Hollanders te bekoomen, en men kon toen uit d'aanspraak des Graven van Schafsbury, Kancelier van Engelandt, uit des Koninghs naame aan 't Parlement gedaan, klaar genoegh merken, tot wat top de vyandtschap was opgesteegen, en wat men in den zin hadde: want men hoorde daar dat felle woordt, DELENDA EST CARTHAGO, *Karthago moet uitgeroeit worden.* Hy zeide ook, *dat de Staaten van Hollandt Engelandts eeuwige vyanden waaren, zoo wel van weegen interest of belang, als inclinatie of neiging.* Eindelyk heeft men den Koning voor achtien maanden, ieder maandt 70000 ponden sterlings ingewillight. Daar op werdt de toerusting ter zee met grooten ernst voortgezet: Prins Robbert gestelt tot Admiraal van de roode vlagge, Johan Herman tot Viceadmiraal, Johan Chicheley tot Schoutbynacht; Eduard Sprag tot Admiraal over de blaauwe vlagge, Johan Kempthorn tot Viceadmiraal, en Kapitein Norbury tot Schoutbynacht. Het witte esquadre werdt onder den Grave van Estrée gelaaten. De Heeren Staaten der vereenighde Nederlanden, door de onvermydelyken noodt gedreeven, en 't naadrend gevaar geperst, spanden al hunne krachten t'zaamen, om weêr een maghtige oorlogsvloot in zee te brengen. Men besloot, geen minder getal van scheepen klaar te maaken, dan in 't verleeden jaar was geschiedt. Tot dien einde zou d'Admiraaliteit van de Maaze 12 scheepen en 4 fregatten van oorlogh, 6 branders, 4 advysjachten, en 4 galjoots; d'Admiraaliteit van Amsterdam, 24 scheepen en 8 fregatten van oorlogh, 14 branders, 6 advysjachten, en... galjoots; die van 't Noorderquartier 12 oorlogscheepen, ... fregatten, ...branders, ... advysjachten, en ... galjoots toerusten; de rest zoude Zeelandt, Vrieslandt, Stadt en Lande toebrengen. Tot het verval van de kosten, daar op loopende, werdt by de Heeren Staaten van Hollandt een tweehonderdtsten penning, by forme van kapitale leening, ingewillight: mits dat het geldt, daar van te koomen, tot geen andere zaaken dan alleen tot de vloot zou worden gebruikt. Ter zelver tydt werdt ter vergaadering van Hollandt door de Heeren Gedeputeerden der stadt Briele voorgedraagen, en in bedenken gegeeven, of het niet best zou zyn dat by deeze tydts gelegentheit het schip genoemt de Royale Charles, (in den jaare MDCLXVII by Chattam verovert) leggende in de haven van Hellevoetsluis, ten meesten voordeele van den Lande, gesloopt wierde. De Heeren Staaten verstonden op dat voorstel, dat de zaake ter Generaaliteit weegens hunne Ed. Groot Moog. daar heenen zou worden gestiert, ten einde het Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze moght worden aangeschreeven, de Royale Charles, ten meesten voordeele van den Lande, te doen sloopen. Ook werdt dit daarna ter Generaaliteit insgelyks ingewilligt, en eerlang in 't werk gestelt. Men zagh ontrent dit sloopen hoe de tyden veranderden: want zommige wisten dat de Heeren Staaten van Hollandt in den jaare MDCLIII met onbenoegen opnaamen, dat het Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam het schip de Roozekrans, onder 't beleidt van den ouden Admiraal Tromp op d'Engelschen verovert, van naam hadt veranderdt: zoo ten aanzien dat daar mede de gedachtenis van de gemelde verovering werdt verduistert, als ook om verscheide andere redenen: dies begeerden toen hunne Ed. Groot

Moog.

Kantnoten: Zestig huizen te Londen afgebrandt. — 14 *Febr.* Parlement in Engelandt. — *Delenda est Carthago.* — Toerusting ter zee in Engelandt. — En in de vereenigde Nederlanden. — 8 *Maart.* — 9 *Maart.* Voorslagh van de Royale Charles te sloopen. — 'T welk by de Heeren Staaten van Hollandt wordt toegestaan, Ter Generaaliteit goedtgevonden, en in 't werk gestelt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Moog. dat die zaak herdaan, en 't gemelde ſchip de naam van Roozekrans gelaaten zou worden: doch te deezer tydt werdt de naam van de Royale Charles met het ſchip te gelyk vernietight. Doch dat ſloopen kon de geheugenis der verovering niet ſmooren noch dempen. Dus raakte dit ſchip, dat verhaate zeegenteeken van 's Landts voorig geluk, uit der menſchen oogen en aan kant: op dat het in 't toekoomende tot geen hinderpaal zou ſtrekken van de vreede, daar men zoo langh om wenſchte, en vergeefs naa ſtondt. Terwyl men met de toeruſting van 's Landts vloot doende was, liet de L. Admiraal de Ruiter den Heeren Staaten voorſtellen, en in bedenken geeven, of men d'afkondigingen van verſcheide plakkaten, om de ſcheepsvolkeren tot hun plicht aan te moedigen, niet behoorde te vernieuwen: met naame de plakkaaten op de premien † en belooningen aan de veroveraars van vyandtlyke ſcheepen; en tot belooning voor de verminkten; de nader ordre tot onderhouding van goede tucht in 's Landts vloote; de punten dienende tot beter beſtandt en onderhouding van goede œconomie ‡; en lyſtoght bezorging van en in 's Landts vloote; mitsgaders het plakkaat van pryzen, voor de geenen die met chaloupen eenige van 's vyandts branders van de ſcheepen in 's Landts vloot afweerden, en vernielden; het plakkaat op het verbranden en in de grondt booren van veroverde ſcheepen, en dubbelt loon daar voor te verdienen; en van de ſtraffen der geenen die met hunne pryzen ontydig, en ſtaande het gevecht, uit 's Landts vloot loopen; ten laatſten, d'ordre geraamt tot vermyding van verſchil tuſſchen de Zee- en Landtofficieren op de zelve vloote. Op dit voorſtel werden de gemelde plakkaaten en ordonnantien, met advys en invloeijing van den naam van zyn Hoogheit den Prinſſe van Oranje, als Admiraal, op nieu afgekundight. Zyn hooggemelde Hoogheit (begeerende dat men 's Landts vloote met bequaame Bevelhebbers zou voorzien) zondt weinig daagen daarna de lyſten van d'Officieren en Kapiteinen, die geſchikt waaren deezen zoomer in zee te gaan, aan den L. Admiraal de Ruiter, met den volgenden brief, geheel met zyn eigen handt geſchreeven.

1673. *Reſolutien van Hollandt, genoomen 1653. 28 Jun. en 5 Jul.*

De Ruiter raadt dat men verſcheide plakkaaten, om 't ſcheepsvolk tot hun plicht aan te moedigen, zou vernieuwen.

† *Pryzen.* ‡ *Huishoudinge.*

Myn Heer,

Ik zende V Ed. hier nevens eene lyſte van de Officieren en Kapiteinen, die deezen zoomer op 's Landts vloote zyn gedeſpicieert om gebruikt te worden. Ende naar dien ik geerne particulierlyk zoude zyn geinformeert van haar goede ende quade qualiteiten †, zoo verzoek ik V Ed. my in aller diligentie ‡ ende ſecreteſſe ‡ te laaten toekoomen zyn advys. V Ed. kan verzeekert zyn, dat ik 't zelve zal ſecreteren, dat niemandt in de werelt daar van zal weeten; ten einde dat V Ed. daar door in geen moeilykheit en geraake. Hier op met den eerſten antwoordt verwachtende, blyve,

Brief van zyn Hoogheit den Prinſſe van Oranje aan de Ruiter. *20 Maart.*

† *Hoedanigheden.* ‡ *Neerſtigheit.* ‡ *Geheimhouding.*

Myn Heere,

V Ed. zeer geaffectioneerde vriendt,

Hage den 20 Maart 1673.

G. PRINCE d'ORANGE.

P. S. *Indien V Ed. eenige van de zelve onbequaam vindt, zoo gelieve V Ed. my mede te willen ſuppediteren die men in haar plaats zou konnen gebruiken.*

De L. Admiraal de Ruiter ſchreef daar op aan zyne Hoogheit dit antwoordt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Doorluchtige, Hooghgebooren Vorst en Heere,

De Ruiters antwoordt aan zyn Hoogheit. 21 *Maart.*

Ik hebbe met behoorlyk respect ontfangen Uwe Hoogheits missive van gisteren, benevens beide de lysten, die ik hier nevens weder aan Uwe Hoogheit te rug zende, en daar by, tot voldoening van des zelfs begeeren, adviseere.

Dat ik, naa overleg en examinatie van het leeven, comportementen en actien van de Officieren en Kapiteinen, in de zelve lysten vermelt, considerere, dat, alhoewel my wel bewust is dat een ieder van die niet en heeft even veel bequaamheit en experientie†*, gelyk zulke egaliteit* ‡ *ook nimmermeer, myns geringen oordeels, onder eenige armade zal worden gevonden, zoo en kenne ik echter daar onder niemant, die met goede reden, en ten opzichte van eenige notoire fauten, of miscomportementen, incapabel* ‡ *zoude konnen geoordeelt worden, om d'aanstaande expeditie* * *niet meede by te woonen, ende zich alzoo meer en meer, ten dienste van den Staat en Uwe Hoogheit, te bequaamen en te evertueren, laatende wyders die zaake aan des zelfs hooghwyze dispositie.*

† *Ervarenis.* ‡ *Gelykheit.* ‡ *Onbequaam.* * *Zeetoght.*

Behalven dat ik myn scheepsvolk al compleet hebbe, zoo gaat ook de wervinge met de verdre Officieren en Kapiteinen al redelyk toe, gelyk ik gisteren breeder aan den Heer Secretaris Huigens heb geschreeven, daar toe ik my, met Uwe Hoogheits permissie, kortheits halven, gedraage, en blyve,

Doorluchtige, Hooghgebooren Vorst en Heere,

Uw Hoogheits

Zeer ootmoedige en getrouwe Dienaar,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Actum in Amsterdam den 21 Maart 1673.

Vyf Kapiteinen worden uit de lyst gedaan, en vyf andere in hunne plaatzen gestelt.

Doch daarna heeft zyn Hoogheit evenwel goedtgevonden, dat vyf Kapiteinen, die alreedts op de lyst der Amsterdamsche scheepen stonden, voor deeze reize niet t'zee zouden gaan, stellende vyf anderen in hunne plaatzen: te weeten, de Kapiteinen Barent Hals, Kornelis van der Zaan, Jakob van Bergen, Kornelis Tyloos, en Willem van Ewyk. Ook verstondt zyn Hoogheit, dat de Heer Kornelis Tromp, (die altoos groote zucht hadt getoont voor 't Huis van Oranje, en daarom by de Staatsche regeering te meer in 't oogh was geweest) dewyl de L. Admiraal van Gent in den slagh voor Souwlsbaay was gebleeven, weêr als L. Admiraal, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, zoude in zee gaan, hem in zyn ampt en oude waardigheit herstellende; doch zyn Hoogheit begeerde en braght te weegh, dat hy zich eerst met den L. Admiraal de Ruiter in der minne verzoende. Ook was de Heer de Ruiter te goedthertig om in zoo goede zaake zich t'zoek te maaken: men beloofde elkanderen, in 't byzyn en ten overstaan van zyn Hoogheit, al 't voorleedene aan een zyde stellende, voortaan in broederlyke en Adtrouwe vriendtschap te zullen leeven. Zyn Hoogheit hadt den L. Admiraal de Ruiter verzeekert, dat de Heer Tromp zyne ordres naar behooren zoude gehoorzaamen. Onlangs te vooren hadden de Heeren Staaten van Hollandt, om 's Landts vloot te spoediger te bemannen, de kleene en groote visschery, en 't uitloopen der kapers verbooden, ook de vaart op Oosten, Westen en Noorden opgeschort: en alle matroozen, in vreemden dienst vaarende, t'huis geroepen. Daarna beval zyn Hoogheit den L. Admiraal de Ruiter, *omme zich te vervoegen by alle de*

De Heer Kornelis Tromp werdt weer L. Admiraal van Amsterdam.

En verzoent zich met den Heer de Ruiter.

Verbodt der visschery en andere vaart. 10 *Maart.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Kollegien ter Admiraaliteit van deeze Landen, en zich t'informeren hoe verre de zelve met de jegenwoordige equipagie † van 's Landts oorlogscheepen waaren gevordert, en de zelve, zoo veel eenighzins doenlyk zou zyn, te helpen voortzetten: lastende de Kollegien ter Admiraaliteit, hem daar in de behulpige handt te bieden allenthalven daar zulks van noode zou zyn. Deeze last was den elfden van April by zyn Hoogheit onderteekent. Zyn wedervaaren en verrichting, in 't uitvoeren van die last, maakte hy den achtienden der zelve maandt niet alleen aan zyn Hoogheit, maar ook aan de Heeren Staaten Generaal schriftelyk bekent, gelyk volght. 1673. Last aan de Ruiter, door zyn Hoogheit gegeeven, tot voortzetting van de toerusting der vloote. † *Toe-of uitrusting.*

Hoog. Moog. Heeren,

Myn Heeren; *Achtervolgens en in conformité van zeekere acte van authorisatie van zyne Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, van dato den 11 deezer loopende maandt, hebbe ik my geaddresseert aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit, in de Provincie van Hollandt ende Westvrieslandt residerende, omme te inspecteren, ende ten besten te recommanderen een spoedige voortzettinge van ieders contingent in de equipagie tot de gearresteerde armade van Staat ter zee voor deezen loopenden jaare, ende hebbe, zoo wel door ingenoomen bericht als genoomen inspectie, ondervonden, dat de scheepen van 't Kollegie op de Maas, die zoo tot Rotterdam als tot Hellevoetsluis leggen, in zoodaanige staat zyn gebraght dat die t'einde van deeze weeke (zonder verhinderinge van weer ende windt) zouden konnen gereet zyn, mancquerende eenige van de zelve wel eenigh volk, doch dat men vertrouwt 't zelve ondertusschen te zullen bekoomen, invoegen dat alles wat tot de equipagie van de voorschreeve scheepen is gerequireert met alle moogelyke spoet ende vigilantie is voortgezet, ende vervolgens 't resterende alzoo zal worden voltrokken, indien 't furnissement van de toegezeide gelden daar aan geen verhinderingen en koomen te geeven.* Rapport aangaande den staat der equipagie van 's Landts oorlogscheepen. Staat der equipagie tot Rotterdam en tot Hellevoetsluis.

Ende belangende die tot Amsterdam, dat uitterlyk als gisteren het laatste van de groote scheepen van die Stadt zoude afzeilen naar Pampus, ende dat daar mede aldaar alles gereet zoude zyn dat tot de equipagie van de scheepen, fregatten en branders, van weegen dat Kollegie onder de voorschreeven equipagie te presteren, gerequireert is geworden, uitgezondert alleen de advysjachten, die, van weinigh importantie wezende, zyn gereserveert, om het groote werk niet te verhinderen, tot in 't laatste van deeze week, binnen welke dat mede in staat zullen zyn om voort t'zee gezonden te konnen worden, verzeekerende haar Ed. Moog. my daarenboven, dat met de zelve diligentie, als de equipagie is voortgezet, die ook achtervolght zoude worden, en dat niets, om de zelve te perfectioneren, retardement ‡ zoude konnen causeren dan Godes weer en windt, en de langhzaamheit in 't furneren van de middelen, die toegezeidt waaren voor primo Mey aankoomende getoucheert te zullen worden, my verzoekende die door instantien, zoo veel doenlyk, te willen voortzetten, ten einde het voorschreeve werk van equipagie, nu zoo naar gebraght zynde, daar door niet en werde geretardeert ende opgehouden, tot prejuditie van den Staat. Tot Amsterdam. ‡ *Verhindering.*

Eindelyk, betreffende die van Westvrieslandt ende den Noorderquartiere, daar van zyn de vier scheepen, tot Hoorn geequipeert, bereidts over het Vlaak geraakt, ende van alles voorzien, uitgezondert eenige touwen en ankers, die binnen weinigh daagen staan te volgen, als maar de In 't Noorderquartier. Tot Hoorn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *de noodige penningen, daar voor uitgelooft, konnen gefurneert worden, zoo dat alleen wacht naa de victualie van de Kapiteinen, en monsteringe van 't bootsvolk, die beide tot myn aankomste aldaar waaren geretardeert gebleeven; Maar de Heeren Gecommitteerde Raaden van de Heeren Staaten aldaar, hebben op onze ernstige instantien, uit den naame van zyne Hoogheit, aan 't welgemelde Kollegie ter Admiraalitydt belooft een somme van hondertd en tachtighduizent guldens, tot voortzettinge van de equipagie van dat quartier in 't generaal, promptelyk te zullen furneren, daar uit dan de Kapiteinen eenigh geldt tot inkoop van vivres, en den matroos een maandt soldye op de handt zal worden gegeeven.*

Tot Enkhuizen. *De vyf scheepen van oorlooge tot Enkhuizen geequipeert, zyn zoo verre geavanceert, dat reedts vier voor de Stadt leggen, daar onder twee gereet om af te zeilen naar 't Vlaak, hebbende het vyfde schip, voerende 80 stukken, by mancquement van water, tot noch toe niet buiten konnen gebraght worden, doch wordt gehoopt, met dit water buiten de haven zal geraaken: 't schip tot Medenblik geequipeert is mede gereet om naar 't Vlaak te verzeilen.*

Tot Medenblik.

Der drie Noordthollandtsche scheepen tot Hellevoetsluis. *De drie scheepen van 't welgemelde Kollegie, deeze winter gelegen hebbende in Hellevoetsluis, zyn mede gereet, als zullen hebben bekoomen 't gunt haar in weinigh daagen staat toegezonden te worden, zyn te zaamen dertien scheepen, alle gemonteert en bemandt als in de nevens gaande lyste, dat van de twee voorige Kollegien niet noodigh achte, om dat U Hoog. Moog. daar van bereidts zyn gedient.*

De gerequireerde penningen inkoomende, zoude het meergemelde Kollegie noch een schip tot de voorschreeve dertien voegen, welke twee laatste daar van, haar dan zouden valideren in plaats van de bewuste vier fregatten, daar van haar Ed. Moog. verklaaren niet voorzien te zyn, als mede van geen brandtscheepen, duchtende dat de te ontfangene penningen tot de inkoop van nieuwe brandtscheepen niet zullen konnen strekken: alle 't welke ik van myn plicht hebbe geacht U Hoog. Moog. by deezen te communiceren, tot der zelver naarichtinge, verblyvende wyders met alle respect,

Hoog. Moog. Heeren,

Uwe Hoog. Moog.

Actum 's Gravenhage den 18 April 1673. *Ootmoedige, gehoorzaame, getrouwe Dienaar,*

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Gestelteniffe der zaaken in Zeelandt, In Vrieslandt. Uit de lyst der scheepen die in Zeelandt werden toegerust, den Heer de Ruiter door den L. Admiraal Bankert toegezonden, zagh men dat 'er noch wel een schip drie of vier ontbrak: ook was daar gebrek van volk en geldt. Hy verstondt ook van goeder handt, dat in Vrieslandt niet een eenigh schip van oorlogh werdt toegerust. De tweedraght veroorzaakte daar onmaght: en men was beducht voor een inval van Munsterschen en Franschen: zoo dat men op zommige plaatzen 't landt moest onder water zetten, en genoegh te doen vondt om de vyanden buiten te keeren. Daar werdt evenwel een bezending naar Vrieslandt gedaan, om de toerusting der scheepen te bevorderen, maar zonder veel te verrichten. De L. Admiraal de Ruiter heeft ook ter vergadering van de Heeren Staaten van Hollandt rapport gedaan van den toestandt der equipagie: voorts verzoekende, aangezien hy zich met den eersten naar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

naar 's Landts vloot ſtondt te begeeven, met de laatſte beveelen van hunne Ed. Groot Moog. vereert te moogen worden. Hier op hebben hem de Heeren Staaten voor 't bericht bedankt, en hem voorts op den aanſtaanden toght Godts zeegen toegewenſcht. Hunne Hoog. Moog. hadden hem in 't verleedene jaar een ſomme van duizendt gulden maandtlyk, tot verval van buitengewoone onkoſten op de toen aanſtaande toght ter zee, toegeleit, derhalven verzocht hy, zullende nu geen minder koſten hebben te draagen, dat hunne Hoog. Moog. 't zelve ook voor d'aanſtaande zeetoght geliefden toe te ſtaan. Voorts verzocht hy, dat hem een bequaam Predikant, beide in leer en leven tot ſtichting van zyn ſcheepsvolk, moght toegevoeght worden. Beide deeze verzoeken werden ingewilligt, en aangaande het leſte werdt hem maght gegeeven, zelfs een bequaam Predikant te verkiezen. Doch eenige Leeraars, daar hy 't oogh op wierp, konden tot zulk een gevaarlyken dienſt niet beſluiten: zoo dat hy op 't punt ſtondt om zonder Predikant in zee te gaan. Maar D. Theodorus Weſthovius, Predikant tot Hekelingen, een dorp in 't eilandt van Voorn, by Spykeniſſe, dat hoorende, oordeelde dat het onbetaamlyk en jammer zou zyn dat die groote Zeeheldt, met een ſchip 't welk ontrent vyf honderdt zielen zou voeren, zonder Predikant zou zee kiezen. Hier door geroert en bewoogen, beſloot hy zyn dienſt den Heere de Ruiter aan te bieden, en hem op dien toght voor Leeraar te dienen, hebbende geen beletzelen van vrouw of kinderen die hem weerhielden. Zyn aanbieding werdt dankelyk aangenoomen, en 't Claſſis van Voorn en Putten verzocht, ordre te ſtellen op de bediening van zyn gemeente, geduurende zyn afweezen. Doch 't leedt noch etlyke daagen aan eer hy ordre kon ſtellen op zyn vertrek, en afſcheidt neemen van zyne kerke: zoo dat, ondertuſſchen de Heer de Ruiter zee kiezende, hy daarna met een advysjacht moeſt volgen. Zyn Hoogheit hadt den zesentwintighſten April den Kollegien ter Admiraaliteit aangeſchreeven, dat de ſcheepen, by hen toegeruſt, en die noch in alle ſpoedt zouden konnen toegeruſt worden, op het ſpoedighſte naar het rendevous † van Texel zouden verzonden worden. Men hadt te deezer tydt een toeleg van etlyke ſcheepen, met ballaſt zwaar gelaaden, in de riviere van Londen te doen zinken, om, waar 't moogelyk, die te ſtoppen en onbruikbaar te maaken. Tot dien einde waaren t' Amſterdam bedektelyk acht zinkſcheepen gereedt gemaakt, en alree naar 't Texel gezonden, en men oordeelde dat het geluk der uitſlagh hing aan de ſpoet, waarom de toeruſting te ſterker werdt voortgedreeven. Dit was een aanſlagh om gantſch Engelandt, hadt ze willen gelukken, zonder zeeſlagh, of bloedtſtorting, in verlegentheit te brengen. Den vyfden May quam de Heer Lodeſtein, Secretaris der Admiraaliteit te Rotterdam, aan de Ruiters boordt, ten anker leggende voor de haven van Goereê. Dees was van zyn Hoogheit afgezonden, en gelaſt om met den L. Admiraal de Ruiter, mitsgaders de Heeren Gedeputeerden van 't Kollegie ter Admiraaliteit voornoemt, die zich daar als toen bevonden, te beraadtſlaagen, en t'overleggen wat men met 's Landts vloot ſtondt t'onderneemen, en om 't geene by henluiden dien aangaande zou goedt gevonden worden ter uitvoering te helpen brengen, zoo ſpoedig als 't moogelyk zou zyn. De gemelde Lodeſtein vertoonde den L. Admiraal de Ruiter zeeker bericht en verklaaring van een Schipper, Jakob Timmers, uit Engelandt gekoomen, meldende, dat men aldaar met grooten yver over nacht en dagh bezigh was ontrent

De Ruiter neemt zyn afſcheidt van de Heeren Staaten van Hollandt.
19 April.
19 April. 1672.

De Ruiters verzoek aan hunne Hoog. Moog.
20 April.
27 April.

Hem werdt maght gegeeven zelf een Predikant te kiezen, doch kan die zwaarlyk bekoomen.

Theodorus Weſthovius, Predikant tot Hekelingen, biedt zyn dienſt daar toe aan.

En wordt voor Predikant aangenoomen.
9 May.
26 April.

Rendevous van 's Lands vloot in Texel.

† *Afgeſprooken plaats om elkanderen te vinden.*

Toeleg om ſcheepen te doen zinken in de riviere van Londen.

De Secretaris Lodeſtein van zyn Hoogheit aan de Ruiter gezonden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. trent d'uitrufting hunner vloote: dat de rendevous zou zyn te Portsmouth, daar men zesendertig Franfche fcheepen, en ook zoo veel branders, verwachtte: dat Prins Robbert al naa Portsmouth was vertrokken, en dat hy een nieuw fchip met 114 ftukken zou voeren; Dat d'Engelfche vloot fterk zou zyn tusfchen de tzeftig en tzeventig fcheepen, en vyfentwintig branders: dat men daar ftaat maakte tegens den tienden zeilvaardig te zullen zyn. Men ley daarna met den Heere Lodeftein en andere aanweezende Heeren in beraadt, en nam met den L. Admiraal de Ruiter dit befluit, *dat men in plaats van naar Texel te zeilen, naar voorgaande ordre, met de gereede fcheepen, zoo draa windt en weder zou dienen, den koers zou ftellen naar de Wielingen, en zich daar ontrent onthouden, ter tydt en wyle dat de fcheepen, leggende in Texel, by de vlagh zouden zyn gekoomen, omme als dan met de zelve, en de geene die uit Zeelandt by 's Landts vloote moeften worden gevoeght, onder Godts zeegen, de beveelen van zyn Hoogheit* (aangande het zinken der fcheepen in de reviere van Londen) *met de meefte vaardigheit en fpoedt, door zoodaanige weegen en middelen uit te voeren, als men naar geleegentheit van zaaken zou bevinden te behooren.* Ten dien einde werdt noodig gevonden, de Heeren Gecommitteerden in 't Texel van dat voorneemen kennis te geeven, op dat de fcheepen, daar leggende, in aller fpoedt zouden uitzeilen, om zich by de vlagge te voegen. Van dit befluit werdt zyn Hoogheit door den L. Admiraal de Ruiter verwittight, die hem daar op de volgende inftructie † liet toekoomen.

Bericht uit Engelandt.

Befluit op 't employ van 's Lands vloot.

† *Brief van bericht.*

Inftructie voor den Heer L. Admiraal Michiel de Ruiter.

Inftructie voor den L. Admiraal de Ruiter, hem door zyn Hoogheit toegezonden.

De Heer L. Admiraal voornoemt, zal in alle fpoedt met de fcheepen van oorlooge, fregatten, jachten en branders, leggende in de Maaze en het Goereefche gat, met de eerfte bequaame windt en weder, zonder eenigh tydtverzuim, zeilen tot voor of binnen de Wielingen,

Ende aldaar afwachten de gereede fcheepen, welke uit Texel zyn gelaft mede derwaarts te zeilen.

De voorfchreeve fcheepen aldaar weezende aangekoomen, zal hy met de zelve, en de geene welke hy aldaar van het Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt gereedt zoude moogen vinden, in alle fpoedt zee kiezen.

Ende zich met 's Landts vloote pofteeren voor en ontrent de reviere van Londen, ofte zoodaanigen diftrict, als hy, naar ontfangen advertentie, zal oordeelen den Lande den meeften dienft, en den vyandt de grootfte afbreuk te konnen doen.

Ende zal hy L. Admiraal tegens de vyanden deezer Landen hebben te ageeren, het zy in gerangeerde batalien, ofte met de zelve aan te taften voor ofte in de havenen en revieren, ofte zeegaaten, daar hy eenige vyandtlyke fcheepen zoude moogen aantreffen, de zelve bevechten, ruineren en verbranden: ook fcheepen doen zinken op 's vyandts revieren en ftroomen, en generaalyk naar foldaat- en zeemanfchap alles doen en laaten, 't geene hy zal oordeelen voor 's Landts meeften dienft met de voorfchreeve fcheepsmaght te konnen verrichten.

Doende onder 's Landts vloote allenthalven waarneemen behoorlyke ordre, tucht en ftraffe, volgens den artykelbrief. Gedaan in 's Gravenhage, den 7 May 1673.

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ter ordonnantie van zyn Hoogheit,

C. HUIGENS.

Dit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Dit berichtschrift, met zyn Hoogheits zeegel bekrachtight, quam den L. Admiraal de Ruiter den achtsten May ter handen. De windt was hem etlyke daagen tegen geweest; maar den negenden, 's avondts ten negen uuren, raakte hy met 11 scheepen van oorlogh, 4 fregatten, 4 branders, 2 snaauwen, en 4 galjoots, van 't Kollegie ter Admiraaliteit te Rotterdam, benevens 4 oorlogscheepen van 't Noorderquartier, uit het Goereêsche gat en de Maas, behouden buiten gaats, en by malkanderen in zee, stellende den koers, de windt Oostnoordtoost, naar de Wielingen. Des anderendaaghs 's morgens met het aanbreeken van 't licht zaagen ze by de veertig zeilen in 't Noordtoost van haar, die Zuidtoost over laagen. De Heer de Ruiter wende ook voor de windt Zuidtoost op, seinde zyn Officieren en Kapiteinen aan boordt, gaf ieder zyn verdeeling en ordre, om 'er zich naar in rang te stellen, en te draagen, in gevalle men vyanden moght ontmoeten. Doch in 't kort zagh men dat het de gereede scheepen van 's Landts vloot uit Texel waaren, met de zinkscheepen, die, op 't ernstig aanschryven van zyn Hoogheit, ook gisteren, onder de Schoutenbynacht de Haan en Vlug, in zee waaren geloopen: te weeten, 16 oorlogscheepen, 10 van Amsterdam en 6 uit het Noorderquartier, 8 fregatten, 12 branders, en een waterschip van Amsterdam, 2 branders uit het Noorderquartier, en noch 8 zinkscheepen, t'zaamen 47 scheepen, of, met de geene die uit de Maas waaren geloopen, 72 zeilen. De L. Admiraal de Ruiter seinde toen met de witte vlagge al d'Officieren der Amsterdamsche en Noordthollandtschè scheepen aan zyn boordt, en liet hun de seinboeken en andere vereischte ordres ter handt stellen. Toen hielden ze t'zaamen den zelven koers, en quaamen ontrent Zuiderzon op Schoonevelt ten anker. Naa de middagh beriep den Heer de Ruiter met de roode vlagh de Hoofsofficieren of Krygsraadt by een, en verdeelde de scheepen, daar toen de vloot uit bestondt, in twee esquadres †, gelyk in de volgende lyst wordt aangeweezen.

Marginalia: 1673. De Ruiter loopt met 15 scheepen, 4 fregatten, 4 branders, en ander vaartuig, uit de Maas in zee. *9 May.* *10 May.* De Schoutenbynacht, de Haan en Vlug, voegen zich met eenige scheepen uit Texel onder zyne vlagge. † *Hooftdeelen.*

Provisionele verdeelinge van de presente 's Landts scheepen, fregatten, branders, en advysjachten, by de hooftvlagge, zynde in twee esquadres verdeelt, waar naar zich een ieder, daar inne vermelt, tot nader ordre, stiptelyk zal hebben te reguleren.

Eerste esquadre.

R. *L. Admiraal de Ruiter.* —	*De zeven Provincien.*	80.
R. *Viceadmiraal de Liefde.* —	*De Vryheit.*	80.
R. *Schoutbynacht van Nes.* —	*De Maaght van Dordt.*	68.
R. *Kapiteinen Kornelis de Liefde.* —	*Gelderlandt.*	64.
R. *Elandt du Bois.* — —	*De Ridderschap.*	64.
R. *Philips van Almonde.* —	*Delft.*	62.
R. *Adriaan Poort.* — —	*Schielandt.*	60.
R. *Barent Rees.* — —	*Wassenaar.*	60.
R. *Frans van Nydek.* —	*Dordt.*	44.
R. *Symon van Panhuis.* —	*Zeelandt.*	40.
N. *Pieter Kersseboom.* —	*'T Wapen van Nassau.*	58.
N. *Kornelis de Boer.* —	*'T Wapen van Hollandt.*	44.
N. *Pieter Bakker.* —	*Jupiter.*	44.
N. *Klaas Wynbergen.* —	*De Kaleb.*	46.
N. *Hendrik Visscher.* —	*'T Wapen van Medenblik.*	44.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

	Fregatten.	
R. *Jan Snel.* — —	*Vitrecht.*	36.
R. *Jakob Swart.* — —	*Rotterdam.*	30.
R. *Moises Wichmans.* —	*Harderwyk.*	24.
R. *Kornelis van der Hoeven.* —	*Schiedam.*	20.
A. *Jan Noirot.* — —	*Popkensburgh.*	24.
A. *Jan Bogaart.* — —	*Bommel.*	24.
	Branders.	
R. *Jan Danielszoon van den Ryn.* —	*De Louize.*	
R. *Abraham van Kooperen.* —	*De Blakmoor.*	
R. *Gerrit Halfkaagh.* —	*Een Buisjen, genaamt St. Pieter.*	
R. *Willem de Rave.* — —	*d'Eenhoorn.*	
A. *Hendrik Roseus.* —	*Velzen.*	
A. *Jan Janszoon Bout.* —	*De Salmander.*	
A. *Willem Willemszoon.* —	*De Draak.*	
N. *Hendrik Munt.* — —	*De witte Mol.*	
A. *Kornelis Boerman.* —	*De vergulde Post.*	
	Advysjachten.	
R. *Wynant van Meurs.* —	*Rotterdam.*	6.
R. *Isaak Teuniszoon van Anten.* —	*De Hoope.*	6.

Tweede esquadre.

R. *L. Admiraal van Nes.* —	*d'Eendraght.*	76.
A. *S.bynacht de Haan, als Viceadmiraal.*	*Hollandia.*	80.
N. *Schoutbynacht Vlug.* —	*'T Wapen van Enkhuizen.*	72.
A. *Kapiteinen Barent Hals.* —	*De Gidion.*	60.
A. *Jakob van Bergen.* —	*De Prins te paardt.*	50.
A. *Pieter de Sitter.* — —	*d'Agatha.*	50.
A. *Gillis Schey.* — —	*Tydtverdryf.*	50.
A. *Jan Gyselszoon van Lier.* —	*De Leeuwen.*	50.
A. *Isaak Vitterwyk.* — —	*'T Zuiderhuis.*	44.
A. *Daniel Elsevier.* —	*Zeelandia.*	44.
A. *Pieter Dekker.* — —	*De wakende Kraan.*	44.
N. *Jan Hek.* — —	*Westvrieslandt.*	80.
N. *Jan Dik.* — —	*d'Eenhoorn.*	70.
N. *Jan Muys.* — —	*Justina van Nassau.*	66.
N. *Jakob Roos.* — —	*'T Noorderquartier.*	60.
A. *Kornelis Tyloos.* — —	*'T Geloof.*	58.
	Fregatten.	
A. *Hendrik Span.* — —	*Middelburgh.*	34.
A. *Jan de Jongh.* — —	*Out Carspel.*	38.
A. *Willem van Ewyk.* —	*Edam.*	32.
A. *Hans Hartwyk.* —	*De Haas.*	24.
A. *Roemer Vlak.* — —	*De Brak.*	24.
A. *Mattheus Megangh.* —	*Damiaten.*	32.
	Branders.	
A. *Pieter van Grootvelt.* —	*De Leidtstar.*	
A. *Wybrandt Barentszoon.* —	*De Sayer.*	
A. *Karel de Bruin.* —	*De Bergh Ætna.*	
A. *Jan Boomgaardt.* —	*Jakob en Anna.*	
A. *Kornelis Jelmertszoon Kok.* —	*De Salm.*	
A. *Dirk Klaaszoon Harney.* —	*De Vreede.*	

A. Pie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

A. *Pieter Hendrikszoon Pop.* —	*'T Kasteel van Loon.*	1673.
A. *Jan van Kampen.* —	*'T Wapen van Emmerik.*	
N. *Pieter Bokkes.* — —	*Christina Leonora.*	
	Advysjacht.	
A. *Dirk Pieterszoon van de Velde.*	*St. Pieter, 't Waterschip.*	

Kommandeurs van de Zinkers van Amsterdam.

Jakob Vroom. —	*Groeningen.*
Jakob de Graaf. —	*'T Konings Wapen, een fluit.*
Jellis Chaloy. — —	*Out Haarlem.*
Jan Gilliszoon. — —	*St. Jan, een fluit.*
Jan Adriaanszoon van Nes. —	*St. Salvador, een pinas.*
Dirk Gerritszoon Kam. —	*'T Melkschuitje.*
Jakob Janszoon Schenk. —	*'T Kasteel van Medenblik.*
Symon Jakobszoon. — —	*De Hoope, een fluit.*

Aldus verdeelt ende geordonneert in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 10 Mey 1673.

Elk esquadre werdt verder in drie smaldeelen verdeelt, en elk daar onder gerangeert in de volgende ordre.

Ordre ende rangh voor het Hooftesquadre van 's Landts vloote, in drie smaldeelen verdeelt, daar naar hem een ieder, daar inne vermeldt, zoo wel van als aan den vyandt, mitsgaders in 't zeilen ende ankeren, tot nader ordre, striktelyk zal hebben te reguleren.

Onder den Viceadmiraal de Liefde zyn gerangeert,

Philips van Almonde.	Branders.
Jakob Swart.	*Willem de Rave.*
Frans van Nydek.	*Gerrit Halfkaagh.*
Viceadmiraal de Liefde.	*Willem Willemszoon.*
Kornelis de Liefde.	
Hendrik Visscher.	Advysjacht.
Jan Noirot.	*Isaak van Anten.*

Onder den L. Admiraal de Ruiter zyn gerangeert,

Kornelis de Boer.	Branders.
Simon Panhuis.	*Jan Danielszoon van den Ryn.*
Jan Boogaardt.	*Lens Harmenszoon.*
L. Admiraal de Ruiter.	*Hendrik Roseus.*
Pieter Kersseboom.	*Kornelis Boermans.*
Kornelis van der Hoeven.	Advysjacht.
Adriaan Poort.	*Wynandt van Meurs.*

Onder den Schoutbynacht van Nes zyn gerangeert,

Klaas Wynbergen.	
Jan Snel.	Branders.
Barent Rees.	
Schoutbynacht van Nes.	*Abraham van Koopere.*
Elandt du Bois.	*Jan Janszoon Bout.*
Moises Wichmans.	*Dirk de Munnik.*
Pieter Bakker.	*Hendrik Munt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Ordre ende rangh voor het tweede esquadre van 's Landts vloote, in drie smaldeelen verdeelt, daar naar hem een ieder, daar inne vermelt, zoo wel van, als aan den vyandt, mitsgaders in 't zeilen ende ankeren, tot nader ordre, striktelyk zal hebben te reguleren.

Onder den Schoutbynacht de Haan, als Viceadmiraal, zyn gerangeert,

Pieter de Sitter.	Branders.
Barent Hals.	*Dirk Klaaszoon.*
Hendrik Span.	*Jan Boomgaardt.*
S.bynacht de Haan, als Viceadm.	*Kornelis Jelmertszoon Kok.*
Jakob van Bergen.	*Dirk van de Velde, 't Waterschip.*
Gillis Schey.	Advysjacht.
Kornelis Tyloos.	*Klaas Portugaal.*

Onder den L. Admiraal van Nes zyn gerangeert,

Mattheus Meegangh.	*Roemer Vlak.*
Jan van Lier.	*Pieter Dekker*
Jan de Jongh.	Branders.
Daniel Elsevier.	*Wybrandt Barentszoon.*
L. Admiraal van Nes.	*Pieter van Grootvelt.*
Jan Muys.	*Karel de Bruin.*

Onder den Schoutbynacht Vlugh zyn gerangeert,

Jakob Roos.	
Jan Dik.	Branders.
Willem van Ewyk.	*Pieter Hendrikszoon Pop.*
Schoutbynacht Vlug.	*Jan van Kampen.*
Isaak Uitterwyk.	*Pieter Bokkes.*
Hans Hartwik.	
Jan Hek.	

Aldus geordonneert ende gerangeert in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 10 Mey 1673.

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Doch behalven de scheepen in de lyst gemeldt, bevonden zich in 's Landts vloot noch acht galjooten, zoo dat ze nu bestondt in 80 zeilen. Ten zelven daage hadt de L. Admiraal de Ruiter aan 't Kollegie ter Admiraaliteit in Zeelandt zyn komst op Schooneveldt met een brief bekent gemaakt, en verstondt ter zelver uure, by geval, uit een Zeeuwsch Schipper, dat de Zeeuwsche scheepen noch in geen staat waaren om te konnen uitkoomen, en dat het wel een dagh twee drie zou aanloopen eer men een schip van daar hadt te wachten. Dies besloot de Ruiter met zyn Krygsraadt, zonder tydtverzuim, en zonder naa Zeeuwsche of andre scheepen te wachten, des anderendaaghs naar de reviere van Londen over te steeken, en daar de voorgemelde zinkscheepen, was 't doenlyk, te besteeden. Hy stelde de rendevous, indien eenig schip door noodt van de vlag moght worden versteeken, voor de reviere van Londen in 't Konings Diep, de hoek van de Maas Noordtwest van zich: en de vloot van daar weer te rug keerende, zou de rendevous op Schoonevelt zyn. Den volgenden morgen ten negen uuren ging

De Ruiter besluit naar de reviere van Londen over te steeken, en daar scheepen te doen zinken.

Rendevous.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ging men onder zeil, en de Heer de Ruiter zondt vier buitenwachten 1673.
in 't West, en Westnoordtwest, buiten de vloot. Den twaalfden zagh 11 May.
men Souwlsbaay en Olphernes Westnoordtwest van zich: met dyzigh 12 May.
weder en reegen. De buitenwachten quamen weêr by de vlagh, en een der zelve, Wynant van Meurs, voerende 't advysjacht Rotterdam, hadt dicht onder de wal een Engelsch fluitschip, koomende van Bordeaux, gelaaden met wynen, en willende naar Jarmuiden, verovert. D'Engelsche Schipper zeide in Wicht verstaan te hebben, dat de Fransche vloot, sterk ontrent veertigh zeilen, in 't Kanaal was, en dat in Portsmuiden vyftien Engelsche Konings scheepen laagen. De L. Admiraal de Ruiter riep daar op zyn Krygsraadt aan boordt, daar besloten werdt, de Schoutenbynacht, Jan van Nes en David Vlug, met zes fregatten, zes branders, twee snaauwen, en zeven galjoots, nevens d'acht zinkscheepen, in de Middelgronden en de reviere van Londen te zenden, om de gemelde zinkscheepen te doen zinken ter plaatzen hun by geschrift aangeweezen: te weeten, de vyf scheepen genoemt Groeningen, Oudt Haarlem, de fluit het Konings wapen, 't Kasteel van Medenblik, en de Pinas S^t. Salvador, in 't voornaamste gat, hun in de zeekaart getoont, 't welk Jakob Vroom, Kommandeur van een der zinkers, voerende het schip Groeningen, verklaarde zeer wel te kennen, 12 May.
en hun verder zoude aanwyzen. D'andre drie zinkers, de fluit S^t. Jan, het Melkschuitje, en de fluit de Hoope, zou men bezuiden het bansken in de Middelgronden doen zinken, om daar ook de doorvaart voor eerst onbruikbaar te maaken. Doch dit leste werdt gestelt aan 't oordeel van de Schoutenbynacht van Nes en Vlugh: mits daar over hoorende het goedtdunken van den gemelden Kommandeur Vroom. Voorts werdt den zelven Schoutenbynacht belast, zich met de fregatten en branders naa behooren te posteeren, om 't werk tegens de vyanden, die 't zouden willen verhinderen, te beschermen, en zich naa 't zinken der scheepen weer onder de vlagh te begeeven, die in of voor het Konings Diep op hen zou blyven vertoeven. De fregatten, branders en ander vaartuig, die men zondt om de zinkscheepen te geleiden, zyn begreepen in de volgende lyst.

Een Engelsch fluitschip verovert.

De Schoutenbynacht van Nes en Vlug worden met de zinkscheepen naar de Middelgronden voortgezonden.

Ordre hun by geschrift gegeeven.

	Fregatten.	stukk.
Jan Snel. — —	*Vitrecht.*	36.
Jakob Swart. —	*Rotterdam.*	30.
Jan Noirot. — —	*Popkensburg.*	24.
Hendrik Span. —	*Middelburg.*	34.
Jan de Jong. — —	*Oudtkaspel.*	38.
Willem van Ewyk. —	*Edam.*	32.
	Branders.	
Abraham van Koopere. —	*De Blakmoor.*	
Jan Janszoon Bout. —	*De Salmander.*	
Hendrik Munt. —	*De witte Mol.*	
Pieter Bokkes. —	*Christina Leonora.*	
Jan van Kampen. —	*'T Wapen van Emmerik.*	
Pieter Hendrikszoon Pop. —	*'T Kasteel van Loon.*	
	Advysjacht.	
Isaak van Anten. —	*De Hoope.*	
	Galjoots.	
Jan Pieterszoon Kryger. —	*Parys.*	
Jan Janszoon Stek. —	*Haarlem.*	

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Dirk Franszoon. —	*Rouan.*
Teunis Jakobszoon. —	*St. Maria.*
Jan Korneliszoon Petten. —	*De Lootzer.*
Jelle Albertszoon. — —	— — —
Dirk Turk. — —	*De jonge Prins.*

Zwaare mist.

De naamen der zinkscheepen zyn in de lyst der vloot uitgedrukt. Ter zelver tydt werdt het zoo mistig en donker, dat men noch landt noch zandt kon zien, zoo dat men naar de wal op 't loot moest aan loopen, en daarna genoodtzaakt werdt ten anker te koomen: doch de Schoutenbynacht, van Nes en Vlug, lieten 't noch voortgaan: ook trok de mist straks daar aan wat op, zoo dat ze voort zeilden. De Ruiter bleef met het gros der vloot voor 't Konings Diep, dwars van Harwits, leggen.

De zinkscheepen worden door de mist opgehouden.

De Schoutenbynacht, met de zinkscheepen reis vorderende, moesten 's avondts ten zeven uuren, wegens de mist, die weêr verzwaarde, en hun 't gezicht benam, ten anker koomen. Zy besllooten, in den nanacht met d'achtereb, indien 'er eenighzins gezicht was, weer onder zeil te gaan, en ordonneerden waar de galjooten met eenige chaloupen zich aan de kant van de Middelgronden zouden posteeren. Maar 't was den gantschen nacht zoo donker, dat men geen zeil kon voeren.

13 *May.*

Met den dagh quam 'er een blenk van licht, en men raakte weêr onder zeil: doch in 't kort werdt de locht zoo dik, dat men weêr moest ankeren; dewyl men gantsch geen gezicht hadt, en de rakken daar men lagh niet kon verkennen.

D'Engelschen leggen met etlyke scheepen ontrent de Middelgronden, om 't zinken te beletten.

Daar leggende quam iemant uit het galjoot de jonge Prins den Schoutenbynacht aandienen, dat ze met het galjoot naar de reviere waaren geweest, om op de aanbevolene post te gaan leggen: maar dat d'Engelsche brandtwachten hun dat hadden belet: en datze in de dertigh Engelsche scheepen pas binnen de Middelgronden hadden zien leggen, naa alle waarschynlykheit om hun toeleg te beletten: derhalven, zorgende dat ze de scheepen niet dan verwardelyk en vruchteloos zouden konnen doen zinken, lieten ze den L. Admiraal de Ruiter hun wedervaaren terstondt bekent maaken: verzoekende verdre ordre.

De Ruiters beraadtslaaging met den Krygsraadt.

De Ruiter, oordeelende dat d'Engelschen alreede kennis van den toeleg moesten hebben gehadt, riep den Krygsraadt by een, en men vondt niet geraaden 's Landts byhebbende macht, door de gemelde zinkers met geweldt te willen besteeden, te waagen, maar de Schoutenbynacht straks te rug t'ontbieden: dewyl dat men op de vyanden, die uit het Kanaal verwacht werden, ook acht moest geeven.

Men besluit van Nes en Vlug met de zinkers te rugh t'ontbieden.

Men liet dan den Schoutenbynacht weeten, dat indien zy zwaarigheit in 't uitvoeren van den toeleg zaagen, zulks dat het werk niet met de vereischte ordre, maar met verwarring zoude moeten geschieden, dat ze dan, zonder een oogenblik tydt te verzuimen, weer gezaamentlyk te rugh zouden keeren. Zy quaamen 's anderendaaghs ontrent den middagh weer onder de vlagge, verhaalende dat ze ontrent tweeënveertig Engelsche scheepen op de reviere hadden getelt: die hun ook scheenen te volgen.

12 *May.*

Midlerwyl hadt den Heer de Ruiter uit een Hamburger Boeyer, koomende uit Harwits, verstaan, dat den negenden een vloot van wel vierhonderdt zeilen, zoo koljers als kitzen, van om de Noordt op de reviere van Londen was aangekoomen, mede brengende ontrent zeven duizendt matroozen, geprest tot bemanning der Engelsche vloote, en dat de Franschen met veertig scheepen tot Portsmuiden laagen.

14 *May.* De Ruiter vindt niet geraaden daar langer te blyven.

In deezen standt van zaaken vondt den Heer de Ruiter ongeraaden met 's Landts vloot daar langer te blyven, dewyl van d'eene zyde d'Engelschen uit de reviere quaamen, en dat men van d'andre zyde de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Fransche vloot, met d'overige Engelschen, uit het Kanaal hadt te verwachten: daar toe hun toen de Noordtweste windt niet alleen dienstig was, maar ook zelf om daar mede te loopen naar Walcheren, en alzoo de Nederlandtsche vloot (die toen noch in geen staat was om den slagh te waagen) tusschen beide die maghten op d'Engelsche kust te bezetten en te bevechten. Men besloot dan, om den vyanden dat voordeel niet te geeven, van stonden aan weêr naar de rendevous op Schoonevelt te zeilen, en daar de resteerende scheepen af te wachten. D'acht zinkscheepen liet men, ontrent Schoonevelt koomende, binnen de Wielingen zeilen, tot naarder ordre. Verscheide scheepen, uit Texel geloopen, quaamen by de vlagge. Zyn Hoogheit hadt de Heeren van Beuningen en Mauregnault verzocht, zich op 't spoedighste naar 's Landts vloot te begeeven, en met den L. Admiraal de Ruiter te beraadtslaagen over der zelver bedryf, en wat, tot meesten dienst van den Lande, daar mede gedaan en gelaaten behoorde te worden: hun maght geevende, den Heer Secretaris Lodestein, en zoodaanige Heeren van d'Admiraaliteit in Zeelandt, als zy zouden goedtvinden, by zich te voegen. De gemelde drie Heeren quaamen den zeventienden der maandt met een snaauw, of kleen fregat, benoorden Schoonevelt, aan de Heer de Ruiters boordt; doch waaren door 't harde weder zeer zeeziek. Des anderendaaghs liet den Heer de Ruiter de Krygsraadt in hun byzyn vergaderen, en verhaalde hoe den toeleg met de zinkers was mislukt: en werdt daar op goedtgevonden, de zinkscheepen op 't Vlakke ontrent Rammekens op te leggen, en de volkeren daar af te lichten, om verdeelt te worden op d'Amsterdamsche scheepen, die gebrek van volk hadden, behoudelyk dat men op de vyf pinassen ieder zes, en op de drie fluiten ieder vier man zou laaten. Daarna sprak men van 't employ van 's Landts vloot, en werdt eenpaarighlyk goedtgevonden, dat de zelve ter plaatze daar die lagh, of daar ontrent, eer wat Zuidelyker dan Noordelyker, zich zou houden geposteert: en aldaar de overige scheepen uit Texel en uit Zeelandt, de kondtschappen van de vyanden, en wat Godt en de tyden en gelegentheden verder zouden moogen geeven en aanbieden, afwachten. Voorts hebben de gemelde drie Heeren de Leden van den Krygsraadt, uit den naame van zyn Hoogheit, met krachtige woorden aangemaant en aangemoedight, by voorval van gevecht of slagh, wel te doen, en hun bevoolen zulks uit zyn Hoogheits naame allen Kapiteinen en Bevelhebberen wel in te scherpen, met uitdrukking van belooning voor de geenen die zich wel, en van straffe voor die zich quaalyk zouden draagen. Daar op beloofden de Heeren van den Krygsraadt, dat ze hun plicht als eerlyke luiden zouden betrachten, en de drie Gemaghtigden naamen hun afscheidt, met het toewenschen van den zegen des Alderhooghsten, vertrekkende naar Zeelandt, om de toerusting der oorlogscheepen daar naar vermoogen voort te zetten. Midlerwyl zondt den L. Admiraal de Ruiter van tydt tot tydt verscheide kleene fregatten en andere vaartuigen naar d'Engelsche kusten, om kondtschap van de vyanden te bekoomen. Ook quaamen van dagh tot dagh noch etlyke scheepen onder de vlagge, tot versterking van de vloot. De Heeren van Beuningen en Mauregnault, daar de Heer Kornelis van der Lyn, van Alkmaar, noch by was gekoomen, tot voortzetting der toerusting ter zee, gaven daarnaa, door zekeren brief, den negentienden tot Middelburg aan den Heere de Ruiter geschreeven, hem in bedenken: of 't niet raadtzaam zou zyn, dat, om de meeste maght op 't spoedighste onder de vlag-

[Margin notes:]
1673.
En zeilt weêr naar Schoonevelt.
De Heeren van Beuningen, Maurregnault en Lodestein koomen wegens zyn Hoogheit aan de Ruiters boordt.
18 *May.* Hun beraadtslaaging over 't employ van 's Landts vloot.
18 *May.* Besluit daar op genoomen.
De Krygsraadt werdt vermaandt en aangemoedight om zich wel te quyten.
Voorslagh der drie Heeren om d'onbemande scheepen, in Zeelandt leggende, uit de vloot te bemannen.
19 *May.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. vlagge te verzaamelen, eenig volk van de best bemande scheepen op de scheepen, die in Zeelandt noch onbemant laagen, gebraght wierde: om te meerder scheepen van oorlogh, alhoewel min bemandt, te konnen gebruiken. Doch de Ruiter schreef tot antwoordt, *dat hy zulks, onder verbetering gezeit, in geenen deele zou konnen goedtvinden, door dien 't altydt by ondervinding gebleeken was, dat het werk en de kracht der vloote meer bestondt in een minder getal van scheepen, wel bemant en toegerust, dan in een meerder getal, daar zoodaanige noodtzaaklykheden aan ontbraaken: die dan ten meerendeel dienden tot een embarasse, of hinderpaale, en omslagh: behalven dat het ook tot noch toe niet wel hadt willen vallen, dat men volk van de scheepen der Admiraaliteiten in Hollandt, die noch gebrek hadden, zoude overzetten op die van Zeelandt. Zoo dat hy over zulks die zaake, tot nader ordre, ongeroert zoude laaten.* Op den zelven zin schreef ook den Heer de Ruiter aan zyn Hoogheit, daar 't by bleef. Deeze brieven waaren den twintighsten geteekent, en ten zelven daage quam de Viceadmiraal Evertszoon, benevens een fregat uit Zeelandt, onder de vlagge, en noch vier scheepen uit Texel, zuls dat men van daar noch tien groote scheepen verwachte. Daarna zondt zyn Hoogheit de Prins van Oranje den volgenden brief aan den L. Admiraal de Ruiter.

'T welk de Ruiter niet kan goedtvinden, en tegenspreekt. 20 *May.*

Versterking van 's Landts vloote.

De Prins van Orange.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Wy hebben, naa deliberatie, gehouden over het employ van 's Landts vloote, goedtgevonden, V E. mits deezen te ordonneren, met de zelve geposteert te blyven leggen op Schoonevelt, ten waare zich eenige occasie op deede, van daar mede met avantagie ietwes op den vyandt t'onderneemen, daar van V E. naar soldaat- en zeemanschap, en inkoomende advyzen, zal konnen oordeelen. Wy zullen onder des niet onderlaaten V E. zoo veel renfort † van scheepen als anders toe te zenden, als eenigzins zal doenlyk weezen. Godt almachtig biddende,

Brief van zyn Hoogheit aan de Ruiter.

† *Versterking.*

Edele, getrouwe, vroome, lieve bezondere,

V E. te houden in zyne heilige beschherminge. In 's Gravenhage, den 21 *May* 1673.

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ter zelver tydt, op Pinxterdagh, begost het sterk te waaijen uit den Noordtoosttenoosten, zoo dat men in 's Landts vloot de rees moest stryken, en de stengen doorstryken: twee scheepen verlooren hunne kabels, en 't onweêr duurde tot den drieëntwintighsten. Op dien zelven dagh beriep den L. Admiraal de Ruiter d'aanweezende Leden van den Krygsraadt aan zyn boordt, om de vloot in drie esquadres te verdeelen. Doch in 't begin van de zitting der Leden heeft de Viceadmiraal Evertszoon het verschil, dat de Zeeuwsche Bevelhebbers eenige achtereen volgende jaaren (of zedert den tydt dat de Staat zoo veele Hooftofficieren ter zee hadt aangestelt) met die van Amsterdam hadden gehadt, wederom opgehaalt: beweerende uit den naame en van weegen de Heeren Staaten van Zeelandt, en d'Admiraaliteit der zelver Provincie, dat der zelver Viceadmiraal en Schoutbynacht de rang, zitting en stem in den Scheepskrygsraadt, in zulker voegen toequam, als het voor de verkiezing van zoo veele Hooftofficie-

Onweer uit den Noordtoosttenoosten. 21 *en* 22 *May.*

23 *May.* De Krygsraadt by een geroepen. Geschil over den rang.

23 *May.* Voorstel en beweering van den Viceadmiraal Evertszoon,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

cieren was in gebruik geweest: dat was, naa den Viceadmiraal en Schoutbynacht van de Maas, en voor den Viceadmiraal en Schoutbynacht van Amsterdam, gelyk de Zeeuwsche L. Admiraal altydt in dat bezit was geweest, en tot noch toe onverstoort gebleeven. Den L. Admiraal de Ruiter gaf hem tot antwoordt, dat hy op dat punt van zyne Hoogheit niet was gelast, maar dat hy daar aan zou verzoeken, dat 'er op dat stuk eenig besluit moght worden genoomen, en hem aanbevoolen, 't geen zyn Hoogheit zoude oordeelen dat tot bewaaring van de waardigheit, en onderlinge vriendtschap der twee Provincien van Hollandt en Zeelandt, en haare Kollegien ter Admiraaliteit, behoorde te geschieden: op dat men moght weeten waar naar men zich, dien aangaande, voortaan zoude hebben te schikken. Dit verzoek werdt zyn Hoogheit daarna met een brief voorgedraagen. Geduurende den zelven Krygsraadt werdt de lyst van verdeeling der tegenwoordige, en eenige verwachtwordende scheepen, in drie esquadres ontworpen, en tot nader ordre vast gestelt, gelyk in 't volgende afschrift is uitgedrukt.

1673.

De Ruiters antwoordt.

'S Landts vloot in drie esquadres verdeelt.

Esquadre van den L. Admiraal Generaal de Ruiter.

Esquadre onder den L. Admiraal Generaal de Ruiter.

Officieren.	Scheepen.	stukk.	mat.	sold.
R. *L. Admiraal de Ruiter.*	*De zeven Provincien*	80.	492.	38.
R. *L. Admiraal van Nes.*	*D'Eendraght.*	72.	337.	83.
R. *Viceadmiraal de Liefde.*	*De Vryheit.*	80.	510.	—
R. *Schoutbynacht van Nes.*	*De Maagt v. Dordrecht.*	68.	345.	55.
A. *Kommandeur v. Meeuwen.*	*De Spiegel.*	70.	350.	—
R. *Kapit. Kornelis de Liefde.*	*Gelderlandt.*	63.	319.	26.
R. *Jan van Braakel.*	*De Voorzichtigheit.*	84.	337.	143.
A. *Engel de Ruiter.*	*Waasdorp.*	68.	284.	54.
A. *Jan van Gelder.*	*Steenbergen.*	70.	340.	—
A. *Jan Bont.*	*De Stadt Uitrecht.*	66.	310.	—
R. *Simon van Panhuis.*	*Zeelandt.*	42.	147.	23.
N. *Jan Krook.*	*Alkmaar.*	64.	250.	10.
A. *Willem van Kuilenburg.*	*Deventer.*	66.	310.	—
A. *David Swerius.*	*De Beschermer.*	50.	216.	29.
R. *Frans van Nydek.*	*Dordrecht.*	44.	174.	1.
A. *Philips de Munnik.*	*Essen.*	50.	209.	36.
N. *Klaas Valehen.*	*De Prins.*	64.	300.	—
N. *Klaas Wynbergen.*	*Kaleb.*	46.	200.	20.
N. *Hendrik Visscher.*	*'T Wapen v. Medenblik.*	44.	189.	11.
	Fregatten.			
R. *Jan Snel.*	*Uitrecht.*	34.	133.	27.
A. *Willem van Ewyk.*	*Edam.*	36.	113.	—
A. *Mattheus Meegangh.*	*Damiaten.*	32.	84.	26.
R. *Kornelis van der Hoeven.*	*Schiedam.*	24.	90.	—
	Branders.			
R. *Jan Danielsz. v. den Ryn.*	*De Louize.*	4.	—	—
R. *Abraham van Kooperen.*	*De Blakmoor.*	—	18.	—
R. *Dirk de Munnik.*	*De Maria.*	—	—	—
R. *Lens Harmanszoon.*	*De Jisper Kerk.*	—	—	—
R. *Gerrit Halfkaagh.*	*St. Pieter.*	—	18.	—
R. *Willem de Rave.*	*D'Eenhoorn.*	—	—	—
A. *Jan Janszoon Bout.*	*De Salmander.*	4.	22.	—
A. *Wybrant Barentszoon.*	*De Sayer.*	4.	19.	—

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Advysjachten.

A. *Abraham Taalman.*	*De Kater.*	10.	34.	—
A. *Gerrit Koot.*	*D'Eenhoorn.*	10.	34.	—
Z. *Arnout Leunissen.*	*De jonge Maria.*	10.	—	—
Z. *Pieter de Moor.*	*De Tonyn.*	6.	—	—

Galjoots.

A. *Teunis Jakobszoon Duit.*	*S^t. Maria.*	—	—	—
A. *Jan Kornelisz. v. Petten.*	*De Lootzer.*	—	—	—
A. *Jelle Albertszoon.*	*De Visscher.*	—	—	—

Esquadre van den L. Admiraal Bankert.

Esquadre onder den L. Admiraal Bankert.

Z. *L. Admiraal Bankert.*	*Walcheren.*	70.	—	—
Z. *Viceadmiraal Evertszoon.*	*Zierikzee.*	60.	—	—
V. *Viceadmiraal Star.*	*Groeningen.*	64.	—	—
N. *Schoutbynacht Vlug.*	*'T Wapen van Enkhuizen.*	72.	336.	—
N. *Kapiteinen Jan Hek.*	*Westvrieslandt.*	78.	318.	12.
N. *Jan Dik.*	*D'Eenhoorn.*	70.	319.	—
A. *Jakob Berkhout.*	*D'Akerboom.*	62.	231.	49.
A. *Pieter van Middellandt.*	*De Komeetstar.*	70.	340.	—
R. *Elandt du Bois.*	*De Ridderschap.*	65.	230.	115.
N. *Jan Muis.*	*Justina van Nassau.*	65.	270.	10.
N. *Jakob Roos.*	*'T Noorderquartier.*	60.	254.	—
N. *Marten de Boer.*	*Gelderlandt.*	60.	240.	—
A. *Barent Hals.*	*De Gideon.*	62.	227.	53.
A. *Jan van Lier.*	*De Leeuwen.*	50.	245.	—
N. *Pieter Kersseboom.*	*'T Wapen van Nassau.*	58.	220.	10.
A. *Gillis Schey.*	*Tydtverdryf.*	56.	235.	10.
Z. *Karel van der Putten.*	*Domburgh.*	60.	230.	70.
Z. *Dirk Kiela.*	*Ter Veere.*	48.	164.	61.

Fregatten.

Z. *Adriaan Bank. de Jonge.*	*Delft.*	34.	—	—
Z. *Barent Martenszoon.*	*Goes.*	34.	142.	—
R. *Moises Wichmans.*	*Harderwyk.*	24.	94.	6.
R. *Jakob Swart.*	*Rotterdam.*	30.	116.	29.
A. *Roemer Vlak.*	*De Brak.*	22.	83.	17.

Branders.

Z. *Huibrecht Wolffertszoon.*	*De Burg.*	2.	18.	—
Z. *Lieven Zacharias.*	*Samson.*	—	12.	—
Z. *Fredrik van Konvent.*	*S^t. Katrina.*	—	—	—
Z. *Reinier Dirkszoon.*	*De Dadelboom.*	2.	—	—
N. *Hendrik Munt.*	*De witte Mol.*	—	17.	—
N. *Pieter Bokkes.*	*Christina Leonora.*	2.	16.	—
A. *Karel de Bruin.*	*De Bergh Ætna.*	—	20.	2.
A. *Pieter Hendriksz. Pop.*	*'T Kasteel van Loon.*	—	18.	4.

Advysjachten.

Z. *Daniel Scuye.*	*De Lapmande.*	8.	25.	—
Z. *David van Geersdaale.*	*Der Goes.*	8.	25.	—
Z. *Teunis Post.*	*De Parel.*	8.	—	—
Z. *Matthys Laurens.*	*De Swaluw.*	6.	—	—
Z. *Jakob Hamers.*	*De Waterhondt.*	4.	—	Gal-

1673.

Galjoots.

Gondert Pieterszoon.	*De Prins.*	—	—	—
Willem Philips.	*De gekroonde Prins.*	—	—	—

Esquadre van den L. Admiraal Tromp.

Esquadre onder den L. Admiraal Tromp.

A. *L. Admiraal Tromp.*	*De goude Leeuw.*	82.	500.	—
A. *Viceadmiraal Sweers.*	*D'Olyfant.*	82.	480.	—
N. *Viceadmiraal Schram.*	*De Pacificatie.*	80.	340.	—
A. *Schoutbynacht de Haan.*	*Hollandia.*	80.	331.	109.
A. *Kapiteinen Volkert Swart.*	*Kalantsoogh.*	70.	340.	—
R. *Barent Rees.*	*Wassenaar.*	60.	239.	46.
R. *Philips van Almonde.*	*Delft.*	62.	283.	42.
R. *Adriaan Poort.*	*Schielandt.*	60.	166.	119.
A. *Kornelis van der Zaan.*	*Amsterdam.*	60.	220.	60.
A. *Kornelis Tyloos.*	*'T Geloof.*	56.	229.	51.
A. *Hendrik Titus v. Nassau.*	*De Provincie v. Uitr.*	60.	280.	—
A. *Pieter Dekker.*	*De waakende Kraan.*	44.	178.	22.
A. *Jakob van Bergen.*	*De Prins te paarde.*	54.	188.	57.
A. *Daniel Elsevier.*	*Zeelandia.*	44.	188.	12.
A. *Pieter de Sitter.*	*d'Agatha.*	50.	198.	47.
A. *Isaak Uitterwyk.*	*'T Zuiderhuis.*	48.	170.	30.
N. *Kornelis de Boer.*	*'T Wapen van Hollandt.*	46.	196.	4.
N. *Pieter Bakker.*	*Jupiter.*	42.	137.	63.

Fregatten.

A. *Hendrik Span.*	*Middelburgh.*	36.	115.	20.
A. *Jan de Jong.*	*Oudtkaspel.*	34.	114.	16.
A. *Hans Hartwich.*	*De Haas.*	24.	100.	—
A. *Jan Noirot.*	*Popkensburgh.*	24.	87.	13.
A. *Jan Bogaart.*	*Bommel.*	24.	82.	18.

Branders.

A. *Willem Willemszoon.*	*De Draak.*	4.	21.	1.
A. *Henrik Roseus.*	*Velsen.*	4.	24.	—
A. *Kornelis Jelmersz. Kok.*	*De Salm.*	4.	18.	4.
A. *Pieter van Grootveldt.*	*De Leydtstar.*	4.	21.	1.
A. *Jan van Kampen.*	*'T Wapen van Emmerik.*	4.	18.	4.
A. *Kornelis Boermans.*	*De vergulde Post.*	4.	17.	5.
A. *Jan Boomgaart.*	*Jakob en Anna.*	4.	18.	4.
A. *Dirk Klaaszoon Harney.*	*De Vreede.*	4.	18.	4.
N. *Harmen Dirkszoon Boer.*	*De Vis.*	—	—	—

Advysjachten.

A. *Klaas Portugaal.*	*De Triton.*	10.	28.	6.
A. *Jan Kramer.*	*Egmondt.*	10.	34.	—
Z. *Tobias Adriaanszoon.*	*De Hazewindt.*	7.	25.	—
A. *Huibrecht Geel.*	*Mercurius.*	12.	34.	—
Z. *Jan Korneliszoon Poot.*	*De Bruinvis.*	6.	—	—

Galjoots.

A. *Dirk Turk.*	*De jonge Prins.*	—	—	—
A. *Dirk Piet. v. den Velde.*	*S^t. Pieter, 't Waterschip.*	—	—	—

De bemanning der vloot is hier gestelt, gelyk ze weinig daagen voor de verdeeling in drie esquadres by de Officieren en Kapiteinen was opgegeeven, en blykt daar uit hoe veel volks in zommige scheepen te dier tydt noch ontbrak. Eenige weinige scheepen hadden wel iet boven hun 16 *May.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. hun getal, maar die overige werden daar afgelicht, en op andere scheepen, daar gebrek was, verdeelt, doch die van Noordthollandt op Noordthollandtsche, en die van Zuidthollandt op Zuidthollandtsche scheepen, om verwarring te vermyden. Ter gelegentheit van de bovenstaande verdeeling, beval den L. Admiraal Generaal de Ruiter, dat de L. Admiraal van Nes het esquadre, den L. Admiraal Tromp toegeschikt, geduurende zyn afweezen, als Hooft zou geleiden en gebieden. De Schoutbynacht Jan van Nes werdt gestelt over 't smaldeel dat de L. Admiraal van Nes in 't Hooftesquadre daarna zoude voeren: de Viceadmiraal Evertszoon over 't esquadre van den L. Admiraal Bankert, de Schoutbynacht Vlug tot Viceadmiraal, en de Kapitein Dirk Kiela tot Schoutbynacht over 't zelve esquadre: voorts de Kapitein Philips van Almonde tot Schoutbynacht over 't esquadre van Tromp: doch alles by maniere van voorraadt, tot dat de gemelde Tromp, en andre verwacht wordende Hooftofficieren, by de vlagh zouden koomen. Ten zelven daage werdt de algemeene berichtsbrief, waar naar de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs van 's Landts vloot zich zouden hebben te draagen, in den Krygsraadt geleezen en vastgestelt: behelzende in wat ordre en rang de drie esquadres in zee zouden zeilen, en, naa voorvallende gelegentheden, op de seinen wenden, keeren, ook d'ordre veranderen, met den aankleven van dien; gelyk 't zelve hier onder werdt uitgedrukt.

23 *May.* Hooftofficieren, by maniere van voorraadt, in plaats van d'afweezende gestelt.

Generaale instructie ende ordre van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Ridder, Lieutenant Admiraal van Hollandt ende Westvrieslandt, commanderende en Chef, uit den name ende van wegen zyne Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, &c. &c. &c. de vloote van den Staat der vereenighde Nederlanden, voor de Hooftofficieren, Kapiteinen ende Kommandeurs van de zelve vloote, daar naar zy haar in de aanstaande expeditie, batailje of rencontre met den vyandt, zullen hebben te reguleren.

Instructie voor de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs van 's Landts vloote.

Eerstelyk, wordt ernstelyk gelast, dat in 't uit ofte in zeilen van eenige zeegaaten de kleine scheepen de groote uit de zeilen moeten blyven, ende de zelve achter aan volgen, om, of de groote scheepen aan de grondt quaamen te zitten, haar altoos te konnen assisteeren, op dat de zelve groote scheepen gevoeghlyk in zee ofte binnen moogen geraaken, ende wie contrarie doet zal arbitralyk gestraft worden.

Ende alzoo 's Landts vloote tegenwoordigh is verdeelt in drie esquadres, te weeten, eerst d'avantguarde, ofte (voor de windt zeilende) de rechter vleugel; ten tweeden, het corps de batailje, ofte 't middelste gedeelte; ende ten derden, d'arriereguarde, ofte (als men voor de windt zeilt) de slinker vleugel, zoo zullen, in zee gekoomen zynde, den L. Admiraal Adriaan Bankert, benevens de Viceadmiraalen Kornelis Evertszoon ende Enno Doedes Star, met haare onderhebbende esquadre aan stuurboort, ende den L. Admiraal Kornelis Tromp, benevens de Viceadmiraalen Isaak Sweers ende Volkert Schram, met haare onderhebbende esquadre aan bakboort van 't Hooftesquadre, gevoert door de L. Admiraalen de Ruiter ende Aart Janszoon van Nes, benevens den Viceadmiraal Johan de Liefde, zich begeeven ende onthouden, als men voor de windt zeildt.

Maar by de windt zeilende, zal het esquadre van de voornoemde L. Admiraal Bankert voor uit zeilen, 't Hooftesquadre van de voornoem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

noemde L. Admiraal de Ruiter in 't midden, ende dat van de voornoemde L. Admiraal Tromp, in maniere als vooren, achter aan. 1673.

Item, wanneer de Hooftvlagge geraaden vindt, by daage, ofte des nachts over te wenden, zal de zelve het ſein doen, dat daar toe in de generaale ſeinen, articul 5 of 6, is beraamt; d'andere Hoofden, zoo L. Admiraalen, Viceadmiraalen, ende Schoutenbynacht, 't zelve gewaar wordende, zullen, conform de zelve articulen, mede ſein doen, waar op dan 't achterſte esquadre eerſt zal wenden, daar aan het Hooftesquadre, ende zoo vervolgens het voorſte: zulks dat, 's Landts Vloote alzoo gewendt zynde, 't esquadre 't welk te vooren het laatſte was, als dan zal weezen het voorſte; ende zal ook de zelve ordre tuſſchen de vlaggen van ieder esquadre onderhouden werden.

De voornoemde Hoofden zullen ieder haare esquadre in drie ſmaldeelen verdeelen, ende daar uit eenige fregats deſtineren, die expres daar op paſſen, zoo der van de ſcheepen in de grondt, ofte brandt geraakten, het volk te bergen; mitsgaders ordre te ſtellen, dat de branders zich reguleren, volgens ende in conformité van het zeventiende articul in de ordre van zyn Hoogheit, tot obſervantie van goede diſcipline in 's Landts vloote, gearreſteert den vierentwintighſten April zeſtienhonderdt drieëntzeventigh, om zoo in goede ordre in zee te koomen, ende niet confuis te weezen, maar den vyandt ſchielyk koomende te bejegenen, altydt in poſtuur den zelven 't hooft te konnen bieden; Ende zal een ieder gewaarſchouwt weezen, malkanderen ruimte te geeven, om ter deegen den anderen uit het ſchut te blyven, achtervolgens het twaalfde articul van de gemelde ordre, zonder nochtans te groote ſeparatie te maaken, op dat den vyandt niet tuſſchen beiden in en breeke, ook wel te doen letten op den brandt, die door het ſchieten van 's vyandts, of eigen proppen, in 's Landts ſcheepen zoude konnen werden veroorzaakt, op dat die tydelyk magh werden geleſcht.

Ende zal derhalven, wanneer 's Landts vloote den vyandt te loefwaart mochte gewaar worden, indien de zelve vloote over ſtuurboordt zeilt, den Viceadmiraal Evertszoon te loefwaart voor uit, ende den Viceadmiraal Star te loefwaart achter uit van den L. Admiraal Bankert, ende des zelfs onderhebbende ſmaldeel, zich met haare reſpective onderhebbende ſmaldeelen begeeven, ende onthouden.

Zoo zullen ook van gelyken den L. Admiraal van Nes te loefwaart voor uit, ende den Viceadmiraal de Liefde te loefwaart achter uit van den L. Admiraal de Ruiter, ende des zelfs onderhebbende ſmaldeel, zich met haare reſpective onderhebbende ſmaldeelen begeeven, ende onthouden.

Desgelyks zullen ook den Viceadmiraal Sweers te loefwaart voor uit, ende den Viceadmiraal Schram te loefwaart achter uit van den L. Admiraal Tromp, ende des zelfs onderhebbende ſmaldeel, zich met haare reſpective onderhebbende ſmaldeelen begeeven, ende onthouden.

Maar indien 's Landts vloote in 't voorſchreeve geval over bakboort zeilt, zal de zelve vloote haar in poſtuur ſtellen, als over ſtuurboort is geordonneert, ende zoo doende zal 't esquadre van den L. Admiraal Tromp, dat te vooren d'arriereguarde gehadt heeft, nu d'avantguarde bekoomen, ende daar van den Viceadmiraal Schram, met zyn onderhebbende ſmaldeel, die te vooren de achterſte van de geheele 's Landts vloote zyn geweeſt, nu de voorſte van de geheele vloote worden;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *den; ende vervolgens de voorste van de geheele vloote weder de laatste, namentlyk den Viceadmiraal Kornelis Evertszoon met zyn onderhebbende smaldeel, ten waare nochtans in dit geval 's Landts vloote zoodaanigh gepoosteert lagh, ofte in zoodaanigen ordre onder zeil was, dat, om te spoediger in een goet postuur aan den vyandt te koomen, deeze ordre moeste werden omgekeert.*

Ende of het quaame te gebeuren, dat den vyandt in ly, ende 's Landts vloote te loefwaart was, by aldien de zelve 's Landts vloote over bakboordt zeilt, zal den Viceadmiraal Evertszoon aan ly voor uit, ende den Viceadmiraal Star aan ly achter uit van den L. Admiraal Bankert, ende des zelfs onderhebbende smaldeel, zich met haare respective onderhebbende smaldeelen begeeven, ende onthouden.

Zoo zullen ook van gelyken den L. Admiraal van Nes aan ly voor uit, ende den Viceadmiraal de Liefde aan ly achter uit van den L. Admiraal de Ruiters onderhebbende smaldeel, zich met haare respective onderhebbende smaldeelen begeeven, ende onthouden.

Desgelyks zullen ook den Viceadmiraal Sweers aan ly voor uit, ende den Viceadmiraal Schram aan ly achter uit van den L. Admiraal Tromp, ende des zelfs onderhebbende smaldeel, zich met haare respective onderhebbende smaldeelen begeeven, ende onthouden.

Maar indien 's Landts vloote in dit geval over stuurboort zeilt, zal de zelve vloote haar in postuur stellen, als over bakboort is geordonneert, ende zoo doende zal wederom 't esquadre van den L. Admiraal Tromp, dat te vooren d'arriereguarde gehadt heeft, nu d'avantguarde bekoomen, ende daar van den Viceadmiraal Schram met zyn onderhebbende smaldeel, die te vooren de achterste van de geheele vloote zyn geweest, nu de voorste van de zelve vloote worden, ende vervolgens de voorste van de geheele vloote weder de laatste, namentlyk den Viceadmiraal Evertszoon, met zyn onderhebbende smaldeel; ten waare dat ook in dit geval 's Landts vloote zoodanigh gepoosteert lagh, of in zoodaanigen ordre onder zeil was, dat, om te spoediger in een goet postuur aan den vyandt te koomen, deeze ordre moeste werden omgekeert.

De vloote aldus gerangeert, ende in een der voorschreeve gevallen in postuur leggende, om zich te defenderen, of den vyandt te attacqueren, zal een ieder van de particuliere Kapiteinen op zyn Hooft, daar onder hy bescheiden is, wel passen, zonder in 't minste van den vyandt af te wyken, ofte draagende te houden, als door hooghdringende noodt, alwaar 't dat hy zagh dat iemandt, die voor hem gerangeert was, door noodt ofte wandevoir, zyn geordonneerde post niet en hielde, maar naar zyn uitterste vermoogen betrachten de plichten van soldaat- en zeemanschap, op pœne van, contrarie doende, aan den lyve gestraft te werden, in conformité van het zeste articul in de meergemelde ordre, ende andere publicatien, by hooghgemelde zyne Hoogheit gearresteert.

Ook werdt wel expresselyk gelast, schoon men by den vyandt niet en is, maar in zee zynde, ieder op zyn rangh, ende by zyn Hooft te blyven, daar onder hy bescheiden is, mede op de pœne als in de meergemelde ordre, articul 5, staat vermeldt.

Ende zullen de Hooftofficieren van ieder esquadre alle daagh drie van haare bezeilste fregatten, benevens eenige galjoots, rondtomme de vloote ordonneren, omme door de zelve alle doenelyke kondtschap te bekoomen, ende iets nieuws verneemende, zullen daar van datelyk aan de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Hooftvlagge koomen rapport doen, zonder daar van in 't minfte te blyven in gebreeke. 1673.

Aldus gedaan ende geordonnert in 's Landts fchip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 23 Mey 1673.

MICHIEL ADR. DE RUITER.

De L. Admiraal de Ruiter verdeelde daarna het Hooftesquadre der vloote, naar zyn gewoonte, in drie fmaldeelen, op deeze wyze. 24 May.

Verdeeling van de Ruiters esquadre in drie fmaldeelen.

Onder den L. Admiraal van Nes.

Kommandeur van Meeuwen.
Klaas Wynbergen.
Kornelis van der Hoeven.
David Swerius.
L. Admiraal van Nes.
Philips de Munnik.
Jan Snel.
Klaas Valehen.

Branders.
Dirk de Munnik.
Abraham van Kooperen.
Willem de Rave.

Advysjachten.
Abraham Taalman.
Pieter de Moor.

Onder den L. Admiraal de Ruiter.

Schoutbynacht van Nes.
Simon van Panhuis.
Engel de Ruiter.
L. Admiraal de Ruiter.
Jan van Gelder.
Willem van Ewyk.
Willem van Kuilenburg.
Jan van Braakel.

Branders.
Jan Danielszoon van den Ryn.
Lens Harmenszoon.
Jan Janszoon Bout.

Advysjachten.
Wynant van Meurs.
Arnout Leuniffen.

Onder den Viceadmiraal de Liefde.

Jan Bont.
Jan Krook.
Frans van Nydek.
Viceadmiraal de Liefde.
Hendrik Viffcher.
Mattheus Meegang.
Kornelis de Liefde.

Branders.
Gerrit Halfkaagh.
Wybrandt Barentszoon.

Advysjachten.
Ifaak Teuniszoon.
Gerrit Koot.

Wyders ftelde den Heer de Ruiter een bezondere inftructie † by gefchrift, waar naar zich d'Officieren, Kapiteinen en Kommandeurs in 't gevecht zouden richten, met aanwyzing waar elk, wanneer de vyandt uit de loef afquam, zich ontrent den L. Admiraal zoude houden, en vechten. Ook wat ordre dat men zoude houden als men den vyandt in de ly kreeg, en den zelven wilde aangrypen. Hoe men zich, als 's Landts vloot zoodaanig wendde dat d'achterfte de voorfte wierden, zou rangeren. Op wat wyze zich de Kommandeurs der branders zouden draagen, om 's vyandts fcheepen aan boordt te koomen, en vyandtlyke branders af te weeren: hoe zich d'advysjachten zouden gereedt houden, om advyzen af- en aan te brengen, en het volk te bergen van fcheepen die in den brandt moghten raaken, of in den grondt worden gefchooten, ook om branders in 't gemoet te zeilen en af te weeren. Hoe men in 't zeilen en ankeren den zelven rang en ordre zoude houden. Ten leften, hoe men zich, als de L. Admiraal van vyandtlyke fcheepen wierdt aan boordt

† *Berichtfchrift.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. boordt geklampt, of, zelf een vyandts ſchip aan boordt wilde leggen; zou draagen, om hem t'ontzetten, en te hulp te koomen. Diergelyke inſtructie werdt ook voor de twee andre ſmaldeelen ontworpen en vaſtgeſtelt. Ook hieldt men den zelven voet in 't verdeelen van d'andre esquadres, onder de L. Admiraalen Bankert en Tromp. 24 *May.* Op den zelven dagh quam den L. Admiraal de Ruiter, door een ſchuit van Zierikzee, een brief van den Heere Prinſſe van Oranje ter handen, in den welken zyn Hoogheit, met kraght van taale en ernſtige woorden, den Bevelhebberen op 's Landts vloot, en voorts eenen iegelyke, van den meeſten tot den minſten, den geeſt der kloekmoedigheit zocht in te boezemen, op de volgende wyze.

Brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje aan den L. Admiraal de Ruiter, om den Bevelhebberen en Kapiteinen van 's Lands vloote tot hunnen plicht aan te moedigen.

Edele, Geſtrenge, vroome, lieve bezondere,

Wy hadden gewenſcht dat de zaaken van 't Landt ons hadden gelaaten de faculteit om ons naa 's Landts vloot te vervoegen, en 't vernoegen te hebben van daar by een te zien zoo veel eerlyke Patriotten, die cordatelyk de handt aan 't werk ſlaan, om 't Vaderlandt tegens vyandtlyk geweldt te helpen dekken. De aanzienlyke zeemaght, welke ten dien einde by een werdt gebraght, is een van de noodige en conſiderabele middelen die tot behoudeniſſe van den Staat aangewent werden, en is dienvolgende te hoopen, dat die aanmerkinge nieuwe vigeur zal geeven aan de couragie van die geenen, die de eer hebben van dat ze aan haar werdt toevertrouwt. De oogen en de harten van alle de ingezetenen van 't Landt, jaa van de Chriſtene werelt, zyn daar henen gewent, en obſerveren met groote reflexie 't geen met de zelve voorzichtelyk en kloekmoedighlyk, of anders, zal werden ondernoomen en uitgevoert: Ende waare het over zulks van de uiterſte infamie dat iemant aan zynen plicht zoude ontbreeken op zoo een doorluchtigh toneel. Wy verwachten zulks niet, maar in tegendeel, dat door het voorzichtigh en kloek beleit van V E. en van de geene die by hem zyn, in deeze gevaarlyke conjuncture, een nieuwe luiſter aan de eer, by onze natie ter zee bevochten, onder Godts zeegen, zal werden toegebraght, en dat zy oorzaak zullen hebben om haar te verblyden, en wy met haar van gezegende inſtrumenten te zyn geweeſt tot het bewerken van een goede uitkomſte in onze goede zaake. Wy zullen betrachten dat de geene die haar loffelyk zullen hebben gequeten dankelyk beloont en gevordert werden, en dat geene extraordinaire goede actien blyven zonder extraordinaire vergeldinge. V E. gelieve alle die onder de vlagge zyn, van de meeſte tot de minſte, des te verzeekeren, en te gelyk een ieder in te ſcherpen, dat geen hoope van ongeſtraftheit overigh zal zyn aan die geene die buiten verwachtinge haar aan eenige wandevoiren zouden moogen ſchuldigh maaken: weezende de ſerieuſe intentie van de Heeren Staaten, en de myne, dat tegens zoodaanige de verdiende ſtraffe, volgens de rigeur van den Artykelbrief, en andere ordres van 't Landt, zonder eenige de minſte conniventie, exactelyk en promptelyk werde geëxecuteert. Zoo dat aan den geene die zich lafhertigh, en anders als een braaf ſoldaat en zeeman, voor den vyandt zal draagen, niets zoo gevaarlyk zal zyn als de havenen van den Staat, daar hy niet zal konnen ontgaan, noch de ſtraffe handt van de Juſtitie, nochte de vloek en de haat van zyn medeburgers, die op hem zal vallen en blyven. Wy belooven ons dat niemant en zal willen vallen in zoodaanigh een verderf, maar dat een ieder met loffelyken yver en gemoedt in deeze importante tyden zich

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zich extraordinaris zal evertueren, en dat Godt uit den Hemel 't zelve zal zeegenen, ten beste van 't Vaderlandt, en tot onsterffelyke eere aan de geene die 't zelve trouwhartighlyk gedient zullen hebben. Ik bidde Godt V E. en alle die by hem zyn, te houden in zyn heilige protectie. In 's Gravenhage, den 22 May 1673. 1673.

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Op 't ontfangen van dien brief schreef den L. Admiraal de Ruiter terstondt dit antwoordt, 24 *May.*

Doorluchtige, hooghgebooren Vorst en Heere,

Naa dat ik ontrent den middagh mynen lesten van heeden aan Uw Hoogheit hadt afgezonden, ontfing ik laat in den achtermiddagh des zelfs brief, by den welke het Uwe Hoogheit belieft ons alle aan te maanen en op te wekken tot onzen plicht, ten dienste van het lieve Vaderlandt, waar voor ik aan Uwe Hoogheit dankbaar ben: ende zal ik geenzins nalaaten daar van morgen tydelyk aan d'aanweezende Hooft- en andere Officieren kennisse te geeven; ten einde wy ons alle, ter bequaamer gelegentheit, ten uitersten moogen quyten, zoo als wy denken voor Godt, Uwe Hoogheit en de geheele Christe werelt te konnen verantwoorden, daar van zich de zelve kan verzeekeren; gelyk ik my doe, op Uw Hoogheits Prinsselyk woordt, dat de Heer L. Admiraal Tromp magh weezen gereguleert, en met my en de verdre Leden van den Krygsraadt leeven in dat vertrouwen, en die overeenkooming, als wy hier tegenwoordig met den anderen zyn. Ende als dan wil ik hoopen en vertrouwen, dat alles, door Godts genaadigen zeegen, zal zyn van goedt succes en operatie, verblyvende met alle respect,

De Ruiters antwoordt aan zyn Hoogheit.

Doorluchtige, hooghgebooren Vorst en Heere,

Uw Hoogheits

Zeer ootmoedige en getrouwe dienaar,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Actum in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den 24 May 1673.

Den volgenden morgen werdt zyn Hoogheits brief aan alle de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs van branders en advysjachten, aan de Ruiters boordt, daar men ze by een hadt geroepen, voorgeleezen, en met groote beweegenis der gemoederen gehoort. Waar op den L. Admiraal de Ruiter een ieder met grooten ernst tot zyn plicht vermaande, en al die daar tegenwoordig waaren, zoo hooge als mindre Officieren, beloofden met een rustig gelaat, dat ze hun eer en eedt zouden betrachten, gelyk als liefhebbers en dienaars des lieven Vaderlandts schuldig waaren. Dus verwekte die brief een byzondre kloekmoedigheit door de gantsche vloot. Men hoorde veele Officieren eenige van zyn Hoogheits woorden t'elkens herhaalen: inzonderheit daar hy zeide, dat *'er voor de lafhartigen niet zoo gevaarlyk zou zyn dan de havenen van den Staat:* en men besloot derhalven, *te winnen of te sterven.* Twee Zeeuwsche snaauwen, den negentienden op kondtschap door de Hoofden, tot voor Wicht en Portsmuiden, uitgezonden, met last, van eenige Visschers te neemen, of luiden van 't landt te haalen, en daar door tyding van de vyandtlyke scheepsmaghten te bekoomen, quaamen

25 *May.* Zyn Hoogheits brief wordt den Hooftofficieren, Kapiteinen en andre Bevelhebberen voorgeleezen.

Hunne belofte van zich naa behooren te zullen quyten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. men deezen dagh weer by de vloot. D'eene hadt by de Singels een En-
25 *May.* Een Engelsch advysjacht verovert.
gelsch advysjacht, een huy, genoemt Elizabeth, verovert, en, om dat
het geen zeiler was, in den grondt gehakt, hebbende twintig Engel-
schen met vier yzere stukken daar afgelicht. Men braght den Kom-
mandeur van dat jacht aan het boordt van den L. Admiraal de Ruiter,
die uit hem verstondt, dat hy den twintighsten 's avondts van d'Engel-
sche vloot, leggende in de Baay van Rhy, tusschen Vierley en Beve-
sier, was gescheiden, sterk ontrent veertig scheepen van oorlogh: dat
de Fransche vloot toen ontrent Wicht was gekoomen, daar zich vyftien
Engelsche scheepen uit Portsmuiden by hadden gevoeght: dat hy den
Tyding van d'Engelsche en Fransche vlooten.
twintighsten de Fransche vloot met die vyftien Engelsche scheepen 't Ka-
naal hadt zien opkoomen: zoo dat hy vast stelde dat die twee vlooten
den eenentwintighsten, op Pinxterdagh, by een waaren gekoomen, uit-
genoomen veertien of vyftien Engelsche scheepen, die noch voor Doe-
vres laagen. Zoo dat d'Engelsche vloot ontrent uit tzeventigh schee-
pen zou bestaan. Maar van de sterkte der Fransche vloote werdt,
zeide hy, by d'Engelschen zelfs zeer verscheiden gesprooken, begroo-
tende zommigen haar getal tot tzestig, anderen tot tachtig zeilen: doch
hy oordeelde dat 'er zoo veel niet waaren, al waar 't dat men de bran-
De Ruiters vertoogh aan zyn Hoogheit.
ders, advysjachten en victualiescheepen daar onder telde. Deeze tyding
maakte den Heer de Ruiter, door een brief, aan zyn Hoogheit bekent:
vertoonende dat men alomme d'uiterste naarstigheit behoorde aan te
wenden, en alles by te brengen om 's Landts vloot te versterken, en
dat men inzonderheit de verwachtwordende scheepen uit Texel moest
voortpressen en naar Schoonevelt laaten koomen, terwyl de zee noch
25 *May.* Hy laat de vloot wat om de Zuidt zeilen en zich in ordre rangeren.
veiligh en voor hun open was. Ter zelver tydt gaf den L. Admiraal de
Ruiter ordre, dat men wat om de Zuidt naar de wal zou zeilen, om
de vloot in de vereischte ordre te rangeren. Toen zeilde de Viceadmi-
raal Evertszoon met Bankers esquadre anderhalf myl om de Zuidt, daar
hy 't anker wierp. Den Heer de Ruiter ging insgelyks onder zeil, en
posteerde zyn esquadre niet ver van den Viceadmiraal Evertszoon;
26 *May.*
daar op volgde de L. Admiraal van Nes, en ankerde wat *benoorden*
den L. Admiraal de Ruiter: die toen zyn Hoogheits brief van den een-
entwintighsten, boven gemeldt, dien hy eerst 's daaghs te vooren hadt
bekoomen, den Krygsraadt bekent maakte, en besloot dat men voor
eerst met 's Landts vloot noch op Schoonevelt zou blyven, en den L. Ad-
Naarder kondtschap van d'Engelsche vloot.
miraal Tromp met d'andre scheepen verwachten. Daarna bequam hy
zeekre naarichting uit drie Schippers, een Zweedt, en twee Lubekers,
dat de Franschen den vierentwintighsten noch by d'Engelschen niet waa-
27 *May.*
ren gekoomen, maar alleen etlyke daagen te vooren eenige scheepen
en branders uit Portsmuiden, die de Kommandeur van 't veroverde En-
27 *May.*
gelsch advysjacht, boven gemeldt, voor Franschen hadt aangezien. Uit
een' anderen Zweedtschen Schipper hadt hy verstaan, dat d'Engelschen
sterk waaren tzestig scheepen van oorlogh, en met de branders en ad-
Een Engelsch schip verbrandt.
vysjachten wel tachtig zeilen, en daar onder een groot nieu schip uit
Portsmuiden, gemonteert met 120 stukken, daar men Prins Robbert
28 *May* De L. Admiraal Tromp komt met zeven scheepen en een brander in 's Landts vloot.
op verwachtte: dat ook een Engelsch schip, uit Portsmuiden koomende,
door ongeluk was in brandt geraakt en verbrandt; niet weetende of het
een schip van oorlogh of brander was. Den achtentwintighsten quam
de L. Admiraal Tromp, met zes scheepen van Amsterdam, benevens
den Viceadmiraal Schram, en een brander uit Noordthollandt, tegens
den middagh in de vloot. De L. Admiraal Tromp quam met zyn schee-
pen,

pen, uit eerbiedenis van de vlagge, achter den Heer de Ruiters schip 1673. omloopen, begroette de vlag met eenige eerschooten, en verscheen in persoon aan zyn boort. In welke byeenkomst, d'eerste in zeven jaaren, alles met minlykheit en betoogh van vriendtschap toeging. Den Heer de Ruiter, hem vriendelyk verwellekoomende, verhaalde den toestandt van 's Landts vloot, en hy berichte hem van de gestelteniße der zaaken in Texel: zeggende, dat het schip van den Viceadmiraal Sweers noch niet over het Vlaak was: maar dat men den Kommandeur van Meeuwen, en den Kapitein Jan van Gelder, de Ruiters stiefzoon, op morgen by de vloot hadt te verwachten. Ter zelver tydt quam ook de L. Admiraal Bankert met een snaauw aan de Ruiters boordt, op hoope, die hem door de Heeren ter Admiraaliteit in Zeelandt was gegeeven, van daar eenigh volk voor de Zeeuwsche scheepen te zullen bekoomen: maar ziende dat de zaaken daar niet naar stonden, besloot echter in de vloot te blyven, en zyn verblyf te neemen op 't schip Domburg, dat gevoert wierdt door den Kapitein Karel van der Putten, en tot dien einde vyftig mannen, nevens zyn bagagie, uit de Wielingen van 't schip Walcheren derwaarts t'ontbieden. Den L. Admiraal de Ruiter hadt hem aangebooden, dat hy zou moogen overgaan op 't schip van den Kapitein Hek, uit het Noorderquartier, dat veel grooter was, en wel bemant: doch hy vondt dat ongeraaden, om de Heeren van Zeelandt geen misnoegen te geeven. Weinig uuren naa d'aankomst van den Heer Tromp ontfing den L. Admiraal de Ruiter in der nacht den volgenden brief van zyne Hoogheit, raakende het geschil van den rang met de Zeeuwen, en 't geen hy den vierentwintighsten, aangaande de persoon van den Heere Tromp, aan zyn Hoogheit hadt geschreeven.

Ook komt de L. Admiraal Bankert in persoon by de Ruiter, en begeeft zich op 't schip Domburgh.

28 *May.*

De Prins van Orange.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Ons is wel geworden V E. schryven van den 24 deezer maandt, hebbende geerne gezien d'advertentie daar in vervat. Ende voor zoo veel belanght de sustenue van den Viceadmiraal Evertszoon, van dat de Viceadmiraal en Schoutbynacht van Zeelandt in rang zoude moeten precederen die van 't Kollegie ter Admiraaliteit van Amsterdam, vinden wy goedt, dat, zonder daar door prejudicie te leggen aan iemants recht, voor het jegenwoordige zulks verblyve by 't geene dien aangaande eenigen tydt herwaarts is geobserveert, ende zal V E. zich daar naar konnen reguleren. Vorder hebben wy in ernstige termen gelast en gerecommandeert aan den L. Admiraal Tromp, V E. en uw commandement allenthalven te bejegenen met behoorlyk respect en gehoorzaamheit, gelyk gemelde L. Admiraal ons het zelve mede toegezeght en belooft heeft. Wy vertrouwen dat hy zulks in der daadt zal nakoomen, en dat het zelve ten dienste van den Lande, in de jegenwoordige occasie, van goedt en salutair effect zal weezen, beveelende V E. onder des,

Zyn Hoogheits brief aan de Ruiter.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

in de heilige bescherminge Godes. In 't quartier tot Alfen, den 27 May 1673.

U E. goetwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Niet lang daarna, den dertighsten, quaamen de Heeren Lodestein en David de Wildt, als Gecommitteerden van zyn Hoogheit, en de Heeren hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, in de vloot, om met den L. Admiraal de Ruiter en den Krygsraadt te beraadtslaagen, en besluit te neemen op het bedryf der zelve. De Heer Lodestein, in den Krygsraadt het woordt voerende, begeerde dat alle de Leden van den Krygsraadt hun goetdunken zouden zeggen, en te kennen geeven, hoe en in welker voegen zy oordeelden dat met de tegenwoordige vloot van den Staat tegens de groote en t'zaamengevoegde Engelsche en Fransche scheepsmaght behoorde te werk gegaan te worden: ten aanzien dat de gemelde vloot, naast Godt, een van de voornaamste werktuigen was om den Staat te water te beschermen en te dekken, en daarom met de vyanden aan te grypen niet behoorde gewaagt te worden, dan met voordeel: welk voorstel hy met eenige inzichten van Staat bekleedde. Hier op werdt, naa eenige beraadtslaaging, genoeghzaam met eenparige toestemming van den Krygsraadt goedtgevonden, en by de gemelde Heeren Gedeputeerden beslooten, *dat 's Landts vloot zich op 't voordeellykste zou gepoşteert houden op Schooneveldt, of wat Zuidelyker naar Oostende, laatende 't zelve aan het beleidt van 't Opperhooft en den Krygsraadt, die geduurighlyk op de vyanden zouden acht geeven, en, daar van bezocht of aangetast wordende, ofte dat de zelve een landing op de kusten deezer Landen zouden trachten t'onderneemen, de zelve met d'uiterste kracht en vigeur daar in tegens gaan en wederstaan, veroveren, verbranden en vernielen, zoo veel naar gebruik van soldaat- en zeemanschap eenighzins doenlyk zou zyn.* Dit werdt besłooten in 't byzyn van de L. Admiraalen de Ruiter, Bankert, van Nes en Tromp; de Viceadmiraalen de Liefde, Evertszoon en Schram; en de Schoutenbynacht Jan van Nes en de Haan. De Heeren Lodestein en de Wildt bleeven 's middaghs, met den gantschen Krygsraadt, by den L. Admiraal ter maaltydt, daar een glas van vriendtschap en eenigheit omging, en elk, met hertelyke betuiging van onderlinge liefde, te kennen gaf, dat ze elkanderen in 't gevecht *trouwelyk* zouden bystaan, en de leste druppel bloedts voor 't vaderlandt ten besten geeven. De Heeren Gedeputeerden verheughden zich over hunne eenigheit en goede wil, inzonderheit over de vriendtschap die tusschen de Ruiter en Tromp werdt bespeurt, zeggende, dat ze zyn Hoogheit met die tyding zouden verblyden: en vertrokken daar op, hun allen Godts bewaaring en zeegen toewenschende, naa den middagh weêr naar Zeelandt, om daar noch eenige ordre ten beste en tot versterking van de vloot te stellen. Dien zelven avondt quam de Kapitein Jonker Jan van Gelder, de Ruiters stiefzoon, met het schip Steenbergen, uit Texel by de vlagge. De Heer de Ruiter, daarna eenig vaartuig op kondtschap van de vyanden uitgezonden hebbende, ging den eersten van Junius met 's Landts vloot 's morgens onder zeil, om de Kapiteinen en Kommandeurs, ontrent het naakoomen van den beraamden rang, en ordres op de gestelde seinen, wat te oeffenen, en hun de zelve wat gemeen en gewoon te maaken. Dit duurde tot ontrent den middagh, toen quam men weêr op Schoonevelt ten anker. Ten zelven daage beval de L. Admiraal Generaal zynen zoone, Jonker Engel de Ruiter, en de Kapiteinen Simon van Panhuis en Philips de Munnik, die onder zyn gebiedt werden gestelt, naar de Hoofden, Duins en daar ontrent, of onder 't Noordtvoorlandt op kondtschap te kruissen, en waar 't moogelyk te ver-

Kanttekeningen:

De Heeren Lodestein en de Wildt koomen in 's Landts vloot.

30 *May.* Voorstel in den Krygsraadt.

Besluit daar op genoomen.

Maaltydt op 't schip van de Ruiter, met groote betuiging van eenigheit onder de Hooftofficieren, gehouden.

1 *Jun.* De vloot onder zeil, om de Kapiteinen in 't houden van den rang en ordres te oeffenen.

Jonker Engel de Ruiter werdt belast met drie scheepen op kondtschap te kruissen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

verneemen, of d'Engelsche en Fransche vlooten zich hadden by een gevoeght, hunne sterkte, en waar ze zich onthielden: doch met last, van den vyanden alle bedenkelyke afbreuk doende, te bezorgen, dat hy daar van niet wierde bezet, en van 's Landts vloote afgesneeden, maar, te sterk op hem afkoomende, naar de vlagge te wyken. Op dien dagh werdt den L. Admiraal de Ruiter en de gantsche Krygsraadt van den L. Admiraal Tromp, op zyn schip, ter maaltydt, met allerley bewys van hooghachting en vriendtschap, onthaalt: en ontrent ten vier uuren, geduurende de maaltydt, gaaven de buitenwachten met seinen te kennen dat ze 's vyandts vlooten zaagen. De Kommandeurs van twee advysjachten, die in 't Zuidtwesten hadden gekruist, toen te rugh keerende, verhaalden aan den Heere de Ruiter, dat ze uit een Vlaamsch Schipper, van Nantes koomende, hadden verstaan, dat hy gisteren by d'Engelsche en Fransche vlooten was geweest, die 's namiddaghs ten drie uuren, 120 of 130 zeilen sterk, uit het Kanaal door de Hoofden in de Noordtzee waaren gekoomen, en hunnen koers Oostnoordtoost hadden aangestelt. Niet lang daarna zagh men in de Nederlandtsche scheepen van om laag eenige der Engelsche buitenwachten en voorloopers, en van boven van den steng hunne gantsche maght. Doch zy, ziende dat het te laat op den dagh was, staaken by, en zeilden Noordtwest in zee. Daar op heeft den Heer de Ruiter den last, aan zyn zoon Jonker Engel gegeeven, als nu onnoodig, weêr ingetrokken. Hy verstondt, nevens den Krygsraadt, zich zoo veel moogelyk was met de vloot op hun voordeel te houden; maar echter op morgen met de eb onder zeil te gaan, en de vyanden eenige mylen t'ontmoeten, en vermaande elk, met ernsthaftige woorden, tot zynen plicht. Alle Bevelhebbers en matroozen waaren wel gemoedt, en beloofden elkanderen als eerlyke luiden te zullen bystaan, en baden Godt om den zeegen. Dien avondt quam het schip van den L. Admiraal Bankert, Walcheren, uit de Wielingen, en om het zelve te beter te bemannen, heeft men de volkeren der drie fregatten, die gevoert werden door de Kapiteinen Bankert, Barent Martenszoon, en Andries de Boer, daar afgenoomen, en op 't schip Walcheren gezet, zoo dat het toen driehonderdt vyfentachtig mannen aan boordt hadt. Voorts werdt alles in de vloot klaar en slaghvaardig gemaakt. Den volgenden dagh zagh men de vyanden in 't Westen te loefwaart van 's Landts vloot ten anker leggen. De windt was Zuidtzuidtwest, en zy gingen, naa 't vroeghschaffen, met de vooreb onder zeil. 's Landts vloot deé van gelyken t'zeewaarts over; maar 't werdt toen zoo stil dat wederzydts vlooten maar met den stroom konden dryven: de Nederlandtsche zakte naar de West, tot dat ze met Oostzuidtooster zon de Bruggelingen twee scheepslenghte bewesten Lisweegen hadt, en genoodtzaakt was ten anker te koomen. Kort naa de middagh, als de vloet weer begon te gaan, quaamen d'Engelschen en Franschen wat op de Nederlandtsche vloot af: maar toen zy tot op ontrent twee mylen genaderdt waaren, en 's Landts vloot wel hadden bezichtight, staaken ze, mitsdien het laat in den achtermiddagh was, weer by, met den steven om den Noordt, en quaamen derdehalf myl ten Westen van de Nederlandtsche vloot, in haar gezicht, ten anker. De Nederlanders telden in 't eerst honderdt en dertig vyandtlyke zeilen, maar 's avondts, toen ze wat beter uit elkanderen geankert laagen, wel honderdt en in de veertig. Gelyk de stilte dien dagh het vechten belette, zoo werdt het den volgenden dagh door hardt weder verhindert. Daar stak een storm

1673.

De Ruiter en de Krygsraadt worden van Tromp ter maaltydt onthaalt.

Tyding van d'aankomst der vyandtlyke vlooten.

Die men in 't gezicht kryght.

2 Jun.

Stilte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. op uit den Zuidtweſten, met dikken regen, zoo dat beide de vlooten in elkanders gezicht, twee mylen van den anderen, ten anker bleeven leggen. Men vierde de kabels, ſtreek de voorſtengen, piekte de groote en fokkeraa, en verſcheide van 's Landts ſcheepen gingen d'ankers deur, door dien de grondt zoo los was. Des anderendaaghs was de gantſche Nederlandtſche vloot noch by een, en de windt ſtak noch meer op; zoo dat verſcheide kabels braaken, en ankers verlooren werden, en men merkte van ver dat het de vyanden niet beter hadden: want men zagh van de ſteng, dat ze in d'ordre, gelyk ze ten anker waaren gekoomen, niet en laagen, en dat verſcheide ſcheepen van hunne ankers waaren verdreeven. Op dien dagh werdt op den Heer de Ruiters ſchip het Avondtmaal des Heeren gehouden. Hy verſtondt, dat men, de vyanden in 't gezicht hebbende, daarom die plicht niet moeſt uitſtellen: maar zich door 't broodt en den wyn des heiligen Nachtmaals ook naar de ziele ſterken, om allerley gevaarlykheden te ruſtiger door te ſtaan. Den vyſden hadt men noch hardt weder. Den L. Admiraal de Ruiter zondt toen een beſlooten brief aan ieder lidt van den Krygsraadt, hun afvraagende, *of men daar op Schooneveldt, op 't voordeelighſt leggende, den eerſten aanval van den vyandt zoude afwachten, volgens 't geen den dertighſten May, ten overſtaan van de Heeren Lodeſtein en de Wildt, was beſlooten: dan of men meer voordeels op den vyandt zoude hebben, en dienſt aan den Staat doen, indien men den zelven eerſt ging aangrypen:* verzoekende daar op hun goedtdunken by geſchrift te verſtaan: met verder laſt, *dat eenige ſcheepen, die wat te verre van hem gezet laagen, de vlag wat zouden naderen.* Hier op werdt by alle de Leden van den Krygsraadt, 't een voor en 't ander naa, geantwoordt, *dat ze bleeven by 't geen den dertighſten was beſlooten, en dat men d'eerſte aanval van den vyandt behoorde af te wachten, ten waare dat men meer voordeels kreeg dan men tot noch toe hadt, en als dan moght beſluiten den vyandt aan te grypen.* Deeze brieven werden door ſloepen van branders, by gebrek van galjoots, afgezonden. Den zeſten woey 't bramzeils koelte, met ongeſtaadig, regenachtig, miſtig weêr: doch de zon Weſttenzuiden klaarde 't op, en de windt liep Weſtnoordtweſt met labbere koelte. Men zagh veele van de vyandtlyke ſcheepen onder zeil gaan, die, zoo 't ſcheen, elkanderen te naa hadden geleegen, en zich wat beter in ordre zochten te ſtellen. Den zevenden van Junius, op den maandelyken biddagh, en juiſt den zelven dagh op welken men in 't verleeden jaar de vyanden in Souwlsbaay aantaſtte, raakten beide de vlooten aan elkanderen. Den L. Admiraal de Ruiter ſeinde naa 't vroeghſchaffen den Krygsraadt aan zyn boordt: daar beſlooten werdt, dat elk zyn bodt zoude inkorten, zoo verre dat d'ankers maar op en neer zouden ſtaan, om, wanneer men de vyanden zagh afkoomen, de zelve te vaardiger te konnen lichten, en met de ebbe daar tegens aan leggen. Doch alle de Leden van den Krygsraadt waaren noch niet van de Ruiters boordt geſcheiden, of d'Engelſchen en Franſchen begoſten met alle hunne esquadres, by manier van een halve maan, op de Nederlanders af te koomen en hen te naderen. De windt liep Weſtnoordtweſt met topzeils koelte, zoo dat d'Engelſchen en Franſchen den loef hadden. Hier vertoonden zich nu de twee vyandtlyke zeemaghten tegens elkanderen, maar in een ongelyke gedaante. D'Engelſche en de Franſche vlooten overtroffen de Nederlandtſche in getal en grootte van ſcheepen. Zy beſloegen de zee zoo verre als men kon zien. Men hadt ontrent honderdt,

Margin notes: 3 *Iun.* Storm. — 4 *Iun.* — Het heilig Avontmaal wordt op de Ruiters ſchip gehouden. — 5 *Iun.* — 6 *Iun.* — 7 *Iun.* — D'Engelſche en Franſche vlooten genaaken de Nederlanders, die haar tegen gaan. — Vergelyking van beider zydts vlooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

derdt, en wat min dan vyftig zeilen getelt, en daar onder tusschen de tachtig en tnegentig groote scheepen en fregatten van oorlogh. 's Landts vloot daarentegen bestondt nu slechts in ontrent 52 scheepen van oorlogh, 12 fregatten, 14 advysjachten en 25 branders, in alles ontrent honderdt zeilen. Verscheide scheepen, op de lyst der drie esquadres gestelt, waaren noch niet aangekoomen. Uit Zeelandt hadt men slechts drie of vier scheepen, en uit Vrieslandt, Stadt en Lande, niet een schip onder de vlag. Ook ontbraaken van Amsterdam en Rotterdam noch de scheepen van den Viceadmiraal Sweers, den Kommandeur van Meeuwen, den Kapitein Braakel, en anderen. Drie Zeeuwsche fregatten hadt men, gelyk boven gemeldt is, ontvolkt, om 't schip van den L. Admiraal Bankert te bemannen. Zoo dat de Hollandtsche Matroozen, ziende 't onderscheidt der twee vlooten, en dat 's Landts vloot wel vyftig zeilen minder was, de zelve te deezer tydt het *kleen Hoopken* noemden, daar een spreekwoordt uit ontstondt: in voegen dat ze t'scheep van 's Landts vloot spreekende, geen andre benaaming gebruikten. Dan daarom ontzonk hun 't hart niet: maar zy scheenen naar de Katten (een volk van oudt Duitslandt, daar de Batavieren, nu Hollanders, uit gesprooten zyn) te aarden: daar men van leest, *dat ze zich meer op den Krygsoverste, dan op 't heir verlieten.* Maar den Heer de Ruiter zagh op hooger hulp: want als op zyn schip van de zwakheit der vloote gesprooken werdt, hoorden hem eenigen, uit welker mondt ik dit schryve, zeggen: *om dat onze vloot kleen schynt te zyn, heb ik te grooter vertrouwen van een goede uitkomst: niet op onze maght, maar op Godts almaghtigen arm.* In d'Engelsche en Fransche vlooten hadt Prins Robbert, voerende 't schip de Royale Charles, met het esquadre der roode vlagge, d'avantguarde of voortoght: de Graaf van Estrée, met het esquadre der witte vlagge, de batailje of middeltocht: en Spragh, Admiraal der blaauwe vlagge, d'arriereguarde of achterhoede. In de Nederlandtsche vloote hadt Tromp de voortoght, de Ruiter lag in 't midden, en Bankert hieldt d'achterhoede. 'T is zeeker, en my uit een Fransch verhaal (dat 's daaghs naa den slagh in de vloot geschreeven was) gebleeken, dat de vyandtlyke Admiraalen, Prins Robbert, Estrée, en Spragh, van gevoelen waaren, dat de Nederlanders, zoo veel minder van getal, op hunne aankomste straks zouden wyken, en binnen de banken naar Vlissingen loopen. Daarom hadden ze vyfendertig van hunne lichtste fregatten en tien branders van hun gros afgezondert, om de wykende te vervolgen en aan te tasten. Doch zy behoefden niet bekommert te zyn dat men hun zou ontloopen, naardien ze van de Nederlanders in goede ordre werden verwacht. Eenige van hunne scheepen waaren byna een half myl naarder aan de vyanden dan d'andere, die daarom niet te rugh weeken op de lywaartste, maar bleeven op de plaats daar zy ten anker gelegen hadden onder zeil de vyanden inwachten, tot dat ze met de voorsten in 't gevecht raakten. Ondertusschen loefden de lywaartste scheepen gestaadigh aan, om insgelyks d'afkoomende vyanden aan te treffen, of t'ontmoeten, zoo dat elk yverde om aan den man te koomen. De vyfendertig lichte fregatten, die, gelyk gemeldt is, van 't gros der vyandtlyke vlooten waaren afgezondert, en vooruit staaken, begosten, voor de windt afkoomende, van verre te kanonneren, als of ze de Nederlanders wilden vervaaren en injaagen. Daar etlyke Hollandtsche zeeluiden op zeiden; *deeze luiden zyn bang, en schieten eer ze konnen raaken.* Midlerwyl werden degemelde fregatten van 't gros der

1673. 7 Iun.

De Ruiters godtvruchtig zeggen en vertrouwen.

De vyandtlyke Admiraalen zyn van gevoelen dat de Nederlandtsche vloot zich in geen gevecht zou inlaaten, maar binnen de banken wyken. Doch de Nederlanders wachten hen in.

1673. 7 *Iun.*

der vyandtlyke vlooten in goede ordre gevolght. Maar 't esquadre der witte vlagge, onder Estrée, was het Noordelykste, en 't eerste dat zich met het esquadre van Tromp, ontrent ten een uuren naa middagh, in den strydt recht inliet. Zy leiden 't al vechtende met den anderen om den Noordtoosten. Tromp hieldt het zoo veel als doenlyk was by de windt, die hy zocht te winnen, roepende geduurigh in 't zeilen, *Loef, loef, loef.* De Ruiter en Bankert konden met hunne esquadres zoo dra van Prins Robbert en Spragh, met het roode en met het blaauwe esquadre, om dat ze achterlyker waaren, niet aangetast worden. Onder 't esquadre van Tromp hadt de Viceadmiraal Schram de voortoght, die zich daar eerlyk queet, en vechtende, door een koegel getroffen, 't leven voor 't Vaderlandt liet. D'avantguarde of voortoght der Engelschen en Franschen werdt met zulk een vierige klockmoedigheit aangetast, dat ze genoodtzaakt waaren wat af te wyken, en hunne gantsche vloot in eenige onorde braghten. Ook getuigen d'Engelschen van de Franschen, dat ze met hun vierig aanvallen, zomwyle door d'Engelschen en door elkanderen loopende, den Nederlanderen eenigh voordeel gaven. Onder 't vechten quam de Kommandeur van Meeuwen met het schip de Spiegel van Amsterdam, nevens den Kapitein Jan Pieterszoon Vinkelbos, met het fregat de Windthondt, uit Vrieslandt by de vloot. Den Heer de Ruiter midlerwyl, ziende in wat ordre, en op wat wyze Prins Robbert met het roode, en Spragh met het blaauwe esquadre op hem en Bankert zocht af te koomen, hieldt het, nevens Bankert, om zich van malkanderen niet te laaten afscheiden, ook Noordtoostwaart heenen, tot ontrent ten twee uuren naa den middagh. Toen oordeelde hy dat de tydt en gelegentheit daar was om Zuidt over te wenden: en liet daar toe sein doen, en den L. Admiraal Tromp met een advysjacht daar van kennis geeven, om insgelyks te wenden. Naa 't wenden raakte de Ruiter met zyn esquadre tegens 't roode esquadre, onder Prins Robbert, en vervolgens Bankert tegens het blaauwe esquadre, onder Spragh, in een scherp gevecht. De Ruiter lagh toen met etlyke scheepen tusschen des vyandts branders, en Prins Robbert en veel andere vyandtlyke scheepen in, en hy boorde met Bankert dwars door d'Engelschen heenen. Maar hy met meer geluk dan Bankert. Want waar hy met zyn schip de zeven Provincien vuur gaf maakten hem d'Engelschen plaats, en weeken voor zyn geschut. Waar op hy tegens iemant, die toen op zyn schip was, zeide, *De vyanden hebben noch ontzagh voor de zeven Provincien.* Doch den L. Admiraal Bankert werdt zyn voorsteng en groot marszeil afgeschooten, en zyn esquadre raakte wat in onorde, daar de Ruiter acht op nam, en, naar hem toeloopende, hem ontzette, en d'orde herstelde. Te dier tydt quam een Fransche brander op den L. Admiraal van Nes af, doch viel achter hem om, en liep naar een ander schip, zonder iet te verrichten. Bankert by de Ruiter geraakt, kreegh men d'Engelschen wat aan 't wyken: en naa dat de Ruiter en Bankert met de twee esquadres de zelve voorby geloopen waaren, hadt hyze in onorde gebraght, en een merkelyk getal vyandtlyke scheepen van hun gros afgesneeden. Dies was 'er kans, dewyl hy daar van boven windt was geraakt, om ze te veroveren. Doch hy vondt niet geraaden hen te vervolgen. Want ziende dat Tromp met zyn esquadre niet verscheen, was hy beducht dat hy noch geen kennis hadt van 't wenden, of moogelyk te diep in de vyanden was verwardt, en ontzet van nooden hadt. Hy ordeelde wysselyk, dat d'esquadres van 's Landts vloot niet van elkande-

Kanttekeningen:

Begin van 't gevecht tusschen 't witte esquadre en Tromp.

De Ruiter zeilt nevens Bankert Noordtoostwaart op.

Wendt Zuidtwaart over.

Raakt met Bankert tegens Prins Robbert en Sprag in een hevigh gevecht.

Elk wykt voor zyn geschut.

Bankert lydt schaade.

Wordt van de Ruiter ontzet.

Van Nes in gevaar.

Een merkelyk getal van Engelsche scheepen worden afgesneeden.

Die de Ruiter niet vervolght, uit bekommering voor Tromp en zyn esquadre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

deren moghten gescheiden blyven, maar by een moesten zyn, en dat 1673. men aan d'afgesneede vyandtlyke scheepen, met die te veroveren, zoo 7 Iun. veel niet zou konnen winnen, als men aan Tromp en zyn esquadre, indien hy in noodt was, zou verliezen. Hy zeide derhalven, *'t zwaarst moet zwaarst weegen: 't is beeter vrienden te helpen, dan vyanden te deeren*, en beval terstondt Noordtwaardt over te wenden, en Tromp op te zoeken, of t'ontmoeten, 't welk ten zes uuren tegens den avondt geschiedde. Dit werdt met zoodaanig een ordre, beleidt, en rustigheit uitgevoert, dat de vyanden daar over verbaast stonden: niet gelooven-de dat iemant ter werelt, behalven de Ruiter, zulk een t'zaamenvoeging van esquadres en krachten in 't gezicht en in weêrwil van vyanden zou konnen uitwerken. By hem koomende lagh hy met de zynen tusschen Prins Robbert en een ander vyandtlyk esquadre in een zwaar gevecht, en in groot gevaar van een ongelukkige uitkomst: zoo dat hy naa de Ruiters komst met verlangen hadt uitgezien: en zyn volk, dat moedeloos werdt, met de hoope van zyn ontzet getroost, en moedt ingesprooken. Hem ziende naderen, riep hy zeer verheught, *Mannen, daar is Bestevaar*, (zoo werdt te dier tydt de Ruiter onder 't bootsvolk genoemt) *die komt ons helpen. Ik zal hem ook niet verlaaten zoo lang als ik adem kan scheppen.* Tromps groote ree en voorsteng werdt eerst afgeschooten. Toen ging hy op het schip de Prins te paardt, dat naa een wyl vechtens zyn groote mast verloor. Van daar begaf hy zich op 't schip Amsterdam, daar zyn vlagh tot het einde van 't gevecht op woey. Het aankoomen van de Ruiter met zyn en Bankerts esquadres holp Tromp en de zynen aan aamtoght, de vyanden weeken van hem af, eenige, die dichtst by hem waaren, in 't loopen de bramzeilen byzettende. De Nederlandtsche vloot heeft toen met de vyanden Zuidt heenen geleidt, en met geduurigh voordeel gevochten. In al dat vechten zagh men dat d'Engelschen, al hadden ze gestaadig het voordeel van de windt, nooit tot de Nederlanders dorsten inbreeken: maar altydt hun best deeden, om van hun af te raaken: de Nederlanders in 't tegendeel hielden zoo dicht by hen als 't moogelyk was: zoo dat ze 's avondts wel een myl of twee dieper t'zee waaren, dan toen 't gevecht begon. Geduurende dees zeestrydt werdt van veelen met groote dapperheit gevochten: doch by den eenen meer dan by den ander: door dien d'eene meer voordeel van windt dan d'andere daar toe heeft gehadt. Ook werdt d'eene door zyn aangeboorene kloekhertigheit, of eenigh bezonder toeval, dieper in den strydt ingewikkelt dan d'ander. Kapitein Willem van Kuilenburgh, voerende 't schip Deventer, van Amsterdam, en vechtende onder 't smaldeel van de Ruiter, werdt laat in den achtermiddagh, toen de Ruiter tusschen het roode en blaauwe esquadre doorboorde, zyn marszeil van boven neder geschooten. Een groot Fransch schip, onder 't gebiedt van den Kapitein Jean Gabaret, hem in die verlegentheit ziende, leide hem aan boordt, en daar werdt naa 't enteren handt tegens handt gevochten. Een deel van 't volk, wel ten getaale van vierendertigh mannen, verliet den Kapitein en 't schip, en vluchtte met de chaloup naar 't advysjacht de Kater, voorgeevende dat hun schip aan 't zinken was. Dan des niet te min verdeedigde de Kapitein zyn schip met groote manhaftigheit. Den Ridder de Lery, oudtste Luitenant van Gabaret, die eerst op 't Neerlandtsch schip oversprong, hadt zich alreedts meester van de bak gemaakt, als de Kapitein Kuilenburgh, gevolght van etlyken der zyne, een sterken uitval uit het achterschip op

De Ruiter komt by Tromp, die in groot gevaar was.

Scherp gevecht tusschen Kapitein Kuilenburg en een groot Fransch oorlogschip.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. 7 Iun. hem deed. Hy greep hem by 't kruis, hem dat afrukkende, en zou hem met kracht ter aarden geworpen hebben, ten waar hem de Heer de Rivaux, een Fransche vrywillige, waar te hulp gekoomen. De Chabotiere, tweede Luitenant van Gabaret, werdt met drie pistoolschooten en etlyke sabelhouwen doodelyk gequetst. Verscheide andre Franschen werden door Kuilenburghs matroozen verslagen, en vier of vyf op 't halve dek met zyn eigen handt ter neêrgeleit. Zoo dat de vyanden genoodtzaakt wierden 't schip te verlaaten, en hun anker te laaten vallen, om zoo van malkanderen te schavielen. Anderen verhaalen, dat de Viceadmiraal de Liefde, hem in noodt ziende, met zyn schip en 't advysjacht de Kater t'zyner hulpe quam, en dat de Franschen, het jacht voor een brander aanziende, daar op terstondt afweeken. Kuilenburg hadt in dit scherp gevecht over de tsestig dooden en vyfentsestigh gequetsten. Voorts was zyn schip zoo beschaadight en reddeloos geschooten, dat het niet langer t'zee kon blyven. Ook hadden de Franschen met een vuurwerk den brandt in 't schip gebraght, doch de Nederlanders vonden middel om 't uit te blusschen. Zommigen verhaalen, dat ze het Fransch schip, dat Kapitein Kuilenburgh zoo lang en streng bevocht, daarna hadden zien zinken. Marinus Willemszoon, Kommandeur op het Zeeuwsche brandtschip den Arent, heeft het zelve aan een vyandtlyken brander, die in staat en op het punt was om 't schip ter Veere, 't welk gevoert werdt door Kapitein Kiela, aan boordt te klampen, gelukkelyk besteedt, zulks dat beide de branders t'zaamen zyn verbrandt, en Marinus 't loon verdiende dat op 't vernielen der vyandtlyke branders was gestelt.

Marinus Willemsz. verbrandt een vyandtlyke brander, en ontzet het schip ter Veere.

Twee Amsterdamsche branders vruchteloos verbrandt.

Twee Amsterdamsche brandtscheepen zyn ter zelver tydt vruchteloos verbrandt. Het eene, genoemt de Salmander, werdt van de vyanden in brandt geschooten. Het ander, genoemt het wapen van Emmerik, gevoert door den Kommandeur Jan van Kampen, meende een groot vyandtlyk schip aan te steeken, doch dreef al brandende voorby. De Kommandeur Dirk de Munnik smeet het brandtschip de Maria, van Rotterdam, een Engelsch schip kloekmoedelyk aan boordt, dat meenende te verbranden. Maar d'Engelsche Kapitein wist zich daar van t'ontslaan. Het brandtschip Swol werdt door den Kommandeur Abraham Schryver zelf in brandt gesteeken. Men ley hem eerst te last dat hy 't buiten noodt hadt gedaan. Maar zedert werdt door den Heer de Ruiter en den Krygsraadt bevonden en verklaart, dat hy door stilte en bekoomene rampen daar toe genoodtzaakt was geweest. De sloep van Kapitein Vlak is met elf man, met een Fransche brander, weghgevloogen. Behalven de branders, straks gemeldt, hebben de Nederlanders niet een enkel schip verlooren. Aan de zyde der Engelschen en Franschen was 't verlies veel grooter. Ontrent acht of tien van hunne branders werden verbrandt of in den grondt geschooten, zonder iet te verrichten. Zy verlooren ook verscheide groote oorlogscheepen. De Ruiter zagh een Engelsch fregat met ontrent vyftig stukken in de locht springen, daar niet een mensch, dat men weet, van werdt geberght. Men braght drie Fransche matroozen, die van de Nederlanders, in zee dryvende, waaren geberght, daarna aan de Ruiters boordt: daar ze verklaarden, dat ze quaamen uit het Fransch fregat genoemt la Friponne, bemant met tweehonderdt koppen, en gemonteert met zesendertigh stukken, dat gezonken was, en dat de Ridder de Sourdis daar 't bevel op hadt: dat ook het schip le Foudroyant, gemonteert met tzeventig stukken, en bemant met tusschen de vyf- en zeshonderdt man, onder 't ge-

Acht of tien Engelsche of Fransche branders verbrandt of gezonken.

Een Engelsch fregat in de locht gesprongen.

Twee Fransche scheepen, la Friponne en le Foudroyant, gezonken.

'tgebiedt van den Kapitein Jean Gaberet, insgelyks gezonken was: dat ze noch twee of drie andere ſcheepen van hunne vloot hadden zien zinken, die zy niet wiſten te noemen, noch hadden konnen zien of het Engelſche of Franſche waaren. Zoo dat ze reekenden dat d'Engelſchen en Franſchen, met de branders, ontrent veertien ſcheepen hadden verlooren. Dit werdt ook van andere ooghgetuigen beveſtight. Zeekere Officieren van kleene vaartuigen, die 't buiten de Nederlandtſche vloot hadden gehouden, verklaarden daarna dat ze drie vyandtlyke ſcheepen hadden zien zinken of ſpringen, dat geen branders waaren. Twee groote Engelſche ſcheepen, de Cambridge en de Reſolutie, waaren zoo doornaagelt en reddeloos geſchooten, dat Prins Robbert die naar Engelandt moeſt opzenden. Het ſchip de Rupert, gemonteert met tzeventig ſtukken geſchuts, onder 't bevel van Kapitein Herbert, een kloek zeeman, hadt zoo lang tegens Tromp gevochten, dat het maſteloos werdt geſchooten, en zoo gehavent, dat het daar gekleeſt zoude hebben, indien 't eenige Franſchen, met naame Vallebelle, niet hadden ontzet, en uit het gevaar geholpen. D'Engelſche Kapitein William Reves braght een brander te lywaart van Tromp, doch de Kapitein van den brander hadt geen harts genoeg om Tromp aan boordt te koomen, en Reves raakte zoo in den drang der Nederlandtſche ſcheepen, dat hem de Kapiteinen Story en Wetwang te hulp moeſten koomen eer hy zich kon redden. De Graaf van Oſſery queet zich, naar 't getuigenis der Engelſchen, dapper, en liep groot gevaar van een Nederlandtſchen brander. Ontrent de Ruiters ſchip was 't gevecht eenigen tydt zeer ſcherp. Zyn voorſteng werdt aan ſtukken geſchooten: zoo dat hy zyn looze ſteng, die op zy lag, moeſt opzetten. Een Engelſche brander quam hem, onder de rook van zyn aanbrengeren, zoo dicht by, dat men 't roer ſlechts kon overleggen: waar door hy misliep. Doch in 't voorby zeilen werdt hy uit de Ruiters ſchip zoo reddeloos geſchooten, dat het volk in de chaloup viel, en 't brandtſchip zelfs aanſtak. Hier zagh men toen de goedthartigheit van zommige Hollandtſche matroozen. Het volk van den Engelſchen brander bleef met de chaloup dicht onder de Ruiters ſchip hangen, en kon ten eerſten niet wegh raaken. Waar over iemant ſprak van de chaloup, die men met het geſchut kon bereiken, in den grondt te ſchieten. Maar andere matroozen zeiden daar op, *Dat zou moordenaars werk zyn. Laat die arme menſchen maar vaaren: want zy konnen ons nu geen quaadt doen.* Ook zyn een merkelyk getal van matroozen, die van de vyandtlyke branders, inzonderheit van de Franſchen, waaren gevlucht, ter zelver tydt geberght. Kapitein Pieter Bakker, voerende het ſchip Jupiter, werdt 's namiddaghs van de vloot afgeſneeden, en d'Engelſchen zonden een brander op hem af. Hy gaf laſt dat eenige matroozen in de boot zouden vallen, om den brander af te weeren. Doch daar begaf zich zoo veel volks in de boot, dat pas de helft van 't ſcheepsvolk binnen boordt bleef: 't welk d'Engelſchen ziende, leiden hem aan boordt, vermeeſterden 't ſchip, en hielden 't ontrent twee uuren in, tot dat Bakker, gewaar werdende dat de vyanden in 't gevecht te kort ſchooten, 't ſchip weêr overweldighde en by 's Landts vloot braght. Uit dit voorval naamen d'Engelſchen ſtof om te roemen, dat ze een ſchip hadden verovert: daar Prins Robbert ook gewach van maakte in zeekeren brief aan den Graaf van Arlington, naa 't gevecht geſchreeven. Jonker Engel de Ruiter, onder zyn vaders ſmaldeel vechtende, werdt zyn fokkemaſt, ree en marszeil afgeſchooten, en kreegh in 't paſſeeren der Engel-

1673. *7 Iun.* Ook noch andre vyandtlyke ſcheepen. In alles ontrent veertien.

Goedthertigheit en mededoogen van eenige Hollandtſche matroozen.

'T ſchip Jupiter door d'Engelſchen genoomen, en hun weêr ontweldigt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. 7 *Iun.*

In de Nederlandtsche vloot zyn weinig dooden en gequetsten.

gelschen elf gequetsten en een doode. 'T was aanmerkelyk dat aan de zyde der Nederlanders in deezen zeeslagh doorgaans zoo gelukkig werdt gevochten, dat men op 's Landts vloot, niet tegenstaande het heevigh en geduurigh schieten der vyanden met geschut en musketten, zeer weinig dooden en gequetsten hadt. Men scheen in 't wilde te schieten, en de koegels raakten weinig: 't geen de Ruiter ten deele meende veroorzaakt te zyn om dat de vyanden zoo veel gepreſt en onervaaren volk op hunne scheepen hadden: maar boven al erkende hy, ontrent dat geluk in 't vechten, Godts byzonderen zeegen, en gaf den Almaghtigen d'eere.

De Ruiter geeft Godt d'eere.

Men hoorde hem, toen hy kennis hadt van 't getal der dooden en gequetsten, en verderen toestant van 's Landt vloot, opentlyk zeggen: *Godt is merkelyk aan onze zyde geweest: Godt heeft het volk en de Hoofden in zulk een dichten hagel van koegels wonderlyk bewaart: Godt heeft door onze kleene maght wonderen gedaan.* Naa dat de Ruiter zich, gelyk verhaalt is, met zyn en Bankers esquadre weêr by Tromp hadt gevoeght, en met de vyanden al strydende Zuidtwaarts heenen hadt geleidt, vocht men tot ontrent tien uuren in den avondt, toen de duisternis der nacht, want het was donkre maan, 't gevecht scheidde.

De nacht scheidt het gevecht.

De Nederlandtsche vloot komt ten anker.

Den L. Admiraal Generaal de Ruiter deedt sein met vuuren dat elk ten anker zou koomen, 't welk in den donker geschiede: ook stak men in al de scheepen vuuren op, om elkanderen te kennen en te myden: terwyl d'Engelschen en Franschen, zonder vuuren t'ontsteeken, in stilheit afweeken. De Nederlandtsche vloot ankerde op zestien of zeventien vadem waters, ter zelver plaats daar 't gevecht was begonnen: zoo dat men Westkappel ontrent vier mylen Oostzuidtoost van zich hadt. Ten tien uuren in den avondt of voornacht verstondt den Heer de Ruiter, dat de Viceadmiraal Schram en de Schoutbynacht Vlug, beide hunne plicht loffelyk betrachtende, d'eerste onder 't esquadre van den L. Admiraal Tromp, en d'ander onder 't esquadre van den L. Admiraal Bankert, aan hunne wonden, op 't bedde van eere, waaren gestorven.

De Viceadmiraal Schram en de Schoutbynacht Vlug doodt-geschooten.

Ook de Kapitein Jakob van Bergen.

K. de Boer van zyn wonde overleden.

Men zeide ook dat de Kapiteinen Pieter Bakker en Marten de Boer waaren gebleeven: doch daarna verstondt men dat ze beide leefden, en dat de Kapitein Jakob van Bergen, voerende 't schip de Prins te paardt, was gesneuvelt. De Kapiteinen Kornelis de Boer, Henrik Titus van Nassau, en Mattheus Meegang waaren zwaarlyk gequetst; inzonderheit de Boer, die daarna aan zyne wonde overleedt.

Naarder bericht van de sterkte der Engelsche en Fransche vloot voor den slagh.

Een geberghde Kommandeur van een Franschen brander verhaalde toen aan den Heere de Ruiter, dat d'Engelsche vloot sterk was geweest tzestigh scheepen van oorlogh, en tusschen de vierentwintig en dertigh branders: de Fransche vloot dertigh scheepen van oorlogh, de minste van vyftig stukken geschuts, en tien of elf branders: gezaamentlyk met d'advysjachten ontrent honderdtenveertig zeilen sterk: dat Prins Robbert over de vloot als Opperhooft bevel hadt, de Graaf van Estrée over 't witte esquadre, en de Heer Spragh over 't blaauwe: doch dat d'Engelschen en Franschen door elkanderen waaren gerangeert, maakende de Franschen onder ieder esquadre een smaldeel op zich zelven uit: als de Schoutbynacht, de Heer d'Assendan, onder dat van Prins Robbert, en de Marquis Grancy la Cornette, voerende een gespleete witte vlagge op de kruissteng, onder dat van Spragh. Men houdt dat die verdeeling dus was geschiedt, om dat d'Engelschen de Franschen mistrouwden, vreezende dat de Franschen, indien men hun een esquadre op zich zelven hadt laaten maaken, hunne scheepen te zeer zouden hebben gespaart. Nu ging hun de lof naa

dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

dat ze zich, zelfs naar 't oordeel van d'Engelſchen, ook van de Nederlanders, beter hadden gequeeten dan in den zeeſlagh van 't voorleeden jaar. Doch men oordeelde met eenen, dat ze hunne branders met meer vermeetelheit en voorbaarigheit dan beleidt (eer dat noch de Nederlandtſche ſcheepen met ſchieten waaren afgemat, of in onmaght gebraght) hadden aangevoert, en vruchteloos geſpilt. Aan hunne zyde ſneuvelden de Kapitein Dothinas, die lang tegens Tromp hadt gevochten, en de Heeren Vidant des Croix, en Rombran. Onder d'Engelſchen lieten de Kapiteinen Fowles, Worden en Finch hun leeven, en Kornel Hamilton werdt zyn been afgeſchooten, en overleedt daarna te Londen aan die wonde. Dit las men in 't Franſch verhaal, boven gemeldt, en in een brief van Prins Robbert, 's daaghs naa den ſlagh geſchreeven. 'T getal der andre dooden werdt zeer geheim gehouden. Eenigen melden dat aan de zyde der Engelſchen vyf Kapiteinen waaren gebleeven, en aan de zyde der Franſchen veele vrywillige Edelen. In meeſt al de tydingen en verhaalen, die, aangaande den zeeſlagh, aan 't Hof van Vrankryk werden gezonden, zagh men groote verſcheidenheit en tegenſtrydigheit ontrent verſcheide omſtandigheden, doch in een punt quaamen ze overeen, daar ze ſpraaken tot lof van de Nederlandtſche Admiraalen; met naamen van de Ruiter, wiens kloekmoedigheit en wysheit in 't beſtieren der zaaken zoo hoogh werdt geroemt, dat de Graaf van Eſtrée, Admiraal der Franſche vloot, in zeeker ſchriftelyk verhaal, aan den Heer Colbert gezonden, rondelyk betuighde, *dat hy gaarne het doen van zoo groot een daadt, en het toonen van zulk een beleidt als de Ruiter in deezen zeeſlagh hadt gedaan en betoont, met zyn leeven zou willen koopen.* In zoo hooge waarde wordt de heldendeught by de dapperen gehouden, dat ze die ook erkennen en pryzen in hunne vyanden. De kloekmoedigheit van Tromp werdt insgelyks by de vyanden hoogh geroemt. De gantſche nacht was men in de Nederlandtſche vloot vlytig doende met ſpliſſen en knoopen, kardoezen te vullen, en alles klaar te maaken tegens een nieuw gevecht, dat men met den dagh te gemoet zagh. By de vyanden was men ongetwyffelt met diergelyk werk bezich. Toen de zon 's anderendaaghs opging zagh men 's Landts vloot, die in den donker ten anker was gekoomen, vry dicht by een leggen: niet binnen de banken, gelyk zommigen met gedrukte brieven roemden en uitſtrooiden: maar buiten de banken, in de zelve zee daar ze gevochten hadden, die ze in hielden, en daar hun de vyanden te vergeefs, en tot hunne groote ſchaade, hadden aangetaſt: ook zaagen ze daar de wrakken van drie Engelſche of Franſche ſcheepen, die 's daaghs te vooren gezonken waaren, met de maſten of ſtengen boven water, voor hunne oogen leggen, tot bewysteekenen van hunnen zeegen. De Nederlanders, gelyk gezeit is, hadden maar drie of vier branders, en niet een ſchip, en d'Engelſchen en Franſchen, hunne vyanden, ontrent negen of tien branders, en ten minſten drie of vier groote ſcheepen verlooren, en hun toeleg van de Nederlanders binnen te jaagen, of te vernielen, was hun gemiſt: zy waaren wel twee mylen dieper in zee geweeken, en evenwel roemden ze op overwinning. Doch om de waarheit ontrent dit geſchil, of ſtrydigheit, te zien, heeft men alleen elks ooghmerk in den ſtrydt aan te merken, en t'overweegen wie dat het zyne beſt bereikte: dewyl aan d'eene zyde geſtreeden werdt om in Hollandt of Zeelandt eenige landing te doen, en aan d'andre zyde om 's Landts kuſten tegens het vyandtlyk geweldt te beſchermen. Dien zelven dagh werden de gequetſten naar

1673. 7 Iun.

Kapiteinen aan de zyde der Franſchen en Engelſchen gebleeven.

De Nederlandtſche Admiraalen, inzonderheit de Ruiter, by de vyanden gepreezen.

Eſtrées getuigenis van de Ruiter.

8 Iun.

D'Engelſchen roemen op overwinning.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *8 Iun.*

De gequetſten worden in Zeelandt opgezonden.

naar Zeelandt gezonden: en den L. Admiraal de Ruiter ſeinde den Krygsraadt en Kapiteinen aan boordt, om naa hunne ſchaade en behoefte te verneemen.

Drie beſchaadigde ſcheepen zeilen naar binnen.

Het ſchip Zuiderhuis, gevoert van Kapitein Uiterwyk, dat beide zyn ſtengen hadt verlooren, en t'eenemaal reddeloos was, en 't ſchip de Prins te paardt, daar Kapitein van Bergen op was geſneuvelt, dat maſteloos was en zeer doorſchooten, zeilden naar Zeelandt. Het ſchip Damiaten, daar de Kapitein op werdt doodtgeſchooten, liep insgelyks reddeloos naar binnen, en noch een brander, die zyn fokkemaſt naa 't gevecht buiten boordt ſtampte.

Ook het ſchip Deventer.

De Kapitein Kuilenburg hadt toen de Ruiter zyn ſcherp gevecht en de reddeloosheit van zyn ſchip Deventer te kennen gegeeven, en kreeg laſt, binnen de Wielingen en op 't Vlakke te zeilen, en daar alles op 't ſpoedighſte te laaten herſtellen. D'Admiraal gaf hem de Loots van zyn eigen ſchip, om hem binnen te brengen.

Dat onvoorzichtelyk werdt verzeilt, en aan ſtukken ſtoot.

Maar de Ruiters voorzichtigheit ſtrekte hem tot ramp. Want door d'onachtzaamheit of quaade toezicht van dien Lootsman, is 't gemelde ſchip Deventer ten zelven daage naa den middagh voor de Wielingen, tegens het punt van de Zuidtooſteraſſen aangevallen, en in een oogenblik aan ſtukken geſtooten.

Ontrent 126 menſchen verdronken, en daar onder Kapitein Kuilenburgh.

In dit jammerlyk ongeluk zyn van honderdt zes gezonde, en vyfentzeſtig gequetſte menſchen, die daar noch op waaren, niet meer dan tuſſchen de veertig en vyftig man, en daar onder beide de Luitenants, geberght. De Kapitein en de Loots, die zich op het wrak hadden gehouden, en wel konden zwemmen, zyn ook verdronken.

Kuylenburghs lof.

Den Heer de Ruiter hadt deernis met dit ongeluk, en beklaaghde 't verlies van zoo veel menſchen, inzonderheit den doodt van Kuilenburgh, die zich in 't gevecht zoo manhaſtig hadt gequeeten, en naa 't uitſtaan van zoo veel gevaars ſterven moeſt, toen hy buiten gevaar ſcheen. Men verhaalt van hem, 't welk in een zeeman iet zeldtzaams is, dat hy was bezaadight en zeedig in zyn ommegang, en zoo voorzichtig als kloekmoedig.

De Ruiters brieven aan zyn Hoogheit en anderen.

Den L. Admiraal de Ruiter zondt ten zelven daage brieven aan zyn Hoogheit den Prinſſe van Oranje, aan de Heeren Staaten van Hollandt, of aan den Raadtpenſionaris *Fagel*, en etlyke Kollegien ter Admiraaliteit, verhaalende d'uitkomſt van 't gevecht, met betuiging dat d'overwinning aan de zyde van den Staat was: en voorts verzoekende, dat men de vloot met buskruidt, ſcherp en andre noodtwendigheden zou voorzien. Ten zal niet noodigh zyn die brieven hier in te voegen, om dat d'inhoudt in 't voorgaande verhaal genoeghzaam wordt vervat, en geleezen.

De plaatzen van de geſneuvelde Officieren en gequetſte Kapiteinen worden vervult. *10 Iun.*

Ter zelver tydt ſtelde de Ruiter ordre om de plaatzen der doode of gequetſte Officieren te vervullen. Den Schoutbynacht de Haan werdt belaſt de plaats van den Viceadmiraal Schram waar te neemen: en den Kommandeur van Meeuwen, die, gelyk gezeit is, geduurende 't gevecht in de vloot was gekoomen, de plaats van den Schoutbynacht de Haan. Aan Jan Hek, als oudtſte Kapitein onder 't Kollegie van Weſtvrieſlandt en 't Noorderquartier, gaf men, by maniere van voorraadt, het gebiedt over de ſcheepen en vaartuigen van dat Kollegie. Eerſt werdt Dirk Pater, en daarna Jan de Jong het gebiedt gegeeven op 't ſchip de Provincie van Uitrecht, in plaats van den gequetſten Kommandeur Henrik Titus van Naſſau: en in de plaats van den gequetſten Kapitein Kornelis de Boer, die 't ſchip genoemt het wapen van Hollandt hadt gevoert, werdt Matthys Dirkszoon Pyl, eerſte Luitenant op 't zelve ſchip, tot Kommandeur geſtelt.

Brief van de Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt aan de Ruiter. *5 Iun.*

De Heeren Raaden ter Admiraaliteit in Zeelandt hadden den vyfden van Junius aan den Heer de Ruiter geſchreeven: dat, terwyl ze niet on-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

onderlieten dat bedacht kon worden om 's Landts vloot hulp te zenden, verscheide Liefhebbers zich hadden aangebooden, om met hunne lichte fregatten onder 's Landts vloot te loopen, om daar dienst te doen, en voordeel te zoeken op den vyandt: aanbiedende by de vloot te blyven, en zich op d'ordre van den L. Admiraal Generaal overal daar men hun zou beveelen te laaten gebruiken: voornaamentlyk om te passen op de vyandtlyke brandtscheepen en vaartuigen, die af te weeren, te vernielen en te veroveren: en dat buiten kosten van 't Landt, als vrywilligen, alleen op hoop van buit en 't loongeldt daar toe gestelt. Daar by voegende, dat zy deeze aanbieding niet hadden konnen afwyzen, maar hadden aangenoomen, en ieder van hun genoeghzaame borg doen stellen van de voorschreeve voorwaarden te zullen naakoomen. Voorts werdt in dien brief gewagh gemaakt, dat tweehonderdt Fransche gevangens, die meest van de Gereformeerde Religie waaren, hunnen Koning hadden afgezwooren, en den Staat trou belooft, die men, hunnes oordeels, en met goedtvinden van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, met wien daar over geraadtpleeght was, over de geheele vloote zou konnen verdeelen, in ieder schip eenige weinige, zoo als 't veilighst en dienstighst zou zyn: en dat daar tegens zoo veel volks van de scheepen zouden worden gelicht, om de scheepen die in Zeelandt gereedt laagen te bemannen: met verder verzoek, van de zaak met den L. Admiraal Bankert t'overleggen, en middelen uit te vinden om het gemelde volk in 's Landts dienst te brengen, en de scheepen, die maatroozen van nooden hadden, onder 's Landts vloot te helpen. Dees brief quam den Heer de Ruiter eerst den achtsten Junius, 's daaghs naa den slagh, ter handen, daar hy den negenden straks op antwoordde: *Dat hy met verlangen te gemoet zagh dat de Liefhebbers met hunne lichte fregatten moghten uitkoomen, en goeden dienst doen. Maar wat belanghde hunne Ed. Moog. voorslagh, om de tweehonderdt Fransche gevangenen, op hunne vrywillige aanbieding, op 's Landts vloot te verdeelen en te gebruiken: dat hem by aanschryven van hunne Hoog. Moog. volgens hunne resolutie, den vyfden van Junius in den jaare* MDCLXXII *genoomen, was belast, zich daar van t'onthouden: ten einde, dat daar door de gelegentheden moghten voorgekoomen worden, dat den Staat op 's Landts vloote, 't zy door verstandthouding met de vyanden van dien, of anderzins, geen ondienst gedaan nocht naadeel toegebraght wierde. Dat hy daarenboven ook zelfs, onder verbeetering, van gevoelen was, dat het gebruiken van die Fransche gevangens in der daat naadeelig zou zyn: want het geen ze op 's Landts vloot ten kosten van den Staat zouden leeren, dat zouden ze daarna ten ondienst van den zelven, en ten dienst van onzen maghtigen vyandt gebruiken en in 't werk stellen.* Daar by voegende, *dat ook de Kollegien ter Admiraaliteit in Hollandt altydts met groote bekommering en veel achterdocht zwaarigheit maakten, om eenige van de vyandtlyke volken op hunne scheepen in dienst te neemen.* Derhalven verzocht hy, dat hunne Ed. Moog. niet geliefden te misduiden dat hy hunne voorslagh en begeerte in die zaak niet kon goedtvinden, noch nakoomen, ten waare dat hem zulks uitdrukkelyk en van hooger handt wierde bevoolen. Midlerwyl was de tyding van 't zeegevecht in 't Vaderlandt gekoomen, en verwekte veel blydtschap onder de Regeering en ingezetenen. De brief, door den L. Admiraal de Ruiter den achtsten der maandt aan zyn Hoogheit den Prins van Oranje geschreeven, werdt den tienden, 's avondts ten tien uuren, ter vergaade-

1673.

Aanbieding van eenige vrywilligen, om met hunne lichte fregatten zich by 's Landts vloot te voegen, op hoop van buit en loon.

Voorslagh van 200 Fransche gevangenen op de vloot te verdeelen.

De Ruiters antwoordt. 9 *Iun.*

Hy vindt zich bezwaart, en ongeraaden om de Fransche gevangenen op de vloot te gebruiken: om verscheide reedenen, die hy voorstelt.

De tyding van de zeeslagh komt in 't vaderlandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. dering der Heeren Staaten Generaal, door den Raadtpensionaris Fagel geleezen, en daar op terstondt goedtgevonden, dat een afschrift aan alle de Kollegien ter Admiraaliteit zou gezonden worden, met ernstig verzoek en begeerte, dat de zelve zonder tydtverzuim voorraadt van scherp en buskruidt, rondthout, reen en andre scheepsbehoeften over nacht en dagh binnen deur naar de Wielingen zouden afzenden, ten dienste van 's Landts vloote: dat het Kollegie ter Admiraaliteit op de Maaze tien galjoots zoude inhuuren, om tot het overbrengen van advyzen en noodige ordres gebruikt te worden: voorts dat het Kollegie ter Admiraaliteit in Vrieslandt in 't byzonder zou worden verzocht, hunne oorlogscheepen gereedt te maaken, en naar 's Landts vloot af te zenden, op dat die daar door versterkt moght worden... Hunne Hoog. Moog. schreeven den zelven avondt den volgenden brief aan den Heer de Ruiter, welke hun genoegen over zyn bedryf te kennen gaf.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal daar op genoomen. 10 *Iun.*

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve getrouwe,

Brief van de Heeren Staaten Generaal aan de Ruiter. *Ontfangen den 12 Iun.*

De Heer Raadtpensionaris Fagel heeft in onze vergaaderinge gecommuniceert copye van uwen brief, geschreeven in 's Landts schip de zeven Provincien, ten anker leggende op Schoonevelt, den achtsten deezer in de voormiddagh, geadresseert aan zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, houdende advertentie van 't geene tusschen 's Landts vloote en die van de vyanden van den Staat, op den zevenden en den achtsten deezer, is voorgevallen en gepasseert. Ende hebben wy daar op goedtgevonden U mits deezen bekent te maaken, dat wy uit de voornoemde missive met aangenaamheit vernoomen hebben de goede conduite, kloekmoedigheit, vigilantie, wysheit en dapperheit, die gy, onder Godts genaadigen zeegen, gebruikt hebt in het beleidt van 's Landts vloote, en het bestryden van den vyandt, met en nevens d'advantages, die Godt de Heere almaghtig believt heeft aan den Staat te verleenen: waar voor zyne goddelyke Majesteit moet geloost en gedankt zyn; Ende zullen wy in alle gelegentheit betuigen, hoe zeer aangenaam 't zelve aan ons is geweest, verzoekende, en van uwe manlyke dapperheit verwachtende, dat gy daar in zult blyven continueren, gelyk wy dan Godt den Heere almaghtig om een verdre genaadige en gelukkige uitkomst zullen bidden, in wiens vaderlyke en getrouwe voorzorge en hoede wy U beveelen. In den Haage, den 10 Juny 1673. 's avondts ontrent tien uuren.

C. VAN BEUNINGEN. Vt.

Ter ordonnantie van de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

H. FAGEL.

De brief welke zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje ten volgenden daage den L. Admiraal toezondt betuigde geen minder genoegen over zyn bedryf, achting van zyne waarde, en erkentenis zyner diensten, gelyk uit dit afschrift blykt.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Brief van zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje aan de Ruiter.

Wy hebben met zeer groot vernoegen verstaan uit U E. missive van den achtsten deezer, 't geene zich tot die tydt toe hadde toegedraagen, en gepasseert was tusschen de vlooten van den Staat en die van de vyanden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den, ende vinden ons verplicht omme V E. zeer hooghlyk te bedanken over de goede couragie en zonderlinge conduitte, by den zelven in deezen getoont en gepleeght. Wy wachten als noch de verdre effecten van de zelve te verneemen, en wil V E. verzeekert weezen dat die t'allen tyden by ons en den Staat ſtaan erkent en geconſidereert te werden naar behooren. Verders hebben haare Hoog. Moog. en wy goedtgevonden naar 's Landts vloote te committeeren de Heeren Bosveldt, Maregnault en Gemnich, omme nevens V E. te concerteren en t'overſlaan 't geene vorders met gemelde vloote ten dienſte van den Lande zoude konnen ondernoomen werden. V E. gelieve de zelve geloove te geeven in alle 't geene zy luiden den zelven uit onzen naame zullen koomen voor te houden. Wy zullen ons daar toe verlaaten, en Godt almaghtig bidden, zynen zeegen te willen continueren over de wapenen van den Staat, onder V E. commando, ende den zelven houden in zyne heilige protectie. In 's Gravenhage, den 11 Juny 1673. 1673.

U E. goetwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ondertuſſchen liet den L. Admiraal met alle moogelyke vlyt zonder ophouden aan 's Landts vloot arbeiden, om alles weêr te herſtellen dat gebrooken of ontreddert was. Hy zocht 's daaghs naa den ſlagh de vloot, die, gelyk verhaalt is, by nacht was geankert, en malkanderen vry naa gezet lagen, wat beter in ordre te leggen: maar daar ſtak zulk een ſtorm op uit den Weſtzuidtweſten, dat het onmoogelyk was onder zeil te gaan. Men kon dan d'ankers niet lichten: de Ruiters ging door, en hy liet het plechtanker vallen. Veele ſcheepen lagen voor twee ankers, en etlyke kabels braaken. Men zagh toen de vyandtlyke vlooten ontrent twee mylen en een half Weſtnoordtweſt van 's Landts vloot op anker leggen, en telde van verre tnegentig zeilen. De L. Admiraal Tromp ſchreef daarna aan de Heeren Staaten, *dat den Heer de Ruiter met hem van gevoelen was om de vyanden weêr onder d'oogen te zien: doch dat het de harde windt belette.* Het onweder duurde den gantſchen nacht. Den volgenden dagh nam de windt wat af, en de Ruiter zette een nieuwe ſteng op, verzagh zyn rondthout, ſtaande en loopende want, en verſtelde zyn zeilen. Aan d'andre ſcheepen werdt met gelyke naarſtigheit gearbeit. Op den zelven dagh zondt den Heer de Ruiter de Kommandeurs Willem van Ewyk en Abraham Taalman, met het fregat Edam, en 't jacht de Kater, onder 't bevel van Ewyk, naar 's vyandts vlooten, om die te bezichtigen, en naau te letten op haare ſterkte, en in wat orde of onorde dat ze laagen, met ſtengen op of niet, of ze noch beſchaadigde ſcheepen by zich hadden, en wat ze verder zouden konnen ontdekken: bezorgende dat ze niet wierden bezet en van 's Landts vloot afgeſneeden. Zy quaamen 's avondts weêr te rugh, en zeiden dat de vyanden niet ſterker waaren dan honderdt en acht zeilen: daar onder drieëndartig zoo kitzen als huyen, de reſt ſcheepen van oorlogh en branders, en dat de meeſte ſcheepen met de ſtengen door ten anker laagen. Hier uit kon men afneemen dat de vyandtlyke vloot over de dertig zeilen was vermindert, en dat men een merkelyk getal beſchaadighde ſcheepen naar Engelandt moeſt hebben opgezonden. Met het opgaande ty lichte 's Landts vloot het anker, zeilde wat om de Zuidt, en de ſcheepen quaamen op zeventien vadem in goede ordre ten anker. Dien zelven avondt quam Kapitein Lonk, met het fregat

Men is in 's Landts vloot vlytig beezigh om alles te herſtellen en klaar te maaken.

8 Iun. Onweêr uit den Weſtzuidtweſten.

9 Iun.

Ewyk en Taalman worden op kondtſchap naar 's vyandts vloot gezonden.

Hun verſlagh.

's Landts vloot zeilt wat om de Zuidt, en leidt zich in beter ordre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Delft, uit Zeelandt, by de vloot, met tyding, dat het schip Deventer op de Rassen was verzeilt en verongelukt. Voorts werdt 's Landts vloot den tweeden dagh daar aan noch met etlyke scheepen versterkt, eerst met het schip van den Viceadmiraal Sweers, d'Olyfant, van Amsterdam, en met het fregat Goes, uit Zeelandt, onder 't bevel van den Kapitein Willem Hendrikszoon: daarna op den avondt met het schip de Voorzichtigheit, onder Kapitein Jan van Braakel, koomende uit Goereê, gemonteert met vierentachtigh stukken, en bemant met driehonderdtzevenendertig man, daar, door ordre van de Ruiter, noch tachtigh man uit het schip van Jakob Swart werden bygevoeght: zoo dat hy toen vierhonderdtzeventien man voerde: doch hem ontbraaken noch drieëntsestig koppen, om zyn monsterrol vol te hebben. 'T schip d'Olyfant hadt al zyn volk, en was bemant met vierhonderdttachtig koppen. Terwyl de twee vyandtlyke vlooten, de Nederlandtsche en d'Engelsche, hier op de Zeeuwsche kust tegens malkanderen lagen, en alles tot een tweeden strydt werdt vervaardight, begaf zich Jonker Engel de Ruiter met eenigh vaartuig naar d'Engelsche vloot, om die te bezichtigen. Daar quam een fregat op hem af, maar toen hy 't inwachte, stak het by, en hy keerde daarna behouden te rugh.

Wordt met etlyke scheepen versterkt. 11 *Iun.*

Jonker Engel de Ruiter zeilt naar 's vyandts vloot om die te bezichtigen. 10 *Iun.*

HET

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

VYFTIENDE BOEK.

Den vyfden dagh naa den zeeslagh ontrent de Zeeuwsche kust was 's Landts vloot wéér in staat gebraght om tegens de vyanden te konnen aangaan. Den L. Admiraal de Ruiter beriep toen den Scheepskrygsraadt aan zyn boordt, en stelde hun voor, *Dat de vloot nu ten naastenby was herstelt, en in staat gebraght om weer te konnen vechten, en voor eerst geen meer versterking hadt te verwachten: dat men kenlyk voordeel op de vyanden hadt gehadt, en klaarlyk gebleeken was dat hunne eerste woede vry was vermindert. Dat hy uit die reeden van gevoelen zou zyn, dat men dat voordeel behoorde te vervolgen, en de vyanden, die daar noch in hun gezicht laagen, hoe eer hoe beter zelfs aan te grypen, eer ze wierden versterkt: in gevalle hy niet oordeelde eenigermaaten gebonden en bepaalt te zyn aan 't geen met de Heeren Secretarissen Lodestein en de Wildt, als Gecommitteerden van zyn Hoogheit, en de Heeren hunne Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, op den dertighsten May leſtleden, aan zyn boordt was beslooten, met bybrenging van polityque aanmerkingen, op die zaak passende.* Daar op werdt een aantekening, by manier van besluit, wegens den Krygsraadt daar van gehouden, nagezien: en, naa verder overleg van redenen en zaaken, met eenparigh goedtvinden verstaan, *Dat men, buiten de voorzeide bepaaling en inbinding, de vyanden van stonden aan behoorde aan te doen: maar nu, ten opzichte van de zelve, zou vertoeven tot 's anderendaaghs 's avondts: dat men ondertusschen alles zoude vaardigh en gereedt maaken: en indien als dan geen Heeren Gedeputeerden, of nadre ordres van den Staat en zyne Hoogheit, op de verwittiging door den Heer de Ruiter daar aan gedaan, inquaamen, dat men, onder des Allerhooghstens genaadigen zeegen, daags daar aan volgende, den 14 van Junius, de vyanden met alle kracht zou trachten aan te grypen, en waar 't moogelyk uit zee te slaan.* Volgens de gemelde bepaaling scheen men de vyanden te moeten verwachten, en niet te moogen zoeken, ten waar dat hy moght trachten te landen. Ten zelven daage werdt by den Krygsraadt verstaan, dat Kapitein Jan Dik, niet tegenstaande hy een van de jonghste Kapiteinen uit het Noorderquartier was, by maniere van voorraadt, de vlagge als Schoutbynacht in plaats van Vlug, in den voorgaanden slagh gesneuvelt, zoude opzetten, en in 't esquadre van den L. Admiraal Bankert dat ampt bekleeden, terwyl hy daar toe uit dat Quartier de bequaamste werdt geoordeelt. Ook werdt toen 's Landts vloot op nieuw in drie esquadres verdeelt, op de volgende wyze.

De Ruiters voorstel aan den Krygsraadt. 12 *Iun.*

Besluit daar op genoomen.

Voorneemen van de vyanden te bevechten.

Jan Dik werdt in plaats van Vlug tot Schoutbynacht gestelt.

Naader verdeeling van 's Lands vloote.

1673.

Esquadre van den L. Admiraal de Ruiter.

Esquadre van de Ruiter.

R. *L. Admiraal de Ruiter.* —	*De zeven Provincien.*
R. *L. Admiraal van Nes.* —	*D'Eendraght.*
R. *Viceadmiraal de Liefde.* —	*De Vryheit.*
R. *Schoutbynacht van Nes.* —	*De Maagt van Dordrecht.*
A. *Kommandeur van Meeuwen.* —	*De Spiegel.*
A. *Kapiteinen Engel de Ruiter.* —	*Waasdorp.*
A. *Jan van Gelder.* —	*Steenbergen.*
R. *Jan van Braakel.* —	*De Voorzichtigheit.*
R. *Kornelis de Liefde.* —	*Gelderlandt.*
A. *Jan Bont.* — —	*De Stadt Uitrecht.*
R. *Simon van Panhuis.* —	*Zeelandt.*
A. *David Swerius.* —	*De Beschermer.*
A. *Philips de Munnik.* —	*Essen.*
N. *Jan Krook.* — —	*Alkmaar.*
N. *Klaas Wynbergen.* —	*Kaleb.*
R. *Frans van Nydek.* —	*Dordrecht.*
N. *Hendrik Visscher.* —	*'T Wapen van Medenblik.*
	Fregatten.
R. *Jan Snel.* — —	*Uitrecht.*
A. *Willem van Ewyk.* —	*Edam.*
R. *Moises Wichmans.* —	*Harderwyk.*
R. *Kornelis van der Hoeven.* —	*Schiedam.*
	Branders.
R. *Jan Danielszoon van den Ryn.* —	*De Louize.*
R. *Abraham van Kooperen.* —	*De Blakmoor.*
R. *Dirk de Munnik.* —	*De Maria.*
R. *Lens Harmanszoon.* —	*De Jisper Kerk.*
R. *Willem de Rave.* —	*D'Eenhoorn.*
R. *Gerrit Halfkaagh.* —	*'T huisje St. Pieter.*
A. *Wybrant Barentszoon.* —	*De Sayer.*
A. *Jakob Schenk.* — —	*De Melkschuit.*
	Advysjachten.
R. *Wynant van Meurs.* —	*Rotterdam.*
R. *Isaak Teuniszoon van Anten.* —	*De Hoope.*
Z. *Arnout Leunissen.* —	*De jonge Maria.*
Z. *Pieter de Moor.* —	*De Tonyn.*
V. *Jochem Janszoon.* —	*De Liefde.*

Esquadre van den L. Admiraal Bankert.

Esquadre van Bankert.

Z. *L. Admiraal Bankert.* —	*Walcheren.*
Z. *Viceadmiraal Evertszoon.* —	*Zierikzee.*
N. *Jan Dik, als Schoutbynacht.* —	*D'Eenhoorn.*
N. *Leendert Kuiper.* —	*'T Wapen van Enkhuizen.*
N. *Jan Hek.* — —	*Westvrieslandt.*
N. *Jan Muis.* — —	*Justina van Nassau.*
N. *Jakob Roos.* — —	*'T Noorderquartier.*
N. *Marten de Boer.* —	*Gelderlandt.*
N. *Pieter Kersseboom.* —	*'T Wapen van Nassau.*
A. *Jan Gyzels van Lier.* —	*De Leeuwen.*
A. *Gillis Schey.* — —	*Tydtverdryf.*

A. Ba-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

A. *Barent Hals.*	—	*De Gideon.*
Z. *Dirk Jobszoon Kiela.*	—	*Ter Veere.*
Z. *Karel van der Putten.*	—	*Domburgh.*
A. *Pieter van Middellandt.*	—	*De Komeetstar.*
R. *Elandt du Bois.*	—	*De Ridderschap.*
N. *Klaas Valehen.*	— —	*De Prins.*
		Fregatten.
Z. *Simon Lonke.*	— —	*Delft.*
Z. *Willem Hendrikszoon.*	—	*Der Goes.*
V. *Jan Pieterszoon Vinkelbos.*	—	*De Windthondt.*
A. *Roemer Vlak.*	— —	*De Brak.*
		Branders.
Z. *Lieven Zacharias.*	—	*Samson.*
Z. *Fredrik Konvent.*	—	*St. Katrina.*
Z. *Reinier Dirkszoon.*	—	*De Dadelboom.*
N. *Hendrik Munt.*	—	*De witte Mol.*
N. *Pieter Bokkes.*	—	*Christina Leonora.*
A. *Pieter Hendriksz. Pop.*	—	*'T Kasteel van Loon.*
Z. *Antony Janszoon Schalje.*	—	*Sivillie.*
Z. *Simon Arentszoon.*	—	*Samuel en Jakob.*
		Advysjachten.
Z. *Daniel Schuye.*	—	*De Lapmande.*
Z. *David van Geersdaale.*	—	*Der Goes.*
Z. *Teunis Post.*	—	*De Parel.*
Z. *Matthys Laurenszoon.*	—	*De Swaluw.*
Z. *Jakob Hamers.*	—	*De Waterhondt.*
Z. *Tobias Adriaanszoon.*	—	*De Hazewindt.*

Esquadre van den L. Admiraal Tromp.

Esquadre van Tromp.

A. *L. Admiraal Tromp.*	—	*De goude Leeuw.*
A. *Viceadmiraal Sweers.*	—	*D'Olyfant.*
A. *Schoutbynacht de Haan.*	—	*Hollandia.*
N. *Kornelis Bakker.*	—	*De Pacificatie.*
A. *Volkert Swart.*	—	*Kalantsoogh.*
R. *Barent Rees.*	— —	*Wassenaar.*
R. *Philips van Almonde.*	—	*Delft.*
R. *Adriaan Poort.*	—	*Schielandt.*
A. *Kornelis van der Zaan.*	—	*Amsterdam.*
A. *Kornelis Tyloos.*	—	*'T Geloof.*
A. *Jan de Jong.*	— —	*De Provincie van Uitrecht.*
A. *Pieter Klaaszoon Dekker.*		*De waakende Kraan.*
A. *Daniel Elsevier.*	—	*Zeelandia.*
A. *Pieter de Sitter.*	—	*d'Agatha.*
N. *Matthys Dirkszoon Pyl.*	—	*'T Wapen van Hollandt.*
N. *Pieter Bakker.*	—	*Jupiter.*
A. *Jakob Barkhout.*	—	*D'Akerboom.*
		Fregatten.
A. *Jan van Abkoude.*	—	*Oudtkaspel.*
A. *Hendrik Span.*	—	*Middelburgh.*
A. *Hans Hartwyk.*	—	*De Haas.*
A. *Jan Noirot.*	— —	*Popkensburgh.*
A. *Jan Bogaart.*	—	*Bommel.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Branders.

A. *Willem Willemszoon* —	*De Draak.*
A. *Kornelis Jelmerszoon Kok.* —	*De Salm.*
A. *Pieter van Grootvelt.* —	*De Leydtſtar.*
A. *Kornelis Boermans.* —	*De vergulde Poſt.*
A. *Jan Boomgaart.* —	*Jakob en Anna.*
A. *Dirk Klaaszoon Harney.* —	*De Vreede.*
N. *Herman Dirkszoon Boer.* —	*De Vis.*
A. *Jakob Vroom.* —	*De Salvador.*

Advysjachten.

A. *Klaas Portugaal.* —	*De Triton.*
A. *Jan Kramer.* — —	*Egmont.*
Z. *Jan Korneliszoon Poot.* —	*De Bruinvis.*
R. *Abraham Taalman.* —	*De Kater.*
Jooſt Willemszoon. —	*'T Huis van Naſſau.*

In dees lyſt ſtonden nu, gelyk in de lyſt van den drieëntwintighſten May, geen ſcheepen die men noch verwachtte, maar zulke die in der daadt onder de vlagh waaren: en beſtondt 's Landts vloote nu uit eenënvyftig ſcheepen van oorlogh, dertien oorlogsfregatten, vierentwintig brandtſcheepen, en zeſtien advysjachten. De drie Amſterdamſche ſcheepen, in den leſten ſlagh beſchaadight, de Prins te paarde, het Zuiderhuis, en 't fregat Damiaten, laagen noch in Zeelandt, om herſtelt te worden; en 't vierde, Deventer, was, gelyk gemeldt is, in 't inzeilen verongelukt. Doch 's anderendaaghs quaamen noch twee brandtſcheepen uit Zeelandt, 't een genoemt het wapen van Medenblik, by de vloot. Den Heer de Ruiter, verſtaan hebbende dat de Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. over 't bedryf van 's Landts vloot te Vliſſingen waaren aangekoomen, met voorneemen van zich naar de vloot te begeeven, maar dat ze door harde windt werden opgehouden, zondt hun den dertienden 't afſchrift van 't beſluit by den Krygsraadt genoomen, raakende het aantaſten en bevechten der vyanden: met verzoek, dat, in gevalle zy daar op eenige inzichten ten tegendeele hadden, zy hem de zelve met d'uiterſte ſpoedt zouden toezenden. Daar byvoegende, dat hy daar op tot 's anderendaaghs, den veertienden, tot negen of tien uuren voor de middagh zou vertoeven, en hun antwoordt met verlangen te gemoet zien, om daar op te geruſter te moogen zyn in 't uitvoeren van zyn en des Krygsraadts voorneemen. Doch de gemelde Heeren, te weeten, Bosveldt, van der Meyden, Mauregnault, en Gemnich, quaamen, voor 't ontfangen van zyn' brief, den veertienden 's morgen vroegh aan zyn boordt, hem behandigende zyn Hoogheits brief, op den elfden der maandt geſchreeven, boven gemeldt: voorts hem uit den naame der Heeren Staaten Generaal en zyn Hoogheit met heuſche woorden bedankende voor den dienſt, den Lande in 't leſte gevecht gedaan. Daarna werdt het beſluit van de vyanden aan te taſten op nieuw by de voorzeide Heeren, in 't byzyn van verſcheide Leden van den Krygsraadt, (dewyl die alle, door de friſſche koelte uit de Ooſtelyke kant en het mede gaande ty, niet konden aan boordt koomen) overwoogen, en eenpaarighlyk verſtaan, dat men daar zou by blyven, en de vyanden bevechten. Hier op deedt den L. Admiraal de Ruiter ſtraks, in 't byzyn van de Heeren Gedeputeerden, ſein om onder zeil, en op de vyanden los te gaan. Den Heer de Ruiter maakte, naa 't morgengebedt, zyn volk bekent, dat men beſlooten hadt de vyanden te gaan beſtooken, en vermaan-

Getal en ſterkte van 's Landts vloote.

De Ruiters ſchryven aan de Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. te Vliſſingen aangekoomen. 13 *Iun.*

De Gedeputeerden koomen aan de Ruiters boordt. 14 *Iun.*

Men blyft by 't voorneemen van de vyanden aan te taſten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

maande een ieder met korte woorden tot kloekmoedigheit: daar ze alle met een vroolyk gelaat op beloofden, dat ze hunnen plicht zouden betrachten. Ontrent ten tien uuren voeren de Heeren Gedeputeerden naar hun jacht. De windt woey toen met een styve koelte uit den Noordtoosten, en 't was ontrent elf uuren of half twaalf op den middagh toen 's Landts vloot, onder zeil geraakt, haar koers, volgens de Ruiters sein, om den Noordtwesten op de vyanden aan stelde. De vyanden, Engelschen en Franschen, 's Landts vloot ziende afkoomen, maakten ook zeil, en scheenen in 't eerst de Nederlanders te willen inwachten: maar toen ze hun begosten te genaaken maakten ze meer zeil, en liepen Noordtwest over ruim schoots af. Dus met volle zeilen naar hunne kust houdende, konden hen de Nederlanders niet voor vier en vyf uuren naa den middagh inhaalen en aantreffen. Ten vier uuren nam 't gevecht zyn begin tusschen wederzydts avantguardes of voortoghten, d'esquadres van Tromp, en dat van de blaauwe vlag onder Sprag. Toen hieldt de Ruiter met zyn esquadre het op 't hooftesquadre der roode vlagge, die van Prins Robbert werdt gevoert, aan, en raakte ten half vyven met hem, die zich nu op 't schip de Royale Souverain bevondt, in een harden strydt, en kort daarna de L. Admiraal Bankert, voerende d'achtertoght, tegens 't esquadre der witte vlagh, onder den Grave d'Estrée. De Ruiter was van meening in 't roode esquadre van Prins Robbert in te breeken, maar de vyanden hielden 't geduurig draagende, en liepen voor de windt af, zoo dat men hen niet recht tot standt kon brengen. Men kon, dewyl de windt wat styf was, in 's Landts vloot d'onderste laagh van 't geschut quaalyk gebruiken, 't welk den L. Admiraal de Ruiter, den L. Admiraal van Nes, en andre Bevelhebberen, bewoogh hun loefwaartste geschut te loefwaart uit te haalen, om de scheepen wat te rechten, waar toe zy hun zeil opgyden, en hun ooghmerk bereikten. Dus vocht men, nevens den anderen zeilende, langen tydt met groote heftigheit, vervolgende d'Engelschen en Franschen hunnen koers, en zich dienende van 't voordeel des windts, om d'Engelsche kust te naaderen. Tromp en Spragh bleeven elkanderen niet schuldig, en vochten hier met gelyke kloekmoedigheit. De Viceadmiraal Sweers, 't gebiedt hebbende over een smaldeel van Tromps esquadre, kon met zyn schip den Olyfant veel harder zeilen dan Tromp met den Gouden Leeuw. Dies konden hem de meeste scheepen van zyn smaldeel niet volgen, en toen hy, voor uit zeilende, met Spragh en den Viceadmiraal der blaauwe vlag in 't gevecht raakte, hadt hy niemant by zich dan de drie fregatten van de Kapiteinen de Jong, Hardtwyk, en Noirot. Waar op d'andre Kapiteinen van zyn smaldeel, Adriaan Poort, Pieter Dekker, en Pieter Bakker, achter aan koomende, in plaats van Sweers, volgens hun plicht, te volgen, zich by den Heer Tromp voegden. Waar op Sweers, van die hulp ontbloot, door de scheepen der blaauwe vlagh zoo reddeloos werdt geschooten, dat hy 's avondts ontrent ten acht uuren zich genoodtzaakt vondt wat van de vyandt af te deizen, en by de windt op te loeven, om zich wat te herstellen. Dat afwyken uit noodt werdt toen van zommigen van verre aangezien als of hy zich niet queet naar behooren: 't geen daarna stof gaf om hem t'onrecht te beschuldigen. Den L. Admiraal de Ruiter raakte eenigen tydt met Prins Robbert en andre scheepen van 't roode esquadre in den strydt, doch 't en duurde niet lang, en die hem eerst op zyde laagen keerden hem de spiegels haast toe, en schooten van achteren. In 't begin

1673. 14 *Iun.* De Ruiter vermaant de zynen tot hun plicht.

De Nederlandsche vloot gaat onder zeil en op de vyanden af, die haar trachten t'ontwyken.

Begin van 't gevecht.

Sweers, door de bezeiltheit van zyn schip voor uit raakende, vervalt in een zwaar gevecht.

En wordt zeer reddeloos geschooten.

De Ruiters gevecht met Prins Robbert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. gin ſcheen 't dat men 't ſchip aan ſpaanderen zou ſchieten, en etlyke
14 *Iun.* van zyn volk werden getroffen: maar daarna werdt hy door een zonderling geluk, of goddelyke bewaaring, als met een ſchildt bedekt, en hadt weinig dooden of gequetſten: jaa van eenigen werdt aangemerkt, dat verſcheide ſcheepen, die zoo naa by de vyanden, noch in 't gedrang van 't gevecht niet waaren, dan hy, nochtans veel meer ſchaade leeden, en meer dooden hadden. Etlyke ſcheepen van zyn ſmaldeel ſtonden hem trouwlyk by. Braakel, Ewyk, en zyn ſtiefzoon Jonker Jan van Gelder, hielden zich voor hem, en zyn zoon Jonker Engel, Panhuizen, en de Schoutbynacht van Nes dicht achter zyn ſchip. Toen Braakel, ook zich treffelyk quytende, zoo reddeloos werdt geſchooten, dat hy wat achter uit moeſt wyken, om iet te herſtellen, ſtondt Jonker Jan van Gelder, met het ſchip Steenbergen, als een ſteenrots in zyn plaats, tot dat hy, klaar geraakt, weêr op zyn oude poſt quam. Hy zocht daarna een brander aan Prins Robberts boordt te brengen, maar zyn toeleg mislukte. Jonker Engel, nevens andre ſcheepen, eenigen tydt tegens den ouden Souverain en twee groote Franſche ſcheepen vechtende, leedt veel ſchaade: beide zyn ſtengen, de groote ree en marszeilsree, en veel wandts werden ſtukken geſchooten: evenwel kreeg hy, dat vremdt was, niet meer dan vier dooden, en acht of tien gequetſten. De L. Admiraal van Nes lagh eenigen tydt op de zyde van een Engelſch ſchip, dat hy de fokkeree aan ſtukken ſchoot. Voorts hieldt hy met eenige der zynen lang ſchutgevecht met de Viceadmiraalen van de roode en van de witte vlaggen, en noch zeventien of achtien Engelſchen en Franſchen, die by een waaren. Het esquadre van Bankert, dat, gelyk gezeit is, d'achtertoght hadt, raakte met het esquadre der witte vlagge, onder Eſtrée, minder in 't gevecht, om dat men 't, meer zeil voerende, minder kon achterhaalen, of daar laater by quam. Niettemin deedt Bankert de vyanden zoo veel afbreuks als hy kon. Midlerwyl hadt Prins Robbert van zyn Admiraalſchip den Royalen Charles moeten overgaan op den ouden Souverain, en hy begoſt, al vechtende en wykende, met zyn vloot d'Engelſche kuſt meer en meer te genaaken, als d'avondt en donker beide de partyen overviel. 'T was op die tydt nieuwe en by gevolg donkre maan, en de Nederlanders hielden van hunne vyanden niet af, tot lang naa zonnen ondergangk; tot dat men door de duiſternis niet meer rooy of doel kon ſchieten, en de ſterren al een poos hadden geſcheenen. Toen heeft de Ruiter, ten deele om de nacht, ten deele om zich niet te verre van de Zeeuwſche naar d'Engelſche kuſt te begeeven, met vuuren ſein gedaan om te wenden, en zeilde met 's Landts vloot met klein zeil om den Zuidtooſten: verwachtende dat de twee Koningklyke zeemaghten dien zelven koers zouden hebben gehouden tot den dagh, en dan 't gevecht hebben hervat. Doch 's morgens vroeg kon men in 's Landts vloot noch Engelſchen noch Franſchen zien: en men vernam daarna, dat ze, de zee verlaatende, naar de revier van Londen waaren gekeert. Dus eindighde de tweede zeeſlagh, in deezen zoomer gevochten, tot merkelyke eere en nut van den Nederlandtſchen Staat. De Nederlanders verlooren in deezen ſtrydt geen ſcheepen: en hoewel ze maar een vyandtlyk ſchip hadden zien verbranden, zonder te weeten of 't een brander of oorlogſchip was, en dat men alleen ſprak van twee Engelſche of Franſche ſcheepen die gezonken waaren, hunne overwinning beſtondt in grooter zaaken, die 't bevochte voordeel aan de gantſche werelt ten toon ſtelden. Zy hadden de twee Ko-

Bedryf van Bankert tegens het esquadre der witte vlagge.

De nacht ſcheidt het gevecht.

De Ruiter wendt om den Zuidtooſten.

Verneemt 's anderendaaghs geen vyanden, die de zee verlieten.

15 *Iun.*

Voordeel by de Nederlanders bevochten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Koningklyke vlooten, ongelyk ſterker dan de hunne, die zeven daagen geleeden op hun afquam, nu zelf op de Zeeuwſche kuſt aangetaſt, en als die 't gevecht zochten te myden, vervolght, achterhaalt, en zoo veel afbreuks gedaan dat ze de zee hadden geruimt. Men hadt dan de vyanden wel niet veel ſcheepen benoomen of t'onbruik gemaakt, maar, dat veel meer is, hen uit der zee geſlaagen. Daarentegen bleeven de Nederlanders in zee, zonder binnen te loopen, en zy begaven zich weer op hunne oude poſt, op Schoonevelt, om van daar op de vyandtlyke beweegingen te letten, en den Staat tegens hunne aanſlaagen te bewaaken. Doch op dat niemant zou denken dat my de zucht myns vaderlandts in 't opzetten van deez' overwinning te ver vervoert, zal ik hier byvoegen 't geen een Engelſch Schryver in 't Leven van den Heer de Ruiter, te Londen uitgegeeven, op 't einde van dit zeegevecht aantekent. *Ten leſten*, zeit hy, *moeſten d'Engelſchen bekennen, dat ze hier, tot hunne groote verwondering, van de Hollanders eerſt geleerdt hadden dat het Hollandtſch buskruidt krachtiger was, en hun geſchut langer dan het hunne... Prins Robbert keerde met verlies van veele menſchen, en met veele ontredderde ſcheepen naar den Teems: en de Ruiter, hebbende, mits het voordeel van den windt, en met van ver te vechten, weinig ſchaade geleeden, verkoos de Zeeuwſche kuſt weêr tot zyn oude poſt. In dit bedryf gaf de Ruiter blykelyke proeven, dat hy, als het tydt was, den vyandt zoo wel kon opzoeken als vermyden, en dat hy zyn plaats nooit verliet dan om 't voorhooft te toonen.* Eenigen meenden dat de Ruiter in 't gevecht ſein zou gedaan hebben van in den vyandt in te breeken: maar toen 't daar toe tydt ſcheen te worden, was de tydt te zeer verloopen, en de donker op handen. 'S morgens zeilde 's Landts vloot, geen vyanden vindende, Zuidtooſt aan. Daarna zagh men noch eenige ſcheepen van achteren opkoomen: te weeten, den Viceadmiraal Sweers, en eenige anderen, die 's avondts te vooren niet hadden gewendt, noch het ſein, daar toe gedaan, gezien. Tegens den avondt ontrent ten vyf uuren quam 's Landts vloot weêr op Schoonevelt ten anker, zoo dat Weſtkappel ontrent drie en een half myl Ooſtenzuiden van haar lagh. Men was zedert het gevecht weêr over nacht en dagh bezich geweeſt, om al wat ſtukken was geſchooten, zoo veel men kon, te herſtellen, en al wat ontreddert was te redden: inzonderheit ontrent het rondthoudt, daar veele ſcheepen aan waaren beſchadight. De Ruiter verwittighde toen zyn Hoogheit, den Raadtpenſionaris Fagel, en de Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. die noch te Vliſſingen laagen, met brieven, d'uitkomſt van 't gevecht, en 't verdryven der vyanden van 's Landts kuſten: verzoekende dat men, behalven 't vereiſchte buskruidt en ſcherp, vooral ook noodig rondthout naar de vloot zou zenden: ook kardoespapier, naaynaalden en gaaren, zonder 't welk men zich van 't buskruidt niet naar behooren zou konnen dienen: voorts eenige kippen lont. 'T welk hier aangeroert zy, om aan te wyzen tot wat geringe zaaken zich ook de zorge van een voorzichtig Admiraal moeſt uitſtrekken: dewyl het gebrek van een kleen ding ook zomtydts groot hinder kan veroorzaaken. Hy zondt daarna de meeſte gequetſten naar de Maaze en Rotterdam, (dewyl de gaſthuizen in Zeelandt noch vervult waaren met de wonden van den eerſten ſlagh) om van daar ook, voor een gedeelte, in andre Hollandtſche ſteeden verdeelt te worden: met ernſtig verzoek, dat de Magiſtraaten aan hun werken van barmhertigheit geliefden te oeffenen, en hun geneezing met

Aanmerkelyk getuigenis van een Engelſch Schryver, aangaande d'uitkomſt van deezen zeeſlagh, en tot lof van de Ruiter.

The Life of de Ruiter, London printed for Dorman Newman. 1677. *p.* 88. 89.

'S Landts vloot komt weêr op Schoonevelt ten anker.

De Ruiters ſchryven aan zyn Hoogheit en anderen.

Zyn verzoek,

De gequetſten worden naar Rotterdam gezonden.

16 *Iun.* De Ruiters verzoek, hun aangaande.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. met goedt gemak en gerak te bevorderen: om hun in deeze gelegentheit des tydts den dienſt van den Lande niet onſmaakelyk te maaken. Van zommige werdt aangeteekent, dat in de gantſche vloot niemant der Hooftofficieren noch Kapiteinen, geduurende 't gevecht, geſneuvelt noch gequetſt waaren: behalven den Viceadmiraal de Liefde, die met een ſplinter boven 't rechter oogh een weinig was bezeert. Van 't getal der dooden en gequetſten heb ik geen kennis konnen bekoomen, dan alleen van d'Amſterdamſche ſcheepen. Tromp hadt 32 dooden, maar veel grooter getal van gequetſten: Sweers 11 dooden en 15 gequetſten: de Haan 11 dooden en 10 gequetſten: Tyloos 18 dooden en 15 gequetſten: Kornelis van der Zaan 11 dooden en 19 gequetſten: Volkert Swart 9 dooden en 23 gequetſten: Jonker Engel de Ruiter 4 dooden en 8 gequetſten: Schey 9 dooden en 5 gequetſten: de Sitter 13 dooden: Elſevier 7 dooden en 8 gequetſten: van Gelder 11 dooden en 1 gequetſte: Berkhout 7 dooden en 3 gequetſten: Vlak 12 dooden: de Munnik 7 dooden en 7 gequetſten: van Lier 6 dooden en 5 gequetſten. Meeſt al d'anderen hadden minder ſchaade geleeden. Op de Rotterdamſche en Noordthollandtſche ſcheepen, hoewel ze zich niet minder gequeeten hadden, waaren nochtans doorgaans minder dooden en gequetſten.

Tyding van Londen.

Daarentegen werdt men met brieven van Londen verzekert, dat d'Engelſchen en Franſchen, die, fel gehavent, op de reviere van Londen waaren gekoomen, in beide de leſte zeeſlaagen ontrent drieduizendt dooden en gequetſten, volgens hun eige bekentenis, hadden bekoomen: en dat d'Engelſchen van ſpyt raasden, om dat men ze uit der zee hadt gedreeven. Dat'er groote twiſt was tuſſchen d'Engelſchen en de Franſchen: dat elk den anderen de ſchult gaf. Men ſchreef van Ooſtende, dat de Franſchen te Duinkerken geen booden van de Spaanſche Nederlanden lieten inkoomen: en dat daar, op verbeurte van 't leven, was verbooden, op eenige maniere van de zeegevechten te ſpreeken.

Prins Robberts ſchryven.

Prins Robbert ſchreef weêr aan den Graaf van Arlington, als of hy met groot voordeel hadt gevochten. Ook riepen en roemden de Franſchen in hunne brieven van overwinning.

Brief van een Engelſch Heer, raakende 't gevecht en den uitſlagh van dien.

Dan zeeker Engelſch Heer ſchreef 's daaghs naa 't gevecht uit d'Engelſche vloot. *Op den 14 van Junius 's morgens ten 6 uuren hieldt men in 't ſchip van Prins Robbert Krygsraadt, en beſloot, met den Noordtooſten windt naar Engelandt te wenden: vermits de lyſtoght ten einde was, en dat men noch veel gequetſten binnens boordt hadt, en veele ſoldaaten, bezonderlyk op de Franſche ſcheepen, die zeer vuil waren, ziek wierden. Hier op werden ten 10 uuren d'ankers gelicht: doch een uur daarna zagh men de Hollandtſche vloot aankoomen. Men hieldt toen weer Krygsraadt, en beſloot, den vyandt aan te taſten, maar eerſt den windt te winnen. Doch dat mislukte. Ten 5 uuren raakte men in 't gevecht, en men moeſt toen met waarheit bekennen dat de Hollanders buiten hunne banken dorſten vechten, en ons, hoewel veel onſterker dan wy, een aanvechtenden oorlogh aan doen. Men vocht zoo laat als men kon zien. Op den 15 hieldt men weer Krygsraadt. Prins Robbert wou vechten: maar vondt niemant van zyn gevoelen. Zy zeiden dat men de gantſche vloot in gevaar zou ſtellen, en zulks niet kon doen. Wy hebben veel dooden en gequetſten, daar onder veele van aanzien, en drie Kapiteinen. Veele ſcheepen zyn reddeloos. Twee Franſche ſcheepen zyn noch van ons, die men vreeſt dat verlooren zyn.* Onder d'Engelſche dooden werden genoemt de Kapiteinen White en Sadlington, nevens den Landtkapitein Henshaw, en den Luitenant Fitsgerald. Maar de rech-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Eenige Kapiteinen onder de Nederlanders van kleenhertigheit besprooken.

rechte gelegenheit van hun verlies werdt verſuſt. Onder de Nederlanders viel te deezer tydt iet te zeggen ten laſte van zommige Kapiteinen, die men meende dat zich in 't gevecht niet naar behooren hadden gequeeten. Doch hunne naamen worden niet gemeldt: ook zyn zommigen t'onrecht beticht. In zeeker gedenkſchrift, by iemant die een ooghgetuige van 't gevecht was geweeſt, werdt, als iet aanmerkelyks, verhaalt, dat zommige Kapiteinen, die in voorgaande zeeſtryden groote proeven van manhaftigheit hadden gegeeven, nu kleenhartig ſcheenen, of waaren: en dat andere, die in voortyden zich te zeer achterlyk hielden, in deezen ſlagh met ongelooffelyke dapperheit vochten, en, hoewel ze van de kleenſte ſcheepen voerden, geen roer draayden voor de grootſte van de vyanden. Ook leerde d'ondervinding in verſcheide gelegentheden, dat ſomtydts een man geen half man is, en ſomtydts voor twee, jaa voor tien kan verſtrekken. Daar geen andre reeden van kan worden gegeeven, dan dat Godt ſomwylen den menſchen hun hert beneemt, als hy, om zyne ondoorgrondelyke oordeelen uit te voeren, de Helden vertzaaght maakt: of honderdt door vyf, en duizendt door honderdt laat vervolgen: op dat de menſchen op zich zelven, noch menſchelyke maght niet te zeer zouden betrouwen, maar den Almaghtigen om zyne byſtandt aanroepen. De zelve ooghgetuige verhaalt ook, dat in dit leſte gevecht zeeker Admiraal onder d'Engelſchen, die zich in alle voorvallen t'allen tyden met ongemeene klockhartigheit hadt gequeeten, zich nu zoo achterlyk hieldt, en zoo dikwils afweek, dat den Heer de Ruiter en andre Hoofden van 's Landts vloot niet konden gelooven dat hy t'ſcheep was, of meenden dat hem eenigh ongeluk hadt getroffen.

Zommige, die te vooren zich dapper droegen, waaren nu kleenhertig, en anderen, die te vooren zich achterlyk hielden, queeten zich nu manhaftig.

Bedenking op de menſchelyke onbeſtendigheit.

Doch de ſtof van dit verhaal brenght my in gedachten 't geen ik weleer aangaande den Heer de Ruiter zelf heb hooren vertellen, en, als uit zyn eigen mondt voortgekoomen, hier ſtaat aan te roeren. Zullende op zeekeren tydt, die niet gemeldt wordt, zich in een der grootſte zeeſlaagen met 's Landts vloot tegens de vyanden inlaaten, bevondt hy zich voor 't aangaan van den ſlagh, buiten gewoonte, kleenmoedig, met veel bekommeringen beſtreeden, en t'eenemaal onbequaam om naar gewoonte de vereiſchte ordres te geeven, 't gevecht naar behooren te beleiden, en ruſtigh op de vyanden los te gaan. In deeze verlegentheit was hy ten einde van alle raadt, niet weetende werwaarts zich te keeren of te wenden. Hy verwarde in veel gedachten, en zoekende vergeefs raadt en hulpe by zich zelven, viel hem eindelyk in, dat hy 't hooger moeſt zoeken. Hy begaf zich derhalven in zyn kajuit in eenzaamheit, viel Godt met een kort maar vierig gebedt te voet, biddende dat hy hem te dier uure niet zou verlaaten, maar byſtaan met zyn geeſt, met den geeſt der wysheit en klockhertigheit, ten goede des Vaderlandts. Op dit bidden ſtreek alle zwaarigheit van zyn hert, zyn gewoonlyke blygeeſtigheit en ruſtigheit quam weer boven. Hy gaf ordre met bedaarden gemoede, 't gevecht werdt met dapperheit begonnen, gelukkigh uitgevoert, en hy zeide daarna, dat hy naa 't bidden als een ander man was opgeſtaan, en zoo wel in 't betrachten van zyn plicht, als in den uitſlagh van de zaak gevoelt hadt dat Godt hem byſtondt.

Aanmerkelyk voorval ontrent den Heer de Ruiter voor 't aangaan van zeeker zeegevecht.

Twee daagen naa den zeeſlagh, om weer tot het verhaal der zaaken te keeren, ontfing den Heer de Ruiter den volgenden brief, door zyn Hoogheit den Prins van Oranje, ten daage van 't gevecht, daar hy geen kennis van kon hebben, met zyn eigen handt in 't geheel geſchreeven. *16 Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Myn Heer,

Brief van zyn Hoogheit den Prinſſe van Oranje aan de Ruiter voor 't aangaan van den ſlagh geſchreeven.

U Ed. miſſive van den 11 *deezer is my huiden wel geworden, waar op ik goedtgevonden heb aan U Ed. in aller diligentie af te zenden den Heer Secretaris de Wilde, om U Ed. t'informeren van myne ſentimenten wegens het ageeren van 's Landts vloot. U Ed. gelieve den voornoemden Heer Secretaris volkoomen geloof te geeven, en verzeekert te zyn dat ik ben,*

Uw Ed. zeer geaffectioneerde vriendt,

Hage, den 14 *Iun.* 1673.

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Reſolutie der Heeren Staaten van Hollandt, ſtrekkende om 's Landts vloot op nieuw te doen voorzien, te repareren en te verſterken.

Voorts werdt ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt, op de tyding van den uitſlagh des tweeden gevechts, zeer geyvert om de vloot op nieuw te voorzien en te verſterken: en den zeſtienden van Junius goedtgevonden en verſtaan, ter Generaaliteit de zaaken te beleiden, ten einde de Kollegien ter Admiraaliteit ernſtelyk moght aangeſchreeven worden, dat de zelve over nacht en dagh, zonder het alderminſte tydtverzuim, binnen door naar de Wielingen, en vervolgens naar 's Landts vloot zouden zenden zoo veel kruidt en ſcherp, rondthout, kabels, en andre ſcheepsbehoeften, als zy eenigzins by den anderen konden krygen: en bezorgen dat de beſchaadighde ſcheepen, die ingevallen waaren, met d'uiterſte vlyt herſtelt en wel bemant, weêr ten ſpoedighſten by de vloot moghten koomen. Dat de bemelde Kollegien alomme in alle ſteden den trommel zouden doen roeren, en zoo veel vaarentvolk aanneemen als zy konden bekoomen, en tot verſterking van 's Landts vloot, manning der ontmande ſcheepen, en vervulling der dooden en gequetſten eenighzins noodig zou zyn: en dat ze van tydt tot tydt het zelve volk naar de Wielingen, en van daar naar de vloot zouden afzenden. Dat men daarenboven de Kollegien ter Admiraaliteit in Zeelandt en in Vrieſlandt byzonderlyk zoude aanſchryven, dat ze wilden inzien van wat groot gewicht het was dat 's Landts vloot verſterkt, en in goeden ſtaat gehouden moght worden: en dat ze mitsdien over nacht en dagh by alle weegen en middelen zouden bezorgen dat hunne ſcheepen naar 's Landts vloot moghten worden verzonden. Dat de Gecommitteerde Raaden van Hollandt en Zeelandt, mitsgaders de Bewinthebberen van d'Ooſtindiſche Compagnie ter kamere van Middelburgh, verzocht moghten worden, te weeten, de Gecommitteerde Raaden in mindering van de conſenten †, tot de zaaken der zee gedraagen, en de Bewinthebberen by leening, zoo veel kruidt, ſcherp, rondthout en ſcheepsbehoeften, naar de Wielingen en 's Landts vloot te willen afzenden, als uit de Magazynen eenighzins kon gemiſt worden.

† Toegeſtaane gelden.

Eenige Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. koomen aan de Ruiters boordt. 16 *Iun.*

Ten zelven daage quaamen de Heeren Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog., de Heeren Bosvelt, van der Meyde, Mauregnault, Gemnich, en de Secretaris de Wildt, met het Staaten jacht uit Zeelandt, aan de Ruiters boordt. Den Heer de Wildt behandighde hem zyn Hoogheits brief van den veertienden, boven gemeldt, en hieldt zich voorts by d'andre Heeren, om gezaamentlyk over 't bedryf van 's Landts vloot te beraadtſlaagen. Den L. Admiraal Generaal de Ruiter liet op hunne komſte de gantſche Krygsraadt aan zyn boordt vergaderen, daar de gemelde Heeren verſcheenen. De Heer Bosvelt, het woordt voerende, begroette den L. Admiraal de Ruiter over de bevochte zeegen, en bedank-

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

te den Heer de Ruiter en den gantschen Krygsraadt voor het goedt beleidt, de kloekmoedigheit en de vlyt, op den zevenden en veertienden der loopende maandt in 't gevecht tegens de vyanden gebruikt en aangewendt: met ernstige aanmaaning, dat ze op gelyke wyze in hunnen plicht, ten beste van 's Landts dienst, zouden volharden. De Krygsraadt bestondt te deezer tydt uit de L. Admiraalen, de Ruiter, Bankert, van Nes, en Tromp; de Viceadmiraalen, de Liefde, Sweers, en Evertszoon; de Schoutenbynacht, Jan van Nes, de Haan, en den Kommandeur van Meeuwen, voerende de vlagh als Schoutbynacht. Van deeze vereischte de Heer Bosveldt, uit den naame van hunne Hoog. Moog., dat elk zyn gevoelen zoude zeggen van 't geen voor eerst met 's Landts vloot behoorde gedaan te worden. Naa eenige beraadtslaaging werdt eenpaarig verstaan, en den Heeren aangezeit, dat de vloot voor eerst en voor al door alle bedenkelyke middelen diende te worden versterkt: dat het rondthoudt, de zeilen, het staande en loopende wandt aan de scheepen moest worden herstelt, en de zelve met behoefte en scheeps krygstuig naar behooren voorzien, inzonderheit met volk. De Heeren Gedeputeerden naamen aan en beloofden, dat ze dit verzoek aan den Staat en zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje zouden aandienen, en daar 't behoorde de handt daar aan houden, ten einde dat al 't verzochte met de meeste spoedigheit zoude worden verzorght, en de vloot in staat gebraght om 't vaderlandt te konnen dienen. Toen werdt andermaal in omvraagh gebraght, wat de Krygsraadt oordeelde dat met 's Landts vloot, dus versterkt, en in postuur gebraght, zou behooren ondernoomen te worden. Hier op verstonden de meeste Leden van den Krygsraadt, met den L. Admiraal de Ruiter, *dat men zich met 's Landts vloote ontrent Schoonevelt op het voordeelighst behoorde te plaatzen, en de kusten deezer Landen tegens alle vyandtlyke invallen en onderneemingen te dekken.* Maar d'anderen waaren met den L. Admiraal Tromp van gevoelen, *dat men de vyanden alomme, daar men de zelve zou konnen aantreffen, behoorde aan te grypen en het hooft te bieden.* De Heeren Gedeputeerden zeiden daar op, dat ze deeze gevoelens aan de Heeren Staaten en zyn Hoogheit zouden bekent maaken, om daar verder op te beraadtslaagen. Geduurende het byeen zyn van deezen Krygsraadt viel iet voor, dat den Heeren Gedeputeerden niet lief was te hooren. De L. Admiraal Tromp beschuldigde den Viceadmiraal Sweers in zyn aangezicht, en zey hem aan dat hy in 't jongste gevecht met de vyanden plichtverzuim hadt begaan: geevende daar van deeze reeden, *dat hy, Viceadmiraal Sweers, met zyn smaldeel voor zeilende, de vyanden niet naar behooren en in het hooft hadt aangegreepen, noch recht draagende gehouden, maar te loefwaart op was blyven leggen, zulks dat de Kapiteinen, die onder hem gerangeert waaren, hem hadden verlaaten, en tot bystandt van hem, Tromp, in 't gevecht waaren afgekoomen, die dat ook zouden konnen getuigen.* De Viceadmiraal Sweers antwoordde daar op, *dat hy voor was gezeilt, en harder kon zeilen met zyn groot zeil in de ghy, dan den L. Admiraal Tromp met al zyn zeilen daar by, maar dat zyn scheepen hem niet konden volgen, en overzulks dat hy, toen hy met den Engelschen Admiraal en Viceadmiraal der blaauwe vlagge in 't gevecht geraakte, niemant by zich hadt gehadt, als 't schip van Kapitein de Jong, en de fregatten van de Kommandeurs Noirot en Hartwyk: dat de Kapiteinen Poort, Dekker en Kornelis Bakker, achter hem koomende, zich by den Heer Tromp hadden*

1673. Zy bedanken den Heer de Ruiter en de Krygsraadt voor den dienst in de twee leste zeeslaagen gedaan.

Hun voorstel.

Antwoort en verzoek van den Krygsraadt.

Beraadtslaaging aangaande 't employ van 's Lands vloote.

Het gevoelen van de Ruiter en de meeste Leden van den Krygsraadt.

Het gevoelen van Tromp en d'andere Leden.

Tromp beschuldight den Viceadmiraal Sweers van plichtverzuim.

Sweers verantwoording.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *den gevoeght, daar zy luiden by hem Viceadmiraal hadden behooren geweest te zyn: voorts dat uit de gesteltenis en rampen, mitsgaders de dooden en gequetsten op zyn schip bekoomen, zou konnen blyken, dat hy in 't begin naa genoegh aan de vyanden was geweest. Maar dat hy zich genoodtzaakt vondt daar wat van af te deinzen, door dien zyn groote marsse raa aan stukken was geschooten, en buiten dat zyn schip moest herstellen, zonder dat hy op dat van de Jongh, 't welk ook zyn deel hadt gekreegen, ofte op een van de fregatten, die te kleen waaren om daar van de vlagge te laaten waaijen, hadt konnen overgaan,* beweerende derhalven, *dat hy zoo wel als iemant hadt gedaan, en zich in zyn plicht ten vollen gequeeten.*

Hevigh verschil tusschen Tromp en Sweers.

Over dat beschuldigen en verantwoorden reezen tusschen de Heeren Tromp en Sweers harde en hevige woorden, tot vechtens toe. Doch de Heeren Gedeputeerden stelden zich tusschen beiden: vermaanende en gebiedende beide de partyen, *dat ze zich van alle verdere hevigheden tegens elkanderen zouden onthouden.*

Kornelis Evertszoon, Jan van Nes en Jan Dik, worden gecommitteert om 't schip van Sweers te bezichtigen.

Ter zelver tydt werden de Heeren Kornelis Evertszoon, Viceadmiraal van Zeelandt, Jan van Nes, Schoutbynacht van de Maas, en Kapitein Jan Dik, als Schoutbynacht van 't Noorderquartier, met byvoeging van den Advocaat Fiskaal van Wouw, gelast, om de gesteltenis en gelegentheit van 't schip van den Viceadmiraal Sweers te bezichtigen en t'onderzoeken, en van hun wedervaaren aan den Krygsraadt verslagh te doen.

Verklaaringen tegens Sweers.

Over dit beschuldigen viel daarna veel te doen. De Heer Tromp heeft veertien verklaaringen in den Krygsraadt ingelevert, om zyn beschuldiging waar te maaken: welke verklaaringen byna alle van eenen inhoudt waaren, en te kennen gaven, *Dat ze den Heer Sweers te loefwaarts op hadden zien leggen, zonder de reeden te weeten.*

Verklaaringen tot verontschuldiging van Sweers.

Hier tegens wees de Viceadmiraal Sweers de reeden, van dat men hem te loefwaart op hadt zien leggen, aan, eerst met een lyst van rampen en schaade aan zyn schip geleeden, bestaande in veele schooten aan 't hol, rondthout, staande en loopende wandt, en zeilen, met een andre lyst van dooden en gequetsten.

Getuigenis van Kornelis Evertszoon, Jan van Nes en Jan Dik, tot voordeel van Sweers.

D'eerste lyst was geteekent van den Viceadmiraal Kornelis Evertszoon, den Schoutbynacht Jan van Nes, en den Kapitein Jan Dik, die, als Kommissarissen, door den Krygsraadt gezonden, het schip hadden bezichtight. De tweede lyst was geteekent door de Chirurgyns van 't schip. Boven dien hadt de Heer Sweers noch een verklaaring van zyn Officieren: getuigende, *dat, indien 't noch te doen stondt, zy zyn bedryf in dat voorval niet zouden weeten te verbeteren.*

Het schip van Sweers wordt door drie Kapiteinen uit Tromps esquadre op nieuw bezichtight, en van hun geoordeelt dat naar binnen moest worden gezonden, om herstelt te worden.

De gemelde Kommissarissen, Kornelis Evertszoon, Jan van Nes, en Jan Dik, verhaalden, *dat ze het schip van Sweers, den Olyfant, zeer reddeloos hadden bevonden, en dat zy ingelyks op geloeft zouden hebben, indien 't hun schip waare geweest, en hunne masten zoo stukken waaren geschooten.* Daarna werdt by den Krygsraadt beslooten, dat den L. Admiraal Tromp het schip van Sweers door drie Kapiteinen uit zyn esquadre zou doen bezichtigen, om t'onderzoeken of 't in zee zou konnen herstelt worden of niet, en zoo niet, dat men 't dan zou binnen zenden. De Heer Tromp zondt ten dien einde de Kapiteinen Philips van Almonde, Volkert Swart, en Henrik Span, met hunne Timmerluiden, naar 't schip den Olyfant. Dees' alles bezichtigende, oordeelden dat het schip noodtzaaklyk binnen gaats moest worden gebraght, om de fokkemast van al 't want kaal te maaken, en dan met wangen te verzien, en alles weder te redden.

'T welk door de Ruiters ordre wordt in 't werk gestelt.

Op dit verslagh beval den L. Admiraal de Ruiter, dat het gemelde schip uit de ruime zee binnen de gronden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den in flecht waater zou loopen, en aldaar zyn geleeden rampen verbeteren. Ten zelven einde werdt ook het schip genoemt Tydtverdryf, 't welk gevoert werdt door den Kapitein Gillis Schey, opgezonden. Den Heer de Ruiter schreef te dier tydt aan de Heeren Staaten Generaal, dat de getuigenissen der geenen die 't schip den Olyfant bezichtight hadden niet tot naadeel van den Viceadmiraal Sweers laagen. Ook gaf hy aan anderen te kennen, *dat de beschuldigingen, tegens hem ingebraght, maar oude wrokken scheenen te zyn, of daar uit t'ontstaan.* Doch tot nader opening der zaake konnen de volgende stukken dienen: te weeten, de verklaaring en 't getuigenis der Bevelhebberen en anderen, die op het schip in 't gevecht tegenwoordig waaren: voorts d'ondervinding van de Gecommitteerden van den Krygsraadt, die 't schip hadden bezien en onderzocht, met d'aanwyzing van de schooten, die 't schip alomme, en ook in 't rondthout, touwerk, en zeilen, hadden beschaadight; en eindelyk de lyst der dooden, en der zwaare en mindre gequetsten. 1673.

ATTESTATIE.

Verklaaren wy ondergeschreeven, alle varende in de qualiteit als onder deeze gespecificeert met 's Landts schip de witte Olyphant, gecommandeert door den Heer Viceadmiraal Isaak Sweers, hoe waar ende waarachtig is, dat wy op den 14 deezes, naar voorgaande resolutie om met 's Landts vloot de twee Koninghlyke vyandts vlooten te attaqueren, ende waar 't doenelyk uit der zee te slaan: zyn dienvolgende ontrent den middagh van Schoonevelt onder zeil gegaan, en wy, hebbende met ons smaldeelinge de avantguarde van den Heer L. Admiraal Tromp, zynde de vyanden ongevaar twee mylen waters aan ly van ons, 't welk zy ziende lichten insgelyks haare ankers, en stelden haaren koers Noordtnoordtwest aan by de windt, met alle macht van zeilen, en wy zeilende met ons schooverzeil in den bant, ofte op stootgarens, vermits zeer vaardigh in 't zeilen waaren, echter en heeft ons smaldeelingh, exemt † den Kapitein Jan de Jongh, die met alle zyn zeilen voor uit in zyn rangh was, en neffens ons de Kapiteinen Hans Hartwyk, ende Jan Noirot, zynde twee kleine fregatjes, ende ons principale secondens ‡, als de Kapiteinen Kornelis Bakker, Pieter Klaaszoon Dekker, ende Adriaan Poort, en konden door haare onbezeiltheit niet volgen, om in haare rang te koomen, en den Heer Admiraal Tromp, met alle macht van zeil ons volgende met zyn esquadre tot ontrent naa gissing half vyf uuren, braste den Admiraal van de blaauwe vlagh zyn groot marszeil aan den windt, en korts daar aan zyn voormarszeil op stengh, om zoo zyn Viceadmiraal onder zyn ly te doen passeeren; waar op wy toen draagende hielden, zoodaanigh dat twee van de voorste scheepen van den vyandt op onze loefboegh zaagen, die straks weer afhielden, waar meede den Kapitein de Jongh in gevecht was, en wy tegens de voorschreeve Admiraal en Viceadmiraal, ende de andere voorste scheepen in een hevigh gevecht zynde, wierdt ons groot marszeil ten deele van de ree geschooten, en al ons loopendt touwerk daar aan dependerende, ende de marsse ree aan stukken, rukten doen ons schooverzeil by, daar mede wy in 't korte zoo gehavent wierden, dat alles reddeloos en gedevaliseert was, zoo dat gedurigh 2 a 3 streeken van de windt laagen kanonnerende, kreegen doen 5 a 6 schooten onder water, en voorts alles zoo ontramponeert dat 't schip niet meer in ons geweldt en hadden, gelyk zulks breeder blykt by de nevensgaande acte van

† Uitgenoomen.

‡ Noodthulpen.

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *de visitatie van de Heeren van den Krygsraadt, daar toe gecommit-
teert, des genoodtzaakt waaren zoo veel doenlyk by de windt op te
steeken, om inmiddels alles zoo veel moogelyk te repareeren, zynde doen
ongevaar acht uuren, en zyn toen de achtergebleven scheepen van ons
smaldeeling by den Heer L. Admiraal Tromp gekoomen, en in ly van
ons in gevecht met den vyandt, tot dat de nacht haar scheide, wy geen
andere gedachten hebbende ofte zouden 's anderendaaghs 't gevecht her-
vat hebben, zoo dat weer kardoezen vulden, en de stukken die uit de
roopaarden geschooten waaren herstelden, wenden doen, en smeten 't op*
† Aanlichten. *zy, en krenghden; maar tegens 't lumieren † van den dagh quam
'tadvysjacht van Klaas Portugaal, die niet beeter en wist ofte onze
scheepen waaren in ly van ons, zoo dat de Viceadmiraal Sweers daar
in overgingh, met intentie om den Heer Tromp te spreeken, en op een
ander schip te gaan, en toen 't wat meerder opklaarde wierden wy ge-
waar dat het de vyandelyke vlooten waaren, deeden een schoot, waar
op genoemden Viceadmiraal weer aan boordt quam, en wierden toen onze
vloot in 't Zuidtoost van ons gewaar, daar wy toen met de noch ach-
ter zynde scheepen en galjoots, die ook van 't wenden niet en wisten, naa
toe staaken. Verklaaren vorders, dat de meeste schaade, ons aange-
daan, is geschiet van den Admiraal en Viceadmiraal van de blaauwe
vlagh, als blykt by de schooten in ons schip, en de koegels van zesen-
dertigh en achtenveertigh ponders, noch in 't schip berustende: zoo dat*
⸸ Getuigen. ‡ Plichtverzuim. *wy deposanten ⸸ verstelt staan dat van wandevoir ‡ berucht worden,
alzoo ons weetens, als het te hervatten stondt, met geen bedenkelyke
middelen het zoude konnen verbeteren. Eindigende hier mede onze ver-
klaring, die wy bereidt zyn ten allen tyden, ende ter plaatzen daar
't vereist, met solemneele eeden te bevestigen. Ten oirkonde der waar-
heit hebben wy dit alle met onze handttekeninge ofte merken bevestight.
Actum in 's Landts-schip den Oliphant, geankert op Schoonevelt, dee-
zen 20 Juny 1673. Was geteekent, Kapitein Lieutenants, Willem
Knyf, J. Baak. Lieutenants, Abraham Wilmerdonks, Adriaan Scho-
rel, O. Vollenhove. Schipper, Rippert Krynszoon. Stuurluiden, Gys-
bert Janszoon, C. Boosaart, Dirk Arentszoon, Klaas Hendrikszoon.
Jan Cletcher Volontaire. Lootzen, Jan Gabrielszoon, Jan Hendriks-
zoon, ende Adriaan Krynen Bootsman. Onder stondt, in kennisse van*
* Bevestige. *myn ondergeschreeven, die 't zelve ook affirmere *, was geteekent
Steven Melon.*

Naa collatie met het principaal bevonden t'accorderen,

En was geteekent,

STEVEN MELON, Schryver.

Visitatie ende ondervinding aan 't schip den Oliphant, door ons ondergeschreeven, daar toe Gecommitteerde, gedaan deezen 18 Juny 1673.

Eerstelyk.

4. *Swaare schooten op de boven Hut.*
1. *dito achter aan de Spiegel, de Lantaren ysere stander stukken, en af.*
1. *dito in de boven Hut.*
4. *Schooten op 't Sonnendek van drie pondt ofte minder calibre.*
1. *Swaare schoot neffens de Besaansmast.*

Bovenste Dek.

1. *Swaare schoot door drie koyen in d'onder Hut aan Bakboort.*
1. *dito onder 't Sonnendek, en 1 dito voor 't Sonnendek.*
1. *dito aan de Valreep.*
1. *dito dicht daar aan.*
1. *dito aan 't Kruishout van de Fokkeschoot, 1. dito 't Kruishout af.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. *dito naast de Fokke bras.*
1. *dito dicht daar aan.*
1. *dito voor de Fokkemast aan de voorste stukken.*
1. *dito achter de Fokkemast aan Stuurboort die boven overgekoomen is.*
1. *dito door den Overloop en een Ropaart als vooren.*
4. *dito op den hals als vooren.*
1. *dito achter de Groote mast.*
3. *dito door 't Sonnendek.*

Tweede Dek.

2. *Swaare schooten in de Galdery aan Bakboort.*
1. *dito onder de Poort, ende door 't Ropaart van een stuk in de Kajuyt.*
1. *dito door de Kassen, en weder door aan Stuurboort.*
1. *dito voor de Kajuyt.*
1. *dito achter de mast.*
3. *dito nevens de Groote mast.*
2. *dito voor de Groote mast.*
1. *dito boven de Kombuys.*
3. *Schooten voor de Fokkemast aan de voorste stukken.*
4. *dito zoo in 't Galjoen als in den uitlegger.*

Onderste Dek.

1. *Swaare schoot in de Konstapels kamer achter op de billen van de spiegel.*
1. *dito naast de Kamer.*
1. *dito door een Poort daar aan, de gek van de pomp stukken.*
3. *Schooten nevens 't groote spil.*
1. *dito achter de groote mast by de groote knecht.*
3. *dito nevens de Kombuys.*
1. *dito door 't Kalf van een Ropaart voor de Kombuys.*
1. *dito nevens 't Kabelgat.*
1. *dito in de Beeting.*
4. *dito op de Drayingh van de Boegh, en een nevens 't water.*
2. *dito onder de Wintering nevens 't water.*
1. *dito onder 't Barkhout nevens 't water.*

Rondthout.

1. *Schoot door de Besaans mast.*
2. *dito in de Bagyns raa.*
3. *Swaare schooten in de Groote mast, daar van een van 48 pondt door en door, de hangers, 't trak, en groote raaketting aan stukken.* 1673.
1. *Schoot in de Groote raa.*
3. *dito in de grontstengh.*
1. *dito in de groote Marsseraa.*
4. *dito in de Fokkemast, in de top drie, en om laagh een 6 ponder door en door de raakettingh, en borgh aan stukken.*
1. *dito in de Voorstengh.*
2. *dito in de Voormarsseraa.*
1. *dito in de Boeghspriet voor de woelingh.*
1. *dito in de Blinderaa.*
1. *dito in de Blindemars.*

Beide de stengen, boven op 't Dek leggende, d'eenen onbequaam geschooten, d'andere een swaare schoot, doch kan bequaam gemaakt worden.

Touwerk.

3. *Schooten in 't Groot stagh midden door af.*
2. *Groote stenge wintreeps aan stukken.*
1. *Groote marsse draayreep.*
1. *Groote marsse schoot.*
1. *Groote draayreep.*
5. *Hoofttouwen in 't Groote want.*
1. *Gyn.*
4. *Schooten door de groote Pardons.*
1. *Fokke reep.*
3. *Spannen wandt boven aan de top van de Fokkemast stukken.*
4. *Topreeps, twee Gyns, en twee Taakels.*
2. *Hoofttouwen van de blinde stengh.*
3. *Hoofttouwen in 't besaans wandt.*

Eenige puttings, ende 't meestendeel van 't loopende wandt aan stukken.

Zeilen.

'T Groot marszeil onbruikbaar, en voorts alle de zeilen naar advenant zeer reddeloos en aan stukken geschooten.

Wy ondergeschreeven Gecommitteerden uit den Ed. Krygsraadt, nevens den Advocaat Fiscaal, hebben deezen, naar gedaane visitatie van 's Landts schip den Oliphant, gevoert by den Viceadmiraal Isaak Sweers, en naauw regardt genoomen hebbende op alles daar toe dienende, volgens de bovenstaande lyste bevonden. Actum in 't schip voornoemt, ten anker op Schoonevelt, deezen 18 Juny 1673. ende was geteekent, *Kornelis Evertszoon*, *Jan van Nes*, *Jan Dik*, *ende J. van Wouw.*

Naar collatie met het principaal bevonden t'accorderen, was geteekent,

STEVEN MELON, Schryver.

Lyste van de dooden en gequetsten, op 's Landts schip den Olyphant, gevoert by den Viceadmiraal Isaak Sweers, in de batailje den 14 Juny, 1673.

Fol.

Dooden.

112. *Jan Baron van Marseilje.*
124. *Marten Hendriksz. van Amsterdam.*
121. *Govert Barentszoon van Westryzen.*
129. *Albert Albertszoon van Amsterdam.*
184. *Symon Jakobszoon Kool van Sardam.*
230. *Jan Pieterszoon van Aken.*
246. *David de Ryk van Amsterdam.*
358. *Jakob Jakobszoon van Ebordyn.*
361. *Jakob Joriszoon van Ebordyn.*
394. *Jan Maloisau van Tours.*
406. *Pierre Pinson van Yperen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Swaare gequetsten opgezonden naar Rotterdam, den 16 Juny 1673.

Fol.

22. *Konstapels Maat, Jeurian Pieterszoon van Bergen, aan zyn hooft zwaar gequetst.*
39. *Bashouwer, Andries Jasperszoon van Rinkkoopen, in beide de beenen gequetst, met verlies van een been uit de scheenpyp.*
81. *Erasmus Janszoon van Rypen, in de kuit gequetst.*
87. *Kornelis Klaaszoon van Marke, binnen in de kuit gequetst.*
100. *Jan Janszoon Ruiter, aan zyn eene been gequetst.*
115. *Dirk Pieterszoon van Al'maar, beide de armen af ende in de knie gequetst.*
119. *Jan Huigen van Meyert, onder de knie heel wegh geschooten.*
223. *Matthys Andrieszoon van Flensburg, zyn linker arm af.*
243. *Willem Korneliszoon Mostert, in de kuit gequetst.*
293. *Kornelis Arentszoon van Breukelen, in zyn heup en arm gequetst.*
307. *Theunis Janszoon Oom van Ossaan, in zyn arm en liessen gequetst.*
359. *Kommandeur van de Soldaaten, Hendrik van der Meyden, aan beide de beenen, met verlies van een knieschyf.*
367. *Symon Franszoon van Amsterdam, onder de knie wegh geschooten.*
393. *Lieve Hernu van Leiden, een pyp in zyn linker arm stukken, en in de rechter handt swaar gequetst.*
442. *Harmen Hoega van Galwey, beide de armen af.*

Noch aan boort gehouden zeventien gequetsten, die van de Barbier worden gecureert, ende weinigh ofte geen dienst voor eerst konnen doen, behalven noch eenige andere gequetsten van weinigh importantie.

Naa collatie met het principaal bevonden te accordeeren, den 18 Juny 1673.

Was geteekent,

STEVEN MELON, Schryver.

Ter zelver tydt werdt ook de Viceadmiraal Johan de Liefde beschuldight: doch de punten t'zynen laste, nocht ook zyn verantwoordingen, zyn my niet te vooren gekoomen. Geduurende de gemelde onlusten tusschen de Heeren Tromp en Sweers, beval zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje den L. Admiraal de Ruiter, dat hy den Viceadmiraal Sweers voor eerst, en tot nader ordre, zou rang doen neemen onder 't esquadre van den L. Admiraal Bankert, en den Viceadmiraal Kornelis Evertszoon onder dat van den L. Admiraal Tromp, dewyl de dienst van 't Landt zulks vereischte. Doch uit de lysten der esquadres heb ik niet konnen bespeuren dat deeze orde zy gevolght, 't welk buiten twyffel met kennis van zyn Hoogheit, om reedenen, my onbekent, is naagelaaten. Daarna werdt door etlyke Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. aan den Krygsraadt bekent gemaakt, *Hoe zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje ernstigh begeerde, dat, belangende de beschuldigingen van plichtverzuim, die eenige Leden van den Krygsraadt werden te last geleit en nagegeeven, onvermindert ieders gevoelen en verdeediging, alles zoude worden gelaaten in staate, omme naa de gedaane zeetoght by z Hoogheit zelfs daar van kennis genoomen en daar over geoordeelt te worden, als in recht en justitie zou bevonden worden te behooren: vermaanende en beveelende derhalven de gemelde Hooftofficieren, dat zy ondertusschen, zoo lief als hun de dienst van 't Vaderlandt was, van alle oploopentheden en hevigheden tegens elkanderen zouden afstaan, en in die harmonie of overeenkooming leeven, en tegens de vyanden aangaan, als of daar geen verschil of oneenigheden waaren geweest: en dat met noch wel te doen, indien 'er iemant zou moogen hebben quaalyk gedaan, veel zou konnen worden te boven gekoomen.* Dit werdt in 't gemeen aangenoomen, en van alle de Leden der Krygsraadt, ook de Heeren Tromp en Sweers, belooft zich daarna stiptelyk te zullen gedraagen. Hier door werdt dat hevigh geschil voor dien tydt gestilt.

Zyn Hoogheits ordre aan de Ruiter.

Zyn Hoogheit begeert dat aangaande die beschuldiging alles in staate zal worden gelaaten, om daarna zelfs daar van kennis te neemen.

Wei-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Weinigh daagen te vooren ontfing den L. Admiraal de Ruiter een brief van hunne Hoog. Moog. met ernſtige betuiging van 't genoegen dat ze ſchepten over 't voordeel dat nu ten tweeden maale door 's Landts vloot tegens de vyanden, onder zyn kloekmoedig beleit, was bevochten. Zyn Hoogheit zondt hem den volgenden brief. 1673.

De Heeren Staaten betuigen hun genoegen over de bevochte zeegen. 17 *Iun.*

Edele, Geſtrenge, vroome, lieve bezondere,

Wy hebben met overgroot genoegen vernoomen in wat maniere Godt de Heere de wapenen van den Staat, onder V E. beleidt, in het tweede voorval met d'Engelſche en Franſche vlooten heeft gelieven te zeegenen, ende vinden ons ten uiterſten voldaan van de dapperheit, wakkerheit, en goede beſtiering, daar mede V E. den dienſt van den Lande in de zelve gelegentheit heeft betracht, en dewelke by den Staat en ons by alle gelegentheden naar verdienſten zullen ſtaan erkent te worden. Vorders is noodig bevonden nochmaals naar 's Landts vloot af te zenden de Heeren Bosveldt, van Mauregnault, en Gemnich, met byvoeging van zoodaanige Heeren van de reſpective Admiraaliteiten als zich in Zeelandt jegenwoordig zullen bevinden, om V E. te onderrechten van onze oogmerken ontrent het verdere bedryf van 's Landts vloote, en in wat maniere wy oordeelen en goedtgevonden hebben dat daar mede alsnoch ten dienſte van den Lande zal worden geageert. V E. gelieve derhalven hun, 't geene voorſchreeve den zelven bekent maakende, volkoomen geloof te geeven, en zich daar naar, aangaande de verdere aanſlaagen en uitvoeringen, te richten en te reguleren. Wy bidden Godt almaghtig die genaadelyk te willen te hulpe koomen, en V E. te houden in zyne heilige bewaaring. In 's Gravenhage, den 19 Juny 1673.

Zyn Hooghheits brief aan de Ruiter, ter zaake van 't leſte zeegevecht.

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Den zelven dagh dat die brief was geteekent bequam den L. Admiraal de Ruiter, door den Kommandeur Henrik Span, voerende het fregat Middelburg, dien hy op kondtſchap hadt uitgezonden, bericht, dat d'Engelſche en Franſche vlooten den vyftienden op de reviere van Londen, en tot de Middelgronden waaren gekoomen. Waar op ten zelven daage by den Heer de Ruiter en zyn Krygsraadt werdt goedtgevonden, den Schoutbynacht Jan de Haan, met twaalf zoo ſcheepen als fregatten van oorlogh, twee branders, en vier advysjachten, naar de reviere van Londen te zenden. Dit geſchiedde eensdeels om met het opzenden van advysjachten, en daar op bequaame perſoonen, tot in de gemelde Reviere, naarder kennis te neemen van de geſtalte en gelegentheit der vyandtlyke vlooten: doch andersdeels, en wel voornaamentlyk, om met 't er daadt te doen blyken dat 's Landts vloot noch in ſtaat was, en de volkeren gemoedight waaren om zich met zoo kleen een maght op de vyandtlyke kuſt te derven vertoonen. Tot deeze toght zyn de volgende Officieren en ſcheepen afgezonden.

Tyding van d'Engelſche en Franſche vlooten. 19 *Iun.*

De Schoutbynacht de Haan werdt met etlyke ſcheepen, branders en advysjachten, naar de reviere van Londen gezonden. 19 *Iun.*

Schoutbynacht de Haan.	—	*Hollandia.*
Kapiteinen Pieter Thomasz. de Sitter.		*d'Agatha.*
Hendrik Span.	— —	*Middelburgh.*
Jan van Braakel.	—	*De Voorzichtigheit.*
Simon van Panhuis.	—	*Zeelandia.*
Klaas Wynbergen.	—	*Kaleb.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *Jan van Lier.* — — *De Leeuwen.*
Pieter Klaaszoon Dekker. *De waakende Kraan.*
Jakob Roos. — — *'T Noorderquartier.*
Wytze Beyma. — — *De Steden.*
Leendert Kuiper. — *'T Wapen van Enkhuizen.*
Kornelis Tyloos. — *'T Geloof.*

Branders.

Willem Willemszoon. — *De Draak.*
Pieter van Grootvelt. — *De Leydtstar.*

Advysjachten.

Arnout Leunissen. — *De jonge Maria.*
Teunis Post. — — *De Parel.*
Matthys Laurenszoon. — *De Swaluw.*
Jelle Albertszoon. — — *De Visscher.*

Kapitein Beyma, voerende 't schip de Steden, gemonteert en bemant met vyftig stukken en 283 koppen, was dien zelven dagh uit Vrieslandt by de vloot gekoomen. Op den twintighsten der maandt woey 't een storm uit den Oostnoordtoosten, en de Kapiteinen Almonde en Span, en het brandtschip van Jakob Schenk, verlooren hunne boeghsprieten, die alle naar binnen moesten om herstelt te worden. Des anderendaaghs was het weder bedaart, en men zagh op de middagh een snaauw met een Admiraaliteits jacht, voerende de vlagh van boven, uit Zeelandt naar de vloot koomen. Met dit jacht quam de Veldtmaarschalk Wirts, de Raadtpensionaris van Zeelandt, Hubert, nevens de Heeren Vrybergen, Munniks, en andere Heeren, aan den Heer de Ruiters boordt, hem begroetende en veel geluk wenschende met den zeegen, die Godt den Vaderlande, onder zyn beleidt, op den zevenden en veertienden der maandt, hadt verleent. De gemelde Veldtmaarschalk onthieldt zich te deezer tydt met eenigh krygsvolk op het eilandt Walcheren, en stelde daar de noodige ordre om d Engelschen en Franschen af te weeren: want men hieldt het voor een zeekere zaake, dat ze voornemens waaren daar te landen, doch dat het hun door 't eerste en inzonderheit door 't tweede zeegevecht was verhindert: en nu hadt men minder bekommernis, vermits zy de zee hadden verlaaten. Doch ze waaren zoo niet geslaagen of ze konden hunne schaade herstellen, en den strydt ten derden maale waagen. Hier vonden zich nu de twee grootste helden, de Ruiter en Wirts, die den Vaderlande in den uitersten noodt, d'een ter zee, en d'ander te lande, zoo groote diensten hadden gedaan, by een, en aanschouden elkanderen met verwondering. De gemelde Heeren vertoonden den L. Admiraal de Ruiter eenige tydingen, over Oostende uit Engelandt gekoomen, meldende dat de vyandlyke vlooten de reviere van Londen waaren opgezeilt tot voor Charnesse. Zy werden heuschelyk onthaalt, en zeilden ten drie uuren naa den middagh weêr naar landt. In deezen tydt was men in 's Landts vloot daagelyks bezigh om de beschaadighde scheepen te herstellen, en 't buskruidt, scherp, en andre oorloghsbehoefte, dat dagelyks werdt toegezonden, over te neemen, en onder de scheepen naar behooren te verdeelen. De Schoutbynacht de Haan, die met twaalf scheepen en andre vaartuigen naar de reviere van Londen was gezonden, hadt, door hardt weder belet, niet konnen t'zeil gaan voor den eenentwintighsten, en quam den vyfentwintighsten, naar 't verrichten van zyn last, weêr onder de vlagge: berichtende aan den L. Admiraal de Ruiter, dat hy uit een Lubeker Schipper, die den zes-

Storm uit den Oostnoordtoosten. 20 *Iun.*

De Veldtmaarschalk Wirts komt met eenige Heeren aan de Ruiters boordt, en begroet hem over zyn overwinningen.

De Haan komt van de reviere van Londen weer te rugh. 25 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zestienden van Londen quam, hadt verstaan dat de vyandtlyke vlooten 1673.
noch ontrent Charnesse lagen, sterk ontrent 70 scheepen, en dat de zelve naar Tilbury Hoope zouden zeilen, om daar 30000 soldaaten in te neemen, met welke zy een landing op de Zeeuwsche kusten zouden trachten te doen: en dat 'er 20 scheepen klaar laagen. Den Heer de Ruiter dit verslagh hoorende, oordeelde dat de zaaken zoo breedt niet en laagen. Ook zeide de Haan, dat hy uit onzydige luiden hadt vernoomen, dat 'er veel dooden en gequetsten uit de vyandtlyke scheepen aan landt werden gebraght. Des anderendaaghs quam de Schoutbynacht van Vrieslandt, Brunsveldt, voerende het schip Prins Henrik Kasimir, en de Kapitein Jan Vyselaar, voerende het schip Ostergoo, met noch een snaauw, een galjoot, en een brander, by de vloot: voorts den Kapitein Salomon le Sage, met het schip Vlissingen: en daarna de Viceadmiraal Sweers, met zyn schip den Olyfant, en noch etlyke andere scheepen, die in Zeelandt waaren herstelt. Zoo dat men in 't kort weêr over de honderdt scheepen, zoo kleen als groot, onder de vlagge telde. Dat aankoomen van etlyke scheepen uit Zeelandt en Vrieslandt noodtzaakte den L. Admiraal de Ruiter eenige verandering in d'esquadres te maaken, en de vloot weêr op nieuw te verdeelen. Den Kapitein Jan Dik werdt nu, mits d'aankomste van den Schoutbynacht Brunsveldt, belast, de Schoutbynachts vlag, die hy eenigen tydt by maniere van voorraadt gevoert hadt, wederom af te neemen: doch dat hy des niettemin het gebiedt zou behouden over de scheepen van 't Noorderquartier, zoo in 't ontfangen, verdeelen en verantwoorden van de behoeften als anderzins. Ten zelven daage waaren weêr eenige Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. en der Admiraaliteiten van Hollandt aan den Heer de Ruiters boordt gekoomen: te weeten, de Heeren van der Meyden, Mauregnault, Gemnich, Reigersbergen, Kien, Okkertszoon en de Wildt, om met den L. Admiraal de Ruiter en den Krygsraadt t'overweegen wat men met 's Landts vloote behoorde ter handt te neemen. De Heer van der Meyden, het woordt voerende, gaf de meening der Heeren Staaten in deezer voegen te kennen: *Dat, nadien 's Landts vloote door Godts genaadigen zeegen, mitsgaaders het goedt beleidt en de kloekmoedigheit van het Opperhooft, den Heer de Ruiter, en de verdre Hooftofficieren, in de twee leste zeeslaagen d'overhandt en de zee hadt behouden, en daar door dermaaten van staat was verbetert, dat daar door de redenen ophielden, die men verstondt te hebben, toen men den dertighsten May lestleeden besloot, dat de vloot zich zoude geplaatst houden op of ontrent Schoonevelt, en aldaar de vyanden verwachten. En overzulks, dewyl de gemelde vloot in een dagh of twee weer zou zyn herstelt, met voorraadt voorzien, en in staat gebraght van te konnen dienst doen, men daar meede behoorde over te steeken, naar en in 't gezicht van de kust van Engelandt, tot voor Soulsbaay, de reviere van Londen, Duins en daar ontrent. Zoo wel om de vyanden alle bedenkelyke en moogelyke afbreuke te doen, als ook om te toonen dat men daar waare, en niet geslaagen, of binnen de gronden gedreeven, gelyk de vyanden uitstrooiden, en, tegens hun beter weeten, hunne gemeente en andere wilden doen gelooven.* Op dit voorstel werdt ter begeerte van de gemelde Heeren beraadtslaaght, en by den Heer de Ruiter, en alle de Leden van den Krygsraadt, met eenpaarigheit van stemmen, de gemelde voorslagh goedtgekent, en verklaart, dat men bereidt was den voorgestelden toght op 't spoedighste in 't werk te stellen, en

Zyn bericht van de vyandtlyke vlooten.

'S Landts vloot wordt met etlyke scheepen versterkt.

28 *Iun.*

Eenige Gedeputeerden der Heeren Staaten en der Admiraaliteit koomen aan de Ruiters boordt.

Hun voorstel aan de Ruiter en den Krygsraadt.

Voorslagh van met 's Landts vloot naar de kust van Engelandt over te steeken.

'T welk by de Ruiter en den Krygsraadt wordt toegestemt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. naar d'Engelsche kust over te steeken: met die meening nochtans, dat wanneer zy, door inkoomende kondtschappen, of eigen ooghbeschouwing, de vyanden te maghtig moghten vinden, zy dan zich weder met ordre van daar zouden begeeven naar de verzamelplaatze †, die men nu zoude stellen juist niet op Schoonevelt, maar van daar ter halver zee en dé reviere van Londen, naa dat de Krygsraadt het zelve ten meesten dienste van den Staat zoude goedtvinden. Dit werdt in deezer voegen by de gemelde Heeren besloten en vastgestelt. Toen werdt ook door hen bekent gemaakt, dat de zaak van de beschuldighde Hoofdtofficieren in staate zoude worden gelaaten tot naa 't eindigen der zeetoght, gelyk boven is gemeldt. Naa 't vertrek der gemelde Heeren naar Vlissingen, werdt alles vervaardight, om ten eersten t'zeil te gaan. Maar den eersten van Julius ontfing den L. Admiraal de Ruiter een brief van den Heer Lodestein, Secretaris van d'Admiraaliteit te Rotterdam, hem beveelende uit den naam van zyn Hoogheit, dat hy met 's Landts vloot noch niet zou verzeilen, maar noch een dagh of twee vertoeven, tot dat hy, Lodestein, met noch etlyke andre Heeren hem zouden hebben gesprooken: alzoo 's Landts dienst daar aan gelegen was. Daar op verscheenen des anderendaaghs aan zyn boordt de Heeren Veldtmaarschalk Wirts, de Raadtpensionaris van Zeelandt, de Hubert, en de Secretaris Lodestein, als Gedeputeerden van zyn Hoogheit, die in den Krygsraadt, door hun ordre vergadert, de Raadtpensionaris de Hubert het woordt voerende, dit voorstel deeden, *Dat alzoo de Koning van Vrankryk de stadt Maastricht hadt belegert, en hardt liet bestormen, en dat de Koning van Grootbritanje eenige volken uit Engelandt naar Vrankryk zou doen overvoeren, 't zy tot versterking van 't leger voor Maastricht, of om elders te worden gebruikt, derhalven de gedachten en overleggingen van zyn Hoogheit daar heenen waaren gegaan, of door 's Landts vloot niet d'een of d'andre plaats in Vrankryk of Engelandt zou konnen aangetast worden, met hoope van die te vermeesteren, en aldaar post te neemen en te houden: ten einde dat daar door de vyanden van de gemelde belegering en andre voorneemens moghten worden afgetrokken.* Hier op verzochten ze het goedtdunken van den Krygsraadt te verstaan. Men overley de zaak, en noemde verscheide plaatzen. Doch naa 't hooren van veele redenen, voor en tegen, werdt niet geraden gevonden voor als noch tot eenigh besluit te koomen. Men stelde alles uit tot nader gelegentheit, met bevel van 't voorstel by zich en geheim te houden. Toen begaven zich de Heeren Wirts en de Hubert weer naar Vlissingen, en de Secretaris Lodestein voer naar de Maas. Doch Maastricht hadt zich te dier tydt al aan den Koning van Vrankryk, naa een belegh van ontrent drie weeken, overgegeeven, en op dien dagh, den tweeden van Julius, trok de bezetting van 't Nederlandtsch Krygsvolk uit de Stadt. In dier voegen, dat de Fransche wapenen te lande voorspoedt hadden, terwyl beide d'Engelsche en Fransche vlooten ter zee voor de Nederlanders mosten wyken, daar zeeker Poëtsche geest op speelde met het volgende gedicht.

† *Rendevous.*

De Veldtmaarschalk Wirts, de Raadtpensionaris de Hubert, en de Secretaris Lodestein koomen by de Ruiter.

2 *Iul.*

Hun voorstel in den Krygsraadt uit den naam van zyn Hoogheit.

Overleg daar op gevallen.

Dum Batavi terrâ cedunt, mare deserit Anglus.
Cum maris domino Gallus & ipse fugit.
Sic pelago afflictis reparatur gloria Belgis.
Sed Galli terra promptius arma gerunt:
Scilicet unde aliquid sperent successibus istis
Belgæ & Gallus habent, Anglia sola nihil.

'T welk

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

'T welk van iemandt dus werdt vertaalt, 1673.

Terwyl men Hollandt ziet te landt voor Vrankryk wyken,
Moet Engelandt de vlagh ter zee voor Neêrlandt ſtryken;
Jaa zelf de Vrank vlucht met den Zeevooght voor den Heldt,
Die 't bange Nederlandt weêr in zyn eer herſtelt.
Maar Vrankryk windt te landt. Dus wordt uit ieders zeegen,
Voor Hollander en Vrank, noch hoop van winſt verkreegen.
Doch Engelandt alleen, dewyl het vecht en vliet,
Vindt nergens ſtof tot hoop, of hoopt en vecht om niet.

Dank- en bedédagh in de vereenigde Nederlandsche Provincien. 5 *Iul.*

Te deezer tydt werdt de gewoonlyke bededagh, die den eerſten Woensdagh in de maandt, op den vyfden Julius, moeſt gehouden worden, door de Heeren Staaten verandert in een dank- en bededagh, weegens de twee leſte zeeſlaagen. De Heeren Staaten zeiden in d'uitſchryving, *dat het Godt belieft hadt, uit zyne oneindige goedertierenheit en vaderlyke barmhertigheit, den Staat deezer Landen in de tegenwoordige bekommerlyke en gevaarlyke geſteltenisse van tyden en zaaken, tegens het gevoelen en de gedachten van alle hunne vyanden, te begenadigen met baarblykelyke hulpe en zonderlinge voordeelen, in beide de jongſt voorgevallene gevechten en zeeſlaagen, tegens de t'zaamengevoeghde vlooten van de maghtige Koningen van Vrankryk en van Grootbritanje.* Derhalven bevaalen de Heeren Staaten, Godt over die hulpe van gantſcher herten te danken, en vierighlyk te bidden om zynen verderen zeegen over 's Landts vloot, en om voorſpoedt van de wapenen van den Staat te lande, en verders om vreede.

De Nederlandſche vloot gaat t'zeil. 3 *Iul.* Ziekte op 's Landts ſcheepen.

Midlerwyl was 's Landts vloot den derden van Julius onder zeil gegaan: doch korts daar aan begoſten zich zommige gevaarlyke en beſmettelyke ziekten onder 't volk op de ſcheepen t'openbaaren: brandende en beſmettelyke koortzen, de bluts en roodeloop: zoo dat het quaadt binnen weinig daagen geweldigh voortſloegh. Den Viceadmiraal de Liefde hadt ontrent 77 zieken: de Schoutbynacht van Nes 36: Kapitein Rees 23: de Schoutbynacht de Haan 59: de Kommandeur van Meeuwen 33; Kapitein Bont 12, Kapitein Volkert Swart 13, Kapitein Philips de Munnik 25, Kapitein Elſevier 27, Kapitein Berkhout 66, Kapitein David Sweerius 49. Ontren 130 kranken werden ten eerſten naar landt gezonden, en Monard, Geneesmeeſter van 's Landts vloote, oordeelde dat al deeze ziekten by na zoo beſmettelyk waaren dan de peſt, en dat, om den voortgangk tydelyk in de vloot te ſtuiten, ten hooghſten noodig was, al de kranken, die noch niet opgezonden waaren, ten ſpoedighſte op te zenden, om aan landt des te eerder geneezen te worden: en dat men ondertuſſchen in de vloot met alle vlyt en behoorlyke middelen de ſcheepen van alle quaadtaardige lucht moſt trachten te zuiveren, om verder quaadt voor te koomen. Dees raadt werdt in alle deelen gevolght. Den Heer de Ruiter en anderen waaren van gevoelen, dat de gemelde ziekte, menſchelyker wyze geſprooken, in de vloot was gebraght door 't bootsvolk, dat den verleeden winter, tot beſcherming van de poſten van Hollandt, aan den Uithoorn en elders was gebruikt, en aldaar veel ongemaks hadt geleeden. Hy vondt zich nu in geen kleene bekommering, vreezende dat de ziekte, die daagelyks toenam, veel volks zou weghſleepen, of onbequaam maaken om dienſt te doen.

De Ruiter komt met 's Landts vloot op d'Engelſche kuſt.

De vloot evenwel vervolgde haaren ſtreek, zoo veel de tegenwindt en tuſſchenkoomende ſtilte toeliet, zulks dat ze eerſt op den vyfden d'Engelſche kuſt van verre in 't gezicht kreegen, en quam 's avondts daar onder ten anker, de hoek van de

Maas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Maas Westnoordtwest ruim drie mylen van haar af. Vier of vyf scheepen, voor het Konings Diep ten anker leggende, maakten, de Hollanders ziende, straks zeil, en weeken inwaarts aan naar de reviere van Londen. Daar na besloot den L. Admiraal de Ruiter, met goedtvinden van de L. Admiraalen Bankert, van Nes, en Tromp, met de vloot wat dichter aan d'Engelsche kust te loopen, en 's Landts zeemaght daar te vertoonen, en, geen voordeel op de vyanden konnende doen, daarna naar de Maas over te steeken, om de vloot, met het opzenden der zieken, zoo veel moogelyk was, te zuiveren, en voor de gezonden ververfching t'ontbieden, om die te beter te bewaaren. Daarna zou men zich weêr naar de jongst beraamde verzaamelplaats † begeeven, en daar 's Landts dienst betrachten.

† *Rendevous.*

Loopt tot dicht by Harwits.

Hier op liep de vloot in 't gezicht van Harwits, zoo naa, dat 's Landts scheepen van daar, en van 't omleggende landt, bequaamlyk konden worden gezien en getelt. Een Hamburger Schipper, van daar koomende, verhaalde aan den Heer de Ruiter, *dat de gemeente aldaar ten hooghste was verwondert over 't verschynen der Hollandtsche vloot, met zoo groot een getal van scheepen; dewyl men haar hadt willen diets maaken, dat de Hollanders mede uitter zee waaren geweeken.* Den Heer de Ruiter daarna met de vloot wederom van Harwits t'zeewaarts overwendende, vondt zich genoodtzaakt ter gemelde plaatze ten anker te koomen, om tydt te geeven aan eenige scheepen, die haar ankers door hardt weder hadden verlooren, ten einde dat ze die weder moghten visschen: zoo dat de vloot eerst den negenden 's morgens naar de Hollandtsche kust kon t'zeil gaan.

'S Landts vloot gaat t'zeil naar de Maas.

9 *Iul.*

Jonker Jan van Gelder wordt met ettelyke scheepen voor de reviere van Londen gelaaten, om daar te kruissen.

Maar men liet vier oorloghscheepen, vyf fregatten, drie snaauwen, en een galjoot, onder 't gebiedt van den Kapitein Jonker Jan van Gelder, de Ruiters behoudtzoone, voor de reviere van Londen, met last van drie of vier daagen aldaar te blyven kruissen, tot afbreuk van de vyanden, en om alle moogelyke kennis en bericht van de gesteltenisse en 't voorneemen van der zelver zeemaghten te bekoomen, en dan 's Landts vloot te volgen, en op de beraamde verzaamelplaatze, ter halver zee tusschen de Wielingen en de reviere van Londen, aan te treffen. Des anderendaaghs quaamen eenige galjoots met zoet waater, en ververschingh, uit de Maas, by 's Landts vloot: en dewyl toen ook de windt uit den Zuidtwesten helder deur woey, kreegh den Heer de Ruiter bedenken, dat de vyanden, die 't zyns oordeels al lang genoegh in de reviere van Londen hadden gemaakt, van daar met die windt wel moghten uitkoomen, en zich aan het Opper, tusschen Walcheren en de Vlaamsche kust, plaatzen: weshalven hy goedt vondt, niet voor de Maas te loopen, maar zyn loop Zuidelyk naar de post te zetten die hem voor 's Landts vloot voorderlykst dacht: en alzoo te beletten dat de vyanden hem daar ontrent niet voorquaamen, en dat voordeel benaamen.

De Ruiters voorzichtige inzichten, die hem doen besluiten van koers te veranderen en naar 't rendevous te loopen.

10 *Iul.*

11 *Iul.*

Dus voort zeilende, werden de zieken al gaande wegh met galjoots naar Rotterdam opgezonden. Daar na quam de vloot ontrent vyf mylen van Westkapel ten anker: ook verscheenen de scheepen die, onder 't bevel van Van Gelder, voor de reviere van Londen hadden gekruist, weer onder de vlagge, zonder eenige kondtschap van gewicht mede te brengen.

15 *Iul.*

De ziekte en sterfte in 's Landts vloot neemt toe.

De ziekte en besmetting nam noch toe, en de sterfte veel volkswegh. In 't schip d'Agatha, 't welk gevoert werdt door Kapitein de Sitter, waaren in 't kort zesentwintigh persoonen gestorven, en over boordt gezet: en op 't schip Essen waaren zoo veel zieken, dat men bezwaarlyk volk over hadt om d'ankers te konnen lichten. Den Heer de Ruiter, om de voornaamste scheepen, die door 't opzenden van zieken, en

door

door de dooden en gequetsten van den lesten slagh, gebrek van volk hadden, weêr eenighzins in staat te brengen, beval eenigh volk van zommige fregatten en advysjachten daar op over te gaan: ook werdt van dagh tot dagh noch eenig versch geworven volk van Rotterdam en Amsterdam naar 's Landts vloot gezonden. Doch dit alles kon 't gebrek niet genoegh vervullen: 't geen de Heer de Ruiter bewoogh om met geduurig schryven te verzoeken, dat men hem noch meer volk zou zenden, ten einde dat hy 's Landts scheepen naar behooren moght bemannen. Ook deeden d'Admiraaliteiten alle vlyt om matroozen te werven, en de vloot te voorzien. Ook werdt vast gestelt, dat men de scheepen noch van lyftoght zou verzorgen tot in 't einde van Augustus. Voorts quaamen noch twee scheepen onder de vlagh: eerst het schip Groeningen, 't welk gevoert werdt door den Viceadmiraal Enno Doedeszoon Star, toegerust en bemant met 64 stukken, 300 matroozen en 30 soldaaten: daarna het schip Dordrecht, uit Zeelandt, onder den Kapitein Willem Hendrikszoon, bemant met 175 zoo matroozen als soldaaten, en voorzien met 50 stukken. De Viceadmiraal Star werdt naar gewoonte geschikt onder 't hooftdeel † van den L. Admiraal Bankert, met last, om te voeren het smaldeel dat te vooren was gestelt onder 't gebiedt van den Schoutbynacht Brunsveldt. Daarna liep 's Landts vloot wat nader aan de kust van Walcheren, en posteerde zich in behoorlyke orde ten anker, om de vyanden van d'eene, en de scheepsbehoefte ‡ en 't vereischte volk van d'andere zyde af te wachten. De L. Admiraal de Ruiter ontfing den negentienden een brief van den Raadtpensionaris Fagel, met eenige Engelsche tydingen van den elfden Julius uit Londen, meldende, *dat men in Engelandt zeer preste om de vloot weer in zee te brengen, maar dat men niet dan onervaren volk kon krygen, en dat het volk opentlyk in de vloot zeide, dat zy tegens de Hollanders niet wilden vechten: dat het noch wel tien of twaalf daagen zoude aanloopen eer de vloot zou konnen zee kiezen.* Daar by voegende, te gelooven, *dat zy noch een storm ‡ zouden zoeken te doen: dewyl het zeeker was, dat de zyde die 't met hun hieldt bedurven zou zyn, indien ze met hunne vloot niet zouden konnen uitrechten, zynde alree de zeer oneenig en verdeelt.* Weinig daagen daarna braght een Zeeuwsche kleene kaper een Fransch scheepjen onder de vlagge, wiens Schipper, van den Heer de Ruiter ondervraaght, verklaarde, dat hy den vierentwintighsten der maandt de twee Koningklyke vlooten op de reviere van Londen, ontrent de Noordtbaay, hadt zien leggen, en dat ze geheel gereedt waaren om uit te koomen. De Heer de Ruiter en al de Leden van den Krygsraadt dacht het zeer vreemdt dat de vyanden zoo lang sukkelden met uit te loopen, en hadden vermoeden dat 'er ongelegentheden moesten zyn die hen tot noch toe verhinderden en ophielden. Ook verstondt men uit eenige Nederlandtsche gevangens, met het pakketboot overkoomende, dat 'er groote ziekte in der vyanden vloot was, en dat daarom noch sterk werdt geprest: en dat de gemeente om vreede met de Hollanders riep. Doch den achtentwintighsten 's morgens verstondt de Heer de Ruiter uit een van de brandtwachten, die hy ter halver zee op kondtschap hadt gezonden, dat ze de vyandtlyke vlooten 's avondts te vooren onder zeil, en om uit de reviere van Londen te koomen, hadden gezien, en ontrent honderdtdertig zeilen getelt: doch dat ze die niet alle konden zien: voorts dat ze dien avondt door stilte in 't Konings Diep ten anker waaren gekoomen. Over Oosten-

1673.

De Viceadmiraal Enno Doedeszoon komt onder de vlagh.

16 *Iul.*

Ook de Kapitein Willem Hendrikszoon.

19 *Iul.*

† *Esquadre.*

‡ *Victualie.*

19 *Iul.*

Tydingen uit Engelandt.

‡ *Effort.*

25 *Iul.*

28 *Iul.*

D'Engelsche en Fransche vlooten koomen in zee.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Ooſtende kreegh men bericht, dat ze met honderdtvyfentwintigh oorlogſcheepen in zee quaamen, met eenige duizenden landtſoldaaten in koolſcheepen: en dat ze iet groots voor hadden. Op deeze tyding oordeelde den Heer de Ruiter, dewyl de windt hun diende, die uit den Weſtnoordtweſten woey, dat men elkanderen noch dien dagh zou zien.
'S Landts vloot gaat onder zeil. 's Landts vloot ging daar op noch voor den middagh in zyn rang onder zeil, om zich in goede ordre te leggen.
De Ruiter beroept den Krygsraadt, en vermaandt de Leden tot hunnen plicht. Hy beriep den Krygsraadt, te weeten, de L. Admiraalen Bankert, van Nes en Tromp, de Viceadmiraalen de Liefde, Sweers en Star, de Schoutenbynacht Jan van Nes en Brunsveldt, en den Kommandeur van Meeuwen, aan zyn boordt, hun bekent maakende, dat 's vyandts vlooten in zee waaren, en voorts elk vermaanende tot het betrachten van eer en eedt, ten dienſt van den Staat.
Hunne onderlinge belofte. Toen beloofden al de Leden van den Krygsraadt, dat ze elkanderen getrouwelyk zouden byſtaan, als eerlyke liefhebbers des Vaderlandts ſchuldigh waaren.
Beſluit op de Ruiters voorſtel by den Krygsraadt genoomen. Voorts werdt, op het voorſtel van den L. Admiraal de Ruiter, naa ryp overlegh, met eenpaarigheit van ſtemmen, goedtgevonden en beſlooten, dat, zoo men met de vyanden in gevecht raakte, en de loef daar van hadt, men daar kloekmoedelyk op in zou breeken, en trachten onder Godts zeegen d'overwinning te bevechten: maar zoo wanneer de vyanden de loef van 's Landts vloot moghten krygen, dat men dan met de zelve vloot zoo hoogh by den windt zou zeilen, en zoo veel vlyt aanwenden als doenlyk zou zyn: poogende van gelyken alzoo by hen te koomen en daar in te breeken; op hoope van naa een kort en ſcherp gevecht d'overhandt te bekoomen.
28 *Iul.* Daarna ſeinde de L. Admiraal ook al de Kapiteinen van zyn hooftdeel † aan boordt, hun insgelyks met ernſtige woorden tot hunnen plicht opwekkende. De L. Admiraalen Bankert, van Nes, en Tromp, deeden niet minder ontrent de Kapiteinen die onder hun ſtonden. Daar op werdt alles klaar gemaakt tegens 't gevecht. Op dien dagh ontfing den Heer de Ruiter ordre van zyn Hoogheit, verzelt met een brief van de Heeren Gedeputeerden van het Zuider- en Noorderquartier, geteekent den 23 en 24 van de maandt, met laſt van ten ſpoedighſte twee *van* de lichtſte fregatten of ſnaauwen van 's Landts vloot af te zonderen en af te zenden, om daar mede op de kuſten deezer Landen, en in de Noordtzee, alle zoodaanige buizen, en andere ſcheepen, als op de haringvangſt en de groote viſſchery uit waaren, zonder ſchriftelyke toeſtemming van zyne Hoogheit, op te zoeken, en vervolgens in de Maaze op te brengen. Maar den Heer de Ruiter ſchreef ten zelven daage in een brief aan hunne Hoog. Moog. dat hy, die ordre ontfangen hebbende, zich daar toe als noch, mits d'aankomſte van de vyanden, onbequaam vondt; maar dat hy 't zelve in goede geheugenis zoude houden, en daar toe, zoo haaſt het doenlyk was, de vereiſchte ordre ſtellen.
29 *Iul.* Des anderendaaghs ging 's Landts vloot weer onder zeil, en ieder zeilde in zyn rang, tot dat ze Weſtkappel vier mylen Ooſtwaarts van zich hadden, en toen heeft men Noordtweſt over gewendt, zonder dien dagh vyandt te zien.
30 *Iul.* Maar den volgenden dagh tegens den avondt begoſt men de vyandtlyke vlooten in 't gezicht te krygen, die ontrent vier mylen van 's Landts vloote ten anker quaamen.
De Ruiters laſt aan Bankert en Tromp. Daar op zondt den Heer de Ruiter twee brieven, den eenen aan den L. Admiraal Bankert, en den anderen aan den L. Admiraal Tromp: hun beveelende, dat, op 't afkoomen der vyanden, d'esquadres, die de voor- en achtertocht dan van 's Landts vloot zouden hebben, zich zoo naa aan 't hooftesquadre zouden vervoegen, als

† *Esquadre.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

als naar gebruik van soldaat- en zeemanschap eenighzins zoude konnen 1673.
geschieden, op dat men te bequaamer moght zyn om elkanderen, en die men zou zien dat hardst aangetast werdt, te konnen helpen en bystandt doen. De vyanden zeilden den volgenden dagh Zuidt over, ontrent twee mylen boven 's Landts vloot, en quaamen ten een uure naa den middagh ten anker. Tegens den avondt quaamen hunne brandtwachten dicht by de Nederlandtsche wachten. De Heer de Ruiter zondt drie jachten of snaauwen, onder 't gebiedt van den Kommandeur Wynant van Meurs, om zich al kruissende tusschen 's Landts vloote en de vyanden t'onthouden, en op al hunne beweegingen wel te passen, byzonderlyk wanneer ze by nacht met eenige brandt- of springhscheepen op 's Landts vloot afquaamen: met verderen last van in zulk een gevalle de Nederlandtsche scheepen te waarschouwen, en alles te doen wat in hunne maght zou zyn, om zulke vaartuigen af te weeren en te vernielen. De Heer de Ruiter, ziende dat de vyanden, vast naderende, hunnen streek niet booven 's Landts vloot om de Noordt, maar in 't tegendeel om de Zuidt hielden, hadt daar op zyn opmerking en achterdenken, als strekkende, zyns bedunkens, tot een zeeker einde, hem als noch onbekent. Hy schreef dien zelven avondt twee brieven, den eenen aan Bankert, en den anderen aan Tromp, van gelyken inhoudt, luidende als volght, *Nadien ons de vyanden heden in 't gezicht zyn koomen leggen, en wy elkanderen nu niet gevoeghlyk konnen spreeken, zoo heb ik goedtgevonden U Ed. mitsdeezen bekent te maaken, dat, indien ik morgen, naar beloop van weêr en windt, oordeele dat wy met het opgaande ty zullen onder zeil gaan, en tegens de vyanden aanleggen, ik dan, wanneer ik de wacht doe afschieten, de vlagh van boven in een chiou † zal laaten waaijen. Ende indien Uw Ed. myn voorneemen toestemt, zal ik verwachten dat U Ed. van gelyken Uw vlagge van booven in een chiou laat waaijen, en met een kanonschoot antwoordt. Doch zoo U Ed. daar iet tegen heeft, zal ik uw antwoordt by geschrift afwachten.* In dien zelven brief vermaande hy nochmaals, *dat men, onder zeil gaande, zich dan wat dicht geslooten zoude houden, om de vyanden met meerder kracht te konnen aan tasten of wederstaan, naar dat de gelegentheit zou vereischen.* Des anderendaaghs 's morgens vroegh, den eersten van Augustus, zyn d'Engelsche en Fransche oorlogsvlooten onder zeil gegaan: ook ging 's Landts vloot genoeghzaam met hun gelyk onder zeil, en de drie Nederlandtsche esquadres stelden zich in goede ordre, in rang dicht geslooten. De windt woey uit het Westen, en beide de vyandtlyke zeemaghten leidden het eerst met het hooft om de Zuidt. De Nederlanders liepen zoo verre om de Zuidt, dat den Heer de Ruiter oordeelde, dat men booven of ten minsten in de vyanden kon zeilen: en tusschen acht en neegen uuren, toen hy Brugge vier en een half myl van zich zagh, wende hy 't met 's Landts vloot om de Noordt naar de vyanden toe, en de vyanden van hun af, maakende zulk een harden vaart, by een getropt, niet tegenstaande de Hoofden sein deeden om in rang te zeilen, dat men hen niet kon achterhaalen. De Heer de Ruiter meende dat dit geschiedde om hem met de zynen ter halver zee te sleepen, en dan 't gevecht te beginnen, daar hy niet tegens hadt; maar toen men al lang ter halver zee was, en zy zonder wachten voortgingen, en lichter afliepen, zoo kon hy wel bemerken dat 'er iet moest in de weegh zyn, zonder te weeten waar 't schortte: hoewel hy zomtydts dacht dat het misschien geschiedde uit on-

Hy zendt drie jachten om zich tusschen 's Landts vloot en de vyanden t'onthouden.

Zyn schryven aan Bankert en Tromp. 31 *Jul.*

† *Chiou is een opgerolde vlagge.*

De twee vlooten gaan onder zeil. 1 *Aug.*

De Ruiter wendt met 's Landts vloot naar de vyanden toe, die van hem afwenden, en wyken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. onlusten tusschen de Hoofden, en de twee verscheide volken, Engelschen en Franschen. Ontrent den middagh wendde d'Engelsche Admiraal van de blaauwe vlagh naar de Nederlanders toe, maar niet wel binnen schoots gekoomen liep hy weer naar 't gros van Prins Robbert, die voor den windt liep, zeilende harder dan de Nederlanders, die toen het Fransch esquader, en noch een goedt getal andre scheepen, benoorden d'anderen zaagen, daar Prins Robbert naar toe hieldt, en de Nederlanders liepen hem naa met zoo veel zeil als goedt kon doen. De L. Admiraal Tromp, die met zyn esquadre de voortoght hadt, schoot zomtydts naar de vyanden, dat zy zouden wachten, maar zy gingen al voort. Ook zagh men de Franschen eens voor den windt om wenden, en by de windt naar 's Landts vloot koomen; maar 't en duurde niet lang of men zagh hen weêr wenden, en insgelyks met d'anderen om de Noordt voor den windt afloopen. In al hun zeilen en vluchten meende men te merken dat zy in onorde waaren, of zy gaven 't dien schyn. Dan liepen ze, dan staaken ze weêr by, als of ze de Nederlanders wilden inwachten: doch toen de zonne Zuidtwest was smeeten zy 't gelyk voor den windt, tropten kort op een, en vervolgden hunnen streek, zonder ophouden wykende, en 's Landts vloot hen naajaagende tot 's avondts ten vier uuren toe. In dit jaagen telden de Nederlanders ontrent honderdtzesenveertigh zeilen in de vyandtlyke vlooten. Men was nu met 's Landts vloot al tot ontrent acht mylen West van de Maas de wykende vyanden ingevolght, toen den L. Admiraal de Ruiter sein deedt, om daar van af en Zuidt over te wenden. Hy stondt ten hooghsten verwonderdt over het wyken der vyanden: niet weetende waarom zy zulk een schoonen dagh, windt en ty, alles tot hun voordeel, zoo vruchteloos hadden laaten voorby gaan. Hem quam toen in de gedachten, dat men geen reeden hadt om zich te vleyen, als of de vyanden, die veel sterker waaren dan 's Landts vloot, en op nieuw van alles verzien, uit vreeze weeken, en dat het misschien een veinstreek was, om 's Landts zeemaght van de Zeeuwsche kust af te trekken. In dit gevoelen werdt hy versterkt door 't aanbrengen van twee Engelsche Schippers, die ten zelven daage met hunne kitzen, met water gelaaden, haare vloote volgende, door een Zeeuwsche snaauw waaren genoomen, zeggende dat de koolscheepen, die geschikt waaren om de landtsoldaaten over te voeren, noch in de reviere van Londen, in de Baay van Noordt, laagen. Waar uit den Heer de Ruiter vermoedde, dat de vyanden wel gelegentheit moghten zoeken, in 't afweezen van 's Landts vloot van Schoonevelt, de gemelde koolscheepen met de landtsoldaaten, onder 't geleide van eenige lichte fregatten, naar Zeelandt af te zenden, en aldaar een landing t'onderneemen. Hier op seinde de Ruiter den L. Admiraalen, Bankert, van Nes en Tromp, aan zyn boordt, en gaf hun zyn gedachten en inzichten, op het wyken der vyanden, te kennen. Zy waaren alle van 't zelve verstandt, en oordeelden dat de vyanden, indien ze eenigen aanslagh op Zeelandt in den zin hadden, daar toe geen gelegentheit zaagen zoo lang 's Landts vloot daar ontrent boven gaats leggen bleef: ter oorzaake dat, indien 's Landts vloote, in gevalle van gevecht, eenige ramp moght overkoomen, en in de Wielingen invallen, de zelve noch altydts hun toelegh zou konnen tegenstaan. Maar indien 's Landts vloot zoodaanig ongeval elders beneeden gaats over quam, zulks dat ze in de Wielingen niet kon inkoomen, dat dan de vyanden meer voordeel zouden hebben, en hun aanslagh op Zeelandt in 't werk kon-

1 Aug. Zomtydts schynen ze standt te willen houden.

Schyn van onorde onder de vyanden.

De Ruiter doet sein om te wenden.

Zyn inzichten op het wyken der vyanden.

Zyn beraadtslaaging met de L. Admiraalen, Bankert, van Nes en Tromp. *1 Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Men besluit met 's Landts vloot weer naar Schooneveldt te zeilen.

konnen ſtellen. Derhalven werdt beſlooten, dat men, ten dienſt van den Staat in 't gemeen, en tot beſcherming van Zeelandt in 't byzonder, weer aanſtondts met de vloot naar Schooneveldt zou zeilen, de zelve aldaar poſteeren als vooren, en, de vyanden afwachtende, op hun doen acht geeven. Dit beſluit werdt gevolght, en men quam 's avondts ten acht uuren, ontrent vyf mylen Noordtweſt van Weſtkappel, ten anker. De vyanden hadden, naa 't wenden van de Nederlanders, hunnen ſtreek om den Noordtnoordtweſten vervolght, en waaren voor zonnen ondergang uit het gezicht. Een van de gevangene Engelſche Kitsſchippers, boven gemeldt, zeide, dat der vyanden vloote beſtondt uit tnegentig oorlogſcheepen, behalven de jachten en kitzen, en uit veele branders, en daar onder eenige van een nieuwe uitvinding, en ongemeene grootte, zonder kenbaare haaken, met geſchut voorzien, en tot Havre de Grace in Vrankryk toegeruſt. Den volgenden dagh, den tweeden van Auguſtus, ging 's Landts vloot weêr onder zeil, om wat beter op haar poſt te koomen, en quam 's naamiddaghs weêr ten anker, zonder vyandt te zien: ook was de windt toen zoodaanig uit het Weſten, dat men niet te vreezen hadt dat de vyanden iet op de kuſt van Hollandt zouden onderneemen. Tegen den avondt werden door een Zeeuwſche kaaper, die zich met zyn fregatje ontrent 's Landts vloot onthieldt, twee Engelſche kitzen, die 's nachts te vooren van Jarmuiden met water en andre behoeften naar d'Engelſche vloot waaren afgezonden, onder de vlagge gebraght. Op een van die kitzen was een Engelſch Predikant, die op een groot Engelſch Konings ſchip geſchikt was dienſt te doen, en te Leiden in Hollandt zich hadt geoeffent. Den Heer de Ruiter, deezen man vriendelyk aanſpreekende, en hem zyn vryheit beloovende, braght door zyn minlykheit zoo veel te weegh, dat hy eenige dingen, die d'andre gevangenen buiten orde verhaalden, wat klaarder en omſtandiger ontleedde, 't welk op deezen zin uitquam, *Dat den* 30 *van Julius vier ſcheepen van oorloge, vyfentwintigh koolſcheepen en twee kitzen, uit de Baay van Noordt, gelegen in de reviere van Londen, waaren gezeilt, en vervolgens te Jarmuiden aangekoomen. Dat deeze ſcheepen vol gepropt waaren met brave en welgeoeffende ſoldaaten, ten getaale van* 8000 *mannen, in acht regimenten verdeelt. Dat daar ook gereedt ſtonden drie troepen ruitery, ieder van* 120 *paarden. Dat de Graaf van Schomberg over dit krygsvolk zou gebieden. Dat de vloot beſtondt uit* 80 *Engelſche, en* 28 *Franſche ſcheepen van oorlogh, t'zaamen* 108 *zoo ſcheepen als fregatten, mitsgaders* 22 *of* 24 *branders, en met jachten en kitzen wel* 160 *zeilen ſterk.* Daar byvoegende, *dat men in de kitzen de gemelde vloot dien dagh, ontrent tien mylen benoorden de Nederlandtſche vloot, hadt onder zeil gezien, leggende met het hooft om de Noordt.* Den L. Admiraal de Ruiter zondt daar op eenige galjoots langs de Hollandtſche kuſt, tot aan Texel toe: om op de beweegingen der vyanden te letten, en hem van alles kennis te geeven. Hy beriep ook den gantſchen Krygsraadt by zich aan boordt, dien hy de kondtſchap en 't bericht, ſtraks gemeldt, bekent maakte, als ook 't beſluit van zich met 's Landts vloot ontrent Schooneveldt t'onthouden, den eerſten van Auguſtus by hem en de drie L. Admiraalen genoomen, welk beſluit nu by alle de Leden van den Krygsraadt met eenpaarige ſtemmen werdt goedt gekent. Ontrent deezen tydt ontfing den Heer de Ruiter twee brieven, den eerſten van den Raadtpenſionaris Fagel, en den tweeden van hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten:

2 *Aug.*

Twee Engelſche kitzen genoomen en in 's Landts vloot gebraght.

Bericht van een Engelſch Predikant, aangaande d'ingeſcheepte Engelſche landtſoldaaten in de t'zaamengevoeghde vlooten.

Krygsraadt.

3 *Aug.* De Ruiter ontfanght twee brieven, daar hy affchriften van uitdeelt onder d'esquadres, om elk tot zyn plicht te beweegen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. van welke brieven hy verſcheide afſchriften liet maaken, en onder de hooftdeelen † omdeelen en gemeen maaken: op dat niet alleen alle Opperhoofden en Kapiteinen, maar ook de matroozen en ſoldaaten, die ook in den tweeden brief gedacht werden, daar door tot hunnen plicht moghten aangemoedight en opgewekt worden. Deeze brieven, die de Heer de Ruiter noodigh achtte dat door de gantſche vloot zouden geleezen worden, en den tegenwoordigen toeſtandt der zaaken ontvouden, kan ik niet nalaaten hier in te voegen. De brief van den Raadtpenſionaris Fagel hadt hy den eerſten van Auguſtus ontfangen, en luidde gelyk volght.

† *Esquadres.*

Weledele, Geſtrenge Heer,

Ik ontfange zoo aanſtondts een miſſive van den Heere Prinſſe van Oranje, geſchreeven in 't leger tot Raamsdonk den 29 deezer loopende maandt, nevens welke zyn Hoogheit my toezendt eene miſſive, van een zeekere en vertrouwde handt geſchreeven uit Londen den 24 van de zelve maant, meldende dat de Konink van Grootbrittanjen deſſein[1] hadde om zyne vloote wederom in zee te zenden, en het gevecht voor de derdemaal te hervatten: dat zyne Majeſteit met eenen ordre hadde geeven om een goede quantiteit[2] infanterye[3] in klein vaartuigh te embarqueren[4], met intentie[5] om eene landinge te doen, en voorts te rooven en te branden, en dat men dat vaartuigh onder de beſcherminge van de groote vloot zoude laaten zeilen, ende geduurende 't gevecht ſtillekens doen landen, en wel voornaamentlyk, zoo men konde, ontrent Scheveningh, om den Haagh in confuſie[6] te brengen. Zyn Hoogheit ſchryft my hier by, dat wel niet vreeſt of veel acht het deſſein[7] van de voorſchreeve landinge, doch niettemin ordre gegeeven heeft, dat twee regimenten paarden naar den Haagh zullen koomen, en begeert dat ik Uw Weled. Geſtr. daar van aanſtondts kenniſſe zoude geeven, en in bedenkken ſtellen, of Uw Weled. Geſtr. door eenigh klein vaartuigh, geduurende het gevecht, haar klein vaartuigh zoude konnen doen obſerveren[8], en die deſcente[9] beletten. Ik zal bezorgen dat noch van deeze middagh aan alle de Kollegien, inzonderheit van de Maas en van Amſterdam, geſchreeven magh worden, dat de zelve Uw Weled. Geſtr. toezenden 't geen noch zoude moogen deficieren[10]. Godt de Heer almachtigh, die weet wat moeite wy gedaan hebben om d'Engelſchen te appaiſeren[11], en hoe geerne wy hadden ontgaan met onze Geloofsgenooten in een nieuw gevecht te koomen, en die weet met hoe grooten onrecht wy van haar aangegreepen zyn ende vervolght worden, hoope ik dat in den daage des ſtrydts een rechtvaardige rechter tuſſchen ons en haar zal weezen: en gelyk zyne goddelyke Majeſteit ons tot tweemaal genaadelyk voor die twee groote maghten bewaart en de overwinninge gegeeven heeft, dat hy ook alzoo ten derde maale ons, om zyns Zoons wille, naar zyne vaderlyke barmhertigheit byſtaan zal. Ik zal meede bezorgen dat in alle de nabuurige Steden, ten dien einde, gebeden aan Godt den Heere onophoudelyk moogen worden gedaan. 'T voorſchreeve advys, uit Engelandt geſchreeven, brenght mede, dat dit het laatſte effort[12] is dat men doen zal, en zoo 't zelve kan werden geſtuit, dat men haaſtelyk een vreede met Engelandt zal hebben. Uw Weled. Geſtr. kan hier uit wel bevroeden, dat, naaſt den zeegen van Godt den Heere almaghtig, van wiens goetheit alleen wy dependeren[13], de behoudeniſſe van ons lieve Vaderlandt aan die van 's Landts vloote hanght, en dat de zeegen of

1 *Voornemen.* 2 *Meenigte.* 3 *Voetvolk.* 4 *Inſcheepen.* 5 *Oogmerk.* 6 *Verwarring.* 7 *Voornemen.* 8 *Achtſlaan.* 9 *Landing.* 10 *Ontbreeken.* 11 *Te vreede te ſtellen.* 12 *Proef, poging.* 13 *Afhangen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

of het ongeluk, dat zyne goddelyke Majesteit van die zyde verleenen zal, ons of een gewenschte vreede, of een jammerlyke elende staat te baaren: en magh ik daarom niet nalaaten Uw Weled. Gestr. te bidden, dat Uw Weled. Gestr. uit eenige apprehensie † voor landinge, 's Landts vloote niet en wil verzwakken, ik zal daar voor te lande zoo veel ordre zien te stellen als het moogelyk zal zyn: en bidde dat de goede Godt, de Heere der heirschaaren, Uw Weled. Gestr. ende de andere Hoofden, en gemeene Officieren van de vloote, met zynen zeegen wil bystaan, en de hoofden van haar alle kroonen met eene victorie over onze onrechtvaardige vyanden, en dat wy, den anderen in goede lichaamelyke gezondtheit ontmoetende, 't geluk moogen hebben, om aan de goede conduitte ‡, beleidt ende mannelyke dapperheit van Uw Weled. Gestr. en van de andere Hoofden ende Officieren, naast Godes genade, dank te weeten de behoudenisse van ons lieve Vaderlandt. Ik zal in alle gelegentheden trachten te betoonen dat ik ben,

1673.

† *Vreeze.*

‡ *Bestiering.*

Weledele, Gestrenge Heer,

Hage deezen 30 July 1673.

Uw Weled. Gestr. ootmoedige dienaar,

GASP. FAGEL.

De brief van de Heeren Staaten werdt geduurende het zitten van deezen Krygsraadt ontfangen en geleezen, en was van den volgenden inhoudt.

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve getrouwe,

Zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje heeft ons by missive, “
gedateert in 't leger tot Raamsdonk den 29 deezer maandt, doen adver- “
teren [1], dat zyne Hoogheit by missive, geschreeven tot Londen den “
24 der zelver maandt, was geinformeert [2], dat de Koning van Groot- “
brittanjen van meeninge ende geresolveert was, zyne Majesteits ende “
des Konink van Vrankryks vloote wederom zee te doen neemen, ende “
het gevecht tegens onze vloote te hervatten. Dat voorts zyne Ma- “
jesteit een groot getal landtmilitie in aparte ende byzondere scheepen “
hadde doen embarqueren, om daar mede, het zy geduurende het ge- “
vecht met onze vloote, ofte ook afzonderlyk, een landinge te onder- “
neemen, ende alles te rooven, plunderen, branden, ende alzoo een “
generaale consternatie [3] onder de goede ingezeetenen van den Staat te “
verwekken: ende dat dit zyn laatste en krachtighste effort op ons “
zoude weezen, waar naa wy zeekerlyk of een gewenschte ende avan- “
tagieuse [4] vreede, of zeer zwaare ongemakken ende onverdraagelyke “
conditien [5] van handelinge te verwachten zouden hebben. Hooghge- “
melde zyne Hoogheit heeft, voor zoo veel het Landt aangaat, zoo “
veel ordre gestelt, als menschelyker wyze tot noodige defensie [6] ende “
tegenweer is gerequireert [7]. En moeten wy den grooten Godt daar voor “
danken, dat zyne goddelyke Majesteit de zaaken te Lande tot noch “
toe zoodaanigh heeft geschikt, dat wy, zoo door de constitutie [8] van “
het Landt, de militie by ons op de been gebraght, de afkoomende hul- “
pe van onze geallieerden, ons onder zynen vaderlyken zeegen schy- “
nen te konnen belooven, niet alleen gelegentheit om hem alle ver- “
dere entreprises [9] te beletten, maar ook iets notables [10] op den zelven “
vyandt te konnen entreprenneren [11]. Godt de Heere almaghtigh zal “
onze “

Brief van de Heeren Staaten Generaal aan den L. Admiraal de Ruiter.

1 *Bekent maaken.*
2 *Onderrecht.*
3 *Verslaagenheit.*
4 *Voordeelige.*
5 *Voorwaarden.*
6 *Bescherming.*
7 *Vereischt.*
8 *Gesteltenis.*
9 *Ondernemingen.*
10 *Aanmerkelyks.*
11 *Ondernemen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. „onze getuige zyn, dat wy by alle wegen ende middelen hebben ge-
„tracht het herte van den hooghſtgedachten Koning van Grootbritanjen
„tot vreede te beweegen, ende voor te koomen het bloedtvergieten van
† *Belydeniſſe.* „luiden die eene profeſſie † van religie doen: hy weet ook met hoe
„groote onrechtvaardigheit den hooghſtgedachten Koning ons den je-
„genwoordigen oorlogh heeft aangedaan, ende daar mede noch ver-
„volght: ende hoopen en vertrouwen wy derhalven, dat die Heere
„der heirſchaaren in den dagh des ſtrydts, als een rechtvaardige rech-
„ter, tuſſchen haar ende ons zal aanzien het groot ongelyk en ge-
„welt, dat zy ons aandoen, ende dat zyne goddelyke Majeſteit zal vol-
„voeren het werk, dat hy tot tweemaal toe zoo genaadelyk ende heer-
„lyk, tot eeuwige prys van zynen heiligen naam, begonnen heeft. Wy
„hebben zeer groote reden om Uw E. te bedanken voor de goede con-
⸸ *Beſtiering.* „duite ⸸, beleidt en mannelyke dapperheit, in de voorgaande batailjes ‡
‡ *Gevechten.* „by U gebruikt, ende by de andere Hoofden, mitsgaders Officieren,
„gemeene ſoldaaten en matroozen, met een onverſchrikt gemoet ge-
„volght, ende by onze vyanden zelfs hooghlyk geroemt. Wy twyf-
„felen ook niet, of gy, mitsgaders de andere Hoofden en Officieren
* *Bedenken.* „van de voorſchreeve onze vloote, zullen zeer wel conſidereren *, dat
† *Uitſlag.* „aan een goedt ſucces †, 't welk tegens de voorſchreeve vyandtlyke vloo-
⸸ *Verkreegen.* „ten zoude moogen werden geobtineert ⸸, het welvaaren van deezen
‡ *Afhangt.* „Staat menſchelyker wyze dependeert ‡, en dat, dit laatſte effort uitge-
„geſtaan ende afgeweezen zynde, menſchelyker wyze, een goet en
„gelukkigh einde als voor de deure ſtaat: ende zyn daarom wel ver-
„zeekert, dat niet alleen gy, maar ook de voorſchreeve andere Hoof-
„den, Officieren, mitsgaders ſoldaaten en matroozen, zullen alles aan-
„wenden wat onder Godes zeegen tot het verkrygen van een eerlyke
„overwinninge gedaan kan worden: dat de zelve wel in achtinge zullen
„nemen, dat aan de eene zyde, door een zoodanige overwinninge, de
„eere Godts, de vrye oeffeninge van zyn heiligh woordt, niet alleen
„in deeze, maar miſſchien ook in naabuurige Landen vermeerdert
„ende vaſt geſtelt, ons algemeene lieve Vaderlandt tot het bekoomen
„van een eerlyke vreede geholpen, ende onze diergekochte vryheit ge-
* *Beveſtigt.* „ſtabileert * zal werden: daar aan de andere zyde, door een nederlage,
† *Nakoomelingſchap.* „wy ende onze heele poſteriteit †, jaa miſſchien het geheele Gerefor-
⸸ *Gevaar.* „meerde Chriſtendom, perykel ⸸ zoude loopen van haar onder de geeſte-
„lyke ſlavernye van de Paus van Romen, zoo zeer by onze vooroude-
„ren verfoeit ende gehaat, mitsgaders onder een ondraagelyke heer-
„ſchappye van vreemde, ende zulks in een zeer ongelukkigen ſtaat,
„beide naar lichaam ende ziele, geſtort te zien. Wy moeten derhalven
„gelooven, dat onder de voornoemde vloote niet een ziele gevonden
„zal werden, die niet liever met een mannelyke dapperheit zoude wil-
„len betrachten het eerſte, zelfs met verlies van lyf en leeven, voor zyn
„Vaderlandt, zich zelven, zyn vrouw en kinderen, tot zyn onſterffe-
‡ *Zeegening.* „lyke prys ende roem, en een eeuwige benedictie ‡ te verwerven, als
„door een flaauwe lafhertigheit Godts kerke ende den Staat tot zyne
„eeuwige ſchande ende vermaledydinge te brengen. Ende kunnen U, en
„de andere Hoofden ende Officieren, mitsgaders gemeene ſoldaaten en
„matroozen, wel verzeekeren, dat wy aan de eene zyde, die geene,
„die haar in deezen vroomelyk gequeeten ende gedraagen zullen heb-
„ben, als behouders, naaſt Godt, van onze lieve Vaderlandt zullen aan-
„zien, ende haare verdienſten erkennen: ende dat wy die geene, die

„haar

haar in deezen lafhertelyk ende niet naar behooren koomen te com- " 1673.
porteeren[1], voor verraders van haar Vaderlandt zullen houden, en " 1 Draagen.
als zoodanige de uitterste straffe, zoo eerlooze menschen rechtveerde- "
lyk competerende[2], doen gevoelen: en dat dien volgende de eerste " 2 Passende.
ons als liefhebbende vaders, ende de andere als strenge Rechters heb- "
ben te verwachten, Godt den Heere almaghtigh zelfs die geene, die in "
deezen strydt het zwaart slappelyk of slaauwelyk tegens den vyandt ge- "
voert hebben, of niet mede ten stryde gekoomen zyn, met een geduuri- "
ge vloek gevloekt hebbende. Wy begeeren daarom dat gy deeze onze "
ernstige meeninge, die wy weeten de wille ende intentie[3] van zyne " 3 Oogmerk.
Hoogheit conform[4] te weezen, aan de andere Hoofden, Officieren, " 4 Gelyk.
mitsgaders soldaaten en matroozen, zult voorhouden, ende doen voor- "
houden, ende haar notificeren[5], dat ieder naa zyn verdiensten, of een " 5 Bekent maaken.
eerlyke vergeldinge, of een schandelyke straffe zeekerlyk te verwach- "
ten zal hebben. Wy weeten wel dat een goede uitkomste in zoo zwaa- "
ren toestandt van zaaken van den Goddelyken zegen dependeert[6]; " 6 Afhangt.
maar wy weeten ook dat Godt de Heere almaghtigh door middelen "
zyn zegen uitwerken wil: ende gelyk wy dit laatste Uw goede con- "
duite[7], mitsgaders de onverschrokken moedt, courage[8], goede wille " 7 Bestiering.
en genegentheit der andere Hoofden en Officieren, mitsgaders solda- " 8 Dapperheit.
ten en matroozen, om U daar in te secunderen[9], aanbevoolen laa- "
ten, zoo zullen wy niet nalaaten Godt den Heere almaghtigh vierigh- " 9 Te hulp te koomen.
lyk te bidden; en is albereidts bezorght, dat de Dienaaren des Godde- "
lyken woordts in haare predikatien en bedestonden zullen bidden, ende "
de Gemeente opwekken, om den zelven Godt te smeeken, dat zyne "
goddelyke Majesteit U, de andere Hoofden van 's Landts vloote, en "
Officieren, mitsgaders soldaaten en matroozen, vaderlyk ende genaa- "
delyk wil bystaan, in leeven en gezontheit spaaren, met mannelyke "
dapperheit en zynen goeden geest aandoen, tegens de machten der "
vyanden laaten bestaan, ende een eerlyke victorie en overwinnin- "
ge laaten weghdraagen, tot grootmaakinge van zynen heiligen Naam, "
en welvaaren van ons lieve Vaderlandt. Ende ons hier toe verlaaten- "
de, zullen wy U, benevens de andere Hoofden en Officieren, mits- "
gaders soldaaten en matroozen, beveelen in Godes heilige bescher- "
minge. Actum in 's Gravenhage, den 30 July 1673. Was onderteekent, JOH. EEK. Onderstondt, ter ordonnantie van de hoogh- "
gemelde Heeren Staaten Generaal, was geteekent, "

H. FAGEL.

De superscriptie[10] luidde: Edele, Gestrenge, vroome, onze lieve getrouwe, Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, jegenwoordigh commanderende[11] 's Landts vloote en Chef[12]. 10 Opschrift. 11 Gebiedende. 12 Als Hooft.

Het leezen van deezen brief in den Krygsraadt, gaf groot genoegen by alle de tegenwoordige Leden; waar over de Heer de Ruiter ook den Heeren Staaten met een brief tot antwoordt schreef: *Dat hy voor zich zelven, en voor alle de verdre Hoofden en Leden van den Krygsraadt, mitsgaders voor alle de andere Officieren, soldaaten en matroozen, hunne Hoog. Moog. onderdaanighlyk bedankte voor de hartige vermaaninge, en trouwhartige waarschouwing, als ook voor d'eere die hunne Hoog. Moog. hun by hunnen brief hadden gelieven toe te schryven: hoopende al-* De Ruiters antwoordt. 3 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *les zoodaanig te bestieren en uit te voeren, dat hunne Hoog. Moog. geen reeden van misnoegen zouden hebben, maar met 'er daadt zouden bevinden dat ze getrouwe dienaars en liefhebbers van 't Vaderlandt en vryheit waaren.* Ook liet de L. Admiraal de Ruiter den gemelden brief, door zynen Predikant Westhovius, den volgenden Zondagh, naa de gedaane predikatie, aan 't gantsche scheepsvolk voorleezen. Welk leezen met groote lust werdt gehoort, en de gemoederen met kloekhartigheit ontstak: zoo dat veele met groot gejuich wenschten, dat ze gelegentheit moghten hebben om te doen 't geen de Heeren Staaten op hen begeerden. Midlerwyl ontfing men den tweeden van Augustus in den Haage tyding, dat de vyandtlyke vlooten zich op de kusten van Hollandt lieten zien, en dat de gemelde vlooten, met een zeer groot getal kleen vaartuig, de stranden zeer naa begosten te koomen, met meening, zoo 't scheen, om te landen. Hier op hadden de Gecommitteerde Raaden eenige ordre beginnen te stellen, tot bezetting van de stranden by den Briel en Hellevoetsluis, door burgers, en 't manschap ten platten lande, ook belast eenig geschut, kruidt, scherp en lonten, naar de stranden te doen voeren: en voorts van het naderen der vyanden kennisse gegeeven aan de Gecommitteerde Raaden in Westvrieslandt en 't Noorderquartier, om in dat gewest de noodige ordre te stellen: insgelyks aan de drie Kollegien ter Admiraaliteit, en aan de Burgermeesteren der stadt Amsterdam, om, zoo veel moogelyk was, ordre te stellen, dat de zeegaaten van de Maaze en Texel moghten worden bevrydt. Ook hadden ze zyn Hoogheit verzocht, zoo veel ruitery als uit het leger gemist kon worden naar den Haage te willen zenden, om de vyandtlyke aanslaagen des te beter te konnen afweeren. Ook werdt over dit stuk ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt, den tweeden Augustus, 's nachts ten elf uuren, geraadtslaaght, en zeven Heeren uit hun midden gemaghtight, om te bezorgen dat het op ontbode manschap op de noodige plaatzen moght worden geleit, en voorts alles te doen dat tot den meesten dienst van het *Landt*, en afbreuk van den vyandt, zou konnen strekken. Ook werdt besloten, de burgery van den Haage, en eenige burgers van Delft en Rotterdam, naar Scheveningen te doen trekken, en twee kompagnien ruiters van Haastrecht derwaarts t'ontbieden, een Kommandeur met vyftig matroozen, of kanonniers, naar den Briel te doen zenden, en zyn Hoogheit door drie Heeren te verzoeken, dat des zelfs geliefte moght zyn zich in den Haage te begeeven, en zoodaanig aantal van krygsvolk te voet en te paardt op de stranden te zenden, als tot afweering van 't gedreigde quaadt bestandt zou zyn. Dit alles werdt in der yl in 't werk gestelt, en den volgenden dagh goedtgevonden, den L. Admiraal Generaal de Ruiter kennis te geeven, dat de vyandtlyke vlooten op de kusten van Hollandt wierden gezien. Daarna werdt by hunne Ed. Groot Moog. ordre gestelt, om posten langhs de stranden te laaten loopen, en baakens langhs de kusten te stellen: ten einde, dat men t'aller uure spoedigh tyding van de vyanden zou moogen bekoomen, en door de seinen der baakens by dag en by nacht van hun bedryf en bestaan moght gewaarschouwt worden. Op het doen der seinen werdt de volgende ordre gestelt.

Wanneer eenige vyandtlyke scheepen voor de wal gezien werden, zal van den tooren worden geseint, by nacht met een vuur, by dagh met een mande; ende by dagh zoo wel als by nacht, vier quartier uurs aan den anderen, een schoot geschooten worden. *Wan-*

De vyandtlyke vlooten koomen op de kusten van Hollandt.

Men stelt ordre om de landing te beletten.

Beraadtslaaging daar over ter vergaadering der Staaten van Hollandt in der nacht gehouden, en hunne Ed. Groot Moog. resolutie daar op genoomen.

2 Aug.

3 Aug. De Ruiter kennis te geeven.

Posten en baakens langhs de stranden.

4 Aug.

Ordre op de seinen, by tyden van 't naaderen of landing der vyanden te geeven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Wanneer den vyandt de Maaze by nacht nadert, met twee vuuren nevens den anderen, by dagh met twee manden nevens den anderen, mede vier quartier uurs aan den anderen, t'elkens drie ſchooten, zoo wel by dagh als by nacht. 1673.

Naderende het Goereëſche gat, by nacht met twee vuuren onder den anderen, by dagh met twee manden onder den anderen, mede by dagh ofte by nacht, vier quartier uurs aan den anderen, t'elkens twee ſchooten.

Wanneer de vyandt landt aan de Brielſche kant, by nacht twee vuuren, als vooren, nevens den anderen, by dagh twee mandens nevens den anderen, met zes ſchooten twee quartier uurs te doen.

Landende op Hellevoetſluis, by nacht twee vuuren onder malkanderen, by dagh twee mandens onder malkanderen, twee quartier uurs aan den anderen, t'elkens vier ſchooten, zoo by dagh als by nacht.

Op welke ſeinen promptelyk ſecours † te verwachten hebben. † *Hulp, ontzet.*

Ter zelver tydt werdt ook ordre geſtelt, om de Heeren Staaten van Zeelandt te volmaghtigen, dat ze met kaapers zouden handelen, om 't kleen vaartuigh van den vyandt, 't welk op de kuſten van Engelandt, tot het overvoeren van de landtſoldaaten, gehouden werdt, te vernielen, of het uitloopen te beletten: dat ook d'Admiraaliteit t'Amſterdam met kaapers zoude handelen, om hunne ſcheepen by 's Landts vloot te voegen. Met eenen werdt beſlooten, de vloot noch van lyſtoght te bezorgen tot den leſten van September. De Gecommitteerde Raaden van de Heeren Staaten van Zeelandt, zich ten hooghſten voldaan houdende over 't geen op den eerſten van Auguſtus tuſſchen 's Landts vloot en de vyanden was voorgevallen, en de Ruiters inzichten op de beſcherming van Zeelandt, zonden hem den volgenden brief, die hem den vyfden der maandt ter handt quam.

Weledele, Geſtrenge Heer,

Wy vinden ons verplicht U Ed. niet alleen te bedanken voor de notificatie[1]*, die de zelve ons is doende by des zelfs miſſive van den tweeden deezer, geſcheeven in 't ſchip de zeven Provincien, zeilende ontrent Schoonevelt, over de rencontres*[2] *tuſſchen 's Landts vloote met die van de vyanden voorgevallen: maar wel inzonderheit voor de voorzichtige directie*[3]*, wys beleidt en goede voorzorge, die U Ed. in deeze, als in alle andere zyne actien*[4] *en directien*[5]*, ten dienſte van den Lande, en tot afbreuk van de gemeene vyanden, hebt gedaan en aangewendt, en waar inne wy hoopen dat Godt almaghtigh U Ed. als een weerdigh inſtrument*[6]*, noch veele jaaren genadelyk zal believen te houden, ſpaaren en bewaaren voor de conſervatie*[7] *van Staat en Kerke, en dienſt van ons algemeene lieve Vaderlandt. Waar mede, Weled. Geſtr. Heer, zullen wy U Ed. in de protectie*[8] *des Alderhooghſten beveelen. In 't Hof van Zeelandt, tot Middelburgh, den 3 Auguſty 1673.*

1 *Bekentmaaking.* 2 *Ontmoetingen.* 3 *Beſtiering.* 4 *Handelingen.* 5 *Beleidt.* 6 *Werktuig.* 7 *Behoudenis.* 8 *Beſcherming.*

U Ed. goede vrienden,

De Gecommitteerde Raaden van de Staaten van Zeelandt.

Ter ordonnantie van de zelve,

JUSTUS DE HUIBERT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. 'S daaghs te vooren quam de Heer Moolenbeek, Burgermeester van Brugge, afgezonden door den Graaf van Monterey, Gouverneur der Spaansche Nederlanden, aan de Ruiters boordt, verhaalende wat ordre zyn Excellentie op de kust van Vlaanderen tegens de vyandtlyke aanslaagen hadt gestelt: met aanbieding van alles, dat ten behoeve of tot dienst van 's Landts vloot van de Vlaamsche kust vereischt moght worden. Wegens deeze beleestheit liet den Heer de Ruiter zyn Excellentie ten hooghsten bedanken. Doch op den vyfden quaamen verscheide Grooten van Oostende in 's Landts vloot, om die te bezichtigen, en den Heer de Ruiter aan zyn boordt begroeten, met naame, de Hartogen van Villa Hermosa en Montalte, de Prins van Vaudemont, de Marquis van Mortarra, de Graaf van Bassigny, Don Francisko de Valasko, natuurlyke zoon van den Konnestable van Kastilje, Don Ferdinando de Valladares, Gouverneur, en Diego Dero, Burgermeester van Oostende, en noch veel andere Edelen. Dees toonden ongemeene groote genegentheit tot den Staat, en wenschten de wapenen van hunne Hoog. Moog. en 's Landts vloot alle voorspoet tegens hunne vyanden toe. De Heer de Ruiter onthaalde hen met groote eerbiedenis ter maaltydt, daar ook d'andre L. Admiraalen, Bankert, van Nes en Tromp, toe geroepen werden, om met den anderen vroolyk te zyn: 't geen met beter lust zou zyn geschiedt, indien niet eenige der hooghgemelde Heeren met zeeziekte waaren bevangen geweest. Tegens den avondt zeilden ze, ten hooghsten vernoeght over de Ruiters heusche beleestheit, met het fregat, dat hen in de vloot hadt gebraght, naar Zeelandt. Daarna quam ook de Prins van Mamines, de Graaf van Blanquenesme, en de Marquis van Konslan, uit Vlaanderen, aan 't boordt van 't schip de zeven Provincien, om 's Landts vloot en den L. Admiraal de Ruiter te zien. Midlerwyl was alles in Hollandt in rep en roeren, toen men de vyandtlyke vlooten daar op de kust vernam. Den tweeden van Augustus zagh men ze in den laaten avondt voor de Maas, jaa twee Engelsche kitzen quaamen binnen d'ondiepten in de Put: maar vermits het stil werdt, en dat ze hun gevolgh niet by hen konden krygen, liepen ze met de ebbe weder uit. Hier uit kreegh men gedachten als of zy 't op den Briel hadden gemunt. Doch zommigen verhaalen, dat ze ook te dier tydt niet alleen door een schielyke mist werden belet, die hun alle 't gezicht benam, maar ook door een ebbe, die etlyke uuren langer duurde dan naar gewoonte. Dan anderen meenen dat dit wonderlyk beletzel op andre tyden voorviel. Den derden, met het aanbreeken van den dagh, vernam men de vyanden voor Scheveningen, zoo naa by de wal dat men hunne drie esquadres † bequaamelyk kon onderkennen. De roode vlagh zeilde aan de flinker, de blaauwe aan de rechter zyde, en de witte in 't midden. Dus zagh men ze tot 's naamiddaghs met vallende marszeils dryven. Alle de kompagnien burgers van den Haage, en eenige van Delft, trokken naar 't strandt, met de landtluiden der omleggende dorpen, tot ontrent twintigh vaandelen voetvolks. Ook werden in der yl achtien stukken geschuts derwaarts gevoert. Ten elf uuren voor den middagh quaamen zes of zeven kleene fregatten achter elkanderen, met hoogh waater, zoo dicht by de wal heen schuiven, dat men daar met geschut op schoot, daar d'Engelschen ook geduurigh met hun kanon op hebben geantwoordt, zonder veel rooys te schieten, of iemant te quetzen. Daarna staaken de vyanden weêr zeewaart in Noordt aan, en quaamen dien zelven naamiddagh noch voor Zandtvoort en Wyk op zee, drie mylen van de wal.

Twee

Bezending van den Graaf van Monterey aan de Ruiter. *4 Aug.*

Verscheide Spaansche Grooten koomen 's Landts vloot bezichtigen, en de Ruiter begroeten. *5 Aug.*

6 Aug.

2 Aug. D'Engelsche en Fransche vlooten voor de Maas.

3 Aug. Voor Scheveningen.

† *Hoofdtdeelen der vlooten.*

Voor Zandtvoort, en Wyk op zee.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Twee kitzen liepen zeer naa aan ſtrandt, en deeden veele ſchooten op Wyk op zee. Hier, en in de zeedorpen hier ontrent, vergaderde ook veel volks in de wapenen. Des anderen daaghs zagh men de vyandtlyke vlooten voor Egmondt, daar naa voor Petten, en eindelyk voor de Helder en Texel. Zyn Hoogheit de Prinſſe van Oranje, van d'aankomſt der vyanden op de kuſten van Hollandt in 't leger tot Ramsdonk verwittight, begaf zich terſtondt naar den Haage, daar hy den vierden 's morgens vroegh aanquam, gevolght van zyn regement guardens, en eenige ruitery, die de burgers en landtluiden, welke, onder 't beleidt van den Hartogh van Holſtein, het ſtrandt te Scheveningen tot die tydt toe bewaart hadden, afloſten. De Graaf van Waldek toogh ter zelver tydt naar den Briel, om daar de vereiſchte ordre te ſtellen, en keerde daarna weêr naar zyn Hoogheit. De beſcherming van Walcheren werdt den Veldtmaarſchalk Wirts bevoolen. Op dien zelven dagh ſchreef zyn Hoogheit den volgenden brief aan den L. Admiraal de Ruiter.

1673.

4 Aug. Voor Egmondt en Petten. Voor de Helder en Texel.

Zyn Hoogheit komt in den Haage. *4 Aug.*

Edele, Geſtrenge, lieve bezondere,

Wy hebben wel ontfangen Uw E. miſſive, geſchreeven in 's Landts ſchip de zeven Provincien, zeilende ontrent Schoonevelt, den tweeden deezes, mitsgaders de reſolutie van den hoogen Scheepskrygsraadt, daar inne vermeldt, ende daar uit met aangenaamheit gezien de goede conduite [1]*, dapperheit en courage* [2]*, by Uw E. en de andere Hoofden ende Officieren van 's Landts vloote beweezen, om de vyandtlyke vlooten te bejegenen ende aan te grypen; En naademaal wy zyn geinformeert* [3] *uit een gevangen, giſteren avondt ten zes uuren, ontrent de hooghte van Wyk op zee, uit het ſchip van den Heere Prins Robbert geſcheiden, dat des vyandts vlooten ontrent tweehonderdt zeilen ſterk zouden zyn, ende dat de zelve vlooten koers zouden zetten naar Texel, gelyk men dan hier van de ſtranden heeft gezien, dat de zelve vlooten, een tydt langh alhier voor Scheveningen in het gezicht van 't Landt hebbende blyven hangen, verder Ooſt ende Noordtooſtwaart aan langhs de kuſten deezer Landen gezeilt zyn. Dat ook de advyzen* [4]*, die van alle zyden uit Engelandt ingekoomen zyn, hebben mede gebraght, dat de landtmilitie, in Engelandt ingeſcheept, van daar met des vyandts vlooten verzeilt zoude weezen. Zoo hebben wy voor den dienſt van 't Landt geoordeelt beſt te weezen Uw E. hier van kenniſſe te geeven, ende vervolgens goedtgevonden Uw E. by deeze te ordonneeren* [5]*, dat Uw E. de voorſchreeve vyandtlyke vlooten zal obſerveren* [6] *ende doen obſerveren, de zelve volgende, zoo veel Uw Ed. zal meinen dat zulks naar ſoldaat- en zeemanſchap zal konnen geſchieden, ende dat Uw E. ook de voorſchreeve vyandtlyke vlooten zal bejegenen en aangrypen, zoo wanneer Uw E. met overlegh van den hoogen Krygsraadt, naa ſoldaat- en zeemanſchap zal achten 't zelve met den dienſt ende avantage* [7] *van 't Landt over een te koomen. 'T welk wy Uw E. goede conduite* [8] *en beproefde voorzichtigheit zullen aanbevoolen laaten, ende zullen Godt almaghtigh bidden, zynen zeegen te willen continueren over de wapenen van den Staat, onder Uw Ed. commando* [9]*, en de zelve houden in zyne heilige protectie* [10]*. In 's Gravenhage, den 4 Auguſty 1673.*

1 *Beleidt.* 2 *Moedt.* 3 *Onderrecht.* 4 *Tydingen.* 5 *Beveelen.* 6 *Achtslaan.* 7 *Voordeel.* 8 *Beleidt.* 9 *Bevel.* 10 *Bescherming.*

U E. goetwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

1673. Dees brief quam den Heer de Ruiter eerst den zevenden van de maandt ter handen. Hy ontfing toen ook een brief van eenige Bewinthebberen der Oostindische Compagnie † ter kamere van Amsterdam: hem, met ernstig verzoek van de zaak geheim te houden, ontdekkende wat ordre dat ze op den koers van de verwachtwordende retourscheepen hadden gestelt: zoo dat de tydt van hunne komst voorhanden was, 't welk hem bekent werdt gemaakt, ten einde dat hy een gunstigh oogh zoude houden op de behoudenisse van de voorschreeve scheepen: 't geen ze hem ernstelyk verzochten. Ter zelver tydt werdt hem door twee galjoots, die hy langs de Hollandtsche kust op kondtschap hadt uitgezonden, bericht, dat ze de vyanden ontrent drie mylen in 't Noordtwesten van Egmondt, en zoo voorts naar 't Texel, den derden en vierden der maandt, hadden ten anker zien leggen. Dien zelven dagh werdt, op 't ontfangen van zyn Hoogheits brief, by den gantschen Krygsraadt beslooten, van stonden aan met 's Landts vloot te verzeilen, en voor eerst tot in 't gezicht van Scheveningen te loopen, en dan verder t'overweegen wat men zoude doen. Daar op ging men t'zeil. Op dien dagh werdt 's Landts vloot noch met twee scheepen versterkt, eerst met het schip Uitrecht, 't welk gevoerdt werdt door Kapitein Lonke, uit Zeelandt: daarna met het schip de Prins te paardt, onder 't gebiedt van den Kapitein Adam van Brederode, van Amsterdam. Toen quaamen noch wel vierhonderdt mannen, versch volk, in de vloot, om op de scheepen van Amsterdam verdeelt te worden. Den volgenden dagh quam 's Landts vloot in 't gezicht van Scheveningen. Daar verstondt de L. Admiraal de Ruiter uit zeeker Schipper, die den zesten noch in d'Engelsche vloot en op 't schip van Prins Robbert was geweest, dat hy uit verscheide Engelschen hadt verstaan, dat de landtsoldaaten door ordre van Prins Robbert naar Jarmuiden wel waren opgezonden, maar dat het voorneemen was, wanneer 's Landts vloot zich van Schooneveldt zoude hebben afgewendt, dat volk dan op Walcheren te doen landen. De Heer de Ruiter riep hier op de L. Admiraalen, Bankert, van Nes en Tromp, aan zyn boordt, en, dat bericht van dien Schipper overweegende, vonden goedt, met een brief, door hun vieren onderteekent, zyn Hoogheit te gemoet te voeren, *wat ze uit dien Schipper hadden verstaan, en of ze wel oordeelden dat dit bericht zoo zeeker niet en ging, zy nochtans wel klaarlyk zaagen dat de vyanden hun, het zy in Hollandt, of 't zy in Zeelandt, of elders, een voordeel zochten af te zien, daar zy de bequaamste gelegentheit toe zouden hebben wanneer 's Landts vloot een ongeval over quaame. Dat der vyanden vloot zeer sterk was, doch niet zoo dat zy die zouden ontzien aan te tasten, volgens het aanschryven van zyn Hoogheit van den vierden der maandt. Maar om dat ze ook een quaaden uitslagh moesten voorzien, en t'overweegen hadden wat ongelegentheden het Vaderlandt daar uit zouden over koomen, vonden ze hun verplicht de zelve zyn Hoogheit voor te draagen: te meer, dewyl zyn Hoogheits brief van den vierden uitdrukkelyk vereischt, dat het overlegh van den Scheepskrygsraadt daar heenen moest zyn gericht, dat alles met den dienst en 't voordeel van den Lande overeen quaame.* Voorts zeiden ze van gevoelen te zyn, *dat het best waare, omme op de vyanden zoo ten Zuiden als ten Noorden acht te geeven, dat ze met 's Landts vloote zich voor de Maas posteerden. Hier op zouden ze zyn Hoogheits antwoordt verwachten, eer dat ze van plaats zouden veranderen, of den vyandt in 't gezicht koomen: want dan oordeelden ze dat ze geen gevecht*

† *Maatschappye.*

Bericht en verzoek van de Bewinthebberen der Oostindische Kompagnie aan de Ruiter.

'S Landts vloot gaat t'zeil. 7 *Aug.*

Komt in 't gezicht van Scheveningen. 8 *Aug.* Bericht van een Schipper.

De Ruiters beraadtslaaging met Bankert, van Nes en Tromp. Hun schryven aan zyn Hoogheit.

Hun gevoelen aangaande het posteeren van 's Lands vloot.

1673.

vecht van hunne zyde, behoudens d'eere van den Staat en zyn Hoogheit, zouden konnen en behooren t'ontgaan. Hier op baaden ze, *dat zyn Hoogheit hun met zyn hooghwys oordeel beliefde te helpen, ofte onbepaalt te gebieden, wat ze doen zouden.* In zyn Hoogheits brief was belaſt, dat de Ruiter de vyandtlyke vloote zoude bejegenen en aangrypen, *zoo wanneer hy, met overleg van den hoogen Krygsraadt, naar ſoldaat- en zeemanſchap zoude achten 't zelve met den dienſt en voordeel van 't Landt over een te koomen.* Dees bepaaling gaf hem zeer veel bekommering; dewyl de vyandtlyke zeemaght veel ſterker was dan 's Landts vloot, en dat men ze nooit dan met groot gevaar van quaaden uitſlagh zou konnen bevechten: en geſlaagen wordende, zou men den L. Admiraal de ramp konnen wyten. Ook hadt men meer dan eens, als de noodt perſte, op halve kans den ſtrydt met geluk gewaaght. Dies verzocht hy klaarder ordre, en zondt den gemelden brief door den Schout van Scheveningen aan zyne Hoogheit. Op dien zelven dagh werdt ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt beſlooten, zyn Hoogheit te verzoeken, om 's Landts vloot met ſoldaaten te verſterken. Ook werdt goedtgevonden, (dewyl men verſtondt dat 's Landts vloot voor de wal was) dat de Heeren Mr. Niklaas van Moleſchot, en Mr. Kornelis Hop, Penſionariſſen van Dordrecht en Amſterdam, met Simon van Veen, Raadt en Vroedtſchap der ſtadt Alkmaar, zich ten ſpoedighſten zouden begeeven naar en op het ſchip van den L. Admiraal de Ruiter, en met den zelven ſpreeken over de geſteltenis van 's Landts vloot, en over 't geen in de zelve vloot zoude moogen ontbreeken, hem bekent maaken de kondtſchappen, die, noopende de geſteltenisse der vyandtlyke vlooten, en waar die zich onthielden, waaren ingekoomen: en voorts met hem ſpreeken over al 't geen den dienſt en welſtandt van 't Landt zou moogen betreffen, en daar van ter Vergadering verſlagh te doen. De gemelde Heeren quaamen noch 's avondts ten negen uuren, vergezelſchapt met den Hartogh van Holſtein, aan de Ruiters boordt, daar ze dien nacht bleeven, en den L. Admiraal de goede meening der Heeren Staaten van Hollandt bekent maakten. Hy vertoonde hun de geſteltenisse van 's Landts vloot, en klaaghde inzonderheit over gebrek van kleen vaartuigh. Des anderendaaghs 's morgens ten negen uuren voeren ze weêr naar landt, en deeden terſtondt verſlagh aan hunne Ed. Groot Moog. van hunne verrichting. Ten zelven daage werdt by de gemelde Staaten goedtgevonden, dat men 't regement ſcheepsſoldaaten van den Kornel Palm naar de vloot zou zenden: en dat zich ook de Raadtpenſionaris Fagel, en de Secretaris Lodeſtein, naar 's Landts vloot zouden begeeven, om met de Ruiter in geſprek en in onderhandeling te treeden over den brief op den achtſten aan zyn Hoogheit geſchreeven, en door hem en Bankert, van Nes en Tromp, geteekent. Dit werdt ſtraks in 't werk geſtelt, en de gemelde Heeren quaamen tegens den middagh aan boordt, daar den grooten Krygsraadt by een werdt beroepen. De Heer Raadtpenſionaris Fagel, het woordt voerende, liet eerſt zyn Hoogheits brief van den vierden, en daarna den brief by de vier L. Admiraalen den achtſten geſchreeven, op leezen, en toen vertoonde hy de geſteltenisse der zaaken die toen in acht moeſten genoomen worden, om op de vyandtlyke zeemaghten, die zich in zee voor en ontrent het Texel en het Vlie hielden gepoſteert, te letten, en die te wederſtaan. Voorts gaf hy uitdrukkelyk te kennen, *dat zyn Hoogheit tegens den toelegh der vyanden, van te willen landen, alreedts alom ontrent 's Landts zeegaa-*

ten,

Hun verzoek.

De reeden van dat verzoek.

De Heeren Staaten van Hollandt zenden de Penſionariſſen Moleſchot, Hop, en den Heer van Veen, aan de Ruiter.

Hun verrichting.

9 Aug.

De Raadtpenſionaris Fagel komt aan de Ruiters boordt.

Zyn voorſtel aan den Krygsraadt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *ten, en de kuſten van den Staat, zoodaanige voorziening hadt gedaan, en zulke ordres geſtelt, dat men daar over menſchelyker wyze geen zwaarigheit hadt te maaken, maar redelyk geruſt moght zyn: en dat over zulks 's Landts vloot (onaangezien dat veele, zoo binnen als buitens landts, van ander verſtandt waren, en dat tegenſpraaken) wel op Schoonevelt zou hebben konnen gelaaten worden, indien men niet zoo koſtelyke Ooſtindiſche retourſcheepen alle uuren te verwachten hadt. Doch dewyl die nu daagelyks te gemoet werden gezien, zoo verzocht hy 't gevoelen van een ieder van de Leden des Krygsraadts daar over te verſtaan, en van hun te weeten, in wat voegen zy oordeelden dat met 's Landts vloot zoude konnen en behooren iets ondernoomen te worden, om de gemelde retourſcheepen te behoeden, en te verhinderen dat de vyanden die tot geen prooy weghrukten: waar door hun zelfs van 's Landts ingezetenen middelen aan de handt gegeeven zouden worden om in den oorlogh noch langer te volharden, en den Staat in d'uiterſte verlegentheit te brengen. Daar ze in het tegendeel, indien hun zulks wierdt ontleit, zich genoodtzaakt zouden vinden een redelyke vreede t'omhelzen.* By dit voorſtel voegde hy eenige kraghtige redenen, dienende om de Leden van den Krygsraadt te beweegen, ten einde zich op zyn voorſtel ten beſten van 's Landts dienſt zouden uitten, met verdre aanbieding, *dat, indien'er iet aan volk of oorlogsbehoefte moght ontbreeken, men zulks naar 't uiterſte vermoogen zou trachten te vervullen.* Doch met eenen bekent maakende, *dat men de Kollegien der Admiraaliteiten tot het leveren van hun aantal in de ſcheepen, die men dit jaar hadt uit te ruſten, met geen bidden hadt konnen brengen, en dat men over zulks geen meer verſterking van ſcheepen hadt te verwachten.* De Krygsraadt hier op raadtſlaande, oordeelde wel dat het geen geringe zaak was, dat men 's Landts vloot, daar de meeſte maght van den Staat in beſtondt, tegens zulke maghtige vyanden in een zeegevecht, daar d'uitkomſt zoo onzeeker was, zou moeten waagen: maar niet te min werdt genoeghzaam met eenpaarigheit van ſtemmen geoordeelt, *dat de noodtzaakelykheit vereiſchte, dat 's Landts vloot, met eenige zeeſoldaaten zynde verſterkt, de vyandtlyke maghten hoe eer hoe beeter wat nader zoude loopen: en dat men de bequaamſte gelegentheit van weêr en windt moeſt waarneemen, om de zelve aan te taſten, van 's Landts zeegaaten te dryven, en de zee alzoo veiligh voor d'aankoomende retourſcheepen te maaken, en een goede vreede te verkrygen.* Daar op hebben de Heeren Raadtpenſionaris Fagel, en de Secretaris Lodeſtein aangenoomen, het antwoordt des Krygsraadts, op hun voorſtel, aan den Staat en zyne Hoogheit te zullen bekent maaken, en der zelver beſluit en ordre, neffens eenige ſoldaaten, op 't ſpoedighſt naar de vloot te zenden. Toen hun afſcheidt neemende, deeden ze dien zelven avondt noch verſlagh van hun wedervaaren aan de Heeren Staaten van Hollandt, die daar op ſtraks goedtvonden, de Heeren Moleſchot, Penſionaris van Dordrecht, Maarſeveen van Amſterdam, Simon van Veen, Raadt en Vroedtſchap der ſtadt Alkmaar, den Raadtpenſionaris Fagel, en den Secretaris Lodeſtein, naar de Helder, daar zyn Hoogheit was, te zenden: om met zyn Hoogheit over 't verhaalde in onderhandeling te treeden, en zyn Hoogheit te verzoeken, dat hy, naa rype overweeging van 't geen ter zaake zou moogen dienen, ontrent het bedryf van 's Landts vloot, zoodaanige beveelen zoude geeven, als zyn Hoogheit ten dienſte van het Landt zoude oordeelen te behooren. Doch eer de gemelde Heeren op de Helder quaamen,

Des Krygsraadts antwoordt.

9 *Aug.*

Bezending aan zyn Hoogheit.

men, verstonden ze dat zyn Hoogheit weêr naar den Haage was vertrokken: dies keerden ze te rugh, en spraaken met den Vorst in den Haage. Daarna deedt de Raadtpensionaris Fagel, den elfden van Augustus, ter vergadering van hunne Ed. Groot Moog. verslagh van den uitslag der onderhandeling, door hem, en d'andre vier Gedeputeerden der Heeren Staaten, met zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, over 't bedryf van 's Landts vloot, gehouden. Hier op werdt by de Heeren Staaten, naa beraadtslaaging, goedtgevonden en verstaan, dat zyn Hoogheit door een brief zou worden verzocht, te willen beveelen, dat de L. Admiraal de Ruiter met 's Landts vloot de vyandtlyke vloote zou volgen, de zeegaaten deezer Landen, tot die van Texel en 't Vlie toe, onder Godts genadigen zeegen, voor d'Oostindische retour- en andre scheepen, met de maght van 't Landt open en veilig maaken, de zelve retourscheepen, de kusten deezer Landen naderende, zoo veel moogelyk beschermen, de vyanden van voor de voorschreeve zeegaaten, met de Goddelyke hulpe, verdryven: zoo nochtans, dat, in gevalle de vyanden de voorschreeve zeegaaten zouden moogen openen en verlaaten, het dan niet noodig zou zyn de gemelde vyanden aan te grypen of te volgen; ten waare hy L. Admiraal de Ruiter oordeelde, dat hy hen in zoodaanigen gevalle met voordeel zou konnen aantasten: dat zyn Hoogheits goede geliefste moght weezen, dit besluit van hunne Ed. Groot Moog. mede voor dienstig en noodig aan te zien, en toe te stemmen. Dat voorts zyn Hoogheit insgelyks zou worden verzocht te willen goedtvinden, dat negen kompagnien voetknechten van het regement van den Kornel Palm, ten deele albereits naar 's Landts vloote verzeilt, ten deele in d'uiterste gaaten deezer Landen zeilreede leggende, op 's Landts vloote tot de voorschreeve toght moghten worden gebruikt; dewyl 't voorschreeve volk bevaaren, zeekundigh, en op de vloote zeer noodig was, en dat de voorschreeve toght alleen voor eenige weinige daagen zou duuren, en overzulks aan hooghgemelde zyne Hoogheit geen groote ongemakken zou toebrengen: dat ook zyn Hoogheits goede geliefste moght zyn, dat twee fregatjes, tegenwoordigh ontrent Schoonhoven gebruikt wordende, naar 's Landts vloote moghten gezonden worden, dewyl die van alles waaren voorzien, geen nut op die post konden doen, en in de vloot den Lande groot voordeel zouden toebrengen: en dat zyn Hoogheit wyders moght verzocht worden, in de tegenwoordige gesteltenisse van tyden en zaaken wat meerder krygsvolk in deeze Provincie ontrent de zeestroomen te willen brengen. Ten zelven daage werdt ter vergadering van Hollandt noch goedtgevonden, dat de Heeren van Dordrecht, Delft, Amsterdam, Rotterdam, Schiedam, Alkmaar, Hoorn, Enkhuizen, en Medenblik, met den Raadtpensionaris, en den Secretaris Lodestein, over 't voorschreeve bedryf van 's Landts vloot met zyn Hoogheit in nader onderhandeling zouden treeden, en zyn Hoogheit verzoeken, om over het voorschreeve bedryf zoodanige beveelen te geeven, als de zelve ten meesten dienste van den Lande zou oordeelen te behooren. Ook werdt toen by die van Hollandt verstaan en besloten: *dewyl 's Landts vloot zoude worden gebruikt, om de vyandtlyke vlooten, met Godts hulpe, van voor Texel en 't Vlie te verdryven, den Raaden ter Admiraaliteit tot Amsterdam en West-vrieslandt, mitsgaders den Bewindthebberen der Oostindische Kompagnie deezer Landen, aan te schryven, dat ze over nacht en dagh zoo veel toegerust kleen vaartuigh naar de vloot zouden zenden, als zy eenigh-*

[Margin: 1673. — Resolutie der Heeren Staaten van Hollandt, raakende het geen men aan zyn Hoogheit, aangaande het employ van 's Landts vloot, zou verzoeken. 11 *Aug.* — 11 *Aug.*]

1673. *zins zouden konnen bekoomen.* Daarentusschen bleef 's Landts vloot ontrent derdehalve myl van Scheveningen leggen, wachtende op naarder last. Hier werdt de L. Admiraal de Ruiter van den Gezant van Spanje, Don Emanuel de Lira, den negenden tegens den avondt bezocht en begroet. Daar op volgde den tienden ruw weder, zoo dat 'er eenige kabels braaken; doch 's anderendaaghs zagh men 's Landts vloot noch in goeden staat leggen.

12 *Aug.* Zyn Hoogheit de Prinsse van Oranje komt in 's Landts vloot.

Den twaalfden der maandt, naa 't houden van verscheide beraadtslaagingen te lande, quam zyn Hoogheit met een visschers pink, voerende de vlagh van boven, 's naamiddaghs naar 's Landts vloot, verzelt met de Heeren Ryngraaf, van de Lek, Bentingh, en verscheide andere Edelen. De L. Admiraal de Ruiter zondt hem zyn tweeden Kapitein, Pieter de Liefde, met de sloep te gemoet, daar hy in over ging. Aan boordt koomende, werdt hy met dertien eerschooten ontfangen en verwellekomt.

Algemeene vreught over zyn komst.

Men bespeurde op zyn komst alom groote blydtschap by groot en kleen. Alle de scheepen lieten al hunne vlaggen en wimpels afwaaijen. Het geroep van *Lang leef de Prins*, klonk van schip tot schip door de gantsche vloot. De L. Admiraal de Ruiter liet terstondt, op 't bevel van zyn Hoogheit, den Scheepskrygsraadt aan boordt seinen, en terwyl men de Leden verwachtte, ging de Vorst met den L. Admiraal het schip alomme bezien. Daar op quaamen de L. Admiraalen Bankert, van Nes en Tromp, en voorts de Viceadmiraalen en Schoutenbynacht aan boordt, en zyn Hoogheit vraagde aan den Heer de Ruiter, en d'andre Leden van den Krygsraadt, hoe en op wat wyze men 's Landts vloote, ten dienst van den Staat, en tot behoudenisse van de verwachtwordende Oostindische scheepen, tegens de t'zaamengevoeghde Koningklyke Engelsche en Fransche vloote, die zich voor en ontrent het Texel en 't Vlie hieldt geposteert, zou konnen en behoorde te bezigen?

Zyn Hoogheits voorstel aan den Krygsraadt.

Hier op werdt by den Krygsraadt rypelyk beraadtslaaght, en in acht genoomen, dat het alomme groote opspraak en tweedraght zou veroorzaaken, indien zoo kostelyke scheepen in handen van de vyanden vervielen, zonder 's Landts zeemaght tot derzelver bescherming en behoudenis gebruikt te hebben. Derhalven hebben al de Leden eenpaarighlyk geoordeelt, *dat men de vyanden hoe eer hoe liever behoorde te naderen, en de zelve met het meeste voordeel moest trachten aan te tasten, en, onder Godts zeegen, de kust en zeegaaten deezer Landen te doen verlaaten, en de zee alzoo voor d'aankoomende retourscheepen vry en veiligh te maaken.*

De Krygsraadt verstaat dat men de vyanden behoort te bevechten.

Dit goedtvinden werdt door zyn Hoogheit toegestemt, als overeenkoomende met het ooghmerk der Heeren Staaten: en werdt dienvolgens besloten, dat men zulks van stonden aan in 't werk zou stellen: gelyk breeder vervat was in zyn Hoogheits brief, op dat stuk te vooren geschreeven, die toen werdt geleezen, onderteekent, en den L. Admiraal de Ruiter, t'zyner naarichting, ter handt gestelt, luidende gelyk volght.

Dit wordt by zyn Hoogheit toegestemt. Besluit daar op genoomen.

Edele, Gestrenge, manhafte, vroome, lieve bezondere,

Wy hebben wel ontfangen de missive, by Uw E. en de andere L. Admiraalen geschreeven in het schip de zeven Provincien, dryvende tusschen Scheveninge en Katwyk, den achtsten deezer loopende maandt, ende daar uit gezien de bekommeringe die de zelve hebben, om op onze ordres van den vierden daar bevooren den vyandt aan te grypen, ende hebben vervolgens uit het rapport † van den Raadtpensionaris Fagel, en den Secretaris Lodestein, omstandelyk en in 't breede verstaan, wat ge-

† *Verslag.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

gedachten Vw E. en den hoogen Scheepskrygsraadt, ontrent dat geheele werk hebben opgevat, wy en moogen dan niet naarlaaten Vw E. en de andere Hoofden van 's Landts vloote dank te zeggen, voor de goede conduite [1] ende voorzichtigheit die de zelve gebruiken, om in den beginne en voor den aanvang de gantsche zaake wel te overleggen, en de mannelyke dapperheit die Vw E. en de voorschreeve andere Hoofden en Officieren betoonen, om 't gunt eens geresolveert [2] is, onder Godes zeegen, wel uit te voeren; Wy konnen wel verklaaren dat wy wenschten niet in deeze necessiteit [3] gebraght te weezen, van te moeten resolveren, de vyanden van deezen Staat te doen retireren [4] van voor de gaaten en de zeekusten deezer Landen, tot het Texel en het Vlie toe, of 's Landts maght, met Godes hulpe, te employeren [5], om die van daar te verdryven, en de voorschreeve gaaten open ende veiligh te maaken voor de Oostindische retourscheepen, en zouden alsdan wel hebben doen blyken, dat wy niets liever zouden hebben gedaan, dan het leeven en de behoudenisse van zoo veel dappere mannen, die zoo veel voor den Staat en voor ons hebben gedaan, en onder Godes genade het Landt hebben helpen bewaaren, buiten alle perykelen [6] te stellen, en niet wederom in de waaghschaale te brengen eene scheepsvloote, welkers conservatie [7] ofte verlies ons alle te zaamen van de uitterste importantie [8] is; Maar nademaal wy den Koning van Grootbrittanjen tot noch toe niet hebben konnen beweegen tot het aangaan van eene vreede met deezen Staat, en alzoo voor te koomen het vergieten van zoo veel Christen bloet, als wy voorzien dat in een naader gevecht tusschen geloofsgenooten vergooten zal worden, en dat den almaghtigen Godt daarinne onze getuige zal weezen, dat ook 't voorschreeve naader gevecht by ons niet ondernoomen werdt uit eene sucht tot glorie, ofte om te verkrygen eene naame, dat wy een maghtige vloote van twee maghtige Koningen hebben durven aangrypen ende tegengaan, maar dat wy tegens onze dank genoodtdrukt werden het leeven van zoo veele couragieuse [9] mannen in perykel te brengen, om het lieve Vaderlandt te beschermen en behouden; en dat wy, om die voorschreeve defensie [10] te presteren [11], hebben geemployeert [12] alle het vermoogen dat ons Godt den Heere almaghtigh heeft believen te verleenen, zoo moeten wy ook betrouwen dat de goede Godt en Heere van alle heirschaaren en krygsmaghten in den dagh des strydts Vw E. en de andere Hoofden, mitsgaders Officieren en matroozen, krachtelyk zal bystaan in een gevecht, dat tot bescherminge van den Lande, uit eene onvermydelyke noodt, ter handt genoomen moet werden; En gelyk zyne goddelyke Majesteit zyne genaade tot tweemaal toe zoo vaderlyk en zienlyk, tot assistentie [13] en bescherminge van Vw E. en de andere Hoofden, mitsgaders Officieren en matroozen van de voorschreeve vloote, heeft laaten uit schynen, dat ook alzoo die goeden Godt voor de derdemaal den vyandt, die daar door niet bewoogen heeft konnen worden om aan een redelyke vreede het oor te leenen, zal beschaamen, en in den daage des strydts doen bezwyken, en dat zyne goddelyke Majesteit openbaar zal maaken, dat hy een grooten vyandt, op zyn macht zich zoodaanigh verheffende, dat hy gelooft daar door albereits alles vermeestert te hebben, door eene mindere maght zeer wel kan inbinden, en eene verlossinge en uitkomste geeven, daar door zyn heiligen Naam des te meerder geëert en gevreest moet werden, zoo als wy niet alleen in voorige, maar ook in deeze jegenwoordige tyden van die Goddelyke genaade handttastelyke proeven, zoo te water als te lande, hebben gezien; Wy weeten wel

1 *Beleidt.*
2 *Besloeten.*
3 *Noodt.*
4 *Afwyken.*
5 *Besteeden.*
6 *Gevaarlykheden.*
7 *Behoudenis.*
8 *Gewichte.*
9 *Dappere.*
10 *Bescherming.*
11 *Betoonen.*
12 *Te werk gelegbt.*
13 *Bystandt.*

 dat

1673. *dat ook die Godt door menschelyke middelen wil werken, en dat het een reukeloosheit zoude weezen, met een handt vol volks tegens een geheel heirleger aan te gaan, en dat Godt verbiedt zyne goddelyke Majesteit te verzoeken; maar naademaal dit gevecht by ons ondernoomen moet werden, om dat wy geen middel zien hoe het zelve te ontgaan, en dat wy, tot onze behoudenisse, hebben by gebraght alles wat wy hebben konnen by een krygen, zoo moeten wy hoopen dat Godt, de rechtvaardigheit onzer zaake inziende, ons om zyns Naams wille behouden ende een zeegen verleenen zal; Uw E. en de andere Hoofden hebben zeer wel geconsidereert [1], dat het de uiterste murmuratie [2] en confusie [3] zoude veroorzaaken, dat zoo kostelyken schat, als zyn de Oostindische retourscheepen, in handen van de vyanden zoude hebben laaten vervallen, zonder 's Landts maght gebruikt te hebben tot der zelver reddinge: en dat de vyandt, zoo een notablen [4] rykdom en advantage [5] behaalt hebbende, niet te disponeren [6] zoude weezen tot eene eerlyke vreede: ende die reden obligeert [7] ons om de jegenwoordige resolutie te moeten neemen. Wy meenen niet dat het van noode is Uw E. en de andere Hoofden, en Officieren, mitgaders soldaaten en matroozen, op te wekken, om haar hier ontrent mannelyk te draagen, dewyle wy overvloedige stoffe ende reden hebben om haar alle te zaamen te danken voor de goede wille, by haar, onder Godes zeegen, zoo loffelyk ende dapperlyk betuight; ende en zullen ook niet onderlaaten te betoonen hoe aangenaam het zelve aan ons is geweest, maar verzoeken alleen dat de zelve, tot afweeringe van dit laatste effort [8] onzer vyanden, daar in willen continueren [9], en, voor oogen hebbende de rechtvaardigheit van onze zaake tegens die voorschreeve vyanden, de groote genade door den grooten Godt tot tweemaal toe in deeze gevechten zoo klaarlyk t'onzer hulpe beweezen, den welstandt die een gelukkige uitkomste van dit derde treffen het Landt zoude toebrengen, ofte de jammerlyke ellende, daar in zoo veele goede menschen en onnozele kinderen, zoo naar ziele en lichaam, zoude werden gebraght, indien de vyandt de overhandt quam te verkrygen, ende zulks den zegen, die de zelve by Godt en menschen zullen behaalen, indien zy vroomelyk tegens den vyandt koomen te stryden, ofte de schande en blame [10] die zy op haar zouden laaden, indien zy haar laffelyk koomen te comporteren [11], haar uiterste vermoogen willen aanwenden om den vyandt met courage [12] aan te tasten, met een loffelyke standtvastigheit allomme bejegenen, en den anderen als broeders seconderen [13] en te hulpe koomen, niet twyffelende of zyne goddelyke Majesteit zal zoodaanige goede resolutie met een gezeegende uitkomst kroonen, en ons obligeren [4] om onze gedachten op dank en belooninge voor alle te keeren: en hebben derhalven, naar dat wy alles wat te considereren [15] stonde aandachtelyk hebben overwoogen, ende op het eenpaarigh advys van de Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden ter Generaaliteit, en van de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt, goedtgevonden, Uw E. mitsdeezen te ordonneren, dat Uw E. zonder eenigh moment [16] tydtverlies, 't anker zal lichten, de vyanden van deezen Staat met 's Landts vloote volgen, de zeegaaten deezer Landen, tot die van Texel en 't Vlie toe, onder Godes genaadigen zeegen, voor de Oostindische retour- en andere scheepen, met de maght van 't Landt zal openen en veiligh maaken, de zelve retourscheepen, de kusten deezer Landen naaderende, zoo veel moogelyk, protegeren [17], ende de voorschreeve zeegaaten voor de voorzeide vyanden, met zyne goddelyke Majesteits hulpe, bevryden*

1 *Aangemerkt.*
2 *Morringe.*
3 *Verwarring.*
4 *Merkwaardigen.*
5 *Voordeel.*
6 *Beweegen.*
7 *Verbindt.*
8 *Poogen.*
9 *Volberden.*
10 *Laster.*
11 *Draagen.*
12 *Moedt.*
13 *Bystaan.*
14 *Verbinden.*
15 *Bedenken.*
16 *Oogenblik.*
17 *Beschermen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den zal: zoo nochtans, dat, in gevalle de voorschreeve vyanden de voornoemde zeegaaten zouden moogen koomen te openen en verlaaten, het niet noodigh weezen zal de voorschreeve vyanden aan te grypen ofte te volgen, ten waare Uw E. oordeelde dat Uw E. haar in zoodaanigen gevalle met advantage † zoude konnen aantasten. Wy bidden Godt den Heere almaghtigh, dat zyne goddelyke Majesteit eene goede en genadige uitkomst, tot zyns Naams eere, hier op wil verleenen, en Uw E. in zyne heilige beschermingenemen: ende blyven, 1673.

† Voordeel.

Edele, Gestrenge, manhafte, lieve byzondere,

Uw E. vriendtwillige,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Actum in 's Landts schip de Zeven Provincien, ten anker tusschen Katwyk en Scheveningen, den 12 Augusty 1673.

Ter zelver uure heeft ook zyn Hoogheit by monde alle de Leden van den Krygsraadt tot hunnen plicht vermaant, en met verscheide redenen opgewekt, hun ook aanzeggende, dat de stranden en zeegaaten alomme wel waaren bezet en bezorght. Daarna liet men al 't scheepsvolk boven koomen, staande zyn Hoogheit, de L. Admiraal de Ruiter, en andere Heeren van den Krygsraadt, op het halfverdek, daar de matroozen en soldaaten zich rondtsom plaatsten, en die daar niet staan konden klommen in 't wandt, om zyn Hoogheit te zien, en te hooren wat men hun zou voorhouden. De Heer de Ruiter, het woordt neemende, zeide met korte woorden: *Mannen, 't schynt dat men noch eens zal moeten slaan, en dat de vyanden niet zullen rusten voor dat wy noch een derde kans met hun zullen hebben gewaaght. Ook kan ik niet twyffelen, of gy, die my nu tweemaal getrouwelyk hebt bygestaan, zult nu ook de derdemaal toonen dat gy mannen zyt, die genegen zyn voor 't lieve Vaderlandt, voor d'oude vryheit, voor zyn Hoogheit, en voor vrouwen en kinderen, tegens alle vyanden, nevens my te stryden. Zyt gy niet alle in 't gemeen, en elk in 't byzonder, hooft voor hooft, gezint uw eer en eedt, als eerlyke luiden, tot'er doodt toe te betrachten: te meer, om dat zyn Hoogheit, die hier nevens my staat, de blooden zal doen straffen, en de geenen die zich wel draagen eerlyk beloonen*, welke leste woorden zyn Hoogheit met zyn mynen en woorden toestemde, en bevestighde. Waar op al het volk met groot gejuich *Ja* riep, en de meeste lieten de muts, op zyn matroos, om 't hooft gaan, en 't geroep van *Lang leeft de Prins*, werdt hervat. Welk betoogh van genegentheit van den Vorst met driemaalen den hoedt te lichten heuschelyk werdt bejegent. Straks daarna ging zyn Hoogheit weêr in de sloep, en liet zich aan de pink roeijen, en voorts naar Scheveningen voeren. In 't afscheiden werdt hy van alle de scheepen met veel kanonschooten vereert.

De Ruiters aanspraak aan zyn scheepsvolk in 't byzyn van zyn Hoogheit.

Ten zelven daage is ter vergaaderinge der Heeren Staaten van Hollandt, naar voorgaande beraadtslaaging, en naa dat in achting genoomen was, hoe eerstdaaghs tusschen de vyandtlyke vlooten en die van deezen Staat wel een zeegevecht zou moogen voorvallen, en dat den Staat aan den goeden uitslagh van dien ten hooghsten gelegen lag, en d'overwinning alleenlyk hing aan Godts almaghtige schikking, goedtgevonden en verstaan: dat Burgermeesteren en Regeerders van de Steden der Provincie zoude aangeschreeven worden, ieder in de zyne zoodaanige ordre te stellen, dat de Predikanten aldaar zyne goddelyke Majesteit daar over zonder ophouden vierighlyk zouden bidden, en by alle gelegentheit van

De Staaten van Hollandt beveelen Godt vierighlyk te bidden om d'overwinning in den aanstaanden zeeslagh, en daar toe ook byzondre bedestonden aan te stellen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. prediken hunne gebeden daar naar richten, en de gemeente daar toe vermaanen, ook daagelyks byzondere bedestonden daar toe aanstellen: en byzonderlyk mede ten zelven einde de gemeente zouden doen byeen koomen, zoo wanneer door 't gehoor van schieten met kanon het voorzeide zeegevecht zou moogen bekent worden. Des anderendaaghs, 's morgens vroegh, ging 's Landts vloot onder zeil, Noordtwaart aan, met een slappen Westelyken windt, die 's naamiddaghs wakkerde, en tegen den avondt Noordtwest liep, met een betrokken lucht en regen. Derhalven werdt de L. Admiraal de Ruiter te raade, om niet van elkanderen te verstrooijen, d'ankers ontrent drie mylen dwars van Petten te laaten vallen. Daar leggende, kreegen ze 's nachts zulk een harden storm uit den Westnoordtwesten, dat verscheide kabels gebrooken, en ankers verlooren werden, onder anderen brak de Ruiters anker, zoo dat hy 't plechtanker liet vallen. Dit harde weder duurde, hoewel d'eene tydt zwaarder dan d'ander, drie of vier daagen. Zommige scheepen verlooren twee kabels, een Vriesch schip drie kabels en een anker, en de Viceadmiraal Evertszoon twee ankers en kabels: zoo dat men, toen 't weêr wat bedaarde, noch genoodtzaakt was te blyven leggen, om te zien of iemandt zyn ankers en kabels kon visschen, en bergen. Den zeventienden der maandt ging de Heer de Ruiter met de vloot weêr onder zeil, met voorneemen om zich te begeeven tusschen het Texel en 't Vlie, het landt in 't gezicht. De windt was toen Noodtwesttennoorden, en men laveerde dien gantschen dagh en den volgenden nacht, om de vyanden te naderen, die men toen verstondt dat vier of vyf mylen van daar op anker laagen. Op dien dagh ontfing de L. Admiraal de Ruiter twee brieven, van eenige Bewinthebberen der Oostindische Compagnie, en Gevolmaghtighden van de vergaadering van Zeventienen, beide dien dagh geschreeven, d'eerste op den Helder, de tweede in 't Compagnies jacht, leggende in 't Nieuwe Diep: meldende hunne groote bekommering en vreeze voor de retourscheepen, die alle uuren stonden te koomen, ja al behoorden gekoomen te zyn: hem met eenen bekent maakende, dat de vyanden dien dagh gezien waaren tusschen de Breeveertienen en 't Landt, en dat ze, naast Godts hulpe, geen andre hoop hadden, dan dat de zeegaaten van 't Texel en 't Vlie weder geopent, en de gemelde scheepen door hem en 's Landts vloot beschermt moghten worden: met verder verzoek, dat hy daar een gunstigh ooge op zou blyven houden. Ook quam hem ten dien daage noch een brief van zyn Hoogheit ter handen, van deezen inhoudt: dat zyn Hoogheit in bekommering was gebraght, dat de vyandtlyke vloote wel naar d'Eems moght verzeilen, om de retourscheepen daar waar te neemen: met verdre ordre, dat de Ruiter, van dat verzeilen kondtschap bekoomende, zich in zulk een gevalle met 's Landts vloote mede derwaarts zou moogen begeeven, indien hy oordeelde dat de retourscheepen aldaar van de vyanden zouden konnen aangetast worden, en dat het verzeilen van 's Landts vloot naar de Eems, naar soldaat- en zeemanschap zou behooren te geschieden. Eenige daagen te vooren hadt de Heer Raadtpensionaris Fagel hem geschreeven, *dat zyn Hoogheit 's Landts vloot niet alleen met zyn hart, maar ook met zyn oogh zou volgen, zich daarom naar den Helder begeeven, op dat hy 't werk zoo veel te naader zou moogen zyn, en zoo veel ordres zou moogen stellen, als tot versterking van 's Landts vloot zouden konnen gegeeven worden.* Ontrent deezen tydt hadt de L. Admiraal de Ruiter bevoolen, dat men een nette lyst zou opmaaken

'S Landts vloot gaat t'zeil. 13 *Aug.*

Harde storm.

De vloot weêr t'zeil. 17 *Aug.*

Bekommering voor d'Oostindische scheepen.

Naarder ordre van zyn Hoogheit. *Geschreeven den 16 Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ken van 's Landts vloote, verdeelt in drie esquadres, en elk esquadre in drie ſmaldeelen, mitsgaders der zelver bemanning en monture, die den zeventienden der maandt werdt voltrokken, en daarna aan hunne Hoog. Moog. gezonden. 's Landts vloot beſtondt toen, op den zeventienden van Auguſtus, in 75 ſcheepen en fregatten van oorlogh, 25 branders, en 18 advysjachten, t'zaamen 118 zeilen, voorzien met 4312 ſtukken geſchuts, en bemant met 17452 matroozen, en 2582 ſoldaaten. Ook werdt de vloot den achtienden noch verſterkt met 165 ſoldaaten en 177 matroozen, die op de ſcheepen, daar men 't meeſte gebrek van volk hadt, werden verdeelt. De zee- en landtſoldaaten ſtonden onder Luitenants, Vaandrighs, Sergeants of Korporaals: ook vonden zich verſcheide Kapiteinen op 's Landts vloot: naamentlyk, Johan Rammelman, Gerrit Krabet, Jan Morres, Pieter de Glarges, Hugo van Aſſendelft, Jan Teeding Berkhout, Fredrik Lier van Wyenhorſt, Kornelis Witzen, Dirk Haringhkaspel, Severyn van Oldenhof, Pieter van Zuilen van Nievelt, Blomme, Albert van Harderwyk, Jan Babtiſt Bernard, Heer van Reſé, en Warnard Matthyszoon, die daarna hun deel hadden in 't gevaar en in d'eere van 't volgende gevecht. De vloot, gelyk gezeit is, hadt den zeventienden en den volgenden nacht de vyanden met laveren gepooght te naderen, maar kon door 't hardt weder, dat t'elkens opſtak, weinig vorderen: ja verſcheide ſcheepen leeden door 't laveren en hardt prangen merkelyke ſchaade. Zelfs de Ruiters groot marszeil woey aan ſtukken, een ander ſchip verloor zyn groote ſteng, een ander zyn voorſteng, en twee verlooren hun voormarszeilen, en braaken hunne rees: en wel zeſtien ſcheepen raakten een groot ſtuk weeghs in de ly van 's Landts vloot af. De Heer de Ruiter, oordeelende dat met onder zeil te blyven veele ſcheepen zouden worden beſchaadight, en de vloot van een verſpreidt, verſtondt dat men met de vloot wat dieper in zee zoude loopen, en weer ten anker koomen, om beter weder en gunſtiger windt af te wachten. Daar op ſtak men t'zeewaart in, en quam op vyftien vadem, Kamperduin Zuidtooſttenooſten van zich, ten anker. Toen deedt de buitewacht ſein, dat ze de vyanden zaagen. De L. Admiraal de Ruiter zondt twee galjoots, om de lywaartſte ſcheepen aan te zeggen, dat ze hun beſt zouden doen om by de vloot te koomen. Op den avondt braght Kornelis van der Hoeven, Kommandeur van 't fregat Schiedam, een Engelſche kits of hoeker, gemonteert met acht ſtukken, en bemant met achtendertig man, die hy genoomen hadt, onder de vlagh. Ter zelver tydt moeſt men uit ieder esquadre een brandtſchip, dat niet langer zee kon bouwen, uit de vloote opzenden: het eerſte om dat het geen chaloup hadt, het tweede by gebrek van ankers en touwen, en het derde mits lekkagie, en andre onbequaamheit. Den negentienden bleef men noch ſtil leggen, wachtende op beter windt, en de brandtwacht braght tyding, dat de vyanden noch laagen als vooren. De Heer de Ruiter ſchreef toen aan eenige Heeren, wat vlyt by hem was aangewendt om de vyanden te naderen, en *dat hy verwondert ſtondt, dat de vyanden, die 's Landts vloot daar wel zaagen, niet beleefder waaren, met hem een weinigh te gemoet te koomen, dewyl ze de windt tot hun voordeel hadden.* Zeeker Heer, die zich op den Helder onthieldt, liet hem weeten, hoe uit Keulen, daar men toen van vreede handelde, werdt geſchreeven, dat een Gezant van Zweeden, met een Engelſch Gezant in geſprek geraakt, al boertende hadt gezeit: (ziende miſſchien op het geen tuſſchen d'Engel-
ſche

1673.

Etlyke Kapiteinen van zee- en landtſoldaaten op 's Landts vloot.

De vloot wordt door tegenwindt en hardt weder opgehouden, en lydt ſchaade.

18 *Aug.*

Steekt dieper in zee, en komt daar ten anker.

Drie branders opgezonden.

19 *Aug.*

De Ruiters verwondering over 't vertoeven der vyanden.

Boertreede te Keulen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. ſche en de Nederlandtſche vlooten den eerſten van Auguſtus was voorgevallen) *Dat d'Engelſchen beleeſt waaren, dewyl ze voor de Hollanders ruimte op de zee maakten:* en dat d'Engelſche Gezant daar op antwoordde: *Dat de Hollandtſche vloot met de peſt was beſmet, en dat d'Engelſche daarom met de zelve geen doen wilden hebben:* maar dat de Gezant van Zweeden daar toen op zeide: *Verſtaan te hebben dat d'Engelſchen aan de loop vaſt waaren, 't welk ook al een beſmettelyke ziekte was.* Of dit geſprek zoo waarlyk was voorgevallen, of van iemant verziert, kan ik met geen zekerheit zeggen: maar den brief, die 't te dier tydt verhaalde, heb ik zelfs gezien, en laat een ieder daar van oordeelen naar zyn believen.

Een Ooſtindiſch retourſchip genoomen. 19 *Aug.*

Geduurende dat ſtil leggen van beider zydts vlooten, viel een Hollandtſch Ooſtindiſch retourſchip, genoemt Paapenburgh, dat, van d'andere afgeraakt, voor uit quam, ongelukkelyk onder de vyanden, en werdt door den Franſchen Kapitein de la Vigere genoomen.

20 *Aug.*

Den twintighſten, toen de windt 's nachts te vooren uit den Ooſten was gekoomen, ging 's Landts vloot 's morgens vroegh weêr onder zeil, Noordtwaart aan, maar met weinigh koelte, zoo dat de ſcheepen ſlechts met de vloet dreeven.

De vloot gaat weêr onder zeil. Kryght de vyanden in 't gezicht.

Ontrent ten tien uuren kreegh men de vyandtlyke vlooten in 't gezicht, die het tegens de Nederlanders aan te loefwaart van hun heen leiden. 'S Landts vloot zeilde Noordtnoordtooſt, en de vyandt Zuidtzuidtooſt wel twee mylen boven de Nederlanders heenen, die toen ontrent honderdtvyftig zeilen in de vyandtlyke vlooten telden:

Het getal hunner ſcheepen.

en houdt men dat daar onder ontrent honderdt en vier kloeke ſcheepen en fregatten van oorlogh waaren. De L. Admiraal de Ruiter, ziende dat eenige van zyne loefwaartſte ſcheepen door de vyanden, die de loef van hun allen hadden, zouden konnen aangetaſt worden, eer en bevooren dat de lywaartſte de gemelde loefwaartſte naar behooren zouden konnen by en te hulp koomen, gaf dit met brieven, door galjoots, aan de L. Admiraalen, Bankert en Tromp, te bedenken, met aanmaaning, *dat men niet te voorbaarigh moeſt zyn, maar elkanderen tydt en gelegentheit moeſt geeven, om gelykelyk en wel geſlooten aan de vyanden te moogen koomen, en die, onder Godts zeegen, ten dienſt van 't lieve Vaderlandt, dies zelfs Regeering, en hunne waarde vrienden, met voorſpoedt te bevechten:* oordeelende, *dat het* te dier uure *wat te ſpaade was, om*, naa 't inwachten der lywaartſte ſcheepen, *veel te konnen verrichten.*

De Ruiters ſchryven aan Bankert en Tromp.

D'Engelſchen myden voor dien dagh het gevecht.

Maar d'Engelſche en Franſche vlooten maakten, hoewel ze de windt tot hun voordeel hadden, geen mynen om op de Nederlanders af te koomen, en ſcheenen 't gevecht voor dien tydt te myden. Waar op de Ruiter 's naamiddaghs ontrent ten half vieren het met haar heenen om de Zuidt over wende. Men was toen de Franſchen naaſt, en d'Engelſchen waaren een groot ſtuk weeghs te loefwaart van de Franſchen, en zy hielden 't al dicht by de windt. 'S Landts vloot hieldt den zelven koers, zynde de windt Ooſt en Ooſtennoorden, tot naa zonnen ondergang, en zeilde tot over middernacht op het loot aan, op dertien, twaalf, en elf vadem, om den Ooſtzuidtooſten, nevens de vyanden.

'S Landts vloot zeilt den gantſchen nacht.

Maar toen de Heer de Ruiter oordeelde dat men naa genoegh aan de Hollandtſche kuſt was geloopen, deedt hy ten twee uuren naa middernacht ſein om te wenden. Hier op wende 's Landts vloot Weſtnoordtweſt over. Toen zagh men de vyanden ook ſein doen, en zeilden Noordtnoordtooſt. Ondertuſſchen liep de windt Ooſtzuidtooſt, en 's morgens vroegh, den eenentwintighſten van Auguſtus, met den dagh, bevondt zich de L. Admiraal de Rui-

21 *Aug.*

ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ter met 's Landts vloote in 't gezicht van de kust van Hollandt, tusschen 1673. Petten en Kamperduin, geen twee myl van 't landt, en hy zagh de vyanden in ly van zich leggen: zoo dat hy dien nacht met een gelukkige voorzichtigheit, en zeemans streek, den loef van hun hadt gewonnen. Ook leest men by een Engelsch Schryver, *dat de Ruiter, volgens zyn gewoon beleidt, zich dienende van het behulp der duisternis, zich dicht hieldt aan de kust, en, die koers houdende tot den volgenden morgen, de windt won van d'Engelschen.* De Heer de Ruiter, willende dit voordeel gebruiken, deedt 's morgens by tydts sein, dat zich elk in ordre zou rangeren, om de vyanden aan te tasten. Dit werdt spoedelyk in 't werk gestelt: ook zagh men dat d'Engelschen en Franschen zich insgelyks in ordre schikten, wachtende de Nederlanders met kleen zeil in. Zy waaren van gelyken in drie esquadres verdeelt. Het hoofdesquadre onder Prins Robbert, als Admiraal, voerende de roode vlagh, hadt Johan Hermans tot Viceadmiraal, en John Chicheley tot Schoutbynacht. In 't esquadre der blaauwe vlagh hadt de Ridder Eduard Spragh het gebiedt, en de Graaf van Offery Schoutbynacht. De Graaf van Estrée geboodt over 't esquadre der witte vlag, bestaande uit Fransche scheepen. De Nederlanders naar de vyanden toeloopende, hadt Tromp eerst d'avantguarde of voortoght, de Ruiter de batailje of middeltoght, en Bankert d'arriereguarde of achterhoede. Maar de vyanden ontrent ten half achten tegens hen aan wendende, liet de Ruiter straks daarna sein doen van ook te wenden, en liep met 's Landts vloot voor de windt om, om des te eer aan de vyanden te raaken. Door dit wenden kreegh nu Bankert met zyn esquadre de voortoght, de Ruiter de middeltoght, en Tromp d'achterhoede. Ontrent ten half negen viel Bankert op 't esquadre van Estrée, die 's vyandts voortocht voerde, in, en vervolgens de Ruiter op Prins Robberts esquadre der roode vlagh, en Tromp op d'achtertocht der vyanden, 't esquadre der blaauwe vlagh, onder den Ridder Spragh. Toen begon den strydt aan alle kanten, doch in 't eene esquadre veel scherper dan in 't ander. Van 't Fransch esquadre der witte vlagge, onder Estrée, werdt eenpaarighlyk van de Nederlanders en Engelschen getuight, dat het zich vry achterlyk hieldt, zonder zich recht in 't gevecht in te laaten, hoewel 't Estrée aan geen moedt noch beleidt ontbrak. Doch men houdt dat hy door een heimelyke last van zynen Koning werdt wederhouden. Maar zyn Schoutbynacht, de Martel, poogende zyn eer te betrachten, raakte met etlyke scheepen van Bankerts esquadre in zulk een hardt gevecht, zich dapper verweerende, dat hy in groot gevaar verviel, en in den brandt werdt geschooten, dien hy ter naauwer noodt bluschte, zich bergende by d'andre scheepen van Estrée, hebbende wel zesendertig man verlooren, en zich beklaagende, dat men hem niet hadt bygestaan naar behooren. Ontrent den zelven tydt pooghden de Franschen den L. Admiraal Bankert, die eenighzins van zyn esquadre was afgeraakt, te verbranden; maar de brander, die 't op hem hadt gemunt, werdt vruchteloos gespilt. Daarna dreef Bankert de Franschen om de Oost, daar ze in de windt bleven leggen hangen, zonder wederom af te koomen, waar op zy door de Viceadmiraalen Evertszoon en Enno Doedes Star werden naar gewendt, doch geduurigh afwykende, hielden ze voor hun geen standt. De L. Admiraal de Ruiter hadt onderwyl met zyn esquadre een schrikkelyk gevecht met Prins Robberts esquadre der roode vlagge. Men sloegh etlyke maalen door elkanderen heen, dan d'een, dan d'ander de loef hebbende. De Nederlan-

[Margin notes: En windt de loef van de vyanden. — *The Life of Admirall de Ruiter, printed London 1677. p. 90.* — *21 Aug.* — Begin van den zeeslag ontrent Kykduin en den Helder. *21 Aug.* — Gevecht van Bankert met het esquadre der witte vlagge onder Estrée. — Dapperheit van de Martel. — De Ruiters gevecht met Prins Robberts esquadre.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. 21 *Aug.*

landers schooten met hun kanon zoo ras als met musketten, driemaal tegens de vyanden eens. D'Engelschen zeggen, dat men zoodaanig vocht, als of men door een verborge drift wou te kennen geeven, dat dit de leste strydt zou zyn, in 't welk men d'uiterste proeven van beleidt en dapperheit zou toonen. Ter zelver tydt werden in verscheide Hollandtsche Steden, daar men, door 't grouwzaam geschiet, of by andere middelen, kennisse kreegh dat de vlooten aan malkanderen waaren, openbaare gebeeden tot Godt uitgestort.

Gebedestonden ten tyde van 't gevecht in verscheide Steden van Hollandt gehouden.

Op het luiden der klokken liepen de kerken, en de vergaderplaatzen van alle gezintheden vol, en veele duizenden van menschen smeekten, op den voorgang der Predikanten en Leeraaren, om genaade, bystandt en verlossing, ten goede des Vaderlandts. Ook gedenkt my dat men binnen Amsterdam al ten negen of tien uuren de Gemeentens by een klepte, en niet alleen voor den middagh, maar ook namiddagh, en 's avondts bedestonden hieldt: met zoo groot een beweegenis der gemoeden, en vuurigheit van geest, als men daar noch nooit in eenigen noodt onder d'ingezeetenen hadt bespeurt. Want elk hieldt dat aan deezen slagh het gantsche Vaderlandt hing, en dat men nu vocht om 't uitheemsch juk t'ontgaan. Doch ik keer weder tot het gevecht, daar de L. Admiraal de Ruiter met de zynen groote vlyt deedt om Prins Robbert te naderen: dan die was met vier of vyf branders omringht, en werdt van zyne noodthulpen manlyk beschermt. Maar des niettemin braght de Ruiter eenige onorde in zyn esquadre, dat wat van een raakte, zoo dat eenige branders van hem af dreven.

Eenige Engelsche branders verovert of verbrandt.

D'Engelschen zochten met hunne branders, die zy tot achtentwintigh toe in de vloot hadden, veel te verrichten; doch de Nederlanders hebben hun eenige der zelve met sloupen afgenoomen, of hen genoodtzaakt daar den brandt in te steeken. Een brander, genoemt de Luipaart, een Pinasschip, met twintig man en zes yzre stukken, gevoert door Mattheus Borren, werdt door de Ruiters volk verovert, en daarna door zyn last verbrandt. Ontrent ten tien uuren, of wat laater, kreegh men een dikken mist met reegen, die ontrent een uur duurde, doch evenwel werdt geduurigh gevochten.

Van Nes in 't gevecht met Prins Robbert.

De L. Admiraal van Nes raakte met Prins Robbert en noch zes of zeven Engelsche scheepen in een hachelyk gevecht, dewyl hy meest in 't voorste van zyn smaldeel was.

Lydt schaade.

Zyn bezaansroede werdt midden door geschooten, en al zyn rondthout zoo beschaadight, dat hy zeer reddeloos en onmaghtigh wierdt.

Lafhartigheit van drie Kapiteinen.

Dus leggende, zagh hy drie Kapiteinen van zyn smaldeel boven hem leggen, zonder de vyanden te naderen: dies zondt hy een snaau naar hen toe, met bevel, dat ze nader zouden koomen: maar in plaats van dat t'achtervolgen, deeden ze geen vlyt altoos om van plaats te veranderen. Een van de gemelde drie, voerende een schip met tzeventigh stukken, braste dan 't een en dan 't ander zeil tegen de mast, en bleef zoo aan bakboordt van Van Nes leggen, die de vyandt te stuurboordt van zich hadt.

Drie Engelsche scheepen of branders verbrandt.

De mist of rook wat opklaarende, zagh van Nes drie vyandtlyke scheepen, 't zy branders of andere, branden. Daarna, terwyl van Nes bezich was om voor zyn groot marszeil, dat stukken was geschooten, een voormarszeil aan te slaan, en zich weer klaar te maaken, was Prins Robbert met noch eenige andre Engelsche scheepen hem voorby geschooten, de blinden voor de boegh byzettende, en licht af voor hem heenen loopende: maar zy kosten 't voor den L. Admiraal de Ruiter niet overhaalen, waar om zy bystaaken.

De Franschen geen standt houdende, voeght zich Bankert by de Ruiter.

De L. Admiraal Bankert, ziende dat de Franschen geen standt hielden, vondt ongeraaden hen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

21. Kapt. Davids.
22. Kapt. Hendrik Vysscher.
23. Kapt. Stont.
24. Kapt. Legge.
25. Kapt. Kornelis de Liefde.
26. De Hr. Eng. Viceadmiraal Hermans.
27. De Hr. L. Admiraal van Nes.
28. Kapt. Karter.
29. Kapt. Frans van Nydek.
30. Kapt. Roger.
31. Kapt. Klaas Wynbergen.
32. Kapt. White.
33. Kapt. David Swerius.
34. Kapt. Foulis.
35. De Hr. Viceadmiraal de Liefde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. De Nr. Admiraal Michiel de Ruiter.
2. Prins Robbert Engel. Admiraal.
3. Een Engelsche Brander.
4. Kapt. Ian van Brakel.
5. Kapt. Willem Renes.
6. Kapt. Ian van Gelder.
7. Kapt. Ian Bont.
8. Kapt. Story.
9. De Nr. Command.r van Meeuwe.
10. De Nr. Schoutby nacht Chichely.
11. Kapt. Wetwang.
12. Kapt. Simon Panhuis.
13. Kapt. Darnly.
14. Kapt. Herbert.
15. Ioncker Engel de Ruiter.
16. Kapt. Heyman.
17. De Nr. Schout by nacht van Nes.
18. Kapt. Berry.
19. Kapt. Philips de Munnik.
20. Kapt. Ian Krook.
21. Kapt. Davids.
22. Kapt. Hendrik Visscher.
23. Kapt. Stout.
24. Kapt. Legge.
25. Kapt. Kornelis de Liefde.
26. De Nr. Eng. Viceadmiraal Hermans.
27. De Nr. L. Admiraal van Nes.
28. Kapt. Karter.
29. Kapt. Frans van Nydek.
30. Kapt. Roger.
31. Kapt. Klaas Wynbergen.
32. Kapt. White.
33. Kapt. David Swerius.
34. Kapt. Foulis.
35. De Nr. Viceadmiraal de Liefde.
36. Kapt.
37. Kapt.
38. Kapt.
39. Kapt.
40. Kapt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

...n.
...s.
...Liefde.

36. Kap.t Sadlinghton.
37. Kap.t Willem van Ewyk.
38. Kap.t Worde.
39. Kap.t Ian Snel.
40. Kap.t Warspigh.

41. Kap.t Kornelis vander Hoeven.
42. Een sinckent Engels Schip.
43. Kap.t Roger Striklant
44. De L.t Admiraal Kornelis Tromp.
45. De Ridder Eduard Spragh.

46. De Ridder Spragh verdr...
47. Kap.t Berry.
48. Kap.t Volkert Swart.
49. Kap.t Richert Iaems.
50. Kap.t Ian de Iongh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

94. Kap^t. Karel vander Putten.
95. Een France Brander.
96. Kap^t. Iacob d'Oleron.
97. Kap^t. Hendrik Kuyper.
98. De H^r. Martel France Schoutbyn.
99. De H^r. Viceadmiraal Evert zoon.
100. De Ridder Montbrau.
101. Kap^t. Simon Arent zoon.
102. De H^r. Gabaret.
103. Kap^t. Hendrik Munt.
104. Kap^t. Damoer
105. Kap^t. Gillis Schey.
106. Kap^t. de Lisle.
107. Kap^t. Ian Nek.
108. Kap^t. Ian Dikals Schoutbynacht.
109. Een Frans schip sinckt.
110. De Ridder Sordis
111. De Ridder Tourville.
112. Kap^t. Ian Muys.
113. Kap^t. de Coux.
114. Kap^t. Iacob Roos.
115. De France vloot gaet boven windt leggen.

…iesfde.
36. Kap^t. Sadlinghton.
37. Kap^t. Willem van Ewyk.
38. Kap^t. Worde.
39. Kap^t. Ian Snel.
40. Kap^t. Warspigh.
41. Kap^t. Kornelis vander Hoeven.
42. Een sinckent Engels Schip.
43. Kap^t. Roger Striklant
44. De H^r. Admiraal Kornelis Tromp.
45. De Ridder Eduard Spragh.
46. De Ridder Spragh verdrinkt
47. Kap^t. Berry.
48. Kap^t. Volkert Swart.
49. Kap^t. Richert Iaems.
50. Kap^t. Ian de Iongh.
51. Kap^t. Cornelis vander Zaan.
52. Kap^t. Walter Wood.
53. De H^r. Schout by Nacht de Haan.
54. Kap^t. Rigbert Iams.
55. Kap^t. Pieter Backer.
56. Kap^t. Iohn Perker verbrant.
57. Kap^t. Kornelis Tyloos.
58. De H^r. Graaf van Ossery.
59. De H^r. Viceadmiraal Sweers.
60. Kap^t. Iohan Kemthorn.
61. Kap^t. Daniel Elsevier.
62. Kap^t. Robbert Clarche.
63. Kap^t. Adriaan Poort.
64. Iames Iennesar.
65. Iacob Berchout.
66. Kap^t. Iohan Swanly.
67. Kap^t. Barent Rees.
68. Kap^t. Henry Tydeman.
69. Kap^t. Philips de Allemonde.
70. Een Enghelsche Brander.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

hen lang te volgen, om niet te verre van 't gros van 's Landts vloot af 1673.
te wyken, en wendde het naar de Ruiters esquadre, zich daar by voegende, om 't esquadre der roode vlagge met te meer krachts aan te vallen. Hier door werdt Prins Robbert de last te zwaar, men gaf van alle zyden vreeslyk vuur op hem en de zynen, en dreef hem om de West. Men zagh hem te dier tydt Noordtwest aan, en de Franschen Oost aan loopen, waaijende de windt toen uit den Zuidtzuidtwesten. De Ruiter, van Nes, en Bankert, vervolgden Prins Robbert en 't esquadre der roode vlagge, dat te vergeefs hulp van de Fransche verwachtte, tot ontrent twee uuren naa de middagh. Ondertusschen was de L. Admiraal Tromp met zyn esquadre, en 't esquadre der blaauwe vlagh, in 't Noorden t'eenemaal uit het gezicht geraakt. Derhalven oordeelde de Heer de Ruiter, dat hy met de zynen noodtzaakelyk diende te wenden, om Tromp op te zoeken, en des noodts t'ontzetten. Hy braste zyn voormarszeil tegen, en hieldt het met zyn en Bankerts esquadre voor windt af, naar 't geschiet toe, dat men Noordtoost van zich tusschen Tromp en Spraghs esquadre hoorde. Prins Robbert dit ziende, en zoo bekommert voor Spragh als de Ruiter voor Tromp, heeft insgelyks met de zynen gewendt, en zeilde aan bakboort, doch even buiten schoots van de Nederlanders, eenen streek met hun heenen, en Estrée met de Franschen volgde d'Engelschen, maar wat verre achter aan. De L. Admiraal Tromps esquadre was ontrent ten negen uuren tegens d'achterhoede der Engelschen, het esquadre der blaauwe vlagh, aan gewendt. Hy wordt van den Admiraal en Ridder Spragh, met het topzeil op de mast, kloekmoedighlyk ingewacht. Doch eenige Engelschen verhaalen, dat Spragh met dit inwachten Prins Robberts ordre te buiten ging, en dat hem belast was, en hy beloost hadt, met zyn esquadre ontrent Prins Robberts esquadre te blyven, en niet van zyn zyde te wyken, daar hy nu ver in ly van al de rest een afgezondert gevecht aanging. Doch wat daar van zy, 't is altydt zeeker dat hy, toen hem Tromp ten stryde vorderde, niet met eere kon afwyken, en noodig oordeelde hem zonder te aarzelen 't hooft te bieden. De Viceadmiraal Sweers was met zyn smaldeel d'eerste die met de voorste scheepen der blaauwe vlagge, Johan Kemthorn, en den Graaf van Ossery, den strydt begon: en korts daarna raakten beide d'Admiraalen, Tromp en Spragh, aan den anderen, elk gevolght van de zynen. Sweers drong zoo sterk op Kempthorn aan, dat hy eindelyk genoodtzaakt werdt te deinzen: 't welk de meeste scheepen der blaauwe vlagge deed afzakken, werdende van de Nederlanders kort gevolght. Maar Tromp en Spragh bleven elkanderen, d'eene met het schip de Goude Leeuw, d'ander met de Royale Prins, zonder zeil te reppen, ontrent zeven glaazen, dat zyn drie uuren en een half, op zyde leggen, zonder ophouden op elkander schietende met geschut en musquetten: en zoo gelukkelyk voor Tromp en de zynen, dat daar iet voorviel, 't geen zoo onmooghlyk schynt als 't waarachtig is: te weeten, dat men zes geheele glaazen (te weeten, drie geheele uuren, beginnende een vierendeel uurs naa achten, en eindigende een vierendeel uurs naa elven) vocht, eer dat iemant op Tromps schip, onder vierhonderdt en in de tzeventigh menschen, gequetst of bezeert werdt: 't welk niet anders kon aangemerkt worden dan voor een wonderlyke bewaaring, in zoo groot een gevaar, niet by geval geschiet, maar door een goddelyke bestiering en hulpe. Ook schryf ik dit niet uit een los gerucht, maar uit een geloofwaardigh bericht der geenen die 't den

21 Aug.

Prins Robbert aan 't wyken.

De Ruiter wendt het naar Tromp toe.

Gevecht tusschen Tromp en 't esquadre der blaauwe vlagge.

Gevecht van Sweers.

Gevecht tusschen Tromp en Spragh.

Tromp vecht ontrent drie uuren zonder eenige gequetsten te bekoomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. Heer Tromp en andre ooghgetuigen meer dan eens hoorden verhaalen.
21 *Aug.* De meeste koegels vloogen mis of over 't schip heenen. Ook werdt met geen minder zekerheit vertelt, dat de L. Admiraal de Ruiter insgelyks met groot geluk vocht, en weinig dooden en gequetsten kreegh: 't geen zommigen bewoogh te zeggen, *dat het scheen als of men de koegels van zyn schip zagh afstuiten.* 'T is ook zeeker dat men den Heer de Ruiter, in 't midden van 't gevecht, tegens iemant hoorde zeggen: *Ik bidt u ziet dit werk eens aangaan, ziet de koegels eens vliegen, en hoort ze eens snorren en huilen, en evenwel ons wandt staat noch, en ons volk is noch meest gezondt.* Verscheide andere scheepen spraaken van gelyk geluk: en 't is zeeker dat het getal der dooden en gequetsten ten einde van den slagh zeer kleen was. Dan 't schip van Spragh werdt zoodaanigh getroffen, dat hy ten twaalf uuren op den middagh de vlucht moest neemen; doch de L. Admiraal Tromp wilde hem niet verlaaten, en schoot al volgende hem zyn zeilen en rondthout van boven neêr, met naamen zyn bezaans mast. Ook hadt hy ('t geen de Graaf van Ossery naderhandt aan den Heer Tromp mondeling betuighde) op zyn schip eerlang ontrent vierhonderdt dooden en driehonderdt gequetsten. Vyftien of zestien scheepen van Spraghs esquadre stonden hem trouwelyk by. Hier door raakte Tromp zoo verwerdt onder de vyanden, die van alle kanten op hem troffen, dat hy zeer reddeloos werdt. Het hing dien dagh met zyn schip den gouden Leeuw meenighmaal als aan een zyden draadt, door de meenighvuldige branders, die daar op afquaamen, en t'elkens werden afgeweert, vernielt, of vergeefs gespilt. Hy hadt tot eersten Kapitein op zyn schip den dapperen Thomas Tobias, een Yr van geboorte, en Roomschgezint, doch een groot liefhebber van den vryen Staat, die voor deezen als Kapitein op verscheide oorloghscheepen 't gebiedt hadt gevoert, en altydts om zyn trouw en vroomheit was bedankt. Dees gaf nu op nieu groote blyken van zyn beleit en kloekmoedigheit; doch eindelyk werdt het schip door 't groot getal der vyanden zoo doornagelt, dat zyn masten dreighden buiten boordt te vallen. Waar op hy uit de vloot moest wyken, en de L. Admiraal Tromp ging over op het schip de Komeetstar; daar hy zyn Admiraals vlagh liet waaijen, en hieldt zich geduurigh ontrent den Royalen Prins, het schip van Spragh, die op het schip de Sint Joris over ging, en met het zelve de Royale Prins, die groot gevaar liep van verovert of verbrandt te worden, beschermde zoo veel als hy kon. Ook zagh men Kempthorn met zyn smaldeeling van scheepen daar weêr naar toe wenden, waar door 't gemelde schip van 't blaauw esquadre zoo zeer werdt omringt, dat 'er geens kans was om 't zelve te vermeesteren, of door branders te vernielen. In dit gevecht werdt de Sint George, of de Sint Joris, zoo reddeloos geschooten, dat d'Admiraal Spragh zich genoodtzaakt vondt dat schip te verlaaten. Hy ging dan in zyn sloup, met voorneemen, om zich in den Royalen Charles te begeeven. Doch hy hadt geen tien sloups langhte geroeit, of een koegel, die dwars door de Sint Joris passeerde, brak de sloup, of trof den sloup zoodaanig, dat hy last gaf terstondt weer naar de Sint Joris te roeijen: maar 't was te laat: want eer men binnen 't bewerp der touwen kon koomen, zonk de sloup, en men zagh den Admiraal Spragh jammerlyk verdrinken. Hy werdt van d'Engelschen, dat vremdt was, gevonden met het hooft en de schouders boven waater, en echter zonder leven. Zyn armen waaren door een doodelyke kracht zoo vast geklemt aan eenigh deel van de sloup, dat men groote moei-

Spragh begint te wyken.

Lof van Kapitein Thomas Tobias.

Tromps schip werdt zeer beschadight.

Hy gaat over op de Komeetstar.

Spragh veranderdt ook van schip.

Het jammerlyk einde van den Engelschen Admiraal Spragh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

moeite hadt om die los te krygen. Dit was het deerlyk einde van den Ridder Eduard Spragh, den dapperften der Engelfche Admiraalen, die van vrienden en vyanden, om zyne manhaftigheit en heusheit, werdt gepreezen, en uit meedoogen betreurt. Met hem verdronken de Heeren Litleton, Smithe, en anderen, en de floup van de Sint Joris, die 't lichaam van Spragh bequam, vifchte zyn Luitenant, doch half doodt. Ondertuffchen werdt by Tromps esquadre noch hevigh gevochten tegens 't blaau esquadre en de befchermers van 't fchip van Spragh: en in deezen ftandt van zaaken quam de Ruiter met zyn en Bankerts esquadre ontrent ten vier uuren by Tromp. Daar zagh men dat meeft al de fcheepen van de blaauwe vlagh fchrikkelyk waaren befchaadight, en dat veele hunne maften of ftengen hadden verlooren, en andere rampen geleden: 't fchip van Spragh werdt mafteloos door een fregat gefleept, en 't ftondt gefchaapen dat 'er 't geheele blaauw esquadre zou gekleeft hebben, ten waare het Prins Robbert met de zynen hadt ontzet. Ook hadden ze alles bygezet, om niet te laat te koomen: en gelyk de Ruiter zich by Tromp voeghde, zoo begaf zich Prins Robbert by Spragh. Offery lagh toen aan 't roer van den Royalen Prins, met twee fregatten by zich: daar Prins Robbert noch twee fregatten by zondt, om dat reddeloos fchip te meer te verzekeren, en uit het gevaar te fleepen. De L. Admiraal Tromp rangeerde zich met zyn byhebbende fcheepen onder de hooftvlagge, en ontrent ten vyf uuren ftaaken 't de Ruiter, van Nes, Bankert en Tromp, wederom by, en op de vyanden, die toen de loef van hun hadden, aan, en men raakte op nieu aan elkanderen, en in een verfchrikkelyk gevecht. De gantfche zee ftondt in vuur en vlam, die, door den dikken rook, gelyk blixemftraalen uit een donkre locht uitborft. Elk verging 't hooren en zien door de duifterheit der buskruidtdamp, en door de donderflaagen van zoo veel duizenden ftukken gefchuts, en 't balderen van zoo groot een meenighte van musketten als 'er geduurigh vuur gaven. Hier vertoonde zich de fchrikkelykheit van den oorlogh ter zee aan alle kanten. De koegels, bouten, fchroot en fplinters vloogen van alle zyden, met een yffelyk gekraak en geknars van al wat getroffen wierdt. De zee werdt met lichaamen, door geen eene foorte van doodt omgekoomen, bezaait. Zommigen moeften door 't fcherp, anderen door fplinters, anderen door 't vuur, anderen in 't water fterven. 'T gekryt en 't gejammer der gequetften en ftervenden vervulde verfcheide fcheepen, en hy moeft een hert van fteen of harder dan metaal hebben, die 't vergieten van zoo veel Chriften bloedts met drooge oogen kon aanfchouwen. Dit was het deerlyk lot der twee vermaardtfte zeevolken, wel eer door de banden van eenen godtsdienft, en van 't naabuurfchap, aan een verknocht, en die nu hunne uitterfte krachten infpanden om elkanderen te vernielen: doch de Nederlanders door den uitterften noodt geperft, hebbende geen ander middel om den Staat van 't Vaderlandt voor zyn ondergang te bevryden. In dat zwaar gevecht werdt Prins Robbert door verfcheide van zyne befte Kapiteinen trouwelyk geholpen: met naamen, door den Heer John Herman, den Graaf van Offery, Johan Kempthorn, en de Kapiteinen Davis, Stont, Legge, Berry, Earnly, Roger Striklant, Karter en anderen. Doch de Ruiter, van Nes, Bankert, en Tromp, drongen zoo fterk op hen in, en vochten zoo dapper, dat d'Engelfchen genoegh te doen hadden om 't Admiraalfchip van Spragh, den Royalen Prins, en andere befchaadighde en reddelooze fcheepen, te befchermen en uit het gevecht te fleepen.

1673. 21 *Aug.* Zyn lof.

De Ruiter komt Tromp te hulp.

Prins Robbert volght de Ruiter om 't blaauw esquadre t'ontzetten.

Het gevecht wordt hervat.

De grouwzaamheit van den ftrydt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. 21 *Aug.* Men hadt groote moeite aangewendt, om 't schip van Spragh met branders aan te steeken: doch men kon 't door de tegenweer der omleggende Engelschen niet aan boordt koomen. Een der Nederlandtsche branders raakte aan drie Engelsche fregatten vast, doch smeulde alleen zonder branden, en d'Engelschen ontquaamen 't gevaar. Ontrent ten half zeven uuren raakten twee Engelsche branders, en een van hunne oorlogscheepen in brandt, en een ander oorlogschip zagh men zinken. Ook was het jacht de Henriette aan de zyde van Ossery gezonken. De Graaf van Estrée lagh nu met het Fransche esquadre op een bequaame veerte boven windt van Prins Robbert, en bleef daar leggen, zonder op de Nederlanders af te koomen, die zoo lang vochten tot dat Prins Robbert en d'andre Engelschen ontrent ten zeven uuren afweeken, en van de Nederlanders tot naa zonnen ondergang werden gevolght. D'Engelschen hebben 't naar hunne kust over gewendt, en dienden zich van de nacht, om 't schip van Spragh, en andre scheepen die zeer reddeloos waaren, en aan 't rondthout zeer beschaadight, met fregatten wegh te sleepen. Dus keerden ze weêr naar hunne kusten en havens, en ruimden de zee. De Heer de Ruiter dankte Godt dat 's Landts vloot in dien harden strydt de zee hadt behouden, en de vyanden gedwongen 's Landts zeegaaten te verlaaten. Als iemandt hem geluk met den zeegen wenschte, en zich verheughde dat Godt hem wederom in zoo veel gevaar by 't leven hadt bewaart, was zyn antwoordt: *Myn leven is niet, 't is ten dienst van 't Vaderlandt. Doch ik zou wel zoo lang wenschen te leven, dat ik 't zelve moght herstelt zien, en daar 't myne toe doen. Dan zoo 't Godt niet belieft, ik ben oudt, en des levens en der moeite zat.* Hy zey tot zyn Predikant Westhovius, *Nu magh men zeggen*, ziende op zeekre schriftuurspreuk, *Heeden heeft de Heere heil in Israël gegeeven, onze gebeden verhoort, en voor ons gestreeden*: en tegens een ander, *wat zal ik zeggen? Monden en tongen ontbreeken ons om Godts goedtheit, aan ons betoont, naar waarde te melden en te verkondigen.* Ook heeft men hem 's avondts over taaffel hooren zeggen: *De zeegen is groot, moghten wy slechts 't geluk hebben van recht dankbaar te zyn.* Hy beriep noch dien zelven avondt de L. Admiraalen, Bankert, van Nes en Tromp, aan zyn boordt, daar verstaan werdt, dat, nu men, volgens het ooghmerk van den Staat, en 't besluit op den twaalfden der maandt genoomen, de vyanden van 's Landts kusten hadt verdreeven, men met 's Landts vloot (dryvende naa 't gevecht ontrent negen mylen Noordtwest van Texel) in 't Noordtwest tusschen het Texel en 't Vlie, die eilanden in 't gezicht, ten anker zou koomen, en de gemelde zeegaaten verder veiligen voor de scheepen die uit het Oosten of het Noorden te gemoet werden gezien. Daarna verstondt de Heer de Ruiter dat de Viceadmiraalen, Jan de Liefde, en Isaak Sweers, hun leven, in 't manhaftig betrachten van hunnen plicht, voor 't Vaderlandt hadden gelaaten: en ook de Kapiteinen, Jan van Gelder, de Ruiters behoudtzoon, David Sweerius, Hendrik Visscher, en Dirk Jobszoon Kiela. Van Gelder was de buik wegh geschooten. De Kapitein Jan Dik was zwaarlyk in zyn been gequetst, en de Kapitein Jan de Jong werdt aan zyn oogh gewondt. Ook werden Joris van Andringa, de Ruiters Secretaris, en Jonker Henrik van Eeden, met schroot in de beenen geschooten. Wyders hadt men in 's Landts vloot weinig gequetsten en dooden: ja in 't gantsche esquadre van Amsterdam vondt men niet meer dan 71 dooden, en 120 gequetsten, en in d'andre esquadres naar gelang. Niet een eenigh oorloghschip werdt aan de zyde der Neder-

Marginalia: Eenige Engelsche scheepen verbrandt en gezonken. — D'Engelschen wyken, en ruimen de zee. — De Ruiter dankt Godt voor den zeegen. — Beroept de drie L. Admiraalen aan zyn boordt. Hun besluit. — De Ruiter verstaat de doodt van de Liefde, Sweers, zyn behoudtzoon van Gelder, en anderen. — In 's Landts vloot werdt niet een eenigh oorlogschip gemist.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

derlanders vermist of verlooren. Doch zy raakten vier of vyf branders quyt. Het brandtschip d'Eenhoorn werdt in den grondt geschooten, maar de Kommandeur Willem de Rave met zyn volk geberght. De scheepen van den L. Admiraal Tromp, en den Schoutbynacht de Haan, en van de Kapiteinen van Braakel en Jan de Jong, moest men daarna opzenden, om binnen gaats herstelt te worden. Al d'andere bleven in zee, en hermaakten hunne zeilen, staande en loopende wandt, rondthout, en al 't geen buiten gedaan kon worden. Maar d'Engelsche vloot was zoo gehavent en reddeloos, dat ze noodtzaakelyk de zee moest verlaaten. Ook was 't getal der dooden en gequetsten aan hunne zyde ongelyk grooter dan aan de zyde der Nederlanders. In 't schip van Prins Robbert waaren 't zestigh dooden of doodelyk gequetsten, in dat van Spragh noch meer: doch de doodt van dien dapperen Admiraal was hun grootste en smertelykste verlies. Ook sneuvelden noch twee voortreffelyke Zeekapiteinen, Willem Reves, en Heyman, en de Landtkapiteinen de Neve, en Merrywater, en ook de Heer May, die vrywilligh diende. De Ridder Johan Kempthorn, Viceadmiraal, de Kapiteinen Kourtney, Haward, en Willem Jennings, waaren gewondt. Aan de Fransche zyde, daar 't minst gevochten werdt, hadt men ook de minste dooden, en onder de zelve den Kapitein d'Estival. Onder de gequetsten waaren de Ridder Montbrun, en de Kapitein Jakob d'Oleron. En gelyk de Nederlanders niet een oorlogschip hadden verlooren, zoo hadt men een of twee van de grootste Engelsche scheepen zien zinken, en zes of zeven zien branden, zonder dat men wist of het branders of andre scheepen waaren: ook houdt men dat ze ten minsten acht of tien branders verlooren: anderen begrooten 't getal wel op twintigh, doch telden daar onder eenigh kleen vaartuigh: onder anderen hadt de Kapitein Jan van Braakel een Engelschen brander genoomen, die op werdt gezonden. Naa 't eindigen van den slagh, werdt den zelven avondt noch by den Heer de Ruiter, met de L. Admiraalen Bankert, van Nes en Tromp, overleidt, wie voor eerst, in plaats van de Viceadmiraalen de Liefde en Sweers, de vlagh zouden voeren, en zyn daar toe, tot naarder ordre, op 't behaagen van zyn Hoogheit, verkooren de Schoutenbynacht Jan van Nes en Jan de Haan, en de Kapitein Kornelis de Liefde, als d'outste in rang in 't Rotterdamsch esquadre, werdt op gelyke voet gestelt tot Schoutbynacht van de Maas, in plaats van Jan van Nes. Tot Schoutbynacht van Amsterdam werden verscheide persoonen voorgeslaagen: doch de meeste genegentheit viel op den Kapitein Engel de Ruiter, dewyl anderen, die daar toe wel naarder scheenen, door ongezondtheit werden geoordeelt onbequaam te zyn. De Heer L. Admiraal de Ruiter schreef daar over aan zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje, en gaf rondelyk te kennen, *dat de L. Admiraal Tromp en andere Leden van den Krygsraadt geneegen waaren zyn zoon tot die waardigheit te verkiezen: maar dat de Kommandeur van Meeuwen ouder Kapitein was, en de vlagge als Schoutbynacht zoude toekoomen, en geen reeden wist waarom hy zoude worden voorby gegaan.* Daar by voegende, *dat, wanneer zyn Hoogheit zulks zoude gelieven goedt te vinden, hem dan zeer aangenaam zou zyn dat zyn Hoogheit alsdan zynen zoone Engel de Ruiter met de Kommandeurs plaats geliefde te begunstigen, 't welk hem wat luister zou geeven, en aanmoedigen om zich in zyn jonge jaaren te beter te draagen, gelyk hy zich in de gevechten van het verleeden en dit loopende jaar al vry wel hadt gequeeten.* Op dit schryven werdt geantwoordt, dat men

1673. 21 Aug.

Vier beschadighde scheepen worden opgezonden, om gerepareert te worden.

Schaade aan de zyde der Engelschen.

Jan van Nes en Jan de Haan worden tot Viceadmiraalen gestelt.

De Kapitein Jonker Engel de Ruiter tot Schoutbynacht van Amsterdam voorgeslaagen.

De Ruiters schryven aan zyn Hoogheit ter zaake van dien voorslagh. 24 Aug.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. men daar in zoude doen 't geen men zoude oordeelen ten dienst van den Lande te zyn: waar op daarna de Krygsraadt den jongen de Ruiter met eenpaarige stemmen tot Schoutbynacht van Amsterdam, by maniere van voorraadt, aanstelde. Den tweeëntwintighsten van Augustus, voor den dagh, wende 's Landts vloot van de gronden van Texel, en met zonnen opgangk werdt weêr naar landt gewendt, en men quam ten negen uuren tusschen Texel en 't Vlie, de Koogh Zuidtzuidtoost drie mylen en een half van hun af, ten anker, zonder eenige vyanden om hend of van verre te zien. De windt was toen Westzuidtwest, en den Engelschen dienstigh om weer af te koomen, indien ze in staat waaren geweest om 't gevecht te hervatten. 's Landts vloot lagh nu daar zich te vooren de vyanden hadden gepostеert, en elk was even beezigh om alles te herstellen, en zich weer klaar te maaken. De gequetsten werden naar Texel, en voorts naar Amsterdam, en andre naastgelegene Steden, gezonden. De doode lichaamen van den Viceadmiraal Sweers, en der Kapiteinen, van Gelder, en Sweerius, braght men naar Amsterdam. Het lichaam van den Viceadmiraal de Liefde werdt over Amsterdam naar Rotterdam gevoert. Daarna heeft men de gemelde lyken met een treffelyke uitvaart, en veel eerbewys, als Helden, voor 't Vaderlandt gestorven, ter aarde gebraght. De beschuldigingen, wel eer tegens de Liefde en Sweers ingebraght, veranderden nu in lyklaghten of losdichten, en alle faamvlekken waaren door hun bloedt afgewischt. De Viceadmiraal de Liefde werdt door den Dichter J. van den Vondel met dit grafschrift vereert:

Jonker Engel wordt tot die waardigheit verkooren. *2 Sept.* *22 Aug.* *'S Landts vloot komt tusschen het Texel en 't Vlie ten anker.* *De gequetsten worden opgezonden.* *Ook de lyken van de Viceadmiraalen J. de Liefde, en I. Sweers, en der Kapiteinen van Gelder, en Sweerius.*

Grafschrift tot lof van de Liefde.

Hier rust 's Landts LIEFDE, *of eer een deel gescheurt aan flenteren,*
Hy schuwde schutgevaart van verre, en paste t' enteren,
Getroost te winnen, of te sterven als een Heldt.
Beleidt en moedt betoomt al 't Britsch en Fransch geweldt.

Grafteeken ter eeren van Isaak Sweers opgerecht.

Maar ter eere van den Viceadmiraal Sweers werdt in de Oude Kerk t'Amsterdam, daar hy begraven leit, op kosten van den Staat, een heerlyk graf- en gedenkteeken van witte marmorsteen opgerecht, verciert met zyn borstbeeldt, in den steen, een weinig van den grondt verheven, uitgehouwen, en omringht met zegenteekenen: voorts met een byschrift, meldende het kort begrip van zyn leven, dapperheit en diensten. Hy hadt in zyn jeught lang geworstelt met allerley tegenspoedt, meermaalen vyandtlyke gevangkenissen bezuurt, en zomtydts met lyfsgevaar. In meenighte van voorvallen hadt hy den Vaderlande trouwelyk gedient, en zich in alle zeegevechten, daar hy bescheiden was, het zy onder den ouden L. Admiraal Marten Tromp, het zy onder den Heer de Ruiter, manhaftig gequeeten, en veel lofs verdient. Dus was hy, door zyn eigen deught, uit een geringen staat, van trap tot trap, tot het Viceadmiraalschap van Hollandt, onder d'Amiraaliteit van Amsterdam, opgeklommen. Ook werdt zyn verstandt en beleidt zoo zeer gepreezen als zyn kloekmoedigheit, en van hem werdt getuight, *dat hy was kloek van hert, wel ter taal, en wel ter pen.* Zyn grafschrift, in 't Latyn t'zyner eere gestelt, luidde, in Hollandtsch vertaalt, als volght:

Kort begrip van zyn leven en lof.

HIER LEIT
ISAAK SWEERS,
DIE DEN HELDENAARDT, DIEN HY, DOOR
'T LOT DER GEBOORTE EN ZORGHVULDIGE
OPVOEDING, VAN ZYNE OUDEREN
ONTFING,
GODE EN DEN VADERLANDE TOEWYDDE.

D'eer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

D'eerste gronden der krygsoeffeningen te lande en te water heeft hy 1673. in Westindie geleidt. Weêr in 't Vaderlandt gekeert, en besloten hebbende langs den koningklyken wegh naar eere te streven, kon hy zich op 't landt niet houden, en t'zee gegaan, heeft hy alle krygsbedieningen van onderen op in zyne jongkheit moeten doorworstelen. De Mahumetaansche rovers heeft hy dikwils verdreven, en de Middelandtsche zee voor de Hollanders geveilight. Hy gaf zoo veel blyken van deught, dapperheit en voorzichtigheit, dat hy, naar 't oordeel van allen, al de hooghste ampten verdiende, en van de Edele Moog. Raaden ter Admiraaliteit de naaste plaats onder de hooghste Zeeoversten verkreeg: en terwyl hy die waardigheit als Viceadmiraal bekleedde, is hy in dat onlanghs derde en leste gevecht, tegens de zeer maghtige vlooten der Koningen van Vrankryk en Engelandt, dapperlyk en edelmoedighlyk strydende, met een koegel doorschooten, den 21 van Augustus des jaars MDCLXXIII heerlyk gestorven: en heeft den Vaderlande d'overwinning, 's Landts ingezetenen een groot verlangen naar zyn persoon, en den naakomelingen een voorbeelt tot navolging nagelaaten. De Zeeraadt der vereenighde Provincien t'Amsterdam heeft den grootmoedigen Heldt dit gedenkteeken, dat hy aan de Republyk wel verdiende, in den jaare MDCLXXIV opgerecht. De beschuldiging, boven gemeldt, als of hy zich in den slagh van den veertienden Junius wat achterlyk hadt gehouden, hieldt de Heer de Ruiter uit partyschap en verkeerde driften te zyn voortgekoomen. Ook weet ik uit den monde van een der voornaamste Bevelhebberen, hoe eenige Leden van den Krygsraadt te dier tydt geloofden, dat zeeker Officier in 't Amsterdamsch esquadre, uit loutre nydt, met quaadtspreeken en achterklap, den beschuldiger van den Heer Sweers gaande maakte, om hem te betichten, hem poogende een lak op den hals te werpen, uit zyn dienst te stooten, en zich zelven in zyne plaats te dringen. De Heer de Ruiter hadt nu zyn byzondre droefheit, en proefde in 't midden van den zeegen, dat het zoet niet zonder zuur was, door 't sneuvelen van zyn behoudtzoon, den Kapitein Jan Pauluszoon van Gelder, dien hy hoogh achtte, en naar zyn waarde betreurde. Doch hy maatighde zyn rou met zyn gewoonlyke gelykmoedigheit en gedult, zeggende tegens iemant, die zyn verlies tegens hem beklaaghde, *Ik weet dat dit de vruchten van den oorlogh zyn, dat ik my zelven Godts wille moet onderwerpen, en daar in te vreede zyn. Heeden was 't zyn beurt, en morgen zal 't misschien de myne zyn.* Ook hadt hy, weetende in wat gevaar hy geduurigh moest leeven, de doodt altydts voor oogen, en zocht zich daagelyks met godtvruchtige betrachtingen tot een zaligh einde te bereiden: ook is my uit de getuigenis van vrienden, die 't gezien en gehoort hebben, gebleeken, dat hy ten dien einde zeeker boek, genoemt *Vertroosting der geloovige ziele, tegens de verschriklykheden des doodts*, een stichtelyk werk, dat door Karel Drelinkourt, Predikant te Charenton, in 't Fransch was gestelt, en zedert door iemant in 't Hollandtsch vertaalt, geduurende den zeetoght van deezen zoomer, tot driemaalen toe van vooren tot achteren uit las. En dus was onze Zeeheldt de doodt t'aller uure getroost, 't welk in een Christen, die een beter en eeuwigh zaalig leven te gemoet ziet, de grootste prikkel tot rustige kloekmoedigheit verstrekt. De gemelde Kapitein van Gelder werdt ook van zyn schoonbroeder, den geleerden Predikant Bernardus Somer, met een treffelyk Latynsch lykdicht vereert, en betreurt. Maar de blydtschap over 't verdryven der vyandt-

De Ruiters droefheit en gelykmoedigheit over de doodt van zyn behoudtzoon van Gelder.

Zyn gelaatenheit.

Zyn overdenken des doodts, om die in de gevaaren getroost te zyn.

Lykklaght over van Gelder.

Blydtschap over d'overwinning.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. vyandtlyke vlooten van 's Landts kusten en zeegaaten vondt meer vats op de gemoederen der ingezetenen, dan de rou over de gesneuvelde Helden, en elk verhief de groote diensten, door den L. Admiraal de Ruiter den Staat in deezen zoomer gedaan: zyn naam, te vooren genoegh vermaardt, steeg nu noch hooger in den top der doorluchtigheit, en de galm zyner glory klonk door alle gewesten. Eenigen gaven hem den tytel van *Redder des Vaderlandts*, en men zagh eerlangh zyn afbeelding in print ten toon hangen, met dit byschrift:

De Ruiters diensten hoogh geacht. Zyn glory vermeerderdt.

Byschrift op zyn afbeelding.

Aanschou den Heldt, der Staaten rechterhandt,
Den Redder van 't vervallen Vaderlandt,
Die in een jaar twee groote Koningkryken,
Tot driemaal toe, de trotze vlagh deed stryken,
Het roer der vloot, den arm daar Godt door streê.
Door hem herleef de vryheit en de vreê.

Immiddels bezorghden de Heeren Staaten, op de tyding van d'uitkomst van 't zeegevecht, den welstandt van 's Landts vloot met grooten yver. In de vergadering der Staaten van Hollandt werdt den drieëntwintighsten van Augustus goedtgevonden en verstaan, dat van weegen hunne Ed. Groot Moog. de zaake ter Generaaliteit daar heenen zou worden bestiert, ten einde, dat op 't spoedighste eenige Heeren, by hunne Hoog. Moog. daar toe te maghtigen, naar 's Landts vloot moghten worden gezonden, om by alle moogelyke middelen te bezorgen, dat de voorschreeve vloot van lyftoght en andere behoefte mogt worden voorzien, en in staat gehouden en gebraght, om 's Landts verderen dienst te konnen betrachten: en dat de gemelde Heeren vorders moghten werden bevoeght, om met den L. Admiraal de Ruiter, en de Heeren Gecommitteerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit, die zich op den Helder en daar ontrent zouden moogen bevinden, t'overleggen en t'overweegen, of iets, en wat met de voorschreeve vloote, 't zy in 't geheel of ten deele, zou konnen worden gedaan, of in 't werk gestelt, tot verderen afbreuk van den vyandt, en meesten dienst van het Landt, als mede tot verzeekering en veiligheit van de verwachtwordende Oostindische retourscheepen: mitsgaders om daar ontrent, en op alles verder, den dienst van het Landt betreffende, naa ingenoomene raadtgevinge van den gemelden L. Admiraal de Ruiter, en ook, des noodt, van d'andre Hoofden der voorschreeve vloote, zoodanigh te besluiten, als de zelve zouden oordeelen te behooren, en dat van de voorschreeve te neemene resolutie afschrift moght worden gezonden aan den Heere Prinsse van Oranje, met verzoek, dat zyn Hoogheit zoodanige bedenkingen, als de zelve op de voorschreeve zaake zou moogen hebben, aan de gemelde Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden wilde laaten toekoomen, tot der zelver naarichting. Dat voorts den Kollegien ter Admiraaliteit van weegen hunne Hoog. Moog. moght worden aangeschreeven, dat de zelve over nacht en dagh, zonder eenigh uitstel, de noodige lyftoght, en andere behoefte van kruidt, scherp, rondthoudt en anders, naar het Nieuwe Diep, ook eenige Heeren uit de gemelde Kollegien derwaarts wilden afzenden, om op alles de noodige ordre te helpen stellen, en dat daar ontrent niet een oogenblik tydts moght verlooren gaan, alzoo den dienst van het Landt daar aan, en voornaamentlyk aan den spoedt, ten hooghsten gelegen was. Hier op werdt by de Heeren Staaten Generaal ten zelven daage het volgende besluit genoomen.

De Heeren Staaten van Hollandt resolveren dat men Gedeputeerden naar 's Landts vloot zoude zenden, om over haar bedryf te beraadtslagen.

En dat d'Admiraaliteiten de vloot van lyftoght, kruidt, scherp en andre behoefte, in der yl zouden voorzien.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Ontfangen een missive van den L. Admiraal de Ruiter, geschreeven in 's Landts schip de zeven Provincien, zeilende dwars in 't gezichte van Texel, den 22 deezes, 's morgens, houdende advertentie van 't geene tusschen 's Landts vloote en die van de vyanden op den 21 deezes was gepasseert ende voorgevallen; waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden en verstaan, mitsdeezen te verzoeken en te committeren de Heeren Kornelis van Gravelandt, van der Nyenburgh, van Vrybergen, Gemmenich, en Eek, omme haar ten spoedighsten te begeeven naar 's Landts vloote, en aldaar by alle moogelyke middelen te bezorgen, dat de voorschreeve vloote van victualie en andere behoeften magh werden voorzien, en in staat gehouden en gebraght, om 's Landts verderen dienst te konnen betrachten. Dat wyders de gemelde Heeren zullen werden geauthorizeert, gelyk de zelve geauthorizeert werden mits deezen, omme met den gemelden L. Admiraal de Ruiter te overleggen en te overweegen, of iet, en wat met de voorschreeve vloote, 't zy in 't geheel ofte ten deele, zoude konnen werden gedaan of in 't werk gestelt, tot verder afbreuk van de voorschreeve vyanden, en de meesten dienste van den Lande, als mede tot securiteit en veiligheit van de verwachtwerdende Oostindische retourscheepen, mitsgaders omme daar ontrent, en alles verder, den voorschreeven dienst van den Lande betreffende, naar ingenoomen advys van den gemelden L. Admiraal de Ruiter, en ook, des noots, van de andere Hoofden van de voorschreeve vloote, zoodanigh te disponeren, als de zelve zullen oordeelen te behooren. Dat voorts van deeze haare Hoog. Moog. resolutie copye zal werden gezonden aan den Heere Prinsse van Oranje, met verzoek, dat zyne Hoogheit zoodanige consideratien, als hooghgemelde zyn Hoogheit op de voorschreeve zaake zoude moogen hebben, aan de gemelde Heeren haare Hoog. Moog. Gedeputeerden wil laaten toekoomen, tot der zelver narichtinge. Dat wyders den gemelden L. Admiraal de Ruiter by missive zal werden bekent gemaakt, dat haar Hoog. Moog. uit des zelfs schryvens met aangenaamheit hebben vernoomen de goede conduite, kloekmoedigheit, vigilantie, wysheit en dapperheit, die hy, onder Godes genadigen zegen, gebruikt heeft in het beleidt van 's Landts vloote, en het bestryden van den vyandt, met en nevens de victorie, die het Godt de Heere almaghtigh belieft heeft aan den Staat te verleenen, waar voor zyne goddelyke Majesteit moet gelooft en gedankt zyn: en dat haar Hoog. Moog. in alle gelegentheit zullen betuigen, hoe zeer aangenaam 't zelve aan haar is geweest, en dat haar Hoog. Moog. verzoeken, en van zyne mannelyke dapperheit verwachten, dat hy daar in zal blyven continueren, daar toe Godt de Heere almaghtigh zyn genadigen zegen wil verleenen. Ende dat de gemelde Heeren haar Hoog. Moog. Gedeputeerden ook by monde aan den gemelden L. Admiraal de Ruiter, en de verdere Hoofden van 's Landts vloote, zullen betuigen de satisfactie en contentement, dat haar Hoog. Moog. hebben geschept, van dat den gemelden L. Admiraal de Ruiter, en andere Hoofden, haar met zoo goeden conduite, couragie en dapperheit, tegens de voorschreeve vyanden hebben gequeten, en by alle occasie daar van teekens en preuven van dankbaarheit zullen geeven. Dat mede copye van de voorschreeve missive, en deeze haare Hoog. Moog. resolutie, gezonden zal werden aan de respective Kollegien ter Admiraaliteit, ten einde de zelve over nacht en dagh, zonder eenigh uitstel, de noodige victualie, en andere behoeften van kruit, scherp en rondthout, naar het Nieuwe Diep willen afzenden, ook eenige

1673. Resolutie der Heeren Staaten Generaal, aangaande 's Landts vloote en den L. Admiraal de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *Heeren uit het midden van haar derwaarts committeren, om op alles de noodige ordre te helpen stellen, en dat daar in doch niet een moment tydt magh verlooren gaan, alzoo den dienst van den Lande, voornamentlyk ook aan den spoedt, daar aan ten hooghsten gelegen leidt.*

SCATO GOCKINGA. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

H. FAGEL.

De brief van hunne Hoog. Moog. ter zelver tydt aan den L. Admiraal de Ruiter geschreeven, en hem toegezonden, was van deezen inhoudt.

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve getrouwe,

Brief van de Heeren Staaten Generaal, aan de Ruiter.

Wy hebben huiden ontfangen uwen brief van den 22 deezer 's morgens, houdende advertentie van 't geene tusschen 's Landts vloote en die van de vyanden 's daaghs te vooren was gepasseert en voorgevallen, ende goedtgevonden, U mitsdeezen te rescriberen en bekent te maaken, dat wy uit den voorschreeven brief met aangenaamheit hebben vernoomen de goede conduite, kloekmoedigheit, vigilantie, wysheit en dapperheit, die gy, onder Godes genaadigen zeegen, gebruikt hebt in het beleidt van 's Landts vloote, en het bestryden van den vyandt, mitsgaders de victorie, die het Godt de Heere almaghtigh belieft heeft aan den Staat te verleenen, waar voor zyne goddelyke Majesteit moet gelooft en gedankt zyn. Wy zullen in alle gelegentheden betuigen, hoe zeer aangenaam 't zelve aan ons is geweest, verzoekende, en van Uwe mannelyke dapperheit verwachtende, dat gy daar in zult blyven continueren, daar toe d'Almoogende zynen genadigen zeegen wil geeven: zullende wyders tot Uw narichting dienen de resolutie, die gy tot bylaage hier nevens zult vinden: ende deezen hier mede eindigende, zullen wy onder des Godt bidden, U te houden in zyne vaderlyke en getrouwe hoede, en bescherminge. In den Hage, den 23 Augusty 1673.

SCATO GOCKINGA. Vt.

Ter ordonnantie van de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

H. FAGEL.

De Heeren Gedeputeerden uit het Ed. Moog. Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, toen in Texel leggende, zonden den Heer de Ruiter den volgenden brief.

Weledele, Gestrenge Heer,

Brief van de Gedeputeerden uit het Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, aan de Ruiter.

Wy hebben op gisteren ontfangen Uw Weled. missive, by de welke dat ons hebt gelieven te adviseren de victorie, daar mede dat Godt almaghtigh de wapenen van den Staat, onder Uw Weled. conduite, heeft gelieven te zeegenen, daar voor dat zyne heilige Naame gedankt moet zyn, ende hebben ook zoo van ons devoir geoordeelt Uw Weled. met zoo gelukkigen succes te begroeten, en by deezen te betuigen het part en deel dat wy, buiten het gemeene interesse van den Staat, voor ons particulier daarinne neemen, gelyk wy ook gevoeligh zyn, dat deeze groote glorie Godt niet en heeft willen laaten aan Uw Weled. toekoomen, zonder

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

der de zelve mede te raaken met het verlies van den Kapitein van Gelder, dat wy verhoopen door Uw Weled. des te minder zal worden geapprehendeert, om dat het is koomen voor te vallen in een actie die zoo veel avantage heeft gegeeven aan de wapenen van den Staat, en daar uit dat ons lieve Vaderlandt zoo veel nuttigheit heeft te verwachten, waar toe dat hy door zyn devoir ontwyffelyk veel zal hebben gecontribueert, en zoo loffelyk is koomen te overlyden. Wy zenden met dit goede weder naar buiten de vivres, die wy in kaagen en lichters alhier by der handt hebben, voor zoo veel als voor maar een schip belaaden zyn, of uiterlyk twee, en onder die gaat mede naar buiten de victualie voor den Kapitein van Gelder zal. In cas dat wy niet oordeelden dat wy noodigh alhier waaren, om het werk wat voortgank te doen hebben, zouden Uw Weled. mondelingh koomen salueren, doch zullen daar mede nu patientie nemen tot volgende gelegentheit, en onderwylen, Weled. Gestr. Heer, Uw Weled. beveelen in de bescherminge des Alderhooghsten, en verblyven 1673.

U Weled. goede vrienden,

De Gedeputeerden uit het Ed. Moog. Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, present in Texel.

In 's Landts jacht, in 't Nieuwe Diep, den 23 Augusty 1673.

M. HASEWINDIUS,
NICOLAAS TEENGS,
J. DE WILDT.

Zyn Hoogheit de Prins van Oranje betuighde zyn genoegen, over d'uitkomst van 't gevecht, met den volgenden brief, den vierentwintigsten aan den Heer de Ruiter geschreeven,

Brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, aan de Ruiter.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Wy hebben wel ontfangen Uw E. missive van den 22 deezer, behelzende het gelukkigh gevecht met 's vyandts vlooten, voorgevallen op den 21 deezer maandt. Ende kan Uw E. zich verzeekeren, dat wy, nevens den Staat, naar meriten considereren de goede couragie, en uitneemende conduite, daar mede Uw E. den dienst van den Lande in deeze occasie, gelyk in veele andere hier voorens, heeft betracht: gelyk wy insgelyks niet zullen onderlaaten de zelve by alle moogelyke en voorvallende gelegentheden te erkennen, en te recompenseren. Uw E. gelieve zich daar toe volkoomentlyk te verlaaten, die wy hier mede Godt almaghtigh bidden, Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere, in zyne heilige protectie te houden. In 't hooftquartier tot Raamsdonk, den 24 Augustus 1673.

U E. goetwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Den vyfentwintighsten der maandt quaamen de Heeren Gedeputeerden van 't Kollegie ter Admiraaliteit van Amsterdam, 's morgens ten negen uuren, uit Texel aan de Ruiters boordt, en een uur daarna de Gedeputeerden van de Heeren Staaten Generaal: waar op de Hooftofficieren van 's Landts vloot by een werden geroepen, en naa eenig overlegh van zaaken, nam men het volgende besluit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *De ondergeschreeve Gedeputeerden uit de vergaderingh van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal, ingevolge van de authorisatie, op den 23 deezer loopende maandt verleent, tot expeditie ofte employ van 's Landts vloote, hebben, op het eenpaarig advys van den Heer L. Admiraal Generaal de Ruiter, de Heeren Gecommitteerden uit het Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, mitsgaders de presente Hooftofficieren van 's Landts vloot, goedtgevonden den Heer L. Admiraal de Ruiter te lasten en te ordonneren, gelyk zy lasten en ordonneren by deezen, omme met 's Landts vloote, zoo haast de zelve van de noodige deficierende vivres en ammonitie van oorlogh zal weezen voorzien, te verzeilen tot op ofte bezuiden het Doggers Zandt, om aldaar eenige daagen te verblyven, tot verzeekering van de verwachtwerdende Oostindische retourscheepen, daar in den welgemelden Heer L. Admiraal Generaal zal continueren, zoo langh als met den dienst van den Staat, en de constitutie van 's Landts vloote naar zeemanschap raadtzaam vinden zal, en by verhoopte ontmoetinge van gemelde retourscheepen, de zelve te conduiseren in de gereetste ofte bequaamste zeehaven deezer Landen, die hy zal konnen bezeilen ofte aandoen, ende zulks verricht hebbende, zich als dan met 's Landts vloote te posteren als hier onder werdt vermeldt. Edoch naar verloop van boven gemelde tydt, de zelve retourscheepen niet aantreffende ofte ontmoetende, zal hy L. Admiraal Generaal met zyn onderhebbende 's Landts vloot hem begeeven naar de Breeveertien, en zich posteren tusschen Texel en Kamperduin, om de naader ordre van den Staat aldaar af te wachten, ondertusschen waarneemende alle goede occasien die zullen voorkoomen, om den vyandt afbreuk te doen, zulks als welgemelde Heer L. Admiraal Generaal die naar zyn bekende goede conduite van soldaat- en zeemanschap zal weeten in achting te neemen. Actum in 't schip de zeven Provincien, West van 't Eyerlandt, omtrent vier mylen in zee, den 25 Augusty 1673.*

Resolutie van de Gedeputeerden der Staaten Generaal, aangaande 't employ van 's Lands vloote.

Kornelis Graaflandt. J. van der Nyenburgh. B. van Vrybergen. J. van Gemmenich. Joh. Eek.

25 *Aug.* Op dien zelven dagh zondt de Heer de Ruiter drie fregats, behalven etlyke advysjachten te vooren uitgezonden, naar Soulsbaay en de reviere van Londen, om kondtschap van de vyanden te bekoomen. Hier op volgde ruw weder, zoo dat men de rees en stengen moest stryken, en etlyke daagen bleef leggen, zonder dat men eenige scheepsbehoefte uit de galjoots kon verneemen. Dit duurde drie daagen lang. Den achtentwintighsten quaamen verscheide uitgezonde advysjachten weder onder de vlagge. Eenige hadden 15, 18 en 20 mylen in 't Noordtnoordtwesten en 't Noordtwesten buiten 's Landts vloot geweest, zonder dat ze eenigh vyandts schip of vaartuigh hadden vernoomen. Maar de Kommandeur Kornelis van der Hoeven, voerende 't fregat Schiedam, (die met eenigh ander vaartuigh in 't Westzuidtwesten was gezonden) hadt een vergult Konings jacht, genoemt de Katharina, bemant met 28 mannen, koomende van de reviere van Londen, naagejaaght, en verovert: inhebbende een voornaam Chirurgyn of wondtheelder, dien men hadt afgezonden, om eenige persoonen van aanzien, die op d'Engelsche vloote gequetst laagen, te bezoeken en by te staan. Dit jacht werdt ten zelven daage in 's Landts vloot gebraght. De Kapitein, genoemt Thomas Louvel, van den Heer de Ruiter ondervraaght, hieldt zich zeer dicht en

Ruw weder.

Eenige jachten, op kondtschap uitgezonden, keeren te rugh.

28 *Aug.*

Een Engelsch Konings jacht verovert, en in 's Landts vloot gebraght.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en bedekt, zonder iet van den toestandt der Engelsche vloote te willen 1673.
spreeken; maar hy toonde zich, gelyk meest alle d'Engelsche deeden, zeer misnoeght op de Franschen en hunne Bevelhebbers te zyn.

Tyding van 's vyandts vloot.

Jakob Hoek van Rotterdam, die ook met eenigh vaartuigh op kondtschap was geweest, verhaalde dat hy den zevenentwintighsten, voormiddagh ontrent ten tien uuren, des vyandts vloot ter halver zee, sterk tnegentig reezeilen, en in alles honderdt en vyf zeilen, hadt gezien, Noordtwest en Noordtwesttenwesten van de Maas: dat ze alle onder zeil waaren, en met een Westnoordtwesten windt Westzuidtwest aan leiden, zoo dat men giste dat ze het Noordtvoorlandt van Engelandt dien dagh zouden hebben bezeilt. In 't einde van Augustus, en 't begin van September, hadt 's Landts vloot veel ongestaadig weder, en werdt van storm op storm beloopen.

Zwaare storm.

Hier door leeden verscheide scheepen groote schaade aan ankers of kabels. Een galjoot van lystoght spoelde tweemaal van zyn ankers: een Noordthollandtsch schip moest zyn groote mast kerven. Het schip Waasdorp, 't welk door den Kapitein Engel de Ruiter werdt gevoert, werdt ook driftigh, en liep groot gevaar van vergaan. De Schoutbynacht Brunsveldt verloor insgelyks zyn touwen, en moest het boven het Westerbooms gat zetten. Dit viel voor op den lesten van Augustus, toen 't weêr zeer vervaarlyk was, niet alleen door de grouwzaame winden, maar ook door schorren donder, fellen blixem, zwaaren hagel, en dichte stortreegen. Op zommige scheepen begost te dier tydt gebrek t'ontstaan, inzonderheit van bier en broodt, 't geen men door 't ongestuimigh weêr zeer bezwaarlyk uit de galjoots, die daagelyks met allerley behoeften aanquaamen, kon overneemen. Doch t'elkens als 't weder wat bedaarde liet men geen tydt verlooren gaan, en elk deedt zyn best om zich van 't noodighst te voorzien, 't welk nochtans langzaam te werk ging, door de tusschenkoomende stormen.

Jonker Engel de Ruiter treedt in de bediening als Schoutbynacht van Amsterdam. 3 *Sept.*

Den tweeden van September werdt den Heer de Ruiters zoon, Jonker Engel, gelyk boven is verhaalt, by maniere van voorraadt, tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraaliteit van Amsterdam verkooren, en liet den derden de vlagge als Schoutbynacht van het schip Steenbergen, daar hy op overging, waaijen, en schoot drie schooten.

De Ruiters schryven daar over aan zyn Hoogheit.

Waar op de Heer de Ruiter dit met een brief aan zyn Hoogheit den Prins van Oranje liet weeten, *dat zyn zoon, by eenpaarigh goedtvinden van den Krygsraadt, tot dat ampt was verkooren, en dewyl dat in dier voegen, zonder zyn toedoen, door Godts voorzienigheit scheen bestiert, hy, in gevolgh van zyne vaderlyke plicht, niet voorby kon zyn Hoogheit onderdaanighlyk te verzoeken, dat hy de goedtheit beliefde te hebben van zynen zoon ter gelegener tydt by de gemelde waardigheit te bevestigen en vast te stellen: niet twyffelende of hy zou zich daar in zoodaanigh draagen en quyten, dat zyn Hoogheit daar aan genoegen zou vinden.* Ook was zyn Hoogheit den vader te wil, en bevestighde daarna den zoon in dat ampt.

Kapitein Thomas Tobias wordt op 't schip Waasdorp gestelt. 9 *Sept.*

Daarna quam de Kapitein Thomas Tobias, die met het reddeloos schip de goude Leeuw in Texel, gelyk verhaalt is, was ingevallen, weer in 's Landts vloot, den L. Admiraal de Ruiter, met voorschryven van de Raaden ter Admiraaliteit t'Amsterdam, zynen dienst aanbiedende, en werdt hy als Kapitein gestelt op 't schip Waasdorp, 't welk te vooren door Jonker Engel de Ruiter was gevoert.

Overlegh waar men 's Landts vloot best zou posteren. 2 *Sept.*

Te vooren hadt de Heer de Ruiter met den Krygsraadt overleit, waar men 's Landts vloot best zou leggen, om van 't hardt weêr allerminst beschaadight te worden, en daar men de lystoght en krygsbehoefte, die noch uit Texel,

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. de Maas en uit Zeelandt verwacht werdt, zou konnen over neemen.

Beſluit daar op genoomen.

Hier op werdt goedtgevonden, dat men wat zou verzeilen, en zich poſteeren in 't Weſten, ontrent vier mylen van Kykduin: en dat men ondertuſſchen, terwyl men de behoeſten moeſt afwachten, in 't Zuiden, Weſten en Noorden, negen of tien mylen buiten de vloot, fregatten op kondtſchap, en tot afbreuk van de vyanden, zoude uitzenden. Daarna heeft men met de ebbe noch eenige behoeſten aan boordt gehaalt; doch met groote moeite: want de vloedt duurde daar wel acht uuren, en d'ebbe ſlechts vier uuren, en de vloedt viel wel de helft ſterker dan de ebbe.

De vloot wordt door 't harde weêr verhinderdt.

Voorts zocht men, volgens het ſtraks gemelde beſluit, met 's Landts vloot te verzeilen, en quam meer dan eens onder zeil, doch men moeſt door 't harde weêr, dat t'elkens opſtondt, verſcheide maalen ten anker koomen: hier door verſtrooide de vloot eenigzins van een, en 't liep noch etlyke daagen aan, tot den negenden of tienden September, eer men op de beſtemde poſt kon koomen. Den achtſten quaamen twee advysjachten, die naar Soulsbay en de reviere van Londen waaren gezonden, weer te rugh. De Kapiteinen verhaalden, dat ze een Zweedts Schipper van Kalmar, koomende den vyfden van Londen, hadden geſprooken, en uit hem verſtaan, dat 'er twee zwaare Konings ſcheepen voor Grinwich laagen zeer beſchaadight, en dat hy de reſt van 's vyandts vloot in 't Konings Diep hadt gezien, en daar onder wel twintigh ſcheepen t'eenemaal reddeloos: voorts dat de Franſche ſcheepen de lywaartſte laagen.

Tyding van de vyandtlyke vlooten.

Twee daagen daarna werdt de Heer de Ruiter, door den Kapitein van een uitgezonden fregat, uit den mondt van een Schipper van Huſſum, den achtſten van Londen geſcheiden, bericht, dat hy vyftig Engelſche oorlogſcheepen in de Noordtbaay hadt zien leggen, en dat de Franſchen, ſterk achtentwintig zeilen, in en boven de Middelgronden laagen. D'Engelſchen en Franſchen hadden, door hardt weder en tegenwindt, noch etlyke daagen naa den ſlagh in zee gezworven, en waaren den derden van September voor Harwits gekoomen, daar het verder opzeilen, en daarna 't opleggen der Engelſche, en 't vertrek der Franſche ſcheepen op volghde. Dus was men verzeekert dat de vyanden uit 'er zee waaren.

D'Engelſchen roemen op overwinning.

Maar korts daarna zagh men in Engelandt verſcheide verhaalen door den druk gemeen maaken, in welke d'overhandt en overwinning aan d'Engelſchen werdt toegeſchreeven, en voorgegeeven dat ze vier of vyf Hollandtſche oorlogſcheepen hadden vernielt, en de Hollanders naar hunne kuſten gejaaght. Deeze verhaalen las men in Hollandt met verwondering en verontwaarding.

Wederlegging van hun voorgeeven.

Want men wiſt dat d'Engelſche en Franſche vlooten ettelyke weeken het Texel en 't Vlie hadden beſlooten gehouden, en dat de Nederlandtſche vloot, om hen te verdryven, op hen was aangevallen, zoo dicht by 't landt, dat veele honderden van menſchen 't gevecht van Kykduin en daar ontrent met hunne eigen oogen hadden aanſchouwt: dat de vyanden niet alleen 's avondts maar den gantſchen nacht waaren geweeken, en daarna niet meer gezien: dat de Heer de Ruiter met 's Landts vloot hadt zee gehouden, en dat ter plaatze daar hy de vyanden hadt verdreeven, en daar hy noch zee hieldt, nu zy de zee hadden verlaaten. En 't bleek voor een ieder dat al de Nederlandtſche ſcheepen, in de lyſt van den zeventienden van Auguſtus gemeldt, naa den ſlagh in weezen waaren, uitgenoomen eenige weinige branders. Ook hadden de Heeren Staaten hun ooghmerk, van de vyanden van 's Landts kuſten en zeegaaten te verdryven, met dit gevecht ten vollen bereikt, en de vyandt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vyandtlyke toeleg van met ſoldaaten te landen, was met Prins Robberts 1673.
vlucht en nederlaage in rook verdweenen. Daarom werdt by de Heeren Staaten van Hollandt ter Generaaliteit bewerkt, dat d'aanſtaande maandelyke bededagh, den zeſten van September, in een dank- vaſt- en bededagh werdt veranderdt, en in des zelfs uitſchryving opentlyk gezeit, *Dat het Godt den Heere almaghtigh hadt belieft, uit zyne goddelyke Majeſteits oneindelyke goedertierenheit en vaderlyke bermhertigheit, den Staat deezer Landen, in de tegenwoordige bekommerlyke en gevaarlyke geſteltenisse van tyden en zaaken, in den jonghſt voorgevallen zeeſlagh, tegens de t'zaamengevoeghde vlooten van de maghtige Koningen van Vrankryk en Grootbritanje, niet alleen met groot voordeel, maar ook met zegen en overwinninge te begenaadigen: zulks dat, de vyanden afgeweeken zynde, daar door de zeegaaten deezer Landen voor de verwachtwerdende ſcheepen vry en open waaren geſtelt...* Voorts bevaalen de Heeren Staaten, Godt ten gemelden daage van gantſcher herten te danken, te loven en te pryzen, over de voorſchreeve victorie, *zoo wonderbaarlyk*, zeiden ze, *aan ons gegeeven*, en voorts om verder zeegen, by alle voorvallen, over 's Landts vloot en de wapenen van den Staat te lande, tot herſtelling van de vervallene zaake, vierighlyk te bidden, en te ſmeeken. Dus betuighden de Heeren Staaten voor Godt en de menſchen, door deeze uitſchryving, en door de mondt van alle de Predikanten en Leeraaren des gantſchen Landts, in hunne predikatien en dankzeggingen, in alle kerken, dat ze de gelukkige uitkomſt van 't leſte zeegevecht Gode dank wiſten. Ter zelver tydt werdt ook in Engelandt noch een ander verhaal van den zeeſtrydt uitgegeeven, beſchreeven door een gunſteling van Prins Robbert, dat in Hollandt, ten aanzien van zommige zaaken, al zoo weinigh geloof vondt als d'andere bovengemelde Engelſche verhaalen. Doch 't ſprak, gelyk ook d'andre vertellingen, naar waarheit van 't omkoomen van den Admiraal Spragh, en 't ſcheen voorts te ſtrekken om de Franſchen, en hunnen Admiraal te beſchuldigen, als luiden die d'Engelſchen in 't gevecht hadden verlaaten, of zich meeſt buiten 't gevaar gehouden: en in dat verſtandt waaren ook de Bevelhebbers der Nederlandtſche vloote. Weinigh tydts te vooren werdt den Heer de Ruiter door een geheim beſluit van hunne Hoog. Moog. bekent gemaakt, dat 'er een goedt getal koopvaardyſcheepen in de Sondt gereedt laagen, om met den eerſten goeden windt naar 't Vaderlandt af te koomen, en hem daar nevens in bedenken gegeeven, of hy niet goedt zoude vinden, twee van de lichtſte fregatten van 's Landts vloot derwaarts te zenden, om die ſcheepen af te haalen. Op dit ſchryven zondt hy de Kommandeurs Meegank, en Noirot, met de fregatten Damiaten, en Popkensburgh, naar de Sont, met laſt, om die ſcheepen in de herwaartsreize te geleiden, en tegens een iegelyk te beſchermen. Ook werden de Kapiteinen Kornelis van der Zaan, Kornelis Tyloos, en Jan van Abkoude, met de ſcheepen Amſterdam, 't Geloof, en 't fregat Oudtkaſpel, naar 't Doggers Zandt gezonden, om op d'Ooſtindiſchvaarders te kruiſſen. Midlerwyl quaamen in Hollandt de geruchten, dat d'Engelſchen eenige Ooſtindiſche retourſcheepen, ontrent het eilandt van Sinte Helena, in d'Ethiopiſche zee, hadden verovert, 't welk daarna bevonden werdt waar te zyn. Op deeze geruchten werdt by de Heeren Gedeputeerden der Staaten Generaal tot het bedryf van 's Landts vloot, Graaflandt, van der Nyenburgh, van Vrybergen, Gemmenich, en Eek, die zich in 't Landts jacht in 't Nieuwe

Dankdagh over d'overwinning van 's Lands vloot in de vereenighde Nederlanden uitgeſchreeven en gehouden. *26 Aug.*

6 Sept.

Twee ſcheepen worden naar de Sont gezonden. *4 Sept.*

En drie naar 't Doggers Zandt. *8 Sept.*

Quaade geruchten van d'Ooſtindiſche retourvloot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673.

Beraadtſlaaging over 't employ van 's Landts vloot. 7 Sept.

Diep onthielden, naarder beraadtſlaaght over d'ordre, aan den Heer de Ruiter gezonden, en noch te zenden. Zy verſtonden, dat d'Ooſtindiſche retourvloot (al ten beſte genoomen) zou verſtrooit zyn, en dat daarom op der zelver komſte geen ſtaat was te maaken, en konden derhalven niet raadtzaam vinden dat 's Landts vloot naar 't Doggers Zandt zou gaan, gelyk te vooren beſlooten was. Doch ten leſten werdt by de gemelde Heeren, naa dat ze 't ſchriftelyk goedtvinden van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, en der andre L. Admiraalen, daar op hadden verſtaan, beſlooten, *dat men met 's Landts vloot, zoo ſpoedigh als doenlyk zou zyn, zou overſteeken naar d'Engelſche kuſt, na Soulsbaay, of voor de reviere van Londen, of ter plaatze daar de L. Admiraal Generaal zal oordeelen den Lande den meeſten dienſt, en den vyandt den meeſten afbreuk te konnen doen; en zoo aan al de werelt te betoonen, dat de Nederlanders in den laatſten zeeſlagh, door Godts genaadigen zeegen, de overwinninge hadden bekoomen, en noch in ſtaat waaren om hen te vervolgen: met verdren laſt, om den vyandt overal aan te taſten, ingevalle hy zulks, naar ſoldaat- en zeemanſchap, raadtzaam zoude oordeelen.*

De Ruiter kryght laſt om met de vloot naar d'Engelſche kuſt over te ſteeken. 10 Sept.

10 Sept.

Deeze laſt en ordre was den tienden van September geteekent, en quam den Heere de Ruiter ten zelven daage ter handen. Doch in plaats van vyanden op hun kuſt te zoeken, vondt hy genoegh te ſtryden met tegenwinden en ſtormen. Hy raakte eerſt den twaalfden met 's Landts vloot onder zeil; maar den volgenden nacht begoſt het hardt te waaijen uit den Noordtnoordtooſten, en daarna uit den Noordtnoordtweſten, met dikken regen, en den dertienden werdt men met een fellen ſtorm overvallen.

De vloot onder zeil. 12 Sept.

Maar werdt door een zwaaren ſtorm overvallen. 13 Sept.

De L. Admiraal van Nes verloor zyn voorſteng, die achter over, en over boordt viel. Hy moeſt alles, behalven het ſtaande wandt, afkappen, om zich te redden, daarna moeſt hy ten anker koomen op 23 vaam. De Kapitein Berkhout verloor zyn groote maſt, en quam daarna ten anker. Twee andre ſcheepen verlooren hunne ſtengen. Ook moeſten de Viceadmiraal de Haan, en de L. Admiraal Tromp, insgelyks ten anker koomen, ook de L. Admiraal de Ruiter, die maar achtentwintigh ſcheepen van de gantſche vloot kon zien, zoo dik en duiſter was de lucht door de regen. Doch naa den middagh nam de windt af, en men zagh toen eenentzeſtig ſcheepen, zoo dat men noch drie of vierenveertigh zeilen miſte.

Verſtrooijing der vloot.

14 Sept. De vloot weêr onder zeil.

Den veertienden deedt de Heer de Ruiter ſein, om weêr onder zeil te gaan, en de verſtrooide ſcheepen by den anderen te verzaamelen, terwyl men noch zesentwintig ſcheepen uit den Zuidtooſten naar 's Landts vloot zagh toeſteeken.

15 Sept. Storm uit den Zuidtweſten.

Maar den vyftienden hadt men weêr een zwaaren ſtorm uit den Zuidtweſten, met een zeer onſtuimige zee, en ſtreek rëen en ſtengen. De Ruiter lagh voor vier kabels, Bankert ging zyn anker door. Een ſchip van 't Noorderquartier brak zyn kabel, maar quam voor een ander anker noch ten anker.

16 Sept.

Den volgenden dagh was 't redelyk weder, doch 't woey noch ſterk, en de L. Admiraal de Ruiter zondt een galjoot om de Weſt, en een ander om den Zuidtooſten, om alle ſcheepen aan te zeggen, dat ze, zonder tydt te verzuimen, over dagh en nacht, by de vlagh zouden koomen. 'S Landts vloot was nu ter halver zee, tuſſchen de kuſten van Hollandt en Soulsbaay, gekoomen: maar veele ſcheepen hadden gebrek van levensbehoefte, inzonderheit van bier en waater: en de galjoots, die de lyftogt, bier en waater in hadden, waaren door den ſtorm op den dertienden en vyftienden van de vlagge verſtrooit: ook hadden veele ſcheepen gebrek van ankers en kabels. Hier op beriep de L. Admiraal

Gebrek in 's Landts vloot.

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Ruiter, den zeventienden van September, den gantschen Krygsraadt aan zyn boordt, dien hy den toestandt van 's Landts vloot voor oogen stelde. Toen werdt, naa overleg van zaaken, besloten, *dat men, indien 't moogelyk was, en by toelaating van Godts weêr en windt, met 's Landts vloot ten spoedighste naar d'Engelsche kust zou oversteeken, om daar noch een vertooning te doen van 's Landts zeemaght, en dat men dan noch zee zou houden tot den tweeëntwintighsten van de maandt: dan naa dien tydt zouden 's Landts scheepen, elk onder zyne vlagh, naar de zeegaaten daar ze t'huis hoorden verzeilen, dewyl 't saizoen van 't jaar om zee te houden meest was verloopen, en dat de vloot, door de daagelyksche stormen, veel schaade leedt.* Dit besluit maakte de Heer de Ruiter aan hunne Hoog. Moog. met een brief bekent. Ten zelven daage ging Jonker Engel de Ruiter weêr op 't schip Waasdorp, en de Kapitein Thomas Tobias op 't schip Steenbergen: en een schip van Enkhuizen moest, by gebrek van levensmiddelen, uit de vloot vertrekken. Doch het voorneemen van 's Landts vloot noch eens voor de kusten van Engelandt te vertoonen werdt door windt en weêr belet: 't was of Godt door zyn stormwinden de Nederlandtsche vloot verboodt verder dan ter halver zee te koomen. Want het woey vier daagen naa elkander, by buyen en vlaagen, uit den Zuidtwestenwesten en Westzuidtwesten, zoo sterk, dat men t'elkens de rêen moest stryken, stengen neêrleggen, en ten anker koomen. De Schoutbynacht de Liefde spoelde den eenentwintighsten van zyn anker. 'T weêr was toen zeer zwaar, de lucht stondt zeer droevigh, en de zee zeer hoogh en ongestuimigh. Dus lagh men tot den tweeëntwintighsten, den dagh die bestemt was tot het scheiden der vloote, en zich 's morgens zeer ongestuimigh op deed. Maar 's middaghs werdt het stilder, de windt woey Westtennoorden, en de Heer de Ruiter deed sein, om onder zeil te gaan, en elk naar zyn haven te zeilen. Hy ley het met de Maasche en Zeeuwsche scheepen Zuidt over, en die van Amsterdam en 't Noorderquartier zeilden Noordt over, de Ruiter hun in 't afscheiden met zeven schooten bedankende. In 't gezicht van 't eilandt Schouwen gekoomen, wendde de L. Admiraal Bankert Zuidt over, om naar de Zeeuwsche havens te loopen, en vereerde den Heer de Ruiter met elf schooten, die hem met negen antwoordde. Den vierentwintighsten quam de L. Admiraal de Ruiter met zyn schip, en met andre scheepen, in 't Goereêsche gat, en zeilde dien dagh, met zyde vlaggen en wimpels verciert, tot een teeken van overwinning, tot voor Hellevoetssluis. Hy deê, tot teeken van behoude reize, dertien schooten, de L. Admiraal van Nes elf, de Viceadmiraal van Nes negen, de Schoutbynacht de Liefde zeven, en d'andre Kapiteinen elk drie schooten, en van 't fort werdt met zeven schooten geantwoordt. Hier ontfing de Heer de Ruiter ten zelven daage een brief van hunne Hoog. Moog. met de bylaage van een resolutie, den eenentwintighsten genoomen, by de welke de Heeren Staaten te kennen gaven, dat ze zich het besluit van den Kryghsraadt, aangaande 't invallen van 's Landts vloot, op den negentienden genoomen, zeer wel hadden laaten gevallen. D'Amsterdamsche, Noordthollandtsche en Vriesche scheepen, quaamen meest den drieëntwintighsten binnen Texel. En dus werdt 's Landts vloote, naa dat ze in de verleeden zoomer tot driemaalen de twee Koningklyke vyandtlyke vlooten gelukkigh hadt bevochten, hunne voorneemens van te landen verhinderdt, tot tweemaalen uit der zee geslaagen, en altydt

[Margin notes: 1673. 17 Sept. — Besluit van den Krygsraadt daar op genoomen. — De stormwinden beletten 's Landts vloot zich voor d'Engelsche kust te vertoonen. — 22 Sept. — De vloot scheidt van een. — 23 Sept. — 24 Sept. — De Ruiter komt voor Hellevoetssluis.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. zee gehouden, jaa naa den leſten zeeſlagh noch ruim een maandt tydts in zee was gebleeven, eindelyk door 't onweder genoodtzaakt binnen 's Landts zeegaaten in te vallen. 'S daaghs naa de Ruiters komſt voor Hellevoetsſluis, zyn ook twee Ooſtindiſche retourſcheepen binnen Texel met een ſtorm behouden aangekoomen, de Pynakker, en de Starmeer, en een Hoeker, genoemt de Kokmeeuw, van Ceylon. Deeze ſcheepen waaren d'Engelſchen by Sinte Helena, toen ze daar, ontrent drie maanden geleeden, vier retourſcheepen naamen, ontvlucht. 'S Landts vloot was nu wel ten tyde binnen gekoomen. Want den vyfentwintighſten was 't weêr zeer ongeſtuimig, en den zesentwintighſten woey 't een ſtorm, die tot den dertighſten duurde, en noch tot den vyfden van October aanhieldt: zoo dat het met 's Landts zwaare oorloghſcheepen zeer hachelyk zou geſtaan hebben, hadt men ze zoo langh in zee gehouden. Den zeven-, en achtentwintighſten van September verſcheen de L. Admiraal Generaal de Ruiter, nevens de L. Admiraalen van Nes en Tromp, ter vergaderinge van de Heeren Staaten Generaal, en der Heeren Staaten van Hollandt. Doch met wat eere zy daar werden bejegent, gepreezen en bedankt, en wat belooningen hun, in erkenteniſſe hunner dienſten, als ook aan de weduwen van de Viceadmiraalen, de Liefde, Sweers en Schram, aan de Schoutenbynacht, Jan van Nes en de Haan, en aan de weduw van den Schoutbynacht Vlugh, werden toegevoeght, kan men zien uit de volgende afſchriften, en d'eige woorden der Heeren Staaten.

Extract uit het regiſter der reſolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Woensdagh, den 27 September 1673. des avondts ten half vyven.

De L. Admiraal Generaal de Ruiter, en de L. Admiraalen, van Nes en Tromp, doen verſlagh aan de Heeren Staaten Generaal, en worden bedankt.

De Heeren L. Admiraals, de Ruiter, van Nes en Tromp, in de vergaderinge gecompareert, en op ordinaris ſtoelen gezeten, ook gedekt zynde, hebben aan haar Hoog. Moog. ſommier rapport gedaan van haare laatſte gedaane expeditie met de geheele 's Landts vloote. Waar op gedelibereert zynde, heeft de Heer Pompe, ter vergaderinge preſiderende, de gemelde Heeren L. Admiraals, de Ruiter, van Nes en Tromp, uit den naam en van wegen haar Hoog. Moog. bedankt, en verklaart, dat hooghgemelde haar Hoog. Moog. met zonderlinge aangenaamheit en groot contentement opgenoomen hebben haar goede devoiren, notable dienſten, mannelyke couragie en dapperheit, mitsgaders loffelyke conduite en directie, nu laatſtlyk wederom betoont in de drie zeeſlaagen, tuſſchen 's Landts vloote en die van de twee maghtige Koningen van Vrankryk en Grootbritanjen, den 7 en 14 Juny, mitsgaders den 21 Augusty leſtleden voorgevallen: ende heeft wyders uit den naame als vooren de gemelde Admiraals, de Ruiter, van Nes en Tromp, gerecommandeert, met gelyken yver, kloekmoedigheit en couragie, in alle voorvallende occaſien daar in voorts te willen continueren.

MATH. POMPE. Vt.

Accordeert met het voorſchreeve regiſter.

H. FAGEL.

Ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Extract uit de resolutien van de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt, in haar Ed. groot Moog. vergaderinge genoomen.

Op Donderdagh, den 28 September 1673.

Is ter vergaderinge verscheenen de Heer L. Admiraal Generaal de Ruiter, met ennevens de Heeren L. Admiraalen van Nes en Tromp, en heeft succinctelyk aan haar Ed. Groot Moog. gerapporteert, 't gunt zedert eenigen tydt herwaarts op de jongste expeditie ter zee van consideratie was voorgevallen en gepasseert. Waar op gedelibereert zynde, hebben haar Ed. Groot Moog. de gemelde Heeren L. Admiraalen voor 't voorschreeve gedaane rapport, en wel voornaamentlyk mede over en ter zaake van de dapperheit, couragie, yver en goede conduite, by henluiden respectivelyk in de drie distincte batailjes, tusschen de vyandtlyke gecombineerde vlooten en die van deezen Staat, in deezen loopende jaare voorgevallen, ten besten van den Lande betoont en gebruikt, bedankt, gelyk de zelve daar vooren bedankt worden by deezen: en is voorts goedtgevonden en verstaan, dat, tot meerder encouragement van de voorschreeve Hooftofficieren, aan ieder van de zelve eene honorable remuneratie op deeze Provincie zal werden toegevoeght, in erkentenisse van de goede diensten, die de zelve in de voorschreeve rencontres aan den Staat in 't generaal, en aan deeze Provincie in 't particulier beweezen hebben; des zal op morgen, noopende de begrootinge van de voorschreeve remuneratie, nader deliberatie aangestelt werden.

Verslagh ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt.

De Ruiter, van Nes, en Tromp, worden van hunne Ed. Groot Moog. bedankt, en voorts werdt goedtgevonden, dat aan ieder der zelve een eerlyke vergelding op de Provincie van Hollandt zal toegevoegt worden.

Accordeert met de voorschreeve resolutie,

SIMON VAN BEAUMONT.

Extract uit de resolutien van de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt, in haar Ed. Groot Moog. vergadering genoomen.

Op Saturdagh, den 30 September 1673.

Is naa voorgaande deliberatie goedtgevonden en verstaan, dat, in voldoeninge van haar Ed. Groot Moog. resolutie van den 28 deezer loopende maandt, en zulks in erkentenisse van de diensten, by de Hoofden van 's Landts vloote, in de jongste gevechten ter zee tegens de vyandtlyke vlooten, den Lande gedaan, zal werden gegeeven, te weeten, aan den L. Admiraal Generaal de Ruiter een rentebrief van zesduizendt guldens kapitaal; aan de L. Admiraals, van Nes en Tromp, ieder een rentebrief van vier duizendt guldens kapitaal; aan de weduwen en erfgenaamen van de Viceadmiraalen, de Liefde, Sweers en Schram, een rentebrief van twee duizendt gelyke guldens; en aan de Schoutenbynacht, Jan van Nes en de Haan, ieder een rentebrief van duizendt guldens; mitsgaders aan de weduwe en erfgenaamen van den Schoutbynacht Vlugh mede een rentebrief van duizendt gelyke guldens kapitaal.

Resolutie der Heeren Staaten van Hollandt, aangaande de vergelding, die aan de Hoofden van 's Lands vloot zou worden vereert.

Accordeert met de voorschreeve resolutien,

SIMON VAN BEAUMONT.

De Staaten van Hollandt en Westvrieslandt.

Doen kondt allen den geenen die deezen vertoont werden ende aangaan zal, dat wy, willende erkennen, en aan de posteriteit getuigenisse geven van de dapperheit, courage, yver ende goede conduiten, daar

Afschrift van den rentebrief, by de Heeren Staaten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. *mede de Heer Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt ende Westvrieslandt, als Chef van de vloote van deezen Staat, onder het opper commando van zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, Admiraal Generaal der vereenighde Nederlanden, in de drie distincte batailjes, geduurende de expeditie ter zee van deezen jaare 1673, tusschen de vyandtlyke vlooten van de Koningen van Vrankryk en Grootbrittanjen, en die van deezen Staat voorgevallen, de voorschreeve vyandtlyke vlooten geattaqueert, bevochten, en door den zeegen van Godt almaghtigh zoodanigh bejegent, getracteert en getroffen heeft, dat daar door de vyandtlyke desseinen, die de hooghgemelde Koningen tegen deezen Staat voorgenoomen hadden, gantschelyk verydelt zyn geworden, goedtgevonden en geordonneert hebben, dat aan en ten behoeve van den voorschreeven Heer L. Admiraal de Ruiter, zyne erven en nakoomelingen, ofte de actie van hem ofte haar verkreegen hebbende, gegeeven, toegevoeght en vereert zal werden eene jaarelyksche rente van tweehonderdt veertigh ponden, te xl grooten 't pondt, zoo als wy de voorschreeve rente van tweehonderdt veertigh ponden jaarlyks aan den meergenoemden Heer de Ruiter, zyne erven, nakoomelingen, ofte de actie van hem ofte haar verkreegen hebbende, in erkentenisse als vooren, geeven, toevoegen, vereeren ende constitueren by deezen, beloovende de voorschreeve rente te doen betaalen jaarlyks in twee termynen, daar van de eerste vervallen ofte verscheenen zal weezen den 23 Maart 1674. en de andere den 23 September daar aan volgende, ende zoo voorts van half jaar tot half jaar, lastende en ordonneerende den Ontfanger Generaal van de voorschreeve onzen Lande, die nu is, en naarmaals weezen zal, onwederroepelyk de voorschreeve somme van tweehonderdt veertigh ponden jaarlyks, op de voorschreeve termynen, onder behoorlyke quitantie, te betaalen, of te doen betaalen. Ten oirconde der waarheit, onzen grooten zeegele hier aan hangen, en deeze by drie van onze Gecommitteerde Raaden, en onzen Secretaris, doen onderteekenen. Gedaan in den Hage, den 23 September 1673.*

van Hollandt aan den L. Admiraal de Ruiter, in erkentenisse van zyne diensten, vereert.

8 *Octob.* Twaalf tonnen goudts by Hollandt verschaft tot betaaling der matroozen. † *Equipagie.*

Daarna werdt by de Heeren Staaten van Hollandt geresolveert, dat men uit de tweehonderdtste penning, die den zevenden van October was ingewillight, 1200000 guldens zou verschaffen, tot betaaling der ingevalle matroozen, en andre lasten van de jonghst gedaane uitrustinge †, te weeten, aan 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maaze 300000 guldens, aan 't Kollegie van Amsterdam 600000, en aan 't Kollegie van Noordthollandt 300000. Ter vergadering van hunne Hoog. Moog. hadt men te deezer tydt eenigh bedenken, aangaande de persoon, die in 't toekoomende, belangende eenigen zeetoght of zeeslagh, in hunne vergadering zou verslagh doen, en werdt daar over beslooten en vastgestelt, 't geen volght.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Donderdagh, den 26 October 1673.

Resolutie der Heeren Staaten Generaal, aangaande de persoon die in 't toekoomende

Is, naa deliberatie, om zeer goede redenen en consideratien, haare Hoog. Moog. moverende, verstaan, geresolveert en vastgestelt, dat voortaan niemant anders van de Hoofden van 's Landts vloote, en de generaale navale maght van den Staat, ter vergaderinge van haare Hoog. Moogende zal werden geadmitteert, om van 't gepasseerde rapport te doen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

doen, als alleenlyk de L. Admiraal, ofte wel die geene, die, by des zelfs aflyvigheit, daar over en Chef gecommandeert, ende 't opperste gezagh zal hebben gehadt, en dat alzoo dien aangaande zal werden verbleeven by 't gebruik, van allen ouden tyden herwaarts in observantie geweest zynde, zonder dat in 't toekoomende in eenige de minste consequentie getrokken, ofte voor exempel geallegueert zal moogen werden 't gene, deezen contrarie, by inadvertentie, den 27 September lestleden, en den 18 van de loopende maandt, in de hooghgemelde vergaderinge is gepasseert en voorgevallen.

1673. ter vergadering van hunne Hoog. Moog. van eenige zeeslagh rapport zou doen.

MATH. POMPE. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

H. FAGEL.

Ontrent deezen tydt † werdt Jonker Engel de Ruiter, zoon van den L. Admiraal, door zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje, in de waardigheit van Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, welk ampt hy in de leste toght slechts voor een tydt, by maniere van voorraadt, hadt bedient, ten vollen bevestight. Ook stelde zyn Hoogheit de Heer de Ruiters schoonzoon, Johan de Witte, Kapitein over een kompagnie zeesoldaaten, nu tot ordinaris Scheepskapitein onder 't gemelde Kollegie van Amsterdam. Op deeze wyze werden des vaders getrouwe diensten in den zoon en schoonzoon, die dees gunst niet onwaardigh waaren, erkent en beloont. De Kapitein de Witte lagh te deezer tydt gequetst, zynde in 't belegh van Naarden, daar hy zich met zyn zeesoldaaten treffelyk queet, met een musketkoegel in de wang geschooten. Zyn Hoogheit stelde nu ook den Schoutbynacht de Haan in 't volle bezit van 't Viceadmiraalschap, in plaats van den Heer Sweers. Hy verkoor Willem Bastiaanszoon tot L. Admiraal van 't Noorderquartier, en Thomas Vlugh, broeder van wylen den Schoutbynacht David Vlugh, tot Viceadmiraal, in plaats van Schram. De Kapitein Philips van Almonde werdt gestelt tot Schoutbynacht onder 't Kollegie ter Admiraaliteit in de Maas, en Jan Dik tot Schoutbynacht van 't Noorderquartier. Op de zeegen, die 's Landts vloot nu tot driemaalen toe tegens de vyanden, onder 't beleidt van den Heer de Ruiter, gelyk verhaalt is, ter zee hadt bevochten, volghde nu ook meer voorspoedt te lande, 't geen hier ter loops staat aan te roeren, om 't aan een hangen der zaaken. Want naa den lesten zeeslagh, op den 21 van Augustus, en 't verdryven der vyanden van 's Landts kusten, kon men al de landtsoldaaten en ruitery, die op de stranden ontrent Texel en in d'andre zeegrenzen waaren gebraght, om de gedreighde landing te verhinderen, daar van daan lichten, en elders gebruiken. Dit gaf zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje gelegentheit, om met het leger van den Staat, met hulp van de Spaanschen, naar Naarden te trekken, en, naa 't overgaan van die stadt, met het heir, en etlyke Spaansche troepen, (zich voegende by 't Keizerlyk leger, 't welk onder 't gebiedt van den Graaf van Montecuculi, tot bystandt der Heeren Staaten, was afgekoomen) voor Bon te rukken, en die stadt met geweldt te helpen aantasten, en tot overgeeven te dwingen. Dees optoght, en de vreeze voor 't afkoomende Keizersch leger, braght zulk een omzien en schrik in de Franschen en hunne bontgenooten, (die geen volk genoeg hadden om alle de veroverde vestingen bezet te houden, en te gelyk tegens

† *6 Octob.* Zyn Hoogheit bevestight Jonker Engel de Ruiter in 't ampt van Schoutbynacht. En stelt de Ruiters schoonzoon, Johan de Witte, tot ordinaris Kapitein. De Haan tot Viceadmiraal. Willem Bastiaansz. tot L. Admiraal van 't Noorderquartier. Thomas Vlugh tot Viceadmiraal. Philips van Almonde tot Schoutbynacht van de Maas. En Jan Dik tot Schoutbynacht van Noordtholland. Op d'overwinningen ter zee volgt ook voorspoedt te landt. Naarden verovert. *12 Sept.* Ook Bon, *12 Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1673. gens de legers van den Keizer en den Staat te veldt te koomen, en die 't hooft te bieden) dat ze zich genoodtzaakt vonden, de meeste veroverde steden en sterkten te verlaaten. Dus verlieten ze Woerden [1], de stadt Bommel [2], Uitrecht [3], en daarna al wat ze in de Provincien van Uitrecht, Gelderlandt en Overyssel, hadden bemaghtight: doch niet zonder d'ingezetenen met het uitpersssen van zwaare brandtschattingen uit te mergelen, en de muuren, toorens, wallen en vastigheden van zommige steden overhoop te werpen, en met buskruidt te laaten springen, en snoode voetstappen van de bitterste vyandtschap achter te laaten. De gewoonlyke biddagh, die den zesten van December moest gehouden worden, werdt by de Heeren Staaten Generaal weêr verandert in een dank- vast- en bededagh, en in de d'uitschryving, die den vyftienden November was geteekent, werdt ook gewach gemaakt van de drie zeeslaagen, met bevel van Godt te danken over zoo groote op nieuws verleende overwinninge van Bon, en d'onverwachte ontruiming van steden en plaatzen, mitsgaders, *over alle de voorgaande weldaaden, die het zyne Goddelyke Majesteit zoo zichtbaarlyk en wonderbaarlyk den verleeden zoomer te waater en te lande, zoo in de drie onderscheidene zeeslaagen, tegens de twee maghtige Koningklyke vlooten van Engelandt en Vrankryk, als in d'overwinning der stadt Naarden, geliest hadde te bewyzen.* Ook werdt ter vergadering der Heeren Staaten van Hollandt goedtgevonden, dat men de tonnen en baakens, in de Maaze en 't Goereêsche gat (te vooren weghgenoomen, om daar door den vyandt het inzeilen in de zelve reviere te moeylyker te maaken) wederom zoude leggen, tot veiligheit van d'uitgaande en inkoomende scheepen. Daarna liet men zyn gedachten weêr gaan over het toerusten van een oorloghsvloot tegens het voorjaar, en om te beter volk te bekoomen, verbooden de Heeren Staaten Generaal by plakkaat alle vaart, Walvischvanghst, en 't neemen van vremden dienst. Men was van voorneemen een sterker vloot in zee te brengen dan 't verleden jaar: ook werdt den vyftienden van December, by twaalf of dertien Heeren, uit de Kollegien ter Admiraaliteit daar toe gemaghtight, een staat van equipagie of toerusting ter zee opgestelt, by de welke werdt voorgeslaagen, dat men in zee zou brengen 42 scheepen van oorlogh, voorzien door den anderen van 66 tot 80 stukken geschuts, en daar boven, en bemant met 400 matroozen: en noch 24 scheepen van oorlogh, gemonteert door den anderen van 50 tot 60 stukken, en daar boven, en bemant met 300 matroozen: noch 18 scheepen van oorlogh, gemonteert van 40 tot 50 stukken, en ieder bemant met 200 matroozen: noch 6 fregatten van oorlogh, gemonteert van 30 tot 36 stukken, en bemant met 130 matroozen: noch 24 branders, elk bemant met 22 koppen: noch 24 groote galjoots: noch 12 kleender galjoots: noch 12 snaauwen, of licht vaartuigh, ieder bemant met 30 man. Zoo dat deeze vloot zou bestaan uit tnegentigh scheepen en fregatten van oorlogh, en met de branders, galjoots en snaauwen, in alles uitmaaken honderdt en tweeëntzestigh zeilen, en bemant zyn (behalven 't volk van de galjoots die men zou huuren) met 29268 mannen. Ook hadt men uitgereekent, dat dees vloot in de tydt van zes maanden aan soldy, kostgeldt, equipagie, slytagie en andre onkosten, zoude kosten 6975754 gulden. Dees voorslagh was men voorneemens te volgen. Doch ondertusschen, terwyl men zoo groote toerusting ondernam, deeden de Spaanschen, die al in de maandt van October den oorlogh tegens Vrank-

ryk

De vyanden verlaaten Woerden, Uitrecht, en al wat ze in de Provincien van Uitrecht, Gelderlandt, en Overyssel hadden bemaghtight.

1 Den 7 *Octob.*

2 Den 14 *Novemb.*

3 Den 23 *Novemb.*

Dankdagh daar over tegens den 6 Decemb. uitgeschreeven.

15 *Nov.*

30 *Nov.* De tonnen en baakens worden in de Maaze en 't Goereêsche gat wederom geleit.

Alle vaart, Walvischvanghst, en 't neemen van vremden dienst verbooden.

22 *Dec.*

15 *Dec.* Staat van equipagie voor het jaar van 1674, te weeten, van 84 oorlogscheepen, 6 fregatten, 24 branders, 24 galjoots, 12 kleender galjoots, en 12 snaauwen, in alles 162 zeilen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ryk hadden verkondight, (uit kracht van 't verbondt, te vooren met de Heeren Staaten Generaal gesllooten) door den Marquis van Fresno, des Konings Ambassadeur in Engelandt, groote vlyt, om de vreedehandeling tusschen den Koning van Grootbritanje en de Heeren Staaten, te Keulen aangeheven, te Londen voort te zetten: en men begost nu hoope te scheppen tot een goede uitkomst. Hier vertoonde zich nu ontrent den Nederlandtschen Staat een wonderbaar tooneel der wereltsche veranderingen, daar 't radt der wisselvalligheit geduurigh draayde. De Koningen van Vrankryk en Engelandt, weleer vrienden en bondtgenooten, waaren nu vyanden, en de Koning van Spanje, en de Keizer, hoofden van 't huis van Oostenryk, eertydts vinnige vyanden, waaren nu de trouwste bondtgenooten en bystanders van den Staat. De Vorsten, die, door inzicht en reden van Religie, de naaste vrienden waaren, zaaten stil, of weeken af, met naame de Keurvorst van Brandenburgh, die, om zyn byzonder voordeel, de wapenen nederley, en de twee voornaamste Vorsten van 't Pausdom bleven bestendigh by hunne trouw, en oordeelden dat ze met de Nederlanders te helpen, ook hunne eige Ryken en Staaten mosten beschermen.

1673.

Vreedehandel met Engelandt.

Wonderbaare wisselvallige verandering der zaaken.

1674.

HET LEVEN

VAN DEN HEERE

MICHIEL DE RUITER,

Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

ZESTIENDE BOEK.

Terwyl men, naa veelerley aanbiedingen, wegens den Staat der vereenighde Nederlanden aan zyn Majeſteit van Grootbritanje gedaan, om de vreede te bekoomen, nu te Londen, door den Heer Peter Fernanden, de Jouar de Velasko, Marquis de Freſno, Gezant van den Koning van Spanje aan den gemelden Koning van Grootbritanje, onder de handt zonder ophouden arbeidde, om dat langhgewenſchte werk ten einde te brengen, werdt ook de toeruſting ten oorlogh te landt en te water met geen minder yver behartight. Den derden van Februarius des jaars MDCLXXIV, werdt de ſtaat van uitruſting † tot tnegentig ſcheepen en fregatten van oorlogh, vierentwintig branders, en 't ander kleen vaartuigh daar toe behoorende, by hunne Hoog. Moog. de Heeren Staaten Generaal vaſtgeſtelt. Doch terwyl men bezigh was met alles daar toe te vervaardigen, en 't volk te werven, quam ſchielyk de tyding, dat de vreede tuſſchen den Koningh van Grootbritanje en de Staaten der vereenighde Nederlanden, den negentienden van Februarius, tot Weſtmunſter was geſlooten. De Marquis de Freſno, Gezant van Spanje, hadt van de Heeren Staaten laſt en volmaght gehadt om te handelen en te ſluiten, en door zyn bemiddeling en aanhouden werdt alles afgedaan, en de leſte handt aan 't werk geleit. Zeeker Engelſch Schryver verſtondt dat de L. Admiraal de Ruiter wel diep deelde in d'eere van deeze vreede, als hy zyn lof op deeze wyze ophaalt: *De zonderlinge voorzichtigheit en 't beleit van den Admiraal de Ruiter, in verſcheide gelegentheden van deezen oorlogh getoont, maakte hem zoo nut voor zyn Vaderlandt, welker vervallen ſtaat hy als een Atlas ſcheen t'onderſteunen en te bewaaren, en zoo beroemt by zyne vyanden, die door ondervinding hadden geleerdt, dat hy niet licht was t'overwinnen, niet tegenſtaande zy daar toe veel weers hadden gedaan, in voegen, dat d'uitſlagh der zaaken aan wederzyde in balance of wederwicht ſtondt: zoo dat d'eene geen reeden hadt om van de vreede te wanhoopen, en d'ander om de voorſlaagen daar toe te verachten. Dit baande den wegh tot den vreedehandel met Engelandt, en de Staaten van Hollandt naamen de gelegentheit waar, om zich van de bemiddeling van de Kroon en Staatsbedienaars van Spanje, en andre goede vrienden in Engelandt, te dienen, die dit vreedewerk, als een zaak van groot belang, zoo kraghtig voortdreeven, dat de Koning van Grootbritanje zich door de meenigerley aanzoekingen en beden van den een en den ander liet beweegen om tot een vreede met de Hollanders te koomen, die te Weſtmunſter werdt geſlooten, tot een on-*

3 Feb. De ſtaat van equipagie eener oorloghsvloot wordt vaſtgeſtelt.

† *Equipagie.*

De vreede tuſſchen den Koning van Grootbritanje en de Staaten der vereenighde Nederlanden wordt geſlooten.

19 Feb. Aanmerkelyk getuigenis van een Engelſch Schryver, tot lof van de Ruiter, ter gelegentheit van de geſlootene vreede.

The Life of Admirall de Ruiter, printed London for Dorman Newman, 1677. p. 95.

onuitspreekelyke vreughde voor de Staaten, en een altydtduurende glory voor de Ruiter: in zulk een benaauwden tydt, dat de Hollanders gewichtige reden hadden om zich over zulk een redelyk verdragh te bedanken. Wat de voorwaarden deezer vreede aangaat, alle die uitspoorige en hooghgaande eischen, in 't jaar MDCLXXII van de zyde van Engelandt voorgestelt: als onder anderen, van het overleveren van 't eilandt van Walcheren, de stadt en 't kasteel van Sluis, het eilandt van Kadsand, het eilandt van Goereê, en het eilandt van Voorne, in handen van zyn Majesteit van Grootbritanje, en voorts van 't opbrengen van een millioen ponden sterlings, tot vergoeding van zyn Majesteits onkosten in den oorlogh gedaan, en 't betaalen van een jaarlyksche gifte van tienduizendt pondt steerlings voor altydt, wegens 't verlof dat de Koning den Nederlanderen zou geeven tot de haaringhvanghst op de kusten van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt, dit alles liet men vallen, of men ging 't stilzwygende voorby. 'T is wel waar dat van de zyde van Engelandt te deezer tydt een artykel was opgestelt, aangaande de visschery of haaringhvanghst, en daar by geëischt, *dat d'onderdaanen van de Staaten Generaal zich voortaan onthouden zouden van te visschen op de kusten en banken van zyn Majesteits gebiedt, zonder alvooren verlof en paspoort † daar toe verkreegen te hebben.* Doch de Heeren Staaten weigerden ontrent dat punt iet in te willigen: dewyl hunne onderdaanen de vryheit der visschery eenige eeuwen langh, zonder steurnis, hadden genooten, en zonder dat daar uit eenigh verschil was gereezen, 't welk de vriendtschap tusschen beide de volken hadt veranderdt. Ook liet men van de zyde van Engelandt dat artykel vaaren, zonder in 't tractaat van vreede daar van te reppen. Maar aangaande het stuk der vlagge, 't geen de Heeren Staaten verstonden dat een punt van heusheit en beleeftheit, of een eerbewys was, 't geen ze eenen grooten Koning, zonder nadeel van den Staat of des zelfs onderdaanen, konden toestaan, werdt het volgende artykel vast gestelt: *dat alle de scheepen of vaartuigen toebehoorende de vereenighde Provincien, 't zy scheepen van oorlogh of andere, 't zy bezonderlyk of in esquadres verdeelt, in eenige zeën, van de kaap Finisterre genoemt, tot aan 't midden van 't punt gezeit het Staaten eilandt in Noorweegen, alle de scheepen en vaartuigen, zoo veele zyn Majesteits wimpel voerden, ofte het zeil, gezeit* Jak, *ontmoetende, dat in zulk een geval de scheepen of vaartuigen der bovengemelde vereenighde Nederlanden haare topwimpel van de groote mast neemen, en het topzeil zullen laaten vallen, in diervoegen, en met gelyke eerteekenen, als ooit t'eeniger tydt in eenige plaatzen hier bevoorens, jegens eenige scheepen van zyne Majesteit van Grootbritanje, ofte van des zelfs voorzaaten, ten reguarde van eenige scheepen van de Staaten Generaal, ofte van der zelver voorzaaten, zouden moogen zyn gebruikelyk geweest.* Voorts, ten einde dat alle aanleidingen en oorzaaken van nieuwe geschillen, pretensien en actien, t'eenemaal moghten uitgeroeit worden, van wat natuur die ook moghten weezen, of onder wat naam of voorwending aangevaart, en op dat de gronden daar die op scheenen te steunen geheel vernietight moghten worden en weghgenoomen, zoo beloofden de Heeren Staaten, in een der artykelen, *aan zyn Majesteit van Grootbritanje te zullen betaalen achtmaal honderdtduizendt ryksdaalders*, of 2000000 guldens, of twee millioenen: het vierde gedeelte te betaalen naa d'onderlinge uitwisselinge van de ratificatie, en d'andre gedeelten binnen den tydt van drie jaaren, naast

[Margin notes: 1674. — Aanmerking op de voorwaarde en artykelen der vreede. — D'eisch aangaande de visschery. — † *Vrye reysbrief.* — Wordt niet ingewilligt. — Het artykel aangaande de vlagh vastgestelt. — Twee millioenen guldens, of twintig tonnen goudts, aan den Koning van Grootbritanje belooft.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. daar aan volgende. Dees belofte ſproot uit een aanbieding, die van der Staaten zyde, door den Marquis de Fresno, eenigen tydt te vooren was overgelevert. D'andre artykelen waaren van minder gewicht, en zyn in de Hiſtorien van dien tydt te leezen. Den zeſten van Maart werdt de ratificatie der vreede in den Haage uitgewiſſelt, en de vreede ten zelven daage aldaar afgekondight. Ook werdt den veertienden der maandt dank- en bededagh in de vereenighde Nederlanden gehouden, en alomme teekenen van vreughde, over 't verkrygen van de gemelde vreede, betoont. Korts daarna werdt ook de vreede in Engelandt verkondight, met geen minder teekenen van blydtſchap over de herſtelde vriendtſchap tuſſchen de twee nabuurige volken. Nu juichte 't vereenight Nederlandt van vreughde, om dat een der vyandtlyke Koningen met de vyandtſchap de wapenen afley, en dat de Staat nu beter beſtandt was om zich tegens Vrankryk te verweeren. D'inwoonders van Engelandt hadden geen minder ſtof tot blydtſchap, nu z' ontſlaagen waaren van een oorlogh, die elk tegens de borſt was, daar alleen Vrankryk 't voordeel van trok, en zy ſchaade by leeden: die in de vier bloedige zeeſlaagen, in twee jaaren tydts, zoo veel vrouwen tot weduwen, en kinderen tot weezen hadt gemaakt: die hunne zeevaart en koophandel in alle zeën, naby of ver gelegen, alomme hadt verſtoort; en dat door de meenighvuldige kaperye der Zeeuwen en Hollanders: die zoo ver ging, dat men in zeekre Hiſtorie vindt aangeteekent, hoe te deezer tydt, toen men de ratificatien over de vreede wiſſelde, in den Haage een lyſt werdt vertoont van 2863 veroverde en opgebraghte ſcheepen, onder welke alleen 160 Franſche, en al d'andre Engelſche waaren. De Nederlanders leeden minder ſchaade, om dat men alle zeevaart in tydts by plakkaat hadt verbooden. Naa 't ſluiten der vreede met Engelandt, werdt by den Staat overwoogen, of men de toeruſting ter zee niet zou konnen verminderen: waar op de L. Admiraal de Ruiter, ter begeerte van zyn Hoogheit de Prins van Oranje, zyn advys en raadt op 't papier ſtelde, welk geſchrift, den zevenentwintighſten van Februarius geteekent, van deezen inhout was.

De vreede met Engelandt afgekondight.

Dankdagh daar over gehouden, en vreughdetekenen betoont.

Blydtſchap over de vreede in 't vereenight Nederlandt.

Doorluchtige, Hooghgebooren Vorſt en Heere,

De Ondergeſchreeven L. Admiraal de Ruiter, achtervolgens en in conformité van Uwe Hoogheits ordre, overwoogen hebbende de veranderinge van zaaken, gevallen door d'onlanghs getroffen vreede, tuſſchen den Konink en het Ryk van Engelandt ter eenre, en deezen Staat ter andere zyde, zoude (onder correctie) van advys zyn, dat de ſtaat van equipagie, op den 3 February 1674. by haar Hoog. Moog. gearreſteert, zoude konnen worden gediminueert, en gebraght op 42 ſcheepen van oorlooge, gemonteert door den anderen van 50 tot 80 ſtukken, en daar boven, ieder met matroozen bemant, als in den voorſchreeven ſtaat werdt geexpreſſeert. 6 fregatten van oorloge, mede gemonteert en bemant, als in den zelven ſtaat is gemeldt. 18 branders, 12 ſnaauwen ofte lichte vaartuigen, die dicht onder de wallen konnen loopen, en onder faveur van haar kanon het kleine vaartuigh de militie doen landen. 12 kleien galjoots, om de militie aan landt te zetten. 24 groote galjoots, tot tranſport van vivres, bier en water. Deeze vloote zoude alleen geëmployeert konnen worden tot afbreuke, en op de kuſten van Vrankryk, voor, in, en buiten 't Kanaal, conform zeekere inſtructie, daar toe te formeren en t'arreſteren. Aldus geadviſeert in 's Gravenhage, den 27 Feb. 1674.

Advys van den L. Admiraal de Ruiter, aangaande het verminderen der equipagie of uitruſtinge.

Doch

Doch dit advys werdt niet gevolght, maar een grooter getal van scheepen toegerust, gelyk daarna zal worden verhaalt. Op den zelven dagh heeft de Heer de Ruiter den eedt van getrouwigheit, als L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, in handen van zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje afgeleght, tot welke staat en waardigheit zyne Hoogheit hem meer dan een jaar geleeden † hadt verkooren, gelyk blykt uit de daghteekening van zyn commissie of lastbrief, die dus lang schynt opgehouden, en hier nu staat in te voegen, luidende gelyk volght. 1674. De Ruiter doet den eedt van getrouwheit als L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, tot welken staat hem zyn Hoogheit de Prinsse van Oranje hadt verkooren. † *Den 21 Feb. 1673.*

WILLEM HENRIK, by der gratie Godes, Prinsse van Oranje en Nassau, Grave van Katzenellebogen, Vianden, Dietz, Lingen, Meurs, Buuren, Leerdam, &c. Marquis van der Veere en Vlissingen, Heere en Baron van Breda, der stadt Grave, en Lande van Kuik, Diest, Grimbergen, Herstal, Kranendonk, Warneston, Arlay, Noseroy, S^t. Vyt, Daasburgh, Polaanen, Willemstadt, Nyervaart, Ysselstein, S^t. Martensdyk, Steenbergen, Geertruidenberg, de hooge en laage Swaluwen, Naaldtwyk, &c. Erfburgh-Grave van Antwerpen en Besançon, Erfmaarschalk van Hollandt, Gouverneur en Stadthouder van Hollandt, Zeelandt, en West-Vrieslandt, Kapitein Generaal en Admiraal der vereenighde Nederlanden.

Alzoo tot vorderinge van den dienst der gemeene zaaken van de Admiraaliteit, voorvallende in de Kollegien residerende in Hollandt en Westvrieslandt, en omme goede ordre over de scheepen, galeyen, jachten, eenzaamentlyk het krygs- en scheepsvolk, die by de voorzeide Kollegien tot der Landen dienste, op onze bestellinge, aangenoomen zyn, en naamaals aangenoomen zullen werden, noodig is, dat de staat van L. Admiraal Generaal, *over de quartieren, gestelt onder de Kollegien voorschreeve, by een bequaam persoon werde bekleedt;* SOO IS'T, *dat wy, om de goede kennisse die wy hebben van de persoon van* MICHIEL ADRIAANSZOON DE RUITER, *en van zyne getrouwigheit, vroomigheit, neerstigheit en kloekmoedigheit, in 't stuk van den oorloge, den zelven* MICHIEL ADRIAANSZOON DE RUITER *onthouden, gestelt en gecommitteert hebben, onthouden, stellen en committeeren mits deezen, in den voorschreeven staat van onzen* L. ADMIRAAL GENERAAL *van Hollandt en Westvrieslandt voorschreeve, gevende hem volkoomen maght, authoriteit, en speciaal bevel, den zelven staat te aanvaarden en te bedienen, over alle de scheepen, galeyen, en jachten ter oorloge, onder 't beleidt van de Kollegien in Hollandt, Westvrieslandt, en anderszints toegerust, en die naamaals toegerust zullen werden, te gebieden, deezer Landen en onze vyanden te vervolgen, krenken en beschadigen, by alle middelen en manieren hem moogelyk zynde, goede ordre op de voorschreeve scheepen, galeyen en jachten van oorloge te houden, en doen houden, mitsgaders goede toezicht te hebben, dat de zeerivieren en binnenwateren vry en veiligh gebruikt moogen worden, goede wachten te doen houden tegens alle invasien en toghten, die eenige vyanden op ofte in de voorschreeve Landen zullen willen doen: met den Heeren Staaten Generaal, Ons, en de Raaden van der Admiraliteiten in Hollandt en Westvrieslandt, en allen der Landen, en onze Gouverneurs, Oversten, Viceadmiraalen en Kapiteinen, te water en te lande, dien zulks aangaan zal, goede correspon-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. *dentie te houden, om goedt tydts des te beter op alles, tot der Landen dienst en des vyandts afbreuk, verzien te moogen werden: en voorts alles te doen, achtervolgende d'artykelen, ordonnantien en instructien, op 't beleidt van den krygshandel te water gemaakt, en als noch te maaken; zoo wel der vereenighde Nederlanden en ons part en gerechtigheit in alle buitten en prinsen, als alle andere zaaken, den krygshandel te water aangaande. Alles op alzulke gagien, tractementen, eeren en emolumenten, als tot den voorschreeven staat geaccordeert zyn, ofte noch geaccordeert zullen worden. Waar op, en van hem wel en deughdelyk te quyten, de voornoemde* MICHIEL ADRIAANSZOON DE RUITER *gehouden wordt den behoorlyken eedt te doen: welken eedt gedaan zynde, verzoeken Wy allen Koningen, Vorsten, Prinssen en Heeren, haaren Admiraalen, Stadthouderen, Gouverneurs, Officieren, Magistraaten van de Republyken, Steden, en anderen onze Geallieerden en goedtwilligen, den voornoemden* MICHIEL ADRIAANSZOON DE RUITER, *in 't geene der voorschreeve Landen en onzen dienst, mitsgaders deezen zynen last en commissie aangaat, alle goede bevorderinge, hulpe en bystant te bewyzen. Ordonneren en beveelen ook allen Gouverneurs, L. en Viceadmiraalen, Oversten, Kapiteinen, Bevelhebberen, soldaaten, bootsgezellen, en allen anderen krygsluiden te water en te lande, onder onze gehoorzaamheit staande, den gemelden* MICHIEL ADRIAANSZOON DE RUITER *voor onzen* L. ADMIRAAL GENERAAL *voorschreeve respectivelyk te houden, kennen en respecteren, zoo dat behoort, op de peenen en straffen daar toe geordonneert. Ende werdt ons 't zelve aangenaam. Des t'oirkonde hebben wy deezen met onzen naame onderteekent, en ons zegel daar onder doen hangen. Gedaan in 's Gravenhage, den* 21 *February* 1673.

Was onderteekent,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ter ordonnantie van zyn Hoogheit,

C. HUIGENS.

Voorts hing daar aan zyn Hoogheits groot zegel, in rooden wassche.

De zelve commissie werdt korts daarna door den Heer L. Admiraal Generaal de Ruiter voorgedraagen ter vergadering van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit te Rotterdam, en ter Secretarie van hunne Ed. Moog. te boek gestelt †: als ook daarna ‡ ter vergadering van 't Ed. Moog. Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam. Te deezer tydt liet de Heer de Ruiter, dewyl de gestelteniffe der zaaken zoo was verandert, zyn gedachten gaan om den Koningk van Vrankryk, of zyne onderdaanen, afbreuk te doen. Hy gaf zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje op den zelven zevenentwintighsten van Februarius, toen hy zyn eedt afley als L. Admiraal Generaal, by geschrift te bedenken, of niet een goedt esquadre van oorlogscheepen, voorzien met landtsoldaaten, op het spoedighste zou konnen en behooren toegerust, en gezonden te worden naar de Karibesche of vooreilanden van Amerika, die onder de maght van Vrankryk stonden: met ordre, om de zelve, met naamen Martenicque, Guardeloupe, de Granades en Nantes te vermeesteren, te bezetten en in te houden. Hy vertoonde wat nut het Landt en des zelfs ingezetenen daar uit zouden trekken, wat waaren daar te lande vielen, en wat koopmanschappen dat men uit deeze landen derwaarts zou konnen voeren,

† *In 't 7 Memoriaal. fol* 29.
‡ 8 *Maart.* 1674.

Voorslagh van den L. Admiraal de Ruiter aan zyn Hoogheit den Prins van Oranje gedaan, om de Fransche Karibesche eilanden te vermeesteren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ren, en met groote winst vertieren. Voorts gaf hy te kennen, wat getal van scheepen en fregatten van oorlogh, branders en fluiten, en wat maght van landtsoldaaten daar toe, zyns oordeels, zouden van nooden zyn. Dees voorslagh werdt in 't heimelyk gedaan en overgelevert. Ook werdt 'er in 't heimelyk over gehandelt; op dat 'er de vyanden geen lucht van moghten krygen: want zulke aanslaagen konnen niet gelukken, als ze te vroegh bekent worden. Men oordeelde dat men den toght hadt te waagen, om 't nut dat 'er in stak, indien de toelegh wel uitviel. Doch hoe zeer men de zaak zocht geheim te houden, nochtans kreegh de vyandt eenige kennis van 't voorneemen: het zy dan door iemants ontrouw, 't zy dat men door de toerusting en toestel, die in 't openbaar moest geschieden, eenighzins giste en riedt werwaarts dat het gemunt was. In 't begin van Maart werdt de staat der equipagie, of toerusting der vloote, naa dat daar over door Gecommitteerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit met zyn Hoogheit, en de Gedeputeerden van hunne Hoog. Moog. tot de zaaken van de zee, in verscheide vergaderingen was geraadtslaaght, eindelyk by de Heeren Staaten Generaal vastgestelt, en besllooten, dat voor het tegenwoordige jaar zouden werden toegerust, en in zee gebraght, de volgende scheepen: 18 scheepen van oorloge, gemonteert door den anderen van 66 tot 80 stukken, en bemant met 400 matroozen. 24 scheepen van oorloge, gemonteert door den anderen van 50 tot 60 stukken, en bemandt met 300 matroozen. 12 scheepen van oorloge, gemonteert door den anderen van 40 tot 50 stukken, en bemant met 200 matroozen. 12 fregatten, gemonteert van 30 tot 36 stukken, en bemant met 130 matroozen. 18 branders. 18 snaauwen. 24 fluitscheepen. 12 groote galjoots. 12 kleene galjoots. Deeze scheepen zou men voor den tydt van zes maanden van lyftoght bezorgen, en zoude de kosten van de voorzeide toerusting bedraagen 4955752 guldens, 12 stuiv. Boven dien zouden op de voorschreeve scheepen worden gebraght negenduizendt soldaaten, welker montkosten en eenige uitrusting quam te bedraagen 781920 gulden, zoo dat alles te zaamen zou kosten 5737672 guldens en 12 stuivers. Men hadt al over eenige weeken, toen men een grooter getal van scheepen in zee dacht te brengen, het volk beginnen te werven, en de toerusting aangevangen, daar men nu meê voortging. Doch een laate felle koude en vorst, die de geheele maandt van Maart duurde, gaf veel verhindering. Ondertusschen hadt men ook besllooten, een gedeelte van 's Landts vloot, volgens den voorslagh by den Heer de Ruiter gedaan, onder zyn gebiedt en beleidt, naar de Fransche Karibesche eilanden te zenden, en werdt tot dien einde alles vervaardight. De rendevous of verzaamelplaats van de vloot werdt gestelt in de Wielingen, ontrent Soutelande, binnen den elleboogh. De scheepen van de Kollegien ter Admiraaliteit van Amsterdam en 't Noorderquartier liepen eerst in zee: doch de scheepen van de Maas werden door tegenwindt etlyke daagen opgehouden, en de L. Admiraal de Ruiter raakte eerst den negentienden van May, met zeven groote scheepen, buiten gaats. 'S daaghs te vooren hadt hy de volgende ordre beraamt en uitgegeeven.

1674.

Staat van equipagie of toerusting ter zee voor het tegenwoordige jaar vastgestelt.

Verzaamelplaats van 's Landts vloote.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Ridder, L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, Opperhooft van 's Landts vloote.

Ordre by den L. Admiraal de Ruiter beraamt.

Interdiceert hier mede wel striktelyk alle Hooftofficieren, Kapiteinen, Kommandeurs ofte Schippers, onder de voorschreeve vloote resorte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674.

Verbodt van, op de rendevous gekoomen zynde, aan landt te gaan.

terende, dat hem niemant en zal vervorderen, wanneer wy op de generaale rendevous, in ofte ontrent de Wielingen, zullen weezen gearriveert, uit haare reſpective onderhebbende ſcheepen, ofte vaartuigen, in perſoon daar aan landt te vaaren, veel min daar toe aan iemant van haare ophebbende Officieren, matroozen ofte ſoldaaten, eenige permiſſie te geeven, maar hun alzints paraat en veerdigh hebben te maken en te houden, omme van daar op 't ſpoedighſte weder te konnen zee kiezen, op peene dat wie contrarie bevonden werdt te doen, diensthalven rigoureuſelyk zal werden geſtraft.

Laſt om de matroozen daagelyks in de wapenen te oeffenen, en hen onder kompagnien te rengeren.

Ook werden daarenboven alle Hooftofficieren en Kapiteinen, die eenigh 's Landts ſchip ofte fregat kommanderen ofte voeren, ernſtigh gelaſt, dat zy van nu af aan haare onderhebbende matroozen dagelyks in de wapenen zullen doen exerceren, en bequaam maken, omme, in cas dat een deſcente ofte landinge ondernoomen werdt, de landtmilitie te konnen aſſiſteren, rengerende haar tot dien einde onder formele kompagnien.

Ende omme daarinne eenige proportie te houden, zoo zullen de ſcheepen gemonteert door den anderen van 66 tot 80 ſtukken, en daar boven, ieder moeten furneren drie kompagnien, elk van 60 koppen.

De ſcheepen gemonteert door den anderen van 50 tot 60 ſtukken, en daar boven, ieder 2 kompagnien, elk van 60 koppen.

De ſcheepen gemonteert door den anderen van 40 tot 50 ſtukken, en daar boven, ieder een kompagnie van 60 koppen.

En ten laatſten, de fregatten gemonteert door den anderen van 30 tot 36 ſtukken, mede ieder een kompagnie van 60 koppen, alle te verſtaan in ryen en gelederen, zonder d'Officieren.

Doende alle de zelve wapenen met goedt zydtgeweer, twee derde met muſquetten en ſnaphaanen, en een derde met halve pieken.

En die van het voorſchreeve geweer te ſchaars zyn voorzien, zullen in plaats moogen geeven piſtoolen en enterbylen.

Eenigen tot Granadiers uit te kiezen.

Daarenboven zal ook uit ieder ſcheepsvolk moeten werden gedeſpicieert bequaame perſoonen, om tot Granadiers te konnen werden geëmployeert, te weeten, uit ieder van de grootſte ſcheepen 6 mannen. Uit de ſcheepen daar aan volgende, ieder 4 mannen. Uit de kleinſte ſcheepen, ieder 3 mannen. En uit de fregatten, ieder 2 mannen.

Ordre op verſcheide andre zaaken.

Tot wiens gebruik op ieder ſchip of fregat ook zoo veele taſſchen tot de handtgranaden van zeildoek zullen doen maken, met een dubbelde bandt daar by, dat de zelve om den hals konnen werden gehangen, doende de konſtapels bezorgen, dat de zelve handtgranaden wel en ter deegen zyn geprepareert.

Als mede de Scheepskorporaals, dat het geweer wel ſchoon en klaar, de bandeliers met kruidt en loot, mitsgaders lonte, en de taſſchen voor ſnaphanen en piſtoolen met patroonen en vuurſteenen wel zyn voorzien.

Ook de ſtukjes op de plechten van haare boots te doen paſſen, en gereet maaken dat daar toe behoort, omme, d'occaſie preſenterende, verzeekert te weezen dat den gerequireerden dienſt daar van getrokken zal konnen werden.

Zullen ook doen opſtellen, en aan ons overbrengen, de naamen van de Hooftofficieren en Kapiteinen van de landtmilitie, met het getal van de mindere Officieren en ſoldaaten, die zy daar mede op haare ſcheepen hebpen overgekreegen, met expreſſie van de regimenten daar onder die gehooren.

Ende gekoomen zynde voor ofte ontrent d'een ofte d'andere plaatze,

daar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

daar men geconcerteert en over een gekoomen is voet aan landt te zetten, zullen wy, tot een kennelyk ſein, de roode vlagge van de nok van de bezaens roede laaten waaijen, ende een ſchoot ſchieten, desgelyks zullen de verdere L. Admiraalen mede doen. 1674. Sein van landing.

Waar op hun dan allen en een ieder, die om te landen gekommandeert zyn, zullen hebben gereet te maaken, en t'embarqueren in zoodaanige ſcheepen, fregatten, fluiten, branders, ſnaauwen, galjoots, boots en chaloupen, als daar toe te vooren zyn geordonneert en aangeweezen.

Des werden alle de hooge en mindere Officieren ter zee, en matroozen, het zy die de voorſchreeve ſcheepen en vaartuigen kommanderen en voeren, ofte die tot hulpe en aſſiſtentie van de militie mede zyn gedeſtineert te landen, by deezen ſpecialyk bevoolen, d'ordres en commandementen, die haar door ofte van wegens den Heere Grave Willem van Hornes, Generaal van de artillerye der vereenighde Nederlanden, gegeeven zullen worden, prompt, en zonder de minſte contradictie te pareren en naa te koomen, op peene van als wederhoorige geſtraft te worden, conform den teneur van den artykelbrief ter zee, door den Staat, en andere ordres, by zyne Hoogheit gearreſteert, daar naar hun reſpective hebben te reguleren, zonder van 't een of 't ander te blyven in gebreeke. Aldus gedaan in 's Landts ſchip de zeven Provincien, ten anker binnen gaats voor Goereê, den 18 Mey 1674. Bevel om d'ordres van Graaf Willem van Hornes naa te koomen.

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Den twintighſten quam de L. Admiraal Generaal de Ruiter voor de Deurloo by d'Amſterdamſche ſcheepen, en laveerde 's anderendaaghs den Deurloo in, daar hy verſcheide ſcheepen, te vooren ingekoomen, vondt leggen. Den tweeëntwintighſten werdt een lyſt opgeſtelt van de ſcheepen daar 's Landts vloot te dier tydt uit beſtondt, welke lyſte, als ook der zelver verdeeling in esquadres, en in hooft- en ſmaldeelen, kortheits halven, hier wordt uitgelaaten. Den vierentwintighſten van May liep 's Landts vloot, naa dat de L. Admiraal de Ruiter, met den Heer Raadtpenſionaris Fagel, en andre Gedeputeerden van den Staat, op alles goede ordre hadt geſtelt, uit de Wielingen, door de Deurloo, in zee. De meeſte landtſoldaaten, tot den toght dienende, waaren in fluiten en in d'andre ſcheepen geſcheept, met hunne Bevelhebbers, den Graaf Willem van Hornes, den Kornel Uittenhoven, de L. Kornellen Grandmaiſon, en Steelandt, en anderen, te lang om te noemen. Doch etlyke kompagnien, te laat koomende, werden ingewacht, en quaamen daarna met lichters aan boordt. Men maakte alle Scheepskapiteinen en anderen Bevelhebberen bekent, dat men met 's Landts vloot zou loopen langs de kuſt van Vlaanderen, in 't gezicht van Duinkerken en Grevelingen, naar en door de Hoofden, achter de Singels, daar de verzamelplaats was beraamt, en nader ordre zou worden gegeeven. De L. Admiraal Generaal liet de Kapiteinen Dekker en Barent de Vries, met de fregatten Edam, en den Windthondt, ontrent de Deurloo, om 't vaartuigh, dat noch nagezonden moght worden, vierentwintig uuren te verwachten, en naar de vlagh te geleiden. Hy verdeelde toen ook zyn esquadre in drie ſmaldeelen, en ſtelde het volgende bericht, daar zich een ieder naar hadt te ſchikken.

'S Landts vloot loopt uit de Wielingen in zee. *24 May.*

Rendevous of verzaamelplaats.

1674. Particuliere instructie en ordres van Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal Generaal, en Opperhooft van 's Landts vloote, voor de Hooftofficieren, Kapiteinen, en Kommandeurs, bescheiden onder des zelfs onderhebbende esquadre, gelyk dat hier vervolgens in drie smaldeelen staat gerengeert, daar naar hem een ieder, die daar in vermeldt wordt, tot nader ordre, strictelyk zal hebben te reguleren.

Voor de windt, ofte met ruime windt zeilende, zoo zal de L. Admiraal van Nes, met zyn onderhebbende scheepen, hem aan stuurboordt van den L. Admiraal Generaal onthouden.

Op gelyke maniere zal de Viceadmiraal van Nes hem als dan, met zyn byhebbende scheepen, aan bakboordt van den L. Admiraal Generaal onthouden.

Maar by de windt zeilende, zal de L. Admiraal van Nes, met zyn byhebbende scheepen, hem voor den L. Admiraal Generaal begeeven.

En de Viceadmiraal van Nes, met zyn byhebbende scheepen, hem achter den L. Admiraal Generaal onthouden.

Doch in 't wenden zullen de achterste scheepen altydt eerst wenden, alzoo dat de Viceadmiraal van Nes, met zyn byhebbende scheepen, voor den L. Admiraal Generaal zal verblyven, en de L. Admiraal van Nes, met zyn byhebbende scheepen, hem achter den L. Admiraal Generaal onthouden, zulks dat in het wenden altydt de voorste, de achterste, en de achterste, de voorste zullen worden, en elk op zyn post verblyven.

De smalle verdeelingen zyn gerengeert, als volght,

Onder den L. Admiraal van Nes zyn bescheiden deeze onderstaande,

Pieter de Liefde.	Branders.
Jan Muis.	*Dirk de Munnik.*
Barent Rees.	*Kornelis Boermans.*
L. Admiraal van Nes.	Snaauwen.
Elandt du Bois.	*Jakob Hoek.*
Jan Snellen.	*Evert de Liefde.*
	Galjoot.
	Kornelis Vink.

Frans van Nydek, Moises Wichmans, en Isaak Teuniszoon, zullen hun met haare transportschip en fluiten tusschen deeze smaldeelen onthouden.

Onder den L. Admiraal Generaal zyn bescheiden deeze onderstaande,

Barent de Vries.	Branders.
Philips de Munnik.	*Jan Danielszoon van den Ryn.*
Schoutbynacht Almonde.	*Arent Ruyghaver.*
L. Admiraal Generaal de Ruiter.	Snaauwen.
Joan de Witte.	*Andries Randel.*
Graaf van Stierum.	*Wynant van Meurs.*
Maarten de Boer.	Galjoots.
	Pieter Drooghart.
	Bastiaan Verdoes.

Kornelis van der Hoeven, Joost Gilliszoon, en Klaas Huigen, zullen hun met haare fluiten tusschen deeze smaldeelen onthouden.

On-

1674.

Onder den Viceadmiraal van Nes zyn bescheiden deeze onderstaande,

Symon van Panhuys.	Brander.
Pieter Bakker.	*Pieter Besançon.*
Adriaan Poort.	Snaauwen.
Viceadmiraal van Nes.	*Zeger Korneliszoon.*
Pieter van Middelandt.	*...... Paltrok.*
Gillis Schey.	Galjoot.
	Leendert Vink.

Zullen alle de wimpel van de groote stenge laaten waaijen.

Ook zal in het wenden onder de voorschreeve respective smalle verdeelingen de zelve ordre gehouden worden, als hier vooren van 't geheele esquadre is aangeweezen, ende daarenboven, een ieder voor zyn particulier neerstighlyk bezorgen, dat hy zoo wel in het zeilen, als ankeren, voornaamentlyk by, ofte aan den vyandt koomende, zoo veele het eenighzints moogelyk is, zyn voorgestelde rangh en ordre blyve observeren, ende hem zoo dicht aan de naaste scheepen gesloten houde, als naar de practyk van soldaat- en zeemanschap kan en behoort te geschieden, ten einde, dat den anderen, als eer en eedt betrachtende dienaars, ten besten van het lieve Vaderlandt, te getrouwer konnen seconderen, ende alle soorte van assistentie doen.

De branders zullen haar continueel dicht achter 's Landts scheepen onthouden, gelyk zy hier vooren geposteert staan, zoekende met alle diligentie, in cas van rencontre, occasie, onder de kracht ende den rook van het kanon van de zelve scheepen, eenigh kapitaal vyandts schip aan boordt te koomen, ofte aan verscheide vyandtlyke scheepen, die malkanderen tegens haren wille aan boordt moghten raaken, de zelve brandtscheepen met een goede resolutie wel en couragieuselyk te besteeden, nemende ook naauw reguard, wanneer eenige vyandtlyke branders op 's Landts scheepen afkoomen, dat zy de zelve te gemoet zeilen, attaqueren, ende bemachtigen, zonder haare scheepen eenighzints te ontzien, ofte van het een of ander in 't minste te blyven in gebreeke, op peene van aan den lyve gestraft te worden.

Van gelyken zullen de advysjachten hun op haare posten wel paraat blyven onthouden, omme alle advyzen af en aan te konnen brengen, ook mede wel toezien, wanneer eenigh schip ontrent haar in de grondt ofte brandt geraakte, dat zy het volk daar van bergen, lettende ook specialyk daar op, dat zy 's vyandts branders en vaartuigen resisteren, ende ruineren, in manieren en op peene, als hier booven, ten reguarde van de branders, staat geëxpresseert.

Aldus gedaan en geordonneert in 's Landts schip de zeven Provincien, zeilende buiten de Wielingen in zee, den 24 Mey 1674.

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Den zesentwintighsten quam 's Landts vloot in 't gezicht van de Hoofden, ontrent de Vlaamsche en Fransche kust, daar men den volgenden nacht zeer zagh vuuren, zoo dat men daar alomme al geallarmeert was. De L. Admiraal Generaal de Ruiter hadt van zyn Hoogheit, by zyn berichtschrift, den zesten van May geteekent, last ontfangen, zich ontrent het groeten van Engelsche Konings scheepen stiptelyk te reguleren naar het vierde artykel van 't tractaat van vreede, den 9 van Februarius, tusschen zyn Majesteit van Grootbritanje en hunne Hoog.

'S Landts vloot komt in 't gezicht van de Hoofden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. Moog. geſlooten, en nu vaſtſtellende, dat men eenige Konings ſcheepen en vaartuigen zou ontmoeten, die men zou moeten groeten, beriep daar over den Krygsraadt aan zyn boordt, en verzocht des zelfs goedtdunken, noopende de maniere die in de gemelde begroetinge zou diegenen te worden gehouden. Hier op werdt, naa ryp overlegh, met genoeghzaam eenpaarigh advys beraamt, en beſlooten, *dat, wanneer men eenigh Engelſch Konings ſchip, ſcheepen of vaartuigen, quam te bejegenen, het zy daar af vlaggen van gebiedt woeijen of geen, het Opperhooft van 's Landts vloote, en vervolgens alle Hooftofficieren, in goede ordre zouden groeten, met het ſtryken van hunne vlaggen, en het ſchieten van* 11, 9, 7 *en* 5 *kanonſchooten, en de vlagge zoo lang geſtreeken by den ſtok laaten hangen, tot dat men buiten ſchoots zou zyn gekoomen van den geenen dien men groette of ſalueerde, zonder dat eenige byzondre Kapiteinen of Kommandeurs zouden hebben te ſchieten, maar alleen hunne topzeils mede te laaten vallen, ten waare dat verre van het gros der vloote waaren verſcheiden, of op de brandt- of buitenwacht gezonden, en aldaar diergelyke ontmoeting hadden, in welken gevalle zy alle hunne topzeilen zouden laaten vallen, en de Kommandeur vyf, en ieder Kapitein drie ſchooten tot begroeting doen. Dan in gevalle dat door eenigen Engelſchen Konings Officier wierde geëiſcht, dat 's Landts Hooftofficieren hunne vlaggen van gebiedt zoo lange geſtreeken zouden moeten laten blyven als zy hem in 't gezicht waaren, of daar mede eenen koers zeilden, en daar van ten tweeden maale tot ſtryken wierden geſommeert, gelyk daar van voorbeelden konden worden bygebraght, dat men zulks voor dien tydt, en bevooren dat hy een ſchoot ſchoot, vaardig zoude doen; maar terſtondt daar op bequaame perſoonen aan zyn boordt zenden, en in beleefde termen verzoeken te weeten de naamen van hem en zyn ſchip, en ernſtigh doen afvragen, of zulk een manier van handelen ontrent de gezeide ſalutatie de begeerte van zyn Majeſteit van Grootbritanje was, en hy daar toe uitdrukkelyk gelaſt, verhalende zyn antwoordt en wedervaaren op dat punt omſtandelyk aan de vlagge, die daar van dan kenniſſe zoude geeven aan zyn Hoogheit, en daar op verzoeken der zelver hooghwyze diſpoſitie, en naarder ordre.* Dit beſluit was ondertcekent door den L. Admiraal Generaal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, door de L. Admiraalen Adriaan van Trappen, gezeit Bankert, Aart J. van Nes, Kornelis Tromp, de Viceadmiraalen Jan van Nes, Kornelis Evertszoon, Jan de Haan, Thomas Vlugh, en de Schoutenbynacht, Philips van Almonde, en Engel de Ruiter. Des anderendaaghs kort naa den middagh moeſt 's Landts vloot, door tegenwindt in de Hoofden, voor Doevres ten anker koomen. De L. Admiraal Generaal de Ruiter ſalueerde des Konings vlag, die van 't kaſteel woey, met dertien eerſchooten, d'andre L. Admiraalen elk met elf, de Viceadmiraalen elk met negen, en de Schoutenbynacht elk met zeven ſchooten: en zy ſtreeken hunne vlaggen en marszeils. Het kaſteel antwoordde met elf ſchooten, en de Heer de Ruiter weer met elf, en 't kaſteel weer met negen: welke voet van beleeftheit ook ontrent en van d'andre Hooftofficieren werdt gevolght. Naa 't ſchieten zette ieder zyn vlagge en marszeil weer op. Eenigen hadden toen gedachten, om dat 's Landts ſcheepen vry naa aan de Stadt gezet laagen, dat d'Engelſchen zouden gedreven hebben, dat men de vlagge en 't marszeil, terwyl men daar lagh, zoude in houden; maar zy hebben 't niet geeiſcht, en toonden alle genoegen: jaa de Luitenant van den Gouverneur,

Reſolutie, by den L. Admiraal de Ruiter en den Krygsraadt genoomen, noopende de form en maniere die men in 't ſalueren der Engelſche Konings ſcheepen zou onderhouden. 26 *May.*

'S Landts vloot komt voor Doevres ten anker. 27 *May.*

De Ruiter en d'andre Opperhoofden der vloot ſalueren 's Konings vlag.

En worden van 't kaſteel beantwoordt.

1674.

neur, die te Londen was, quam, met veel Engelſche Edelen, den L. Admiraal de Ruiter, en Graaf Willem van Hornes, aan zyn boordt met groote heusheit begroeten: ook werden ze vriendelyk onthaalt, en ſcheidden, naa dat men by die gelegentheit op de gezondtheit van zyn Majeſteit, van de Heeren Staaten, en van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, hadt gedronken, met vriendtſchap van elkanderen. Op den avondt zyn noch drie oorlogſcheepen, en tien andre vaartuigen, zoo fluiten als ſnaauwen, die de vloot uit Zeelandt waaren gevolght, by de vlagh gekoomen.

De vloot gaat weêr onder zeil, maar kan door ſtilte en tegenwinden geen wegh vorderen.

Des anderendaaghs ging 's Landts vloot weêr onder zeil, en men deedt alle vlyt met laveeren, en het afſtoppen van de vloet, om het Kanaal af te koomen, en den koers te gaan die den L. Admiraal Generaal was aanbevoolen, maar door ſtilte, tegenwinden, en onbezeilde ſcheepen onder den trein van de vloote, die groot was, kon men niet verder dan beooſten de Singels koomen, daar men ankerde.

28 *May.*
30 *May.*
Keert te rugh naar Doevres.

Doch dewyl daar geen water was, heeft de Heer de Ruiter, met d'andre L. Admiraalen, daarna goedtgevonden weer te rugh naar Doevres te loopen, daar een goede waterplaats was. Hier koomende, werdt ordre geſtelt om de leedige vaaten te vullen.

De Ruiter vindt zich in bekommering, wegens het achterblyven van verſcheide noodtzaakelykheden.

De Heer de Ruiter vondt zich te dier tydt in groote bekommering, door het lang achterblyven van de fluitſcheepen met geſchut en andre oorlogsbehoefte.

Schryft daar over aan zeeker Bewindtsman van den Staat, 31 *May.*

Hy ſchreef daar over aan een voornaam Bewindtsman van den Staat, *dat 'er van al die krygsbehoeften, die noodigh waaren, om, naa de landing, ſteden en ſterkten aan te taſten, noch niet ter werelt by de vloot was, en dat het zonder de zelve onmoogelyk was, den laſt, hun door zyn Hoogheit gegeeven, in 't werk te ſtellen, veel min uit te voeren.*

Dat 'er gebrek was van artillery, lonten, koegels, en handtgeweer voor de matroozen.

Dat ook 's Landts ſcheepen zoo ſchaars van lonten waaren voorzien, dat men, landende, met de zelve geen drie daagen zou konnen uithouden. Dat men aan de ſoldaaten zoo veele ſoorten van koegels niet kon verſchaffen, als zy tot hun ſchietgeweer vereiſchten, en dat daarom vormen om koegels te gieten, van veertien, zeſtien en achtien in 't pondt, dienden gezonden te worden. Dat men ook meer handtgeweer voor de matroozen moeſt zenden: want ſcheepen die op twee of drie kompagnien, ieder van tzeſtig koppen in ryen en gelederen, waaren geſtelt, konden quaalyk de helft naar behooren gemonteert worden. Voorts dat hun de ſoldaaten zeer langhzaam werden toegezonden, zulks dat 'er den negenentwintighſten, en dien dagh, noch eerſt etlyke kompagnien waaren aangekoomen.

De Ruiters verzoek.

Derhalven verzocht hy in dien brief, dat de gemelde Heer op het allerſpoedighſte, daar hy wiſt dat het behoorde, zoodaanige ordre geliefde te ſtellen, en die voorziening te doen, dat hem 't gezeide op 't ſpoedighſte moght toekoomen, conform d'acte van rendevous, op nieuw beraamt, die hy hem met eenen toezondt. Hy zondt ook een fregat naar Texel, en een ander naar de Wielingen, om de vereiſchte ſcheepen en vaartuigen met krygstuig en lyftoght, die noch ontbraaken, over dagh en nacht te doen uitpreſſen, en af te haalen: nadien het den Grave van Hornes buiten dat onmoogelyk was, met de ſoldaaten iet te onderneemen, volgens de geheime laſt, hem gegeeven. Dees brief was den leſten van May geſchreeven. 'T gebrek van de bovengemelde noodtzaakelykheden braght den L. Admiraal Generaal in groote verlegentheit, en hieldt hy 't voor een groot verzuim.

De Ruiter en Bankert onder zeil. Koomen onder de Singels. Ook Tromp.

Dien zelven dagh ging hy met zyn en Bankerts esquadre weêr onder zeil, laverende Weſt op, om onder de Singels te koomen. Tromp bleef met zyn esquadre noch leggen, om de reſt van hun water te haalen. 'S avondts quam de Ruiter met Bankert onder de Singels ten anker, daar Tromp met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. zyn esquadre 's anderendaaghs by quam. Hier leggende, werdt de Schout-bynacht Jonker Engel de Ruiter met vyf ſcheepen, een fregat, en drie ſnaauwen, afgezonden, om 't Kanaal Weſtwaart af in 't vaarwaater over en weder, van den anderen behoorlyk verſpreit, op kondtſchap, en afbreuk van den vyandt, te kruiſſen, tot het eilandt Wicht, en de Kiskaſſen, mitsgaders Torbay toe, en daarna weer by de vlagge te koomen op de geſtelde verzamelplaats. Dees ordre werdt gevolght. Den tweeden van Junius ging men met 's Landts vloot weer t'zeil Ooſt aan. Men verſtondt uit een Zeeuwſche hoeker, die by etlyke Zweeden, uit Vrankryk koomende, was geweeſt, dat men daar op de kuſten alomme in vreeze en wapenen was: en dat men al de vrouwen en kinderen van 't eilandt Sint Marten naar 't vaſte landt hadt gebraght. Daarna vernam men uit een Franſch ſcheepken, door Kapitein Jan de Witte verovert, dat 'er alle daagen tweeduizendt man binnen Diepe waakten, die weekelyk afgeloſt werden. Den vyfden hadt men zwaar weder, en eenige ſcheepen leeden ſchaade aan ſtengen of zeilen, en men quam 's avondts beweſten het Zwaaneklif, aan d'Ooſtzyde van 't eilandt Wicht, ten anker, daar een kaſteel lagh, dat des Konings vlagh liet waaijen, 't welk van 's Landts vlaghſcheepen met ſtryken en eerſchooten werdt begroet, daar 't kaſteel met twaalf ſchooten op antwoordde. Ontrent den avondt raakten de L. Admiraalen van Nes, en Bankert, elkanderen onvoorziens aan boordt, en Bankert verloor zyn galjoen, en van Nes zyn galery aan bakboort, en de L. Admiraal Willem Baſtiaanszoon verloor een anker. Des anderendaaghs werdt door den Graaf van Hornes in den Krygsraadt voorgeſtelt, of men, onaangezien de winden noch van het Weſten tot het Weſtzuidtweſten en Zuidtweſten bleeven waaijen, niet van Wicht naar Scharbourg, beooſten Kaap de Hague, met de vloot zou konnen en behooren over te loopen, en aldaar eenigh voordeel op den vyandt te zoeken. Doch by den L. Admiraal de Ruiter, en alle de Leden van den Krygsraadt, werdt, naa overlegh van zaaken, eenpaarigh verſtaan, dat men die plaats, noch de reviere de Somme, niet zou konnen bezeilen, noch ook voorzien was van de vereiſchte krygsbehoefte en geſchut, om die ſtadt naar behooren, en met hoop van verovering, te konnen aantaſten. Voorts werdt beſlooten, dat de Kapiteinen Elandt du Bois, en Barent Maartenszoon, dwars van 't eilandt Wicht, in 't vaarwaater, op de ſcheepen, die met de gemelde noodtzakelykheden uit het Vaderlandt werden verwacht, zouden blyven kruiſſen, om daar mede 's Landts vloot te volgen, die naar Torbay zou zeilen, om weêr voorraadt van verſch waater in te neemen, en de transportſcheepen, die zeer rank waaren, aldaar te ballaſten. Doch de ſcheepen van Bankert en van Nes zouden noch een dagh blyven leggen, om hunne ſchaade te herſtellen. Daar op ging men den volgenden morgen t'zeil, en 's Landts vloot quam den achtſten voor Torbay. Hier beriep de L. Admiraal de Ruiter alle de Hooftofficieren en Kapiteinen aan boordt, hun bekent maakende, dat 'er een esquadre van 's Landts vloot onder zyn beleidt zou worden afgezonderdt, en dat de reſt der ſcheepen onder den L. Admiraal Tromp zou verblyven. De Graaf van Hornes ging van de Ruiters ſchip op dat van Tromp over, en 't afgezonderdt esquadre rangeerde zich onder de vlagh van den L. Admiraal de Ruiter, die zich genoodtzaakt vondt, door 't verloop der tydt, hoewel de noodige behoefte noch niet te voorſchyn quam, zyn reize te ſpoedigen: op hoope dat hem de verwachtwordende ſcheepen zouden vol-

De Schout-bynacht de Ruiter werdt met negen ſcheepen gezonden om in 't Kanaal te kruiſſen.

1 Jun. *Tyding van de Franſche kuſt.*

5 Jun.

'S Landts vloot komt by Wicht.

6 Jun. *Voorſtel van den Graaf van Hornes.*

Beſluit van den Krygsraadt.

De vloot komt voor Torbay. *8 Jun.*

Esquadre van 's Landts vloot afgezonderdt, en geſtelt onder 't gebiedt van de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Volgen, en achterhaalen. De Kornel J. van Uittenhove, die 't gebiedt over de soldaaten hadt, onthieldt zich by hem op het schip de zeven Provincien: en stelde daagelyks met hem ordre om 't volk te oeffenen, en alles te vervaardigen tot het uitvoeren der zaaken hun aanbevoolen. De naamen der Hooft- en mindre Officieren, scheepen van oorlooge en vaartuigen, die van 't gros van 's Landts vloot werden afgescheiden tot het doen van de byzondre reize, onder 't gebiedt van den Heer de Ruiter, zyn te zien in de volgende lyste. 1674.

Van d'Admiraaliteit tot Rotterdam.

Officieren.	Scheepen.	mat.	sold.	stukk.
L. Admir. Gener. de Ruiter.	*De zeven Provincien.*	486.	80.	80.
Kap. Adriaan Poort.	*Schielandt.*	202.	88.	60.
Pieter de Liefde.	*Zeelandia.*	183.	61.	42.
Barent Rees.	*Vitrecht.*	128.	41.	36.
	Branders.			
Jan Danielsz. van den Ryn.	*De Louisa.*	—	—	—
Dirk de Munnik.	*De Maria.*	—	—	—
	Snaauwen.			
Jakob Hoek.	*De Faam.*	—	14.	—
Evert de Liefde.	*De Griffioen.*	—	10.	—
	Transportschip en Fluiten.			
Frans van Nydek.	*Nieuw Rotterdam.*	40.	134.	10.
Moises Wichmans.	*'T Moorjaans Hooft.*	30.	136.	8.
Kornelis van der Hoeven.	*Juffrouw Katarina.*	30.	146.	9.
Isaak Teuiszoon van Anten.	*Den blaauwen Arent.*	29.	135.	8.
Joost Gillisz. v. den Brande.	*De Swaan.*	23.	156.	—
Klaas Huigen.	*De Haas.*	14.	—	4.
	Galjoot.			
Pieter Droghart.	*St. Pieter.*	—	—	—

Van d'Admiraaliteit tot Amsterdam.

Officieren.	Scheepen.	mat.	sold.	stukk.
Schoutbynacht de Ruiter.	*De Spiegel.*	296.	83.	70.
Kap. Thomas Tobiaszoon.	*'T Geloof.*	183.	99.	58.
Pieter van Middelandt.	*Oosterwyk.*	206.	98.	56.
Joan de Witte.	*De Prov. v. Vitrecht.*	198.	111.	60.
Graaf van Stierum.	*Tydtverdryf.*	197.	71.	52.
Pieter de Sitter.	*De Beschierminge.*	188.	91.	50.
Philips de Munnik.	*De Burgh van Leyden.*	—	—	44.
Kornelis van der Zaan.	*Damiaten.*	96.	72.	34.
	Branders.			
Willem Willemszoon.	*De groene Draak.*	22.	—	4.
Kornelis Boermans.	*De Sayer.*	20.	—	4.
Jan van Kampen.	*De Leydtstar.*	18.	—	4.
Arent Ruighaver.	*De Salm.*	20.	—	4.
	Snaauwen.			
Klaas Portugaal.	*'T Hoen.*	45.	—	12.
Philips Melkenbeeke.	*De Tonyn.*	28.	—	8.
Zeger Korneliszoon Potter.	*Den bonten Haan.*	36.	—	8.
	Transportfluiten.			
Roemer Vlak.	*Opper Does.*	39.	142.	16.
Michiel Kindt.	*Barkhout.*	40.	139.	12.

Abra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674.

Abraham Taalman.	*Sphera Mundi.*	32.	123.	9.
Jan Noirot.	*Graaf Floris.*	32.	137.	12.
Jan Rylofszoon.	*De Liefde.*	32.	92.	16.
Hans Hartzwyk.	*De Neptunis.*	32.	118.	12.
Barent Haas.	*De Prins te paardt.*	33.	134.	12.
Willem van Ewyk.	*De Jupiter.*	31.	155.	12.
	Victualiefluiten.			
Jan Evertszoon.	*St. Jan Evangelist.*	—	—	—
Heertge Karstens.	*De Konink David.*	—	—	—
Hendrik Walop.	*St. Pieter.*	—	—	—
Jan Adriaansz. van Nes.	*De witte Tas.*	—	—	—
	Galjoots.			
Meindert Jakobszoon Quast.	*'T Witte Paart.*	—	—	—
Kornelis Pietersz. Heertjes.	*De Jonge Tobias.*	—	—	—

Van d'Admiraaliteit in Zeelandt.

Vicead. Kornelis Evertszoon.	*Zierikzee.*	305.	85.	60.
Kap. Karel van der Putten.	*Vlissingen.*	220.	70.	50.
Adriaan Bankert.	*Delft.*	120.	89.	32.
	Snaauw.			
Matthys Laurenszoon.	*De Bruinvis.*	—	—	—
	Waterfluit.			
Kornelis Lyncourt.	*De Wynrank.*	24.	62.	8.

Van d'Admiraaliteit in 't Noorderquartier.

Kap. Jan Krook.	*Gelderlandt.*	237.	41.	56.
Jan Muys.	*De Kaleb.*	198.	33.	46.
Pieter Bakker.	*Jupiter.*	166.	31.	40.
	Transportfluiten.			
Pieter Kersseboom.	*De Prins te paardt.*	41.	158.	12.
Klaas Wynbergen.	*'T Wapen van Hoorn.*	36.	145.	12.

Doch in deeze lyst waaren ook gestelt de naamen van negen afweezende scheepen, te weeten:

Pieter de Liefde.	*Jan Evertszoon.*
Jakob Hoek.	*Heertge Kerstens.*
Evert de Liefde.	*Hendrik Walop.*
Philips de Munnik.	*Jan Adriaanszoon van Nes.*
Philips Melkenbeek.	

Pieter de Liefde, en Philips Melkenbeek, waaren den derden van Junius ontrent Vierly afgezonden, om voor den tydt van vier daagen te loefwaart in 't gezicht van de vloot te kruissen, en noch niet weder gekeert; d'andre zeven waaren noch nooit onder de vlagh geweest. Dit esquadre was, naar 't uitwyzen der lyste, bemant met 4336 matroozen, en 3386 soldaaten, en gemonteert met 1142 stukken geschuts. Wat daarna by den L. Admiraal Tromp, volgens d'ordre, hem gegeeven, met het grootste gedeelte van 's Landts vloot werdt ondernoomen, laat ik anderen melden: dewyl my 't ooghmerk deezer Historie verplicht, de Ruiters vlagh te volgen. Dees was noch den achtsten van Junius, des avondts, vermits de windt Noordtnoordtoost liep, met zyn vloot om de West van voor Torbay t'zeil gegaan. Des anderendaaghs stelde hy den Bevelhebberen van ieder schip, ten dien einde aan zyn boordt beroe-

De Ruiter gaat met zyn esquadre t'zeil. 9 *Iun.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

roepen, twee acten van verzaamelplaats ter handen, d'eene oopen, die 1674.
hun, in gevalle van afdwaaling, wees tot twintig mylen bewesten de kaap de Finisterre, een uithoek op de Westkust van Gallicie, in Spanje, en d'andre besloten, om daar ontrent te openen, die hen zou brengen tot in de Baay van Sinte Cruz, aan 't Oosteinde van Teneriffa, een der Kanarische eilanden. Ten zelven daage verdeelde de Heer de Ruiter zyn vloot in drie smaldeelen, daar onder stellende de negen afweezende scheepen, boven gemeldt, tegens dat zy moghten koomen, in goede ordre. Dus zeilende, heeft de Heer de Ruiter by alle bedenkelyke middelen zyn reize getracht te vorderen, en quam den negentienden van Junius op de Noorder breedte van ruim 34 graaden. Daarna vondt hy te raade zynen zoon, den Schoutbynacht Engel de Ruiter, met zeven scheepen voor af naar Teneriffa te zenden: ten deele om den Spaanschen Gouverneur aldaar kennis te geeven, dat hy met meerder maght volghde, en alleen eenige behoefte voor geldt zocht te koopen, om door die aankunding alle quaadt vermoeden voor te koomen: en ten deele om de voorbereiding tot den gemelden inkoop te maaken. Ook beval hy vier van zyn bezeilste scheepen en fregatten, gelyk getal van onbezeilde te sleepen: alzoo hy den tydt kostelyk schatte. Den eenentwintighsten zagh men den Westhoek van Madera, het Noordtwestelykste van de Kanarische eilanden. Den vierentwintighsten kreegh men Teneriffa in 't gezicht, en quam den volgenden dagh voor de reede van Sinte Cruz, noch eerder dan de Schoutbynacht de Ruiter, die meer stilte scheen gehadt te hebben dan zyn vader. Hier vondt men den Kapitein Pieter de Liefde, die daar twee daagen te vooren was aangekoomen. Voorts verstondt de Heer de Ruiter, dat daar geen water te haalen was. Dies besloot hy 't anker te laaten vallen, en zonder tydtverzuim zyn reis te vervolgen. Doch liet eerst door den Konsul der Nederduitsche natie etlyke pypen Kanarywyn, eenigh leevendt vee, en andre ververschingen opkoopen, en aan boordt brengen. Hy stelde den gemelden Konsul ook acht besloten acten van rendevous ter handen, voor de noch verwacht wordende scheepen, hun beveelende wat koers dat ze zouden houden, om hem naar 't eilandt Martenique, daar 't op gemunt was, te volgen. Men ging dan in den avondt noch onder zeil, met een Noordtoosten windt, Zuidt aan, en daarna Zuidtzuidtwest. Doch 't geen verder op dien tocht, en in 't aantasten van Martenique, ook daarna is voorgevallen, weet ik niet klaarder te beschryven, noch omstandiger t'ontvouwen, dan met d'eige woorden van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, in zekeren brief aan zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, den achtsten van Augustus afgezonden, vervattende een wydtluftig verhaal van 't gantsche beleidt, en den ongelukkigen uitgangk der zaake, luidende gelyk volght.

Rendevousbrieven uitgedeelt.

De Ruiters vloot werdt in drie smaldeelen verdeelt.

De Ruiter vorderdt zyn reis. 19 Iun.

Zendt zyn zoon met zeven scheepen voor uit.

21 Iun. Naderdt Madera.

24 Iun. Komt by Teneriffa.

25 Iun.

Gaat weêr t'zeil.

Doorluchtige, Hooghgebooren Vorst en Heer,

Onze onderdaanighste laatste, daar van een duplicaat hier nevens gaat, " is geweest den 25 der lestleeden maandt Juny, uit de Baay van Sinte " Cruz, aan 't eilandt Teneriffa. Wy stelden noch dien zelven avondt " van daar onzen koers gezaamentlyk naar 't eilandt Martenique, in con- " formité van de acte van rendevous, by de voorschreeve onzen laatsten " gevoeght, ende hebben tusschen beiden niets van consideratie ont- " moet, ofte eenige scheepen bejegent, als op den 28 der zelve maandt, " op Noorder polus hooghte van 24 graden 14 minuten, en 356 gra- "

De Ruiters brief aan zyn Hoogheit, aangaande den toght naar Martenique.

1674. „den 49 minuten lenghte, het ſchip de Betuwe, op hebbende den Hee-
„re Lobs van Medenblik, gedeſtineert voor de kamer van Amſterdam
„naar Ooſtindien, maar van dagh tot dagh met den Heere Kollonel
„Uittenhove gediſcoureert, ende onze gedachten laaten gaan, hoe ende
„waar wy, koomende aan 't voornoemde eilandt, gevoeghlykſt onzen
„aanbevoolen laſt van uwe Hoogheit zouden konnen ende moogen in 't
„werk ſtellen en executeren, tot dien einde zorghvuldighlyk examine-
„rende een zeeker plaan ofte kaartjen, dat ons daar van ter handen ge-
„koomen was, waar in onze ſpeculatien vielen om voet aan landt te
„zetten op een van drie diſtincte plaatzen, met naamen Carbet,
„St. Pierre, ofte Culſak: en naar dat wy alles aandachtelyk hadden over-
„woogen, en alle de militie gerengeert in drie brigades, onder de
„L. Kollonellen, den Grave Johan van Hornes, de la Grandmaiſon,
„en Steelant, ende by ieder gevoeght een Kommandeür, en twintigh
„matroozen met handtgranaden, van gelyken ook geformeert uit de
„bootsgezellen drie battaljons, elk van driehonderdt en tzeventigh
„koppen, in ryen en gelederen, tot aſſiſtentie van de militie, mitsga-
„ders geſchikt en geordonneert, hoe, en op wat wyze en ſeinen dat
„hun alle de zelve, d'occaſie preſenterende, in de boots, chaloupen,
„en andere kleine vaartuigen zouden hebben t'embarqueren, omme
„in verſcheide tochten daar mede te konnen worden aan landt gezet,
„dewyle, naar voorgaande calculatie, hadden ondervonden, dat daar in
„op eenmaal maar ontrent negenhonderdt of duizendt mannen met
„haar geweer zouden konnen worden geberght. Zoo zyn wy op den
„18 July gekoomen op Noorder breedte van 14 graden 20 minuten,
„en lenghte van 316 graden 43 minuten, dies geduurigh van de ſtenge
„naar het landt lieten uitzien, dat wy des anderendaaghs 's morgens
„vroegh gewaar wierden, namentlyk Martenique Noordtweſt, ende
„St. Lucia Zuidtweſt van ons, hadden de windt Noordtnoordtooſt, en
„regenachtigh weêr, loefden doen by de windt over naar Martenique
„toe, ende ſtuurden den Kapitein Kornelis Lyncourt, voerende een
„transportfluit uit Zeelandt, die wy al een dagh of twee te vooren
„op een ſnaauw voor zyn perſoon hadden gelaſt over te gaan, met
„ordre, dat hy, als zynde een man die daar bekent is, van 't landt
„iemant zoude trachten te lichten, waar uit men kondtſchap van de
„gelegentheit des zelfs, en de genegentheit der inwoonderen zoude kon-
„nen bekoomen, ende ook daar onder te divulgeren eenige brieven of
„manifeſten, daar van een copye hier nevens gaat, ſub litera A, die wy
„in de Franſche taale hadden doen tranſlateren, en depeſcheren. Ontrent
„8 uuren lieten 't dryven, ende beriepen alle Officieren en Kapiteinen
„zoo te water als te lande aan boort, exhorterende alle de zelve noch-
„maals, en ten overvloet, tot haar devoir en plicht, met bevel, zulks
„ook te doen aan haare onderhebbende volkeren, benevens de be-
„dreigingen ende beloften, op dat ſubject paſſende: gingen doen weder
„onzen gangh, ende vervolgens onder landt koomende, zoo braght
„ons den voornoemden Lyncourt, ontrent een hooge klip, genaamt
„den Diamant, aan boort een Vlaaming, een Engelsman, ende een
„Yrsman, die hy alle drie van 't landt, genoeghzaam met haar wille,
„uit den arbeidt hadde gehaalt, bezich weezende een vaartuigh met
„hout af te laaden, en daarenboven drie Negros, behoorende daar
„aan de erfgenaamen van eenen Monſieur van Olen, die met een kano
„waaren gevaaren om te viſſchen: deeze alle, naar dat apart waaren on-
„der-

Zyn beraadtſlaaging over 't aantaſten van Martenique.

Ordre tot dien einde beraamt.

18 *Jul.*

19 *Jul.* De vloot komt in 't gezicht van Martenique. Kapitein Lyncourt wordt naar 't landt gezonden.

De Kapiteinen en Officieren worden tot hun plicht vermaandt.

Lyncourt brenght drie mannen en drie Negers aan de Ruiters boordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674.

dervraaght, en geëxamineert, quaamen hier in consonantelyk over een, “
dat niet alleen op 't eilandt Martenique, maar ook op alle andere Fran- “

Die hem berichten, dat de Franschen alomme op hunne hoede waaren, en al over een maandt van zyn komst gewaarschouwt.

sche eilanden in deeze quartieren, uit Vrankryk al voor een maandt “
speciaal bevel en advertentie was ingekoomen, dat op haar hoede zou- “
den zyn tegen een maght van den Staat der vereenighde Nederlan- “
den, die haar zoude moogen koomen te attaqueren, waar mede “
ook eenige honderden militie, en quantiteit van ammunitie tot renfort “
hadden gekreegen, en dat hier aan Martenique voor korte dagen met “
een advysjacht, genaamt de Swaluw, mede uit Vrankryk was ge- “
schreeven, en de voorschreeve onze maght begroot op 17 scheepen “
van oorlogh, met andere fluiten en vaartuigen, dat wy zeer admireerden: “
relateerden wyder, dat voor ontrent 14 dagen eenige scheepen met “
suiker en andere waaren van hier naar de lywaarste eilanden waaren “
vertrokken, alwaar met andere geconjungeert, en onder de conduite “
van eenige Konings scheepen naar Vrankryk gezeilt: dat de reste, zoo “

Gesteltenis van de haven en 't fort van Culsac.

Konings als koopvaardyscheepen, daar in zy, noopende het getal, niet “
en accordeerden, haar hadden begeeven in de haven van de Culsac: “
dat op 't fort aldaar lagen 20 stukken kanon, en 4 a 5 kompagnien “
militie voor garnizoen: dat de fortresse noch achter niet volkoomen “
was opgemaakt, en dat wel de helfte van de scheepsvolkeren ziek laa- “
gen, &c. Ter occasie van deeze considerable advyzen, rypelyk ge- “

Beraadtslaaging daar over gehouden.

delibereert zynde, welke van de drie voorschreeve plaatzen men eerst “
zoude attaqueren, is geconsidereert, dat, als men al meester van Carbet “
en S^t. Pierre was, daar geen scheepen lagen, men echter de Culsac zoude “
moeten vermeesteren; want het gemeen zeggen komt aldaar met de “
waarheit over een, *die meester is van de Culsac, is meester van 't landt:* “
ende over landt daar naar toe te willen marcheren, dat 'er plaatzen “
in de wegh, die men nootzaakelyk zoude moeten passeeren, zoo engh en “
bezwaarlyk bevonden wierden, dat met een weinigh volk onze gehee- “
le maght zoude konnen werden gestut: en om aan Carbet of S^t. Pier- “
re weder op een nieuw te embarqueren, was zoo haast niet doenlyk, “
door dien alle onze scheepen, geen water aan Teneriffa hebbende kon- “
nen bekoomen, van 't zelve, als mede van brandthout, t'eenemaal “
waaren ontbloot, ende dat men van 't een en 't ander abundantelyk “
aan Culsac zich zoude konnen voorzien: zoo resolveerden wy, de “

Men besluit het fort de Culsac aan te tasten.

zelve fortresse op 't spoedighste, zoo te water als te lande, met een sur- “
prise, viva force, aan te grypen, en, was 't doenlyk, ons meester daar “
van te maaken: stelden doen onzen koers derwaarts; maar onder de “
hooghte van 't landt koomende, wierdt het stille: 's avondts met zons “
ondergang hadden wy de Zuidthoek van de Culsac Oost een myl “
van ons, deeden den geheelen nacht met laveren ons best, maar door “
continuatie van de stilte, quamen wy eerst op Vrydagh den 20 July, “ 20 *Jul.*
des middaghs ten elf uuren, in de baay, even bewesten de Culsac, “
ten anker op 14 vadem. Deeden doen aanstondts de seinen tot de “
landinge beraamt, en daar op in alle de boots en chaloupen, die ook, “
gelyk de militie, in drie brigades waaren verdeelt, en onderscheiden “
ieder door een byzondere vlagge, prompt embarcqueren de nombre “

Het krygsvolk, onder 't beleidt van den Kornel Uittenhove, wordt gelandt.

van ontrent duizent mannen, die gelykelyk op eene linie, onder de “
conduite van den Heere Kollonel Uittenhove, naar het strandt voeren, “
met intentie omme aldaar, volgens onze afspraak, met alle vigeur post “
te vatten, onaangezien dat den vyandt zich even te vooren ontrent de “
plaats, daar de landinge gemunt was, met ontrent driehonderdt man- “

1674. ,, nen in wapenen hadden laaten zien, en hun, uit ontzach van 't kanon ,, van 's Landts fcheepen en vaartuigen, begeeven in de boffchagien en ,, ftruellen, die op het ftrandt refpondeerden, d'onze inwachtende; ,, waar op dan den voornoemden Heere Kollonel, benevens de drie ,, voornoemde L. Kornellen, mitsgaders alle de mindere leidende Offi- ,, ciers, heel refoluit uit de voorzeide boots en chaloupen in 't water ,, op 't ftrandt zyn gefprongen, met alle de voorzeide volkeren, uitge- ,, noomen den Heere Grave van Stierum, die wy tot Adjutant Generaal ,, hadden aangeftelt, en die al in de chaloupe was gequetft geworden, ,, (zendende de vaartuigen fucceffivelyk, omme de refte van de trou- ,, pes uit de fcheepen mede af te haalen, weder te rugge) alwaar den ,, vyandt, die ons uit hun voordeel, doen wy noch in de vaartuigen waa- ,, ren, al hadde gechargeert, ende bereidts veele dooden en gequetften ,, toegevoeght, aanftondts hebben doen retireren tot in haare fterkte, ,, de welke, buiten vermoeden, dicht achter de ftruellen en boomen, die ,, op het ftrandt ftonden, gelegen was, in een leeghte, met een defenfive ,, wal, en goede palliffaden van tien voeten hoogh voorzien, doorvloch- ,, ten met zwaar rottinghriet. Waar tegens echter onze troupes verfchei- ,, de maalen couragieufelyk zyn aangeloopen; maar alzoo de zelve wier- ,, den beftreeken over de laage landen, die pas achter de palliffaden laa- ,, gen, door meeft alle het kanon van vyf of zes fcheepen, leggende ,, in de Culfac, daar onder een Konings fchip met ontrent 40 ftukken, ,, de welke zeer furieus met fchroot op d'onze kanonneerden, en daar ,, mede veele dooden en gequetften onder de zelve cauferden, behal- ,, ven dat ook alle het veldt voor de fterkte, daar ons volk was ge- ,, pofteert, onder het vuur van de musquetten van die van binnen open ,, lagh, ende dat de gronden voor en ontrent de haven, die wy door den ,, Kapitein Thomas Tobiaszoon hadden doen peilen, te ondiep waaren ,, bevonden, om zoo in een moment van deeze Weftzyde, daar wy ,, laagen, met 's Landts fcheepen of branders daar binnen te konnen ,, koomen met zeilen of korten, en de zelve te vernielen, te meer, de ,, wyle zy, door het doen zinken van een of meer fcheepen, de princi- ,, paalfte inkomfte van de haven hadden geftopt: zoo is ten laatften on- ,, geraaden geoordeelt, dewyle alle Hooftofficieren van de landtmilitie, ,, uitgenoomen den Heere Grave van Hornes, doen bereidts waaren ge- ,, quetft ende afgebraght, en boven dien hadden bekoomen de dooden, ,, en verdere gequetften, in de bygaande lyfte gefpecificeert, fub litera B. ,, de fortreffe met een generaalen ftorm te willen emporteren, gecon- ,, fidereert, dat, al hadde men haar de beneden fterkte afgenoomen, dat ,, de fcheepen met haar kanon ons die weder zouden hebben doen rui- ,, men, en dat een zeekere bergh, aan de Weftzyde van de baay gelegen, ,, daar van ons met handtgeweer veel fchaade wierde gedaan, door de ,, fteilte, en diverfe traverffen, die daar waaren gemaakt, niet acceffi- ,, bel was, ende het een en 't ander niet als met ceremonien aangegre- ,, pen zoude konnen worden, daar toe ons van de commoditeiten von- ,, den gedeftitueert; als mede, dat niet goedts van de inwoonderen ende ,, planters, die door de militie wierden t'ondergehouden, konde worden ,, verwacht: maar in 't tegendeel, dat die alle, met den anderen geconjun- ,, geert, noch huiden of morgen, geëncourageert door de vigoureuze ,, refiftentie die deeze luiden deeden, hun ontrent ons zouden hebben ,, moogen laten vinden, en een eerlyke retraitte gedifputeert, daar uit ,, dan een groote neêrlaagh zoude konnen hebben gerefulreert, dewyle

De Graaf van Stierum gequetft.

De vyanden te rugh gedreeven.

Gelegentheit van het fort.

'T welk vergeefs wordt aangetaft, tot groote fchaade der aanvechteren.

Veele dooden en gequetften.

Meeft al de Hooftofficieren der foldaaten gequetft.

Inzichten op het doen van een generaalen ftorm.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674.

de volkeren maar by zoodanige gedeelten afgevoert konden werden, als "
de zelve daar aan waaren gezet. Waar op wy dan, met advys van "
den voornoemden Heer Kollonel, den Heere Grave van Hornes te- "
gens den avondt met alle de troupes van 't landt hebben gerevo- "
ceert, ende omme den vyandt daar ontrent te abuseren, en de retrai- "
te te faciliteren, aan landt gestiert eenige leedige vaten, in allen "
schyn of daar mede iets tot haar prejuditie zoude werden getenteert; "
dies zy alomme veele vuuren en lichten opstaaken, ende zyn d'onze "
alzoo vervolgens, met goede ordre, in de voornacht weder aanboordt "
gekoomen, ende wy naa middernacht weder van daar t'zeewaart ge- "
zeilt, met leedtweezen dat onze desseinen niet beter waaren gesucce- "
deert. Den 21 July, 's voormiddaghs, dryvende noch t'zeewaart in 't "
gezichte van de Culsac, beriepen wy den Krygsraadt, gaven daar "
aan communicatie van 't gepasseerde, ende wyders in bedenken, wat "
nu, ten meesten dienste ende respecte van den Staat, zoude konnen en "
behooren ondernoomen te worden: waar op rypelyk gedelibereert, "
ende in consideratie genoomen weezende de dooden en gequetsten, "
ende specialyk dat meest alle Hooftofficieren buiten staat waaren ge- "
braght van in eenigen tydt te konnen dienst doen, ende dit gros ook "
gantsch ten einde van water en brandthout, zonder met haar allen "
zoo veele te konnen uitmaken, dat daar mede een schip twee of drie "
geprovideert zoude konnen worden, om hier ontrent in 't vaarwater "
eenigen tydt kruissende te blyven vertoeven op de nakoomende schee- "
pen, uit het Vaderlandt verwacht wordende, zoo wierde geresolveert "
eens sloeghs langs deeze kuste te loopen naar het eilandt Dominica, "
ende aldaar van de Wilden met vriendtschap de voorschreeve defecten "
van water, brandthout, en ballast, trachten te bekoomen, en te sup- "
pleren, en als dan verder te resolveren. Den 23, 's morgens, in de groo- "
te baay aan de Noordtwesthoek van 't voorschreeve eilandt gekoomen "
weezende, hebben wy aldaar, met goede commoditeit en spoedt, onze "
voorschreeve affaires verricht, zulks dat wy op den 25 niet alleen be- "
quaam zyn geworden vyf scheepen en fregatten te destineren en af "
te zenden naar de Zuidtkant van Martenicque, conform de acte hier "
nevens gevoeght, sub litera C. daar van ik onderdaanigh verzoeke, dat "
de Heeren ter Admiraaliteit tot Amsterdam, of immers de Heeren "
Kommissarissen uit dat Kollegie tot deeze zaake, t'haarer narichtinge, "
magh werden communicatie gegeeven, maar hebben ook dien zelven "
achtermiddagh, by resumptie van onze jongst voorgaande resolutie "
van den 21 deezer, nochmaals gerequireert de respective sentimenten "
van de presente Leden en Kapiteinen, den Krygsraadt composerende, "
op 't verder employ van dit gros, ende zyn dienthalven veele specula- "
tien en consideratien gemoveert geworden, die meest alle daar op za- "
gen, dat, gelyk men ondervonden hadde dat de vyanden op Martenic- "
que tegens onze komste waaren geadverteert en gewapent geweest, "
en ook zeekerlyk bericht zyn, dat desgelyks aan Guardeloupe, S^r. Chri- "
stoffel, ende alle de verdere Fransche eilanden in deeze quartieren "
ook zoo is geschiet, over zulks, zoo wel daarom, als uit reden van de "
indispositie van de Hooftofficieren der landtmilitie, hier vooren breeder "
geëxpresseert, daar ook niet met apparentie van eenigh succes iets "
zoude konnen worden geëntreprenneert, poserende, dat, schoon men "
het een of 't ander eilandt al zoude moogen koomen te emporteren, "
de wyle dat verre van de handt, ende alleen tusschen de vyanden in "

Men besluit het krygsvolk weêr van 't landt af te voeren.

Ordre der aftoght.

21 *Iul.*

Beraadtslaaging over 't geen verder te doen stondt.

Men besluit naar 't eilandt Dominica te loopen.

Daar gekoomen, voorziet men zich van water, hout, en andre behoefte.

Naarder beraadtslaaging op het verder employ der vloote.

Zwaarigheden, die zich opdeeden ontrent het aantasten van d'andre eilanden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. „ beſlooten zoude leggen, niets daar van zoude profiteren, of het zel-
„ ve konnen maintineren, maar lichtelyk weder zoude werden her-
„ noomen, of indien men daar van alleen een ravagie van Negros zoch-
„ te te haalen, ende die weder elders te voeren en te verhandelen, dat
„ de koſten, die daar mede, door 't langer employ van de ſcheepen, tot
„ laſte van den Staat zoude worden gemaakt, daar uit niet en zouden
„ konnen vervallen, behalven dat tot de gezeide verhandelinge ook be-
„ zwaarlyk, en niet als met groot hazart, occaſie te bekoomen zou-
„ de weezen, gelyk daar van noch verſche exempelen van 's Landts
„ ſcheepen zelfs wierden by gebragt; als mede dat het geen reputatie
„ voor dusdanigen conſiderablen corps zoude zyn, nu het principale
„ ooghmerk niet bereikt heeft konnen werden, op zulke kleinigheden
„ te willen zien, of zigh daar aan te arreſteren, ende in pericul te ſtel-
„ len van door een orkaan, daar van het de principale tydt was, te wor-
„ den beloopen en geruineert. Ende is daaromme, naar voorgaande rype
„ deliberatie, met eenpaarigh advys van alle de voornoemde Leden,
„ goetgevonden ende gereſolveert, ten ſpoedighſten gezamentlyk van
„ hier directelyk Ooſtwaart aan onzen koers binnen door 't Kanaal naar
„ het Vaderlandt te ſtellen, ende alzoo den Staat van de laſten, die da-
„ gelyks door dit corps worden gemaakt, hoe eerder zoo beter t'onthef-
„ fen, en de militie, daar op geëmbarqueert, tot der zelver diſpoſitie we-
„ der te brengen en te herſtellen, op hoope van daar meerder dienſt
„ te zullen doen. Met welke intentie wy den 26 dito uit de gemelde
„ Baay van Dominica zyn t'zeil gegaan, ende hebben op den 28 des
„ zelven in paſſant aangedaan het eilandt Nives, ende aldaar voor de
„ nombre van twaalf Negros, die wy op Martenique van de Franſchen
„ hadden bekoomen, geruilt eenige ververſſinge van vleeſch en vruchten,
„ ten dienſte van onze zieken en gequetſten. Wierden hier ook zekerlyk
„ bericht, dat de Franſchen op 't eilandt St. Chriſtoffel alle hunne goede-
„ ren ende effecten, tot de ſlaven incluys, van haare gronden op die
„ van de Engelſche hadden overgebraght, zulks dat wy aldaar maar een
„ leedigh landt zouden hebben gevonden. Den 29 deezes zyn wy we-
„ der van hier langhs de eilanden St. Chriſtoffel en St. Euſtachio gezeilt,
„ op welk laatſte nu ontrent 25 a 30 Engelſche familien woonen, ende
„ dat den Engelſchen Generaal Sr. William Stapelton op Nives ons heeft
„ gezeit, ordre van den Konink zyn Meeſter te hebben, om dat aan de
„ Nederlanders te reſtitueren, met expreſſie, dat hy zulks daar voor on-
„ dienſtigh achtte zoo lange haar Hoog. Moog. noch met Vrankryk in
„ oorlogh waren, die haar daar van, als zynde de ſterkſte, terſtondt we-
„ der zoude depoſſideren. Vervolgens tot hier gekoomen zynde, zoo
„ hebben wy met den Heere Kollonel Uittenhove, die, tot myn by-
„ zondere blydtſchap, van zyne vyf wonden, door eenen koegel bekoo-
„ men, dagelyks weder mooy begint te reconvaleſceren, geoordeelt, dat
„ het altemet dienſt zoude konnen doen, dat uwe Hoogheit, ende by
„ gevolge den Staat, van de voorſchreeve onze vruchtelooze voyagie
„ hoe eerder zoo beter wierden geadverteert, om der zelver meſures,
„ het zy in handelingen, of tegens dat wy voor de wal of binnen gaats
„ koomen, daar naa te konnen neemen, ende derhalven goetgevonden,
„ deezen niet alleen, met het ſchip gevoert wordende door den voor-
„ noemden Kapitein Thomas Tobiaszoon, voor af aan uwe Hoogheit
„ t'addreſſeren, maar ook den Heere Grave van Hornes, die alles heeft
„ bygewoont, en ooghgetuige is geweeſt, daar benevens aan uwe Hoog-

„ heit

Inzichten op het berooven der eilanden.

Gevaar van door een orkaan beloopen te worden.

Men beſluit weêr naar 't Vaderlandt te keeren.

De vloot gaat t'zeil. En komt voor Nives.

Men beſluit zyn Hoogheit het miſlukken van den toelegh bekent te maaken, en het ſchriftelyk verhaal door den Kapitein Thomas Tobiaszoon en Graaf Jan van Hornes voor af te zenden.

heit te renvoyeren, omme by monde nader te rapporteren 't gunt wy " 1673.
zouden moogen hebben voorby gegaan, en van uwe Hoogheits dienst "
ende begeerte zoude moogen weezen. Waar toe wy ons wyders met "
alle respect onderdanighlyk refereren, ende verblyve, "

Actum in 's Landts schip de zeven Provincien, zeilende op Noorder breedtte van 26 graden 54 minuten, en lenghte van 315 graden 31 minuten, den 8 Augusty 1674.

Doorluchtige, Hooghgebooren Vorst en Heere,

Uwe Hoogheits

Zeer ootmoedige en getrouwe Dienaar,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

By deezen brief was gevoeght het volgende geschrift, met de lyst der dooden en gequetsten.

Waarschouwing aan d'ingezetenen van 't eilandt Matteni-que.

Dit geschrift was in 't Fransch vertaalt, op dat het van d'inwoonders zou verstaan worden.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Ridder, L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, Opperhooft over een considerabel gros scheepen, vaartuigen, en aantal volk van oorlooge, in dienste van den Staat der vereenighde Nederlanden. Allen den geenen die deezen jegenwoordigh zullen zien ofte hooren leezen salut, doen te weeten: Nademaal het den Konink van Vrankryk belieft heeft den Staat der vereenighde Nederlanden, zonder eenige de minste rechtveerdige reeden, met een zeer zwaare en landtverdervende oorlogh aan te grypen, ende indien het moogelyk waare geweest, tot de ruine te brengen, en dat de Heeren Staaten Generaal der zelver Landen daar door gedwongen zyn geworden haar met uitheemsche machten te moeten allieren ende verbinden, niet alleen om hun te defenderen, maar ook offensive daar tegens te konnen aangaan, en de subjecten van den hooghstgemelden Konink alomme de smerten van den oorlogh mede te doen gevoelen, en alzoo wederom te koomen tot een goede eerlyke ende bestandige vreede: om welk salutair ooghmerk te beter te bereiken, zyn de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal der voorschreeve vereenighde Nederlanden, gehoort en ingenoomen hebbende het hooghwys advys, en de consideratien van zyne Hoogheit den Doorluchtighsten Heere Prinsse van Oranje, onder anderen geobligeert geworden, ons met een considerabel gros scheepen en vaartuigen, ten oorlooge geëquipeert, en voorzien met een goedt aantal landtmilitie, herwaarts in deeze gewesten af te zenden; derhalven hebben wy, met kennisse van de Heeren onze Krygsraaden zoo te water als te lande, uit een byzóndere zucht en genegentheit, allen ende een iegelyken van de ingezeetenen en onderdaanen van den meer hooghgedachten Konink, hier ende elders in deeze quartieren en eilanden residerende, voornamentlyk onze oude goede vrienden en bekenden, by deezen wel willen waarschouwen, en verzeekeren, dat haar Hoog. Moog. goede meininge ende intentie daar mede niet anders is, dan om te herstellen de voornoemde vreede, ende te doen herleeven de kommercie, die door toedoen van eenige quaadtaardige menschen, zedert verscheide jaaren herwaarts, tot groote schaade van beide de natien, en andere daar by geinteresseert, zoo veele heeft geleeden, ende zulks de handt te bieden aan alle die geene van de voorschreeve onderdaanen en ingezeetenen, die daar toe zullen willen helpen contribueren. Beloovende ende asseurerende, dat wy de voorschreeve onderdaanen en ingezetenen, die genegen zouden moogen zyn, ofte koomen te resolveren, zich haar Hoog. Moog. wapenen ende regeeringe goedtwilligh te submitteren, niet alleen niet en zullen beschaadigen, belasten en bezwaaren,

veel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. *veel minder prejudiceren ofte benadeelen in haare privilegien, vry- en gerechtigheden, maar aan de zelve daar ontrent veel meerder zullen geeven, ende doen behouden vrye exercitie van de Roomsche Godtsdienst, volkoomen eigendom, en het gebruik van alle haare goederen. Daar wy ter contrarie die geene, die haar tegens 't voorschreeve voorneemen zullen willen opposeren, genecessiteert zullen zyn te moeten handelen naar krygs gebruik, en gelyk men in zoodaanige gelegentheden gewoon is te doen: protesterende onschuldigh te willen zyn aan het quaat, dat een ieder van haar, tegens deeze onze trouwhertige aanbiedinge, waarschouwinge ende notificatie, zoude moogen over koomen. Aldus gemanifesteert ende gegeeven onder onze gewoonelyke signature, voor gedrukt signet, ende contra signature van onzen Secretaris, in 's Landts schip de zeven Provincien.*

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Ter ordonnantie van den welgemelden Heere L. Admiraal Generaal en Opperhooft der geheele vloote.

J. ANDRINGA.

Lyste van de dooden en gequetsten onder de militie, in 't landen, en attaqueren van de fortresse genaamt de Culsac, op Martenique, bekoomen, den 20 July 1674.

Waalen.	dood.	gequet.
Kollonel Vittenhove zelfs gequetst, zyn Kapitein, Luitenant, en Vaandrigh doodt. — —	3.	5.
Luit. Kollonel Grandmaison gequetst. — —	3.	3.
Sergeant Major Riveth gequetst. — —	2.	2.
Kap. Kien, zyn Sergeant doodt, en een Sergeant gequetst.	5.	5.
Steelandt. — — —	5.	5.
Arent Schilt, zyn Luitenant doodt. — —	2.	4.
Mithoffen. — — —	—	1.
Yvoy, zyn Luitenant op 't schip gestorven. —	1.	2.
Talifer zelfs doodt. — —	2.	3.
Kaartsteeker. — —	1.	—
La Fosse. — — —	1.	5.
Van der Dussen. — —	2.	3.
Mariniers.		
Ruiter, een Sergeant doodt. — —	3.	13.
Baron, zelfs met zyn Luitenant gequetst. —	1.	6.
Brandis. — —	1.	1.
Gysberty. — — —	4.	5.
Wyenhorst zelfs gequetst. — —	1.	4.
Morris. — — —	2.	10.
Pieterson, een Sergeant doodt. —	1.	5.
Van der Graaf. — —	—	6.
Matthyssen. — —	—	6.
Van Dongen. — —	5.	6.
Moolenbach, Boudewyn de Witte, zelfs licht gequetst.	3.	3.
Hunen. — —	3.	8.
Le Febre zelf gequetst, Vaandrigh en Sergeant doodt.	2.	7.
Bocxtel. — — —	1.	3.
Van Ek. — —	1.	5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Bovecius.	1.	10.	1674.
Bankert.	—	3.	
Evertſe, zyn Vaandrigh zwaar gequetſt.	7.	14.	
Harris zelfs gequetſt.	1.	1.	
Viry doodt.	4.	8.	
Zuidtlandt.	—	2.	
De Haas.	2.	4.	
Levingſtonne.	—	2.	
De Veras zelfs gequetſt.	3.	4.	
Kip.	—	—	
Luit. Kollonel Steelandt zelfs aan de quetſure geſtorven.	5.	12.	
Pieter van Steelandt, de Luitenant doodt.	4.	9.	
Tornier, de Luitenant doodt.	4.	18.	
Geelvink, Sergeant gequetſt.	5.	6.	
Tak.	—	6.	
Van der Stel.	1.	4.	
Van Heusden.	—	10.	
Pyl.	1.	3.	
Seſois zelfs gequetſt, Vaandrig en Sergeant doodt.	3.	4.	
Gnits, van der Lyn zelfs gequetſt, de Vaandrig doodt.	3.	14.	
Sloſſer, zyn Vaandrig en een Sergeant gequetſt.	—	2.	
Van den Bergh.	6.	2.	
Sprey.	—	11.	
Ryſſelyn.	1.	3.	
Quyter.	—	—	
D'Ingenieur Paan doodt, d'Adjutant Ruiſch gequetſt.	1.	1.	
Matroozen.			
L. Admiraal Generaal de Ruiter.	4.	10.	
Viceadmiraal Evertszoon.	3.	11.	
Schoutbynacht de Ruiter.	—	—	
Kap. Poort.	1.	4.	
Rees.	—	—	
Tobiaszoon.	—	—	
De Witte.	3.	9.	
Middelandt.	2.	3.	
De Sitter.	4.	3.	
Stierum zelfs gequetſt.	4.	7.	
Van der Zaan.	—	12.	
Van der Putten.	3.	4.	
Bankert.	1.	1.	
Krook.	5.	20.	
Muys.	1.	3.	
Bakker.	1.	5.	
Potter.	1.	1.	
De Liefde.	1.	5.	
	143.	378.	

Voor 't vertrek van 's Landts vloot uit de Baay van Dominica waaren de Kapiteinen Middelandt, van der Zaan, Rees, Bankert en Bakker van daar geſcheiden, om, volgens den laſt, hun door den Heer de Ruiter gegeeven, bezuiden Martenique tot den leſten van Auguſtus te kruiſſen, en op den Kapitein Philips de Munnik, die tot noch toe met eenige fluiten en ſnaauwen te vergeefs uit het Vaderlandt was verwacht, — Vyf ſcheepen worden ontrent Martenique gelaaten, om op de verwachtwordende ſcheepen te paſſen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1674. wacht, te passen. Dit was d'uitkomst van den toelegh op Martenique en d'andere Fransche eilanden, die door de beletzelen en toevallen, boven aangeweezen, mislukte. Ook weet ik uit het verhaal van den Heer Engel de Ruiter, te dier tydt Schoutbynacht, en van noch een ander Kapitein, dat de soldaaten ten einde van londt en loot waaren, dat het aan zommige soorten van koegels ontbrak, 't welk te meer oorzaak gaf dat men niet verder kon onderneemen. En ontstondt dit gebrek door het te laat afzenden, of te lang weghblyven, van de verwachtwordende fluiten. 'T geen hier gedacht werdt, om aan te wyzen, dat men ontrent groote aanslaagen ook op kleene zaaken moet letten. Nu staat ons de herwaartsreize der vloote te melden. Men zeilde met kleene spoedt, ten deele door stilte, ten deele door tegenwindt, ook door d'onbezeiltheit van de meeste fluiten, die men doorgaans met 's Landts oorlogscheepen moest sleepen, en zoo door zee helpen, uit vreeze dat men anderzins, door gebrek van zoet water, d'een of d'andre haven zou hebben moeten kiezen, tot groot nadeel en koste van den Staat. Den vierentwintighsten van Augustus, op de breedte van 38 graden, en de lenghte van 329 graden gekoomen, hadt men zwaar weêr, met ongestaadige winden, daar een ongestuimige nacht met blixem en regen op volgde. Den volgenden dagh hadt men geen minder storm, die de vloot zeer verstrooide. Men miste wel tien of elf scheepen, die daarna weêr te voorschyn quaamen. Te dier tydt hadt men ook veel ziek volk in de vloot. De scheurbuik en roode loop, de gewoone scheepsquaalen der lange reizen, raakte onder de matroozen en soldaaten, daar ook daagelyks eenige van stierven. In 't begin van September vondt men zich genoodtzaakt maar eens daaghs te schaffen, dewyl de windt zeer tegen liep. Den eenentwintighsten der zelve maandt quam de vloot het Kanaal te vatten, en passeerde den vyfentwintighsten door de Hoofden. Al de scheepen, die onder de vlagge van den Staat den toght hadden helpen doen, vonden zich hier by een, uitgezonderdt de vyf, ontrent Martenique gelaaten, om daar eenigen tydt te kruissen, en den Kapitein Jan Krook, die voor bewesten 't Kanaal door mist van d'andere was versteeken. Ten zelven daage gaf de L. Admiraal de Ruiter aan de Zeeuwsche, Amsterdamsche en andre scheepen de noodige ordre, om naar hunne havens te zeilen. Dus scheidde de vloot van een, en de Heer de Ruiter quam den lesten van September, met het schip de zeven Provincien, naa middernacht, op de vuuren van de lootsboots inzeilende, over de Droogen binnen gaats voor Goereê. Hy maakte den volgenden dagh zyn aankomste aan zyn Hoogheit door een brief bekent, en schreef met eenen aan den Heer Raadtpensionaris Fagel den volgenden brief.

De herwaartsreize der vloot, met kleene spoedt.

Zwaar weder.

Ziekte in de vloot.

1 *Sept.* Het rantzoen verminderdt.

21 *Sept.* De vloot komt in 't Kanaal, en passeert de Hoofden. 25 *Sept.*

En scheidt van een.

30 *Sept.* De Ruiter komt binnen Goereê.

Weledele, Gestrenge Heer,

Zyn brief aan den Heer Raadtpensionaris Fagel.

Hier nevens gaat, naar gewoonte, een missive aan zyn Hoogheit, en copye van dien, tot Uw Ed. Gestr. naarrichting, met ernstigh verzoek, te willen considereren, dat, dewyle om de secretesse onzer instructie, daar op deeze voyage is aangegaan en gedaan, wy aan de hooge Regeering niet hebben geschreeven, het onzes oordeels weinigh gracie zoude hebben, dat wy, nu dus t'huis koomende, daar aan van ons simpel arrivement zouden kennisse geeven: maar dat Uw Ed. Gestr. ontrent de Heeren Gedeputeerden van haare Hoog. Moog. en Ed. Groot Moog. tot de zaaken van de zee, het daar heenen gelieft te beleiden, dat zulks overgezien,

zien, en niet als ten goede geduidt magh worden: waar toe voor deezen tydt niet hebbende te voegen, dan aanbieding van mynen dienst, verblyve ik, 1674.

Weledele, Gestrenge Heer,

Uw Ed. Gestr.

Ootmoedige Dienaar,

MICHIEL ADR. DE RUITER.

Actum in 's Landts schip de Zeven Provincien, geankert binnen de Droogen voor Goereé, den 1 Octob. 1674.

Dus keerde de Heer de Ruiter van den toght naar Martenique, wel zonder geluk, maar niet zonder eere: want de verstandigen, die de daaden niet schatten naar d'uitkomst, oordeelden, dat by hem niet was verzuimt, dat het hem aan geen voorzichtigheit, beleidt, noch kloekmoedigheit hadt ontbrooken, en erkenden, dat de menschelyke aanslaagen altydts een hooger bestiering onderworpen zyn, daar altydt de voor- of tegenspoedt van afkomt. Eenigen tydt daarna, in de maandt van December, werdt de L. Admiraal de Ruiter, door de Heeren Graven van Arlington, en Offery, die zich te deezer tydt in den Haage onthielden, en ook t'Amsterdam quaamen, om 't geene daar merkwaardig was te bezichtigen, ter maaltydt heerlyk onthaalt, en uit den naame van zyn Majesteit verzocht, een reize naar Engelandt te doen, en zich daar aan 't Hof drie of vier weeken t'onthouden. Maar de Heer de Ruiter, die niet zeer hoofsch gezint was, en zich aan de burgerlykheit hieldt, bedankte de Heeren voor hunne gunst, en den Koning voor d'eere hem opgedraagen, en sloegh de noodiging beleefdelyk af. Doch de L. Admiraal Tromp, aan wien ook diergelyk verzoek was gedaan, liet zich van de gemelde Engelsche Graven overreeden, en met hun de reize in de maandt van Januarius des jaars MDCLXXV aanneemende, werdt te Londen van kleen en groot met groot betoogh van eere ontfangen, bejegent en onthaalt, en de Koning verhief hem tot de waardigheit van Baron. Ontrent de zelve tydt betoonde ook zyn Majesteit aan den Schoutbynacht Jonker Engel de Ruiter zyne Koningklyke goedtgunstigheit, die ook tot eere van zyn vader, den L. Admiraal de Ruiter, strekte. Te vooren is gemeldt hoe de Koning van Grootbritanje den gemelden Jonker Engel de Ruiter, in den jaare MDCLXVIII, Ridder sloegh, 't welk toen geschiedde zonder eenigh schriftelyk betoogh: doch te deezer tydt, naa 't sluiten der vreede, heeft zyn Majesteit goedtgevonden, hem in die waardigheit met een open brief te bevestigen, en daar in zulk een treffelyk getuigenis te geeven, tot lof van den L. Admiraal, zynen vader, dat ik niet kan nalaaten het afschrift daar van hier in te voegen. De brief, dien de Koning den tweeëntwintighsten van Februarius ouden, of den vierden van Maart nieuwen styl, hadt onderteekent, was geschreeven op een groot vel parkement, dat rondtsom met schoone waterverf en goudt lofwerk was verciert. Men zagh 'er des Konings afbeelding, en daar nevens een Leeuw met een Kroon, en 't wapen van Grootbritanje boven aan: aan de rechter zyde stondt het wapen van Engelandt, drie goude Leeuwen in een roodt veldt; en 't wapen van Vrankryk, drie goude Lelyen in een blaauw veldt: en aan de slinker zyde het wapen van Schotlandt, een roode Leeuw in een goudt veldt; en 't wapen van Yrlandt, een goude Harp in een blaauw veldt. In 't midden stondt het schrift, van een konstige handt geschreeven, en luidende gelyk volght.

De Ruiter wordt naar Engelandt genoodigt.

1675.

De Koning van Grootbritanje bevestight Jonker Engel de Ruiter in de Ridderlyke waardigheit met een open brief, in den welken een treffelyk getuigenis wordt gegeeven tot lof van den L. Admiraal, zynen vader.

22 Feb. of den 4 Maart nieuwe styl.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. CAROLUS SECUNDUS, *Dei gratia, Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hiberniæ Rex, fidei Defensor, &c. Universis & singulis Regibus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Proceris, Dominis & Nobilibus quibuscunque ad quos præsentes literæ pervenerint, salutem. Quod Reges excelsa rerum ad fastigia præ cæteris evecti sint, non aliam magis ob causam factum arbitramur, quam ut Divini Numinis, cujus sub Imperio Principes populique juxta considunt, justitiam imitentur: Supremus quippe omnium Dominus, ut pœnas ob scelera, ita præmia virtutum, illas malitiæ retinacula, hæc probitatis intentiva æqua manu mortalibus impendit. Nos itaque summi mundi ordinem, vigili, qua decet, mente, suspicientes, ejusque ad exemplar ut effingatur Regimen nostrum sedulo adnitentes viros eximios debito favore prosequendos, justisque honoribus decorandos esse judicamus. Cum igitur Dominus Angelus de Ruiter, è Belgia oriundus, filius egregii viri Domini Michaëlis Adriani de Ruiter, Hollandiæ & Occidentalis Frisiæ Vice-admirallus, qui ob res summa cum prudentia, fide & fortitudine à se gestas, nomen famamque suam longe lateque dilatavit, Patris insecutus vestigia virtutis suæ quam plurima ostenderit indicia. Nos ut apud posteros aliquod extet indicium, quanti virtutem in exteris æque ac subditis nostris facimus, ipsum prænominatum Angelum de Ruiter Equestri dignitate auximus atque ornavimus, dum in hoc Regno nostro versabatur Anno Domini nimirum millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo; Quod ut clarius innotescat, atque ipse Equitum auratorum numero & loco, ut æquum est, apud populares suos, & ubique alibi habeatur, & censeatur, fruaturque honoribus, præeminentiis & privilegiis eidem ordini competentibus, hisce jam literis nostris palam testamur ac profitemur, adeoque etiam hoc ad ipsum prænominatum Angelum Diplomate nostro ratum & confirmatum esse volumus. Rogantes omnes, & quoslibet Reges, Principes & Respublicas, ut eundem Angelum de Ruiter pro tali habeant dictaque dignitate ejusdemque privilegiis frui concedant, sicut nos quosvis alios præstantes viros simili honore ab aliis Regibus ornatos & condecoratos habituri sumus. In cujus rei testimonium has literas nostras fieri fecimus patentes. Datum in Regio Palatio nostro de Whitehall, vicesimo secundo die mensis Februarii, Annoque Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto, Regnique nostri vicesimo septimo. Per ipsum Regem propria manu signatum.*

Het afschrift van dien brief in 't Latyn.

CAROLUS R.

BARKER.

'T welk, in 't Hollandtsch naar den zin vertaalt, de volgende meening begrypt.

KAREL DE TWEEDE, *door Godts genade, Koning van Grootbritanje, Vrankryk en Yrlandt, Beschermer des geloofs, &c. aan alle Koningen, Prinssen, Hartogen, Marquisen, Graven, Baronnen, Overheden, Heeren en Edelen, in 't gemeen en in 't byzonder, en aan een iegelyk die deeze tegenwoordige zal te vooren koomen, saluit. Dat de Koningen tot den hooghsten top van 't bewindt der zaaken boven alle anderen zyn verheven, dunkt ons om geen andre oorzaak geschiet te zyn, dan op dat ze de rechtvaardigheit van dien Godt, onder wiens gebiedt de Prinssen en volken, d'een zoo wel als d'ander, moeten staan, zouden navolgen. Want gelyk d'allerhooghste Heer de straffen ter zaa-*

De zelve brief in 't Nederduitsch vertaalt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ke van schelmstukken, zoo deelt hy ook de belooningen der deughden, (d'eerste tot weêrhouding der boosheit, en de tweede tot voortzetting der vroomheit) met een gelykmaatige handt, aan de menschen uit. Wy dan met opmerkende zinnen, gelyk 't betaamt, d'orde die om hoogh gehouden wordt uit de laaghte aanschouwende, en alle naarstigheit aanwendende om onze heerschappy naar dat voorbeeldt te formeeren, hebben geoordeelt, dat men uitneemende mannen met behoorlyke gunst moet bejegenen, en met verdiende eere vercieren. Dewyl dan de Heer Engel de Ruiter, uit Nederlandt herkomstigh, zoon van den voortreffelyken man Heer Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Westvrieslandt, (die weegens de zaaken, met de grootste voorzichtigheit, trouw en dapperheit, van hem uitgevoert, zyn naam en faam wydt en zydt heeft uitgebreidt) zyn vaders voetstappen natreedende, veele blyken van zyn deught heeft gegeven, zoo hebben WY, *op dat 'er by de nakoomelingen eenigh blyk overigh blyve, daar men uit afneeme hoe hoogh wy de deught, zoo wel in uitlanders als in onze onderdaanen, waardeeren, den voornoemden Engel de Ruiter met de Ridderlyke waardigheit vereert en verciert, ten tyde toen hy zich in dit ons Ryk liet vinden, te weeten, in den jaare duizendt zeshonderdt en achtentzestigh. En op dat dit te klaarder blyke, en dat hy onder 't getal en in den rang der Ridderen, gelyk 't billyk is, by zyne landtsluiden, en elders overal, gehouden en geacht moght werden, en d'eere, voordeelen, en voorrechten, die de zelve Orde eigen zyn, moght genieten, zoo is 't dat wy dit met deeze onze brieven opentlyk betuigen en te kennen geeven, en derhalven dit ook aan den voornoemden Engel met onzen open brief willen kracht geeven, en bevestigen: verzoekende aan alle Koningen, Prinssen en Republyken, dat ze den zelven Engel de Ruiter voor zoodaanig willen houden, en de gemelde waardigheit, en der zelver voorrechten gedoogen te genieten: gelyk wy alle andere treffelyke mannen, die met diergelyke eere van andre Koningen zyn verciert en vereert, voor zoodanig zullen erkennen. Des ten ooirkonde hebben wy deezen onzen openen brief doen schryven. Gegeeven in ons Koningklyk palais van Whithal, den tweeëntwintighsten dagh van de maandt Februarius, in 't jaar des Heeren duizendt zeshonderdt en vierentzeventigh, en in 't zevenentwintighste jaar van onze regeeringe. Door den Koning zelf met zyn eige handt geteekent.* 1675.

CAROLUS R.

BARKER.

Onder aan den brief hing het groot Koningklyk zeegel van geelen wassche, aan een goudt en zilver snoer, met des Konings beeltenis, zittende aan d'eene zyde op de troon, en aan d'andre zyde te paarde.

Dus strekt hier dees brief tot een doorluchtigh gedenkteeken van des Konings edelmoedigheit, dewyl hy den ouden de Ruiter daar in zoo hoogh verhief, wegens zyne heldendeught, hoewel die zich nergens meer in vertoonde, dan in hem 't hooft te bieden, afbreuk te doen, en zyne aanslaagen tegen te staan en af te weeren. Korts daarna ontfing de Heer de Ruiter zeekeren brief van den Heere Eduard Bakwell, Alderman van Londen, uit Engelandt, die den 3 Maart 1674 was geschreeven, en van deezen inhoudt was.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. Eerwaardige Heer,

Ik bidde V E. om vergiffenis, dat ik myn dankbaarheit, voor d'eere in Hollandt genooten, niet heb getoont. Naa myn aankomst tot Londen, den 21 van Februarius ouden styl, sprak ik den zelven avondt met den Koning, om hem reekening te geeven van myne handeling, door zyn bevel. Hy ontfing my zoo vriendelyk als ik kon wenschen, als mede de Hartogh van Jork, en Prins Rupert. Zoo haast als ik V E. by zyn Majesteit noemde, sprak hy zoo eerlyk en vriendelyk van V E. dat ik verzeekert ben, (ik spreek zonder vlaien) dat niemandt uit Hollandt, (uitgezeit de Prins van Oranje) in Engelandt by den Koning, en de twee andre bovengenoemde hooge personen, welkoomer zal zyn dan V E. 'T geen ik zegge, kan ik u verzeekeren. Zoo haast als ik te Londen koome zal ik V E. weder schryven: ondertusschen blyve ik,

Myn Heer,

V E. ootmoedige Dienaar,

EDUARD BAKWELL.

Van myn huys Tyringham, den 3 Maart 1674. O. St.

Doch al die verzeekering der Koningklyke gunste kon hem uit Amsterdam noch uit zyn huis niet trekken. Hy zocht van 't ongemak der leste zeetoght te rusten, en zich zelven, zoo langh de dienst van 't Vaderlandt zulks toeliet, in zyn eigen wooning, by zyn waarde echtgenoot, t'onthouden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

ZEVENTIENDE BOEK.

Nu leidt my 't vervolg des tydts tot het beschryven van de leste toght des doorluchtigen Zeeheldts, de Ruiter, in welken hy zyn bloedt en leven, ten dienst des Vaderlandts, en der Kroone van Spanje, opofferde. Hoe de Koning van Spanje, naa zyn trouwhartige bystandt, den Nederlandtschen Staat in de grootste verlegentheit gedaan, zich in den oorlogh met Vrankryk hadt ingewikkelt, is boven aangeroert. Geduurende deeze vyandtschap hieldt het oproer van die van Missina, een vermaarde stadt in 't eilandt van Sicilie, door Fransche bystandt gesterkt, zyne Ryken in 't war, alles dreef in Sicilie over stuur, en de Spaansche zaaken werden door nederlaagh op nederlaagh der maaten geknakt, dat men te raade wierdt, by de Heeren Staaten der vereenighde Nederlanden aan te houden, ten einde, dat men een oorlogsvloot naar de Middelandtsche zee zou zenden, om de wederspannelingen tot reden te brengen, of te dwingen. Hier toe beloofde zyn Majesteit van Spanje, zyn aandeel in de kosten te draagen, en zyne zeemaght by de Nederlandtsche vloot te voegen. Doch niet daar de Spaanschen zoo zeer op drongen, dan dat men den L. Admiraal de Ruiter 't gebiedt over de vloot zou geeven, als hem houdende voor den grootsten Zeeoverste der geheele werelt, en daar niet dan groote zaaken van te hoopen en te verwachten stonden. Hun verzoek werdt in 't kort ingewilligt, en men besloot, achtien scheepen van oorlogh, zes snaauwen, vier branders, en twee behoeftscheepen, voor den tydt van ettelyke maanden, onder den Heer de Ruiter, derwaarts te zenden, volgens d'onderstaande lyste.

Oproer der Messinesen, door de Fransche bystandt gestyft.

De Spaanschen verzoeken dat de Staaten een oorlogsvloot, onder 't beleit van de Ruiter, derwaarts zouden zenden.

Besluit daar op genoomen.

Lyst der vloote.

Officieren.	Scheepen.	bemann.	stukk.
L. Admir. Gener. de Ruiter.	*d'Eendraght.*	450.	76.
Viceadmiraal Johan de Haan.	*Gouda.*	375.	76.
Kapit. Niklaas Verschoor.	*De Spiegel.*	360.	70.
Pieter van Middellandt.	*Steenbergen.*	350.	68.
Jakob Teeding Berkhout.	*Oosterwyk.*	270.	60.
Jan de Jong.	*De Provincie v. Uitrecht.*	270.	60.
Gillis Schey.	*Essen.*	250.	50.
Adam van Brederode.	*De Vryheit.*	225.	50.
Jakob Willemsz. Broeder.	*De Kraanvogel.*	200.	46.
Fr. Will. Graaf v. Stierum.	*De Leeuwen.*	250.	50.
Mattheus Megang.	*Harderwyk.*	200.	46.

Kor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675.

Kornelis Tyloos.	*De waakende Boey.*	200.	46.
Johan van Abkoude.	*Leyden.*	160.	36.
Isaak van Vitterwyk.	*Damiaten.*	160.	34.
Joris Andringa.	*Stadt en Landen.*	240.	54.
Pieter de Sitter.	*'T Zuiderhuis.*	200.	46.
Kornelis van der Zaan.	*Edam.*	160.	34.
Johan Noirot.	*'T Groenwyf.*	160.	36.
	Snaauwen.		
Philips Melkenbeek.	*De Tonyn.*	36.	8.
Abraham Wilmerdonk.	*Ter Goes.*	36.	8.
Willem Knyf.	*Rouaan.*	36.	8.
Juriaan Baak.	*De Roos.*	36.	8.
Hendrik Walop.	*'T Prinssen Wapen.*	36.	8.
Wybrant Barentszoon.	*De Kreeft.*	36.	8.
	Branders.		
Jan Janszoon Bout.	*St. Salvador.*	22.	6.
Arent Ruyghaver.	*'T Melkmeisje.*	20.	4.
Dirk Klaaszoon Herney.	*Jakob en Anna.*	20.	4.
Jan van Kampen.	*De Salm.*	20.	4.
	Behoeftscheepen.		
Adriaan van Esch.	*De witte Tas.*	17.	4.
Jakob Stadtlander.	*De zwarte Tas.*	17.	4.

De Ruiter meent dat men de vloot behoort te vergrooten.

De Heer de Ruiter, de lyst van dees toerusting ziende, oordeelde dat men de vloot met meer en zwaarder scheepen behoorde te vergrooten, om tegens de Franschen ontrent Messina te konnen bestaan: want hy hieldt ze, inzonderheit de Provencialen, voor klocke zeeluiden, die zwaare scheepen hadden: ook maakte hy weinigh staat op de Spaansche scheepen of vloot, en meende dat men met wat meer getal van zwaarder Nederlandtsche scheepen meer zou verrichten, dan met de t'zaamgevoegde maghten. Doch de geenen die 't meeste bewindt van zaaken hadden, verstonden dat de vloot sterk genoegh zou zyn, het zy dan om kosten te spaaren, of om dat ze te kleenen gevoelen van de Fransche, en te groote gedachten van de Spaansche zeemaght hadden. Zeker Heer van een Kollegie ter Admiraaliteit, met den Heer de Ruiter hier over in gesprek geraakt, en hoorende dat hy zich bezwaart vondt met zoo kleene maght naar Sicilie te gaan, zeide tegens hem, *Ik denk niet, myn Heer, dat gy nu in uw oude dagen begint bevreest te worden, en de moedt laat vallen.* Waar op hy dit gedenkwaardig antwoordt gaf: *Neen, ik begin de moedt niet te laaten vallen. Ik heb myn leven veil voor den Staat: maar ik ben verwondert, en 't is my leet dat de Heeren de vlagh van den Staat zoo veil hebben en waagen.* Als hem eenige Heeren verzochten, dat hy, niet tegenstaande zyne inzichten ten tegendeele, evenwel t'zee zou gaan, was zyn antwoordt: *De Heeren hebben my niet te verzoeken, maar te gebieden, en al wierdt my bevoolen 's Landts vlagh op een enkel schip te voeren, ik zou daar mee t'zee gaan, en daar de Heeren Staaten hunne vlagh betrouwen, zal ik myn leven waagen.* Eenige van zyne vrienden meenden, dat hy plat uit behoorde te weigeren met zoo kleene maght uit te gaan: maar hy zagh de zaak anders in, en verstondt dat hy zich 't goedtvinden der Heeren Staaten hadt t'onderwerpen, en hunne beveelen naa te koomen. Als daarna de tydt genaakte van t'scheep te gaan, werdt hy van drie zwaare quaalen, die hem te bedde wierpen, aan-

Zyn gesprek daar over met zeekren Heer.

Ook met andre Heeren.

Hy wordt van drie qualen aangetast.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

aangetast, van een zwaare tandtpyn, cholyk en 't graveel, dies rieden eenigen dat hy 't daar op behoorde te neemen, en zich van dien toght, uit reeden van zyn pynelyke ongemakken, t'ontslaan; maar hy zeide, *Ik zal dien toght doen, al zou men my naar 't schip draagen.* Doch daarna, bekoomen en weêr gezondt geworden, gaf hy in 't neemen van zyn afscheidt klaarlyk te kennen, dat hy zyn leste toght ging doen: zeggende tegens zeekeren hertvriendt, *Myn vriendt, ik zegh u adieu, en niet alleen adieu, maar adieu voor eeuwigh: want ik denk niet weêr te koomen. Ik zal op deezen toght blyven. Ik voel 't.* In 't scheiden van zyn huisvrouw, dochter, schoonzoon, en andre vrienden, werdt geen kleene ontsteltenis en beweeging van droefheit bespeurt: want zyne groote en ongewoonlyke bekommering ontstelde hunne gemoederen, en scheen hun eenigh genaakend ongeluk te spellen. Dat ook hunne vreeze niet zonder reeden was, heeft d'uitkomst der zaake zedert geleerdt. Den vierentwintighsten van Julius verscheen hy ter vergadering van hunne Hoog. Moog. en op een gemeene stoel zonder armen neder gezeeten, heeft hy aan hunne Hoog. Moog. bekent gemaakt, dat hy vaardig was om zich naar 's Landts vloot te begeeven, aanbiedende daar nevens zynen onderdaanigen dienst. Hier op heeft hem de Heer Willem van Nassau, Heer van Odyk, ter vergadering voorzittende, vaarwel en geluk op zyne reize gewenscht, met bevel van allenthalven den meesten dienst van 't Landt te betrachten. Daar mede hy wederom is afgegaan. Hy schreef twee daagen daarna aan Don Andrea d'Avola, Prins van Montesarchio, Admiraal van de Kroon van Spanje, *dat hy, zyn afscheidt van de Heeren Staaten Generaal genoomen hebbende, op zyn vertrek stondt naar Hellevoetsluis, om met zyn onderhebbend schip, dat daar toegerust was, met den eersten goeden windt zee te kiezen, en aldaar met de vloote, t'Amsterdam toegerust, zamengevoeght zynde, de reize naar Kadix te vorderen: alwaar hy naardre ordres hoopte te vinden, 't zy om zich voorts naar Napels of elders (daar zyne Catholyke Majesteit zulks dienstighst zoude oordeelen) te vervoegen. Ten welken einde hy zoo veel spoedt zoude maaken als hem moogelyk zou zyn, verhoopende zyn Excellentie ook vaardig te vinden, om zoo gezaamentlyk de Kroon van Spanje, en den Nederlandtschen Staat alle gewenschte diensten toe te brengen.* Den achtentwintighsten ontfing hy zyn berichtschrift van zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, die twee daagen te vooren was geteekent, en aldus luidde.

1675.

Zyn aanmerkelyk afscheidt.

Hy verschynt ter vergadering van hunne Hoog. Moog. en neemt daar zyn afscheidt. 24 *Jul.*

Zyn schryven aan den Prins van Montesarchio.

Instructie by zyne Hoogheit gegeeven aan den L. Admiraal Generaal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, zullende commanderen 's Landts vloot, gedestineert naar de Middellandtsche zee.

I. *De gemelde L. Admiraal zal zoo haast moogelyk de voorschreeve vloot by een zaamelen, tusschen de Maaze en Goereê, in 't gezicht van 't Landt.*

II. *Omme aldaar geconjungeert zynde, zyne reize voort te zetten naar de baay van Kadix, convoyerende en passant alle de koopvaardyschee-pen deezer Landen, die naar de kusten van Hispanien en Portugaal, tot Kadix incluis, zyn gedestineert, zoo naar haare respective plaatzen, dat naar zeemanschap zonder prykel zullen konnen binnen zyn, ende zal de voornoemde L. Admiraal zyn voyagie zoo veel spoedigen, en de voorschreeve koopvaarders zoo spoedig doen reizen als eenighzins*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. *zal konnen geschieden; op dat de voorschreeve voyagie door het voorschreeve convoy niet en werde geretardeert.*

III. *Tot Kadix gearriveert zynde, zal de gemelde L. Admiraal Generaal zich addresseren aan den Heere Don Diego Cavellero, Gouverneur aldaar, ofte, by des zelfs absentie, aan den commanderenden Officier, omme daar mede te confereren over het vervolgen van zyne verder reize Straatwaarts in, ende de conjunctie, die zal moeten geschieden met de Spaansche vloote, omme, met den anderen gevoeght, de stadt van Messina wederom te reduceren, door Godts zegen, onder de maght van den Koning van Hispanien.*

IV. *Dat gemelde L. Admiraal Generaal zal aanzien de principaalste redenen van deeze equipagie en expeditie te zyn, en daar benevens zoo veel eenighzins moogelyk in achting neemen, de protectie van de commercie en navigatie deezer Landen binnen de voorschreeve Middelandtsche zee, zoo op zyne reize van Kadix naar Napels, als geduurende zyn verblyf daar ontrent: ende tot de voorschreeve voyagie besteden den tydt van zes maanden, daar onder gereekent de uit- en t'huisreize.*

V. *Ende mitsdien zich van de voorschreeve Spaansche armade wederom separeren zevenenvyftig daagen voor het expireren van den tydt dat is gevictualieert, zonder zich, buiten onze ofte haare Hoog. Moog. ordre, aldaar langer te laaten ophouden, die den gemelden L. Admiraal Generaal zullen toegezonden worden door addresse van den Konsul tot Napels, ten waare hy door den geenen die de Spaansche armade zoude moogen commanderen zoude moogen worden verzocht noch twee maanden langer te willen blyven, en hy van ons of haare Hoog. Moog. geen contrarie ordre zoude moogen hebben.*

VI. *Wederkeerende, zal zyn vloote verdeelen, zoo verre het prykel van den vyandt het zal willen toelaaten, om uit de Middelandtsche zee, de Baay van Kadix, Revieren van Sint Hubes en Lissebon, herwaarts aan te doen geleiden de koopvaardyscheepen deezer Landen, die op de voorschreeve plaatzen gereedt zouden moogen zyn om met de zelve te reizen.*

VII. *Geconjungeert weezende met de Spaansche vloote, zal de gemelde L. Admiraal Generaal den eersten rang en commando refereren aan den L. Admiraal ofte Opperhooft van de Spaansche armade, ende over alle zaaken die van eenige importantie zyn, het zy over het formeren van desseinen tegens den vyandt, ofte andere, het bedryf van de vloote raakende, met den zelven concerteren, ende naar zyn uiterste vermoogen executeren 't geen aldaar, naa gehoudene concert, besslooten, ende hem by het Opperhooft van de voorschreeve Spaansche vloote aanbevoolen zal worden, omme te beter successen te hoopen van deeze gecombineerde vlooten.*

VIII. *Blyvende ageren onder onze vlagge, ook doende observeren onze gewoonlyke ordres over alle de scheepen van oorloge, zonder te consenteren dat hooge ofte mindre Officieren, buiten zyn speciaal consent, uit haare scheepen vernachten, ofte haar aan landt vervoegen, omme alle ongeregeltheden, daar uit resulterende, voor te koomen.*

IX. *Zal ook gemelde L. Admiraal Generaal het daar heenen dirigeren, dat, geduurende de conjunctie met de Spaansche vloote, den hoogen Krygsraadt zal bestaan uit een esgaal getal van wederzydts hooge Officieren, met assumptie van zoo veel Kapiteinen als noodig zal weezen.*

X. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

X. *In welken Krygsraadt de sessie en advyzen over 's handts zullen weezen, het eerste aan den kommanderenden Officier van de Spaansche armade, het tweede aan hem L. Admiraal Generaal, ende zoo vervolgens.* 1675.

XI. *Alle de buiten en pryzen, door de voorschreeve vlooten verovert wordende, geduurende de conjunctie met de Spaansche vloote, daar van zullen de scheepen van oorloge, kommissievaarders, en ander vaartuig, ten oorloge geëquipeert, in het geheel volgen, naar d'ordre deezer Landen, aan den actuelen veroveraar, alleenlyk afgaande onze gerechtigheit, ende van koopvaardyscheepen een zeste part voor den veroveraar, ende d'overige vyf zeste parten werden geprofiteert voor de eene helfte door de Kroon van Hispanien, ende voor de wederhelfte by deezen Staat.*

XII. *Zoo wanneer op de vloote zoude moogen worden geëmbarqueert eenige militie voor de Kroon van Hispanien, om van d'eene plaatze naar d'andere getransporteert te worden, zal hy L. Admiraal Generaal bezorgen dat de voorschreeve militie alvoorens haare subsistentie aan boordt brengen, of dat d'Officieren, de zelve kommanderende, mede alvooren voor de mondtkosten van de voorschreeve militie zullen moeten contentement doen aan de Kapiteinen van de scheepen daar op de zelve geëmbarqueert zal worden. Te weeten, voor een Kolonel drie gulden, voor een L. Kolonel, Majoor en Kapitein, ieder twee gulden tien stuivers, en voor een Luitenant en Vaandrigh, ieder twee gulden, en voor de gemeene soldaaten, of andre persoonen, zeven stuivers des daags voor kostgeldt.*

XIII. *Ende eindelyk op alle voorvallende zaaken, daar van dat deeze onze instructie geen mentie en maakt, zal de meergemelde L. Admiraal Generaal zich zulks beraaden, en resolveren, als hy, t'huis koomende, aan ons zal gedenken te konnen verantwoorden, pleegende in alles soldaat- en zeemanschap.*

Aldus by zyne Hoogheit gedaan in 't leger tot Lembeek, den 26 July 1675.

Was onderteekent,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Den negenentwintighsten van Julius vertrok de L. Admiraal Generaal de Ruiter van Rotterdam naar Hellevoetsluis, om 't schip d'Eendraght, dat voor hem uitgerust was, uit te pressen, en zich daarna by d'andre scheepen, die alle t'Amsterdam waaren toegerust, te voegen. Doch door belet van tegenwindt liep 't aan tot den zestienden van Augustus eer hy met zyn schip buiten gaats geraakte. Eenige daagen te vooren † ontfing hy een brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, van deezen inhoudt.

De Ruiter raakt met zyn schip in zee.

† 11 *Aug.*

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Hebbende goedtgevonden ons te dienen van 's Landts vloote, onder U E. commando, naar de Middelandtsche zee gedestineert, tot transport van zeker persoon, en noch meer andere zaaken, hebben wy U E. hier mede wel willen ordonneren, met de voorschreeve vloote op de voorschreeve persoon en andre zaaken te blyven wachten, oftewel, de windt goedt weezende, (zoo daar vreeze moght zyn van veranderinge, en daar door van een langhwylig retardement) met de voorschreeve vloote uit te loo-

Brief van zyn Hoogheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. *pen, even buiten gaats, omme aldaar in te neemen 't geene hier voorens is gezeght: en beveelen U E. hier mede, Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere, in Godes heilige protectie. In 't leger tot Lembeek, den 8 Augusty 1675.*

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

† 13 *Aug.* Last aangaande de Zweedtsche scheepen.

Hy ontfing ontrent den zelven tydt † bevel van hunne Hoog. Moog. om alle Zweedtsche scheepen, zoo van oorlogh als van koopvaardy, die hy in zee moght ontmoeten, aan te tasten, te veroveren, en op te zenden: dewyl de Koning van Zweeden alle scheepen en goederen, d'ingezetenen van deezen Staat toekoomende, te Stokholm hadt aangeslaagen, en zich in den oorlogh, ten gevalle van Vrankryk, ingewikkelt. Te vooren was hem ook by de Heeren Staaten aangeschreeven, dat hy den Heer Thomas Hees, hunne Hoog. Moog. Commissaris, gaande naar Algiers, om de vreede te vernieuwen, derwaarts zou geleiden, of doen geleiden. Voorts werdt hem aanbevoolen, het schip Aardenburg, dat uit Zeelandt naar Oostindie werdt gezonden, met eene te verzellen. De Heer de Ruiter zich met zyn schip d'Eendraght, buiten gaats in zee, by etlyke der Amsterdamsche oorlogscheepen, die voor 't Goereêsche gat geankert laagen, gevoeght hebbende, heeft terstondt de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs aan zyn boordt ontbooden, en hun de seinen, instructien, en beraamde rendevousbrieven ter handt gestelt, om elkanderen, indien men door storm werdt beloopen, en van den anderen verspreit, weêr te konnen ontmoeten en vinden. Hy hadt tot noch toe naar den Heer, in zyn Hoogheits brief van den achtsten Augustus gemeldt, gewacht, dies vondt hy geraaden, of zich genoodtzaakt, den Viceadmiraal de Haan, met zes oorlogscheepen, twee snaauwen, twee branders, en een behoeftschip, voor af te zenden, tot geley van de koopvaardyscheepen, die naar Lisbon, Kadix, en de Straat wilden, met last van 't Oostindisch schip Aardenburg, uit Zeelandt, mede te neemen, en noch een ander Oostindisch schip, dat te Pleymuiden lagh, en aldaar zyn groote mast hadt herstelt: hem voorts beveelende, naa dat geleiden der scheepen, naar Kadix te zeilen, en daar op zyn komste te vertoeven. Dit waaren de scheepen, hier onder genoemt:

De Haan wordt met zes scheepen tot geley der koopvaarders voor uit gezonden. 16 *Aug.*

Viceadmiraal de Haan.	—	*Gouda.*
Kapit. Pieter van Middellandt.	—	*Steenbergen.*
Jakob Teeding Berkhout.	—	*Oosterwyk.*
Gillis Schey.	—	*Essen.*
Mattheus Megang.	—	*Harderwyk.*
Joris Andringa.	—	*Stadt en Landen.*
		Snaauwen.
Juriaan Baak.	—	*De Roos.*
Willem Knyf.	—	*Rouaan.*
		Branders.
Jan Janszoon Bout.	—	*St. Salvador.*
Arent Ruyghaver.	—	*'T Melkmeisje.*
		Behoeftschip.
Adriaan van Esch.	—	*De witte Tasch.*

De Heer de Ruiter bleef met de rest der scheepen voor de wal ontrent de Maas leggen, om op den bovengemelden Heer te wachten. Hy

zondt

zondt ook een ſnaauw in de Maas tot voor den Briel, om hem, daar 1675.
koomende, in te neemen, en af te haalen. Daarna ontfing hy den negentienden van Auguſtus brieven van hunne Hoog. Moog. en den Raadtpenſionaris Fagel, met ordre, dat hy zich met de vloot naar Duinkerken of voor Blankenburgh zoude begeeven, of daar hy zoude oordeelen met den meeſten dienſt van 't Landt en veiligheit van de vloote te konnen vertoeven, en aldaar zyn Hoogheits naarder ordre, aangaanden den bewuſten Heer, af te wachten. In den brief van den Heer Fagel werdt gemeldt, dat de L. Generaal Montecuculi de Franſchen hadt geſlaagen, en de Maarſchalk van Turenne, met verſcheide Overſten, was geſneuvelt, voorts de nederlaagh van den Maarſchalk van Crequi: en dat de tydingen uit Italie mede brachten, dat de Franſche vloot uit Meſſina was verzeilt, zonder dat men wiſt of het was op eenigen aanſlagh, of wel dat ze Meſſina zouden verlaaten, dan dat het zeeker was dat hunne zaaken daar niet wel ſtonden. Op de ſtraksgemelde ordre ging de Heer de Ruiter met de vloot ſtraks t'zeil naar Blankenburgh, 't geen hy zyn Hoogheit met een brief bekent maakte, met eenen vertoonende, dat dit lang vertoeven naar dien Heer wel licht in de voorgenoome toght een lange reize voor de vloot zou konnen veroorzaaken. Hy ſchreef ook zedert aan den Raadtpenſionaris Fagel, dat hy met uitgerekten halze, en niet min ſmertelyk verlangen, naar de komſte van den bekenden Heer, of zyn Hoogheits naarder ordre, wachtte. Dat men in de vloot veel verſch water verdeedt, en dat niet kon vervullen, by gebrek van kleen vaartuigh. Ontrent den zelven tydt ontfing hy de verklaaring van den oorlogh tegens den Koning van Zweeden, by hunne Hoog. Moog. uitgegeeven, met laſt, dat by voetſpoeling zoude worden te werk gegaan tegens d'ingezetenen deezer Landen, die men bevinden zou dat op eenige Zweedtſche kommiſſievaarders of kapers, naa het verklaaren van den oorlogh tegens Zweeden, dienſt genoomen hadden. Daarna werdt hem, den vierentwintighſten der zelve maandt, voor Blankenburg leggende, een brief van zyn Hoogheit aan boordt gebraght, met aanſchryving, dat, om redenen, zedert het afgaan van zyn Hoogheits brief van den achtſten deezer opgekoomen, des zelfs inhoudt noodtwendig buiten uitvoering zou moeten blyven: dat hy zich hadt te draagen naar zyn Hoogheits voorige ordre en berichtſchrift, en zyne reize ten ſpoedighſte vervolgen, zonder naar den bewuſten Heer te wachten. Dees brief was den negentienden geteekent. De L. Admiraal de Ruiter hadt de Kapiteinen Verſchoor, de Jong, en Noirot, en den Kommandeur Walop, gezonden, om vier of vyf mylen dwars van Duinkerken op de vyandtlyke kapers en hunne pryzen, tot zyne komſte, te kruiſſen; doch hy zelf werdt, naa 't ontfangen van zyn Hoogheits ordre, eerſt door ſtilte en tegenwindt, en daarna door een ſtorm van drie daagen, noch opgehouden, zoo dat hy niet voor den dertighſten by de vier afgezonde ſcheepen, ſtraks gemeldt, kon koomen, en den derden van September ruim een myl beweſten Doevres ankerde. Hier quam het Ooſtindiſch ſchip Aardenburg, met noch drie of vier andre ſcheepen, die door ſtorm van den Viceadmiraal de Haan waaren verſteeken, onder de vlagge. Ondertuſſchen hadt hy een zwaare overval van graveel gehadt, die een gantſche nacht duurde, tot dat hy 's morgens met den daage in ſlaap viel, en dat de pyn ſtilde. Dat gebrek ſcheen met zyn ouderdom toe te neemen. Niet lang daarna uit eenige Engelſchen van de ſtadt Faulſton verſtaan hebbende, dat zich eenige kleene Fran-

19 *Aug.* Ordre, de Ruiter toegezonden.

Tydingen uit Duitslandt en Italie.

De Ruiter gaat met de vloot t'zeil naar Blankenburgh.

Ontfanght de verklaaring van oorlogh tegens Zweeden.

20 *Aug.*

Naarder aanſchryving en ordre van zyn Hoogheit, met laſt van zyn reize te vervolgen.

22 *Aug.*

Hy komt ontrent Doevres.

4 *Sept.*

27 *Aug.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. sche kapers langs d'Engelsche wal hielden, die zich gelieten visschers of koopmans vaartuigen te zyn, gaf daar op ordre, dat vier van zyn snaauwen de zelve zouden opzoeken en bemaghtigen, en liet ze ten dien einde tusschen de Singels en Doevres kruissen.

Twee Fransche kapers aan strandt gejaaght en verbrandt. 5 Sept.

Daar op volghde dat de Kommandeur Wybrant Barentszoon, met zyn snaauw of kleen fregat, een Fransch kapertje, ontrent het dorp van Rye, aan strandt joegh: doch 't volk vluchtte aan landt, alles buiten boordt werpende, om 't vaartuigh te lichter te maaken, op dat het te hooger op strandt zoude koomen, maar 't werdt daar echter af gehaalt, geplundert, en daarna in de grondt gehakt. De Kommandeur Willemerdam drong dien zelven dagh een ander kapertje, niet verre van 't baaken op de hoek van de Singels, aan strandt, en liet 'er den brandt in steeken. 'S daaghs daar aan quaamen de Kapiteinen Berkhout en Schey, met de snaauw van Juriaan Baak, die door storm van den Viceadmiraal de Haan waaren afgeraakt, beoosten Vierley onder 's Landts vloot.

Het schip Aardenburg veroorzaakt, door zyn traagheit in 't zeilen, veel schaade aan d'andre scheepen.

Toen verstondt hy uit de Kapiteinen Berkhout en Schey, dat het Oostindisch schip Aardenburgh, door zyn onbezeiltheit, groote schaade en onheilen aan 's Landts oorlogscheepen en koopvaarders hadt veroorzaakt: zoo dat 'er niet een oorlogschip was, uitgezondert de Kapiteinen Schey en Andringa, of het hadt d'eene een anker en twee of drie touwen, en d'ander twee ankers verlooren, en niet een koopvaarder (behalven 't verkorten der reize, daar de Schippers over klaaghden) die niet een anker en touw was quyt geraakt, en onder anderen een die al zyn touwen en ankers hadt verlooren, ook waaren eenige door de storm en 't stampen der zee lek geworden, waar door iet van hunne laading was nat geworden, en veel goedts bedorven.

Men stelt het onder 't geley van vyf scheepen. 6 Sept.

Hier op werdt by den Krygsraadt goedtgevonden, dat men, om de gantsche vloot met dat schip niet op te houden, daar drie scheepen van oorlogh, een snaauw en een brander by zoude laaten, (te weeten de Kapiteinen Berkhout, de Jong en Tyloos, en de Kommandeurs Walop en Herney) om 't zelve daar door te geleiden het Kanaal af, tot op de hooghte van Lisbon, zoo verre t'zeewaarts als de Schipper zulks zoude verzoeken, en de Kommandeur over de vyf scheepen, Berkhout, oordeelen dat het buiten verkorting van zyne reize naar Kadix zou konnen geschieden. De Heer de Ruiter oordeelde dat het gemelde schip al te diep gelaaden, ja overlaaden, en daar door gantsch maghteloos en onbequaam was tot zoo lang een reize. 'T geen hy ook de Heeren Bewinthebberen te Middelburg door een brief liet weeten, met verzoek van in 't toekoomde beter ordre te stellen.

De Ruiters schryven aan den Raadtpensionaris Fagel. 13 Sept.

Hy schreef ook den dertienden van September, zeilende toen dwars van Gourtstaart, aan den Heer Raadtpensionaris Fagel, wat belet en schaade het schip Aardenburgh aan 's Landts vloot en andre scheepen hadt veroorzaakt, en wat desweegen by den Krygsraadt was goedtgevonden en besllooten: daar byvoegende, dat op den twaalfden van de voorschreeven maandt September uit de West vier Deensche koopvaardyscheepen, alle de wil hebbende naar Nantes, in 's Landts vloot waaren gekoomen, die zich onder de bescherming der zelve vloote hadden begeeven.

24 Sept. Besluit by de Heeren Staaten van Hollandt daar op genomen.

Dees brief werdt den vierentwintighsten der gemelde maandt in de vergaadering der Heeren Staaten van Hollandt geleezen, en daar op goedtgevonden en verstaan, afschrift van den zelven, voor zoo veel 't schip Aardenburg aanging, aan de kamer der Oostindische Compagnie tot Amsterdam te zenden, tot haare narichting. En dat ook afschrift, voor zoo veel het geleiden van de voorschreeve Deensche scheepen raakte,

1675.

te, wegens hunne Hoog. Moog. aan den Reſident le Maire zou worden gezonden, om daar uit aan te wyzen, *dat hunne Hoog. Moog. geenzins beleedigen of beſchaadigen, maar in tegendeel beſchutten en beſchermen de Deenſche ſcheepen, de wil hebbende naar vyandtlyke havens, en aan te houden dat de ſcheepen, toebehoorende d'ingezetenen van deezen Staat, by zyne Majeſteit van Denemarken op de zelve wyze gehandelt, en afgedaan moogen worden alle contraventien daar tegen ſtrydig ondernoomen.* Hunne Ed. Groot Moog. verſtonden, dat men zich moeſt richten naar den Hollandtſchen regel: Vry ſchip, vry goedt. Den drieëntwintighſten van September quam 's Landts vloot by den hoek van Roxent, anders de Kaap de Rocca de Sytra, een uithoek van het Koningkryk Portugaal, aan de mondt van de reviere Tejo. Hier bevondt de Heer de Ruiter dat zyn fokkemaſt wel half afgebrooken was, door een oude breuke, die hy terſtondt met goede wangen, zoo veel als doenlyk was, liet voorzien. Men hadt zich van 't ſchip Aardenburg, dat nu door 't meeſte gevaar was, eenige daagen te vooren † ontſlaagen, en den Schipper bevoolen zyn reize naar Ooſtindie te vervolgen. Den vyfentwintighſten kreeg de Heer de Ruiter den Viceadmiraal de Haan in 't gezicht, en quam den volgenden dagh met twaalf ſcheepen van oorlogh, zes ſnaauwen, vier branders, en twee behoeftſcheepen, voor de Baay van Kadix. Hier dreighde zyn fokkemaſt en groote ſteng, die beide gebrooken waaren, buiten boordt te vallen, en hy kon door belet van tegenwindt eerſt den negenentwintighſten binnen de Baay zeilen: daar hy terſtondt ordre ſtelde, om een nieuwe maſt en ſteng te bekoomen. Voor de Baay koomende, waaren hem vyf brieven van de Koninginne Regente van Spanje, drie den negentienden van Auguſtus, en twee den tweeëntwintighſten deezer maandt geſchreeven, en alle van eenen inhoudt, behandight, hem beveelende zich op het ſpoedighſte by zes Spaanſche Konings ſcheepen, die daagelyks van Oran in de Alfaques van Tortoſa te rugh wierden verwacht, te voegen: dewyl zyn Hoogheit Don Jan van Ooſtenryk zich in de zelve zoude inſcheepen, om in perſoon naar Sicilie over te gaan. Dat hy derhalven, op den ontfang van een der gezondene brieven, zich zonder tydtverlies (voor al medebrengende de Kapitana van Paſſaxe) zoude vervoegen naar het eilandt van Yviça, daar de Heer Don Jan, met de gemelde zes ſcheepen, hem zoude afwachten: doch indien, buiten vermoeden, die zes ſcheepen op zyn aankomſte aldaar niet moghten zyn, daar hy te Kadix koomende naar hadt te verneemen, dan zoude hy zich ten eerſten naar de kaap Alfaques van Tortoſa (in den brief van den tweeëntwintighſten ſtondt den baay van Vineros) begeeven, en aldaar de perſoon van Don Jan in te neemen, en zoo de reize naar Italie vervorderen, zonder naar de Spaanſche ſcheepen te wachten, die dan eerſtdaags ſtonden te volgen. Hier op ſchreef hy aan de Vrouwe Koninginne tot antwoordt, dat hy haare Majeſteits meening en ordre in allen deele zoude gehoorzaamen: doch dat hy, 't ongeluk gehadt hebbende dat zyn fokkemaſt en groote ſteng waaren gebrooken, wel acht of negen daagen van nooden hadde om zich van nieuwe te voorzien, en van Kadix te konnen verzeilen; doch indien die tydt te lang zou zyn, zoo zoude hy op het ſpoedighſte haare Majeſteits naarder ordre verwachten: in welken gevalle hy zyn ſchip te Kadix zou laaten leggen, en met een ander ſchip van oorlogh de reize vervolgen, ſtellende ordre, dat zyn ſchip hem naar Vineros zoude volgen. Midlerwyl was ook de Kapi-

De vloot komt ontrent Roxent. 23 *Sept.*

† 19 *Sept.*

En daarna voor Kadix. 26 *Sept.*

De Ruiter ontfanght hier brieven van de Koninginne Regente, met ordre van zich by zes Spaanſche ſcheepen te voegen, en Don Jan van Ooſtenryk af te haalen.

Zyn antwoordt aan de Koninginne Regente. 29 *Sept.*

pi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. pitein Uitterwyk, met het schip Damiaten, dat, door storm lek geworden, in de Corrunna was herstelt, in de baay van Kadix aangekoomen. Hier leggende, werden de scheepen van 's Landts vloot van water voorzien. In deeze standt van zaaken, toen wegens Spanje zoo hardt gedrongen wierdt, om met 's Landts vloot Don Jan af te haalen, en naar Italie over te scheepen, dorst de Heer de Ruiter niet over zich neemen, om den Heer Thomas van Hees, die, als Commissaris der Heeren Staaten, last hadt, met die van Algiers te handelen, met de gantsche vloot derwaarts te geleiden: maar hy diende zich tot dien einde van de Kapiteinen Berkhout, Andringa, Uitterwyk en Noirot, hun beveelende, in stilligheit, (zonder aan iemant t'ontdekken waarom zy van Kadix vertrokken, of werwaarts hunne reize ley) zonder eenigh uitstel, met den Heere van Hees naar Algiers te verzeilen, met last van daar niet langer dan drie etmaal ten anker te blyven leggen, en zich daarna met alle bedenkelyke spoedt te begeeven naar de baay van Vineros, gelegen by Tortosa, om aldaar de vlagge te vinden, of te wachten. Dit werdt in stilte verricht, om de Spaanschen geen stof te geeven tot klaghten, als of men de vloot buiten noodt verdeelde: ook bleek het zedert aan hunne ongereedtheit, dat 'er tydt genoegh was om deeze toght te doen. Terwyl de Heer de Ruiter te Kadix lag, ging hy den Gouverneur der stadt, Don Diego de Cavallero, begroeten, en werdt van hem heuschelyk bejegent. Daarna begaf hy zich naar Porto Sinte Maria, daar zich de Hartogh van Medina Cely onthieldt, om daar ook zyn plicht af te leggen, en de Hartogh omhelsde hem met veel gunst, als den grootsten Zeeheldt deezer eeuwe, daar de Kroon van Spanje treffelyke diensten van verwachtte, en onthaalde hem ter maaltydt, hem wenschende geluk op zyne reize, en overwinning in den aanstaanden toght. Zyn fokkemast en groote steng was den zesten van October weêr ingezet en klaar, en men sloegh de zeilen weer aan: tot groote verwondering der Spanjaarden, over den spoedigen voortgangk van dat werk, en de vlyt en handigheit der Hollanders: bekennende, dat men daar te lande aan 't geen men nu binnen zes daagen hadt vervaardight, wel zes weeken zou hebben besteedt. Den zevenden ging de Heer de Ruiter met 's Landts vloot weer onder zeil. Doch eenige moesten, dewyl de vloedt hen tegen quam, weer in de Baay ten anker koomen, die des avondts insgelyks zonder eenige rampen in zee raakten. Zy stelden hunnen koers door 't naauw van Gibraltar, Straatwaarts in, en gaaven in 't voorbyzeilen van Tanger het pavillon van den Koning van Grootbritanje de behoorlyke eere, de L. Admiraal Generaal de Ruiter met dertien, en de Viceadmiraal de Haan met negen schooten, voorts met het stryken der vlaggen, en 't inneemen der bramzeilen. Het Koningklyk kasteel vereerde 's Landts vlagge met gelyk getal van schooten. De Heer de Ruiter liet te Kadix ordre, medebrengende, dat de Kapitein de Sitter, die met vyf scheepen het Admiraalsschip van de Kroon van Spanje uit Biscayen naar Kadix zou geleiden, aldaar aankoomende, hem op 't spoedighste naar Vineros zoude volgen, zonder eenige redenen ter werelt, of andre ordre dan de zyne aan te zien. Hy deed zedert alle bedenkelyke vlyt om zyn reize voorspoedigh te maaken; maar door veel tegenwindt en stilte opgehouden, quam hy eerst den eersten van November voor de baay van Allicante, daar ook ten zelven daage Kapitein de Sitter, met de vyf oorlogscheepen die 't Spaansch Admiraalsschip uit Biscayen tot Kadix hadden gebraght, aanquam: verklaa-

Hy zendt vier scheepen met den Heer Thomas van Hees naar Algiers. 1 *Octob.*

Hy begroet den Gouverneur van Kadix. 30 *Sept.* En den Hartogh van Medina Cely. 1 *Octob.*

Hy gaat weêr t'zeil van Kadix. 7 *Octob.*

Komt voor Allicante. 1 *Nov.*

klaarende dat het gemelde schip in geen twee maanden tydt gereedt kon zyn om eenigen dienst te doen, dewyl het te rank was om bequaam zeil te voeren, zoo dat 'er te Kadix (behalven al d'andre ongereedtheit) een buik om most werden geleit, eer 't zeil zou konnen voeren. Ter zelver tydt quam Don Michel Alonso Fenolet de Castelluert, Gouverneur van 't kasteel t'Allicante, aan 't boordt van den Heer de Ruiter, met een brief van de Koninginne Regente van Spanje, den zestienden van October geteekent, begeerende, *dat hy de gemelde vyf scheepen weer te rugh naar Kadix zou zenden, om dat Admiraalsschip naar Italie te geleiden:* maar hy heeft dat beleefdelyk geweigert of afgeweezen, oordeelende dat de Koninginne, door verkeert bericht, de zaak quaalyk begreep. Dies verstondt hy dat het beter was met eenig gevaar van ongunst haar dienst te betrachten, dan haar zin te volgen, en die te verachteren: schryvende aan haare Majesteit, hoe onbequaam dat het gemelde Admiraalsschip was, en dat hy, om dees reize niet ydel voor de Kroon en 't gemeene best door te brengen, ook om dat men de vyanden daagelyks te gemoet zagh, die 's Landts vloot, of de vloot hen zouden aantasten, wanneer d'een des andrens hulp van nooden zou hebben, de gemelde vyf scheepen, met verlof en verhoopte goedtvinden van haare Majesteit, by zich zoude houden. Dat dit zyn besluit en ootmoedig antwoordt was op haare Majesteits brief, en dat hy buiten dat besluit niet gaan kon; nadien 't een onverantwoordelyke zaake voor hem zou zyn, zoo veel scheepen van oorlogh van de vlagge te laaten gaan, buiten eenige ordre van hunne Hoog. Moog., of van zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje. Dees brief was den eersten van November onderteekent, en dien zelven dagh ging 's Landts vloot weêr onder zeil. Maar stilte en tegenwinden, van stormen gevolght, vertraaghden de reize; zoo dat de vloot eerst den achtsten van November voor Vineros aanquam, en de baay in laveerde, daar vindende den Kapitein Berkhout, met de vier scheepen die naar Algiers waaren geweest, en hier al elf daagen hadden geleegen: verhaalende dat ze t'Algiers van de Turken met groote eere waaren ontfangen, en wel onthaalt: dat de Turken opentlyk hadden betuight, dat ze zich verheughden, dat de Hollanders, door zoo veele en zoo maghtige vyanden overvallen, niet t'eenemaal waaren verdelght, maar door Godts zeegen behouden, daar zy ook om gewenscht en gebeden hadden. De Heer de Ruiter verstondt in de baay van Vineros, dat de Heer Don Joan van Oostenryk, dien hy hier dacht in te neemen, naar Madrid was ontboden, en ontfing van hem den volgenden brief, in de Fransche taale geschreeven, en daar uit vertaalt:

[Margin notes: 1675. — Daar hem een brief van de Koninginne wordt behandight. — Haar Majesteits begeerte. — Die hy beleefdelyk afwyst. — 1 Nov. — Gaat weer t'zeil. — Komt voor Vineros. — 8 Nov. — Vindt daar de vier scheepen die naar Algiers waaren gezonden. — 8 Nov.]

Myn Heer de Ruiter,

Ik heb den achtienden van deeze maandt aan u geschreeven, u betuigende 't verlangen dat ik hadt naar uw gelukkige aankomste op de kusten van Valentie, ten tyde dat ik, met Godts hulpe, my verhoopte by u te voegen, en u met veel vreughts d'oude achting en genegentheit, die ik uw verdienste en uw braave landtsluiden toedraage, te doen blyken. Maar tegenwoordigh dient deeze om u te zeggen, dat ik ordre van zyne Majesteit heb ontfangen, waar door hy my beveelt tot Madrid te koomen, hebbende, gelyk ik denke, dit nieuw besluit genoomen, om dat ik hadt doen bekent maaken, hoe zeer het de gemeene zaake, en 't besluit van een goede en verzeekerde vreede zoude vorderen, indien men

[Margin note: Brief van Don Joan van Oostenryk aan hem geschreeven.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. men met rechten ernſt den oorlogh van Meſſina ter harten nam, en wilde voortzetten: zendende ten dien einde niet alleen vaardige en genoeghzaame byſtandt naar Italie, maar ook naar uw Landt, om 't contract, uit welker kracht de vloote daar gy over gebiedt is in zee gebraght, van punt tot punt te voldoen: my dervende verzeekeren, dat zyn Majeſteit my d'eere doet van te gelooven dat myn tegenwoordigheit en zorghvuldigheit die twee zaaken in minder daagen, dan daar tot deezer uure heeft toegebruikt, zal konnen uitwerken, houdende dat het geen men daar in zal konnen vorderen, veel dienſtiger en van veel grooter vrucht zal zyn, dan myne reize nu ter tydt naar Italie: dewyl zyn Majeſteit met rechtvaardige reden erkent, dat daar gy zult zyn ook nict ter werelt zal ontbreeken, 't zy aan d'yver, of aan de dapperheit en de ſtandtvaſtigheit, die de tegenwoordige noodt vereiſcht. 'T is dan op deezen grondt dat zyn Majeſteit my beveelt u te zeggen, dat gy hem een zeer aangenaame dienſt zult doen, ſtellende zonder eenigh uitſtel uw koers naar Italie, met de ſcheepen van uwe vloote, en die van zyne Majeſteit, die niet lang zullen konnen achter blyven, indien ze nu niet alreede op de kuſt zyn aangekoomen: en met eenen, dat ik u zou verwittigen van 't geen ik zou dienſtigh oordeelen te zyn, naar de kennis die ik heb van deeze zaaken. Ik kan u verzeekeren, eer ik my begeeve om zyn Majeſteit op dat leſte punt te gehoorzaamen, dat alleen myn verplichting van blindeling zyn ordres te volgen, my de ſmert zou konnen verminderen die ik gevoele, van my niet te laaten vinden in een gelegentheit, daar ik denk en verhoop dat gy zoo veel glory zult behaalen voor de t'zaamengevoeghde wapenen, en voor uw eigen perſoon. Maar dit, behalven de hoop die ik heb, dat myn reize naar 't Hof geen kleen voordeel tot de zelve uitwerking zal toebrengen, maakt dat ik my met te meer genoegen de wille van zyne Majeſteit onderwerpe. 'T is niet noodig u te zeggen, dat gy inzonderheit bezorght, u te voegen by de ſcheepen die onder 't gebiedt van den Prinſſe van Monteſarchio ſtaan, en gelyk men met den leſten loopboode, die den 20 September van Napels vertrok, ſchryft, dat hy met zeſtien oorloghſcheepen en drie branders naar Sicilie was gegaan, zoo ſchynt het dat uw reize niet beter aangeleidt kan worden dan met recht toe naar Palermo te zeilen, te Cagliari en Trapane ankerende, om te jonger tyding van onze en des vyandts vloote te bekoomen. Want al hadt gy u te Napels van eenige zaake te voorzien, 't zal evenwel beſt zyn, dewyl onze vloote alreedts op de kuſt van Sicilie is, u recht toe derwaarts te begeeven, en u daar by te voegen, om gezaamentlyk het Faro van Meſſina in te zeilen, en de vyanden aan te taſten, hen zoekende daar ze zyn. Ik zende de zelve ordre aan den Marquis del Carpio, die geſcheept is op de ſcheepen van Barcelone, ten einde dat hy zich haaſte om dit met u uit te voeren en in 't werk te ſtellen, gelyk hy buiten twyffel met alle vlyt zal doen. Ik zende u ook de brieven hier nevensgaande aan de Onderkoningen van Sardaigne, van Napels en van Sicilie, hen verwittigende van uwe reize, en hun beveelende dat ze u behulpzaam zullen zyn in 't geen van nooden zult hebben; op dat gy u daar van zoudt dienen, naar gelegentheit van de plaatzen daar gy zult koomen. Zyn Majeſteit heeft my een goude keeten gezonden, ten einde dat ik u die zoude aanbieden in zynen naam, tot een teeken van zyn Koninklyke gunſt, en van de genegentheit die hy u toedraaght. Ik meende u die zelf te geeven: maar dewyl dat niet kan zyn, heb ik den Marquis del Carpio verkoo-

ren,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ren, om myn plaats in dees plicht te bekleeden, u verzeekerende van 1675.
de groote begeerte die ik altydts hebbe om alles te bevorderen dat tot uw meeste genoegen zal konnen strekken. Laat my, bidde ik, weeten op wat dagh gy onder zeil zult gaan, op dat zyn Majesteit daar van magh verwittigen. Ik zal 't met verlangen verwachten. Gy kondt uw antwoordt aan den Marquis del Carpio zenden. Ondertusschen, myn Heer de Ruiter, bidde ik Godt dat hy u houde in zyne heilige hoede. Te Saragosse, den 31 *October* 1675.

Was onderteekent,

D. JUAN.

Naa 't ontfangen van Don Joans brief, werdt overleidt wat men zou doen. Men hadt gebrek van water, en men zagh geen kans om dat in de baay van Vineros, noch op de kust van Katalonie, noch Valentie, te bekoomen, dewyl de zee daar zoo hard aan brandde, door de langhduurige levant, of Noordtooste winden, die nu al twee maanden hadden gewaait. Dies werdt by den Heer de Ruiter met den Krygsraadt besllooten, koers te stellen naar d'eilanden van Yviça, en Formentera, om te zien of men daar water en brandthout kon bekoomen; dewyl men doch anders door de tegenwindt niet kon vorderen, noch veel vaart maaken. 'S avondts noch t'zeil gaande, hadt men dien nacht onstuimig weder met blixem, en een storm uit den Noordtoosten. Den volgenden morgen werdt de Viceadmiraal de Haan met zyn esquadre gemist. Hem ontrent Yviça niet vindende, stelde de Heer de Ruiter zyn koers Noordtnoordtoost aan, om tusschen Yviça en Majorka heen te zeilen, en zich naar Barcelone te begeeven, daar men etlyke Spaansche oorlogscheepen vaardigh dacht te vinden. Dus zeilende liep de Ruiters schip groot gevaar. Tusschen den elfden en twaalfden van November, in den donkeren nacht, quam hem een koopvaardyschip, 't wapen van Nassau, gevoert door den Schipper Fredrik Thoveling, dwars voor den boegh aan boordt, tegens elkanderen aanstootende, dat alles kraakte. De Ruiter braste zyn zeilen op de mast, en quam zoo van hem af, maar niet zonder schaade, want behalven het rinkelwerk aan de boeghspriet, werdt zyn plechtanker den eenen arm af, en voorts zyn tweede anker d'ankerstok, en de kraanbalk aan stukken gestooten. De boven blinde steng en de ree waaren beide gebrooken, ook een gat in de fok. Zeven matroozen van den koopvaarder waaren in 't aanstooten, vreezende dat hun schip zou zinken, op het Admiraalsschip overgeëntert. De Heer de Ruiter dankte Godt dat hy geen meer ramp hadt gekreegen, en yverende om volgens zyn ordre de koopvaardy te veyligen, beval hy 's anderendaaghs de Kapiteinen Verschoor, Berkhout, en den Graaf van Styrum, dat ze 't gemelde schip naar Genua zouden geleiden: met last, dat zy daar vierentwintig uuren ten anker zouden leggen, en langer niet, om tot hun eigen gebruik, en voor 's Landts andre scheepen, zoo veel ryst en brandthout op te koopen, als zy bequaamlyk konden bergen, en van daar beoosten of bewesten van 't eilandt Sardinie, naar dat de windt best zou dienen, tot in de baay van Cagliari of Calari te zeilen, daar de rendevous of verzaamelplaats der vloote, tot naarder ordre, zou zyn. Den veertienden van de maandt quam 's Landts vloot voor Barcelona, een stadt in Catalonie, ten anker. Hier ontfing de Heer de Ruiter, door Don Diego de Lili, een brief van den Marquis van Seralbo, Viceroy van Katalonie, den dertienden geschreeven,

De vloot gaat weer t'zeil. 8 *Nov.*

De Haan wordt met zyn esquadre gemist. 9 *Nov.*

De Ruiters schip in gevaar, en wordt door een koopvaarder beschaadight.

12 *Nov.*

De vloot komt voor Barcelona. 14 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. niet behelzende dan een begroeting, en aanbieding van dienst, met mondelinge tyding, dat de Marquis del Carpio, den negenden van de maandt, door een zwaare storm uit den Noordtnoordtoosten, met zes van 's Konings scheepen was van d'ankers gespoelt, en in zee gedreeven; zonder dat men tot noch toe wist waar ze waaren gebleeven. De Heer de Ruiter vondt zich op zyn schip, geduurende deezen toght, zeer verlegen, om dat het zoo slecht van kabels en zeilen was voorzien: klaagende in zeekren brief, aan 't Kollegie ter Admiraaliteit van de Maas afgezonden, dat hy in 57 jaaren tydts, die hy by der zee hadt gevaaren, nooit zoo veel rampen aan de zeilen hadt gehadt als in deeze reize. Dat hy uit negen kabels, hem mede gegeeven, twee touwen was genoodtzaakt geweest te doen uitkappen, die t'eenemaal verlegen, verstikt, en tot geen dienst bequaam waaren. Dat de nieuwe zeilen met rottig gaaren, en, zoo hy geloofde, meest door jongens, zoo onsterk genaait waaren, dat op een dagh twee voormarszeilen, behalven noch nu en dan eens een, uit de lyken en aan stukken zyn gewaait, daar alle d'andre Amsterdamsche scheepen, zonder eenigh ongeluk, met hunne marszeils bleeven zeilen. Daar by voegende, dat de geen die zulke zeilen leverde niet waardig was haar Ed. Moog. Kollegie langer te bedienen: dat het wel geen groote schaade was, dat de zeilmaaker zoo zyn onrechtvaardige beurs vulde, maar dat men by 't gevolg van dien 's Landts schip, en al de zielen die 'er op voeren, in de waaghschaal stelde, byzonderlyk wanneer men (dat Godt wilde verhoeden) op een laager wal quam te vervallen: want dan moesten 't de zeilen alleen, naast de goddelyke hulpe, daar afhaalen. Met dit beklagh en waarschouwing zocht de Heer de Ruiter 's Landts schaade in 't toekoomende te verhoeden, en zich van zyn plicht te quyten. Hy verzocht ook te deezer tydt met een brief aan den Viceroy van Katalonie, dat hy ordre beliefde te stellen, dat 's Landts scheepen op het spoedighste van versch water, broodt, brandthout, ryst, eenige pypen azyn, robbenoly, en andre noodtwendigheden, moghten worden voorzien. Ook schreef hy om een anker van ontrent 4000 ponden gewichts. Hier leggende, quam hem een Edelman uit den naame van den Viceroy verwellekomen, vergezelschapt met den Generaal der ruitery, zoon of schoonzoon van den Marquis van Castelrodrigo, een zoon van den Hartogh van Medina Celi, met veel andre Grooten, ook de Consul der Nederlanderen. Eenige van de Spaansche Heeren verhaalden, dat de scheepen onder 't gebiedt van den Marquis del Carpio in een slechten staat waaren, dat elk schip maar tzeventig of tachtig matroozen op hadt, en voorts niet dan landtsoldaaten. Ook gaven ze te kennen, dat de zaaken aan 't Hof te Madrid (daar de Koning, den zesten van November twaalf jaaren oudt geworden, volgens d'uiterste wille van zyn Heer vader, in de regeering zyner Ryken was getreeden) waaren veranderdt: dat Don Joan, des Konings broeder, die men meende dat aan 't Hof zou zyn verbleven, weêr naar Saragosse hadt moeten vertrekken: daar toe genoodtzaakt, door de naaryver en ongunst van zommige Grooten, die 't beleidt der zaaken in handen hadden, en dat vreesden, door zyn verblyf by den Koning, te zullen verliezen. Den volgenden dagh werdt den Heer de Ruiter, uit den naam van den Viceroy, met eenige ververschinge vereert. Men braght aan zyn boordt vyf hokkelingen, vyftig schaapen, tweehonderdt hoenderen, en kalkoenen, zestien manden met allerley vruchten, vier manden met broodt, vier doozen met gezuikert ooft, en twee py-

Marginalia: Tyding van den Marquis del Carpio met de zes Konings scheepen. — De Ruiters beklag over de slechtheit van zyn kabels en zeilen. 13 *Nov.* — Zyn verzoek aan den Viceroy van Katalonie. 14 *Nov.* — Hy wordt wegens de Viceroy aan zyn boordt verwellekomt. 15 *Nov.* — Ververfching aan zyn boordt gezonden. 15 *Nov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

pypen wyn. Ontrent den zelven tydt heeft de L. Admiraal Generaal den Koning met een brief over 't aanvaarden der regeering begroet, en geluk gewenſcht, op de volgende wyze. 1675.

Doorluchtige, Grootmaghtigſte Koning en Heere,

Myn Heere, *Ik niet alleen, maar al d'Officieren van haare Hoog. Moog. vloote, en buiten twyffel de gantſche Chriſtenheit, verblyden zich te hooren, dat uw Majeſteit, door goddelyke beſtieringe, de laſt en de koningklyke regeeringe van Spanje op zich heeft genoomen. Uw Majeſteits onderdaanen en ingezetenen hebben tegenwoordig overvloedige redenen, zich te verheugen over uwe Majeſteits verheerlyking, en d'aanneeming der Kroone en regeering; dewyl zy nu het voorhangzel in uw Majeſteit verſchooven, en een open toneel zien, waar in hun uw Majeſteits grootheit en kloekmoedigheit als toeſchynt en vertoont wordt, ſtrekkende om niet alleen het Ryk van Spanje en d'onderhoorige Koningkryken, Landtſchappen en Heerlykheden, alle beſcherming toe te brengen, maar ook met de nabuurige Koningen, Prinſſen en Staaten, in een verzeekerde ruſte en vreede te leven, daar hun veel heils door zal worden toegebraght. Ik hoop en wenſch dat d'almaghtige Godt uw Majeſteit vermeerdering van eere en voorſpoedt gelieve te verleenen, en dat ik uw Majeſteit, zyn Koningklyk huis en Ryken, by deeze gelegentheit, als Hooft van hunne Hoog. Moog. vlooten, wegens zyn Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje, alle bedenkelyke en krachtige dienſten tegens de maght der Franſchen, voor en op 't eilandt van Sicilie geplant, zal toebrengen. Immers ik zal 'er toe arbeiden, en, nevens uw Majeſteits zeemaght, krachtig, en zoo veel ons doenlyk zal zyn, uw Majeſteits ooghmerk, dat ook te gelyk het ooghmerk van myne gebiedende Heeren en Meeſters, en wederzydts bondtgenooten is, helpen bevorderen, ten einde, dat de gemeene vyandt eenmaal bewoogen magh worden tot een algemeene vreede, met welke de gantſche Chriſtenheit in ruſt zal koomen....*

Zyn brief aan den Koning van Spanje, hem geluk wenſchende over 't aanvaarden der regeering. 16 *Nov.*

'T vervolgh van den brief vervatte een verhaal van zyn reize, en zyn voorneemen van in 't korte naar Cagliari over te ſteeken, en zyn toght te vervolgen. Ten dien einde beriep hy den zeventienden al zyn Kapiteinen aan boordt, en beval hun zich gereedt te houden, om 's anderendaaghs t'zeil te gaan; dewyl men hier van den Viceadmiraal de Haan niet vernam. Hy zondt ook de Kapiteinen Middellandt en Andringa aan den Onderkoning, hem 't voorneemen van te vertrekken bekent maakende, nadien men geen ſcheepen zagh opkoomen, en met daar te blyven leggen aan 't Vaderlandt noch aan Spanje geen dienſt kon doen. Maar ten zelven daage quam hem een brief van den Koning ter handen, in 't Spaanſch geſchreeven, van deezen inhoudt.

Beſluit weêr t'zeil te gaan. 17 *Nov.*

De Koning.

Generaal Don Michiel de Ruiter, onder wiens gebiedt de vloote der Staaten Generaal gehouden wordt tot de zaaken van Meſſina. Tot een blyk en proeve voor de groote achting die ik hebbe tot myne domainen van Italie, en van myne begeerte tot de vreede en geruſtheit van myne goede onderzaaten aldaar, zoo heb ik mynen broeder Don Joan zoo haaſt niet gezien, of ik beſloot tot zyn vertrek, om 't beleidt en d'uitvoering van d'ordres, die hem zyn gegeeven, op zich te neemen: ſluitende de geene die hy u voor deezen, tot op deezen dagh, moght gezonden hebben.

Ontfangt een brief van den Koning van Spanje.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. *Want het is myn wil dat deeze laatste uitgevoert werde. Daarom zult gy hem in de haven verwachten, met de zeemaght, op dat hy zich daar op 't schεep begeeve, tot volvoering van zyne reize, volgens myne ordre, te vooren gemeldt. Hier van heb ik u met een boode, daar toe gezonden, willen verwittigen: ten einde, dat gy van myn besluit ten vollen bericht zoudt zyn, en op dat zulks van u in 't werk gestelt werde, 't welk tot mynen dienst werdt vereischt. Te Madrid, den 9 Nov. 1675.*

IK DE KONING.

Was onderteekent,

DON PEDRO COLONNA.

'S Landts vloot wordt genoodtzaakt naar Don Joan te wachten.

Volgens dit schryven moest 's Landts vloot noch op Don Joan en de Spaansche oorlogscheepen blyven wachten. Men verzagh zich ondertusschen, zoo veel als moogelyk was, van water. Men lagh op deeze reede met groote zorge en vreeze, dewyl 't daar met een Ooste windt zeer gevaarlyk was, zonder eenige tyding van Don Joan, of van de Spaansche scheepen, of van den Viceadmiraal de Haan te bekoomen. Op het bericht, dat men twee Turksche roovers voor de wal hadt gezien, zondt de Heer de Ruiter de Kapiteinen Megang en Jan van Abkoude, met de snaauw van Wybrant Barentszoon, om daar drie daagen op te kruissen. Hy leedt weer drie daagen langh groote pyn van 't graveel, en den volgenden nacht, tot den zevenentwintighsten van November, verdraagende de smert met gedult, en Godt dankende voor de verlichting. Den volgenden dagh quam 'er een boode van Don Joan, met een brief aan den L. Admiraal Generaal, den zevenentwintighsten te Saragosse geschreeven, zich ontschuldigende, dat hy hem op verscheide van zyne brieven niet hadt konnen antwoorden, door belet van zyn ziekte, die door 't quaadt weder, en 't ongemak van zyn leste reize naar 't Hof, was veroorzaakt. En daar by voegende, dat zyn Majesteit alreedts bericht was van zyn onbequaamheit om zich t'scheep te begeeven, met betuiging hoe leedt dat het hem was, dat hy den L. Admiraal geen teekenen van zyn hertelyke genegentheit in persoon kon betoonen, gelyk hy zulks hadt gewenscht, hem voorts geluk op zyne reize wenschende, en in Godts heilige hoede beveelende. De Heer de Ruiter, dien 't verdroot dat 's Landts vloot daar zoo lang vruchteloos, tot kosten van de Kroon van Spanje en van den Staat, was opgehouden, ging dien zelven dagh noch onder zeil, naa dat hy zyn wedervaaren aan de Heeren Staaten en zyn Hoogheit, met brieven over landt, hadt bekent gemaakt, 't geen ook te vooren by alle gelegentheit was geschiedt, en daarna in 't vervolg der reize nooit werdt verzuimt. Hy hadt nu, vermits het afzyn van den Viceadmiraal de Haan, en den Kommandeur Verschoor, onder zyne vlagge niet meer dan zestien zeilen, daar onder gereekent een Spaansch oorloghschip, en een Spaansche fluit, gelaaden met allerley oorloghsbehoefte, die hy in twee smaldeelen verdeelde, op de volgende wyze:

De Ruiter lydt door 't graveel groote pyn. 28 *Nov.* Ontfangt een brief van Don Joan, die de reis af schryft, ter zaake van zyn ziekte.

De vloot gaat weer t'zeil. 28 *Nov.*

Wordt in twee smaldeelen verdeelt. 29 *Nov.*

Smaldeel door den L. Admiraal Generaal.

L. Admiraal Generaal de Ruiter.	*Jan van Abkoude.*
Kap. Pieter de Sitter.	*Mattheus de Laye, met het Spaansch oorloghschip.*
Joris Andringa.	

Snaau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675.

Snaauwen.	Branders.
Philips van Melkenbeek.	*Jan Janszoon Bout.*
Wybrant Barentszoon.	*Arent Ruighaver.*

Smaldeel onder Kapitein Middellandt.

De Komm. Pieter v. Middellandt.	*Abraham Wilmerdonk.*
Kap. Adam van Brederode.	Brander.
Matthys Meegang.	*Jan van Kampen.*
Isaak Vitterwyk.	
Snaauwen.	Spaansche artilleryfluit.
Hendrik Walop.	*Reindert Pauluszoon Bast.*

Ter zelver tydt werdt een ordre beraamt, volgens de welke een ieder zich in 't zeilen, en by geval van vyandtlyke ontmoeting, in 't gevecht zou richten. Den derden van December kreegh men 't eylandt van Sardinie met den dagh in 't gezicht. Toen beval de L. Admiraal Generaal de Ruiter, dat de Kommandeur Middellandt, met de meeste scheepen, die noch gebrek van water en brandthout hadden, onder de kaap Pulo zoude ten anker koomen, en zich zelve van die noodtwendigheden voorzien. De Heer de Ruiter, met den Kapitein Andringa, en twee snaauwen, voortzeilende, quam den zelven avondt in de baay van Calari, of Caillery, noch ten anker. Hier verstondt hy uit den Nederlandtschen Konsul, Albert van de Water, die zich aan zyn boordt liet zetten, dat de Viceadmiraal de Haan op den twaalfden November aldaar was aangekoomen, en, zich van alles voorzien hebbende, den drieëntwintighsten van de maandt zyn reize naar Napels hadt voortgezet. Dees tyding ontfing hy met groot ongenoegen, dewyl de Haan, volgens d'ordre te vooren beraamt, gehouden was, hem in te wachten, en de vlagh niet te verlaaten. 'T was hem geen kleene quelling met dien man op deezen toght ingespannen te zyn, die van zynen aardt wonderlyk verschilde, en zyn vriendt niet was. Ook gaat hem naa, dat hy zich naar Napels spoeide, om daar met eenige koopmanschappen, die hy by zich hadt, zyn voordeel te doen. Ontrent den middagh quaamen hem eenige Edelen, uit den naame van den Viceroy, Don Melchior de Sisterna, begroeten. Daarna quam de Viceroy in persoon, met een groot gevolgh van Edelen, hem aan zyn boordt verwellekoomen, en liet hem ten zelven daage met veel ververSching van vee, vruchten, wyn, en confituren beschenken. Den volgenden dagh begaf zich de Heer de Ruiter, op het verzoek en de noodiging van den Viceroy, naar de Stadt, daar hy met het losbranden van al 't geschut, en veel karossen, en daar onder eenige van zes paarden getrokken, werdt ontfangen, en voort, naa d'onderlinge beleeftheit van begroeting, met een Koninglyk banket onthaalt. Men schaftte, hoewel 't op een Vrydagh, en de dagh van Sint Niklaas was, tot veeler verwondering, allerley vleesch, zoo wildt als tam, en dat in 't byzyn der Geestelyken. De taaffel was met Edelen, Ridders en Raadtsheeren omringht: zelfs den zoon van den Viceroy, een jongeling die byna manlyke jaaren bereikte, zagh men daar, ter eere van den Hollandtschen Zeeheldt, de taaffel opwachten. Men dronk 'er onder anderen op de gezondtheit van zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje, en hoorde het liedt van Wilhelmus van Nassauwen blaazen, in een palais daar die naam voor deezen zoo verhaat plagh te zyn, als ieder weet. Daar was te dier tydt een vaartuigh van Sicilie te Calari aangekoomen, met bericht, dat 'er den negenden van de verlee-

Komt ontrent Sardinie. 3 Dec.

De Ruiters komst voor Calari. 3 Dec.

5 Dec.

Groote eer de Ruiter door den Viceroy van Sardinie aangedaan. 6 Dec.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. de maandt November etlyke Spaansche oorlogscheepen van 's Konings vloot door een zwaare storm waaren gebleeven. Den zevenden quaamen de Kapiteinen Verschoor, Berkhout, en de Graaf van Styrum, die, gelyk gemeldt is, een koopvaardyschip naar Genua hadden geleidt, voor de baay van Calari: en den achtsten, de Kapiteinen Schey en Noirot, die naar d'Alsaques van Tortosa (een uithoek van Katalonie, by de stroom Ebro) waaren gezonden, om 't brandtschip de Jakob en Anna, dat door storm zyn boeghspriet hadt verlooren, en daar vervallen was, op te zoeken. Dees waaren voor zes daagen van Barcelona gezeilt. Met den Kapitein Schey quam ook over de Prins van Piombino, Generaal van de Spaansche galeyen te Napels, met zyn gemaalin, kinderen, en gevolg, en Don Diego de Brakkamonte, Generaal van de ruitery op Sicilie, een dapper krygsman. Ten zelven daage, tegens den avondt, behandighde de Prins van Piombino den Heer de Ruiter den volgenden brief, van zyne Majesteit van Spanje in Fransch geschreeven.

Zes afgezonde scheepen koomen weêr onder de vlagge.
7 en 8 Dec.

De Koning.

Brief des Konings van Spanje aan de Ruiter.

Generaal Michiel de Ruiter, die onder u gebiedt hebt de scheepen der Staaten Generaal, gewaapent tot den aanslagh van Messina. Gezien hebbende 't geene gy my vertoont by uwen brief van den 18 *deezer maandt, geschreeven in de baay van Barcelone, zoo hebbe ik goetgevonden u t'ordonneren, dat gy zonder eenigh uitstel ende aanstonts regelreght naar Milazzo vertrekt, zonder Sardinie aan te doen, of u daar in eenige andere plaatzen op te houden, onaangezien de voorgaande beveelen die gy van myn eigen handt ofte van mynent wegen moght ontfangen hebben, die ik alle by deezen herroepe; om dat 't er ten hooghste aan geleegen is dat de vloote ten spoedighsten in Italie verschynt. Ik bedanke u voor den yver en genegentheit, die gy tot mynen dienst betuight, gy zult, in erkentenisse der zelve, mynenthalven teekenen ondervinden die met uw goedtwilligheit overeen koomen. En zyt verwittight, dat zoo meenighmaal gy u ter plaatze zult vinden daar gy d'aanslaagen met den Marquis de Villa Franca kondt overleggen, dat gy dat doet, dewyle het ten hooghsten nootzaakelyk is dat de maghten ter zee in een goedt verstandt zyn met die te lande. Gy zult ook weeten dat het gebiedt der zelve ter zee, te weeten in de Middellandtsche, den Generaal van de Spaansche galeyen betreft, en dat uit een gereguleerde gewoonte van deeze Ryken, ende in des zelfs afweezen den Prinsse van Montesarchio, die de waardigheit bekleedt van 't Generaalschap der oorloghsvloote. Ende ik vertrouwe van u, dat uwe meininge het uitvoeren der ordres, die men tot den aanval en 't herwinnen van Messina behoort t'onderneemen, niet zal wederstreven; gemerkt dat gy tot dien einde zyt gekoomen: ende ook dat gy goede eenigheit en verstandt zult houden, volgens het geen ik my van uw persoon behoor te belooven, met d'andere Generaals die zich daar zullen vinden, ende zy zullen 't zelve verstandt met u houden, gelyk ik hun heb geordonneert.*

Zoo haast als gy tot Milazzo zyt gekoomen, zult gy tydinge trachten te bekoomen van de plaatze waar zich de zeemaght van den Oceaan onthoudt, ten einde gy u by de zelve vervoeght; op dat, door de vereeniging van uwe maghten, d'aanslaagen en onderneemingen te beter moogen worden gevordert.

Ende in gevalle gy in uwe reize eenige provisie van nooden moght hebben,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ben, zoo heb ik met een expressen courier aan de Viceroys van Italie, den Gouverneur van Milan geordonneert, dat men hun van uw vertrek verwittige, ten einde, dat zy in alle zeehavenen van hun gebiedt zich voorzien van 't geene gy zoudt moogen van nooden hebben. 1675.

En ten aanzien dat Don Manuel de Lyra heeft geschreeven, dat de Staaten Generaal, op myn aanhouden, toegestaan hebben, om de bystandt van deeze vloote in Italie noch zes andere maanden te verlengen, zoo heb ik u daar van willen verwittigen, ten einde dat gy 't zoudt weeten mogen. Ende insgelyks, dat de drie termynen der zes eerste maanden, volgens onderlingh contract, voldaan zyn, en dat voor 't begin van d'uitwerking, waar van ik een zeer goede uitslagh hoope, voor zoo veel als uw beleidt, schikking, yver, ervaarentheit en dapperheit daar toe moet helpen. Te Madrid, den 28 November 1675.

IK DE KONING.

Was onderteekent,

DON PEDRO COLONNA.

Dewyl dees brief den Heer de Ruiter voor Calari ter handt quam, quam het bevel, van Sardinie niet aan te doen, te laat. Ook werdt 's Landts vloote door den uiterſten noodt, die zomtydts wet breekt, geperſt, zich daar eenige daagen op te houden, en 't water en brandthoudt, dat men te Barcelona niet genoegh kon bekoomen, in te neemen. In deezen ſtandt van zaaken beval de Heer de Ruiter, dat de Kapiteinen Schey en Noirot zich op 't ſpoedighſt naar de baay van Napels zouden begeeven, om daar den Viceadmiraal de Haan op te zoeken, en d'ordre te brengen, daar hy zich naar hadt te richten, om zich met zyn byhebbende ſcheepen weêr by de vlagge te vinden. De Prins van Piombino, en andre Grooten, voeren met Schey naar Napels. Doch 't liep noch aan tot den dertienden van December eer 's Landts ſcheepen, hoe zeer dat men ſpoeide, klaar raakten. Den volgenden nacht koos de vloot zee, en was weêr in twee ſmaldeelen verdeelt: het eene onder den L. Admiraal Generaal de Ruiter, en 't ander onder den Kommandeur Niklaas Verſchoor, nu ſterk twaalf ſcheepen van oorlogh, het Spaanſch ſchip daar onder begreepen, vier ſnaauwen, vier branders, en de Spaanſche artilleryfluit, boven gemeldt, in alles eenentwintig zeilen. Men ſtelde den koers naar Sicilie, en kreeg den negentienden van December de gebrooke eilanden in 't gezicht, als Fonicuſa, Lipara, Vulcano, en andere: zeilende noch 's avondts dwars van de kaap Orlando, een uithoek van Sicilie, en den volgenden dagh quam men noch voor den middagh ten negen uuren op de reede van Melazzo, hier niet anders vindende dan een Spaanſch oorlogſchip en veertien galeyen. De vreughde over d'aankomſt der Hollandtſche vloot was uitermaate groot, en naar gelang van de verlegentheit daar men zich in vondt. De Ruiters Secretaris, Johan van der Poort, die d'eerſte tyding aan Don Franciſco de Toledo, Marquis de Villa Franca, Viceroy van Sicilie, braght, werdt daar over beſchonken met een goude keeten, ter waarde van duizendt gulden. Dien zelven dagh werdt de Heer de Ruiter van al de Grooten, die zich daar vonden, begroet, die hy ook 's naamiddaghs op de galeyen bezocht, en bedankte: ook quam d'Onderkoning op den avondt hem in perſoon aan zyn boordt, met groot betoogh van genegentheit en hooghachting, verwellekoomen. Hy gaf terſtondt ordre dat

9 Dec. Schey en Noirot worden naar Napels gezonden.

13 Dec. De vloot gaat t'zeil naar Sicilie.

Komt te Melazzo. *20 Dec.*

Groote vreughde over de Ruiters komſt.

Hy wordt van den Viceroy verwellekomt. *20 Dec.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. zich al de Kapiteinen van water en andre behoeften zouden voorzien en begaf zich den eenentwintighsten aan landt, by den Onderkoning, daar hy met groote heusheit, onder 't lossen van 't geschut van de stadt en 't kasteel, werdt ontfangen. Met den Onderkoning spreekende, verzocht hy, dat 's Landts vloot te water, en de Viceroy te lande, zonder uitstel, den vyanden alle afbreuk zouden poogen te doen: en dat de Prins van Montesarchio, die hy verstondt dat met des Konings zeevloot in de baay van Palermo lagh, terstondt by hem zou koomen, was 't niet met de negen scheepen, die hy by zich hadde, 't waar dan met de gereede, al waar 't slechts vier of vyf, op dat hy iemant van de Spaansche Opperhoofden by zich moght hebben. Naa dit gesprek weer naar boordt vaarende, werdt al 't geschut van de stadt en 't kasteel weêr t'zyner eere los gebrandt. Ter zelver tydt zondt hy de Kapiteinen Meegang en Uitterwyk, met den Kommandeur Wybrant Barentszoon, om twee daagen dwars buiten de baay en kaap van Melasso, zes mylen t'zeewaart in, te kruissen; trachtende alle vyandtlyke scheepen te veroveren, en ook alle andre vaartuigen, inzonderheit die met eenige levensmiddelen moghten geladen zyn, op te brengen: want hy wist dat 'er groot gebrek binnen Messina was. Ten tyde dat 's Landts vloot in de baay van Melasso aanquam, ontfing Theodorus Westhovius, Predikant op de Ruiters schip, twee Latynsche brieven van Napels, geschreeven uit den naame van etlyke Hongarische Predikanten; te kennen gevende, dat ze, drieëntwintig in getaale, alleen ter zaake van den Godtsdienst, te Napels op de galeyen zaaten, en als slaven werden gehandelt, en dat noch drie van hunne amptgenooten op de Spaansche galeyen in Sicilie in gelyke ellende waaren opgeslooten, met veele beweeghlyke reedenen aan hem verzoekende, dat hy medelyden met hun wilde hebben, hunnen noodt den Heere de Ruiter voordraagen, en hunne verlossing bewerken. De Heer de Ruiter, hunne beede verstaan hebbende, nam, volgens zyn meedoogendend aardt, terstondt hunne zaak ter herten, beval zyn Predikant naar de drie, in hun schryven gemeldt, in de galeyen te zoeken: maar hy kon niemant vinden. Zy werden geloochent, en voorts naar Napels verzonden. Toen zondt hy zyn Secretaris van der Poort, nevens den Predikant Westhovius, aan den Onderkoning van Sicilie, door hen verzoekende, dat zyn Excellentie, ter gunste van hem, voor die Hungarische Predikanten aan den Onderkoning van Napels wilde schryven; op dat ze van hunne banden moghten worden ontslaagen. Hy antwoordde, dat hy, ter liefde van den Admiraal de Ruiter, op zulk een ernstige en krachtige wyze zoude schryven, als of 't voor zyn eigen broeders geweest waare. Ook schreef de Heer de Ruiter met eenen aan den Onderkoning van Napels, ten zelven einde; en de brieven werden gelykelyk afgezonden. D'Onderkoning toonde doorgaans groote genegentheit tot de Hollanders, en zondt den drieëntwintighsten een vereering van ververlsching aan de Ruiters boordt, ten behoeve van de gantsche vloot, bestaande in een groot getal van ossen, vaarzen, schapen, haazen, zuikerbrooden en confituuren. Ten zelven daage beriep de Heer de Ruiter al de Kapiteinen aan zyn boordt, hen beveelende zich op het eerste sein vaardig te houden, om zee te kiezen. Hy hadt toen ook de Generaalen der galeyen aan boordt, en deedt aan hun verscheide voorslaagen, om iet op Messina te water en te lande t'onderneemen: doch zy zeiden, dat ze ten aanzien van 't krygsvolk te lande geen besluit konden neemen, dat zulks aan den

Zyn verzoek aan den Viceroy. 21 Dec.

Hy zendt twee scheepen en een snaauw in zee om op de vyanden te kruissen.

Men ontfanght twee brieven van Hongarische Predikanten, te Napels op de galeyen zittende.

Hun verzoek.

De Ruiter neemt hun zaak ter herten.

Verversching aan de Ruiters boordt gezonden. 23 Dec.

Hy doet verscheide voorslagen, om iet tegens Messina t'onderneemen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

den Onderkoning stondt. Hy zondt daar op noch naa de middagh 1675. den Schoutbynacht Verschoor, den Kapitein Berkhout, den Graaf van Styrum, nevens zyn Secretaris van der Poort, in de stadt, om met den Onderkoning t'overweegen en t'overleggen, wat nu met 's Landts vloot ten spoedighste behoorde en moest ondernoomen worden: en met eenen sterk aan te houden, ten einde, dat men 's Landts vloot zoo veel Spaansche Koningklyke oorlogscheepen en galeyen als moogelyk was zou toevoegen, om te meer schriks te maaken, indien hun een groote vyandtlyke maght ter zee quam t'ontmoeten. Dit werdt met de krachtighste beweeghredenen voorgestelt, en aangeweezen van hoe grooten gewicht en noodtzaaklykheit dit was. Ook verhaalden zy wat voorslaagen dat de Heer de Ruiter aan de Generaalen der galeyen hadt gedaan, tot afbreuk der wederspannige Messinezen. Men overwoog de zaak en de redenen, zonder dat d'Onderkoning daar eenigh besluit op nam, voor ontrent het einde der maandt, en van 't jaar. Midlerwyl werden de scheepen, die by den Viceadmiraal de Haan waaren, met groot verlangen verwacht. Naa den middagh braght de Kommandeur Wybrant Barentszoon een Engelsch schip in de baay van Melasso, met tarw gelaaden, koomende uit de golf van Venetie, en willende, zoo de Schipper zeide, naar Genua: doch 't schip was vier mylen van 't eilandeken Stromboli door den Kapitein Meegang aangehaalt. Toen verstondt men uit eenig vaartuigh van Palermo, dat de Viceadmiraal de Haan daar 's daaghs te vooren † met elf scheepen was aangekoomen. Den volgenden dagh ‡ quaamen de Kapiteinen Meegang en Uitterwyk weêr in de baay, en de Kapiteinen Graaf van Styrum, Jan van Abkoude, en Joris Andringa, en de Kommandeurs Wilmerdonk, en Walop, werden weer gezonden om insgelyks ontrent Stromboli, en de kaap Lanbrone af en aan, den tydt van drie daagen te kruissen, en, eenige merkelyke vyandtlyke maght gewaar wordende, op 's Landts vloot te wyken. Ter zelver tydt ontfing de Heer de Ruiter een brief van Don Andrea d'Avola, Prins van Montesarchio, den tweeëntwintighsten geschreeven, waar by hy, in plaats van volgens de Ruiters verzoek zich met de Spaansche scheepen naar Melasso te begeeven, hem riedt, dat hy met 's Landts vloot naar Palermo zou komen, dewyl 'er in 't geheele eilandt geen verzeekerder haven was, ten aanzien van de hermaakte moulje. Doch de Heer de Ruiter kon zyn raadt niet goedtvinden: want Melasso lagh veel naarder aan Messina, daar de krygshandelingen meest stonden voor te vallen, dan Palermo, dat meer dan honderdtentwintig Italiaansche, of dertigh Duitsche mylen, naar 't Westen van Melasso af lagh. Dies zou men met naar Palermo te zeilen, en van daar weêr naar Melasso te keeren, veel tydts vruchteloos hebben gespilt. Den vyfentwintighsten zondt de Heer de Ruiter den Kommandeur Verschoor, den Kapitein Berkhout, en zyn Secretaris van der Poort, om met den Onderkoning van zynent weegen te spreeken: doch zy konden, wegens de drukke plechtigheden van 't hooge Kersfeest, geen gehoor krygen. Daarna beval d'Onderkoning den Prins van Montesarchio, met een brief, dat hy met zyn scheepen naar Melasso zoude koomen, en zich by de Hollandtsche vloot voegen. Doch de Prins schreef hem tot antwoordt, 't welk op Kersdagh was geteekent, *dat hy zyn begeerte zoude nakoomen, en zich tot het vertrek gereedt maaken:* maar met eene verzocht hy, dat zyn Excellentie ten dien einde aan de Bewindtsluiden te Palermo ordre geliefde te geeven, *om hem te helpen aan 't geen hy noodtzaaklyk van doen hadt,*

Zyn bezending aan den Onderkoning van Sicilie.
23 Dec.
Beraadtslaaging en verzoek.

Tyding van de Haans komste te Palermo.
† 22 Dec.
‡ 24 Dec.

De Prins van Montesarchio raadt de Ruiter dat hy zich met 's Landts vloot naar Parlermo zou begeeven.

Des Onderkonings bevel aan Montesarchio.

Zyn antwoordt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1675. *hadt, te weeten, zeilen en touwen*, en dat men zeeker schip, met die behoefte geladen, hem op 't spoedighste zoude toezenden. Voorts gaf hy te kennen, dat hy, vertrekkende, niet naar Melasso behoorde te koomen, maar dat men, buiten 't eilandt om zeilende, van d'andre zyde den vyandt, die men verstondt dat van Messina vertrokken was, moest tegen koomen en aantasten. Aan den Heer de Ruiter schreef hy ter zelver tydt, *dat het hem niet geraaden dacht des Onderkonings ordre naa te koomen, om de tweede ramp niet aan den tooren van de Faro onderworpen te zyn; dewyl het inkoomen daar zeer moeilyk en bezwaarlyk was.* Hy zagh op d'enge straat, of doorvaart, tusschen Sicilie en Italie, die men, van Melasso naar Messina willende, moest doorzeilen: daar hy, niet lang geleeden, door storm, eenige scheepen hadt verlooren. Dees brieven quaamen den achtentwintighsten ter handen: en dus versleet men den tydt van doen met woorden: ook kon men uit het schryven aan den Onderkoning wel afneemen, dat de Spaansche scheepen noch ongereedt waaren; dewyl 'er zeilen en touwen ontbraaken. Hier quam noch by, dat Montesarchio, zelfs achterblyvende, ook den Viceadmiraal de Haan met 's Landts scheepen, die te Palermo laagen, ophieldt, waar door de Hollandtsche vloot niet in staat was om iet van belang t'onderneemen of te werk te stellen. Doch hy verzocht in zyn brief aan den Heer de Ruiter, dat hy hem zyne meening zou laaten weeten, die hy stip beloofde te zullen volgen. Daar byvoegende, *dat hy zyne ervaarentheit zeer hoogh achtte, en zekerder en vaster hieldt te zyn dan de zynen, tot dienst van zynen Koning: en dat hy, zoo haast als 't moogelyk was, zyn groot verlangen, om onder de bescherming van zoo groot een Generaal ten oorlogh te moogen dienen, verhoopte te voldoen.* De Heer de Ruiter hadt aan den Viceadmiraal de Haan geschreeven, dat hy zonder eenig uitstel zich op het allerspoedighste met 's Landts scheepen, die by hem waaren, naar de baay van Melasso zou begeeven: en nu verstaande uit zyn schryven, dat hy door den Prins van Montesarchio (die ook door een brief was verzocht 's Landts scheepen te laaten vertrekken) werdt opgehouden, schreef hem nochmaals met den zelven boode die 's Prinssen brieven hadt overgebraght, dat hy zyne reize, zonder ergens naa te wachten, zoude vorderen. Doch op den zelven dagh dat dien brief afging, ging de Haan onder zeil. Midlerwyl zondt de Heer de Ruiter zynen Secretaris van der Poort naar de stadt, om by den Onderkoning aan te houden, ten einde dat hy eenigh besluit naame op de voorslaagen door hem, de Ruiter, en van zynent wegen meermaalen gedaan, strekkende om iet tegens Messina aan te vangen. Daar op bewillighde eindelyk d'Onderkoning, dat de L. Admiraal het Faro, of naauw van Messina, met 's Landts vloot zou door zeilen, om aan de Zuidtzyde van 't eilandt, tusschen den kaap del Arme, en den kaap de la Molina, te kruissen, en die van Messina en Augusta (welke leste stadt de Franschen in de maandt van Augustus hadden verovert) alle toevoer af te snyden. Immiddels nam zyn Excellentie aan ordre te stellen, dat de Spaansche scheepen, binnen Palermo leggende, op het spoedighste gereedt gemaakt zouden worden, en beval dat het Spaansch oorlogschip, genoemt Nostra Signora del Rosario, op hebbende vyftig stukken en driehonderdt man, en gevoert wordende by den Kapitein Mattheus de Laye, zich by 's Landts vlagge zou voegen, en dan noch negen galeyen, onder Don Beltran de Guevarra, Luitenant en Gouverneur Generaal over de Napelsche galeyen. Dit was al

Margin notes: Zyn schryven aan de Ruiter. — 5 Nov. — 28 Dec. — 30 Dec.

al de hulp die de Spaanſchen te dier tydt verſchaften. Den volgenden 1676. dagh, den leſten van 't jaar, quam de Viceadmiraal de Haan met elf ſcheepen in 't gezicht van Melaſſo, en den eerſten dagh van Januarius des jaars MDCLXXVI in de baay der zelve ſtadt behouden ten anker; te weten, met de volgende ſcheepen:

De Viceadmiraal de Haan komt met elf ſcheepen te Melaſſo. 1 *Ian.*

Viceadmiraal de Haan. —	*Gouda.*
Kapit. Gillis Schey. —	*Eſſen.*
Jan de Jong. —	*De Provincie van Uitrecht.*
Jakob Willemszoon Broeder. —	*De waakende Kraan.*
Kornelis Tyloos. —	*De waakende Boey.*
Kornelis van der Zaan. —	*Edam.*
Johan Noirot. — —	*'T Groenwyf.*
	Snaauwen.
Willem Knyf. —	*Rouaan.*
Juriaan Baak. —	*De Roos.*
	Behoeftſcheepen.
Adriaan van Eſch. —	*De witte Taſch.*
Jakob Stadtlander. —	*De zwarte Taſch.*

Twee van deeze ſcheepen, gevoert wordende door de Kapiteinen Schey en Noirot, waaren, door ordre van den Heer de Ruiter, van Calari naar Napels gezonden, om den Viceadmiraal de Haan op te zoeken, en d'andre negen waaren met de Haan, buiten ordre, naar Napels, en in geen zeven weeken by de vlagge geweeſt: tot geen kleen gevaar van 's Landts vloot, die ondertuſſchen, inzonderheit in 't naaderen van Sicilie, een quaade ontmoeting van veel grooter zeemaght der vyanden onderworpen was, en in zulk een gevalle, door 't miſſen van zoo veel hulps, groote ſchade hadt konnen lyden. De Viceadmiraal de Haan braght verſcheide klaghten en ſmeekbrieven van de Hongariſche Predikanten, boven gemeldt, van Napels, dien hy den Heere de Ruiter ter handt ſtelde, als ook een brief en reſolutie der Heeren Staaten Generaal, hun aangaande geſchreeven en genoomen, met de bylaagen, en een brief van den Heere Abraham Malapart, Reſident tot Frankfort, te Bazel geſchreeven: welke ſtukken en ſchriften hier worden ingevoeght; op dat men de gelegentheit der gantſche zaake, en d'ellende van die ongelukkige Predikanten, te klaarder zou konnen zien.

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Edele, Geſtrenge, vroome, lieve getrouwe,

Wat wy hebben gereſolveert aangaande de gevangene Hongariſche Predikanten, zult U E. hebben te verneemen uit de hier achteraanvolgende reſolutie, huiden in onze vergaderinge genoomen, waar naar U E. zich zult hebben te reguleren: ende ons daar toe verlatende, beveelen U E. in Godes heilige protectie. In den Hage, den 11 *November* 1675.

Brief der Heeren Staaten Generaal aan de Ruiter.

Ter ordonnantie van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal.

Extract uit het regiſter der reſolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Lunæ, den 11 *November* 1675.

Ontfangen een miſſive van den Reſident Hamel Bruinincx, geſchreeven tot Weenen, den 27 *October leſtleden, geaddreſſeert aan den Griffier Fagel, houdende een korte deductie van 't geene hy Reſident in de* zaa-

Reſolutie van hunne Hoog. Moog. aangaande de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. zaake van de Hongarische Predikanten hadde gedaan ende verricht. Waar op gedelibereert zynde, is goedtgevonden en verstaan, dat copye van de voorschreeve missive gestelt zal werden in handen van de Heeren van Heukelom, ende andere haar Hoog. Moog. Gedeputeerden tot de buitenlandtsche zaaken, om te visiteren, examineren, de retroacta naa te zien, ende van alles alhier ter vergaderinge rapport te doen: dat voorts extract uit de voorschreeve missive, mitsgaders copye van de missive van den voornoemden Resident Hamel Bruynincx, geschreeven tot Weenen, den 22 September lestleden, in de notulen van den 4 October lestleden breeder vermeldt, als mede copye van de missive van den Resident Malapert, geschreeven tot Bazel, den 19 October lestleden, en in de notulen van den 30 der voorschreeve maandt gementioneert, beide het voorschreeve subject concernerende, zal werden gezonden aan den L. Admiraal de Ruiter, om daar uit den miserabelen ende droevigen staat der Hongarische Predikanten te konnen afnemen, ende dat de zelve daar nevens zal werden aangeschreeven, alle bedenkelyke en meest krachtige devoiren en goede officien by den Heere Prinsse de Montesarchio, commanderende de Spaansche galeyen, ende alomme daar zulks van vrucht zal weezen, onophoudentlyk aan te wenden, ten einde de voorschreeve Hongarische Predikanten van de galeyen verlost, ende in volkoomen vryheit gestelt moogen werden, zonder daar van eenighzints in gebreeke te blyven, geconsidereert haar Hoog. Moog. de voorschreeve zaake ter herten gaat, ende ten hooghsten ernst is, ook haar Hoog. Moog. berichtende, wat by hem deezen aangaande zal weezen geëffectueert: ende zal den geschreeven brief aan den voornoemden L. Admiraal, met de bylagen van dien, gezonden werden aan den Konsul van Dalen tot Napels, met last en ordre, om den zelven ten spoedighsten op de bequaamste ende zeekerste maniere den voornoemden L. Admiraal de Ruiter toe te zenden.

Hongarische Predikanten, te Napels op de Spaansche galeyen gevangen.

E. VAN BOOTSMA. Vt.

Accordeert met het voorschreeve register.

H. FAGEL.

Hoog. Moog. Heeren.

Brief van den Resident Himel Bruininex aan de Heeren Staaten Generaal.

Myne Heeren. *Ik kan niet onderlaaten U Hoog. Moog. op 't serieuste ende kraghtighste te verzoeken, ende te bidden om Christi wille, haare bermhertige reflexien te nemen op den miserablen toestandt van de arme bedroefde en vervolghde Predikanten in Hongarien, die haaren toevlucht tot U Hoog. Moog. met haar verzoek ende smeekschriften hebben genoomen, ende myne voorspraak by de zelve hebben verzocht, ten einde zy van haare banden en slavernye, die zy in de gevangenisse, en op de Napelsche ende andere galeyen lyden en uitstaan moeten, moogen werden verlost. Het zal U Hoog. Moog. noch wel indachtigh zyn, hoe dat de zelve den Heere Heemskerk en my, een geruimen tydt geleden, gelast ende bevolen hebben gehadt, voor de Hongarische Predikanten by zyn Keizerlyke Majesteit te intercederen, ende ook tot dien einde brieven aan zyn Majesteit toegezonden hebben gehadt; maar alzoo die geclausuleert waaren, dat U Hoog. Moog. niet voor de rebellen, maar voor den onschuldigen en onnoselen pretendeerden te intercederen, zoo is men zeer veerdigh geweest ons te gemoet te voeren, dat zy alle rebellen waaren, volgens haare eigen confessie, ende de bewyzen, die haar daar* van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

van hadden overwonnen: zulks dat wy ons daar door vonden versteeken van alle hoop, van 't geringhste in haar faveur by zyn Keizerlyke Majesteit, die van die opinie vooringenoomen was, te zullen obtineren: het en zy dan dat men haar onschult aanwees, ende klaar en naakt ontledighde, dat de proceduren in Hongarien tegens de Evangelische wel haar pretext hadden in 't point van rebellie, maar in der daat alleen aangezien waaren om de Evangelische Religie in Hongarien te vervolgen en uit te delgen. Dat in 't byzonder de Evangelische Predikanten aan de gepretendeerde rebellie geenzints schuldigh, maar t'eenemaal onnozel waaren. Dat men zyn Keizerlyke Majesteit by sub- ende opreptie misleyde ende quaalyk informeerde, als of zy de rebellie bekent, ende daar van overwonnen waaren. Maar myn onbequaamheit hier ontrent aanmerkende, zoo in myn zelven, als door gebrek van volkomene informatie, ende gelegentheit om die te bekoomen, zoo hebbe ik zoo ras met myne voorgenoomen deductie niet vaardig konnen zyn als ik wel geerne gezien ende gewenscht hadde, ook somtydts gedespereert die ten einde te zullen konnen brengen. Maar door Godts genaade moedt scheppende, zoo ben ik zoo verre gekoomen, dat ik U Hoog. Moog. eerstdaaghs myn deductie verhoope te zullen konnen toezenden, ende mits deezen dezelve durve verzeekeren, dat U Hoog. Moog. d'onschult van d'Evangelische Hongaarische Predikanten, ende in 't byzonder van de Gereformeerde of Switsersche confessie, in haare deliberatien ondertusschen vry moogen supponeren, ende haare conclusien onbeschroomt daar op moogen neemen, om de voorschreeve arme, bedrukte, beroofde, vervolghde, onnozele en onschuldige Predikanten door d'uitterste vigeur te verlossen, en ook te beschermen, is 't noot, naar dat alle minnelyke, matige ende zedige intercessie ende interpellatie niet zouden moogen helpen, by aldien de vergaaderinge daar toe zoude konnen verstaan. Ik geeve U Hoog. Moog. onderdaanigh te bedenken, of myn gedachten niet bequaamelyk met hoop van succes in 't werk zouden konnen ende dienen te worden gestelt, namentlyk, dat haar Hoog. Moog. hier te Hoof, ende aan 't Hof te Madrid, neffens brieven aan de respective Majesteiten, op 't vriendelykste, en niet min serieuste en krachtighste, zouden verzoeken en doen negotieren, dat men alle noch gevangene en verzonde Gereformeerde Predikanten op de galeyen herwaarts en derwaarts in haare handen zoude willen overgeeven, om in en onder haaren Staat zoo lange te moogen verblyven, tot dat zyn Keyzerlyke Majesteit haare onschult aangeweezen zoude zyn, alzoo hier door de Predikanten, by provisie, uit de banden en yzers, elende en slavernye, zouden werden verlost, daar 't anderzints zeer langhzaam mede toe zal gaan, ende veele geen einde van zullen zien als met de doodt; alzoo ook op dit fondament, en deeze vertroostinge, met d'aanwyzinge van haar onschult voortgegaan zoude konnen worden, ende door dien den Staat daar door geen bezwaarnisse anders gegeeven of veroorzaakt zal werden, als die de barmhertige ende vroome harten vrywilligh met vreughde en zeer geerne zullen draagen, volgens de ordre en opzicht daar ontrent te beraamen: behalven dat U Hoog. Moog. hier door een aangenaame offerhandé aan Godt en onzen Heilandt en Zalighmaaker Jesu Christo, (die haar zoo genaadighlyk uit de jonghste dreigende gevaaren hebben verlost) tot troost, blydtschap en verquikking van d'ingewanden aller geloovigen, ende versterkinge van de dwalende schaapen Christi in Ungaren, zonder tydelyken Harder en Opziender, ook zonder twyffel tot vermeerdering van Godts genaadigen 1676.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. *gen zegen over der zelver gantschen Staat, ende allen en een ieder ingezeten in 't bezonder, zullen koomen te bewyzen. Godt beweege U Hoog. Moog. barmhertige herten tot mededoogentheit over de voorschreeve benaauwde, bedroefde, bekommerde en vervolghde herten, van welkers benaautheit ende droefheit ik een waarachtigh getuige ben voor Godt mynen vader ende Zaligmaaker Jesu Christo, voor dewelke ik ook getuigenisse geeve haarer onschult, naar een ryp ende alle moogelyk onderzoek in oprechtigheit mynes geloofs ende gewisse, waar van ik U Hoog. Moog. met den eersten breeder zal verzeekeren, door een pertinente communicatie van myne ondervindinge en arbeit. Hier mede Hoog. Moog. Heeren, &c. Weenen, den 22 September 1675.*

Geteekent,

HAMEL BRUININCX.

Weledele, Gestrenge Heer,

Brief van den Resident Hamel Bruinincx aan den Griffier H. Fagel.

„ Den 24 deezes heb ik den Heer Hofcancelier overgelevert myne „deductie, aangaande de Predikanten in Hongarien, met verzoek, om „die te leezen, ende zyn Keizerlyke Majesteit te behandigen. Zyn Ex„cellentie heeft my het leezen versprooken, doch het overleveren niet. „Ik presumere dat hy het eerst heeft willen leezen, eer hy het overleve„ren op zich heeft willen neemen, daar ik hem geen ongelyk in kan „geeven. Ik hebbe hem ook bekent gemaakt, dat ik een brief van „haar Hoog. Moog. hebbe aan zyn Keizerlyke Majesteit, over het sub„ject van de Predikanten in Hongarien, doch dat die wat out van da„tum is, door dien ik het overleveren hebbe gedifféreert gehadt, tot „dat ik my over de onschult of schult der Pedikanten hadde geinfor„meert, volgens de ordre van haar Hoog. Moog. dewyl haar intentie „niet en was, noch als noch is, voor den schuldigen aan de rebellie te „intercederen, maar voor de ontschuldige. Dit informeren heb ik hoogh„noodigh geacht, om d'intercessie van haar Hoog. Moog. niet alleen „kracht te doen hebben, maar ook den quaadtwilligen alle middelen „te benemen van haar Hoog. Moog. intercessie, zoo wel als die van alle „andere Koningen, Chur- en Vorsten te illuderen, door het voorgeeven „van dat de Hongaren rebellen waaren, om een ieder daar meede af „te spyzen, gelyk zy den Heer Ambassadeur Oxenstiern, en alle an„dere Deensche, Brandenburghsche, Lunenburghsche, &c. Ministers de „facto daar mede afgespyst hebben. Derhalven, dewyle de Ministers, „die ik d'ordre van haar Hoog. Moog. ende daar benevens der zelver „modestie bekent maakte, in plaats van haar daar door te beweegen, „om de beschuldigingh der Predikanten naaukeurigh te onderzoeken, „en de bewyzen, tegens haar overgelevert, met een onpartydigh oor„deel te examineren, de maniere van procederen, tegens haar gehou„den, en de allegatien der Predikanten voor haar onschult wel in acht „te neemen en te overweegen, zich datelyk ende prompt, gelyk als „met de uiterste asseurantie, bedienden van de zelve antwoordt, dat de „Predikanten rebellen waaren, niet tegenstaande noch d'een noch d'an„der het proces tegens de Hongaren noch geleezen, noch gezien had„de, gelyk zy zelfs daar naar genoegh doen blyken ende bekent heb„ben, zoo hebbe ik my, om myn conscientie ende plicht voor Godt, „U Hoog. Moog. myn medegeloovigen, ende alle goede Christenen ge„noegh te doen, verobligeert gevonden de handt aan 't werk te slaan,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ende de schult of onschult der Predikanten te examineren, niet tegen-" 1676.
staande my dit in den beginne uit verscheide redenen ende reflexien"
zeer zwaar voorquam, en onder de handt onmoogelyk scheen; doch"
Godt zy gelooft, dat hy my de genaade gedaan heeft, dat ik het werk"
('t geen ik hoope dat hy door een gelukkige uitkomste, ende verlossin-"
ge van de armen en bedrukten, vervolghden en benaauwden, verder"
zal zegenen) zoodaanigh uitgewerkt hebbe, dat ik vertrouwe, dat de"
onschult der onnozelen zonneklaar aan den dagh gebraght, en de waar-"
heit, die in ongerechtigheit ondergehouden wierde, naakt ontdekt is"
geworden: waaromme ik den titul aan 't werk te recht gegeeven meine"
te hebben, *Veritas & innocentia nuda & conspicua.* De waarheit en"
onnozelheit naakt en klaar ontdekt."

De pointen, daar by gedediceert, zyn in 't gros deeze vier. Voor eerst," I.
Amicam D. D. Ordd. Fœderati Belgii intercessionem pro innocentibus"
Prædicantibus in Hungaria, nihil Regii derogare juris: Dat de vrien-"
delyke intercessie van de Heeren Staaten der vereenighde Nederlanden"
voor d'onschuldige Predikanten in Hongarie het Koningklyk recht niet"
benaadeelt. Omme voort te bouwen, ende om verre te werpen het be-"
drieghlyk pretext van zommigen, als dat deeze intercessie een onlyde-"
lyke indraght was van vremde in de domesticque affairen van zyn Ma-"
jesteit, omme haar Hoog. Moog. en aller andere intercessien daar door"
verhaat te maaken."

Ten tweeden, *Persecutionem Religionis omnem, præcipuè in Hunga-*" II.
ria, terris hæreditariis, totique Orbi Christiano ac socialibus armis,"
omnino damnosam, periculosam, homini Christiano semper indignam"
atque saluti æternæ noxiam esse: Dat alle vervolging ter zaake van de"
Religie, inzonderheit in Hongarie, voor d'Erflanden, en de geheele"
Christe werelt, en t'zaamen verbonde wapenen, zeer schandelyk, ge-"
vaarlyk, en een Christen mensche altydts onbetaamelyk, en voor d'eeu-"
wige zaaligheit nadeelig is. Omme tegen te gaan 't geen de Room-"
sche Geestelykheit meest en in 't gemein in den boezem voert, ende"
daar zy alle Koningen en Potentaten, die van haar ingenoomen zyn,"
en, onder den schyn van zielbezorgers, dependeren, door verleiden,"
ende ellendigh in 't gevaar storten van een eeuwige straffe ende ver-"
doemenisse, naamentlyk, dat de Evangelische ketters zyn, dat men"
Godt door het uitroeijen der ketters te vuur en te zwaart een aange-"
naame offerhande doet, ende daar door by Godt een stoel in den He-"
mel verdient: ende alzoo te verhinderen dat zyn Keizerlyke Majesteit,"
bezorght ende bekommert zynde voor zyn zaligheit, zoo het uitter-"
lyk te oordeelen is, zich door een valschen schyn niet laate bedriegen"
en misleiden, ende zich alzoo niet moetwilligh en storte in een ta-"
stelyk gevaar van een eeuwige verdoemenis, die aan alle vervolgin-"
gen vast is, voornaamentlyk der geenigen, die niet anders trachten"
als om rechte Christenen te moogen zyn en blyven, naar de gezon-"
de leere des Evangeliums, ons naargelaaten in de heilige Schriften der"
Evangelisten ende Apostelen. Want zoo lange dit in 't gemoedt des"
Keizers ingeprent blyft, dat hy den Hemel, door 't vervolgen der Evan-"
gelische te vuur en te zwaart, kan verdienen, zoo hebbe ik geoor-"
deelt, dat het te vergeefs was eenigh effect van haar Hoog. Moog."
intercessie te hoopen, ende mitsdien van mynen plicht geacht, deeze"
prejudicie uit des Keizers gemoedt wegh te neemen, door de demon-"
stratie van 't voorschreeve tweede point, op hoope, dat noch eenige"

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. „vroome zielen onder de Roomſche Geeſtelykheit gevonden zullen wor- „den, die deeze demonſtratie of in 't geheel, of ten deele, als dat het „niet vervolgen in allen gevalle het zeekerſt is voor des Keizers za- „ligheit, zullen byſtemmen ende ſeconderen, voornaamentlyk dat Godt „de zelve zal koomen te zegenen door zyne oneindige wysheit ende „moogentheit, waar door hy alles regeert ende beſtiert, ten beſten van „zyne geloovigen, ende het poogen en trachten van den onvermooge- „nen en zwakken met een goede uitkomſte zegent ende kroont, op dat „hem d'eere zy, de welke hem toekomt ende blyven zal in eeuwigheit.

III. „Ten derden, *Poſonienſis judicii proceſſum, non rebellionis, ſed Re- „ligionis Evangelicæ, non rebellium, ſed Prædicantium meram perſe- „cutionem eſſe, atque ſub & obreptionibus optimum falli Principem:* „Dat het vonnis van Presburg een loutere vervolging is, niet over op- „roer, maar om d'Evangeliſche Religie, niet tegens oproerigen, maar te- „gens Predikanten, en dat de goede Vorſt met bedekte ſtreeken wordt „misleidt. Omme daar door wegh te neemen de prejuditie waar mede „den Keizer zoodanigh is ingenoomen geworden, dat die gelooflyk be- „zwaarlyk weghgenoomen zoude konnen worden, het en zy dan dat „men ondernam zyn Majeſteit naakt en klaar aan te wyzen, *Non re- „bellionem ſed Religionem Poſonienſi in Hungaria peti judicio:* Dat met „het vonnis van Presburg in Hongarie niet het oproer maar de Religie „wierdt vervolght: ende dat op de zelve hoop, als op het tweede „aangeroert is.

IV. „Ten vierden, *Non convictos verum innocentos eſſe Prædicantes Evan- „gelicos in Hungaria, quotquot Anno* 1674. *ad purgandam tuendamque „innocentiam, citationi parendo, ad Poſonienſe comparuere judicium, ac „proindè iniquiſſime ad Reverſalium ſubſcriptionem urgeri Prædicantes:* „Dat d'Evangeliſche Predikanten in Hongarie, die in 't jaar 1674, om „zich zelve te zuiveren, en hun onſchuldt te toonen, de daghvaar- „ding gehoorzaamende, voor 't Gerecht van Presburgh zyn verſcheenen, „van geen misdaadt overwonnen, maar onſchuldig zyn; en dat daarom „de Predikanten met groot onrecht tot het ondertekenen der Renver- „ſalen worden gedrongen. Omme de voornaamſte prejudicie wegh te „neemen, waar mede het gemoedt van zyn Keizerlyke Majeſteit inge- „noomen ende belegert wordt, als dat de Hongariſche Predikanten „ſchuldigh zyn aan de groote misdaadt van wederſpannigheit en hoogh „verraadt tegens de Koninklyke achtbaarheit, ende 't geene den quaadt- „willigen of ongenegenen diende om alle intercesſie te illuderen, de- „wyle een ieder de modeſtie gebruikt van te verklaaren, dat zy niet „en intercedeerden voor den ſchuldigen aan hoogh verraadt of rebel- „lie, maar voor den onſchuldigen aan die misdaadt: als meede om de „replicque, die gegeeven wierdt op d'antwoordt, van dat het niet ge- „noegh was iemant van rebellie te beſchuldigen, maar dat men den be- „ſchuldighden van de misdaadt wettelyk moeſte overtuigen, uit den wegh „te ruimen, daar inne beſtaande, dat alle de Predikanten van de misdaadt „overwonnen waaren.

„Ik hebbe in de gemelde deductie bezonderlyk de Chriſtelyke zee- „digheit ende modeſtie, tegens zyn Majeſteit voornaamentlyk, ende ook „tegens de hooge Miniſters, zoodaanigh in acht genoomen, dat ik niet „en meine dat iemant zich daar ontrent over eenigh exces met reden „zal konnen beklaagen. Want al hoewel ik eenige dryvers ende voor- „naamſte autheurs van deeze vervolginge in Hongarien niet hebbe „ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

versſchoont, zoo heeft de waarheit dat van my gevorderdt, op dat" 1676.
die bekent moghten werden, ende de ſchult niet gegeeven wierde aan"
de zachtmoedige, hoewel ik voor my niet en twyffele of de politi-"
que ſchuilen onder deeze vervolginge met de Geeſtelyke dryvers on-"
der een dekmantel, ende helpen malkander de handen waſſchen: die,"
om een abſolute heerſchappye, onder vernietinge van de Hongariſche"
voorrechten, als hinderpaalen aan het voorhebben, in Hongarien in"
te voeren: deeze, om haar geeſtelyke maght door het gantſche Ko-"
ninkryk over alle zielen en perſoonen te verbreiden, tot gelyke ver-"
zadigingh van haar gierigheit en geeſtelyke heerſchzucht. Zulks dat alle"
'tgeene in Hongarien omgaat tegenwoordigh, ende 't geene een tydt"
herwaarts geſchiet is, niet anders is als een procedure, die *ex re-*"
troactis hervat wordt, zoo dat miſſchien iemant niet verre van de"
waarheit zoude dwaalen, die in 't generaal zoude willen ſtellen, *Hon-*"
garos rebelles non fuiſſe, ſed factos eſſe, vel expugnata quorundam"
tandem patientia, vel falſa rebellionis imputatione: Dat de Honga-"
ren geen rebellen zyn geweeſt, maar dat ze 't zyn gemaakt: of dat"
zommigen van hun, door de valſche opdichting van rebelly, ten leſten"
hun geduldt verlooren. Nademaal dit myn voorſchreeve zeggen zyn"
patrocinium vindt, niet alleen by veele vroome Roomsgezinde, zoo"
in Hongarie, als in d'andere Erflanden, gelyk ik daar van een medege-"
tuige ben, neffens anderen, die dat dikwils ende rondt uit van haar"
hebben hooren bekennen, maar voornaamentlyk by *Paulus Praſe-*"
cius Epiſcopus Præmiſlienſis in Polonia, in zyn *Chronica geſtorum in*"
Europa ad Annum 1604: Paulus Praſcecius, Biſſchop van Przemyſl" *Ziet ook Thuan. Hiſt. lib. 133. p. 1167. 1168.*
of Premiſlavo, in Poolen, in zyn Kronyk van de geſchiedeniſſen in"
Europa tot het jaar 1604. voorgevallen: alwaar hy deeze leeswaardige"
woorden heeft over d'oorzaake, waaromme de Hongaren te dier tydt"
van den Keiſer afvielen. Daarna begon ook de trouw van 't Honga-" *Dit was in 't Latyn, maar wordt hier vertaalt tusſchen ingevoeght.*
riſch Ryk, ten aanzien van den Keiſer, te waggelen, en dat des te"
lichter, om dat al die volken nu al een langen tydt, door de bittere"
verongelykingen, met de welke zy onder zyn regeering geduurighlyk"
werden geplaaght, waaren ontroert. Want de Keiſer vergaf al de beſte"
landtvooghdyen en waardigheden, zoo wel krygs- als rechterampten,"
niet aan ingeboore Hongaren, gelyk hy, uit kracht van zyn eedt, gehou-"
den was, maar aan uitheemſche Duitſchen. D'edelſte maaghden, die"
veel huwlyksgoedt hadden, konden niet dan met des Keiſers bewilli-"
ging trouwen: en, in hun ten huwlyk te beſteeden, helde des Kei-"
zers gunſt altydts aan de zyde der Duitſchen. Indien iemant veel erf-"
goedt bezat, met hem een kleen lak van ontrouw op te leggen, wier-"
den zyne goederen verbeurt gemaakt, en de zelve goederen werden"
niet aan andre getrouwer Hongaren, maar aan Duitſchen overgele-"
vert. Op dat de Duitſchen in 't kort, onder den tytel van huwlyks-"
goedt, en den naam van verbeurtmaaking, de vruchtbaarſte akkers,"
naa 't verdryven van d'oude Hongariſche landtbouwers, zouden bezit-"
ten, en op dat de Hongaren, van de Magiſtratuure en alle maght van"
regeering ontbloot, als in een vreemt landt, die vreemde Heeren zou-"
den moeten gehoorzaamen. Ook wierden de ſchattingen niet met be-"
williging der Geſpanſchappen, maar gelyk het den Keiſerſchen Heer-"
ſcheren luſtte, opgeleght. En de Duitſche ſoldaat woedde tegens dat"
volk, door een ingebooren haat, veel meer dan de Turk. Maar ver-"
ſchillende in 't ſtuk van de Religie, hebben ze by dusdaanig een ge-"

1676. „meene zaak hun eige gevoeght: meenende dat een bequaame gelegentheit zou zyn, om hunne zaaken te vernieuwen, en hunne vryheden te bevestigen: en inzonderheit waaren ze ontstelt, door het besluit van de Landtsvergaadering, in 't verleeden jaar te Presburg gehouden, by 't welk het gebruik van alle ketterſche ſecten in dit Ryk werdt verbooden, en den aanhangeren van zoodaanige ſecten met de ſtraffe der ballingſchap zwaarlyk gedreight. Hier tegen hebben ze de hooge aantuiging van ongelyk, die in de Galſatiſche byeenkomſte was geſtelt, tot meermaalen vernieuwt, naa dat de Graaf van Belgiojoſa, Steehouder van Georg Baſta, Keiſerlyke Overſte van Caſſovia of Caſchaw, hun alle tempelen hadt benoomen, en aan een ieder allerley oeffening, ook in 't byzonder, van zyne ſecte verbooden. En als de Hongaren over zulke zaaken hun beklagh in 't Hof van den Keizer braghten, en dikwils herſtelling verzochten, zoo wierden ze van de Miniſters van dat Hof, die alle Duitſchen waaren, of aan de Duitſchen naauw verbonden, afgeweezen, en men liet hun nooit toe by den Keiſer te koomen, zoo dat ze niet dan een droevige weigering t'huis braghten. Het verzoek en ſlot van de voorſchreeve deductie is tot onſlaginge van de gevange Predikanten, herſtellinge in de bedieninge van haar beroep, op de reden van haar onſchult, of, zoo die voor ſuffiſant voor als noch niet aangenoomen konde werden, tot reviſie ende nader examen van het proces tegens de voorſchreeve Predikanten gehouden, met de acten, actitaten en bewyzen daar toe gedient hebbende, door onpartydige Rechters, geſchikte, godtzalige en vroome luiden, uit alle de drie Confeſſien, in een gelyk getal te deligeren, ende by proviſie tot herſtellinge als voor, onder cautie.

„Ik zal niet onderlaaten de deductie, zoo die by my aan den Heer Hofſcancelier overgegeeven is, haar Hoog. Moog. te laaten toekoomen, hebbende noch al bedenken, waaromme ik dat met den poſt niet hebbe kunnen goedtvinden, hoewel ik zeer wenſche, dat haar Hoog. Moog. die tegenwoordigh hadden, dewyl ik uit de notulen gezien hebbe, dat de zelve ontrent die materie in deliberatien begrepen zyn, op het loſlyk aandringen van de Provintie van Uitrecht, &c. Waar mede, Weled. Geſtr. Heer, &c. Weenen, den 27 Octob. 1675.

Geteekent,

HAMEL BRUININCX.

Hoogh Edele, Geſtr. Heer.

Brief van den Reſident Malapert.

Myn Heer, &c. *Ik neeme de vrymoedigheit van de arme gevangene Hongariſche Predikanten, die tot Napels op de galeyen in de uiterſte miſerie en ſlavernye leeven, Uw Hoogh Ed. mitsdeezen indachtigh te maaken. Verſcheide droevige en lamentable brieven van deeze onnozele menſchen heb ik, niet zonder traanen, gezien. Op den 5 September reſteerden noch tot Napels 27 van 41, die men met de Keiſerlyke militie uit Hongaryen gevoert heeft. Zes, van honger, dorſt, ſlagen, en door de yzere banden gematteert, en jammerlyk verwondt, heeft men niet langer konnen naſleepen, maar moeten achterlaaten. Twee andere ſtokoude luiden, van honger en kommer gefatigueert, hebben den loop hares leevens dicht by Napels geëindight. Drie hebben haar met de vlucht geſalveert, en de reſterende heeft men (geſchooren en gekleedt na de maniere van Mooren en Turken) op de galeyen gezet, daar ze in de uiter-*

ſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ste miserie daagelyks de doodt voor oogen zien, ende door de zelve haare 1676.
verlossinge hoopen, gelyk ook op den 2 July lestleden drie op de galyen dit droevigh leeven met het gelukzalige hebben verwisselt. Ik werde om Godts barmhertigheit wille verzocht, haar Hoog. Moog. dit alles te remonstreeren, ende de zelve tot prompte en spoedige hulpe te bewegen, en verzoeke derhalven U Hoogh Ed. met behoorlyk respect, deeze zaake, naa zyn bekenden yver, tot Godts eere te behertigen. Waar mede, Hoogh Edele, Gestr. Heer, &c. Basel, den 19 October 1675.

Geteekent,

A. MALAPERT.

Hoogh Edele, Gestr. Manhaften Heer.

Brief van den Resident Malapert aan den L. Admiraal de Ruiter.

Myn Heer. *Onder alle de uitsteekende qualiteiten, waar mede Uwe Hoogh Ed. begaaft is, kan men met recht den eersten rangh geeven den yver tot Godes eere, en tot soulagement van zyn kerke, die in deeze werelt altydt is militerende, en niet als in den Hemel met haaren Zalighmaaker zal triumpheren in alle eeuwigheit. Deeze consideratie doet my de vrymoedigheit neemen, Uwe Hoogh Ed. met behoorlyke eerbiedigheit, te recommanderen een zaake, waar door Uwe Hoogh Ed. niet alleen zyn zelven, naa de vreeze Godts, die in hem woont, zal konnen voldoen, nemaar ook arme onnozele Christen menschen verlossen, ende veele Evangelische en Gereformeerde Gemeenten, Steden en Provincien verheugen. Om met weinigh woorden de geheele zaake te remonstreren, zoo is 't zulks, dat men zedert eenigen tydt herwaarts in 't Koninkryk van Hongaryen die van onze Gereformeerde, als ook Luitersche Religie, zoodaanigh heeft gepersecuteert, dat het schynt een besluit te zyn, de zelve t'eenemaal uit te roeijen, en inzonderheit, onder pretext van rebellie, die eenige quaade menschen hebben verwekt, alle de Gereformeerde en Luitersche Predikanten te extermineren. Op den* 18 *Maart deezes jaars heeft men* 41 *Predikanten, die volstandigh hebben geweigert de Roomsche Religie aan te neemen, of haare Predikampten neer te leggen, ofte van zelfs haar Vaderlandt te verlaaten, uit de gevankenisse, gebonden, aan de militie (die in de Keiserlyke Erflanden, ten dienste van Spanjen geworven, gereet stondt om naar Napels te vertrekken, en van daar tegens de Messinezen zoude werden geëmployeert) overgelevert, en de zelve op de lange reis zeer mishandelt. Zes, van honger, dorst, slaagen, en van de yzere banden zeer vermoeit, en erbarmlyk verwondt, heeft men niet langer konnen naasleepen, maar moeten achterlaaten. Twee, door mishandelinge en gebrek van spyze en drank gefatigueert, hebben den loop haares levens dichte by Napels geëindight. Drie andere hebben haar, tot verwonderinge, alzoo ze quaalyk van vermoeitheit en ellende voort konden, met de vlucht gesalveert. De resterende heeft men, op zyn Turksch en Moorsch, de hairen en baarden geschooren, in vreemde kleederen gesteeken, en op de galeyen gebraght, daar ze een leeven leiden dat erger is als de doodt. Op den* 2 *July zyn drie daar van in zee zaligh in den Heere gestorven, zoo dat op den* 5 *September van* 41 *niet meer als noch* 27 *over waaren. Het geruchte van alle de miserien, die deeze Dienaaren Godts uitstaan, geevende getuigenis der waarheit des woordts Godts tot in der doodt, ontsteekt in alle vroome Gereformeerde Christenen een hertelyk medelyden. De Evangelische Switsersche Cantons betuigen groote liefde voor deeze Geloofsgenooten. In Duitslandt wer-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. *den hier en daar voor de zelve eenige collecten gedaan. Ik heb (daar toe by de Evangelische Cantons verzocht) haar Hoog. Moog. daar van verwittight, en met onderdaanighst respect verzocht, alles te willen helpen contribueren wat tot verlossinge van deeze onnozele menschen dienen kan, vertrouwende dat haar Hoog. Moog. in deeze zaake, volgens haare groote liefde voor alle die geene, die om de belydenisse haares zaligmaakenden geloofs vervolginge lyden, meer zullen doen als men van de zelve verwacht. Maar aangezien de distantie tusschen de vereenighde Nederlanden en Napels, en geconsidereert dat de voorschreeve resteerende Predikanten misschien haast van ellende en miserie moghten vergaan, zoo en heb ik geen tydt willen laaten verlooren gaan, Uw Hoogh Ed. daar van kennisse te geeven, en met eenen de zelve ootmoedelyk te recommanderen, te meer, alzoo door des zelfs faveur en intercessie haare verlossinge zonder groote moeite kan werden geobtineert van den Viceroy van Napels, die Uw Hoogh Ed. deeze geringe vriendtschap niet en zal weigeren. Ik laate aan Uw Hoogh Ed. wys oordeel de maniere op de welke haare ontslaaginge zoude konnen werden bevordert, sustinerende, onder correctie, dat men zonder groot gerucht te maaken van het ongelyk dat ze lyden alderbest daar in zoude reüsseren, en verzoekende zeer gedienstelyk, in cas van succes, de voorschreeve Predikanten op zyn onderhebbende scheepen te willen verdeelen, ofte addresse te geeven om herwaarts over te koomen, en tot Zurich haare vordere hulpe te haalen. Uw Hoogh Ed. zal hier door meer en meer den zeegen des Alderhooghsten op zyn persoon en entreprises doen nederdaalen, en deeze verloste Dienaaren des Heeren onzes Godts zullen, nevens veele duizenden, haare gebeden voor Uw Hoogh Ed. uitstorten, en zeekerlyk verhoort werden. Ik bidde dien grooten Godt onophoudelyk, Uw Hoogh Ed. en alle zyn actien, met alle gewenschte successen te kroonen, en blyve, Hoogh Ed. Gestr. Manhaften Heer,*

Uw Hoogh Ed.

Ootmoedigen en gehoorzaamen Dienaar,

Bazel, den 23 Octob. 1675.

A. MALAPERT.

De L. Admiraal de Ruiter deeze brieven en schriften geleezen hebbende, besloot zyn uiterste best voor die Hongarische gevangene Predikanten te zullen doen, gelyk hy alreedts hadt begonnen, en stelde terstondt ordre, ten einde, dat door den Marquis de Villa Franca, aan den Marquis de los Velez, Onderkoning van Napels, over hunne zaak moght worden geschreeven, en om hunne verlossing aangehouden. Ter zelver tydt hadt de Heer de Ruiter, die naa de Haans komst niet langer met 's Landts vloot stil wou blyven leggen, (en door den Onderkoning tyding hadt ontfangen, dat men ontrent Livorno eenige Fransche zeilen meende gezien te hebben) aan zyn Excellentie door zynen Secretaris laaten weeten, dat hy, met zyn goedt believen, nu voorneemens was, met de vloot d'enghte van de Faro te passeren, en aan de Zuidtzyde van 't eilandt op de Fransche scheepen te kruissen, en die aan te tasten. Hier op antwoordde d'Onderkoning ten zelven daage met een brief, *dat zyn toeleg tot grooten dienst van zyn Majesteit zou strekken, en dat hy aan zyn beleidt en ervaarentheit het uitwerken van 't geen hy raadtzaamst zou achten, ten dienst van zyn Koning, t'eenemaal*

De Ruiter is van voorneemen om 't naauw van de Faro te passeeren. 1 *Jan.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

maal bevoolen liet. Hier op werdt terstondt sein gedaan, om onder zeil te gaan, en 's Landts vloot lichtte d'ankers, zonder naar den Prins van Montesarchio en de Spaansche scheepen te wachten: want die hadden noch gebrek van verscheide noodtwendigheden; en de Prins schreef aan den Heer de Ruiter, dat de scheepen, die de krygsbehoeften in hadden, te Melasso door den Onderkoning werden opgehouden.

1676.
Hy gaat met 's Landts vloot van Melasso t'zeil.

1 *Ian.*
Ongereedtheit der Spaansche scheepen.

Doch ten zelven daage zagh men etlyke scheepen, door ordre van den Onderkoning, uit Melasso naar Palermo t'zeil gaan, om de Spaansche vloot van masten, stengen, kabels en ankers, en teer, te voorzien. De Heer de Ruiter stelde zyn koers by de wal langhs naar 't naauw van Faro, dan men kon door stilte en tegenwindt niet veel vorderen. Hy ontfing noch ten zelven daage een brief van den Onderkoning, met ordre, om alle scheepen en vaartuigen, naar Messina willende, aan te haalen, en naar Melasso op te zenden, hebbende tot bylaage een plakkaat van den Koning van Grootbritanje, by 't welk zyn Majesteit alle zyne onderdaanen verboodt, eenige soort van bystandt of hulp aan die van Messina, of eenige andre onderzaaten, wederspannigen van zyn Katholyke Majesteit, te zenden, op peene van gestraft te worden naar de wetten, en als verbreekers van de vreede tusschen de twee Kroonen. Dit plakkaat was den zeventienden van Junius uitgegeeven, en door den Spaanschen Gezant, Don Pedro Ronquillo, naar Madrid, en van daar door den Koning naar Melasso gezonden.

Ordre van alle scheepen, naar Messina willende, aan te haalen.
Verbodt des Konings van Grootbritanje.

2 *Ian.*
De Spanschen veroveren Ibiso.

Den tweeden van Januarius zagh men van 's Landts vloot, dat Spaanschen en Franschen te landt met musketten sterk op malkanderen schooten. Toen werdt Ibiso, een sterkte, ruim acht Italiaansche of twee Duitsche mylen van Messina gelegen, door de Spaanschen aangetast, en naa eenige tegenweer verovert, twee Kornellen, met tzeventigh van de bezettelingen bleeven gevangen, tzestig werden doodtgeslaagen, daar d'Onderkoning den Heer de Ruiter van verwittighde.

3 *Ian.*

Den volgenden dagh werdt hem, voor het punt van Rasocalmo zeilende, door den Onderkoning een brief van zyn Majesteit van Spanje toegezonden, die den zesten der verleede maandt was geteekent, in den welken de Koning hem nochmaals verwittigde, dat de tydt van zyn verblyf met 's Landts vloot in Sicilie door de Heeren Staaten noch zes maanden was verlenght, en den brief met deeze woorden sloot: *Ik verhoope dat gy vaardighlyk en stip zult uitvoeren al 't geen in den brief van den achtentwintighsten November is beraamt, gelyk men u in den zelven voor af heeft bevoolen, my beloovende van uw beleidt, dat dees dienst my beweeghredenen zal geeven om u met gunsten en eeren t'overstorten, naar gelang van 't geen gy gedaan zult hebben, en verhoope dat gy zult doen in een zaake van zoo grooten gewichte.* Doch de Heer de Ruiter verstondt, dat hy op dat aanschryven van 't verlengen van zyn verblyf in Sicilie niet gerust kon zyn, voor dat hem zulks met brieven van de Heeren Staaten Generaal, of van zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje werdt bevoolen.

Des Konings schryven aan de Ruiter.

4 *Ian.*

Den vierden zagh hy 's morgens vroegh, zeilende tusschen 't eilandt Stromboli en het Faro van Messina, van verre twee scheepen, doch hy vondt niet geraaden daar op 't onzeeker jacht op te maaken, en van zyn post af te wyken, denkende dat het wel een veinsstreek van den vyandt kon zyn, om 's Landts vloot te verleiden. Doch men werdt zedert gewaar, dat het Engelsche scheepen waaren. Daarna kreeg hy een felouk aan boordt, met bericht, dat zy den voorgaanden dagh by 't eilandt Alicur acht of negenentwintig zeilen hadden gezien: waar op hy besloot,

voor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. voor als noch dwars van Melasso met de vloot af en aan te kruissen. Hy ontfing dien zelven dagh een brief van den Marquis de los Velez, Onderkoning van Napels, met een felouk afgezonden, den zesentwintigsten van December des verleeden jaars geschreeven, meldende, dat de Kastelein van Gorgona (een kleen eilandt in de Toskaansche zee) eenendartig zeilen daar voorby hadt zien zeilen, die men meende de Fransche vloot te zyn, die te Toulon, tot bystandt van Messina, was toegerust. Ook quam noch 's avondts ten tien uuren een Kapitein der galeyen aan des L. Admiraals boordt, verhaalende, dat de wachters op het eilandt Lyssiko twintig zeilen in 't gezicht hadden: en een felouk braght ter middernacht tyding, dat men zeventien scheepen van 't geberghte van Lyssiko hadt zien zeilen. Den vyfden van de maandt zaagen de Hollanders met den dagh noch geen vreemde zeilen, en de negen Spaansche galeyen quaamen uit Melasso, door last van den Onderkoning, by 's Landts vloot; doch ontrent den middagh begon de windt zoo op te steeken uit den Zuidtoosten, dat de galeyen weêr naar Melasso moesten keeren, maar de Hollandtsche vloot hieldt af en aan. In den avondt deeden die van 't eilandt Lipari sein met vuuren, dat zy een vloot scheepen zaagen. Hier op besloot de Heer de Ruiter (ziende dat hy met die tegenwindt doch het naauw van de Faro niet kon passeren) den volgenden morgen te wenden, en Westwaarts heen te stevenen, om de vyanden op te zoeken, t'ontdekken, en daar van kennis te neemen, maakende zyn voorneemen aan den Onderkoning door een brief bekent. De Marquis de Villa Franca, Onderkoning van Sicilie, liet den Heer de Ruiter dien zelven dagh door een brief weeten, dat hy de galeyen hadt bevoolen weer zee te kiezen, om hem by te staan: dat men zeide dat de Prins van Montesarchio met vyf scheepen van Palermo was t'zeil gegaan, daar hy zekerheit van verwachtte: voorts dat hy van de Hongarische Predikanten aan den Marquis de los Velez, volgens zyn begeerte, hadt geschreeven. Den volgenden dagh zeilde 's Landts vloot tusschen Stromboli en Lipari, tot dicht by Lipari, maar men kon van de stengen geen vyanden ontdekken, en quam 's avondts, zonder vyanden te zien, by 't eilandt Salino, daar drie felouken, aan de Ruiters boordt koomende, verhaalden, dat ze ontrent dertig zeilen van de hooghte op 't eilandt hadden gezien, en daar onder twaalf of veertien groote scheepen. De Heer de Ruiter zocht uit hun te verneemen, hoe de vyanden van 's Landts vloot af laagen, en werwaarts heenen zy met het hooft stevenden, om t'eerder daar by te zyn. Het eerste wisten zy wel eenpaarighlyk te zeggen, maar in 't tweede verschilden zy d'een van den ander zeer veel: zoo dat hy zich genoodtzaakt vondt, een van zyne Luitenanten, met den loots van de Faro, en eenige van d'ervaarenste felouquiers, met een felouque naar 't eilandt Salina te zenden, om, waar 't moogelyk, van de bergen, die daar ongemeen hoogh zyn, kennis van zaaken te neemen, en te zien wat koers de vyanden hielden. De negen Spaansche galeyen roeiden toen onder het landt van Lipari. De gemelde Luitenant, te rug keerende, zeide dat ze achtentwintig of dertig zeilen in 't Noordtwesten hadden gezien, zes mylen van hun af. De Heer de Ruiter vondt toen goedt, den gantschen nacht Noordt aan naar hen toe te leggen, en hen zoo op te zoeken: beveelende, dat, by aldien iemant door mist of ander ongeval van de hooftvlagge af raakte, tot naader ordre, de verzamelplaats in de baay van Melasso zou zyn, daar men de vlagh of naader ordre zou vinden, en beval dat niemant van de hooftvlag-

Tyding van de Fransche vloot.

5 Jan.

6 Jan.

Nader tyding van de Fransche vloot. 6 Jan.

Besluit daar op genoomen.

Rendevous.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vlagge zou afwyken, als door hooghdringenden noodt. D'Onderkoning liet hem door een brief† weeten, dat hy zich zeer verblydde over zyn voorneemen, van de vyandtlyke scheepen te gaan zoeken: vermits 'er toen geen gelegentheit was van over d'andre zyde van de Faro te gaan: daar by voegende, *Ik verhoope dat de groote dapperheit, en lange ervarentheit van Uw Excellentie, den Koning, mynen Heere, te lichter aan een gelukkige uitkomst zullen helpen, die zyn Koningklyke dienst van nooden heeft, en dat gy uwen naam in Italie onsterffelyk zult maaken.* Hy schreef ook, dat de galeyen hem zouden navolgen, indien het weder dat toeliet, en dat de Prins van Montesarchio, den vyfden van Januarius, met drie scheepen van Palermo zou vertrekken. Den zevenden van Januarius, met het aanbreeken van den dagh, zaagen de Hollanders de Fransche vyandtlyke vloot in 't Noordtwesten, drie mylen van hun af, wendende Westnoordtwest over. De windt was toen Zuidtzuidtwest, en de L. Admiraal de Ruiter deedt met 's Landts vloot, gevolght van de Spaansche galeyen, zyn uiterste best, zettende braam- en lyzeilen, en al wat goedt kon doen, by, om de vyanden op te zeilen, en ontrent den middagh quam hy hun (alzoo eenige van hun met d'onderzeilen opgegyd naar de traage en onbezeilste scheepen moesten wachten) met tien scheepen vry naa; maar zyn achterste en minst bezeilste scheepen konden by hem niet koomen, en veel minder by den vyandt, die ondertusschen zoo naa by de windt kneep als moogelyk was, om eenigh voordeel op de Hollanders te bekoomen. Ontrent ten drie uuren deedt de Heer de Ruiter sein, op dat de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs op hun rang zouden zeilen, en op dat elk zich by zyn bescheiden man, volgens de beraamde ordre, zou vervoegen: 't welk van allen werdt nagekoomen. Doch de strydt werdt wederzydts, om dat de dagh te zeer verloopen, en d'avondt op handen was, tot den volgenden morgen uitgestelt. Daar op beriep de L. Admiraal al de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs aan zyn boordt, hen beveelende zich tegens 's anderendaaghs tot slaan klaar en gereedt te maaken en te houden, en hen daar nevens ten hooghste vermaanende, dat ze ter liefde van 't Vaderlandt, en om te eerder tot een eerlyke en vaste vreede te koomen, hun eer en eedt als mannen zouden betrachten. Dit beloofden ze hem alle, met handttasting, te zullen doen. Ontrent den avondt liep de windt Zuidtzuidtoost, en 's Landt vloot en de vyandt zeilden Zuidtwest, doch ter middernacht quam de windt uit den Zuidtwesten en Zuidtwesttenwesten, en de Hollanders zeilden Noordtwesttenwesten aan. De Heer de Ruiter hadt dien nacht een zoo genoemde halve galey ter halver baan tusschen beide de vlooten gezonden, met last om op de beweegingen van de vyanden te letten, en zoo lang als zy met 's Landts vloot een koers zouden houden, by ieder glas een schoot te schieten, maar hen ziende wenden, dan al schietende naar 's Landts vloot te wyken. Dan in de nanacht begost zich de windt zoo styf uit den Westzuidtwesten te verheffen, dat die halve galey niet alleen genoodtzaakt was zyn post te verlaaten, maar dat ook d'andre negen Spaansche galeyen de zee moesten ruimen, en de wal kiezen, gelyk zy dan, om zich te bergen, naar 't eilandt Lipari zyn gelenst. Toen de nacht byna ten einde was deeden de vyanden sein om te wenden: waar op de Heer de Ruiter insgelyks met hun heeft gewendt. Den dagh aanbreekende, kreegh 's Landts vloot de vyanden weer in 't gezicht, die 't met haar heen leiden. Men hadt den verleeden nacht wederzydts

1676.

Des Onderkonings schryven aan de Ruiter.

† Den 5 Ian. geschreeven, en den 6 ontfangen.

De Hollanders krygen de Fransche vloot in 't gezicht. 7 Ian.

Poogen den vyandt te naderen.

'T gevecht werdt tot den volgenden dagh uitgestelt.

De Ruiter vermaandt de zynen tot het betrachten van hunnen plicht.

8 Ian.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. groote vlyt aangewendt om de windt te winnen, en de loef te krygen: maar de windt was midlerwyl wel zes ſtreeken, en zoodaanigh voor de Hollanders geſcherpt, dat de Franſchen 't voordeel van de loef bequaamen. Ontrent ten acht uuren zagh 's Landts vloot de vyanden anderhalf myl te loefwaart van haar af. Men telde, toen beide de zeemaghten elkanderen bet naderden, in de Franſche vloot (die den zeventienden van December van Toulon en van d'eilanden van Hyeres was vertrokken) ontrent dertigh zeilen, en daar onder twintig of vierentwintig kloeke oorlogſcheepen van vyftig tot tachtig ſtukken geſchuts, vier branders, een galjoot, en een ſatye: zoo dat ze de Hollandtſche vloot niet alleen in getal, maar ook in grootheit van ſcheepen, veelheit en zwaartte van geſchut, merkelyk overtrof. Dit braght den Heer de Ruiter in geen kleene bekommering: want men hadt hem te vooren verzeekert, dat de Franſche vloot, die tot byſtandt der Meſſinezen werdt verwacht, ſlechts beſtondt uit twaalf oorlogſcheepen, en dat voorts d'andere niet dan lyftoghtſcheepen waaren: maar nu zagh hy dat de minſte van de vierentwintig kloeke ſcheepen (weinige uitgezonderdt) zoo groot waaren dan zyn Admiraalsſchip. Zoo dat hy niet anders ſcheen te konnen verwachten dan geſlaagen te worden, zoo ten opzicht van de grooter maght der vyanden, als van de loef, die zy hadden verkreegen. Doch des niet te min verſtondt hy, dat het nu geen tydt was om te wyken of te loopen: dat de noodt der zaaken, en de dienſt van den Koning van Spanje, tot wiens hulpe hy van de Heeren Staaten was gezonden, vereiſchten, dat men de vyanden moeſt bevechten, hunne maght wederſtaan, en waagen om te winnen. Dies bleef hy by zyn voorgaande beſluit, van de vyanden aan te taſten. De Heer du Queſne, L. Generaal van de Koning van Vrankryks zeemaghten, hadt het oppergebiedt over deez' Franſche vloot als Admiraal, en voerde de batailleof middeltoght. Deez', een ervaaren en dapper Zeeman, deedt openbaare belydenis van de Gereformeerde Religie, en vondt zich hier, door het onrechtvaardig lot des oorloghs, genoodtzaakt tegens de Ruiter en de Hollanders, zyne geloofsgenooten, te ſtryden, en dat tot voorſtandt van weerſpannelingen. Hy hadt de Franſche vloot in drie esquadres verdeelt. De Marquis de Preuilly-Humieres hadt het gebiedt over d'avantgarde of voortoght, en de Heer Gabaret over d'arrieregarde of achtertoght. De Hollandtſche vloot beſtondt, gelyk hier boven in de lyſte is aangeweezen, in niet meer dan achtien ſcheepen van oorlogh, en daar onder ſlechts twee met zesentzeventig ſtukken; voorts in zes ſnaauwen of lichte fregatten, elk gemonteert met acht ſtukken; en noch vier branders, en twee behoefſcheepen. Ook waaren de Hollandtſche ſcheepen veel minder bemant dan de Franſche. Men zagh ze nu in drie esquadres verdeelt, en dat in de volgende ordre:

Sterkte der Franſche vloot, onder 't gebiedt en beleidt van den Heer du Queſne.

De Ruiters bekommering, ziende dat de Franſche vloot veel ſterker was dan de zyne.

Hy blyft by zyn beſluit van de vyanden te bevechten.

Sterkte van de Hollandtſche vloot, in drie esquadres verdeelt.

Eerſte esquadre.

Eerſte esquadre, onder de Haan.

Jan de Jong.	Snaauwen.
Adam van Brederode.	*Willem Knyf.*
Viceadmiraal de Haan.	*Juriaan Baak.*
Kornelis Tyloos.	Brander.
Kornelis van der Zaan.	*Jan Janszoon Bout.*
Jakob Willemszoon Broeder.	Behoeſtſchip.
	Adriaan van Nes.

Twee-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676.

Tweede esquadre.

Tweede esquadre, onder de Ruiter.

Pieter van Middellandt.	Snaauwen.
Graaf van Styrum.	*Philips Melkenbeek.*
L. Admiraal Generaal de Ruiter.	*Wybrandt Barentszoon.*
Joris Andringa.	Branders.
Pieter de Sitter.	*Jan van Kampen.*
Jan van Abkoude.	*Arent Ruyghaver.*

Derde esquadre.

Derde esquadre, onder Verschoor.

Jakob Teeding Berkhout.	Snaauwen.
Mattheus Meegang.	*Abraham Wilmerdonk.*
Schoutbynacht Niklaas Verschoor.	*Hendrik Walop.*
Gillis Schey.	Brander.
Isaak van Vitterwyk.	*Dirk Klaaszoon Harney.*
Jan Noirot.	Behoeftschip.
	Jakob Stadtlander.

Doch op deezen dagh hadt de Schoutbynacht Verschoor in 't gevecht d'avantgarde of voortoght, de L. Admiraal de Ruiter de batailje of middeltoght, en de Viceadmiraal de Haan d'arrieregarde of achtertoght. De Heer de Ruiter, met 's Landts vloot de vyanden getrooft, hieldt zoo dicht by de windt als hy konde, en wende met de Hollandtsche scheepen (daar zich ook het Spaansch schip, onder 't gebiedt van Mattheus de Laye, by liet vinden) zoodanig tegens hen aan, dat ze hunne reize naar Messina niet konden voortzetten, of zy moesten daar door heen slaan. Ook zochten ze 't gevecht zoo zeer als de Heer de Ruiter, en quaamen ten negen uuren op hem af, in zoo goede ordre gerengeert, dat hy zedert edelmoedighlyk, tot lof zyner vyanden, verklaarde, *dat hy nooit in eenigh gevecht ter zee de vyanden in beter ordre hadt zien aankoomen.* Toen hen met de zynen, insgelyks wel gerengeert, kloekmoedighlyk afwachtende, begosten de voorste scheepen van wederzydts vlooten ten tien uuren op malkanderen te schieten. De Hollanders werden aangevoert door den Schoutbynacht Niklaas Verschoor, en de Franschen door den Marquis de Preuilly-d'Humieres. De plaats van 't gevecht was tusschen d'eilanden van Stromboli en van Salino. Naa dat de voorste aan malkanderen waaren, raakte ook de middelste, aan d'eene zyde onder 't beleidt van den L. Admiraal Generaal de Ruiter, en aan d'andere zyde onder den Generaal du Quesne, in 't gevecht, en ten laatsten ook de Viceadmiraal de Haan met d'achterhoede, die te stryden hadt met den Heer Gabaret, Bevelhebber over d'achterhoede der Fransche vloote. In 't eerste aankoomen quaamen de twee Hooftadmiraalen elkanderen onder 't geschut, zonder in eenigen tydt een schoot te schieten, tot dat de Ruiter, zyn tydt waarneemende, zynen vyandt de gantsche laage gaf, daar ook du Quesne terstondt, en van naby, met zyn geheele laage op antwoordde. Daar op ging de strydt van alle kanten aan, en 't schutgevecht was zoo schrikkelyk en verwoedt, dat de Heer de Ruiter daar na aan de Heeren Staaten schreef, *dat hy in al zyn leeven nooit scherper strydt hadt bygewoont.* Naa dat men dus drie uuren lang hadt gestreeden, met groote schaade aan scheepen en menschen, beval de Generaal du Quesne aan den Ridder de Tourville, dat hy 't brandtschip van den Kapitein Champagne, onder de kracht van zyn geschut, en met behulp van den dikken rook, aan de Rui-

Begin van den zeeslag tusschen Stromboli en Salino. 8 *Ian.*

Schriklyk gevecht.

Een brander op de Ruiter afgezonden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. Ruiters boordt zou brengen. Dees brander quam met groote ſtoutheit, zonder 't ſchieten der ſcheepen, die zich ontrent den Admiraal onthielden, t'ontzien. Maar de Ruiter ſchoot hem, eer hy aan zyn boordt kon koomen, zyn ſteng af, en buiten eenige maght om te zeilen. Hier door vondt zich de Kapitein Champagne gedrongen zyn eigen brandtſchip in brandt te ſteeken, op dat het niet in de handen der Hollanders zou vervallen. Een andere brander, onder 't gebiedt van den Kapitein Beauvoiſis, op de Ruiters ſchip af koomende, meende beter geluk te vinden, doch die werdt maſteloos, en de Kapitein Beauvoiſis met een kanonkoegel doodtgeſchooten. Dies werdt dat brandtſchip van 't bootsvolk, dat zich met de ſloep bergde, insgelyks verbrandt. Een andere brander, onder 't gebiedt van den Ridder de la Galiſſonniere, werdt tuſſchen beide de linien der vlooten in de grondt geſchooten. De Franſche verhaalen, dat de Generaal du Quesne, ziende dat de L. Admiraal de Ruiter zich door de hitte van 't gevecht hadt laaten af leiden, en dat zyn achterhoede, onder den Viceadmiraal de Haan, een merkelyk rak van hem was afgezonderdt, den Ridder de Tourville laſt gaf, om met vier ſcheepen op d'achterhoede der Hollanders te naaderen, en die tuſſchen die vier ſcheepen en d'achterhoede der Franſchen, onder den Heer Gabaret, te beſluiten en te beknellen: doch dat 'er te dier tydt een groote ſtilte ontſtondt, die dien toelegh belette, en waar door de hitte van 't gevecht verminderde. Van den Ridder de Lhery, voerende een ſchip onder 't ſmaldeel van den Generaal du Quesne, werdt verhaalt, dat hy byna in 't midden van de Hollandtſche achterhoede was geraakt, en dat hy met een groote beſtendigheit 't gevecht van vier Hollandtſche ſcheepen, die vinnig vuur op hem gaven, uitſtondt, en noch eindelyk behouden by de zynen quam. Tot ontrent ten halfvyven in den avondt duurde 't gevecht van de voor- en middeltoght der Hollanders: d'eerſte, gelyk gezeit is, onder 't beleidt van den Schoutbynacht Verſchoor, en de tweede onder den L. Admiraal de Ruiter. Maar d'achterhoede, onder den Viceadmiraal de Haan, die, volgens zyn rang, laatſt aan den man quam, was wat laater in 't gevecht, dat door de duiſterheit werdt geſcheiden. Ontrent het ondergaan der zonne zagh men van de Ruiters ſchip een groot Franſch Konings oorlogſchip zinken: en zommige willen dat 'er noch een tweede zou gezonken zyn, doch daar van hadt men geen zeker beſcheidt. Dus eindighde de zeeſtrydt ontrent het eilandt Stromboli, in welken aan wederzyde met ongemeene kloekmoedigheit werdt gevochten. Ook betuighde de Heer de Ruiter in een brief aan de Heeren Staaten, 's daaghs naa den ſlagh geſchreeven, dat al de Hooftofficieren en Kapiteinen van hunne Hoog. Moog. vloote dapper, en zonder eenighzins te bezwyken, hadden gevochten, gelyk de vyanden van hunne kant insgelyks hadden gedaan. Hy zeide of ſchreef ook in zekre aanteekening van dien zeeſlagh, *Ik moet met waarheit zeggen, dat deeze Franſche Konings ſcheepen zich zeer manlyk hebben gedraagen.* Aan de zyde der Hollanders was de Schoutbynacht Niklaas Verſchoor in den ſlagh geſchooten, en, in 't betrachten van zyn plicht, op het bedde van eere overleden, en niemant van d'andre Hooftofficieren of Kapiteinen gewondt of verzeert. Van 't getal der dooden en gequetſten onder de Hollandtſche matroozen heb ik, by gebrek van aanteekening, geen ander beſcheidt konnen bekoomen, dan dat het niet groot was. Op de Ruiters ſchip waaren zeven dooden en dertigh gequetſten, doch daar onder zes met zwaare wonden. Maar 't is zeeker dat de Hollandtſche vloot, in-

Doch die werdt de ſteng af geſchooten, en door den Kapitein verbrandt.

Een tweede brander wordt maſteloos geſchooten, en door 't volk aangeſteeken.

Een andre Franſche brander in de grondt geſchooten.

Een groot Franſch oorlogſchip gezonken.

8 *Ian.* Einde van 't gevecht.

Schaade aan de zyde der Hollanders.

De Schoutbynacht Verſchoor doodtgeſchooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

inzonderheit de Ruiters ſchip, groote ſchaade aan allerhande rondthout, 1676.
ſtaande en loopende wandt, en zeilagie hadt geleeden. Ook hadt het ſchip Eſſen, 't welk door den Kapitein Gillis Schey werdt gevoert, een of meer ſchooten onder water bekoomen, waar door het veel waters hadt ingekreegen, en al zyn kruidt nat geworden was. Hier over quam de Kapitein 's nachts aan de Ruiters boordt, zyn noodt vertoonende, met verzoek, dat men een Timmerman aan zyn boordt zou zenden, om 't lek te helpen zoeken, dat zyn volk niet kon vinden. De Heer de Ruiter zondt terſtondt de Kapiteinen Jakob Berkhout en Jan van Abkoude, met zyn Meeſtertimmerman derwaarts om hem te helpen, doch zy hebben 't lek wel gehoort, maar niet konnen vinden. Toen liet de Heer de Ruiter aan Don Beltran de Guevarra, Generaal van de negen galeyen, (die 's avondts naa den ſlagh weêr by 's Landts vloot waaren gekoomen, en het daar den gantſchen nacht by hielden) verzoeken, dat hy 't ſchip Eſſen door twee galeyen naar Palermo, of naar eén andre haven daar de windt beſt toe diende, zou boeghchaarden: 't welk de gemelde Guevarra terſtondt toeſtondt. Daarna beval de Heer de Ruiter den Kapitein Schey, dat hy 't gemelde ſchip in d'eerſte en bequaamſte haven zou doen ſleepen, en zoo haaſt als 't moogelyk was wederom te kalfaaten en herſtellen. De Kommandeurs Wybrandt Barentszoon, voerende een ſnaauw, en Jakob Stadtlander, voerende een behoeftfluit, werdt belaſt, zich by en ontrent den Kapitein Schey te houden, op dat hy uit de voorzeide fluit zoodaanige behoeften zou konnen lichten, als hy zou van nooden hebben. Maar daarna verſtondt men, dat het ſchip Eſſen den volgenden morgen ten negen uuren, eer men 't te Palermo of elders hadt konnen inbrengen, was gezonken, doch dat de galeyen 't volk hadden geberght, 't welk daarna in de vloot werdt verdeelt. Dit was 't eenige ſchip dat de Hollanders ter gelegentheit van dien zeeſlagh verlooren. Dat 'er een groot Franſch oorloghſchip, geduurende den ſtrydt, was gezonken, en dat ze drie branders verlooren, is boven aangeroert. Ook is 't zeeker dat 'er verſcheide Franſche ſcheepen zoodaanig waaren gehavent, dat 'er in langen tydt geen dienſt van ſtondt te wachten. Doch 't getal van hunne dooden en gequetſten werdt zeer verſcheidelyk verhaalt. Eenigen zeggen, dat 'er vyftienhonderdt Franſchen zyn geſneuvelt. Doch in zeeker Franſch verhaal, dat in de Franſche vloot was geſtelt, en korts daarna † te Parys door den druk werdt in 't licht gegeeven, wordt gezeidt, dat 'er aan hunne zyde vierhonderdt matroozen of ſoldaaten waaren doodt gebleeven, of in ſtaat van geen dienſt te konnen doen, en ſtellen onder de dooden den Heer van Villeneufve Ferriere, Kapitein van een oorlogſchip, den Heer van Beauvoiſis, Kapitein van een brander, den Luitenant van den Ridder de la Galiſſonniere, en andre mindere Bevelhebbers. De Heer du Quesne, L. Generaal der vloote, de Heer de Valbelle, Hooft van een esquadre, de Heer Cipriaan Chaber, Kapitein, de Heeren Féquiéres, des Goutes, Coriton, de twee Boiſſiéres, Michel, Chevalier en eenige andre mindre Officieren waaren gequetſt, doch niet gevaarlyk. In dat zelve verhaal werdt met grooten lof van den Heer de Ruiter gewagh gemaakt, en van hem getuight, *dat hy door gantſch Europe werdt erkent voor den grootſten zeeman: en dat hy zich in deeze groote gelegentheit hadt gequeeten met al d'ervaarentheit en beſtendigheit, die men van zyn grootachtbaarheit hadt te verwachten.* En van den L. Generaal der Franſche vloote werdt gezeidt, dat hy van zyn zyde deedt blyken, dat hy

Het ſchip Eſſen lek geſchooten.

Vlyt aangewendt om 't lek te vinden.

'T werdt naar Palermo geſleept, doch 't zinkt onderweegh.

Verlies aan de Franſche zyde.

† *Den 26 Feb. 1676.*

Treffelyk getuigenis der Franſchen, tot lof van de Ruiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. hy waardigh was tegens den Heer de Ruiter gestelt te worden, zoo om zyn bequaamheit als om zyn klockmoedigheit. Zedert schreef zich elk d'overwinning toe: maar die in de naastvolgende daagen 't hervatten van 't gevecht minst schuwde, hadt meest te roemen. Doch 't is buiten twyffel dat vrienden en vyanden den Heere de Ruiter d'eere gaven, dat hy met 's Landts vloote de vyandtlyke zeemaght, uit meer en veel grooter scheepen bestaande, door kloek beleidt en groote manhaftigheit, hadt wederstaan. In de nacht naa 't gevecht was men in 's Landts vloot zonder ophouden bezigh met wangen, andre stengen en raas op te zetten en by te maaken, lekken te stoppen, nieuwe zeilen aan te slaan, het staande en loopende wandt te splitzen en te knoopen, zoo dat meest alle de scheepen den volgenden dagh in staat waaren om de vyanden 't hooft te konnen bieden. Dien zelven dagh schreef de Heer de Ruiter aan de Heeren Staaten Generaal 't geen zedert zyn komste in Sicilie was voorgevallen, met naamen in 't gevecht tegens de Fransche vloot: welke brief hier niet werdt ingevoeght, om geen een zaak tweemaal te verhaalen; dewyl de gantsche inhoudt in de voorgaande vertellingen wordt gevonden. In de morgenstondt was 's Landts vloot door stilte gedreeven tot ontrent het eilandt Alicur, een van de vooreilanden van Sicilie, van oudts Ericusa genoemt. Hier zagh men de vyandtlyke vloote wel vyf mylen in 't Noordtnoordtwest in ly van 's Landts vloot leggen. Maar 't was zulk kalm weder dat men dien dagh niet by den anderen kon koomen. Dien zelven dagh kreegh 's Landts vloote den Prins van Montesarchio met negen Spaansche Konings scheepen in 't gezicht, van Palermo koomende, die zich 's avondts by de vlagge voeghde. Des anderendaaghs zondt de gemelde Prins het volgende briefken aan den Heer de Ruiter:

Groote vlyt in de nacht naa 't gevecht aangewendt, om in 's Landts vloot alles weêr klaar te maaken.

9 Ian.

De Prins van Montesarchio komt met 9 scheepen by 's Landts vloot.

10 Ian.

Zyn briefken aan de Ruiter.

De Heer Prins van Montesarchio wenscht van den Heer Michiel Adriaanszoon de Ruiter, volgens zyn ervaarentheit, te weeten, wat wy in den tegenwoordigen staat moeten doen, zynde myn gevoelen van den vyandt op te zoeken, eer hy de haven van Messina kan inkoomen, hem af te snyden, en te dwingen de zee in te loopen: ende in gevalle wy 't ongeluk hadden dat het hem gelukte te Messina aan te koomen, men dan te raade zal roepen, en daar van zyn Excellentie kennis geeven, op dat hy, de maght van den vyandt, en die hy in de gemelde haven heeft leggen, en de maght die wy hebben bekent hebbende, zich daar over zou moogen beraaden op het geen wy moeten uitwerken. Op den Koninglyken Admiraal, den 10 van Januarius 1676.

Uw grootste dienaar en vriendt, die uw handen kust,

DON ANDREA DE AVOLOS.

Hier op liet de Heer de Ruiter op de rugh van 't briefken dit antwoordt schryven:

De Ruiters antwoordt.

De Generaal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, zeght goedt te keuren den inhoudt van 't geen op d'andre zyde deezes is geschreeven, in alle zyne punten oordeelende zeer recht te zyn, en allernutst tot dienst van zyne Katholyke Majesteit. Op den Admiraal van Hollandt, den 10 van Januarius 1676.

MICHIEL ADR. DE RUITER.

10 Ian. Doch 't was wel vier uuren op den avondt eer men de Franschen in 't gezicht kreegh, daar de Hollanders met de Spaanschen terstondt jacht op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

op maakten. Doch verscheide Hollandtsche scheepen waaren bezigh 1676.
om 't geberghde volk van Kapitein Schey, dat op 't schip van de Haan gebraght was, en onder de vloot verdeelt werdt, over te haalen, 't welk hen veel verachterde. Ten zeven uuren was 't zeer donker. De Hollanders en Spaanschen staaken by, Noordtwest aan, en kort daar aan zaagen zy des vyandts vuuren, die Noordtwest aan leiden. Ten drie uuren naa middernacht wende de Heer de Ruiter Zuidtzuidtwest aan, met styve koelte. Den elfden zaagen de Hollanders en Spaanschen de vyanden in 't Noorden, daar zy terstondt naar toe zyn gewendt, en de windt quam al Westzuidtwest, zoo dat ze al Noordtwest aan zeilden. Zy zaagen een Fransch schip, dat reddeloos was, naar Messina zeilen. De windt daarna al Zuidtwest en voort al Zuiden loopende, zoo begaf zich de Heer de Ruiter van 't eilandt Stromboli West over. Tegen den avondt zeilde hy West aan, en de vyanden desgelyks, wel twee mylen in 't Noordtwesten van 's Landts vloot af. De Ruiter zocht hen van Messina West op te leiden: want als men weer slagh zoude leveren, en iemant van de Hollandtsche of Spaansche scheepen aan masten of rees reddeloos moght raaken, zoo was daar op de geheele kust niet een plaats om te konnen ankeren, of een schip te bergen, en de vyandt hadt de schoone haven van Messina altydt achter zich oopen. Maar ter zelver tydt werdt men gewaar, dat de Fransche vloot met twaalf kloeke scheepen van vyftig tot vierentachtig stukken, en noch vier fregatten, en vier branders, uit Messina gekoomen, was versterkt: en des niet te min zich in geen tweede gevecht hadt willen inlaaten. Maar de Heer de Ruiter aan d'andre zyde, ziende den aanwas der vyandtlyke maght, vondt ook veel grooter zwaarigheit om die aan te tasten, dan voorheenen. De Prins van Montesarchio verzocht dien dagh door een brief, aan hem geschreeven, dat hem een afschrift van de seinen, die hy in 's Landts vloot gebruikte, in 't Spaansch vertaalt, zoude over zenden, om zich zelve met zyne scheepen daar naar te moogen richten: hem daarenboven afvraagende, wat 'er nu tegens de vyanden verder stondt te doen? De Ruiter antwoordde, dat dit een zaak was van 't uiterste gewicht, daar hy geen besluit op kon neemen, zonder daar over met wederzydts Hooftofficieren op 't Spaansch Admiraalsschip te beraadtslaagen. Hier toe werdt de volgende dagh beraamt. Met het opgaan der zonne bevondt zich 's Landts vloot vier mylen dwars van 't eilandt Salinas, en men zagh de vyanden wel vier mylen van zich af in 't Noordtnoordtwesten. De Heer de Ruiter stelde zyn koers West aan, en beriep zyn Krygsraadt aan boordt, om hunnen raadt op den tegenwoordigen standt der zaaken te verstaan. Hier werdt overwoogen, dat de vyanden nu al tot in de veertigh scheepen waaren versterkt, en 's Landts vloot alleen uit zeventien scheepen bestondt, waar onder slechts twaalf oorlogscheepen en vyf fregatten waaren; want van de zes lichte snaauwen hadt men weinig dienst te verwachten, en noch min van de twee behoeftscheepen: en dat de Spaanschen slechts vier oorlogscheepen en vyf fregats hadden; zoo dat de vyandt, door 't getal en de grootte zyner scheepen, en de veelheit van veel zwaarder geschut, 's Landts vloot en de Spaanschen wel vyftig ten honderdt zou overtreffen. Dat daar uit bleek, dat het hachlyk zou zyn zich met zulk een overmaght, inzonderheit dewyl 's Landts scheepen in den lesten slagh merkelyk waaren beschaadight, in een tweede gevecht te begeeven. Dan niet tegenstaande deeze zwaarigheden werdt by den Kryghsraadt eindelyk ver-

De Ruiter tracht de slagh te hervatten.

11 *Jan.*

Zyn voorzichtig oogmerk in 't zeilen.

Verzoek van Montesarchio.

De Ruiters antwoordt.

12 *Jan.*

Hy roept zyn Krygsraadt by een.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. verstaan, dat men den vyandt uit d'enghte, en van zyn voordeel, in de ruime zee zou trachten te lokken, en daar, onder Godts zegen, op halve kans slagh te leveren, op hoope van een goede uitkomst te bevechten.

Kloekmoedig besluit by den Krygsraadt genoomen.

Naa den middagh voer de L. Admiraal Generaal de Ruiter, de Viceadmiraal de Haan, de Graaf van Styrum, en de Kapitein van de Ruiters schip, Geeraard Kallenburg, nevens zyn Secretaris van der Poort, aan 't boordt van den Prins van Montesarchio, om daar met den Spaanschen Krygsraadt verder te beraadtslaagen. In deeze vergadering verscheenen van de Spaansche zyde de gemelde Prins, als Opperhooft van de Spaansche scheepen, Don Francisco Pereira Freire de la Zerda, Viceadmiraal Generaal, de Kornel Don Francisco de Cardenas y Zuniga, en Don Jan Francisco Roco de Castilla, Generaal van d'armade, genoemt de H. Dryeenigheit: en van de Hollandtsche zyde, de L. Admiraal Generaal de Ruiter, de Viceadmiraal de Haan, de Graaf van Styrum, en de Kapitein Kallenburgh, boven gemeldt.

Beraadtslaging in den Spaanschen en Hollandtschen Krygsraadt gehouden.

De Prins van Montesarchio begeerde, dat al de Leden van den Krygsraadt zouden overweegen en besluiten, 't geen men tot des Konings meesten dienst zou verstaan uit te voeren, in den tegenwoordigen staat der zaaken, nu men gezien hadde dat de Fransche vloot tot ontrent vierenveertigh scheepen was aangewassen, beveelende dat een ieder daar op zyn raadt en stem zoude inbrengen. Hier op werdt aangemerkt hoe veel maghtiger dat de Fransche vloot was geworden dan de Hollandtsche en Spaansche, zoo in getal als grootheit van scheepen; en dat de Hollandtsche scheepen noch merkelyk beschaadight waaren van den voorgaanden slagh; dat ook onder de scheepen van Palermo gekoomen, maar vier waaren bequaam zynde om met de groote Fransche scheepen te vechten.

Besluit van dien gemeenen Krygsraadt. 12 Jan.

Daar eindelyk, naa ryp overleg, dit besluit op volgde, *Dat de Hollandtsche en Spaansche vlooten haar koers zouden neemen naar de kaap van Melasso, kruissende in het Kanaal van Lipari en Rasicalmo. Voorts dat men van stonden aan dit besluit en den standt der zaaken aan den Heere Marquis de Villa Franca, Onderkoning van 't Ryk van Sicilie, met een brief zou verwittigen: op dat hy, kennis van alles hebbende, zoude ordonneeren 't geen men behoorde te doen.* De plaats om te kruissen werdt tusschen Lipari en Rasicalmo genoomen, als d'eenige en de bequaamste in den tegenwoordigen staat, om met den vyandt, als hy 't naauw van de Faro zou trachten in te loopen, te vechten, (indien de Heer Marquis zou verstaan dat men zou slagh leveren) of ten minsten d'arrierregarde of achtertoght van den vyandt aan te tasten, wanneer hy de Faro zoude inzeilen.

Aanmerking op het gevaar van een tweeden slagh.

Zy verstonden, *dat het zeer gevaarlyk zou zyn, met het gros van de vyandtlyke vloote te slaan: voor zoo veel men staat moght maaken, (dewyl de vyandt zoo veel maghtiger was) dat men den goeden uitslagh, dien men wenschte, niet zou konnen bekoomen. Voorts dat men eens de nederlaagh krygende, en deeze maghten gebrooken zynde, het onmoogelyk zou zyn die weer op te rechten, en dat het dan den vyandt vry zou staan om al zyn aanslaagen tegens dit Ryk, en ook dat van Napels, te werk te stellen. Dat men op deeze redenen hadt te letten: vermits die van zoo grooten gevolg waaren, gelyk als was het verlies van d'achtbaarheit der Koningklyke wapenen, en van die van Hollandt; en 't gevaar van twee Koninkryken, Sicilie en Napels, dat aan 't verlies van eenen slagh, misschien 't verlies van die twee Ryken hing. Dat men ook inzonderheit moest weeten, dat, indien dit voorviel in 't gezicht van d'inwoonders van Sicilie, zy dan al de getrouwheit,* die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

die ze tot noch toe hadden behouden, zouden verliezen. Al deeze inzichten en redenen, en 't besluit by den Krygsraadt genoomen, werden door den Prins van Montesarchio aan den Onderkoning, den Marquis de Villa Franca, overgeschreeven, en de brief door een felouque naar Melasso afgezonden. De Heer de Ruiter heeft in den gemelden Krygsraadt gevraaght, wat post de Prins van Montesarchio met de Spaansche scheepen ten daage van 't gevecht zou willen neemen. Daar hy op antwoordde, dat hy zich met de zynen in de batailje of middeltoght zoude onthouden. Den volgenden morgen stelden 's Landts vloot en de Spaanschen hunnen koers, volgens 't besluit van den Krygsraadt, naar de kaap van Melasso. Eerst hadden ze veel stilte, en 's avondts, by 't eilandt Salinas koomende, mosten ze weer 't zeewaarts wenden: door dien de locht zeer zwart en buijigh stondt, ook zagh men twee hoozen of onweershoofden op de vloot aankoomen, die zomwyle scheepen te gronde slaan, maar dicht by koomende, verdweenen ze schielyk. Terwyl men den koers naar de beraamde post vervolghde, verloor men den vyandt, door 't hardt weder, uit het gezicht: en de Heer de Ruiter vondt geraaden, zyn Krygsraadt den veertienden aan boordt te beroepen, om een ieder zyn gevoelen, aangaande het vechten of niet vechten met een vyandt, die zoo maghtigh was, af te vraagen: en by alle werdt eenpaarighlyk verstaan, geen slagh te waagen; dewyl men naar alle schynbaarheit te zwak zou vallen. Daarna voer hy met etlyke Officieren naar 't boordt van den Prins van Montesarchio, daar de zaak met den Spaanschen Krygsraadt op nieuw werdt overleidt, en eenstemmighlyk goedtgevonden, het gevecht te myden, en den koers te stellen naar Palermo, om daar de Hollandtsche scheepen te herstellen, en hunne gequetsten wat te ververschen. Zy oordeelden eenstemmighlyk, dat het tegens alle soldaat- en zeemanschap zou stryden, en niet te verantwoorden zou zyn, dat men zich zoo reukeloos in een gevaar zou werpen, daar men zoo weinig schyn van hoope zagh om zich uit te redden: en 't was, meenden ze, ver best, dat men 's Landts vloote tot beter gelegentheit, ten dienst van den Koning, bewaarde. Dien zelven dagh ontfing de Heer de Ruiter, zeilende in 't Kanaal van Lipari en Penadensa, van den Onderkoning, den Marquis de Villa Franca, de volgende begroeting over den lesten zeeslagh.

1676. 'S Landts vloot stelt haar koers naar den kaap van Melasso. 13 *Ian.* 14 *Ian.* De Hollandtsche en Spaansche Krygsraadt besluit, het gevecht te myden, en naar Palermo te zeilen.

Excellente Heer,

Myn Heer, *Zoo haast als de Kapitein van de felouque, Cesar Galupi, hier is aangekoomen, en my verhaalt heeft de gelukkige uitslagh, die Uw Ed. in den slagh tegens de vyandtlyke scheepen van Vrankryk, den achtsten deezer, heeft bekoomen, heb ik Uw Ed. myne blydtschap betuight, Uw Ed. zeer bedankende: 't geen ik nochmaals vernieuw met deezen brief, ter zaake van den byzonderen yver, dien Uw Ed. te werk stelt, tot dienst van den Koning mynen Heer. En ik verhoope dat door behulp van uw beleidt, dapperheit en ervarentheit, zyn Majesteit de herstelling van Messina, en den ondergangk van zyne vyanden zal bekoomen. Ook heb ik 't geen Uw Ed. tot deezen einde heeft uitgewerkt zyn Majesteit bekent gemaakt: op dat hy Uw Ed. daar over zyne dankbaarheit met 'er daadt zou doen blyken. Voorts aangaande de tyding, dat de vyanden zich met de scheepen, die van Messina zyn uitgekoomen, hebben vereenight, daar over zal ik Uw Ed. inzichten en goedtdunken met zorgh verwachten te verstaan, blyvende tot uwen*

Brief van den Marquis de Villa Franca aan de Ruiter, hem begroetende over d'uitkomst van den slagh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. *dienst met volle en zekere wille bereidt. Godt bewaare Uw Ed. de lange jaaren die ik Uw Ed. wensche. Te Melasso, den 12 van Januarius 1676.*

Excellente Heer,

Ik kusse de handen van Uw Ed. als zyn grootste Dienaar,

DE MARQUIS DE VILLA FRANCA.

Diergelyke dankzegging, met betuiging van hooghachting, heeft ook d'Onderkoning daarna noch in etlyke zyner volgende brieven herhaalt, en alles aangewendt om den Heer de Ruiter met heusheit meer en meer tot den dienst van zynen Koning te verplichten. Doch hy hadt gaarne gezien, dat men zich zonder uitstel in een tweede gevecht hadt ingewikkelt, schryvende tot dien einde aan den Prins van Montesarchio, tot antwoordt op zyn brief van den twaalfden, boven gemeldt. Hy meende dat de meerder maght van den vyandt de hoope van te winnen, als men tot slaan zou koomen, niet wegh nam. Want waaren de Franschen versterkt met de scheepen uit Messina, zoo was ook de Hollandtsche vloot met de Spaansche scheepen uit Palermo. Ook braght hy verscheide redenen van Staat by, om den Prins tot zyn ooghmerk te beweegen. Het afschrift van dien brief quam den Heer de Ruiter den vyftienden by 't eilandt Vulcaan ter handen. Doch hy bleef by zyn besluit, oordeelende dat de Spaansche hulp te weinig zou konnen bybrengen tegens zulk een sterken vyandt, en dat men met 's Landts scheepen zich in geen gevecht moest inlaaten, voor dat ze, ten aanzien van verscheide schaade, in den slagh ontfangen, waaren herstelt. Het splitzen, knoopen, en herstellen, na den slagh geschiedt, was slechts by maniere van voorraadt, en niet genoeghzaam om iet van nadruk te bestaan. De Ruiter zelf hadt drie schooten in zyn groote mast. Veele scheepen hadden groote schaade aan masten, raas en wandt, en eenige waaren zeer lek. De vloot, in deezen staat zeilende, miste den zestienden in de morgenstondt Montesarchio, met vyf Spaansche en twee Hollandtsche scheepen, en quam 's avondts by den kaap Bongerbino, die beoosten Palermo leit. In den volgenden morgen kreegh men hardt weder, en de windt liep tegen. De Hollandtsche vloot was zeer verstrooit, doch Montesarchio quam met de vermiste scheepen weer by de vlagh. Zommige waaren zeer verre te lywaart, jaa eenige wel twee mylen en een half. De scheepen van de Kapiteinen Andringa, en van der Zaan, waaren zoo lek, dat men zonder ophouden most pompen. De Heer de Ruiter, geen kans ziende om met dien windt Palermo te bezeilen, besloot, met goedtvinden van den Prins van Montesarchio, draagende te houden, en den koers naar Melasso te stellen, daar hy den achtienden op den middagh aanquam. Hier ontfing hy brieven van den Nederlandtschen Konsul te Napels, doch geen taal noch teeken van hunne Hoog. Moog., noch zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje, en vernam niet een woordt van 't verlengen van den tydt die hy met 's Landts vloot in dit gewest most verblyven. Naa den middagh voer d'Onderkoning met een groot gevolg van Edelen aan zyn boordt, hem verwellekoomende. Hier werdt te dier tydt den Onderkoning afgevraaght, *wat antwoordt dat 'er van Napels was gekoomen, aangaande de Hongarische Predikanten?* Hy zeide, *Zoo gunstig een antwoordt, dat ik aan hunne verlossing niet kan twyffelen.* Doch evenwel was d'ont-

[Margin notes: Des Onderkonings schryven aan Montesarchio. — 15 Ian. — Staat der Hollandtsche vloote. — 16 Ian. — 17 Ian. — De Ruiter keert met 's Landts vloot naar Melasso. 18 Ian. Kryght geen brieven aangaande zyn verder verblyf.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

d'ontslaaging niet gevolght, en daar most noch grooter ernst worden 1676.

gebruikt, te zyner tydt te melden. Daarna verzocht d'Onderkoning met veel redenen, dat de Heer de Ruiter noch voor een wyl tydts ontrent Sicilie met 's Landts vloot zou verblyven, en zich tegens de Fransche maght laaten gebruiken; dewyl de dienst van zynen Koning, en de toestandt der zaaken in dit Ryk, dat ten hooghsten vereischte. Hy vondt zich op dit verzoek in groote verlegentheit. Ter eenre zyde zagh hy den noodt van Sicilie, en ter andre zyde was hy aan zyn ordre verbonden, en de tydt van zyn verblyf liep ten einde.

D'Onderkoning verzoekt dat hy noch een wyl tydts ontrent Sicilie zou blyven.

Hy voerde dan den Onderkoning te gemoet, dat zyn last daar lagh, en dat hy die niet moght te buiten gaan. Ook stelde hy ordre om alles te vervaardigen tot het vertrek. Dien zelven dagh quam het Koningklyk Admiraalsschip, dat, ontrent drie maanden geleden, door vyf van 's Landts scheepen uit Biscayen al te Kadix was gebraght, te Melasso op de reede.

De Ruiters antwoordt.

Den negentienden, schoon 't een Zondagh was, werdt in de Hollandtsche scheepen sterk gearbeidt, zonder rusten, om alles klaar te maaken. Met het opgaan van den dagh liet de Heer de Ruiter zyn schip krengen, om de schooten, die hy nevens of onder 't water hadt, wel dicht te krygen. Hy liet noch een wange op zyn groote mast leggen. Ook hermaakten al d'andre scheepen 't geen beschaadight was, en men haalde water tot nootdruft.

Hy laat alles tot het vertrek klaar maaken.

19 Ian.

Naa den middagh zondt d'Onderkoning zynen Secretaris, Don Pedro de Castro, met een brief van Don Julio Pinatelli, Gouverneur van Trapano, een stadt by den Westelyken uithoek van 't eilandt Sicilie, aan den Onderkoning geschreeven, en den zeventienden der maandt geteekent, hem bekent maakende, dat men den zestienden ontrent den avondt van 't kasteel van Maritimo een deel zeilen in zee hadt gezien, koomende van 't Noorden, en zeilende naar het Zuiden: eerst een esquadre van vierentwintig, en daarna een van tien scheepen, en noch andere kleender scheepen in groot getal. Dat de windt Noordtwestelyk was, met hardt weder: zoo dat de barquiers verwonderdt waaren, dat die scheepen al hunne zeilen konden gebruiken. Dat ze het punt van Marsala naarderden: en dat het gemeene gevoelen was dat ze hun best deeden om naar de Zuidtkust van Sicilie te zeilen.

Tyding van de Fransche vloot.

Men bevondt daarna dat dit de Fransche vloot was geweest, die, hoewel ze zoo merkelyk uit Messina was versterkt, evenwel het tweede gevecht met de Hollandtsche vloot niet hadt gezocht, en, om dat t'ontwyken, het geheele eilandt van Sicilie om zeilende, den twintighsten voor Augusta quam, en den eenentwintighsten te Messina.

Die, 't geheele eilandt van Sicilie om zeilende, eindelyk te Messina komt.

Ondertusschen was men den twintighsten in 's Landts vloot noch doende met de scheepen te krengen, schoon te maaken, en zoo veel als moogelyk was te voorzien: voorts met water en brandthout te haalen.

20 Ian.

Den volgenden dagh seinde de Heer de Ruiter al de Kapiteinen 's morgens vroegh aan zyn boordt, hun beveelende, zich gereedt te houden om 's avondts onder zeil te gaan, en hy liet den Onderkoning en den Prins van Montesarchio bekent maaken, dat hy met 's Landts vloot, volgens zyn ordre, naar 't Vaderlandt most vertrekken.

21 Ian.

De Ruiter besluit naar Hollandt te vertrekken, en laat het den Onderkoning weeten.

Daar op quam d'Onderkoning ter zelver uure noch aan zyn boordt, en zocht hem van zyn voorneemen af te brengen, met hooge aantuiging van 't nadeel dat des Konings zaaken by zyn vertrek zouden lyden. Hy zeide dat zyn Majesteit verlenging van den tydt zyns verblyfs van de Heeren Staaten hadt verkreegen: daar de Heer de Ruiter op antwoordde, dat hem daar van niet was gebleeken. Men zou, zey d'Onderkoning, met dat vertrek het Ryk aan de vyanden overgeeven:

Des Onderkonings aantuiging tegens zyn vertrek.

21 Ian.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. voorts vraagende, of 'er lyftoght of iet ontbrak, met aanbieding van alles te zullen verschaffen. Eenigen verhaalen, dat hem d'Onderkoning te dier tydt een zwaare goude keeten en goude penning, van groote waardy, (dien de Koning voor hem gezonden hadt) aanboodt, om hem door die Koningklyke gunst en mildaadigheit tot zyn meening te trekken. Maar hy sloeg dat geschenk grootmoedelyk af, om dat het toen juist werdt aangebooden, en een erkentenis vereischte, die hy niet van zins was te geeven: zeggende tot den Onderkoning, *dat hy om gantsch Sicilie niet eenen dagh zou blyven, buiten ordre van den Staat: maar indien hem nieuwe last van zyn Heeren en Meesters wierdt getoont, dat hy dan zou blyven.* Hy zey te dier tydt al boertende tot zyn Predikant Westhovius, *Domine, d'Onderkoning is zoo verlegen met zyn goude keeten en penning, dat gy ze slechts naamt.* Daar d'ander op antwoordde, *dat ze hem zoo wel niet zoude passen.* Ook werdt verhaalt, dat d'Onderkoning den Heer de Ruiter drie of vier daagen te vooren een vereering van honderdtduizendt guldens hadt aangebooden, op hoope van hem daar door tot langer verblyf te beweegen; maar dat hy, zyn vryheit niet willende verkoopen, die groote gift van de handt wees. Doch d'Onderkoning, om niet ongedaan te laaten 't geen strekken kon tot het ophouden van 's Landts vloot, zondt den tweeëntwintighsten 's morgens vroegh den volgenden brief, die 's avondts te vooren geschreeven was, aan den Heer de Ruiter, behelzende verscheide beweeghredenen, tot zyn ooghmerk dienende: en luidende, uit het Spaansch vertaalt, gelyk volght.

Zyn aanbieding.

Van de Ruiter afgeslaagen.

Zeer uitneemende Heer,

Des Onderkonings brief aan de Ruiter, vervattende verscheide redenen en hooge aantuiging tegens zyn vertrek.

Myn Heer, *Zoo even ontfang ik Uw Ed. briefken, gisteren geschreeven, waar by 't u belieft my uw onverwacht besluit, van u met de scheepen, staande onder uw bewindt, naar Hollandt te keeren, bekent te maaken, onder voorwenden, dat de tydt van uwe bystandt in deeze uitwerkinge van verrichtingen, volgens den last die Uw Ed. van den Heere Prinsse van Oranje heeft ontfangen, zou zyn verstreeken. Ende kan ik Uw Ed. verzeekeren, dat deeze tyding myn gemoedt tot op het alleruiterste punt heeft ontstelt: want by aldien Uw Ed. zich onttrekt van deeze uitwerking der verrichtingen, in de tegenwoordigen toestandt van zaaken, zoo zal daar uit ontstaan het geheel verlies van dit Koningryk, door d'uiterste mismoedigheit die 't zelve in d'inboorlingen zal veroorzaaken: hebbende een ieder met het grootste verlangen gehoopt op Uw Ed. aankomste, en begost t'ondervinden de gelukkige uitslagh van uw bystandt, in 't geen Uw Ed. verricht heeft op den achtsten dagh van deeze loopende maandt. Ik, myn Heere, en heb geen kennis van den dagh op den welken Uw Ed. uit zyne havens is vertrokken, om daar uit de reekening te konnen maaken die Uw Ed. my aankundight. Doch ik sla daar gantsch geen twyffel aan, of de gestelde tydt zal wel zyn verstreeken, vermits Uw Ed. zulks zeit. Maar 't geen hier aan te merken staat, is, dat ik, zoo weinig daagen geleeden, Uw Ed. in den naame van den Koning mynen Heere heb verzocht, dat de zelve zich alhier noch twee maanden, boven de zes van 't verdragh, zou willen ophouden, en dat Uw Ed. daar toe beliefde te verstaan: ende moetende die loopen van den tydt van myn verzoek af, zoo ben ik wel verzeekert, dat Uw Ed. eer dat de zelve verstreeken zullen zyn, de bescheiden van de Heeren Staaten Generaal zal hebben, om zich hier op* te

te houden voor de zes maanden der verlenging, die geslooten is door den 1676.
Koning mynen Heer. Ende dewyl zyn Majesteit my zulks by zyn Koningklyk bescheidt van den achtentwintighsten November verwittight, 't welk ik Uw Ed. met het eigen handtschrift heb bekent gemaakt, zoo schynt het dat 'er niet aan te twyffelen is, of Uw Ed. zal hier in 't korte de zeekre ordre ontfangen van de Heeren Staaten Generaal: de welke, door de naauwe vriendtschap, die zy met den Koning mynen Heere opentlyk onderhouden, en 't verbondt dat 'er is tot bevordering van des eens en des anders belang, Uw Ed. met de scheepen onder uw bewindt staande hebben afgezonden, om zyn Majesteit bystandt te doen; ten einde, dat hy zich zou moogen ontwikkelen van zulk een naadeeligen oorlogh, en dat door middel van uwe dapperheit en ervarentheit, en die van uwe Kapiteinen, Messina weer magh gewonnen en tot gehoorzaamheit gebraght worden, gelyk wy dat alle verhoopen. Dewyl dit dan het ooghmerk van Uw Ed. komst is, zoo magh Uw Ed. niet gedoogen dat daar uit zulk een tegenstrydige uitwerking ontsta, gelyk als zyn zou 't verlies van dit Koningkryk, by aldien Uw Ed. zich onttrok van 't verder bedryf in deezen standt van zaaken, laatende de wapenen van den Koning mynen Heere daar toe in den noodt, zoo dat onze gemeene vyandt de triomfen zou konnen verkrygen die hy wenscht: daar zich alle de bondtgenooten en de vrienden van de Koningklyke Kroon, en inzonderheit de Heeren Staaten Generaal, zoo veel aan moeten laaten gelegen zyn. Ook bied ik aan, van nu af, in den naame van zyn Majesteit en in den mynen, in gereeden gelde, alhier, of ter plaatze daar Uw Ed. zulks zal ordonneren, te voldoen en te betaalen de schaade, die de Heeren Staaten Generaal zouden moogen lyden, door Uw Ed. op te houden tot d'aankomste der bescheiden van de verlenging der zes maanden, ofte van de tyding dat de Heeren Staaten Generaal daar toe niet hebben verstaan: want, gelyk ik Uw Ed. heb verhaalt, die tyding kan niet lang vertoeven. Ten laatsten moet ik Uw Ed. in hoogen ernst aantuigen, gelyk ik doe by deezen, dat, by aldien Uw Ed. zich in deeze gesteltenisse van zaaken onttrekt van deeze uitwerkinge der verrichtingen, daar uit alsdan niet alleen zal ontstaan het verlies van dit Koningkryk, maar ook veele andre nadeelen van de Koningklyke Kroon zyner Majesteit. Derhalven blyve ik t'eenemaal in dat vertrouwen, dat Uw Ed. op 't inzien van deeze redenen, zyne reize zal goedtvinden op te schorten: en den Koning mynen Heere nieuwe beweeghredenen geeven om de bezondre waarde, daar hy Uw Ed. persoon in houdt, te vermeerderen. Ook vertrouw ik vastelyk, dat Uw Ed. hier mede den Heeren Staaten Generaal een zonderlingen dienst zult doen: dewyl de zelve zoo groot een belang hebben in 't geen zyne Majesteit betreft. De goddelyke genade bewaare Uw Ed. de langduurige jaaren, die ik hem toewensche. Melasso, den 21 Januarius 1676.

Zeer uitneemende Heer,

Ik kusse Uw Ed. handen, des zelfs geringhste Dienaar,

DE MARQUIS VAN VILLA FRANCA.

Ook zondt d'Onderkoning eenige Heeren aan den L. Admiraals boordt, van zynent weegen voor 't lest verzoekende, dat hy noch veertien daagen met 's Landts vloot zou blyven. Doch hy, noch zyn Krygsraadt, daar over by een geroepen, konden daar toe verstaan; vermits de tydt van zyn ordre verstreeken was. Hy wist ook hoe qualyk dat

Nader verzoek wegens den Onderkoning. 22 *Jan.* 'T welk afgeslaagen werdt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. dat het den L. Admiraal Tromp werdt afgenoomen, dat hy, Spanje ten gevalle, in den jaare MDCLXXIV, na half October, den tydt die vast gestelt was tot het uitblyven der vloote, tot ontrent December was uit geweest: en dat de Heeren Staaten van Hollandt hadden geëischt, dat de Hoofden der vloote rekenschap zouden geeven, waarom dat ze zoo veel langer waaren in zee gebleeven: en dat de lasten der equipagie of toerusting, na half October, te dier zaake gedraagen, werden gerekent, voor de drie Kollegien ter Admiraaliteit van de Maaze, Amsterdam, en 't Noorderquartier, tot over de negenhonderdtduizendt † gulden te beloopen. Maar inzonderheit werdt by den Heer de Ruiter en den Krygsraadt aangemerkt, dat 's Landts vloot weinig hulp van Spanje hadt te verhoopen: dat de Spaanschen nu slechts tien scheepen by der handt hadden, en daar onder vyf slechte, die ook maar voor twaalf daagen scheepsbehoefte in hadden: zoo dat het groot geweldt van de Fransche zeemaght op 's Landts zeventien scheepen meest zoude aankoomen. Derhalven verstondt men eenpaarighlyk, dat men 't vertrek niet zou uitstellen: 't geen de Heer de Ruiter den Onderkoning met een brief bekent maakte. Daarna ontfing hy noch van den gemelden Onderkoning een brief, die van deezen inhoudt was:

† 939706 *gl.* 13 *stuyv.* 8 *pen.*

Zeer uitneemende Heer.

Een andre brief door den Onderkoning ten zelven einde aan de Ruiter geschreeven.

Myn Heer, *Zoo terstondt ontfang ik Uw Ed. brief van heeden, waar by 't Uw Ed. belieft my te antwoorden op den mynen van gisteren, en blyve ik in de raadeloosheit die Uw Ed. kondt denken: nadien Uw Ed. volherdt in zyn besluit van zich deeze uitwerking uwer verrichting t'onttrekken. Ende in gevolge van 't geen ik in 't geschrift van gisteren Uw Ed. hebbe aangekundight, herhaale ik 't zelve wederom by deezen, in den naame van den Koning mynen Heere: stellende Uw Ed. de groote nadeelen, die hier uit te volgen staan, voor oogen. Ende al hoewel ik my noch voede met de hoope dat Uw Ed. zyn vertrek zal opschorten, zoo zal ik aanstondts de felouque, die Uw Ed. ordonneert dat hem zal volgen, afzenden, en ben ten dien einde bezich met schryven: niet twyffelende of te Napels zullen d'ordres van de Heeren Staaten Generaal worden gevonden, strekkende om ons uwe bystandt voor noch zes maanden in deeze uitwerking der verrichting te doen genieten: volgens het geene my de Koning, mynen Heere, heeft verwittight. Ende in gevalle Uw Ed. zyne reize in 't werk stelt, zoo verzoek ik dat Uw Ed. niet wil nalaaten Napels aan te doen; op dat noch erlanght magh worden, dat Uw Ed. zich zonder tydtverlies wederom begeeve op deeze hooghte. Ende ondertusschen wensch ik, dat Uw Ed. myne oprechte genegentheit noch meenighmaalen tot zynen dienst en welbehagen gebruike. Godt bewaare Uw Ed. noch veele jaaren, die ik hem toewensche. Melasso, den 22 Januarius* 1676.

Zeer uitneemende Heere,

Ik kusse Uw Ed. handen, als des zelfs geringhste Dienaar,

DE MARQUIS VAN VILLA FRANCA.

Het leste verzoek van den Onderkoning, dat de Heer de Ruiter, 's Landts vloot vertrekkende, eerst zyn koers naar Napels zou neemen, om te zien of hy daar geen andre ordre zou vinden, heeft hy toegestaan, indien windt en weder zulks kon toelaaten: en daar op ging men

men noch ten zelven daage onder zeil. In 't uitzeilen werdt de Heer de Ruiter, of 's Landts vlagge, van 't kasteel noch met zeven schooten vereert, die hy met gelyk getal beantwoordde. Hy salueerde ook in 't voorby zeilen de vlagh van den Admiraal van Spanje, en die hem, met gelyke schooten. Buiten de baay gekoomen, stelde hy zyn koers, met een Oostelyke windt, naar 't eilandt Stromboli. Den drieëntwintighsten, voorby Stromboli geraakt, zondt hy twee persoonen, Albert en Pieter van der Sprang, voor uit naar Napels: den eersten met brieven aan den Onderkoning, en den tweeden aan den Nederlandtschen Konsul van Daalen, met brieven, om van daar aan de Heeren Staaten te bestellen, en om te verneemen of daar geen brieven van den Staat aan hem waaren gekoomen, aangaande zyn langer verblyf ontrent Sicilie, ten dienst van Spanje. Doch als dees afgezondenen zonder eenige nader ordre daarna te rugh quaamen, vervorderde hy zyn reize, zonder te Napels aan te loopen. Den lesten dagh der maandt kreegh men het Noordteinde van Sardinie en Corsica in 't gezicht. Toen gaf de Heer de Ruiter ordre, dat de Kapitein de Jong, als Kommandeur, nevens de Kapiteinen Broeder, Graaf van Styrum, Meegang en Noirot, voor uit naar Livorno zouden zeilen: om zich daar by de Smirnaasvaarders, die onder 't beleidt en geley van den Schoutbynacht de Ruiter, zynen zoon, naar Hollandt zouden zeilen, te vervoegen, en 't geley te versterken. De gemelde Schoutbynacht was den achtentwintighsten December te Livorno aangekoomen: en zommigen verhaalen, dat hy weinig daagen te vooren met de ryke Smirnische vloot de Fransche zeemaght, die toen, naar Sicilie zeilende, daar ontrent was, gelukkiglyk ontging, en dat hy binnen 't eilandt van Elba door zeilde, op den zelven dagh dat de Franschen hun koers buiten 't eilandt vervolgden. De Heer de Ruiter beval, naa 't afzenden van den Kommandeur de Jong naar Livorno, aan d'andre scheepen, die hy by zich hieldt, dat ze koers zouden stellen bezuiden Minorca, Majorca, en Yviça, zoo de windt daar toe wou dienen, of anders benoorden om: en stelde, indien iemant door ongelegentheit van de Hooftvlagh moght geraaken, de rendevous of verzaamelplaats in de baay van Alicante. Daar op voortzeilende, en den vierden van Februarius ontrent Gorgona (een kleen eilandt ten Zuidtwesten der stadt Livorno) koomende, kreeg hy vyf scheepen in 't gezicht, en begost, toen ze naarder quaamen, te merken, dat het de scheepen waaren die hy den lesten der verleede maandt naar Livorno hadt afgezonden. Deez', 's avondts laat by hem koomende, braghten hem een brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, den negentienden December des verleeden jaars geschreeven, luidende als volght.

> 1676.
> 'S Landts vloot gaat van Melasso t'zeil.
> 22 *Ian.*
> 23 *Ian.*
> De Ruiter zendt brieven naar Napels.
> Komt in 't gezicht van Sardinie.
> 31 *Ian.*
> Zendt vyf scheepen naar Livorno.
> Komt ontrent het eilandt Gorgona.
> 4 *Febr.*
> Brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje aan de Ruiter.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

Al hoewel de conventie [1], *tusschen haare Hoog. Moog. en den Koning van Spanje aangegaan, noopende de equipagie* [2] *van* 18 *oorloghscheepen naar de Middellandtsche zee, U E. commandement* [3] *aanbevoolen, alleen was geprojecteert* [4] *voor den tydt van zes maanden, die met de aanstaande maandt Januarius* MDCLXXVI *staan te expireren* [5], *ende dat U E. zich dienvolgende in verlegenheit zoude vinden, wat men met de voorschreeve scheepen zoude moogen uitrechten, ende of en wanneer die zouden moeten repatrieren* [6] *en te rugge koomen, zoo hebben wy noodigh geacht U E. mitsdeezen bekent te maaken, dat den tydt van de voorschreeve zes maanden juist zoo precys* [7] *niet is gedefinieert* [8], *dat U E.*

> 1 *Overeenkooming.*
> 2 *Toerusting.*
> 3 *Gebiedt.*
> 4 *Ontworpen.*
> 5 *Eindigen.*
> 6 *Naar 't Vaderlandt keeren.*
> 7 *Stip.*
> 8 *Bepaalt.*

aan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. *aanstondts met de expiratie*[9] *van dien zoude moeten wederomme keeren, zonder het principaal*[10] *ooghmerk van den Staat te hebben bereikt: en dat daarenboven tusschen zyne Majesteit en haar Hoog. Moog. van nieuws gehandelt wordt, omme den tydt van de voorschreeve zes maanden, voor noch andre zes maanden te prorogeren*[11]. *Wy zullen V E. dan van den uitslagh van dien, en wat V E. nader te doen zal hebben, adverteren*[12], *en onze meininge en intentie laaten toekoomen, zoo haast van de voorschreeve zaake eene afkomst ter eenre ofte andre zyde zal zyn gemaakt, daar op V E. zich gerust kan houden, die wy hier mede, Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere, beveelen in de bescherminge van Godt almaghtigh. In 's Gravenhage, den 19 December 1675.*

9 Het eindigen. 10 Voornaamste. 11 Verlengen. 12 Verwittigen.

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ter zelver tydt werdt hem noch een brief ter handt gestelt, door den Secretaris ter Admiraaliteit t'Amsterdam, zes daagen later, geschreeven, en van deezen inhoudt.

Brief van den Secretaris ter Admiraaliteit tot Amsterdam aan de Ruiter.

Myn Heer.

Met de voorledene post heeft zyn Hoogheit, onder couverte van den Konsul tot Napels, aan V Weled. geschreeven over de provisionele continuatie van 's Landts vloote in de Middellandtsche zee, van welke missive gaarne hadde gezien dat met deeze post een dubbeldt was gezonden, dat door het vertrek van zyn Hoogheit uit den Haagh niet en heeft konnen geschieden: ende dewyle door haar Hoog. Moog. van de resolutie tot het langer verblyf noch geen aanschryvingh aan het Kollegie is gedaan, zoo is by haar Ed. Moog. geen ordre gestelt tot het zenden van eenige vivres, daar op dat V Weled. in het doen provideren van de scheepen reflexie gelieft te maaken, dat noodigh gevonden hebbe over te schryven: ontwyffelyk dat den Viceroy van Napels zal bezorgen dat de scheepen geprovideert zullen konnen worden, aan de welke dat daar toe door de Spaansche Ministers alhier verzoek is gedaan. De jonghste advyzen, die wy van V Weled. gehadt hebben, zyn van den eersten November, en brengen ons in verlangen om naader tydingen te krygen. Met dat V Weled. van de publicque advyzen is gedient, zal my tot de zelve niet inlaaten, ende voor V Weled. particulier zeggen, dat het met V Weled. familie noch wel is. Waar mede dat, naar myn gebiedenis aan alle de bekende, verblyve,

Myn Heer,

V Weled. ootmoedige Dienaar,

J. DE WILDT.

De Ruiter besluit weer naar Napels en Sicilie te keeren. 4 *Feb.*

De L. Admiraal de Ruiter, den brief van zyn Hoogheit geleezen en overwoogen hebbende, besloot, dat hy met 's Landts vloot, zonder uitstel, te rugh naar Napels, en voorts naar Sicilie zou zeilen, om de Franschen alle moogelyke afbreuk te doen, vertrouwende dat hy te Napels naarder aanschryving van hunne Hoog. Moog. zou vinden. Hy stelde derhalven zyn koers terstondt naar d'eilanden Capraia en Elba, en voorts naar Napels. Doch hy gaf zyne Hooftofficieren en Kapiteinen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

nen te kennen, wat hem door zyn Hoogheit was aangeschreeven: stellende, indien iemant van de Hooftvlagh afdwaalde, de baay van Napels tot rendevous, of verzaamelplaats. 1676.

10 Febr. Komt by 't eilandt Ischia en voor de golf van Napels. Maakt zyn komst door een brief aan den Onderkoning bekent.

Den tienden der maandt quam de vloot ontrent het eilandt Ischia, dat ten Westen van de golf of zeeboezem van Napels leit: doch men hadt de windt uit de golf Noordtoostenoosten, en dat zeer ongestaadigh, dan stilte en dan koelte, zoo dat men weinig kon vorderen. De Heer de Ruiter zondt toen met een felouque een brief aan den Onderkoning van Napels, den Marquis de los Velez, en een ander aan den Nederlandtschen Consul van Dalen, om zyn komst bekent te maaken. Daar op quam noch 's avondts ten zes uuren de gemelde Consul, met een Luitenant Generaal, aan zyn boordt, en braghten hem een brief van den Onderkoning, die zich over zyne komste ten hooghsten verblydde, hem heuschelyk begroette, en noodighde om in de stadt te koomen. In 't slot van den brief las men de volgende woorden: *D'ontslaaging van de Hongarische Religieusen (zoo werden de Predikanten hier genoemt) is vergunt, zoo draa ik maar geweeten heb dat het Uw Excellenties believen was dat zulks zou geschieden: en ik wachtte, om die in 't werk te stellen, alleen naar Uw Excellenties komste; op dat zy die genade door uw handt zouden ontfangen.* Doch, niet tegenstaande die milde toezegging van vrylaating, scheen d'Onderkoning daarna te aarzelen, en de Heer de Ruiter moest daar noch ernstig om spreeken, eer hy ze ontsloegh.

Hy komt voor de stadt Napels.

Men deed voorts dien avondt en den gantschen nacht zyn best om de baay van Napels in te laveeren: doch het duurde noch tot den volgenden avondt eer men in de baay en voor de stadt ten anker quam.

11 Febr. Wordt van den Onderkoning verwellekomt.

D'Onderkoning van Napels, de Marquis de los Velez, liet zich noch den zelven avondt met verscheide vaartuigen, prachtig toegerust, nevens veele Grooten en Edelen, aan zyn boordt brengen, hem verwellekoomende, groot genoegen en vreught betoonende over zyn aankomst. De Consul van Dalen hadt hem 's avondts te vooren genoeghzaam verzeekert, dat de Hongarische Predikanten waaren ontslaagen, daar nochtans niet op volghde. Doch nu zocht hy, door zyn Predikant Westhovius aangemaant, zich van de tydt en gelegentheit te dienen, om hunne verlossing te bevorderen. Toen de drang in de kajuit verminderde, en dat veele Edelen zyn schip van boven tot beneden gingen bezien, nam hy zyn slagh waar, en sprak den Onderkoning met deeze woorden aan:

Zyn gesprek met den Onderkoning, ten einde dat hy de Hongarische Predikanten van hunne slaverny zou ontslaan.

Daar is aan Uw Excellentie tot tweemaalen voor de Hongarische Predikanten, die op de galeyen zyn gebannen, geschreeven, met verzoek om hunne ontslaaging. Daar op zeit men dat hunne banden nu wel eenighzins zyn verlicht, maar ze zyn noch niet in vryheit gestelt: dat ik nochmaals van Uw Excellentie verzoeke; nadien ik niet en weete dat die mannen zulk een straffe hebben verdient. Uw Excellentie doet my d'eere van my te verwellekomen, met veele teekenen van achting en genegentheit, daar ik my in behoore te verblyden. Doch Uw Excellentie gelief te weeten, dat ik nu niet bly kan zyn. Wat vreughde zou ik konnen scheppen uit al d'eere die my geschiedt, zoo lang als myn lieve broeders, die Predikanten, daar op de galeyen zitten, en zoo mishandelt worden. Wil derhalven Uw Excellentie iet voor my doen, en toonen dat hy my genegen zy, gelyk hy zeght, hy ontslaa dan deeze ellendigen uit hunne banden. Dit sprak hy met zulk een ernst en nadruk, dat hun beide, zoo wel die hoorde als die sprak, de traanen uit d'oogen borsten. *De brieven*, zey toen d'Onderkoning,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. *daar Uw Ed. van spreekt, heb ik ontfangen, en met opmerking geleezen, en 't doet my zelf wee dat die goede luiden tot die uiterste ellende der galeyen zyn gebraght. Maar Uw Ed. weet dat ik onder mynen Koning en Heere staa, wiens meening my in deezen onbewust is, en dat ik, geen volkoomen maght hebbende om hier in te treeden, niet kan doen wat ik wel gaarne zou willen. Ook zyn 't des Keizers gevangenen. 'T is my leedt dat Uw Ed. iet van my eischt dat aan my niet staat, maar aan den Koning mynen Heer, en aan zyn Keizerlyke Majesteit, aan wien men daar over zou moeten schryven.* Dit zeggen bedroefde den Heer de Ruiter dermaate, dat men 't aan zyn gelaat kon zien, ook werdt het gemerkt van den Onderkoning, die, zich by zich zelven wat bedenkende, en de zaak overweegende, zich eindelyk tot de Ruiter keerde, met deeze woorden, *Wel nu myn Heer, wie zou zulk een Admiraal, die de beschermer en behouder is van deeze Landen, en daar wy zoo zeer aan zyn verplicht, iet konnen weigeren? Ik zal ze dan om uwent wil doen ontslaan: doch onder voorwaarde, dat gy ze op de vloot zult houden, en niet onder 't gebiedt van mynen Koning of van den Keizer aan landt zult laaten zetten: op dat hun niet erger overkoome. Ik zou hen dan niet konnen beschermen, en doe dit nu zonder last. Maar ik meen dat ik mynen Koning, met u dit in te willigen, al is 't zonder zyn verlof, dienst doe: en daarom heb ik 't geen gy zoo ernstig verzoekt niet willen weigeren. Hunne vryheit is u geschonken.* De Heer de Ruiter bedankte daar op den Onderkoning, en zeide, dat hy zyn Predikant terstondt zou zenden om hen af te haalen. Dit stondt d'Onderkoning toe, en beloofde ordre te zullen stellen, ten einde dat men ze zyn Predikant zou overgeeven. Hy was zoo haast niet van boordt vertrokken, of de Predikant Westhovius, vergezelschapt met den Predikant van den Viceadmiraal de Haan, Ægidius Viret, voer met drie sloepen naar de galeyhaven, en verzocht, zich naar 't Hof begeevende, aan zyn Excellentie, dat men de gemelde Hongaren in zyne handen zou stellen. Toen gaf d'Onderkoning terstondt bevel aan den Prins van Piombino, Generaal der Napelsche galeyen, dat hy ze zou ontslaan: die daar op zich met zyn gevolg naar de galeyen begaf, en den Predikant Westhovius drieëntwintig Hongarische Predikanten toetelde, die men dien avondt noch op 't schip van den Viceadmiraal de Haan braght. Den volgenden dagh haalde de gemelde Westhovius noch een Hongarisch Predikant uit het slaaven gasthuis, daar hy ziek en aan een zwaare keeten geslooten lagh, en noch twee uit een gevangkenis. Dus werden dees Predikanten, tot zesentwintig in getaale, (onder de welke drie Rectors of bestierders van schoolen waaren) ten lesten uit hunne bange slaverny, (die zy nu meer dan negen maanden, zedert den achtsten May des voorleden jaars, op de Napelsche galeyen hadden geleden) door de voorspraak van den Heere de Ruiter, verlost. Zy quaamen in een jammerlyke gestalte in de Hollandtsche vloot, met verscheurde kleederen, half naakt, met uitgemergelde lichaamen, afzienlyk door builen en wonden; zoo dat men ze niet zonder medoogen kon aanschouwen: te meer, om dat daar onder waaren mannen grys van ouderdom, die door hun deftig, bleek en vervallen weezen, eerbiedenis en erberming verwekten. Ter gedachtenis van hunne volstandigheit in 't uitstaan van zoo veel ellenden, om de belydenis van hunnen godtsdienst met gedult verdraagen, zal ik de lyst van hunne naamen hier invoegen: en eerst die de Gereformeerde Religie beleeden, te weeten, Stephanus

D'Onderkoning staat zyn verzoek toe.

Zesentwintig Hongarische Predikanten worden uit de slaverny der Napelsche galeyen ontslaagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

nus Kallai, Johannes Szomodi, Stephanus Bátorkessi, Franciscus Foris Otrokocsi, Johannes Jablonczai, Basilius Köpeci, Georgius Alistali, Johannes Ujvári, Stephanus Ladmoci, Stephanus Sellyci, Stephanus Harsanyi, Petrus Kalnai, Georgius Körmendi, Petrus Czeglédi, Michaël Karasznai, Michaël Szalochi, Martinus Szent-Peteri, Andreas Szodoi, M. Thomas Steller, Valentinus Kocsi, en Petrus Simoni. De drie leste waaren Rectoren van Gereformeerde Schoolen geweest, en de volgende vyf waaren Leeraars van d'Aughsburghsche belydenisse, naamentlyk, Samuel Nicletius, Balthazar Nicletius, Nicolaus Leporinus, Stephanus Sedenyi, en Nicolaus Buganyi. Zy werden daarna gezaamentlyk aan 't boordt van den L. Admiraal gebraght, daar zy hunnen verlosser met onuitspreekelyke vreughde voor hunne verkreege vryheit bedankten. Hy zeide daar op, *Dankt uwen Godt, ik heb niet meer gedaan dan ik schuldig was. Maar ik heb verstaan dat eenige van u luiden Gereformeerden en zommige Lutherschen zyn.* Zy zeiden, *Dat 's waar:* en hy daar op, *Nu hebt gy ondervonden dat de Papisten, uwe vyanden, u als eenerley volk en op eene wyze hebben gehandelt, en even zeer geplaaght. Wy zyn ook,* zeide een der Gereformeerden, *onder 't gemeene kruis als broeders, jaa als een hert en ziel geweest; en als wy eenige aalmoes van geldt of onderstandt kreegen, 't was ook voor de Luterschen; en als zy iet ontfingen, 't was ook voor ons.* Op welke woorden de Heer de Ruiter hun met deeze noodige en nutte vermaaning liet gaan, *Gaat dan heenen, en doet uw best, een ieder by de zynen, dat gy, t'huis koomende, een mooght zyn of worden, en ik zal nooit aangenaamer dank ontfangen.* Dus toonde dien Christen oorlogsheldt zyn liefde tot de vreede der kerke. Daarna werden de verloste Predikanten op verscheide oorlogscheepen verdeelt, en den Kapiteinen bevoolen, hen, die met verscheurde kleederen half naakt waaren, op nieu te kleeden, en, naar de waardigheit van hun ampt, wel t'onthaalen en te verzorgen, ter tydt toe dat men gelegentheit zou vinden om hen naar eenige veilige verblyfplaats te brengen of te zenden. De Heer de Ruiter hieldt den Lutherschen Predikant, genoemt Samuel Nicletius, op zyn schip. Ten zelven daage, den twaalfden der maandt, voer de L. Admiraal, met de Hooftofficieren en Kapiteinen, naar de stadt Napels, om den Onderkoning te begroeten, daar hy op een heerlyke wyze ten Hove werdt ingehaalt, ontfangen en bejegent. Hy bedankte toen zyn Excellentie voor de vrystelling der Predikanten. Ten zelven daage gaf hy zyn Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs, schriftelyke last, dat ze zich, boven de tydt van acht maanden, die ze zich door ordre van d'Admiraaliteit van vivres hadden voorzien, noch zouden op nieuw voorzien voor den tydt van tien weeken, of zeventigh daagen. Zederdt werden eenige daagen met vlyt besteedt, om zich van water, brandthout en alle behoefte te voorzien, om de scheepen te krengen, te teeren, en te verzorgen. Den zeventienden werden de Hooftofficieren en Kapiteinen aan des Admiraals boordt geseint, en hy belastte dat zich een ieder klaar zou maaken, om 's anderendaaghs t'zeil te gaan. Naa den middagh vereerde d'Onderkoning aan hem, en den Viceadmiraal de Haan, eenige geschenken, ook zondt hy veel ververfsching voor al de Kapiteinen. De Heer de Ruiter werdt op dien dagh, wegens zyn Majesteit van Spanje, met zyn Koningklyke afbeelding beschonken. Dees beeltenis was konstig op goudt geamailleert, omringt en verciert met acht roozen van diamanten, en etlyke honderden dia-

1676.

De Ruiters gedenkwaardigh gesprek met de Hongarische Predikanten, hem bedankende voor hunne verlossing.

12 Feb.

Hy begroet en bedankt den Onderkoning.

Stelt ordre op 't revictualieren der vloote.

17 Febr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. mantsteenen, onder de welke acht uitstaaken in grootte en waarde. Ook was daar een goude keeten by, dienende om die beeltenis op de borst te hechten. Eenige melden dat de L. Admiraal met een konstig gedreeve zilvre schootel werdt vereert, ook met een staf met diamanten omzet. Ook is 't zeeker dat hem d'Onderkoning een Koningklyk rapier met een gevest van bloedtkoraal, dat men zyn Hoogheit Don Jan van Oostenryk, indien hy te Napels waar gekoomen, hadt toegeschikt, vereerde. Doch of dit op dien zelven dagh geschiedde, is my onbewust. Den volgenden dagh werdt men opgehouden door 't sluiten en vereffenen der reekeningen met den Nederlandtschen Consul en de koopluiden, ter zaake van de geleverde levensbehoefte. De L. Admiraal zedert zyn verblyf in de baay van Napels geen nader aanschryven van de Heeren Staaten, aangaande zyn verder verblyf, ontfangen hebbende, schreef daar over voor zyn vertrek naar Sicilie aan hunne Hoog. Moog., *dat hy, tot zyn leedtweezen, noch geen zeekerheit van zyn langer verblyf in die gewesten hadt, dan de brief van zyn Hoogheit van den negentienden December, derhalven verzoekende dat hem hunne Hoog. Moog. ordre en meening dien aangaande als noch op 't spoedighste moght worden toegezonden. Wyders, dat hy hoopte dat het hunne Hoog. Moog. wel zou gevallen dat hy de vloot noch voor tien weeken hadt doen voorzien.* Dees brief was den achtienden van de maandt geteekent. Den volgenden nacht quam hem een brief van den Marquis de Vayona, Generaal van de galeyen, uit Napels, ter handen, hem raadende, (dewyl 'er tyding was dat de Franschen, wel veertigh zeilen sterk, op eenigen aanslagh stonden uit te koomen) dat hy met de Hollandtsche vloot zyn koers zoude stellen recht naar Palermo, om daar met de Spaansche vloot te vereenigen, en dat hy hem daar met twee galeyen zou volgen en vinden. Hier op ging hy den negentienden voor daage met 's Landts vloot onder zeil. Hy salueerde de stadt Napels met elf schooten; de Viceadmiraal met negen, en de Schoutbynacht met zeven. Maar de stadt en de kasteelen schooten wel honderdt schooten, daar men met zeven voor bedankte. De koers werdt gesteldt naar de baay van Palermo, daar men, van de vloot afdwaalende, de vlagh zoude opzoeken.

Hy wordt van den Onderkoning met eenige geschenken vereert.

Zyn schryven aan de Heeren Staaten.

19 *Febr.* De Ruiter gaat met 's Landts vloot van Napels t'zeil naar Palermo.

HET

HET LEVEN
VAN DEN HEERE
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

ACHTIENDE BOEK.

De Ruiter komt met 's Landts vloot te Palermo. *23 Febr.*

Naa dat de L. Admiraal Generaal de Ruiter uit de baay van Napels, gelyk in 't voorgaande boek is verhaalt, met 's Landts vloot was t'zeil gegaan, kreegh hy naa vier daagen zeilens den baay van Palermo in 't gezicht, en raakte den drieëntwintighſten van Februarius, nevens de Viceadmiraal de Haan, en de Kapitein Middellandt, (die zedert de doodt van Verſchoor de vlag als Schoutbynacht voerde) met noch zeven ſcheepen, en de ſnaauwen en branders, noch achter de moulje van Palermo. D'andre zeven ſcheepen bleeven op de reede. Den volgenden dagh quam de Prins van Monteſarchio, en daarna de gantſche Magiſtraat, den Admiraal verwellekoomen. Hier vondt hy zich door lekkagie genoodtzaakt zyn ſchip te kielhaalen, 't welk met het loſſen van geſchut en andre zwaarte werdt in 't werk geſtelt. Doch men kon 't zwaarlyk op zy noch de kiel boven water krygen, dewyl 't ſchip zeer daalde: maar men zagh echter de kiel, voor en by de vergadering van de kiel en ſteven, zoo ontſtelt en gebrooken, dat het een ſchrik was om te zien. Terwyl men alles, zoo veel als 't moogelyk was, kalfaatte en voorzagh, hadt men in 't werk zoo veel ramp en tegenſpoedt, dat 'er wel vyftien of zeſtien daagen verliepen eer men te recht kon raaken. Midlerwyl werdt hy met zyn Hooftofficieren en Kapiteinen, eerſt van den Prins van Monteſarchio, *27 Febr.* en daarna van de geheele Magiſtraat van Palermo, *1 Maart.* met groote heerlykheit ten middaghmaale onthaalt. Ook werdt de Heer de Ruiter te vooren *27 Febr.* door den Raadt met twee zilvre ſchootels, ter waarde van vyfhonderdt gulden, en met een ſtuk roodt damaſt van tweehonderdt ellen lang, wel twaalfhonderdt gulden waardig, beſchonken. Den vyfden Maart *5 Maart.* quam ook de Marquis de Vayona met twee galeyen van Napels by de vloot, en de Prins van Monteſarchio vertrok den negenden met een galey naar Napels, en voorts van daar naar Madrid, om rekenſchap van zyn bedryf te geven. Den dertienden *13 Maart.* raakten de meeſte ſcheepen van achter de moelje buiten in de baay, en ten zelven daage hadt de L. Admiraal al de Spaanſche hooge Bevelhebbers op zyn ſchip ten eeten: *14 Maart.* daar beſlooten werdt, dat ook de Spaanſche ſcheepen 's anderendaaghs zouden t'zeil gaan. Daar op liep de Hollandtſche vloot des morgens voor den middagh in zee. Daar de Spaanſche Admiraal met twee andere, en daarna noch drie Spaanſche ſcheepen op volgden. Doch den volgenden dagh † voegde zich de geheele Spaanſche vloot, beſtaande in tien oorloghſcheepen, een petasque en een brander, t'zaamen twaalf zeilen, by de Hollandtſche. De L. Admiraal de Ruiter deelde toen aan ieder zyn inſtructie en be-

Hy wordt genoodtzaakt zyn ſchip te kielhaalen.

De Hollandtſche vloot loopt uit de baay van Palermo in zee, daar zich de Spaanſche vloot by voeght. *† 15 Maart.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. richtschrift uit, daar men zich naar zou richten: zullende, volgens 't geen verdraagen was, de Heer de Ruiter de voortoght, de Spaansche de middeltoght, en de Viceadmiraal de Haan d'achtertoght hebben. Dienvolgens werdt 's Landts vloot nu in twee esquadres verdeelt. Het eerste, onder den L. Admiraal de Ruiter, voerende de wimpel van de groote steng, bestondt uit negen oorloghscheepen, drie snaauwen, twee branders, en een behoeftschip: het tweede, onder den Viceadmiraal de Haan, de vlagh voerende van de voorsteng, uit acht oorlogscheepen, drie snaauwen, twee branders, en een behoeftschip. Het schip de Spiegel, dat d'overleden Schoutbynacht Verschoor plagh te voeren, werdt gestelt onder 't gebiedt van den Kapitein Schey, wiens schip Essen, 's daaghs na den zeeslagh van den achtsten Januarius, gelyk verhaalt is, door zyn lek was gezonken. 'S Landts vloot, nu vereenight met de Spaansche, over de welke Don Francisco Pereira Freire de la Cerda, Viceadmiraal Generaal van zyn Majesteits vloote, 't gebiedt voerde, stelde nu den koers naar Melasso. Midlerwyl hadt men in Hollandt kennis gekreegen van 't vertrek van 's Landts vloot uit Sicilie. Den eenentwintighsten Februarius werden in de vergadering der Heeren Staaten drie brieven van den L. Admiraal de Ruiter, aan den Raadtpensionaris Fagel geschreeven, geleezen: d'eerste geschreeven den 22 van Januarius, zeilende in de baay van Melasso, de tweede geschreeven den 23, by 't eilandt Stromboli, en de derde den 31 der zelve maandt, beoosten 't eilandt Corsica: houdende verwittiging van de gesteltenisse van 's Landts vloot, en dat hy, de Ruiter, volgens d'instructie hem by den Heere Prinsse van Oranje mede gegeeven, hadt beslooten, weer naar 't Vaderlandt te keeren. Ook heeft de Raadtpensionaris ter vergadering toen voorgedraagen, wat ordres zyn Hoogheit den Heer de Ruiter van tydt tot tydt hadt toegezonden, en laaten toekoomen, om noch eenigen tydt ontrent Sicilie te blyven, en aldaar met 's Landts vloot den vyandt afbreuk te doen, mitsgaders wat dien aangaande ook noch dien dagh by zyn Hoogheit was gedaan. Waar op beraadtslaaght zynde, hebben hunne Ed. Groot Moog. zich d'ordres, die zyn Hoogheit den Heer de Ruiter hadt gegeeven, om met de vloot ontrent Sicilie noch te verblyven, en den vyandt afbreuk te doen, wel laaten gevallen: ende voorts goedtgevonden en verstaan, *dat als noch, zoo wel ter Generaaliteit als by zyn Hoogheit, en elders daar het van vrucht kon zyn, alle vlyt zoude worden aangewendt, om de voorschreeve vloote in de Middellandtsche zee te houden, en te doen wederkeeren: ende dat voorts de zelve vloot met noch zes scheepen van oorlogh, ieder van tsestig stukken kanon, moght worden versterkt, by aldien zyn Koningklyke Majesteit van Spanje kon worden bewoogen om twee derden van d'onkosten in de toerusting van de voorschreeve zes scheepen te draagen.* Wat verder ter vergadering van de Heeren Staaten Generaal, op 't ontfangen van etlyke brieven des L. Admiraals, daarna werdt gedaan en besslooten, kan men zien uit hunne Hoog. Moog. resolutie, den zeventienden Maart genoomen, en den Heere de Ruiter toegezonden, gelyk hier volght.

'S Landts vloot wordt in twee esquadres verdeelt.

21 Feb.

Resolutie der Staaten van Hollandt, strekkende om 's Landts vloot noch ontrent Sicilie te houden, en met zes scheepen te versterken.

17 Maart.

De Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Brief der Heeren Staaten Generaal aan de Ruiter.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve getrouwe,

Wy hebben ontfangen uwen brief van den 18 *February lestleden, en de duplicata van des zelfs brieven van den* 11 *der zelver maandt, den*

den 9 January daar te voorens, daar nevens gevoeght, noopende onder anderen de prolongatie ofte het langer verblyf van de vloote in die gewesten, en het revictualieren van de zelve voor noch tien weecken, ende daar op genoomen de bygaande resolutie, die wy U toezenden tot rescriptie, narichtinge, en om zich daar naar te reguleren. Waar mede eindigende, beveelen wy U in Godes heilige protectie. In den Hage, den 17 Maart 1676. 1676.

Ter ordonnantie van de hooghgemelde Heeren Staaten Generaal.

Extract uit het regiſter der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Martis, den 17 Marty 1676.

Ontfangen een missive van den L. Admiraal de Ruiter, geschreeven in 's Landts schip d'Eendracht, ten anker leggende in de baay van Napels, den 18 February lestleden, en daar nevens duplicata van zyne brieven van den 11 der zelver maandt, en den 9 January daar te vooren, houdende advertentie, en onder anderen, dat den ordinaris post uit Hollandt, 's daaghs te vooren aldaar aangekoomen zynde, als noch geene brieven van haar Hoog. Moog. ofte zyne Hoogheit voor hem L. Admiraal mede gebraght hadde: zoo dat hy, tot zyn leetweezen, noch geen zeekerheit van de prolongatie, ofte het langer verblyf van de vloote in die gewesten hadde, als de missive van hooghgemelde zyne Hoogheit, daar van hy by zynen jonghsten in het breede aan haare Hoog. Moog. geschreeven hadde: verzoekende derhalven dat hem L. Admiraal haar Hoog. Moog. ordres en meyninge dien aangaande als noch op 't spoedighste moghte werden toegezonden. Wyders, dat hy L. Admiraal hoopte, dat het haar Hoog. Moog. welgevalligh zoude weezen, dat hy de Hooftofficieren, Kapiteinen en Kommandeurs van de voorschreeve vloote by acte hadde geordonneert, dat ze haar boven den tydt van acht maanden, gelyk haar by het Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam gelast was, noch voor den tydt van tien weeken zouden revictualieren, daar toe een ieder zyn best gedaan, en, voor zoo veel hem bekent was, de noodige vivres ook bekoomen heeft. Waar op gedelibereert zynde, is goetgevonden en verstaan, dat de Heeren Staaten van de respective Provincien nochmaals by missive zal werden gerepresenteert, hoe veel den Staat daar aan gelegen leit dat de stadt van Messina niet magh blyven onder de maght van den Koning van Vrankryk, en dat zyne Majesteit ook geen verdere progressen aldaar en komt te doen, gemerkt zulks de conditien van de vreede te zwaarder en erger zoude maaken, gelyk zulks de Heeren Staaten van de hooghgemelde Provincien, by haar Hoog. Moog. missive van den derden deezer maandt, met zeer bondige redenen is voorgedragen en vertoont, daar toe in deezen werdt gerefereert, met iteratif en niettemin zeer ernstigh verzoek, dat de Heeren Staaten van de hooghgemelde Provincien noch voor den tydt van andere zes maanden, ofte zoo veel langer als de noodt zulks zoude moogen vereisschen, in de continuatie en tot verblyf van de voorschreeve scheepen in de Middellandtsche zee hoe eerder zoo beter willen consenteren, en der zelver consenten ten spoedighsten alhier ter vergaderinge doen openen en inbrengen, en dat de Heeren Staaten van de hooghgemelde Provincien daar nevens ook zal werden bekent gemaakt, dat haar Hoog. Moog. den gemelden L. Admiraal de Ruiter hebben aangeschreeven, en provisionelyken

Resolutie der Heeren Staaten Generaal, op 't ontfangen van de Ruiters brieven, en ter zaake van zyn verblyf ontrent Sicilie, genoomen.

1676. *lyken gelaſt, tot nader ordre, aldaar te verblyven. Dat wyders den gemelden L. Admiraal de Ruiter zal werden gereſcribeert, dat haar Hoog. Moog. haar wel laten gevallen de ordre by den zelven geſtelt, en aan de Officieren van 's Landts vloote gegeeven, om haar noch voor den tydt van tien weeken te revictualieren. Dat haar Hoog. Moog. over de verdere continuatie en 't verblyf van 's Landts ſcheepen in de Middellandtſche zee aan de Heeren Staaten van de reſpective Provincien in zeer ernſtige termen hadden geſchreeven, en der zelver conſenten met verlangen te gemoet zagen: dat derhalven den gemelden L. Admiraal proviſionelyken, en tot naarder ordre, aldaar met 's Landts vloote zal verblyven.*

GASP. FAGEL.

Accordeert met het voorſchreeve regiſter.

H. FAGEL.

De Ruiter komt met de vlooten te Melaſſo. 20 *Maart.*

Doch dees reſolutien waaren zoo lang onderweege, dat ze in Sicilie niet en quaamen, als naa 't overlyden van den L. Admiraal. 'S Landts vloot ondertuſſchen, die, gelyk verhaalt is, van Palermo was t'zeil gegaan, quam den twintighſten Maart, nevens de Spaanſche, in de baay van Melaſſo. D'Onderkoning, Marquis de Villa Franca, toonde nu zoo veel vreughts over 't wederkeeren van den Heer de Ruiter, als hy te vooren droefheit hadt over zyn vertrek, en quam hem ten zelven daage, met een gevolgh van veele Grooten, bewellekoomen. Den eenentwintighſten der gemelde maandt werdt de Spaanſche en Hollandtſche Krygsraadt der 't zaamengevoeghde vlooten in de Generaals galey van den Marquis de Vayona by een geroepen, om t'overleggen wat men nu met de twee vlooten beſt by der handt zou neemen. Men verſtondt toen eenpaarighlyk, dat men Meſſina met alle ſpoedt te water en te lande moeſt aantaſten, en den Onderkoning, door de Marquis de Vayona, daar van kennis geeven. Ten zelven daage ontfing de Heer de Ruiter, door een felouque, van Napels afgezonden, brieven van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, en den Raadtpenſionaris Fagel, van welker inhoudt in het daghregiſter des Admiraals geen gewagh werdt gemaakt. Hem quam toen ook een brief van den Groothartogh van Toskanen ter handen, die een groot getuigenis gaf van 's Vorſten hooghachting en genegentheit, en, uit het Italiaanſch vertaalt, van deezen inhoudt was.

21 *Maart.* Beraadtſlaaging van den Spaanſchen en Hollandtſchen Krygsraadt.

Zeer doorluchtige en zeer uitſteekende Heer.

Brief van den Groothartogh van Toskana aan den L. Admiraal de Ruiter.

Ik zoude uw Excellentie niet konnen zeggen, hoe zeer zy my met haaren brief verplichtte, die zy my uit haare vloot, door den Bevelhebber over de ſcheepen, die laatſt hier waaren, uit zyne vloot, te Piſa liet toekoomen: om dat ik daar niet alleen een aangenaam pandt van haar genegentheit, die ik uittermaaten hoogh achte, in vinde, maar daar ook met veel genoegen d'uitſlagh van den ſlagh uit heb gezien, die uw Excellentie in de zee van Sicilie heeft gelevert, als ook het geluk met het welke zy uit dat dapper gevecht, daar zy my zulk een beleeft en onderſcheidentlyk verhaal van heeft willen geeven, is geraakt. Derhalven bedank ik uw Excellentie uit het vierighſte van myn gemoedt, en verlang ook haare wederkomſt en verblyf op deeze zeekuſten te verſtaan: op het vertrouwen dat zulk een naabyheit haar beweegen zal, zich

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zich van my in eenige zaake te dienen: om de vierige begeerte van haar te dienen niet t'eenemaal onnut, en de hooghachting die ik haare verdienste toedraage, niet zonder blyk te laaten. Het believe dan Uw Excellentie deeze uitdrukking niet als bloote teekenen van beleeftheit aan te neemen, maar als een hertelyke nooding, om zich van myne waare wilvaardigheit in dit alles te belooven, dat ze zich by alle gelegentheit tot zyn behaagen en dienst zal laaten gebruiken. Ondertusschen bidde ik Godt, in 't afwachten van die dienst Uw Excellentie te konnen bewyzen, dat hy de persoon van Uw Excellentie, die zoo veel gewichts toebrenght aan de glory der Heeren Staaten, bewaare, en tot grooter voorspoedt behoede. Te Livorno, den 29 Februarius 1676. 1676.

Van Uw Excellentie,

Om hem te dienen,

DE GROOTHARTOGH VAN TOSCANA.

In de twee volgende daagen hadt men een storm uit den Oostzuidtoosten, die ook in de baay van Melasso zyn kracht toonde, en waar door het schip van den Viceadmiraal de Haan tegens de wal werdt gedreeven, met merkelyk gevaar van ongeluk: doch men zondt etlyke sloepen t'zyner hulpe, en hy raakte noch zonder schaade van 't landt. Den vierentwintighsten was men op 't Hollandtsch Admiraalschip in vreughde, over de verjaaring van des Admiraals geboortedagh: want hy was dien morgen ten acht uuren negenentzestig jaar geworden, en nu in 't zeventighste jaar zyns ouderdoms getreeden: hier over werdt hy van de zynen met den wensch van gezontheit, en langer leven, ten dienst des Vaderlandts, begroet. Des anderendaaghs werden de verloste Hongarische Predikanten, die tot noch toe op 's Landts vloot waaren geweest, en die men niet langer in 't gevaar van den oorlogh wou houden, door ordre van den L. Admiraal de Ruiter, van genoeghzaame nooddruft en vrygeleide voorzien, en op een Engelsch schip overgezet, dat hen naar Venetie voerde, van waar zy daarna naar Hollandt en elders zyn verreist: daar ze de Ruiters trouwhertigheit en liefde, hun betoont, hooghlyk preezen. Op den zelven dagh, toen de Hongaren vertrokken, beriep de Marquis de Vayona den gemeenen Krygsraadt weêr in zyn galey, hun in den naam van den Onderkoning aanzeggende, dat men ten eersten met de vlooten naar de Faro van Messina zou zeilen: dat de soldaaten te lande vast naar Ibiso trokken, om eenige posten voor Messina te vatten, en dat de vlooten ook 't haare zouden doen, en de vyanden te gelyk bespringen. Men meende daar op noch 's nachts t'zeil te gaan, maar 't was doodt stil, ook den volgenden dagh, doch men diende zich toen van de galeyen, die 't eene schip voor en 't ander naa uit de baay roeyden, en in zee braghten. Men verdeelde ook negentien Siciliaansche Lootzen, die de gevaarlyke gronden ontrent de Faro en Messina kundig waaren, op de Hollandtsche vloot. Den zevenentwintighsten quaamen de vlooten in d'enghte van de Faro, en zeilden dicht voorby de tooren, die verscheide schooten naar de scheepen deeden: maar zy zeilden of dreeven voort, en eenige werden door galeyen in geroeit. Voor Messina koomende, werdt uit de stadt en de kasteelen uit ál 't geschut fel geschooten. De Ruiters schip kreeg een schoot door zyn marszeil, en op 't schip van den Kapitein Noirot werden twee mannen doodtgeschooten. De vloot quam recht over Messina,

Storm uit den Oostzuidtoosten.

De Ruiters verjaardag. 24 *Maart.*

25 *Maart.*

Ordre om naar de Faro van Messina te zeilen.

26 *Maart.*

De Ruiter gaat t'zeil.

27 *Maart.* Komt in de Faro.

En voor Messina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. na, aan de kust van Calabrie, op vyfenveertig vaam waters, dicht by 't landt, ten anker. Daar verstondt men, dat de Spaanschen het klooster der Capucynen buiten hadden aangerast, en met verlies van zes mannen en eenige gequetsten waaren afgeslaagen, en men hoorde in de vloot noch eenige musketschooten in 't gebergh, aan de Noordt- en aan de Zuidtzyde, tegens malkanderen schieten. Tusschen de vloot en de stadt werden den volgenden nacht verscheide brandtwachten geleit, om niet schielyk overvallen te worden.

De Ruiters oordeel van de gelegentheit van Messina.

De Heer de Ruiter oordeelde toen, uit opmerking en ondervinding van zaaken, dat het t'eenemaal onmoogelyk was de stadt Messina te water aan te grypen: dewyl de geweldige maalstroomen, die in 't naauw van Messina gingen, de scheepen zomwyle een myl of twee wegh dreeven, daar niet tegen te doen was. Ook vondt men daar geen grondt om te ankeren, dan een half musketschoot van 't landt.

Des Onderkonings schryven aan de Ruiter.

† 28 Maart.

D'Onderkoning van Sicilie, midlertydt kundtschap hebbende dat 's Landts vloot en de Spaansche scheepen en galeyen ontrent Messina waaren, schreef daar op † aan den Marquis de Vayona, en den Heer de Ruiter, dat ze alles zouden aanwenden om zich met hunne zeemaght in 't naau van de Faro t'onthouden, als een stuk van groot gevolg, ten deele om zyne aanslaagen te lande te begunstigen, en ten deele om de Fransche vloot binnen Messina in geduurige vrees te houden, ten einde dat de vyanden het volk van hunne scheepen niet zouden konnen lichten, om zich daar van te dienen tegens de Spaanschen te lande.

29 Maart.

Hier op volgde de tyding, dat de Spaanschen van de Messinezen en Franschen, ontrent het klooster van Sint Salvador, geslaagen waaren, en dat de Graaf van Bucquoy in dat treffen was gesneuvelt. Daar op quaamen de Franschen met hunne vloot uit de haven van Messina, en leiden 't onder 't geschut van de kasteelen. De Heer de Ruiter besloot toen met de Spaanschen, dat men met de vloedt zou onder zeil gaan, om de vyanden van onder de kasteelen en op de ruimte te lokken, en hun, indien zy volgden, dan slagh te leveren. Daar op 's avondts zeil gaande, raakte hy al dryvende en zeilende dien nacht tot bezuiden de stadt Reggio of Rezzo, op de kust van Calabrie.

30 Maart.

Doch de Franschen bleeven in hun voordeel leggen. Daarna quam 's Landts vloot, nevens de Spaanschen, ontrent la Scaletta, een kasteel op 't eilandt Sicilie, twee en een half myl bezuiden Messina gelegen, daar men af en aan zeilde tot den eersten April.

Beraadtslaaging in den Krygsraadt der vlooten, over eenige voorslaagen.

Toen vergaderde de Spaansche en Hollandtsche Krygsraadt, ter begeerte van den Marquis de Vayona, aan 't boordt van den Spaanschen Viceadmiraal, daar men overley, of men aan de waterzyde tegens die van Messina niet zou konnen ondernemen, tot afbreuk der Franschen, en tot onderstandt der Spaanschen te lande; op dat die de verlaate posten weer moghten inneemen, om de haven te beschieten: of men ook de Fransche vloot niet zou konnen dwingen tot slaan. Doch by alle werdt eenpaarighlyk verstaan, dat die voorslaagen niet mooghlyk waaren in 't werk te stellen: ten deele door de sterke tegenstroomen, en ten deele om dat de vyandtlyke vloot daar veiligh lagh onder de bescherming van 't geschut der kasteelen, met meer andre verhindernissen, die zich daar op deeden. Voorts werdt besslooten, aan den Onderkoning te schryven, of 't niet raadtzaamst was, dewyl men ontrent Messina geen dienst kon doen tot afbreuk der vyanden, dat men met de vlooten ging kruissen, om de scheepen, die van Toulon tot onderstandt der Franschen binnen Messina verwacht wierden, aan te treffen en te bevechten. Den tweeden kreegh men jacht op twee

vaar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vaartuigen, en 't een, met tarw gelaaden, koomende van Toulon, en willende naar Messina, werdt door den Kommandeur Baak genoomen, en door last van den Heer de Ruiter naar Reggio gezonden, daar de Spaansche galeyen laagen, uit vreeze van 't harde weder dat men zagh opkoomen. Men hadt 's nachts een storm, met groote duisterheit en regen, en een hooge zee: zoo dat al de scheepen den gantschen nacht onder malkanderen dreeven, en met wenden en draaijen groot gevaar liepen. Om dit weêr t'ontgaan, en alle schaade te verhoeden, liep de Heer de Ruiter met 's Landts vloot in de baay van Sint Jan, op de kust van Kalabrie, daar hem de Spaanschen volghden. Maar ten anker leggende, quam de windt zoo sterk uit de baay, dat 'er wel achtien scheepen met hunne ankers voor den boegh afdreeven, en de Spaansche Admiraal maakte wel vyf Hollandtsche scheepen gaande, zoo dat Kapitein Brederode zyn boeghspriet voor de woelinge afbrak: doch de Hollandtsche scheepen quaamen noch 's avondts in de baay. Den zesten van April quaamen d'andre scheepen, met de Spaansche galeyen van Reggio, onder den Marquis de Vayona, by 's Landts vloot in de baay van Sint Jan. Hier werdt de gemeene Krygsraadt weêr in de Generaals galey beroepen, daar Vayona een brief toonde van den Onderkoning, met een voorslagh, dat men met de vloot naar Augusta zou zeilen, om dat aan te tasten, en, waar 't moogelyk, te veroveren. Hier op werdt beslooten, dat men op het eerste naader aanschryven van den Onderkoning derwaarts zou zeilen. Dan de harde winden, die etlyke daagen woeijen, hielden de vloot noch in de baay van Sint Jan tot den elfden, wanneer, het weder wat bedaarende, de Heer de Ruiter den Marquis de Vayona verzocht, dat men uit de baay zou zeilen: dewyl de scheepen daar niet veilig laagen tegen de daagelyksche stormen, en ook gevaar liepen van door de Franschen met branders besprongen te worden. Men besloot daar op den aanstaanden nacht d'ankers te lichten, en met de landtwindt onder zeil te gaan; doch 't werdt door de stilte, die toen volgde, belet. Den volgenden dagh raakten de scheepen uit de baay, en de Marquis de Vayona gaf ordre, dat men naar Augusta zou zeilen: doch hy werdt met zyn acht Spaansche galeyen genoodtzaakt, door de harde windt, die toen opstak, zich naar Reggio te begeeven. Den veertienden tegen den avondt quaamen de vlooten ontrent Augusta, en de L. Admiraal de Ruiter zondt den Kommandeur Melkenbeek na den Spaanschen Viceadmiraal, hem afvraagende wat men dien nacht zou doen, dewyl men nu ontrent Augusta was. Hy antwoordde, dat hy 't tot na middernacht zou laaten dryven, en dan drie schooten doen, tot een teeken dat hy af zou houden naar 't landt. Men dreef toen den gantschen nacht zonder eenig teeken te verneemen. Den volgenden dagh was men zoo ver voorby Augusta, dat men Siragossa, van oudts Syracusa genoemt, drie mylen voor zich zagh leggen, en de Spaansche Viceadmiraal maakte noch geen myne om het landt of haven aan te doen. Daar op volgde weer storm, met dikke regen, en de marszeilen mosten in. De Marquis de Vayona was midlerwyl met zeven galeyen te Siragossa gekoomen, en liet met een felouque weeten, dat men zyn best zou doen om met de vloot daar ontrent te koomen. Men zocht toen derwaarts te laveeren, en den achtienden die stadt naderende, zondt de Heer de Ruiter zyn taalman aan 't boordt van den Generaal de Vayona, om te verneemen of hy noch geen naarder ordre hadt ontfangen. Hy zondt tot antwoordt, dat men met de vloot buiten in zee

Margin notes: 1676. — Een scheepken met tarw verovert. — *3 April.* Storm. — *6 April.* — Krygsraadt. — Toelegh op Augusta. — De Ruiter komt ontrent Augusta. — *14 April.* — *15 April.* — *16 April.* — *17 April.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. naader ordre zou verwachten. Des anderendaaghs quaamen de zeven
galeyen, met een galjoot en vier felouquen, uit Saragoſſa, en voeghden
zich by de vloot, die toen de koers ten leſten, op d'ordre van den Mar-
De vloot zeilt tot in de baay van Auguſta. quis de Vayona, naar Auguſta ſtelde, en noch 's avondts tot in de baay
van die ſtadt zeilde, eenige tot dicht onder de ſtadt: en 't waterkaſteel
ſchoot veele ſchooten op de ſcheepen. Een Franſch Konings ſchip la-
veerde toen de baay in, en bergde zich onder 't kaſteel. Na dat men
20 *April.* den gantſchen nacht in de baay hadt ten anker gelegen, riep de Heer
de Ruiter, met het aanbreeken van den dagh, zyn Krygsraadt aan boordt,
en beval dat een ieder zyn boots en ſloepen klaar en gereedt zoude hou-
den, om op d'eerſte ordre 't volk te landen, en ordonneerde zeven
ſnaauwen om de boots en ſloepen te geleiden, en te beſchermen. Doch
D'Aanſlag op de ſtadt wordt geſtaakt. ſtraks daarna gaf de Baron de Soy, die de troepen zoude aanvoeren,
te kennen, dat de zaaken binnen Auguſta, zedert dat hy den aanſlagh
op die ſtadt voorſtelde, waaren veranderdt: dat de ſtadt nu in ſtaat van
weerbieding en op haar hoede was: dat zyn vertrouwelingen, daar hy
verſtandt meê hieldt, gevangen en gedoodt waaren, en uit de ſtadt ver-
jaaght, wel tot zeshonderdt in getaale: en dat 'er derhalven geen kans
was om iet tegens de ſtadt te beginnen, en dat met zoo weinig ſoldaa-
ten als hy by zich hadt, die geen vyftienhonderdt konden uitmaaken.
Toen werdt voorgeſlaagen, dat men 't Franſche Konings ſchip, dat on-
der 't kaſteel lagh, zou verbranden. Dan toen men 't ondernam mislukte
de toelegh: want uit het kaſteel en 't Franſch ſchip werdt zoo ſterk
geſchooten, dat de brander, met een galey en etlyke ſloepen, daar op
Tyding van 't uitkoomen der Franſche oorlogsvloote. afgezonden, onverrichter zaake te rugh moſt keeren. Omtrent midder-
nacht ontfing de Heer de Ruiter een brief van den Marquis van Vayo-
na, hem verwittigende, dat de Franſche vloot uit Meſſina hadt zee ge-
koozen, en voor Catania, weleer Catana of Catina genoemt, was ge-
21 *April.* zien. Den eenentwintighſten, 's morgens vroegh, liet de Heer de Rui-
ter alles klaar maaken en vervaardigen, om de Franſchen ſlagh te leve-
ren. Maar met het lichten van den dagh kon men noch geen vyan-
den zien. Men hadt een felouque gezonden om kondtſchap van 't landt
te haalen, doch die quam zonder iet op te doen te rugh; dewyl men
't daar alom met ruiters en ſoldaaten zoo hadt bezet, dat 'er geen kans
was om te landen. Daar op werdt de gemeenen Krygsraadt der Spaan-
ſche en Hollandtſche vloot vergaderdt, en eenpaarighlyk beſlooten, dat
men d'ankers zou lichten, en, zoo haaſt als de windt uit de wal zou
koomen, uit de baay zeilen, of by ſtilte zich door de galeyen daar uit
De Ruiter loopt uit de baay van Auguſta weer in zee. laaten roeijen, om de vyanden in zee het hooft te bieden. Volgens dat
voorneemen ging men 's avondts ten negen uuren met de landtwindt on-
der zeil, en raakte gezaamentlyk dien nacht uit de baay van Auguſta
22 *April.* in zee. Den volgenden dagh, voor het opgaan der zonne, was de Heer
de Ruiter met de vloot omtrent drie mylen benoorden de ſtadt Auguſta
Kryght de Franſche vloot in 't gezicht. geraakt, toen men de Franſche vloot te loefwaart, zoo verre als 't oogh
kon reiken, in 't gezicht kreegh, de windt woey toen Noordtweſt met
een labbre koelte. De Franſchen hadden zedert den leſten zeeſlagh
hunne vloote in de haven van Meſſina met alle vlyt herſtelt, en van
alles ten vollen voorzien, en daarenboven met verſcheide kloeke ſchee-
pen, die ten tyde van 't gemelde gevecht binnen Meſſina lagen, ver-
26 *Febr.* ſterkt: zoo dat ze, ettelyke weeken geleeden, in de haven van Meſſina
bevonden werdt ſterk te zyn dertigh ſcheepen van oorlogh, drie fregat-
ten, en zeven branders: deeze werdt toen in vier esquadres verdeelt,
naar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

naar 't uitwyzen der volgende lyste; daar men uit kan afneemen, (in- 1676.
dien men die met de lyst der Hollandtsche scheepen, boven gemeldt, vergelykt) met hoe veel maghtiger vyanden, zoo ten aanzien van de monture als van de bemanning, de Heer de Ruiter nu ter tydt te doen hadt.

Lyste der Fransche vloote.

Eerste esquadre.

Scheepen.	Officieren.	bem.	gef.
Le St. Esprit. [De Heilige Geest.]	*De L. Generaal du Quesne.*	500.	90.
Le Pompeux. [De Prachtige.]	*De Ridder de Valbelle.*	400.	84.
Le Sceptre. [De Schepter.]	*De Ridder de Tourville.*	500.	96.
Le Conquerant. [D'Overwinner.]	*De Beaulieu.*	500.	96.
L'Aimable. [De Beminlyke.]	*De la Barre.*	350.	70.
Le Sage. [De Wyze.]	*De Marquis de Langeron.*	320.	64.
Le Temeraire. [De Vermetele.]	*De Ridder de L'héry.*	300.	64.
La Sirene. [De Sirene.]	*De Ridder de Béthune.*	270.	50.
Een brander.			
Nôtre Dame de Lumiere. [De L. Vr. v. 't Licht.]	*Dublin.*	--	--

Lyste der Fransche vloote.

Tweede esquadre.

L'Incomparable. [D'Onvergelykelyke.]	*De Heer Gabaret.*	450.	86.
Le Magnifique. [De Heerlyke.]	*Gravier.*	450.	90.
Le Resplendant.	*Decoux.*	400.	80.
L'Apollon. [D'Apollo.]	*Chalart.*	310.	70.
Le Vaillant. [De Dappere.]	*De Septemes.*	300.	60.
L'Aquilon. [De Noordewindt.]	*Ville-neuve-Ferriere.*	300.	60.
Branders.			
Nôtre Dame du Chapelet. [De L. Vrou v. 't Pat.]	*Du Pré.*	--	--
L'Ardent. [De Brandende.	-- --	--	--

Derde esquadre.

Le St. Michel. [St. Michiel.]	*De Marq. de Preuil. d'Hum.*	400.	80.
Le Parfait. [De Volmaakte.]	*Chasteau-neuf.*	400.	74.
Le Prudent. [De Voorzichtige.]	*De Ridder de la Fayette.*	350.	70.
Le Fier. [De Fiere.]	*Chabert.*	310.	70.
L'Assuré.	*De Villete-Murçay.*	300.	64.
Le Favory.	*Du Fresnoy.*	270.	50.
Fregatten.			
Le Triton.	*De Ville-neuve.*	60.	16.
Le bien chargé.	*De la Vilaure.*	25.	12.

Vierde esquadre.

La fleur de Lis. [De Lely.]	*De Heer d'Almeras, L. Gen.*	500.	90.
Le Fidel. [De Getrouwe.]	*De Coaslin.*	350.	70.
Le Fortuné.	-- --	250.	70.
L'Heureux. [De Gelukkige.]	*De la Bretesche.*	300.	60.
Le Vermandois.	*De Ridder Tambonneau.*	300.	70.
La Fable.	*Dailly.*	320.	76.
La Provence.	*De Liste.*	300.	70.
Le cheval Marin.	*Damour.*	270.	50.
Le Brave.	*Denabout.*	230.	50.
Le Trident.	*De Ridd. de Bellefontaine.*	230.	40.
La Fregatte.	*De Bellevert.*	150.	30.
Vier branders.			

Doch andre zeggen dat ze nu negen branders by de vloot hadden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676\. Volgens deeze lyſt was de Franſche vloot bemant met 10665 koppen, en gemonteert met 2172 ſtukken geſchut. De Hollandtſche vloot beſtondt nu, naa 't verlies van 't ſchip Eſſen, in zeventien oorlogſcheepen, de zes ſnaauwen, de vier branders, en de twee behoeftſcheepen, meermaals gemeldt, en was alleen gemonteert met 852 ſtukken geſchut, en bemant met ontrent 4500 matroozen. De Spaanſchen hadden daar wel tien ſcheepen bygevoeght, maar bekenden zelf dat van die tien maar vier of vyf bequaam waaren om veel dienſt van te trekken. Doch hunne zeven of acht galeyen, die by de vloot waaren, konden te pas koomen om de reddelooze ſcheepen uit den drang te roeijen en wegh te ſleepen. Onder de Spaanſche ſcheepen, welker lyſt ik niet heb konnen bekoomen, was het Admiraals ſchip, Onze Lieve Vrouw van Pillar genoemt, gemonteert met tzeventig metaale ſtukken, en bemant met zeven honderdt en veertig mannen. De Hartogh van Vivonne, Maarſchalk van Vrankryk, die te Meſſina den tytel voerde van Onderkoning van Sicilie, hadt zich tuſſchen den negentienden en twintighſten al t'ſcheep begeeven, met meening om zelfs in zee te gaan, en den Heere de Ruiter 't hooft te bieden: doch de Gezwoornen en d'Adel van Meſſina vertoonden hem, dat hy de ſtadt niet behoorde te verlaaten: met hooge betuigingen, dat zyn afweezen van quaaden gevolge zou konnen zyn: door d'onruſtigheit van 't volk, 't welk door zyn tegenwoordigheit in toom werdt gehouden. Dit vertoogh bewoogh hem den toght te ſtaaken, om te Meſſina een oogh in 't zeil te houden: dewyl daar groot gemor onder 't volk was, 't welk zyn reekening niet en vondt by de Franſche hulp en regeering. Hy liet dan den Heer du Queſne, L. Generaal over des Konings zeemaghten, 't gebiedt over de vloot, die den twintighſten met het aanlichten van den dagh zee koos. Dees was nu in drie eſquadres verdeelt. D'avantgarde, of voortoght, werdt gevoert door den Heer Almeras, L. Generaal; de batailje, of middeltocht, door den L. Generaal du Queſne, als Admiraal der vloote, die den Marquis de Preuilly d'Humieres, en den Ridder de Tourville, beide Schoutenbynacht, tot zyn byſtanders hadt. Over d'arriéregarde, of achtertocht, hadt de Heer Gabaret, Schoutbynacht, het bevel. De Hollandtſche vloot was in twee eſquadres verdeelt, en de Spaanſche ſcheepen verſtrekten voor het derde, die de middeltoght zouden hebben. Het eſquadre van den L. Admiraal de Ruiter, dat nu de voortoght hadt, beſtondt uit de volgende ſcheepen.

Sterkte der Hollandtſche vloot. — *Spaanſche zeemaght.* — *Verdeeling der Franſche vloote.* — *Verdeeling en ordre der Hollandtſche vloote.*

De Ruiters esquadre.

Gillis Schey.	*De Spiegel.*
Jan Noirot.	*'T Groenwyf.*
Jan van Abkoude.	*Leyden.*
Graaf van Styrum.	*De Leeuwen.*
L. Admiraal Generaal de Ruiter.	*D'Eendraght.*
Joris Andringa.	*Stadt en Landen.*
Pieter de Sitter.	*'T Zuiderhuis.*
Iſaak van Uitterwyk.	*Damiaten.*
Jakob Berkhout.	*Ooſterwyk.*
Snaauwen.	Branders.
Philips Melkenbeek.	*Jan van Kampen.*
Wybrandt Barentszoon.	*Arent Ruyghaver.*
Abraham Wilmerdonk.	Behoeftſchip.
	Jakob Stadtlander.

On-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Onder 't esquadre van den Viceadmiraal de Haan, die nu d'achtertoght hadt, waaren de volgende scheepen bescheiden. 1676.

De Haans esquadre.

Schoutbynacht Middellandt.	*Steenbergen.*
Kornelis Tyloos.	*De waakende Boey.*
Kornelis van der Zaan.	*Edam.*
Jakob Willemszoon Broeder.	*De Kraanvogel.*
Viceadmiraal de Haan.	*Gouda.*
Jan de Jong.	*De Provincie van Uitrecht.*
Adam van Brederode.	*De Vryheit.*
Mattheus Meegang.	*Harderwyk.*
Snaauwen.	Branders.
Hendrik Walop.	*Jan Janszoon Bout.*
Willem Knyf.	*Dirk Klaaszoon Harney.*
Juriaan Baak.	Behoeftschip.
	Adriaan van Esch.

De Heer de Ruiter hadt, na 't uitloopen van Palermo, twee instructien of berichtschriften beraamt, en aan de zynen uitgegeeven, behelzende d'ordre daar zich een ieder in 't zeilen en 't vechten naar zou richten, om elkanderen, als eer- en eedtbetrachtende Dienaaren van den Staat, ten besten van 't lieve Vaderlandt, getrouwelyk by te staan, en alle soorten van hulp te doen: op peene, dat de nalaatigen, zonder eenige verschooning, met de doodt zouden worden gestraft. Ook werdt by de zelve ordre bevoolen, dat men in 't gevecht de Spaansche scheepen niet zou weigeren hulp te bewyzen: inzonderheit als in noodt moghten zyn, of in gevaar van door de vyanden overweldight te worden, in welken gevalle een ieder, en bezonderlyk de geen die de naaste zou weezen, gehouden zou zyn den noodtlydenden getrouwelyk by te staan, en, waar 't doenlyk, t'ontzetten. De twee vyandtlyke vlooten, gelyk verhaalt is, elkanderen nu in 't gezicht hebbende, en naar den anderen toe wendende, waaren ontrent den middagh al taamelyk genadert. Doch op den middagh werdt het zoo doodtstil, dat de Heer de Ruiter geen gedachten hadt dat men dien dagh tot den strydt zou koomen. Dan kort na den middagh kreegh men een luchje uit den Zuidtoosten, en de Heer de Ruiter, zich dienende van den loef, hieldt toen recht voor windt op de Franschen aan. Hy en d'andre Hoofdofficieren deeden 't beraamde sein, en haalden de voormarszeilen tegens de mast; ten einde dat een ieder op zyn rang zoude koomen, en zich op zyn bescheide post zoude begeeven, en zich daar blyven onthouden: 't welk naar wensch geschiedde. Dus gerengeert, en zich in goede ordre gepoosteert hebbende, schepte de Heer de Ruiter de voormaarszeilen needer, en hieldt het toen met een goeden moedt draagende op de vyanden aan, om hen, die ook in goede ordre gerengeert laagen, aan te tasten, en te bevechten: gelyk hy ontrent ten vier uuren naa den middagh, (in 't gezicht van den bergh Ætna, daar men Noordtoost van af zeilde) toen de Franschen tot binnen de kracht van 't geschut waaren gekoomen, bystak, en met de zynen op hunne voortoght, die door den L. Generaal d'Almeras werdt aangevoert, aanviel. Hier werdt toen wederzydts zoo vreeslyk gevochten, als of men 't geen aan de tydt ontbrak (dewyl 't zoo laat op den dagh was) door de scherpte van den strydt wou uitwinnen. De Heer de Ruiter liep tot dicht by den L. Generaal d'Almeras, en d'andre scheepen van de Hollandtsche en Fransche voortoghten, elkande-

22 April.

Begin van den zeeslag ontrent den bergh Ætna. 22 April.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. deren naderende, hielden toen een schriklyk schutgevecht, 't welk voor veelen doodelyk was. De Siciliaansche zee scheen in een vuurbraakenden Ætna veranderdt, en alles stondt in vuur en vlam, met dikken rook vermenght. Terwyl de scheepen van de voortoght der Hollandtsche vloote dus met de vyanden streeden, zagh men de middeltoght, die, gelyk gezeit is, uit de Spaansche scheepen bestondt, vry verre in ly van hun af, en dat hun Opperhooft Don Francisco Pereire Freire de la Zerda, Viceadmiraal Generaal, mede bysteekende, wel sterk schoot, maar zonder vrucht op de vyanden, vermits de veertte. Hier door werdt veroorzaakt dat het esquadre van den Viceadmiraal de Haan, 't welk, dewyl het d'achtertoght hadt, de Spaanschen most volgen, zoo veel te laater aan den vyandt quam. Door dat laat bykoomen vondt zich de L. Admiraal de Ruiter met zyn esquadre genoodtzaakt (om van de vyanden niet omringht of afgesneeden te worden) hen met de zeilen op de mast leggende in te wachten, en al de laagen van een groot gedeelte der vyandtlyke vloote, dat in goede ordre hem passeerde, t'ontfangen. Doch hy brande zoo vreeslyk met zyn geschut op hen los, dat veele alle hunne zeilen by maakten, en voor de windt afhielden, om van zyn treffen ontslaagen te worden. Eenigen verhaalen, dat de Heer de Ruiter geduurende 't gevecht iemant met een sloep aan den Spaanschen Admiraal zondt, hem verzoekende dat hy met zyn scheepen zou afkoomen, daar by voegende, dat 'er kans was om een groote zeegen te bevechten, indien ze slechts een weinig wilden helpen: dat de Spaanschen daar op wat afquamen, maar zoo langzaam dat het byna avondt was eer ze de voortoght genaakten. Ook gaat hun na dat eenigen der hunnen zedert dorsten zeggen, *dat ze reeden hadden om zich uit het heetste te houden, dewyl zommigen van hun maar driehonderdt ponden buskruidt in hunne scheepen hadden.* En by dat gebrek quam de kleenhartigheit van eenige Bevelhebbers, daar men houdt dat het meest schortte: daar ze nochtans buiten den strydt hoogh opgaven, zoo dat men iemant uit hun, niet de minste, met groote vermetelheit hadt hooren stoffen, *Indien Godts rechterhandt met den deegen te winnen waar, ze zou my toekoomen.* Maar ondertusschen, om van 't verhaal des strydts niet af te wyken, terwyl zich de Heer de Ruiter in 't voorste van 't gevecht met zyn esquadre zagh ingewikkelt, en zoo quaalyk van d'anderen ingevolght, trof hem, toen men styf een half uur op 't hevighste hadt gevochten, een ramp, die onder de schadelykste ongelukken van den Staat, om 't droevig gevolgh, moet gereekent worden. Hy stondt op het zonnedek, en gaf alom ordre, de zynen tot dapperheit vermaanende, als 'er een koegel het voorste meerder gedeelte van zyn flinker voet weghnam: ook werden beide de pypen in 't rechter been, ontrent een handtbreedt boven den enkel, met groote kneuzing of vermorsseling aan stukken geslaagen. Voorts wierp hem de zelve schoot, of slagh, van 't zonnedek af: zoo dat hy een val deed van de hooghte van zeven voeten, zonder zich verder dan met een wonde aan 't hooft, doch van kleen belang, te quetzen. Doch eenigen twyffelden of hy die leste wonde niet door een stuk schroots ontfing, en of de pypen in zyn rechter been niet door den val van 't zonnedek waaren gebrooken. Dit waaren d'eerste quetsuuren van eenig belang, die hy in den gantschen tydt zyns levens hadt ontfangen. Maar door die wonden en val lieten de zynen den moedt niet vallen. Het zien van zyn bloedt scheen het bloedt der matroozen te verhitten, en hen te dapperder tegens de vyanden te doen vech-

Marginal notes: Scherp gevecht van de Ruiter met de Fransche voortoght. — De Spaanschen houden zich achterlyk. — De Ruiter wordt gequetst.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. De Hr. Admir. Michiel de Ruiter.
2. De France L. Generaal de Hr. d'Almeras.
3. De Hr. Graaf van Styrum.
4. De Kapt. de Coaslin.
5. De Ridder Tambonneau.
6. De Kapt. Ian van Abkoude.
7. Kapt. Iakob Berkhout.
8. Kapt. Pieter de Sitter.
9. Kapt. de Lisle.
10. Kapt. de Nabout.
11. Kapt. Isaak van Uytterwyk.
12. Kapt. de la Bretesche.
13. Kapt. Gillis Schey.
14. Kapt. Ian Noirot.
15. Kapt. Dailly.
16. De Ridder de Bellefontaine.
17. Advysjaght.
18. Kapt. van Kampen voerende een Brander.
19. De Sloep vanden Hr. Admir. de Ruiter.
20. De Spaansche Viceadm. Generaal de Hr. Don Francisco Pereire Freire de la Zarda.
21. Spaansche Oorlogh scheepen en Galeyen.
22. De Hr. du Quesne L. Generaal en Admiraal der France vloot.
23.
24. en
de als
26. De Ri
27. De Rid
28. De Hr.
29. De Hr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Batter.
l de Xr. Don
Zarda,
Galeyen.
en Admiraal
23. 24. en 25. Drie Spaansche Vlamingen. die als Hollanders vochten.
26. De Ridder de Valbelle.
27. De Ridder de Tourville.
28. De Hr. Viceadmiraal de Haan.
29. De Hr. Gabaret France Schout by nacht.
30. De Hr. Schout by nacht Middellandt.
31. Kapt. Gravier.
32. Kapt. Chalart.
33. Kapt. Cornelis Tylos.
34. Kapt. Decoux.
35. Kapt. Ian de Iong.
36. Kapt. Mattheus Megang.
37. Kapt. Ville-neuve Ferriere.
38. Kapt. Cornelis vander Zaan.
39. De Marq. de Preuil. d'Humieres.
40. Kapt. Iacob Willemszoon Broeder.
41. Kapt. Chasteau Neuf.
42. Kapt. Adam van Brederode.
43. Kapt. Chabert.
44. De Ridder de la Fayette.
45. Kapt. Schey en Uytterwyks Scheepen werden door de Galyen weghgesleept.
46. De Bergh Ætna.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

vechten. Zyn eerſte Kapitein, Geraard Kallenburgh, liet niet na een ieder tot zyn plicht op te wekken: en ſtelde binnen ſcheepsboordt zoodaanige ordres, ontrent het bedryf der verdre Officieren, matroozen en ſoldaaten, dat noch vriendt noch vyandt heeft konnen merken dat den Admiraal iet overgekoomen, of dat hy niet tegenwoordigh was. Ook werdt van zommigen verhaalt, dat d'Admiraal te dier tydt in zommige gelegentheden noch raadde wat men doen moſt, en dat hy, zoo gequetſt als hy was, den zynen noch geduurigh moedt in ſprak, en hun, t'elkens als hy 't geſchut hoorde los gaan, toeriep: *Houdt moedt, myn kinderen, houdt moedt: zoo moet men doen om de zeegen te verkrygen.* In 't midden en 't heetſte van 't gevecht, dat zonder ophouden werdt vervolght, werden de groote ſteng en fokkeraa van 't ſchip de Spiegel, daar Kapitein Schey 't gebiedt op hadt, van boven neder geſchooten: zoo dat Schey, om niet in der vyanden vloot te dryven, zich genoodtzaakt vondt, het ſchip door zyn ſloepen van zyn poſt en buiten ſchoots van 's vyandts geſchut te boeghzaarden, daar het voorts, uit laſt van den Marquis de Vayona, Generaal der galeyen, door een galey (nevens het ſchip van den Kapitein Uitterwyk, Damiaten, dat ook t'eenemaal reddeloos was geſchooten) naar Siragoſſa werdt geſleept. Het ſchip de Leeuwen, gevoert door den Graaf van Styrum, die zich altoos dicht by den Heer de Ruiter hieldt, kreeg eenige ſchooten onder water, en men ſchoot hem voort zoo reddeloos, dat hy 't zwaarlyk kon gaande houden, zonder nochtans te wyken of te zwichten. Ook werdt de Kapitein Noirot in zyn ſlinker been zwaarlyk gequetſt. Ter zelver tydt leeden ook de vyandtlyke ſcheepen groote ſchaade. De L. Generaal d'Almeras, Hooft van 't esquadre der voortoght, werdt doodtgeſchooten, als ook de Ridder Tambonneau, en de Heer Decoux; de Kapitein Cogolin werdt gevaarlyk gequetſt: hier door raakte 't gemelde esquadre, daar ze de voorſte ſcheepen voerden, in eenige onorde. Doch de Ridder Valbelle, die na de doodt van d'Almeras 't gebiedt over 't esquadre aannam, deedt al wat moogelyk was om de ſchaade door zyn dapperheit te boeten, en werdt wel ingevolght door de zynen. De L. Generaal du Queſne, die geſtaadig by de windt hadt gehouden, om den Spaanſchen Admiraal te naderen, ziende dat hy zich achterlyk hieldt, zette alle zeilen by, om by zyn voortoght te koomen, en de zynen tegens de Ruiters esquadre te helpen. Doch ondertuſſchen begoſten de Spaanſchen, door ordre van den Heer de Ruiter, gelyk boven gemeldt is, daar toe verzocht, wat nader te koomen, daar toen eenigh gevecht met du Queſne op volgde, in 't welk zich etlyke Spaanſche Vlaamingen treffelyk queeten, en als Hollanders vochten. Midlerwyl werdt in de Ruiters esquadre noch eeven hevig geſtreeden: inzonderheit by en ontrent zyn ſchip, dat zich altydt hieldt by 't reddelooze ſchip van den Graaf van Styrum, om dat te beſchermen, en tevens ook den vyanden, die daar, tot acht in getaale, voorby paſſeerden, daar onder twee Schoutenbynacht waaren, en de reſt ſcheepen die elk ten minſten tzeſtig ſtukken voerden, geſtadigh en beſtendig 't hooft boodt. Hier werdt van dat ſchip, en van zyn ſekonden of byſtanders, op die voorbygaande Franſche ſcheepen zoo ſterk en zoo vaardig met het geſchut geſchooten, als men met musketten zou konnen doen. Waar door zy zoo wel werden afgeweezen, dat elk van hun de wyk nam, en ontrent ten zeven uuren van de gantſche vyandtlyke vloot werden gevolght, keerende hun de Spiegels toe. Men vervolghde toen de vluchtende vyanden in

1676.

22 April. De ſcheepen van Schey en Uitterwyk worden naar Siragoſſa geſleept.

De L. Generaal d'Almeras en twee Franſche Kapiteinen worden doodtgeſchooten.

Bedryf van du Queſne.

De Spaanſchen raaken in 't gevecht.

Harde ſtrydt van de Ruiters esquadre en ſchip.

De Franſche vloot wordt op de vlucht gedreeven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. in de maaneſchyn al ſchietende, tot ontrent ten acht uuren in den avondt.

De Haans gevecht met d'achtertocht der Franſchen.

De Viceadmiraal de Haan, met de ſcheepen der achterhoede de Spaanſchen volgende, raakte tegens den Schoutbynacht Gabaret, Bevelhebber over de Franſche achtertoght, (die de Ridders de Lhery en de la Fayette, den Marquis de Langeron, en den Heer van Beaulieu, dappre Kapiteinen, onder zyn esquadre hadt) vry laat in 't gevecht: 't welk door 't vallen van den avondt, en 't wyken der geheele Franſche vloot, te korter viel.

'T vervolg der wykende Franſchen wordt geſtaakt.

Na dat men de wykende Franſche vloote tot acht uuren in den avondt, gelyk gezeit is, hadt vervolght, werdt goedtgevonden 't vervolg te ſtaaken: want men begoſt voor 't hardt weder, dat ook 's anderendaaghs opquam, te duchten. Dies heeft men de vliedende vyanden, de zeilen tegens de maſt haalende, al dryvende verlaaten. Dus de gantſche nacht gedreeven hebbende, zagh men den volgenden

23 *April.* morgen de Franſche ſcheepen zoo verre in 't Noorden van 's Landts vloot af, als men van de ſteng kon beoogen: hunne koers ſtellende naar de kuſt van Kalabrie en 't Faro van Meſſina. Doch overmits het toen alreedts ſtyf koelde, en de windt zich noch meer verhief, vondt de Heer

De Ruiter beſluit naar Siragoſſa te zeilen.

de Ruiter ontrent den middagh geraaden, dat men den koers zou ſtellen naar den baay van Siragoſſa. Want veele ſcheepen, inzonderheit het zyne, en die van zyn esquadre, waaren niet in ſtaat om in zee ſtormen uit te ſtaan. In zyn groote maſt, en in zyn groote fokke- en bezaansmaſten, in zyn groote en fokkeraa en groote ſteng, hadt men zoo veel zwaare ſchooten in top en lyf ontfangen, dat men niet dan met groot gevaar, inzonderheit als de windt wat koelde, kleen zeil zou konnen voeren: te meer, om dat de meeſte hoofttouwen en 't loopende wandt afgeſchooten waaren. Men vondt in zyn groot marszeil tzeventig, in zyn voormarszeil zesenveertig, en in 't kruiszeil over de twintig kanonſchooten, behalven de ſchooten met pondtkoegels en ſchroot. Ook waaren d'andre ſcheepen van zyn esquadre aan rondthout en touwerk zeer beſchaadight: dewyl ze de voorſte, d'eerſte, en 't langſte in den ſtrydt waaren geweeſt, en meeſt in 't ſpits hadden geſtaan; met naamen 't ſchip van den Graaf van Styrum, 't welk zoodaanig was doorſchooten, dat hy 't niet koſt bedwingen, dewyl 't niet langer zeil kon voeren.

Aanmerking op de verdeeling en van eenſcheiding van 's Lands vloote.

Eenigen meenden dat men voor 't aangaan van den ſlagh de Hollandtſche vloote, of der zelver twee esquadres, niet van elkandere hadt behooren te ſcheiden, met de Spaanſchen de batailje of de middeltoght te laaten: en dat de Viceadmiraal de Haan het esquadre van den L. Admiraal meer byſtandt zou hebben gedaan, indien de Spaanſchen niet tuſſchen beide waaren geweeſt. Doch de zaaken doen zich zomwyle van vooren geheel anders op dan van achteren. Ook is 't zeeker dat de Heer de Ruiter in dit ſtuk, dewyl hy met de Spaanſchen was ingeſpannen, niet al kon doen 't geen hy wilde: en dat Don Franciſco Pereire Freire de la Zerda, Viceadmiraal van Spanje, zelf verkoor en begeerde, dat hy met de zynen in den ſlagh de batailje zou hebben, of in 't midden vechten: 't geen hem met geen reeden kon worden geweigert. De Heer de Ruiter kon hem toen qualyk vergen d'avantgarde of de voortoght te hebben, en eerſt in 't ſpits te ſtaan: en dat hy met den Koningklyken ſtandaart in d'arrieregarde of achterhoede de leſte zou zyn, ging der eere te na. Dus vondt men zich genoodtzaakt de Spaanſchen in 't midden te laaten, en, 's Landts vloot van een ſcheidende, d'eene helft voor aan, en d'andre helft in 't achterſte te plaatzen. De vloot dan, gelyk gemeldt is, den koers naar Siragoſſa ſtellende, quam ten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ten zelven daage tegen den avondt in de baay van die ſtadt ten anker. 1676.
Hier werden de Hooftofficieren en Kapiteinen aan des Admiraals boordt geſeint, en een ieder afgevraaght, wat ſchaade hy in 't gevecht hadt geleeden, en wat ſcheepsbehoefte elk van nooden hadde. Toen bevondt men dat het onmoogelyk was te Siragoſſa de behoorlyke herſtelling ten halve te doen, behalven dat'er groote ſchaarsheit van zeil en treil was. Over zulks werdt goedtgevonden, zoo haaſt als 't moogelyk zou zyn, naar de baay van Palermo te verzeilen, en daar zich te herſtellen, van alles te verzien, en de Ruiters groote maſt te vernieuwen. Korts daarna † liet de Heer de Ruiter aan hunne Hoog. Moog. en ook aan zyn Hoogheit den Prinſſe van Oranje ſchryven, 't geen in den ſlagh was voorgevallen: welke brieven, de leſte die hy afzondt, by hem zelf noch werden geteekent. Hy maakte in de zelve geen byzonder gewagh van den Viceadmiraal de Haan, en ſchreef van den Spaanſchen Admiraal met zeedige termen, *dat hy verre in ly van hem was, en byſteekende wel ſterk kanonneerde, maar zonder vrucht op de vyanden.* Ook ſchreef hy, dat de Kapitein Johan Noirot, van zyn zwaare wonde in 't ſlinker been, den vyfentwintighſten der maandt was overleeden. De Kapitein Pieter de Sitter hadt ook een wonde in 't been ontſangen, maar buiten gevaar. De Franſchen ſtelden achter 't verhaal van den zeeſlagh, dat de zaaken, naar gewoonte, t'hunnen voordeele vertelde, nochtans de volgende lyſt van hunne doode en gequetſte Bevelhebbers.

De vloot komt in de baay van Siragoſſa. 23 *April.*

† 26 *April.*

Kapitein Noirot ſterft van zyn wonde. 25 *April.*

Lyſt der dooden en gequetſten aan der Franſchen zyde.

Dooden.

De Heer d'Almeras, L. Generaal.
De Ridder Tambonneau, Kapitein.
De Heer de Coux, Kapitein.
De Heer de Bonnefons, Vaandrich.
De Ridder de Saujon, Volontair, of vrywilligh dienende.
De Ridder Daréne, vrywilligh dienende.
De Heer Boſſier, vrywilligh dienende.

Gequetſten.

De Heer Cogolin, Kapitein, gevaarlyk gequetſt.
De Heer de la Barre, Kapitein.
De Heer de Béthune, Kapitein.
De Heer du Chalart, Kapitein.
De Heer Champagne, Kapitein van een brander.
De Heer Daligre, Luitenant.
De Heer de Rys, Majoor, zwaarlyk gewondt.
De Heer Gaudemar, een arm afgeſchooten.
De Heer Delcampe, Luitenant, aan 't hooft gequetſt.
De Heer Trullet, Vaandrich.
De Heer la Garde, Vaandrich.
De Heer Fury, Vaandrich.
De Heer Durocas, een been afgeſchooten.

Voorts zeiden ze, dat 'er in 't gevecht tweehonderdt ſoldaaten of matroozen waaren geſneuvelt: doch de Hollanders hielden zich verzeekert, dat 'er ongelyk grooter getal was omgekoomen. Ook zeiden de Franſchen in 't gemelde verhaal, ('t welk door den druk in 't licht quam †) *dat het verlies van den L. Admiraal de Ruiter het allergrootſte was dat de Hollanders kon overkoomen, en dat minſt kon herſtelt worden.*

† *Den* 16 *Iun.* 1676.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. De Marquis van Villa Franca, Onderkoning van Sicilie, werdt eerst den zesten dagh na den slagh van d'uitkomst, en van des Admiraals wonden, door een brief van den Marquis de Vayona, Generaal der galeyen, verwittight. Waar op hy ten zelven daage den volgenden brief, hebbende een brief van den Koning tot bylaage, aan hem afzondt.

Excellente Heer.

Brief van den Marquis de Villa Franca aan de Ruiter.

Myn Heer, *Uit den brief van den Marquis van Vayona, die ik heeden ontfang, verstaa ik het aankoomen der vlooten in de haven van Siragossa, en dat men de vyandtlyke vloote den 22 heeft geslaagen en in de vlucht gebraght. Maar al dit aangenaam over die goede uitkomst verkeert in onlust, ten opzicht van het ongeluk daar wy alle deel aan hebben, om dat Uw Ed. in den eenen voet gequetst is, en een been heeft gebrooken, van welke toeval ik zeer gevoelig ben: alhoewel de tyding dat Uw Ed. geen koorts is overgekoomen, my wat verlicht, zoo dat men uw gelukkige herstelling magh hoopen, die ik wensch van gantscher herten, volgens myn verplichting, en het belang dat den dienst van zyne Majesteit en der Heeren Staaten Generaal in Uw Ed. gezondtheit en leven heeft, dien ik den nevengaanden brief, van zyn Majesteit afgezonden, in handen stelle: in den welken zyne Koningklyke dankbaarheit zich begint te openbaaren, en hoe hoogh hy uw genegentheit, met de welke Uw Ed. zich in zynen dienst besteedt, waardeert. En ik magh Uw Ed. verzekeren, dat na dit bewys, noch andere bewyzen, tot Uw Ed. grootste genoegen, zullen volgen, en dat ik daar toe zal werken, door het geduurig bekent maaken van den brandenden yver, daar Uw Ed. deeze hooghwichtige zaaken meê behertight, die ik hoope dat een heerlyke uitkomst zullen bekoomen, door de wapenen van zyne Majesteit en der Heeren Staaten Generaal, door middel van Uw Ed. behulp en beleidt. Ik zende Uw Ed. met eenen verscheide pakketten van brieven, die in myn Secretarye zyn gebraght... Godt bewaare Uw Ed. de gelukkige jaaren die ik u toewensche. In Melasso, den 28 April 1676.*

Ik kusse de handen van Uw Ed. als zyn grootste Dienaar,

DE MARQUIS DE VILLA FRANCA.

De brief van den Koning, die hier nevens ging, in 't Fransch geschreeven, was van deezen inhoudt.

De Koning.

Brief des Konings van Spanje aan de Ruiter, den 18 Maart geschreeven.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, gebiedt voerende over d'oorlogsvloot van de Staaten Generaal der vereenighde Nederlandtsche Provincien in de Middellandtsche zee. Het bericht dat gy my geeft door den uwen van den vierden Februarius van uw komste te Napels, en van de vaardigheit, met de welke uw yver d'uitvoering van d'ordre te werk stelde, die gy van de Staaten Generaal ontfinght, ten einde dat gy met de vloot zoudt wederkeeren tot de verrichtingen tegens Messina, en al wat gy daar meer in te kennen geeft uit die beweeghreeden. Ik heb dit met alle welgevallen verstaan, en zynde t'eenemaal eigen en overeenkoomende met het gemeen belang, en met de bezondre genegentheit die gy betoont hebt, om 't zelve wel te bevorderen, zoo bedank ik u daar voor in 't byzonder, zoo wel om dat gy u daar toe begeeft, als om de zorghvul-

vuldigheit daarin gy u zelve begeert te besteeden, om die overwinnig te bekoomen: verhoopende dat ik door u, en de vloot die gy in deezen toeleg onder uw gebiedt hebt, reeden zal hebben om des zelfs gelukkige uitkomst 't behulp van uw persoon verschuldight te zyn. En als het, met Godts hulpe, gebeuren moght dat men Messina zou herwinnen, zoo geef ik u, tot een blyk van de voldoening en 't welbehaagen dat ik heb van uw persoon en goedt beleidt, een belooning van zesduizendt ducaaten jaarlyks op de leenen van het Koningkryk van Sicilie, die van de wederspannigen zullen verbeurt verklaart worden, my zelven verzeekerende dat uw verdienste my nieuwe beweeghredenen zullen geeven tot andre blyken, die u zullen betaamen en voldoen. Hier op bidde ik Godt, dat hy u houde in zyne heilige hoede. Te Madrid, den 18 Maart 1676. 1676.

IK DE KONING.

B. DE LEGARA.

Doch deeze twee brieven quaamen niet voor den derden May, den vierden dagh na des Admiraals overlyden, te Siragossa. Ook heeft hem de Koning noch voor zyn doodt vereert met den eernaam van Hartog, en tweeduizendt ducaaten inkoomen, op het eerste leen dat in de Landen van Italie aan de Kroon zou vervallen. Dan die Koningklyke gunst en mildaadigheit quam ook door zyn sterven, myns weetens, nooit tot zyn kennis. De Marquis de Villa Franca zondt, na 't afgaan van de boven gemelde brieven, noch dien zelven dagh den Ritmeester Don Matthias de Belmonte naar Siragossa, om den Heere de Ruiter mondeling te betuigen het medelyden dat hy hadt over zyn ongeval, en hem tyding te rug te brengen van den staat zyner wonden: doch dees afgezonden quam insgelyks te laat, en na zyn verscheiden. Daarna schreef de Koning van Spanje noch twee brieven, die den vyftienden April waaren geteekent, en, na zyn doodt in Sicilie koomende, hier staan in te voegen.

De Koning vereert de Ruiter met den tytel van Hartog, en 2000 ducaten 's jaars.

De Koning.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Ridder, L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, bevel hebbende over d'oorlogsvloot van de Staaten Generaal der vereenighde Nederlandtsche Provincien in de Middellandtsche zee. Ik heb uit uw brief van den 18 Februarius verstaan, dat gy u op wegh begaaft van Napels naar Melasso, met de wil van te doen al wat 'er te doen is, tot dat men Messina zal hebben herwonnen: en dat gy volherdt in d'uitdrukkingen van uw goedt voorneemen, is my zeer aangenaam geweest. Ook verwacht ik van den yver en genegentheit, die gy laat blyken, dat gy uw verdienste zult vermeerderen, met te doen volgens uw aanbieding, en, gelyk 't gewicht der zaaken vereischt, dat men dit oorlogh ten einde brenge: dewyl het lang duuren van dien zoo nadeeligh is voor de belangens van de gemeene zaak der Geallieerden, die merkelyk zou verbeeteren door 't ophouden van die diversie der middelen, die men tot andre gewichtige uitwerkingen zou konnen gebruiken. Ik bidde Godt, dat hy u houde in zyne heilige hoede. Te Madrid, den 15 van April 1676.

Brief van den Koning, den 15 April geschreeven.

YO EL REY.

B. DE LEGARA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. D'andre brief luidde als volght.

De Koning.

Tweede brief van den Koning, den 15 April geschreeven.

Michiel Adriaanszoon de Ruiter, Ridder, L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, gebiedt hebbende over d'oorlogsvloot van de Staaten Generaal der vereenighde Nederlandtsche Provincien in de Middellandtsche zee. Ik heb uit den uwen van den 9 Januarius verstaan, op wat wyze gy u gedraagen hebt in 't gevecht, dat gy den achtsten van de zelve maandt met den vyandt hebt gehadt: overeenkoomende met de tyding die men van elders heeft ontfangen, en met het geen dat men van uw dapperheit en wys beleidt behoorde te verwachten. En de hooghachting van den yver tot myn dienst, voor den welken gy in deeze gelegentheit hebt gewerkt, by my zelven behoudende, verhoop ik dat men in 't vervolg de gelukkige uitslagh van 't herwinnen van Messina aan uw behulp en uitwerking zal verschuldight zyn: terwyl gy die verdienste, in d'achting daar ik uw persoon in houde, noch voeght by de billyke redenen van 't begrip dat ik daar van heb, en van de genegentheit die ik in my vinde om u te begunstigen, gelyk ik my beloove dat gy ze zult verdienen. Waar op ik Godt bidde, dat hy u houde in zyne heilige hoede. Te Madrid, den 15 van April 1676.

YO EL REY.

B. DE LEGARA.

Brieven van zyn Hoogheit den Prins van Oranje aan de Ruiter gezonden.
† Ontfangen den 3 Iun.
‡ Ontfangen den 9 Iul.

Ook schreef zyn Hoogheit de Prins van Oranje twee brieven aan den L. Admiraal, die tot zyne kennisse nooit quaamen: d'eerste was den achtsten April onderteekent †, en gaf hem deeze ordre, *wy vinden noodigh, gelyk wy Uw Ed. ordonneeren mitsdeezen, met 's Landts vloot aldaar* (ontrent Sicilie of Messina) *te verblyven tot onze nader ordre.* De tweede brief, die meer dan een maandt naar zyn doodt was geschreeven ‡, maakte gewagh van den lesten zeeslagh, en van zyn wonde, luidende gelyk volght.

Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere,

1 Voldoening, of vergenoeging.
2 D'omstandigheden.
3 Behouden.

Wy hebben wel ontfangen U E. twee missiven van den 26 der verledene maandt, en daar uit met byzondre satisfactie [1] *verstaan de particulariteiten* [2] *van de glorieuse victorie, by U E. nochmaals tegens de vyanden van den Staat bevochten, daar mede wy den zelven van herten zyn feliciterende. Doch is ons ten allerhooghsten leedt geweest te verneemen het droevig ongeval van de quetsuure, U E. by deeze gelegentheit overgekoomen. Wy laaten echter niet te hoopen dat het daar mede ten besten zal uitvallen, en dat Godt de Heere U E. na zoo veele groote diensten, noch langer, ten besten van den Staat en het Vaderlandt, zal willen conserveren* [3]. *Wy beveelen U E. hier mede, Edele, Gestrenge, vroome, lieve bezondere, in de protectie Godes. In 't leger tot Assche, den 29 May 1676.*

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Doch de wensch of hoope van geneezing, in deeze brief vervat, was vergeefs: 't geen nu verder staat t'ontvouwen. De Heer de Ruiter, op dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

dat men zie hoe hy zyn daagen eindighde, zoodanigh gequetſt als wy hebben verhaalt, en wiens wonden in 't eerſt taamelyk wel ſtonden, (niet zonder eenige hoope van geneezing, dewyl 'er gantſch geen koorts was) droeg zich zeer hartig en geduldig. Hy was in 't eerſt door den ſlagh en val bedwelmt, maar wat bekoomende, riep hy: *O myn genadige Godt, ik dank u van gantſcher harten, dat gy my in veele en verſchiedene gevallen zoo goedertierelyk hebt bewaart, en nu zoo vaderlyk bezoekt: laat deeze tuchting ſtrekken tot zaligheit myner ziele.* En hoewel hy in groote pyn lagh, nochtans ging zyn zorgh noch over 't gemeen, en men hoorde hem, geduurende 't gevecht, meermaalen in deeze woorden uitberſten: *Heere, bewaar 's Landts vloot. Spaar genadighlyk onze Officieren, matroozen en ſoldaaten, die voor een kleen geldt zoo veel ongemaks en gevaars uitſtaan. Geef hun kloekmoedigheit en kracht; op dat wy onder uwen zeegen d'overwinning moogen weghdraagen. Heere, geef nu een gewenſchte uitſlagh in myne zwakheit, gelyk gy uwen volke gaaft toen ik ſterk was: op dat het blyke dat wy alles door u doen, en dat gy 't alleen doet, zoo wel door zwakken als kloeken, zoo wel door weinigen dan door veelen.* D'eerſte nacht werdt redelyk, naar de gelegentheit der zaaken, overgebraght; maar als men 's anderendaaghs de wonden verbondt, en al wat gekneuſt en vermorſſelt was met brandewyn uitwieſch en zuiverde, leedt hy ſcherpe pyn, en toonde te meer geduldt. Als zyn Predikant Weſthovius betuighde, met hoe groot een medelyden hy en d'andre omſtaanders hem in die ſmart zaagen, hoorde men den Admiraal daar op zeggen: *Aan dit ellendig lichaam is weinig geleegen, als de koſtelyke ziel behouden wordt. Myn pyn is niet te achten by d'onuitſpreekelyk ſmert en ſmaadt, die onze Heilandt onſchuldig leedt, om ons van d'eeuwige pyn te verloſſen.* Hy riep ook den Zalighmaaker aan met deeze woorden: *Heere Jeſus, gy hebt gezeit dat wy onze ziele met lydtzaamheit moeten bezitten. Geef my Heere 't geen gy gebiedt: geef my de lydtzaamheit tot een ſterkte myner ziele, op dat ik magh volſtandig blyven tot den einde toe: nadien de lydtzaamheit doch meer overwindt dan de kracht.* In deezen ſtaat leggende, droegh hy noch zorg voor de gequetſte matroozen, en beval dat men op hunne wonden goede acht zou geeven, en hun alle gerak en gemak aandoen. Ook liet hy zich in 't eerſt wel zomwylen ontvallen, als hem de vloot in den zin quam: *Ach dat ik hier zoo leggen moet, en dat ik 's Landts dienſt niet kan betrachten.* Maar daarna waaren zyn gedachten meeſt altydt beezigh ontrent al 't geen tot welſtandt zyner ziele kon ſtrekken: 't welk uit al zyn woorden bleek. Tot zyner vertrooſting en verſterking gebruikte hy verſcheide plaatzen uit de heilige Schrift, die hy ten tyde zyner gezontheit, in zyne vrye uuren, dikwils plagh te leezen: en als de pyn zyner wonden hem meeſt neep, diende hy zich van zommige ſpreuken uit Davids Pſalmen, daar hy zyn hart door uitſprak, met naamen uit den 119 † en den 42 ‡ Pſalm. Van zyn eige byzondre huiszaaken ſprak hy niet een woordt, en ſtelde al 't aardtſche uit zyn zin. Als eens iemant van d'omſtaanders van des Admiraals echtgenoot ſprak, en meende dat het wenſchelyk zou zyn geweeſt, indien zy en zyn andre vrienden hem in die ongelegentheit van ſmert en krankte hadden moogen ten dienſt ſtaan, gaf hy daar op tot antwoordt: *Ik ben hier op de poſt daar my Godt geroepen heeft: en wil hy my ook uit dit leeven roepen, ik ben gereedt en bereidt. Myn beminde vrouw en lieve kinderen zouden my moogelyk met hunne droefheit noch bezwaaren.*

Zy

1676.

Verhaal van zaaken, ontrent de Ruiters krankte en ſterven voorgevallen.

Zyn gelaatenheit.

Zyn gebedt voor 's Landts vloot geduurende 't gevecht.

23 *April.*

Zyn geduldt.

Bereidt zich godtvruchtelyk ter doodt.

† *Vers* 71.
‡ *Vers* 6, 8, 9.

Zyn woorden, toen men gewag maakte van zyn vrouw en kinderen.

1676. *Zy zouden my nu niet zien dan met bittre traanen, en ik hoop hen te vinden in d'eeuwige vreughde.* Men hadt wel in 't eerſt noch hoop gehadt van geneezing, maar met of door de pyn der wonde, en inzonderheit der breuk in 't rechter been, daar 't meeſte gevaar in ſtak, werdt de Admiraal den vierden of vyfden dagh door een koorts overvallen, die hem by bleef, en zich van tydt tot tydt meer en meer verhief.

Zyn krankte verzwaart.

Dit braght al de geene die zich aan zyn leeven lieten gelegen zyn in groote bekommernis en vreeze, inzonderheit op den achtentwintighſten der

28 *April.*

maandt, toen hy door noch feller koorts werdt aangetaſt, die den gant-

29 *April.*

ſchen volgenden nacht, tot 's anderendaaghs ontrent den middagh, duurde, en toen die begoſt af te neemen, namen zyn krachten tevens af, en men vernam de voorteekenen des doodts. Toen toonde de groote Zeeheldt, die t'allen tyden de gewoonte hadde van zich, ten ſtryde gaande, ter doodt te bereiden, dat hy in deezen leſten ſtrydt de doodt getrooſt was, en ruſtig onder d'oogen dorſt zien.

Hy verlanght naar een zalig einde.

Hoe hier zyn einde meer naderde, hoe hy meer verlanghde om ontbonden te worden. Hy lagh geduurig met gevouwen handen, en badt Godt om een zalig einde, zich onder anderen dienende van Davids woorden uit den 63 Pſalm, *O Godt, gy zyt myn Godt, ik zoek u in den dageraadt, myn ziele dorſt naar u, myn vleeſch verlangt naar u: in een landt dor en mat, zonder water.* Voor den middagh, toen zyn ſpraak hem zwaar begoſt te vallen, en dat hy weinigh ſprak, begeerde hy dat de Predikant Weſthovius Godt zou bidden om een zalige verloſſing: en tegens den avondt, toen zyn ſpraak geheel ophieldt, en dat men nochmaals gebeeden ten zelven einde tot Godt uitſtortte, badt hy noch met zyn zuchten, en lagh daarna etlyke uuren zonder ſpraak in de benaautheit

Sterft.

des doodts, tot dat hy 's avondts tuſſchen negen en tien uuren den geeſt gaf, met een zachten en geruſten uitgangk: in 't byzyn van verſcheide Bevelhebbers en Kapiteinen van 's Landts vloote, van den Viceadmiraal de Haan, den Schoutbynacht Middellandt, en de Kapiteinen Kallenburgh, den Graaf van Styrum, de Sitter, Uitterwyk, Meegangk, Andringa, en anderen, te veel om te noemen, die met weenende oogen, en ontſtelden gemoede, dien grooten Admiraal zagen ſterven, en met reeden klaaghden, dat ze nu in een vreemdt geweſt, zoo verre buiten hun Vaderlandt, en met een fellen oorlogh op den hals, zulk een dapper Opperhooft met al zyn ervaarentheit en beleidt zouden miſſen. Hy overleedt dan den negenentwintighſten van April, in de baay van Siragoſſa of Syracuſa, binnen zyn ſcheepsboordt, in den ouderdom van negenentzeſtigh jaaren, een maandt, en vyf dagen.

Zyn lyk wordt gebalſemt.

Zyn lyk werdt terſtondt met ſterke kruiden gebalſemt, om voor 't verderf bewaart, en ter gelegener tydt naar Hollandt gevoert te worden.

Beraadtſlaaging over 't begraaven van zyn ingewanden.

De Wethouders van Siragoſſa, zyn overlyden verſtaan hebbende, waaren over de begraaffenis van zyn ingewanden bekommert, en onderſtonden by de Geeſtelykheit der ſtadt, of men die niet in een der kerken zou moogen ter aarde brengen. Hun antwoordt was, dat het ingewandt, als een gedeelte van 't lichaam, in geen geweide aarde moght leggen, zonder byzonder verlof van den Paus; dewyl d'Admiraal buiten de Roomſche kerk, in 't gevoelen der Gereformeerden geſtorven was.

Beſluit en aanbieding van de Wethouders der ſtadt Siragoſſa, aangaande 't begraaven der ingewanden.

Toen beſlooten de Wethouders, dat men een aanzienlyke plaats op hun Raadthuis zou bereiden, om d'ingewanden daar te begraaven, onder een gedenkſteen, met een opſchrift naar den eiſch van 's mans groote waarde en dienſten. Dit lieten ze door eenigen uit de hunnen aan de Bevelhebbers op 't ſchip des over-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

overleden Admiraals bekent maaken, en aanbieden. Doch dees heusche aanbieding, met groot betoogh van genegentheit en hooghachting gedaan, werdt door misverstandt, of kleen verstandt der geenen die 't afrieden, afgeslaagen, en den afgezondenen tot antwoordt gegeeven, *dat men nooit gewyde aarde voor 't ingewandt hadt begeert, en dat men de Heeren voor d'aanbieding van hun Stadthuis hooghlyk bedankte; nadien men voorneemens was, de gemelde ingewanden ter aarde te brengen ter plaats daar men den Kapitein Noirot hadt begraaven:* die was op een kleene heuvel, ontrent honderdt schreeden van de stadt, in de baay gelegen, en rondtom van de zee omringht. Daar werden d'ingewanden op den eersten dagh van May, ontrent den avondt, met een groot en droevigh gevolgh van Bevelhebbers, Kapiteinen, Kommandeurs, en anderen, ter aarde besteldt. Uit dat weigeren der Roomsche Geestelykheit, van des Admiraals ingewandt op een gewyde plaats te begraaven, kan men afneemen hoe weinig grondt of schyn van waarheit het gerucht hadt, dat eenige Roomschgezinden te dier tydt uitstrooiden, en naar Hollandt over schreeven, als of hy in de belydenis der Roomsche kerke waar overleden, daar hy nochtans al den tydt zyns levens een yvrigh belyder, lidtmaat, en voorstander van den Gereformeerden Godtsdienst was geweest, en by dat gevoelen, tot den lesten doodtsnik toe, hadt volherdt. Zyn gebalssemt lichaam werdt in een loode kist geleit, en in de kajuit gezet. Dusdaanig was het eindt van den Heere Michiel de Ruiter, nu Hartogh, Ridder, L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt, die achtenvyftig jaaren lang, van 't elfde jaar zyns ouderdoms af, de zee hadt bevaaren, en van 't allerlaaghste tot dien hoogen top van eere, langs alle trappen der scheepsbedieningen, opklom. Van wien met waarheit wordt getuight, dat hy, in 's Landts dienst en eedt getreeden, nooit naar eenig ampt met gunstjaght stondt, en dat hem alle waardigheden, dat zeldtzaam is, zonder daar ooit om te spreeken, van zelfs, door zyn verdiensten, zyn t'huis gebraght, en opgedraagen. De glans der eere, en glory, die veelen 't gezicht ontrent de kennis van zich zelven verblindt, en tot ydelen roem, of fiere grootsheit vervoert, hadt hem nooit bedwelmt. In zyn grootheit bleef hy kleen: dankbaar jegens zyn weldoenders, eerbiedig jegens zyn meerderen, beleeft ontrent zyns gelyken, meewaarig en gesspraakzaam jegens zyn minderen, en elk, zoo veel hy kon, verplichtende. Dus won hy 't hert van allen die hem kenden: verkeerende met luiden die in zynen laagen staat zyns gelyken waaren geweest met zulk een ongemaakte heusheit, dat ze met d'oude gemeenzaamheit, die zy in zyn kleenheit met hem gehadt hadden, daarna in zyn hooghsten staat levende, licht zien konden, dat hy wel van staat was veranderdt, maar niet van aardt. Ja zelfs in 't midden van zyn grootheit vondt de grootsheit zoo weinig vats op hem, dat hy, ten tyde toen 'er vlooten van tnegentig of honderdt scheepen, en veel duizenden van matroozen en soldaaten onder zyn gebiedt stonden, zich zelven van een enkel knecht liet dienen, en zonder anderen nasleep van gevolgh te voorschyn quam. Hy schaamde zich ook zyn voorgaande geringheit niet, maar vertelde dikwils in gezelschappen en op maaltyden, zelfs in 't byzyn van groote persoonaadjen, hoe hy in de lynbaan plagh te gaan, en voor jongen plagh te vaaren: vermaanende zomtydts de slechte matroozen, dat ze op zyn voorbeeldt mosten zien, en, gedenkende wat hy geweest was, moedt houden; op hoope dat ze, zich wel draagende, ook gevorderdt zouden worden.

1676.

'T welk afgeslaagen wordt.

Men begraaft ze op een heuvel buiten de stadt. 1 *May.*

Valsch gerucht.

Kort verhaal van de Ruiters opkomst, zeeden en deughden.

Hy werdt door zyn verheffing en grootheit niet groots,

Noch schaamde zich zyner voorige geringheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. Nooit plaght hy ydelyk te roemen over zyne daaden, noch die van andre te verachten: maar anderen de verdiende eere geevende, heeft men meermaalen gezien dat hy d'uitkomst der zeegevechten en overwinningen aan de Heeren Staaten overschryvende, met zulk een ingetoogentheit en zeedigheit van zich zelven en zyn bedryf gewagh maakte, dat hy zyne glory eer scheen te verkleenen dan te vergrooten, en dat men de zaak gemeenlyk grooter bevondt dan hy ze verhaalde. Hier door hieldt hy zich buiten nydt, maar niet buiten lof, die hem van zelf genoegh volgde. Maar hy was zoo vry van faamziekte, dat hy nooit lofredenen, daar men zyn naam, wegens zyn verrichtingen, door zocht te verheerlyken, wou aanneemen, en hy werdt, als hem eenige loftuitingen voorquaamen, daar over beschaamt en bezwaart, jaa ook eenigzins bevreest: hebbende het ooge op den uitgang van Herodes Agrippa, die Godt d'eere niet gaf, en zeggende, *dat Godt hem dan zou verlaaten, als hy die lof aan zich zou laaten leunen.* Ook was hy gants niet bekommert wat men by zyn leven van hem zou zeggen, of na zyn doodt zou moogen schryven. *Ik wil wel*, zeide hy, *van niemant genoemt noch opgehaalt worden, als ik slechts myn gemoedt magh voldoen, en myn ordres wel uitvoeren.* 'T is ook zeeker dat hy nooit wou toestaan dat men de merkwaardighste voorvallen van zyn leven uit zyn daghbeschryvingen zou trekken, om die aan den dagh te geeven: en dat hy, om zulks te beletten, veele blaaden uit zyne aantekeningen lichtte, en verbrandde: geevende geen andre reden, dan *dat hy niet, en Godt alles hadt gedaan.* Ook weet ik, dat als zyn schoonzoon de Predikant Somer hem iet aanmerkelyks hoorde vertellen, en daar op vraaghde waar en op wat tydt, jaar of dagh, dat was geschiedt, hy terstondt zweegh, en niet meer wilde zeggen: denkende dat het zyn schoonzoon zoude aantekenen, om 't in eenige Historie te brengen: en meenende dat zyn bedryf geen Historie waardig was. Hy erkende op een aanmerkenswaardige wyze aller menschen en zyn eige krachteloosheit en niettigheit, en de noodtzaakelykheit van Godts genade en hulpe in 't byzonder, en zyne voor- mede- en uitwerking in 't gemeen. Dit gevoelen braght hy in zyn bediening (byzonderlyk in groote voorvallen, hoedaanig de zeeslaagen zyn) zoodaanig te pas, dat hy voor 't aangaan der zeegevechten met vierige gebeden de goddelyke bystandt zocht te verwerven: als weetende dat hy zonder Godt niet vermoght. Voorts in dat gevoelen op Godt betrouwende, kon hy in de selfste gevechten zyne zaaken met bedaarden gemoede verrichten, en uitvoeren. In de kunst van 't stuurmanschap, en 't geen daar toe behoorde, was hy zoo geoeffent, dat hy veele Stuurluiden in kennis en ervarentheit te boven ging. Hy hadt in zyn tydt een scherp gezicht, en was zeer opmerkende, waar door hy op d'opdoening der landen en kusten, strekking der stroomen, gelegentheit der havens, zanden, banken, gronden, en ondiepten, te naauwer lette, en alles in zyn geheugenis prentte, en in zyn daghverhaalen aantekende. Hy wist ook, zelf in de kajuit blyvende, nette staat te maaken van den voortgangk van 't schip, alleen uit het gehoor en de beweeging. Zyn ongekreukte kloekmoedigheit, die zich in 't hachelykste gevaar en in de meeste verlegentheit altydts liet zien, en zyn schrandre voorzichtigheit, (die twee grootste oorlogsdeughden) waren in zeven oorlogen, meer dan veertig gevechten, en vyftien groote zeeslaagen, zeven onder zyn eigen opperbeleidt, aan vrienden en vyanden gebleeken. Zyn lange ervaarentheit verschafte in alle

Zyn zeedigheit.

Vry van faamziekte.

Zyn afkeer van lofuitery.

Zyn kloekmoedigheit, en voorzichtig beleidt.

Ervaarentheit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

alle voorvallen raadt, en geen Zeeoverste wist met meer znedigheit 1676.
voordeelige vechtplaatzen te kiezen; op winden en stroomen acht te geeven; de loef te zoeken, en te winnen; de zynen met seinen in ordre te brengen en te houden; tydt te kavelen; gevaarlykheden te voorzien, voor te koomen of af te wenden; den vyanden voordeel af te zien, en krygskonsten uit te vinden, om hun afbreuk te doen. Hier over stonden de vyanden meenighmaal verbaast, en verwonderden zich ten hooghsten over zyn wonderbaar beleidt. Zyn zorghvuldigheit liet het nooit op anderen geheel aankoomen: en hy begaf zich op het minste gerucht, en dat dikwils 's nachts, naar boven, en nam by dagh en nacht op alles, zelfs op de kleenste dingen, acht: zoo dat de zynen, op zyn beleidt en zorgh gerust, met te grooter vertrouwen en moedt de vyanden dorsten aantasten. Hy was zoo voortvaarende, dat hy nooit en nergens te laat quam: altydt voor de tydt gereedt. Ook kon hy niet minder verdraagen dan langhzaamheit en uitstel van iet dat noodig was. Voor de matroozen droegh hy altydts groote zorg, om hen gezondt en wakker te houden. Hy liet ze nooit leedig, op dat ze 't scheepswerk te beter gewendt zouden worden, en hieldt steedts naauwe ordre en strenge tucht in de vloot, om overal de moedtwil in toom te houden, en de weerspannigheit voor te koomen. In 't kort, al wat ooit in veele treffelyke Zeeoversten stuksgewys werdt gepreezen, was by hem in alle deelen en in 't geheel: en men hieldt hem met recht voor een volmaakt Admiraal, ten aanzien van al de zaaken, die tot het bedienen van zyn ampt werden vereischt. Ook diende hem 't geluk in meest al zyn aanslaagen en stryden, weinige uitgezonderdt: en als 't hem gelukte, gaf hy Godt, gelyk boven is gemeldt, alleen d'eere, zeggende, *dat men geen zeegen kan bevechten zonder de goddelyke hulpe.* Zyn ongeveinsde godtvruchtigheit vertoonde zich in al zyn bedryf. Geen Christen Heldt kon Godt meer vreezen, eeren, liefhebben, betrouwen, en den godtsdienst met meer yver behartigen. Het hooren der predikatien, dat hy niet licht verzuimde, was zyn hooghste vermaak. En hy streedt zoo wel met de gebeden als met de wapenen: beginnende nooit zeegevecht voor dat hy Godt eerst in zyn kajuit om zyn hulpe en zeegen hadt aangeroepen. De heilige Schriftuure las hy onophoudelyk, en besteedde daar in als hy aan landt was meest alle de wintersche avonden: leezende dan over luidt by zyn huisvrouw en kinderen, om die met eenen door dat gehoor te leeren en te stichten. Behalven de heilige Schrift las hy weinige en byna niet dan Theologische boeken. Hy betoonde zich ook als een voorzanger in de Christelyke scheepsoeffeningen: en zong gaarne Psalmen; want hy was een goedt zinger. Van alle onnutte gezelschappen, en den tydt met drinken, dobbelen en speelen door te brengen, hadt hy een grooten afkeer. De meenighvuldige verdeelingen en scheuringen der Christenen werden by hem versfoeit, en hy wenschte om de vreede der kerken. Hy hoorde zeer ongaarne dat men eenige verschillende Christenen, jaa zelfs dat men alle menschen die buiten 't Christendom waaren geheel en al veroordeelde: maar wilde 't oordeel liever opschorten, ziende wel geen grondt van hoope, om dat buiten Christus geen zaligheit is, ook geen zaligheit buiten Christus vast stellende, maar nochtans erkennende een ondoorgrondelyke diepte, beide van oordeel en van bermhertigheit, liet hy de zaak Gode bevoolen. 'T was hem ook zeer tegens de borst, als men iemant die dwaalde in zyn Religie bespotte. Hy toonde ook in alle ge-

Zorghvuldigheit.

Hy was zeer gelukkigh.

Zyn godtvruchtigheit.

Versfoeide de scheuringen.

Hadt geen behaagen in het veroordeelen van anderen.

Noch 't bespotten der dwaalenden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Was een vyandt van alle profaniteit.

Hy hieldt den dienst en Dienaaren van Godts woordt in hooge waarde.

En mispreeſ de kerkelyke opperhoofdigheit.

Zyn tedre liefde tot de zynen.

Trouw in vriendtſchap.

Was niet oorlogsgezindt, maar meedoogend,

Ook tegens vyanden.

Den Vaderlande getrouw.

Zyn yver tegens een laſteraar der Overheden.

1676. legentheit een vyandt te zyn van alle profaniteit, of verachting van heilige zaaken, en van alle redeneeringen van ongebondene ſchrandre geeſten tegens Godt, godtsdienſt of goede zeeden, hebbende een onuitſpreekelyke afkeer van zoodaanige luiden, van wat ſtaat of gelegentheit die ook moghten zyn. Den dienſt en den Dienaaren des Goddelyken woordts was hy zeer geneegen, beſteedende, gelyk gemeldt is, twee van zyne dochters aan Predikanten, en niet konnende lyden dat men hen kleen achtte, of quaalyk bejegende. Doch hem mishaaghde ten hooghſten, als ze zich met andre zaaken dan van hun ampt bemoeiden, of eenige onbeſcheidene vrymoedigheit gebruikten. Ook meinde hy dat de kerkelyke heerſchappy, en opperhoofdigheit onder de kerkelyken, onder wat tytel die moght zyn, voor de kerken van Nederlandt ſchaadelyk en verderffelyk was. Zyn huisvrouw en kinderen beminde hy met een hertelyke en tedre liefde, en zyn vriendtſchap met waare vrienden was onveranderlyk, en in alle voorvallen getrouw. Van natuure hadt hy een weerzin in den krygh en allerley bloedtſtorting: en meêdoogend van aardt zynde, voerde hy den oorlogh met een zachtmoedig en vreedzaam hart, zonder toorn of haat, en zocht, zoo veel als moogelyk was, d'overwonne vyanden te ſpaaren, te verſchoonen, en, als ze in zyn maght waaren, met goedtdoen te verplichten. Den Vaderlande was hy inzonderheit getrouw, den Heeren Staaten, zyne wettige Overheit, gehoorzaam, een groot liefhebber en voorſtander van 's Landts vryheit, en evenwel een haater van der zelver misbruik, en een aartsvyandt van muitery en oproer: want hy verſtondt dat de ſtoute taal die tegens de hooge Regeering hier te lande gevoert werdt ten hooghſten ſtrafbaar was. 'T is ook gebeurt dat iemant in een trekſchuit, in zyn byzyn, d'Overheit op een vuile wyze met veel woorden laſterende, hy zich daar met grooten ernſt tegen ſtelde: zeggende, *dat hy, een Dienaar en in eedt van 't Landt zynde, zulke taal niet kon dulden:* beveelende den quaatſpreeker te zwygen: en, als hy voortgingk in 't laſteren, hem meermaalen waarſchouwende, ook den Schipper belaſtende den man aan landt te zetten. Doch als 't alles vergeefs was, heeft hy dien oproermaker aangetaſt, opgenoomen, en, alzoo hy zeer ſterk was, t'zaamengevouwen, en buiten boordt gezet, niet verre van 't landt, daar hy zich berghde. Den Schipper, die geen genoeghzaame ordre hadt willen ſtellen, werden de zes weeken gegeeven, en hem 't vaaren zoo lang verbooden. Zyn trouwhartigheit en andre deughden vermeerderden zyne achtbaarheit by Overheden en onderdaanen, by vrienden en vremden.

In zyn hoogſten ſtaat vondt hy de meeſte bekommeringen.

Doch toen hy zich tot de hooghſte waardigheit vondt verheven, en als L. Admiraal over de vloot van den Staat gebiedt hadt, vondt hy altydts geen ſtof tot genoegen, en plagh zomtydts aan zyn vrienden te klaagen over de laſt dien hy op den hals hadt, wegens de meenighvuldige bekommeringen, die aan zyn dienſt vaſt waaren: dewyl hy in de benaauwſte tyden dikwils niet en wiſt wat hy te doen of te laaten hadt, en de laſt en ordre die men hem zondt zomwyle niet klaar genoeg ſprak, of twyffelzinnig, of te veel bepaalt was, zoo dat 'er met doen of met laaten verbeurt kon worden: 't geen hy, hadt hy altydt zyn oordeel moogen volgen, niet waar onderworpen geweeſt. Hier over heeft men hem tegens vertroude vrienden hooren zeggen, *dat hy veel geruſter daagen hadt toen hy zyn eige man was, en een ſtuiver 's daaghs in de lynbaan won, of voor matroos of voor Schipper voer: en dat hy nooit zou wenſchen dat iemant van zyn kinderen t'eeniger tydt zyn plaats*

moght

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

moght bekleeden. Dan de laſtigheit van zyn doorluchtig ampt benam hem den lof niet dat hy 't loffelyk bediende, zyn Heeren en Meeſters in al zyn beryf genoegen gaf, en voor zyn trouwe dienſten werdt bedankt en beloont. Ook werdt de roem zyner vermaardtheit by vremde en ook vyandtlyke volken erkent, die hem alle den tytel gaven van den grootſten Admiraal, en den dapperſten en voorzichtighſten Zeeheldt deezer eeuw. En kan ik hier niet verzwygen hoe zeeker Engelſch Schryver, die een ruwe ſchets van zyn leven en bedryf, eenige waarheit met onwaarheit vermenght begrypende, op zyne wyze in 't licht gaf, eindelyk zyn verhaal met deeze waare woorden beſluit, *In 't kort, hy was zulk een eerlyk man, zulk een aandachtigh en godtvruchtigh Chriſten, zulk een ſtout ſoldaat, zoo een wys, ervaaren en gelukkigh Generaal, en zulk een trouw en eerlyk liefhebber van zyn Vaderlandt, dat hy met recht verdiende van de nakoomelingen gepreezen te worden, als een cieraadt zyner eeuwe, de voeſterling van de zee, en 't vermaak en eer van zyn Landt.* ‡ Een lichaam hadt hy, op dat men ook kennis hebbe van zyn uiterlyke geſtalte, van middelbaare lenghte, ('t geen hy met veele dappre helden gemeen hadt) wel gezet, vlug, gezwindt, ſterk, en als tot arbeidt gebooren. Zyn voorhooft was breedt, en zyn aanſchyn bloozend en hooghroodt van kleur. In zyn doordringende oogen ſcheen de ſchranderheit van zyn geeſt uit te blinken, de zelve waaren bruin, ook hair en baardt, eer het door ouderdom grys werdt. Hy droeg dikke opſtaande knevels, op zyn oudt zeemans. Zyn weezen en gelaat was aanzienlyk, daar zich iet ſtrengs, doch met vriendelykheit gemenght, in vertoonde, 't welk teffens ontzagh en liefde baarde. Gezondt was hy van aardt; maar in zyn jongkheit eens vergeeven, by ongeluk, door het eeten van een venynige viſch, daar van hy eenige beving in de leden behieldt, tot het einde van zyn leven toe: doch in zyn ouderdom openbaarde zich het graveel, dat hem zomwyle laſtig en pynlyk viel. In 't verdraagen der ſcheepsongemakken was hy, door de ſterkte van zyn lichaam en de lange gewoonte, uittermaaten hardtvochtigh: lachchende in zyn jongkheit met de matroozen, die hunne natte kleederen afleiden. Ook zagh men hem in zyn gantſche leven op geen gemak noch vermaak ter werelt verſlingeren, noch daar door van zyn plicht aftrekken. Ontrent ſpys en drank was hy maatig, een vyandt van dronkenſchap en dronkaarts, geen liefhebber van hooffche lekkre ſpyze, maar van harde ſcheepskoſt: zoo dat hy van de grootſten in Spanje heerlyk onthaalt wordende, zy hem by hunne koſtelyke ſchootels ook ſcheepskoſt moſten voorzetten: jaa zelfs kon hy buiten 's Landts geen verſch vlees eeten, 't moſt altydts naar 't zout ſmaaken. Op de maaltyden wachte hy zich voor d'onmaatigheit, doch toonde zich blygeeſtig en vroolyk by zyne vrienden, en zich zomwyle met onnozele boertredenen vermaakende. Dan niet te min wiſt hy zich ſtaatig en deſtig te houden, als'er ontzagh werdt vereiſcht. Voorts was hy wel ter taal, en kon zyn meening gelukkig uitdrukken, en met redenen bekleeden: ook ſtondt hy nooit verleegen als hy by zyn meerdere, Prinſſen, Vorſten of Koningen, 't woordt moſt voeren. Hy verſtondt verſcheide taalen, die hy niet in de ſchoolen, maar ter koopvaardy vaarende, door lange verkeering in vreemde geweſten, hadt geleerdt, en eenighzins ſprak, als Spaanſch, Portugeeſch, Franſch, en inzonderheit Engelſch en Yrſch. Schranderheit van verſtandt, rypheit van oordeel, en kracht van heugenis, dingen die zel-

1676.

Zyn vermaardtheit by vremde volken.

Loflyk getuigenis van een Engelſch Schryver t'zyner eere.

‡ *The Life of Admiral de Ruiter, Printed London.* 1677.

Zyn geſtalte en gedaante.

Gezondt van aardt.

Hardtvochtig in 't verdraagen van ongemakken.

Niet gezet op gemak, vermaak, noch lekkerny.

Zyn maatigheit.

Blygeeſtig en vroolyk op maaltyden.

Wel ter taal.

Verſtondt en ſprak verſcheide taalen.

Zyn groote begaaftheeden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. den t'zaamen gaan, en te gader (inzonderheit als 'er ervaarnis by komt) wondre gaauwigheit geeven, waaren in hem by een. Dit waaren de werktuigen van zyn wonderbaar beleidt, daar zyn dapperheit op t'zeil ging. Hier door was zyn schip, en de vloot die hy bestierde, als een geduurige school van 't soldaat- en zeemanschap, en al wie by of onder hem voer kon altydt van hem leeren. Ook werdt in hem met verwondering aangemerkt, dat hy in 't midden van d'allergrootste gevaarlykheeden met wonderlyke gelykmoedigheit de zaaken bestierde: en dat geen onverziensche toevallen zyn verstandt ontstelden, noch zyn oordeel bedorven, zelf niet in zynen hoogen ouderdom. Ook werdt van hem verhaalt, dat zyn geheugenis zoo sterk was, dat hy van zyn kindtsheit, en eerste reis af, tot zyn hooghsten staat toe, onderscheidelyk hadt onthouden wat hem was bejegent, en dat hy een nette kennis hadt van de scheepen en 't bootsvolk, met naam en toenaam, daar hy mee hadt gevaaren, en van tydt en weder, en d'andre omstandigheden der zaaken, die van tydt tot tydt waaren voorgevallen. Ook strekte hem dees geheugenis tot groot voordeel, om zich in verscheide gelegentheden van zyn ondervindingen te dienen, en zyn zaaken daar naar te richten. Hy verstondt ook dat het t'eenemaal onmoogelyk was, dat iemant, al hadt hy noch zoo goede kennis van de stuurmanskunst, zonder ondervinding en daadelyke oeffening, een goedt zeeman zou worden, en dat zelf de geene die op het kunstschool alles hadden geleert, en op alle vraagen, aangaande de zeevaart, konden antwoorden, als ze eens in zee quaamen, zich gantsch onkundig van 't voornaamste deel van 't zeemanschap, en in veele voorvallen ten uiterste verlegen zouden vinden, en door een anders oogen moeten zien. Hier uit kan men dan afneemen, wat hy gevoelde van de geenen die uit het Hof, of uit de landtzoldaaten, of uit burgers en koopluiden, zonder ooit de zee gebouwt, of eenigh scheepsgevecht gezien te hebben, tot Scheepskapiteinschappen, of tot hooger zeeampten, in tydt van vreede, werden gevorderdt. Nu staat ons iet van zyn huwlyken, kinderen, en nakoomelingen te verhaalen. By Maria Velters, zyn eerste echtgenoot, die in haar eerste kinderbed stierf †, won hy een dochter, genoemt Alida, die weinig daagen na de moeder overleedt ‡. By de tweede, Kornelia Engels, teelde hy vyf kinderen: eerst Adriaan, gebooren in den jaare MDCXXXVII, en in 't achtiende jaar zyns ouderdoms t'Amsterdam gestorven ‡: ten tweede, Kornelia, gebooren in den jaare MDCXXXIX*, en getrouwt met den Heer Johan de Witte, daarna Kapitein van een kompagnie zeesoldaaten, en zedert van 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam: ten derde, een kindt dat slechts drie daagen leefde, en voor zyn doopzel overleedt †: ten vierde, Alida, gebooren in den jaare MDCXLII ‡, en eerst getrouwt met Johan Schoorer, en na zyn overlyden met den Heer Thomas Pots, Predikant tot Vlissingen: ten vyfde, Engel de Ruiter, gebooren den tweeden May, in den jaare MDCXLIX, daarna Ridder en Baron, ook Schoutbynacht, en eindelyk ‡ Viceadmiraal van Hollandt en Westvrieslandt, onder 't Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, die, zynen vader van der jeught aan op verscheide zeetoghten verzellende, in de vier zeeslaagen, tegens d'Engelsche en Fransche oorlogsvlooten, en in verscheide andre gelegentheden, genoegh betoonde, dat hy van de vaderlyke dapperheit niet ontaardde. By Anna van Gelder, zyn derde echtgenoot, weduw van wylen Jan Pauluszoon, teelde hy Margriete, gebooren in den jaare MDCLII, den eer-

Zyn wonderbaare geheugenis.

Zyn huwlyken en kinderen.

† 31 *Dec.* 1631.

‡ 18 *Jan.* 1632.

‡ 13 *April.* 1655.

* 20 *Sept.*

† 16 *Aug.* 1641.

‡ 16 *Nov.*

‡ 19 *Octob.* 1678.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

eersten December, en daarna † gehuwt met den Heer Bernardus Somer, Bedienaar des goddelyken woordts tot Amsterdam: en eindelyk Anna, gebooren in den jaare MDCLV ‡, en overleden tot Vlissingen in den jaare MDCLXVI ‡, gelyk op zyne plaats is gemeldt. 'T gerucht van des Admiraals doodt liep terstondt van stadt tot stadt, en vervulde de harten van al de trouwe onderdaanen des Konings, door gantsch Sicilie, met een bekommerlyke droefheit. De Franschen en Franschgezinden verstonden dat al de schaade, die ze in twee zeeslaagen hadden geleeden, door dit eene lyk was geboet: en de Spaanschen hadden den voornaamsten stut van hunne hoope met hem verlooren. Al was de Fransche vloot veel sterker dan de Hollandtsche, zy meenden echter dat de zeeheldt de Ruiter, die zoo dikwils met ongelyke kans hadt gewonnen, 't geen aan de maght ontbrak met zyn beleidt en dapperheit zou vervullen, en alle hunne zwaarigheden te boven koomen. Maar dit ontschoot hun door zyn sterven. Ook hadt 's Landts vloot in dit gewest na zyn verscheiden geen meer zeegen, en werdt met zwaare rampen geslaagen. Men bleef noch in de baay van Siragossa etlyke daagen leggen, en stelde toen * den koers, het lyk des Admiraals met zich voerende, langs de Zuidtzyde van 't eilandt, naar Palermo. De Viceadmiraal de Haan voerde nu de vlag als Admiraal, de Kapitein Kallenburg als Viceadmiraal, en de Kapitein Middellandt als Schoutbynacht. De Marquis de Vayona zocht ontrent dien tydt den Viceadmiraal de Haan te beweegen, dat hy met 's Landts vloot door de Faro naar Palermo zou zeilen. Maar de Haan vondt dat ongeraaden, door 't gebrek van 't kruidt, en al beloofde Vayona, dat door den Onderkoning binnen weinig daagen te verzorgen, men weigerde daar na te wachten, vervolgde de reis langs de Zuidtzyde, en quam den vyftienden van May te Palermo. Terwyl men daar lagh, om 't geen beschaadight was te hermaaken, en zich van alles te voorzien, werdt by de Franschen niet min gearbeidt om hunne reddelooze vloot te herstellen. Zy quaamen niet alleen in 't lest † van May met 28 scheepen, 9 branders, en 25 galeyen in zee, maar begaven zich ook naar Palermo, en bestonden daar een aanslagh in 't werk te stellen, die ze misschien nooit onderstaan zouden hebben, indien 'er een de Ruiter geweest waar om hun 't hooft te bieden. Zy quaamen, onder 't gebiedt van den Hartogh van Vivonne, den eersten van Junius in 't gezicht van Palermo, daar zich de Hollandtsche en Spaansche scheepen, op de tyding van hunne komste, van achter de moulje op stroom in de baay, tusschen de moulje en de wal, halvemaanswyze hadden gekort, met een worpanker in zee, om des noodt hunne scheepen op zyde te haalen, en met de breede zyde t'zeewaart te konnen schieten, en de vyanden af te weeren. Zy laagen in de volgende ordre ter zyden elkanderen gerengeert.

1676.
† 28 *Maart.* 1673.
‡ 13 *Sept.*
‡ 24 *Aug.*
Groote droefheit in Sicilie over des Admiraals doodt.
'S Landts vloot zeilt naar Palermo.
* 6 *May.*
† 28 *May.*
De Franschen koomen weêr in zee, en begeeven zich naar Palermo.
1 *Iun.*

Brederode.	*De Vryheit.*
Andringa.	*Stadt en Landen.*
Schey.	*De Spiegel.*
De Jong.	*De Provincie van Vitrecht.*
Schoutbynacht Middellandt.	*Steenbergen.*
Broeder.	*De Kraanvogel.*
De Sitter.	*'T Zuiderhuis.*
L. Admiraal de Haan.	*Gouda.*
Graaf van Styrum.	*De Leeuwen.*
Vitterwyk.	*Damiaten.*

Van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676.

Van der Zaan.	*Edam.*
Baak.	*'T Groenwyf.*
Viceadmiraal Kallenburgh.	*D'Eendraght.*
Berkhout.	*Oosterwyk.*
Meegang.	*Harderwyk.*
Abkoude.	*Leyden.*
Tyloos.	*De waakende Boey.*

Doch de Franschen quaamen, na dat ze door eenige Bevelhebbers, in een felouque getreeden, en door etlyke galeyen ondersteunt, hunne gestalte van naby hadden bezichtight, den tweeden van Junius op hen af. De Marquis de Preuilly-d'Humieres, met negen oorlogscheepen, zeven galeyen, en vyf branders, hadt de voortoght, en viel 'er langs d'Oostkant van de baay, daar de Spaanschen, als de voortoght hebbende, meest laagen, op aan: gevolght van de gantsche vloot, die naar d'andre Hollandtsche scheepen, met een Noordelyke voor de windt, toehielden, en insgelyks den strydt begonnen. 'T geluk diende, 't geen veeltydts gebeurt, de stoutsten. Naar een half uur vechtens kapte de Viceadmiraal van Spanje zyn kabel, daar hy meê geankert lagh, en liet zyn schip, zonder meer weer te bieden, tegens strandt dryven. Daar op braaken de Franschen met hunne branders door, en d'andre Hollandtsche en Spaansche scheepen, uit vrees voor de branders, insgelyks hunne kabels kappende, raakten in onorde, en dreeven onder malkanderen elk zyns weeghs. Dit gaf de vyanden een oopen, om hunne branders te besteeden. Twee werden vruchteloos aangesteeken, en de derde stak het Spaansch Admiraalsschip, genoemt Nostra Signora del Pillar, in brandt. Hier sneuvelde en verbrandde Don Diego d'Ibarra, Admiraal Generaal van de Spaansche vloot, naa dat hem te vooren het been boven de knie was afgeschooten, en Don Francisco Pereire Freire de la Zerda, die over de Spaanschen te vooren 't gebiedt hadt, en nu, mits de komst van d'Ibarra, buiten bewindt, en als voluntaire of vrywillige op zyn schip was. De Franschen, hun voordeel vervolgende, hebben alle hunne overige branders, tot zes toe, op de Hollanders en Spaanschen aangesteeken. Hier door werdt uit de Hollandtsche vloot alleen het schip Steenbergen, voerende 68 stukken, en 365 man, daar de Schoutbynacht Middellandt op geboodt, in brandt gebracht, doch dat, driftigh zynde, heeft noch twee Hollandtsche scheepen gevat, die te gelyk zyn verbrandt, en eindelyk gesprongen, te weeten, 't schip de Vryheit, van den Kapitein Adam van Brederode, en 't schip Leyden, van den Kapitein Jonker Jan van Abkoude gevoert: het eerste gemonteert met 50 stukken, en toen bemant met 240 man, en 't tweede met 36 stukken, en 140 man. Behalven het Admiraalsschip van Spanje, boven genoemt, voerende 70 metaale stukken, en 740 man, zyn noch de volgende Spaansche scheepen door de branders aangesteeken, verbrandt en gesprongen. De Sint Antonius van Napels, met 54 stukken, daar onder 26 metaale, en 320 man. De Sint Salvador van Vlaanderen, met 40 stukken, half metaale en half yzre, en 350 man. De Sint Philippus, met 50 stukken, en 250 man. En twee galeyen, d'eene van den Viceadmiraal van Spanje, met 8 metaale stukken, en 470 koppen, en d'ander, genoemt Sint Joseph van Napels, eveneens gemonteert en bemant: in alles zeven scheepen en twee galeyen. Hier liep toen het lichaam van den dooden Admiraal, op het schip d'Eendraght, noch gevaar van verbrandt en verteert te worden, niet op een houtstapel, op zyn

Hun aanval op de Hollandtsche en Spaansche scheepen.

Die in onorde raaken.

Het Spaansch Admiraalsschip verbrandt.

Ook het schip Steenbergen.

Ook noch twee Hollandtsche scheepen.

En noch drie Spaansche scheepen.

En twee galeyen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zyn oudt Romainsch, maar in een lykvuur van zoo veel brandende scheepen. Doch het schip weerde zich dapper, en lag wel anderhalf uur de vyanden zoo dicht op de zyde, dat men den anderen met musketten beschoot, tot dat de Franschen afweeken. Vier van de kloekste Hollandtsche scheepen waaren in d'eerste onorde tegens het strandt gedreeven, en bykans buiten staat van weerbieding vervallen, en 't stondt geschaapen dat 'er noch meer gekleeft zouden hebben, hadden de Franschen meer branders gehadt. Al d'andre Hollandtsche scheepen, nevens 't schip d'Eendraght, door den noodt en wanhoop, die zomtydts dapperheit baaren, aangevoert, vochten met zulk een kloekmoedigheit, dat eindelyk de Franschen, geen kans ziende meer te verrichten, en zich vernoegende met hunne winst, het tegens den avondt van hun afleiden, en onder d'Oostwal van de baay ten anker quaamen. Een kleen half uur voor 't eindigen van den slagh werdt de Viceadmiraal de Haan, die nu als Admiraal de vlag voerde, staande op het vinkenet by de groote mast, met een groote kanonkoegel het achterste van zyn hooft weghgeschooten, daar hy straks van stierf. De Kapitein Pieter van Middellandt, nu Schoutbynacht, (die eenige daagen voor den slagh onpasselyk was geweest) sprong, toen zyn schip Steenbergen brandde, uit de poort van zyn kajuit in zee, en verdronk. Het fregat Edam, dat gevoert werdt door den Kapitein Kornelis van der Zaan, dat hoogh tegens het strandt was gezet, werdt door 't springen van 't schip Steenbergen de kajuit meest ingeslaagen, en men kreeg het, na dat men 't geschut daar hadt uit gelicht, met veel arbeidt, en groot geluk, weêr vlot. In dit gevecht werden 's Landts scheepen aan rondthout en touwerk zeer beschaadight. Ook hadt men veel volks verlooren. Voorts beklaaghden zich de Hollanders, dat men met het geschut uit de stadt en 't kasteel van Palermo weinig weer hadt gedaan, daar nochtans zulks van den uitersten dienst zou zyn geweest: en dat men ook veel meer dienst van de Spaansche galeyen hadt konnen hebben, indien der zelver Bevelhebbers half zoo veel kloekmoedigheit hadden gehadt, als die van de Fransche galeyen. Na 't vertrek der Fransche vloot werden 's Landts scheepen weêr achter de moulje gekort, en de Kapitein Kallenburg voerde nu de vlagh als Admiraal. De Krygsraadt, daarna vergaderdt, oordeelde dat nu 's Landts vloot te maghteloos was om in dit gewest den minsten dienst te doen. Voorts werdt goedtgevonden, den Predikant van 't schip d'Eendraght met een felouque naar Napels, en van daar te post over Roomen door Italie, Tyrol en Duitslandt, naar 't Vaderlandt, met een brief van den Kapitein Kallenburg af te zenden, en den Heeren Staaten 't verbranden der gemelde scheepen, en den verderen toestandt van 's Landts vloot bekent te maaken. Maar 't en bleef niet by de schaade der verbrande scheepen. D'eene tegenspoedt volghde d'andre: men was van de vyanden naauwlyks ontslaagen, of men werdt van hooger handt bezocht. Daar ontstondt een groote sterfte in de vloot. De roode loop, die een pest verstrekt in de scheepen, en onder de matroozen, door haare besmetlykheit en felheit, nam d'overhandt, en veel volks wegh. Ook stierven toen verscheide Bevelhebbers; onder anderen de Kapiteinen Jakob Teeding Berkhout, Pieter de Sitter, en Joris Andringa: voorts Abraham Wilmerdonk, Kommandeur over een snaauw, Jan van Kampen, Kommandeur over een brander, en Doctor Johan Manart, Oppermedicyn der vloote. Dus sleet de vloot daagelyks, en werdt van tydt tot tydt verzwakt; niet alleen door 't missen der overledenen, maar ook door

1676.

Vervolg van 't gevecht.

De Franschen staaken 't gevecht.

De Viceadmiraal de Haan doodtgeschooten.

Kapitein Middellandt verdrinkt.

Beklagh der Hollanders.

's Landts vloot wordt te Palermo achter de moulje gekort.

Sterfte in 's Landts vloot.

Verscheide Bevelhebbers overleden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. de meenighvuldigheit der zieken, die geen dienst konden doen: zonder dat 'er de vyanden iet tegens ondernaamen, hoewel ze noch wel twee maanden na de leste slagh binnen de baay van Palermo bleef leggen. Terwyl men hier de nader ordre verwachtte, ontfing men uit Hollandt d'afschriften der resolutien, by de Heeren Staaten Generaal, den vyfden en negenden van May, eer men noch kennis hadt van des Admiraals doodt, ter gelegentheit van eenige van zyne brieven, genoomen: die hier worden ingevoeght, om dat ze licht geeven ontrent verscheide zaaken.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden.

Martis, den 5 May 1676.

Resolutien der Heeren Staaten Generaal, op den inhoudt van eenige brieven van wylen den L. Admiraal de Ruiter genoomen.

By resumptie gedelibereert zynde op den inhouden van de jonghst ingenoomene missive van den L. Admiraal de Ruiter, raakende den toestant van 's Landts vloote, onder zyn commandement agerende in de Middellandtsche zee, gezonden tot versterkingh van de vloote van zyn Koninghlyke Majesteit van Spanje, ende in achtinge genoomen weezende, dat door het verloop van de tydt, en de schaade geleeden in de jonghste batailje met den vyandt, de scheepen deezer Landen van alle behoeften zyn ontbloot, ende dat zonder remplacement van de geconsumeerde behoefte alle de voorschreeve scheepen zeekerlyk zouden vallen buiten postuur van employ: ende dat over zulks het onderhoudt van de voorschreeve vloote zoude blyven tot laste van zyne hooghstgemelde Majesteit en deezen Staat, zonder dat daar van niet alleenigh geenen dienst en zoude worden getrokken, maar dat ook, ten opzichte van de geringe maght en slechte conditie van de Spaansche scheepen van oorloge, die t'elkens alleen voor zeer weinigh tydts werden gevictualieert, en van behoefte gantsch niet voorzien, de zelve vlooten, gezaamentlyk geconjungeert zynde, haar zouden moeten retireren binnen d'eene of d'andere haven, daar die tegens de vloote van den Koning van Vrankryk ten besten moogelyk haar securiteit zoude konnen vinden, ende alzoo gelykkelyk gerisiqueert het respect en de vloote van den Staat, ten opzichte van de meerder maght van den vyandt, werdende van de zyde van hooghstgedachte zyne Majesteit van Spanje geene middelen aangewendt om de voorschreeve ongelegentheden naar vereisch te remedieren, het zy om de zelve vloote in aantal te versterken, of dat van haar deficierende behoeften zoude konnen worden verzorght, ende van hier of elders gesuppleert het groot defect dat in Italien daar van is, zynde aan deezen Staat niet te vergen, om naar de continuatie van de voorschreeve equipagie, zoo lange buiten de eerst gestipuleerde tydt, de voorschreeve vloote te doen provideren van zoodanige behoeften, als uit de magazynen van zyn meerhooghstgemelte Majesteit daar aan verstrekt zouden moeten werden, op den voet van de conventie daar over ingegaan: Dat ook door de nonbetaalinge van de subsidien, nu over de zeven maanden ten achteren zynde, monterende een somma van 882000 guldens, wordt gegeeven de uitterste prejuditie aan den dienst van den Staat, ende dien volgens te gemoet gezien, dat, zonder nader overeenkoominge over het furneren van de voorschreeve defecten, secuir transport van de zelve uit deeze Landen naar Italien, onder een genoeghzaam en suffisant convoy, de voorschreeve vloote, tot een extreme schaade, aldaar zal koomen onnuttelyk te vergaan, tot groote avantagie van den vyandt; zynde onmoogelyk voor de Kollegien ter Admiraaliteit op de Maaze, en tot Am-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Amsterdam, met de zelve equipagie gechargeert weezende, om de defectueuse behoeften te remplaceren, ende onder een suffisant convoy, tot laste van deezen Staat, derwaarts te zenden. Is goedtgevonden en verstaan, alle de voorschreeve ongelegentheden aan den Heer de Lira, Extraordinaris Envoyé van meerhooghstgemelde zyne Majesteit, in gantsch serieuse termen voor te draagen, ende van des zelfs bekende goeden yver, ten besten van de gemeene interessen, te verzoeken, dat de voorschreeve ongelegentheden, als alleenigh voortkoomende van de zyde van meerhooghstgemelde zyne Majesteit, zoo door de gezeide nonbetalingh, generaal defect in haare magazynen, als sleghten toestant, en klein getal van scheepen van oorloge, moogen werden tegengegaan en gerepareert, door de promptste middelen daar toe vereischt, of dat haar Hoog. Moog. klaarlyk ziende dat de vloote van deezen Staat, benevens die van zyn Majesteit, invoegen als vooren wordende verzuimt, tot haar uitterste leetweezen, op middelen verdaght zullen moeten zyn, om de haare secuir te doen repatrieren, eer dat in zoo slechten conditie komt te vervallen, dat door het verloop van de tydt zelfs daar toe onbequaam zoude werden, ende alzoo, tot schande en schaade van den Staat, in Italien in de een of d'andere haven leggen vergaan. 1676.

Was geparapheert,

GASP. FAGEL.

Accordeert met het voorschreeve register, en geteekent

H. FAGEL.

Extract uit het register der resolutien van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden.

Sabbathi, den 9 May.

De Heer Raadtpensionaris Fagel heeft ter vergaderinge gecommuniceert twee missiven van den L. Admiraal de Ruiter, geschreeven in 's Landts schip d'Eendraght, ten anker leggende in de baay van St. Jan, den 9 April leftleden, geaddresseert aan den gemelden Heere Raadtpensionaris Fagel. Waar op gedelibereert, en in achtinge genoomen zynde, dat uit de voorschreeve brieven gevonden werdt, dat de sterke stroomen, gaande in het naauw van Messina, een genoeghzaame onmoogelykheit causeerden, om op de zelve stadt ietwets met vrucht te ondernemen, en dat zulks ook mede brengt aan de andere zyde voor de vyandt een faciliteit, om de zelve stadt stuksgewys met enkelde scheepen en vaartuigen te konnen doen seconderen, dewyle, door de kleyne maght en slechte conditie van de Spaansche scheepen van oorloge, het voorschreeve naauw van Messina niet van beide de zyden met gedetacheerde esquadres en kan worden bekruist, en daar mede allen toevoer derwaarts benoomen, ten zy dat door de voorschreeve separatie evidentelyk worde gerisiqueert de gemeene scheepsmaght, aldaar zynde, om, gesepareert zynde, stuksgewys geslaagen te konnen worden door de meerder maght van den vyandt, die ook noch, door de albereits afgezonden en noch af te zenden secoursen van Toulon, staat versterkt te worden, daar tegens dat van de zyde van zyne Koninklyke Majesteit van Spanje niets en wordt by gebraght, om de gemeene maght, in die gewesten zynde, te vergrooten: Ende mede in achtinge genoomen weezende de korten tydt dat de vlooten t'elkens worden gevictualieert, als maar gaande van zes wee-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. ken tot zes weeken, immers die van de Spaanſche ſcheepen van oorloge, de zelve naar vereiſch van zaake niet en konnen worden geëmployeert, en haar altoos moeten ophouden ontrent zoodaanige plaatzen, daar haar vivres konnen bekoomen, zonder dat eenige diverſie aan den vyandt konnen cauſeren, om die daar door te verobligeren van wederom met haare vloote van Meſſina te vertrekken, gelyk zulks met vrucht zoude konnen geſchieden, zoo de Spaanſche maght te lande ſuffiſant was om de Franſche trouppes, op Sicilien zynde, te konnen attacqueren, om door zoodaanigen diverſie, op haar eigen kuſten, in de Middellandtſche zee gelegen, haar te verobligeren van concepten te veranderen, door haar occupatien te geeven met de zelve kuſten te bewaaren: Dat de voorſchreeve miſſiven ook medebraghten, dat de Franſche militie en rebellen, te zaamen uitmaakende een aantal van ontrent twaalf duizendt gewapende mannen, in een goede correſpondentie en verſtandt leefden, onaangezien de contrarie uitſtrooiſelen: dat ook door de landtzaaten, naaſt aan Meſſina woonachtig, Franſche partye wierde geſoveert, en door de zelve de Spaanſche maght van het klooſter der Kapucynen wederom afgeſlaagen was, alleenigh by manquement van noodige behoeften, tot diergelyke attacques gerequireert, daar van, benevens alle andere ammonitie van oorloge, de Spaanſche militie te lande gantſch ontbloot was, jaa zoo verre, dat die uit de ſcheepen van oorloge deezer Landen verzochten te leenen, konnende by faute van de voorſchreeve behoeften, en defect van genoeghzaame maght, geen hooftzaaken onderhanden genoomen werden: Gelyk ook, om meerder te incommoderen den toevoer, naar Meſſina geſchiedende, in conſideratie genoomen zoude konnen worden, om aan de Majorkynſche en andere kommiſſievaarders, die genegen zouden moogen zyn haar daar toe te preſenteren, zeekere premien te belooven, zoo wanneer als door de zelve eenige ſcheepen genoomen moghten worden, naar Meſſina gedeſtineert, om daar door de voorſchreeve kommiſſievaarders te animeren, van haar ten zelven einde te employeren: dat ook aan alle neutralen, voerende eenige eetwaaren, of contrebande, zoude worden belet de paſſagie van het naauw, om haar niet te konnen dienen van het pretext, dat haar door de Franſche laaten aanhaalen, en zulks die van Meſſina toevoer doen, en daar mede den Koning van Vrankryk te obligeren, om de voorſchreeve ſtadt niet als vlootsgewyze, en met een conſiderable equipagie te konnen ſecoureren, en zulks, door het draagen van de laſten, het mainteneren van de zelve ſtadt eindelyk onmoogelyk te maaken, of ten minſten zoo difficil, dat daar mede de maght van hooghſtgemelde Koning van Vrankryk ten uiterſten geoccupeert wierde gehouden. Is goedtgevonden en verſtaan, de voorſchreeve conſideratien en remarques te communiceren aan den Heer de Lira, Extraordinaris Envoyé van zyne Koninglyke Majeſteit van Spanje, met verzoek van 't gunt voorſchreeve is te willen voordraagen aan zyn hooghſtgemelde Majeſteit, en met de redenen daar toe dienende voor zyn particuliere officien ſeconderen, om, in cas eenighzints moogelyk, ter executie gebraght te konnen werden, en alzoo daar door eindelyk een goedt ſucces op het werk van Meſſina te verhoopen, ende ſpecialyk daar op te juſteren, dat de maght van meerhooghſtgemelde zyne Majeſteit te water en te lande moghte werden vergroot, en alle ammonitie van oorloge en ſcheepsbehoeften derwaarts verzonden, over welke defecten den meergemelde L. Admiraal Generaal met allen ernſt, en t'zyner decharge, by zyne miſſiven als proteſteerde, om hem die af

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

te houden, en te ontlasten van de ongemakken die daar door stonden te gebeuren: Dat ook den welgemelden Heer de Lira zal worden verzocht, directelyk daar over te schryven aan de Heeren Viceroys van Napels en Sicilien, om de zelve te persuaderen, om provisionelyk, tot executie van de voorschreeve concepten, zoodanige ordres te willen stellen, als van der zelver vermoogen zyn zal, in verwachtinge, dat door zyn Majesteit daar toe absolutelyk zullen worden geauthoriseert. Zullende hier van kennisse worden gegeven aan den voorgemelde L. Admiraal Generaal de Ruiter, met ordre, en aanschryvinge, om haar Hoog. Moog. intentie zoo veel doenlyk is te volgen, en welgemelde Heeren Viceroys met raadt en daadt naar soldaat- en zeemanschap te assisteren. 1676.

Was geparapheert,

GASP. FAGEL.

Accordeert met het voorschreeve register, en geteekent

H. FAGEL.

In 't begin van Junius quam de tyding van des Admiraals overlyden in Nederlandt, en verwekte alom een onuitspreekelyke droeffenis en rouw onder alle d'ingezetenen, groot en kleenen, Overheeden en onderdaanen. Al die 't Vaderlandt, en 's Landts vryheit en welvaaren recht lief hadden, betreurden dien doorluchtigen Zeeheldt, inzonderheit alle rechtzinnige Hollanders, dien 't hart beklemde, door 't overdenken wat aan dien man werdt verlooren. Zy erkenden nu zyn nooitvolpreeze deughden, en onvergeldtbaare diensten, die zich gemeenlyk na de doodt klaarder vertoonen dan in 't leven. Al de zeestryden, die hy in twintig of dertig jaaren tydts, ten dienst van den Staat, hadt gevochten, werden nu onder 't klaagen met lof opgehaalt: met naamen de vier zeeslaagen van de jaaren twee- en drieëntzeventig, toen 't Landt in d'uiterste verlegentheit, tot viermaalen toe, als aan een zyde draadt hing, en t'elkens, door zyn beleidt en dapperheit, tegens twee Konings vlooten werdt beschermt. Nu mosten ze dien Heldt, beschutter en redder, missen. Zyn zoon, de Schoutbynacht Jonker Engel de Ruiter, te deezer tydt met de Smyrnische vloot, en veel zilvers van Kadix t'huis koomende, hadt op de herwaartsreize by Lezard, een uithoek van Engelandt in 't Kanaal, uit de Kapiteinen Marrevelt en Swart, hem daar ontmoettende, gehoort, dat zyn vader ontrent Augusta, tegens de Fransche vloot vechtende, was gequetst, en hem de Viceadmiraal de Haan weinig hadt geholpen. Maar daarna, den negenden van Junius in Texel koomende, verstondt hy, met zoo groote gelykmoedigheit als droefheit, dat zyn vader van de wonden was overleden. Hier op begaf hy zich naar Amsterdam, daar hy zyn vaders huis in groote ontsteltenis vondt, en elk den dooden met geen kleen bewys van grondig hartenwee betreurde. De Heeren Staaten Generaal, en de Kollegien ter Admiraaliteit, lieten aan Mevrouw de Ruiter de weduw, en zyne kinderen, den rouw beklaagen, en betuigden in wat hooghachting dat ze de gedachtenis van den overleden hielden. De Heeren Burgermeesteren en Regeerders der stadt Amsterdam zonden hunnen Pensionaris, den Heer Mr. Jakob van den Bosch, ten huize van Mevrouw de weduw, en betoonden hoe smertelyk hun 't verlies van den Admiraal, hunnen grooten burger, viel: ook was de Heer van den Bosch te dier tydt door droefheit

De tyding van des Admiraals doodt komt in 't Vaderlandt, en verwekt groote droefheit.

5 *Iun.*

Jonker Engel de Ruiter kryght kennis van zyn vaders doodt.

11 *Iun.*

Roubeklag aan de weduw en kinderen gedaan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. heit zoo beklemt van herten, dat hy zyn last, in dit rouwbeklagh, meer met traanen dan met woorden uitvoerde. Zyn Hoogheit de Prins van Oranje schreef, en zondt aan de Vrouwe weduwe den volgenden brief.

Brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, aan Mevrouw de weduwe van wylen den L. Admiraal Generaal de Ruiter.

Mevrouwe,

Wy hebben, zoo uit Uw Ed. missive, als uit andere ingekoomene advyzen, met groot leedtweezen, vernoomen het overlyden van den Heer L. Admiraal de Ruiter, daar van wy het verlies regretteren, zoo zeer als wy de meriten van zyn persoon, en zyne uitneemende qualiteiten, by zyn leven hebben geëstimeert. Uw Ed. kan zich verzeekeren, dat, hebbende Godt Almaghtig gelieft hem door een glorieuse doodt van hier te neemen, de Staat en wy echter altoos een zeer versche gedachtenisse zullen behouden van zyne lange en notable diensten, en by alle occasien genegen zyn omme zulks effectivelyk te betuigen, ten besten van Uw Ed. en zyne nazaaten. Wy blyven onder des,

Mevrouwe,

In 't leger by Aalst, den 8 Iuny 1676.

Uw Ed. dienstwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

De brief die de Heeren Staaten van Zeelandt aan de Vrouwe weduwe en Erfgenaamen afvaardigden, en waardigh is hier geleezen te worden, sprak hun met deeze woorden aan.

Brief der Heeren Staaten van Zeelandt, aan Mevrouw de weduwe en d'Erfgenamen van den L. Admiraal de Ruiter over des zelfs overlyden.

Edele, Erntfeste, Hooghgeleerde, Manhafte, lieve getrouwe,

Het is niet als met de aldergrootste droefheit dat wy die funeste tydinge van het afsterven van wylen den Heer L. Admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruiter, goeder memorie, hebben vernoomen, de welke in ons verdubbelt wordt, als wy gedenken aan zoo veele en menighvuldige diensten, die welgemelde Heer, nu drieëntwintig jaaren achter den anderen, zoo wel door zyne uitsteekende dapperheit en wyzen raadt, als door zyne onwankelbaare getrouwigheit, aan den Staat in 't gemeen heeft toegebraght, en aan ons in 't byzonder de plichten van zyn geboorte, als een getrouw onderdaan, beweezen. Het geeft ons een groote satisfactie, dat niet alleene de vrunden en Geallieerden van deezen Staat zyne diensten hooghlyk roemen, maar dat ook de vyanden zelfs zyne daaden in deeze laatste zeeslaagen moeten verheffen, en tot zyn eerbewyzinge bewoogen worden. Doch de geheele Staat van het vereenighde Nederlandt heeft noch veel meer redenen, zyne groote conduiten en diensten te verheffen, die in zoo veele bataíljes en expeditien ter zee zyn beweezen, daar van inzonderheit de jaaren 1672, en 1673. krachtige getuigenissen geeven, alzoo niet alleene door zyne couragie en dapperheit, onder het hooghwys beleydt van zyn Hoogheit den Heere Prinsse van Oranje, de maghtige vyandelyke vlooten van de kusten deezer landen zyn verslaagen, maar ook, door zyne goede, voorzichtige en minzaame conduite, de vloot van den Staat, en alle de Hoofden van de zelve, in een broederlyke eenigheit gehouden, ten tyde dat binnen 's Landts alles ontrust, en, door diffidentie en twyffelachtigheit van gemoederen, en aandringen van de vyanden, in het uiterste gevaar was gebraght. Wy hebben ons dikmaals verheught, dat hy de eere en strydtbaarheit van zyne landtsluiden zoo heeft doen esclatteren. Godt geeve dat deeze

geest

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

geest van dapperheit en goeden raadt in de zyne magh overgegaan zyn, en vorder in andere, ten dienste van het Vaderlandt, verwekt worden. Maar wy moeten ondertusschen ons zelven en het gantsche Vaderlandt den rouw beklaagen, dat zoo grooten Heldt gevallen is, dat wy ook by deezen aan zyne weduwe, kinderen, en aangetrouwde, wel hebben willen betuigen en verzeekeren, dat wy zyne goede en langwylige diensten nooit en zullen vergeeten, maar altoos in een gezeegende memorie houden, en met alle gunste en dankbaarheit aan haar trachten te erkennen, by alle goede occasien, die wy wenschen dat ons daar toe moogen gegeeven worden. Waar mede, Edele, Erentfeste, Hooghgeleerde, Manhafte, lieve getrouwe, zullen wy Uw Ed. in de protexie des Alderhooghsten beveelen. In 't Hof van Zeelandt tot Middelburgh, den 15 Juny 1676. 1676.

Ter ordonnantie van de Staaten van Zeelandt.

JUSTUS DE HUYBERT.

Mevrouw de weduw ontfing ook een brief van den Heere Keurvorst van Brandenburgh, en daar na noch een' ander van zyn Majesteit van Denemarken: welke brieven insgelyks den rouw beklaaghden, en, in 't Hooghduisch geschreeven, van deezen inhoudt waaren:

FREDERIK WILLEM, door Godts genaade, Markgraaf tot Brandenburgh, des heiligen Roomschen Ryks Aartskameraar, en Keurvorst, Hartogh in Pruissen, te Maaghdenburgh, Gulik, Kleef, Berg, Stetin, Pommeren, &c.

Edele, lieve bezondere,

Na 't doen van onze gunstige groete, gelyk als wy den zalig gestorven L. Admiraal de Ruiter, in zyn leven, als eenen dapperen en ervaaren Zeeheldt, en oprechten trouwen voorstander van 't Vaderlandt, zeer hoog geacht, en ook altydt vast vertrouwt hebben, dat hy, als het den Allerhooghsten hadt belieft hem langer te laaten leven, den Vaderlande en de gemeene zaake, met Godts hulpe, noch veele goede en nutte diensten zou gedaan hebben, zoo gaat ons zyn ontydig verlies zoo veel dieper ter harten. Wy hadden wel van harten gewenscht dat hem de goede Godt noch lange en veele jaaren voor 't gemeen, en ten besten van de zynen, hadt behouden: maar dewyl het de zelve, naar zyne heilige wille, anders heeft verzien, zoo twyffelen wy niet, of gy zult u met een Christelyk geduldt en gelaatenheit Gode onderwerpen: en u onder anderen tot een troost laaten dienen, dat deeze Uw echtgenoot, in een heerlyk voorval, en op het bed van eere gestorven, weegens zyne dapperheit, en andre lofwaardige deughden, by ieder een zoo goede naklank heeft nagelaaten, dat ook de volgende tyden zyn gedachtenis in waarde zullen houden. Wy aan onze zyde willen de genegentheit, die wy den zaligh gestorven toegedroegen, op u en d'aangehoorigen voortzetten, en by alle voorvallende gelegentheit u zulks in der daadt doen blyken. Onder des verblyven wy U met genaade toegedaan. Gegeeven te Keulen aan de Spreé, den 17 *van Junius* 1676.

Brief van den Keurvorst van Brandenburg, aan Mevrouw de weduw van den L. Admiraal de Ruiter.

FRIDERICH WILHELM.

Het opschrift was,

Den Edele, onze lieve bezondere N. N. nagelaate weduw van den zaligen Heer L. Admiraal de Ruiter, t' Amsterdam.

CHRI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. CHRISTIAAN de V. door Godts genade Koning tot Denemarken, Noorwegen, der Wenden en Gotten, Hartogh tot Sleeswyk, Holstein, Stormar, en der Dithmarschen, Graaf tot Oldenburg en Delmenhorst, &c.

Weledele, lieve bezondere,

Wy hebben uit den brief, die gy in uwen naame aan ons gedienstelyk hebt laaten afgaan, den doodelyken uitgang van uwen zaligen echtgenoot, den L. Admiraal Michaël de Ruiter, met zonderling leedtweezen verstaan. Gelyk ons nu zyne goede hoedanigheden, en de gedienstige oprechte genegentheit, aan ons Koningklyk huis beweezen, genoeghzaam is bekent, ende wy daarom den zelven gaarne een langer leven hadden toegewenscht: zoo zullen wy, nadien het den Allerhooghsten anders heeft gelieft, niet nalaaten gemelden uwes echten mans goede verdiensten altydts in gedachten te houden, en d'onderdaanige diensten, aan ons Koningklyk huis gedaan, aan u en d'uwen, by voorvallende gelegentheden, met Koningklyke gunst en genade altoos erkennen. Gegeeven in onze verblyfsplaats te Koppenhagen, den 21 van Junius 1676.

CHRISTIAAN.

Het opschrift was,

Der Weledele, onze lieve bezondere Anna van Gelder, nagelaate weduwe van den Heer L. Admiraal de Ruiter.

De Heeren Staaten van Hollandt, die t'allen tyden rechte waardeerders waaren van 's mans verdiensten, lieten hun gedachten gaan ontrent de lykplichten, en besslooten dat men hem met een heerlyke begraaffenis, en graf van eere, of gedenkteeken van marmer, zou vereeren, en naamen daar over dit volgende besluit.

Resolutie der Staaten van Hollandt, aangaande de begraaffenisse van den L. Admiraal de Ruiter, en het oprechten eener tombe tot een eeuwige geheugenisse zyner daaden, ten kosten van den Staat. 9 *Iul.*

Op 't gunt de Raadtpensionaris ter vergaadering heeft gepresenteert, is, na voorgaande deliberatie, goedtgevonden en verstaan, dat van weegen haare Edele Groot Moog. de zaake ter Generaaliteit daar heenen zal worden gedirigeert, ten einde het lichaam van wylen den L. Admiraal Generaal Michiel de Ruiter, zoo wanneer het zelve hier te Lande gekoomen zal weezen, door het Kollegie ter Admiraaliteit tot Amsterdam, tot kosten van den Staat, binnen de stadt Amsterdam voornoemt, magh worden aangedaan een honorable begraaffenisse, mitsgaders, tot een eeuwige memorie van de vroome daaden, en gesignaleerde exploicten en actien van oorlogh, by den zelven ten dienste van den Staat gedaan, en uitgevoert, door het gemelde Kollegie, en tot kosten als booven, magh worden opgerecht een tombe, zoodaanigh als de voorschreeve daaden en exploicten zyn meriterende; des dat de kosten van de voorschreeve te erigeren tombe niet zullen moogen excederen de somme van tien duizendt guldens eens.

14 *Aug.*

Roubeklagh wegens den Koning van Spanje.

Daarna werdt ter vergaadering der Heeren Staaten Generaal op dien zelven voet, aangaande de begraaffenis en 't graf van eere, besluit genoomen. Zyn Majesteit de Koning van Spanje liet niet alleen de rouw aan de weduw en erfgenaamen beklaagen, maar zocht ook met een Koningklyke dankbaarheit de groote diensten, die hy van den Admiraal hadt ontfangen, in zyn zoon t'erkennen, dien hy in zyn plaats met den tytel van Hartogh, en d'inkomst die daar aan vast was, vereerde, ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

gelyk men zien kan uit de volgende memorie, den vyfden van Augustus, door den Afgezant van Spanje, aan de Heeren Staaten Generaal schriftelyk overgelevert. 1676.

D'Afgezant van Spanje maakt bekent aan uw Heerlykheden, dat de Koning, tot erkentenis van de groote diensten van den overleden Heer L. Admiraal de Ruiter, hem voor zyn doodt vereert hebbende met den tytel van Hartogh, en van tweeduizendt ducaaten inkoomen op het eerste leen dat aan de Kroon op de Landen † van Italie zal vervallen, zyne Majesteit volhardende in de zelve voorneemens, na de doodt van dien grooten Generaal, op dat dit teeken van zyn Koningklyke toegenegentheit zou voortgezet worden, tot voordeel en cieraadt van zyn huisgezin en geslaght, heeft gewildt dat de Heer Engel de Ruiter, zoon van den overledenen, en zyne nakoomelingen na hem, die waardigheit met de zelve qualiteiten zullen genieten. De gezeide Afgezant heeft geoordeelt, uw Heerlykheden zulks te moeten berichten: geloovende dat zy daar in eenigh genoegen zullen hebben, door de achting, welke men wenscht te bewyzen, ten aanzien van hunne onderdaanen, en van persoonen van zoo groote verdiensten, en van zoo grooten yver en nuttigheit voor den algemeenen welstandt van de Monarchie en van den Staat. Gedaan in den Haage, den vyfden van Augustus 1676.

Bericht van den Spaanschen Afgezant, te kennen geevende dat zyn Majesteit den tytel van Hartogh, en 2000 ducaaten 's jaars, te vooren den L. Admiraal de Ruiter vereert, nu hadt overgedraagen op des zelfs zoon den Heer Engel de Ruiter.

5 *Aug.*

† *Domainen.*

Was geteekent,

DE LIRA.

Deeze copye komt van woordt tot woordt over een met zyn origineel, daar ik den Heeren Staaten Generaal kennis van heb gegeeven, door ordre van den Koning: en ten einde dat het blyke daar het noodig zal zyn, heb ik dit tegenwoordig certificaat met myn handt geteekent, en daar op gezet het cachet van myn wapen. Gedaan in den Haage, den 25 van Augustus 1676.

DE LIRA.

Dan te deezer gelegentheit staat te verhaalen 't geen den elfden van Augustus tusschen Don Emanuel Francisco de Lira, Afgezant van Spanje, en den Heer Bernardus Somer, Predikant t'Amsterdam, schoonzoon van den L. Admiraal de Ruiter, in den Haage voorviel. De Heer Somer bedankte zyn Excellentie den Afgezant over het rouwbeklagh, dat hy aan zyn schoonmoeder hadt laaten doen: en ook over d'eere en tytel van Hartogh, aan den L. Admiraal, zyn schoonvader, opgedraagen, voor zoo verre die het huis raakte. Zyn Excellentie zeide, *dat hy door veele beletzels was verhindert geweest om in persoon t'Amsterdam te koomen, 't welk hy anders gemeent hadt te doen, en by bequaame gelegentheit noch zou doen.* Daarna verklaarde hy, *dat by 't Hof van Spanje, en by hem in 't byzonder, zoo groote droefheit was en werdt gemaakt over de doodt van den L. Admiraal de Ruiter, als over een' vader. Dat hy zonder traanen niet kon gedenken aan zyn byweezen, van hem altydts hoogh geacht en gezocht. Dat hy zyn weerga in zedigheit en godtvruchtigheit niet hadt gezien: dewyl hy zoo groote zaaken uitvoerde, en zoo weinigh op gaf: daar hy een staal van gaf, als men hem vraaghde, of het niet schrikkelyk was de zeegevechten, en dat zoo dikwils, en tegen zoo groote maghten, by te woonen? en hy daar op antwoordde, het is wel wat heet, maar het gaat haast over.* Ein-

Gesprek van den Predikant Somer, met den Afgezant van Spanje, de Lira.

Aanmerkelyke woorden van den Afgezant, tot lof van den L. Admiraal de Ruiter.

1676. delyk zey de Gezant, *dat hy van den Admiraal zoodaanige gedachten hadt als van een heiligh man, en als van een Apostel: en dat hy dit niet dan uit den grondt van 't hart, en met de hartelykste beweeging sprak.* Deeze woorden waaren te meer aanmerkelyk, om dat ze uit den monde van eenen Roomsch-Catholyken Spanjaardt quaamen. De Heer de Lira verklaarde voorts, dat, volgens de meening van zyn Majesteit, de Heer Admiraal de Ruiter most aangemerkt worden niet als geschikt tot Hartogh, maar als in der daadt Hartogh geweest: zulks dat hy als d'eerste, en zyn zoon Jonker Engel de Ruiter als de tweede Hartogh most gereekent worden: dat 'er de tytel van de plaats niet kon bygevoeght worden, zoo lang als 't leen noch niet aan de Kroon was vervallen: dat ondertusschen de tweeduizendt ducaaten uit de goederen in Vlaanderen, door hem Afgezant, aan den Schoutbynacht de Ruiter zouden betaalt worden: ieder half jaar de helft. De gemelde Schoutbynacht de Ruiter (die daarna †, door zyn Hoogheit den Prins van Oranje, tot Viceadmiraal, in de plaats van de Haan, werdt aangestelt) was te deezer tydt in d'Oostzee, by de vloot die men ten dienst van den Koning van Denemarken, en den Keurvorst van Brandenburg, derwaarts hadt gezonden, en verstondt voor 't eilandt Rugen, dat zyn Majesteit van Spanje den tytel van Hartogh, met het inkoomen van de tweeduizendt ducaaten, dat zyn vader was vereert, nu aan hem hadt geschonken. Doch oordeelende dat die eernaam van Hartogh hem in Hollandt te ver van de burgerlykheit afweek, en hem meer tot last dan tot luister zou strekken, verzocht dat men dien eernaam in een minder tytel zou verwisselen. Daar zedert op volgde, dat de Koning hem en zyn nakoomelingen, mannen en vrouwen, met den tytel en waardigheit van Baron van zyn naam, de Ruiter, vereerde ‡. Doch de Koningklyke erkentenis ging noch verder; want toen de Viceadmiraal Engel de Ruiter, etlyke jaaren daarna, den Vaderlande, dat iets groots van hem verwachtte, in de kracht zyner jaaren, door de doodt werdt onttoogen, zonder dat hy, die nooit getrouwt was, kinderen naliet, en dat de manlyke afkomst van de Ruiter met hem eindigde, beliefde het den hooghgemelden Koning, den tytel van Baron de Ruiter, met de tweeduizendt ducaaten 's jaars, op nieu over te draagen, en te vereeren aan zyn zusters tweeden en jonghsten zoon, die, na zyn grootvader genoemt, den naam aannam van Michiel Witte de Ruiter: maar dien de doodt belette dat hem des Konings goedtgunstigheit ter ooren quam, toen hy, Luitenant op 't schip van zynen vader, den Kapitein Johan de Witte, onlangs, met 's Landts vloote van dien ontydigen toght naar Gottenburgh t'huis keerende, in dien vervaarlyken zeestorm †, daar zoo veel van 's Landts scheepen schipbreuk door leeden, met den Kapitein zynen vader, en veel volks, jammerlyk verongelukte, en verdronk: een jongeling, die te meer werdt betreurt, om dat hy, zyn grootvaders naam voerende, ook in deught en heldenaardt naar hem zweemende, een ongemeene hoop gaf van zyn spoor te zullen volgen, jaa daar waarlyk een Admiraal in stak. Doch 't aaneenhangen der zaaken, en dat deerlyk lot van dien jongen Michiel, heeft my buiten den tydt gevoert, die nu te hervatten staat. Dat het sterven van den L. Admiraal de Ruiter den Koning van Spanje, voor wien hy zyn bloedt hadt verstort, ter harten ging, en dat hy zyn gedachtenis in waarde hieldt, kon niemant vremt voorkoomen. Zelf de Koning van Vrankryk, die hem met d'ordre van Sint Michiel, en de Koningklyke afbeelding en gulden keeten

† *Den* 19 *Octob.* 1678.

D'eernaam van Hartog werdt verwisselt in den tytel van Baron de Ruiter.

‡ *Den* 4 *Nov.* 1678.

Die na den Heer Engel de Ruiters doodt, met des zelfs inkomst, werdt geschonken aan zyn zusters zoon Jonker Michiel de Witte de Ruiter.

† *Den* 16 *Nov.* 1683.

Het deerlyk einde van dien jongeling. Zyn lof.

Eere, den Heere de Ruiter na zyn doodt door zyn Majesteit van Vrankryk beweezen.

ten vereerde, toen hy vriendt was van den Staat, betoonde nu noch, 1676.
in 't midden der vyandtschap, hoe hoogh dat hy dien grooten Zeeheldt achtte; beveelende, indien zyn lyk ontrent eenige van zyn zeehavens quam, of daar voorby zeilde, dat men 't met het losbranden van 't geschut zou vereeren. Zyn Majesteit van Grootbritanje, en des zelfs broeder, de Hartogh van Jork, tegens wie hy zoo dikwils de wapenen voerde, waaren zoo edelmoedig, dat zyn doodt hun wee deed. Ook weet ik uit den monde van den Viceadmiraal de Ruiter, dat hy, noch Schoutbynacht zynde, zyn Hoogheit den Prins van Oranje op zyne reize naar Engelandt (ten tyde van zyn huwlyk met de Princes van Jork) verzellende, toen † d'eere hadt van des Konings en des Hartoghs handen te kussen, en dat ze, met hem in gesprek getreeden, zyn vaders doodt, met het ophaalen van des zelfs lof, zeer beklaaghden: en dat de Koning, onder andre redenen, tot hem zeide: *Het heeft my verwondert, dat de Heeren Staaten uw vader, zoo groot een Admiraal, met zoo weinig machts naar Sicilie hebben gezonden, en gewaaght.*

Als ook door den Koning van Grootbritanje, en zyn broeder den Hartogh van Jork.

† 25 en 31 *Octob.* 1677.

Dan nu staat ons 't vertrek van 's Landts vloot, en 't overvoeren van 't lyk naar 't Vaderlandt, te melden. Het leedt noch aan tot in de maandt van Augustus ‡ eer de vloot van Palermo naar Napels, om daar veiliger te leggen, met het lyk vertrok, en wel veertien daagen eer ze daar aanquam ‡. Hier begost de ziekte en sterfte te verminderen. Onderwylen * was de Predikant Westhovius, met de tyding van de ramp van Palermo, in Hollandt gekoomen. Daar verscheide beraadtslaagingen op volgden, aangaande 't verzeekeren en versterken van de vloot: en verders werdt goedtgevonden, dat de Schoutbynacht Philips van Almonde, met den Predikant Westhovius, zonder uitstel, te post over landt naar Napels zou vertrekken, om 't gebiedt en bestier over de vloot t'aanvaarden. Aangaande het lyk van den L. Admiraal de Ruiter werdt hem belast, dat hy 't met twee scheepen, die de vloot minst konden dienen, zoude afzenden: ten waare noch spoediger en veiliger gelegentheit van weerbaare scheepen moght voorkoomen. Ook meenden zommigen, dat, in gevalle dat men uit de vloot geen scheepen kon missen, het moogelyk maar een woordt zou behoeven te kosten, om by zyn Majesteit van Grootbritanje te verkrygen dat het met een Engelsch oorlogschip zoude afkoomen. Doch die voorslagh werdt niet gevolght: ook bleef het lyk in de vloot tot dat ze te rugh keerde.

De vloot vertrekt naar Napels.

‡ 6 *Aug.* 1676.

‡ 20 *Aug.*

* 27 *Iun.*

De Schoutbynacht Almonde quam den vierden van September te Napels, daar hy straks ordre stelde, ten einde dat zich al de Kapiteinen op het spoedighste van alles zouden voorzien, om met den eersten te konnen zee kiezen, en de scheepen, die tot versterking van de vloot uit het Vaderlandt stonden te koomen, te gemoet zeilen. Doch den vierden van October t'zeil gaande, en den derden van November in de baay van Kadix koomende, ontfing hy daar eerlang † de tyding en ordre, dat men met de vloot naar 't Vaderlandt zou keeren. Den achtienden ging men onder zeil, en de Schoutbynacht Almonde quam den tienden van December, met het schip d'Eendraght, dat het lyk van den L. Admiraal de Ruiter in hadt, voor 't Landt ten anker, en verloor tusschen den twaalfden en dertienden, door 't hardt weder, twee ankers na elkander: doch hieldt evenwel zee tot den vyftienden, toen de Graaf van Styrum, en de Kapitein Schey, die al drie daagen in Texel waaren geweest, weêr by hem quaamen: zeggende, dat het onmoogelyk was, door de sterke vorst en 't zwaar ys, in de zeegaaten in te vallen: dies werdt men te raade naar

De Schoutbynacht Almonde komt te Napels. 4 *Sept.*

Gaat van daar met de vloot t'zeil, en komt te Kadix.

† 10 *Nov.*

Ontfangt ordre om naar 't Vaderlandt te keeren. 18 *Nov.*

Komt voor 't Landt ten anker.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676.

Wordt genoodtzaakt, door de vorst en 't ys, naar Engelandt over te steeken.

Engelandt over te steeken, en quam den zestienden in Sint Helenaas baay, voor aan Wicht, en begaf zich van daar tot op de reede van Portsmuiden. Daar lagh men tot dat het begon te dooyen, en ging den vierentwintighsten van Januarius des jaars MDCLXXVII weêr onder zeil: doch men werdt door mist en harde windt tegengehouden, en quam eerst den dertighsten van de maandt met het schip en 't lyk in de haven van Hellevoetsluis.

1677.

Komt met het lyk te Hellevoetsluis.

30 *Ian.*

1 *Febr*

4 *Febr.*

Het lyk werdt met een jacht afgehaalt.

Daar op begaven zich de Schoutbynacht de Ruiter, en zyn schoonbroeder den Predikant Somer, terstondt derwaarts, om 't lichaam af te haalen, en vonden daar den eersten van Februarius hunnen vader, door de doodt en 't balssemen zeer veranderdt, en ongedaan. Den vierden werdt het lyk in een groot jacht der Admiraaliteit van Rotterdam, geheel met rouw bekleedt, en met rouwvlaggen behangen, overgescheept. Daar de Schoutbynacht de Ruiter, en zyn schoonbroeder den Predikant Somer, terstondt meê vertrokken naar Rotterdam; dewyl 't op nieuw begost te vriezen. In 't afscheiden schoot het schip d'Eendraght zeventien schooten, en daarna noch driemaal. Al d'andre scheepen, en bateryen van de sterkte te Hellevoetsluis, vereerden 't lyk van den Admiraal insgelyks met etlyke eerschooten, en 't quam ter naauwer noodt noch 's anderendaaghs te Rotterdam, en most daar, door belet van den vorst en 't ys, voor eerst blyven leggen.

5 *Febr.*

En naar Rotterdam gevoert.

9 *Febr.*

Men verzockt dat men 't te Rotterdam begrave.

Daarna verzochten de Heeren Raaden ter Admiraaliteit tot Rotterdam, en de Wethouders der stadt, dat men 't lyk doch in hunne stadt te Rotterdam zou begraven; op dat die stadt door de grafstede van dien doorluchtigen Heldt moght worden vereert. Doch de zoon en d'erfgenaamen konden in dat verzoek niet bewilligen: dewyl de Heeren Staaten van Hollandt te vooren hadden besloten, dat men de stadt van Amsterdam met zyn grafstede zou verheerlyken. Ook hadt men daar tot dien einde alreedts etlyke graven in 't koor der nieuwe Kerk opgekocht, en men was vast beezigh om de grafkelder te maaken. In de stadt van Amsterdam hadt hy zyn woonplaats gehadt, daar was hy burger geweest, en van de Wethouders altydts in groote waarde gehouden, en 't scheen derhalven billyk te zyn dat ook zyn gebeente daar zou rusten.

Doch 't wordt naar Amsterdam gebraght.

12 *Febr.*

Dies bleef men by 't voorneemen van 't lyk naar Amsterdam te voeren, en voer, zoo haast als 't weer wat ontliet, met het jacht derwaarts: doch men vondt zoo veel ys onder weegh, dat men niet voor den zestienden der maandt t'Amsterdam binnen de paalen quam. Toen braght men den dooden Admiraal in 't huis daar hy by zyn leven in woonde. Waar op de rouw der huisgenooten, die door de tydt een weinig was bedaardt, door 't aanschouwen van 't doode lichaam, weer op nieuw in bittre traanen uitborst; eveneens gelyk een wonde, eer ze noch toeloopt, zomtydts door hevige ontsteltenis ontspringht, en naauwlyks te stempen is.

Beraadtslaaging over de begraaffenis.

Daarna werdt ter vergadering van de Heeren Staaten Generaal, en der Heeren Staaten van Hollandt overleidt, op wat wyze men den L. Admiraal op het heerlykste, tot kosten van het Landt, zou ten grave brengen. Hunne Hoog. Moog. zonden eenige Heeren uit het midden van hunne vergadering, om met Mevrouw de weduwe, den zoon en d'andre erfgenaamen t'overweegen, op wat dagh dat men 't lyk zou ter aarde bestellen, en als daar toe de achtiende van Maart werdt voorgeslaagen, lieten zich hunne Hoog. Moog. dien dagh welgevallen, en bevaalen het Kollegie ter Admiraaliteit, de noodige uitschryving aan de Kollegien der Regeering ten dien einde te laaten afgaan, om door hunne Gedeputeerden de lykstaacy by te woonen: als ook aan de vier

De dagh daar toe vastgestelt.

Hooft-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Hooftofficieren, of L. Admiraalen van de vloote van den Staat, om op 1677. dien dagh t'Amſterdam te verſchynen, en den L. Admiraal Generaal de leſte eere te helpen bewyzen. Op dat aanſchryven van de Heeren Raaden ter Admiraaliteit, dat den achtſten Maart was geteekent, zyn daarna † uit het midden van de vergadering der Heeren Staaten van Hollandt en Weſtvrieſlandt vier Heeren gecommitteert, om met hun byzyn de lykſtaacy te vereeren: te weeten, P..... Zoete de Lake van Villers, Heer van Zevender, uit d'ordre van de Ridderſchap; mitsgaders de Heeren Muis van Holy, Johan van Maarſſeveen, en Kornelis van der Lyn, Burgermeeſteren en Oudtburgermeeſteren der ſteden Dordrecht, Amſterdam, en Alkmaar. Voorts werdt d'ordre en rang der begraaffenis vaſtgeſtelt, op den voet gelyk men uit het affchrift van de volgende reſolutie kan zien.

† 10 *Maart.*

Extract uit de reſolutien van de Heeren Staaten van Hollandt en Weſtvrieſlandt, in haar Ed. Groot Moog. vergadering genoomen, op Dingsdagh, den 16 Martii 1677.

Reſolutie aangaan de d'orde en rang der begraaffenis.

De Raadtpenſionaris heeft ter vergadering gerapporteert, dat haar Hoog. Moog. by der zelver reſolutie van den 25 der voorleede maandt February, hadden gearreſteert, dat op de begraaffenis van het doode lichaam van den Heer L. Admiraal de Ruiter zoude worden geobſerveert de ordre, hier na volgende.

Dat voor aan zouden gaan eenige kompagnien ſoldaaten, leggende tot Amſterdam in guarniſoen, met ſleepende vaandelen, en musketten onder d'armen, met de trompen nederwaarts hangende.

Voorts eenige perſoonen om den rouw te leiden.

Vier Trompetters met zwarte laakenſche rokken, de tromppetten behangen met groote quiſpels en 't wapen van den Heere L. Admiraal.

De groote Admiraals vlagh.

Twee ſtandaarden.

De vier quartieren.

'T groot blazoen.

Gantelets, gedraagen aan een ſtok.

Het casquet.

De ſpooren, gedraagen aan een ſtok.

Het rappier in de ſcheede met het geveſt om hoogh.

De wapenrok, op een ſtok gedraagen.

Een rouwpaardt met de wapenen van den Heer L. Admiraal.

Dat het lyk zoude worden gedraagen onder het kleedt van 16 of 18 booden, die verpooſt zouden worden door 16 of 18 perſoonen, en dat het lyk van buiten zoude worden gedraagen door 16 of 18 Scheepskapiteinen, en de vier hoeken van het kleedt opgehouden door vier Hooftofficieren van de vloote van den Staat.

Een man in het harnas, hebbende in zyn rechterhandt den ſtok van commandement.

Eenige bidders.

De Heeren Gecommitteerden uit de reſpective Kollegien ter Admiraaliteit.

De bloedtvrienden en geallieerden.

De Heeren Gedeputeerden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden, buiten den rouw, te weeten zonder rouwmantels.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1677. *De Heeren Gecommitteerden van den Raadt van Staate.*

De Heeren Gedeputeerden van de Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt.

De Heeren Schout, Burgermeesteren, Scheepenen en Vroedtschappen der stadt Amsterdam.

Waar op gedelibereert, ook naargezien zynde de retroacta van de begraaffenisse van den L. Admiraal Tromp zal. als mede van haare Hoogheden Prinssen, Fredrik Hendrik, en Willem van Oranje, hooghloffelyker memorie, hebben haare Ed. Groot Moog. haar de voorschreeve ordre wel laaten gevallen.

Accordeert met de voorschreeve resolutie.

SIMON VAN BEAUMONT.

Doch ontrent dees ordre en rang viel noch eenige kleene verandering, in 't volgende verhaal aan te wyzen. Voorts, om te weeten wat rang zyn Hoogheit de Prins van Oranje, als Erfadmiraal Generaal der vereenighde Nederlanden, zoude hebben, werden de Heer van Heukelom, en andre Gedeputeerden tot de zaaken van de zee, gelast, om met zyn Hoogheit daar over te spreeken, en werdt verstaan, dat zyn Hoogheit iemant van zynent weegen, tegens den bestemden dagh en uure, naar Amsterdam zoude zenden, om de voorzeide begraaffenis by te woonen, en dat de zelve, als zullende zyn Hoogheit in den voorzeiden hoogen staat en waardigheit van Erfadmiraal representeren of verbeelden, den rang zoude neemen en houden even voor de Heeren Gecommitteerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit. Hier op werdt de Heer van Zuylichem door zyn Hoogheit naar Amsterdam gezonden, om zyn plaats te bekleeden. De hooghgemelde Prins schreef ook te dier tydt den volgenden brief aan de Vrouwe weduwe en verdre erfgenaamen.

De rang die zyn Hoogheit op de begraaffenis zoude houden.

Edele, Erentfeste, voorzienige, zeer discreete, vroome, lieve bezondere,

Brief van zyn Hoogheit den Prins van Oranje, aan de Vrouwe weduwe en vordre erfgenaamen van wylen den L. Admiraal Generaal de Ruiter.

Ontfangen den 17 Maart.

Wy hadden gaarne in persoone geassisteert de ceremonie van de begraaffenis van wylen den Heere L. Admiraal de Ruiter, V E.E. respective man en vader, ende daar by betoont in hoe groote achtinge by ons is de memorie van de zeer considerable diensten, by hem lange jaaren aan den Lande gedaan. Maar alzoo wy, ter zaake van ons tegenwoordig vertrek te velde, daar toe niet en hebben konnen vaceren, hebben wy goedtgevonden, onzen persoon in gemelte begraaffenis te doen representeren door den Heer van Zuylichem, onzen eersten Raadt en Rekenmeester, dien wy voorts gelast hebben, V E.E. gezaamentlyk te verzeekeren van onze vrundtwillige genegentheit tot V E.E. allen ende ieder een in 't byzonder, om het zelve in voorvallende occasien te bewyzen, zoo V E.E. gemelte Heer van Zuylichem by monde naarder zal vertoonen. Waar toe ons gedraagende, Edele, erentfeste, voorzienige, zeer discreete, vroome, lieve bezondere, beveelen wy V E.E. in Godes heilige bescherminge. In 's Gravenhage, den.. Maart, 1677.

U E. goedtwillige vriendt,

G. H. PRINCE d'ORANGE.

Ten bestemden daage, op den achtienden van Maart, een Donderdagh, werdt d'uitvaart van den Heere de Ruiter, (dien nu in de gedrukte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1676. drukte noodingceelen de tytel van *Hartogh*, *Ridder &c. en L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt* werdt gegeeven) met een Vorſtelyke ſtaatſy, en ongemeene toeloop van allerley menſchen, t'Amſterdam gehouden, en het lyk naar 't graf gebraght. Eerſt quaamen de vier Onderſchouten der ſtadt Amſterdam, en 't volk van de ratel- en ruiterwacht met ſtokken voor uit, om door den drang der menſchen plaats te maaken. Toen quam de Majoor der ſtadt, Witzen, wiens paardt voor hem werdt geleidt, gevolght van twee compagnien ſtadts ſoldaaten, met ſleepende vaandels en pieken, de musketten onder den arm, en met de trompen nederwaarts. In hunne daſſen en aan hun geweer hadden ze zwartte ſtrikken, en de trommels waaren met zwart laaken bedekt, dat een dof en droef geluidt gaf. Na de ſoldaaten quaamen tien Aanſpreekers ter begraaffeniſſe, als leiders van den rouw: voorts vier Trompetters, in zwarten rouw gekleedt, welker trompetten met zwarte quiſpels waaren voorzien, en daar 't wapen van den L. Admiraal aan hing: daarna de groote Admiraals vlagh, van zwarte zyde, daar 't wapen des Admiraals op was geſchildert, en die gedraagen werdt door Jan Janszoon bout, Kommandeur op een brandtſchip. Hier op volgden de ſtandaart, gedraagen door den Heer Brunink: de vier quartieren of deelen van des Admiraals wapen, met Hartoghlyke kroonen, gedraagen door de Heeren Tak, de Vlaaming, de Huibert en Stevens: het groot blazoen, gedraagen door den Branderkapitein Hendrik Roſæus: de ſpooren, door Johan van Genderen: de gantelets, of yzere handtſchoenen, door Tellier: het rappier door Bouwens: het kasquet door Korbée: de wapenrok door den Luitenant Boek. Daarna volgde het rouwpaardt, met zwart laaken tot d'aarde toe bedekt, en behangen met vier wapenſchilden des Admiraals, 't welk geleidt wierdt door de Luitenanten de Zwaan en van Baſſen: daarna noch een ſtandaart, gevoert door Manart: daarna een Curaſſier, of geharnaſt man, met den ſtok van 't gebiedt in zyn rechterhandt: toen quam de baare en doodtkiſt met het lyk, behangen met acht wapenſchilden, en gedraagen van achtien booden onder 't rouwkleedt, die door andere achtien werden verpooſt: buiten aan 't kleedt gingen zeſtien Scheepskapiteinen: te weeten, Gillis Schey, Hendrik van Tol, Daniel Elzevier, Jakob Willemszoon Broeder, Jan Minne, Iſaak van Uitterwyk, Niklaas Boes, Philips de Munnik, Volkart Swart, Gillis Schey de Jonge, Van der Duſſen, Abraham van Syl, Pieter Dekker, Matthys Meegangk, Kornelis Tyloos, en Jonker Jan van Abkoude. De L. Admiraalen Aart van Nes en Willem Baſtiaanszoon Scheepens, en de Viceadmiraalen Kornelis Evertszoon en Thomas Vlugh, (de twee leſte in 't afzyn van de L. Admiraalen Adriaan Bankert en Enno Doedeszoon Star) hielden de vier hoeken van 't lykkleedt. Straks achter 't lyk volgde de Heer Konſtantyn Huigens, Heer van Zuilichem, Ridder, eerſte Raadt en Reekenmeeſter van zyne Hoogheit den Heere Prinſſe van Oranje, gemaghtight om zyn Hoogheits perſoon, als Erfadmiraal Generaal, te verbeelden. Hier na volgden de Gecommitteerden uit de Kollegien ter Admiraaliteit. Toen quam de Heer Engel de Ruiter, des Admiraals eenigen zoon, dien onlangs den tytel van Hartogh in zyn vaders plaats was opgedraagen, voorts Ridder, en Schoutbynacht van Hollandt en Weſtvrieſlandt. Hy ging met een lange rouwmantel, die, op d'aarde ſleepende, zomwyle van een dienaar werdt opgeheven en gedraagen. Een andre dienaar droegh zyn degen. Na hem volghde Tho-

Beſchryving van de lykſtaatſy en begraaffenis des Admiraals de Ruiter.
Stadts ſoldaaten.
Tien Aanſpreekers.
Vier Trompetters.
De groote Admiraals vlagh.
Standert.
Vier Quartieren.
Groot Blazoen.
Spooren.
Gantelets.
Rappier.
Kasquet.
Wapenrok.
Rouwpaardt.
Tweede ſtandaart.
Curaſſier.
Het lyk.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1677. Thomas Pots de Jonge, het zoontje van den Predikant Thomas Pots, dat, om zyn jongkheit, voor ouder neven ging, en door een dienaar by de handt werdt geleidt. Daarna quaamen Johan de Witte, Kapitein onder 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam, Thomas Pots, Predikant te Vlissingen, en Bernardus Somer, Predikant te Amsterdam, schoonzoonen van den overleden, voorts Kornelis en Michiel de Witte, zoonen van den Kapitein de Witte, straks gemeldt, en daarna Abraham Schoorer, voorzoon van wylen Johan Schoorer, weleer getrouwt met Alida de Ruiter, dochter van den overleden, en Thomas Pots de Jonge, gevolght van d'andre vermaaghschapten, vrienden of bekenden van den overleden. Onder de zelve waaren de Heeren Fredrik Willem, Graaf van Styrum, de Predikant Theodorus Westhovius, de Professoren Ludovicus Wolzogen en Petrus Francius, Don Emanuel Neunes Belmonte Conte Palatyn, Agent van zyn Majesteit van Spanje, en de Heer François Muller, Kommissaris van de Kroon van Denemarken, en anderen. Hier achter gingen de Heeren Gedeputeerden van de Hoog. Moog. Heeren Staaten Generaal der vereenighde Nederlanden: de Heeren Gecommitteerden van den Raadt van Staate: de Heeren Gedeputeerden van de Ed. Groot Moog. Heeren Staaten van Hollandt en Westvrieslandt: de Heer Schout, de Heeren Burgermeesteren, de Heeren Scheepenen, de Heeren zesendertigh Raaden, en de Heeren Kommissarissen, Pensionarissen en Secretarissen der stadt Amsterdam: de Bedienaaren des goddelyken woordts, van de Duitsche, Waalsche en Engelsche gemeentens: d'Ouderlingen, en daarna de Diakonen van de zelve gemeentens: de Heeren Bewindthebbers van de Oostindische Compagnie, en der zelver Advocaaten: de Heeren Bewindthebberen der Westindische Compagnie, en der zelver Advocaat: de Heeren Professoren: de Heeren Rectoren: de Heeren Officianten en verdre bedienden of Suppoosten aan het Hof ter Admiraaliteit; mitsgaders de Heeren Officieren ter zee: de Heeren Kerkmeesters: de Heeren Regenten van de Godtshuizen: en de Heeren Broeders van het Schoonevaars gildt: daarna volgden eenige geweezene of oude Regenten. Ook de Heer Glaude Antonio Richard, Konsul van Spanje, en de Heer Stephan Andreæ, Consul van Genua, en veele voornaame burgers en kooplui-den, ook d'Ouderlingen van de Joodtsche natie, en daarna noch etlyke burgers, en ten leste een ontallyke meenighte van allerley soorte van menschen, gemengelt en zonder orde. Dus braght men 't lyk in de Nieuwe Kerk, en voorts in 't koor, dat rondtom met zwarte baay was behangen, en daar men de lykcieraaden, die men voor 't lyk hadt gedraagen, in ordre en rang ter neder stelde. Terwyl men 't lyk in de grafkelder, die aan 't einde van 't koor was gemaakt, neder zette, schooten etlyke honderden Stadtssoldaaten, die op den Dam ontrent de kerk in ordre stonden, tot driemaalen toe gelykelyk los, welk schieten door een fregat van oorlogh met vierentwintig stukken, ten dien einde voor de stadt op stroom leggende, tot driemaalen met het losbranden van 't geschut werdt beantwoordt: en tusschen dat schieten werdt in de kerk op de trompetten geblaazen. Al 's Landts oorlogsscheepen, die voor d'Admiraaliteits timmerwerf in 't hok laagen lieten de vlaggen hangen, terwyl d'Admiraal, die de hooftvlagh van den Staat zoo lang hadt gevoert en verdeedight, werdt begraaven. Daarna werdt des Admiraals wapen in een oopen rouwkas om hoogh boven 't graf ten toon gehangen, en rondtsom de vier quartieren of wapendeelen, en daar onder de wapen-
rok

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1. De 4 Substituyt Schouten.
2. De Ratel en Ruiterwachts.
3. Het Paardt geleidt voor.
4. De H^r. Majoor Witzen.
5. 2 Compagnien Soldaten.
6. Tien Aenspreekers.
7. Vier Trompetters.
8. De Groote Admiraals Vlagh.
9. De Standaert.
10. 11. 12. 13. De Vier Quartieren.
14. Het Groot Blasoen.
15. De Spooren.
16. De Handschoenen of Gantelets.
17. Het Rapier.
18. Het Kasquet.
19. De Wapen Rok.
20. Het Rouw Paardt.
21. De Tweede Standaert.
22. De Curassier met de Regiment stok.
23. Het Lyk van 18 Personen gedragen.
24. De 4 Admiralen hielden de Vier hoeken van't Baer kleet.
25. Sestien Zee Kapiteinen rontom Lyk dragende het Baer kleet.
26. De
27. De
Ad
28. De
29. He
30. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

…ent ſtok.
…gedragen.
…Vier
…ntom
…t.

26. De H.r Konſtantyn Huigens.
27. De H.ren Gedeputeerden van de Admiraliteyten.
28. De H.r Baron Engel de Ruiter.
29. Het Soontie vande H.r D. Pots.
30. De H.r Kapitein Iohan de Witte.
31. De H.r D. Thomas Pots.
32. De H.r D. Bernardus van Somer.
33. De H.r Cornelis de Witte.
34. De H.r Michiel de Witte.
35. De H.r en M.r Abraham Schoorer.
36. De Verdere Bloetvrinden.
37. De Gedeputeerdé van haar Hoog Mog:
38. De Gecommiteerden van de Edele Mog:
39. De Gedeputeerde van de Ed. Groot Mog:
40. De Heeren Magiſtraets Perſoonen der Stadt Amſterdam.
41. De Heeren Profeſoren.
42. De Heeren Predikanten en Kerkenraden.
43. De Heeren Bewindthebberen van de Ooſt en Weſt indiſche Compagnie.
44. De H.ren Directeurs vande Levantſchen handel.
45. De Broeders van het Schoonevaers Gildt.
46. Hooge en lage Ze Offisieren en Borgeren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

rok vaſtgehecht. Men zette het kasquet boven de rouwkas, en aan elke zyde werdt een van de ſtandaarden uitgeſteeken, en wat hooger, in 't midden, de groote Admiraals vlagh. Geduurende dees uitvaart en lykſtaatſie was gantſch Amſterdam als op de been, en veel duizenden van menſchen, ingezeetenen en uitheemſchen, vervulden de ſtraaten en burghwallen, waar langhs de ſtaatſie zich vertoonde. Alle ſtoepen, luiffens en venſters, kamers en zolders, krielden van aanſchouwers, en zommige plaatzen werden ten dien einde dier gehuurt. Men kan hier twyffelen of de nieuwsgierigheit om de praal en pracht der uitvaart te zien, dan of de genegentheit en zucht tot den dooden zeeheldt grooter was, want alle monden waaren vol van zyn lof, en alle tongen verkondighden zyn heldendaaden en trouwe dienſten, den Vaderlande beweezen. Straks na d'uitvaart, 's avondts ten zes uuren, werdt in de Weſterkerk, (daar men op Donderdagh gewoon is in 't Franſch te prediken, en nu de preeke een uur laater hadt geſtelt) door den Heer Ludovicus Wolzogen, Profeſſor der kerkelyke Hiſtorien en Predikant in de Franſche gemeente, een lykpreeke gedaan, over de woorden uit het tweede boek der Koningen, *Myn vader, myn vader, wagen van Iſraël en zyne ruiteren:* woorden die de geleerde Predikant, met groot cieraadt van welzeggen, op den Admiraal de Ruiter paſte: toonende dat gelyk Iſraël in Elias zyn wagen en ruiteren hadt, daar zyn kracht in beſtondt: zoo ook dees groote zeeheldt de kracht des Vaderlandts was geweeſt. Ook hadt d'oudtſte der Amſterdamſche Predikanten, Henricus Rulæus, te vooren zyn doodt op den maandelyken vaſt- en bededagh met een beweeghlyke predikatie betreurt, over de woorden van David, *O cieraadt van Iſraël, op uwe hooghte is hy verſlaagen; hoe zyn de Helden gevallen:* waar na een ieder met een verſlagen hert en ſchreijende oogen aandachtelyk luiſterde. Maar op den dagh na de begraaffenis liet zich de Heer Petrus Francius, Profeſſor der Hiſtorien en Latynſche welſprekenheit, in 't koor der Nieuwe kerk, dat geheel met rouw was behangen, ter eeren des grooten Zeeheldts, hooren. Hy ſtondt op een ſpreekſtoel, (niet ver van 't Heldengraf) voor deezen opgerecht om daar Latynſche redeneringen te doen, en hadt veele aanzienlyke Heeren, ook de bloedtvrienden van den Admiraal, en een groote meenighte van andre menſchen, tot toehoorders. Hier heeft hy, door het uitſpreeken van een Lykdicht, meer dan elfhonderdt vaarſſen lang, den uitneemenden Heldt op een uitneemende wyze gepreezen, en zyn groote oorloghsdaaden, en hooge heldendeughden, in zuiver Latyn, met een hoogen toon getrompet. Doch daarna werdt dat gedicht door hem zelf in 't Nederduitſch vertaalt. Ontrent den tydt der begraaffenis quaamen ook verſcheide Nederduitſche Lykdichten te voorſchyn, overvloeijende van genegentheit en lof: ook van kunſt, door de zuiverheit en kracht der hooghdraavende taal, en d'uitneementheit van aardige gedachten en zinryke vonden. Onder deeze verdienden d'eerſte plaats de Lykdichten van Johannes Vollenhove, Predikant in 's Gravenhage, Johannes Antonides, van Arnold Monen, Predikant te dier tydt ten Hardenberg, en nu te Deventer, en van Joachim Oudaan. Ook werdt toen dit grafſchrift, dat den Heldt, en zyn doodt, met weinig woorden uitdrukte, by veelen geleezen:

1677.

Lykpredikatie van L. Wolzogen in 't Franſch gedaan.

1 *Reg.* 2, 12.

3 *Maart.*

Rouwklaght van H. Rulæus.

19 *Maart.*

Lykdicht, door den Profeſſor Francius in 't koor der Nieuwe kerk uitgeſprooken.

Hier ruſt de RUITER, *hooft en heil van Hollands vlooten.*
De vrye Staat werdt door zyn voet in 't hert geſchooten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1677. *Die nooit volpreezen Heldt was met zich zelf te mildt.*
Dat onwaardeerlyk bloedt werdt veel te licht gespilt.

Daarna dit volgende:

Hier wordt de RUITER *van het vaderlandt beschreit,*
Zyn zeekund', vaste trouw en heldendapperheit,
Van Godt gezeegent in de beste en booste tyden,
Verdiende een zeelaurier in vyftien groote stryden.

Voorts werdt ook toen ter tydt een gedenkpenning geslaagen of geschroeft, op wiens eene zyde de Admiraal was afgebeeldt, en op d'andre het zinnebeeldt van een zeestrydt, met de spreuk PUGNANDO, *Al strydende.* Hier by las men twee byschriften van den Dichter Joachim Oudaan, die dus luiden:

Op het BORST-BEELDT *van den*
Heer Admiraal
MICHIEL DE RUITER.

EEn Heldenaart, een Admiraal,
Een Borst vol vuurs, een Man van staal,
Een ys're Slagvuist in de wapen,
Een Standert-zuyl van 't Vaderland,
Een Atlas van onwank'len stand,
Een Manshart tot de Zee geschapen,
Een voorschets in de Zeevoogdy,
Een schrik der dwingend' Heerschappy;
Of wil men dat men tevens uyter'
Wien hier de Konst in 't kleen besloot?
Al vult zyn Naam de Wereld-kloot:
't Is MICHAËL, 't is Held DE RUYTER:
Vraag verder niet; genoeg gezeyt
Van 't Heldenbeeld der dapperheid.

Op het
ZINNEBEELD van den Zeeslag,
Met de spreuk PUGNANDO, *Al strydende.*

ZIe hier een Zeestryd afgebeeld:
Nu vraag niet, waar, of hoe verdeeld?
Men neem'er die m'er voor wil neemen;
Men neem 'er van de veertig een,
In and're Zon of and're Zeên;
't Zal t'elkens na de zelve zweemen:
Zoo volgt, op RUYTERS Strydbaarheyd,
De zege steeds zyn wys beleyd:
Al strydend' hoog in top geheven;
Alstrydend heeft hy, noyt geraakt,
Zich roemryk, en vermaart gemaakt;
Alstrydend' sloot hy 't heerlyk leven:
Maakt Kroon, of Purper, Pracht of moed,
hIJ kLeVrt zIJn LaVW'ren Met zIJn bLoeD.

Doch niet dat hem na zyn doodt tot grooter luister strekte, en zynen naam d'onsterffelykheit meer toewydde, dan het gedenkteeken van maarmersteen, met de byschriften, dat, op kosten van den Staat, tot erkentenisse zyner heerlyke daaden en getrouwe diensten, boven zyn graf werdt opgerecht. Dit voortreffelyk werk was eerst ontworpen en geteekent door den kunstigen Beeldthouwer Rombout Verhulst, die 't daarna in steen hieuw, en eindelyk in den jaare MDCLXXXI voltooide, en in die gestalte, gelyk men 't nu aanschouwt, heeft opgezet. 'T werdt boven den grafkelder, aan 't einde van 't koor, op d'aanzienlykste plaats, recht over de koopre koortraalien, opgerecht, ontrent dertigh voeten hoogh, en dertig voeten breedt. Eenige voeten boven d'aarde lagh het beeldt van den Admiraal, naar 't leven van witte marmersteen uitgehouwen, met een gebiedtstok in de rechterhandt, en de flinker op de borst, rustende met het hooft op een stuk geschuts: aan elke zyde zagh men een Triton, blaazende op den zeehooren. By ieder Triton stondt een zuil of pylaar van zwarte marmersteen, daar 't bovenwerk op rustte. Tusschen die twee pylaaren, in d'achtergrondt, was een zeestrydt uitgehouwen, met een groote stevenkroon vercierdt, die twee schreijende kinderkens vast hielden. Wat hooger stondt het wapen van Hollandt, aan de rechter, en het wapen van de zeven vereenighde Provincien, aan de slinker zyde, beide door kinderkens gedraagen. Boven die twee wapens zagh men de Faam in de locht, die de loslyke heldendaaden trompet. Noch hooger werdt het adelyk wapen des Admiraals, ('t welk zyn Majesteit van Spanje met een rooden Leeuw in 't mid-

Beschryving van de grafsteede, ter eeren van de Ruiter opgerecht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Pag. 1010.

Grafsteede opgerecht ter eeren van den Hr. Michiel de Ruiter, Hartog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Westvrieslandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

midden, niet lang geleeden †, hadt vermeerderdt en verciert) met de 1677.
Hartoghlyke kroon, rondtsom met vaanen bestuwt, aanschouwt, en † 25 *Febr.* 1680.
daar onder het wapen der Heeren Staaten Generaal, de Leeuw met de zeven pylen. Aan de rechter zyde, buiten de marmere zuil, ziet men in d'achtergrondt een vrouw die de Voorzichtigheit verbeeldt, met een spiegel in de slinker, en een slang in de rechter handt. Aan haare voeten staat de Haan, het zinnebeeldt der wakkerheit. Aan de slinker zyde vertoont zich insgelyks op het plat van den achtergrondt een andre vrouw, het beeldt der kloekmoedigheit of sterkte, met een muurkroon op 't hooft. In haar rechter handt heeft ze een bazuin of trompet: in haar slinker handt, die op een pylaar rust, ziet men een sleutel, het zinnebeeldt van maght en uitvoeringh. Onder des Admiraals leggend beeld leest men het volgendt Latynsch grafschrift, met gulde letteren in zwarte toetssteen, door last der Heeren Staaten, uitgehouwen.

D. O. M. S.

ET. ÆTERNÆ. MEMORIÆ. MICHAELIS. DE. RUITER ARCHITALASSI. HOLLANDIÆ. ET. WESTFRISIÆ. A TRIBUS. EUROPÆ. REGIBUS. DONATI. GENTILITIIS INSIGNIBUS. EQUESTRI. DIGNITATE. ET. DUCATU REGNI. NEAPOLITANI. VIRI. QUI. NULLA. SIBI PRÆLUCENTE. MAJORUM. IMAGINE. SOLI. DEO. ET. VIRTUTI. OMNIA. DEBUIT. EXPERIENTIA. LVIII. ANNORUM. REI. NAVALIS. SUÆ. ÆTATIS. PERITISSIMUS REBUS. MAXIMIS. TOTO. OCEANO. ET. MEDITERRANEO. MARI. PER. VII. BELLA. BENE. GESTIS. INSULIS CASTELLISQUE. AD. BOREAM. ET. MERIDIEM. OCCUPATIS. ASSERTA. BELGIS. VASTA. AD. MARE. ATLANTICUM. ORA. DOMITIS. PIRATIS. DUCTU. SUO JUSTIS. QUINDECIM. PRÆLIIS. INVICTUS. DECERTAVIT. QUATRIDUANA. PRÆ. RELIQUIS. MEMORABILI. PUGNA. EDITA. SOCIATARUM. CLASSIUM. VIM IMMANEM. QUATER. AB. IPSO. REIPUBLICÆ. JUGULO. PROSPERRIME. SUBMOVIT. COPIIS. MINOR. VIRTUTE. PAR. CONSILIO. ET. SUCCESSIBUS. MAJOR TANDEM. PATRIA. PRÆSENTISSIMO. DISCRIMINI EREPTA. SECUNDO. APUD. SICILIAM. CONFLICTU SAUCIUS. SYRACUSANO. IN. PORTU. FORTITER. OCCUBUIT. XXIX. APRIL. A°. CIↃIↃCLXXVI. NATUS VLISSINGÆ. XXIV. MAART. A°. CIↃIↃCVII. ORDINES FOEDERATÆ. BELGICÆ. DUCI. OPTIME. MERITO MONUMENTUM. HOC. IMPENSIS. PUBLICIS. EXCITARI. CURAVERUNT.

VIXIT. ANNOS. LXIX. MENS. I. DIES. V.

IMMENSI. TREMOR. OCEANI.

1677. Welk Latyn, in 't Nederduitsch vertaalt, den volgenden zin begrypt:

DEN ALLERHOOGHSTEN EN ALGOEDEN GODT ZY DIT GEHEILIGT,

MITSGADERS DE EEUWIGE GEDACHTENISSE VAN MICHIEL DE RUITER, OPPERADMIRAAL VAN HOLLANDT EN WESTVRIESLANDT, DOOR DRIE KONINGEN IN EUROPE MET ADELYKE WAPENEN, RIDDERLYKE WAARDIGHEIT, EN HARTOGDOM IN 'T KONINKRYK NAPELS, BEGIFTIGT: EEN HEER DIE ZONDER HET VOORLICHTEN VAN VOOROUDERLYKEN ADEL, ALLES GODE EN ZYNE DAPPERHEIT HADT TE DANKEN: DOOR EEN ERVARENIS VAN ACHTENVYFTIG JAREN, IN HET STUK DER ZEEZAKEN D'ALLERKUNDIGSTE ZYNER EEUWE. DE GROOTSTE DAADEN, DEN GEHEELEN OCEAAN EN MIDDELANDTSCHE ZEE DOOR, IN ZEVEN OORLOGEN LOFLYK VERRICHT, EILANDEN EN STERKTEN IN 'T NOORDEN EN ZUIDEN VEROVERT, DEN NEDERLANDEREN DIE GROOTE KUST AAN DE ATLANTISCHE ZEE GEWONNEN, DE ZEEROOVERS GETEMT HEBBENDE, HEEFT HY ALS OPPERHOOFT IN VYFTIEN GROOTE SLAGEN ONVERWINNELYK GEVOCHTEN, DIEN BOVEN ANDEREN GEDENKWAARDIGEN SLAG VAN VIER DAGEN GELEVERT, EN VIER MAAL 'T OVERGROOT GEWELT DER VEREENIGDE VLOOTEN VAN DEN HALZE DER REPUBLYKE ZEER VOORSPOEDIG AFGEKEERT; MINDER IN MACHT, IN DAPPERHEIT GELYK, IN BELEIT EN GELUK MEERDER. EINDELYK HEBBENDE 'T VADERLANDT UIT HET UITERSTE GEVAAR GERUKT, IS HY, IN DEN TWEEDEN SLAG BY SICILIE GEWONDT, IN DE HAVEN VAN SYRACUSEN MANHAFTIG GESTORVEN, OP DEN XXIX APRIL MDCLXXVI, ZYNDE TOT VLISSINGEN DEN XXIV MAART MDCVII GEBOOREN. DE STAATEN DER VEREENIGDE NEDERLANDEN HEBBEN DIEN ZEEOVERSTE VAN DE GROOTSTE VERDIENSTEN OP KOSTEN VAN HET GEMEEN DIT GRAF DOEN OPRECHTEN.

HY HEEFT GELEEFT LXIX JAAREN, I MAANT, V DAGEN.

DE SCHRIK DES GROOTEN OCEAANS.

Aan beide de zyden, doch meer inwaarts, staan twee byschriften, insgelyks met gulde letteren in toetssteen gehouwen, die, door den vermaarden Poëet Nicolaas Heinsius gestelt, des grooten Zeeheldts lof, in zuiver Latyn, vermelden. Aan de rechter zyde leest men de volgende vaarssen:

MI-

1677.

MICHAELI RUTERO.

Ruteri hoc cinerem victoris & ossa sepulcro
Adserta æquoreo Marte recondit humus.
Tantillum exuvias spatii complectitur omnes,
Funere de tanti quas tulit urna viri.
Nil tamen egisti, mors importuna. triumphum
De te perpetuum fama superstes aget.
In titulos Europa parum est: scit Americus orbis,
Africa laurigeri scit decus ora ducis.
Vix capit Oceanus, vix sol oriensque cadensque
Tot palmis gravidam, tot spoliisque manum.
Maxima quod si quem virtus sacravit Olympo,
Hanc animam ætherea fas jubet arce frui.

NIC. HEINSIUS. DAN. FIL.

'Twelk de Heer Joannes Vollenhove aldus in Hollandtsch dicht vertaalde:

De gront, door zeegevecht op zeegevecht beschut
Van Ruiter, wiens triomf 's lants welvaart heeft gestut,
Bewaart nu zyn gebeent: het sterflyk deel des groten
Verwinners rust hier in zo naauw een perk besloten.
Noch recht de doot niet uit: hem overleeft zyn faam,
Braveert haar, triomfeert oneindig met zyn' naam.
Euroop viel hem te klein: d'Amerikaansche landen
Gewagen van zyn' lof, en d'Afrikaansche stranden.
Geen lucht, geen Oceaan, noch Oost- noch Westerzon
Beperkt de strydbre hant, die zo veel lauren won.
Zyn menschen ooit tot goôn door heldendeugt verheven,
Dees helt is waardt om hoog de doot ten trots te leven.

Aan de slinker zyde ziet men deeze vaarssen:

MICHAELI RUTERO.

Martius hic tumidi moderator & incola ponti,
Qui sibi se totum debuit, ecce jacet.
Ipse lapis, cinis ipse viri, spirare videntur
Inclyta, pro patriis quæ tulit, arma, focis.
Hosti intentat adhuc marmor clademque fugamque:
Saxa cruentatas strage minantur aquas.
Naufragus hunc sensit scopulum, quicunque Batavas
Æquora turbanti classe premebat opes.
Hic hostes, ubicunque jacent, commune sepulcrum
Cum duce sortiri, patria, crede tuos.
Si tamen est tumulus, moribundis vita salusque
Civibus, & dextræ laus redit unde suæ.

NIC. HEINSIUS. DAN. FIL.

Dit werdt door den gemelden Vollenhove op deeze wyze in 't Hollandtsch overgezet:

Hier rust de kryghshelt, voogt en burger van den plas
Des woesten Oceaans, die alles, wat hy was,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

1677. Alleen kreeg door zich zelf. noch leeft zyn moed in 't marmer;
Noch vecht bykans het lyk van 's vaderlands befchermer.
'tGraf dreigt den vyant noch met neêrlage, en den vloet
In 't entren, vlucht hy niet, te verwen met zyn bloet.
Dees was de zeeklip, daar wie Hollants fchat met vlooten
Wou plonderen, 't hooft weleer te berfte op heeft geftooten.
De Staat verbeelt zich hier al 't vyantlyk gewelt,
Waar 't fneuvelde, in een graf begraven met dien helt.
Of is 't geen graf, waar by de Staat, bykans geftorven,
Nieuw heil, nieuwe oorlogseer, nieuw leven ziet verworven.

Boven den ingangk van den grafkelder, buiten of achter 't koor, leeft men deeze woorden:

INTAMINATUS FULGET HONORIBUS.

Dat is:

HY BLINKT IN ONBEZOEDELDE EERE.

Deeze grafftede, dit marmer gedenkteeken, en beelteniffe, met het grafschrift en de byfchriften, ftraks gemeldt, door zyne heldendaaden verdient, en door den Staat, ter eeuwiger gedachteniffe van dien grooten Admiraal, opgerecht en geftelt, zullen in de navolgende tyden, volgens het ooghmerk der aaloude zegeteekenen en eerbeelden, de gemoeden van de Hollanders, en hunne bondtgenooten, met luft tot lof en yver naar glory ontfteeken: en allen Bevelhebberen ter zee tot prikkels en fpooren verftrekken: hen aanmoedigende om dat doorluchtigh en volkoomen voorbeeldt na te volgen, en voor 't Vaderlandt, en de vryheit van landt en zee, het leven ruftig te waagen; en, hoe 't ook uitvalle, het loon der heldendeught te verwachten. Hier toe zal ook den zeehelden deeze Hiftorie konnen dienen, als vervaatende meenighvuldige leffen en leeringen van 't voorzichtig zeemanfchap en ftout foldaatfchap, die in 't geheele leven en al 't bedryf van dien grooten Admiraal de Ruiter, in meenigerley voorvallen, worden gevonden, en der gedenkeniffe ten dienft des Vaderlandts bevoolen. En dus kan 't verhaal zyner gefchiedeniffen niet alleen 't verftandt der onervaarenen verlichten, maar ook met eenen het gemoedt der edelzinnigen tot naaryver en navolging ontfonken.

E Y N D E.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

E E N I G E
der voornaamſte
GEDICHTEN,
Op 't afſterven van den Heere
MICHIEL DE RUITER,
Hartog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal
van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

LYKGEZANG,

Ter Uitvaart des grooten Zeeheldts

MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUITER,

Hartog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

Door PETRUS FRANCIUS in 't Latyn uitgeſprooken, en in 't Nederduitſch vertaalt.

Welk een ongewoon gezicht ontſtelt myne ziel? werwaarts myne oogen zich wenden, al om word ik innerlyke klagten, innerlyke zuchten en traanen der geener gewaar, die hun weenen inkroppen, hunne droefheid verbyten. Ieders weezen ſtaat treurig, ieders aangezigt doodtſch, aller oogen vol traanen. De naare ſtilte van deezen tempel jaagt ieder een heilige vrees aan, en de ſtomme muuren des Koors beweegen zonder ſpreeken. De zwarte droefheit ziet men daar afhangen; en deeze treurige ſtoel trekt roukleederen aan. Ik voel de wonde des Vaderlandts, de Ruiters doodt. Geen twyffel meer; al te klaar is de waarheit: het lyk is aangekomen, en wy hebben dien grooten heldt ter aarde gedaan. Het volk, de Vaders zie ik zitten en treuren; de maagen, en bekende bloedtverwanten, in diepe rouwe gekleedt: 's mans tombe zelfs, en breede lykbaar, ſtaat voor myne oogen. Te weeten, dit ongeval ontbrak noch aan de elende van Hollandt, dat, na zoo veel ontworſtelde zeegevaaren, zoo veel doorgeſtreedene oorloogsrampen, die hoop des Vaderlandts, die ſtut der bouwvallige zaaken, die tot noch toe onoverwinnelyke heldt, van de doodt overwonnen wierdt, en de maat der rampzaligheeden vervulde. O droevige doodt! ô ons onbekendt noodtlot! ô ydele wenſchen! Zyn dan die oogen van eene eeuwige ſlaap geſlooten? Myne leden trillen; myne haaren ryzen: de ſchrik bekruipt my het lichchaam, doorwandelt het binnenſte gebeente, en ſtremt het bloedt om het harte. Zal dan deeze plaats, na dat ze den geleerden zuſteren is toegewydt, eeuwig tot klaagen en kermen dienen? en altydt nieuwe zuchten loozen? Naauwlyks zyn alle de traanen opgedroogd, daar mede zy nog onlangs de doodbuſch des beroemde burgermeeſters beſproeide; of zy moet wederom treuren en weenen, wederom op het graf des manhaften Admiraals heele ſtroomen van traanen uitſtorten: want zulk een doorlugte heldt zal niet ongepreezen ter aarde daalen. Zyne aſch ook zal haare volkomene lof hebben. Wy volgen van zelfs het voorbeeld, dat ons weleer Marathon heeft nagelaaten: en ik, die lauwren en kranſſen voor den weederomkeerenden gereedt maakte, vier nu zyne uitvaart met zuchtende en kermende vaarzen. Wat zal ik eerſt, wat daarna, zingen? My luſt het barre ſtrandt te verlaaten, alle zeen te doorkruiſſen, zyne heldedaaden van naby te zien, zyne dood, en zyne ſterfplaats. O Zangheldin, wil my dit van ſtuk tot ſtuk, en met orde, ontvouwen: blaas my de dichtluſt in; en geef my verſtand en ſtem, om zulk eene droefheit na behooren te uitten. En gy, ô luiſter der helden, onder wiens beleid zich Nederland verheugt, en de vereenigde ſteden gelukkig bloeien, begunſtig, ô Welhem, dit lykgezang. Het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Vaderland, des vyandlyken juks ontslaagen, is haare welstand aan Uw' dapperheid schuldig. Gy herstelde de algemeene zaake, te lande, te water, door Uwen strydtbaaren arm. Onder Uwe banieren heeft onze zeeheldt gestreeden; onder Uw bestier, onder Uwe overwinning, de zeege behaaldt. Zyne faam is de Uwe. Verleedig U dan, doorlugtig veldtheer, Uwe eigene daaden te hooren; en begonstig den dichter, ô grootmoedige Agamemnon, terwyl hy Uwen Achilles zingt. Een magtig eilandt ligt in de Middellandtsche zee, aan de voet van Italie, Trinakrie by den Grieken genaamt, naar dien 't met drie punten in zee loopt, sint het, door 't schuuren der nu tusschenvloeijende baaren, van den Italiaanschen wortel is afgerukt: der reuzen woonplaats, en van Ceres beminde landtsdouwe. Veele volken leiden voorheenen, gewapender handt, veele ten huidigen daage, op dit eilandt toe. Boven anderen doelen hier op Spanjaarden en Franssen, en staan naar eene bruidt. Eene plaats is hier, (Zancle by de voorige, Messine by de tegenwoordige inwoonders geheeten) eene breede en veilige haven voor scheepen, daar Nereus dikwils, wen hem lust te luieren, zyn hooft gemakkelyk neêr legt, recht tegen over Reggio, en het uiterste der Italiaansche grenzen, gelegen. Ter slinker spreit de groote Pelorus zyne schaduw in zee, en hangt met zyne berg over muuren, en daken: Ter rechter barnt de nooit verzaade Charybdis, en zendt de kielen na het diepste des afgrondts. Deeze stadt hadt Vrankryk, in spyt en weerwil van Spanje, vermeestert. Om deeze dan wederom der klaauwe des gemeenen vyandts te ontrukken, en den Spanjaardt in zyn erfdeel te herstellen, zondt Spanjen en Neêrlandt hunne benden na Sicilie toe. De vloot gaat t'zee, en bezeilt gewenste haven. Hun Admiraal was de Ruiter, die roem der helden, door moedt, en krygskunde, en lange ondervinding, beproefd. Zoo dra de scheepen op de ree lagen, zoekt hy den vyandt op, ligt kabel en anker, en steekt zonder marren in zee. De gryze golven bruizen tegen de voorsteevens aan. Dicht by het strandt van Sicilie, en dat van Italie, doen zich, in de Toskaansche golven, zeven eilanden op, navolgers van den brandenden Ætna. Hiera, Lipara, Strongyle steeken boven d'anderen uit. Æool, zoo men zegt, en Vulkaan, houden hier hun hof. Deeze schoorsteenen heeft hy, voor zyne oude, verkoozen; en Lipara, voor Lemnos, verruildt. Naaktgearmde reuzen smeên daar het yzer, en jagen t'hunnen spieren het zweet uit. Men hout 'er slagh. Het zwoegen der vlamme, het sissendes yzers in de koelbakken; het huilen der tempeesten, het gieren der bulderende en worstelende winden; kan men van verre bescheidentlyk hooren. Hier ging het woeden des oorlogs voor d'eerste maal aan. Want zoo draa de lang vergeefs gezogte vyandt den dapperen Admiraal onder de oogen quam, geeft hy sein; dat elk zigh rustig ter aanstaanden slagh vervaardige, zyn man kieze, zyn post waarneeme. Zy volgen alle den gegeevenen last. Ondertusschen raakte de zon aan 't daalen, de avondt aan 't vallen; wanneer de zeevoogd zyne opperhoofden aan boordt ontbiedt, en spreekt aldus van het hooge kampanje: Ziet hier den vyandt, en het lang gewenschte uur der strydt: quyt u alle als helden, ô gy die zwaarer gevaar met my dikwils zyt te boven gekoomen. Twee volken hebt gy noch onlangs, twee Koninklyke Scepters gekneust, en met tweederhande bloedt Engelandts Krytbergen geverfd. Den zelfden vyandt staat u nu alleen in de Toskaansche plassen te slaan. Toont gelyke krachten; gelyk ongeval, met geen plaats veranderdt, hangt hem over

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

over 't hooft. Geen grooter meenighte van ſcheepen, of mannen, verbaaze u. Schieten wy in getal, in grootte te kort; kracht noch moedt ontbreekt ons. Deeze wapenen zullen ons gelyk ſtellen. Van avondt dacht ik hen ſlagh te leveren; doch anders belieft het den hemel. De verloopene dagh ſtelt den ſtrydt uit tegens morgen. Yeder bereide zich dan, zoo ras, na 't verdwynen der morgenſtarre, de blanken uchtendt aanbreekt. Bedrieg ik my niet, de dagh van morgen belooft ons iet groots. Door deeze lauwren, en oorloogsbelooningen, moedig ik u aan: door liefde die wy den gemeenen vaderlande ſchuldig zyn, en bezwoorene trouwe: door huis en hof, en teedere zuigelingen aan 's moeders borſten geleegen: door, die miſſchien aan deezen ſlag hanght, de tot noch toe vergeefs gewenſte, vergeefs gezochte vreede: gaat heen, myne metgezellen, en jaagt die ſchoorvoetende voort: gaat heen, kloekmoedigen; Godt zelfs begonſtigd der rechtvaardigen zaake: gaat heen, mannen, en keert met de zeege, keert met de vreede weerom. Zoo ſprak hy. Zy, gereedt die gebooden te volgen, geeven elkander de handt, en verzeegelen wederzydts hunne trouwe. Terwyl men zich dus vervaardight, hadt de zwarte nacht de zichtbaare dingen van hunne kleuren beroofd, en de aardkloot in haare vleugels gewonden. De vermoeide gaſten verſpreiden, en ſtrekken zich neder. Maar de zeevoogd, de nacht doorbrengende met veelerhande gepeinzen, zendt eene welbezeilde galey uit; die op den vyandt acht, en hen het teeken zou geeven. Toen vlydt hy zyne leeden ten ruſtbedde, en ſluimert een weinig met half geſlotene oogen. De volgende dagh hadt nu de duiſterniſſe, en blinde wolken verdreeven, en de zonnewagen ſteeg op na boven: de nabuurige vlooten krygen elkander in 't oog. Men maakt zeil, ſteekt de trompet, loſt het kanon. Terſtont hoort men het ſnorren der kogelen, het zuchten der gequetſten. Met volle kracht vliegt men de doodt in de mondt. Het donderdt, en blikſemt van alle kanten. De bygelegene volken ſidderen: de hemel weergalmt op het geloey, en wordt met pikzwarte nevels betogen. Het ſcheen of 'er meer Eoliſche eilanden, ja zoo veele nieuwe brandende bergen als ſcheepen, ſchielyk ter zee uitreezen. Vulkaan verſchrikte. Uit verbaaſtheit verlieten de reuzen het ambeeldt, en namen na 't diepſte hunner hollen de vlucht. Scyllaas honden ſtonden de haaren te berg. Het nabuurig Italie, al het ſtrandt van Sicilie beefde rondtom; en de drie Kaapen, door 't onweer op zy getroffen, rechteden hunne rotzen om hoog. Henna hoorde 't geluidt; en de moeder der vruchten, voor hare dochter beducht, meende, dat Pluto wederom door de opgeſpletene aarde uit de afgrondt quam aangeronnen. De reus ſtak hoofdt en verplette ſchouderen op, en braakte vuur en ſteenen ten keele uit. De belgzieke Ætna, zich ziende van grooter vlam overwonnen, loeide vreeſſelyk binnen haare ſpelonken. Dusdanig vocht men, met groote hevigheit, onder een. Sicilie vernam dit vervaarlyk gedruis, ſloeg de verbaaſde oogen zeewaarts, en ſprak dus by zich zelve: Is Gylippus dan weder verreezen, en kneuſt de Atheenſche zeemacht op de Iöniſche zee? Woedt Marcellus met zyne degen, en ſlegt de muuren van Sirakuze? Wordt Pompejus door Agrippa verdreeven? Of wetten Kartagers en Romeinen hunnen ouden wrok, en hervatten die twee maghtige volken hunne voorigen oorlog? Catulus ſchudt de Egaatſche eilanden, en Duïllius bepurpert wederom met Tiriſch bloedt de ſpelonken van Lipara. Het naar gezucht der op zee zwemmenden treft myne ooren. De rook en damp der buskruitwol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ken ontrooft my 't gezicht. Heeft Enceladus ook zyne ketens verbrooken, en, wandelende door 't blaauw myner golven, Ætna, van haar wortel geſcheurdt, in zee vervoerdt? Zet Vulkaan zyne oovens open? of ontroert Eool het water, en laat de razende broeders ten kerker uit, en rukt wederom Æneas van de kuſten van Italien af? wat ontſteltenis van gemoederen? wat onraat op zee? Zoo ſpreekt ze, en naderdt; wanneer de rook allenskens verdween. Zy verneemt der Hollanderen Admiraal, der Hollanderen zeilen. Gaat, zeit ze, ô kloekmoedige zielen, en gy braafſte der zeehelden, eenigſte beſchermer myner landen, gaa heen, ô doorluchtigſte, en verniel de vyandtlyke vloote. Deeze woorden ſtaaken terſtondt de Neêrlanders heeviger aan, en 't oorlogh grimde met vervaarlyker weezen: tot dat d'avondtſtar, ten bochtigen hemel afrollende, 't gevecht met den dag paalen zette. De Franſchen vluchten verbaasd, en ontſchuilen de doodt, onder gonſt der duiſterniſſe. De nacht verſpreidt en verjaagt hen op zee. Maar de Hollanders, by klaaren en ſtarlichten hemel, kalfaterden en bezorgden de ſcheepen, en jookten, vol vuurs en vol moedts, met den nieuwen uchtendt, na de nieuwe ſtrydt. Uit het oog was de vyandt. Zy verlaaten de beveiligde zee, en zetten 't met volle zeilen ten haven in. Hy ſchuurt de Siciliaanſche ſtranden langs, en breede bocht achterom, en raakt eindelyk verminkt ter gewenſter reê van Meſſine. En nu was 't gevecht, maar niet het oorlog, ten einde. Geen marren weederhoudt de woedende. Want naauwlyks hadt de maan haar ring ten derdenmaale geſlooten, of de gramſchap port hen wederom tot ſtryden, tot moorden, en hun verſchil op nieuws met het ſtaal te ſlechten. Eene ſtadt uit vier ſteeden te zaamen gegroeidt, de grootſte der Siciliaanſche, licht aan de zee, en breekt op haare ſtrandt het woeden der Iöniſche golven; van dien grooten ſterkundigen, dien grooten waereldtmeeter, bewoondt, en door zyne konſten de aardtkloot om befaamt: 't hof der oude Tyrannen. Aan deeze kant viel de tweede oorloogsblikſem neder, en vervulde de zee, en nabuurige landen, met vervaarlyk getier. Aurore rees nu ten ledekant uit, en de wakkere Æthon hadt noch niet met zynen eerſten adem over de bergen van 't ooſten geblaazen, wanneer de vyandtlyke ſcheepen uit de baaren van verre zich opdeeden, en 't bovenſt' der maſten vertoonden. Des middags dreeven de twee vlooten nevens elkander, en kloofden de golven. Goedts moedts was de zee, en, daár zy niet dan oorlog bliezen, bakerde zich in volle vreede: de bevreedigde winden ſtreelden het nat. Allenskens begon het water zoetjes zachjes te zwellen, de labbere koelte in de zeilen te ſpeelen. De Hollanders zakken af voor windt, en ſtroom. Heldt de Ruiter treedt voor uit, voert de krygsbenden aan, en verſtrekt hun ten voorbeeldt: na hem koomen de Spaanſchen; na de Spaanſchen de Haan. Alle branden ze naar de ſtrydt, gereedt den zeevoogd, en zyne geboden, te volgen. De vlooten raaken aan malkander; 't kanon, met donders bezwangert, braakt duizendt dooden ten keelen uit: de recht tegenover geleegene Ætna verſchrikt, en haar brandende hoolen loeyen weder op nieuw. Naauwlyks hadt men een glas van wederzyde dapper geſlagen, als zich een ſchielyk en afgryſlyk ſpook opdoet. Want de Doodt vloog door de Hollandtſche vloot heen en weêr, en ſnorde vervaarlyk met haare zwarte vlerken, toeleggende op den Admiraal, en haar liſten en laagen in 't werk ſtellende; doch, ſchroomende de onquetsbaare borſt, en 't heilig hooft te genaaken, koos het verſt afgeſcheidene deel, en trof de voe-

ten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ten. De heldt dan, midden in den vyandt gedrongen, en vechtende op het hooge kampanje, (zal ik ſpreeken, of zwygen?) met een felle kogel getroffen, die ſchrik der zee, die klip der vyanden, (ô gruwel, en al te groote wreedtheit!) verloor zyn linker teenen, viel op 't verdek neder, en brak zyn been, en het noitgequetſte lichaam gevoelde zyne eerſte wonden. En eveneens als die ſchrik der Trojanen, wien de moeder in de rivier doopte, en, eerſt even gebooren, in 't Stigiſch water hard maakte, de dappere Achilles, aan 't linker been, den verwyfden Paris, en ter dier plaatze alleen daar hy ſterfelyk was, zyne doodtlyke ſchichte gewaar wierd: niet anders ſtierf onze Zeeheld. Het water, van dit bloedt geverfd, ſchrikte voor die gruwel, en wierdt ſchaamroodt. De knaapen helpen den gevallenen op, en leggen hem in de kajuit neder. Maar de matroozen, mit zy hunnen Admiraal vallen, en 't bloed, nooit voor deezen gezien, zypelen zagen, wierden noch heviger. Uit ieders weezen bliksſemen de dreigementen; uit ieders oogen, de toorn: wraakzuchtige fakkels ſteeken hunne gemoederen aan. Gelykerwys wanneer een oude leeuw door 's jagers ſpriet onvoorziens wordt geveldt, de getergde jongen terſtondt ten holen uitbarſten, hunne maanen oprechten, en met volle kracht ter ſlagorde invliegen, de pylen verbreeken, en den overwonnen vyandt vertrappen, verſcheuren: Of gelykerwys dappere zoonen rondtom hunnen ter doodt toe gequetſten vader ſtaan, en den zwakken beſchermen. Zy, geſtoordt en vol eedeler wraake, vallen op den vyandt aan, en verſlaan zyn vluchtende legers. Spyt en liefde wekken de gramſchap op. Zoodaanig vocht ieder matroos voor den gewonden zeevoogd. Men verdubbeld de ſchooten: een yzere ſlagreegen van kogels ſtort neder. Het ſtrandt van Sicilie wordt vervaarlyk geſchudt en geſchokt: de bergen, en hooge hemel, galmen weêrom. Geèn mindere moedt behieldt de onoverwinnelyke Admiraal, die, ſchoon hem de lichaamelyke krachten begaven, met het verſtandt niet te min vecht, en de wapens aanvaardt, ſtellende goede orde op alles. Toen kieſt hy een man uit den hoop, kloek en voorzichtig, wien hy het opperſte beleidt, en den toom der zaaken beval. Heldt Kallenburg treedt in 't midden, neemt het zeevoogdſchap aan, moedight zyne makkers met woorden en werken, en ontveinſt de gekregene wonde, zonder dat vrindt of vyandt des Admiraals afweezen merkte. Nooit blonk overwinning ſchooner, en hadt men een moedt, een zin gehadt, de gantſche vloot der Franſchen waare dien dagh verſlaagen. Zy wyken echter, en neemen de vlucht, en wenden in der yl naar Meſſine. De Nederlanders vervolgen, verjaagen, en zitten hen kort op de hielen. Gelyk een felle havik zyne prooy midden in de lucht ziet, de geziene vervolght, en klappende, en gierende op zyne pennen, eene wolk van vreezachtige vogelen ſtrantwaarts jaagt, en nu die, en nu deeze, met zyne kromme klaauwen verſcheurt: de uitgerukte pluimen ſtuiven door de lucht. Zoo ſlaat, en verdryft de Hollander de vyandtlyke vloot op de Iöniſche baaren. De maan ſtak hier op het hoofdt vol blydtſchap ten wolken uit; om de vlucht der Franſche zeilen te zien, en wees hen met uitgeſteekene hoornen na. Deeze nacht dobberden de ſcheepen op zee, en quaamen des anderen daags binnen de baay van Sirakuze. Al wat 'er van geneesmeeſteren, al wat 'er van hulpmiddelen te vinden was, al wat de konſt kon belooven, brengt men terſtondt tot heeling, en verzachting der wonde, en pyne, by. Maar vergeefs. Geen geneesmiddelen baaten: het quaat heeft de overhandt; en de doodt klopt

Nnnnnn 3 aan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

aan de deur. T'haarer komſte bereidt zich de kranke, ſcheidt ziele van lichaam, verlaat teevens aarde en aardtſche gedachten, en ſteldt alle zyne gepeinzen op Godt. Ondertuſſchen ziet de Opperkoning van de tinnen des hemels, ſlaat het oog op de Siciliaanſche geweſten, roept eenen zyner gezwindtſte dienaaren, en ſpreekt van zyne hooge troon in deezer voege: Vaardige boode, ſchoonſte der heilige bende, myn waarde Michaël; gy weet, hoe der menſchen ſterfdag vaſt ſtaat, en onverzetbaare paalen heeft. Dit is aller lot; dit het lot van de Ruiter. Gy kent den heldt, onoverwinnelyk, zoo lang myn wil dat toeliet; uw naamgenoot kent gy. Onder myn beleidt heeft hy meermaals, onder uwe banieren, overwinning bevochten. Den zee-, den oorloogstempeeſten, heb ik hem ontrukt, en midden uit den vyandt op mynen ſchouderen gedraagen. Myne weegen heeft hy bewandeldt, en met zuivere voeten, van geenigen bloede beſmet, mynen drempel betreeden, en het zielenwierook geofferd: en, erkennende myne weldaaden, zyne arm niets, de myne alles, toegeſchreeven. Lyf en leeven heeft hy, zoo lang hy konde, voor den vaderlande gewaagt, uit loutere liefde des vaderlandts aangeprikkeldt. Nu light hy verſlaagen, en hem begeeven de voorige krachten. Van een doodtlyke wonde getroffen ſtaat hy op het uiterſte punt zyns leevens, en wordt, nu ryp en tydig, in myne wooning geroepen. Gaat dan, myn getrouwe, daal haaſtig needer, en haal deeze deugd ten verwanten hemel in. Dus ſprak hy. Het heilig hof toont met blydt gelaat haar genoegen. De boode vervaardight zich, ſchiet, in 't midden der hemellieden, zyne vleugelen aan, gehoorzaamt des Vaders gebodt, en ſtrykt gezwindt op de kuſt van Sicilie neder. Hier vindt hy den doodtkranken heldt zieltoogen, en hoort hem uit het binnenſte zyner boezem dusdanige woorden ſtorten: Groote Godt, gy die u des ſchuldtbekennenden zondaars erbermt, erberm u mynes. Met ſnelle ſchreeden zie ik myne ſterfdag en laatſte tydt aankomen. Ik ken het uur, en volg gewillig: noch vrees de geene, die ik zo vaak zonder vreezen aanſchouwde. Eene beede bid ik, dewyle doch zulks uw' goddelyke wil is, om de verdienſten uwes lieven Zoons, en 't zuivere bloedt, dat hy weleer voor de zonde der waereldt geſtort heeft, zoo ik uwe dienſt waargenomen, uwe geboden gevolgd, en myne handt met geen onnozel bloedt heb bezoedeldt, dat zyn bloedt my te hulpe koome, myne vlekken afwaſſche. Voor 't gemeen ſtreedt ik de voorgaande ſtryden: voor my zelven deeze. Gun my, ô Vader, deeze te winnen, en, die gy my zoo mildt voorheenen vergunde, de laatſte zeege op deezen mynen vyandt te behaalen. Geef, ay geef, een teeken van uwe genade. Naauwlyks hadt hy uit, of de goddelyke boode verſchynt, en vervult het gantſche ſchip met hemelſche ſtraalen. Zoo dra hy deeze heilige vlamme, en den zaligen jongeling, midden in het licht blinkende, en nevens zyn bedt ſtaande, gewaar wordt, begint de kranke dus weder te ſpreeken: Ik merk en neem Godts gonſte aan: het helder weezen aanſchouw ik, de vleugels en gulde hairen. Zyt welkoom, ô inwoonder des hemels, pandt en zeegel der godtlyke liefde. Nu ſterf ik geruſt, en wraak het leeven. Spoei gy u maar, en ontbindt myn ziel; kom, goede Vader, kom. Na u en uwe komſte wacht zy alleen. Ontfang, bidt ik, ontfang mynen geeſt, en ontſluit uwe poorten. Zoo ſpreekt hy, en blaaſt de ziel uit in die woorden. De boode vliegt om hoog, en doorſnydt met zyne vlerken de lucht. Michaël voert Michaël ten hemel, en, waar heen hy zich zelver eerlang de weg baande, lyft hem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

hem ten geſtarrenten in. Yszelyke onſteltenis vervult terſtondt alles: de rouw ſteekt hier en ginder de huizen aan: de gantſche ſtadt waagt van rouw. De zon hadt nu zyne fakkel in de nabuurige vloeden gedooſdt, en de verbleekte avondtſtar zach het droevig lyk van den hoogen OEta. Het wordt duiſter; de nacht ſteekt alle den hemel in zwarten gewaade, en de gantſche waereldt neemt de rouw aan. De maan bezwymt. Geen goudt blinkt 'er door de wolken, en de ſtervende ſtarren betoonen heure droefheidt. De volgende dag brak door in 't Ooſten: de getrouwe metgezellen bezorgen de lykſtatie, en begraven 't ingewandt in 't bygeleegen veldt: toen waſſchen zy de kille leden, en leggen 't gebalſemdt lichaam in een looden kiſt. Terſtondt daar op groeit de rouw, en vliegt al de ſteden van Sicilie door. Aarde en zee treuren. Treurt, ô Siciliaanſche meeren, en gy, ô rivieren, ten hoogen toppen afſchietende, rolt neder aan alle kanten, en verſpreit uwe droefheit in zee. Zy hooren: zy rollen en ſchieten ten bergen af. Neſſe, Onobale, Aſines, Chryſas, Simethus, Terias, Pantagie, Mylas, Hipparis, Herminius, en de vriendtlievende naam Achates, de groote Gela, en de breede Himera, en Hypſa, en Akragas, aanſokker der edelmoedige paarden, en Isburus, en Acithis, en de kleene Selinus, en, die hunne naam den Trojaanſche geweſten ontdraagen hebben, en nu in een anderen kolk vloeijen, Xanthus en Simoïs, de Siciliaanſche Helikon, en de vermakelyke Halæſus, en Mela, die de geheiligde oſſen aan zynen grazigen oever weidt. Cyane en de naaſt aangelegenen Anapus ſchreien, en ſmelten hun vloeden en traanen in een, en loopen met gemengde golven in zee. Met ongevlochte hairen ſtaat Arethuſe, en maakt haare zuivre fontein met traanen en bittere ſtroomen troebel. Alphæus omhelſt zyn bemindt water, en zucht, en treurt met haar. Galatea treurt, in 's vaders plaſſen gedoken: en Acis, zoo hy al over lang niet geſmolten, en in eene rivier veranderdt waare, nu zou hy ſmelten en in eene rivier veranderen. Pergus, de navel van Sicilie, geeſſelt zyne boorden, en de waarzeggende zwanen, op den oever gezeeten, betreuren 's mans doodt, als hunne eigene. Hybla verſtrooit de biekorven, en brengt geen honing voort: Henna geen bloemen: geen kooren Ceres, en quynt met gekneusde aaren. De drie Kaapen van Sicilie zweeten: en de van een geſnedene Pelorus, op dat hy de droefheit door gantſch Italie mogte verſpreiden, wenſcht dat d'afgeſcheurde bergen weêr t'zamen groeiden. Uit het diepſt haars boezems zucht de rondtom vloeijende Doris, en ſlaat, en vermoeit, aan alle kanten, de ſtrandt van Sicilie. De droefheit loopt door de Libyſche, door de Iöniſche zee. Het nabuurige Malta ſchreidt, dat ruſtig eilandt, gebooren om de hoornen der Turkſche maane te breeken. De Egeeſche zee ruiſt, en ſchuurt met meerder vaart de Griekſche eilanden, en brengt de tyding aan de bygelegene wateren. De droevige Nimfen treuren onder de groene baaren, en de roodtoogde Thetis beſchreidt haaren Achilles. Aan d'andere kant ſteent de Hadriatiſche golf, en roept de van wederzydtſch invloeijende rivieren, en Venetiaanſche zuſteren, tot kermen en klagen. De Siciliaanſche zee bruiſcht door 't Naauw met grooter barning: de Middellandtſche, vol ontſteltenis, zucht, en jaagt, met heeſch geluidt, haare golven naar de kuſt van Italie: al de kuſt van Italie galmt weerom. Het ſtrandt van Reggio trilt: Scyllaas monſters baſſen. De treurende Sireenen zingen, in plaatz' van d'oude, een droeven zang: 't vroolyk Napels ziet ongedaan, en Veſuvius brandt met grover vlammen. De ſpooken huilen, en het

naa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

naare woudt van Avernus. d'Elizeesche velden schrejien; en de trompetter Misenus blaast met droevig geluidt van zynen hoogen berg. Gantsch Latium, gantsch Rome, weent, en stort haar traanen ten zevenvoudige kruinen af, en voedt den beneen loopenden Tiber: gantsch Italie weent; en de wydtgespreide Apennin schudt zyne toppen. O al te ongelukkige dag, waar op die eedele star onder ging, en de waereldt, in akelyge duisternisse begraaven, van dien glans beroofde! Uit onze jaarboeken, uit de geheugenis, moet ze. Nooit was Cremera schadelyker; nooit Allia; uit de dagen gebannen: noch de Groote Pompejus, op 't Libysche strandt onthoofdt, gaf 't gesplitste Rome oit gevaarlyker doodtsteek. Zwarte dag; u baarde niet de schoone gemaalinne van Titon, op haare purpere karre gezeeten: maar de moerassen van Phlegethon, en Tartarus duisternissen, hebben u geteeldt. De zon zelfs, ô vuile, ontzeide u zyn aanschyn, ontrok het dien gruwel, verstak het in zee, treurende met afgeleide straalen: en kreeg, den volgenden uchtendt, naauwlyks zyne onwillige paarden ter renbaane op, en liet zyne traanen door gantsch Oosten ten wagen af rollen. Terstondt spreidt zich de Faam verder, en vliegt, op witte wieken met bloedt besprenkeld, door verscheide steden. Zy klopt, waar zy vliegt, haare borst met de pennen, ontroert landen en lieden, en vervult gantsch Europe met deeze droevige maare. De Alpische en Pireneesche bergen beven; 't Hercinisch woud beweegt zyne takken. Zoo dra zy de Hollandtsche grenzen genaakte, klonk alles op 't geklap haarer wieken. Het Vaderlandt schrikte, zweeg, als stom van droefheit, en stond veele daagen onbeweegchelyk. De oogen hadden geen traanen, de mondt geen woorden. Na dat zich de rouw gevonden, en de neevels een weinig van 't gemoedt hadde geschooven; ziet zy de grootheit haars verlies, en het eeuwig beschreijelyk lyk. Zy overlegt, hoe zy den dooden best uit verren gewesten zal t'huis krygen, en in haare schoot het koud gebeente begraaven, op dat hy na zyne doodt ten minsten in zyn Vaderlandt ruste. Zommige vreezen 't gevaar der zee, en de langte des weghs, en keuren goedt het lyk over landt t'huis te haalen. En nu maakte de Po zich gereedt den grooten zeeheldt over zyne grooten rivier te scheepen; en Phaëthons zusters begonnen alreede zuiverer en kostelyker barnsteen te schreijen: en de Golf van Venetie temde zyne woede. Zommige stemmen het tegendeel, en vinden raadtzaam, te water 't lyk af te halen. Dit behaagt; dit staat vast. Terwyl men in Hollandt dusdanig een overleg maakt, hadt de vloot de haven van Palermo voor die van Sirakuze verkoore. Eene grooten inham light hier, bequaame ree voor scheepen. Uit deeze stadt, des Onder-konings verblyf, haalde men lystocht, en vaartuig om de kielen te redden. Voorts houdt men krygsraadt; en bereidt zich ten oorlog. En even als die temmer des aardtboodems, de geweldige Alexander, te Babel lag neêrgeveldt; en de Griekſche vorsten, rondtom des Konings doode lichaam gezeeten, over eenen nieuwen veldtheer beraadtslaagden: niet anders beraadtslaagen de raadlooze Neêrlanders, en leggen den dooden Zeevoogd in 't midden des kamers, getuige hunner woorden en werken. Maar zie, de Franschen, trots op des Admiraals doodt, zakken van Pelorus af: en, ongeduldig door 't marren, daagen de vloot in de haven uit, te vuur en te zwaardt. De Hollander verlaat zyne reê, en komt buiten, zet zich schrap, en biedt de aanranders punt. De Zeevoogd voegt zich hier by, en ontziet geen gevaar. En als of het lyk noch eenige dienst kon-

konde doen, gaat het lyk zelfs ten ſtryde, en de doode Heldt vecht noch na zyne doodt. De zelfde luſt tot de wapenen, die hy in zyn leeven hadt, blyft hem by. De vyandt komt af. men loſt het kanon. Een zwaar ongeval geſchiet 'er terſtondt. (Het zy men niet op zyn ſnedigſt was; het zy de zeege met de Ruiter verdweenen, en elders was heen gevloogen; het zy het een noodtlot, en onvermydelyke ramp geweeſt is.) Want de vloot door tegenwindt aan legerwal gedreeven, terwyl zy te na by landt is, en ſchip tegen ſchip gedrongen, aan de grondt raakt, (ach laat ik dit ongeluk overſlaan, en niet met myn gezang ophaalen) woedt de vyandt, geeft het vuur den loſſen toom, en hecht in de verwarde ſtengen zyne branders. Kielen en mannen vergaan. De berg Eryx, de ſtroom Eleutherus ſchrikt, vreeſt gevangen te worden, en zyne naam te verliezen: Scamander loopt te rug, en vreeſt ten tweeden maale te branden. Toen bleek het eerſt, dat der Hollanderen Admiraal, niet hunne vloot, onwinbaar was. Het vuur evenwel, en de ſtroom, hebben deeze ſchaade, niet de dapperheit der Franſchen, gedaan. Geen roem komt den vyandt. De vergramde Juno voert weder oorlog op 't ſtrandt van Sicilie, en ſteekt de Trojaanſche ſcheepen aan brandt. Niet langer, dan hun heer, wilden zy leeven, en brandden gewillig. Deeze houtmeit ontſtak u de vlam, ô groote Zeevoogd; dit was uw lykvuur. zoo ſtapte Hercules van den berg OEta in den hemel. Doch meerder ontzag hadt deeze vlam, en dorſt des Zeeheldts hoofdt, noch boordt, genaaken. Na deeze ongelukkige ſtrydt komt Alemonde, die doorluchtige overwinnaar van 't Noorden, eindelyk uit het vaderlandt, en vat den toom der zaaken van Sicilien aan. Toen reed hy een kloek ſchip toe, en zet den dooden daar in. de welbezeilde kiel bruiſt door de Toskaanſche baaren. Vaar wel, raampzaalige kuſt; vaar wel, Trinakrie; ô, zoo lang wy konden, beſchermde, vaar wel. Een ander heldt behoede uwe veſten met meerder geluk. Wy zeilen naar Hollandt, naar 't vaderlandt, toe. Zyt echter altoos de groote weldaadt gedachtig, en geene vergeetelheidt wiſſche de naam van de Ruiter uit uwe geheugchenis. Voor u heeft die zeeheldt gewonnen: Voor u zyn dierbaar leeven geſpildt; en 't waarde ingewandt uwen bodem bevoolen. Eer deeze heilige plaatze, bewaar dit kleinoodt, en verheug u, ô droeve, in dit koſtelyk pandt; en zet boven op de grafſteê eene heerlyke tombe. Welriekende lauwren zullen uit dit marmer ſchieten, daar de tegenwoordige, daar de toekoomende eeuw, zich meê verſieren, en haare vyanden gelukkiglyk overwinnen zal. Stel ook zeegeſtaatſien, en gedenkfeeſten, ter gedachtenis des overleedenen, in, en vier ze jaarlyks. Hoedanige weleer, op de zelfde ſtrandt, Anchiſes treurende zoon, verzelſchapt met zyne vrinden, oprechtte, ter eere zyns doorluchtigen vaders. Dus ſpreekt 'er een van het hooge kampanje. 't Schip neemt zyn vaart. De Nimfen, van onderen opborrelende, volgen, en zetten 't voort, aan alle kanten. Een groote ſtoet van Tritons veegen met hunne lange ſtaarten het ſchuim, en blaazen op hunne hoornen. zy heffen een lykliedt aan, en zingen, over de Toskaanſche golven, met heeſchen toon. de heuvelen en de weerzydtſche ſtranden kaatzen 't geluidt wederom. En nu liet men Sardinie, en de eilanden, weleer door haare ſlingerkunſt beroemdt, ter zyde leggen, en zette de koers na de kuſt van Gibraltar. Wat zee men beploegt, wat landt men opdoedt, valleien ziet men van zelfs opreizen, bergen daalen, en d'onſtuimige golven op hun vlakſt vallen. Nereus baant zelf de weg. De Straat groet het door-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

luchtig lyk met haare enge wateren: zet haar boorden uit; en ontfangt den Zeeheldt met breeder baaren. de kolomnen van Hercules buigen hunne toppen. Nieuwe ſchrik wekt terſtondt de ſteden op, en rydt door de landen van Spanje. Iber, Anas, d'ontroerde Bætis, en de Taag, die hem gaarn met al zyn goudt wederom zou koopen, ſchreijen te zaamen. De Pireneen ontlaaten, en 't ſneeu, door 't weenen geſmolten, veranderdt in traanen, en biggelt met groote droppelen van hunne ſteile bergen in zee. Na dat men 't Naau door, en, Spanjen achterom, op 't ruime vlak des Oceaans was gekoomen, krygt men Vrankryk in 't oog. De inham aarzelt; de bootslui ſidderen op hunne eigene grondt: de rivieren neemen de vlugt; darven naauwlyks voort, en ſchroomen naar hunne gewoonte in zee te loopen. Voorts zet men 't naar Kalis, en komt in de Hoofden. De rotzen van weerkanten ſchudden haare ingetrokkene kruinen. Engelandts akkers, rivieren, en ſtroomen, beeven van angſt, en de Teems deinſt weer te rug naar zyne oorſpronk. De golven zwellen, vergramd en toornig, over de doodt haars beveiligers; en rollen met de rouwe naar ſtrandt. De Spaanſche Neerlanden treuren, en de groote Scheldt ſteent op zyn boorden. Vliſſingen beſchreit haaren inboorling, en Zeelandt trilt midden in de baaren. De Waal en breede Maas mengen hunne zuchten in een, en vullen de Zee met traanen. De toegeſtopte Rynſtroom ſtikt. Het verbaasde Hollandt klimt op de duinen, neemt het ſchip waar, ziet het aan-, en, in Teſſel, inkoomen. De Zuiderzee ſchrikt, en Nereus, van rouw en kouw bevroozen, ſtut de vaart. De Maas opent zyne ſchoot: de Hollandtſche binnewateren ſmelten hun ys, en voeren den Heldt eindelyk ter gewenſte reede. Y en Amſtel weenen te gelyk. door al de ſteden klinken de klachten. En gelyk, wanneer een' verſche wond, eer zy toeloopt, ontſpringt, het quaat zwaar'er en heeviger wordt: het bloedt ten leeden uitberſt, en ſtroomt uit de opene aderen, als een rivier. eveneens recht de rouw, nu een weinig bedaard, op 't aankoomen des lyks, zich teevens op, en verbreekt haare banden. 't Rampzaligh Vaderlandt ſchouwt het droevig overſchot ſtilzwygende aan, zwymt van rouwe, ſtort heele rivieren van traanen ten oogen, en deeze klachte eindelyk ten boezem uit: Al te waar dan is de Faam geweeſt, die my, ô Michaël, uw bloedig overlyden verkondde. Keert gy dus weeder? Waar is dat weezen, waar die bliksemende oogen, en van geenigen oorlog vermoeide arm? Zyt gy die beſchermer myner landen, die eenige beveiliger myner baaren? Brengt gy my dit, ô ongelukkige, brengt gy my dit van u zelven wederom t'huis. Noch gy hebt deeze beloften op uw affcheidt gedaan: noch wy deeze ramp verwacht. maar dat gy, met heerlyke zeege, friſch en gezondt binnen onze paalen zoud landen. Is dit uwe wederkomſt? is dit uw gewenſchte triomf? En och of gy, als ge immer ſneuvelen moeſt, in uw Vaderlandt waar geſneuveldt. Nu ſterſt gy in vremden lande, van kinders, en maagen, en waarde eega, geſcheiden. Uwen doodtbedde de laatſte dienſte te doen, uwe oogen met vrinds handen te luiken, uw hoofdt met verſche traanen te beſprengen, en den laatſten adem met bekende lippen te vangen, mogt my niet gebeuren. In myne ſchoot hadt uw ingewandt geruſter geleegen. maar noch trooſt het my, dat geen vremt landt my uw aſſche en gebeente onthoudt. Dit heilig en koſtelyk pandt zal ik met moederlyke zucht omhelzen, en in myne ſchoot bewaaren, en u altydt de zelfde liefde, die gy my hebt beweezen, bewyzen. Eene tom-

tombe zal ik u ook van louter Marmer, in 't midden des tempels, oprechten, en eeren hier 't waarde gebeente, en uw' grafſteede den aanſchouweren en naneeven vertoonen. Dus zal ik u der dood ontrukken, en geenige eeuwen zullen uwe weldaaden uit myne geheugchenis uitwiſſchen. De behoudenis myner muuren, myn leeven, myn welvaart, weet ik u dank. Dat ik den hemel als eene vrygeboorene aanſchouw, en geen ſlaaſſche adem te mynen monde uitblaaze, zelfs dat ik u beſchreijen kan, weet ik u dank. Hebt gy dan, in de nabuurige vloedt, en uwe geboorte-ſtroomen, als overwinnaar zonder quetzuure geſtreeden, om verre van hier, aan 't ſtrandt van Sicilie, en op zulk een tydt, te ſterven? De oorloogsbuijen zyn noch niet bedaart. Het onweer woedt noch. Wat begeeſt gy, ô Palinurus, uwe kiele op volle zee; en verlaat het roer in 't midden der al te bedriegchelyke baaren? Ay my! wat een ſtut verlieſt ge, ô Spanje, en wat verlieſt gy, ô Neerland, een ſtut? Uit hadtze, en men begon de begraavenis en droeve lykſtaatſie te bereiden. Rouw en algemeene droefheit toont zich overal met vervaarlyk weezen. Geen vlaggen noch wimpels waaijen. Het lyk wordt uit gedragen. Soldaaten gaan, na gewoonte, voor aan, met omgekeerde buſſchen en ſleepende pieken. Ieder draagt routeekenen. De zwarte trommen treuren, en de trompetten blaazen naare toonen. Veele hooge en leege Zeeoverſten volgen hier op, die hunnen Admiraal de laatſte pligt bewyzen, en zyne doodt beweenen. Zommige draagen de ſtandaardt, zommige de ſpooren: rapier en helm dragen anderen, de zwarte lyfrok, en 't wapen met zyne verſcheide quartieren. Deeze gaan aan 't kleedt; deeze ter zyden de kiſt. Het oorlogs paardt legt zyne ſieraaden af, en ſchreit traanen. Een ruiter in volle harnaſſe voert de regimentſtok. De groote Conſtantyn gaat naaſt aan 't lyk, en bekleedt de plaats van zyn' Hoogheidt. De Zeeraaden van Maas en Y; de dappere Zoon; d'andere Maagen; de Hoogmogende Vaders, en Regeerders des Landts, volgen hier op: en een dichte drom Burgers. 't Gantſche Vaderlandt ſchynt te groef te gaan. Men maakt plaats. Het volk ſchiet van alle kanten uit nieuwsgierigheit toe. Na dat men ter grafſteede gekoomen was, en het koor der Nieuwe kerk hadde omſingeld: ay my! de ſtem begeeſt my door dit bitter vernieuwen, en myn geeſt zinkt met het lyk in den kelder. De aarde trilt, de aarde zygt onder my weg. Ik zie de plaatze, het graf zie ik, en de bygeleegene zarken betreed ik met myne voeten. Aanſchouwt des Heldts wapen, ruſtende op twee kolommen, zyn geweer, en harnas, en rouwdragende doodtbaar voor myne oogen gezet: de toeſtel zelfs perſt hen de droefheit uit, en de ongevergde droppelen vallen op 't lyk neder. Treurt dan, ô waarde medeburgers, by deeze tegenwoordige tombe, met my; en, als of de voorige klagten geen klagten waaren, geeſt uwe rouwe den ruimen toom. Stort nu traanen, ſtort nu traanen uit: voor u ſtorte hy zyn bloedt, en verſde d'Iöniſche ſtroomen. Helaas! hoe groot eene dapperheit ligt in deeze kleene plaats beſlooten? Die temmer, die overwinnaar der baaren, van geen landt, geen zee, noch uiterſte paalen der golven omvat, hoe weinig aarde omvat hem? de hoop, en wenſch des Vaderlandts ligt in een zelfde graf met hem begraaven. Treurt, ô Hollandt: roldt neder, ô traanen, gy teekens onzer liefde, en laat uwe droevige dauw vallen: ſchreit, oogen; gy zult niet alleen ſchreijen. Algemeene klachten paſſen die algemeene rouw; en zoo ver 's mans faam gaat, zoo ver gaat de droefheit. Al de aardtbodem ſteent, alle volken zuchten, alle zeen, en ſtranden betreuren zyne doodt. Want hy, in zee gebooOoooooo 2 boo-

 boo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

booren, in zee opgevoedt, heeft zyn naam door allen oorden verſpreit, en zyne lauwren aan beide de Polen opgehangen. Want toen de Natuur een volmaakt Admiraal, naar ziel en lichchaam begaafd, wilde ter waereldt brengen, bracht zy deezen ter waereldt; en voerde hem door alle bedieningen heen, op dat hy niet, dan 't geen hy zelf beproefd en ondervonden had, zou gebieden. Een lichchaam had hy van middelmaatige lengte, vlug, gezwindt, tot arbeid gebooren, gezet, ſchoon, en als onquetsbaar; bloozend aanſchyn; blyde en glansryke oogen; vriendelyk en aanzienelyk gelaat; lange en gryze haaren; opſtaande knevels: zoo dat men Mars uit het weezen kon zien. Zet hem een helm op, Mars is hy: lang hem een knots, zoo wordt hy Hercules: geef hem een drytandt, zoo ſtaat 'er Neptuin. Al van kindtsbeen was de zee zyn ſpel en jok; en van elf jaaren af lachte hy met winden en buien. Niemant wiſt tempeeſten en ſtormen, en de ongeſtaadige luimen des hemels, ſtarren, en ſtreeken, met meerder zeekerheit te kennen: of wanneer de ſtarren ſchuil liepen, ſtrekten hem de ruiſſchende baaren voor ſtarren. Door onweer, en 't altydt beſneeuwd Noorden, kloofde hy de bevrozene golven: naar 't Zuiden, naar 't Weſten voer hy, en hoorde de zon in zee vallen, en liet den uitgedienden dag achter zyn rug liggen. Maar 't noodtlot bereide nu, na 's mans verdienſten, iets grooters. Het oorlog roept hem. Met een eedelmoedig en nedrig gemoedt ſchuiſt hy de laſt, al te zwaar voor hem, van zich, tot dat hy eindelyk, overwonnen door bidden, den deegen aangordt, de laſt aanneemt, de vloot gebiedt. Terſtont opent zich ruimer veldt voor zyne kloekmoedigheit. Ende niemandt zoude zich licht, of heimelyk of voor de vuiſt, tegens hem gekant hebben. Hopman was hy, en zoldaat te gelyk. Geen overſte was ooit ſneediger, voordeelige vechtplaatzen te kiezen, op wind, op ſtroom, op laveeren te paſſen, met ſeinen den vyandt te verſchalken, en alle konſten van oorlog aan te wenden, en bequaame tydt tot ſtryden te kiezen. Wie heeft of meerder ſlaagen bygewoont, of meerder aangevoerd: en zoo dikwils de zeege t'huis gebragt? Wie is door eigene ervarenheit, en eigene triomſen, tot zulk een voorbeeld, en van anderen en van zich zelve opgeklommen? Op zyn naam trillen de uiterſte grenzen des aardbodems: op zyn wenk koomen de dienſtige winden: op zyn deegen ſpringt de waereldt aan ſcherven. Al had ik zoo veele tongen, als 'er golven in zee zyn, als 'er zanden aan 't Libiſche ſtrandt uitgeſtrekt liggen, noch zoud ik uwe lof, ô onverwinnelyke Michaël, noch zoud ik uwe daaden niet konnen ophaalen. Vergun my, in 't kort het voornaamſte uwer deugden te zingen. De Middelandtſche zee roemt uwe overwinningen, en het wydt uitgeſtrekt Africa: de verbleekte Mooren beefden voor u, en de toomelooze Numiders naamen, op uw komſt, in de woeſtyne de vlugt: de groote Atlas ſchrikte, en liet den hemel een weinig op de ingetrokkene ſchouderen zakken. 't Overwonnen Tripoli week voor u: uwen bliksem wierden de ſcheepen van Algiers, de ſcheepen van Tunis gewaar; zoo dat al de grondt daverde: de geſtorvene Kartagineezen, door 't gedruis des kanons opgewekt, meenden dat Scipio weêr quam landen; en de muuren van Dido vreesden een tweeden ondergang. Die oorlogsdonder klonk tegen de bergen van Thracie, en joeg gantſch Turkye eene doodtſchrik aan. Al over lang gewende zich uw arm de Franſchen op deeze zelfde baaren te ſlaan; en uwe laatſte zeege was daar uwe eerſte niet. Franſche Zeerovers vreesden, en weeken voor u, en ſtaken in de uiterſte inhammen en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

en ſchuilhoolen hun hoofdt. Ook bleef uwe faam hier niet ſtil ſtaan. Zoo ver de Oceaan het aardtryk beſpoelt, en in zyn armen omvat, vliegt uwe overwinning op witte wieken. De zee van Atlas, de Kanariſche, de Gelukzalige eilanden, en 't goudtryk Guiné, weeten van uwe daaden te ſpreeken. De Æthiopers vlieden van ſtrandt, en ſchuilen in 't diepſt hunner bergen. De Niger verſteekt zich in de uiterſte kolk. Goré, Lione, Tokkarari, Kormantyn, geeven zich over, en de gantſche landtſtreek walgt van de tirannye der Britten. De overzy van America beefde ook meer dan eens, en ſchudde het juk der vyanden af. Gy verdryft de verbaasde vloot, en jaagt ze uit zee. Dertig zeilen ſpoelden naar ſtrandt; en Nieuw-Nederlandt haalt gewillig de Hollanders in. De Zweedtſche benden vluchtten voor u, en de ſneeuw van 't Noorden wierdt rood door het wydt verſpreide bloedt, en de verbleekte ſtarren trilden aan den nabuurigen hemel. De groote en kleene Beer verlieten uit verbaaſtheit hunne poſt, en vielen plotzeling in zee: Boötes wendde zyne diſſel, en teeg op de vlugt. Maar wat al onderſtandts, en hoe meenigmaal, kreeg het Vaderlandt die niet van u, wen Britanje gewapender handt opſtondt, en alles met oorlog vervulde? Verre uit het Weſten getoogen, (ô wonder om zeggen!) en midden door den vyandt, en hier en ginder verſpreide ſcheepen gedrongen, van een Goddelyke wolk bedekt, en van niemandt gezien, landt gy aan den Eems, en komt ſchielyk en onverwacht in Hollandt. Eveneens als een Engel ten hemel af daalt, de lucht met ſnelle wieken, de legers met het ſtaal doorſnydt, en alles omver maait: al eveneens komt gy, gelyk onze Beſchermëngel, den vervallenen zaaken te hulp, verjaagt met den deegen de Britten, en wreekt met kragtige wapenen de doodt van uwen voorzaat den dapperen Obdam. Nooit duurde gevecht langer. Vier dagen, vier nachten, legt gy aan dien ſlag te koſt. Gy verplant het oorlog, met gelukkig beſtaan, verdryft het van onze naar Engelandts kuſten, en verbrandt de ſcheepen: legt den trotzen Teems aan den bandt, vermeeſtert den ſtroom van Rocheſter, en dwingt het onwillig Londen van zelfs tot vreede. Wat zal ik van de twee vlooten, en geſpilde dreigementen der Koningen, van d'afgeſcheurde Kroonen, en verbrooke Scepters, op zee dryvende, melden? Ay my! met wat droefheit moet ik de gedaante dier tyden ophaalen, toen vier vyanden hunne krachten zaamen ſmolten; en de heirlegers te landt en te water rondtom de verbaasde muuren vloogen? De wetten lagen vertreeden, de vryheit op ſterven: ſchrik hadt de ſteden in: het gantſche landt was zee; de zee onze eenigſte hoop; en de heele waereldt hing aan eenen deegen. Zonder marren wordt de vyandt geſlaagen; de Oceaan met bloedt geverfd: en 't volgende jaar zag tot driewerf toe nieuwe laurieren om uw hoofdt groeijen. Geluk, Overwinnaar; geluk, Triomfeerder: bevreedigde ſtranden, bevreedigde ſteden juichen u toe. Door uwe beſcherming ſchept de onderdrukte vryheit adem, en 't vaderlandt beurt het verdronken hoofd midden uit de vloeden: de neering keert weder met volle zeilen. Maar niet onze wateren alleen haalen uwe lof op: den heelen aardtbodem vullen uwe weldaaden; dewyl gy de algemeene rechten handthaaft, en den gantſchen Oceaan beveiligt. Den Turk ſtelt gy wetten; de ſlaaven in voorige vryheit. Duizende weeten u hun leeven en welvaaren dank. Deeze luſt tot weldoen begeeft u ook in 't laatſt uw's leevens niet: toen gy die godtvruchtige mannen, van hun godtloos vaderlandt onſchuldig ter galeye gedoemt, en onlydelyke pynen uitſtaande, hunner boeijens ont-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ſlaat, en voert hen, op vrye voeten gezet, in vryen en beteren lucht. zoo heilige vonken ontſtaken uwe borſt. Zal ik my dan, ô handthaaver der gerechtigheit, meer over u, als een dapper overſte, of meer over u, als een deugdtzaam man, verwonderen? en over uwen ſtrydtbaaren arm, in trouw zoo krachtig, als krachtig in oorlog? Geene, dan rechtvaardige, wapens behaagden u: ja geene rechtvaardige zelfs. Onwillig naamt gy die op, en de oorlogs-fakkel blaakte uit uwe vreedzaame boezem. Zachtzinnig en vreedzaam, goedertieren van weezen, in 't ſtraffen, zoo 't zyn kon, ſpaarzaam, in 't vergeeven mildt, zuinig in 't bloedtvergieten, verſchoonde gy uw volk, verſchoonde gy uwen vyandt; en waart midden in den oorlog een uitwerker der vreede. Ook hebben u de volken niet meer in 't hevigſt van 't vechten gevreeſd; dan, t'ondergebragt zynde, bemind. gy wonde, gy zalfde. Geen huisluiden beweenden hunne akkers; geen vrouwen heure eer; waar gy den oorlog voerde. de byeenkomſt vermyde gy, en vreesde met het gezigt zelf der maagden kuiſchheit te krenken. Met bly gelaat, met vrindelyke woorden ontfingt ge die by u quamen, even heuſch tegen kleinen en grooten. Wie hadt vlugger verſtandt? wie langer ervaarenheit, en in twyfelachtige zaaken meerder voorzigt? Ach ik vrees dat ik u met te veel lofs vermoeije, en uwe nederige ziel met myne reedenen quetze! Geen lof t'erkennen, was alleen uw' lof. en, die den boezem der eedelmoedigen met geduurige ſpooren noopen, eerzucht en naam by toekoomende eeuwen ontfonkten uwe boezem met geen ydele vlamme. Godt, en 't Vaderlandt, te dienen, was uwe eenigſte zucht, uwe eenigſte liefde! ô doorluchte door uwe gelukkige wapenen! ô door uwe deugden doorluchte! by wat helden, ô Michaël, zal ik u vergelyken? gy zyt het hoofdt der zee-overſten, het hoofdt der deugdzaame mannen. Niemant der ouden verſtoute zich tegen u te ſtryden. Al wat in hen is, bezit gy alleen. In u alleen herleeven de deugden van veelen. De Deciën ſpringen ten graaven uit: de onkreukbaare Fabricius houdt het met zyne geringe keuken, en verſmaadt het goudt van Pyrrhus: de zeerovers verjaagt Pompejus, en beveiligt de baaren: Scipio dwingt den Afrikaaner het ingenoomen Italie; Camill, de Gallen het ingenoomen Rome te verlaaten; en veegt met hun eigen bloedt hunne voetſtappen uit. De zee van Salamis verheft zich, en de houte muuren, wel bemandt, beſchermen 't verbrandt Athenen, en Themiſtocles jaagt den verbaaſden Perſiaan weder naar huis. Achill ſchiet het harnas aan, en hervat de ſtrydt. doch alleen niet. Met hem mengt ge Neſtor: met hem mengt ge Ulyſſes; en queekt in een borſt den voorzigtigen en den dapperen op. Geen Hercules hadde ooit, of verdiende meer eer, al heeft hy Hydra, al heeft hy den vervaarlyken Leeuw ter neder geveldt, en den driekoppigen Hondt der overwonnene helle onttrokken. Wat haal ik oude voorbeelden op? Laat Grieken op hunne geleerdtheit, Romainen op hunne wapen roemen; en den aardtbodem t'onder brengen: laat Rhodus, of 't ervarene Tyrus, of 't welbezeilde Sidon naar den zeebreidel ſtaan. van allen eeuwen komt ze den Batavier toe: 't zy hy den Oceaan doorkruiſt en doorploegt, en nieuwe waerelden ontdekt; 't zy hy vol vuurs en vol moedts den oorlog voert, en Mars zelven vermoeit. Doch ſchoon Nederlandt eene gelukkige en vruchtbaare moeder van helden is, op niemant nochtans ſtoft ze meerder, dan deezen: die, zoo verre als de Hollanders de ouden, zoo verre de Hollanders te boven gaat. De dappere Heemskerk wyke voor hem, die de eerſte het uiter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

uiterfte Noorden ontdekte, en met zyn ftoute kiel dwars door het ys ftreefde. Voor hem wyke Piet-Hein, die doorluchtige overwinnaar van 't Weften, die met heele vlooten 't Hefperifch goudt ten vaderlande invoerde, die tweede Jafon. en, die op een plaats byna geftorven, op een plaats begraaven is, die bliksem der Toskaanfche vloeden, van Galen. Tromp zelf, die Heldt der helden, fchat 's mans deugd zoo hoog als de zyne, en verheugt zich in die gelykheit. Maar niemant draage roem op zyn eedel geflachte, en lange reye van voorouderen. Geenen voorouderen weet hy zich dank. Zyn arm is zyn adel. Dit is de waare, dit de grootfte Adeldom. Veel is het zeeker met 's vaders eertytelen te moogen pronken; maar, roem van anderen is het. Door eigene deugd op te koomen, is onze, is eigene lof. Door eigene daaden heeft Michaël en zich en den zynen eene groote, eene adelyke naam, verkreegen. Europefche Koningen en verdaadigde Scepters maakten hem eedel. Lisbon ontfing, en onthaalde hem met veele gefchenken. De Deenfche Fredrik gaf hem jaarlykfche foldye, zynen geflachte een wapen: de Franfche Lodewyk floeg hem Ridder, en vereerde hem eene goude keeten, en 's Konings beeldtenis, met goudt en diamanten bezet. Den tytel en inkomfte van Hartog fchonk hem de Spaanfche Koning. Doch den levenden gefchiede die eer alleen niet. Koningen betreurden den dooden, en vorftelyke handen klopten op hunne boezem. Die vermaardtfte der Koningen, op wien de Seine met recht roemt, Lodewyk zelf, deed dien doorluchtigen oorlogsheldt, fchoon zynen vyandt, de laatfte eere aan. 't Kanon brandt op zyn bevel los, en 't ftrandt groet met eerbiedigheit het voorbyzeilende lyk. Zyt gegroet ô temmer des Oceaans, wien de wyde waereldt, wien volken, wien Koningen, en oude en nieuwe helden met afgeleide lauwren eeren: wien Nereus dikmaal zyne drytandt, en 't zeegebiedt overgaf. Geen tempeeften, geen vyandt, geen doodt zelve konden u overwinnen: uw' uiterfte teenen raakte zy eeven aan, en proefde naauwlyks dat dierbaar bloedt. Onfterffelyk voert u de Faam op haar witte wagen ten hemel: en Phœbus doet uwe lof klinken uit bey zyne paleizen, en daar hy opgaat, en daar hy voor u zyne ondergaande ftraalen eerbiediglyk buigt. Sicilie verkondight uwe deugd met drie tongen, en fteekt haare kaapen verder in zee. Phœnikufa zie ik nieuw loof fchieten, en haare verzengde palmen, om u te kroonen, wederom groenen. Zoo lang de rivieren in zee loopen, zullen de rivieren uwe roem gelykerhandt en volmondig uitfpreeken: en zoo lang de zee water heeft, en tegen den aardtkloot aanfpoelt, zullen de golven uwe naam verheffen, en uwe lof na ftrandt rollen. Nederlandt rechte dien waarden zoon eene eeuwigduurende tombe op, eene tombe midden op ftrandt; die de gryze Tethys befproeije, en Neptuin met neergeboogene baaren begroette: zy voege hier by den vervaarlyken helm, en de lyfrok, hoofd- en borft-wapen des grooten Heldts; de trompetten, de klaroenen, en den donder met fchor geloey nabaauwende kanonnen: op dat de vyandt, dit graf aanfchouwende, dit graf fchuwe, als eene gevaarelyke klip, en met omgewende ftevens in zee fteeke: en op dat die geene, die levendt zynen vaderlande eene muur verftrekte, ook van 't leeven ontbloot de vyandtlyke vloote van 's Vaderlandts grenzen afkeere, en met zyne naam alleen den vyandt verfchrikke, en na zyne doodt overwinnaar noch veele eeuwen de nakoomelingen befcherme. Zy voere ook zynen oorlogsdeegen ten geftarnten in, en hange den uitgedienden aan die ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

verwelfzelen: op dat die, als het zwaardt van Perſeus, of het zwaardt van Orion, de derde aan den hemel pronke, en, zyne ſtraalen aan alle kanten uitſchietende, den vyandt met zyne gloeijende vlammen de doodtſchrik aanjaage. Maar wy, laat ons met geen traanen en ydele klagten, en niet baatende zuchten, dit doorluchtig lyk onteeren, en met vergeeſſche dienſt ondienſt doen. Staaken we de rouw, en droogen we de traanen af. Hy heeft volleeft, en is het padt, dat Natuur hem geſteldt hadt, ten einde gekoomen. Geen gering lyk is ter aarde gedaaldt. Hollandt heeft hy behouden, de vrye zee beveiligd, den vyandt verwonnen. Gelukkig, ô meer dan gelukkig waar hy geweeſt, waaren onze zeilen ſlechts nooit aan den Siciliaanſchen oever gelandt. Hier liet hy 't leeven, zat van leeven, van overwinningen zat, en gaf 't geen hy ontfangen hadt den hemel weerom. Laat ons 's mans weldaaden, dat ons alleen te doen ſtaat, liever in onze gedachten begraaven, en in 't binnenſt onzer harten opſluiten. In onze harten leeft hy noch na zyne doodt: want de doodt heeft dien Heldt niet teenemaale verſlonden. Kortom, wat behoeft men bewys? 's Mans eigene gedaante, en leevendig afbeeldtzel, zit hier tegenwoordig voor ieders oogen. Naar lichchaam, naar ziel zal de zoon den vader doen leeven, en der vergeetelheit ontweldigen. O recht afzetſel des Heldts, gevoelt uwe borſt geen leevendige beweeging, en ziet het vaderlyk bloedt niet door uwe leeden? door uwe aderen vloeit het. Een geeſt bezit u, en vult met eedelmoedig ſap uwe binneboezem. Van 's vaders aart, van 's vaders deugd, zyt gy erfgenaam; en gelykt niet alleen van gedaante, maar ook in kloekmoedigheit, den overledenen. Dusdanig zag Portugaal hem, op de Spaanſche baaren, in gelyke bediening, in gelyke jeugd, de vloot der Spanjaarden vernielen. Zoo verbeelde de ſchoone Askanius, in ſchoonheit en dapperheit, zynen dooden vader. De tydt zal koomen, dat gy, ô Engel, 's Vaders ampten bedienen, en uwe deugden naar waarde beloont zult zien, verſierdt met lauwren en gewaden der overwinnaars. Al over lang draagt u de Glorie door de lucht op haare blinkende wagen, en vlecht u eenen krans van heerlyk loof. Van kindtsbeen af kloofde gy, op 's vaders voorbeeld, de blaauwe golven, en ſtondt winden en buien, en dreigementen der baaren uit: en leerde, ten vyande midden in gedrongen, den harden oorlog onder uwen vader. De groote Macedoner leide weleer, onder Philippus, zoodaane gronden; en, dienende voor ſoldaat onder de bende zyns vaders, vertoonde Alexander in zyn eerſte wapenen. Geen kleene teekenen ook van uwe dapperheit betoonde gy meermaals, en beloofde met doorluchte voorſpellingen de deugd uw's vaders. Onder zyn beleidt keerde gy tot viermaal toe met het zwanger metaal de bliksem der twee Koningen af, en verdreef de dreigende en 't Vaderlandt over 't hoofd hangende tempeeſten, en ſtrekte een ſlagveer aan de wieken der Zeege. De Iöniſche en Egéſche golven verheugen zich op uwe komſte: Delos, Andros, en Chios, weeten van u te ſpreeken; beide de inhammen van Korinten, en Smirne, Homerus vaderlandt, gewaagen van u. De Noordtzee weêrgalmt op uw' lof: en van nu af aan verheffen de volken, verheffen de Koningen uwe naam. Karel, die doorluchte regeerder van Spanje, door uwe deugden aangeprikkeldt, maakte u erfgenaam des Hartogdoms, uwen vader geſchonken. Wat zal ik uwe onverzaagden moedt ophaalen, in geene voorvallen, geene toevallen, bezweeken? Met het zelfde hart, daar uw vader meê ſturf, hoorde gy de doodt uwes vaders: en toont de

de waereldt met uwe ſtandtvaſtigheit, dat de adelaar geenen duif kan teelen. Ziet gy die tombe niet uit haar marmer opryzen? een voorbeeldt isze. Geduurige vonken houden die aſch warm, en ontſteeken uwe borſt met leevende vlammen. Hoewel uw vader onder die zark niet begraaven ligt. De gantſche aardtbodem, de gantſche oceaan, is zyn graf. Geen kleener grafſteê voegt dien heldt. Daar zult gy hem voor uwe oogen; daar zult gy hem leevendig zien: want zulk eene deugd wordt nergens verborgen. Aan alle oorden, op alle wateren zult gy hem vinden, waar heene gy ook uwe koers wendt: 't zy het Weſten, 't zy 't Ooſten, 't zy het Noorden, of 't vochtige Zuiden u roept. Vaar voort, ô klockmoedige, vaar voort, ô gelukkige, en klim met nieuwe en altydt weêr nieuwe triomſen na 't geſtarrente op. dit heen leidt de weg. Uwe naam zelve lyſt u al lang ten hemel in; en uwe vaderlyke Star winkt u toe uit den hoogen. Tracht dit ſpoor te volgen, en op hemelſche winden naar boven te ſtreeven. Op deeze Star moet gy doelen. Deeze zal u de weg baanen, en onbeſchaadigd t'huis voeren. Geen Noordtſtar gaf de ſtuurlui van Tyrus ooit zeekerer licht. My dunkt ik zie hem uit den hemel neer daalen, de lucht doorſnyden, en hoor hem deeze woorden ten boezem uitſtorten: O zoon, my waarder dan 't leeven, zoo lang ik 't leeven genoot: Zoon, geoeffend door veelerlye gevaaren: en gy, myne bloedtverwanten; en gy myne waarde Eega: laat u de droefheit zoo zeer niet quellen. zy benydt my de hemelſche wooningen, en gelukzalige paleizen der vroomen. Al genoeg getreurd. Staakt uw overtollige rouwe, en gehoorzaamt het noodtlot. dus was 't beſchooren. En gy inzonderheit, ô onze eenigſte hoop, ô hoop des Vaderlandts, toon u uwen vaderlande, toon u uwen vader waardig. en wiſch uwe traanen af met het vyandtlyk bloedt. Vaar voort, ô zoon, en volg onze voetſtappen en deeze vaderlyke les: Dien eerſt uwen Godt, daar na uw Vaderlandt. Jaag de gerechtigheit, de waarheit, de trouw met allen yver na. De voorzichtigheit met honderdt oogen omſingeld, de dapperheit ſta gedurig aan uwe zyde. Toon u eedelmoedig jegens de dapperen, ſtraf tegen de blooden. Sta naar geen bedieningen, noch verwerpze die u worden opgedraagen. Weeſt met het uwe te vreede: en houd u burgerlyk in alles. Eene zaak vermaan ik, eene zaak bid ik u, wanneer het oorlog de zee ontſteekt, en beide de vlooten gereedt ſtaan om ſlag te leveren, en 't kanon los brandt, dat het u inſchiete uit mynen bloede geſprooten te zyn. Dus ſpreekende vaart hy weder om hoogh, daar hy met de heilige hemellieden, ter hoogſter plaatze ontfangen, het eeuwig leeven leeft, en hemelſche vreugde geniet: en, treedende met zyne voeten op wolken en winden, het goddelyk vreughdeliedt zingt; en altoos triomfeerende, eene onſterfelyke kranſe draagt van zuiveren lichte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

G R A F S T E D E

Van den Edelen, Manhaften Heere

MICHIEL DE RUITER,

Hartog, Ridder, &c. L. Admiraal Generaal van Hollandt en Weſtvrieſlandt.

GY keert dan dus, ô wonder van onze eeuw,
Gebit en klaeuw van Hollants Waterleeuw,
Onſterflijke eer en licht der Admiralen,
Zoo lang de zon het aertrijk zal beſtralen;
Zeeruiter, die op 't zeepaert, uw' Pegaes,
Geen Perſeus wijkt: gy keert, gy keert helaes,
Maer anders dan zich Nederlant beloofde,
Wiens glori geen verlies zoo droef verdoofde,
Heel anders dan u Maes en Yſtroom zagh,
Veroveraer der vyantlijke vlagh,
Verwinner van de felſte zeegedroghten,
t'Huiskeeren van uw zegenrijke toghten;
Toen al de lucht, met ſtraet en burreghwal,
Weêrgalmde van een bly triomfgeſchal,
En loſgalm, die uw' heldenmoedt trompette,
U boven aen in 't perk der helden zette.
De zege zelf verſtrekt nu treurens ſtof,
Uw jongſte zege en heldenwerk; als of
Een out Romein zijn Deciën beſchreide,
Ja vader Mars een uitvaert toebereide.
Of luidt dat van out Rome veel te vremt?
De waerheit wort hier langſaem toegeſtemt.
De vyant zelf, die geeſſel van Europe,
Staet zelf verbaeſt: dit overtreft zijn hoope.
En ſchoon de Faem, gezwinder in haar vlucht
Met quade maer, dit droevigh zeegerucht
Breedt uitmeet, waer het wonder, zoo by volken,
Die RUITER, als onſterflijk, aan de wolken
Verheffen, dit gewraekt wiert, en geſtelt
By dromen, van Sicilje lang vertelt;
By Ceres, die haer dochter in die hoeken
Met toortslicht zoo bedrukt alom loopt zoeken;
By Proſerpijn, van Plutoos min geſchaekt,
Charybdis, die de golven ſlorpt en braekt
Omtrent Meſſine, en Scylle, met haer honden,
Die ſchip by ſchip in Maroos dicht verſlonden?
De zeeſcha by Palermo, na de doot
Des Admiraels, beveſtight dat 's Lants vloot
Hem miſte, en leert de werelt dit geloven.
Want anders ſtont geen Franſche zeemaght boven.
Die naer den eiſch dees ramp betreuren zou,
Moſt ſmelten in een' waterſtroom van rou,
Of in een rots, als Niobe, verkeeren.
Maer RUITER verght dien rou geen Amſtelheeren,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Noch Statenhof: de zeehelt, afgeſtreên
Voor 't vaderlant, eiſcht lykklaght, noch geween.
Dees heldenzon, dit Neêrlantſch oorloghswonder,
Ging even ſchoon en heerlijk op en onder.
Al wort hy ons dus out te vroegh ontrukt,
't Is hem altoos naer zijnen wenſch gelukt.
Want hem bekoort geen luſt van langer leven,
Van kintsbeen ſlechts gewoon naer lof te ſtreven.
Geen beenbreuk, noch geen doodquetſuur hem deert,
Die ſtervende in 's Lants krijghsvloot triomfeert.
  Trinakrië zal zonder endt gewagen
Van 's mans beleit en moedt, in bei die ſlagen
Gebleken, daar een maght, ruim eens zoo ſterk,
Voor zwichten moſt in 't bloedigh waterperk.
Dees krijghshelt bleek al 't krijghsgewelt ontwaſſen,
Met grooter moedt. Hoe ſcheurden daar de plaſſen
Der Middelzee! hoe blonk dat oorloghslicht
Eerſt Lipara, ſtrax Etna in 't gezicht!
Wie zagh voorheen dien vierbergh, of de ſtranden
Van Lipara zoo fel geſchokt in 't branden,
En al de lucht zoo licht in vlamme ſtaen?
Noit daverde het * ſmitshol van Vulkaen
(Daar reuzen, is 't geloofſlijk, grof van leden,
Den blixemſchicht, of oorloghswapens ſmeden)
Al 't eilant door met zulk een naer geluit:
En Etna borſt noit vreeſſelijker uit
Met golven viers, geſlingert aan de wolken,
Pekzwart van ſmook, uit al zijn zwavelkolken.
's Lants Zeevooght gaf te water anders vier,
Ter eere van d'Oranje zeebanier;
En donderde met zoo veel kopre kelen,
Dat Vrankrijx moedt zonk met zijn zeekaſtelen.
  Dat 's MICHAËLS lijkoffer in dien gloet;
Geen lijkdienſt van ons tranen, maar Franſch bloet.
Dus viert hy zelf zijn uitvaert op de baren,
Beſchreit (de Rijn magh vry zijn' lijkrou ſparen)
Van weze en weeuw aen Rone, Loire, en Sein.
Storf oit zoo braef de dapperſte Romein
Al ſtaende, als hy aen zijne beenquetſure?
Zoo lang aldus in 's levens uiterſte uuren
's Helts adem duurt, heeft Luidewijk zijn hooft
De rijxkroon van Sicilje dwaes belooft.
Verwaende, die qua giſſing plaght te maken,
Sla hier op acht, en leer uw opzet ſtaken:
De Batavier, van outs hier door vermaert,
Geen' dwinglant, en dan minſt zyn leven ſpaert.
Een Admirael van Hollant kan dus ſterven,
Kan 't leven, maer geenſints de vryheit, derven,

* Van Lipara heeft d'aeloutheit verziert, om de vlam, uit den zwavelachtigen gront van dat eilant menighmael uitberſtende, dat de ſmis van Vulkaen, en de reuzen, zijne winkelknechten, aldaar was. Apoll. Rhod. l. 4. Argon. Juvenalis Sat. 13. *ſiccato nectare tergens Brachia Vulcanus Liparaa nigra taberna.*

Zijn dapperheit geenſins in veel gevaars.
Dus offren zich Heemskerken, Waſſenaers,
En Evertszoons, van Galens, Heinen, Trompen,
(Al harten, die noch noit van dootſchrik krompen
In 't zeegevecht) voor 't vrye Nederlant;
Dat eeuwigh dus de kroon te water ſpant.
Waer * Appius, en d'arenden, zijn goden,
Duïl, Lutaet, Marcel dus 't hooſt geboden,
Karthago waer geen Roomſche waterwet,
Noch Syrakuis die voet op 't hart gezet.
Hoe eertge nu, ô zeven vrye Staten,
Die nimmermeer vergeefs u hebt verlaten
Op RUITERS zorge en moedt en krijghsbeleit,
Hoe kroontge, na dien heldenarrebeit,
Dit heldenlijk? in welk een graf zal 't ruſten,
Zelf met ontzagh geëert van Franſche kuſten?
Geen Vrankrijk oit met d'Orden van Michiel
Dien MICHAËL, dien Waterridder, hiel
Genoegh beloont. De ſcepter van Kaſtilje,
Hoe gaefrijk, voor 't beſchermen van Sicilje
Noch meer verplicht; de Denemerker kroon,
Als Funen weêr komt knielen voor dien troon,
Hem kroonende met adeldom en tittelen,
Die d'eerzucht meeſt aenmoedigen en kittelen;
En Portugael, hoe milt zyn dienſt daer wort
Beſchonken, ſchiet in dankbaerheit te kort.
Veel helden, die zich braef voor 't zeerecht queten,
Heeft Nederlant zijn' welſtant dank te weten,
Zijn' rijkdom, en 't waerachtigh gulden vlies:
Veel helden dat beſchermden voor verlies.
De werelt waeght van zoo veel watertoghten.
Maer niemant heeft, als RUITER, prijs bevochten,
In zulk gevaer, wel viermael achter een;
Den ganſchen Staet der vrygevochte ſteên
Zoo braef geredt, beſchut met lant en ſtromen,
Toen 't heel gedaen, geheel ſcheen omgekomen,
Waer 't eens mislukt. Geen eene Xerxes quam
Ons fel te zwaerde ontzeggen en te vlam:
Een RUITER berght op zee al dees geweſten,
Verdadight ons Atheen met † houte veſten,

* Hoe Appius Claudius de maght der Romeinen (door oproer van de ſtadt Meſſana, nu Meſſina, tegens de Karthagers en Hiero, Konink van Syrakuſe, te hulpe geroepen) eerſt voorſpoedigh in Sicilie over braght; C. Duilius te water by 't eilant Lipara de Karthagers allereerſt overwon; Lutatius Catulus hun zeemaght gantſch verſloegh, en uit Sicilie verjoegh; en Claudius Marcellus dat eilant, gedurende den tweeden Puniſchen oorlogh, den Romeinen ſchier heel afgevallen, in de hooft-ſtadt Syrakuſe meeſt herwon, vint men beknopt verhaalt by Florus lib. 2, c. 2. & 6. Eutropius lib. 2 & 3. Oroſius lib. 4, cap. 7, 11, 17. en het kort begryp van Livius 16, 17, 19, 24, en 25 boek.

† Toen Xerxes d'Atheners, met heel Griekenlant, te water en te lande afgrijſlijk gedreigde, en het orakel van Delfis hen riedt zich te beſchermen met houte muuren, verſtont Themiſtokles by dat woort oorloghsſcheepen, en die houte muuren tegens de geweldige zeemaght des Perſiaens gelukkigh gebruikende, verloſte zijn vaderlant veel meer door zijn beleit, dan door gewelt van wapenen. Zie Herodotus Polymnie, Plutarchus en Corn. Nepos in Themiſtokles leven, Juſtinus l. 2, c. 12, 13. Polyenus l. 1. Strat. Maximus Tyr. Diſſert. 3.

Als

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Als weêrga van Themistokles; zoo trots
In 't breken van dien krijghsstorm, als een rots,
Die met haer kruin de lucht terght, en beneden
Haer' wortel in den afgront schiet, bestreden
In 't barnen van de zee, de golven breekt.
Wat mensch, schoon al de werelt hier af spreekt,
Zal namaels dit, wat nazaet zal 't geloven?
Dit gaet de faem van Herkules te boven.
Twee vloten, ruim drie vloten in gewelt
En in getal, zijn voor dien waterhelt
Wel drymael in een enkel jaar bezweken,
Daer Brittenlant ons vlaggen eischt gestreken.
Hy leertze daer ontzien een hoger hant,
Die al de zee en 't aertrijk overspant:
't Zy dat hy haer ontmoete, rijp van oordeel;
Of op haer kust, voor Solsbay, in haer voordeel
Zelf aentaste; of den Amstel stell' gerust
Door 't veiligen van onze Tesselkust.
Al boutge nu dien dappren zeebeschermer
Een grafstê, ô Vereenight Lant, van marmer,
Zijn dienst wort niet erkent; gy stelt zoo schoon,
Als zy verdient, de deught hier noit ten toon.
Bou zegeprael, bou trotse glorimerken:
Schrijf, watge kunt, in die bekrompe perken:
Den Staet bevryt voor watertyranny:
Den klaeuw gekort van Duinkerx roofharpy,
Tot rust ook van de kust der Portugyzen:
De Beurs aen 't Y verrijkt met maght van prijzen:
Een' Admirael, die met vijf schepen vlamt
Op roof, van hem alleen aen boort geklamt:
Salé, Algiers, die boze plondernesten,
Geplondert, fel benepen voor hun vesten:
De Straet geveeght; de Turksche watermaght
Verstroit, vernielt, te Kadix opgebraght:
Den hals van zoo veel Christenlantsche scharen
Verlost van 't juk der woedende Barbaren:
De trotsheit van de Fransche koningsvlagh
Gebreidelt in de Straet voor jaer en dagh:
Den ryxtyran * van 't overheert Britanje * Kromwel.
Geterght, getrotst, verschrikt op zijn kampanje:
Gansch Afrika van roofgewelt geschuimt
Aen weêrzy: hier de Goutkust strax geruimt,
Met Kormantyn, van ons geschut beschoten;
Daar Nieuburgh voor de Deensche bontgenoten
Verovert: al dit Lant verquikt aen d'Eems
Met schatten van Guiné, en roof, den Teems
Ontweldight langs de nieuwe wereltkusten:
Vier etmael lang gearbeit, zonder rusten,
Gestreên om door de Britsche nederlaegh,
En Barklays lijk, ja Ascue in den Haegh,
's Lants zeeverlies en hoon te zien gewroken:
De tanden uit den muil met kracht gebroken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Van 't waterdier, dat alle zeen braveert:
Den Teemsſtroom zelf gebrantſchat en verheert;
Een krijghsvloot daar verbrant, hoe trou verdedight:
En d'oorloghszucht eerlang hier door bevredight.
De daden dan van dezen jongſten krijgh
Hier by gezet, die 'k beſt eere, als ik zwygh;
En endloos werk, verricht in 't geurigh Ooſten,
In 't Weſten, daer de Zuiderſtralen rooſten,
En daer de Noor verſtijſt van ſtrenge kou.
Wat graf vertoont zoo veel? wat grafgebou,
Of praelgewelf? wat hemelhoge naelden,
Daer Koningen van Memfis trots mê praelden?
Ook is zijn graf geen hol, noch marmerſteen.
Neen zeker: valt ganſch Eta veel te kleen,
Na 't lijkvier, om Alcides graf te ſtrekken,
Geen grafzerk zal DE RUITER oit bedekken.
Zijn naem en faem gaet weiden onpepaelt,
Waer menſchen zijn, waer 't licht verrijſt en daelt.
Hy leeft, hy zweeft, hy ruſt in dankbre harten,
Die endeloos dit lantverlies zal ſmarten.
  Waer toe dan 't graf en ydel grafcieraet?
In oorloghstijt zal Neêrlant hier noch baet
By vinden, om zijn' oorloghsmoedt te wetten,
Veel beter dan door duizent krijghstrompetten.
* Miltiades gunt, als zijn zegê praelt,
Neokles zoon, van glorizucht doorſtraelt,
Geen nachtruſt. Wie te water voor 's Lants wetten
En Godtsdienſt lijf en leven op moet zetten,
Ga eer niet t'ſcheep, of zie dit zegemerk,
Bezoek 's helts graf in d'Amſterdamſche kerk.
Daer leert hy noch zijn Bataviers verbolgen,
In 't natreên van zijn ſpoor, 't gewelt vervolgen;
En ſtrijdt altoos door hulp, aldus verleent,
Voor 't vaderlant, ook met zijn kout gebeent.

* Themiſtokles, gevraeght waerom hy, veel beter dan voorhenen levende, by nacht ook op ſtraet was, en luttel ſliep? antwoordde, dat Miltiades zegetekens hem opwekten: gelijk Cicero melt l. 4. Tuſc. Valerius Maximus l. 8, c. 14. en Plutarchus zoo in Themiſtokles leven, als onder zijne Gedenkwaerdige Spreuken.

Op de Grafſtede van den HEER
ADMIRAEL DE RUITER.

Dus eert men RUITER, d'eer van Neerlants oorlogsvloten.
De dienſten, die de ſtaet, met al zyn bontgenoten,
Van 's Admiraels beleit en moedt, op alle zeen
En kuſten, lang genoot, melt hier geen marmerſteen.
De wyde werelt weet verbaeſt hier van te ſpreeken,
Zoo ver de zeevaart reikt, en zeilt op alle ſtreken.

ANDERS.

Hier ruſt de RUITER nu, die nooit gewoon te ruſten,
Ganſch Neêrlant reis op reis beſchermde op Hollants kuſten

Voor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Voor Vrankryk en Britanje, als Hollantsch Admirael.
Zijn krygsdeugt trof 't gewelt, gelijk een blixemstrael.
Zijn yver dreef 's Lants vloot, en steefze, als want en kabel.
Haer roer was zijn beleit, zijn dapperheit haer sabel,
Zijn byzijn in 't gevecht de zekerste overhant,
Zijn naem der Mooren schrik, zijn doot zelf triomfant.
's Lants Staten eeren 't lijk met dankbre grafcieraden:
Hy leeft al 't aertrijk door met eeuwige oorlogsdaden.

A N D E R S.

Beween hier RUITER, als den braefsten waterhelt,
's Lants oorlogswonder, schrik van 't Turksche roofgewelt.
Die Vrankrijk te gelijk het hooft boodt en Britanje,
De Deensche kroon beschermde, en 't ryxgebied van Spanje;
De scheepskroon dikmael won met minder magt dan moet,
En entlijk al te dier betaelde met zijn bloet.
Dies eert de werelt hem, zoo lang de zon blijft stralen,
Als 't voorbeelt, zonder vlek, van Hollants Admiralen.

A N D E R S.

Genaek eerbiedig 't graf des grooten Helts, voor wien
De nieuwe werelt schrikte, in Afrika ontzien,
Geëert van gansch Euroop, beschonken van dry Kronen,
Van Neerlant met geen' schat, geen schip van gout, te lonen.
Zijn daden schrijft men in geen grafschrift: want de Faem,
Dieze uitblaest Oost en West, trompet zich uit den aêm.
Wie eer in adel stelt, kom, leer van dezen Ridder.
Gy, die 's Lants vryheit haet, vertrek van hier en sidder.
Dit slacht Achilles graf: het treft u noch veellicht,
Als eertijts 's mans geschut, en 't vier van zijn gezicht.

A N D E R S.

Wie eert 's Lants Zeevoogt, daer hy rust, zoo menigvuldig,
Als hy 't verdiende, die geene afkomst iet was schuldig,
Maer alles Godt, naest Godt zijn deugt en heldenmoet?
Dees won zijn' adel door de neêrlage en door 't bloet
Van Hollants vyanden. Dies noemen alle talen
Hem Ridder, Hertogh, zon der Hollantsche Admiralen.
Wat meer, noem RUITER slechts: d'eertytels al te zaem
Zijn in dien naem gevat, of minder dan die naem.

A N D E R S.

Dit graf dekt RUITERS lyk, die, nooit genoeg beschreit,
Geen weêrga vondt in moedt, geluk, en wijs beleidt;
Voor 't landt gestorven, daar hy 't leven eerst van bergde;
De zeeleeuw, die, nooit slaauw, wat waterdier ons tergde,
Al 't vaderlant op zee bewaert heeft en herstelt.
d'Aeloutheit zag gewis niet sterslyx aen dien Helt:
Dees waer Alcides, maer veel wyder op zijn togten:
Verwinner, elk tot rust, van lant-en zeegedrogten:
Dees zou Neptunus bloet, of zelf Neptunus zijn:
Dees waer de Krygsgodt Mars op zee in menschenschijn.

AN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

ANDERS.

De Ruiter eert dit graf. Wat Ruiter? die vol gloet,
Op 't briesschend waterpaert door vloet en vlam en bloet
En doodt naer eeuwige eer, de kroon der helden, streefde;
De schrik des Oceaens, daer menig Vorst voor beefde:
d'Onwinbre vuist des Staets, die viermael schutte op 't punt
Van zijn geweer den steek, op Hollants hart gemunt:
De waterleeuw, die wat de zeevaert quam benaeuwen,
Versloeg, of afsloeg met zijn yz're en koop're klaeuwen:
's Landts helder zeelicht, dat al 't aerdryk overstraelt,
Van zee noch kust, van op- noch ondergang bepaelt.

ANDERS.

Dus eert het vaderlant den grooten zeehelt Ruiter,
Wiens krygsfaem noch verschrikt den stoutsten zeevrybuiter.
Kon op dit grafgebou zijn doot en leven staen,
Men las hier wond'ren, die 't geloof te boven gaen.

J. VOLLENHOVE.

GEDACHTENIS
Van wylen den
Weledelen, Gestrengen en Wijdtberoemden Heere,
Mijn HEERE
MICHAËL DE RUITER.

Hoe zaligh waer 't voor u deze uitvaert noit te vieren,
Aeloude Vryheit, noit de groene zeelaurieren
Met lijkcipressenloof te stroien op het graf
Des grooten Zeehelts, die den Oceaen met staf
En drytant veiligde, eer des Hemels felle toren
Den Vaderlande in hem dit onheil had beschooren!
Maer d'onvermoeide vuist en arm van 't Algemeen,
Die voor het Vaderlant te vroegh heeft uitgestreên,
Na dat twee werelden van zijne vroomheit wagen,
Wort, och! met 's Lants geluk ontydigh uitgedragen.
Wie zwijght nu, daar al 't Lant, aen zijne deught verplicht
En zeeërvarenheit, het lijk volgt wijdt of dicht?
Elk viert deze uitvaert, elk op, op bestorve reien
Van dichters, om het lijk en dootbaar te geleien
Des Watervoogts, voorheen de stof van ons gedicht.
Wy hebben onzen geest ontstoken aen zijn licht,
Zoo lang het flikkerde op de vrygevochte baren.
De dappre ziel ten aertschen kerker uitgevaren
Zet onze poëzy door haer gedachtenis,
Waer aen Euroop, maer meest de Staet, gehouden is,
Een nieuwen luister by. Zoo volgen we u, ô Vader
Des Vaderlants, terwijl in onze borst en ader

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Een droppel Neêrlantsch bloet luchthartigh zwiert en speelt.
Ons Overyssel, schoon van zee en strant misdeelt,
Erkent uw' dapperheit, zoo lang het, begenadigt
Met d'oude Vryheit, in het zout, door u verdadigt
En braef gehanthaeft, Vecht-en Ysselstromen stort.
Geen vyantlijke vloot, met kruit en loot begort,
Wringt nu voor Texel beide alzegenende vlieten
Van ons geweste, die haer kruik daer ledigh gieten,
Den gorgel toe. elk beest, elk schrikt voor uwen naem,
Die endloos werk verschaft aen d'ongeruste Faem,
En, duurzamer dan uw gebalssemt lijk, noit rotten
Noit stinken zal, maer al 't gewelt des doots bespotten,
Van 't Oostenrijk, dat eerst de morgen-zon aenschout,
Tot daerze, moê gerent, de Westkim boort met gout.
Wien zal ik voeglijker mijn lijkgezangen wijden,
Dan u, ô SOMER, dien de Helt schonk in voortijden
Tot eeuwigh eigendom zijn Ridderlijke bruit,
Zijn dochter, door uw tong en godtvrucht gevrybuit?
U komen ze eigen toe. dit vordert ook de bootschap
Van 't Euangeli en 't eerwaerdigh amptgenootschap,
Ons van een' Leeraer, een' Aertsherder toebetrout,
En d'eedle dichtkunst, die uw' geest zoo rijk ontvout
In zuiver puiklay. gewaardig dan te hooren,
Wat u van Hardenbergh (quam 't u misschien ter ooren)
Op 't heldenlijk wort toegezongen over zee,
En gun uw droefheit, gun Godts schaepkoi zoo lang vrê.
In 't eerste weekjaer na zestien verlopene eeuwen
Zagh Andaluzie de Nederlantsche leeuwen
Hun uitgestrekten klaeu in Spanjes titels slaen,
Uitwissende uit dien reex den ruimen Oceaen.
Een heldenstuk, dat in 't gezicht van Barbarye
Baethouwers, luttel in dien hoek door zeevaerdye
En oorelogh bekent, vereerde met den naem
Van waterleeuwen door de tydingzieke Faem.
Manhafte Heemskerk, die gantsch Oostenrijk en Spanje
Betriomfeerde in 't hart, zoo lang hy op 't kampanje
Het slaghzwaert zwaeide om 't hooft in 't oog van Gibraltar,
Door 't nijdigh loot verminkt, vloog, als een heldre star,
Ten hemel door de lucht en negen starrebogen,
En riep zijn Vaderlant, nu droevigh, uit den hogen
Kloekhartigh toe: Schep moet, doorluchte vrye Staet,
Vereenigt Lant, gy zijt in mijn doot met geen raat
Ten ende. ik zie den helt, die 't recht der vrye baeren
Na my beschermen zal, en d'aertsgeweldenaeren,
Die op zijn Xerxes of Filips den Oceaen
Beperken durven en in ysere boeien slaen,
Naer mijne wijze zal op hunnen gront bestoken,
Tot dat hun dwinglandy, door zijnen arm gebroken,
Als nu Filips, den Staet den vryen zeevaert schenkt,
Zoo wijt de koopmanschap u toelacht en toewenkt.
d'Aertsheilant van den Staet, wiens eeuwigh alvermogen
Het roer des Statenhulx om hoogh bestiert, wiens ogen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Beſchoten van geen ſlaep, noit ſluim'ren op hun wacht
En ronde, ſchonk het Lant in een' bekrompe nacht
In Zeelant meer, dan voor Kaſtilje wort verloren,
Toen Ridder MICHAËL zijne ouders wiert geboren.
Gy, Zeeuſche ſleutel van den Noortſchen Oceaen,
Oranjes Markgraefſchap, daer eerſt de vrye vaen
Met Paciëkoos doot zwaeide uit den hogen toren,
Gy zijt de moeder van den Zeehelt, die, geboren
In Nereus armen en van Nereus dochters zelf
Gezooght en opgequeekt, het Vaderlant van elf
Of twaelf jaren af belooft den Zeebeſchermer,
Die tegen ongeval gehardt als ſtael en marmer
En doorgeoeffent al 's Lants vyanden verheert,
Waer zijne ervarenheit beproeft wort of begeert:
Gy moogt ook eeuwigh op zoo groot een burger roemen,
Manhaftigh Vliſſing, noit te reppen noch te noemen
Dan met eerbiedigheit, zoo lang de vrye zee
Met eenen zachten ſtroom zich bakere op uw ree.
Maer wie geleidt me door den helt en al zijn daden
Van zijne wieg af? wie telt al de lauwerbladen,
Waer meê de grijze kruin belaên zit of verdrukt,
In vier geweſten van den aertboôm afgeplukt;
En dier gekocht, gekocht een reex van vijftigh jaren
En meer, van Chriſtenſche en Onchriſtenſche barbaren,
Al zeetirannen, voor hooghloſlijk zweet en bloet?
't Belegert Bergen had het voorſpel van zijn moet
Aenſchout, wen hy uit 's Lants geſchut met donderkloten
Rijxveltheer Spinola begroette in ſchans en ſloten
En galeryen voor zijn vaderlijke veſt,
Waer niet Kaſtilie uit zijn kerkhof, vet gemeſt,
Met Bourgonjons en zat aen Napelſch bloet gezopen,
Op Maurits wapenkreet gevloôn en doorgedropen.
Nu ziet hem Duinkerk eerſt en 't plonderziek Algier,
Wanneer hy, zwak bemant, doch nimmer flaeu van vier,
Van krijgsmoet en beleit, de rovers aen durft taſten
Of op zijn tanden wacht, tot zy, gelijk verbraſten
En overladene aen het Ruijterlijk banket,
Een eindeloze ruſt in 't wijde zonnebedt
Huns ondanx zoeken, of een ganſchen bloetſtroom braken
Met hun gezwolgen roof, dat ſtrant en oevers kraken.
Dus volgt een adelaer, de kroon der vogelvlucht,
Op zijne vogeljaght, door 't gloeien van de lucht,
Geen kleen gebeente met geſcherpten bek en klaeuwen,
Maer havikken en wat zijn kroonrecht durft benaeuwen,
En dwingt den rover, die een duif heeft opgepakt,
Terwijl hy ſchielijk uit de lucht van boven zakt,
Het beeſt te ſlaken, en, het hooft der vlogelvolken
Ontvluchtende, zijn lijf te bergen in de wolken.
Maer dit 's geringe winſt, en winſt voor 't Vaderlant
Slechts eerſtelingen, ſlechts een zeker onderpant
Van zijne vroomheit, die, voor 't ganſche ront geboren,
Het ganſche ront verplicht, en, van elk een verloren,
Noch-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Nochtans niet van elk een beklaegt wort of betreurt.
Bragance, die vol moets uit 's Ibers titels scheurt
Algarbe en Portugael, twee erref koningrijken,
Waer voor out Goa en Brezyl hun vlaggen strijken,
Erkent den Helt, die, vroeg in zijnen dienst verzocht,
Den gout-en zilverstroom beschut in toght op toght,
En vrijdt op zijnen hals, die rustigh en rechtschapen
De rijxkroon onderschraegt voor wankelen, waer hy wapen
En wimpel voert tot rust van 't vrygevochten rijk,
's Landts bontgenoten en den Lande tot een wijk;
Tot dat zijn krijgsdeught, best beloont door 't vroom geweten,
Blinkt in den glans en 't gout der koninklijke keten:
Die krijgsdeught, ook erkent van Koningk Vrederijk,
Toen Neêrlants Ridder met zijn grof kortoumuzijk
Opdonderende 't hooft van 't uitgemergelt Fuinen
Bestormde, dat de galm de hoge torenkruinen
Van Kronenburgh vervult en Karel slaet om 't hart,
Dien deze harnasdans meer dan zijn neêrlaeg smart,
De grootste nederlaeg der Zweedsche keurebenden.
De Paltsgraef, ooghgetuig der doorgestane ellenden,
Brengt met Graef Steenbok hem de tyding van den slagh,
Welke al de Noortsche twist beslecht op eenen dagh.
Hoe blinkt de goude kroon met open helm en wapen
Der kroonbeschermers! zoo; dat adelt eerst rechtschapen.
Dit kruisschilt, braef verdient op Nieuburghs muur en wal,
Die 't roemrijk heldenstuk alle eeuwen heugen zal,
Toont beter, dan een zael, vol hooghgebore Vaders,
Wier naneef nimmer drop van edel bloet in d'aders
En laffen boezem speelt, terwijl hy zonder moet
Den degen draegt, alleen tot schande van zijn bloet.
Gy, fiere RUITER, die, alom voor uit gedragen
Op 't brieschend zeepaert, wekt een' storm van nederlagen,
Waer heen ge uw' teugel wendt op zee, uw heldebaên,
Draegt noit rapier dan voor de Vryheit; noit begaen
Uit dwaze eergierigheit om glans van grootze tittelen,
Die blode harten met verwaenden hoogmoet kittelen.
U lust verdienen, men erkent 't u waert of niet.
De rechte dapperheit toont best in dit verschiet,
Daegt helderst by de schaêuw van nedrige gedachten.
Gy kunt al d'eere, die uw deught verdient, verachten,
Hier in eerzuchtigh. o verheven voorbeelt van
Geoorlofde eerzucht, o eerwaerdigh edelman
En groter Ridder, dan daar d'eeuwen oit van hoorden,
O edelman van doen en werken, van geen woorden,
Uwe oorlogsdeught heeft u in 't ridderboek gestelt,
Gy zelf uw daden op het blaeuwe watervelt,
Dat eeuwigh met uw' naem den aertkloot om zal zweven,
Door uwen sabel met onsterflijke inkt beschreven.
Gy weet, Bataessche maeght, die, op een' sprong verrast,
Eer ge uw' bespringer kent of recht gewaer wort, vast
Half hooploos omziet naar getrouwe zeebeschermers,
Gy weet hoe MICHAËL zich d'ongenâ des marmers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Voor uwe kuiſcheit en t'ontworſtelt zeegevaer
Op 't nieu getrooſtte, en kroonde uw' Leeustuin jaer op jaer
Met zeetropeen. De zoon van Danaë, opgezeten
En hangende in de lucht, verloſt zoo van haer keten
De Moorſche rijxprinces, t'erbarmlijk aen de rots
Geklonken, Junoos wraek ten doelwil, al te trots;
Terwijl de zeedraek, uit den afgront opgedondert
En aengeſtoven op de maeght, dat elk, verwonder
En ſtokſtijf om 't gewelt, bereên wort van een koorts,
Braef door zijn zeiſſenzwaert getaiſtert, met veel moorts
Het leven braekt. Maer gy, zeegeeſſel van de Britten,
Die Hollant in het oogh op aerde en golven zitten,
En na hun koningk ook den ganſchen Oceaen
Van Doever tot het Vlie in ketens durven ſlaen,
Ontdek my, zelf, hoe dik gy ſcheepskroon en laurieren
Verdient hebt, en op zee doorluchte zegevieren
Geſtookt in 't touwerk van een koningsmoorders kiel.
Grootdadige Asku, die van niemants handen viel,
Door niemants ſcherp gequetſt (de koningk aller dieren
Sterft zoo zijn eigen doot en meſt geen kraei noch gieren
By koningsvleeſch en bloet) de Britſche waterleeu
Gevoelde 't krijgsvier van den overſchrokken Zeeu,
Noit zonder yzer van zijn' vyant aen te vatten,
Toen d'afgeſtrede vloot, voor wint voor ſtroom aen 't ſpatten,
Den helt ontvluchtte, die met opgezwollen boeg
Hem uit de zeeſtraet in Pleimuidens haven joeg;
Terwijl Britanje 't hart van oorlogsvrees moet popelen,
Gelijk 't Onchriſtenſch en ontwijdt Konſtantinopelen,
Wanneer Sint Markus leeu de Dardanellen ſluit:
Of toen in later tijdt zijn zeekaſteel, ons buit,
Voor Breskens allereerſt den zeetriomf holp vieren,
Terwijl de RUITER met ontwonde zeebanieren,
Met zijn geluk, voor wint voor ſtroom de golven vaegt,
Waer hy op 't waterpaert den waterſcepter draegt,
En Zeevooght Albemarle aen boort geklampt, vier dagen
En zoo veel nachten, hem met heele en halve lagen
Geſchut naer 't krijtſtrant jaegt, noch root van bloet en moort.
De grijze Teems, uit ſchrik in zijne kil geboort,
Verwacht den vluchtelingk, in eenen dikken nevel
Godts wraek onſchuilende. Hoe wort uw trots en wrevel
Door 's Ridders zwaert geſtraft, o Londen, daer Godts heir,
In 't gloeien van de vlam op 't aengevochten meir
Neêrdalend, met gewelt van felle nederlagen
Onzichtbaer blixemt, dat alle elementen wagen
Van 't donderende vier, welk op de golven brant!
Hoe loeit elk oogenblik uw zeeberoerend ſtrant!
Gewis een hemelhulp heeft dees triomf bevochten,
Godts lijfwacht en des helts, waer hy de zeegedroghten,
De dwingelanden van den vryen Oceaen
Verplettert en vertrapt. Zoo zagh de volle maen
By nacht voor Salems wal een' engel, uitgevaren,
Godts vyant Sanherib, het hooft der laſteraren,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Twee hondert duizenden omtrent met eenen ſlagh
Ontrukken voor de zon en voorbô van den dagh.
Dat heet, o Aſſyrier, Hiskias Godt braveren
En laſtren, die zijn naem noit laet vergeefs onteeren.
  Wachtengelen, die om hoogh het ongenaekbaer licht
Beſpiegelt, en zijn troon, als lijſtrouwanten, dicht
Bekleedt, gy zijt van outs tot 's menſchdoms heil geſchapen,
En meeſt voor helden, die, in Godt getrooſt, het wapen
En ſlaghzwaert voeren voor eens onderdrukten zaek.
Zeeridder MICHAËL, wien Godt en 't Lant de wraek
Heeft aenbevolen van ontelbare ongelijken,
Gevoelt uw noothulp, waer zijn vlugge kiel gaet ſtrijken
En voert met 's Lants gezagh den Vryheer van de zee
Nu Ooſt- dan Weſt-waert, waer de dierbezwoore vrê
Door vrêbreuk laſt lijdt, of de koopvaerdy, te vryen
Voor 't zware zeejuk van 't onmenſchlijk Barbaryen,
Hem daghvaert. Hy bewaekt op d'Afrikaenſche golf
's Lants koopvloot, als een drift van ſchapen, voor den wolf,
Die zijne roofrol ſpeelt uit Dryſtadt op de baren.
De Sarazijnſche maen, in haren ſchilt gevaren
Van Neêrlants roden leeu op 't goude oranje velt,
Krimpt hare horens in, en aerzelt voor 't gewelt
Van zeven pijlen en d'onzichtbre hemeltroepen,
De Chriſtenheit ter hulp gezonden en geroepen.
Een grooter MICHAËL voert d'engleſcharen aen
Op 't voorhuitloos geſlagt, welk, trots op zijne maen,
De zon der werelt en haer licht dreigt uit te doven.
Het Middelantſche zout, als Etnaes barrenoven,
In rook en vier en vlam van over al gezet,
Ziet met vermaek, hoe 't nu aerts-laſtraer Mahomet,
De vloek van Mecha, den gekruiſten op moet geven;
Ontelbre Chriſtnen, op de roofgalai gedreven,
Het zwaert bedanken, dat 's Verloſſers zy bekleedt,
Om neêr te houwen wat afgrijſlijk is en wreet;
En 't helſche dryhooft van 't godtslaſtrend Barbarye
Geſleept zy in triomf der dappre kruisvaerdye.
De Griekſche logeneeu verheffe, ſtout en trots,
Alcides, en hoe hy gedroghten met zijn knods,
Veedieven, leeuwen en poeldraken weet te kneuzen;
Hoe veel geweldenaers, zeeſchenders, rovers, reuzen
Zijn niet vernielt op dees' zeeghaften oorloghstoght!
Geen twintigh vlotten ſlechts door vier vergaen en vocht
Of ſtout verovert, maer de roofſteen, alle aen 't gijpen,
Wanhopende 't heelal in haren klaeuw te grijpen,
Zoo lang eene englewacht den helt beſchut op zee,
En hy de roofkuſt klinkt in boeien van de vrê.
  Een engletroep houdt ook zijn lijfwacht op de golven,
Als hy van Evertzoon, in 't edel bloet gedolven,
Ter wraek gevordert in 't gevaerlijkſte van 't woen
Ter roofvlote inbreekt, dien doorluchtigen ten zoen;
Tot dat zijn waterſlot, de ſchrik der Britſche vloten,
Van vijf zes vyanden belegert en beſchoten,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Een forſſen leeu gelijkt, die, door een pijl geraekt,
Den leſten adem haelt, daer niemant hem genaekt
Of durſt genaken om de hartaer af te ſtoten,
Elk ſchrikkende op 't gezicht der opgeſpalkte poten.
't Is geen Monako, 't is geen Franſche banneling,
Gevloôn om dertle min, die, met musket en kling
Ter boote in vallende, den aengeſtuwden brander
Een voet op 't hart zet, om, gelijk de Salamander,
Te leven in de vlam van zijn geſtookten gloet,
Maer 't geeſtendom, dat, toen 's grootvorſten overmoet
De Godtaenbidders wierp in zijnen gloenden oven,
Die felle vlammen, als Godts volmaght, uit quam doven,
En 't zaligh drytal, ongezengt aen kleet en hair,
Aen Babels rijxſtroom vrijde uit zulk een dootsgevaer:
Dat geeſtendom, dat ook den Watervooght met ſlaghzwaert
En diamanten ſchilt beſchermt, waer hy, gedaghvaert
Door dwinglandye, met zyn dappere oorlogsvloot
En vlotelingen ſtrantkaſtelen ſtoot op ſtoot
Verdelgt, den Guineer verloſt uit 's vyants banden,
En Amerijke ſchuimt met zijne waterlanden,
Tot dat de kuſt zich buigt aen zijn' gevreesden voet,
Die Amfitrite in 't verſt verteert met eb en vloet:
Dat geeſtendom, dat na veel donkre winternachten
Den Amirael, op wien gehele vloten wachten
Als waterwolven, met zijn buit de blozende Eems
In d'armen ſtuurt in ſpijt en weêrwil van den Teems:
Den Teems, die met de Seine in orelogsgenootſchap
Het Y op 't lijf gerukt, eerlang de droeve bootſchap
Te Withal brengt uit zee, dat Ridder Sprag, maer doot,
Zijn' Lantsheer t'huis komt uit de dubble koningsvloot,
Nu vierwerf voor een hantvol ſchepen aen het deizen,
Aen 't lopen, even als twee trotze rijxpalaizen
Hun hoge kruinen voor een lage viſſchersſtulp
Eerbiedigh neigen, wijl al d'engelen met hulp
Van wint en weder op de RUITERS oorlogsteken
En Godts klaroenen door twee vloten henebreken
En fel rumoeren; Gy, een zaemgeſwore maght
Van amptgenoten, die den Statentuin by nacht
By daeg verdadight door veel onvergeetbre wonderen;
Een bui van kogels, die uit Britſche kielen donderen
In Teſſels oorlogsſtorm, van ieder Hollants ſchip
Te rugge kaetſte als van een Ruſſenlantſche klip;
En, toen de zeedraek, om de zwangre vloot te landen,
Afgrijſlijk ſlingerſtaerte in 't barrenen der ſtranden,
De beurten wiſſelt der geregelde Natuur,
Daer 't langer ebt en vloeit dan na zijn merk en uur,
Gy leeraert ieder, die aendaghtigh en rechtſchapen
De werelt gaſlaet, dat vergeefs geweer en wapen
Geſlepen wort op 't Lant, dat op de RUITERS zorg
Te ſlapen gaet, als hy op d'englewagenborgh.
  Uw lijfwacht, vlugge ſchaer, was 't loon van 's Mans gebeden
En godtsvrucht en geloof en godtsdienſtplichtigheden,

Voor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Voor 's Lants hoogmogentheit zoo vast een schilt en scherm,
Als 't doorbeproest gewelt van zijnen strijtbren arm.
Gespan van deugden, die in eenen helt vergaderen,
Doordriftigheit, beleit, gehoorzaemheit der Vaderen,
En onbesproke trou, zoo zuiver, als het gout
Zijn proef en luister op den zwarten toetssteen hout,
Hoe veel, hoe veel niet is, helaes, aen u verloren!
Geen zeetriomf, waer toe de Ruiter was geboren,
Magh hier by halen. neen; gy overtreft zoo ver
De zeeërvarenheit, als 't kaerslicht van een star
Verdooft wort en de star van 't licht der volle manen.
Maer och! wy missenze en herwenschenze met tranen
Vergeefs, het Vaderlant ten dienste, van om hoogh.
't Gedenkt ons noch, en eer zal 's werelts helder oog
Verduisteren, dan wy die godtsvrucht snoodt vergeten,
Hoe onze Ridder, op zijn vleugelpaert gezeten,
Geen lucht of zee koos, eer 's Lants algemene bê
Voor hem by Godt, als hy voor 't Lant te water, strê,
En Godt des vollex stem, de wolken door gestegen,
Beantwoordde uit zijn hof met weêrgalozen zegen.
Gy weet het, vrye Staet, gy ook, dryeenigh rijk,
's Lants vyant toen, nu vrient, zoo lang geen ongelijk
Den vredesluier scheurt, met uw' geplonderde oorden,
Rijxmagazijnen en kastelen aen de boorden
Van uwen rijxstroom, al vergeefs gestopt, gedamt.
De watermavors knerst, als hem de moet ontvlamt,
Vulkaen aen flarden, en tot zoen van 't visscherseilant,
Steekt koningsvloten aen, dat over duin en weilant
De vlam te Londen gloeit en in die vlam Godts wraek,
Die traeg maer zeker strijdt voor 's weerelozen zaek.
Dit was, o zevenstar van vrygevochte landen,
De vrucht alleen niet van twee krijgservare handen
En 't aldoordringend oog, maer meest van 't yverigh hart
Waer onder 't Lant zoo vry en veiligh in zijn smart
Te rusten plagh, dat zich aen 't Lant te kost wou leggen,
Het Lant getrou om 't Lant. wat kan toch d'afgunst zeggen
Op dezen zeestijl, die hoe hol de Noortzee ging,
Noit schokte met de zee, in felle barrening
Noit wankelde en u noit in yver is bezweken?
Wie hieldt oit beter spoor in 's werelts kromme streken,
Dan 's Mans rechtuitheit, die, altijt goet Zeeusch, goet ront,
Het oprecht hart noit liet beliegen van den mont?
Noit averechtsch van stijl, om laken noch om loven
Bekommert, drijft altoos uw deught en vroomheit boven,
En ciert uw' Ridderschap, gelijk de rijkste kroon
En dierbaerst halscieraet. dit onbesproken schoon,
Altijt zich zelf gelijk, dit ongekreukt gewisse
Blijft eeuwig in elx hart en elx gedachtenisse.
Maer, o Sicilje, wat staet ons uw oproer dier,
Uw' rijxweêrspannigheit, zoo fel in brant, als 't vier
Van uwen rijxbergh, wen hy, berstende en aen 't loeien,
Gesmolten kaizelsteen en berghzant onder 't gloeien

Van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Van rode ballen viers uit zijnen navel braekt,
Zoo luide en yslijk, dat al 't zeestrant schut en kraekt,
En zijne nabuursteên d'omhooghgewentelde assen
Ontvluchten op genâ en ongenâ der plassen,
Terwijl de vruchtbre streek van 't omgelegen lant,
Zoo wijt het ooge reikt, staet in een' lichten brant.
Geen staertstar, die by nacht het aertrijk met haer roede
Afgrijslijk dreigt, noch root en rokend van den bloede,
Sleept zoo veel rampen na, als deze oproerigheit.
Hy roept den wreker der gequetste majesteit
En van 't benadeelt recht der katholijke kronen,
Verheven Vorst, die op uw grootvaêrs erreftronen
Zoo veel gewesten van Godts kroon ten leene houdt.
Hoe blonk de perle van Sicilje niet in 't gout
Der Oostenrijksche krone, op nieu weêr vast geklonken,
Waer Thetis zoon u niet op Thetis schoot ontzonken,
Of hy gevolgt, gelijk hy voorgingk, in den slagh!
De gloeiende Etna wacht den avont van dien dagh,
Vol hope, MICHAËL leeraerde lichte Franssen,
Nu lucht te voet, naer zijn muzijk en fluitspel danssen,
Maer eenen vesperdans op Syrakuzes wijs,
De Majesteit ten dienst, den Amirael ten prijs;
Men zou den Ruwaert van Neptunus wijde plassen,
Zoo wijdt het zonnepaert stuift met zijn vierige assen,
Messijnes vryen hals, de vyantlijke snê
Ontrukt, ontweldight, en den Siciljaenschen vrê
Dank weten, daer al 't Lant, gebogen aen zijn voeten,
Met tranen in het oog, zijn' heilant komt begroeten
En wellekomen: maer helaes! een donderkloot,
In 't wilt in 't hondert weehgeworpen van de Doot,
Den wateratlas treft en werpt die hoop ter neder,
Gelijk een jarige eik, by buyend winterweder,
En met hem 't stiermanschap der Nederlantsche vloot.

Doch, Fransche Grootvorst, die, de Christenheit te groot,
U zelf te kleen zijt, om met swaerder val te ploffen,
Als Babels morgenstar, hout op van ydel stoffen.
Uw heiloze aenslagh op de DE RUITER is gelukt,
En 't Neêrlantsch Troye zijn Palladium ontrukt;
Een zeeschâ, die de vloot niet dreigt, niet spelt, dan plagen.
Wie is de Herkles, die dees' Atlas onderschragen
En trou vervangen zal? wy zagen, droef te moê,
Haer krijgen krak op krak, van 's hemels strenge roê
Fel doorgegeesselt, in Palermoos wijde haven
Door Fransche Sinons stout verbranden en begraven,
Gelijk een doode romp. het wisselbaer geluk,
DE RUITERS schiltknapin, volgt haren helt met druk,
En keert den vloteling, van zijn gezagh geplondert,
Den barssen nek toe; hem, verslagen of verwondert
Om 's werelts ommezwaei, bevriest het dapper bloet.
De Grieksche rijxvloot, toen Atrides overmoet
Achil den sabel had uit d'ysre vuist gewrongen,
Zagh zich van Hektors toorts op deze wijs besprongen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Zoo lang de Theſſalier zich gyzelde in zijn tent.
De zonnepaerden, noit zoo licht een vracht gewent,
Als jonge Faëton, geraekten dus aen 't hollen
En met hun voerman aen 't verbijſtert ſuizebollen.
Hy, nederſtortende uit gelêbraekte as en radt
En diſſel, waſcht zich af in Padus waterbadt.
Den Helt begeeft zijn voet, maer 't hart niet, dat zyne uuren,
Zijne uiterſte uuren en twee eerlijke quetſuuren
En leſte droppels van zijn dierbaer bloet en zweet
Aen duizent levenden, aen 't Vaderlant, beſteedt.
De Ruiter ſtaet en valt, maer valt niet ongewroken.
Slaghordens ſcheepen en galaien ingebroken
Getuigen, hoe de Helt, door ſcheepskortou en loôn
Heenſtrevende en beſchanſt van levenden en doôn,
Zijn doot, op 't heldenſpoor der Hollantſche Amiralen,
's Lants ſchade, aen 't Lant vergoedt met heerlijk zegepralen.
Dit hart, een Ridders hart, dat, van de Doot ontzien,
De Doot alomme en haer grimmaſſen 't hooft durft biên,
Alom verwinnaar, blijft na dezen ſlagh ook leven
En triomferen, wijl Vivonne, uit zee gedreven,
De leſte bladen hecht aen zijne lauwerkroon,
Die hy eerbiedigh aen de voeten van Godts Zoon,
Het kruislam, nederlegt met dankbre erkenteniſſe
Voor al den overdaet van gunſten, 't vroom gewiſſe
En Chriſtenſch hart weet Gode en Godts algoetheit dank,
Dat zijn geringe naem met een' verheven klank
Europe niet vervult, maer 't ganſche ront te gader;
Dat hy van 't Vaderlant erkent zy voor een Vader,
Van Koningk Vrederijk met vrolijk hantgeklap
Gewelkomt en verhoogt tot d'eer der Ridderſchap,
Dat Luidewijx gezant 's Aertsengels edele orde
Hem omhangt, dat de Vooght van Napels hem omgordde,
Als zeebeſchermer en die koningsgiften waert,
Uit 's konings volmaght met zijn diamantrijk zwaert.
U dankt hy 't, uw gena en nederigh erbarmen,
Verheve Godtheit, niet twee zeeſtrijtvaerdige armen,
Slechts enkel vleeſch en bloet, noch 't alvoeruit vernuft,
Dat, zonder u, verblint en byſter dwaelt en ſuft.
O onuitputbre vloet van Godts genadebronnen,
Hoe komtge, vol van ſtroom, tot laegte neêrgeronnen!
Uw gunſt riep David den geringſt geachten zoon
Van Jeſſe hovewaert, dat hy van Sauls troon
De zes paer ſtammen met een' zachten breidel mende,
En Sofompaneas, na afgeſtrede ellende,
Naer Memfis hof, tot vooght en vader van den Nijl,
Egiptes zegenaer, die noit veraert van ſtijl.
't Is alles onverdient, 't is boven 's Mans waerdye,
Wat zeegezagh, wat naem, wat glans en heerſchappye
Hem reets beſchoren is of namaels toegedacht,
Die, louter aerde, in Godt alleen zijn heil verwacht.
Dus ſterft de Fenix der Bataeſſche waterleeuwen,
De grote Ruiter, eer en wellust van de Zeeuwen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Voor u, o Vaderlant, helaes! te jongk, te vroegh
Verſcheiden, voor zich zelf al out al grijs genoegh,
En met een zwaer gewicht van lauwren overladen.
De heldefaem, met luſt trompettende zijn daden,
Zich uit den adem blaeſt aen 's Mans verdienden lof.
Geen Cezar ſchaft zoo veel hiſtoriſchſchrijveren ſtof,
Geen Alexander, om met onvermoeide pennen
Op 't oorlogsdeughdeſpoor door 't witte velt te rennen.
Maer, grote Godtheit, ſtaet het ſtervelingen vry
Uw' raet te ziften, elk zal vragen, waerom gy
Zoo fel en yſlijk hebt gedondert uit uw' zetel.
Was Hollants moederſtadt te dertel en vermetel
Op zulk een ſtadtjuweel? het Lant te trots en ſchoon'?
Of ſtak het koningen te reukloos naar de kroon
(Gekroonde hoofden houden ook dit hooft in eeren
En kronen 't, als om ſtrijdt) om 't aertrijk te braveren
Met dezen Zeehelt, 't licht der helden? hielden wy
Zijn deught noch dapperheit noch zeekunde in waerdy,
Met godtsvrucht en den ſchat van onwaerdeerbre gaven,
Al tevens in een' man gedommelt en begraven?
Of was hy ons te groot in onzen baſterttijdt,
Die 't ſterke zeelicht over dwers begrimt, benijdt,
En dit verlies verdient? zoo gaet het, o gemeente:
Men kent de waerde van geen Ooſterſch eêl geſteente,
Eer 't lang verloren is. deze eeu, te boos en ſnoodt,
Verdiende dezen helt niet langer, die, te groot
Voor d'aerde en voor zich zelf, zich met geen hantvol aerde
Of aertſch genot, een winſt te laeg beneen zijn waerde,
Vernoegt, maer ruimte zoekt, en voor deze enge ſtof,
Alom van hem vervult, het wijde ſtarrenhof.
Hy zucht, hy zoekt, hy vint. een bende lijfſtwachtengelen,
Die om het dierbaer pant op aerde eerbiedigh hengelen,
Vliegt opwaert met de ziel, welke, om gemene ruſt
Steets ongeruſt, haer ruſt nu boven vint met luſt.
O grote geeſt, die alle uw ſtaetbekommeringen
En zorgen afſpoelt in de levendige ſpringen
Van 's levens milden ſtroom, hoe zaligh is uw lot!
Gy ziet nu ongedekt uw hoogſte wit, uw' Godt,
Een licht, waer voor de ſchrik van 's afgronts nare nachten
Verdwijnt, beſchaduwt van ontelbre rijxtroonwachten,
Trouwanten en ſtaffiers der hoogſte Majeſteit;
(O luſt, o leven, o volmaekte heerlijkheit!)
En monſtert op een ry 's Lants moedige Amiralen,
Heemskerken, Waſſenaers, en Trompen, Heinen, Galen
En Evertzoons, wier doot de zeetirannen ſmart
En eeuwigh ſmarten zal, om dat hun Neêrlantſch hart,
Het lijf inbrokkende by 's vyants dwinglandye,
's Lants heil bezegelt en zijn vrye heerſchapye.
Spaer, grote Karel, ſpaer nu uwe hertogskroon
Voor onzen waterhelt, d'erkentenis en loon
Van zijne Fenixdeught, ter doot toe braef gebleken.
Hy heeft alrede om hoogh een rijker kroon geſtreken,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Een onverwelkbre kroon, die noit van glans verschiet,
Noit bleek besterft, zoo lang hy 's Konings aenzicht ziet.
Gy evenwel quijt recht het koninglijk gewisse,
Maer och! te spade. 't strekt alleen ter heughenisse
Van 's Vaders heldendaên aen zijn' manhaften zoon.
Op deze hairen sluit de vaderlijke kroon
Haer ronde best, en zal den erfgenaem verwekken
Een stijve slaghpen aen de vleugel te verstrekken
Van uwe zeemaght, waer het kroonrecht en de noot
Zijn krijgsdeught vordert, om de vaderlijke doot
Te wreken of daer by het leven op te zetten,
Op 't klinken der kortouwe en luide scheepstrompetten.
En gy, o Amsterdam, dat entlijk in uw schoot
't Gebalssemt lijk ontfangt, en nu gevoelt hoe groot
Uw schade is, en wat aen DE RUITER is verloren,
Spaer al den overdaet van lijkpracht op uw koren
En 's Ridders graf. hy schelt u al dien lijkdienst quijt
En grafcieradjen, die 't verslinden van den tijdt
En d'eeuwen niet verduurt. hy heeft zich zelf een steeuwigh,
Een kopren pronkbeelt, dat onwankelbaer en eeuwigh
Zijn stant houdt, opgerecht met zijn gevreesde hant.
Alcides boude, toen hy 't Afrikaensche strant
Van Spanje scheurde, dus een duurzaem zegeteken
Twee pylers, die tot noch van hunnen bouheer spreken.
't Bestendigst graf is 't hart van uwe burgery
En van al 't Vaderlant: dat tart met zijn waerdy
En duur de trotze pracht van Italiaensche bogen.
Zijn beste beeltnis, en die levendigst met ogen
Met al gelijkt, etst hy door 't punt van zijn rapier
In ieders boezem, die te na quam aen zijn vier.
Doch wiltge uw dankbaerheit door marmre tafereelen
Vereeuwigen met zijn bedrijf in alle deelen
Der aerde, op dat het bloet in uw' nakomeling,
Door 't aenzien van dit beelt, aen 't ziên rake en ontspring
In borst en aders, om ook zeelaurier te plukken,
Verbeeld den Helt, als hy in 't scheepsmuzijk der stukken
In 't weêrlicht van de vlam te leven plagh op zee,
Of als hem Etna zagh voor 't leste of Nieuburghs ree.
Dus zal hy 't heldenhart van uw' Themistoklessen
Ontvonken om den draf van 's Lants Miltiadessen
Te volgen, en zijn licht steekt duizent lichten aen.
Zoo blijftge Grootvorstin der baren met uw vaen.
Een jonge RUITER, wil al 't ront weêr oorlogh kraien,
Beschermt uw koopvaerdy, zoo wijt uw vlaggen waien;
En wort gewelkomt, als verwinnaer, met dees' toon:
De groote RUITER leeft in zijnen dappren zoon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Grafschriften van den zelven, over den grooten en doorluchtigen Amirael

MICHIEL DE RUITER.

I.

De groote Ruiter, oog in 't zeil van Staet op zee,
Ruſt hier, doch doof van licht, in dit verheven marmer,
De dappre rechte handt, die waterrecht en vrê
Alom verdadigt, 's Lants getrouwe zeebeſchermer.
Wat wonder, dat de vloot in kolen raekte en brant?
Zy miſte met zijn doot haer oog en rechte hant.

II.

Hier ruſt het lijf, het hart op Syrakuzes ſtrant
Des dappren Ruiters, die door alle zeen en kuſten,
Van daer de Noortſtar blinkt tot daer de Kreeftzon brant,
Met zyne daden leeft. Magh hy in vrede ruſten,
Zijn faem en eergraf leert twee werelden haer plicht,
En d'Amſtelaer ontſteekt zijn krijgsmoet aen dit licht.

III.

Dit marmer dekt het hooft van Hollants Amiralen,
De zeeſtar van den Staet, zoo lang zy helder gloeit.
't Is zyn verdienſte, datwe een' vryen adem halen
En Nereus met geen dwang van ketens zit geboeit.
Dit licht, de trooſt des lants, Europes grootſte wonder,
Rees uit de golven, en ging in de golven onder.

IV.

Stont van dit beelt de ſchets by Herkules pilaren,
En aen den mont der Straet, die Brit en Vlaming ſcheit,
En aen de Goede Hoop, men zagh op gene baren
Gewelt of roof, zoo wijt matroos de ſcheepen preit.
Dit aenzicht, 's rovers ſchrik, beveiligt alle ſtromen,
Of dreigt den dwingelant op zynen hals te komen.

V.

Komt oit lafhertigheit het Vaderlant bekruipen,
Wanneer het ongeval ons dwers drijſt voor de boeg,
Men laet' geen bleke ſchrik ten boezem inneſluipen,
Zoeke ook geen hulp uitheemſch, een man is hulps genoeg.
Dit marmer, dat elk ziet met heldren luiſter pronken,
Is d'eêlſte vierſteen, om elk Hollantſch hart t'ontvonken.

VI.

De waterleeu, van jongs ter zeevoogdy geſchapen,
Heeft zich gekromt, gequetſt aen zynen rechter voet,
Die 't onweer ſtilde op zee. aenſchouwer laet hem ſlapen,
Want wordt hy wakker, hy, ontvonkende zijn moet
Door 't ſlingerſtaerten en het krullen van zijn haren,
Komt ieder waterplaeg op nieu in 't ſchilt gevaren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Op het geheele Wapen van den Amirael.

Beproefde dapperheit by eene trits van kronen
En onzen ſtaet verdient dees' Helt den Adeldom
En viervout wapenſchilt, het loon van Mavors zonen.
Vorſt Luidewijk hangt hem de Ridderſketen om.
Gy ſchenkt aen deze kroon de leſte en beſte parel,
Uw' leeu, den woutvorſt zelf, o Katholyke Karel.

Het Kruis.

Kruisridders, belgt u niet om dezen Edelman,
Om Helt DE RUITER, al heeft hem uw eedtgeſpan
Te Malte of Rodes 't zwaert niet op de zy gebonden.
Men vraegt het out Algier: dat ſpreekt met duizent monden:
Noit kromp de halve maen, de hoop van Otmans huis,
Met grooter ſchrik, dan voor de RUITERS vierkant kruis.

De Ruiter te Paerde.

Zoo blank in 't harnas ſtondt DE RUITER op 't kampanje,
Wanneer hy, Perſeus van ons aengevochten lant,
De trotze zeebanier van 't heldenryk Oranje
Liet zwaeien, en om 't hooft de dappre rechte hant.
Hy vryde Andromeda noch voor Britoen en Gallen,
Waer hy met zijn Pegaes den lande niet ontvallen.

Het Oorlogsſchip.

Dit is het vliegend paert, welk onze Helt beklom,
Wanneer een Waterdraek, te ſchielijk opgedondert,
De vrye Maegt begrimde en dreigde van rondtom.
Op 't brieſchen van zijn ſtem ſtont lucht en zee verwondert.
Men hang dit zeepaert met zijn wieken in 't geſtarnt,
Der vloten toevlucht, als de zee afgrijſlijk barnt.

Het grof Geſchut.

Dit koper Funen dwong tot zyn gehoorzaemheit,
Toen 't zich voor Nieuburg liet, gelijk een donder, horen.
Guſtaef, miſtrooſtig om zijn' ydlen arrebeit,
Klonk dit geluit, vol ſchrik, te Gottenburgh in d'oren.
Men eer, ſprak Vrederijk, dit zegenrijk metael;
En ſchonk het aen den ſchilt van ons' Aertsamirael.

De Leeu.

Wien paſt de Spaenſche Leeu, om op den ſchilt te pralen?
De Vorſt der dieren voegt den vorſt der Amiralen,
De boſſchenheerſchappy het regimênt der zee.
Draegt hy de pylen en het ſlaghzwaert zonder ſchê,
Al drukt geen goude kroon zijn kringkelende haren,
Hy vecht alom getrou voor Neêrlants vrye baren.

De Ridderlyke Orde van Sint Michiel.

Wie ciert de keten beſt van Vrankrijx Sint Michiel,
Dan MICHAËL, die, met Godts ſchilt en breukvry ſlagzwaert
Te vaſt gezeten in den zadel van zijn kiel,
Den voorhuitloozen voor Europaes heilant daghvaert,
En klinkt elk zeedraek op de lenden, dat het kraek',
En 't ondier gal en bloet en ingewanden braek'.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Op de graftekenen van den grooten AMIRAEL.

De gepluimde Helm.

De ſtormende oorlogshoet met zwaeiende pluimaedje
Ciert niemant met meer glans, dan 's Lants Aertsamirael,
Die zynen toppershoet, zijn eerſte hooftcieraedje,
Dus heeft herſchapen door de kracht van zijn metael.

De Ruſting.

De Ruwaert aller zeen, uit zeerots opgewaſſen,
En tegen ſtael en loot van kintsbeen af gehardt,
Behoeft geen pantſer, geen geſchubde harrenaſſen.
Zijn hart is ſcheutvry, dat een' bui van kogels tart.

De Wapenrok.

Wien voegt dees' wapenrok? den Amirael der Ridderen,
Die, zonder dit gewaet, den zeevloek heeft getemt.
Hoe zou 't gewelt, verſcheen hy dus geciert, weêr ſidderen,
Welk deinsde, als hy de doot betriomfeerde in 't hemt!

De Hantſchoenen.

Met ongeſchoeide vuiſt en klem van forſſe vingeren
Kan Hollants Jupiter van zyn' zeeadelaer
Den gloênden blixem in de Britſche vlooten ſlingeren.
Hy hoeft geen hantſchoen, die geen vier vreeſt noch gevaer.

De Sporen.

Dit zijn de ſporen niet, waer mê de Zeeuſche RUITER
Zijn moedigh zeepaert noopt op 't ongemeten ruim.
Dat ſtuiſt van zelven in op zeeplaeg en vrybuiter,
En hoeft noch roê noch ſpoor, als hy 't berydt door 't ſchuim.

De Amiraels Staf.

Neptunus watervork ſtilde op een' ſprong het blazen
Der dolle orkanen, eens door Junoos wrok geſticht.
Zoo keert, als d'oorlogſtorm op zee begint te razen,
Op 't wenken van dees' ſtaf, alle onraet tot zyn plicht.

De Sabel.

Dit ſlagzwaert, edel ſtael, klooft ongediert en reuzen
Op alle zeen den kop, in Perſeus rechte hant,
Die bluts en ſchaerden, die de ſnê verſtompen, kneuzen,
Strax uitſlijpt op de rots en 't krijt van 't Engelſch ſtrant.

De Standaert.

De zeehelt, die, op 't ſpoor van groten Alexander,
Europe en Afrika beſtookt, en daer het licht
Eerſt opgaet, plant alom dees' zegeryken ſtander,
Waer voor noch Kormantijn, Charneſſe en Chattam zwicht.

De Amiraels Vlag.

Grootvorſten, zwicht, voor wien wat golven kruiſt moet wyken,
En 't leen verheffen van uw' waterheerſchappy;
Men ziet voor deze vlag al 't ront zijn vlaggen ſtryken.
DE RUITER voert alleen de vlag der zeevoogdy.

A. MOONEN.

J. AN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Hoog.
146 A 37

J. ANTONIDES, VAN DER GOES,

Op d'aenkomſt in 't Vaderlandt van het lijk van wijlen den Ed. Manhaften HEERE

MICHAËL DE RUITER,

Ridder, &c. L. Admirael van Hollant en Weſtvrieſlant.

Aen de Edele Moogende HEEREN,

De Heeren Gecommiteerde Raden ter Admiraliteit in de Maze.

MYn Zangheldin neemt deel in d'algemeene rouw,
En durft het groote lijk met een gedicht begroeten,
Het geenze eerbiedigh komt opofferen aen uw voeten,
Zeeraeden aen de Maes, getuigen van de trouw
En deught des Mans, die, tot een Ammirael geboren,
En tot verdadigingh van uwe vlagh gekoren,
Uw zeerecht heeft beweert met ongekreukten moet,
Zoo ver de werreltkloot beſpoelt wort van de baren,
En zijne daden afgemaelt heeft met zijn bloet
Op tafereelen, al zoo duurzaem als de jaren.
'T mishage u niet, dat u mijn dicht wort toegewijt,
Die 't lijk hebt ingehaelt met zulk een eer en vlijt.

GY komt dan 't Vaderlandt nu t'huis in zulk een ſtaet,
O groote RUITER! die, van daer de dageraet
De kim met roozen kroont en gloeyende robynen,
Tot daer de zon, vermoeit het aerdrijk t'overſchijnen,
Haer ſtralen krimpt, en zich verkoelt in Thetis bron,
Den donder hooren liet van uw gevreeſt kanon.
Die, zwevende in den gloet der barſtende granaten
En in een vierpoel, als ten afgront uitgelaten,
Van buskruit en harpuis, vergiſtight met achy,
Noit wiert gezenght, maer ſteets 't geluk had op uw zy.
Gy komt: maer niet gelijkge uit zoo veel watertogten
En zeetriomfen, by Barbaren en gedrogten,
En Turken overal zeeghaftigh zijt gekeert:
Noch zoo, gelijk toen 't land, alom ſchier overheert
Van vyanden, de keel en afgeteerde longen
Van hunnen havix klaeuw geparſt en toegewrongen,
Verwachtende in den hals nu reets de laetſte ſnêe,
Door uw beleid en moet weer adem ſchiep uit zee:
Daer gy, ten dans gaende op 't muzijk der donderklooten,
Tot vierwerf overwont twee Koninglijke vlooten:
Noch komt gy evenwel als een die zegepraelt,
Maer met zijn dierbaer bloet heeft zijn Triomf betaelt.
Aldus voltooide, naer een reex van Heldendaden,
Epaminondas eerſt zijn kroon van lauwerbladen,
Toen hy, getroffen in het hevigſt van den ſlagh,
Den ſchicht liet ſteken, tot hy zich verwinnaer zag;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Maar in een ſtroom van bloet uitvaren liet zijn leven,
Zoo dra zijn vyant uit het velt was weggedreven.
Het Y, zoo menigwerf gezegent door uw hand,
Gelijk een parel aen de kroon van 't Vaderlant,
Verwacht het Heldenlijk; dat van de Maes ontfangen
Met dankb're erkentenis, en met den rouw behangen,
Die 't waerdigh overſchot van zulk een krijgshelt paſt,
Uit zee wort toegevoert: daer 't naer zoo zwaer een laſt
Van ſtaetbekommeringh en oorlogsdapperheden,
Waer meê 's Mans krijgsdeught zelf heeft d'eeuwen afgeſtreden,
In 't marmer grafgewelf de ruſt verwacht in 't end,
De zoete ruſt, hem in zijn leven onbekent.
De kruiderijen, die het lijk, door zoo veel baren
En ſtormen hier geſleept, noch van 't verderf bewaren,
Weerſtaen 't gewelt der tijd met minder tegenweer,
Als d'eedle balſemgeur van zijn onſterflijke eer;
Die heeft in fellen brant van oorlogh, t'allerwegen
Geloutert en beproeſt, een duurzaemheit verkregen.
Gelijk de Fenix, als nu allermeeſt zijn ſtam
Ten einde ſchijnt, zigh door de riekende outervlam
Van Nardus en Kanneel vereeuwight met meer glanſſen.
Met welk een kroon zult gy 't eerwaerdig hooft bekranſſen,
O Amſterdam! die d'eer geniet van 't groote lijk
In 't graf te zinken, tot een eeuwigh Heldenblijk?
Wat ſtevenkroon zult gy nu op zijn haeren paſſen,
Die hy niet lang voorheen veroverde op de plaſſen,
In allerhande lucht? met welk een keur en pracht
Van vlaggen wort hy beſt ter aerde nu gebracht.
Daer nergens Scheepen op de Zee met wimpels prijken,
Die hy niet voor zijn macht eerbiedig heeft zien ſtrijken?
Al 's werelts vlaggen dan, en d'eer van 't zeegezagh
Geveilight en geſtaaft, beſtaen in zijne vlagh:
Die zy zijn lijkſipres, die magh alleen hem kroonen.
Maer hoe zal 't Vaderlant zijn dankbaerheit betoonen!
Is 't in die Lijktombe op te ſieren tot zijn lof?
Hoe heerlijk men die voltrekke in konſt en ſtof,
Noch bouwen ſchooner graf in hun gedachteniſſen
Die hem waerdeeren eerſt, nu zy zijn daden miſſen.
De nijt, hoe wrevel, heeft toch met het leven uit,
En voelt dat haer gebit op dootgeraemte ſtuit.
Noch was 't genoegh den naem maer op de zark te lezen
Voor zijnen lof. wie kan daer van onwetend wezen?
In welk geweſt is toch zijn ſabel niet vermaert,
En blinkt veel verder als Orions oorlogszwaert;
Maer 't was onze eeuw noit van den nazaet te vergeven,
Dien 't luſten zal hem ook in marmer te zien leven.
Een eenig graf was voor dien Held ook veel te kleen.
Het nootlot wilde 't aen zijn glorie al beſteen.
Het Vaderlant, door hem in meer dan veertigh ſlagen
Verdadight, daer hy heeft de zege weggedragen,
Bewaert het lijk met meer eerbiedigheit en zucht,
Dan 't onderaerdſche Rome in menigh grafgehucht

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Het heilige gebeent der oude Kristenhelden,
Die tegen Neroos haet en Antonijn zich stelden.
'T oproerige Siçilje, och ons te wel bekent
Door zijn vermaerde doot, daer 't schuimende element
Van dootschrik tegen ty en stroom scheen aen te wrijten,
En Etnaes oven tot den afgront op te splijten,
Heeft in haer vruchtb'ren schoot het dierbaer ingewant,
Als met een voorspook, juist aen 't Sirakuzer strant.
Niet anders, dan of die beveiliger der baren
By Archimedes graf, na zulk een reex van jaren,
Ten deele meê een plaets most hebben, in hun daet
Elkanderen zoo gelijk; die red den vegen staet,
Door wiskonst, en hy weet de vyandlijke kielen
Door zijne spiegels en hun vlammen te vernielen.
Dees als hy blixemt met zijn * Spiegel, waer hy streeft,
Ziet hoe de zee tot op het grontzant scheurt en beeft,
Waer op de donder, met een weerbarst aengeronnen,
Aerdtbeving schept, en voert de doot uit zijn kanonnen
Ten reye; of als hy op zijn hoogh kampanje in vier
En weerlicht voort gerukt, met Hollands zeebannier,
De waterschenders komt bestoken en braveeren,
En zietze al vlugtende en verbaest hun spiegels keeren.
De zee, zoo wel zijn graf van eere, als velt van moet,
Heeft d'eedle droppelen van zijn doorluchtigh bloet,
Dat kostlijk heiligdom, herschept in bloetkoraelen.
Dan kan de werelt zelfs zijn grafstee naeu bepaelen.
Nu stel vry Amsterdam haer konst in 't werk, en eer'
Met een gedachtenis, die d'eeuwen langh braveer',
Het lichaem, en vertoon in marmre tafereelen
Zijn daden, uitgevoert in alle werrelts deelen:
Op dat zijn deught, gelijk een vonk in tonder vat
En zich verspreit, het bloet der helden in haer stad
Te meer ontsteke, en wekke alom de Batavieren
Het harte, om mee hun hooft met zulk een kroon te sieren;
En dwingt den vyand in te toomen zijn gewelt,
Als hy hoort noemen dien ontsachelijksten Held.

* De naem van het Schip, voor dezen meermalen by den Admirael gevoert.

U I T V A E R T

Van den Ed. Manhaften Heere, de HEER

MICHAËL DE RUITER,

Ridder, &c. L. Admirael van Hollant en Westvrieslant, &c.

ZOo leght, helaes! die waterhelt,
Die schrik der vyandlijke vlooten,
De groote *Ruiter*, neêrgevelt!
Europa heeft haer verw verschooten
Van schrik, op zulk een zwaren val.
Maer Neêrlant treft het boven al,
Dat in zoo veel vermaerde slagen
De zeetriomf heeft weggedragen
Door 's Mans voorzichtigste beleid,
En onverwonnen dapperheid.
O Siciljaensche kust! ô stroomen!
Is ons die Zeemars dan benoomen!

Trinakrië, met al uw ſteên,
Hoe ſtont gy voor het hooft geſlagen,
Wat doodſchrik reed'er door uw leên?
Toen *Michaël*, voor uitgedragen
Op 't brieſſchend waterpaert, vol vier,
De Nederlandſche zeebannier
Aenvoerde, en in de Franſche vlooten,
Op 't barſten van de donderklooten,
En gruwzaeme oorelogsmuzijk
Der zeekortouwen, viel, gelijk
Een Adelaer met klaeuw en veder,
Stort op een vlucht van gieren neder.
Scheen 't u niet, of Tyſoëus weer,
Daer Etne vaſt ſtaet op zijn lenden,
En ſchiet op hem haer wortels neer,
Met arbeit zich zocht om te wenden?
En braekte met een helſch geluit
Een zee van vier ten ſchoorſteen uit:
En wentelde de ſtuivende aſſchen
Tot in de Middellantſche plaſſen,
En glas en ſteenen, half verbrant,
En brokken van zijn ingewant?
Terwijl al d'oever ſchijnt te gloeien,
En ſchud en davert op zijn loeien.
Scheent gy niet van uw' wortel af
Te ſchokken, op den fellen donder
Des Ammiraels, hier op zijn graf
Noch ſtrijdende als een waterwonder?
De buskruitwolken dekken 't ſtrant.
De roode haen krait moort en brant.
De zee ſcheurt open tot den navel:
En Scylle ontduikt de vlam der zwavel.
In zulk een ſtorm en oorlogsgloet,
Ten koſte van het Franſche bloet,
In zulk een onweer op de baren,
Moeſt *Michaël* ten Hemel varen.

't Bedroefde Neêrlant, plat getreên
En afgepijnt door ooreloogen,
Heeft noch geen grooter ramp geleên;
En ſchreit vergeefs met bloedige oogen
Op 't heldenlijk, dat in dees' noot
Te vroeg ten roof viel aen de doot:
Indien hy anders is geſtorven,
Die zoo veel glorie heeft verworven,
En in het eeuwigh diamant
Met zijn rapier en ſtrijtb're hant
Zijn eigen daden heeft gedreven,
En met zijn bloet zijn lof geſchreven.
Wat werreltsdeel weet van zijn deught
Niet met een vollen mont te ſpreken,
Zelfs in het bloeien van zijn jeugt?
't Zy hy in 't Ooſten door quam breken:
Of ſchuymde d'Afrikaenſche kuſt,
En Amerijke ſtelde in ruſt.
Of tot den Bosfor opgevaren,
Verdadiger der vrye zee.
Of ankerde voor Chattams ree.
Of temde witte en zwarte Mooren,
Als was 't geluk hem aengebooren.
Meſſyne trek vry 't rouwkleet aen.
Hem, die haer quam van 't juk bevrijden,
Zoo verre uit onzen Oceaen,
Bezwijkt zijn been, in 't hevigh ſtrijden,
Maer niet de moet, die onverzeert
De doot in haer gezicht braveert.
Nu ſier vry alle drie uw kapen,
Sicilje, met het heldenwapen
Van Neêrlants grooten Ammirael.
Terwijl het lijk met ſtaet en prael
Wort in het vaderlant ontfangen,
En 't ſlagzwaert in 't geſtarnt gehangen.

J. Antonides, van der Goes.

LYK-ROUW DER MAAS-STROOM,

Op de treurige Ontfangkenis van het Lijk des grooten ZEE-VOOGDS

MICHAËL DE RUITER.

EEn ander, in zijn Rouw-galm uyt gelaten,
Verhef zijn ſtem, na 't berſten der granaten;
Na 't bald'ren der kartouwen; na 't gebruys
Der baren; 't ſlaan van hagel en harpuys,
En wat zich loſſe uyt meer en mind're monden;
't Geloey van ſtorm, en onweer, en al 't geen
Den afgrond zelf doet dav'ren in zijn gronden;
Daar 't huyl', en brull', en donder' onder een.
My ſchijnt de ſmert beklemt de ſtem te ſtikken,
En kropt de borſt met hijgen, en met hikken,

En

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

En zuchten, doodſch, en treurig; want de ſmart
En droefheid leyt gelijk een ſteen op 't hart,
Wanneer we hier den toeſtel zien voor oogen,
Der haatelijkſte en naare ſtaci-praal,
Waar met den Staat, in ſtee der eere-bogen,
Ontfangt het Lijk van Hollands Admiraal.
Geen Admiraal, maar die de naam een 's Vaders
Des Vaders, om het eerlijk bloed in d'aders,
Met recht verdient; diens zorg, en liefde-zucht,
Voor 's Lands behoud, en welſtand, was beducht:
Geen Admiraal die met de vlag te voeren
Zich zelfs vergat, of t'eygenzinnig was;
Of, 't geen den Staat gevaarlijk kon beroeren,
Een and'ren koers wouw zetten op 't Kompas.
Geen Admiraal van woorden, maar van daaden:
Op blijkb're zeeg met Lauw'ren overladen;
Dien niet de drift des Volks, of 't valſch verzier,
Met zege kroonde, op 't ydel ſtraat-getier:
Maar dien de moed van wijsheyd wierd geregelt,
't Beleyd gevolgt van deugd, en dapperheyd,
Tot dat alſins de zege zelf bezegelt
Zijn moed, en deugd, en wijsheyd, en beleyd.
En zienw' helaas! Hem in een Jacht verſchijnen;
In 't bruin gezeet van Schans-kleen, en Gordijnen,
Met zwarten baay gedekt op 't Paveljoen!
Zoo plag hy niet de Baayen aan te doen,
Te ſteuren 't neſt van Roover, en Vrybuyter,
De Vrye Zee te veyl'gen van geweld;
Of daar 't de nood vereiſchte, fieren Ruyter,
Te vliegen, met zijn Zeepaard, over 't veld.
Gelijk een brandt op 't veld der blauwe baren:
En komt hy dus na 't Vaderland gevaren!
Kleen overſchot! en brengt men, bang te moe,
Hem dus zijn dienſt, en eerbewijzing toe?
Moet dus den Staat helaas! den Heldt ontfangen!
Doch wel gepaſt na haare ſtand, en ſtaat;
Men vindt geen ſtof van blijde Zege-zangen,
Men draage in 't zijn 't gemeene rouw-gewaad.
Sicilje, zag uw' kuſt die Parel zinken,
En dacht men noch zijn glori te zien blinken,
Men reek'ne dan voor zoo veel ons geluk
Dat g'ons zoo lang van ons verlies en druk
Onkundig hield; och! mocht die druk verſlijten,
Met niet van nieuws, door 't naare treur-vertoog,
Die hart-quetſuur, en borſtwonde, op te bijten;
En in die wond te vrijven zulk een loog!
Wy ſcheenen zelf de Winter, en de Winden,
Met ons verlies medoogende te vinden;
De Zee geleek hier me gevoelig van;
Want elk weerhoud het Lijk zoo lang hy kan:
Of zocht hem elk t'omhelzen na zijn waarde?
Of moeſt het Spaanſche, en wild' het Engelſch Rijk,

 De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

De deugd, die liefde, ontſag, en achting baarde,
Na 's Mans verdienſte, erkennen in zijn Lijk.
De Maas een poos in 't harnas hecht beſlagen
Wraakte insgelijks 't gebijt van bijl en zagen,
Als ſchrikte hy voor dees aankomſt; doch geparſt
Van hooger hand breekt open met een barſt,
En recht als moeſt hy dus zijn wanhoop melden,
Stort als een zee zijn vollen boezem uyt,
Gelijk een krop van traanen, op de velden:
Tot dat hy weer zijn armen ſluit;
En 't Lijk beklemt, en ophoud, in de haven;
Als poogde hy 't aan zijn Zeehof te begraven:
Om hier de Stad, uyt zulk een Avondſtraal
Van Hollands beſte en grootſten Admiraal,
Een tweede glans, en luyſter, by te zetten;
Gelijk haar d'eerſte haar groote Inboorling gaf:
Zoo ſtrekten tot haar glori twee trompetten
Eraſmus wieg, en held *de Ruyters* graf.
Doch twijl de Maas zich weer ontlaat in traanen,
En zwakker word met die den loop te baanen,
Bevind hy dat den Amſtel, hem te ſterk,
(Die 't Staats-gezag ſtelt met zijn macht te werk)
Het groote Lijk ontweldight uyt zijn armen:
Hy ſchudt den kop, en in zijn eer gehoont,
Veracht met een het laf en vrucht'loos karmen,
Die dus zijn moed, en dus zijn recht vertoont.
Zoo moeſt ik dan mijn vloed en waat'ren leenen,
Om mijnen Held te ontfangen, te beweenen,
En quyt te gaan? nadien men rechtevoort
My neemt het geen my eygen toebehoort:
De Ruyter, op mijn rug te paard geſtegen,
Ontfing alhier den grooten Watertoom,
Tot dat ik Hem, verheerlijkt met den zegen,
Hier weer ontfing, en opzette aan mijn zoom.
En nu hy my, van ſnooder lot getroffen,
Dus wederkeert, verbied men my te ſtoffen
Op zijne Tombe? of word my, met de dood,
Ontzegt het Lijk t'ontfangen in den ſchoot?
Of zoude het min op onzen Oever ruſten,
('k Heb 't zwaar verlies ter nood dus ingeſchikt;)
Indien we 's Helds gebeente en grafſte kuſten?
Hoewel my 't hert geen yd'le trooſt verquikt.
'k Haat dan de pracht der Marm're graf-gewelven,
Nadien men daar *de Ruyter* zal bedelven;
Wat baat de Deugd verheerlijkt na de dood,
Op 't miſſen van zijn wijsheid in den nood?
's Mans ſchadubeeld is ydel, en vergangkelijk;
Wie oyt het waar' in waarde en achting hiel,
Erken zijn deugd, en daden, heuſch en dankelijk,
En draag hier van het denkbeeld in de ziel.

J. OUDAAN.

ROUW-

ROUW- EN ZEGEN-ZANG,

Ter eeuwiger Lof, en Rufte

Van den Ed. Heer

MICHAËL DE RUYTER,

Hertog, Ridder, &c. Lt. Admiraal Generaal van Hollant en Weftvriefland.

EYnd'lijk is dien Helt aan 't ruften,
Dien bewuften
ADMIRAAL, en fchrik der zeén;
Dien ontelb'ren Zegen-plucker,
En ontrucker
Van zoo menigen tropheén:
Die te water 't Landt noch ftutte,
En befchutte
Voor een onherftelb're val,
Toen 't gebouw des Staats zoo zakte,
En verzwakte:
Die toen ftreed voor Neerlants wal
Dat twee Konings vlooten vlooden,
Vol van dooden,
Driemaal achter een in 't jaar,
Daar aan d'uytflag hing befchooren,
't Lant verlooren,
Of behouden uyt gevaar.
Ruft dan vry eens, werelts wonder!
G' hebt hier onder
Eenmaal eer genoeg behaalt;
Mits bevochte fteven-kroonen
Blijkbaar toonen
Dat men in 't getal al dwaalt.
Daar geen pennen van Poëten
Stof meer weten,
Door de overvloet van ftof:
Kan een Heldt langs helde-trappen
Hooger ftappen,
Als op d'hoogfte trap van lof?
Neen! neen! Neerlants roem der Helden!
Kloekheyt ftelden
U tot Veyliger der Zee;
En tot fchrik der Water-plagen,
Die 't verjagen
Van haar macht geen nieuw meer dê.
Die uw Daden naam wou geven
Deed' maar even
Als die 't toorts-licht van de Zon
Poogde met een lamp te luift'ren,
't Zouze duift'ren,
Want gy quaamt, gy zaagt, en won.
Ruft dan, puyk der Admiralen:
't Zege-pralen
Door uw kloek en wys beftier,
Is op aarde in top volftreden;
't Heeft dan reden
Dat u eenmaal 't Eer-graf cier.
Maar, ay my! 'k voel onder 't fchrijven
't Bloet verftijven;
Ja mijn hert ontzakt my heel,
Als ik denk, hoe 't Lant zal derven,
Door dit fterven,
Zoo een dierbaar Lant-juweel:
Daar de Goddelijke vonken,
Steeds uyt blonken,
In zijn Godsdienft, of Gezag;
Zal die Zon dan niet meer blinken?
Moeft die zinken
In een vreemt geweft? ach! ach!
Ja, daar fcheen hy toe gebooren.
Van te vooren
Was hy 't fcheut-vry Schilt des Staats;
Zoo veel bald'ren, barften, braken,
Uyt zee-draken,
Schaften nooit dien Helt iets quaats.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Maar, zou hy Achil gelijken,
'T Moest eens blijken
Dat zijn voet geen ramp weerstaat:
Eynd'lijk moet een kruyk (na't spreeken)
Toch eens breeken,
Die zoo lang te water gaat.
Laat dan 't Siciljaans Messinen
Zich vry dienen
Van die duur-gekochte doot;
Neen! geen vyand zal 't zich roemen;
Want het noemen
Van zijn Naam, zijn lof vergroot.
Zwijg de naam dan van dien Ridder,
Die 't gesidder
Door uw merg en beenen joeg:
Die als Perseus op zijn pennen
Aan quam rennen,
En als Monsters u versloeg.
Maar dien roem der Nederlanders
Gaf heel anders
Aan zijn lantzaat juichens stof;
Als hy Konings vlooten knakten,
Datze zakten
Met verminkte le'en na 't Hof.
Nu, mijn lants- en druk-genooten,
Zijn 's Lants vlooten
In dien grooten Man ont-Hooft?
Neen! dien wakk'ren Helden-queker
Laat ons zeker
Kroost na, dat niet min belooft.
Toen dien eed'len Heer VAN GELDER
Voor den Helder
Strekte 's Vaders arm op Zee,
Daar het Noodtlot hem benijden
Meer te strijden,
Toen hy proef van wond'ren dê.
Toonde toen dien nooit volprezen
Niet te wezen
(Schoon behuwt) een Mavors zoon?
Wat zal dan den Staat niet wachten!
Moedt, en krachten,
Van zijn Kroost; die jong gewoon
Was de werelt te verbeelden
Wie hem teelden,
Door veel blijken van zijn moedt:
Daar hy toonde hoe Arents jongen
Nooit en zongen
Anders als den Arent doet.
Laat nu vry die Zee-gedrochten,
(Die niet zochten
Als een pest te zijn op zee)
Haar verjagers doot vry reek'nen
Vreugde-teek'nen:
Neen, Zee-plagen, die 't u dê
Heeft een nazaat 't Lant geschonken,
Daar men vonken
Vroeg van 's Vaders vuur in zag:
Die zal 't Ruyter-spoor bestappen,
En vertrappen
Die niet vlie'n wil voor zijn vlag.
Hertog, Ridder, groote RUYTER,
Geen vrybuyter
Wacht min gees'ling van uw Kroost:
En niet meer kan d'ingezeten
Doen vergeten
U te missen, dan dien troost.
Weg dan tranen; 't kon niet anders.
Nederlanders,
Voer dien wak'ren MICHAËL
Op Elias Ruyter-wagen:
'k Zie 't we'er dagen,
Als zijn ENGEL krijgt 't bevel.

D. SCHELTE.

ROUW-

ROUW-KLAGE,

Over de Dood van Hollands Grooten Admiraal, DE HEER

MICHAËL DE RUITER,

En het Ongeval, 's Lands Zeemacht, in de Middelantsche zee, sedert overgekomen.

'T GEval, dat noyt DE RUITER aan dorst randen
Met ongeval, daar zijn bestiering blonk,
Die noyt de Zee beslagen zag met schanden,
Daar Neerlands eer en glory in verzonk,
Zoo lang de toom van 't Zeepaard op de Baren
Zijn dapp're vuyst, en voorzorg wierd vertrouwt;
Waar by de Staat noyt qualijk is gevaren,
Wen zijn beleid die viert of wederhoud:
Dat los Geval heeft end'lijk d'ys're keten,
Waar met het aan 's Lands welvaart scheen geboeyt,
(Nu los gerukt) zich van den hals gereten;
En van dien dienst als walgend' en vermoeyt,
Schijnt verder als uytzinnig uyt te spatten,
En recht den Staat te steken naar het hert,
Met 's Lands Gezag, en Zeemacht, aan te vatten;
Die, eerst verdeelt, nu niet verdadigt werd:
Noch dorst zy 't niet, zoo lang de Zeeheld waakte,
Die gauw te Roer zich op 't Kompas verstond,
En 't zy wat storm, of dwarling, hem genaakte,
't Bedrog der Zee kost peylen tot den grond:
Om dan 't verderf, en d'ondergang dier machten,
In wederwicht gehouden by dien Man,
Met wis gevolg, en uytkomst, af te wachten,
Bracht ze eerst de Dood als in haar eed-gespan;
Welk evenwel den Held niet durft genaken,
Als met van verre een Helsche Donderkloot
Te werpen, of z' in 't zwind'len hem mocht raken;
Die hier Achil gelijk word in zijn dood,
Aan 't uiterste eynd der eene voet getroffen:
Daar zulk een slag dien Piler, dien Duïl *,
En ach! met hem 's Lands Steven-zuyl doet ploffen,
's Lands-eer-pilaar, waar op het zwaar geschil
Des Zeegebieds, met daden meer, dan letteren,
In 't eeuwige geheugen ingedrukt,
Beslischt stond; dien geen vyand kon verpletteren,
Indienze niet uit nijd waar omgerukt:
Wie kan helaas! aan 't eeuwig Zegeteken
Der voor'ge tijd gedenken, dat hem 't hert,
De gal, en 't bloed, niet zwellen, bersten, breken
En zieden zal, van weedom, spijt, en smert;
't Zy toen de Zon, in 't toppunt opgevaren,
De dag te kort, en noch, en noch een dag
Te kort zag, en moest duyken in de baren,
Op 't vierde licht, voor 't eynde van den Slag:

* Cajus Duillius, Burgermeester van Romen, is d'eerste der Romeynen geweest, die de Karthaginensen te water overwon; en daarom met een Scheeps-zuyl, en veel Eertekenen, van den Raad en 't Volk van Roomen, verheerlijkt wierd.

Die

Die Slagh, de ramp der Koningklijke Schepen,
Tot dertig toe gezonken, of verbrand,
Of voor de vuyſt, in 't ent'ren aangegrepen,
Met Heldemoed verovert, en vermant;
Die Slag, waar in een Hoofd van 's Vyands Vloten,
Een Admiraal, gebogen in het ſtof,
Zelf van den Slag, en hoeze wierd beſloten,
't Verſlag quam doen den Staten op hun Hof:
Of toen de Leeuw van Holland op de Stroomen
Van Engeland, die ſloot, of openbrak,
Hen innetoomde, en niet zich liet betoomen,
't Vuur in hun Vloot en Magazijnen ſtak;
En noch voor 't leſt twee Koningkrijken temde,
In hun vereende, en trotſe Watermacht,
En Montagu in zulk een prang beklemde,
Dat hy, dien 't Schip ontzonk, in Zee verſmacht:
Waar is de glans dier dagen heen vervaren!
Wie weert (en breekt hun ketens met gebruys)
De dwing'landy der Trotſen van de baren?
Wie brengt ons nu hun Admiralen t'huys?
Hoe is, helaas! dat Zee-toneel verandert!
De Schermen van dat heerlijk Vertoog
Om veer gerukt, en op dien Wapenſtandert
Geſtolpt het peuyn van d'eerſte Zegeboog;
Dies ziet men nu de kracht van d'eer der Vloten
Aan brokken, hier, en daar, en ginſch, verdeelt,
En flauw gevolgt van laffe Bondgenooten,
Daar 't los geval met haar beſchering ſpeelt,
Tot daarze, tot lijf-berging in de Haven
Gedrongen, word beſprongen van 't geweld,
En als een romp gebrand in 't dok begraven;
Niet als voorheen verdadigt van dien Held:
Helaas! Achil, eens aan d'een zy geweken,
Zag, op de ſchrik des Volks, om dat gety,
Van Hektors toorts de Vloot aan brand geſteken;
Maar onze Achil leyt eeuwig aan d'een zy:
Nu laat ons niet het Heldelijk betreuren,
Maar treur om 't leed van 't quijnend Vaderland:
Doch 't is vergeefs met klagen 't zwerk te ſcheuren,
Men ſcheurt vergeefs zijn eygen ingewand;
Hy, als een Held ten Hemel opgeſtegen,
Beſluyt en kroont zijn dagen met een glans
Waar van noyt eeuw de glory uyt zal vegen;
Voert onbezwalkt zijn onverwelb're Krans:
En uyt de Vloot hoogheerlijk opgevaren,
Ziet z' achter zich verzinken op de Baren.

J. OUDAAN.

Graf-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Grafschriften op den zelven.

I.

Hier wordt de RUITER van het Vaderlandt beschreit,
Zyn zeekund', vaste trouw en heldendapperheit,
Van Godt gezegent in de beste en booste tyden,
Verdiende een Zeelaurier in vyftien groote stryden.

II.

Hier rust de RUITER, hooft en heil van Hollands vlooten.
De vrye Staat werdt door zyn voet in 't hart geschooten.
Die nooitvolpreezen Heldt was met zich zelf te mildt.
Dat onwaardeerbaar bloedt werdt veel te licht gespilt.

III.

Dit's 't graf des Heldts, der Staten rechterhandt,
De Redder van 't vervallen Vaderlandt,
Die in een jaar twee groote Koningkryken,
Tot drymaal toe, de trotze vlagh dee stryken:
Het roer der vloot, en d'arm daar Godt door streê.
Door hem herleeft de vryheit en de vreê.

G. BRANDT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

R E G I S T E R.

A.

Aardenburg. Het Ooſtindiſch ſchip Aardenburg veroorzaakt door zyn traagheit in 't zeilen veel ſchade aan d'andre ſcheepen. 918.
Aart van Nes, Zeekapitein, quyt zich dapper tegens Blaake. 41, 42. draagt zich manhaftig in de zeeſlag tegen de Sweden in de Sont. 154. wordt Schoutbynacht. 251. is in lyfsgevaar door 't omſlaan van zyn ſloep. 353. wordt Viceadmiraal van de Maaze. 378. leidt den eedt af. 403. begeeft zich op 't ſchip Rotterdam. 405. valt onder d'Engelſchen en is in noodt. 428. verhaal van 't geen hem in den ſtorm en daarna was bejegent. 428. raakt in gevecht met d'Engelſchen, en ontzet twee Ooſtindiſchvaarders. 429. wordt door Wildtſchut en Ooſtrum verlaaten. 430. komt met elf ſcheepen by de vloot, en wordt bedankt. 430. wordt naar Rotterdam gezonden. 432. wordt L. Admiraal van de Maaze. 463. voert voor een tydt de vlag van den Opperadmiraal in 't gevecht. 486. vecht met den Engelſchen Admiraal van de roode vlag. 514. wordt van de Ruiter aan zyn boordt ontbooden. 517. hun onderling geſprek. 518. wordt naar Boſton gezonden. 584. vecht op de rivier van Londen. 601. raakt met den Viceadmiraal der roode vlag in 't gevecht. 669. in groot gevaar van te verbranden. 669. komt de Ruiter tegens de ſcheepen der blaauwe vlag te hulp. 675. ontzet zyn broeder. 675. vecht met Prins Robbert. 858.
Abraham Faas, Vlaamſch Kapitein. 587.
Abraham Hodge. 322.
Abraham van der Hulſt wordt Viceadmiraal. 401. doodtgeſchooten. 485. zyn lykſtacy. 500, 501.
Abraham Kaſtelein deelt den Griffier Fagel een gewichtige tyding uit Colcheſter mede. 710.
Abraham Kokquet. 412.
Abraham van Peer. 736.
Abraham Schryver. 802.
Abraham Taalman. 809.
Abraham van Zyl. 518.
Achmet Turx Keizer. 241.
Adelaar. De jonge Adelaar komt by de Ruiter. 628.
Adeldom door eige deugt verworven is de pryswaardigſte. 4.
Admiraliteit t'Amſterdam ſtelt order om den Engelſchen het onderzoek der koopvaardyſcheepen te beletten. 105. de Ruiter wordt Preſident in d'Admiraliteiten. 456. de Raden ter Admiraliteit t'Amſterdam zoeken te weeg te brengen dat de Ruiter van Amſterdam zou afvaren. 457.
Adriaan Bankert, Zeekapitein, naar Landtskroon gezonden. 180.
Adriaan Bankert zyn ſchip zinkt. 515. met achtien ſcheepen afgezonden, om d'afgedwaalde en volgende ſcheepen te beſchermen. 520. ontzet drie ſcheepen. 520. wordt L. Admiraal. 537. komt met vyf Zeeuwſche ſcheepen by de vloot op Chattam. 579. zeilt de revier van Londen op tot by Gravezandt. 587. vecht met de witte vlagge. 672. komt in perſoon by de Ruiter in de vloot, en begeeft zich op 't ſchip Domburg. 795. raakt nevens de Ruiter in gevecht tegens Prins Robbert. 800. lydt ſchade en wordt van de Ruiter ontzet. 800. zyn bedryf tegens het esquadre der witte vlagge. 816. vecht met het esquadre der witte vlagge onder Eſtrée. 857.
Adriaan Bras. 399.
Adriaan Bruinsvelt ſneuvelt in de Sont. 155.
Adriaan Dirkſz. Houttuin. 155. wordt door ſtorm van de vloot geſcheiden, en komt na den ſtorm by tien oorlogſcheepen en drie Ooſtindiſchvaarders. 435. komt op het Doggers Zandt. 435. vervalt byna onder d'Engelſche vloot, maar wordt door een Huisduiner galjoot gewaarſchouwt. 435. kruiſt ontrent Vlekkeren. 436. beſluit naar 't Vaderlandt te vertrekken. 438. komt met acht ſcheepen by de vloot. 443. wordt doodtgeſchooten. 496.
Adriaan de Haaze, Zeekapitein, doorſchooten. 645.
Adriaan Jakobszoon Ruiter neemt een kleene kaper. 451.
Adriaan van Kruiningen herneemt een Hollandtſche koopvaardyfluit van de Engelſchen. 427. wordt van zyn beſchuldigingen vrygeſprooken. 740.
Adriaan Lampſens. 7.
Adriaan Michielszoon, vader van den Admiraal, wordt in de wieg leggende uit den brandt gebergt. 3. zyn huwlyken en hanteering. 4. het groot getal zyner kinderen. ibid.
Adriaan Teding Berkhout. 677.
Afbeelding van de Ruiter van den Koning van Vrankryk begeert. 533. wordt in de Raadtkamers ter Admiraliteiten opgehangen. 552.
Afkomſt uit ſlechten ſtamme, en verſcheide voorbeelden van dien. 4.
Aftoght van de Ruiter geprezen. 522, 523.
Agatocles. 4.
Alarm. Looze alarm. 189. alarm op d'Engelſche kuſt. 446. valſche alarm in den Briel. 759.
Aldert Matthyszoon. 211.
Algemon Sidney. Ziet Sidney.
Algiers. Toeleg om de Turſche rooſſcheepen aldaar te verbranden miſlukt. 83.
Algierſche Rover tegen ſtrandt gejaaght en verbrandt. 88.
Algierſche Zeemaght. 238.
Algiers met 785 ſtukken geſchuts na de zeekant voorzien. 242. nieuwe moeite met die van Algiers en de redenen daar van. 267. de Ruiters bedenkingen over het bedwingen van de Algierſche Rovers, aan van Beuningen geſchreeven. 620, 621.
Alida Jans van Middelburg, moeder van den Admiraal de Ruiter. 4.
Alkayer of Koning der Negers bewoogen door een geſchenk van vier ſtoop brandewyn. 315.
Allardt Pieterszoon de Boer. 443. afgezet. 449.
Alliantie met Engelandt. 612.
Alyaga, Opperſte der Douane te Algiers. 277.
Amak, een eilandt in Denemarken. 175, 211.
Ambaſſadeurs van Engelandt. 20.
Ambaſſadeurs van Zweden koomen uit Engelandt in Goereê. 559. Ziet Gezanten.
Amboina. 20.
Amſtel. Kapitein van Amſtel. 200.
Amſterdam. Vroedtſchap van Amſterdam beſluit de Ruiter tot Opperadmiraal te helpen vorderen. 392. toelegh om d'oorlogſcheepen voor Amſterdam in brandt te ſteeken ontdekt. 769.
Amſterdamſche Regenten ſtellen order op de beſcherming hunner ſtadt. 765.
Amſterdams grootburgerſchap aan de Ruiter geſchonken. 77.
Andries Bilde. 151.
Andries van der Burg, Konſul t'Algiers. 238. gevangen. 277.
Andreas Doria. 127.

An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Andries Fortuin. 28.
Anhold. 217.
Anna van Gelder, de Ruiters derde Huisvrouw. 20.
Anna de Ruiter, jongſte dochter van den Admiraal, ſterft aan de peſt. 525.
Annemabo, een Engelſche ſterkte in Guinea, door buskruit geſprongen. 346.
Annobon. 362.
Antigoa. 366.
Antonides. 611.
Antony Fernando. 144.
Antony Korneliszoon. 316.
Appleton. 47.
Arabiſche boeken en kaarten te Saleé opgezocht voor den Staat. 94.
Arlingtons aanmerkelyke woorden met de Hollandtſche Ambaſſadeurs gewiſſelt. 616.
Armand du Cambout. 506.
Armand van Gramont, Graaf van Guiche, komt nevens andre Edellieden op 's Landts vloot. 774.
Armoe van de Ruiter in zyn jeugt. 6.
Arnando Dias, een Spaanſch Renegaat, van de Ruiter ter galge verweezen. 84.
Arnoudt Gyſels, Admiraal van de vloot naar Portugaal. 9.
Arnout van Overbeeke, Kommandeur der Ooſtindiſche retourvloot. 722.
Artykelsbrief, nopende de ordres ontrent de vloot. 403.
Artykelen der overgeeving van het eilandt Goereê op de Guineſche kuſt, in handen van de Ruiter. 310, 311.
Asjan door d'Engelſchen verlaaten. 357.
Askue op Loeveſtein gebraght. 500. zyn oordeel van de Hollanders. 504. Zoekt Georg.
Atteſtatie aangaande het ſalueren en reſalueren, tuſſchen de vlaggen van Vrankryk en den Staat der vereenighde Nederlanden voorgevallen in December 1652. 548. aangaande het ſalueren en reſalueren van de Ruiter en Montagu. 554. van de Ruiter en Lauſon. 555.
Atteſtatie van de Hollandtſche Admiralen, aangaande het ſalut en contreſalut, tuſſchen de Ruiter en den Engelſchen Viceadmiraal Lauſon voorgevallen. 617.
Auguſta. Toeleg op Auguſta. 971. wordt geſtaakt. 972.
Auke Stellingwerf, L. Admiraal van Vrieſlant, geſneuvelt. 382.
Aukes. Ziet Douwe Aukes.
Avontmaal. Heilig Avontmaal op de Ruiters ſchip gehouden. 198.
Ayamonte. 11.
Aylua, L. Admiraal van Vrieſlandt, komt met de Vrieſche ſcheepen in 't Konings Diep. 573.

B.

Baakens langs de ſtranden. 842.
Baart Dirkszoon van Purmerent, Scheepsluitenant, wordt vermoordt. 689.
Bakus. 211.
Bankert. Ziet Adriaan.
Barbados, gelegentheit daar van. 363.
Barbadosvaarders. Toeleg op d'Engelſche Barbadosvaarders. 607.
Barent Hals. 426.
Barent Hom. 371.
Barent Maartenszoon. 894.
Barkley doodtgeſchooten. 480.
Barkleys lyk gebalſemt en naar Engelandt gevoert. 500.
Barmhartigheit van de Ruiter aan vyanden beweezen. 15. aan een Franſch ſchip, dat ten einde van leeftocht was. 76
Baron de Buſca op 't voorſchryven van de Ruiter by den Koning van Vrankryk weer in genade aangenoomen. 543.
Baron Muskerry. 382.
Bartholomeus Rietbeek. 325.
Baſtiaan Senten verovert een Parlementsſchip. 36.
Baxſtarre. 368.
Beaufort, Admiraal van de Franſche vloot. 465. bedenkingen over de conjunctie van de Hollandtſche vloot met Beaufort. 544.
Bedaartheit van den ouden Tromp in 't vechten. 59.
Bededagen. 55, 381, 407, 408. alle maanden gehouden. 459, 648.
Bedrog van een Engelſch Kapitein. 149.
Behulpzaamheit der Engelſchen. 143.
Beleg van Bergen op Zoom. 6.
Bellechere. 320. doodtgeſchooten. 364.
Belooningen van den Staat 's Landts Opperhoofden toegevoeght. 45. geſtelt op 't veroveren van Engelſche ſcheepen. 379, 380.
Belt. De Belt. 205.
Bentivoglios getuigenis, noopende Hollandt en Zeelandt. 1.
Bergen in Noorwegen. De Hollandtſche vloot komt daar voor 't landt. 415. krygt tyding van 't gevecht der Engelſchen met d'Ooſtindiſche ſcheepen in de haven van Bergen. 415. vlyt aangewendt om de ſcheepen aldaar leggende uit te preſſen. 416. twee fregatten en een galjoot daar na toe gezonden. 737.
Bergen op Zoom. 3. belegert. 6.
Bernard de Salinas, koomende van Londen, begroet den Ruart en de Ruiter. 588.
Bernardus Somer maakt een lykdicht op zyn Schoonbroeder van Gelder. 865. zyn geſprek met de Lira, Afgezant van Spanje. 1001.
Beroerte ontrent de Ruiters huis op 't Waalseilandt. 741, 742, 743.
Beſlag der Hollandtſche ſcheepen in Vrankryk. 117. der Franſche in Hollandt. 120. der Hollandtſche weêr in Vrankryk. 124.
Beverning. Ziet Hieronimus.
Beveſier. De Ruiter komt daar ontrent. 597.
Beuningen. Ziet Koenraadt.
Bewinthebbers der Ooſtindiſche Kompagnie doen een verzoek aan de Ruiter. 846.
Bielke, Admiraal van Denemarken. 155, 203, 206, 320.
Biskaayſche kommiſſivaarders. 141.
Biſſchop van Munſter verkundight den oorlog tegen de Staaten. 646. moet het beleg van Groeningen verlaten. 737.
Blaake, Admiraal van 't Engelſche Parlement, vecht met Tromp. 21. met de Wit en de Ruiter. 32. zyn gevecht met Tromp by Doeveren. 35, 36. by Poortlandt. 39. hy ontmoet de Ruiter op zyn toght naar Barbarye, en begroet hem met eerſchooten, en door zyn Kapitein. 78.
Blaauwe vlag van Tromp bevochten. 516. vervolgt. 517.
Bleeking. 211.
Blydtſchap over de Ruiters wederkomſt uit Guinea. 389, 390, 396.
Blok doodtgeſchooten. 482.
Bockum. 389.
Bodegraven verwoeſt. 764.
Bodley, Engelſch Kommandeur. 47.
Boertreden van den Koning van Zweeden met den Gezant Terlon. 156. Boertreden te Keulen. 855.
Bon verovert. 879.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Bona. De kaap Bona, een uithoek van Afrika. 230.
Boos. 443.
Bootsgezellen die wegliepen geſtraft. 146.
Boreel. Zoekt Willem Boreel.
Bornholm. 211.
Boshuizen, Kapitein. 204.
Boſton. Toeleg op Boſton. 584.
Boter. De Ruiter beſmeert zyn ſchip met Yrſche boter om den vyandt t'ontgaan. 16.
Bottrou. 325.
Boudewyn Keuvelaar. 424.
Boukhorſt. 25.
Boyle. 382.
Brakels (Johan) dapperheit op de rivier van Chattam. 574. wordt eerlyk beloont. 583.
Brakel (Pieter), Schoutbynacht, naar Lubek gezonden. 194, 204.
Brandt te Londen. 546.
Brander. Engelſche brander op de Ruiter afgezonden, en wyſſelyk door zyn beleidt afgekeert. 519.
Brandtſcheepen. Belooning aan het volk der brandtſcheepen, die de Turken zouden aanvallen, belooſt. 82.
Brandtſcheepen. De Ruiters zeggen dien aangaande. 501.
Brandewyn. Groote onorde daar door ontſtaan. 353.
Breemer Schipper miſleidt de Hollandtſche vloot. 434.
Breſt. Pryzen van Breſt afgehaalt. 606.
Brief der Ambaſſadeuren, Meerman en Boreel, uit Engelandt aan de Heeren Staaten Generaal gezonden. 616. der Ambaſſadeuren van Beuningen en Vrybergen. 706. der Ambaſſadeuren Halewyn en Boreel. 703. van de Raden ter Admiraliteit. 224, 285, 331. van Van Beuningen aan de Ruiter. 498. aangaande de Ruiter en zyn aftoght. 523. van Chriſtiaan de V. Koning van Denemarken, aan de Weduw van de Ruiter. 1000. van Don Jan van Ooſtenryk aan de Ruiter. 921. van Eduard Bakwel aan de Ruiter. 910. van den Raadtpenſionaris Fagel aan de Ruiter. 838. van den Graaf van Sandwich aan den Generaal Monk. 439. van den Groothartog van Toskanen aan de Ruiter. 968, 969. van de Gevolmachtigden op 's Landts vloot aan de Ruiter. 395. van Hamel Bruininx, aan de Staaten Generaal en den Griffier Fagel, nopende de Hongariſche Predikanten. 934, 935. van den Keurvorſt van Brandenburg aan de Weduwe van de Ruiter. 999. van den Koning van Denemarken aan de Staaten Generaal. 216. van den Koning van Engelandt, waar by Engel de Ruiter in zyn Ridderlyke waardigheit wordt beveſtigt. 908. van den Koning van Spanje aan de Ruiter. 926, 928, 980. van den Koning van Tripoli aan de Ruiter. 244. van den Koning van Vrankryk aan d'Eſtrades. 536. aan Beaufort. 544. van Malapert. 940, 941. van den Onderkoning van Sicilie aan de Ruiter. 953, 956, 958, 980. van den Prins van Oranje aan de Ruiter. 721, 771, 784, 792, 808, 827, 845, 850, 868, 982. aan de Weduwe van de Ruiter. 998, 1006. van den Schoutbynacht van Algiers. 232. van de Ruiter aan den Opperſten van Saleé. 74. aan den Engelſchen Kommandeur Withorn. 95. aan de Raaden ter Admiraliteit t'Amſterdam. 106. van de Raaden ter Admiraliteit aan de Ruiter. 106. van de Ruiter aan den Hartog van Medina Celi. 110. aan Montagu. 169. aan den Zweedtſchen Admiraal. 207. aan den Algierſchen Schoutbynacht. 232. aan den Koning van Tripoli. 246. aan de Staaten. 261. aan François Selwyn. 349. aan den Heere van Reede van Renswoude. 303. aan die van Genua. 127, 128. aan den Ridder Paul. 132. aan de Wit, aangaande zyne verrichting op zyn reize in Guinea. 390, 391. aan de Staaten Generaal, raakende d'ordre om de rivier van Londen in te zeilen. 586. aan den Raadtpenſionaris de Wit. 687, 718. aan den Prince van Oranje. 694, 772, 793, 897. aan den Raadtpenſionaris Fagel. 906. aan de Staaten van Hollandt, tot ontſchuldiging van den Ruwaart van Putten. 718, 719. van de Staaten Generaal aan de Ruiter. 732, 808, 839, 868.
Brief van de Staaten Generaal, wegens de zeeſlag tuſſchen d'Engelſchen en den Heer van Waſſenaar. 386. van de Staaten van Hollandt aan de Ruiter. 66, 199, 679, 680. aan de Heeren Witzen en de Wit, wegens de weigering van den L. Admiraal Tromp. 798. van de Staaten van Vrieſlandt aan de Ruiter. 714. der Staaten van Zeelandt aan de Ruiter. 739. om de rouw over de Ruiter te beklagen. 998. van Terlon aan de Ruiter. 999. van Tromp aan de Staaten, nopende zyn bedryf ontrent de blaauwe vlag. 526. van den Generaal Valkenburg. 335. van den Raadtpenſionaris de Wit aan Mortagne, nopende 't ſtryken van de vlag. 275. aan de Ruiter, over het vangen van den Ruwaart. 716, 717. van Withorn. 95.
Brieven van repreſalie van d'Engelſchen tegen de Hollanders. 21.
Briel loopt gevaar van d'Engelſchen. 698.
Briel. Valſche alarm aldaar. 759, 760. bekommering daar voor. 768.
Bril. Bril op de neus, by de Spanjaarts voor een teeken van deftigheit gehouden. 287.
Bruinsvelt, Schoutbynacht. 492.
Buats dapperheit. 189.
Bulters, een Zeekapitein, wordt doodelyk gequetſt en ſterft kloekmoedig. 49.
Bul gezonken. 492.
Bulſt. 371.
Burgerſchap van Amſterdam aan de Ruiter vereert. 76, 77.
Buskruit naar de vloot gezonden, en van d'Ooſtindiſche Compagnie te leen verzocht. 681.

C.

Cabotiere. 802.
Chapey. Landing aldaar. 58.
Charleroy. Zyn Hoogheits toght derwaarts. 764.
Charneſſe, een Engelſch Fort, beſchooten en ingenoomen. 571. men oordeelt dat Fort niet houwbaar te zyn. 571. het wordt verlaaten en omver geworpen. 572.
Chattam. Krygsraadt nopende den toeleg op Chattam. 567. de Ruiter komt aldaar. 574. ſchutgevecht op die rivier. 574. ſcheepen aldaar verbrandt. 577, 578. blydtſchap in Hollandt over den zegen aldaar behaalt. 582.
Chriſtiaan, Koning van Denemarken, laat een dankdag wegens de verkregene overwinning houden, en de Heeren Staaten voor hunne hulpe bedanken. 197. beſchenkt de Ruiter met een goude keten. 199.
Chriſtiaan de vyfde, Koning van Denemarken, beſchenkt de Ruiters ſtiefzoon met het recht van Adeldom. 620. beklaagt de Ruiters doodt. 1000.
Chriſtiaan, Prins van Denemarken. 175.
Chriſtiaan Ebelszoon. 540.
Chriſtiaan Elders. 448.
Chriſtiaan Kloppenburg. 111.
Chriſtiaanshaven, een haven te Koppenhagen. 202.
Chriſtoffel Adolphs, Stempelſnyder, wordt de ſtempel van de penning over de vreede met Engelandt van de Overheit betaalt. 610.

Chri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Christoffel Mings. 381. doodtgeschooten. 496.
Christoffel Mynnes, Engelsch Viceadmiraal. 478.
Commissie aan de Ruiter van de Staaten Generaal om over hunne vloot by de Wielingen te gebieden. 23. zyne commissie tot het Kapiteinschap. 9. tot het Schoutbynachtschap. 10. tot het Viceadmiraalschap. 67.
Cornelis Thomaszoon. 434.
Cornelis Tromp wordt verplaatst, en krygt zyn last onder 't Kollegie ter Admiraaliteit t'Amsterdam. 463.
Cornelis Tromp met eenige scheepen van d'Engelschen omcingelt en in groot gevaar. 485. door de Ruiter ontzet. 485. zyn onverzaagtheit. 495. hy komt laater by den vyandt. 513. vecht tegen het Engelsch esquadre van de blaauwe vlag. 516. brengt dat op de vlucht en vervolght het den gantschen nacht. 517. bedenken op dat vervolgen. 517. hy vervolght 's anderendaags noch de blaauwe vlag. 521. keert te rug en wordt van d'Engelschen vervolgt. 521. komt voor de Wielingen en zeilt het Landts Diep in. 521. wordt van de Ruiter beschuldigt, en schryft aan de Heeren Staaten. 525. wordt, op het voorstel van den Raadtpensionaris de Wit, door een resolutie van de Staaten van Hollandt van zyn ampt ontslaagen. 526. komt by de Wit in den Haag. 527. zyne aanbieding, die den Heeren Staaten wordt bekent gemaakt. 527. zyn verzoek, en resolutie daar op genoomen. 527. hy vecht met het esquadre van de blaauwe vlag. 859. wordt te Londen met groote eer onthaalt. 907.

D.

Daniel de la Feur, Nederlandtsche Konsul te Toulon. 112.
Dankdag in Nederlandt. 499, 500. in de vloot over de overwinning van Chattam. 580. in Hollandt daar over gehouden. 582, 585.
Dankdag over de vreede met Engelandt. 607, 884. over 't verlaaten van Uitrecht. 880.
Dankdag in Denemarken over de overwinning der Zweden. 197.
Dank-en-bededag. 831.
Dantzik. 97. De Nederlandtsche vloot komt voor Dantzik. 99. blydschap daar over. 100.
David de Vries, Konsul te Salée. 73.
David de Wildt komt als Gecommitteerde in 's Landts vloot. 796.
David Vlug wordt Schoutbynacht. 528. met de zinkscheepen naar de Middelgronden gezonden. 781. te rug ontboden. 782. van wandevoir beschuldigt. 739. vonnis by den Krygsraadt t'zyner ontlasting gewezen. 739, 756. hy wordt doodtgeschooten. 804.
Deane, Engelsch Admiraal, doodtgeschooten. 49. voorspook aangaande zyn doodt. 52.
Deenen doen uit Koppenhagen een uitval op de Zweden. 202.
Deensche oorlogscheepen voor Dantzik. 101.
Deensche Oversten eischen om de Oostindische vloot der Hollanders in de haven van Bergen in Noorwegen tegen d'Engelschen te beschermen honderdtduizendt ryxdaalders. 415.
Demosthenes af komst uit slechten stamme. 4.
Deventer. Het schip Deventer wordt verzeilt. 806.
Diemermeer. Het Oostindisch schip Diemermeer, dat te vooren vermist was, komt te Bergen. 438.
Dirk de Munnik. 802.
Dirk Duizend. 398.
Dirk Krynen Verveen. 155. sterft te Koppenhagen. 155.
Dirk Pater. 806.
Dirk Pietersz. Roodthooft. 398.
Dirk Schey, van de Ruiter naar Livorno gezonden. 130.
Dolman. 399.
Don Andrea d'Avola, Prins van Montesarchio. 931.
Don Antony Pimentel de Prado. 303.
Don Diego Ferdinand de Kordua, Overste van Malaga, onthaalt de Ruiter treffelyk. 72.
Don Estevan de Gamarra, Gezant van Spanje in den Hage. 220.
Don Françisco de Toledo, Viceroy van Sicilie, verwellekomt de Ruiter. 929.
Don Johan de vierde, Koning van Portugaal. 8. laat de Nederlandtsche Bevelhebbers en Kapiteinen met goude ketenen en gedenkpenningen beschenken. 14.
Don Johan van Mendosa, Admiraal van Portugaal. 14.
Don Jan van Oostenryk schryft aan de Ruiter. 921. schryft zyn reis met de Ruiter af ter zaake van zyn ziekte. 926.
Don Melchior de Sisterna, Viceroy van Sardinie, bewyst de Ruiter groote eer. 927.
Don Michel Alonso Fenolet. 921.
Don de Valasko. 12.
Donderslag in 't schip van de Ruiter. 100, 101.
Doots overdenking verstrekt de Ruiter een prikkel tot kloekmoedigheit. 865.
Doodt voor 't Vaderlandt is loffelyk. 58.
Dooy belet de Franschen in Hollandt in te vallen. 765.
Dordrecht. Opstandt des volks aldaar om zyn Hoogheit te vorderen. 692.
Dorp, Admiraal van Hollandt. 58.
Dortmouth. De Ruiters komst aldaar. 596. beschryving van 't gat van de haven dier plaatze. 596.
Douane. 242.
Douwe Aukes. 398. zyn gedenkwaardige heldendaadt in 't gevecht tegen Askue. 27, 28.
Douwning wordt van Koning Karel in genade aangenomen. 220. Ziet Georg.
Drontheim. 211.
Droom van de Ruiter. 39.
Duinkerkers. De Ruiter kruist op de Duinkerkers. 7. komt 'er by twee en ontjaagt den eenen een prys. 8. de Ruiters krygslist tegen hen gebruikt. 16.
Duins. Toeleg van de Hollandtsche vloot op Duins door tegenwindt verhindert. 447, 448.
Coventry reist naar Engelandt om de vreedehandel te bevorderen. 592.
Culsac. Gesteltenis van de haven en 't fort van Culsac. 899. 't fort wordt te vergeefs aangetast. 900.

E.

Ebbe. Wonderlyke ebbe belet de landing der vyanden. 697.
Edelmoedigheit van den Tripoleeschen Koning. 245. van den Raadtpensionaris de Wit. 454.
Eduard Bakwel schryft aan de Ruiter. 909.
Eduard Montagu zeilt met de Engelsche vloot naar de Beldt. 172. schryft aan Wassenaar en de Ruiter. 172. raakt in een scherp gevecht met Jan van Brakel. 670. zyn schip wordt door een brander aangesteken en verbrandt. 671. zyn doodt en lof. 671.
Eduard Sprag vecht met de Hollanders op de rivier van Londen. 601. met Tromp. 859. zyn deerlyk einde. 860.
Eedt, den Magistraaten in Hollandt opgeleidt ter gelegenheit van het geschil met Vrankryk over 't beslaan der Hollandtsche scheepen. 120.
Eedt van zuivering. 403. inhoudt van den eedt door de Ruiter, als Opperhooft der vloote, gedaan. 403. valsche eeden om geldt gesworen. 263.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Eeuwig edict. 612. vernietigt. 693.
Egbert Meeszoon Kortenaar quyt zich dapper in de Sont. 155. wordt Viceadmiraal van de Maaze. 170. wordt L. Admiraal. 377. ſneuvelt door een kanonſchoot. 382.
Elandt du Bois. 894.
Elburg. Verdrag aldaar geſlooten tuſſchen Zweden en Poolen. 101.
Ellendige toeſtandt binnen 's Landts door d'aankomſt des Konings van Vrankryk. 678.
Engelſchen raaken in oorlog met de Nederlanders onder Kromwel. 20. geven brieven van repreſalie tegen haar uit. 21. ſtaan naar de heerſchappy over de zee. 21. hun verlies in de zeeſlag by Schevening. 57. zy leggen toe om de ſcheepen, havens en zeeſteden van den Staat met vuurtuigen te verbranden. 36. ſtryden om 't gebiedt der zee. 38. beweerden eertydts dat de zee gemeen en vry was. *ibid.* toonen zich gedienſtig om de Hollandtſche matroozen en vaartuigen in den ſtorm te bergen. 143. plegen vyandtſchap op de kuſt van Afrika. 290, 291. krygen achterdocht of de Ruiter niet naar Guinea was. 318. beſpringen trouwlooslyk de Smyrniſche vloot. 376. taſten de Hollandtſche ſcheepen uit Ooſtindien aan in de haven van Bergen in Noorwegen. 415. verbranden de Hollandtſche koopvaarders in 't Vlie. 534.
Engelſche gevangenen, op Kormantyn bekoomen, worden te Martinique aan landt gezet. 365. van de Ruiter ontſlagen, en van ſcheepen en lyftocht verzien. 373.
Engelſche ſcheepen genoomen. 334, 371.
Engelſche vloot in zee om naar de Sont te zeilen. 164. zeilt naar de Belt. 172. onder Monk in zee, komt op de Hollanders af. 478.
Engelſch Predikant van de Ruiter genoomen en ondervraagt. 837.
Engelſch Schryver getuigt loffelyk van de Ruiter. 882, 989.
Engelſch Trompetter tracht zaat van oproer in de vloot te ſtrooijen. 691.
Engel de Ruiter, des Admiraals eenige zoon, noch geen vyftien jaaren oudt zynde, vaart met zyn vader naar de Middelandtſche zee. 273. hem wordt een vaendel opgedraagen op de kuſt van Guinea. 307. gezonden om den Hartog van Aumont te begroeten. 541. wordt tot Kapitein-Luitenant geſtelt op 't ſchip van Van der Zaan. 563. tot vaſt Kapitein verkooren en met een fregat naar Engelandt gezonden. 619. wordt te Londen heuſch bejegent en Ridder geſlagen. 619. op zyn borſt gequetſt. 668. wordt belaſt met drie ſcheepen op kondtſchap te kruiſſen. 796. zeilt naar 's vyandts vloot om die te bezichtigen. 810. wordt Schoutbynacht. 863, 864. van zyn Hoogheit in dat ampt beveſtigt. 879. met negen ſcheepen gezonden om in 't Kanaal te kruiſſen. 894. wordt van den Koning van Engelandt in de Ridderlyke waardigheit beveſtigt. 907. krygt kennis van zyn vaders doodt. 997. wordt in zyn vaders plaats met den tytel van Hartog beſchonken. 1001. die tytel wordt, op zyn verzoek, in den tytel van Baron verwiſſelt. 1002.
Engel Janszoon. 438.
Enno Doedes Star neemt het Engelſch ſchip Afrika. 366. wordt tot Viceadmiraal in de plaats van Koenders verkooren. 529. werdt belaſt voor 't Konings Diep te kruiſſen. 590.
Equipagie van 's Landts oorlogſcheepen. 773.
Erbarmnis van de Ruiter over d'ellende des oorlogs. 196.
Erpenius. 94.
Ernſt van Ailua. 193.
Ervarentheit van de Ruiter. 986.
Eſſen. 't Schip Eſſen lek geſchooten en naar Palermo geſleept. 949.
Eſtrées getuigenis van de Ruiter. 805.
Europa. 209.
Evert Antoniszoon. 56.
Evert van Gelder vervalt onder d'Engelſchen, die zyn ſchip veroveren. 434. zyn ſchip in den brandt redt zich zelve. 482.
Evert Gerritszoon verzaakt de Kriſtelyke Religie te Algiers. 284.
Ewyk. 809.
Ewout van der Horſt. 529.
Ewout Pieterszoon Worſt. 5.

F.

Fagel (Gaſper) ſchryft aan de Ruiter. 838. komt aan de Ruiters boort. 847. zyn voorſtel aan den Krygsraadt. 848.
Falmouth. Graaf van Falmouth. 382.
Fairfax. 219.
Falſter. 211.
Farina, 4 mylen van 't oudt Karthago gelegen. 231.
Fero. d'Eilanden van Fero. 385.
Floris Blom. 449.
Floris Kant. 698.
Flokkenius de Ruiters Predikant. 317.
Foy. Beſchryving van de haven dier plaatze. 604.
François Palm. 460.
Frans van Niedeks ſchip wordt reddeloos door den ſtorm. 443.
Françiſcus Ridderus. 409.
Frans Roys. 27.
Frans Selwyn. 341.
Franſchen verlaten het Sticht en Overyſſel. 880.
Franſche gevangens worden van de Ruiter te Barcelona aan landt gezet en naar Marſeilje gezonden. 115. voorſlag om die op de vloot te verdeelen van de Ruiter verworpen. 807.
Franſche Edellieden op de vloot. 477. zyn in groot gevaar en bergen zich op het ſchip van Evert van Gelder. 482.
Franſche Ridders in de vloot. 505. begeeven zich in een ſloep om een Engelſchen brander af te keeren. 519.
Franſche ſcheepen van de Ruiter genoomen. 113. klaghten daar over in Vrankryk. 116.
Franſche vloot in zee onder Beauſort. 465. beraadtſlaging over de conjunctie van die vloot met de Hollandtſche. 465. bedenking op de conjunctie van de Hollandtſche met de Franſche vloot. 544. order by de Ruiter daar op beraamt. 545.
Franſche vrybuiters doen groote ſchaade. 111.
Franſche vruchten en waaren verbooden. 120.
Fraſer (Johan). 769.
Frederik de derde, Koning van Denemarken, begint den oorlog tegen Zweden. 150, 151. moet veele Landen aan den Zweedt overgeeven. 152. wordt in zyn hooghſte noodt van de Staaten bygeſtaan. 153. onthaalt d'Opperhoofden der Hollandtſche vlooten ter maaltydt. 175.
Frederik Henrik, Prins van Oranje, maakt de Ruiter Kapitein en Schoutbynacht. 9, 10.
Fredrik Stachhouwer, Schoutbynacht van Weſtvrieſlandt en 't Noorderquartier. 378.
Fredrixburg, Deenſche ſterkte in Guinea. 346.
Frederixode. 151.
Frikambault, Franſch Zeekapitein. 126.
Funen van den Koning van Zweeden over ys ingenoomen. 151.

Ga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

G.

Gabriel Antoniszoon. 24.
Gael. 392.
Galjoots uit de vloot gezonden om d'Ooſtindiſche ſcheepen en andre koopvaarders op te zoeken. 411.
Galjoots naar d'Engelſche kuſt gezonden. 446.
Gambia. 314.
Gardeloupe. 363.
Gebeden door laſt van de Staaten om Godts zegen in het zeegevecht gedaan. 55.
Gebedeſtonden ten tyde van 't gevecht in verſcheide Hollandtſche ſteden gehouden. 858.
Gebedt van de Ruiter. 459.
Gebedts kracht in de Ruiter. 819.
Gebrek van lyftocht in 's Landts vloot. 875.
Gebrek van Lootzen op de rivier van Londen bedreven. 503.
Gedaante van de Ruiter. 989.
Gedult van de Ruiter in zyn krankheit. 983.
Geheime ordre by de Raaden ter Admiraliteit beraamt om d'Engèlſchen het onderzoeken der koopvaardyſcheepen te beletten. 105. wordt van de Staaten ingetrokken. 106.
Geheugenis van de Ruiter. 990.
Gelderlandt. Het ſchip Gelderlandt wordt door de holle zee reddeloos en opgezonden. 478.
Gelykmoedigheit van de Ruiter. 990.
Geluk van de Ruiter. 19, 986.
Gelukkige Staat van de Nederlandtſche Republyk na de vreede met Engelandt in het jaar 1668. geſlooten. 6.
Gelukwenſchingen aan de Ruiter. 498.
Gemor onder de gemeente over de tegenſpoedt te lande. 688.
Van Gent. Zoekt Willem Joſef.
Genua. Die van Genua willen niet toelaaten dat de Ruiter eenige Franſche ſcheepen binnen hunne haven bevecht. 127, 129. peſt te Genua. 129.
Georg Askue ontmoet de Ruiter by Pleymuiden. 25. raakt met hem in 't gevecht. 27. neemt de vlucht. 28. Admiraal der witte vlagge, raakt met zyn ſchip de Royale Prins op de Galper vaſt en moet het overgeeven. 488. wordt gevangen en op 't ſchip van Zweers gebraght. 489. op Loeveſtein gebraght. 500. zyn oordeel tot lof der Hollanders. 504.
Georg Douwning, Ambaſſadeur van Engelandt, komt in den Hage en eyſt voldoening van het geen ontrent de Merlin was voorgevallen. 640.
Gequetſten worden naar Rotterdam gezonden. 817. de Ruiters verzoek hun aangaande. 818.
Geraard Haſſelaar, als vrywillige op de vloot gegaan. 534. wordt doorſchooten. 668.
Geraard Kallenburg, Kapitein op 't ſchip van de Ruiter, quyt zich dapper. 977.
Gerrit Abrahamszoon. 518.
Gerrit Andrieszoon Mak verovert de Karolus Quintus op Chattam. 575, 583.
Gerrit Boos. 443.
Gerrit Femszoon. 155.
Gerrit Jakobszoon plant d'eerſte vlag op 't kaſteel Takorary. 327.
Gerrit van Lemme, Zeekapitein, quyt zich dapper tegen de Spaanſche vloot. 13.
Gerrit Simonszoon de Graaf. 352.
Gertsdorp, Rykxhofmeeſter van Denemarken. 176, 209.
Geſchut der Ooſtindiſche ſcheepen te Bergen in Noorwegen aangehouden. 417.
Geſprek van de Ruiter met een Franſch Kapitein. 17.
Geſchenken. Ziet Giften.
Geſchil met Vrankryk ter neêrgeleidt. 122.
Geſtalte van de Ruiter. 989.
Getrouheit der Mooren. 19. van de Ruiter aan zyn Meeſters beweezen. 18.
Gevaarlyke landing by Kormantyn. 348.
Gevangenen. Engelſche gevangene in den ſlag tegen Monk gekreegen. 496. gevangens van Nedederlandt worden in Engelandt hardt gehandelt. 62. men weigert in Engelandt de Nederlandtſche gevangenen te laten loſſen en handelt ze hardt. 461. verloſſing van zommige gevangenen. 462.
Gevankenis van den Ruwaart van Putten. 715, 716, 717.
Gevolmachtigden in 's Landts vloot, valſche geruchten tot hun nadeel uitgeſtrooit. 440.
Gevolmachtigden zeilen nevens de Ruiter naar 's Konings Diep om dat te bezichtigen. 451. vertrekken naar den Haag en worden van de Staaten Generaal bedankt. 454.
Gevolmachtigden. De Staaten beſluiten weêr Gevolmachtigden in de vloot te zenden. 548.
Gezanten van Engelandt achten zich van de Hollanders beledigt en vertrekken met misnoegen. 20.
Gezanten naar Denemarken. 169.
Gezanten van Zweeden koomen uit Engelandt in Goereê. 559.
Gezanten gezonden aan de Koningen van Vrankryk en Grootbritanje. 683.
Gezanten van Nederlandt t'onvreden, dat men hun doen tot bevordering der vreede tuſſchen Zweeden en Denemarken ten quade duidt. 206. geeven reden van 't bezetten der Zweedtſche ſcheepen door de Ruiter. 208. verzoeken d'Engelſchen en Franſchen de leſte handt aan 't werk der vreede tuſſchen de Noorder Kroonen te helpen brengen. 208.
Gezontheit. Wonderbaare gezontheit van 't volk der vloote in Guinea. 361.
Gibralter. Scheepsſtryt voor die ſtadt. 5.
Giften aan de Hoofden van 's Landts vloot toegevoegt. 45.
Gysbert Hendriks van Weſtbroek, zyn twee dochters als ſlaven door d'Engelſchen in Weſtindie gehandelt en door de Ruiter verloſt. 322.
Gysbert de Wit, van wegen den Staat naar Portugaal gezonden. 138.
Gilbert de Viane, Fiſcaal, by Livorno van de Franſchen gevangen. 127. weer ontſlagen. 132. ſpreekt met den Koning van Tunis. 235. ſterft en wordt buiten Algiers begraven. 281.
Gillis Kaazen, Kapitein van een kaper. 760.
Gillis Salvo, Kommandeur van een brandtſchip, te recht geſtelt. 560. wordt afgezet en in 't Raſphuis gebannen. 561.
Glocheſter. Hartog van Glocheſter. 219.
Godaart van Slingelandt. 169.
Goddelyke beſtiering verydelt de menſchelyke aanſlagen buiten verwachting. 410, 422.
Godtvruchtigheit van de Ruiter. 459, 615, 986.
Godtvruchtig zeggen van de Ruiter. 799.
Goedthertigheit van eenige Hollandtſche matroozen. 803.
Goereê. 't Eilandt Goereê, op de Guineſche kuſt gelegen, aan de Ruiter overgegeeven. 310.
Goletta, een Kaſteel dat aan de mondt der haven van Tunis leidt. 247.
Goodſon, Viceadmiraal van Engelandt, komt aan 't boordt van Waſſenaar. 173.
Gotskens (Henrik). 187, 201.
Goudê keten van den Koning van Denemarken aan de Ruiter geſchonken. 199.
Goude kop aan de Ruiter vereert. 609.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Goudtſche ſluis. Poſt aldaar gevat, en burgers en huisluiden derwaarts ontboden. 764.
Govert 't Hoen. 350. wordt Schoutbynacht. 503. doodtgeſchooten. 516.
Govert Pieterszoon. 518.
Graaf van Arlingtons geſprek met de Hollandtſche Ambaſſadeurs. 616.
de Graaf de la Feuillade komt in de vloot. 543. zyn voorſtel in den Krygsraadt, en reſolutie daar op genoomen. 543.
Graaf van Guiche komt in de vloot. 476. quyt zich dapper. 491.
Graaf van Hoorn naar de vloot gezonden. 584. komt in de vloot. 589. quyt zich dapper ontrent het Fort van Harwits. 591.
Graaf Jan van Hoorn. 573.
Graaf van Marleboroug. 382.
Graaf van Montery doet een bezending aan de Ruiter. 844.
Graaf van Sandwich ſchryft aan den Generaal Monk. 439.
Graaf van Schafsburys bekentenis nopende 't geluk der Hollanders 767. advys van 't uitroeijen van Carthago. 770.
Graaf van Stierum gequetſt. 900
Grafſteê ter eere van Tromp opgerecht. 59.
Greinkuſt, waarom zoo geheten. 324.
Groeningen van den Biſſchop van Munſter verlaten. 737.
Groenlandt. Gevaar van de Ruiter in Groenlandt. 7.
Groenlandtſche vaart van de Staaten verbooden. 47, 159, 461, 880. onder zekere voorwaarden weer toegelaaten. 159.
Guſtavus Sperling, Zweedtſchen Admiraal. 205.

H.

Haaringviſſchery van d'Engelſche aangematigt. 20. Tromp gezonden om die te bevryden. 22. voordeel der zelve ten aanzien van deezen Staat. 22.
Haaringbuizen genoomen. 22. een Hamburger aangehaalt en ontſlagen. 447.
Harderwyk. 768.
Hardtvochtigheit van een gequetſt matroos. 676.
Harpert Martenszoon Tromp, vader van den Admiraal. 58. doodtgeſchooten. 58.
Hartog van Aumont komt de Ruiter bezoeken. 542.
Hartog van Bragance, Koning van Portugaal verklaart. 8.
Hartog van Beaufort, Admiraal van de Franſche oorlogsvloot. 465.
Hartog van Jork ziet de Engelſche ſcheepen op Chattam verbranden. 577.
Hartog van Jork vecht met de Ruiter. 667, 668.
Hartoginne van Orleans naar Engelandt gezonden. 625.
Harwits. Voorneemen van binnen Harwits te zeilen met de Hollandtſche vloot geſtaakt. 504.
Heilig Avondtmaal op de Ruiters ſchip gehouden. 798.
Heldendaadt van Douwe Aukes. 27.
Heldt, Viceadmiraal van Denemarken. 187.
Hendrik Adriaanszoon, Kapitein. 204. neemt een Engelſch ſchip. 372, 480. over zekre miſſlag in een geldtboete verweezen. 505.
Hendrik Bielke. 213. Ziet Bielke.
Henrik Bokhoven. 421.
Henrik Brouwer, Zeekapitein, beſchuldigt en vrygeſprooken. 740.
Henrik van Fleury, Heer van Buat, quyt zich dapper voor Kartemunde. 189.
Henrik Gotskens. 187, 506.
Hendrik Hendrikszoon quyt zich dapper op de rivier van Chattam. 575.
Henrik Knyf. 649.
Henrik Roeters. 766.
Henrik Roſeus, Kommandeur van een brandtſchip, te recht geſtelt. 560. wordt in zyn dienſt geſchorſt. 561.
Henrik Span. 827.
Henrik Vroom doodtgeſchooten. 515.
Hieronimus van Beverning treedt in geſprek met zyn Hoogheit over de beſcherming der Ooſtindiſche retourvloot. 724.
Hiſtoriſchryvers plicht. 2.
Hitlant. 385.
Hoogenhoek doodtgeſchooten. 514.
Hollandt vruchtbaar van Zeehelden. 1.
Hollanders ſtryden voor de vryheit der zeevaart. 38.
Hollandtſche vloot gaat van voor Bergen in Noorwegen t'zeil. 420. komt op de Engelſche kuſt. 446. voor de rivier van Londen. 447.
Hooghmoedt van een Spaanſch Kapitein. 15, 16.
Honiwood, Engelſch Gezant in Denemarken. 208, 209.
Hoozen. 253.
Hoornkens. 392.
Hop (Kornelis). 700. 702.
Houtebeen. 362.
Houttuin. 211. Zoekt Adriaan.
Houtebaſſen, Turkſche Bevelhebbers. 255.
Hubrecht Schoonevelt, Luitenant van Kapitein Wildtſchut, wordt in een boete van drie maanden gagie verweezen. 433.
Hubert van Gageldonk. 328, 351.
Hubert. De Hubert, Gezant op de vreedehandel der Noordtſche Kroonen. 211.
Huena. 155.
Hugo de Groots ſchryven aangaande Lodewyk den XIV. noch een kindt zynde. 613.
Hugo de Lionne ſchryft aan de Ruiter. 533. zyn raadt aan den Koning gegeeven. 544.
Hugo Terlon, Ridder, Gezant van Vrankryk in Denemarken. 209.
Huisduiner galjoot waarſchouwt eenige Hollandtſche ſcheepen voor de Engelſche vloot. 435.
Hungariſche Predikanten, te Napels op de galeyen zittende, verzoeken de Ruiters hulp. 930. reſolutie van de Staaten Generaal hen aangaande. 933. brieven van den Reſident Hamel Bruininx om hunne verloſſing te bevorderen. 934, 935, 936. worden uit hunne ſlaverny ontſlagen. 962. op een Engelſch ſchip overgezet en naar Hollandt gezonden. 969.

J.

Jaardag van de Ruiter geviert. 969.
Jaarsveldt. Het ſchip Jaarsveldt maſteloos. 674.
Jakob Andrieszoon Swart verovert een Engelſch ſchip. 480. loopt met zyn prys uit noodt naar Goereê. 482.
Jakob Andrieſz. Swart in geldtboete verwezen. 505.
Jakob Baardt. 534.
Jakob van Berchem, Kapitein, werdt ziek en ſterft voor Koppenhagen. 203.
Jakob van Bergen ſneuvelt. 804.
Jakob Binkes beſchuldigt en vry geſprooken. 740.
Mr. Jakob van den Boſch, Penſionaris van Amſterdam, beklaagt den rouw over de Ruiters doodt aan zyn weduw. 997.
Jakob Boshuizen. 155.
Jakob Centen, Zeekapitein. 418.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Jakob van Heemskerk. 5.
Jakob Hoek. 871.
Jakob Jakobszoon van Hoorn. 342.
Jakob Korneliszoon de Boer wordt Schoutbynacht. 68.
Jakobus Lydius geeft zyn *Belgium glorioſum* in 't licht. 611.
Jakob Marion, Zeekapitein, afgezet. 525.
Jakob Muts. 398.
Jakob Philipszoon haalt Askue op het ſchip van Zweers over. 189.
Jakob Veth maakt den ſchaadelyken toeleg der Engelſchen bekent op de Hollandtſche havens. 36.
Jakob Waſſenaar, Heer van Opdam, wordt tot het Admiraalſchap van Hollandt verzocht. 63. zoekt verſcheide voorwaarden te bedingen. 63. laat zich eindelyk daar toe bewegen. 64. Ziet Opdam.
Jakob Wildtſchut. 428. verlaat van Nes, en wordt in hechtenis gezet. 430. vonnis tegen hem. 433.
Jakob Willemszoon Broeder. 492.
Jakob Swart. 350.
Jakobus Auguſtus de Thou komt wegens den Koning van Vrankryk in den Hage. 119. zyn voorſtel en eiſch. 119.
Jakobus Golius verzoekt aan den Staat om Arabiſche boeken uit Turkyen te moogen koopen. 94. zyn lof. 94.
Jakobus Sceperus predikt tot nadeel van de hooge Regeering op den bededag ter Goude, en wordt in zyn gagie geſtraft. 408.
Jan Aartszoon Verhaaf. 27, 29. wordt Schoutbynacht. 68.
Jan Allartszoon de Graaf. 79.
Jan van Amſtels ſchip lydt groote ſchade door 't onweer. 442.
Jan Baptiſt de Graaf. 583.
Jan Bogaart, Luitenant ter zee, wordt over misdryf beſchuldigt. 433. vonnis tegen hem uitgevoert. 433.
Jan du Bois. 350.
Jan Bont. 396, 449.
Jan van Brakel leit Montagu aan boordt met een ongehoorde ſtoutmoedigheit. 670. wordt uit de vloot geſleept. 674. Ziet Brakel.
Jan Broerszoon Vermeulen. 483.
Jan Danielszoon van den Ryn verbrandt het ſchip Matthias op de rivier van Rocheſter. 575. ſteekt het ſchip van Montagu aan brandt. 670. wordt beloont. 671.
Jan Dik, Zeekapitein, van den Hartog van Jork ontſlagen, komt met een Engelſche kits by de Ruiter. 691. wordt Schoutbynacht van Noordthollandt. 811, 879.
Jan Evertszoon wordt met een wedde van tweehonderdt gulden 's maandts begiftigt. 45.
Jan Evertszoon, Viceadmiraal onder Tromp. 34. neemt een Engelſch ſchip met zesendertig ſtukken. 36.
Jan Evertszoon, niet langer zee konnende houden, wordt naar 't landt geſleept. 56. laſt hem van de Staaten gegeeven. 59. hem wordt toegelaten om een keer naar Zeelandt te doen. 61. toont zyn misnoegen tegen de Ruiter uit naaryver. 163. krygt verlof om uit Denemarken t'huis te koomen. 184. wordt L. Admiraal van Zeelandt. 378. is in den Briel wegens 't graauw in gevaar. 383. wordt in 't L. Admiraalſchap van Zeelandt herſtelt. 501. doodtgeſchooten. 515.
Jan van Gaalens overwinning en doodt. 46, 47.
Jan van Gelder wordt met etlyke ſcheepen voor de rivier van Londen gelaaten om daar te kruiſſen. 832. ſneuvelt in den ſlag. 862. de Ruiters gelatenheit daar over. 865.
Jan Gideonszoon Verburg. 25. ontmoet twee Engelſche oorlogſcheepen, die een Amſterdamſch ſchip hadden genoomen. 148. wordt Schoutbynacht. 528. om zyn krankheit naar de Maas gezonden. 567.
Jan de Haan, Kapitein. 203. beſchuldigt Schram en Vlug van wandevoir. 739. wordt Viceadmiraal. 863. met etlyke ſcheepen naar de riviere van Londen gezonden. 827. komt weer te rug. 828. wordt met zes ſcheepen tot geley der koopvaarders naar Lisbon gezonden. 916. wordt met zyn esquadre gemiſt. 923. komt te Palermo. 931. te Melaſſo. 933. zyn gevecht met de Franſchen. 978. wordt doodtgeſchooten. 993.
Jan de Haas. 56.
Jan Hek. 806.
Jan van Hoorn. Zoekt Graaf.
Jan Janszoon de Werelt om muitery op de vloot opgehangen. 392.
Jan Kabeſſe, een Neger. 352. ſnydt zich zelven, zyn zoon en twee ſlaven den hals af. 352.
Jan van Kampen, Zeekapitein. 103. quyt zich dapper in de Sont. 154, 802.
Jan Klaaszoon Jaquet. 181.
Jan Kompany, een Neger, ſpeelgezel van de Ruiter in zyn jeugt. 6. een wonderlyk geval ontrent hem. 313. zyn onthaal eenigen van de Ruiters volk gedaan. 317.
Jan Korneliszoon Meppel naar Dantzik en Koninxbergen gezonden. 175. werdt Viceadmiraal van 't Noorderquartier. 164. werdt L. Admiraal van Vrieſlandt. 377. vecht met den Viceadmiraal der blaauwe vlagge. 516.
Jan Korneliszoon Vrek. 398. Zeeraadt in de vloot. 432.
Jan Leendertszoon, een Renegaat van Amſterdam. 88. wordt van de galey verbeden. 89.
Jan de Liefde. 221. wordt Schoutbynacht. 378. Viceadmiraal van de Maaze. 463. ſneuvelt in den ſlag. 862. graffchrift tot zyn lof. 864.
Jan van Lier. 396.
Jan Matthyszoon neemt twee Engelſche kitzen. 414. wordt Schoutbynacht. 537. wordt om 't getal zyner zieken opgezonden. 431. vecht op de rivier van Londen. 602.
Jan van Nes, Zeekapitein. 350, 371. wordt Schoutbynacht. 463. wordt met de zinkſcheepen naar de Middelgronden gezonden. 781. te rug ontboden. 782. wordt Viceadmiraal. 863.
Jan Ooms met een goude keten beſchonken. 123.
Jan Pauluszoon. 20.
Jan Pauluszoon van Gelder, ſchoonzoon van de Ruiter, wordt Kapitein. 563. wordt van den Koning van Denemarken met het recht van Adeldom beſchonken. 620.
Jan Quirynszoon door 't harde weêr opgezonden. 449.
Jan Raap. 434.
Jan de Raadt, Kapitein. 204.
Jan Reilofszoon van Hoorn, zyne dapperheit. 376. gevangen en naar Engelandt gevoert. 376. wordt tot Kommandeur geſtelt over d'oorlogſcheepen, de wacht houdende op het Y. 766.
Jan Satyn, Konſul te Livorno. 225.
Jan Solaas, Zeekapitein. 12.
Jan Thyszoon. 188, 204.
Jan Vinkaart of Waterdrinker. 92.
Jan Vinkelbos. 449.
Jan Vyzelaar verlieſt zyn ankers en touwen door den ſtorm. 443.
Jarmuiden. Aanbieding van wegen de Hollandtſche vloot aan de Wethouders van Jarmuiden. 446.

Jean

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Jean Gabaret, Franſch Zeekapitein. 801.
Jeremias Smit, Admiraal van de blaauwe vlag der Engelſche vloot, vecht met Tromp. 516.
Jeuriaan Poel doodtgeſchooten. 514.
Inſtructie der Staaten aan de Ruiter gegeeven op zyn reize naar de Middelandtſche zee in 't jaar 1664. 270. nader inſtructie van d'Admiraaliteit t'Amſterdam gegeeven aan de Ruiter, nopende de zaken op de kuſt van Guinea. 297.
Joachim Gerſtdorp. 176.
Jochem Janszoon. 7.
Johan de vierde, Koning van Portugaal. 8, 14.
Johan Bartram van Mortagne, Kommiſſaris van den Staat op de kuſt van Barbarye. 270. Opperhooft over de ſoldaten op de kuſt van Guinea. 306.
Johan van Beek. 316.
Johan Belgicus van Hoorne. 307, 398.
Johan Berg als vrywillige op de vloot. 668.
Johan Boreel. 384.
Johannes Cellarius, Fiskaal over de Noordthollandtſche vloot, werdt Gouverneur over de kaſteelen op 't eilandt Goereê. 316.
Johan Chichley wordt losgelaten. 691.
Johan Evertszoon. Ziet Jan.
Johan Fraſer zoekt d'oorlogſcheepen voor Amſterdam aan brandt te ſteeken, en werdt gerabraakt. 769.
Johan van Gaalen. Ziet Jan.
Johannes van Heden. 340.
Johan Harmans, Engels Schoutbynacht, weert zich dapper. 483. vecht met de Ruiter. 673.
Johan Kemthorn. 859.
Johan Lauwſon, Engelſch Schoutbynacht. 49. Viceadmiraal zynde ſneuvelt. 382.
Johan de Liefde. Ziet Jan.
Johan van Nes. Ziet Jan.
Johan Perce. 493.
Johan Stooks, een Engelſch Admiraal, laat de Ruiter door drie Kapiteinen bewellekoomen en aan zyn boordt noodigen. 135.
Johan Theyls de Jonge, Konſul te groot Kairo in Egypten. 251.
Johan Tralane. 599.
Johan Valkenburg, Generaal op de Goudtkuſt. 326.
Johan de Wit, Raadtpenſionaris van Hollandt, wordt gelaſt om den Heer van Opdam tot aanneming van het Admiraalſchap te bewegen. 63. voldoet ook de Ruiter op zyne zwaarigheden, en beweegt hem om het Viceadmiraalſchap aan te neemen. 67. behendigheit by hem gebruikt om de Weſtindiſche Kompagnie op 't ſpoedigſte te helpen. 294. zyn lof. 318. aanmerkelyk antwoordt den Engelſchen Gezant gegeeven. 319. zyn ruſtigheit. 399. zyn wakkerheit en vlyt in den ſtorm, die de vloot in haar te rug koomen van Bergen in Noorwegen overviel. 421. op zyn aanraden worden in de vloot krygsoeffeningen en ſpiegelgevechten aangeſtelt. 426. de Ruiters loffelyk getuigenis hem aangaande. 440. reſolutie der Staaten om zyn Ed. over zyn yver, in de zeetoght betoont, te bedanken. 441. is van gevoelen dat men de Engelſche vloot noch eerſt bevechten zal, eer men onze vloot ging opleggen. 441. hy wordt door de Staaten van Hollandt bedankt. 445. doet verſlag van zyn wedervaren in de vloot, en wordt van de Staaten bedankt. 454. weigert eenige vergelding daar voor te genieten. 455. zeildt met de Ruiter naar 's Landts vloot. 497. ſtelt, na naaukeurig onderzoek, een verhaal van den ſlagh. 498. doet een voorſtel van den L. Admiraal Tromp van zyn ampt te ontſlaan. 526. komt weer in 's Landts vloot als Gevolmaghtigde van den Staat. 548. helpt op alles ordre ſtellen. 550. wordt van den Krygsraadt voor zyn goede dienſten bedankt. 551. doet rapport ter vergadering van Hollandt. 551. wordt bedankt. 552. treffelyk getuigenis van den Ridder Temple aangaande hem en de Ruiter. 614. zyn voorſlag om den Koning van Engelandt over het ſtryken der vlagge genoegen te geeven. 641. hy wordt gequetſt. 683. ontfangt een brief by die gelegenheit van de Ruiter. 687. zyn brief aan de Ruiter over het vangen van zyn broeder. 716, 717, 718. verzoekt en verkrygt ontſlag van zyn ampt. 720. zyn aanmerkelyke brief ter dier zaake aan de Ruiter geſchreeven weinige daagen voor zyn doodt. 720. zyn deerlyk omkoomen, met de woorden van de Staaten beſchreeven. 734. wat de Ruiter daar van oordeelde. 734. zyn lof. 734, 735.
Johan de Wits Diep, waarom zoo genaamt. 400.
Johan de Witte, de Ruiters ſchoonzoon, Fiſcaal op de vloot. 304. wordt ordinaris Kapitein. 879.
Johan van Wouw. 739.
Jonathan, een ſchip, op de rivier van Chattam verovert. 577. naar Hollandt gezonden. 580.
Jonkers, Panhuizen, Bellechere, en Bielken, vrywilligen op de vloot in Guinea. 320.
Jooſt Herman Klant. 443.
Jooſt Herman Klants ſchip opgezonden. 508.
Jooſt de Moor. 5.
Jooſt Verſchuur lydt ſchade aan zyn ſchip door 't onweêr. 443.
Jooſt van den Vondel. 500.
Joris Andringa. 351, 396.
Joris de Kaulery. 155.
Joris Pieterszoon van den Broek. 27. overlydt. 29.
Joris van der Zaan neemt een Engelſch koopvaardyſchip. 36.
Jork. Hartog van Jork. 219. zyn moedig zeggen wegens het vechten met de Hollanders. 381. zyn gevecht tegen de Ruiter. 667.
Jooſt Jordaan, Engelſch Schoutbynacht. 478.
Joſua. Het ſchip Joſua door d'Engelſchen in den grondt geſchooten. 672.
Iſaak Rochus. 736.
Iſaak Sweers weert zich dapper in het zeegevecht tegens Blaake. 40. wordt in de grondt geſchooten en gevangen. 41. ontkomt zyn gevankenis met liſt. 41. wordt met zeven ſcheepen naar Kiel gezonden om brandthout af te haalen. 197. komt met de brandthoutvloot van Kiel. 200. wordt Viceadmiraal onder 't Kollegie van Amſterdam. 528. wordt Schoutbynacht, en naar 't Doggers Zandt gezonden, met laſt om noch drie weeken zee te houden. 453. zyn ſchip zeer reddeloos geſchooten. 491. hy wordt Viceadmiraal. 503. komt met de zilvere vloot t'huis. 615. verhaal van het geen hem van de Engelſchen in 't Kanaal was ontmoet. 615. vervalt in een zwaar gevecht en wordt zeer reddeloos geſchooten. 815. wordt van Tromp van plichtverzuim beſchuldigt, en verantwoordt zich zelven. 821. verder onderzoek over zyn bedryf. 822. hy vecht tegen de blaauwe vlag. 861. ſneuvelt. 862. grafteeken t'zyner eere. 864. kort begrip van zyn leeven en lof. 864.
Juel, Deenſch Admiraal. 172.
Juinbol, Zeekapitein, raakt door zyn eige vuur aan brandt en verdrinkt. 36.
Junius. Zoekt Robertus Junius.
Jupiter. 't Schip Jupiter door d'Engelſchen genoomen. 803.
Juriaan Juriaanszoon Poel de Jonge. 436.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

K.

Kabo Blanko. 305.
Kabo de Raze. 370.
Kabo Kors. 330.
Kabo Verde door d'Engelſchen overvallen en vermeeſtert. 290.
Kaap van Kantin. 305.
Kaap van Sinte Apollonia. 325.
Kaap des Palmas of Greinkuſt. 324.
Kaapers. Groote ſchaade by de Engelſchen daar door geleden. 763.
Kant (Floris). 698.
Karel de II. herſtelt. 218. door Gemachtigden van beide Parlementen en Fairfax zelfs verzocht in zyn Ryk te keeren. 219. betuigt zyn genegentheit tot den Nederlandtſchen Staat. 218, 219. wordt van de Staaten heerlyk onthaalt. 219. zyn heuſche betuiging aan de ſtadt Amſterdam. 219. geneeſt 'er veelen van 't Konings zeer. 220. zoekt de Triple alliantie te breeken, en toont zyn misnoegen door Douwning. 640, 641. laat de Staaten den ootlog aankundigen. 645. beroept het Parlement. 770. beveſtigt Jonker Engel de Ruiter in de Ridderlyke waardigheit. 907.
Karel Guſtaaf, Koning van Zweden, valt in 't Deenſch Holſtein. 151. trekt over 't ys naar Funen en voorts naar Zeelandt. 151. maakt vreede met den Koning van Denemarken en breekt ze korts daarna. 152. zendt een vloot voor Koppenhagen. 152. krygt het ſlot Kroonenburg in. 153. beſchiet van daar de Hollandtſche vloot. 154. bezichtigt met een kleen vaartuig de Deenſche en Hollandtſche ſcheepen, en vervalt in groot gevaar. 156. zyn boertreden met den Gezant Terlon. 156. ſtelt order tot verzekering zyner vloote. 157. bejegent de Engelſche en Hollandtſche Gezanten ſcherp. 177. komt binnen Landtskroon. 180. begeeft zich op 't eilandt Falſter. 191. krygt tyding dat de Hollandtſche en Deenſche vlooten van Koppenhagen zyn vertrokken. 191. vertrekt naar Korſoor. 191. hoort 't ſchieten op Funen en wil derwaarts vaaren. 191. zendt Steenbok naar Funen. 191. hoort de tyding van de nederlaag der zynen met groote ontſteltenis. 197. ſterft. 204.
Karel Guſtaaf Wrangel, Admiraal van Zweden, houdt de Sondt geſlooten. 153. moet wyken. 155.
Karibiſche eilanden. 8. de Ruiters voorſlag om die te vermeeſteren. 886.
Karſten Krynszoon. 434.
Kartemunde. 188. wordt van de Hollandtſche vloot beſchooten. 189. van de Zweden verlaaten. 190.
Karthageren matigden zich 't gebiedt over de zee aan. 38.
Kaſiopyn. 503.
Kaſpar van Cicignon. 415.
Kaſſave, een gewas daar d'Amerikanen broodt van bakken. 365.
Kaſſavo, groote vergadering der Turken. 242.
Kaſteel op Chattam beſchooten. 577.
Kaſteel van Takorary laat de Ruiter door buskruit ſpringen. 329.
Kaſtelein (Abraham). 710.
Kaſtiljetten, Spaanſch ſpeeltuig. 287.
Katten, een volk van oudt Duitslandt. 799.
Kavendiſch. 485.
Keizer Karels zeggen aangaande de ſtadt Vliſſingen. 5.
Kemthorn. 859.
Kerkelyke heerſchappy van de Ruiter gelaakt. 988.
Keurvorſt van Brandenburg bezichtigt de Hollandtſche vloot in Texel. 467. wordt nevens andere Grooten op de Ruiters ſchip onthaalt. 467. beklaagt de Ruiters doodt. 999.
Keurvorſt van Keulen verkundigt den oorlog tegen de Staaten. 646.
Kinderſtryden. 5.
Kievit. 529.
Klaas Adriaanszoon Bakker. 399.
Klaas Aldertszoon. 59.
Klaas Anker. 443.
Klaas Bakker. 155.
Klaas Valehen. 155.
Klant, Zeekapitein. 449. zyn ſchip opgezonden. 508. Ziet Jooſt.
Klaus van Aleveldt, Generaal over 't Deenſche krygsvolk in Noorwegen. 415.
Kleenhertigheit van zommige Kapiteinen in zeeſlagen. 56. Kleenhertigheit van de Ruiter door het gebedt verdreven. 819.
Kleidyk, een Brielſch Zeekapitein, weert zich dapper. 41.
Klodore, Gouverneur der Franſchen op Martinique. 365.
Kloekmoedigheit van de Ruiter. 986.
Koegels naar de vloot gezonden. 681.
Koenders verovert het ſchip den Nagelboom. 493. ſterft aan zyn quetzuur. 515.
Koenraadt van Beuningens brief aan de Ruiter. 498. hy pryſt de Ruiter over het beleidt in den aftoght der vloote. 523. komt aan de Ruiters boort. 783.
Koenraadt van Heemskerk vecht als vrywillige op de vloot. 668.
Koers. Wat koers men houden moet van de Guineſche kuſt naar Hollandt. 362.
Koeverden verovert. 765.
Kokquet. 412.
de Kommiſſievaarders wordt toegeſtaan uit te loopen en vier maanden lang in zee te blyven. 461.
's Konings Diep bezichtigt. 503.
Koningsmark. 764.
Koophandel op Vrankryk verbooden. 122.
Koopvaarders van d'Engelſchen genoomen. 43. door de Wit en de Ruiter geleidt. 61. in 't Vlie door d'Engelſchen verbrandt. 534.
Koppenhagen belegert van de Zweden. 153.
Kolterman. 392.
Kormantyn. 335. aanſlag daar op miſlukt. 347. hervat. 348. 't kaſteel ſtormenderhandt ingenoomen. 352.
Korunna. 226.
Kornelis Adriaanszoon Kruiks ongelukkige kloekmoedigheit. 40.
Kornelis de Boer ſterft van zyn quetzuur. 804.
Kornelia Engels van Vliſſingen, tweede huisvrouw van den Admiraal de Ruiter. 7. ſterft. 19.
Kornelis Evertszoon te Tanger verwagt. 252. wordt L. Admiraal van Zeelandt. 401. doodtgeſchooten. 483. zyn lykſtacy. 500.
Kornelis Evertszoon, Viceadmiraal, wordt belaſt met elf ſcheepen in de Hoofden te kruiſſen. 580. houdt daar na zyn poſt voor de rivier van Londen. 585. wordt belaſt zich weêr ontrent Harwits te vervoegen. 588. wordt belaſt het Fort van Harwits te beſchieten. 590. wordt naar Wicht gezonden. 596.
Kornelis van der Hoeven. 855. verovert een Engelſch Konings jacht. 870.
Kornelis Hop naar Zwammerdam gezonden. 764. naar de vloot gezonden. 847.
Kornelis Jakobſz. van der Hoeven, Kommandeur van een brander, ſteekt het ſchip de Loyaal Londen aan brandt. 577.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Kornelis Jöl gestorven op een eilandt in d'Ethiopische zee. 362.
Kornelis Lampsens. 7.
Kornelis de Liefde wordt Schoutbynacht. 863.
Kornelis van der Lyn. 783.
Kornelis Lyncourt. 898.
Kornelis Oostrum wordt voor een jaar in de bediening van zyn ampt geschorst. 433.
Kornelis Roch zoekt de Ruiters huis tegen 't graauw te beschermen. 743.
Kornelis Thyszoon van een Spaansch Kapitein genoomen. 79.
Kornelis Tromp wordt Schoutbynacht. 68. neemt een Turks schip, en raakt in geschil daar over met den Sant van Saleé. 73. komt in plaats van de Ruiter in de Middellandtsche zee. 265. neemt twee Algiersche roovers. 269. quyt zich dapper. 382. wordt Viceadmiraal t'Amsterdam. 378. wordt L. Admiraal van de Maas. 384 weigert onder de Ruiter t'zee te gaan, en verzoekt ontslaging. 397. brief der Staaten daar over geschreeven. 398. besluit der Staaten Generaal hem aangaande. 401. zyn gesteltenis op dien tydt als de Ruiter in de vloot quam. 403, 404. komt met tien scheepen by de vloot. 425. vervolgt de blaauwe vlag. 516, 517, 521. komt voor de Wielingen en zeilt het Landts Diep in. 521. de Ruiters ongenoegen over hem. 525. hy schryft aan de Staaten. 525. beraadtslagingen in de vergadering der Heeren Staaten over zyn persoon. 526. hy komt by den Raadtpensionaris de Wit en biedt aan schultbekentenis te doen. 527. wordt van zyn ampt ontslagen. 527. zyn verzoek, en resolutie daar op genoomen. 527, 528. wordt weêr L. Admiraal van Amsterdam, en verzoent zich met de Ruiter. 772. komt met zeven scheepen en een brander in 's Landts vloot. 794. onthaalt de Ruiter ter maaltydt. 797. vecht met de witte vlag. 800. is in groot gevaar, en wordt van de Ruiter ontzet. 801. beschuldigt den Viceadmiraal Sweers van plichtverzuim. 821.
Kornelis Victol gequetst. 496.
Kornelis Vos rukt allereerst 's Konings vlag van 't Fort Charnesse af. 571.
Kornelis de Wit, Ruwaart van Putten, komt als Gevolmachtigde in de vloot. 561. commissie en macht hem gegeeven. 562. vervoegt zich op 't schip Agatha by van Gent. 570. ontbiedt Enno Doedes met zyn scheepen en de Ruiter in persoon by zich met al de branders. 573. stelt nevens de Ruiter order op het aanvoeren der branders. 577. wordt van de Staaten van Hollandt met een gouden kop vereert. 583. landt te Harwits, en stelt order om 't Fort te beschieten. 591. vertrekt naar 't Vaderlandt. 697. wordt by Hollandt verzocht om weêr als Volmachtigde van den Staat op 's Landts vloot te gaan. 647. neemt de commissie aan. 648. het Ruwaartschap wordt, in gevalle hy op de vloot quam te blyven, zyn zoon toegezeit. 648. komt op de Ruiters schip. 650. vermaant den Krygsraadt en Kapiteinen tot hun plicht. 656. houdt zich in 't gevecht by de bovenhut. 658. vertrekt ziekelyk uit de vloot naar Hollandt. 662. zendt 3000 pondt boskruidt naar Dordrecht, en komt aldaar. 662. vindt zyn afbeelding gescheurt. 683. toeleg op zyn leven. 683. wordt gedwongen het geschrift tot vordering van zyn Hoogheit te teekenen. 692. gezocht om doodt te slaan. 715. gevangen. 715. aanmerkelyke brief daar over van den Raadtpensionaris de Wit aan de Ruiter geschreeven. 716, 717. de Ruiters brief aan de Staaten tot wederlegging van de lasteringen tegen den Ruwaart uitgeworpen. 719, 720. hy wordt vermoordt. 734.
Kortenaar. Zoekt Egbert Meeszoon.
Koude. Sterke koude. 151.
Kourt Syvers Adelaar, tot Viceadmiraal van 't Noorderquartier verkooren, weigert dat ampt te aanvaarden. 378.
Kretensers matigden zich de meesterschap der zee aan. 38.
Krygslisten van de Ruiter gebruikt. 16, 17.
Krygsoeffeningen in de vloot tusschen de scheepen. 425.
Krygsraadt spreekt Schram en Vlug vry. 739. ook Binkes, Brouwer en van Kruningen. 740, 756.
Krygsrecht gehouden. 524, 525. over 't volk van 't schip Harderwyk. 454. over eenige wederspannigen op 't schip Oostergo. 455.
Krygstucht op de vloot. 409.
Kromwel zendt Gezanten naar Hollandt, en zoekt zich met den Staat nader te verbinden. 20. wordt Protector van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt. 68. eischt dat de Staaten van Hollandt, om vreede met hem te maaken, d'uitsluiting van den Prins van Oranje by geschrift zouden belooven. 69. sterft. 218.
Kroonenburg aan de Zweden overgegeeven. 153. door de Zweden den Denen overgelevert. 212.
Kruiks ongelukkige kloekmoedigheit. 40.

L.

Lacedemoniers zochten over de zee te heerschen. 38.
Laatste woorden van M. Harpertze Tromp. 55.
Laf hertigheit van zommige Kapiteinen onder Witte Korneliszoon de Wit, in het gevecht tegen Blaake. 32, 33. van zommige andere Kapiteinen. 56.
Lalandt. 211.
Lambert Pieterszoon, Zeekapitein, wordt te Alikante begraven. 72.
't Lammertje Queek, een brandtschip, in den grondt geschooten. 514.
Lampsens (Kornelis en Adriaan), twee treffelyke koopluiden te Vlissingen, in haar Lynbaan ging de Ruiter in zyn jeugt. 5. voor haar voer hy ter koopvaardy. 7.
de la Lande, een Fransch Vrybuiter. 114. wordt van de Ruiter gevangen. 114.
Landing der vyanden door een wonderbaare ebbe belet. 697. der vyandtlyke vlooten verhinderdt, en order daar tegen gestelt. 842.
Landtsoldaaten op 't esquadre van Van Gent verdeelt, om een tocht te doen naar de rivier van Rochester. 569.
Landtman. Het schip de Landtman verbrandt. 490.
Landtman (Taddeus). 409.
Landtskroon, een Zweedtsche haven. 203.
Lasteraars der Overheden van de Ruiter verfoeit. 988.
Laucourt. 658.
Laurens Davids. 428, 429.
Laurens Heemskerk, een Hollandtsch verrader. 534.
Laurens Teuniszoon haalt d'Engelsche vlag van 't kasteel Takorary. 327.
Lauson, Viceadmiraal der Engelschen. 224. Ziet ook Johan Lauson.
Lazarus Doria, Afgezant van die van Genua aan de Ruiter. 127.
Ledignak. 114, 116.
Leening van lyftocht van 't eene schip op 't andere. 242.
Lezard. Daar ontrent is de Ruiter in groot gevaar van schipbreuk. 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Lezou. 217.
de Liefde. Het ſchip de Liefde verbrandt. 485.
de Liefde, Schoutbynacht, wordt met zes ſcheepen naar Breeſont gezonden. 418. ontmoet twee Ooſtindiſche en andere ſcheepen, en brengt ze by de vloot. 418. ſcherp gevecht tuſſchen de Liefde en den Viceadmiraal van Prins Robberts esquadre. 491.
Liefde tot vyanden. 15.
Lyftocht. Order van de Ruiter geſtelt om die langer te doen ſtrekken. 30. order op de lyftochten beraamt. 410. Lyftochts gebrek in de vloot. 750, 751.
Lyfwacht der Gevolmachtigden op 's Landts vloot. 400.
Lykdichten op de Ruiter. 1009.
Lykpredikatie over de Ruiter. 1009.
Lykſtaatſie van Kornelis Evertszoon en van der Hulſt. 500.
Lynbaan van de Heeren Lampſens. 5.
Lyſt der Nederlandtſche oorlogsvloot voor Dantzik. 99. van de vloot onder de Ruiter naar Portugaal geſchikt. 141. der vloot naar Denemarken. 159. der vloote onder de Ruiter in den jaare 1665. in de maandt van Auguſtus in zee gebragt. 405. van 's Landts vloote in den jaare zesenzeſtig in zee gaande. 468.
Lionne ſchryft aan de Ruiter. 533. zyn raadt aan den Koning gegeeven. 544. zyn geſprek met P. de Groot. 625.
de Lira, Spaanſch Afgezant, geeft een loffelyk getuigenis van de Ruiter. 1001, 1002.
Liſt van de Ruiter, om de vyanden t'ontkoomen, gebruikt. 16, 17.
Lodeſtein, Secretaris der Admiraliteit, aan de Ruiter gezonden. 775. komt in 's Landts vloot. 796.
Lodewyk van Naſſau, Heer van Beverwaardt, wordt tot Admiraal van Hollandt onder anderen voorgeſlagen. 63.
Lofdichten over 't werk van Chattam. 583. ter eere van de Ruiter. 500.
Londen. De Hollandtſche vloot komt voor de rivier van Londen. 447. order geſtelt op het bezetten van die rivier. 448. brandt aldaar. 546. ſchrik aldaar over de nederlaag van Chattam. 578.
Loon belooft aan de genen die zich wel queeten in de vloot. 414.
Loongelden. 501. over 't werk van Chattam. 583.
Lootzen, ontrent d'Engelſche kuſten ervaren, in dienſt genoomen. 464. worden over hunne dommigheit van de Ruiter beſtraft. 650.
Louis de XIV. Koning van Vrankryk, laat den oorlog tegens Engelandt verkundigen, en zendt een vloot tot hulp der Hollanders in zee. 465. pryſt de Ruiter over zyn beleidt in d'aftoght der vloote. 522. vereert hem met de Ordre van Sint Michiel. 530. begeert de Ruiters afbeelding. 533. zyn brief aan Beaufort. 544. Huig de Groots ſchryven hem aangaande, toen hy noch een kint was. 613. hy ſchept onluſt over de Triple alliantie der Staaten, en poogt die te verbreeken. 625. zoekt de Triple alliantie te breeken en de Staaten te beoorlogen. 637. zyn geſprek met den Ambaſſadeur de Groot. 642. verkundigt den oorlog tegen de Staaten. 646.
Louis Grimaldi. 477.
Loyale Charles verbrandt. 539.
Loyaal Londen, een Engelſch ſchip, aan brandt geſteken. 577.
Lubek. De Ruiter wordt aldaar treffelyk onthaalt. 198.
Lubeker ſcheepen genoomen. 183.
Luitenant van Kapitein Adelaar over eenig verzuim te recht geſtelt. 143.
Lunenborg. Den Hartog van Lunenborg eet aan de Ruiters boordt. 203.
Luxenburg poogt over 't ys in Hollandt te vallen. 764. trekt te rug naar Woerden en Uitrecht. 765.
Lyncourt (Kornelis). 898.

M.

Maaltydt op 't ſchip van de Ruiter, met groote betuiging van eenigheit onder de Hooftofficieren, gehouden. 796.
Maandelyke bededag. 459.
Maaſtricht gaat aan den Koning van Vrankryk over. 830.
Madre Bombe. 320.
Magiſtraaten in Hollandt veranderdt. 740.
Maria Velters van Grypskerke, eerſte huisvrouw van de Ruiter. 7.
Marinus Willemszoon verbrandt een vyandtlyke brander, en ontzet het ſchip ter Veere. 802.
Marion (Jakob) afgezet. 525.
Markus Gerritszoon, door een Neger gequetſt, rukt het mes uit zyn wonde, en quetſt 'er den Neger meê ter doodt. 327.
Markus Janszoon, Stuurman. 437.
Markus Roodtſteen. 187.
Markus Willemszoon. 657.
Martels gevecht met het Zeeuws esquadre. 857.
Marten Bylo, Chirurgyn, raakt in woorden met een Scheeps-Luitenant, en doorſchiet hem korts daar na in zyn ſlaap. 689. wordt geſtraft. 689.
Marten Degelekamp. 155.
Marten Harpertszoon Tromp gaat t'zee tegen de vloot van Kromwel. 21. laſt hem gegeeven. 21. zyn gevecht met Blaake by Doeveren. 22. zyn aanſlag op Askue miſlukt. 22. hy tracht Blaake aan te taſten, maar wordt door ſtorm belet. 22. raakt in ongunſt by de Staaten. 22, 23. wordt op nieuw in het gebiedt over 's Landts vloot geſtelt. 34. raakt in gevecht met Blaake by Doeveren. 35. vecht met Blaake by Poortlandt. 39. wordt van de Staaten bedankt. 46. gaat met onluſt in zee. 48. vecht tegen Monk ontrent Nieupoort en Duinkerken. 49, 50. wykt in de Wielingen. 51. ſchryft aan de Staaten. 51. wordt doodtgeſchooten. 55. zyn laatſte woorden. 55. lof en kort begrip van zyn leven. 58. grafſteê t'zyner eere opgerecht. 59.
Marten Schaaf. 92.
Marten Wouterszoon van Poſtranr. 316.
Martenique. Brief van de Ruiter aangaande de toght naar Martenique. 897.
Matigheit van de Ruiter in ſpys en drank. 989.
Matroozen door hoop van belooning aangemoedigt. 53. bedryven groote moetwil op 't ſchip van Tromp. 409. Matroozen, die in Engelandt hadden gezeten, maaken hunne medematroozen tegens d'Engelſchen op en bewegen ze tot dapperheit. 483. Matroozen, die d'ongeredderde ſcheepen hadden verlaaten, in de verbeurte van een maandt ſoldy verweezen. 505. Matroos ter doodt verweezen. 525. Matroozen van Amſterdam naar 't leger gezonden. 765. naar den Uithoorn. 769. laſt om die dagelyks in de wapenen te oeffenen. 888.
Mauregnault. 399, 783.
Marits van Naſſau, Stadthouder van Kleef, ſchryft aan de Ruiter. 499.
Mazaryn. 112.
Meadouw, Gezant van Kromwel. 151.
Medalien te Parys geſlagen. 643.
Medelydentheit van de Ruiter. 196. jegens zyne vyanden. 15, 30. van de borgers te Doeveren jegens de Hollandtſche gevangenen. 462. van eenige Hollandtſche matroozen. 803.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Meindert Jentjes. 583.

Mekelenburg. De Ruiter wordt van den Vorst van Mekelenburg begroet. 198.

Melchior de Sisterna. 927.

Meppelens gevecht met den Admiraal van de blaauwe vlag. 516. Ziet Jan Korneliszoon Meppel.

Merlin, een Engelsch Konings jacht, zeilt door de Hollandtsche vloot en wordt met eerschooten begroet. 631. verhaal van het geen ter gelegentheit van het doorzeilen van dat jacht verder passeerde. 632, 633. bericht van het geen tusschen de Hollandtsche vloot en de Merlin was voorgevallen. 633. voorstel van den Engelschen Ambassadeur Douwning dies aangaande. 640.

Messa. 18.

Messina. Oproer aldaar. 911. de Ruiters oordeel van de gelegentheit van Messina. 970.

Meun. 211.

Michel Alonso Fenolet. 921.

Michiel van Goch. 381.

Michiel ten Hove van wegen den Staat naar Portugaal gezonden. 137.

Michiel Kourdeau, Fransch Zeekapitein. 125.

Michiel de Ruiter, Grootvader des Admiraals, woonde op een Landthoeve buiten Bergen op Zoom, en hadt groote tegenspoedt. 3.

Michiel de Ruiter van geringe ouders gesprooten. 3. zyn Vaderlandt en geboortestadt. 5. zyn kintsheit, en stout bestaan in zyn jeugt. 5. zyn eerste handtwerk. 6. hy begint ter zee te vaaren. 6. dient voor een tydt te lande voor Busschieter. 6. vaart ten oorlog, en wordt gequetst en gevangen. 6. leert de Stuurmanskunst. 7. trouwt, en verliest zyn eerste vrouw. 7. vaart voor Stuurman op Groenlandt. 7. begeeft zich ten tweeden maale in den echten staat. 7. wordt Schipper, komt by twee Duinkerkers en ontjaagt den eenen een prys. 8. wordt Kapitein en Schoutbynacht over de vloot naar Portugaal. 9. zeilt in de baay van Kadix. 11. quyt zich dapper in 't gevecht tegens de Spaansche vloot, en loopt gevaar van zinken. 13. schiet in de Westindien een Spaansch schip in de grondt, en toont zyn barmhartigheit jegens zyne vyanden. 15. vecht voor Saleé tegens vyf roofscheepen van Algiers, en leidt groote eer in by de Mooren. 16. raakt in groot gevaar onder de Duinkerkers en ontkomt het. 16. wordt op de kust van Barbarye door eenige Fransche scheepen bezet. 17. zyn rustig gesprek met den Franschen Kapitein. 17. zyn handel met den Sant of Opperste van zekere stadt in Barbaryen. 18. zyn landtreizen in Barbaryen. 18. hy verliest zyn schip en doet echter een gelukkige reis. 19. is in groot gevaar van schipbreuk ontrent Lezard. 19. wordt van de Staaten verzocht om over de oorlogsvloot, ontrent de Wielingen verzaamelt, te gebieden, en laat zich, na veel weigerings, daar toe bewegen. 23. komt by de vloot en zeilt naar de Hoofden. 24. krygt bericht van d'Engelsche vloot, en zeilt met de koopvaardyscheepen door de Hoofden. 25. komt by Pleimuyden en ontmoet Askue. 25. raakt met hem in een scherp gevecht. 27. moedigt zyne Kapiteinen aan om Askue in de haven van Pleymuiden te bevechten. 29. wordt door tegenwindt belet. 29. krygt tyding van d'Engelsche vloot onder Blaak, die hy voorzichtelyk mydt. 30. voegt zich by de vloot van Witte Korneliszoon de Wit. 31. raakt nevens de Wit in gevecht met Blaake. 32. ontraadt de Wit om den slag te hervatten. 33. komt weêr te Vlissingen, en neemt een nieuw opzet om aan landt te blyven. 34. laat zich weêr bewegen om noch een toght te doen. 34. wordt van de Staaten in zyn eer en gezag gehandthaaft tegen de afgunst van zommigen. 35. wordt over 't esquadre van Witte Korneliszoon de Wit gestelt. 35. vecht onder Tromp tegen Blaake. 40. lydt in 't gevecht groote schade, zoo dat men ordre moet stellen om zyn schip te sleepen. 42. wordt tenemaal reddeloos. 43. hem wordt van de Staaten tweehondert gulden ter maandt tot een vereering toegeleidt. 45. zyn bedryf in de slag by Scheveninge. 56. hem werdt toegelaten een keer naar Zeelandt te doen. 60. wordt tot Viceadmiraal van Hollandt verkooren. 65. tracht dat ampt van der handt te wyzen. 66. wordt door den Raadtpensionaris de Wit bewoogen om het aan te nemen. 67. neemt zyn afscheidt van den Raadt ter Admiraaliteit in Zeelandt, en komt t'Amsterdam met 'er woon. 68. wordt met vyf oorlogscheepen naar de Middelandtsche zee gezonden. 70. wordt te Malaga treffelyk ontfangen. 72. komt voor Saleé, en zoekt het geschil met den Sant van Saleé ter neer te leggen. 73. wordt met het grootburgerschap der stadt Amsterdam vereert. 76. wordt na Barbaryen gezonden. 77. ontmoet den Engelschen Admiraal Blaake. 78. komt voor Kadix, en doet groote moeite om een Hollandts schip, dat van een Spanjaart genoomen was, t'ontslaan. 79. komt voor Algiers, en zoekt de Turksche roofscheepen te verbranden, maar te vergeefs. 83. neemt een Turksche bark. 84. maakt jaght op het Admiraalsschip van Algiers. 84. komt voor Arzila, en tast twee roofscheepen aan, waar van 't eene zinkt en 't ander verovert wordt. 89, 90. komt te Kadix, en gaat met een vloot koopvaarderen en veel zilvers naar Hollandt t'zeil. 93. wordt met een vloot naar de Sont gezonden. 97. reist naar Koppenhagen. 98. begroet den Koning van Denemarken. 102. wordt van de Staaten naar de Middellandtsche zee gezonden. 103. komt voor Kadix. 109. vaart naar Porto Sinte Maria, om met den Hartog van Medina Celi te spreeken. 109. komt voor Livorno. 111. achterhaalt en neemt twee Fransche vrybuiters. 114. wordt dieswegen in Vrankryk zeer beschuldigt. 118. komt voor Saleé, en vernieuwt de vreede met de ingezetenen van die plaats. 124. houdt eenige Fransche scheepen binnen de haven van Spessa bezet. 126. spreekt met den Engelschen Admiraal Stooks. 136. krygt last om op de kust van Portugaal te kruissen. 136. verovert een suikerschip. 139. in Hollandt gekoomen wordt hy weêr met tweeëntwintig scheepen naar Portugaal gezonden. 141. houdt de rivier van Lisbon gesllooten. 145. zeilt naar de Bajoonsche eilanden. 150. wordt met een vloot naar Denemarken gezonden. 160. komt in de Beldt. 170. aan 't boordt van Montagu. 173. voor Koppenhagen. 179. krygt ordre om de Zweeden af breuk te doen. 179. komt in de Sondt, en laat de haven van Landtskroon met vyf scheepen bezetten. 180. komt ontrent Feemeren by den Heer van Wassenaar. 184. komt in de haven van Kiel. 186. doet Kartemunde beschieten, en spreekt het volk moedt in. 189. zeilt met de vloot naar Nyborg. 194. dwingt die stadt, door fel schieten, zich op te geeven. 195. komt in de stadt, en wordt wegens zyn dienst bedankt. 196. wordt te Lubek treffelyk onthaalt. 198. met een goude keten van den Koning van Denemarken beschonken. 199. bezichtigt de bolwerken van Koppenhagen. 202. wordt van den Koning van Denemarken bedankt. 202. ziekelyk voor Koppenhagen. 203. bezichtigt de konstkamer van den Deenschen Koning. 203. komt voor Landtskroon, daar hy de Zweedtsche vloot bezet. 204. krygt last de vyandtschap tegens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

gens de Zweeden te ſchorten. 205. zyn brief aan den
Zweedtſchen Admiraal. 207. voert met zyn ſchee-
pen 't Zweedſch krygsvolk van Elzeneur naar Elzen-
burg over. 212. by den Zweedtſchen Veldtmar-
ſchalk Steenbok ten eeten. 212. verzelt den Deen-
ſchen Bevelhebber als hy in Kroonenburg trekt. 211.
krygt ordre uit Denemarken met de vloot t'huis
te koomen. 214. werdt van den Koning van De-
nemarken beſchonken met d'Adelyke Orde en ade-
lyk wapen, en 2000 guldens 's jaars. 214. vertrekt
uit Denemarken. 217. komt in 't Vlie. 218. werdt
overzeilt, en ter naauwernoot gebergt. 218. werdt na
de Middelandtſche zee gezonden. 221, 222. krygt
ordre om de zilvre vloot te beſchermen en binnen te
geleiden. 224. ſpreekt met den Hartog de Medina
Celi. 224. zyn mededoogen en trouhertigheit aan een
Engelſch Schipper bewezen. 225. zeilt naar Mala-
ga om op de Turkſche roovers te kruiſſen. 227, 228.
komt te Malta. 229. ſchryft aan den Koning en Baſ-
ſa van Tunis. 231. treedt met die van Tunis in on-
derhandeling om ſlaven te loſſen. 233. komt voor
Tunis. 234. ſchryſt aan den Koning van Tunis. 235.
zyne wyze beraading. 236. vertrekt van Tunis, en
komt voor Algiers. 236. handeldt van vreede met
die van Algiers. 237. ſluit een ſtilſtant van wape-
nen met haar. 238. hervat d'Algierſche vreedehan-
del. 241. vernieuwt de ſtilſtandt van wapenen met
die van Algiers. 243. komt te Majorka. 244. te
Tripoli. 244. ſchryft aan den Koning van Tripo-
li. 244. vertrekt van Tripoli. 246. komt weder te
Tunis. 247. ſluit de vreede met die van Tunis. 247.
komt voor Alikante. 250. te Malaga. 250. werdt
begroet van den Prins van Monteſarchio. 251.
treedt weder in onderhandeling met die van Algiers.
254. ſluit daar de vreede. 254. vertrekt daar we-
der van daan. 260. komt te Yviça. 261. werdt uit
Spanje t'huis ontboden. 265. komt binnen Texel.
266. blyft een gedeelte van de jaaren 1663, en 1664.
t'huis. 267. vertrekt weder naar de Middellandt-
ſche zee. 270, 273. vervalt in een gevaarlyke ziek-
te. 274. komt wederom te Algiers. 277. ſchryft
aan de Douane aldaar. 277, 284. vertrekt van daar.
285. komt te Valentie. 286. wordt van den Onder-
Koning koninklyk onthaalt. 287. krygt laſt om
zich te begeeven naar de kuſt van Guinea. 295. ver-
trekt van Kadix derwaarts. 304. bezet acht Engel-
ſche ſcheepen voor 't eilandt Goereê op de kuſt van
Guinea. 308. Goereê werdt hem overgegeeven.
310, 311. zyn aanſpraak aan 't volk op Goereê ge-
laten. 317. hy vertrekt van daar. 318. komt op de
Greinkuſt. 324. op de Goudtkuſt. 325. komt te Sint
Georg del Mina. 329. beſluit op Kormantyn los te
gaan. 345. eiſcht Kormantyn op. 349. dat hy in-
neemt. 352. vertrekt van daar. 355. krygt laſt Kor-
mantyn te bemachtigen. 356. verloſt een gehangen
matroos van de doodt. 361. vertrekt van de kuſt
van Guinea. 361. zeilt met zyn vloot na de Bar-
bados. 363. raakt daar in gevecht met d'Engel-
ſchen. 364. komt te Martinique. 364. vertrekt
van daar. 366. komt te Montſerratte. 366. te Nie-
ves. 366. te Sint Chriſtoffel. 367. te Baxſtarre. 367.
te Sint Euſtache. 368. wordt L. Admiraal onder
't Kollegie van Amſterdam. 377. komt by d'ei-
landen van Fero. 385. ontrent Noorwegen. 387.
loopt de Weſter Eems in en komt behouden voor
Delfzeil. 389. wordt L. Admiraal van Hollandt
en Weſtvrieſlandt. 393. vertrekt van Delfzeil naar
Texel met den Viceadmiraal van Nes. 396. wordt
L. Admiraal Generaal, en leidt den eedt van ge-
trouheit af. 403. komt in de vloot. 403. wordt
door de Gevolmachtigden in de vloot aan al de
Kapiteinen als hun Opperhooft voorgeſtelt. 404. be-
geeft zich op 't ſchip Delflandt. 405. komt met de
vloot voor 't landt van Bergen in Noorwegen. 415.
vertrekt daar van daan, en wordt van een zwaaren
ſtorm beloopen. 420. komt met een gedeelte van
de vloot ontrent het Doggers Zandt. 421. beſluit
met negenendertig ſcheepen d'Engelſche vloot te
bevechten. 423. begeeft zich met de Gevolmach-
tigden op het ſchip Hollandia. 444. komt in den
Haag en by den Raadtpenſionaris de Wit t'huis leg-
gen. 455. doet verſlag van zyn twee toghten aan
de Staaten Generaal, en wordt bedankt. 455, 456.
verſchynt ter vergadering van d'Admiraaliteit
t'Amſterdam, daar hy eenige Engelſche vlaggen
met een ſtandaardt en een kroon overlevert. 456.
wordt met een zilver lampet beſchonken. 456. Pre-
ſident in d'Admiraaliteiten gemaakt. 456, 457. zyn
zedigheit en godtvruchtigheit. 459. hem wordt laſt
gegeeven om nieuwe toeruſting ter zee te helpen
bevorderen. 463. hy loopt weêr in zee. 464. geeft
d'andere Admiraalen macht om in zommige on-
gelegentheden ſeinen te moogen doen. 474. zyn
aanſpraak aan d'Opperhoofden en Kapiteinen der
vloote, om hen tot den aanſtaanden ſtrydt aan te
moedigen. 477. ontzet Tromp. 485. zyne voor-
zichtigheit in 't gevecht. 485. hy laat de L. Admi-
raal van Nes voor een tydt de vlag voeren. 486.
komt de Liefde te hulp. 491. beſluit, na de over-
winninge der vyanden, naar de rendevous te zeilen,
en komt binnen de Wielingen. 495. wordt van
de Staaten van Zeelandt ter maaltydt onthaalt. 497.
met gelukwenſchingen begroet. 498. raakt met
een gedeelte van zyn esquadre in 't gevecht, en
wordt fel bevochten. 513. zyn dappere tegenweer.
514. zyn ſchip zeer beſchaadigt. 515. hy begint
met een kleen zeil zyn aftoght, en hoopt te vergeefs
op de komſt van Tromp. 515. vindt zich in de
hoogſte noodt, en ontbiedt den Admiraal van Nes
aan zyn boordt. 517. laat zich woorden van mis-
trooſtigheit ontvallen. 518. vervolgt zyn aftogt.
518. loopt groot gevaar door een brander. 518. is
byna hoopeloos. 519. zeilt de Spleet in, en komt
voor de Doorloo ten anker. 520. Gedeputeerden
der Admiraaliteiten koomen aan zyn boort. 522.
zyn aftogt in een brief des Konings van Vrankryk
gepreezen. 522. zyn jongſte dochter ſterft aan de
peſt. 525. zyn ongenoegen over Tromp. 525. hy
wordt met d'Ordre van Sint Michiel en andre gif-
ten wegens den Koning van Vrankryk vereert. 530.
loopt weer in zee. 538. poogt de Engelſche vloot
op te zoeken. 539. zoekt de Franſche en mydt d'En-
gelſche kuſt. 539. komt onder 't hooge landt van
Eſtaple ten anker. 540. krygt een pluisje van lont
in de keel en daar door groot ongemak. 541. zyn
ſchryven aan van Beuningen, nopende 't beſprek tuſ-
ſchen de Gezanten van Vrankryk en de Gedepu-
teerden der Heeren Staaten. 541. hy zendt den
Secretaris Nieupoort aan hunne Hoog. Moog. 544.
beraamt een zekre ordre, om, in gevalle van 't zaa-
menvoeging met de Franſche vloot, achtervolgt te
worden. 545. verzoekt om zyn ziekte zich naar
't Vaderlandt te moogen begeeven. 547. vertrekt
uit de vloot, komt t'Amſterdam, en bekomt lang-
zaam van zyn ziekte. 549. wordt weer gezont; en
met treffelyke geſchenken van eere begiftigt. 552.
verzoekt te weeten op wat wyze men d'Engelſche
Ambaſſadeurs met 's Landts ſcheepen zou begroe-
ten. 556. zeilt met de Maasſcheepen naar Texel,
en ſtelt order tot verzeekering van 's Landts vloot.
560. houdt Krygsraadt over den toeleg op Chat-
tam. 567, 568. komt in 't Konings Diep beooſten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

de Middelgronden. 570. zendt Enno Doedes met tien ſcheepen en twee branders de rivier van Londen hooger op. 570. laat eenige ſcheepen beooſten 't Konings Diep kruiſſen. 571. komt by den Ruwaart en van Gent op de rivier van Chattam. 574. ſtelt ordre op 't aanvoeren der branders. 577. zakt de rivier weêr af. 579. blyft met achtendertig ſcheepen in de riviere van Londen. 580. wordt met een gouden kop beſchonken. 583. verdeelt het gros der vloote, en bezet de rivier van Londen. 584. zeilt de rivier op tot by Gravezande. 588. zeilt naar Harwits. 589. zeilt naar Dortmouth. 596. komt ontrent Beveſier. 597. krygt tyding van 't ſluiten der vreede. 603. van 't uitwiſſelen der ratificatiën. 605. komt binnen Goereê. 609. wordt van de Staaten bedankt, en ontfangt den gouden kop. 609. onthoudt zich t'Amſterdam, en houdt zich zeer nedrig. 613. getuigenis van den Ridder Temple hem aangaande. 614. wordt van den Prins van Monteſarchio bezocht. 614. zyn manier van leeven geduurende zyn verblyf aan landt. 614. hy maakt het wedervaaren van Zweers in 't Kanaal in den Haag bekent. 615. zendt zyn afbeelding aan den Koning van Denemarken op zyne Majeſteits begeerte. 620. zyn brief aan van Beuningen. 620. hy wordt, op het vermoeden van eenig gevaar uit Vrankryk, in 't jaar 1670. met een vloot in zee gezonden. 625. onthoudt zich in Schoonevelt, en oeffent de vloot. 629. wordt begunſtigt met een kompagnie zeeſoldaaten. 647. loopt in den jaare 1672. met eenige Maasſcheepen in zee. 648. zendt P. de Munnik naar d'Engelſche kuſt om te verneemen naar d'Engelſche vloot. 656. levert d'Engelſchen ſlag voor Souwlsbaay, en vecht met Jork. 667. met den Schoutbynacht Johan Herman. 673. getuigenis van Montaguus Luitenant tot de Ruiters lof. 675. hy wordt belaſt met de vloot naar Schooneveldt te keeren. 698. komt aldaar. 701. zyn advys over 't poſteeren van de vloot. 701. wordt bevoolen weer naar Goereê te zeilen. 711. ſchryft een brief aan de Staaten tot ontſchuldiging van den Ruwaart van Putten. 718, 719. ontfangt een beleefden brief van zyn Hoogheit. 721. gaat met de vloot naar de Eems om d'Ooſtindiſche vloot af te haalen. 727. zendt 232 matroozen naar de retourſcheepen. 731. krygt tyding van 't vermoorden der Heeren de Wit. 734. zyn oordeel over dat feit. 734. komt met de vloot van Schooneveldt t'zeil naar de Maas. 738. loogen t'zynen nadeele uitgeſtrooit, en beroerte ontrent zyn huis op 't Waalseilandt ontſtaan. 741. op wat wyze geſtilt. 742, 743. hy verzoekt en verkrygt Sauvegarde voor zyn huis. 744, 745. krygt ordre om weêr naar Schooneveldt te zeilen. 750. raadt de Staaten dat ze de vloot zouden t'huis roepen. 751. komt binnen Hellevoetſluis, en dankt Godt voor zyn bewaaring. 758. doet rapport aan hunne Hoog. Moog. 758. aan zyn Hoogheit. 759. wordt op een valſchen alarm naar Hellevoetſluis gezonden. 759. komt voor den Briel, en bezichtigt alles. 759, 760. ſtelt order ontrent Goereê. 761. krygt laſt om de zes zwaarſte Maasſcheepen op te leggen. 761. toeleg op zyn leeven belet. 762. hem wordt het gebiedt over 't krygsvolk aan 't Y en Waalkant opgedraagen. 765. hy begeeft zich met een jacht naar de Gelderſche en Gooyſche kuſt. 768. raadt dat men verſcheide plakkaten, om 't ſcheepsvolk tot hun plicht aan te moedigen, zou vernieuwen. 771. laſt aan hem door zyn Hoogheit gegeeven tot voortzetting van de toeruſting der vloote. 773. hy beſluit naar de rivier van Londen over te ſteken en daar eenige ſcheepen te doen zinken. 780. keert weer te rug naar Schooneveldt. 783. zyn godtvruchtig zeggen en vertrouwen. 799. hy raakt tegens Prins Robbert en Sprag in 't gevecht. 800. ontzet Tromp. 801. Eſtrées getuigenis hem aangaande. 805. aanmerkelyk voorval ontrent hem voor 't aangaan van zeeker gevecht. 819. hy wordt van den Veldtmaarſchalk Wirts begroet aan zyn boort. 828. komt met de vloot op d'Engelſche kuſt. 831. beſluit om gewichtige redenen weer naar 't rendevous te loopen. 832. zyn laſt aan Bankert en Tromp. 834. hy zendt drie jachten om zich tuſſchen 's Landts vloot en de vyanden t'onthouden. 835. wordt van verſcheide Spaanſche Grooten in de vloot begroet. 844. zyn aanſpraak tot zyn ſcheepsvolk in 't byzyn van zyn Hoogheit. 853. hy windt de loef van de vyanden. 857. raakt in gevecht met Prins Robberts esquadre. 857. komt Tromp te hulp. 861. dankt Godt na de overwinning over den zegen. 862. zyn gelatenheit ontrent de doodt van zyn ſchoonzoon. 865. hy wordt van de Staaten Generaal en van Hollandt bedankt. 876, 877. verſtrekt een aanmerkelyk werktuig tot bevordering der vreede. 882. loffelyk getuigenis van een Engelſch Schryver hem aangaande. 882. zyn advys aangaande het verminderen der equipagie. 884. hy doet den eedt als L. Admiraal Generaal. 885. zyn voorſlag om de Franſche Karibiſche eilanden te vermeeſteren. 886. zyn brief aan zyn Hoogheit, nopende den toght naar Martenique. 897. hy komt weêr binnen Goereê. 906. wordt naar Engelandt genoodigt. 907. krygt laſt om naar Meſſina met een vloot te gaan. 911. meent dat men de vloot behoort te vergrooten. 912. zyn geſprek met eenige Heeren daar over. 912. zyn aanmerkelyk afſcheidt. 913. ſchryft aan den Prins van Monteſarchio. 913. gaat met de vloot t'zeil naar Blankenburg. 917. komt voor Kadix, en ontfangt brieven van de Koninginne Regente, met ordre om Don Jan van Ooſtenryk af te haalen. 919. hy zendt vier ſcheepen met den Heer Thomas van Hees naar Algiers. 920. komt voor Allicante. 920. komt voor Barcelone. 923. zyn verzoek aan den Viceroy van Katalonie. 924. ontfangt een brief van den Koning van Spanje. 925. komt ontrent Sardinie en voor Calary. 927. wordt van den Viceroy van Sardinie groote eer aangedaan. 927. komt te Melaſſo, en wordt van den Viceroy van Sicilie verwellekomt. 929. neemt de zaak van twee Hungariſche Predikanten ter herte, die te Napels op de galeye zitten. 930. doet verſcheide voorſlagen om iet tegen de Meſſinezen te ondernemen. 930. beſluit de Franſche vloot te bevechten. 946. zyn gevecht tuſſchen de eilanden van Stromboli en Salino. 947, 948. keert met de vloot weer naar Melaſſo. 954. beſluit naar Hollandt te vertrekken. 955. krygt een brief van den Onderkoning, vervatende verſcheide redenen tegen zyn vertrek. 956, 957. gaat van Melaſſo t'zeil. 959. komt ontrent het eilandt Gorgona, en krygt laſt van den Staat om noch langer in Sicilie te blyven. 959, 960. komt weer te Napels, en brengt te weeg dat zesentwintig Hongariſche Predikanten van hunne ſlaverny verloſt werden. 961, 962. zyn gedenkwaardig geſprek met de verloſte Predikanten. 963. hy wordt van den Onderkoning met eenige geſchenken vereert. 964. komt te Palermo. 965. voor Meſſina. 970. ontrent Auguſta. 971. vecht met de Franſche vloot ontrent den berg Ætna. 975. wordt gequetſt. 976. van den Koning van Spanje met den tytel van Hartog vereert. 981. draagt zich

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

zich geduldig in zyn pyn. 983. bereidt zich godtvruchtelyk ter doodt. 983. ſterft. 984. wordt gebalſemt. 984. kort verhaal van zyn opkomſt en leeven. 985, 986, 987, 988. zyn huwelyken en kinderen. 990. de tyding van zyn doodt verwekt groote droefheit in het Vaderlandt. 997. de Staaten beſluiten hem een eertombe op te rechten. 1000. loffelyk getuigenis van den Spaanſchen Afgezant de Lyra hem aangaande. 1001. eere hem van den Koning van Vrankryk en Engelandt bewezen. 1003. reſolutie van de Staaten aangaande de orde van zyn begraaffenis. 1005. zyn lykſtacy. 1007.
Michiel de Wit de Ruiter, dochters zoon van den Admiraal, wordt met den tytel van Baron beſchonken. 1002. zyn deerlyk einde en lof. 1002.
Middelaar. Zyn ampt is de partyen zoo veel als moogelyk is tegen elkanderen in wederwicht te houden. 208.
Middellandt verdrinkt. 993.
Miſt. Zwaare miſt in de vloot. 663, 677, 782. miſt doet het vervolg der Engelſchen ſtaaken. 493.
Mittelfartſund. 151.
Moederlyke liefde en kloekmoedigheit in het bergen van haar kindt. 3.
Moetwil op het ſchip Groeningen gepleegt. 516.
Monk zoekt Karel de tweede op den troon te helpen. 179. zyn ſchip zeer reddeloos geſchooten. 492.
Montagu zeilt met de Engelſche vloot naar de Beldt. 172. ſchryft aan de Ruiter. 169. zyn wedervaaren voor Algiers. 224. zyn gevecht met Brakel. 670. zyn doodt. 671.
Montery doet een bezendig aan de Ruiter. 844.
Montsbaay. 19.
Montſerratte. 366.
Moolenbeek, Burgermeeſter van Brugge. 844.
Mooren bewyzen de Ruiter groote eer na zyn overwinning, in 't gezicht hunner ſtadt verkregen tegen vyf roofſcheepen van Algiers. 16. betoonen hunne trouw. 19.
Muitery in Hollandt vervolgt. 740. baart verandering der Regeering. 740.
Muitzucht van de Ruiter gehaat. 988.
Munkenbo. 192.
Munſterſche oorlog. 459. geëindigt. 464.

N.

Naarden. Toeleg op Naarden vruchteloos. 763. Naarden verovert. 879.
Nachtglas. 211.
de Nagelboom genoomen. 493.
Naskou aan den Koning van Zweeden overgegeeven. 152. en den Deenen door de Zweeden overgelevert. 213.
Nederlanders hebben niet alleen te lande maar ook ter zee moeten oorlogen. 1.
Nedrigheit van de Ruiter. 613.
Negery of Dorp der Zwarten, zyne beſchryving. 317.
Negers, hun wapenruſting. 328. hun bedriegery. 330. wreetheit. 344. hun trouloozen aardt. 347. hun manier van zweeren. 347.
Nicolaus Heinſius. 1012.
Niding. 217.
Niedek, Zeekapitein, begaat een miſlag ontrent de Zweedtſche ſcheepen aan te houden. 412.
Nieves. 366.
Nieu Amſterdam. 376.
Nieu Nederlandt. 376.
Nieuwenhoven. Verhaal van 't uiterſte gevaar daar het Ooſtindiſch ſchip Nieuwenhoven in den ſtorm zich in bevondt. 437, 453.
Nieuwerbrug. 765.
Nikolaas Boes. 674.
Nikolaas Helt, Viceadmiraal van Denemarken. 212.
Nikolaas Marreveldt, Kapitein. 204.
Nikolaas Naalhout door 't harde weêr opgezonden. 449. zyn gevecht op de rivier van Londen. 601. zyn dapperheit. 602.
Niklaas Verſchoor, Schoutbynacht, in Sicilie doodtgeſchooten. 948.
Niklaas Vivien. 441.
Nikoping. 152.
Noirot naar Napels gezonden. 929. gequetſt. 977. ſterft. 979.
Noorwegen. Hollandtſche vloot aldaar. 415.
Nyburg. 188. van de Ruiter beſchooten, geeft zich op genaa en ongenaa des overwinnaars over. 195. wordt geplondert. 196.
Nydt, de ſchaduw van groote mannen. 34. de Ruiter benydt. 34.
Nyhofs ſchip door onweêr ontreddert. 507. hy wordt doodtgeſchooten. 514.

O.

Odenſee, Hoofdſtadt van 't eilandt Funen, gaat over aan den Koning van Zweeden. 151.
Olivier Aggeszoon. 421.
Ongelukkige eerſchoot. 19.
Onvoorzichtigheit in 't zeilen, en order daar tegen beraamt. 412.
Onweêr in Texel doet groote ſchaade. 61, 62. Zoekt ſtorm.
Oogmerk des Schryvers in het beſchryven deezer Hiſtorie. 2.
Oorlogen te water heeft de Nederlandtſche Staat dikmaal moeten voeren. 1.
Oorlog tuſſchen Zweeden en Poolen. 97. tuſſchen Denemarken en Zweeden. 151.
Oorlogsvloot der Nederlanders tegen d'Engelſchen uitgeruſt onder Tromp. 21. van dertig ſcheepen onder den Heer van Waſſenaar. 300.
Ooſterſche koophandel van zeer groot gewicht voor de Hollanders. 97.
Ooſtindiſche ſcheepen. Galjoots gezonden om die op te zoeken. 411. worden in de haven van Bergen in Noorwegen van de Engelſchen aangetaſt. 415. raaken uit Bergen en koomen by de Hollandtſche vloot. 417. twee Ooſtindiſche ſcheepen genoomen van de Engelſche. 427. Ooſtindiſche retourſcheepen ontrent de Eems, ontzeilen het gevaar door de Engelſchen haar beſchooren. 722. beraadtſlaging daar over by de Staaten genoomen. 723. zy koomen binnen de Eems. 727. voegen zich by de vloot. 731. koomen in 't Vlie. 733.
't Ooſtindiſch retourſchip Papenburg genoomen. 856.
Ooſtrum. 433.
Ooſtzee zoeken de Staaten te beveiligen. 97.
Opdam komt in de Sondt. 98. wordt met de Order van de Ridderſchap des Olifants vereert. 98. met dertig van de zwaarſte ſcheepen t'huis ontboden. 102. verkrygt de Heerlykheit van Waſſenaar. 136. wordt gezonden om Koppenhagen te ontzetten. 153. zeilt met de Hollandtſche vloot door de Sondt. 154. quyt zich dapper in 't gevecht. 154. komt te Koppenhagen. 157. wordt belaſt in Denemarken met de vloot te overwinteren. 158. handelt met Montagu. 172. wordt toegeſtaan naar 't Vaderlandt te keeren. 184. hy vertrekt uit Denemarken. 185. komt in Hollandt en doet verſlag van zyne verrichting, en wordt bedankt. 185.
Oproerigheit der matroozen op 't ſchip van Tromp. 409.

Op-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Oproer in Hollandt. 692. Oproer der Meſſinezen. 911.
Oran, een Barbariſche Stadt. 250.
Order tegen het onvoorzichtig zeilen. 412. om alle geſchreeve en gedrukte ordres in zee te werpen. 414. om de veroverde vyandtlyke ſcheepen in brandt te ſteken. 414.
Orkaanen in Weſtindie. 19. Orkaan in de vloot op de Guineſche kuſt. 369.
Otto van Treſlong doodtgeſchooten. 496.
Oudaan. 1010.
Overwinning der Nederlanders in Engelandt in twyffel getrokken. 496.

P.

Palm, Kolonel. 569. landt op Chappey. 581. heeft het gebiedt aan den Uithoorn. 769.
Panhuizen. 320, 396, 673.
Papenburg, een Ooſtindiſch retourſchip, genoomen. 856.
Parlement in Engelandt. 770. verklaring van 't Engelſch Parlement, erkennende Karel den tweeden voor wettigen erfgenaam zyns vaders. 218.
Paſſaro. 229.
Paulus Adriaanszoon Klerk, Opperſchryver by de Ruiter, werdt in de baay van de Barbados doodtgeſchooten. 364.
Paulus Auguſtyn. 396.
Paulus Morgendal. 341.
Paulus Wirts, Veldtmaarſchalk, komt de Ruiter aan zyn boordt begroeten. 828.
Pedro Vierra de Silva. 138.
Penningen. Hoogmoedige penningen in Engelandt in den jaare 1665. geſlagen. 383, 384. Penning tot gedachtenis van de vreede met Engelandt na 't werk van Chattam. 610.
Peſt binnen Genua. 129. te Londen. 446.
Petrus Francius lykdicht op de Ruiter. 1009.
Pheniciers eigenen zich de heerſchappy der zee toe. 38.
Philibert Wynrich. 518.
Philips van Almonde, door 't harde weêr opgezonden. 449. wordt Schoutbynacht van de Maas. 879. komt te Napels, en gaat van daar met de vloot t'zeil. 1003. komt met het lyk van de Ruiter te Hellevoetſluis. 1004.
Philips van Lorraine komt in de vloot. 506.
Philips de Munnik, van de Ruiter gezonden om naar d'Engelſche vloot te verneemen. 656.
Philips de vierde, Koning van Spanje, ſluit een eeuwige vreê met de Nederlanders. 15.
Pieter Baut. 329.
Pieter de Bitter, Opperbevelhebber der Ooſtindiſche ſcheepen. 415.
Pieter van Brakel, Schoutbynacht. 206. in 't gevecht met d'Engelſchen doorſchooten. 376.
Pieter Korneliszoon, Nederlandtſche Conſul te Lisbon. 14.
Pieter van der Does geſtorven te Sint Thomée. 362.
Pieter Floriszoon, Schoutbynacht onder M. Harpertze Tromp. 34. quyt zich dapper tegen Blaake. 41. wordt van de Staaten van Hollandt bedankt en geprezen. 46. wordt Viceadmiraal over 't Noorderquartier. 68. ſneuvelt in de zeeſlag tegen de Zweeden in de Sont. 154. lykeer hem aangedaan. 156.
Pieter van Gorkum, Zeekapitein. 13.
Pieter de Groot zyn ruſtig antwoordt aan een Engelſch Heer. 383. hy waarſchouwt de Staaten van de quaa genegentheit des Konings van Engelandt. 638. zyn geſprek met den Koning van Vrankryk. 642.
Pieter Heins loffelyk getuigenis aangaande Tromp. 58.
Pieter de Hubert. 169.
Pieter Janszoon Uitenhout doorſchooten. 496.
Pieter Klaaszoon Wynbergen. 427. genoomen en losgelaaten. 462.
Pieter Kooker, Schipper van een Ooſtindiſch ſchip, ſpringt in zee door vrees dat het ſchip zou zinken. 428.
Pieter Leendertszoon, Kapitein van een kaper. 760.
Pieter Magnuszoon. 539.
Pieter van Middellandt verdrinkt. 993.
Pieter Nooms, Heer van Arlanderveen, moet van de Heerlykheit van Waſſenaar afſtaan. 137.
Pieter van Percheval. 102.
Pieter Pieterszoon Lely. 518.
Pieter van Ree. 368.
Pieter Salomonszoon, Kapitein. 204. doodtgeſchooten. 485.
Mr. Pieter Vogelzangk. 169.
Pikke, Kapitein. 204.
Plakkaat tot beveiliging der koopvaardyſcheepen. 34. tot aanmoediging der matroozen. 53. tegen de gene die in Zweedtſchen dienſt waaren. 185. tot bezorging van 's Landts vloot. 460.
Pleimuiden. Ververſching uit die plaats aan de Ruiter vereert. 600.
Plonderaars geſtraft. 581.
Pluisje van lont in de keel van de Ruiter. 541.
Pomp. 371.
Poolen. Oorlog tuſſchen Zweeden en Poolen. 97. veltſlag tuſſchen beide. 100. verdrag tuſſchen beide geſlooten. 101.
Poorts dapperheit. 40. ongelukkige doodt. 41.
Portlandt. Graaf van Portlandt. 382.
Portugaal veranderdt van regeering. 8. de Staaten koomen de Portugeezen met een vloot ſcheepen te hulp. 8.
Portugeeſche vloot. 12.
Portugeezen weigeren de Nederlanders over 't ongelyk hun aangedaan te voldoen. 137, 138. beſlaan de Nederlandtſche ſcheepen. 138. haar wordt van den Staat de oorlog aangekondigt. 138. hun ſuikervloot vervalt in de macht der Hollanders. 139. zy myden het gevecht met de Ruiter. 145.
Portus Lune. 125.
Poſten langs de ſtranden. 842.
Predikanten. Zommige Predikanten oproerig. 408, 409. beſluit der Staaten hun aangaande. 409. zy worden aangemaant om ernſtig voor 't Vaderlandt te bidden en de Gemeente tot boete te vermanen. 534. zy worden van de Ruiter hoogh geacht. 988.
Prins van Monako. 477. in groot gevaar. 482. quyt zich dapper. 491.
Prins van Monteſarchio bezockt de Ruiter, en verwonderdt zich over de kleenheit van zyn huis. 614. komt met negen ſcheepen by 's Landts vloot. 950.
Prins van Oranje wordt op het verzoek van Kromwel uit alle hooge ampten uitgeſlooten. 69. bezichtigt de vloot nevens eenige Grooten. 467. groote genegentheit van de Hollandtſche matroozen tot zyn perſoon. 467. wordt Kapitein Generaal. 643. genegentheit tot zyn perſoon, en vordering. 692. opſtandt des volks daar over ontſtaan. 692. ampten hem opgedraagen. 693. zyn verklaaring tot ontſchuldiging der Hollandtſche Regenten. 693. de tyding van zyn verheffing maakt groote vreugt in de vloot. 693. zyn advys wordt verzocht ontrent het poſteren van de vloot. 700. zyn antwoordt. 701. verleent ſauvegarde voor de Ruiters huis. 745. zyn toeleg op Naarden en Woerden miſlukt. 763. zyn tocht naar Charleroy. 764. komt in 't leger

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

by de Goudtſche ſluis. 765. verzoekt van de Ruiter kennis te krygen van bequaame Zeeofficieren. 771. zyn brief aan de Ruiter. 845. komt in de vloot, en is van gevoelen dat men de vyanden moet bevechten. 850. zyn brief dies aangaande aan de Ruiter. 850.
Prins Robbert komt d'Engelſchen met vyfentwintig verſche ſcheepen te hulp. 189. op de kuſt van Guinea verwacht. 343. maar vergeefs. 344. zyn ſcherp gevecht met de Liefde. 491. zyn ſchip zeer doornagelt. 491, 492. hy vecht met de Ruiter omtrent de Helder en raakt aan 't wyken. 859. volgt de Ruiter om 't blaauw esquadre te ontzetten. 861.
Profaniteit van de Ruiter verfoeit. 988.
Pryzen van Breſt afgehaalt. 606.
Ptolomeus af komſt. 4.
Puchler. 156.

Q.

du Quêne, Admiraal der Franſche vloot, vecht met de Ruiter in Sicilie. 947, 948, 949.
Quiryn van Kerkhove, Zeekapitein, wordt belaſt op het Ooſtindiſch ſchip 't Slot van Hooningen te paſſen. 418.

R.

Refuſco. 315.
Regemorters kloekmoedigheit. 41.
Regenten in Hollandt van hunne ampten ontſlagen. 740.
Reinier Janszoon Witte. 396.
Reinout van Koeverden. 237, 396.
Rem 't Hoen, Luitenant van Kapitein Wildtſchut, wordt eerloos verklaart en voor ſchelm wechgejaagt. 433.
Renegaaten op de galey gebannen. 89.
Rentebrieven aan de Admiraalen de Ruiter, van Nes en Tromp geſchonken. 877, 878.
Repreſali-brieven. 21.
Reſolutie der Staaten. Ziet Staaten.
Reukelooze daadt van een matroos. 468.
Richard Kromwel. 158, 218.
Richewyn. Kapitein. 204.
Ridder Temple raadt een Triple alliantie te maken. 612.
Ridderus (Franciſcus). 409.
Rivier van Londen bezet. 588, 589.
Robert Blaakes gevecht met Tromp. 20, 21.
Robbert Holmes bevecht de Smirniſche vloot. 645.
Robert Honiwood. Ziet Honiwood.
Robbert van Itterſum. 503.
Robertus Junius, Predikant t'Amſterdam, begeeft zich op 's Landts vloot. 53.
Robbert Rouk. 247.
Robbertſon, Engelſch Kapitein. 149.
Roch (Kornelis). 743.
Rocheſter. Tocht naar de rivier van Rocheſter. 568. de Hollandtſche vloot aldaar. 571. des zelfs diepten onderzocht. 572.
Roelof Gerritszoon. 518.
Roetering, Kapitein. 201.
Roodeloop in de vloot. 993.
Roos. 392.
Roodtſteen (Markus). 187, 201.
Rotsſchildt. Vreede tuſſchen Zweeden en Denemarken aldaar geſlooten. 152.
Rotſtok. 207.
Roubeklag over de doodt van de Ruiter aan zyn weduw en kinderen gedaan. 997.
Royale Catharina verovert en weêr verlooren. 669.
de Royale Charles verovert op de rivier van Londen. 575. naar Hollandt gezonden. 580. geſloopt. 770, 771.
Royale Oake, een Engelſch ſchip, aan brandt geſteeken. 577.
de Royale Prins verbrandt. 489.
Rulæus (Henricus) doet een lykpredikatie over de Ruiter. 1009.
Ruſtig antwoordt van de Ruiter aan een Franſch Kapitein. 17.
Ruth Maximiliaan wordt Kapitein ter zee. 464. verovert het ſchip de Convertine. 493. wordt over zekere misſlag in een geldtboete verweezen. 505. doodtgeſchooten. 514.
Rutger Huigens. 384.
Ruwaart van Putten. Zoekt Kornelis de Wit.

S.

Saleé. Gevecht voor Saleé. 16. moeite met de Sant van Saleé, wegens het nemen van een Turks ſchip. 73. verdrag met die van Saleé geſlooten. 87. vreede met die van Saleé vernieuwt. 124.
Sama, een Negers dorp. 329.
Samuel Raven meent eenige opſtandt in Engelandt te zullen verwekken. 503. aan landt gezet, keert onverrichter zaake. 504. zyn zeggen aangaande Tromp. 513. zyn quetſuur en overlyden. 514.
Samuel Smit. 328.
Sandwich. Graaf van Sandwich. 381. zyn brief aan Monk. 439.
Sanſum, Engelſch Schoutbynacht, geſneuvelt. 382.
de Sant of Opperſte van zekre ſtadt in Barbarye poogt de Ruiter een ſtuk laaken voor een prys onder de waarde af te parſſen, doch te vergeefs. 18. maakt met hem een verbondt van vriendtſchap. 18.
Sant van Saleé neemt het neemen van een Turks ſchip euvel op. 73.
Sauvegarde van zyn Hoogheit voor de Ruiters huis. 745.
Schafsburys bekentenis, nopende het geluk der Hollanders. 767. fel zeggen van 't Hollandts Carthage uit te roeijen. 770.
Schak, Veldtmarſchalk van Denemarken. 214.
Schatter, Kapitein. 150, 204.
Schay. 389.
Schelling. 't Weſteinde van der Schelling door d'Engelſchen verbrandt. 534.
Sceperus (Jacobus) predikt oproerig ter Goude. 408.
Scheurbuik in de vloot. 608.
Scheuringen in de kerk van de Ruiter verfoeit. 987.
Schey. 211. zyn ſchip lydt groote ſchaa door den ſtorm voor Goereê. 442.
Schilders gewoonte. 494.
Schildery van Chattam ontſteekt den haat des Konings van Engelandt. 642.
Schoonen. 211.
Schotsman zoekt d'oorlogſcheepen voor Amſterdam aan brandt te ſteeken, en wordt gerabraakt. 769.
Schram. Ziet Volkert.
Schrik in Hollandt door d'aankomſt des Konings van Vrankryk gebaart. 678.
Secluſie van den Prins van Oranje. 70.
Senega, een ſtroom op de kuſt van Guinea. 307.
Sjabanninga, Overſte der Douane te Algiers. ſterft. 254. 268.
Sidney, Engelſch Gezant in Denemarken. 208, 209.
Sierra Liona. 320.
Simon Blok doorſchooten. 496.
Simon Klem. 317.
Simon Poppinga. 583.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Simon Willemszoon. 399.

Simon Willemszoon, Zeeraadt, naar Bergen gezonden. 416. te rug ontboden. 418.

Simon Willemszoon wordt binnen Texel gezonden. 431. vertrekt uit de vloot, en krygt een loffelyk afscheidt van de Gevolmachtigde Heeren in de vloot. 432.

Sint Christoffel. 366, 367.

Sint Eustache. 368.

Sint Georg del Mina. 329. hooftvesting op de Goudtkust. 330.

Sint Jago. 362.

Sint Vincent. 305.

Sint Paul. Het schip Sint Paul verbrandt. 487.

Sint Thomée. 362.

Slaven. Sestig slaven by wisseling te Tunis gelost. 235. ontrent honderdt te Algiers gevangen. 238. meer dan honderdt dertig gelost. 259. tachtig duizendt guldens tot lossing der slaven verzaameldt. 273. vyf slaven bergen zich met zwemmen aan de scheepen. 284.

Slingelandt. Heer van Slingelandt, Nederlandts Gezant op de vreedehandeling tusschen de Noorder Kroonen. 211. Gezant naar Stokholm. 211.

Slinksche trek van een Engelsch Kapitein. 149.

Sluizen in Hollandt geopent. 688.

Smirnesche vloot van d'Engelschen aangetast. 645.

Sneek. Het schip Sneek genoomen en verbrandt. 515.

Spys verschaffing op de vloot, order daar op gestelt. 410.

Somelsdyk komt by de Ruiter in de vloot, maar begeeft zich op 't schip van Tromp. 512.

Sondt. De Sondt. 204.

Sorlinges. Bericht van de gelegentheit van de baay der Sorlinges. 604.

Spanjaarden. Eenige Spanjaarden schenden uit moetwil der Staaten vlag. 253. Spaansche Grooten koomen 's Landts vloot bezichtigen en de Ruiter begroeten. 844. Spaanschen verzoeken hulp tegen de oproerige Messinezen. 911. veroveren Ibiso. 843. houden zich zeer achterlyk om by de Hollandtsche vloot te koomen. 976. raaken in 't gevecht. 977.

Spanjaarts hoogmoedt. 15, 16.

Spartivento, een uithoek van 't Ryk van Napels. 229.

Spessa, een vermaarde zeehaven. 125.

Spiegelgevecht. 468. Spiegelgevechten, op het aanraaden van den Raadtpensionaris de Wit, in de vloot gehouden. 426.

Spinola. 6.

Sprag vecht met Tromp. 859, 860. zyn jammerlyk einde. 860.

Stank in de Hollandtsche scheepen. 114.

Star met een staart. 324.

Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden besluiten de Portugeezen met een scheepsvloot te hulp te koomen. 8. laaten een plakkaat uitgaan tot beveiliging der koopvaardyscheepen. 34. beveelen de Ruiter in zyn eer en gezag te handthaven. 35. stellen ordre tegen den toeleg der Engelschen om de scheepen en zeehavens van den Staat met vuur te verdelgen. 36. hun besluit aangaande het geleide der Oostindische en Hamburgsche scheepen, koomende met zilver uit Spanje. 30. zy verbieden de vaart op Groenlandt. 47. laaten een plakkaat uitgaan tot aanmoediging der matroozen. 53. hun besluit op het stuk van den rang tusschen de Viceadmiraalen de Wit en Johan Evertszoon. 65. verbieden alle Kapiteinen 't onderzoeken der oorlogsscheepen toe te laaten. 71. besluiten den Koning van Denemarken tegen den Zweeden by te staan. 154. noch vierduizent soldaaten naar Denemarken te zenden. 157. hun voorstel aan de Koningen van Vrankryk, Spanje en Engelandt, om gezamentlyk de Turken op 't lyf te vallen, maar vergeefs. 269. hun zorg voor de bewaaring der Goudtkust. 292. hun besluit aangaande den L. Admiraal Tromp. 401. hunne resolutie, rakende 't employ van 's Landts vloot, en dienende tot een generaale instructie voor de Gevolmachtigden op de vloot. 411. hunne resolutie rakende 't gebiedt over 's Landts vloote. 466. hun schryven aan de Ruiter. 497. hunne resolutie aangaande het begroeten der Engelsche Ambassadeurs. 556. hunne resolutie nopende 't invallen van 's Landts vloot. 608. hunne resolutie nopende 't verblyf van 's Landts vloot. 699, 702. hunne resolutie om de Ruiter de bescherming der Oostindische retourvloot aan te bevelen. 723, 726. hunne resolutie ter zake van de komst der vyandtlyke vlooten op de hooghte van Petten. 737. hunne resolutie aangaande het scheiden, invallen en verdeelen van 's Landts vloote. 753. hunne resolutie aangaande 's Landts vloote en de Ruiter genoomen. 867. hunne resolutie nopende de gevangene Hungarische Predikanten. 933. hunne resolutie, ter zaake van de Ruiters verblyf ontrent Sicilie. 967. hunne resolutien over den toestant der vloote in Sicilie. 994, 995, 996.

Staaten van Hollandt besluiten 's Landts vloot met byzondre belooningen te vereeren. 45. bedanken de Ruiter voor zyn dienst. 45. laaten in den Haag gebeden doen om Godts zegen in het zeegevecht. 55. geeven aan de Ruiter en Jan Evertszoon een eerlyke verklaaring. 60. besluiten drie Viceadmiraalen en drie Schoutenbynacht in hunne Provincie te stellen. 65. schryven de Ruiter een brief om hem tot aanneeming van 't Viceadmiraalschap te bewegen. 66. hun besluit tot uitsluiting van den Prins van Oranje. 69. stellen ordere op het beslaan der Hollandtsche scheepen in Vrankryk. 117. hun voorstel dies aangaande in de vergadering der Staaten Generaal gedaan. 119. verschil tusschen de Staaten wegens 't verkiezen van den Heer Tromp tot Oppervoogt over de vloot. 384. hun besluit aangaande 't oproerig prediken. 409. hunne resolutie om den Raadtpensionaris de Wit te bedanken voor zyne diensten in de vloot. 441. zy willen de vloot niet opgeleidt hebben, maar datze, volgens hunner eens genoomen resolutie, in zee zal blyven. 450. hunne resolutie, by welke de Ruiter gelast wordt in d'Admiraaliteiten te presideren. 456. verstaan dat de Ruiter met een schip van d'Admiraaliteit op de Maaze zal afvaren. 458. ontslaan den L. Admiraal Tromp van zyn ampt. 526. hunne resolutie om den Ruwaart van Putten, de Ruiter en van Gent met een goude kop te vereeren. 583. zy wenden alle middelen aan om den Koning van Engelandt en Vrankryk genoegen te geeven. 641, 642. dragen zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje de hoogste ampten op. 693. toonen groote zorg tot bescherming der zeekusten. 696. hun schryven aangaande de moordt van de Heeren de Wit. 734. hunne resolutie rakende het revictualieren van 's Landts vloot. 746. over verscheide andere zaken die de vloot betreffen. 747, 748. hunne resolutie rakende het geen men aan zyn Hoogheit aangaande het employ van 's Landts vloot zou verzoeken. 849. zy neemen een besluit van de Ruiter een eertombe op te rechten. 1000.

Staaten van Zeelandt beklaagen de Ruiters doodt met een brief aan zyn weduw. 998.

Stavanger. 385.

Sta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Staveren. 't Schip Staveren verovert. 672.
Steenbergen bemachtigt. 6.
Steenbok, Maarſchalk van Zweeden, naar Funen gezonden. 191.
Stellingwerf. 204.
Sterfte in de vloot. 993.
Steven Korneliszoon. 400.
Stilſtant van wapenen met die van Tunis geſloten. 235. met die van Algiers geſloten. 238.
Stokholm. 206.
Stooks, Admiraal van Engelandt. 135.
Storm in Texel doet groote ſchaade. 61, 62.
Storm by Sint Lucar. 767. Storm voor 't Vlie. 103. voor Sint Lukar. 109. Storm in de vloot, van Bergen in Noorwegen naar 't Vaderlandt zeilende. 420. Storm in de vloot. 546, 637, 699, 746, 751, 854, 874, 971.
Stormen naar Schafsburys bekentenis voordeelig voor 't Landt. 767.
Stout beſtaan van de Ruiter in zyn kintsheit. 5. van Jan van Brakel. 670.
Stoutheit van een matroos. 468.
Straf over den Luitenant van Kapitein Adelaar. 143. over tweeëntwintig bootsgezellen, die uit Duins wegliepen. 146. Straf, eenige Kapiteinen en andren, over hun misbedryf in 't vechten, aangedaan. 383.
Stryken der vlagge van de Engelſchen, als een teken van onderwerping, geëiſt. 20. twiſt daar uit met Engelandt ontſtaan. 641.
Stuurmanskunſt van de Ruiter geleert. 7.
Suikervloot der Portugeezen vervalt by nacht onder de Hollandtſche vloot en lydt groote ſchaade. 139.
Sultsbach. Prins van Sultsbach aan de Ruiters boordt. 212.
Swart. 371.
Symen Roelofszoon. 352.

T.

Taake Maartenszoon, een matroos, over muitery ter doodt verweezen. 525.
Taalman. 809.
Taddeus de Landtman. 409.
Takorary op de kuſt van Guinea vyandtlik door d'Engelſchen overvallen en verovert. 291. opgeëiſcht. 326. vermeeſtert. 327. dorp van Takorary verbrandt. 327.
Tavila. 12.
Temple dryft een Triple alliantie door. 612.
Terlon, Franſch Gezant aan 't Hof van Zweeden. 156. zyn antwoordt op de boertreden van den Koning van Zweeden. 156, 157. zoekt hem, als hy de Engelſche en Hollandtſche Gezanten wat ſcherp bejegende, ter neer te zetten. 177. zyn brief aan de Ruiter. 499.
Terre Neúf, daar 't des zomers zoo kout is als in Hollandt 's winters. 371. zeer viſchryk en voor al van Kabeljau. 371. zyne gelegentheit. 371.
Teunis Willemszoon. 586.
Themiſtocles af komſt. 4.
Theodorus Weſthovius biedt zyn Predikdienſt aan de Ruiter, en wordt voor zyn Predikant aangenoomen. 775. ontfangt brieven van twee Hungariſche Predikanten, die te Napels op de galeye zaten. 930. ſtaat de Ruiter by in zyn krankheit. 984.
Thomas Allen bejegent den Viceadmiraal Zweers op een vreemde manier in 't Kanaal. 616.
Thomas Broun, Engelſch Konſul te Algiers. 233.
Thomas Dolman. 569.
Thomas van Hees naar Algiers gezonden. 920.
Thomas Klifford. 485.
Thomas Louvel. 870.
Thomas Tiddyman. 415.
Thomas Tobiaſſen klaagt over gebrek van lyftogt. 751. zyn lof. 860. hy wordt op het ſchip Waasdorp geſtelt. 871.
Thomas Vlug wordt Viceadmiraal. 879.
Thuanus lof. 119.
Tjerk Hiddes, door de ſtorm afgedwaalt in het wederkeeren van Bergen in Noorwegen, komt met drie ſcheepen en een brander by de vloot. 423. doodtgeſchooten. 515.
Tjerrink, Zweedtſchen Admiraal. 207.
Tichelaars ſnoodt bedryf tegen den Ruwaart van Putten. 716, 717, 734.
Titus van Naſſau. 665.
Torbaay. Toeleg op die plaats. 597.
Tralane. 599.
Travemunde. 198.
Treſlong wordt doodtgeſchooten. 482.
Triple alliantie tuſſchen Engelandt, Nederlandt en Zweeden. 612.
Tripoli. Gelegentheit en ſterkte van Tripoli. 246.
Tripoleeſche zeemacht. 245.
Triſtan de Mendoça Furtago, Gezant van Portugaal. 8.
Tromp (Marten). Zoekt Marten.
Tromp (Kornelis). Zoekt Kornelis.
Trouw van de Ruiter aan zyn Meeſters beweezen. 18. trouw der Mooren ontrent de Ruiter. 19.
Tuineman, Zeekapitein. 200, 201.
Turennes geſprek met den Ambaſſadeur P. de Groot. 625.
Turkſche Mooren quyten zich dapper tegen de Ruiter. 86.
Turken, hun goedt getuigenis van de Hollanders 247.
Turkſche roovers verovert. 228, 230, 234.
Turkſche prys genoomen en weêr vrygelaaten. 75. Turkſche barken en pryzen genoomen. 86, 87, 88.
Tweedragt in Hollandt. 692.
Tycho Brahe. 155.
Tymen Simonszoon Zwart. 342.
Tyriers matigden zich de heerſchappy over de zee aan. 38.

V.

Vaart op Groenlandt verboden. 379. de vaart op Noorwegen en naar Ooſten voor eene reize toegelaaten. 461.
Valkenburg, Directeur Generaal over de Noordtkuſt van Afrika. 297. onthaalt de Ruiter. 330. zyn raadt en antwoordt op eenige vraagen van de Ruiter ontrent de zaken in Weſtindien. 359.
Valehen, Kapitein. 204.
Valentie. 286.
Vaſt- en bededag van de Staaten uitgeſchreeven. 407.
Velzen, Landtkapitein in de toght van Chattam. 569.
Veldtſlag op Funen by Nyborg. 193.
Venetiaanen. Hun zegen tegen de Turken bevochten. 100.
Verandering der Regeering in Portugaal. 8. in Hollandt. 740.
Verbaal van de Wit in 't licht gegeven. 612.
Verbaaſtheit te Londen over de nederlage van Chattam. 578.
Vereeringen over 't werk van Chattam. 583.
Verdrag tuſſchen de Staaten der vereenigde Nederlanden en de Portugeezen. 8. met die van Saleé geſlooten. 87. met Vrankryk over eenige gerezene geſchillen geſlooten. 123. tuſſchen Vrankryk, Engelandt en de vereenigde Nederlanden geſlooten,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

om de vreede tusschen de Noordtsche Kroonen uit te werken. 164. met de Fantynsche Negers, om in 't bezetten of veroveren van Kormantyn den Hollanders behulpig te zyn. 345.
Verjaardag van de Ruiter geviert. 969.
Verraders toeleg op de Ruiters leven. 762.
Versteeg, Luitenant ter zee, wordt afgezet. 433.
Vertrek der vloote uit Guinea. 361.
Vertrouwen van de Ruiter op Godts macht. 799.
Vervolging ter zaake van Godtsdienst is zeer schadelyk. 937.
Verzaamelplaats van de scheepen in gevalle van storm. 425.
Verzuim van Kapitein Niedek. 412.
Vincentius Fabricius. 102.
Uithoorn met matroozen bewaart. 769.
Uittenhove, Kolonel. 899.
Uitkomst van eenige zaken moet ons van de goe of qua gesteltenis der zaaken zelf niet doen oordeelen. 410.
Visschery. d'Engelschen schryven zich het recht der visschery toe. 20. Visschery verboden. 772.
Vivien. 441.
Vlaamsche scheepen, met Engelsche soldaaten ten dienst van Spanje, passeren door de Hollandtsche vloot. 587.
Vlag voeren, besluit daar op genoomen. 103, 104.
Vlekkeren. 437.
't Vlie. Koopvaarders aldaar door d'Engelschen verbrandt. 534.
Vlissingen, de Ruiters geboortestadt. 5. lof van die stadt. *ibid.*
Vloot naar Portugaal. 11. vloot der Hollanders gaat van voor 't landt van Bergen in Noorwegen t'zeil, en wordt door een zwaare storm verstrooit. 420. komt voor der Schelling. 424. Hollandtsche vloot onder de Ruiter in 't jaar 1666. in zee. 475. komt tusschen Duinkerken en Noordtvoorlandt. 478. beraadtslagingen over 't verblyf van 's Landts vloot in den bekommerlykste tydt. 698.
Vlucht der Engelschen. 492. van 't Engelsch esquadre der blaauwe vlagge. 517.
Vogel-eilandt. 307.
Vogelzank, Nederlandtsch Gezant op de vreedehandel tusschen de Noorder Kroonen. 211.
Volkert Schram werdt Viceadmiraal van Westvrieslandt en 't Noorderquartier. 378. van wandevoir beschuldigt. 739. by den Krygsraadt onschuldig verklaart. 739, 756. doorgeschooten. 804.
Vollenhove (Johannes). 1009.
Vondelens lofdichten ter eere van de Ruiter. 500. over 't werk van Chattam. 583.
Voorbeelden van treffelyke mannen uit slechten stamme gesprooten. 4.
Voorzichtigheit van de Ruiter. 128, 485, 495, 986.
Voorzienigheit Godts in het verydelen der menschelyke aanslagen. 410, 422. ontrent de vloot. 541.
Upzal, geboorteplaats van Karel Gustaaf, Koning van Zweeden. 204.
Uranienburg. 155.
Vrankryk. 208.
Vreede. Tot bevordering der vreede is 't noodig dat d'eene party, door de zaaken slepende te houden, niet te veel voordeels op d'andre winne. 208.
Vreede met Spanje. 15. met Kromwel. 69. met die van Saleé. 124. tusschen Zweeden en Denemarken te Rotsschildt gesllooten. 152, 210. der Engelsche met die van Algiers. 240. tusschen de Hollanders en die van Algiers. 241, 254, 256. met die van Tunis. 247, 248. vreede met den Bisschop van Munster gesllooten. 464. met Engelandt. 603, 881, 882. tusschen Vrankryk en Spanje te Aken geslooten. 612.
Vreede der kerke van de Ruiter bemint. 987.
Vreedepenning t'Amsterdam geslagen. 610.
Vriendelykheit van den ouden Admiraal Tromp tegens zyn matroozen. 59.
Vrybuiters van Vrankryk doen groote schaade. 111, 112.
Vryheit der zee beweert. 38.
Vrymoedig antwoordt. 17.
Vrywilligen bieden zich aan om met hunne lichte fregatten zich by 's Landts vloot te voegen. 807.
Vuurwerken. Waarschouwing aangaande eenige vuurwerken in kisten of tonnen verborgen, en onderzoek daar op gedaan. 506.

W.

Waalseilandt door burgers bewaakt. 743.
Waters gebrek in de Hollandtsche vloot. 149. quaat water, groot ongemak op de vloot. 286.
Water-oorlogen. 1.
Walvischvangst verboden. 880.
Warburg. 152.
Wassenaar. Heerlykheit van Wassenaar. 137.
Wassenaar. De Heer van Wassenaar, L. Admiraal Generaal. 378. vliegt met zyn schip in de lucht. 382. Ziet Opdam.
Weduwen. Den weduwen en kinderen dubble gaadje van hun overlede vrienden toegezeit. 379.
Ween, Deensch eilandt. 205.
Weerspannigheit op het schip Groeningen gepleegt. 516.
Weldaadigheit van de Ruiter aan een Fransch schip dat ten einde van leeftocht was. 76.
Wessel Smit zoekt het graauw, dat de Ruiters huis wou plonderen, te stillen. 741. hy brengt zyn kompagnie burgers in de wapenen, en steldt order om het huis te beschermen. 742.
Westergo. Het schip Westergo verbrandt. 676.
de Wildt met 4 scheepen naar Saleé gezonden. 146. komt voor Saleé. 147. met een goude keten beschonken. 123. stoot met zyn schip op een zeeklip. 134. Kommandeur. 203. wordt Schoutbynacht. 378.
Wildtschut verlaat van Nes, en wordt in hechtenis gezet. 430. vonnis tegen hem uitgesprooken. 433. vonnis tegen hem gewezen uitgevoert. 453.
Willem Arentszoon van Warmondt. 56.
Willem Bastiaanszoon wordt L. Admiraal van 't Noorderquartier. 879.
Willem Barkley, Viceadmiraal der witte vlagge, doodtgeschooten. 480.
Willem van Bergen. 426. wordt van de Franschen by Livorno gevangen. 127. weer ontslagen. 132.
Willem Boreel, Ambassadeur der Heeren Staaten in Vrankryk. 105. last hem ter gelegentheit van het beslaan der Hollandtsche scheepen gegeeven. 117. zyn aanspraak aan den Koning. 117.
Willem Boudewynszoon. 436, 491.
Willem Evertszoon, Opperstuurman, afgezet. 449.
Willem van Ewyk. 809.
Willem Hendrikszoon, Zeekapitein. 833.
Willem Josef van Gent, L. Kornel, wordt aan den Gouverneur van Bergen gezonden. 416. wordt Kolonel over een regiment zeesoldaaten. 460. wordt van den vyandt fel bevochten, en is in noodt. 514. wordt tot L. Admiraal verkooren. 528. zoekt zich van dat ampt te excuseren. 528. wordt door resolutie der Heeren Staaten daar toe genoodtzaakt. 528. doet een toght naar de rivier van Londen. 569.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

komt by Holhaven. 570. voor de rivier van Rocheſter. 571. wordt met zeventien ſcheepen naar Hitlandt en Fero gezonden. 579. ziet ontrent twintig ſcheepen in en voor Harwits, en verzoekt ordre om ze aan te taſten. 582. wordt met een gouden kop vereert. 583. zyn verrichting tegen zes Algierſche rooſſcheepen. 624. hy vervoegt zich met d'Amſterdamſche ſcheepen by 's Landts vloot. 629. weigert voor het Konings jacht de Merlin te ſtryken. 632. wordt naar de rivier van Londen gezonden om negen Engelſche ſcheepen te vervolgen. 661. zeilt de rivier weer af en komt by 's Landts vloot. 662. wordt doodtgeſchooten. 671. zyn geſlacht. 671. lof en dienſten. 672.
Willem Killegreuw, Kornel op 's Landts vloot naar Denemarken. 157. laſt aan hem gegeeven. 163.
Willem van Kuilenborg. 396. raakt in een ſcherp gevecht met een groot Franſch oorlogſchip 801. verdrinkt. 806. zyn lof. 806.
Willem Henrik, Prins van Oranje, wordt Kapitein Generaal. 643. ziet Prins van Oranje.
Willem Pen, Engelſch Viceadmiraal. 40, 49. kort begrip van zyn leeven. 58. Grafſteê t'zyner eere opgerecht. 59.
Willem Nieupoort. 518.
Willem Reves. 863.
Willem Temple, Ambaſſadeur van Engelandt, raadt een Triple alliantie te maaken. 612. geeft een treffelyk getuigenis aangaande de Ruiter en den Raadtpenſionaris de Wit. 614.
Willem Tichelaars ſnoode bedryf tegen den Ruwaart van Putten omſtandelyk verhaalt. 716, 717, 734.
Willem van de Velde, Scheepstekenaar, komt in de vloot, om het aanſtaande gevecht naar 't leven af te tekenen. 476.
Willem Withoorn, Engelſch Kommandeur, verzoekt uit laſt van Kromwel aan de Ruiter om de koopvaardyſcheepen uit Spanje in Duins te brengen. 94. zyn brief aan de Ruiter. 95. bezending aan hem gedaan van de Ruiter. 142. hy zendt zyn Predikant en Kapitein aan de Ruiters boort. 143.
Willem van der Zaan met een goude keten beſchonken. 123. krygt laſt van de Ruiter als Opperhooft d'aanſlag op Kormantyn uit te voeren. 348. verovert by Terreneuf in Sint Jans baay een Engelſch ſchip. 371. met zwaarmoedigheit bezocht, verzoekt aan landt te moogen gaan, en krygt daar toe verlof. 445. verovert een Engelſch ſchip. 480. nader verhaal van het geen daar ontrent voorviel. 480, 481. wordt van de Admiraaliteit tot Amſterdam met een goude keten en penning beſchonken. 456. over zekre miſſlag in een geldtboete verweezen. 505. met zeven ſcheepen gezonden om op kundtſchap te kruiſſen. 564. wordt belaſt met zeven ſcheepen tuſſchen Harwits en 't Konings Diep te kruiſſen. 580.
William Reves. 803.
Winter. Felle winter. 151.
Wiſmar. De Ruiter wordt van de Zweeden uit Wiſmar belaagt. 198.
Wiſſeling der Hollandtſche en Engelſche gevangenen. 63.
Wirts. Zoekt Paulus Wirts.
Witte Korneliszoon de Wit wordt met een vloot in zee gezonden, en gelaſt zich by de Ruiter te voegen. 31. raakt in gevecht met Blaake in de Hoofden. 32. wil 't gevecht hervatten. 32. zyn afſcheidt nemende om met eenige ſcheepen in zee te gaan, wordt van de Staaten van Hollandt bedankt en gepreezen. 46. zyn zeggen in de vergadering der Staaten aangaande de Engelſchen. 52. zeilt naar den ſlag by Scheveningen met de vloot weêr naar Texel. 57. gaat nevens de Ruiter in zee om een groot getal koopvaarders te geleiden. 61. is by de matroozen zeer gehaat. 63. ſneuvelt in de Sont. 154. eer aan zyn lyk bewezen, 156.
Woerden. Aanſlag van zyn Hoogheit op Woerden miſlukt. 763.
Wolzogen doet een lykpredikatie over de Ruiter. 1009.
Wonderlyk voorval. 19, 114.
Wouter Wyngaart doodtgeſchooten. 496.
Wybrandt Barentszoon. 918.
Wynant van Meurs verovert een Engelſch fluitſchip. 781.
van Wynbergen. 399.

Y.

Ykant bewaart. 765, 766.
Yrſche boter. De Ruiter beſmeert zyn ſchip daar mee, om het vyandtlyk gewelt t'ontgaan. 16.
Ys. Toght over 't ys naar Funen. 151.
Ysbrandt Klementszoon wordt het been aan ſtukken geſchooten. 516.
Ysbrandt de Vries. 449.

Z.

la Zale, Franſche Gouverneur op Baxſtarre, een eilandt op de kuſt van Guinea. 367.
Van Zanten. 399.
Zedigheit van de Ruiter. 15, 459, 500, 613, 985, 986.
Zee. Heerſchappy over de zee van de Engelſchen aangematigt. 21.
Zee is vry en algemeen. 38. veelen die naar de heerſchappy over de zee ſtonden, moſten van hun voornemen afſtaan. 38. zelfs d'Engelſchen beweerden eertydts dat de zee gemeen en vry was. 39.
Zeekaarten. Miſſlagen in de zelve van de Ruiter ontdekt. 8.
Zeelandt vruchtbaar van Zeehelden. 1.
Zeelandt, een eilandt in Denemarken. 201.
Zeemacht van Algiers. 238. van Tripoli. 245.
Zeeſlag tuſſchen M. Tromp en Blaak. 22. tuſſchen de Ruiter en Askue by Pleymuiden. 27. van de Wit en de Ruiter tegen Blaake in de Hoofden. 32. tuſſchen Tromp en Blaak by Doeveren. 35. tuſſchen Tromp en Blaake by Poortlandt. 39. tuſſchen de Hollanders en Engelſchen ontrent Nieupoort. 49. ontrent Duinkerken. 50. ontrent Katwyk. 54. by ter Heyde en Schevening. 55. in de Sont tuſſchen de Hollanders en Zweeden. 154. zeeſlag in den jaare 1665. tuſſchen d'Engelſche en Hollandtſche vlooten gehouden. 382. ontrent Kykduin en den Helder. 857. tuſſchen de Ruiter met de Franſchen, in Sicilie, tuſſchen Stromboli en Salino. 947. ontrent den berg Ætna. 975.
Zeeſoldaaten. 460. tweeduizendt zeeſoldaaten uit de vloot opgezonden. 688.
Zeeuwſche kapers met 7 pryzen, die men voor vyanden aanzag, koomen binnen Goereê. 759. Zeeuwſche kapers doen de Engelſche groote ſchaade. 763.
Ziekte op de Hollandtſche ſcheepen. 133, 203, 451, 452, 736, 831, 832.
Ziekte van de Ruiter. 549.
Zilvere vloot komt te Kadix, en wordt van de Ruiter na Hollandt geleidt. 93.
Zinkſcheepen gereedt gemaakt. 775. door een zware miſt opgehouden. 782.
Zywormen, by duizenden in de boomen van de Ruiter gezien te Valentie. 286.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Zorgvuldigheit van de Ruiter. 986.
Zwart, Kapitein, neemt twee Engelsche scheepen op de Guinesche kust. 366.
Zweeden. Oorlog tusschen Zweeden en Polen. 97. toeleg der Zweeden op Dantzik gestuit. 100. veldtslag tusschen Zweeden en Polen. 100. verdrag tusschen beide deeze Ryken geslooten. 101. Zweeden trekken over 't ys naar Funen. 151. houden de Sont geslooten. 153. zeeslag tusschen haar en de Hollanders. 154. zy staaken het gevecht en laaten de Hollanders hunne reis vorderen. 155. wyken onder Kroonenburg. 155. vechten tegen de Deenen en Hollanders op Funen by Nyborg. 193. worden geslaagen en vluchten binnen Nyborg. 193.
Zweedtsche Ambassadeurs koomen uit Engelandt in Goereê. 559.
Zweedtsche scheepen aangehouden. 412.
Zweers. Ziet Sweers.

Eenige der voornaamste drukfeilen dus te verbeteren.

Pag. 60. boven aan *conditie* lees *conduite*.
p. 153. l. 7. van onderen, na 't woordt *veertig* te zetten *of zevenendertig*.
p. 150. l. ult. lees *Christiaan den vierden*.
p. 160. l. 4. *Jan Noblet*. l. 15. *Hendrik Brunsvelt*.
p. 171. l. 15. van onderen, na *achtentzeventig* te zetten *of vyfentzeventig*.
p. 203. l. 19. lees *onder anderen overleden de Kapiteinen Jakob van Berchem en Laurens Degelingkamp*.
p. 255. l. 9, 10. lees *elkanderen met elf eerschooten, zonder stryken van vlaggen, begroetende*.
p. 396. l. 35. na *Jan Bont* te zetten *Jan de Jong, Paauw*.
l. 36. na *Kuilenburg* te zetten *Simon van Panhuis, Michiel Suis*.
p. 417. na *Hazevelt* zet *Valehen*.
p. 431. l. 9. lees *of anderszints zouden worden gedaan*.
p. 640. l. 2. *de Staat*, *den Staat*.
l. 9. *Ghent* lees *Gent*.
p. 809. l. 18. *den* lees *de*. 811. l. 3. *den* lees *de*.
p. 820. l. 21. *bemelde* lees *gemelde*.
p. 865. l. 1. tot 20 toe moet kleen Kapitaal Romain zyn, als zynde 't grafschrift van den Viceadmiraal Isaak Zweers, tot het woordt *opgerecht* in kluis.
p. 1008. l. 9. *en Thomas Pots de Jonge* uit te doen.
p. 1014 l. 13. *Intaminatus* lees *Intaminatis*.
Nota. 'T lykgedicht van den Heere Vollenhove, met de verdere grafschriften, door een misslag naar een eerste druk gezet, moet geleezen en verbetert worden naar het leste afdrukzel, in zyn Eerw. lest uitgegeevene Poëzy te vinden.
De rest van minder belang zal de goedtwillige Leezer zelfs gelieven te verbeteren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
146 A 37